

خه و نامه ی کوردی

ئین سیرین

نابلسی

کامیری

کۆکردنه وه و لیکۆلینه وه ی
سه ید ئیبراهیم

وه رگیان و ریکفستنی به پیی نه لفیی
کوردی

رزگار که ریم

ز ۲۰۰۷

خەونا مەھى كوردى

ئىبن سىرىن

ئابلىسى

دەمىرى

كۆردەنە ۋە ۋە لىكۆلىنە ۋە

سەيد ئىبراھىم

ۋە رەگىران ۋە رىگىستىنى بەپىنى ئەلفىتى كوردى

رەزگار كەرىم

۲۰۰۷ ز

به ناوی خوای به خشنده و میهره بان

کتیب: خه و نامه ی کوردی

کۆکردنه وهو لیکوۆینه وهی: سهید ئیبراهیم

وهه رگیژان و ریڤخستنی به پیی نه نفییی کوردی: رزگار که ریم

سالی چاپ: ۲۰۰۷

ژماره ی سپاردن:

تیراژ:

له بلا و کراوه کانی ناوهندی روشنبیر له سلیمانی

ماهی له چاپدانی نه م په رتووکه پارێزراوه بو ناوهندی روشنبیر

به ناوی خودای بالاو مه‌زنه‌وه

پیشه‌کی (نابلسی)

سو پاس و ستایش بۆ خودای مه‌زنی پایه‌دارو درود و سلاویش خوږپرژئ به‌سه‌رگیانی پاکي پیغه‌مبه‌رویاریو یاوران و خانه‌واده‌و شوینکه‌وتوانی هه‌تا رۆژی قیامت. پاشان...

زانباری خه‌و یه‌کیکه له‌زانسته به‌رزه‌کان و به‌نرخ و گرنگبوه له‌ژیانی پیغه‌مبه‌رانداو به‌به‌شیک له‌نیگایاندا ناوه چونکه پیغه‌مباره‌ی ته‌ به‌سه‌رچوه و مژده‌و دلخۆشکردن ماوه که له‌خه‌ردا خۆیده‌بینیته‌وه.

له‌سو‌نگه‌یه‌وه کتیب‌تکم دانا به‌پیتی نه‌لفبیتی زوبانی عه‌ره‌بی هه‌تا به‌ناسانی به‌کاربه‌یتیری و کتیبه‌که‌شم ناونا (تعطیر الأنام في تعبير المنام) و داواخوازم توتشویه‌کییت بۆم له‌رۆژی قیامه‌تدا ، سه‌ره‌تای کتیبه‌که‌م به‌م پیغه‌کییه‌ زانستییه‌ ده‌ستیتیکردوه ...

خوداوه‌ند ده‌فه‌رموی: ﴿لَهُمُ الْبَشَرَىٰ فِي حَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ (یونس: ۶۴)

هه‌ندیک له‌رافه‌کاران ده‌لێن: مه‌به‌ستی خه‌وی باش و خۆشه ، مژۆ ده‌ییینی یان نیشانیده‌درئ له‌دنیا داو له‌قیامه‌تیشدا به‌دیکردنی رووخساری په‌روه‌ردگاره.

هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌فه‌رمویت: "ئه‌وه‌ی بروای به‌خه‌وی باش و خۆش نه‌بییت برواشی به‌خودا قیامه‌ت نییه"

خاتوو (عائشه) (ره‌زای خوای لیبییت) ده‌فه‌رمویت: سه‌ره‌تای نیگای پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) به‌خه‌وی باش ده‌ستیتیکرد ، هه‌ر خه‌ویکی ده‌ییینی ده‌هاته‌دی.

له‌پیغه‌مبه‌ری خوداوه (ﷺ) ده‌گێرنه‌وه به‌ (ئه‌بویه‌ کری سدیق) ی فه‌رموه: "ئه‌ی ئه‌بویه‌ که له‌خه‌ودا بینیم من و تۆ به‌رزده‌بوینه‌وه دوو پله له‌پیش تۆوه‌بووم" (۱)
(ئه‌بویه‌ کرایش) (ره‌زای خوای لیبییت) ده‌فه‌رموی: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) خوداوه‌ند روحت

* سه‌رچاوه‌ی ئه‌م فه‌رمووده‌یه نه‌نووسراوه . (وه‌رگێتی).

(۱) (ثیبن سعد) له (الطبقات) (۱۳/۳) هیناوتی.

دہ کیٹشی و منیش لہ دواى تو دو سال و نیو دہ ژیم ، ہر وہا دہ گپرنہ وہ
پیغہ مبر (ص) بہ (تہ بوبہ کر) ی فہرموہ: "لہ خہ ودا بینیم مہری رہش شوینکہ وتوہ پاشان
مہری سپیش دواى رہشکہ وتوہ" (تہ بوبہ کر) دہ فہرموی: (عہ رہب) دواى تو دہ کھونو
(عہ جہم) یش دواى (عہ رہب).

خوداوند زانستی خہوی بہ خشی بہ حہ زہتی (یوسف) (سہلامی خواى لیبت - و
لہ وبارہ یوہ دہ فہرمویت: ﴿وَكُذِّلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْآحَادِيثِ﴾
(یوسف ۶۷) مہبہستی زانستی خہ و لیکدانہ وہیہ ، تہم زانیاریہش یہ کہم زانیاریہ
لہ رووی میژوویہ وہ بہ پرتزترین زانیاریہوہ لہ سہرہ مہ جیاجیاکانی میژووی
مرؤثایہ تیدا.

ہندیک لہ بیباوہ ران ہلڈہستن بہ پوچہ لکردنہ وہی زانستی خہو لہ وبارہ یوہ دہ لئین:
بینینی خہو لہ چوار دیمہن بہ دہر نییہ: تہ گہر رہشی بینی روودا وکان بہرہ شبینی
دہ بینی و تارہ زووبازہ، تہ گہر رہنگی زہردی بینی ناگرو گلپو خوین شتی زہرد دہ بینی،
تہ گہر تفو بہ لغہ می بینی ناو رہنگی سپی و شہ پؤل دہ بینی، تہ گہر خوینی بینی
مہی و نامرازی موسیقی دہ بینی، تہم گوفتارہش بہ شیکہ لہ خہو و سہراپای زانستی
خہوی تیدا کونایتہ وہ، چونکہ ہندیک لہو جۆرہ خہوانہ دہ گہر پتہ وہ بۆ وتہو قسہکانی
نیوہ روون و بہ شیکیشی دہ خریتہ پال شہیتان، تہو خہوہشی بہ ہلٹ و تیکہ ل
ناوہد کراوہ لہو گژوگیاو سہوزہ یوہ وەرگیاوہ کہ مرؤ لہ زہوی گورزیسہ کات و
دریژو کورتی تیدا یہ یان رہنگی جۆراو جۆرو وشک و سہوز، ہر بۆیہ خوداوند
دہ فہرمویت: ﴿وَحْزِ بِيْرِكَ ضَغْثًا فَاضْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْنُتْ اَنَا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نَعَمَ
الْعَبْدُ اِنَّهُ اَوَّابٌ﴾ (ص: ۴).

ہندیکدہ لئین: خہو سیبہ شہ:

۱) خہویک مژدیہ لہ لایہن خوداوہ بہ خہوی باش ناوبراوہ فہرمودہی زۆری
لہ سہرہاتوہ.

۲) خہویک ناگاداریہو لہ شیتانہ وہیہ، تہم جۆرہش بہ ہند ناگیری و بہ تالہ
لہ مہبارہ یوہ دہ گپرنہ وہ پیاویک دیت بۆلای پیغہ مہری خوا (ﷺ) و دہ لئیت: تہی

پیغہ مہری خوا لہ خہودا بینیم سہرم لیکرابوہوہ دوایکہ وتبوم " پیغہ مہبر (ﷺ) فہرموی: " باسی یاری پیگردنی شیتان مہ کہ لہ خہودا" (۲).

۳) خہوئک قسہ وگوتہی نیوناخی مرؤڈ خویہ تی وہ نہوہی مرؤڈ کہ سیکی خوشہ ویستی بیننی یان بترسی لہ شتیک یاخود برسیبیت و خہو بہ برسیبیتوہ بیننی یان گہدہی پرییت و برشیتوہ یا لہ بہر تیشکی خوردا ت بخہویت و پاشان بیننی لہ خہودا دہ سووتی، یان لہ نہندامہ کانی لاشہیدا ئیش و نازار ہہ بیت و بیننی سزاو نہ شکہ غہدہ دریت.

خہوی پوچ و بہ تال (شہش) بہ شہ:

یہ کہم / کوتہی نیودہ روون کہ لہ غہم و پہ ژارہوہ ہیواو نومیدو کاروباری تیکہ لو پیکہ لدا خوی دہ بینیتوہ.

دوہم / خہوئک خوشوردن بہ پیویست بگپری و ہیچ لیکدانہ وہ یہ کہ ہلنہ گریت.

سیہم / ترساندن لہ شیتانہوہ یان گہورہ کردنی حال وباریک.

چوارہم / نہوہی جادو و گہرانی مرؤڈو جنوکہ دہ بینن.

پینجہم / نہوہی شہیتان دہ یہینیت بہ سہر مرؤڈا.

شہ شہم / بیننی ئیش و نازاریک یان نہ خوشی و بارو حالیک بیست سال یان سالانیک دوو روڈریژی بہ سہرا تیپہر بو بیت.

(۲) (تہ حمہد) لہ (مسند) ہکہ یدا (۲۳۶۹۱) لہ رنگہی (علی) کی کوپی (یزیزد) و (ہہ یسہمی) لہ

(المجمع) دا (۱۸۰/۵) ہیناویہ تی و دہ لیت: (تہ حمہد) ہیناویہ تی بہ لام (علی) کی کوپی (یزید) تی تیدایہ لاواہ

بہ لام سہرجہم پیاوانی دیکہ جینگہی متمانہن.

خەوی راست و دروستیش (پینج) بەشە :

یە کەم // خەویکی راستی دیار و بەرچاو: بەشیکە لە پینجە مەبەراییەتی بە پیتی نایەتی: ﴿لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّبَاءُ بِالْحَقِّ لَقَدْ خَلَنَ الْمُسْجِدَ الْأَكْرَامُ أَنَّ ثَمَاءَ اللَّهِ﴾ (الفتح ۲۷/ نمونە ی ئەم خەوێ پینجە مەبەر (ﷺ) کاتێ بەرەو (خوێ ییسیە) بەرێکەوت لە خەو دا یینی خۆی و یارانی چوونە نێو شاری (مەککە) وەو بە دڵنیایی و بێتەر و بێم، بە دەوری (بیت) دا سووراندەو و نازە ئە کانیان سەرپری و پاشان سەریان تاشی یان کورتیان کردەو. لە خەو دا مژدە درا بە پینجە مەبەری خوا (ﷺ) لە لایەن پەرەرد گارەو.

هەر وەها وە کە خەوێ کە (ئیسراھیم) (سەلامی خۆی لێبیت) کاتێ یینی جگەر گۆشە کە سەردە بپیت وە کە خودا وەند لە قورئانی پیرۆزدا باسی کردەو و دەفرمویت: ﴿يَا بَنِي آدَمُ اِنِّي فِي الْمَنَامِ اِنِّي اَزْجَلُكَ فَاَنْظِرْ مَاذَا تَرَى...﴾ (الصافات ۱۰۲).

دووەم // خەوی باش کە مژدە ی لە لایەن خودا وەندەو بۆ بەندە کانی هەلگرتووە ، هەر وە کە خەوی ناخۆشیش سەرزەنشەتی تێدایە لە لایەن پەرەرد گارەو بۆ بەندە کانی ، پینجە مەبەری خوا (ﷺ) دەفرمویت: "باشترین دیمەنی خەو ئەو یە یە کێکتان خودا وەند یا پینجە مەبەرە کە ی یاخود باو و دایکی موسوڵمانی یینی" یارانی پرسیان : ئە ی پینجە مەبەری خوا ناخۆ کەس خودا وەند دەبیت؟ فرموی: " دەستە لاتدار دەستە لاتدار خودا وەندی بالایە "

سینیەم // ئەو خەوێ فریشتە ی خەو یینین نیشانی بەندە ی دەدات ، دەگوئیت رووداویکی هەلگرتبێ بۆ خەو یینەر لە داها تودا بە دییکات.

چوارەم // ئەو خەوێ بە لگە و نیشانی تێدایە وە کە ئەو ی مۆفیک یینی لە حەمامدا قورئان دەخوێت یاخود سەمادە کات ئەو لە کاریکی خراب و نا قولا دا ناوبانگەردە کات چونکە حەمام شوینی دەر خستنی عەرەتەو فریشتە کان ناچنە نیوی. خەوی ژنی کە لە خۆی مانگانە دابی یان ئەو ی لە شە ی گرانبێ لە گەڵ بێتارەو ناگرپەرست گونجاو دەبیین (یوسف) (سەلامی خۆی لێبیت) خەوی پادشایە کی بێتارەو ی را قەو کرد، خەوی مندالایش گونجاو چونکە (یوسف) (سەلامی خۆی لێبیت) مندالی حەوت سالان بوو خەویکی یینی و دروست و گونجاو بوو.

(دانیال) (سه‌لامی خورای لیبیت) ده‌لیت: ناوی فریشته‌ی به‌رپرسی
خو (صدیقون) و فریشته‌یه‌کی ئیجگار گه‌روه مدزنه^(۳).

ه‌روه‌ها جیاوازی شوین و جینگه رۆلکی تاییه‌تده‌یینی له‌رافه‌کردی خه‌ودا، بۆیه
رافه‌کارانیش ناماژه‌یان به‌و جیاوازییه‌داوه، له‌م روانگه‌یه‌ره ساردی و گه‌رماو باران و به‌فر
رۆلی خۆی و لیكدانه‌وی تاییه‌تیا ه‌یه له‌خه‌ودا، بۆنمونه: نه‌وی له‌ولات و شاریکی
گه‌رمدا به‌فریبینی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر کرانی و بلابوونه‌وی قات و قری، به‌لام نه‌گه‌ر
به‌پیتچه‌وانه‌وه‌بوو فراوانی و فەرپیتته.

* قورچلپاو بۆ خه‌لکی (هند) مال و سامانه‌و بۆ خه‌لکی شوینانیت
به‌لاونه‌هامه‌تییه ه‌روه‌ت چون بالی‌بوونه‌وه لای نه‌وان مژده‌و شادییه بۆ خه‌لکیتر قسه‌ی
ناقولایه.

ماسیش له‌هه‌ندیك ولاتدا پیسی و گه‌نده‌لییه‌و بۆ ه‌فندیکی دی فره‌هاوسه‌رییه‌و بۆ
جووله‌که به‌لاز نه‌هامه‌تییه.

ئه‌گه‌ر مه‌رده‌م خوازیاری خه‌ونیکی راست و دروستییت با راستگویییت و غه‌ییته
نه‌کات و قسه‌هه‌لنه‌به‌ستی، نه‌گه‌ر خه‌وبینه‌ر درۆزنوو به‌لام رقی له‌درۆبوو که‌سانیت
بۆیانده‌کرد خه‌وه‌که‌ی راسته‌بییت، نه‌گه‌ر درۆیکرد و خه‌شم و قینی له‌درۆنه‌بووه
خه‌وفه‌که‌ی راست نییه.

واباشه مه‌رده‌م به‌ده‌ستنوێژه‌وه بنویت، نه‌گه‌ر که‌سیکی خۆباریزنه‌بوو خه‌وی بینى و
هیچ بیرى نه‌ما‌بوو به‌هۆی خراپی نیته‌ و زۆری گونا‌هیه‌وه یان غه‌ییته‌ و قسه‌هه‌لنه‌ستن
ده‌بیته رافه‌کاری خه‌ر نه‌گه‌ر خه‌وی وایان بۆیگێترایه‌وه به‌زوبانیکی گه‌شبینانه وه‌لا‌ه‌ی
بداته‌وه‌و، ه‌واری پێدات خه‌وه‌که‌ی بگێترته‌وه بۆی و ده‌بیته که‌م و کورسیان بشا‌وێته‌وه^(۴).
هه‌ندیك له‌زانایان ده‌لێن: ده‌بیته رافه‌کاری خه‌ر کناتی رافه‌ی خه‌وه‌کات ره‌چاوی
پله‌وپایه‌و ئاین و کات و سه‌رده‌م سائ و رۆژو شه‌و بکات.

(۳)

(نابلسی) رۆده‌چیت له‌باسی نه‌و فریشته‌یه‌داو رۆز باسیده‌کات که‌هیچ سه‌رچاوه‌یه‌کی زانستی نێدانییه

بۆیه نه‌و باسه‌م لا‌برد له‌یانه‌ی پیشه‌که‌ی نابلسی‌دا. (وه‌رگێن)

(۴)

ه‌وای نه‌م ده‌قه (نابلسی) ره‌وشی رافه‌کاری خه‌و ده‌خاته‌روو که‌له‌پیشه‌کی (ئین سیرین‌دا)

ناماژه‌یی پێکراوه بۆیه وه‌رمه‌گێراوه. (وه‌رگێن)

کوټای پیشه‌کی (نابلسی)

لهم کوټایه‌دا به‌پیوستم زانی هه‌ندیک باسو خواسو بجه‌مه‌وو که له‌پیشه‌کیه‌که‌دا باسمه‌نه‌کرد بوه..

کتیبه‌که‌م له‌سهرجه‌م پیشه‌وایانی رافه‌کار کوټا کردو ته‌وه^(۵).
شایانی باسه‌ لهم کتیبدا سووودم له‌سهرجه‌م (خه‌نامه‌کان) یان وه‌رگرت و به‌ده‌گمهن لیدانه‌وه‌و رافه‌یه‌کم فه‌رامۆشکرد بی‌و نه‌وی تو‌مارمکرد کورت و ناسان به‌کارده‌هینری^(۶).

رافه‌کارانی خه‌و به‌تان و پۆی میژوو‌دا

(۱) پیغه‌مبه‌ران (سه‌لامی خویان لیبت): وه‌ک (ئیه‌راهم) و (یه‌عقوب) و (یوسف) و (دانیال) و (زولقهرنه‌ین) و (محمد) (سه‌لامی خویان لیبت).

(۲) هه‌ندیک له‌یارانی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ): وه‌ک (ئه‌بویه‌کر) و (عومه‌ر) و (عوسمان) و (عه‌لی) و (عه‌بدو‌للای کورپی عه‌باس) و (عه‌بدو‌للای کورپی عه‌مری کورپی عاص) و (عه‌بدو‌للای کورپی عومه‌ر) و (عه‌بدو‌للای کورپی سه‌لام) و (ئه‌بی زه‌ری غه‌فاری) و (ئه‌نه‌س) و (سه‌لمانی فارسی) و (حوزه‌یفه‌ی یه‌مان) و (خاتوو عانیشه) و (ئه‌سمای خوشکی) (ره‌زای خویان لیبت).

(۳) رافه‌کاران له‌تابعین: (شوینکه‌رتوانی یاران وه‌ک (سه‌عیدی کورپی مسیب) و (حه‌سه‌نی به‌سری) و (شه‌عبی) و (زه‌هری) و (ئیه‌راهمی نه‌خعی) و (عومه‌ری کورپی عه‌بدو‌لعه‌زیز) و (قه‌تاده) و (موجاهید) و (سه‌عیدی کورپی جوبه‌یر) و (تاووس) و (سابتی به‌نانی).

(۴) رافه‌کارانی خه‌و له‌زانایان: که‌له‌دواتی نه‌وان هاتووه‌ن وه‌ک (ئه‌بوسه‌ور) و (ئه‌وزاعی) و (سوفیانی سه‌وری) و (شافعی) (ئه‌بو یوسفی قازی) و (ئیه‌بننه‌بی له‌یلا) و (ئه‌حمه‌دی کورپی حه‌نبه‌ل) و (عه‌بدو‌للای کورپی موباره‌ک).

^(۵) لێره‌دا (نابلسی) ناوی چه‌ندین زانای تو‌مارکردو که سوودی لێوه‌رگرتبوون له‌رافه‌کارانی خه‌و له‌به‌ر ئۆدییان تو‌مارم نه‌کردن. (وه‌رگێتی)

^(۶) لێره‌ به‌نواوه‌ باسو له‌کاتی لێکدانه‌وه‌ی خه‌وده‌کات که له‌ پیشه‌کی (ئیه‌بن سیرین) دا ئاماژه‌ی پێکراوه‌ . (وه‌رگێتی)

۵) راقه کارانی خه و له خواناسان (رهزای خویان لیبیت): وهك (عمدی کوری واسع) و (تمیمی داری) و (شقیقی به لخی) و (مالیکی کوری دینار) و (سلیمانی تهیمی) و (منسووری کوری عمار) و (عمدی کوری سه مان) و (یه حیای کوری مدعاز) و (نه عمدی کوری حدری).

۶) راقه کارانی خه و له وانهی خاوهنی کتیب و نووسینن له و یوارهدا: وهك (عمدی کور سیرین) و (نیبرتاهیمی کوری عه بدوللای کرمانی) و (عه بدوللای کوری موسلیمی قوته بیی) و ...

۷) راقه کارانی خه و له فیه یله سوفه کان: وهك (نه فلاتون) و (مه رادیس) و (نه رستاتالیس) و (به تلیمۆس) و (یه عقوبی کوری نیسحاقی کندی) و ..

۸) راقه کارانی خه و له پیزشکان: وهك (جالینۆس) و (بقرات) و (به ختیشوع) و (نه هزان) و (عمدی کوری زه که ریای رازی).

۹) راقه کارانی خه و له جوو له که: وهك (حویهی کوری نه ختبه) و (که عبی کوری نه شرف) و (موسای کوری یه عقوب).

۱۰) راقه کارانی خه و له مه سیجیه کان: وهك (حه نینی کوری نیسحاقی وه رگیترو نه بو مه خله دو (زهیدی ته به ری)).

۱۱) راقه کارانی خه و له ناگر په رستان: وهك (هورمزی کوری نه رد شیر) و (بوزر جهری کوری به ختکان) و (نه نوشیوان) پادشای دادپه وه ره.

۱۲) راقه کارانی خه و له موشریکه کانی عه ره ب: وهك (نه بوجهل) و (عه بدوللای کوری نه بی نه فدل) و (نه بوتالیب) و (نه بو عاصی).

۱۳) راقه کارانی خه و له کاهینه کان: وهك (سه تیج) و (شقیقی خه زه جی) و (عه و سه جه) و (قه نامی) و (نه بوزه راهه).

۱۴) راقه کارانی جو له جادوو گه ران: وهك (عه بدوللای کوری هیلال) و (قورتبویی کوری زهیدی سه لی) و ...

۱۵) راقه کارانی خه و له فیراسه داران: وهك (سه عیدی کوری سینان) و (تیناسی کوری مو عاویه) و (جنده لی کوری مه حکم) و (مو عاویهی کوری که لسووم).

بهم پييه زانستی ليکدانه‌وي خه و لقو په‌لي زوري ليټوته‌وه و له به‌شيکدا
مؤلناکړي، هم پيشه‌کييه به‌سه بو خاوه‌ن ژيري و عاقل و خوداوه‌نديش په‌ناوېشتگيري
هم‌موانه و سوپاس و ستايش بو خودا و سلاوبباري به‌سهر گياني پيغه‌مبه‌ردا (ﷺ).
له‌روژي (۵) شه‌مه‌دي سالي ۱۰۹۶ کڅچي له‌نوسيني هم کتيبه بوومه‌وه.

پیشه‌کی لیکۆلنه‌رو توێژهری عه‌ره‌بی

سوپاس و ستایش بۆ خوداوه‌ند و درودی بێپایانیش خوڕپڕیژی به‌سه‌ر گیانی پاکی
پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) که‌وا هیچ فرستاده‌یه‌ک نییه له‌دوایی ئه‌و...
پاشان...

کاتی لیکۆلینه‌وه‌ی کتیبی (تفسیر الاحلام) و (تعطیر الانام)ی هه‌ریه‌ک له (ئین
سیرین) و (نابلسی) خرایه‌نه‌ستۆم نیازی ده‌روونم روو به‌په‌روه‌ر دگه‌ر رامکردو
ده‌ستمدایه‌ خوێندنه‌وه‌ی هه‌ردوو کتیبه‌که ، کاتیکیش بابته‌کانی هه‌ردوو
کتیبه‌که‌م تاوتوێکرد ئه‌وه‌م بۆده‌رکه‌وت هه‌ردوو کتیبه‌که‌ یه‌ک ده‌سته‌واژه‌یان
له‌خۆگرتوه‌ به‌ده‌ر له‌هه‌ندیک زیاده‌ی (نابلسی).

هه‌رچه‌نده‌ کتیبه‌که‌ی (ئین سیرین) له‌سه‌ر ده‌روازه‌و به‌ش رێکخراوه‌، بۆنموونه :
ئه‌گه‌ر بۆ ((که‌له‌شیر)) بگه‌ڕیت ده‌بیته‌ له‌کوژایی کتیبه‌که‌دا له‌به‌شی ئاژۆو
بائنده‌دا له‌سه‌ره‌تاوه‌ هه‌تا کوژایی بگه‌ڕیت ئه‌وجا خه‌وینین به‌ ((که‌له‌شیر))وه
ده‌بینیتوه... بۆیه‌ خوێنه‌ر ماندووشه‌که‌ت ده‌بی ئه‌گه‌ر رانه‌هاتیته‌ ناگاداری
شێوازی ئه‌م کتیبه‌ نه‌یته‌ ، به‌لام کتیبه‌که‌ی (نابلسی) له‌سه‌ر شێوه‌ی پسته‌کانی
فه‌ره‌هنگی عه‌ره‌بی رێکخراوه‌ بۆنموونه : ئه‌گه‌ر به‌دووی ((که‌له‌شیر - دیک))دا
بگه‌ڕیت به‌پێی فه‌ره‌هنگی عه‌ره‌بی له‌پیتی (دال)دا ده‌یدۆزیتوه‌و خوێنه‌ر
به‌ناسانی ده‌گات به‌وه‌ی به‌دوایدا ده‌گه‌ڕیت.

پاش لیکۆلینه‌وه‌ به‌یم له‌وه‌کرده‌وه‌ کتیبه‌که‌ی (ئین سیرین) وه‌ک ئه‌وه‌ی
(نابلسی) رێکبخه‌م ، کاتیکیش ده‌ستمدایه‌ کاره‌که‌ به‌یارمدا هه‌ردوو کتیبه‌که
له‌یه‌ک کتیبدا کوژکه‌مه‌وه‌ ناوی بینیم (تفسیر الاحلام و تعطیره - قدییه و حدیثه)

خہ نامہ دی دیرین و نوی و، چاکی کارکردنم لیہہ لئالی و کارہ کہم بہم شیوہیہ
دہستی کرد:

(۱) سہرہ تا بہ کتیبہ کہی (نابلسی) دہستمین کردو بہ چہ قی بنہرہ تمدانا بؤ نمونہ
کاتی (نادہم) - سہ لامی خوی لیبیت - دہہینم پاش نہوی لای (نبین سیرین)
ہیناومہ دوا بہ دواوی نہوہ لای (نابلسی) دہیہینم نہوی دووبارہ کان لابردوہ.

(۲) بابہ تہ کانی کتیبہ کہی (دمیری) (حیاہ الحیوان) م خویندوہ تہوہ و نہوہ
بؤدہ رکہوت (نابلسی) باسیکر دوہ یاخود کہمیکی لای (نبین سیرین) ہاتوہ،
تہ گہر زیادہیہ کیش لای (دمیری) ہاتییت توہ مارمکر دوہ.

(۳) باس و خواسہ سہیرہ کانم باسکر دوہ و لہ سہری دواوم.
(۴) ہہندیک لہ سوود و قازانچم لہم کتیبہ دا باسکر دوہ بہ تایبہت نہوی سہ بارہت
بہ ناژل باسکراوہ.

(۵) نایہت و فہرموودہ کانی ہہردو کتیبہ کہم (تخریج) کردوہ گہراندومہ تہوہ بؤ
سہرچاوہ کہی.

لہ کوٹاییدا پشت بہ خوی بالادہست کتیبیکی خہ نامہی گشتگیرم نامادہ کردوہ
ہہرسی کتیبہ کہی لہ خوگرتوہ: (تفسیر الاحلام - تعطیر الانام - حیاہ الحیوان)
بہبی نہوی ناتہواوی و بواردنہ بنہرہتی لہ ہیچ کامیاندا ہہییت.

تومیدہ وارم تہم کتیبہ خوداوند لیم قبول بفہرموی چونکہ نہو ہاشترین
گہورہ و پشتگیرو شکومہ ندہ.

تېبینی:

کتیپی (تفسیر الاحلام) دراوه‌ته‌پال (ئین سیرین) زووربه‌ی هی (ئەبی سەعدی
 نامۆزگاریکار) و کەسانیتە، ئەوەشی لەم وتەیدەروونترە ئەوەیە (نابلسی) لە کۆتایی
 کتیبە کەیدا باسی لەو مامۆستاو ریشسپیانە کردووە کە زانیاری لێوەرگرتوون و
 (هەشت) کەسن و تییدا باسی (ئین سیرین) ی نە کردووە، لە کاتی کەدا ئەو
 دەستنوسە (تفسیر الاحلام) هەکی (ئین سیرین) لە (دە) لاپەرە تینلەپریت،
 ئەمەش بۆ ئەمانەتپاریزی زانیاری، بۆیە دەتوانم بڵێم کتیبە هەکی (ئین سیرین) هە
 خۆی نییە کتیبە هەکی (نابلسی) هە خۆیەتی و لەوسەرچاوانەووە وەرگرتووە
 لە کۆتایی کتیبە کەیدا ناماژە پێداوە، ئەم روونکردنە وەیدەشم بەپێویست زانی.

ئەبو حەفص

سەید ئیبراھیم صادق عمیران

منیا - مانگی رەبیعیول ئەووەل

سالی ۱۴۲۱ هـ

پيشه‌کی (ئيبين سيرين)

سو پاس و ستايش بو خوداوه‌ندی جيهانيان درودی بپايان بوسه‌رگيانی
پيغه‌مبەری گەورەمان (ﷺ) و ياروياوهر و خانەواده‌ی پاک و بيگه‌ردی...
ئەوێ ليرەدا پيوستە بزانييت خەو بەشيۆه‌يه‌کی گشتی دەکرييت بەدووبەشەو:
بەشيکی لەلایەن پەرورەدگارەوێه‌و بەشيکی تريشی لەلایەن شەيتانەو بەپيی
فەرموودەي پيغه‌مبەر (ﷺ) کەدەفەرمويت: "خەو دووبەشە یا لەلای
پەرورەدگارەوێه‌و یاخود لەلای شەيتان"^(۱).

ئەو خەوئەي دەدریته‌پال خوداوه‌ند راست و دروست و باشەو پيغه‌مبەری
سەرورەمان (ﷺ) بەبەشيک لەچل و شەش بەشی پيغه‌مبەرایەتی داناه^(۲).
زۆرجاریش بيباوهر و خراپەکاران دەگوڤييت لەمۆزە خەوئەبيین، بەلام ئەوێ
کەدەدریته‌پال شەيتان و پيغه‌مبەری خوا(ﷺ) فەرمانی پيکەرەوین نەیدرکيین و
تف بکەين بەلای چەپداو، بەلێنیداو بەوێ ئەم رینومايانە جیبه‌جیدەکات زیانی
پيڤه‌گات^(۳).

ئەو خەوئەشی باش نییه‌ دەگوڤييت غەم و پەژارەييت یان ترساندن و بيته‌مايه‌ی
فيته‌نەو قۆلپرين بەبيته‌وێ ناگاداری وەرگرتی لەکەوتنەنيۆ داوی گوناو و تاوانەو
، بەلام سەرزنەشت و بيڤاری لەخۆدەگرييت وەلی شەيتانی نەفرەتليکراو شيانوييه
فەرمان بەچاکەبکات یا بەندەکانی پەرورەدگار بيڤاریکاته‌و ، چونکە پەرورەدگار
بەديه‌ينه‌ری سەرچەم گەردوونەو خيروشەر هەربەدەستی خۆيەتی ، هەروها
جياوازی هۆکارەکان کەدەبيته‌ هۆی ئەنجامدانی خۆشتن دەدریته‌پال شەيتان و ئەو

^(۱) (بوخاری) فەرموودەي ژمارە (۵۷۴۷) و (مسلم) لە (۱۷۷۱).

^(۲) (بوخاری) فەرموودەي (۶۹۸۷) و (مسلم) لە (۱۷۷۴۹).

^(۳) (بوخاری) فەرموودەي (۵۷۴۷) و (مسلم) لە (۱۷۷۱/۲/۴).

ورته ورتو وه سوه سانه‌ی بده‌رووندا دیت له گه‌ل غه‌م و په‌ژاره‌و رووداوه
بی‌مه‌به‌سته‌کان ده‌گه‌ریته‌وه بۆ ده‌روونی خه‌وینه‌ر.

ئه‌و حال و باره‌شی رووده‌کاته نوستویه‌کی گه‌ده‌په‌ر له‌خواردن یان به‌تالی وه‌ک
ئه‌و حال و باره‌وايه که له‌کاتی بیداریدا روی تیده‌کات و ده‌گونجیت هیچ سوود و
قازانجیکی نه‌بی‌ت و سروشتی مه‌ردوم رۆلی تایبه‌تی تیدانه‌گیرێ و به‌هه‌مان شیوه
شه‌یتانیش رۆلی تیدانییه و سه‌رجه‌م بارو حاله‌کان به‌ده‌ستی خوداوه‌نده.

سروشتی کرد گاریه‌تی په‌روه‌رد گاریش به‌چه‌شنیکه خه‌ونی راست پینکده‌هینی و
فریشه‌کان ناماده‌ی بینینی ده‌بن و ده‌دریته‌پال خوداوه‌ند، له‌روویه‌کی دیکه‌شه‌وه
په‌روه‌رد گار خه‌وی پوچ و به‌تال و تیکه‌ل دروستده‌کات له‌کاتی ناماده‌کاری
شه‌یتاندار ده‌دریته‌پال ده‌روونی نه‌هرمه‌ن و شه‌ره‌نگیزی شه‌یتان، نه‌وه‌شی
درۆده‌کات و خه‌وبه‌درۆ هه‌لده‌به‌ستی درۆی به‌ده‌می خوداوه‌کرده‌و خه‌وینه‌ریش
ناییت خه‌ونه‌کی بۆ هه‌موو که‌سیک بگێریته‌وه مه‌گه‌ر راته‌کاریکی زانار
نامۆژگاریده‌رو خیرۆمه‌ندی‌ت.

ئه‌وه‌ی پێویسته له‌کاتی بیستنی خه‌ودا بکری

واپێویسته‌کات راته‌کاری خه‌و نه‌ینی و بابته‌کانی نیو خه‌ونی باسکراو
پیاریزی و به‌شیوه‌یه‌کی گشتی به‌خه‌وینه‌ر بلی: خیره بۆ تۆو خراپه بۆ دۆژمنانت
یاخود شه‌رپکه پارێزراوده‌بی‌ت لی، نه‌گه‌ر واهه‌ستی‌کرد ئه‌م خه‌ونه وابه‌سته‌ی
خه‌وینه‌ربوو...

به‌لام نه‌گه‌ر وابه‌سته‌ی جیهانبوو ده‌بی‌ت بلی: خیره بۆ ئیمه و خراپه بۆ
دۆژمنان و به‌مشیه‌یه.

هه‌روه‌ها ده‌رپرینی خه‌ون له‌به‌ره‌به‌یاندا باشتره بۆینه‌ری چونکه بیروه‌وشی
له‌سه‌رخۆیه‌تی و غه‌م و په‌ژاره‌کانی بۆ ساتیکیشی‌ت ره‌ویوه‌ته‌وه و سه‌باره‌ت به‌فه‌رداری

بہ بیان و رؤی نوی پیغہ مبرہری نازیزمان (ﷺ) دوعادہ کات و دہ فرمویت:
 "پہروردگار ا فہر وپیت بخہرہ بہ بیان و سپیدہی نہ تہوہ کم" (۴)

راقہ کاری خہ ویش لہ لای خویہوہ ناییت بہدہستہ واژہی نادیار خہونہ کہ دہرہ پری و
 راوبوچوونی نہستیرہ گہران بہ ہہند وہرہگری و پیغہ مبرہ (ﷺ) ناچیتہ سہرشیوہی
 شہیتان و تہوہی بہدیبکات حق و راستیہ (۵).

مردوش لہ لانہ و مائی حدقداہیہ و تہوہی لہ خہونہ کہیدا دہیلّیت راستہ و
 لہفتنہ و ناشوب پاریزراو دہیّت، بہ ہہمان شیوہ مندا لیک ہہرگیز نازانی
 دروبکات لہ گہل و تہی ناژہل و گیانداران و ہاتنہ گویان حق و راستیہ و نیشانہی
 سہراسیمہ ییہ.

ہہموو دروژنیتکیش لہ کاتی بیداریدا وک کاہین و نہستیرہوان و تہی دروژہ و
 بہ لای راستدا ناچیت، کہسانی لہ شگران و مہست و بیتاگا لہ لاو ہہرزہ و
 خہ لکیت خہونہ کانیان ہہندی کجار راستہ و شہیتان بہ سہریاندا زالہ بہدریژایی
 سہردہم و رؤژگار.

ہہروہا راقہ کاری خہ و پیویستی بہوہ ہہیہ لہ قورٹان نمونہ و پندہ کان و
 وہرہگری و خوداوند دہ فرموی: ﴿واعتصموا بحبل اللہ جمیعاً﴾ (ال عمران: ۱۰۳)،
 ہہروہا و تہی سہبارہت بہدو پروہ کان: ﴿کانھم عشب مسندۃ﴾ (المنفاقون :
 ۴) و نایہت: ﴿ان اطلولک اذا دخلوا قریت افسدوھا﴾ (النمل: ۳۴) و
 نایہتی: ﴿ان تستفتحو فقد جاءکم الفتح﴾ (الانفال: ۱۹) و نایہتی: ﴿ایحج
 احدکم ان یاکل کم اعیت میتا﴾ (الحجرات: ۱۲).

ہہروہا پیویستی بہ زانینی دانایی پیغہ مبرہران و تہ شیرینہ کانیان دہیّت و
 بہ ہہند گرتنی ہہوال و تہی شیرینی پیغہ مبرہ (ﷺ) لہ گہل پندہ کانی وک

(۴) (ترمذی) (۱۶۶۲) و (نبین ماجہ) (۲۲۳۶) و (تہحمہد) لہ (مسندہ) ہکہیدا : (۴/۱۷۷).

(۵) (ترمذی) (۲۲۷۶) لہ (شمائل) دا (۲۴۲) و (اسناد) ہکہی (صحیح) ہ.

فهرمايشتی: "پېنچ شت خراپو به دن"^(۶) له نيو نه و پېنجه دا باسی قه له پره شو مشك و دوپشك و مشكگرو سه گۍ و هړيوو لوړه لووركار. هه روه ها و ته ی سه باره ت به ژنان "ناگاداری شوو شه ناساكان بن"^(۷) — مه به ستي ژنانه له ناكسيدها .

هه روه ها راڅه كاری خو و پتويستي به په نده گرنګ و به سوو ده كان ده بيت و هك:
(۱) و ته ی (نيسبراهيم) (سه لامي خواي ليبيت) سه باره ت به هاوسه ره ناسوپاسگوزاره كه ی (نيسماعيلي كوري) ده فره مويت: "لاشيپاني ده رگای ماله كه ت بگوره" — ناماژه يه كه بو جيا بونه وه ی لني .

(۲) و ته ی (مه سيح) (سه لامي خواي ليبيت) كاتي ده چي ته ژووره وه بو لای ژنيكي داوينيس و ناموژگار يده كات: "پزيشك ده چي ته ی لای نه خوش" ليته دا مه به ستي له پزيشك زانايه و به نه خوشيش بيئاگايه كي گونا هباره.

(۳) و ته ی (لوقمان) (ره زای خواي ليبيت) بو جگه رگوشه كه ی: "جيگه كه ت بگوره" واته: هاوسه ره كه ت.

(۴) و ته ی (نه بو هوره يره) (ره زای خواي ليبيت) كاتي گويي لي بو يه كيك ده يگوت: "ده جال سه ري به لدا" نه و يش وتی: "درويه كه بو يه چي به كان" هه ليان به سته وه.

هه روه ها پتويستي به هونراوه و مه به ستي شاعيران هه يه و ليكدانه وه ی به يته شيعره كانيش زانيار ي و ديدی راڅه كار فراوان تر ده كات.

و تپرای نه و زانيار يانه پتويستي به زاناستی زمانه وانی و مانا كانی هه يه بو نمونه:

(۱) "بياوه پری" له زوبانی عه ره بيده به مانای داپوشين يان شاردنه وه هاتوه.

(۲) "ليخوشبون" به مانای داپوشين هاتوه.

^(۶) (بوخاری) (۱۸۲۸) و (موسليم) (۱۲۰۰/۷۲/۴) (نوی).

^(۷) (بوخاری) (۹۱۴۹) و (موسليم) (۲۳۲۳/۷/۸) (نوی) وه نه و.

(۳) "سته موزۆلئکردن" به مانای دانانی شتیک له جیی ناشیاودا هاتوه.

(۴) "خرابه" به مانای دهرچوون و دهرکهوتنه هاتوه و هاوچه شنی نه مانه زۆرن له زوبانی عه ره بیدا.

ههروه ها پتووستی به باسکردنی حالی خۆی ههیه له:

۱- خواردن و خواردنهوی هه لال.

۲- دلتسۆزیت له کاره کانیداو لای خه لکی نمونه و پېشه نگییت.

سه رباری نه و خالانه ده بیت تاگاداری نه م بنه مایانه ی لا یخواره و ه بیت:

یه که م/خهوی راست و دروست دوویه شه:

(۱) خهویک دیارو بهرچاوه و پتووستی به لئیکدانه و نییه.

(۲) خهویک شاراوه و ئالۆزه و پتووستی به دانایی و ناوه پۆک ههیه.

دووهم/واده کانی خه و گرنگیه کی زۆری ههیه بۆ راقه کارو ده بیت ره چاوی نه م

خالانه بکری:

۱- نه و خهونه ی له هاوین یان زستاندا ده بینرئ جیاوازه به پیتی کات و واده ی

خۆی و ناوه پۆکی و بوونی پیکهاته کانی وهک: دارو درخت، خورماو ده ریاو ئاگرو جل و بهرگ و مال و لانه و دوو پشک و مار.

۲- لئیکدانه و ه ی رووداوه کان له شه و روژدا تایبه ته ندیه کی خۆی ههیه له گه ل

پیکهاته کانی وهک: روژو مانگ و هه ساره و چراو رووناکی و تاریکی و ژیشک و کونده په پوو هاوچه شنی نه مانه.

۳- سروشت و خوی مرۆف له خه ودا روژتکی تایبه تی ده بینئ و له کاتی که وه بۆ

کاتی که تر جیاوازی هه یه و هه رکه س به پیتی حالی خۆی نه و پیکهاته و ره فتارانه لئیکه داته وه، وهک نه وه ی فیره له خه ودا گوشت بخوات یان نه گه ر دره م و دیناری بیینی سوود و قازانجه کات له کاتی بیداریدا یان نه گه ر بارانی له کاتی خه ودا بیینی

له کاتي بېداريدا ده بېښي ټو سهرجه م نه و رووداوانه وابه سته ی خو و سړوشتی
خه وېنهر ده کرېته وه.

سپېه م / هه موو خه ویک به سهر دوو ته وه رهی سهره کیدا دابه شده بیت به شیکی
باش و به شیکی خراب ، به لام نه گهر خه ونه کهی نه که وت به لایه کدا پتویستی
به به لگه یه ک ده بیت یاخود خویندنه وه ی ناخی خه وېنهر و باری ده وونی.

چواره م / هه ندیک جار خه و له ژیرکاریگه ری رووداوه کانی رابردودایه که مرؤ
ته نجامیده دات له سوپاسگوزاری و گوپرایه لی و سهرپېچی ، یاخود ده قاده ق
داهاتوی بو روښنده کاته وه و خیروشه پی بو ده خاته رو له رووداوه کانی نارېحه تی و
شکو مهنده و نزمی باران و بېبارانی و وشکی.

پېنجه م / له خه ودا چاره نووسی مرؤ جیاوازه به پیتی هیل و سنوره کانی خه و بو
نمونه :

* ده گوځیت هه نار بو ده سته لاتدار ناوچه یه کبیت ده سته لاتداری وهریگری و
تویکلی هه نار که ش دیوارو سنوره کانی بیت و ده نکه کانیشی دانیشته وانه کهی
بیت.

به لام بو بازرگان لانه و مال و توتیل و توتومبیل و که شتی و مال و سامان و
دوکان و گیرفانی پر له دره هم و دینار بیت.

هه روه ها بو زانایه کی خواناس قورثانییت و تویکله کهی لاپه ره کان بیت و
ده نکه کانی نووسینه کهی بیت ، بو که سیکی ره به نیش هاوسه ری
مال و ساماندار بیت ، یان کیژیک بیت دوی ماره برینی تام و چیر و سوودی
لنوه ریگری.

هه ر نه و هه نار بو ژنیکی دوگیان کیژیک بیت له ره حمیدا .
ده گوځیت له کاتي ژمیریاری مال و سامانییت و گه نځینه ی میری بیت و پاره ی
جوړاو جوړییت بو کارگوزار و فهرانبه رانی میری.

شەشەم / وردبۇنەۋە لەغۇنەۋە ئەۋپەندانەى بۆ خەلگى دەھىترىتەۋە بەپىي
چارەنۇس و رەگەزجىاۋازى، بۇغۇنە ئەگەر دارو درەختبۇ بەپىي رەگ و لقو
گەلاكانى لىكەدەدرىتەۋە ئەگەر لاسكىكى ھەبۇ وەك كۈلەكە و ھۈچەشەكانى
يان مندالى فرىدراۋ.

ھەتەم / دەگوغىت مەژۇ رووداۋىك يان شىتەك بېينى و لىكەدەۋەكەى
بەگەرىتەۋە بۆ براكەى يان يەكانگىرى خەۋىينى مەردوم لەگەل خەلگىدا
لەدوورەۋە يەك بەگىتەۋە يەكەم / ئەگەر لەرەچەلەكدا چۈنەۋەسەرىەك دايەك
باۋك و سەرچاۋە ، دوورەم / ئەگەر ھارپىشە و كىدارىبۇ.

خەنىش لەخاۋەنەكەيەۋە دەقار دەق ناگويزىرەتەۋە بۆ كەسىكىتەر گەرماناۋ
ھىماكانى وابەستەى بەرانبەر نەكرى، ياخود بەلگەكان ھوتار شايان نەبن
لەگەلى ، بۇغۇنە : لەشساغ بىت و شەرىكەكەى نەخۇشبى ئەۋكات نەخۇشى
بەرانبەر نىزىكتەر لەمردن و گواستەۋەى بۆ ئەۋ جىھانە.

ھەشەم / راھەكارى خەۋ دەبىت ژىرو شارەزاىت لەحالەبارى خەلگى و شىۋەى
ھەلسوكەوت و رەۋشتيان ، دەبىت ئاگادارىت لەدەستەۋاژەكانى زستان و ھاوین و
شارەزای ئەم حالانەبىت :

۱) كات و وادەى بارانبارىن و كاتى دەبىت بەسۈد و قازانچ يان زىان.

۲) بۇنى شارەزایى دەربارەى سەفەر كەردن بەدەريادا.

۳) سۈشتى ولتان و تايپەتەندى دانىشتوانەكەى و ئەۋەى لەسەرى دەچن
بەرتەۋە.

۴) بۇنى زانىارى دەربارەى حالەبارى گۇجاۋو باش لەگەل خراپى ھەرىەك لە
ئاسمان و رۆژو مانگ و باران و رەشەباۋ مەزگەوت و...

نۆيەم / بەھەندگرتنى بارى دەروونى خەۋىينەران چۈنكە خەلگى پىشەن و تويانە :
ئەۋەى رەشەبىنى و غەم و پەژارە بەسەريا زالبۇ رووداۋەكان بەرەشى و تەلخى

ده‌بینۍ، به‌پېچ‌ه‌وانه‌ش‌ه‌وه ، وېړای ته‌وه‌ی خ‌ه‌و به‌ش‌ی‌وه‌یه‌کی گ‌شت‌ی ده‌ک‌ړۍ به‌س‌ۍ به‌ش‌ه‌وه ه‌د‌روه‌ک له‌ف‌ه‌رم‌و‌ود‌یه‌ک‌دا ه‌ات‌وه: "خ‌ه‌و س‌ۍ به‌ش‌ه: یا م‌ژده‌یه له‌ل‌ای‌ه‌ن خ‌ود‌اوه‌نده‌وه، یاخ‌ود خ‌ه‌و‌یک‌ه له‌ل‌ای‌ه‌ن ش‌ه‌یت‌انه‌وه ی‌ان ق‌س‌ه‌و و‌ت‌ه‌ی ب‌ی‌ن‌د‌اری‌ه‌و ب‌و م‌ر‌ژ‌ه‌د‌ه‌ب‌یت به‌خ‌ه‌و" ^(۸).

ه‌ه‌روه‌ها پ‌ن‌غ‌ه‌م‌ب‌ه‌ر (ﷺ) ده‌ف‌ه‌رم‌و‌یت: "وا‌ده‌ی پ‌ن‌غ‌ه‌م‌ب‌ه‌رای‌ه‌ت‌ی به‌س‌ه‌ر‌چ‌و‌و به‌ت‌ه‌ن‌یا م‌ژده‌ی خ‌و‌ش ما‌وه" ^(۹).

ه‌ه‌ند‌یک‌یش له‌راف‌ه‌کار‌ان‌ی ق‌ور‌ن‌ان س‌ه‌ب‌ار‌ه‌ت به‌ت‌ای‌ه‌ت‌ی: ﴿لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ (یونس: ۶۴) و‌ت‌وی‌ان‌ه: ک‌ات‌ۍ به‌ن‌ده له‌ک‌ړ‌ن‌و‌ش‌دا نو‌وس‌ت خ‌ود‌اوه‌ن‌د ده‌ف‌ه‌رم‌و‌ۍ: ت‌ه‌ما‌ش‌ای به‌ن‌ده‌ک‌ه‌م ب‌ک‌ه‌ن رو‌ح‌ی ل‌ای م‌ن‌ه‌و له‌ش‌ول‌اری‌ش‌ی له‌به‌ن‌د‌ای‌ه‌ت‌ید‌ای‌ه.

ه‌ه‌روه‌ها له‌(ت‌ه‌ب‌ی ده‌رد‌ا) ه‌وه ده‌گ‌ی‌ړ‌ن‌ه‌وه و‌ت‌و‌یه‌ت‌ی: "ک‌ات‌ۍ به‌ن‌ده چ‌اول‌یک‌ده‌ن‌ۍ و له‌خ‌ه‌ود‌ا ر‌ژده‌چ‌ۍ رو‌ح‌ه‌ک‌ه‌ی به‌ره‌و ئ‌اس‌م‌ان به‌ر‌زده‌ک‌ړ‌یت‌ه‌وه ت‌ه‌گ‌ه‌ر پ‌اک‌و ب‌ی‌گ‌ه‌رد‌ب‌وو ر‌ی‌گ‌ه‌ی ده‌ده‌ن ک‌ړ‌ن‌و‌ش ب‌بات ، ت‌ه‌گ‌ه‌ر و‌ان‌ه‌ب‌وو ر‌ی‌گ‌ه‌ی پ‌ی‌ن‌اده‌ن".

خ‌ه‌ل‌ک‌یش س‌ه‌ب‌ار‌ه‌ت به‌(ده‌رو‌ون و‌روح) ج‌یا‌وا‌زن ه‌ه‌ند‌یک‌ده‌ل‌ی‌ن ی‌ه‌ک پ‌ی‌ک‌ه‌ات‌ه‌ن و‌ه‌ک ن‌ه‌ف‌س‌و ده‌رو‌ون ه‌ه‌رد‌و‌و‌کی‌ان له‌ن‌ی‌و خ‌و‌ی‌ن‌د‌ان و به‌ل‌گ‌ه‌ش له‌س‌ه‌ری ته‌وه‌یه ک‌ات‌ۍ ه‌ه‌رد‌و‌م‌ی‌ک ده‌م‌ړۍ خ‌و‌ی‌ن‌ی ده‌وه‌س‌ت‌ۍ ^(۱۰).

(ن‌ی‌ن ق‌وت‌ه‌ی‌یه) ده‌ل‌ی‌ت: ما‌دام خ‌ه‌و به‌پ‌ی‌ن‌ی ز‌ان‌یا‌ری و ب‌ن‌ه‌ما‌ر ش‌ی‌وه‌ک‌ان‌ی به‌ب‌و‌ون‌ی به‌ل‌گ‌ه‌و ن‌ه‌ب‌و‌ون‌ی ج‌یا‌وا‌زی ه‌ه‌یه ت‌ی‌ی‌دا له‌گ‌ه‌ل به‌ه‌ن‌د‌گ‌رت‌نی س‌ه‌رده‌م و‌ر‌ژ‌گ‌ار‌و

^(۸) (بوخاری) (۴۲۲/۱۲) و (موسلم) (۱۷۷۳/۶/۴).

^(۹) (ن‌ی‌ن ما‌ج‌ه) (۳۸۹۶) و (دارمی) (۲۱۴۸) و (ت‌ح‌م‌ه‌د) له‌(م‌س‌ن‌د) ه‌ک‌ه‌ی‌دا (۳۷۶).

^(۱۰) ل‌ی‌زه‌دا (ن‌ی‌ن سپړن) رو‌و به‌ب‌اس‌ت‌یک‌ی به‌ده‌ر له‌خ‌ه‌و ده‌چ‌ی‌ت‌و به‌ب‌اش‌م‌زان‌ی باز‌ب‌ده‌م به‌س‌ه‌ری‌ا. (وه‌ر‌گ‌ی‌ږ).

کہ شو باری خدوینین و هیتانهوی به لگهی قورثانی و فہرمودہ و پەندو چیرۆک بۆیہ
پیم باشە چەند تیشکی بچەمەسەر ئەو زانیارییە و روونی بکەمەوہ...

لێکدانەوی فہرمودہ لە سۆنگە و اتای ناوہ کانەوہ روو کەشی دەستەواژە کە
هەلێدە گری و وە ک ئەوہی پیاویک ناوی (چاکە یە) لە خەودا بە خێر و چاکە
لێکدەدرێتەوہ، یاخود پیاویک ناوی (ریتما) یە و لە خەودا بە ریتنومایی رافدە کە ریت،
یان ژنیکی ناوی (ناشتی) یە و بە پارێزراوی و سەلامەتی لێکدەدرێتەوہ و چەندین
نموونە تریش.

هەر وەھا لە پێغەمبەری خواوہ (ﷺ) دەگێرێنەوہ فہرموویەتی: "لە خەودا بینیم
لە مائی (عوقبە) ی کوپی (رافع) بووین و خورمای تەری باشیان بو
هینان^(۱) بەوہ لێکدایەوہ کەوا بەرز و بلندی و شکۆ لە دنیا و قیامەتدا بو
ئیمە دەبی و تاینە کە شتمان باش و شیرین دەبی".

لە (شریک) ی کوپی (ئەبی شمر) وە دەگێرێنەوہ و تویەتی: "لە خەودا بینیم
ددا نە کام کەوتن، سەبارەت بەوہ پرسیارم لە (سەعید) ی کوپی (مسیب) کردو
وتی: ئایا زەرەری پێگە یانیدی؟! ئە گەر خەو نە کەت بەوشێوە یە بێت و
هەموو ددانە کانت کەوتن خەو و خانە وادە کەت لە مردنیاندا پێش تۆدە کە و ن
کەسیان نامێنی.

لێرەدا (سەعید) خەو کە ی بە پیتی دەستەواژە لێکدایەوہ چونکە (ددا ن)
لە خەودا پە یوہندی خەمایە تیە.

هەر وەھا لە (بشر) ی کوپی (ئەبی عالیہ) وە دەگێرێنەوہ و تویەتی: لە (عەمەد) م
پرسی دەربارە ی پیاویک لە خەودا بینی هەموو ددانە کەوتی، ئەویش لە وە لامدا
وتی: ئەو پیاوہ پە یوہندی خەمایە تی بچرا ندوہ، لێرەدا خەو نە کە بە پیتی بناغە ی
خۆی لێکدەدرێتەوہ نە ک بە پیتی دەستەواژە.

^(۱) (موسلم) (۱۷۷۹/۱۸/۴) و (ئەبو داود) (۴۰۲۵) و (ئەحمەد) (۲۱۳/۳).

له (نه سمه‌غۍ) هره ده ګېړنه وه وتويه‌تۍ: پياوټک زه‌ويه‌ګۍ کړې و بينی برازاګه‌ی به‌نيویدا ده‌روات به‌لام هيچ هه‌نگاوټک هه‌لناګرېت مه‌ګر به‌سهری ماريکدا نه‌بيټ ، نه‌ویش وتۍ: نه‌ګر خه‌وه‌کټ به‌و چه‌شنه‌بيټ له‌و زه‌ويه‌دا هه‌رشتيک برونيرۍ به‌باشی نه‌شو نماده‌کات.

هه‌روه‌ها ده‌آيت: نه‌ګر ناوټک له‌چنه‌ند پيتيکۍ زياده پيکهاتبو له‌خه‌ودا به‌رچه‌له‌کناس يان ده‌روونناس داده‌نرۍ وه‌ک (به‌هۍ) نه‌ګر بينی و له‌خه‌ونه‌کيدا نيشانه‌يه‌کی تيدانه‌بوو به‌لګه‌بيټ له‌سهر نه‌خوښی به‌سه‌فه‌ر ليکده‌درېته‌وه، هه‌روه‌ها (ګوله‌شليتر) به‌رووکش ورده‌ګېړۍ و به‌خراب راځه‌ده‌کړۍ به‌شيکۍ هۍ ناوه‌کيه‌تۍ چونکه (سوسن) له‌عه‌ره‌بيدا به‌خراب ليکده‌درېته‌وه.

ليکدانه‌وه‌ش به‌مانا به‌زوړی به‌کاره‌اتوه وه‌ک (لاله‌نگۍ) نه‌ګر مالو سامان و مندا لته‌بوو به‌دوړپوړی ليکده‌درېته‌وه به‌هوۍ جياوازی ده‌روناواخنی.

راځه‌کردنیش به‌په‌ند و نه‌و ده‌سته‌واژانه‌ی له‌سهر زويان ريبازيکۍ دیکه‌يه راځه‌کارانی خه‌و پياده‌ی ده‌کهن وه‌ک نه‌وه‌ی به‌زه‌ره‌نگه‌ر. ده‌لین: پياوټکۍ دروژن به‌هوۍ وته‌ی، سدرزاري خه‌لکۍ سه‌بارت به‌وشه‌ی (صوغ) هوه‌که‌به‌هه‌لېه‌ستنی وته‌وقسه‌ه‌اتوه. عه‌رزه‌ها وته‌يان ده‌رياره‌ی يه‌کيک بينۍ ده‌ستی درېژبو به‌چاکه‌کار راځه‌يانکړده نه‌مه‌ش له‌په‌نديکه‌وه هاتوه کاتۍ ده‌وترۍ: "فلان ده‌سټريشتوتره له‌تو...".

پيغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) به‌هاوسه‌رانی ده‌فه‌رمويت: "خيتردارترينتان که‌زوو ده‌ګاته لام ده‌سټريژترينتانه"^(۱۲).

خاتو (زه‌ينه‌ب) ۍ کچۍ (جه‌حش) له‌پيش هه‌موويانه‌وه مردو نه‌م خاتونه ده‌ستګيړۍ هه‌ژارانيده‌کړدو تيک‌وشه‌رانی، ناماده‌ده‌کړدو مه‌به‌سته‌که‌ی پيغه‌مبه‌ريش (ﷺ) خيرومه‌نديوو له‌ده‌سټريژترينيان، هه‌روه‌ها راځه‌کړدو

نه خوښی به دووړوویی چونکه له‌لای خه‌لکی که‌سی بی واده‌یان به‌نه‌خوښ
لیکداوه‌توره ، خوداوه‌ند ده‌فرمویت: ﴿فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا
وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ﴾ (البقرة: ۱۰)

نهم نه‌خوښییه مه‌به‌ست پی‌نی نه‌خوښی دووړوویییه.

هه‌روه‌ها لیکدانه‌وه‌یان بز چلم به‌کوړپاندا‌ناوه چونکه ده‌رباره‌ی نه‌و مندا‌ل‌ه‌ی
له‌باوکی ده‌چیت وتویانه: "وه‌ک چلمی باوکی وایه".

هه‌روه‌ها وته‌یان سه‌باره‌ت به‌وه‌ی رمو تیرو به‌رد ده‌گریته خه‌لکی یان
به‌وه‌لیکیانداوه‌توره غه‌یبه‌ته باسیانده‌کات و خوداوه‌ند ده‌فرموی: ﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ
الْمُحْصَنَاتِ﴾ (النور: ۴) و نایه‌تی ﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَرْوَاحَهُمْ﴾ (النور: ۶).

هه‌روه‌ها لیکدانه‌وه‌یان سه‌باره‌ت به‌یه‌کینک نه‌ندا‌می‌کی بی‌پیت: سه‌فر ده‌کات
له‌هو‌زو خانه‌واده‌و مال‌و مندا‌ل‌و ولا‌تی دوورده‌که‌و‌یت‌ه‌وه که‌نه‌مه‌شیان له‌برینی
ماوه‌ی ولا‌ت‌ه‌وه هیت‌اوه وه‌ک په‌روه‌رد‌ګار ده‌فرمویت: ﴿وَمَرْفَأَهُمْ كُلُّ
مُزْمَرٍ﴾ (سبأ: ۱۹) و نایه‌تی ﴿وَقَطَّعْنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أُمَمًا مِنْهُمْ﴾ (الأعراف:
۱۶۸).

هه‌روه‌ها لیکدانه‌وه‌یان ده‌رباره‌ی کول‌له: له‌هه‌ندی‌ک بارود‌خ‌دا
"قاو‌قی‌ژ‌کاره"... وته‌یان ده‌رباره‌ی نه‌وه‌ی ده‌ستی ده‌شوات به‌قه‌وزه‌و نا‌نوم‌ید‌ی‌یه‌تی
له‌وه‌ی دا‌وا‌خوا‌زیه‌تی به‌هو‌ی وته‌ی خه‌ل‌کیه‌وه کات‌ی نا‌نوم‌ید‌ ده‌بن له‌که‌سی‌ک ده‌لین:
ده‌ستمان لی‌شته‌و ...

هه‌روه‌ها وته‌یان سه‌باره‌ت به‌به‌ران: پی‌او‌ی‌کی به‌پ‌ری‌زی پار‌ی‌زراوه ، هه‌روه‌ها
وته‌یان ده‌رباره‌ی هه‌لو‌و باز : پی‌او‌ی‌کی نازاو به‌زه‌بره.

سه‌باره‌ت به‌لیکدانه‌وه‌ش به‌پی‌چه‌وانه‌و وا‌ژوه‌وه وه‌ک:

۱- ګریان شادی و خوښییه.

۲- پی‌که‌نښ غه‌م و په‌ژاره‌یه.

- ۳- دووبیاوی ناکوک یاخود رۆژو مانگ به ربه ره کانی بکه ن سهرکه وتن بۆ دۆراوه و ژورانباژیش شکست به ده سته هیښی.
  - ۴- که له شاخگرتن چهك و مەرج دانانه.
  - ۵- چه كنووسیش که له شاخ گرتنه.
  - ۶- تاعون جهنگه و به پیچه وانه وه.
  - ۷- لیشارو لافار دوژمنه و به پیچه وانه شه وه.
  - ۸- خواردنی هه غیج په شیمانیه و به پیچه وانه شه وه.
  - ۹- نه وهی ده مری به لام ری وره سمه کانی مردوی بۆ پیاده ناکری له شتو و کفن و نه سپه رده کردن یاخود گریان و شیوه ن نه و که سه به شیکی لانه و ماله که ی دهر ووخ.
  - ۱۰- کولله یان به سهر یاز داناوه و به پیچه وانه شه وه.
- ههروه ها هه ندیکجار رافه ی خه ویان به که م و زیاد کردوه وهك:
- ۱- گریان و شیوه نیان له خه ودا به خوشی و شادی لیكداهه ته وه به لام نه گه ر دهنگ و ناوازی له گه لدا بو به لا و نه هه م ته ییه ، پیکه نینیشیان به غه م و په ژاره لیكداهه ته وه به لام نه گه بزوه خه نده ی له گه لبو باشه.
  - ۲- لیكدانه وه یان بۆ گویره که ماله یکی پاریزراوی شاراوه یه نه گه ر ته قه ته قی له گه لبو دهنگه دهنگ و به ربه ره کانیه.
  - ۳- لیكدانه وه یان بۆ رۆن نه گه ر به ته ندازه یهك لی ی برا جوانی و رازاوه ییه ، نه گه ر له دم و چاو و رووخساری چۆرا غه م و په ژاره یه ، نه گه ر به سه ره وه زۆر سو روپامایی سه رۆك و به رپرسه بالاكانه.
  - ۴- لیكدانه وه یان سه باره ت به (زافه ران) گوايه پیا هه لدان ی باشه به لام نه گه ر چو له جل و به رگ و لاشه وه ده بیته به غه م و په ژاره.
  - ۵- (لیدان) یان به پۆشاك و داپۆشین لیكداهه ته وه ، به لام نه گه ر کاته لییدراو ده م و چاری به سترابو پیا هه لدان و ستایشی باشه و ناتوانی له خوی دوور به خاته وه.

۶- نه گهر خه وېښه رېڼک بېښی په پری هه یه خېرو باشه یه بوی و نه گهر به باله کانی فری به نه ندازه ی به رزبونه وهی له زهوی دورده که ویتته وه.

۷- نه گهر بېښی دهستی بپراوه به خویسه تی بپراو کورپکی باشیده بیت ، به لام نه گهر دهسته که ی لینی جیابووه که وت به لاو نه هامه تی رووده کاته براو کوره که ی.

۸- نه گهر نه خوشینک بېښی له شساغور له مالله که ی ده چیتته دهره وه و هیچ گوتارېڼک له زاری نایه ته دهره وه دهری به لام نه گهر دواو قسه یکرد چاکده بیتته وه.

۹- مشکیان به ژنان لیکداوه ته وه به مهرچیک رهنکی جیواز نه بیت ، نه گهر سپی و ره شبو و شه وورژه.

۱۰- سه بارت به (ماسی) نه گهر ژماره که ی دیاریکراوبو به ژن لیکیانداوه ته وه ، نه گهر زوربوو مالو سامان و دهسته که وه.

هه روه ها (کات) به هه ندگیراوه له لیکدانه وهی خه ودا ، بونموونه :

(۱) لیکدراوه ته وه بوی یه کیڅ که سواری (فیل) ده بیت به کارپکی مدزنو کاریگر به لام سوودو قازانجی که مه ، نه گهر له رژدا نه وهی بېښی ژنه که ی ته لاقده دات یاخود به هو ی هاوسه ره که یه وه زیانی پیده گات ، هه روه ها مریشکی کرکه و توویان به مرؤیڅکی که وده نی پیس و گنده ل لیکداوه ته وه.

(۲) راسترین خه و خه و ی به ره به یان، چیشته نگاوو باشتیرین کاتیش بوی خه و کاتی پیگدیشتنی به رو بو و مه و لاوزترین کاتیش زستانه.

(۳) خه و ی رؤژ به هیزتره له هی شه و.

(۴) خه و بوی خه لکی چونیه ک نییه و جیوازی هه یه بوی هه ندیک باشه و بوی هه ندیکیر خراپ و ناقولایه.

له رووداوه سهیره کانی نیو خه و:

به لاو نه هامه نی یان خیریک رووده کاته مرؤیڅک له خه ره که یداو له کاتی بیداریدا وک خوی رووداوه که دیتته دی.

دہ گپنہ وہ (عومہ ر) ی کوری (خہ تتاب) (دادوہ ریک دہ نیریت بؤ (شام) و پاش چند رۆژیک بہر پتوہ بون دہ گہر پتہ وہو (عومہ ر) سہ بارہت بہ ہوی گہرانہ وہی دہ پرسیت ، نہویش دہ لیت: لہ خہ ودا بینیم رۆژو مانگ دہ جہنگن لہ گہل یہ ک نہستیرہ کانیش دابہ شبون بہ سہر رۆژو مانگدا ، (عومہ ر) لئی پرسى: تۆ لہ گہل کامیان بووی؟ وتى : لہ گہل مانگ. نجا پیى وت: نازاد بہو چیر کارم بؤ نہ غام مہدہ ، پاشان نایہ تی: ﴿فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ الْفَجْرِ مُبْصِرَةً﴾ (الاسراء: ۱۲) خویندہ وہ ، پاشان دواى سہر دہ می (عومہ ر) و (عوسمان) رووداى (صفین) رویداو نہو پیاوہ کہ (جابر) ی کوری (سہ عید) ی (طانی) بوو لہ گہل گروہی شامدا کوژا.

(نيسحاق) ی کوری (ئیبراہیم) ی موسلی دہ لیت: لہ لای (یہزید) ی کوری (مزید) بووم وتى: خہو یکی سہر سوپرہیتنہرم بینى ، پاشان داوا یکرد رافہ کاریکی خہو ی بؤ بہیتن ، نجا خہو کہی گپراپہ وہو وتى: بالندہ یہ کم گرت و یستم سہر بیپم چہ قۆکم سینجار لہ گہردنی توند کرد ہلڈہ گہراپہ وہ تاجاری چوارہم سہر مہری، پیان وت: خہو یکی باشت دیوہ ، کچیک دہ ہیتیت و لہ جاری چوارہمدا لہ گہلیدا جووتدہ بی...

(نبن قوتہ ییہ) دہ لیت: دہ بیت رافہ کاری خہو رابوہ ستی لہ سہر نہوہی کہ دیتہ لای و دہستہ ردارى زۆر لہ خۆکردن بیت و با نہوہی لئی تیکہ لۆ ئالۆزدہ بیت خیرا بہرہرچی نہ داتہ وہ.

(نہسمہ عی) لہ (نہ بی میقدام) یان (قوہ) ی کوری (خالید) وہ دہ گپنہ پتہ وہ دہ لیت: زۆرجار نامادہی کۆپو دانیشتنی (نبن سیرین) دہ بووم لہ (چل) خہو یہ کینکی لیکدہ دایہ وہ.

(نبن قوتہ ییہ) دہ لیت: لہ وتہ وقسہ کانی خہو بینہر حالیبہ پاشان بہ پیى بنہ ماکانی خہو رافہی بکہ ، نہ گہر قسہ کانی راست و دروستبوو ہاومانای ہہ بوو

دارابکہ خوداوند رینمونیت بکات بۆ لیکدانهوہ و راٹھ کردنی، تہ گہر خہوندہ کہ دوومانای واژووی یہ کدی ہہ لگرتبوو نزدیکہ کہیان لہ بنہ ماکانہوہ بگرہبر، بہ لام لہ کاتی نہ گونجائیدا لہ گہل بنہ ماکانیدا دہستہرداری زیادہو تیکہل و پیکہلی بیہر تہروی لہ گہل بنہ مادا دہ گونجیت وہریبگرہ۔

تہ گہر سہراپای خہوندہ کہش تیکہل و ٹالۆزبوو لہ ہیچ روویہ کہوہ نہدہ گونجا لہ گہل بنہ ماکان بیڈہنگبہ و لیکی مہدہرہوہ۔
تہ گہر خہوندہ کہ بہ لگہبوو لہ سہر خراپہ و کاری ناپہوا دہییت باسینہ کہیت و دہستہ واژہ کانی لیکنہ دہیتہوہ۔

ہدروہا دہییت لہ خہودا سیّ حال بہ ہہند بیگری:

یہ کہم/رہ گہز: رەك دارو درخت و ناژەل و درندەو بالندە.

دووہم/پۆل (جۆر): جۆری دارو درختیک لہ یہ کینکیت جیابکاتہوہ یان درندہ یہک لہ یہ کینکیت، یاخود بالندہ کان پۆلین بکات، بۆغوونہ: تہ گہر دارخورمابوو بہ لگہیہ لہ سہر پیاریکی عہرب، تہ گہر بالندہ کہش (تاس) بوو بہ لگہیہ لہ سہر عہجہ میہک۔

سینہم/سروشٹ: دہییت لہ سروشتی تہودارو بالندہ یہ بکۆلریتہوہ تہوجا بہراورد بکری لہ گہل خہوینہردا، تہ گہر (دارخورما) بوو تہو پیارہ بہ کہسیکی سودمہند لیکدہ دریتہوہ و لہ بارہیہ شہوہ خوداوند دہفرموی: ﴿كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ﴾ (ابراہیم: ۲۴) مہبہستی دارخورمایہ۔
تہ گہر بالندہ بوو دہییت بزانیٹ خہوینہر خولیای سہفر و گہرانہ، تہ گہر قہ لہرہ شبو دہستہ لاتداریکی ستہمکاری یاخیہ۔

ہدروہا دہییت خہوینہر بہدووی راستگۆیدا بگہری و رووداو کارہ ساتیک تیکہ لئہ کات بہ سہر یہ کداو لہ لای پەرورد گاریش بہ تاوانبار بناسریت۔

له (عەلى) كورې (نەبى تالېب) وه (ﷺ) ده گېر نه وه وتويه تى: "كهسى ترساو خەونى نىيه مه گەر نه وهى خوى پىى خوشبىت" لىره دا دەر و له خه وىينه ر ده كړي ته وه و ترس و بيمه كهى دەر و يته وه.

مه ردومى وا هديه (زه ميله) خور ما به ده سته هيئى و سده دره مى ده سته كه وى مه ردومى ديكه ش هديه زه ميله هه لده گرى و پتر خيره كات له وېره ياخود تام و چيژ له نايينه كهى ده بينى.

راستين خه و خه وى ده سته لانداره ياخود كه سيكى زه بوون و چه وساوه، ده گوغييت شوين و چيگه يه كه له گهل سروشتى مرؤفكدا نه گوغى و ياخود مال و لانه و چيگه و پيار و ژن و بالنده و زينده و هريك كه وا تاقير كراي ته وه و يان نالوده و بيت و به بينينى غه م و په ژاره روى تيبكات ياخود به لا و نه هامه تى و چه رمه سهرى، ده گوغييت نه وهى لىى دواين هه ماهه ننگ بيت له گهل سروشتى مرؤفداو به خير بگه رپ ته وه بوى.

له سونگه يه كى ديده وه ده گوغييت مرؤف راستگو ييت له گو فتار داو خه ونه كهى راستبىت و به پينچه وانه شه وه ، خه وى نه وىش به هيتره له خه وى رؤژو راستين كاتيش به رله نويزى به ناييه.

ده بيت راقه كارى خه و ئيجگار ورياييت ، ناييت خه و له بنه ماو ريساكانى لادبات و به درؤژو ناره زوى خوى لينكى بداته وه و له كاتيكدا نه يزاني بيده ننگى باشتين هه لويسته بوى.

نه گەر روودا و يكي ناخوى بينى له خه ودا كاتى به ناگاهات (نايه تولكورسى) بخوينى ، پاشان تفيك بكات به لاي چه پداو بلئى: "په ناده گرم به په روه رد گارى (موسا) و (عيسا) و ئيبراهيم)ى به نه مه كه و (عه مه د مسته فا) له شهرو خراپه و نه و خه وه كه وا شهرو خراپه م له ناين و دنيا و بژيويدا پيېگه يه نئى بلندينى ستايشى نه و په روه رد گاره".

نه‌گەر خەو لە کاتی بەرگرتنی دارودرەختدابوو باشەو لە کاتی پینگەیشتنی بەروبوومداباشترەو راست و دروستی لەبارو شایانترە، بەلام ئەگەر گەلای دارەکان کەوتبوون خەونە کە لاوازو تیکەل و ئالۆزە.

ئەو نەینیی و کەم و کۆریانەشی مەردوم دەرباری موسوڵمانان دەیینیی دەبیئت بشاریتەو و باسینە کات و لای نزیکترین کەشیش نەدرکینیی و، نابیت راو بو چوونی خۆی لە سۆنگەیی ئەو خەونەو دەرباری ئەو کەسە دەربەربۆی چونکە لەوبارەدا روو بەو لەمدا نەوێ و هەسوەسە کانی شەیتان دەچیت.

هەر وەها لە (ئیین سیرین) هەو دەگیرنەو ئەگەر خەویکیان بو گێراپیته‌و بەدریژایی رۆژ پرسیاری کردووە لە خەوبینەر دەرباری حال و باری و بژێوی و بینینی و هیچ کەلێن و بوارێکی فەرمانۆش نەکردووە بەلگە و نیشانەی تێدابوو بیت پرسیار لە خەوبینەر نە کات.

هەر وەها پیوێستە رافە کاری خەو سیجۆر زانیاری بزانییت:

١) لەبەرکردن و شارەزابوون لە بنەماکاندا و جیاوازی و هێزو لاوازی لە خێروشەیدا، هەتا کیشی لێکدانەو بزانییت، ئەمەش لەبەر یاردان و هەلبژاردندا لە گەل بەهێزکردنی راکانی بە نیشانەو بەلگە، پاش بەراوردکردنی لە دەرووندا ئەو جا دەدوێت سەبارەت بە خەونی باسکراو.

٢) گونجاندنی بنەماکانی خەو لێکدانەو لە گەل یە کدا هەتا و تە یەکی دروست و راست لە میانەیی ئەو بنەمایانەو دەربەینیی و خەوی تیکەل و ئالۆزو شەیتاناری جیا بکاتەو نەدوێت لە سەری.

٣) پێداگرتن لە سەر باسو خواسە کانی خەو و دروستی و راستی مەسە لە کان ئەو خەوی بۆیدەگیرنەو بۆ ئەوێ بزانیت بگات بە لێکدانەوێ دروست.

ئەگەر ویستت خەویکت بۆ روون ببیتەو باسو خواسە کانی (ئیین سیرین) و رافە کارانی خەوبینەر و راستە و خۆ هەر گیز لێکینە دەیتەو، بۆ نمونە: لە (ئیین

سىرین) ۋە دەگىرنەۋە ژنىك دېتە لای و دەلئیت: لەخەودا پىاویكى كۆت و بەندكرام
 بىنى ، (ئىبن سىرین) یش دەلئیت : شتى وا ناییت چونکە بەندگىر باۋەرپو تاینەو
 كۆتیش بىباۋەرپو ناپاکییە ئیدى چۆن باۋەرپو ناپاکی بەیەكەۋە یەكانگىردەبن؟!
 ژنەكەش سۆتندى بۆ دەخوات كەتەو خەۋى لەحالىكى باشدا بىنەو كاتى
 تەماشای پىتەندەكەى گەردنى كرده كەلە گەردنیدابو لىرە ژنەكە باسى پىتەند
 دەكات و (ئىبن سىرین) دەلئیت: ئىستا زانىم پىتەندەكە لە تەختەبوو تەختەش
 دوورپویە لەتایندا ھەرەك پەرەردگار دەفرموى: ﴿كَأَنَّهُمْ غُشَجٌ
 مُّسَدَّرَةٌ﴾ (المنافقون: ۴)

بەم پىتەدەنگە ھەموو باسو خواسیكى نىو خەو ئەگەر نىشانەو ھىمايەك
 یاخود زیاترى تىدابو بەھىزترە لەلىكدانەۋى خەودا ھەرەك چۆن پەرەردگار
 باس لەخەۋنى شای (میسر) دەكات و دەفرموىت: ﴿وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَىٰ سَبْعَ
 بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلْنَ سَبْعَ عِجَافٍ﴾ (يوسف: ۴۳) مانگای قەلەو سالى پىرو
 فەرپىتەو لاۋزىش سالى قات و قىيە.

ھەرەھا دەفرموىت: ﴿وَسَبْعَ سُبُلَاتٍ خَضِرٍ وَأَخْرَ يَابَسَاتٍ﴾ (يوسف: ۴۳)
 تەمەش سالانى نازەدكرەو لەمانگاكاندا بەلام بوون بەدو بەلگە بۆ چەسپاندنى
 سالان لەمانگاكاندا.

ھەموو زانىارىيەكى دانایی و ھاۋچەشنەكانى لەبىركارى و عەرەبى و فەلسەفەو
 فەرزو..سوودى لىۋەردەگىرى لەلىكدانەۋى خەودا.

سەربارى ئەو دەبىت بزانریت بنەماكانى خەو ھىچ گۆرپانكارىيەكیان بەسەردا
 نەھاتەو بەلام ئەۋى گۆرپانكارى بەسەرداھاتەو ھال و بارى خەلكى و رەشت و
 پەرۋەردەو شىۋازى ژيانىانە، چونكە خەلكى لەم رۆژگارەدا سەرچەم ھەول و
 تىكۆشانىان لەپىنناۋى تىكردنى ھەزو ئارەزوۋەكانىاندایە بەدەر لەدنىانەوىستى و
 ىست و خوازە بالاكان.

يارانۍ پېغه‌مېر (ﷺ) كاتۍ خورمايان ده‌بينۍ به‌تام و چيژۍ تايڼه‌كه‌يان ليكده‌دايه‌وه و هه‌نگوښيان به خويندنه‌وې قورټان و به‌ده‌سته‌پانۍ زانبارۍ ، نه‌و تام و چيژه‌وو به‌خولياۍ روژانه‌يان و له‌نيو سه‌رجه‌م خه‌لكيدا بلا‌وبه‌وه، زور‌جاريش بي‌باوه‌رو يا‌خېوان خه‌ونۍ راست ده‌بينن و به‌چه‌سپاندنۍ به‌لگه‌ۍ خوايۍ به‌سه‌رياندا كوټايۍ ديت وهك چوڼ پادشاي (ميسر) خه‌ويكي بينۍ و هاته‌دي و، به‌(مختنصر) يش خه‌ويكي بينۍ و مولك و ده‌سته‌لاتۍ تياچوو كاتۍ (دانيال) ۱ دانا بوۍ ليكدايه‌وه، (كيسرا) ش تياچوونۍ مولك و ده‌سته‌لاتۍ به‌خه‌ويښۍ، بوۍ ده‌بيت بزاري ته‌مه هيلۍ كي گشتيه بو نه‌و زانباريه‌و چوښيه‌تي رينو‌مايۍ و فيروونۍ.

به‌ناوۍ په‌روه‌رديگاري مه‌زن و بي‌پايان*

سوپاس و ستايش بو خوداوه‌ندو مه‌زني جيهانيان
پاشان..

(ته‌بوسه‌عیدی واعيز) (ره‌زاي خواي لي‌بيت) ده‌ليت: مادام خه‌وي راست و دروست له‌راستي كرداره‌كانه‌وه سه‌ريگرتوه و رياكه‌روه‌يه بو كرداره‌كان و مژده‌و ناگاداري هه‌لگرتوه پاشماوه‌ۍ پېغه‌مېرانه‌و يه‌كيكه له‌و دو‌به‌شه‌ۍ پېغه‌مېرايه‌تي و هه‌نديك له‌پېغه‌مېران نيگايان به‌شيوه‌ۍ خه‌وبوه هه‌نديكيش به‌شيوه‌ۍ ناردنۍ فريشته‌ۍ په‌يامېر بوۍ واپتويسته‌كات گرنگۍ پېښريت.

(عه‌مه‌دي كورۍ سړين) له‌ (ته‌بي هوره‌يره) وه ده‌گيرتته‌وه ده‌فرمويت: "كاتۍ دنيا نزيك به‌دوايهاتنۍ بووه خه‌وي موسولمان تيكه‌لده‌بيت و راسترينيان له‌خه‌ودا ته‌ويه‌ راستگويه له‌وته‌دا، خه‌وي باوه‌رديش به‌شيكه له‌چل به‌شي پېغه‌مېرايه‌تي، خه‌ويش سي به‌شه:

ته‌م پېشه‌كېه‌ش خستويانه‌ته پال (ئېښ سړين) و وهك خوي وهرمگيږا له‌گه‌ل هه‌نديك ده‌ستكاريږا له‌هه‌نديك شوين و جيگه‌دا. (وه‌رگيږ)

۱/ خەویك كەمژدەى ھەلگرتوھ لەلایەن خوداوەندەوھ.

۲/ خەویك كەموسولمان دەیخاتە دڵ و دەروونی.

۳/ خەویكی غەم و پەژارەدار شەیتان بۆ مرۆفی دروستدەكات.

تەگەر خەویكتان بینی خەشم و قینتان پیتی ھەلەدەستا باسی مەكەن و كاتی ھەستان نوێژ بكەن" (۱).

ھەروەھا فەرموویەتی: "بەندیم پیخۆشەو خەشم لەكۆتە" (۲).

ھەروەھا خاتوو (عائشە) (رەزای خۆی لیبیت) لەپیڤەمبەرەوھ (ﷺ) دەگێریتەوھ دەفەرمویت: "لەدوای من پیڤەمبەرایەتی نامینیت جگە لەمژدەنەیبیت، یارانیش پرسیان مژدەچییه؟ فەرمووی: خەوی خۆش دەیبینی یاخودنیشانی دەدەن" (۳).

ھەروەھا (عبادە)ی کوری (صامت) دەفەرمویت: پرسیارم لەپیڤەمبەری خواکرد سەبارەت بەم نایەتە: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ﴾، لَكُمُ الْبَشَرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ (یونس: ۶۳-۶۴).

پیڤەمبەری خواش (ﷺ) فەرمووی: "پرسیارت لێکردم دەربارەى باسیك هیچكەس بەدەر لەتۆ پرسیاری نەكردوھ ئەوھ خەوی باشە مرۆڤ دەیبینی یاخود نیشاندەدەن" (۴).

كۆرەكەى (ثابت)ی كۆری (قەیس) (رەزای خۆی لیبیت) دەفەرمویت: كاتی نایەتی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ﴾ (الحجرات:

۲) (دەبەزى (ثابت)ی باوكم چوھ نیو مالى خۆی و دەرگای داخست و بەتوندى دەستیکرد بەگریان، پیڤەمبەر (ﷺ) ھەوائی پرسی و پاشان ناردی بەدوایداو لێی

(۱) (بوخاری) ژمارەى فەرموودە: (۷۰۱۷)، و (مسلم) (۱۷۷۳/۶/۴).

(۲) (بوخاری) (۷۰۱۷)، (مسلم) (۱۷۷۳/۶/۴).

(۳) (مسلم) (۲۰۷/۲/۴۳۴ نووی)، (ئەبو داود) (۸۷۶) و (ئەبىن ماجە) (۳۸۹۹) و (اسناد) (ەكەى (صحیح) ە.

(۴) (ترمذی) (۲۲۷۵) و (ئەبىن ماجە) (۳۸۹۸) و (ئەحمەد) (۲۲۱۷۹) (دارمی) (۳۱۳۶).

پرسى سەبارەت بەو حالەى تىيىكەوتو، ئەوئىش وتى: مەن پىياوئىكى دەنگبەرزىم دەترسىم كىدارەكانم پوچو بەتالئوبىنەو، پىئغەمبەر (ﷺ) فەرموئى: "تۆلەوان نىيت بەباشى دەئىت و بەباشىش دەمرىت"^(۵).

پاشان ئايەتى: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ﴾ (لقمان: ۱۸) دابەزى دىسان (ثابت) دەرگای لەسەر خۆى توندكردو دەستىكردەو بەگريان و كاتى پىئغەمبەر (ﷺ) هەوائى پرسى و بانگىكردو وتى: مەن پىياوئىكم حەزم لەجوانىيەو ئارەزوى سەرۆكايەتى خەزم كەسەكاندەكەم، پىئغەمبەر (ﷺ) فەرموئى: تۆ لەوانە نىت و بەباشى دەئىت و بەشەهیدى دەمرىت و خوداوەندىش دەتخاتە بەهەشتەو"^(۶).

دواى تىپەپرونى ئەو رۆژگارە رووداوى (يەمامە) هاتەپىش و (ثابت) لەگەڵ (خالىد) كورپى (وەلىد) چوو بۆ روو بەرووبونەو (موسەيلەمە) ى درۆزن و كاتى بەيەك گەيشتن لەيەكتەر ئاشكرايون (ثابت) و (سالم) ى خەمەتكارى (ئەبو حوزەيفە) وتیان: ئىمە لەسەردەمى پىئغەمبەردا (ﷺ) بەو چەشنە نەدەجەنگاين، ئىنجا هەريەكىيان چالئىكى هەلگەندو خۆيان تىهاويشت و بەجىگرى مانەو هەتا كوژران لەو رۆژەشدا (ثابت) قەلغانئىكى گرانبەهاى پىنەبوو، موسولمانئىك بەلايدا تىپەپرى و قەلغانەكەى برد، لەوكاتەدا پىياوئىك لەموسولمانان نوستبوو (قەيس) ى كورپى (ثابت) هاتە خەوى وتى: ئامۆژگار تەكەم نەئىت ئەمە خەو و لەبىرى بکەى، دوئىنى كەكوژرام يەكئىك لەموسولمانەكان قەلغانەكەى بىردم مالهەكەى لەهەرە سەرۆوى مالى خەلكىهەيەو خاوەن ئەسپئىكى ئىجگار درىژەو قەلغانەكەشى لەژىر بەرمىلىك داناو پىياوئىك لەسەرى دانىشتو، بە (خالد) بلى و قەلغانەكەى لىوهرىگرەنو، كاتى گەرانەو بۆ (مەدینە) بەخەلىفەى پىئغەمبەر

^(۵) (قورتوبى) لە (تەفسىر) هەكەيدا هەناوئەتى (۲۹۱/۱۶).

^(۶) هەمان سەرچاوەى پىشوو.

(۵) رابگہ یہ نن ئەوئەندە قەرزارم ہی فلان و فلانہ ، ئنجا پیاوہ کہ بہ ناگاہات و خەوہ کە ی بۆ (خالید) گێڕایەو و ئەویش قە ئغانە کە ی هیناو بہ (ئەبوسە کرای) راگە یاندو وەسیہ تە کە ی جیبە جیکراو هیچ کە سیشمان نە دەناسی وەسیہ تە ی جیبە جیکرابی دوا ی مردنی لە (ثابت) ی کورپی (قەیس) زیاتر.

(ئەبوسە عد) (رەزای خوا ی لیبت) دەلیت: ئەو هەواڵ و باسانە ی گێڕاومانە تەو و لە خودی خویاندا راست و شوینە واریان بە جیھێشتو، یە کە م خەویش لە سەر زەویدا بینرایت خەو کە ی (ئادەم) (سەلامی خوا ی لیبت) لە (وہب) ی کورپی (منبە) وە - رەزای خوا ی لیبت - دەگێرئەو دەلیت: خوداوەند نیگای نارد بۆ (ئادەم) (سەلامی خوا ی لیبت) تەماشای دروستکراوانت کردوم ناخۆ هاوچەشنی خۆت تێدایینیوون؟ ئەویش دەلیت: نەخیر ئە ی پەروردگارم بەراستی تۆ ریزدارتکردم و بە مەزنتگێڕاوم بۆیە داواکارم هاوسەرێکم بۆ دروستبکە ی لە خۆم بجێ هەتا ئارام و هیمن بین و هەردوو کمان پەرستش بکە ی، خوداوەندیش پێی فەرموو: باشە ، ئنجا خەوی لیخت و (حەوا) ی لە سەر شیوہ ی خۆی دروستکرد و بە خەویش نیشانیدا (ئەمەش یە کە م خەبوو لە سەر زەویدا) کاتی بە ناگا هات (حەوا) ی لە ژوورسەری خۆیەوہ بینی ، خوداوەند لێی پرسى: ئەوہ ی لە ژوور سەرت دانیشتوہ کیئە ؟ وتی: ئەو خەوئە یە کە نیشانئەدام.

هەروہا ئەوہ ی بە لگە یە لە سەر هاتئەدی خەو حەزەرەتی (ئێبراہیم) (سەلامی خوا ی لیبت) لە خەودا دەبینی کورپە کە ی سەردەبیری ، کاتی بە ناگادیت هەمان فەرمانی کرداری نیو خەو کە ی دەدری بە سەردا ، پەروردگار لە سەر زاری (ئێبراہیم) وە دە فەرمویت: ﴿يَا بَنِيَّ إِنِّي أَخَذْتُ فِيكَ الْمَنَامَ أَنِّي أَذْهَبُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَعْمَلُ قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمُرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنْ الصَّابِرِينَ﴾ (الصافات: ۱۰۲).

کاتی (ئبراہیم) (سہلامی خوی له سہریئت) به خه ونه که یزانی و کؤشا بؤ به جیهینانی خودا وهند به میهر و سۆزی خۆی ده رووی خیری لیکنده وه به رانیکی بؤنارد و کردی به قوریانی.

هه روه ها خه وه که ی حه زه ته ی (یوسف) (سہلامی خوی لیبت) هه روه ک (وهب) ی کوری (منب) بؤمان ده گیتته وه ده فرمویت: "یوسفی کوری یه عقوب" کاتی مندالبوو خه ویکی بینی که له مائی یه کیک له براکانیدا نوستبوو بینی هه ریه ک له براکانی گۆچانیکی تهستوریان به دهسته وه یه و شوانی پنده که ن و پیوهی ده چن به پیوه گیانداری درنده ی پنده کوژن، به لام (یوسف) خۆی داریکی باریکی پیبوو خۆیده دا به سهریاو ئاژه له کانی پیلیده خوری و گیانداری درنده ی پنده کوشت و له هه مانکاتیشدا یاری پنده کرد له گه ل مندالانی دیکه ی هاوته مهنی خۆی، کاتی له خه وه که ی به ئاگاهات به براکانی وت: خه ویکم دیوه بؤتان باسبکه م ؟ وتیان: به لئ بؤمانبگیتته روه، نه ویش وتی: من نه وداره ی خۆم بینی له زه ویدا رواو پاشان سه رجه م داره کانی ئیوه هیئراو له ده وری داره که ی من چه قینرا، گهرچی داره که ی من له هه موو داره کانی ئیوه بچوو کتربوو به لام داره که ی من به رزبوه وه ره گی له زه وری داکوتاو، ئنجا له ژیره وه داره کانی ئیوه ته و قداو داره کانی ئیوه له ده وری داره که ی من جیگیربوو، کاتی ته م خه وریان له (یوسف) بیست وتیان: کوره که ی (راحییل) هه رته وه ی ماوه بلئ: ئیوه هه مووتان کۆیله ی من و منیش گهره تانم، دوا ی بینی ته و خه ونه حه وت سال تپه پری و ئنجا له خه ودا بینی ته ستیره کان و رۆژو مانگ کپنوشی بؤ ده بن و بؤ باوکی گیترا یه وه: ﴿إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ﴾ (یوسف: ۴)

(یه عقوب) (سہلامی خوی لیبت) راقه و لیکنده وه ی خه وه که ی ده زانی ترسا براکانی ئیری پیبهن چونکه مانگ باوکیبوو رۆژیش دایکی و ته ستیره کانیش براکانی بۆیه له ترسا وتی: ﴿قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَى إِخْوَتِكَ

فَيَكْبِدُوا لَكَ كَيْدًا (يوسف: ۵) پاشان چیرۆکه که ده گێرپېته وه ههتا ده گات به : ﴿وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ﴾ (يوسف: ۱۰۰) واته : باوك و دايكى له سهر جێگه که دانیشان دو باوك و دايك و براکانی سهری نه وازشیان بو نه ویکردو، دواتر خودا وهند ئیسلامی نارد کړنو و شېردن نه ماو له بری کړنو و شو ته و قه ی دانا، پاشان (یه عقوب) له خه ودا بیینی بهر له وهی (یوسف) بپیکرئ سهر جه م نه و روودا وانه ی هات به سهر (یوسف) دا له لایهن براکانی ه وه بیینی (ده) گورگ ده وری (یوسف) یاندا وه (یه عقوب) خو شی له سهر چیا یه که و (یوسف) له ده شتی نکدا یه و به زه یی پێدا هاته وه له کاتی نکدا (یوسف) ی جگه رگۆشه ی نیگای تی پریسو سهر یی چیا که ی ده گورد که باوکی پته و بسو ، تنجا زه ی درزو قلیشی بر دو یوسف رۆچوو به خه ویا و گورگه کانیش بلا و یان لی کرد ، نه مه ش گوته یبو کاتی به کورپه کانی و ته ﴿وَإِذَا فُتِیْنَاهُ أَن يَأْكُلَ الذَّلَٰلَةَ﴾ (یوسف: ۱۳).

ههروه ها چیرۆکه که ی (موسا) (سه لامی خوای لی بیئت) دیت ، نه و چیرۆکه ش به وه ده سته پێده کات ههروه ک (وهب) ده گێرپېته وه (فیرعه ون) خه ویک ده بیینی و به هه م ترس و له رزه و به ناگادیت “ له خه ودا ده بیینی ناگریک له (شام) وه دیت هه تا ده گاته (میسر) و هیچ شتی که به جێناهی لی و ده یسو و تی نی له مال و لانه و فرۆشگا و دوکان و قه لا و پاسارو په ناگه ، کاتی له خه و به ناگادیت ترس و ییم زاله ده بیئت به سه ریا و خه لکیکی بی شو مارو زۆر له گه و ره پیا وانی ولات کۆده کاته وه بو یان ده گێرپېته وه ، نه وانی ش ده لی ن: نه گه ر خه وه که ت به و شی وازه بیئت پیا ویک له وه چه ی (یه عقوب) سه ره له ده دا و (میسر) و فه رمان په وایانی له سه رده سته ی نه و تیا ده چی ت و ده سته لات و کۆشکه که ی تۆش له سه رده سته ی نه ودا ده روه ی و هه ر سه ده هی نی.

هه ر له و کاته دا (فیرعه ون) بریاری کوشتنی مندالان ده رده کات هه تا خودا وه ند را شه ی خه وه که ده رده خات و سه رجه م پیلان و فرۆفیل ی (فیرعه ون) و کاسه لی سه کانی

هیچ سوودی کی نابیّت و بہرادیہ ک ویستی خوداوند زالدہ بیّت بہ سہر (فیرعون) دار لہ نامیّزی نہو ستمکارہدا پەرورہدہ دہ بیّت و پاشان لہ سہر دہستی (موسا) تیادہ چیت و مہ زنی و شکوی خواہی دیاریدہ دات.

ہدروہا (نبین عہباس) (رہزای خوی لیّیت) دہ فہرمویّت: "سیحرو جادوو کرا لہ پیغہ مہر (ﷺ) و دہ چوہ ژورورہو بۆ لای خاتوو (عائشہ) و دواتر گومانہی ہدبوو ، ترساین لہو حالہی بہ سہریا ہاتوہ ، لہ نتیوجہرگہی نہو حالہدا رۆژیک پیغہ مہر (ﷺ) لہ نینوان خہوویّتداریدابوو دوو فریشتہ ہاتن بۆلای و یہ کیکیان لای سہری و نہوی دی لای قاجی دانیشٹ ، نہوی لای سہری بہوی لای قاجی وت: چییہ تی ، پیغہ مہر (ﷺ) حالیہو لہوی دہ یانگوت و وتی: جادوویلیکراہ ؟ تنجا پرسی: کئی وای لینکردوہ ؟ وتی: لہ بییدی کورپی نہ عصہمی جولہ کہ ، دیسان پرسی: لہ کوئی وای لینکردوہ ؟ وتی: لہ بییری (ذروان) ، وتی: چارہ سہری چییہ ؟ وتی: کہ سینک بنیّری بۆ نہویرہو ئاری تیّدا نہ ہیّلن و ہتا دہ گات بہ بہردیک و بہردہ کہش ہلّبکہ نیّ و لہ ژیر بہردہ کہدا دہ زوو کشتہ کیّ لہ پلکہ دارخورمایہ ک ئالاوہ یانزہ گریّی لیداوہ ، پاشان بیسوتینیّ پشت بہ خوا چاکدہ بیّتہوہ ، کاتیّ پیغہ مہر (ﷺ) بہ ناگاہات لہ گرفتاری ہدردو فریشتہ کہ حالیہو ، تنجا (عہمار)ی کورپی (یاسر)ی ناردو لہ گہلّ ژمارہیہ ک لہ یاران بۆ سہریہ کہو ئاوہ کہی گۆرّابوو وک ئاری خہنہی لیّہاتبوو ، تنجا ہممو ئاوہ کہیان دہرہیّنا ہتا گہیشت بہو بہردہو دہریانہیّناو پلکہ دارخورماکہیان دہ وژیہوہو دہ زویہ کی یانزہ گریّدرای پیوہبوو ، پاشان ہیّنایان بۆ پیغہ مہر (ﷺ) نہوجا نہم دوو سوورہ تہ دابہزی ﴿قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ ﴿قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ و نہم دوو سوورہ تہ (۱۰) نایہتبوو ہدثایہ تیکی دہ خویند گریّہ ک دہ کرایہوہ ، کاتیّ ہممو

گریکانکرایہ وہ پیغہ مبر (ﷺ) ہستا وہک نہوی لہ بہرہ ست و چورتمی قوتاریوبی (۷)

پاشان گری تاکہ کەشی سووتاند، ئنجا پیغہ مبر (ﷺ) فەرمانیکرد بەودوو سورہتہ خۆیان بپاریزنو، ہەرکاتیش (لبید) دہات بۆلای پیغہ مبر (ﷺ) نہو رووداوی نہدەدالەرووی.

نەم ھەموو رووداوانەش بەلگە یە لەسەر جینگیربونی خەو و چیرۆک و باس و خواسی زۆر ھەیە لەو بارە یەوہ.

(ئەبوسەعد) (رەزای خۆای لیبیت) دەلیت: کاتی ھەستمکرد زانیاری بەرین و فراوان و ھەمەچەشنەو سوودیشی دابەشبوہ بەسەر ھەردوو دنیا، زانیاری خەویش یەکیکە لەوزانستە بەسوودانە ی لەتاین و دنیا، بەسوود و کەلکە بۆیە پشتبەخوار یگە فیروون و شارەزایی ئەم زانستەم گرتەبە و پەنامگرت بەخودا لەفیتنە و بەلاو نہ ھامەتی...

ھەروہا دەرەرمویت: مەژۆ پیویستی بەچەند سەرووتیکدەبی بۆ دروستی خەو، لەوانە:

۱) دەبیت راستگۆبیت لەسەر جەم و تەکانیدا، پیغہ مبر (ﷺ) دەرەرمویت: ((خەو راسترینتان ئەو یە راستگۆیە لەوتەکانیدا)) (۸).

۲) دەبیت ھەولبەدات پارێزگاری بکات لەبەکارھێنانی سەروشتی پاک و فیتەتی بێگەرد، لەپیغہ مبر (ﷺ) دەگێرەوہ پرسیاری لەیارانی کردوہ ھەموو رۆژیک دەربارە ی خەو نہکانیان و وتوہتی: ((کامتان دوتنی خەویکی بینیوہ)) (۹) یارانی ش بۆیان گێراوہتەوہ بۆی رافە کردوون، ئنجا چەندین رۆژ پرسیاری لیکردوون و

(۷) (بوخاری) (۵۷۶۶).

(۸) (مسلم) (۸/۲۲/۶ نووی) (ئەحمەد) (لەمسند) (کەیدا) (۲/۲۶۹).

(۹) (بوخاری) (۷۰۴۷)، (مسلم) (۸/۲۳/۲۲۷۵) (نووی).

كەسیان خەوی نەبیینو هەتا باسی بکەن و پێغەمبەریش (ﷺ) فەرموویەتی: چۆن خەودەبینن لە کاتی کدا نینۆکتان ئاوادریژ بوە ، چونکە نینۆککردن لەسروشت و چاکییەوێه.

(۳) دەبیّت خەوینەر لەسەرپاکی بنویت، لە (ئەبی زەر) هەو دەگیرنەو (ﷺ) فەرموویەتی: خۆشەویست و دۆسته کەم ئامۆژگاریکردم بەسێ رەفتار دەستبەرداریان نەم: "رۆژووی سێ رۆژ لەهەموو مانگێکدا، دوورکات نوێژی پیش نوێژی بەیانی و هەمیشە بەدەستنوێژەو بنووم".

(۴) دەبیّت لەسەر لای راستی بنویت چونکە پێغەمبەر (ﷺ) لەهەموو شتی کدا لای راستی پێخۆشبو (۱۰).

هەروەها دەگیرنەو کە پێغەمبەر (ﷺ) لەسەر لای راستی دەنووست و دەستی دەخستە ژێر کۆلمی راستی و دەیفەرموو: "پەروردگارا" لەسزاو خەشت بمپاریزە لەرۆژێکدا بەندە کانت کۆدە کەیتەو (۱۱).

هەروەها لەخاتوو (عائشە) هە (رەزای خەوای لیبیّت) دەگیرنەو کاتی چوێتە سەر جێگە بۆ نوستن دەرموویەتی: "پەروردگارا داواخوازی خەویکی خۆش و باش و راست بەدەر لەخەوی درۆم ، خوازیارم ئەو خەو سوودم پێگە یەنێ نەك زیان و لەیادم بێ و بیرم نەچیتەو".

(۵) لەهەندێک رێگەو هاتو سوننەتە بۆئەوێ دەخەوێت کاتی چوێتە سەر جێگە کە ی بلی: "پەروردگارا من پەنادەگرم بەتۆ لە لەشگرانی و خەونی خراب و یاریکردنی شەیتان پێم لەحالی بیداری و خەودا".

(۶) سوننەت وایە ئەوێ خەوی کە دەبینی و دلتەنگ و نیگەراندەبی هەلبسیّت بەجێبەجێکردنی (پێنج) خال:

(۱۰) (مسلم) (۶۷/۲ لا ۱۶۳) (نووی).

(۱۱) (تەبوود) (۵۰-۴۵) و (تەحمەد) (لە مسند) (کەیدا ۲۸۸/۶) و (اسناد) (کە ی (صحیح) ۵۰.

+تفبکات به لای چه پیدا.

+په نا به خوا بگری.

+هه لبسی و نویژ بکات.

+باسی خه وه که ی بۆکه سنه کات.

ده گێرنه وه پیاوینکدیت بۆلای پیغه مبه ر (ﷺ) و ده لیت: نه ی پیغه مبه ری خوا جاری وا هه یه خو ده بینم غه م و په ژاره دلته نگمه کات، نه ویش (ﷺ) ده فرموی: "منیش به هه مان شیواز خه وی واده بینم خه م بارمه کات، نه گهر له و جوژه خه ونه ت بینى سى تف بکه به لای چه پدا و بلی: په روه رگا را من داواخوازی خیری نه و خه وه م و په ناشده گرم به تو له شه ری".

له و خه ونانه شی پووچ و به تاله مه ردوم ناسمان بیینی وه که سه قفیکى لیته ساتوه و بترسی بکه وی به سه ریوا و زویش وه که ده ستارو ناش واییت یاخود دارو دره خت له ناسمان رواییت یان له سه رزه وی نه ستیژه هه لته ابییت یا شه یتان ببی به فرمانه روا، هاوچه شنى نه و خه وانه ش که مانا و راقه ی نییه:

(۱) که سیك پیشه ی له گه ل خویندا بییت سووری بیینی.

(۲) که سیك پیشه ی له ناودابییت و هه میسه ته رییت ته ری بیینی.

(۳) یه کینک له تاریکاییدا بییت و تاریکایی بیینی.

(۴) نه وه ی له سه رما و سۆله دا کاربکات هه مان حال و بار به دیبکاته وه.

هه روه ها راسترین خه و نه وه یه له رۆژدا یان کۆتایی شه ودا بییت و له پیغه مبه ره وه (ﷺ) ده گێرنه وه فرمویه تی: "راسترین خه و نه وه یه له کاتی به ره به یان" (۱۲) — پیش بانگی به یانی بییت —.

هه روه ها ده گێرنه وه پیغه مبه ر (ﷺ) فرمویه تی: "راسترین خه و هی رۆژه چونکه خودا وه ند له رۆژدا نیگای بۆ ناردوم" (۱۳).

(۱۲) (ترمذی) (۲۲۷۴) و (دارمی) (۲۱۴۶) و (نحمه د) له (مسند) هکه یدا (۲۹/۳) و (سند) هکه ی (لاوازه).

هه‌روه‌ها له (جه‌غفري صادق) هره ده‌ګټړنه‌وه - ره‌زاي خواي ليټيت -
 فرمويو يه‌تي: "راستين خو وهوي نيوه‌ړډيه".

(ته‌بوسه‌د) (ره‌زاي خواي ليټيت) ده‌ليټ: خو يينه‌رچن ري‌وره‌سم و نادايټك
 هه‌يه پټويسته بي‌ګريته‌به‌ر له‌ګډل نه‌و سنورو په‌ريزانه‌ي كه‌نايټ بيا نشكيټي
 به‌هه‌مان چه‌شن بډ راڅه‌كاري خو ييش.

له‌نادر و ري‌وره‌سمه‌كاني خو يينه‌ر:

١- نايټ بډ كه‌سيكي نړه‌يبه‌ري بگيټيټه‌وه بډ نمونه‌ ده‌ينين (يه‌عقوب)
 (سه‌لامي خواي ليټيت) به‌(يوسف) ده‌ليټ: ﴿لَا تُقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَيْكَ
 فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا﴾ (يوسف: ٥).

٢- نايټ خو وه‌كه‌ي بډ كه‌سيكي نه‌زان بگيټيټه‌وه، له‌پيغه‌مبه‌ره‌وه (هه‌)
 ده‌ګټړنه‌وه فرمويو يه‌تي: "خو وه‌كه‌ت بډ خو شه‌ويست و ژيريټك بگيټه‌ره‌وه" (١٤).

٣- نايټ درډبكات له‌خو وگيټه‌ره‌وه‌دا، له‌پيغه‌مبه‌ري خوا وه‌ (هه‌) ده‌ګټړنه‌وه
 فرمويو يه‌تي: "نه‌وي له‌خو ودا درډبكات له‌رډي قيا مه‌تدا دا واي ليده‌كړي دو
 دنك جو به‌يه‌كه‌وه گريټدات" (١٥).

٤- نايټ خو بډ منداډ بگيټيټه‌وه هه‌تا ده‌تواني به‌ نه‌يني باسيبكات.

له‌نادر و ري‌وره‌سمه‌كاني راڅه‌كارانيش:

(١) ده‌بيټ ګه‌شيني بڅاته دلي خو يينه‌رو ده‌سته‌واژي تاسو ده‌يي و دنيايي
 بيا ته‌ نيرو دډ و ده‌روني.

(١٣) (هندي) له‌(کنز العمال) (٤١٤٣٨) ميتناويه‌تي و خيتويه‌تبه‌ (له‌ديلمی)
 له‌فرموده‌يه‌كي (جابر) دا.

(١٤) (نه‌بوداود) (٥٠٢٠) و (ترمذي) (٢٢٧٨) و (نېټن) (٢٢١٤) (له‌ديلمی) (له‌بوداود)
 له‌(مسند) ه‌كه‌يدا (١٠/٤) و (اسناد) ه‌كه‌ي (صحيح) ه‌.

(١٥) (ترمذي) (٢٢٨١) و (دارمي) (٢١٤٥) (نه‌حمه‌د) له‌(مسند) ه‌ (٥٦٨).

(۲) دہ بیټ لہ باشتین ریگہوہ راقہ بیکات، لہ پیغہ مبرہوہ (ﷺ) دہ گپرنہوہ
فہرموویہ تی: "خہو بہو چہ شنہیہ راقہ یدہ کیت" (۱۶)!

(۳) نابیټ پد لہ بکات لہ راقہ کردندا.

(۴) نابیټ باسیبکات چونکہ ئہ سپہردہو ئہ مانہ تہو دہ بیټ لہ کاتی ہلہاتنی
خورو ئاوابو نیدا لیکنہ داتہوہ.

(۵) دہ بیټ جیاوازی بکات لہ نیوان خہوی ہر مہردومیټک بہ پیټی پلہ پایہی
خوی.

(۶) دہ بیټ خہوی باش لیکنہ داتہوہ خہوی خراپیش بیټہ نگبی لہ سہری، بہ لام
ئہ گہر نیوہی باشبو نیوہی خراپ بہ پیټی بنہ ماکان بہ لایہ کدا باسیبکات، بہ لام
ئہ گہر ہر تیټکہ لټبو لیتی باپرسیاریکات سہ بارہت بہ ناوی خہو بینہرو ئہ وجا بہ پیټی
ناوہ کدی راقہ بیکات، لہ پیغہ مبرہوہ (ﷺ) دہ گپرنہوہ فہرموویہ تی: "ئہ گہر خہو
تیټکہ لټو ئالوزبو لاتان بہ پیټی ناو راقہ بیکہن".

بۆغونہ ناوی (ئاسان) ئاسانییہو (ئہ حمد) و (محمہد) ستایشو (سہرکوت)
سہرکوتنہو (ناشتی) ناشتہ واییہو (بہختیار) بہختیارییہو بہو چہ شنہو...

(۷) دہ بیټ لہ ودمہ یا چی ہاتہ بہرہمی بہ ہند وریبگری، ئہ گہر پیربوو
دنیاہ کی بہ سہرچوہ ئہ گہر ئوتومییل و بارگیرو ئہ سپو گویدریژیوو سہ فہرہ
بہ پیټی نایہ تی: ﴿وَالْغُلَّ وَالْبَغَالَ وَالْحَمِيرَ لَمْ كَبُوْهَا وَزَيْدٌ﴾ (النحل: ۸).

ئہ گہر لہ وکاتہ دا گوئی لہ زہرینی گویدریژیوو یہ کجار یان سی یاخود چوار
تاشہش خیرہ، ئہ گہر چوار جاریو جاریک لابسات و سیانی دہ مینیتتہوہ بہ خیر
دادہ نری، ئہ گہر شہش جاریو بۆ گہورہ پیوانہو دوو جاریش باش نییہ.

لہ (ئین عہباس) وہ دہ گپرنہوہ فہرموویہ تی: "ئہ گہر قہلہرہش سیجار
قیرہ یکرد باشہ بہ لام ئہ گہر دوو جاریو خراپہ".

۸) گيڙانه‌وى خو له رۆژى سيشه‌مه‌دا باش نيه چونكه رۆژى كوشتارو خوين رشتنه ، هه‌روه‌ها رۆژى چوارشه‌مه‌ش رۆژى نه‌هامه‌تى به‌رده‌وامه‌و له‌سه‌رجه‌م رۆژكانيتردا هيچى تيدا نيه.

ئه‌م نه‌ندازه‌يه‌ش له‌بنه‌ماكانى خوو باسه‌كانى جيگه‌ى سوودو كه‌لكه‌و هيوادارين كه‌لينىكى پرکردبيته‌وه.

سەر قافلەى ئەم رایەش (فرۆید) ەو بۆچوونەکانى تاسەردەمیکی دوورودریژ سەرباسی کتیبە دەروناسیەکانی داگیرکردبوو بەلام دواتر بۆچوونەکانی کەوتنە بەر نەشتەری روحانیەکان و ئەو بۆچوونانەیان لەخانەى (خەوی ەهەلت و پەلت) دا جێکەردەو.

هەندیکیش لەزانایانی فسیۆلۆژی دیاردەى خەویان گەپاندووەتەو بۆ پرسیونی گەدەیان دروستبوونی ئیش و تازار لەلەش و لاردا بەلام دەروازەکانی ئەم رایانەش لەسەر گومان و ئەگەرە جۆراوجۆرەکان دامەزراوە بۆیە بەهەند وەرناگیرى^(٧).

کۆمەلێکی دیکەش لەزانایان دیاردەى خەویان گەپاندووەتەو بۆ ناماژە دەرهکیەکان و ئەمەش لەوێدا خۆی دەبینیتەو کەسێک خوازیاری ئەنجامدانى کارێکەو کاتى دەخەویت لەخەونە کەیدا هەموو ئەو کارانە ئەنجامدەدات بەلام کاتێک بەتاگادیت هیشتا هیچ لەوکارانە بەدینههاتو، دەگونجیت هەندێک خەو لەوخانەیدا جیبییتەو بەلام ناتوانریت مۆرکیکی سەرتاسەرى لیبیری^(٨).

لەبەرانبەر ئەم راویبۆچوونانەدا زانایانی ناين رافەیهکی تایبەتیان هەیه بۆ خەو بەدەر لەبۆچوونی زانایانی دەروناس و یهکیکی وەك دکتۆر محمد سەید طنطاری شیخی ئەزھەر خەودەکات بەسێبەشەو:

یەكەم /خەویك مژدەیه لەلایەن خوداوەندەو ەروەك قورئانی پیۆز ناماژى پێدەکات لەباسی چیرۆکی (یوسف) (سەلامى خۆای لیبت) و چیرۆکی (ئیسراھیم ئیسماعیل) (سەلامى خوايان لیبت)

لەگەڵ ئەو خەونەى پیغەمبەرى خوا (ﷺ) دەیبینی کەدەچنە مژگەوتى (حەرام) دواى ئەو (٦) ساڵ رێگریان لیکرا دواتر خەونەکەى هاتە دى.

دووەم /خەویك شەیتانییەو بەخەوی ەهەلت و پەلت ناوژەدکراو و شتى جوداو جیاوازی تیدا کۆبووەتەو پیغەمبەر (ﷺ) ناماژى پێکدەو ئەو خەو لەشەیتانەو یە.

سێیەم /ئەوێ مژۆ لەکاتى بیداریدا گرنگی پێدەدات و دواتر خەوی پیو دەیبیری وەك کەسێکی برسی بیروھۆشى لای خواردنەو دواتر لەخودا خواردن دەخوات^(٩).

(٧) ەمان سەرچاوەى پێشوو.

(٨) رحلة في عالم الأحلام - شبكة العراقية الثقافية.

(٩) ەمان سەرچاوەى پێشوو.

دیدوبۆچوونی زانایانی تاین له گهڵ زانایانی درووناس دوو هێلی دژیه کن چونکه بنه ماکانی راڤه و لیکدانه و یان جیاوازن، زانایانی تاینی بنه ماکانیان له قورنای پیۆزو فرموده ی پیغه مبهرو واقعی میژوویسه و سه ریگرتوه و که سیك برپای به جیهانی په نهان و نادیار نه بیته ناتوانیته و ریسیانه جیبه جیبکات.

هه ندیک له زانایانی کۆمه لئاسیش رای تایبه تیان هه یه سه باره ت به دیارده ی خه و ، دکتۆره (سامیه ساعاتی) مامۆستای زانکۆی (عين الشمس) له میانیه ی باسکردنی خه ودا ده لیت: "نابیت خه و له ژیا نماندا فرامۆش بکه یین یاخود گالتنه و سووکایه تی پێبکین به لام نابیت هه موو هه وڵی خوشمان له لیکدانه و ی خه و کاند به گه ر بجه یین" (١٠). له میانیه ی نه و به ربه ره کانیه ی له نیوان هه ردو و بۆچونه که دا هه یه دکتۆر (محمد عوسمان) راگری کۆلیژی په ره و ده له زانکۆی (نه زه ره) ده لیت: "ده بیته جوړیک له میان په و ی پیاده بکریته و نابیت نه م زانسته فرامۆش بکریته و ده بیته گرنگی بدریته به ده سته واژه و لیکدانه و کان و به نه ندازه ی خۆی به هه ندبگه یی".

له لایه کی دییه و (ئه محمد سه باحی) سه رکرده ی حیزبی (الامة) ی میسری ده لیت: ده بیته زانستی خه و بکریته به زانستیکی نه کادیی و له خویندنگه و زانکۆکاندا بخوینریته چونکه خاوه ن بنه ماو ریسی تایبه ت به خۆیه تی و چه ن دین نووسراو و لیکدانه و هه یه له باره یه و وه یه که م زانیاریشبو و که دنیا ی پێئاوه دانکرایه و وه گو نجاوه له زانکۆکانی پزیشکی و ئادابا بخوینری هاوچه شنی رۆژئاوا چونکه نه زانیی نه م زانیاریه یاریده ده ره له نه نجامدانی تاوان و ده بیته خه لکی راڤه ی خه ونه کانیا ن بۆ بکری له پێناوی نه و ی له وه سه و سه و گو مان به دوورین" (١١).

زانایانی موسو لمانیش چه ن دین ریسا و تایبه ته ن دییا ن بۆ خه و داناه و به ده ره له و ریسا سیانه راڤه کردن پو وچ و به تال ده بیته ، هه ره وک له پێشه کی (ئین سیرین) و (نابلسی) دا ئاماژه ی پێکراوه .

له میانیه ی نه و با سه شدا پێشه نگه ی مزگه و تی (هه رام) ده لیت: "ده بیته نه وانه ی راڤه ی خه و ده که ن بزانه نه رکینکی مه زن که و ته و ته نه ستۆیا ن سه باره ت به خه و بینه ر بۆیه ده بیته نه م مه رجانه یان تیدا بیته :

(١٠) هه مان سه رچاوه ی پێشو و.

(١١) هه مان سه رچاوه ی پێشو و.

١- زانیاریه کی بهرین و فراوانی دهیئت لهم بواره دا.

٢- چاك و خرابی ئەم بواره بزانیئت.

٣- ناییت فتوا و بریاری شهرعی بدات لهم روانگه یه وه.

٤- دهیئت پارێزگاری بکات له نهیئنی خه لکی و بلاوینه کاته وه، لهم باره یه وه (ئیین القیم) ده لئیت: فتواده رو رافه کاری خه و له گه ل پزیشک ده که ون به سهر نهیئنی خه لکیداو دهیئت بیشارنه وه و باسینه که ن^(١٢).

ههروه ها (هیشامی کوری حسان) (رهزای خوای لئییئت) له (ئیین سیرین) وه ده گێریتیه وه زۆرجار پرسیاریان لیکردوه ده براری سهدان خه و به لām به نازām وه لāmیدا وه ته وه^(١٣).

زۆرجاریش لیکدانه وه و رافه ی خه و به ییزانیاری ده ییته هوی دروستکردنی گومان و هه سه وه بۆ خه و یینه ر به راده یه ک ژیا نی لیده شیوینی و تووشی گریی ده رو نی ده کات، بۆمونه به کیژیک یان کوریک بگوتری له قوتابخانه و خویندن ده رناچیت، یاخود به ژنیک بگوتری می ده کت ژنت به سه ر ده هینی و... ئەم لیکدانه وانه به ییزانیاری مه ردوم تووشی وه سه وه نا ئارامی ده رو ونده کات.

بۆیه له و خاله گرنگانه ی که ده ییئت ره چاو بکریت لای رافه کاری خه و هه روه ک شیخ (نه ییلی کوری سیرین) ده لئیت: "ده ییئت خویندنه وه یه ک بکری له حال و باری خه و یینه رو به وه رافه بکریت"^(١٤).

خو ده ی خه ویش له وه و ی پۆلینک رده وه لای زانیانی ده رو وناس ده کریت به چه ند به شیکه وه:

یه که م / خه و ی جۆرا و جۆر.

دو وه / خه و ی به چر به چر.

سییه م / خه و ی دووباره.

چواره م / خه و ی و یست و ئاره زووی تیا به جیدیت.

پینجه م / خه و ی و ی ترس نامی زییئت.

^(١٢) الرؤى والأحلام في ميزان الإسلام عن خطبة شغف الناس بالتحدث عن الأمور الغيبية.

^(١٣) هه مان سه رچا وه ی پيشوو.

^(١٤) رحلة في عالم الأحلام - شبكة العراق الثقافية.

شەشەم / خەوی ھەلگری روودای داھاتوو.

ھەوتەم / خەوی تێکەڵ و پێکەڵ

ھەشتەم / خەوی مۆتەکاوی و راجەلە کێنەر^(١٥).

ھەر ھەھا دەلێن: ئەوێ لەخە و وردبێتەر دەبێت خە و بەسی قۆناغدا تێپەر دەبێت:

یە کەم / چوونە نیو خەو.

دووەم / قۆناغی ھەوچوول و خەوینین.

سییەم / قۆناغی خەوی قوول^(١٦).

ھەر ھەھا دەگوێجێت خەو جۆریک بێت لە جۆرەکانی چارەسەری دەروونی بۆ نەخۆش،

ئەوێ جێگە ی سەرسوورمانە ئەدەقە کۆنەکاندا ھاتوو ئیمامی (رازی) دەلێت:

"خەو کە تەم پێ بلی ھەتا نەخۆشیە کەت دەستنیشان بکەم" لەم روانگە یەر (فرۆید) یش دەلێت: خەو رێگە یەکی شاھانە یە بۆ بێناگایی و غافلگیری^(١٧).

لەسۆنگە یەکی دیکە شەوێ لێکۆلینەرەکان ئەو یان دەرخیستوێ خەو لەم چەرخەدا بۆ

بەدیاردە یەکی تەوار جێگیر مانا و اتاکانی ڕافە دەکری و زانیان دەتوانن لە تێپروانییان

بۆ مێشک ڕافە بیکەن.

ھەندیک لە پەسپۆرەکانی بۆاری (مێشک) وادەبینن خەو رۆژنیکێ کاریگەری ھە یە

لەبیر کردنەر و فێربوونەر مێشک پاکدەکاتەرە لە تێکەڵبوونی رووداوێ کان^(١٨).

شایانی باسە لە ساڵی (١٩٩١) دا تیۆریک سەریبە ئدەرەو دەلێت: خەو بە تەنیا

پە یوئەندی نییە بەر بۆرەر و بە لکو رەنگدانەرە یانینەر داھاتوو ، ھەر لەو روانگە یەر

^(١٥) دکتۆر (محمد الفان).

^(١٦) رحلة في عالم الأحلام - شبكة العراق الثقافية.

^(١٧) ھەمان سەرچاوە ی پێشوو (فرۆید) نامازە بە دوو ناخ بۆ مۆژ دەکات "ناخسی تاگا" و "ناخسی

شاراو" ناخوونگاگە".

^(١٨) ھەمان سەرچاوە ی پێشوو. (زانایانی خەو رایان وایە ھەموو کەسێک خەو دەبێت بە لām ھەندیک

فەرمانۆشییەکیان زیاترەو لەبیریان نامێنێت ، ھەندیکیش لەبیریانە (بێگومان نەک سەرچەم خەوێ کان

بە لکو ھەندیک).

کتیبی خه نامه‌ی کوردی

ئەم کتیبە‌ی لە بەر دەستدایە پینکەتووە لە بەر هەم و رەنجی زانایانی خاوەن ئەزمون کە لە دنیا دا وەک چرای نێو کۆمەلگا کانیان وابوون و لە پیناوی زانستدا سەر جەم توانای جەستەیی و ماددیان بە گەرخستووە ، هاوتای کتیبە پڕۆزە کانی دیکە ئەم کتیبانە گرنگی پێدراوە و موسوڵمانان بۆیگە واونەتەو...

بەلام ئەوێ گرنگە لای خوێنەری کوردی نابێت ئەم کتیبە وەک دەقیکی قورئانی یان فەرموودە تەماشای بکات چونکە لیکدانە وەکان لە سەدەم و کاتیکی تایبەتدا بوون و ئەو دەمە کۆمەلگە و پینکەتە کانی مۆرکینی دیان هەبوو ، لە کاتیکی دەکرێ خوێنەری کوردی رۆشنایی و زانیارییەکی گشتی هەبێت دەرباری رافە‌ی خەو و پینکەتە کانی لای گەورە زانایانی ئەو بوارە .

ئەرمکی من لێرە وەک وەرگێڕ و ریکخەری وشەکانە بە پێی ئەلفییتی کوردی و قسەو لێدوان بە کەمی لە سەر هەندێک راو بوو چون کە هەریەک لە (ئین سیرین) و هاوێ لانی رافە کاری دەریان بپوێ ، وێرایی ئەوێ بۆیە کە بجارە (خەونامە) بەو چەشنە چاپبکری و لە گەڵ کتیبە کە (ئین سیرین) دا دوو کتیبی دیکە بەینری و بابەتە کانی پێدە و ئەمە ندبکری و شیوازی فەرھەنگیکی خەونامە‌ی کوردی بە بەردا بکری .

لەم کتیبە دا جوړیک لە ئە کادیمیەتی تیدا رەچاو کراوە بە چەشنی فەرھەنگی کوردی ریکخراوە ، بۆ دۆزینە وێ وشەکان خوێنەر دەتوانێت یە کەم و دوو پیتی وشە وەرگری راستە و خۆ بچیتە سەر وشە کە ، بۆ نمونە ئە گەر خوێنەر بگەرێ بە دووی وشە (هەنار) دا دەبێت لە (هە) دا بیدۆزێتە وە کە ناو نیشانیکی لایەکی هەبێ و لە سەر جەم بە شە کانی پیتە کە شدا لە ریزبەندی ئەلفییتی وشە کە ریزکراوە .

کەواتە خوێنەر دەتوانێ دووپیت لە وشە‌ی خوازراو وەرگری و بیدۆزێتە وە .

تاییه تمهندی ئەم خەوانامەیه

- ١) پیتەکان بە پیتی تازهترین ریزبەندی ئەلفبێی کوردی ریکخراوه، بۆ نمونە پیتى سەرەکی بناغەیه و پیتە لاره کیهەکان بە دوایاندا دین ئەوانە:
- + تەگەر خۆینەر بە دووی وشەى (ببنا) دا بگەرێ دەبیئت لە (ب بى) دابگەرێ و کەپیش (ب بى) دیت و واژووی شتوازی رابردووە.
- + هەریەک لە پیتەکانى (و) (وو) (ۆ) بە دووی یە کدا ناوینشانى لاره کیهان وەرگرتووە بۆ نمونە (خود) لە (خ و) (خووری) لە (خ وو) و (خۆر) لە (خ ۆ) دا.
- ٢) راکانى (ئین سیرین) و (نابلسى) و (دمیری) بە دووی یە کدا هاتووە لە سەر بایەتیک و بە کەمیشرای (نابلسى) پيش رای (ئین سیرین) کەوتبیئت و ئەمەش بۆ دەوڵەتمەندکردنى ئەو باسەیه و خستنه رووی ئەگەرى دیکەیه.
- ٣) پینشەکی هەریەک لە (ئین سیرین) و (نابلسى) ئەم کتیبەدا وەرگێردراوە بۆ زوبانى کوردی بە هیواى بەدەر خستنى زانستى خەو و گوشتارى پینغەمبەر (ﷺ) لە گەڵ یاران و شوینکە و توان و زانیان لەو بارەیهووە.
- ٤) دەقە عەرەبییە کە بە شتووی نووسینی کۆن نووسراوە ئەمەش جۆریک لە تیکەلێ دروستکردووە بۆیە هەوڵمداوە هەر زانیارییەکی تازه بە جیا بەیئەسەرى دێرو نیشانی (*) بۆ دابنیم و کاتیکیش ئەو وشەیه بە لگەبیئت لە سەر رووداوەکان و هەر حال و بارێک هیماى (+) م بۆ داناوە.
- ٥) نایەت و فەرموودەو گوته کانی براو نەتەو سەر سەرچاوە کانی خۆیان.
- ٦) لیکۆلەرى دەقى عەرەبى زۆرجار دووبارە بوونەوێ دەقیکی بە سەردا تێپەریووەو لێرەدا من بە باشم نەزانیووە زانیارییەکی دووبارە بۆمەروو.
- ٧) ئەم کتیبەدا کورتەیک لە ژباڕنامەى هەریەک لەو سێزانییە تۆمارکراوە.
- ٨) پێپستیکى تەواو بۆ سەر جەم وشەکان دانراوەو خۆینەر دەتوانى بە خێرایى وشەى داواکراو بەدۆزیتەووە بەو چەشنەى ئاماژەم پێدا.
- ٩) پینشەکیە کانی کتیبە کە ژمارەى تایبەتى خۆى وەرگرتووە پیتەکانیش بە هەمان شێوەو لە ژمارە (١) وە دەست پێدەکات هەتا کۆتایی.

شایانی باسو جیگهی خۆیه تی زۆر سوپاسی مامۆستای به پێزو ئازیزو مامۆستا
(فاروق عەبدولعەزیز) بکەم کە هەلە گێری کتیبە کە ی کردو سوودم لە سەرئەنج و
تێبینیه کانی وەرگرت.

لە کۆتاییدا نومی دەوارم ئەم کتیبە کە لێنیکی زانستی و روشنیبری لە کتیبخانە ی
کوردیدا پرکردیته و هۆکاری کیش ییت بۆ خۆندنه وه له و بواره داو شاره زابوون له دیدی
زانایانی بواری رافه ی خه وو توانییتم په رتوکیکی ده وه مه ند له ناستی خۆیدا
پیشکەش به کتیبخانە ی کوردی بکەم.

رزگار کەریم

کورتە باسیکی ژياننامه‌ی

(ئىبن سیرین) (*)

ناوی (محمدی کورپی سیرین)ی (بەسری - ئەنسارییە) لەوادی خیلەفتی (عوسمانی کورپی عەفان)دا (رەزای خویان لیبیت) لەدایکبوو سالی (۳۳) کۆچی بەرانبەری (۶۵۳) زانیی.

بەخواناسی و دنیا نەویستی ناسراو، یەکیبۆه لەپیشەنگانی سەردەمی خزّی لەسەر جەم زانیارییەکاندا و بەزانیاری و راقەکردنی خەوناسراو.

(ئىبن سیرین) لەسەردەستی هەندیک لەیاراندا خۆندوویەتی وەك (عەبدوللای کورپی عومەر) و (جوندوبی کورپی عەبدوللای بەجەلی) و (ئەبوهورەیرە) و (عەبدوللای کورپی زوبیر) و (عیمرانی کورپی حوصەین) و (عەدی کورپی حاتەم) و...چەندین یارو هاوەلی دیکە ییغەمبەر (ﷺ)

هەروەها گۆییستی هەندیک لەشۆینکەوتوانبۆه لەوانە (عوبەیدە سەلمانی) و (شورەیح) و (قەیسى کوری عەباد) و هەندیکى دیکەى تابعین.

هەروەها دەلێن گەیشتو بەپێر لە (۳۰) هاوەلی ییغەمبەر و (ﷺ) فەرموودەى لیگێراونەتەو.

ژیانی (ئىبن سیرین) پەر لەکەشوبارە روحانییەکانبۆه بەدنیانەویستی و خواناسی ناسراو، زۆر بەرۆژوبو و یادگۆی هەمیشییو، رۆژنارۆژیک بەرۆژوبو، ئەو رۆژەشی بەرۆژو نەبو بەتەنیا نانی نیوهرۆی خواردو و پاشان تابەیانى دانیشتو و رۆژەکەشی بەرۆژوبو.

زۆریی کات دەم بەزیکرەو خاوەنى (حەوت) ویردی تایبەت بەخۆیبو شەوان خۆندوویەتی، ئەگەر یەکیك لەو ویردانەى نەخۆیندیبت لەشەودا بەرۆژ قەرەبووی کردووەتەو.

(*) اسلام اون لاین - حدث في العام الهجري - فقهاء ومحدثون.

(هیشامی کوپی حسان) ده‌لئت: له‌نیوه‌شه‌ودا گویم له‌گریانی (محمدی کوپی سیرین) ده‌بوو کاتی شه‌ونوژیده‌کردو به‌کوڵده‌گریا...
 هه‌رکاتیش باسی مردنی له‌لابکرایه‌ره‌نگی له‌ش‌ولاری ده‌گۆڤاو (ئه‌بونه‌عیم) له‌کتیپی (طبقات) که‌یدا به‌ئه‌مانه‌تپاریزو خواناس باسی‌کردوه‌و هه‌میشه‌رووخۆش‌و ده‌بهم به‌بزو و پێکه‌نینبوه.

به‌پاده‌یه‌ک پله‌وپایه‌کانی به‌ندایه‌تی ته‌یکرده‌و (به‌کری کوپی عه‌بدوللای مزنای) ده‌لئت: ئه‌وی به‌دووی خواناس و پارێزکاراندا ده‌گه‌ڕێ با ته‌ماشای (محمدی کوپی سیرین) بکات، سویندییت به‌خوا له‌و واریعتمان نه‌بوو.
 له‌رووی نابووریشه‌وه‌ بازرگانیکی کارامه‌بوه، له‌نیو هه‌وله‌لانیدا نمونه‌و پێشه‌نگبوه، جاریک کاروانیک (زه‌یت) که‌ڕێ به‌ (چل هه‌زار) هه‌م و له‌یه‌کین له‌کوپه‌کاندا مشکینکی تۆپیو به‌دیده‌کات، پاکو و پێکه‌ردی وێژدان و دڵ‌وده‌روونی پالێ پێوه‌ده‌نی هه‌موو کوپه‌ زه‌یته‌کانیتر ده‌پژێ و هیچی لینافرواشیت، له‌ئه‌نجامدا دووچاری زیندانیکردن ده‌ییت به‌هۆی ئه‌و قه‌رزهی که‌دیتته‌ ئه‌ستۆی له‌بری کاروانه‌ زه‌یته‌که‌، چه‌ژکه‌که‌ به‌م هه‌لوێسته‌ کۆتایی نایه‌ت به‌لکو کاتی به‌رپرسی زیندان ده‌یه‌وێت نازادیی‌کات به‌هۆی ناویانگ و شوهرته‌وه‌و شه‌وان بگه‌ڕێته‌وه‌ نیو خانه‌واده‌که‌ی خۆی رازی ناییت و ده‌لئت: من یاسا ناشکینم و سویندییت به‌خوداوه‌ند ناییت تۆش ناپاکی له‌دادوهریکه‌یت...!

هه‌لوێستیکی جوامێرو حه‌قه‌روانه‌ی دیکه‌ی (ئین سیرین) له‌وه‌دا خۆیده‌بینیته‌وه‌ کاتی له‌زینداندا ده‌ییت (ئه‌نه‌سی کوپی مالیک) کۆچی دوا‌ییده‌کات و به‌رله‌مه‌رگی رایانده‌سپێژی به‌وی دوا‌ی مردنی (ئین سیرین) بیشوات به‌لام کاتی به‌ (ئین سیرین) ده‌لێنو مۆله‌تی به‌رپرسی بالای بۆ و ده‌گرن هه‌تا به‌چیت (ئه‌نه‌س) بشوات ناچیت و ده‌لئت: من به‌رپرسی زیندان به‌ندینه‌کردوم به‌لکو که‌سینک به‌ندی‌کردوم قه‌رزو حه‌قی له‌لامه‌، دوا‌ی ئه‌وی خاوه‌ن قه‌رز ریگه‌یده‌دات ئه‌وجا له‌زیندان به‌ده‌رده‌که‌وێت و (ئه‌نه‌س) بشوات.

به‌هه‌مان شیوه‌ له‌ژیانی گشتیدا نمونه‌و پێشه‌نگی به‌رزبوه‌، نهرم و نیان و چاکه‌کاربوه‌ له‌گه‌ڵ دایکی و بالێ سۆزو میهری بۆ راخستوه‌و هه‌میشه‌ به‌ده‌نگیکی نزم و هێواش دواوه‌ له‌گوێزپایه‌لی و ملکه‌چی و شه‌رمی خۆی بۆ نواندوه‌و هه‌ندیک له‌خزم و خانه‌واده‌که‌ی

ده گيرنه وه کاتى (ئين سیرين) له گهژ دایکى دواوه له بهرده میدا خوى به که مداناوه
 هه میسه به زوبانحال له دایکى پاراوه ته وه.

نهم زانا خواناسه له نیو تنگه شهى قهرزاییدا دانبه خوډا ده گریته و زیکرو یادی
 خواده کات و شه ورژى به نویژو دوعار پارانه وه به سهر ده بات.

زانایانیش به ستایشه وه باسى (ئين سیرين) ده که نو هه ریه که به چه شنى باسى سیفه ته
 به رزو بالاکانى ده کات له وانه:

* (خه تیبى به غدادى) له (میژوه) کهیدا ده لى: "ئين سیرين به یه کىک له زاناو شارهزا
 خواناس و واریعه کانى سهرده مى خوى ده ژمیډرى".

* (مورق الجلى) ده لى: "هیچکه سم نه دی نه وهنده ی ئین سیرين واریع و شارهزا
 له فیهدا".

* (عوسمان نه لبه تى) ده لى: "لهم شارهدا که سنده بو نه وهنده ی (ئين سیرين)
 شارهزاییت له داد گایا".

* (سوفیانی کورى عویهینه) ده لى: له کوفه و به سردها که سیکی واره و خواناسى
 وه که (ئين سیرين) ی تیدانه بو.

ههروه ها له بوارى گيرانه وه ی فهرموده دا (ئين سیرين) چه ند فهرموده یه کی
 گيرپاوه ته وه له یارانه وه له (نو) کتیبه که ی فهرموده یا تو مارکراوه.

له روویه کی دیکه وه (ئين سیرين) به زوبانپاراو ناسراوه قسه کانى له هه ندیک کتیبدا
 تو مارکراوه خه کی په ندو ناموژگارییان لیوه رگرتوه له و وتانه:

* "ستم له براکت ده کهیت نه گهر باسى خراپترین هه لویستی بکهیت و چار
 له چاکه کانى بپوشى".

* "قسه ویا" گوشاد و فراوانتره له وه ی که سیکی نه خوش به درو دریبپری".

* "گوشه گیرى به ندایه تییه".

(ئين سیرين) له ته مهنى هه شتاسالیدا له شارى (به سره) له ۹/ى شه والى سالى

۱۱۰ کۆچى به را له ۱۵ یه نایرى ۷۲۹ زاینى کۆچى دوايیکردوه.

ژياننامه‌ی

عه‌بدولغه‌نی نابلسی^(*)

ناوی شیخ عه‌بدولغه‌نی کورپی نیسماعیلی کورپی نه‌حمده‌و به (نابلسی) به‌ناوبانگه .
ل(٥)ی زیلحیج‌ه‌ی سالی ١٠٥٠ له‌دایک‌بوه له (دیمه‌شق) ، له‌وکاته‌دا که له‌سکی
دایک‌دابووه باوکی له‌س‌ه‌ف‌ری ولاتی (رۆم) بووه شیخ (حمود) که له‌چیای (قاسیون)
نی‌تراره مژده‌ی به‌دایک‌داه کوپیده‌بی‌ت و نه‌ویش یه‌ک دره‌مه‌ی زی‌ووی ده‌داتی و شیخ
(حمود) یش پییده‌لی ناوی بنی (عه‌بدولغه‌نی) نه‌م پیارچاکه به‌رله‌وه‌ی (نابلسی)
له‌دایک‌بی‌ت به‌چ‌ند رۆژنیک کۆچی دواپیده‌کات.

باوکی ده‌یخاته‌به‌ر خویندن و فی‌ری قورن‌ان و زانیاریده‌کات له‌سالی (١٠٦٢) دا باوکی
کۆچی دواپیده‌کات و (نابلسی) به‌ه‌تی‌وی گه‌وره‌ده‌بی‌ت ، له‌سه‌رجه‌م زانیاریه‌کان پشکی
خوی و‌رده‌گری‌ت و ه‌ه‌ر به‌مندالی‌ش به‌رله‌وه‌ی باوکی بم‌ری‌ت ناماده‌ی وانه‌کانی
باوکیده‌بی‌ت که له‌بار‌ه‌ی ته‌فسیره‌وه له‌مزگه‌وتی (نه‌مه‌وی) وانه‌ده‌لی‌ته‌وه‌و ، سه‌ری‌اری
وه‌رگرتنی زانیاری له‌لای زانیانی ناودیاری (دیمه‌شق) رووده‌کاته (میس‌ر) و له‌ویش
زانستی خواناسی و ه‌ه‌ردو ته‌ریقه‌ته‌که و‌رده‌گری‌ت.

دوای نه‌وه‌ی ته‌مه‌نی ده‌گات به‌بیست سال و قالده‌بی‌ت له‌خویندن‌ه‌وه‌دا ده‌توانی
وانه‌بلی‌ته‌وه‌و خولیای خویندن‌ه‌وه‌ی کتیبه‌کانی شیخ (ع‌حیدینی عه‌ره‌بی) ده‌بی‌ت و له‌گه‌ل
کتیبه‌کانی دیک‌ه‌ی سۆفیگه‌رایه‌تی.

پاش به‌ده‌سته‌ینانی زانستیکی بی‌شومار ده‌سته‌داته و تنه‌وه‌ی وانه له‌مزگه‌وتی
(نه‌مه‌وی) و له‌کۆتایی ته‌مه‌نی‌شیدا بۆما‌وی ه‌ه‌وت سال له (سوق

(*) مجلة التراث العربي / مجلة فصلية تصدر عن اتحاد الكتاب العرب - دمشق العدد ١٠٤ السنة السادسة
والعشرون - كانون الأول ٢٠٠٦ ذوالحجة ١٤٢٧ - كتبه عمود الانزاوط.

العنبرانيين) جيڳيده بيت و نايه ته دهره و له و ماويه دا زور روداوى سه پريان له سهر
تومار کردوه ، دواى هاتنه دهره وى خه لکى به ليشاو روى تيده که و خوازيارى فهرو
به ره که تيده بن.

له و سالانه کوتايى ته مه نيدا سهر داني (قودس) و (ته رابلس) و چياى لوبنانده کات
له گهل سهر داني ميسرو (بقاع) و پاشان ده گه پتته و بؤ (ديمه شق) و له وى کوچى
دواييده کات.

له کتتبه دانراوه کاني:

١) التحرير الحاري بشرح تفسير البيضاوي.

٢) الكنز الحق المبين في احاديث سيد المرسلين.

٣) خاتر الموارث في الدلالة على مواضع الاحاديث.

٤) جواهر النصوص في حل كلمات النصوص للشيخ عي الدين بن العربي.

٥) كشف السر الغامض - شرح ديوان ابن الفارض.

٦) زهر الحديقة في ترجمة رجال الطريقة.

٧) تحريك الإقليد في فتح باب التوحيد.

٨) المجالس الشامية في مواعظ أهل البلاد الرومية.

ويږاي کتتبي (خه و نامه) ه کهى چندين نووسراوى دي کهى هه يه که ليږه دا هه رنه و نه ده
تواناي تاماژه پينکړد نماڼ هه بوو.

(نابلس) يه کتیبو له و زانايانه ي که به شيږه يه کى بيتشوماړو به رين له سهرى نووسراوه و
له هه موړ روويه که وه.

له روژي ٦/ شهعبان ريکه و تى سالى ١٤٣١ لک نه خوځشده که و یت و له عه سري يه کشه مې
ريکه و تى ٢٤/ هه مان مانگدا کوچى دوايى ده کات و به مەرگى غم و په ژاره داده بارى
به سهر خه لکى (صالحيه) و (ديمه شق) دا.

ژياننامه‌ی شیخ که ماله دینی دمیری (*)

یه کیکه له زانایانی شافعی و به زانیاری فتوا ناسراوه له گهڼ ته فسیرو راشه‌ی قورئان (عه‌بدولعی حه‌نبه‌لی له "شذرات الذهب" داده‌لێت: "له‌سالی ۷۴۲ی کۆچیدا له‌گوندی (دمیر) له (میسر) له‌دایک‌بوه و له‌سه‌رده‌ستی زانایانی سه‌رده‌می خۆیدا زانیاری وهرگرتوه و رۆچوه له‌زانسته فره‌چه‌مکه‌کانداو پشکی خۆی له‌هموو زانیاریه‌ک وهرگرتوه و پرای زانستی زوبان و ئه‌ده‌ب و به‌راوه‌یه‌ک شاره‌زابوه ته‌ستیره‌ی به‌رزبوه‌ته‌وه و ماوه‌یه‌ک له (مه‌ککه) و (مه‌دینه) نیشته‌جێبوه و زۆرکاری که‌رامات و له‌راوه‌به‌ده‌ری لێده‌گیرنه‌وه و چهند کتیییکیشی نووسیوه له‌وانه:

۱) شرح المنهاج له‌چواره‌رگدا.

۲) کتیییکی له‌فیه‌دا نویسه‌.

۳) کتیبی (الحيوان) ی له‌سیبه‌رگی گه‌وره و مامناوه‌ند و بچوو‌کدا نووسیوه و تێدا زانایی و دانایی خۆی به‌ده‌رخسته ، ئه‌م کتیبه‌شی له‌سه‌ر شیوه‌ی ته‌لفیظی عه‌ره‌بی ریک‌خسته‌وه تێدا ناوی ئاژه‌له‌کانده‌هینی و باسی تایبه‌تمه‌ندی و نه‌هینی و وابه‌سته‌کانیان له‌خه‌ودا ده‌کات.

ئەلف

ئابروو (عورەت)؛ (ئىبن سىرىن)
دەلت: دەرکەوتنى عورەت شىكالى
نەيتى و پىخۆشبوونى دوزمانانە،
عورەتیش مابەينى نىوان ناوک و
ئەرتۆيە.

ئەگەر بىنى عورەتى دەرخت
ياخود جل و بەرگى ھەلما لراو دەرکەوت
ھەموو يان ھەندىكى ئەو
بەئەندازەى ئەو دەرەكەوئ.

ئەگەر جلىكى كەمى پىوھ مابو ئەو
خۆى لەكارىك كەبە باشى لىكداو تەو
دادە مالى و دەستە كىشىتەو، ئەگەر
ئەو كارە بەلگەبوو لەسەر ئاين لەچاكى و
باشيدا دەگاتە ئاستىك يەكلاى
دەبىتەو ئەگەر لەسەر پىچىدا بوو
ئەو لەسەر پىچىدا بەئەندازەى
رۆدەچىت.

ئەگەر لەخەودا نەيتوانى لىبىرى
لەھەمان كاتىشدا لەسەر پىچىكاران
نەبوو، عورەتیشى روت و دياربوو
بەچاوى خۆى دەبىينى شەرمىدەكردو
ھەندىك جل و بەرگى پىوھ مابو، وپراى
ئەو ھىچ نەبىنرا بەلگەبىت لەسەر

كارى چاكە ئەو نەيتى خۆى
دەدركىنى و خىرى تىدانييە.

ئەگەر لىبىرانى بۇ ئاين بەو چەشنەبوو
كەباسكراو عورەتى ديارنەبوو
سوورنەبوو لەسەر شەرمكردن و ھىچ
جل و بەرگ و پۆشاكىكى لەبەردانەبوو
لەبەلاو نەھامەتى قوتاردەبى، ئەگەر
نەخۆشبوو چاكەبىتەو و خوداوند
چارەسەر و شىفای دەدات، ئەگەر
قەرزاربوو قەرزەكەى دەداتەو، ئەگەر
ترسابو دلدنەدەبىت.

ئەگەر پۆشاك و جل و بەرگى
لەبەرانەبوو لەبۇ ئومىدى ئومىدداران
دەگەرئ يان لەدەستەلات دەخرى و
كارىكى لەوچەشنەى دىتە دەست و
بەتوندى دەستى پىوھ دەگرىت ئەگەر
لەسەر جەم ئەو حالاندا عورەتى
دياربوو وەك شەرمەندەوايە.

ئەگەر عورەتى ديارنەبوو شەرمىشى

نەدەكرد حالگۆرانی بەسەلامەتى

دەبىت و دوزمانانى پىخۆشناپى.

ئابلوققە (گە مارۆ)؛ (ئابلسى) دەئىت:

گە مارۆ ئابلوققە لەخەودا بەلگەيە

لەسەر خۆداگرتن و دانبەخۆداگرتن

لەسەر کاروبارەکان.

* دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر زالبوون و

سەرکەوتن بەسەر موشرىک و هاوڵ

پەيداگەراند.

* دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر

نەخۆشپىيەك بەهۆى ئابلوققە و گە مارۆو

بلاوييتەو.

ئاخوڤ؛ (ئىبن سىرىن) دەئىت: عەلەف

شكۆمەندىيە ياخود هاوسەرى پياو.

* ئەگەر ئاخوڤىكى لەمالى خۆيداىينى و

دو ئاژەل ئالىكىيان تىدا دەخوارد

بەلگەيە لەسەر هاوبەشى دووپياو

لەژنىكدا، ياخود هاوسەرەكەى خۆيەتى

يان يەككى نىو مالەكەيە.

ئادەم (ﷺ)؛ (ئىبن سىرىن) دەئىت:

ئەوھى (ئادەم) لەسەر شىوازى

راستەقىنەى خۆى بەدىيكات ئەو

پلەوپايەكەى مەزن بەدەست دىنىت

گەر شاىستەبىت بەلگەش لەسەرى

ئايەتى ﴿أَلَيْسَ جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ

خَلِيفَةً﴾ (البقرة: ۳۰).

* ئەوھى لەخەودا بىيىنىت گەتوگۆو

وتويزى لەگەل (ئادەم) دەكات ئەو

زانستىك بەدەست دەھىنىت، بەلگەش

لەسەرى ئايەتى: ﴿وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ

كُلَّهَا﴾ (البقرة: ۳۱).

* ھەروھە دەئىن: ئەوھى (ئادەم)

بىيىنىت ھەلخەلەتاوھ بەوتەى ھەندىك

لەدوژمنەكانى و رەنگو حالىگۆراوھ

بەلگەيە لەسەر گواستەوھ لەجىگەو

شوئىنىكەوھ بۆ جىگەو شوئىنىكىتر،

پاشان گەرانەوھ بۆ جىگەو شوئىنى

يەكەمجار.

* (ئابلسى) دەئىت: ھەركەسىك

لەخەودا (ئادەم) بىيىن ئەو گوناھىكى

ئەنجامداوھ با تەوھى لىيكات.

* ئەوھى بىيىن (ئادەم) لەخەودا سەر

دەپرىت ئەو ئاپاكى و غەدر

لەفەرمانپەرەو دەكات يان خراب دەبىت

لەگەل دايكو باوك و مامۆستاكەى.

* ئەوھى بىيىت بە (ئادەم) (ﷺ) يان

ھاوھەلەتى بكات ئەو:

+ ئەگەر شاىستەى دەستەلات بىت

بەدەستى دەھىنىت.

+ ئەگەر زاناىت خەلكى سوود

لەزانستەكەى وەرەدەگرن يان زانستى

زىاتر وەرەدەگرىت.

* ھەروھە بىيىنى (ئادەم) (ﷺ)

لەخەودا دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر

لىكدەرى خەو چونكە (ئادەم) يەكەم

كەسبووخەوى لەدنیايدا بىنى و

دەستەواژەكانى قىربوو.

* ھەروھە بىيىنى بەلگەيە لەسەر:

+ حەج و كۆبوونەوھى خۆشەويستان.

+ زۆرى وەچەو نەو.

+ ھەلەو لەبىركردن.

+پیلان و فروفیل۔

+تیکه لبون له گیل نه وانه ی مار
ده گرن و هه لس وکه وتی له گه لده کهن.

+نهوهی ژار دروستده کات.

+ئەوانەى شەيتانەكان كۆ دەكەنەو
بەناوى ئەوانەو دەدوین.

+جلو به رگی زبرو گریان.

+زۆرخۇرى خەۋىنەر.

+ سەھەر و گەش تێکی دوور
 کە دەگونجیت بۆ ئەولایە بیّت (ئادەم) ی
 لێدایە زی.

+خوداوه‌ند منالی نیرینه به‌خشی
 به‌وهی خه‌وه‌که‌ی پی‌وه‌بینی‌وه پتر
 له‌منالی مینه.

* نه‌گه‌ر خه‌وبینه‌ر چاوی ئی‌شی ده‌کردو
نه‌خۆش‌بوو قوتارو رزگار ی‌ده‌بی‌ت
له‌نه‌خۆشه‌که‌ی.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سر
خزمه تکارو کرنووش بو پادشایان.

* نه وهی (نادهم) (علیه السلام) به ناته وای

ببینیت ده گونجیت که وره به پررسی
خه وینه ر حال و باری تیکبجیت یان
کاروکاسی بگوریت یان بشنویت.

* نه وهی له حالیکې باشد به دیکات
خیرو چاکه ی گوره و به پر سه که ی بو
نه و دهیت.

نارامگرتن (دانبه خوداگرتن): (ثبیت)

سیرین) ده لیت: نگه ر بینی
 نارامده گری له سه ر ناپه حه تی به رزی و
 سه لامه تی پیده دری به پیی نایه تی:
 ﴿وَلِئَلَّكَ يُخْرَوْنَ الْعُرْفَتِ بِمَا صَبَرُوا﴾
 (الفرقان: ۷۵).

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به رزی و
مژده یه، نارامگرتن ناگادارییه
به روودانی به لاو نه هامه تی.

* ده گونجیئت به لگه بیئت له سه ره
 ده ره نجام باشی له وهی لیئی ده ترسی.
ناردی سفر: (ئیین سیرین) ده لیئت:
 ناردی سفر باشی ئاین و سه فه ره
 له چاکه دا به پیئی ئایه تی: ﴿وَنَزِدْوَ﴾
 فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى ﴿١٩٧﴾
 (البقرة: ١٩٧).

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه
له سهر سه فه رو خواناسی و
دنیا نه ویستی.

* خواردنی چه لَوای ناردی سفر نزیکیه
له دهسته لانتارو قوتاربوونه له زیندان،
یا خود کرداریکی چاکه شایسته ی
ئازادبوون و سه رفرازییه له ناگری
دۆزه خ.

* ده گونجیت به لکه بیت له سه ربوونی
ویلی و سه رگردانی.

ناره زوو (ههز): (ئيبين سيرين) ده لاييت:
ناره زوو: كوربه، گوتراو يشه پياويكه
كاروباري خه لكي به حنده ههتي.

* هـروه‌ها ده‌لَین: به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
ته‌مه‌ندر پَژئی و ئا‌رام‌گرتن له‌سه‌ر
ش‌تومه‌ك و سوود وه‌رگرتن ته‌مه‌ش
به‌هۆی در پَژییه‌وه.

* هـروه‌ها ده‌لَین: دار‌سنه‌ویه‌ر بۆ
كه‌ش‌تیه‌وان و ئه‌وه‌ی كه‌ش‌تی
لیدروس‌ستده‌كات به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
به‌ده‌رخستنی حال و باری كه‌ش‌تی.

* هه‌ندێكه‌ده‌لَین: ئاره‌وه‌ن به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر كو‌پێکی رێژدار.

* ئازاد‌کردن: (نابلسی) ده‌لَیت: له‌خه‌ودا
بێ‌زاری و نێگه‌رانی نیتوان كۆمه‌لێكه‌،
ئازاد‌کردنیش بۆگه‌ردن و ته‌ستویه.

* هـروه‌ها به‌لگه‌یه له‌سه‌ر نێگه‌رانی
به‌رژدو به‌خیلی و خوداوه‌ند ده‌فه‌رموی:
﴿فَكَ رَقَبَةً (۱۳) أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ
فِي مَسْغَبَةٍ (۱۴)﴾ (البلد).

* هـروه‌ها ده‌لَین: ئازاد‌کردن له‌خه‌ودا
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر قوربانی، ئه‌گه‌ر بینی
ئازاد ده‌كات قوربانیده‌كات.

* ئه‌گه‌ر ژنه‌كه‌ی ئازاد‌کرد ته‌لاقیده‌كات.
* ئه‌گه‌ر كه‌سی‌کی ئازادی بینی ئازاد‌كراو
قه‌رزاریش‌بوو خوداوه‌ند قه‌رزه‌كه‌ی
ده‌داته‌وه یاخود له‌گونا‌هو تاوانی
خۆشه‌ده‌ی.

* ئازاد‌دانی دایك و باوك: (نابلسی)
ده‌لَیت: ئازاد‌دان له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر گونا‌های گه‌وره‌ی وه‌ك
هاوه‌لپه‌یداكردن بۆ خوداوه‌ندو كوشتنی
كه‌سێك به‌نا‌حه‌ق و كاری دیکه.

(نابلسی) ده‌لَیت: له‌خه‌ودا كو‌په‌ر یان
نوێنه‌ره.

* ده‌گونجیت به‌لگه‌بیت له‌سه‌ر سه‌فه‌ر
كه‌وا ماوه‌كه‌ی دوورودرێژه.

(نابلسی) ده‌لَیت: له‌خه‌ودا بۆ یه‌كێك
زه‌فه‌ری پێببات به‌لگه‌یه له‌سه‌ر كرداری
دۆزه‌خیه‌كان، ئه‌و ئاره‌زووه‌ی
له‌رووخسارو له‌ش‌ولاردا دیاریده‌دات
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی به‌گونا‌های
كه‌سانیت‌ر تاوانبارده‌كری.

* ئاره‌ف‌کردنه‌وه (ئاره‌ف‌ده‌ردان): (ئهبین
سیرین) ده‌لَیت: به‌لگه‌یه له‌سه‌ر زیان
له‌دنیا‌دا، هـروه‌ها ده‌لَین: ئه‌گه‌ر بینی
ئاره‌ق ده‌رده‌دات ئه‌وه پێداویستی
خۆی به‌جێده‌هێنی، بۆگه‌نی عاره‌قی
بن‌باخه‌ل به‌لگه‌یه له‌سه‌ر روپامایی بۆ
ژێرده‌سته‌كان و بۆ ده‌سته‌لات‌داریش
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر به‌ده‌سته‌پێنانی مال و
سامان له‌پیا‌ه‌ل‌دان و ستایشی خراپ‌دا.

(نابلسی) ده‌لَیت: له‌خه‌ودا له‌ش‌ساغییه
بۆ نه‌خۆش ئه‌گه‌ر خوازیاری بیت،
وه‌گه‌رنا ئاره‌قی مردنه‌و، بۆ كه‌سی‌کی
له‌ش‌ساغیش خزمه‌ت یان پیشه‌یه‌كه
ناپه‌حه‌تی تیدا به‌سه‌ردیت.

* ئاره‌ق مال و سامانه ئه‌گه‌ر بینی
ئاره‌قی ده‌رك‌رده‌و مال و دارایی
به‌ته‌ندازه‌ی ئه‌و ئاره‌قه‌ ده‌رده‌كات و
ده‌گونجیت ئاره‌ق ماندو‌بوون بیت.

* ئاره‌وه‌ن: (ئهبین سیرین) ده‌لَیت:
دره‌ختی ئاره‌وه‌ن به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
مندال.

* نه گهر ئاسکيکي سهرېږي نه وه
ده چيته لای کچک نه گهر کردی
به مالګه کی خويدا نه وه ژن بو
کوپه که ی ده هیئت.

* نه گهر له پېسته که ی دامالۍ
داوینپېسی له گهل ژنيکی عره بیدا
نه نجامه دات.

* نه گهر ئاسکيک بازیدا به سهریا نه وه
هاوسه ره که ی سهر پيچیده کات له هه موو
شتيکدا.

* نه گهر بوو به خاوه نی ئاسک ده بیټ
به خاوه نی مالیکي حه لال یان ژنيکی
ريژداری نازاد ده هیئی.

* ئاسکي ميينه: (ئین سیرین) ده لیټ:
ئاسکي ميينه کچيکی عره بی جوانه،
نه گهر بی نی ئاسکيکی مینه ی راوکرد
نه وه ده سستی ژنيک ده پرېټ و
ده هیئت.

* نه گهر بی نی به ردیکی گرتنه ئاسکيکی
ميينه به لګه یه له سهر ته لاقدانی
ژنه که ی یان لی دانی یاخود جووتبون
له گهل کچيکدا.

* نه گهر بی نی تریکی تیگرت نه وه
کچک توهه تبارده کات.

* نه گهر ئاسکيکی مینه ی سهرېږي و
خوینی لیټات نه وه کچک سزا ده دات.

* نه گهر بوبوو به ئاسک خوشیه کانی
دنیا به ده سته هیئی.

* نه گهر ئاسکيکی گرت میراتیه کی زور
به ده سته هیئی.

* نازاردانی پیاوخراپ و دورکه وتنه وه
له هاوه لانی خراب به لګه یه له سهر
خواناسی و نزيکبونه وه له خوداوه ند
به وه ی پتي رازیه.

* ئاسانکاری هه رس^(١): (نابلسی) ده لیټ:

له خه ودا نه گهر تامی خوشبوو
به لګه یه له سهر: ره واندنه وه ی غم و
په ژاره و نه خوشی.

* ئاسانی (سووکي): (نابلسی) ده لیټ:

له خه ودا دژي قورسی و گرانیه و
ده گونجیټ به لګه بیټ له سهر خواناسی
به پتي ټاپه تی: ﴿وَمَنْ يَفْعَلْ اللَّهُ يَنْعَلْ﴾
﴿لَكَ مِنْ أَمْرِ يَسْرًا﴾ (الطلاق: ٤).

* ئاسک (مامز): (نابلسی) ده لیټ:

له خه ودا ژن یان مندال نیرینه و
ميينه یه.

* نه گهر ئاسکي راوکرد یاخود به دیاری

بو ی نیردا یان کړی زقو و زوی
به ده سته هیئی یاخود هاوسه ده گری
نه گهر ره به نیټ و یان کوپيکی ده بی
یان زال ده بی به سهر دوژمن و
نه یاره که یدا.

* نه گهر بی نی ئاسکيکی هیئا نه وه

میراتۍ و خیریکۍ زور
به ده سته هیئت، نه گهر چاوه پتي
مندالوو کوپي ده بیټ.

^(١) ئاسانکاری هه رس: ده گونجیټ ده رمانبیټ
یاخود هه ر خواردن و پیکهاته یه ک کاری
هه رس ئاسانبات.

* (دمیری) دەلئیت: مەرۆف چەند سەرئاسک و کەللە سەر و مېشکە کە ی هەبێت مال و داراییە لە لایەن ژنە وە.

ئاسمان: (ئەبەن سیرین) دەلئیت: ئاسمان بە لگە یە لە سەر خۆی، ئە وە ی لە ئاسمانە وە یان لای ئە وە وە دابەزی ئە وە لە لایەن پەر وەرد گارە وە یە وە دروستکرا و هێچ دەستیکی تێدا نییە وە ک ئە وە ی ئاگرێک بێتە خوارە وە خە لکی تووشی نە خۆشی و گە پری و مەرگ بکات.

* ئە گەر ئاگر ی لێ هاتە خوارە وە بە سەر بازاردا نرخ ی کالاً و شتومە ک بە رز دە بێتە وە.

* ئە گەر بە سەر کێ لگە و شوینی کشتوکالا داباری و زیانی بە خە لکی دە گە یاند سەر ما و کوللە دادە باری بە سەر کشتوکالا.

* ئە گەر شتێکی لێ باری بە لگە بوو لە سەر رزق و رۆزی و مال و دارایی وە ک هە نگوین و زە یتون و هە نجیر و جۆ ئە وە بارانیکی بە سوود و قازانج دە باری بە سەر خە لکیداو سوودی لێ وەردە گرن.

* دە گونجێت ئاسمان بە لگە بێت لە سەر شەرم و خۆ پاریزی دە ستە لاتدار بە وە ی پلە و پایە و نە توانینی خە لکی بێ دە ستە لات لە وە ی دە ر بچن لە چنگ و دە ستە لات ی ستە مکارێک.

* دە گونجێت بە لگە بێت لە سەر کۆشک و لانی دە ستە لات و گە نجینە ی، ئە گەر

* ئە گەر بینی بە شوینی ئاسکێکدا رۆ یی هێزو توانای زیاد دە کات.

* هەروە ها دەلئین: ئە وە ی بوو بە ئاسک دەروون و حا لی گو شاد دە بێت.

* ئە گەر ئاسکی لە مالی خۆیدا دە رهیتا ژن بۆ کۆرە کە ی دە هینیت، ئە گەر ژنە کە ی دوو گیانبوو کۆر پکی دە بی، ئە گەر پێستی ئاسکێکی دامالی بە رۆز زینا لە گە ل ژنیکدا دە کات.

* دە گێر نە وە پیاویک لە خە ودا دە بینی بوە بە خا وە نی ئاسک، خە وە کە ی بۆ رافە کاریکی خە و دە گێر تە وە، ئە ویش دە لئ: مال و سامانیکی حە لات دە بی یان ژنیکی ریزدار، لێ کدانه وە کە شی بە م چە شنە بوو.

* ئە گەر تیرکی گرتە ئاسکێک هە و لی بە دە ست هینانی دە ستکە و ت دە دات.

* هەروە ها دەلئین: ئە گەر بینی بوە بە ئاسک ئە وە لە کۆ مە لی موسو لمانان جیا دە بێتە وە.

(نابلسی) دەلئیت: ئە گەر بینی ئاسکیکی برد میراتی و خێر یکی زۆری بۆ دە مینیتە وە، ئە گەر ئاسکێکی مارە بپی ئە وە بە رۆز زینا لە گە ل ژنیکدا دە کات.

* خوار دنی گوشتی ئاسک بە دە ست هینانی مال و داراییە لە ژنیکی شوخ و شە نگە وە.

* ئە گەر بینی ئاسکێکی کوشت یان بە دە ستیە وە مرد غە م و پە ژارە رووی تێ دە کات لە لایەن ژنانە وە.

* ھەر ۋەھا بېنېنى دەركاكان دەگونجىت ئەگەر ئۆزىيىت بەلگە بىت لەسەر سوود ، ئەگەر خەلگى تىدابوو ياخود ھەنگو چۆلەكە بەدىار چاۋىيە ۋە سەرگەۋىن بەرچەشەنە . ھەر ۋەھا ئەگەر خەلگى لەقات وقىدا بون بارانىكى ئۆزىان بۆ دەبارىت خوداۋەند دەفەر موى : ﴿ فَتَنَّا أَبْوَاجَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْكَمَرٍ ﴾ (القمر: ١١) بەتايىت ئەگەر ئەۋەى لىدابەزى بەلگە بو لەسەر سۆزۈ بەزەيى ۋە ڧ وەك خاك و خۆل بەبى تەپ و تۆزۈ زيان .

* بەلام ئەگەر لەئاسمان ۋە خەلگى تىر بارانكران ئەگەر ھەندىك بەلگەى تىدابوو ئەۋە دەروازەكانى نەخۆشى سەخت و گران دەكرىتە ۋە بەسەرياندا ، ئەگەر تىرەكان برىنداريان دەكرود خوينيان دەپژاند دەستەلاتدار بەھەر تىرىك كەستىك دەستگىردەكات ، ئەگەر تىرەكان ئاراستەى گويچكە ۋە چاۋكران ئەۋە فېتنە ۋە ئاشۋوبە ، ئەگەر تىرەكان كەۋت بەسەيانداۋ ھىچ زىانىكى نەبوو كۆيانكر دەۋە ئەۋە دەسكەۋتە لەلايەن خوداۋەندەۋە پىيان گەيشتۋە ۋەك ڧەپوبەرەكەت و جۆرەكانى بالئدە .

* نىزىكبۈنەۋەى ئاسمان بەلگەيە لەسەر نىزىكبۈنەۋەى لەپەرۋەردگار بەپىي گوتەى پەرۋەردگار لەفەرمودەيەكى قودسىدا " ئەۋەى بىستىك لىم نىزىكبىتەۋە بالىك لىي

بەپلىكانە يان بەھەر ھۆكارىك سەرىكەۋى روو بەئاسمان لەگەل پلەۋپايەدا شىكۆمەندى بەدەستدەھىتتە ۋە ختى دەبىت ، ئەگەر بەبى ھىچ ھۆكارىك سەرگەۋت ترسو بىمىكى ئۆز لەدەستەلاتدار ۋە رووى تىدەكات .

* ئەگەر گەيشت بەئاسمان دەكات بەچلەپۆى داۋاۋ خۋازى خۆى ، ئەگەر گەپايە ۋە بۆسەر زەۋى قوتار دەبىت لەۋەى چۈەتە نىۋى .

* ئەگەر لەشۋىنى خۆى كەۋتە خۋارەۋە پەكى دەكەۋىت لەشۋىنى خۆى بەئەندازەى كەۋتن ۋە ئەتۋانى لەگەل ئەۋە ئەندامەى دەشكى .

* ئەگەر ئەۋەى دەگاتە ئاسمان لەكاتى بىدارىدا نەخۆش بوو ، پاشان نەگەپايە ۋە بۆسەر زەۋى دەمرىت ۋە روۋەكەى روو بەئاسمان بەرز دەبىتە ۋە ، ئەگەر گەپايە ۋە بۆسەر زەۋى زىاندەكات ۋە كەسۋكارى ناھومىد دەبن لىي ، پاشان خوداۋەند قوتارىدەكات ، مەگەر لەكاتى دابەزىنىدا بىكەۋىتە نىۋ بىرىك يان چاللىك ۋە پاشان لىي نەيەتە دەرەۋە ئەمەش گۆرەكەيەتى كەۋا دەخرىتە نىۋى دۋاى گەپانەۋەى ، مژدەى تىدایە بەمردن لەسەر موسولمانىتى چۈنكە بىياۋەپان دەركاكانى ئاسمانيان بۆ ئاۋەلا ناكرى ۋە روحيان بەرزنايىتەۋە .

ئاسمانى بەسەربانىكى پارىزاو
ناوبردو، ئەگەر ئەوئى سەربانەكە
روخاۋ كەوت بەسەريا كەسى نىزىكى
نەخۇشبوۋ لەھالى بىدارىدا ئەو
دەمرىتو بەپشتا دەخىتتە نىو
گۆرەكەى ئەگەر لەژىر داروبەردى
روخواۋا دەرئەھىنرا.

* ئەگەر سەركەوت بەئاسماناۋ چوۋ
بەنىۋىدا گەواھى رىزو نىزىكى
خوداۋەند بەدەستدەھىتتە لەگەل
ناۋبانگو شكومەندى.

* ئەگەر بىنى لەئاسماندايە
فەرمانبەچاكە رىگرى لەخراپە دەكات.
* ھەرۋەھا دەلەن: ئاسمانى دىنيا
وہزارەتە، چونكە شوپىنى مانگەو
مانگىش ۋەزىرە، ئاسمانى دوۋەمىش
ئەدەبۋ زانىارى ۋەزىرەكىۋ
سەركردايەتتە، چونكە ئاسمانى
دوۋەم بۇ ھەسارەى (عەتارد)ە.

* ئەگەر بىنى لەئاسمانى سىيەمدايە
نىعمەتو خۇشھالىۋ خىشلۋ زىرو
راخەرو دەۋلەمەندى بەدەستدەھىتتە،
چونكە رىگەى ئاسمانى سىيەم
رىگەى (زەھرە)يە.

* ئەگەر خۇى لەئاسمانى چوارەم
دىيەۋە ئەۋە مولكۋ دەستەلاتۋ
ھەيىبەت بەدەستدەھىتتە ياخود
دەچىتە خانەى كىردارى پادشاۋ
دەستەلاتدار چونكە خولگەى ئاسمانى
چوارەى (خۆرە).

نەزىكەبمەۋە " ئەمەش بۇ خەلگى
گۆرپايەلۋ كىردارى باشۋ چاكە.

* دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر كەسىكى
پەرىشانى ناچار خوداۋەند دوعاكەى
قبولبكات، چونكە ئامازەكىردن لەكاتى
دوعادا بەچاۋە روۋ بەئاسمان.

* دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر
نەزىكبونەۋە لەزانائو ئىمامۋ باۋوك كوپو
ھاۋسەرۋ گەۋرە ھەرىكەك لەسەرۋى
بىت بەپلەى رىزو چاكە ۋەھىمەت لەكاتى
بىدارىدا.

* رمانى ئاسمان بەسەر زەۋىدا
دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر تياچوۋنى
دەستەلاتدار ئەگەر نەخۇشبىت،
ھەرۋەھا بەلگەيە لەسەر چوۋنى روۋ
بەۋ زەۋىيە ئەگەر لەسەفەردا بىت،
ھەرۋەھا دەگەپتتەۋە بۇ
دەستەلاتدارى خەۋىنەرۋ ئەۋەى
لەسەرۋ ئەۋەۋەن لەسەرۋكۋ باۋوكۋ
مىردو گەۋرە.

* دەگونجىت رمانى بەسەر زەۋىيەكى
ۋشكۋ بى ئاۋدا يان زەۋىيەك خەلگى
بەقاج بىشلىن دۋاى رمانىۋ
سوپاسگۈزارى دەرەبىن بارانى
بەسوۋد كەلگىت، عەرەبىش باران
بەئاسمان ناۋدەبات چونكە
لەئاسمانەۋە دادەبەزىت.

* ئەگەر ئاسمان بىكەۋىت بەسەر
خەۋىنەردا يان بەسەر خانەۋادەكەيدا
بەلگەيە لەسەر رمانى سەربانى
مالەكەى بەسەريا، چونكە خوداۋەند

شەقىر دىر دىش سىپىيەكى لىھاتە
دەرەوۈ وشكى و بىفەپى ئەو زەوۈبىيە.
* ئەگەر لاۋىكى لىھاتە دەرەوۈ
دوژمىنىكە بەدەردەكە وئىت و خراپە
دەگە يەنئىت بەخەلگى ئەو شوۋىنە
دزايەتى و ئاژاۋە دروستدەكەت
لەنئوانىاندا.

* ئەگەر مەپى لىھاتە دەرەوۈ
دەستكە وتە.

* ئەگەر حوشترى لىھاتە دەرەوۈ
بارانىان بۆدەبارى و لاقاۋە دەستى.

* ئەگەر دپندەيەكى لىھاتە دەرەوۈ
بەزولم و ستەم تاقىدە كرىتەو لەلەين
دەستە لاتدارىكى ستەمكارەوۈ.

* ئەگەر ئاسمان بوو بەيەك پارچەي
يەكگرتوۋ باران نابارى بۆيان ، ئەگەر
ھەلۋە شا باران زۆر دەبارى.

* ئەگەر بىنى ئاسمانى لەكىسچوۋ
كارىكى مەزن ئەنجام دەدات بەلام بۆي
بەدىنايەت.

* تەماشاكردنى ئاسمان روانىنە بۆ
يەككە لەفەرمانپەرۋاۋ دەستە لاتدارانى
دنىا ، ئەگەر تەماشاي لاي
رۆژھە لاتىكرد سەفەر ، دەگونجىت
دەستە لاتىكى مەزن بەدەستبەيىت.

* ئەگەر بىنى ئاسمانى دىزى و لە
كوپەيەكدا شاردىوۈ ، ئەوۈ قورئانىك
دەزى و دەيدات بەژنىك.

* ئەگەر بىنى سەردەكە وئىت بەئاسماندا
بەبى ناپەرەتەتى ئەوۈ دەستەلاتو

* ئەگەر خۆي لەئاسمانى پىنجەم
دىيەوۈ دەستەلاتو سەرپەرشتى
پۆلىسى پىدەدرى ياخود پىشەيەك
كەۋا دەدرىتە پال ھەسارەي (مەريخ)
چونكە خولگەي ئاسمانى پىنج ھى
(مەريخ) ە.

* ئەگەر خۆي لەئاسمانى شەشدا
دىيەوۈ خىرى دەستگىر دەبىت
لەكپىن و فروشتندا ، چونكە خولگەي
ئاسمانى شەش ھى ھەسارەي
(موشترىيە).

* ئەگەر خۆي لەئاسمانى ھەتەم
دىيەوۈ زەۋى و زارو كشتوكالى
دەستگىر دەبىت لەگەل پلەۋپايە
لەسوپادا چونكە خولگەي ئاسمانى
ھەتەم ھى (زوحەل) ە.

* ئەگەر خاۋەنى ئەۋخەوۈ شايستەي
ئەۋ پلەۋپايانە بوۋ لىكدانەۋەكەي بۆ
سەۋك يان جىگىر ياخود ھاۋشيوۋ ھاۋ
ناۋيەتى.

* ئەگەر خۆي لەسەروۋ ھەت چىنەي
ئاسمانەۋە بىنى ئەۋ پلەۋپايەي
مەزنى دەستگىر دەبىت بەلام
تىادەچىت.

* ئەگەر بىنى ئاسمان سەۋز ھەلگەپراۋە
بەلگەيە لەسەر زۆرى كشتوكال
لەۋسالەدا.

* ئەگەر بىنى ئاسمان بوۈ بەئاسن
باراندەبارىت.

* ئەگەر بىنى لەئاسمانەۋە پىسايى
دەكەت بىباۋەپدەبىت ، ئەگەر ئاسمان

نېعمەت بە دەستدە ھېتت و دلتا د ھېت
لە فروفېلى دوژمن.

* ئەگەر بىنى بە ددانە كانى قە پىكردو
بە ئاسماندا بە لاو نە ھامە تىك
روودە كاتە نە فسى ياخود كە م و كوپى
لە مال و ساماندا دروستدە بى و خوازىارى
شتىكە ھېت دەستى پىتاگات.

* ئەگەر چو ھ نىو ئاسمان بە لام لى
ناھاتە دەر ھە ئو ھ دە مەرت ياخود
نەزىكە ھېت ھە لە مردن.

* ئەگەر بىنى لە ئاسماندا خولە خوات
پاشان دادە بە زى ئو ھە فىرى زانستى
ئەستىرە ناسى و زانستى ناديار دە ھېت و
لە نىو خە لكىدا باسدە كرى.

* ئەگەر بىنى پاليدايە ھە پىو ھە ئو ھ
پلە و پايە و سەركردايە تى بە سەر نە يارو
دوژمنانيدا بە دەستدە ھېتت.

* دە گىر نە ھە پياويك دىت بۆلاى (ئىبن
سەيرىن) و دە لىت: سىكە سم بىنى

نە مدە ناسىن ، يە كىكيان بە زىكرايە ھە
بۆ ئاسمان ، پاشان ئە وىتر لە نىوان
ئاسمان و زە ويدا بە نەدكرا ، ئە وى

دىكەش بە روودا كە وت و كرنووشى برد
(ئىبن سەيرىن) ىش دە لىت: ئە وى بىنى
بە زىكرايە ھە بۆ ئاسمان ئە مانە ت و

ئە سە پەردە يە لە نىوان خە لكىدا
ھە ل دە گىرى و نامىنى ، ئە وە شى
زىندانى و بە ندە كرى لە نىوان ئاسمان و

زە ويدا سۆز بە زە يى و رە حم دە بچرى ،
ئە وە شى كرنووشدە بات نىشانە كانى
كوتايى دنيا دادىت.

(ئابلىسى) دە لىت: ئە گەر بىنى
لە ئاسمان ھە دابە زى رووبە زە وى
نە خۆ شىە كى سەخت و توند لىدە د و
مە ترسىە كى گە و رە رووى تىدە كات و
لە لىوارى مردن نەزىكە ھېت ھە پاشان
قوتاردە بى.

* ئەگەر بىنى دەستى لە ئاسماندا يە
كارىكى مە زن و گە و رە دە ستىدە كات
بە لام بۆى تە و او ناكرى.

* ئەگەر بىنى بە زىبە ھە تە لى
نەزىكە ھە بە بى ئە وە ي بە دەستى
بە ھېتت ئە وە خاوەن ئابىن ياخود
دنيا يە و پلە و پايە ي بە زى تىدا
بە دەستدە ھېتت.

* ئەگەر يە كىك لە مىر و فەرمان پە و ايان
تە ماشاى ئاسمانىكرد بە لاى رۆژ ھە لات و
رۆژ ئا وادا دواى ئە وە سە فەردە كات ،
دە گونجىت دەستە لاتىكى گە و رە ش
بە دەستبە ھېتت.

* ئەگەر بىنى ئاسمان ئا وە ل بۆ ئە وە
خۆ شى و شادى و خىرو نېعمە تى
دە ستگىر دە ھېت.

* ئەگەر بە پىكى سەركە وت بەر ھە
ئاسمان ئە وە زەر ھە كە مى روودە كاتە
لە ش و لار و مال و سامانى.

* ئەگەر خۆى لە ئاسماندا دىيە ھە و
نە يزانى كە ي سەركە وت ھە بۆ ئاسمان
ئە وە دە چىتە بە ھە شتە ھە . پىشت
بە خودا.

* ئەگەر بىنى بىنا يە كى ھە يە
لە ئاسماندا لە بىناى خە لكىتر و ئە وانە ي

* نه‌گه‌ر بینى له ئاسمانه‌وه
پیساییده‌کات گوناھێکی گه‌وره
ئه‌نجام‌ده‌دات، نه‌گه‌ر سه‌ری
دانه‌واندبوو له‌کاتی که‌وتنیدا به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر ته‌مه‌ندریژی.

* ده‌گونجیت ئاگاداریش بێت بۆئه‌وه‌ی
که‌وتوه‌ته‌نیو گوناھ‌وتوانو، به‌لگه‌بێت
له‌سه‌ر بشیوی نه‌خۆش دوا‌ی
پشوو‌دان‌ی و په‌شیمان‌بوونه‌وه‌ی
ته‌ویه‌کاروگه‌پانه‌وه‌ی یان
به‌رزبوونه‌وه‌ی که‌سانی نزم و سووک
به‌سه‌رکه‌سانی به‌زرو بالا له‌خانه‌واده‌ی
خۆی.

* نه‌گه‌ر بینى ئاسمان رووناکی لێهاته
ده‌روه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر رینوما‌یی
خه‌لکی ئه‌و شوینه، نه‌گه‌ر تاریکایی
لێهاته‌ده‌روه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر وێلی و
سه‌رگه‌ردانیان.

* نه‌گه‌ر قامچییه‌کی بینى له‌ئاسمان
هاته‌خواره‌وه خه‌لکی تووشی به‌لاو
نه‌هامه‌تی ده‌بن به‌هۆی ئه‌و گوناھانه‌وه
که‌ئه‌نجامیانداوه.

* بینینی ئاسمانه‌کان به‌لگه‌یه
له‌سه‌رده‌رخستنی راستی بۆ خاوه‌ن
هیمه‌تی به‌رزو گرنگیدان به‌کاروباری
پاشه‌پۆژ.

* ده‌گونجیت بینینی به‌لگه‌بێت له‌سه‌ر
سه‌فه‌ر بۆ شاره‌گه‌وره‌کان و
بازرگانیکردن به‌شتومه‌کی ده‌گه‌من و
سووده‌یتنه‌روه له‌ده‌ریاو رووباره‌کاندا.

زه‌وی ناچیت ئه‌وه به‌ناپه‌زایی له‌دنیا
ده‌رده‌چی.

* نه‌گه‌ر بینایه‌کی دی له‌نیوان زه‌وی و
ئاسمان نه‌گه‌ر له‌وه‌بوو که‌وا رقی
له‌ناوه‌پۆکی ده‌بوه‌وه خراپه‌یه له‌ئایندا
وه‌گه‌رنا ریزو شکۆیه له‌ئاین و دنیا‌دا.

* نه‌گه‌ر بینى ده‌رگایه‌کی ئاسمانی بۆ
ئاوه‌لاکرا بۆ خۆی و سه‌رجه‌م خه‌لکی
ده‌رووی خێره.

* نه‌گه‌ر بینى له‌ئاسمان که‌وته‌خواره‌وه
نه‌گه‌ر ده‌سته‌لاتداربوو ئه‌وا پۆستی
ده‌سته‌لاتی لێده‌کرێته‌وه‌و کاروباری بۆ
به‌جێنايه‌ت.

* نه‌گه‌ر هه‌لۆیه‌ک یا بازێکی بینى فیری
روو به‌ئاسمان و نه‌که‌وته‌خواره‌وه خێری
ده‌ستگیر ده‌بێت.

* نه‌گه‌ر بینى به‌په‌تێک له‌ئاسمانه‌وه
هه‌لواسراوه ده‌سته‌لاتی له‌ئایندا
ده‌سه‌ستده‌که‌وێ به‌ئه‌ندازه‌ی
دوورکه‌وتنه‌وه‌ی له‌زه‌وی.

* نه‌گه‌ر بینى په‌ته‌که‌ به‌چرا
ده‌سته‌لاته‌که‌ی به‌سه‌رده‌چیت.

* نه‌گه‌ر چرایه‌کی له‌ئاسمان ببینی
ده‌ده‌رووشیته‌وه کوژایه‌وه خۆر
ده‌گه‌یری.

* نه‌گه‌ر بینى به‌دیارچاوی خۆیه‌وه
ئاسمان بیناده‌کرێ گه‌واهی و شه‌ها‌ده‌ی
درۆ ده‌دات به‌پێی ئایه‌تی: ﴿مَا
أَشْكُرْكُمْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾
(الکھف : ۵۱).

* ده‌گونجیت رۆچوون به‌نیو ئاسمانداو
برینی به‌لگه‌بیّت له‌سه‌ر خراپی
بیروباوه‌رو درۆکردن یاخود حه‌قبیژی.
* بینینی ئاسمان به‌لگه‌یه له‌سه‌ر:

+شارو قه‌لا.

+مال و لانه‌و هاوسه‌رو کوپو دایک و
مامۆستا.

+ئهو شوینانه‌ی خوازیاری
سووده‌لیوه‌ی و ده‌ترسیّت
له‌مه‌ترسیه‌کانی.

+سویند بۆ یه‌کێک له‌خه‌ودا بیینی
به‌پیتی ئایه‌تی: ﴿وَالسَّمَاءِ ذَاتِ
الْكَوْكَبِ﴾ (الذاریات: ۷) مه‌روه‌ها ئایه‌تی:
﴿وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ﴾ (الطارق: ۱).

* ده‌گونجیت به‌لگه‌بیّت له‌سه‌ر
ساختمان و بینایه‌کی سه‌یر.

* ده‌گونجیت ده‌رکه‌وتنی ئاسمان
به‌لگه‌بیّت له‌سه‌ر هه‌ل‌دان له‌رزق و
رۆزبنداو ئاسانکردنی ئه‌وه‌ی
خوازیاریه‌تی و به‌جێهێنانی به‌لێن و
په‌یمان.

* ده‌گونجیت ئاسمان به‌لگه‌بیّت له‌سه‌ر
ده‌ریاو دروستکراوانی په‌روه‌ردگار.

* بینینی ئاسمان بۆ کشتیاران به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر کشتوکال و به‌روبووم.

* ئاسمان به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی
به‌سه‌ره‌وه‌یه له‌کالو خۆنیه‌و.

* ده‌گونجیت به‌لگه‌بیّت له‌سه‌ر مه‌رگ بۆ
یه‌کێک له‌ئاسمان بیته‌خواره‌وه نه‌گه‌ر
پایدا هه‌لژنا.

* هه‌روه‌ها به‌لگه‌یه له‌سه‌ر به‌رزى و
بلندی.

* نه‌گه‌ر ئاسمانی بینى شه‌قیبرد
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر بیدعه‌و وێڵی و
سه‌رگه‌ردانی.

* ده‌گونجیت به‌لگه‌بیّت له‌سه‌ر (حه‌ج) و
داب‌ه‌زین له‌ئاسمانه‌وه بۆ سه‌ره‌زی
به‌لگه‌بیّت له‌سه‌ر ناشته‌وایی له‌گه‌ل
درۆمنادا.

* ئه‌وه‌ی له‌ئاسمانه‌وه داده‌به‌زی
به‌خێرداده‌نری وه‌ک نان و جوو
هه‌نگوین و رۆن و خه‌بینه‌ر خێری
پێده‌گات و رزق و رۆزییه‌کی باش
به‌ده‌سته‌ده‌ییت ئه‌وه‌شی مارو
دویشک و شته‌خراپه‌کانی بۆ دابه‌زی
ئه‌وه خه‌م و په‌ژاره‌و به‌لاو نه‌هامه‌تی
روو ده‌گاته نه‌فسی له‌گه‌ل به‌لاو
نه‌هامه‌تی مادی.

* نه‌گه‌ر ئاسمان ئه‌و شتانه‌ی ده‌رخست
که‌وا خێرداره ئه‌وه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
گه‌رانی نر‌خ و له‌ده‌ستدانی که‌سانی
سالح و باش و مه‌رگی تیکۆشه‌ران ،
نه‌گه‌ر شتی خراپه‌ده‌رکرد ئه‌وه به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر تیلچوونی بیاوه‌یان یاخود
گۆتلیی هه‌لتنی زو‌لم و سته‌م.

لەگە ئا سەركەى دەرخواردام، ئەویش
پىئى وت: تۆ كۆپەكتە فېرى پېشەكەى
(داود) (سەلامى خىواى لىبىت)
دەكەيت.

(ئابىلى) دەلىت: ئاسن لەخەودا مال و
هېزە بۆ يەككە بېنى لەدەستىدايە و
شكۆمەندىيە دواى لاواى ئەگەر
بېگىت بەدەستەو يان تەماشاي
بكات.

* ئەگەر بېنى ئاسن دەخوات
سەركە وتوودە بېت بەچەشنو شىوہى
خۆى.

* ئەگەر ئاسنى لەگەل نانداخوارد
چاودىرى دەكات و ئارام دەگىت
بەھۆى سەختى بۆئۆى و رنق و
رۆزىيەو، ئەگەر بەدەنەكانى گازی
لېگىت باسکردن و غەيبەت و زىنايە.

* ئەگەر بېنى ئاسنىكى زۆر لەگەل
قورقوشم و زىر بەدەست دەھىنەت
خىروخوشى ژيانى دىناى
دەستدەكەوتە لەگەل ھىزو دەستەلا
بەسەر ئەو ژەندا كەدەيەوتە.

* ئەگەر بېنى ئاسن و مس لەبۆتە و قالب
دەدات ئەو كاروكردارىك ئەنجام
دەدات توانا و دەستەلاتى بەسەريا
دەشكى.

* ئەگەر بېنى ئاسن دەتوئىتەو
دەكەوتە بەر زىيانى خەلكى و
غەيبەت و باسىدەكەن.

* ئەوہى لەئاسن دوستدەكرىت
سوود و قازانچ و ھىزە بۆ مەوۇ لەپاچ و

* دەگونجىت چوونە نىو ئاسمان
لەخەودا بەلگەبېت لەسەر چوونە نىو
كۆشكى گەرە پياو و ناوداران و ئەگەر
شتىكى ئىوەرگىت بەلگەيە لەسەر
سىخوپى و خۆداگرتن، بەسەرپىچىيەو
چوہ نىو دەمرىت، ئەگەر بېباوہ پېو
ئەوہ رىقوماى دەكرىت، ئەگەر
داواكارىيەكى لەسەرپېو لەشوتىنك
وندەبېت كەوا كەس پىئى ناكات، ئەگەر
نەخۆشیشبو و كۆچى دواى دەكات
ياخود دەگونجىت سەفەر بكات بۆ
شوتىنكى دور.

* ئەگەر خزمەتگوزارنى ديارىدەكرد
خزمەتى دەستەلاتداران دەكات و
زالدەبېت بەسەريانا.

* دەگونجىت ئاسمان بەلگەبېت لەسەر
زىندان و دەرھاتن لىوہى بەلگەبېت
لەسەر بەرزى ئىرادە و ھىمەت.

ئاسن: (ئىبن سىرىن) دەلىت: خىواى
گەرە دەربارەى ئاسن دەفەر موىت:
﴿وَأَنزَلْنَا آلَكَرِدَ فَيْتَ بَاسٍ شَدِيدٌ
وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ﴾ (الحديد : ۲۵) ئاسن
مال و ھىزو شكۆمەندىيە، خواردنى
ئاسن لەگەل ناندە چاودىرى و ئارامگرتنە
لەپىناوى بۆئۆيدا، زمان ھىنان و بردنە
بەغەيبەت و باسکردن، ھەرۋەھا ئاسن
سەركەوتن و زەفەر پىئىردنە.

* دەگىرنەوہ پياوئەك دىت بۆلاى
(جەغەرى صادق) (رەزاي خىواى
لىبىت) دەلىت: لەخەودا بىنىم وەك
ئەوہى پەرۋەردگارم، ئاسنم پىئىدات

* نه‌گەر له‌خه‌ودا گوترا: فلانه‌كه‌س پارە‌یداوه به‌ ئاسنگەر یان كاروباره‌كانی ده‌باته به‌رده‌ستی له‌گه‌ل پیاویكدا داده‌نیشیت كه‌واهیچ خێرێکی تێدا نییه‌.

* نه‌گه‌ریینی بوه به‌ ئاسنگەر نه‌وه له‌سه‌ر نه‌و باروته‌رزه‌ پێده‌گات.

(نابلسی) ده‌لێت: ئاسنگەر فریشته‌ی روح‌كێشانه، ئاسنیش هێزو ره‌قی و زیرییه‌تی به‌ پێی ئایه‌تی: ﴿وَإِنَّا لَكُرِّدُ فِیْهِ بَاسٌ شَدِیْدٌ وَمَنْفَعُ لِلنَّاسِ﴾ (الحدید: ۲۵). سوودیش شت و مه‌كه‌و قاپ و قاچاغه‌كه‌وا مرو‌ژ سوودی لیوه‌رده‌گریت، سزاش نه‌رمبوونی ئاسنه‌ له‌ده‌ست‌داو دروست‌کردنی نه‌وه‌ی ده‌یه‌وێت له‌پاچ و شمشێرو چه‌قوو شتێتر.

* نه‌گه‌ریینی بوه به‌ ئاسنگه‌رو ئاسنی بۆ نه‌رمبوه‌و ئامرازو ئامیزی لێدروسته‌كات نه‌گەر له‌وانه‌بوو كه‌وا شایسته‌ی ده‌سته‌لاتیو ده‌سته‌لات و فره‌مانه‌وایی به‌ده‌سته‌ده‌هێنیت و به‌شان و بالی باوای پیریدا هه‌ل‌ده‌ن.

* ئاسنگه‌ری نادیار فره‌مانه‌وایه‌کی مه‌زنه‌ یان ده‌بییت به‌خواهه‌نی شتیك به‌ئەندازه‌ی هێزو توانا شكانی به‌سه‌ر ئاسندا.

* بینینی ئاسن به‌لگه‌یه‌له‌سه‌ر:

+ غه‌م و په‌ژاره‌و نه‌هێشتنی هه‌لس و كه‌وت به‌شتیكه‌وه‌.

شتیتری به‌سوود بۆ مرو‌ژ، نه‌وه‌ی چاكه‌ یان خراپه‌ی تێدابێت نه‌وا ده‌گه‌رێته‌وه بۆ لێك‌دانه‌وه‌و راهه‌کردنی. * نه‌گەر له‌خه‌ودا ببینیت بوه به‌خواهه‌نی ئاسن رزق و رۆزی به‌مان‌دویتی ده‌سته‌ده‌که‌وێت.

ئاسنگه‌ر: (ئین سیرین) ده‌لێت: ئاسنگه‌ر فره‌مانه‌وه‌و پادشایه‌کی به‌سام و هه‌یه‌ته به‌ئەندازه‌ی هێزو لێزانین و شاره‌زایی له‌كاروباره‌كانیدا.

* به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر پێویستی بوونی خه‌لكی پێی گه‌رچی ده‌زگای ئاسنگه‌ریش له‌ژێر ده‌سته‌دايه‌.

* ده‌زگای ئاسنگه‌ری پادشاو فره‌مانه‌وایه‌و ئاسنیش سه‌رو هێزتی.

* نه‌گه‌ریینی بوه به‌ ئاسنگه‌و له‌ئاسن نه‌وه‌ی ده‌یه‌وێت دروستیده‌كات مۆلك و ده‌سته‌لاتی مه‌زن به‌ده‌سته‌ده‌هێنیت به‌پێی چیرۆکی (داود) - سه‌لامی خوای لێبێت - ﴿وَإِنَّا لَکُ أَكْرَدُ﴾.

* ده‌گونجیت ئاسنگه‌ر به‌لگه‌بیته‌ له‌سه‌ر هاوه‌لایه‌تی سه‌ربازان بۆ جه‌نگ، چونكه‌ ناگر جه‌نگه‌و چه‌كه‌كه‌شی له‌ئاسن دروست‌کراوه‌.

* ده‌گونجیت به‌لگه‌بیته‌ له‌سه‌ر پیاوخراپ كه‌وا ره‌فتارو کرداری دۆزه‌خیه‌كان نه‌نجام ده‌دات، چونكه‌ پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) هاوپی خراپی به‌ ئاسنگه‌ر ناوزه‌د‌کردوه‌و نه‌گەر مه‌ردوم نه‌سووتینی به‌ناگر پ‌ریشکی ناگره‌که‌ی به‌رده‌که‌وی.

پاكبوونە ھەروەسە ئاندە ھەي نەخۆشی و
بەسەر چوونی غەم و پەژارە و
قەرز دانە و .

* بەلگە یە لەسەر بژێوی خواوەن و
فرۆشگاگە ی و شەھەری لای ئەودە کرێ
یان ھەرکە سێک خزمەتی بکات و
خواردنی بۆ دروستبکات و ھاوسەرگیری
لەگەڵ ئەنجام بدات .

* دەگونجیت بەلگە بێت لەسەر سەفەر
بەھۆی خوولانە و ھەرگە پانی .

* دەگونجیت بەلگە بێت لەسەر
نەخۆشی و جەنگ بەھۆی خراپی و
نادیارینە و ، چونکە ھۆی عەرەبەکان
بەوە گوزاریشتی ئێدە کەن .

* ئەگەر شاشی بکری ژندە ھیتی
بەمەرجی ھەبێت ، یان کچەکی
دەدات بە شەڕ و بیان ژن بۆ کوپەکی
دەھێتیت یال خود خزمەتکارێک دەگرێ
یا سەفەر دەکات ئەگەر لەوانە بێت
کە سەفەر دەکەن .

* ئەگەر ھەزاربە و سوودی
لێوەر ھەگرێ ، چونکە ئاش بۆیە کێک
پێویستە شتیکی ھەبێت بێھۆی
بێھاریت .

* ئەگەر شاشی دانا ھەتا خەلکی ورد
بکات لەسەر ئاودەریا فرۆشگا و
دوکانێک دەکاتەو ، ئەگەر فرۆشگا و
دوکانی تەبێت و رزق و رۆزی
لێ پێدا دەکات ، یا خود بۆ خەلکی
رامدەھێت بە یارمەتی دەستەلاندرا
ھەری سوودی قازانجیان پێدەگەینێ .

+ ئاسانبوونی کار و باری قورس .

+ ئەو ھەي بەناگەر دەژی وەك
چیشتلێنە رو نانە و ھاوچەشنەکانیان .

* ئەو ھەي بچیتە ژوورە وە بۆلای
ئاسنگەرێک و لای دابنیشیت ئەگەر
نەخۆش یامردوویت دەچیت بەرەو
ناگەر بەتایبەت ئەگەر رووی رەشبوو
بەرەو زیندان بەرێکرا .

ئاش : (نابلسی) دەلێت : ئەو ناشەي
دافەوتلەي تیدا دەھاردیست بەلگە یە
لەسەر :

+ لانەي زانیاری کەوا حق و ناحەقی
تیدا جیادەکریتەو .
+ لافەي داد .

+ یق و رۆزی .
+ ھاوسەر .

+ فەم و پەژارە و سینە تەنگی و سەر
شکان .

+ ئاودیر .

* ئەگەر ئەو ناشە مۆفی دەھاری
بەلگە یە لەسەر فیتنە و بەھەدر چوونی
ھە .

* ئەگەر لەخەودا شتیکی ھەي
کەفەدەخورا بەلگە یە لەسەر نەبوونی و
نرخگرانی .

* ئەگەر ئاردەکی زۆربوو کەنجینەگانی
پرکرد بەلگە یە لەسەر رزق و رۆزی و
نەش و نما و بلاو بوونەو ھەي چارەسەر
لەنەخۆشی .

* ناشی تووتێک و قەوزە و تەرمۆس و
خەنە و ھاوچەشنەکانی بەلگە یە لەسەر

* دەستار دووپایوی شەریکی دلپەقن
کەسیکیان بۆ پەیدا نابێت چاکیان
بکاتەو.

* دەگێرپنەو پیاویک ناشیکی بینی
دەگەر پادەسوورپایەو بەبێ ئاو، ئەم
خوێی بۆ رافە کارێک گێرپایەو ئەویش
وتی: چارەنوس و ئەجەلت نزیکە.

* ناشی با شەپو ئازاو و نەمانە.

* شکانی ئاش لە لێکدانەو دا جیاوازی
هەیه لە بارەیهو و هەندیکدەلێن:
قوتار بوونی خاوەنەکیەتی لە غەم و
پەژارە یان بەلگەیه لە سەر مەرگی
خاوەنەکی.

* ئەگەر بینی ناشیکی هەیه و کار دەکات
خێری دەستگیر دەبێت لە رەنج و
ماندو بوونی کەسیکی ترەو.

* ئاش بەلگەیه لە سەر جەنگ بە پێی
گوتەیی عەرەب کە دەلێن: ناشی
جەنگ...

(نابلسی) دەلێت: ئاش لە خەو دا
بەلگەیه لە سەر دەرووکردنەو
لە خەو بینەر یان دەوڵەمەند بوون دوا
هەژاری و نەداری.

* هەروەها بەلگەیه لە سەر ژن بۆ
کەسیکی رەبەن و خزمەتکار.

* بینینی ناشیک کە دەسوورپیتەو
بەلگەیه لە سەر غەم و پەژارەو
سەرکەوتن و ناکۆکی، ئەگەر نان و
گۆشت و هەنگوینی هاپی بەلگەیه
لە سەر خراپی خاوەنەکی و روپامایی و
بەدییان.

* بۆنەوێ کاری هاپین و وردکردن
بە دەستار ئەنجام دەدات هاوسەردەگێ
یان جووتەبێت، چونکە ئەو دووبەردە
و هەردوو هاوسەر وایە و چەقەکی
نامرازی پیاو و پارێزگارییه، ئەگەر
چەقدار نەبوو جوتبوونە کە حەرامدەبێ و
دەگونجێت دووژنکاری سیکی لە گەڵ
یە کدا بکەن، ئەگەر هیچکام لەوانە
نەبوو دەگونجێت هەولبەدات لە نێوان
دوو هاوسەر یان دوو شەریکدا یاخود
سەفەر بکات لە پێناوی پەیدا کردنی
بژێویدا.

* ناشی گەورە ئەگەر لە ناو پاسستی
شاردا بینرێ یان لە نێو مزگەوتە کاندای
ئەو و لاتە و لاتە شەپبوو شەپی تیا
بە رپادەبێت بە تاییەت ئەگەر ئاگرو
بەردی هاپی.

* هەندیکدەلێن: ئاش لە سەر ئاو
پیاویکە لە سەر دەستی ئەو دا مال و
دارایی زۆر دێت بۆ بە جێپێنانی
کاروباری ئەوێ رووی تێدەکات.

* ئەگەر ناشیکی بینی دەسوورپیتەو
بە ئەندازەیی هاپاوەکی خێری
پێدەکات.

* دەگونجێت ئاش ئەگەر بگەپێ و
بەسوورپیتەو سەفەربێت، ئەگەر بەبێ
گەنم سوورپایەو هێلاکی و ماندو بوونە.

* ئەگەر ئاش بەلاری سوورپایەو ئەو
خواردن گران دەبێت.

*نه گەر گهنمی تیاهاړی یاخود جو یا
هر شتیکی به سوود به لگه یه له سر
ناسانکردنی کارو باره کانیان و رزقو
روزی و چاکبونه وه یان له نه خوښی و
نویکردنه وهی نه وهی ه لده سستی
به پاراستنی به رژه ونه دیان.
*نه گەر بینى ناشیكى هیه
ده سووپتته وه به دولا ب نه وه رزقو
روزیه کی بیشوماره بۇ یه کیک بیبینی.
*نه گەر ناشیكى بینى ده سووپتته وه
به بی هارین سه فهره .
*نه گەر ناش به بی هـ سووپایه وه
نزیکبونه وهی نه جهل و چاره نووسی
خه و بینره .
*ده ستاپ ه ردو و پیاوی شهریکی
خراب و به دی یه کدین.
*نه گەر له ناږه حه تیدابو و قوتارده بی.
*نه گەر بینى ناشیكى هیه خواردن
ده هارپ به ناویکی له بهر رویشتو و یان
به بی ناو بژیوی له مانده بوونی
که سیکیتره وه یه و نه اندازه و هیزی نه و
بژیوییه به نه اندازه ی هیزی ناشه که و
سووپانه وه یه تی له گه ل باشی
شوینه که ی.
*نه گەر بینى به ردی ناشه که شکا نه وه
خواهنی ناشه که دهریت ، نه گەر بینى
ناشه که له کاردایه ترسو بیم رووی
تیده کات.
*ناش به لگه یه له سر ترسو بیم.

*نه گەر ناشیک بکړی هاوسه رده گری ،
نه گەر ره به نبوو هاوسه رده گری یان
کچه که ی دعات به شوو یاخود ژن بـ
کورپه که ی ده هیئت ، یاخود خزمه تکار
به کړیده گری یان سه فهره کات نه گەر
سه فهر کاریت.
*هارینى زافه ران به لگه یه له سر
خوښی و شادی و باشی حال و بارو گوته و
نه وازشی باش .
*نه گەر ناش به لگه بیټ له سر ژن و
پیاو نه وه به لگه یه له سر دلنارامی و
ویقار .
*ده گونجیت به لگه بیټ له سر
نه خوښکه و تن به نه خوښی زه ردووی .
*ناشی ناو و با مندالی فه رمانږه و یان
جیگره کانیه تی .
*ده گونجیت به لگه بیټ له سر
ناسانکردنی کارو بارو که شتی
به ریکه و تن و بارینی باران .
*ده ستاپ به لگه یه له سر :
+پشو .
+ده رووی خیر .
+شه پوناژاوه و ژن و کچ .
+رزق و بژیوی .
*نه گەر ه موو پیداو یستیه کانی
ته و او بوو به لگه یه له سر به ده سته یانی
کارو بارو سه فهر به خیرایی .

* ئەگەر بىنى نە يارىك بانگدە كات بۆ
ناشتە وایى بە بېئە وەى قەر زە كەى
بداتە وە وىل و سەرگەردانىك بانگدە كات
بۆ رېنومایى.

* بەستنى ناشتە وایى لە گەل نە ياردا
لە سەر نیو وەى مال بە دەستەپىنانى
خېرە و ناشتبوونە وەى دوو لایەنى
ناكۆك لە جەنگدا بە لگەى دۇنيايىيە
لە ترس و بىم و گەپانى رزق و رۆزىيە
ياخود قورسى و گرانی دەستەپىنانکردن
يا هاوسەرگىرى يا شەرىكايەتى يان
رېككە و تن لە سەر كېپىن و فووشتن،
ئەگەر دوو لایەنى جياواز رېككە و تن
لە سەر ناشتە وایى ئەوا بە لگەى
دەرگە و تن و سەر رەلەدانى فتنە و
بېدەعیە.

(نابلسى) دەلئىت: بە لگەى لە سەر
دۇنيايى و تەس و بىم پشودانە دواى
ماندوبوونى چاكبوونە وەى نە خوشەى
بواردانى ئەجەل و چارە نووسە.

* مەرۋەها بە لگەى لە سەر سووید
قازانچ و رزق و رۆزى و بىزىو گەپا
هاوسەردارى و رووکردنە بېناسازى
نوێژ و كارى چاكە.

ناشەوان: (ئىبن سىرىن) دەلئىت:
فروشىرى گەنە و جۆ وەك ناشەوان وایە
پياویكە سەرقالە بە خۆى و دنياوە.
ئەگەر پياویكى ناشەوانى بىنى ئەوە
باپىرەى ئەو پياوہە.

* مەرۋەها بە لگەى لە سەر ژنى
زۆرخۆرى شەرەنگىز كەوا سەر سامە
بە خۆى.

ناشتبوونە وە (ناشتە وایى): (ئىبن
سىرىن) دەلئىت: ناشتە وایى بە لگەى
لە سەر دەرگە و تنى خېروچاكە بە پى
ئايەتى: ﴿الصلح خير﴾ بانگەشە كردن
بۆ ناشتى بانگەشەى بە بۆ چاكى و
رېنومایى، رېگرتن لە ناشتى بە لگەى
لە سەر ئەو وەى هاو لە كەى رېگىرى خېرە.
* ناشتبوونە وە بە لگەى لە سەر
سەلامەتى چونكە يەككە لە ماناكانى
ناشتىيە.

(نابلسى) دەلئىت: لە خەودا
بەرەره كانييە، ئەگەر بىنى لە گەل
نە يارە كەى ناشتبوونە ئەوا ناكۆكى
لە گەل بەرپا دەگات.

* ئەگەر بىنى دوو پياو پياو پياو پياو
دەرەمى لای، ئەو پياو پياو پياو پياو
قەسە يەكرد بەرانبەر خەون پياو پياو پياو
دەنەرمو بە سۆز سۆز سۆز سۆز چاكە
بەدەستە دەپىنى بېسەپىنى ئايەتى:
﴿الصلح خير﴾ (النساء: ۱۲۸).

* ئەگەر بىنى پياو پياو پياو پياو
پياو پياو پياو پياو پياو پياو پياو
ناشتە وایى بە بۆ قەرزدانە وە ئەو
بانگیدە كات بۆ رېنومایى.

* ئەگەر ناشتە وایى لە سەر كوشتنى
كەسكە ياخود خواردنە وەى مەپپو
بە لگەى لە سەر خراپى و دزايەتى نىوان
خەلگى.

* ھارپنى گەنم بەلگەيە لەسەر
رەواندەنەوہى غەم و پەژارە و داھاتنى
دەرور و ھارپنى تـوتـرکـيش
بەوچەشنەيە .

ئاگاداربوون = زانين : (نابلسى) دەلئيت:
ئاگاداربوونى مـرۆڤ لەخەودا
بەپووداويكى نەيتنى و ناديار بەلگەيە
لەسەر زانستىكى ناديار يان پيشەيەكى
بەريزو سوودمەند، دەگونجيت
بەلگەبيت لەسەر ئاگاداربوون و
شارەزايى لەنەيتتەك لەنەيتنەكانى
پەرورەدگار كەوا لەگەنجينە ياخود
كانزايەكدا خۆى بيبينتەوہ .

ئاگادارى (ورىيى) : (نابلسى) دەلئيت:
ئاگادارى لەخەودا بەلگەيە لەسەر
دووپوويى و لادان لەحق و راستى يان
لەبىرچوونەوہى قورئان ياخود بەشيك
لەقورئان .

ئاگر : (ئىبن سىرين) دەلئيت: ئاگر
بەلگەيە لەسەر دەستەلات لەگەل
سوود و زيانى .

* دەگونجيت بەلگەبيت لەسەر دۆزەخ و
سزاي خوايى .

* دەگونجيت بەلگەبيت لەسەر گوناھو
تاوان و ھەرام و ئەوہى دەبيتە ھۆى
ئەوہى لئى نزيكبيتەوہ .

* دەگونجيت بەلگەبيت لەسەر
رینومايى و ئىسلام و زانيارى و قورئان
لەبەرئەوہى بەھۆيەوہ رینومايى
دەكرئت لەتاريكايبداو خوداوەند

* خەوہكەى بەلگەيە لەسەرئەوہى
رزق و رززيەكەى لەلاى ھارپكەيەوہ بۆ
دئيت .

* ئەگەر لاويكى بينى ئاشەوانبوو ئەوا
رزق و رززي بەيارمەتى دۆژمنەكەى
بەدەستدەھيئي .

* ئەگەر بينى بوہ بەئاشەوان و
خواردنەكەى دەھاپى بەئەندازەى خۆى
خۆى بژيويەكەى بەئەندازەى پيويستى
خۆيەتى ، ئەگەر لەسەر پيداويستى
خۆيەوہ خواردنى ھاپى بژيويەكەى بەو
چەشنەيە .

* ئەگەر بينى بوہ بەئاشەوان بژيوى بۆ
خۆى و خانەوادەكەى پەيدادەكات .

(نابلسى) دەلئيت: ئاشەوان پياويكە
خەلكى ھاندەدات لەسەر بژيوى .

* بينى ئاشەوان بەلگەيە لەسەر غەم و
پەژارە و خەرجى و سوودى
ئەوبەرپرسەى كارى قورس و گران
لەسەردەستى بەجئيت .

* بينى ھارپنى زافەران بەلگەيە
لەسەر نەخۆشى و بلاوکردنەوہى
نەيتنى ، دەگونجيت بينى بەلگەبيت
لەسەر :

+ كارى شادى و خۆشى ھيئەر .

+ خويندەنى زانيارى و
دوبارەكردنەوہى .

* ئەگەر ژنيك بينى زافەران دەھاپى
ئەوہ كارى سىكىسى لەگەل ژنيكى وەك
خۆيدادەكات .

* ئەگەر ئاگرىكى لەرىگە يەكى ھاتوچۇدا
كرده وە ھەتا خەلكى بەرچاۋرۇشن بن
زانبارى و رىنومايىيە بلأويده كاتە وە،
ئەگەر شايسستە بىت، وەگەرنا
دەستە لات و ھاوہ لايەتى و سووودە
خەلكى وەريده گرن.

* ئەگەر ئاگرەكە لەسەر رىگە نەبوو يان
ھەر كەسك بەلايدا دەپۇيى
دەيسووتاند ياخود بلآيسەى
بەردەكەوت يان دوکە لەكەى دەچوو
بەسەريا ئەوہ بىدعە يەكە
دروستيدەكات ياخود دەستە لاتدارىكى
ستە مكارە، بەلام ئەگەر ئاگرىكى
مەزنبوو لە ئاگرى دنيا نە دەچوو بۇيە
داگىر سابوو ھەتا زۆرتىن دوژمنانى
تيفرى بدات ئەوانىش بيانە وىت زىانى
پىيگە يەنن ئەوہ زالدە بىت بەسەريانداو
خۆئەگەر خستيانە نىوى وەك
(ئىبراھىم) - سەلامى خوائ لىبىت -
قوتاردەبى، سەر جەم ئەوانەى
ئەوکارە يان لەگەل ئەنجامدا
دوژمنەكانى بوون ياخود ئەوہى
كارەكەى لەگەل ئەنجامدا پىاو
چاكىكبوو.

* ئەگەر يىنى ھەر شەى لىدەكات ياخود
ئەوانەى ئاگرەكەيان ھەلگىرساند
ھەر شەيان لىكرد بالەخوا بترسى و
دەستبەردارى ئەوکارانە بىت
كەلەسەرىيەتى چونكە ئەو خەونە وەك
ئاگادارىيەك وايە.

لەبارەى (موسى) وە دەفەرموئىت: ﴿اٰیٰتُ
اٰیٰتُ عَلٰی النَّارِ اَلْحٰقِ﴾ (طە: ۱۰).

* دەگونجىت بەلگە بىت لەسەر رىزق و
رۆزى و سووودە قىلناتى و دەمەلە مەندى
چونكە بەمۇيە وە چىلگى بىرئوى
موسافىرو جىنسىتى سىلار بەدەكرىت
ھەروەك پەرى وەگەر دەفەرموئىت:
﴿فَنَنْجَعْلَنَ الْاٰتِ زَكٰوةً وَمَنْعَا
لِلْمُقْوٰی﴾ (الواقعة: ۷۲).

* دەگونجىت بەلگە بىت لەسەر جنۆكە
چونكە لە ئاگر دروستكراون.
* دەگونجىت بەلگە بىت لەسەر شمشىرو
فتنە ئەگەر دەنگو ئالە دوکەلى
ھەبوو.

* دەگونجىت بەلگە بىت لەسەر سزای
دەستە لاتدار چونكە سزای خوايىو
دەستە لاتدارى ھەردو دنيایە.

* دەگونجىت بەلگە بىت لەسەر
نەخۆشى و ئالە و رشانە وە، ئەگەر
بلآيسەى ھەبوو لەگەل دوکەلدا ئەوہ
فتنە و چەوسانە وە لەوشوئىنەدا
بلأودە بىتە وە بەتايبەت ئەگەر لەشوئىنى
دەمەلە مەندەكانبوو زيانىكە دەستە لاتدار
دەبدات بەسەر خەلكىدا.

* ئەگەر پىشكۇبوو نەخۆشى و ئالە و
بەلاو پەتايە بەتايبەت ئەگەر ھەموو
خەلكى گرتە وە.

* ئەگەر ئاگر دابەزىيە سەركىلگەو
شوئىنى كشتوكال و روك ئەو گپەيە
روك دەسوئىنى يان كۆللەيە.

* نه گەر ته نوورو فېنى بينى له گه ل نه و
شويته نهى ئاگرى تيدا ده كړي ته وه
سوودو قازانچ و ده وله مه ندييه به ده ستي
ده هيئت به تايهت نه گەر بزيوى
له سهر ئاگرېو.

* نه گه ريبيى ئاگرېكه دامركاوه ته وه يان
كوژاوه ته وه و بوه به خو له مېش يان ئاو
كوژاندويه تيه وه هه ژارده كه وېت و
له كارو پيشه كه ي ده وه ستي، نه گەر
كه سيك دايگيرساند كه وا بزيوى له سهر
ئاگر نه بوو به لام بى گهرم كړنه وه ي
خواردن يان چيشتلينان دايگيرساند
نه و مال و سامان به خزمه تكارى
ده سته لات ده سته كه وي ياخود
به ده سته لات و يارمه تيان ، وه گهرنا
قسه ي شه پوناژاوه و خراپه يه .
* نه گه ريبيى ئاگر به ربوو له خواردن يان
زهيت ياخود له شتيكي فروشراو نه وه
گرانده بېت و ده گونجيت ده سته لاتدار
داواى بكات و خه لكى مال و سامانه كه ي
بېه ن.

* نه گەر ئاگرى خوارد نه وه مالىكي
هرام و زوق و رۇزيه كي پيس و
گنده له ، ده گونجيت مالى هه تيوييت
هه روه كه له قورئاندا باسكراوه .

* نه گەر ئاگرى له كوپه يه كدا بينى
ده دوييت يان له مهركانه يه كدا ياخود
له ده فريكد ا نه وه ي ده دريته پال نه و
ده فره تووشى په ركه مده بى به هوى
ده ست ليوه شانى جنوكه وه دواتر
زوبانى نيته گز .

* نه گه مري نه خعي به پيغه مبر
(ﷺ) ده فهرموي: ئاگرېكم بينى
كه و ته وه و بوو به ريگرى نيوان من و
كوپه كه م . هه روه ها ئاگره كه پيى
ده گوتم: بلنيسه بلنيسه ، چاوساغ و
كويز، نانم بده نى هه مووتان تيا ده به م
مال و مندال و سامانتان ده به م .
پيغه مبر (ﷺ) فهرموي: "نه وه فيتنه و
ئاشوبيكه له كوتايى دنيا دا
ده كه وېته وه و خه لكى پيشه واى خو يان
ده كوژن پاشان ده مه قاله ده كه ن
به دواى يه كدا ئنجا په نجه كاني له يه ك
دوورخسته وه و فهرموي: خراپه كار
واده زانى چاكي كړده و خو ينى
باوه پداران لاي هه لالتر ده بى
له خواردنه وه ي ئاو .

* نه گەر ئاگرى كړده وه هه تا خو ي
پيگرم بكات وه كارېك ده كات هه ژارى
پيچاره سه ريكات، چونكه سه رما
هه ژار ييه .

* له (ئين سيرين) يان پرسى ده رباره ي
نه و پياوه ي به سه رى په نجه يه وه
چرايه كه ببينى، نه و يش وتى: نه و پياوه
كويز ده بى و هه نديك له كوپه كاني
ده ستي ده گرن .

دژايەتى و ئاژاوه دەخاتەوه
لە نيتوانيانداو تووشى خراپە يانده كات.
* ئەگەر بازرگانىك ئاگرى بينى لە بازاپو
فرۆشگاگەى دەكە ویتەوه ئەوه
دوو پوویى و بازرگانىەتى، وەگەرنا
ئەوهى بە دەستى دەهینیت حەرامە.

(نابلسى) دەلێت: لەخەودا مژدەو
ئاگادارى و جەنگو سزاو دەستەلاتو
زیندانى و زەرەر و گوناھو فەپوپیتە.

* ئەگەر ئاگرىكى بينى گرولێسى
هەبوو دارى دەسووتاندو گفەو ئالەى
هەبوو فتنەى زانای تیدا لەناودەچى
بە ئەندازەى ئاگرەكە.

* ئەگەر ئاگرىكى لە دلى خۆیدا بينى
ئەوه خۆشەويستىەكى زالە بۆیەكێك
لەخۆشەويستەكەى دووركەوتبیتەوه.

* ئەگەر دووناگرى بينى و ھەریەكێکیان
رووبەوێتر دەچوو دوو سەریازی دژ
بە یەکنو، کامیان دارى زۆرتربى ئەوا
ھیزو توانای زیاترە ئەوەشى
رەشەباکەى لەگەڵدایى سەرکەوتن بۆ
ئەوەیانە. ئەوەشى رەشو تارىکترى
كەس و کارو خانەوادەكەى مەبەستیان
پتر پیسو گەندەلە، خو ئەگەر لەرەنگا
وەك یەك وابوون و ھیچیان نەسووتاند
ئەوه دوو فتنەن لەشوینێكدا
دەكەونەوه و ئەوەیان كەئاو لێوہى
نزیكترە پتر دپە، ئەوہى ئاوى دەكرى
بەسەرا تیا دەچیت، بەھەمان شیوہ
ئەگەر بارانبسارى بەسەر ھەر
یەكێکیاندا ھەر بەوچەشنەى.

* ئەگەر ئاگرى داگیرساند ھەتا گۆشتى
پى بېرژینى بابەتێك دەوورژینى كەوا
غەیبەتى خەلكى تیداىە. ئەگەر
لەگۆشتە برژاوەكەى بە دەستھێنا
رزق و رۆزیەكى كەمى بە دەستھێناوہ
لەگەل غەم و پەژارەدا.

* ئەگەر ئاگرى داگیرساند ھەتا
مەنجەلێكى پێگەرم بكات و خواردنى
پى لێبنى كارێك ئەنجام دەدات
سوودی بژێوى پەیداكارى تیداىە،
ئەگەر لە نیتو مەنجەلەكەدا خواردن
نەبوو لە پیاویك دەوورژى بەقسە
پەلامارى دەدات و ناچاریدەكات لەسەر
كارێك.

* ئەو ئاگرەى دەكەوێتەوہ لەشو لارو
جلو بەرگ دەسووتینى زیان و بەلاو
نەھامەتیە رووى تیدەكات.

* ئەگەر پزىسكى ئاگرى وەرگرت مالو
سامانىكى حەرام لە دەستەلاتدارەوہ
بە دەست دەھینى، ئەگەر بۆسى ئاگر
لێیدا خەلكى باسو غەیبەتیانكردوہ.

* داخكردن بە ئاگر برینداركردنەوہ
بەگوفتارى خراپ، بۆیسە قسەو وشەى
خراپە، ئەگەر بۆیسە پەرى بەسەریا
گوێبیستی قسەو گوفتارىكەدەبى كەوا
رقى لێدەبیتەوہ.

* ئەگەر مەشخەلێك ئاگرى بە دەستى
خۆیەوہ بينى بواریكى فراوانى لەلایەن
دەستەلاتدارەوہ دەستگیر دەبیت.
ئەگەر لە نیتو خەلكیدا داگیرساند

*ته‌گەر ناگريکى هه‌لگيرساوى بينى و له‌پاڻيا کۆمه‌لێک هه‌بوون فه‌رۆ به‌ره‌که‌ت به‌ده‌ستده‌هێنن.

*نہ گہر ئاگریکی بینی پیی خوشبو
سروہیہ کی خوشی روی تیدہ کات.

*نه گهر ئاگرى تيبه ريوو به لام
نه يسوتاند به لینه که ی به سه ر ده بات.

*نه گه ربينى ناگر به شيك دانه ويلى
سوتاند نرخه كه ي به رزده بيتوه .

*ئەگەر ئاگرى بىنى لە ژىر مەنجه لىكدا
 مېچ خوار دىكى تىدانە بوو بىز ئۆي
 پەيداكارى مالى لە سەر شىتىك
 تورە دەبى كەوا سودى پىناگە يە نىت
 جگە لە زبان.

* ناگری سووتینه ر نسکوو شکسته
له لایه ن دهسته لاتداره وه.

* نه ڪه رفرمانڀه وايه ڪي بيني ناگري
ڪرده وه به لام ده ڪوڙايه وه لاده بري.

*ئەگەر مەشخەلە ئاگرىكى بىنى لە بەر
دەرگاكاى بەبى دوكل بەلگە يە لە سەر
(حەج).

*ناگر به ربوون له په نجه کان به لگه په
ه سر سته می نووسه ران.

* ئاگر بەربوون لە دەست سەتەم و
قۆدارییە .

*ئاگر بەربوون غەم و پەژارەيە .
*نەگەرینی ئاگر لە ئاسمان دابەزی

خراپه یه و نه گه ر به رنه بوو له هیچ شتیك
ه به ره کانیه کی توندوتیژه به زوبان

۴۶ بی زیان.

*هه ركات ناگره كه دو كه لی له گه لدا بیته
نه و سزاو زهره ری زیاتره .

*نه گهر ئاگر يکي له شه ويکي تاريخدا
هه لگير ساند هه تا خه لکي ري

به ده رېكهن زانيارى به ده سته هيڼى و
ريڼموويى خه لکى پيډه کات ، نه گهر

له سه ره پي ناگري كرده وه به بي بووني
تاريكايي بيدعه وه خسته بردنه .

*هه‌روه‌ها ده‌لێن: ئاگر له‌ڕۆژدا به‌لگه‌ی
جه‌نگ و فتنه‌یه‌و له‌شه‌ویشدا به‌لگه‌ی

ته بایی و خوشییه .
*نه گه ربینی ئاگر ده په رستی حه ز

له جه ننگ ده کات و ده گونجیت کویرایه لی
شهیتان بکات له سه ریچیدا.

* نگہ‌ربینی فہرمانی پیکرا روو
 بہ دوزخ بہند دہ کریں۔

* نه‌گه ر چوه نيو ئاگروهاته دهره وه
ده چيته به هه شت.

* نه گه ريښي ٺاگري فروشت يان بهه شتي کړي چه مامک ده فروشي،

دده گونجیت نه وه بگه پټه وه بو کرداری
دونیا یی له خیرو شه پ.

نه گهر که سیکی بینی چوہ نیو ناگرو
سزا درا مال و سامان زهره دهکات

ياخود گوناھيک نه نجامده دات
شايسته ي ناگري دوزه خ ده بيت.

نه گهر به ناشکرا دوزخه خی بینى با
ناگادارى دهسته لاتدارى.

ٲه گهر چوه نيو ئاگرو سزاي چيژت
نيينه و ئاشوب ده كه ويته وه .

* ئەگەر ئاگر لە مالا کەیدا کەوتەو
مالا کەى وێراندەبێت.

* ئەگەر ئاگرێکى لە تەنورە کەیدا
بە دیکردو هاوسەردار بوو ژنە کەى
دووگیا ندەبێت.

* ئەگەر بىنى لە نێو ئاگرا دانیشتووە
نايسوتىنى دەستە لاتدار لە خۆى
نزیكەدە کاتەو و نەيتى خۆى
پێدە سپىرى و زالدەبێت بە سەر
دوژمنەکانیدا ، ئەگەر کاروبارىکى
تیکە لێو رێنومایى دەکرى.

* ئاگر لە بیا باندە جەنگیکە روونادات ،
ئەگەر پشکۆيەکى لە نێوجەرگەى ئاگر
هەلگرت مالىکى حەرام لە لایەن
دەستە لاتدارەو بە دەستدەهێنى.

* ئەگەر بىنى ئاگرێک لە ئاسمانەو
دابەزى و سوتاندى بە لام کارى لێنەکرد
سەرباز لە مالا کەى دادەبەزن.

* ئەگەر ئاگرى بەردا لە خەلکى ئازاو
دژايەتى دەخاتەو لە نێوانیاندا.

* ئەگەر ئاگرێک لە سەریەو دروستبوو
نەخۆشەىکى سەخت و گران دەگرى
لە گەل تادا.

* ئەگەر لە نێوقەدى خۆیدا ئاگرى
بە دیکرد بە لام گەرماو تىنى نەبوو
راستگوى و دلایى و دەستە لاتو
زالبوون بە سەر دوژمنەکانى
بە دەستدەهێنى.

* ئەگەر ئاگرێکى بىنى کوژايەو فیتنەو
ناشوب دادەمرکێتەو لەو شوێنەدا
کە ئاگرە کەى تیدا کوژاوەتەو.

* ئەگەر بىنى لە شوێنێکەو روو
بە ئاسمان دەچوو خەلکى ئەو شوێنە
بە سەرپێچى دەجەنگن لە دژی خوداو
بوختانىکى گەرە هەلدەبەستن.

* ئاگرى بە سوودو تیشک و رووناکىدار
دلایى بە یۆیکە کێک بترسىو
نزیکبوونەو بە دەستە لاتدار.

* ئەگەر بىنى ئاگرێکى لە بەردەرکى
دەستە لاتداردا کردەو مۆلک و
دەستە لاتێکى مەزن و هیز
بە دەستدەهێنى.

* ئەگەر بىنى تیشک و رووناکى
ئاگرە کەى لە رۆژە لاتەو بۆ رۆژئاوای
رووناک کردەو زانیاریەکە لە رۆژە لاتو
رۆژئاوادا باس دەکرى.

* ئەگەر بىنى ئاگر لە مالا کەیدا کەوتەو
فەرپیت بە دەستدەهێنى.

* ئەگەر بىنى ئاگرێک تیشک و رووناکى
لە سەریەو بلاو کردەو یاخود
لە مالا کەى هاتە دەرەو و تیشک و
رووناکى هەبوو ژنە کەشى دووگیا نبوو
کوړپکى دەبێت کاروبارى بۆ دەبات
بە پێو و ناوبانگێکى مەزن دەرە کات
یاخود خۆشحالى لە ژنە کەىو دەبىنى.

* ئەگەر بىنى ئاگرێک لە سەر لوتکەى
چایەک دەکاتەو نزیکەدەبێتەو
لە خوداو نەد یاخود سەر جەم
پیداویستىەکانى بە جیدیت ، ئەگەر
ناوارەبوو دەگەرێتەو بۆ ولاتى خۆى
بە سەلامەتى .

ده گونجيت به لگه بيت له سر هه ژاري و
سوال کردن.

* ده گونجيت بلآسه و کلپه ي ئاگر
له بيداريدا به لگه بيت له سر تين و
گه رمي دل يا خود مردن.

* ده گونجيت به لگه بيت له سر
نه خووشي گرتن به تا يا خود
ئاگر به رست.

ئاگر به رست: (نابلسي) ده لآيت: نه گه
له خه ودا پيركي ئاگر به رستي بيني
دوژمنه كه ي نايه و آيت نه ياره كه ي
تيا ببات.

* نه گه ربيني بوه به ئاگر به رست واز
له ئيسلام ده هآيني و گونا هه گه وره كان
ئه نجامه دات و خودا وه ند خه شم وقيني
ليده گري.

* نه گه ربيني ده ستي بوه به ده ستي
(كيسرا) له سر ده ستي ئه ودا
روودا وه گه وره كان رووده دات ، پاشان
ده مرآ به بييا وه پي ، مه گه ر خودا وه ند
خآرداري بكات ، نه گه ر بيني ده ستي
وه ك خوي لآها توه ته وه ته و به ده كات.

* نه گه ر ئاگر به رستي بيني بوه
به جووله كه يان مه سيحي له حالآكه وه
ده چآيت بآ حالآكي تر كه وا له حال و باري
پيشوو باشتره .

* نه گه ربيني بوه به ئاگر به رست
هه و لده دات له دنيدا چو نكه
ئاگر به رستان دنيا به رستن.

* نه گه ربيني ئاگر ده په رستي تووشي
فتنه ده بيت له گه ل ده سته لاتداردا ،

* نه گه ر ئاگر يكي بيني داده گيرسي
له ماله كه يداو خانه واده كه ي رووناكي
ليوه رده گزنو پاشان بيني كوژايه وه
بژوي په يداكاري ئه و ماله ده مرآ ،
نه گه ر ئاگره كه له ولاتيكدابوو مه ركي
سه روكي ئه و ولته يان بالآترين
زانايه تي ، نه گه ر له كي لگه و
بيستانه كه يدا بوو مه ركي خوي يان
منداله كانيه تي ، نه گه ر له ماله كه ي
خويدا كوژايه وه پاشان ره شه بابه ك
چوو به نيويداو ديسان هه ليگير سانه وه
دز ده چآيته نيو ماله كه ي.

* نه گه ر ئاگر ي خسته نيو ده فرآ يا خود
بآ خوي برد مال و دارايي حه رام
به ده سته هآيني.

* نه گه ربيني ئاگر له كوپه يان مه ركانه و
سه ره جم ده فرآ كدا ده ردآ
له ليكدانه و هدا ده درآته پال ئه و ده فره و
زه بزه به و شآيتگيري به كي جنوكه
لييده دات و له سه رزاري ئه و ديته گو.

* نه گه ر ئاگر زيان به خشبوو به لگه به
له سه ر ده سته لاتداري سته مكار ، نه گه ر
خه لكي سووديان ليوه رگرت به لگه به
له سه ر ده سته لاتداري داد په روه .

* نه گه ر پشكويه كي هه لگرت لآي ونبوو
هه لئاسآيت به به رژه وه ندي خوي يان
كه سانآتر.

* ئاگر له زستاندا به لگه به له سه ر ميوه و
خواردني ئاگر يش به لگه به
له سه ر خواردن و خواردنه وه له ده فره و
قاپي حه رامدا وه ك زيپو زيوو.

*هه‌ندی‌کده‌لێن: به‌رده‌ستێ به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر هاوسه‌رگه‌ری ره‌به‌ن، نه‌گه‌ر
ئاگره‌که به‌رزبوه‌وه هاوسه‌ره‌که‌ی
دوگیانده‌بی کوپی ده‌بی.

*ده‌گونجیت به‌لگه‌بیت له‌سه‌ر شه‌ری
نیوانیان یان شه‌ر له‌نیوان دوو نه‌یارو
دووشه‌ریک، بلیتسه‌ش قسه‌و وته‌ی
نیوانیانه، نه‌گه‌ر جل‌ویه‌رگ یان له‌شو
لاری سووتاند شه‌ره‌ رووده‌کاته مال‌و
ئابوو له‌ش‌ولاری، نه‌گه‌ر قورئانی
سووتاند یان چاوی نه‌وه بریندارییه.

ئاگرکه‌روه: (نابلسی) ده‌لێت: به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر رینوما‌ییده‌ریک ریگه
نیشانداده‌دات.

*هه‌روه‌ها به‌لگه‌یه له‌سه‌ر:

+خێو چاکه‌و زانیاری.

+یه‌کیک که‌وا خه‌لکی ده‌گه‌ریته‌وه بۆ
گوتیه‌و کرداری له‌گه‌ل سستی بیرو
که‌می ب‌شک‌و به‌شی.

ئاگر هه‌لگیر سینهر: (نابلسی) ده‌لێت:
به‌لگه‌ی خێرو به‌ده‌سته‌ته‌نانی
پیداو‌یستییه‌و نزیک‌بونه‌وه‌یه له‌گه‌وره
پیاوان.

*هه‌روه‌ها بینینی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
زانیاری مه‌گه‌ر جل‌وبه‌رگی به‌ئاگر
بسووتینری، نه‌وجا بینینی به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر شه‌پو‌فتنه‌و رۆچوون له‌مال‌و
ساماندا.

ئالا: (نابلسی) ده‌لێت: له‌ئایندا
فه‌رمان‌و‌حالیکی ئاشکراو دیاره.

نه‌گه‌ر ئاگره‌که دام‌رکابوه‌وه به‌دوای
مال‌وسامانی هه‌رامدا ده‌چیت.

*نه‌گه‌ر بینیی ئاگرپه‌سته نه‌و ئاینه‌ی
ده‌ریده‌خات خوداوه‌ند پیتی رازی نییه
له‌پیناوی به‌رژه‌وه‌ندی دنیا‌دایه.

ئاگردان: (نابین سیرین) ده‌لێت: می‌ردی
ژنه‌که‌وا ماندو ده‌بیت‌و کاروباری مال‌
ده‌گریته‌ نه‌ستۆی خۆی و سه‌ری
کزه‌کات‌و کاروباره‌کانی ده‌بات
به‌پۆه.

*ده‌گونجیت به‌لگه‌بیت له‌سه‌ر هاوسه‌ر
بۆ ره‌به‌ن.

ئاگرکردنه‌وه: (نابین سیرین) ده‌لێت:
ئاگرکردنه‌وه گه‌رانه به‌دوای کاریکدا
هه‌تا روونده‌بیته‌وه.

*نه‌گه‌ر بینیی ئاگردانیکی گه‌رم‌کرد
هه‌تا خۆی پینگه‌رم‌بکاته‌وه په‌نای
به‌پیاویکی دل‌په‌قی ده‌سته‌لاتدار
گرتوه، یان په‌نای به‌پیاویکی
ده‌سته‌لاتدارگرتوه بۆ قوتار‌بوون
له‌هه‌زاری و سوود وه‌رگرتن له‌وپیاوه.

*نه‌گه‌ر ژنیکی بینیی ئاگر ده‌کاته‌وه‌و
به‌فوق‌ولیکردن گه‌شایه‌وه کوپیکه‌ده‌بیت.

*نه‌گه‌ر بینیی به‌ردیکی کیشا
به‌به‌ردیکی‌ترداو ئاگریان لیکه‌وته‌وه
دوو‌پیاوی دل‌په‌ق ده‌گه‌ن به‌یه‌ک‌و
کوش‌تاریکی توند له‌نیوانیاندا
به‌ریاده‌بی‌و ئاگر له‌و جه‌نگ‌و شه‌په‌دا
تیایانده‌بات چونکه بلیتسه‌ کوش‌تاره
به‌شمشیر.

* ئاللاھ بەيداخ زانا يا پيشه و ايان دنيا
نه ويستىكى نازاييه ياخود
دهوله مەندىكى دەست و دلچاكه يا
به هيزىكى زاله و پابه ند ده بىت پتوهى.
* نه گەر ئاللاھ بەيداخكه سوربوو له
پياوهى باسكراوه خوشى و شادى
به ديدە كرى.

* ئاللاھ بەيداخ بۆ ئن مېرده.
* نه گەر چەن ئاللاھ بەيداخك ببينى
ئەو بارانە، نه گەر رەشبوو لىوھى
جېهان دەبينى، نه گەر سېپبوو
پياوئىكى غېرە تكارەو ئن ناھىنيت.
* نه گەر ئاللاھ سوربوو جەنگە.
* نه گەر زەردبوو دەردو نه خوشى
دەكە ویتە نئو هۆردوى سەربازانەو.
* نه گەر سەوزبوو سەفەرىكە لەخىرو
چاكدە.

* نه گەر ئاللاھ بەيداخك لەخەودا ببينى
كاروبارەكانى تىكەلدەبن بەسەرىكداو
ناتوانىت رىنمونى وەرېگرى.
* نه گەر ئاللاھ بەيداخى ببينى رىنمونى
دەكرى بۆ كردارەكانى و لەغەم و
پەژارەى قوتار دەبىت و دەروازەى
داخراوى بۆ ئاوەلا دەكرى و سىنەى
فراوان و گوشاد دەبىت.

* هەروەها دەلئىن: نه گەر لەخەودا ئاللاھ
بەيداخك ببينى لەوشارەدا ناودەبرى.
* نه گەر ژنىك ببينى سى ئاللاھ
ئەسپەردەكرد سى شوودەكات
بەكەسانىكى ريزدارو شكۆمەندو دەمرن
بەدوى يەكدە.

* ئاللاھ خەودا هاوسەرگىرىيە.
* بۆكەسىكى دووگيان كۆپە.
* ئاللاھكى گەورە رەشەباو بارانە.
* خاوەنى بەيداخ و ئاللاھ دادوهر
رافە دەكرى، نه گەر هەلىگرت و
ئەوكەسەش خوازيارى دادوهرىبوو ئەو
بەدەستى دەھىنيت.

* ئاللاھ: (ئىبن سىرىن) دەلئىت: ئاگر
دادوهرە، چونكە تەماشە دەكرى.
* ئاللاھ بەيداخى سەربازان: (ئىبن
سىرىن) دەلئىت: ئاللاھ خواناس ياخود
شاسوارىكە خەلكى وابەستەن پتوهى
بەپى ئايەتى: ﴿وَعَلَامَاتِ وَبِالنَّجْمِ
كَمْ يَهْتَدُونَ﴾ (النحل: ۱۶).

* ئاللاھ سەوز بەلگەيە
لەسەر كەوتنەوھى نه خوشى لەنئو
سەربازگەداو سەوزىش بەلگەيە لەسەر
سەفەر لەخىردا وھى سېى بەلگەيە
لەسەر باران و رەشيش بەلگەيە لەسەر
نەبوونى و قاتى و قېى.

* نه گەر ئاللاھكى ببينى ئەو
لەولاتەكەى باسدەكرى، نه گەر
سەرسامىك ئاللاھكى لەخەودا ببينى
بەلگەيە لەسەر رىنومايى بەپى
ئايەتى: ﴿وَإِنَّ لَ لَعَلْمَ لِّلسَّاعَةِ فَلَا
تُؤْمِنُ بِهَا﴾ (الزخرف: ۶۱).

* ئاللاھ بۆ ئن هاوسەرە، ئەو ئاللاھى
دەدرىتە پال زانايەكى خواناس نه گەر
سوربوو دەروو و خوشالئىيە، نه گەر
رەشبوو پلەوپايەى پىدەدرى.

* ئەگەر لەگەڵ ئالۆش و خورانددا خوین و کیم هەبوو ماندوویەتی و هەژاری دەخایەنیت و بەردەوام داواخوازی دەبن.

* ئەگەر لەش و لایبی خوراو هەر دانەمرکایەو کەسارو بارێک رووی تێدەکات ئارام ناگرتت لەسەری و بیتاگا دەبێت لێی.

* ئەگەر خوروو کە ی نیشتهوێ خێرو چاکە ی بە ماندووبوون دەستدەکەوێت و لەغەم پەژارە قوتاردەبێت.

* ئەگەر خوروو ئالۆشی لەریگەوبان لەنتو خەلکیدا بەدیکرد ئەو غەم پەژارە دیت بەسەر یا لەگەڵ بەدەستەینانی مال و دارایی و ئاوابانگ دەرکردن.

ئامازەکار بەچاوو برۆ: (ئێبێن سەیرین) دەلیت: پێلویکی خەشیم و قەیندار، ئەگەر پێلویکی ئاوا ی بینیی ئەو بەگەر بارێک دڵخۆش دەبێت لەسەر تەگەیداو لەگەڵی وایسێ و کۆتاییدا غەم پەژارە بەدەنگرێ.

ئامرازی ئاسنگەر: (ئابلسی) دەلیت: ئەگەر لەخەودا بینیی ئامرازی ئاسنگەری لەداروتەختە لەپەلەوپایە کەمدەبێتەو و مۆلک و دەستەلاتی بەسەر دەچێ.

* ئەگەر بوو بەخاوەنی ئامرازی ئاسنگەری ئەو دەستەلات و پەلەوپایە

* هەروەها دەلێن: ئالای رەش بەلگەیه لەسەر بارانی بەردەوام و سپیش بەلگەیه لەسەر تاو و بارانی و سووریش جەنگە.

* ژنێک لەخەودا بینیی سێ ئالای ئەسپەردەکرد، هات بۆلای (ئێبێن سیرین) و ئەم خەوێ بۆ گێڕایەو و ئەویش وتی: ئەگەر خەو کەت و ابی سێ شوو دەکەیت بەسێ پیاوی پایەدار و رێزدار و هەرسێکیان دەکوژرێن. لێکدانهوێ خەو کەش بەو چەشنەبوو.

ئالتوون: (ئابلسی) دەلیت: بینینی لەخەودا بەلگەیه لەسەر زانستیکی بەسوود و هاورپێکی راستگرو هاوسەریکی گۆڕپایە و کورپکی سالتح، زوی پوختەش هەروەها یە.

ئالتوونچی (زەرەنگەر): (ئابلسی) دەلیت: بینینی بەلگەیه لەسەر خۆشی و شادی، دەگونجیت بەلگەبێت لەسەر ئەوێ حەق و راستی لەگەڵ یە کدا تێکەڵدەکات.

ئالۆش (خوروو): (ئێبێن سیرین) دەلیت: ئالۆش و خورووی لەش و لار لەدەستدانی رایەلێ خزمایەتی و ئارامگرتنە لەسەر بەدی و خراپییان.

(ئابلسی) دەلیت: ئالۆش و خوروو هەژاری و بەجێهێنانی داواکارییەکانی مال و منداڵە.

ئامرازی گواستنه وهی ده ریایی :
(نابلسی) ده لئیت: که شتی راو له خه ودا
رزق و رزقییه له گه ل سوود و قازانج.

* ئەگەر له خه ودا بینى سواری
که شتییه کی سه یرو نامۆ بوه و پاشان
بوو به خاوه نی و میردی ژنیک له و خاک و
زه وییه ده هینى که و که شتییه که
ده دریته پائی یاخود کیژیکى شوخ و
شهنگ ده هینى یاخود سه رده که ویت
به سه ر دوژمه کانیدا یا رو
له ناوچه یه که دکات، یاخود ده بیئت
به خاوه نی کاللا و شتومه ک.

* که شتی تیزتیه پ ده گونجیت فرمان و
سوژو میهری خواى بیئت بۆ یه کیک
سواری بیئت.

* به له م خزم و که سوکاری خه و بینه ره
له گه ل نه وهی له ئاسماندا ده بینرى
له ئالۆزى و گوپانى حال و بار به هه مان
شیوه ده گه پتیه وه بۆ به له مه که
به تایبەت ئەگەر خه و بینه ره
له ده ریادابوو.

ئامۆزگاری: (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
ناپاکى و له خو باپیوونه له دوژمه وه
به پئی ئایه تی: ﴿وَقَاسَمُكُمَا اِنِّي لَكُمَا
لَمِنْ النَّاصِرِينَ ، فَدَلَاكُمَا بِغُرُورٍ﴾
(الأعراف: ۲۱ - ۲۲).

* هه روه ها به لگه یه له سه ر په یوه ندى
نیوان ئامۆزگاریده رو ئامۆزگاریکار ،
ئەگەر شه پو ئاژاوه له نێوانیاندا هه بوو
ناشته بئه وه یاخود هه ره یه کیکیان
له شارێکدا بوون کۆده بئه وه .

به ده سته هینى ئەگەر شایسته بى،
وه گه رنا خێروسوودى ده ستگیر ده بى.

* ئەگەر ئامرازی ئاسنگه ر ئاگرى
تیدا بوو به لگه یه له سه ر به جیهینانى
پیداویستی رزق و رزى، ئەگەر ئاگرى
تیانه بوو به لگه یه له سه ر غه م و په ژاره .

* ئامرازی ئاسنگه ر ئەگەر له زیڤو
زیو بوو به لگه یه له سه ر دلسۆزى
له یه کتا په رستى و یه کلابوونه وه بۆ
به ندایه تی.

* ئامرازی ئاسنگه ر ئەگەر له شووشه بوو
به لگه یه له سه ر پلان و فروفیل.

* ده گونجیت به لگه بیئت له سه ر ژنیک زوو
زوو دوو گیانبیئت به لام زوو له بارى
بجیت، یاخود پیاویک زوو به خیرایى
هه ستى بجوولئ.

* ده گونجیت به لگه بیئت له سه ر زیندان و
شوینی سزای پۆلیس و گرتووخانه .

* هه روه ها به لگه یه له سه ر ئاسانکردنى
کاروبار ئەگەر له ئاسنبوو.

ئامرازی گواستنه وه: (نابلسی) ده لئیت:
له خه ودا پیاویک به ماندو بوون و هیلاکى
مال و سامان به ده سته هینى. هیچ
خیریکى تیدا نییه ئەگەر روو
له نه خو شبکات چونکه به لگه یه له سه ر
مردن و گواستنه وهی.

* ده گونجیت به لگه بیئت له سه ر لانه یه کی
گشتى که و خه لکیکی تیا کۆده بیته وه
پاشان ده پۆن و خه لکیت رووی
تیده که ن.

* ھەرۈھە بەلگەيە لەسەر مال و سامان
چونكە بەھۆيەو پەيدادەبى.

* ئەگەر ئاويكى سازگارى لەبىرىك
خواردەوہ يان داي بەيەكك ئەگەر
نەخۆشبوو ئەوا چاكدەبىتەوہ
لەنەخۆش—يەكەي و ژيانى
بەردەوامدەبى و مەرگى زوو نايەتە
دى، ئەگەر نەخۆشەبوو بىئاوسەريو
ژن دەھيئى.

* ئەگەر ژنى لەنەتەوہ يەكدا مارەبىريو
كۆدەبىتەوہ لەگەلى و چىژى
ليوہ دەگري.

* ئەگەر ھىچكام لەوانە نەبىت ئەوا
موسولمان دەبىت، ئەگەر بىياوہ پىي
زانبارى بەدەستدەھيئى، وەگەرنا
مالىكى حەلالى دەستگىردەبى ئەگەر
بازرگان بىت ئەگەر شتىك تىكەل
بەئاوہكەبوو خراپىكرد بەلگەيە لەسەر
حەرام و خراپ وەك ئەوہى لەمال و
كۆمەلانى خەلكى ناموسولماندا
بيخواتەوہ، زانباريەكى خراپ و
جووتبونە بەحەرام يان مالى گەندەل و
پيسە.

* ئەگەر ئاوہ لىلەكە تال و گەنيو بوو
نەخۆشەدەكەوئ و كاروكاسبى خراپ
دەبى يان بژئوى دەگەپئ ياخود
مەزھەبى دەشيئوى، ھەر مەزھەبىك
بەئەندازەى خۆى و بەو شيئەيەى
كەشياو گونجاوہ لەگەلى يان ئەو
شويئەى تىدا ئاوہكەى خواردەتەوہ و
دەفرى ئاوہەلگەر.

ئامۇزگاريدەر: (نابلسى) دەليئت:
بەلگەيە لەسەر: گريان و غەم و پەژارەى
بەردەوام.

* ئەگەر ئامۇزگاريدەر چوہلاى
نەخۆشيك دەمرى.

* ئامۇزگاريدەر بەلگەيە لەسەرئەوہى
مەزھەبى پەندو ئامۇزگارى لىوہردەگري
لەقورئان و سوننەت و زانايەكى ريش
سپى.

* دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر ئەوہى
پەندى لىوہردەگري وەك بەلاداران.

(نابلسى) دەليئت: ئەگەر بىنى
ئامۇزگاريدەكات بەلگەيە لەسەر:

+ ئەوہى دەيلى.

+ كاروبار پىسپاردن.

+ شىكۆمەندى.

+ زۆرى زانبارى.

+ چل سال و بەسەرچوونى تەمەنى.

+ كەرەمەت پىسپاردنى لەلایەن خوداوە.

ئاو: (نابلسى) دەليئت: ئاوى دەريا
لەلىكدانەوہدا دەستەلايتكى بەھيئى
توقىنەرە، ھەرۈك چۆن دەريا مەزن و
بەسامە.

* ئاوبەلگەيە لەسەر ئىسلام و زانبارى و
ژيان و فەرپىت و خۆشحالى چونكە
ژيانى پىدروستدەبى ھەرۈك خوداوەند
دەفەرموى: ﴿لَا سَقِينَا لَهُمْ مَاءٌ غَرَقًا،
لِنَقْتُلَهُمْ فِيهِ﴾ (الجن: ۱۶-۱۷).

* دەگونجىت ئاوبەلگەبىت لەسەر
نوتفە، چونكە خوداوەند بەئاو
ناوزەدىكردوہ.

لەسەر کوپ ، ئەگەر ئاویکی سازگاری
خواردەوہ لەپەرداخیڤدا خیری لەلایەن
کوپو ھاوسەرەکیەوہ دەستگیر دەبێ
چونکە شووشە گەوہەر ناوہ پۆکی
ژنانەو ئاویش مندال و کۆرپە لەیە .

* ھەندیکدەلێن : ئەگەر بێنی ئاویکی
گەرمدەخواتەوہ غەم و پەژارە رووی
تێدەکات .

* ئەگەر بێنی خرایە نێو ئاویکی سازگار
نەینێکی کتوپرە ، ھەرەھا گوتراوہ :
ئەو بۆچاکە کاران خێرو نازو نیعمەتە
بە پێی ئایەتی : ﴿فَبِمَا غَفَّانٍ
تُجْرَبَانِ﴾ (الرحمن : ۴۰) . بۆ خەلکی
دیکەش بەلاو نەھامەتییە .

* ھاتنەدەرەوہی ئاوەدیوار غەم و
پەژارە لەلایەن پیاوانەوہ وەک براو
زاواو ھاوێی .

* ئەگەر بێنی ئاوەکە ھەلقولاًو لەمالەکە
ھاتە دەرەوہ لەسەر جەم غەم و پەژارە
قوتاردەبێ ، بەلام ئەگەر ئاوەمالەکە
نەھاتە دەرەوہ غەم و پەژارە
ھەمیشەییە ، ئەگەر ئاوەکە سازگار بوو
غەم و پەژارە لەلەش ساغیدا ، ئەمەش
ئەگەر ئاوە لەبەری نەپۆیی ئەگەر
لەبەری رووی خیریکی بەردەوامە بۆ
خاوەنەکی گەر زیندووبی یاخود
مردو ھەتا روژی قیامت .

* ھەندیکدەلێن : ئەگەر بێنی
لەمالەکەیدا سەرچاوە ئاویکی
لەبەر رویشتووی تێدایە ئەوا کچیک
دەھێتی .

* ئەگەر ئاوی لەدەفریکدا ھەلگرت
ئەگەر ھەژاریو سودو قازانجەدەکات ،
ئەگەر رەبەنبوو ھاوسەرە دەگرێ ،
ئەگەر ھاوسەرداریو ژنەکی
دووگیان دەبێ یان کچەکی .

* لەبەر رویشتنی ئاوەمالان و چوونە نێو
کۆلانەکان ھیچ خیریکی تێدا نییە ،
ئەگەر بۆ سەر جەم خەلکیبوو ئەوا
فەتنەو ناشوب و زەرەر و تالانیو
نەخۆشی و کۆکەرەشەییە ، ئەگەر
لەلایەکی تایبەتدا بوو تەماشای
حال و یاری دەکری ، ئەگەر نەخۆش بوو
دەمری و خەلکی بەگریان شیوەن
دەچنە نێوی ، بەھەمان چەشنە ئەگەر
لەو مالەدا ئاوە پۆی زێراب تەقی
یاخود کانی ھەلقولاً چاوی فرمیسک
ریژی ببەھۆی گریان بۆ نەخۆش یان
لەکاتی خواحافیزی لەموسافیردا
فرمیسک دەپێژی .

* ھەرەھا ئاوەلەبەر رویشتن لەکۆلانیک
یاخود پەنگبەستنی بەھەمان شیوازە .
* روینی ئاوەلەشوین و جیگەکی روک
فەرپیتەو ، زالبوونیشتی بەسەر
مال و لوانەدا بەلاو نەھامەتییە لەلایەن
پەرورەدگارەوہ دیت بەسەر خەلکی
ئەو ناوچەیەدا لەکوشتن و بڕین یان
کۆکەرەشەو خنکاندن و خاپووربوونی
مالانە .

* ئەگەر بێنی ئاوی لەپەرداخیڤدا پێدرا
بەلگەییە لەسەر کوپ . ئەگەر ئاویکی
سازگاری لەجامیکدا پێدرا بەلگەییە

* نه‌گه‌ریینی چه‌ند سه‌رچاوه‌یه‌ک
هه‌لقولا ئه‌وا مال‌و سامان
له‌سه‌رزه‌نشدا به‌ده‌ستده‌هیتی.

* ئاوی سازگار هه‌رزانی نرخه‌کانه‌و
بلاو‌بوونه‌وه‌ی دادپه‌روه‌ریه.

* نه‌گه‌ر بینی ئاو‌یک‌ی زۆری خوارده‌وه
له‌راده‌ی خۆی زیاتر له‌کاتی بیداریدا
ته‌مه‌نی درێژده‌بی.

* هه‌روه‌ها گوتراوه: ئاو‌خواردنه‌وه
پاریزراوییه‌ له‌دوژمن‌و هی‌نان‌و‌بردنی
له‌ده‌میدا چاره‌سه‌ری ناپه‌حه‌تی
بر‌تیویه، به‌راخستنی ده‌ست له‌ئاودا
هه‌لس‌وپانی مال‌و سامانه.

* ئاوی راوه‌ستاو له‌ئاوی له‌به‌ر‌و‌یش‌ت‌وو
لاوازتره‌ له‌هه‌موو حال‌یکدا.

* هه‌روه‌ها ده‌ل‌ین: ئاوی راوه‌ستاو
زیندانییه، نه‌گه‌ر بینی که‌وته‌ نیو
ئاویکی راوه‌ستاوه‌وه‌ ده‌که‌و‌یت‌ه
زیندان‌و غه‌م‌و په‌ژاره‌ ده‌یگرئ.

* ئاوی سو‌پ‌یش غه‌م‌و په‌ژاره‌یه، ئاوی
ره‌ش نه‌گه‌ر له‌بیر ده‌ره‌یت‌را ژن‌یکه
ده‌یه‌پ‌نی‌و ه‌یچ خ‌یر‌یک‌ی ت‌ید‌انییه.

* هه‌روه‌ها ده‌ل‌ین: بینینی ئاوی ره‌ش
ت‌یک‌چ‌وون‌و و‌یرانی لانه‌و مال‌و
خواردنه‌وه‌شی له‌کی‌سدانی بینایی
چاوه.

* ئاوی تام‌و بۆنگ‌وپا‌و‌یش ژین‌یک‌ی پ‌پ
غه‌م‌و په‌ژاره‌یه.

* ئاوی بۆگه‌ن مالی حه‌رامه‌و ئاوی زه‌رد
نه‌خۆشییه‌و، چ‌وون‌ی ئاو‌یش به‌ناخی
زه‌ویدا لا‌برد‌ن‌و ملکه‌چی‌و ره‌واندنه‌وه‌ی
نازو نیعه‌ته‌ به‌پ‌یی ئایه‌تی: ﴿قُلْ
ارَایْتُمْ اِنْ اَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ
یَأْتِیْکُمْ بِمَاءٍ مَّعِیْنٍ﴾ (المک : ۳۰).

* ئاوی زۆر گه‌رم نه‌گه‌ر به‌شه‌و یان روژ
به‌کاریه‌ینا ناپه‌حه‌تی رووی ت‌ید‌ه‌کات
له‌لایه‌ن ده‌سته‌لات‌داره‌وه.

* نه‌گه‌ر بینی به‌شه‌و به‌کاریه‌ینا
ترس‌و‌بیم له‌غه‌یه‌وه‌ رووی ت‌ید‌ه‌کات.
* ئاوی ل‌یل ناپه‌حه‌تی‌و ماند‌بوونه‌و
خواردنه‌وه‌ی نه‌خۆشییه.

* که‌فی سه‌ر‌ئاو مال‌و سامانی‌که
که‌واهیچ خ‌یر‌یک‌ی ت‌ید‌ا نییه.

* نه‌گه‌ر له‌ئاوی ده‌ریای خوارده‌وه‌وه
ل‌یل‌بوو غه‌م‌و په‌ژاره‌ له‌لایه‌ن به‌ر‌پ‌رس‌و
فه‌رمان‌په‌واوه‌ رووی ت‌ید‌ه‌کات.

* نه‌گه‌ر بینی ته‌ماشای ئاو‌یک‌ی سازگار
ده‌کات‌و رووی خۆی ت‌ید‌ا به‌دیده‌کات
هه‌روه‌ک چۆن له‌ئاو‌ینه‌دا ده‌یه‌بینی ئه‌وا
خ‌یر‌یک‌ی گه‌وره‌ی ده‌سه‌ت‌گیرده‌بی،
نه‌گه‌ر رووی خۆی به‌جوانی ت‌ید‌ا
به‌دی‌کرد ئه‌وا چاکه‌ له‌گه‌ل
خانه‌واده‌که‌ی نه‌نجامده‌دات.

* زۆکردنی ئاو خه‌رج‌کردنی ئاوه‌ به‌ده‌ر
له‌پ‌یدا‌وی‌ستی خۆی‌و به‌لگه‌ی ئاتا‌جی
بوونه.

* ده‌ست‌نو‌ی‌زگرتن به‌ئاوی سازگار یا ل‌یل
یاخود سارد یان گه‌رم باشه.

فهرمانږه وايه كه وه، نه گهر ناماده بوو
نه وا غهم و په ژاره رووى تيده كات
به پټى نايه تى: ﴿مُبْنَلْ يَكُم
بِنَلْ﴾ (البقرة: ۲۴۹).

* نه گهر بينى له نيو ټاويكى قوولى
زوردايه و دابه زيوه ته نيوى به لام
نه گيشت به نيوه پاسته كه ي دنيوا
خوشيه كانى به ده سنده هينى. هه روه ها
ده لئى: به لكو ده كه وټه نيو كاروبارى
پياويكى گه وره وه.

* خوشوړدن به ټاوى سارد ته و به و
چاكبوونه وه يه له نه خوشى و دهر چوونه
له زيندان و قهرزدانه وه و دلنبايه
له ترس و بيم.

* نه گهر بينى ټاويكى سازگارى زور
ده خواته وه ته مه ندرى ژى و ژين و
بزئوييه كى باشى ده بټت، نه گهر
له دهر يا خوارديه وه مال و سامان
له فهرمانږه واوه به ده سنده هينى، نه گهر
له رووباره وه بو له پياويكه وه ده ستي
ده كه وټ كه وا حالى وه ك حالى نه و
روباره وايه، نه گهر له بيريك هه ليگوزت
مال و سامانى به فروفيل و پلان
ده سنده كه وي.

* نه گهر بينى ټاويك دهرده هينى و باخ و
بيستان و كشتوكالى پى ټاوده دات
مال و سامانى له لايه ن ژنيكه وه
ده ستيگرده بى، نه گهر بستان و
كشتوكاله كه به ره مداربوو نه وا له ژنه وه
مال و سامان و مندا ل به ده سنده هينى.

* روښتن به سهر ټاودا له خو بيايوونه و
نه نجامدانى كار يكي مه تر سیداره ،
نه گهر لى هاته دهر وه نه وا
پيداويستى خو ي به جيده هينى.

* هه موو دهر ياو رووباريك ياخود
دول و شويويكى وشك به سهر چوونى
ده سته لائى نه وه يه كه ده دري ته پالى.

هه روه ها گوتراوه: نه گهر مروفيك بينى
به مه له كردن قوتار بوو به رله وه ي
له خه وه كه ي به ټاگابيت باشتره
له به ټاگاهاتنى و هيشتا هه له ټاوه كه دا
ما بټته وه.

* روښتن به سهر ټاودا له دهر يا ياخود
رووباردا به لگه يه له سهر باشى ټاين و
دروستى و دلنبايى.

* هه روه ها گوتراوه: به لكو دلنبا ده بټت
له كاروباريك كه واپيشت گومانى هه بوه
له باره يه وه ياخود سه فريكي
مه تر سیدار ده كات به پشتيوانى
خوداوه ند.

* نه گهر بينى ټاويه سهر يا دهر و ات نه وا
به لاو نه هامه تى له لايه ن
ده سته لاتنداره وه رووى تيده كات.

* هه روه ها به لگه يه له سهر:

+ چه نكاوهرى ريگه بږ.

+ شير.

+ نه وه ي ريگه نيشانده دات،

* نه گهر بينى دول و شويك بوو به ريگر
له نيوان خو ي و ريگه يه كيتر نه گهر
له سه فهردا بوو ريگه ي ليده گيرى له لايه ن
دز يان دږنده يه ياخود به هو ي باران و

له‌نی‌ئاوه‌که‌دا راخست مال‌و دارایی
تیکه‌ل‌ده‌کات‌و لی‌ی ئال‌وز‌ده‌بی‌ت.

(ئین سیرین) ده‌ل‌یت: ئاو له‌خه‌ودا
فیتنه‌و ناشوبه له‌نایندا به‌پ‌پی نایه‌تی:
﴿هَاءٌ غَدَقًا لِنَفْتَلَهُمْ فِيهِ﴾
(الجن: ۱۶-۱۷).

* هه‌روه‌ها به‌لا‌ونه‌ها‌مه‌تی‌به به‌پ‌پی
نایه‌تی: ﴿إِنَّ اللَّهَ مَبْلُوكٌ بِمَا يَفْعَلُونَ﴾
(البقرة: ۲۴۹).

* نه‌گه‌ر بین‌ی ئاوی پادش‌او فه‌رمان‌په‌وا
سو‌پ‌ری‌بوو یان چو‌و به‌ناخی زه‌ویدا
خودا‌وه‌ند نه‌وه‌ی به‌و فه‌رمان‌په‌وا‌یه‌ی
داوه ده‌ی‌گ‌و‌پ‌ی به‌ه‌وی واز‌ه‌ین‌انی
له‌سو‌پ‌اس‌گ‌وز‌اری و ده‌ست‌به‌رد‌ار‌بو‌ونی
له‌خ‌یر، هه‌موو ئاو‌یک‌ی لی‌ل ناپه‌حه‌تی‌و
قورسی‌و گران‌یه.

* نه‌گه‌ر بین‌ی ئاوی له‌نی‌ت‌وج‌ه‌ر‌گه‌ی بیرا
رشت پاره خه‌رج‌ده‌کات بو‌ ژن‌یک،
نه‌گه‌ر له‌شو‌یت‌یک ق‌ل‌ب‌یک‌رده‌وه که‌وا ه‌یچ
سو‌ود‌یک‌ی نه‌بوو به‌و نه‌ند‌ازه‌یه مال‌و
سامانی له‌کی‌س‌ده‌چ‌یت.

* ئاوی ز‌ال‌بو‌و غه‌م‌و په‌ژاره‌یه له‌گه‌ل
فتنه‌و ناشوب به‌نه‌ند‌ازه‌ی خ‌یر‌و
توان‌ای.

* نه‌گه‌ر بین‌ی ئاو‌یک له‌ول‌ات‌یک‌دا
زیاد‌یک‌رده یان له‌گ‌وند‌یک‌دا
له‌نه‌ند‌ازه‌ی خ‌وی ده‌ر‌چ‌وه‌و ده‌چ‌یت‌ه
نی‌و مال‌ه‌کان‌و خه‌ل‌که‌که‌ی خه‌ری‌که‌ نو‌قم
ده‌بن فیتنه‌یه‌کی مه‌زن رو‌وده‌دات‌و
جیا‌وازی‌و دو‌وبه‌ره‌کی ده‌که‌و‌یت‌ه‌وه
به‌پ‌اده‌یه‌ک که‌سانی د‌پ‌نده‌ تیا‌ده‌چ‌ن.

* ئاودانی بی‌ستان‌و ک‌شت‌وک‌ال
جو‌وت‌بو‌ونه له‌گه‌ل هاوسه‌ردا، ئاو‌یش
له‌شو‌وشه‌دا کو‌په‌، نه‌گه‌ر په‌رداخ‌و
شو‌وشه‌که‌ش‌کا‌و ئاوه‌که‌یش مایه‌وه نه‌وا
دای‌که‌که‌ده‌مر‌ی‌و کو‌په‌که‌ی
ده‌م‌ین‌یت‌ه‌وه، نه‌گه‌ر ئاوه‌که‌ رو‌ی‌ی‌و
په‌رداخ‌که‌ مایه‌وه کو‌په‌که‌ ده‌مر‌ی‌و
دای‌که‌که‌ ده‌م‌ین‌یت‌ه‌وه.

* له‌(ئین سیرین) یان پرس‌ی ده‌رباره‌ی
ژن‌یک که‌وا له‌خه‌ودا بین‌ی‌ویه‌تی
ئاو‌د‌یر‌یده‌کات، نه‌و‌یش‌ و‌تی: با نه‌و‌ژنه
له‌خ‌واب‌تر‌سی‌و دو‌وز‌مان‌ی‌و در‌و له‌نی‌وان
خه‌ل‌ک‌یدا بلا‌ونه‌کاته‌وه.

* پیا‌و‌یک‌ هات‌و و‌تی: له‌خه‌ودا بین‌یم
له‌په‌ر‌ویه‌کی ش‌ر‌و‌لی جله‌کان‌م‌دا ئاو‌یک‌ی
ساز‌گاری خ‌وش‌م ده‌خ‌واره‌وه، نه‌و‌یش
و‌تی: له‌خ‌واب‌تر‌سه له‌گه‌ل ژن‌یک‌دا به‌ته‌ن‌یا
دامه‌ن‌یشه‌که‌وا له‌ل‌ال نه‌بی‌ بو‌ت.
نه‌و‌یش‌ و‌تی: نه‌و‌ژنه ده‌ز‌گ‌یر‌انه‌وه
ده‌ست‌ن‌یش‌ان‌م‌کرد‌وه.

(نابلس‌ی) ده‌ل‌یت: له‌خه‌ودا ژیا‌ن‌یک‌ی
خ‌وش‌ه نه‌گه‌ر بین‌ی نه‌وا خ‌وش‌ح‌الی‌و
ک‌و‌کرد‌نه‌وه‌ی مال‌و دارایی‌و
ده‌ست‌که‌وت‌و خ‌یر‌ی زیاده‌یه‌و
هاوسه‌ر‌گ‌یر‌یه به‌پ‌پی نایه‌تی: ﴿وَهُوَ
الَّذِي خَلَقَ مِنْ آمَاءٍ بَشَرًا فَبَعَلَهُ
نَسَبًا وَصِهْرًا﴾ (الفرقان: ۵۴).

* نه‌گه‌ر ئاوه‌که‌ی خ‌واره‌وه
له‌په‌رداخ‌یک‌و ت‌یر‌ئاو نه‌بوو نه‌وا ژنه‌که‌ی
یاخ‌یب‌وو به‌سه‌ر‌یدا، نه‌گه‌ر ده‌ستی

* نەگەر خۆی لە نێو ئاوێکدا بینیەو
غەم و پەژارە و فتنە و ناشوبە.

* نەگەر بینی مەزگانیەکی ئاوی
سازگاری هەیه مالتیکی میراتییه و بۆی
ماوەتەو.

* نەگەر بینی ئاودێریدەکات ئەوا
لە نێوان خەلکیدا دووزوبان و درۆدەکات.
* ئاوی راوەستاو زیندانییه، هەروەها
گوتراوە: ئاوی لێل دەستەلاتداریکی
ستەمکارە.

* نەگەر بینی لە ئاوێکی لێل خۆی
شۆردو لێی هاتە دەرەو نەگەر
لە نا پەتەیدا بوو لێی قوتاردەبێ،
نەگەر نە خۆشبوو خوداوەند چارەو
شیقای دەدات، نەگەر زیندانیبوو
قوتاردەبێت، ئاوی سوێر غەم و
پەژارەیه، ئاوی رەش نەگەر لە بیر
دەرەتێرا ژنیکە دەیهێنێت و خێری
تێدانییه.

* ئاوی سازگار رزقیکی حەلالەو
دڵسافی و زانیاری و ژيانە بۆ ئەو
لە لیواری مەرگ نزیکبوەتەو بە پێی
ئایەتی ﴿وَجَعَلْنَا مِنْ أَهْلِ كُلِّ شَيْءٍ
خَاجٍ﴾ (الانبیاء: ۳۰).

* دەگونجێت بە لێگەبێت لە سەر هاوسەر
بۆ رەبەن.

* نەگەر لە دەفرێکی حەلالدا خورایەو
مارە برێنێکی دروستە، نەگەر
لە دەفرێکی حەرامدا بوو مارە برێنێکی
خراب و بەدە.

* دەگونجێت ئاوخواردنەو بە لێگەبێت
لە سەر خواردنەو یان
ئەو یان لە نێوان خۆیاندا دەیخۆنەو.

* نەگەر بینی تینوویەتی و ئاو
دەخواتەو رووەکەکی دەژێتەو
ترسوو بیمی دەپەوێت و دەوڵەمەند
دەبێت و خانەوادەکەکی یەکدەگرەو،
نەگەر خۆی پێ شت هیچ زیانیکی تێدا
نییه و دانەوێ قەرزە.

* نەگەر ئاوی سازگار سوێریو
لە ئایەنەکەکی پاشگەزدەبێتەو
دەگەر پێتەو سەر وێڵی و سەرگەردانی
یان کاروبارەکانی قورسو گران دەبن
لە سەری.

* نەگەر ئاوی لە دەفرێکدا هەلگرت ئەوا
هاوسەرەکی دووگیانەدەبێت.

* زۆربوونی ئاو لە چەن دەفرێکدا
بە لێگەیه لە سەر ستم و گرانی و جیاوازی
راو بۆ چوون.

* ئاوی سازگار بە لێگەیه لە سەر
سەلامەتی چاو لە ئێش و ئازار.

* نەگەر بینی ئاو دەمژێ بژێوی لێل و
گرانە.

* نەگەر بینی ئاوێکی گەم کرا بە سەریا
لە لایەکەو کەوا نەیدەزانی تووشی
لەرزنا دەبێ یان نەخۆش دەکەوێ
یا خود غەم و پەژارەیهکی قورسو گران
رووی تێدەکات بە ئەندازەی
گەرمیەکی، نەگەر بینی جەلەکانی یان
عەباکەکی تەپوو لە سەفەر دەووستێ

*ئەگەر ئاۋىكى لەبىر دەرھىنا بەقروئىل
مال و سامانى دەستگىر دەبىت.

*ئەگەر ئاۋىدەرھىنا و ئاۋى بېستان و
كشتوكالدا لە و ئى كورپىكى دەبىت.

*ئاۋدانى بېستان و كشتوكال
جووتبۇنە لەگەل ھاۋسەردا.

ئاۋاز (سەدا) : (نابلسى) دەلىت:
لەخەۋدا ھەۋالىكى باشە، بۆيەككىش
گوپىستى بىت ھەۋال و دەرھىنا
ناخۇشىيە.

*ئەگەر خۇى ئاۋاز سەداى
پىپەيداكرىبو دەرھىنا ناخۇش
دەگەيەنەت بەمۇقىك.

*ئەگەر بلوئىرىكى بەدەستى
خۇيەۋەبىنى و دەستى دەخستە نىو
كونى بلوئىرەكە فىرى قورئانەدەبىت و
دەزانەت چىدەخۇئىت.

*ئەگەر لەلايەن دەستەلائدارەۋە
بلوئىرىكى پىدرا دەستەلات و قوتارىبوون
لەفەتنە بەدەستەدەبىت لەگەل
خاۋناسى و گوشەگىرى لەخەلى.

ئاۋىلەنگ: (ئىبن سىرىن) دەلىت:
ھەركەسىك بىنى ئاۋىلەنگى كىرە
كەسىكى چاۋ نەترسە لەگوناۋو تاۋان
ئەنجامدان و، سزايەك دادەبارىت
بەسەريا ھەتا تەۋبە بىكات و پەشىمان
بىتەۋە.

ئاۋخاۋزى: (نابلسى) دەلىت:
ئاۋخاۋزى لەخەۋدا نەخۇشىيەكى
ناسراۋە بەلگەۋنىشانەيە لەسەر
رسۋاى و ملەكى.

يان ناگات بەكارى خۇى كەۋا
ئامادەكارى بۇ كىرەۋە.

*ئەگەر بىنى ئاۋى لەدەفرىكدا
ھەلگىرەۋە ئەگەر ھەۋارىبو مال و
سامانى دەستەكەۋى، ئەگەر
دەۋلە مەندىكى رەبەنبو ھاۋسەر
دەگىرى، ئەگەر ھاۋسەردارىبو ئىكەي
دوگىياندەبىت.

*ئەگەر بىنى ئاۋ لەتورەكە يان جلىكدا
ھەلدەگىرى يان لەشتىكدا كەۋا ئاۋى
تىدا ھەلگىرى لەخۇباى بوۋە بەھۋى
مال و داراى و سامانەۋە.

*ئەگەر ئاۋىكى لەپەرداخىكى شوۋشە
يان لەجامىكدا پىدرا ھاۋسەرەكەي
دوگىيانبو يەككىيان لەدەستى
كەۋتەخوارەۋە وشكا ئاۋا
ھاۋسەرەكەي دەمرى، ئەگەر ئاۋەكەي
رۇيى و پەرداخ و جامەكە نەشكا
كوپەكەي دەمرى و ئىكەي
سەلامەتەبى.

*ئەگەر ئاۋى لەگىزەلەيەك يان
پەرداخىك خوارەۋە ئەگەر رەبەنبو
ھاۋسەر دەگىرى.

*ئەگەر بىنى ئاۋى كوپەيەك يان
مەركانەيەك خالىدەكاتەۋە ئىكەي
دەھىنى.

*خۇشۇردن بەئاۋى سارد تەۋبە
شىفايە لەنەخۇشى و قوتارىبوونە
لەزىندان و قەرزدانەۋە دۇنياۋونە
لەترسو بىم.

ژنىكى ريزدارو داوڭپاك دەھىتت كەوا
خاوەن كەسپتى و پلەوپايە .

*ئەگەر بىنى ئاورىشىمى پۆشيوە كچىك
دەكات بە ھاوسەرى كەخەلگى ولاتىكى
دورە .

*ئاورىشىم بۆ زانايان بەلگەيە لەسەر
داواخوانى دىناو بانگکردىيان بۆكارى
راھىتراو بىدە .

(ئابلسى) دەلئىت: لەخەودا بەلگەيە
لەسەر عىشق بۆئەوئ دەبىينى، بۆ
پۆشەرىشى لەفەرمانپەر و گەرەپياوان
فېزو خۆواندە .

*ئەگەر ئاورىشىم بەمردوۋە بىنرا
نىعمەت و بەخشى وەرگرتە .

*ئاورىشىمى زەردو سوور نەخۆشپەيە،
ھەرەھا گوتراو نەخۆشى نىيە و
جوانى و رازاۋەيى پياۋە لەجەنگدا .

*جلوبەرگى ئاورىشىم بۆ زانايان
بەلگەيە لەسەر خاۋزىاربوونيان بۆ دىناو
بانگکردنى خەلگى بۆ بىدەو، بۆ
خەلگى تىرىش بەلگەيە لەسەرئەوئ
ئەنجامىدەدات و بەھۆيەو شاپىستەي
چوونە نۆ بەھەشت دەبىت .

*ھەرەھا ئاورىشىم بەلگەيە لەسەر
ھاوسەرگىرى لەگەل ژنىكى ريزدارو
بەئابپوداۋ دلخۆشبوون بە ژنىكى
جوان و شۆخ .

ئاورىشىم سار ئاورىشىم فرۆش؛
(ئابلسى) دەلئىت: بىننى لەخەودا
بەلگەيە لەسەر پۆستەو ھەوالو

ئاۋدان (ئاۋدېرى): (ئابلسى) دەلئىت:
لەخەودا دواي تىنوۋىيەتى بەلگەيە
لەسەر:

+ئاسانى دواي ناپەھەتى و
بەدەستەيتانى پىداۋىستى .

+دەۋلەمەندى دواي ھەژارى .

+تەۋبەكردن و چاكبوۋنەو لەدەردو
نەخۆشى .

+بەدەستەيتانى ئەو زاتىارى و كىدارەي
لەكىسچوۋە .

*ھەرەھا (ئىبن سىرىن) دەلئىت:
ئاۋدېرى چاكسازىيە لەنايندا .

*ئەگەر بىنى تىرتاۋبوۋە بەلگەيە لەسەر
دروستى ئاين و جىگىربوۋنى .

(ئابلسى) دەلئىت: لەخەودا چاكەكردنە
لەگەل كەسى نىزىك و دورو باش و
خراب .

ئاورىشىم: مائىكى بېشومارە ، ئەگەر
بىنى جلوبەرگىكى ئاورىشىمى پۆشيوە
ئەو (ھەج) دەكات ، ئەگەر
جلوبەرگەكە سوربوۋ دىناي بۆ
نۆدەبىتەو، رەنگى زەردىش
ئاۋەلابوۋنى دىنايە لەگەل نەخۆشىدا ،
ھەمو ئاورىشىمىك مال و دارايىە بۆ
يەكك بېپۆشپىت جگە لەرەنگى زەرد
نەبىت .

(ئابلسى) دەلئىت: ئەگەر بىنى لەخەودا
بوۋە بەخاۋەنى ئاورىشىم پىاۋىكى
ئايندارى خاۋناسەو پلەوپايەو
دەستەلات بەدەستەھىتت ياخود

* ئاوزه‌نگ به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ئه‌و
حوشتره‌ی مرۆڤ سواریده‌بیئت.

* ده‌گونجیئت به‌لگه‌بیئت له‌سه‌ر:

+ پشوو‌دان دوا‌ی ه‌یلاکی و ماندو‌بوون.

+ خزمه‌ت‌کردن بۆ بێکارو‌ئ‌ه‌وه
له‌سه‌فه‌ردایه.

+ حه‌سیرو زه‌وی و راخه‌ر.

* ده‌گونجیئت دوو سوار به‌لگه‌بیئت
له‌سه‌ر هه‌ردوو هاوسه‌ر یان باوک و دایک
یاخود دوومندال.

* سواره مالتیکی پیروژه له‌گه‌ل
پله‌وپایه‌و خشلی ئۆرو به‌زێبونه‌وه‌ی
یادو زی‌ک‌ه‌رو، نه‌گه‌ر خشه‌که‌ی
له‌زێبوو زیانی نییه.

* سواره به‌لگه‌یه‌له‌سه‌ر کچیکی جوان و
شۆخ و شه‌نگ، نه‌گه‌ر له‌ئاسنبوو ئه‌وه
هه‌یزو توانای خه‌وبینه‌ر ده‌رده‌خات،
نه‌گه‌ر قورق‌شمبوو به‌لگه‌یه‌له‌سه‌ر
خه‌م و په‌ژاره‌ی دنیا‌یی، نه‌گه‌ر له‌زیو‌بوو
به‌لام به‌زێر رووکه‌ش‌ک‌رابوو به‌لگه‌یه‌
له‌سه‌ر کچه‌و کوپی جوانکیله.

* نه‌گه‌ر بین‌ی نه‌سپ و ئوتومبیله‌که‌ی
دزرا یان بچ‌را خزمه‌ت‌کاره‌که‌ی ده‌مری
یاده‌سته‌به‌رداری ده‌بیئت.

ئاوکیش (ئاو‌به‌ر): (ئین سیرین)
ده‌لێت: ئاو‌کیش پیاو‌یکی ئاین‌داری
خواناسه‌و خێرو‌چا‌که‌ له‌سه‌ر ده‌ستی
ئه‌ودا به‌دی دێت، نه‌گه‌ر پاره‌ی له‌سه‌ر
وه‌رنه‌گرێ، نه‌گه‌ر پ‌ری‌کردو هه‌لی‌گرت
بۆ ماله‌که‌ی و نه‌یو‌یست ب‌یخواته‌وه‌ مال‌و

ته‌با‌یکاری دلان و چا‌که‌کار له‌نیوان
خه‌لکیدا.

* ده‌گونجیئت بینینی بۆ ره‌به‌ن
به‌لگه‌بیئت له‌سه‌ر هاوسه‌ر‌گیری.

ئاو‌ریشمی: (نابلسی) ده‌لێت: بینینی
شت و مه‌کی ئاو‌ریشمی به‌لگه‌یه‌له‌سه‌ر
شایی و ئاهه‌نگ به‌هۆی ئه‌و ره‌نگه‌
کراوانه‌ی له‌خۆ‌ی‌گرتووه.

* ده‌گونجیئت بینینی جل‌وبه‌ر‌گی
ئاو‌ریشمی له‌به‌ری زانایه‌کدا به‌لگه‌بیئت
له‌سه‌ر ئه‌و رووداوانه‌ی که‌وا غه‌م و
په‌ژاره‌و گرفت ده‌په‌و‌ینێته‌وه.

ئاو‌ردانه‌وه‌ی مرۆڤ: ئاو‌پ‌دانه‌وه‌ی مرۆڤ
له‌خه‌ودا چاو‌بر‌سی‌تی و ته‌ما‌عه‌ به‌تایبه‌ت
ئاو‌پ‌دانه‌وه‌ له‌نوێژدا.

* نه‌گه‌ر ئاو‌پ‌دانه‌وه‌که‌ له‌به‌ر رووداو‌یکی
مه‌تر‌سی‌داربوو خۆی لێ‌ده‌پاراست وه‌ک
مار یان شیر به‌لگه‌یه‌له‌سه‌ر و‌ریای‌ی و
ئا‌گادار‌بوون له‌ژن و مال‌و منال،
ئاو‌پ‌دانه‌وه‌ش له‌نوێژدا به‌لگه‌یه‌له‌سه‌ر
چاو‌ب‌ر‌پ‌نه‌ دنیاو پش‌ت‌کردن له‌قیامه‌ت و
ئاو‌یته‌بوونی حه‌زو ئاره‌زوو.

ئاوزه‌نگ: (نابلسی) ده‌لێت: نه‌گه‌ر
له‌خه‌ودا به‌ته‌نیا به‌بێ زین بینرا کوپه‌،
نه‌گه‌ر له‌گه‌ل زین‌دaboو پش‌ت
به‌کوپه‌که‌ی ده‌به‌س‌ستی
له‌کاروباره‌کانیدا.

* هه‌روه‌ها ده‌لێن: عه‌وره‌تی ژنه‌،
نه‌گه‌ر بین‌ی قاچی راستی داده‌نی
له‌دواوه‌ ده‌چێته‌ لای ژنه‌که‌ی.

*تەگەر برىنى بەدەستى خۆيەۋەبىنى
كىمى لىدەپۇيى مال ودارايىيەكە سودى
لىۋەردەگرىت.

(نابلسى) دەلىت: ئاۋلە لەخەۋدا قەرزو
داۋاكارىيە، ھەروھە دەلىن: ئاۋلە
بەلگەيە لەسەر زىادبۇنى مال ودارايى.
*ئاۋەرۇ: (ئىبن سىرىن) دەلىت: ئاۋەرۇ
بەلگەيە لەسەر دەم گەردن و كانى
سەرچاۋەي ئاۋ بەھۋى لەبەر رۇينى
لەسەرەۋە.

*دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر رزقو
رۇزى، ئەگەر ئاۋەرۇ خەلگى بىنى
لەكاتى باراندا دەپۇيى خەلگى
لەنارەھەتى و غەم پەژارەدابۇن ئەۋا
رزقو رۇزىيان دەپۇيىتەۋە غەم
پەژارەشيان دەپەرەۋىتەۋە.

*بەلام ئەگەر بەيىباران ئاۋەرۇكە ئاۋى
لەبەر رۇيى فتنە مال و سامانى
ھەرەمە.

*لەبەر رۇينى ئاۋەرۇ لەمالاندا بۇيەكىك
سورىيىت لەسەر كورپ ئاۋمىدىيەتى.

*دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر
سەرچاۋەي كانىۋەكان لەگەل ھەۋرى
پەر باران و ئاۋ.

(نابلسى) دەلىت: لەخەۋدا پىۋايىكى
چاكەكارى ناسراۋە لەھەندىك كاتدا.

*ئاۋەرۇ بەلگەيە لەسەر خزمەتكارو
بەردەست ئەۋانەي بەرژەۋەندى
شۈيۈن جىگە دەپارىزن.

*دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر نۆينەرى
ئەمانەتبارىز خىانەت و ناپاكى

سامان كۆدەكاتەۋە كەسانى دى
دەيخۇن.

*تەگەر ئاۋەكەي ھەلگرت بۇ پىۋايىك
پارەي لەسەر ۋەرگرت گوناھو تاۋان
دەخاتە ئەستۋى و ئەۋەي بۇي
ھەلگىراۋە مال و سامانە لەلەين
دەستەلاندەرەۋە بەدەستى دەھىنىت،
چونكە رۇبارو ئاۋ مال و سامانى
جەمكراۋە.

*تەۋەي ئاۋ دەدات بەخەلگى بەجامو
شەربە خاۋەن چاكە و ئاين و زانىيارى
مۇچىارىيە.

*تەۋەي كۈندە شەربە ھەلدەگرى
ئەسپەردەپارىزە.

(نابلسى) دەلىت: ئاۋدانى ئاۋلە
بەلگەيە لەسەر سوۋدۋەرگرتن
لەسەفەردا، ھەروھە بەلگەيە لەسەر
ئەۋ خىرو چاكەيەي بەرپايدەكات
لەنىۋان خەلگىدا.

*دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر ئەۋ
دەلالەي شتومەك دەبات بۇ
خاۋەنەكانى.

*تەروھە بىنىنى بەلگەيە لەسەر
شەپو ئاۋەرەۋە سەماۋ سوۋردان و
خولانەۋە.

*ئاۋلە: (ئىبن سىرىن) دەلىت ئەگەر
بىنى ئاۋلاۋىيۋە مال و دارايى زىاد
دەكات، ئەگەر كورپەكەي بىنى
ئاۋلاۋىيۋە ماللىكى زىادەي
دەستدەكەۋىت، ھەروھە برىن و
زامدارىش زىادبۇنى مال و سامانە.

خزمە تکارە، خواردنە وەشی مال و داراییە کە بە دەستی دەهێنێت.

ئاوینە: (ئەبەن سیرین) دەلێت: ئەگەر رەبەنێک تەماشای رووخساری تێدا کرد ئەوا ژندەهێنی و رووی تێدەکات، ئەگەر ژنی دووگیانی هەبوو هاوچەشنی ئەوەی دەبیێ ئەگەر تەماشاکار نێرێ یان مێ.

*ئاوینە بە لگەیه لەسەر جیاپوونە وە ی هەردوو هاوسەر.

*بۆکەسیکی موسافیر بە لگەیه لەسەر گەشت و سەفەر هەتا رووخسار و دەم و چاوی دەبینی ئەمەش بە لگەیه بۆی لەسەر گەشت و گوزار.

*ئەگەر بۆیه تەماشای ئاوینە یکرد هەتا خۆی چاکبکات یان چاوەکانی بپێژی ئەوا تەماشای کاروباری براکانیدەکات.

*دەگونجێت ئاوینە کە ی بە لگەیه بیێ لەسەر دلی، ئەگەر ژەنگی پێوە بینی گوناھ و تاوانە لەسەر دلی کۆبۆتە وە.

*تەماشاکاری ئاوینە ی زیو خرابەیه ک روودەکات ریزو شکۆی، دەگونجێت لە هاوسەرە کە ی جیا بیێت وە و هاوتایەکی خۆی بدۆزێتە وە.

*هەر وەها دەلێن: ئاوینە پیاو و پیاو و پلە و پایە بە پێی گەورەیی ئاوینە کە، ئەگەر دەم و چاوی خۆی تێدا بە گەورە ی بە دیکر ئەوا جوامیری چاک و باش دەبی.

*ئەگەر ریشی خۆی بەرەشی بە دیکر لە گەل رووخساریکی جواندا و

لە ئەسپەرە ناکات و حەق و مافی هەموو کەس دەدات.

*ئەگەر خوینی لە بەر رووی بە لگەیه لەسەر دووژمنیکی خوینپێژ خوینی خەلکی ئەو ولاتە دەپێژی.

*ئەگەر ئاوکی سازگاری لە بەر رووی و خەلکی سوودی لێوەرگرت بە لگەیه لەسەر ئەمن و ناسایش.

*ئەگەر ئاوکی لێلی لە بەر رووی یاخود بۆنکی ناخۆشی هەبوو بە لگەیه لەسەر دۆمەل و ئاوە و هاوچەشنەکانی.

*ئەگەر لە مزگەوتیکدا ئاوە پۆ بینرا یاخود لە شوێنێکی دیاردا ئەوا حوکمە کە ی وەک ئاوی (زەمزەم) وایە.

ئاوی پالفتە کراو: (نابلسی) دەلێت: بە لگەیه لەسەر منداڵی رووجوان یان کەسانی ریزدار، دەگونجێت بە لگەیه بیێ لەسەر زانیاری و دانایی بەرپێز لە زانایانە و، ئەوەشی بۆندە کړی وەک ئاوی گولار و نەسرین دلخۆشییە لە گەل پیاو و نادانی جوان و بە جی یاخود مال و سامانی بێشومار بە پێی کەم و زۆری.

*دەگونجێت بە لگەیه بیێ لەسەر ئەمانەت یاخود شتی دزراو و داگیرکراو بە زۆر.

*ئاوی پالفتە ی خواردنە وە و ازووی ئاویتەرە ئەمانە و هاوچەشنەکانی داوودە رمان و سوود و رزق و زۆی و شادییە بە پێی زۆری و کەمی لە خەودا.

ئاوی سارد: (ئەبەن سیرین) دەلێت: ژنیکی سەلارە و پلە و پایە بەرزو خاوەن

ھاوسەردە گرىۋ ئەگەر بازىرگانىبوو
كالاگەي تىادەچى.

*ئەگەر ژنىك تەماشاي ئاوينە يىكردو
دوگيانىبوو كچىكى دەبىت لەخۆي
دەچىت يان كچەكەي كچى دەبىت،
ئەگەر ھىچكام لەوانە نەبوو مىزدەكەي
ژن دەھىنى بەسەرى كاتى دەبىنى
لەخۆيدەچىت.

*ھەروەھا ئەگەر مندالى تەماشاي
ئاوينە يىكردو بىنى باوك و دايكى
لەدايكەدە بوون برايكەي ھاوچەشنى
دەبىت، بۇ كچىش بەھەمان شىۋازە.

*ھەروەھا ئەگەر پىاويك تەماشاي
ئاوينە يىكردو دوگيانىكى ھەبوو
كوپكى دەبى لەخۆيدەچى.

(ئابلىسى) دەلىت: لەخەودا خەيال
لەخۆبايىوونە، ھەروەھا گوتراوہ ژنىكى
ئان كزو لاوازە.

*ئەگەر تەماشاي ئاوينە يىكرد يان وىنەو
شىۋەي خۆي تىابىنى كوپكى
ھاوشىۋەي خۆي دەبى لەرەنگو
پىشەدا.

*ئەگەر تەماشاي ئاوينە يىكرد ژنىك
دەھىنى، ئەگەر ژنەكەي ئاوارەبوو يان
لەسەفەردابوو دەگەرپتەو، ئەگەر
ئاوينەكە شكا ژنەكەي دەمرى.

*ئەگەر تەماشايكرد لاو جەحتلىكى
تىدابينى لەشوينى خۆي دوژمن يا
دەستە لاتدارىك دەبىنى، ئەگەر
پىاويكى بەتەمەنبو ھارپىيەكى
لەوشوينەدا دەبىنى.

لەھالەشدا نەبوو لەكاتى بىدارىدا ئەوا
رىزى لىدەگىرىۋ كارويارى باش
لەدنپادا ئەنجامدەدات.

*ئەگەر بىنى رىشى شانەكراوہ و رىكە
ئەگەر بەسپىتى بەدىكرد ھەزار
دەكەويۋ پلەوپايەي بەرزدەبىتەوہ
ئايىنى بلندەبىت، ئەگەر مووى سىپى
لەرووخسارى لەشوينىكدا بەدىكرد كەوا
مووى تىدا دەرەدەھات شكۆمەندى
دەپوات و ئاينەكەي پتەو بەھىز دەبى،
بەھەمان شىۋە تەماشاكردنى ئاوينەي
زىویش بەو شىۋازەيە شكۆمەندى و رىز
دەشكىنى.

*يەككىتر دەلىت: ئاوينە ژنە، ئەگەر
لەئاوينەدا زىي ژنى بىنى دەرووى
لىدەكرىتەوہ.

*تەماشاكردنى ئاوينەي ھەلۋاسراو
غەم و پەژارە دەھىنىۋ تەماشاكردنى
ئاوينەي ژەنگاوى خراپى حال و بارە.

*ئەگەر بىنى تەماشاي ئاوينە دەكات و
لەغەم و پەژارەدابوو داواخاۋى دەرووى
خىرە، ئەگەر نەيتوانى تەماشاي بكات
بەھۆي ژەنگەوہ دەرووى لىناكرىتەوہ.

*ئەگەر بىنى دەپوانى بۇ ئاوينەو
رەبەنبو ھاوسەردەگىرى، ئەگەر
ژنەكەي لەوينەبوو بەھەمان شىۋە
ھاوسەردەگىرى.

*ئەگەر تەماشاي ئاوينە يىكردو بىنى
ژنەكەي كارى داوينپىسى ئەنجام
دەدات ئەگەر دەستە لاتدارىت

نه‌گه‌ریبینی ته‌ماشای ناوینه‌ده‌کات
خوداوه‌ند لیسی رازی نییه‌و
سه‌پنچیکاری په‌روه‌دگار به‌نه‌پنی‌و
ناشکراو که‌موکوپي رووده‌کاته مال‌و
ده‌روونی.
* نه‌گه‌ر ته‌ماشای ناوینه‌یه‌کی زیویکرد
ناپه‌حه‌تی و غه‌م‌وپه‌ژاره و ترس‌ویم
رووی تیده‌کات.
* ناوینه‌ی زېر هیزه له‌ناینداو
ده‌وله‌مندییه دوی هه‌ژاری و
ده‌سته‌لاته پاش لابرند و له‌کارخستن.
* نه‌گه‌ر نه‌خوشیک ته‌ماشای ناوینه‌یکرد
به‌لگه‌یه‌له‌سه‌ر مردنی نه‌گه‌ر خوی
به‌شیوه‌یه‌کی جیاواز له‌شیوازی جارانی
بینی مال‌و سامان و ژیری تووشی
گرفت و نه‌هامه‌تی ده‌بیټ.
* نه‌گه‌ریبینی بوه به‌ژن کچی ده‌بیټ
یاخود ژنده‌هینی کچیک به‌خپوده‌کات.
* نه‌گه‌ر شیوه‌ی ژنیکی تیدابینی
سه‌ردانی هاوړپکه‌ی ده‌کات، نه‌گه‌ر
ژنیک خوی بیني له‌ناوینه‌دا نه‌گه‌ر
دووگیان‌بو منداله‌که‌ی کچ ده‌بیټ،
نه‌گه‌ر دووگیان نه‌بوو میړده‌که‌ی
ژنده‌هینی به‌سه‌ریا.
* نه‌گه‌ر که‌سیکی زیندانی رووخساری
خوی له‌ناوینه‌دا بیني له‌زیندانه‌که‌ی
قوتار ده‌بیټ.
* نه‌گه‌ریبینی خوی بوه به‌ناوینه‌و
ته‌ماشاینه‌کرد شتیکی به‌سه‌ردیت که‌وا
رقی لیده‌بیته‌وه.

نه‌ه‌نگه‌شایی): (نابلسی) ده‌لټت:
نه‌گه‌ر له‌خه‌ودا نه‌ه‌نگه‌که رووداویکی
تیدابوو پنی خوشنه‌بوو به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
غه‌م‌و په‌ژاره به‌پنی نایه‌تی: ﴿لَا تُفْرَحْ
إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ﴾
(القصص: ۷۶).
* ده‌گونجیت به‌لگه‌بیټ له‌سه‌ر
خه‌ریکبون به‌گوړپایه‌لییه‌وه.
* نه‌گه‌ر نه‌ه‌نگ به‌بونه‌ی رووداویکی
خوش‌وه‌بوو وک قوتارپوونی زیندانی
یان چاکپوونه‌وه‌ی نه‌خوش باش و
شادیپنه‌ره.
* نه‌گه‌ر له‌خه‌ودا نه‌وه‌ی راگه‌یاند
که‌خوشی ده‌هینیت له‌کاتیکدا
غه‌مه‌ینه‌ریوو وک نه‌وه‌ی له‌خه‌ودا
به‌یه‌کیک بگووتری فلانه‌که‌س
له‌سه‌فه‌رگه‌پراوه‌ته‌وه‌و له‌کاتیکدا
نه‌وکه‌سه‌مردبیټ، هه‌روه‌ها به‌لگه‌یه
له‌سه‌ره‌واندنه‌وه‌ی ناخوشی.
* نه‌ه‌نگه‌شایی له‌خه‌ودا غه‌م‌و
په‌ژاره‌یه، نه‌گه‌ر بیني نه‌ه‌نگ
ده‌گیړی نه‌وه‌ غه‌م‌و په‌ژاره رووی
تیده‌کات.
نایه‌ته‌کانی قورئان: (نبین سیرین)
ده‌لټت: سه‌بارت به‌و نایه‌تانه‌ی باس
له‌نیشانه‌کانی قیامت ده‌که‌ن ترسو
رووداون و په‌روه‌دگار ده‌فرموی:
﴿مَّا نَسُوءُ سُبُلَ الْآيَاتِ إِلَّا تَخْوِيفًا﴾
* ده‌گونجیت به‌لگه‌بیټ له‌سه‌ر هاتنه
گوی نه‌و بوونه‌وه‌ی خودا له‌قورئاندا

تووشى ۋە سۈسە دەھات يان مندالى
ئاقلاۋ ژىرى دەبىت.

* ئەگەر كەسىك بىنى خوازىارى
سەفەربو بەلگەيە لەسەر دواخستنى
سەفەر قورسى ئوتومبىل ۋە رۆنى.

* ئەگەر خۇي ھەلۋاسىبوو
بە ئوتومبىل كەۋە يان بەك شىدە كرد
شۈيىنى دەستەلاتدار دەكەۋىۋ
بە ئەندازەى زالبوۋنى بەسەر
ئوتومبىل كەدا.

* ئەگەر بىنى سواری ئوتومبىل بوە
بارى قورسى ھەلگرتو غەم ۋە پەژارە
روى تىدەھات.

* ئەگەر ئوتومبىلى گواستە ۋە بوو
بە جىھىنانى پىداۋىستى ۋە
خالىكردنە ۋەى غەم ۋە پەژارەيە.

* ئەگەر بەك كەوت تووشى سەرسامى
دەبىت بەھۋى خراپى متمانە بوون
بەكەسىك كەۋا شايستەى نىيە.

* ئەگەر ئوتومبىلى گواستە ۋەى
كرىبو مىشك سافى ۋىنىكى خۇش
بەھۋى ھەۋلى تايەتى خۇيە ۋە
بە دەستەھىنى، بەلام ئەگەر

ھۆكارىكى گواستە ۋەى ناسراودياربوو
پەيوەندىيەكى نامۆ ئابروچوۋنە يان
گواستە ۋەى ھەۋالى درۋيە.

* ئەگەر بىنىت بوو بەخاۋەنى
ئوتومبىلىك سەراپاي كارەكانى

بە دەستى خۇيدەبىت.

ئە

باسىكردوۋە تىيدا كۆمەلىك تىادەچن
كۆمەلىكىش قوتار دەبن.

(ئابلىسى) دەلىت: ئەگەر ئايەتەكانى
سۆز بەزەيى ۋە ھەمەتبو بۆ مردو
سۆز ھەم بەزەيە ئەگەر خەبىنەر
دەخوئىد بەسەريا.

* ئەگەر ئايەتەكانى سزاۋ خەشمبو
سزايە لەلەين خوداۋە، خۇ ئەگەر
ئايەتەكانى ئاگادارى ۋە پىداركردنە ۋە بوو
ئەۋەى بىنىۋەتى ۋە قورئان بەسەرا
خوئندرا زىندوبو ئاگادارى دەكەيتە ۋە
لەۋەى نەكەۋىتە خراپە ۋە كارى
ئابەجىۋە، ئەگەر ئايەتەكان مژدەيان
ھەلگرتبو بەخىرو چاكە مژدەى
پىدەدەيت.

* ئەۋەى بىنى ئايەتى سزا
دەخوئىتە ۋە ۋە كاتى دەھات بە
ئايەتەكانى قورس ۋە گران بىت لەسەرى
خۇشى روۋى تىدەھات.

* ئەۋەى بىنى ئايەتى سۆز بەزەيى
دەخوئىتە ۋە ۋە خۇى بۆنامادە
نەكردبىت ھەر لەنارەھەتىدا
دەمىتتە ۋە.

ئە

ئوتومبىل: (ئابلىسى) دەلىت: لەخەۋدا
بەلگەيە لەسەر رىكخستنى بژىۋى
خەبىنەر.

* ئەگەر بىنى سواری ئوتومبىل بوە
لەنىۋىدا چەن كەسىكى تىداۋو بەلگەيە
لەسەرئەۋەى خەبىنەر كۆمەلىكى زۆر

پەيرەۋىي سۈننەت دەيىت،
ئامۇزگارى شىۋىنكە وتوانى
پىغەمبەر (ﷺ) دەكات.

* ھەروھە (ئىبن سىرىن) دەيىت:
ھەركەس (ئەبۇبەكر) بەپۈيەكى گەش و
جوانەۋە بىيىنى بەلگەي بەدەستەيتىنانى
زانست و زانىارىيە.

ئەرخەۋان: (ئابلىسى) دەيىت:
ئەرخەۋان لەخەۋدا ژىنكى داۋىن پاكە ،
ئەۋەي بىدۆزىتەۋە قايل دەيىت
بەژىنكى دەۋلەمەندى جوان.

ئەرمىيا (ﷺ): (ئابلىسى) دەيىت:
ئەۋەي لەخەۋدا بىيىنىت بەلگەيە
لەسەر گرپتەپەربوون و كەۋتەۋەي ئاگر
لەۋلات يان مالد.

ئەزا^(۱): (ئىبن سىرىن) دەيىت: پىاۋىكى
خۆش مامەلەۋ ناوخۆشە بەھۋى نورى
رووخسارىيەۋە.

ئەژدىھا: (ئىبن سىرىن) دەيىت: ئەگەر
بىيىنى بوە بەدئوۋ ئەژدىھا تەمەنى
درىژدەيىت و دەستەلات و فەرمانپەرۋاىي
بەدەستەھىنىت، ئەگەر لەگۈشتەكەي
خوارد مال و دارايى بەھۋى
دەستەلاتەۋە بەدەست دەكەۋىت.

* دئو پىاۋىكى دوزمىنەۋ دوزمنايەتى
خۆي دەشارىتەۋە.

* ئەگەر چەن سەرىكى زۆرى ھەبوو
فېوفىلى زۆرى دەيىت لەشەپو خراپەدا.

ئۇف (ئاخ): (ئابلىسى) دەيىت: ئەۋەي
لەخەۋدا بىيىنى ۋەشەي (ئۇف و ئاخ) دىت
بەزارىا ئەۋا ئازارى دايكو باۋكىدۋە.
بەپۈرەدگار دەفەرمۇيت: **فَلَا تَقُلْ**
لَكُمْ أَفْعٌ وَلَا تَنْكَرْ لَكُمْ.

ئە

(ئەبۇبەكرى صديق) (ﷺ): (ئابلىسى)
دەيىت: بىيىنى (ئەبۇبەكرى) (صديق)
لەخەۋدا نىشانەۋ بەلگەيە لەسەر
دەستەلات و پىشەۋايەتى و پىشكەۋتن
بەسەر ھاۋەلاند.

* دەگونجىت بىيىنى بەلگەيىت لەسەر
بەخشىن لەپىتاۋى خودايا بەمال و مئال
ياخود پاراستنى ھاۋەلايەتى و
ئەمەكدارى.

* بىيىنى بەلگەيە لەسەر ئازادكدنى
كەسانى چەۋساۋەۋ كۆيلە ياخود
بەدەستەيتىنانى شەھىدبوون.

* سەرپاي خەۋبىيىن بەۋزاتەۋە
بەلگەيە لەسەر ناخۆشى و دەرەدەسەرى
رئى ھەندىك لەۋەچەۋ نەۋە واتە كوپو
كچ.

* بىيىنى بەلگەيە لەسەر ترسو بىم و
خۆشاردەۋەۋ رزگاربوون لەنارەھەتى و
تىكوشان لەپىتاۋى خوداياۋ (حەج) و
سەرەكەۋتن بەسەر دوزمىنانى خودايا.

* ئەۋەي (ئەبۇبەكر) بىيىنى بەزىندويىتى
دائەرم و بەسۆز دەيىت بۆ بەندەكانى
خودا.

* ئەۋەي بىيىنى دانىشتوۋە لەگەلى
شۋىنى ھەق و پاستى دەكەۋىت و

^(۱) ئەزا: جۆرە درەختىكە. (ۋەرگىز)

*ئەگەر ئەژدىھايەكى بىنى گۇپاۋ پياۋى
لېدەرچوۋ بەلگەيە لەسەر جىنۇكە .

*ئەگەر بىنى دەگۇپىت و ژنى
لېدەر بېتەۋە بەلگەيە لەسەر سوپايەكى
مىيەنى جىنۇكە .

*ئەگەر بىنى بوۋ بەخاۋەنى
ئەژدىھايەك زەفەر بەپياۋىكى بى ئەقل
دەيات .

*ئەگەر ژنى دوۋگيان بىنى ئەژدىھايە
دەبىت كورپىكى وتارىپىژى زمان تىژو
رەقى دەبىت كەدوۋ ناۋ ھەلدەگىرى،
ياخود رەملى لېدەرى دەبىت يان دېندەۋ
پياۋخراپو لە ئەنجامىشدا لەگەردىنى
دەدرىت .

ئەژنۇ (چۇك)؛ (ئىبن سىرىن) دەلىت:
ئەژنۇ ھەۋلۋ ماندوبونە بۇ بىژىۋى
نۇقۇ ۋۇنى .

*ئەگەر بىنى شىتىكى لىبەسەرھاتوۋە
دەدرىتە پال ئەژنۇ، ھىزو توانى
پىستى ھىزو توانى بىژىۋىيەتى،
گروۋكردىنى پىستەكەي زىادماندوبونو
دەرکەۋتى گىرۋ لوۋو بەدەستەيتىنانى
مالۋ دارايىيە بەماندوبونو ھىلاكى .

*ھەرۋەھا دەلىن: ئەگەر نەخۇش ئاۋى
لە ئەژنۇيدا بىنى ياخود نەخۇشىكى
بىنى بەلگەيە لەسەر مردنى .

*ئەگەر خاۋەن دوۋسەرىۋو يان سى يا
چوار تا ھەۋت ، ھەر سەرىكى بەلاۋ
نەھامەتەكە ھونەرىكى شەپەنگىزىيە،
ئەگەر بوۋ بەخاۋەن ھەۋت سەر
لەشەپو خراپەۋ دوژمنايەتيدا بېتھوتا
دەبىت و كەس خۇي بۇ ناگىرىت، ئەم
ئاۋەلەش بۇنەخۇش بەلگەيە لەسەر
مردن .

(ئابلىسى) دەلىت: لەخەۋدا
دەستەلئادارىكى سىتەمكارە يان
ناگىرىكى سوتىنەرە ، ئەگەر سەرىك يان
سى سەرى ھەبوۋ خراپەرە .
*ئەگەر نەخۇش ئەژدىھايە دى بەلگەيە
لەسەر مردنى .

*ئەگەر ژنىك لەخەۋدا ئەژدىھايەكى
خستەۋە منالىكى دەبىت بەردەۋام
نەخۇش دەبىت .

*ئەگەر يەككە بىنى ئەژدىھايە بەكىشى
كرد بۇ دەريا سىزايەكى لەلايەن
فەرمانپواۋە پىدەگات يان لەلايەن
پەرۋەردگارەۋە يان لەلايەن
سەرۋەكەيەۋە .

*دەگونجىت ئەژدىھايە بەلگەيە لەسەر
ۋۇزگارپىكى دوۋرو دىژ بەھۋى
دېژىيەۋە .

*ئەگەر مۇۋىك بىنى روۋبەروۋى ھاتو
ھىچ زىيانىكى پىتەگەياند ياخود شىتىكى
پىدا يان بەزمانىكى پاراۋ لەگەلى دوا
بەلگەيە لەسەر نوۋسىنى خىرىكى زۇد
لەچارەي .

هەبوو دادەنیشی و سەفەر ناکات،
دەگونجیئت نەتوانیئت سوود لەمال و
سامانی وەرپگرتی، ئەگەر لەنیوان ئەو
یەکیکتێردا خۆشەویستی هەبیئت ئەو
دەبچێ.

* دەگونجیئت بەلگەبیئت لەسەر
پەککەوتنی ئازەل و ئوتومبیل و ھۆکاری
گواستنەو.

ئەسپا؛ ئەوێ شیرێ ئەسپ بخواتەو
خێرو چاکەێ لەلایەن فەرمانپەرەو
دەستگیر دەبیئت.

* ئەسپ و مایەن دەستەلات و
شکۆمەندییە.

* ئەگەر بینی بەسواری ئەسپیەکەو
بەھیواشی دەپوات بەپێوەو سەرچەم
پیداویستیەکانی ئەسپەکە تەواو
شکۆمەندی و ریزوگەنجی بەئەندازە
رامبوونی ئەسپەکە دەستگیر دەبیئت.

* ئەگەر ئەسپیکی بۆ خۆی بەستەو
یان ئامادەیکرد یاخود بوو بەخاوەنی
بەھەمان شیواز دەبیئت.

* ھەر ناتەواوییەکی رووی تێپکات
ناتەواوییە لەریزو دەستەلات و
شکۆمەندی.

* کلکی ئەسپ شوینکەوتوانی پیاو،
ئەگەر کۆمەلێک کلکی زۆری هەبوو
شوینکەوتەێ زۆردەبیئت، ئەگەر ھەر
کلکیکی هەبوو یان کلکی بڕابوو
شوینکەوتوانی کەم دەبن.

* ھەموو ئەندامیکی ئەسپ بەشو
پارچەبەکی دەستەلاتدارە.

* ھەروەھا دەلێن: ھەردوو ئەژنۆ دەبیئت
بەھیزو توانای جەستە لێکبدریئتەو
لەگەڵ جموجوول و چاکی کارکردنیان،
ھەروەھا سەفەر و جموجوولی زیادە.

* ئەگەر نەخۆشی و نادروستی تییدا
بەدیکردن بەلگەبە لەسەر قورسی و
ھەردوو ئەژنۆ لەکرداردا.

(نابلسی) دەلێت: ئەژنۆ بۆ کەسی
موسافیر کەشتی و سەرنشینەکانیەتی،
ھەر رووداویک تییدا روودەدات دەدریئتە
پال ئەوێ لێی دواين.

* ھەردوو ئەژنۆ بەبراو شەریک
لێکدەدریئتەو.

* ھەردوو ئەژنۆ قاچ و خزمەتکارە.

* دەگونجیئت ئەژنۆ بەلگەبیئت لەسەر:
+ کپنووشی تەواو.

+ بەخشین و جموجوول و ھێوری.

+ سەفەر و جێنشینیوونی.

+ ئەو مال و داراییەێ کۆیدەکاتەو
خەرجیدەکات.

+ ھاوەلایەتی و خۆشەویستی.

* ئەگەر بینی ئەژنۆی گەورەبوو
یاخود ئێسقانەکی گەورەبە حال و پاری
باشبوو ئەگەر لەناپەرەتیداو
دەرووی لێدەکریئتەو، دەگونجیئت
بەلگەبیئت لەسەر بینینی لەیەک
جیاپونەو یاخود کارەساتیکی پڕ
ناسۆری یان خوین لەبەرپۆین و
نەگیرسانەو، یاخود ھەلچوون و شکانی
دەقی بێدەنگی، ئەگەر نیازی سەفەری

* ھەر وہا دە گێڤنە وە (عەلی) کوپی
(عیسی) وە زیر بەر لە وە ی کاروباری
وە زارەت وە رێگری لە خەودا بینی وە ک
ئە وە ی لە ژێر سیبەری خۆردا بیست
لە وە رزی زستاندا، سواری ئە سپە کە بوو
بە جل و بەرگیکی جوان وە وە پاشان
ددا نە کانی کە وتن و لە ترس و بیمدا و
لە ناکا و بە ترس وە لە خە وە ستا،
خە وە کە ی بۆ رافە کاریکی خە و گێڤا یە وە
ئە ویش پێی وت: ئە سپ شکۆمە ندی و
دە و لە تدارییە، جل و بەرگی جوانیش
پە و پایە و دە ستە لاتە، لە بەر تیشکی
خۆردا وە ستان وە زارە تی پادشایە
یا خود دە رگاداری و بە خزمە تە
لە ئامیزی ئە واندا، کە وتی ھە موو
ددا نە کانی تە مە ندرژییە.

* ھەر وہا دە لێن: ئە گەر ئە سپێک
بینی بە مردووی لە مالا کە ی خۆیدا یا
بە دە ستی وە تیا چوونی ئە و کە سە یە
کە خە و نە کە ی پێ وە بینو وە، ئە وە ی
سواری ئە سپێکی پە لسی بیست
بە سەر جە م پێدا و یستە کانی وە و
خۆشی جل و بەرگی سوارچاکانی
پۆشی بیست، دە ستە لات و مە زنی و باسی
باش و خۆش نوودی و دڵیا بوون
لە دوژمنان بە دە ستدە ھێنیت.

* ئە سپی رە شسور بە ھێز ترە
لە کوشتار و جە نگدا.

* ئە سپی سە مە ند رێزداری و
نە خۆشییە، ئە وە ی سواری ئە سپێک
بیست و غاری پێکات ھە تا عارە ق

* ئە گەر بینی بە سواری ئە سپێکە وە یە و
یاخی و بە لە سە بو وە لێی روودە کاتە
سەر پێچی یا خود بە لا و نە ھامە تی
بە ئە ندازە ی سەر پێچی و یا جموجوولی
ئە سپە کە دیت بە سە ریا.

* دە گونجیت لێکدانە وە ی ئە سپ
بە ئارە زو بیست، بۆ نمونە دە گو تریت:
فلان کە س شوین ئارە زووی کە وت و ملی
شکاند.

* ئە گەر ئە سپە کە رامە دە بوو یا
شیتبوو خراپ ترە.

* سواربوونی ئە سپ ھێچ خێریکی تیدا
نییە مە گەر لە شوینی ئارە لدا بیست،
ھەر وہا خێری تیدا نییە لە لای دیوار
یا لە سە ربان یا خود لە شوینی بە ندایە تی
مە گەر ئە سپە کە بالدار بیست و بفری
لە نیوان ئاسمان و زە ویدا ئە وە ش
رێزداری ئاین و دنیا یە لە گە ل
ھاتنە پیشی سە فەر.

* ئە سپی بە لک بە لک ناویانگە، ئە سپی
رە شیش مال و دە و لە مە ندی و
شکو مە ندییە لە سە فە ردا.

* ئە سپی خە نە یی بە لگە یە لە سەر غە م و
پە ژارە، لە روویە کێ تر وە خە نە یی
سەرکە و تنە چونکە ئە سپی فریشتە کان
خە نە یی بو وە.

* دە گێڤنە وە پیاویک دیت بۆ لای (ئە یین
سیرین) و دە لێت: لە خە ودا بینیم
بە سواری ئە سپێکە وە م قاچە کانی
ئاسنە، ئە ویش پێی وت: چا وە رێ
مردنە ب.

نەبوو ژنانن لەپرسەو شايبدا
كۆدەبنەو .

* ئەگەر بوو بەخاوەن رەوگە ئەسپێك
ياخود هەستا بەلەو پاندنيان
دەستەلات و فەرمانپەر وایى بەسەر
نەتەو یەكدا بۆ دروستدەبێت ياخود
لەشوین و جیگەى خۆیدەبێت
بەفەرمانپەر واد دەستەلاتدار .

* ئەگەر سواری ئەسپێكبوو بەزینەو
رێزو شكۆمەندى و دەستەلات
بەدەستدەهێنێت ، چونكە لەهۆكارى
سواری پادشاكانە . دەگونجێت ژنێك
مارە بكات ياخود خزمەتكاری بەكرێ
بگرێت .

* ئەگەر بەبێ لغاو سواریبوو بى خێرە
لەهەموو روویەكەو ، چونكە لغاو
بەلگەى لەسەر خواناسى و پارێزكارى و
توانادارى .

* ئەگەر ئەسپێكى ناديارى بىنى لەمالى
خۆیدا ئەگەر زىنى پێوەبوو ژنێك بى
مارەپرین دیتە لای ياخود سەردان و
میانداریدەكات ، ئەگەر ئەسپەكە
رووتبوو پیاویك دەبێت بەخزم و زاوای .
(ئىبن سیرین) دەلێت: ئەگەر ئەسپێك
بكا بەلای كەسێكىتردا بەهۆى ئەسپ یا
شەهادەو ستمى لێدەكات .

* سواریبوونى ئەسپ بەلگەى لەسەر
زالبوون و دەرکەوتن و دەگونجێت
بەلگەبێت لەسەر ئەوێ مرقۇ
بەسەریو دەنیشیتەو ، ئەگەر
ئەسپەكە هێمبوو حال و بارى

دەكاتەو نەرەزوویەكەو شوینى
دەكەوێت و سەرپێچییەكى لەپیناوى
نەرەكردنەو دەكات .

* ئەسپ بۆ یەكێك لەدوورەو بىبىنى
مژدەو خێرە بەپێى فەرمايشتى
پێغەمبەر (ﷺ): "خێر لەنیوچەوانى
ئەسپدا یەتا رۆژى قیامت" .

* ئەگەر بىنى ئەسپێك لێدەخوێت
داواى خزمەت لەپیاوێكى رێزدار دەكات .
* ئەگەر سواری ئەسپێكى دووبالەو
مولك و دەستەلاتێكى مەزن بەدەست
دەهێنێت ، ئەگەر شایستە بێت وەگەرنا
دەكات بەویست و خوازى .

* ئەسپى شىت پیاوێكى شىتەو
گالەدەكا بەكاروبار .

* بازدانى ئەسپ بەخیزایى
بەدەستەپێنانى هیوا و ئاواتەو وەستانی
زیادبوونى خێرو چاكەى ، هەروەها
چوست و چالاكى رێكبوونى
كاروبارەكانىتى .

* هەروەها دەلێن: بەرێرەكانى
ئەسپەكەى لەگەلى ياخیبوونى
خزمەتكەرەكەىتى لەبەرانبەرى ئەگەر
خاوەن دەستەلات بازركان بێت چوونە
دەرەو یە ، بەلام غارغارینى ئەسپ
لەنیوان مالا ئندا باران و لافاو ، ئەگەر
ئەسپەكە رووت و بى زین بێت یا
سواریەكەى بەسەرەو نەبێت .

* ئەگەر رەوگە ئەسپێكى بىنى
هەموویان زینیان بەسەر پشتهو بوو
بەلام هیچ سواریەكیان بەسەرەو

باشدە بېت ، ئەگەر شىتېبوو بەلەسە دەبېت و يارىدە كات.

* دەگونجىت ئەو ەى دەنېشىتەو ە سەرىو ە بەلگە بېت لەسەر رۆزگارو سەردەم يان شوو رۆز ، بەلام جوانوى نىرومى كوپوكچە ، ئەگەر سواری جوانوویەك بوو بەلام هیچ زىنىكى بەسەر پشتەو ە نەبوو كچىكى تازە پېگە يشتوو مارە دەپېت.

* كلكى ئەسپ وەچەى پياوو شویتكە و توانییه تی.

* ئەگەر دوو ئەسپى بىنى دەفېن بەناسماندا لەو شویتەدا فتنە و شەپ دەكە ویتەو ە.

* بىنىنى ئەسپى ئاویى بەلگەى ە سەر پياویكى درۆزن و كارىك كەوا تەوا ناكرى.

* بىنىنى ئەسپ بەلگەى ە سەر زیادبوونى رزق و رۆزى و سەرکەوتنى بەسەر دوژمنەكانیدا.

* ئەگەر بىنى سواری ئەسپىكبوو شايسستەى سوارچاكى بېت شكۆمەندى و پلەوپايە و مال و دارايى دەستدەكە ویت ، دەگونجىت راستگوبېت لەگەل پياویكى چاكە كاردا ياخود سەفەرىكات چونكە سەفەر لە (فرس) ەو ە وەرگىراو ە.

* ئەگەر جوانوبوو خودا وەند كوپىكى جوانكەلى پېدە بەخشیت.

* ئەگەر بارگىر بوو بە مامناو ەندى دەژى ، نەه ژارو نە دەو لەمەند.

* ئەگەر لانە و ژوورىكى ەبوو هاوسەرگىرى دەبەستیت ، ئەگەر بېهاوسەر بېت لەگەل ژنىكى خاوەن سامان و بەرەچە لەك يەكدەگرى.

* ئەسپى رەسەن باشتەرە لەناپەسەن.

* دەگونجىت ئەسپ بەلگە بېت لەسەر مال و لانەى خوۆش و جوان و سەرنج راكیش.

* ئەسپى رەش بۆر شكۆمەندى و سەرکەوتنە بەسەر دوژمناندا چونكە لە ئەسپى فریشتەكانن.

* ئەسپى رەش : غەم و پەژارەى ە.

* ئەسپى خەنەى : پەل سپی زانیارى و ناين و خواناسیە.

* ئەگەر سواری ئەسپىكى رەش سووربوو دەگونجىت مەى و بادە بخواتەو ە چونكە لەناو ەكانیە تی.

* ئەگەر سواری ولاخى كەسىكى تربىت دەگات بە پلەوپايەى ئەو ياخود پەپرەوى رىبازى ئەوكە سەدەكات.

* ئاژەلى رەش مەزنییه ، خەنەش جەنگ و ەرایە.

* ئەگەر ئەسپىكى زىنكراوى بىنى بەلام هیچ سوارەىكى بەسەر ەو ە نەبىنى ژنانن بۆ شایى ياخود پرسە كۆبوونەتەو ە.

* ئەگەر ئەسپى بىنى لەخەودا لای براكانى پەسەند دەبېت.

* ئەسپ لەخەودا پياو يا كوپ ياخود سوارچاكە يان بازركانە يا پېشەو ەرى

خاۋەن فىراسىيە لىكارو
بارزگانىيە كەيدا.

*ئەسپ شەرىكە.

*ئەگەر بىننى ئەسپىك لەبەردەستىيا
دەمرىت لەمالەكەيدا بەھىلاكدەچىت.

*ئەگەر زالبوو تواناي شكا بەسەريا
ناويانگىكى باشى دەبىت، ئەگەر
بازرگانبو خاۋەن ئەمانتەو لەژيانيدا
دلىياو خۆشنوود دەبىت، ئەگەر
ئەسپەكە رەشبوو پلەوپايەو
شكۆمەندى ئىجگار بەرزو بالا دەبىتو
لەدەستەلاتىشدا بەتواناو دەبى.

*ئەگەر ئەسپەكە خەنەيىبوو نەخۆشىو
رەزدارىيە چونكە ئەسپى فرىشتەكان
خەنەيىن، ھەرۋەھا (ئىبن سىرىن) رقى
لەئەسپى خەنەيى دەبۈۋە لەخەودا
دەيگوت: جەنگو شەپە، ئەگەر
ئەسپەكە بەلك بەلكىبو ئەۋە
ئارەزوۋە لەگەل دەستەلاتدارىيەك كەوا
خاۋىزارو ئاۋاتەخاۋىزىيەتى، ئەگەر
سوارىبوو غارغارىنى پىۋەكردو ئارەقى
دەردا ئەۋە خەزو ئارەزوۋىيەكە ھەمىشە
شۈپنى دەكەۋىتو لىتى جىيانايتتەۋەو
مالو سامانەكە بەھەدەر دەچىت
تىداۋ سەرىپچى ئەنجام دەدات.

*ئارەقىش ماندوبوونە لەگەل
سەرىپچىدا، ئەو سوارچاكەشى لەخەودا
دەبىنرىو ژەكەي دوۋگىانە كورپىكى
دەبىت.

*ئەسپ بۆيەكەك بىيىنى لەدورۋە
مژدەو شكۆمەندىو خىروچاكەيە.

*ئەگەر بىننى لەسەر ئەسپىك دىتتە
خاۋەرۋە ئەگەر دەستەلاتدارىبو كارو
رەفتارىك ئەنجام دەدات لىتى پاشگەز
دەبىتتەۋە، ئەگەر دابەزىو
بەجىيەپشتو خۆي بەكارىكەۋە
سەرقالكرد لەسەركار لابردىنەتى لەگەل
سەرشۈپىو ملەكەچكردنى.

*ماين ژنىكى رەزدارى داۋىنپاكە،
ئەسپى شىتتىش پىاۋىكى شىتتە،
ئەسپى قىرسىچمەش خاۋوخلىچكە
لەكاروبارەكانىدا.

*سپىتى پىشەسەرى ئەسپو كلكى
خاۋەن شكۆيانى دەستەلاتدارە،
ئەگەر درايە پال كوپەكەي ئازاترىنيانە،
خاۋىي و گىژىو كەمى جموجوۋلىشى
جەنگو شەپە بۆ دەستەلاتدارو
دەستكورتىيەو زالبوۋنى دوژمنە
بەسەريا.

*تۆربوۋنى موۋى كلكى ئەسپ
زىادبوۋنى ۋەچەي نىرىنەيە.

*ئەگەر بىننى كلكى لەبناپراۋە كوپو
شۈپنكەۋەكانى پىش خۆي دەمرن.

*ئەگەر ئەسپەكەي سەرەكەشكىرد
لەگەلىو خۆشى دەستەلاتدارىبو
سەرەكەدەيەكى رەزدار لىتى ياخى دەبىت
يامندالىكى بەخشندە، ئەگەر
بازرگانبو جىابوۋنەۋەي
شەرىكەكەيەتى لىتى بازدانى ئەسپىش
رىك و پىكى راۋوچوۋنە، خۆھلدانىشى
بەدەستەتەننى پىداۋىستەكانە
بەشۈۋەيەكى خىرا.

*ئەگەر بىنى لەسەر ئەسپەكەى دېتە خوارەو و سواری ئەسپىكىتر دەبىت لە حال و بارىكەو دەچىت بۆ يەككى دى، مابەنى نىوان ھەردو حال و بارەكەش بە ئەندازەى نىوان ھەردو ئەسپەكەىە.

*ئەگەر بىنى لەسەر ئەسپەكە دېتە خوارەو لەسەر كارەكەى لادەبرى و يەككىتر دادەنرى.

*ئەو ى خۆى بەسەر ئەسپەكەو بىنى و بەدلى بىت دەجەنگى لەپىتاوى خوداىا.

*ئەگەر بىنى بەسواری ئەسپەكەو يەو رىمكى بە دەستەو يەو تەنگ بە خەلكى ھەلدە چنى پياويكە داوا لە خەلكى دەكەت و زورىان لىدەكەت لە داواكردندا، ئەگەر چەكى پىبوو دوژمنانى دەستيان پىناگات.

*ئەگەر بىنى ئەسپەكەى نوقمەدەكەت يان يەككى دى سەرىدەبرىت ياخود بەر لافا و بكەوئىت و بىبات نەخوشىك دەمرىت.

*ئەگەر ئەسپەكەى كوئىرىكى لاوازبوو تىكەلېوونى كارو بارەكانىەتى لەبژویدا.

*ئەگەر بەسواری ئەسپىكى مردو و ەبوو غەم و پەژارە رووى تىدەكەت بەلام قوتار دەبىت لىتى.

*ئەگەر بىنى ئەسپەكە دەدوئىت لەگەلى سەرسام دەبىت لە حال و بارى خۆى.

*ئەگەر بىنى ئەسپەكە لىدەخوئىت داواى خزمەتگوزارى دەكەت لە پياويكى رىزدارى شكۆمەند.

*ھىچ زىانىكى تىدانىيە ئەگەر مەردوم سواری ئەسپەكە بىت لە شوئىنى خوئىدا نەبىت.

*مەرۋەھا دەلئىن: ئەسپ ناويانگو دەستەلاتدارىكى بەناويانگە.

*ئەگەر بىنى سواری ئەسپىكى بەلەك بەكەك بوو لە بىدارىدا ھاوسەرىنەبوو ھاوسەردەگرى، ئەگەر لەگۆشتى ئەسپەكە بخوات و خەبىنەر دەستەلاتدارى زالىدەبىت بەسەر دوژمنەكانىدا، ئەگەر بازركان بىت سوود و قازانچ بە دەستدەھىتت.

*ئەگەر بىنى ئەسپەكە دەكوئىت نازو نىعمەت و مال و ھىزو شكۆمەندى بە دەستدەھىتت.

*ئەگەر بىنى سوارچاكان دەفېن بەئاسماندا نزىكە جەنگ و ھەرا بەرپابىت لە نىوان پادشايان و فىتنە و ئاشوب لەو شارەدا بكەوئىتەو.

*خواردى گۆشتى ئەسپ بە دەستھىتانى ناويانگىكى باشە لە نىو خەلكىدا.

*ئەگەر سواری ئەسپەكە بىت قاچەكانى لەئاسن بىت دەمرىت.

*ئەگەر بىنى رى ئەسپەكە دەگرى بەھۆى دنياو ە سەرقالدەبىت لە نوئىزكردن و خوازىارى تەوبەو پەشىمانىيە.

ئايىنى لىدەكەت، ياخود ئەو پياوھ دەبىت بەشۈنكەوتە يان شەرىك جىنشىن لەدۋاى خۆى، ئەگەر پياوئىكى نادياربوو دوژمنە بەھەر حالىك بىت.

*ئەگەر بىنى ئاژەلئىكى ناديار پىي پىدەدەنەت ياخود بەسەريا دەپوات لەدەستەلات وپلەوپايەو كاروپىشەى خۆى لادەبرىت و ملکہ چى و رسواىى و دەرەنجامى خراب رووى تىدەكەت و خەلکى بەزويانىان برىندارىدەكەن.

*ئەگەر سواری ماینىك بىت ياخود بىت بەخواەنى و رەبەن بىت ژنىكى رىزدارو داۋىنپاکی پىرۆز دەبىت بەھاوسەرى، ئەگەر جوانوى ھەبىت كوپكى لى دەبىت، ئەگەر پياوھەكە ھاوسەردارىبوو ياخود يەككىبوو چاوپى ھاوسەرگىرى نەدەكرد روو لەگوندو شوین و جىگەيەكى وىرانەدەكەت و سوودو قازانجى لەو شوین و جىگەيە پىدەكەت.

*ئەگەر بىنىت ماینەكەى دەمرىت ياخود دەدزىت يا وندەبىت گرىى بژىوى دەكرىتەو.

*ئەگەر بىنى ئەسپەكەى نرکە نرکەدەكەت رزق و رۆزى دەبوزىتەو و مال و دارايى زياد دەكەت.

*ئەگەر بىنى شىرى ماين دەخوات ئەو دەستەلاتدار نرکى دەخاتەو لەخۆى و خىرى لىدەستگىر دەبىت.

*ئەگەر بىنى مووى ئەسپەكەى زيادىكردووه مال و مندالى زياد دەكەت،

*ئەگەر بىنى ئەسپىك دەكپى يا گویدرىژىك ياخود رەخنەى لىگىرا لەكاتىكدا پارەو سامانى لەدەستىدا دەھىتاو دەبىرد خىرىكى دەستگىردەبىت بەھۆى قسەو گوتەيەكەو كەدەيكەت چونكە پارەو پوول قسەيە.

*ئەگەر بىنى پارەو بەھاكەى دەدات و ديارىنەكردو ھەلنەسوراند خىرىكى دەستگىردەبىت و سوپاسگوزارى خۆیدەردەبپى.

*ئەگەر بىنى ئەسپەكەى دەفروشى واز لەكاروپىشەكەى دەھىنىت بەويستى خۆى.

*ئەگەر بىنى ئەسپەكەى سەردەبپى و نايەوېت گۆشتەكەى بخوات بژىوى و ژيانى تىكەدەت بەھۆى فەرمانزەواو. *ئەگەر بىنى ئەسپىكى ناديار دىتە نىو زەويەك يالانەو مالىك و خواەنەكەى ناناسىت ئەو پياوئىكى رىزدار روو لەوشوینە دەكەت.

*ئەگەر بىنى ئەسپىكى ناديار لەشوینى خۆى بەدەر دەكەوېت پياوئىكى گەورە كۆچدەكەت يان دەمرىت.

*ئەگەر رەوگە ئەسپىكى بىنى غارغارىندەكەن لەلای مالىك و دەچنە نىو زەوى و شوئىك باران و لافا و روو لەو شوینە دەكەت.

*ئەگەر بىنى لەگەل پياوئىكى نەناسراودا بەسواری ئەسپىكەو ن دەكەت بەو پياوھ و داوايەكى دىيائى و

* گه زتنی نه سپی بریندارییه
له دوزمنیکی لاوازه وه.

* نه گه بینی نه سپییه کی گه وره
له جه سته ی هاته دهره وه و لپی
دوورکه و ته وه به لگه یه له سر
که مېوونه وه ی واده ی ژیاڼی.

* هه روه ها ده لپن: نه سپی مندال و
چاکه کردنه له گه لپان.

* هه روه ها ده لپن: به لگه یه له سر
غم و په ژاره و گرتن و زیادبوونی
نه خوشییه ، خواردنیشی باسکردنه و
نه سپی گه وره غه شم و قین و سزایه .

* نه گه نه سپی دوزی له جله کانی
درؤیه کی گه وره ی له گه لدا ده کړی.

* نه سپی نیو گه نم سزاو خه شم و قینه
چونکه له به لگه و نی شان کانی
(موسا) بوو (سه لامی خوی لپیت).

(نابلسی) ده لپت: له خه ودا دنیا یه
له گه ل مال و دارایی.

* نه گه نه سپیکان له کراسی نویدابوو
نویکردنه وه ی ده سته لاته بؤ یه کیک
فرمانپره و ابیت یاخود مال و سامانیکه
خوایاری زیادبوونییه تی.

* نه گه بینی نه سپییه کی پانکرده وه
چاکه بیت له گه ل منداله کانی.

* نه گه بینی نه سپییه کی زیندوی
فرپدا کاریکی واژوی سوننه
جیبه جیده کات چونکه پیغه مېه ر (ﷺ)
ریگری لیکړده .

* نه گه بینی نه سپییه کی خوارد
غه بیه تی نه واننه ده کات

نه گه ده سته لاتداربوو سوپاکه ی زیاد
ده کات.

* نه سپی خه سیتراو به لگه یه له سر
خزمه تکارو به رده ست.

* نازه لی بی ری و شوین ژنیکي زیناکاره
چونکه چونی بویت ناوا ده چیت
به پړوه .

* نه سپی باره لگر نریکبوونه وه ی
چاره نووس و نه جلی نه وه یه که له خه ودا
سواریبوه ، ده گونجیت لاوازی نه سپ
به لگه بیت له سر لاوازی شکوو
پله وپایه .

نه سپی بالداري پیغه مېه ران (ﷺ):
نه وه ی له خه ودا بیبینی ده کات
به پله وپایه یه کی به رزو بلنډ،
به شکومه ندی سه فر ده کات و به ه مان
شیوه ش ده گه پتیه وه یاخود
به شه هیدی ده مریت و گیانی ده سپړی.
نه سپی شه تره نج: (نابلسی) ده لپت:
بینینی له خه ودا به لگه یه له سر
به لپننامه ی پاره و دارایی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر
ده سترپین و روکیڅشانی مردو.

نه سپی: (نابلسی سیرین) ده لپت: نه گه ر
له جل و به رگی نویدابوو زیاده ی
نایندارییه ، نه گه ر له سر زه ویوو گه لو
کرمه لیکي لاوازه ، نه گه ر
له ده وریه ری دابوو هاوه لایه تی
نه ته وه یه کی لاوازه کات به لام زیانی
پیناگه یه نن.

نەستیل (گۆم)؛ (نابلسی) دەلێت: تێرەگەر (نەستیل) ناس؛

(نابلسی) دەلێت: بینینی بەلگەیە لەسەر ئەوانەی ئاگایان لە حال و باریانە.

* دەگونجێت بینینی بەلگەبێت لەسەر ئاگاداری و دەرکەوتنی نەینیی و قسەی زیاده و گواستەنەوی گوتەیی راست و ناپاست.

* دەگونجێت بینینی بەلگەبێت لەسەر غەم و پەژارە، ئەوێ لە حالێکی ئاوا دایبێت بەلگەیە لەسەر دەر و لێکردنەو.

* دەگونجێت بینینی بەلگەبێت لەسەر:

+ هاوسەرگیری رەبەن.

+ جیاپوونەوی دوو هاوسەر.

+ مردنی نەخۆش.

+ سەفەر بۆ کەسیکی نیشتهجێ.

+ قوتاربوونی دووگیان.

+ مژدە و ئاگاداری.

+ شوێنکەوتنی سوننەت.

+ زانیاری و کرداری بەجێ.

نەستیل (گۆم)؛ (نابلسی) دەلێت:

لەخەودا بەلگەیە لەسەر رەحم کەشوییتی مەنی و ئاوه، دەگونجێت بەلگەبێت لەسەر مال و دارایی و کیسە و گەنجینە و سندووق و جلەش.

* نەستیل بەلگەیە لەسەر هەرکەسیک ئاگاداری نەینیی بێت وەک شەریک و کۆپ.

* نەگەر نەستیلی زەیت ئاوی تێکرا بەلگەیە لەسەر وەستان و خراپبوونی، هەروەها نەگەر نەستیلی ئاویش

کە لە لێکدانەوێ ئەسپێدا باسمانکردن و ئەسپێی زۆریش سزایە.

* ئەسپێ منداڵ و کۆمەلێکی سووک و دووزمانن کەوا لەنیوان خزم و کەسوکارو برایاندا دووزبانی دەکەن.

* ئەگەر ئەسپێیەکێ زۆری لەجل و لەش و لاریدا بینێ خێرو نازو نیعمەت و فەروپیت و قوتاربوون لەسەر جەم غەم و پەژارەکان بەدەستدەهێنێ.

* ئەگەر ئەسپێی بینێ پانیدەکردەو بەلگەیە لەسەر قوتاربوونی لەهەموو غەم و پەژارەیک.

* ئەگەر ژمارەیکێ زۆر ئەسپێی بینێ بەلگەیە لەسەر نەخۆشییەکی درێژخایان و زەرەر و هەژاری و کوشتن و دەر و لێکردنەو بەلادار و قوتاربوون لەناپەحەتی، ئەگەر لەخەو بەئاگاہات و وایدەزانی ئەسپێکان شوێنی دەکەون قوتارنابی.

* ئەگەر ئەسپێی لەجلەکانیکردەو دڕۆیکێ گەورە بەدەمەوێ کراوە.

* ئەگەر ئەسپێی پێدا نووسا کەل و نەتەوێیەکێ لاواز قسەیی پێدەلێن.

* ئەگەر ئەسپێی خور و خوروی بۆ دروستکرد داوای قەرزێ لێدەکەنەو و خواردنی ئەسپێش بەلگەیە لەسەر زالبوون بەسەر دوزماندا.

(نابلسى) دەلئىت: چۈنە نىۋى
 لەخەودا چۈنە نىۋا ناپاكى و پلانە .
 ئەشكەوت: (نابلسى) دەلئىت: لەخەودا
 دۇنيايە بۆكەسىك بترسى ، ئەگەر
 بىنى ھەلدىت لەدورمى ھەتا خۆيكر
 بەئەشكەوتىكدا ئەو دۇنيادە بىت
 لەدورمى بەپنى ئايەتى: ﴿ تَانِي اَلنَّيْنِ
 اَزْهَمَا فِي الْغَارِ ﴾ (التوبة: ۴).
 ئەشكەوت ئىنكە بۆيەككە كەبجىتە
 نىۋى.

*زاراۋەى (غار) كەوا بەماناى
 ئەشكەوتدىت لە (غىرە) ۋە ھاتوۋە .
 *گەگونجىت ئەشكەوت بەلگەبىت
 لەسەر ھاۋپىۋ بەخت بەپنى چىرۋكى
 (ئەبۈبەكرى صدىق) - رەزاي خۋاى
 لىبىت ..

*ئەگەر بىنى چۈە نىۋ ئەشكەوتى
 چىايەك پلانە گىپى لىدەزى
 فەرمانپەرۋايەك ياخود پىاۋىكى تۆكەو
 بەھىز.

(نابلسى) دەلئىت: لەخەودا بەلگەيە
 لەسەر ئەۋەى مرقۇ روى تىدەكات ۋەك
 پىشەۋاۋ باۋك و مامۇستاۋ ئن و پىشە .
 *بۆكەسىكى بىكار بەلگەيە لەسەر
 خزمەت و نىكبوۋنە
 لەفەرمانپەرۋايان و خۆ قوتاركردن
 لەئارپەھەتى.

*گەگونجىت بەلگەبىت لەسەر
 شاردنەۋەى كاروبار.
 *ئەگەر خەۋبىنەر نەخۇشبوۋ ياخود
 زىندانىكرابوۋ لەھەموۋى قوتاردەبى،

زەيتى بىنى بەلگەيە لەسەر
 دەۋلەمەندى خاۋەنەكەى.
 *ئەستىلى مزگەوت بەلگەيە لەسەر
 پىشەۋاكەى يان ئەۋەى تەماشاي
 كاروبارەكانى دەكات.
 *ئەگەر ئەستىلىكى بىنى لەشۋىنىك
 كەۋا نەدەگونجا بۆى بەلگەيە لەسەر
 جنۆكە كەۋا پەريۋەتەسەر
 خانەۋادەكەى ياخود ئەۋ شۋىنەى
 ئەۋانى تيا مۆلدەبن.

*ئەگەر بىرىكبوۋ بەئەستىل بەلگەيە
 لەسەر ميانەپەۋى ھالى خانەۋادەى،
 ئەگەر ئاۋى بىرەكە سۋىرۋو لەكاتى
 بىدارىداۋ لەخەودا چەۋرىۋ رۆن كەۋتە
 نىۋىۋە ياخود ھەنگۈىن و شىر بەلگەيە
 لەسەر دوۋگىانى ھاۋسەرەكەى يان
 زىادەيەكى بىشۋمار ، مەگەر
 خانەۋادەكەى لەخەودا تىنۋىن ئەۋجا
 بەلگەيە لەسەر عەمبارى ئاۋو
 خانەۋادەكەى لەۋانەن كەدنيا
 ھەلدەبژىرن بەسەر قىامەتدا يان
 زانىارىيان ھەيە بەلام كىدارى پىناكەن.
 *گەگونجىت بەلگەبىت لەسەر نەبوۋى
 باران و بەخشىنى مال بەھۋىۋە .

*گەگونجىت ئەستىل بەلگەبىت لەسەر
 ناخىكى پارىزراۋ.

*ئەۋرەھا ئەستىل بەلگەيە لەسەر
 ئاسانكردى كاروبارۋ شكۈمەندىۋ
 پەۋپايەى بەرز مەگەر كەسىكى
 دەموچاۋ ھەلبەستراۋى تىابىت ئەۋجا
 بەلگەيە لەسەر دۇنيايى لەترسۋىم .

*دەگونجىت ئەلقە بەلگەبىت لەسەر
لەبەرکردنى شەرۋال.

ئەللاھونەكبەرگەردن: (ئابلىسى) دەلىت:
ئەللاھونەكبەرگەردن لەخەودا بەلگەيە
لەسەر ھەمىشە تەوبەگەردن ، ئەگەر
بىننى لەخەودا دەلىت: (اللە اكبر) ئەوا
زالدەبىت بەسەر دوزمەكانىداو چاوى
گەشەدەبىت و خۆشى و شادى روى
تېدەكات يان ريزو شكۆمەندىيەك دىت
بەسەريا.

ئەمۇستىلە (ئەلقە): (ئىبن سىرىن)
دەلىت: ئەمۇستىلەو ئەلقە بەلگەيە
لەسەر ئەوھى ھەيەتى و تواناى ھەيە
بەسەريدا.

*ئەگەر ئەلقەيەك بىخەشى بەلگەيە
لەسەر ئەوھى ھەيەتى و تواناى ھەيە
بەسەريا.

*ئەگەر ئەمۇستىلەيەك بىخەشى ياخود
بىكېرى يان پىسى بىخەشى
فەرمانپەرۋاى و دەستەلات
بەدەستەھىنىت ئەگەر شاىستەبىت،
چونكە مۇلك و دەستەلاتى (سولەيمان)
لەئەمۇستىلەكەيدابوھ، ھەرۋەھا
پادشاىان مۆرەكەيان لەئەمۇستىلەو
ئەلقەيەكدایە.

*دەگونجىت لائەو مالىك بىت تىدا
نىشتەجى بىت ياخود بىى بەخاۋەنى،
نقىمەكەشى دەرگاگەى بىت.

*دەگونجىت ژنىك بىت و بىكات
بەھاوسەرى خۆى پاشان بىبىت
بەبەرپرسىاروگەرەى.

دەگونجىت تەمەندرىژ بىى و خىرى
زۆربى ئەمەش بەچواندىنى لەسەر
چىرۆكى ھاۋەلانى ئەشكەوت (أصحاب
الكهف).

ئەكاسىيا: (ئابلىسى) دەلىت:
جۆرەدارىكە و بىننى لەخەودا بەلگەيە
لەسەر رەزىلى و شەرپو ئەنجامدانى
کردارو رەفتارى دۆزەخىەكان.

ئەلقە: (ئابلىسى) دەلىت: لەخەودا
ئائىنى ئىسلامە ئەگەر بىننى دەستى
بەئەلقەيەكەو گرتوۋە دەستى بەئائىنى
ئىسلامەو گرتوۋە.

*ئەلقە بەدەرگاۋە بەلگەيە لەسەر
دەرگاۋان ياخود سەگى پاسەوانى ،
ئەگەر ئەلقەكە لەزىپوۋيا لەزىو
بەلگەيە لەسەر شكۆمەندى و بەرزى و
مۇلك، ئەلقەى دەرگاۋاش ۋەك
دەرگاۋان و پىغەمبەرۋايە، ئەوھى دوو
ئەلقە بەدەرگاۋەكەو بىننى قەرزى
دوۋكەسى لايە.

*ئەگەر بىننى ئەلقەى دەرگاگەى
دەرھىتا سەردەكات بەبىدەو كارىكى
دەھىتراۋادا.

ئەلقەرىز: (ئابلىسى) دەلىت: لەخەودا
پارەيە ۋەك سەد ھەزار.

*دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر
سەرشۆپى، ھەلگەندىنى لەشۋىتى
خۇيدا ملکہچىيە.

*تۈپكەرنەوھى يان شكاندىنى
پارىزگارى و پاراستنى مال و دارايىيە
ياخود زانىارى.

مولك و دەستەلاتە و نقيمه كەشى
هەيەتە و مۆرە كەشى رۆيشتنى
دەستەلات و فەرمانە لەگەل مال و
دەستەلات.

*ئەمۇستىلە فەرمان و رېگريپە ،
نەخش و نىگارى نۆيشى ويست و
ئومىدە .

*ئەگەر بينى مولك و دەستەلات
بەمۆرى ئو مۆر كراوە دەستەلاتىكى
كتوپرو خيرا بە دەستەهينيت .

*ئەگەر بينى ئەلقە و ئەمۇستىلە يەكى
زىوى لەپەنجە كرده بە هەر شيۆە يەك
ويستى و ابو دەستەلات و فەرمانە و ابى
بە دەستەهينيت .

*ئەگەر ئەلقە و ئەمۇستىلە يەكى
دۆزىيە وە مالى لەلايەن عەجەمىيە كە وە
دەستەكە وىت ياخود كوپرىكى دەبيت
يا هاوسەر دەگرئ .

*ئەگەر نقيمى ئەمۇستىلە كەى
جوولايى وە دەستەلات و
فەرمانە و ابىيە كەى دەپە وىتە وە و
تيادە چيٹ .

*ئەگەر نقيمه كەى كەوت كوپرە كەى
دەمرىت يان هەندىك لەمال و دارايى
تيادە چيٹ .

*ئەگەر ئەمۇستىلە كەى
لە دەستداكە ندو فەرمانە واشبوو لەسەر
كار لادە برئ ، ياخود مولك و
دەستەلاتە كەى بەسەر دەچيٹ يا
ژنەكەى تەلاقەدات ، بۆ ژنیش مردنى

*دەگونجيت بردنە وەى ئەمۇستىلە
لەلايەن خوداوەندە وە بۆ خواناس و
ئايندار دلتايى بيت لەخراپە و زيان ،
بردنى ئەلقەش لەپيغەمبەر (ﷺ) ياخود
زانايەك مژدە بيت بە بە دەستەهينانى
زانبارى ، سەرچەم ئەوانەى باسى ليكرا
سەبارەت بە ئەلقەى زىو ، بەلام ئەگەر
زىرپوو هيچ خيژىكى تيدا نىيە ،
هەروەها ئەگەر ئاسن يا مسبوو خيژى
تيدا نىيە چونكە خشلى دۆزەخىە كانە .

*هەروەها دەلئىن : بەلگە يە لەسەر
باوك و ژن ياخود كپرىنى مال و خانوو
يان بە دەستەهينانى دەستەلات و
فەرمانە و ابى ، ئەگەر زىرپوو بۆ پياو
ملكە چى و سەرشۆرپىە .

*هەروەها گوتراوە : ئەگەر بينى
ئەمۇستىلە يەكى ئاسنى لەپەنجە كرده
بەلگە يە لەسەر خيژىك دواى ماندوبوون
بە دەستى دەهينيت ، ئەگەر لە زىرپوو
نقيمى تيدا بوو باپىرە يە .

*ئەلقە و ئەمۇستىلەى بەتاليش
هەميشە خيژە ، ئەوەشى لەناوەكەيدا
نقيم يان شتىكى تىدايە بەلگە يە لەسەر
فيل و تيرۆر چونكە شتىكى نهينى و
پەنهانى لەخوگرتو .

*دەگونجيت بەلگە بيت لەسەر تەكاكردن
بۆ شتىكى مەزن و بەسود .

*ئەلقە و ئەمۇستىلەى دروستكراو
لەشاخ يان كەلبەى فيل بۆ ژنان باشە .

*هەروەها دەلئىن : ئەلقە دەستەلاتىكى
گەرەيه ، ئەلقە و بازنەكەى بنەپەرتى

نو تو مبی‌لو ئاژه‌ل یاخود ژنو کورد
خزمه‌تکار.

* نه‌گەر چه‌ندین نه‌موس‌تيله‌ی بینى
له‌بازار ده‌فرۆشرا فرۆشتنى مو‌لکى
خه‌لگى سه‌رکرده‌و گه‌وره‌یه.

* نه‌گەر بینى ئاسمان نه‌موس‌تيله
ده‌بارىنى له‌وماله‌دا منالى نى‌زینه زۆر
له‌دایکده‌بی‌ت.

* نه‌موس‌تيله بۆ (عه‌ره‌ب) ژنه.

* نه‌موس‌تيله‌ی زێر ژنیکه مال‌و دارایی
نه‌ما‌ی.

* نه‌گەر نه‌موس‌تيله‌یه‌ک بکاته
په‌نجه‌تووته‌ی ، پاشان داییکه‌نیت
یاخود بیکاته په‌نجه‌یه‌کى تری ده‌بی‌ت
به‌ده‌ویت بۆ ژنه‌که‌ی و هانیده‌دات بۆ
خرابه‌.

* نه‌گەر نه‌و نه‌موس‌تيله‌یه‌ی ده‌یکرده
په‌نجه‌تووته‌ی جارێک له‌په‌نجه‌تووته‌و
جارێکیش له‌په‌نجه‌کانى تری‌دا‌بی‌ت
بی‌ته‌وه‌ی بی‌گۆریت هاوسه‌ره‌که‌ی
ناپاکى له‌گه‌ل‌دا ده‌کات.

* نه‌گەر نه‌موس‌تيله‌که‌ی به‌چه‌ن
دره‌مه‌ک فرۆشت یاخود به‌ساوه‌ر یان
به‌رونى کونجى به‌وته‌ی شیرین یا پاره
له‌هاوسه‌ره‌که‌ی جیا‌ده‌بی‌ته‌وه‌.

* نقیم کوپه ، نه‌گەر نقیمی
نه‌موس‌تيله‌که‌ی له‌کانزایه‌ک‌بوو
ده‌سته‌لات‌دارى‌کى خاوه‌ن شکۆ مال‌و
مندال‌و ناویانگى باشه به‌مه‌رجێک
نقیمه‌که‌ی له‌به‌ردى زه‌به‌رجه‌دى به‌نرخ‌و

می‌زده‌که‌یه‌تى یان نزیک‌ترین که‌س
لی‌وه‌ی.

* هه‌روه‌ها ده‌لین: نه‌گەر م‌رو‌ف
نه‌موس‌تيله‌ی له‌په‌نجه‌کرد شتیکی بۆ
نوێده‌بی‌ته‌وه‌ که‌ده‌دری‌قه پال
نه‌موس‌تيله‌که‌.

* نه‌گەر بینى نه‌موس‌تيله‌که‌ی شکاوه‌و
به‌ته‌نیا نقیمه‌که‌ی ماوه‌ته‌وه ناویانگى
باش‌و شکۆیه‌تییه‌.

* نه‌موس‌تيله‌ی زێر بیدعه‌و کارى
ناپه‌وايه له‌تاینداو خیانه‌ت‌و ناپاکییه
له‌مو‌لک‌و ژێرده‌سته‌کان.

* نه‌موس‌تيله‌ی ئاسن فه‌رمانپه‌روا‌و
به‌رپرستی‌کى ئازایه یاخود چاودێرو
ئاگاداره به‌لام هی‌واش‌و که‌م باسه‌.

* نه‌موس‌تيله‌ی قورقوش‌م
ده‌سته‌لات‌دارى‌کى لاوازو سسته‌.

* نه‌موس‌تيله‌ی دوو نقیم ده‌سته‌لات‌ی‌کى
دی‌ارو شار‌اوه‌یه ، نه‌گەر نه‌و
نه‌موس‌تيله‌یه‌ درایه پال‌و بازرگان
سوود‌و قازانجه ، به‌لام نه‌گەر درایه پال‌و
زانبارى چاره‌سه‌رى خه‌لگى دینداره بۆ
دنیا‌په‌رستان.

* ته‌نگى نه‌موس‌تيله‌و نه‌لقه به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر پش‌وودان‌و ده‌روولێ‌کردنه‌وه‌.

* نه‌گەر نه‌موس‌تيله‌یه‌ک به‌ته‌مانه‌ت
وه‌ری‌گړى ده‌بی‌ت به‌خواه‌نى شتی‌ک که‌وا
نامی‌نیت‌ه‌وه‌.

* نه‌گەر بوو به‌خواه‌نى شتی‌ک هی‌چ‌کات
نه‌بو‌بوو به‌خواه‌نى وه‌ک خان‌وو

پەنجەي و شايستەبوو ئەو دەستەلات و
فەرمانپەرەي بە دەستدەھيئەت.

* فرۆش تەنن ئەموسستەتيلەش
جياپونەوہيە لەژن.

(نابلسی) دەلەت: ئەموسستيلە لەخەودا
دەنيایي و دەستەلات و ھوسەر و کوپو
کەردارە بەپەيت چۆنەتي و
ناوہەرکەي.

* بەلگەيە لەسەر ژن و مال و دارايي.

* ئەگەر ئەموسستيلەيەکی زێر بيبەيت و
ھوسەرکەي دووگيان بێت کوپي
دەبێت.

* ئەموسستيلە بۆ فەرمانپەرەي بەلگەيە
لەسەر مۆلک و دەستەلات ، نقيمەکەي
جيبە جيکردني فەرمان و بپارەکەيەتي ،
نەخش و نیکارەکەشي و یست و
خاوەتي.

* شکاندن ئەموسستيلە بەلگەيە لەسەر
تەلاقەني ھوسەر.

* ئەموسستيلە و ئەلقە کرپني خانوو يا
ئوتومبيل ياخود ئازەلە يا
بەدەستەپەني دەستەلاتە.

* ئەگەر زێرپەرە بۆ پياو ملکەچي و
سەرشۆرپەي ، ئەموسستيلەي زێر ئەگەر
درايە پال پياو و خۆشي و شادي
بەديکردنە ، ئەگەر درايە پال کوپ
کوپکي خۆشەويست و شیرينە.

* ھەر پياويک ئەموسستيلەيەکی زێر
ھەبێت فەرمانپەرەي کۆت و بەندیدەکات
يان ترس و بیم رووي تیدەکات يا
نارەحەتي و غەم و پەژارە ياخود

بەھايەت ، ئەگەر فەرمانپەرەي وایبێت ئەو
ئازاو گوستاخ و خاوەن شکو ھەيەتە.

* ئەگەر لاوبەت رەوشت بەرزو جوانە.

* ئەگەر نقيمەکەي موروپو
دەستەلانداریکي لاوازو بپهيزو رسوايە.

* ئەگەر نقيمەکە يا قوتیکي سەوزبوو
کوپکي زانای تیکەيشتووي دەبێت.

* ئەموسستيلەي دار ژنیکي دووپووە يان
دەبێت بەخاوەني مۆلک و شتومەک.

* ئەگەر ئەموسستيلەيەکیدا بەژنيک ئەو
مندالی دەبێت.

* دەگێرەوہ پياويک دیت بۆ لای (ئيبين
سیرين) و دەلەت: لەخەودا بيبينيم
ئەموسستيلەکەم شکا ، ئەويش وتی:
ئەگەر خەوئەکەت راستی ئەو
لەھوسەرکەت جيا دەبیتەوہ ، تەنيا
سێرۆژي خاياند تەلاقیدا.

* پياويکتر ھات بۆ لای و وتی: لەخەودا
ببينيم ئەموسستيلەيەکم لەدەستدابوو
دەمي پياو رەحمي ژانم پی مۆرکرد ،
ئەويش وتی: تۆ بانگبێژي ، لەکاتي
خۆيدا بانگ نادەيت لەمانگي
رەمەزاندان خەلکي لەخواردن و
ئارەزووي شەري بپەشەدەکەيت.

* ئەگەر ببني لەسەر قوپک مۆرکي لیدا
ئەو مۆرک بۆلیدراوہ لەلایەن خاوەن
ئەموسستيلەکەوہ دەستەلات و
فەرمانپەرەي پیدەگات.

* ئەگەر ببني پادشا يا فەرمانپەرەيەک
ئەموسستيلەکەي خۆي پیدان کردیە

* ئەگەر بىنى ونيكردو شىتىكى
ناخۇش روودەكاته فەرمانپەرۋايىيەكى
ياخود ئەو حالەى كەوا تىدايە.

ئەمەلدارى: (ئابلىسى) دەلىت: بەلگە
لەسەر رىزق و رۆزى و سودو قازانچ
بەتايىيەت ئەگەر يەككىيان لەكاتى
بىدارىدا ئامادەبوو.

ئەنجامدانى كارى خىر: (ئىبن سىرىن)
دەلىت: ئەگەر بىنى كارى خىر ئەنجام
دەدات مال و سامان بەدەستدەھىتى:
* ئەگەر بىنى مال و سامانى
لەرەزامەندى و گوپرايەلى خودايا
خەرچكرد مال و سامانى دەستگىردەبى
بەپىي ئايەتى: ﴿وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ غَيْرِ
يَوْفَ الْيَكْم﴾ (البقرة: ۲۷۲).

(ئابلىسى) دەلىت: ئەگەر خىرى ئەنجام
نەداو لەجەنگدا بوو سەرناكەوئىت، ئەگەر
بازرگانىيەكى ھەبوو زەرەردەكەت تىيدا.
ئەندازە: (ئابلىسى) دەلىت: لەخەودا
غەم و پەژارە و تۆھمەت و شەپو زىيانىكى
شەكەتكارە.

ئەندازىار: (ئابلىسى) دەلىت: لەخەودا
بىنىنى بەلگەيە لەسەر و ئىرانىبونو

مروفتىك لەكۆپەكەى توپە دەبىت يا
لەئەنكەى يا لەبازرگانىيەى
ئەنجامىدەدات.

* ھەرۋەھا دەلىت: ئەگەر ئەمۇستىلەى
دەستگەوت رىنىكى جوان و خىرۆمەندى
دەستگىر دەبىت يان گوپىيىستى خىرىك
دەبىت شادو دلخوشىدەكەت.

* ئەگەر ئەمۇستىلەيەكى دوو نقىمى
لەپەنجە كەو يەكەك لە نقىمەكان بۆ
نىو دەستى و ئەوى تىرىشيان بۆ رووى
دەرەۋەبوو و نەخش و نىگارى ھەر
يەككىيان جىاواز نەبىت لەوى دى دوو
دەستەلاتى پىدەدرى يەككى ديارو
يەككى ناديار.

* ئەگەر ئەمۇستىلەيەكى شىلان و مىنا
لەپەنجە بكەت ھەژارى نامىنىت.

* ئەمۇستىلەى سولەيمان - سەلامى
خوای لىبىت ھەر پادشاو فەرمانپەرۋايەك
لەپەنجەى خۇيدا بىنى بەلگەيە لەسەر
فراوانىبونى مولك و دەستەلاتى و
ئازادكردنى ولاتان و گەيشتن بەخواست و
ھىوا، دەگونجىت لەپۇستى
فەرمانپەرۋايى لاپىرىت پاشان
بگەرپتەۋە بۆى.

* ئەگەر بىنى ئەلقە دەنىرىت بۆ
كۆمەلىك و ئەوانىش بۆيدەگىپنەۋە لەو
كۆمەلە كچىك دەستىشان دەكەت
دواتر پاشگەز دەبنەۋە لىى.

* ئەگەر بىنى ئەمۇستىلەيەكى لەپەنجە
دەكەن دەستەلاتەكەى لىدەبەن.

+بیرکردنه وه له پـــه روه ردگارو
به نده کانی.

*ته‌گەر له‌خه‌ودا مروڤ بزووا به‌لام
ئه‌ندیشه‌و خه‌یا له‌کە‌ی ده‌رنه‌که‌وت
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر:

+پوچه‌لبوونه‌وه‌ی به‌لگه‌کانی.

+ریگری و مه‌رگ.

+پوچه‌لکردنه‌وه‌ی جموجـــوول و
هه‌ستیاره‌کانی.

*هه‌روه‌ها ئه‌وه‌ی ئه‌ندیشه‌و خه‌یا له‌ی
له‌ده‌ستبدات له‌به‌رتیشکی خۆر یاخود
له‌به‌ر رووناکی چا‌را یا‌ن شه‌وقی ئاودا
هه‌ربه‌و چه‌شنه‌یه.

*وابه‌سته‌بوونی بیرو ئه‌ندیشه‌ به‌سه‌ماو
هه‌له‌په‌رکی به‌لگه‌ی درۆ بوختانه له‌گه‌ڵ
خواردنی ماله‌ی خه‌لکی به‌ناحه‌ق و درۆ
له‌گه‌ڵ خه‌لکی له‌دین و دنیا‌دا.

*قسه‌کردن له‌سه‌ر زوبانی که‌سانیترو
جوولانی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ئاماده‌کردنی
جنۆکه‌و قسه‌ولێدوان له‌سه‌ر زوبانیان
یاخود فتنه‌و شه‌پو خراپه‌.

ئه‌یوب (سه‌لامی خوا‌ی لیبیّت): (ئین
سیرین) ده‌لێت: ئه‌وه‌ی (ئه‌یوب) ببینی
(سه‌لامی خوا‌ی لیبیّت) ئه‌وا له‌نه‌فسی

شوینی ئاوه‌دان و ئاوه‌دانکردنه‌وه‌ی
شوین و جیگه‌ی وێرانه‌و کاول.

*ته‌گه‌ربینی له‌خه‌ودابوه به‌ئه‌ندازیار
ته‌مه‌ندریژده‌بی به‌هۆی درێژی هیواو
به‌ده‌سه‌سته‌تینانی شه‌که‌مه‌ندی و
قه‌رمانه‌رداری و ریگری.

*ده‌گونجیت ببیت به‌ماره‌په‌ر یا‌ن دادوه‌ر
یاخود شاعیرو بوژ.

*ته‌گه‌ر پادشایه‌ک بینی بوه
به‌ئه‌ندازیار له‌سه‌ر زه‌ویدا ده‌بیّت
به‌خواه‌نی بانگه‌وازو نۆرو رینوما‌ییکراو
ده‌بیّت له‌وه‌ی ده‌یکات.

*هه‌روه‌ها ببینی ئه‌ندازیار به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر ده‌وله‌مه‌ندی دوا‌ی هه‌ژاری و
له‌شماغی دوا‌ی نه‌خۆشی.

ئه‌ندیشه‌و خه‌یا له‌ی مروڤ له‌به‌ر روژدا:
له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر دنیا و ئال و
والابوونی، له‌گه‌ڵ جیاوازی حال و با‌ری
دانیشه‌توانی.

*ده‌گونجیت ببینی ئه‌وه له‌خه‌ودا
به‌لگه‌بیّت له‌سه‌ر:

+ته‌ویه‌و رینوما‌یی.

+یه‌که‌تاپه‌رستی.

لای گه‌وره پیاوان به‌باشه باسی ده‌کریّت.

*ه‌روه‌ها ده‌لّین: بینینی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر به‌لاو نه‌هامه‌تی و تا‌کو ته‌نیایی و مژده به‌سه‌ربه‌زری و پاداشت.

*نه‌گه‌ر ژنیک له‌خه‌ودا (ئه‌یوب) ی بینیی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر دزینی مال‌و دارایی و به‌ده‌رکه‌وتنی حال‌و باری و ده‌ره‌نجامی به‌خیرو باشه کوتایی دیت. *نه‌گه‌ر نه‌خۆشیک بینیی ده‌مریت و په‌روه‌ردگار به‌زه‌یی پیدا دیت‌ه‌وه چونکه ناوی به‌زه‌یی له‌خۆ گرت‌وه.

ئ‌ی

ئ‌یحرام به‌ستن: (نابلسی) ده‌لّیت: ئ‌یحرام به‌ستن بۆ چه‌ج یان عه‌مه‌ره له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر جیا‌بو‌نه‌وه‌ی هاوسه‌ردار، خۆنه‌گه‌ر نه‌خۆش‌بوو ده‌مریت و له‌جلو به‌رگی دو‌وراو بی‌به‌ش ده‌بیّت، نه‌گه‌ر شه‌ره‌نگیزو خراپه‌کاری‌وو لیده‌پریت بۆ چه‌رام به‌تایبه‌ت نه‌گه‌ر له‌کات و واده‌ی چه‌جدا نه‌بوو، یان ره‌نگی ئ‌یحرامه‌که‌شی ره‌ش بوو یا عه‌وره‌تی تّییدا به‌ده‌رکه‌وت.

خۆی و مال‌و مندالی تالی ده‌چیژی، پاشان خوداوه‌ند پاداشتی ده‌داته‌وه به‌زیاتر له‌وه‌ی له‌ده‌ستیداوه به‌پّی ئایه‌تی ﴿وَوَكُنَّا لَكَ أَهْلًا وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ﴾ (ص: ۴۳).

(نابلسی) ده‌لّیت: بینینی (ئه‌یوب) (سه‌لامی خۆی لّیبت) به‌لگه‌یه له‌سه‌ر به‌لاو نه‌هامه‌تی و له‌ده‌ستدانی خا‌وو‌خیزان و مال‌و دارایی و به‌خشینی ئارامی و دانبه‌خۆداگرتن له‌سه‌ری. *ده‌گونجیت بینینی به‌لگه‌بیّت له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی له‌ده‌ستی ده‌رده‌چیت له‌مال‌و منال.

*ده‌گونجیت خه‌وین سویند بخوات و پّیویستی به‌زاناو شاره‌زایه‌که هه‌بیّت پرسیا‌ری لّیبات.

*نه‌گه‌ر خه‌وین نه‌خۆش‌بوو چا‌که‌ده‌بیته‌وه و ده‌ردو نه‌خۆشی له‌کۆل ده‌بیته‌وه یان ده‌گات به‌ویست و ئا‌واته‌کانی و دوعای گیرا ده‌بیّت.

*ئه‌وه‌ی جل‌وبه‌رگی ئه‌و بی‌خۆشیت به‌لاو نه‌هامه‌تی رووی تّیده‌کات و ده‌ردو نه‌خۆشی ده‌گریّت پاشان هه‌موو ئه‌و نه‌هامه‌تی و نه‌خۆشیانه ده‌په‌ویته‌وه و

بینی سیاستمه داری و ره وانبیژئی
پیده به خشری، ههروهه و تراوه:
مزگه وت دروستده کات یان داده نری
به سه ره رشتیاری به پیئی ثایه تی: ﴿وَإِذْ
يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ
وَإِسْمَاعِيلُ﴾ (البقرة: ۱۲۷).

وتراویشه: نه وهی (نیسماعیل) ببینی
نارچه تی له باوکیه وه پیده کات پاشان
خوداوه ند ئاسانی ده کات له سه ری.
(نابلسی) ده لئیت: نه وهی له خه ودا
ببینی ره وانبیژئی و پله و پایه ی
پیده به خشریت، یان مزگه وت بنیاد
ده نی.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سه ر
نه وهی مرقیك په یمانیکی راستی پی
یدات.

ئیفلیجی: (نابلسی) ده لئیت: نه گهر
بینی هه ردو ده سستی تووشی ئیفلیجی
هاتوون گوناھتیکی گه ووه مه زن
نه تجماده دات، نه گهر ده سستی راستی
تووشی ئیفلیجی هاتبوو له که سیک
بیئاوانده دات و سستم له لاوازو
زه بوونی کده کات، نه گهر ده سستی چه پی
تووشی ئیفلیجی هات براو خوشکی
ده مرئ.

* نه گهر په نجی شه هاده ی وشکبوو
کوړه که ی ده پیکی و، نه گهر په نجی
ناوه راستی وشکبوو خوشکی
ده پیکی و نه گهر په نجی شه هاده یوو
کچه که ی ده پیکی و نه گهر په نجی
گه ووه یوو دایک و خانه واده که یه تی.

* ههروهه ده لئین: گفتو به لا له ده سستا
به لگه یه له سه ر روودانی گرفت له نیتوان
براداو په نجه کانیش براو کوپن.

* ههروهه نه گهر بینی ده سستی راستی
تووشی ئیفلیجی هاتوه برژیوی
په کیده که ویت و ده وه سستی.

ئینجیل: هه رکه سیك له موسولمانان
ببینی ئینجیلیکی به ده سسته وه یه
گوشه گیرو یه کلای ده بیت وه بو
به ندایه تی و په ریژ ده کات له دنیا و روو
له زوهدو ته نیایی ده کات.

* نه گهر پادشاه و ده سسته لانداریوو
زالده بیت به سه ر دوژمنه کانیدا.

* ده گونجیت بینینی ئینجیل به لگه بیت
له سه ر دروو بوختانکردن بو ژنی
میرددار.

* ده گونجیت له شه رو پیکدا داندان زالبیت
نه گهر دادوهر بیت، خو نه گهر

ئیسکگرته‌وه: (نابلسی) ده‌لئیت:
نزیکییه له‌هه‌ژاران‌وه به‌لیبوردیه‌ی و
به‌رزکردنه‌وه‌ی پله‌وپایه‌ی و ملکه‌چی بۆ
خاوه‌ن شکۆ.

ئیسکگره‌وه (پزیشکی ئیسک و جومگه):
(ئین سیرین) ده‌لئیت: فه‌رمان‌په‌وایه‌کی
خاوه‌ن پيشه‌یه‌ی و حق و ماف
رێکده‌خات و دادوهر جێگیرده‌کات و خێر
له‌سه‌ر ده‌ستیدا جێگیرده‌بێت.

*ته‌گه‌ریینی زامێک له‌گه‌رویدا
هه‌لتۆقی و وه‌ستا له‌سه‌ر
ئیسکگره‌وه‌یه‌ک به‌ئاسن
برینه‌که‌ بکاته‌وه هه‌تا سه‌رجه‌م کیم و
زوخمی لێده‌ربێت، به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر
گه‌واهی‌دان و پاراستنی گه‌ردن و
قه‌رزدا نه‌وه‌و ده‌رووی خێر له‌سه‌ر
ده‌ستی.

*ته‌گه‌ریینی جومگه‌کانی یان
ئیسککه‌کانی له‌یه‌ک جیا‌بوونه‌وه
ئیسکگره‌وه‌یه‌ک به‌یه‌کیه‌وه
نووسانده‌وه بۆی و له‌ش و لاری
ته‌ندروست و ساغبوو به‌لگه‌یه
له‌سه‌رنه‌وه‌ی جل‌وبه‌رگی ده‌بات بۆ
به‌رگدروو.

شاهیدبوو شه‌هاده‌ی درۆ ده‌دات یان
قسه‌ له‌سه‌ر باسو و خواستێک ده‌کات
په‌یوه‌ندی به‌وه‌وه‌ نییه‌، نه‌گه‌ر
نه‌خۆشبوو چاکده‌بێته‌وه.

*هه‌روه‌ها ده‌گونجی‌ت بینینی
به‌لگه‌بێت له‌سه‌ر زانستی نه‌ندازیاری
یاخود فێربوون له‌سه‌ر ده‌ستی زانا‌یان.
*ده‌گونجی‌ت بینینی به‌لگه‌بێت له‌سه‌ر
کتیب یاخود گورانی بێژو وینه‌گر.

ئیره‌یی بردن: (ئین سیرین) ده‌لئیت:
ئیره‌یی بردن زیانی ئیره‌یه‌وه
سوودیشه بۆنه‌وه‌ی ئیره‌یی پێده‌به‌ن.
(نابلسی) ده‌لئیت: ئیره‌یی بردن
بۆخاوه‌نه‌که‌ی به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر
هه‌زاری و نه‌داری، ده‌گونجی‌ت
به‌لگه‌بێت له‌سه‌ر سینه‌ پیسی و
خۆبه‌زلزانی و جادوو شه‌پ، بۆ ئیره‌یی
پێ‌راویش زیاد‌بوونی رزق و رۆزییه‌.

ئیسقان: (ئین سیرین) ده‌لئیت: نه‌گه‌ر
بینی بوه به‌ ئیسقان به‌چه‌شنی
له‌ش و لاری له‌شیوه‌ی خه‌لکی زۆر
گه‌وره‌تر‌بوو به‌لگه‌ی مردنیه‌تی.

بۆ يەككە بېيىنى : ﴿ فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ
لُخْمًا ﴾ (المؤمنون: ۱۴).

*ھەر ھە ئىسك بەلگەيە لەسەر
كۆلەكەو سەرچاۋەي مالو دارايى.

*ئىسك بەلگەيە لەسەر كارى مەزنو
گەرە ، ئەۋەي بېي بەخاۋەنى ئىسك
دەبىت بەخاۋەنى ئازەل ياخود دەبىت
بەخاۋەنى مالو خانوو ئازەل يان
دەبىت بەخاۋەنى مالو خانوو چونكە
ئىسك ۋەك بىنا وايە .

*ئىسكى مەۋ بەلگەيە لەسەر ئەو
مالو دارايىيەي حال وبارى پىدەچىت
بەپىۋە ۋەك ئازەل و كشتوكالو ھەموو
ھۆكارىكى بۆيۈي .

*ھەر ھە بەلگەيە لەسەر ئەو بىنايەي
مالو سامانى پى بەرزەبىتەۋە لەگەل
ئەۋەي مەۋ پىدەچىت بەپىۋە ۋەك
ھاۋسەرو مندالو ئازەل و...

*ئەگەر ئىسك لەخەۋدا شكا ياخود
رەشداگىرسا ، ئەۋەي بەلگەيە لەسەري
دەمرى ئەگەر نەخۆشبوو بەلام ئەگەر
لەشساغبوو نامرىت .

*دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر
بەمەزنگرتن ، ئەگەر ئىسكەكەي زىربوو

*ئەگەر لەدەستى راستدابوو
ئىسكگەرەۋە كارى لەسەر كىر پىاۋىك
بەچاكەي ناچارىدەكات ، ئەگەر
لەقاجىدابوو يان لەقاجىكدا لىكداۋەي
بەۋ چەشەنەيە مەگەر خاۋەن ئازەل يان
ئوتومبىل بىت ئەجا دەگونجىت
رووداۋىك بىت بەسەريا .

(ئابلىسى) دەلىت : بىيىنى لەخەۋدا
بەلگەيە لەسەر بەمەزن دانان و
ھەنگاونان .

*ھەر ھە بىيىنى بەلگەيە لەسەر :

+ غەم ۋەپەژارە .

+ ئەندازيار .

+ ساختمان .

+ بەخشندە بۆ ھەژاران .

*ئەگەر لەخەۋدا چارەسەرى كىر
يارمەتى ستەمكاران دەدات لەسەر
ستەمكەيان .

*ھەر ھە بىيىنى ئىسكگەرەۋە بەلگەيە
لەسەر ئەۋەي خىر لەسەر دەستى ئەۋدا
روودەدات .

*ئىسكى ئازەل و مەۋ : لەخەۋدا مالو
داريىيە كەدەدرىتەپال ئەۋەي ئىسكى
دراۋەتەپالو بەلگەيە لەسەر داپۆشەين

ئىش و ئازار: (ئىبن سىرىن) دەلىت:
ئىش و ئازار پەشىمانىيە و نەوھى
لەگوناه و تاوان.

*مەرۇھە دەلىن: ئەگەر بىنى
پشوویداوھ ماندوو دەبىت و ماندوويوون و
هياكى و پشودانە.

(نابلسى) دەلىت: ئەگەر ددانىكى ئىش و
زانى تىابوو گوىى لەگوتەيەكى
نارىكەدەبىت لەكەسىكى نرىكى و
ددانەكە دەدرىت پال خراپى مامەلە
هەتا سكالو شكاتى لىدروست دەبىت ،
دەگونجىت ئازارى گەردن و مل
بەلگەبىت لەسەر ئەوھى ناپاكى لەگەل
ئەسپەردەو ئەمانەتكرودەو بەجىتى
ناھىتت تا سزاو خەشمى خوايى بەسەرا
دا دەبەزى.

*ئىش و ئازارى سك بەلگەيە
لەسەرئەوھى مال و سامانى
لەسەربېچىدا بەگەرخستەو پەشىمانە
لىتى.

*مەرۇھە دەلىن: ئىش و ئازارى سك
بەلگەيە لەسەر تەندروستى خزم و
كەس و كارو خانەوادە.

يان گەورەبوو بەلگەيە لەسەر بەمەزن
زانىنى خاوەنەكەى.

*بىنىنى ئىسقان بەلگەيە لەسەر
خراپى بۆچوون.

*بىنىنى ئىسك بەتەنيا بەلگەيە لەسەر
جلوبەركى نوئ.

*دەگونجىت بىنىنى ئىسقان بەلگەبىت
لەسەر كۆكرەنەوھى داروپەردووى و
بىناو ساختمان.

*دەگونجىت بىنىنى ئىسقان بەلگەبىت
لەسەر دەرختىنى نەينى و ئاگاداربوون
لەكاروبارى پەنھان و نەينى.

*ئەگەر ئىسقانى بوو بەئاسن لەخەودا
نەخۆشەيەكى گەورە دەگرى يان زۆر
بەلاو نەمامەتى رووى تىدەكات و
ئارامدەگرى لەسەرى.

*ئەگەر ئىسقانى لە(عاج)بوو بەلگەيە
لەسەر پىپوونى لەحەرام.

*دەگونجىت ئىسقان بەلگەبىت
لەسەردارو درەختى بەردار چونكە
تويكلى مەيەو بەروبومەكەشى مەوؤ
سوودى لىوھەردەگرى.

*مەرۇھە ئىسقان بەلگەيە لەسەر لەش
ساغى و نەخۆشى.

* نیش و ئازاری ناوک به‌لگه‌یه
له‌سه‌رنه‌وه‌ی به‌خرابی مامه‌له له‌گه‌ل
هاوسه‌ره‌که‌ی ده‌کات.

* نیش و ئازاری دل به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
خرابی نه‌یتی له‌کاروباری ئاینه‌که‌ی.

* هه‌روه‌ها نیش و ئازاری جگه‌ر به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر خرابی له‌گه‌ل کوپدا.

* نیش و ئازاری سپل به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
خرابی مال و سامان که‌وا ژین و بژیوی
مال و خانه‌واده‌ی پێوه‌یه، نه‌گه‌ر نیش و
ئازاری زیادیکرد تا له‌لیواری مه‌رگ
نزیکبوه‌وه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر رویشتنی
تاین.

* نیش و ئازاری گورچيله به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
نزیکبونه‌وه‌ی چاره‌نوس و نه‌جه‌ل
چونکه گورچيله وه‌ك روح وایه.

* نیش و ئازاری پشت به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
مردنی براکه‌ی، هه‌روه‌ها ده‌لێن:
نیش و ئازاری پشت لیكدانه‌وه‌ی
ده‌گه‌رپته‌وه بۆ نه‌وه‌ی په‌ناو پشتگیری
پیاوه له‌كوپو باوك و سه‌رۆك و هاوپی،
نه‌گه‌ر پشتی چه‌مابویه‌وه به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر هه‌ژاری و پیری.

* نیش و ئازاری قاچ به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
رویشتن له‌گوێپایه‌لی په‌روه‌ردگادا،
گوێراویشه: نیش و ئازاری قاچ به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر زۆری مال و سامان.

* نیش و ئازاری ئامرازی نێرینه به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر خرابیوون له‌گه‌ل نه‌ته‌وه‌و
کۆمه‌لێك که‌وا به‌خرابه‌ی باسیده‌که‌ن و
دوعا و نزی لێده‌که‌ن.

ئێواره (سه‌ره‌تای شه‌و): (نابلسی)
ده‌لێت: له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
ده‌ستپێن و درۆو سه‌ره‌لدانی فتنه‌و
له‌خۆباییوون به‌پیتی ئایه‌تی: ﴿وَجَاءُوا
أَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ﴾ (یونس: ۱۶).

* ده‌گونجێت بێنینی ئێواره له‌خه‌ودا
به‌لگه‌بێت له‌سه‌ر یاد و زیکری خوا
به‌پیتی ئایه‌تی: ﴿وَسَيُخَیِّمُ بِحَمْدِ رَبِّكَ
بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ﴾ (غافر: ۵۵).

بی

با

باپیر: (نابلسی) ده‌لَیت: نه‌گەر له‌خه‌ودا بینی بوه به‌باپیر ته‌مه‌نی درێژ ده‌بیته و پله‌وپایه‌ی به‌ر زده‌بیته‌وه، باپیریش له‌خه‌ودا له‌جی باوکه، لیکنانه‌وه‌ی وه‌ک نه‌وه‌یه که له‌باوکدا باسکراوه، ده‌گونجیت باپیری بمریت له‌خه‌ودا و نه‌مه‌ش لاوازکردنی هه‌ولۆ تیکۆشانیه‌تی.

باتیکه‌ر: (نابلسی) ده‌لَیت: له‌خه‌ودا وه‌زیره چونکه ئاگر ده‌سته‌لات، بینینی باتیکه‌ر به‌لگه‌یه له‌سه‌ر: +زیندوکردنه‌وه‌ی یادو باسو چاره‌سه‌ر بۆ نه‌خۆش.

+گه‌رانی رزقو رۆزییه.
+بۆ ژنی دووگیان منداڵی نێزینه.
باج کۆکردنه‌وه: (نابلسی) ده‌لَیت: باج کۆکردنه‌وه له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر به‌زۆر زه‌کاتدان، نه‌گەر خۆی باجگریو ده‌گونجیت به‌لگه‌بیته له‌سه‌ر

به‌رزبونه‌وه‌ی پله‌وپایه‌ی یاخود هۆکاریک بیته مۆله‌تی تایبه‌ت و گشتی پێوه‌ریگریته وه‌ک هه‌مام و هاوچه‌شنی نه‌وه.

باجگر: (نابلسی) ده‌لَیت: بینینی باجگر به‌لگه‌یه له‌سه‌ر قه‌رزدانه‌وه‌و پۆلیسو نوێنه‌رو قسه‌هه‌لگرو نه‌مانه‌تپاریز. هه‌روه‌ها ده‌لَیت: له‌خه‌ودا پیاویکه خۆی هه‌لده‌قورتینی له‌مال و سامانی که‌سانی دیکه‌دا.

*بینینی باجگر به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ته‌نگه‌شه‌و ناخۆشی و خراپه‌و نه‌وه‌ی خوداوه‌ند گوناھی پێده‌سپێته‌وه.

باخ(بیستان): (ئین سیرین) ده‌لَیت: باخو بیستان به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ژن چونکه ئاو ده‌دریت و دووگیان ده‌بیته و منداڵی ده‌بیته.

*نه‌گەر باخه‌که ژنبوو کوپو مال و دارایی و به‌روبوومه.

له به هه شت و نازو نیعمه تدایه ، نه گهر
نه خوشبوو ده مریت و رووبه باخ و
بیستانی نادیار ده چیت ، نه گهر
جه نگاهه رو تیکوشه ربوو شه هیدی
به ده ست ده هینیت به تاییت
له خه وه که یدا ژنیکسی بینوی و
بانگیده کردو شیری خوارده وه یان
هه نگین له رووباره کانی و ،
به رووبومه که شوی له و به رووبومانه
نه ده چوو که دیبوی ، نه گهر به وچه شنه
نه بوو و خه ونه که ی به لکه نه بوو له سهر
شه هیدبون ته ماشای حال و باری
ده کریت و نه گهر ره بن بوو ژن
ده هینیت و ده چیت له لای و جوته بییت
له گه لی و نه و خوشیه ده بینیت
که له باخه که دا دیبوی و به پتی
خه وه که ی خیر و شه پ ده بینی .

* نه گهر خه وه که ی له کوتایی رۆژگارو
کاتی گه لاهه لوه رین و نه مانی
به رووبومدا بوو هه ژاری و حالی نابهجی
رووی تیده کات و ته ندروستی روو
له خراپه بییت .

* نه گهر له سه ره تایی رۆژو کاتی
به رووبوم و به ره مهیتاناندا بوو
به پینچه وانهی حالی پیشوه وه ده بییت .

* نه گهر یه کیك نه وه ی بینی که ژنیکسی
هه بوو دلی به جوانی و ماله که یا چوبوو

* باخی نادیاریش به لگه یه له سهر
قورثانی پیروژ ، چونکه وه ک بیستان
وایه له دیدی بینه ردا به رده وام
له به رووبومه که ی سود و ده رده گری .

* ده گونجیت باخی نادیار به لگه بییت
له سهر به هه شت و خوشیه کانی چونکه
عه ره ب به به هه شت ناوی ده بات و
هه روه ها په روه ردگار به وچه شنه
ناویده بات به نایه تی : ﴿يَوْمَ اُخْرَكُمْ
اَنْ تَكُوْنَ لَكُمْ جَنَّتٌ مِّنْ نَّجِيلٍ وَّاَعْنَابٍ
تُجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ﴾
(البقرة: ۲۶۶).

* ده گونجیت باخ و بیستان به لگه بییت
له سهر بازار یان به لگه بییت له سهر مالی
شایی ، داره که ی سود و
به رووبومه که شوی خوارده که یه تی .

* ده گونجیت به لگه بییت له سهر هه موو
شوین و جیگه و ناژه لیک سودی
لیوه ربگری وه ک حانوت و خان و هه مام ،
چونکه داری نیویاخ وه ک گرییه ک وایه
بو خاوه نه که ی یان خزمه تکار له گه ل
ناژه لی جۆراو جۆری خاوه ندار .

* ده گونجیت باخ به لگه بییت له سهر مالی
زاناو فه رمانه وای ریکخه ری نیوان
سه رجه م خه لکی .

* نه وه ی له باخی کدا بوو ته ماشای حال و
خه وه که ی ده کری نه گهر مردوبوو

دەچىتە لای ژنىك ئەگەر باخكە نادىاربوو، ۋەگەرنا دەچىتە لای ژنەكەى بەچەشنى حەرام ۋەك ئەۋەى لەۋاۋە بچىتە لای يان لەكاتى عادەى مانگانە يان دواى تەلاق خواردن ۋەكەوتنى سۆيىنەكەى.

* ھەرۋەھا دەلەين: باخ و مېۋو باخچە برىتئىيە لەداۋاى لىخۆشبوون، باخچەش ھاسەرى پىاۋە بەپىى جوانى مېۋەكانى ۋە بەھىزيان لەگەل بەروبوم و ناۋاخيان، زىرى ۋەرقى لاسكەكانىش قەلەۋىيە ۋە درىژى تەمەنيانە ۋە فراۋانىشى گوشادى دنيايە، ئەگەر بىنى مېۋىك بەرى نۆر گرتوۋە دنيا ئاۋەلاۋ فراۋان دەبىت، ئەۋەشى بىنى ئاۋدىرى باخكەى دەكات دەچىتە لای خىزانەكەى.

* ئەۋەى دەچىتە باخىكى نادىارو دەبىنى گەلاكانى ھەلۋەريۋە خەمپەژارە روۋى تىدەكات، ئەۋەى باخكەى بەۋشكېۋى دەبىنىت خۆى لەچۈنەلەى ژنەكەى دەپارئىزىت.

(نابلسى) دەلەيت: باخ لەخەۋدا داۋاى لىخۆشبوونە، لىخۆشبوونىش باخە، ئەۋەى بىنى ئاۋدىرى باخكەى دەكا دەچىتە لای ژنەكەى، ئەگەر باخكەى بەۋشكېۋى بىنى ژنەكەى گوشەگىرە

بەپىى ئەۋ دوۋ وادەۋكاتەى پېشوو ھەلەدەسەنگىنى لەگەل گوتەۋ ئاۋخواردن ۋە خواردنى بەروبوم ۋە جوت بوون لەگەلەدا.

* ئەگەر يەككە باخىكى دىۋ كارى لای ھەرمانزەۋابوو بەلگەيە لەسەر دواىى كاروبارەكەى ۋە بېبەشبوونى لەمافى. ئەۋ بەروبومەشى دەچىتەۋە لەخەۋدا بەلگەيە لەسەر خىر يان شەپ بەپىى لىكدانەۋەى بەروبوم.

* ئەۋەشى خۆى بىنى لەگەل كۆمەلىكدا كەۋاۋەشى بن لەبازارو پىشەكەيدا ئەۋ باخە بازارەكەيانەۋ بەلگەيە لەسەر دوۋوۋى ۋە بازار ساردى بەھەردوۋكاتەكە.

* ھەرۋەھا ئەگەر خىرو شەپى تىا بەدىكر دەگەپتەۋە بۆ خۆى مەگەر ئەۋە بەدىككات كرىگرتەيەك يان خزمەتكارىك مىزى تىا بكات ياخود ئاۋى بداتى لەسەرچاۋەى يەككىتەر يا بىرى يەككىتەر ئەۋكاتە پىاۋىكە ناپاكى لەگەل دەكات لەخانەۋادەكەيدا دەستى لەگەل ھاسەرەكەيدا تىكەلكردوۋە.

* ئەگەر خۆى بکەربوو لەۋباخەداۋ مىزەكەى خوينبىۋو ياخود لەدەريايەكىتەرۋە ئاۋى لەبەر دەپۆى

* ده گونجیت باخ به لگه بیت له سر
 شوینی بانگکردنی میوانه کانی ناھنگی
 ژنھینان که تئیدا خواردنی جوراو جور
 دروست ده کریت یاخود به لگه بیت
 له سر مائی فرمانپره واهه تئیدا
 سهر یازو نه فسه ری پله جوراو جور
 کزده بنه وه.

باخچه (باخ): (ئین سیرین) ده لیت:
 باخچه کی نادیری ناوازه که واهه
 به هه میسه سهوز ناوژده ده کری
 به لگه به له سر نیسلام به هوی شه وقو
 پرشنگیه وه، پیغه مبری خوا (ﷺ) به م
 چه شنه لیکیدلوه ته وه، ده گونجیت
 له نیسلامدا به لگه بیت له سر هه موو
 شوینیکی خوش و چاک و جیگه به ک
 دوعاگزی پهره ردگاری تیدا
 نه نجامبدات وه ک گلکوی پیغه مبر
 (ﷺ) و نه لقی زیکر وادی خولو شوینی
 پیاوچاگان به هوی فرمانیشتی
 پیغه مبر (ﷺ) که ده فهرمویت: "له نیوان
 گوپی من ووانگه که مدا به کیک
 له باخچه کانی به هه شت هه به یاخود
 چالیک له چاله کانی دۆزه خ."

* ده گونجیت باخچه به لگه بیت له سر:

+ قورنان.

+ هه موو کتیبیک دانایی و زانایی
 تیدابیت، نه مهش له و ته وه هاتوه

له شه وه که ی، خۆنه گهر باخه که ی
 به کیکی تر ناویدا نه و ناویدره خیانهت و
 ناپاکی له لگه لده کات ده رباره ی
 ژنه که ی، نه وه شی روو له باخیکی نادیار
 بکات و ببینی گه لا کانی هه لوه ریون
 خه م و په ژاره رووی تیده کات.

* نه وه ی له خه ودا روویکاته باخیک و
 چوونه که ی له کاتی به رووومدا بیت
 به لگه به له سر خیره رزق و کرداری
 چاکه وو ژنھینان و منال، به لام نه گهر
 چوونه که ی له کاتی به روووما نه بوو
 کاتیکیبوو گه لا ده وه ری به لگه به له سر
 به ده رخستنی حال و بارو قهرزاری و
 ته لاقدانی ژن و له ده ستدانی منال،
 نه گهر نه وه ی روویکردبووه باخه که
 مردوبوو له به هه شتدلیه، نه گهر به سر
 زیندوبوو ده گونجیت سته مکار بیت و
 ئاینی لاوازو سستبیت و متمانه ی
 پینه کری، نه گهر ده سته لاتی به سر
 باخه که دا شکا پله و پایه و شکومه قدی
 به ده سته ده هینیت، وه گهر نا
 زیاده پره و ده بیت.

* ده گونجیت چوونه ناو باخ به لگه بیت
 له سر ژن و منال و مال و دارایی و
 خوشگوزهرانی و ره وانه وه ی خه م و
 په ژاره.

که ده لیت: "کتیب باخچی دانایان و گهشتی زانایان".

* ده گونجیت باخچه به لگه بیت له سهر به هشت، نه وهی له باخچه یه ک بجیته دهر وه بۆ ژۆنگیک یاخود زه وییه کی رهش یا سوتماککراو یان زه وییه کی پر له دوو پشک و مار یان خۆله میتش و زبل یان که وتنه نیوده ریاوه ته ماشای حال و یاریده کری نه گهر مردوو بوو له بری به ههشت دۆزه خسی پیده به خشری و له بری نازو نیعمهت سزاو خهشم و قین، نه گهر موسولمانیکی زیندوو به دیکرا به دهرده که وی له ئیسلام به بیباوه پی بیده یاخود به گونا می گهره و گران.

* نه گهر یه کیک خۆی له باخچه یه کدا به دیکردو سه وزه و به رو بوومی ده خوارد یاخود کۆیده کرده وه نه گهر له رۆژانی (حهج) دابوو یان بانگبژی تیدا بوو نه وه (حهج) ه، نه گهر له (مه ککه) بوو ئومیده وار بوو زیاره تی گۆپی پیغه مبه ر بکات بۆی به دی دیت و زیاره تی گۆپی پیغه مبه ر (ﷺ) ده کات، سه رباری نه وه ش چی کۆده کاته وه و ده یخوات پاداشته بۆی.

* نه گهر بیباوه ریک نه وهی بینی نه وه موسولمانده بیت و سینه ی ئاوه لاو

فراوانده بیت بۆ وه رگرتنی ئیسلام، نه گهر گونا هبار بوو ته و به ده کات و پاشگه زده بیت وه، نه گهر زانسته روه رو قورئان خوینبوو به نه ندازه ی خواردن و کۆکردنه وهی ده بیت، وه گهر نا نه وه پاداشتی کاریکه له رۆژه کی یان شه وه کهیدا ئاماده ییوه وه ک چون بۆ نوێژی ههینی یا نوێژی مردوو نه جامدان یاخود سه ردانی گۆپی پیاو چاکان.

(نابلسی) ده لیت: نه وهی باخچی سه وز ببینیت له خه و داو ناواخی نه زانیت ئیسلام و ئاینه، هه موو سه وزایه کیش له سه رزه ویدا هه ر به و چه شنه یه.

* نه گهر باخچه یه ک ببینی که میك زهره ری پیده گات.

* نه گهر مردویه کی بینی له باخچه دا خه لاته له به هه شتدا به ده سستی ده میتیت.

* باخچه به لگه یه له سهر :

+ دنیاو جوانکاریه کانی.

+ هاوسه رو مال و سامان.

باخچه ی مال: (نابلسی) ده لیت:

به لگه یه له سهر پاکیزه یی ژن و پیاو به ربه رچدانه وهی گومان و دوودلی له باره ی مال و مندا له وه.

(نابلسی) ده لیت: نه گه رانه ویله ی
باده دا فره منی جیه جیده کری، نه گه
نه وه ی لولیده کرد نه ستوربوو به لگه یه
له سه ر سه فره سوو دمه ندبوون.

* نه گه ر بادانه که بوی ناسانبوو
سه فره که ی ناسانده بی.

* نه گه ر بینی ریشی باده دات و ده ی کات
به پت به رتیل وهرده گری یان گه واهی
به تال و پوچه لده دات.

* ده گونجیت په تبادان به لگه بیت له سه ر
به ستنی کاروبار یان شه ریکایه تی
یاخود هاوسه رگری.

باران: (نیلین سیرین) ده لیت: باران
به لگه یه له سه ر سوزو به زه یی خوایی و
ناین و ده رووی خیری، هه روه ها
به لگه یه له سه ر قورئان و دانایی، چونکه
باران بژیوی زینده وهران و ژيانده وه ی
زه وی تیدایه ، له گه ل له ده سندان و
تیاچوونی خه لکی و ئاژه ل و
زینده وهران.

* هه روه ها به لگه یه له سه ر فره پیت و
خوشحالی و هه رزانی و ده وله مهندي ،
چونکه هؤکاری نه وه یه .

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
کاره سات و رووداو له ناسمانه وه وه ک
کولله یان سه رماو ره شه با به تاییه ت
نه گه ر ناگری له گه لبوو یاخود ئاوه که ی

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
چرووکی و ریگری داواکار له زانیاری و
هاوکاری.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر نه وه
کرداران ه ی به په نهان و نه ینی نه نجام
ده دریت و و هیچ که س نایزانی وه ک
رؤوو شه ونویژ.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
خواناسی و یادو زیگری په روه ردگارو
پیروزکردنی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
هاوسه رگری له گه ل خزم و که س وکاردا.
* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
شیتبونی نه وه ی له مالدایه یاخود
غهرامه و خهرجی.

باخه وان: (نابلسی) ده لیت: باخه وان
له خه ودا پیاویکه بانگه وازی خه لکی
ده کات بۆ لای ژنان و خوشویستنیان،
بینینی باخه وانیش به لگه یه له سه ر
نه وه ی هه لده ستیت به به پیوه بردنی
کاروباری قوتاخانه و مزگه وت و
که نیسه و له شایی و خوشی و رزق و رۆزی
سوود ده بیني.

بادان (سوولکردن): (نیلین سیرین)
ده لیت: نه گه ر له خه ودا بینی په تیک
باده دات یان ده یئالینیت له خویه وه
یاخود له شتیکه وه ده یئالینی
سه فره ده کات.

*نه گەر له ژيړ سته م و ژورداري و نه خوښيدابوون د هروويان ليدنه كړيته وه به مەرچيک باران له وکاته دا به سوو دييت، نه گەر به زيانبوو يا خود به ردي تيدابوو نه و حاله ي تيدان پتر ده بئ به نه نذازه ي هي زى بارانه که ، نه گەر هه رنمه بارانيکبوو سووک و ناسانه .

*نه گەر خو ي له نيوباراندا بيني يا خود گه مارو درابوو له ژيړ سه ريانيدکا يان ديواري، زيان به قسه و نازاردان روو تيدده کات.

*نه گەر به بارانه که خو ي شت به هو ي له شگراني و دهم وچاوي بينايي بو ده گه پيټه و نه گەر بيټاو ه پبوو موسولمانده بيټ ، نه گەر گونا ه باربوو ته و به ده کات، نه گەر هه ژار بوو خوداو ه ند ده وله مه نديده کات ، نه گەر خوازياري پيداوي سستيه کبوو لاي ده سته لاتدار به ده ستي ده هيټيټ .

*هه موويارانيک جوړه که ي باش بيټ باشو به پيټچه وانه شه وه .

* (نمين سيرين) ده لټيټ : له قورئاندا له کاتي باسي باراندا باسي ده روو ي خيرنه کراوه به لکو غه م و په ژاره يه ک وه ک ثايه تي : ﴿وَامْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطْرًا﴾ (الاعراف: ٨٤) و ﴿وَامْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حَبًّا﴾ (الحجر: ٧٤) نه گەر بارانه که

گه رمبوو چونکه خوداو ه ند له قورئاندا گوزارشتي له وه کړدوه که و اچي به سه ر نه ته وه کاني تر دا هيټاو ه له سزاو خه شمي به باران و ده فه رمويټ : ﴿وَامْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطْرًا ، فَسَاءَ مَطْرُ الْمُكَذِّبِينَ﴾ (الشعراء: ١٧٣).

*هه گونجيت به لگه بيټ له سه ر فتنه و ناشوب و خويټي رڅاو به تاييه ت نه گەر ناوه که ي خوينبوو .

*هه گونجيت به لگه بيټ له سه ر نه خوښي گه پي و ناو له نه گەر له کاتي خو يدا نه بوو يا خود کاتي زه ره ريبوو .

*هه گونجيت به لگه بيټ له سه ر نه وه ي دابه زيوه به سه ر ده سته لاتداردا له سزاو خه شم و زه وه نه گەر له بري باران مارياري .

*هه گونجيت به لگه بيټ له سه ر چاره سه رو ريگري و پشوو بو موسا فيرو گه شتياران و پيشه وه ران، هه رکه سيک کاريک نه نجام بدات له ژيړ هه وايه کي دياردا، خوداو ه ند ده فه رمويټ : ﴿اِنْ كَانَ بِكُمْ اَذًى مِنْ مَطَرٍ﴾ .

*نه گەر بارانيکي گشتي ببيني له ولا تداو خه لکي له نا په حه تيدان فه رپويټ و به ره که ت ده پڅي به سه ريانداو هه رزاني بلاوده بيټه وه .

په ژاره ی خانه واده کس یان غم و
په ژاره یه ک روو له خه وینه ر ده کات
به هوی له ده ستدانی که سینیکی
نازیزه وه .

* نه گه ر بارانه که گشتی و به زیان بوو
وه ک نه وه ی ناسمان خوین ببارینی یان
به رد نه وکات به لگه یه له سه ر گونا هو
تاوان ، نه گه ر خه وینه ر له سه فیه ردا بوو
ده گونجیت سه فیه رده کس ی بوه ستی .

* ده گونجیت بارانیکي به زیان
له شوینیکي تاییه تدا به لگه بیت له سه ر
دزی وکه م و کوپی له کی شانده دا یا خود
بوونی خالی چوونیه ک له گه ل گه له کس ی
(لوط) دا .

* ده گونجیت بارانی به سوود به لگه بیت
له سه ر فریا که وتنی زور بوه اتوو .

* باران کاروان و قافله ی حوشره ،
هه روه ک چون کاروانی حوشره بارانه .

* نه گه ربینی ناسمان بارانی بارانده وه
له هه موو لایه که وه باران باری خه لکی
فراوانی و خوشحالی دیت به سه ریاند او
سه رچاوه ناوه کان ده ته قن .

* نه گه ر بارانیکي گشتی بیني
کاروباریکی مردوی بۆ زیندوو
ده بیت هوه و خیر و فیه ر نیعمه تی
ده ستگیر ده بیت ، نه گه ر غه مباربوو
یا خود قه رزار ده روی خیری
لیده کریته وه .

ناوړه ده نه کرا ده روی خیره بۆ
سه رجه م خه لکی به پتی ثایه تی ﴿وَنَزَّلْنَا
مِنْ السَّمَاءِ مَاءً مَّبَارَكًا﴾ (ق: ۹۰) .

* هه ندیکه دلتین : باران به لگه یه له سه ر
قافله و کاروانی دوا به دوی حوشره ،
هه روه ک چون کاروانی حوشره به لگه یه
له سه ر باران .

* نه گه ربینی ناسمان شمشیری باراندا
خودا وه ند خه لکی تاقیده کاته وه
به دمه قاله و ناژاوه .

* نه گه ر له ناسمانه وه کاله ک باری
خه لکی نه خور شده که ون .

* نه گه ر به بی هه ر بارانباری خراپ
نییه چونکه باران له ناسمانه وه
ده باریت .

* هه روه ها ده لیتین : ده روی خیره
له لایه که وه چاوه پینه کراوه .

(نابلسی) ده لیت : له خه ودا نه گه ر زیانی
نه بوو خیر و رزق و روزی و ره حمه ته .

* ده گونجیت باران به لگه بیت له سه ر
ژیانی نه وه ی ترسی هیه له مروؤ و
زه وی .

* ده گونجیت باران به لگه بیت له سه ر
به جیهینانی نه وه ی مروؤ به لیتنی
پیده دات .

* نه گه ر بارانه که تاییه تبوو به شوینیکي
دیاریکراو به لگه یه له سه ر غم و

بارانیپوش (مشه‌مای باران): (نابلسی)
ده‌لئیت: ناویکی باشه چونکه
له‌فراوانترین جل‌وبه‌رگه.

* بۆ بازرگان پیا‌هه‌ل‌دانه‌و ستایشه.

* نه‌گه‌ر له‌لۆکه‌بوو له‌خوار مشه‌ماوه‌یه.

* نه‌گه‌ر له‌ئاو‌ریش‌مبوو دنیا‌یه به‌بی
ناین.

* نه‌گه‌ر له‌که‌تان‌بوو له‌خوار لۆکه‌وه‌یه.

* نه‌گه‌ر به‌ته‌نیا پۆشی هه‌ژار
ده‌که‌و‌یت و پیا‌وی‌ک ده‌بی‌ت له‌نیو
خه‌ل‌کیدا به‌پیا‌هه‌ل‌دان و باسی باشه‌و
جوان خۆی ده‌رده‌خات.

بارگیر (یه‌خته): (نابین سیرین) ده‌لئیت:
بارگیر باپیری مرۆفه، نه‌وه‌ی
بارگیره‌که‌ی بیینی له‌خۆل‌دا خۆی
ده‌که‌وزین‌ی یان له‌نیو پشقلدا باپیره‌ی
به‌رزده‌بی‌ته‌وه‌و مال‌و سامانی گه‌شه
ده‌کات.

* هه‌روه‌ها ده‌لئین: بارگیر به‌ل‌گه‌یه
له‌سه‌ر:

+ خزمه‌ت‌کارو به‌رده‌ست.

+ باپیرو به‌خت و رزق و رۆزی.

+ ول‌اخ‌یکی مامناوه‌ندی له‌نیوان نه‌سپ و
گو‌ید‌ریژدا (ه‌یستر).

* بارگیری زه‌رد خه‌م و په‌ژاره‌یه‌و
نه‌وه‌ی که‌وا راهاتوه‌و له‌سه‌ر سواری
نه‌سپ سواری بارگیر بی‌ت پله‌وپایه‌ی

* نه‌گه‌ر بیینی به‌خ‌یرایی و کتوپ‌هات
به‌سه‌ریا رزق و رۆزیه‌کی فراوان و
باش‌ده‌دری‌و له‌هه‌موو ته‌نگه‌شه‌یه‌ک
قوتارده‌بی.

* باران ده‌رووی خ‌یره‌ له‌و ساله‌دا.

* نه‌گه‌ر بارانی له‌ماله‌که‌ی خۆیدا بیینی
به‌ده‌ر له‌خه‌ل‌ک‌یت‌ر خ‌یر‌وسوود و ر‌یز‌ی
ده‌ست‌گیرده‌بی، نه‌گه‌ر له‌سه‌رجه‌م
ول‌ات‌دایینی ل‌یک‌دانه‌وه‌که‌ی بۆ سه‌رجه‌م
خه‌ل‌کی نه‌وشاره‌یه.

* نه‌گه‌ر بارانیکی بیینی له‌هه‌موو
لایه‌که‌وه ده‌باری‌و هه‌مووش‌تی
را‌ده‌مال‌ی‌و داره‌له‌ده‌که‌نی فتنه‌و
تیا‌چوون له‌و شو‌ینه‌دا رووده‌دات
له‌لایه‌ن ده‌سته‌لات‌داره‌وه.

* ده‌گونج‌یت باران له‌مال‌یک‌دا به‌تایبه‌تی
نه‌خۆشی و ده‌ردو به‌لا‌و ئا‌وله‌بی‌ت له‌و
شو‌ینه‌دا.

* نه‌گه‌ر زه‌وی خو‌ینی ل‌یه‌له‌قولا سزایه،
به‌هه‌مان ش‌ی‌وه باران‌یش هه‌روایه،
نه‌گه‌ر بارانه‌که خ‌و‌ین‌بوو یان خا‌ک و
خۆل زو‌لم و سته‌مه له‌ده‌سته‌لات‌داره‌وه.

* نه‌گه‌ر جو‌تیار‌یک بارانی بیینی مژده‌و
فه‌پ‌وپ‌یت‌ه به‌ده‌ستی ده‌ه‌ین‌ی‌ت،
هه‌روه‌ها ده‌لئین: نه‌گه‌ر بارانه‌که
خۆ‌ل‌بوو به‌بی ته‌م‌وم‌ژ فه‌پ‌وپ‌یت‌ه.

*تەوہی سەگىڭ بېينى بازىدەدات
بەسەر بارگىرىڭدا دوزمىڭكى
ئاگرپەرست دواى ژنەكەى دەكەوئىت،
ھەرۈھا ئەگەر مەيمونىڭ بازىدا بەسەر
بارگىرىڭدا جۈولەكەيەك شوئىنى
ژنەكەى دەكەوئىت.

*بارگىرى رەشبۆر دەستەلاتو
فەرمانپەرۋايىيە، ھى رەشيش مالو
دارايى بەرزو شكۆدارە، ئەوہى بېينى
بارگىرىڭى نادىار دىتە شارەكەى
پىاۋىڭكى عەجەمى دىتە ئەوشارەوہ ،
بەچكەى مېينەى بارگىرىش وەك ماين
وايە.

*ھەرۈھا دەگىرپەرۋە ژنىڭ دىت بۆلای
(ئىبن سىرىن) و دەلىت: لەخەودا بېينىم
دووپىاۋ ھاتن بۆلام ويەككىيان
بەسۋارى بارگىرىڭى رەشو ئەوئىر
بەسۋارى بارگىرىڭى رەشبۆرەوہ،
پىاۋى سۋارەى بارگىرە رەشەكە
دارىڭى بەدەستەوہبوو كردى بەسكما
(ئىبن سىرىن) وتى: لەخو بترسەو
ئاگات لەوہبىت كەبەسۋارى رەشەكەوہ
بوو، كەلتىكىش ژنەكە چوہ دەرەوہ
پىاۋىڭك لەئامادەبووان لای (ئىبن
سىرىن) دوايكەوت بېينى دەچىتە
نىۋمالتىڭ ژنىڭكى تىدايەو ئەو ژنە
ھەلدەستىت بەتاۋانباركردنى سۋارەى

دادەبەزى لەلای فەرمانپەرۋاۋ لەژنەكەى
جىادەبىتتەوہو دەستەداتە
رەوشتىزىمى.

*تەوہى سۋوشتى خۆى وابىت سۋارى
گوئىدرىژىتتەو لەخەودا بېينى سۋارى
بارگىر دەبىت پلەوپايەو ناۋنىشانى زۆر
دەبىت.

*دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر
ھاۋسەرگىرى بەئافرەتتىكى خانەدان.

*تەوہى بېينى بارگىرىڭ مل ملانىتى
لەگەلدەكات و ناتۋانى جىگىرىبىت
ژنەكەى زالدەبىت بەسەريا.

*تەوہى بارگىر وتۋىژى لەگەل بكات
مالو دارايىەكى مەزن لەلايەن
ژنەكەيەوہ بەدەست دەھىننىت و
پلەوپايەى بەرزەدەبىتتەوہ.

*تەگەر بېينى بارگىرىڭ دەھىننىت
چاكەيەك لەگەل ھاۋسەرەكەى خۆيدا
دەكات و ئەۋىش سوپاس گوزار نابىت.

*سۋاربۈۋى بارگىرىش بەلگەيە لەسەر
سەفەر.

*تەوہى بېينى بەسۋارى پىشتى
بارگىرىڭكەوہيە سەفەرىڭى دور
دەكەۋىتە بەرى و خىروچاكە لەرىڭەى
ژنەكەيەوہ پى دىگات.

*ئىۋىۋون و بىزىۋى بارگىرىش بەلگەيە
لەسەر خراپەى ژنو داۋىنپىسى.

(نابلسی) ده لیت: به لگه یه له سەر نهینى
کهوا بارمته دانەر ئاگادارى نهینیه ک
ده بى نه گەر بارمته کهى لای مردوویه ک
دانا نهینى خۆى لای یه کیک دادەنى
کهوا پارێزگارى لێده کات.

* ده گونجیت بارمته که بفه وتی به هه مان
شیوه نه گەر بارمته کهى لای ئاژەل
دانا.

* نه گەر بارمته کهى لای یه کیک دانا
شایسته نه بوو وه ک دانانى بارمته لای
یه کیک که له خوار خۆیه وه بیت نه وه
به لگه یه له سەر دانانى نهینى و
بلاو بوونه وهى.

* بارمته به لگه یه له سەر توپه بوونى
بارمته دانەر، نه گەر بینى شتیکی لای
مروفتیک دانا زالده بیت به سەریا چونکه
داوایده کات.

* نه گەر بینى شتیکی لای ژنه کهى داناو
پاراستى دوو گیانده بیت لێى، نه گەر
گه پانديه وه بۆى یاخود گوشتاریکی
نهینى له گەل نه جامداو باسیکرد
منداله کهى جیگیر نابیت.

بارو کوئی مرووف: (نابلسی) ده لیت:
نه گەر بارو کوژ له خه ودا قورسبوو
به لگه یه له سەر دراوسێى خراپ،
ده گونجیت گوناھو تاوان بیت.

سه ربارگیره ره شه که، (ئەبین
سیرین) یش کاتی ژنه که رووی وتی: ئایا
ده زانن سواره ی بارگیرى رهش کێیه ؟
وتیان: نه خێر، وتی: فلانه که سی
نوسه رهو، سواره ی بارگیرى
ره شبۆریش فلانه که سی...

(نابلسی) ده لیت: بارگیر له خه ودا
باپیری مرووفه وه وڵ وکوژ ششیه تی.
بارگیرى گه ورهش باشتره له کاروبارى
دنیا دا، نه وهى ببینی بارگیره کهى نوqm
بوو له ئاودا ده مریت یان به لاو
نه هه مه تی رووی تیده کات.

* نه وهى ببینی بوو به خاوهنى بارگیریک
ده بیت به خاوهنى ژنیک.

* نه وهى ببینی خاوهنى بارگیره یان
به ستویه تیه وه ده بیت به خاوهنى
خزمه تکار.

* هه روه ها ده لێن: بارگیر به لگه یه
له سەر گیروگرفت و ناکۆکی یاخود
ده لێن بارگیر به لگه یه له سەر پیاویکی
عه جه می.

* نه وهى ببینی سواری بارگیریکى
ملکه چو رامبوو و زۆر تیزو خێرایه
خێرو خوشی رووی تیده کات.

بارمته: (ئەبین سیرین) ده لیت: نه گەر
بینى توره که یه کی لای پیاویک دانا
نهینى خۆى له لای داناوه.

* هـروهـا دهـلـین: نهـگـر پـیاوـیک
بازیکـی بـینی گـویـا بهـلـو دهـستهـمـو
رامـه بـوی نهـگـر شـایـستهـی
دهـستهـلـتـبو دهـستهـلـات بهـدهـست
دهـهـیـنـیت بهـزـور سـتم، نهـگـر
بازا رپـبو شادی و دلخـوشی و ناوـبانگی
باش بهـدهـست دهـهـیـنـیت.

* نهـگـر پادشـا بـینی بازیک
بهـدهـستـیهـو بهـتی و هـلـفـی و پـهـرکی
بهـدهـستـیهـو مایـهـو مـولـک و
دهـستهـلـاتـهـکی بهـسـردهـچـیت و
بهـنهـندازـهـی نهـو تـالهـپـهـر مـال و دارایی
بهـدهـستـهـو دهـمـیـنـیتـهـو.

* دهـگـیـرنـهـو پـیاوـیک قورنـانهـکی
دهـدن و نهـویش دزـهـکه دهـناسـیت ،
پاشـان لهـخـهـودا دهـبـینی وهـک نهـوهـی
بازیکـی راوـکردیـت بهـدهـستهـو
گرتبـیتی، کاتـی بهـئاگادیت دزـهـکه
دهـگریـت و قورنـانهـکی لیـدهـسیـنـیتـهـو.

* پـیاوـیک دیـت بـوی
خهـولیکـدهـرهـوهـیهـک و دهـلـیت: لهـخـهـودا
بـینـیم وهـک نهـوهـی بازیکـی سـپی بـگرم و
پاشـان بازهـکه بـو بهـقالـونـچه،
خهـولیکـدهـرهـوهـکـش لیـی پـرسی:
هاوسـهـرداری؟ وتـی: بهـلی، پاشـان
وتـی: لهـهاوسـهـرکهـت کوپـکت دهـبیت ،
پـیاوـکه وتـی: ناخـر بازهـکه هـلـفـی و

* کـولـویاری قورس بـو ژن دووگـیانـیه
یان میـردیکـی خـراپ و شهـپـهـنگـیزه .

* نهـگـر بـینی کـولـو و باریکـی قورس
هـلـدهـگری ئیـش و زیانیکـه
لهـدراوسـیکـیهـو پـیـدهـگات.

* کـولـو و بارهـلگرتن بهـسـر گـهـردن
یاخود پـشتهـو گوناوـه تاوانـه .

* کـولـو و بار بـو مندالیک تازـه لهـدایک
ببیت پـشـوودانـه بـو نهـوهـی هـلـیدهـگری و
ماندوویـهـتیه .

* نهـگـر بـینی دارو چیلکـی هـلگرتـه
غـهـیهـت و دووزمانـی و درو گواستـهـو
پیشـهـو رهـوشتـیتی.

* بارهـبهـرا (کـولـهـنگـر): (نابلسی) دهـلـیت:
بـینـینی لهـخـهـودا بهـلگـهـیه لهـسـر
هـلگرتـی گوناوـه تاوان یان گـوپـینی
سـیفـهـتی و بـینـینی نهـخـوش و چاکـی و
سهـلامهـتییه .

* باز (هـلـو): (نـیـبـن سـیرین) دهـلـیت: باز
پادشـایه سـهـرپـینی مردنی پادشـاکـهـیه،
نهـوهـی گوشتـی بازبـخوات دهـستهـلـات
بهـدهـستهـهـیـنـیت.

* هـهـروهـا دهـلـین: کوپـی تـوبـهـرهـیه، یا
دزیکـه بهـناشـکرا دزیدهـگات، بـینـینی باز
لهـمالـدا بهـلگـهـیه لهـسـر دهـستگـیرکردنی
دزو جهـرده .

* نه‌وهی ببینی بازه‌ک‌ی فری
ده‌سته‌لات و پوستی فرمانره‌وایی
له‌ده‌سته‌دات، نه‌گر تالیک له‌په‌پی
بازه‌که به‌ده‌سته‌تیه‌وه مایه‌وه
ده‌سته‌لاته‌ک‌ی به‌سه‌رده‌چیت و مال و
داراییه‌ک‌شی به‌نه‌ندازه‌ی نه‌و په‌په
ده‌مینیت.

* نه‌وهی ببینی بازیک ده‌کړیت یان
راویده‌کات له‌سر کاریک ده‌بیټ
کړیکارو کړیگرته‌ی دیکه ده‌خاته‌سر
ئیش و ده‌ستکه‌وت و سوودو قازانجی
پیده‌گه‌یه‌نن.

* مردنی بازیش به‌لگه‌یه له‌سر مردنی
پادشا.

* (دمیری) ده‌لټت: باز بق پیای
بازاری پله‌وپایه‌وه ده‌سته‌لاته‌وه
له‌شوینی خوشیدا دزه یان وه‌چ‌ی
نږینه‌یه.

(نښ سیرین) ده‌لټت: باز به‌لگه‌یه
له‌سر دووشت یه‌که‌م: ده‌سته‌لاتداریک
ریژداری سته‌مکاری به‌ناویانگ. دووهم:
کوړیک پله‌وپایه‌داره، نه‌وه‌شی بازیک
بینی شوینیکه‌وت پیایوکی نازا
توره‌بوه لټی.

(نابلسی) ده‌لټت: باز به‌لگه‌یه له‌سر
پیایوکی سته‌مکاری به‌هیزو چه‌که‌دار.

قالونچه‌یه‌ک به‌جټما؟ خه‌ولیکده‌ره‌وه‌که
وتی: گزپان تیکه‌ل و پټکه‌لټیه.

(نابلسی) ده‌لټت: باز پیایوکی خاوه‌ن
پله‌وپایه‌وه به‌ناویانگ و سته‌مکاره،
نه‌وه‌شی بیگړیت کوړیک گ‌وره‌وه
پایه‌داری ده‌بیټ، نه‌گر خوشی
شایسته‌ی ده‌سته‌لاتبو به‌ده‌سته‌ی
ده‌هینیت، نه‌گر بازه‌که به‌ده‌سته‌یه‌وه
ه‌لف‌ی و په‌ړیک مایه‌وه مال‌ک‌ی
له‌ده‌سته‌چیت و به‌ته‌نیا ناویانگی
ده‌مینیت، نه‌گر تاله‌ په‌ړیک
به‌ده‌سته‌تیه‌وه مایه‌وه پشک‌یک مافی
به‌ده‌سته‌لاته‌وه ده‌مینیت.

* نه‌گر بینی بازیک له‌شوینی خوی
چوه ده‌ره‌وه هاوه‌لایه‌تی پیایوکیده‌کات
حه‌رامخوره یان پیایوکی نه‌رم و نیان.
* بازیش به‌لگه‌یه له‌سر پله‌وپایه‌وه
ده‌سته‌لات و سه‌رکه‌وتن به‌سر
دوژمنداو، به‌ده‌سته‌تیه‌نای هیواو ناوات و
خو‌ده‌رخستن به‌مال و منال یان
مال و دارایی ده‌گم‌ن له‌گ‌ل
ته‌ندروس‌تی و له‌ش ساغی و
ره‌واندنه‌وه‌ی غم و په‌ژاره یان زود
سه‌فرکردن.

* ده‌گونجیت به‌لگه‌بیټ له‌سر مردن و
روح ده‌رچوون.

* به‌لگه‌یه له‌سر زیندانی و کژت و به‌ندو
ره‌زه‌یلی و ده‌ستگرتنه‌وه له‌خواردن و
خواردنه‌وه.

سیرین) وتی: نه گهر خه وه که ت راستیی
نه وه (حه جاج) کچی (طیار) ده هیئی،
پاشان لیکدانه وهی خه وه که
به وچه شنه بوو که بویی لیکدایه وه.

بازار: (ئیین سیرین) ده لیت: بازار
به لگه یه له سهر مزگه وت هه روه که چون
مزگه وت به لگه یه له سهر بازار چونکه
هه ردوکیان بازرگانی و سوودی تیا
ده بینری.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر
گۆره پان و مهیدانی جهنگ که و
کۆمه لیک تیدا ده بیاته وه و کۆمه لیکتری
تیايدا ده دۆپی و خوداوه ند جیهادی
به بازرگانی ناوزه دکرده وه ده فره رمویت:
﴿لَهُلْ اَدْلُکُمْ عَلٰی تَبَارَةٍ تُنْجِیْکُمْ﴾
(الصف: ۱۰).

* خه لکی بازار له گه ل یه کدا ده جهنگن
به نه فسو مالیان.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر شوینیک
پاداشتیان تیا ده ست بکه ویت وه که
شوینی زانیاری و زالگی چاودی و
کیوی (عهره فه) له (حه ج) دا یا
ناماده بوونی (حه ج).

* بازاری گۆشتفرۆش وه که شوینی
جهنگ وایه چونکه خوینی تیا ده پڑیت و
ناسنی تیدا یه.

* بازاری کانزاکان وه که نه لقه ی
یادوزیکرو زانیاری وایه.

* نه گهر بازیکی بینی بی گێرمه وکیشمه
که نه چو ده سته که وت به ده سته ده هیئیت،
هه روه ها هه مو ناژه لیک گهر راوبکری
بو راو ده سته که وته.

* نه گهر بازیکی راوکه ری پیکا یان رام
گوپرایه لبوو بۆی ده سته لات
به ده سته ده هیئیت و سته مکارو به د ناین
ده بی.

* نه گهر بینی بازیکی راونه که ری پیکا و
به گوپی نه ده کرد کوپکی ده بیت
که وره ده بیت و ده بی به پیاو.

* باز به لگه یه له سهر مه زنی و شکو
سه رکه وتن به سهر دۆمنداو گه یشتن
به هیواو خوشیه کانی و مال و دارایی و
له شساغی و خالیبوونه وهی غه م و
په ژاره.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر:

+ مه رگ.

+ زیندان.

+ کۆت و به ند.

+ رژدی له خواردن و خواردنه وه دا.

* باز سه باره ت به که سیکی گیل و
که وده ن ره وانبیژییه له نیو خه لکید.

(دمیری) ده لیت: پیاویکها ت بو لای

(ئیین سیرین) و وتی: له خه ودا بینیم

کۆتریک دابه زییه نزیک په نه ره کانی

کۆشک و بازیکها ت و قووتیدا، (ئیین

دەستدەكە ویت و دووپووی بەنیواندا
بلاودەبیتەو.

* ئەگەر خەلکی بازارپی بەخەوالووی
بینی و فروشگا و دوکانەکانیان داخرابوو
یاخود وەك جالالۆكە تۆپی خۆی
بە دەمی دوکانەکاندا هەلدابوو یان
بە سەر ئەو شتانەدا كە دەیانفروششت
ئەو بازارپساردی روویان تیدەكات.

* ئەگەر بینی بازارپی پیشەوەرەكان
گۆرابوو بۆ نمونە بازارپی زێر
قەسابەكانی تیدابینی ئەو سوودو
قازانجی زەرەنگەرەكان زیادەكات،
ئەگەر لە بازارپی زەرەنگەرەكاندا
شموشە و گلێنە فروشەكانی بینی
سوودو قازانج و كاروكاسبیان لاوازو
سست دەبیت.

* ھەندیکەدەلێن: بازارپ دنیاپەو
فراوانبوونی بازارپ فراوانبوونی دنیاپە.

* ھەرەھا دەلێن: بازارپ بەلگەپە لەسەر
پێكدادان و دەنگەدەنگ بەھۆی
كۆبوونەوێ خەلکی گشتی تیدە،
بەلام ئەوێ لە بازارپ دەژی بەلگەپە
خێرە ئەگەر خەلکی زۆری تیابینی
یاخود بەسەرقالی بەدیكردن، بەلام
ئەگەر بازارپ ھێوربوو بەلگەپە لەسەر
بیکاریی بازارپیەكان.

* بازارپی پارەگۆرپنەو وەك لانەپ
ھەراو تەگبیروپا وایە.

* ئەگەر خۆی لە بازارپێکی نادیار
بینیەو مامەلەپەکی تیدا لەكیسچوو
یاخود لە مامەلەپەكدا سوودو
قازانجیكرد ئەگەر لەبیداریدا
لەتێكۆشان و جیھادابوو شەھیدی
لەكیسدەچێ و پشتتەلەكات.

* ئەگەر لە (حەج) دابوو لەكیسیدەچیت
یاخود لێیدەشیویت.

* ئەگەر خۆتێدكاربوو لێیتیچكەچێ
یاخود لەكیسیدەچیت یان داواكەپ بۆ
خوداوەند نییە، ئەگەر ھیچكام لەوانە
نەبوو نوێژی بەكۆمەلێ لەمزگەوت
لەكیسدەچیت.

* ئەگەر دزیکرد لەكپین و فروشتندا
ئەگەر تێكۆشەربوو ناپاکی دەنوینێ
ئەگەر حاجیبوو راودەكات یاخود
جووتدەبێ لەگەڵ ھاوسەرەكەپ، ئەگەر
زانابوو لەمشتومردا ستمەدەكات و
لەفەتواكانیشیدا ناپاكدەبیت.

* ئەگەر بازارپی بەئاوہدانی بینی یلخود
بینی ناگری تێبەرپوہ یا ئاویکی روون
بەنیوہ راستیدا تێپەردەبوو یاخود كا
لەدوكانەكاندا ھەلچنرابوو یان بۆنیکی
خۆش لێوہی ھەلیكردبوو بۆئێوی
خەلکی دەبۆزیتەو و سوودو قازانجیان

* ده گونجیت به لگه بیت له سر نه و
 خه رجیبه پتویستانه ی ده بیت بیکات
 وهك خه رجی هاوسه رگیری یاخود
 مندالی نوییون یان زانیاری ، یا
 کارکردن له پیشه یه کدا یاخود داوای
 حه ج و زه کات و جیهاد و تیکوشان
 له پیتناوی خواداو نه نجامدانی شه و نویژو
 کرپین و فروشتن و سلفه و ره هنکردن.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر:

+ کتیب و ئاموزگاری.

+ خویندنه وه.

+ دانایی.

+ پله و پایه و گالته و گه پ.

+ هه له له مۆچپاری و ئاموزگاریدا.

* هه موو بازار پیک لیکدانه وه یه کی

تاییه تی هه یه:

+ بازاری کتیب: به لگه یه له سر

رینومایی و ته و به و حکومت و شه پرو

مشتومر.

+ بازاری ده رمانخانه کان:

چاکبوونه وه یه له نه خووشی بویه کیک

نه خووشیت.

+ بازاری بوونی خووش: هه والی

خووش و هاوسه رو منداله.

+ بازاری شیرینی: به لگه یه له سر

باوه پرو نیسلام.

(نابلسی) ده لیت: بازار له خه ودا
 به لگه یه له سر:

+ رنق و رۆزی و سوود و قازانج.

+ جل و به رگی نوی.

+ چاکبوونه وه له نه خووشی.

+ درۆ خراپه و غه م و په ژاره و بۆله بۆل.

+ حه مام (گه رماو) و شوینی خوشتن.

+ هه موو شوینیکی کۆبوونه وه ی خه لکی

وهك مزگه وت و كه نیسه.

+ ده ریا چونكه هه موو جۆره ماسیه کی

تیدایه و یه کدی ده خۆن.

+ درزی روپاو زه و بیهك.

* بۆخه لکی لپرسراو به لگه یه له سر

كه و تنه کاری یاسا غکراو و روویه

دنیا چون.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر

خۆبه كه مزانین و ده روونشكان به تاییه ت

نه گه ر له خه وه كه یدا شتیکی

هه لگرتیوو.

* نه گه ر له بازاردا یادی خوايكرده وه و

دهنگی به رز کرده وه به لگه یه له سر

فه رمانبه چاکه و ریگری له خراپه.

* نه گه ر بازاری به چۆلی به دیکرد یاخود

خه لکه که ی مردبوون به لگه یه له سر

خراپی و سته م.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر

به رزبوونه وه ی نرخ.

+ بازاری سهوزه: به لگه یه له سهر
رژدی و ناخوشی ژیان، ده گونجیت
به لگه بیت له سهر ناسانیونی کاری
قورس و گران.

+ بازاری ماسی فروشه کان: رزقو
رززی و سوودو قازانجی یه که له دوی
یه که و کوبونه و یه له گه ل خزم و
که سوکارو هوالی سه فهری ده ریاییه.

+ بازاری رۆن و زهیت و
ههنگوین: به لگه یه له سهر مه لسانی
حزو ناره زوو چاکبونه و یه نه خوش.

+ بازاری قه ساب و کوشتار کاران:
غهم و په ژاره یه.

+ بازاری کۆنه: سه فهره به ده ریادا.

+ بازاری زین و کۆپان: سه فهرکرده
به وشکانیدا.

+ بازاری میوه: کرداری چاکه له گه ل
زانباری و مندالدا.

+ بازاری کوفروشان
کاللا و شتومه ک: شای و خوشییه
ده گونجیت به لگه بیت له سهر ناکوکی
له گه ل عه جه مییه کان.

+ بازاری مولک فروشان: پاراستنی
مال و سامانه له گه ل پاراستنی نهینی.

+ بازاری گه نم و دانه ویله: خوشی و
ناسایش و دلنیا ییه له ترس و بیم.

+ بازاری زهره نگه ره کان:
پله و پاییه به رزونویکرده و یه ژنهینانه
له گه ل رزق و رززی و شارده و یه
کاروباره کان.

+ بازاری رووکه شکاران: به لگه یه
له سهر شای و جوانکاری و هاوسه رو
منداله.

+ بازاری مس: به لگه یه له سهر شهرو
خرابه و بۆله بۆل له گه ل شکانی سهرو
هاوسه رگری بۆ که سیکی ره به و
شای و خوشی.

+ بازاری چه ک: به لگه یه له سهر
چه نگو مشتومرو سهرکه و تن به سهر
دورمانندا.

+ بازاری کۆیله فروشه کان:
پله و پاییه مه زن و ناگاداریوونی هوالی
سهیرو سه مه ره یه ، ده گونجیت
به لگه بیت له سهر ناژه ل.

+ بازاری خوری و پیسته: به لگه یه
له سهر رزق و رززی و سوودو قازانج و
مالی میراتی.

+ بازاری لۆکه: به لگه یه له سهر
ژیان و یه رزق و رززی و ده رکه و تنی
حه ق و به سهر ناحه قدا.

+ بازاری ناوری شیم: وه چه و سوودو
قازانجه له کشتو کالدا.

بازاری شوشه و فہ خضوری:

بہ لگہ لہ سہر روپامایی و دوپووی و
قسہ ہینان و قسہ بردن (فیتنہ بی).

بازاری کاغہ زو کاروباری

پہ راوگہ : بہ لگہ لہ سہر زیرو
دادگای و سہرک و تنی ستہ ملیکراو
تو لہ سہ ندنہ و لہ ستہ مکار.

* بازار بۆ دادوہر و ہزیرو فہرمانپہ وایان
باشہ.

بازدان: (نہین سیرین) دہ لئیت: بہ لگہ لہ
لہ سہر گواستنہ و لہ حالی خویہ و
بۆ حالیکیت. یان لہ بازاریکہ و بۆ
یہ کیکی دی یان لہ گہرہ کیکیہ و بۆ
گہرہ کیکیتر یا لہ کاریکیہ و بۆ کارو
فرمانیکیت.

* نہ گہر لہ مزگہ و تہ و ہ بازیدا بۆ بازار
سووکی و نرمی خستوہ تہ پیش
قیامت، نہ گہر لہ بازارپہ و بۆ
مزگہ و تہ و پیچہ وانہ ی نہ و ہ یہ.

* نہ گہر لہ شوینیکہ و ہ چو و بۆ
شوینیکیت لہ حالیکہ و ہ دہ چیت بۆ
حالیکیت و بازی دوور سہ فہرکی
دوور و دریزہ، نہ گہر لہ بازہ کیدا خویدا
بہ سہر گزچانیکدا پشت بہ پیاوٹک
دہ بہ ستی.

(نابلسی) دہ لئیت: نہ گہر بینی لہ زہوی
بازیدا و رو بہ ناسمان بہر زہ و ہ
مردن و ہ لگرتنی تہر مہ کہ یہ تی.

بازاری دارفروشان: دوپووی و
پہرتبونی کوبونہ و لہ کومہ لیکہ.

بازاری ناسگہ ران: شہر و خرابہ و
نازاوہ و ناپہ حہ تی و پلانہ ، دہ گونجیت
بہ لگہ بیت لہ سہر رزق و رزوی و سوود و
قازانج.

بازاری ناوری شہم فروشان:

مہ زنی و شکومہ ندی و مال و دارایی و
کرداری باشہ.

بازاری موم فروشان: بہ لگہ لہ
لہ سہر تہ و بہ کردن بۆ سہر پیچکارو
رینمویی کہ سی خراب و سہر گہر دانہ.

بازاری بابہ تی شوشہ:
سہ فہرہ و دہ گونجیت بہ لگہ بیت لہ سہر
بازاری ناژہ لفروشان.

بازاری چادر فروشان: بہ لگہ لہ
لہ سہر سہ فہر ، دہ گونجیت بہ لگہ بیت
لہ سہر کفن بۆ مردو.

بازاری نان و کولیرہ فروشان:
غہم و پہ ژارہ و نہ خوشیہ لہ گل شہر و
نازاوہ، دہ گونجیت بہ لگہ بیت لہ سہر
بازاری دیار و بہ رچاو.

بازاری سندو و قفروشان: بہ لگہ لہ
لہ سہر پاراستن و تیگہ یشتن و بیداری.

بازاری چیشخانہ کان: بہ لگہ لہ
لہ سہر چاکبونہ و لہ نہ خوشی و
بہ دہ ستہینانی پیداویستی.

(ئىبن سیرین) دەلّیت: ئەگەر بىنى
چەندبازىك دەدات لەسەر زەوى بەيەك
قاچ دەگونجىت نەتوانى بپوات پىۋەى و
بەلاۋ نەھامەتى روى تىدەكەت و
نىۋەى مال و سامانەكەى دەپوات
بەۋەى دى دەژى لەماندوبوون و
ھىلاكىدا.

(نابلسى) دەلّیت: بازىدان بەيەك قاچ
لەخەودا گواستەنەۋەيە لەشۋىننىكەۋە بۆ
شۋىننىكىتر ، ئەگەر بازىدانەكە درىژبوو
سەفەر دەكەت.

* ئەگەر بىنى بازىدەدات بەسەر
تۆپىكىداۋ بەچەققۇ يارىدەكەت خىرە
بۆيەكىك راھاتى بى لەسەرى، ئەگەر
رانەھاتبو لەسەرى دەكەۋىتە بەلاۋ
نەھامەتییەكى مەزنەۋە.

بازرگان: (ئىبن سیرین) دەلّیت: ئەگەر
يەكىك بىنى لەسەر فرۆشگەو دوكانىك
دانىشتەۋە لەدەۋرەرىدا شت و مەكى
بازرگانى داناۋەو جل و بەرگى ئەوانىشى
پۆشۋەو بازرگانىدەكەت سەۋكايەتى و
پىشەنگىيە ، ئەگەر بازرگانەكە گەۋرە
بازرگان نەبوو شتومەك و كالای
بازرگانى بەدەستىۋە بىنى دۇنيا
دەبىت لەھەژارى و كەمدەستى.

(نابلسى) دەلّیت: بىنىنى بازرگانان
لەخەودا بەلگەيە لەسەر سوودو قازانچ و

* ئەگەر بىنى لەبازىدانەكەيدا بەۋىستى
خۆى ھەلسۈكەۋتەدەكەت و بازەكەى
دەگەت بەۋ جىگەيەى كەۋا خۆى
دەيەۋىت تەۋاناي گواستەنەۋەيەتى
لەھاللىكەۋە بۆ ھاللىكىتر.

* ئەگەر بازىدا بەسەر بىرو چال و
روبارىكدا لەھاللىكەۋە دەچىت بۆ
ھاللىكىتر و لەكارىكى خراپ قوتار و
پارىزاۋ دەبىت.

* ئەگەر مرقۇنىكى بىنى بازىدەدات
بەسەرىا دەدۆپى و شىكستەھىتى.

(ئىبن سیرین) دەلّیت: ئەگەر بازىدا بۆ
پىۋاۋىك زالىدەبىت بەسەرىا چۈنكە
بازىدان بەلگەيە لەسەر ھىزى مرقۇ.

* ئەگەر بىنى لەسەر زەوى بازىدا ھەتا
گەيشتە ئاسمان سەفەردەكەت تا
دەچىتە (مەككە).

* ئەگەر بىنى بەرپىكى دەپوات بەپىۋە
خۋازىار و داۋاخۋازى شەرىعەتەكانى
ئىسلامەو رزق و رۆزى خىر دەدرىت.

* ئەگەر بىنى بەبازاردا دەپوات بەلگەيە
لەسەر ئەۋەى ئامۇزگارىيەك
لەدەستىدايە، ئەگەر شايستەى
ئامۇزگارىبو بەدەستى دەھىتت
بەپى ئايەتى: ﴿هَالِكًا الرَّسُولُ يَأْكُلُ
الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ﴾
(الفرقان: ۷).

بازرگانی گرانی: (نین سیرین)
ده لیت: نه و بازرگانه ی شتومه ک
هه لده گری بۆ گرانی له خه ودا پیاویکی
متمانه داره و خه لکی نه سپه رده ی
نه مانه تی لاده کهن.

بازرگانی کاللا وشتومه ک: (نابلسی)
ده لیت: بازرگانی کاللا وشتومه ک
له خه ودا پیاویکی له خوبایی
دنیا په رسته و مال و دارایی کۆده کاته وه،
بازرگانی بابه تی شیرمه نیش پیاویکه
خواریاری زانیارییه و گه شت وگوزار
ده کات و زانیاری وهر دهر گریه و ناینی
زیاده کات.

*بازرگانی و لاخ و ناژده ل پیاویکی
بیخیره، نه گهر مه پی نه میتنا و کهوت
به سه ر دژدا به لگه یه له سه ر ناین و
به ده سه سه لاتیکی سه سه مکار
لیکده درپته و مو خراپه ده کات به رانه ر
کۆمه لیک، نه گهر به ویستی خۆی مه پی
هیتنا پیاویکی مال و دارایی کۆکه ره وه یه،
بازرگانی ره شه و لاخیش داواکاری
کریکارانه.

*بازرگانی مه پ پیاویکی شکۆمه ندو
ناویانگباشه مال و دارایی هه لال و
زانیاری کۆده کاته وه.

پله و پایه ی به رزو سه فه رو بیستنی
هه وال و ده نگ و یاسی سه یرو
سه رنجرا کیش.

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
که مه ر خه می له وه ی په روه ردگار
به پیویستی گپراوه وه ک (حه ج) و جیهاد و
تیکۆشان و رۆژوو نوژی هه ینی.

*ته گهر ژن له خه ودا بوو به بازرگان
له فروشگا و دوکانیکدا به پیتی نه و
بازاره ی تیدا دانیشتون لیکدانه وه ی
خه وه که ده گۆپی، ته گهر له بازاری
چه ک و بابه تی جه نگدا بوون به لگه یه
له سه ر جموجوولی دوژمن و
ده سه سه سه را گرتنی و لاتانی
ژێرده سه سه لاتی نیسلام له لایه ن
نه وانه وه.

ته گهر له بازاری ئالتوون و که له وپه لی
دارپژدراوی کانزایید بوون به لگه یه له سه ر
سوود و قازانج و ده سه سه و ت.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا پیاویکه
کاروبار ده رازینیتیه وه بۆ هه ریه کیک
تیکه لی بیت به مه رجیک نرخ و به ها
وه رنه گری.

*ده گونجیت هاوپیکی کاریکی
نابه جیی له گه لدا نه حجام بدات نه ویش
غه م و په ژاره بیگری.

* بازن غەم و پەژارە یە بۆ ئەو ژنە ی
لە دەستگیردووە بۆ پیاوانیش غەم و
پەژارە یە .

* ئەگەر بازنی بە دەستی مردووە کانه وە
بینی لە بەهەشتدان .

* ھەروەھا دەلێن: بازنی ئالتون
میراتییە بۆ یەكێك لە دەستیباكات
لە خەودا .

* بازن ژنە بۆ كەسیكى رەبەن و بەكوپ
لێكدەدرێتەو .

* بازنی زیو ئاین و خواناسییە بۆ یەكێك
لە خەودا لە دەستیباكات چونكە لە خشلی
بەهەشتییە کانه .

* بازن ئەگەر لە زێر یا زیو بوو ریزداری
مال و سامان و جوانییە ، خۆ ئەگەر
لە ئیسقان یا شفرە ی فیلبوو دەگونجیت
بە لگە بیئت لە سەر خزمە تکار یان
كەسانی سووک و رسوا .

* دەگونجیت لە دەستکردنی بازن بۆ
پیاو بە لگە بیئت لە سەر مۆلك یان
دەرچوون لە حق بۆ ناحق و درۆ .

* دەگونجیت بازن بە لگە بیئت لە سەر
ناھ و حەسرەت و پەشیمانی .

* دەگونجیت بە لگە بیئت لە سەر ئەو ی
لە شارو ولاتیكدا روودەدات یان دەچیتە
نیوی یان لێی دەر دەچیت .

بازرگانی كەل و پەل (شت و مەك) :
(ئیبن سیرین) دەلێت: بازرگانی
كەل و پەل دنیا كۆدە کاتەو .

بازن (دەستەوانە) : (ئیبن سیرین)
دەلێت: ئەگەر پیاو بە دیباكات
دەستكورتییەتی ، ئەگەر لە زیو بوو
پیاو چاكێكە ھەول دەدات لە كاروباری
چاكەدا بە پێی ئایەتی : ﴿ وَخَلُّوا أَسَاوِرَ
مِنْ فِضَّةٍ ﴾ .

* ئەگەر دوزمندان بوو خوداوەند
پشتگیریدەكات .

* ئەگەر چەن بازنیکی زێری لە دەستیدا
بینی دەستی نوقاودەبیئت .

* ئەگەر پادشاو سەرکرەدە یە بازنی
ژێردەستە کانی خۆی بینی نەرم و
نیاندەبیئت لە گەلیان و دادپەرور دەبیئت
بۆیان و دەستكەوت و بژیوی و فەریان
دەستكەوتی و دەستەلاتەكە ی
دەمی نیتەو .

* ھەروەھا دەلێن: بازنی زیو بە لگە یە
لە سەر خزمە تکار ، یان مال و دارایی
زیادە یە .

(نابلسی) دەلێت: بازن كۆپەو ،
پە یوەندییە بە سەربردنی خزماتیەتیە ،
بازن خزمە تکارە ، بۆ ژنیش نازو
نیعمەت و خوشحالییە .

باسکردن له پاشه مله: (نابلسی) ده لیت: باسکردنی که سانیتړ له خه ودا به لگه یه له سهر تیاچوونی فه پوپیت چونکه باسکردنی پاشه مله چاکه له ناوده بات هه روه ک چۆن ناگر ته خته ده سوتینی.

* نه گهر بینى له پاشه مله مروښك باسده كات نه گهر باسکردنه كه له باره ی هه ژارییه وه بوو هه ژاری بۆده گه پټه وه، نه گهر باسى نابړوچوونی بوو دیسان نابړوچون ده گه پټه وه بوى.

* باسکردنی پاشه مله زیانه كى ده گه پټه وه بوى باسكار، نه گهر غه بیه تی یه كى كى كړد خوى بهو به لایه توشو و گیرۆده ده بى.

بالیبه ربوون (ترکه نندن): (ئین سیرین) ده لیت: نه گهر بینى له نیتو خه لكدایه و بایه كى لیبه ربوه وه به بیته وه ی ویستی خوى تیدابى ده رووی لیده كړیته وه له غم و په ژاره و قوتارده بى.

نه گهر به ویستی خوى باى لیبه ربوه وه و باكه ی دهنگى كى گه وره ی هه بوو بۆگه نى به رپاكرد قسه یه كى ناقولاده كات یان كرداریكى به و خراپ و به خراپه باسیده كهن به پټى گه وره یی و بۆنى باكه ی، نه گهر بۆگه نبوو به لام كپ و بیده نگیوو پیا ه لدانى كى خراپه به پټى بۆگه نبیه كه ی.

بازوو: (ئین سیرین) ده لیت: بازوو برابه، نه گهر زیاده یه كى له بازوویدا بینى چاكبوونی كاروبارى براكه یه تی یان كوپى بالغى.

* نه گهر ناته واوى له بازوویدا بینى به لاو نه هامه تی به نه ندازه ی زیادوكه م رووی تیده كات.

* نه گهر بینى بازووى ناته واوه و خه وكه ی بوى راښه كارى كى خه وگى پرايه وه وتى: كه م نه قل و زږد نه شو نما ده كه یت.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینى بازووى شكاهه مەرگی خه و بینه ره یان به لاو نه هامه تی و غم و په ژاره رووی تیده كات.

* بازوو به لگه یه له سهر پشستگى له ئاین و دنیا و هاوسه روو.

* نه گهر بازووى به هیژوپته و بوو هیژى هاوه له كه یه تی له مال و دارا ییدا.

* هیژى بازوو زیاده یه له پیشه دا.

* هه روه ها ده لیت: بازوو كوپى كى بالغه پشستى باوك و براكه ی ده گریت له نا په حه تیدا.

بازى پادشاو میران: بینى له خه ودا به لگه یه له سهر شه پو كوشتار، هه روه ها بینى به لگه یه له سهر كه رت و په رت كردنى شتى جه مبوو.

پەرت پەرت دەبن و پاشان غەم و
پەژارەى دەپە ویتە وە بەسەلامەتى
دەگەریتە وە .

*بالبیەریبونە وە لەرێگەى زارە وە
بەلگەىە لەسەر پیتەلخلیسکان لەقسەدا
یاخود رووداویک دیت بەسەر زاردا
بەهۆى نەخۆشیە وە ناشیرینی دەکات،
یاخود رەوشیکی خراب
لەکەداریدەکات.

(ئین سیرین) دەلیت: ئەوەى ببینی
بای لیبەریبونە وە غەم و پەژارە رووی
تیدەکات، ئەگەر لەنیو خەلکیدابوو
غەم و پەژارەىەکی بلۆدەکە ویتە نیوی.
*ئەگەر بینى کەسێکیتر بای
لیبەریبونە وە ئەویش بۆنەکەى هەلمژی
غەم و پەژارەىەکە دیت بەسەریا.

*ئەگەر بینى لەنوێژدایە و بایەکی
لیبەریبونە وە بەلام بۆنەکەى بۆگەن
نەبوو داواىەکەکاو خوداوەند دەرووی
لیدەکاتە وە پاشان قسە و تەیهە
دەکات ملکەچى و رسواىی تیدایە
ئەمەش قورس و ئەستەم دەبیّت
لەسەری.

(نابلسى) دەلیت: لەخەودا وتەى
ناقۇلايە و ملکەچى تیدایە بۆئەو
باکەى لیبەریبونە وە .

*ئەگەر بۆنى بای کەسێکی تریکرد
غەم و پەژارە رووی تیدەکات.
*بالبیەریبون بەلگەىە لەسەر:

*ئەگەر بای لیبەریبونە وە لەنیو
کۆمەلێکدا ئەگەر لەغەم و پەژارەدابوون
دەروویان لیدەکریتە وە ، ئەگەر
لەناپەحەتیدابوون ئاسانى و خۆشى
روویان تیدەکات.

*ئەگەر بەتوندی بای لیبەریبونە وە زۆرى
لەخۆکردووە کارێکی ئەستەم ئەنجام
بدات، ئەگەر بەئاسانى بای لیبەریبونە وە
کارێک لەئەندازەى توانای خۆیدا
بەجیدەگەینە.

(نابلسى) دەلیت: بالبیەریبونە وە
لەخەودا قسەىەکی خرابە یاخود
رووداویکە روو لەبالیدەر دەکات.

*بالبیەریبونە وە بەلگەىە لەسەر
جیابوونە وەى کاروبارى کۆمەلێک و
بلاویبونە وەى هەوالی ناخۆش و
خورپاوی.

*ژەگونجیت بەلگەبیّت لەسەر:
+گێلى.

+دەستبەرداربوون لەسەر جەم خەلکی.
+دروو قسەى ناشیرین یاخود ئەو
دەنگەى لەلیدانە وە بەرپادەبیّت.

*ئەگەر بینى بایەکی لیبەریبونە وە
دەنگی هەبوو قسەىەکی ناقۇلا دەکات.

*ئەگەر بایەکی لیبەریبونە وە بەداویدا
بۆنەات شکۆمەندى لەسەفەرە وە
دەستگیر دەبیّت، بەلام کاروبارەکانى

+دهر خستنی نهیئی.

+ره واندنه وهی ئه وهی له نیتونا خدایه
له ناپاکی و رق و قین.

+پشوو دان دواى ماندوبوون.

+قه رز دانه وه.

+سه رنێ شه و لووت پژان و هه والی
ناخۆش و دلته زینه.

* نه گهر بینى دواى دهستنوێژ بای
لییه ربوه وه ، نه گهر با ئێ ده ربوو
به ئێ نه دات و نایاباته سه ره مه گهر
بگه رپته وه بۆ دهستنوێژگرتن ، نه و جا
به ئێ نن و په یمانی ده باته سه ره یا خود
که فاره تی سوینده که ی ده دات.

* نه گهر به یی دهستنوێژ بای
لییه ربوه وه قسه و وته یه که ده یكات
یا خود مهال و سامانی که هیچ خیرێکی
تیدا نییه.

* نه گهر له مالێ خۆیدا بای لییه ربوه وه
قسه و وته له گه ل خانه واده که ی
ده کات، هه رکات بۆنی بۆگه نبی زیاتر
به لگه یه له سه ره خرابی بۆ چوونه کان.

بال: (نابلسی) ده ئیئت: په لو بال
له خه ودا کوپه، نه وه ی ببینی دوو بالی
هه یه دوو کوپی ده بیئت ، بالیش په ره و
په ریش له لیكدانه وه دا مال و داراییه،
ده گونجیئت په ره و بال مه یخواردنه وه بیئت
چونکه دلێه تی.

* ده گونجیئت په ره و بال به لگه بیئت له سه ره
په وه پایه و ده ستلآت چونکه ده گوتریئت
فلانه که س به بالی رفی.

* ده گونجیئت به لگه بیئت له سه ره رو و
کشتوکال.

* نه گه ربینی بالی هه یه و پیی ده فریئت
به رپژو ده ستلآت وه سه فه ره ده کات
به نه ندازه ی نه وه ی له سه ره زه ویدا
جیگه ربوه، نه گهر نه ی توانی به بال بفری
خیر و چاکه یه که رووی تیده کات.

* هه ردوو بال مال و دارایی و دوو کوپه ،
نه وه ی بالی بشکی کوپه که ی
نه خۆ شه ده که ویت نه گهر بالی له بن
ده ریکیشری کوپه که ی ده مریت.

* بال مال و سه فه ره.

* ده گونجیئت مالیش بریندارییه که بیئت
روویکاته خه و بینه ره.

* نه گهر باله که قورس و گرانی کردبوو
نه ی ده توانی بفریئت پیی گوناوه تاوان و
سزایه.

بالنده: (نیبن سیرین) ده ئیئت: بالنده ی
ئاو له لیكدانه وه دا باشترین بالنده یه
نه وه ی بیگرئ یان به ده ستی به ینیئت
مال و ده ستکه و تیکی باشی
به ده سته ی ناوه به پیی ئایه تی: ﴿وَلَحْمُ
طَيْرٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ﴾ (الواقعة: ۲۱).

که پانه و هشم بۆ سکی دایکم زه وییه،
دوهم رۆژی دوی بینینی خه وه کی
کوژدا.

* پیاویک هات بۆ لای (ئین سیرین) و
وتی: له خه ودا بینیم بالنده یه ک
له ناسمانه وه هات و خۆی خسته نیوان
هه ردوو ده ستم، نه ویش وتی:
مژده یه ک رووت تیده کات و پیتی دلخۆش
ده بی.

* بالنده ی نادیار به لگه یه له سه
فریشته ی مردن نه گه ر زیخ یا کاغه ز
یا خود کرمی هه لگرتبوو و فری به ره و
ناسمان و له ماله که دا نه خۆشی تیا بوو
نه خۆشه که کۆچی دوا بیده کات.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر سه فه ر
بۆ یه کێک ببینی ده که ویته خواره وه
به سه ریا یان به سه رشان و گه ردن و
کوژدا به پیتی نایه تی: ﴿وَكُلُّ اِنْسَانٍ
اَلَزَمَتَهُ طَائِرُهُ فِي عُنُقِهِ﴾ (الإسراء: ۱۳)
واته: کرداره کانی.

* نه گه ر سپیوو بێگه ردو سافه، نه گه ر
لێل و ره نگاو ره نگبوو کرداری ناروون و
جیاوازه مه گه ر ژنیکسی دووگیانی
هه بیت.

* نه گه ر بالنده که نێریوو کوپده بیت،
نه گه ر مینه بوو که، نه گه ر سه ریبری
ده ژێ و بۆیده مینه یته وه، نه گه ر فری
که مده مینه یته وه.

* بالنده پیاویکه خاوه نی تواناو چه ک و
میزو خواردن و رفینه له هه وادا.

* ده گێر نه وه پیاویک دیت بۆ لای (ئین
سیرین) و ده لیت: له خه ودا بینیم
ژماره یه کی ژۆر بالنده ی ناومگرت، یه ک
به یه ک سه رم ده بپین، گوته ی: نه گه ر
نه چوو یته سه ر ناو که سیکی
به رتیلخۆرت دیته ری.

* نه گه ر بینێ بالنده به سه ر سه ری وه
ده فرت پله و پایه و ده سته لات
به ده سته هینی به پیتی نایه تی:
﴿وَالطَّيْرُ مَشْوَرَةٌ لِّكَ اَوْ اَبٍ﴾
(ص: ۱۹).

* نه گه ر ژماره یه کی ژۆر بالنده ی بینێ
له گه ر که که ییدا ده گونجیت
فریشته بیت.

* ده گێر نه وه یه کێک له غه زا کاران
ده بینێ له خه ودا سه رتاشیک سه ری بۆ
ده تاشی و له ده میه وه بالنده یه کی سه وز
دیته ده ره وه و رووبه ر ناسمان ده فری و
دیشان ده گه ر پیته و بۆ سکی پاشان
نایه تی: ﴿مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا
نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً اُخْرٰی﴾
(طه: ۵۵) ده خوینده وه.

ئه م خه وه بۆ هاوه له کانی ده گێر پیته وه
ئنجای خۆی لیکیده داته وه و ده لێ:
سه رتاشینم له گه ر دندانه، بالنده ش
روحمه روو به به هه شت ده چی،

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا شکومه ندی و ده سته لات و جوانییه بۆ بازرگانش سوود و قازانجه.

*بائنده ی گهره به لگه یه له سهر:
+ پادشاه سهر کرده و سته مکاران.
+ زانا یان.

+ کاسبکار و ده و ده مه ند.

*بائنده ی ناسراو لیکدانه وه ی به پیتی
به ریزه ده سته لیت به ده سته تیاوه
له ده ریا و ناسراو.

*ده گونجیت به لگه بیت له سهر
سه فهر کارانی ده ریا و وشکانی، نه گهر
خویندیان شیوه نده کن.

*ده و بائنده یی ده خوینی
ده و له مه نده.

*بائنده ی بچووکیش مندالی بچووک.

*چۆله بائنده یه ک بۆیه کیک بیانخواه
یا خود به ده سته یان بهینیت مال و
سامان و ده سته لاته به تاییه ت نه گهر
چاودیربکات و دانیان بۆ رۆبکات.

*نه گهر بینی بائنده به سهریه وه فیری
ده سته لات و پله و پایه یه ک
به ده سته هینی.

*بائنده کرداره، ده گونجیت بائنده ی
نادیار به لگه بیت له سهر ناگاداری و
نامۆزگاری.

*نه گهر زه رنه قوته هه لیکریت یان
بدۆزیته وه کوپه، هه موو به چکه یه کی
تیش به و شیوه یه یه.

*بائنده ی ناسراو لیکدانه وه ی به پیتی
خۆیه تی، بائنده ی گهره و درنده ش
به لگه یه له سهر فهرمانپه واه سهر کرده و
خه لکی زانا و پله و پایه دارو بۆزوی
په یداکا و ده و له مه ند.

*نه و بائنده ی مرداره وه بوو ده خون
وه ک قه له په ش و سووره دال و. دزو
چهرده و خراپه کارن.

*بائنده ی ناو ریزدارانه پله و پایه یه یان
له دوو لاه به ده سته تیاوه و له نیتوان دوو
ده سته لاتدارا هه لسوکه و تیان کرده
ده سته لاتداری ناو و هه واه.

*ده گونجیت به لگه بیت له سهر نه وانه ی
سه فهر به وشکانی و ناودا ده کن،
نه گهر خویندی و دهنگی لیهات نه وه
گریان و شیوه نه.

*نه و بائنده ی ده خوینن یان
دهنگیکیان لیه ده گزانی و شیوه نه
گهر نه و بائنده یه نیریت یان می.

*بائنده ی بچووک وه ک چۆله که و بولبول
مندالی بچووکن.

*چۆله بائنده یه ک بۆیه کیک بیت
به خاوه نی یان به ده سته ی بهینیت مال
دارایی و ده سته لاته به تاییه ت نه گهر
چاودیری بکات یا خود رای بسپیری.

+ ده لال.

+ ده رگاوانی فه رمانپره وا.

+ بانگکراو له زیندانا.

* نه گهر بانگیکي ته وای دا خه وه که ش

له مانگی (حه ج) دابوو ده گونجیت

به لگه بیت له سهر (حه ج).

* ده گونجیت بانگدان به لگه بیت له سهر

دزی.

* نه گهر ژنیک له مناره که یدا بانگیدا له و

ولاته بیدعیه کی گهره سهر

هه لده دات، نه گهر مندا لانی بچوک

بانگیاندا نه زانان زالده بن به سهر

فه رمانپره وادا به تاییت نه گهر

بانگدانه که له کاتی خویدا نه بوو.

* بانگدان به لگه یه له سهر

ناشکر اکر دنو، بانگیژئی نادیار وه ک

ده سته لاتدار وایه.

بانگدان: (ئین سیرین) ده لیت:

له (محمدی کوپی (عبداللهی کوپی

(زید) (نه نصاری) یه وه و نه ویش

له باوکیه وه ده گپړتیه وه ده لیت: هاتم

بۆ خزمه تی پیغه مبه (ﷺ) و سه باره ت

به وهی له خه ودا بینیبوم ده ریاره ی

بانگدان دوام، نه ویش (ﷺ) فه رمووی:

"نه و خه و نه راسته و هه سته بۆ (بلال) ی

بگیره ره وه چونکه نه و خاوه ن

ده نکیکي زولا له". (زهید) ده لیت: ئنجا

* نه گهر بالنده که ی جوانبوو له خه ودا

کرداره کانی باش و په سهند ده بنو

نوینه ریک به خیر روی تیده کات.

* نه گهر بالنده یه کی ناقولاو ناشیرینی

بینی له گه ل خویدا ده گونجیت

کرداره کانی خراب بنو نوینه ر به شه پو

خرابه روی تیکردبی.

* بالندی نادیار رنقو رژییه.

* هه روه ها ده لین: بالنده ی ره ش

به لگه یه له سهر کرداری خرابو بالنده ی

سپیش به لگه یه له سهر کرداری چاکه و

بالنده ی ره نگاوپه نگ کرداری

تیکه ل وپیکه له.

بالنده فروش: (نابلسی) ده لیت:

بینینی له خه ودا به لگه یه له سهر

کوپله فروش، ده گونجیت بینی

به لگه بیت له سهر کوپوونه وه له خوشی و

شادی.

بالنده و گوشت و هیلکه ی پاککراو:

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا رنقو رژی

خیرایه له گه ل شت و مه کی به سوودو

قازانج.

* سه وزه ی پاککراو به لگه یه له سهر

قه رزانه وه و شای و خوشی یان غه و

په ژاره و نه بوونی.

بانگیژ: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا

به لگه یه له سهر:

+ خیر.

بیدارو به ناگا بوم هاتم بۆ خزمه تی
 پیغه مبه ر (ﷺ) و خه وه که م بۆ گپرایه وه ،
 حه زره تیش (ﷺ) فره رموی : "ئم
 برایه تان خه ویکی بینیه وه ئیستاش
 بچۆ بۆ مزگه وت له گه ل (بلال) داو فیری
 بکه و بابانگ بدات چونکه دهنگی
 ناسک و خۆشه ، ئه و جا له گه ل (بلال)
 چووم و پیم وت و ئه ویش ده یگوته وه
 بانگیدا ، پاشان (عومر) ی کوری
 (خه تباب) (ﷺ) گوی لیبوو هات بۆ
 خزمه تی پیغه مبه ر (ﷺ) و وتی : ئه ی
 پیغه مبه ری خوا منیش هه مان خه وم
 بینیه ^(۱) .

ماموستا (ابو سعد) (رهحمه تی خوی
 لیبیت) ده لیت : هه رکه س له خه ودا
 بینیت جارێک یان دوو جار بانگیدا وه
 دواتر قامه تی کردوه ، پاشان نویژی
 فره زی ئه نجامدا وه خودا وه ند (حه ج) و
 عه مره ی ده کات به نسیب ، به به لگی :
 ﴿وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ...﴾
 (الحج : ۲۷) چونکه له مه یدان

هه ستام و فره مایشته که م به جیهینا و
 دواتر : (عومر) ی کوری (خه تباب)
 هات (ﷺ) گوپیستی بانگی (بلال) بوو ،
 پاشان فره رموی : ئه ی پیغه مبه ری خوا
 " منیش به هه مان چه شنی (عبدالله) ی
 کوری (زهید) م دیوه ، حه زره تیش
 (ﷺ) فره رموی : "سو پاس بۆ خوا
 ئه مه ش پتر جیگری ده کات" ^(۱) .

* له (محمد) ی کوری (عبدالله) ی کوری
 (زید) ی (ئه نصاری) یه وه ده گپرنه وه
 ده لیت : پیغه مبه ری خوا (ﷺ) ویستی
 زوپنا به کار بهیتیت ، پاشان فره مانیکرد
 زهنگۆله به کار بهیتیت ، منیش نوستم و
 له خه ودا بینیم پیاویک دوو جلی سه وزی
 پۆشیوه و زهنگیکی هه لگرتوه ، وتم :
 ئه ی بهنده ی خوا ئه و زهنگه
 ده فروشی ؟ وتی : بۆچیه ؟ وتم : بانگی
 پیده دهین ، وتی : بۆ رینوینیت نه که م
 بۆ شتی که له وه باشتر ؟ وتم : فره رمو ،
 وتی : بلی : (الله اکبر) ، پاشان بانگی
 فیزکردم و هیدی هیدی رویشته به رپوه ،
 دواتر فیری (اقامه) ی کردم ، کاتیکیش

^(۱) (ابوداود) فره رموده ی ژماره (۴۹۹) ، و ،
 (ترمذی) (۱۸۹) و (ابن ماجه) (۷۰۶) و (بخاری)
 له (خلق افه " العباد) (۱۳۷) و (الدارمی)
 (۱۱۷۸) ، و (أحمد) له (مسند) هکهیدا به (۴۳/۳)
 هه موویان له رینگه ی (ابن اسحاق) وه
 فره رموده که ش (صحیح) ه .

^(۱) (ترمذی) له (کتاب الصلاة) باب (ما جاء فی بدء
 الاذان) (۳۶۶/۱) فره رموده ی ژماره (۱۸۹)
 هینا ویتتی و ده لیت : فره رموده ی کی (حسن) ی
 (صحیح) وه ، (ابن خزیمه) له (صحیح) هکهیدا
 (۳۶۲) و (بیهقی) له (سنن الکبری) دا (۴۱۵/۱)
 هینا ویه تی .

(عہدہ فات) دووچار دووچار بانگ
دہدریت و نیقامہش دہکریٹ.

* نہگر بینی لہسہر بلندگویہ بانگ
دہدات دہبیت بہ بانگخواری حوقو
راستی و حاجی بؤ دہخواری،
خونہگر بینی لہبیریکدا بانگدہدات
ہانی خہلکیدہدات لہسہر گشت و
سہفہریکی دور.

* نہگر بینی بانگیژہو لہراستیدا
بانگیژ نہبوو دہستہلاتیکی
بہنہندازہی بہریزی دہنگی پیدہدریت
نہگر شایستہی دہستہلات بیت.

* نہگر بینی لہسہر بہرزاییہک
بانگدہدات دہکریٹ بہدہستہلاقدار
لہلایہن پیاویکی عہجہمیہو، بہلام
نہگر شایستہی دہستہلات نہبوو
بازرگانیکی بہسوودو قازانجی دہست
دہکہویت یان پیشہیہکی ناوازه.

* نہگر بینی لہبانگدانہکہدا زیاد یان
کہمیکرد بہنہندازہی زیادوکہم کردنی
ستم لہخہلکیدہکات.

* نہگر لہشہقامیکدا بانگیداو خوی
چاکہکاربوو فہرمان بہچاکہو ریگری
لہخراپہ دہکات، بہلام نہگر
لہخراپہ کارانبوو شکست دہہینیت و
بہردہکہویت.

* نہوہشی ببینی لہسہر دیواریک
بانگدہدات پیاویک بؤ ناشتہوایی و
ریککہوتن بانگدہکات.

* نہگر لہسہریانی مائیک بانگیدا
ہاوسہرہکہی دہمریت.

* نہگر لہسہر (کہعہ) بانگیدا بیدعو
کاریکی دہمینراو دہخاتہ پوو.

* بانگدانیش لہنیو (کہعہ) دا باش
نیہ، نہوہشی لہسہریانی مالی
دراوسیہکیان بانگ بدات خاووخیزانی و
دراوسیہکی دہترسینی.

* نہوہی لہنیو کومہلیکدا بانگبدات و
وہلامی نہدہنہوہ لہنیو گلو
کومہلیکی ستہمکاردا دہژی، بہلگہش
لہسہری نہم تاییہ:

﴿فَإِنَّ مَوْلِيَهُمْ بِذَلِكِ إِنَّ لَعْنَتَ اللَّهِ
عَلَى الظَّالِمِينَ﴾ (الأعراف: ۴۴).

* ہرکہسیک ببینی بانگدہدات و
قامہتیش دہکات سونہتیک زیندو
دہکاتہوہو بیدعہیہک دہمریت.

* ہرکہسیک ببینی منائیک بانگدہدات
پاکو و پاکیزہبوونی باوک و دایکیہتی
لہدروو بوختان بہلگہش لہسہری
چپروکہکی (عیسی) یہ (ﷺ).

* بانگدان لہہمامیشدا لہتاین و
دینیشدا باش نیہ.

* نه وه شی ببینی له بهر دهرکی مائی
خویدا قامت دهکات و له سر
جیگه که یه تی دهریت.

* نه وه ی ببینی به گالتو سووکایه تیه وه
بانگده دات خوداوه ند نه قل و ژیری
لیده سینتیه وه به پتی تیه تی ﴿وَإِذَا
نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ إِنَّكُمُهَا كُنُوزًا
وَلَعِبًا ذَلِكُمْ بَأْثُكُمُ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ﴾
(المائدة: ۵۸).

* له (دانیال) ی (بجوک) وه ده گپړنه وه
ده لیت: هرکه سیک له خه ویدا ببینی
بانگ ددات و قامت دهکات، پاشان
نویژده کات کرداره کانی ته واولو کامل
ده بیت و له هه مان کاتیشندا به لگه یه
له سر هرگو فو وتان.

* نه وه ی ببینی گوپیستی بانگبووه
له بازاردا هرگ یه خه به پیساولکی نه و
بازار په ده گریت.

* نه وه ی گوپیستی بانگ بیت و پتی
خوش نه بیت بو کاریک یانگده کریت
به دلی نیو نیکرانه پتی.

* ماموستا (نه بو سه عد) ده لیت:
راست و رهوان له م بواره دا نه وه یه: هر
که سیک بانگدان بیستی و خوی نه هل و
شیاو بیت له جی خویدا یه بوی باشه،
خو نه گهر یه کیك ببینی شیاو نه بیت
له شوین و جیگه ی خویدا نیو خراپه.

* نه گهر له مائیکی گهرمدا بانگیدا
تایه کی توندو سه خت ده یگری.

* نه گهر له مائیکی سارددا بانگیدا
تایه کی گهرم و سه خت ده یگری.

* نه وه شی ببینی له بهر دهرکی
ده سته لاندردا بانگده دات حق و راستی
ده درکینی.

* له (نبین سیرین) وه ده گپړنه وه
ده لیت: بانگدان جیا بوونه وه یه
له شریک و هاو دم به پتی تیه تی
﴿وَإِذْ أَرْسَلْنَا مِنْكَ آلِهَةً مُبْتَلًى...﴾
(التوبة: ۳).

* نه گهر له نیو کاروانیکدا بانگیدا
دزیده کات به پتی تیه تی ﴿يَأْتِيهَا الْعِيرُ
إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ﴾ (يوسف).

* بانگدانیس له دهشت یان نیو هوردوی
سه ربارزدا خاوه نه که ی ده بیت
به سیخوی دزو جه رده.

* هرکه سیک زیندانی بیت و ببینی
به پتیه یه یان نویژ دهکات به پتیه لپی
جیا ده بیتیه وه به پتی تیه تی ﴿فَإِنْ
ثَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ﴾ (التوبة: ۵۰).

* نه وه ی ببینی نازاده و به پتیه یه
قامت دهکات بو نویژ کاروباریکی بو
به جیدیت که له وپایه یه کی به رزی
هیه و به باشه پیایدا هه لده دن و باسی
ده کن.

دەگونجیت بەلگەبیت لەسەر دووزمانی و
 ئاشکرکردن و جموجوول و کوچ و
 خۆئامادەکردن بۆ جەنگ.

* دەگونجیت بەلگەبیت لەسەر دزی یان
 بەرزى پلە و پایە و گوێزپایەلى و هاوسەر
 بۆ پیاوی رەبەن.

* بانگدان بەلگەبە لەسەر :

+ ھەوالی راست و دروست.

* دەگونجیت بەلگەبیت لەسەر
 بیدعەچەکان لە وولاتەدا.

* بانگیبژیش بانگخوازی چاکەبە یان
 مارە بڕ یاخود نوێنەری پادشایە یان
 سەردەستەى سوپایە.

* ئەگەر بانگیکی تەواویداو لەمانگەکانی
 (حەج)دابوو، بەلگەبە لەسەر
 (حەج)کردن.

* ئەگەر ژنیك لەخەودا بانگیدا
 لەبەلندگزی مزگەوتیکەو بیدعەو
 کاریکی دامەینراوی گەورە لە وولاتەدا
 سەر ھەڵدەدات.

* ئەگەر منالی بچووک بانگیدا نەزان و
 لەناوین دەرچوو دەستەلات دەگرە
 دەست بەتایبەت ئەگەر ئەو بانگدانە
 لەکاتی خۆیدانەبوو.

* ئەوێ بێینی لەسەر منارەى
 مزگەوتەو بانگەدات و شایستەى

* ئەگەر لەزیندانیکدا بانگیدا گیل و
 نەزان بانگەدەکات بۆ ئاشتەوایی و
 ریککەوتن و ئەویش رازی نابیت پێی.

* ئەگەر لەمالیکدا بانگیدا ژنیك
 بانگەدەکات بۆ ئاشتەوایی و ریککەوتن.

* ئەگەر بەزۆریش بانگیدا جووتدەبیت
 لەگەڵ ئافەرەتیکدا.

* دەگێرپنەو پیاویك دەچیتە لای (ئێبن
 سیرین) و دەلێت: لەخەودا بێنیم وەك
 ئەوێ بانگبەم ، ئەویش پێی
 دەلێت: (حەج)دەکەیت ، یەکیکی
 تریش دیتە لای و ھەمان خەوی بێنیووە
 پێی دەلێت: دەست دەبریت،

دانیشتوانی کۆرەکەى بەسەر سامییەو
 لێی دەپرسن: چۆن ئەو دوانەت لەیەك
 جیاکردەو؟ ئەویش دەلێ: یەكەمیان
 رووخسارو سیمایەکی جوانی ھەبوو
 لەپوانگەى ئەو ئایەتەو لیکمدايەو
 کەدەفرمویت: ﴿وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ
 بِالْحَجِّ﴾ دووھمیش ناراست و چەوت و
 دیاربوو بەپێی ئەو ئایەتە لیکمدايەو
 کەدەفرمویت: ﴿كُلَّمَا أَدْنَا مُؤَنَّا
 أَيْنَا الْعِيرِ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ﴾
 (یوسف: ۷۰).

* (نابلسی) دەلێت: بانگدان لەخەودا
 بەلگەبە لەسەر (حەج)کردن بەتایبەت
 گەر لە مانگەکانی (حەج)دابیت،

دهكات و به زوبان نازاريانده دات،
خوڼه گه ر به نبوو ژن دهه نيټت.

* نه گه ر بينى له بازاردا بانگده دات
ده نيټت به سيخوپو دز، بانگدانيش
له كولان و بازاردا به لگه يه له سر
ژياننكي باش و خوش.

* هه روه ها بانگدان به لگه يه له سر
جيا بونه وه له هاوه ل و شهريك.

* نه وه ي ببينى له شوين و جيگه يه كي
ويړانه دا بانگده دات ناوه دانده نيټت و
خه لگي زور ده نيټت.

* نه وه ي ببينى له حه مامدا بانگده دات
تووشى له رزو تا ده نيټت.

* بانگدان و دهنگ به رزكړنه وه به يادى
خوا به لگه يه له سر نزيك بونه وه
له گه وړه پياوړن به تاييبت نه گه ر دهنگي
خوش و زولا بوو خه لگي كه مهنديش
كرد به لاي خويدا، به لام نه گه ر
بانگه كه ي گوږي يان گالته ي به بانگو
يادى خوا كړد، ياخو د عه وړه و
جي شه رمى دياربوو به لگه يه له سر
سووكايه تي و بول له بول و قسه ي
ناخوش.

* نه وه ي ببينى له نيو كومه ليكي
ناپوره به ستودا بانگده دات نه ته وه و
كه ليك بانگده كات بو لاي راستي
له كاتي كدا سته مكارن.

دهسته لات بيټ پوښتى دهسته لات
ده گريته دهست به نه ندازه ي به رزي
دهنگي.

* نه گه ر بازرگان بوو له بازرگانيه كهيدا
قازانجه دات.

* ده گونجيت بانگيش به لگه بيټ له سر
دوعاو چاكه و گوږپايه لي و كردارى
چاكه.

* بانگدان به لگه يه له سر ناسايش و
رزگار بوون له پلانى شهيان.

* نه وه ي ببينى له پيري كدا بانگده دات
نه گه ر له ولاتى ناموسولمان دايټت
بانگه وازكړدنې خه لكه بو پروگرام
ناينى خودا، به لام نه گه ر له ولاتى
موسولمانان دابوو ده نيټت به سيخوپ.

* ده گونجيت خاوه نى بيدعو داهيتاننك
بيټ و بانگي خه لگي بكات بو.

* نه وه ي ببينى بانگده دات و ديندار بيټ
فهرمان به چاكه دهكات، نه گه ر
خراپه كاريش بيټ ده كه ويته به ر ليدان.
* نه وه ي ببينى له سر (كه عبه)
بانگده دات بيدعه چيه يان قسه ي
ناشيرين دهكات به رانبه ر ياراني
پيغه مبه ر (ﷺ).

* نه وه ي ببينى بانگده دات و پاشان
پالده كه ويټ ژنه كه ي باسى خه لگي

* نه گەر بانگی لیکرا له رۆخی روبارو
دۆلێکه وه پله و پایه یه کی مه زن
وه رده گیرئ.

* نه گەر له شوینیکی دووره وه بانگی
لیکرا سه رپیچی خودا ده کات به پیتی
نایه تی: ﴿اولئک یئادون من مگان
بعید﴾ (فصلت: ۴۴).

(نابلسی) ده لئیت: له خه ودا سه رپیچییه
بۆیه کێک گوئی لیبی، خودا وه ند
ده ف رمویت: ﴿اولئک یئادون من
مگان بعید﴾ (فصلت: ۴۴).

* نه گەر بینى بانگیده که ن که سانی
سووک و نزم و رسوای خو شده وئ.

* نه گەر له قه راخی دۆل و شیویک
بانگکرا ده سته لاتیکى مه زن
به ده سته هیتیت.

* بانگکردن بۆ سه رخوانی نا نخواستردن:
(نابلسی) ده لئیت: به لگه یه له سه ر
کۆبوونه وه له سه ر خیر، نه وه ی بیبینئ
ده یه ویت کۆمه لێک بانگبکات خۆی
ده خاته نیوکارێکه وه لۆمه و
سه رزه نشته کریت له سه ری.

* نه گەر بینى بانگی خه لکیده کات و
کۆمه لێک ناماده ن و بیبینی وه ک نه وه ی
له ناخواستردن بوونه ته وه پله و پایه و
ده سته لات به سه ریاندا
به ده سته هیتیت، نه گەر له و شوینه دا
غه م و په ژاره داربوو چاکده بیته وه.

* ده گونجیت بانگدان به لگه بیت له سه ر
شاره زابوون له ناینى خودا.

* ده گونجیت بانگدان بانگکردن بیت بۆ
فه رمانیکى ده سته لاتدار.

* نه وه ی بیبینئ بانگده دات و (الله اکبر و
لا اله الا الله) له به ر ناکات گاته و
سووکایه تی به دوژمه که ی ده کات.

* نه وه ی بیبینئ له ناسماندا بانگده دات و
خه لکی وه لامى ده ده نه وه پیاویکه
بانگه وازی خه لکیده کات بۆ چاکه و
وه لامیده ده نه وه، ده گونجیت
هه رکه سیکیان وه لامى بده نه وه
(حه ج) یان له چاره بنوسریت.

* نه وه ی له زیندانیکدا بانگبدات گیل و
نه زان بانگده کات بۆ ناشته وایی و
نه ویش رازی ناییت پیتی.

* بانگکراو: (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
به لگه یه له سه ر سه فه ر بۆیه کێک
گوئی بیستی بیت، خودا وه ند
ده ف رموی: ﴿اولئک یئادون من
مگان بعید﴾ (فصلت: ۴۴).

* بینى بانگکراو به لگه یه له سه ر
بلاوکرده وه ی هه وال مه گەر لیخو پینی
به رازو شتی هه رام بیت.

* بانگکردن: (نابلسی) ده لئیت: نه گەر
له خه ودا بینى بانگکردن هاوه لایه تی
ملکه چ و رسوایان ده کات.

باویشك؛ (ئىبن سىرىن) دەلئیت:
باویشكدان نەخۇشییەو بۆنەخۇش
بەلگەيە لەسەر باشىو چاكى.

(ئابلسى) دەلئیت: باویشكدان لەخەودا
ناپاكیەو كارو رەفتاریكە شەیتان
رازیدەكات وەك لاواندەو وە تەمبەلى
لەنویژكردنداو بەلگەشە لەسەر
زالبوون و ھەلكوتان بەسەر دوژمنداو
بەلگەيە لەسەر پاراستن چونكە مەرۇف
فەرمانى پىكراوہ خۇپاگرىيەت ، ئەگەر
لەنویژدا بوو ھەتا لەشەیتان دوورە
پەررىزىيەت دەگونجىت بەلگەيەت لەسەر
بەدەر خستنى حالى مەرۇف، ھەر ھە
دەگونجىت نەخۇشییەك يەت ھەرگىز
لئى چاك نەيەتەو.

باھو (لاشپان)؛ (ئىبن سىرىن) دەلئیت:
باھو ، ژنە ، دەگىرنەوہ (ئىبراھىمى
خەلیل) (سەلامى خوائ لىيەت)
بەھاوسەرى (ئىسماعىل)ى كوپى وتوہ:
بە(ئىسماعىل) بلى باھوى دەرگاگەى
بگويى، كاتى پىى وت تەلاقىدا^(۱).
* ھەر ھە دەلئىن: باھو دەولەتە.

* ئەگەر بىنى بانگكراو قىولئىكرد
كەسىكى ئاوارەى دەگەرپتەوہ، ئەگەر
بىنى كۆمەلك بانگدەكات بۆ مىواندارى
خۇیدەكات بەنىو حال و بارئىكدا لۆمەو
سەرزەنشە دەكرىت و پاشان پاشگەز
دەيەتەوہ.

* ئەگەر بىنى بانگدەكرى بۆ كۆپىكى
ناديارو ميوہى زۆو شەرابى تىدايە
بانگدەكرى بۆ جىھاد و تىكۆشان
شەھىد دەكرىت.

* بانگكردن بۆ وەلىمەو دەعوات
لەخەودا پاشگەز بوونەوہو لۆمەى
ھەلگرتوہ.

باوہ شىن؛ (ئىبن سىرىن) دەلئیت:
بىنى بەلگەيە لەسەرنەوہى ھىمنىو
پشوو پى بەدەستدەھىنى
لەغەم پەژارە.

(ئابلسى) دەلئیت: بەلگەيە لەسەر پشوو
دەرووى خىر لەناپەھەتىو
دەولەمەندى دواى ھەژارى و نەدارى.

* دەگونجىت باوہ شىن بەلگەيەت لەسەر
ھاوسەرو كوپ ئەگەر لەقۇخبوو بەلگەيە
لەسەر مال و سامان بەدەستەھىنان
لەسەفەردا.

* باوہ شىن پىاويكە خەلكى لىوہى
پشوو بەدەستدەھىتن.

^(۱) (ئىبن كئىر) لە (البداية والنهاية) دا (۱/۱۶۰)

(نابلسی) ده لئیت: باینجان له خه ودا له کاتی خویدا به لگه یه له سه رزق به که مترین هه ول و خواردنیشی به لگه یه له سه به هانه گرتن و خو بردنه پیش به قسه و رق و قین و غه ش. هه روه ها به لگه یه له سه پیاوی دوو پوو.

* ده گونجیت به لگه بیت بو راوچی و شکارچیان له سه خوشی و شادی.

بیت (په لگه ر): (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا په یکه ریکی به تالی داتاشراوه و، مرقیکی سته مکاری روخسار جوان و ره وشت خراپه، نه گه ر بینی بتیک ده په رستی به جیا له په روه ردگار درق ده کات به ده می خوداوه به هه لبه سته یه کی ناره و او درق.

* نه گه ر نه و بته له دار دروستکراوو به ناینه که یه نزیکه ده بیت هه له ده سته لاتدار یان دوو پوو یه کی سته مکار، نه گه ر له چیلکه و دار دروستکراوو ملده کات به مشتومرو ده مه ده مه دا.

* نه گه ر بته که له زیو بوو له ناینه که یدا کاریک نه نجامه دات و نزیکه ده بیت هه له ژنیک یان کچیکی عه جه می به خیانه ت و ناپاکی، نه گه ر له زپروبو له ناینه که یدا کاریکی خراپ و نابه جی

* ده گپنه وه ژنیک دیت بۆلای (ئیین سیرین) و ده لئیت: له خه ودا چوارچیتوه ی ده رگای سه ره وه م بینی که وت به سه ر خواره وه داو هه ردوو لکه یشیم هه رکه وتن و یه کتیکیان که وته ده ره وه ی ماله که م، نه ویش وتی: میتردداری و دوو کوپت له سه فه رن، وتی: به لئ، وتی: که وتنی چوارچیتوه ی سه ره وه گه پانه وه ی میترده که ته به خیرایی و که وتنی لاشیپانیک بۆده ره وه کوپه که ته کچیکی غه ریب ده هیئی، نه وه نده ی نه برد میترده که ی گه پایه وه کوپه که شی ژنیک غه ریبی هیتا.

(نابلسی) ده لئیت: نه گه ر بینی سواری لاشیپانی ده رگا که ی ده بیت ژنیک ماره ده بپی. هه روه ها ده لئین: لاشیپان بزئیوی په یداکاری ماله، نه گه ر بینی له بن ده ره یه ن نه گه ر ده سته لاتداروو لاده بری، نه گه ر هه لکه نراو ونبوو له به رچاوی خاوه ن مال ده مرئ، نه گه ر ده ره یه نراو ون نه بوو نه خوشده که وئ و چاکه ده بیت هه له نه خوشیه که ی.

* نه گه ر باهویه کی دانا هاوسه رده گری و هه رچییه که روویدات له باه ودا ده دریته پال ژن.

باینجان: (ئیین سیرین) ده لئیت: باینجان له کاتی خویدا نه بیت رزق و رۆزییه که به مان ده و بوون به ده سته ده که ویت.

پله و پایه یه کی بهرز به ده سته دهیئی و
سهرده که وی به سهر دوزمه کانیداو
پاریژراو ده بیئت له پلانیان.

* نه گهر بت به لگه بیئت له سهر ژن
وینه که ی جیگیرده بی و نه قلی دامه زراو
ده بیئت یان دهروونی سووکایه تی
پیده کری یاخود گیل و خولا په سهند
ده بیئت.

ب ج

بچران (برین)؛ (تابلسی) ده لیئت:
بۆنه وهی خوداوه ند فهرمانی گه یاندنی
کرده سهر گهر دانییه.

* ده گونجیئت به لگه بیئت له سهر باجو
سهرانه.

* ده گونجیئت به لگه بیئت له سهر نه وهی
جیا بونه وه و پشت له یه ککردن
ده هیئتیت، پیغه مبه (ﷺ) ده فهرمویت:
"پشتله یه که هه لمه که ن و نیوانتنان
مه بچرینن".

ب ر

برا؛ (تابلسی) ده لیئت: نه گهر مروؤ
له خه ودا برا که ی یان باپیرو مامو خالی
به دیکرد له گه ل نه وهی هاویه شی میراته
به لگه یه له سهر هاوه ل په یدا کردن
له مال و یارمه تیدان، ده گونجیئت
هه ندیکیان به لگه بن له سهر نه وانی دی.

ده کات و له پیاویک نزیکه ده بیته وه که و
خوداوه ند خه شم و قینی لیته تی و
خرابه ی لیده ست ده که وی و ترسی
غهرامه ی لیده نیشی.

* نه گهر بته که له زیو بوو ئاینه که ی
ده کات به هوکارێک بۆ ناپاکی و ده ست
تیکه لکردن له گه ل ئافره تیکدا.

* نه گهر بته که ی بینی و به ندایه تیه که ی
نه بینی مال و سامانیکی زۆر
به ده سته ده هیئتیت.

* بت به لگه یه له سهر خو شویستنی
ئافره ت یا مندا ل.

* بت به شیوه یه کی گشتی به لگه یه
له سهر عه جه م و گیل و کچ.

* ده گونجیئت به لگه بیئت له سهر نه وهی
مروؤ سهر قالد ه کات له به ندایه تی وه ک
مال و پله و پایه و خو شه ویست و هاو سه رو
کوپو هاو چه شنی نه وه.

* نه گهر بینی بیتیکی پتییه ژنیکی که ی
ده هیئتیت یا عه جه می یاخود سهر قالی
قارچکده بیئت یان خوداوه ند کوپکی
پیده به خشیئت.

* ده گونجیئت بت به لگه بیئت له سهر
روژگار.

* ده گونجیئت به لگه بیئت له سهر
جیگیر بوون له سهر کاروباره کان، نه گهر
شکاندی له خه ودا یا ناشیرینی کرد

برژاو: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه
مژده یه له سهر بژوی، نه گهر به ته وای
نه برژابوو نه وه غه م و په ژاره یه له لایه ن
کوړه وه.

* مه پي برژاوی قه له و مایکی نوره ،
نه گهر له پولوازیوو مایکی که م و
رزقیکه به مانددویون و هیلاکی
به ده ستدیت.

* نه گهر مه پیکي برژاوی خوار
له کاروکاسی کوړه که ی ده خوات.
* مانگای برژاو دلناییه بۆ که سیک
بترسی یان بۆ یه کیک ژنیکي دووگیانی
هه بیته مژده ی کوړیکي پیده درئ.
* گویره که ی برژاو رزق و فو پو پیته بۆ
یه کیک به کولوی بیخوات.

* نه گهر گوشتی مانگای خوار
ده چیت به رده می دادوه ریک.
* هه موو شتیک بیننی ناگری به ریکه وئ
له بیداریدا رزق و رزیه که به گوناو
تاوان ده سترگر بوه.

* گوشتی برژاوی مانگا دلناییه
بۆیه کیک بترسی، نه گهر خه وینه ر
پیشبینی کوړیده کرد کوړیده بیته
مژده که به نه ندازه ی خویده بیته.

* خوشتری برژاو دلناییه له ترسو بیم،
هه روه ها ده لیتن: پیاوکی نازادی
به روه شته سه رجه م ره وشه کانی هیچ
خه وشیکي تیدا نییه، نه گهر به ته وای
نه برژابوو له کاره که یدا ژيرو ناقل نابیت.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه
له سهر ناگر به هوی سوورییه وه یان
به لگه یه له سهر نازه ل یاخود کو لم یا
که نجینه و خالی ره ش.

* ده گونجیت به لگه بیته له سهر
نه خوشی سه رنیشی به رده وام یان
برایه کی دایک و باوکی.

برژانگدریز: (نابلسی) ده لیت:
پاریزکارییه له ناین.

* هه روه ها ده لیتن: باشی و خراپیان
ده گه پیته وه بۆ کوړو مال و مندال.

* نه گهر بیننی برژانگی ژوړیوه و جوانه
به لگه یه له سهر نه وه ی ناینه که ی پته وو
توکه مه یه.

* نه گهر بیننی له ژیر سیپه ری چاوه کانی
دانیشته نه گهر دیندارو زانستخواریوو
له ژیرسیپه ری ناینه که یدا ده ژئ، نه گهر
دنیاخواریوو پاره و مالی خه لکیده بات و
خوی ونده کات.

* نه گهر بیننی چاوه کانی برژانگیان
نه بوو شه ریعه ته کانی ناین تیا ده بات ،
نه گهر هه لیکیشا دوژمنیک
ناموژگاریده کات یاخود نابرووی ده بات
له ناینه که یدا.

* نه گهر بیننی موه کانی سپیویه
به لگه یه له سهر نه خوشیه که ده دات
له سهر و چاوو گوچکه و ددانه کانی.

* ده گونجیت له خوار دنی گوشتی
برژاودا ترسو بیم رووی تیبکات.

* هه روه ها ده لّین: برژاو غم و په ژاره و
مالی حرامه.

* هه روه ها ده لّین: نه گه ر بینى
به رانیکی برژاند نه خوشده که وى یان
سزایه کی له لایه ن ده سته لاتداره وه
پیده گات یاخود زیندانیده کړئ.

* نه گه ر گوپړه که یه کی برژاند ژنه که ی
نه خوشده که وى یان دایکی یاخود
ژنیکی خانه واده که ی.

* نه گه ر به رخیکی برژاندو به ده سته
هینا کوپړه که ی ده پیکړئ یان
له ش ولاری ناته واو ده بى.

* نه گه ر گوپړه که یه کی برژاندو
خوازیاری کوپړو مژده ی پیده درئ
وه گه رنا ترسو بیم رووی تیده کات.

* ده گونجیت برژاندن به لگه بیت له سر
مژده له قوتار بوون له ناپره حه تی و
سه رکه وتن به سر دوزمند او بوونی

مندالی نترینه به تاییه ت نه گه ر
گوپړه که بوو، نه گه ر حوشر بوو به لگه یه
له سر شکومه ندی و شایى و

چاکبوونه وه ی نه خوش و هاوسه رگری
ره به ن و گه رانه وه ی نه وه ی
سه فه ریکردو و بلاو بوونه وه ی

خوشه ویستی و ته بابى.

* نه گه ر ده سته حوشر تریکی برژاو هاته
دواندن له گه لى له تیاچوون و فه وتان
قوتار ده بى.

* گوشتی بالنده ی سوره وه کراو یان
لینراو رنقو رنزییه به غه درو فیل
له لایه ن ژنه وه ده سته ده که وى، نه گه ر
به ته واوی نه برژابوو زولم و سته می
لیده کات.

* هه موو به چکه یه کی بالنده به برژاوی
یان سوره وه کراوی مال و داراییه که
به ماندو بوون په یدابوه.

* برژانى په راسووی مړؤ له خه وداو
خواردنی قورسو غم و په ژاره یه
تووشی مړؤ ده بیت. په راسووی
برژاویش به ژن لیکده دریته وه چونکه
(حه وا) له په راسووی (ناده م) سه لامی
خوايان لیبیت - دروستکراوه.

* نه وه ی دواى په راسوودیت سه رو
نیوه ی لاشه به کچ لیکده دریته وه و
نیوه ی نه وه ش به کوپ لیکده دریته وه.

* بالى برژاو نه گه ر ته واو برژابوو
غه بیه ت و باسکردنه.

* نه گه ر پارچه یه ک گوشتی برژاوی کړی
که سیک به کړئ ده گړئ.

* نه گه ر بینى گوشتیکی برژاو یان
لینراو ده خوات رنقو رنزییه ک
به مان دبوون و هیلاک

به ده سته هیئت.

برسیتی: (ثین سیرین) ده لیت: برسیتی
تیاچوون و به سه رچوونی مال و داراییه و
سوربوونه له سه ر بژیوی په یدا کردن.

* ه ندیکده لئن: برسیتی باشتره
له تیربوون ئاودییکردنیش باشتره
له تینوویه تی.

* ه روه ها ده لئن: نه گه ربینی
برسییه تی خیری به نسیب ده بیت و
سورده بیت له سه ری.

* نه گه ربینی یه کیکیتر بانگیده کات بۆ
ناخواردن خوه که ی به لکه یه له سه ر
سه فه ریکی نزیک به پپی ئایه تی: ﴿لَقَدْ
لَقِینَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا﴾
(الکف: ۶۲).

* نه گه ر نیوه پۆ بانگیکرد بۆ ناخواردن
له هیلاکی و ماندوبوون پشوده دات،
نه گه ر بانگیکرد بۆ ناخواردنی ئیواره
فیل له پیاویکده کات به رله وه ی نه و
فیلی لیبکات .

* نه گه ربینی خواردنیک ده خوات و
هه رس ده بیت سورده بیت له سه ر
هه وئدان و پیشه که ی.

* نه گه ربینی گۆشتی لاشه ی
خویده خوات له مال و دارایی
په سمه نده کراو هه لگیراو ده خوات.

* ده گونجیت برژاندن به لکه بیت له سه ر
فیتنه .

* ده گونجیت بینینی به لکه بیت له سه ر
لیگرتنه وه ی نیعمه ت و زیندانی و
دوو رخسته وه ، تالانکردنی مال و
سامان و بلاو بوونه وه ی نه خۆشییه
به هۆی گه رماوه .

* نه گه ر گۆشتیکی برژاند یا مریشکی
یاخود هه رشتیکی دی به لکه یه له سه ر
رزق و روزی و شکومه ندی و سه رکه وتن
به سه ر دوژمناندا نه گه ر شایسته ی
نه وه بیت، نه گه ر هیچکام له وانه نه بوو
فیتنه یی و دوو زیانیده کات به ده می
نه وه ی برژاندنه که به لکه یه له سه ری و
به هۆیه وه مال و روحی ده کیشری.

(نابلسی) ده لیت: گۆشت و هیلکه یان
ماسی و هاوچه شنه کانی له خه ودا
به لکه یه له سه ر دووری و، شتی برژاویش
به ده سته یێنانی ویست و خوازه و
گه یشته به هیواو خواست و
به ده سته یێنانی پێداویستییه، هه موو
شتیک واده و کاتیکی دیاریکرای هه یه
به لکه یه له سه ر به جیه یێنانی په یمان و
پێداویستی له گه ل قه رزدا نه وه و
گه رانه وه ی ئاواره و قوتار بوونی
زیندانی.

* برژاوی خۆش شه ریکایه تیه کی
به سووده .

موونیسفانه کی ده گریټ مال و دارایی
له سه رکړده ی خه لکی مه زنه وه
به ده ســتده هیټیت، نه گــر
مؤخه که یخوارد مال و دارایی
هه لگړاویان ده خوات هه روه ها سه ری
نازه ل و درپنده ش هه روایه به لام
له ریژداریدا له خوار سه ری موقوفه وه یه .

* نه گــر سه ری خه لکی به برپای بیڼی
له شارو که په ک و ماله که یدا یان
له به رده رگا که یدا سه ری نه و خه لکه
دیت بؤنه وجییه و کؤده بڼه وه لیټی .

* هه روه ها کوتراوه : نه گــر بیڼی گوشتی
خویدده خوات مال و دارایی و
ده سته لاتیکي که وره به ده سته هیټیت .
* گــر بیڼی گوشتی که سیکی هه لواسراو
ده خوات یا گوشتی که پو ئا ولاوی مال و
داراییه کی حرام به ده سته هیټیت .

* نه گــر بیڼی باوه شده کات به پیاوړیکي
مردو یان زیندوه وه ته مه نی دريژ
ده بیټ ، هه روه ها ته و قــه کړدنیش
هه روایه .

* نه گــر بیڼی له گوشتی خو ی یاخود
گوشتی که سیکیتر ده خوات نه وه شی
ده یخوات شوینه واریکی دیاروبه رچاوی
هه بیټ له سه ر مال و دارایی خوادرن هی
خو ی یاخود یه کیکی دی ، نه گــر
شوینه واری دیاری نه بیټ له سه ری

* نه گــر گوشتی خه لکیتري خوارد
خواردنی غه بیته یان هی یه کیټک
له خزماکانیه تی .

* نه گــر به لیټراوی خواردی یاخود
به سه ووره وه کراوی سه رمایه ی
که سانیتړ ده خوات .

* نه گــر بیڼی گاز له گوشتی
خویدده گریټ و ده بیچپړی و فریټی ده داته
سه ر زه وی پیاوړیکه چاوداده گریټ و
فیټلده کات .

* خواردنی گوشتی ژن له لایه ن
ژنیکیتړه وه یاخود خواردنی گوشتی
خو ی به لکه یه له سه ر نه وه ی زیناو
داوینپیسی ده کات و کریټی له شفرؤش
ده خوات .

* هه روه ها له لیټکدانه وه دا خواردنی
گوشتی پیاویش وه ک هی ژن وایه و ،
خواردنی گوشتی لاو به هیتره له هی
پیرټک .

* نه گــر بیڼی گوشتی زویانی
خویدده خوات له لایه ن زویانیه وه سه ود
ده بیڼی .

* ده گونجیټ نه و خه وه به لکه بیټ
له سه ر بیڼه نگی و خه شم و قینگرتن و
ره چا وکړدن و دلړاگرتن .

* نه گــر بیڼی سه ری خه لکیده خوات یان
ده رخواړدی که سانیتري ده دات و

له سەر ملکه چی ژێرده سته کان و چاو
برینه مال و سامانیان.

برنج: (ئێین سیرین) ده لیت: برنج
مال و داراییه که مانده بوون و
هیلاکی و خه مو خه فته تی له خۆگرتوو.

(نابلسی) ده لیت: برنج به لیترای
به لگه یه له سەر قازانج.

ههروه ها (ئێین سیرین) ده لیت: چه لتوک
مال و داراییه که به ره ره کانی و خه مو
په ژاره یه.

برنجفروش: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
به لگه یه له سەر به خێوکار که وا حق
له به تال جیاده کاته وه به هۆی زه برو
زه نگیه وه.

بروسکه: (ئێین سیرین) ده لیت:
بروسکه به لگه یه له سەر ترسو و بیم
له ده سته لاتدار له گه ل هه په شه و به لێن.
* ههروه ها به لگه یه له سەر لێدان
به قامچی.

* ده گونجیت له لای ده سته لاتدار
به لگه بیت له سەر پیچه وانه ی په یمان و
به لێن و بزوه و خه نده و دلخۆشی و
رووتیکردن و چه زو ئاره زوو.

* بروسکه به لگه یه له سەر ترسی
موسافیر و چه زو ئاره زوی جوتیار بو
ئاودان.

غه ییه تی مرقفیکسی خانه واده یکردوه
یاخود غه ییه تی یه کیکتری کردوه.

* نه گه رگۆشتی که سێکی هه لواسراوی
خوارد مالتیکی هه رامی خواردوه
له که سێکی پله و پایه به رز به مه رجی
ئه وه ی ده یخوات شوینه وار به جی
به یلێت له سهری.

(نابلسی) ده لیت: هه ندیکده لێن:
برسیتی باشتره له تیری، تینوویه تیش
باشتره له تیر ئاوی، نه گه ربینی
برسیتییه کی دوو درێژ هاتوه به سه ریا
نیعمه ت و به خشش روی تیده کات
دوای هه ژاری و که سی برسیش
به نه ندازه ی ئه و برسیتییه مال و دارایی
به ده سته هیئت.

* برسیتی به لگه یه له سەر:
+ هاوه لایه تیکردنی یه کیک یخۆرو
چاکه.

+ لاوازی و دنیا نه ویستی.
+ روژووگرتن.

+ گرانی شت و مه ک و که می و هه ژاری.
+ خواناسی و سوپاسگوزاری و یادی
خوا.

* نه گه ربینی برسیتییه تی له زستاندا
برسیتی روی تیده کات.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا پادشاه
سه رکرده و پۆستداره کان، به لگه یه

* ئەوہی ببینی بروسکەى گرتووه یان
لئیداوہ یاخود گەوالەھە وریک داھاتووه
بەسەر یانا مرقفیک ھانیدەدات لەسەر
خیروچاکەو، بروسکەش بەلگە یە لەسەر
ترس و بیم لەگەڵ سوودو قازانج.

* ھەروەھا دەلێن: بروسکە بەلگە یە
لەسەر سوودو قازانج لەشوینتیکی
دورەوہ، ئەوہی ببینی بروسکە
جل و بەرگەکەى سووتاندوہ ژنەکەى
دەمریت ئەگەر نەخۆش بیت.

(ئابلسی) دەلێت: ببینی بروسکە
بەتەنیا لەخەودا بەلگە یە لەسەر
رێنومایی دواى وێلى و سەرگەردانى.

* دەگونجیت بەلگە بیت لەسەر
تیاچوونی بینایی و دیدەى، ئەگەر
خەوینەر نەخۆشبوو ترسی مردنى
دەبیت.

* دەگونجیت ببینی بەلگە بیت لەسەر
دەرخستنى نھینى گۆرانی ھەوال.

* دەگونجیت ببینی بەلگە بیت لەسەر:
+ مژدەو ھەوالی خۆش بەئامادەبوونی
کەسیکی ئاوارەو دورە ولات.

+ نوێبونەوہى رزق و رزى و فریاکەوتنى
پەڕێشان.

+ گۆرانی حال و یارى لەناپەختیەوہ بۆ
خۆشى و بەپێچەوانەشەوہ.

* ئەوہى بروسکەى بینى بەدەر
لەخەلکی یاخود تیشکی رووناکی لئیدا
بینایی لەدەستدەدات یاخود دەچیتە
نیو مالاكەى، ئەگەر گەشتیارو
موسافیربوو پشوو و بیکاریی رووی
تێدەکات بەھۆی بارانبارین یان بریاری
فەرمانپەرەواوہ، ئەگەر گشتیاربوو
کشتوکالەکەى بەفەرپو بیت دەبیت و
زەویەکەى تێر ئاو دەبیت بەھۆی
بارانەوہ خێراندار دەبیت، ئەگەر
گەرەو کارپەرەستى توپەرەبوو لێى
بزەوخەندە دەیگرێ لەبەرائتەریدا.

* بوێژو شاعیرانیش بزەوپیکنەنین
دەچوینن بەبروسکەو گریانیش بەباران،
چونکە پیکەنین و خەندە لای عەرەب
دەرخستنى نھینى و پەنھانە ھەر بۆیە
بەئاوہ لایبوون ئاو زەدى دەکەن.

* ئەگەر بارانی لەگەڵدایو بەلگە یە
لەسەر ئاقولایی ئەوہى بۆى
دەردەکەوێت و بەسەریا دەگرێ، یاخود
بروسکە قسە یەکە دەیخاتە گریان یان
قامچیکە خوێناویدەکات، بارانەکەش
دەبیت بەخوێنەکەى و بەشمشیریش
روحى لئیدەسینیتەوہو چاوانى فرمیسک
دەپێژیت و خانەوادەکەى بۆیدەگرین و
کەمدەمینیتەوہ لەناویانداو زوو
دەمریت.

که م کوپی تئیاندا که م کوپییه
له پله وپایه و ئایندا.

* ههروه ها ده لئین: نه گه ههردوو برۆی
پرپوون باشه بۆ ژنان که برۆچاکده که ن
بۆ جوانی و خۆنواندن.

(نابلسی) ده لئیت: لئیکدانه وهی باش و
خرابه به پیتی زیادوکه می کرداره کانه،
ههردوو برۆ باوک و دایک و دوو کوپو
شهریک و دوو هاوسه رو جیگرن.

* نه گه ههردوو برۆی گه یشتن به یه
به لگه یه له سه ر ئالووده یی و
خۆشه ویستی و به پێچه وانه شه وه،
رهشی و پری موویان به لگه یه له سه ر
باشی حالی نه وهی به لگه یه له سه ری.

* سپیتی یان دابه زینیان بۆ سه رچاو
به لگه یه له سه ر گۆپانی حالی نه وهی
به لگه یه له سه ریان له کوپو هاوه ل و
هاوسه رو جیگرو هاوپی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
ته مه ندریژی هه تا خۆی به و چه شنه
ده بینیت وه.

* ههردوو برۆ به لگه یه له سه ر پله وپایه
له ئایندا هه رچاکی و خرابیه ک روویان
تیبکات بیده پال چاکی و پارێزگارییان.

* ده گونجیت برۆ به لگه بیت له سه ر
پاراستنی نه وهی چاو به لگه یه له سه ری
وه ک برۆ فه رمانپه واو چاو دیرو میرد،

+ به لگه یه له سه ر رووناکی شمشیر و
نووکی رم.

* نه وهی بروسکه ببینی و خه وه که ی
له (تشرینی یه که م) دابییت به لگه یه
له سه ر پرپوایه گنده و به رو بوومی
دانه ویله ، نه گه ر له (تشرینی
دووه م) دابوو به لگه یه له سه ر فه پو
خیری زۆرو بێشومار، یاخود له (کانونی
یه که م) دا ده ترسی له که م کوپی،
خۆنه گه ر له (کانونی دووه م) دابوو
له کاتی دورینه دا ده ترسی
له کشتوکاله که ی ، خۆنه گه ر
له (شووبات) دابوو به لگه یه له سه ر چاکی
له کشتوکاله که یدا، له (نازان) یشدا
به لگه یه له سه ر که می به رو بووم و
دانه ویله و له (نیسان) دا باش و
چاکده بییت و جۆش که مده بییت .

* نه گه ر له (نایان) دابوو هه ندیک
له میوه کان خراب ده بن،
له (حوزه یران) دا به لگه یه له سه ر
شه ونی به سوود، له (ته مون) دا هیچ
خیر و شه پێکی تیدا نییه ،
نه گه ر له (ئه یلول) دابوو به لگه یه له سه ر
فه پو خیر و هه روه ها له (ئاب) یشدا
به هه مان شیوه یه .

برۆ: (ئین سیرین) ده لئیت: ههردوو برۆ
باشی ئاین و پله وپایه یه بۆ مه ردووم

ههروه ما که وانی تیری ناگه مانعی
چاوپیسانه.

برییانی: (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
دلته نگیه دیت به سه ریا یا خود تووشی
ده بیئت.

بریندارویی: (نبین سیرین) ده لئیت:
ئه گه ربینی له شولاری برینداربوه مالو
داراییه کی پیده گات.

* نه گه دهستی راستی بریندارکرد
مالو داراییه که له لای پیاویکی
خزمیه وه به دهستی ده گات،
ئه گه دهستی چه پی برینداربوو
له ژنیک خزمیه وه نهو مالای
پیده گات، به لام نه گه قاجی چه پی
برینداربوو مالو داراییه
که له کشتوکاله وه به دهسته ده که ویت،
برینداری په نجهی دهستی چه پ
به لگه یه له سه زالبوونی قه رزاری
به سه ریدا، هه موو بریندارییه کیش
خوینی له بهر بپوات خه رچی و زیانه
له مالو دارایی ده که ویت.

* نه گه بریندارییه کی ته پ به له شو
لارییه وه بینو خوینی له بهر روئی
زیانه له مالو دارایی خه و بینه ر
ده که ویت، یا خود گوفتارو قسه یه
خاوه نه که ی تیدا ده که ویت و له سه ری
پاداشت و ده گریئت.

* برینداری سه ریش نه گه خوینی له بهر
نه پویی نزیکه بیته وه له وهی مالو
دارایی به دهست بهینیت، نه گه خوینی
له به پویی مالو سامان و دارایی
به دهسته دهینیت، نه گه خوینی له بهر
پویی مالو داراییه که شوینه واره که ی
له سه ری ده ده که ویت.

* نه گه ره مانپه وایه ک یا خود
پیشه وایه ک بینیان سه ریان برینداربوو
هه تا زامه که گه بیوه سه ر نیسقان
ته مه نی دریز ده بیئت، نه گه نیسقانی
شکابوو سوپا که ی شکست ده هیئت و
ده دپویت، نه گه دهستی چه پی
برینداربوو سه ریا زه کانی زیاده که ن
به لام نه گه دهستی راستی برینداربوو
مولک و دهسته لاتی په ره ده سینیت.

* نه گه سکی برینداربوو مالو دارایی
گه نجینه ی زیاد ده گات.

* نه گه کولم و گونای برینداربوو
هؤزوتیره ی زیاده که ن.
* نه گه قاجی برینداربوو ته مه نی دریز
ده بیئت.

* نه گه هه ردوو قاجی برینداربوو
له کاروبارو مالو داراییدا پتر
جیگیر ده بیئت.

* نه گه ربینی وه ک نه وهی مؤفیک
ئه ندامیکی بپویت و له ت له تو پارچه

* هه نډیکده لټن: نه گەر له نه ندامتیکیدا برینداری به دیکرد نه و دهسته وازه به بۆ نه ندامی بریندار به گه پرده خړیت که بریندارکراوه، نه گەر سنگی برینداربوو یاخود دلی بۆ پیاوړی ژنی لاو به لگه یه له سەر عیشق به لām بۆ پیرو په ککه وته به لگه یه له سەر غم و په ژاره .

(نابلسی) ده لټت: نه گەر برین و زامیکی پیوه بوو خوینی له بهر رۆیی بړیک پاره قه رزارد ه بټت و له بژویدا ناپه حه تی روهی تیده کات، هه موو بریندارییه ک خوینی له بهر بپوات خه رجبیه .

* نه گه ریینی له شولاری یاخود ناخی برینیکی ته پری تیدایه و خوینی له بهر ده پوات زیانه بۆ خاوه نه کای روو له مال و دارایی ده کات، یاخود قسه یه که له لایه ن نه وکه سه وه ده کړیت و نه جرو پاداشتی له سەر وهرده گړیت، نه گەر سه ری برینداربوو مال و دارایی هه بوو با پاریزگساری لټیکات، نه گەر زامو برینیکی بیینی و خوینی له بهر نه پۆیی له خټرو چاکه یه ک نزیکده بټته وه که وا روهی تیده کات ، نه گەر سه ری په نجه ی راستی برینداربوو به لگه یه له سەر قه رزارییه ک تووشی ده بټت و غم و په ژاره ده خوات به دیارییه وه .

پارچه ی بکات نه وکه سه ی هه لده ستیت به برینی نه ندامه کانی قسه یه کی ناقولا ده کات به رانبه ری و ده بټته وه ی په رته وازه کردن یان خسته وه ی جیاوازی له نیتوان منداله کانیدا، نه گەر بریندارکەر خویناویبوو به خوینی بریندار مالتیکی حه رام به ده سته هینیت به نه ندازه ی نه و خوینه ی پټی خویناوی بووه، نه وه شسی بییاوه پړیک برینداریکات و خوین له بهر نه و بییاوه په بپوات زه فەر به دوزمنیکی دیارو به رچاو ده هینیت و مال و دارایی حه لالی لیده سته که ویت به نه ندازه ی نه و خوینه ی له بهر ی رۆیشتوه، نه گەر خویناویبوو به خوینی بییاوه پ به هیزتره .

* نه گه ریینی مرقفیک برینداریکردوه و خوینی لټنایه ت بریندارکار قسه و وته یه کی حه ق ده کات به رانبه ری، له وه لāmی پرسیاریکدا، نه گەر خوینی له بهر رۆیی غه بییه تی ده کات به وته یه کی راست و دروست .

* نه گه ریینی به شیک له لاشه ی برینداربوو به چه قق یان هه رشتیکتر ناته واویی و عه بیه کانی به رده که ون و هه چ خټریکی تیدا نییه .

* هـروهـا بهـلگهـیه لهـسهـر داواکاری و
هاوسهـرگیری و، نهـگهـر بینی برپهـنگی
شتیکدهـکات هاوسهـردهـگری چونکه
لهـهاوسهـرگیری دهـچیت.

برین: (ئین سیرین) دهـلئت: نهـگهـر
برینی سۆلهـکهـی بیت غهـم و پهـژاره
رووی تیدهـکات.

* نهـگهـر کهـسیک شویتیکی بری برپا و
لهـوکهـسهـوه بهـلاو نهـهامهـتی لهـلایهـن
برهـرهـوه تووشدهـبیت و خهـشم و قین
ههـلدهـگری لهـناخیدا بهـرانبهـری.

بـ

بزمـار: (ئین سیرین) دهـلئت:
فهـرمانپهـوا یان دهـستهـلاتداره، بهـلگهـیه
لهـسهـر پیاویک خهـلکی بهـهۆیهـوه
دهـگن بهـکاروبارهـکانیان وهـک شایهـت و
عهـریزهـنوس، ههـروهـا بهـلگهـیه لهـسهـر
لاویتی و بهـلگهـی پتویست و یادو زیکرو
مال و سامان و هیزو توانا.

بزن مژه (قوری): (ئین سیرین) دهـلئت:
هاوهـل و هاودهـمی فهـرمانپهـوا و
پادشایه.

(نابلسی) دهـلئت: بزن مژه لهـخهـودا
وهـزیری پادشاو جینشینیهـتی و ههـرگیز
لیی جیانابیتهـوه.

* نهـگهـر بینی یهـکیک لهـفریشهـکان
بهـشمشیرهـکهـی سکی بریندارکردو وهـک
ئهـوهـی بمریت و لهـسکیهـوه کیم و
زووخال دهـریچیت چاکدهـبیتهـوه.

* نهـگهـر بینی گهـردن و ملی برینداربوو
مال و دارایی لهـپاشهـروژدا بۆ
دهـمینیتهـوه لهـلایهـن کورپهـکهـیهـوه.

برینسارپژکار: (نابلسی) دهـلئت: نهـو
کهـسهـیه ههـلدهـسیت بهـسارپژکردنی
زام و برین، بینینی بۆئهـوهـی زامدارو
برینداره بهـلگهـیه لهـسهـر چاکبوونهـوه و
رهـواندنهـوهـی غهـم و پهـژاره ، نهـمهـش
نهـگهـر هاتوو نهـوبرین سارپژ کاره هات
بۆلای خهـویینهـر، هاتنی بۆلای یهـکیک
کهـپتویستی پتی نهـبیت بهـلگهـیه لهـسهـر
برینداریی و پتویستی بوونی
بهـکهـلهـشاخ و خوین بهـربوون ،
برینسارپژکاری لهـخهـودا پیاویکه
گوشتی خهـلکی دهـبریت و خوینیان
دهـپژیتیت لهـئهـندامهـ تهـندروست و
بیتنهـخۆشیهـکانیان.

بـ

برپهـنگ: (نابلسی) دهـلئت: لهـخهـودا
زوبانه ، ههـروهـا بهـجیهـتانی
پیداویستیهـکانه و باشی دهـبرپنهـ،
ههـروهـا بهـلگهـیه لهـسهـر پشتگیرو
مندالی پنگهـیشوو.

*بزنه میچکه ژنیکی ملکه چ و رسوایه ناتوانی کار نه نجام بدات چونکه وهك هه ژارتك نهیئی دیارو ناشکرایه .
*هه روه ها به لگه یه له سه ر سالتیکی مام ناوه ندی .

بزه وخه نده: (ئیین سیرین) ده لیت: بزه وخه نده باشه له خه ودا، نه گه ر له راده بجیتته دهره وه ده بیئت به غم و په ژاره .

(نابلسی) ده لیت: بزه وخه نده له خه ودا به لگه یه له سه ر دلخوشی و شادی و شویتکه وتنی سوننه ت، چونکه پیغه مبه ر (ﷺ) کاتی پیده که نی بزه ده یگرت .

بست (بنگوستا): (نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سه ر نه ندازه و شتی نوی و سه فه ر .

*ده گونجیت بست به لگه بیئت له سه ر گونیاو به پیچه وانه شه وه .

*ده گونجیت بست به لگه بیئت له سه ر ئامرازی نیرینه ی مروفا، ئه وه ی زۆرانبازی نه نجام بدات به رمیکی بچوک که به نه ندازه ی بستیک بیئت کچیک ده هیئت .

*بزن مژه پیاویکه سووره له سه ر کردارو به لگه یه له سه ر:

+پیشکه شکردنی خزمه تگوزاری بو بیکار .

+فتنه و تیکچونه له نایندا .

+ژنی ناگر به رست، چونکه هه میشه له گه ل روژدا ده سووپیتته وه .

+گریان و لاواندنه وه به سه ر مردودا .

بزنه کیوی (سابرین): (ئیین سیرین) ده لیت: بزنه کیوی به لگه یه له سه ر پیاویکی دهره کی به ناوبانگ .

*نه گه ر بینی بزنه کیوی به راوکرد یان به رانیک ده سستکه وتی ده بیئت له فه رمان په وایه کی دل په قه وه .

*پیکاندنی بزنه کیوی به ده مانچه یان هه ر ئامرازیکیتر به لگه یه له سه ر زهره و زیان .

بزنه میچکه: (نابلسی) ده لیت: نه گه ر بینی له خه ودا بزنه میچکه یه کی به ده ستهیتا که یان ژنیکی ئاین خراب و به دی داوینپیس ده هیئت .

*نه گه ر بزنیکی نۆزییه وه خیره وه رو خوشی به ده سته هیئی .

*نه گه ر بینی ژنان بوون به بزنه میچکه بی شیریی بو ماوه ی سالتیک رووی تیده کات .

له پشه که یدا به ده سته هینیت یا
له زانسته که یدا.

*ته گهر مردوو نووسی بهر سۆزو میهری
خواهی که وتوو.

*ده گونجیت نووسینی به لگه بیت
له سهر سوودو قازانج، یان پفاندنی
له لایه ن بالنده یه که وه به لگه بیت له سهر
به سهر چوون و دوایی هاتنی ته مهنی و
کوتایی و ته و ابوونی رزق و بزئیوی،
له سهر نه مش نه وه هه لده سه نگینری
که یه کیک له سهر دهستی نه ودا قورشان
یان شتیکیتر بنووسریت و له وانه یه
خوداوه ند تاقیپکاته وه به له ش
به بارکردنی.

*هه روه ها ده گیننه وه کاتیک
(هه سه ن) ی کوپی (عه لی) (ره زای
خوایان لیبت) له خه ودا بینی
له نیوچاوانی نوسرابوو ﴿وَالضُّحٰی﴾ (۱)
وَاللَّیْلُ اِذَا سَجٰی ﴿الضُّحٰی﴾ چوو
بۆلای (سه عید) ی کوپی (مسیب) و
نه ویش پیی وت: نه ی کوپی
پیغه مبهری خوا ﴿وَاللَّیْلُ﴾ وه سهیه ت و داوی
لیخوشبوون بکه ، هه ر دوا ی یه که شه و
دنیا ی به جیهیشت.

*ته گهر له نوێژدا (بسم الله) ی خویندو
ریبانو شیوانی خوشی نه خویندنیبوو
له نوێژدا نه و خویندنه به لگه یه له سهر

بسته (فستق)؛ (نبین سیرین) ده لیت:
بسته مال و سامانیکی ئاسانه و
داره که شی به لگه یه له سهر پیاویکی
ده ست و دلفراوان، نه گهر بسته ی خوارد
مائیکی خوش و ئاسانه خوات.

(نابلسی) ده لیت: بسته ی سه وز
ماندو بوون و هیلاکیه و بسته ی وشکیش
شهر و ئاژاوه یه ، بسته ی سویر رزقیکی
خوش و ئاسانه له ده ریا و وشکانیه وه .
*ده گونجیت به لگه بیت له سهر
له دایکبوونی نوێ.

بسم الله (ناوی خوا)؛ (نابلسی)
ده لیت: نه وه ی له خه ودا به خه تیکی
خوش و جوان ببینی به لگه یه له سهر
زانست و رینمایی و رزق و فهرو
تایبه ته ندیه که ی نه وه یه له سهر
بنه مای ناسراوی خوی ببینی.
*ده گونجیت به لگه بیت له سهر کوپ یان
کوپه زا به هوی پابه ندی هه ندیکیان
به هه ندیکی تر یانه وه .

*ده گونجیت بینینی به لگه بیت
له سهر نه وه ی به سهر چوه له پیه کانی.

*هه روه ها به لگه یه له سهر هه ولدان بۆ
هاوسه رگیری و مژده ی دوا یی ،
ده گونجیت به لگه بیت له سهر رینومایی
دوا یی و ویلی و سه رگه ردانی.

*ته گهر له خه ودا به خه تیکی جوان و
باش و دیار نوسرابوو رزق و رۆزییه که

خۆشەویستی و ھاو دەمی لە گەل غەیب و نادیار.

+ ئەگەر بە قەلەمی ئاسنین نووسی بە لگەیه لە سەر ھێزو رزق و رۆزی جیگیر بوون لە ھەر کاروبار.

* ئەگەر وەك قەلەمی ئاسایی وابوو بە لگەیه لە سەر میانە پەوی حالەکان بە تاییەت ئەگەر بە قەلەمی خواری گریگری نووسرابوو.

* ئەگەر قەلەمەكە رێك و جوانبوو بە لگەیه لە سەر پلە و پایە ی باش یان زانیاری و کردار بۆ ئەوێ لە خەودا بە جیئ دە ھێنیت.

* ئەگەر لە سەر پەرە یەك نووسی دەگونجیت باشی کردییت یان ئەرکیکی بە جیگە یاندی.

* ئەگەر لە سەر پێستیکی سپی ناسك نووسی ھەول و کۆشش دەکات لە بە دەست ھێنانی میراتی.

* ئەگەر لە پارچە یەکی چنراوی سوور یان زەرد یاخود سپیدا نووسی خۆشی و شادی بە دەست دە ھێنیت.

* ئەگەر لە پارچە یەکی چنراوی سەوزا بوو شە ھید بوون بە دەست دە ھێنیت لای پەرە دگار.

* نووسینی لە ھیترا یان بە نور یا ئالتون مژدە یە.

قەرزێك كەوا پێویستی پێی نییە، دەگونجیت بە لگە بیت لە سەر منالێك و خۆشەویستی باوکی لابی بە دەر لە دایکی یان خۆشەویستی دایکی بە دەر لە باوکی یاخود سوننەتێك زالبكات بە سەر فەرزێكدا یان بیدعە یەك بە سەر کاریکی پەسەندا، ھەر و ھا حوكمی خۆیندنە وە ی ھەر چوار پێشەواكە ھەر وایە وایان دانائە ئەوێ لە خەودا پێی نووسراو ئەگەر بە ئالتون و زێر نووسرابوو بە لگە یە لە سەر رزق و خۆشحالی بە گوێرە پلە ی چا کردنی نەینێ مابەینی بە ندە و پەرە دگار، یاخود دەگونجیت ناویانگو چارە نووسیکی باشت بیت، پێچەوانە ی ئەوێ ئەگەر بە شتێك نوسرا ئە دە بوو پێی بنوسری و لە ریزی قەلەمدانە بوو باش نییە، بە لام نووسینی بە :

+ قەلەمی ئیمزا و واژ سەرکە و تن و مەزنی و پلە و پایە یە.

+ قەلەمی دادگا ئەگەر نووسینە کە ی دیار نە بوو ھەمە چە شە نە بوونە لە مەزھەب و رێگە و بیرو پچووندا.

+ ئەگەر بە قەلەمی عیرانی و سریانی و ھندی و ھاوچە شنی ئەوانە نوسرا بە لگە یە لە سەر رییازی سە یرو سە رنج راکیش لە گەل ھاوسەر و کۆیلە و

* نه گهر بلاوکارانی نه سپی بینی
له خه وداو نه یتوانی لایبه ریټ کومه لئ
داوینپیسی خراپه کار به نابړووی
فیزده بن و ناتوانی ریگریان لټیکات.

بلاوکردنه وهی گه وهه رو یا قووت:
(نابلسی) ده لټت: نه گهر کس
کړینه کرده وه به لگه یه له سر نه بوونی
زانستخو ازان و کزیوونی سوودو قازانچ ،
نه گهر که سیکی شایسته کوځیرکه وه
به لگه یه له سر دانانی شت ومه ک
له شوینی خویداو سوود وهرگرتنی
خه لکی لټی.

بن

بندق: (ثین سیرین) ده لټت: بندق
پیاوټکی سه خی غه ریپی روح قورسه و
خه لکی ته با ده کات.

* هه روه ها ده لټن: مال و داراییه که
به ماندوبوون دهستی که وتوه نه وهی
بیخوات مال و دارایی به ماندوبوون
به ده ست ده که وټت.

* هه ندیکتر ده لټن: بندق و هه موو
توټکلدارټکی وشک به لگه یه له سر
دهنگه دهنگو خه م و په ژاره.

(نابلسی) ده لټت: بندق به لگه یه له سر
هه والی شاره که ی و شکاندیان و
تالان و پړوی مال و منالیان، ده گونجټ

* هه روه ها ده گټړنه وه (حسین) ی کوپی
(عه لی) (ره زای خویان لټیټ) له خه ودا
ده بینی وه که نه وهی له یتوان هه ردو
چاویدا سوورده تی (اخلاص) نوسرابټت،
ده نټریټ بټ لای (سه عید) ی کوپی
(مسیب) (ره حمه تی خوی لټیټ) و
بؤیده گټړټټه وه نه ویش ده لټت: نه گهر
خه وه که ی وایټ زوو ده مرټت، پاشان
به و چه شنه به غه ریپی گیانی سپاردو
مرد.

بش

بشور (شوره): (نابلسی) ده لټت:
له خه ودا به لگه یه له سر په روه رشیاری
نه زان یان نه وانه ی که و ناموژگاری
وه رناگرن.

* بینینی به لگه یه له سر ره وانده وهی
غه م و په ژاره و نه وهی خوی بټ سه فهر
ناماده ده کات.

بل

بلوور: (نابلسی) ده لټت: بلوور له خه ودا
به لگه یه له سر ژنان نه گهر له خه ودا
بینی بوه به خاوه نی ده فرټکی بلووری
نه و ژنټکی خاوه ن که سپتی ده یکات
به هاوسه ری.

بل

بلاوکارانی کیچ و نه سپی: (نابلسی)
ده لټت: له خه ودا که ل و کومه لټکی
خراپن.

* نه وانه ی له مالان دانیشتون ژناني
داوینپاکن.

* نه وانه ی له بازاپو که نیسه کاندان ژناني
باشو داوینپاکن ، هه روه ها ده لیت:
ده روزه ی هه وسه بازی و ویلای و
سه رگه رانییه .

بنه دار (بنه کوتهره)؛ (نابلسی) ده لیت:
به لگه یه له سه ر نه توانین و دانیشتون
نه بوونی جموجول.

* بۆکه وش دروو له حیمچ چی و
هاوچه شه کانیان به لگه یه له سه ر
سوودو قازانچ و بژیوی.

بنه پهرتی (سه رهگی)؛ (نابلسی) ده لیت:
بینینی که سی بنه پهرتی و سه ره کی
له خه ودا به لگه یه له سه ر خاوه ن
به ندایه تی و خواناسی هه روه ها
به لگه یه له سه ر:

+ جامبان.

+ له شفرۆش.

+ نه و زانایه ی که و له کاروباره تیکه ل و
نالۆزه کاندان شوینی ده که ویت.

+ پیاویکی ئایندارو زانا.

+ پیاویک مال و داراییه کی زۆری هه بیت.
بنیشتر (جاچه که)؛ (نابلسی) ده لیت:

نه گه ر بیني له خه ودا بنیشتر ده جوئ
روو له خراپه ده کات چونکه کاری
نه ته وه ی (لوط) ه.

به لگه بیت له سه ر له ده ستدانی کچینی
نه گه ر به چه شنیکي نادیار بیني.

بنه به رده؛ (نابلسی) ده لیت: نه گه ر
له خه ودا بیني زانایان یاخود
کۆپه کانیان تیای داده نیشن یاخود
ناژه له کانیانی تیدایه که و سواریده بین
یا که شتی سه فهره .

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
هاوسه رگیری و خوداوه ندیش
ده فهرموی: ﴿وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ﴾
(النور: ۶۰) .

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر ژن.

* ده گونجیت بنه به ردی جیگیر
به لگه بیت له سه ر زانیاری یاخود
پیشه سازی که و پشتی پیده به ستری
یاخود بنچینه ی ئاین.

* نه گه ر له خه ودا بوو به خاوه نی نه و
بنه به ردانه به لگه یه له سه ر:

+ هاوسه ر.

+ مندالی نیرینه .

+ رینومایی.

+ زانیاری.

* ده گونجیت خه وینه ر نه خوشبکه وئ
به وه ی نه توانی جموجولبکات یان
سه فهر.

* نه وانه ی له مزگه وته کاندان دانیشتون
پیاوچاکن.

روبه روو بوونه وهی دوزمن هه روه ها
نازایه تیش وایه .

ب و و

بووق (که رهنه - شه پیوور)؛ (نابلسی)
ده لیت: فوگره ن پئیدا قوتار بوونی
پیاوچا کانه، بینینی فوو کردن پئیدا
هه ق و راستیی هه له خه ودا به لگه یه
له سه ره والی راجله کینه، نه گه ر
به ته نیا خوی گوئی لیوو ده گونجیت
ئه وه واله تاییه تبیت به خوی وه ،
نه گه ر خه لکی بیستیان هه والیکه
وابه سته ی خه لکیه .

* نه گه ر فوو کردن به بووقی
زیندو کردنه وه ی بیست وایزانی
خه لکیش ده بیبستیت (تاعون) له و
ناوچه یه ژورده بیت چونکه فووی به که م
مه رگی جیهانه، نه گه ر فووی دووه می
بیست بۆ ژیا نه ، نه گه ر نه خو شبوو
چاکده بیت وه، نه گه ر له ولاتدا (تاعون)
بالا یوه وه ده ره ویت وه له ناویاندا
نامینیت، نه گه ر نه بوونیلان له نئودا
بالا یوه وه ده ره ویت وه و نه رخه کان
داده به زن و ده روویان لیده کریت وه .

* نه گه ر گوئیستی فووی دووه مبوو
به لگه یه له سه ر بوژاندنه وه ی بژیوی
بوونی شتی په نهان و نادیار یان
دهر که وتنی نهینی و چاکبوونه وه ی

* هه روه ها ده لیت: نه گه ر بینی بنیت
ده جوئ گوفتاره کانی ده رباره ی
سکالاو شه رو نازا وه ده بیت .

ب و

بوختانکه را دوو روو - فیتنه)؛ (ئین
سیرین) ده لیت: خو شحالیه که به رده وام
ده بیت له زن و کوپو بازرگانی و
ده سته لات وه ده که ویت وه .

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا ده روویه کی
به رده وامه له گه ل ده سته لاتداری یان
بازرگانی وه به زن و کوپ لیکدرا وه ته وه .

بورانه وه؛ (نابلسی) ده لی: نه گه ر
له خه ودا بینی بوورایه وه کاریکی غه م
په ژاره دار رووی تیده کات .

بوولبول؛ (ئین سیرین) ده لیت: ژنیک
قسه و گفت شیرین و خوشی نه رم و نیانه
یاخود پیاوکی گورانی بیژه یاخود
قورئاخوینه بۆ ده سته لاتدار وه زیریکی
به ته گبیرو ریک و پیکه .

بویری (چاونه ترسی)؛ (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا پیشپرکییه بۆ خیر یان شه ر،
ده گونجیت به لگه بیت له سه ر که م
کوپی توانا و بیجو له یی .

* به لگه یه له سه ر سوو بوونو
پیدا کرتن، یاخود پیدا کرتن له سه ر
ئه شکه نهجه و نازاردانی خه لکی یاخود

*بۆتە ی پیاو بەلگە یە لەسەر ئەوە ی دەپوات پێیدا.

*بۆتە ی قورقوشم سوودو قازانجە بۆ خواوەنەکانی و بۆتە و قالبی شیرینیش بەهەمان شیوە یە.

بۆق: (ئەین سیرین) دەلێت: بۆق پیاویکی خواناسی تیکۆشەرە لەگوپرایەلی پەرەدگاردا.

*کۆمەلی بۆق لەشاریان گەرەکیک سزایە.

*ئەگەر گۆشتی بۆقی خوارد سوودو قازانج لەهەندیک لەهاوەلانی وەرەدەگرێ.

*ئەگەر بۆقێک قسە ی لەگەڵکرد ئەوە مولک و دەستەلات بەدەستدەهێنێ و ، بۆقیش ئاگری (نەمرود)^(۱) ی کۆژاندەو.

(نابلسی) دەلێت: ئەگەر خۆی لەگەڵ کۆمەلی بۆقدا بینی هاوەلایەتی لەگەڵ خزم و دراوسێکانی باشدەبی.

*کۆمەلی بۆق لەخەودا بەلگە یە لەسەر گەل و نەتەوە ی جادووگەر و دەستبێ ، بۆیەکیک بۆتوی لەسەر ئاوی بەلگە ی خێرو چاکە یە.

نەخۆش یاخود قوتاریبونی زیندانی یان کۆبۆنەو لەگەڵ گەشتیارو ئەوە ی لەسەفەر گەراوەتەو.

بوونی پەییوەندی: (نابلسی) دەلێت:

بوونی پەییوەندی لەخەودا بەلگە ی بەجیگە یاندنی پەییوەندی خزمایەتیە لەگەڵ بەردەوام بوون لەرۆژدا.

*ئەگەر لەخەودا پەییوەندی خۆشبوو لەگەڵ زاناو پیاوچاکان بەلگە یە لەسەر پارێزگاریکردن لەتەبایی و خۆشەویستی و بوونی ئەمەکداری دەربارە ی پەیمانەکانی یان نزیکبوونەو لەخاوەن پلەوپایە وەک پادشاو فرمانرەواو وەزیرەکان بەهۆی ئەو ریزە ی لێیدەگرن.

*ئەگەر لەخەودا پەییوەندی هەبوو بەیەکیک لەبیدعەکارانەو یان خەلکی زیمییەو بەلگە یە لەسەر خراپی نایین و دنیاوی کات بەفیڕۆدانی لەگەڵتەوگەپ و ئارەزوودا.

بۆ

بۆتە (قالب): (نابلسی) دەلێت:

لەخەودا بەلگە یە لەسەر لێۆەکانی ، بۆتە ی راویۆچوون بەلگە یە لەسەر ئەوە ی بەرزتر دەبی پێی.

(۱) نەمرود: ئەو پادشا ستمکارەبوو

ئاگریکیکردەو و خواناسانی فریادایە نێوی.

(وەرگێڕ)

* ئەگەر بىنى كۆمەلنىڭ بۇق لەشارىك
ھاتنە دەرەو ە سزا لەوشارە بەنۆيژو
دوعا ھەلیدەگرئ.

* راوى بۇق شكستى بەرانبەرەو
ھاوچەشنە.

* دەگونجىت بۇق بەلگەبىت لەسەر
ئەوكاسەلئسانەى لەبەرەدەركى
دەستەلاتداران كەوتوون، ياخود زىكرو
ياد خوڭتان لەھەزارو دىيانەويستان.

* بۇق بەلگەيە لەسەر خەلكى
قاوقىزكارو گواستەنەو لەشويىنىكەو
بۇ شويىنىكىتر.

* ئەگەر بىنى بۇقىكى بەدەستەيتا
لەگەل پياوچاكتىكا تىكەلدەبى.

بۇگس (لیدان - پياكىشان): (نابلسى)

دەلئيت: بەلگەيە لەسەر كەوتنە
نىوكارى شەيتان و باشى
دەرەنجامەكەى لەئايندا بەپىتى ئايەتى:
﴿فَوَكَزَهُ مُوسَى فَقَضَى عَلَيْهِ قَالَ هَذَا مِنْ

عَمَلِ الشَّيْطَانِ﴾ (القصص: ۱۵).

بۇگەنى (بۇنى ناخۇش): (نابلسى)

دەلئيت: لەخەودا مەروۇ بۇنىكرد يان
بىنى بەلگەيە لەسەر:

+ سەرئىشە.

+ لووتپزان.

+ ھەوالى خراب.

+ بلاكوردنەو ەى نەيتى.

+ نەمانى رىق و قىن.

+ پشودان دواى ماندوبوون و ھىلاكى.

+ قەرزدانەو ە.

+ نيازو شاردنەو ە لەدەرەووندا.

* ئەگەر مندالنىڭ بىنى بۇگەنىكردەو

بەلگەيە لەسەر ئەو ەى خەلكى

لەبۇگەنى پىستى رادەكەن.

* دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر مردنى

بەكىم و برىنەو ە ياخود دەرەو

نەخۇشى و ناتەواو ەكەو ە.

بۇگەنى زارو دەم: (ئىبن سىرىن)

دەلئيت: ئەو ەى بىنى دەمى بۇگەنى

كردەو ە قسەو گوفتارىك دەكات

ستايشى خۇيدەكات و بەھۆيەو ە

دەكەو یتە سزاو ئەشكەنجەو ە.

* ئەگەر بىنى كەسانى دى دەميان

بۇگەن بوو ە تەو قسەى نابەجى

دەبىستىت.

* ئەگەر بىنى بەردەوام بۇنى دەمى

بۇگەنە پياوئىك دەبىت فرە خراپەكارو

قسەى نابەجى دەكات.

بۇنى ەبەشى: (نابلسى) دەلئيت:

بىنىنى لەخەودا بەلگەيە لەسەر زىناو

تەنگەبەرىو شاردنەو ەى كارو رەفتارى

خراپ و بەد.

(ئىبن سیرین) دەلئیت: بۇنىخۇش
لەبنەرەتدا پىياھەلدانىكى باشە،
گوتراویشە بۇ نەخۇش بەلگەى مردنە.

(نابلسى) دەلئیت: ئەگەر ئىبنى خۇى
جوانکردى بۇنىخۇشىدا لەخۇيدا دەچىتە
دەروازى قىردارى باش ئەگەر مىردى
نەبوو مىرد دەگرى.

* بۇنىخۇش بۇ پىياو پىياھەلدانىكى
باشە، ئەگەر دىزىك يا دەستىرىك
بۇنىخۇشىدا لەخۇى تەوبە دەكات،
ياخود دەست لەپىشەى ناقۇلاى
دەگرىتەو، چۈنكە بۇنىخۇش
گوزارشت لەخاوەنەكەيدەكات.

بۇياخچى: بىنىنى بەلگەىە لەسەر
خاوەن حال يان بەجىيەنەرى
پىداويستى لەزانايانى دەستەلاتدار.

* ھەرۋەھا بىنىنى بەلگەىە لەسەر
تەوبە لەگوناهو تاوانو سەرىپچى
ئەگەر لەخەودا روپايەكى سىپى
بۇياخکرد بەرەنگى سەوز، بەلام ئەگەر
روپايەكى سىپى بۇياخکرد بەرەش
بەلگەىە لەسەر پاشگەزىبونەو لەئاین.
* ئەگەر لەمالەكەيدا بۇياخچى بىنى
لەوسالەدا كەسىك لەو مالەدا كۆچى
دواى دەكات.

بۇيەکردن (رەنگکردن): (ئىبن سیرین)
دەلئیت: رەنگکردنى پەنجەكانى پىياو

بۇنىخۇش (كافور): (ئىبن سیرین)
دەلئیت: بۇنىخۇش و جگەرەكىشان
پىياھەلدانە لەگەل ئەو مەترسىيەى
تېدايە بەھوى دوکەلەو.

(نابلسى) دەلئیت: بۇنخۇشکردنى مردو
لەخەودا ھوى خۇشى و شادىيە بۇ
يەكەك غەم و پەژارەدارىيەت.

* ئەگەر بىنى پەناى بۇ پىياوئىك بردو
ھەتا بۇنى خۇشى بۇ بىرپىت ھانا
دەبات بۇ باروئالىك لەكاتى
نارپەھەتى و دەردەسەرىدا.

* ئەگەر داواى لەپىياوئىكکرد بۇنىخۇشى
بۇ بىرپىت بۇ مردوويەك قەسەدەكات
دەربارەى ھۆكارىك كەوا بوە بەھوى
تىكدانى ئاينى، ياخود ئامۇزگارى
دەكات يان داواى لىدەكات شتىكى
پىدات تا ھەژارى پى چارەسەر بكات
مىرمان ھۆكارىك پىنى قوتارىيىت
لەنارپەھەتى چۈنكە مردن تىكچۈنى
ئاينە يا زىندانى و گوناهى گەرەيە.

* كافورىش پىياھەلدانى چاك و باشە،
بۇنخۇشکردنى مردووش بەلگەىە لەسەر
باشى پىياھەلدان و باسکردنى،
دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر چاكەکردن
لەگەل خەلكىك سوپاس و ستايش
ناكەن لەبەرانبەرى.

* نه گەر نه خش و نىگار ه كه به قورپو
به لگه يه له سهر زورى يادو زىكرى
خوداوه ند.

* نه گەر نه خش و نىگار ي ده ستي بينى
تيكه لو پيكه لبوه منداله كاني
ده پيكرين و تووش ده بن.

* نه گەر وايي بينى ده سته كاني به زير
نه خش و نىگار كرون مال و داراييه كى
ده دات به ميترده كى يا خود به هوى
ئه وه وه خوشى و شادى روى
تيده كات.

* نه گەر پياويك بينى رهنگو بويه كراوه
به زير فيلى ليده كرى و مال و داراييه كى
تياده چيت يان بزيوى له ده سته دات.

(نابلسى) ده ليت: له خودا داپوشين و
په نهانييه و ريشى خه ناوى و بويه كراو
به لگه يه له سهر روپامايى و كردار
هه لبه ستن.

* رهنگو بويه كردن بو يه كيك
شايسته ي بيت خوده رخسسته به نازو
نيعمه ت له پيتناوى ناچار كردنى دوزمندا،
هه روه ها به لگه يه له سهر دلتيا بوون
له ترسو بيم ، بويه كيكيش شايسته ي
نه بيت به لگه يه له سهر غه م و په ژاره و
بو له و قه رزو دووركه وتنه وه وازه يتان
له خوشه ويست و دستان.

به خه نه به لگه يه له سهر زورى يادو
زىكرى خوا، رهنگردنى په نجه كاني
ژنيش به خه نه به لگه يه له سهر چاگه ي
ميتر له گه ل ژنه كى.

* نه گەر بينى بويه يكره وه به لام رهنگى
نه گرت ميترده كى خوشه ويستى
بو ده رنابري.

* نه گەر پياويك له پيده ستي خوى بينى
رهنگر ابو به ماندوبوون و هيلاكى
بزيوى په يداده كات، نه گەر ده ستي
راستى بويه يه كى ناشيرينكر ابو
خه ونه كى به لگه يه له سهر ئه وه ي
پياويك ده كوزيت، نه گەر وايي بينى
هه ردو ده ستي رهنگكرون به خه نه
ئه وه ي له ده ستي دايه ده ريده خات
له خيرو شه ر يا مال و دارايى يا خود
بزيوى و پيشه ي.

* نه گەر هه ردو ده ستي نه خش و
نىگار داربوو به خه نه فروفيليك ده كات
له مال بوئه وه ي هه نديك له كه لو په لى
ناو مال بيات بو خوى و خه رچى بكات
به هوى كزى خه رچيه وه، له و حاله شدا
دوژمنى پيخوشده بيت و ملكه چى و سهر
شوپى پيده كات.

* نه گەر ژنيك ده ستي به نه خش و نىگارو
رهنگه وه بينى له خو جوانكردندا فيليك
ده كات.

* نه گهر بینى هەردوو لاقى رەنگو
بۆیە کراون و نه خش و نیگاریان تێدایه
خانه واده کەى دەپیکرئ ، نه گهر ژنێک
خەوێکی بە وچه شەنەى بینى کۆستى
دەکەوێت بە مەرگی میژدە کەى و ژینى
ناخۆش و پڕ دەردە سەریدە بیّت.

* نه گهر دەستى بە کە لاکیک رەنگ
بکات و پینە یەکی پێوه بیّت
لە بەر بەرە کانییدا شکستە خوات
بە دەستى دوزمەنە کە یە وەو ناتوانیّت
زالبیّت بە سەریا.

* رەنگو بۆیە کردن بۆ ژن و پیاو
خۆشى و شادییه نه گهر لە ناستى خۆى
دەر نه چیت.

* بۆیە و رەنگکردن بە لگە یە لە سەر:

+ شار دهنه وەى کردارو گوێپرایه لى.

+ شار دهنه وەى هەژارى لە بەر چاوى
خە لکیدا.

+ ژۆر لە خۆکردن و روپامایى نه گهر
بە پێچه وانهى موسولمانانه وە بۆیە و
رەنگکرا.

* نه گهر بۆیە و رەنگ هەلۆاسرا
حال وبارى بە دەر دەرە کەوێت.

* بۆیە و رەنگکردنى هەردوو دەست و
قاچ جوانکردنى مال و خزمە تکارو مال و
داراییه بە شیوه یەکی ناشیاو وەك
پۆشینى جل و بەرگی ئاوریشم و ئالتوون.

* لە لێكدانە وە شەدا رەنگو بۆیە کردنى
قزى سەرى ئافرەت وەك بۆیە کردنى
ریش وایه.

* بۆیە کردنى مووى سپى هیزو تواناو
ستەم و شان و شە وکەتە و ئە وکە سە
لە سەر سـوونەت و رێبـازى
پێغه مەبر(ﷺ).

* نه گهر سەرى رەنگو بۆیە کرد بە دەر
لە ریشى مال و سامانى گەرە کەى
دادە پۆشى، نه گهر هەمووى رەنگو
بۆیە کرد هەژارى دادە پۆشى و داواى
شان و شە وکەت و شکۆمەندى دەکات
لە خە لکی، خۆنه گهر قزى رەنگو بۆیە
وەرگرت شکۆمەندى بۆ دەگەر پێتە وە
بە لام ژۆر ناخایانیّت یاخود
بەرە زامەندى خۆیدە رەدە خات و پاشان
ناشکرا دەبیّت.

* نه گهر وایبینى خۆى بە قوڕ یان گەچ و
نەوشتانە رەنگدە کات خە لکی خۆى پى
رەنگ ناکات و قژە کەشى رەنگو بۆیە
وەرگرت بە حالێک خۆى دادە پۆشى
نەستەم و دەگمە نه.

* نه گهر قژە کەى رەنگو بۆیە
وەر نه گرت حال و بارى بە دەر دەرە کەوێت و
ناشارد رێتە وە.

* نه گهر وایبینى بە خە نه رەنگی کرد وەو
رەنگى گۆپاوه پیاویکی نه زانە بە لام
لەو حال و بارەى پاشگەز دەبیّتە وە.

ب ۵

به تاگا هاتنی مروؤ؛ به تاگا هاتنی
مروؤ له خه ودا به لگه یه له سه
جموجوول و چوست و چالاکی و
رووتیکردن و تهویه و سوود و قازانج و
گه رانه وه له سه فهر.

به تال؛ بیننی شوینی چۆل و به تال
به لگه یه له سه ره به یمان شکاندن و
ناپاکی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه مردنی
نه خوش چونکه لانه و مالی غه ربیه.

* هه روه ها بینینی به لگه یه له سه
پشودان دوی ماندوبوون و خوشی و
شادی دوی بیزاری و دلته نگه.

به چوکلدا هاتن؛ (تابلسی) ده لیت؛
به لگه یه له سه نویتکردن به دانیشتنه وه
ویرای شه وهی ده توانیت به پیوه نویت
بکات.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه وازهینان
له سه فهر و سوو ککردنی هۆکاره کانی،
یا خود لاوازی ویست و خوازی، نه گه
هه ژاریو ده وله مهند ده بیت و روو
به خیر و له شاساگی ده چیت، نه گه
ده وله مهندبوو هه ژارده که ویت،
ده گونجیت به لگه بیت له سه به ستنی
به یوه ندی خوشه ویستی له گه ل
خه لکیدا.

* نه گه هه ژاریو ده گونجیت له وانه بیت
ده ستنویتی به تال ده بیت هه وه واز
له نویت ده هیتی.

* بۆژنان خوشحالی و خوشی و شادی
چونکه له جوانکاری به کانیانه له ئاهه نگه
شاییدا.

* ده گونجیت ره نگه بویه کردنی ده ست
سه فهر یا دیلکردن بیت، نه گه ره نگه
بویه کردنه که له ده ست و قاچ ترازا وه
پیشه و کاری ژنان ترس و بیمیکی زور
سه ری لیده دات به هوی مال و هارپیه وه
به نه ندازهی نه ره نگه ی کردویه تی.

* نه گه بیننی به شیکیت ره نگه بویه
ده کات حال و باری نه ویسترا و رووی
تیده کات یان حال و باری خوی
به بپارێک داده پۆشی.

* ره نگه بویه کردن به خه نه له گه ل
شاردنه وه دا بویه کێک تیش و نازار داربیت
به لگه یه له سه چاکبوونه وهی.

* ره نگه بویه کردنی قژی به ره نگه
رهش به لگه یه له سه خراببوونی مال و
حالی و تیکچوونی کار و کردار چونکه
گوتراوه یه که م که سێک به رهش ره نگه
قزو سه ریکردبی (فیرعه ون) بوه.

* ده گونجیت بویه و ره نگه کردن
به لگه بیت له سه شاردنه وهی
ده موچاو و نه زانینی.

*مه نديکده لَين: نه گهر نه سپهرده بکړئ
 نايه که ی تیکده چي، نه گهر بينی وه
 نه وه ی له گور هاتنه دهره وه
 نومیده واری ته و به ده بیټ.

*ته گهر بينی خولیکرد به سپریدا یاخود
 گه یاندي به لیواری گور ده که ویتنه
 ناپه حه تیبیه وه.

*ته گهر بينی خرایه نیوگورپچه وه مالو
 لانه یه که به ده سته هیئت، نه گهر خاک و
 خولکرا به سپریا به نه اندازه ی نه و خاک و
 خوله مالو پارهی ده سته که ویت.

(نابلسی) ده لَيت: نه گهر نه سپهرده ی
 خاک بکړئ ناینی تیکده چیت مه گهر
 له دوی نه سپهرده کردنی له گور په که ی
 بیته دهره وه.

*ته گهر خاک و خولکرا به سپریا و
 ده ستیان ته کاند به سپریا نا هو مید
 ده بن له ته و به کردنی.

*ته گهر مرقفیک بینی خه ریکه
 به زیندوویته ی نه سپهرده ده کریت
 به لگه ی خراپی سرجه م خه لگیه یان
 به لگه یه له سپر زیندانی کردنی زوربه یان
 یاخود چه وساندنه وه یان.

*ته گهر بینی یه کیک له زانایان یاخود
 دانایان له مالی نه ودا نه سپهرده
 ده کریت و زیندوویټ یان له گور په که ی
 بیته دهره وه له زانیاری و داناییدا

به چکه ی قه له رهش: (نابلسی) ده لَيت:
 به لگه یه له سپر هزاری و ناتاجی دوی
 دوورکه و تنه وه له خزم و خانه واده.
 نه وه شی له حالیکه له و جورده دایټ
 به لگه یه له سپر ده وله مهندي و
 پرکردنه وه ی ناتاجی و کزکردنه وه ی
 له گه ل خانه واده که ی چونکه به چکه ی
 قه له رهش له دایک و باوکی ده بری کاتی
 له هیلکه دیته دهره وه نه و جا خوداوه ند
 میش و مه گزی بؤ ده نیری هه تا بری
 له سپری تا په پر دهرده کات، کاتی
 په پی دهرکرد نه و جا ورده ورده
 ده فری.

به خاکسپاردن: (ثین سیرین) ده لَيت:
 نه گهر بینی مردوه و نه سپهرده ده کریت
 سه فهریکی دووری ده که ویتنه به و
 پاشان ده پیکری به پی نایته ی: ﴿ثُمَّ
 اَمَّا نْتَ فَاَقْبِرْهُ ، ثُمَّ اِذَا شَاءَ اَنْشُرْهُ﴾
 (عبس: ۲۱-۲۲).

*ته گهر بینی وه که نه وه ی له گور پیکدا
 نه سپهرده ی خاکده کریت به بیته وه ی
 بمریت خه ونه که ی به لگه یه له سپر
 نه وه ی نه و که سه ی نه سپهرده یده کات
 تووپه و زیندانیده کات.

*ته گهر بینی له گور پیکدا مرد له غم و
 په ژارده ده مریت، نه گهر مردنی
 نه چه شت قوتارو رزگار ده بیټ
 له زیندانی و سته م.

* ده گونجیت نه سپه رده کردن زیندانی
 بیت یان نه خوشی یاخود هاوسه رگیری
 یا دانانی نه مانهت یاخود ره هنکردن.
 * نه گهر بیننی مردوه یان
 نه سپه رده کراوه تهویه دهکات.

* نه گهر بیننی له گور هاته دهره وه
 تهویه دهکات.

* هه روه ها ده لئین: تهویه کردن به لگه یه
 له سه ر هاوسه رگیری.

* نه گهر بیننی به بیته وهی بمریت
 نه سپه رده ده کریت زیندانی ده کریت و
 ته نکی پیته لده چنن.

به غتیار (خوشی و شادی): (نابلسی)
 ده لئیت: له خه ودا به لگه ی دلنه واییه
 چونکه واژویه تی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
 دهر چون له ناره حه تی و ده وله مهندی
 بیت بۆ هه ژار.

به خشین (پیدان): (نابلسی)
 سیرین ده لئیت: نه گهر بیننی که سیك
 ده به خشی به یه کیکیتر دوزمنیکی خوا
 پیدراوه.

(نابلسی) ده لئیت: نه گهر کچیکی
 پیته خشی بازرگانی و سوودی
 پیته به خشی.

* نه گهر شتیکی پیداو به لگه بوو له سه ر
 نیرو هاوسه ره که ی دوگیانبوو کوپی
 ده بیت. هه روه ها نه گهر شتیکی دایه

ده بیت به جیگری و ده چیتته شوینی
 نه.

* هه روه ها نه گهر یه کیک له پیته مبه رانی
 بیننی یا خواناسیک ده بیت به میراتگری
 زانیارییه که ی.

* نه گهر بیننی نه سپه رده ده کریت دوی
 روزئاو بوون یاخود دوی نیوه پۆ یان
 له کاتی نیواره دا به لگه یه له سه ر
 فه رمانکردن به چاکه و رگیری له خراپه.

* نه سپه رده کردنی که سیکی زیندوو
 خراپه و ده سته پرینه، ده گونجیت
 به لگه بیت له سه ر ده وله مهندی نه وهی
 ده خریتته ژیر خاکه وه دوی هه ژاری و
 نه داری یاخود هاوسه رگیری دوی
 ره به نی و دلخوشی دوی شادی و
 کامه رانی.

* نه سپه رده کردنی مردوو بۆ زیندوو
 به لگه یه له سه ر خایاندنی قهرز له سه ر
 نه وهی که له لایه تی یان به هوی
 ده سته به رکردنیه وه ده سنگیر ده کریت.

* نه سپه رده کردنی مردوو بۆ جاری
 دوهم چاپووشینه له وهی لئی
 رویداو له خراپه.

* نه سپه رده ی مردوو بۆ مردوو
 یه کگرتن و پاکی و نیوان خوشی و
 ته بایی دوست و خوشه ویستانه.

+سوئند.

+چوونه لای ژن له پاشه وه.

+پښتو لکردن له روژي پټويستا.

به خيلي و نيره يي: (نئين سيرين)

ده لټت: به خيلي باسي پاشه مله يه ،

نه گړ بيني به خيله له پاشه مله

باسده کات. به خشيني مال و دارايش

به زور به لگه يه له سر نزيکبونه وه ي

چاره نووس به پټي ثايه تي: ﴿وَاَنْفِقُوا

مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيَ اَحَدَكُمْ

الْمَوْتُ﴾ (المنافقون: ۱۰).

* نه گړ به ويستي خوي به خشى خيرو

رزقو روژي به ده ست ده هيتيت به پټي

ثايه تي: ﴿وَمَا اَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَلَهُ

يُخْلِفُ﴾ (سبا: ۳۹).

(نابلسي) ده لټت: به خيلي و نيره يي

بردن له خه ودا به لگه يه له سر

نه خوشي به كي بي چاره له بيداري و

به ناگاييدا.

* ده گونجيت به لگه بيت له سر

دو پوي و نه وکارو کرده وانه ي مروء

به ره و ناگري نوزه به کيتشه کهن.

* ده گونجيت به خيلي به لگه بيت له سر

رژدي و ه ژاري و پيداني مال و منال و

ميراتي به که به خراب به گړ بخري.

به ده سته يني و يست و خواز: (نابلسي)

ده لټت: له خه ودا به لگه يه له سر

به لگه بو له سر ميينه منداله که ي کچ

ده بيت و به خشينه که ش خيره و

هه مووشي به يه ک مانا هاتوه.

(نابلسي) ده لټت: له خه ودا به نه ندازه ي

به خشينه که يه، نه گړ که مي به خشى بؤ

يه کيک شايسته ي زوربو به لگه يه

له سر پښتکردنه خوداو سوننه تي

پټه مبر (ﷺ).

* نه گړ له خه ودا داوايکرو پټي

نه به خشرا توره ده بيت له ماندوبون و

هه ودا ي له تاينداو ريزايي فيتنه گړان

ده گريته به ر.

* نه گړ بيني به خشى قهرزداران

ده دات له مالي خوي نه گړ نه خوشبو و

به لگه يه له سر مردن و تياچووني

ماله که ي و به هه ودا ي، نه گړ

له شساغيو به لگه يه له سر تيکچوون و

به رزکردنه وه ي ده نكي، نه مهش به لگه ي

خيره بؤ هه ژاران و سوود و قازانجه

بويان.

* هه موو شتيک مروء بيني برديان

به فهرمان ي فهرمان په ودا به لگه يه له سر

سوويک پييده کات له فهرمان په واده.

به خوشک گردني ژن: (نابلسي) ده لټت:

له خه ودا به لگه يه له سر ده رکه و تني

نه يني که و غم و په ژاره ي هه لگرتوه.

* ده گونجيت به لگه بيت له سر:

* نه گەر به رازی به خټوکرد ده بیټ
به فەرمانږه وا به سهر گهل و کومه لټیکی
له و چه شنه وه .

* نه گەر بسو به خاوهن به راز یاخود
به ده سستی هیڼا له شوینټیک یان به باشی
به سستی وه مال و داراییه کی حرام
به ده سسته هیڼیت .

* به چکه کانی له گهل شیره که ی به لاو
نه هامة تیبه روو له مال و داراییده کات
یان له نه قل و ژیری .

* نه گەر سواری به رازیکبوو ده سته لات و
فرمانږه وایی به ده سسته هیڼیت و زه فەر
به دوزمنی ده بات .

* نه گەر بینى وهك به راز ده پروات
به پړوه شتټیک به ده سسته هیڼیت چاوی
پښی گه شده بیټ .

* گوشتی به راز به لینراوی و سوره کراوی
مالټیکی حرامه به په له به ده سستی
ده هیڼیت .

* ده گټړنه وه پیاوټیک دیت بؤلای (نښین
سرین) وده لټیت: له خه ودا بینیم
به رازیک له جټگه که مدایه، نه ویش ده لټی:
ده چټه لای ژنټیکی بیباوه .

* ده گټړنه وه کیسرا (نه نوشیروان)
له خه ودا بینى له جامټکی ئالتونویدا
ده خواته وه له گهلیدا به رازیک له هه مان
جامدا ئاوده خواته وه، خه وه که ی بؤ

زیادبوونی زانیاری و نزیکبوونه وه
له خوداو مال و سامانی له لال
به ده سسته هیڼان ، نه گەر ره به نبوو
هاوسه ده گری و ویستی به جټدیت .
به ده ننگه وه هاتن (وتنى لبيك اللهم):

(نابلسی) ده لټیت: به ده ننگه وه هاتن
له خه ودا به لگه یه له سهر به رزکردنه وه ی
سکالاو ناپه زایی و به رزکردنه وه ی
چیروک و به سهرهات بؤ گوره
به پرپسان و دواتر به ده سسته هیڼانی
سهرکه وتن .

* ده گونجټیت به لگه بیټ له سهر
وه لامدان ه وه ی نه وه ی پرسپاری
له باره وه ده کری .

* نه گەر بینى له کاتی (حاج) دا
(لبيك...) ده لټیت سهرده که ویت به سهر
دورژمنانیدا .

* نه گەر به ده ننگه وه بجټت خاوهن
نه مانه و ثاینه و نه سپرده به خه لگی
ده گه یه نیت .

به راز: (نښین سرین) ده لټیت: به راز
پیاوټیکی خو شحالی بیډینه و سهرچاوه ی
بژوی و دارایی حرامه و، پیس و
گنده له وه موو شتټیکی پیس و
حرامه .

نه هامة تيداو نه وهی ده یلیت جییه جی
ناکات، نه گهر بیینی سواریده بیئت مالو
داراییه کی زور به ده سته هینیت.

* به رازی کیوی به لگه یه له سر باران و
سه رمایه کی توند بویه کیك سه فهر بکات
یان نه وهی به ده ریادا بپوات ،
بویه کیکیش کی شه به به ره کانی
هه بیئت به لگه یه له سر نه وهی
دوژمنه کی پیاویکی به هیزو خاوه ن
تواناو ده سته لاتو قسه و تهی ناقولا
ده کات، بۆ خه لکی گوندنشینیش
به لگه یه له سر ناره حه تی و به لاو
نه هامة تی که رووی تی ده کات، بۆ
جوتیاریش به لگه یه له سر نه وهی
ده یچنی به پیی خاوازو ویستی خوی
ده رنا چیت، نه وه شی ده یه ویئت
هاوسه رگیری بکات له گه ل ژنیکدا له گه ل
نه و ژنه دا نابیت که خوی ده یه ویئت.

* هه روه ها به راز به لگه یه له سر ژن .

* گوشتی به رازیش له خه ودا باشه بۆ
سه رجه م خه لکی، نه گهر بیینی گوشتی
به راز ده خوات به سوروه و کراوی زور
باشه و به لگه یه له سر سوودو
قازانجیکی خیرا.

* نه گهر به رازی له خه ودا بیینی ده بیئت
به فهرمانزه و به سه ر گه لو نه ته وه یه کی
جووله که و مه سیحی، نه گهر سووریئت

رافه کاریکی خه و گپراهه وه نه ویش پیی
وت: ژوره تایبه ته کانت چۆلکه له ژن و
غولام به رده ست و منداڵ پاشان کویان
بکه ره وه و با من و تو به ته نیا
له ژوره وه بین و چاوم ببه سته ره وه ئنجا
رافه کاری خه و ته پلایکی گرت
به ده سته وه و ده ستیکرد به لی دانی و
به (کیسرا) ی وت: یه که به یه کیان رووت
بکه ره وه و بیانکه ن به ژوردا سه ما
بکات، نه ویش داوای رافه کاری
خه وه کی جییه جییکردو یه که به یه که
ده یانکردن به ژورداو نۆره هاته سه ر
یه کیك له که نیزه که کان و یه کیك
له خزمه تکاره کان وتی: پادشای مه زن
چاوپۆشی بکه له مه یان و که نیزه کیك
ته مه نیکی به سه ر برده ، نه ویش وتی:
نابیت ده بی وه که نه وان بکات ، کاتی
رووتیانکرده وه بینان پیاوه ، ئنجا
رافه کاری خه و به (کیسرا) ی وت: نه مه
لینکدانه وهی خه وه که یه و، جامه که ش
نه م کۆمه له یه و خواردنه وهی مه ی و
باده ش تام و چیتو له زه ت وهرگرته
لییان ، به رازه که ش که هاویه شی
خواردنه وهی کرد له گه لئا نه و پیاوه یه .

(نابلسی) ده لیئت: به راز له خه ودا
دوژمنیکی نه فره ت لیکراوی به هیزه
سکالا ده کات له کاتی ناره حه تی و به لاو

نه هامة تيه روو له مال و دارايی ده کات
بویه کیک بیخواته وه یاخود روو له نه قل و
ژیری ده کات.

* نه گهر بینى گوشتى به راز ده خوات
زالده بیټ به سهر دوژمنیکى سته مکاردا.
* نه گهر بینى گوشتى به راز ده خوات
نه وه مالیکى حرام به ده سته هینیت
یاخود روو له سهر پیچیده کات.

* نه وهى به چکه به رازیک بینى دیته
ننوماله کهى خزمه تگوزارى فهرمانپره وا
رووی تیده کات.

* نه گهر بینى به راز ده رده کات
له مال کهى ده سته بردارى کاروپیشه ی
ده سته لاتدار ده بیټ.

(دمیری) ده لیت: گوشتى به راز بؤ
سهرجه م خه لکى باشه له خه ودا چونکه
به راز به که لک نییه دواى مردن نه بیټ،
نه وهش مالیکى حرامه به پپی ثایه تی:
﴿حَرَّمَ عَلَیْکُمُ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَلَحْمَ
الْکَلْبِ﴾ (البقرة: ۱۷۳) نه مهش نامازه ی
تیدایه.

به ران: (نبین سرین) ده لیت: پیاویکی
قه لغاندرو پاریزراوه وهك ده سته لاتدارو
پیشه و او نه میرو سهر کرده ی سوپا.
* به لگه یه له سهر شوان.

له سهر ده نگ دابرین له ژنه که ی و
له خه ودا به رازو مالوس بینى
ته لاقیده دات و لئی جیاده بیټه وه.

* ده گونجیت به راز به پیاویکی جووله که
گوزارشتى لیکرئ یان مه سیحیه ک.
* بینى به راز به لگه یه له سهر:
+ شه رو خراپه و زولم و سته م.

+ مال و داراییه کی حرام بؤ یه کیک
به سهرامی بزانتیت.

* به رازى میتهش به لگه یه له سهر زوری
وه چه.

* نه گهر زیانیکى پیښگات له خه ودا
ده گونجیت له لایه ن مه سیحیه که وه
بؤله بؤل و قسه و یاس بکری به ران به ری.

* نه گهر به رازیکى به ده سته هینا
زالده بیټ به سهر پیاویکی
ده سته لاتداردا.

* نه گهر بوو به خواهن به راز ده بیټ
به خواهنى مال و سامانیکی زور.

* نه گهر بینى بوو به به راز مال و
دارایی و فهره که تی ده سته که ویت
به ملکه چی و رسواى له نایندا.

* به راز پیاویکی گهره ی کاریگه ری
بیټاینه و کاروکاسبی پیس و گنده له
یاخود مه سیحیه کی به زه بره ، گوشت و
چه وری و موو سکو پیسته که ی مالیکى
حرام و سووکه ، شیره که شى به لاو

به ندایه تیه وه کاره که ی ده کریت تا
رؤژی قیامت.

* نه گهر به رانیکی سه ریبری و
له جه ننگد ابون سه رکه وتن به ده ست
ده هیئن به سه ر دوزمنی مه زندا.

* به رانی سه ریپاو له شوینیکدا گه لو
کومه لئیکی کوژاوه.

* نه گهر به رانیکی کپی پیاویکی ریژدار
پیویستی پیده بی و به هویه وه
له نه خوشی و تیاچوون قوتار ده بی.

* نه گهر به رانیکی بینی بازیدا به سه ریا
نازارو جنیویان له وانه وه پیده دریت.

* بردنی شاخی به ران قه لغان و
سوپهره، خوریه که شی به ده ستهینانی
مال و سامانه له پیاویکی به پیزه وه و
بردنی دووگه که شی به ده ستهینانی
دهسته لاته به سه ر هندیک له ریژداران
یاخود بۆمانه وه ی میراتییه.

* بردنی نیوسکی به ران به ده ستهینانی
گه نجینه ی پیاویکی به پیزه که و
ده دریت پال به ران.

* نه گهر به رانی هه لگرت له سه ر پشتی
بژیوی و ئه رکی پیاویکی ریژدار
هه لده گری.

* پیغه مبه ر (ﷺ) ده فه رمویت:
"له خه ودا بینیم به رانیکم دابه زه ویداو
به وه لئیکم دایه وه به رانی ئه و کومه له

* به رانی کیوی به لگه یه له سه ر ملکه چی
یان خه ساندن چونکه شاخی نییه و
هیژو توانای به شاخ دیاریده کری.

* هه روه ها به لگه یه له سه ر لابرای
هه لکیشراو له ده سته لاتدارو فه رمانپه واه.

* نه گهر به رانیکی سه ریبری و نه یزانی
بۆچی سه ریبریوه پیاویکه له ناکاو

زه فه ری پیده بات یاخود شایه تی حه قی
لیده دات نه گهر له سه ر سوننه ت و

رووبه قیبله سه ریبری و ناوی خوای
لیهینا له کاتی سه ریپریندا، نه گهر

واژووی ئه وه بوو پیاویک ده کوژی یان
سته می لیده کات یاخود نازاریده دات.

* نه گهر بۆ گوشت سه ریبری له کاتی
لئیکدانه وه ی حوشترو مانگادا کرداره،

نه گهر بۆ به ندایه تی و نزیکبوونه وه
له خوا سه ریبری ته و به ده کات نه گهر

تاوانبارییّت، نه گهر قه رزاریبیت
قه رزه که ی ده داته وه و نه زره که ی

جیبه جیبه ده کات و به گوپرایه لی
له خوداوه ند نزیکده بیته وه، مه گهر

بترسی له کوشتن یان زیندانی بیت
یاخود نه خوش و دیل ئه و جا قوتار

ده بیت چونکه خوداوه ند (ئیسماعیل) ی
رزگار کرد - سه لامی خوای لیبیت -

ستایشیکی جوانی بۆ دابه زانند
له سه رخوی و باوکی به سوننه ت و

* یه کیک بینی بوه به به ران و
له زه و بیه کی به رده لانی رهشی فره
کون و که له به ردا ده پوات و
به رزده بیت هوه، خه وه کی لای
رافه کاریکی خه و گپایه وه نه ویش وتی:
پله و پایه و ناویانگ به ده سته هیئی
له سایه ی پیاویکی ریژداری مال و
سامانداردا، یا خود ده گونجیت
خزمه تی به رپرس و فره مانره وایه ک
به کیت.

(نابلسی) ده لیت: به ران له خه ودا
پیاویکی ریژداری پاریزراوه، نه گهر
بینی شاخی به رانیکی گرتووه و
پیاویکی ریژدار ریگه ی لیده گری نه وه
له لایه ن پیاویکی ریژداره وه پشتگیری
ده کری، نه گهر دووگه کی گرت ده بیت
به خاوه نی کاروباری پیاویکی ریژدارو
ده بیت به میراتگری یان که که ی
ده بیت به هاوسه ری، نه گهر نه وه ی
له نئو سکیدا بو بردی ده بیت
به گه نجینه داری یا خود نه وه ی تیدایه
به ده سته ده هیئیت.

* نه گهر به رانیک چوه کولی پیاویکی
گه وره به برپاره کانی زالده بیت
به سه ریواو، کاریکی پی نه نجامه دات
نه و رقی لیده بیت هوه.

ده و کوژم، هه روه ها بینیم مشتوی
شم شیره که م شکا نه وه شم
به وه لیکدایه وه پیاویک له که سه کانی
خوم ده کوژی^(۱).

* نه گهر به رانی له پیسته که ی دامالی
جیاوازیده کات له نئوان پیاویکی مه زن و
مال و سامانه کهیدا، نه وه شی سواری
بیت زالده بیت به سه ریا.

* چه وری به ران و پیسته و خوریه که ی
مال و خیره بۆ یه کیک به ده سته
به یئیت.

* نه گهر به شه قوریانیه کی بۆ بنیردری
کورپکی پیروزی ده بیت.

* نه گهر بینی کوشتر له گه ل به رانیکدا
ده کات ناکوکی له گه ل پیاویکی
گه وره دا ده کات، هه رکامیکیان ببه زئی
سه رکه وتوو ده بیت چونکه دوو جوړی
جیاوازن، به لام دوو جوړی چوون یه ک
وه ک دوو پیاوه نه گهر زورانبازیانکرد
دوپا و سه رکه وتوو ده بیت.

* نه گهر له مالی خویدا به رانیکی
له پیسته که ی دامالی له شوینه دا
مروفتیک ده مری، هه روه ها نه ندای
نازه لیش هه به وچه شنه یه.

* خواردنی گوشت به بۆگه نی غه یبه ته و
گوشتی قه له ویش باشته له لاوا.

^(۱) (نه حمه د) له (مسنه د) دا (۲۷/۱) به ژماره

* بهران به لگه یه له سهر بانگبژو شوان.

* بهران سه رکرده ی سوپایه.

* نه گهر به رانیکی ماره بری جیاوازی ده خرپته نئوان خوی و ماله که ی له لایه ن

پیاویکی مه زنه وه.

* نه گهر مه پکی بینی بوه به بهران

ژنه که ی دووگیان نابیت، نه گهر ژنی

نه بوو هیژو ده سته لات و سه رکه وتن

به سهر دوزمندا به ده سته هیئت.

* به رانی رهش ده درپته پال عهره بو

هی سپیش عه جه م.

به رانه کیوی: بینینی له خه ودا به لگه یه

له سهر تاجه گوئینه و یقارو ریژو

شکو مه ندی و دامرکان و خه فکردنی

دوزمندان.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سهر

پیاویکی غه رب له شوین و جیگه ی

به رزو پله وپایه ی سه رکردایه تی هه بیت و

خواردن و خواردنه وه ی حه لال بیت.

* نه وه ی بینیی سه ریویه به سه ری

به رانه کیوی پله وپایه و ده سته لات

به ده ست ده هیئت.

به ریه له م: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا

کچ یا کوپ یا خود خزمه تکاره.

* به ریه له م به لگه یه له سهر کچ و کوپو

دایه ن و پهروه رشیار.

به رچایی (ژمه ی به یانی): (نابلسی)

ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سهر

* نه گهر بینی شاخی به رانیکی شکان

یان یه کیک له شاخه کانی پیاویکی

گه وره ده به زینتی و پله وپایه ی

که مده کاته وه.

* نه گهر به رانیکی بینی مرد پیاویکی

گه وره ده مرئ.

* نه گهر به رانیکی بینی سه رب رابوو

گوشته که ی به شکر پیاویکی گه وره

ده مرئ و ماله که ی به شده کرئ، نه گهر

گوشته که ی خوارد مال و سامانی

ده خوات.

* نه گهر به رانیکی له مائی خویدا بینی

له پسته که ی دامالراوه هه ندیک

له خزمه نزیکه کانی ده مرئ، نه گهر

گوشتی رانیبوو نزیکترین که سی

ده مرئ.

* نه گهر بینی به رانیکی سوورده کاته وه

بو ماوه ی سالیکی پله وپایه ی

پیده سپیرئ.

* نه گهر چه ن به رانیکی نوریان پید هه

به رانیکی ده سته لاتی سالیکی، نه گهر

خه ویکی وای بینی و له سهر (کابه) بوو

ژماره ی به رانه کان نه و سالانه یه

نیش وکاری تیداده کات.

* نه گهر بینی سه ری به رانی بو هیئرا

سه ری دوزمه کانیه تی.

* خوری به ران مال و سامانه.

(ثین سیرین) ده لیت: به رخ کوپه ،
نه گهر بینى به رخیکی سهرپری هه روا
بیته وهی بیخوات کوپیکی خوی یان هی
که سیکی نزیکی ده مریت.

* نه گهر گوشتی به رخی به ده سته هینا
کوپیکی به پینو پیروزی ده بیت.
* نه گهر گوشتی به رخ به ده سته هینیت
مالیکی که می به ده سته هیناوه.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینى به رخیکی
بو نیردرا کوپیکی ریزدارو پیروزی
ده بیت.

* نه گهر بینى کومه له به رخیکی
به ختوده کات مال و دارایه ک
به ده سته هینیت له گه ل ریرو ناویانگی
باش.

به ره: (ثین سیرین) ده لیت: به ردی
فریدراوی مردوو ده گونجیت به لگه بیت
له سهر مردوو به هووی برین و هه لکه ندنی
له چیا.

* به رد به لگه یه له سهر دلره قو بیتا گاو
نه زان.

* نه گهر بینى بوو به خاوهنى به رد
یاخود بویکرا یان له سهری وه سته
زه فهر به پیاویکده بات هه مان سیفته تی
هه یه یان ژنیک به گومانده هینیت
به نه ندازه ی نه وهی له حالى بیداریدا
هه سته پیده کات.

ناره حه تی به پینی ثایه تی: ﴿ قَالَ لَقَدْ آتَيْنَا غَدَاءَنَا لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا ﴾ (الكهف: ۶۲).

* نه گهر بینى داوای ژه می به یانی
ده کات ماندوو هیلاکده بی.

به رخ: (نابلسی) ده لیت: بینى
له خه ودا به لگه یه له سهر ژن ، نه گهر
بینى به رخیکی پیکا ژنیکده هینیت.

* نه گهر بینى به رخیکی ده پروات
له به رده میداو خوشی به دوا یا ده پروات و
پینی ناگاته وه، دوا ی ژنیک ده که ویت و
بووی به ده سته یاه.

* نه گهر بینى به رخیکی ده دوشی
له وساله دا خیری ده سته گیر ده بیت.

* له خه ودا کوپیکی نیرینه ی گوپراه لی
دایک و باوکییه تی، نه گهر بینى
به رخیکی پیت به خشراوه و ژنه که شی
دوگیان بیت مژده ی پیده دریت
به کوپیکی گوپراه ل. هه روه ها هه موو
ناژه لیکى بچوک غه م و په ژاره یه بو
یه کیک بیت به خاوهنى چونکه له بو
په روه رده کردنی پیویستی به خهرجی
هه یه به لام کچان له خه ودا دنیان.

* نه گهر بینى له خه ودا به رخیکی
سهرده بریت کوپیکی ده مریت یان
کوپیکی که سوکاری ده مری.

* نه گهر بهردی گه وره بوو له ئاسمانه وه
تییانگیرا سزاو خه شمه له ئاسمانه وه
ده گیریتته نه شویتنه، چونکه خوداوه ند
فيله وانه کانی کوشت کاتی بالنده کان
به رده بانیا نکردن، نه مهش یا نه خوښی
یاخود هه لمهت یا زیان یاخود تالانییه و
رویان تیده کات.

* (نابلسی) ده لیت: له خه ودا ژنانی
به نارام دانبه خوداگرن و به لگه یه
له سه سر سووربوون له سه سر کاریک و
ته مه ندریژی.

* هه روه ها به لگه یه له سه سر ئاژه لو
ساختمان.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سه سر
له بیرکردن و په روه ردگار ده فهرمویت:
﴿اِذْ اَوْتِنَا اِلَى الصَّخْرَةِ فَاَنْفِیْ نَسِیْتُ
اَلْکُوفَ﴾ (الکف: ۶۳).

* هه روه ها به لگه یه له سه سر خراپه و
داوینپیسی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه سر نه وه ی
پی ناوژده ده کری یان به دخه
له بنه په تدا.

* نه گهر به رد به لگه بوو له سه سر پله و پایه
زور ده خایه نیټ.

* نه گهر به لگه بیت له سه سر هاوسه ر
به نارام و رازیده بیت.

* نه گهر گوډا و بوو به به رد دللی
ره قده بی و بیگویتی خوداوه ند ده کات و
ناینی ده شیوی و تیکده چی، نه گهر
نه خوښبوو ژینانی به سه رده چی و زوو
ده مریت.

* به ربوونه وه ی به رد له ئاسمانه وه
بوسه زه وی یان که وتنی به سه ر زانا
یاخود مزگه و ته کاندایاویکی دلره قه
یاخود باجیکه ده سه ته لاتدار له سه سر
خه لکی نه و ناوه ی داده نی مه گهر
پیشینی کوشتار بکه نه و جا
رووداویکده بی نه و جا نا په حه تی و
ناخوښی روو له خه لکی جینشینی نه و
ناوچه یه ده کات.

به لام نه گهر به رده کان پارچه پارچه
بوون و هه ر پارچه یه که وت به سه سر
شوینیکدا به لگه یه له سه سر دابه شبوونی
به لاو نه هامه تی و هه رکه سیك
پارچه به ردیک بکه ویتته ماله که ی پشکی
له و نا په حه تی و به لایه ی به رده که وی.

* نه گهر خه لکی له نه بویندا بوون و
چاوه پی پی به رده و امییانده کرد
له دهره نجامه که ی ده ترسان نه و جا به رد
نا په حه تییه روو له و شویتنه ده کات
به نه ندازه ی مه زنی به رد وتندی.

* نه گه ريښي بوه به بهر د سهر پېچي
خوداوه ند ده کاتو دلړه ق ده بېت و
ثايني ټيکده چي و ده شيوي، نه گه ر
نه خوشبوو ده مريت، وه گه رنا نيفلجي
لييده داتو سهرجه م جموجو له کاني
ده وه ستن.

* که و تنه خواره وهی بهر د له ناسمانه وه
بوسه زه وی یاخود بهر د بارانی
مزگوت پیاوړي دلړه قه یاخود
سهرانه یه که فهرانپه وای نه و سهرده مه
ده یخاته سهر خه لکی، نه گه ر بهر ده که
شکا پارچه ورده کاني پهرين بؤ مالانی
نه و ده ورو بهر به لگه یه له سهر
بلاوونه وهی به لاو نه هامه تی به سهر
خه لکی نه و سهرده مه دا هه رکه سيک
پارچه زيخو بهر دیک بجي ته نيو مالی
به لاو نه هامه تیه ک رووی تيده کات.

* نه گه ر خه لکی له نه بوونی و قاتو
قريدا بوون ده ترسان له ده ره نجامه کاني
به لاو نارچه تیه روو له و ناوچه یه
ده کات به پتي گه واهی نه و بهر ده و
توندی و به هيڼی.

* نه گه ر بهر ده کان نوربوون و خه لکی
بهر ده بارانکران سزايه و له ناسمانه وه
داده به زيت، ده گونجيت به لاو نه هامه تی
بيت یاخود کوله یا سهرماو ره شه باو

* ده گونجيت به لگه بيت له سهر نه وهی
که ليی دروسته کړی وه که په يکرو...
* نه و بهر دانه ی له سهر شاخه گوزارشت
له پياو ده کاتو لانه و مالیان هه یو
هه موویان دلړه قن.

* نه گه ر بينی له سهر بهر دیک
هاته خواره وه یاخود کوشا له گه ل
بهر دیکدا ليکدانه وهی وه چيا ده بيت.
* نه گه ر بينی بهر دیک هه لده کولي و
چاليده کات ده گه پيت به دواي باريکداو
به ده ستي ده هيڼيت به نه ندازه ی نه و
چاله ی له سهر بهر ده که دروستيده کات.
* نه گه ر چيا پادشاو فهرانپه وabit
به رډو دارو دره خست ده سست و
پيوه نده کانيان.

بهر د به شيويه کی ره ها: بهر د له خه ودا
به لگه یه له سهر زه وی یان ديواریک ،
ده گونجيت به لگه بيت له سهر:
+مردو.

+خه لکی دلړه ق.

+بيڼاگایي و بيکاریی.

* نه گه ريښي بوه به خاوه نی بهر د و
کړپويه تی یاخود وه ستاوه له سهری
زه فهر به پياوړيکده بات یان هاوسه رگری
له گه ل نافرته ټيکدا ده کات له سهر
شيوه ی خوی.

که‌وا بیتاوانه لَیّی به‌تایبته نه‌گه‌ر
به‌رده‌که‌ی په‌پی و دوایکه‌وت.

* ده‌گونجیت به‌رد به‌لگه‌بیت له‌سه‌ر
کون و قوزینی دپنده و جانه‌وه‌ر.
* به‌ردی ناش به‌لگه‌یه له‌سه‌ر:

+ زانا یان.

+ مندا لآن.

+ ژن و مال و دارایی.

* نه‌گه‌ربینی بوه به‌خواه‌نی به‌ردی
ناش به‌لگه‌یه له‌سه‌ر شکومه‌ندی و
سه‌رکه‌وتن به‌سه‌ر دوژمناندا به‌مال و
چه‌ک.

* نه‌گه‌ر بوو به‌خواه‌نی به‌ردیک وه‌ک
به‌ردی ناش یان به‌ردی گه‌وره و هاپ‌ر
یاخود به‌ردی نښو ناو و هاوچه‌شنه‌کانی
سوودو قازانجیکه له‌لایه‌ن شکومه‌ندیک
یان باوک و گه‌وره و ماموستاو براو
هاوسه‌رو خزم و هاوپړ و لایه‌کی
نادیاره‌وه پتیده‌گات، ده‌گونجیت
پیاوړیک بیت زور سه‌فه‌ر بکات.

* نه‌گه‌ر به‌ردیکی هه‌لگرت و زورماندوبوو
به‌ده‌ستیه‌وه له‌لایه‌ن مروفیکي دل‌رچه‌وه
نه‌شکه‌نجه و نازار ده‌چیزیت به‌نه‌ندازه‌ی
سووکی و قورسی به‌رده‌که.

* به‌ردی به‌سوودو که‌ک وه‌ک به‌ردی
سه‌وز که بڼ چاوښشه و گوڼ نښه
به‌کار دیت به‌لگه‌یه له‌سه‌ر:

غهرامه و هه‌لمه‌ت و تالانی و هاوچه‌شنی
نه‌وانه‌بیت.

* نه‌گه‌ربینی به‌رد یاخود شاخ
ده‌گوڼیزیت‌وه هه‌ولۍ کاریکي نه‌سته‌مو
گران ده‌دات.

* نه‌گه‌ربینی سواری به‌ردیکبوه نه‌گه‌ر
ره‌به‌نبوو هاوسه‌ر ده‌گری.

* نه‌گه‌ربینی به‌ردیک گیراوه له‌گه‌رووی
غهم و په‌ژاره و خراپه رووی تیده‌کات.

* نه‌گه‌ربینی به‌گړچانیک ده‌کی‌شی
به‌به‌ردیکداو ناوی لیدیت‌ه ده‌روه
نه‌گه‌ر هه‌ژاربوو ده‌وله‌م‌ند ده‌بیت ،
نه‌گه‌ر ده‌وله‌م‌ندیشبوو سامان و مال و
دارایی زیاد ده‌کات ، ده‌گونجیت رزق و
روزیه‌کی هیواش بیت.

* ده‌گونجیت به‌رد به‌لگه‌بیت له‌سه‌ر:
+ به‌نده و خواناسان.

+ دنیانه‌ویست و دل ملکه‌چان.

* نه‌گه‌ر نه‌و پادشایه بینی به‌ردی لایه
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر زیادبوونی مال و سامانی
به‌هوی به‌رده‌وه.

* نه‌گه‌ر خواناسیک بینی به‌ردی لایه
که‌رامه‌تی^(۱) دیاریده‌دات له‌وشاره و پټی
ده‌بوږیت‌وه، نه‌گه‌ر له‌خه‌ودا به‌ردیکی
تیگیرا ده‌که‌ویت‌ه به‌رشالوی توهمه‌ت

^(۱) که‌رامه‌ت: به‌کاری لاره‌ده‌ده‌رو
سه‌رسوږه‌ینه‌ر ده‌وتریت. (وه‌رگټې).

دلږه قی خاوهن دهسته لات یان په نا بڼ
پیاوړکی دهسته لاتداری به هیڅ دهبات
له هه ژاریداو سوودی لیوه رده گری،
نه گهر یه کانگیربویون نه وه دهسته لاتی
فرمانپره وا داده مه زړیت و به لگه یه
له سهری چونکه به رد پیاوړکی دلږه قه و
ناسنیش پیاوړکی به دهسته لاتو
ناگریش دهسته لاتداره.

*نه گهر ژنیک بینی به به ردو نه ستی
ناگرده کاته وه به فوو و داگیرسا کوړکی
ده بیټ.

*نه گهر به ردی له به ردی دیکه هه لسو
ناگری لیکه و ته وه دوپیاوی دلږه ق
له گه ل یه کدی ده جهنگن به توندی و
خه لکی چاو ده بیټه کوشتارو
پیکدادانیان چونکه بلنسه ی ناگر
کوشتاره به شمشیرو گوته و قسه.

*هه روه ها ده لټن: نه گهر ناگر کرایه وه
به به ردو نه ستی به لگه یه له سهر
هاوسه رگیری که سیکی ره به ن نه گهر
ناگره که به رزبوه وه هاوسه ره که ی
دوگیانده بی و کوړپانده بیټ.

*ده گونجیت به لگه بیټ له سهر شه پرو
به ره به کانی له نیوانیاندا یاخود له نیوان
دو شه ریکدا، نه گهر جلیکی سووتاند
یان له شولاری سووتاند زیان له وماله
ده که ویت یاخود روو له نابړوی یان
له شو لاریده کات.

+پزیشک.

+زانا.

+شکومه ندو پله وپایه دار.

+پشوماندوده رکردن.

+بژیوی و سوودو قازانچ له پیشه یه کی
به که لک و سوود.

به رد ساز: (نابلسی) ده لټت: به لگه یه
له سهر:

+نزیکی له که وره پیاوانه وه.

+جیاوازی و ناکوکی خسته نیوان
کومه له وه.

*به رد ساز پیاوړیکه شاره زایه
له چاره سه رکردنی دللی ره قی
که وره پیاوان.

به رد گرته نیو پشکوو ناگر: (نابلسی)
ده لټت: نه گهر له خه ودا به ردی گرته نیو
پشکو به لگه یه له سهر قهرزو و امدانه وه
به نه ندازه ی هوت درهم یاخود هوت
دینار.

*نه گهر پشکو یه کی نیوبه رد بخوا
مال و دارایی هه تیو ده خوات.

*به رد گرته پشکوو ناگر به لگه یه
له سهر قهرزو وام دانه وه و نویژو
روژوگیپانه وه.

به ردو نه ستی: (نابلسی) ده لټت: نه گهر
بینی ناگری کرده وه هه تا خوی پی
که رمبکاته وه په ناده گری به پیاوړکی

خوی کوبکاته وه، ده گونجیت به لگه یه
له سهر نه و زانیارییه ی به ته نیا نه و
ده یزانی و ده یشاریتته وه.

* نه گهر بینی قوتیدا خه لکی ویل و
سه رگه رانی ده کات.

* نه گهر ته وقه بکات له گه ل بهرده
ره شه که (حه ج) ده کات.

به ردی ژیر مه نجه ل: (نبین سیرین)
ده لیت: به ردی ژیر مه نجه ل له خه ودا
نه فسی پیاوه، هه روه ک چون مه نجه ل
به هوی نه و بهردانه وه راگیر ده بیئت
نه فس به هوی مال و سامانه وه ده ژیت.

به ردی مه نجه نیق: (نبین سیرین)
ده لیت: به ردی مه نجه نیق نوینه ریکی
دلپه قه، نه گهر بینی به ردیک هه لده دات
له شویتیکی به رزه وه ده سته لات و
فه رمانپه وایی به ده سته هیتیت.

* نه و بهردانه ی له سهر شاخ و دامینیه تی
پیاوانی دلپه قن له نایندا.

* نه گهر بینی به ردیک هه لده گریت له گه ل
پاله وانیکدا ده جه نگه که و به هیزو
دلپه قه، نه گهر هه لیگرت پیی
ده وله مه ند ده بیئت، نه گهر نه یوانی
ده به زی، هه ر له سهر نه مه ش یاری
هه لگرتنی ناسن لیکده دریتته وه.

* پیاویک له خه ودا بینی ورده به رد
که وتوه ته گوچکه ی و به ترسه وه

* نه گهر قورئانی سووتاند یان
ده فته ریکی سووتاند ره خنه و نکولییه
له ناینده گیرئ.

به رده باران: (نبین سیرین) ده لیت:
نه گهر بینی به رده بارانی مرقیتکده کات
قسه و جنیو به و مرقفه ده دات.

* به رده باران جنیودانه به ئاپرووی
که سیک مه گهر به جیهیتانی سنوریکی
خوایی بیئت نه و جا به لگه یه له سهر
پاکیتی له گوناوه تاوان.

به رده ره شه که ی (کابه): (نبین
سیرین) ده لیت: نه گهر بینی ده سته دات
له به رده ره شه که پابه ند ده بیئت
به پیشه وایه کی خه لکی حیجازه وه،
نه گهر به رده ره شه که ی ده رهیتا و
به تاییه ت بوخوی برد له نایندا
بیده یه ک دروسته کات.

* نه گهر بینی به رده ره شه که
ده دۆزیتته وه دوی نه وه ی خه لکی
له ده سته ده دهن له شویتنی خزیدا
دایده نیئت نه مه ش خه وی که سیکه و
ده زانیئت له سهر ریتماییه و سه رجه م
خه لکیش ویل و سه رگه راندن.

(نابلسی) ده لیت: به رده ره شه که
له خه ودا به لگه یه له سهر (حه ج)،
نه گهر بینی به رده ره شه که ده شکیتنی
ده یه ویئت خه لکی هه موویان له سهر رای

پتدروستکرا یاخود له جی بینای
قلیشبردو بوو به لگه یه له سر به رزی و
بلندی رزق و رزوی.

*نه گهر چوارچیوهی دهرگا له بری
نه وهی له بهر ددروستکرایت
له مپمه رپوو ملکه چی و رسواییه ،
هه روه ها نه گهر کوله که و پایه ی به ردین
بوو به کوله که و پایه ی مپمه به هه مان
شپوه ده بیت.

*نه گهر گوپی مپمه پی بوو به گوپی
به رد به لگه یه له سر گوپانی حالی
نه وهی مردوو به وه قف و رام
به جیه یشتوه یان گوپانی حال و باری
میراتگرانی.

به رزی (بالایی) : (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا نزمی پله وپایه یه بویه کیک
بیه ویت به رزیتته وه و ریتنماید هربیت
له نیتو خه لکیدا.

به رکوش (به رگه) : (نابلسی سیرین)
ده لیت: مال و سامان گومناوییه و
بونه وهی چاوه پتی مندالی نیرینه یه
کوپه و بردنی و هه لگرتنی به لگه یه
له سر هاوپی و دوپوو.

به رگه : (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
هاوسه ره یان ژنیک بیتمیده ، هه روه ها
کوپیکی که وده نه هیچ جموجوولیکی
نییه .

ده ریختناو فریتیدا، خه وه که ی بو (نابلسی)
سیرین) گتپایه وه و نه ویش وتی:
پیاویکی بیده چیه ، گوپی
له قسه یه کی ناخوش و ره ق ده بیت و
گوپچکه ی ده زرنگیتته وه .

*نه گهر بینی ژنان به ردی تیده گرن
سیحرو جادوی لیده که ن .

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینی به ردیک
ده گیریتته سهری سه رۆکیکی هه یه هانای
بو دهبات و پشته پیده به ستیت و
جیگه ی نومیدو متمانه یه تی.

*نه گهر بینی به رد له هه مولایه که وه
هه لده دات له سر شاخیکی به رزه وه
ده گات به ده سه لات و سه مده کات.

به ردی هه لکولراو : (نابلسی) ده لیت:
نه گهر له خه ودا بینا یکرد خشتی سوور
به لگه یه له سر:

+ شکومه ندی و رووتیکردن.

+ نومید دریزی.

+ دلنیا بوون له مال و مندال.

*نه گهر خشتی له جیگه ی به ردی
هه لکولراو به دیگر به لگه یه له سر:

+ رسوایی و له کیسچوونی پله وپایه .

+ گوپانی هاوسه ر.

+ مردنی خاوه ن بیناکه .

*هه روه ها خشتی سوور نه گهر
له جیگه ی خشتی ناسایی بینای

بەرگ رهقهکانی بینى خیرى
دهستگیردهبى.

* نهگەر کتیبه بهرگ رهقهکانی هوالی
بینى لـه لای بهرپرسهکان
نزیکهدهبیتهوه.

* دهگونجیت کتیبه بهرگ رهقهکان
رهوانبیزى بیتو خوی سهرقالبکات
بهکاروبارى سهیرهوه.

بهرگدروو: (نیهین سیرین) دهلیت:
بهرگدروو پیاویکه ریکخهرو چاکهکارهوه
فهرو خیری دادهباریت بهسه ریزدارو
بیپیزدا، لهسه دهستی نهو کاروبارى
په رتو ئالوز یه کدهگرئ.

* نهگەر بهرگی بۆ خوی دووری دنیاى
خوی باشدهکات به ئایندارى.

* نهگەر بینى خهریکی درومانه بهلام
بهباشی نایزانی دهیهویت کاروباریکی
په رتو لهیه کدابراو کۆبکاتهوه بهلام
ناتوانیت.

* نهگەر بینى جلو پۆشاکى ژنهکەى
دهدوریت مهینهتو دهردهسەرى رووی
تیدهکات.

(نابلسی) دهلیت: دهگونجیت بینى
به لگه بیت لهسه ر:

+ نووسەر یاخود پیاویک خهریکی
ماره برین بیت.

(نابلسی) دهلیت: له خهردا جیاوازه
به پئی جیاوازی جۆرو رهنگو رهگەزى.
* نهگەر ژن بهرگی پیاوی بینى چاکهیه
بۆی له ناینو دنیا دا، نهگەر جلو بهرگی
جهنگی پۆشیبوو لیکدانه وهی بۆ
هاوسه رهکەى یان بژێوی پهیداکارى
دهبى.

* نهگەر پیاویک بینى جلو بهرگی ژنانى
له بهردایه غه مو په ژاره رووی تیدهکات
له گەل ترسو بیمو ملکه چى پاشان
همووی دهپه ویته وه لیتی.

بهرگ تیگر: (نابلسی) دهلیت: بینى
له خهردا به لگهیه لهسه هاوسه رگیری
ره بهنو دووگیان بوونی ژن.

* ههروهها بینى به لگهیه لهسه ر
شاردنه وهی کاروبارو پاراستنى نهینى و
مال و سامان.

بهرگ تیگری کتیب: (نابلسی) دهلیت:
بینى له خهردا به لگهیه لهسه ر
شۆره رو کفندروو نه سپه رده کارى
مردوو.

* دهگونجیت بینى به لگه بیت لهسه ر
شاردنه وهی نهینى و پاراستنى
خۆشه وىستى و تهباى.

بهرگ تیگراو (بهرگ): (نابلسی) دهلیت:
نهگەر کتیبهکانى تهفسیری بینى
کاروبارى جیگیردهبى. نهگەر کتیبه

* نه گەر بۆ كۆمه لىكى دانىشتو
راوه ستاو به رنويزى كرد كاروبارى هه ژارو
دهوله مه ند ده گرته ده ست.

* نه گەر به پيوه به رنويزى بۆ كردن و
نه وان دانىشتبوون تاقیده كرىنه وه
به خنكان يان دزىنى جلولو به رگو
هه ژاركه وتن.

* نه گەر بينى به رنويزى بۆ ژنان ده كات
كاروبارى كۆمه لىكى لاوازو زه بـوون
ده گرته ده ست.

* نه گەر له سه ر لا يان به پالكه وتووى
به رنويزى كرد بۆ خه لكى و جل و به رگى
سپى پۆشيبوو، خوشى خه شم و قىنى
له وشوينه ده بى، نه گەر له نويزه كه شيدا
قورئانى نه خویندو (الله اكبر) نه كرد
ده مريت و خه لكى نويزى له سه ر
ده كه ن.

* هه روه ها نه گەر ژنىك له خه ودا بينى
وهك نه وهى به رنويزى بۆ پياوان ده كات
ده مريت، چونكه ژن پيش پياو
ناكه ویت له مردندا نه بیت.

* نه گەر فه رمانه وایهك بينى به رنويزى
ده كات بۆ خه لكى لا ده بریت و مال و
دارایى له ده سته دات.

* نه وهى به رنويزى بۆ پياوان و ژنان
بكات پۆستى دادوه رى وه رده گریت
له نيوان خه لكيدا نه گەر شایسته ی نه و

+ گىرانه وهى نه وهى له كىسيچوه ياخود
نه وهى لى په شيمان بوه ته وه.

به رگري كردن له نابروو: (نابلسى)
ده لیت: له خودا به لگه يه له سه ر فه رمان
به چاكه و رىگري له خراپه و به جبه پىنانى
په يوه ندى خزمایه تى بۆ نه وهى
هه لده ستیت به وكاره.

به رنويزى: (ئىبن سىرىن) ده لیت:
نه گەر يه كىك بينى له خه ودا به رنويزى
ده كات بۆ خه لكى شایسته ی پله وپایه ی
ده سته لاتو پاش وه رگرتنى پۆستى
ده سته لات گوپرايه لى ده بن.

* نه گەر به رنويزى بۆ خه لكى كرد روو
به قىبله و نويزىكى ته وایى بۆ كردن
له فه رمانه واییدا دادپه وهر ده بیت.

* نه گەر به پيوه نويزى بۆ كردو نه وان
دانىشتبوون له نه ركى سه رشانى
به رانبه ر نه واندا كه م و كوپی نانوينیت
به لام نه وان كه م و كوپی ده نوینن
به رانبه رى ياخود خه وه كه ی به لگه يه
له سه ر به لیتندان به كۆمه لىكى نه خوش و
نا ته واو.

* نه گەر به دانىشتنه وه به رنويزى
بۆ كردن و نه وان به پيوه بوون به لگه و
نیشانه يه له سه ر كه م و كوپی
له به رانبه رياندا.

به لگه بیټ له سر ترسو بيم ، يان
به لگه بیټ له سر پله وپايه و
پيشكه وتنو فرمان به چاکه و ريگري
له خراپه .

* ده گونجيت بينيني به لگه بیټ له سر
به ربه ستو باوک و دايک و ماموستانان .

* نه گهر له خه و دابوو به پيشه و او
به رنويزيکرد بويان و رووي کردبوه
قبيله به ده ستنويزيکي ته و او وه بي
زيادوکم شايستي ده سته لاتبوو
ده سته لات به ده سنده مينيت .

* ده گونجيت خوي بخاته ناستي
به رپرس و وه کيل و ده سته به روه بؤ
کومه ليک يان هاويه شي کومه ليک بکات
خوازياري خيرو چاکه بيټ لنيان .

* نه گهر به رنويزي بؤ خه لکيکردو رووي
نه کرده قبيله ناپاکي ده کات له گه ل
هاوه لاني و بیده دادينيت و ده گونجيت
کارزيکي ناپه و نه نجامبدات خه لکي
داواي ليکهن .

* نه وه بيبيني فرمان ده کات به سر
کومه ليکدا به نويزيکردن ده سته لانيک
ده گريته ده ست دادپه وهر ده بيټ تييدا
داوي نه وه روو به قبيله ده وه ستي و
نويزه کهي ته و او ده کات يان فرمان
به چاکه و ريگري له خراپه ده کات .

کاره بيټ ، وه گهرنا ده بيټ
به ناويزيوان و چاکه ده کات له نيوان
خه لکيدا .

* نه وه بيبيني به رنويزي ته و او ده کات
بؤ خه لکي ده سته لاني ته و او
دادپه وهرانه ده بيټ به سيريانداو داويي
ديت .

* نه گهر نويزه کهي بپي ده سته لاني
به سيرياندا ته و او ده بيټ و بريارو
وته کاني جيټه جي ناکهن .

نه گهر به تنيا نويزي کردو نه و انيش
هريهک به تنيا نويزيانکرد ده رچوون
له ري ، نه گهر به رنويزي بؤ نويزي
سوننه بؤ کردن نه و ده چيټه ژير
په ريټيک که و هريگيز زياني پيناگات ،
نه گهر نه و خه لکه کردبوويان به پيشه و او
ميراتي بؤ ده مينيتيه وه به پي نايه تي :
(وَجْعَلْهُمْ اٰمَةً وَجْعَلْهُمْ
الْوَارِثِينَ) (القصص: ۵) .

* نه گهر بيني به رنويزي بؤ خه لکي
ده کات و به باشي قورنان ناخوينيت
داواي شتيکي ليده کريت نايوزيټه وه .

* نه وه به رنويزي بؤ کومه ليک بکات
له سيريانيک نه و باش ده بيټ بؤ
خه لکي و به و هويه و ناوبانگ
ده رده کات له ري قهرزو خيره وه .

(نابلسي) ده ليټ: پيشه و له خه و دا
ده سته به رو جيگره ، ده گونجيت بينيني

اکبر) ناکات و دهریت و خه لکی نویژی له سهر ده کهن.

* نه گهر پيشه وایه ک بینى وهك نه وهى به نویژی بۆ خه لکیده کات له کار دهریت و مال و دارایی له کیسده چیت.

* نه وهى به نویژی بۆ پیاوان و ژنان بکات پۆستی دادوهری له نیاوان خه لکیدا به ده ست ده هیئت نه گهر شایسته بیت، وه گهرنا چاکسازى و ناشته وایی نیاوان خه لکی پیده دریت.

به رو بووم: (نیهین سیرین) ده لیت: نه وهى به رو بوومى وادهیه کی دیاریکراوى نه بیت و تیکنه چیت وهك خورما و میوژ باشه، نه وه شى له کاتیکی دیاریکراو داییت و له کاتی خویدا باشیبت باشه مه گهریه کیک ناویکی خراب و ناقولای هه بیت له دهره نجامدا خراب و ناباشه، نه وه شى بناغهیه کی خراپی هه بیت روو له غم و په ژاره کردنه یان له کات و وادهى خویدا نه بیت نه خوشیه وهك هه نجیر، چونکه (ئادهم) — سه لامى خواى له سه ریبت - به گه لای هه نجیری خویدا پۆشیوه و لای نه وداره سه رزه نشکراو ناخوشی غم و په ژاره دایگرت.

* نه وهى بینى به نویژیده کات بۆ کۆمه لیکى نادیار له شوین و جیگهیه کی نادیار و نازانیت چیان بۆ ده خوینیت ریزدار کردنیه تی به مردن چونکه به گه لکی پيشه وایه تی نایه ت.

* نه گهر ژنیک بینى به نویژی بۆ پیاوان ده کات دهریت چونکه نابیت به نویژی بۆ پیاوان بکات، نه مهش ناگو نجیت مه گهر له کاتی مردندا نه بیت و پیاوان نویژی له سهر ده کهن.

* نه گهر پیاویکی عه جمى که به باشى نویژ نازانیت و قورئانى رهوان نییه بینى به نویژی ده کات بۆ کۆمه لیک به هه مان چه شنى پيشوه.

* نه وهى بینى به نویژی به پیوه ده کات بۆ کۆمه لیک و دانیشتون که م و کورپى ناوینیت له ماف و نه رکی سه رشانیدا به رانه ریان، یان خه وه که ی هیما و نیشانه یه له سهر به رپر سیاریتی و به لئندانی به گروهو کۆمه لیکى نه خوش.

* نه گهر بینى نویژده کات بۆ سپاردنى کۆمه لیکى لاواز له سه ر لا، یان به پالکه و تووبى و جلو به رگیکى سپیه وه له شوینى خوی ده بیت وه وه له نویژه کهیدا قورئان ناخوینیت و (الله

حرام نه گەر نمونه و به لگه ی له گه لېوو
له سه رنه وه ی زیان نییه له دنیا دا.

(نابلسی) ده لیت: خو اردن و
خواه ندریتی به روبووم به لگه یه له سه ر
ئاین یاخود زالبوونی ژنان و پیاوانی
بیده سته لات و خزمه تکارو لال و که م
دواون.

* به روبوومی خو شو و به تام رزق و
رؤزییه به مانندوبوون و شه که تی
به ده سندی.

* به روبوومیک به نه ندازه ی گه ده بیټ
رزق و رؤزییه که میک گومان ی له ده وره
یاخود زه کاتی دهر نه کراوه .

* نه و به روبوومه شی ناوک و تو یکل ی نییه
به لگه یه له سه ر کارناسانی له گه ل رزق و
رؤزی حه لال له کات و واده ی خویدا و
پینگه یشتنی خیریکی کتوپرو خیرایه ،
خۆنه گهر له کاتی خویدا نه بوو
ســـــوودیکه دوا ی ماوه یـــــه
به ده ستیده هیئیت به پیتی نزیک ی واده ی
نه و به روبوومه .

* ببینی به روبووم له کاتی خویدا نه بیټ
به لگه یه له سه ر رزق و رؤزی،
خواردنیشی له کاتی خویدا نه بیټ
له کیســـــچوونیک ی باش و چاکه و
ئاسان کردنی کاری قورس و گرانه و

* نه و به روبوومه ی رهنگی زه رد بیټ
نه خو شیه وه به هی و گزیو کاله ک.
و پرای زه ردیشی له کاتی خویدا نه بیټ.
* نه گهر نه و به روبوومه ترشبوو بیخوات
تووشی لیدانده بیټ.

* نه و به روبوومه شی ناوه که ی باش بیټ
باشی له ناوه که یه وه وهرده گری.

* هه روه ها به هی سه وز له کاتی خویدا
نه بیټ ماندویتی و نه خو شیه .

* هه موو به روبوومیک شیرین و خو شو
به دهر له وه ی زه رد بیټ یان ترش بیټ و
له کاتی خویدا نه بیټ رزق و مال و داراییه
مانه وه ی نه و رزقه ش به نه ندازه ی
مانه وه ی نه و به روبوومه یه، خیرای ی
پینگه یشتنی به دهر له تری ره ش و
هه نجیر باشه چونکه نه و دووانه باش
نین.

* نه گه ربینی به روبوومیک ی
به ده سته ی ناوه هیچی تیدا نییه گهر
له کاتی خویدا بیټ.

* نه گهر واهه سته ی کرد نه و به روبوومه
له به روبوومه کانی به هه شته زانیاری و
ئاینه، وه گهر نا به وچه شنه یه
که با سمان کرد.

* به روبوومی سه وزیش له کاتی خویدا
نه بیټ به لگه یه له سه ر رزق و مالی

گپړانه وهی نه وه په که ترسی لټی
تیا بچیت.

* ه مو به رو بو می کی کړکړاوه به لگه په
له سهر ته بایو کړبوونه وهو
به پیچه وانه شه وه.

* ه مو به رو بو می کی نامو غه ری بی ش
به لگه په له سهر ولاته که ی و کار کړ دن
تیدا.

* به رو بو مه کانیش ژنان یان منال
یا خود مال و دارایی یان شوینی
به کریگړاو یان زانیاری و کاری
به سوودو چاکه یا خرم و که س و کارو
خو ش ی و چاکبوونه وه په له نه خو ش ی
بو په کی ک بیټ به خاوه نی.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سهر نه وه ی
شهره تی لیدروسته کړی.

* نه گه ری بی له داریک به رو بو می کی تر
لیده کاته وه له ره گه زی خو ی نی به
له سهر کاریکه دروست نی به بو ی یا خود
داواکاری شتی که بو ی نایه ته دی.

* لیکړنه وه ی به رو بو می ک له ره گو
ریشالی داره که ده نگد ا برین و د ژایه تی
پیاوکی ری زداره.

* نه گه ری بی له چه ندین دار به رو بو می
جیاواز جیاواز لیده کاته وه زانیاری و
شاو رو فیه ی مه تر سیداره وه و هر گرتنی
زانیاری به.

* نه گه ر داریک ی به رو بو مداری بی نی
له زستان داو به دل بو پیاوکی که رو ی
تیده کړی و واده زانریټ خاوه ن مال و
دارایی ، نه گه ر لیکړدوه به نه ندازه ی
نه و مال و دارایی مال و سامانی ده چیت
به لای نه و پیاو ده ، نه گه ر لټی
نه کړدوه قایل ده بیټ به حالی خو ی.

* به رو بو م مال و دارایی و ری زه ، نه وه ی
له داریک به رو بو می کی تر لیکاته وه
به لگه په له سهر زاویه کی باش یان
شهریک و هاو کاریک تووشی شادی و
خوشحالی ده بیټ لټوه ی و به رو می
شاخیش رزو و رژی و زانیاری و
به هره ی خوا به.

به ره به یان^(۱) : (نابلسی) ده لټت :
نه وه ی له خه ودا بی بی نی ده گونجیت
جادو ی لیکړی.

* ده گونجیت بکه ویته نیو گوناو
تاوانه وه و پټویستی به داوای
لیخو ش بوون ه بیټ به پټی نایه تی :
﴿وبالاسحار هم یستغفرون﴾
(الذاریات : ۲۸).

به را کړ دن رویشتن : (نابلسی) ده لټت :
نه گه ر له خه ودا به دیکړد به لگه په له سهر
بژیوی په یداکړ دن بو مال و مندا ل.

^(۱) به ره به یان : (سحر) : به ره به یانی شه و

کوتای به که به تی . (نابلسی).

به پروو: (ئىبن سیرین) ده لیت: به پروو
پیاویکی قورسی ده وله منده، مالی
کۆکراویه، داره که شی پیاویکی
ده وله منده، له به رنه وهی به پروو زۆر
ده خوریت و به لگه یه له سهر رژدی،
ههروه ها به لگه یه له سهر به ندایه تی.

(نابلسی) ده لیت: به پروو دلتەنگی و
سه فهره، ده گونجیت به لگه بیت له سهر
نیربازی شابه پووش موقوفه
ره شپسته کانه.

به پروو داکه وتن: (نابلسی) ده لیت:
به لگه یه له سهر شارندنه وهی نه پیتی.

به ره (راخه ر): (ئىبن سیرین) ده لیت:
به ره له لیکدانه وهدا وهك راخه رایه.

* ده گێرنه وه پیاویک دیت بۆلای (ئىبن
سیرین) ده لیت: له خه ودا بینیم له سهر
به په یه ك بووم (یه زید) ی کوپی
(عه بدوله لیک) هات و به په که ی له ژێردار
راکیشام و فرێدا، پاشان له سهر زهوی
دانیش. (ئىبن سیرین) ده لیت: ئەم
خه وه می تۆنیه له وانه یه (یه زید) ی
(مهلل) بینییتی ئەگەر خه وه که ی
راست بیت (یه زید) ی کوپی
(عه بدوله لیک) ده بییه زیتی.

به زه یی (سۆز): سه باره ت به به زه یی و
سۆز ئەگەر بینى به زه یی به که سیکی
لاوازا دیته وه ئاینى به هیزو

دروستده یی به پیتی فره مایشتی
پیغه مبه ر (ﷺ): "ئه وه ی که وره مان
به پێزار نه زانی و به زه یی به هه ژارماندا
نه یه ته وه له ئیمه نییه" (۱).

* ئەگەر بینى به خشراوه و به زه بیان
پیداها ته وه خوداوه ند لی
ده بوریت.

* ئەگەر بینى سۆز به زه یی خوداوه ند
داده باریت به سه ریا نازو نیعمه ت
به ده سته هینیت به پیتی ئایه تی:
﴿وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ﴾
(النور: ۱۰) ئەمەش نازو نیعمه ته.

* ئەگەر بینى به سۆز به زه ییه
له به رکردنی قورئانی پیروزی
پێده به خشی به پیتی ئایه تی: ﴿قُلْ
بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ
فَلْيَفْرَحُوا﴾ (یونس: ۵۹): له راشی
وشه ی (رحمة - سۆز به زه یی) له م
ئایه ته دا و تراوه: مه به ست پیتی قورئانی
پیروزه.

به ژنو بالای مروؤ: (نابلسی) ده لیت:
دریژی له خه ودا به لگه یه له سهر فتنه و
ناشوب، ده گونجیت به لگه بیت له سهر

(۱) (ترمذی) (۱۹۲۰) و (ئه حمه د) (له مسند) (۶۶۹۴) له

رێگی (عمرو) ی کوپی (شعیب) و ئه ویش له باوک و
بابیرییه وه.

کرداره کان به پیتی نایه تی: ﴿عَجَلْنَا لَنَا
قَطْنَا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ﴾ (ص: ۱۶).

* ده گونجیت به لگه بیت له سر:

+ دزی.

+ زینا.

+ بیوه فای.

+ گوپه لڅستن و چاودا گرتن.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر مندالیک

له زیناوه بیت و مندالیک باوک و دایکی

نه ناسراوین.

* به لگه یه له سر مړوفی نه رم و نیان و

قسه شیرین، نه وهی حه ز له سه ماو

خو بردنه نیو دلی خه لگیده کات، و پرای

نه وه خوی داده گری و کاتی هلیکی بو

ره خسا بارو حالی ناسایی تیکده دات.

به فر (سه هؤل): (تین سیرین) ده لیت:

به فرو سه هؤل و ته رزه: هه ریه ک

له وشتانه به لگه یه له سر:

+ رووداو.

+ نه خوشی ناو له.

+ ناو به نگ.

+ سزاو توله له و شوینه ی تیدا باریوه.

* به ردو ناگریش وایه چونکه کشتوکال و

به روبووم تیکده دات و که شتی

داده گری و زیان به هه ژار ده گه یه نیت

له سه رماو گه رماو او هه ندیک

رژدی و خو نواندن به تواناداری و
ده سته لات.

* بالای دریژ خیری تیدا نییه نه گه ر

کور تبوه وه نه و جا به لگه یه له سر

دابه زینی پله و پایه یاخود نزیکی

چاره نووس.

* نه گه ر به ژن و بالای بینی دریژ بوه

له نه ندازه ی خوی زیاتر چاره نووس و

نه جه لی نزیکه بیت ه وه به هوی نزیکی

له ناسمانه وه یاخود پله و پایه ی

داده به زی.

* نه گه ر کوشکیکی به نه ندازه ی بالای

خوی بینی و خاوه ن ده سته لات بوو

لاده بری یاخود داواکه ی ریگری بو

دروسته بی.

* کورتی بالا نه توانینی دادگایی یاخود

دادوهرییه.

* هه روه ها بچوو کیش زالبوونه

له جه نگدا له گه ل به ربه ره کانی چونکه

بچووکی ملکه چی و رسواییه.

* به رزی به ژن و بالا بو که سیک

خوازیاری ده سته لات بی گه یشتنه

به هیواو ناواتی خوی.

به ش (پشک): (نابلسی) ده لیت:

له خه ودا به لگه یه له سر نامه ی

نییه ، دهگونجیت له شه یان یان
فریشته وه بیته.

(نابلسی) ده لیت: دهگونجیت به فرو ناگر
به لگه بیته له سهر خۆشه ویستی چونکه
ناگر به فر ناتوینیتته وه به فریش ناگر
ناکوژینیتته وه.

* نه گهر به فر له کاتی خۆیدا بینرا
به لگه یه له سهر ره وینه وه ی غه م و
په ژاره و ناچار کردنی دوژمن و
ئیره بیبه ران، به لام نه گهر له کاتی
خۆیدانه بوو به لگه یه له سهر نه خۆشی و
گپیری و ئیفلجی.

* دهگونجیت به لگه بیته له سهر
به ککه و تنی سه فره و خۆشحالی و
نامه یه که هه والی خۆشی له خۆ گرت بیت.
* به فری زۆرو زالبوون سزایه له لایه ن
دهسته لاتدارانه وه بۆ ژێرده سه ته کان و
بردنی مالیان و ره ق و زبیری کوتاری
له گه لیان به پێی ئایه تی: ﴿فَاسْأَلْنَا
عَلَيْهِمْ رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ﴾
(الأعراف: ۱۶۲).

* نه گهر به فر له زستان و هاویندا لییدا
هه ژارییه .

* نه گهر چاله به فرێك بكړی له هاویندا
مال و داراییه که به دهسته هینیت و لیتی
دهحه ویتته وه به دوعا و گوشتاری باش
هه ست به پشوو ده کات.

له زینده وه رانیشت تووشی نه خۆشی
ده کات.

* دهگونجیت به لگه بیته له سهر
فه پوپیت و دهوله مه ندی و زۆر خۆری .
* داپۆشینى سه رزه وى به به فر له شوینى
کشتوکال یان له کاتی سوود و قازانجدا
به لگه یه له سهر زۆری گولێ سپی و
سوود و فه پری پر پیت له خواردن و وه که
وه که پرپوونی به به فرو سه هۆل.

* نه گهر له کاتیکدا بوو هیچ سوودیکی
نه بوو بۆ زه وى و وه که که ی به لگه یه
له سهر سه ته م و زۆرداری ده سه لاتدار.

* هه روه ها نه گهر به فر له کاتی
سوود لێ وه رگرتن یان هه ر کاتیکی
تردا بوو سه ته م و زۆردارییه یان به لاو
نه هه م ته ییه رووده کاته کۆمه ل یان
مال و سامانیان به پێی زیادوکه می
به لگه کان، هه روه ها نه گهر به فری بینى
به لام له شوینى خۆیدانه بوو وه که
نیو مال و دوکانه کان سزاو خه شم و تۆله و
نه خۆشییه یان مه رگو سزایه دیت
به سه ریاندا.

* نه گهر داباری به سه ریاندا به لگه یه
له سهر گه مارۆو گری و کۆسپ که وتنه
سه فره وه یان بژۆیییه وه . سه هۆل و
به فریش هه روایه چونکه خیری تیدا

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر دزی و چاوبه ست و به فیرو دانی مال و دارایی.

به له می بچووک: به لگه یه له سهر خواناسی و دنیا نه ویستی و کوپو خزمه تکارو سه فرو دین و دنیا.

به لاو کاره سات: (نینس یرین) ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سهر دهرچون له گوپرایه لی و سزایه به پپی نایه تی: ﴿افامنوا ان نائیکم غاشیت من عذاب الله﴾ (یوسف).

* نه گهر له خه ودا به لاو کاره سات رووی تیکرد ده بیت به ده سته لاتدار نه گهر شایسته بوو.

* به لاو کاره سات مال و دارایی یا خزمه تکار یا خود ژنه.

به لاو نه هامه تی: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سهر شایی و نامه نگو خوشی و شادی دوی ناخوشی.

هه روه ها ده لیت: نه گهر بینی له خه ودا به لاداره گونا هیکی نه جامداوه لی پاشگه زه. نه گهر بینی به لاو نه هامه تی له سهر لاچوو تهویه ده کات له گونا هانی نه جامداوه.

به لفهم: (نینس یرین) ده لیت: به لفهم مائیکی کوکراو گه شه سه ندوه، نه گهر بینی به لفهمی فریده دات

* نه گهر نه و به فره زیانی پیگه یاندن و نه توایه وه ماندوبوون و غم و په ژاره یه و به خیرایی دهره ویتته وه.

* نه گهر بینی زهوی بوه به کیلگه یه کی وشک و تیدا به ستیانته وه وه باران ره حمت و سوزو میهره وه پوپیت دیت به سهر یاندا، نه گهر به سستی ده بیت به قه لغان له بهر سهر ماو قورس و گران ناییت له سهری و پیاویکی به تواناو ده سته لات ده بیت و ناترسی.

به فر فروش: (نابلسی) ده لیت: بینینی له هاویندا به لگه یه له سهر خوشی و شادی له زستانیشدا غم و په ژاره یه.

به فیزه وه رویشتن: (نینس یرین) ده لیت: به فیزه وه رویشتن هه له وکه م و کوپییه له نایندا به به لگه ی نایه تی ﴿واقصد فی مشکک﴾، هه روه ها به لگه یه له سهر پله وپایه و ریزداری له دنیا دا که به زووی پییده گات.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر مال و دارایی هه بوو ته ماشاده کات ناخو چوون په یدای کرد بیت.

به له سه (جهرده - ده ست سپی): بینینی له خه ودا به لگه یه له سهر نه و جادو و گهری به وته فروفیل و جادو له مرفوده کات.

به له کی: (ئین سیرین) ده لیت: به له کی به ده سته پنهانی جل و به رگی ئاساییه.

* **مهروه ها ده لیت:** به له کی مال و داراییه.

به لیت (په یمان): (ئین سیرین) ده لیت: نه گهر بینی به لیتیکی باشیدا به ده سته ده لیت.

* **نه گهر بینی به لیتیکی** باشی پیدای خراپه یه کی له دوزمه که یه وه پیده گات یان له که سیکیتره وه.

* **نه گهر بینی دوزمه که یه به لیت** خراپه ی پیدای له دوزمه که یه وه خیری پیده گات و ناموزگاری خراپه یه به پیتی چیرۆکی (ئاده م) - سه لامی خوی لیت - کاتی قورئان سه باره ت به (ئیللیس) ده فهرموی: ﴿هَلْ اَدْلٰکَ عَلٰی شَجَرَةِ الْکَلْدِ وَمُلْکِ لَا یَنْلٰی﴾ (طه: ۱۲۰). مه موره فتاریکی دوزمن واثوویه تی.

(نابلسی) ده لیت: به لیتدان به شتیک له خه ودا قهرزیکه بۆئه وه ی به لیت پیدراوه، نه گهر به لینه که ی برده سه به لگه یه له سه باوه پو باشی و دلتیایی.

به لیتدور: (نابلسی) ده لیت: که سیکه گونا ه بۆ خوی تۆمار ده کات.

ده روی خیری لیده کریته وه نه گهر نه خوش بیت چاره سه ری بۆ ده نیریت.

* **نه گهر بینی** فنگده کات خیر ده کات به نه پیتی.

* **نه گهر خاوه ن زانیاریبوو** گهر بیه خشنده ده بیت.

* **مهروه ها ده لیت:** ده رهاتنی ئاو له ده م ناموزگارییه له زانایه که وه سوودی لیور ده گریت نه گهر بازگانبوو له قسه کانیدا راستگو ده بیت.

(نابلسی) ده لیت: به لگه یه له سه ر جادو، خودا وه ند ده فهرموی: ﴿وَمِنْ شَرِّ النِّفَاثِکَ فِی الْعَقَدِ﴾ (القلق: ۴).

به لگه وه هانه: (ئین سیرین) ده لیت: نه وه ی له خه ودا ببینی به هانه له سه ر شتیک ده هیئتیه وه به ره ره کانیی له گه ل موفیکدا ده کات و به هانه به جیده هیئت له گه لی به پیتی نایه تی ﴿قُلْ هَآئِذَا بُرْهَآئِکُمْ اِنْ کُنْتُمْ صَادِقِیْنَ﴾.

به له ک: (نابلسی) ده لیت: نه وه ی له خه ودا ببینی به لکبووه نه پیتی ناخوش ده بینی.

به له ک به لکبوون: (ئین سیرین) ده لیت: بوونی به له کی له رووخساردا به لگه ی زۆری گونا ه و تاونه.

* نه وهی ببینی ناوی پیډه رده هیئت
هه تا ده ستونی پیگریست
پشده به ستی به پیاویکی باوه پردار
که نه ویش په نایگرتوه به نایینی خودا
چونکه په ت نایینی خودایه، نه گه
ده ستونی گرتو ته وایرکد سرجه م
غم و په ژاره ده په ویتته وه.

* هه روه ها ده لیتن: دۆلچ به لگه یه
له سر نه وهی ده دریتته پال داواکردن،
نه وهی دۆلچ که ی بخاته ناو بیریکه وه
ته ماشای حال و باری ده کړیت نه گه
داواکاری هاوسه درایبوو گریبه ستی
هاوسه درایی ده به ستی و قه لغان و
پاریزه ری هاوسه رگری ده بیست و
دۆلچ که عوره تیه تی و ناوه که شی
نوتفه که یه تی و، بیره که ش
هاوسه رکه یه تی.

* نه گه ناوی هه لگرتبوو خودا منالی
پیډه به خشی ﴿فَادِلْ دِلُوهُ قَالَ يَا
بُشْرَىٰ هَذَا غُلَامٌ﴾ (یوسف: ۱۹)
وه گه رنا سوو دمه ند ده بیست له سه فیه رو
داوا، چونکه کاروانه که (یوسف) یان -
سه لامی خوی لیبت - دۆزیه وه کاتی
دۆلچ که ی هه لدا به ناو بیره که و دواتر
کرییان و فروشتیان و سوو دیان
له فروشتنی کرد.

به لیتنه رایه تی: له خودا گوناو تاوانه
له سر یه کیک کړده بیته وه ببینی بوه
به به لیتنه ر.

* به لیتنه رایه تی به لگه یه له سر
ده و له مهن دی و هه لسوکه وت به وهی
خاوه نیه تی، نه گه به لیتنه ر
نه خو شبوو چا که ده بیته وه نه گه
له شساغبوو نه خو شده که وی.

به کریدان: (نبین سیرین) ده لیت:
کریگرت به پیاویکه به کریدنه ر
هه لده خه له تینی و هانیده دا له سر
کاروباریکی په شیو ناجیگیر، نه گه
پی ی هه لده تا خوی لیبه دور
ده گریت و به ته نیا به جی ده هیلت
تیا بچیت و رو به پروی چاره نووسی
خوی بیته وه.

(نابلسی) ده لیت: گه مرؤف له خودا
شتیک بدات به کری له مولک و شت و مه کی
تایبه تی به لگه یه له سر دلنیا بوونی
له ترس و بیم، به کریدانیش له ته نگو
چه له مه و نا په حه تیه وه هاتووه،
هه روه ها ده گونجیت (به کریدان)
به لگه بیست له سر (ماره برین).

به کره: (نبین سیرین) ده لیت: به کره
پیاویکی به سوو د که لکی باوه پرداره و
هه لده دات بؤ خه لکی له کاروباری دنیا و
نایندا.

(نابلسی) ده لیت: ئه وهی
فه رمانه وایه کی ناسراو به ناوبانگ
ببینی به ندو ده ستگیریده کات غه م
په ژاره یه کی زور دیت به سه ریاو
له لیکدانه وه شدا وه ک دیلکردن وایه.

به نندیوان: (نابلسی) ده لیت: بینینی
له خه ودا به گزپه لکن لیکده دریتته وه.

به نگ فروش (حه شیش فروش):

(نابلسی) ده لیت: بینینی له خه ودا
به لگه یه له سه ر ده روولیکردنه وه و
قوتاریبون له غه م و په ژاره.

به ننا (خانوساز): (ئین سیرین)

ده لیت: به ننا یه ک به خشت و قور بینا
بکات پیاوینکه هه لده سیت
به کۆکردنه وه ی خه لکی به پاست و
دروستی.

* ئه وه ی بینینی بینا ده کات ژن
ده هیئت ئه گه هاوسه ردار بیت.

(نابلسی) ده لیت: به ننا به لگه یه له سه ر
شاعیر و ته من در ژیه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر شه ر
له دنیا داو حه زلیکردنی چونکه هه میسه
وه ستاو به ننا ده لیت: بیتنه بیتنه.

* بینینی به لگه یه له سه ر خو شه ویستی و
ته بایی و پشتگیری.

به نه خوین: (ئین سیرین) ده لیت:

به نه خوین وه ک شه روا ل وایه.

* نه گه ر دۆلچه هه لده ر خوازیاری
زانیا ریوو بیره که ی مامۆستا که یه تی و
ئه و ناوه ی کۆیکردۆته وه ئه و پشک و
به شیه تی.

به مه زنگرتنی مروڤ: (نابلسی) ده لیت:

به مه زن گرتنی مروڤ له خه ودا
شکۆمه ندیه ، خودا وه ند ده فه رمویت:
﴿وتعزروه وتوقروه﴾ (الفتح: ۹)

به نندکردن (زیندانی): (ئین سیرین)

ده لیت: دیل و به نندکردن ملکه چی و غه م و
په ژاره یه.

* هه روه ها گبوتراوه : زیندانیکردن
به لگه یه له سه ر به ده سته یانی مولک و
ده سته لات به به لگه ی چیرۆکی (یوسف)
— سه لامی خوای لیت — به نندکردن
له مالتیکی گه چکاریکراوی نادیاردا
به لگه یه له سه ر مردن و گۆر.

* نه گه رینی له مالتیکی داخراودا کۆت و
به نندکراوه خیری ده ستگیرده بیت، باری
گرانیش خراپه کار و تاوانباران.

* ری و نکردن سه رکردنه به ریازیکی
پروپوچ دوا ی ریتموونی و خیر و
سه رفرازی به ده سته یان.

* چوونه نیو زیندان هه رگیز باش نییه
به لگه یه له سه ر در ژخایانی نه خوشی و
به رده وام بوونی غه م و په ژاره گه ر
به ویستی خو یان به زور بجیته نیوی.

به هار: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا

به لگه یه له سه ر:

+ دره م و پاره .

+ کورپکی ته مه نکورت .

+ ژنیک ماره برینی زور ناخایانیت .

+ دهسته لاتیك نامینیتته وه .

+ خوشیهك به خیرایی تیده په پری .

به هه شت: (نه بو سه عد) ده لیت: نه وه ی

به هه شت ببینی به لام نه چیتته نیوی

خه ونه که ی مژده ی خیر و چاکه یه

سه باره ت به باشیکرده وه ی یاخود نه و

ره فتار و کرداره ی به نیازه نه نجامی

بدات، هه روه ها نه و خه وه ش دروسته .

* نه وه ی به هه شت ببینی به حه زو

ئاواتی خوی ده گات .

* نه گه ببینی ده یه ویت بجیتته نیوی و

ریگری لیکرا گه مارو ده دریت له وه ی

(حه ج) و جیهاد نه نجام بدات دوا ی

نه وه ی ده یه ویت یاخود ریگری ده کریت

له ته و به و په شیمانی له وگونا هو تاوانه ی

سووره له سه ری و ده یه ویت ته و به بکات

له سه ری .

* نه گه ربینی ده رگایهك له ده رگا کانی

به هه شت داخرا یه کیک له دایک و باوکی

ده مریت ، نه گه ر دوو ده رگای ببینی

داخرا دایک و باوکی ده مرن، نه گه ر

هه موو ده رگا کانی ببینی داخرا و هیه

* ده لین: ماله ، نه وه ی به نه خوینی

شه روا له که ی ببینی ژنه که ی حه رام

ده بیت له سه ری یاخود دووکچی ده بیت

نه گه ر ژنه که ی دووگیان بیت .

* نه گه ر ببینی به نه خوینه که ی خسته ژیر

سه ری قایل نابیت به کورپه که ی .

* نه گه ر یه کیک به نه خوینه که ی پچرا

به خراپی مام له ده کات له گه ل ژنه که ی

یان له کاتی ماره کردندا لیی

دوورده که ویتته وه .

* نه گه ر ببینی به نه خوینه که ی بو به مار

زاوا که ی دوژمنیه تی .

* نه گه ر به نه خوینه که ی له خوینبوو

پیاویك ده کوژیت به هو ی ژنیک یاخود

هاوکار ده بیت له کوشتنی ژنیکی داوین

پیسدا .

(نابلسی) ده لیت: به نه خوین ژنه و

بوژنیش برایه یا زاوا یاخود مام .

* بو ژنی دووگیانیش کچه .

* به نه خوین مالی هاوده مو شه ریکه .

* هه روه ها ده لین: زاوا ی ژن یان براو

مام و گه وره یه تی و هیزو په ناو

پشتگیریه تی .

* نه گه ر ببینی به نه خوینیک خوینین

ماره ده کات پیاویك ده کوژیت یا منالیک

یاخود دهستی ده چیت به خوینی

ئافره تیکدا .

*نه گه ربینى وهك ئه وهى پىى
ده گوتريت بچوره به هشت و نه چيته
نيوى خه ونه كهى به لگيه له سه
وازمينان له نئين به پىى نايه تى: ﴿وَلَا
يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي
سَمِّ الْخِيَاطِ﴾ (الاعراف: ٤٠).

*نه گه ر پىى وترا تو ده چيته به هشت
ميراتى بو ده مينيتته وه به پىى نايه تى:
﴿وَنُفِثَ فِي السَّابِقِ السَّابِقِ أَوْ رُفِثَ فِي
الزَّخْرِفِ﴾ (الزخرف: ٧٢).

*نه گه ر خوى له (فیرده وس) دابینیه وه
رینومایى و خه لات به ده سته هینیت.

*نه گه ر به پیکه نینه وه چوه نیو
به هشت زوریادی خودا ده کاته وه.

*نه گه ربینى شمشیری دره نیناو نه و جا
چوه نیوى فه رمانبه چاکه ده کات و
ریگری له خراپه و نیعمه ت و پاداشت و
باسى باش و پیا به آدان پیدا
به ده سته هینیت.

*نه گه ربینى له ژیر دره ختى شادمانیدا
دانیشته خیری هه ردو دنیا
به ده سته هینیت به پىى نايه تى:
﴿طوبى وحسن مئاب﴾ (الرعد: ٢٩).

*نه گه ربینى له نیو باخه کانی
به هشتایه دلسوزی و ناینی ته و اوو
کامل به ده سته هینیت.

ده رگایه ك به روویدا ناوه لانه كرا باوك و
دایكى لىى توره بوون.

*نه گه ربینى وهك ئه وهى دهیه ویت
بچيته نیوى له هه ر ددرگایه كه وه دایكو
باوكى لىى رازین.

*نه گه ربینى خه ریکه ده چيته نیوى
خوشى و شادی به ده ست ده هینیت
له گه ل دانیایى له دنیاو قیامه تدا به پىى
نايه تى: ﴿ادخلوها بسلام
آمنين﴾ (الحجر: ٤٦).

*نه گه ربینى ده چيته نیو به هشت
نه جهل و مهرگی نزیکه.

*هه روه ها ده لئین: خه وینه ر نامۆزگاری
وه رده گریست و ته و به ده کات له گوناوه
تاوان له سه رده ستى ئه وهى ده بیاته
نیو به هشت نه گه ر ناسی.

*هه روه ها ده گوتريت: نه گه ربینى
ده چيته نیو به هشت به خوازو ویستی
خویسده گات دواى ناره حه تى و
ده رده سه رى چونکه ده وری به هشت
به ناره حه تى دراوه.

*هه روه ها ده لئین: خاوه نى ئه و خه وه
هاوه لایه تى کۆمه لیکى گه وره و به ریز
ده کات و به باشى مامه له ده کات له گه ل
خه لکیداو فه رزه کانی په روه رده گار
به جیده هینیت.

* نه گه ربینى له به روبومه كې ده خوات به نه ندازه ی خواردنى بڼه و به روبوومه زانیاری به ده سته هیئت، هه روه ها خواردنه وه ی ناووشیرو مه ی به هه شت به ده سته یانی دانی و زانیاری و ده وله مه ندییه .

* نه گه ربینى له سه ر راخه ره كانی دانیشتوه به لگه یه له سه ر پاکیزه یی و پاکیتی هاوسه ره كې و سألحی و باشی .
* نه گه ر نه یزانی كه یچوه ته نیوی نعمت و شكومه ندی به رده وام ده بیټ له دنیادا به دریزی ته مه نی .

* نه گه ربینى بیته شكرا له به روبوومی به هه شت به لگه یه له سه ر ټیكچوونی ثانینی به پپی ټایه تی: ﴿مَنْ يَشْرِكْ بِاللّهِ فَقَدْ خَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ﴾ (المائدة: ۷۲).

* نه گه ربینى به روبوومی به هه شت ده چـنـنـته وه و ده رخـوا ردی كه سانیتريده دا زانیارییه كې كه سانیتړ سودی لیوه ر ده رگرن و كاروكرده وه ی پیده كـن به لـام خـوی هیچ سودیكی لیوه ر ناگریت .

* نه گه ربینى به هه شت فریده داته نیو ناگری دۆزه خ باخیک ده فروشیټ و نرخ و به هاكې ده خوات .

* نه گه ربینى ناوی (كه وسه ر) ده خوات پله وپایه و سه ركه وتن به ده سته هیئت یاخود ژنیکى جوان و شوخ و شهنگ ده كات به هاوسه رى خوی به پپی ټایه تی: ﴿خُورْ مَقْصُورَاتْ فِيْ اَكْبَامِ﴾ (الرحمن: ۷۲).

* نه گه ربینى ژنانی به هه شت ماره ده كات و مناله وردیله كانی به هه شت به ده وریدا دین و ده چن ده سته لات و نعمت به ده سته هیئت به پپی ټایه تی: ﴿يُطَوِّفُ عَلَيْهِمْ وَلَدَانْ مُكَلَّدَانْ﴾ (الواقعة: ۱۷).

* هه روه ها ده گپړنه وه: (حه جاج) كوپى (يوسف) له خه ودا ده بینیت دوو حـوړى به هه شت له ناسمان دینه خواره وه و (حه جاج) یه كیكیان ده باو نه وی تر ده گه پړته وه بۆ ناسمان نه و خه وه ده گپړیټته وه بۆ (نبین سیرین) و نه ویش ده لی: دوو فتنه یه یه كیكیان له سه رده می تودا ده بیټ و ده بیینی و نه ویتړ نابینى پاشان لیډانه وه ی خه وه كه به و چه شنه بوو (حه جاج) فیتنه ی (نبین نه شعس) ی بینى و فیتنه ی (نبین موه له ب) ی نه بینى .

* نه گه ر هه زامه ندی ده رگاوانه كانی به هه شتی به دیکرد شادی و خوشی و

ژینیکی باش یاخود له کاروکا سبیه کی
 حرامه وه بۆ پیشه و کاریکی حلال.

*چوونه نیو به ههشت به لگه یه له سه ر
 خوشی مامه له له گه ل په روه ردگار داو
 پاداشتی باش.

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
 ناپه حه تی و ناسۆری.

*نه وه ی بچیت نیو به ههشت و نه خوش
 بیت له نه خوشی پاریزراو ده بیت.

*ده گونجیت چوونه نیو به ههشت
 به لگه بیت له سه ر:

+مال و دارایی حه لال و دروست.

+چاکه کردن له گه ل خانه واده یا.

+گوپزایه لی و پاریزگاری په روه ردگار.

+فریشته ی به ههشت.

*ده گونجیت چوونه نیوی به لگه بیت
 له سه ر فه رپه ره که تی زۆر یاخود رزق و
 رۆزی.

*ده گونجیت چوونه نیو به ههشت
 به لگه بیت له سه ر ره واندنه وه ی غه م و
 په ژاره، نه گه ر سه رجه م خه لکی چوونه
 نیو به ههشت به لگه یه له سه ر
 خوشحالی و دادپه روه ری و مولک و
 ده سته لات.

*نه گه ر چوه نیوی به شمشیره که یه وه و
 جل و په رگی جه نک ی له به ردابوو
 به لگه یه له سه ر مردنی به شه هیدی.

نیعمه ت و ژینیکی خوشنود رووی
 تیده کات به دریزایی ژبانی و به دور
 ده بیت له به لاو نه هامة تی به پیتی
 ئایه تی: ﴿وَقَالَ لَهُمْ خِرَنَّاكَ سَلَامٌ
 عَلَیْكُمْ﴾ (الزمر: ۷۳).

*نه گه ر فریشته و په ری بیینی دین بۆ
 لای سه لامی لیده که ن له به ههشتدا
 له سه رکاریک به رده وام ده بیت و پیتی
 ده گات به به ههشت به پیتی ئایه تی:
 ﴿وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ
 بَابٍ﴾ (الرعد: ۲۳) و چاره نووسی
 به خیر دوا ی دیت.

(نابلسی) ده لیت: نه گه ربیینی ده چیت
 به ههشت شکومه ندی و خوشحالی
 به ندایه تی به ده سته هیئت.

*نه گه ربیینی مۆزی به ههشت ده خوات و
 له ژیر سییه ریدا داده نیشت به ویست و
 هیوا ی خویده گات، نه گه ر له شیرومه ی و
 ئاوی به ههشتی خواره وه دانایی و
 زانیاری و نازو نیعمه ت به ده سته هیئت.
 *نه گه له ئاوی (که سه ر) بخواته وه
 زانیاری و کرداری باشه و دنیایی و
 شوینکه و تنی سوننه تی پیغه مبه ر(ﷺ)
 به ده سته هیئت، نه گه ر بیباوه رپوو
 باوه ر ده هیئت نه گه ر سه رپچیکارپوو
 ته وه ده کات یان له بیده وه ده چیت بۆ
 سوننه ت یا له ژینیکی خراپه وه بۆ

دهگونجیت به شه هیدی بمریت، روبری
 ناویش به لگه یه له سر پاکیتی،
 روبری مهیش به لگه یه له سر
 خاموشی و شه یدابوون به یادو زیکری
 خـوداو خه شـم وقینگرتن
 له حه رامکراوه کان، روبری هه نگوینیش
 به لگه یه له سر زانیاری و قورئان.

*خواردنی به روبوومی به هه شت
 دهره نجامی کاروکرداری چاکه یه له گه ل
 هاوسه رو مندال، دره ختی شادیی بۆ
 یه کیک له ژیرسیته ره که یدا دانیشتییت و
 پالی پیوه بدات به لگه یه له سر
 دهره نجامی چاک و باش.

*دهگونجیت به لگه بییت له سر لیبران و
 یه کلاییبوونه وه بۆ خواناسی و
 سوودوه رگرتن له پله و پایه داران.

*داری (سدره المنتهی) له خه ودا
 ده که ویتنه نزیک عهرشی په روه ردگار
 به لگه یه له سر گه یشتن به هه موو
 په یمان و به لیتنیک.

*دهگونجیت دره خته کانی به هه شت
 به لگه بییت له سر زانایانی ره فتا
 شیرین و جوان که وا ریتنمایدن.

*خوری و منداله و وردیله کان نه گه ر
 هاوه لایه تیان بکه ن کوپو ژنان
 له ده سته دهن و له به هه شتدا قهره بووی
 بۆ ده کریته وه.

*نه گه چوه نیوی و کتیه کی
 به ده سته وه بوو زانیاری و کرده وه ی
 یه کانگیرده بی.

*دهگونجیت بجیته نیوی به هوی
 زه کاتدان.

*نه گه ر چوه نیوی و ژنه کی
 له گه لدابوو به لگه یه له سر مامه لای
 باشی له گه ل هاوسه ره کی.

*نه گه ر به دهم ویردو زیکره وه
 چوه نیوی دهگونجیت به نویژو
 یادو زیکری خوا به هه شت
 به ده سته بییت.

*نه گه ر له دهرگای روژوانانه وه چوه
 نیو به هه شت دهگونجیت به روژو
 به هه شتی به ده سته بییت.

*بینینی به هه شت به لگه یه له سر:

+مزگه وت و جیهاد.

+فرمانبه چاکه و ریگری له خراپه.

+زانیاری و کرده وه ی چاکه.

+قه لغانیک بیوشی و بیپاریزی.

*نه گه ر له روبره کانی به هه شت
 ناو یخواردنه وه یاخود له به روبوومی
 خواردو له ژیرسیته ری دره خته کانی
 دانیشت و خوری و منداله وردیله
 جوانه کانی دی زانیاری و ریتنمایی و
 رزق و روزی و مولک و بهرچاو روشنی و
 ته مه نی درپژ به ده سته بییت و،

پله و پایه ی به رزوبلندو دلتیابون
له ترس و بیم.

* نه گه ریښی بترسی و بیښت ده چټه
نیو به هشت دلتیاده بیټ، نه گه
غم و پسه ژاره داربټ دهروی
لیده کرټه وه، خو نه گه ره به نبټ
هاوسه رده گرټ.

به هی: زوربه ی راشه کارانی خه و
به باشی نازان و کوتویانه نه خوشیه
به هوی رهنگی زهر دیه وه.
* هره ها ده لټن: به لگه یه له سر
سه فر.

* هندیکی دی ده لټن: سه فره ریکه دټه
رټی له گه ل سه رکه وتن و گونجاند.
* هندیکی دی ده لټن: سه فره ریکه هیچ
خیریکي تیدانییه.

* داریه هی پیاویکی ناقل و ژیره سوودی
نییه به هوی زه و بییه که یه وه.

* هندیکی دی ده لټن: به هی له خه ودا
باشه بویه کیک له هر حال و باریکدا
به دیبکات، چونکه ناوه که ی به فارسی
به مانای (خیر و چاکه) هاتوه، نه گه
بازرگانیک بیښی به لگه یه له سر سوودو
قازانچ، نه گه به رپرس و فرمانره وایه ک
بیښی به لگه یه له سر فراوانی
دهسته لاته که ی.

* بینینی خوری و مندالی وردیله بۆ
خه لکی تایبته له بیداریدا دامانه
له به رده م کۆسپ و ریگره کاندایا خود
رامان له ثانای خوشیه کانی دنیا دا وه ک
مال و خوشی بژیوی و جوره کانی تری
خوشی.

* چوونه نیو کۆشکه کانی به هشت
به لگه یه له سر:

+ به دهسته یتانی پله و پایه به رزه کان.
+ پۆشیني جل و به رگی گرانبه هاو
هاوسه رگری له گه ل ژنای نازادو
سه ره خۆ.

+ ده وله مهندي و چاره نووسی باشی.

* بینینی ره زامه ندي به لگه یه له سر:

+ به رپرسی به هشت.

+ فریشته ی مرده به رو خیر و چاکه.

+ به جټه یتانی به لټن و په یمان.

+ به جټه یتانی پیداو یستی و دوعا گیران.

* نه وه ی بیني ده چټه نیو به هشت و

له به رو بومه که ی ناخوات و ناویشی

ناخواته وه سوود و هرناکرئ له و

زانباریه ی به دهسته یتاوه.

* نه گه ریښی له به هشت دهرده کرئ

هاوچه شنی کاری (نادهم) (سه لامی

خوا ی لیټټ) نه نجامد او ه.

* نه گه ریښی له به هشتدا ته و افده کات

به لگه یه له سر نوری رنق و رنوی و

له شوین و جیگه یهك نه نجامبدات و
به یانی لیهه آبیئت مژده ی دهسته لات و
پله داری پیده درئ.

* بینینی رۆژیوونه وه بۆ کشتوکال
زیانه.

* نه گهر بیننی به یانی داهات نه گهر
نه خۆشبوو نه خۆشییه که ی ده ره ویتته وه
به چاکبوونه وه یان مردن.

* نه گهر به رنویژیکرد بۆ خه لکی
چاوه پتی سه فهرده بیئت یان ده چی بۆ
(حه ج) یا به هه شت به ده سته ده هیئ.

* نه گهر ناوی هه لگوزت یان خواردنی
کۆکرده وه یا جۆی کپی نه خۆشی و به لا
رووی تیده کات.

* نه گهر زیندانیهك به یانی به دیکرد نازاد
ده کری.

* نه گهر یه کیک بیننی ژنه که ی ده رچوو
له بریاری لئی جیاده بیته وه له به رنه وه
دووها و سه رو خۆشه ویست له یهك
جیاده کاته وه.

* نه گهر گونا بهاریك نه وه ی بیننی یان
که سیکی نه زان و بیئاگا یا بیبلوه پتی
هه وه سباز ته وه به ده کات له بیئاگایی و
سه رگهردانی بیدار ده بیته وه.

* نه گهر که سیکی بیبهش یان بازرگانیک
بیننی بازرگانیه که ی ساردی به سه را
هات و بازاری نه بوو دیسان بازاری گهرم
ده بیئت و ده که ویتته گهر.

* نه گهر بیننی به هی ده گوشتی له پیتناوی
بازرگانیدا سه فهر ده کات و سوود و
قازانجیکی زۆری ده ستگیر ده بیئت.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بیننی به هی
ده خوات و نه خۆشبوو چاکده بیته وه،
نه گهر فه رمان په وابوو ده سته لات
به ده سته ده هیئت، نه گهر خاوه نی
له شساغ و ته ندروستی باشبوو و
خواردی رینمونی ده کریت، نه گهر
بازرگانبوو سوود و قازانجه کات.

* داریه هی پیاویکی به تواناو ئیش و کار
یه کلاکه ره وه یه به لام به هۆی زه وییه وه
سوودی لیوه ر ناگیرئ.

* هه روه ها ده لئین: به هی خراپه
له خه ودا.

* به هی سه وز باشته له هی زهره،
به هی به لگه یه له سه ر سه فهریکی باش و
گونجاو.

* هه روه ها ده لئین: به لگه یه له سه ر
سه فهر.

* هه ندیکده لئین: سه فهریکه که واهیه
خیریکی تیدا نییه.

به یانی: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
به جیه یانی به لئینه، نه وه ی له خه ودا
گزنکی به یان بیننی و له حالیکی
خراپدابیئت به لگه یه له سه ر بیباوه پی
یان سه رپیچی، نه گهر خه وینه ر کاریك

(قهیره وانی) ده لیت: ئالو به یداخ
به لگه یه له سه ر پادشاو دادوهر و زاناو
چه تر.

* نه گه ر ئالایه کی له ده سته دا بینى
به لگه یه له سه ر ده سته لات.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
شکومه ندی و دلنایى له وه ی لى
ده ترسى و خوى لیده پاریزی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
گوپرایه لى و نه مه کدارى بۆ ئیسلام و
له دایکبوونى کوپ یان هاوسه رگیرى ژن و
پیاو.

(نابلسی) ده لیت: نه گه ر بینى له خه ودا
به یداخ و ئالایه کی هه لداو شایسته بوو
خیر ده بینى، وه گه ر نا هه یچ خوشیه ک
نابینى.

* نه گه ر به یداخى کی به ده سته وه بینى
ماره برینه نه نجامیده دات.

* نه گه ر به یداخ و ئالایه کی بینى و
دژایه تی و دژومنایه تی هه بوو پئى
هه لئاسى..

* نه گه ر رمیکى به ده سته وه بینى
ئالایه کی پئوه بوو به خیرایى ده مرى یان
کوچه کى ده مرى. نه گه ر ئالاگه ی
له مالتیکدا بینى له و ماله دا پیاویک
ده مرى.

* نه گه ر که سیك بینى و دوژمنه کى
بپاوه و پسته مکاربوو زالده بیت
به سه ریا له حق به ده رده که وى.

* نه گه ر خه لکی ئاسایى بینى
به نه بوونى و ناچه تی و سته م و فیتنه و
ژیانیان ده برده سه ر له سه رجه م نه و
باره قوتارده بن و رزگاریان ده بیت.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا نه گه ر بینى
هه لئات ریتومایى و رووناکیه.

* نه گه ر بینى رۆژه لات شادی و
خۆشى به دووى یه کدا دیت چونکه
به یانى رووناکیه دواى تاریکایى دیت.

* نه گه ر بینى شتیکی لیونبوو
له شه ویکی تاریکدا و دژیییه وه
له به ره به یاندا نه یاریکی هه یه رقو قینی
لیده بیتیه وه و دووان شاهیدی بۆ
ده دن و په روه ردگار ده فه رموى:

﴿وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ
مُعْتَرَفًا﴾ (الإسراء: ۷۸).

به یداخ (ئالا): (ئیبى سیرین) ده لیت:
نه گه ر بینى ئالای پئدراو که وته ده سته
ده سته لات به ده سته هینى و به رده وام
لاى ده سته لاتداران پله و پاییه ی
باشده بى.

* نه گه ر بینى ئالاگه یان لیسهند
له پۆستى ده سته لات و فه رمانپه وایى
ده خرى.

بەو نەخۆشە بەتایبەت ئەگەر مال و
لانیەکی تێدابوو، ئەگەر نەخۆش
نەبوو کاتێ چوێ نێوی بەملکەچی و
چاوی پڕ لە ئەشکەوێ چوو یان قورئانی
دەخویندو لەنوێژدابوو رووبەقیبلە
روودەکاتە خێرۆمەندان و کۆپی یادو
زیکرو سوود وەرەگریت لەوێ
دەبیستی و گۆیستی یو.

* ئەگەر کاتێ چووبەرەو بیابان
بزوێخەندە لەسەر لێوێکانی یو یاخود
عەرەتی دیاریوو یان لەگەڵ مردواندا
دەپۆیشت بەپێوێ روو لەخەلکی
شەپەنگێزدەکات لەگەڵ بێ ئایان و
تیکەڵ بەکارەکانیان دەبی.

* ئەگەر بەبانگدانەوێ چوێ نێوی
ئامۆژگاری یەکیکەدەکات سوودی
لێوێرانگرت و فەرمان بەچاکە دەکات
بەلام کەس بەگۆی ناکات و حق و
دادپەرورەوێ گەواھیدان لەنێو گەلو
نەتەوێەکی نەزان و بیباوەردا پیادە
دەکات، بەلام ئەوێ مردو بپینی
لەگۆرەکانیان هاتوونەتە دەرەوێ یان
گەراونەتەوێ بۆ مائەکانیان
بەنەناسراوی لەزندان ئازاد دەکرت
یان ئەو بەروبوومی خەلکی ناشتووانە
لەئافەو بەلا قوتاردەبی دوا ئەوێ
ناھومی ددەبن لێی بەھۆی

* ئەگەر ئالایەکی بەدەستەوێ گرت
ژنیکی و ئەگەر ئالاکە سوربوو ژنیکی
خرابە، ئەگەر سپیوو ژنیکی باشە
لەمالیکی چاک، خۆئەگەر رەشبوو
ژنیکی شووم و ناقولایە، ئەگەر رەنگاو
رەنگبوو ژنیکی خرابەکارە.

بی

بیابان؛ (ئین سیرین) دەلیت: بینینی
بەلگەوێ لەسەر دواروژو قیامەت چونکە
لەپێوێ مەژوێ دەکات بەمەزلەکانی.
* دەگونجیت بەلگەبی ت لەسەر لانی و
شوینی بەندایەتی و دەستبەردار بوونی
دنیا و گریان بەدەم ئامۆژگاری و
مۆچارییەو.

* دەگونجیت بەلگەبی ت لەسەر لانی و
بیباوەران و بیدەکاران چونکە مردو
لەلێکدانەوێدا تیکچوونی ئاینە.

* دەگونجیت بەلگەبی ت لەسەر ئەوانەو
گالتەو سووکایەتی دەکەن بەو
رەفتارانەوێ مەژوێ تیا دەبن وەک شوینی
زینا و داوینپەسی و مەخواردنەو
سەرخۆش و مەستی تیا و هیچ کاریک
ئەنجام نادن.

* دەگونجیت بەلگەبی ت لەسەر زیندان،
چونکە مردو لەگۆرەکیدە بەندکراوە،
ئەوێ بچیتە نێوێو بەبیاردی
نەخۆش بی ت دەچیتە نێو کۆرپو دەریت

گه یی به قورولیتیهی رهش یا پیساییه کی
زور له به لگه هینانه وه دا به هیزتره و
ده گات به بیتا پرووی و فساد
خوارا، هروه ها نه وهی مردویه کی
بینی زیندوبوه ته وه ریپازو ژیا نی
له خیریا ن شه پدا زیندوو ده کریته وه
به تاییه ت نه گهر خه و بینهر
له خانه واده ی نه و بوو یا خود له ماله کی
نه ودا بینیا ن گهرده سته لاتداره که یا ن
زانابوو.

* به لام خواردن ی مردوو له مالتیکدا
نه خوشی تیداییت به لگه یه له سه ر
مردن و تیاچوونی، وه گهرنا مال و دارایی
ده گات به خانه واده که ی.

* نه وهی مردوو بانگیده کات نه گهر
نه خوش بیت ده گات پی یی ،
گهرله شساغیش بیت ناموزگاری ده کات
هه تا پاشگه زبیتته وه له وکاره ی
ده ی کات.

* نه وهی مردوو لی بدات یا خود
به پروخساریکی گرژده وه رو به روی
بیتته وه وه ره شه ی لیکات و واز
له سلاو بیتت باوریا بیت و نه و
وه سیه تنامه یه ی مردوه که ی کردوویه تی
بیاته سه ر له نتوان خو ی و خوای
گهرده دا ، نه گهر به روویه کی گه شو
سو پاس و سلاو ماچ کردنه وه

قات و قریبه وه ، نه مهش به بی زیادو که می
خه وه که و حال ی بیداری خه و بینه رو نه و
به لگانه ی دیارو به رچاون .

* نه وهی گورپه لبداته وه داوایه کی
په نهان و دیرین ده خاته روو، چونکه
عه رب به په نهان و نادیار ناوی ده بات
له خیریا ن شه پدا ، نه گهر گوپی
زانایه کی شاره زای هه لدا یه وه تاوتوی
مه زه بو ریچکه ی نه و ده کات و زانیاری
نه و زیندوو ده کاته وه ، هروه ها
هه لدا نه وهی گوپی پیغه مبه ر (ﷺ) نه گهر
خه و بینهر گه یی به پارچه په پوی له ت و
په ت یا ن نیسکی پروکا و له زانیاری
به ده رده چیت و به بیدعه و کاری نا په و
دوای دیت.

* نه گهر له گورپه که یدا به زیندویتی بینو
گه یی به ویستی سوننه ت
زیندوو ده کاته وه و ناینه که ی به و
نه ندازه یه پیاده ده کات، هروه ها
هه لدا نه وهی گوپی کافرو بیباوه پیا ن
بیدعه چی یا خود یه کیک له ناموسو لمانان
دوای مه زه بو ریگه ی و یل و
سه رگه ردا نه کان ده که ویت و پاساو بۆ
مال و دارایی حرام ده هینیتته وه به فیل و
ته له که .

* نه گهر دوای هه لدا نه وهی گوپی گه یی
به له ش و لارو که لاکیکی بۆگه ن یا خود

رووبه رووی بوه وه مژده ی باشه ی
پیده دات و باسی مردووش له شوینی
خویدا به دورو درژه یتراوه .

* هه لگرتن له سه ر داره مهیت دووپاتی
مه رگ ده کاته وه، ده گونجیت
دهسته لاتیك به ده ست بهینیت تیدا
گه ردنو نه ستوی خه لکی ملکه چ بکات،
نه سه ر ده ویه خاک سپاردنیش ده قار
ده ق به لگه یه له سه ر مه رگ، ده گونجیت
به لگه بیت له سه ر:

+ زقرمانه وه له سه فهدا .

+ هاوسه رگیری کوپو کچو له به رکردنی
جلی زاراو بلاوکردنه وه ی بۆن و به رامی
خۆشو سه ردانکردنی له هه فته ی
یه که مدا .

+ زیندان بۆنه وه ی په ی پیده بات .

* نه گه ر فراوانبو وه ک زاویه ک نوست
به لگه یه له سه ر خیره چاکه و باشه و رۆژو
ده رنجامی باش و دنیا ی به رین و فراوان
ده بیت، نه گه ر پیچه وانه ی حال وباری
خراپده بیت و ژیا نی ناخۆشده بیت .

(ئین سیرین) هه میشه وتویه تی:
پیمخۆشه له مردو وشت وهر بگرم به لام
رقم لێیه شتیکی پیدده م .

* هه روه ها ده لیت: نه گه ر مردو
شتیکی لێردی نه وشته نامینیت .

* نه گه ر وایبینی ماله که ی کراوه
به گۆرپک بۆخوی مال و لانه یه لکه و هه یرو
گه ره که دا دروستده کات و تیدا
نه سه پرده ده کریت .

* نه وه ی له گۆرپکدا نه سه پرده بکریت و
زیندووبیت زیندانی ده کریت و فشاری
ده خریته سه ر .

* نه گه ر بیننی باوه شده کات
به مردوویه کدا و تیکه لده بیت له گه لی
درژی ته مه نی خه و بینه ره .

* نه گه ر مردوه که ی به نووستوویی
بینی پشودانی مردوه که یه .

(نابلسی) ده لیت: بیننی گلکۆ له خه ودا
هیمنی و ئارامیه بۆ که سی ترسنۆک و
بۆ نه وه ی ئارامیگرتوه ترس و بیمه .

* ده گونجیت گلکۆی به لگه بیت له سه ر
ترس و بیم و نومی دو گه پانه وه بۆ
رینمویی دوا ی وێلی و سه رگه ردانی .

* بیننی گلکۆ هاوه لپه یداکاران غه م و
په ژاره و ترس و بیم و گومانه له نایندا،
بیننی به لگه یه له سه ر شوینی بیدعه و
زیندانی ناخۆش، نه گه ر به بانگدانه وه
رووی تیکرد نامۆزگاری که سانیکده کات
په ندوه رناگرن و فه رمان به چاکه ی بی
نه نجامه و گه واهی راستی له نیتو
کۆمه لێکی نه زان و بیباوه ردا بیکه لک و
سووده .

* گورستانی به ناوبانگ و ناسراویش
 فه رمانیکی حه ق و راستیه ، نه گهر بینی
 ده چیته نیوی و قسه و گوشتاری باش
 ده درکینی روو له راستیه کده کات و تیدا
 ده چه سپی، خوئه گهر به جیی نه هیناو
 نه چوه نیوی له و رووداوه بیتاگاده بیت.
 (ئین سیرین) ده لیت: بردنه وه یاخود
 ده رچونه له ناره حه تی رووبه خووشی،
 یان له گوناوه بۆ ته وه له دۆپانه وه
 بۆ سوود و قازانچ و له نه خووشیه وه بۆ
 ته ندروستی و له ش ساغی.

* نه گهر خووی له ویدا بینی فراوانی و
 ریزو خووشی و شادی به ده سته هینیت
 به نه نه ندازه ی و شکانی و بوونی سه وزی
 تیدا.

* بیابان هه ژارییه و دۆل و شیوی بی
 کشتوکال (حاج) ه به پئی ئایه تی:
 ﴿بَنَّا اِنِی اسْکَنْتُ مِنْ دُرِّیْ بِوَادٍ غَیْرِ
 ذِی (رَع)﴾ (ابراهم: ۳۷).

* نه گهر بینی له دۆلێکدایه و ته یه ک ده لئ
 به جیی ناھیتی به پئی ئایه تی: ﴿اَلَمْ نَرِ
 اَنْتُمْ فِیْ کُلِّ وَادٍ یَّهْیَمُوْنَ ، وَاَنْتُمْ
 یَقُولُوْنَ مَا لَا یَفْعَلُوْنَ﴾ (الشعراء:
 ۲۲۵-۲۲۶).

(نابلسی) ده لیت: نه گهر خووی
 له بیابانیکدا یان شوینیکی وێرانه
 بینه وه هه ژارکه و تیبو ده مرئ.

* رویشتن به بیاباندا خۆکردنه به کارێکدا
 هیچ سوود و قازانجیکی نییه.

بیابانی فره ناره حه تی و ده رده سه ری:
 (نابلسی) ده لیت: غه م په ژاره یه و
 به لگه یه له سه ره وه واندنه وه ی
 چاره نووس و قه ده ره وه هاتنی
 خووشی و شادی و ده گونجیت به لگه بیت
 له سه ر نیازی منال و دایک.

بیبه ره: (ئین سیرین) ده لیت: بیبه ره
 مال و سامانیکه مال و دارایی
 پیده پارێزی.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینی بیبه ره
 ده خوات ژار یان شتیکی تالی
 پیده به خشرئ ، هه روه ها و تراوه: مال و
 سامانیکه به پیزی ده سته گه رده بی.

* بیبه ریکی زۆر مالتیکه نه خوراییت،
 نه گهر شتیکی لیخوارد غه م و په ژاره یه
 چونکه گه روو ده چوزینیته وه و وشکه
 تیدا.

بیله ستر^(۱): (نابلسی) ده لیت: بینینی
 له خه ودا به لگه یه له سه ر درێژخایاندنی
 ده رد و نه خووشی ، نه وه ی نه خووش بیت
 به لگه یه له سه ر چاکبوونه وه و شیفای ،
 به تاییه ت نه گهر له ئاوه که ی خوارد وه
 نه ندامه کانی گه رمده کات و ره حمی

^(۱) بیله ستر: گونی نازه لیکه له ده ریادا ده ئی و

بجووکتزه له سه گ مووقزداره . (وه رگێپ)

* ده گونجیت بیر به لگه بیئت له سه
خزمه تکارو ئوتومبیل و عتازه مال و
که سیکی خیرۆمه ندی مال که و
ئاوده دات به خیر یان هۆکاری خیر
ده گریته بهر یاخود له سه فهدا یارمه تی
خه لگیده دات.

* ده گونجیت بیرى نادیار به لگه بیئت
له سه سه فهدر چونکه کاتى دۆلچه
ده خریته ناوی تییدا دیت و ده چیت
وهك موسافیر وایه.

* ده گونجیت بیرى نادیار خیری بیئت
له ریگه و یانه کاندای به لگه بیئت له سه
بازار په کان که روویان تیده کات.

* ده گونجیت به لگه بیئت له سه ده ریا
یان حه مام یاخود مزگوت که له شگرانی
لیده ده چیت یان پیسی و
بیده ستنویژی لیده ده کریت.

* ده گونجیت به لگه بیئت له سه:

+ ئه و زانایه ی زانیاری لیوه ده گیریت و
غه م و په ژاره ده په وینیتته وه.
+ ئافره تی داوین پیس ریگری ناکات
له هیچ که سیک.

+ زیندان و گۆر وهك چون تووشی
حه زه تی (یوسف) سه لامی خواى
لیبیئت هات.

* ئه وه ی بیینی ده که ویتته ناوی پیکی
نادیار وه ئه گه نه خوشبوو ده مریت ،

سارد ده کاته وه و له رزینی سووک و
چاره سه ده کات.

بیر: (ئین سیرین) ده لیت: ده گونجیت
به لگه بیئت له سه خاوه نه که ی چونکه
ئه و بهر پرسیه تی.

* ده گونجیت به لگه بیئت له سه هاوسه
چونکه ناوی لیته لده گوزیت له ره حمیا
هه لده گیرى.

* نه گه ر لیکنانه وه ی به پیاو بیئت ناوی
بیره که مال و داراییه که یه تی له گه ل
بژیوی که بوخانه واده ی خه رجه دات،
هه رکات خیری زیاد بکات خیری
له ماله وه زیاد ده کات هه تا لییده پرژى.

* نه گه ر بیره که ناوی له بهر رۆیى
نهینى و قسه یه تی و، هه رکات ئاوه که شی
که مبات بژیوی و رزق و رۆزى لاواز
ده بیئت.

* نه گه ر قوبسوو به لگه یه له سه
ره زیلی و رژی، نزیکى ئاوه که شی
به ئه ندازه یه که ده ستپی بکات به لگه یه
له سه ر دلقراوانى و به خشنده یی و
مال و دارایی.

* نه گه ر بیره که زن بیئت ئاوه که ی مال و
کۆرپه که یه تی و هه رکات ده ستی پیى
بکات نزیکه منالی بیئت، خو ئه گه ر لیى
رژا به سه ر زه ویدا منالی ده بیئت یان
له باریده چیت.

*تهگر بینى سوود له و ئاوه
وهرده گریست له مال و داراییه کى
خه رجه کات.

*هه ندىك ده لىن: تهگر بیرىكى بینى
ژنىكى رووخوش و دهم به خه نده یه.

*تهگر ژن بینى پیاوی ره و شته رزه.

*ته وهى بیینی بیرىك هه لده كه نى و
ئاوى تىدیست ژنىكه مال و دارایی نییه،
تهگر له ئاوه كى خوارده وه مال و
دارایی به ده سته هینیت به فروفیل
تهگر خوى هه لیكه نیت.

*تهگر بیرىكى كۆن و دیرین بیینی
له گه په كه كى یان مال كه كى یا
گونه كه كى و خه لكى ئاوى لیده رهینن
به دۆلچو پهت ژنىك یان میردى ژنىك و
چاودیرى سوودی لیوه رده گریست
له بژیویان له و حاله داو نه وشوینه باشه
به هوى پله و ناستى نه و په تهى
كه ئاوه كه كى پیده رده هینرى به پیی
ئایه تی: ﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ
جَمِيعًا﴾ (ال عمران: ۱۰۳).

*تهگر بینى ئاو له ویره ده پوات
خه م و په ژاره و گریان له و شوینه
ده رده چیت.

*تهگر پرپوو له ئاو به لام لیى نه پڑا
هیچ راشه یه كى خراب هه لئاكریست.

تهگر له نئو كه شتیه كدا بوو ده شكى و
نوقم ده بیست له نئو ئاودا.

*تهگر بییاوه پ بیست و سه فه ربكات
ناپاكى و غه در ده كات.

*تهگر ناكۆكیا ربیت زیندانى ده كریست
وه گه رنا به زۆر ده چیت بۆ حه مام یان
مالىك كه شوینى داوینپیسییه.

*تهگر ژنىك له بیرىكى نادیار ئاوى
ده رهینا و دوگیانبوو خودا وه ند كوپى
پیده به خشى به پیى ئایه تی: ﴿فَادْلِجْ
دَلُوهُ قَالَ يَا بَعْشَرَ كِذَّاءٌ غُلَاةٌ﴾
(یوسف).

*تهگر كالا و كه لو په لی هه بوو
له ده ریادا یان له وشكانیدا ده گات پیى.

*تهگر نه خووشى هه بوو لیى قوتار
ده بیست.

*تهگر زیندانى هه بوو رزگار و ئازاد
ده كریست.

*تهگر موسافىرو ئاواره بوو
ده گه ریته وه.

*تهگر ره به نبوو ژن ده هینیت.

*ده گونجیت هانا بۆ فه رمان په وایات
له به جیهینانى پیدایه ستى و بوى

به جیبیت، سه رجه م نه مهش تهگر
دۆلچه كه كى به سه لامه تی و پرپی

هاته ده ره وه.

* نه گەر وای بینی بیر هه لده که نی و
 ئاوی لیده رده هینری بۆ ئاودانی
 باخه که ی چاره سه ریک وهرده گریت بۆ
 خانه واده که ی .

* نه گەر وای بینی بیره که ی ئاوی له بهر
 رۆی زیاده وه ی له بهری رۆیوه و
 ئاوه که ی چوه ماله کانه وه مالتیک
 به ده سته هینیت و ده بیته به مایه ی
 ناشوب و فیتنه بۆی و، نه گەر کون و
 ده روزه ی بۆ ئاوه که دروستکرد هه تا
 ده ربجیت له خه م و په ژاره قوتار
 ده بیته و ماله که ی به نه ندازه ی ئاوه که
 به فیرۆ ده چیت که ده رچوه .

* نه وه ی بینی که وتوه ته ناو بیریکه وه و
 ئاوه که ی لیله هه لسه و که وت له گه ل
 فه مانپه وایه کی سته مکار ده کات و
 تاقیده کریته وه به سته م و زۆرداری .

* نه گەر ئاوه که پاک و روون و بیگه رده بو
 هه لسه و که وت ده کات بۆ پیاویکی
 سالح و پی رازی ده بیته .

* نه گەر بینی ده که ویته نیو بیریک یان
 ده نیریته ناو بیریک سه فه ر ده کات .

* نه گەر بیره که ی بینی له شوینیکی
 نادیارو ئاوی تیدابوو ئاوه که شی روون و
 سازگارو بیگه رده بو منالیکی نه فس و
 ده روون چاک و ته مه ندیریژی

پیده به خشری، نه گەر بیره که ئاوی تیا
 نه بو ته مه نی به سه ر ده چیت .

* نه گەر دابه زییه نیو بیریک و گه یشته
 نیوه ی و بانگی تیا دا سه فه ر ده کات ،
 نه گەر ریکه که ی بری پله و پایه و
 ده سته لات یان سوود و قازانج
 له بازرگانی به ده سته هینیت یان
 مژده ی پیده دریت .

* نه گەر گوینبستی بانگبو له نیوه ی
 بیره که دا له کار لاده بریت نه گەر
 فه مانپه وایه و ، نه گەر بازرگانبو
 زه ره ر ده کات .

* هه ندیک ده لێن: نه وه ی بیریک بینی
 له ماله که ی خۆی یان زه وی و زاره که یدا
 رزق و رۆزی و بزۆی فراوان به ده سته
 ده هینیت و شادی له دوا ناخۆشی
 رووی تیده کات .

* هه روه ها ده لێن: نه وه ی بیته سه ر
 بیریکی داپۆشراو مالتیکی کۆکراوه ی
 دیته ده سته .

(ئین سیرین) ده لێت: نه گەر بیریک
 ئاوی تیدابوو له مالتیکدا ژنیک
 ده وه له مه ندی غه مباره .

* نه گەر بیره ئاوه که ئایان لیه لگزی
 پیاویکی به سووده و خیرده کات
 له پیناوی خوا دا .

* نه گهر بیره که سرکوی تیدابو
 پیاویکی عوالماسی ناینداره، خوځه گهر
 که فی تیدابوو خاوه و مال و داراییه کی
 ته واره، نه گهر داوده رمانی چیشتی
 تیدابوو پیاویکی ته خوځه.

* پیاویک هات بولای (نبین سیرین) و
 وتی: له خه ودا بینیم گوزهی ماله که م
 شکا (نبین سیرین) یش وتی: نه گهر
 خه وکه که ت واییت ژنه که ت
 ته لاقده دهیت.

(نابلسی) ده لایت خه ودا به لگه یه
 له سر غه م وپه ژاره و زیندانی، نه وهی
 غه م وپه ژاره دار بیت غه م وپه ژاره که ی
 ده په ویته وه وپه یوه ندی ده کات
 به گهره پیاوانه وه وپله وپایه
 به ده سنده هیتیت. نه گهر خه وبینره
 ژانستپه روه ربوو خه لکی سوود
 له زانیا ربیه که ی وهرده گرن به تاییه ت
 زانستی خه و لیکدانه وه.

* ده گونجیت نوینه ری گهره پیاوان
 روهی تیبکه ن و شادو دلخوش بیت.

* ده گونجیت ناخوشی بکه ویته نیوان
 خه وبینره ناحه زانی و ناپاکی و غه دری
 لیبکه ن، به لام دواتر سه رده که ویت
 به سه ریاند، یان له وانه یه خه وبینره
 تاوانبار بکرتت به تومه یه که و پاک و
 بیگه ردیش بیت.

* ده گونجیت به بیت له سر
 ده و لیکدانه وه و عوالماسی هساتنی
 غه م وپه ژاره و به ده سس ته ییتانی
 پیداو یستی.

* هه روه ها به لگه یه له سه ر:

+ سه فهر.

+ خه ته نه وپرین.

بیرکردنی فیشتمان: (نابلسی) ده لایت:
 به لگه یه له سر جیا بوننه وه ی
 دوو هاوسه ر یان هاوپئ یا خود
 ده و له مه ند بون دوا ی هه ژاری.

بیره: (نبین سیرین) ده لایت: خواردنی
 بیره له لایه ن خزه تکار یان پیاویکی
 توندو تیزه وه ره واندنه وه ی غه م و
 په ژاره یه.

(نابلسی) ده لایت: له خه ودا رزق و رۆزیه
 به عوالماسی پیاویکی رژه وه
 ده رده چیت یان گه یشتنه به پیاویکی
 خوځه ویست یاده رخستنی خوځشییه.

* بیره وه هه موو پاره یه کی زهره به لگه یه
 له سر نه خوشی بویه کی که بیخواته وه.

بیره فروش: (نابلسی) ده لایت: بینینی
 به لگه یه له سر شه راب فروش،
 ده گونجیت به لگه بیت له سر نه وه ی
 مندالان خو یانی پیده پازیننه وه
 له خویندنگه یان فروشگا.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سهر
ده رخستنی نهینیی و غم و په ژاره بۆ
یه کیک داوایده کات یاخود پاراستنی بۆ
خوایاریک.

بیری سهردا پوشر اوو پرکراوه: به لگه یه
له سهر شوینی شاراوو په نهان یان
که نجینه، یاخود له سهر کیسه به لگه یه
له سهر مال و دارایی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر قهرز،
نه گهر قهر زار بوو قهرزه که ی ده داته وه.

* نه وه شی میزی تیا بکات و میزه که ی
شیر بیت یان هه نگوین روو له حه رام
ده کات نه گهر نادیار بیت، نه گهر
له مالی خۆیدا بیت نه و کاره له گه ل
خانه واده ی خۆیدا نه جامه دات.

(نابلسی) ده لیت: ناو له خه ودا ژنیک ی
رووخشی بزه و خه نداوییه، نه گهر ژنیک
ببینی پیاویکی به په وشت و به رزه.

* بیر مال یان زانیاری یاخود
هاوسه رگیری نه جامدانه یا پیاویکی
که وره یه یان زیندان و کووت و به ندو
فروفتله.

* نه گهر وای بینیی که وته نیو بیریکه وه
پله وپایه به رزی داده به زی.

* ده گونجیت بیر به لگه بیت له سهر:
+ باوک و دایک.

+ ره وشت.

+ فروفتل.

+ هوکار.

+ به جیهینانی پیداوستی.

+ سه فهر و داواکاری و ره زیلی و
به خشنده یی.

* هه ریریک لیکدانه وه یه کی هه یه، بیری
نیو مال به لگه یه له سهر خاوه ن مال یان
فروشگا که ی یا هاوسه رو
خزمه تکاره که ی یان مردن و ژیان.

* بیری بیناو: په کخستنی سه فهره
له گه ل جموجوول، ده گونجیت
به لگه بیت له سهر ژنی داویننپسی
به درپه وشت.

* بیری گه ره ک و گوزه ره: به لگه یه
له سهر پاسه وانه که ی یان نه وه ی
کاروباری دراوسی به پتوه ده بات.

* بیری سه ره ری: به لگه یه له سهر
ده رولیکردنه وه دوا ی ناره حه تی و
ده رده سه ری.

* بیری ناو دی ری: به لگه یه له سهر
دنیا که واکمه لی خه لکی تیا
خوشحال واکمه لیکتر هه ژار ده بن.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر زانیاری و
قوتا بخانه و قوتابی.

* نه و بیرهی ناوی تیا نه بیت به لگه یه
له سهر فروفتل و قهرز له سه فهردا.

* نه گەر داواکاری خراپه بوو بوی
به دیت، نه گەر نومیدیکي مه بوو
به دهستی دهینیت.
* نه گەر ناوی بیره که نزیکبوو پیاویکی
به خشنده و دلفراوان ده بیت، نه گەر
دوربوو پیاویکی رزو به رچاو ته نگه.
* نه گەر ناوی بیره که رچوو زه وی
قوتیدا به لگه یه له سر بیاهوی
هاوه لپه یادکردن بۆ پهروه دگار.
* ده گونجیت بیر به لگه بیت له سر دوو
دلی له نایندا یا پیچه وانه که ی.
* نه وهی ببینی له بیریکه وه ته ماشا
دهکات بیرده کاته وه له ژنیک و به وهش
خیریکی گهره ی دهستگیر ده بیت.
* نه وهی ببینی بیره که ی دیته وه یه کو
ژنه که ی نه خوشبوو چاکده بیته وه.
* نه وهی ببینی ناوی بیر ده خواته وه
رووداویکی بۆ دیته پیش.
بیمارستان (نه خوشخانه)؛ (نابلسی)
ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سر حه مام
چونکه شوینی جنۆکه وشه یتانه کانه و
ده رختنی عه ورهت و خوده رختنه
له سیفته تی خراپدا.
* ده گونجیت به لگه بیت له سر
قوتابخانه که خویندنی تیدا
نه نجامده ده ری.

* نه گەر بیری زه مزه می ببینی له یه کیک
له گهره که کاندایان له شاریکی ناسراودا
پیاویکی به سوود رووده کاته نه و
شوینه و خه لکی سوود له دوعاو چاکه ی
وهرده گرن.
* ده گونجیت به لگه بیت له سر
سه رکه وتنی خه لکی نه وشاره به سر
دوژمه کانیانداو به دهسته یتانی فه پو
به ره که ت.
* ده گونجیت بارانیکی به سوود بباریت
به سه ریاندا له کاتی پیوستیاندا.
* نه گەر ببینی له سر لیواری بیریک
وه ستاوه و ناوی لیدرده هینیت
ئاوه کهش روون و پاکه نه گەر
له زانستخوازانبوو به نه ندازه ی
دهریتانی ئاو زانست به دهست
ده هینیت، نه گەر هه ژاربوو ده وله مند
ده بیت، نه گەر ره به نبوو ژنده هینیت،
نه گەر ژنه که ی دوو گیانبوو کوپکی
ده بیت به تاییه ت نه گەر به دۆلچه ناوی
دهریتا، وه گهرنا هوکاریک دیته ری ی
ناچاریده کات ملکه چ به خه لکی بیت،
نه گەر خوازیارو داواکاری
پیوستیه کبوو بوی به جیدی، نه گەر
ده یویست سه فهریکات له سه فهره که یدا
سوودو قازانچ به دهسته ده هینیت.

*نه گهر بینى ماله کەى فراوانبوو
به نه اندازه یه کى باش فراوانییه
له کاروبارى دنیا دا، نه گهر له نه اندازه ی
خوى دەرچوو کومه ل و که سانیك به بى
ره زامه ندى خوى ده چنه ماله کە یه وه
له کاتى نه هامه تى وه ک پرسه یان
شایایی و ئاهه نگدا.

*هه روه ها ده لئین: ئه وه ی ببینی بىنا
ده کات خزمه کانیه تى له گه ل ها وه ل و
که سه نزیکه کانی، نه گهر
ده سه لاتداربوو گه پانه وه ی بارو حالى
پیشوو یه تى و خوشى و شادییه و پتر
به هیزو پته و ده بیئت و کاروبارو حالى
به نه اندازه ی بیناو ساخته مانه که بلند
ده بیته وه، نه گهر بیناکه ی له بن
ده ره ئینا په رته وازه یی و جیاوازی
که وتنه نیوان که سه کانیه تى و
له کیسچوونى ده سه لات و توانایه تى.

*نه گهر بینى بینایه کى نوێ و تازه
ده کاته وه بۆ زانایه ک نوێکر نه وه ی
باس و خواسى ئه و زانایه یه، نه گهر
بیناکه هى (فرعه ون) بوو یان
سته مکارێک باس و خواسى ده هیتته
پیش و لئى ده دویت.

*نه گهر بینى ده سستیکرده وه
به بینایه ک و چاللى هه لکه ندوه و
له بناغه وه دروستیده کات له داواکردنى

*ده گونجیت به لگه بیئت له سه ر شوینى
ئاره زوو و پینه و قسه ی به رزو نزم و مال
دزین و جیاپو نه وه له مندال.

*نه گهر مردوویه ک له نه خوشخانه بینرا
ئاگره چونکه نه خوشخانه شوینى
زنجیرو کۆت و به نده.

*نه گهر خوى له نه خوشخانه دییه وه
له گه ل بیمارو نه خوشدا ده گونجیت
به لگه بیئت له سه ر زیندان.

*نه گهر له گه ل شیتته کاندابوو به لگه یه
له سه ر زیندانیبوون له گه ل تاوانباران ،
نه گهر له شساغبوو نه خوشده که وئى،
نه گهر نه خوشبوو ده گونجیت
نه خوشیه که ی درێژه بخایه نبیئت یاخود
به غه ربی و شه هیدى بمرى، ده گونجیت
بۆ هه ژار به لگه بیئت له سه ر ده وله مه ندى
به وه ی که به ده ستى ده هیتت له خێرو
خوشحالى و یارمه تى.

بینا (ساختمان)؛ (نابلسى) ده لیت:
بینینى بینا له خه ودا له سه ر زه وى
سوود وه رگرتنه له دنیا به نه اندازه ی
بینینى.

*ده گونجیت لیکدانه وه ی بینا
هاوسه ردارى پیاو له گه ل ژندابیت،
یه گهر بینای شتیکیکرد به لگه یه له سه ر
کاروبارى له گه ل ژندا.

* نه وهی ببینی قوپکاری ماله کهی دهکات و قوپه که شله سالح و باشه .

* نه وهی ببینی قوپه که دهخوات ماله کهی ده خوریت به نه ندازهی خواردنی بۆ قوپه که .

* بیناکردن به شیوهیه کی جوان به لگه یه له سه ر ته بایی و خوشه ویستی و هاوه لایه تی و رنق و رۆزی باش و هاوسه ری کچ و منال خستنه وه لئیان .

* ده گونجیت بینا به لگه بیت له سه ر :

+ پشتگیری و هاوکاری .

+ له سه ر نه وهی دروستیده کات ، نه گه ر بیناکه که نیسه و دیریکبوو به لگه یه له سه ر نه وهی بیناکاره کهی مه سیحیه ، نه گه ر مزگه وتبوو به لگه یه له سه ر نه وهی بیناکاره کهی موسولمانه ، نه گه ر قوتاخانه و حوجره بوو بیناکاری ماموستا و زانایه .

* بینینی بینا له خه ودا به لگه یه له سه ر هیمه ت و توانای خاوه نه کهی .

* نه وهی له خه ودا مزگه وتیک یان شویتیک دروستبکات له پیناوی خودایا نه گه ر پادشابوو دادپه وه ری جیه جیده کات و فره مان به چاکه و ریگری له خراپه ده کات ، نه گه ر زانابوو کتیبیک ده نووسیت خه لکی سوودی لیوه ر ده گرن ، نه گه ر مال و دارایی

زانباری یاخود ده سه ته لاتدا خوازو ناواتی خوی به ده سه ته هینیت .

* نه وهی ببینی له شاریک یان گوندیک بینایه که دروسته کات له و شاره ژنیک ده هینیت نه گه ر له شووشه دروستیکرد جوانکاری و رووپاماییه ، نه گه ر له گل و قوپ دروستیکرد کاروکاسبی حه لال و دروسته ، نه گه ر هه لکه نرابوو زانباری و ده سه ته لاته له گل پاک و خوشحالی .

* نه گه ر بینی بینایه که له گه چ و خشت دروسته کات و وینه و تابلوی تیدایه سه رده کات به کاری نادروستدا چونکه بیناکردن به گه چ و خشت دوو پوویه .

* هه روه ها ده لئین : نه وهی گه چکاری پیشه ی بیت یان کاری گه چکاری بکات کاری نادروسته کات .

* نه وهی ببینی له ولات و شاری بیگانه دا بینا ده کات هاوسه رگیری ده کات له گه ل ژنیکدا که پیشتر باس نه کراوه یان له ولاتی بیگانه نیشته جی ده بیت و له ویش ده مریت .

* بیناکردن به قوپ بریتیه له ناین و دانیایی ، قوپ و وشکیش ده رکه وتنی مال و داراییه .

* نه وهی ببینی قوپکاری گوپی پیغه مبه ر ده کات به مال و سامانیک (حه چ) ده کات .

سه‌وزه کاره‌کانی باشو چاکده‌بنو
به‌شه‌هیدی ده‌مریت.

*ته‌وه‌ی ببینی گه‌رماوو حه‌مامیک
دروسته‌ده‌کات ژنیک ده‌کات به‌هاوسه‌ری
خوی.

*ته‌گه‌ر نه‌خوشیکی بینی وه‌ک ته‌وه‌ی
مال خانویه‌ک دروستبکات و نه‌زانیت
کی رووخاندویه‌تی له‌شو لاره‌یان
ته‌ندروستی بۆ ده‌گه‌رپته‌وه‌و نه‌خوشی
له‌کۆلده‌بیته‌وه.

*ته‌وه‌ی ببینی باوکی بینایه‌ک
دروسته‌ده‌کات و نه‌ویش ریک و به‌رزی
ده‌کاته‌وه کاروکرده‌وه‌کانی باوکی
ته‌واو ده‌کات که‌له‌ئاین و دنیا‌دا
کردویه‌تی و پته‌وی به‌هیزده‌کات.

*ته‌وه‌ی ببینی کریکاران نیش‌وکار
ده‌که‌ن له‌مالیکدا له‌گه‌ل ژنه‌که‌یدا
شه‌رده‌کات یان واز له‌هاوه‌لنکی
ده‌هینیت و هاوچه‌شنی ته‌وه‌یه.

بیناروو‌خینه‌ر: (ئین سیرین) ده‌لئت:
ته‌وه‌ی بیناده‌پوخینی هه‌لده‌ستیت
به‌شکانی به‌لین و په‌یمان.

بی

بیناوه‌ر: (ئین سیرین) ده‌لئت: ته‌گه‌ر
له‌خه‌ودا بینی به‌ده‌ر له‌په‌روه‌ردگار
ده‌په‌رستی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ته‌وه‌ی
خوی سه‌رقاڵکرده‌ به‌کاری پووچ و

داربوو زه‌کات ده‌دات، ته‌گه‌ر ره‌به‌نبوو
هاوسه‌رگیری نه‌نجام ده‌دات، ته‌گه‌ر
هاوسه‌رداربوو خودا کو‌رپکی
پیده‌به‌خشی و کو‌په‌که‌ ناوبانگ
ده‌رده‌کات و پیاوچاک ده‌بیّت، ته‌گه‌ر
هه‌ژاربوو ده‌وله‌مه‌ند ده‌بیّت، وه‌گه‌رنا
خزمه‌تی ته‌و شوینه ده‌کات و به‌یانو
زیکری خوا ئاوه‌دانێ ده‌کاته‌وه‌و
کاروباره‌کانی ده‌بات به‌پتوه، وه‌گه‌رنا
ته‌بابی و چاکسازی له‌نیوان خه‌لکید
ده‌کات و یارمه‌تیان ده‌دات له‌سه‌ر
گو‌پراه‌لی په‌روه‌ردگار، یاخود ده‌بیّت
به‌ده‌لال و دواتر ته‌وبه‌و په‌شیمانی
ده‌رده‌بریت و ده‌گه‌رپته‌وه‌ بۆ لای خودا
له‌وه‌ی نه‌نجامیداوه‌و پاشان رینموونی
ده‌کریت و به‌شه‌هیدی ده‌مریت یاخود
ته‌و بینایه ده‌بیّت به‌کۆشکی ته‌و
له‌به‌هشتدا.

*ته‌گه‌ر به‌شتیک بینایکرد که‌بینای
پینه‌ده‌کرا یان له‌ئاراسته‌ی دوانگه‌که‌
لایدا یاخود بۆلایه‌کیتر گو‌پری به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر شه‌پ.

*ته‌وه‌ی ببینی گومه‌زیک دروستده‌کات
له‌سه‌ر هه‌ور ده‌سته‌لات و فه‌رمانپه‌وایی
به‌ده‌سته‌هینیت.

*ته‌وه‌ی ببینی له‌سه‌رو ئاسمان و
زه‌وییه‌وه بینایه‌کی هه‌یه‌و گومه‌زی

* هـروهـا دهـلـین: نهـگـر پهـیکـرو
بتـیکـی بیـنی بهـلام پهـرستـنی نهـبیـنی
مال و سامانـیکـی بیـشومـاری
دهـستـدهـکهـوئ.

* نهـگـر بیـنی نهـستـیره یا دارـیک
دهـپهـرستـی کهـسیکه نایـنی (صاـبهـئ) ی
هـیه نهـو کهـل و نهـتهـوهـیهـش لهـوانهـن و
خوداوهـند لهـبارهـیانـه وهـدهـفرمـوئ:
(هـذـبـذیـن بـیـن ذلـک) ﴿النـسـاء: ۱۴۳﴾.

* هـروهـا دهـلـین: نهـو خهـونه بهـلگهـیه
لهـسـر نهـوهـی خاوهـنهـکـه ی
بهـخرمهـتگوزاریـه که لهـپیاوـیکـی ریـزدار
نزیکهـدهـبیته وهـسووکایهـتی بهـناینهـکه ی
دهـکات.

* نهـگـر بیـنی ناگر دهـپهـرستـی
سهرپـیچی خودا دهـکات بهـگوپـرایهـلی
شهـیتان یان داوای شهـپو جهـنگدهـکات.
* نهـگـر ناگرهـکه بلیـسهـدارنهـبوو
داواخوازی حـرام دهـبی بهـناینهـکه ی
چونکه حـرام وهـک ناگرهـ.

* نهـگـر بیـنی بوه بهـبیـناوهر
بوچـوونه کانی هاوتـای بوچـوونی
بیـناوهرانهـ.

* نهـگـر بیـنی بوه بهـناگرپهـرست وازی
لهـئیسـلام هیـناووه خـستویهـتیه
پشتگوئ بهـنهـجامدانی گوناوهـ تاوان.

بهـتالـه وهـو حـهـزو ناـرهـزووی خـوی
زالکـردوه بهـسـهـر رهـزامهـندی
پهـروهـدگاردا، نهـگـر نهـو پهـیکـرو
بتهـی دهـپهـرست لهـزیـپوو لهـپیاوـیک
نزیکهـدهـبیته وهـ، خوداوهـند خهـشم و
قینی لـیـیهـتی و بهـهـوی نهـو هـولهـشه وهـ
خراپهـو زیانی پـیـدهـگات، هـروهـها
خه وهـکه ی بهـلگهـیه لهـسـر لهـکیـسچوونی
مال و دارایی و سستی و خاوی رووکـردنه
ناینهـکه ی.

* نهـگـر نهـو بته لهـزیـپوو هوکارـیکـی بو
پـشـدیت بگات بهـژن یا کچـیک
لهـسـهـریارـیکـی ناپاک و قـیـزهـون.

* نهـگـر نهـو پهـیکـرو بته لهـزیـپوو یان
لهـناسـن یا قوپوشم دهـستـبهـرداری
ناینهـدهـبی لهـپـیـناوی دنیاو
خویشیه کانیـداو خوداوهـند لهـبیر دهـکات.

* نهـگـر پهـیکـرو بته که لهـدارو
تهـختهـبوو رقی لهـناینهـکه ی دهـبیته وهـو
پـشـتگوئیـده خات و هاوهـلایهـتی
بهـرپرـسـیکـی سـتهـمکاردهـکات یان
پیاوـیکـی دوپوو خـوی بهـدینـدار
دهـنویـنی لهـپـیـناوی دنیاو بهـگهـپخـستندا.

* هـهـندیـک لهـرافـه کاران دهـلـین: بیـنیـنی
پهـیکـرو بت بهـلگهـیه لهـسـر سهـفهـریکـی
دوور.

* نه گهر بينى بوه ده ستي وهك يه كه مجاى
لپها توه توه ته وبه ده كات و
ده گهر پته وه بۆ لای په روه رد گاره كه ی.
(نابلسی) ده لیت: له خه ودا دوژمنه ،
نه گهر پیریکى بیباوه پى به دیکرد
دوژمنیکى كونه قینداره و خه شم وقینی
له ناخدا خه شارداوه .

* نه گهر كچیکى بیباوه پى بينى شه پو
خراپه ی به نه پنی پیده گات.

* نه گهر بينى خوی بیباوه پپوه
هه نگوینی له به رده م دانراوه به لام لی
ناخوات بیباوه په به نیعمه ته کانی خدا،
زوری بیباوه پان زوری منداله .

* نه گهر بينى بیباوه پپوه ته وبه ی
نه كرده له بیباوه په كه ی ده كوژری
مه گهر جوتیارى تۆو بچینی و زهوى
دابپوشی.

بیباوه پپى: (نبین سیرین) ده لیت:
بیباوه پپى له لیکدانه وه دا به لگه یه
له سهر ده وه مهندي به پپی نایه تی:
﴿كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَإِطْعَى﴾ (٦) ان رَاهُ
اسْتَعْنَى (٧) ﴿﴾ (العلق: ٦-٧).

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر سته م و
زۆرداری به پپی نایه تی: ﴿وَالْكَافِرُونَ
هُمْ الظَّالِمُونَ﴾ (البقرة: ٢٥٤).

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر
نه خۆشییهك چاره سهری نه بیت به پپی

* نه گهر بينى بوه به جووله كه واز
له فهرزه كان ده هینی و سزاو تۆله كه ی
به ر له مردنی پیده گات و ملکه چى و
سووکى و نرمی دیت به سهریا چونکه
جووله كه به پاوى ماسی له شه ممه دا
سه ریچیان کرد و فه رمانی خودایان
شکاند و کاریکیان نه نجامدا ریگری
لیکراپو خوداشکردنی به مه یمون.

* نه گهر بينى به جووله كه بانگرا به لام
وازی له و ناوه هینا له ته نگو
چه له مه دابوو چاوه پپی ده روى
خیریده کرد خوداوه ند به سۆزو به زه یی
خوی ره حمى پیده گات به پپی
نایه تی: ﴿إِنَّا هَدَيْنَاكَ سَبِيلًا﴾
﴿أَصْبَحَ بِمَنْ شَاءَ وَرَحْمَتِي
وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ﴾ (الأعراف: ١٥٦).

* نه گهر بينى بوه به مه سیحی بیباوه پ
ده بیت به نازو نیعمه ته کانی خوداو
خوداوه ند به جۆزیک باسیده گات
که لیددوره .

* نه گهر بينى له ولاتی نیسلامه وه
روویکرده ولاتی بیباوه پان بیباوه پ
ده بیت دواى باوه پپینانی.

* نه گهر بينى ده ستي گۆپاوه بۆ
ده ستي (کیسرا) چى له ژیر ده ستي
(کیسرا) دا روویداوه هه مان رووداو
له ژیر ده ستي نه ویشدا رووده دات و
ده ره نجامی باشنابیت.

* نه گەر له خه ودا به بپاره بانگکراو
 گه واهیده ریکی له گه لدابوو به لگه یه
 له سهر سوودو ، نه گەر گه واهیده ری
 شه پی له گه لئوو به لگه یه له سهر
 بپاره یی یاخود که سیکی زمان پیسی
 خراپ ده بیئت چونکه فلس که مترین
 پاره یه .

بپاره یی: (نابلسی) ده لئیت: بپاره یی
 له خه ودا به لگه یه له سهر که م و کوپی
 حالی که سی بپاره له ناین و دنیا دا .

* نه گەر که سی بپاره بینى نه خۆشه
 به لگه یه له سهر مردن و نه مانى رزقى، یا
 له پیشه که ی خۆیه وه ده چیت روو
 به پیشه یه که تر که وا له خوار پیشه که ی
 خۆیه وه ده بیئت یان له ولایتیکه وه
 ده چیت بۆ ولایتیکتر .

بیلداری (ئاگا دارایی): (نابلسی) ده لئیت:
 بینینی به لگه یه له سهر کار دروستی و
 نه جامدانی و گه پانه وه له وکاره ی
 خه شمو قین هه لده گری .

* نه گەر بینى خه وتوویه کی به ئاگاهیتنا
 رینوه ییده کات بۆ ریبازی راست .
 بیژراو: (نابلسی) ده لئیت : له خه ودا
 به لگه یه له سهر جیا که ره وه ی حه ق و
 ناحه ق به فهرمان و ریگرتن .

بیژنگ (سهره د): (نیین سیرین) ده لئیت:
 له بیژنگدان به لگه یه له سهر:

ئایه تی: ﴿سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنْزِلَتْهُمْ أَمْ
 لَمْ تُنْزِلْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ (البقرة: ۶)
 نۆدی بیباوه پان نۆدی منداله .

(نابلسی) ده لئیت: بیباوه پی سته م و
 نۆرداریه .

* نه گەر بینى وىل و سهرگه دانبوو
 هه له ده کات هه روه ک چۆن نه گەر بینى
 هه له یکرد سهرگه ردا نده بی .

* نه گەر بینى ئاینه که ی تیگچوو له لای
 خه لکی و به دیار چاویانه وه گه واهی
 پووچ و به تالده دات، هه روه ها ده لئین:
 بیباوه پی نکو و لیکردنی حه ق و
 خودا وه ند ده فهرموی: ﴿قُلْ الْإِنْسَانُ
 مَا أَكْفَرُهُ﴾ (عبس: ۱۷) .

* بیباوه پی نکو و لی نازو نیعمه ته یان
 خاوه ن نازو نیعمه ته، ده گونجیت
 بیباوه پی به لگه بیئت له سهر دهره نجامی
 نه خۆش و نزیکبوونه وه ی له لیواری
 مهرگ .

* ده گونجیت به لگه بیئت له سهر فتنه
 له نایندا و کوشتنی مروفتیک بیت .

بپاره (موفلیس): (نابلسی) ده لئیت:
 له خه ودا مروفتیکه پاره ی ده سته که وئ
 نه گەر له خه ونه که دا به لگه ی خیری
 تیدابوو ، نه گەر به لگه ی خراپه ی
 تیدابوو بپاره ده بیئت .

+خواناسی له کارو کاسبیدا.

+نه مانی دره مو دینار.

+قسه و ته ی باش له نیو خرابو
ناقولادا.

*قه فزی مریشک به لگه یه له سر لانه ،
نه گهر بینى قه فزىك مریشكى ټیگر د
مالو خانویه ك ده كړى و له گال ژنیکدا
ده چیته نیوی، نه گهر قه فزه كى
له سر سهرى داناو به بازاردا پټوه یگه پرا
ماله كى ده فروشى و گه واهى و شایه تی
ده دن له سهرى.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه
له سر:

+زانبارى.

+جیا كړنه وه.

+شكومه ندی و پله وپایه.

+جیا كړنه وه ی حق له راستى.

*هه روه ها بیژنگ به لگه یه له سر شانه
چونكه شانه پیسی له قژده كاته وه.

*نه گهر یه كيك به لټنیداو بیژنگى
به ده سته وه بوو به لټنه كى ناباته سر.

بیستان و کیلگه ی خه یار: (نابلسی)
ده لیت: به لگه یه له سر سوودو قازانچ و
نقو و روى كه به دووى یه كدا دیت.

*ده گونجیت به لگه بیت له سر ژنیک
خاوه ن نه وه و ه چه بیت.

*نه گهر بوو به خاوه نى بیستان و
کیلگه ی خه یار ، نه گهر شایسته ی
فرمانپوایوو پییده دریت و زالده بیت
به سر دوزمه كانیدا، نه گهر هه ژاریوو
ده وله مند ده بیت ، نه گهر ره به نبوو
هاوسه رده گرى، نه گهر خوازیارى
زانباریوو چه ندین هونه ر له خوى
ده گرى، نه گهر سه ربټچیاكربوو
ته و به ده كات و ده گه پټه وه بولای خواو
به ره مى ته و به كى و ده گرى.

*نه گهر به رووومى نه و کیلگه یه ی بینى
به سهرى داره وه به لگه یه له سر بیدعه
له ناینداو ستم و رژدی و گرانی یان
هه لگرتنى باج له سهرى و كه م و كوپى
به رووومى دارو دره خت.

*نه گهر نه و کیلگه یه له زپو زیو بوو
به لگه یه له سر سوودو قازانچ له وه ی
تیدایه.

*ده گونجیت به لگه بیت له سر
بازارپساردی یاخود روودانى كه م و كوپى
تیدا چونكه گويزراوه ته وه بى حالتك
ناخورى.

بیشكه: (نابلسی) ده لیت: بیشكه
خپرو فو كړدارى باشه یه.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینى
بیشكه یه كى كړى یاخود خوى له نیو
بیشكه یه كدا دیه وه خپرو فو له سر

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر زانین.
 * ههروه ها به لگه یه له سهر زانین،
 ههروه ها ده لئین: کوپه نه گهر نیش
 به بیله که نه کات نه گهر نیشی پیکرد
 خزمه تکاره.

(نابلسی) ده لئیت: بیل خاوه نه که ی
 دنیا یه کی باشی ده ستگیر ده بی و
 ده بیت به پیاویکی به هیز ی متمانه دارو
 هه می شه ماندو هه موو که سیک په نای
 پیده گری و ده گات به دوا یین نه نجام.
 * ههروه ها به لگه یه له سهر ژنیتیکی
 به نارام له سهر ماندیوون وهیلاکی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر رزق و
 رۆزی و سوود و قازانچ و چوست و چالاکی
 له به رانبهر نه خوشیدا.

ده سستی به جیدیت به پیتی ئایه تی:
 ﴿وَمَنْ عَمِلْ صَالِحًا فَلَا نَفْسَ لَهُمْ
 يَمْلِكُونَ﴾ (الروم: ۴۴).

* ههروه ها ده لئین: پشوو، یان کوپی
 ژنیتیکی به سۆزو به زه بییه یان مندالیتیکی
 بچووکه.

* بیتشه بو پیاوان غه م و په ژاره ی
 زیندانه یا خود لانه یه کی ته نگه بۆیه کیك
 تیدا بنویت، بو ره به ن هاوسه رو بو ژن
 کوپه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر شوینی
 گزانی و سه ماو ئاره زوو.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر ئاژاوه و
 پیکدادان یان به لگه بیت له سهر
 داره مه یت.

بیل: (ئین سیرین) ده لئیت: خزمه تکار
 سوود و قازانچه چونکه خاک و خۆل و
 زبل راده مالی هه موو نه وانه ش مال و
 داراییه و کهس پئویستی نابیت مه گهر
 یه کیك نه وه ی هه بیت بو ره به ن
 هاوسه رگیرییه، بۆیه کیکیش رزق و رۆزی
 گیرایی ده روولیکردنه وه یه، بۆیه کیك
 بزژیوی هه بیت به لگه یه له سهر
 به ده سته ینانی.

* ههروه ها کارکردن به بیل یا رامالین
 پیتی به لگه یه له سهر پاره وه رگرتن و
 کوشتارگه.

پی

پا

پاچ (پی‌مه‌ره): (نابلسی) ده‌لَیت: بینینی له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر سه‌ختی و هه‌نگاوانان روو به‌کاره چاکه‌کان.

* **هه‌روه‌ها پاچ** پیاویکه مال و سامان به‌لای خۆیدا به‌کێشده‌کات.

(ئینب سیرین) ده‌لَیت: پاچ کۆیله یان خزمه‌تکاره ، ده‌گونجیت به‌لگه‌بیته له‌سه‌ر شمشیر له‌بۆ بیاباوهران نه‌گه‌ر له‌دار درسته‌کراو.

* **ده‌گونجیت به‌لگه‌بیته** له‌سه‌ره‌وه‌ی سوودی لیوه‌رده‌گری چونکه له‌ناسن دروستکراوه.

* **هه‌ندیکه‌لَین:** کورپه و هه‌ندیکیتر ده‌لَین: نه‌سه‌په‌رده‌یه له‌گه‌ل هیزی ئاین به‌پیتی ئایه‌تی: ﴿فَجَعَلَهُمْ جُرُادًا إِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ﴾ (الأنبياء: ۸۵) (ئیه‌راهم) - سه‌لامی خوای لیبیت - به‌پاچ له‌تو په‌تیکردن.

(نابلسی) ده‌لَیت: بینینی له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر په‌شتگیری و رزق و رۆزی،

ده‌گونجیت نه‌گه‌ر نه‌خۆشی سه‌رئیشه‌ی له‌گه‌ل‌دا بیته چاک بیته‌وه یان پێویستی به‌که‌له‌شاخ بیته له‌پاشیدا.

* **ده‌گونجیت پاچ** بۆنه‌خۆشیک که‌پێویستی به‌خواردن نه‌بیته به‌لگه‌بیته له‌سه‌ر لایردنی سکالو ناره‌زایی.

* **پاچ مندالکی** نێرینه‌یه.

* **نه‌گه‌ر پاچیکی** به‌ده‌ستی خۆیه‌وه

بینی نه‌وه ده‌بیته به‌جیگر یان

نه‌سه‌په‌رده ده‌پاریزی و چاکه

له‌ئاینه‌که‌یداده‌کات و زالده‌بیته به‌سه‌ر

دوژمنه‌کانیدا، هه‌روه‌ها ده‌لَین: پاچ

به‌لگه‌ی زیان و په‌رت‌ه‌وازه‌یه.

پاراستن له‌شه‌په‌رو جه‌نگ: پاراستن

له‌شه‌په‌رو جه‌نگ له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر

پاراستن له‌ترسو و بیم.

* **ده‌گونجیت به‌لگه‌بیته** له‌سه‌ر

رێنومایی دوا و وێلی و سه‌رگه‌ردانی

به‌تایبه‌ت نه‌گه‌ر مرقۆ له‌کاتی به‌ئاگاییدا

له رافه کاریک بکات ، پاشان
له دهره نجامه کانی شه وه غه م و په ژاره
رووی تیده کات چونکه دره می
وهرگرتوه و دره م و پاره لانه ی غه م
په ژاره یه و دل له خشته ده بات و غه م
په ژاره ش له وه وه سهرده گری ، مه گهر
سروشستیکی باشی ه بیت له بینینی
پاره دا به هوی شه زمون و
تاقیکردنه وی رابردویه وه .

* هروه ها نه گهر زیپی وهرگرت و
پارهیدا له بری به هه مان شیوه یه چونکه
زیپ خراپه له لیکدانه وه .

(نابلسی) ده لیت: بینینی پاره گوره وه
به لگه یه له سهر ده وه مه ندی و فراوانی
رزق و رۆزی .

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر زانای
ناگادار و ورده کاری فره زو ژمیریاری
نوسین و هاوچه شنه کانی .

پاریزگاریی - چاودییری (پاسه وانی) :
(نبین سیرین) ده لیت: نه گهر له خه ودا
بینی که سانیتیر چاودییری و پاسه وانی
ده که ن ده که ویت ته شه زمون و
تاقیکردنه وه چونکه پیغه مبه ر (𐭠𐭣𐭥𐭥)
مادام یارانی پاریزگاریان لیده کرد
له تاقیکردنه وه و نا په حه تیدابوو ،
کاتیکیخ خوداوه ند ده رووی لیکرده وه
به یارانی وت: " بگه پینه وه شوین و جی

بترسیت ، هروه ها نارامی ترسه و
ترسیش نارامیه .

پارشینو (پاش شیو) : (نابلسی) ده لیت:
پارشینوی رۆژه وان به لگه یه له سهر
گیرده بوونی دوژمنان و ، ته و به ی
گوناها کارو رینوما یی بیباوه پو رزق و
رۆزیه کی که م و ناسانه .

پاره گوره وه : (نبین سیرین) ده لیت:
پاره گوره وه زانایه که سوود
له زاناییه که ی وهرناگری له بق
به رژه وه ندی دنیا نه بیت .

* هروه ها ده لیت: نه زانایه پرسیار
ورده گری و وه لاهه که ی به دادو
هاوسه نگی ده داته وه و لیکد ره وه یه
به و نیعتباره ی وه لامی پیده داته وه
که وا کیش و ده سته واژه که ی
دیاریده کات .

* نه گهر پاره ی گۆپیه وه لای پاره
گۆپه ره وه و دیناریکی گۆپیه وه چند
دره میکی وهرگرت ته ماشای
حالیده کری نه گهر له دژایه تیدابوو
که مده کات و نه گهر له کالوشت و
مه کدابوو و ده یفروشت و له خاوه نداری
نه وده رده چی ، وه گهرنا رووداویکی
پیروده دات و پیویستی به پرسیارکردن
له زانایه که ده بیت یاخود خه ویک
ده بینیی و پیویستده کات پرسیار

شکۆمه ندی نه گهر شایسته ی بیّت،
وه گهرنا به شه پو فیتنه ده ناسریت.

پاژنه: (نابلسی) ده لّیت: له خه ودا
کورپکی قوماریزه، نه گهر بینی پاژنه ی
شکا ده مرئ یا غه م و په ژاره رووی
تیده کات یاخود به لاو نه هامه تی و
قهیران دیت به سه ریا.

* نه گهر بینی پاژنه ی نزمه هیزو تواناو
نازیه تی به ده سته هینئ له گه ل
بویری و نه ترسان.

* پاژنه بۆ ره به ن هاوسه ره.

* نه گهر نه خوشیک بینی پاژنه ی شکا
ده مرئ.

* پاژنه ی مرقه مال و داراییه نه گهر نه ما
مال و داراییه که ی نامینیت.

* نه گهر پاژنه ی خوی به جوانی و
گونجاو بینی نوقلانه ی باشه یه
له هاوسه رگری یان شه ریکایه تی یاخود
نو تومبیل و ناژه ل و خزمه تکار، به لام
نه گهر پاژنه یه کی ناشیرین و ره شو
رووشاوو شکاوی بینی دهره نجامیه تی و
ده گه رپته وه بۆ په شیمانی و زهره ر.

* نه گهر بینی پاژنه ی له به رده ستدایه
چه ند کچیک ده هینئ به پئی نایه تی:
﴿وَكَا عِجَبُ أَثْرَابًا﴾ (النبا: ۳۳).

پاسکیل (دووچه رخه): (نه بو حه فس)
ده لّیت: نه گهر خوی ببینی به سواری

خۆتان په روهردگار پاریزگاریم
لیده کات."

* نه گهر بینی چاودیری و پاریزگاری
له که سیکیتر ده کا هه تا سته م و ژورداری
نه نجامینه دات له شه پو خراپه ی شه یتان
دلنیا ده بیّت به پئی فه رمووده ی
پیغه مبه ره (ﷺ) که ده فه رمویت:
"سیچاو به ناگر ناسووتی: چاوئک
پاریزگاری بکات و بیداریت له پیناوی
خوادا..."

* هه روه ها ده لّین: نه گهر پاریزگاریکرد
له که سیکیتر جیهاد و تیکوشانی
پیده دریت به پئی نه و فه رمووده یه ی
گپرامانه وه.

(نابلسی) ده لّیت: پاریزگاریکردن
له یاد و زیگری خوا یاخود له و
هونراوانه ی باس له سیفه ته جوانه کانی
پیغه مبه ریان ستایشی په روهردگار
ده گمه ن به لگه یه له سه ر:

+ رینومایی دوا ی وئی و سه رگه ردانی.

+ ره واندنه وه ی خه م و په ژاره.

+ شکۆمه ندی.

+ منالی نیرینه دوا ی ناھومیدی.

+ ده روولیکردنه وه دوا ی نا په حه تی.

* نه گهر پادوزیکری کرد به ده نگه وه
پله و پایه یه کی بلند و به رز
به ده سته هینیت له گه ل ناویانگو

دوايکه وتو قسه ی له گه لدا کردو قوتارو
رزگار بوو لیسې که مته رخه میده کات
له نوژی به یانیدا.

پاش (دواوه - قنگا): (نښې سیرین)
ده لیت: پاش مالو دارایی ژنه، نه گهر
که وره بوو ژنه که ی مالو داراییه کی
زوریده بی.

*نه گهر پاشی خوی بینی به مالو
سامانی هاوسره که ی ده پوات به پړوه
خیری ده ستگیرده بیت.

*نه گهر پیاویکی بینی پاشی خوی بو
ده رخست و که متوانا بوو سوودو
قازانجی پیډه گه یه نی پاشان
پشته لده کات، نه گهر نادیار بوو پشته
لیده کری له لایه که وه نازانی، نه گهر
پیاویک پشته ده رخست تا پاشی
دهر که وت خانه واده که ی نابووی
ده بات.

*نه گهر ژنیکې بینی پاشی خوی
ده رخست بوو ه تا قنگی بینی نه و
کاره ی ده درپته پالی روو له کوتایی
ده بیت و قهرزی دپته سر له بازرگانی
یان ده سته لاتداری.

*نه گهر ژنیکې هینا و له دواوه چوه لای
داوی کار ټکده کات له باریکی نه شیاوو
هیچ سوودی لیوه رناگری چونکه چونه
لای ژن له دواوه بیکه لو سووده.

پاسکیلکه وه پښوېستی به یارمه تیبه،
نه گهر ماتېږو بووونی په یوه ندیبه
له گه ل که سانې تردا به تایبته ژنان.

پاسه وان: (نابلسی) ده لیت: بینینی
له خه ودا به لگه یه له سر:

+نه منو ناسایش و پاریزگاری.

+نوژیږو خوړ به نه ټینی.

+پارامتن له شپې شیتان.

+سسه گ چونکه پاریزگاریده کات
له خواوه نه کانی.

پاسه وانی پادشا: (نښې سیرین)
ده لیت: پاسه وان به لگه یه له سر
ناشکرابوونی نه ټینی و شاراوه.

(نابلسی) ده لیت: بینینی له خه ودا
به لگه یه له سر یادو زیکری خواو
شه وزیندو کردنه وه و نه نوو ستنو
شه و نوژی.

*ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سر
شه پو هه له کردن له گوفتارو قسه کردندا.

*پاسه وانی بازپو زیندان به لگه یه
له سر دهر که وتنی نه وه ی
شاردراوه ته وه و په نهانه.

پاسه وانی شه و (حه سحه س): (نښې
سیرین) ده لیت: پاسه وانی شه و
ناگاداریبه بو په کیک واز له نوژی به ټینی.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینی هه لاهات
له ده سستی حه سحه سو نه ویش

پاقله: (ثین سیرین) ده لَیت: پاقله
پیای خاوه ن چاکه یه، نه گهر بینى
له باخه که ی پاقله لیده کاته وه شه پرو
خرابه له ژنى نزیک و خرمى روویه پروی
ده بیتتوه، نه گهر گورزه پاقله یه ک بیت
ناگادارییه بوی هه تا وریا بیت له شه پرو
خرابه.

* پاقله ی وشکیش مالیکه مالى دیکه ی
پى چاره سهر ده کریت، زوریه ی
خه ولیدکده ره وان پاقله به غه م و په ژاره
داده نین.

* پاقله ی جیگرو چه سپاو پیاوه.

* له (سه عید) ی کوپی (مسیب) وه
ده گێرنه وه پیاویک دیت بۆلای ده لَیت:
له خه ودا بینیم وه ک پاقله یه کی سه وز
له مالى خاتوو (عائشه) رواوه و بینه ران
پى سهر سامن، نُنجا (عه بدولمه لیک) ی
کوپی (مه روان) دیت و نه و پاقله رواوه
هه لده کیشى، (سه عید) یش ده لَیت:
نه گهر خه وه که ت واییت (حه جاج)
(نه سماء) ی کچی (جه عفر) ی کوپی
(نه بی تالیب) ته لاق ده دات چونکه
(عه بدولمه لیک) ده ترسی (حه جاج)
به هوی (نه سماء) وه که مه ندکیش بیت
بۆلای ئال و بهیت و خانه واده ی
پیغه مبه ر (ﷺ) بویه (عه بدولمه لیک)
رایسپارد ته لاقییدا نه ویش به قسه یکرد.

* نه گهر بینى به پاشى راده کیشرى
ناچار ده کرى.

پاشکۆ (جینشین - نه وه ی له دوا وه دیت):
(نابلسی) ده لَیت: له خه ودا به مندا ل
لیدکده دریتتوه، نه گهر بینى له دوا ی
خوی که سی نییه کوپ ناخاته وه.

* نه گهر بینى دوا ی خوی شکا یان بچرا
کوپه که ی ده مرى و لای چه پ بۆ کچانه و
لای راست بۆ کوپان.

* هه روه ها به لگه یه له سهر:

+ ده ره نجامی مړۆف له ناین و دنیا دا.

+ نه وه ی مړۆف له دوا ی خوی
به جیده هیلى له مال و سامان یاخود
مندا ل.

* باشى پاشکۆ له خه ودا به لگه یه
له سه رکردارى چاکه و نه وه ی مړۆف
پیشوازی لیده کات.

* ره شى و گوپانى حال وبارى به لگه یه
له سه ر رى و نکردن و گه رانه وه له بارى
گوپا په لى بۆ سه ره پیچى.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر تۆل و
سزا بۆ یه کێک به باشى ده ستنوێژ
نه گرى چونکه پیغه مبه ر (ﷺ)
ده فه رمویت: " ناگر بۆ نه وانه یه
قوله پییان به باشى ناشۆن."

* نه گهر قوله پى به شکاوى بینى
کاریکده کات لى په شیمانده بیتتوه.

نارامگرتن و رژی، زورپی دی میه نی
پاقله به لگه یه له سر غم و په ژاره و
لابردن و له کارخستن.

پالپیوه نه ر: (نښ سیرین) ده لیت:
خز مه تکاریکی غم و په ژاره ره وینه.

پالک و تنی مروځ: (نښ سیرین)
ده لیت: پالک و تنی مروځ له خه ودا
له سر گازره رای پشت هیزو توانایه ،
یان دنیا روی تیده کات ، یاخود دنیا
ده که وینه ژیر دهستی چونکه زه وی
پالپشتی به هیزه.

*ته وهی ببینی له سر پشت راکشاوه و
ده می ناوه لاکراوه و نانی لی دپته
ده ره وه راو ته گیر که مده کات و
ده وله ته که ی نامینی و به بارو حال دیکه
شاد ده بیت.

پاک و بیگه ر: (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا به لگه یه له سر جوانی و
چاکی.

پاوانه (خرخال): (نابلسی) ده لیت:
پاوانه له خه ودا بؤ دزو یه کیک له یه ک
قاچید ابیت ده گونجیت نه پنی
بشاریته وه ، یان ده ویت بیت و له سر
په نهان کردن و شاردنه وهی نه وکارانه
بپوات به پتوه.

*پاوانه ی زیو کوړه ، نه گه ر پیاوړک
بینی پاوانه ی نالتوونی کردوه ته قاچی

(نابلسی) ده لیت: پاقله له خه ودا نه گه ر
ته پوو خه م و خه فته ، نه گه ر
وشکی شبو مال و دارایی نوستوه له گه ل
فه رو پیت و شادیدا.

*هه روه ها (نابلسی) ده لیت: نه وهی
که زو و گوشتی بالنده بگوړپته وه
به پاقله و سیر رسوایی و هه ژاری دیت
به په ردا.

*ته وهی ببینی پاقله ی کولار ده خوات
خیل و سړو و دی پی دده کات
له هه مو و شتیکد او خوشی و شادی و
شکومه ندییو ده بیت به سوو و قازانج.

*هه روه ها ده لیت: به هو ی ناوه که یه وه
که میه ، نه وهی ببینی قژی ده بیت
به پاقله مال و دارایی رو له که می
ده کات و هه ژار ده که ویت.

*پاقله ی سه وزیش رنق و رنزی و به رگو
پاکیه.

پاقله فروش: (نښ سیرین) ده لیت:
پاقله فروش قسه ی خراپ و ناخوش
ده کات به رانبر خه لکی و نه وانیش
خراپ تر ده که ن به رانبری.

*هه روه ها ده لیت: پاقله فروش
پیاوړکی قسه و ته سووک و نزمه و
خاوه ن خه م و په ژاره یه.

(نابلسی) ده لیت: بینینی به لگه یه
له سر رازیوون و قه ناعه و

نوښځردن و هه موشتيک مړوځ به هويه وه
له سزای روځی دوايي و ناهه مواريبه کانی
دنیا قوتاربيت.

* ده گونجيت به لگه بيت له سره
خواناسيک به زيانبيت بڼ خه لکی يا
نه وهی پيداويستی له سره دهستی نه ودا
به جیده هينريت وهک دهرگاوان.

* هه روه ها به لگه يه له سره مالو
هاوسه رو باوک و دايک و، هه موو
پرديکيش به پيڅی خوی ليکده دريته وه،
پردی سره شقام نه گهر به به ردو خشت
دروستکرايوو دهسته لاتداره.

* نه گهر پرديکی بچووکبوو دهرگاوان
ياخود دهويت دهبيت.

* نه گهر نه و پردهی به به رد
دروستکرايوو گورابوو بڼ پرديک به گل
دروستکراييت به لگه يه له سره گورانی
حالو باری نه وهی به لگه يه له سره یو
به پنجه وانه وه.

* نه گهر پردی بيناکراو به گل گورپا بڼ
پرديک به به ردو خشت دروستکرايوو
به لگه يه له سره خيرو چاکه ی زياد بڼ
نه وهی به لگه يه له سره ی، به لام نه وهی
خوی بوو به پرد دهسته لات
به ده سه سته هينيت و پيويستی
به پله وپايه و شکومه ندی دهبيت.

خه ونه که ی به لگه يه له سره توو شبوونی
به نه خو شيبه ک ياخود هه له و خرابه يه ک
ده که ويته نيوی.

* پاوانه بڼ دنيا بوونه له ترسو و بيم
نه گهر نه و نه ميژد دارييت نه گهر
شوينه کردبوو شوو ده کات به پياويکی
سه خي خيرومه ندو چاکه کار.

* نه گهر بينی پاوانه يه کی ئالتوون و
زيوی له پيژدوه غم و په ژاره و
زيندانی و پاوانکردن رووی تيده کات.

* وتراويشه: پاوانه ی پياو کوټ و
به نديه تی، هه روه ها هيچ جوړه خشيک
بڼ پياو باش نييه له خه ودا جگه
له ملوانکه و نه موستيله و نه لقه و گواره
نه بيت.

* نه گهر دن پاوانه ی به چاکي يا خرابی
بينی ليکدانه وه که ی روويه پرووی
ميژده که ی و مامه له ی ده بيت وه
له گه ليدا، نه گهر بي ميژدبوو جوانييه تی
به پيڅی جواني قه شهنگی پاوانه که.

* پاوانه و - خال له خه ودا به رزی
پله وپايه و جوانييه.

پا

پرد (ريگوزار - پردی سيرات):
(تابلسی) د بيت: له خه ودا ريگه ی
راست و ره وانه، ده گونجيت به لگه بيت
له سره زانداری و رينومايي و روځوو

پردی تاق تاق: (ئین سیرین) ده ئیت:
پردیکی نادیار به لگه یه له سهر دنیا،
ده گونجیت به لگه بیت له سهر:
+ که شتی.

+ ده سته لاتدارو فه زمانه و او مو فتی
کاروباری خه لکی.
+ پردی سیرات.

* نه گهر له خه ودا به سهر پردیکدا
په پیه وه له دنیا وه ده چیت بۆ قیامت
به تاییه ت نه گهر له دوا ی په پینه وه مردو
یان لانه یه کی نادیار یان بینی، نه گهر
بالنده یه ک هه لیگرت یان ناژه لیک
قووتیدا یا خود که و ته نیویرو چالیک یا
به ئاسماندا سه رکه وت هه موو نه مه
نه گهر له کاتی بیداریدا نه خوشبوو،
نه گهر نه خوشنه بوو ته ماشاده کری،
نه گهر له سه فه ردا بوو مژده ی سه فه ری
پیده درئ.

* نه گهر له سهر پرده که دابه زی بۆ
شوینیکی به فه ر ده چیت یان سوودو
قازانجی پیده گات.

* نه گهر دابه زی به سهر زه ویه ک یا خود
مزگه وتی سه فه ره که ی به دی دیت،
نه گهر شیر یان ترئ ره شکه یا خود کای
بینی یا خود لیشاویک له سه فه ردا خیری
ده ستگیر نابیت.

(نابلسی) ده ئیت: رۆیشتن به سهر
پردی سیراتدا له خه ودا به لگه یه له سهر
سه فه رکردن به ده ریادا، نه گهر هه لگه را
یا خود بچرا تیا ده چیت یان
زه ره رده کات.

* ده گونجیت پردی سیرات به لگه بیت
له سهر:

+ زانیاری.

+ یه کتا به رستی.

+ شوینکه وتنی سوننه تی پیغه مبه ر (ﷺ)
بۆ یه کیک به سه ریا بپوات و سه لامه ت
بیت له سهری.

* سیرات ریگه یه نه گهر بینی قاچی
هه لخلیسکان له ریگه ی راست و دروست
لا ده دات.

* نه گهر بینی له سهر ریگه یه کی راست و
ره وانه جیگیر بوو له سه ر رئ و
ره سه مگانی ئاین.

* نه گهر بینی به سهر پردی سیراتدا
روویی و قاچی هه لئه خلیسکا کاریکی
مه زن ده گرته ده ست و سه لامه تده بیت
تیدا له وه ی لئیده ترسی.

* نه گهر بینی چوه سهر سیرات و قاچی
هه لخلیسکا رووده کاته سه رپیچی
له حه ق و راستی و لا ده دات.

* نه گهر به سهر پردی سیراتدا بپوات و
له ناوچه ی (حیجان) بیت به سه لامه تی
ده گه ریته وه.

پیدهبی له گه ل پتویستی بوونیان
به پله و پایه و نه وهی ههیه تی.

* نه گه ر بینى به سه ر پردیکدا
ده په پیتسه وه و پرده که له دار
دروستکراوه کومه لیک دوپوون ده چیتته
لایان.

پرسه: (ئین سیرین) ده لیت: نه گه ر
بینى سه ره خوښى له توشبوو به لاداریک
ده کات هیمنى رووی تیده کات به پیتی
فرمایشتی پیغه مبه ر (ﷺ): ((نه وهی
سه ره خوښى و دلنه وایى له توشبوویه ک
بکات هه مان پاداشتی نه وی بۆ
ده نوسرى)).

نه گه ر وایبینى وه ک نه وهی
سه ره خوښى ده کات نه و مژده ی
پیده درى به پیتی ئایه تی: ﴿وَبَشِّرِ
الصَّابِرِينَ﴾.

(نابلسی) ده لیت: پرسه له خه وه
بۆنه وهی حال و بلیس باشه به لگه یه
له سه ر زیانتیک رووی تیده کات،
بۆنه وهی له حالیکى خرابدایه به لگه ی
سوود و قازانجه، به لام بۆنه وهی مژده ی
پیده درى یان خوازیارو داواکاری مال و
داراییه به لگه یه له سه ر پتویستی
بوونیان به سه ره خوښى خه لکی لینیان
به هوی نه و به لاو نه هه م تیان ه وه
که روویان تیده کات.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه
له سه ر گومان، ده گونجیت به لگه بیت
له سه ر دنیا به پیتی نه و فرموده یه ی
هاتووه ده لیت: " دنیا پردیکه
بپه پنه وه به سه ریا و ناوه دانی
مه که نه وه".

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر هاوسه ر
به هوی چوونه لای و نزیکى لیوه ی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
ره واندنه وهی غه م و په ژاره.

* رویشتن به سه ر پرده به لگه یه له سه ر
سواربوونی ناڅه ل، نه گه ر به خشت
دروستکراو به لگه یه له سه ر تیکچوونی
حالی شار به هوی سته م و گرانییه وه.

* هه روه ها به لگه یه له سه ر:

+ ده وله مه ندی.

+ ته مه ندریزی.

+ نه خوښی.

+ شکانی به لاین و په یمان.

* پرد پیاویکه خه لکی به هوی ه وه
ده گه ن به کاروبار یان پیداویستیان
به جیده هینن.

* نه گه ر بینى به سه ر پردیکدا ده پوات و
پردی فرمانپه وایه مالتیکى باش
به ده سته هینى و هاوسه رده گری.

* نه گه ر بوو به پردیک ده سته لات
به ده سته هینى و خه لکی پتویستیان

*ته‌گەر بینى دادوهرىك يان زانايه ك
بوہ به‌پزىشك هاوه لائى زۆر ده‌بنو
فره‌سوودمه‌نده‌بى.

*ته‌گەر بینى پزىشكىك بوہ به‌دادوهر
يان زانايه ك ته‌گەر موسولمانىكى
دانابوو فره‌باسده‌كرى و پله‌وپايه‌ى
به‌رزده‌بيته‌وه له‌نيو پيشه‌وه‌راندا،
ته‌گەر به‌پيچه‌وانه‌ى نه‌وه‌وه‌بوو به‌لاو
نه‌هامه‌تى روى تيده‌كات، ده‌گونجيت
به‌هوى نه‌زانين و سروشتى خويه‌وه
كه‌سىك تيابيات چونكه له‌خه‌ودا
بۆكارىك به‌رزىوه‌ته‌وه كه‌مى نه‌و نيه‌.

*ته‌گەر پزىشكىكى بينى كفى
ده‌فروشت به‌لولوكروى به‌لگه‌يه له‌سه‌ر
تيك‌ه‌لكردنى ده‌رمان‌ه‌كانى و
به‌هه‌له‌بردنى سه‌رجه‌م خه‌لكى.

*ته‌گەر پزىشكىكى بينى بوہ به‌پيسته
خوشكار به‌لگه‌ى ژيرى و زيره‌كى و نۆزى
ته‌وانه‌يه كه‌وا له‌سه‌ر ده‌ستى نه‌ودا
چاكده‌بنه‌وه، مه‌گەر ببينى
ده‌باخچيتيه‌كه‌ى بۆگه‌ن و خراپييت
نه‌وجا پياويكى ناپاكده‌بى.

(نابلسى) ده‌لئت: پزىشك له‌خه‌ودا وه‌ك
زاناو موفتى وايه، ته‌گەر بينى پزىشكى
چاره‌سه‌ريده‌كات له‌شولارى
ساغده‌بيت، ته‌گەر بينى زانايه‌ك
نامۆزگاريده‌دات دوودلى و گومانو

*پرسه‌ بۆنه‌وه‌ى له‌ناپه‌حه‌تيدايه
به‌لگه‌يه له‌سه‌ر خۆشى و خيرو
ره‌واندنه‌وه‌ى باروچالى ناخۆش.

*پرسه‌ به‌لگه‌يه له‌سه‌ر نزىكبوونه‌وه
به‌په‌وشتى جوان و خۆ خۆشه‌ويستکردن
به‌راستگويى و نه‌رم و نياى و قسه‌وگوتارو
ده‌رپرپى پرسه‌و سه‌ره‌خۆشى.

پرسىارکردن (لپرسىن): له‌خه‌ودا
به‌لگه‌يه له‌سه‌ر شوينكه‌وتنى شوينه‌وارو
جىگىربوون له‌كاروباردا.

*ته‌گەر بينى پرسىارى ليده‌كرى دواى
زانياريده‌كه‌وى و پاشان خوى
به‌كه‌مه‌دەزانی له‌به‌رانبه‌ر خوداياو
پله‌وپايه‌ى به‌رزده‌بيته‌وه.

باز

پزىشك: (ئىبن سىرىن) ده‌لئت: پزىشك
زانايه‌كى شاره‌زايه له‌ناينداو به‌لگه‌يه
له‌سه‌ر چاكه‌كارو خولگه‌ى ناين و دنيا
وه‌ك زانايان و دادوهر و نامۆزگاريده‌ر
كه‌وا نامۆزگاريه‌كانى هه‌توان و مه‌له‌مى
زامه‌ ده‌روونيه‌كانه‌، هه‌روه‌ها وه‌ك
په‌روه‌رشيارو گه‌وره‌و نه‌و ده‌باغكاره‌يه
پيسته‌ى ئازهلان خۆشه‌كات.

*هه‌روه‌ها به‌لگه‌يه له‌سه‌ر كه‌له‌شاخگر
چونكه كه‌له‌شاخگرتن چاره‌سه‌رى
تيايه‌.

*تهگر بينى بوه به پزىشك ده گونجيت
پله وپايه يه كي به رزو بالا
به ده سته پيټيت ، يا خود ده گونجيت
بيټ به پولىس و خه لكى له فهران و
ريگريه كانى بترسن يان هولى تيا بردنى
مال و روح بدات.

پزىشكى نازهل: (نين سيرين) ده لټ:
پزىشكى نازهل پياويكه يارمه تى
سه ريزو گه وره كه سان ده دات
له كاروباره كانياندا.

*هروه ها ده لټن: پزىشك و چاكسانو
قاچگره وهيه.

(نابلسى) ده لټ: پزىشكى نازهل
له خه ودا پياويكه خه لكى ريزدارو
شكومه ند ده پازنينت وهه
له كاروباره كانيدا به هيزو پته ويان
ده كات، بينينيشى به لگيه له سر
هاوسه رگيرى و سه فهران له سر
فرو شيارو بازركان.

پژ

پژمه: (نابلسى) ده لټ: له خه ودا
روونكر دنه وهى كاروباريكه گومانى
له ده وركوبوويته وه.

*تهگر بينى ده پژمى دلنياده بيت
له وهى كه گومانى هيه له ده وري.

*پژمه به لگيه له سر مه رگى نه خوش
يان غم و په ژاره، تهگر خه و بينه
له ناره حه تيد ابو ده وروى ليده كريت وه،

دوو پوى له دلى دتسه ده ره وه
ناينه كه ي چاكده بى.

*پزىشك زانايه، هه ركه سيك شه پرو
نازاوه و به ربه ره كانى هه بيت تهگر
له وخه ودا پزىشكى بينى به لگه كانيان
به لگه نه ياره كانيانه بويان، هه روه
نه وهى نه خوشى بينى
به ربه ره كانيد ده كات به لگه كه ي
چاكبو ونه وهيه.

تهگر پزىشكى بينى خه لكى
زيندوده كرده وه پيشه ي پزىشكى
له وشاره دا فراوان ده بى له سر ريبازى
نه و پزىشكه.

*پزىشك دايكى موفه، نه وهى
پزىشكه كه ي بمرى دايكى ده مري.

*تهگر پزىشكى بجته لاي نه خوشيك
چاكده بيت وه، به لام تهگر بجته لاي
له شساغيك نه خوشده كه وي.

*ده گونجيت بينينى پزىشك به لگه بيت
له سر ده رخستنى شتى په نهان و
شاروه.

*ده گونجيت بينينى به لگه بيت له سر
كه نيسه و ماله روگسكه وري پيسى و
جاسوس و سيخوپرو وه سوه سه كار،
له گل نه وهى ناماده كاريد ده كات بو
جهنگ و تاويك ده ييات وه تاويك
ده دوي.

+ روودانی نه وهی مروږ پيشبيني
دهكات به لام دهره نجامه كې به خيرو
چاكه كوتايي ديت.

پشتوینی جووله که کان: (نښن سيرين)
ده لیت: پشتوینو جل و بهرگی قه شه
به لگن له سر کوږ نه گهر به سر
جل و بهرگی نویوه بوون، بچرانی مهرگی
کوږه به لام نه گهر له ژیر
جل و بهرگی وه بوو به لگه یه له سر
دووږوویی له نایندا، نه گهر له گن
جل و بهرگی خراپد ابو خراپی ناینو
دنیا یه.

(نابلسی) ده لیت: پشتوین سیفه تی
خواناسی و به ندایه تییه بو نه و
مه سیحیه ی ده پیوشی و بو
موسولمانانیش به لگه یه له سر
ناودانی و خویه کلایيکړنه وه بو
خیرخوازی له گن له سر خستنی ناینو
به رگریکړن لئی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر ناگر.
* هروها به لگه یه له سر:

+ گه یشتنی ته من به نیوه راستی.
+ به لگه یه له سر جل و بهرگی نویوه بوو،
نه گهر له ژیر جل و بهرگد ابوو به لگه یه
له سر ټیكچوونی دینو دنیا.

پشته لکړن له جه نگدا: (نابلسی)
ده لیت: پشته لکړن له جه نگدا به لگه یه

نه گهر ه ژار ابوو پشتگیری وهرده گری
چونکه خه لکی قسه ی پیده لټینو دوعای
خیری بو ده گن، ده گونجیت
خه ویننه خه لکی خزمه تی بکن.
* نه گهر قه رزار ابوو ه ولده دات
قه رزه كې بداته وه، نه گهر ه لامه تی
گرتبوو چاكه دیتته وه.
* ده گونجیت پڙمه به لگه بیت له سر:
+ ه لامه.

+ خه شم و قین و رووگرز کړدن.
* نه گهر به توندی پڙمی باوریا بیت
له دوژمن، نه گهر جه نگی به رپا کړد
له گه لیدا سرده كه ویت به سهریاو زیانی
پیده گه یه نی.

پش

پشتبه ستن به خوا: (نابلسی) ده لیت:
پستبه ستن به خوا له خه ودا به لگه یه
له سر گه یشتن به مرامو مه به ستو
كوتايي هاتن به و ناپه حه تی و
نه هامه تییه هیه.

* هروها به لگه یه له سر:

+ باوه رهیټان به په روه ردگار.
+ گومانی باش بردن به په روه ردگار.
+ سرکه وتن به سره دوژمناندا.

+ گه یشتن به هیواو ناوات.

+ ته و به په شیمانی که سانی خراپ.
+ باوه رهیټانی بیباوه پان.

(نابلسی) ده لیت: پشتی مروڤ له خه ودا
به لگه یه له سر نه وهی درده که وی یان
پیوهی درده که وی.

* ده گونجیت پشت به لگه بیت له سر
نه وهی پیوهی درده که وی وهک
پوشاک و مال و دارایی.

* پشت به لگه یه له سر:

+ دهرکی مال.

+ شار.

+ مه زه بی.

* پشت شکان ترس و بیم یان غم و
به ژاره یه.

* ده گونجیت پشت به لگه بیت له سر
نویژی نیوه پو.

* نه گه بینی پشتی رهش یاسوور
هه لگه پاره ترسی لیدانی هه یه، نه گه
به قه له وی و سپیتی و دره و شاوهی بینی
به لگه یه له سر نو یکردنه وهی
جل و بهرگی قه شهنگ و جوان.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر
دهرکه وتن به زانیاری یان کوپ یاخود
ده سته لاتداریک پشتی پیببه ستی
یاخود لانه و مالیک.

* پشت به لگه یه له سر پیریه تی.

* نه گه چه مانه وهی له پشتیا به دیگر
به هوی نیش و نازاره وه هه ژار ده که وی و
پیرده بی.

له سر نه خوشییه که له پاشه وهی
مروڤدا، ده گونجیت گه پانه وه بیت بو
سر نه و شه پو خراپه یه یه له سر یه تی.

* به لگه یه له سر سه ریچی و خه شم و
قینی خوایی، نه گه پشتیه لکردو
روویه کومه لیک چوو وهک په نادان و
هاندان له سر کوشتار به لگه یه له سر
دووزبانی و تیکدانی نیوانی خه لکی و
کۆکردنه وه یان بوئه وکاره.

پشتی مروڤ: (نبین سیرین) ده لیت:
پشت نه و کۆله که یه یه پیاو پشتی
پیوه دات و هیزو توانایه بوی.

* نه گه بینی پشتی چه ماوه ته وه به لاو
نه هامه تی رووی تیده کات، هه روه ها
ده لیتن: به لگه ی پیرییه.

* بینینی پشتی هاو پییه که پشت
تیکردن و وازه یانه .

* بینینی پشتی دوژمن دلتیا بوونه
له شه پی.

* بینینی پشتی پیر پشت لیکردنی
دنیا و ناو ابوونیه تی.

* بینینی پشتی لاو که نه چ دواکه وتنی
ویست و خوازه .

* بینینی نیوهی پشتی ژن به لگه یه
له سر دواخوازی کاریکی قورس و گران
که بوی به جینایه ت.

* هـروهـا دهـلـین: باری قورس بهـسـهـر
پشته وه زوری مال و مندال و که می
مال و سامانه.

* نهـگـر که سیـکی پشته کۆمی بینی
به لگه یه لهـسـهـر زیاده بونی مال یا ن
ته مهـندریژی، ده گونجیت به لگه بیت
لهـسـهـر زوری مال و مندال و وه چه.

(ئین سیرین) ده لیت: نه گـر بینی
پشتی به هیزو پته وه نه قل و ژیری
پیده درئ، هـروهـا دهـلـین: کورپکی
به هیزی پیده به خشری.

* هـروهـا دهـلـین: پشت پیاویکی
به هیزه و پشتی پیده به ستری، به رزی
بالا به نه اندازه یه کی باش به لگه یه لهـسـهـر
نزیک کی چاره نووس و به سهـر چوونی
ژیان، هـروهـا کورتیشی به لگه یه
لهـسـهـر ته مهـنکورتی و که موکوپ
پله و پایه و شان و شه و که ت.

(نابلسی) ده لیت: ده گونجیت پشت
به لگه بیت لهـسـهـر پشت و توندی
هه موشتیک یا تواناداری لهـسـهـر
هاوسهرداری کچ بۆ رهـبهـن و بۆ
هاوسهرداریش کوره.

* نهـگـر له پشتی داریکی تۆکمه و پته و
دهـرهـات به هیز ده بیت، نه گـر

* ژان و نیشی پشت به لگه یه لهـسـهـر
~~هـکهـتـهـ~~

* پشت پیاویکه روی تیده کات
له کاروباره کانیداو خاوهـن شکۆمه ندی و
مال و سامانه، نه وه شی رووده دات تیدا
له نیش و نازار که م و کوپی په ناو
پشتگیری مروف و گوره یه تی و پشتی
پیده به ستی.

* نه گـر بینی پشتی نازاریده دات
سهـرۆکه که ی که پیشتی پیده به ست
زیندانیده کړئ.

* نه گـر بینی به سهـر پشتیه وه باریکی
قورس هه لده گړئ ناینیکی مه زن یا خود
دراوسیه کی خراپه.

* نه گـر بینی پشتی شکا هیزی
تیاده چی و گوره سهرداری دهـمرئ.

* باری قورس له سهـر پشت غم و
په ژاره یه یا خود گوناو تاوانه.

* نه گـر بینی کالاشتومه که له سهـر
پشتیبوو قه رزه دهـرده که وی بۆی.

* نه گـر بینی داروته خته هه لده گړئ
غهبهات و فیتنه یی ده کات و درۆ
ده گویزته وه.

* نه گـر بینی پشتی شکاو نه خوشبوو
دهـمرئ یا خود به لگه یه له سهـر هه ژاری و
که مده ستی.

پشیلە: (نابلسی) ده لایت: له خه ودا
خزمه تکاره مروؤ ده پاریزی، نه گهر
شتیکی برد زهره ری پیده گات یان
به خانه واده و مندالی دز تاقیده کریته وه
یا خود به مامه له کاریک که مال و سامانی
ده گری.

* **پشیلە** نه گهر دامرکابوو سالتیکه تیدا
خوشی ده بینو و پشوده دات، نه گهر
زور دپنده بوو زهره رو خراپه ی لیوه
پیده گات.

* **نه گهر** پشیلە یه کی فروشت مال و
سامان خه رجده گات.

* **هه روه ها ده لاین:** پشیلە به لگه یه
له سه ر ژنیکی قولبر. چرنوک و
رووشاندنی پشیلە و گازگرتنی ناپاکی
خزمه تکاره .

* **هه روه ها ده لاین:** گازی پشیلە
نه خوشکوتنی سالتیکی ته واهو
بریندارکردنیشی هه ربه و شیوه یه یه .

(ئین سیرین) ده لایت: جیاوازی هه یه
سه باره ت به لیکدانسه وه ی و
هه ندیکه لاین: خزمه تکاریکی پاسه وانه .

* **هه ندیکی دی ده لاین:** دزی مالییه .

* **هه ندیکی دی ده لاین:** میینه که ی
ژنیکی قاو قیزکاری قولبره .

نه خوشبوو بینو پشتی بوه به ناسن
له نه خوشیه که ی چاکده بیته وه .

پشقل: (نابلسی) ده لایت: نه گهر
له خه ودا بینو پشقلی مه ده مالی یان
خواه نیه تی مال و دارایی
ده سته که ویت.

پشکوی ناگر: (نابلسی) ده لایت: پشکو
له خه ودا رنق و رونی خیرایه و داوایه که
کو تایی دیت و رزقیکه به بی ماندوبوون
ده سته گهر ده بیت.

* **ده گونجیت به لگه بیت** له سه ر پارهی
ژمیردراو له کانزا یان له ناسن یا خود
بژیویه ک پیوستی پی هه بیت.

* **ده گونجیت** بینینی پشکو به لگه بیت
له سه ر به دوا داچوونی زانیاری و
پرسیارکردن له باره یه وه .

پشوو: (نابلسی) ده لایت: پشو
له خه ودا دوی ماندوبوون به لگه یه
له سه ر:

+ **ده وله مه ندی دوی هه ژاری.**

+ **هاوسه ری چاک و باش دوی ناخوشی و**
بۆله بۆل.

* **نه گهر خه و بینه ر** نه خوشبوو
چاره نووسی نزیکبوه ته وه و له غه م و
په ژاره ی دنیا قوتاریوه .

* **ده گونجیت به لگه بیت** له سه ر غه م و
په ژاره و بۆله .

(نابلسی) ده لئیت: بینینی پشیلە یە ک
بفرۆشری مال و سامان خەر جکردنە ،
ئەگەر بیننی گوشتی پشیلە دەخوات
فیزی جادووگەری دەبیت .

* ئەگەر بیننی بوە بە پشیلە بژیوی و
رزق و رۆزی لەخۆداگرتن و سیخوپی
پەیدادەکات ، یان لەشتیک هیچ
خێریکی تیدا نییە .

* ئەگەر بیننی پشیلە یە ک چووە نێو
مالێک دژیک روودەکاتە ئەو مالە ،
ئەگەر پشیلە ک بەشتیک رۆیی کتوپر
هەلدیت و رادەکات .

* ئەگەر بیننی پشیلە یە ک سەربری
یاخود کوشتی و پیکای زەفەر بە دژیک
دەهیت .

* ئەگەر بیننی گوشتی پشیلە یان
چەورییە کە دەخوات مال و سامان
بە دەست دەهێنیت یان ئەو ی دەیدزیت .

* ئەگەر کێشمە کێشی لە گەل
پشیلە یە کدا کردو پشیلە کە میاواندی یان
گازی لێگرت نەخۆشییە کە درێژخایەن
دەگرێت پاشان چاک دەبێتەو و غەم و

پەژارە یە ک توند رووی تێدەکات ،
پاشان خوداوەند دەرووی لێدەکاتەو ،
ئەگەر پشیلە کە سەرکەوت
چاک دەبێتەو لە نەخۆشیە کە ی یاخود
لە غەم و پەژارە ی .

هەروەها (ئەبن سیرین) دەلی:
نەخۆشییە ، ئەگەر پشیلە ی کتوییوو
خراپترە ، ئەگەر دەلە پشیلە بێدەنگبوو
ئەو سالا پشوو خۆشی ئەوی تێدایە ،
ئەگەر کتوی زیانبەخشبوو سالتیکی
ناخۆش و پڕ نەهامەتیە و تیدا تووشی
ماندووون دەبیت .

* دەگێرێنەو و ژنێک دیت بۆلای (ئەبن
سیرین) و دەلئیت: پشیلە یە کەم بیننی
سەریکرد بە نێو کوکۆشی میژدە کەمداو
شتیکی تیدا دەرھێناو خواردی ، ئەویش
وتی: ئەگەر خەوێکەت بەو شێوێە یە بێت
ئەمشە و دژیک زنجی دەچیتە نێو
فرۆشگای میژدە کەتەو و سێسەدو
شانزە درەم دەدزی ، پاشان
رووداوە کە بەو چەشنە بوو لە پالێاندا
حەمامچیە ک زنجیش هەبوو گرتیان
داوای پارە کە یان لێکردو گەرانیدیەو ،
ئەنجا بە (ئەبن سیرین) یان گوت: چۆن
زانیت؟ یان بە چ شێوێە یە ک پەیت
پێبرد؟ گوت: پشیلە دزە و ورگو
سکیش گەنجینە یە و خواردنی پشیلە
دزییە ، سەبارەت بەو برە پارە یە ش
لە بژاردنی دەستەواژەکان دەرھێنراوە
(سین) شەشەو (نون) پەنجاو (واو)
شەشەو (را) دووسەو ئەمەش سەرچەم
پیتەکانی وتی (سنور - پشیلە یە) .

*نه گهر بینى نایه ویت به رزیته وه
خوشحالی و به رزی و شادی
به ده سته هیئی.

(نابلسی) ده لیت: به رزیبونه وه
پله داری له خه ودا به لگه یه له سر
دابه زینی پله وپایه، هندیك له زانایان
ده لیت: ناره زوی خۆبه رزکردنی به سر
خه لکیدا هه بوو نوشوستی و شکسته
بوی.

پلیکانه (قالدومه): (ئین سیرین)
ده لیت: قالدومه و پلیکانه به لگه یه
له سر پله وپایه به رزی و روکردنه دنیاو
قیامهت.

*هه روه ها به لگه یه له سر پرکردنه وه
پیکه یشتن ﴿سَنَسْأَلُهُمْ مِنْ حَيْثُ
لَا يَعْلَمُونَ﴾ (الأعراف: ۱۸۲).

*ده گونجیت به لگه بیت له سر
قوناغه کانی سه فهرو شوینی
سه فه رکاران که لاده دن تیدا قوناغ
به قوناغ.

*ده گونجیت به لگه بیت له سر روژانی
ته من که ده گات به مه به سستی.

*نه گهر به پلیکانه و قالدومه یه کی
نادیارد سهریکه ویت ته ماشای حال و
باریده کریت، نه گهر گه یشت به کوتایی و
نه خۆشبوو ده مریت.

*نه گهر پشیله که سه رکه و توبوو
نه خۆشی و غه مو په ژاره که ئیجگار
سهخت و قورسده بی.

*پشیله له خه ودا به لگه یه له سر کتیب
به پیتی نایه تی: ﴿وَقَالُوا رَبَّنَا عَجَلْنَا
قُطُنًا﴾ (ص: ۱۶).

*ده گونجیت پشیله به لگه بیت له سر:
ژن و مال و مندال.

+ کیشه و نازاوه.

+ دزی و زینا.

+ بیوه فایی و گوته له خستن.

+ چاودا گرتن و قاووقیزکردن.

پ

پله و پایه: (نابلسی) ده لیت:
بۆکه سانی مالداری به لگه یه له سر ژنو
بژووی و کرداری چاک خوداوه ند
به رزیده کاته وه.

پله و پایه ی به رز: (ئین سیرین)
ده لیت: نه گهر بینى ده یه ویت
به رزیته وه به سر گه لو نه ته وه یه کداو
به رزبوه وه خۆی به گه وره داده نی،

پاشان ملکه چده بیت به پیتی نایه تی:
﴿تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ
لَا يُبْدُونَ غُلُوبًا فِي الْأَرْضِ وَلَا فُسَادًا
وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ﴾ (القصاص: ۸۳).

كەۋتە چالايك يان بىرىكى شارۋەۋە
داپۇشراۋ يان كەۋتە بەردەستى
شېرىكەۋ فپاندى يا كەشتىيەكى
لەنگەرگرتوۋ بىردى بۇ نىۋ كاروانىك
بەسەريەۋە كەۋاۋەۋە بوۋ ئنجا بىردى
پلىكەۋ قۇناغانە رۇۋانى تەمەنيەتى،
سەرچەم ئەۋەشى دادەبەزىتەسەرى
مەرگە، كاتى چارەنوس و ئەجەلى
كۆتايى دىت و رۇۋانى تەۋاۋ دەبىت.

* ئەگەر لەكاتى بىدارىدا لەشساغ و
تەندروسىچاكبوۋ خۇشى سىتەمكارىكى
ياخىبوۋ يان بىياۋەپىكىبوۋ تەماشى
دەكرىت كەدېتە خوارەۋە بۇي، ئەگەر
بەلگەبىت لەسەر چاكى ۋەك مزگەۋت و
فەپوپىت و باخچەۋ خۇشۇردن
تەۋبەدەكات و موسولمان دەبىت، يان
ئەۋەلى لەسەريەتى دادەبەزىت و ۋازى
لېدەھىنىت و لىتى دادەبىرېت، ئەگەر
دابەزىنى بۇ ۋازوۋ پىچەۋانەلى ئەۋبوۋ
بەلگەيەلەسەر:

+كارەگەرەۋ مەزنەكان.

+ئاگرى مەزن و ترسىنەر.

+شىرو مارو رەۋگەلى تياچوۋن.

* نوپىكردنەۋەلى قالدەرمەۋ پلىكانە

بەلگەيە لەسەر خراپى ئەۋ چاكەيەلى
بەلگەيە لەسەرى، ئەگەر لەخشت

* ئەگەر لەسەروۋى پلىكانەدا گەشت
بەژوۋرىك روۋحىدەكات بەبەھەشت،
ئەگەر رىگەلى لىگىرا دۋاى مردن رىگرى
لېدەكرىت، ئەگەر لەشساغبوۋ لەسەر
سەفەرىبوۋ دەكات بەۋ رىزوۋ رۇزىيەلى
سەفەرەكەلى لەپىناۋدا بۇ ئەنجام
دەدات، ئەگەر سەفەرەكەلى بۇ مال و
سامان نەبوۋ بەلگەيە لەسەر خىر.

* موسافىرىك دابەزى لەسەر پلىكانە
لەسەفەرەكەلى دەگەرپىتەۋە، ئەگەر
سەركردەيەكى باسكراۋبوۋ
لەپلەۋپايەكەلى دادەبەزىنرىۋ لەكار
دوۋردەخرىتەۋە، ئەگەر سۋارى
ئوتومبىل يان ھەر ھۆكارىكى
گواستەۋە بوۋبوۋ دادەبەزىۋ بەپى
دەۋات، ئەگەر ھاۋسەرىكى نەخۇشى
ھەبوۋ تىادەچىت و دەمرىت.

* ئەگەر خۇۋى نەخۇشبوۋ
تەماشادەكرىت، ئەگەر لەشۋىننىكى
ناسراۋ دابەزى ياخود لاي
خانەۋادەكەلى ياخود لاي كاۋجۆيەكى
زۆر يا لاي شىتەك بەلگەبىت لەسەر
مال و دارايى دنيا لەنەخۇشى و ناساغى
چاكەدەبىتەۋە، ئەگەر دابەزىنى بۇ
شۋىننىكى نادىاربوۋ ياخود بۇ
شۋىننىكىبوۋ نەيدەزانى ياخود بۇ لاي
گەلىكى مردوۋ بوۋ ناسىنى ياخود

روپاماییه ، نه‌گەر له‌ئالتون
 دروستکراوو ده‌وله‌تدارییه‌و خیری
 ده‌ستگیر ده‌بیّت ، نه‌گەر له‌زیو بوو
 خزمه‌تکاری به‌ئه‌ندازه‌ی هەر
 پلیکانه‌یه‌ک ده‌ستگیر ده‌بیّت ، نه‌گەر
 له‌زه‌رد دروستکراوو خۆشیه‌کانی
 دنیای له‌گه‌لدا ده‌ستده‌که‌وێت.

* نه‌گەر سه‌هریکه‌وێت به‌سه‌ر
 پلیکانه‌یه‌کدا تیگه‌یشتن و زیره‌کی
 ده‌ستگیر ده‌بیّت و به‌رزده‌بیته‌وه .

* سه‌باره‌ت به‌پلیکانه‌کانیش وتراوه‌:
 پیاویکی خواناسی ناینه‌په‌روه‌ه ، نه‌گەر
 بینى لیى نزیده‌بیته‌وه‌ پله‌وپایه‌و
 خواناسییه‌ به‌پێی ئایه‌تى: ﴿ يَرْفَعُ اللَّهُ
 الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ
 دَرَجَاتٍ ﴾ (المجادلة: ۱۱) هه‌موو
 پله‌وپایه‌یه‌ک بۆ فه‌رمانپه‌وا ده‌سته‌لاتی
 سالتیکه‌.

(نابلسی) ده‌لێت: ده‌رکه‌وتن
 له‌پلیکانه‌وه‌ کاری مه‌ترسیداره
 نه‌نجامیده‌دات، گرانی و قورسیشی
 ئاسانه‌کردنیه‌تی به‌ئه‌ندازه‌ی
 ده‌رکه‌وتنی، پلیکانه‌ی دروستکراو
 به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر ئاسانه‌کردنی
 کاروباره‌کان.

* نه‌گەر پلیکانه‌کان بوو به‌دار
 ده‌گونجیّت به‌لگه‌بیّت له‌سه‌ر

دروستکراوو چا‌کده‌بیّت ، نه‌گەر
 له‌خشتی سوور دروستکراوو خراپه‌.

* هه‌ندیکده‌لێن: پلیکانه‌و قالد‌رمه‌ کاری
 چا‌که‌یه‌یه‌که‌میان نوێژه‌و دووه‌میان
 روژوه‌و سێیه‌م زه‌کات و چواره‌م خیره‌و
 پینجه‌م هه‌ج و شه‌شه‌م تیکۆشان و
 هه‌وته‌م قورئانه‌. هه‌موو پلیکانه‌یه‌ک
 کرداری خێرو چا‌که‌یه‌ به‌پێی
 فه‌رموده‌ی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ): "بخوینه‌و
 پله‌پله‌ به‌رزبیه‌ره‌وه‌، به‌رزبوونه‌وه‌ تیدا
 نه‌گەر له‌قورپان خشت دروستکراوو
 چاکی ئاین و نیسلامه‌و هیچ خیرکی
 تیدا نییه‌ نه‌گەر له‌خشتی سوور
 دروستکراوو".

* نه‌گەر بینى به‌سه‌ر ژووریکه‌وه‌یه‌و
 پلیکانه‌ نییه‌ به‌سه‌ریا سه‌هریکه‌وێت
 ته‌واو‌بوونی ئاینه‌که‌یه‌تی و
 به‌رزبوونه‌وه‌ی پله‌وپایه‌یه‌تی له‌لای
 خوداوه‌ند به‌پێی ئایه‌تى: ﴿ تَرْفَعُ
 دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ ﴾ (الأنعام: ۸۳).

* پلیکانه‌ی دروستکراو له‌قورپ بۆ
 فه‌رمانپه‌واو ده‌سته‌لاتدار پله‌وپایه‌و
 شکۆمه‌ندی و مه‌زنیه‌یه‌ له‌ئایندا، بۆ
 باززگان باززگانییه‌ له‌گه‌ل
 ناینه‌په‌روه‌ری، نه‌گەر له‌به‌رد
 دروستکراوو به‌رزیه‌یه‌ له‌گه‌ل دلپه‌قییدا،
 نه‌گەر له‌دار دوستکراوو دووپوویی و

* پیاوئیک به (ئین سیرین) ی وت:
له خه ودا بینیم به سهر
پلیکانه یه که وه بووم ، نه ویش وتی: تو
پیاوئیکی گوی له خه لکی ده گری.

* پلیکانه ی سهرزه وی نه خوشییه و
هه لواسینی له ش ساغییه .

(نابلسی) ده لئیت: بینینی پلیکانه ی
دارین له خه ودا ماندوبوون و هیلاییه
به هوی سه فهره وه، ده گونجیت پلیکانه
به لگه بیت له سهر سه لامه تی
له کاروباردا، ده گونجیت سهرکه وتن
به پلیکانه ی داریندا فرهانی چاکه بیت
بو یه کیک پابه ندی نه بیت، یاخود
ریگری بیت له خراپه بوئه وه ی ریگری
نه کات و وازنه مینیت.

* نه گهر پلیکانه دارینه که بوو به بینا
ده گونجیت به لگه بیت له سهر
جیگیربوون له سهر کاروباره کان و
شاردن و په نهانیکردنی نه وه ی مروڤ
ده بیت بشاریتته وه .

* پلیکانه ده سته لاتداره بو یه کیک
به دیبکات .

* نه وه ی پلیکانه یه کی ته پپو بینیی
نه خوشده که وی.

* پلیکانه پارێزگارییه بو یه کیک غه م و
په ژاره ی هه بیت.

جیگیربوون له سهر کاروباره کان و
شاردنه وه ی نه وه ی ئومئیده وه
بیشاریته وه .

* به رزبوونه وه به پلیکانه کاند
پله وپایه یه که به قوناغبه ندی به ده سستی
ده مینیت هیواش هیواش .

* پله وپایه کانیش پله وپایه و شویتی
به هه شته، نه وه ی به پله یه کدا
سهرکه ویت به نه ندازه ی نه و پلیکانه یه
ده ژی. پینچ پلیکانه ش ههر پینچ
نوێژه که یه ، نه وه ی رووده دات تیدا
که م و کورپیه له نوێژه کاند.

پلیکانه ی سهرکه وتن: (ئین سیرین)
ده لئیت: پلیکانه ی دارین پیاوئیکی
پله به رزی دووپه وه سهرکه وتن پیایدا
بیناسازییه به پپی نایه تی: ﴿اَوْ سَلْمًا
فِي السَّمَاءِ فَتَأْتِيْكُمْ بَآيٰتٌ﴾ (الانعام).

* هه روه ها ده لئین: سهرکه وتن
په ناگرتنی تیدا یه به کومه لیک که و
دووپوویان له خوگرته .

* هه روه ها ده لئین: به لگه ی سه فهره،
نه گهر پیایدا سهرکه وتن هه تا گوئیستی
مروڤئیک ببیت ده سته لاتیک
به ده سته مینیت به پپی نایه تی: ﴿اَمْ
لَكُمْ سَلْمٌ يَسْتَمِعُوْنَ فِيْهِ فَلْيَاخِ
مُسْتَمِعُوْكُمْ بِسُلْطٰنٍ مُّبِيْنٍ﴾
(الطور: ۲۸).

*تهگر بینی له خه ودا خوی بانگده کات
یا خود بانگی ده کهن سوودو قازانجی
ده ستگیر ده بیت یا خود غه رame ده کری.

پلنگ: (ثین سیرین) ده لیت: پلنگ
وهك شیر وایه و پیاویکی خراپه کاری
نهینیداره به هوی زالبوونی ده روونی
ناپاکی.

*وه له پلنگ وهك ده له شیر وایه.

*هاتنی پلنگ هاتنی پیاویکی
خراپه کاره، خواردنی گوشته کهشی
گوتراوه پله وپایه و سه رۆکایه تییه.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا
دهسته لاتداریکی سته مکاره یان
دوژمنیکی توندوتیزه نه وهی بیکوژیت
دوژمنی کوشته وه، تهگر سواری
پشتیبوو دهسته لاتیکی مه زنی
به دهسته تیناوه.

*تهگر بینی پلنگ سواریبوه زهره ری
له لایه ن دهسته لاتداره وه پیده کات.

*تهگر ده له پلنگیکی ماره پری
زآلده بیت به سه ر ژنیکی خراپه کاردا
له نه ته وه و کومه لیک سته مکاره.

*تهگر پلنگیکی بینی سوودو قازانجی
له پیاویکی خراپه کاره وه
ده ستگیر ده بیت.

*مهروه ها به لگه یه له سه سه فه رو
پیاویکی پله وپایه به رزه.

*تهگر بینی به سه ر پلیکانه یه کی نویدا
سه ر کهوت خیر و پله وپایه ی به رز
له ناین و دنیا دا به ده سته هینی.

*تهگر بینی هه لژنا به پلیکانه یه کی
دیرین و کوندا خیر و به رزی و سوود
له بازرگانی وهرده کری.

*تهگر کیشمه کیشی له گه ل
یه کی کدا کرد لیتی قوتار ده بیت.

*تهگر بینی له پلیکانه یه کی نوپوه
که و ته خواره وه فیتنه و ناشوبی
توشده بی له ناینه که یداو ده گه رپته وه
له وهی له سه ریپوه.

*تهگر بینی له پلیکانه یه کی دیرین و
کونه وه دپته خواره وه له بازرگانه که یدا
زیانده کات و سوودی ده ستگیر نابیت،
تهگر پلیکانه که شکاو نه ویش
له سه ریپو نه یارو دزه که ی
له به رده سستی قوتار ده بی.

*تهگر بینی پلیکانه داده نی و لپوهی
داده به زنی بۆ شوینیکی ناسراو قوتار
ده بی له وهی له سه ریته تی له ترسو و بیم
له خوباییبون و تیاچوون.

پلیکانه ی مامه له: (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا به لگه یه له سه ر نویکردنه وهی
رزقیکی دیاریکراو.

* نه گەر بينى هموى سووتا
كه بيانوى مال ده مريت ، نه گەر
بليسه لى لى بوه وه سووتا
هه له يه كده كات يا خود قاچى
هه لده خليسكى.

* نه گەر پليته ي چراى بينى كوژايه وه
نه خوشتك له شوينه دا ده مري يان
هه والى كه سىكى ناديار ده بيسيت
به مرگ يا تياچوونى.

پ ۹۹

پوورا خوشكى باوك يا دايك) :
(نابلسى) ده لىت : له خه ودا
دارخورماكه يه تى ، نه گەر دارخورماى
نه بوو يه كيك له خزمه نزىكه كانيه تى يان
باوكى.

* ده گونجيت پوورى نازو نيعمهت يا
ميزه رو كلاوه كه ي بيت.

پووله كه ي ماسى : (نئين سىرين)

ده لىت : ژنيكه نه ينى خه لكى

ده پاريزى.

پ ۱۰۰

پوړا كه ناچه) : (نابلسى) ده لىت : ژنيكه
زوو نالوده نابيت و رانايه ت به لام
جوان و قه شه نگو و هاوه لايه تيكردى
هاوسه گرپيه له گه لى.

* گوشتى پوړ جل و به رگو پو شاكه .

* نه گەر پلنگيك گازى ليگرت زيانى
پيده كات به نه نذاهى گاز ليگرتنى.

* پلنگ به لگه يه له سر پياوو ژن
به موى كوپانى ده نكيه وه فروفيلاويه .

* به لگه يه له سر نه خوشى و چاو نيشه .

* شيرى پلنگ دوزمنايه تيه بوئه وه ي
ده يخواته وه و سر هه لده دات.

* نه گەر بينى كوشتار به رپاده كات
له گه لى پياويك به وچه شه كوشتارى
له گه لى به رپاده كات.

* نه گەر پلنگى بينى له خه ودا داوى
ليخوشبوونده كات له په روه ردگارى.

* هه روه ها پلنگ به لگه يه له سر
نه وانه ي خه لكى لىيان ده ترسى و ترسو
بيمىكى توندوتيز.

* هه روه ها به لگه يه له سر خه لكىكى
هونه رهنده چونكه ده نكي ده كوپى.

(نئين سىرين) ده لىت : پياوى قو لبرى
گيل و كه وده نه ، ده گونجيت به لگه بيت
له سر راوچى و ده ستريزيكار.

* به لگه يه له سر پياويكى رارا
هاوه لايه تى و دوزمنايه تى به دهر ناخات.

(نابلسى) ده لىت : بينينى له خه ودا
به لگه يه له سر مه زنى و شكومه ندى
له گه لى توپه بوون و جه نگو هه را.

پليته ي چرا : (نابلسى) ده لىت :
له خه ودا كه بيانوى مال و خزمه تى
خه لكيد ه كات.

دەر وه ناقلۆلا ده بیټ، نه گەر له قاجیدا
به دیکرا سووکتره چونکه تاوانبار
ده کریت به گومانیک هه ولده دات تیدا.

(نابلسی) ده لیت: پۆشاک ی ژن
نیشانیه له سه ر میژده که ی. هه روه ها
ده لیت: له خه ودا حال وباری خه وینه ره.

* نه گەر بینی میژده ریکی به ستوه
به قاجی یان به سه ریه وه به لاو
نه هامه تی رووی تیده کات.

* جلوبه رگی ژنان: بۆ پیاوی ره به ن
ژنه به پیتی جلویه رگه که وه ی پیاویش
بۆ ژن هه ر به وچه شنیه.

* جلوبه رگی پادشاو وه زیرو میر:
شکومه ندی و به رزییه.

* جلوبه رگی سه ر باز: جهنگه وه ی
زانایانیش کرداره.

* جلوبه رگی سووفیه کان:
خواناسی و دنیا نه ویستییه.

* جلوبه رگی بازار یی: ماندوبوون
یان بیکارییه.

* جلوبه رگی سپی: هه بیته و
شکومه ندی و شانازییه.

* جلوبه رگی ئاوریشم: پله و پایه و
به رزییه، نه گەر به مردوه وه بینرا
ئاوریشمی به هه شته.

* نه گه ربینی پۆرپکی نیرینه ده گریت
مندالکی نیرینه ی پیرۆزی ده بیټ و
وه چه ی بۆده خاته وه و چاوی پی
گه شده بیټ، نه وه شی که ناچه ی
میینه بگریټ ژنکی جوان و شوخ و
شهنگ به ده سته هیتیت به لام هاوتای
نییه.

* نه گەر ژنکی دوگیان بینی کچی
ده بیټ و کاروباره کانیا ن مه یسه ر نابیت.

* نه گەر بینی که ناچه یه ک سه رده بریت
قه سه و ته یه ک فیژی ژنیکده کات.

* کومه له که ناچه یه ک ژماره یه ک ژنی
ژۆده.

پۆسته (په یام به ر): بینینی له خه ودا
به لگه یه له سه ر جموجوول و سه فه ر.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سه ر گونا هه
تاوان و روو به مه رگو دنیا به جیه یشتن و
گرتنه به ری هۆکاره کانی مردن.

پۆسته به ر (پۆسته چی): (ئین سیرین)
ده لیت: پۆسته به ر پیاوی که نا پاکی
له گه ل که سانیکده کات پشتیان
پیه ستوه.

پۆشاک: (ئین سیرین) ده لیت: پۆشاک
ژنکی ئازاده، چونکه ژنان
بیرخه ره وه ی پۆشاکن، نه گەر بینی
ژنیک پۆشاککی سووری شه و قداری
هه یه به گومان و دوو دلی تاوانبار
ده کریت، نه گەر له ماله که ی چوه

* جلوبه رگی جوانکاری:

مال و سامانی مه لگپراوه یان شتومه ک
یاخود ژنی داوینپاکی شوخ و شهنگه.

* جلوبه رگی جهنگ: غم و په ژاره یه

یاخود خهفت و دهمه دهمه یه له نیتوان
زانایاندا.

پولیس؛ (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
فریشته ی مه رگه و گوتراویشه: غم و
په ژاره و به لاو نه هامه تیه.

* پولیس نه گه رهاوده مه کانی له گه ل
خوی هیئا ترسو و بیم و غم و په ژاره و
سزاو مه ترسیه و دهسته لاتنداریکی
خراپه کارو گیاننداریکی درنده ی
که لبه داره.

* نه گه ر فرمانپه و پولیسی بینی
کومه لیک به ننده کات له نیتوان خوی و
ژێرده سته کانیدا ئاژاوه و شه پ
ده که ویتته وه.

پ ۵

په پووله: (ثیبن سیرین) ده لیت:
مروفتیکی لاوازی خاوه ن و ته ی مه زن و
به نرخه.

(نابلسی) ده لیت: بینینی له خه ودا
به لگه یه له سه ر نه زانین و نه بوونی
ئه زمون له خزمه تگوزاری فه رمانپه و او
که وره پیاواندا.

* جلوبه رگی رووپوشکراو به زیر:

سه رکه و تنی دوزمنانه.

* جلوبه رگی رهش: شکومه ندی و

به رزیه.

* جلوبه رگی سهوز: گه راهیدانه

چونکه جلوبه رگی به مه شتییه کانه
خوداوه ند ده فره موی: ﴿عَالِیْلَکُمْ یٰدَاجُ
مِنْ سَنَدْرُسِ خَضَرٍ﴾ (الانسان: ۲۱).

* جلوبه رگی لۆکه و سوڤیه کان:

پاکیتییه مه گه ر زبرییت و گونجاو و شیاو
نه بییت به وه ی له به ریده کات ئه و جا
مه ژاری و ملکه چیه.

* جلوبه رگی رووپوشکراو:

نوسراویکی به پیزه له گه ل خوشحالی و
شادیدا.

* جلوبه رگی دریژو شوڤ: بۆ

یه کیك له به ریده کان سه ریچیه ،
جلوبه رگی کورتیش پاکیه بۆیه کیك
شیاو بییت له گه لی و پاکیتییه ، خوداوه ند
ده فره موی: ﴿یٰدَاجُ لَکَ فَطَرْتُ﴾
(المدر: ۴).

* جلوبه رگی کوفی: که فاره ته.

* پوشینی جبه: ته مه نیکی دریژو و

نه گه ر جبه که ش پان و به رینبوو
ده روی خیره.

+ کردار نه نجامدان به پیتی زانیاری و
قورئان.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا ئاینه نه گهر
دهستی پیوه گرت دهستی به ئاینه وه
گرتوه به پیتی ئایه تی: ﴿يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ
فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا
انْفِصَامَ لَهَا﴾ (البقرة: ۲۵۶) پەت و
دوگمه به لگن له سەر هاوسه ری پیاو.

(نابلسی) ده لیت: پەت له خه ودا
په یمان و به ئینه، نه گهر په تیک
له ئاسمانه وه شو پیوه وه قورئانی
پیروژه، ههروه ها مه زنی و
شکومه ندیه و به لگه یه له سەر
هه لئه تاندن و جادوو.

* پەت ئاینه، نه گهر بینی دهستی
به په تیکه وه گرتوه دهستی به ریازی
خودا وه گرتوه، نه گهر ئه وه په ته
له ریشاڵبیت پیاویکی ره قو زبره.

* نه گهر له پیسته بوو پیاویکی
خوینرێژه.

* نه گهر له خورپیوو پیاویکی دیندارو
پابه نده به ئیسلامه وه.

* نه گهر بینی توند گوریسه که ی بادا
سه فهرده کات.

* نه گهر توند بایداو خستییه نه ستوی
هاوسه رگرییه، نه گهر لئوولیکرد

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سەر
خۆشه وستی و ده روون تیا بردن.

* ههروه ها بینینی به لگه یه له سەر
ناگره رست یان ترس و بیم به پیتی
ئایه تی: ﴿يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ
الْمَبْثُوثِ﴾ (القارعة: ۴).

* بۆکشتیارو جوتیاران به لگه یه له سەر
بیکاری و ناپه حه تی و رازیوون له گه ل
پیاوخرایان و ناوداری له گه ل ژناندا
له سەر داوینپیسی.

* په پوله ی ئاوریشم به لگه یه له سەر
ئه وانه ی خێروچا که ی خۆیان
به خشیوه و شه ریانگرتوه ته بهر، یاخود
به لگه یه له سەر مندالی ته مه نکورت یان
خاوه ن میراتی، ههروه ها ده گونجیت
به لگه بیت له سەر نزیکبوونه وه ی
ئه جه ل و چاره نووس و به لگه یه له سەر
پیاووژنی به فیزو خۆبه زلزان ئه وانه ی
چاولیکه رییده که ن.

په تا: (ئین سیرین) ده لیت: نه گهر
دهستی به په تیکه وه گرت نه گهر
بیئاوه پیوو موسولمانده بی و نه گهر
کاتی به تاگاهات دهستی پیوه بوو
به موسولمانی ده مریت.

* ههروه ها به لگه یه له سەر:

+ هاوه لایه تیکردنی که سێکی زانا.

له لایه ن دهسته لاتدره وه له زیندانی و
شه پوپیکدانان.

(نابلسی) ده لئیت: په تاو نه خوځشی
دهرده ریوی له خه ودا به سه رچوونی
پله و پایه یه.

*دهرده فیل خوشه ویستی دنیا یه
له رویه کی تره وه.

په تی سهر به نه لقه: (ئین سیرین)
ده لئیت: پیاوړکه په نای بو ده بری،
نه گهر گوریسبوو پیاوړکی پته وه،
نه گهر له ریشالبوو پیاوړکی باشه.

*نه گهر بینی په تی سهر به نه لقه یدا
به پیاوړک په نا به پیاوړک ده گری.

په چه (روپوش): (ئین سیرین)
ده لئیت: په چه ی ژن میړده کوی و
گه وده و نابوو داپوشه ریه تی، فراوانیشی
فراوانی حال و بارییه تی و روشنیشی
ناین و شکومه ندییه تی.

*نه گهر بینی روپوشیکردوه له نیو
خه لکیدا نابوو و حه یای تیا ده چیت.

*بوونی که م و کوپی و نات و اووی
له روپوشدا به لاو نه هامه تییه روو
له میړده دکات، نه گهر هاوسه ردارنه بوو
روو له مال و سامانه که یده کات.

*نه گهر په چه که ی ره شو شرپوو
به لگه یه له سه ر هیچ و پوچی
میړده که ی و دامووی و هه ژاری.

له وشاره دا دهسته لات و فره مانړه وایی
ده گریته ده ست.

*نه گهر په ته که له موو بوو یا خود
له خوریوو دهسته لات و ناین داریی و
بازرگانیه.

*نه گهر بینی ریشی هه لده کیځشی و
بایده دات و ده یکات به گوریس و په ت
به رتیل و هرده گریست له گه و اهیدانی
ناح ق.

*هه روه ها ده لئین: په ت هؤکاریکه و
نه گهر په ته که له نه ستویدابوو یا خود
له سه رشان یان پشستی به لئین و
په یمانیکه ده یخاته نه ستوی خوی
ئویش به هاوسه رگری یان
په یماننامه یه ک یا نه زرو دینداریی یا خود
شهریکایه تی و نه مانه ت.

*نه گهر په تیکی بادا یا خود
نه ندازه گریکرد یا پیچای له داریکه وه
سه فهر ده کات، هه موو بادان و
تیوه نالانیکیش به وچه شنه یه.

*ده گونجیت بادان و لوولکردن و
تیوه نالان به ستنی کاروبار و
شهریکایه تی و هاوسه رگری بیت.

نه گهر په تی که به داریکه وه ببینی
به لگه یه له سه ر کاریکی خراپ و ناشیاو
که له جادوه وه ده که ویته وه.

په تا (درم): (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
نیښ و نازاره روو له خه لکیده کات

* دهگونجیت په راسو به لگه بیت له سره
خانه واده و خرمو که سوکاری جیاواز
له پله و پایسه و ته مه ندا به لام
له خۆشه ویستی و یارمه تیداچوون یه کن.

* په راسو به لگه یه له سره رکاری
داپوشراوو نامرازو پیداویستی چین.

* هه روه ها به لگه یه له سره نه و سزاو
خۆشیه ی پنده گات.

* نه گهر بینى په راسووه کانی له ژیر
پیسته که یوه به رزبوه ته وه ترسی
سزادانی هه یه، نه گهر که وره بوو له خه ودا
یاخود ره قبوو گوشت و پیسته که ی
به لگه یه له سره رزق و رۆزی و قه له وی و
چاکبونه وه له نه خۆشی.

* نه گهر خوی به یی په راسووبینی
له خه ودا نه وه ی په راسو به لگه یه
له سره ی له خانه واده و مال و کوپ
له ده ستیده دات.

* دهگونجیت کاریک نه نجامبدات و
وابزانیت باشه به لام هه له بیت.

* دهگونجیت به لگه بیت له سره
چه مانه وه به هوی خۆبه زلزانین یان
نه خۆشییه وه.

* نه گهر بینى په راسووه کانی ده خوات
ده بیت به ته وق له نه ستوی خانه واده و
خرمه کانی و شتومه ک و کالای مال که ی

* نه گهر په چه که ی کون کوناو بیوو
به لگه یه له سره فیل و پلانی دوژمنانی
ژن و ناشیرینکردنی دیمه نی لای
میرده که ی.

(نابلسی) ده لیت: که م و کوپی په چه
به لاو نه هامة تیبه رووده کاته میردی
ژنی هاوسه ردار، نه گهر هاوسه ری
نه گرتبوو به لاو نه هامة تیبه رووده کاته
مال و دارایی یاخود بژویدهری مال یان
براو مامی.

* نه گهر پیاوړیک بینى ده مامکیکی
به ستوه ده چیت له لای خرمة تکاریکی.

* نه گهر ژنیک بینى په چه فریده دات
له نیو کوړیکی نا پوره به ستووی
خه لکیدا حال و باریک دیت به سه ریو
نا پرووی ده چیت، نه گهر بینى
په چه که ی فریډا له میرده که ی
جیا ده بیت وه، نه گهر که پایسه وه بوی
ده گهر پته وه لای میرده که ی.

* په چه ناینی مړوځه.

(نابلسی) ده لیت: به لگه یه له سره
خرمه تکار یاخود دهگونجیت به لگه بیت
له سره (حج و) (نحران).

په راسو: (نابلسی) ده لیت: په راسو
له خه ودا نه هه رووداو یکی تیدا
رووبدات ده گهر پته وه بوی نه و.

*ته گەر بینى پەرداخ دەخوات
دەكە ویتە ناپەرەحتییەكى تونده وه.

*ته گەر بینى پەرداخەكەى شكا
بەلگەیه لەسەر مردنى.

(ئەین سیرین) دەلتیت: پەرداخ بەلگەیه
لەسەر ژنان، ئەگەر بینى ئاوى
لەپەرداخێك خواردە وه یان لەجامێكى
باغەدا یاخود لەشوشەبوو خەونەكەى
بەلگەیه لەسەر خولقانى منداڵێك
لەرەحمى دایکیدا.

*ته گەر بینى پەرداخەكە شكاو ئاوى
تێیدامایە وه ژنەكە دەمرى و منداڵەكە
دەمیتیتە وه.

(نابلسى) دەلتیت: ئەگەر بینى
پەرداخێكى پێدراو نەخۆشیشبوو
ئەوهى تێدابوو خواردیە وه لەبادەو
مەرگ و گوزاڵك یاخود ئارامیگرت
شەرابى مەرگ و دواى ژيانە.

پەردە (بەرپەست): (ئەین سیرین)
دەلتیت: زۆریەى راشەكارانى خەو كۆكن
لەسەر ئەوهى كەوا غەم و پەژارەیه،
ئەگەر لەبەردەرگای خۆى بینى غەم و
پەژارەیه لەلای ژنانە وه بۆیدروستدبى،
ئەگەر لەبەر دەرگى دوكان و
فرقشگاكەى بینى غەم و پەژارەیه
لەئایەكەیدا دروستدەبى.

دەفرۆشى لەگەرماو سەرمادا پێویستی
پێیەتى.

پەرداخ: (ئەین سیرین) دەلتیت: پەرداخ
مال و داراییە لەلایەن ژنە وه دیت.

*هەروەها دەلتین: پەرداخى ئالتوون و
زیوو باشترە بەهۆى مانە وه یان،
پەرداخى شوشە كەزوو دەشكى
بەلگەیه لەسەر دەرگەوتنى شتى نەیتنى
بەهۆى تیشكەكەیه وه.

(نابلسى) دەلتیت: پەرداخى پەر بەلگەیه
لەسەر ژنى دووگیان، ئەگەر ئاوهكەى
رژا منداڵەكەى لەباردەچى.

*ته گەر پەرداخێكى بەدەستییه وه
بینى و لەدەستى كەوتە خوارە وه و شكا
بەلام ئاوهكە بەدەستییه وه مایە وه
ژنەكەى منداڵێكى دەبیت و خۆى
دەمرى و منداڵەكەى دەمیتیتە وه،
ئەگەر پەرداخەكە نەشكاو ئاوهكەى رژا
كوپەكە دەمرى و ژنەكە دەمیتى.

*پەرداخ كچەو بەلگەیه لەسەر رنجى و
رۆزى و ئاوخاردن تێیداو، و تراویشتە:
ژنە بۆسەرچى یان منداڵێكى
تازەپێگەیشتو.

*دەگونجیت پەرداخى شوشە
بەلگەبیت لەسەر توندوتیژى دواى
شكانى.

بئی گول هه مووی نه گهر به ده رگاوه یان
 ده روازه ی چوونه ژووو هاتنه ده ره وه
 بینرا غه م و په ژاره یه کی تونده بۆ
 خاوه نه که ی و لاوازی و بچوکیه ، به لام
 په رده ی بچوک غه م و په ژاره ی سووک و
 که مه .

* نه و په ردانه ی له ده روازه یه کی مه زن
 یان بازا پئی کی گه ورده دا هه لده واسرئ
 له لیکدانه وه دا غه م و په ژاره یه .

* په رده ی لول و بادراو له شوینی
 دیاریکراودا و له کاتی بیداریدا هیچ
 زیانکی نییه و هیچ سوو دیکیشی نییه
 هه تا نادیار نه بئی له کاتی بیداریدا
 نه یناسئ .

* لئغه به لگه یه له سه ر:

+ دلنایایی و ماتیبون .

+ ژنیک مال و حالی بۆ به پتوه به ریت .

+ بزئوی و زیان .

* کپینی په رده ش به تاك و كۆمه ل
 دارایی و شتومه کی بیبازاره گهر
 له هاویندا بو ، نه گهر له زستاندا بو و
 سوو د قازانجی هه یه .

(نابلسی) ده لئیت: له خه ودا به لگه یه
 له سه ر شارده وه ی کاروبار، ده گونجیت
 به لگه بیت له سه ر:

+ هاوپییه ك کاروباره کانی بشاریتته وه .

* په رده ی کۆن و شپ غه م و په ژاره یه که
 زوو ده په ویتته وه ، په رده ی نویش غه م و
 په ژاره یه کی درێخا یه نه و هی که رت و
 په رت بوش ئا بپووی هاوپییه کی
 ده شکینئ .

* په رده ی ره ش غه م و په ژاره یه
 له لایه ن فرمانپه واوه تووشی ده بیت،
 په رده ی سپی و سه وزیش ده ره نجامی
 باشه ، سه رجه م نه م رافانه بۆ په رده ی
 نادیاره یاخود له شوینیکی نادیاردا یه .

* هه ندیکه لئین: په رده به هه موو
 شتوه کانی وه به ده رگاوه غه م و
 په ژاره و دلناییه .

* نه گهر که سئکی یاساغ یان ترساو
 یاخود هه لها توو یانه وه ی خۆی
 شارده وه ببینی پۆشاک و په رده یه کی
 به سه ره وه یه په رده و داپۆشه ر دلناییه
 بۆی ، هه رکات په رده که گه وره تربئ
 غه م و په ژاره ی قورسو گرانتر ده بئ .

* نه و په ردانه ی به دیده کرئین و
 هه لته واسراون له شوینی چوونه
 ژوو ده یان هاتنه ده ره وه ناسانتره
 له وی باسکراوه ، یاخود نه و په ردانه ی
 دپاون یان فریدراون خاوه نه که ی
 ده رووی لئده کریتته وه و له غه م و په ژاره
 دلنایا ده بیت .

(کرمانی) ده لئیت: هه موو په رده یه ك
 زۆروکه م ناسك و رووناك و گول گولئ و

+نه و ژن و هاوسه رده ی حال و باری
 مه ردوم داده پوښی و ده پیاړیزې
 له روانین بؤ ژنیکیتړ.
 *نه گهر ماموستانبوو به لگه یه له سر
 به رزبوونه وهی ناست و پله ی نه وهی
 به لگه یه له سر ی له هاوسه رو کوړو لانه .
 *مه روه ها ده لښ: نه گهر پیاوړکی
 ره بن پرده ی بینې ژنیک ده هیڼی
 له گوناو و تاوان و هه ژاری ده پیاړیزې،
 مه روه ها نه گهر ژنیکې بیهاوسه بینې
 به هه مان شیوازه .
 *نه و پرده یه ی به دالاندا هه لده واسرې
 نه گهر بینې خوی له دوايه وه شارد وه
 سه فهریکې دوور ده کات و ژورماندو
 ده بیت له و سه فهریدا .
 *پرده ی گهر و پیداو یسته کانی
 به لگه یه له سر به هانه به هوی نیوانی
 خراب و هک ده رگاوان و پرسگه و
 هاوچه شنه کانی .
 (نابلسی) ده لښ: نه گهر له خودا بینې
 پرده یه کی سپی له سر چاویه تی
 غم و په ژاره روی تیده کات و نارام
 ده گری بیه پی نایه تی
 چیروکی (یه عقوب) (سه لامی خوی
 لیبت) له سپیوونی چاویدا .
 په رده و کولله: (نبین سیرین) ده لښ:
 له خودا به لگه یه له سر هاوسه ر،
 ده گونجیت به لگه بیت له سر ته م و مژ.
 په رښنی باخ و بیستان: (نابلسی)
 ده لښ: نه گهر له خودا چوه نیوی
 به روپوومی نه و باخش له جی خوی
 مایه وه به لگه یه له سر تیچکونی ناین و
 له کیسچوونی دنیاو وروژانی سه ریاو
 هه لوه شان وهی ته ویه و پیشخستنی
 که سانی نه زان و پاشگه زبوونه وه له ناین
 یان هه لگه پانه وه له مه زه پیک یان
 به رزبوونه وهی خه لکی گشتی و
 دابه زینی خه لکی تایبه ت .
 *نه گهر شوینی دارو دره ختبوو
 به دیواریکې توکمه و به هیز له په رښن و
 شوورایه کی قایم و پته و به هیزو
 پله دارتره بؤ خاوه نه که ی .
 *په رښنی باخ به لگه یه له سر ناین
 چونکه سه رجه م داره کانیتړ نه رکه کانی
 دیکه ی ناینه .
 *ده گونجیت په رښنی باخ به لگه بیت
 له سر قه لای پادشاو داره کانیتړ
 ته و اوکاری ده و له ته که یین .
 *نه گهر باخ و بیستان به لگه بیت
 له سه رخواوه نه که ی په رښنه که ی
 خانه واده و که سه نزه کانی
 پیشه که یه تی .

+نه و ژن و هاوسه رده ی حال و باری
 مه ردوم داده پوښی و ده پیاړیزې
 له روانین بؤ ژنیکیتړ.
 *نه گهر ماموستانبوو به لگه یه له سر
 به رزبوونه وهی ناست و پله ی نه وهی
 به لگه یه له سر ی له هاوسه رو کوړو لانه .
 *مه روه ها ده لښ: نه گهر پیاوړکی
 ره بن پرده ی بینې ژنیک ده هیڼی
 له گوناو و تاوان و هه ژاری ده پیاړیزې،
 مه روه ها نه گهر ژنیکې بیهاوسه بینې
 به هه مان شیوازه .
 *نه و پرده یه ی به دالاندا هه لده واسرې
 نه گهر بینې خوی له دوايه وه شارد وه
 سه فهریکې دوور ده کات و ژورماندو
 ده بیت له و سه فهریدا .
 *پرده ی گهر و پیداو یسته کانی
 به لگه یه له سر به هانه به هوی نیوانی
 خراب و هک ده رگاوان و پرسگه و
 هاوچه شنه کانی .
 (نابلسی) ده لښ: نه گهر له خودا بینې
 پرده یه کی سپی له سر چاویه تی
 غم و په ژاره روی تیده کات و نارام
 ده گری بیه پی نایه تی
 چیروکی (یه عقوب) (سه لامی خوی
 لیبت) له سپیوونی چاویدا .

دهسته لاتداربوو له دوژمنانی به دورو
پاریزراوده بی و خراپه له ژیرده سته کانی
دوورده خاتوه، نه گهر زانا بوو
به چه شنی زانیارییه که ی پوښنیده کات و
که سانی دی سوودی لیوه رده گرن،
نه گهر به نده یه کی خواناسبوو خه لکی
به دوعای نه و پاریزراو ده بنو خوی
له فیتنه و ناشووب به دور ده بیټ،
نه گهر هه ژار بوو سوود ده که یه نی یاخود
هاوسه رده گرئ نه گهر ره به نبیټ و نه و
هاوسه رهی له فیتنه و ناشوویی شهیتان
ده بیاریزئ.

* نه گهر په رژیټنکی نادیا ری بینی و
کون و درژیکی ټیگرده هتا دز چوه
شاره وه یان دړنده نه و جا نیسلام
زانیاری له وشوینه لاواز ده بیټ، یاخود
کونده بیټه بڼه ماکانی ناین نه گهر
خه ونه که ی به تهنیا بینی نه وه حال و
باره که به تهنیا رووده کاته ناینه که ی
خویی یان مال و سامانی.

(نابلسی) ده لیټ: په رژیټنی شار
له خه ودا: پیاوونی ټیگوشه رن یاخود
دهسته لاتدارو سه روکی به هیزه
مال و سامانی ده پاریزن.

* ده گونجیټ په رژیټنی شار به لکه بیټ
له سه زانا یاخود خواناسی نه وشاره.

* نه گهر باخو بیستان به لکه بیټ له سه
دنیا په رژیټن کوپه کانیه تی به رزو نزم و
دلفراوانو به خشنده و رږدو چروکی
تیدایه.

* ده گونجیټ په رژیټن به لکه بیټ له سه
ناینی خاوه نه که ی له گه ل کرداری
پاریزه ری له سزای دنیا و قیامه ت.

په رژیټنی شار (ته یمان): (نبن سیرین)
ده لیټ: په رژیټن و سنووی شار به لکه یه
له سه رده سه ته لات و فرمانپه وایی،
په رژیټنی نادیا ریش به لکه یه له سه ر:

+ نیسلام و زانیاری و قورټان.

+ مال و داریایی.

+ دلنیا یی و خواناسی و دوعا.

+ هه رشتنیک مروږ خوی له دوا یه وه
په نابدات له دوژمنان له نالاو هاوسه رو
قه لغان و گه وره و باوک و هاوچه شنی
نه وه.

* نه گهر په رژیټنی شاری به روخواوی
بینی فرمانپه واکه ی ده مریت یان
له کارده خری.

* نه گهر فرمانپه وای بینی به پیاده
ده پوی سه فهدر ده کات بو نه وشوینه ی
له خه وه که دا سه فهدری بؤ کردوه.

* نه گهر په رژیټنی بو خوی کیشا یان بو
ماله که ی یاخود بؤشاره که ی ته ماشای
حال و باریده کری، نه گهر

* په ږاو به لگه يه له سهر زانياري و
ريڼومايي و هه والي راست.

په ږه سيلگه : پياويکي پيروزيان ژنيکي
خاوه ندار يا مندا لتيکي قورثاڼو يڼه ،
نه وه ي په ږه سيلگه بيات مالتيکي
حه رآمده بات.

* نه گهر له ماله که ي خويډا
په ږه سيلگه يه کي زوري برد مال و
دارايي به کي حه لآله بيت.

* هه روه ها ده لتيڼ : پياويکي به نه ده ب و
خواناس و له بز شيرينه .

* نه گهر په ږه سيلگه ي بيني له ماله که ي
ديته ده روه وه خزمه کاني سه فهر
ده که ن ، هه روه ها به لگه ي خيرو چاکه يه
له کرداره کانيدا به تاييه ت له رواندن ي دارو
دره خندا .

* هه روه ها به لگه يه له سهر
په ناو پشستگير .

* هه نديکي تر ده لتيڼ : نه گهر بيني بوه
به په ږه سيلگه دزو جه رده رووده که نه
ماله که ي .

* نه گهر په ږه سيلگه بيات ستم
له ژنده کات .

* په ږه سيلگه به لگه يه له سهر خه لکي
گورانيبيژ .

* هه روه ها به لگه يه له سهر :

+ مردن و غم و په ژاره يه کي زور .

* ده گونجيت به لگه بيت له سهر شهر
که حه ق و ناحه ق له يه کجيا ده کاته وه .

* ده گونجيت به لگه بيت له سهر خوشي و
شادي .

* نه گهر په رزيڼ به لگه بيت له سهر
به رپر س و فهرمانږه وای ولات
په نجهره و ده روازه کاني
شوڼيکه و ته کانيه تي .

* نه گهر په رزيڼ به لگه بيت له سهر مال و
سامان په تجره و ده روازه کاني چه ک و
جبه خانه يه .

* نه گهر په رزيڼ به لگه بيت له سهر
سه روک په نجهره و ده روازه کان
پاسه وان و چاوډيراني شه وه .

* نه گهر بيني چوه نيو په رزيڼيکه وه
دلتياييه له دوژمنان يا خود خو په نادانه
له وه ي لتي ده ترسي .

په ږاو : (نابلسي) ده لتيڼ : له خه ودا
شايه تيدانه يا خود کومه له پيشه وايه که
به هو يانه وه ريڼومايي و ه رده گري ،
خود او هند ده فهرموي : ﴿ اَمْ لَمْ يُنَبَّأْ بِمَا
فِي صُحُفٍ مُّؤَسَّی (۳۶) وَ اِنْ اَرَاهِمَ
الَّذِي وَفِي (۳۷) ﴾ (النجم) . هه روه ها
ده فهرموي : ﴿ اِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ
الاولی (۱۸) صُحُفٍ اَنْ اَرَاهِمَ
وَمُؤَسَّی (۱۹) ﴾ (الاعلی) .

+ ناسایش و پشوو.

* ته گهر بینى په پره سیلکه یه کی به ده سته پناه وه له غم و په ژاره و ته نیایدا د لنیا ده بیټ ، هه روه ها پشوو ده دات له لای نه وه ی که رووی تیده کات.

* مردنى په پره سیلکه ناگاداریی به له سه رکدراری چاکه.

په لکه زړپینه: (نښې سیرین) ده لټت: رهنگى سه وزى په لکه زړپینه به لکه یه له سه د لنیایى و پاراستن له نه بوونى و سته مى ده سته لاتدار، رهنگى زهره به لکه یه له سه نه خوشى، سوور به لکه یه له سه خوین رشتن، هه ندیکه د لټن: بینى په لکه زړپینه به لکه یه له سه هاوسه رگری خه وینر.

* هه ندیکتر ده لټن: نه گهر له لای راسته وه بینى به لکه یه له سه خیرو به پیچه وانه شه وه.

(نابلسی) ده لټت: په لکه زړپینه له خه ودا به لکه یه له سه د لنیا بوون له ترس ویم، نه گهر له لای راست و چه په وه بینى بؤ هه ژاران به لگى پیت و فهره بؤ ده و له مه ندیش نار په حه تیه که ده په ویتته وه چونکه به خیرایى تیده په پړئ.

* هه روه ها به لکه یه له سه سه ره لدانى کاریکى سه سوړه پنه ر له ولایه وه تیدا ده رده که وئ.

* ده گونجیت به لکه بیټ له سه بزاولت و جموجو لټک له سوپادا رووده دات و ده رکه وتنى ئالای جورا و جورو رهنگاو رهنگه، نه گهر هه وره بروسکى له لکه لدابو دوزمنه و ده رده که وئ و خه لکى بؤ روپه روپوونه وه ی خویان ناماده ده که ن.

په له کار: (نابلسی) ده لټت: له خه ودا بینى به لکه یه له سه سه فهر له وشکانى و ده ریادا و په له کارى خیر بؤ یه کیک خیر و مه ندبى ده گونجیت به لکه بیټ له سه بازارو باره لگرو ترستنه رو ناگاداریکه ر.

په له گردن: (نابلسی) ده لټت: له خه ودا په شیمانیی هه روه که چؤن په شیمانى په له کردنه ، .

* ته گهر بینى په له ده کات له کاریکدا په شیمانده بیټته وه.

په ناو پشتگیر: (نښې سیرین) ده لټت: بؤ ژنان جوانى و رازاوه ییه، بؤ پیاو هیژو توانایه ، نه گهر په ناو پشتگیره له نالتوونبو و به و شیوه یه یه.

* ته گهر به خوره بینى به قامچى لییده دریت تهنگى باشتره له لیکدانه وه دا.

(نابلسی) ده لټت: نه وه ی دوو خشلى زیوین بینى براکانى سه شؤرو

هیواو خواوه نه کـی
به ده ستیده هیئت.

په پوسلیمانکه: (ئین سیرین) ده لیت:
پیاویکی بینه ره له کاره کانیداو زانیاری
وردو درشتی ده ستگیرده بی. هـروهـا
ئاینی کزه و ستایش و پیاوه لـدانـی
خرابه و بۆن و به رام بۆگنه و بیزاریشی
له وه دایه هـوالیکـی باش بیستی.

(نابلسی) ده لیت: ده گونجیت به لگه بیت
له سهر نوینه ریکی راستگوی نزیکه
له فرمانپه و او سیخوپ یاخود پیاویکی
زانای فره مشت و مپکاره.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر
قوتاربوون له ناپه حه تی و سزاو خه شم و
قین.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر زانیاری و
ناسینی خودا یاخود ده گونجیت نویتژیک
بیت نه نجام درابیت.

* نه گهر په پوسلیمانیه بینی موسافرو
ئاواریه کی ده گه پیتـوه، ده گونجیت
دلنایی بیت بۆ که سیک ترسو بیمی
هه بیت.

* نه گهر په پوسلیمانکه ی به ده ستهینا
یان بوو به خواوه نی زالده بیت به سهر
فرمانپه وادا.

* نه گهر په پوسلیمانکه ی سهربری
یاخود زالبوو به سهریا زه فر
به پیاویکی له وچۆره ده بات.

ملکه چی ده که نو ره فتاری نابه جییان
لیده بینن.

په نجه ته قان: (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا به لگه یه له سهر خزمایه تی و
شهریکایه تی و په یمانه سستن،
ده گونجیت به لگه بیت له سهر
پوچه لکردنه وه ی جموجوول و بژیوی
په یداکردن و سه رقالبوون له نه نجامدانی
نویتژ.

* نه گهر بینی په نجه کانی ته قان
ناپه حه تیه که له لایه ن خزمه کانیه وه
پیتیده گات، ده گونجیت یه کانگیری
مه به ستو هیوای بیت.

په نجه ره ی بچووک: (ئین سیرین)
ده لیت: په نجه ره ی بچووک له مالدان یان
له ژووردا مولک و ده سته لاته خواوه نه کـی
به ده سته ده هیئت له گه ل شکومه ندی و
ده و له مه ندی، بۆ به لادار ده رووی
خیره، بۆنه خوش چاره سهره، بۆره به ن
هاوسهره.

* نه گهر په نجه ره یه کی بچوکی له مالدان
بینی له به ناگاییدا تیدانه بوو بۆ
ده سته لاتداران ده سته لاته و بۆ بازرگان
بازرگانییه.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا نه گهر
ده پروانی به سهر شوینیکدا لیکدانه وه ی
مولک و ده سته لاته یان شکومه ندی و

*ته گهر بینى په پوسلیمانکه یه کی
میینه ی به ده ستهینا ته گهر به نبوو
هاوسه رده گری، ته گهر سه ریبری شقلى
کچک ده شکینى.

*ته گهر په پوبالى په پوسلیمانکه یان
کوشته کى به ده ستهینا مالو
سامانیکی خیرى ده ستگیر ده بى
له پیاویکوه حالو بارى وه
په یوسلیمانکه وایه له لیکدانه وه دا.

په رته وازو په رشو بلاو: (نبین
سیرین) ده لیت: له خه ودا شتى په رشو
بلاو کوپ یان پیاویکه جگه رگوشه کى
ده مرى یان خوشییه که به رده وام نابیت
یان ده سته لاتیکه به سه رده چیت یاخود
بازرگانیه که ده گويزرته وه یان ژنیکه
جیا ده بیته وه.

*شتى په رشو بلاو زانیاری و دانایى و
گوته یه کى ریکه له ده قیکى داهینراودا.
*ده گونجیت به لگه بیت له سر
جلوبه رگى گرانبه ها یان کومه لو
تاقمى مه سیحیه کان یان شوینه وارو
پاشماوه یان.

په رده: (نابلسی) ده لیت: ژنیکى نازادى
ره وشته رزو چاکه یان پیاویکى دهمو
زار شیرینه.

په روه رشیار: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
به لگه یه له سر خوی و ده گونجیت

به لگه بیت له سر ژمیریاریو شیخو
پیشه نگو ماموستاو زیندانه وانو باوکو
دایک و په روه رده کارى نادیارو به لگه یه
له سر په روه رده گاری به میهر و سوز
که له وباره یه وه ده فهرموى: ﴿الرَّحْمَنُ ،
عَلَّمَ الْقُرْآنَ﴾ (الرحمن: ۱-۲).

*ده گونجیت به لگه بیت له سر
په روه رشیار یو نه زانان.

*ته گهر بینى بوه به په روه رده دار
پله وپایه یه کى باشى به و نه ندازه یه
ده ستگیر ده بیت.

*ماموستای ژمیریاری بیرکاری به لگه یه
له سر نه قل و دانایى و لیکدانه وه و
که مکړدن و زیادکړدن و شه پو خراپه.

*ماموستای قورشان به لگه یه له سر
گورانی و مه لهاو چاکه و ریز.

په ر: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا مالو
داراییه ، ده گونجیت په ر شه پیت.

*ده گونجیت په ر به لگه بیت له سر
پله وپایه چونکه ده وترى فلاڼ به بال
رفى.

*ده گونجیت په ر به لگه بیت له سر:

+کشتوکال.

+کاروکردار.

+په روجل و به رگ.

په زه ر: (نبین سیرین) ده لیت: په ز
ژنیکى داپوشراوى ده وله منده به پتی

* نه گەر بينى په زىك ده دوشى له ژنيك
مال و سامان به ده سته هينى، نه گەر
سهرى پرى هه تا گوشته كى بخوات
پيداويستى خوئى له وژنه
به ده سته هينى، نه گەر ويستى
سهرى پرى به بى نه وهى گوشته كى
بخوات ده به ويټ كچك بهيټيټ.

* نه گەر په زىكى بينى له مالى خوئى
چوه دهره وه ونبوو ياخود دزرا
له ژنه كى جيا ده بيټه وه.

* نه گەر له ماله كى خويدا په زىكى بينى
ساليكى پر فه پوپيت روى تيده كات،
نه گەر دوو گيانوو خوازيارى
كو كړدنه وهى مال و سامانه.

* له دايك بونى په ز به ده سته هينانى
فه پوپيت و خوشحالييه.

* كو ملى په ز ژنى چاكن، ده گونجيت
بينيان به لگه بيټ له سر غم و په ژاره
يان له ده سته داني هاوسه رو تيا چوونى
پله وپايه.

* په لك : (نابلسى) ده لىټ: كو پټكى
پيروزه بو يه كيك هه لى بگرټ، مال و
سامانيشه بو يه كيك به ديبكات،
هه روه ها كچه.

* پرچى ژنان نه گەر دريژوو كوپه كى
ده بيټ به سر كړده يه ك و ساليش پر
فه رو پيټده بيټ، نه گەر قزى پريوو

چيرۆكه كى (داود) (سه لامى خواى
ليټيټ).

* نه گەر په زىكى ماره پرى مال و
سامانيكى له لايه كيتره وه ده سته گير
ده بى. هه روه ها به لگه يه له سر
فه پوپيتى نه و ساله.

* سهر پرى په ز هاوسه رگرييه له گال
ژنيك داو زايى به ده سته هينانى خوشى و
شادى و فه پوپيت، هه روه ها چوونه نيو
لانه يه كه وه فه پوپيتى نه و ساله يه.

* هه روه ها و تراوه: چه ورى په ز مال و
سامانى ژنه، نه گەر په زه كى
له پيناوى گوشته كيدا سهر پرى
مال و سامانى ژنه كى دواى مردنى
ده خوات و هه لگرتنيشى به ده سته هينانى
مال و سامانه.

* نه گەر په زىك بازيدا به سهر يا ژنه كى
فيلى ليده كات.

* په ز به لگه يه له سر نه وهى مانگا و
حوشتر به لگه يه له سهرى.

* په زى رهش عه ره بييه و هى سپيش
عه جه مى.

(نابلسى) ده لىټ: په زى دوو گيان
فه پوپيت و ماليكه كه چاوه پټي كړده.

* نه گەر په زه كى بوو به به ران ژنه كى
هه رگيز دوو گيان نابيټ.

په نجه‌ی ناوه‌پاستیش نویژی عه‌سره و
په نجه‌ی خرپنیش نویژی شیوان و
ئیواره‌یه و په نجه توتوش نویژی
خه و تنانه.

*کورتیشی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
پاریزگار یکردن و ته‌مب‌ه‌لی ،
دریژبوونی‌شی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
پاریزگار یکردن له‌نویژه‌کان، که‌وتنی
یه‌کینکان به‌لگه‌یه له‌سه‌ر و ازمینان له‌و
نویژه.

*ته‌وه‌ی بیینی یه‌کیک له‌په‌نجه‌کانی
چوه‌ته شوینی یه‌کیکتر نه‌و نویژه
له‌کاتیک‌ی تردا نه‌نجامده‌دات.

*ته‌گه‌ر گاز له‌سه‌ری په‌نجه‌ی مروفتیک
بگریخت به‌لگه‌یه له‌سه‌ر بپیره‌وشتی
گازلیگیراو زیاده‌په‌وی گازگرو
بیته‌ده‌بی.

*ته‌گه‌ر بیینی له‌په‌نجه‌گه‌وره‌ی شیر
دیت و له‌په‌نجه‌ی شایه‌تومان خوین
دیت و له‌هر دووکیان ده‌خوات له‌گه‌ل
خه‌سووی یان ژنخوشکی جووت
ده‌بیټ.

*ته‌قاندنی په‌نجه‌کان به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
وته‌و گوفتاری ناقولاً له‌نیوان
هاوچه‌شنه‌کانی.

*ته‌گه‌ر زیاده‌ی له‌په‌نجه‌کانی
پیشه‌وايه‌کدا دی زیاده‌یه له‌خواردن و
سته‌م و که‌می دادپه‌روه‌ری.

کاریک نه‌نجامده‌دات ناوبانگی
پیده‌رده‌کات، نه‌گه‌ر خه‌لکی
به‌دیبانکرد نابووچوونه، ره‌شی قژ
باشی می‌ردو پله‌وپایه‌یه.

*ته‌گه‌ر ژنیک بیینی سه‌ری رووته
میزده‌که‌ی ده‌پوات و ناگه‌پیت‌وه بولای،
به‌لام نه‌گه‌ر می‌ردی نه‌بوو هه‌رگیز
شووناکات، نه‌گه‌ر قژی خوشی
به‌پرشنگذاری به‌دیگرد به‌مالی
هاوسه‌ره‌که‌ی ده‌وله‌مه‌ند ده‌بیټ.

په‌له‌کردن (خیراگردن)؛ (نابلسی)
ده‌لیت: بازدانه له‌شوینیک‌وه بۆ
شوینیک‌تر، به‌لگه‌یه له‌سه‌ر هه‌والو
ده‌نگو باسی هه‌لبه‌ستراو، یاخود
به‌ریکه‌وتن له‌گه‌ل هاوه‌لاند.

په‌نجه‌کانی ده‌ست؛ (ئین سیرین)
ده‌لیت: په‌نجه‌کان برارایه به‌پیتی نه‌و
وته‌یه‌ی ده‌لیت: ده‌ست برایه‌و
به‌یه‌کداکردنی له‌بیکاریدا ده‌ست
کورتیه ، سه‌رقالبوون به‌کاری مالو
برازاکانه‌وه کاریکه گروپیان ده‌کات و
ده‌ترسن و به‌ناشکرا دوریان
خستوه‌ته‌وه له‌خویان.

*هه‌روه‌ها ده‌لین: په‌نجه‌کانی ده‌ستی
راست پینج نویژه‌که‌یه‌و،
په‌نجه‌گه‌وره‌ش نویژی به‌یانیه‌و،
په‌نجه‌ی شه‌ها ده‌تیش نویژی نیوه‌پویه،

* چاره سهریش به نینۆك به لگه یه له سهر
چاوبه ست له جه مکردنی مال و دارایی
یان ناماده کردنی چهك بۆ دوزمن یاخود
به هانه دان به دهسته وه، یان مالیكه
خوی پی ده پارێزیت له شهریان.

* درێژی نینۆكیش به ئەندازه یهك
بترسیت بشكێ به لگه یه له سهر گرتنه
دهستی کاروباری له لایه ن كه سیترو
تیکدانی.

* ئەگەر نینۆكیكر د زهكات ده ردهكات.

* ئەگەر بینی پیرو به ته مه نیک فره مانێ
پێدهكات به کردنی نینۆكی
فرمانکردنه به چاککردنی ره چه له کی.

(نابلسی) ده لیت: په نجه کانی ده ست
یارمه تیده رو په ناو پشتگیری مرقه
له دنیا داو، بۆ پاشه پۆژی شی
یارمه تیده ره له کاتی که دا گهر فره مانێ
به چاکه و ریگری له خراپه کردبیت.

* په نجه ش به چه شنی لیکدراوه ته وه
كه منال و خیزان و باوك و دايك و مال و
ئاژه لو دهسته لات و پیشه یه ،
هه ركه سیک ببینی په نجه کانی زیادیان
کردوه به باشی چاکه ی زیاد ده کات،
هه روهك ئاماژه مان پێدا، هه وه شی
په نجه کانی كه م بکات یان له کار
بکه ویت و وشك ببیت یاخود سوودیان
نه میتیت به لگه یه له سهر بیسوودی

* ده گێرپه وه (هارون الرشید) فریشته ی
مه رگی له خه ودا بینیه وه
بۆیده ركه وته وه پیی وته: ئه ی
فریشته ی مردن ته مه نم ماوه چه ن؟
ئه ویش ئاماژه ی به پینچ په نجه ی
دهستی نو قواوی کردوه ، ئنجا (هارون
الرشید) له ترسا هه لده ستیت و
ده ستده کات به گریان و بۆیه کیک له خه و
لێکده ره وه کانی ده گێرپه وه ، هه ویش
ده لیت: ئه ی پیشه وای باوه رداران
ئه وه ی پیی راگه یاندووی ئه وه یه پینچ
شت به ته نیا زانیاریه که ی لای خودایه و
له م ئایه ته دا کۆبوه ته وه : ﴿إِنَّ اللَّهَ
عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ
وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ
مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ
بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾
(لقمان: ۳۴) هه وجا (هارون الرشید)
دلخۆش ده بیت و بزه ده چیته وه سهر
لیوه کانی.

* په نجه کانی دهستی چه پیش برازاو
خوشکه زایه ، نینۆكیش توانای پیاوه
له دنیا داو، پێستی نینۆكیش به لگه یه
له سهر خیرایی له به رکردن و تیگه یشتن،
بینینی نینۆكه کانیش به شیوه ی خوی
چاک ئاین و دنیا یه .

په نجه کانش له شویڼی منالہ که به مال و سامان داده نریت.

* نه وې بیڼی مرقئیک په نجه یه کی ده بریت ئیش و نازاری پیده که یه نیت به هوی زه و تکر دنی مال و سامانی وه یان نه و داراییه ی پشتی پیده به ستیت ، نه و هشی رووده دات یان دیت به سر په نجه کاند له چاکه و خراپه بیگه پتنه روه بقریگر له نویزه کان یان برایک له براکان. دریزی په نجه ش به لگه یه له سر چاوبرسیتی.

* نه گربینی په نجه یه که زیاده بوه له گڼ په نجه کانی دیکه ی زیاده بونی خویندنه وې قورئانه له نویژدا یاخود له ورگرتنی زانستدا.

په ناگرتن به خود او هند: (نابلسی) ده لیت: نه وې له خودا بیڼی زور په نا ده گریټ به خوا له شیتان په روه ردگار زانیاریه کی سوو دمه ندی پیده به خشی، یاخود ریتومایی ده گریټ و دنیا ده بیت له دوژمنان و ناحه زانی.

* نه گربخو شیبو له نه خوشیه که ی به ناگا دیت ، به تایبته نه گربه رکه می له گه لدا بو.

* ده گونجیت په ناگرتن به خودا به لگه بیت له سر هیمنی و ناسایش و دوره په ریزی له هاوه ل و هاوبه شی ناپاک یان پاک و تمیزی و بوونی ده ستونیژو په ریز گرتنی له بیباوه پی.

باوک و دایک و منال ، یاخود به فیرچوونی مال و تیاچوونی نازله یان بازاپساردی و نه مانی ئیش و کار.

* ده گونجیت په نجه کان به لگه بن له سر جیگره کانی پادشاو ده سته لاتدار به پتی پله و ناستی هر یه کیکیان.

* نه وې بیڼی گاز له په نجه کانی ده گریټ نه گربخو ش بیت ده مریت.

* نه وې بیڼی په نجه کانی له تبوون یان به لاو نه هامه می هاتوه به سر یاندا سه ربازه کانی یاخود منالہ کانی یان خزم و ناسیاوه کانی لاواز ده بن.

(سیوطی) ده لیت: په نجه گوره (بالا به رزه) به یانی به هوی نه وې دریز ده بیت و ه، په نجه ی نه هیشت نه ویش نیوه پویه ، په نجه تووتش ع سره چونکه کوتایی روزه ، نه گربخو ش په نجه کان به نویژ دابنریت نینوک که کان سوننه ته که یه تی، نه گربخو ش په نجه کان مال و سامان بیت نینوک که کان زه کاته، نه گربخو ش په نجه کان به لگه بیت له سر سوپا و په ناو پشتگیر نیو په نجه کان چه کو جبه خانه و ژماره یانه، گریی په نجه کانیش روزه مانگو و ساله.

* ده گونجیت په نجه کان به لگه بیت له سر برازا چونکه شان برایه و

هاوسهرداری بۆ مۆڧى ره به ن و بۆ
دووگيانيش به لگه يه له سه ر کوپو
به لگه يه له سه ر:

+ مائىكى به سوودو قازانچ.

+ ته مه نىكى دوورودريژ.

* بينينى په نير بۆ جه نگاوه رو
به به ره كانىكار رقهه لسان و ترسانه
له رووبه رووبوونه وه، نه وه شى له شير
دروست بكرىت به لگه يه له سه ر
قوتابوونى ئافره تانى دووگيان و
منالپوون.

* په نير مائىكه به بى مانددوبوون
به ده سنده هيتريت.

* په نيرى وشك رزق و رۆزىيه
له سه فهدا، په نيرى ته پيش رزقه
له كاتى جىنشيني بووندا له شوين و
جىگه يه ك.

په يكه ر: (نابلسى) ده لىت: بينينى
په يكه ر له خه ودا به لگه يه له سه ر
دلىيى له ترسو بيم و سه ركه وتن
به سه ر دوژمندا، هه روه ها به لگه يه
له سه ر مندال و هاوسه رو سوودو قازانچ و
خوپاراستن له مامه لى دنيا و قيامه تدا.

* بينينى په يكه رى مه سيحيه كان
له ديره كاندا به لگه يه له سه رته وهى
هه لده ستيت به ته نجامدانى نويز له گه ل
ته وهى له ديره كاندا ده خويناى
له (نينجيل) و ناموزگارى.

په نير: (نين سىرين) ده لىت: په نير
مال و داراييه له گه ل پشوو دان. په نيرى
ته پ باشتره له وشك و مائىكى
به رده ست و ناماده يه بۆ خه ويينه رو
سائىكى پر فه رو پيت و به ره كه ته.
هه روه ها ده لىن: په نيرى وشك
سه فه ركردنه، يه ك پارچه په نيريش
كىسه يه كى پر له پاره يه.

* نه گه ريبنى نان و په نير ده خوات
بژئوى به نه ندازه يه ك ده بيت و ده لىن:
ته وهى نان و په نير بخوات له ناكاو
نه خو شى و بيماريه ك رووى تيده كات.
* ده گونجيت به لگه بيت له سه ر ژن
به هوى جوانى و تام و چيز و هه رگرتن
لىي.

* ده گونجيت به لگه بيت له سه ر
مال و دارايى بۆ هه مو مۆڧىك
به نه ندازهى خوى.

* په نيرى سوپو ترش به لگه يه له سه ر
مائىكى خراپ و غم و پپه ژاره و
داچله كان.

* نه گه ر ته و په نيره له هه ر ولايتك
دروستكرابو به لگه يه له سه ر
ره وش و كرده وهى ته و ولاته،
ده گونجيت په نير به لگه بيت له سه ر
شت و مه كى زه و تكر او يان هه رشتيك
له لايه ن ته وانه وه بيت.

(نابلسى) ده لىت: په نير له خه ودا
به لگه يه له سه ر به ستنى گرئى

به لئینیدا به خراپه کاری پشستگیری
کۆمه لئیکی خراپه کار ده کات، نه گهر
له ژێردارێکدا به لئینیدا ده ستهکوت
به ده سته دهیئێ چونکه ره زامه ندی
خودای یتدایه .

پی

پیار: (ئین سیرین) ده لئیت: هه ندیک
پیار به خراپ داده نیت به پیتی ئایه تی
وبصلاها و هه ندیکیش ده لئیت: پیاز
به لگه یه له سه ر ده رکه وتنی شتی
په نهان، هه روه ها سه رجه م
پاقله مه نه کان که و بۆن و به رامیان
له خۆگرتوه . هه ندیکیش ده لئین: پیاز
ماله و پاککردنی به لگه یه له سه ر
ماستاو روپامای.

(نابلسی) ده لئیت: پیاز له خه ودا به لگه ی
شه رو خراپه یه بۆنه وه ی ده یخوات،
ئه وه ی ببیغی پیاز ده خوات و
نه خۆشبوو ده مریت، ته ره پیازیش
به لگه یه له سه ر سوودو قازانج له گه ل
پلان و نه خشه دا، زۆریشی به لگه یه
له سه ر ته ندروستی له شو لار له گه ل
خه م و په ژاره و جیا بونه وه ئه وه شی
لئێ پاکده کریت ئه و به لگه یه له سه ر
خراپه .

* نه گهر نه خۆش له خه ودا که میك پیازی
خوارد به لگه یه له سه ر مردنی، نه گهر

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سه ر
په یوه ندی و خزمایه تی.

* له خه ودا به لگه یه له سه ر کوپێک
که به منالی ده مریت یان خۆشیه ک
به رده وام نابیت یا بازرگانیه ک دوایی
پیدیت یان ژنێک لئێ جیا ده بیته وه،
یاخود ده سته لاتیك واده ی ته واد ده بیت
هه روه ها ده لئین: په یکه ر مال و داراییه .
په یکه ر تاشی دار: (نابلسی) ده لئیت:
پیایکه مامه له له گه ل دوو پرواندا
ده کات و مال و سامانیان به فروفیل
لئوه رده گری.

په یمانگه: (نابلسی) ده لئیت: ئه وه ی
رووبکاته په یمانگه که ی به لگه یه له سه ر
غه م و په ژاره .

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
به لئنده ر.

په یمان و به لئندان: (نابلسی) ده لئیت:
ئه گه ربینی له خه ودا به لئینیدا وه
به خان ه واده ی پیغه مبه ره (ﷺ)
ریش سپیانی شوینی رینومای ده که وئو
سه روته کانی ئیسلام ده پارێزی و
ده که ویته سه ر ریبازی راست.

* نه گهر بینێ به لئینیدا به میریک
له میره کان مژده یه بۆ به سه رکه وتن
به سه ر دوژمناندا و ده بیت به که سیکی
ته و به کاری خاوه ن کړنووش، نه گهر

بیناسیت خه ونه کە ی بە لگە یه
له سه ره وه ی شتیکی لیوه رده رگری،
نه گەر بینى شتیکی باشی لیوه رگرت
نومیدو هیوای لیوه به ده سته که ویت ،
نه گەر شایسته ی ده سته لاتبوو بینینی
کراسیکی نوێ ده سته لات و پۆسته
پێیده سپێردری.

* نه گەر په تیکی لیوه رگرت نه وه
په یمان و به لێتیه تی.

* نه گەر بینى شتیکی لیوه رگرت
نه ده بوو له هیچ روویه که وه لیى
وه رېگری ناهومید ده بیت لیى و
دوژمنایه تی و رق و قین ده که ویته
نیوانیان.

(نابلسی) ده لیت: نه گەر نه و پیاوه
له خه ودا ناسرابوو نه و پیاوه خۆیه تی
یان برا یا هاوشتویه له نیو خه لکیدا.
* بینینی نه وه ی (ئادهم) له خه ودا:

به لگه یه له سه ر ریزو شکو.

* بینینی دادوه ران: دادگایه .

* بینینی ده سته لاتدار: به لگه یه

له سه ر رترسو بیم.

* بینینی سه رباز: سه فره .

* بینینی پیشه وه ر: به لگه یه له سه ر

پیشه کانیان له گه ل رزق و رۆزی.

* بینینی ژنان: فیتنه و ناشویه .

* بینینی پیاوچاکان: به ندایه تییه .

زۆریخوارد له نه خۆشیه که ی قوتارو
رزگاری ده بیت.

* نه وه ی پیاز برویتیت و لیى نه خوات
باشه ، خۆ نه گەر لیى بخوات خراپه .

* پیاز مال و داراییه که زیاد ده کات و بۆ
گه شتیارو موسافیر به لگه ی له ش
ساغی و سه لامه تییه له سه فه ردا.

پیازی دهشت: (ئین سیرین) ده لیت:
پیاوکی خراپه کاره به خراپه
باسده کرى.

(نابلسی) ده لیت: نه گەر به ده سته وه
بینی ده سته داته شتیک باسی خراپه ی
لیبه ده سته هینى.

پیاکیشان: (ئین سیرین) ده لیت:
نه وه ی ببینی سه ری ده کیشی
به به ردیکدا ده نویت و نوێزی خه و تنان
ناکات ، هه روه که فهرمووده یه که له م
باره یه وه هاتوه .

(ئین سیرین) ده لیت: نه گەر بینى
به قاچ پێیدا ده کیشن نکوولی لیده گری
به هه ژاری و نه دارى و که سه یك
شانازیده کات به سه ریا به ده وه له مهندى.

(نابلس) ده لیت: له خه ودا په رچدانه وه
نکولییه .

پیاو: (ئین سیرین) ده لیت:
(نه بوسه عد) (ره حمه تی خوای لیبت)
وتویه تی : نه وه ی پیاویك ببینی و

هه یه و عه بایه کی زهر دیداوه به شانیداو
له سهر زبڵدانێک وه ســتاوه و
به دهستی شیه وه ته پلێکی پییه
لێیده داو پشــتی داوه به (کابه) وه ،
خه وه که ی بۆ (ئین سیرین) گێپایه وه و
وتی: به رگه خورییه که دنیانه ویستییه و
عه باکه ت خۆشه ویستییه بۆ قورئان و
وه ستانیش به سهر زبڵدانه وه دنیا یه
خودا وه ند خستویه تیه ژیر قاجیه وه ،
لێدانی ته پلایش بلاوکردنه وه ی داناییه
له نێوان خه لکی داو پشــتدانی
به (کابه) وه رووکردنه په روه ردگاره .

(نابلسی) ده لیت: نه گهر له خه ودا
خۆشه ویستانی په روه ردگاری بینی یان
پیاویکی لیبینین خۆشویستنی ریبازی
نه وه .

* پیاوچاکان نامۆژگاریده رانی هاوه لئو
پیرۆزو ناسراون له نێویاندا نه ناسراو
هه یه .

* نه گهر له خه ودا بینى هه ندیک
له پیاوچاکانی ناسراو گۆپاون شوینیان
ده که ویت له ریبازو کۆمه لداو هه مان
شه رو غه م و په ژاره ی تووشده بی و
غه م و په ژاره کانی دنیا سه ری لێده دات
به نه ندازه ی پله وپایه ی نه و پیاوچاکه ،
پاشان زالده بیت به سهر دورژمنه کانیدا .

* ده گونجیت بینینی نه وه ی (ئاده م)
به لگه بیت له سهر یادو زیکری
په روه ردگار : ﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي
الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحِهِ إِلَّا
أُمِمٌ أَمْثَلُكُمْ﴾ (الأنعام: ۳۸).

* بینینی پیاوچاک: به لگه یه له سهر
ناژهل و بالنده ی چاک و باش ، هه روه ک
چۆن ناژهل و بالنده ی رام و مالی باش
به لگه یه له سهر نه وه ی (ئاده م) .

* ده گونجیت بینینی نه وه ی (ئاده م)
به لگه بیت له سهر کشتوکالی دوراو
وه به رهاتوو : ﴿وَاللَّهُ أَتَبُّنُكُمْ مِنْ
الْأَرْضِ نَبَاْنَا﴾ (نوح: ۱۷) .

* هه روه ها بینینی نه وه ی (ئاده م)
به لگه یه له سهر گومان له کارو کاسبیدا
به هۆی جیاوازی کاسبیان یان
ساختمانی سه یرو کاروپیشه ی باش و
له بار .

پیاوچاکان: (ئین سیرین) ده لیت:
نه وه ی هه ندیک له پیاوچاکان بینیی
مردبن و له خه وه که دا زیندو بووبنه وه نه و
شاره خه لکه که ی فه روپیت و به ره که ت و
ده روو دادپه ورییان ده ستگیر ده بی و
حالی فه رمانده و گه وره یان باشده بی .

* (حه سه نی به سه ری) (ره زای خوای
لێبیت) ده بینیت جلیکی خوری
له به رکروه و له قاچه کانیدا کۆت و به ند

پله و پایه ی نه و پیاوچاکه ، ننجاً
به هیواو ناواتی خویدەگات.

پیر (به سالآچوو)؛ (نابلسی) ده لیت:
بینینی به لگه یه له سه ر ریتومایی،
ده گونجیت به لگه بیت له سه ر زانیه ک
خه لکی په یوه ندی پتوه بکن یاخود
نه و ناگردانه ی ناسنی لیتده ره وه.

* پیر پیاویکه هانی خه لکیدە دات
له سه ر کاروباره کان یاخود به لگه یه
له سه ر کاری سیکسی دووژن له گه ل
یه کدا یان به لگه یه له سه ر جموجو لو
نه فس باشی.

(شین سیرین) ده لیت: نه گه ر بیننی
خوی رازاندوه ته وه و دیاره به خیرایی
دنای بۆ فره اهه مدیت.

* نه گه ر به روویه کی گرژه وه بیننی
به لگه یه له سه ر به سه رچوونی پله و پایه
به هوی دنیاوه، نه گه ر ناشیرین بوو
کاروباره کانی پیچه وانه ده بنه وه،
نه گه ر به رووتی بیننی رووداوێکی
په شیماننه لگه ر.

* نه گه ر بیننی پیرێک خوێگر
به ماله کهیدا دنیا رووی تیده کات، نه گه ر
بیننی لیتها ته ده ره وه دنیا پشتی
تیده کات، نه گه ر پیره ژنێکی
ناموسولمانبوو دنیا یه کی حه رامده بی،
نه گه ر ناقولاً ناشیرینبوو هیچ خیرێکی
تیدانییه.

پیاوچاکانی شوینکه وته ی یاران
(رمزای خویان لیت)؛ (نابلسی)
ده لیت: مه رکه س له خه ودا یه کیک
له یاران بیننی له شاروشارۆچکه یه کدان
نه و شوینه نه بوونی و به لاو ترس رووی
تیده کات، پاشان قوتارده بن
له حال و باره و بارو حالی سه رۆک و
فرمانه وایان چاکده بیت و ناویانگی
باشده رده کات.

* بینینی زانیان زیادبوونی زانستی
خه و بینه ره.

* بینینی دانایان زیادبوونی داناییه.

* بینینی مۆچاریده ران زیادبوونی
ده روو خۆحالییه.

* بینینی پیاوچاکان زیادبوونی
دیندارییه.

* نه گه ر بیننی زیندبوونه ته وه و
روویانکردۆته شاره که ی نه و
شاروناوچه که ی فره پیت و به ره که ت
روویان تیده کات و ده روویان
لیده کریته وه.

* نه گه ر بیننی پیاویک له و پیاوچاکانه
زیندوده کاته وه زیندووکردنه وه ی
خووپه وشتی نه وانه.

* نه گه ر بیننی بسوه به و پیاوچاکه
ناسراوانه به لگه یه له سه ر چه شتنی
غم و په ژاره له دنیا داو به نه ندازه ی

* پیری نادیار له لیكدانه وهدا به هیژتره،
 نه گهر ژنیکې لابیښی له خه ودا پیربوه
 خه ونه کي به لگه یه له سهر باشی
 نایښی.

* نه گهر پیاوړک پیریکی بیښی به گوښی
 ناکات نه ویش نارو ویده کات دنیا یه و
 بوئی فراهه م نایه، نه گهر به گوښی کرد
 به نه نندازه ی به گوښی کردنی
 به ده ستیده هیښت.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا نه توانینه،
 ده گونجیت به لگه بیت له سهر دنیا ی
 به سهر چوو و غه م و په ژاره.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر قیامت
 چونکه واژووی دنیا یه و به لگه یه له سهر
 مه ی چونکه له ناوه کانیه تی.

* هه روه ها به لگه یه له سهر مانگا.

* ده گونجیت پیر له خه ودا دوو گیانی
 بیت دواي ناو میډی.

* ده گونجیت خه وی پیر به لگه بیت
 له سهر پلان و ده سترپین و چاودا گرتن و
 فروقیل.

* پیره ژنی نه خوش نه توانینه،
 تینوویه تیش نه بوونی یه، نه گهر
 گه نجبوه وه نه بوونی و قات و قری
 ده په ویته وه.

* نه گهر پیریکی نادیار چوه لای
 نه خوش ترسی مردنی هیه، به لام
 به لگه ی باشه یه بو دوو گیان.

* نه گهر پیریکی راوه ستاو له نارو زووی
 سیکیسی بیښی نارو زووی شوو کردنی
 هیه و توانای یه که مجاری بو
 گه راوه توه بنه ماکانی نایښه کي
 پته وده بی و دنیا شی به هه مان شیوه
 ده بی، نه گهر شوو کردنه کي حه لالې،
 نه گهر حه رامبوو دنیا یه به نه نندازه ی
 نه وه.

* نه گهر خوښی مندالبوونی هه بوو بیښی
 پیریک ده چیته لای ناتوانی نه وکاره
 نه نجام بدات یا خواست و ویستی
 به جینایه ت.

* پیر به لگه یه له سهر زه وییه کي بیت په
 که رووه کي تیدا نارو یت، نه گهر بیښی
 کونکراو هه لکه نراو بوو غه م و په ژاره و
 په شیمانیه.

* نه گهر پیریکی ناشیرینی بیښی
 به لگه یه له سهر فتنه و جهنگ، پیری
 بیباوه پیش مالی حه رame.

* پیری باوه پدار مالیکی حه لال و
 خوشحالیه نه گهر بیښی.

* نه گهر بوو به پیریکی و یقارو شکو
 به ده ستیده هیښی، پیری نادیار به لگه یه
 له سهر سالی فه پوپیتدار.

* ده گونجیت پیری ناقول او ناشیرین
 مژده بیت به په واندنه وه ی جهنگ و
 نه بوونی.

*ته گەر لاوتك سپىتى لە قزىدا بە دىكرد
كه سىنكى سەفەر كىردى دە گۆرپتە وە
لايان.

*هەروەها دەلەين: مووى سىپى و پىرى
لە لىكدانە وەدا زىاد بوونى و يقارو ئاينە
يان تە مەندىر ئىزىيە بە پىتى ئايەتى: ﴿ ثُمَّ
لِنُكُونُوا شُيُوعًا ﴾ (غافر: ۶۷).

*هەروەها دەلەين: ئەگەر بىنى قزى
سىپىو مەنداللىكى دە بىت بە پىتى
ئايەتى: ﴿ وَاشْعَلَّ الرَّاسُ شَيْبًا ﴾
(مريم: ۴).

*دە گۆرپتە وە (حەجەج) ى كۆپى
(يوسف) بىنىو پەتى سەر رىشى
سىپىو ، ئنجا (عەبدولمەلىكى كۆپى
مەروان) تووشى غەم و پەژارە بوو
حال وبارى دەروونى گۆرا.

*ته گەر ئن بىنى سەراپاى سەرى
سىپىو بە لگەيە لە سەر خراپى و
تىك چوونى مێردە كەى، ئەگەر
مێردە كەى باشبوو دەىگۆپى بە ئن
ياكچىكىتر، ئەگەر بەو چەشنە نەبوو
غەم و پەژارەى لىو دەستگىر دەبى.

(ئابلسى) دەلەيت: بە لگەيە لە سەر
لاوازی و بە لگەيە لە سەر هەژارى ئەگەر
سەر رىشى داگىر كرد.

*ته گەر مووى سىپىتى بە رىشىيە وە
بە دىكرد هەيزو شكۆ و يقارو چاكەيە.

*پىرى لە پولاوا سالى نەبوونىيە،
ئەگەر قەلە و بوو ياخود گۆرپاى سەر
شىو پەيەكى باش سالىكى پركارو
بژووى دادىت.

پىرۆزە: (ئىبن سىرىن) دەلەيت:
سەر كەوتن و تە مەندىر ئىزىيە.

*دە گۆرپتە وە پىاوتك دىت بۆلاى (ئىبن
سىرىن) و دەلەيت: لە دە سەمتدا
ئەمۆستىلەيەكى پىرۆزە ياقتى سوورم
بىنى، ئەو پىش و تى: ئىنكى شوخ و
شەنگ و جوان حەز لە تۆ دەكات بە لام
رەوشى زىر رەقە.

(ئابلسى) دەلەيت: ئەگەر ئىنك
چە قۆيەكى بە دەستى خۆيە وە بىنى
دەسكە كەى پىرۆزە بوو كۆپىكى
تە مەندىر ئىزىيە بىت.

پىرى (بە سالاچوون): (ئىبن سىرىن)
رقى لە مەمو سىپىوونىكى مووى لاو
دەبو پە و دەبوت: پىرى هەژار كەوتن و
غەم و پەژارەيە ئەگەر مەكەى
درىژبوو، ئەگەر هەژارىك خەوئىكى ئاواى
بىنى لەگەل هەژارىكەيدا قەرزى لە سەر
كۆدە بىتە وە و پراى بە نەكردنى.

*ته گەر بىنى موو سىپىكانى هەلگىشا
پىچە وانهى سوونە دەبىت و گالتە و
سووكايتى بە شىخەكات.

زیادیکردبوو له نټو سپیبه که دا ره شی
هه بوو وبقاره، نه گهر به پره شی
نه مایه وه له فرمانږه وا یا به پرېس یا
که سیکی سه رووی خویه وه ره فتاریک
ده بینې رقی لیده بیته وه.

* نه گهر که سیکی ریش ره شی بینې
ریشی سپیبه ټاينه که ی یا مال و
سامانی تیا ده چټ.

* نه گهر که سیکی ریش ره شی بینې
مووی سپی تیکه وتوه له یه که موو بو
سی مندالیکي نیرینه ی ده بیټ ، نه گهر
که سیکی غه ریبی هه بیټ و نالووده ی
بیټ ده گهر پټه وه بو لای.

* نه گهر مووی سنگی بینې سپیبه
خواردنه که ی ده گورې و بو گنده کات.
* نه گهر بینې ریشی سپیبه و تیشک و
روونا کیده داته وه مه زنی و پله و پایه
به ده سته هیټ و به باشی باسیده که ن
له و ولاته دا.

پیریکی نادیار: (نښې سیرین) ده لټت:
بینینې پیرو پشت چه ماوه ی نادیار
به لگه یه له سه ر باپیره ی پیاو، نه گهر
بینې یاخود یه کیکیانی بینې به لاوازی
کزی و لاوازی باپیره یه تی.

* نه گهر لاویکی بینې بوه به پیاویکی
پیر نه وه زانیاری و نه ده به.
* نه گهر بینې دواي پیاویکی پیرکه وتوه
دواي خټرو فو پو پیت ده که ویت.

* نه گهر سه ری سپیوو ژنه که ی
دوگیان بوو کوړیکي ده بیټ.

* نه گهر مووی سپی له ریشی هه لگیشا
یاخود برې ریژ له ریش سپیان
ده گری.

* سپیوونی مووی سه ر گه پانه وه ی
که سی موسافیر یان میوان رووتیکردنه.
* سپیوونی مووی له شو لار بو
ده و له مهنده به لگه یه له سه ر زه ره
له مال دواو بو هه ژار قه رزه و ناتوانی
بیداته وه.

* سپیوونی مووی ژنیکي نادیار
و شکوونی کشتوکاله.

* سپیوونی مووی سه ر یازان هه لټاتنو
لاوازیه.

* سپیوونی مووی نه خوش مه رگو
کفنکردنیه تی به تاییه ت نه گهر مووی
لاجانی سپیوو.

* سپیوونی مووی که سیکی ترساو
دلنیا ییه له ده سته لاتدارو فرمانږه وا.

* هه روه ها ده لټن: سپیوونی مووی ژن
قه سه یه کی ناقولایه له خزمه کانی ژنه که ی
ده بیستی.

* به لگه یه له سه ر ته لاندانی ژن چونکه
پیاو رقی له سپیوونی مووی ژنده بی.

* نه گهر بینې له سه روو سپیوونی
مووی ناسایي خوی مووی سپی

* نه گەر بېنيى ئاينه كەى تىكچو
 هـ لـ دـ دـ كـ ات به رانـ بـ ر خـ لـ كـ و
 نازاريانـ دـ دـ ات، هـ رـ وـ هـ ا نه گـ ر بـ يـ نـ ي
 نه زانـ بـ و ئاينه كەى تىكـ دـ چـ ي به پـ يـ ي
 ئايـ تـ ي: ﴿وَأَلْتُمْ كَانْ يَقُولُ سَفِيهُنَا
 عَلَى اللَّهِ شَطَطًا﴾ (الجن: ٤).

(نابلسى) دـ لـ يـ ت: نه گـ ر پـ يـ رـ يـ كـ ي
 نادىارى بىنى رقى لىبوو ھاوپىيەكى
 ئامۇزگاريدەكات بەلام پەسەندىناكات.
 * نه گـ ر بىنى پىرىكى خوشدەوئ
 ئامۇزگاريدەكات و چوونىەكدەبى لەگەل
 ئاين و دىايدا.

* نه گـ ر كۆبوونـ وـ هـ ي چـ نـ د
 نـ تـ وـ هـ يـ كـ ي ھاوپى بىنى لەخوشى و
 تەبايىداو نەيزانى پىرو لاوہكان كىن
 دەرگاكانى خىرى بۇ ئاوہلادەكرى.
 * نه گـ ر ژن پىرىكى بىنى لەخەودا
 دنياكەيتى.

* نه گـ ر لاويك يان نىرەموكى بىنى بوہ
 بـ ھـ پىرىك زانىارى و ئـ دـ دـ بـ ي
 دەستگىردەبىت.

* پىرىكى نادىار لەخەودا و نه گـ ر دوا
 لەگەلـ يـ دـ ا ياخود بىرياريدا بەسەريا
 مەزنى و شكۆمەندىيە.

* نه گـ ر پىرىك دايكى بىنى ھىتايە بوون
 نه گـ ر نەخوشبوو بەلگەيە لەسەر
 مردن، نه گـ ر لەشساغ و ھـ ژـ اـ رـ بـ و

* نه گـ ر پىاويكى بەتەمەنى بىنى ھات
 بوى توانايدەداتى لەبۇ بەجىھىتئانى
 خىرىك، نه گـ ر لاويك ھات بوى
 دوژمنىكە و زالىدەكات بەسەر خۇيدا.

* نه گـ ر پىاويكى بەتەمەنى بىنى
 لاوبوہ و جياوازى ھەيە لەلىكدانەوہى
 خەوہكەيدا، ھەندىكدەلئىن: خوشى و
 شادى بۇ نوئدەبىتەوہ، ھەندىكىتر
 دەلئىن: لەئاين و دىايدا كەم و كورپىيەكى
 گەورە سەر ھەلدەدات، ھەندىكىتر
 دەلئىن: خەونەكەى بەلگەيە لەسەر
 سووربوونى چونكە دلى پىر
 لەچوست وچالاكى و ھىوادارىيە.

* نه گـ ر بىنى بوہ بەپىاويكى پىرو
 لەكاتىكدا لاوبو و يقارو ھەيىتە بوى،
 ھەروہا ژنىش نه گـ ر بىنى پىربوہ
 لەكاتىكدا لاوبو و بەچەشنەيە.

* پىرىكى بىياوہ و دوژمنىكى دىرىنەو
 رقى قىنى دىارو بەرچاوہ، پىرى
 مەجوسى دوژمنە نايەوئ دژومنانى
 تىابچىت.

* پىرىكى جوولەكە دوژمنىكە دىەوئ
 نەيارەكەى تىابەرىت.

* پىرىكى مەسىحى دوژمنەو
 دوژمنايەتىكەى زىانى نىيە.

* كچى بىياوہ و خوشحالىيە لەگەل
 غەمدا.

* نه گەر بینى پيساييکرو زؤربو
له سەر سهفه ربوو سهفه ر ناکات و
ريگه ی لیده گیرئ.

* خواردنى پيسايى به دهسته تهنانى
مال و سامانى حرامه، و پراى بوونى
به شيمانى، دهگونجيت و تهيه ك بيت
به شيمان بيتته وه ليئ.

* نه گەر پيسايى ره قىکرد هه نديك
له مال هكەى خه ر جده كات ، نه گەر
پيساييه كه ی شلبوو مال و دارايى گشتى
خه ر جده كات.

* نه گەر سه ر پيشا وه كه ی ناسراو بوو
وهك شوينى ده ستنوئيز خه ر جيه كه ی
له پيتناوى ئاره زوى خویدايه، نه گەر
نادياربوو مال و سامانى حرام
خه ر جده كات له كاريكدا خوئى نازانيت
چيه و سوپاس و پاداشت نادريتته وه.

* هه موو پاشه پۆيه كه له مروؤو ئاره ل
بيتته ده ره وه مال و سامانى هه لال و
حرامه به نه ندازه ی بۆن و پيساييه تى
لاى خه لگى.

* نه گەر له جل هكانى خویدا خوئى
پيسکرد كاريكى خراپى نه نجامداوه.

* نه گەر خوئى پيسکرد له شه روا له كهيدا
توهره ده بئ له هاوسه ره كه ی و
ماره بيه كه ی لیده گريته وه.

ده رووى لیده گريته وه وه، نه گەر
ده وه له مه ندبوو ته نگى پيه له ده چنرئ.

* نه گەر پيريك بينى بوه به مندا ل
چاوى لیده پۆشرئ له كاريكدا
نه نجاميده دات.

* پيرى پيا و باش به لگه يه له سەر:
+ مه زنى و شكۆ.

+ ريئو شه ره ف.

+ رزق و رۆزى و به ره كه ت.

+ ته مه ندرئى.

* پيريكى پشت چه ماوه و به سال اچوو
خه يال و نه نديشه يه.

* ده گونجيت بينينى به ته مه ن
به لگه بيت له سەر:

+ نه توانين.

+ شكست و دۆپان.

+ ته مه لئى و دانىشتن و نه توانينى
نه نجامدانى جموجوول.

+ لاوازى.

پيسايى (پاشه پۆ): (ئيبين سيرين)
ده لئيت: هه روه ها ده لئين: رزق و رۆزيه
به سته م ده ستگيرده بئ، هه روه ها
ده لئين: به لگه ی ده روه.

* نه گەر بينى چوه سەر ئاو غه م و
په ژاره ی ده ره و يتته وه ، نه گەر مال و
سامانداربوو مال و سامانه كه ی
پاكده كاته وه.

* نه گەر له زېلگه يه ك پيساييكرد يان له سر كه ناري ده ريا يا خود له شوينيك نكولى ليتنه كن به لگه يه له سر خيرو به سرچوونى غم و په ژاره و نيش و نازار.

* نه گەر بينى مروفيكى ناسراو خول و پيسى خلكى تيده گري به لگه يه له سر د ژايه تى و جياوازي له راويوچوونداو ستم و زولميك له و كه سه تييگرتوه.

* زوى زيل و خولى خلكى به لگه يه له سر وه سكتانى جموچوول و رووتيكردنى مه ترسييه كى گه وړه و پيسوونيش به لگه يه له سر نه خړشى يان قرس و بيميكى گه وړه.

* هـروهـا به لگه يه له سر خپو بو يه كيك كړدوه كانى خرابييت.

(نابلسى) ده ليت: له خودا مال و سامانه نه گەر يه كيك بينى پيساييه كى ره قده كات نه وه مال و سامانيكه به له شساغى به ده ستيده هيتيت.

* پيسايى شل به لگه يه له سر سووډيكى گه وړه، نه گەر پيساييكرد خلكى ته ماشا يانده كړد باورياييت له نابړوچوون و ناگادارى قسه ي خراپ و ناقولا ييت.

* نه گەر بهى هـو پيساييكرد پيساييه كى هـلگرت ده يه ویت دینارو

* نه گەر بينى له شوينيكدا پيساييده كات و به خول ده يشاريته وه مال و سامان داده پوښى.

* نه گەر پيساييكرد به خويدا ده كه ویت هـه له وه.

* نه گەر پيساييكرد له سر جيگه كى نه خوشييه كى دريژخايان ده گري، هـروهـا خه ونيكى له و جوړه به لگه يه له سر جيا بوونه وه ي ژن له ميرده كى.

* نه گەر نانى به پيساييه وه خوارد به لگه يه له سر نه وه ي هـنگوين ده خوات له كاتى بيداريدا، هـروهـا ده ليت: واژوويونى سوننه ته، نه گەر بهى هـو پيساييكرد پيساييه كى به ده سته وه گرت كيسه يه ك دينار به حرام به ده سته هيتيت به پي پيساييه كى.

* نه گەر بينى پيساييده كات له بازار يان له گه رماو و حـمام و نيو كومه لدا به لگه يه له سر خه شم و قينى خودا ليتى له گه ل خه شم و قينى فريشته كان و نابړوچوونيكى گه وړه روى تيده كات له گه ل زه ره و ده كه وتنى نه وه ي په نهان و شاراوه ي كړدوه.

* هـروهـا به لگه يه له سر كه مو كوپيه ك روو له خاوه نه كه يده كات.

* دهگونجیت پیسای به لگه بیت له سر
سه فەر خوداوه ند ده فەر مویت:
﴿وَجَاءَ أَحَدُ مِّنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ﴾
(النساء: ۴۳).

* پیسای به لگه به له سر:
+ زۆرانبازی.

+ به جیهیتانی پیداووستی.
+ ره واندنه وهی نه خویشی ناوه کی.
+ وه سه وه سه و گه پانه وهی نه مانه و
کۆتایی داواخوازی.

* نه گه ر بۆنیها یا خود جل و به رگه کی
پیسکرد یان به زۆر هاته دهر وه به لگه به
له سر غه وم په ژاره و ئاره زووی پیسو
گه ند له و زۆر لیکردن و زیان و له باربردنی
مندال.

* ده رووی خیره بو ئه وهی
له ناره حه تیدایه.

* نه گه ر پیسای مرۆفی به رکه وت
تووشی زینا و داوینپیسی ده بیت.

* نه گه ر بینی پیسایه که ی زۆر به وه
له سر سه فەر به وه سه فەر ناکات چونکه
جهرده رویتیده کات.

* خواردنی پیسای هینانی مائیکی
حرامه له گه ل په شیمانی.

* دهگونجیت له قسه و ته
پاشگه زبیتته وه به هوی بوونی
خوینه وه.

پاره به نه ندازه ی پیسایه که ی
وه ریکری.

* نه گه ر بینی نان و پیسای به یه که وه
ده خوات نان و هه نگوین ده خوات و
وتراویشه پیچه وانه جو لانه وهی
سوننه ته.

* نه گه ر له سر جیه که یه ک پیساییکرد
ژنه که ی ته لاقده دات یا خود
نه خویشیه کی درێژخایان ده گری.

* نه گه ر که وته نیو پیسایه وه
ده که ویتته نیو غه م و په ژاره وه ، نه گه ر
له شوینتیکی ته نگ گیربوو زینسدانی
ده کری.

* نه گه ر پیساییکرد به خویدا ده که ویتته
هه له وه یان ملکه چی و رسوایی یا خود
وته ی ناقولاق خراب.

* نه گه ر پیساییکرد به خویدا ده که ویتته
هه له وه یان ملکه چی و رسوایی یا خود
وته ی ناقولاق خراب.

* پیسای خواردنیکه خراب به وه
بۆگه نیکردوه.

* هاتنه دهر وه ی پیسای قوتار به وونه
له گوناوه تاوان، هه روه ها هاتیه
ده ر وه ی پیسای به لگه به له سر
رویشتنی میوان.

* پیسای له خه ودا به لگه به له سر مالی
پیاو یان نهیننی که لای که س
باسیناکات.

*نه‌گەر پیساییه‌کی زۆریکرد له‌لێشاو ده‌چوو غه‌م و په‌ژاره‌و ترسان له‌ده‌سته‌لاتدار رووی تێده‌کات.

*نه‌گەر پیساییه‌که‌ گه‌رمبوو نه‌خۆشیه‌کی سه‌خت ده‌گرێ پاشان قوتارده‌بی یان توهمه‌تییکی بۆدروسته‌ده‌کری و خۆی له‌به‌رگی دزدا ده‌بینیته‌وه‌.

*نه‌گەر پیساییه‌که‌ی کرمیکی زۆریوو له‌مارده‌چوو منداڵی زۆر ده‌بی‌ت و دوزنایه‌تی ده‌که‌ن.

پیس: (ئێین سیرین): ئه‌وه‌ی بیینی پيسبووه دوزامی لی دیاریده‌دات.

پیس و چاکنی: (نابلسی) ده‌لێت: له‌خه‌ودا نه‌گەر مرۆڤ بیینی له‌جل و به‌رگو له‌شو لارو قژدا غه‌م و په‌ژاره‌یه‌ بۆ خاوه‌نه‌که‌ی.

*جل و به‌رگی پيس گوناوه‌و تاوانه‌، نه‌گەر بیینی خرایه‌پال ئاین تیکچوونی ئاینی خاوه‌نه‌که‌یه‌تی به‌ئه‌ندازه‌ی پیسییه‌که‌.

*نه‌گەر چه‌وری پێوه‌بوو تیکچوونی دنیایه‌.

*نه‌گەر بیینی جل و به‌رگی به‌هزی پیسییه‌وه‌ شت و پاشان پاکیکرده‌وه‌ ته‌وبه‌ ده‌کات و له‌گوناوه‌کانی پاکده‌بیته‌وه‌.

*نه‌گەر بیینی له‌سه‌ر زیلخانه‌یه‌که‌و چیلکه‌یه‌کی به‌ده‌سته‌وه‌یه‌و بلازیده‌کاته‌وه‌ کاروباری دادگا ده‌گرێته‌ ده‌ست و به‌مال و سامانی خه‌لکی تاقیده‌کریته‌وه‌.

*نه‌گەر له‌سه‌ر خوان و سفره‌یه‌ک پیساییکرد مالکی به‌تام و چیژ ده‌کری یان ده‌چیته‌ لای هاوسه‌ره‌که‌ی.

*نه‌گەر پیسای له‌جله‌کانیدا کرد یاخود ده‌فرێکدا مال و سامانی له‌به‌کرێگرته‌ی خزمه‌تکاردا خه‌رجه‌دات.

*نه‌گەر بیینی پیساییکرد له‌زێر خۆیدا ده‌ورووبه‌ری هه‌ستی پێناکه‌ن.

*نه‌گەر بیینی پیسای کۆده‌کاته‌وه‌و توندبوو یا شل نه‌گەر خاوه‌نی کێلگه‌و بیستان و مال و سامان بی‌ت به‌روبوومی له‌بیستان و کێلگه‌که‌ی کۆده‌کاته‌وه‌، نه‌گەر هه‌ژاریوو مال و سامان له‌خێردا کۆده‌کاته‌وه‌و خۆشی ده‌وله‌مه‌نده‌، بۆ پاره‌ گۆڤه‌ره‌وه‌ به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر خستنگه‌پی پاره‌ به‌سوود.

*نه‌گەر له‌ده‌شتیکدا پیساییکردو بالنده‌و گیاندارانی زه‌وی کۆیانکړده‌وه‌ نه‌گەر له‌سه‌فه‌ردابوو ریگه‌ی لێده‌گیری و دزه‌کان مال و سامانی ده‌به‌ن.

سەرئاو و پيساييه كەي شت لە گوناھو
تاوان دەچيێتە دەرەو وە ياخود
قەرزە كەي لە لا دەمئيتتە وە وە وە
دانە وە يەدەدات.

پينە چي: (ئيبين سيرين) دەلئت:
كەسيكە بە ھانە دەمئيتتە وە بۆ كارێك
بە ھانە ھە ئاگرێ و خواوێ ناكۆكيە ،
ئەگەر عەرە و تەي ژنی داپۆشی دواي
دەرە و تەي كاری داوینپيسدەداتە پالی
پاشان داواي لیبوردنی لیدەكە كاتێ
راستی بۆدەرەدەكە وێ.

* ئەگەر پینە ی جل و بەرگی خۆیکرد
ناکۆکی دەکەوێتە نێوان خۆی و
ھاوڕێیەکی ھێچ خێرێکی تیدا نییە.

(نابلسی) دەلئت: بینینی لەخەودا
بەلگەیە لەسەر چاکسازی و چاکو
چاکبوونەو لەنەخۆشی، دەگونجێت
بەلگەبێت لەسەر خۆپەرچەککردن و
بارانبارین.

* ھەر وەھا و تەرەو: پینەکردن
پاشگەزبوونەو یە لە گوناھو تاوان، یان
بە ھانە ی پوچ و بە تالە.

پینە ی قوماشی کۆن: (نابلسی) دەلئت:
بینینی لەخەودا بەلگەیە لەسەر
مەرای و باشی حال، دەگونجێت
بینینی بەلگەبێت لەسەر ھەژاری
بەردەوام.

* جل و بەرگی پيس و چلگن بۆ مردوو
تێکچوونی ئاين و دنيايەتی.

* شتێ گۆچکە نەخۆشییە ، ئەگەر
بینی چلگ و پيسی گۆچکەکانی
پاکدەکاتەو و تەيە کدەکات و مژدە ی
پێدەکات.

* ئەگەر چلگ و پيسی گۆچکە ی خوارد
کاری نێریازی نەنجامدەدات و دەکەوێتە
کارێکە وە خەشم و قینێکی گەرە رووی
تێدەکات چونکە چلکی گۆچکە تالە
ھەموو شتێکی تال باش نییە مەگەر
چارەسەربێت.

* ئەگەر مرقۆ چلکی گۆچکە ی بەزۆری
بینی بەلگەیە لەسەر و تەي خراپ
کەپێدەکات ، دەگونجێت بەلگەبێت
لەسەر خۆ قایمکردن لەبەرانبەر
دوژمنان یان داخستنی دەرگای شەر
ئەمە لەکاتی کدا ئەگەر گۆچکە ی کەر
نەبێت ئەگەر گۆچکە ی کەرپوو
بەلگەیە لەسەر غەم و پەژارە و
نەخۆشی.

پيسی و گەندەلی: (نابلسی) دەلئت:
ئەگەر بیني لەخەودا پيسی پێو یە و
ئەمانەتی لادانرابوو یاخود شایەنبوو یا
قەرزاربوو گوناھبارە ، ئەگەر ئەو
پيسیە ی شت لەو بارە قوتاردەبێ،
ئەگەر دەستتوێژی نەگرت بەلام چو

پی

پی (قاچ): (نابلسی) ده لیت: له خه ودا جوانی مال و داراییه له گه ن جیگیربوونی کرداره کانی و پشت وکوله که ی کاره کانیه تی، په نجه کانیشی کچی خه و بینره له گه ل به رده ست و خزمه تکاره کانی، ئیسکه کانی مال و سامانه که بژیوی له سهریه تی و پشتی پیده به ستی.

* نه گه ر قاچی کی روو به ناسمان به رزبوه وه ده مری، مووی هه ردوو قاچ قه رزیکه به سهریا تپه پروه.

* هه ردوو قاچ به لگه یه له سهر ناژهل و مال و دارایی.

* نه گه ر بینسی قاچه کانی برپا ناژهل که ی و ئوتومبیله که ی تیا ده چی و مال و دارایی به فیژده پوات.

* نه گه ر بینسی قاچی زیاده ی هیه بژیوی زیاده کات.

* جوانی قاچ به لگه یه له سهر باشی خه و بینره له دنیا و قیامه تدا، نه گه ر قاچی مردوو باشبوو به لگه یه له سهر نه وه ی له به هه شتدایه، نه گه ر سه رپیچیکاریک بینسی قاچه کانی جوانه به لگه یه له سهر ته وبه، بۆبییاوه ر به لگه یه له سهر موسولمانبوونی، ده گونجیت به لگه بیت له سهر چوونه

پیش له کارو باره کانی و چاره نووسی باشی له وه ی رووی تیده کات.

* ده گونجیت باشی قاچ به لگه بیت

له سهر به جیهینانی نویژ یاخود نه وه ی

پشتگیریده کات له به رپرس و باوک و دایک

یان ناژهل یاخود ئوتومبیل یاپیشه و

مال و دارایی.

پینه تی: (ئین سیرین) ده لیت: نه گه ر

بینی به پیتی په تی ده پوات به پتوه

به لگه یه له سهر باشی ئاینی و

ره واندنه وه ی غه م و په ژاره ی.

* هه روه ها وتراوه: خه ویک ی له وچه شنه

به لگه یه له سهر به لاو نه هامه تی له لایه ن

ژنه وه و ته لاقدان.

(نابلسی) ده لیت: پتپه تی بوون له خه ودا

ماندوبوونه نه گه ر نه بینیت نه عله کانی

داکه ندوه به لام نه گه ر بینسی به پیتی

په تی ده پوات به پتوه ده سته لات و

فه رمانزه وایی به ده سته هینیت.

پیچانه وه: (ئین سیرین) ده لیت:

به لگه یه له سهر نه دنامه کان و

شاردنه وه و داپوشینی وته.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا

لیخۆشبوونه له گه ل خه شم و قینگرتن

یان به سهر چووونی رزق و رۆزی و

چاره نووس.

پیست: (نابلسی) ده لیت: پیست
به رده ی مرؤف و میراتییه له دوا ی خوی
یان له کاتی ژیانیدا به جیی ده هیلّی.

* نه گه ربینی وهك مه پ پیستی داده مالن
نه گه نه خوشبیت به لگه یه له سه ر
مردنی، نه گه له شاساغیش هه ژار
ده گه ویت و نابرووی ده جیت.

* هیژو پته وی لاشه ش به هیژی باوه پرو
نیمانه.

* نه گه له ش ولاریبوو به له ش ولاری
ماریک دژایه تی ورکه به رایه تی
ده رده خات.

* نه گه ربینی دووکی هه یه وهك به ران
کورپکی ده بیت بزئوی بو په یدا
ده کات.

* نه گه ربینی له ش ولاری بوه به ناسن
یان گلینه به لگه یه له سه ر مردنی.

* نه گه زیاده یه کی به له ش ولاری
خویه وه بینی و هیچ زیانیکی نه بوو بۆ
رژانی نیعمه ته به سه ریا.

* له ش ولاری مرؤف له خه ودا به لگه یه
له سه ر نه وه ی مرؤف داده پۆشیت و خوی
پی پۆشته ده کاته وه وهك جل و به رگو
هاوسه رولانه و مال و کوپ، یا خود
نه وه ی په نای پی دده دات وهك
ده سه ته لاتدارو فه رمانه و او گه وره و
به رپرس، به هیژی و جوانی و قه شه نگه

پیچراو: (ئیبین سیرین) ده لیت: لیت پیچراو
سه فه رو گه شت و گوزاره.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا مال و سامانه
به مه رجیک نه پیچری.

(نابلسی) ده لیت: بینینی به لگه یه
له سه ر ته مه ندریزی و چه مانه وه.

پیچکه: (نابلسی) ده لیت: نه وه ی
بینی پیچکه ده خوات و مۆخه که ی
ده مژی مالی هه تیو ده خوات.

* هه روه ها نه وه ی پیچکه ده خوات وهك
نه وه وایه مالی خه لکی به پیزو شه ریف
بخوات چونکه پیچکه و مه پ باشترین
مالی خه لکیه.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا مالی
هه تیوه، نه گه ربینی پیچکه که ی مژی
مالی هه تیو ده خوات.

* هه روه ها ده لیت: نه وه ی پیچکه
بخوات مال و سامانی خه لکی
به پیزه خوات چونکه مه پ به پیزترین
ناژه له.

پیچه ر: (ئیبین سیرین) ده لیت:
نه خوشی و دیناره، نه وه ی پیچه ریك
بدۆزیته وه یان هه لگیری ژنه که ی
نه خوشده که وی و دینارو پاره ی زور
خه رجه ده کات.

* پىستى سـوور لەخەودا
دەروولتکردنەووەو شـكۆمەندییە
هەروەها دەلێن: ئەگە لەگەڵ سووریدا
سپىتى تىكەلبوو خاوەنەكەى
شكۆمەندى بە دەستدەهێت.

* زەردبوونی رەنگیش نەخۆشییە.

* ئەوەى خۆى ەنگى پىستى رەشپىت و
لەخەودا بەسپىتى بىنرا ئەو لەوازی و
نارەحەتى و ملکەچى رووى تىدەكات.

* ئەگەر لەشو لارو دەم و چاوى
بەسوور هەلگەپان غەم و پەژارەى درێژە
دەگەشێ.

* ئەوەى لەش و لاری خۆى ببینی بوە
بەئاسن یاخود بەرد ئەو بەو چەشنە
دەبێت و پىستى سەرچەم ئاوەلان.

* هەروەها دەلێن: پىست لانی و ماله
ئەگەر بوو ئەگەر بوو بەخاوەنى ئەگەر
پادشا یا فەرمانرەوا پىستى خەلکى
داماللى ستمەمیان لێدەكات و مال و
داراییان دەبات.

* پىست داماللى زاناو وازمێنان و
لەبەرچوونی زانیارییە.

* ئەگەر پىستى شاعیرێك دابمالێت
کراسەكەى دادەكەنێت كاتى دەچیتە
نێو حەمام، یان پۆشاكێكى لێدەدزێ.

* ئەگەر ژنێكى رەشپىست ببینی پىستى
دادەمالرێ خۆرەلھاتنە دواى شەویكى
تاریك و نووتەك.

بەلگەى لەسەر باشى حال و گوزەرانی،
لەوازی و دەنگـگۆپان و بۆگەنکردنى
بەلگەى لەسەر خرابى حال و یارى.

* پىست وەك قەلغان وایە بۆ مرۆڤ
شتێتر، بۆ مرۆڤ بریتییه لەباوك و دايك و
دەستەلات مـال و دارایی و جل و بەرگ و
هاوسەر و زەوى و لەشسـاغى و نەخۆشى و
نیمان و هاوێل پەیداكردن.

* دەگونجێت پىست بۆ مرۆڤ بەلگەبێت
لەسەر هـاوپۆی و دوژمنى گەواھیدەر
لەروژى قیامەتدا لەسەر بخاوەنەكەى.

* دەگونجێت پىست بەلگەبێت لەسەر
ئارامگرتن و بەهێزى و خۆپاگى
لەكاروباردا، ئەگەر ببینی پىستى
باشبوە لەخەودا بەلگەى لەسەر خێرو
پشوو دان و چاكبوونەو لەنەخۆشى،
ئەگەر مردبوو رەنگى پىستەكەى
بەجوانى بىنرا لەخەودا بەلگەى
لەسەر ئەوەى لەخۆشـىیەكانى
بەهەشتدا، ئەگەر بەناشیرى ببینی
یا بەرەشى بەلگەى لەسەر ئەوەى
لەسزاو خەشـمدا، و رەشەلگەپانىشى
لەخەودا وازمێنانە لەئاین.

* ئەگەر كورپێكى رەشیان بەخەلاتدا
بارێك خەلۆزى دەدەنى.

* ئەگەر ژنى رەش پىست ببینی و
چاودێرى بكەن خێرى پێدەكات و
بەپێزو پێوژ دەبێت.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ره وهی نهینی خوی یو باسده کات وهك باوك و دایك.

پیغه مبه (𐭯𐭥𐭥𐭥)؛ (نه بوهرهیره) — ره زای خوی لیبت — ده فره مویت: گویم لیبوو پیغه مبه (𐭯𐭥𐭥𐭥) فره مووی: "نه وهی له خه ودا بمبینی وهك بینیم وایه له حالی بیداریدا، چونکه شه یتان ناتوانی بجیته سه ره شیوهی من" ^(۱).

* (نه بوسه عد) — ره زای خوی لیبت — ده لیت: پیغه مبه (𐭯𐭥𐭥𐭥) فره موویته: "نه وهی من له خه ودا ببینی راستی به دیکردوم" ^(۲).

* (نه نه سی کوپی مالک) ده گپرتته وه پیغه مبه (𐭯𐭥𐭥𐭥) فره موویته: "نه وهی من له خه ودا ببینی ناچیتته دۆزه خه وه" ^(۳).

* (نه بوسه عد) (ره حمه تی خوی لیبت) ده لیت: "خوداوه ند پیغه مبه ری خوی

پیشبرکی: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سه ره جموجوول و بیکاری یان سه فره ی بیکه لک و سوود.

* نه گه ره خه وینه ره نه خوشبوو ده مرئی، نه گه ره هه ژاربوو ده وله مه ند ده بی یان که سیکی ناواره بوو له سه فره ده گه پتته وه.

* پیشبرکی نازه لان نه نجامدانی کاری یاساغ و له خه واییوون و زامنکردنیکه سه لامه تی به مه رج نه گیراوه یان مردنیه تی.

* مه روه ها به لگه یه له سه ره فیتنه له نتوان خه لکیداو په رته وازه گردنیا.

* پیشبرکی به کۆتر به لگه یه له سه ره نیریازی یان نالووده بوونی تیکه لبوونیا.

پیشه کی (پیشه نگا): (نبین سیرین) ده لیت: خزمه تکاره.

پیشی مه لاشوو: (نبین سیرین) ده لیت: به لگه یه له سه ره پیاو، ده گونجیت به لگه بیت له سه ره نه وهی ژنو کوپه که ی تیدا کۆکن له سه ری.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ره خزمه تکار.

(نابلسی) ده لیت: خزمه تکاریکه نهینی ده زانیته و له خه لکی ده شاریتته وه و خاوه ن ریزه.

^(۱) (بوخاری) فره مووده ی — ژماره (۶۹۹۳)، (مسلم) (۱۷۷۵/۷/۴) له ریگی (نبین نیشاق) وه.

^(۲) (بوخاری) (۶۹۹۶) و (مسلم) (۱۷۷۶/۱۱/۴).

^(۳) (نبین عدی) له (الکامل للضعفاء) دا (۳۸۸/۳) میتاوییه نی و (نیشناد) ه کی (لاوازه).

* ئەگەر بىنى لەخۆشە ويستىدا
خوئىنەكەى خواردەو بەنھىنى
لەجىھادو تىكۆشاندا شەھىدەكرى.

* ئەگەر بىنى نەخۆشەو بىداربەو
لەنەخۆشى خەلكى ئەو شوئىنە دوای
تىكچون چاكەبنەو.

* ئەگەر پىغەمبەر(ﷺ) بەسوارى بىنى
سەردانى گۆرەكەى دەكات بەسوارى،
ئەگەر بەپىادە بىنى بەپى سەردانى
گۆرەكى دەكات، ئەگەر بىنى بەپىكى
سەردانىدەكات لەسەركاروبارەكانى
جىگىردەبىت و فرمان بەپىشەوای
سەردەمى خۇيدەكات.

* ئەگەر بىنى نانەدەخوات لەگەلى
بىپارەو بەسەريا دەدات زەكاتى
مالەكەى بدات.

* ئەگەر بىنى پىغەمبەر(ﷺ) مرد
لەپەچەلەكى خۇى كەسىكەمرى.

* ئەگەر تەرمەكەى لەشوئىنەكەى بىنى
لەشوئىنەدا بەلاو نەھامەتەكى گەورە
روودەدات.

* ئەگەر بىنى تەرمەكەى ھەتا گۆرستان
برا حەز لەبىدە دەكات.

* ئەگەر بىنى سەردانى گۆرەكەى كرد
مالو سامانىكى بىشومارو مەزن
بەدەستدەھىنى.

وەك بەزەمى و سۆزىك بۆ جىھان
رەوانەكردەو ، خۆشحالى بۆئەو
لەحالى ژياندا بەدىكرى شوئىنەكەوت ،
خۆشحالىش بۆ ئەوئەو لەخەودا
دەبىنى چۈنكە ئەگەر قەرزارىك
بىبىنى قەرزەكەى دەداتەو.

* ئەگەر نەخۆشەك بىبىنى خوداوند
شىفاو چارەسەرىدەدات.

* ئەگەر جەنگاۋەرىك بەدىبكات
سەرگەوتو دەبىت.

* ئەگەر رەبەنىك بىبىنى
(حەج) دەكات.

* ئەگەر پىغەمبەر(ﷺ) لەزەوىو
خاكىكى وشكا بەدىكرى ئەو زەوىو
خاكە فەروپىتدار دەبى، يان
لەشوئىنەكە بىبىنى سەتم و زۆردارى
تىدا بلاۋىت دادپەرەرى لەو شوئىنەدا
بلاۋدەبىتەو لەگەل دلىباى ، نەمەش
لەكاتىكەدا لەسەر شىۋەى خۇى
بەدىكرى، ئەگەر رووخسارى گۆپاۋ
لاۋازىو يان ھەندىك لەئەندامەكانى
نەبو بەلگەيە لەسەر سستى ناين
لەشوئىنەو دەرگەوتنى بىدە.

* ھەرۋەھا ئەگەر بەجلوبەركى دپاۋەو
بىنرا بەھەمان شىۋەيە.

* نه گەر ئه وهى دايه له ناوه پوکدا
خراپبوو وه کاکه وشتتير
له رووداو يکى مەزن قوتار ده بى مه گەر
خراپه و ماندوبوون رووى تيبکات.

* نه گەر بينى يه کيک له نه ندامه کانى
پيغه مبه ر (ﷺ) له لای خه ويينه ره وه
به ده ستيه يئاوه به لگه يه له سه ر بيدعه
دروستکردن له شه رعداو وازه ينان
له وانيتر.

* (ئيبن نه بى ته ييب) ده لئيت: ده سالبوو
تووشى كه پى بوبووم، روومكرده شارى
(مه دينه) و له نتيوان گوپى پيغه مبه رو
دوانگه كه يدا مامه وه خه ومبيني
به پيغه مبه ره وه و تم: ئه ي پيغه مبه رى
خوا (ﷺ) تو پيٽ و تم ئه وهى داواى ئه و
شوينه بکات بۆم له خودا من شه فاعه تى
بۆده كه م، فه رمووى: خوا چاره سه رت
بدا من به و شيوه يه م نه وتوه، به لكو
وتومه: "ئه وهى داواى (وسيله) م
بۆبکات شه فاعه تى من به پيويست
ده گه رپى بۆى" وتى: گوئچكه م
به فه روپيى دوعاى پيغه مبه ر (ﷺ)
چاكبووه .

* يه کيکى دى ده لئى: مه ژار بووم و هام
بۆ زياره تى گوپى پيغه مبه رو سلاومكرد
له خۆى و هه ردوو هاوه له كه ي ، ئنجا
و تم: ئه ي پيغه مبه ر هه ژارم و له لای

* نه گه ريبنى بـوه به كوپى
پيغه مبه ر (ﷺ) و له ره چه له كى ئه ويش
نييه خه ونه كه ي به لگه يه له سه ر پاكي
باوه ره كه ي.

* نه گه ريبنى بـوه به باوكى
پيغه مبه ر (ﷺ) به لگه يه له سه ر سستى و
لاوازي باوه رو دلئايى.

* بينينى پيغه مبه ر (ﷺ) له خه ودا به ته نيا
په يوه ندى به وه وه نييه به لكو
په يوه ندى به سه رجه م كۆمه لى
موسولمانانه وه هه يه .

* ده گيرنه وه (نوم فه زل) - ره زاي خواى
لئيبٽ - به پيغه مبه رى خوا (ﷺ) وتى:
له خه ودا بينيم هه نديک له لاشه ت برابوو
ئه و به شه برآوانه م له ژووره كه ي خۆم
دانا، ئه ويش فه رمووى: "خه ونه كه ت
خيره و فاتمه پشت به خوا كوړيکى
ده بيٽ و له مالى تو ده بيٽ" ^(١) ئنجا
(حسین) له دايکبوو ئه و گوښيکرد.

* نه گه ر پيغه مبه رى بينى (ﷺ) شتيکى
باشى دنيای دايه له خواردن و
خواردنه وه خيرتيكه به نه ندازه يه ك
به ده ستيده هئى.

^(١) (ئيبن ماجه) له (كتاب التعبير) (٢٩٢٣) و

(ئه حمه د) له (مسند) دا (٢٦٧٢) و (حاکم)

له (مسندك) (١٧٦/٣).

تۆش میوانم ، پاشان دوورکه وتمه وه
نوستم به دوور له گۆرپه که ، پیغه مبه
(ﷺ) هات بۆلام وه سستام و نانیک
پیدام وه ندیکم خواردو کاتی
به ناگاهاتم هه ————— دیکتری
له ده ستمدامابوو.

* له (ئەبی وه فای) (قاریه رهوی) یه وه
ده گۆرپه وه وتویهتی: پیغه مبه
بینی (ﷺ) له خه ودا له (فرغانه) هه روه ها
له سالی سیسه دو شه ست سالو له لای
ده سته لاتدار ده مخویندو نه وانیش
گوئیان نه ده گرت و قسه یانده کرد،
به غم و په ژاره وه روومکرده وه
مال و نوس ———— تم، پیغه مبه ———— رم
بینی (ﷺ) رهنگی گۆرپابوو، پیی وتم:
قورئان لای کومه لیک ده خوینیته وه
قسه ده که ن و گویناگرن ، چیت
مه خوینه مه گه ر خوا ویستی لیبی،
کاتی به ناگاهاتم چوار مانگ زوبانی
خۆم گرت، هه ر پیداو یستیه کم هه بویه
ده منووسی له سه ر رووپایه ک،
فه رموده گۆرپه وان و خاوه ن راویوچوون
هاتن بۆلام و فتوایان بۆدام قسه بکه م ،
چونکه پیغه مبه (ﷺ) فه رموی: مه گه ر
خودا ویستی له سه ربی. دوا ی نه و چوار
مانگه نووستم له وشوینده که واپیشت

تیایدا نوستبووم پیغه مبه رم بینی (ﷺ)
روخساری گه شو روونبوو ، پیی وتم:
ته وه تکرد ، وتم: به لئ ئه ی
پیغه مبه (ﷺ)، فه رموی: ئه وه ی ته وه
بکات خوداوه ند ته وه ی لیقبول
ده کات، پاشان زوبانی پیده ره ینام و
ده سستی هینا به سه ریوا فه رموی:
مه یخوینه هه تا گوئیستی ده بن ، کاتی
له خه وه سستام زمانم به ربوو پشت
به خوا ی گه روه .

* ده گۆرپه وه پیاوکی ده وه له مه ند
نه خوش ده که وی و له خه ودا
پیغه مبه (ﷺ) ده بینئ و پیی
ده فه رموی: نه گه ر ویستت چاکبیته وه
له نه خوشیه که ت ناونا وه ریگه ر، کاتی
به ناگاهات ده هه زار دره می نارد بۆ
(سوفیان) ی (سه وری) هه تا بیدات
به هه ژاران و پاشان رافه ولیکدانه وه ی
خه وه که ی لیپرسی ئه ویش وتی: ناونا
زه یتونه چونکه خوداوه ند ده فه رموی:
(النور: ۳۵). نُنْجَا بِهِ زَهْدِیْ تَوْنِ چاره سه ری
وه رگرت خوداوه ند چاکیکرده وه و
فه روپیتی به کاره ینانی بۆ به گه پخست و
گرزگی فه رمانه که ی پیغه مبه (ﷺ)
به ده رکه وت.

په ژاره وه گه پامه وه بۆمال و نه وشه وه
 پیغه مبه ر(ﷺ) له خه ودا بینی پیمگوت:
 نه ی پیغه مبه ر(ﷺ) فلانه که س جنیوی
 به (نه بوبه کر) و (عومه ر) داوه نه ویش
 فهرمووی: بیهینه بۆم ، منیش هینام
 فهرمووی: بیده به زه ویدا فرمانه که م
 به جیهینا و فهرمووی: سه ریبره ،
 سه ریبرین زۆر قورس و گرانبو له لام
 وتم: نه ی پیغه مبه ر سه ریبریم ،
 فهرمووی: به لئی سیجار نه و فرمانه ی
 پیدام ، چه قۆکه م پیا هینا و سه رمبری،
 کاتی زۆر ژویه وه وتم: ده چم بۆلای و نه و
 خه ونه ی بۆ ده گێر مه وه ، کاتی چووم
 بۆ لای و گه ی شتم به ر ماله که ی گویم
 له دهنگی شیوه ن و گریانبوو پاشان
 وتیان مردوه .

* پیاویک هات بۆلای (ئینین
 سیرین) ووتی: دوینی شه و له خه ودا
 بینیم قاچم خسته سه ر رووی
 پیغه مبه ر(ﷺ)، (ئینین سیرین) پیتی وت:
 دوینی شه و به سۆله کانت ه وه خه وتی؟
 وتی: به لئی، نه ویش وتی: داییکه نه ،
 کاتی دایک نه د له ژۆر قاچیکیدا دره مه یک
 هه بوو له سه ره ی نوسه را بوو
 (مه مه د) پیغه مبه ری خوا(ﷺ).

(نابلسی) ده لیت: له فهرمووده یه کی
 (صحیح) داها توه پیغه مبه ر(ﷺ)

* ده گێر نه وه پیاویک دیت بۆلای
 پیغه مبه ر(ﷺ) له خه ودا و خراپی
 حال وباری لا باس ده کات، نه ویش پیتی
 ده لیت: بچۆ بۆلای (عه لی) ی کوپی
 (عیسی) پیتی بلئی نه وه ندت بداتی
 که حالی خۆتی پتیا ش بکه ی. ئنجا
 پرسى: نه ی پیغه مبه ر(ﷺ) به چ
 نیشانه یه که بچم بۆلای؟ فهرمووی: بلئی
 به ونیشانه یه ی تو مننت له (البطحاء)
 بینیه و و من له شوینیکى به رزیووم
 دابه زى و هات بۆلام ، پیموت:
 بگه رێره وه بۆ شوینی خۆت ، له وکاته دا
 له ده سته لات لا برابوو نه وه بوو گه راپه وه
 بۆ پۆستی پیشووی. کاتی به ناگا هات
 چو بۆلای (عه لی) ی کوپی (عیسی) و
 له وژده دا وه زیریوو چیرۆکه که ی بۆ
 گێرپه وه ، نه ویش چوارسه د دیناری
 دایه و وتی: قهرزی خۆتی پتیده ره وه ،
 هه ره ها چوارسه د دیناری تری دایه و
 وتی: نه مه ش بکه به سه رمایه ی خۆت و
 کاتی خه رجت کرد بگه رێره وه بۆلام.

* پیاویکی چادر فروش ده لیت: چادریکم
 فروشت به هه ندیک له ده سته لاتدارانی
 نه هوازو بۆپاره که ی روومتی کرده وه و
 جنیویدا یه (نه بوبه کر) و (عومه ر)
 (ره زای خوای لیبت) به هۆی
 شیوه یه وه وه لام نه دایه وه به غه م و

* ههروه ها هه نديك له رافه كارانى خه و ده لئيت: نه گهر به پيرى پيغه مبهري (ﷺ) ببينى مه به ستي ناشتاييه، نه گهر بزه وخه ندهى له سهر ليوه كانى بينى ده ســـــــــــــــــ تيگرتوه به ســـــــــــــــــ و ننه تي پيغه مبهري (ﷺ).

* هه نديكتير ده لئين: ئه وهى له سهر شيوهى خوى ببينى به لگهيه له سهر باشى حال وبارى و بالايى شان و شهوكت و زالبون به سهر دوزمانيدا.

* نه گهر بينى حال وبارى گورپاوو رووخسارى گرژه به لگهيه له سهر خراپى حالى.

(ئيبين ئه بى جه مره) ده لئى: ببينى پيغه مبهري (ﷺ) له شيوهيه كى جواندا باشى ئاينى خه و بينه ره و كه م و كورپى له جه سته ولارى حه زره تدا يان گورپانى خراپى ئاينى خاوه نه كه يه تي چونكه پيغه مبهري (ﷺ) وهك ئاو يتيه كى پاك و بيگردد وايه، ئه و سووده ش له بينينى پيغه مبهري (ﷺ) وهرده گيرى چونكه له باشتريين حالدايه و (ئيبين حه جهرى هه يته مى) له (شمائل الترمذي) دا باس يكرده له گه ل سهر جه م پيغه مبهريان به و چه شنهن و شه يتان ناتوانى خوى به خوداو نيشانه و پيغه مبهريان و فريشته كان بچويئى.

فه رموويه تي: "ئه وهى له خه ودا به ديم بكات له كاتى بيداريدا ده مابينى چونكه شه يتان ناتوانى بچيته سهر شيوازي من" (۱).

* ههروه ها له (رواية) يكد ده فه رمو يت: "ئه وهى من ببينى حه قى بينيوه" (۲).

* چه ندين فه رمووده ي ديكه له و بارهيه وه هاتوه و زانا يان جياوازي ههيه له باره يانه وه وه نديكده لئين: شوينى نه مه ئه وهيه نه گهر پيغه مبهري (ﷺ) له سهر شيوهى خوى ببينى و هه نديكتير ده لئين: له سهر ئه و شيوهيه ي كه روحى كي شراو گه رايه وه بولاي خوا و له وانه ي خاوه نى ئه م رايه ن (ئيبين سيرين) (ره حمه تي خواى لي بيت).

* هه نديكتير ده لئين: ببينى پيغه مبهري (ﷺ) له سهر سيفه ت و شيوهى خوى زانينى راستاييه چونكه ببينى زاتى پاك و بيگردد ناسينى راستاييه.

* نه گهر بينى پيغه مبهري (ﷺ) هات بولاي نه و بولاي خه و بينه ر باشه.

* ببينى پيغه مبهري (ﷺ) له هه ر حال وبارى كدا راسته و خه وى تيكه ل و پيكه ل نيه.

(۱) (بوخارى) ژماره ي فه رمووده (۶۹۹۳) و (مسلم)

(۱۷۷۵/۱۱/۴).

(۲) ته خريجكراوه.

سهرېځ چيکاربوو ته وېه ده کات و
 ده گه پټه وه بولای خودا، نه گه ر
 بېياوه رېوو رېنومایي ده کړی و
 ده گونجیت ریگه ی زانیاری و
 ناوه دانکردن هوه ی دل وده روون
 بگریته بهر به پټی نایه تی: ﴿فَأَمْنُوا بِاللهِ
 وَرَسُولِهِ﴾ (الاعراف: ۱۵۸).

* نه گه ر خه وېینه ر ترسابوو
 له ده سته لاتدار شه فاعه تکارکی و ته
 په سهندو وهر گیراو ده بی، نه گه ر
 خه وېینه ر له سهر بیدعه کړوبیوه وه با
 له خوا بترسی به تاییه ت نه گه ر یینی
 پشتمی تیکرد.

* ده گونجیت مژده یه کی دلخوشکه ر
 رووی تیکرات.

* هه روه ها بینینی به لگه یه له سهر
 به درخستنی به لگه و راستگویی و
 به جبهیتانی به لټن و په یمان.

* ده گونجیت دوزمنایه تیان لټوه
 روویدات له گه ل حه سوودی و رق و قین.

* ده گونجیت له خانه واده کي بېړی و
 بگه پټه وه بړ نیشتمان ه کي.

* ده گونجیت باوک و دایکی بمرن.

* هه روه ها بینینی به لگه یه له سهر
 به درخستنی که رامات چونکه ناسک
 سه لامی له پټه مبه ر (ﷺ) کړدوه و

* نه گه ر پټه مبه ری (ﷺ) به دیگر حال و
 باری ناسانده بی و نه گه ر غه مباریوو
 ده رووی لټه کړیته وه، زیندانییوو
 نازاد ده کړی له زیندان.

* نه گه ر له شوینیکدا بینرا نابلقه
 درابوو یان گرانو و به رزی نرخ
 له نارادابوو ده روویان لټه کړیته وه و
 نرخه کانیا ن هه رزانده بی، نه گه ر
 سته میان لټکاربوو سهرده که ون یان
 ترسابوون دلنیا ده بن.

* نه گه ر پټه مبه ری (ﷺ) له سهر نه و
 سیفه تانه ی بیني که له سوننه تدا هاتوه
 مژده یه بړ خه وېینه رو چاره نووسی
 له ناین و دنیا دا باشد ه بی.

* نه گه ر رووی تیکرد یان ماموستاییوو
 یاخود وابه سته بیوو له نوپژدا یان
 له ریگه یه کدا، یاخود شتیکی باشی
 پیدا، یان جل و به ریگی شیاوی دایه
 یان به لټنی پیدا یاخود دوعا و نرای
 بؤکرد به خیر نه گه ر خه وېینه ر
 شایسته بوو بړ وهرگرتنی ده سته لات
 وهریده گړی و له سهرده می خویدا
 دادپه وهرده بی و فه رمان به چاکه و
 ریگری له خراپه ده کات.

* نه گه ر زانابوو کار به وزانیاریه ده کات
 که هیه تی، نه گه ر خواناسبوو ده گات
 به پله وپایه ی که رame تداران، نه گه ر

* نه گەر به مه تیوی بینی پله و پایه یه کی
به رز به ده سته هیئی ، هه روه ها نه گەر
غریب و ئاواره بوو .

* نه گەر خه وینه ر له وانه بوون
که چاره سه ری چا ویا نه ده کرد
له پیشه که یدا ده گات به ناستیک
هیچکس پی نه گه یشتبئی چونکه
پیغه مبه ر (ﷺ) چاوی (قتاده) ی
که پرانده وه .

* نه گەر خه وینه ر له سه فه ردابوو ،
خه لکیش تینو بوون به لگه یه له سه ر
باران بارین و داماتنی به زه یی چونکه
پیغه مبه ر (ﷺ) له مابه یی په نجه کانی
ئاو هاته ده ره وه له کاتی نه بوونی
ئاودا ، هه روه ها نه گەر خه لکی
له نه بوونی و قات و قریدابوون به لگه یه
له سه ر تیری و خوشی و فه رو به ره که ت
له لایه که وه نازان و چاوه پئی نه بوون .

* نه گەر به قه رزاری بینی قه رزه که ی
ده داته وه .

* نه گەر به نه خوشی بینی خودا وه ند
شیفای ده دات .

* نه گەر که سیك که وا (حه ج) یفه کردبوو
بینی (حه ج) ده کات .

* نه گەر جه نگاوه ری بیبینی
سه رده که وئ .

* نه گەر که سیك بینی تاقیکرایه وه
خودا وه ند ده روی لیده کاته وه .

* نه گەر له زه ویه کی وشکدا بینرا فه رو
پیتدار ده بی .

* نه گەر که سیك بینی دهنگی
هه لیزپکا بوو یان نه ندامه کانی که م
کوپیان تیدابوو به لگه یه له سه ر سستی
له ناینداو ده رکه وتنی بیده

ناژه لیش قاچه کانی ماچکردوه و به ره و
ناسمان به رزکراوه ته وه و دارو دره خت
گو بیستی بوون .

* نه گەر خه وینه ر له وانه بوون
که چاره سه ری چا ویا نه ده کرد
له پیشه که یدا ده گات به ناستیک
هیچکس پی نه گه یشتبئی چونکه
پیغه مبه ر (ﷺ) چاوی (قتاده) ی
که پرانده وه .

* نه گەر خه وینه ر له سه فه ردابوو ،
خه لکیش تینو بوون به لگه یه له سه ر
باران بارین و داماتنی به زه یی چونکه
پیغه مبه ر (ﷺ) له مابه یی په نجه کانی
ئاو هاته ده ره وه له کاتی نه بوونی
ئاودا ، هه روه ها نه گەر خه لکی
له نه بوونی و قات و قریدابوون به لگه یه
له سه ر تیری و خوشی و فه رو به ره که ت
له لایه که وه نازان و چاوه پئی نه بوون .

* نه گەر ژنیک بینی ده گات
به پله و پایه یه کی مه زن و ناوبانگیکی
باش به ده سته هیئی له گه ل پاکو
نه مانه تپاریزی له خویدا .

* ده گونجیت تاقیکریته وه بیه وئ و
وه چه یه کی باشی پیدریت ، نه گەر
مال و سامانداربوو له گوپرایه لی خودایا
خه رجیده کات .

* هه روه ها بینینی به لگه یه له سه ر
نارامگرتن له سه ر ناره حه تی .

* نه گەر پيښه مېرې بينې (ﷺ) و شتيكي پيدا له خوشيه گاني دنيا له خواردن و خواردنه وه خيږي ده ستگير ده بې به نه ندازه ي نه وه ي كه پييداوه، نه گەر نه وه ي كه پيډرا خرابوو وه كاله ك و نه وستانه له كاريكي خراب قوتار ده بې مه گەر نيش و نازارو خرابه ي پيښگات.

* نه گەر نه دمايك له نه دماه گاني له لاي خه و بينه ريوو به ده ستي هيتابوو بيدعه يه له سر ده ستي نه ودا دروسته ديټ.

* نه گەر بيني چوه سر شيوه ي پيښه مېر (ﷺ) يان جليك له جله گاني له بهر كړدوه يا خود نه موس تيله كې پيداوه يان شمشيره كې نه گەر خوازياري ده سته لاتيوو به ده ستي ده هينيټ و زه وي ملكه چي ده بې، نه گەر له ملكه چي و رسواييدا ده ژيا خداوه ند شكومندو پايه داري ده كات، نه گەر قوتا بيوو خواست و ويستي به ده سته هينيټ، نه گەر هه زار يوو ده و له مه نده ده بې، نه گەر ره به نيوو هاوسه رده كړي.

* نه گەر پيښه مېرې (ﷺ) له شوينيكا بيني ويرانيوو به فه پويه ره كې تاوه داننده كاته وه، نه گەر له نيو

له وشو پينه دا، به هه مان چه شنه نه گەر جل و بهر گيكي شپولي له بهر داييني.

* نه گه ر بيني له خوښي خواره وه له خوشه ويستيدا به نه يني له جيهاد دا شه ميد ده كړي، نه گەر به ناشكرا خوارديه وه به لگه يه له سهردو و پويي و هاويه شيد ه كات له زه مي خانه واده كې و يار مه تي ده دات له به شداري كړدن له كوشتارياندا.

* نه گەر به سواړي بيني سهرداني گورپه كې ده كات به سواړي و نه گەر به سواړينه يوو روو له سهرداننده كات.

* نه گەر بيني وه ستاوه كاروباره گاني و فرماني پيشه وای سهرده مي خويدا كړد. * نه گەر بيني مردوه كه سيكي ريزدار له وه چه ي نه و ده مړي.

* نه گەر ته رمه كې بيني له وشو پينه به لاونه هامه تيه كي گوره رووده دات.

* نه گەر ته رمه كې نه سپه رده كړد چه ز له بيدعه ده كات.

* نه گه ر بيني سهرداني گورپه كې ده كات مال و سامانيكي مه زن به ده سته هينيټ.

* نه گەر بيني بوه به كوپي پيښه مېر (ﷺ) و له ره چه له كي نه ونه بوو خه ونه كې به لگه يه له سر پاكي نيمان و دنيايي.

* نه گهر سنگی به فراوانتر بینی
به پرپرسه که ی ده ست و دل فراوانه
له بوسه ریا زان.

* نه گهر بینی سکی به تاله
که نجینه که ی خالی و به تالده بیټ و هیچ
مال و سامانیکي تیدا نامیټیت.

* نه گهر په نجه کانی لای راستی
نووسا بویه یه کا به پرپرس رزق و رزوی
نادات و خه وینه ریش له جیی
خویدا ده بیټ و تیناکو شیت و بریوی
خه رجناکات بؤ منداله کانی.

* نه گهر دهستی چه پی نووسا بو
به یه کا به پرپرس رزق و رزوی ژیر
دهسته کانی ده گری و ده ستیش
ده گریټ به سر مال و سامانی خیردا،
خه وینه ریش زه کات نادات و یارمه تی
پیدا ویستیده ریش نادات.

* نه گهر دهستی به تاوه لاوکراوی بینی
به پرپرس (چه ج) و جیهاد نه حجامده دات.

* نه گهر دهستی به نو قواوی بینی
کاروباره کان نالوز ده بن و غم و په ژاره
رووی تیده کات و خه وینه ریش
به وچه شنه یه.

* نه گهر بینی رانی چه زره ت (ﷺ) جوان و
پرپموه هوزو خانه واده که ی به رزوی
به هیژ ده بن.

* نه گهر قاچه کانی (ﷺ) بینی دريژن
ته مه نی فرمانپه و دريژده بی.

شوینیکدا بینی دانیشتبوو له و شوینده دا
به لگه و نیشانه ده بیټ.

* نه گهر بینی پیغه مبه ر (ﷺ)
له شوینیکدا بانگده کات فه پو پیت و
پیاوانی زور ده بن.

* نه گهر بینی به رنوژی کرد له شوینیکدا
کاروباری جیاوازی موسولمانان
یه کده گریته وه.

* نه گهر بینی چاوی ده ریژی دلتیا
ده بی به دلتیایی ناین و فه رموده کانی.

* نه گهر ژنیکي دووگیان یان
هاوسره که ی بینی منداله که ی کوپ
ده بیټ.

* نه گهر بینی جوانبو زیاده ی ناینی
خه وینه ره.

* نه گهر ریشی پیروزی پیغه مبه ر (ﷺ)
بینی ره شه و هیچ موویه کی سپی تیدا
نییه خویشی و شادی و فه پوپیتیکي
مه زن به ده سته هیټی.

* نه گهر له شیوه ی پریکدا بینی
به لگه یه له سر هیزو توانای و زالبوونی
به سر دوزمناندا.

* نه گهر به مه زنیکي بیهاوتا بینی
له خه ودا پیشه واکه ی پله و پایوه
ده سته لاتی زیاده دکه کات.

* نه گهر بینی گهر دنی نه ستور بوه
نیمام نه مانه تی خه لکی ده پاریزی.

زیادده کات، نه گهری بینی به دوی
پیغه مبره (ﷺ) ده پوات دوی
سوننه تکه وتوه.

* نه گهر بینی پیغه مبره (ﷺ) ته ماشای
حال و باریده کات فرمانی پیده کات
مافی ژنه که ی بدات.

* نه گهری بینی له گهل پیغه مبره (ﷺ)
نانده خوات فرمان به زه کات ددهات
به سهریا.

* نه گهر پیغه مبره (ﷺ) بینی به تهنیا
ده خوات خه وینه ر پاره و نان نادات
به سوالگرو هیچ خیریکیش ناکات
فرمانه بوئه وهی خیر نه نجام بدات.

* نه گهر پیغه مبره (ﷺ) به بی نه عل
بینی وازی له نویژمیناوه به کومهل بویه
برپاری پیده کات نویژ به کومهل نه نجام
بدات.

* نه گهری بینی سوله کانی له پیکردوه
برپاری جیهادو تیکوشانی له پیناوی
خوادا ددهات به سهردا.

* نه گهر بینی ته وقی له گهلکرد شوینی
سوننه تکه وتوه.

* نه گهری بینی خوینی تیکهل به خوینی
پیغه مبره (ﷺ) بوه ده بیت به زاوی
که سیکی ریزدار یان له گهل زانایان
تیکه لی ژنو ژنخوازی بو دروستده بیت.

* نه گهر له نیتو سه ربا زدا بینی چه کی
پتوه بوو و پیده که نین و سه رسامبوون
له وساله دا سوپای موسولمانان
ده شکین ، نه گهر له نیتو سه ربا زکی
که مدا به دیکردو چه کو جبه خانه یان
ته و او نه بوو و ملکه چی و رسواییان
پتوه دیار بوو موسولمانان سه رده که ون
به سه ر دوژمنانیاندا به پیتی ثابته تی:
﴿وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَزْلَلْتُمْ﴾
(ال عمران: ۱۲۳).

* نه گهر بینی (ﷺ) سه روپشی داده هیئی
به لگه یه له سه ر غم و په ژاره ی
خه وینه ر ، نه گهر پیغه مبره (ﷺ)
له مزگه وته که یدا بینی یان له (حاره م)
یا له شوینتیکی ناسراو هیزو تواناو
شکومه ندی به دده سنده هیئی.

* نه گهر بینی گرتی بریاه ته ده به سستی
له نیتوان یاراندا زانیاری و فیکه
به دده سنده هیئی.

* نه گهر گوپی پیغه مبره (ﷺ) بینی
ده وله مهند ده بی ، نه گهر بازرگانیشبوو
سوودو قازانچ له بازرگانیه که یدا دده کات،
نه گهر زیندانی کرابوو رزگاریده بی.

* نه گهر بینی پیغه مبره (ﷺ) بوه
به باوکی ثابینی کزده بی و دلتیایی لاواز.

* نه گهری بینی یه کیک له هاوسه رانی
پیغه مبره (ﷺ) بوه به دایکی باوه پی

دروسته ده بی له نایندا، نه گه ربینى
ماچیکرد بابروای ه بی به وى
لیدده گیتته وه .

* نه گه ربینى له شوینیکدا مرد سوننه ت
له ناوده چی له و شوینه دا .

پیغه مبه ران (عليهم السلام) : (ثین
سیرین) ده لیت: خوی پیغه مبه ران
(سلوی خویان لیبت) له دوو حال
به ده ر نییه: یا خود مژده یه یان
ناگاداری ، ه روه ها دوو جور
یه که میان: پیغه مبه ریک وهك خوی بیت،
نه مهش به لگه یه له سر چاکی خاوه ن
خه وه که و به رزی و پله داری و زالبون و
سه رکه و تنه به سر دوزمنانیدا. دوو هم:
به روو خسار یکی گور اوو جیاوازو
روویه کی گرز ه وه ده بیینی نه مهش
به لگه یهش له سر خرابی حال و باری و
قورسی به لاو نه هامه تی ، پاشان
به روه ردگار ده رووی خیری لیده کاته وه
له کورتاییدا .

* نه گه ربینى وهك نه وى پیغه مبه ریک
بکورت نه و به لگه یه له سر
خیانه تکردن له نه مانه ت و نه سپه رده و
شکاندن په یمان به پپی تیه تی: ﴿فَیْمَا
نَقُضُهُمْ مِنْ اَقْلَامِهِمْ وَ كُفِّرْهُمْ بِاَیَاتِ اللّٰهِ
وَقُلْ لِهِمُ الْاَنْبِیَاءُ بِغَیْرِ حَقِّ﴾
(النساء: ۱۵۵) نه مهش به کومه ل .

* نه گه ربینى پیغه مبه ر (ﷺ) پاقله ی دایه
له غه م و په ژاره قوتارده بی .

* نه گه ر شتیکیدایه ته رو خوشبوو وهك
هه نگوین قورنن له به رده کات و زانیاری
به نه ندازه ی پی دانی نه و
به ده سته هیئی .

* نه گه ربینى پیغه مبه ر (ﷺ) و تارده دات
فه رمان به چاکه و ریکری له خرابه
ده کات .

* نه گه ربینى پیغه مبه ر (ﷺ) شتیکى
ده داتی زانیاری ده ستگیرده بی و دوی
حه قده که وی به لام نه گه ر گه رانديه وه
روو له بیدعه ده کات .

* نه گه ربینى پیغه مبه رى (ﷺ) له شیوه ی
لاوکی بالابه زابینی له نیو خه لکیدا
فیتنه و کوشتار بلاوده بیت ه وه ،
نه گه ربینى پیغه مبه ر (ﷺ) رهنگى
هه لیزپکاوه ده سته ردارى و تلى و
سه رگه ردانی لاوی ده بیت و بیر
له ته و به ده کاته وه .

* نه گه ربینى رهنگى سپیه
ته و به ده کات و ده گه پیت ه وه بو لای
خوای گه وره و کاروکردارى باشد ه بی و
جیکیرده بی ، نه گه ربینى گله ی و
سه رزه نشتی لیده کات یا خود دهنگى
به سه ردا به رزه کاته وه بیدعه

*هەندیکدە ئۆین: ئەوێ بێینی هەندیک
لە پیڤە مەران (علیهم السلام) لێیدە دەن
خاوەن ئاواتی لە دنیاو قیامەتدا
بە دەستدە هێنیت.

(نابلسی) دە ئۆیت: بێینی
پیڤە مەران (علیهم السلام) بە لگە بێت
لە سەر کوپ بە هۆی سۆزو بە زەیی
کە هەیتە بۆی و پاراستنی لە ناگری
دۆزەخ.

*هەروەها بێنیان بە لگە یە لە سەر
ئاگاداریی و مژدە.

*ئەگەر لە حال و باری گونجاودا بێینی
یاخود لە دوویانەو نوێژیکرد یا
شوێنیانکەوت لە رێگەدا یان خواردن و
ئاویان پێداو بە تام و خۆشبوو یان
زانستکیان فێرکرد هەموو ئەمانە
بە لگەن لە سەر باشی شوێنکە و تێیان و
پاراستنی ســـــــوونە تیان و
بە پیڤە وانه شەو ئەگەر پیڤە وانه یان بوو
لە شوێنکە و تێیان یاخود سووکایەتی و
گالته پێکردن یان بە لگە یە لە سەر بیدعو
گومرایی.

*بێینی پیڤە مەران بە لگە یە لە سەر
بێینی پادشاو دنیاو قیامەت، هەروەها
بە لگە یە لە سەر زانلایان و نزیکیان
لە پەرەردگارەو بە هۆی شارەزاییان
لە نوێژو زەکاتو یە کتاپە رستی و

پەرستشی پەرەردگارەو، هەروەها
بە لگە و نیشانە یە لە سەر فەرمانپەر وایان و
وتارییان و پیڤە وایانی رێزدار چونکە
ئەوان بانگخوازی رێبازی پەرەردگارن.

- هەر پیڤە مەریک (علیهم السلام) مەروژ
بێینی بە شیوە یەکی باش بە لگە یە
لە سەر باش شوێنکە و تێنی نەتەو کە ی
بۆی یاخود نوێکردنەوێ رەوش و
کاریکی باش لە لای ئەوانەو
سەر هەڵدەدات و بە پیڤە وانه شەو.

*ئەوێ بانگە شە ی پیڤە مەرایەتی
بکات لە خەودا رووداو هەوالتیک
بە ئەندازە ی خۆی سەری لێهەڵدەدات،
ئەگەر شایستە ی دەستەلات یان
دادوەری و وانه و تەو بوو بە تاییەت
فەرمانبەر داری بە چاکە و رێگری
لە خراپە بە دەستیدە هێنیت.

*ئەگەر لە خەودا بوو بە پیڤە مەبەر یان
بانگخوازیک بۆ لای پەرەردگار و
وێلامیاندا یەو پلە و پایە یەکی بەرز
بە دەستدە هێنیت، وەگەر نا دە بێت
بە دەلال یان بانگبێژ بە پێی ناست و
پلە ی خۆی، یاخود بە لاو نە هەمە تیک
بە پێی ناستی خۆی دادە بەزیت بۆی
بە پێی تاقیکردنەوێ ئەو پیڤە مەبەر
کە ناوی هەڵدەگری یا بە شیوازی خۆی
دەنوینێ.

دهكات و نارهه تیه کانی دنیا روی
تیده کات و خه م و په ژاره ده باریت
به سهریا به نه ندازه ی حال و باری نه و
پیغه مبه ره ، پاشان قوتار ده بیئت و
په روه ردگار ملکه چی ناکات.

* نه گهر بینى یه کیک له پیغه مبه ران
بیپاره یه یان داوایه کده کات خوداوه ند
کاروباری بۆ ئاسانده کات و داواکى
فهرو به رده کته تی تیده که ویت به هوی نه و
پیغه مبه ره وه .

* نه گهر بینى له سه رده مى
پیغه مبه راندايه (سلاوى خویان لیبیت)
ریزو پایه دارى و ده سته لات
به ده سته هیئت نه گهر شایسته بیئت،
وه گهرنا شه یتان یاری پیده کات.

* نه گهر یه کیک له پیغه مبه رانی بینى
لیی دعات به هیوا و ئاواتى خۆیده گات،
نه گهر پیاویکی چاله و به ریز بیئت.

* نه گهر بینى پیغه مبه ران (سلاوى
خویان لیبیت) گفتوگوى له گه لده که ن
یاخود گفتوگو له گه ل یه کیکیان ده کات
نه گهر گفتوگوکه خیر و باشبو و سوود و
قازانج و ریزو پله و پایه و ناویانگ له نیو
خه لکیدا به ده سته هیئت.

پیکه نین: (ئین سیرین) ده لیت:
پیکه نین غه م و په ژاره یه به پیی ئایه تی:
﴿ فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا ﴾ (التوبة: ۸۲).

* نه وه ی یه کیک له پیغه مبه ران بینى
له شوینیکدايه نه گهر له جه نگداين
سه رکه و توو ده بن به سه ر
دوژمنه کانیاندا، نه گهر له تاقیکردنه وه و
حال و باریکی نا ئاساییداین له نه بوونی و
قات و قری په روه ردگار ده رویان
لیده کاته وه و قوتارده بن له و حاله .

* نه وه ی بینى جل و به رگی
پیغه مبه ریکی خودای پۆشیوه نه گهر
شایسته ی ده سته لات بوو
به ده سته هیئت، نه گهر قوتابی
زانستبو، ده کات به پله و پایه یه کی به رز
و نه سته ریه ناویانگی به ده ر
ده که ویت.

* نه گهر بینى ووه به پیغه مبه ر
به شه هیدی ده مریت یان تووشی
نه بوونی و قات و قری ده بیئت و
په روه ردگار نارامی پیده دات و خۆراگری
له سه ر به لا و نه هامه تی دواتریش
سه رکه و توو ده بیئت.

* نه گهر بینى هه ندیک کارى پیغه مبه ران
نه نجامده دن له به ندایه تی و چاکه
به لکه یه له سه ر راستی ئاین و دلتیایى
له بیر و باوه ره که ی.

* نه گهر بینى بوه به یه کیک
له پیغه مبه ران (سلاوى خویان لیبیت)
فه رمان به چاکه و ریگری له خراپه

پئی باسده کړی و فرمان به هویه وه
به جیده هیئری و هک دهسته لاتدارو زاناو
داده رو زویان و شمشیرو کوپو نامرانی
نیرینه ی پیاو.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر نامرانی
نیرینه ی پیاو نه وه ی تیای ده نو سړی
ماره بره کای بیت.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر سلکو
په نجه و هاوسر.

* هـروهـا دهـلـین: قهـلم به لگه یه
له سر زانیاری، نه گهر بینی قهـلمـیکـی
به دهسته تینا زانیاریه کی گونجاووشیاو
به دهسته هیئت.

* هـروهـا دهـلـین: چـوونـه نـیـو
دهسته بهرکراوی و نه ستو به پئی
نایه تی: ﴿وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَقُولُ
أَفَلَا مَلَكُكُمْ إِلَهُمْ يَكْفُلُ مَرِيْمَ﴾
(آل عمران : ۴۴).

* ده گپړنه وه پیاوړک به (نښې سیرین)
ده لیت: له خه ودا بینیم دانیشتموم و
قهـلمـمکـم له پالـد ابـو هـلمـگرت
دهستمکرد به نو سین پئی و له لای
راستمه وه قهـلمـمکـیرم بینـی و
هـلمـگرت و به هر دوکیان ده منووسی،
(نښې سیرین) لئی پرسى: که سى
غریب و ئاواره ت هیه، وتی: به لئ،
نه ویش وتی: ده گپړنه وه بولات.

هـروهـا مژده یه به بوونی کوپ به پئی
نایه تی: ﴿فَصَحِّحْكَ فَبَشِّرْهُنَّ﴾
باسخاف ﴿هود: ۷۱﴾.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه
له سر خوښی و شادی نه گهر قاقاو
که وتن به پشستی تیدانه بئ، نه گهر به و
چه شنه بوو به لگه یه له سر گریان.

* نه گهر پیکه نښ به هوی گالتـه و
شوخیه وه بوو به لگه یه له سر نه بوونی
جوامیری خه وینه ر له کاتی بیداریدا.
* پیکه نښ به چاولیکه رى به لگه یه
له سر که وتن نئو کاریکی یاساغه وه.

* نه گهر پیکه نښه کای خه نده و بزه بوو
که سیکى باشه و نه ویزه یه شادی و
خوښییه.

* نه گهر بینى زهوى پیده کهنئ
فهروپیت له وشوینه دا ده بیت.

* نه گهر مردوویه کی بینى پیده کهنئ
له قیامه تدا له نازو نیعمه تدايه.

* پیکه نښ سووکی و ره قییه به تاییه ت
نه گهر له پایه دارانه وه بوو، به لگه یه
له سر لابرندیان له سر کاروپیشه.

پینج یه کی ده سته کوت: نه وه ی پینج
یه ک دهریکات به لگه یه له سر
پاریزگاریکردن له پینج نویژه که.

پینووس (قهـلمـم): (نښې سیرین)
ده لیت: به لگه یه له سر نه وه ی مروځی

* نه گەر قه له ميكي به ده سته و بيني و
قه له ميكي ش له لايه وه دانرابوو له گه ل
براكيدا كۆده بنه وه، نه گەر دايكي
دووكيانبوو براهه كي ده بيت.

* نه گەر فه رمان په وايه ك قه له ميكي
به ده سته وه بيني له فه رمان په واي بالوه
وه ريگرتبوو پله وپايه ي به رزو فه رمان
جيبه جيگراو به ده سته هيني، نه گەر
له كار لابرابوو مولك و ده سته لاتيگ
به ده سته هيني.

* قه له م و مەر كه ب كوپه بويه كيگ
نافره تي دووكياني هه بيت.

* قه لم به لگه يه له سه ر سوينديك
ده يخوات گەر يه كيگ به ده سته وه بيگري
خوداوه ند ده فه رموي: ﴿ن ، والقلم﴾
(القلم: ۱).

* نه گەر نووسه ريك بيني
به پينووسه كه ي پيساييگرد ليكدانه وه ي
له بژيوي و رزق و رۆزدايه.

* نه گەر بيني قه له مه كه ي ده خاته نيو
شوشه يه مەر كه به وه كاري زيناو
داوينيسي نه نجامده دات.

* ده گونجيت قه له م به لگه بيت له سه ر
مروؤو خاوه ني نهيني ياخود زالبوون
به سه ر دوژمناندا.

* بينيني قه له م له خه ودا به لگه يه له سه ر
سوينديك كه ده يخوات يان

* نه گەر نووسه ريك بيني قه له ميكي
به ده سته وه يه دلنياده بيت له هه ژاري و
پاراستني پيشه كه ي.

* نه گەر بيني سه رجه م نامرازه كاني
نووسيني به ده سته هينا له نووسيندا
پله وپايه يه كي گه وره به ده سته هيني و
پيشي هاوچه شنه كاني ده داته وه.

* قه له م فه رمان به چاكه و ريگري
له خراپه يه و بووني شاره زاييه له هه موو
پيشه يه كداو، قه له م هوگاري
هه مووشتيكه.

* قه له م كوپيكي نووسه ر.

* پياويك بيني قه له ميكي به ده سته هيناو
خه وه كه ي بو رافه كاريكي خه و
گيپايه وه نه ويش وتي: كوپيكتده بي
زانياريه كي باش فيرده بي.

(نابلسي) ده ليت: نه گەر نووسه ريك
بيني قه لغانتيكي پتوره يه و قه له ميكي
به ده سته وه گرتوه يان پينووس و
ده فته ريكي به ده سته وه يه دلنياده بيت
له هه ژاري به خزمه تكدردني فه رمان په واو
كار به ده ستيك.

* قه له م هوگاري هه مووشتيكه و
پياويكه ده چيته ژير ده سته به ري،
نه گەر نه چوه نيو ده سته به ري ژنيكي
ثاينپه روه ري ريزدار ده كات به هاوسه ري
خوي، قه له ميش ده سته لاته.

بۆكە سىڭكىتىرى دەخوات، ئەگەر
بەسەر جەم تايىبە تەندىيە ۋە بىنى
سۆيىندەكەي گونجاۋو راستە، ئەگەر
ۋانە بوو بەلگەيە لەسەر سۆيىندى درۆى.

* دەگونجىت بىنىنى پىنئوس
بەلگە بىت لەسەر زانىارى ۋ پاراستنو
پىشەي پىرۆز.

* دەگونجىت بەلگە بىت لەسەر
تەمەنىكى درىژو رزقو رۆزى.

پىللاۋدروو: (ئىبن سىرىن) دەلئىت:
كەسىكە كۆيلە دەفرۆشىت چۈنكە
پىللاۋ لەلىكدانە ۋەدا ئافرەتە.

پىللوۋى چاۋ (بەلك): (ئابلسى) دەلئىت:
ئەگەر لەخەۋدا ئىشۋزانى ھەبوو باشە
بۆسەر جەم خەلكى بەتايىبەت ژنان،
ئەگەر پىللوۋەكانى كەم گۆشتبۈۋو
كىم زامى تىدابوۋ بەلگەيە لەسەر
غەم ۋ پەژارە.

* ھەرۋەھا پىللوۋى چاۋ بەلگەيە
لەسەر ئەۋەي مۇۋ خۆي پىدە پارىژىت
لەچەك ۋ ھاۋچە شەنەكانى.

* دەگونجىت پىللوۋى چاۋ بەلگە بىت
لەسەر:

+ براۋخوشك.

+ ھاۋسەرۈ منال.

+ لاشىپانى دەرگا.

+ منال ۋ نەينىپارىز.

+ گەنجىنە.

+ پاسەۋان ۋ چاۋدىر.

+ پارىژەرانى ئەسپەردە ۋ ئەمانەت.

+ نەخۆشى ۋ تۈرەبوۋ.

* ئەگەر پىللوۋى مۇۋفىكى

چارەنۈوسسازى بىنى درىژۋە ۋ يارى
بەدەم ۋ چاۋى دەكات بەلگەيە لەسەر
تۈرەبوۋنى لىي ۋ ئاگادارىي بەكاروبارىك
شاىستەي چاۋ پۆشىن بىت.

* ئەگەر پىللوۋ بەلگە بوو لەسەر ژن
پىللوۋى سەرۋە بۆ نىرە ۋ ھى ژىرە ۋەش
بۆ ژن، ئەۋەشى لەۋنىۋانەدا
دروستدە بىت بەلگەيە لەسەر كوپ،
فرمىسكىش بەخال ۋ نوكتە ئەۋ مۈەشى
تىدايە بەلگەيە لەسەر حالئان ۋ قەلغان ۋ
پارىژەرۋە لەخراپە ۋ مەترسى،
جۋانى ۋ پاكىتتىيان بەلگەيە لەسەر باشى
حال ۋ بارىان.

* دەگونجىت لاۋازىيان بەلگە بىت
لەسەر كەم ۋ كوپى ۋ خۇپارىزى ۋ نەزانىن.

* پىللوۋ بەھەر چوۋىنراۋە
فرمىسكەكانىش بەباران پىللوۋى
نەخۆش بەلگەيە لەسەر عىشق ۋ

دئالالۋودەبوۋ بۆ خەۋىين.

* ئەگەر چاۋ بەلگە بىت لەسەر مال ۋ

دارايى پىللوۋ زەكات ۋ قەلغانىەتى.

به ده سنده هیئت به هه مان شیوه نه گهر
خوی به کیشهر و پتوانه گهر بینی.

* نه گهر بینی خه لکی گزی و دزی
له کیشانه که یاندا ده کهن دادوهر
له حق و راستی لاده دهن.

پیوهر (نه اندازه): (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا پاکیه و (صاع) یش
به وچه شنیه، چونکه پیغه مبه (ع) ^(ع)
به نه اندازه ده ستنویژی ده گرت و
به (صاع) یش خۆیده شت.

پیوهری ناو: (نابلسی) ده لیت: بینینی
له خه ودا به لگهیه له سهر بارانبارین و
سۆزو به زهیی له لایه خوداوهر
خۆشی و شادی دواي ناپه حه تی.

* نه گهر بینی ناوگه یوه ته ئاستی خۆی و
بیناکه ی دیاریکراوه به لگهیه له سهر
مژده و خۆشی و فه پوپیت، نه گهر
به ویرانه یی بینینی یا خود به پره شی یا
بۆنه که ی ناخۆشبوو به لگهیه له سهر
نه بوونی و ناپه حه تی. ده گونجیت
به لگه بیت له سهر پادشای نه و هه ریمه
یان دادوهره که ی، نه و خیر و شه پره شی
تیدا ده بینری هه ر بۆ نه و
ده گه پیته وه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر هاتنی
مانگه کانی (حج) و جه ژن و خۆشی
ده ریرین.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر:

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا قه لغانی
ئاینه، نه گهر جوانی تیا به دیکرد
له نایندا به و شیوه یه یه.

* پتالووه کانی بینینی سپیبه به لگهیه
له سهر نه خۆشیه ک تووشی سه روچاوو
گوچکه ی ده بیت یان که پده بیت.

پیوانه: (ئین سیرین) ده لیت: به لگهیه
له سهر خوازو ویستی دادوهر بۆ
سکالا کارو لادانی به لای چه پدا به لگهیه
له سهر هه واداریوونی دادوهر بۆ
سکالا لیکراو هاوسه نگی و به رابه ری
کیشانه دادوهریه تی و لاری و خواریشی
سته و نۆرداریه تی.

* پیا نووسانی به رد به تیا که ی کیشانه دا
بۆ پتکبوونه و به رابه ری به لگهیه
له سهر درقو خرابی.

* وتراو: پری تیا که ی به لگهیه له سهر
زانباری دادوهر و لیه اتوویی و که و
کوریشی به لگهیه له سهر نه توانینی
ده سته لاتداریتی.

* نه گهر بینی فلس ده کیشی گه واهی
درۆده دات.

* کیشانه ی وشکه فروش هه کان
گه نجینه داری ماله.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینی
کیشانه یه کیان دایه ده سته لات

لە دنیاخوازانبوو خۇپاگىرىيە لەسەر
دنیاخوۋانى.

* پىۋەند بۇ ئەۋەى نىيازى سەفەرى
ھەيە رىگىرىيە، بۇ بازىرگان خۇشخالىيە،
بۇ غەمبار بەردەوامبوۋنى غەم
پەژارەكەيەتى، بۇ نەخۇش
درىژخاياندى نەخۇشپىيەكەيەتى.

* ئەگەر بىننى لەپىناۋى خودايدا
پىۋەندىكرا ھەلۋ تەقەلا دەدات
لەبژىۋى مالۋ مىندالۋ چاۋدىرياندا.

* ئەگەر بىننى لەشارى خۇيدا
پىۋەندىكراۋە يان لەگوندىكىدا
لەۋشۋىنە نىشتەجىدەبى.

* ئەگەر بىننى لەمالىكىدا پىۋەندىكراۋە
بەئىننىك تاقىدەكرىتەۋە.

* ئەگەر پىۋەندەكە تەسكىبو
كاروبارى لىتەنگەكرى.

* پىۋەند بۇ خۇشخالۋ شادمان
بەردەوامبوۋنى شادىۋ زىادبوۋنىەتى.

* ئەگەر پىۋەندىكراۋ بىننى
پىۋەندىكىتىرى پىۋەيە، ئەگەر
نەخۇشبوۋ دەمرى، ئەگەر بەندىكراۋو
ۋادەى بەندىكرىنى زۆر دەخايەنى.

* ئەگەر بىننى بەدارىكەۋە
بەستراۋەتەۋە لەكارى پىاۋىكى
دوۋپودا دەگىرىۋ زىندانى دەكرى.

+ شادىۋ خۇشى.

+ لانىە دەستەلات لادەدات ۋ دەپوات
لىى.

پىۋەند (كۆت): (ئىبن سىرىن) دەلىت:
پىغەمبەر (ﷺ) فرمۇيەتى: "پىۋەندىم
پىخۇشەۋ رىقەم لەكۆت ۋ بەند
دەبىتەۋە"^(۱).

* پىۋەند خۇپاگىرىيە لەئاندا، ئەگەر
لەزىۋىبوۋ خۇپاگىرىيە لەھاۋسەردارىدا،
ئەگەر لەزىۋىبوۋ خۇپاگىرىيە لەكارىكى
خىرپىدا، ئەگەر لەقورقۇشمىبوۋ
خۇپاگىرىيە لەكارىكىدا لاۋىۋ سىستى
تىدايە، ئەگەر پەتبوۋ خۇپاگىرىيە
لەئاندا بەپىنى ئايەتى: ﴿وَاعْتَصِمُوا
بِمَحَبِلِ اللَّهِ﴾ (آل عمران: ۱۰۳).

* ئەگەر لەداربوۋ خۇپاگىرىيە لەگەل
دوۋپوۋى، ئەگەر لەپەرق يان دەزىۋىبوۋ
لەكارىكىدايە بەردەۋامى تىدا نىيە.

* ئەگەر پىۋەنددار بەرىنبوۋ ياخود
لەمىزگەۋتىكىداۋو خۇپاگىرىيە لەسەر
گوپرايەلى بۇ پەروەردىگار، ئەگەر
دەستەلاتداربوۋ لەگەل ئەۋەشدا
شىمشىرى ھەلگرتبوۋ خۇپاگىرىيەتى
لەدەستەلات ۋ پۇستەكەيدا، ئەگەر

^(۱) (ئەبوۋاد) (۵۰۱۹) ۋ (ئەحمەد) (مىستەدە)

* نه گەر له گه‌ل پیاویکتیردا به پتوه‌ندیک
به‌سترابوه‌وه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
نه‌تجامدانی گوناهاکی گه‌وره
که‌واترسی تۆله‌سه‌ندنی ده‌سته‌لاتداری
هه‌یه، په‌روه‌ردگار ده‌فرموی: ﴿وَلَنُرِي
الْمُزْمِنَ يَوْمَئِذٍ مُّكَرَّمًا مِّنْ فِي الْأَصْفَادِ﴾
(ابراهم: ۴۹).

* هه‌روه‌ها ده‌لێن: پتوه‌ند له‌بنه‌په‌تدا
په‌په‌وه‌وه‌زارییه.

* هه‌ندیکه‌ده‌لێن: پتوه‌ند به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
سه‌فه‌ر.

(نابلسی) ده‌لێت: نه‌گەر بیهی له‌خه‌ودا
به‌ستراه‌وه‌ خه‌وه‌که‌ی بۆ شه‌په‌نگێز
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر گه‌رفت بۆ زیندانیان
چونکه‌ پتوه‌ند بۆ هه‌ردوو قاچ به‌کارده‌ی
به‌لام بۆ سه‌رحه‌م خه‌لکی به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر غه‌ریبی یان سه‌فه‌ر.

* نه‌گەر بیهی پتوه‌ندکراوه‌وه
جل‌وبه‌رگه‌یکه‌ی سه‌وزی پۆشیوه
پله‌وپایه‌ی له‌نایندا له‌به‌جیه‌یخانی
پادا‌شتیکه‌ی مه‌زندایه مه‌ترسیداره.

* نه‌گەر سه‌پیوو پله‌وپایه‌ی له‌زانیا‌ری‌وه
فیه‌وه‌ کاریکه‌ی شکۆداری جواندایه،
نه‌گەر سه‌ووربوو پله‌وپایه‌وه‌ ناره‌زه‌وه
خۆشییه، نه‌گەر زه‌ردبوو نه‌خۆشییه.

* نه‌گەر بیهی به‌پتوه‌ندیکه‌ی زۆر
به‌ستراه‌وته‌وه‌ چاره‌په‌ی مال‌وه‌وه‌
سامانیکه‌ به‌سه‌رچه‌وه.

* نه‌گەر بیهی له‌کۆشکیکه‌ی شووشه‌دا
به‌ستراه‌وته‌وه‌ هاوه‌لایه‌تی ژنیکه‌ی
به‌پێژده‌کاتو به‌رده‌وام ده‌بێ
له‌هاوه‌لایه‌تی‌کردنیدا.

* نه‌گەر له‌سه‌فه‌ردابوو به‌هۆی نه‌وه‌وه‌
ژنه‌وه‌ ده‌می‌نێته‌وه.

تی

تا

تا؛ (نین سیرین) ده لیت: (نه بوسه عد)
(ره زای و ره حمه تی خوی لیتیت)
ده لیت: تا له لیکدانه وه دا باش نییه ،
ناگادارییه بۆ مردن و هه رکه سیك بینی
تای لیها توه سه رده کات به پره فتارو
کاریکدا دهره نجامه که ی به تیکچوونی
ناینی کوتایی دیت، به رده و امبوونی
تاش به رده و امبوونه له سه ر گونا هو
تاوان.

* تای رۆژ نا رۆژیک له خه ودا گونا هیکه
ته و به ی لیده کات دوی نه وه ی سزا
ده دریت له سه ری.

* تای چوارۆژ جاریک به لگه یه له سه ر
چه شتنی سزای گونا هو ته و به کردن
چه ندجاریک ، پاشان شکانی
ته و به که ی.

* هه روه ها ده لیتن: نه گه ر بینی تای
لیها توه ته مه نی درێژ ده بیته و له شساغ
ده بیته و مال و دارایی زیاده کات.

(نابلسی) ده لیت: تا له خه ودا به لگه یه
له سه ر قه رز دانه وه چونکه گونا هو تاوان
ده سه ریته وه .

* ده گونجیت به لگه بیته له سه ر
هه ره شه و تۆله .

* نه گه ر به لگه بیته له سه ر قه رز له وانه یه
سیسه دو شه ست دره م بیت، چونکه
تای یه ک رۆژ که فاره تی سالتیکه و
سالتیکیش سیسه دو شه ست رۆژه .

* ده گونجیت به لگه بیته له سه ر
جل و به رگی جوان و قه شه نگ به تایه ت
نه گه ر سارد بیت له هاویندا یا خود گه رم
بیت له زستاندا.

* ده گونجیت به لگه بیته له سه ر دله راوکه
به هۆی هاوسه ر یا مندال و شه ریکه وه .

* تا به جیهیتانی به لیتنه چونکه به شی
هه موو مروفیکه له دۆزه خدا، نه وه ی
له خه ودا ببینی تای لیها توه و خه لکی
چاوی تیده بپن و ته معایان تیکردوه و
رووی تیده که ن، تایه ک تاو تاو بیت

غەریبە و بینایی لە دەستداوه، پاش
ماوه یەك نامە یەكی پێگە یشت و ئەو ی
تیدا نوسرابوو.

(نابلسی) دەلێت: تاج لە خەودا بە لگە یە
لە سەر زانیاری و قورئان و دەستەلات ،
دە گونجیت لە سەرکردنی تاج بە لگە بیت
لە سەر نوێکردنەو ی شارێك یان
ناچارکردنی دوزمن .

* تاج مولکی عەجەمە یان دەستەلات و
هەببەتی پیاو .

* ئەگەر ژنێك بینی تاجێکی ئالتوونی
رووبۆشکراو بە دوپی لە سەردایە و خۆی
بێوژن یان بێشوو بوو شوودە کات
بە پیاویکی پلە و پایە دارو خاوەن
سامان و کەم نە خوشی و عەجەمی .

* ئەگەر تاجە کە بە تەنیا
لە زێردروستکرا بوو مێردێکی بە تەمەنی
دەبێت و مال و سامانیکی بۆ بە میراتی
دەمێنێتەو .

* ئەگەر مێردداریو کورپکی دەبێت
کاروباری مال و خانەوادە کە ی دەبات
بە پێو .

* ئەگەر تاجە کە لە زێرپو ئەو ژنە
بە خیرایی دەمرێت .

* ئەگەر دەستەلاتاریکی بینی تاجێکی
ئالتوونی دەکاتە سەری و بێباوەپی و
سەتەمداری نواندووە بینایی

بە لگە یە لە سەر کە مەترخەمی
لە کاروباری ئایندا .

* دە گونجیت بە لگە بیت لە سەر حەمام
خەوینەر بچیتە نیوی و تیدا
تینوویەتی و ناپەرە حەتی بێتە ری .

تاجە گولینە: (ئەبن سیرین) دەلێت:
ئەگەر ژنێك تاجە گولینە ی بە سەری
خۆیەو بینی شوودە کات بە پیاویکی
پلە و پایە دا یان دەوڵە مەند، ئەگەر
دووگیان بوو کورپدە بیت ، ئەگەر
پیاویکیش بینی دەستەلات لە نیو
بیگانه دا بە دەستە مێنیت .

* ئەگەر کە سێکی زیندانی خەویکی
ئاوای بینی دەستەلاتدار ئازادی
دەکات و لە گەل فرمانەر وادا
پلە و پایە دار دەبێت هەروە ک چۆن
حەزەرەتی (یوسف) - سەلامی خوای
لێبێت - پلە و پایە داربوو لە گەل پادشای
(میسردا)، خۆ ئەگەر باوکی نادیاربوو
و نیو نامریت هەتا چاوی پێی
دەکەوێت چونکە ئەو تاجە گولینە یە
باوکی .

* دە گێرێنەو پیاویک دیت بۆلای (ئەبن
سیرین) و دەلێت: لە خەودا بینیم وە ک
تاجێکی زێر لە سەر سەرم دانرا بێت ،
ئەویش پێی وت: باوکت ئاواره و

* نه گەر دهسته لاتداریك داینا هه له و خراپه روو له ناییده کات.

* نه گەر پادشاو سه روكتك تاجه گولینه که ی بینی به سه سه ریوه دانرا یان لئی برا مولك و دهسته لائی به سه ده چیت.

تاریکایی: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا تاریکایی و سه سه سامییه، نه گەر له تاریکایی هاته ده ره وه بۆ رووناکی موسولمانده بیټ، نه گەر بیباوه پوو یان سه ریټچیکار ته وه ده کات، نه گەر زیندانییوو قوتارده بی له زیندان.

* تاریکایی به لگه یه له سه سه سته م، نه گەر چوه تاریکایییه وه سه سه مکاره.

* نه گەر تاریکایی بینی سه سه مده کات، بینینی تاریکایی به لگه یه له سه سه تاریکایی دل و چاو.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سه سه ته نیایی له گه ل خۆشاردنه وه له خه لکی.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سه سه:

+ سه سه ره و تن.

+ تاریکایی یان زالبوونی ره شی به سه سه زه ویدا.

تاق: (ئین سیرین) ده لیت: تاقی گه وه فراوان به لگه یه له سه سه باشی ره وشتی ژن، تاق ده گونجیت به لگه بیټ له سه سه خراپی ره وشتی.

له ده سه سه ده دات چونکه چاو ناینه، نه گەر بیباوه پوو نه و ناین و چاوی له ده سه سه ده دات، نه گەر ناینی له ده سه سه ده چاوو بینایی نامینیت.

* نه گەر تاجیکی کرایه سه سه له ئالتون ده سه سه لاتیکی له عه جه م ده سه سه که ویت ناین و دینداری له ده سه سه ده دات و دوو پووینی ده نوینی له به ده سه سه ته ینانی ئالتوندا.

* نه وه ی بینیی سه سه ی بوه به تاج و خوشی شایسته بیټ ده سه سه لاتیك له نیوگه له که ی خۆیدا به ده سه سه ده هیتیت. * نه گەر ژنیک میرده که ی بینی نه خوشکه وتو تاجه که ی لیفریندرا میرده که ی ده مریت.

تاجه گولینه ی پادشا: (ئین سیرین) ده لیت: تاجه گولینه وه ک تاج وایه، هه ره ها ده لئن: مالیکی زیاده و زانسته یان کوپنکه خودا ده ییه خوشی به باوک و دایک.

* بۆ ژنیش پیاویکی عه جه مییه و بۆ پیاو به سه سه چوونی نه وه یه که ده دریته پالی، چونکه ئالتون خراپه.

* نه گەر بازگانیک تاجه گولینه یه که به سه سه سه رییه وه دانا یا خود لئی برد مال و داراییه که ی له کیسه ده چیت.

* نه گهر بینى له تاقىكى تهنگا
دانیشته هوسه ره که ی ته لاقده دات
به نهینى، نه گهر شوینه که ی له نیو
تاقه که دا فراوانیو به نهینى له لایه ن
میرده که یه وه ته لاقده درئ.

(نابلسی) ده لئیت: تاق له مالدا به لگه یه
له سهر:

+ نه و چاودیرانه ی نهینى مالدە زانن.
+ ده رووکردنه وه به تالبوونه وه ی غه مو
په ژاره.

+ هاتنى پشوو له ولایانه وه که تاقه که ی
تیایه.

+ بیستنى هه والۆ ده نگوباس.

+ ژنو مندال.

* نه گهر بینى له خه ودا تاقى هه یه
له شووشه ی رهنگاو رهنگ به لگه یه
له سهر رواندنى دارو درهخت و گه نینى
به روووم و بوونى مندالۆ نوئ و
جل و به رگى رهنگاو رهنگ.

* نه گهر تاقىكى به ستراوى بینى سووره
له سهر به ستنى گرئى ماره یی.

* تاقدار: (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
بینینى به لگه یه له سهر هوسه رى
شتومه کدارى خاوه ن مندالۆ بۆ
خزمه تکاران خزمه ته و ئه وانى دى
جوانکارییه به پئى ئاستى خۆی.

* قال: (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا خپرو
مالۆ سامانه ده گات به خاوه نه که ی.

* تالانى هاوه ن پهبداکاران له جهنگدا:
(نابلسی) ده لئیت: نه گهر له خه ودا بینى
به لگه یه له سهر ده رخستنى نهینى و
که وتن به سهر هه والۆ ده نگوباسدا.

* ده گونجیت به لگه بیّت له سهر:

+ به لاۆ نه هامه تی.

+ نه خۆشى و توپه یی و بیزارى.

* نه گهر موسولمانان بیباوه رانیان
تالانکرد به لگه یه له سهر سوودو قازانچ و
رزق و رۆزى بۆ ئه وان، نه گهر بیباوه ران
موسولمانانیان تالانکرد به لگه یه له سهر
لاوازیان و تیکچوونى حالۆ باریان.

* تاوان (گوناه): (نابلسی) ده لئیت:
به لگه یه له سهر بیباوه پى و
شوینکه وتنى ویلۆ و سهرگهردانى.

* تاوان و گوناھ: (نابلسی) ده لئیت: تاوان و
گوناهى مردوو له خه ودا به رانبه ر
یه کیکیت به لگه یه له سهر که وتنه
نیوکارى ناپه واو نادروسته وه.

* ده گونجیت به لگه بیّت له سهر گه یشتن
به هیواو خوازو ویست.

* نه گهر له خه ودا تاوان و گوناھ نه نجام
بدات به لگه یه له سهر راو.

تاوس^(۱)؛ (نښېن سیرین) ده لیت: تاوسی نږینه پادشایه کی عه جه مییه و مییه که شی ژنیک کی عه جه می شوخ و شه نگو مال و سامانداره.

نه وهی تاوس و کوتر به یه که و کوډه کاته وه پیاوکی ده ویته و ژنو پیاو به یه که ده که یه نی بو کاری داوین پیسی.

* هروها ده لښ: تاوس به لکه یه له سر خه لکی دم به خه نده و پیکه نښ.

(نابلسی) ده لیت: جوانی تاوس رهنگی نافرته و په په کانی مال و سامانیه تی و سه برپینیشی مه رگیه تی، گوشته که شی نه و مال و داراییه که به میراتی بویده میښته وه.

* تاوسی نږینه فرمانپه وایه کی عه جه مییه.

* نه گهر بیني نامه بو تاوس ده نږی نه وه نامه بو فرمانپه وای عه جه م ده نږی.

* هروها به لکه یه له سر که لو نه ته وه یه کی رووخوش.

* هروها ده لښ: تاوس ژنیک کی عه جه می ناموسولمانه، نه گهر بیني

تاوسی کی به ده سته یتا یان بو به خاوه نی زالدیه ی به سر فرمانپه وایه کی عه جه میدا.

* نه گهر بیني زالبوه به سر تاوسی کی میینه دا مال و کوپیده بیت.

* تاوس بو یه کیک بیت به خاوه نی به لکه یه له سر:

+ ویلی و سه رگه ردانی.

+ خو په سه ندی به جوانی.

* ده گونجیت خه وه که ی به لکه بیت له سر:

+ دووزوبانی.

+ له خو بایبون.

+ درو.

+ رووکرده دوژمنان.

+ ره واندنه وهی نیعمه ت و ده رچوون

له نازو نیعمه ت و چوون به ره و به دبه ختی و نه بوونی.

+ نالتوون و تاج و سه وله دان.

+ هاوسه ری جوان و شوخ و شه نگو کوپانی قوزو جوان.

* نه گهر بیني گوشتی تاوس ده خوات ژنه که ی ده مریت و ده بیت به میراتگری،

هروها ده لښ: مال و دارایی له ژنیک کی عه جه می به ده سته هیښی.

^(۱) تاوس: بالنده یه کی جوانی په رهنګاو رهنګه.

(وه رګڼې)

(نابلسی) ده لیت: بۆ که سیک به ده ریادا
سه فەر بکات به لگه یه له سه
نوقمبون.

(نابلسی) ده لیت: بینینی به لگه یه
له سه شه پو خراپه و نوێژچوون و
شوینکه وتنی ئاره زوو.

* مه روه ها تاوه ی په نیر به وچه شنه یه و
تاوه ش وه سه سه کارو دووزویه نه.

ت

تراویلکه (سه راب): (ئین سیرین)
ده لیت: ئه وه ی تراویلکه بینیی
له وکاره ی چاوی تیپریوه هیچی
لیده ست ناکه ویت به پئی ئایه تی:
﴿كَسْرَاجٍ بَقِيعَتٍ﴾ (النور: ۳۹).

(نابلسی) ده لیت: تراویلکه له خه ودا
دوو پوووی و بیئاوه پیه له ئایندا یاخود
خواریاریوونی دنیاو جوانیه کانیه تی.

* ده گونجیت تراویلکه بینین به لگه بیت
له سه ره هیواو ئاواتخوای بۆ کاریک پئی
ناگات، ئه گه ره خه بیینه ره گه واهیده ربوو
به درۆ گه واهی ده دات یان زانای
بیعه کاره، ده گونجیت تراویلکه
هه والیت نه راستی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ره
ده ره که وتنی ئالایه که له شوینیکدا
تراویلکه و سه رابه که ی تیدا بینراوه.

* ئه گه ره پهی تاوسی به ده ستهینا
له لایه ن ژنیکه وه مال و سامان
به ده سته هینیی.

* ئه گه ره بینیی به چکه کانی به ده ستهینا
له کوی نه و ژنه وه مال و سامان
به ده سته هینیت.

* و تراویشه: ئه وه ی یه که یک
له به چکه کانی تاوس به ده ستهینیت
کوپیکی ده بیت.

تاوه: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا ژنیکه
کوپیکی بۆ نازی و هه میشه فرمیسک و
ئه شک له چاوه به هۆی نه و حاله وه،
هه روه ها و تراوه: فرمیسکی غه م و
په ژاره گه ره و هی خوشی و شادیش
ساره.

(ئین سیرین) ده لیت: ده گونجیت تاوه
به لگه بیت له سه ره بژیوی په یدا کار یان
که بیانوی مال بیت.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ره:
+ دادوه.

+ پاره وه ره گر.

+ که سانی سووک و نزم.

+ دیله وان.

+ پزیشک.

+ خاوه ن مراوی.

ترسان (توقان)؛ (ئىبن سیرین) ده لیت: به لگه یه له سهر نه نجامدانی گوناوه تاوان و کاری ستمکاری.

*نه گهر بینى له ترسا مرد به هه ژاری ده مری و ستمه میس له نه ستویدا ده مینته وه ، لایردنو له کارخستنیش په یمانه ، هه روه ها ده لین: به لگه یه له سهر ته لاقدانی ژنو رووی گرژیش به لگه یه له سهر کچ به پتی نایه تی:
﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنْثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ﴾
(النحل: ۵۸).

ترسنوك؛ (نابلسی) ده لیت: بینینی به لگه یه له سهر خو شحالی و چا اکبونه وه له نه خو ششی و بوجه نگاوه ریش هیچ خیریکی تیدا نییه ، چونکه به لگه یه له سهر ترس له کاتی به ره نگاریوونی دوژمندا.

*ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سهر نازایه تی هه تا ده ترسیت به رانبهر نه یاره که ی.

ترس و بیم؛ ترس و بیم به لگه یه له سهر ته و به ، هه موو که سیکی ترساو ته و به کاره .

*ده لین: نه گهر بینى ده ترسی له ترس و بیم دلنیا ده بیت و پله و پایه به ده ستمه هیئت.

*نه گهر بینى دلنیا یه له ترس و بیم تووشی ترسانده بیت.
*نه گهر بینى چاوه پتی ترسه کوشتارده کات.

*نه گهر بینى له خه ودا ده ترسی و به کیک پییده لیت: مه ترسه کتوپر نامریت و به لکو ده ژى تا کویر ده بیت.

*نه گهر بینى به خوداوه ند ده ترسیترى به لام ناترسی ده ترسی و به رله وه ی بترسی دلنیا یی و هیمنی به ده ستمه هیئت و ناوبانگده رده کات ، نه وه شی ناترسی خراپه و زیانه .

تريت؛ (ئىبن سیرین) ده لیت: نه گهر تريت زور چه وربوو ده سته لاتیکى فراوان و دنیا یه کی ئاوه لاو به رینه ، نه گهر چه وری له لگه لدانه بوو ده سته لاتو فه رمانپه وایى بیسوودو که لکه .

*نه گهر بینى له به رده ستیدا له گه نو ته شتیک دانراوه و تريتى تیدایه و لیى ده خوات ته مه نی به نه ندازه ی نه وه ی لیى خواردوه به سه رده چیت و به نه ندازه ی نه وه ی ماوه ته وه تیدا ده مینیت ، چونکه تريت له بناغه دا به لگه یه له سهر ژیا نی پیاو .

سوودی، خۆنه گەر بیچه وریبوو بیسوود ده بیئت.

* نه گەر تریته که له شله یه که دروستکرا بوو گوشتی سه گی تیدابوو به لگه یه له سه ر دهسته لاتیکی بۆگه نو سووک به سه ر گه لو کۆمه لکی نه زان یاخود بازرگانی و پیشه سازیه کی سووک له گه ل گه لو نه ته وه یه کی سووک و رسوادا.

* نه گه ربینی هه موو تریته که ی خوارد ده مریت له سه ر هه ژاری و نه بوونی.

* نه گه ر تریته که له گوشتی بالنده ی درنده بوو مامه ل له گه ل گه لو نه ته وه یه کی سته مکاردا ده کات به مالی حه رام.

* به شیوه یه کی گشتی تریت بریتیه له ژانی پیاوو بژیوی و سوودو که لکی به پیتی چه وری و حه لالی و حه رامی و جۆری گوشته که ی.

(نابلسی) ده لیت: نه گه ر تریتی که شکیخوارد سه رقال و خه ریکی پیشه یه کی بیکه لک و سوود ده بیئت.

تۆری: (نیبن سیرین) ده لیت: میوو تری به لگه ن له سه ر ژنان چونکه خواردنی چیژو تامی تیدایه.

* نه گه ر ته شت و له گه نکی بینی تریتی تیدابوو، تریته که زۆر چه وریبوو ته نانه ت نه یوانی بیخوات به لگه یه له سه رنه وه ی مال و سامانیکی زۆر کۆده کاته وه به لام که سیکیتر ده یخوات.

* نه گه ربینی تریت له به رده سته دایه و چه ورو خو ش نییه و خو شی به خیرایی ده یخوات خه وه که ی به لگه یه له سه ر ئومید خواستنی مردنی به هۆی ته نگي بژیوییه وه.

* نه گه ر تریتی له به رده سته ی خۆیدا بینی و لیتی ده خوارد له ترسی نه وه ی نه مینیت ده ترسی بمری و پرای زۆری مال و نازو نیعمه ت.

* نه گه ر تریته که ی چه ورنه بوو، ئیره یی به ربوو بیگوشتبوو به لگه یه له سه ر کاروپیشه ی پاک و خواناسی و پارێزکاری، نه گه ر هه ر چه ورنه بوو به لگه یه له سه ر پیشه ی سووک و هه ژاری.

* نه گه ر تریته که شله ی له گه ل دابوو به گوشتی هه ندیک له درنده کان لێنرابوو خاوه نه که ی به دوا ی کۆمه لکی سته مکاردا دیت و ده ترسیت لێیان یاخود له گه ل نه و کۆمه له سته مکاره دا بازرگانی نه نجامه دات، بوونی چه وری تیدا به لگه یه له سه ر حه رامکردنی

بۆیه كۆك خاوهنى بېت به پىتى
دهنكه كانى بۆله ترىكه .

* ترىسى سىلى له كاتى خۇيدا گوشىنى
دنياه و خىرو بىرىتى، به لام نه گەر
له كاتى خۇيدا نه بوو مال و سامانىك بهر
له كاتى خۇى به ده سته هينيت .

* ميوژى رهش و سوروسى خىرو مال و
داراييه .

* نه گەر بينى ترى ده گوشى وهك
شهرهت مامه لى له گه لدا بكه .

* ههروه ها ده لىن: نه وهى بىت
به خاوهنى بۆله ترى مال و داراييه كى
جه مى له هاوسه ره كه يه وه
ده سته گرده بى .

* ههروه ها ده لىن: بۆله ترى هه زار
دره مه .

* ترى رهش مال و سامانىكه نامىنيت،
نه گەر بينى به داره كه وه شوپويه وه
سه رمايه كى سه خت و ترس و بيمىكى نور
روى تيده كات .

* هه ندىك له رافه كاران ده لىن: ترى
رهش خراب نيه به پىتى نايه تى:
﴿سَكْرًا وَرَزَقًا حَسَنًا﴾ (النحل: ۶۷) .

* (زه كه رىا) - ره زاي خواى لىتيت -
ترى له لاي (مريم) به ديكرد بۆيه
خراب نيه، به لام زوربه رافه كارانىش
رقيان لىده بىته وه، ههروه ها ده لىن:

* ههروه ها به لگيه له سه ره ماره برين
چونكه وهك ده سته لاتدارو زانو
به خشندهى مال و دارايى وايه .

* نه گەر بوو به خاوهنى دارميو
هاوسه رگيرى له گه ل ژنيكه كات نه گەر
ره بهن بىت يان پياويكى ده سته
دلباش به ده سته هينيت، پاشان
ته ماشاي چاره نووسى ده كرى .

* نه گەر له كاتى به سه رچووندا بوو
ژنه كهش نه خو شبوو ده مرىت و چاك
نا بىته وه، نه گەر دوو گيان بوو كچى
ده بىت، نه گەر خوازيارى ده روو
په يوه ندييه كيوو يان مال و دارايى
له ده سته لايكه وه ده ويست يان ژنيك
وهك دايك و هاوسه ر بىبه شده بىت .

* نه گەر ژنه كهى ماره برىبوو نه سته مه
به ژنه كهى بگات .

* نه گەر دوله مه ندبوو هه زار ده كه وى
دواى بوون .

* نه گەر دوو پويو و له بازاردا
پشه و كاره كهى ساردى رووى تيده كات .
* نه گەر له كاتى هاوين و ته واو بوونى
وه رزدا بوو پىچه وانه ده بى و هه موو
نه وهش باشده بى .

* ترى رهش له كاتى خۇيدا نه خوشى و
ترس و بيمه، ده گونجيت قامچى بىت

* ترئی سپی هـرخیرو شیفاو
چاره سهره چونکه (نوح) (سه لامی
خوای لیبت) توشی نه خوشی
(سیل) بوو خوداوه ند نیگای بۆ ناردو
ترئی بخواتو، ئه ویش خواردی و
چاکبوه وه له نه خوشیه که ی.
* ترئی رهش سوودیکی که مه.
* هـروه ها ده لئین: ترئی رهش که م و
زۆری غه مه، لیگردنه وه ی ترئی
سوودیکی که مه.
* نه گهر بینی ترئی لیده کاته وه و تریکه
ده گرتیه ژنه که ی شه پ له گه ل
ژنه که ی ده کات و ئه و کاته ش قورسو
گرانده بی له سهری.
* ترئی باشه له کاتی خۆیدا و به لگه یه
له سهر حه سوودو قازانج که له ژنه وه
ده سته که وئ یان به ووی ژنه وه.
* ترئی به لگه یه له سهر رزق و رۆزییه کی
باش له گه ل خۆشه ویستی و برایه تی.
* ده گونجیت خواردنی ترئی له خه ودا
به لگه بیت له سهر مه یخواردن.
* ده گونجیت ترئی رزق و رۆزیبت
له که سیکی ریزداره وه.
* هـروه ها ده گونجیت که می و خه وش و
ناته وای بیت نه گهر ته ماشایکرد، یان
ره شه که ی شه ویت و سپیه که شی رۆژ.

له پال کۆپه که ی (نوح) دابوو کاتی
باوکی بانگیکرد له و کاته دا رهنگی
سپیوو کاتی بانگیکرد دواتر رهنگی
گۆپا.
(نابلسی) ده لئیت: له خه ودا رزق و
رۆزییه کی باش و به رده وام و فراوانه و
له کاتی خۆیدا فه پویتی دنیا یه به دهر
له کاتی خۆشی خیریکه به ر له کاتی
به ده سستی ده هیئت، ده گونجیت
حه رامیکبیت پیش کاتی به ده سستی
بهیئت.
* نه وه ی بۆله تریه که به ده ست بهیئت
یا لیبیکاته وه مالتیکی جه م و کۆکراوی
له ژنیکه وه ده سته گرده بیت.
* ترئی رهشکه رزیکه نامینیته وه،
وتراویشه له کاتی خۆیدا غه م و
په ژاره یه و، نه گهر له کاتی خۆیدا نه بوو
نه خوشیه.
* نه گهر تریکه شۆپوه وه به لگه یه
له سهر ترس و بیمیکی توندو سهخت.
* نه گهر ترئی رهشی له دهرکی
ده سته لاتدار لیکرده وه یا هـلگرت و
زانسی جه نی هـلگرتوه به قامچی
لییده درئی به پئی ده نکه کانی بۆله
ترینکه.

ت ف

تفا: (نین سیرین) ده لیت: تف مال و توانای پیاوه، نه وهی ده بینئ تفده کات سـووکایه تی و توهـمـهـ تباری مروفتیکده کات.

* نه گهر تفی له دیوار پککرد مال و سامانی له جیهادو تیگوشاندا خرجده کات یان مال و سامانی له بازارگانیدا به گه پخستوه.

* نه گهر تفی له سهر زه ویکرد کیلگه و پارچه زه و بیهک ده کپی.

* نه گهر تفی له دار پککرد په یمانی شکاندوه یان سویندی نه بر دوه ته سهر.

* نه گهر تفی له مروفتیککرد توه مه تباریکردوه.

* تفی گهرم: به لگه یه له سهر ته مه ندریژی. هی ساردیش: به لگه یه له سهر مردن.

* نه وهی ببینی تفه کی وشکی کرده وه هه ژار ده که ویت.

* نه وهی ببینی لیک له ده می دیت مالتیک به ده سته هینیت پاشان نه و ماله له ده سته دات.

* نه وهی ببینی تف له ده می دیت و هیچ نه ندایکی به دی ناکه ویت به لام خه لکی به ده ست هه لیده گرنه وه زانیاریه و له نئو خه لکیدا بلاویده کاته وه، نه گهر له گه لیا

خوین هه بوو درو تیکه ل به پاستی ده بیت.

* نه گهر بینئ له ده می ناویکی زور دیت گوزهرانو بژیوی فراوانده بیت و هاتنه ده ره وهی ناو له ده می بازگان به لگه یه له سهر خیر.

* نه گهر لیک له ده می به لیشاو هاته ده ره وه له به ردهستی لاویکدا نهیتی خوی لای دوژمنانی ناشکرا ده کات، نه گهر خوینی له گه لپوو درو ده کات له هه ندیک له وهی پی دلوخه.

(نابلسی) ده لیت: تفکردن له خه ودا به لگه یه له سهر هیزو توانای پیاو، نه وهی ببینی تفه کی وشکبوه ته وه بیتواناو که مده سته لات ده بیت له نانای نه وهی هاوچه شنه کانی نه نجامی ده ده ن و که م دوو قسه ده بیت.

* نه وهی ببینی که ف له ده می دیت ده ره وه به لگه یه له سهر قسه و گوتی پروپوچ یان درو یهک دروستکیردوه.

* تف له خه ودا بریتییه له قسه ی باش و دانسقه یان زانست یا خود مال و دارایی، ده گونجیت تف به لگه بیت له سهر هینانی پشوو و حه وانه وه وداواکردنی ژن و هاوسهر.

* ههروه ها ده گونجیت به لگه بیت له سهر له ش ساغی و نه خوشی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر هه رزانی
که نم و خورما و تری و گه نمه شامی.

ت و

توا نجه ده (برینداکار - تانوتدهر):

(ئیبین سیرین) ده لیت: توانجگرتن
به قسه و گوته هه روه ها بریندارکردنیش
به شمشیر و گۆچان و ئاسن
هه ربه و چه شنه یه، نه گه ر به یه کیک
له مشتانه ئاماده یکرد به لام که سی
بریندارنه کرد ده یه ویت قسه یه ک بکات
به لام نایکات.

* نه گه ر تیکۆشان له پیناوی خودایابوو
خوی ده پیکراو نیشانبوو به تیر
پیداویستییه ک به نزیکه له خوداوه نده وه
به جیده هیئی، نه گه ر دنیا داریوو ریزو
شکۆمه ندی به ده سته ده یئی.

(نابلسی) ده لیت: بریندارکردن به پرم
له خه ودا به لگه یه له سر رو داویک و
به ره نگاری به مال و هیزی پیاو.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر
توانجگرتن له ئاین و گالته و سووکایه تی
پیکردن به خیرۆمه ندان.

* نه گه ر کۆمه لکی بینی به چه ک خویان
بریندار ده کرد نه خوشی و دهر د له و
ناوچه یه بلا ده بیته وه.

* نه گه ر بینی خه لکی که وتونه ته
کوشتاری یه ک گرانی له و ناوه دا

* نه گه ر که سیک بینی تفه که ی گۆپاوه
به لگه یه له سر خراپی چه زو ئاره زووی.
* بچرانی تفیش له خه ودا به لگه یه له سر
ته وایوونی پشوو ماندو ده رکردن و
خۆشی، یا خود به لگه یه له سر
له ده سته دانی منال و خه م و په ژاره
گرتن.

* نه وه ی ببینی تفه کات قسه ی خراپ و
نا به جیده کات، نه گه ر تفه که ی خویئی
تیکه لبو یان به لقه ما ده بوو سه باره ت
به باسو خوا سیک ده دویت مافی نییه
قسه ی تیا بکات.

* نه وه ی ببینی تفیکرد به پووی
که سیکدا یان ئاژه لیکدا قسه ی حه رام
له زاری دیته ده ره وه.

ت ل

تلیاک: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
به لگه یه له سر گومان له مال و سامان و
مندال و هاوسه ر.

* خواردنی به لگه یه له سر لیدان
له کاتی بیداریدا یا خود نه وه ی
له خه لکیده دات.

* تلیاک و شه رابی جو به لگه یه له سر
تیکچوونی ئاین یا هاوسه ر یا خود
پاشگه زبوونه وه له ئیسلام و شکاندنی
ته و به .

تویکل (قه تماغه)؛ (نابلسی) ده لیت: تو یکل گویزو بادهم له خه ودا پۆشاکه بۆ یه کیک بیینی.

*هروه ها ده لیت: به مندالی له بارچوی ژن لیکده دریته وه چونکه جیاده بیته وه له وهی له نیویدایه ههروه ک چون ژن مندالی نیوسکی فریده دات.

*تویکل روپامایی و خۆنواندن و دوپوویه.

ت وو

توو؛ (نیین سیرین) ده لیت: خواردنی توو به لگه یه له سهر کاروکاسبی فراوان بۆه وهی خه وده بینیت، تووی رهش دیناره و سپش دره مه و داره کهشی پیاویکی خاوه ن مال و منداله.

(نابلسی) ده لیت: توو به لگه یه له سهر:

+ چاکی ئاین و دنیایی.

+ له شاساگی بۆیه کیک بیخوات.

توو ترک فروش؛ بیینی له خه ودا به لگه یه له سهر چاره سهر له نه خوشی و پاکبونه وه له گوناو تاوان نه گهر چوه لای نه خوش ده مریت.

تووتی؛ (نیین سیرین) ده لیت: تووتی پیاویکی جامبازی درۆزن و سته مکاره، ههروه ها ده لیت: پیاویکی فه یله سوفه.

(نابلسی) ده لیت: به چکه ی تووتی کوپی فه یله سوفه، تووتی به لگه یه له سهر ژنی

بلاوده بیته وه، نه گهر جهنگان له گهل دهسته لاتداردا نرخه کان داده به زن و هه زانی ده که ویته وه.

تونودوتیز؛ (نابلسی) ده لیت: نه گهر به توندوتیز ناوزه دکرا له خه ودا نه گهر فه رمانه واپوو له کار لاده بری: ﴿وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَأَنفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ﴾ (آل عمران: ۱۵۹).

(نابلسی) ده لیت: نه گهر خیری نه جام نه دا له جهنگدابوو سه رناکه ویت، نه گهر بازرگانی هه بوو زه ره رده کات.

توی توئی گوشت؛ (نابلسی) ده لیت: نه گهر له خه ودا بیینی شه پیکی دیاره یان به سه رچوه، ده گونجیت به لگه بیت له سهر خوشنوودی.

تویشوو؛ نه گهر له خه ودا تویشوی هه لگرت به لگه یه له سهر خواناسی.

*ده گونجیت بۆ هه ژار به لگه بیت له سهر ده وله مه ندی و بۆ قه رزاریش له سهر دانه وهی قه رزه که ی.

تویشه بهر؛ (نابلسی) ده لیت: له خه ودا رزقجیگیربونه دوا ی سه فه ر، هه زه تی (عیسا) شر، (سه لامی خوی لیبت) دوعای بۆ کردووه.

*هروه ها ده لیت: خاوه نی نه و خه وه قه رزاره و قه رزه که ی ده داته وه.

* ده گېږنه وه پياوړېك ديت بۆ لای
(نه بوبه كړ) (ره زای خواى ليبيټ) و
ده لټت: له خه ودا بينيم كيسه كه م
هه لږشت هيچم نه بينى جگه
له زه روويه ك، نه ویش وتی: كيسه كه
له شو لاری مړوفو، دره م و پاره يادو
باس و قسه يه، زه رووه كـش
ناميښته وه. نه گـر مړوفـيـك بينى
كيسه و هـمـبـانـه كـى هـه لږـشـت دـه مـړى و
باس و خواسى له دنيا دا ده بری. ده لټن:
كاتى پياوه كه له لای (نه بوبه كړ) چوه
دـه رـوـه پـاش ماوـه يـه كـ كوژـا.

هـرـوـهـا كـيس به لگـيـه له سـر
شـتـومـه كـو نـهـيـتى و دـه رـكـه و تـن و
سـه رـه لـدانى نـهـيـتـيـه و خـيـانـه تـكـردنـه
له نه مانه ت.

(نابلسى) ده لټت: نه گـر مـؤـرانـه ي
له كيسه دابيني به لگـيـه له سـر مـه رگى،
هـرـوـه ك چـون جـنـوكـه به لگـه بـوو له سـر
مـه رگى سـولـه يـمان (سـه لـامى خـواى
ليبيټ) كاتى گزچانه كه يان خواردو
كه وت.

* كيس به لگـيـه له سـر نه وـه ي مړوفـو
ده يگريته خوئ و ده گونجيت به لگـه بـيټ
له سـر دلـى خـاوه نه كـى.

* بينيني تووره كه به لگـيـه له سـر:

+ دووبرا.

جوان و سـه رنجـرا كـيـش كه له دواندنـدا
زمان پاراوه و ره وانبيژه.

* ده گونجيت به لگـه بـيټ له سـر ژنى
عهـجـمـى يا خـود به لگـه بـيټ له سـر
پياوړېك زو و زو و يـلـو سـه رگـه رـدان
بيټ و كاسه لټس بيټ يان داوښتيس و
به دپـره و شـت.

توور: (نيښ سـيـرـين) دـه لټـت: پـياوړـيـكى
ده شته كيـه.

* توور (حه ج) و رنق و رۆزى حه لاله.

* نه گـر تـوړـيـكى به دـه سـتـيـه و هـ بـيـنى
كرداريك نه نجامده دات خيـرى تـيـدايـه و
په شـيـمانى روى تـيـده كـات.

تووره كه (هـه مـانـه = كـيسـه): (نابلسى)
بينيني له خه ودا به لگـيـه له سـر و هـ چـه و
مندالو زانبارى و ژيرى و بيدارى.

* هـرـوـهـا به لگـيـه له سـر مړوفـو، نه گـر
به به تالى بينى به لگـيـى مـردنـى خـاوه ن
توره كه كيـه.

* هـرـوـهـا دـه لټـن: تـوـره كـه نـهـيـيـه.

* نه گـر له ناوه پاستى خويـدا تـوـره كـه و
كيسه يه كي بينى به لگـيـه له سـر
كه پـانـه وـه ي بۆ نامـيـژـيـكى باشى زانبارى،
نه گـر پـاره و پـوړى تـيـدا بـوو زانباريـه كـى
راست و دروسته، نه گـر شـكـا بـوو
له كـاره كـيدا پـتـويـستى به هـولـى زـيـاتـره.

+دووهاوسەر.

+دووکوپى شەرىك.

+سەفەر و گەشت.

*ئەگەر بىنى تورەكەيەكى پېيە يان كړپويەتى يان پېي بەخشراره لهخەم و پەژاره قوتارده بېست و دەرورى ليدە كړيته وه.

(ئىبن سىرىن) دەلّيت: توورەكە نەينىيە، ئەگەر بىنى تورەكەيە كيدا بە پياويك و درهەم و دىنارى تىدابوو ئەگەر درهەم و دىنارەكان باشبوون نەينىيەكى باشيان لادەركىنى، ئەگەر خراپوو نەينىيەكى خراپى لاسدەكات. *ئەگەر بىنى توورەكەكە دەكاتە وه ئەو نەينىيە دەركىنى.

*مەشكە و كونهش پىرىكى ئەمنە تپارىزە و مال و سامانى لادادە نرى.

(نابلسى) دەلّيت: لەخەودا نەينىيە، ئەگەر بىنى لەخەودا خىرىكرد بەشتىكى باش باشدەبى، بەلام ئەگەر شتىكى خراپى وەك مردارە وەبوو يان مەى يان كەلاكىكرد بەخىر بەخراپى مامەلە بەمال و سامانى خوى يان كەسانىترە وه دەكات.

توورەبوونى مروق بۇ مالى كەسانىتر: (نابلسى) دەلى: لەخەودا بەلگەيە

لەسەر رىكە و تنى خراپ بۇيەكك بىه وىت هاوسەرىگى ياخود بەلگەيە لەسەر مالى حەرام يان ئەو مال و سامانى لەبنەرەتدا بەسوو پەيدابو، خوداوەند دەفەرموى: ﴿وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ﴾ (البقرة: ۱۸۸) تورەبوونىش لەريزى و تەي پوچ و بەتالدايە.

توورەي: (نابلسى) دەلّيت: ئەگەر بىنى بەتوورەيى لەمالى خوى هاتە دەرە وه سووكايەتى بەئايىن و خوداوەند دەكات، ئەگەر توورەيەكەى لەپىناوى خوادابوو هيزو تواناو دەستەلات بەدەستدەهينى.

تووكن (قژن): (نابلسى) دەلّيت: لەخەودا پياويكى ئەديب و چاكەكارەو مال و سامانى لەسەر شوينكە و تەي زورى و دەنگى زانىارى و شارەزايە.

تووكى پيش (تووكەبەر): (ئىبن سىرىن) دەلّيت: كەمى لەخەودا باشە لەسوننەتداو زورىشى زيادبوونى مال و دەستەلاتە لەلايەن پياويكى عەجەمىيە وه بەدەستيدەهين.

*ئەگەر بىنى سەيرى پيشى خويكردو تووكى پيوە نەبىنى وەك ئەو هەرىگىز تووكى ليدەرنەهاتىت بەلگەيە

شۈيىنكىتەر ، ئەگەر لە پىستە بوو
سەرۆك يا زانا يە .

* يارىكردن بە تۆپ دژايە تىيە چونكە
ھەر كەسى يارى پىيكاو بىيات
دەيكىشى بەزەويدا .

تۆرپ : (ئىبن سىرىن) دەلىت : تۆرپ
بە دەستى كەسىكى موسافىرە ۋە
بەلگە يە لەسەر گەرپانە ۋە ۋە بۆكەسىكى
پەژارە دارىش بەلگە يە لەسەر زىاد بوونى
غەم ۋە پەژارە ۋە ، بەلام بۆ راۋچى
بەلگە يە لەسەر سوودو قازانچ ۋە خىر .

(ئابلىسى) دەلىت : تۆرپ لەخەودا
فروفيىل ۋە رزق ۋە رۆزى ۋە زانىارى ۋە
گەيشتنە بە ھىواۋ سەر كەرتنە بەسەر
دوژماندا بۆيەككە بىيىت بەخاۋەنى .

* ئەگەر خەبىنەر كەرتە نىۋ تۆرپكە يان
بۆسەيەك ترسى زىندان ۋە خەۋشى ۋە
ھاۋسەرىدە بىيىت .

تۆرپە چى : (ئىبن سىرىن) دەلىت :
تۆرپە چى پىاۋىكە لەگەل كۆمەلە
پىاۋىكدا دەجەنگى دوۋپوۋن ۋە
مامەلەكە يان دەدزىت .

(ئابلىسى) دەلىت : بىنىنى تۆرپە چى
لەخەودا بەلگە يە لەسەر شەپو ئاۋاۋە ۋە
سەفەرى ئاسان ۋە خۇش ياخود
ھاۋسەرىگىرى ۋە رۆزى ۋە چە ۋە نەۋە .

لەسەر ئەۋەى زىيانكى دارايى روى
تىدەكات ، ئەگەر موۋىەكى زۆرى
پىۋەبوو مال ۋە سامانىكى بىشومار
بە دەستدە ھىتى لەگەل تىكچوۋنى
ئايىن ۋە لەكىسچوۋنى پىاۋەتى ۋە
جوامىرى .

(ئابلىسى) دەلىت : ئەگەر مرقۇ لەخەودا
تاشى يان لاىبرد بەلگە يە لەسەر
رەۋاندنە ۋە قەرزارى ۋە غەم ۋە پەژارە .
* پىشى رن باغ ۋە بىستانە ، و تراۋىشە
بەلگە يە لەسەر :
+ تەلاقدان .

+ خولى مانگانە .

* دەگونجىت بەلگە بىيىت لەسەر :

+ سوننە ۋە شۈيىنكە ۋە تنى .

+ نوۋىزو سوننە تەكانى .

+ بەرۋوبوم .

* دەگونجىت بەلگە بىيىت لەسەر ئەۋ
روۋەكەى سوودو قازانچى لىۋەرگرتۈە .

تۆرپ

تۆرپ : (ئابلىسى) دەلىت : لەخەودا
بەلگە يە لەسەر دەنگە دەنگ ۋە وتۋىز
لەسەر دنيا كۆمەلە پەسەندىدەكەن ۋە
ھەندىكىش نكولى لىدەكەن .

* دەگونجىت بەلگە بىيىت لەسەر سەفەرو
گواستەنە ۋە لەشۈيىنكە ۋە بۆ

تۆرى راوگردن؛ (نابلسى) دەلئىت:

لەخەودا فروفىل ۋە دەستېرىنە. ئەگەر
بىننى كەۋتە تۆرە ۋە دەكەۋىتتە بەردەم
فروفىل. ئەگەر تۆرى ھەلداۋ ئازەل ۋە
بالئەدەيەكى راوگرد رزقو رۆزى
بەفروفىل دەستەدەكەۋىت.

تۆۋ؛ (ئىبن سىرىن) دەلئىت: ھەر

تۆۋۈك بەزەۋىدا بېچىنرى كۆرە ۋە دەبىت
بدىتتە پال ئە ۋە جۆرە، ئە ۋە تۆۋ
دانەۋىلەنە ۋە لەجىنى دەرمانن پەپاۋى
لەخواترسى ۋە زوھدى تىدایە.

(نابلسى) دەلئىت: تۆۋ لەخەودا ۋە چەى
چاك ۋە باشە، تۆۋى خەيارو كۆلەكە ۋە
كالەك رەۋاندنە ۋە ۋە پەژارەيە ۋە
قوتارىۋونە لەنەخۆشى، تۆۋى باينجان ۋە
سلقو پىياز رزقو رۆزىيە لەكىلگەكانى.
* تۆۋى رىحانە بۆنەخۆش ۋە لەش بەبار
بەلگەيە لەسەر چاكبۈنە ۋە
لەنەخۆشى.

(نابلسى) دەلئىت: لەخەودا نەخۆشى ۋە
دىنارە، ئەگەر كۆيكردەۋە ژنەكەى
نەخۆشەدەكەۋى ۋە دىنارو پارەى
تۆرىشى دەستگىردەبى.

(ئىبن سىرىن) دەلئىت: مالىكى زىادەيە
ئەۋەى بىننى تۆۋى لىدەچۆرپىت
بۆيدەردەكەۋى.

* ئەگەر بىننى ھاسەرەكەى پىسەدەكات
جلۋبەرگ يان خشل ۋە زىپى پىدەدات.

* ئەگەر مەنى كەسى تىرى بىننى مال ۋە
سامانى لەكەسىكەۋە پىدەگات.

* كۆپەيەك مەنى گەنجىنەيە بەدەستى
دەھىننىت، ئەگەر بەمەنى ژنىكى
پىسكرد سودى لىۋەر دەگرى.

* ھاتنەدەرەۋەى ئاۋى زەرد لەزى ژن
بەلگەيە لەسەرئەۋەى مىندالىكى
نەخۆشى دەبىت، ئەگەر ئاۋىكى سور
لەزى ھاتەدەرەۋە مىندالىكى تەمەن
كورتى دەبىت، ئەگەر ئاۋى رەش ھاتە
دەرەۋە مىندالىكى دەبىت كاروبارى
خانەۋادەكەى، دەبات بەرپۆۋە، ئەگەر
لەزى ئاگر ھاتە دەرەۋە كۆپەكەى
دەستەلاىدارىكى ستەمكار دەبى.

* ئەگەر بىننى ماسىيەك لەزى دىتە
دەرەۋە ۋە دوگيانىشبوو كۆپىكى
تەمەندىرئى دەبىت يان تەمەن كورت.

* ئەگەر پىپاۋىك بىننى خولى مانگانەى
ژنان ھاتە بەسەريا دەچىتە لاي
مەحرەمىكى.

(نابلسى) دەلئىت: مەنى ژنى شۆخ ۋە
شەنگ قەلەۋى يان ھەنگۈينە.

* دەگونجىت مەنى بەلگەبىت لەسەر
ھەمو ئاۋىك بۆيەكك بىخواتە ۋە يان
بىگىرتە خۆى، دەگونجىت بەلگەبىت
لەسەر چلم.

* دهگونجیت به لگه بیت له سهر
تیکه لبوون له گهل خه لکی شه پهنگیزو
خراب.

تۆوی پاقله: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
پیاویکی خه فه تباره، نه گهرینی
له بیستانه کهیدا پاقله ی کۆکرده وه
له ژنانی خزمیه وه روویه پرووی شه پرو
ناژاره ده بیته وه.

* پاقله ی وشك مالتیکه مال و سامانی
تری پیچاکده کری، هه ندیک پاقله
به غه م و په ژاره داده نیتن.

ت ه

ته باهیجه: ^(۱) (ئیبین سیرین) ده لیت:
نه گهر بینی به و چه شنه گوشت
ئاماده ی خواردن ده کات و خه لکی
بانگده کات بۆ خواردنی له به گزاجوونی
مروفتیکدا په نا به که سینکیت ده گری
که بانگی کردوه.

* نه گهر بینی ده رخواردی خه لکیده دات
مال و سامان له بازرگانی یاخود
فیربوونی پیشه یه کدا خه رجه دات.

ته پل: (ئیبین سیرین) ده لیت: دهنگی
ته پل دهنگیکی پووچ و به تاله، نه گهر
هاوارو سه ماو موسیقای له گه لدا بوو
به لاو نه هامة تییه.

* هه ندیکده لیت: مه نی هیواو ئاواته،
نه گهرینی مه نی له ئامرازی نیرینه ی
هاته ده ره وه ده گات به خوازو ئاواتی
خوی، نه گهر مه نی لیپۆیی خوازیاری
به ده ستیده هینی.

* دهگونجیت هاتنه ده ره وه ی مه نی
به لگه بیت له سهر پشوو یان رۆچوون
له مال و ساماندا یان بلاکردنه وه ی
نهینیی یان مردنی مندالان و
پوچه لکردنه وه ی هاوسه رگری. نه گهر
خه و بینهر له وانه بوو که چاره سهری
کشتوکالیده کرد زه وی مردوو زیندوو
ده کاته وه.

تۆوچاندن: (ئیبین سیرین) ده لیت:
چاندنی تۆو له زه ویدا به لگه یه له سهر
خۆشه ویستی و ته بایی. نه وه ی ببینی
تۆو ده چینی و پیایدا نووسا پله و پایه و
ش—کۆمه ندی و ری—زداری
به ده ستده هینیت. نه گهر پیایدا
نه نووسا خه م و په ژاره رووی تیده کات.
(نابلسی) ده لیت: تۆوکردنی شتیک
که تۆونه کری له خه ودا یان له شوین و
جیگه ی ناشیاو به لگه یه له سهر
زیاده پرووی.

* دهگونجیت تۆو به لگه بیت له سهر
فراوانی رزق و رۆزی و زانستی
به رفراوان و شاره زابوون له پیشه سازی.

^(۱) ته باهیجه: جۆزیکه له سورکردنه وه ی گوشت.

به لگه بیټ له سر نه خوشیه ک
له ریخوله دا په یدابیت.

*ته پلژن به پاشی مروږ
لیکده دریته وه، نه گهر ته پلژه نیکی
بینی پاشیک ده بیني.

*هره ها ده لټن: خاوه نی ه والی
پوچ و به تاله.

*هره ها ده لټن: ده ویته چونکه
خه لکی له سر کاری پوچ و به تال
کډه کاته وه.

ته پ و توژ: (نبین سیرین) ده لټت:
بینینی ته پ و توژ به لگه یه له سر
سه فەر، هره ها ده لټن: نه گهر
ه وره بروسکه و گرمه وناله ی له گه لدا بو
به لگه یه له سر نه بوونی و نارپه حه تی
به به لگه ی نایه تی: ﴿وَوَجَّوْهُ يَوْمَئِذٍ
عَلَيْهَا غَبْرَةٌ﴾ (٤٠) تَرْهَقُهَا
قَبْرَةٌ (٤١) [عبس] نه گهر
له گه لیدانه بوو به لگه یه له سر
به ده سته ټینانی گه نج و ده سته کوت
به پټی نایه تی: ﴿فَأَنزَلَ بِهِ نَفْعًا [

(العدایات: ٤).

*خاک داراییه و ته پ و توژی
لیدروسته بی.

ته پلژن پیاوړکی بیکاره و
شانازیده کات به بیکاریه وه.

*ته پل پیاوړکی زله وه شینه، نه گهر
بینی بوه به ته پل زله ده وه شینی.

*ته پلې نیره موک ژنیکې عه ییداره
رقی ده بیټ له وهی دانې پیدابنی
چونکه نابړوچوونه نه گهر
به دهریکه ویت.

*ته پلې ژنان بازرگانیه کی کم سوودو
به زیانه له شتی پرپوچدا.

*دهنگی ته پلې ده سته کومه له ه والی
درویه، درانی چه رمی ته پلې فهرانپه و
مه رگی خاوه ن ه واله.

*هره ها ده لټن: ته پلې ده سته یی
پیاوړکی ستایشکاری په روه ردگار
له ه موو حال و باریکدا یان به لگه یه
له سر له خویابیون و کاسه لیسی.

(نابلسی) ده لټت: له خه ودا ه والیکې
پوچ و به تاله، ته پلژن به پیاوړکی
فیل بازو ده ویت یان مه یفروش
گوزارشتی لیده کړی.

*ته پلې حاجیان له کارواندا پیاوړکی
رټین شانده رو ته پلې جه نگاوه رانیش
به و شیوه یه یه.

ته پلژن: (نبین سیرین) ده لټت:
ده سته لاتداریکې مه ترسیداره.

(نابلسی) ده لټت: بینینی له خه ودا
به لگه یه له سر ه واله گر، ده گونجیت

*هروه‌ها بینینی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر مژده
بۆ یه‌کێک له‌ناپه‌حه‌تیداییت و
چاکبوونه‌وه‌یه بۆ نه‌خۆش چونکه
له‌که‌م و کوپی پارێزراوه .

*هروه‌ها بینینی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر رزق و
رزقی بۆ رژدو ره‌زیل به‌هۆی
دابه‌شکردنی رزق و رۆزی تیدا .

*هروه‌ها بینینی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
پاراستنی زانیاری و مال و سامان بۆ
خاوه‌نه‌که‌ی .

*هروه‌ها بینینی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
هموو نه‌مانه‌تپاریزێک .

*ده‌گونجییت به‌لگه‌بییت له‌سه‌ر
دلنیاوون له‌ترسو و بیم .

*ئه‌گه‌ر پادشایه‌ک بینیی سنووری
ده‌سته‌لاتی فراوانده‌بی یا
گه‌نجینه‌یه‌کی گه‌وره‌ی بۆ ئاوه‌لا ده‌بی .

*بینینی ئه‌و له‌وحانه‌ی بۆ (موسی)
(سه‌لامی خوا ی لیبیت) دابه‌زی به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر :

+ گه‌واهیده‌ر .

+ پی‌شه‌وایان که‌وابه‌سته ده‌بن
پێوه‌یان .

*ده‌گونجییت به‌لگه‌بییت له‌سه‌ر
ئامۆژگاری .

*له‌وحی ته‌خته‌که‌تیایدا ده‌نوسری
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر هاوسه‌رو کوپو زه‌وی .

*ئه‌گه‌ر ته‌پ و تۆزی به‌سه‌ره‌وه بینیی
سه‌فه‌ر ده‌کات یان پشتگیری و کۆمه‌ک
ده‌کری له‌جه‌نگدا .

*ئه‌گه‌ر سواری ئه‌سپێکبوو غارغارینی
پێوه‌کرد هه‌تا ته‌پ و تۆز بلاویوه‌وه
ناویانگ ده‌رده‌کات و له‌خۆبایی بوون و
سپله‌یی سه‌ری تیا ده‌بات و سه‌رده‌کات
به‌کاری ناحه‌قدا و فیتنه‌ و ئاشوب
ده‌نیتته‌وه .

(نابلسی) ده‌لێت: ئه‌گه‌ر ته‌پ و تۆزی
له‌نێوان زه‌وی و ئاسماندا بینیی
کاروباریکی تێکه‌له‌و هیچ ده‌رچه‌و
ده‌روازه‌یه‌کی نییه .

*ئه‌گه‌ر ده‌ستی ته‌کان یاخود جل و

پۆشاکه‌که‌ی هه‌ژار ده‌که‌ویت یاخود

ژینیکی دووردریژ به‌سه‌رده‌بات .

(نابلسی) ده‌لێت: له‌خه‌ودا گوته‌یه‌کی

پوچ و به‌تاله‌ به‌پێی ئایه‌تی:

﴿فَبَعَلْنَاٰهُ (كِبَآءَ مَذْمُورًا [

(الفرقان: ۲۳).

ته‌پ و تۆزاویوونی قژ: (نابلسی)

ده‌لێت: به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ره‌زیلی له‌مال و

داراییدا، له‌جه‌سته‌شدا هه‌روایه .

ته‌خت (رووپا - له‌وح): (نابلسی)

ده‌لێت: بینینی (لوح المحفوظ) - ته‌ختی

پارێزراو - به‌لگه‌یه له‌سه‌ر داپۆشینی

کرده‌ره‌کان .

* له وچ ناموژگارييه، نه گەر له لايه ن دهسته لاتداره وه بوو هيزه بؤ يه كيڅك له خه ودا وه ريځگري.

* له وچ بؤ دووگيان كوپه .

ته خته ودار: ته خته ودار دووپوويه كه له نايندا، پياو انيكي شه دووپووييان تيډايه .

* دارو ته خته ي ته ر به مندا ل ليكده دري ته وه، بيني داريش بؤ يه كيڅك له نيو كه شتیه كداييت به لگه يه له سه ري .
* دارو ته خته ي وشك دووپوييه،

خوداوه ند ده فره مويت: ﴿كَانَهُمْ خُشْبٌ مَّسْنَرَةٌ﴾ (المنافقون: ٤)

* پياو څك له خه ودا بيني په ليك به ده ستي راستيه وه يه تي واريكي ش به ده ستي چه پي و ده يه ويت راستيان بكا ته وه، په له كه راست ده بيته وه به لام داره كه راست نايته وه، نه م خه وه ي بؤ رافه كاريكي خه وگي پرايه وه و تي: دووكوپت هه يه يه يه كيكيان له كه نيزه كيكي و نه وي تريان له نافرته يكي نازاد، په روه رده ي هه ر دووكيان داده ده ديت و كوپي كه نيزه كه كه ره وشت و رده گري به لام كوپي ژنه نازاده كه ناموژگاري وه رناگري ت، حالي نه وپياوه به م چه شنه بوو كه بؤي ليكدايه وه .

* ده گونجيت به لگه بيت له سه ر دلتيابوون له ترسو بيم يا خود زانياري بؤ قوتا بيان .

* هه موو روپاو له وحيك نووسيني تيډاي به لگه يه له سه ر ريځگري له گوناو و تاوان .

* نه گەر بيني روپاو له وحيكي له نيمام سه ند ده سته لات و زانياري و پيشه وايه تي ده ستي گرده بي، نه و جا ناموژگاري داده دات و ده بيت به سوژو به زه بي .

* نه گەر له وحيكي ناسنيبوو كوپيكي زانو خاوه ن هيزه و خراپه و به لا و نه هامه تي رووي تيناكات، نه گەر سافو دياربوو ناواده بي و ده گات به هيو او ناوا تي خوي و ملکه چ و سه رشو پنا بي .

* نه گەر له به ر دبوو كوپيكي دلره ق ي ده بي .

* نه گەر له مسبوو كوپيكي دووپوويده بي .

* نه گەر له قورقوشمبوو كوپيكي نيړه موكي ده بي، نوسينه كانيشي به لگه يه له سه ر مندا ل .

* ده گونجيت به لگه بيت له سه ر كوپيكي ژيرو زيړه ك، نه وه ي فيړده كړي و هريده گري و فيړده بي .

*هروهه به فریش هه مان سوودی
هیه و به رویوم و پاره و سووده.

*نه گهر ته رزه که زیانی گه یاند
به کشتوکال یان به خه لکی و مال و
حالیان کاره سات و مهینه ت
رزوله خه لکی ده کات یا خود ئاول و
نه خوشیه ک کۆده بیته وه و پاشان
ده تویتته وه.

*نه وهی بیینی ته رزه هه لده گریته
له جل و بهرگ و هیله ک یان شتیک
که ئاوی تیا هه لئه گیرئ نه گهر
دهوله مندبوو کارو پیشه کهی نامینئ،
نه گهر خاوه ن شت و مه ک و کالابوو
له ده ریادا ترسی لیده نیشتی شته کانی
غهرق بیئی، نه گهر هه ژاریشبوو بهری
رهنجی کۆده کاته وه و سوودی لیوهر
ده گری و بۆ داهاتوو رۆژانی داهاتووی
پاشه کهوت ناکات.

*هه ندیک ده لئین: به فری رۆز سزادانی
فه رمانپه وایه بۆ ژێرده سته کانی و قسه و
جنیوی ناشیرینه بۆیان.

*نه وهی بیینی به فر ده بارئ به سه ریا
سه فره یکی دوورده کات که شووره یی و
نهنگی دواده که ویت.

*به فر غه م و په ژاره یه مه گهر که مبیته و
زال نه بیته و له شوینی خۆی دابیته
نه گهر وابوو فهرو بهر که ته بۆ خه لکی

*پیاویکیش له خه ودا بینیی
جل و بهرگیکی له دارو ته خته پۆشیوه و
به نیو ده ریادا ده پوات و رۆیشتنه کهی
هیواشه و به م پییه ش ده ریا و ته خته
به لگه یه له سه رکه شتی.

ته خته ی شه تره نچ: (نابلسی) ده لئیت:
له خه ودا دنیا یه که به رزده بیته وه و
داده به زئ و هه ندیک له دنیا دا ده ژین و
هه ندیکی تریش ده مرن و ریگه ی راست و
ره وان و لار و خوار ده رده که وئ و هه ر
له دنیا دا را کردن و جه نگو و رق و قین و
فیتنه و ناشوب و دهوله مهندی و هه ژاری
به ده رده که وئ.

ته ر خوون: (ئین سیرین) ده لئیت:
ته ر خوون پیاویکی بنه پهرت و ره چه له ک
خرابه.

(نابلسی) ده لئیت: پیاویکی عه جه مییه و
فیتری خوانا سیبوه له خوانا سانه وه هه تا
له سه ر بنه پهرت و ره چه له کی خۆی
گیرسا وه ته وه.

*ته ر خوون له خه ودا ناپاکیه.
ته رزه: (ئین سیرین) ده لئیت: نه گهر
له شوین و جیگه ی کشتوکال بوو هیچ
تیکنا چیت و زیان به کهس ناگه یه نیت و
فه پوخیزه.

*ده گونجیت به لگه بیته له سه ر که رۆو
کولله یه ک زیان بگه یه نیت یان له سه ر
پشیل و چۆله که.

*ههروه‌ها ده‌لین: نه‌گه‌ر به‌فر باری
له‌ئاسمانه‌وه سزایه له‌فه‌رمانپه‌واوه بۆ
خه‌لکی و زه‌وتکردنی مال و داراییانه،
خه‌وتنیش له‌سه‌ر به‌فر به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
پابه‌ندبوون.

*نه‌وه‌ی ببینی به‌فر دایده‌پۆشی خه‌م و
په‌ژاره زالده‌بیته به‌سه‌ریا، نه‌گه‌ر
به‌فره‌که توایه‌وه خه‌م و په‌ژاره‌که‌ش
ده‌په‌ویته‌وه.

*نه‌وه‌ی ببینی به‌فر دایپۆشیوه غه‌م و
په‌ژاره زالده‌بیته به‌سه‌ریا، نه‌گه‌ر
توایه‌وه غه‌م و په‌ژاره ده‌په‌ویته‌وه.

*کلۆریوونیش هه‌ژارییه و سه‌هۆلش
خه‌م و په‌ژاره‌یه مه‌گه‌ر ببینی ناویک
له‌ده‌فریکدایته و بیه‌ستی، نه‌مه‌ش
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر تیاچوونی مایک
که‌مابیته‌وه، به‌فرگیش که‌نجینه‌ی
مالی فه‌رمانپه‌وایه.

(نابلسی) ده‌لته‌ت: نه‌گه‌ر بینێ وه‌ک
نه‌وه‌ی ئاسمان له‌بری باران به‌فریان
سه‌هۆل بیارینی له‌کاتیکدا گونجاو
کاتی خۆی نییه‌ خه‌وین به‌هێواشی
نه‌خۆشده‌که‌ویته‌و پاشان
چاکده‌بیته‌وه.

نه‌و شوینه نه‌گه‌ر به‌فره‌که زۆریو
نه‌ده‌توانرا به‌مالی ده‌بیته به‌سزاو
ده‌که‌ویته به‌سه‌ر خه‌لکی نه‌و شوینه‌دا.
*نه‌وه‌ی سه‌رمای به‌فر له‌زستان یان
هاویندا لێی بدات هه‌ژاری رووی
تیده‌کات.

*نه‌وه‌ی به‌فریکی کلۆر و چال بکړیت
له‌هاویندا مایکی زۆری
ده‌ستده‌که‌ویته و لێی ده‌حه‌سێته‌وه و
غه‌م و په‌ژاره له‌شوینی نه‌و به‌فره‌ قوتار
ده‌بیته.

*نه‌گه‌ر به‌فره‌که توایه‌وه به‌خیرایی
خه‌م و په‌ژاره رووی تیده‌کات به‌لام
به‌خیرایی ده‌په‌ویته‌وه.

*نه‌گه‌ر بینێ زه‌وی به‌کشتوکال
دایپۆشرا بوو به‌لام وشک و به‌سترابوو
وه‌ک باران وایه‌و به‌رحمه‌ت و فه‌ر
داده‌نریت.

*نه‌وه‌ی له‌شو لاری بیه‌ستی و
پاریزراویته قورس نابیت له‌سه‌ری و
ترس رووی تیناکات.

*هه‌روه‌ها ده‌لین: نه‌وه‌ی به‌فر بکه‌ویته
به‌سه‌ریا دوژمنه‌که‌ی زالده‌بیته
به‌سه‌ریا، نه‌وه‌شی به‌که‌می سه‌رمای
بیته سامان و دهرپومه‌رجانی
ده‌ستده‌که‌ویته.

تەرم (مەیت): (ئىبن سىرىن) دەلئیت:
ھەندىك دەلئیت: تەرم پياوئىكە لەسەر
دەستى كۆمەلئىك تىادەچن، ئەگەر بىنى
پالئراو ھەس ھەلئىناگىت زىندانى
دەكرىت.

* ئەگەر بىنى بەرزكراو تەو ھەس
دەستە لاتدارئىك دەكەوئىت و سوودى
مال و دارابى لئو ھەردەگىت.

* ئەگەر بىنى تەرمە بەرزكراو تەو ھەس
بەسەرشانى پياوانە ھەس دەستە لات و
پلەوپايە بەرز بەدەستە ھەنئىت و
گەردنى خەلئى كەچدەكات و بەپئى
دەستە لاتەكەى ملكەچ و رامدەبن بۆى
يا بەئەندازەى ئەوانەى بەشدارى
لەئەسپەردەكەردنى تەرمەكەيدا دەكەن.

* ئەگەر بىنى بەدەس تەرمەكەيدا
دەگرىن چارەنوسى بەخىر كۆتايى
دەت، ھەروەھا بەھەمان شىو ھەنئىت
ئەگەر بەشان و بالئىدا ھەلئىاندو دوعاى
خىريان بۆ كرد.

* ئەگەر بىنى زەمىانكردو خراپەيان و ت
چارەنوسى بەباش ناگەپئىت.

* ئەگەر خۆشى دواى تەرمەكەى خۆى
كەوت شوئىنى فەرمانپەرەياكى خراپ
دەكەوئىت.

* ئەگەر تەرمەكەى بىنى لەبازاردو
ھەلئىانگرت بۆ گۆرستانئىكى ديارو

* ئەگەر بىنى تەرزە لەئاسمانەو ھەس
ھاتەخوارەو بەسەر لەش و لاريا
بەشئىك لەمالەكەى تىادەچئىت.

* بەفرىش لەكاتى خۆيدا بەلگەيە
لەسەر رەوئىنەو ھەس خەم و پەژارەو ،
ناچاركردنى بەخىل و ئىرەبىبەر چونكە
ساردى تىدایە بۆئەو زەوئەى مارو
دووپشكى ھەيە.

* ئەگەر سەرمەكە زۆربوئەو شوئىنە
تىكەدەداتو رىگەى بۆئىو و ژيان
دەگرئىت و سەفەر ئەستەم و
مەحالدەبئىت.

* دەگونجئىت تەرزە بەلگەبئىت لەسەر
بازرگانى سەيرو سەمەرەو ئەگەر
خەلئى لەدەفرى خۆياندا كۆيانكردەو ھەس
زىانئىان پىناگات.

* ئەو بىنى تەرزە لەزەوئىيەكدا
دەبارئىت سۆز رەھمەتى خوايىە،
و ھەگەرنا سزای خوايىەو دادەبەزئىت
بەسەر خەلئى ئەو ناوچەيەدا.

تەرسى ئەسپ: (نابلسى) دەلئیت:
لەخەودا مالئى پياوئىكى رىزدارە.

(ئىبن سىرىن) دەلئیت: ئەگەر بىنى
گەسكى لئىدەدات مال و سامان
لەپياوئىكى رىزدارەو ھەس
بەدەستە ھەنئىت.

* پشقىلى بزنئىش مالئى پياوئىكى رىزدارە.

* هـروهـا و تـراوه : تـهرمی مردو
پیاویکی دوپوهو له سر دهستی
ئودا کومه لو گروهیک تیا ده جن.
* نه گه ربینی له سر دارمه یته
مال و دارایی زیاد ده کات.

* نه گه تهرمی مردو یه کی بینی
له بازاردا خراپی کالو شتومه کی
بازاره .

* هـلگرتن له دارمه یـتدا پـله و پـایه و
سه فـره به دهریاو وشکانیدا .

* نه گه ربینی تهرمی نه سپرده ده کات
به لگه یه له سر خواحافیزی له گه شتیارو
سه فـه رکارتیک یان نه وهی هـولی
شوو ده دات بو خوی به هوی نه وهی
مردو به لگه یه له سهری چونکه
نه سپرده کاری مردو به خاک پاداشتی
ده سـتگیر ده بیـت له هـلگرتن و
نه سپرده کردنی و به تنیا خوداوهـند
ده زانیت نه و پاداشته به چ راده یه که .

ته ره فروش : (نابلسی) ده لیت : خاوهـن
مالیکی خوش و باشه .

ته ری (شی) : (ثین سپرین) ده لیت : شی
به لگه یه له سر قورسی و گرانی و
نه توانینی نه نجامدانی کاروپیشه .

ته ربیج : (نابلسی) ده لیت : له خـودا
ژنیککی چاک و باشه یا خود بژیویه کی
هـلال یان سهریازی به سووده بو

ناسراو هـق و مافیکه ده کات
به خاوه نه کانی .

* نه گه تهرمیکی بینی به نئو هـوادا
ده پوات پیاویکی به ناوبانگ له ولاتی
غریبی دهریت یان زانو شاره زایه ک
ده مریت حال و باری لای خه لکی
ناشکراو دیار نه بووه .

* نه گه له سر دارمه یـت خوی
بینیه وه به سهرزه ویدا ده پوات و سواری
که شتی ده بیـت .

* نه گه کومه له تهرم و جه نازه یه کی
ژوری بینی له شوین و جیکه یه کدا
دانراون جینشیا نی نه و شوینه گوناو
تاوان نه نجام دهـدن .

* نه گه ژنیک بینی مردووه له سر
دارمه یـت هـلئانگرتوه ، نه گه میـردی
نه بوو شووده کات ، نه گه میـردداریـبو
ناینی تیکده چیت .

* نه گه ربینی مردو یه کی هـلگرتوه
مالیکی هـرامی ده سـتده که ویت ،
هـروهـا نه گه مردو یه کیـشی
به کیشکرد به سر زه ویدا مال و دارایی
هـرامی ده ست ده که ویت .

(نابلسی) ده لیت : نه گه ربینی نویت
له سر تهرمی مردو ده کات برایه تی
ده خاته نئوان کومه لیک له بهر خوا .

(ئىبن سیرین) دەلئیت: تەشت بەلگەيە
لەسەر ژن و خزمە تکارو ئەو شوئینەي
تییــــدا دەژى و رزق و رۆزى روى
تیدەکات.

* ئەگەر کۆمەلە خەلکیکی بینی لەسەر
تەشتیکی گەرە کۆبوونەتەو یان
لەگەنئیکی ئیجگار گەرە ئەگەر خەلکی
گوندنشینبوو زەوی و زارو کئلگەکانیانە،
ئەگەر جەنگاوەربوون بەدوورووی
دەچن بۆی و دەستیان بەفروفتل
دەجوولئین بەپئی خواردن و گەوهری
کارەکە.

* ئەگەر زانستپەرەربین کۆدەبنەو
لەدەوری ئەگەر خواردنئیکی خوش و
بەتام بێت، ئەگەر خراپەکاربی یاخود
خواردنەکەیان ماسی یا گوشتئیکی
بۆگەن بێت دەچنە لای ژئئیکی
داوئنییس.

(ئابلسی) دەلئیت: تەشت و لەگەنئیک
ئەگەر لەدار دروستکاربوو دنیايە لەگەل
ئەوہی لەسەفەردا بەسەریا دێت، ئەگەر
لەشووشەبوو دنیايە لەنیشتماندا.
* لەگەن و تەشت بەلگەيە لەسەر حال و

باری ریکخستنی بژئوی مۆف.
* ئەگەر بینی تەشت و لەگەنئیک
دەلئیسیتەو بەپەنجەي رزق و رۆزى
تیادەچئیت و ئەجەل و وادەي
نزیکەبیتەوہ.

یەکئیک بېئیت بەخواوەنى یان زیکرو یادى
خوداوەندى پېئیکات.

تەشت: (ئىبن سیرین) دەلئیت: کچ یان
خزمەتکارە ، ئەگەر بینی تەشتئیکی
مسی بەکارهئنا کچئیکی تورکی
دەهئئى، ئەگەر تەشتەکە لەزیووبو
کچئیکی رۆمى، ئەگەر لەزێپووبو ژئئیکی
شوخ و شەنگو جوان داوايەکی
لئدەکات ناتوانئیت بچئتە ژئرى.

* ھەر وہا دەلئین: تەشت ژئئیکی
مۆچیاریدەر مئردەکەي رینومايى
دەکات بۆ پاکى و رېيازى خوايى.

* ئەگەر بینی تەشتئیکی ئالتوون یان
سینی و چاپەز یا گۆزەيەکو ھۆکارئیکی
ھەبئیت ئەوہ خزمەتکارەو دەيگري یان
ژئئیکە دەیکات بەھاوسەرى خۆي یاخود
کچئیکی رەوشت نزم و سووکە.

* ھەندیکەلئین: ئەگەر بینی قاپى زێپو
زیو بەکار دەهئئى ئەوہ کردارو گوناھ
ئەنجامیدەدات، ئەگەر ھەریەک لەوانە
بەمردووە بینرا مژدەيە بەپئی وتەي
پەرورەدگار: ﴿يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصُخَّافٍ
مِّنْ ذَّكَّاجٍ وَأَكْوَابٍ﴾ (الزخرف: ۷۱).

(ئابلسی) دەلئیت: ئەگەر تەشتئیکی
لەخەودا کړى ئەوہ کچئیک دەهئئیت.

* تەشت شکۆمەندى و بەرزى و رزق و
رۆزى و مال و سامانە.

چه شنه یه که ده بیستی بهی
لیکدانه وه .

ته لاق (جیا بونه وه) : (نبین سیرین)
ده لیت: نه گهر بینینی ژنه که ی ته لاقدا
ده و له مهند ده بی به پی ئایه تی: ﴿وَإِنْ
يَنْفَرَا يُغْنِ اللَّهُ كَلَامَ مَنْ سَعَتِ﴾
(النساء: ۱۳۰).

* هه روه ها ده لیتن: نه و خه وه به لگه یه
له سه ر ئه وه ی خاوه نه که ی
له ده سه ته لاتداریک جیا ده بیته وه
که پیشتتر تیکه لیبوه .

* ته لاقدان ی ژن بو ده سه ته لاتدار
لابردنیه تی و بو پیشه وه ریش وازه ی تانه
له پیشه که ی، نه گهر ته لاقی (رجعی) بوو
ده گهر پیته وه بو پیشه و کاره که ی.

(نابلسی) ده لیت: ته لاقدان بو ره به ن
وازه ی تان و جیا بونه وه یه له وه ی
که له سه ریه تی له خیر یان شه پ.

* ته لاقی هاوسه ردار پوچه لیبونه وه ی
بژیوی یان مه رگیتی به تاییه ت نه گهر
نه خو شبوو سیبه سی نه گه رانه وه ی نه و
که سه یه بو سه ر نه و حال ی
که له سه ریبه وه، به لام یه ک ته لاق
که رانه وه یه بو سه وه ی له سه ریه تی،
نه گهر ته لاقی (بانن) یدا واز له پیشه که ی
ده هیئت و نایه ویت بگه رپته وه بو ی.

ته شتگهر: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
ده لاقی ژنان و پیشه نگیان هه روه ها
دروستکاری کوپاره و گۆزه ش هه ر
به وچه شنه یه .

ته شی (خه ره ک): (نابلسی) ده لیت:
نه گهر ژنیک بین ی ته شه یه کی
به ده سه ته ی تان کچیک یان خوشکیکی
ده بیئت، نه گهر بین ی پچراو که سیکی
له سه فه ردا بوو له سه فه ره که ی
ده مینیته وه ، نه گهر به ته شه یه که رستی
په ناده بات بو پیاویکی ئاواره و نه وازه .

* ته شی به لگه یه له سه ر نوینه رو
کوکه ره وه ی مال و سامان یا خود
نو تو مییل و ئاژه لیک پیداویستی
به جیبه ی تیت

ته شی ریس: (نابلسی) ده لیت: بینینی
ژنی ته شی ریس به لگه یه له سه ر
قه ناعه ت و شوینکه و تنی سوننه ت
له گه ل به ستنی رایه له ی کاروباره کان و
خو یه لاکیکردنه وه بو خیر و چاکه،
نه گهر ژنیک ده ی پساو ده یچی به لگه یه
له سه ر خه شم و قینی خوایی لئی و
دابارینی سزای خودا به سه ریا .

ته له فون: (نبین سیرین) ده لیت: نه گهر
گوئی له ده نگیکبوو له ته فون یان هه ر
ده نگیکیتر ده چوو فه رمان و ریگری و
مژده و ناگاداری له خو گرتبوو به و

ته نوری نان: (ئین سیرین) ده لیت: نه گهر بینى ته نوریک دروسته کات و خوشى شایسته ی پله و پایسه و دهسته لاتبو له دوزمنانى قوتارده بیت نه گهر دومنداریت، نه وهی بجیته سه ر ته نوریکی بیتاگر نه و ژنیکى بیخیرو چاکه ده بیت به هاوسه ری.

(نابلسی) ده لیت: نه وهی له خه ودا بیینی ته نوریک داده خات سوودو قازانج به دهسته هیئت له مال و دارایی و نه فسی خویدا.

* نه گهر له مالی پادشاو فرمانره و ته نوریکی بینى نه و نه گهر کاروباریکی تیکه ل و پیکه لی هه بوو رینوینی ده کریت بۆچاکه تییدا.

* نه گهر دوزمنداربوو سه رکه و توو ده بیت به سه ریاندا.

* ته نوریش چهن جوریکی هه یه و ههرجۆره لیکدانه وهیه که هه لده گری:

+ ته نوری برژاندن: به لگه یه له سه ر زیندانى بۆیه کیک له ناره حه تیدابیت و قوتار ده بیت و به خوشیا ده که ویت.

+ ته نوری گوشتى قوی تویکراو: به لگه یه له سه ر پيشه وای دادپه ره و کیشو و پرسیار ده چیت به رده ستی و، فرمانى دروست و لیکدانه وهی باشده دات به هه ریه کیک.

* نه گهر ته لاقیداو سی خولی مانگانه ی به سه را تپه ره بوو واز له پیشه که ی ده هیئت دواى نه وهی پتویستی پیتابیت، هه روه ها ده لیت: له دهسته لاته ده خری.

* ته لاق به لگه یه له سه ر هه ژاری چونکه ژن دهسته لات و شان و شه وکه تی پیاوو دنیا به تی، نه گهر ژنیکى نه خوشى هه بوو بینى ته لاقیده دات به یه کجاری ده مریت، هه روه ها نه گهر فروشتی یان نازادیکرد، به لام نه گهر ته لاقى که پانه وهیدا چاکه ده بیت وه.

ته ماشاکردنى عه ورتا: (ئین سیرین) ده لیت: نه گهر بینى سه یری زیی ژنه که ی ده کات یان زیی ژنانیتر به ناره زوه وه یاخود ده ستی لیدا بازرگانیه کی خراب نه نجامده دات.

* نه گهر بینى سه یری ژنیکى رووت ده کات به بی نه وهی خوی ناگای لیبت که وتنه نیو هه له و پتیه لخلیسکانه.

ته مومرژ: (ئین سیرین) ده لیت: ته مومرژ تیکه ل بوون و فیتنه و سه رسامیه روو له خه لیکده کات.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا تیکه ل بوونی کاروباره کانی ناین و دنیا به، نه وهی ته مومرژک بیینی دیته خواره وه به سه ریا خوازیاری ناحه قیه .

* نه گەر بینى ته نورىكى ههیه له زستانداو خۆى گهرمه کاته وه، نه گەر له هاویندا بوو به لگه یه له سهر نه خوشکه وتنى به هۆى گهرماوه و خوینى به لیشاو له بهر ده پوات و غه مو په ژارهش زالده بیټ به سه ریا.

* ده گونجیټ ته نور به لگه بیټ له سهر گه ده هه موو خواردنیټ ده گریټه خوو ده بهاری.

ته نه که چی (ته نه که ساز)؛ (نابلسی) ده لیټ: بینینی له خه ودا به لگه یه له سهر په روه رده کارو وینه گر.

* ده گونجیټ بینینی به لگه بیټ له سهر درۆزن له رهفتارو گوته دا.

ته واف (سورانه وه)؛ (نابلسی) ده لیټ: بینینی له خه ودا به لگه یه له سهر نامۆزگاریده ریټ خیری خویده کات و شه پو خراپه ی له خه لکی ده گریټه وه.

ته و به کردن؛ (نابلسی) ده لیټ: ته و به به لگه یه له سهر به ده سته پێنانی مو لک و ده سته لات و به ره کات و ری زداری، دواى نارامگرتن له سهر به لاونه هه مته ی.

(نابلسی) ده لیټ: ته و به کردن له خه ودا به لگه یه له سهر رزگار بوون له زیندان، نه گەر بینى له خه ویا واز له خراپه کارى ده هیټیټ به لاو نه هه مته ی رووی

تی ده کات و تاقیده کریټه وه پیى ، پاشان ته و به ده کات و ده بیټ به خاوهن مو لک و ده سته لات و ری زداری به ده سته هیټیټ، نه وه شی ته و به بکات له خه ودا له گوناوه تاوانیټ نه یزانی بیټ چیه به لام بترسی له وه ی بکه ویته نیوی ده ره نجامه که ی به خیر کوتایى دیټ ، ته و به کردن بو بیټاوه ر موسولمان بوونیه تی، ته و به ش بو گورانی بیټ ژو هاوچه شنه کانیا ن به لگه یه له سهر هه ژارکه وتن دواى ده وه له مه ندی.

ته و ر؛ (نابلسی) ده لیټ: نه گەر ته وریټی زیوی له ده سته دابوو برازا که ی خۆى ده هیټیټ بو کوربه که ی.

* نه گەر له نه قیټ یا موربوو براکانی ته ووشی غه مو په ژاره ده بن به دواى یه کدا.

(نابلسی) ده لیټ: نه گەر خشلی به خووه بینى پیاویټی خاوهن بژیویه، نه گەر ته و ره که له گه ل خشلدا بوو گه واهیدان به ده سته هیټیټ.

ته و رات؛ (نابلسی) ده لیټ: نه گەر بینى (ته و رات) ده خوینی و نه یزانی که سیټکه هه مان ری یازو بو چوونی قه ده رى و جه بریه کانی هه یه.

* نه گەر (ته و رات) ی هه بوو گەر پادشایه کی موسلمان بوو ولایى یه کیټک

* هـروهـها بینینی (تـهـورات) و
(نینجیل) به لگه یه له سەر ناپاکی و
په یمانشکیتنی و به هانه گری.

* بینینی (تـهـورات) به لگه یه له سەر
دانایی و زانیاری و ریتومایی، ئەو هی
ژنیک دووگیانی هه بیئت و به ده سستی وه
(تـهـورات) بینینی ژنه که ی دوو کچی
ده بیئت.

تهـوقفه کردن: (نابلسی) ده لیت: به لگه یه
له سەر سوود و قازانج و په یمان و
پابه ندبون به خیره وه.

تهـون (دهـ) تگای جـولایی):
(نابلسی) ده لیت: ئامرازی چنینه و
ئه گەر بینیی به لگه یه له سەر جموجوول و
سه فهر. تهونی راخرا و به لگه یه له سەر
گرتن چونکه ژنان به پیوه ده یچن.

* تهـون به خشین و پالگه و تنه بقـ خواهن
پیداویستی.

* ده گونجیت به لگه بیئت له سەر
پله و پایه ی به رزو بلند.

* تهـگەر ژنیک ژنیک تری بینیی له سەر
ئامرازی تهـون و ده ریکردو خۆی کاری
له سەر کرد به خیرایی ده مریت.

تهـونکردن (چنین): (نابلسی) ده لیت:
به لگه یه له سەر پێچانه وه ی کار یاخود
به سه رچوونی زوربه ی رۆژه کان.

* ده گونجیت به لگه بیئت له سەر
میانپه وه ی حال و فراوانی و هاتنه وه یه کی
دنیا بیئت.

له دوژمنه کانی ئازاد ده کات یاخود
ریده که ویت له گه لیان له سەر ئەو هی
که ده یه ویت، گەر زانابوو زانیاری زیاد
ده کات یان بیدعه له و زانیاریه ی
ده یزانی دروستده کات، یا هه مان
ریبازی ئاره زووبازان ده گرتته بهر.

* تهـگەر خه وینهر ره به نبوو
له نه ته وه یه کی جیاواز له نه ته وه که ی
خۆی ژنده هیتیت یا سه فهر رۆر
ده کات.

* ده گونجیت بینینی (تـهـورات)
به لگه بیئت له سەر به دیدار شادبوونی
که سانی غه ریب یان دۆزینه وه ی شتی
و نبوو.

* تهـگەر ژنه که ی دووگیانبوو کوپنکی
هاوچه شنی خۆی ده بیئت، هـروهـها
حوکمی کتیبی تریش وایه.

* ده گونجیت ژنیک ماره به بریت به بی
ئاماده بوونی به پررسی یان له وانه یه
تیکهـ ل به وانه به بیئت که ئاینه که ی
تیکده دهـن.

* تهـگەر هـرکتی بیکتر به دهـر
له (قورئان) ی بینیی وهـک (صحف)
به لگه یه له سەر ریزو شکوداری.

* بینینی (تـهـورات) و (نینجیل) به لگه یه
له سەر بینینی پیغه مبهـر (ﷺ) که رچی
له خه ویشدا بیئت.

ته ونکراوه که ی بپی له غم و په ژاره و
کارو سه فیری قوتار ده بیټ، وه گه رنا
نه وه ی بوی ده مینټه وه به نه ندازه ی
خوازوویستی خویه تی.

* هه روه ها وتراوه: سه فیره یا خود
شه رو نازاوه و به ربه ره کانیه.

(تابلسی) ده لټ: پیاویکه زور سه فیر
ده کات و زوری ش ماندوده بیټ
له کاره که یداو وه تیکوشه رایه.

* ژنی ته ونکه به لگه یه له سه رنه وه ی
ته ونکه ری پیاو به لگه یه له سه ری.

* نه گه ر پیاویکی ره به ن بینى
هاوسه ریکی نازاد ده گری، نه گه ر
ژنیکی ره به ن بینى شوده کات.

ته ویله: له خه ودا به لگه یه له سه ر رزق و
رۆزی و سوودو قازانج.

* ده گونجټ به لگه بیټ له سه ر مال و
لانه ی خه وینه ر خانه واده و خزمه تکارو
تیره و هۆزی کۆده کاته وه، یا نه و
بازاره ی ده یگریته به ر بۆ سوودو قازانج
یا زه وییه ک به نازده له کانی ده یکیلی و
خوازیا ری فه رو خیرییه تی.

ته یه موم: (نیه ن سیرین) ده لټ: نه گه ر
بینى ته یه موم ده کات ده رووی
لټ ده کریته وه و قوتاریوونی نزیکه چونکه
ته یه موم به لگه ی ده رووی نزیکیه
له خوداوه.

* نه گه ر جلیکی چنی سه فیر ده کات،
نه گه ر بینى ده یچنی پاشان ده یپری
داواکه ی گه یوه ته جی داواکراو پاشان
بچراوه، نه گه ر زیندانیکرا بو ده رووی
لټ ده کریته وه، نه گه ر له شه پدابوو
ناشته وایی نه نجام ده دات.

* چنینه جل و به رگ له لۆکه و خوری یان
موو ئاوریشم یا خود شتیکیتر وه ک یه ک
وايه.

* نه گه ر جلیکی داواکراوی بینى سه فیر
ده کات، نه گه ر جلی مه لڅست ئاواره و
موسافیریکی ده گه ر پټه وه.

* نه گه ر جلیکی چنی له مووی نه رمی
نازده ل فره مانى خزمه تکاریکه،
ده گونجټ چنینه به لگه بیټ له سه ر
جووت بوون.

ته ونکه ر: (نیه ن سیرین) ده لټ:
کۆمه لټکی ماندوون هه ول بۆ
شتیکه ده ن یا خود هه ولی فیربوونی
زانیا ری ده ده ن.

* ده گونجټ ته ونکه به لگه بیټ له سه ر
بینا دروستکردن له سه ر دیوار.

* ده گونجټ به لگه بیټ له سه ر چنه رو
دانه رو چټنه ر.

* ده گونجټ به لگه بیټ له سه رنه وه ی
مروڤ تیدایه له نه خوښی و غم و په ژاره و
شه رو نازاوه و نووسین. نه گه ر

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه
له سر:

+ ده روو قوتاریوون.

+ سه فه ریان ناگاداریکردن به توشبوون
به نه خوڅشی پټویستی به ته یه موم
ده بیت.

+ ده سته که وتنی ناو بو گه شتیارو
موسافیر.

* نه گه ر به خول ته یه مومیکرد به لگه یه
له سر نه گونجانی سه فه رو وه رگرتنی
به هانه و کارکردن به ویستی خو.

* ته یه موم به لگه یه له سر:

+ هه زاری .

+ نه خوڅشکه وتنی له ش ساغ.

* ته یه مومکردن له گه ل بوونی ناویشدا
به لگه یه له سرکاری پوچ و به تال.

* نه گه ربینی ته یه موم ده کات و ناو نییه
به لگه یه له سر نژیکی ده رووی خوابی و
ره واندنه وهی غم و په زاره ، نه گه ر
ته یه مومیکرد له گه ل بوونی ناویشدا
پینچ وتهی له سره:

(۱) خه وبینه ر گه رچی توانای
هاوسه رگیری هه بیت به لام نایکات.

(۲) له وانه یه سه فه ر به وشکانیدا بکات
له رتی سه فه ر به ناودا.

(۳) له وانه یه ناو ته خوازی لیخوڅشبوون
بیت گه رچی سووریش بیت له سر
تاوان.

(۴) له و که سانه یه دنیا زالده کات به سر
قیامه تدا.

(۵) یاری به ثاینه که ی ده کات و به هانه
ده گری له وتهی زانایان.

* هه روها و تراوه: به لگه یه له سر
قوتاریوون له نه خوڅشی وزیندانی.

تی

تیا بردن (کوشتن): (نابلسی) ده لیت:

له خه ودا ده گونجیت جرجی زیانه خوش و
ده رده لگربیت یان ناگرژیکی سووتینه ر
یاخود لیشاو و لقاویکی به زیان یا
گوپانی حال و یاری جیهان و تیا بردنی
دوژمنان بیت.

تیا چوون (فهوتان): (نابلسی) ده لیت:

نه گه ر له خه ودا زانسته په روړیک تیا چوو
خه لکی سوود و قازانچ له زانیارییه که ی
وه رده گرن و ناوبانگه رده کات.

* ده گونجیت فهوتان به لگه بیت له سر
که م به ختی.

* نه گه ر بینی هه ندیک له جل و به رگه که ی
یان ماله که ی تیا چوو هه ندیک له مال و
داراییه که ی ده میتیتته وه و ناهه وتی.

* نه گه ر بینی هه موو جله کانی

لیزه و تکره به لگه یه له سر ره واندنه وهی

نه و شپو خرابه یه ی تووشی ده بیت.

تیر (م)؛ (نین سیرین) ده لیت: تیر
به ته نیا گوپ یا براهه، بریندارکردن به تیر
ناته واوی و زه فەر پی بردنه.

* ههروهه ده لیت: تیر گه واهی حه قو
راستییه یا خود سه فهره یان ژنه.

* نه گه تیریک به دهستییه وه ببینی
کوپیکی ده بیت، نه گه نووکی هه بوو
کوچه که ی ده بیت به به پرسی خه لکی.

* نه گه تیریک به دهستییه وه ببینی و
سهواره بیت ده سهسته لاتداریکه
له شکومه ندی و ده سهسته لاتدایه.

* شکانی تیریک بدریته پال کوپ یان برا
نه خوشییه له کوپو براکه یدهدات، نه گه
شکاندنه که چاکبوونه وه ی هه لده گرت
چاکده بیت وه، نه گه چاکبوونه وه ی
نه بوو مهرگی به کیکه له و دووانه.

* شکانی تیورم بو فهرانپه و
له سه رکار لابرندیه تی.

* ونکردنی نیزه که ی مهرگی کوپو براهه،
رمی بچووکیش وه کی دریز وایه.

* ده گپنه وه پیاویک دیت بولای (نین
سیرین) و ده لیت: له خه ودا تیریکم
به ده سهسته وه ببینی له کاتیکدا
له بهردهستی پیشه وایه کدا ده رویشتم
به پرتوه، نه ویش وتی: نه گه خه وه که ت
راستی بلی له بهردهستی پیشه وادا
گه واهی کی راستیده ده دیت.

* ده گپنه وه (نه باموخله د) له خه ودا
بینیویه تی تیریکی زه دینی^(۱) پی دراو
پاشان کوپیکی ده بیت و ناوی ده نیت
زه دینی.

* پیاویک بینی چه قویه کی دریز
له ناسمانه وه ده که ویته خواره وه
قاجیکی بریندارکرد، پاشان ماریک دای
به و قاجیه وه.

* بریندارکردن به تیر قسه یه که گوته بیژ
به رانبهری پی بریندار ده کات.

(تابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه
له سه ر:

+ دارو عه مود.

+ ژنیکه یا خود کوپ یان گه واهی حه قو
راستییه.

+ سه فهره.

* نه گه ره که ده درایه پال
ده سهسته لاتداریک و نکولی لیکرد رو دواویک
به سه ره نه و ده سهسته لاتداره دای و غم و
په ژاره و دزه کردنی دوزمن رووی
تیده کات.

* نه گه درایه پال براهه
به لاونه هه تییه، نه مهش نه گه
شکاوو فرییداو نه یوانی چاکبیکاته وه،
نه گه ناماده یکرد پاش چاککردنه وه ی

^(۱) تیری زه دینی: تیریکه ده دریته پال نافر تیک

له راستکردنه وه ی تیردا به ناویانگیووه. (وه ریگنی)

* ئەگەر بىنى بەرمىك كەسىك برىندار دەكات خويىنى لەبەر دەپوا كەسىك بەكرىدەگرى بۇ كاريكى ئاوا، ھەرۈھە دەلئىن: لەشساغ دەبىي و مال و دارايى زۆردەبى، ئەگەر لەۋىتەبوو بەسەلامەتى دەگەپتەو ھە بۆلای خانەوادەكەى.

* ئەگەر بىنى بەرمىك كەسىكى برىندار كەرد ئەگەر برىندار كەردنەكەى تەپپو بەئەندازەى ئەو تەپپە غەرامە دەكرى، ئەگەر تەپنەبوو كەردارىكى ناقولای دەدرىتە پال.

* ئەگەر بىنى بەتيرىك برىندار دەكرى و زامەكەى سەخت دەبى برىندار مال و سامانىكى ھەرام لە برىنداركار ۋەردەگرى، ئەگەر رەمەكە گۆشتى بېرى ياخود ئەندامىك لە ئەندامەكانى و كەوتە دەستى بکەرەو ھە لە برىندار كەرەو ھە مال و خىرىكى خراپى لە ئايندا دەستدەكەوى، بەلام ئەو ھەى بىنى كوشتارى دوزمن دەكات تىرو رم مال و دارايىكەى ھەرامەو بە دەستى دەھىتت.

تيرئەنداز: (ئىبن سىرىن) دەلئىت: پياۋىكى خواناسە.
* ھەندىكەلئىن: سىخوپە.

لەنەخۆشى چاكەدەپتەو ھە ياخود خەرىكە لەكارىدەخەن دواتر خۆى چاكەكات.

* تىرو رم براپە يان ھاورپتەو ھاو ھەكەى و دەستەلاتى بەجىدەھىلى.
* ئەگەر تىرىكى بە دەستى خۆپەو ھە بىنى و بەنىو بازاردا دەروىشت كورپكى نىزىنەى پىدەبەخىرى، ئەگەر خىستى پىشت دەرگاكەى بە دەست داپۆشى ژنەكەى كچى دەپت.

* تىر بەبى ئاسن كچە بۇ ئافرەتى دووگىان، رىزو و رۆزىيە دواى كچ، ھەرۈھە چەن كچىكى دى دىن بەدوايدا بەئەندازەى گرپى تىرەكە ئەگەر خەۋىنەر ئەژمەرەدەيكر.

* ئەگەر دەستەلاتارىك بىنى رىمكى دەداتى دەستەلات و پۆستىك ۋەردەگرى، ئەگەر رەمەكە ئالابو دەستەلاتارىيە و ئاوبانگ پەيدادەكات.

* ئەگەر رىمكى ھەپت و ھوسەرەكەى دووگىان نەپىت ھاو ھەلايەتى مروفىكەكات بەرگرى لىدەكات ياخود براپەك بەرگرى لىدەكات لە دوزمنان.

* ئەگەر فەرمانرەۋايەك بىنى تىرەكەى درىزبەو لەئەندازەى خۆى دەرچو ھە ستم لەبەر دەستەكانىدەكات.

دژایه تی و جه نگو کهرت و پهرتی
کومه ل و تیکه لېوونی حه لال به حه رام و
خهرجی و سوودو به جی پینانی
پیداویستی هکان.

تیر و که وان؛ (نابلسی) ده لیت: بینینی
له خه ودا به لگه یه له سر:
+ نوینه رو نووسین.

+ هیزو سه رکه و تن به سه ر دورژماندا.
* یه ک تیری ئاوه ژوو نه گهر ژنیک بینینی
له تیره وانه که ییدا هه لگه پانه وهی
میرده که یه تی به سه ریا.

* نه گهر تیری به ده سته وه بینینی
ده سته لات و شکومه ندی و مال و سامان
به ده سته هیئت.

* شکانی تیریک له که وانه که ی ده ر بچیت
نه توانین یه تی له به جینگه یان ندنی
په یامه که ییدا.

* تیر بۆ ژن میرده که یه تی.
* تیر هاویشتن و ته یه به نامه ده نیردریت.
* نه گهر بینینی تیریکی هاویشتن و نه پیتکا
نوینه ریک ده نیریت بۆ مه به ستیک و بۆی
به جینایهت.

* نه گهر ژنیک یا کچیک تیریکی تیگرت و
دلی پیتکا گالته و شوخی له گه لده کات و
وابه سته ی ده بیت.

* نه گهر تیری واژوکرای بینینی نوینه ری
نهرم و نیانن له گوتاریاندا.

تیر ساز (تیر هاویرژ): (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا بینینی به لگه یه له سر
ته مه ندریز یان توندو تیز ی و
سه رکه و تن به سه ر دورژماندا.

* تیر ساز پیاویکه خه لکی هانده دات بۆ
جیهادو تیکویشان یاخود سه روکی
سه ربازو ده سته لاتدارانه.

* هه روه ها ده لیت: بینینی له خه ودا
به لگه یه له سه ر جه نگو شه پرو ئازاوه و
به ره به رکانی له نووسراودا.
* بینینی به لگه یه له سر:

+ ره خنه و نکوولی لیگرتن له ئاپروو.
+ بژیوی و کاسبی حه رام و نادرست.

* نه گهر له نیوان خه و بیننه رو یه کیکدا
ئاژاوه به ره پابوو زالده بیت و
سه رده که وی به سه ر دورژمانیدا.

* تیر ساز وه ک پادشاویه له فراوانی
ده سته لات و هانی به رده سته کانیا
ده دات یارمه تی یه کتر بدن.

* تیر ساز به لگه یه له سه ر:
+ په روه رشیاریکی چاکساز بۆ دووپوان و
که سی لارویه د.

+ به لگه یه له سه ر بیژوو.
+ نووسه ر.

+ پیاوی په ناو پشتگیره بۆ هاوه له کانی.
تیر و په ساز: (نابلسی) ده لیت: بینینی
له خه ودا به لگه یه له سه ر پیشه و

تیشك و رووناکی: (نابلسی) ده لیت: بینینی له خه ودا به لگه یه له سه ر نوینه ر یان ئالاو به یداخ، ده گونجیت به لگه بیت له سه ر چه سپان و یارمه تی ئه وه ی له کاتی رووناکیدا ئه نجامیده دات.

* ده گونجیت رووناکی و روژو مانگو هاوچه شنه کانی به لگه بیت له سه ر ئه وه ی لای خه لکی ناوده بری.

تیمساح: (ئیین سیرین) ده لیت: تیمساح له خه ودا پۆلیسه، چونکه تیمساح له ده ریادا به زیانه، هه روه ها تیمساح دزیکی ناپاکه، وه ک درنده وایه. *** هه روه ها به لگه یه له سه ر بازرگانی** ناپاکی سته مکار.

* نه گه ر بینینی تیمساحیک به کیشیده کات بۆ نیو ئاوو له ناو ئاوه که دا ده یخوات ده که ویته دهستی پۆلیس و ماله که ی ده بات و ده یکوژیت، نه گه ر سه لامه تبوو کاتی که وته دهستی پۆلیسه کان سه لامه ت و پارێزراو ده بیت.

(نابلسی) ده لیت: بینینی تیمساح له خه ودا به لگه یه له سه ر خراپه و هه رام و کارو کاسبی هه رام و ترس و بیم، یاخود بیزاری ده برپین له وه ستانی ره شه با یان له دزو جه رده.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سه ر کوئایی هاتنی ته مه ن به هوی

* نه گه ر بینینی تیریکی هاویشته و پیکای نه گه ر مندالبوو نیرینه ده بیت.

* تیری هه لبه ستراو نوینه ر یا رنقو روژی یا کوپیکی سوننه تکراوه یاخود ته مه نیکي دووردریژ یا جل و به رگه.

تیرۆك: (نابلسی) ده لیت: بینینی به لگه یه له سه ر فه رمان به چاکه و ریگری له خراپه و به ده سته یثانی پێداویستی و وه چه ی چاک و مال و سامانی به سوود و قازانج.

* بۆ ره به ن به لگه یه له سه ر هاوسه رگیری و ده رکه وتنی هه ق و راستی.

* هه روه ها پیاویکه دوو شه ریکی دوو پووی هه یه و، یه کیکیان دلپه قه و جیاوازی ناکات له نیوان هه ق و راستیدا. **تیرهاوینژ:** (نابلسی) ده لیت: به یه کیکه لئین تیر دروستبکات، بینینی له خه ودا به لگه یه له سه ر فروفیل و چاوبه ست به هوی مال و سامانه وه.

(نابلسی) ده لیت: سیخوپه فه رمانده کات به دووزوبانی.

* هه روه ها بینینی به لگه یه له سه ر غه م و په ژاره و ویرانه و به شه کردنی مال و سامان و فره زی شه رعی.

اللَّهُ مَبْنِيَّكُمْ يَنْلَظِرْ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي ﴿٢٤٩﴾ (البقرة: ٢٤٩).

* هه نديکده لاین: ئه وی بیه ویت ئاو بخواته وه به لام نه یخواته وه پیداو یستی خوی به ده ستنه مینئ، ئه وه شی ئاوی سارد بخواته وه مال و داریه کی حه لال به ده سته مینئ.

* نه گهر بینی تیر ئاویه به لگه یه له سه ر دروستی ئاینه کای و جیگیر بوونی و باشبوونی حال وباری.

(نابلسی) ده لیت: تینوویه تی به لگه یه له سه ر خۆنواندن به ره فتاری فیتنه کاران چونکه له رۆژی قیامه تدا ده هینریته سه ر هه زو ئاو نادریت ؛ نه گهر بینی تینوویه تی پتویستی به هاوسه رگیری و ماره پرینه .

ت ی

تیری: (ئین سیرین) ده لیت: تیری له خه ودا بیزاری و وه پاسبونه .

* نه گهر بینی تیره یاخود بینی ده می پرپوه له خواردن و هیچ بۆشاییه کی نه ماوه گۆرانی بارو حالیه تی و که و تنیه تی له و حالیه ی له سه ریه تی له دنیا دا یان مه رگیتی مه گهر له ده میا بۆشاییه ک به دیبکات ئه و جا رزق و رۆزی ده دریت به نه ندازه ی ئه و بۆشاییه ی له ده میا دروستبووه .

غه رقبوونه وه، مه روه ها بینینی تیمساح له نیوده ریادا هیچ خیریکی تیدا نییه .

* ده گونجیت دوزمنیکی سه رشو پو رسوایت له به ره وه ی له شوین و جیگه ی خۆیدا نییه و تیدا ناژی.

* نه گهر بینی تیمساحیک به کیشیده کات بۆ نیو ئاو فه رمان په و یان پیاویک له ماله کی شتیك ده بات و خوی پتی ناخۆشه .

* نه گهر بینی تیمساحه کی به کیشکرد بۆ وشکانی زالده بیت به سه ر دوزمنه که یداو مال و داراییه کی ده بات.

* نه گهر بینی گۆشتی تیمساح ده خوات یا پتست و چه وریه کی یا هر به شیکتری به و نه ندازه یه له مالی دوزمنه کی ده بات.

تینوویه تی: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سه ر وه ستانی حال وباری خاوه ن مۆلک و کێلگه . ده گونجیت به لگه بیت له سه ر هه زاری یان وه ستانی حالی بژیوی په یداکاران.

(ئین سیرین) ده لیت: تینوویه تی له خه ودا ناته واوییه له نایندا، نه گهر بینی تینوویه تی و ویستی ئاوی رووبار بخواته وه به لام نه یخوارد وه له غه م و په ژاره قوتاریده ی به پتی چیرۆکی ((طالوت)) که له قورئاندا هاتوه: ﴿ اِنَّ

* (نابلسی) ده لَئیت: نه گهر بینى بۆنى نه م
تیکه له یه یکرد پیا به لَدانی باش
به ده سنده هیتی.

* هه روه ها (نابلسی) ده لَئیت: غه م و
په ژاره خوار نه به به هوی
تو همه تبار کرد نه وه که له لای نه که سیکی
سه روی خوی وه نه نه جامده دریت و
خودا وه نه ده فهرموی: ﴿وَمَنْ يَغْلُلْ
يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَتِ﴾.
(آل عمران: ۱۶۱).

* تیکه وتن (پینه لخلیسکان): (نابلسی)
ده لَئیت: تیکه وتن له زماندا ده گونجیت
به لگه بیئت له سه ر قاج هه لخلیسکان و
به پیچه وانه شه وه.

* ده گونجیت پینه لخلیسکان به لگه بیئت
له سه ر تیا چوون و فه وتانی نه وه ی
نه نه جامیده دات.

* ده گونجیت به لگه بیئت له سه ر هه له و
له بیر کردنی زانیاری.

* تیری له خه ودا به ده سته پینانی بژیوی و
گه پانه وه ی مال و سامانه.

* هه ندیکه لَئین: برسیتی باشتره
له تیری و تیرناوی باشتره له تینویه تی.
تیکوشهر (ره نه جده ر - هه و لده ر):
(نابلسی) ده لَئیت: ره نه جده ر بانگخوازه،
ده گونجیت له خه ودا به لگه بیئت له سه ر
خاوه نه هه وال و ده نگ و باس وه ک
پۆسته و شتی نایاب، ده گونجیت
به لگه بیئت له سه ر ره نه جده رو تیکوشهر
بۆخیرو چاکه.

* تیکه له ی خواردن: (ئین سیرین)
ده لَئیت: هه مووی غه م و په ژاره و شه پو
ناژاوه یه، نه گهر لیتخوارد غه م و په ژاره
رووی تیده کات، به لام نه گهر بینى به لام
لیننه خوارد مال و سامانیکه زه ره ری
لیده کات.

* تیکه له یه ک له بۆنیخوش: (ئین سیرین)
سیرین) ده لَئیت: به لگه یه له سه ر
(حه ج)، هه روه ها ده لَئیت: مال و داراییه
یان شکۆمه ندیه.

* نه گهر بینى له مالی که سیکی
پیشه نگدا به م بۆنه کاسده بی ناپاکی
له گه لدا ده کری.

جیم

ج ا

جاطلیق^(۱): (نابلسی) ده لَیت: نه گەر له خه ودا بینی بوه به جاثلیف به لگه یه له سهر مردنی یان غه رقبووی یان نزیکبونه وهی له تیاچوون و فه وتان یاخود له ناوچوونی نازو نیعمه ت.

جادوو (سیجر): (نابلسی) ده لَیت: له خه ودا فیتنه و له خۆبایبوونه ، نه گەر بینی جادوو یکرد یان جادووی نه جامدا به هۆیه کی به تال و پوچ ناکۆکی ده که ویتته نیوان خۆی و هاوسه ره که یه وه.

* جادوو له خه ودا به لگه یه له سهر:

+ بیباوه ری.

+ جیابونه وهی ژن.

* نه گەر بینی جادووی لیکراوه یاخود جادوو نه جامده دات فیتنه و پلان و ناپاکیه.

* نه گەر جادوو کرا له لایه ن جنۆکه وه به هیزتر و فرویلده کات.

جادوو گهر: له خه ودا پیاوێکی مه لّخه له تیتنه ره نه گەر به هۆی پوله وه جادووی لیکرا جادوو له ژنیکده کات.

جالجالۆکه: (ئین سیرین) ده لَیت: به لگه یه له سهر ژنیکێ نه فره تلێکراو سه رجیگه کی میرده که ی به جیده هیلّی.

* بینینی ته ناف و ماله که ی هینانی ژنیکێ بیدینه.

* نه گەر جالجالۆکه یه کی بینی پیاوێکی فیلّبازی لاوازو په نهان ده بینّی.

(نابلسی) ده لَیت: پیاوێکی چنه ره، یان پیاوێکی خواناسی دنیانه ویسته، نه گەر جالجالۆکه یه کی گرت هاوه لایه تی پیاوێکی خواناسی و دنیانه ویسته ده کات.

* نه گەر مالی جالجالۆکه ی بینی ته نانه ت لاوازیوو لاوازی و سستی روی تیده کات به پیتی نایه تی: ﴿وَإِنْ أُولَٰئِكَ إِلَٰهٌ إِلَّا يَئُودُ﴾ (العنکبوت: ۲۵).

* جالجالۆکه به لگه یه له سهر ژنیکێ دلّخۆش.

(۱) جاثلیق: پیشه نگی قه شه کان. (وه رگنێ)

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر چنن و ته و نکردن.

* نه گهر جالجالۆكه يه كي بينينى كه وته خواره وه به لگه يه له سهر سه ختى زستان.

جالجالۆكه ي مارئاسا: (نابلسى)
ده لئيت: به لگه يه له سهر ژنيكى به زيان.
* له خه ودا دوژمنيكى به دوخرابي شيوه ناشيرينه و مروؤ ده پيكي و برينداريده كات.

جام (له گهن): (نابلسى) ده لئيت:
له خه ودا به لگه يه له سهر ژنو كوپو كچى به سوودو نرخدار به نه ندادزه ي به هاكه يه تي.

جامباز: (نابلسى) ده لئيت: جامبازى ئازله و لاخ پياويكى به پژه ريزدارى زالده كات به سهر دنياى خويداو به لگه يه له سهر فرمانپه و او كاربه ده ست.

جاميكي گه وره: (نابلسى) ده لئيت:
له خه ودا كچيكه له سه رده ستى خيريكي ژور به دى ديت.

جانه وهرى زموى: (نابلسى) ده لئيت:
نه گهر له خه ودا هاته ده ره وه به لگه يه له سه ره وه ي خه ويينه ره ده بيت به سيخوپرى فرمانپه و او ده سه ته لاندان.

* ده گونجيت سه ره لدانى له جيهاندا به لگه بيت له سهر فرمان به چاكه و

ريگري له خراپه و سه رخستنى خواناسان و تياچوونى دووپوان.

جانه وهرى ژاردار: (نابلسى) ده لئيت:
به لگه يه له سهر مروؤتيك به دووزوبانى نيوانى خه لكى تيكده دات و شه پو ئازاوه ده خاته نيويانه وه توشى شه پيانه كات و له خيروچاكه ده يانگريته وه.

* هه ره ها به لگه يه له سهر:
+ هه ژارى.

+ غه م و په ژاره.

+ پياويك سووكايه تي پيكرابيت.

+ زيانتيك له لاي كومه لتيك ده وارو گوند نشينه وه.

* نه گهر روويكرده نه خوش ده مريت چونكه ژارداره.

جانه وهرى گونچكه: (نابلسى) ده لئيت:
ده لئيت: دوژمنى سه ركردو به رپرسانه.

ج ب

جبه (كه وول): (نابلسى) ده لئيت:
جبه ژنه ، نه گه ريبنى جبه يه كي پوشيوه ده كات به ژنيكى عه جه مي ، نه گه رجه كه ره نگاو ره نگبوو ژنيكى به سوؤز خيژدار ده بيت له منالخته وه ، پشتى جبه گهر له لۆكه بيت ناين باشيه.

*نه گەر نه وهی جبهی له بهر کردبوو له وانه بوو که سه ریا ز به دوویدا ده پوئی ، له وانه یه سه روکایه تی سوپاده کات، نه گەر شایسته ی پله وپایه بوو به دهستی ده مینیت، وه گهرنا ده سته گری به سه سه ر خانه واده که یه داو به خویانده کات.

*ههروه ها ده لاین: جبهه پیشه یه کی باشه و پیشه وه ره که ی غه م و په ژاره ده خوات ، یان به قه رزدانه وه رافه یده کن.

*ههروه ها ده لاین: سه فه ریکی باشه و درانی به لگی مه رکه .

*نه گەر بینى ئاگر که وته وه و هیچ به سه ر جبهه که یدا نه هات زیان له مال و سامانیده که وئ.

*لێسه ندنى جبهه به لگیه له سه ر سه رکه وتنى پله وپایه و شکسته یان.

چ ر

جرج (مشگی گه وه): (نابلسی) ده لایت: نه گەر له خه ودا بینى مشکى گه وه ی مه لگرتوه یاخود جرجیک دیته لای له ولاتی خۆی کۆچده کات ، نه گەر مولکدار بیت ده یفرۆشیت.

*نه گەر جرجى له مالئى خۆیدا بینى یان له مالئى یه کى کى تر دا با ئه و مال ه پارێزراو بیت له دژ یاخود با وریا بیت

(نابلسی) ده لایت: نه گەر ژنیک جبهه یه کی بینى و ناوه که ی دی له پێستى رێوى یان گیانداریکى تر دروست کرابوو ناپاکی ده کات له میترده که ی به ده ست تیکه لکردنى له گه ل پیاویکی تر دا.

*ههروه ها جبهه له خه ودا ته مه ندرێژیه ، یان ده و له مه ندییه بۆ یه کێک له به رى بکات چونکه رێگره له سه رما نه مه ش به هه ژارى لیکه دریته وه .

*له بهر کردنى له وه رزى هاویندا غه م و په ژاره یه له لای نه هاو سه ره وه یان قه رزارى و نه خۆشى و زیندانیه یاخود به لا و نه هه م ته ییه له پێناوى ژنیکدا.

*نه گەر خه و بینه ر جه نگا وه ربوو یان که سیکبوو له ریزى نه واندابوو قه لغان و سوپه ره که ی ده پۆشیت و رو به رووی دوژمنی ده بیته وه .

(ئێبن سیرین) ده لایت: ژنیکه یان قوتار بوونه له غه م و په ژاره و نه هه مه تی، نه گەر جبهه یه کی له بهر دا بوو قه ل ه م و ده فته ریکیشى به ده سته وه بوو هه ژارى چاره سه ره ده کات به خزمه تکردنى پادشاو فه رمان په و ا.

(ئێبن سیرین) ده لایت: جبهه و عه با رێزو شکۆی پیاوه له گه ل پیاوه تی به پێی جبهه که و ئه و تاییه ته ندییه ی هه لێگرتوه .

به لگه بیټ له سهرنه وهی زټپو دره م و
خشل ښان گه وهرو کلیلی تیا داده نری.

* هـروهـها دهـلټن: لهـشـولـاری مـرؤفـه
نهـگـر جـزدانـه کـه یـان بـه زور لټـسـهـند
به لگه یه له سهر مردنی، نه گـر
له نیوقه دی خویدا بیننی له نیوه ی
ته مـهـنی سوود ودرده گری.

* نه گـر دړابو زانیاریه ک ودرده گریټ و
له به ریده کات پاشان پټویستی به وانه
ده بیټ.

جگه و: (نښېن سیرین) ده لټټ: جگـر
شوینی توپه بوونه له گـل سـوړو
به زه یی.

* هـروهـها دهـلټن: جگـر به لگه یه
له سهر مندال و ژیان.

* هـاتـنـه دـهـره وهی جگـر له سـک
دهرکه وټنی مالټکی شاراو هیه.

* نه گـر بـینی جگـری مـرؤفـک دـهـخـوات
مال و ساماننکی شاراو ه
به ده سته هیټی و دهیخوات، نه گـر
چـهـن جگـر ټکـبو بـه لټـنـاوی و
سوره وه کراوی و بډگه نی گـنـچ و سامان
به ده سته ده هیټی، جگـری مـرؤفـو
ناژهل چوونیه که.

* خـواردنی جگـری مـرؤفـکی نـاسـراو
خواردنی مال ه که یه تی، نه گـر تـه مـاشـای

له وهی که له گه لیدایه چونکه شت ومه کی
نه و به کار ده هیټی.

* نه گـر بـینی گـوشتی جـرج دـهـخـوات
غه بیه تی مـرؤفـکی به دو خراپه کات.

* جـرج به لگه یه له سهر دزی ده مامک
پوش.

* هـروهـها بـینی جـرج به لگه یه له سهر
خراپه و به دکاری کوبوونه وه و منال
یامه لټاتنی قه رزار لټی یاخود
ده سته گریکردنی.

* هـروهـها بـینی به لگه یه له سهر
ملکه چی و سهر شوپی.

* نه وهی گـوشتی جـرج بـخوات له خـودا
رزق و رززیسه کی هـرام به ده سته
ده هیټیټ.

جزدان (کیس): (نښېن سیرین) ده لټټ:
جزدان وه ک کیسه وایه، هـروهـها
وتراوه: مال و سامانه.

* نه گـر بـینی جـزدانـه کـه ی کـه وـته دـهـریـاو
روپاره وه مال و سامانه کـه ی
له سهر ده سته پادشایه ک تیا ده چټټ.

* نه گـر بـینی کـه وـته نټو ناگره وه مال و
سامانی له سهر ده سته فه رمانږه وایه ک
تیا ده چټټ.

(نابلسی) ده لټټ: له خـودا کـوپـو
هاوسه ره بـو ره بـه، ده گونجټټ

*نه گهر بینى جگهرى ده خوات مالو
سامان به ده سته هیتى و ده خوات
يا خود مالى كوپه كى ده خوات.
جگهر نأوسان: (نابلسى) ده لیت:
به لگه به له سر نه خوشى و په ژاره يان
ژنكى شوخ و شهنگى ده سته لار.

جلوبه

جلوبه رگا: (نابلسى سیرين) ده لیت:
جلوبه رگ چوارچوړه و به م شپوه به به:
(۱) جلوبه رگى خورى: مال و داراييه.
(۲) جلوبه رگى لسه موو

دروسكرايى: مالى جيايه.

(۳) جلوبه رگى لوكه: مال و داراييه.

(۴) جلوبه رگى كه تان: مالىكى جيايه.

*باشترین جلوبه رگ نویی کی فراوان و
گوشادو سفته ، هه روه ها جلوبه رگی
دریژ باشتره له جلوبه رگی كورت.

*گونی و چلكنى جلوبه رگیش هه ژارى و
غمه و په ژاره به و تيك چوونى نايه.

چلك و خولاييبيوونى له شولار جوانى
دنیا و نايه، جلوبه رگى سووريش بو
ژن باشه، به لام بو پيا و باش نييه
چونكه جوانى شه يتانه مه گهر سوورى
له دامین يان جیگه و پیخه فداییت و پیا و
پیوه ی دهر نه كه ویت نه و جا خوشحالی و
شادی به.

جگهر یكرد و رووخسارى خوی تیدابینی
ده مرئ.

*نیش و نازارى جگهر له لیکدانه وه دا
خراب مامه له كردنه له گه ل كوپدا،
پیغه مبه ر(ﷺ) ده فـه رموی:
"منداله كانمان جگهرمانن"^(۱).

*برینی جگهر مه رگی رولا و
جگهر گوشه به، زوخم و كیمى جگهر
زالبوونى حه زو ناره زووه.

(نابلسى) ده لیت: له خه ودا شویتى
نازايه تيبه، نه گهر بینى جگهر یكى
گه وره ی هه به كه سیكى به سوزو
به زه یی و نازايه.

*نه گهر جگهرى چه وری به سه ره وه بوو
مال و سامانه له لایه ن ژاننه وه.

*نه گهر جگهر یخوارد هیتو توانا و سوود
له كوپه كى وه رده گری.

*جگهر چیشتلینه رى فه رمانپه وایه.

*ده گونجیت هاتنه دهره وه ی جگهر
له ناوسكدا به لگه بیټ له سه ر سته م و
باش نه بیټ.

*جگهر مال و سامانكى به تال و
پوچه.

^(۱) (عجونى) له (كشف الخفا و الالباس) (۳۰۷/۱)

*جلوبه رگی شیوه دار به لگه یه له سه ر قامچی.

*جلوبه رگی توکمه و قایم به لگه یه له سه ر ده سته لات و پله و پایه و ناوبانگده رکردن.

*جلوبه رگی که تان بۆنه وه ی ده بیوشیت بژیویه کی ریزدارو مالئیکی حه لالی ده سته که ویت.

*جلوبه رگی خه ت خه ت به لگه یه له سه ر باشی دنیا و قیامه ت، باشترین جلوبه رگیش نه وه یه له خوری دروستکراییت.

*جلوبه رگی خه ت خه ت باشه بۆ خه وینه ر، به لام جلوبه رگی خه ت خه تی ناوریشم مالئیکی حه رامه .

*جلوبه رگی کۆنه غه م و په ژاره یه ، نه وه ی بیینی دوو جلوبه رگی کۆنه ی پارچه پارچه کراو به سه ریهدا له به رکرد به لگه یه له سه ر مردنی، دپانی جلوبه رگیش نابوچوونه تی، جلوبه رگ دپاویش به باری درژییدا به لگه یه له سه ر ده روولیکردنه وه .

*نه گه ر ژنیك کراسه که ی به کۆنه و کورتی بیینی نهیینی ده درکیئیت.

*نه گه ر کراسه که ی به ری بدپینئ ناکوکی و به ربه ره کانی له گه ل خانه واده که ی ده کات و بژیوی بووچه لده کاته وه، نه گه ر جلوبه رگی

*هه موو زه ردییه که له جلوبه رگدا نه خوشییه، هه روه ها و تراوه: سووری غه م و په ژاره یه، سووری و زه ردی له لاشه دا زه ره ر ده دهن.

*سه وزی له جلوبه رگدا باشه له تایندا چونکه جلوبه رگی به هه شتیه کانه .

*جلوبه رگی ره شیش باشه بۆیه کیک گه ره بییداری له به ری بکات و ده سته که وت و ده سته لات و شکوارییه به ده ره له وه خراپه .

*جلوبه رگی ناوریشم و خوری مال و داراییه کی زۆره ، هیچ جوړیک له جلوبه رگ نه وه نده ی خوری باش نییه .

*نیشانه و هیمای سه ر جلوبه رگ له خه ودا سه فه ره بۆ (حه ج) یان رووبه روژئاوا.

*جلوبه رگی ره نگاو په رنگ به لگه یه له سه ر به ده سته تینانی ده سته لات بۆیه کیک شایسته ی بیت و به لگه یه له سه ر جوتیارو فه رپوه ره که ت بۆ یه کیک شایسته ی بیت، بوژنیش پتر شکومه ندی و خوشحالییه، نه وه ی جلوبه رگی ره نگاو په رنگی ببه خشی مال و دارایی له لای عه جه مه وه به ده سته هینیت یان لای خه لکی ناموسولمانه وه .

به جینایهت هه تا جل و به رگه که وشک
نه کاته وه .

* نه گه ربینی پینه ی نوئ به رجه کانی
که وته وه مال و دارایی شکستی به سهردا
دیت .

* نه و جل و به رگه شی به دیاری
ده به خشری ریژو شکومه ندی و
ده سته لاته .

* خواردنی جل و به رگی نوئ خواردنی
مال و دارایی هه لاله .

* نه گه ربینی جل و به رگی ژنانی
له به رگه دوه و له ناخ و ده روونیدا بیه ویت
خوی بچوینیت به وان غه م و په ژاره دیت
به سهریا له لایه ن ده سته لاتداره وه ،
نه گه ر واگومانی برد له گه ل پوشینی
نه و جل و به رگه عه وره تی وه که نه وانه
ده رده که ویت ملکه چو رسواده بیت .

* نه گه ر له گه ل پوشینی بو جل و به رگی
ژنان ژنی ماره بری و عه وره تیشی وه که
نه وانبوو دوزمنه کانی زه فهری
پیده به ن .

* نه گه ربینی جل و به رگیکی پوشیوه و
دزیویه تی و زه و تیکردوه له ده سته لات و
فه رمانبه رداری ده خریت .

* نه گه ربینی هه ندیک له جل و به رگه که ی
یان که ل و په لی ناومالی له ده سته دوه

شپوکۆنه ی له به رکردو پارچه
پارچه بوبوو به سهریه کدا هه ژاری خوی و
کوچه که یه تی .

* نه گه ر جل و به رگی کۆنه ی له به ری
بیباوه ردا دی تیکچوونی حال و بارییه تی
له دنیا و قیامه تدا .

* هه روه ها و تراوه : جل و به رگی خه ت
خه تی ناشیرین به لگه یه له سهر زیان و
بیکاری .

چاگ و پیسیش نه گه ر به جل و به رگ یان
له شو لار و قژه وه بوو غه م و په ژاره یه .

* چاگ و پیسی به سهر جل و به رگه وه
بیچه وری به لگه یه له سهر شیوانی ناین و
زۆری گونا هه تاوان ، نه گه ر چه وری

له گه لدا بوو تیکچوونی دنیا یه ، شتنی
نه و چاگ و پیسییه ته و به یه ، شتنی
مه نی (ئاوی پیاو) به و جل و به رگه وه

ته و به و په شیمانیه له زینا ، نه گه ر
خویتی پیوه بوو شتی ته و به یه
له کوشتن ، شتن و پاککردنه وه ی

له پیسی ته و به یه له کار و کاسبی هه رام ،
داکه ندنی جل و به رگیش له به ر پیسی
ره واندنه وه ی غه م و په ژاره یه ، هه روه ها

سووتاندنیشی .

* وینه ی بلبل له جل و به رگدا ریگره
له سه فهر یان هه رکاریک به نیاز بیت
نه نجامییدات ، نه وکاره شی بو

چونکه به سروشتی خویان جل و به رگی
ئاوا ده پۆشن.

* جل و به رگی نویش بۆ ده و له مه ندو
هه ژار باشه و به لگه يه له سه ر گه نچو
سامان و شادی و خۆشی.

* نه گه ربیانی جل و به رگی نوئی پۆشیوه
به لام پزۆلپزۆل بوه نه گه ر نه يتوانی
چاکیبکات سحری لیده کریت ، نه گه ر
به چه شنی دپاو له ت و په تبوو کوپێکی
ده بیئت.

* جل و به رگی ناسک نوێکردنه وه ی
ئاینه .

* نه گه ر به سه ر جل و به رگه که یدا
له به ریکرد به لگه يه له سه ر تیکچوونی
ئاین و هه له له ئایندا، نه گه ر له ژیر
جل و به رگه وه له به ریکرد به لگه يه له سه ر
نهیتی و دیاری یاخود به شیکه له کردارو
رهفتاری به رچاوی و خیرێکی جه م و
په سمه نده گراوه .

* ئاوریشم و جل و به رگی هاوچه شنی نه و
ناگونجیت زانایان ببپۆشن و به لگه يه
له سه ر خوازیاری و به دوا داجوونی دنیا،
هه روه ها به لگه يه له سه ر بانگه یشتی
ژنان بۆ بیدعو به لگه يه له سه ر نه وه ی
کردارو رهفتاری وه ها نه نجامده دهن
شایسته ی به هه شتن له سه ری و
پله و پایه ی له سه ر وه رده گرن.

هه ندیک له وه ی هه يه تی ده پێچرێته وه و
نامیئت.

* زه ردی جل و به رگیش نه خۆشی و
لاوازییه جگه له جل و به رگی ئاوریشم ،
وتراویشه : ئاویشم بۆ ژنان باشه ، به لام
تیکچوونی ئاینی پیاوانه .

* جل و به رگی ره ش بۆ نه وه ی رانه هاتوه
له به ری بکات توشبوونی خراپه يه ،
نه وه شی راهاتوه له سه ر له به رکردنی
باشه ، هه روه ها بۆ نه خۆش به لگه ی
مردنه ، چونکه خانه واده ی مردوو
ده ببپۆشن ، جل و به رگی شینیش
غهم و په ژاره يه .

* جل و به رگی نه خشه دار به په نگاو په نگ
وته ی ده سته لاتداره و خه وینه ر رقی
لیبییه تی و غهم و په ژاره ی هه لگرتوه
ده ربیاره ی.

* جل و به رگی دوو پوو یان دوو په نگ
پیاویک به دلی دیندارو دنیا داران
را ده گری ، نه گه ر نوئیوو به لام پیسیوو
دنیا به ده سته هینیئت له گه ل قه رزاریدا .

* هه روه ها ده لێن : جل و به رگی
نه خشه داری ره نگاو ره نگ کوشتارکاره
له گه ل نه وه ی پیشه که ی بۆ سه ر جه م
خه لگیش به لگه يه له سه ر غهم و په ژاره ،
بۆ نه خۆشیش زیـــــاد بوونی
نه خۆشیه که يه تی، بۆ ژنان باشه
به تایبته ژنانی جوان و شوخ و شه نگ

فرمانزده وایه کی سسته مکاره
مال و دارایی و نابرووی خه لکی زهوت
ده کات.

* له بهرکردنی جل و بهرگی سپی باشی
دنیا و نایینه بۆنه وهی به بیداری و
ناگاداری له بهریکات، به لام بۆ
پیشه وهران پشوووه نه گهر له کاتی کارو
فرمانیاندا نه بیژشن.

* جل و بهرگی سهوز هیزو نایینه و زیادهی
به ندایه تییه بۆ زیندوو مردوو باشی
حال و یاره لای پهروهردگارو جل و بهرگی
به بهشتیه کانه، ههروه ها له بهرکردنی
جل و بهرگی سهوز بۆ زیندوان به لگهیه
له سههر به دهسته هینانی میراتی و بۆ
مردوش به لگهیه له سههر نه وهی له دنیا دا
به شه هیدی کۆچه کات.

* جل و بهرگی سووریش بۆ پیاوان خراپه
مه گهر دامین بیت، ههروه ها رهنگی
سوور به لگهیه له سههر خوشحالی
بۆژنانیش له دنیا دا باشه.

* ههروه ها ده لێن: به لگهیه له سههر زۆری
مال و دارایی له گهل رژی و دهرنه کردنی
مافی خودا تیدا.

* له بهرکردنی پادشا بۆ جل و بهرگی
سوور به لگهیه له سههر سههرقالتی و
خه ریکبون به یاری و گالته و گه په وه.

* ههروه ها ده لێن: جل و بهرگی سوور
له کاتی نه خوشیدا به لگهیه له سههر

* ههروه ها به لگهیه له سههر
هاوسه رگه ریکردن.

* جل و بهرگی دووبهری دووراو
به ئالتون و زیوو له ناین و دنیا دا به شه و
گه یشتن به هیوا و ناواته.

* نه گه ربینی بوه به خاوهنی جل و بهرگی
ئاوریشم و سپال - پارچهی ئاوریشمی -
و پۆشیویه تی وهك تاج یا خود تاجی
گه وه ره به ند پیاویکی دینداره و
تیده کۆشیت و پله و پایه و دهسته لات
به دهسته هینیت.

* دوورینی جل و بهرگ به لگهیه له سههر
سههر، نه گهر جل و بهرگه که ی دووری
پاشان بری نه و داوایه یکردوویه تی
گه یوه ته کۆتاییه که ی و دوایه اته،
خۆنه گهر له شهرو ئاژاوه دابوو ده بریت و
دوایی دیت.

* نه گهر زیندانی و دیلبوو ئازاد ده کریت،
دوورینی جل و بهرگی خوری و لۆکه و
موئاوریشم هه موو چوونیه کن.

* بینینی جل و بهرگ به شتویه که ی
لووولکراو سههره، هه لخستنی
جل و بهرگیش گه پانه وهیه له سههر
یا خود گه پانه وهی که سیکی نادیارو
غه ربیه.

* نه گهر شیریکی بینی جل و بهرگیکی
لۆکه و که تانیشی له بهرکردبوو

بیکارییان، هه رکاتیش جل و بهرگه کان
نرخیان بهرزوگرانبوو بهلگهیه لهسه
بیکارییان، نهوهشی جل و بهرگی
دره وشاوه له بهر بکات دهستلات و
پله و پایه به دهستده هیئت.

* نهگه ربینی جل و بهرگی سووری
پۆشیوه مائیکی زۆریه دهستده هیئت
نه و مال و داراییه مافی خوداوه ندی
تیده که ویت، بۆیه با له خودا بترسی و
زه کاتی ماله که ی بدات، جل و بهرگی
سووریش بهلگهیه لهسه مەرگ بۆ
نه خوش.

* بۆ هه ژارانیس زیانه، جل و بهرگی
رهنگاو پرهنگیش له گه له سه رجهم رهنگه
تیکه له کان بۆ سه رجهم خه لکی
بهلگهیه له سه برینداری، بۆ
هه ندیکیشیان لهرزوتایه.

* جل و بهرگی سووری ژنانیش باشه بۆ
یه کیک هاوسه ردارنه بیئت، بۆ نه وهشی
نه هاتیبته گۆرپه پان و بهر بهرکانی
بکات.

* نهگه ربینی نه و جل و بهرگی پۆشیوه
له جه ژن و کۆبوونه وه دا هیچ نییه مهگه
جل و بهرگی ناویشم نه و جا تیکچوون و
شیواندنی نایینه.

* نهگه ربینی جل و بهرگی بۆیه کراوی
رهنگاو پرهنگی پۆشیوه گوپیستی

مهگه، نهگه جل و بهرگی سوور له بهر
بکات له رۆژی جه ژندا زیانی
پیناگهیه نیئت.

* زه ردی سهر جل و بهرگ نه خوشی و
لاوازییه، مهگه ناویشم نه بیئت و تراوه
باشه بۆ ژنان و ناین شیوان و تیکچوونی
پیاوانه.

* جل و بهرگی رهش بۆ نه وهی
رانه هاتوو له سه پۆشینى توشبوونی
خراپه یه و ده لێن بۆ نه خوش بهلگهیه
له سه مەرگ، چونکه کهس و کاری
نه خوش ده پیۆشن و جل و بهرگی
شینیش غه م و په ژارهیه.

(نابلسی) ده لیت: نهگه له خه و دا بیینی
جل و بهرگی خوری له بهر رکردوه
پاریزکاری و دنیانه ویستی رووی
تیده کات و خه لکی بانگه کات بۆ زوه و
دنیانه ویستی و هانیانده دا بۆ
پیشه و کاری قیامهت.

* هه موو جل و بهرگیکی سه و زیش
رهنگه که ی سوود دهگه یه نیئت و بیزیانه.

* هه روه ها ده لێن: نهگه جل و بهرگی
سه و ز له بهر بکات میراتی بۆ
به جیده مینیت.

* جل و بهرگی سپیش خیر و چاکه یه
بۆ نه وهی بیپۆشیت له خه و دا، به لام
بۆ پیسه و هه ران بهلگهیه له سه

لیناوه لا ده بیټ و ناگونجیت له گه ل
خوازو ناواتی خویدا.

* نه گه ر جل و به رگه نوییه که
له ت و به تبوبو نه یتوانی چاکیبکاته وه
به ناگابیت به لگه یه له سه رنه وه ی
خواه نه که ی مندالی نابیت، نه گه ر
بتوانیت بدوریته وه و چاکی بکاته وه
ده پیوشی سحر و جادوی لیکراوه.

* نه گه ربینی جل و به رگیکي کونی
پرژولوی پژی غم و په زاره روی
تیده کات.

* نه گه ر بینی جل و به رگی له ت و په ت
ده بیټ به باری پانیدا نابرووی ده چیت
له لایه ن پیاوکی درنده وه ، نه گه ر
به باری دریزیدا جل و به رگه که ی دپابوو
ده روی لیده کړیته وه.

* نه گه ر پیاوټک بینی جل و به رگی دپاوه
ناینه که ی پارچه پارچه ده بیټ یاخود
بژیوی که م و کوپری تیده که ویت.

* جل و به رگی هیما داری ناشیرین
به لگه یه له سه ر زیان و بیکاری.

* نه گه ر بینی جل و به رگی خوی یان
جل و به رگی خه لکیت ده شوات به لگه یه
له سه ر زیان و گرفت روو له بژیویکردن،
هه روه ها به لگه یه له سه ر سه ره لډانی
شعی نادیار له کاروپیشه دا.

قسه و گوftar یك ده بیټ
له ده سه ته لاتداره وه خه شم و قینی
لیده بیټه وه با په نا به خوداوه ند بگریټ
له شه پو خراپه ی، نه گه ر نه و جل و به رگه
شیوابوو هه ژاری و نایندارییه.

* نه گه ر جل و به رگی ناوری شمی بینی
(حه ج) ده کات، نه گه ر جل و به رگه که
سوربوو غم و په ژاره ی دنیا
نویده بیټه وه، جل و به رگی زه ردیش
دنیا و نه خوشییه.

* بویو ره نگیش به ده ر
له و جل و به رگانه ی با سمانگرد
له خو بایبوونه.

* نه گه ر بینی بوه به زانا و جل و به رگی
ناوری شمی پژیویه به روی دنیا دا
ده چیت و خه لکی بانگده کات بؤکاریکی
داهینراو هیما ی سه ر جل و به رگیش
سه فهره بؤ (حه ج) و ولاتی عه ره بی.

* جل و به رگی سفتیش باشتره
له جل و به رگی ناسک.

* نه گه ر ژنیک بینی جل و به رگیکي
ناسکی پژیویه مه زنی و شکو دارییه تی،
خو نه گه ر جل و به رگی زبرو ره قی
له به رکرد باشتره بؤ ده وله مه ندو هه ژار.

* نه گه ر خوی بشوات و جل و به رگی نوی
له به ر نه کات دوا ی خوشتنی ده روی

* نه گەر بینى جل و به رگىكى پۆشى
يا خود خۆى ئالاند لیوهى سروشتى
وانه بوو هه ژار ده كه وى.

* جل و به رگ سه رۆكه يا خود بۆ
بازرگان و زاناو پيشه وا وهك پيشه وایه
دلناییه له هه ژارى و خراپه.

* نه گهر چـ لـك و پـسـى
به جل و به رگه كانیه وه بینى له پيشه و
بژيويدا خراپه كات و پله و پایه و شان و
شه و كه تى كه له ده بێت.

* نه گهر پیاویكى خراپى له هاویندا
به جل و به رگه وه بینى خۆى جوانده كات
به درۆ غه مباره چونكه گهرما له هاویندا
غهم و په ژاره یه.

* **جل و به رگ دامالین**؛ به لگه یه له سه ر
دانانى لبراوو لابردي ئه وهى دانراوه.
* ده گونجیت کیزێك بێت.

* ده گونجیت له ئه ستۆكردنه وهى
هاوسه رییت.

* جل و به رگ دامالین ریزو شكرو
پله و پایه و چه زكردنه له سه رۆكایه تى.

* **جل و به رگ كورت**؛ (ئین سیرین)
ده لیت؛ پیاویكى یادخه رى
نامۆزگاریدهره ، به هۆى ئه وه وه
خه لكى ته و به ده كه ن.

* هه روه ها ده لێن؛ پیاویكه خیر
له سه رده ستى ئه و رووده دات یان ده روو

* نه گەر بینى جل و به رگ ونده كات
به لگه یه له سه ر خێروچاكه مه گه ر
خه و بینه ر هه ژار بێت یان زیندانی بێت
يا خود قه رزار تیاچوونى خالى سه رنج
راكیشه.

* نه گه ر بینى جل و به رگى نادیارى
پۆشیوه پێوهى ده سووژپته وه و
ره نگیشى سه وزه دل و ده روونیه تى
به و یستى خۆى ده یگـ ژۆپى و
هه لیده سووژپتیت.

* نه گه ر بینى جل و به رگه كه ی ده خوات
له مالى خۆیده خوات به پێى ئه وه ی
جل و به رگى ده دریتته پال.

* نه گه ر بینى جل و به رگى نوێ قه لبه ی
تیده كه وت شكست رووده كاته
مال و دارایی ، نه گه ر كۆنه ی
هه پرونا و یبوو په ژاره یه.

* نه گه ر له خه ودا سه گێك ببینی
جل و به رگى خورى له به ركردوه به لگه یه
له سه ر دادپه روه ریی ده سه ته لاتدار.

(ئین سیرین) ده لیت: جل و به رگى
ئاوریشم ده سه ته لاته گه رچى له ئايندا
خراپه مه گه ر له كاتى جه نگدا نه بى.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا داپۆشه ره و
له زستاندا باشته ره تا هاوین.

ج ن

جنۆكه: (ئىبن سىرىن) ده لئيت: (ئەبو سەعد) ده لئيت: ئەگەر بىنى بوە بە جنۆكه پالان و نەخشەى بە هیز دە بئیت و بىنىنى جادو و گەرانى جنۆكه بە لگەىە لەسەر دارمۆز.

* ئەگەر مەزۇق لەخەودا جنۆكهى بىنى بە پێو وە ستاو و مالهەكى نزیكە بئیت، هەروەها بىنىنى بە لگەىە لەسەر سى رووداو:

(۱) زەرەر.

(۲) سووكاىەتى و رسواىى.

(۳) نەزىك لە ئەستۆیداىە و بە جىئى نەگە ياندو و.

* ئەگەر بىنى خەرىكە جنۆكه فێرى قورئان دەكات یاخود گوێى لێ دەگرن پلە و پایە و دەستەلات بە دەست دەهێنێت بە پێى ئایەتى: ﴿قُلْ أَوْحِيَ إِلَيَّ أَنَا اسْمِعَ نَفَرٌ مِّنْ أَكْثَرِ﴾ (الجن: ۱).

* ئەگەر بىنى جنۆكه دیتە مالهەكى و وەك دز هەمان رەفتار دووبارە دەكەوێت و وە زیانى پێ دەگەىەنن دۆزمنانى هەلمەت دەبەنە سەرى لە مالهەكى خۆیدا. لە بنەڕەتیشدا بىنى جنۆكه دەستى بێن و چاوبەستە لە كاروبارى دنیا دا.

لەخە لگەىە كاتەو وە چونكە پىسى جل و بەرگ غەم و پەژارەىە.

(نابلسى) ده لئيت: لەخەودا بە لگەىە لەسەر رەواندەنەو وە غەم و پەژارەو نەمانى غەش لە سینه دا.

* دەگونجێت بىنىنى بە لگەىە لەسەر گۆرانى و شایى و مارە بێن.

* هەروەها بە لگەىە لەسەر یەكێك خۆى لە بەرزو وەندى كە سێكێتێدا ماندوبكات.

جل و بەرگى رەنگاو رەنگ: (نابلسى) ده لئيت: لەخەودا ئاين و دنیاىە، ئەگەر

جل و بەرگى رەنگاو رەنگى بە خۆى وە بىنى و شیاو بوو كاروبارى كشتوكاڵى پێ دەبەستى، ئەگەر دەستەلاتدار بوو فەروپێتى زەوپیە.

* ئەگەر جل و بەرگى رەنگاو رەنگى پێدرا لە لایەن دەستەلاتدارەو و دەگونجێت یەكێك بپۆشى بە لگەىە لەسەر قامچى یان نەخۆشى ئاوە و زوخم و كێم.

* جل و بەرگى رەنگاو رەنگ بو ژن شكۆمەندى و خوشحالىیە.

ج ل

جلەوى كار: (نابلسى) ده لئيت: لەخەودا ملكەچى و گوێپرایە لێ بە لگەىە مال و داراى و نىعمەت بو یەكێك بە دەستى خۆى وە بىبىنى.

پیدەگات یاخود مال و داراییه کی
شاراوه به ده سنده هینیت.

* نه گەر فه رمانپه و او پادشایه ک بینی
جنۆکه یه کی گرتوه و که له بچه یکردوه و
به سستویه تیه وه ده سته لاتی زالدەگات
به سەر ولاتداو نه و بیباوه پانه ده سته گەر
ده گات.

* نه گەر پیاوچاکێڤ خه وێکی ئاوا ببینی
خۆی له شه یتان پاراستوه به رۆژوو
شکانی چه زو ئاره زووی.

* نه گەر زۆرانبازی له گه ل جنۆکه دا کرد
دلتیا ده بیته له شه پو خراپه یان یاخود
له شه پری نه وه ی وه ک نه وانه.

* نه گەر زۆرانبازی و کیشمه کیشمیان
له گه لکرد به خراپه و لیژیکبوونه وه
زیانی پیده گه یه نن، ده گونجیت
له وانه بیته سوو ده خوات.

* پادشاو فه رمانپه وای جنۆکه به لگه یه
له سەر:

+ پیشه وای پیشکه وتوو.

+ فه رمانپه و.

+ شیخو زانایان.

+ مامۆستاو په روه رده کاری منالان.

* نه وه ی راستگۆبیته له گه ل یه کێڤ
له وشا جنۆکانه له بیداریدا به وه
ده ناسریت، یان ده گونجیت ببیته به
شاره زاو شوینه وارزانیکی دزو جه رده،

(نابلسی) ده لیت: نه گه ربینی
هاوه لایه تی جنۆکه ده کات له خه ودا
به لگه یه له سەر نزیککی له سه فه رو
ئاگاداریبونی له نه پنی.

* ده گونجیت ببینی جنۆکه به لگه بیته
له سەر:

+ سه فه ر به وشکانی و ده ریادا.

+ فراندن و دزی و زیناو مه یخواردن.

+ شوینی بیدعه و که نیسه و یانه و
گۆرانی و مۆسیقا.

* هه روه ها ببینیان به لگه یه له سەر
جادووگه ربی و خه یال و نه ندیشه یاخود
جیاوازی خسته وه له نتوان
موسولمانان و بیباوه پانداو فه رمان
پیکردن و ریگری کردنیان.

* نه گه ربینی فه رمانده کات به سه ریاندا
چاکه نه نجامبده ن یاخود ریگری
له خراپه بکه ن سه باره ت به خپرو
چاکه یه ک ده دویت.

* نه گه ربینی هاوسه رداری له گه ل
جنۆکه دا نه نجامده دات تاقیده کریته وه
به خراپه و نادروستی، ده گونجیت
ئاژه لکی نه خۆش بکریته، خۆنه گەر
له ده سته لاتدارانبوو پله وپایه ی به رز
ده بیته وه به و نه ندازه یه.

* نه گه ر کورپکی بوو له جنۆکه رزقو
رۆزی له لایه ن که سیکی نزم و سووکه وه

+ قسه فریدان.

+ یاخود جنیودانه به یه کیک گویپایه لی پیویست.

+ خراپه کردن له گه ل دایکو باوکدا.

+ پشتکردن له په روهردگار.

+ گویپایه لی که سیك جنیووقسه ی ناشیرینی پیدابیت له خه ودا.

جنیویه یه ک گوتن: (نابلسی) ده لیت: نه گه ربینی به جوریکی هه رام قسه و جنیوی به پیاویکدا قسه پیوتراو زه فەر به وته بیژ ده بات.

* نه گه ربینی که سیك زالبوو به سه ریا یا جنیوی پيدا زالده بیت به سه ر سته مکاردا نه گه ر جنیوو زالبوونه که ی شوینه واریکی دیارو به رچاوی نه بیت به پیتی نایه تی: ﴿وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوْقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لِيُضْرَكَ﴾
الله (الحج: ۶۰).

جوانکاری: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سه ر هه ژاری و خراپوونی حال و بار.

* نه گه ر بیني دنیا جوان و رازاوه بوه بوی و داوی گرنگی بو به جیها ت هه ژارده که ویت و به هیلاکده چی.

ده گونجیت ته و به بکات ریتمایی بکری ت بۆلای په روهردگار، یان بییت به قوتابی و خولیای زانیاری و قورئان، یا ده گونجیت بییت به فیروخوای مندالان.
* زه وی ناوه دانکه رانی جنوک هه ش له خه ودا دزو جه رده ن.

* ناوه دانکاری هه مام و بیر به لگه یه له سه ر زیناو داوینپيسان له پیاوان و ژنان.

* مال ناوه دانکه ره وهش دراوسی شپه په نگیزو خراپه کاره.

* ده گونجیت بینینی جنوک به لگه بیت له سه ر:

+ ناگری بلێسه دار.

+ نه وه ی له نیتو ناگردا دروستده کری ت له ده فری گلێنه و شووشه و هاوچه شنه کانی.

* ده گونجیت بینینیان له و شوینانه دا به لگه بیت له سه ر زینده وهری زیان به خسه به مروڤه.

جنیو (قسه ی ناشیرین): (ئین سیرین) ده لیت: جنیووقسه ی ناشیرین کوشته ن. (نابلسی) ده لیت: جنیووقسه ی ناشیرین بو پاریزارانی نه ستوی موسولمانان (أهل الذمة) له گه ل بیباوه راندا به لگه یه له سه ر:

+ قسه کردن له نیوان خه لکیدا.

* نه گەر به غه مباری بینى ناپه حه تی و
سزا دیت به سه ریا چونکه پهری سزاو
خه شمه .

(نابلسی) ده لیت: نه وه ی له خه ودا
(جوبره ئیل) ببینی له گه لئى ده دویت و
نامۆزگاریده کات یان وه سیه تی بۆ
ده کات به پرویه کی گه شه وه ریزو
مه زنی و مژده به ده سنده هیئت، نه گەر
زولم و سته می لیکرابوو سه رده که ویت،
خۆنه گەر نه خوشبیت چاکده بیته وه یان
بترسیت هیمن و هیور ده بیته وه، یا خود
نه گەر له ته نگانه و ناپه حه تیداییت
ده رووی لیده کریت وه یا (حه ج) ی
نه کرد بیت (حه ج) ده کات، هه روه ها
به لگه یه له سه ر شه هیدبوون گه رچی
تقریش بژی .

* نه گەر بیتاوه پێک (جوبره ئیل) ببینی
ترس و بیم و سزا رووی تیده کات .

* نه گه ربینی (جوبره ئیل) سللوی
لیده کات ده بیت به زانایه کی به رزو
به ناویانگ ده رده کات و له نیو
هاوپێکانیدا جیگه ی ناماژه
بۆکردنده بیت .

* هه روه ها بینینی (جوبره ئیل) به لگه یه
له سه ر:

+ پیغه مبه رو فرستاده ی پهری .

+ نه مینی نه ئینی .

* جوانکاری له ولاتیکدا که وا جوانکاری
نازانیت له گه ل نه و جل و به رگه ی مڕۆڤ
راهاتوه له سه ر پۆشینى بۆ سه رجه م
خه لکی باشه .

جوانکاری جل و به رگ: (نابلسی)
ده لیت: له خه ودا پیاویکی فیتاوییه
قسه ی جوان و قه شه نگی هه یه .

* هه روه ها بینینی به لگه یه له سه ر
نووسه رو نه دیب و هۆنراوه نووس یان
گۆرانیبیژ .

جوانی مڕۆڤ: (نابلسی) ده لیت: جوانی
مڕۆڤ له خه ودا نه گەر له جل و به رگ و
شیوه و ئوتومبیلدا بیت به لگه یه له سه ر
خرابی حال وباری دوژمنی .

جوبره ئیل (سه لامی خوای له سه ربیئت):
(ئین سیرین) ده لیت: نه گەر وایبینی
دژایه تی (جوبره ئیل) و (میکائیل) ده کات
یا خود مشت و مریان له گه لده کات
له سه رکاریکه شایسته ی سزاو تۆله ی
خواییه سات به سات وه که سێک وایه
راویوچوونی هاوتابیت له گه ل رای
جووله که دا .

* نه گه ربینی خواردن له (جوبره ئیل)
وه رده گریت به هه شتیده بیت (پشت
به خودا) .

+مژده دان به منائی نیرینه.

+خواپه رستی و به ندایه تی و زانیاری و
فیزکردنی نهینسی بۆنه وهی
شایسته یه تی.

+روح به رزبونه وهی نه وهی له مهرگ
نزیکه بهیته وه.

+گواستنه وه و جیهاد و سه رکه و تن
به سه ر دوژمناندا.

+شاره زابوون له زانسته شه رعیه کان و
زانستی نه ستیره گه ریتی.

*نه گه ربینی چوه ته سه ر شیوهی
(جویره ئیل) ده ست و دلفراوان ده بیته و
خیرو به ره که تی لیده پژی.

جوړنه یا سه وزی ئاو: (نابلسی)
ده لیت: له خه ودا نه و خراپه یه یه که مروژ
خوی لیده پاریزی، چونکه به لای
نه هامة تیه.

*ده گونجیت جوړنه به لگه بیته له سه ر
نه وهی ئاماده یه له بۆبه ده سته ینانی
پیداویستی له خاوه ن مال یان
به رده ست و زانیاری و مندال.

*نه گه ر جوړنه که ئاوی تیدانه بوو
ژنیکى هه ژاری بیکه لکه یان نه ژۆکه و
مندالی نابى.

*ده گونجیت جوړنه به لگه بیته له سه ر
خراپه و ناڤه حه تی له لای خه لکی نه و
ماله یان له و شوینه دا.

جومگه بر: (ئین سیرین) ده لیت:
جومگه بر پیاویکه به گوفتاری ناشیرین
خه لکی له یه که جیا ده کاته وه.

جووتبوون: (نابلسی) ده لیت: نه گه ر
له خه ودا بینینی له گه ل خۆیدا
جووتده بى به نامرازی نیرینه به لگه یه
له سه ر دابه زینی ویستخوازی و رژی و
زیاده پوهی له خه رجیدا و تیا بردنی مال و
سامان و ته لاقدانى هاوسه ره که ی،
نه گه ر هه ژار بوو به لگه له سه ر
نه خۆشییه کی توند، ده گونجیت
به لگه بیته له سه ر چوونه لای مه حرم
له خانه واده که ی.

*نه گه ربینی ده چیته لای مندالیک
به لای نه هامة تی رووی تیده کات.

*نه گه ر چوه لای مندالیک ماندوبوون و
هیلاکی دیت به سه ریا له گه ل
غم و په ژاره یه کی نه بپاوه.

*نه گه ر بینى له گه ل ژنیکداجوتبوو
که ده یناسی نه گه ر جوان و داپۆشراو بوو
خشلی پیوه بوو به لگه یه له سه ر
خیریکى زۆر، نه گه ر پیربوو
جل و به رگه که ی خراپبوو به لگه یه له سه ر
پێچه وانه ی نه وه.

*جووتبوون له گه ل نه و ژنانه دا
که نایناسیت به لگه یه له سه ر نه و

* نه گهر بینى کورپه که ی خوی له گه لى
جوو تده بى به لگه یه له سهر ژيانى کوږو
باوک به یه که وه .

* نه گهر کوږيک بینى له گه ل باوکی
جوو تده بى به لگه یه له سهر نه وه ی له و
ولاته به دهریده کات یاخود دژایه تی
باوکیده کات .

* نه گهر بینى له گه ل کچه که ی خوی
جوو تده بى و هیشتا بچوکه
لیکدانه وه ی وه ک کوږوایه ، نه گهر گچکه
که وره بوو به لگه یه له سهر به شوودانى
به پیاوړیک و خه وینهر جیهازى بو
دایبنده کات و کچه که سوود له باوکه که ی
وره ده گری .

* نه گهر بینى له گه ل کچه که ی جوو تده بى
له کاتیکدا ژنى پیاوړیکتره به لگه یه
له سهر نه وه ی کچه که له میرده که ی
جیا ده بیتته وه و ده چیتته وه لای
باوکی . نه گهر پیاوړیکى هه ژار خه ویکى
له وچه شنه ی بینى و کچچیکى
ده وله مهندى هه بوو به لگه یه له سهر
سوودیکی ژور باوک له کچه که ی
ده بینى و لیکدانه وه ی خوشکیش وه ک
کچ وایه .

* نه گهر بینى له گه ل براکه ی یان
هاوړنیه کی جوو تده بى به لگه یه له سهر
دژایه تی هاوړنیکه ی و به ده ستهینانى
زیان .

کارانه ی هاتوه به سهریدا به پى حالتی
نه و ژنه له شپوه و چوڼیه تی نه نجامدانى
نه وکاره .

* نه گهر بینى له گه ل خزمه تکاره که ی
جوو تده بى به لگه یه له سهر
دلخوش بوونى به وه ی ده بیتت
به خاوه نى و مال و سامانى پزیراد
ده کات .

* نه گهر بینى له گه ل خزمه تکارى پیاودا
جوو تده بوو سووکایه تی پیده کات و
لیده دات ، به هه مان شپوه نه گهر بینى
براکه ی جوو تده به لگه لى به تاییه ت
نه گهر له وکه وره تربوو .

* نه گهر دوژمنه که ی لاقه یکرد خراپه ،
نه گهر بینى له گه ل ژنیکدا جوو تده بوو
سوود و قازانجه به ده ستنى ده هینیت .

* نه گهر بینى له گه ل کورپه بچوکه که ی
جوو تده بى به لگه یه له سهر نه خوشى
منداله که ی و زیانگه یانندن به خه وینهر .

* نه گهر بینى له گه ل نه وه دا جوو تده بى
که به ختوی کردوه و کردویه تی به کوږی
خوی به لگه یه له سهر نه وه ی منداله که ی
ده نیرى بولای ماموستایه ک هه تا فیرى
زانبارى بیتت نه گهر خه وینهر هه ژار بوو ،
نه گهر ده وله مهنده بوو به لگه یه له سهر
خه لات و به خششدان به مندال و وه سیه ت
بوکردنى .

* ئەگەر بىننى لەگەل دايكى
 جووتدەبى ۋە ھىشتا زىندوھ لەژاندايە
 بەلگەيە لەسەر دژايەتى باوكى ۋە ئەگەر
 باوكى نەخۆشبوو بەلگەيە لەسەر
 مردنى ۋە دواتر خەويىنەر دەبىت
 بەبەرپرسى مال ۋە رۆلى مىردو كوپ بۆ
 دايكى دەبىنى، ئەگەر دژى دايكىبوو
 بەلگەيە لەسەر خۆشەويستى بۆى.

* ئەگەر كەسك لەسەفەردابو بىننى
 لەگەل دايكى جووتدەبى بەلگەيە
 لەسەر گەپانەوھى لەسەفەر، ئەگەر
 ئەو پىاۋە ھەژار بوو دايكى
 دەۋلەت مەندوبو سەرجەم
 پىداۋىستىيەكانى بەدەستدەھىنى ياخود
 دايكى دەمرى ۋە دەبىت بەمىراتگىرى.

* ئەگەر نەخۆشك بىننى لەگەل دايكى
 جووتدەبى لەنەخۆشكەيەكەى
 چاكدەبىتەو، ھەرۋەھا بەلگەيە لەسەر
 دروستى ۋە ئاسايى بوونى سىروشت،
 ئەگەر دايكى مردبوو بەلگەيە لەسەر
 مردنى چۈنكە زەويىش بەدايك
 ناۋزەدىكراۋە، ئەم خەۋەش باشە بۆ
 يەككە بەربەرەكانى ئەتجامبەدات لەسەر
 زەويىيەك ياخود بۆ كەسك خاۋازيارى
 كرىنى زەوى بىت، بەلام خراپە بۆ
 كشتىاران چۈنكە تۆۋ دەچىنن
 لەزەويىيەكى مردودا تىايدا ناپوئى.

* ھەرۋەھا ئەم خەۋە بۆ يەككە
 لەسەفەردابىت بەلگەيە لەسەر
 گەپانەوھى بۆ ولاتى خۆى ۋە ۋەشى
 لەژىر سىبەرى خۆشى دوو كوپىدا بىت
 سەر كەۋتنى ھەمىشە بەدەستدەھىنئىت.

* ئەگەر بىننى لەگەل دايكى جووتدەبى ۋە
 ھىچ چىژى نامىنى لەولاتى خۆى
 ھەلدەت ئەگەر دواى جووتىبون كاريكى
 بۆ پىشەتات، ۋەگەرنا بەويستى خۆى
 لەولات بەدەردەكەۋى.

* ئەگەر بىننى لەگەل دايكى جووتدەبى ۋە
 لىلى لادەدات خراپە ۋە بەلگەيە لەسەر
 ۋەرچەرخانى خۆشەويستى خانەۋادە
 لەولاتى خۆى ۋە رقىيان لىلى ياخود روو
 لىۋەرچەرخانى ھاۋپىشەۋكارەكانىدى.

* ئەگەر بىننى لەگەل دايكى جووتدەبى ۋە
 نوستوھ بەلگەيە لەسەر غەم ۋە پەژارەۋ
 تەنگەژە روۋى تىدەكات.

* ئەگەر بىننى لەگەل دايكى جووتدەبى ۋە
 لەنىۋان ھەردوۋىپاندا خراپە ۋە بەلگەيە
 لەسەر ھەژار بىيەكى سەخت.

* ئەگەر بىننى لەگەل دايكى جووتدەبى ۋە
 ئەو لەشۋىتەكى بەرزدايە بەلگەيە
 لەسەر مردنى بەتايىبەت ئەگەر
 نەخۆشبوو چۈنكە زەوى دايكەۋ
 لەسەر مردوۋەيە. دەگونجىت ئەو
 خەۋنە بەلگەبىت لەسەر لەشساغى ۋە

خزمه تکارینه بوو ملکه چی و زهره ر روی
تیده کات.

* نه گه ربینی رهش پیستیک له گهل
ژنه که ی جوو تده بی مووی پیشی
دریژده بیت.

(نابلسی) ده لیت: به لگه یه له سر
گیشتن به ویست و خواز یا خود نه وه ی
خوازیاریه تی له ناین و دنیا دا وه ک
سه فه رو جه نگو چون بؤ لای
ده سته لاتدارو سوار بوون و گه پان
به دوی کوشتاردا چونکه جوو تبوون
چیژو سوودداره.

* نه گه له گهل هاوسه ره که یدا جوتبوو
خوازیاریه تی به ده سستی ده هیئت و
پییده کات.

* جوو تبوون له دواوه له گهل ژندا
به لگه یه له سر داواکردنی کاریکی
قورس و گران له ریگه یه کی تره وه،
ده گونجیت مه یسه نه بیت و مال و
سامانی به سه ریچیت.

جوو تو تاک: (نابلسی) ده لیت: بینینی
نویژنی جوو تو تاک به لگه یه له سر
باشی چاره نووس له دنیا و قیامه تدا،
ده گونجیت به لگه بیت له سر و هر گرتنی
شه فاعه ت و ناموژگاری.

جوو له که: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
دوژمه گه ر پیر یان لاو بیت به پیی
نایه تی: ﴿لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً
لِّلَّذِينَ آمَنُوا يَكْفُرُونَ﴾ (المائدة: ۸۲).

بوونی ژینیکی خوش به دریژایی
ته مه نی.

* نه گه ربینی دایکی جوو تده بی له گه لی
به لگه یه له سر فه وتانی مال و مندال و
نه خوشکه وتنی خه و بینه ر.

* نه گه ربینی له گهل ژنیکی تردا جوتبوو
به لگه یه له سر نه وه ی که نه و ژنه
ناگاداری نهینی ده بیت و له راو بو چون
به کرداره کانیدا هاو به شده بی، نه گه ر
نه و ژنه ی نه ناسی که جوو تده بی له گه لی
به لگه یه له سر کردارو کاریکی به تال
نه نجامدان، نه گه ر ژنیکی میردار بینی
له گهل ژنیکی تردا جوو تده بی به لگه یه
له سر جیا بوونه وه له گهل میرده که ی و
ده بیت به بیوه ژن و ده یه ویت نهینی نه و
ژنه ناگاداری.

* نه گه ربینی له گهل پیاو یان ژنیکی
مردودا جوتبوو یان بینی مردویه ک
له گه لی جوو تده بی به لگه یه
له سر مردنی مه گه ر له غه ری بییدا بیت و
نه و مردوه ی ده یی بی له وشاره دا نه بیت
به لگه یه له سر نه وه ی ده چیت نه و
شاره ی نه و مردوه ی تییدا
نه سپه رده کراوه جیا بوونه وه له شوینی
خوی.

* نه گه ربینی یاری به ده سستی
خویده کات له گهل خزمه تکاره که ی
جوو تده بی چونکه ده ست وه ک
خزمه تکار وایه ، نه گه ر

*هـروهـا وتـراوه: به لگه یه له سهر
تیکه لَبوون مامه لَه یه له گه لَ جووله که،
نه گهر خه وینهر زانابوو گه واهی
ده شاریتته وه له گه لَ زانیاریدا چونکه
جووله که خه قیان زانی و شاردیانه وه،
نه گهر قهرزاربوو نکوولی له حق
ده کات و ستم له خانه واده که ی.
جووئینه ری فرن: (نابلسی) ده لَیت:
فیتنه و ناشو به .

جووین: (نابلسی) ده لَیت: جووینی
بنیشت به ده سته پنهانی مال و سامانه
به به ره ره کانی .

*هـروهـا: جووینی بنیشت
نه نجامدانی کاری داوینپسییه .
نه گهرینی بنیشت ده جووئ
رووداوو کاریک قسه ی زوئی له سهر
ده کری .

*هـموو جووینیک به بیخواردن و قوتدان
قسه و ته ی زیاده به نه ندازه ی
جووینه که و بۆ قامیشی شه کر هه روایه
به لام وته یه که گوته وه ی باش و
خۆشه .

(نابلسی) ده لَیت: له خه ودا بۆشتیکی
به ده ره له بنیشت نه خۆشییه و
وه ره نه گرتنی خواردنه .

*نه گهر بیننی مامه لَه ی له گه لَ
جووله که یه کدا یاخود هاوپیته تی کرد
مرقئیک ده بیننی نکوولی خه قده کات و
سووکایه تی پیده کات و جادوو گهریکی
ناپاکده بیته .

*زنه جووله که ش به لَیندانه له دنیا داو
نه بردنه سهریه تی .
نه گهر بیننی بو به جووله که
سهر پیچیده کات .

*ته وه ی جووله که یه ک ببینی میراتی
مامی بۆ ده مینیتته وه .

*نه گهر بیننی به جووله که بانگرا
خه شم و قینی لَیبه وه جل و به رگی
سپی له به ردابوو له غم و په ژاره قوتار
ده بیته و سۆزو به زه یی خوایی رووی
تیده کات .

*پیره میردی جووله که دوژمنیکه
ده یه ویت دوژمنه که ی تیا بچیت .

*هـروهـا وتـراوه: بینینی جووله که
رینوما ییه .

*جووله که له خه ودا دوژمنه له وینه ی
هاوپیته .

*ده گونجیت بیننی جووله که به لگه بیته
له سهر بۆنه و غم و قه ساب .

*نه گهر بیننی بو به جووله که و
به به ره ره کانی هه بوو نکوولیده کات
له وه ی له سهریه تی و درۆزنه .

ج

جؤ: (ئىبن سىرىن) دەلئىت: مال و داراييه له گەل تەندروستى باش بۆيەكك خاوەنى بىت يا بىخوات باشتەرە لەگەنم.

* هەندىكەلئىن: كورپكى تەمەن كورته، چونكه خۆراكى (عيسا) يە (سەلامى خواى لىبىت).

* دورئىنە لەكاتى خۆيدا مال و داراييه كه دىتە دەستى مافى خوداوەندى تىدەكەوى بە پى ئايەتى: ﴿وَأَنزَلْنَا حَقًّا يَوْمَ الْخُصَاةِ﴾ (الأنعام: ۱۴۱).

* چاندنى جؤ بەلگەيە لەسەر كارىك رەزەمەندى خوداى لىبە دەستدیت.

* جؤى تەپ فەپوپىتە و كرىنى لەدانە و ئلە فرۆش بە دەستەپىنانى خىرىكى مەزە.

* ئەگەر بەنىو كشتوكالى جؤدا رۆيى جىهادو تىكۆشانى پىدە بە خشرى.

* بىنىنى جؤ لە هەموو حالىكدا خىرو سوودو قازانچ و رزق و رۆزىيە.

(نابلسى) دەلئىت: لەخەودا رزقىكى باشە بەخىرايى دىت و ماندوبوونەكەشى كەمە.

* ئەگەر بىنى گەنم بەجؤ دەفرۆشى پياوێكە قورئانى لەبىركردووە سەرقالبۆ بەجۆوە ، ئەوەى بەنىويا

بىروات يان بەنىو كشتوكالدا بىروات جىهادو تىكۆشانى پىدە بە خشرى.

* كشتوكالئىش كرده وەكانى بەندەيە.

* ئەگەر جؤى چاند مال و سامانىك كۆدەكاته وە لەبازرگانيەكى سوودمەند يان دەستەلات و شوپىنىكى ئاوەدان لەگەل تەندروستى لەش و لار يا خود خىرو سوودو قازانجىكى لە دەستەلاتدارە وە دەستگىردەبىت.

* جؤ هەستكردە بەخىرو بەلگەيە لەسەر لەشساغى و تەندروستى باش.

جؤلانە: (ئىبن سىرىن) دەلئىت: جؤلانەيەك لەپەت دروستكرابىت و بىنى دىت و دەچىت لەنىويدا بىروباوەپى خراپە سەبارەت بە ئاين و گالته و سووكايەتییە.

(نابلسى) دەلئىت: ئەوەى خۆى لەجؤلانەيەكدا بىنىتە وە ئاينەكەى لەسەرگەردانىدايە و خوشى نازانىت چىدەكات.

ج

جەردە (گىرفانى): (نابلسى) دەلئىت: لەخەودا زانايەكى فروفىلاويە ، ئەگەر مروف بىنى دىنار لەگىرفانى هاتە دەرە وە زانىارىيەكى لىدەبىستى بەفروفىل.

به ده سته هیتیت. داره که شی پیاویکی
سوودمه ندو به خیره و توانادارو
ده و له مهنده.

*هه روه ها ژنیکی خاوه ن ره چه له کو
مال و داراییه.

*ده گونجیت بینی به لگه بیت له سر
لاوازی دل و چاو.

جهنگ: (نیین سیرین) ده لیت: جهنگ
له خه ودا به سی شیوه هاتووه:

یه که م/له نیوان دوو فره مانره وادا.
دووه م/له نیوان فره مانره واو خه لکیدا.

سییه م/له نیوان خه لکی خویاندا،
یه که میان به لگه یه له سر فیتنه و

ناشوب و نه خوشی، دووه میشیان
به لگه یه له سر هه رزانی خواردن و

شتومهک، سییه میشیان به لگه یه
له سر گرانی خواردن و شتومهک.

*جهنگ بشیوی و ئالۆزییه بۆ سه رجه م
خه لکی جگه له فره مانره و سوپاو

ئه وهی کاروباری له گه ل چه کدایه بۆ
ئه وان به لگه ی خیره چاکه یه.

(نابلسی) ده لیت: جهنگ له خه ودا
به لگه یه له سر هه و لۆ تیکۆشان و

فریوو هه لئه تانندن بۆ ئه وهی
له جهنگدا دژایه تی و به ریه ره کانی

ده کات یان بۆ ئه وهی به لگه یه

جه ژنی قوربان: (نابلسی) ده لیت:

که پانه وهی خوشی و شادییه و
قوتاریبونه له ناپه حه تی، چونکه

قوتاریبونی (نیسماعیل) - سه لامی
خوای لیتیت - له م بۆنه یه دابوو

له سه ربیرین.

*نه گه ر بینی له رۆژی جه ژنی قورباندا یه
نه گه ر زیندانی بیت قوتارده کری، نه گه ر

قه رزاری بۆ ده یاتاه وه.

*نه گه ر بینی له رۆژی جه ژنی
ره مه زاندا بوو له غه م و په ژاره

قوتارده بی و شادی و خوشی بۆ
ده گه پیتته وه و ته وهی لیه رده گیری.

*نه گه ر مال و دارایی له کیسچوو یا خود
زه ره ریکرد خودا وه ند قه ره بووی

بۆ ده کاته وه.

*جه ژن له خه ودا ده روه، نه گه ر شتیکی
له ده ستدا و بینی له رۆژی جه ژندا

له ده ستیدا وه بۆیده گه پیتته وه.

*جه ژن فراوانی و گوشادی بژیویی و
به لگه یه له سر خه رچی.

جه میز^(۱): (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
به لگه یه له سر مال و دارایی هه لال

خیری زوری له خوگر تووه، ئه وهی
شتیکی لیبخوات رزق و رۆزییه کی باش

(۱) جه میز: به رۆبومیکه له هه نجیره دیت.

*نه گه ربینى جه والده دورى توانای
ده بیټ له زانیاریدا یاخود ساختی
شت ومه که که یه تی.

جه یحون: (نابلسی) ده لیت: روبریکی
به ناویانگی گوره یه، نه گه ربینى
خوی ده شوات تیدا خوداوه ند مولک و
ده سته لاتیکی مه زنی پیده به خشى
یاخود په یوه ندی ده کات به پادشایه کی
مه زنه وه، نه گه ر غه م و په ژاره داریو
ده روى لیده کړیته وه، نه گه ر
قه رزاربوو قه رزه که ی ده داته وه، نه گه ر
دیل و به ندی هه بوو نازاد ده کړی،
هه ژاریش بیټ ده وله مه ند ده بیټ،
زانابیت زانیاریه که ی زیاد ده کات.

*ده گونجیت (جه یحون) به لکه بیټ
له سهر ولاتی عه جه م.
*نه گه ر ناوی لیخواره وه به لکه یه
له سهر به ده سته پتانی سوودو قازانچ و
شتکی نایاب و ده گمه ن له وه ره یه دا.

ج ی

جیا بوونه وه ی ژن و میړد: له خه ودا
جیا بوونه وه مـ ر د ن یان
جیگه لیجیا کړدنه وه و سه فهر کړدنه،
خوداوه ند ده فهر مویټ: ﴿لَهُنَّ لِبَاسٌ
لَکُمْ وَاَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ﴾ (البقرة: ۱۸۷).
*ده گونجیت به لکه بیټ له سهر:

له سهری، جه نگیش بشیوی و فیتنه و
نه خوشیه یان تاعونه.

جه نگ له ده ریادا: (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا به لکه یه له سهر:
+هه ژاری.
+دوړپان.

+که وتنه نیو مه ترسیه وه و به تایبه ت
دوو دوژمن ده ریاو دوژمنی بوسه گری
نیو ده ریاء.
+داوای رزو و رژییه.

جه وال: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
نه نینی پاریزه، نه گه ر شتیکی لیوه
ده رکه وت نه و که سه نه نینی
ناشکراده کات و ناپاکه رده چیت.
بینینی جه والیش به لکه یه له سهر
سه فهر و پاراستنی نه نینی و هاوسه رو
تیم.

جه وال دروو: (نبین سیرین) ده لیت:
پیاوئیکه هانی خه لکیده دات له سهر
سه فهر و گه شت.

*هه روه ها و تراوه: خه لکی نه نینی
خویانی بؤ باسده که ن.

(نابلسی) ده لیت: جه وال دروو له خه ودا
پیاوئیکه دانایه سه رجه م خه لکی
فیرده کات چونکه جه وال هه موو
شت ومه کیک ده گریټ بویه له کاتی
لیکدانه ودا نه نینی خه لکه.

خیانه تکاره و خواردنی هیچ خیریکی
تیدا نییه.

(نابلسی) ده لئیت: له خه ودا کاروباریکه

که و به جینایهت، نه گهر بینی جیوه یدا

به مرووثیک یان بوو به خاوه نی یاخود

له ده ستیا بوو به لئینی خوی که داویه تی

به مرووثیک به جیناهینیت، نه گهر

خواردی به و به لئین پشتگوینخسته

تاقیده کریته وه.

جیه (اد تیکوشان): (ئیین

سیرین) ده لئیت: (ئیین جریج)

له (عطاء) وه ده گپرتیه وه ده لئیت:

پیغه مبهرم (ﷺ) بینی له خه ودا وتم: نه ی

پیغه مبهرم پرسیاریکم هیه، فهرمووی:

بیکه وتم: جیهاد باشه یاخود خۆبه ستن

له پیناوی خوادا؟ فهرمووی: خۆبه ستن و

ئاماده باشی، خۆبه ستن و ئاماده باشی

باشتره له به ندایه تی سالتیک^(۱).

(نه بو سه عد) (ره زای خوای لیبتیت)

ده لئیت: له پیغه مبهره وه بۆیانگپراینه وه

(ﷺ) فهرمووییه تی: "کاسبکارو

ره نجدهر بۆ مال و منداڵ وه ک

^(۱) (ترمذی) (۱۶۶۷) و (النسائی) (۳۱۶۹)

و (الدارمی) (۲۴۲۴) له فهرمووده ی (عوسمان) وه

- ره زای خوای لیبتیت - و تیدا هاتوه (هزار روژ و

(سند) هکه ی (حسن) ه.

+ فروشتن به مهرجی گه رانه وه.

+ پاشگه زیبونه وه له ئیسلام.

جیاوازی و لیکدوو رکه وتنه وه:

(نابلسی) ده لئیت: بۆ نه ندامه کان یان

به لئینه ران به لگه یه له سه ر گۆرانی

هۆکارو هاوسه رو ئاژهل.

جیره ی ده رگا: (نابلسی) ده لئیت:

له خه ودا شه ره پیکهاتوه له پاسه وان یا

ده رگاوان یان شه رو ئاژاوه ی نیوان دوو

هاوسه ر.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر

ده رخستنی نهینى.

* جیره ی پینووسیش به لگه یه له سه ر

کاغه ز یان رووپایه ک بۆ

زانسته ره ران و به لگه یه له سه ر

به رزکردنه وه ی پله وپایه یان باش

پیاوه ئدانیان له لای خودا و خه لکی و،

بۆکه سانی دیکه ش به لگه یه له سه ر

ده رخستنی نهینى و ماندو کردنیان.

جیوه: (ئیین سیرین) ده لئیت: به لگه یه

له سه ر درۆکردن له به لئندا و ناپاکى و

دوو پوو یی و شوینکه وتنی ئاره زوو.

نه گهر جیوه ی به ده ستیه وه بینی

له ئاینه که یدا دوودله و شوینی حه زو

ئاره زوو ی خۆیکه وتوه و ناپاک و

به ده‌ستده هیئت. هه‌روه‌ها نه‌گه‌ریینی
کوشتاری بیباوه‌پانده‌کات به‌شمشیرێک
به‌ته‌نیاو به‌پاست و چه‌پدا
هه‌لیده‌سوپیینی سه‌رده‌که‌وێت به‌سه‌ر
دورماندا، نه‌گه‌ریینی له‌غه‌زه‌که‌دا
سه‌رکه‌وت له‌بازرگانیدا سوودو
قازانجده‌کات، نه‌گه‌ر جیهادی نه‌جامدا
وه‌ک نه‌وه‌ی گۆپانکاری نه‌جامده‌دات
ده‌ستکه‌وت و تالانی به‌ده‌ستده‌هیئت.

* نه‌گه‌ریینی وه‌ک نه‌وه‌ی له‌پیتاوی
خوادا کوژاو شادی و رزق و رۆزی
به‌ده‌ست ده‌هیئت به‌پیتی ئایه‌تی:
﴿لَنْ اُخِیَّاءَ عِنْدَ رَبِّهِمْ یَرْزُقُونَ، فَرِحْنَ
بِمَا آتَاهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾
(ال عمران: ۱۶۹ - ۱۷۰).

* نازادکردن له‌غه‌زه‌دا ئاوه‌لابوونی
ده‌روازه‌کانی دنیا به.

(نابلسی) ده‌لیت: به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر
په‌له‌کردن له‌به‌ده‌سته‌تینانی بژیوی مال و
مندالداو ناویانگو باسی باش
به‌ده‌ستده‌هیئت.

* هه‌روه‌ها و تراوه: جیهاد و تیکۆشان
به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر:

+ رزق و رۆزی.

+ گرتنه‌به‌ری ریگه‌ی خێروچاکه.

+ گفتوگو له‌گه‌ل خراپ و سه‌رکه‌شاند.

تیکۆشه‌روایه‌ له‌پیتاوی خوادا، نه‌گه‌ر
بینی تیده‌کۆشیت له‌پیتاوی خوادا
نه‌وه‌ هه‌ولده‌دات بۆ منداله‌کانی و خێرو
بیری ده‌ستگیر ده‌یئت^(۲). به‌پیتی
ئایه‌تی: ﴿يَكْدُ فِي الْأَرْضِ مُرَاغِمًا
كَثِيرًا﴾ (النساء: ۱۰۰).

* نه‌گه‌ریینی وه‌ک نه‌وه‌ی له
(غه‌زه‌) دایه‌ و پشت هه‌لده‌کا له‌کوشتار
واز له‌هه‌ولدان بۆ منداله‌کانی ده‌هیئت و
په‌یوه‌ندیان له‌گه‌لدا ده‌بچێ و ئایینی
تیکده‌چیت به‌پیتی ئایه‌تی: ﴿فَلَنْ
عَسَيْتُمْ اِنْ تَوَلَّيْتُمْ اَنْ تُفْسِدُوا فِي
الْأَرْضِ وَتَقَطَّعُوا اَرْحَامَكُمْ﴾
(محمد: ۲۳).

* نه‌گه‌ریینی ده‌چیت بۆ جیهاد و
تیکۆشان سه‌رکه‌وتن و شکۆمه‌ندی
به‌ده‌ستده‌هیئت له‌گه‌ل پیاوه‌لدا و
په‌ل و پایه‌ی به‌رز به‌پیتی ئایه‌تی:
﴿وَقَطَّعَ اللّٰهُ الْاُحْبَابَ الدِّينِ عَلَى
الْقَاعِدِينَ اَجْرًا عَظِيمًا﴾ (النساء: ۹۵).

* نه‌گه‌ر وایبینی خه‌لکی ده‌چن بۆ
جیهاد و تیکۆشان سه‌رکه‌وتن و زه‌فه‌ر
بردن و هی‌زو شکۆمه‌ندی

^(۲) (هه‌سه‌م) ی له (مجمع الزوائد) ۴/ (۳۲۵)

هیناویه‌تی له‌فه‌رموده‌ی (کعب) ی کوپی (عجره)
به‌م شیوه‌یه‌ و تویه‌تی: (طبرانی) گێڕاوه‌تیه‌وه‌.

له‌هه‌رسی (مسند) هه‌که‌یدا پیاوانی (سند) هه‌کی

که ده بیټ گوږپایه لای بکات و وازهینان
له نویژکردن.

ج ی

جیگه: (نیبن سیرین) ده لایت: که سیکه
کاروباری ژنان ده گریتته ده ست.

* هه ندیکده لاین: جیگه یه کی ناسراو
هاوسه ره که یه تی هه رچاکی و خراپه یه ک
چاکی و خراپه یه بۆ خه وینهر
ده که ریتته وه جیگه یه کیت.

* نه گه ر جیگه یه کی له شوینیکه وه دۆپا
بۆ شوینیکیت ژنه که ی له حالیکه وه
ده چیت بۆ حالیکیت به پیتی جیاوازی
نیوان نه و دوو شوینه.

* نه گه ر له گه ل جیگه که دا جیگه یه کی
تری بینی یاخود باشتربوو له وه ی خۆی
یان خوارتربوو ژنیکیت ده هینئ به پیتی
شیوه ی نه و جیگه یه.

* نه گه ر بینی جیگه که ی پێچایه وه
خستیه لایه که وه له ژنه که ی
دورده که ویتته وه یان ژنه که ی لیدور
ده که ویتته وه و خۆی لیده پاریزئ.

* نه گه ر له گه ل جیگه دا شتیکی بینی
به لگه بوو له سه ر جیاوازی و ناخۆشی
یه کتیکان ده مرئ له دور هاوسه ر یاخود
ته لاق ده که ویتته نیوانیان.

* نه گه ر جیگه یه کی نادیا ری بینی
له شوینیکه نادیا رو زه ویه که

* نه گه ر بینی له پیتناوی خودایا
تیده کۆشیت و له گه ل بیاوه پاندا
ده جه نکیت له بۆ مندا له کان بژئوی
په ی داده کاو، هه و لدان و تیکۆشان و
جیهادیش رزق و بژئوی په یدا کردنه.

* نه گه ر بینی ده چیت بۆ جیهاد و
تیکۆشان موسولمانیکه تیکۆشه ره و
نویژده کات و زه کاتی مالدده دات،
تیکۆشان دژ به دورمنا نی ناین به لگه یه
له سه ر به ره به رکانی له گه ل سته مکارو
دوو پوان و سه رکه و تن به سه ریاندا.

* جیهاد و تیکۆشان له ده ریادا به لگه یه
له سه ر هه ژاری شکست و که وتنه نئو
ده رده سه ری و ناسۆرییه وه گیرخواردن
له نیوان دوو دورمندا: ده ریاد و دورمنا
یاخود به دووی رزق و رۆزی چوندا
له ده ریادا یاخود نه وه ی ده ری به لگه یه
له سه ری ..

* تیکۆشان دژ به خراپه کاران به لگه یه
له سه ر سه رخستنی ناین یاخود
پشتگیری باوک و دایک یا غیره کردن
له هاوسه ر.

* نه گه ر مرؤف له کۆشتاری خراپه کاران
لایدا ترسی پاشگه زیبونه وه ی له نیسلام
هه یه یاخود جوولانه وه به پێچه وانه ی
ویستی دایک و باوک وه یاخود نه وه ی

*جیگەى دپاوى پارچە پارچە ژنىكى
بيدينه .

*ئەگەر خۆى لەسەر جیگەىەك
دییەو و خەوى نەدەهات دەیەوئیت
بچیتەلای ژنەكەى بەلام بۆ نالوئیت .

*ئەگەر بینى كەسئیکتر جیگەكەى
دپاندو لەت و پەتیکرد ناپاكى و خیانهتى
لیدەكات لەبەرانبەر خانەوادەو
هاوسەرەكەیدا .

(نابلسى) دەلئیت: ئەگەر كەسئیکتر
جیگەكەى دپاندو لەت و پەتیکرد
ناپاكى و خیانهتى لیدەكات لەبەرانبەر
خانەوادەو هاوسەرەكەیدا .

*هەر وها دەلئیت: جیگە لەخەودا ژنە ،
ئەگەر جیگەكەى خۆى فروشت ژنەكەى
تەلاقەدەدات، ئەگەر نەخۆشبوو
دەمرئیت .

*ئەگەر سەگئىكى لەسەر جیگەكەى
بینى یان بەرازىك داوئینپىسى دەستى
لەگەل ژنەكەیدا تىكەلكردو .

*جیگە كچە یان پشوو ، نەرمى جیگە
گوئپرایەلى ژن بۆ مێردەكەى و
وابەستەبوونى و فراوانى رەوشت
بەرزىیەتى، تازەیی و خۆشى جیگەش
كچئى و گەرم و گوپییەتى، ئەگەر
رەشبوو كارئیکدەكات خوداوەند پئى
رازى نییە .

بەدەستدەهئى بەبیسیفەت و چۆنیەتى
جیگەكە .

*ئەگەر جیگەىەكى نادیار یان ناسراوى
لەسەر رەختىكى نادیاربینى و خۆى
لەسەرى دانیشتبوو دەستەلات و
پلەوپایەى بەدەستدەهئى و تیدا
لەكەسانیتەر بەرزتر دەبیتهو و زالدەبیته
بەسەریدا .

*هەر وها ئەگەر بینى جیگەكەى
لەبەردەركى دەستەلاتدارایە پۆستىك
دەگرتەدەست، ئەگەر جیگە بەژن
لێكدراىەو نەرم و نیانى جیگە
گوئپرایەلییەتى بۆ مێردەكەى فراوانى
جیگەش بەرىنى رەوش و رەفتاریەتى .
*ئەگەر جیگەكە نوئبوو بەلگەى لەسەر
گەرم و گوپی .

*ئەگەر لەئاوریشمبوو ژنىكى
ئاگرپەرستە .

*ئەگەر لەخوریبوو یان لۆكە بەلگەى
لەسەر ژنىكى دەولەمەند .

*ئەگەر سپیبوو بەلگەى لەسەر ژنىكى
نایندار .

*ئەگەر ساف و لووسبوو بەلگەى لەسەر
ئەوەى كارى ئەو ژنە پەسەندنییە لای
پەرەردگار .

*جیگەى نوئ ژنىكى شوخ و شەنگو
بەرەوشتە .

* نه گهر بینى له سه ر جیگه کى
 هه لده ستى بۆ سه ر جیگه یه کى تر
 له هه موو شوینیک له ژنه کانی هه لډیت.
 * نه گهر بینى له سه ر جیگه کى
 نوسـتـبوو دلنیا ده بیـتـ لـوهـى
 لیـده ترسـى ، ده گونجـیت بینا گایـت
 له ناینه کى چونکه نووستن بینا گایه .
 جیـگیرى بریار: (نابلسى) ده لیت:
 له خه ودا خاوه ن کاریکه و به لگه یه
 له سه ر شوینکه وتنى سوننه تی
 پیاوچا کان یاخود هه لگرتنى
 شوینه وارى بیدعه کارانه .

* جیگه به لگه یه له سه ر خزمه تگوزارو
 پاسه وانه کانی کۆشک و ته لار.
 * نه گهر بینى جیگه یه کى کرپیوو
 ژنیکده هیښى.
 * نه گهر بینى جیگه کى له شوینیکه وه
 گوێزراوه ته وه بۆ شوینیکى تر ژنه کى
 ته لاڤده دات.
 * جیگه ی نادیار له شوینیکى نادیار
 یاخود له زه وییه ک که خه ویینه ر ده چیته
 نیوى به پښى فراوانى نه و شوینه یه .
 * جیگه به لگه یه له سه ر کوږ.
 * نه گهر له سه ر جیگه کى چاکی یان
 خراپى یاخود ته واوى که م وکوپى بینى
 لیکدانه وه ی له بۆ ژنه که یه تی.
 * نه گهر جیگه یه کى ترى له گه ل جیگه ی
 خۆى بینى نه وه ژنیکى تر ده هیښى.

چیی

چا

چاپالئو: (ئىبن سىرىن) ده ئىت:

خزمه تكارىكى جوان و قه شەنگە.

چادر: لەخەودا بەلگەيە لەسەر:

+سەفەر.

+گۆر.

+ژن.

+مال و لانه.

*چادری زۆریش تەم و مژە.

*ئەوێ چادریكى بۆ هەلبەدری ئەگەر

فەرمانپەر و ابیت دەستەلاتی زیاد

دەكات، ئەگەر سەربازبوو

فەرمانپەر و ابی و پۆستێك وەردەگرێ،

ئەگەر بازگانیبوو سەفەر دەكات و

كیژێكى شۆخ و شەنگ و ریزدار دەكات

بەهاوسەری.

*ئەگەر لەپال چادرەکانیدا چادریكى

سپی بینی ئەو پیاویك فەرمايشت

بەچاكة دەكات و ریگری

لەخراپە دەكات.

*ئەوێ لەنیو چادرەكەیدا مانگیك

ببینی حەز لەكچێكدەكات لەمالی

فەرمانپەر وادا.

*ئەگەر چادریكى بینی می خۆیبوو

دەبیت بەسوارچاکی باش یاخود

سەرکردە.

*چادر لەخەودا دەستەلاتە بۆ یەكێك

بجێتە نیوی یاخود لەپێناوی ئەودا

هەلبەدری، ئەگەر شایستەیی دەستەلات

نەبوو شكۆمەندی و ریزی دەستگیر

دەبیت لەلایەن فەرمانپەر واوە.

*مال و لانه و گومەز بەدەر لەچادر

لەگەڵ پەردەیی سپی لەخەودا گۆری

شەهیدانە، هەروەها چادری سەوزیش

بەوچەشنەیه.

*ئەگەر لەچادریك بێتە دەرەو

بەچەشنی ئەگەر پێتەو نیوێ

لەدەستەلاتی بەدەر دەكەوێت و

لەكاروپیشە لادەبرێت.

(نابلسی) ده لئیت: به لگه یه له سهر
چاکه و گه پانه وه بۆ باشترین
ره و شت و کردار، یا خود کرده وهی
جوان و رینموونی دوی ویلی و
سه رگردانی .

چالی بۆسه و پلان: (ئین سیرین)
ده لئیت: نه گه ر بینى چال هه لده که نه
یا خود یه کیکتر چالی بۆ هه لده که نه
پلاندیه گێری یا خود یه کیکتر پلانی
له دژ ده گێری.

* نه گه ر بینى چوه نیو چاله که وه
ده سته داته وه پلان و فروفیل به دهر
له که سانتر ، نه گه ر بینى چوه نیوی تا
ئاسمانی لیدیار نه ما دزوجه رده
ده چینه نیومالی و شتومه کی ده دزن ،
نه گه ر له سهر سه فه ربوو ریگی
لیده گرن.

* نه گه ر له و چاله دا ده ستنوژیگرت بۆ
نوژی یا خود خویشت نه وهی لییان
دزیوه به ده ستیده هینیت وه یا خود
قه ره بوی بۆ ده کریت وه و چای
که شده بیته چونکه له لیکدانه وه دا وه ک
ئاو وایه .

* نه گه ر له و چاله ی که هه لیکه ندبوو
هاته دهر وه یا خود ئاوی تیدا
ده رها و له به ری رویی یا خود راوه ستا
بژیویه له فروفیلدا بۆی به ده ستهاته وه .

* نه گه ر بینى چادره کانی گه مارۆدرون
ته مه نی به سه رده چیت و ده سته لاتى
ده پوات و گومه زیش ژنه .

چادر فروش: بینینی به لگه یه له سهر
جموجول و سه فه ر.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیته له سهر:
+ گۆر.

+ هاوسه رگیری که سیکى ره به ن.

چارۆکه: (ئین سیرین) ده لئیت: نه گه ر
بینى چارۆکه ی بۆ هه لدراره
شکومه ندی و ریز به ده سته هینیت.

(نابلسی) ده لئیت: نه گه ر
ده سته لاتداریک بینى خاوه ن هیزو
سو پایه و دنیا ده بیته له دوزمنیکی
به هیز که خوازیاری ده سته لات و
مه زنییه که ی بیته .

چارۆکه فروشی که شتی: (نابلسی)
ده لئیت: یه کیکه چارۆکه ی که شتی
ده فروشی، بینینی له خه ودا به لگه یه
له سهر سه فه رو خۆئاماده کردن بۆ رزق و
رۆزی هاوسه رگیری .

چاککاری جل و به رگ: (نابلسی) ده لئیت:
بینینی له خه ودا به لگه یه له سهر
فراوانی و رزق و رۆزی .

چاکه: (ئین سیرین) ده لئیت: چاکه
به لگه یه له سهر قوتار بوون و سه رفرازی
نه وکه سه ی خه وه که ده بینیت .

نرخه که ی گرانده بی به نه ندازه ی خوئی
خواردنه که.

* نه وه ی ده که ویته نیو نه و چاله وه یان
نیو چالکی نادیار وه که وتنه نیو بیر
وایه.

چاونیشه (چاوگلکردن): (نبین سیرین)
ده لیت: چاونیشه به لگه یه له سه ر
پشته لکردنی خاوه نه که ی له حه ق و
تیکچوونی ناینه که ی به پتی چاونیشه که
چونکه به لگه یه له سه ر کویری و
خوداوه ند ده فرموی: ﴿فَالْهٰکِلَا
تُعْمٰی الْاَبْصَارَ وَلٰکِنْ تُعْمٰی الْقُلُوْبِ
الَّتِیْ فِی الصُّدُوْرِ﴾ (الحج: ۴۶).

* مه روه ها ده لیت: چاونیشه به لگه یه
له سه رنه وه ی نزیکه له وه ی کویری،
نه گه ر چای وه که خوی مایه وه له نایندا
به کاریک تاوانبار ده کری پاک و بیگه رده
لی و به مه ش پاداشت ده دریته وه.

* چاونیشه غه م و په ژاره یه پییده گات
له لایه ن کوپه که یه وه.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا گرانی
برژیویه یاخود بیتاگاییه، چاونیشه
که م و کوپیه له نایندا، نه گه ر بینو
مه ردو وچای تووشی نیش وژانبو و
باوک و دایکی نه خوشده که وی.

چالی ده غل و دان: (نبین سیرین) ده لیت:
ده گونجیت به لگه بیت له سه ر دایکیکی
په روه رده کارو برژیوده ر.

* ده گونجیت چالی ده غل و دانی نادیار
به لگه بیت له سه ر شوینی که له به ر.

* نه گه ر بینو روخواوه یان ته پیوه و
دایکی نه خوشبوو ده مرئ، نه گه ر
دوگیانکی هه بوو رزگاریده بیت و
شوینه که ی یه کده گریته وه.

* نه گه ر خواردنه کی بینو به چای خوی
زیل و خاک و خولبوو نرخه که ی
داده به زئ و مال و سامانی تیا ده چیت،
نه گه ر خواردنی تیدا نه بوو پر له زیل و
خاک و خوینبوو پاشان به خواردن
پر یکردنه وه به هانه وه رده گری، نه گه ر
پر له خواردن بوو هاوسه ره که ی
دوگیانده بی به مه رجیک هه ژار بیت.

* نه گه ر لیپرژاو خه لکی په رته وازه بوون
لی و که میان کرده وه نرخه که ی
هه رزانده بیت.

* نه گه ر ناگریکی بینو که و ته نیو
خواردنه که وه نرخگرانیه کی گه وره یان
رووداو یک له لایه ن ده سه ته لاتداره و
بلوده بیته وه یاخود سنو کولله ده دات
له زه وی و زار، نه گه ر له نیو
خواردنه که یدا خورما و شه کری بینو

چاوی مروؤف: (ئین سیرین) ده لیت: چاو
 ناین و بهر چاوپوشنی پیاوه که به هویه وه
 ده پوانی و ویلی و سه رگه ردانییه .

* نه گه له جه ستو له شو لاری خویدا
 چهن چاویکی نوری بینی به لگه یه
 له سه ر زیاد بوونی چاکه ی له نایندا .

* نه گه ر بینی سکی شه قیردو له نیتو یا
 چهن چاویکی بینینی زندیقه به پتی
 نایه تی: ﴿ مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِنْ
 قَلْبَيْنِ فِيْهِ جَوْفٌ ﴾ (الأحزاب: ۴) .

* نه گه ر بینی چاوه کانی چاوی
 مروؤفکی سه یرو نادیاربوو خه ونه که ی
 به لگه یه له سه ر کویری و یه کیکیتر
 رینوما ییده دات ، نه و گه ر پیاوه که
 ناسرابوو نه وه خه و بینه ر که چه که ی
 ده دات به شوو خیری لیده ستگیرده بی .

* نه گه ر بینی چاوی له ده ستداو
 کویری بوو مندا له کانی کۆچه که ن .

* نه گه ر بینی هه ردوو چاوی کویری بوو
 له ئاواره یی و غه ربیدایه به لگه یه له سه ر
 دریزی بوونه وه ی غه ربیی و نزیک ی
 له مردنه وه .

* نه گه ر بینی چاوه کانی ئاساییه
 له غه ربیدایه به لگه یه له سه ر
 دریزی بوونه وه ی غه ربیی هه تا مردنی .

* نه گه ر بینی چاوه کانی له ئاسنه غه م
 په ژاره رووی تیده کات و ده بیته هوی
 ئابوو بردنی .

چاوپرینه نه ستیره: (ئین سیرین)
 ده لیت: چاودیری نه ستیره کان به لگه یه
 له سه ر ده سته لات و پله و پایه .

(نابلسی) ده لیت: نه گه ر بینی مه ر
 ده له وه پیتی پیاویکی عه ره بی
 داده نریت به سه رکار .

چاوبه ست (فیل - ته له که) : (نابلسی)
 ده لیت: له خه ودا له خۆبایی بوون و
 هه لگه ر ساندنی فیتنه و ناشو به .

چاوپاراستن (چاوداگرتن) : (نابلسی)
 ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سه ر
 پارێزگاری له فه رمانه کانی خوداو
 یاساغه کانی به پتی نایه تی: ﴿ قُلْ
 لِلْمُؤْمِنِينَ بَعْضُوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ
 وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ﴾ (النور: ۳۰) .

چاوکر: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
 به لگه یه له سه ر چاوگرتن له حه رامو
 ته ماشانه کردنی تاوانبار یان حال و بار
 لاواز یا خود نه وه ی چاو به لگه یه
 له سه ری .

* ده گونجیت چاوکر ی به لگه بیت له سه ر
 قالی و نه توانین له دوو گیانی بوون یا
 هه لگرتنی باردا .

چاوه ریکردن: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
 به لگه یه له سه ر زانیاری بو خواهن
 ئیجتهد، ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
 تیکدانی ناین .

* تیژی روانیین باشه بۆسه رجه م
خه لکی و لاوازی به لگه یه له سه ر نه وه ی
پیویستی به خه لکی هه یه و مال و
سامانی ده بیئت چونکه چاو وه ک مال و
سامان وایه .

* نه گهر مندالی هه بوو خه و نیکی
له وچه شنه ی بینی به لگه یه
له سه ر نه وه ی نه خو شده که وی چونکه
مندال وه ک چاو خو شه ویسته .

* (حه جاج) ی کورپی (یوسف) له خه ودا
بینی هه ردوو چاوی که و ته نیو کۆشی و
پاشان هه والی مه رگی (محمد) ی برای و
(محمد) ی کورپی بیست .

* جووله که یه ک کچیکی له ئاسمان بینی
یان چاوی کچی که خه وه که ی بۆ
(به ره می) گنپرایه وه نه ویش وتی:
مال و سامان له پی شه که ت
به ده سته هینیت .

* هه روه ها ده لیت: چاکی و خراپی چاو
له وه وه ده رده که وی چاو پی
گه شده بی له مال و کوپ یان زانیاری و
له شساغی .

(نابلسی) ده لیت: نه گهر پیاویکی گه م
رهنگی بینی پلاند ه گنپری بۆ دزی .

* نه گهر بینی چاوه کانی کرده وه
ته ماشای حال و باریده کات و
پشتگیریده کات .

* نه گهر بینی چاوه کانی کرده وه
به رووی پیاویکدا ته ماشای
کاروباره کانیده کات و پشتگیریده کات .
* نه گهر بینی به مؤپوونه وه
ته ماشایده کات رقو خه شم و قینی
لئییه تی .

* نه گهر بینی به چاوی ده بیستی و
به گو یچکه ی ته ماشاده کات هاوسه رو
کچه که ی ناچارده کات سه رپیچی بکه ن .
* نه گهر له سه ر شانی چاوی پیاویکی
بینی یان چاوی ئازده لیک مال و سامانیک
به ده سته هینیت .

* نه گهر بینی ته ماشای چاویکده کات و
به دلیه تی و به جوانی دانا کاریک
نه نجامده دات زیان به ئاینه که ی
ده گه یه نی .

چاوی ره ش ئاینه ، چاوی شینی
ئاسمانی بیدعه یه و چاوی شینی ئاسایی
واژووکردنی ئاینه و چاوی سه وز ئاینیکه
پنچه وانه ی ئاینه کانیت ره .

* نه گهر دلی چاوی هه بوو یان خاوه نی
چه ند چاویکبوو چاکسازیه له ئایندا
به نه ندازه ی رووناکی و نووری .

* نه گهر بینی به چاوی زینایکرد
ته ماشای ژنانده کات .

* نه گهر بینی چاوه کانی گه م رهنگن
به گومانه وه ته ماشای ژنیک ی
هاو پیده کات .

* نه گەر بېنې چاوه کانی له ناسنه
 یان له سه سه فهدابوو به لگه یه
 له سه رنه وهی ناگه ریته وه بۆ نیشتمان.
 * نه گەر مروفتیک بېنې سه د چاوی هه یه
 سه د دره مه و گەر له ده ستیشدا بیبېنې
 به و چه شنه یه.
 * چاو به چاودیر لیکده دریته وه و
 پیاویکه له نیو کومه ل و هوزی خویدا.
 * چاو به ناو لیکده دریته وه.
 * نه گەر بیباوه ریك نات واری له چاوی
 خویدا بېنې مال و کوره که یه تی.
 * نه گەر بېنې چاوه کانی گویرانه وه بۆ
 قاجی و پتوه ی ده پویشیت پیاویکه دوو
 خزمه تکاری هه یه و دوو کچی خوی
 ده دات پتیا.
 * نه گەر بېنې چاوی پیکرا پیاوچاکه و
 کوپی نییه و مالیک به ده سته هینی.
 * نه گەر بېنې چاوی ده رهیترا
 نه خو شیه و تووشی ده بیت.
 * نه گەر بېنې چاوه کانی چاره سه
 ده کات ناینه کس چاکده کات.
 * بویه کیکیش چاره سه ری چاوه کانی
 بکات و تراوه کوپکی ده بیت و ده جاحی
 روشنده کاته وه، هه روه ها ده لئین: نه گەر
 برایه کی ناواره و دوو خرابیته وه
 دلخوشده بی بیبېنې.

* نه گەر بېنې چاوه کانی له ناسنه
 نهینی خوی ده شکینی و غه م و
 په ژاره یه کی زۆد رووی تیده کات.
 * نه گەر بېنې به چاو ده بیستی و به گوی
 ده بېنې نه وه کاری ده ویتی بۆ
 خانه واده و کچه که یده کات.
 * نه گەر بېنې به چاو زیناده کات
 ته ماشای ژنانده کات.
 * نه گەر ته ماشای چاو کیکرد و به دلیبوو
 روو له کاریکده کات ده بی به ته وق
 به سه ری وه له ناینه که یدا.
 * نه گەر له سه ر شانی چاوی بېنې هی
 پیاویک یاخود ناژه لیک مالیک
 له په نهان و غه بیبه وه ده سته که ویت.
 * نه گەر چاوی زه ردبوو به گومانه وه
 ته ماشای ژنیکی هاوړیده کات.
 * چاوی ره ش ناینه و چاوی شین
 واژووی ئاین و، شینی ئاسمانیش
 ناینداری و بیدعه و چاوی سه وزیش
 ناینیکه پیچه وانه ی ناینه کانیتره.
 * نه گەر ه ژار یان زیندانیبوو به لگه یه
 له سه ر ره واندنه وه ی شه پو خراپه.
 * نه گەر توپه بوو به لگه یه له سه رنه وه ی
 مروفتیکی دتیره ی ده ستیده گری و
 له وقه یرانه ی تیدایه رزگاریده بی.

تیاده بات ، نه گهر مرؤف خوی هه لکیشا
دوژمنه که ی ئابرووی ده بات، نه گهر
بینی برژانگه کانی سپیبوون به لگه یه
له سهر تووشبوونی نه خۆشیه ک
له سه روچاوو گوئچکه دا.

* بینینی چاو له له شولاردا یان بینینی
چه ند چاوێک نه گهر شیاو بیئت بۆ
چاوێکی ئاسایی به لگه یه له سهر مال
خوئنبایی تیدا بیئت.

* ده گونجیئت بینینی چاوی جوان
به لگه بیئت له سهر جادوو مه رگو ژیان.

* ده گونجیئت چاو به لگه بیئت له سهر
هه مووکه سوکارو خزم و مندالانو
شوئینکه وتوان.

* ده گونجیئت خواردنی چاو به لگه بیئت
له سهر هیلکه خواردن به هیلکه وړۆن.

* چاوی خوراو رزق و روزییه .

* نه گهر بینینی چاوه کانی بیناییان
له ده ستداو رینومایی و زانیاری

به ده ستده هینیی، نه گهر کوپی هه بوو

یان هاوسه ر یاخود خۆشه ویست و ئازیز

نه خۆشده که وی و چاکده بیته وه ، نه گهر

بیباوه رپوو موسولمانده بی، نه گهر

هه ژاریوو ده وله مه نده ده بی، وه گهرنا

پله و پایه ی به رز که شیاوو گونجاو بیئت

بۆی به ده ستده هینیی.

* نه گهر بینینی بینایی یه ک چاوه و
به هیزتره له وه ی خه لکی گومانی
پێده بن ، نهینیی له ئاینه که یدا باشتره
له رهوشی ئاشکراو دیاری.

* نه گهر بینینی چاوه کانی له خوار
ئه وه وه یه که خه لکی ده بیینن ئه وه ش
حال و یاری په نهانی و شاراو وه له ئایندا.

* نه گهر بینینی چاوه کانی تانه یه کی
له سه ره غه م و په ژاره رووی تیده کات
یان جیا ده بیته وه و له وکه سه ی شیرین و
خۆشه ویسته لای.

* نه گهر تانه یه کی بینینی له سه رچاوی و
پاشان لاچوو له گه ل که سیکی ئاواره دا
دیسان به کده گر نه وه دوا ی سالانئیکی
دوو رو درێژ، نه گهر په ژاره داربوو
خودا وه ند غه م و په ژاره ی
ده ره وینییته وه .

* نه گهر بینینی تانه یه کی شین له سه ر
چاوه تی تاوانباره .

* نه گهر بینینی چاوێکی له گه ل
چاوێکی تر دا جووتبوو نه گهر کوپی
هه بوو یان کچ با جیگه یان
له یه کجیا بکاته وه .

* نه گهر بینینی چاوی پیاوێک ده خوات
مال و سامانی ده بات.

* نه گهر بینینی چاوه کانی برژانگیان نییه
شه ریعه ی خوا و بنه ماکانی ئاین

نه وشتانه ی به چاوده بیینی به گویچه
گویی لیده بی چونکه چاوی کویر
له گویچه یدایه .

* نه گهر سووراییه که له چاویدا بوو
خه شمو قین لئی ده دات یان خنکان و
هه ناسه توندی به هژی رووداویکه وه .

* نه گهر بیینی چاوی دهرهینراوه
پاداشت ده دریتته وه به کار و فرمانی
خۆی .

* نه گهر هه ردو چاوی دهرهینرا کوپه
شیرینه که ی لئی دوور ده که ویتته وه .

* چاوده رهیتان له خه ودا ته مه نیکی
دوور دریتته .

* ده گونجیت دهرهیتانی چاو به لگه بیت
له سهه کاره ساتیک رووبکاته
چاوه کانی و نه وه ی مرقه له گه
که سانیترا ده نجامی ده دات ده گونجیت
بگه ریتته وه بۆ خۆی .

چرا

چرا: (ئین سیرین) ده لیت: بژیوی
به یداکاری ماله ، نه گهر بیینی چرا به کی
به ده سه تهینا زانیاری و به رزی و
شکو مه ندی به ده سه ته هینیت .

* نه گهر بیینی به ده می چرا به که
ده کو ریتته وه کاروباری پیاویک به تال و
پووچده کاته وه که وا له سهه ره قو
راسته تی به لام به تال و پووچه ل

* ده گونجیت چاوتی پیرینی به لگه بیت
له سهه ناره هتی و نه گهر چاوه که
له جیی خۆی چوو بۆ به شه کانی دیکه
به لگه یه له سهه به لاو نه هامه تی
له له ش ولاردا له خوین لیهاتن و کیم و
زوخم ده ردان یا خود کردنه وه ی چاو
له لاشه دا .

* نه گهر له سهه فهدا بوو ده ترساو
تینوو بیوو له خه ودا چه ند چاویکی
بیینی و هه لیگرتته وه ئاوی
ده سه ته ده که وئ و سوودی لیده بیینی .

* نه و چاوانه ی له بهرگه وره یی و مه زنی
باسناکری ده گونجیت چاودیری خودایی
بیت .

* چاو کویر کردن به لگه یه له سهه داهاتنی
سزای خوا یی .

* نه گهر چاوی که وت به سهه که سیکداو
شاراوه بوو لئی به دیده کات .

* نه گهر ناته واوییه کی له چاویدا به دیکرد
ده گونجیت زیانیک روو له قاجیبکات .

* چاوی راست به لگه یه له سهه کوپو هی
چه پیش که .

* ریپۆقی چاو به لگه یه له سهه بیداری و
جیا بوونه وه له که سیکی دلخۆشکه ر
مه ردوم شانازی پیوه ده کات .

* نه گهر بیینی چاوه کانی چوه ته
گویچه کی کویر ده بی ، پاشان هه موو

* نه گەر بینى چرایه کی ههیه و تیشك و رووناکی وهك تیشك و رووناکی رۆژوايه قورئانی پیروژ له بهره کات و پاشان رافه ییده کات.

* چرا زیادبوونی نورو رووناکی دل و هیزو تینی ئاینه و به دهسته یینانی ویست و خوازه.

* چرا کوپیکی پیروژ خواناسه یان بازگانیکی دهست و دلفراوانه.

* نه گەر بینى چرا یاخود مؤمیک یا پزیسکی ناگری به دهسته وهیه و کوژایه وه نه گەر دهسته لاتداریی له سەر کار لاده بری، نه گەر بازگان بیټ زهره ر ده کات، نه گەر خاوه ن زێریټ مال و سامان و زێری تیا ده چیت به پیتی ئایه تی: ﴿مَلَأَهُمْ كَمَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَهُمْ فِي ظُلْمَاتٍ لَا يُبْصِرُونَ﴾ (البقرة: ۱۷).

* چرا له مالدا بۆ که سی ره به ن ژنه ده یکات به هاوسه ری خوی و بۆ نه خوش چاکبوونه وهیه.

* نه گەر تیشکه که ی رووناک نه بوو به لگه یه له سەر غه م و په ژاره.

* هه موو چرایه ک به لگه یه له سەر ده رکه و تنی شتی نادیارو په نهان و فتیل هه ش که سی که خزمه تی

نابیت هه، چونکه له سەر سه ق و راستیه به پیتی فه رمایشتی خداهه ند: ﴿يَبْدُونَ لِيُطْفَؤْا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ﴾ (الصف: ۸).

* نه گەر بینى به رۆژ چرای هه لگرتوه رۆر په یوه سته ده بی به ناین و ریبازیکی راست و ره وانه وه به پیتی ئایه تی: ﴿وَيَجْعَلُ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ﴾ (الحديد: ۲۸).

* نه گەر بینى به شه و ده روات و چرایه کی به ده سته وهیه تیده کۆشی، نه گەر له تیکۆشه رو ته لاقداران بیټ، وه گه رنا روو له کاریکه کات سه رسامده بیټ تیدا چونکه تاریکایی سه رسامیه و رووناکی رینماییه، ده گونجیت له سه رپێچیدا بیټ و پاشان ته و به بکاو پاشگه زیټته وه.

* نه گەر بینى چرایه ک له نژیو په نهجه کانیه وه تیشك و رووناکی ده ده نه وه یاخود له هه ندیک له نه ندانه کانیه وه باسو خواسیکی نادیارى بۆ ده رده که وی و به لگه یه له سەر ته واوی و دنیایی و سوودی.

* نه گەر بینى چرایه کی هه یه ده سته لاتدارو فه رمان په وا یاخود زانایه ک دیته لای یان رنق و رۆزییه کی پیروزی ده سته گیر ده بیټ.

به لگه یه کی تیدابوو له سه ره نه وه، یاخود ده گونجیت مه رگی هاوسه ره که ی بیت.

* نه گه چرایه کی به ده سستی خویه وه بینی و ترسا بکوژیتته وه به لگه یه له سه ره مردنی نه خوش.

* نه گه نه خوشی کی بینی به چرایه که وه روو به سه رزه وی روو که یه تی روو به ئاسمان به رزده بیتته وه.

* نه گه چرایه کی به ده ستهینا زانیاری و شکومه ندی به ده ستههینیت.

(نابلسی) ده لیت: کوپکی شان و شه و که تدارو پله و پایه به رزو به سووده نه گه له کاتی خویدا هه لگه یه سی، نه گه داگیرسابوو بژئوی په یداکاری مال و زانایه.

* چرا له مزگه و ته کاندایا یاخود قورئاخوین و دنیا نه ویسته.

* (نه بوعوبه یه) ده لیت: بینیم چرای مزگه و ته کان کوژانه وه ئنجا (مه سهری کوپی کدام) مرد.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا کوپ یان میرده، نه گه له وجوره چرایانه بوو ده رچه ی نه بوو و نه میرده و کوپ یان نابیت.

* چرا به لگه یه له سه ره:

+ زانیاری.

+ ته و به ی سه رپنجیکار.

خه لکیده کات، یان که بیانوی ماله، نه گه بینی هه مووی سووتا که بیانوی مال ده مریت.

* نه گه ر بلێسه ی لیکه و ته وه له پلێته که ی و سووتا هه له یه کده کات و قاجی هه لده خلیسکی.

(نابلسی) ده لیت: چرا بۆنه خوش و نه هاوسه ره، نه گه کوژایه وه نه خوشه که ده مریت، نه وه ی چرایه ک چاکبکات و دایگیرسیینیت و نه خوشی هه بیت نه خوشه که ی چاکده بیتته وه.

* چرای بچوک که تیشکه که ی لاوازکزه بۆ هه لگری که.

* هه روه ها ده لیت: چرا به لگه یه له سه ره ده رکه و تنی شتی په نهان و شاراهه.

* نه گه چرای ماله که ی بینی داگیرساوه و تیشک و رووناکیدایه وه چاکي بژئوی په یداکاری ماله.

* نه گه به لاوازی بینی حالێ بژئوی په یداکاری ماله که ی سست و کزده بیت.

* نه گه بینی چرا که ی کوژایه وه تیکه لیبوونی کاروباری بژئوی په یداکاری ماله له گه ل خراپی حال و باری.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ره مردنی یاخود مه رگی کوپه که ی یان دایک و باوکی یان که بیانوو یا بژئوی په یداکاری نه و ماله نه گه له خه وه که دا

نه نجامده دات ته و به ده کات له و
خراپه یه یی نه نجامید او ه، یاخود
په یوه ندی خزمایه تی به جیده هیئت
یاخود خیر له گه ل نه دارو ه ژاردا
ده کات.

* نه گه ر دانیش توانی ولاته که ی بیني
نانده دهن به ه ژاران یاخود چاکه
نه نجام ده دهن و یادی خواو
نویژده کن، نه گه ر له نا په حه تی و
نالوزیدابوون خود او ه ند دروویان
لیده کاته وه به وه ی ده گه پینه وه بولای
خوا.

* نه گه ر بیني زور یادی خواده کات
میراتی بۆ به جیده هیئت.

* نه و چاکه یه ی مروڅ له خه ودا
نه نجامیده دات له لابر دنی زیان به خش
له سه ره پړئ و فرمان به چاکه و ریگری
له خراپه به لگه یه له سه ر:

+ سوودو قازانچ له باز رگانیدا.

+ قه رزدانه وه.

+ دلنیا بوون له ترس و بیم.

* به خشینی چاکه له خه ودا به لگه یه
له سه ر لابر دنی سته مکاران و دانانی
داد په وهران.

چلک و پیسی: (نبین سیرین) ده لیت:
چلک و خه وش و پیسی به سه ر له شو

+ رینومایی بیتاوه پ.

* ده گونجیت چرا رافه کاری خه و بیت
یان به لگه ی کاروان بیت چونکه
رینومایی کاروان به رانده کات.

* چرا ژنه و فتيله مندالانه و چرا به بی
فتيله سوودی نییه.

* هه روه ها چرا به نه سستیره
لیکده دریت ه وه و شکاندنی چراو
کوراندنه وه ی مه رگی نه خوشه، نه گه ر
مروڅیک له ناسمانه وه نه سستیره
وه ربگری له مزگوت چرا ده هیئت.

چراخان: (نبین سیرین) ده لیت:
پیاوینکی راجه سپاو دوربینه و داهاتوو
ده بینیت.

* نه گه ر بیني چراخانه که که و ته خواره وه
نه و نازه له ده مریت و به رو بووم
تیا ده چیت.

* هه روه ها ده لیت: به لگه یه له سه ر مردن
به هزی نه و مانایه ی ناوه که ی
هه لیگرتوه.

(نابلسی) ده لیت: هه ر پیشه سازي
بیني به لگه یه له سه ر ساخته ی نه و
که ل و په له ی دروستیده کات.

چقل (درك): (نابلسی) ده لیت: نه گه ر
له خه ودا بیني کرداری چاکه

* نه گەر له پال پياوړېکدا فنګيکړد ژنيک
دههينې به حه لالې يان حه رامې.

* نه گەر له سهر جيگه ي پياوړېک
فنګيکړد ژنه که ي ده تر سينې.

* نه گەر له ده سته سره که يدا فنګيکړد
نه وا له گهل خزمه تکاره که يدا ناپاکي
له گه لده کات.

* نه گه ريښي فنګده کات و ژنيک
چلمه که ي وهرده گري فيلې ليده کات و
دوگيانده بې لي.

* نه گەر بيني چلمې که سيک ده سرې
پياوړېک ژنه که ي فريوده دات و
هه ولده دات داپوښي به لام بوي ناکري.
* نه گه ريښي چلمې خوي ده خوات
مالې کوږه که ي ده خوات.

* نه گەر چلمې له لووتيدا بيني
خه ونه که ي به لکه يه له سهر دوگياني
ژنه که ي.

* نه گەر بيني پژمي و ناژه ليک له لووتي
هاته دهره وه کوږي که سيکيتري
ده دريته پال، نه گەر نه وه ي هاته
دهره وه پشيله بوو کوږيکي دز ده بيت،
نه گەر کوتر بوو کچيکي خوښه ويسته.

* نه گەر چلم به ليشاو له لووتي
هاته دهره وه مندالي به گومانده بې.

لاره وه يان روه وه ژوري گوناوه
رووتانه وه ي مووي له شو لارو روښتني
مال و داراييه.

(نابلسي) ده لیت: چلک و پيسي به لکه يه
له سهر:

+ تاین.

+ نه خوشي.

+ سه فەر.

* هه روه ها چلک و پيسي به لکه يه له سهر
هاوتاو تاك ياخود داپوښيني هه موو
شتيکي ده گم نه و ناوازه.

چلم: (نيښن سيرين) ده لیت: نه گه ريښي
فنګده کات قه رزه که ي ده داته وه ياخود
له غم و په ژاره قوتارده بې به شتيک

پاداشت ده دريته وه به شتيک
که نه نجاميده دات.

* هه روه ها ده لين: چلم به لکه ي
له دايکبووني کوږه.

* نه گه ريښي چلمې فريدايه سهر زه وي
کچيکي ده بيت.

* نه گەر چلمه که ي کرد به سهر
هاوسره که يدا دوگيانده بې و دواتر
له باریده چي، نه گەر ژنه که ي چلميکړد
به سهره کوږيکي ده بيت يان مندا
له شير ده بريته وه.

مندالداره و هیچ سوودیکی تیا نییه و
ره قیشی چاکه یه و ره گه کانی بنه چه و
بناغه یه، نه وهی له به ربوومه کی
به ده سته ییت مال و دارایی له پیاویکی
هاوچه شنی به روبوومی
به ده سته هییت.

* دپکیش تیدا نه گهر چوو به گیان و
ده ستیدا خراپه.

* مه روه ها ده لیت: داری چنار به لگه یه
له سر خیرو چاکه بویه کیک نه گهر
بیه ویت بچیت بۆ جه نگو شه پ،
بۆسه رجه م خه لکیش به لگه یه له سر
مه ژاری و نه داری.

چنگ و نینۆکی بائنده:
(نابلسی) ده لیت: بینینی له خه ودا
به لگه یه له سر پاشگه زیوونه وه له تاین و
نواندنی ره فتاری خراپه کاران یان مال و
سامان خه رچکردن یاخود شکانی
به لیت و په یمان.

چنه: (نابلسی) ده لیت: بینینی
له خه ودا به لگه یه له سر ماندبوون و
هیلاکی به هوئی قسه و ته وه.
* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سر
چاندن بۆ کشتوکال و خه رچی
به روبووم و هاوسه رگیری و وه چه.

* نه گهر که سیک بیینی فنگیکرده
جله کانی ده بیت به زاوی.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر فنگیکردو
بولبولیک له لووتی هاته دهره وه
کورپکی قورناخوینی ده بیت.

* نه گهر بیینی چلمی ده سپی مندالی
زوری ده بیت.

* نه گهر بیینی فنگده کات کورپکی
ده بیت له ژنیک به نه ندازه ی نه شوینه ی
فنگی تیدا کردوه نه ویش له ژن ده بی.
نه گهر له لای راستی فنگیکرد
منداله کی کورده بی، نه گهر له لای
چه پی منداله کی بو کچ ده بیت، نه گهر
که سی دوو گیان نه بو نه یده ویست
هاوسه ریگری زه کاتی ماله کی ده دات
یاخود پاره خه رجده کات بۆ ژنان یان
وه سه ته که ی جیبه جیده کات.

* چلم و نه وهی له لووت دیته دهره وه یا
وهك ئاو وایه ناگادارییه
به نه خوش که و تن یان رووداوو
کاره ساتیک، نه گهر چلمبوو به لگه یه
له سر مال و سامان و نه گهر خواردی
پتویستی به قه رز یان مالی
گوماناویده بیت.

چنار: (نابلسی) ده لیت: دارچنار
له خه ودا پیاویکی خاوهن به رزو بلندو

چ

چواله (بادهم) : (ثین سیرین) ده لیت:

چواله مال و سامانه ، خواردنی
به ده سته پنانی مال و سامانه به شه پرو
نازاوه. لیکن دهنه و هشی له داره که ی
به ده سته پنانی مال و سامانه له پیاویکی
رژدو به خپله وه.

* داربادهم پیاویکی ناواره ی نامویه و
بادهمی شیرین و خوش به لگه یه له سر
تام و چیژی باوه پ، تالیش به لگه یه
له سر قسه ی حق و راستی.

* نه گهر بیننی تو یکلله بادهم کرا
به سه ریا جل و به رگو پو شاک
به ده سته هیئی.

* هه روه ها و تراوه : چواله ی وشک
به لگه یه له سر قاو قیزو دهنه دنگه دنگ
به هو ی ته ق ته قی به ریه ککه و تنی و
ده گونجیت به لگه بیت له سر
غهم و په ژاره.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه
له سه ره واندنه وه ی نه خوشی و
په ری زگرتن و به سه رچوونی ده سته لات.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر مردو و
له کفنه که یدا یان نه قسی خو ی یاخود
گو په که ی مه گهر چواله که سه وزیت
نه گهر له کاتی خو یدا بیت به لگه ی
خیره.

* چواله ی شیرین به لگه یه له سر
مال و سامانی حال لال به پیی زو و که می،
نه گهر بیننی لیتی ده خوات رزو و رزو ی
به شه پرو نازاوه ده سته گهر ده بی.

* نه گهر له گه لاگانی خوارد مالیتی
ناسان له پیاویکی ده سته لاتداره وه
به ده سته هیئی.

چ

چوون بو (حه ج) : (نابلسی) ده لیت:
نه گهر بیننی چوو بو (حه ج) له غم و
په ژاره قوتارده بیت.

* نه گهر بیننی له (منی) نو یژده کات
له حه جدا و وتارده دات و خوشی
شایسته ی نه وه نه بوو که سی نیو
خانه واده که شی شایسته ی نه وه نییه
بویه لیکن دهنه وه ی خه ونه که ی بو خه لکی
هاوچه شنی خو یه تی، نه گهر هیچ کام
له وانه نه بوو به لا و نه هامه تی رو ی
تیده کات و ناویانگی پیده رده کات.

* نه گهر وتاریداو وتاره که ی به هیزو
باشبوو قسه کانی ته و او کردو خه لکی
ته ماشا یانده کردو بیده ننگبوو و
نو یژه که ی ته و او کرد له سر شیوه وباری
خو ی ده سته لاتیک به ده سته هیئی و
خه لکی ملکه چی ده که ن، نه گهر وتارو

*نه گهر بینى ده چټه نیومالی پټشه و او
تیدا نیشته جیده بیټ و دلنیا ده بیټ
خوی ه لده قورتینی له کاروباره
تایه تیه کانی.

*هاتنی پټشه وایه کی دادپه روه ر بؤ
شوینیک دابه زینی فپو خیره له گهل
دادپه روه ری.

*نه گهر پټشه وایه کی سته مکاربوو
تیکچوون و به لاو نه هامه تییه، نه گهر
راها تبوو بچټه نیو نه شوینه زانی
پیناگات.

*نه گهر بینى ده چټه به هشت پشت
به خوا ده چټه نیوی نه وهش مژده یه که
بؤ نه و بؤ نه وهی پټشکه شیده کات بؤ
خوی یاخود بؤ که سیکیتر.

*نه گهر بینى ده چټه نیو دوزه خو
پاشان لیدیتته دهر وه نه مهش بؤ
که سی گونا هکاری گهره ناگادارییه
بؤنه وهی ته و به بکات و پاشگه زبیتته وه.

*هروه ها ده لټن: نه گهر بچټه نیو
دوزه نه گهر بیباوه پ یان باوه پداریت
له روزتا تیده کات و هه ژار ده که ویت و
زیندانی ده کړیت.

*نه گهر که سیکی بازار پیبوو گونا هکی
گهره نه نجامده دات یان تیکه لده بیټ
له گهل که سانی بیباوه پدا.

*هروه ها ده لټن: چوونه نیو به هشت
بؤ حاجی به لگه یه له سر ته و او بوونی

و توژده که ی ته و او نه کردبوو
ده سته لاته که ی ته و او نابی لاده بری.

چوونه سه رناو: چوونه سه رناو میز کردن
له خه ودا غه م و په ژاره ره وینه وه یه ،
نه گهر خاوه ن مال و داراییو مال له که ی
پاکده کاته وه.

*نه گهر بینى پیساییه که ی زوریو
له هه مانکاتدا ده یویست سه فهریکات
سه فهره که ی بؤ سه رناگریټ و ریگی
لیده گرن.

*نه گهر بینى پیسایى ره قده کات
مال و سامانی به له شسایى
خه رجده کات، نه گهر پیساییه که ی
شلبوو سه رجه م مال له که ی ده به خشى.

*نه گهر شوینی سه رناوه که ی
ناسراو بوو خیره که ی له پیناوی
ناره زووی خویدایه، نه گهر نادیاربوو
له رووگه یه کی نادیاردا خه رجیده کات و
ده بیبه خشى به یه کیک مالی حه لال و
حرام له یه ک جیانا کاته وه.

*نه گهر له شوینیکدا پیساییکردو
به خول دایبوشى مال و سامانه که ی
ده شاریتته وه.

چوونه نیو مال و شتیر: (نابلسی)
ده لټت: نه گهر بینى له خه ودا ده چټه
نیو مالی پیاویکه وه له دنیا دا زالده بیټ
به سه ریا.

پووچی و خراپی، نه وهی بترسی و
تاوانبار بیت یاخود غم و په ژاره داربیت
ترسو بیم و غم و په ژاره کی
دهره ویتوه، بوسه رجه خه لکی
به لگه یه له سر سه فرو دورکه وتنه وه
له نیشتمان.

* نه گهر بینی له قیامت گه پاره توه
دوای نه وهی ده چیتته نیوی له غه ریپی
ده گه پیتته وه بۆ نیشتمانی خو، نه گهر
دورکه وتوه به لگه یه له سر نه وهی
له غه ریپی ده مینیتته وه.

* چوونه نیو شاری (مه ککه) له خه ودا
توبه یه، بۆ که سی بیباوه پ
موسولمانبوونه و بۆ ره به نیش
هاوسه ره.

* نه گهر خه وینه ره به ربه ره کانیده کرد
به لگه یه له سر سه ره که وتنی
له به ربه ره کانیه که یدا.

* چوونه نیو شاری (مه ککه) به لگه یه
له سر دلنایای له ترسو بیم.

* نه گهر بینی ده چیتته نیو (مه قامی
نبراهیم) (سه لامی خوای لیبت) نه گهر
ترسی هه بوو دلنایاده بیت.

* ده گونجیت چوونه نیو (مه قامی
نبراهیم) (سه لامی خوای لیبت)
به لگه بیت له سر پله وپایه یه کی
شکو دارو به پیز وهك ده سته لات یاخود

حه جه که ی و گه یشتنی به که عبه، نه گهر
بیباوه پوو باوه پ ده هینیت، نه گهر
نه خوشی کی باوه پ داربوو له
نه خوشیه دا ده مریت، نه گهر بیباوه پوو
له نه خوشیه کی چاکه بیتته وه، نه گهر
ره به نبوو هاوسه رده گری، نه گهر
هه ژاربوو ده و له مه ند ده بیت و میراتیه کی
بۆ ده مینیتته وه.

* نه گهر چوه نیو مال و لانه یه کی نادیار
به تاییه ت نه گهر مردووی تیدابینی
ده یناسین قیامت ته و نه و که سه
ده مریت.

* نه گهر چوه نیوی و هاته وه دهره وه
لیی نزیکه بیتته وه له مهرگو پاشان
قوتار ده بیت لی.

* نه گهر خوای له قیامت ده ببینیتته وه
نه و که سه له بیداریدا نه خوشیت به پاک و
پاریزدای له فیتنه و ناشوبه کانی دنیا و
روو به قیامت ده چیت، نه گهر
نه خوشبوو مژده یه بوی به نه ندازه ی
کارو کرداری له (حه ج) و تیگوشان و
دنیانه ویستی و به ندایه تی و زانیاری و
په یوه ندی و نارامگرتن له سر
سه ریچی و یاخیبوون.

* نه گهر بینی ده چیت روو به قیامت و
ده ببینی نه و خه ونه بۆ یه کیک
ره و شتبه رزبیت و به زانیاری و تواناوه
نه و کاره نه نجامدات به لگه یه له سر

هه یه بۆ سه رجهم خه لکی و قۆلپره
له کاروباره کانیداو سه رۆکایه تیشی
به باشی پیاده ده کات.

*هه روه ها ده لئین: چۆله که ژنیک
جوانی به سۆزو به زه ییه یاخود پیاوئیک
ئاره نووبازی خاوه ن چیرۆکه و خه لکی
پیده که نن پئی.

*هه روه ها ده لئین: کورپئیک نیرینه یه و
ئه وه ی بیئت به خاوه نی کۆمه لئ
چۆله که ی رۆر ده بیئت به به رپرسی
کۆمه لئیک مه ترسیدار.

*هه روه ها ده لئین: بالنده و ته یه کی
باشه و مریشکی کلاره به سه ریش
کورپئیک بچوکه.

*هه روه ها ده گێرپنه وه پیاویک دیت بۆ
لای (ئیین سیرین) و ده لئیت: له خه ودا
بینیم تۆشه به ره یه کم پئییه و راوی
چۆله که ده که م و باله کانیا ن ده کوتمه وه
ده یانخه مه نیو تویششه به ره یه که وه
(ئیین سیرین) وتی: تۆ مامۆستای
حوجره یت و یاریده که یت.

*هه روه ها ده گێرپنه وه پیاویک هات
بۆلای (ئیین سیرین) و تی: ته و به بکه
تۆ پاره یه کت بۆ خۆت به کاره یناوه و بۆ
تۆ حه لال نییه، پیاوه که وتی: په نا
به خوا چۆن شتیک ده به م که می خۆم
نه بی، (ئیین سیرین) یش وتی: ئه گهر
به تویت بپی ئه و پاره یه شت پیده لئیم

بلاوکردنه وه ی زانیاری، یان میراتییه که
له باوک و دایکییه وه بۆی بمینیتته وه.

*چوونه نیو مال و مزگه وتی حه رام بۆ
که سیك هاوسه ری گرتبئی به لگه یه
له سه رئه وه ی به یاهه ری هاوسه ره که ی
ده چیتته نیو مالی خۆی.

*ده گونجیت چوونه نیو (بیت الحرام)
به لگه بیئت له سه رگرتنه خۆی حه زو
ئاره زوو رووکردنه حه رام و یپرای
تواناداری بۆ حه لال به تاییه ت ئه گهر
نوێژی تیدا نه کرد یاخود عه وره تی
دیاربوو.

*چوونه نیو مزگه وتی (حرام) به لگه یه
له سه ر:

+ئه من و دلئیا یی.

+راستگویی.

+چوونه نیو بازارپه وه و لدان بۆ
په یدا کردنی بژئوی.

*چوونه نیو مال به مه به سستی
هاوسه رگیری.

*چوونه نیو مزگه وت پاشگه زبوونه وه یه
له گوناوه و تاوان.

*چوونه نیو که نیسه تیکچوونی ئایینه.

چۆله که: (ئیین سیرین) ده لئیت:
چۆله که پیاویکی گه وره ی مه ترسیداری
سسستی خاوه ن مال و سامانه و زیانی

پله وپایه داری گوره ، ههروه ها نه گهر
بینی راویده کات هه ره به و چه شنه یه .

* نه گهر بینی سه ریده بری خواست و
ویستی به ده سته هیئی .

* نه گهر بینی په ره کانی هه لکیشا یان
له گۆشته که ی خوارد مال و سامانی
لیده ست ده که ویت نه گهر مینه بوو
ژنه و به و شیوه یه یه .

* نه گهر بینی چۆله که یه ک سه رده بریت
کچیک لاقه ده کات .

* نه گهر بینی زه رنه قوته ی چۆله که یه ک
سه رده بریت کچیک لاقه ده کات .

* نه گهر زه رنه قوته ی چۆله که یه کی
به ده سته یئا کورپکی ده بییت ده گات
به ئاستی پیاوه گوره و ناوداره کان .

* نه گهر به ده سته یه وه یان له نیو
قه فه سدا چۆله که ی بینی ، پاشان
فرپی و نه گه پایه وه بۆ لای کوپه
نه خۆشه که ی ده مریت .

* نه گهر بینی چاوی چۆله که
ده دوریت وه فیل له منالانده کات و
ده ستیانده بری .

* نه گهر بینی زه رنه قوته ی
به ده سته یئا مندالی زۆریده بی .

* نه گهر بینی چۆله که یه ک خویکرد
به گه رویدا نه گهر کوپی هه بوو
ده که ویت نه نیو بیریکه وه .

که بردوته ، وتی : چه نده ؟ وتی : شه ش
دره مه ، پیاوه که وتی : چۆن زانیت ؟
وتی : چونکه نه دنامه کانی چۆله که
شه شن و بۆ هه نه دنامه ک دره میک .

* ههروه ها پیاویک هات بۆ لای
(نه بوبه کری صدیق) (ره زای خوای
لیبییت) و وتی : له گیرفانمدا چه ن
بالنده یه کی زۆرم بینی له گه ل
چۆله که داو یه ک له دوا یه ک درم
ده هیئاو ده م خنکاندو فریمده دا ،
نه ویش وتی : تۆ پیاویکی ده لالی و
له خوا بترسه و ته وه بکه .

(نابلسی) ده لییت : نه گهر بینی
چۆله که یه کی سه ربپی کورپکی لاوازی
ده بییت و ترسی مردنی ده بییت .

* ده نگه بالنده کانیش به لگه یه له سه ر
قسه و وته یه کی باش یاخود رۆچوون
له زانیاریدا .

* بالنده ی زۆر مال و داراییه
به بیماندوبوون بۆ یه کیک بیگریته خوی .
* ههروه ها چۆله که به مندالان
لیکده دریت وه نه گهر چۆله که یه کی
به ده سته یه وه بینی ده دینار
به ده سته هیئی و چۆله که ش پیاویکی
مه زن و پله وپایه داره .

* نه گهر بینی چۆله که یه کی گرت یا بوو
به خاوه نی زانده بییت به سه ر پیاویکی

+ژنی جوان و قه شەنگ و شوخ و شەنگ
هەموو تاییە تەندییەکی تاییە، یاخود
پیاویکی لەو چەشنە.

*نەگەر چەپەریکی بۆ خۆی کپری
بەلگە یە لەسەر هاوسەرگیری لەگەڵ
خزمە تکاردا، نەگەر خۆی لەژێردا بینی
لەژێر خراپە و کاری نابەجێدا یە.

*نەگەر نەخۆشیکی بینی هەلیاندەگرت
لەسەری دارە مەیتە کە یە تی.

چەتر (سەیان): (نابلسی) دەلیت:
نەگەر بینی چەتری بۆ کۆمەڵیک هەڵدا
دەستەلات وەردەگری و توانای
پتە و دەبی.

*نەگەر بینی چەتریکی هەیه یان
کونیک لەزە ویدا شەهید دەکری.

*چەتر فەرمانپەر وایە، نەگەر پێچایە وەو
لایبەرد دەستەلاتە کە ی لەناو دەچێ و
تەمەنی دەپوات.

*نەگەر پادشایەکی بینی لەژێر
چەتریکدا هاتە دەرەو بەلگە یە لەسەر
دەرچوونی لە دەستەلاتی خۆی.

*نەگەر بوو بەخواوەنی چەند چەتریک
یاخود چوێ ژێر سێبەری بەلگە یە
لەسەر نیعمەتیک کە پێیدە بەخشی
نەگەر بتوانی سوپاسگوزاری بنوینی.

*چەتری نادیارو ژێر چەرداخ و گومەز
نەگەر رەنگی سەوز یان سپییوو
بەلگە یە لەسەر چاکە و گەواھیدان و

چۆلە کە ی سەرسوور: (ئەبن سیرین)
دەلیت: چۆلە کە ی سەرسوور ژنە یان
کچە یاخود مندال یان مال و داراییە.

چۆلە وانی: (نابلسی) دەلیت: لەخەودا
نەسازانی خانە وادە ی مائیکە، بەپێی
فەرموودە ی: "چۆلترین مال ئەو یە
کە وادە دۆستایەتی و خۆشەویستی
تیا نەبێت" (۱).

*دەگونجیت چۆلە وانی بەلگە بێت
لەسەر غەم و پەژارە.

چەپک (قول - دەسک): (نابلسی)
دەلیت: لەخەودا بەلگە یە لەسەر
کە فارەتی سویند، دەگونجیت
بەلگە بێت لەسەر مال و دارایی
کۆکردنە وە لەرێگە ی خۆیە وە یان
لەرێگە یە کە ترە وە.

چەپەری دەرگا و مزگەوت: (نابلسی)
دەلیت: لەخەودا بەلگە یە لەسەر ئەو ی
مرووف دەپۆشی و لەبەریدە کات و خۆی
پێدەپازینیت وە یاخود ئەو مال و
داراییە یە حال و باری پێدەپۆشی.

*دەگونجیت بەلگە بێت لەسەر:

+بای نیو سک.

+بلاوکردنە وە ی قسە و یاس.

(۱) (ترمذی) (۱۸۴۲) و (ئەبن ماجە) (۳۳۱۸)

به نده یه کی به پئی دان پیدانانی
خه لکی.

* نه گه به ته نیا چه قوی پیدرا
له وکاته دا چه قو دهسته لاته هه روه ها
خه نجه ریش به لگه و به هانه یه به پئی
نایه تی: ﴿وَأَنْتَ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ
سَبْكِينًا﴾ (یوسف : ٣١).

* نه وهی چه قوی سه سفره به دهستی
خویه وه ببینی به لام به کارینه هینیت
کوړیکی گوړپایه ل و ژیری
پیده به شخړی، نه گه بینی به کاری
ده هینیت به لگه یه له سه به چرانی
نه وهی که له سه ریه تی.

* قه لام دادر به لگه یه له سه کوړیکی
زیره کی ئیره بیبه ر.

* نه گه چه قویه کی به دهستی وه بینی
ده گه ږیته وه بولای ژنیک لی
جیا بوینه وه به پئی نایه تی: ﴿قُلْ
كُونُوا حِبْرَةً اَوْ حَدِیْدًا ، اَوْ خَلْقًا مِّمَّا
يَكْبُرُ فِيْ صُدُوْرِكُمْ فَسَيَقُوْلُوْنَ مَنْ
يُعِیْدُنَا قُلِ الَّذِیْ فَطَرَكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ﴾
(الإسراء: ٥٠ - ٥١).

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه
له سه خزمه تکاری نه و شوینه سود
به خه لکه کی ده گه یه نیت و تیژی
چه قوکه به لگه یه له سه به جیگه یاندنی
برپاره کانی یاخود جوولای نه وهی
که به لگه یه له سه ری.

گه یشتن به به نده تی یاخود به لگه یه
له سه سه ردانی شاری (قودس).

چه رمی دواي زین: (نابلسی) ده لیت:
به لگه یه له سه به پریرسو برژوی
په یداکاری، یان به لگه یه له سه مال و
پشتوین و قایش.

چه سپکاری که وش: (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا پیاوړیکی شاره زای ژیری
کاروبار نه ستم و گرانه و پیاوړیکه
نیوانی خه لکی چا کده کات و ته بابی و
خو شه ویستی ده خاته وه له نیواندا.

* نه گه چه سه که ی خراپوو ده ستگیر
ده کری.

چه قو: نه گه خاوه نی چه قوبیت
له خه وداو ره به نبی ژنده هینیت، نه گه
ژنه کی دوو گیانبوو نیرینه ی ده بیت،
وه گه رنا کچ ده بیت، به هه مان شیوه
رمیش هه روایه، نه گه دوو گیان نه بوو
به لام خوازیاری که واهیده ریکی
حه قبی ژبوو ده ستیده که ویت، نه گه
چه قوکه ی شارده وه و په نهان و شاراه
ده کری بوی یاخود که واهیدانه کی
به رپه رچده دریتته وه، نه گه هیچام
له وانه نه بوو سوو دوو قازانجه له دنیا
ده ستیده که ویت یاخود په یوه ندیه که
به هوی وه ده گات به براکی یان
هاوړپیه کی یاخود خزمه تکاریکی یا

* ئەگەر ئۇنىڭ بىننى چەقۇيا خەنجەرىك دەكات بەكىلان و كىفەكەيدا ئۇنىڭ مارەدەپرى.

چەقۇتۇزگەر: (ئابلىسى) دەلىت: ئۇنىڭ يان پياۋىكە ئۇنى پياۋ لەيەك دەكات ياخود جياۋازى دەخاتە نىۋان دۆست و خۆشەيستانەۋە.

چەقۇساز: (ئىبن سىرىن) دەلىت: چەقۇساز پياۋىكە خەلكى فېرى رىيى و ژىرى و بېدارىدەكات.

(ئابلىسى) دەلىت: بىننى لەخەۋدا بەلگەيە لەسەر دۇنيايى و يىقار ياخود شەپەنگىزى و خاۋەن شەپو ئاۋاۋە.

* دەگونجىت بىننى بەلگەيىت لەسەر ئەۋ بەرپرسەي كاروبارەكان لەسەر دەستى ئەۋ بەجىدېن.

چەقەل: (ئىبن سىرىن) دەلىت: چەقەل پياۋىكە مافداران بېيەشەكەك لەمافى خۇيان ، ھەروەھا ۋەك (پىۋى) ۋايە لەخەۋدا ، بەلام (رېۋى) بەھىزترە.

(ئابلىسى) دەلىت: بىننى (چەقەل) بەلگە و نىشانەيە لەسەر يەككە ھۆى شەپو ئاۋاۋەيىت ياخود نىشانەيى خۆشەيىستى و كۆبۈنەۋەيە بۆ يارى و گالته بازى.

چەك: (ئىبن سىرىن) دەلىت: ئەگەر چەكى بەخۆيەۋە بىننى لەنىۋ

* ئەگەر ئۇنىڭ بىننى چەقۇيەكى ھەلگرتۈە ياخود چەقۇيەك دەدات بەئۇنىڭ بەلگەيە لەسەر خۆشەيىستى بۆ پياۋىكى ناسراۋ بەئاۋبانگ.

* چەقۇى سەرپرېن قەسابە.
* ھەريەي سەرباز ھىزوخزمەتگوزارىيە.
* ئەگەر بىننى چەقۇى پەرۋەرشىيىرى منىدالى دىزى ھۆگرى يەككە لەمىندالەكانى دەيىت.

* چەقۇ بەلگە و نىشانەيە.
* ئەگەر چەقۇيەكى قوتدا لەمالى كوپى خۇيدەخوات.

* چەقۇ لەخەۋدا مىندالىكى نىرىنەيە بۆيەككە ئۇكەي دوگيان يىت.

* ئەگەر چەقۇى بەدەستىيەۋە بىننى ئەۋ دووسەد درەم بەدەستەھىتت.

* ئەگەر چەقۇى بەدەستەھىتاۋ لەداگايىدەيىت سەردەكەۋىت و بەلگە و نىشانەكانى جىگىردەبن.

* ئەگەر بىننى چەقۇيەكى پىدراۋ جگە لەچەقۇ زياتر ھىچى دىكەي پىنەبوو كوپرۇ براى بۆ پەيدا دەبى، ئەگەر چاۋەپىي كوپرۇ برانەبوو خىرىكى زۆد بەدەستەھىتت.

* ئەگەر دەستى خۆى بېرى بەچەقۇ ئەۋە روۋداۋىك دەبىنى پىسى سەرسامدەيىت.

+مال و سامان له هه ژاری قوتاریده کات.
 +چه ک و هیژه له بۆ تقاندنی دوزمن.
 +سه رکه وتن به سه ر ئه وه ی
 لئیده ترسی.
 +چاره سه ریک نه خووشی ده په وینیته وه.
 +ئه و هاوسه ره ی له شه ی تان خو ی
 بنیده پاریزی.
 چه کفر و ش: (نابلسی) ده لئیت: بینینی
 چه کفر و ش یان چه ک ساز له خه ودا
 به لگه یه له سه ر ده سه لاتیکی سه مکار
 وه ک پۆلیس وایه.
 چه کمه چه: (ئین سیرین) ده لئیت:
 مژده یه دوا ی چه ن روژیک ده گات ئه گهر
 گه وه رو دووپه مه رجانی تیدابوو،
 هه روه ها که نتوری جلو به رگیش به و
 شیوازه یه.
 (نابلسی) ده لئیت: بینینی له خه ودا
 به لگه یه له سه ر کتییی جزو به ندرکراو
 وته و فرمايشتی گه وه ری تیدایه.
 *ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
 هاوسه ری ده وله مه ند یان پیاوی
 ده وله مه ند بۆ ژنی بی میرد، سه رجه م
 چه کمه چه کانی تریش وه ک هی
 کتیبخانه و عه تار بینینی به لگه یه له سه ر
 سوودو قازانچو به جیه ی تانی پیدایستی
 له گه ل کۆکردنه وه ی خو شه ویستان
 به ئه ندازه ی خو ی، چه کمه چه ی
 لاپه ره ش ته مه نیکي دوورودرژه .

پیاوانیک دابوو که هیچ چه کیکیان
 هه لئه گرتبوو سه رکردایه تی
 به ده سه لته ده ی نیت به سه ر گه لو
 نه ته وه یه کدا، ئه گهر کۆمه ل و نه ته وه که
 پیربوون ئه ون، ئه گهر لاوو جه حیلبوون
 دوزمنی ئه ون.
 *هه روه ها ده لئین: ئه گهر خاوه نی ئه و
 خه ونه نه خو شبوو به لگه یه له سه ر
 مردنی.
 (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا هیزو
 سه رکه و تنه به سه ر دوزمنانداو
 دوورخسته وه ی نه خو شیه، ئه گهر
 چه کی به خو یه وه بینو توانای هه بوو
 به کاری به ینی به لگه یه له سه ر ته وایو
 گه یشتن به پیدایستییه کانی،
 ده گونجیت چاکی و باشی بیت له نایندا،
 ئه گهر ترسا بوو یان نه خو شبوو
 خوداوه ند چاکیده کاته وه و ئه گهر
 موسا فیربوو به سه لامه تی ده گه پیته وه
 بۆلای خانه واده که ی.
 *ئه گهر بینو چه که که ی لئیه ندرا
 لاوازی ده سه لته لات و نه ته وه و
 که سه کانیه تی.
 *پۆشینو چه ک و جبه خانه به لگه یه
 له سه ر ئه و زانیارییه ی خه لکی نه زانی
 پی دوورده خریته وه.
 *هه روه ها به لگه یه له سه ر:

چه کوش: (ئیین سیرین) ده لئیت:
چه کوش پۆلیسه.

(نابلسی) ده لئیت: ئەگەر بینى
چه کوشىكى هه لگرت چا که یه کى زۆر
رووى تێده کات.

* چه کوش به لگه یه له سه ر پشتگیری و
رزق و رۆزى خوا وه نه کانی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر شه پو
هه له له قسه و ته دا.

چه مانه وه (رکوع): (نابلسی) ده لئیت:
ئەگەر له خه ودا بینى ده چه میته وه و
نویژده کات بۆ په روه ردگار ئه وه
ملکه چى خودا وه نه د ده بیت و
ده سته بردارى خۆبه زلزانين ده بیت و
سنورى خوايى جیبه جیده کات و نویژ
ئه نه جامده دات و ئه وه ی ئومیدیکردوه
بۆی به ده سته دیت و زالده بی به سه ر
دورمه نه کانی دا.

* ئەگەر بینى له نویژدا ناچه میته وه
هه تا کاتى به سه ر ده چیت زه کاتى
ماله که ی ده رناکات، چه مانه وه له خه ودا
خزمه تى که سی بیکاره.

* ده گونجیت چه مانه وه به لگه بیت
له سه ر ته مه ندریژی و خۆبه که مزانين.

* ئەگەر ژنیك بینى به ته واوی
ده چه میته وه به لگه یه له سه ر ته وه و
به رزکردنه وه ی یادو زیکر به خۆپاریزی.

چه ناگه: (ئیین سیرین) ده لئیت:
به لگه یه له سه ر که وده ی هۆزو تیره و
خاوه ن ره چه له کیکى زۆر.

* ئەگەر بینى چه ناگه ی درێژبوه
ده بیت به که سیکی قیره قیرکارو
قسه ووته ده کات له باره ی باسیکه وه
که په یوه ندى پێوه نییه و لاوازه بیت
دواى هیزو توانا.

* چه ناگه به لگه یه له سه ر ئه وه ی مرۆف
خۆی پێجوانده کات له مالیکى ديارو
به رچاو یاخود باوکیك پشتگیریکات
یان کورپک یارمه تى بدات یاخود
خزمه تکارک خزمه تییکات، یاخود
پله وپایه یه کى به پێزه به هۆیه وه
جیگیر ده بیت.

* چه ناگه به لگه یه له سه ر
ده سته نویژگرتن، ده گونجیت به لگه بیت
له سه ر بناغه ی لانه و مال.

چه ند سه ریک: (نابلسی) ده لئیت:
بینینى به لگه یه له سه ر سه رمایه و
پاره گوپه ره وه.

* ده گونجیت بینینى به لگه بیت له سه ر
مه رگ یاخود که وته نیو نا په حه تیه وه.

* ئەگەر چه ن سه ریکى نادياربوو قزو
شاخ و خوينى پێوه بوو به لگه یه له سه ر
تياچوونى زانايان.

زیخی هه لگرت و خستییه توره که و
جلێکه وه و پاشان قوتیدا نه گهر
له مزگه وتدا قوتیدا یاخود له مائی
زانایه که یاخود له نه لقه ی زیکرو یاددابوو
سوود له زانیاری و قورئانی پیروژ
وهرده گری یاخود سوودمه ند ده بیئت
له زیکری خوا به نه ندازه ی نه و به ردو
زیخانه ی هه لیگرتوه .

* نه گهر به رده که ی له بازار یاخود کێلکه
هه لگرت یان له بنیدارو دره خندا سوودو
قازانجه له دنیا دا سوودمه ند ده بیئت
به خێرو خێرات له مسه راوسه ری
ده ریا و بازگانیدا .

* نه وه ی به ردو چه و هه لبداته نیو ده ریا
مال و دارایی تیا ده چیت له ده ریادا ،
نه گهر هه لیدایه نیو بیریکه وه مال و
دارایی خه رجده کات له هاوسه رگیریدا
یاخود به کری گرتنی خزمه تکارێکدا ،
نه گهر هه لیدایه نیو بیریکه وه مال و
دارایی خه رجده کات له هاوسه رگیریدا
یاخود به کری گرتنی خزمه تکارێکدا ،
نه گهر هه لیدایه نیو مشه مای باران بو
شه و یاخود ده فریکی خواردنه وه یا
له که نجینه یه کدا به و نه ندازه یه ی
پییه تی و هه لیداوه رینومایی ده کریت
بو جێیه که بازگانی تیدا نه نجامبدات ،
نه گهر به ردو چه وی گرته ئازه لیکی وه که

* هه روه ها (نیین سیرین) ده لئیت: نه گهر
سه ریکی کری داوایه که له سه روک و
به رپرسیده کات یان داوی
خزمه تگوزارییه کده کات .

چه و (به رد): (نیین سیرین) ده لئیت:
چه وو ورده به رد به لگه یه له سه ر:

+ دره می سپی ژمیردراو .

+ ژنی بچوک و بالاگورت .

+ پاراستن و ژماردن .

+ چه ج و به رده بارانی شه یتان .

+ توندوتیژی و دلپه قی .

+ ده رگا و تاوانبارکردن .

* نه گهر بینی مه لی که له ئاسمانه وه
نیشیته وه و زیخ و ورده به ردی هه لگرت
له زه وی و نه و جا فری ، نه گهر
له مزگه وتدا بیئت پیاوچاکی که ده مریت
نه گهر خه و بینه ر نه خوش و
خیرۆمه ندببوو یاخود نوێژخوین بیئت و
هیچکس له نوێژخوینان نه خوشی وایان
نه گرتوو خاوه نی نه و خه وه ده مریت ،
نه گهر بالنده که له که نیسه و دێرێک
زیخی هه لگرت وه که حالی نه و نه خوشه
ده چوینرێ که لئی دواين نه گهر به ردو
زیخه که ی له مالێکدا یاخود له شوین و
جیگه یه کی نادیار هه لگرت نه خوشیکی
خه و بینه ر له کۆپو نه ندامانی
خاوه نه که ی تیا ده چن ، نه گهر چنگی

* ده گونجیت به ردو زیخ به لگه بیت
له سهر نه خوشی و دوستبوونی به رد
له گورچیله دا.

* هره وه ها به لگه یه له سهر لیبدان
به به رد.

* رویشتن به نیتو به رد به لگه یه له سهر
شه پو ناکوکی و رکه به رایه تی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر مردن
چونکه له سهر گوپ داده نری.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر بژیوی
نه وه ی شت و مه کی پیده کیشن یاخود
نه وه ی لیتی دوستده کریت.

* به رد قسه یه کی ره ق و زیره ، به ردیکی
زوریش سه رقاییه کی زوره .

* نه گهر بینی به رد له گوئچکه یدایه و
ده که ویتنه گوئی یان به رد فریده دات
قسه یه کی ره ق و زیری گوئی لیده بیت.

چه وری (رؤن) : (نابلسی) ده لیت:
نه وه ی گوشتی ده خوری له خه ودا رزق و
رؤزییه کی به رد وهامه له گهل
جل و به رگیکی گرانبه ها، چه وری نه وه ی
گوشتی ناخوری به لگه یه له سهر مالی
حه رام و زینا و پاشگه زبون وه له تاین
یاخود گه پانه وه له وه ی ریگری
لیکراوه .

* نه وه چه ورییه ی چاره سهر ی پیده کری
بینینی له خه ودا به لگه یه له سهر

شیر یاخود مه یمون یان کولله و
قه له پره شو ها وچه شنه کانیا ن نه گهر
له رۆژانی (حه ج) دابوو شه یتان
به رده بارانده کات له داهاتوودا چونکه
به رده بارانی شه یتان له بنه پره ته وه
له وه وه هاتوه (جوبره نیل) (سه لامی
خوای لیتیت) فرهانی به (ناهه م) کردوه
کاتی شه یتان خوی نیشاندوه
به رده بارانی بکات نه مه ش بوه
به سونه تیک بۆ وه چه ونه وه کانی،
خۆنه گهر وانه بو واته له رۆژانی
(حه ج) دا نه بوو چه وه کان دوعایه
له دوژمن یان له خراپه کار یاخود جنیوو
قسه ی ناشیرین یان گه واهیدانه ده یدات
له سهری .

* نه گهر بۆ واژووی نه مانه هه لئاندا وه ک
کوتر یان موسولمانان نه و پیاوه دهم
پیس و جنیو فروشو غه ییه تکاره قسه
له ئابرووی ژنی میردار ده کات.

(نابلسی) ده لیت: چه وو زیخ زانایانی
خه لکییه ، و تراویشه ته و به و
به شیمانیه بۆ سه پینچیکارو رینوما ییه
بۆ بیباوه پان.

* ده گونجیت چه و به لگه بیت له سهر
شه هاده و گه واهی چونکه له نیتو دهستی
پیغه مبه ردا (ﷺ) یادو زیگری خودای

تیرۆم به دهستی خۆی هه‌ڵده‌دات
ناویانگ له‌نیوخه‌لکیدا ده‌رده‌کات
به‌ئه‌ندازه‌ی رۆیشتنی ده‌نگی،
نووسراو و فه‌رمانه‌کانیشی به‌ئه‌ندازه‌ی
گه‌یشتنی تیرو رمه‌کانی ده‌بیّت.

* نه‌گه‌ر خۆی بینیه‌وه به‌سه‌ریه‌وه
له‌کاتی بێداریدا ده‌ترسا دلنیا ده‌بیّت.

* نه‌گه‌ر له‌نیو که‌شتیه‌که‌دا بوو
شه‌پۆله‌کان دابارین به‌سه‌ریا و هه‌ژنا
به‌چیا و شاخێکدا قه‌لغان و پارێزگارییه
به‌پێی نایه‌تی: ﴿سَأَوْيَ إِلَى جَبَلٍ
يَعْصُمُنِي مِنْ أَمَاءٍ﴾ (هود: ۴۳).

(ئێین سیرین) ده‌لێت: له‌وکاته‌دا چیا
قه‌لغان و پارێزگارییه، به‌لام نه‌گه‌ر
له‌سه‌ر که‌شتیه‌که هه‌لها و روویک‌ده
چیا یه‌که‌ تیا ده‌چێت به‌پێی چیرۆکی
کوچه‌که‌ی (نوح). سه‌لامی خوا ی لێبیّت ..

* هه‌روه‌ها به‌لگه‌یه له‌سه‌رئه‌وه‌ی یه‌کێک
له‌کاتی بێداریدا له‌نیو که‌شتی و ده‌ریادا
نه‌بیّت و له‌کۆمه‌ل و تا قه‌م جیا بوو بیته‌وه
دوای هه‌وا و ئاره‌زووی خۆی که‌وت بیّت.

* سه‌رکه‌وتن به‌سه‌ر چیا دا خاوزه‌داوایه
خه‌وبینه‌ر دووی ده‌که‌وێت.

* نه‌گه‌ر سه‌رکه‌وتن به‌سه‌ر چیا دا
رێگه‌که‌ی سووک و ئاسانبوو بۆ گه‌یشتن
به‌ویست و ئاوا ته‌کانی به‌وجه‌شه‌نه
ده‌بیّت.

چاکبوونه‌وه له‌نه‌خۆشی و پێداویستیه‌ک
که‌له‌نه‌خۆشیدا سوودی لێوه‌رده‌گیرێ.

* ده‌گونجێت چه‌وری به‌لگه‌بیّت له‌سه‌ر
خۆشی و شای و چاکبوونه‌وه‌ی
نه‌خۆش.

* چه‌وری مالتیکی پوخته‌و به‌ماندوبوون
به‌ده‌ستدێت.

چ

چیا (شاخ): (ئێین سیرین) ده‌لێت: چیا و
شاخ ده‌سته‌لاتدار و پادشایه‌کی دل‌په‌قی
سته‌مکاره، یان پیاویکی له‌شو و لار
که‌وره‌یه به‌پێی ئه‌ندازه‌ی جیا و مه‌زنی و
به‌رز و نزمی بالایی.

* هه‌روه‌ها چیا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر:

+ پله‌وپایه‌ی به‌رز و بلند.

+ زانا و شاره‌زای لێپراو و خواناس.

+ پله‌وپایه‌ی به‌رز و بلند.

+ شوێن و جێگه‌ی پێرۆزو باش.

+ مه‌به‌ست و خواست.

* ئه‌وه‌ی خۆی ببینی هه‌ڵده‌رنیّت
به‌سه‌ر شاخێکدا یان پالێ پێوه‌دا بیّت و
له‌ژێر سییه‌ریدا دابنیشی له‌پیاویکی
سه‌رک‌ده‌و که‌وره‌ نزیک ده‌بیته‌وه
ناویانگ ده‌رده‌کات، ئه‌وه‌که‌ سه‌یا
ده‌سته‌لاتدار یا خود خواناس و ناینداره.

* نه‌گه‌ر خۆی بینی بانگ‌ده‌دات
له‌به‌رچه‌یا که‌و روویک‌ده‌وه ته‌قیله‌و

نەو دەدریت کەلێی کەوتووە خوارەو
لەخووە کەیدا بەپێی بەلگە کە ی.

* بەلگە یە لەسەر جیا بوونەو لەسەر ئەو
کاروبارانە ی بەپێی بەلگە کانی ،
هەر وەها ئەو شوێنە رەچاودە کریت
کەلێی کەوتووە لەزەوی وشک و تەپ یان
بەردە لان و لم و دەریا ...

* دەگونجیت ئەو کەوتنە بەلگە بیت
لەسەر کەوتنە نیو گوناو فیتنەو
رەفتاری خراپەو ئەگەر کەوتە نیو
کونە مار یان شوێنی پیس و کەندە لان.

* دەگونجیت بەلگە بیت لەسەر
دەستبەردار بوون لە گوناو تاوان و
بیدە ، ئەگەر هەلەت لەو یان کەوتە
نیو مزگەوت یان باخچە یە یان بۆ لای
پێغەمبەرێک یان قورئانیکی هەلگرت
یاخود بەختیاری چوو روو بەنۆیژی
بەکۆمەل .

* ئەگەر بینی لەسەر چایە ک
کەوتە خوارەو یان چایە ک رووخا یان
سووتا بەلگە یە لەسەر تیاچوونی
ئەو ی چیا کە بەلگە یە لەسەری مەگەر
بەرزیتەو ئەو بەلاو ئافانە
نە یگرتەو ئەو ش ترس و بیمیکی
بێپایانە روودە کاتە خەلکی لەلایەن
دەستە لاتدارەو ، لەبەر ئەوە ی بەنی
(ئیسرائیل) یە کان چیا کە یان بەسەردا

* ئەگەر کۆسپ و گرفت رووی تیکرد
لەسەر کەوتنی بەسەر شاخدا یان
پێپلیکانە و هۆکاری ئاسانکاری
سەرکەوت ترس و بیم رووی تێدە کات و
سەرچەم کاروبارە کانی مەترسیدار
دەبیت ، خۆ ئەگەر گەشت
بەبەرزاییە کە ی لەو ئافەو بەلایە
قوتاردە بیت .

* ئەگەر بەناگهات لەخو بەر لەو ی
بگات یاخود لەخووە کەیدا
کەوتە خوارەو لەرێی گەشتن بەهیاو
خاوە کەیدا تیا دەچیت یاخود
ئاینە کە ی تیا دەچیت لەو پێتئاو دا
بە ئەندازە ی مەترسی و زیان
بەشوێر بوونەو کەوتنی یان شکانی
نەندامە کانی دیاریدە کریت .

* کەوتنە خوارەو ش لەچیاو سەریان و
دیواری بەرزو سەردار خورماو بەلگە یە
لەسەر جیا بوونەو لەفەرمانێرەو
هاوسەر و مۆلک و کارو حال و یار ، کاتی
خەوی بۆ لیکدەدریتەو پرسیاری
لێدە کریت سەبارەت بەگرتن گرتین ئومید
یان حال و بارێک لێی بترسیت ئەو
پاش و پێش دەخریت بۆی لەجیا بوونەو
بەردە و امبوون لەسەری ، ئەگەر بەهۆی
سەر قالیبەو تووشی شپۆزەیی و
تیکەل و پیکەلێ هاتبوو بپیار لەسەر

پادشاو دهسته لاتداریکی بیباوه په ،
چونکه وهك مردوو وایه یادى خودا
ناکاتو به پیروژ راینه گری.

* چیاى راگیرو چه سپاو زیندو باشتره
له چیاى رماوو که وتوو، نه وچیاپه ی
ده که ویتو ده بیټ به به رد مردوه،
چونکه یادو زیگری خودا ناکات.

* نه گهر سهرکه وت به سهر چیا دارو
له ناوه که ی خوارده وهو شایسته ی
فهرمانپه واییبوو له لایه ن پادشاو
دهسته لاتداریکی دلپه قس
سوودبه خشه وه به دهستی ده هیټ
له گهل مالو دارایی به نه ندازه ی
ناو خوارده وهی، نه گهر بازرگانبوو
پله وپایه ی به رزده بیټ وهو
سوودبه خشه بیټ، سووکی و سانایی
به رزیوونه وه شى به دهسته ټیټانی
پله وپایه ی به پیټی قورسی وگرانی،
کوسپو ریگریش نارپه حه تی و سزایه،
نه گهر له سهر چیا که هاته خواره وه
قوتارده بیټ، نه گهر به سهر گری و
کوسپدا سهرکه وت پله وپایه
به دهسته هیټ به چه شنى ماندویتی و
نارپه حه تی.

* نه و به ردانه ی ده وروپه ی چیا وداره کان
نارپه حه تی و کوسپه کانى نه و شوینو
جیگایه یه، هه موو به رزیوونه وه یهك

به رزیوونه وهك سیبه ریك هه تا بترسن
له خواو نه كه ونه گوناوو تاوانه وه.

* رویشتنی چیاو شاخ به لگه یه له سهر
به پیوه بردنی رووداوټك، نه و رووداوه ش
ده گونجیټ جه نگیك بیټ هه ندیك
له پادشاو دهسته لاتداران تاوی بدهن
یان جیاوازیبه كه وتوه ته نیوان هه ندیك
له زانایانی سهر زهوی فیتنه و نارپه حه تی
به ریاده كاتو سهرجه م خه لكی
ده كه ونه نارپه حه تی و داماییه وه.

* هه روه ها به لگه یه له سهر مردن و
تاعون، چونکه له نیشانه کانى قیامه ته.
* نه گهر چیا که بوو به كه فو ته پو توژو
خوله میټش نه و كه سه ی چیا که به لگه یه
له سهری هېچ خیریكى تیډا نیبه نه له
دنیاو نه له نایندا.

* چیا به لگه یه له سهر شكومه ندبوون
دواى سهر شوپی و دلنیابوون و دواى
بیباوه پری خوداناسی و پاش زورداریی
ده كه ریټه وه سهر بارو حالى یه كه می،
چونکه خوداوه ند وهك ده فهرمویت
چیاکانى له كه فى سهر ناو دروستكردوه و
كه فیش به تالو بیبه هایه هه روهك
خوداوه ند نامازه ی پیکردوه.

* نه و چیاپه ی ناوو رووهك و سه وزایی
تیډایه پادشایه کی خاوه ن ناینه، نه گهر
هېچ سه وزایی و ناویكى تیډا نه بوو

* ئەگەر واییینی لە شوێنی بەرز دەخوات نا ئومێد دەبێت لەوێ جێگەی ئومێدو هیوای بوە ، ئەگەر لەگەڵ ناندای خواردی چاودێریدەکرێت و بەهۆی بژێوییەو ناخۆشی و تەنگو چەلەمە قبولدەکات.

* ئەگەر یینی خەلکی بەبەرد لادەبات کاری نەتەوێکی (لوط) نەجام دەدات.

* هەموو بەرزبوونەوێکی مەژۆیان کۆسپ و گرفتێک و هەرشتیکیتر بە دەستەپێتانی ئەوێ خەوارێتی.

* سەرکەوتن بەرێکی ناپەرەتی و هیچ خێرێکی تێدا نییە.

* ئەگەر یینی لە تەپۆلگەیکە دابەزییە خوارووە یاخود لە کۆشکێک یان چیا یەک ئەو داواخوازی دوویکە و تەو کەم و کەڵەبێت و بەجێنایت.

* ئەوێ بێنی شاخ و چیا یەک دەپرمێنی پیاویک تیا دەبات.

* ئەگەر یینی مەبەستیەتی سەریکە و یت بە چیا یەکدا مەبەست و هیوایەکی هەبە دوویکە و تەو ، ئەگەر خۆی بە سەریا زالبوو ئومێد و هیواکە بە دەست دەهێنێت ، ئەگەر کەوتە خوارووە نامۆ و غەریب دەکەوێت.

(نابلسی) دەلێت: چیا لە خەودا پیاویکی پلە و پایە بەرز و دڵپەرە و دەنگێکی

بەرزییە و دابەزینی نزمی و سووکییە ، هەموو سەرھەلدانیکی بەلگەیکە لە سەر غەم و پەژارە ، دابەزینی دەروو لێکردنەوێ ، هەموو بەرزبوونەوێ بەلگەیکە لە سەر دەستەلات و دابەزینی لابرەنە.

* ئەگەر یینی چیا یەکە لێکرتوو و قورس و گرانی لە سەری ئەرکی پیاویکی گەورە یان بازگانیکی گران و قورس دەبێت لە سەری ، ئەگەر سووک و ئاسانبوو لە سەری سووک و ئاساندەبێت بۆی.

* ئەگەر واییینی چووەتە نیو ئەشکەوتێک لە چیا یەکدا رێنموونی لە ئاین و کاروبارەکانیدا بە دەست دەهێنێت و کاروباری دەستەلاتدار دەگرێتە دەست و زالدەبێت بە سەریا.

* ئەگەر چوێ نیو ئەشکەوتێک نەخشە و پلان لە دژی پادشای فەرمانرەوای پیاویکی پارێزراو دادەپێژێت ، ئەگەر چیا یەک رووبەر و رووبەر غەم و پەژارە یان سەفەر یاخود ژنیکی رەق و ئەستەمە.

* ئەگەر هەلژنا بە چیا یەکدا مەبەست و مەرامەکیەتی بە ئەندازە ی پیاوێ لزانانی پێدا لەگەڵ جێگەر بوونی.

*ناسانی و سووکی به رزبونه وهی ئه و ده سسته لاتنه به بیمان دویون به ده سسته هیئت، قورسی و گرانی سه رکه و تنیشی ماندوبوونیسه تی له کاروباری ئه و شویته دا.

*نه گه ربینی سوپاسگوزاری خوداوه نده ده بیته به ده سسته لاتناریکی دادپه روه، نه گه رسته میگرد ده گونجیت، خوئه گه ر کپنوشی برد بق خودا له وی یان بانگیدا ده سسته لات و پۆستیک وهرده گریت و زالدیه بیته به سه ر دژومنه کانیدا، نه گه ر له سه ر ئه و چیا به وه دابه زی له پۆست و ده سسته لاتی لاده بریت، نه گه ر فرمانپه و ابو له کارده خریت و گه ر بازرگانیشبوو زهره رمه ندو په شیمانده بیته وه.

*نه گه ر به سه ر چیا به کی بی رووه کدا سه رکه وت ده چیته ژیرکاری پادشایه کی بیجاوه رو غه م په ژاره روی تیده کات و سزایه کی توند دیت به سه ریا، نه گه ر هاته خواره وه قوتارده بیته، نه گه ر پیایدا سه رکه وت ده سسته لاتیک به ده سسته هیئت به مان دویون و هیلاکی، ئه و به ردودارانه شی له ده وری چیا که دایه سووکی و نزمی فرمانپه وایه.

*نه گه ر به ردی له ده وریه یی بیی سه رۆکایه تی به ده سسته هیئت.

بلندی هیه و، کاروباری خو ی ریکده خات و جیگیره له سه ری، یاخود پیاویکی سه رکرده یان منالیتی تیرینه و بازرگانه، یان ژنیک دله په قه یان غه م و په ژاره یه یاخود سه فه رو په یمانه.

*نه گه ر ئه و چیا به ی له سه ری جیگیربوو ئاوی تیدابوو فرمانپه وایه کی دینداره، نه گه ر چیا که رووه ک و ئاوی تیدانه بوو فرمانپه وایه کی بیجاوه پی یاخیه چونکه وه ک مردوو وایه و یادی خودا ناکات و هیچ سوو دیک نییه بق خه لکی. *چیا ی جیگیرو چه سپاو زیندوه، باشته ره له چیا ی که وتوو، ئه و چیا به شی ده رمیت و ده بیته به به رد مردوو.

*نه گه ربینی سه رکه وت به سه ر شاخیکدا جیگیر بیت له سه ر چیا به کدا ئاوه که ی بخوات و شایسته ی ده سسته لات بیت به ده سسته هیئت، یان ده سسته لاتیک به ده سسته هیئت له لایه ن پادشایه کی که و ره و دله په ق و سوو دمه نده وه.

*نه گه ر رووه کی بیی هیوا و ئاواتی به ده سسته هیئت و ملکه چی فرمانپه و او پادشایانی سته مکار ده بیته، نه گه ر بازرگانبوو پله و پایه ی به رزده بیته وه.

* نه گەر چیاكه هاته له رزه پاشان
جیگیربوو دهسته لاتداری ئه و زهوی و
خاكه به لاو نه هامة تی رویی تیده كات
ئجنا کاروباری چاكده بیته له گه
کاروباری دهوله تهكه ی.

* نه گەر زالبوو به سه ر چیاكه داو
خستیه ژیر دهسته لاتییه وه زالده بیته
به سه ر پیاویکی مه زنی مه ترسیداردا،
نه گەر پالی پیوه دا پالده دات به
پادشایه کی مه ترسیداردا، نه گەر
له ژیرسییه ری دانیشته له ئامیزو ژیر
دهسته لاتیدا دهژی.

* نه گەر چیاكه کی بینی له ئاسمانه وه
دابزه زی رووده كاته فه رمانپه وای
ئه وشاره، نه گەر روو به ئاسمان
به رزبوه وه له كارده خریت.

* نه گەر له شاخیکه وه فریدرایه خواره وه
قسه ده کریت به رانبه ری، نه گەر
جلویه رگی جوان و قه شه نگی
به خویه وه دی دهسته لاتی به هیزو
هیمنه به نه ندازه ی ئه وه ی ده بیینی و
لیدیور ده كه ویته وه.

* هه موو به رزبونه وه یه ك مرؤف بیبینی
به سه ر چیاكه كدا یان كۆسپێكدا یاخود
ته پۆلکه و به رزییه ك به دهسته تهیتانی
ئه وه یه كه خوازیارو داواکاریبوه،

* نه گه ربینی له چیاكه ده كه ویته
خواره وه گوناوه تاوانێك
ئه نجامده داتو زه ره رو زیان رووده كاته
له شولاری یان مرؤف ده كه ویته نێو ئه و
هه له یه وه كه به نه ندازه ی ئه وه نده ی
تی ئه كه وته وه پله وپایه ی ده گوریت.

* نه گەر قاچی شكا له به رچاوی ئه و
فه رمانپه وایه ده كه ویتو زه ره رو
له ماله كه یده كات.

* نه گەر به سه ر چیاكه كدا سه ركه وتو
دانه به زی له ناوه راستی ته مه نه دا
ده مریت.

* نه گەر سه ركه وت پێداو دانیشته
له سه ری كورپکی گه وری ده بیته ،
هه موو به رزبونه وه یه ك به رزی
پله وپایه یه وه هه موو دابه زینیکیش
نزمیه، نه گه به رزبونه وه به لگه بیته
له سه ر غه مپه ژاره دابه زین به لگه یه
له سه ر ده روولیکردنه وه.

* هه موو به رزبونه وه یه ك به لگه یه له سه ر
فه رمانپه وایی، دابه زینیش
به لگه یه له سه ر شكۆمه ندیی.

* نه گەر واییینی چیاكه سووتا یان
كه وته خواره وه پیاویکی مه زنی
مه ترسیدار ده مریت یان دهسته لاتاریك
زالده بیته به سه ریا چونكه ناگر
فه رمانپه وایه.

(جودی) و (ئوحد) یان چیاى (لوبنان)
یاخود چیاى (قاسیون) یا چیاى (طو) و
هاوچه شنه کانی، له خزمه تی زانا به پرتو
چاکه کانداه بیت، یان ده گونجیت روو
له ناوچه یه ک بکات و مه به ست و مه رامی
خوی به ده ست بهینیت.

* نه گهر چیا یه کی بینی کوترا ده مریت
یاخود لاده بریت نه گهر چیا به لگه بیت
له سه ری.

* ده گونجیت خه وینه ره ملکه چی و
خواناسی پینه نجام بدات.

* چیا ش به لگه یه له سه ره پادشاو
به ره پرسو پیاو چاک و زانا یان.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ره خاوه نی
ناین و دنیا.

* نه گهر بیرکی هه لگه ند له چیا یه کدا،
یاخود به ردی لیگو یزایه وه بو
شوینتیکتر به ره ره کانی له گه
مروفتیکی دلره قدا ده کات و هه ولیکارو
کرده وه یه کی گونجاو له بار ده دات
گهرچی ناره حه تی و ماندو بوونی تیدایه.

* نه گهر چیا که ی بینی له گه لده پوات
به لگه یه له سه ره روودانی جهنگ و بشیوی
تیداو هه ندیک له پادشاو میره کان
ده که ونه جموجوول یان جیاوازی
ده که ویته نیوانیان، یاخود بشیوی و

+ خیر و چاکه و خراپه ی مروفت به هوی
ئاوودارو درهخت و میوه ی چیاوه.

+ به رزی و بلندی مروفت بیخیری.
+ به لین.

+ ترس و بیم.
+ بو موسافیرو گهشتیار به لگه یه له سه ره
نغزو بوون له ده ریادا.

* نه گهر چیا یه کی بینی مه زن و بالابوو
وه ک سیبه ریک به لگه یه له سه ره روودانی
سزا.

* نه گهر سه رکه وت به سه ره چیا یه کداو
ئاوی سازگارو میوه و شتی تری لیبتینی
به هوی هاو سه ریکی خیرداره وه پاریزراو
ده بیت، یاخود زانیارییه ک فیرده بیت
به هوی وه له نه زانین پاریزراو ده بیت،
یان پیشه یه ک فیر ده بیت ده رووی لیوه
ده کریتته وه یان پله و پایه یه ک
به ده سته هینیت، یاخود سه هه ریکی
به سوود ده کات یا سوود و قازاج
به هه رمانره وایه ک ده گه یه نیت، یان
به لیتنیک پیده دریت دهره نجامه که ی
باشده بیت.

* نه گهر له ریگه یه کی گونجاو
جیگیره وه روو به چیا یه ک چوو له لای
خویه وه ده سته داته شته کان.

* نه گهر چیا یه کی پیروزیوو وه ک چیاى
عه ره فات یان چیاى (قاف) یا چیاى

پیاویکی دلږه ق بکات که هیچ هیمه تیکی نییه یان دهیه ویت کاری به نه نجام بگه یه نیت نه وجا چیا ویست و خوازیکه له نه فسیدا پیی ده گات به نه ندازه ی سه رکه وتنی پیدا هه تا له سه ری جیگیرده بیت یان به پیی کۆسپ و نارپه حه تیه کانی و ئاسانی، نه گه ر جیگیربوو له سه ری مه به ست و هیواو نومیدی به ده سته هیئت یان نه و نومیده ی هه یه تی.

* نه گه ر چیا یه کی بینی به نیتو زه ویدا رۆده چیت ده سته لاتدارو فه رمانپه وای نه و زه ویه ده مریت.

چیرگ: (ئین سیرین) ده لیت: پیاویکی ده ست و دلږاوانی ده وله مه ندو خۆشگوزه رانه.

چیر: (رابواردن): (نابلسی) ده لیت: له خه ودا سوود و قازانجه بۆ که سیک وه ریگیری.

* هه وره ها به لگه یه له سه ر نه وکارانه ی سزاو خه شمی خوایی ده هیئن له زیناو سوود یان فروشتنیکی حه رام خوداوه ند ده فره موی: ﴿قُلْ تَمَعُوا فَإِنْ مَصِيرُكُمْ إِلَى النَّارِ﴾ (ابراهیم: ۳۰).

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر له خۆبایبون به مال و خودی خو ،

پیکدادان ده که ویت نه نیوان زانایانی سه رزه وی و فیتنه و ئاشووب ده که ویت نه هه موو لایه ک و باریکی ئالۆزو خراب به رپاده بیت.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر دادپه روه ری له وشوینه دا.

* نه گه ربینی به سه رچیا یه که وه وه ستاوه پشتده به ستیت به پیاویکی گه وره و له سه رده ستی نه ودا خیرو ریرو پله وپایه به ده سته هیئت.

* نه گه ربینی خۆی پیوه هه لئاسیوه پابه ندو وابه ستی پیاویکی له و شیوه یه ده بیت.

* نه گه ربینی خۆی له سه ر چیا یه که وه هه لده داته خواره وه کتیب و قسه کانی لای فه رمانپه واپه سه ندو گونجاو ده بیت.

* نه گه ر خۆی له سه ر چیا یه ک بینی وه یاخود به سه ر چیا یه کدا هه لژناو شمشیریک به ده ستیه وه بوو یا قه لغانیک یا له وئ جل و به رگیك بپۆشیئت یان خاوه ن ده سته لات له گه لیداییت له سه ر چیا که ده سته لات و فه رمانپه وایی و به ده سته هیئت یاخود خیرو پله وپایه ی به رزه.

* نه گه ربینی ده یه ویت به سه رچیا یه کدا سه ریکه ویت ده یه ویت کاسه لیسی بۆ

رذق و رۇزىيە، ئەگەر چېشىتىكى بۆگەنى
لېنا بىر پارە.

***هه‌موو خواردن و چِشتیکیتر رزق و
رۆژنه هه‌له‌ریسه.**

*نه گەر چيشته كه ي گوشتى مه پى
تيا بوو زيانىكى باش و شكومه نده
له لايه كى حه لاله وه روى تيده كات،
نه گەر به گوشتى مانگابوو ژنيكى
خوشنوده له لايه ن كرنگرته
به سووده كانه وه يه، نه گەر به گوشتى
درنده وه لى نابوو دهسته لاته به سه ر
كومه لىكى سته مكاردا له گه ليشيا ترسو
بىم و زورلىكردى تيدا يه، نه گەر
چيشتى به گوشتى سه گ لى نابوو
دهسته لات و فه رمان په وايه كى گه نده ل و
پيسه، خو نه گەر چه ورى له گه لدا بوو
مالىكى حه رامى به دهسته يئاوه، نه گەر
چه ورى له گه لدا نه بوو بژيوى و كار يكى
سووك و گه نده له به ه ژارى و بي به شى
به ده ستيده هينيت، نه گەر به گوشتى
بالنده بوو دهسته لات يان بازرگانى
يا خود كاس بيه كى حه لاله له گه ل
كومه لىك ده وله مهندي ريزداردا، نه گەر
به گوشتى بالنده ي درنده لى نا
بازرگان بيه يان دهسته لاته له لايه ن
گه ل و كومه لىكى چاويه سستكاره وه
كه مال و دارايان حه رامه .

دهگونجیت بنه پرتی نه وهش
له شه ریکایه تیه وه هات بیت چونکه ژن
سوود وهرده گری له وهی وهریده گری ،
بیاویش حنژ ده بینی.

چیزتن: (ئىبن سىرىن) دەلەيت: چىزتن
لىكدانەوہى جيايہ بہ پئی
حال و بارەکان، ئەگەر بىنى شتىكى
چىزتو تامو چىي لىوہرگرت دەرۋى
خىرو نىعمەت بە دەستدەئىنەت بە پئی
نايەتى: ﴿وَإِذَا أَرَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا
رَحْمَتَ فَرْحٍ لَهَا﴾ (الشورى: ۴۸).

*نه‌گه‌ر بینه چێژی شتێکیکردو
تامیکی تالیه‌بوو داواکاری شتیکه
زبانێ لێوه‌ی بێده‌گات.

*نه‌گەر بىنى چىژى شتىكىکردو رقى
لَينه‌بوه‌وه، به‌باشيشى نه‌زانى به‌لگيه
له‌سه‌ره‌ژارى و ترسو بىمى.

چیشْت: (نابلسی) ده لَیت: له خه ودا
به ده سته تانی خوازو ویسته نه گه
به ته وای لیتری.

*نه‌گەر بینى به‌ناگر چىشتى لىناو
پىگه‌یشت وىست و خـوازى
به‌ده‌ستده‌یى و ده‌که‌وێته‌سه‌ر زوبانى
خه‌لكى، نه‌گەر پىینه‌گه‌یشت وىست و
خوازى به‌ده‌ستناهێت.

***چیشته و رزاندنی کاریکه سوودی
لئوهرده گری نه گهر چیشته که بیگی بی**

* بینینی ئاماده‌کاری قیر به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر: بازارپساردی و سه‌فه‌رکردن
به‌ده‌ریادا.

* بینینی ئاماده‌کاری نیشاسته به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر کۆکردنه‌وه‌ی مال و سامانی
هه‌رام و هه‌رجکردنی له‌هه‌مان رێگه‌دا.

* بینینی چیشتلینه‌ری سه‌فه‌ر به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر غه‌ریبی و گواستنه‌وه‌ی
له‌شوینیکه‌وه بۆ شوینیکتر یان
له‌حال و باریکه‌وه بۆ حال و باریکتر.

* چیشتلینه‌ر به‌لگه‌ی خیره بۆ یه‌کێک
بیه‌وێت هاوسه‌ریگری ئه‌نجام‌بدات و
چیشتلینان بۆ نه‌خۆش باش نییه
چونکه ئاماده‌بوونه بۆ تیاچوون و
سه‌فه‌رکردن.

* چیشتلینان له‌مالی خۆدا به‌لگه‌ی
خیره بۆ یه‌کێک بیه‌وێت هاوسه‌ریگری.

چیشتلینه‌ری بۆنه‌کان: (ئیه‌ن سیرین)
ده‌لێت: چیشتلینه‌رو هه‌رکه‌سێک
کاروپیشه‌ی به‌ئاگر بپروات به‌پۆوه
قه‌سه‌کارو خاوه‌ن به‌ربه‌ره‌کانی و گوناوه
وه‌ک خزمه‌تگوزارانی ده‌سته‌لات و
کاسه‌لیسانی یاخود ده‌لاله‌کانی بازار.

(نابلسی) ده‌لێت: بینینی چیشتلینه‌ر
له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر شای و
خۆشی، بینینی چیشتلینه‌ری بازار
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر:

+ په‌رچده‌ری سوود.

* بینینی ئاماده‌کاری قه‌ندوشه‌کر
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر:

+ زانیاری.

+ دانایی.

+ رزق و روزی.

* بینینی چیشتلینه‌ری پیاو ماقولان
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر غه‌م و په‌ژاره.

ح

ح

حاجی لهق لهق: (نیین سیرین) ده لیت: به لگه یه له سهر کومه لیک حه زو ناره زوو.

* نه گهر مروؤ بینى له زستاندا نه وه به لگه یه له سهر دزو جه رده و دوزمنى جه نگاهور.

* نه گهر بینى کومه لى حاجى لهق لهق بلا بونه ته وه به لگه ی خیره بو یه کیک له سهر سه فه ریبت ، هه روه ها به لگه یه له سهر نه وه ی سه فه رکار ده گه پیتسه وه له سه فه ره که یو به لگه ی خیره بو یه کیک بیه ویت هاوسه ربگریت.

ح

حوشتر: (نیین سیرین) ده لیت: نه گهر حوشتریک به بیکه ل و پهل چوه نیو شاریک یاخود به ریگه یه کدا پژی ریگه ی نازه لته بوو هه ورو بارانه .

* نه گهر بوو به خاوه نی حوشتر شکست به سهر پیاوانیکدا ده هیتیت که ریزو ناشتی تاییه تیان هه یه .

* یه ک حوشتر پیاویکه نه گهر حوشتریکی نه جیب و ره سه نبوو سه فه ر ده کات یاخود شیخ و ناوداریکی به پیزه .
* ده گونجیت حوشتر به لگه بیّت له سهر شهیتان به پیی وته ی: "له سهر مله که ی شهیتان هه یه ."

* ده گونجیت به لگه بیّت له سهر مردن به هوی چوونه سه ره شو یه دروستکردنی هه روه ها چونکه خوشه ویستان بو شوینی دوور ده گو یزیته وه .

* ده گونجیت به لگه بیّت له سهر پیاوی نه زان و دوو بوو به پیی نایه تی: ﴿لَهُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ﴾ (الفرقان: ٦٤).

* هه روه ها به لگه یه له سهر پیاویکی به نارام و بارگران .

* ده گونجیت به لگه بیّت له سهر که شتی له به رنه وه ی حوشتر که شتی وشکانیه .
* به لگه یه له سهر غه م و په زاره به پیی فرمایه شتی پیغه مبه ره ﴿﴾

که ده فەرمویت: "سواربوونی حوشر غەم و پەژارە ناویانگە."

* نەخۆش نەگەر وای بینی سواری حوشرێکبوە و سەفەر دەکات دەمریت، ئەو حوشرە دارەمەیت و تەرمەکیەتی.

* نەگەر سواری حوشرێکبوە لە شاساغبوو سەفەر دەکات، مەگەر لە ناوەرستی شارێکدا سواری ببیت یاخود بینی نەپوات پیوەی ئەوجا غەم و پەژارە رووی تێدەکات و نایەلێت هەلێت لە سەر زەوی و هە زیندانیکردن و نەخۆشی وادەبیت بۆی بەهۆی دوروی زەویبەو.

* نەگەر یاخیبوییەک لە دەستەلات و فەرمانرەوا بینی تیا دەچیت نەگەر جل و بەرگی ناسراوی خۆی پۆشیبوو مەگەر بە سەیارە و سواری بیت ئەوجا دەگونجیت پەنابگریت بە پیاویکی گەورە و بە لەش و لار.

* نەگەر ژنیکی بێهاوسەر سواریبوو شوو دەکات، نەگەر هاوسەرەکی لە سەفەردا بوو دەگەرێت وە بۆلای مەگەر لە خەوێدا هێمایەکی تێدا بیت لە سەر شەپۆ خراپە کە ناویانگ دەردەکات پی.

* نەگەر حوشرێکی بینی دەچیتە نیوگە رووی یان دەفرێ ئەو جێکە یە دەستی لێ دەوهشی نیی یان دەست لە خانە وادەو خزمەتکاری دەوهشی نیی.

* نەگەر حوشرێکی سەرپراوی بینی لە مالتێکدا بە خێوکاری ئەو خانە وادە یە دەمریت نەگەر نەخۆش بیت یان منال و بەردەست و گەورە ی دەمریت بە تاییەت نەگەر گۆشتەکی دابەشکردو ئێسکەکانی شکاند ئەو هەش میراتیبە، نەگەر سەرپیری هەتا بیخوات و کەس نەخۆشەبوو ئەو هەش گەنجینە یە کە دەیکاتەو یان دادپەرەییە کە فەزل و چاکای بە دەست دەهێنێت.

* نەگەر حوشرە کە لە ناوەرستی شاردا بوو یاخود لە نیو کۆمەڵە خەلکێدا بوو، پیاویکە هەلەمەت دەبات و کوشتار بەرپا دەکات یاخود دەمریت، نەگەر سەرپراو زۆلم و ستمی لێکراو، نەگەر بە زیندویتی پیستی لێکرایەو دەستەلات و شـکۆمەندی لە دەست دەدات و مال و داراییشی دەپوات.

* نەگەر حوشرێکی بینی گۆشت دەخوات یان هەڵدەکوێت سەر مالان و لە هەر مالتێکدا خواردنیکی نادیار دەخوات بە لاو نەهامەتیبە روو لە خەلکێدەکات، نەگەر دوایان بکەوێت

* هـروهـا دهـلـین: بهـکـیشـکردنی
 حوشترو ریشمهـگرتنی بهـلگهـیه لهـسهـر
 هاتنی ههـندیك لهـسهـرکرده بۆلای.
 * نهـگهـر حوشتـریکی لهـوهـپانـد
 دهـستهـلاتیکی پیـدهـدریت بهـسهـر
 عهـرهـبدا.
 * نهـگهـر بینـی پیـستهـی حوشتـر
 ههـلـدهـگریت مالـیکهـو دهـمیتـیهـوه.
 * نهـگهـر دوو حوشتـری بینـی
 کیشمهـکیشـدهـکهـن جهـنگـو شهـر
 بهـریادهـبیت لهـنیوان دوو پادشا یان
 دوو پیاوی مهـزندا.
 * نهـگهـر سهـری حوشتـریکی قهـلـهـوی
 خوارد غهـبیهـتی پیاویکی گهـوره
 دهـکات.
 * سواربوونی حوشترو رویشتن پیوهی
 سهـفهـرکرده.
 * نهـگهـر بینـی حوشتـر دهـدۆشی
 مالـوداراییهـکی حهـرام بهـدهـست
 دهـهینیت.
 * نهـگهـر بینـی گوشتی حوشتـر دهـخوات
 نهـخۆشهـکهـویت.
 * نهـگهـر رگۆشتهـکی بهـدهـستبهینیت و
 نهـیخوات مالـیک بهـدهـستهـهینیت
 بهـهۆی حوشتـرهـوه.
 * پیـستهـی حوشتـر میراتییه.

فهـرمانـپـهـوا یان دوژمن یاخود لیـشاوو
 لافاویکه زیان بهـخهـلکی دهـگهـیهـنیت.
 * نهـگهـر حوشتـریك بکوژیت یان
 نهـندامیکی بشکیتنی یاخود
 هیلاک ومانـدوبیت و پهـکیخـست
 بهـنهـندازهـی نهـوه دهـبیت که دهـستهـی
 لیـدهـدات، هـروهـا فیل و زهـرافهـو
 حوشتـرمورخ لهـو بابـهـتهـیه.
 * رهـوگهـ حوشتـری قهـتارهـبهـستوو
 لهـزستاندا بهـلگهـیه لهـسهـر بارانبارین.
 * هـروهـا دهـلـین: سواربوونی حوشتـری
 عهـرهـبی (حهـج) کردنه.
 * نهـگهـر لهـسهـر حوشتـریك
 بکهـویتـهـخوارهـوه هـژاری رووی
 تیدهـکات.
 * نهـگهـر حوشتـریکی بریندارکرد
 نهـخۆشهـکهـویت ، نهـگهـر بکهـویتـه
 ژیریپـلهـقهـی حوشتـری شـیتـهـوه
 غهـمـوپهـژاره رووی تیدهـکات و ناکۆکی
 دهـکهـویتـه نیوان خۆی وپیاویکیترهـوه.
 * نهـگهـر حوشتـرهـکه بهـلهـسهـبوو غهـم و
 پهـژاره رووی تیدهـکات لهـلایـهـن
 دوژمنیکی بهـهیزهـوه ، نهـگهـر ریشمهـی
 حوشتـریکی گرتو بهـکیشـیکرد بۆ
 شوین و جیگهـیهـکی ناسراو پیاویکی
 خراب رینوینی دهـکات بۆچاکه.

*نه گەر له خه ودا بينى ره وگه
حوشترىكى كپى دلى دوزمن
را ده گرت و به گه پيانده خات هه تا
گوپرايه لهن ، نه گەر سوار يه كيكيانبوو
سه فريكى دوورده كات، ده گونجيت
نه خوشبكه ویت، هه روه ها نه گەر
به پالکه و توويى بينى، نه گەر له نيو
كيلگه و سنوورى خویدا بينى
خبرو چاكه و خوشى به ده سنده هينيت.

*نه گەر كومه له حوشترىكى زورى بينى
له ولاتي كدا مردن و جهنگ له و ولاته دا
بلاوده بيت هه، نه گەر بوو به خاوه نى
ده سته لات و هيز به ده سنده هينيت و
كومه له پياويك دينه ژيرده ستى و زه فەر
به دوزمنه كهى ده بات.

*نه گه ريبينى له سه رپشتى حوشتر
كه و ته خواره وه هه ژارده كه ویت.

*نه گەر دوو حوشترى بينى
كيشمه كيشيان كرد جهنگو شهركه و ته وه
له نيو انياندا جهنگو شهركه بهرپاده بيت
له نيوان دوو پادشادا.

*نه گەر حوشترىكى بينى ده جهنگيت
له گه ل و يه كيك له نه ندامه كانى
ده شكينى شكست و نسكو يه ك رووى
تيد هه كات له لايهن دوزمنه كانيه وه
ده جهنگن له گه لى هه تا شكست ده هينن
له سه ر ده ستياندا.

(نابلسى) ده لیت: حوشتر له خه ودا غه م و
په ژاره يه. نه گەر بينى سواری حوشترىك
بوو و گوپرايه ل و رام بوو بوى له لايهن
پياويكى عه جه ميه وه پيداويستيه ك
به ده سنده هينيت، نه گەر پياوه كه
عه ره ببوو (حه ج) ي به نسيب ده بيت،
نه گەر له ريگه دابه زى نه خوشده كه ویت و
ناتوانيت سه فەر بكات، نجا
چاكده بيت هه و كاروبارى بۆ ئاسان
ده بيت.

*نه گەر به حوشترىكه وه گه را
غه م و په ژاره و نه خوشى ليتده دات
يا خود كيشه و ناكوكى بۆ دروستده بيت
له گه ل پياويكى نه زاندا ، نه گەر بوى
رامنه بوو غه م و په ژاره ي له لايهن
دوزمنىكى به هيزه وه پيد هه كات و
به و نه ندازه يه، نه گەر ريشمه كه يگرت و
به ريگه يه كدا بردى پياويك رينمويى
ده كات بۆ چاكه و خير، نه گەر له ريگه ي
خويه وه نه يبرد روو به خراپه ده بيات،
گرتنى ريشمه ي حوشتر به لگه يه
له سه ر نه وه ي كاروبارى پياويكى
به ده سته و له سه ر جه م كاروباره كاندا
به گوئى ده كات.

*حوشترى رامكراو دوزمنىكى
ده و له مه نده .

* نه گه ريینی وهك حوشتري ليها تووه
باروبارگه ی خه لکی ده خاته نه ستوی
خوی.

* خواردنی گوشتی حوشت به لگه یه
له سهر نه خوشتی، هه روه ها وتویانه
هیچی تیدا نییه.

* نه گه ريینی بوه به خاوه نی حوشت
چاره نووس و ده ره نجامیکی باشی
ده بیئت و ناین و بیرویا وهری باشده بیئت.

* نه گه ره وگه حوشتريک بیینی
ده گونجیت به لگه بیئت له سهر کرداری
خراپ و نابه جی.

* حوشت به لگه یه له سهر مال ولانه و
که شتی چونکه هۆکاری سه فهری
وشکانییه، ده گونجیت به لگه بیئت
له سهر مردن.

* ده گونجیت به لگه بیئت له سهر:

+ هاوسه ری رام و هاوړا.

+ خه شم وقین و دلپسی.

+ تۆله سه نه دنده وه گه رچی
پاشماوه یه کیش بیئت.

+ پیاویکی به نارام.

+ بۆئه وه ی په لیه تی هیواشی
حال وباره.

+ رزق وروزییه.

* حوشتري تیکسمپراو به لگه یه له سهر
خه لکی شکومه ند یاخود نه وانه ی

* نه گه ريینی حوشتريکی سه رپری
په شو مانه دوده رکردن
به ده سته هیئت و زالده بیئت به سهر
دوژمنه که یداو سه رده که ویت به سهر یا.
* حوشت به لگه یه له سهر:

+ سه ولی به له م.

+ خیرایی که شتی.

* بۆئه وه ی سه فهرده کات به لگه یه
له سهر هیمنی سه فهره خیرایی
به پیچه وانه ی نه وه وه شیوازی
سه فهره که شتی له و حاله دا یاریده کات
که حوشترو مانگای تیدا ده بیئت،
بۆسه رجه م خه لکیش له گه ل که سیکدا
هه لهابتی و ایکردبی یا له جه نگو
به ره به ره کانید بیئت یان مژ ده سته ررداری
هاوړپیه تی و هاوړلان به لگه یه له سهر
جیگیر نه بوون و ترسه تنۆکی
له راو بوچووندا.

* نه وه ی ره وگه حوشتريک به دیبکات
هاتوونه ته نیو شاره که ی نه خوشتی
تاعون له و ولاته دا بلاو ده بیته وه.

* نه وه ی حوشتريک له مالی خویدا
بکوزیت له و مال له دا پیاویک کتوپر
ده مریت.

* نه وه ی حوشتريکی تیکسمپراوی قه له و
بییئت له مالیان سه رپراوه میوانداری
خه لکی به ریزو شکومه ند ده کات.

سه فهر ده كهن وهك بازركان
كه بهوشكاني و دهريادا ده پۆن.
* ده گونجيت به لگه بيت له سهر عه جه م و
خه لكى غريب.
* ههروه ها بينيني به لگه به له سهر:
+ غه م په ژاره و تالانى مال و دارايى.
+ تالانى بۆمال و مندال.
+ شه يتان و نه هريمه ن.
+ پياويكى نه زان و دوپوو.
* نه گهر بينى خوشتر ده دوشى مال و
سامان و دارايى له لايه ن فه رمان په واوه
به ده سته ده نييت ، نه گهر دوشى و
خوينبوو مال و داراييه كى حه رام
به ده سته ده نييت.
* نه گهر بينى خوشتر يك ده با ته نيو
شو ين و جيگه به كى ته نگه به ره وه نه و
شوينه ش نه يگريته خو به لگه به له سهر
داهيتان و بيدعه به ك.
* نه گهر بينى ده كه ويته ژي ربييله قه ي
خوشتر يك ناره حه تى و غه م و په ژاره و
ملكه چى روى تپه ده كات نه گهر
كريكاربوو غه رامه ده كريت.
خوشتر مورخ (نه عامه) : (نمين سيرين)
ده لئيت: ژنيكى گوندنشينه بۆ به كي ك
بييت به خاوه نى يا خود سوارى بييت و
خاوه ن جوانى و مال و سامانه .
* ههروه ها به لگه به له سهر خه ساندن
چونكه دريژوه له بهر نه وه ي نه بالنده و
نه ناژه له .

* ههروه ها به لگه به له سهر:
+ ره سه ن.
+ كه پ.
* ههروه ها نازونيمه ته بۆ به كي ك بيكرى
يا خود بييت به خاوه نى نه گهر نه خوشى
نه بيت، نه گهر نه خوشيدار بوو
مردنيه تى.
* نه گهر خوشتر مورخيكى له ماله كهيدا
بينى ته مه نى دريژده بيت و نازو نعمه تى
به رده وامده بيت.
* به چكه ي خوشتر مورخ كوړه و
هيلكه كه شى كچه .
* نه گهر ده سته لاتدار بينى بوه
به خاوه نى خوشتر مورخ خزمه تكار يكي
خه سيتر اوى مه به پاريزگارى له كچه كان
ده كات.
* نيرينه ي خوشتر مورخ و سه ر برينى
له دواوه كارى نيريازيبه و سوار بوونيشى
كارى پۆسته چييتيه .
(نابلسى) ده لئيت: نه گهر بينى سوارى
خوشتر مورخى بوه حه رام ده گريته بهر
يان دهشت و دۆلك.
* نه گهر بينى خوشتر مورخيكى
سه ر بري شقلى كچيك ده شكينى.
* نه گهر خوشتر مورخيكى به ده سته يتا
ده چيته لاي ژنيك.

نه خوشبوو له شساعده بیټه وه ، نه گهر
قه رزاربوو قه رزه که ی دده اته وه ، نه گهر
ترسابوو د دنیا ده بیټ ، نه گهر
کاروباره کانی ئالوزو قورسبوون ئاسانو
سووکده بیټ ، نه گهر له سه فهدر دابوو
له سه فهدر که یدا پاریزراو ده بیټ ، نه گهر
بازرگان بوو سوودو قازانچ ده کات ، نه گهر
له پوستانو ده ستلات لابرابوو
بویده گه پټه وه ، نه گهر سه رگه ردان بوو
رینموونی ده کریت نه گهر غه مباربوو
ده روی لیده کرپته وه .

* نه گه ربینی خه ریکه ده چیت بو
(حه ج) به لام له کیسی چوو
گه رده سته لاتداربوو له کار ده خری ،
بازرگان بوو زهره رده کات ، گه شتیاربوو
رنگه ی لیده گپریت ، له شساعیشبوو
نه خوشده که ویت .

* نه گه ربینی (حه ج) و (عه مره) ده کات
ته مه نی درژده بیټ و له سه ر
کاروباره کانی جیگیرده بیټ .

* نه گهر ته وافیده کرد به ده وری (کابه) دا
هه ندیک له پیشه وایان بریارو فره مانیک ی
پیروزی پیده به خشن .

* نه گهر به ده وری شاری (مه ککه) دا
سووپایه وه ته وافیکرد ده چیت لای
که سیکی مه حره م پتی .

* نه گهر په په کانی به ده سته یتنا مال و
سامان له پیاویتی ده شته کییه وه
به ده سته ده یتی .

حوشتره وان : (نابلسی) ده لیت : له خه ودا
به پټوه به ری سه ر یازانه ، بینینی به لگه یه
له سه ر سه فهدر مردنی نه خوش .

* ده گونجیت به لگه بیټ له سه ر
که شتیه وان و به پټوه به ری که شتی .

ح ه

حه پسه (ره زای خوای لیبیټ) ^(١) :
(نابلسی) ده لیت : بینینی له خه ودا
به لگه یه له سه ر کارو رووداویتی خراپ و
دلته زین .

* هه ر پیاویتی هاوسه ریکی پیغه مبه ر
(ﷺ) بینینی و خوی ره به ن بیټ
هاوسه رده گری له گه ل ژنیک ی باش و
ره وشته بزدا ، هه روه ها نه گهر ژنیک
یه کیکیان بینینی به لگه یه له سه ر
پیاویتی چاک و باش هه روه ها نه و
بابه تesh له باسی هاوسه رانی
پیغه مبه ردا (ﷺ) تو مارکراوه .

حه ج : (نبن سیرین) ده لیت : نه گه ربینی
ده چیت بو (حه ج) له کاتی خویدا
(حه ج) ی له چاره ده نوسریت ، نه گهر

^(١) حه پسه (ره زای خوای لیبیټ) : هاوسه ری پیغه مبه ر

(ﷺ) بو کچی (عومه ری کوپی (خه تتاب) ه (ره زای

خوایان لیبیټ) .

* نه گەر بېنکار بوو له خزمه تگوزاړيدا
هه ولده دات.

* ده گونجيت (حه ج) به لگه بيت له سره
هاوسه رگيرى كه سيكي ره به ن بو
فه رمانپه واو پادشاش قه لغانو
پاريزه ره له دوزمناني و ملكه چكردنى
خراپه كارانه و نازا دكردنى ولاتى
بيباوه پانه.

* ده گونجيت (حه ج) به لگه بيت له سره
غه زوه.

* نه گەر خويټدكاري زانيار بوو
ويست وخوازي خوى به ده سته هينيت،
نه گەر هه ژاړبوو ده وله مه ند ده بيت ،
نه خوښ و سرپي چيكاړبوو
ته ويه ده كات، هاوسه رد اړبوو ژنه كه ي
ته لا قده دات يان تيكل ده بيت له گه ل
كه سانكدا سووډى پيډه گه يه نن له دنياو
نايندا.

* نه گەر بيباوه پړوو موسولمانده بيت.

* نه گەر به سوارى چوو بو (حه ج)
كومه ك و يارمه تى پيډه به خشرى.

* نه گەر به سوارى خوشتر يكه وه بوو
تيكه لاوى له گه ل خه لكينكى
خوشگوزه ران ده كات.

* نه گەر ولاخه كه ي ليخوړى به يارمه تى
ژنيك ده كات پيى.

* نه گەر له نيو (حه رهم) دا ويردى (لبيك
اللهم ...) ده وتوه زه فه ر به دوزمن
ده بات و له ترسو بيم دلنياه بيت ،
خو نه گەر له ده ره وه ي (حه رهم) نه و
ويرده ي ده وتوه هه نديك له خه لكى
ده يترسين و زالده بن به سه ريا.

* نه گه ريښى (حه ج) واجبه له سره ي
به لام نايكات به لگه يه له سره ناپاكى
له نه س په رده دا، هه روه ها
سوپاسگوزاړنييه له سره نه ويه خششو
نيعمه تانه ي خودا پييداوه .

(نابلسى) ده لټت: نه گەر له خه ودابيني
(حه ج) ده كات و به ده وړى (بيت) دا
ده سووړپټه وه و رى وړه سمه كانى
نه نجام ده دا چاكي نايښ و
جيگير بوونيه تى له سره ركاروباره كانى و
پاداشت يكه له شيوه ي رزو و رزويدا
پيډه گات و قه رزيشه ده يداته وه يان
نه مانه ته ده يگه پيښت وه بو
موسولمانان.

* (حه ج) به لگه يه له سره:

+ دووډلى له مه به ست و مه رامدا.
+ چاكه كردن له گه ل دايك و باوك و
ما موستا.

+ كوكچكردن.

+ سه ردانى زانايه ك يا خود خواناسيك.

* نه گەر سواری فیلیکبوو به یاوه‌ری
فرمانپره وایه ک (حه ج) ده کات.

* نه گەر به پئی سهه فەریکرد
سویندیکده خوات و ده بیته که فاره‌تی
سوینده که ی بدات.

* ده گونجیت به لگه بیته له سهه رزق و
روزی و ده سهه تکه وت و گه پانه وه
له سهه فەرو ده روولیکردنه وه دواى غەم و
په ژاره یان له شساعی دواى نه خوڤشی و
گه پانه وه بۆ حال و باری رابردوی.

* نه گەر تویشوو به کی له گەل خوی
هه لگرتبوو به لگه یه له سهه خواناسی.

* ده گونجیت تویشوو هه لگرتن بۆ هه ژار
به لگه بیته له سهه ده وه له مه‌ندی و
بۆقه رزار قه‌رز دانه وه بیته.

* نه گەر (حه ج) بکات و هیچکارێک
نه نجامنه دات له‌ری و ره‌سمه‌کانی (حه ج)
روو له فرمانپره وایه کده کات بۆ
پیداوایستییه ک.

* نه گه‌ریینی ده‌چیته ده‌ره‌وه بۆ
(حه ج) به‌ته‌نیا خه‌لکی خواحافیزی
لیده‌که‌ن و ده‌گه‌رینه‌وه به‌لگه‌یه له‌سهه
مردنی.

حه‌رمه‌ل (گیایه‌که)؛ (ئیبین سیرین)
ده‌لێت: ماله‌که مال و دارایی خراپی پی
چاکده‌کریته.

حه‌سیر (راخه‌ری بچوووک)؛ (ئیبین
سیرین) ده‌لێت: حه‌سیر به‌لگه‌یه له‌سهه
خزمه‌تکار و کۆپو دانیشتنی
ده‌سته لاتدار و فرمانپره‌وا، عه‌ره‌ب
پادشاو فرمانپره‌وا به‌حه‌سیر
ناوده‌به‌ن.

(نابلسی) ده‌لێت: نه‌گەر بیینی له‌سهه
حه‌سیر دانیشتوه رووداوێک لیی
رووده‌دات، غه‌م و په‌ژاره ده‌خوات و
په‌شیمان ده‌بیته‌وه لیی.

* نه‌گەر بیینی حه‌سیریکی تیه‌و پێچراوه
گه‌مارۆ ده‌دریته یاخود میزی ده‌گیریت.
حه‌شیش (گژوگیا)؛ (نابلسی) ده‌لێت:
حه‌شیش له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سهه
چاکی ئاین و بوونی خێر.

* نه‌گەر بیینی حه‌شیش له‌له‌پی ده‌ستی
ده‌پوێت هاوسه‌ره‌که‌ی له‌گه‌ل
یه‌کیکیتردا ده‌بیینی.

* نه‌گەر حه‌شیشی بیینی به‌پشتی
ده‌سته‌یه وه روابوو ده‌مریت و حه‌شیش
له‌سهه گۆپه‌که‌ی ده‌پوێت.

* نه‌گەر گژوگیای بیینی له‌شوینی خۆیدا
نه‌پوابوو وه‌ک مزگه‌وت و مال به‌لگه‌یه
له‌سهه دروستبوونی په‌یوه‌ندی
خزمایه‌تی.

باوه پھینانی ناموسو لمان واثووی
نہوہش گرنکیدانہ بہہ رام.

حہ لئاو (شیرینی): (ئین سیرین) دہ لئیت:
حہ لئاو خواردن نہ گہر مروؤ بیینی
دہ یخوات بہ لگہ یہ لہ سہر خوؤشی ژیان و
قوتاریوون لہ مہ ترسی و بہ دہ ستھینانی
خوؤشی و شادی.

(نابلسی) دہ لئیت: حہ لئاو بہ لگہ یہ لہ سہر:
+ دئسۆزی لہ نایندا.
+ قوتاریوونی زیندانی.
+ گہ پانہ وہی موسافیر.
+ چاکبوونہ وہی نہ خوؤش.
+ هاوسہرگیری رہبہن.
+ ریتنومایی و تہ وبہ و زانیاری و قورئان.
+ منالبوون.

+ خزمہ تکارو بہ ردہستی ریژدار.
+ رزق و رۆزی حہ لال.
* گہ زۆو نہ وہی لئیدروس تہ کریئ
لہ نیعمت و فہرو خیر.
* حہ لئاو شیرینی سالانہ بہ لگہ یہ
لہ سہر نامادہ بوون لہ (حہ ج) یان
نویکردنہ وہی دہ ستہ لات بۆ
جینشینیکی دادپہ روہر.

* حہ لئاو ہہ لاسا و گفکردو درۆ
قسہی نابہ جیئہ.

* حہ لئاو سوورہ وہ کراو بہ شداری
بہ سوودہ.

* نہ گہر گژوگیای لئپوا فہ پوپیت و چاکہ
بہ دہ ستدہ مہینیت بہ مہر جیک گژوگیای
چاوو گوچکە ی نہ گریتہ وہ.

* نہ گہر گژوگیای لہ دہستی خہ لکیدا
بیینی یاخود لہ جۆگہ کاندرا روا سالتیکی
پرخیرو بہرہ کات دہ بیت.

* روانی گژوگیای بہ سہر جہ ستہ وہ
دہ ولہ مہ ندبوونہ، نہ گہر گژوگیای برویت
لہ شویتیکدا سوودی نہ بیت خراپہ و
نہ گہر کە سہ کە نہ خوؤشبوو بہ لگہ یہ
لہ سہر مردنی.

* گژوگیای خوؤراکی نازہ لہ وەك مال و
دارایی دنیا ہہ موو مروؤتیک بہ پئی خوئی
رزق و رۆزی ہہ یہ.

حہ ق (راستی): (نابلسی) دہ لئیت:
حہ ق و راستی لہ خہ ودا نہ گہر مروؤ
بیینی و گوئی لئپوو وەك سہر ہہ لدانی
نور یاخود گوئیستبوونی قورئانی
پیرۆز بہ لگہ یہ لہ سہر شویتکە و تہنی
رئگہ ی راست و پشتکردنہ ناحہ ق و
بہ تال و شویتکە و توانی، ہہ روہا
بہ لگہ یہ لہ سہر مردنی نہ خوؤش و
بہ جیئہ تانی حہ ق و گہ پانہ وہی
لہ سہر فہر.

حہ لال (دروستا): (نابلسی) دہ لئیت:
حہ لال بۆیہ کیک بہ دہستی بہینیت
بہ لگہ یہ لہ سہر تہ وبہ بۆ تاوانباران و

*ههروه‌ها ده‌لٲٲن: دادپه‌روه‌ری زانست و زانیارییه.

*پیاوی‌که جی‌گه‌ی خۆیده‌کاته‌وه به‌ناکۆکی و شه‌پو ئازاوه‌خستنه‌وه له‌نیوان خه‌لکیدا.

(نابلسی) ده‌لٲٲت: بینینی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر:

+زانیاری.

+گرٲبه‌ستی هاوسه‌رگری.

+نوێکردنه‌وه‌ی پله‌وپایه‌و ده‌سته‌لات.

+منال.

*پیاوی‌کی نه‌رم و نیانه‌ نه‌گه‌ر پاره وهرنه‌گرٲٲت، خۆنه‌گه‌ر پاره وهریگرٲٲت قسه‌ پٲشده‌خات به‌سه‌ر مال‌و داراییدا.

حه‌مال: (نابلسی) ده‌لٲٲت: نه‌گه‌ر

له‌خه‌ودا بیننی باریکی قورسو گران هه‌لده‌گرٲٲت به‌و نه‌ندازه‌یه‌ تووشی ده‌بیٲٲت، هه‌روه‌ها که‌سی‌که‌ غه‌م و په‌ژاره‌و خه‌ون و هیواو ئاواتی هه‌بیٲٲت.

حه‌مام (گه‌رماو): (ئهبین سیرین)

ده‌لٲٲت: هه‌مام به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر داوٲٲن ، ده‌گونجٲٲت به‌لگه‌بیٲٲت له‌سه‌ر شوٲٲنی زیناکاران و شه‌په‌نگٲٲزان و ده‌نگدایرین و شه‌پوپٲٲکدadan هه‌روه‌ه‌ شوٲٲنی خراپه‌و به‌د ره‌وشتی و لانه‌و مالی فه‌رمان‌په‌روا ده‌سته‌لاتداران و نه‌وه‌ی خه‌لکیده‌بات بۆ شوٲٲنی خراپه‌و ملکه‌چی به‌رده‌رکی سه‌تمکارانیان ده‌کات.

*هه‌موو هه‌لواو شیرینی‌ه‌که‌ مرۆڤ زۆری لٲٲخوات نه‌خۆشییه.

*ده‌گونجٲٲت به‌لگه‌بیٲٲت له‌سه‌ر چاکبوونه‌وه‌ له‌نه‌خۆشی، هه‌موو ترشی‌کیش به‌هه‌مان شیوه‌یه‌ خواردنی نه‌خۆشی مرۆڤ زیاد ده‌کات.

*هیچ خٲٲٲٲکی تٲٲدا نییه‌ نه‌گه‌ر مرۆڤ بیخوات یاخود خواردنی فالوده ده‌گونجٲٲت به‌لگه‌بیٲٲت له‌سه‌ر نه‌خۆشی ئیفلجی.

*نه‌و شیرینی‌ه‌شی له‌چوار ماده‌ دروستده‌کرٲٲت: هه‌نگوین و شه‌کرو که‌زۆو خورما ، نه‌گه‌ر مرۆڤ بیخوات له‌کاتی خۆیدا باشه‌و قوتاریبوونه له‌مه‌ترسی.

*هه‌روه‌ها هه‌لوا به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر رزق و رۆزی هه‌لال‌و گوشتاری شیرین بۆ باوه‌پدارانیش تام و چٲٲٲٲی باوه‌په‌و بۆ بیباوه‌پو خراپه‌کاریش چٲٲٲٲو تami دنایه‌.

حه‌لواچی: (ئهبین سیرین) ده‌لٲٲت:

حه‌لواچی پیاوی‌کی چاکه‌کاری نه‌رم و نیانه‌ نه‌گه‌ر به‌هاو نرخ‌ی خورماکه‌ی وهرنه‌گرٲٲت نه‌گه‌ر نرخ‌و به‌های وهرگرٲٲت رووپامایه‌.

حه‌لوافرۆش: (ئهبین سیرین) ده‌لٲٲت:

پیاوی‌کی له‌بز شیرین و ره‌وشت به‌رزه‌.

* نه گهر هیچکام له وانه نه بوو به لام
خه ویننه ره به نبوو هاوسه ده گری
یان ناماده ی ئاهه نگی ژنه پتان یان
پرسه و ماته مینی ده بیته.

* ده گونجیت ئاره فکردنه وه به لگه بیته
له سه ره غه م و په ژاره و مانده و یووو
نه خۆشی له گه ل ه لمی گه رماوو
گه رماکه ی، نه گه ر له نئو گه رماوه که دا
هیچ جل و به رگیکی له به ردانه بوو
رووداوه کان له ریگه ی هاوسه ره که یه وه
یان له ریگه ی خزم و که سی ژنه که یه وه
ده بیته، نه گه ر پۆشته بوو
له گه رماوه که دا له ری که سیکی
بیگانه وه یه یاخود که سی نزیکه ی
خۆیه وه وه ک دایک و کچ و خوشک نه و
جمو جو لانه ی نئو گه رماوه که ش به پیی
پله و پایه وابهسته ده کریته.

* نه گه ر بینى له ده روازه و
ده رگایه که وه چوه نئو گه رماوه که
یاخود له نئو گه رماوه که دا شیر هه بوو
یان مار ژنیک به چه شنى خۆزانده وه
دیته لای و به کده گرن له گه ل خه لکی
خرابه کار.

* هه ندیکده لئین: هه مام لانه و شوینی
خرابه یه ، نه وه ی بچیته نیوی غه م و
په ژاره یه کی کاتی رووی تیده کات
له ری ژنانه وه.

* ده گونجیت به لگه بیته له سه ره ده ریاو
نه خۆشی و دۆزه خ، نه وه ی خۆی بینى
له هه مامدا یاخود یه کیکیتر بینى تیتدا،
نه گه ر مردوو یه که له هه مامدا به دییکات
له دۆزه خ و ئاگر دایه، چونکه دۆزه خ
ده رگا و پله ی جیاواز جیاوازی تیتدایه.

* نه گه ر له هه مامدا نه خۆشیک به دییکات
ته ماشای حال و باریده کات، نه گه ر
بینى له ده ره وه له رزو تای له کۆل
ده بیته وه و پاکده بیته وه، نه گه ر خۆی
شت به سه لامه تی قوتار ده بیته لی،
به لام نه گه ر نه خۆشیه که ی سه رماوو
زیاده کات له سه ری و ده ترسی له خۆی
نه گه ر خۆیشت و جل و به رگی سپی
پۆشیبوو به پیچه وانه ی سروشتی
خۆیه وه بوو شتن و کفن کردن و
خستنه نئو داره مه یته بۆی، نه گه ر
له زستاندا بوو مه ترسی ئیقلیج بوونی
هه یه.

* نه گه ر بینى ده چیته نئو گه رماو
پیچه وانه ی نه وه یه که باسکرا ، نه گه ر
نه خۆش نه بوو به لام شه رو ئاژاوه ی
هه بوو له گه ل که سی کدا یان پیداو یستی
هه بوو به فه رمان په وایه که بریار
له به رژه وه ندی نه و ده بی به پیی
چوونه نئو گه رماوه که و توندی گه رماو
سه رماکه ی یاخود هه لخلی سکان و خۆ
ته پرکردنی.

له ژنه که ی نزیکبیتته وه و نه ویش ماندو ده بیټ له ریگریډاو بوی ناپه خسیټ ، نه گهر جوړنه ی حه مامه که یان ته شتی ناوه که پرېوو ناوی لیږژاو که یشته ناوه پاستی مال که ژنه که ی خه شم و قینی هه لده ستیټی.

* نه گهر حه مامه که ساردبوو خاوه نی خه وه که هه ژارو که مده رامه ته دهستی ناگات به وه ی خوازیاریه تی ، خو نه گهر گهرم و خوشبوو به دلیبوو کاروباره کانی به باشی و به دلی خو ی ده بیټ به مال و دارایی ده سته ده که وی و ده روزه و ده رووی لیده کریته وه .

* نه گهر ژورگه رمبوو که سیکی کاسب و برژیوی په یدا کار ده بیټ به لام ریڅخستن و به پټوه بردنی کاری نابیت و لای خه لکیش به باش باسناکریټ .

* هه روه ها ده لټن: نه گهر بینی ده چیټه نیو حه مامیکه وه به لگه یه له سهر له رزوتا .

* نه گهر بینی له حه مامدا ناو ده خواته وه و ناوه که ش ژورگه رمه یاخود ناو ده کریټ به سهریاو خو ی ده شوات له سهر شیوه ی خوشتن غه م و په ژاره و نه خوشی و ترسانه به پټی نه و ناوه گهرمه ی که هه یه .

* حه مام ناوه که ی له (حمیم) وه هاتوه و به مانای (حم) و هاتوه (قرچه - گهرما) که به مانای ژاوا یان نزیکهاتوه ، نه گهر ناوی گهرمی تیدا به کاره یتنا غه م و په ژاره رووی تیده کات له لایه ن ژنانه وه ، نه گهر غه م و په ژاره داربوو چوه نیو حه مام له غه م و په ژاره ی خو ی قوتار ده بیټ .

* نه گهر کژپو کومه لی له حه مامدا به ست داوینپیسی له گه ل ژنیکدا نه نجامده دات و باسیده کات ، چونکه حه مام شوینی ده رخستنی عه وره ت و جی عه ییه .

* نه گهر حه مامیکي بیناکرد داوینپیسی نه نجامده دات و روده چیټ تیدا ، نه گهر حه مامه که گهرم و خوشبوو خانه واده و ژاواو خزم و که سه کانی له گه ل هه ندیک ژنی خزمیدا یارمه تیده رو به سوژو به زه یی ده بیټ بوی ، به لام نه گهر حه مامه که ساردبوو تیکه لی نابن و هیچ سوودو که لکی پټناگه یه نن .

* نه گهر حه مامه که ژورگه رمبوو خودو رهوشیان توندو رهق ده بیټ هیچ خوشی و شادی به کیان لیبه دی ناکریټ به هو ی توندو تیژیانه وه .

* هه روه ها ده لټن: نه گهر حه مامی گهرمی بینی پیاوړیک هه لده دات

*نه گەر له مامدا ئاوی خوارده وه له رزوتای تووشده بیټ، نه گەر له ئاوی ساردیخوارده وه ناوبه نگده کات.

*نه گەر بینى به ئاوی گهرم خوی ده شواتو له سهر سه فه ربوو، سه فه ره که ی بۆ جیبه جی نابیټ، نه گەر کریگرته ی مروفی کبوو داوی سووودو قازانجی لیده کردو هیچ ده رویه کی بۆ نییه به پپی ئایه تی:

﴿وَأَنْ يَسْتَعِثُّوا يُعَاثُوا بِمَاءٍ كَامِلٍ﴾
(الکف: ۲۹).

*نه گەر چه مامه که گهرم و گوپو خوشبوو خانه واده و زاواکه ی و هه ندیک له ژنانی خزمی یارمه تیده رن بۆی و دلایان پپی ده سووتی، نه گەر چه مامه که ساردبوو تیکه لی نابن و سوودیان لیوه ر ناگریټ.

*نه گەر هه ریه ک له چه مام و خوشوردنی و هاتوچۆ و هاتن تیدا کوپیته وه خوشوردنه که هه لبریره له گه ل هاتوچۆ واز له چه مامه که بهینه چونکه له لیکدانه وه دا به هیزتره.

*نه گەر چه مامه که زۆرگه رمبوو خووپه وشتیان توندوتیژه و به هۆی ئه و توندو تیژییه وه هیچ شادییه کیان لیبه دیناکات.

*نه گەر له شوینی خۆیدا گه رماویکی نادیارى بینى به لگه یه له سه ر ژنیك خه لکی باسیده که ن.

*چه مام به لگه یه له سه ر ده رگاوانی دۆزه خ، هه روه ها به لگه یه له سه ر مال و لانه ی فه رمانپه واو به پپوه به ره که شی دادوه ره.

*ده گپرنه وه پیاویك له خه ودا ده بینى له چه مامدا هه لده خلیسکی بۆ خه ولیکده ره وه یه کی ده گپریتیه وه، ئه ویش پپی ده لیټ: نا په حه تی و نه هامة تیک روت تیده کات، ئنجا پاش ماوه یه ک ئه و پیاوه قاچی له چه مامدا هه لده خلیسکی و ده پپیکی.

*هه روه ها به لگه یه له سه ر زیندان و ده رگاوانه که شی زیندانه وانه.

*هه روه ها به لگه یه له سه ر ده ریاو به پپوه به ره که شی که شتییه وان و به پرسییه تی.

*گه رماو به لگه یه له سه ر:

كه سيكي ته ندروستي باش خوي تيدا
شتو خوي پاككرده وه زانياريهك
به ده سته هيتت به هويه وه ريتنومايي
ده گريت ياخود قهرزه كاني ده داته وه
ياخود په روه ردگار له گوناوه تاوانه كاني
خوشده بيت ، نه گهر ره به نيوو
هاوسه رده گريت ، نه گهر هه ژار يوو
ده وله مه ند ده بيت ، نه گهر به ناو
خويشت به جل و به رگه وه له گهل
داويناپيسيك تيكه لده بيت و به هوي
نه وه نه نايه كه ي ده شيوي.

* نه گهر مردويه كي بيني له حه مامداو
له نزيك گهر ماوه كه ييوو به لگه يه له سر
نه وه ي له سهر ي كؤبوو ته وه به تاييه ت
نه گهر جل و به رگي پيسي پوشييوو يا
جل و به رگي پرزولاوي و عه وره تي
دياريوو نه گهر بيني خه ريكه له حه مام
ديته دهر وه قوماشيكي بونخوشي
پيوه يه به لگه يه له سهر نه وه ي
خوداوه ند ليى بوراوه و چاوپوشي
ليكردوه .

* نه گهر خوي له روژدا بيني نه سته
دهر ويدا يوو ياخود له سهر سهر ي
كؤبوو ته وه به لگه يه له سهر نه وه ي
ده چيته نيوو حه مام .

* نه گهر له خه وه كه يدا گهرمايه كي توند
يا سهرمايه كي سه ختي پيگه يشت

+ شوين و لانكه ي وهرگرتني زانيارى .

+ ژن و بژيوي په يداكهرى ياخود
گريه سته كار .

+ شويني داويناپيسي و به رپر سه كه شى
پياويكي به دره وشتي سووك و رسوايه و
هه لده ستيك به ريخستني نيوانى پياو
ژنى داويناپيسو به ده ويت ناوزه دكراوه .

+ زيندان و زيندانه وان .

+ دهر ياو كه شتیه وان .

+ شويى زانيارى و سه نگر و مزگه وتو
بازاپ شويى بژيوي په يداكردن و
زه ره ره .

+ سال .

+ ته ويه ي به دخو ريتنومايي
سهر گهر دان و ده وله مه ند وه بؤ هه ژار يش
چاكبوو نه وه ي نه خوش و ناساغ .

* ده گونجيت به لگه بيت له سر :

+ مالى فه رمانه واو خوروو تكدنه وه و
سهر دهر خستن و مال و دارايى
تالانكردن .

+ دهر ياو بازاپى پاره گوپينه وه .

* نه گهر نه خوشيك چوه نيوو بازاپو
خوي شت به شيوه ي دروست و گونجاو
به لگه يه له سهر ره واندنه وه ي
نه خوشيه كه ي ، نه گهر ناويكي خراپ و
ناباشي به كار هيتا به لگه يه له سهر غه م
په ژاره و زيادبووني نه خوشي ، نه گهر

نارپه‌ه‌تی رووی تپده‌کات له‌ه‌مامدا
چونکه‌ه‌مام وه‌ک نه‌ستیره‌ی دیار
وایه.

* نه‌گەر پیاو و ئن له‌ه‌مامدا تیکه‌لبوون
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر جیاوازی حال و بارو
شکانی داب و نه‌ریت و که‌وتنه‌ نیو
بیدعه و گومانه‌وه.

* ده‌گونجیت به‌لگه‌بیټ له‌سه‌ر رووداوێک
له‌و ولاته‌ رووده‌دات هه‌تا و ئن و پیاو
تیکه‌ل به‌یه‌کده‌بن و جنتیویان
پێده‌ده‌ن و عه‌وره‌تیان ده‌بینن.

* نه‌گەر ئاوی هه‌مامه‌که‌ بوو به‌خوین و
خه‌لکی ئاوشینی لاشه‌یان پێده‌کرد
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر زوڵم و ستمی
فه‌رمانپه‌وا و ده‌سته‌لاتدار بۆیان له‌مال
زه‌ه‌وتکردندا یاخود چاوپۆشی زانایان
له‌هه‌لاک‌کردنی کاروباری هه‌رام‌کراو
ناپه‌سه‌ند وه‌ک شکانی رۆژوگرتنی
رۆژی رۆژی گومان‌اوی (یوم الشک)،
یاخود وه‌ستان له‌عه‌ره‌فه‌دا له‌رۆژێکی
تردا یان نوێژی نیوه‌پۆ به‌ر له‌وه‌ی
خۆریگاته‌ نیوه‌ی ئاسمان و هاوچه‌شنی
نه‌وانه‌.

* ده‌گونجیت هه‌مام به‌لگه‌بیټ له‌سه‌ر
که‌نپه‌سه‌ چونکه‌ شوینی جنۆکه‌ و
شه‌یتان و دیمه‌نی جیاواز جیاوازه‌.

* هه‌وزی (چوپنه‌ی) هه‌مامیش
شوینکه‌وته‌ی نه‌وه‌یه که‌هه‌مام به‌لگه‌یه
له‌سه‌ری.

* ده‌گونجیت هه‌مام بۆ که‌سی ره‌به‌ن
به‌لگه‌بیټ له‌سه‌ر هاوسه‌رو
هه‌وزه‌کانیشی به‌لگه‌بیټ له‌سه‌ر
مندال و خانه‌واده‌ یان مال و دارایی.

* نه‌وه‌ی هه‌مام بکات به‌مال و لانه‌ی
خۆی سوور و به‌رده‌وامه‌ له‌سه‌ر گونا‌هو
تاوان.

* نه‌وه‌ی بجیتته‌ نیو هه‌مام و خۆی
لێشوات له‌غم و په‌ژاره‌ قوتارده‌بیټ
که‌له‌لایه‌ن ژنیکه‌وه‌ پێی گه‌یشته‌ یان
له‌قه‌رزاری.

* نه‌گەر گورانی وت له‌هه‌مامدا قسه‌یه‌ک
ده‌کات وه‌لامه‌که‌ی وه‌رده‌گریت.

* هه‌مامی تاریک زیندانه‌، غه‌زنه‌ی
هه‌مامیش ژنیکی بێخێروبی‌ره‌ به‌هۆی
نزیکییه‌وه‌ له‌ناگه‌ره‌وه‌.

هه‌مامچی (نا‌ا‌تر): (ئ‌ی‌ین
سیرین) ده‌ل‌یت: یه‌ک‌ینکه‌ خه‌لکی له‌سه‌ر
یاخیبوون و سه‌رپ‌یچی کۆکرده‌ته‌وه‌،
هه‌روه‌ها له‌ج‌ی نه‌وه‌یه هه‌مام به‌لگه‌یه
له‌سه‌ری و هه‌مامیش به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
زۆرشت.

(نا‌ب‌لس‌ی) ده‌ل‌یت: ب‌ی‌ن‌ینی هه‌مام‌چی
له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر قه‌رزدا‌نه‌وه‌و،
ره‌وینه‌وه‌ی غه‌م و په‌ژاره‌ و سه‌رگرتنی
کردار و پاک‌یت‌ی.

+ ده گونجیت به لگه بیت له سه ر ده ستکورتی و نه خویشی.

* نه گهر ژنیک (حهوا) ی بینى له خه ودا غه م و په ژاره ده بات به دلئى میړده که یدا به هوی نه و هاوه لایه تییه ی که و ا شیاوو دروست نییه، ده گونجیت خودی خو ی تووشی به لاو نه هامه تیه کی گهره بیت چونکه (حهوا) یه که م ژنبوه تووشی خولی مانگانه بوه.

* ده گونجیت دوگیانی و مندا البوونی چاره سه ر بکات.

* ده گونجیت خوداره ند وه چه ی نیرینه ی سالحی پیبه خشئ، نه گهر چی له میړده که ی جیا بیت ه وه یان لی جیا بو بیت ه وه نه وه ده گهر پیت ه وه بولای.

* ده گونجیت رزق و روزیه کی حه لالی پیبه خشرئ به هوی ره نه چ و ماندوبونه وه.

* ده گونجیت له ره چه له ک و پشتیدا که سانیکی خوینرپژ دروست بېن و پیاوکوژبن یا نه وه ی به شه هیدی ده مریت.

* نه گهر (حهوا) ی بینى فریوده خوات به و ته ی ژنیک، ده گونجیت پیاویک بیت گوی له مشتی ژنه که ی بیت.

* نه گهر (حهوا) ی به رووخساریکی جوانه وه بینى دایکيه تی چونکه (حهوا)

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر ده ستکورتی و نه خویشی.

* نه گهر بینى بوه به حه مامچی یا خود سه ر په رشتی کاروباری حه مامده کات و خزمه ت به خه لکی ناکات له حه مامدا ده ویته و به رنه نجامی کاری داوین پیسه و گویرایه لی خه لکی ناکات و هیچ سوودیکى نییه بویان، نه گهر جلویه رگی سپی له به ردابوو غه م و په ژاره بؤ خه لکی دروسته کات.

حهوا (سه لامی خوا ی لی بیت): (نابلسی) ده لیت: بینى له خه ودا به لگه یه له سه ر:

+ به ره که ت له کشتوکال و به رو بوودا. خستنه وه ی مندا ل.

+ به ده سته یانی سوود و قازانچ له پیشه سازى وه ک چین و کشتوکال و ئاسنگه ری و هیت.

* ده گونجیت بینى (ناده م) و (حهوا) به لگه بیت له سه ر:

+ گواستنه وه له شوینیکى پیوژه وه بؤ شوینیکیت.

+ پیته لخلیسکان و که و تنه نیوکاری یاساغه وه.

+ گالته پیکردنى حه سوود و غه م و په ژاره و خراپه ی ده رود راوسئ.

+ خورته و بولای هاوسه ر.

(نابلسی) ده لیت: حهوز له خه ودا
 پیاویکی به دهسته لات و پایه پیروژه ،
 نه گهر حهوزیکی پر له ناوی بینی
 ریزومه زنی له لایه ن پیاویکی دهست و
 دلفراوانه وه دهسته که ویت ، نه گهر
 دهست نویژی گرت لیتی پشت به خوا
 له غه م و په ژاره قوتارده بیت ، نه گهر
 ناوی لیخوارده وه رنق و رونی
 له پادشاهی کی به پیروژه وه
 دهسته که ویت.

دایکی موسولمانانه، نه گهر غه م و
 په ژاره رووی تیکرد بیت ده رووی
 لیده کریته وه، نه گهر به گوئی ژنیک
 رهفتاریکربیت پله و پایه و دهسته لاتی
 له دهسته دات و په شیمان ده بیته وه.
 حهوز: (ئین سیرین) ده لیت: حهوز
 پیاویکی ریزداری به سووده، نه گهر
 حهوزیکی پری بینی ریزو شکومه ندی
 له لایه ن پیاویکی دلفراوان
 به دهسته هینیت، نه گهر دهست نویژی
 گرت له حهوز که له غه م و په ژاره قوتار
 ده بیت.

خی

خا

خاچ: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا

به لگه یه له سه ر:

+ درۆ.

+ دوووزمانی.

+ تاوانبارکردن به زیناو داوینپسی.

+ شایه تیدانی درۆ.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سه ر پیاوینکی

مه زنو شکومه ندو جیبه جیکاری ټاین.

* نه گه ر بینى خاچیکى پییه

هاوسه رده گری یان خوداوه ند کوپینکی

پیده به خشى و ده گونجیت دهره نجامی

زینابیت.

* ده گونجیت خاچ به لگه بیټ له سه ر

هاوسه رگیری نادروست.

* ده گونجیت بینینی خاچ به لگه بیټ

له سه ر غه مو په ژاره و فیتنه.

خاکه ناز: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا

هاوسه ره بۆ ره بن و ناتوانی نهیتى و

مال بپاریزی.

* مه روه ها به لگه یه له سه ر ره واندنه وه ی

غه مو په ژاره و قه رزدانه وه.

* خاکه ناز پیاوینکی متمانـه داره

پشتگیری له خواردنی که سیك یا بزئوی

پیده کری.

* نه گه ر خاکه نازیکی به ده سستی

که سیکه وه بینى هه موو خیریک رووی

تیده کات چونکه خاکو خوّل له زه وی

کوډه کاته وه.

* مه روه ها خاکه ناز به لگه یه له سه ر ژنو

جموجوولی کاروکردار.

خانه قا: بینینی خانه قا به لگه یه

له سه ر سه فه رو دنیا نه ویستی و

پاریزکـاری و قورئاخوینـدن و

پووچه لـبـوـنه وه ی کاروکاسـبـی و

دهرچوون له هاوسه رو مندال.

* مه روه ها بینینی خانه قا به لگه یه

له سه ر ته و به ی سه ریچکارو ریتنومایى

بپیاوه رو دهرووکردنه وه له به لاو

نه ها مه تیدار.

خ د

خراپه: (ئىبن سىرىن) ده لىت: هەرکە سىڭ بىنى هەندىڭ کەس زولم و سىتەم لە هەندىڭىتر دە کەن فەرمانزەوايە کى سىتە مکار زال دە بىت بە سەرياندا.

(نابلسى) ده لىت: زولم و سىتەم لە لىڭدانە وەدا رىتمونىيە ، هەروە ک چۆن لىڭدانە وەى رىتموونى سىتەم و زۆردارىيە.

(نابلسى) ده لىت: ئەگەر لە خەودا نادياربوو مەروڤ پى زانى بە لگەيە لە سەر چارەنووسى خراپ و پاشگەزىبوونە وە لە ئاين ، ئەگەر هەندىڭ لە کردارە خراپەکانى باسکرد بە لگەيە لە سەر شەپ.

خ و

خړپان (هەموو شتىڭى خړ): (ئىبن سىرىن) ده لىت: شتى خړ چاوبرسىتييە ئەگەر لە دەستىدا مايە وە پارە گۆشتىڭ خواردن بە دەستدە هىنى، ئەگەر دووگى ئاژەلە کە بە پانى برا ژنە کەى ناپاکى لە گەل دە کات.

* ئەگەر سڭى بە پانى برا چاوبرىنە نىو پارەى گەنجىنە کە يە تى، ئەگەر دەستى بە خړى کونکرا چاودە برىتە مال و سامانى براکانى.

* دە گونجىت بە لگە بىت لە سەر نەخۆشى بىن خنڭىن.

خاوو سووک: ئەگەر مەروڤىڭ خۆى لە خەودا بە خاوو سووک بىنى بە لگەيە لە سەر ئە وەى دوور دە کە وىتە وە لە مەبەست و لە بىدارىدا روو لە کار و رەفتارىڭ دە کات.

* دە گونجىت بە لگە بىت لە سەر نەمانى رزق و ئە جە لهاتن.

خ ت

ختوکه: (نابلسى) ده لىت: ئە وەى بىنى ختوکه دە درىت لە پىشە و کارى خۆى جىادە بىتە وە.

خ د

خدر (سەلامى خواى لىبىت): (ئىبن سىرىن) ده لىت: ئەگەر (خدرى بىنى بە لگەيە لە سەر دەرکە و تن و سەر هەلدانى فەرو خىرو بوون دواى نەبوونى و لە دەستدانى ئە من و ئاسايش. (نابلسى) ده لىت: بىنىنى لە خەودا بە لگەيە لە سەر هەرزانى دواى گرانى يان بوون و زۆرى ناز و نىعمەت، لە گەل ئە من و ئاسايش دواى ناپەرە حەتى.

* ئە وەى (خدر) بىنى تە مەنى درىژ دە بى و (حەج) دە کات.

*ئەگەر كچىكى بچووكى كېرى داۋاي
پىئويستىكى خۇيدەكات بەلام بەھانەى
بۇ دەھىنىتتەوھ.

*ئەگەر بىيىنى كچىك بەيانىەك زوو دىت
بۇ لاي خىرو چاكە رووى تىدەكات،
ئەگەر رزق و رۆزى لاي دەستەلاتدار
گىرايىت بەدەستى دەھىنىتتەوھ ئەگەر
كەسىكى ئاۋارەو كۆچكردووى ھەيىت
دەگەرپىتتەوھ بۇ لاي.

*ئەگەر كچەكە ناشىرىن يىت رووداوو
كارەساتى ناخۇش رووى تىدەكات.

*ئەۋەى كچىك بىيىنى گىتوگۇ دەكات
لەبازاردا لەگەل خەلكى و بانگيان
دەكات بۇ زىناو داۋىنپىسى فىتنەو
ئاشوبوب دادەبارىت بەسەرياندا.

خزمەتكارى تايىت: (ئىيىن
سىرىن) دەلىت: خزمەتكارى تايىت
پادشاىە ياخود مژدەدەرە، ئەگەر
لەمالەكەيدا خزمەتكارى بىنى و قاپو
قاچاخىان پىيوو ئەۋەى نەخۇشبيىت
نەخۇشبيەكەى درىژ دەبىتتەوھ ياخود
شەھىد دەبىت.

خزمەتكارى دەستەلاتدار: (ئىيىن
سىرىن) دەلىت: ئەگەر جل و بەرگى
پىسيان لەبەردابوو مژدەيەو ئەگەر
جل و بەرگەكەشيان رەشبوو نەخۇشبيە.

(ئابلسى) دەلىت: ئەگەر بەخېرى كۆلمى
كونكر د چاۋدەبىرپتە مال و سامانى
كەسوكارى.

*دەگونجىت سىمىن و كونكر د لەلايەن
مارو دوۋىشكەوھ لەسەر مالى
حەرامبىت پەيدايدەكات و دەرەنجامى
ھەر بەخراب داۋايى دىت.

خز

خزمەتتە: (ئابلسى) دەلىت: لەخەودا
ژىتىكى پىرى دەستپاكەو مال و سامانى
لانەسپەردە دەكرى.

خزمەتكار: بىيىنى خزمەتكار لەخەودا
بەلگەيە لەسەر ئازەل و ئوتومبىل
بەھۋى خزمەتى بۇ مژۇ، ياخود
جۆگەو ئاۋەرۇ بەھۋى دەردان و
بەپىكردىنى پىسو پۇخلى مژۇئەوھ،
يان ئەۋەى مژۇ قەدىدەكات لەحەسىرو
راخەرو... ھتد

*دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر:

+ مال و دارايى.

+ شىكۆدارى و پلە و پاىەو سەرکەوتن
بەسەرد دورژماندا.

*ئەگەر ماچىكر د دەگونجىت بەلگەبىت
لەسەر كەشتى.

*ئەۋەى بىيىنى كىژىتىكى سىپى
دەھىنىت، خىرو دەستكەوتى باش
لەبازرگانىەكەى بەدەستدەھىنىت.

* نه گەر بینى خرایه روو گه‌یشته
باره گای خوایی کاریک نه‌نجامده‌دات و
نومیده‌واری ته‌واوییه تیدا، نه‌گەر رزق و
روزی دراهه کاروباره به‌ده‌ستده‌هیتنی و
خاوه‌نی خستنه‌پووش هاوه‌لانی
به‌سهرده‌کاته‌وه و ناسوژی و غم و
په‌ژاره‌کانیان له‌سهر هه‌لده‌گری.
* نه‌گەر بینى له‌خرانه‌روودا په‌سه‌ندبوو
له‌و شوینه‌دا ده‌مریت.

* نه‌گەر ویستی بخریته‌روو به‌لام
نه‌خرایه‌روو پاریزراو ده‌بیته له‌وهی دیت
به‌سهریا.

خستنی مروؤ به‌زه‌ویدا له‌لایه‌ن
جنۆکه‌وه: (نابلسی) ده‌لایت: نه‌گەر
بینى له‌خه‌ودا دراهه‌زه‌ویدا له‌لایه‌ن
جنۆکه‌وه سوو ده‌خوات، یان سيجرو
جادوو نه‌نجامده‌دات یاخود مال و
دارایی تیا ده‌چیت و غم و په‌ژاره‌دار
ده‌بی.

خ ش

خشتپەر: (نابلسی) ده‌لایت: بینینی
له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سهر غم و په‌ژاره
مال و دارایی کۆکردنه‌وه بۆ که‌سانیت.
خشتی قور: (نابلسی) ده‌لایت: له‌خه‌ودا
مال و سامانه به‌ده‌ستیده‌هیتنی و هه‌موو
خشتیک گوزارشت له‌سه‌د دره‌م یا
هه‌زار دره‌م یان ده‌دره‌م ده‌کات
به‌نه‌ندازه‌ی خه‌ویینه‌ر.

(نابلسی) ده‌لایت: له‌خه‌ودا پیاوێکه
پشتگیری خه‌لکیده‌کات له‌سهر
ناحه‌قی.

خزمه‌تی هه‌ژارو پیاوچاکان:

خزمه‌تکردنی هه‌ژارو پیاوچاکان
له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سهر پشک و به‌شی
به‌رین و فراوان لای په‌روه‌ردگار له‌گه‌ل
کۆتایی و عاقیبه‌ت خیری و هاوه‌لایه‌تی
پیاوچاکان، ده‌گونجیت پله‌وپایه‌ی به‌رز
بیته‌وه.

خ ش

خستنه‌ پالیه‌ك: (نابلسی) ده‌لایت:
ئه‌وه‌ی شتیکی خوازراوی باش و
خه‌لاتی بدریته پال له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه
له‌سهر رزق و روزی ئاسان و سه‌لال ،
نه‌گەر کراسیکی خرایه‌پال
هاوسه‌رده‌گری ، نه‌گەر ره‌به‌نبوو،
نه‌گەر ئوتومبیل یا هۆکاریکی
گواستنه‌وه‌ی خرایه‌پال پله‌وپایه‌یه و
پێی خوشحاله‌بیته.

خستنه‌پوو: (نابلسی) ده‌لایت: نه‌گەر
بینی له‌سوپادا ده‌خرینه‌ روو ئه‌وه‌ی
ده‌یخاته‌روو توپه‌یه لیی گوناھیتیکی
گه‌وره‌ی نه‌نجامداوه.

* نه‌گەر خرایه‌پوو وایزانی خاوه‌نی
خستنه‌پوو لیی رازییه خوداوه‌ند لیی
رازییه.

خنکاندن: نه گەر بینى له خه ودا ده خنكى ناچار ده كړیت له سهر به یاندنى نه سپه رده و نه مانه ت.

* نه گەر له بارو حالیکى نا ئاساییدابوو به هوى سته م و ژورلیکړدنه وه سزا ده دریت.

* نه گەر توند فشارى خرایه سهر داواى كړى سوو دوه رگرتن له و نه مانه ت و نه سپه رده یى لیده كړیت ، نه گەر مرد ده به زى و هه ژار ده كه ویت ، نه گەر ژیا دواى نه وه ی مرد هه ژارده كه ویت و خوداوه ند پاداشتى ده داته وه، بوى پرده كاته وه و ده وه له مهنه د ده بیست و سهرده كه ویت به سهر نه وه ی زولمى لیده كات.

* نه گەر موفیتك بینى خوى ده خنكى به هه ئواسراوى به لگه یه له سهر: +غه م و په ژاره .

+له مالى خویدا نابیت له گهل نه و شوینه ی خویده یه ویت.

* نه خوښى خنكیتنه نه گەر له گه رویدابوو به لگه یه له سهر تیکچوونى مال و له کیسچوونى پشوو یان شیوانى فروشگا و دوكانه كه ی.

* ده گونجیت خنکاندن به لگه بیت له سهر داوالیکردنى قه رزو ته نگ پیه لچنینى.

* نه گەر ده رنه كه وت مال و سامانه ، نه وه ی به خشتى قوپ دوسته كړی به لگه یه له سهر كاری باش و ئاین.

* خشتى قوپ به خزمه تكار لیکه دریته وه ، نه گەر بینى خشتیکى هه لدايه خواره وه له شوینیکى به رزه وه و پارچه پارچه بوو خزمه تكاره كه ی ده مرئ.

* خشتى قوپ له بینا سازیدا خزمایه تییه له گهل بینا سازو مندا له كانى.

* نه و خشتى ده كه ویته خواره وه له بینا مه رگى نه خوښه كه له وشوینه دایه یان جیابوونه وه و كاروبار په رته وازه بوونه .

* نه گەر بینى خشتك له شوینیکدا دوسته كات پیاوه كانى زیاد ده كن.

* نه گەر مالتیکى له خشتى قوپ دروستكرد پله و پایه و ده ستلات به ده سته هینى.

* نه گەر بینى خشت دروسته كات ترسى مردنى هه یه .

* یه ك خشت له بینادا پیاویكه له نیو كومه لیکدا، نه گەر بینى هه لگه ندرا له دیوارك له و شوینه دا پیاو یان ژنیک له ده سته چیست.

* كومه لى خشت نه گەر هیچی پیدروست نه كراو له بینادا نه بوو دینارو پاره یه .

* نه گهر بينى نوم بوه و له نيو دهر يادا
دهسته لاتدار تيايده بات.

* نه گهر بينى نوم بوه و جارېك نوم
ده بى و جارېك دپته وه سهر ناوه كه و
ده ست وقاچى ده جولئى مال و سامان و
ده سته لات به ده سته هئى.

* نه گهر بينى له نيو ناوه كه هاته
د ره وه و نوم نه بوو ده گه پټه وه
بو كاروبارى ناين به تاييه تى نه گهر
جل و به رگى سار دوسه رمای له سهر دابوو.
* هره وه ده لټن: نه گهر بينى خه ريكه
نوم ده بى له ناودا دوژمنه كه ى خراپه ى
پيده گه يه نى.

* نوم بون له مال و داراييه كى ژوردا.
نوم بونونه له مال و داراييه كى ژوردا.

(نابلسى) ده لټن: نه گه بينى نوم بوه
ده خريته ناگرى دوزخ به پنى نايه تى:
﴿مِمَّا عَطَيْنَاهُمْ أَغْرَقُوا فَأَدْخِلُوا
نَارًا﴾ (نوح: ۲۵) نوم بون فهرانتيكه
خوداوه ند رازى نيه پى.

* نه گهر نوم بون له نيوچه گهر ى دهر يادا
دهسته لاتدار توپه ده بى لى ياخود
نازاريده دات و به و نازاره وه ده مرى.

خ و

خواحافيزى (مالناوايى): (نئين
سيرين) ده لټن: نه گهر بينى
خواحافيزى له ژنه كه يده كات
ته لاقيده دات.

(نئين سيرين) ده لټن: نه گهر بينى
ده خنكى ناچار ده كړيت له سهر
به جپه تيانى نه مانه ت، نه گهر
به نه خوشى خنكى نه مرد هه ژار
ده كه وټ.

* نه گهر بينى ژيايه وه دواى مردن
ده وله مهنه د ده بټ دواى هه ژارى و
نه دارى.

* نه گهر بينى خويده خنكى
خويده خاته غم و په ژاره وه.

(نابلسى) ده لټن: له خه ودا
گالته پيكرن و ناوبانگه. ده گونجيت
به رزى پله و پايه بټ نه گهر حاله ته كه ى
له خه ونه كه دا هچ گورانتيكه به سهر دا
نه هات خراپه تره.

* ده گونجيت به لگه بټ له سهر
توهمه ت و له كه دار كړدى نابو مه گهر
سنوور بټ نه و جا به لگه يه له سهر
قه رز دانه وه.

(نئين سيرين) ده لټن: خنكاندن
به لگه يه له سهر نه نجامدانى به لاو
نه هامه تى و سهر پيچيه كى گهره،
مردن له خنكاندن د مردنه له سهر
بياوه پى، به لام بياوه نه گهر بينى
له ناودا نوم ده بى د نيا ده بى به پنى
نايه تى: ﴿حَتَّىٰ إِذَا دُرِّكَةُ الْعَرَقِ قَالَ
أَمْنْتُ﴾ (يونس: ۹۰).

*خواردنی شتی به تام و چیژ خوشی
بژیوی و زیانه.

*نه‌گه‌ر بینی شتیکی نادیا‌ری چه‌شت و
رقی له‌خواردنی بوه‌وه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
مردن به‌پئی ثابته‌تی: ﴿كُلْ نَفْسٍ
ذَاتَتْ اَلْمَوْتِ﴾ (أل عمران : ۱۸۵).

*خواردنی شتیکی بۆگه‌ن
پیا‌ه‌ل‌دان‌تیکی ناقولایه ، نه‌گه‌ر شتیکی
نادیا‌ر چه‌ نیوی به‌تون‌دی رقی
له‌بژیوی ده‌بیته‌وه ، نه‌گه‌ر شتیکی
باش و به‌تام و چیژ چه‌ نیوی و به‌تام و
خۆش‌بوو له‌گه‌رووشدا زوو ده‌پۆیی
باشی بژیویی و نایابی کاورد‌ه‌فتاره .

*نه‌گه‌ر بینی له‌ده‌میدا خواردنیکی زۆر
هه‌یه و هه‌شتا زاری خواردنی دی
ده‌گرئ کاروباره‌کانی تیکده‌چن و
خه‌ونه‌کی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر نه‌وه‌ی
له‌ته‌مه‌نی به‌ئه‌ندازه‌ی نه‌و خواردنه
به‌سه‌ر چه‌وه به‌ئه‌ندازه‌ی نه‌و
بۆشاییه‌ی ماوه له‌زاری‌دایه ، نه‌گه‌ر
بینی چاره‌سه‌ری نه‌و خواردنه‌ی کرد
هه‌تا لیی قوتاری‌وو پارێزراوده‌بیته ،
نه‌گه‌ر قوتارنه‌بوو لیی نه‌وه با‌ناماده‌ی
مردن بیته .

*نه‌و خواردنه‌ی زۆرترشه به‌پاده‌یه‌ک
ناتوانی بیخوات نه‌خۆشی یان ئیش و
نازاره .

*هه‌روه‌ها ده‌لێن: خوا‌حافی‌زی به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر جیا‌بو‌ونه‌وه له‌خوا‌حافی‌زکار
به‌مردن یان به‌هۆیه‌کی‌تری جیا‌بو‌ونه‌وه ،
هه‌روه‌ها به‌لگه‌یه له‌سه‌ر:

+جیا‌بو‌ونه‌وه‌ی دووشه‌ریک .
+لا‌بردنی ده‌سته‌لا‌ندار و فه‌رمان‌په‌وا .
+زه‌ره‌ری باز‌رگان .

*هه‌ندیک‌ده‌لێن: خوا‌حایی‌زی باشه
له‌لێک‌دان‌ه‌وه‌دا و به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
گه‌رانه‌وه‌ی ته‌لا‌قدار و ناشت‌بو‌ونه‌وه‌ی
له‌گه‌ل شه‌ریک و سو‌ود و قازانجی
باز‌رگان و گه‌رانه‌وه‌ی فه‌رمان‌په‌وا و
چاک‌بو‌ونه‌وه‌ی نه‌خۆش چونکه
له‌خوا‌حافی‌زییه‌وه هات‌وه و مانا‌کانی
وا‌زلی‌هێنان و پشوو و ده‌سته‌به‌ردار‌بو‌ون
هه‌ل‌ده‌گرئ .

(ناب‌ل‌سی) ده‌لێت: به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
گه‌رانه‌وه له‌سه‌فه‌ردا و بۆ نه‌خۆش باش
نییه چونکه مه‌رگی‌یه‌تی .

*ده‌گونج‌یت به‌لگه‌بیته له‌سه‌ر
له‌نام‌یزگرتن و خۆشه‌ویستی و گریان و
له‌یه‌ک‌جیا‌بو‌ونه‌وه .

*ده‌گونج‌یت به‌لگه‌بیته له‌سه‌ر
چاک‌بو‌ونه‌وه‌ی نه‌خۆش .

خواردن (خوراك)؛ (ئیب‌ن سیرین)
ده‌لێت: نه‌گه‌ر بینی خواردنیکی گه‌رمی
ره‌قی قوت‌دا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ناخۆشی
زیان و بژیوی .

*هه موو خواردننیک گۆشتی سېپی
تیا بېت باشته له خواردنی ترش و مزه
نه گهر به گۆشتی قهله و بوو هیچی تیدا
نییه.

*نه گهر خواردنی خوارده وه وهك ئاو
بژړوی زیاده کات، خواردنی شایو
ناهنگ مژده یه و هی پرسه ش غم و
په ژاره یه.

*نه و خواردنانه ی وابه سته ی کاتیکي
دیاریکراو نابین رزق و رۆزی و سوو دیکي
به رده وامه، نه و خواردنانه شی
وابه سته ی کاتیکي دیاریکراوه وهك
گۆشت و بایجان و کوله که ی سهنگه ری
رزق و رۆزییه له کاتیکداو به دهر
له کاتیکتر.

*خواردنی پاشاکان شکومه ندی و
به رزی و نوځکردنه وه ی پله و پایه یه
بویه کیک له که لیاندا بیخوات.

*خواردنی کوله که به لگه یه له سهر
رینومایی و شوینکه و تنی سوننه و
پاکیتیه.

*خواردنی زانایان زانیاری و رینومایی و
فهروپیه.

*خواردنی پولیس و هاو پېشه کانی زیناو
نه نجامدانی کاری خراپه یه.

*خواردنی هه ژارو دنیانه ویستان ته و به و
رینوماییه بۆ بخور.

*وه رگرتنی خواردنی مزو ترش
به لگه یه له سهر گوپیستی و ته ی
خراپ و ناقولا له که سیکه وه، نه گهر
بینی خواردنه که وه رده گری و
دهر خواردی یه کیکی دی ددهات
بخوره که ش هه مان قسه و ته
ده بیستی، نه گهر خواردی غم و
په ژاره و نه خویشی توشده بی.

*نه گهر بینی ئارامیگرت له سهر
خواردن و سوپاسی په روه ردگاریکرد
ده روی خیری لیده کریته وه.

*نه گهر بینی دهیمژیت خوشنودی
دهرونیه تی، بوونی موو له خواردندا
غم و په ژاره و نارپه حه تییه.

*لیسانه وه ی په نجه به ده سته ینانی
خیریکي که مه له جوری نه و خوراکه ی
په نجه ی تیا لیساره ته وه.

*نه گهر بینی خواردن ده خواته وه وهك
ئاو بژړوی فراوانده بی.

*هه موو خواردننیک رزق و رۆزییه جگه
له هه ریسو هیلکه نه مانه غم و
په ژارن له لایه ن وه چه و نه وه وه
پیده گات.

(نابلسی) ده لیت: هه موو خواردننیکي
زه رد له خه ودا نه خوشییه بۆ یه کیک
که بیخوات مه گهر گۆشتی بالنده ی
تیدا بی.

*خواردنی گوندنشینان سه فو:

خواردنی مرؤف له خه ودا قایلی و که م
خورییه مه گه ر ده فریکی حه رami وهك
مسو و ئالتوون چونكه مائی حه رامو
رؤچوونه له قه رزاریدا.

*خواردن له نئو خه لکیدا هه واو
ناره زووه.

*جوینی نه و پاروهی ده یخاته ده می
ته مبه لی و کارنه کردنه له بؤ بژیوی و
نقو و رۆزی.

*قوتدانی نه وهی ده بجویت ئاین و
په له کردنه له نه جهل و چاره نووسدا.

*نه گه ر تام و چیزی گۆپی به پاروویه کی
خۆش و باشت به لگه یه له سه ر چاکی و
ئاین ، نه گه ر گۆپا بؤ تالی یان ترشی
به لگه یه له سه ر گۆپینی هاوسه رو
کاروپیشه.

*نه گه ر به ده سستی راستی خواردی
پا به ندی سوننه تبووه.

*نه گه ر به ده سستی چه پی خواردی
گوپراپه لی دوژمنه که ی کردووه و وازی
له هاوړیکه ی هیناوه.

*وه رگرتن و خواردن پاکداوینی و
پشتبه ستن به خودایه ، ده گونجیت
نه خۆش بکه ویت و نه توانیت به ده سستی
خۆی خواردن بخوات.

*خواردنی گوندنشینان سه فو:
گواستنه وهیه له حالیکه وه بؤ حالیکیت.

*نه و چیشته ی گۆشتی تیدایه
ده وله مه ندییه بؤ هه ژارو چیشته ی
بیگۆشتیش هه ژاری یان به ندایه تییه ،
نه گه ر خواردنه که گۆپا بؤ باشت
به لگه یه له سه ر باشی ناخ و ده روون ،
نه گه ر گۆپا بؤ تالی و ترشی به لگه یه
له سه ر گۆپانی هاوسه ر یان کرداره کان.

*نه گه ر خۆی خواردنیکي لینا و
خۆشبوو پله وپایه به نه ندازه ی خۆی
به ده سته هینی و ده وله مه ند ده بییت
له دوا ی هه ژاری.

*نه گه ر که سیکیت چیشته ی بؤ لینا
ده گونجیت فیلی لیبکات و ترسی
چاوبه سستی هه یه ، ده گونجیت پشتگیری
له سه ر خوازو دواکه ی وه ربگری.

*خواردنه وه: (ئین سیرین) ده لیت:
خواردنه وه ی خواردنه وهیه کی نادیار ی
به تام و چیز یا خود ئاویکی سازگار
به لگه یه له سه ر رینومایی و زانیاری و
تام و چیز بؤ هه لبارده کانی ریناز.

*نه گه ر ئاوی ساردی خواره وه به یانی
زوو مایکی حه لالی ده سته گیر ده بییت و
خیتو چاکه یه بؤ سه رجه م خه لکی به ده ر
له وه ی راهاتوه له سه ر خواردنه وه ی
ئاوی گه رم چونکه ئاو سروشتی نییه.

نزیکه کانی ، نه گەر گوشته که ش
کولابوو یان سووروه کرابوو مالی
که سیکیتر ده خوات.

خواستن؛ (نابلسی) ده لئیت: هه رکه س
له خودا ببینی شتیکی خواستوو یان
داویه تی به یه کێک خیریکی ده سنگیر
ده بییت به لام خیره که ی بهرده وام
نابییت، نه گەر خراپو نابه جیبوو
بهرده وام نابیییت ، نه گەر خراپو
نابه جیبوو بهرده وام نابیییت چونکه شتی
خوازاو بهرده وام نابیییت.

خواستن و پێدان؛ (ئین سیرین) ده لئیت:
نه گەر بینی شتیکی خواست یا دای
به به رانبه ری به نه مانه ت نه گەر نه وشته
خۆشه ویستبوو خیریکی کورت
به ده سته ده یئی، نه گەر ناقولابوو
ناخۆشیه کی کورت رووی تیده کات.

* هه روها ده لئین: ئه وه ی ئازده لئیک
له که سیکی بخوازی ئه وه ی پییده دا
ئه رکی خوازه ره هه لده گری.

(نابلسی) ده لئیت: نه گەر بینی شتیکی
به نرخو به هاداری خواست به لگه یه
له سه ره غه رامه یه که به نه ندازه ی ئه وه ی
خواستوو یه تی، هه روها ده گونجییت
به نه ندازه ی نرخه که ی سوودمه ند بییت.
* ده گونجییت خوازاو به لگه بییت له سه ره
ئابوو چون له کاریکه وه پیویسته خوی
لێپاریزی.

* نه گەر له ره نگیکی سووک و قیزه و نی
خوارد پله و پایه ی داده به زیت.

* خواردنی قارچکیش فه رمان و ریگر
نییه یاخود مۆله ت دانه و زیاده بونی
نه مانه و چاره سه ریشه بۆ نه خۆشو بۆ
ره به نیش ماره بپینی هاوسه ره ،
هه روها زانست و رینومایی و رزق و
روزییه و پیشه و نه خۆشیه .

* خواردنی کووله که به لگه یه له سه ره
رینومایی و شوینکه و تنی سوننه ت و
داها تنی فیتنه و ئاشووب.

* ئه وه ی ببینی که سیکی بانگیده کات بۆ
نانخواردن خه وه که ی به لگه یه له سه ره
سه فه ریکی دوور، نه گەر بانیکرد بۆ
نانخواردن له نیوه پۆدا له ماندبوون و
هیلاکی پشوو ده دات.

* نه گەر بانگیکرد بۆ نانخواردنی ئیواره
پیاویک هه لده خه له تیئی به ره له وه ی
پیاوه که فریووی بدات.

* ئه وه ی ببینی خواردنیکی خواردو
هه رسبوو سوور ده بییت له سه ره
بهرده وام بوون له سه ره پیشه که ی.

* ئه وه ی ببینی گوشتی جهسته ی خوی
ده خوات له مال و گه نجینه ی خوی
ده خوات ، نه گەر هاتوو مالی که سیکی
تری خوارد نه گەر کرچ و کالابوو
غه یه تیده کات یان یه کێک له خزمه

گرتووه داواخوازم بمبه خشیت ، گویم
لیتوو په روه ردگار ده یفه رموو: (ئادهم)
هسته لیت خوش بووین.

*هروه ها (عبداللای کورپی (ئین
حنیف) ده لیت: خوشکه زای (بشری
کورپی (حارس) بوی گیرامه وه وتی:
پیاویک هات بۆ لای (بشر) وتی: توی
(بشری کورپی (حارس) ؟ وتم: به لای ،
وتی: له خه ودا خداده ندیم بینو پیتی
وتم: بچۆ بۆ لای (بشر) و پیتی بلای:
نه گهر له سهر پشکوو ناگر کرپنووشم بۆ
به ریت هه رگیز سوپاسگوزاری منی
ته واو نه کردوه به هوی ئه و ناویانگهی
پیم به خشیوه له نیو خه لکید.

*هروه ها (عوسمانی (ئه حوهل)
که قوتابی (خرازیان) بوه ده لیت:
(ئهبوسه عید) ئه و لای من مایه وه
له نیوه شه ودا بانگی کردم وتی:
(عوسمان) ههسته خۆت ئاماده که ،
منیش هه ستامو به ناگا هاتم ، پاشان
وتی: دهک له ناوچی ، ئیستا له خه ودا
بینیم وهک ئه وهی له قیامه تدابمو
شه پیور لیدراو منیش هه ستامه سهر
پی و له بهردهم په روه ردگارم
راوه ستینرامو هه موو جهسته م که و ته
له رزه و سهرجه م موه کانی جهسته م
هه لوه رین و مردن، ئه و جا پیتی وتم: توی

خوبه یرا^(۱): (ئین سیرین) ده لیت:
به لگه یه له سهر به دهسته تینانی مال و
سامان و داره که شی پیاویکی کۆتره .

*هروه ها ده لیت: پیاویکی هه ژاری
سوودمه نده .

خودای مه زن: (ئین سیرین) ده لیت:
(ئهبوعه بدوللای (ته سه تری)
بۆیگی پراینه وه وتی: له خه ودا بینیم
وهک قیامت به رپابوو بیت ئاوابوو ،
منیش له گۆره که م هاتمه دهره وه و
ناژه لیکیان بۆ هینام سواری بووم ،
پاشان به رزیوومه وه بۆ ئاسمان
که به هه شتی تیدابوو ویستم دابه زم
به لام پیتان وتم: ئه مه شوینی تۆ نییه
..ئنجا به رزیان کردمه وه بۆ ئاسمان و
له هه ر ئاسمانیک به هه شتیکی تیدابوو
هه تا گه یستم به بالاترین به هه شت و
ئه و جا دابه زیم و ویستم دابنیشم وتیان:
بۆچی داده نیشیت به ر له وهی
په روه ردگار ت ببینی ، وتم: نه خیر ئنجا
هه ستامو بردیانمو ، گه یستمه لای
په روه ردگارو له بهرده میدا (ئادهم)
(الکاف) دانیشتبوو ، کاتی (ئادهم) م
بینی له لای راستی خوبه وه دابنیشاندیم
به چه شنیکی کزۆل و داماو ، وتم:
په روه ردگارا ... ، ئه ملالولای ئه م پیره م

(۱) خوبه یرا: جۆره بادیه که . (وه رگین)

نزيكىكرده وه ريزى ليناو پيى خوشبوو يان ليپرسيه وه ياخود مژده ي پيداو سيفه تيكي دهستنيشان نه كرد به وچه شنه ده گات به پروهردگارى خوى له قيامه تدا.

* نه گهر بينى به ليني ليخوشبووني پيداوه وه كه نه وه وايه به لئنه كه راست بيت و هيچ گومان و دوودليكي له خو نه گرتبيت ، چونكه پروهردگار هرگيز به لئنه شكين نيه به لام تووشى نه هامة و دهرده سهرى دهكات مادام به سهر زيندوه .

* نه گهر بينى پروهردگار ناموزگارى دهكات كوتايى به چه شنيكدت خوداوه ند پيى رازى نيه به پيى ثايه تي ﴿يَعْظُكُم لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ (النحل: ٩٠).

* نه گهر جلو بهرگيكرده بهر تووشى خه م و خه فته و نه خووشى ده بيت به دريژايى ته مهنى ، نه مهش پيويستى به سوپاسگوزاريه كي بيشومار هيه ، ده گيرنه وه هه نديك كهس له خه ودا بينيويانه پروهردگار دوو جلو بهرگي له بهر كردوه و سه بارهت بهم خه وهش پرسيار له (ئيبين سيرين) كراوه و ئه ويش له وه لامدا وتويه تي: خوت ناماده بكه بو نه هامة تي و

نامازده ده كه يت له ريگه ي (سلمى و) (بئينه) وه بو ناسيني من ، گهر راستگو نه بويتايه سزايه كي وه هام ده دايت كه سم له جيهاندا به و چه شنه سزا نه دايتت.

* (ئهبو سه عد) (خوای ليپازيبيت) ده لئيت: ئه وه ي له خه ودا ببيني له بهر ده م پروهردگاريه ودا راوه ستينراوه و ته ماشاي دهكات ، گهر خه و بين پياو چاك بيت خه ونه كه ي خه وى ره حمه ته ، نه گهر پياو چاكيش نه بوو ده بيت بيدارو ناگادارييت چونكه خوداوه ند ده فهرمويت: ﴿يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ (المطففين: ٥٢).

* نه گهر بينى خوداوه ند له و ديو پهرده وه گفتوگوى له گه لدهكات له ناينداران ده بيت و ئه سپهرده و نه مانهت ده سپيريت به خاوه نه كه ي و هيزو ده سته لاتي پته و ده بيت.

* نه گهر بينى بپهرده له گه لي ده دوين هه له و ناته واوي له نايندا به پيى ثايه تي: ﴿وَمَا كَانَ لَبِشْرُ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ﴾ (الشورى: ٥١).

* نه گهر له دل و دهر و نيدا مه زنيكي بينى وه كه ئه وه ي پروهردگارييت و

* هه‌روه‌ها ده‌لێن: ئه‌وه‌ی بیهی
په‌روه‌ردگار خه‌شم و قینی لێه‌تی ئه‌وا
له‌پله‌ و پایه‌یه‌کی به‌رزوه‌ ده‌که‌وێته
خواره‌وه‌ به‌پێی ئایه‌تی: ﴿وَمَنْ يَجْلُلْ
عَلَيْتَ غَضَبِي فَقَدْ هَوَى﴾ (طه: ۸۱).

* ئه‌وه‌ی بیهی له‌سه‌ر دیوارێک که‌وته
خواره‌وه‌ یان له‌ئاسمانه‌وه‌ یاخود
له‌شاخێکه‌وه‌ به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر خه‌شم
قینی خودا لێی.

* ئه‌گه‌ر خۆی له‌به‌رده‌م په‌روه‌ردگارا
بیهیه‌وه‌ له‌شوێنێکدا که‌شاره‌زاییو
دادپه‌روه‌ری و فه‌رپیت له‌و شوێنه‌دا
بلاو ده‌بیته‌وه‌و سه‌سته‌مکاران
له‌ناوده‌چن و مافخو‌راو و سه‌تم لێک‌راوان
سه‌رده‌که‌ون.

* ئه‌گه‌ر بیهی وه‌ک ئه‌وه‌ی ته‌ماشای
کورسی په‌روه‌ردگار بکات نیعمه‌ت و
سۆزو به‌زه‌یی به‌ده‌سته‌ده‌یینه‌ت.

* ئه‌گه‌ر په‌یکه‌رو وینه‌و بته‌یکه‌ی بیهی و
پێیان وت: ئه‌وه‌ په‌روه‌ردگار ته‌...
یاخود خۆی وایزانی په‌روه‌ردگاره‌و
په‌رستش و کړنووشی بۆ برد رۆچوه
له‌ناپه‌واو به‌تالدا به‌پێی ئه‌وه‌ی
خوداوه‌ند حه‌ق و راستقییه‌ ئه‌مه‌ش

ناپه‌هه‌تیه‌کانی ئه‌وه‌نده‌ش نابات
خه‌وینه‌ر تووشی ئاوه‌ ده‌بیته‌و به‌و
ده‌رده‌وه‌ ده‌میته‌وه‌ تا له‌دنیا
ده‌رده‌چیت.

* ئه‌گه‌ر نو‌ورو رووناکیه‌کی بیهی و
نه‌یتوانی وه‌سفی بکات هیچ شتێک
سوودی لێوه‌رناگریته‌ به‌دریژایی
ته‌مه‌نی.

* ئه‌گه‌ر بیهی په‌روه‌ردگار به‌ناوی خۆی
بانگیده‌کات یان به‌ناویکی دی ناویانگ
ده‌رده‌کات و زالدیه‌بته‌ به‌سه‌ر
دوژمه‌کانیدا، ئه‌گه‌ر پشکێ
له‌خۆشیه‌کانی دنیای پێبه‌خشی به‌لاو
نه‌هامه‌تیه‌که‌ شایسته‌ی سۆزو به‌زه‌یی
خواهی ده‌بیته‌.

* ئه‌گه‌ر بیهی په‌روه‌ردگار خه‌شم و
قینی هه‌سته‌او لێی به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر
تورپه‌بوونی دایک و باوکی لێی.

* ئه‌گه‌ر بیهی دایک و باوکی لێی ناپزین و
تورپه‌ن به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر خه‌شم و قینی
په‌روه‌ردگار به‌پێی ئایه‌تی: ﴿لَا تَنْسُوا
اَنْشُرَ لِيْ وَلَوْ اَلَيْكَ﴾ (لقمان: ۱۴).

* هه‌روه‌ها ده‌گێرته‌وه‌: ((ره‌زاهه‌ندی
خوداوه‌ند له‌ره‌زاهه‌ندی دایک و
باوکدايه‌و خه‌شم و قینی وابه‌سته‌ی
خه‌شم و قینی ئه‌وانه‌))^(۱).

(عبدالله) ی کوی (عمرو) (ئه‌لبانی) به‌(صحیح)
داناوه‌ له‌(صحیحه‌) که‌یدا به‌ژماره‌ (۵۱۶).

(ترمذی) گێڕاوه‌تیه‌وه‌ (۱۹۰۰) و (ابن حبان)
(۲۰۲۶) و (حاکم) (۱۵۱/۴، ۱۵۲) له‌فرموده‌ی

خه‌وی یه‌کئیکه درۆ بکات به‌ده‌می
خوداوه .

* نه‌گه‌ر بیننی جنیو د‌هدات
به‌په‌روه‌ردگار یان ناسوپاسگوزاره نه‌وا
بیباوه‌په به‌نیعمه‌ته‌کانی و رازی نییه
به‌چاره‌نووس و به‌شی .

(نابلسی ده‌لئیت: په‌روه‌ردگار سه‌باره‌ت
به‌خوی ده‌فه‌رمویت: ﴿لَیْسَ كَمِثْلِهِ
شَیْءٌ﴾ وَهُوَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ ﴿
(الشوری: ۱۱). بیننی له‌خه‌ودا جیاوازه
به‌پئی نه‌ئینی و په‌نهانی هه‌رک‌س،
ئه‌وه‌ی به‌مه‌زنی ببینی بی‌چوان و
نواندن به‌لگه‌یه له‌سه‌ر خیر و چاکه و
مژده‌یه له‌دنیا‌دا بۆی و ئایینی پارێزراو
ده‌بیئت .

* نه‌گه‌ر به‌پێچه‌وانه‌ی ئه‌وه‌وه ببینی
خه‌وه‌که‌ی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر خراپی
په‌نهان و ژینی به‌تایبه‌ت نه‌گه‌ر خودا
له‌گه‌لیدا نه‌دۆی .

* هه‌ر نه‌خۆشیک په‌روه‌ردگار ببینی
ده‌مریت چونکه په‌روه‌ردگار هه‌ق و
راستییه .

* نه‌گه‌ر سته‌م لێکراو ببینی زال و
سه‌رکه‌وتوو ده‌بیئت به‌سه‌ر
دوژمنه‌کانیدا ، به‌لام گوێگرتن له‌قسه‌و
گوفتاره‌کانی بی‌چواندن و نواندن
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر بیدعه و داهێنانی

خه‌وبینه‌ر، ده‌گونجیت گوئیستی
قسه‌کانیشی بیئت به‌لگه‌بیئت له‌سه‌ر
هێمنی و ئارامی له‌ترسو بیم و گه‌یشتن
به‌هیوا و ئاوات .

* ده‌گونجیت گوفتار و ته‌ی به‌لگه‌بیئت
له‌سه‌ر به‌رزبوونه‌وه‌ی پله‌وپایه‌ی نه‌گه‌ر
له‌ریگه‌ی په‌یامه‌وه‌بیئت ، نه‌گه‌ر له‌پشت
په‌رده‌وه‌بوو ده‌گونجیت له‌سه‌ر بیدعه و
وێلکردن بیئت ، هه‌روه‌ها ده‌گونجیت
پله‌وپایه‌یه‌ک به‌ده‌سته‌به‌یئیت به‌تایبه‌ت
نه‌گه‌ر نوێنه‌رێک هات بۆ لای .

* هه‌روه‌ها ده‌لێن: ئه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار
ببینیت له‌شیوازی‌کدا که‌پای هه‌لبدات و
باسی لێوه بکات خه‌وه‌که‌ی تیکه‌ل و
پیکه‌له چونکه خودا هه‌رگیز
ناچوێنری و نا‌نوێنری به‌هیچ
دروستکراویکیتر .

* هه‌روه‌ها ده‌لێن: هه‌رکه‌سیک
په‌روه‌ردگار ببینی له‌شوێن و جیگه‌یه‌کدا
خه‌وبینه‌ر درۆ ده‌کات به‌ده‌م خوداوه
یان بۆچوون و ره‌فتاری ناشیاو ده‌داته
پال خوداوه‌ند .

* ئه‌وه‌ی ببینی په‌روه‌ردگار گوفتاری
له‌گه‌لده‌کات و ده‌توانیت بۆی بپروانیت
خودا ره‌حمی پێده‌کات و ناز و نیعمه‌تی
ده‌پژئی به‌سه‌ردا .

بروانیئت یان له سهر عه رشو
کورسیه که ی به دیبکات خیرو زانیاری
زیاده ی به ده سته که ویت.

* نه وه ی ببینی هه لدیت له پهروه ردگارو
ئه ویش داوای ده کات، نه گهر
خواپه رستبوو له به ندایه تی و گوپراه لی
لاده دات، نه گهر باوکی مابوو
سه ریچی و ئازاریده دات، نه گهر ژیر
ده سته بوو قوتارو یاخی ده بیت.

* نه وه ی ببینی له نیوان خو ی و
پهروه ردگارو به ره سته که هه یه گوناھی
گهره نه نجامده دات.

* نه وه ی به رووگرژی و توپه ییه وه ببینی
یان نه توانیئت نورو رووناکی په ی
پیبات یان سه رسام بیت و رایچه کینی
له کاتی بینیدا یان داوای لیخوشبوون
پاشکه زیبونه وه و ته و به بکات به لگه یه
له سهر تاوان و گونه و بیدعه و هه واو
ئاره زوو.

* نه وه ی ببینی پهروه ردگار گفتوگو ی
له گه لده کات قورئان زور ده خوینیته وه.

* نه وه ی ببینی گفتوگو ی له گه ل
ده کات و له وته کانی حالیده بیت و ته و
گوفتاریک له ده سه ته لاتدارو
فه رمانپه وایه که ده ببینی، خو نه گهر
له وته کانی حالینه بوو به پیی نه وه
ده بیت.

* نه وه ی ببینی پهروه ردگار شتیکی
پیده به خشی له روژی قیامه تدا
بۆیده پروانی.

* نه وه ی ببینی لای نه و نویژ ده کات
بو ی سۆزو به زه یی و شه هیدبوون
به ده سته هیئت نه گهر داوای بکات و
به هومیدی دنیا و قیامه تی ده کات.

* نه وه ی ببینی باوهشی پیدای ده کات
یان ماچی ده کات یاخود یه کیک
له نه ندامه کانی ماچده کات پاداشتی
داواکراوی به ده سته هیئت.

* نه وه ی ببینی شتیکی پیده دات
له خو شیه کانی دنیا به لاو نه هامة تیان
به خو شیه رووی تیده کات به مهش
پله و پایه و پاداشتی گهره ده بیت و
به باشه باده کریت.

* نه وه ی ببینی پهروه ردگار به لینی
لیخوشبوونی پیده دات یاخود چوونه
به هه شتی پیده به خشی به رده وام
له پهروه ردگار ده ترسی و چاودیری
ده کات.

* نه وه ی پهروه ردگار ببینی به لام
نه توانیئت بو ی بروانی یاخود
عه رشه که ی و کورسیه که ی خیرو
چاکه ی پیش خو ی خستوه.

* نه وه ی پهروه ردگار ببینی و گفتوگو ی
له گه ل بکات یاخود بتوانیئت بو ی

*ئەوێ خۆی ببینی لە بەردەستی
خودایا وەستاو و تەماشای دەکات
ئەگەر خەو ببینەر پیاو چاکبوو
خەوێکی سۆزو بەزە و رەحمەت،
خۆ ئەگەر وانەبوو دەبێت وریا بێت.

*ئەگەر ببینی نزاو پارانە و دەکات
نزیکی دەبێت لای خەلکی
خۆشەویست دەبێت، هەر وەها ئەگەر
ببینی کپنوشی بۆ دەبات بەم چەشنە
دەبێت کە لێکمان دایە وە.

*ئەگەر ببینی لە پشت پەردە و دەوێت
لە گەلی ئاینی باش دەبێت و ئەمانەت
دەگەیهێنێت و هیژ دەستەلاتی پتەو
دەبێت.

*ئەگەر ببینی بێ پەردە لە گەلی دەوێت
لە ئایندا گوناھێ ئەنجامداو، ئەگەر
پۆشتەیکرد خەم و خەفت و نەخۆشی و
بەدریژایی تەمەن نەخۆش دەبێت و بەم
پێش پاداشتی گەورە دەست
دەکەوێت.

*ئەگەر ببینی بە ناوی خۆی یان
ناویکیتر بانگیدەکات پلە و پایە بەرز
دەبێت و وە زۆڵ دەبێت بەسەر
دوژمنەکانیدا.

*ئەگەر ببینی پەرەدگار لێ توپەڕە
بەلگە لەسەر توپەربوونی باوک و دایک،
هەر وەها توپەربوونی دایک و باوکیش

*ئەوێ ببینی پەرەدگار دەست
دەهێنێت بەسەریاو فەرپەرژێ
دەکات بەکاری لەرادە بەدەر و نزیک
تایبەتەندی دەکات، هەر وەها بەلاو
نەهامەتی لەسەر لانا بات هەتا دەمرێت.

*ئەوێ پەرەدگار لەشیوەی باوک و
برا یان خەزم و خۆشەویستاندا ببینی و
بەسۆزو رەحم بێت بۆی پەرژێ بکات
بەلایەك روو لەجەستە دەکات و
بەمەش پلە و پایە بەرز دەبێت وە.

*ئەوێ ببینی پەرەدگار دێت بۆ
شوینێك یان مالتێك یاخود زەوی و
شارێك دادپەرەری لەو شوینەدا
بلاو دەبێت و وە خێرو بەرەکەت
بەفەرمانی خودا دەپژێت بەسەریا.

*ئەگەر لەشوین و جێگەیک دەرکەوت و
رووگرژیو تارێکی لەگەڵدا بوو ئەوا
وێرانە و خراپە رۆدەکاتە ئەو شوینە و
جێنشینیەکانی تیا دەچن و بەلاو
نەخۆشی و نەهامەتی روویان تێدەکات.

*ئەوێ لەکاتی بەلاو نەهامەتی یان
لەلای زیندانیدا ببینی ئازاد دەکری و
خەم و پەژاری لەسەر لا دەبری.

*ئەوێ ببینی جێو بە پەرەدگار
دەدات سێلە بەرانبەر نیعمەتەکانی و
رازی نییە بەو بەشە پێیداو.

زانایه کی شاره زاو به توانا هه لڤکه ویت
یا خود دانایه کی خاوه ن چاره سه ر.

* ترسانیش له پهروهردگار له خه ودا
به لڤکه له سه رهیمنی و ئارامی و
دهوله مهندي دواي هه ژاری و رزق و رۆزی
فراوان.

* نه وهی ببینی بوه به حه ق ریتویتی
ده کريت بۆ ریبازی راست و رهوان.

* نه وهی ببینی پهروهردگار هه په شهی
لیده کات گوناوه تاوانیک نه نجام
ده دات.

خوپه (لێکدان) : (نابلسی) ده ئیت:
ئه گه ر خوپه یه ک هات به سه ریا
له خه وداو گریا به لڤکه له سه ر
جیا بونه وه له کوپو مال و مندال.

خورما : (ئین سیرین) ده ئیت:
له (عومه) وه - ره زای خواي لیبیت -
ده گێر نه وه له خه ودا ببینی وه ک نه وهی
خورما بخوات ، خه وه که ی گێرپا ه وه بۆ
پیغه مبه ر (ﷺ) ئه ویش فهرمووی:
(ئه وه تام وچێژو شیرینی باوه په).

* جوړه کانی خورماش زۆره ، خورما بۆ
ئه وهی ده ببینی به لڤکه له سه ر باران و
ئه وهی ده بخوات رزق و رۆزی گشتیه و
به ناییه ت بۆ ئه ودیت.

* و تراویشه : خورما به لڤکه له سه ر
خویندنی قورئانی پیروژ ، یا خود خورما

به لڤکه له سه ر توپه بوونی
پهروهردگار.

* نه وهی ببینی خودا لئی توپه یه
له شوین و جیگه یه کی به رزه وه
ده که ویته خواره وه ئه گه ر ببینی له سه ر
دیوار یان ئاسمان که وته خواره وه
پهروهردگار لئی توپه ده بیت.

* نه وهی بت یان ویتنه یه ک ببینی و پئی
بگوتریت: ئه وه پهروهردگارت ه ئه ویش
بپه رستی و کړنووشی بۆ بیات رۆچوه
له ناحه قی و به تالداو به رای خوی
واده زانیت له سه ر حه قه .

* نه وهی ببینی خودا وه ند بانگیده کات
ئه ویش وه لامي ده داته وه (حه ج) ده کات
پشتبه خوا.

* ده گونجیت ده رکه و تنی له شوین و
جیگه ی دیاریکراو یان وێران به لڤکه بیت
له سه ر ئاوه دان کردنه وهی، ئه گه ر
ئاوه دان بیت وێران بوونه .

* ئه گه ر دانیش توانی ئه و شویتنه
سته مکارین خودا تۆله یان لیده سینیت،
ئه گه ر سته م لیکراوین دادپه وه ریان بۆ
فهره مه دیت.

* ده گونجیت ببینی پهروهردگار
له شوینکی تاییه ت به لڤکه بیت له سه ر
مولک و ده سته لاتیکي مه زن، یان
سته مکاریکي به ده سته لات کاروباری
بگرتنه ده ست ، یان له وشوینه دا

* نه گهر بینى خورمى رەش
لیده کاته وه ژنه کهى کوپىکى ده بیټ
له بنده یه کهى رەش پیست.

* نه گهر بینى خورمى تەر
له دارخورمایه کهى وشکده کاته وه
له پیاویکی خراپ و ناله بار زانیاری
فیژده بیټ.

* نه گهر خه و بینەر غەم و په ژاره داربوو
ده رووى لیده کړیته وه به پټى نایه تی:
﴿وَهَزِيَ إِلَىٰ الْجِذْعِ النَّخْلُ﴾
(مریم: ۲۵).

* هه روه ها ده لټین: خورمى په رشو
بلاو دره م و دیناریکه نامینیته وه،
نه گهر بینى خورما ده چنیته وه مالو
سامانیک به ده سته هینیت له پیاوی
مه ترسیدار.

* ده گپړنه وه پیاویک دیت بۆلای (ئین
سیرین) و ده لټیت: له خه ودا بینیم چل
خورم د دوزیه وه، ئه ویش وتی: چل
دارت لیده دریت، پاش ماوه یه که
دییه وه وتی: چل ده نک خورم
له به رده رکی مالى فه رمان په وادا
د دوزیه وه، پیاوه که پټی وت: چل
دره مت ده ست ده که ویت. پیاوه که ش
پرسی: ئه مجاره به شیوه یه کهى جیاواز
خه وه که ت لیکدایه وه، ئه ویش وتی:
چونکه جارى یه که م که خه وه که ت بۆ
گپړامه وه دارو دره خت وشکبوو به لام
ئه مجاره دارو دره خت ژیاوه ته وه بۆیه

به لگه یی له سهر مال و دارایی
په سمه نده کراو.

* نه گهر بینى خورمایه کهى باشد خوات
قسه یه کهى به سوودی گوئ لیده بیټ.

* نه گهر بینى خورما ده شاریته وه
مالو دارایی هه لده گریت یان له که نجینه
مالو دارایی به ده سته ده ویت.

* نه گهر بینى خورما له تده کات و
ناوکه کهى لیدوور ده خاته وه کوپىکى
ده بیټ به پټى نایه تی: ﴿إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ
الْحَبِّ وَالنَّوَى﴾ (الأنعام: ۹۵).

* نه گهر بینى خورما خواردن له گه ل
قه تراندایه به لگه یه له سهر ته لاقدانى ژن
به نهینى.

* بلاو کړدنه وه ی خورما له خه ودا بوونى
نیه تی سه فه ره، خورمى تیژ
ده سته که وته.

* نه گهر بینى به روووم ده چنیته وه
له دارخورمایه کهى له کاتى خویدا ژنیکى
پله وپایه دارى جوانى ده و له مه ند
ده هینیت و ئه و ژنه پیروژ ده بیټ.

* هه روه ها ده لټین: مالو دارایی
له کومه ل و تاقمیکى ریژداره وه
به ده سته ده که ویت به بئ ماندو بوون
یا خود زانیاریه کهى به سوودی
ده سته ده که ویت، نه گهر له کات و واده ی
خویدا نه بوو گوئى له زانیارییه کهى
ده بیټ و کارى پیده کات.

خورما دەخۆيت و ئەو ەش تام و خۆشى باو ەپە .

* ەروە ەا دەگىرنەو ە : پياويك خۆى بەرپوتى دىيەو ەك ئەو ەى سەبەتە خورماى نابو بەسەريەو ە لەورگى بەرازدابو ، بۆ خەوليكدەرەو ەى گىرپايەو ە ئەويش وتى : مالى بىياو ەپانە ، زۆرى نەبرد چوون بۆ جەنگى (روم) و موسولمانان سەرگەوتن و گەيشتن بەو دەرەنجامە .

* خورماش مالىكى خەلالە بەپىى زۆرى و كەمى ، ئەو ەى لەدارخورماو بەروبو مىكىتر لىبكاتەو ە سەرقالى خەرامدەبىت يان سەرقالى كاروبارىكدەبىت ەيچى لىتابەستىتەو ە .

* بەروبووم لىكردنەو ە لەدار بەلگەيە لەسەر بەدەستەيتنانى زانست لەزانايەك ، لىكردنەو ەشى لەدارىك دەنگ داپرىن و جەنگو بەريەرەكانىە .

* ەروە ەا دەلەين : ميوە بۆ ەزار دەولەمەندىيەو بۆ دەولەمەندىش زىادەيە بەپىى ئايەتى : ﴿فَاكْهَتْ وَاِبا (۳۱) مَتَاعاً لِّكَمْ وَلَا نَعَامَكَمْ﴾ (عبس : ۳۱-۳۲) . بۆكەسىكى ترستۆكىش ئەمن و ئاسايشە خوداوەند دەفەرموئىت : ﴿يَدْعُونَ فِيْهَا بَكْلَ فَاكْهَتْ اَمْنِيْنَ﴾ (الدخان : ۵۵) .

ەر جارە بەپىى كاتى خۆى لىكمداو ەتەو ە .

* پىتغەمبەرى خوا (ﷺ) دەفەرموئىت : ((لەخەودا بىنىم پياويك ەات و پاروويەكى خورماى بۆ پىچامەو ە منىش خستە دەمم بەلام ناوكە خورمابو تەمكىردەو ە ، دووجارىتر بە ەمان چەشنىكىردەو ەو منىش ەر تەمكىردەو ە ، (ئەبو بەكر) (رەزاي خواى لىبىت) دەفەرموئىت : "ئەى پىتغەمبەر (ﷺ) با بۆت لىكبدەمەو ە ، خەزەرتىش (ﷺ) دەفەرموئىت : بۆم لىكبدەرەو ە ، (ئەبو بەكر) (رەزاي خواى لىبىت) وتى : كۆمەلىك دەنئىرىت بۆ جىهادو دەستكەوتيان دەبىت و سەلامەت دەبن و دەدن بەسەر پياويكدا ئەويش خۆيدەخاتە ئەستۆى تۆو ئەوانىش دەست بەردارى دەبن ، تاسىجار ەروادەبىت ، پىتغەمبەر (ﷺ) فەرموئى : "وايە چونكە فرىشتەكە بەو چەشنەى لىكدايەو ە" .

* ەروە ەا (ئەنەس) كوپى (مالك) لەخەودا بىنى وەك ئەو ەى (عەبدوللە) كوپى (عومەر) - رەزاي خواى لىبىت - خورما بخوات ، ئىجا كاتى بەئاگا ەات بۆينووسى : مەن تۆم بىنى لەخەودا

*هروه‌ها ده‌لتن: میوه‌ی ته‌ر رزقیکه نامینیت و ده‌فه‌وتیت، نه‌گر بینی میوه‌یه‌ک په‌رش و بلاوده‌کریته‌وه به‌سهریا به‌چاکه و خیر ناوبانگ دهرده‌کات، نه‌وه‌شی ببینی به‌روبوومی دره‌ختیک لیده‌کاته‌وه و به‌روبومه‌که هی خوی نییه‌ خه‌وه‌که‌ی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر زاویه‌کی پیاوچاک یان هاوبه‌شیکی سالت و باش.

*نه‌گر له‌زستاندا داریکی به‌روبومداری بینی و به‌باشیزانی پیویستی به‌پیاویکده‌بیّت و ابرانیت خوش‌گوزهرانه، نه‌گر هیچی له‌به‌روبومه‌که‌ی نه‌چینه‌وه به‌هاوسه‌نگی پیی قوتار ده‌بیّت، خوئه‌گر لپی بچنیت‌وه به‌نه‌دازه‌ی چینیه‌وه‌ی بو مال و خانه‌واده‌ی خه‌رجده‌کات.

*له‌(ئین سیرین) ده‌پرسن دهرباره‌ی ژنیک دهنکه خورمایه‌ک بمژئ بیدات به‌دراوسیه‌ک و نه‌ویش بیمژئ، وتی: نه‌و ژنه‌ هاوبه‌شی خیروچاکه ده‌کات له‌جل‌وبه‌رگ شتندا خوی ده‌بینیت‌وه.

*پیاویکیش هات بۆلای (ئین سیرین) وتی: له‌خه‌ودا بینیم وه‌ک نه‌وه‌ی جامیکم به‌ده‌سته‌وه‌بیّت و خورمای تیدابیت و سه‌ری تیکه‌م و لپی بخۆم و

بلیم ئای چهن ترشه، (ئین سیرین) وتی: تو پیاویکی به‌چه‌پو راست رۆچوویت له‌پاره‌پیداکردندا گویناده‌یت به‌وه‌ی حه‌رام یان حه‌لال بیت به‌لام من ده‌زانم حه‌رامه.

*نه‌گر ژنیک بینی خورما ده‌خوات له‌گه‌ل قه‌تراندا میراتی میرده‌که‌ی به‌ته‌لاقدان وه‌رده‌گریت.

(نابلسی) ده‌لیت: خورما به‌رزق و رۆزی حه‌لال رافه‌ده‌کریّت، نه‌گر بینی خورمایه‌کی باش ده‌خوات گوئیستی قسه‌و وتی باشد ده‌بیّت و سوود قازانجی ده‌سته‌که‌ویت.

*نه‌گر بینی خورما ده‌شاریت‌وه مال و دارایی له‌گه‌نجینه‌ به‌ده‌سته‌که‌ویت یان له‌مال و دارایا هه‌تیو یاخود مال و دارایی ده‌خاته گه‌نجینه‌وه و گۆیده‌کاته‌وه.

*نه‌وه‌ی ببینی دارخورمایه‌ک ده‌بریت‌وه و له‌وبارو حاله‌ی تیایدايه له‌ده‌سته‌لات و سه‌فه‌رو کاری نه‌سته‌م و گران دهره‌ویت‌وه.

*نه‌وه‌ی ناوک ببینی ده‌بیّت به‌دارخورما کوپیکی ده‌بیّت و ده‌بیّت به‌زانا یان پیاویکی سووک و نزم به‌رز ده‌بیّت‌وه.

خورمای پیگه یشتوو: (ئین سیرین) ده لئیت: رزقیکی حه لال و چاکبونه وه و خوشی و شادییه.

* نه گه ر بینى خورمای پیگه یشتوو ده خوات له کاتیکدا کاتی خوی نییه چاکبونه وه و فره پویتی ده سستگیر ده بیت به پنی چیرۆکی (مه ریه م) - سه لامی خوی لیبت -.

* مه روه ها ده لئین: خواردنی خورمای پیگه یشتوو که لیکرایبته وه گه شبوونی چاوو دییه، پیغه مبه ری خوا (ﷺ) ده فه رمویت: "نه مشه و له خه ودا بینیم له مائی (ئهبی رافیع) بووم و خورمای پیگه یشتوو یان بۆ هیناین له لایه ن کوپیکی باشه وه و خواردمان و زانیمان که به رزیمان پیده به خشری له دنیا داو دنیا مان چاکده بی^(۱).

(نابلسی) ده لئیت: خورمای پیگه یشتوو به لگه یه له سه ر مژده دان به کوپو زیکو یادو سه رکه و تن به سه ر دوژمن داو پاکیتی.

* مه روه ها خورمای پیگه یشتوو رزقیکی حه لال و چاره سه رو ده روولیکردنه وه یه.

* مه ندیکده لئین: خورما ته مه ن درێژیه گه و ره ی (حمیر) پیغه مبه ری خوی (ﷺ) بینى وه ک ئه وه ی له خاکیکی شوره کاتی پر له دارخورما بیت و له ته نیشتیدا زه وییه کی باشی بی رووه ک، ئنجا (ﷺ) فه رمووی: "ناخۆ ده زانن ئه و زه وییه بۆ کتیه؟ و تیان: نه خیر، فه رمووی: هی (امرؤ القیس)ی کوپی (حمیر) هه ئه م دارخورمایه بگه ره له و خاکه دا بینێژه، ئه ویش ده لئیت: فه رمانه که م باش به جیهینا و کاتی به ناگاتم و رۆژ بووه و چووم بۆ لای (ئین سیرین) و هیشتا لاو بووم و خه وه که م بۆ گتیراپه وه ئه ویش بزه یه کی کردو وتی: تۆ وه ک (امرؤ القیس) ده بیت به شاعیر به لام تۆ له باره ی پاک و پوخته کانه وه ده دویت و باسی خورماش له پێشوو داکراوه.

(نابلسی) ده لئیت: خورما له خه ودا رزق و رۆزی یان نوێنه ری خیر و چاکه یه، ئه وه ی ببینی خورما ده خوات مائیکی حه لال به ده سته هینیت.

خورما فروش: (نابلسی) ده لئیت: ببینی خورما فروش به لگه یه له سه ر کارو کاسبی حه لال یان زانایه کی په یڕه وکاری سوننه ت.

^(۱) (مسلم) له (رؤیا) دا (۳۰۵/۸) له فه رموده ی ژماره (۲۲۷۰) نووی — (ئهبوداود) (۵۰۲۵) له (مسند) هکه یدا (۱۳۱۵۲) له فه رموده ی (ئهنهس) وه (ره زای خوی لیبت).

خوریفرۆش: (نابلسی) ده‌لێت: بینینی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر به‌ستنی په‌یمان و رۆچوون له‌کارێکی مه‌زند.

*ه‌روه‌ها بینینی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر رستن یان ملکه‌چبوونی ژنان.

(نابلسی) ده‌لێت: بینینی له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر سوود و قازانج له‌وه‌رزى زستاندا به‌لام له‌وه‌رزى هاویندا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر غه‌م و په‌ژاره.

خوری و پیسته‌ی خوشتر و که‌رویشک: سوود و قازانج و رزق و رۆزى و جل و به‌رگ و مالێکه به‌میراتی جێنه‌ماوه یان مالێکی زه‌وتکراوه یاخود مال و سامانی هه‌لاله.

*نه‌گه‌ر بینى به‌ده‌سته‌یه‌ئێنا شکۆمه‌ندى و مالێکی مه‌زن به‌ده‌سته‌یه‌ئێت.

خوره‌خوری س‌ک و ورگ: (نابلسی) ده‌لێت: له‌خه‌ودا شه‌پو ئا‌واوه‌یه له‌نیوان خزم و که‌سوکاردا یاخود پێش‌برکێیه.

خوره‌ی ئاو: (نابلسی) ده‌لێت: سه‌رقالی و به‌دبه‌ختیه‌ بو‌ئ‌وه‌ی ده‌بیینی.

خولگه: (نابلسی) ده‌لێت: نه‌گه‌ر بینى له‌خولگه‌ی یه‌که‌مدایه یان خو‌ی

خوری: (ئین سیرین) ده‌لێت: پۆشین و له‌به‌رکردنی خوری مال و داراییه‌کی زۆره و به‌ده‌سته‌یه‌ئێت، خه‌وتن له‌سه‌ر خوری به‌ده‌سته‌یه‌ئێتانی مال له‌لایه‌ن ژنێکه‌وه، سووتاندنی خوری تیکچوونی ئاین و به‌سه‌رچوونی مال و پۆشینیشی بۆ زانایان دنیا‌هه‌یستیه.

*نه‌گه‌ر سه‌گیکی بینى خوری پۆشیبوو ده‌گونجیت پیاویکی سووک و رسوا به‌مال و سامانی پیاویکی ریزدار ده‌وله‌مه‌ندبیت، نه‌گه‌ر شیریکی بینى جلێکی خوری پۆشیبوو به‌لگه‌یه له‌سه‌ر دادپه‌روه‌ری ده‌سته‌لاتدار و هه‌قبێزی.

(نابلسی) ده‌لێت: نه‌گه‌ر بینى پیسته‌ی مه‌ریکی پۆشیوه و خوری پتویه‌ و له‌ژیروسه‌ری هیچی پتویه‌نییه مالێک له‌پیاویکی ریزدار به‌ده‌سته‌یه‌ئێت. *خوری له‌خه‌ودا پاکتییه مه‌گه‌ر زېرو ناشیاوبیت له‌گه‌ڵ جل و به‌رگه‌که‌ی ئه‌وجا هه‌ژاری و ملکه‌چییه.

خوری ریس: (ئین سیرین) ده‌لێت: پیاویکی سه‌ته‌مکاری زۆرداره و سه‌تمه‌دکات له‌مال و سامانی هه‌لکیدا، یاخود مالی هه‌تیو ده‌خوات.

(نابلسی) ده‌لێت: بینینی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر شانه‌فرۆش، ده‌گونجیت ئه‌و که‌سه‌بیت که‌پاره‌ کۆده‌کاته‌وه، هه‌روه‌ها وتراوه‌ پیاویکه‌ نا‌په‌ه‌تی له‌سه‌ر خه‌لکی لاده‌بات.

* نه گەر بینى له خولگه دا ده سووړېته وه
يان يه كيك له خولگه كانى بينى
پله وپايه ي به رزده بيته وه ده گات
به هيوای خوئى و شكومه ندى زياد
ده گات.

* نه گەر خولگه يه كى گشتى بينى
له خوداوه ند نزيكده بيته وه و پله وپايه
ناوېانگ به ده سسته هينئى يان
هاوه لايه تى مه زنترين فرمانپره وا
ده گات.

* نه گەر بينى خولگه كان له شوئى
خوئيه وه ده گوږئى ، نه گەر
ده سسته لاتداربوو سسته مده گات
له ده سسته لاته كه يداو بارو حاله كان
ده گوږئى.

* نه گەر ژنيك بينى له ژيژر خولگه ي
ژيژره وه يه شووده گات به به رده سته
فرمانپره وا يان نه وانه ي په يوه ندييان
پتووه ي هيه .

خولى مانگانه (حه يز ، سووړى
مانگانه) : (ئيبين سيرين) ده لئيت:
نه گەر ئافره تيكى جه حيلى له خه ودا
بينى كه وته خولى مانگانه وه
ته وپه ده گات و خوداوه ند ده رووى
لئده كاته وه ، به لام نه گەر له خوئين
وه ستابوه وه و خه وى بينى ديسان
خوئى لئته اتبوو كوپه به پتئى ئايه تى:
﴿ فَصَحَّكَتْ فَبَشَّرْنَاهَا بِاسْحَاقَ ﴾
(هود: ٧١) ، پټكهنين له م ئايه ته دا

هه ئواسيوه هاوه لايه تى فرمانپره وا يان
وه زيريكى دروژنده گات.

* خولگه ي دووهم نووسه رى
فرمانپره واو ده سته لاته .

* نه گەر بينى له خولگه ي سييه مدايه
ژنيك يان چن ژنيك ده هينئى به ئومئدى
خوئيه گات.

* نه گەر خولگه ي چوارى بينى
هاوه لايه تى سه ركرده يان
فرمانپره وايه كى مه زنده گات.

* نه گەر خولگه ي پينجه مى بينى
جه نكاوه ر ياخود پياويكى خواناس
ده بينئى يان هاوه لايه تى پياويكى
خووسيفت كامل و ته واوده گات.

* نه گەر خولگه ي شه شه مى بينى
زانبارى و ريژ به ده سسته هينئيت و
سوورده بيت له سه ر كاروباركان .

* نه گەر خولگه ي هه وته مى بينى
ده گات به هاوه لئى فرمانپره وا.

* نه گەر خولگه ي هه شته مى بينى
ته ماشاى فرمانپره وايه كى مه زنده گات و
هاوه لايه تيده گات.

* نه گەر خولگه ي توپه مى بينى
هاوه لايه تى پياويكى ريژدار ده گات.

* نه گەر خولگه ي ده يه مى بينى
كه خولگه ي به ريڼه فرمانپره واى بالاو
مه زن ده بينئى نه گەر له لانه ي ئيسلامدا
بيت.

به مانای خولی مانگانه هاتوه، نه گهر
بینی که وتوه ته حه یزه وه له گونا هادیه و
دهیه ویت لئی قوتار بییت به لام
ناتوانیت.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر پیاو بینی
له خه ودا که وتوه ته حه یزه وه کاریکی
حرام و یاساغ نه نجامده دات.

* نه گهر له حه یزدا بو له گونا هو
تاواندایه و دهیه ویت لئی قوتار بییت
به لام بۆ ناگونجیت چونکه نهو حاله
بوه به به شیک له سروشتی و ناتوانیت
ده سته ردارى بییت مه گهر دواى
ههول و تیکۆشانیکى زۆر نه بییت، نه گهر
ته ویه یکرد له سهر ته ویه کهى جینگیر
نابى، پیاویش به هه مان شیوهیه نه گهر
خه ویکى له و چه شنه ی بینی.

* هه ر ژنیک بینی میرده کهى له کاتى
خولى مانگانه دا ده چیتته لای خۆى و
میرده کهى له و ولاته کوچه ده کهن.

* ههروه ها ده لاین: نه گهر پیاوێک بینی
که تهوه ته خولى مانگانه وه درۆده کات،
نه گهر ژنه کهى بینی که وتوه ته خولى
مانگانه کاروباره کانى ئالۆز ده بن و
ده روزه کانى لیده به سترى.

* ههروه ها ده لاین: خولى مانگانه
که له شاخ یان خوین لیده ره هیتانه.

* ههروه ها ده لاین: شهیتانه، نه گهر
شهیتانیک به دیبکات خولى مانگانه ی
به دیکردوه.

* خولى مانگانه خوینیکى په له په لاوی و
رژاوه لیره و له وى.

* خولى مانگانه مووی پیشه و کاتى
پاکبوه وه موه که لاده بات.

* خولى مانگانه که م و کوپیه له ناین و
رۆژوو نویژدا.

* خولى مانگانه نه خویشیه، نه و ژنه
ره به نه ی ناهومیدبوه له خولى مانگانه

نه گهر له خه ودا که وتبوه نهو حاله ته وه
هاوسه رده گری یان به لگه یه له سهر

خوینبه ربوون، ههروه ها میزى
دریژکردن له خه ودا به هه مان شیوهیه.

* ده گونجیت خولى مانگانه و خوینی
نه خویشى به لگه بییت له سهر بۆ له و

جیاوازی نیوان دوو هاوسه ر.
* ده گونجیت به لگه بییت له سهر نه زۆکی

مندالى نیرینه.
* خولى مانگانه بۆ ژنى دوو گیان

له دایکبوونی مندالى نیرینهیه.
* نه گهر پیاوێک بینی که وتوه ته خولى

مانگانه وه ده چیتته لای ژنیک
به داوینپیسى و حه رامى.

(تابلسی) ده لیت: خوی له خه ودا مال و سامانه به بی مانو بوون په یدا ده بیت، نه گهر بینى خوی خه لکی خرابه وه نه خوشی رشانه وه روویان تیده کات یاخود نه بوونی و قات و قری له وشوینه دا بللوده بیتته وه.

* خوی هه موشتیکى پی چاکده کړی وهک زانیاری و سوننه ت و قورئان و نیسلام و هاوسه رو مال و سامان و کوپو رزق و روزی حه لال.

* نه گهر خه و بینر ده ترساو خوی بینى دلنیاى وهرده گری یان دانایى چونکه وارووی خوی داناییه.

* شتى سویر به لگه یه له سهر چاره سهرى چاک و به سود له نه خوشی و په تا، ده گونجیت بینینى به لگه بیت له سهر ته بابى و خوشه و یستی و کوبوونه وه له سهر خرابه وو خوار دنى گوماناوى.

* ماسى سویر هه والى خوشه و سویراوى زه یتون شکان دنى به لئین و په یمانه. **خوی فروش:** (تابلسی) ده لیت: به لگه یه له سهر پیاویکى مال و ساماندار، یاخود پیاویکه چاک سازیده کات له نیوان خه لکید.

خوین: (ثین سیرین) ده لیت: خوین مال و دارایی حه رame.

* نه گهر بینى ژنه که ی که وتوه ته خولى مانگانه وه کاروکاسبى ساردى و بیتازارى رووی تیده کات.

(تابلسی) ده لیت: نه گهر ژنیک بینى که وتوه ته خولى مانگانه وه به لگه یه له سهر غه م و په ژاره و نه خوشی و ته لاق خولى مانگانه ی تیدا به مه رجگراوه، مه گهر خولى مانگانه که له خه ودا دواى مهرگ بیت به لگه یه له سهر ته لاقدان یان مهرگى پیاو یا کوپ یان دایک یاخود نه وه ی پرسه ی بؤ ده گری و نازو نیعمه ت و شتومه کى بؤ به جیده هیلى.

خومی سوور: (ثین سیرین) ده لیت: مال و داراییه له گه ل نه خوشیدا.

خوی: (ثین سیرین) ده لیت: سه باره ت به خوی جیاوازی هه یه، هه ندیکش ده لئین: خوی سپى دنیانه ویستی و خیر و چاکه یه به لام (ثین سیرین) رقى لیبوو ده یگوت: "نه و خوییه ی ده رده که وئ غه م و په ژاره و سه رقالیه له گه ل نه خوشی، نه وه ی خوی بخوات به نانه وه قایلپوه به دنیا به شیکی که موکوپ" خویدانیش کچیکى شوخ و شهنگ و جوانه.

* هه روه ها ده لیت: نه وه ی خوی بدوزیته وه ده که ویته وه ناپه حه تی و نه خوشیه کى توندو سه خته وه.

به دروستی له سسه فهره که ی ده گه پټه وه.

* پیاوړک ده لټت: پیاوړکی مه زن و ناودارمان نویژی خه وتنانی له گه ل کردین و ته ندروستی باش و ساغبوو، به لام به یانی که هاته وه کوژیوبوو، نیمه ش هاتینه لای و پیمانگوت: چیت لټبه سهرهات بۆ ناوات لټهات؟ نه ویش وتی: له خه ودا هاتنه لام و بردیانم بۆ لای پیغه مبه (ﷺ) نه ویش دانیشتبوو له بهرده ستیدا ته شتکی پر له خوین دانرابوو، لئی پرسیم: تۆ له وانهیت که واکوشتاری (حسین) تان کرد؟ وتم: به لئی، ئنجا هه ردوو په نجه ی گرتم و کردی به نیو خوینداو نه و جا کردی به هه ردوو چاو ماو پاشان کاتی چاوم هه لټینا هیچ به دینه کرد.

* پیاوړک هات بۆ لای (ئین سیرین) و وتی: له خه ودا تنۆکه خوینتیکم به ده ستمه وه ده بینیی و هه رکات ده مشت پتر ده رده که وت، نه ویش پټی وت: تۆ پیاوړکی نکوولی له کوپه که ت ده که ی بویه له خوابترسه و نکوولی لټمه که.

* (سوفیان) ده لټت: له خه ودا بینم پۆشاکیکم له بهردایه خویناوییه، کاتی روژ بوه وه هه ستام و چووم بۆ مزگه وت

* نه گه ر بینیی خوی ده گه وزینیی له خویندا له مال و سامانی هه رامدا رو ده چیت یا له گوناوه تاوانی گه وره دا. * نه گه ر خوینیی به کراسه که یه وه بینیی نهیده زانی له کوپه نه و خوینته ی بهر که وتوه دروی له گه لدا ده که ن به بینته وه ی بزانییت به پټی چیرۆکی (یوسف) (سه لامی خوی له سه ر بیټ).

* نه گه ر کراسه که ی خوی بینیی له خویندا گه و زاوه فهرانپه وای درۆزن و ده ستر دروی له گه لدا ده کات.

* نه گه ر به خوینیی به رانییک خویناویبوو پیاوړکی به ریزو ده و له مه ندو خاوه ن ده سته لات درۆ ده کات له گه لیا، خوینیی سه رجه م ناژه لانیش به و چه شنه یه.

* نه گه ر بینیی خوینیی مرۆفی خواردوه مال و دارایی و سوود به ده ستمه هیئت و قوتار ده بیټ له هه موو فیتنه و به لاو نارپه هه تییه ک.

* نه گه ر خوینیی خه لکی بخوات ده که ویته گوناوه پاشان قوتار ده بیټ لئی.

* نه گه ر که وته نیو بیرکی پر له خوینته وه به خوین یا خود مالی هه رام تاقیده کریتته وه.

* له بهر رویشتنی خوین ته ندروستی باش و پاریزداییه نه گه ر سه فهریکردبوو

خویننه لیدیتته دهره وه نه گهر مال و
دارایی داریت ، نه گهر هه ژاریت
به هه مان شیوه ی نه و سوودمند
ده بیت.

* نه گهر بکه ویتته نیو ته شتی خوین
یا خود چال یا گوزه له یه کی خوینی
خوینیکه رووبه روی ده بیتته وه .

* نه و خویننه ی له مرکانه و گوزه یه کدایه
ژنیکه له سووپی مانگانه دایه ، نه گهر
سهری مرکانه که توندو به سترابو
به په پۆیه که یا خود ده مه وانه یه که ئافره ت
په پۆو سانتی به خوی هه لده گریته .

* خوین به لگه یه له سهر ژیان و هیژو
مال و دارایی ، هه روه ها به لگه یه له سهر
نه وه ی :

+ یارمه تیده دات و پشتگیریده کات
له هه موو به لئنده رو فره مان په وایه که
یا خود هه موو پۆشاکیک نه ندانه کانی
لاشه دایپۆشی .

+ نه و پیا هه لدان و سهرزه نشته ی
ده کریته .

+ نه و ناوه ی لاواز ده بیت له فرپیدانیدا .
+ خواردنی حه رام بۆیه کیک حه رامخوری
بکات .

* نه گهر له خه ودا خوینیکه زۆری لئها ت
به لگه یه له سهر که مسوودی نه و که سه و
دلخۆشنه کردنی باوکی یا کوپ یا خود
شهریک یان ماله که ی که مده کات یان

له به به ده رکی مرگه و تـدا
خه ولئکده روه یه که هه بوو خه و نه که م
بۆ گنپایه وه و تی : درۆ ده که ن له گه لئا
به و چه شنه بوو که نه و تی .

* خوینی پیسو خراپ به لگه یه له سهر
بلاو بوونه وه ی نه خۆشی له سهر جه م
خه لکید ، نه گهر خویننه که که مبوو
به لگه یه له سهر خانه واده و خیزان و
به ده سته یانی شه رو خراپه ، نجا
قوتار ده بیت لئی .

* هه روه ها ده لئین : له خویندا ته و به هه یه
له گونا هو تاوان یا خود له مالی حه رام و
به جیه یانی نه مانه ت که له نه ستویدا یه .

(نابلسی) ده لئیت : نه گهر بینی خوین
له له شو لاری دیتته دهره وه ، زام و
برینه کانی له شو لاری خوی بینی
له شو لاری ساغه ده بیت و مال و دارایی
زیاد ده کات ، نه گهر له سه فره دابوو
ده گه رپته وه به سه لاهه تی و خیر و چاکه ی
ده ستگیر ده بیت .

* نه گهر دۆل و شیوکی پر له خوینی
بینی له شوین و جیگه ی خویدا خوینی
له شوین و جیگه یه دا ده رپیت .

* نه گهر خوینی به جل و به رگی خۆیه وه
بینی درۆیه که ده کریته له گه لیدا .

* نه گهر خوینیک ببینی لئی دیتته
ده روه به بی برینداری به نه ندازه ی نه و

* دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر
نەخۆشى لەپاش و دوا دا.

خوین لىدەرھىنان: (ئىبن سىرىن)
دەللىت: ئەگەر بىنى خوینی لىدەرھىنرا
گوپراپەلى وتەيەك دەبى.

* ئەگەر لەدەمارو رەگىك خوین
ھاتەدەرھو پاداشت دەدرىتەو
لەسەرى، ئەگەر خوینی لىدەرھەت
ھەقىك دەربارەى دەوترىت
خوینلىدەرھىنراو لەگوناهو تاوان
بەدەردەكەوى.

* ئەگەر بەبارى درىژى خوینی
لىدەرھىنا قسە وتەو زیاد دەكات يان
كەمدەكات.

* ئەگەر بىنى لاویك خوینی لىدەرھىنا
لەبارى پانىدا مردنى ھەندىك
لەخزمەكانىەتى.

* ئەگەر لاویك لەبارى درىژىدا خوینی
لىدەرھىنا بەلاو نەھامەتەك رووی
تیدەكات لەلایەن دەستەلاتدارەو
بەئەندازەى ئەو خوینیەى لىدەرھىنرا
مال و سامانى لیوہردەگرى.

* ئەگەر لەبارى پانىدا خوینی
لىدەرھىنا دەستەلاتدار دەستدرىژى
بۇناكات.

* ئەگەر زانایەك خوینی لىدەرھىناو
کردیە تەشت و یان قاپ

جل و پۆشاکی خوی دەفرۆشت یاخود
لەھاوسەرى خۆشەویستى
جیادەبیتەو.

* خوینی مرقۇ بەلگەيە لەسەر
شەیتانى کەلە خویندا دەگەپى و
دەسووریتەو، لەمالەكەى خۆیدا وەك
دورژمن وایە.

* دەگونجىت خوین بەلگەبىت لەسەر
ئەوہى لەسەرە مەرگدا بەسەر مرقۇدا
زالدەبى.

* ئەگەر خوینی خوی خواردەو
بەلگەيە لەسەر غەم و پەژارەو
ماندوبوون یاخود قەرزىك بەقەرزىكىتر
دەداتەو.

* رۆچوون لەخویندا بۆلەبۆل و غەم و
پەژارەيە.

* بەربوونی خوین لەكاتى پىويستدا
پشوو رەواندەوہى غەم و پەژارەيە.

* خوینی مانگانەى ژنان بۆ کچ مىردەو
بۆ ژنى دووگيانیش لەبارچوونی مندالەو
بۆ ژنى لەحەيز وەستاویش نەخۆشیە.

* ئەگەر بىنى لەپاشیەو خوین دىت
لەگوناهو تاوان قوتار دەبىت، ئەگەر
خویناویبوو پىی لەمال و سامانى حەرام
قوتار دەبىت.

* خوینی مرقۇ رۆچوونی خانەوادەيە
لەمالى خەويینەردا.

لیدرهینا په یوه ندى خزمایه تی
ده بچړې، نه گهر بڼی ده یه ویت خوینی
لیدره بڼی ده یه ویت ته وبه بکات.

(نابلسی) ده لیت: خوین لیدره هینان
له خه ودا له که سیکی زانای شاره زا
به لگه یه له سر پشودان و چاکبونه وه
له نه خوشی و پیدایستی.

* نه گهر خوینده رهینانه که بق پیویستی
نه بو ناگادارییه به نه خوشکه وتنی
نه ندامتک.

خویندنه وه: (نابلسی) ده لیت: نه گهر
قورئان یان نایه تیکی له خه ودا
خوینده وه پله وپایه و شکومه ندى
به ده سستده هینیت، نه گهر
سه ریچیکار بو خد او هند له سه ریچی
دوریده خاته وه ته وبه ده کات، نه گهر
هه زار بو ده وله مهند ده بیت، نه گهر
قه زار بو قه زه که ی ده داته وه، نه گهر
شایه تیدانیده دا یه حق شایه تیده دات
یاخود نه و نه مانه تی له نه ستویدایه
ده یکه یه نیت.

* نه گهر قورئانی به ده نگیکی خوش
خوینده وه پله وپایه و شکومه ندى
به ده سستده هینیت.

* نه گهر قورئانی خوینده وه به ناته واوی
په یمانه که ی ناپاته سر.

نه خوشده که وئو مال و دارایی ده پروات
بق خانه واده و پزیشکه کان چونکه قاپو
ده فر پزیشکه.

* نه گهر ویستی خوینی لیدره بڼی
به لام خوینی لینه هات و له شو لاری
نه روو شا قسه و ته یه که له خزمه کانی
ده بیستی به نه ندازه ی ئیش و نازاری
ته وبه شه ی له شو لاری.

* نه گهر بڼی خوینی لیدره بڼی و رقی
لیب ووه خوینی لیدره بڼی
نه خوشده که وئو زهره رو زیان به مال و
سامانیده کات، نه گهر له ناخیدا هه بو
خوین لنگرتن سوودی لیوه رده گری و
خوینی به نه ندازه یه که لپهات ناینه که ی
دروست و له شساغیشده بی له وساله دا.

* خوینگرتن له لای راست زیاد بوونی
مال و سامانه و له چه پیشدا زیاد بوونی
هاوړپییه، نه گهر ژنی هه بوو زقر قله و
ده بی و دنیا ی گوشادو فراوانده بی،
نه گهر ناره قی سه ری سپی سه رکړده و
به برسیکی دی بق په یداده بی.

* نه گهر خوینه که ی ره شبو سووره
له سه راوانی گه وړه چونکه خوین
ده رچونه له گوناو ته وبه کړده.

* نه گهر بڼی نه شته ریکی هینا و خوینی
ژنه که ی ده رهینا له بارى درژیدا کچی
ده بیت، نه گهر له بارى پانیدا خوینی

* نه گهر بينى كتيبي خوئى
ده خوئنيته وه تهويه دهكات بو لاي
په روه ردگار له سه رجه م گونا هو
تاوانه كانى.

* نه گهر بينى كتيبي هه نديك
له عهجه ميه كانى خوئنده وه به روه وانى و
ريك و پيكي به لگيه له سه رنه وه
رووده كاته ولاتى عهجه م و ئه
شوئانه ي كه رانه هاتوه له سه رى، له وئ
كارىكى به ناوبانگ نه نجامه دات، نه گهر
له خوئنده وه ي ئه وكتيبي دا خراببوو
به لگيه له سه رنه وه ي قوتارده بئ
له ولاتى عهجه م يا خود
نه خۆشه ده كه وئ و پاشان چاكده بيته وه،
ئه مه ش به هوى جياوازي وته و گوفتارى
عهجه م.

خوئنه ر: (نابلسى) ده لئيت: بينينى
به لگيه له سه ر فرمان به چاكه و ريگرى
له خرابه.

خ و

خوبه زلزانين: (ئيبن سيرين) ده لئيت:
ئه گهر بينى خوئى به زلده زانئ به هوى
به ده سته پنانى خوشى دنيا و
جيگيربوون له سه ركاروباره كانى
به لگيه له سه ر به سه رچوونى ته مهنى
به پيئى ئايه تى: ﴿حَتَّىٰ إِذَا أَخَذَتِ

* نه گهر نه يزاني چيده خوئنيته كه واهى
ناحق ده دات يا خود سه رده كات
به بابه تيكدانازانيت نه گهر خه لگى
گوئيان له قورئان خوئنده كه ي گرت
كارىكى ياساغ په سه ند ده كات.

خوئندنى ئه و سووره تانه ي به سه ر
مردودا خوئندرئيت به زورى به لگيه
له سه ر مردنى نه خۆشه كه.

* نه گهر بينى قورئان له روژى قيامه تدا
ده خوئنيته وه به باشى ناخوئنيته وه
له كاتى بيدارىدا به لگيه له سه ر
ده وله مهندي دواى هه ژارى و زانينى
سه رجه م پرسياره كان و دنيا بوون
له ترس و بيم، ئه مه ش له كاتيكدانايه تى
خبرى خوئند نه گهر ئايه ته كانى شه پى
خوئند به لگيه له سه ر غه م و په ژاره و
ناوبانگو زيان.

* نه گهر بينى له ديوى دهره وه ي
په راويكدا له دنيا دا خوئنديه وه،
ميراتييه كى بو ده ميئنيته وه، نه گهر
پشته كه ي خوئنده وه قه رز له سه رى
كۆده بيته وه.

* نه گهر بينى كتيبيك ده خوئنيته وه
ميراتييه كى بو ده ميئنيته وه، نه گهر
شاره زا بوو له خوئنده وه كه يدا
ده سته لات به ده سته هئنيته.

(نابلسی) ده‌لئیت: هه‌موو له‌خۆرازییه‌ك سته‌مكاره‌و خۆپه‌سه‌ندی لای مردوو به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌رئه‌وه‌ی خوداوه‌ند له‌روژی قیامه‌تا ته‌ماشای ناكات نه‌گه‌ر حال‌و باری گۆرپوو.

خۆته‌رخانكردن له‌پیناوی خوادا:
(نابلسی) ده‌لئیت: له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر خۆیه‌كلاييكردنه‌وه‌ بو به‌ندایه‌تی و به‌رنه‌دانی ئه‌وباره‌و شوینكه‌وتنی سوننه‌ت و خواناسی و گۆرپه‌یه‌لی.

***نه‌گه‌ر بیی له‌خۆته‌رخانكردن و غه‌زا دێته‌ ده‌ره‌وه‌ شوینی چاكه‌و رییازی چاكه‌كاران ده‌كه‌وی.**

***نه‌گه‌ر نه‌خۆش یاخود كه‌سیکی ئاواره‌بیینی له‌یه‌كێكان ده‌گه‌رێته‌وه‌ هه‌تا ده‌چێته‌ نیو شارێك به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر چاكبوونه‌وه‌ی نه‌خۆش و گه‌رانه‌وه‌ی نادیارو غه‌ریب.**

خۆچه‌وركردن: (نابلسی) ده‌لئیت: خۆچه‌وركردن له‌خه‌ودا پیاوه‌لدان و باسی باشه‌یه‌.

***خۆچه‌وركردن به‌رونیکی بۆگه‌ن پیاوه‌لدانی خراب و ناقولایه‌، بۆكه‌سانی ماندوو به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر پشودان و هێزو توانا زیادكردن.**

خۆخواردنه‌وه‌و بیزاری مرۆڤ: له‌خه‌ودا نه‌گه‌ر به‌كاربێت و هه‌ك خوو داب و نه‌ریت

الْأَرْضُ زُخْرُفُهَا وَأَزْيَنْتَ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَا أَنَا هَا أَمْرًا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا ﴿يونس: ۲۴﴾.

(نابلسی) ده‌لئیت: نه‌گه‌ر له‌خه‌ودا بیی

خۆی به‌گه‌وره‌ داده‌نی به‌هۆی

به‌ده‌سته‌پێنانی خۆشی و نازو نیعمه‌تی

دنیاو جیگه‌ریبونی کاروباره‌كاني

به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر ته‌مه‌ن به‌سه‌رچوونی.

***خۆبه‌زلزانییش له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر رزق و روزی و پله‌وپایه‌ به‌لام ده‌ره‌نجامه‌كه‌ی به‌شه‌پو خراپه‌ ده‌گات. خۆبه‌كه‌مزانیی مرۆڤ:** (ئیبین سیرین) ده‌لئیت: خۆبه‌كه‌مزانیی له‌به‌رامبه‌ر خه‌لكیدا سه‌ركه‌وتن و شكۆمه‌ندی و به‌رزیه‌ هه‌روه‌ك هاتوو (ئه‌وه‌ی له‌به‌رخوا خۆی به‌كه‌مدابنی خوداوه‌ند به‌رزیده‌كاته‌وه‌))^(۱).

خۆپه‌سه‌ندی (له‌خۆرازییوون): (ئیبین سیرین) ده‌لئیت: خۆپه‌سه‌ندی له‌لكدانه‌وه‌دا سته‌م و زۆردارییه‌ نه‌گه‌ر بیی به‌خۆی سه‌رسامبوو یا نه‌به‌ده‌وله‌مه‌ندی و هێزی سته‌مه‌دكات.

^(۱) (مسلم) له‌ (البروالصله) (۸/ص ۳۸۶)

(۲۵۸۸/۶۹ نووی) له‌فه‌رموده‌یه‌کی

(ئه‌بوهره‌یره‌وه) (ره‌زای خۆایلیبێت).

خودا پوشینی مروؤ به جل و به رگا و
شتیت: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
چوست و چالاکی و رنق و رۆزییه
ههروهها به لگه یه له سهر پله و پایه یه کی
باش وهریده گریت یان پیده گات.

خودا نیه سه را: (ئین سیرین)
ده لیت: نه وهی خوی بجات به سهر
گرچانی کدا نه و پشته به پیاویک
به ستوه له کاروباره کانیدا.

خورئاوا (زهره په ر): (نابلسی) ده لیت:
بینینی له خه ودا به لگه یه له سهر سویند
به پنی نایه تی: ﴿فَلَا أَقْسِمُ
بِالشَّفَقِ﴾ (الإنشاق: ١٦).

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر
دهرکه وتنی جموجوول له سه روک و
پادشاو جیگیره کانیه وه.

خوروو تکرده وهی مروؤ (جلله که نندن):
(ئین سیرین) ده لیت: نه وهی بیننی
خوی روو تکرده وه ته وه نه گهر دوژمندار
بیت زالدیه بیت به سه ریاندا، نه گهر
عه وهره تی دیار نه بوو زالناییت
به سه ریاندا، نه گهر عه وهره تی به شتیک
یان دهستی داپوشی ملکه چی
دوژمنه کانی ده بیت و هه لدیت لئیان.

* نه گهر له ناوه راستدا میزه ری به ست
تیکۆشه ره له به ندایه تیدا.

به لگه یه له سهر به ها دارکردنی به ره م و
بابه تیکه له بنه په تدا بازایی سارده،
یاخود نه خوشیه که یان سه رئاوه که ی
ده شکیتنی و به مهش دهحه ویته وه،
به لام نه گهر خوی خوارد وه به هۆیه کی
ناشیاو ناگادار بوونی ه تی له خراپه، یان
ماله که ی تالان و بپۆ ده کریت یا کون
ده بیت یاخود مردوه که ی له گۆره که ی
دهرده هینریت و ده گویزیت وه به
شوین و جیگه یه کتر یا زۆری لیده کریت
زه که لت بدات، یاخود نه مانه ت و
نه سه پرده ی لیزه وت ده کریت.

* نه گهر دلت نه گبوو و خوی خوارد وه
به هۆی نه خوشیه که وه له خویدا به دی
بکات ده گهر پته وه به کاریک چاکه و
باشه ی ناینه که ی تیدا یه.

* نه گهر دلت نه گبوو خوی خوارد وه
به بی بیماری و نه خوشی له به لئین و
په یمانیک پاشگه ز ده بیت وه داییتنی
به مروفتیک یان نه زریکی له سهر خوی
به پیویست گپراییت و به جی
نه هینابیت، یاخود وته نامۆزگاریه کی
کردبیت و لئی په شیمان بووبیت وه،
ده گونجیت دلت نه گ و
خو خوارد نه وه شیی به هۆی
تووپه بوونیک تونده وه بیت.

پیوه مابوو نهیئی ناشکراده بیټ و
مه ترسی نییه .

* نه گهر خورپووتکرده وهی بهوشیوهیه
بیټ که باسکراو عه وره تی دیارو
ناشکرانه بوو قوتار ده بیټ له کاریکی
خراپ و ناپه سهند، نه گهر نه خوش بیټ
په روه ردگار شیفای ده دات .

* نه گهر قهرزاربوو قهرزه که ی
ده داته وه، نه گهر ترسابوو خوداوه ند
دلنیا یده کات، نه گهر هیچ جوړه
جل و بهرگیکی پیوه نه بوو نانومیډ
ده بیټ له پیاوړیکه ئومیډی پټیوو،
یاخود له دهسته لات و قهرمانپه وا دوور
ده خرټیته وه یا نه وکاره ی پیوه ی
پابه ندبود که مده بیټه وه، سه رجه م نه و
حالانه نه گهر عه وره تی دیارو
به رچاوبوو خوی شهرمی لیډه کرد،
نه گهر عه وره تی به دهر نه که وت حال ی
روو به چاکی ده چیت و له گالت و
سووکایه تی دوزمن به دهر ده بیټ .

* هه روه ها ده لټین: رووتیوونه وه
سته مه، رووتکرده وهی مردوو له خه ودا
به لگه یه له سه ره والی خه و بینر
به وهی هاوسه ره که ی ته لاقده دات یان
سته م رووی تیډه کات، سه فهرده کات
یاخود ته ویه و په شیمان ده بیټه وه

* نه گهر خوی بینیه وه لیبرپاوه له داوای
شتیکدا به نه ندازه ی لیبرانی نه و شته
به ده سته هیټیت .

* خورپووتکرده وه نه گهر سه رقالبوونی
له گهل نه بیټ به کاریک مهینه ت و
وازه یتانه له گوړپرایه لی و نهیئی
درکاندنه .

* ده گپړنه وه پیاوړیکه دیت بۆ لای (نبین
سیرین) ده لټیت: پیاوړیکم بین ی
له ناوه راستی مزگه وتدا به رووت و
قووتی، شمشیریکه گرتیوو
به ده سته وه ده یکیشا به به ردیکداو
ده یکرد به دوو که رته وه، (نبین
سیرین) وتی: ده بیټ نه و پیاوه
(حه سهن) ی (به سری) بیټ، پیاوه که ش
وتی: سویند بیټ به خوا نه وهی . (نبین
سیرین) وتی: نه وهی لیبرپاوه بۆ ټاین
هه رته وه، شمشیره که ش زمانیتی .

(نابلسی) ده لټیت: نه وهی خوی
له جل و بهرگ دابمالټیت و خو
دامالینه که شی له چاکه دا نه بیټ
سه رپنچیه، نه گهر نه و شوینه ی خوی
لی رووتکرده وه بازارپوو یان
له ناوه راستی خه لکیدابوو عه وره تی
ناشکراو دیاربوو، هه روه ها شهرمی
ده کرد له حال ی خوی و هه ندیک پوښاکی

لەگوناهو تاوان و رىئەنمايى دەكرىت
بۆلەي ئىسلام.

خۇشاردەنەو: (ئىبن سىرىن) دەلىت:
سەبارەت بەخۇشاردەنەو جىاۋازى
ھەيە لەلىكەنەو ھەيدا، ھەندىكەلەن:
ئەگەر بىنى خۇيدەشارىتەو كچىكى
دەبىت بەھۆى ئايەتى: ﴿يَتَوَارَىٰ مِنْ
الْعَوَمِ﴾ (النحل: ۵۹)، ھەندىكىتر
دەلەن: ئەگەر بىنى لەمالىكەدا
خۇيدەشارىتەو ھەلدەت بەپىي
ئايەتى: ﴿إِنَّ يُونُسَ عَزَازَةً وَمَا
بِعَازَةٍ إِنْ يَرْدُونَهُ إِلَّا فِرَارًا﴾
(الاحزاب: ۱۳).

(ئابلىسى) دەلىت: ئەگەر بىنى چۈەتە
ئىو مالىك پەرسە دەگرى، خۇشاردەنەو
لەخەودا بەلگەيە لەسەر پىشتەستەن
بەھەي خۇي لىدەشارىتەو، يان
ئەھەي بەلگەيە لەسەرى، ئەگەر
بەپەتىك خۇيشاردەو بەلگەيە لەسەر
ئەھەي پىشتەبەستى بەدستەلاتدارىكى
شكۈمەند، ئەگەر خۇي شارەو
پىشتىدا بەدارىكەو پىشتەبەستىت
بەزانايەك.

* ئەگەر خەوبىنەر ھاسەرەكەي
دوگيانبوو مئالىكى مېنەي دەبىت.

* دەگونجىت خۇشاردەنەو لەخەودا
بەلگەبىت لەسەر دوپوۋىي و وتنى
قەسەي خراپ و بەد.

خۇشگوزەرانى: (ئابلىسى) دەلىت:
خۇشگوزەرانى لەخەودا بەلگەيە لەسەر
قوتارىبوون لەنارەھەتى و بەلگەيە
لەسەر قەرزەدەنەو دەروولىكرەنەو
رەۋاندەنەو غەم و پەژارە.

خۇشۇردن: (ئىبن سىرىن) دەلىت:
ئەگەر بىنى خۇي شت و جل و بەرگى
نويى لەبەركرد ئەگەر لابراۋو
لەدەستەلات بۇيدەگەرپىتەو، ئەگەر
ھەژاربوو دەۋلەمەند دەبىت و ئەگەر
زىندانىبوو ئازاد دەكرى و ئەگەر
نەخۇشبوو چاكەدەبىتەو ئەگەر
بازرگانىبوو بازرگانىكەي يان پىشەكەي
ساردى و بىيازاي روى تىدەكات،
پاشان كارويارى جىگىرو چەسپاۋ
دەبىي، ئەگەر خۇشحالبوو (حەج)
دەكات، ئەگەر غەمباربوو خوداۋەند
دەرووى لىدەكاتەو ئەگەر
قەرزارىشبوو قەرزەكەي دەداتەو.

* ئەگەر بىنى خۇي شۇردو جل و بەرگى
دپاۋو كۆنى لەبەركرد غەم و پەژارەي
دەپەۋىتەو ھەژار دەكەۋىت.

* ئەگەر بۇ جەژن خۆی شت ئەگەر
رەبەنبوو ھاوسەر دەگرئ، ئەگەر
بۆخۆرگىران خۆيشت دەگونجىت
رووبكاتە كارىكى قورس وگراڭە يان
غەم و پەژارەيە بۇ ئەوئى خۆرومانگ
بەلگەيە لەسەرى.

* ھەرۋەھا خۆشۆردنى نوئژە بارانەش
بەوشىۋەيەيە.

* خۆشۆردن لەشتنى مردو خۆدامالئىنە
لەتئىكەلئوون لەكەسانى بئىئاگا.

* ئەگەر ئەو كەسەي خۆي شت
بئىباۋەربوو موسولمانبوو يان شىتتېوو
چاكەدەبئىتەو.

* ئەگەر بۇ ئىحرامبەستىن خۆي شت يان
بۇ چوونە نئو (مەككە) بەلگەيە لەسەر
دەرووى خىرو خۆشحالئى و كۆبوونەو
لەگەل ئاۋارەوكان و قەرزدانەو،
ھەرۋەھا ئەگەر لەخەودا خۆيشت بۇ
بەردەبارانى شەيتان و تەوافكردن.

* دەگونجىت خۆشۆردن دواي
بەردەباران بەلگەبئت لەسەر سەرکەوتن
بەسەر دوزمنداندا، خۆشۆردن بۇ تەواف
ھەولدانە لەداواخوانى رىقو رۆزى يان
خزمەتى گەرە پىاوان.

* ئەگەر ئەوكەسەي خۆيدەشوات
(حەج)ى نەكردبوو (حەج)دەكات،
ئەگەر ھەزاربوو خوداۋەند

* ئەگەر بىنى خۆيدەشوات بەلام
تەواۋى نەكرد كاروبارەكانى
بەجئنايەت.

* ئەگەر بىنى لەنئو كۆمەلئىكدا
دەستتوئژ دەگرئ و خۆيدەشوات
لئيدراۋە دەيدۆزئتەو.

* شۆردنى دەست بەلگەيە لەسەر
بچراندنى ھاۋەلەيەتى و بەلگەيە لەسەر
نەمانى كئشەو گرفت.

* ھەرۋەھا دەلئىن: قوتاربوونە لەترسو
بىم ياخود ناھومئىدىيە لەوئى ئاۋاتە
خۋازيەتى، يان تەۋبەيە لەگوناهو
تاوان.

(ناپلىسى) دەلئىت: خۆشۆردن لەخەودا
بەئاۋىكى پاك بەھۋى لەشگرانى يان
خۆشۆردنى رۆزى ھەينى بەلگەيە
لەسەر تەۋبە لەگوناهو تاۋان و
گەپانەوئى ئەركى سەرشان و
چاكەكردن لەگەل دايكو باوك و
ھاۋەلان.

* ئەگەر لەزستاندا خۆي بشوات بەئاۋى
سارد دەگونجىت بەلگەبئت لەسەر
غەم و پەژارەو نەخۆشى، ئەگەر بەئاۋى
گەرم خۆي بشوات لەوەرئى زستاندا
بەلگەيە لەسەر سوودو قازانچ و
چاكبوونەو لەنەخۆشى.

*ته گەر مَرُوقِيَّكَ دُوسْتايه تي
هه بووله گه لَ كه سَيِّكدا يان شه پر
ئاژاوه و دهستي به قه وزه شت بچراني
حال و باري نيوانيانه.

*هه روه ها ده لَيِّن: شتني دهست
به سابوون و قه وزه قه رزدانه وهيه له گه لَ
ره وانده وهيه غه مو په ژاره.

*ته گەر دهستي له شَتِيَّكَ شت
ناو مي دبوه ليتي.

*شتني جل و به رگ به لگه يه له سه ر
چاكي تايين.

*ته گەر بيني جليكي زه ردي شت و
پاكي كرده وه چاكي بوونه وهيه
له نه خوشي.

*هه روه ها ده لَيِّن: شتني جل و به رگ
به لگه يه له سه ر دان وهيه قه رز،
هه روه ها ده لَيِّن: سه ره لداني شتي
په نهان و نه ينييه.

*شتني مردوو له خه ودا به لگه يه له سه ر
قه رزدانه وه.

*ته گەر مردوويه ك خويشت ده رچووني
مندال و جِيَن شينه كانيه تي له غه مو
په ژاره و چوون به ره و خيرو زياد بووني
مال و سامان و وه چه يه، ته گەر
مَرُوقِيَّكِيتر شتي پياويكي ره وشت
خرابي به د خود سه ره له دات و له سه ر
دهستي ته ودا ته و به ده كات.

ده و له مه نديده كات و ته گەر باز رگان بوو
باز رگان ييه كه ي قورس و گرانبوو
خودا وهند چوست و چالاكي ده خاته وه
باز رگان يه كه ي و تواناو ده سته لاتي
ماددي پيډه به خشريته وه، ته گەر
دوو خرابه وه له پُوس تي ده سته لات
بو يده گه رپته وه به پيئي نايه تي: ﴿لَهْذَا
مُعْتَسِلًا بَارِدًا وَشَرَابًا﴾ (ص: ٤٢)،
چونكه (ته يوب) - سه لامى خواي ليبييت
- كاتى خوى شور دو جل و به رگى نو يي
پوشى خودا وهند خانه واده و
منداله كانى و نه وهيه له ده ستيد ابوو بو ي
گه رانده وه.

*ته گەر بيني خوشوردني له شگراني
له حه وزيك ته نجامدا ته گەر ره به نبوو
ها و سه ر ده گرئ.

*ته گەر بيني به ناويكي گه رم خوى
شورد غه مو په ژره ي به نه ندازه ي
گه رمى ناوه كه توشده بي و خواردنه وهيه
ئاوي گه رميش باش نيه
له ليك دانه وه داو خودا وهند ده فه رموي:
﴿وَسُقُوا مَاءَ حَمِيمًا فَقَطَّحَ
أَمْعَاءَهُمْ﴾ (محمد: ١٥).

*هه روه ها ده لَيِّن: خوشوردن
ها و سه ر گيرييه، ته گەر ژنيكي ناديار
خوى بشوان باران له ئاسمان ده بارئ.

*ته گەر مردوو یه کی بینى به دواى
مروفتى کدا ده گه پاره تا جله کانی بشوات
هه ژاریه تی به هوى ئه دوعایه ی
لیکراوه یاخود قه رزده داته وه یان
وه سیه تنامه به جیده هیئی یاخود ستم
له سه ری لاده بات، نه گهر شتی
له یه کهرانی له سه ر ده سستی ئه ده بی.

خۆشه ویستی: (نابلسی) ده لیت:
خۆشه ویستی له خه ودا غه م و په ژاره و
کویری و که پیه ، عه شقیش
تاقیکردنه وه یه له کاتی بیداری و
به ناگاییدا و باس و خواس و حالیکه
شایسته ی سۆزو به زه یی خه لکیه .

*به لگه یه له سه ر هه ژاری و مردن بۆ
نه خۆش، ده گونجیت مردن له خه ودا
به لگه بیت له سه ر عه شق و دووری
له خۆشه ویستی، ژیان له دواى مردنیش
به رده وامبوونی خۆشه ویستی عاشقه بۆ
یاره که ی ، هه روه ها چوونه نێو ناگر
له خه ودا جیاوازی و سه رقالبیه و
خۆشه ویستیش له خه ودا بیتناگایی و
که م کوپیه له نایندا، عه شقیش
تیکچوونی ناین و که م کوپی مالداریه .

*خۆشه ویستی له به رخا له خه ودا
جیگیربوونه له نایندا و دلنایایی باشه و
شـوینکه وتنى سـووننه تی
پیغه مبه ره (ﷺ).

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر کوپو
هاوسه رو ته لاقدان و که م و کوپی مال و
دارایی و وشکی برایان .

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
تیاچوون و برسیتی و نه خۆشی جیاواز
جیاوازو سه فه ر بۆ شوینی دوورو
مه ترسیدار، نه گهر بانگه شه ی
خۆشه ویستی و ئالوده بوونی کرد دواى
رینموونی و لیل و سه رگه ردان ده بیت ،
نه گهر خه وبینه ر زانا بوو خه لکی تووشی
فیتنه و ئاشوبده کات .

*ته گهر خه وبینه ر نابووتبوو
پله و پاییه ی به رزده بیت هه و
ناویانگه رده کات و به لگه کانی به هیز
ده بن و پتر دلنایاده بیت له نایندا .

*ته گهر تازه موسولمانبوو
به رچا وروشن ده بیت له نایندا و باوه پی
پته و به هیز ده بیت .

*ته گهر زه فه ری به خۆشه ویسته که ی
هینا له خه ودا و له گه لی جووتبوو خۆی و
خۆشه ویسته که ی ده که ونه به ر مه ترسی
سزا و تۆله ، نه گهر له گه ل
هاوسه ره که ی له شوینیکیت جووتبوون
ده گونجیت به ره م و ده ره نجامی
هه بیت .

(نابلسی) ده لیت: به لگه یه له سه ر
به رزی پله و پایه و ئه قل و ژیری و پـرو

+خیرایی تیگه یشتن و بوونی بیدادی
له لایه ن گلیته کار.

+خه رجکردنی مال له لایه ن رژدو
ره زیله وه.

+هاتنی هه والی راست.

+چاکبوونه وه له نه خوشی.

+هاندان بۆ سه ریچی.

+خوارنه وه ی مه ی و ئاره ق.

+زیناو داوینپسی.

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
خۆشه ویستی له به رخاوا ئاراسته گیری
روویه و.

خۆکیشانه وه: (ئین سیرین) ده لیت:
خۆکیشانه وه بیزاریبونه له کاروبار یان
ته مبه لیه.

(نابلسی) ده لیت: ئه وه ی پیاویک ببینی
خۆی ده کی شینیتته وه وه ک یه کیک
تیربوویت سته مکاریکی زیاده پره وه
له کاروباره کانیدا، ئه گه ر ئه وه ی خۆی
کیشایه وه مردبوو لیکدانه وه ی خه وه که
بۆ ئه وانیه ی جیگه ی ده گرنه وه
له زیندوان ده بیت. خۆکیشانه وه ش
له خه ودا به لگه یه له سه ر خۆبه زلزانین و
شانازی و نه بوونی ئاین به پیی
ئایه ته کانی: ﴿فَلَا صَدَقَ وَلَا صَلَّى،
وَلَكِنْ كَذَبَ وَتَوَلَّى ثُمَّ ذَهَبَ إِلَى
الْهَلِ يَمْطِي﴾ (القیامة: ۳۰-۳۳).

ته ماشاگردنی ده ره نجامی کاروکردار،
پیغه مبه ر(﴿﴾ ده فره موی: "نه وین و
خۆشه ویستی نیوه ی ژیرییه"^(۱).

خۆشه ویستی مرووف بویه کیک:
(نابلسی) ده لیت: ئه گه ر نه و
خۆشه ویستیه له به رخاوا به لگه یه
له سه ر ره حم و به زه یی و رازیبوونی
خوداو ده سته لگرتن له گوناوه تاوان و
رینومایی بیباوه بۆ لای ئیسلام،
ئه گه ر له به ر خوا نه بوو به لگه یه له سه ر
گریه ستی شه ریکی و ده ره نجامه که شی
به ناپاکی یان بۆ ئن هاوسه رگریه
بیبه رپرس و گه وده.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه
له سه ر گریان، ده گونجیت به لگه بیت
له سه ر ده روولیکردنه وه.

*ئه گه ر ببینی دلخۆشه غه م و په ژاره
دایده گری.

*ئه گه ر ببینی هاوپیکانی له خوشیدان
به لگه یه له سه ر رووداویکی خۆش و
پرچیژ.

خۆشی و شادی: (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا بانگکردنی غه مبارو
په ژاره داره، ده گونجیت به لگه بیت
له سه ر:

^(۱) (ئین سعه د) له (الکامل للضعفاء) (۷۳/۲)

* ئەگەر خاۋزىيىرى ھاۋسەرىگىرىيىو
زەۋى لەخەۋدا ھاۋسەرە ھەلگەندىنىش
رەقىيە پاچىش غەۋرەتەۋ خاك
خۆلىش مالۋدارايى ژنە يان خويىنى
كچىنىيە .

* ئەگەر راۋچىيەك زەۋى ھەلگەند
داۋى تىدا بىتتەۋەو خاك خۆلەكەي
بژۆيىيە مالىكە سوۋدى لىۋەردەگرى،
ۋەگەرنا ھەلگەندى داۋايەكە داۋى
دەكات لەگەل ھەۋلۋ بژۆيى يان فىلۋ
تەلەكەيە .

* ھەلگەندىنىش لەخەۋدا بىرىتيە لە:
ئەۋەى بۇ دېندە ھەلدەكەنرىۋ چالەكە
پىۋىستى بەفىلۋ تەلەكەبو، پاشان
دەستى يان جىلۋبەرگى بەھۋى تەپو
تۆۋ خاكەۋە خۇلاۋىيىو يان بەچىنگ
ھەلىگىر ئەگەر دەۋلەمەندىبو مالۋ
دارايى تىادەچىت و ملکہچى و رسوايى
روى تىدەكات، ئەگەر قەرزاربو يان
ئەسپەردەى لادانرابو دەيگەپىنىتتەۋە
بۇ خاۋەنەكانى ۋەھمو لەدەستى
دەردەچىت و دواتر پىۋىستىدەبىت،
ئەگەر نەخۇشبو بژۆيى پەيداكرىنى
لەدنىادا كزىلاۋاز دەبىت و مالۋ دارايى
تىادەچىت و دەبىت بەخاك خۆل .

* خاكپىزاندىن بەزەۋىدا بەلگەيە لەسەر
كاروكاسىبى، داكرىتەۋەى زەۋىش

* دەگونجىت خۆكىشانەۋەش لەخەۋدا
بەلگەبىت لەسەر پىشۋودان داۋى
ماندوۋىتى، ئەگەرچى خەۋىيىنە
نەخۇشبو بورايەۋە، ئەگەر
تەندروستى تەۋابو نەخۇشەدەكەۋىت
بەتايىبە ئەگەر لەگەل خۆكىشانەۋەدا
باۋىشكىدا .

خۇگرتنەۋە لەشەۋ خراپە: (نابلسى)
دەلىت: دەستگرتنەۋە لەشەۋ بەلگەيە
لەسەر لەخۇسپاردن بەفەرمانەكانى
خوداۋ سەرکەۋتن بەسەر دوزمىناندا .
خۆل (خاك، قور): (ئىبن سىرىن)
دەلىت: خاك خۆل بەلگەيە لەسەر
خەلگى چونكە ئەۋان لەخاك خۆل
دروستىكران .

* بەلگەيە لەسەر:

+ دنىاۋ مالۋدارايى .

+ ھەژارى و مردن و گور .

* ئەگەر بىنى زەۋى ھەلدەكەنرىۋ خاك
خۆلەكەى فېدەدات ئەگەر نەخۇشبو
يان نەخۇشى ھەبو گورەكەيەتى
دەرىدەدات، ئەگەر سەفەرەكرىد ئەۋ
چال ھەلگەندە سەفەرەكەيەتى،
خاك خۆلەكەشى مالۋ دارايى و
سوۋدىتى، چونكە گەپان بەزەۋىدا
سەفەرە بەھۋى ئايەتى: ﴿وَآخِرُ نَ
يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ﴾ (المزمل: ۲۰) .

* ئەگەر خاك و خۆلىكرد بەسەريا
مال و سامانى بەلاوازي و بوودەلەيى
بەدەستدەكە ویت.

* ئەگەر بينى يەكك خۆلدەكاتە
چاويىيە وە ئەوئى خۆل دەكاتە چاوي
ئەويترە وە مال و سامانى بۇ خەرج
دەكات ھەتا خوازو نيازىك يان
داوايەكى بەجىيەنيت.

* ئەگەر بينى ئاسمان خاك و خۆلىكى
زۆرى باراندە سزاو ئەشكەنجەيە،
ئەگەر دوكانەكەى گسكداو خاك و خۆلى
لېيىنايە دەرە وە قوماشىكى لەگەلدا بوو
لەجىگەيەكە وە دەگويزىتە وە بۇ
جىگە و شوپىنىكىتر.

(نابلسى) دەلتىت: رۆيشتنى مرؤف بەنىو
خاك و خۆلدە دۆزىنە وە دەستكە و تنى
مال و دارايىيە، ئەگەر خاك و خۆل بىكرى
بەسەريا غەم و پەژارە رووى تىدەكات و
ناگەپىتە وە بۆلای خودا تىدا ، خاك و
خۆلىش تەمەنى مرؤفو ژيانىەتى.

* خاك و خۆل بەلگەيە لەسەر رىقو
رۆزى و كشتوكال و تىرى و برسىتى.

* ئەگەر بينى لەسەر خاك و خۆلىكى
پاك و پىرۆز دانىشتو بەلگەيە لەسەر
شادى و سەرکە و تنى، دەگونجىت
بەلگەيىت لەسەر گومان لەتايىندا يان
بەلگەيىت لەسەر ئەو خاك و گلەي

بەرۆيشتن بەسەريا ياخود گۆچان
بەلگەيە لەسەر سەفەر كىردن لەخىردا.

* ھەندىكەلەين: رۆيشتن بەنىو خاك و
خۆلدە دۆزىنە وەى مالە ، ئەگەر دەستى
بۇ بىردو كۆيكردە وە يان خواردى مال و
دارايى كۆدەكاتە وە لەدەستى
دەكە ویتە وە، ئەگەر زەويىيەكە ھى
كەسىكىتر بوو مال و دارايىيەكە ھى
كەسىكىترە.

* ئەگەر چىكى خۆلى ھەلگرت سوودو
قازانجى بە و ئەندازەيە دەستگىر
دەبىت كە ھەلگرتو وە، ئەگەر گسكى
مالەكەيداو خاك و خۆلى كۆكردە وە
فەلدەكات ھەتا مال و سامان لەژەكەى
و ەريگىت، ئەگەر لەفروشاگەيدا
كۆيكردە وە لەبژۆي و كاسبى پارە
كۆدەكاتە وە، چونكە خاك و خۆل مال و
دارايىيە، ئەگەر بينى خۆلى سەريانى
مالەكەى گسكداو فەرتىدا فەوتانى مال و
دارايى ژەكەيەتى.

* ئەگەر ئاسمان خاك و خۆلى باراند
چاكەبىت ئەگەر زۆرىو ، ئەو ەشى
مالەكەى روخواو تەپ و تۆز خۆلەكەى
بەركەوت مال و دارايى مىراتى بۇ
دەمىنيتە وە...

خه وینه‌ری لیدروس‌تبه‌یه یا بۆی ده‌گه‌ریتته‌وه.

* خاک و خۆل له‌گه‌ل ژندا له‌خه‌ودا بارنکی گوماناییه.

* ده‌گونجیت به‌لگه‌بیئت له‌سه‌ر ئاوو ئاگر یان با چونکه یه‌کیک له‌ره‌گه‌زه‌کانه.

* به‌لگه‌یه له‌سه‌ر سه‌فه‌ری قورس که مروؤ تییدا پتیویست ده‌کات ته‌یه‌موم بکات.

* نه‌گه‌ر یه‌کیک خاک و خۆلیکرد به‌ده‌موچاویدا هۆنراوه به‌سه‌ر که سانیکیدا هه‌لده‌دات و ناھومید ده‌بیئت لییان.

* ده‌گونجیت خاک و خۆل به‌لگه‌بیئت له‌سه‌ر تیاچوون به‌شیوه‌یه‌کی خراب.

* ده‌گونجیت به‌لگه‌بیئت له‌سه‌ر ئه‌و قه‌رزه‌ی مه‌ردومی قه‌رزار له‌که‌دار ده‌کات.

* خاک و خۆل به‌لگه‌یه له‌سه‌ر خیرایی به‌دیپتانی پیدایستی و په‌یمان.

(نابلسی) ده‌لیت: له‌خه‌ودا به‌لگه‌ی خیره بۆنه‌وه‌ی کاری پیسو سووک نه‌نجامده‌دات و به‌لگه‌یه له‌سه‌ر هه‌ژاران و ژۆربوونی مال و سامانیان.

* بۆ ده‌وله‌مەندانی‌ش به‌لگه‌یه له‌سه‌ر پله‌وپایه‌و ژۆربوونی مال و شتومه‌کیان و ریزلیگرتنیان.

* خۆله‌میش: (ئسین سیرین) ده‌لیت: خۆله‌میش مال و داراییه‌کی حه‌رامه، هه‌روه‌ها ده‌لین: رزق و رۆزیه له‌لایه‌ن ده‌سته‌لاتداره‌وه.

* نه‌گه‌ر خۆله‌میشی بینی له‌کاروباری ده‌سته‌لاتداردا ماندوده‌بیئت و به‌ته‌نیا هه‌ر ماندوبوونی بۆ ده‌میئتته‌وه.

* هه‌روه‌ها ده‌لین: زانیارییه‌کی بیسووده.

* نه‌گه‌ر بینی ته‌نوریک پرده‌کات له‌ئاگر سوود و قازانج به‌ده‌سته‌ده‌میئت.

* نه‌گه‌ر فه‌رمانپه‌وا کاریکی تیکه‌ل و په‌نهانی هه‌بوو ئاشکراو روونده‌بیئتته‌وه، نه‌گه‌ر دوژمنداربوو زالده‌بیئت به‌سه‌ریا.

* خۆله‌میش قسه‌و ته‌ی به‌تال و بیکه‌لک و سووده، ئه‌وه‌ی له‌به‌رده‌رکی ده‌سته‌لاتدار ئاگر بکاته‌وه هیزو تواناو ده‌سته‌لات به‌ده‌سته‌ده‌میئت.

* نه‌گه‌ر ئاگریکی دیارو ئاشکرای بینی تیشک و رووناکییه‌کی ژۆری هه‌بوو خه‌لکی سوود و قازانجیان لێوه‌رده‌گرت پیاویکی ده‌سته‌لاتداری به‌رزه‌وه‌ندی په‌رسته.

* نه گەر ئاگرىكى بينى له نىو
په نجه گانى ده رچوو نووسه رى
فه رمانده وای سته مکاره، نه گەر له زارى
به ده رکه وت چاودا گرته، نه گەر
له ده ستنى ده رچوو پيشه وه رى
سته مکاره.

* نه گەر بينى له ويرانه و کاوله يه کدا ناگر
ده کاته وه و خه لکى بۆ بانگده کات
بانگيانده کات بۆ ويلى و بیدعه و نه وه رى
به ريده که وي وه لامیده ده نه وه.

* نه گەر بينى ماله کهى ده سووتى
له ماله کهى به و زوانه دیته ده ره وه.

* پياويک هات بۆ لای (ئيبين سیرين) و
وتى: له خه ودا بينيم سۆله کانم گرتبوو
به سه ر ئاگرىکدا و يه کيکيان که وته
نيوئاگرو سووتاو نه وى تريش ره شپوو.
(ئيبين سیرين) له رافه ي خه وه که يدا
ده لى: تۆ له خاکی (فارس) ئاژه لت
هه يه و تالان بۆ ده کرى و نيوه ي ده برى و
نه وه ي که ماوه ته وه که ميکى
ده مي نيته وه.

* نه گەر بينى له نىو ئاگرىکدا يه و
گه رمى و تينى نيه ره راستگويى و مۆلک و
سه رکه وتن به سه ر دوژمنه کانيدا
ده هي نيته بيه پي چي رۆکى
حه زره تي (ئيبراهيم) (سه لامى خواى
ليبيته).

* نه گەر بينى له گه ل کۆمه ليک له ده وه رى
ئاگرىک دانى شتوه دانياده بيت
له خه وشه گانى و نه وه ش نيعمه ت و فه رو
خيره به پي نايه تي: ﴿ اَنْ بُوْرِكَ مَنْ
فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا ﴾ (النمل: ٨).

* نه گەر ئاگرىكى بينى له مالى خوى
هاته ده ره وه ده سته لات و بازرگاني و
پيشه به ده سته هي نيته.

* نه گەر ئاگرىكى بينى به سه رسه ريا
هاته خوار يان له نىو ده ستياده رچوو
رووناكى و پرشنگيکى تۆرپه بوو
ژنه کهى دووگيانبوو کوپيکى ده بيت و
ناوبانگيکى باشيده بيت.

* نه گەر مه شخه له ئاگرىكى بينى له به ر
ده رگا کهى و دوکه لي نه بوو (حه ج) کات،
نه گەر له ناوه راستى ماله که يدا بينى
له و ماله دا کشتوکال ده کات.

* نه گەر ئاگرىكى بينى له شه ويکى
تاريکدا هي زو تواناو ده سته لات و شادى و
نيعمه ت و ده سته لاي پي ده به خشري
به پي چي رۆکه کهى (موسا) (سه لامى
خواى ليبيته).

* نه گەر له ته نوره که يدا ئاگرىكى
هه لگيرسا وى بينى ژنه کهى
دووگيانده بيت نه گەر ئاماده بوو.

* نه گەر ئاگرىكى بينى له ئاسمانه وه
دابه زى و سووتاندى به لام هي چکاريکى
تي نه کرد سه رباز له مالى داده به زى.

* نه گهر بینى دوکهل سهرى لیتیکدا
له رزوتا دایگرتو تینو گهرمای دوکهل
لیددا غه مو په ژاره رووی تیده کات.

(نابلسى) ده لیت: نه گهر بینى
خوله میښ کډه کاته وه یان به ده سستی
ده هیښیت قسه وگوتى پرپوچ
هه لده گری یان زانیاریه کى هه یه هیچ
سوودو قازانجیکى پیناگه یه نیت.

* خوله میښ به لگه یه له سهر:

+ غه مو په ژاره.

+ چا ونیشه یان گلکردنى.

+ ویلئو سه گهردانى دواى رینوماى.

+ کوزاندنه وى ناشوب و فیتنه و شه.

+ دلنایى له ترسو بیم.

* خوله میښى فرنه کان به لگه یه له سهر
خپرو قسه ی زیاده و بیکه لك.

خومه لاسدان: (نابلسى) ده لیت:
خومه لاسدان له خه ودا به لگه یه له سهر
تیکوشان و غه زا له پیناوى خوداوه ندا.

* هه روه ها به لگه یه له سهر:

+ خو خه ریککردن به هاوسه رو نویژه وه.

+ برسیټى و پارچه پارچه بوون.

+ شکانى ثاره زوى نه فسو حه زه کانى.

* ده گونجیت خه لوه تکیښى و برسیټى
به لگه بیت له سهر برسیټى و حال
وه ستان.

* نه گهر ناگریک یا خود گروپلټیسه یه ک
ببینى ده کوژټه وه له نټو ناژاوه و
ناشویدا جټگیرده بیت.

* نه گهر بینى ناگریک له مالى خویدا
که وتوه ته وه پرشنگو و رووناکی
لیده بیته وه و خانه واده کى سوودی
لیوه رده گرن، به رپرسو بزټوى
په یداکارى مال ده مریت، نه گهر
له ولاتى خوښوو گهره ی ولات ده مرى،
نه گهر کوژایه وه له باخه که یدا مهرگى
خوى و منداله کانیه تى، نه گهر کوژایه وه
له ماله که یدا ره شه بایه که ه لیکردو
ديسان هه لگېرسایه وه دزو جه رده روو
له ماله کى ده کن.

* نه گهر بینى ناگر ده کاته وه و له کاتى
به ناگایشدا جه ننگ له نارادابوو، نه گهر
کوژایه وه خه شمو قینده یگرى، نه گهر
بازرگانېو سوودو قازانجده کات.

* دوکهل سزاو به لای خوابیه و سزایه که
له ده سته لاتداره وه.

* نه گهر دوکهل بینى له فروشگاو
دوکانه که یه وه دټه دهره وه ده که وټه
فه پوخپرو خوښى دواى نابړوچوون و
خراپه، نه گهر دوکهل
له ژیره نه لیکدابوو که گوشتى کولوى
تیدابوو فه پوخپرو دهره روو رووی
تیده کات دواى به لاو نه هامه تى.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر
به زکردنه وهی یادو زیکرو چاکبوونه وه
له نه خوشی.

* ده گونجیت خه ته نه کردن به لگه بیت
له سهر جیا بوونه وه له هاوسهر یان
جیا بوونه وه له کوپ یا دایک و باوک
بۆیه کیک موسولمان نه بیت.

خه ته نه کار: بینینی به لگه یه له سهر
ده رخستنی عه وره و ناگادار بوون
له شووره یی و نابو و چون ، بینینی
خه ته نه کاری ژنان به لگه یه له سهر
ده رخستنی نهینی ژنان و بینینی
که م و کوپی و عه وره تیان و ده ست لیدانی
عه وره تی ژنان.

خه دیجه ی کچی خوهیلد (رمزای خوای
لیبیت): ئەم هاوسهره ی پیغه مبه
(﴿﴾ هه رکه س له خه ودا به دیبیکات
خوشحالی و وه چه ی چاکیده بیت.

خه رچی (مووچه): (نابلسی) ده لیت:
به لگه یه له سهر فراوانی و پاراستنی
مندال و جی پرکردنه وهی مال و مندال
به پنی نایه تی: ﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ
شَيْءٍ فَلَهُمْ يُخْلِفْ وَلَهُمْ غَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾
(سبأ: ۳۹).

* چله کیشی به لگه یه له سهر پله و پایه و
به ده سته پنیانی په یمان و به لێن.

خو هاویشته نیوکارێک: ده گونجیت
به لگه بیت له سهر مه رگ.

خه

خه ته نه: ئەگەر بینى خه ته نه ده کړئ
خپړیکه دیته ریی و خوداوه ند له گوناوه
تاوان پاکیده کاته وه و به باشی
مه لده ستیت به فرمانی په روه ردگار.

* ئەگەر بینى پارچه گوشته زیاده که ی
پری زیاد بوونی مال و داراییه و ساردو
سپریه له نایندا نه مجوره خه ونه ش
به لگه یه له سهر نه وهی خاوه نه که ی
ده سته برداری ناینه که ی ده بیت
له پیناوی دنیا دا.

* ئەگەر بینى خه ته نه کراو خوینی نۆر
لیهات له گوناوه تاوانه کانی
پاکده بیته وه و رووده کاته به جیه پنیانی
سوننه ته کانی پیغه مبه ر(﴿﴾).

(نابلسی) ده لیت: خه ته نه کردن به لگه یه
له سهر پاکبوونه وه له پیسی و خوشی و
شادییه ، ئەگەر پیاویک خه ته نه کرا
خوینی له بهر ده روات، بۆکچیش
شووده کات، ده گونجیت بکه ویته خولی
مانگانه وه، هه روه ها خه ته نه کردن
هینانه وهی هاوسهره .

پیتغه مبهرو باوه پداران و شکومه ندی بۆ ده سسته لاتندارو دوورکه وتنه وه له دووپوویی و پاشگه زیبونه وه له گوناھو تاوان و رینومایی دوی سه رگه ردانی و بوونی غیبهت له بۆ ئاین.

* نه گه ر بینى رووى تیکردو هات به ره و پیری به لگه یه له سه ر دانیایى پاراستنى له ناگر.

* نه گه ر پشتى تیکردو رووى لیوه رگپرا به لگه یه له سه ر نه وه ی که وتوه ته نئوکاریکه وه شایسته ی سووتان و ناگرى دۆزه خه.

* نه گه ر به بزه و خه نده وه بینى دهم به پیکه نین ده بی بۆ پۆلیسى سه ره به ده سته لاتنداره.

خه زه م (د ره ختیگه په تی لیډروست ده کریتا): به لگه یه له سه ر سته م و بیئاگایى، ده گونجیت به لگه بیت له سه ر چولکردنه وه ی نه وه ی سوودی نه وه ی تیدایه، هه روه ها به لگه یه له سه ر رزق و رۆزى یاخود توپه بوون له دوزمن.

خه ساندن: (ئیهن سیرین) ده لیت: نه وه ی بینى خه سیئراوه یان خۆی هه لده سستیت به خه ساندنى خۆی ملکه چى و سه رشۆپى رووى تیده کات، نه گه ر ویستى نه مانه تیک لای پیاویک دابنى یان نه یئیه کی لابس بکات به لام

* نه گه ر بینى به زۆر مالى خه رجده کات نه جه لی نزیکه بیتته وه.

* ده گونجیت خه رچى و فراوانى به لگه بیت له سه ر دووپوویی.

خه رده ل: خه رده ل ژه هره نه وه ی بیخوات ژارى ده رخوا رد ده دریت یان شتیکی تال.

* وتراویشه مالتیکی پاک و بیتگه ردی ده سته که ویت به ماندو بوون و هیلاکی.

خه رمانه ی رۆژو مانگ: (نابلسی) ده لیت: بینى خه رمانه له ده وری رۆژدا له خه ودا ده گونجیت به لگه بیت له سه ر رییازی تاوانباران و ده وره دانیان.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر هاتنى فه رمانپه وایان له ولاتیک دواو کۆبوونه وه یان تیدایا.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر به لاو نه هامه تی و خه شم لیگرتن.

خه زنه دار: (نابلسی) ده لیت: خه زنه دار به رپرسی ناگره، نه گه ر له خه ودا بینى ده که ویتته به رده ستى پۆلیس، نه گه ر بینى بزه و خه نده له سه ر لیوه کانیه تی قوتارده بی له زیندان، نه گه ر نه خو شیک خه ویکى له و جوړه ی دی ترسى مردنى هه یه.

* بینى بۆ یه کیک سیفه تی گۆپابى به لگه یه له سه ر خو شه ویستى خواو

(ئابىلىسى) دەلىت: بىننىنى تۆۋى
خەشخاش ئالاي ھەلداۋى شەكاۋەيە .

خەشم وقىن: (ئىبن سىرىن) دەلىت:
ئەگەر بىننى خەشم وقىنى ھەيە
بەرانبەر مەۋقەك كاروبارەكانى
تىكدەچن و مال و دارايى دەپوات بەپىي
ئايەتى: ﴿وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا
بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَأْلُوا عَذَابًا﴾
(الأحزاب: ۲۵).

* ئەگەر تورەبىو لە مەۋقەك لە پىناۋى
دنيادا پياۋىكە سووكايەتى بە ئاينى
خودادەكات، ئەگەر لە پىناۋى خودايا
تورەبىو ھىزو دەستەلات
بە دەستدەھىتى بەپىي ئايەتى: ﴿وَلَمَّا
سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبَ﴾
(الأعراف: ۱۵۴).

(ئابىلىسى) دەلىت: لەخەودا بەلگەيە
لەسەر مردن لەناكاۋ ئەگەر ھۆكارى
نەبوو، دەگونجىت خەشم وقىن
لەخەودا بەلگەبىت لەسەر ئاپوچوون و
نەخۆشى بەھۆى گۆپانى ھالى
خەشم وقىناۋى لەكاتى خەشم وقىندا.

(ئابىلىسى) دەلىت: لەخەودا بەلگەيە
لەسەر پياھەلانى باش و خىرى چاك بۆ
خاۋەنەكەي و خەلكىتر، خوداۋەند
دەفەر موى: ﴿وَالْكَافِرِينَ الْغَيْظَ

لەخەويدا خەسىنراۋىك بىننى با
ئاگا داربىت ئەمانەتەكەي لا دانەنى.

* ئەگەر خەسىنراۋىكى نادىيارى بىننى
رووخسارو شىۋەي سالى پىۋەدىاربوو
لەگەل دانايىدا فرىشتە و پەرىيەكە
ئاگا دارى و مژدە دەبەخسى.

(ئابىلىسى) دەلىت: ئەگەر خەسىنراۋ
ناسرابوو ۋەك خۆيەتى، ئەگەر بىننى
خەسىنراۋە رىنومايى خىۋايى
بە دەستدەھىتىت لە بەندايەتى و يادو
زىكرى خوا.

* ئەگەر بىننى خۆى خەسىنراۋە
پلە و پاىيەكە بەندايەتى ۋەردەگىت
لەگەل داۋىنپاكى.

* خەسىنراۋى سىپى فرىشتەى سۆزو
بەزەبىيە ھى رەشىش فرىشتەى سزاۋ
خەشمە.

* خەسىنراۋ بەلگەيە لەسە
رەۋاندنەۋەى نەيمەت و لە دەستدانى
خزم و كەس و كارو كوپ.

* دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر نۆر
لەخۆنەكردن و زالکردنى پىشوو خراپى
پەنھان و نەھنى.

خەشخاش (رەھكىكى بىھوشكەر): (ئىبن
سىرىن) دەلىت: ماللىكى باش و
سوۋدەندە بۆ يەكك بىخوات.

خه لووز: (تین سیرین) ده لیت: خه لوژ له داردروس سته کری و پیاویکی مه ترسیداره یان مالکی حه رامه.
*هروه ها ده لیت: رزقیکه له لایه نه ده سته لانداره وه دیت.

*خه لوژیک سوودی لیوه رنه گیری وه ک خوله میش وایه به تال و پوچه، نه گهر خه لوژیک به سوودبوو توتیشوی پیاوه له کاریکدا.

* (سیف) ی کوپی (ذی یزن) له خه ودا ناگریکی له ناسمانه وه بینی دابه زی بۆسر (عه دهن) و هه ر پشکویه ک که وت به سهر مالیکداو کوژایه وه و بوو به خه لووز، خه وه که ی بۆ راشه کاریکی خه و گپرایه وه و نه ویش وتی: (حه به شه) ده سته گری به سهر ولاتی توداو لیکدانه وه که ش به و شیوازه بوو.

(نابلسی) ده لیت: پشکوی گه وره بۆ یه کیك پیویستی به ورده که ی ببیت به لگه یه له سهر غه م و په ژاره و ماندوبوون و حال و بار نه سته م و گران.

*خه لوژی بچوک بۆیه کیك پیویستی به گه وره که ی هه بیت تیا بردنی مال و سامانه.

*ده گونجیت به لگه بیت له سهر ژیا نه وه ی ناگری بلتسه دار.

وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿ال عمران: ۱۳۴﴾.

خه لات (دیاری): (تین سیرین) ده لیت: دیاری و خه لات ده ستنیشاندنه، نه گه ربینی دیاری به کی بۆ نیردرا یا خود خوی دیاری نارد بۆ که سیك کیژه که ی یان که سیکی نزیک ده ستنیشان ده کری و ماره ده بپی به پپی نایه تی: ﴿وَإِنِّي مَرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّتٍ فَنَظِرَةٌ يَمُزِّجُ الْمُرْسَلُونَ﴾ (النمل: ۳۵).

(به لقیس) دیاری ناردو (سوله یمان) (سه لامی خوای لیبت) ده ستانیشانی کرد.

*هروه ها ده لیت: دیاری و خه لاتی خوشه ویست به لگه یه له سهر روودانی نات و اویی له نیوان خه لاتکارو خه لاتکارو پیغه مبه ر ﴿﴾ ده فهرموی: "خه لات و دیاری بۆ یه کتر بنیرن خوشه ویست ده بن" ^(۱).

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا خوشی و شادی به پپی نایه تی: ﴿بَلْ أَنشُم بِهَدِيَّتِكُمْ ثَمَرًا خَوْن﴾ (النمل: ۳۶).

^(۱) (بوخاری) له (الأدب المفرد) (۵۹۴) و (بیهقی)

(۱۶۹/۶) و (تهلبانی) له (الإرواء) (۱۶۰۱)

له فهرموده یه کی (نه بوهوره یه) وه (سندی خوی میتاویه تی).

(نابلسی) ده لئیت: خه لوه تگه له خه ودا
به لگه یه له سه ر:

+ شویتنیک به ته نیا مه ردوم خوی
تیدابی:

+ ناوبانگی باش:

+ ته نیایی:

+ گۆشه گیری و خودا بران له ژیترو
ناره زوو:

+ جیابوونه وه له هاوسه ر:

+ وازهیتان له براو هاوه لان:

* ده گونجیت بینینی خه لوه تگه
به لگه بیت له سه ر نه خوشی و وازهیتان
له ناره زووی خواردن و خواردنه وه،
نه گه ر خه وینه ر نه خوشبوو ده مریت و
چیژو له زه تی کوتایی پیدیت:

* نه وه ی بریارو فره مانی به سه ر
خه لوه تگه یه کدا بروت یا دروستیکات
له خه ودا پله وپایه ی به رزو بلند
به ده سته هیئت:

* خه لوه تگه بویه کیک بینینی له خه ودا
خوشیه کی تازو و نوپیه ژنه یا خود
قه لایه که به تاییه ت نه گه ر سه ر کرده و
فرمانپه وایه ک بینینی و خوازیاری
به ره به رکانی دوزمنبوو، هه روه ها
ده گونجیت به لگه بیت له سه ر به زین و
شکسته تیتانی نه و سه ر کرده یه:

* خه لوه تگه به لگه یه له سه ر:

+ غه ریپی و بیرکردن و غه م:

* خه لوز له زستاندا به مال و سامان
لیکده دریته وه:

خه لوز فروش: (ئین سیرین) ده لئیت:

خه لوز فروش ده سته لاتداریکی
سته مکاره و ژیرده سته کانی هه ژار
ده خات چونکه دار له لیكدانه وه دا
پیاوه و ناگریش ده سته لاتداره:

* نه گه ر خه لوزی بینینی باشنه بوو
کومه ل و نه ته وه یه که هه ژار که وتوون
به هوی ده سته لاتداره وه و مال و
سامانیان بۆ ده گه پیتته وه:

(نابلسی) ده لئیت: له خه ودا بینینی
به لگه یه له سه ر شه رو فیتنه و
روپه شی و درۆ:

خه لوه تگه: (ئین سیرین) ده لئیت:
به لگه یه له سه ر ده سته لاتدارو
فرمانپه وایه ک ناوبانگی به زانیاری
به ندایه تی ده رکردی:

* هه روه ها به لگه یه له سه ر لانه و مال و
شوین و سوود و قازانجی نه وه ی
ده دریته پالی، نه وه شی له هه وادابیت
به لگه یه له سه ر گۆپی ریزدارو ده روونی
شه هیدان به پیتی رهنگ و ناواخن و
کرۆکی، نه ولانه شی رهنگی رهش بیت
یان پیر له به رازبیت دیرو که نیسه یه
له لیكدانه وه دا:

+بچراندنی په یوه ندى نټوان هاوه لان.

+شاردنه وه په ینهانیکردن.

غم و په ژاره: نه گهر بینى غم و

په ژاره داره خوځى و شادى رووى
تیده کات.

(نښې سیرین) ده لیت: غم و په ژاره
به لگه یه له سر خوځى و شادى،
هر وه ها شارېش غم و په ژاره یه به پښى
نا یه تی: ﴿لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ﴾
(القصص: ۷۶).

(نابلسى) ده لیت: نه گهر هاوړیکانى
له تنگو چه له مه دا بینى به لگه یه
له سر تنگو چه له مه و په راژه خواردن.
* غم و په ژاره به لگه یه له سر
نه خوځى و غم و په ژاره به هوى
خانه واده که یه وه یان کارخستنه
نه ستوى.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر
پوچه لکړدنه وهى سوودو قازانچ و
جمو جوول.

* نه گهر شتیک له وانه ی له حالى بیداریدا
هه بوو به لگه یه له سر خپرو
به پېچه وانه شه وه.

خه نجه ر: نه گهر بینى خه نجه رى
به ده سته وه گرتوه مال و سامان و
ده وله مهندى به ده سته هیئت.

* نه گهر خه نجه ر یان چه قویکړده وه
به نټو کالاندا ژنیک ماره ده بریت.

خه نده ق (که ندر): (نښې سیرین)
ده لیت: خه نده ق به لگه یه له سر نه وهى
پادشایه ک یا ولاتیک خوى لیده پاریزیت
به هوى پاسه وان یان سه ربازه وه یا
نه وهى دوزمنى پى دوورده خاته وه.

* نه گهر خه نده ق به لگه بیت له سر
پادشا سه ربازو پیاو مال و دارایى
ده بیت، نه گهر به لگه بیت له سر دنیاو
جیهان به لگه یه له سر زانایانى دنیاو
نه وانه ی پاریزگاریده که ن لیت.

نه گهر خه نده ق به لگه بیت له سر ژن
خه نده ق به پړوه به ریه تی.
* نه گهر به لگه بیت له سر کوړ نه وه
خه نده ق باوک و دایکيه تی.

* نه گهر خه نده ق ټیکى بینى یا شارټیکى
بى خه نده قى بینى به لگه یه له سر
حه لالوونى کاروباره کان وه نه دانى
زه کات و مالتیا بردن و تیا چوونى
زانپاری و هیژشى دوزمن یا خود فه رمان
به خراپه و ریگری له چاکه.

خه نه: (نښې سیرین) ده لیت: خه نه
تویشوو پیداوېستى پیاوه بوئنه وکاره ی
نه نجامیده دات.

(نابلسى) ده لیت: خه نه جوانکاریه
له مال و منالدا.

ده گه رپته وه كه له ده ستیده رچوو بیت،
 نه گه ده سه ته لاتدار بوو ده سه ته لاتنه كه ی
 لاواز ده بی، پاشان به هیژ ده بیتته وه
 به پیتی ئایه تی: ﴿وَالْقَيْنَا عَلٰی كُرْسِيِّ
 جَسَدًا ثُمَّ اَنَاب﴾ (ص: ۳۴).

* نه گه خوازیاری هاوسه رگیر بوو ژنیک
 ماره ده بری.

* نه گه له سه ر جیگه یه کبوو پیخه فی
 به سه ردا درابوو به رزی و بلندیه به سه ر
 کومه لی دوو بوودا، نه گه ر پیخه فی
 به سه ره وه نه بوو سه فەر ده کات.

* هه ندیکه لئین: جیگه وه هه موو نه وه ی
 له سه ری ده نوون به لگه یه له سه ر ژنو
 سه رجه م رزق و رۆزی و بژیوی.

(قهیره وانی) ده لئیت: جیگه به لگه یه
 له سه ره وه ی مه ردوم شارو دلخۆش و
 ریزدار ده بیت به هۆیه وه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر نه وه ی
 مرۆف ده چیتسه سه ری له که شتی و
 هاوسه ر.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
 داره مه یت چونکه جیگه ی چاره نووسه،
 نه وه ی جیگه که ی بشکی له خه ودا
 یاخود له به ریه که هه لپوه شی
 ده سه ته لات و توانای به سه ر ده چیت و
 نه گه ر ده سه ته لاتداری له کار ده خری و
 له ژنه که ی جیا ده بیتته وه نه گه ر

خه نه فروش: (نابلسی) ده لئیت: بینینی
 له خه ودا به لگه یه له سه ر بۆیه چی،
 خاوه نی داو و ده رمانی به سه وود،
 بینینی به لگه یه له سه ر شادی و مژده و
 سۆز به زه یی.

خه و: (نابلسی) ده لئیت: خه و بۆکه سیك
 شایسته بیت به لگه یه له سه ر
 به رزبوونه وه ی پله و پایه و نه و ئاسته ی
 پیگه یشتوه، بۆیه کیکیش شایسته ی
 نه بیت به لگه یه له سه ر نه وه ی گوناو
 تاوانی خه لکیده خاته نه ستۆی خۆی و
 له سه ر نه خۆشیه کی توند و سه خت.

خه و گه (جی نوستن، راخه ر):

(نابلسی) ده لئیت: نه گه ر بینینی له خه ودا
 به لگه یه له سه ر کچ و ئاژه ل و پله و پایه،
 نه گه ر ته خته بوو به لگه یه له سه ر باشه،
 نه گه ر له قوماش بوو به لگه یه له سه ر
 شکومه ندی و مه زنی و خیر و چاکه و
 باشبوونی باری گوزه ران و جل و به رگی
 نوی و براهه تی و ته بایی و کۆبوونه وه.

* راخه ری قوماش به لگه یه له سه ر
 مژده و خۆشی دوا ی چه ند رۆژیک
 پییده گات.

(ئین سیرین) ده لئیت: نه گه ر بینینی
 له سه ر جیگه یه که شتیکی بۆ

راخرايىت پاشان پالېكە وىت لەسەرى
دەستەلات و پلە وپايە يە بەدەستى
دەھىنىت، ئەگەر نەعلى لەپىدابوو
لەگەل كۆمەلى كەسى دووپوودا
سەفەردەكات.

* ئەگەر خۇى دىيەو لەسەر
خەوگەيەكى خۆش و چاك دەستەلات و
پلە وپايە و ش — كۆمەندى
بەدەستدەھىنىت.

* ئەگەر خۇى لەسەر جىگەيەك
دىيەو ۋە ۋىتىكى لەگەلدابوو لەخۆشى و
پشوداندا لەگەلىدەبىت، دەگونجىت
شەپو ئازاۋە لەيەكجىابوونەو بەكەۋىتە
نىوانيان.

* ئەگەر ۋىتىكى بى مىردى بىنى لەسەر
جىگەيەك ھەلدەگىرى بۇ مالى خۇى
ھاوسەردەگىرى.

* ئەگەر بىنى جىگەكەى بۇ دادەنرى و
نەخۆشبوو بەلگەيە لەسەر
چاكبوونەو ەى لەنەخۆشى.

خەيار: خەيارو تىرۋى غەم و پەژارەيە،
ئەو ەى بىخوات لەكاروبارىكى
قورس وگراندا ھەلدەدات، بەتايىبەت
گەر زەرەرىو.

* خەيار لەكاتى خۇيدا رىزو رۇزىيە،
ئەگەر لەكاتى خۇيدا نەبوو نەخۆشىيە.

نارېكىشېت لەگەلى بەنەخۆشى و
دەمرىت يان ۋنەكەى دەمرىت ئەگەر
نەخۆشېت يا سەفەردەكات و
بەجىدەھىلىت.

* دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر مىردو
دواكەشى بەلگەبىت لەسەر ۋن ئەو ەشى
لەدواى سەروويەو دىت بەلگەبىت
لەسەر كوپو ئەملالاكەشى بەلگەبىت
لەسەر خزمەتكارو كچ.

* ئەگەر خۇى لەسەر جىگەيەك بىنيەو
بەلام نادىارو نەناسراووبو لاي و
شاىستەى دەستەلاتبوو بەدەستى
دەھىنىت، ۋەگەرنا لەپلەوپايەيەكى
بەرزو مەزندا دادەنىشى، ئەگەر
رەبەنبوو ھاوسەردەگىرى، ئەگەر
دوگىانبوو كوپىكى دەبىت.

* ئەگەر پىخەفو سەرچەفى
بەسسەر ۋەنەبوو ئەو ەى
بەسەريەو ەتى سەفەرىكى دور
ئەنجامدەدات، ئەگەر نەخۆشېى
دەمرى، ئەگەر ئەو خەونە لەرۋزانى
(حەج) دابوو سوارى كەشتىيەكەدەبىت
يان لەسەر جىگەو پىخەفىك خۇى
دەبىنىتەو ە.

(نابلسى) دەلىت: ئەگەر
جىگەوخەوگەيەك بىنى لەمالى
دەستەلاتدارىكداد پىخەفى لەسەر

خیرایی و په له کردن: (نابلسی) ده لیت: خیرایی و په له کردنی مړوځ له خه ودا نیشانه و به لگه ی هیواشی جموجو له، مه گره نه وهی خیراو په له ده کات نه خوڅ بیت له وکاته دا به لگه یه له سهر مهرگو نه مانی.

* ده گونجیت نیشانه و به لگه بیت له سهر کرداری چاکه و ده سته پشخه ری بوی، نه مه ش له کاتیکدا نه گره خیراو په له کردنه که ی بوی خیریوو، نه گره بوی شه پوو به لگه یه له سهر پاشگه زبوونه وه له نیسلام یاخود مه لسان به کرداریک که دواتر په شیمان ده بیتنه وه لی.

خیر کردن (قوربانی): (نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سهر هاوسه ریان کوپ که وا به کاری چاکه ی سود به باوک و دایکه ده یه نی، مه روه ها به لگه یه له سهر فیتنه و ناشووب، یاخود دژایه تی و شه پو ئاژاوه ریان سودو قازانچ له راوه وه.

خیر و چاکه: (نابلسی) ده لیت: خیر له خه ودا به لگه یه له سهر:

+ دوورخستنه وه ی به لاو نه هامه تی.

+ چاکبوونه وه ی نه خوڅ.

+ رنق و رۆزی و خیر.

* نه گره بینسی ده یخوات و هاوسه ره که شی دووگیان بوو کچیده بیت. * مه ندیکده لیتن: نه گره خه یار به ناسن له تکرا بوی نه خوڅ باشه.

* مه روه ها ده لیتن: خه یار به لگه یه له سهر دووگیانی ژنی خه وینه ر.

* مه روه ها ده لیتن: خراپه وه ک پاقله و نیسک.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا رنق و رۆزیه کی خراپه نامینیتنه وه، ترۆزی و خه یار رنق و رۆزی باشه.

خ

خیراویشتن (لوقه لوف کردن): (نابین

سیرین) ده لیت: خیرا رۆیشتن له مهر شوینیکدا بیت زه مهر بردنه به دوژمن و ئاسایی رۆیشتن به رپوه خو به که مزانینه له بهر خودا، خوداوه ند ده مهرموی: ﴿وَأَقْصِرْ فِي مَثْبُوكٍ﴾ (لقمان: ۱۹).

* رۆچوون به نیو زه ویدا نه گره به بی مه لکه ندنبوو قولیشبوو وایده رانی ده مرئ و ده رنایه ته وه نه نجامدانی کاری مه ترسیداره و له خشته بردنه له پیتناوی دنیا دا ریان مردنه.

(نابلسی) ده لیت: خیرا رۆیشتن به لگه یه له سهر خیرایی به جیه یشتنی دنیا یاخود به سهرچوونی په لویایه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر (حه ج).

+راسـتگویی و نهـو رووداوہی
باسدہ کری.

*نهـگر نهـوہی لهـخـودا دهـیکرد
خیر و چاکبوو باشده بی به لام نهـگر
خراپبوو وهـك مرداره وهـبوو و مهـی
بهـ خراپی ههـ لـسسوكه وتی
لهـماله كهـیداكرده.

*نهـگر شـتیکی باشـیکرد بهـخیر
بهـلگه یه لهـسر نهـش و نماکردنی.

*نهـگر خاوهـن بیـستانیک لهـخـودا
خیریـکرد دهـوله مهـندییه، دهـگونجیت
بهـلگه بیـت لهـسر ههـزاری و پیداوـیستی
بو خیر.

*نهـگر خیریـکرد بهـداوینپیـسیك
دهـگونجیت بهـلگه بیـت لهـسر
تهـوبه کردنی.

*دهـگونجیت بهـلگه بیـت لهـسر
ناچار کردنی كهـسیکی ئیره ییبهـرو
داپلوسانی دوزمنان چونكه شهـیتان
ناچار دهـكات.

*خیری نهـینی نهـگر خیركار توپهـبوو
لهـگونا ههـكانی خوـشده بی.

*دهـگونجیت خیریـکردن بهـنهـینی نزکی
بیـت لهـفهـرمانپهـواو زانایان.

*نهـگر بینـی داوای لیـدهـکری و
خیردهـكات نهـگر زانابوو خهـلکی فیـری
زانایاریدهـكات چونكه پرسـیاركار قوتاـبی

زانایارییه، نهـگر دهـسته لاتداربوو
کۆمهـ لیک دادهـنیت، نهـگر بازرگانـبوو
کۆمهـ لیک سوود لهـکپین و فروشتن
وهـردهـگرن یان رینمونی دهـکپین بو
کاریك، نهـگر پیشهـکاریوو یاخود
بازارپیوو کریگرتیهـك فیـری
پیشهـوکردار دهـكات، نهـگر نانیدا
بهـهـزاریك پیاویـك دهـترسی و
دلنـیاده بیـت و لهـغم و پهـزارهـكانی
قوتاردهـبیـت، نهـگر نانیدا بهـبیـاوه پـتـك
دوژمنـیک بهـهـیز دهـكات ئهـویش
تاقیدهـکریتهـوه.

*دهـگونجیت خیر بهـلگه بیـت لهـسر:

+یادو زیـکری خوا.

+سهـردانی گۆرستان.

+کرداری چاك و باش.

خیلی چاو: (نابلسی) دهـلـیت: خـیلی

چاو بهـلگه یه لهـسر شـكـانی پهـیمان
یاخود لهـقسـه ی خو پهـشیمانبوونهـوه.

خیـو (سییهـر): (نابلسی) دهـلـیت:

لهـخـودا مال و داراییه كه لهـیهـن
هاورپیهـكه وه پـیـدهـكات.

*نهـگر ژنیکی دووگیان بیـبینی کوپی
دهـبیـت.

دال

دا

*نه گهر بينى له پليكانه يه كى دټيرين دټيه خواره وه سوودو قازانچ له بازركانپه كه پيدا ناكات.

*نه گهر پليكانه كه پچراو له سه ريپو وه يارو دوژمنه كى زالد ده بټت به سه رپا.

دا پوښان: (ثيبين سيرين) ده لټت: داپوښينم له خه ودا به لگه يه له سه ريپاگايى خه ويينه رو فريو خواردنى.

(نابلسى) ده لټت: : له خه ودا به لگه يه له سه ريپاگايى خه ويينه رو فريو خواردنى. ده لټت: : له خه ودا به لگه يه له سه ريپاگايى خه ويينه رو فريو خواردنى.

*ده گونجټت به لگه بټت له سه ريپاگايى له ترسو بيم چونكه روچوونو پشودانه.

دا پوښراو (په رده): (ثيبين سيرين) ده لټت: نه گهر بينى پارچه يه كى داپوښ راوى پوښيوه ده بټت به فه رمانږه وای ولاتټك، نه گهر شايسته بټت بوكه سيكى ئاسايى ژنيكى ده وله مهنه كه واكه سيكى به سوزو نزيكى نيبه.

داب ه زين (هاتنه خواره وه): (نابلسى) ده لټت: نه گهر بينى له شاخټكه وه هاته خواره وه باشه، ده گونجټت هاتنه خواره وه به لگه بټت له سه ريپا خه شم و قينى خودا به پټى ثايه تى: ﴿وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَذَابًا﴾ (البقرة: ٣٦).

*هاتنه خواره وه له ئاسمانه وه دواى سه ركه وتن سه ريپاگايى پاش شكومه ندى و به رزى، هه روه ها و تراوه به ده سته پټناني نازو نيعمه تى دنيا يه له گه ل پله وپايه ي ثاينى.

*نه گهر هاتنه خواره وه له شاخټكه وه بينى ده رووى لټده كړټته وه، هه روه ها و تراوه: به لگه يه له سه ريپاگايى كاروبارى نه سته م مه حال.

*نه گهر بينى له شوټنټكى به رز هاته خواره وه يان له سه ريپان و كوڅكيكه وه له حال و بارټك پاشكه ز ده بټت وه كه له سه ريپو وه.

تازه‌ی به‌خۆیه‌وه بینی له‌پێسته‌که‌یدا
سامان و‌گه‌نجێك به‌ده‌ستده‌هێنێ،
ئه‌گه‌ر گوێزایه‌لی ئه‌نجامدا بۆ
په‌روه‌ردگار ده‌بیاته‌وه، ئه‌گه‌ر بۆ
سه‌رپێچی خودابوو به‌و‌گه‌نجه‌یه
داخده‌کړی خوداوه‌ند ده‌فه‌رمویت:
﴿فَتُكْوَىٰ بِهَا جِبَاٰهُمْ وَجُنُوبُهُمْ﴾
(التوبه: ٣٥).

* هه‌روه‌ها ده‌لێن: شوێنه‌واری
داخکردنی کۆن و تازه ئه‌گه‌ر پێستی
هه‌لداو ئازارینه‌بوو باشترین
چاره‌سه‌ره‌و به‌هێزترین له‌وکاته‌دا وه‌ك
چاره‌سه‌ر مامه‌له‌ی له‌گه‌ڵده‌کړی.
* هه‌روه‌ها ده‌لێن: داخکردن قسه‌یه‌کی
به‌ئێش و ئازاره‌.

* هه‌روه‌ها ده‌لێن: داخکردنی خپ
خۆپاگه‌یه‌ له‌کاروباری فه‌رمانپه‌وادا
یاخود موڵکه‌ به‌پێچه‌وانه‌ی سوننه‌ته‌وه،
یاخود به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر هاوسه‌رگه‌ری یا
منداڵبون.

* ده‌گه‌ێنه‌وه (ئه‌بوه‌که‌ر) (ره‌زای خوای
لێبێت) وتویه‌تی: ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا
له‌خه‌ودا بینیم وه‌ك له‌سنگما دوو داخو
شوێنه‌واری سووتاوێ هه‌بێت، ئه‌ویش
(ﷺ) فه‌رمووێ: "کاروباری دنیا بۆ
ماوه‌ی دوو سال ده‌گه‌یه‌ ده‌ست".

داخستن: (ئێبن سیرین) ده‌لێت: ئه‌گه‌ر
بینی ده‌رگای ماڵه‌که‌ی به‌خشت
هه‌لچنی پارێزراوده‌بێت له‌کاروباری
دنیا، ئه‌گه‌ر به‌خشت نه‌بوو ناتوانی
له‌دنیا خۆی بپارێزی.

* ئه‌گه‌ر بینی پتر به‌توندی ده‌رگای
ماڵه‌که‌ی داده‌خات به‌لام داناخړی
ناتوانی کارێك ئه‌نجامدات.

* ئه‌گه‌ر بینی جه‌نگاوه‌رێك ده‌رگایه‌ك
ئاوه‌ڵاده‌كات قه‌لایه‌ك كونده‌كات یان
ده‌یکاته‌وه، ئه‌گه‌ر پیاویك کردیه‌وه
پلان و خراپه‌ به‌رانبه‌ر ئه‌و‌که‌سه‌ ده‌كات
که‌کونیده‌كات و خێری بۆ ئاوه‌ڵاده‌بی
له‌لایه‌ن ئه‌و پیاوه‌وه.

(نابلسی) ده‌لێت: ئه‌گه‌ر له‌خه‌ودا بینی
ده‌رگایه‌کی نوێی کرده‌وه ژنیکی
چا‌کده‌هێنی ئه‌گه‌ر ره‌به‌نبیت، ئه‌گه‌ر
هاوسه‌رداربی له‌ژنه‌که‌ی جیا‌ده‌بێته‌وه.

* ده‌گونجیت داخستن له‌ده‌رگایه‌کدا یان
له‌ده‌رگایه‌تردا مانه‌وه‌ی حال و باربیت
وه‌ك خۆی بۆ خاوه‌نه‌که‌ی.

* ئه‌گه‌ر بینی قفلێکی داخست
ژنیکده‌هێنی.

داخکردن (سووتاندن): (ئێبن
سیرین) ده‌لێت: داخکردن چ‌ه‌ن
لێکدانه‌وه‌یه‌ك هه‌ڵده‌کړی ئه‌گه‌ر
شوێنه‌واری داخکردنیکی کۆنی یا

نه گهر به ئاسن داخکرا به لگه یه له سهر
گوناهو تاوان.

دادپه روهری: (تابلسی) ده لیت:
فه رمانپه وای سته مکار له خه ودا به لگه یه
له سهر خو شحالی ژیرده سته کانی و
شادی بردنه نیو دلایان به چه شنئ
دلنایان بکات یاخود مال و داراییان
بپارێژی و ئاوه دانی له ولات و شاریاندا
بلاوبکاته وه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر
دادپه روهری له نیوان مندا و
هاوسه ره کانی و ئه وهی دادپه وهری
ده پارێژی.

* ته وهی دادپه روهری له سهر
سه رپچی به رده وام بیت ته وه ده کات و
پاشگه زده بیت ته وه له و گوناو تاوانه ی
نه نجامدا وه.

دادوهر: نه گهر دادوهرانی له شیوه یه کی
باشدا بینى زانیاری باشی پی
را ده گه یه نن، یاخود رینموونی ده که ن
بۆ رییازی راست و دروست.

* ده گونجیت دادوهر به لگه بیت له سهر:
+ نه ندان یارو زۆر لیکه ر.

+ هاوه لایه تی و کوبوونه وه.

+ به رگدروو.

+ که له شاگر.

* پیاویک بینى نه خو شه و پزیشک نییه
چاره سه ریبکات له گه ل که سی کدا
ناکۆکی هه بوو پاش ماوه یه ک
نه یاره که ی زالبوو به سه ریا.

* پیاویکیتر بینى باوکی نه خو شک و ت
ئجا سه ر ئیشه روویکرده سه ری چونکه
به لگه یه له سهر باوک.

* (ئه بی سه عدی واعین) له ته فسیری
(گه و ره) دا ده لی: نه گهر بینى مرو فیک
داخده کات قسه ی خراپ ده کات
به رانبه ری یاخود خراپه ی
ده سته لاتداری پیده گه یه نی، نه گهر
داخکرده که به خه ریبوو خۆپاگرییه
له کاروباری ده سته لاتداری و ژووی
سوننه یه. هه روه ها ده لین: نه گهر
ره گو ده ماریکی سووتاندو داخیکرد
کچیده بی یان هاوسه ر ده گری یاخود
ژنه که ی له لایه ن پیاویکی سه یره وه
ده بینری.

(تابلسی) ده لیت: له خه ودا نه گهر
له ته ویل و نیو چاویاندا بوو یا له ته شتدا
به لگه یه له سهر نه دانی زه کات،
ده گونجیت داخکردن له لایه ن
ده سته لاتداره وه بیته خواره وه یاخود
جیا بوونه وه بی له که سیکی به رپز، نه گهر
به زێپ یان زیو داخکرا به لگه یه له سهر
رژدی و رینگری یان نه دانی مافی خودا.

*نه گهر غه مو په ژاره داربوو ده رووی
لیده کریته وه نه گهر دادوهره که
سته مکاربوو له دادگاییدا ، نه گهر
له نیوان خوئی و مروفیکدا دژایه تی و
ناژاوه هه بوو دادپه وه رناییت.

*نه گهر دادوهریکي سووکی بینی
له کیشانه داو هه لییزارد پاداشتی لای
خوداوه ند هه یه، نه گهر کیشانه که ی
لابرد به لکه یه له سه ر گوناو هه سه ریچی.
*نه گهر بینی دادوهریک فلس
کیشانه ده کات یاخود دره می خراب
لاده دات و گوئیستی گه واهیدانی
نادروس ته دبیته و به و حاله وه
دادوهریده کات.

*دادوهری نادیار له خه ودا
په روه ردگار ه.

*نه گهر بینی بوه به دادوهر یان دانا
یاخود پیاوچاک یا زانایه ک پله وپایه ی
به رزو ناویانگی باشه و دنیانه ویستی
ده رده کات له گه ل زانیاری، نه گهر
شایسته ی نه وه بوو نه وه به کاروباریکی
به تال تا قیده کریته وه و وتی
وه رده گری به وه ی تا قیکراوه ته وه
هه روه ک وتی دادوهر له دادگادا
په سه ند ده کری.

*هه روه ها ده لئین: نه گهر روو خساری
دادوهری به روویه کی گه شه وه بینی

*نه گهر دادوهریک به لکه یه کی دیارو
ناشکرای گوئی لیبو له شیت و ناته واو
یا گیلنیکه وه یان له گسکده ریکه وه،
یاخود ساوه ریژه رو نه و فتیله یه ی
له حه مامدا داده گیر سیته و خه لکی
سوودی لیوه رده گرن.

*ده گونجیت دادوهر به لکه بیته له سه ر
باوکی به رپرس و مال و مندالی.

(نبین سیرین) ده لئیت: نه گهر
دادوهریکي بینی کاری دادگای
وه رگرت و دادوهریوو تئیدا نه گهر
خه وبینه ر باز رگانبوو که سیکی به ویژدان
ده بیته، نه گهر ناودیری به ده سته بوو یان
کاروباری کیشانه هه ربه وچه شنه یه.

*نه گهر بینی دادگایی له نیوان خه لکید
ده کات و سته مکاره تئیدا نه گهر
فه رمانپه وایوو لاده بری و له کار ده خری،
نه گهر له سه فه ردابوو ریگه ی لیده گیری،
وه گه رنا نازو نیعمه ته کانی خوداوه ند
ده گوپی و ده بی به به لاو نه هه مته ی.

*نه گهر دادوهریکي ناسراوی بینی
وه ک داناو زانا وایه.

*نه گهر دادوهریکي ناسراوی بینی
سته مده کات له حوکم کردنیداو خه لکی
نه و شوینه له کیشانه یاندا دزیده که ن.

*نه گهر پیاوچک هاته لای دادوهره که و
به ویژدانبوو له گه لی خه وبینه ر دادوهر
ده بیته به رانبه ر دژو نه یاره کانی.

* ټه گهر بېنې خاوه نداره بۆ كۆمه له
دارخورمايه كى زۆر له شوپنځى كدا نه بوونى
دارخورمايه بۆى ، ټه گهر له باخځى كدا بو
يان له زه وييه كدا نه ده گونجا بۆ نه و
كۆمه له دارخورمايه گرتييه بۆ يه كڅك
خاوه نى بښت.

* ټه گهر بېنې به روپومه كى
به ده سته ټنا مال و سامان له پياوځكه وه
به ده سته هښت.

* ټه گهر دارگويزيو پياوځكى كويړى
رژدى بۆله بۆلكارو سروشت تال و كرژه ،
هه روه ها به روپومه كى شى مال و
سامانځكه به نارپه حه تى وه به ردښت.

* ټه گهر بېنې گويزيكي به ده سته ټنا
ده جوو لښت و ده نكه ده نك ده كات ، گويز
ټه گهر جوولا يا خود ياري كړد
ده نكه ده نگو قاوقيزه يان
قومار كړي كه زه فهر به هاوه له كى
ده بات ، هه موو شتي كيش قومارى
پيې كړى به و چه شنه يه ټه گهر قومارى
له گه ل هاوه له كى كړد زه فهر ده بات
به وهى داوي كړد وه .

* ټه گهر خوى له سهر دارگويزي ك
بېنپه وه وابه سته پياوځكى عه جه مى
زله ده بښت ، ټه گهر هاته خواره وه
له سهرى له نتيوان خوى و نه و پياوه دا
ده بښت و به جښايه ت ، ټه گهر كه و ته

مژده و خوشحالى به ده سته هښت ،
ټه گهر شوپنى دادوهر يكي بېنې
ترس وييم و ئاژاوهى ده سته گړده بى .

* هه روه ها ده لښن : شوپنى دادگايى و
وته بښزان و قهرزو شريعت له خه ودا
به لگه يه له سهر بشپوى و غه م و په ژاره و
تياچوونى مال و سامان يكي زۆر
له سهر جه م خه لكى .

* هه روه ها به لگه يه له سهر ده ركه و تنى
نه پنى و له نه خوشيدا به لگه يه له سهر
ده رپا .

* ټه گهر نه خوشي ك بېنې دادگايى
ده كات بزپكاندنې به خيړده بښت و
چاكده بښته وه .

* ټه گهر نه خوشي ك بېنې دادگايى
ده كړى ده مرئ .

* ټه گهر يه كڅك كه له به ربه ره كانى و
شه ردا بو بېنې له شوپنى دادوهر ان
دانيشته و يان خوى دادوهره
شكسته ناهښت و نادوړى له به رنه وهى
دادوهر ان دادگايى خويان ناكه ن .

(نابلسى) ده لښت : دادوهرى ناسراو
به ناوبانگ به پزيشك ليكه ده رښته وه .

دار (د ره خت) : (ثمين سيرين) ده لښت :
دارى ناسراو هه و لدانه له گه ل شتي كدا
يان له گه ل پياوځكى هه و لدانه و
ده كوشى به نه اندازهى جه وهه رى
داره كه و سوود و قازانجى .

﴿يُحْكَمْوَكُ فِيْمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ﴾
(النساء: ٦٥).

* داری مه زن که هیچ به روبوومیکی
نه بیت پیاوی توکمه و به هیزه و خیری
تیدا نییه.

* نه گهر داری بوخوشبیت پیا به لدان و
ستایشی نه وکسه وه بونی نه داره
وايه.

* هه موو داریکی به روبوومدار پیاوی
فه پوپیتداره به نه ندازه ی نه به روبوومه
له به ده سته یان و سود لیوه رگرتنیدا.

* نه داری دپکی پیوه یه پیاویکی
ره قی نه سته مه.

* نه گهر ئاوی له دار وه رگرت سوودو
قازانج له مالیک وه رده گری
که له پیاویکه وه به ده سته یان وه
ده دیت پال جوری داره که.

* نه گهر بینی له بیستان و باخه که یدا دار
ده پوینی کوی ده بیت و له ته مه ندا وه
دریژی و کورتی نه وداره ن.

* نه گهر داری رواوی بینی له خویه وه
پیاوانیک رووده که نه نه شوینه بو
گریان و غه مو په ژاره.

* داری به هی پیاویکی ژیره سود
له نه قل و ژیری وه رناگری به هوی زهردی
به روبوومه که یه وه.

خواره وه له سه ری یاخود مرد به دهستی
پیاویکی گهره ی له شولار زله و که ته
ده مریت ، نه گهر داره که شکاپیوه ی
پیاوه که ته که تیا ده چیت و نه وه ی
ده که ویتته خواره وه تیا ده چیت، نه گهر
له کاتی که و تنه خواره وه یدا نه مرد قوتار
ده بیت.

* هه روه ها نه گهر بینی ده ست و قاچی
شکا له وکاته دا له تیا چوون و فه وتان
نزیکه بیتته وه به لایه کی گهره روی
تیده کات به لام قوتار ده بیت لی.

* هه روه ها هه موو داریکی مه زن هه مان
لیکدان وه ی گو یز هه لده گری و
له بنه په تدا ده دیت پال عه جه م.

* دار نه بگ پیاویکی ریزدارو ده ست و
دلفراوانه به فه پوپیت به پیتی دارو
به روبوومه کی.

* نه گهر داریکی بنه په تی نادیا ری بینی
له مالی خویدا ناگریک له ویدا
کوده بیتته وه یاخود مالکی ناگرین
ده بیت به پیتی ئایه تی: ﴿الَّذِي جَعَلَ
لَكُمْ مِنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا﴾
(یس: ٨٠).

* ده گونجیت دار له مال یان بازاردا
شه رو ئاژاوه بیت له نیوان کومه لیکدا
نه گهر داره که نادیا ربیت به پیتی ئایه تی:

ناوه پوکیشی به لگه یه له سەر سەرجه م
به شه کانی دیکه ی و نه و کرداران ه ی
په نهانی کردوه . تو یکلە کەشی به لگه یه
له سەر رووخسارو پێسته کە ی و نه و
کرداران ه ی خۆ ی پێجوانده کات،
له کاتیکدا ناوه کە ی به لگه یه له سەر
باوه رو خواناسی و مولک و ژيانی بو
هه موو مرقیك به نه ندازه ی خۆ ی.

* ده گونجیت به پێچه وانه ی نه و
ریزه ندی و پۆلینه وه ریزه ندیان کردی.
* نه گەر خۆ ی بینیه وه له سەرداریك
یاخود بوو به خاوه نی و نیشانی درا
ته ماشای حال و باریده کری له گه ل
حال و باری داره که دا ، نه گەر
نه وکه سه ی خه وی پێوه بینرا مردوبوو
سه یری سیفه ت و تایبه ته ندی نه وداره
ده کری نه گەر داره که گه وره و جوانبوو
مردوه که له به شه شدایه ، نه گەر داریکی
ناقولل دپکاوی و ره شو بۆ که نبوو
له سزاو دۆزه خدایه .

* ده گونجیت داری زه قوم بیت به هۆ ی
بیباوه پییه وه به و دهره نجامه
که یشتی .

* نه گەر نه خوشیک خه ویکی وای بین ی
روبه و دهره نجامه ده چیت به پتی
داره که ، نه گەر زیندوبوو ته ماشای
حال و باریده کری ، نه گەر پیاویکبوو

دار هه ناره: پیاویکی دیندارو
خاوه ن دنیا یه و دپکه کە ی ریگره
له سه ریچی ، برینی دار هه نار برینی
سۆزو په یوه ندی خزمایه تییه .

* **دارزه یتون**: پیاویکی پیروزی
به سه سووده بو خانه واده کە ی،
به روبوومه کەشی غه م و په ژاهیه بو
یه کیک به ده سه تیبه یتیت یان بییت
به خاوه نی یاخود بیخوات.

* ده گونجیت دار زه یتون به لگه بیت
له سەر ژنی دووگیان و مندالبوون و
به روبوومی دوا ی نه وه ، ده گونجیت
به لگه بیت له سەر فروشگا و دوکان و
به نده و خزمه تکارو ناژه ل و سه رجه م
شوینی به ناویانگ به خواردن و
مال و دارایی و گه نجینه .

* ده گونجیت به لگه بیت له سەر ئاسنو
مه زه ب چونکه خوداوه ند داری باشی
چواندوه به وشه یه کی باش ، نه مه ش
دارخورمایه پێغه مبه ری خوا (ﷺ)
به پیاویکی موسولمان لیکیداوه ته وه .

* رافه کاران ده لێن: نه گەر دارو درهخت
به لگه بیت له سەر کردارو ئاین و ده روونی
خاوه نه کە ی گه لاکانی به لگه یه له سەر
ره وش و هه لسه وکه وت و جوانی
جلوبه رگی و، لقه کانیشی به لگه یه
له سەر ره چه له و برا و بیروبوو چوونی.

*ته گهر خاوه نى كومه له دارىكى زړېو
ده بېت به بهر پرسي كومه لىك، ياخو
له دادگا يا فتوا يا پېشه وایه تی
ياسه ركردایه تی پېده سپړئ.

*ته گهر بينى هموو داره كان
له مال كېدايه پياو يا ژنه ياخو
هر دوو كيانه كوده بڼه وه بڼ خیر يان
شېر، نه گهر به روپومه كې
پيوه بينى و خه لكى ليده خوار، نه گهر
به روپومه كې به لگه بېت له سر خيرو
رزقو رۆزى ناههنگى دواى ژه پېنه و
نه و دارانه ش سفره و خوانى ناخوار د نه.

*ته گهر به روپومه كې خراب و
قېزه ونبوو به لگه يه له سر غم و
په ژاره و پرسه و ته غزیه و خوار دنى تېدا
ده خون، هره ها به و چه شنه يه نه گهر
له مال كېدا نه خوخ هه بوو، نه گهر
به روپومه كې ناديار بوو ته ماشاده كړئ
نه گهر له پېشه وهى داره كېد ابو
خوار دنى ناههنگ و خوشيه، به لام
نه گهر له دواوه بوو به لاو نه هامه تيه
به تاييه ت نه گهر له كاتى بيداريدا
نېشانه ي يه كېك له و دوانه هه بن.

*ته گهر بينى دارىك كهوت يا بړا يان
سووتا ياخو ره شه بايه كى توند
شكاندى پياو يا ژنه تيا ده چن ياخو
ده كوژرين، نه گهر له مال كېدا

خوازيارى هاوسه رگريبوو يان ژنىكى
ميرد داربوو هره كه يان هاوسه ريك
به ده سته هېنيت به پيى حال و شپوهى
داره كه، نه گهر هاوسه رى هره كېكيان
له كاتى بيداريدا نه خوشبوو ته ماشاى
سهرده مو كاته كې ده كړئ، نه گهر
نه و داره ي خوى به سهره وه
بينوه ته وه، له كاتى پشته لكر دنى
سهرده مدابو نوى كرايه ژير نه و
نه خوشه ديسان چاكده بېته وه و
ديارده كانى ژيان له له شو لاريدا
سهره لده داته وه، نه گهر له دوايه وه بوو
نه و نه خوشه ده گه پېته وه بڼ لای
په روه رديگارو ده چي ته وه نيو خاك و
تيا ده چي ت. نه گهر له فروشكاو بوكانو
شوينى بژيوى خويدا بينى به لگه يه
له سر بژيوى رزقو رۆزى، نه گهر
له پېشه وه بوو سوودو قازانچ
وهرده كړئ.

*ته گهر له دوايه وه بوو زهره رده كات و
هه ژار ده كه وي، نه گهر له مزگه و تېكدا
بينى به لگه يه له سر نايو نو پيى.
*ته گهر له كو تاى رۆزگار دابو بېناكا
ده بېت له نايه كې و هوشى
به نو پي كانيه وه نامي نيت.

*ته گهر له پېشه وه بوو پياو چاك و
باشه و كرداره كانى بڼ جور ده بى و
گوپرايه ليه كې پاك و بېگه رد ده بى.

* هـروهـا دهـلـيـن: نهـگـر لهـزـسـتـانـدا
ميـوي بينـي بهـرويـومي پـيـوهـبوو
وابهـسـتهـي ژن يا پياويـك دهـبيـت و
وادهـزاني دهـولهـمـنده.

* هـروهـا دهـگـيـر نهـوه پياويـك ديت
بـولـاي (ثـيـبن سـيـرين) دهـلـيـت: لهـخـودا
بينـيم زهـيت دهـكهـمه بنـي داريـكي
زهـيـتون، نهـويـش ليـي پـرسـي:
بهـسهـرهـاتهـكهـت چـيـيه ؟ وـتـي:
لهـمـندالـيـدا كـرام بهـكـويلهـو پاشـان
نازادكـرام، پاشـان گهـورهـبووم، نهـويـش
ليـي پـرسـي: ژنت هـهـيه ؟ وـتـي: نهـخـيـر
بهـلام كهـنـيزهـكيـكم كـړيـوه، وـتـي: بـزانه
دايـكت نـيـيه، كـاتي گهـراپـهـوه كهـوته
پشـكـنين هـتا بـو يـدهـركهـوت دايـكيـهـتـي.
* هـروهـا دهـگـيـر نهـوه پياويـكيـتر
ديـتهـلـاي، دهـلـي: لهـخـودا بينـيم
دارزهـيـتونـيـكم گوـشي و ناوهـكهـيم خـوارد،
(ثـيـبن سـيـرين) وـتـي: لهـخـوابـترسـهـو
خهـونهـكهـت نهـوه دهـردهـخات ژنهـكهـت
خوشـكي شـيـريـته، كـابرا كهـگهـرا بهـدواي
نهـوهـدا بينـي قـسهـكهـي (ثـيـبن سـيـرين)
لهـجـيـي خـويـدايه.

* نهـگـر بهـرويـومي لهـداريـكـكردهـوهـو
لهـحـالي دانـيـشتـنـدايوو، مالـو سامانـيـكه
بهـيـمـانـدوبـوون و هـيـلاكـي
بهـدهـسـتيـدهـهـيـتـي، نهـگـر دارهـكهـدوا

كهـسيـكي نهـخـوش هـهـبوو دهـمـريـت يان
زيـندانـيدهـكـړي ياخود سهـفهـر دهـكات،
نهـگـر لهـمزگهـوتـدايوو ژن و پياويـكي
ناودارن دهـمـرن يا دهـكوژژيـن
بهـشيـوهـيهـك ناوبانگـدهـردهـكهـن، نهـگـر
دارخورمابوو پياويـكي بهـرزو بالاـيه
ياخود بهـهـوي دهـسـتهـلات يان زانـياري
يان ژنهـفهـرمانـپـهـوا ياخود دايـكي
سهـرؤكيـكهـو بهـدهـسـتيـدهـهـيـتـي، نهـگـر
دار زهـيـتونـبوو زاناو ناـمـؤزگارـيدهـر يان
دادوهـر ياخود پـزيـشـكه، پاشـان بهـو
پيـودانگهـ ليـكهـدريـتهـوه.

* نهـگـر بينـي داريـكي روانـدو هـلـواسـرا
ريـزداري بهـدهـسـتهـدهـهـيـتـي.

* نهـگـر تـوويـكي چانـدو هـلـتـوقا يان
هـلـنـوتا غـم و پهـژارهـ رووي تـيـدهـكات،
ناشـتنـي دارميـو بهـدهـسـتهـهـيـتـي ريـزو
شـكـوهـنديـيه.

* دهـگـيـر نهـوه پياويـك ديت بـولـاي (ثـيـبن
سـيـرين) و دهـلـيـت: لهـخـودا بينـيم
كهـسيـك پـيـي وـتم: نهـگـر دهـتهـويـت
چاـكـبيـتهـوه لهـوهـخـوشـيهـيـه
وهـگهـرنا بيـخـو، (ثـيـبن سـيـرين) وـتـي:
نهـوه ريـنـومايـي كـردوي بـو خـواردنـي
زهـيـتون، چـونـكه پـهـروهـردگار
دهـفهـرموي: ﴿ زَبْنُوكَ لَا شَرْقِيَّةَ وَلَا
غَرْبِيَّةَ ﴾ (النور: ۳۵).

بینیان به لگه یه له سەر پیاوچاک و
زانباری بیکردوه یان گوته ی بیکردار .
*ته و داره ی بۆ خۆراکه وهك نارنج و
لیمۆ و لالهنگی گو له که ی بۆنخۆشه و
بهروبومه که ی سوودمه نده بینینی
به لگه یه له سەر چاکی رووخسار و
ناواخنی کردار و ته و وابه ستهوونی
به یه که وه .

*ته وهی پابه ندی خوراکه و بونی نییه
وهك خورماو گوئزو... بینینی به لگه یه
له سه ر نه و ناوداران ه ی هیچیان
لیوه ر ناگیر ی به ماندوون و هیلاکی
نه بیّت.

*بینینی نهو دارانهی که نه تامو نه بۆیان ههیه وک نه بهنگو دار ههیزه ران و داریۆیه و... به لگهیه له سههه رۆدی و به خهیلی.

*هه موو داریك گه لاكانی لیبكه ویت به لگه یه له سهر هه ژاری و دهوله مه ندی و پاراستن و ناهاهنگو غه مو په ژاره، نهو داره شی گه لاكانی نه وه ری به لگه یه له سهر ته مه ندریژی و به رده وامی رزقو روژی و چه سیانندن له نایندا.

*نه گهر بینى له سهر چهن دارىك
پاكه وتوه منداالى زور ده بىټ.

*نه‌گه‌ر بینی له‌سه‌ر دره‌ختیکه قوتار ده‌بیت له‌وه‌ی مه‌ترسی لییه‌تی،

له‌گه‌ئێ به‌وه‌ی شیاوو گونجاوه کاریکی
سه‌یره‌و خه‌لکی سه‌رسامده‌بن پێی .
*هه‌روه‌ها ده‌لێن: دار ژنه ، نه‌گه‌ر
شته‌یکی وه‌های تێدابوو به‌لگه‌بیته
له‌سه‌ر ژن ، هه‌روه‌ها ده‌بیته ئه‌وه‌ژنه
دایکی سه‌رکرده یان کچی سه‌رۆک
یاخود خزمه‌تکاری به‌رپرسو
فه‌رمانه‌وابیته .

(نابلسی) ده لائیت: بینینی دارو درهخت
به لگه یه له سر شه پو ئاژاره،
دارودره ختی نادیار به لگه یه له سر
غه مو په ژاره و برین به تایبته نه گهر
به شه و له خه ودا بینی مه گهر بچینه ژیر
سییره که یه وه به هژی گهر ما یان
له کاتی باراندا نه وکات به لگه یه له سر
رزق و رزقی و پـــــــــــــــشتبه ستن
به پله و پایسه داران ، نه گهر له سر
بیده بیت کو تایی پی دیت و دهستی
لیئه لډه گری ، نه گهر موسافیریش بیت
موسولمانده بیت نه گهر به روبوومی تیډا
نه بیټ پشت به وه ده به ستی پشودانی
تیدایه و به دهر له زانباری و زانست.

*ھەندىكدار ھەيە تايبەتە بەبۆن و
ھەندىكىش تايبەتە بەخۆراك، ئەو ھەي
تايبەتە بەخۆراکەو ھەلە خوار ئەو ھەيە
تايبەتە بەبۆن ، ئەودارانەي بۆبۆن
بەکار دەھەتەنن ھەك خەنەو گول

* دارو درهختی وشك به لگه یه له سهر
رینومایی و رنق و رۆزی چـونكه
سهرچاوه ی وزه یه .

* هه مووداریکی سه یرو نامۆ به لگه یه
له سهر پیاو یا ژن یاخود کاسبی
گومانای یاخود زانیارییه کی کۆن و
دیژین .

* دانیشتن له ژێرداردا له گه ل خه لکیدا
به لگه یه له سهر ره زامه ندی خوداوه ند
له خه و بینه رو شوینکه وتنی قورئان و
سوننه تی پێغه مبه ر (ﷺ) ، نه گه ر
خه و بینه ر بپاوه رپوو بپروا ده هینیت و
گه ر سه رپێچیکاربوو ته و به ده کات ،
ده گونجیت په یمانبـدات
به ده سه لآنداری گۆپرا به ئی نه وه بیت ،
نه گه ر له گه ل کۆمه لێکدا بوو یادی
خوايانده کرده وه داری (طوبی) یه و
له رۆژی قیامه تدا له ژێر سییه ره که یدا
داده نیشی .

* بینینی داری (طوبی) له خه ودا
بۆ نه وه ی ده چیته ژێر سییه ری یان پالی
پێوه ده نی به لگه یه له سهر چاره نووسی
باش . ده گونجیت به لگه بیت له سهر
پچران و به کلایبونه وه بۆ به ندایه تی و
سوود وه رگرتن له هاوه لان یاخود
له خاوه ن پله وپایه .

تویکلیدار فه رو به ره که تی که سیکه و
به رو بوومه که شی سه ر یازه کانیه تی .

* نه گه ر ده سه لآنداریکی بینی داریکی
بـپی به ته ور چـه ن پیاوێك
ده ستنیشانده کات بۆ کارێك و تیدا
له ناوده چن ، نه گه ر به داس بـپی
داوایه کیان لیده کات ناتوانن به جیتی
به ینن .

* نه گه ر بینی مال و سامانی له داریکه وه
وه رگرت مالتیکی رێـزداری
ده سه لآند ه که ویت له و پیاوانه وه
که ده دریتنه پال جۆری داره کان .

* که لای درهخت دره می ساغه .

* نه گه ر دره خه کانی بینی په تیان
پێوه به سه توه وه چه ی به رپرس و
فه رمانپه وای نه و داره رۆز ده بی یاخود
شوینکه وته کانی له لای کۆده بنه وه .

* نه و داره ی له مالدایه نه گه ر له پێشی
مالدا بوو زپه کانی مییه نه گه ر
گه وره بوو .

* نه و داره ی یاساگرا له سهر (ئاده م)
هیچ خیرکی تیدا نییه .

* دارو درهخت به لگه یه له سهر وته ی
په روهر دگار .

* دارو درهخت به لگه یه له سهر نیعمه تی
خواهی .

* بینینی داری چیاو دۆلۆ شیو به لگه یه
له سه ر سوننه ت نه نجامدان و رزق و
رؤزییه ک پیشبینی نه کراوه .

* دارو دره ختی پیس وه ک وشه ی پیس
وایه و له سیرو پیازو گوژاڤک ده چی .

* نه گه ر بیننی له دارێک به ده ر
له به رو بوومه که ی ده چنیته وه مال و
سامانیک به حه رامی ده بات .

* نه گه ر دارێکی بیننی به رو بوومی به ده ر
له به رو بوومی خۆیگرته بوو ژنیکه
دووگیانده بی له پیاویکتیر نه گه ر داری
خۆیبوو هاوسه ره که یه تی .

* نه گه ر دارێک به پیتته وه مرۆفیک
ده کوژیت ، هه ره ها ده لئین : دارپرین
نه خۆشییه تووشی دارپرو

خانه واده که ی ده بییت ، نه گه ر
به رزبوه وه پیاوه ، نه گه ر له سه رداره که
هاته خواره وه له پیاویک جیا ده بیته وه ،

نه گه ر بیننی له سه ردارێک
که وته خواره وه و مرد له کوشتاری
پیاویکدا ده مرئ ، نه گه ر دهستی شکا

براو خوشکی له کوشتاری نه و پیاوه دا
تیاده چن ، نه گه ر قاچه کانی شکا مال و
سامانی له نا کوکیدا تیاده چیت ، نه گه ر

نه وداره درایه پال ئاین وه ک دار
زه یتون ، نه گه ر به چپری به دیکرد نه و
دړک و داله له خراپه ده یگریته وه ، نه گه ر

دار زه یتوونبوو زاناو ئامۆژگاریده رو
رییوارو دادوه رو پزیشکه به پیتی نه و
لێکدانه وه یه سه رجه م دارو درخته کان
لێکده دریتته وه و سوود و قازانچ و
ناوه پۆکی دیاریده کړئ ، هه ره ها
نه گه ر تۆوی چاندو هه لئوقا غه م و
په ژاره یه تووشیده بیته .

* ناشتنی دارمیو ریزو پایه داریه .

* نه گه ر له زستاندا دارمیوی ناشت
یا خود داریکتیر به ژنیک فریوده خوات
یان به پیاویک و مال و سامانی
به فیرۆده چیت و واده زانی ده وله مه نده .

* داری گوژاڤک : پیاویکی چاکی
ترسنۆکه هیچ ئاینیکی نییه به لام
ده وله مه نده .

* دارساج : فه رمانپه وا یا زاناو شاعیر
یا خود نه ستیره ناسه .

* سه ره لدانی دارخورما به لگه یه له سه ر
کوړ ، دارخورمای وشک پیاویکی
دووپوه ، نه گه ر ره شه با دارخورمای
ده ره یئا له وشاره دا نه خۆشی
بلاوه ده بیته وه ، ده گونجییت سزاو
خه شمی ده سه لانداری .

* دارمۆز : پیاویکی ده وله مه نده دین و
دنیا ریکده خات .

* دار عه ناب^(۱): پیاویکی شادو خاوه ن
پله وپایه یه .

* دار هه نجیر: پیاویکی به که لک و
سووده بۆ خانه واده ی دوزمنه کانی
رووی تیده که ن چونکه مار رووده کاته
دار هه نجیر.

* دار توو: پیاویکی سه خی و ده ست و
دلفراوانه له گه لّ خه لکی و خانه واده و
که سه نزیکه کانی و که سانی لاواز و مالّ و
دارایی زۆره و، روح سووکه بۆ
خانه واده و هاوه لانی و ده ست و
دلفراوان و رووخۆشه .

* داری قه یسی: پیاویکی جیگیره به لام
سوودی لیوه و ناگری، هه روه ها ده لّین
پیاویکی رووخۆشه، هه روه ها ده لّین:
پیاویکی دووپوه یان ژنیکی خۆشحال و
ئه وه ی لییده کاته وه ماره ی ده بری.

* دار سیو: پیاویکی به هیمه ته .
* دار قۆخ: پیاویکی ده وله مهندي نازایه
مالّ و سامان زۆر کۆده کاته وه .

* پیاویکی جیگیره له خیرداو
توندوپته وه و مالّ و دارایی زۆره .

* دار گهن: پیاویکی دووپوه سوود
به هه ژاران ده گه یه نیت و زیانبه
ده وله مهنده .

* دار لیمۆ: پیاویکی به سوود و فره
قازانجه، هه روه ها و تراوه ژنیکی مالّ و
سامانداری به ناویانگه به خیر و سوود
له هه موو حالّ و باریکدا .

* دار بخۆره: (نابلسی) ده لّیت: پیاویکه
به باشی پییدا هه لدراره و باسکراوه،
ئه گهر دار بخۆردیکی به ده ستی خۆیه وه
بینی و شتیکی له ده ستدا بوو
ده یدوزیته وه و گوپیستی قسه و
وته یه کی باشده بی.

* ئه گهر بۆنی دار عودیکرد یان دوکه لی
بینی گوپیستی قسه ی باشده بی و
ده ترسی.

* ئه گهر بینی دار بخۆردی له ماله که یدا
روا کوپتیکده بی و ده بیت به گه وره و
سهرداری نه ته وه که ی.

* دار بره وه (گرده بر): (نابلسی) ده لّیت:
به لگه یه له سه ر ئاشه وان، ورده دار وه ک
ساوه ره .

* دار به روو: (نابلسی) ده لّیت: به لگه یه
له سه ر مالّیکی به سوود و قازانج له گه لّ
شکۆمه ندي جیگیره چه سپاو .

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
تیکه لّبوون له گه لّ که سانی غافلگیر
یاخود له ریده رچوان و یاخیبوان یاخود
شوین و جیگه ی پیاوچاکان .

^(۱) عه ناب: داریکه له دار زه یتبون ده چیت و

ده نکیکی سوووری هه یه . (وه رگنیر)

دارتاش: (ئىبن سىرىن) ده لئيت: پەروەردەكارى مەردومە لە كاروبارى دنياىدا، چونكە دارو تەختە ئو كەسانەن لە ئاينە كەياندا خراپە كارن.

(نابلسى) ده لئيت: بينىنى دارتاش بەلگەيە لەسەر بەرپەرچدانە وەى دووپوان و ناچار كردنيان بە وەى دەبيت ئەنجامى بدن.

* **دارتاشى** بە لەم و كەشتى: سەفەرە.

* **دارتاشى بازار:** سوودو قازانچو مولگە.

* **دارتاشى دەرگا:** هاوسەرو مندالە.

* **دارتاشى هاجار:** كىلان و كشتوكالە.

دارحە يزەران: پياوئىكى سىپلەيە

لەخەودا، ئەگەر خۆى لە دارحە يزەران بينىە وە پەيوەندىدەكات بە پياوئىكى رەقى سىپلەى غەوارە وە.

* **هەروەها دەلئىن:** دارحە يزەران پياوئىكى ريزدارى پاريزراوە.

دارخورما: (ئىبن سىرىن) ده لئيت: پياوئىكى زاناىە لە گەل كوپرە كەيداو برىنى مردنپىەتى.

* **دارخورما** پياوئىكى بە پىزى زاناو شكۆمەندە و خەلكى بە گوئى دەكەن و بناخە كەى هۆزە كەيەتى و خوداوەند دەفەر موى ﴿وَأَصْلِبْنَكُمْ فِي جَدْوَعِ النَّحْلِ﴾ (طه: ۷۱).

* **پوشى دارخورما** زىادبوونى مندال و وەچەيە.

* **بە دەستەپىنانى كۆمەلئى دارخورماى** زۆر دەستەلات و بازرگانی و سوودو قازانجە.

* **دەگونجىت يەك دارخورما** ژنىكى بە پىزى داوئىنپاكي خىردارىيەت. دارخورماى وشكىش پياوئىكى دووپووە.

* **ئەگەر بينى رەشەبا دارخورماى لە بن دەرەپنا لە وشوئەدا بە لا و نەهامەتى دەكە و ئتە وە، دەگونجىت سزاييەت و لە وشارەدا بلاوبىتە وە و دەرکە و تنى مال و سامانە خوداوەند دەفەر موىت: ﴿لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ، رِزْقًا لِلْعِبَادِ﴾ (ق: ۱۰-۱۱).**

(نابلسى) ده لئيت: ئەگەر دارخورمايەكى بينى برابوو ئە وەى لە بەردەمىدايە سەفەرىكى خراپە يان ئاژاوە و شەپرى تىدادەكات.

* **دارخورما پوورى مرقۇە.**

* **ئەگەر ناوئىكى بينى بوە بە دارخورما مندال و دەبن بە زانا ياخود پياوئىكى لاواز زەبوون بە رزو بلند دەبيتە وە.**

* **هەروەها دارخورما** بەلگەيە لەسەر تەمەندريژى و مندال.

* **دارخورما ژن و لائە و زەوى و مولك و جل و بەگو كوپو زاناىە.**

(نابلسی) ده لیت: بینینی دارفروش به لگه یه له سهر ئاو ده دانی ده گونجیت به لگه بیت له سهر دوو پوویی.

دارگهز: (ئین سیرین) ده لیت: دارگهز پیاویکی زیانبه خشی دوو پوه له ئاستی ده وله مه نداو سوود به هه ژاران ده گه یه نی.

داروپه ردووی کوکراوه: (نابلسی) ده لیت: به لگه ی خیره بۆ سهرجه م خه لکی.

دارو دره ختی وشک: (ئین سیرین) ده لیت: نه گهر بینینی دارو چیلکه کۆده کاته وه له سه رزه وی ده بیت به که سیکی قسه هینه رو قسه بهر به پیی ئایه تی: ﴿وَأَمَّا أَنْتُ خَمَّالَتْ أَكْطَبَ﴾ مه بهستی قسه هیناوو قسه سبردنه، ههروه ها له پیغه مبهری خواوه (ﷺ) ده گپ نه وه فه رموویه تی: "نه وه ی زۆریله یه وه دارفروش وایه به شه و" داریش دوو زبانییه سووتاندنیشی هه ولدانه له لای فه رمانه وه سوودسته لاتدار.

(نابلسی) ده لیت: نه وه ی دوو داریان چیلکه بیینی ده یخاته نیو ئاگره وه هه تا بسووتی له و شوینه دا قسه ی زیرو ره ق ده کریت و پترو زیاد ده کات، نه وه ی بیینی داری وشک بۆ سووتاندن و

* نه گهر بینینی دارخورمایه کی بپری نه و باره ی نه وی تیدایه له بهریه ره کانی و ئاژاوه و ده سه ته لات و سه فه رو کاری خراپ تیدا سه رکه وتوو ده بیت.

دارستان: (ئین سیرین) ده لیت: دارستان و جه نگه لان سوودی لیوه رناگیریت چونکه بناغه ی (دغل) دارو دره ختی چپو پپه و، راوچی خوی تیا ده شاریته وه و داوه که ی هه لده دات به بیته وه ی بزانتیت، نه گهر هاتوو بینینی نه و بی شه و دارستانه مولکی که سانیترو به جه نگ دیت له که ل که ل نه ته وه یه کدا خاوه ن نه و سیفه ته بن و زالده بیت به سه ریاندا.

دارفروش: (ئین سیرین) ده لیت: دارفروش پیاویکی دوو زمانی شهرو ئاشوبگپره.

(نابلسی) ده لیت: دارفروش به لگه یه له سهر خاوه نی میراتی، چونکه مامه له ده کات له که ل نه و دارانه ی وشکبوه، ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سهر سوود و قازانج به تاییه ت له وه رزی زستاندا.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سهر قسه و وته گواسته وه و گوناوه تاوان. (ئین سیرین) ده لیت: دارفروش سه روکایه تی دوو پوانده کات.

بیکاریت و دهسته یه داری وشك ببینی
خزمتی پیاویکی ریژدار دهکات.

*کۆکردنه وهی دارو چیلکه بۆ نه خوش
چاکبوونه وه یه تی.

*هموو داریک له خه ودا بدریته پال
به رویوومی فهوتان و له کیسچوونی مال و
داراییه مرقۆ به دهستیده هیئت له و
به رویوومه وه.

*نه گهر دارینیت به ئاگره وه به لگه یه
له سه ر نزیکی له په روه ردگار وه یاخود
منداله که ی دهخاته به رده سستی
مامۆستایه ک په روه رده ی بکات.

*نه گهر ناگره که به وداره گپو بلایسه ی
سه ند خیره که ی قبولبوه و منداله
بچوکه که شی قوتار ده بیست و
سه رده که ویت به سه ر دوزمن و
رکه به ره کانیدا.

*نه گهر له خه ودا داروچیلکه ی خوارد
مال و داراییه کی حه رام ده خوات یاخود
دارکاریده کریت له کاتی بیداریدا.

*نه گهر که شتی که ی هه بوو ببینی
گرپه گریت و ده سووتیت یاخود
داره کانی ده سووتیت به لگه یه له سه ر
نوقمبوونی که شتی که ی له بیداریدا.

*بنه کۆتهره به لگه یه له سه ر وه ستان
له جموجوول ، هه روه ها بنه کۆتهره بۆ
گۆشت برژانیدن و پینه چیتی و

خۆشی کۆکرده وه گوناھیک
نه نجامده دات وه ک دزی و زینا یان
کوشتن و هه وال و، دهنگ و باسه که شی
ده گو یزیته وه لای فه رمانپه وای ویش
برپاری سزادانی ده رده کات.

*هه رکه سیکیش داریسووتینی و ناگر
بکاته وه دوو زوبانیه به رانبهر یه کیگ
لای فه رمانپه وای.

*ده گونجیت داری وشك بۆ یه کیگ
هه لیبگریت گوشتاریکی ره قو زبرییت
یاخود بریندارکردنی ئابرووی خه لکی.

*نه گهر ببینی داری هه یه به لگه یه
له سه ر رزق و رۆزی و به ده سته یانی
پیداویستی و میراتی یان له مالتیکی
دایینکراوی یه کخراودا.

*نه گهر داره که له و جۆره بوو پتویستی
به شکان و دانان له به ر خۆردا ده کرد
رزق و رۆزیه که به ماندویون ناماده ی
سووتانبوو به لگه یه له سه ر نزیکی
له فه رمانپه وای و ئاسانکردنی کاری
قورس و گران.

*ده گونجیت داری وشك به لگه بییت
له سه ر به لای نه هه مته تی یاخود به خیلی
به شتی بینراو ناماده ، کۆمه له دارو
چیلکه یه کی له سه ریه که هه لچنراویش
مال و داراییه کی جیاوازه ، نه گهر

غم و په ژاره ، ياخود به لگه يه له سهر
پالنه رو هوکاري سهر.

*هروه ها بينينى به لگه يه له سهر
فهرمانره وای جياکه ره وى حه قو
ناره و او زانستو رينومايى.

دارى **ساج**: بينينى له خه ودا به لگه يه
له سهر مولك و ده سته لات يان زانا
ياخود بويز يان نه ستيړه ناس.

*بينينى ساجيسوور به لگه يه له سهر
نه خوشكه وتن به تا.

داس: (نابلسى) ده لئيت: بينينى به لگه يه
له سهر رزق و روزى هه والى راست ،
ده گونجيت به لگه بيت له سهر
ته و او يوونى ته من.

داسه كاني شه تره نج: (نابلسى) ده لئيت:
بينينى له خه ودا به لگه يه له سهر
پله وپايه يه كى ريژدار.

دال (ره ش دال): (نابلسى) ده لئيت:
دال پياويكى به هيژو جه نكاوهره و
كه سى نزيك و دوور دلنيا نيه لئى.
*به چكه ي دال پياويكى نازاى خاوه ن
ده سته لاته.

*نه گهر داللى له سهر يانى ماله كه ي يان
له گډره پان و حه وشه كه ي به ديكر د
خه وه كه ي به لگه يه له سهر فريشته ي
مردن.

هاوچه شنه كاني به لگه يه له سهر سوود
وه رگرتن نه گهر وانه بيت به لگه يه له سهر
نارپكى ژن ياخود پيشه وه ريان
په ككه وتنى سوود وه رگرتن.

داره مه يت: (نابلسى) ده لئيت:
داره مه يت پادشايه كى مه زنه ،
نه گهر بينى وه ك نه وى
له داره مه يت كدايه ده سته لاتيك
به ده سته مه يت نه گهر شايسه يبوو
به پي نايه تي: ﴿اِنَّ اَيْتَ مُلْكِهِ اَنْ
يَاْتِيَكُمْ الْثَّابِرُونَ﴾ (البقرة: ۲۴۸).

*رافه كارانى خه و ده لئيت: خاوه نى نه م
خه وه له دوژمنه كه ي ده ترسييت و
به لگه ي قوتار يوونه له دوژمن دواى
ماوه يه ك.

*نه گهر يه كيك خه ويكى ناواى بينى و
كه سيكى غه ريب و ناديار بوو
ده گهر پته وه بولاى.

*نه وى بينى له سهر داره مه يتكه
وه سيه تي بو ده كرپت يان له شه پو
نازاوه دايه و سه ركه وتن
به ده سته مه يت و به هيو او ناواتى خوى
ده گات.

(نابلسى) ده لئيت: نه وى بينينى
داره مه يتكى ده ده نى زانيارى و
دلئارامى و ريژو شكوى پيډه به خشرى ،
داره مه يتيش له خه ودا به لگه يه له سهر

* نه گەر دالټكى بينى كهوت به سهردارىكه وه
 خيرو فهرونيعمه تى ده ستگيرده بيت.
 * نه گەر بينى ده فري به ريكي زالده بي
 به سهر سه رجه م دوژمنه كانيدا.
 * نه گەر دالټكى بينى له سهر به رديك
 يان داريك يا خود شوينټيكي به رز
 به لگه ي خيره بؤ يه كيك بيه ويټ كاريك
 نه نجامبداتو به لگه ي شه په بؤيه كيك
 بترسى له شتټك يان له سه فهدرابي.
 * بؤ يه كيك له سه فهدرابيټ به لگه يه
 له سهر گرانه وه ي له سه فهدرا.
 * نه گەر بينى دالټك هه په شه ي ليدده كات
 به لگه يه له سهر هه په شه يه له لايه ن
 پياويكي گوره وه.
 * نه گەر دالټكى مردوي بينى به لگه يه
 له سهر مهرگي گوره كه ي.
 * نه گەر دالټكى بينى به چنگ شتټيكي
 هه لگرت له نيو خه لكيدا كوپيكي ده بيت
 ناوبانگده رده كاتو ستايشده كرى
 له شاره كه ي خويدها.
 * نه گەر دزو قوټېر دالټان بينى
 پييانده كات.
 * نه گەر بينى دالټك هه ليگرتو بردى
 ده بيت به كه سيكي ريژدار يان
 سه فهرټيكي دور نه نجامده دات.
 * نه گەر بينى كوشتار له گهل دالټكيدا
 نه نجامده دات به ربه ره كانى له گهل
 ده سته لاتداريكا ده كات.

* نه گەر دالټكى بينى كهوت به سهريا
 كوي دواييده كات، چونكه نه گەر دال
 ناژه ليك به نينوكه كانى هه لبگري
 ده يكوژي.
 * نه گەر بينى دالټكى گرتو به گوځي
 كرد له گهل فه رمانره وايكدا تيكه لده بي.
 * نه گەر دالټكى بينى به نينوكه كانى ليدا
 نارپه حه تى و به لا رووده كات خو ي و مال و
 دارايي.
 * نه گەر دالټكى بينى ليى
 نزيكده بيته وه يا خود شتټيكي ده داتى
 يان ده دوي له گه لي به گوتاريك
 حاليده بيت سوودو قازانجه.
 * نه گەر زنيك دالټكى له برى
 مندالټكيبوو كوپيكي گوره وه مه زنى
 ده بيت، نه گەر هه ژاربوو كوپه كه
 سه رباز ده بيت.
 * هه روه ها نه گەر سواربووني دال بؤ
 گه روه وه سه رو كبوو به لگه ي تيا چوونو
 فه وتانه و بؤ هه ژاريش به لگه ي
 خيرو چا كه يه.
 (نابلسي) ده ليټ: نه گەر گوشتي
 دالټخوارد خاوه ني داوايه، دال نه گەر
 ده سته لاتداريكي سستبوو خه لكى
 ده سته لاتدار له سهر ده ستي
 تيا ده چټت.

تاریکی‌شی و زوری پیچو په‌نای به‌لگه‌یه
 له‌سر خراپی چاره‌نووسو دهره‌نجام.
دال‌ه‌که‌رخوره: (نابلسی) ده‌لیت:
 دال‌ه‌که‌خور ناقول‌ترین بالنده‌یه که‌راو
 ناکات، بینینی له‌خه‌ودا به‌لگه‌و
 نیشانه‌یه له‌سر گه‌لو نه‌تو‌ه‌یه‌ک
 که‌بی‌په‌وشت و سوودن، بینینی بالنده‌ی
 که‌وتو به‌لگه‌یه له‌سر گالته‌و رابواردن
 له‌گه‌ل پله‌وپایه‌ی به‌رزو سرکه‌و تن
 به‌سر دوزمندا به‌تایب‌ت نه‌وه‌ی
 خاوه‌نی بی‌ت یا به‌شیک له‌و بالنده‌یه.
 * بینینی ده‌سته‌لاتداران و نه‌وانه‌ی
 نزیکن لیان بۆ بالنده له‌خه‌ودا شه‌رو
 خراپه‌و غه‌رامه‌یه.
 * بینینی نه‌وه‌شی مرقف چاوی پی‌ی
 گه‌شده‌بی‌ت به‌لگه‌یه له‌سر هاوسه‌رو
 منال، بینینی نه‌وه‌ی دال پی‌ی ته‌نگ
 ده‌بی‌ت به‌لگه‌یه له‌سر تی‌که‌لبون
 له‌گه‌ل دژه‌کان له‌عه‌جه‌م.
 * بینینی بالنده‌ی ملشکین به‌لگه‌یه
 له‌سر درنده‌و جانه‌وه‌ری زیان‌به‌خش.
 * بینینی بالنده‌ی درنده شکومه‌ندی و
 سوودو رزق و رۆزیه.
 * بینینی نه‌و بالنده‌یه‌شی گوشتی
 ده‌خوریت سوودو ئاسانیه.
 * هه‌روه‌ها بینینی نه‌و بالنده‌یه‌شی
 گوشتی ده‌خوریت چاکه‌و باشه‌یه.

* دال بۆ یه‌کی‌ک له‌جه‌نگدابی به‌لگه‌یه
 له‌سر سه‌رکه‌و تن به‌سر دوزمندا
 چونکه ئالو به‌ی‌دخی
 پی‌غه‌مبه‌ربوو (ﷺ).
 * ده‌گونجیت به‌لگه‌بی‌ت له‌سر مال‌و
 داراییه‌کی زۆرو جه‌ونگو شه‌پ.
 * دالی میینه‌ ژنی هه‌له‌کاره‌و
 به‌چکه‌کانی‌شی منداله له‌زیناوه
 په‌یدا بوون.
 * (دمیری) ده‌لیت: نه‌گه‌ر ژنیک بیني
 دالی بوه کورپه‌که‌ی په‌یوه‌ندی‌کرده
 به‌فرمانپه‌واوه یا خزمه‌تیده‌کات
 یاخود نه‌یاریه‌تی.
دالان (راپه‌و): (نابلسی) ده‌لیت:
 خزمه‌تکاریکه له‌سر ده‌ستی نه‌ودا
 چاره‌سه‌رو گرتی کونده‌کریتته‌وه.
 * ده‌رگاوان یاخود نه‌و کارو کرداره‌ی
 به‌هۆیه‌وه ده‌گات به‌به‌ه‌شت یا ن
 دۆزه‌خ یاخود کاریکه مرقف ده‌گه‌یه‌نیت
 به‌مه‌به‌ست و هیوا.
 * ده‌گونجیت دالان به‌لگه‌بی‌ت له‌سر
 گوپ چونکه دالان و راپه‌وی به‌ه‌شت
 یا ن دۆزه‌خه.
 * ده‌گونجیت به‌لگه‌بی‌ت له‌سر به‌پی
 رۆیشتنی نه‌خۆش یا ن بژۆی
 به‌پۆه‌چوون، روناکی و فراوانی
 به‌لگه‌یه له‌سر دهره‌نجام باشی،

* بینینی بالندهی نیږ به لگه یه له سهر
نیږینه ی پیاوو به پیچه وانه شه وه .

* بینینی نهو بالندهای خیرو شهریان
تیا به دهرروی خیره دوی ناپه حه تی یا
دهروه دوی ته نگ پیته لچنین و
ناپه حه تی .

* بینینی نهو هی له شه ودا
به دهرده که ویت یان به روژ به لگه یه
له سهر جهر به زهیی و سووربوون له سهر
داوا .

* بینینی نهو بالندهای به شه و
دهرده که ونو به روژ هیوړوشاروه دهن
به لگه یه له سهر خوشاردنه وه و
پاریزگاری .

* بینینی نهو بالندهای شه پکی ره هان
به لگه یه له سهر دوژمنایه تی، هه روه ها
بینینی بالندهی به سوودو خیرداریش
به لگه یه له سهر دلنایای له ترسو بیم و
رنزو روژی حه لال و پوشاک و
جلوبه رگ .

* بینینی نهو بالندهای به روژ
دهرده که ونو شه ویش هیوړو خه فن
به لگه یه له سهر بژیوی به هو ی رهنجو
کاری جیاوازو هه مه چه شنه وه و
سیخوړی و خوړاگرتن بو هه وال و
دهنگوباس .

* بینینی نهو بالندهای بیترخن له حالی
بیډاریدا نه گهر له خه ودا نرخیان
په یداکرد به لگه یه له سهر سوود
خوړی و خواردنی مال به ناحه قو
به پیچه وانه شه وه .

* بینینی نهو بالندهای بالناگرن و نافرن
به لگه یه له سهر په یمان شکینی و
خراپه و به پیچه وانه شه وه .

* بینینی نهو بالندهای له کاتیکی
تاییه تدا به دهرده که ونو به لگه یه له سهر
دانانی شت له شوینی نابجی و ناشیاودا
یا گوړانی دوژمنو هه والی سه یرو خو
هه لقورتان له کاروباریکدا که په یوه نندی
به مروقه وه نییه .

* بینینی بالندهی ناوی خه لکی ماندو
بژیوی په یداکر یان خوداناس و پاکژن
نه مه ش لیکدانه وه یه کی گشتییه
سه باره ت به بالنده کان و ده توانریت به و
پیودانگه سه رجه م بالنده کانی دی لیک
بدریته وه .

دالیکي گه وړه: (ثین سیرین) ده لیت:
بویه کیك به ده سستی به یتیت
به ده سته یتانی ده سته لاته، بوئه وه ی
شایسته یه تی نه وه ی شایسته ی نه بیت
وته یه کی حه قو راسستییه و
له خاوه نه که ی وهرناگیری .

* نه گهر دالیکى گه وره ی ببینی
نیشتنه وه به سهریه وه به لگه یه له سهر
برین و تالائی له لایه ن دزو جه رده وه .
(نابلسی) ده لئیت: له خه ودا کوپیان
خرمه تکاره .

دانا: (ئین سیرین) ده لئیت: دانا
پیاویکی ئازادکاره .

دانان (هونینه وه): (نابلسی) ده لئیت:
به لگه یه له سهر زانیاری یان
کوکردنه وه ی مال و سامان له ربی
خویه وه له گه ل خو شه ویستی و ته بایی و
گوپرایه لی په روه ردگاردا .

دانپیانانی مروڤه: (ئین سیرین)
ده لئیت: دان پیانان به به ندایه تیکردنی
مروڤیک دژایه تیه تی ، داننان به گوناوه
سهرزه نشتی نه فس به ده سته ینانی
پله وپایه و شکومه ندی و ته ویه به پپی
فه رمایشتی په روه ردگار: ﴿فَالَا رَبَّنَا
ظَلَمْنَا اَنْفُسَنَا﴾ .

* داننان به کوشتنی مروڤیکدا به لگه یه
له سهر به ده سته ینانی پله وپایه و
ده سته لات یان هیمنی و ئاسایش به پپی
ئایه تی ﴿قُلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا﴾ .

دانیال (سه لامی خوای لیبت): (ئین
سیرین) ده لئیت: نه گهر (دانیال) ی ببینی
به خت و چاره یه کی به رین و فراوانی
ده سته گیر ده بیټ و فیږی زانستی

لئیکدانه وه ی خه و ده بیټ و زالده بیټ
به سهر که سیکی سته مکاردا دوا ی
نه وه ی ئیش و ئازاری پیډه گه یه نی،
هه روه ها و تراوه: ده بیټ به میرو شا .

* ده گپړنه وه (نه با عه بدوللای) (باهلی)
له خه ودا بینوویه تی (دانیال) ی
هه لگرتوه له سهرشانی و پاشان له سهر
دیواریک دایده نی و ده یژنیټیه وه و
گفتوگویی له گه لدا ده کات و پپی ده لئیت:
مژده بیټ تو چوویته ریزی میراتگرانی
پیغه مبه ران و بوویت به یه کیټک
له رافه کارانی خه و .

(نابلسی) ده لئیت: نه گهر له خه ودا
به دیکرد ده بیټ به پیښه واو ئیمام
له لئیکدانه وه ی خه ودا، هه روه ها
گو تراوه: ده بیټ به پیښه واو وه زیرو
زانیاری به ده سته هینیت و له لای
پادشاو فه رمانپه وایه کی سته مکاره وه
زیانی پیډه گات ، پاشان زالده بیټ
به سهر یا .

* نه گهر ببینی (دانیال) پیغه مبه ری
هه لگرتوه به سهرشانی و له سهر دیواریک
دایده نی و گفتوگویی له گه لدا ده کات یان
مژده ی پیډه دات یا خود که وچکی
هه نگوینده کات به ده میه وه به ده سته
خو ی و ده بیټ به پیښه وایه ک
له رافه کارانی خه و .

قینی لیده بیته وه، نه گهر پیگه یشت ترسو و بیم روی تیده کات.

داوا کردن له زانایان یا خود
فهرمانره وایان : (نابلسی) ده لیت:
نه گهر له سر شیوه ی به خشین و
خه لاتبوو به لگه یه له سر روودانی
کاره سات پیویستی به و که سانه ده بی
تیدا، داوا کردن له ده وله مهند بۆ هه ژار
ناگره ده یسووتیتی.

داود (سه لامی خوای لییت) : (نابین
سیرین) ده لیت: نه گهر (داود)
پیغه مبه ری بینی ده سته لات و هیژو
پله و پایه به ده سته ده ییتی.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر له خه ودا
به دیکرد هیژو ده سته لات
به ده سته ده ییتی، پاشان ده که ویتته
کارو کرداریکی هه له وه و پاشگه ز
ده بیته وه لیی و دووره په ریژ ده بیته،
پاشان فهرمانره وایه کی سته مکار دیتته
ریی و دواتر خودا وه ند قوتاریده کات
لیی و زال و سه ره که و توویده کات
به سه ریو مولک و ده سته لات و
شکومه ندی پیده به خشری.

* هه روه ها ده لیت: نه وه ی (داود) ببینی
له وشاره دا پادشاو فهرمانره وایه تی
دادپه روه ره ده ببینی یا خود
سه رکرده یه کی به پیژ یا دادوه ریکی

دانیشتن : (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
به لگه یه له سه ره نه توانین و دۆراندن،
دانیشتنی ژن خاوی و سستیبه
له ها و سه رگیردا.

دانیشتنانی له وروپا : (نابلسی)
ده لیت: ببینان به لگه یه له سه ره
هه له اتن و قوتاربون.

داوا (خواز) : (نابین سیرین) ده لیت:
نه گهر بینی داوا ی شتی کده کات ده گات
به داوا و خوازی خو ی به پی و ته ی:
"نه وه ی داوا و خوازی شتی کبیت
به ده سته ده ییتی نه گهر هه مووشی
نه بیته هه ره که مێک به ده سته ده یینی."

* نه گهر بینی که سێک به دوایدا ده گه ری
غه م و په ژاره ی دیت به سه ردا.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا
چاره نووسیکی پیوه لکاوه، نه گهر
بینی نه یاره که ی چو به دوایدا له خه ودا
ده مریت.

* ده گونجیت داوا کردن به لگه بیته
له سه ره نه وه ی مروف پی شکومه ند ده بی
له زانیاری و کردار یان مال و دارایی،
داوتاش به لگه یه له سه ره داواکراو نه گهر
هه له اتن و نه بیته، نه وکاته دلتیاده بی
له ترسو و بیم.

* نه گهر مروفیکی ناشیرینی بینی
به دوایدا ده گه ری، رووداویکه خه شم و

پۆشیوه ئه‌گه‌ر شایسته‌بوو ده‌بیټ
به‌داده‌ریان فه‌رمانپه‌وا، ئه‌گه‌ر
شایسته نه‌بیټ و بژێوی و پیشه‌که‌ی
له‌گه‌ل ئاسنده‌بیټ سوودو
قازانجده‌کات.

* ئه‌گه‌ر پیاوچاک بیټ مژده‌ی
به‌زیادبوونی خێر له‌گه‌ل زیان و گران و
ملکه‌چی و غه‌مباری پێده‌دریټ، به‌لام
ئه‌گه‌ر زانایه‌کی سته‌مکاربیټ و بینینی
غهم و په‌ژاره‌ی ده‌دات یاخود
هه‌ره‌شه‌ی لێده‌کات.

داوی راوچی: (ئین سیرین) ده‌لێت:
ئه‌گه‌ر بینێ چۆله‌که‌یه‌کی راوکرد
به‌دارێک پیاویکی خراپه‌کاری به‌دنیانه‌و
پلانده‌گیرێ له‌پیاویکی مه‌زن، چونکه
دار دووبوویی و پلان و قیل و چۆله‌که‌ش
پیاوه‌.

(نابلسی) ده‌لێت: ئه‌گه‌ر ژنێک بینێ
داویک ده‌نیته‌وه هه‌رکات بالنده‌ی
تێدکه‌وت ده‌فری و هه‌لدی، ئه‌و ژنه
خوازیاری دووگیانییه له‌مێرده‌که‌ی و
له‌سه‌ر حال و بارێک ناوه‌ستی.

داوینپییسی: (نابلسی) ده‌لێت: له‌خه‌ودا
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر بپیاوه‌پێ به‌پێی
ئایه‌تی: ﴿وَلَا يَلْدُوا إِلَّا فَاِجْرًا كَفَّارًا﴾
(نوح: ۲۷).

* داوینپییسی ژنی دووگیان
قوتاربوونیه‌تی و هی کورپش هه‌روایه‌.

راستگۆر دادگۆ، ئه‌گه‌ر سه‌رۆکی ئه‌و
شاره سته‌مکاربوو په‌روه‌ردگار
به‌سه‌رۆک و به‌پرستیکی دادپه‌روه‌ر
ده‌یگۆپێ، ئه‌گه‌ر داده‌ریکی
سته‌مکاربوو خوداوه‌ند به‌داده‌ریکی
دادپه‌روه‌ر ده‌یگۆپێت ئه‌گه‌ر شیاوی
دادگا‌بوو پێیده‌به‌خشی.

* بینینی (داود) (سه‌لامی خوای لیټیټ)
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر پۆست و ده‌سته‌لات.
* ده‌گونجیټ به‌لگه‌بیټ له‌سه‌ر:

+ تا قی کردنه‌وه‌ی پیاو و ژن.
+ غهم و په‌ژاره‌خواردن له‌ریگه‌ی
ژنانه‌وه‌.

+ قورئانخویندن و زیکرو یادی خوا.
+ ته‌ویه‌و گه‌رانه‌وه بۆ لای خوا.
+ چه‌ك و جبه‌خانه‌و ئه‌وه‌ی له‌ئاسن
دروسته‌کریټ.

* ئه‌گه‌ر خه‌وبینه‌ر چه‌ك و جبه‌خانه‌و
ئه‌وه‌ی له‌ئاسن دروسته‌کریټ
پیشیه‌یبوو سوودو قازانجیکی
بیشومارو زۆر ده‌کات، ده‌گونجیټ به‌لاو
نه‌هامه‌تی له‌لا سووک و ئاسانبیټ.

* هه‌روه‌ها بینینی بۆ (داود) (سه‌لامی
خوای لیټیټ) به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
ده‌ره‌نجام و چاره‌نووس چاکبیټ.

* ئه‌گه‌ر بینێ چوه‌ته‌سه‌ر شیوه‌ی
(داود) یاخود جل و به‌رگیکی ئه‌وی

دایک: نه گهر له خه ودا بینى له دایکبوو و دایکى نه خوښبوو به لگه یه له سهر مردنى چونکه مردوو کفنى تپوه ده پيچرى وهك چوڼ منال قومات ده گريټ ، نه گهر دایکيشى له شساغ و هه ژاروو خودا رزق و روڼى ددهات ، نه گهر دهوله مه ندبوو رزق و برژيوى تووشى گرفت و ته نگه برى ديت .

دایه ن: (نابلسى) ده لټت: بينينى دایه ن به لگه یه له سهر ده ركه و تنى شتى په نهان و شاروه ، هه روه ها به لگه یه له سهر زيان و مه رگى نه خوښ و تنى ناموژگارى .

* ده گونجيت بينينى به لگه بیټ له سهر روو كړنه به لاو نه هامة تى .

* ده گونجيت به لگه بیټ له سهر ده ر كړدى ناگر په رست و خالي كړدنه وهى غه م و په ژاره .

* ده گونجيت به لگه بیټ له سهر هه لگېرساندنې ناژاوه و شه پو پيكدادان .
* ده گونجيت به لگه بیټ له سهر غه رامة .

ددان: (ئيبين سیرين) ده لټت: ددان خانه وادهى پياوه ، ددانه كانى سهر وه پياوانى خانه واده ن ، هى خواره وهش ژنانى ماله ، كه لټه گه وره ی ماله و ددانه كانى پيشه وهى لای راست باوكه و

هى چه پيش مامه ، نه گهر وانه بیټ دوو پراو كوڼ ، نه گهر وانه بیټ دوو هاوپيى يه كن ، چوار ددانى ناوه پراست ناموزايه ، ددانى پيشه وه خال و پووره و نه وهى جيگه يان ده گريټه وه ، خريكانيش باپيرو وه چهى بچوكن ، ددانى پرنده ی لای راست دایكه و هى لای چه پيش پووره ، نه گهر وانه بیټ دوو خوشك و كچ يان نه وهى جيان ده گريټه وه ، چوار ددانى خواره وهش كچانى مام و پووره ، كه لټه ی ژيره وهش خاتوونى مالى خويه تى ، ددانه كانى خواره وه كچه خال و پووره ، خريكانى خواره وهش كه سانى دوورن له كه سى ژن و پياو ، جموجوولى هه نديك له ددانه كانيش به لگه یه له سهر نه خوښى ، كه وتن و نه مانيشى فه وتان و مردنه يان ونبوونيكه كه گه پانه وهى له دوا نيبه ، نه گهر تووشى ژان و ئيش بيټ به رله وهى ونيكات ده گه رپټه وه ، كلوربوونيشى به لگه یه له سهر به لايهك تووشى نه وانه ده بیټ كه له ژير به يداخى نه ودان و جيره ی ددانيش به لگه و نيشانه ی مشتومړه له نيوان خانه واده ی ماله كه ی .

* نه‌گه‌ر بينى ددانه‌كانى وهك ئالتون وايه نه‌گه‌ر زانست په‌روه‌رو قسه‌زان بيت خوه‌كه‌ى باشه وه‌گه‌رنا باش نيه چونكه به‌لگه‌يه له‌سه‌ر نه‌خوشى و ناگر كه‌وته‌وه .

* نه‌گه‌ر بينى ددانه‌كانى له‌زيوه به‌لگه‌يه له‌سه‌ر زه‌ره‌رو زيان له‌مالدا .

* نه‌گه‌ر بينى ددانه‌كانى له‌شووشه يان داره به‌لگه‌يه له‌سه‌ر مردن .

* نه‌گه‌ر بينى ددانه‌كانى پيشه‌وه‌ى كه‌وتن و له‌جى دداني دى هاتن به‌لگه‌يه له‌سه‌ر گوراني كاروباره‌كانى .

* هه‌روه‌ها ده‌لټن:

+ نه‌وه‌ى ددانه‌كانى سه‌ره‌وه‌رى بكه‌ويته نيو ده‌ستى مال و دارايه‌ك رووى تيده‌كات .

+ نه‌گه‌ر بكه‌ويته ناميزو كوشى كوپى ده‌بيت به‌پى نايه‌تى: ﴿يُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْاَهْلِ﴾ .

+ نه‌گه‌ر كه‌وته سه‌ر زه‌وى نه‌وا مه‌رگ رووى تيده‌كات .

+ نه‌گه‌ر بينى دداني كه‌وتوى خسته نيو ده‌ستى و نه‌يشارده‌وه به‌كيكيتر له‌برى ئه‌و سوودمه‌ند ده‌بيت له‌به‌زه‌يى و ناموزگارى .

* نه‌گه‌ر بينى ددانه‌كانى زه‌رد هه‌لگه‌پاوه خه‌وش و عه‌يبه روو له‌خانه‌واده‌و كه‌س و كاري ده‌كات .

* رزين و بۆگه‌نكردى دداني ناپتيكى ستايشى خانه‌واده‌يه .

* لاوازي و بيتيزى ددان لاوازي حال و باري خانه‌واده‌كه‌يه‌تى .

* پاككرده‌وه‌ى ددان له‌په‌لغ و زه‌ردى به‌لگه‌يه له‌سه‌ر به‌خشيني مال و ره‌وانده‌وه‌ى غه‌م و په‌ژاره له‌سه‌ريان .

* بينى ددان و دريژى و جوانى هيزيكي زياده‌و مال و ده‌سته‌لاته بوو خانه‌واده‌ى .

* نه‌گه‌ر بينى وهك نه‌وه‌ى جيگيربوه له‌گه‌ل ددانه‌كانى پيشه‌وه‌دا نه‌ندامانى خانه‌واده‌كه‌ى زياد ده‌كهن .

* نه‌گه‌ر بينى چه‌سپاوو جيگه‌ره له‌گه‌ليدا زيانى پيده‌گه‌يه‌نى نه‌وه‌ى زياد ده‌كات له‌خانه‌واده‌كه‌ى ده‌بيت به‌مايه‌ى عه‌يب و عار بوى .

* نه‌گه‌ر بينى ددانه‌كانى برپه‌وه به‌لگه‌يه له‌سه‌ر بچراني په‌يوه‌ندى خزميه‌تى يان به‌زۆر پارو سامانى پيده‌به‌خشن .

* نه‌گه‌ر بينى ددانه‌كانى فرپيده‌دات كاروبارى خانه‌واده‌كه‌ى تيكده‌چيت به‌قسه‌يه‌ك كه‌خوى ده‌ريده‌بريت .

راستی نږینه کانه و لای چه پېش
مینه یه له سرجه م خه لکیدا.

*مهره وها ده لټن: نه گهر یه کټک بڼی
ددانه کانی شکان هیدی هیدی
قهرزه کانی ده داته وه.

*نه گهر ددانه کانی بیټیش و نازار که وتن
به لگه یه له سر به تالېوونه وه ی
کرداره کانی.

*نه گهر بڼی ددانه کانی به ژان و
نیشه وه که وتن به لگه یه له سر ونبوونی
شتک له ماله که ی خویدا.

*نه گهر ددانه کانی پېشه وه ی که وتن
رېگه نادریت مروځ کارېک نه نجام بدات
به وتو و لیدوان، نه گهر ژان و نازاری
چه شت یان خوین و گوشتی لیټه اتنه
دهره وه به تالده بیټه وه یان نه وکاره ی
خواریار بیهو تیکده چیت.

*سه باره ت به له شس اغ و مروځی نازاد و
گه شتیار نه گهر سرجه م ددانه کانیا ن
که وت به لگه یه له سر نه خوځشیه کی
دریژخایه ن و که وتن هه لاکه ت بیټه وه ی
بمرن.

*نه گهر سرجه م ددانه کانیا ن که وت
به لگه یه له سر قوتار بوونیان
له نه خوځی.

*سه باره ت به بازرگانه گه شتیار و
موسافیره کانیش ددانک و تن
به لگه ونیشان ه ی سووکی کاره کانیا نه

+سه باره ت به هه موو نه دنامه کانی
دیکه ش وایه ، نه گهر به لاو نه هه م تیه ک
رووی تیکرد و نی نه کردو داینه پوځی.
*نه گهر بڼی له دلایا ددان رواوه
به لگه یه له سر مردنی.

*مهره وها ده لټن: ددان که وتن کوښپ و
رېگره له به رانبر نه وه دا که ده یه ویت.
*به لگه ی دادی دیوانه.

*نه گهر بڼی سرجه م ددانه کانی
که وتن و له کوځشیا یان قولیدا
کوځیکرده وه ته مهن دریژ ده بیټ تا
سرجه م ددانه کانی ده که ون و وه چه ی
زیاد ده کات.

*نه گهر بڼی سرجه م ددانه کانی
که وتن و له بهر چاوی ونبوون
خانه واده و خاوځیزانی ده مرن بهر
له خو ی یاخود ده گونجیت مردنی
هاوته مه نه کانی بیټ له خزم و خویشی.

*نه گهر بڼی خه لکی جیره جیر ده که ن
به ددانه کانیا ن یاخود ناموژگاریده که ن
نه و ده توانیت ناموژگاری خه لکی بدات
به لام نایکات.

*مهره وها ده لټن: ده گونجیت دهم و زار
وه ک مال و لانه وایټ، ددانیش وه ک
دانیش تونه نه وه ی جینشنیه تی له لای

خواه نه کي به لاو نه هامه تي دیت
به سه ریاو سوودی لیوهر ناگریت.

* ددانی لای راست به لگيه له سر
به ته مه نه کان له پیاوړن.

* ددانی لای چه پ به لگيه له سر
رووداوه کان.

* ددانه کانی پیشه وه به لگيه له سر
مندال.

* که لېه کان به لگيه له سر نیوه ی
نه وان.

* ددانی هاپره به لگيه له سر
به ته مه نه کان.

* نه گهر مړوډ بېنی هه ندیک له ددانه کانی
که وتن به لگيه له سر تیاچوونی

نه وه ی ددانه کي که وتووه .

* ددانه کانیش به لگن له سر کاروباری
مړوډ.

* خریکان به لگن له سر کاروباری
نهیني وشاراوه .

* که لېه کانیش به لگيه له سر نه وه ی
نهیني و په نهانه و دیار نییه لای زوربه ی

خه لکی .

* نه گهر بېنی که لېه کانی درزی برده
کوپي ده مریت .

* ددانی نیشانه و به لگيه له سر
خزم و خویش و خه لکی دور، نه وه ی

به تاییه ت نه گهر بېنی نه و ددانه
ده جوولین.

* نه گهر بېنی هه ندیک له ددانه کانی
دریژو زور گه وره بوه به لگيه له سر
مشتومو ده مه له مال وه .

* نه وه ی ددانه کانی به پره شی و کلوری و
خروا لاریت بېنیت ده که ویت له به لاو
نه هامه تی قوتار ده بیت، خو نه گهر
بېنی ددانه کانی ده که ون و خوشی
به ده ستي هه لیانده گریت یان به پرشی
یا خود له کوشیا به لگيه له سر بچران و
دوایی هاتنی وه چه خستنه وه، نه گهر
مندالیشی بېی نامیني و پره ورده
نابی.

* ده گپړنه وه پیاوړیک ده بېنی له خه ودا
سه رجه م ددانه کانی ده که ون غه م و
په ژاره یه کی زور ده خوات و خه وه کي
بو خه ولیکده ره وه یه که ده گپړته وه ،
نه ویش ده لیت: سه رجه م ددانه کانت
به ر له خوت ده مرن ، پاشان نه و
لیکدانه وه یه ش وه که خوی دیته دی .

* یه کیکی دی له خه ودا ده بېنی سی
ددانی خسته نیو چنگی و ده ستي
نوقاند ، پاشان بویان لیکدایه وه گوايه
درهم و نیویکی دوزیوه ته وه .

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بېنی هه ندیک
له ددانه کانی کلوریوون یان رزیون

هه ژاری و کورتی رزق و رۆزی و بژێوی
یان به ئاوارهیی ده مریت و دور
له خانه وادهی، یان ته مه نی درێژ
ده بیست و مال و دارایی زیاده کات
به نه ندازه ی خوینی ددانه کانی.

* ته گه ر بینى سه رجه م ددانه کانی
هه لکیشران و له شوین و جیگه یه که له سه ر
زه وی داپۆشران خانه واده که ی به ر
له خۆی ده مرن و به خاکیان ده سپێری.
* ددان هه لکیشان به زمان قسه و وته یه
ده یکات و کاروباری خانه واده ی خۆی
پێ ده شێوینی.

* هه روه ها ده لێن: هه لکیشانی به لگه یه
له سه ر دیاریدانی رووداوی مه ترسیدار.
* ته گه ر بینى ددانه کانی جوولان
قه رزه که ی به هیواشی ده بژێرتیه وه.

* ته وه ی ببینی ددانه کانی خوراو
کلۆر بوون خانه واده که ی رسواو
ملکه چیده که ن له کاتی پێویستی بوونی
به وان.

* ته وه ی ببینی له شوینی خۆی
لاده چیت ددانی سه ره وه بۆ خواره وه
به پێچه وانه وه به لگه یه له سه ر زالبوون
زیاده ره وی ژنانی ژێر سایه ی ماله که ی
به سه ر پیاوانداو روودانی نات وه وی
له نیاواندا یاخود که م و کوپی و
ناته وای له مال و داراییاندا.

له دواى چاره وه دیت پیاوه و نه وه ی
دواى کولمیش ژن.

* ته وه ی چاره سه ری هه ندیک
له ددانه کانی بکات و به وه ی ده ری
به یتى خراپ نییه و به لگه یه له سه ر
غه را مکردن و لێسه ندنی مال و دارایی،
یاخود هه لکه ندنی هه ندیک له خزمه کانی
له شوینی خۆیان.

* ته گه ر بینى له و شوینه ی ددانه که ی
هه لده کیشن کرمیکى ورد یان دوو کرم و
زیاتر بیته ده ره وه مناله کانی ده چنه
شوینی و به پێ و جیی ئه ودا ده پۆن.

* ته وه ی ببینی ددانه کانی بۆنیکى
ناخۆشیان هه یه و بۆگه نیان کردوه ،
یاخود له و بابه ته باسو ستایشی ناقولا
ده بیست.

* ده گوته ییت به لگه ییت له سه ر
مشت و مپی خزمه کانی له سه ری یاخود
جمو جولا یك بکه ویتته نیو
خانه واده که ی.

* ده گوته ییت به لگه ییت له سه ر
مشت و مپی به ره ره کانی.

* ته گه ر ددانه کانی درێژ بوون و چوون
یه که نه بوون ناکۆکی ده که ویتته نیاوان
خۆی و خانه واده که ی و هه رگیز ته با
نابیت له گه لیاوان.

* ته گه ر بینى ددانه کانی که وتن به لگه یه
له سه ر نه مانی جیگه و شوین یاخود

* لاوازی ددانش به لگه یه له سه ر حالې
خانه واده ، نه وه ی ره شی و که م و
کورتي له شکن و درز بردن
له ددانه کانیدا ببینی غم و په ژاره
رووده کاته خزمه کانی.

* نه وه ی ببینی ددانه کانی خواره وه
درزیردو پزان هه ندیک له وانه توووشی
به لا ده بن.

* خړیکان له خه ودا سه ردرو ریش سپی
نه ته وه یه .

* چوار ددانی ژیری و ئاقلیش
شوینکه و ته کائن ، ددانی ناوه پاستیش
له گه ل چوار ددانی نیوان که لېه و پرېنده
نه و مال و داراییه یه که خوی پی
ده پازینیتیه وه یان منالی نیرینه یه ،
زهردی یان ره شی له خه ودا به لگه یه
له سه ر گوږانی حالې نه وه ی خه وی
پیوه بینراوه ، کیشانی هه ندیکیشی
به لگه یه له سه ر له ده ستدانی هه ندیک
له و که سو کارانه ی لیدواین.

* هه روه ها هه لکیشانی ددان به لگه و
نیشانه یه له سه ر گه پانه وه ی ناواره یان
مه رگی که سیکی نازیزو خو شه ویست.

* نه گه ر ددانه کانی پادشاو سه ر و کبزو
به ئاسن یان مس به لگه یه له سه ر
توندی و به هیزی سه ربازه کانی ،

* نه وه ی ددانی بئارنې به لگه یه له سه ر
په رته وازه بوونی خانه واده کوی و
روودانی ناته وای له نیوانیاندا یا خود
که م و کورتي له مال و داراییه له لام
نه گه ر گوشت له نیوان ددانه کانیدا
گیربوو غه ییه تی کومه لیکي کرده و
به زوبانی نازاری داوین.

* هه روه ها ده لئین: ددان به لگه یه له سه ر
دانه دانه ی گه وه ره یه ندی ژنان.

* ددان به لگه یه له سه ر:
+ ناش.

+ ریزه کانی سوپا لای راستی ریزی
راسته و لای چه پیشی به هه مان
ش پیوه یه و ناوه پاستیشی دل و
نیوجه رگه که یه تی.

(نبین سیرین) ده لئیت: ده ره یینانی ددان
له خه ودا بچرانی رایه ل و په یوه ندی
منالی نیرینه یه ، نه وه ی ددان ده ره یینې
گونا هیکرده به بچرانی په یوه ندی
خزمایه تی.

* ددانش له گیرفان یا ده ستدا
زیاد بوونی په یوه ندی خو شه ویستی و
دوستانه یه یا منال زوربوونه .

* نه وه ی ببینی ددانیکي به یی نازار
ده ره اته و په پیاوکی خزمی زیندانی
بیټ نازاد ده کریت.

* ئه وهى له خه ودا ددانىك ده بهيئى و به بىدارى ئازارى پىبگات به لگيه له سه ر چاودىر كردنى بۆ ئه وهى نه شكه نجه و ئازارى ده دات و ره وانه وه يه تى له سه رى.

* ده گونجىت به لگيه بىت له سه ر ره وانه وهى ناسۆرى و ناخۆشى له داواكارىكى حال په شيو.

* رووانه وهى ددان له شوين و جى ددانى هه لگيشراو به لگيه له سه ر قه ره بوو و سوود وه رگرتن دوى زيان ، نه گه ر له شوينى ددانه كانى ددانى زيوين يا ئالتوونى ده رها ت به لگيه له سه ر تياچوونى مال و دارايى يان پىويستى به تون كردنى ددانه كانى ده بىت به وهى نه خۆشى و رووداوىكى كتوپره وه .

* بينينى چاوو گوئى و ددانى زياده به لگيه له سه ر له ده ستدانى ياخود به هاو نرخى له نايندا به زياده و ناتا واوى ده ستنيشان ده كرىت به پى ئايه تى:
﴿وَكُنْنا عَلَيْهِمْ فِيْها اَنْ النَّفْسِ
بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنِ بِالْعَيْنِ ...﴾
(المائدة).

* ده گونجىت ددان به لگيه بىت له سه ر سال يان وه نه وزو، ئه وهى ببينى وه نه وز ده يگرى هه له رووى تىده كات ياخود خه و دىت به سه ريا ، ده گونجىت

نه گه رها توو ددانه كانى له ده ستدا مولك و ده سته لائى له ده سته دات.

* ده گونجىت به لگه و نيشانه بىت له سه ر بوچه لىوونى سوود و قازانجى له كشتوكال.

* ده گونجىت نه زوك بىت و خوداوه ند كوپى پىنه دات يان هه ژار بكه وىت دوى ده و له مه ندى ياخود سوود و قازانجى مال و ئاژه ل و ئاشى نه مىتى گه رچى هه ندىك پارهى پاشه كه وت كرديت بۆ كاتى سوود لىوه رگرتن به لام حالى ده شيوئ و تىكه ده چىت و زه ره رده كات و ده گونجىت به مرىت و رزق و رۆزى دواى پىبىت.

* نه گه ر به ده ستى خۆى ددانه كانى ده ره پىا له مال و دارايدا به خرابى هه لى و كه وت ده كات يان له گه ل خانه واده كه يدا به خرابى مامه له ده كات، يا كردارىكى نابجى نه نجام ده دات و پاشان لى پاشگه ز ده بىته وه ، ياخود سوود و قازانج ده كات له قه رزىكدا كه ده يدات ، پاشان ده گه رپته وه بۆى و خراب ده شكىته وه به سه ريا ، نه مه ش له كاتىكدا گه ر له به ر چاوبىت له خه وه كه دا ، نه گه ر يه كىك پى راگه ياند به لگيه له سه ر پىويستى بوونى به ره هن و فروشتن له وهى خۆى پى ده رده خات.

*ته گهر بينى ددانه كانى خواره وهى
كه وتن غه م په ژاره و ئيش و نازار رووى
تیده کات.

*ته گهر قه زار بوو بينى ددانه كانى
كه وتن له خه ودا به لگه يه له سه رنه وهى
قه زه كه ي ده داته وه، نه گهر بينى يه ك
ددانى كه وت يه ك پياو قه رزه كه ي
ده داته وه يان به يه كجار قه رزى بؤ
ده دانه وه، نه گهر چن ددانى كى
بكه ویت هه ندیک له قه رزه كانى ده داته وه
ياخود يه كيكيان ده داته وه.

*ته گهر به بى ژان و ئيش ددانه كانى
كه وتن به لگه يه له سه ركرداره كانى
كه به تالده بيته وه.

*ته گهر به ئيش و ژانه وه ددانه كانى
كه وتن به لگه يه له سه ر رويشتنى شتيك
له ماله كه يدا.

*ته گهر ددانه كانى پيشه وه كه وتن و
نازاري هه بوو ياخود خوینی لیها ت يان
گوشتي لیبو وه وه نه وکاره ي
خوازياريوه پوچ و به تالیده کاته وه.

*ته گهر به بى ئيش و نازار كه وتن
خاوه نيه تى تيا ده چیت.

*ته گهر سه رجه م ددانه كانى كه وتن
سه رجه م نه وانه ي له نيو ماله كه يدان
تيا ده چن له گه ل هاوه ل و موسافيران و

پيشوازي له ساليكى پيرو ز بکات يا
پيشوازي له ساليكى خوشنود بکات و
ده ستي پتوه بگرئ.

ددانگه وتن: (نابلسى) ده لیت: ددان
كه وتنى مروؤ له خه ودا ته مه ندریزيه تى
به ده ر له هاوته مه نه كانى.

*ته گهر بينى سه رجه م ددانه كانى
كه وتن و خستيه كوشيه وه ته مه نيكي
دریزيه سه ر ده بات و تاسه رجه م و
ددانه كانى ده كه ون و ژماره ي
خانه واده كه ي زور ده بيت.

*ته گهر بينى سه رجه م ددانه كانى
كه وتن و له به رچاوى ونبوون
خانه واده كه ي به رله خوى ده مریت.
ده گونجیت مهرگى هاوته مه نه كانى بيت
يان نه خوؤشكه وتنى خانه واده كه ي بيت.

*ته گهر بينى هه ندیک له ددانه كانى
له ده ستي يه كيك له خزمه كانى غه ريب
ده كه ویت نه گهر به ده ستي هینايه وه
ده گه رپته وه.

*ته گهر بينى ددانه كانى سه ره وه ي
كه وته نيو ده ستي مال و سامانىك
به ده ستي ده نيیت، نه گهر كه وته نيو
كوشى كوړپكى نيزينه يه، نه گهر
كه وته سه رزه وي به لاو نه هامه تى مهرگه.

* هـروهـا دهـلـيـن: ددانكهـوتن بهـلگهـيه
لهـسـهـر ريـگريـك ريـگهـي ليـدهـگريـو
لهـبهـردهـم خـوازهـكانيدا دهـوهـستي.

* هـروهـا دهـلـيـن: بهـلگهـيه لهـسـهـر
قهـرزداـنهـوه نهـگـر هـهـليـگريـتهـوه
دهـگونجـيـت قـسهـي هـهـلـهـبـكاتو
پاشـگـهـزبيـتهـوه ليـي، پاشـان
بيـشاريـتهـوه.

* دهـگونجـيـت ددانكهـوتن بهـلگهـبيـت بـو
تيـكـوشـهـران لهـسـهـر بهـردهـوامـبوون
لهـسـهـر رـوژوـو.

* نهـگـر بيـني ددانهـكاني كهـوتنـو
نهـيـتوانـي ناـنبـخوات هـهـژار دهـكهـويـت،
نهـگـر بيـني كهـوتـه نيـو دهـستي
بهـبيـتهـوهـي نيـش و ناـزاري هـهـبيـت نهـوه
درهـمه بهـپـي ژمارهـيان.

* نهـگـر بيـني ددانهـكاني كهـوتنـه نيـو
نهـلقهـيهـك يهـك بهـيهـك دهـريـهـينا بهـردي
نيـويـرهـكهـي دانهـدانه دهـكهـويـت.

* هـروهـا دهـلـيـن: نهـوهـي ددانهـكاني
بكهـويـت بيـست و تـو ساـل لهـتهـمهـني ماوه
ياخـود سيـ ساـل، هـروهـا دهـلـيـن: دواي
سيـ رـوژ دهـمريـ ياخـود سيـ دينـار
غـرامهـ دهـكريـ، هـروهـا دهـلـيـن: نهـگـر
بيـري ناوي هـهـبوو دهـتهـپي.

* هـروهـا دهـلـيـن: بهـسهـختي
نهـخـوشـدهـكهـويـت و ماـل و سامـانهـكهـي

بهـلگهـيه لهـسـهـر نهـخـوشـبيـيهـكي
درـيـخايـهـن بهـبيـتهـوهـي بهـرن.

* بوـكهـساـني گهـشـتياـرو سهـفهـركار
بهـلگهـيه لهـسـهـر ناـساـني بارـيان.

* نهـگـر بيـني ددانهـكاني دهـكهـويـت و
خـسـتـيـه نيـودهـستي ياخـود ريـشي يا
كوـشي بهـلگهـيه لهـسـهـر پـچـراني وهـچـهـو
منـداـلنهـبووني.

* هـروهـا دهـلـيـن: نهـوهـي كهـوتنـي
ددانهـكاني بيـني بهـلگهـيه لهـسـهـر زيـان
گهـيانـدن بهـهـنديـك لهـهاوهـلهـكاني.

* نهـگـر بيـني ددانهـكاني دهـكهـويـته نيـو
دهـستي ياـن نيـو جـلهـكاني كوـپـيان
خـوشـك و براي دهـبيـت.

* نهـگـر بيـني سهـرجهـم ددانهـكاني
كهـوتنـه نيـودهـستي وهـچـهـو
خـانهـوادهـكهـي زيـاد دهـكهـن.

* كهـوتنـي يهـك ددان نهـگـر بـو
چارهـسهـرنهـبوو گرتي بهـدهـستهـوه ياـن
لهـنيـو جـلهـكانيـدبوو نهـگـر
هاوسهـرهـكهـي دووگيانـبوو كوـپـيدهـبيـت،
وهـگـهـرنا پهـيوهـندي لهـگهـل براكهـي ياـن
كهـسيـكي نزيـكي باشـدهـكات و نهـگـر
خويـني تياـنهـبوو رايهـلهـي خـزمايـهـتي
دهـبـچريـ مهـگـر قهـرزاريـت داواي
ليـدهـكهـنهـوه و هـولـدهـدات بيـداتهـوه.

له خه رجیدا به سهرده چیت پاشان مال و سامانیکتری ده سترگیده بیت.

دو

درزو قلیش: (نابلسی) ده لیت: به لگه به له سهر که م و کوری یان ناته واییه ک. ده گونجیت درزو قلیش به لگه بیت له سهر دور که وتنه وهی غریب و ناشت بونه وه له گل نه وهی نیوانیان له گه لدانه ماوه. درزو قلیش کردنه شتیک: (شقلشکانی): (نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه به له سهر جیاوازی یان هاوسه ری کج.

درکاندن (باسکردن): (نابلسی) ده لیت: درکاندن باسیک که ده بیت په نهان و شاراوه بیت به لگه به له سهر مال و سامان به فیروندان، یان دانایی وتن به که سانیک شایسته نه بن پی، نه گهر له خه ودا باسی نیعمه ته کانی خودایکرد به لگه به له سهر سوپاسگوزاری بۆخودا و شایی و نا هه نگگیران له سه ره وهی پیبه خشیوه.

دروشم: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا پیاویکه کاروباری خه لکی سووک و بهرز ده گریته ده ست و بهیه که وه ناشنا یا نه کات و سوود ده گه یه نیت و خاوه ن پله و پایه به.

درو: (نابلسی) ده لیت: درو به لگه به له سهر نه وهی که خه وینه ر

ژی ری نییه به تاییه ت که دروده کات به ده م خودا وه به پیی تایه تی: ﴿يَقْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَكَذِبُوا لَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ﴾ (المائدة: ۱۰۳).

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه به له سهر گه واهیدانی درو درو کردن به ده م که سیکه وه یان قوتار نه بوون به پیی تایه تی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَقْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ﴾ (النحل: ۱۱۶).

* ده گونجیت درو کردن به لگه بیت له سهر وپینه له قسه کردندا.

* ده گهر که سیک گوئیستی قسه کانیبوو به ناویانگبوو هه له ی زیاتره له راستی. دره ختی نه به نووس: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا ژنیکسی هندی ده و له مهنده یان پیاویکی ره قی ده و له مهنده.

دره ختیک له نیو نا پرویت: (نابلسی) ده لیت: بینینی به لگه به له سهر چاره سهر له نه خوشی و گوناوه تاوان نه نجامدان و بهرز کردن وهی قورسای.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر نارامگرتن له سهر نارپه حه تی و دوزینه وهی پشوو.

ناپاکیه له بږتوی و رۆچوونه له گوناځی
گوره دا.

* نه و دره مه ی هیچ نه خش و نیگار ټکی
تیا نییه قسه و وته یه که پاریزگاری و
خواناسی تیا ره چاونه کراوه، نه و
دره مه شی وینه ی تیا به بیدعه کاری و
ناپاکیه له تایندا.

* دره مه ی پارچه پارچه کراو شه پو
ناژاوه یه که هر گیز نابړیته وه و کوتایی
پینایت.

* هـروهـا ده لټن: وه رگرتنی دره م
باشتره له دانی چونکه دانی غـم و
په ژاره یه، نه گـر دره م ټکی دزی و
کردی به خیر شتیک ده گیریته وه گوئی
لټناگیریت.

* نه گـر ده دره مه پټیوو بوو به پټنج
که مېوونی مال و داراییه تی، نه گـر پټنج
دره مه پټیوو بوو به ده مال و دارایی
زیاد ده کات.

* هـندیکـده لټن: دره م له خه ودا
به لگه ی شه پو خراپه یه، سه رجه م
نه وه ی به سکه لټده درټ هـروایه.

* دره م به لگه یه له سه رگوته و
دوباره بوونه وه ی شته جوانه کان.

* دره م گوته و شه په نه گـر دیارو
به رچاویوو، نه گـر دره مه ی
له توره که یه کدا به خشی یا خود
له توره که یه کدا شار دییه وه به نه پنی

* دره ختی روای نیو لم به رپرسی
کاروباره کانه و سه ر تیپی سوپایه و
کاروبارو به رژه وه ندی خه لگی ده پاریزټ
وه ک پؤلیس.

دره م^(۱) (پاره): (نبین سیرین)
ده لټت: دره مه ی چاک و باش زانیاری و
به جیه پتنانی پټداویستی و نوټه.

* دره مه ی پرشنگدار دنیا به بؤنه وه ی
خه ون ده بینټ، مامه له پټکردنی
نه مه کداری و پاراستنی نه مانه ته.

* نه گـر نه و پیاوه ی دره م ده بینټ
هاوسه رکه ی دوو گیانبوو مندا لټکی
باشیده بیټ.

* نه گـر دره مه ی زوری به ده سته پټنا
خیرټکی زوری ده سته گرده بیټ له گـل
شادی و خوشیدا.

* نه گـر له خه ودا بینټ قهرزی لای
یه کیکه به دره م که واهیدانټکی حه ق و
راستی به سه روه هـیه، نه گـر داوای
لټکرد داوای که واهی و شه هاده که ی
لټده کات، نه گـر که پانديه وه که واهیدانه
به حه ق و دروختی، نه گـر به شکاوی و
قه لټی که پانديه وه مال و سامانه، نه گـر
دره م ټکی باشی و نکرد ناموزگاری
که سټکی نه زانده کات به لام و ازوویه تی و

(۱) دره م: پاره و دراویکه هـندیک ولاتی عره بی

به کاریده مه پتن. (وه رگیز)

بینیم دره میکی عه ره بیم به ده ستهینا
ئه ویش پیی وت: لیت ده دریت ، ئنجا
ئه و پیاوه به قامچی لیدا، پاشان
له (ئین سیرین) یان پرسى: چۆن
زانیت؟ وتى: دره می کیسرایى تاج و
سه وله دانى تیدا به لاهم عه ره بی
سکه یه کی لیدراوه به م چه شنه .

*یه کیکیتر هات بۆلای و پیی وت:
له خه ودا بینیم سکه ی دره مم لیده دا ،
ئه ویش لئی پرسى: تۆ بویژو
شاعیریت؟ وتى: به لئى .

*پیاویکیش له خه ودا بینى دره می
له ژیرپیدا دانا، خه ونه کەشى لای
رافه کارىکی خو گێرايه وه، ئه ویش پیی
وت: تۆ له ئاین پاشگه ز ده بیته وه،
خه و بینهر ترسى لێنیشت و ئنجا
ده ستیکرد به جیهادو تیکۆشاندا هه تا
ئاینه که ی پارێزاونیست، له یه کێک
له جهنگه کاند له لایه ن بیاوه پانه وه
دیلکراو به شیوانی جوراو جور
ئه شه که نه دره هه تا له ئاینه که ی
پاشگه ز بیته وه، به لگه ی
پاشگه زبونه وه شى ئه وه بوو ناوی
خودا وه ندی خسته ژیر پیی .

*پیاویکیتر هات بۆ لای وتى: له خه ودا
بینیم رووخسارى پیغه مبه رم به قاچ
شیلا ، (ئین سیرین) وتى: شه و

ده گونجیت یه ک دره م کورپک بیت و
ورده که شى قسه و وته یه کی خراپ بیت
له گه ل قاووقیژو دهنگه دهنگدا .

*دره می چاک قسه و وته یه کی باشه و
دره می خراپیش قسه و وته ی خراپ .

*ده گێر نه وه پیاویک دیت بۆلای (ئین
سیرین) ده لیت: له خه ودا بینیم دوو
دینار له گیرفانمدا بوو، هه ردووکیانم
لێکه وتو به دواياندا ده گه رام ، ئه ویش
پیى وت: ته ماشاکه ئه و ته له کیسچوه
شتیکى پینووسیوی، کاتى ته ماشایکرد
دوو به لگه ی له ده سته دابوو .

*هه روه ها ده گێر نه وه: پیاویک دیت بۆ
لای پیغه مبه ر (ﷺ) و ده لیت: له خه ودا
بینیم بیست و چوار دیناری بژێردراوم
په یدا کردوه، هه موویانم له ده سته دابوو،
به ته نیا چواریانم پێما، پیغه مبه ر
(ﷺ) هه رمووی: "تۆ به ته نیا نوێژ
ده که یته و نوێژی به کۆمه ل له کیسی
خۆته ده یته ."

*هه روه ها ده گێر نه وه پیاویک دیت
بۆلای (ئین سیرین) و ده لیت: له خه ودا
بینیم دره میکی کیسراییم
به ده ستهینا، ئه ویش وتى: خیریکت
ده سته گیر ده بیت ، ئیواره ی به سه ردا
رانه بورده هه تا به ده ستهینا، ئنجا
یه کیکیتر هات بۆلای وتى: له خه ودا

ده سته ده كه ویت له گهل ناموژگاری
 نه گهر دره مه كه ییوو به نیو دره مه
 نیوه ی نه و ماله ی كه به ده سته وه یه تی
 له کیسه ده چیت، نه گهر دره مه كه بوو
 به دینار پاره ی ده سته ده كه ویت، نه گهر
 دره مه كه بوو به پارچه یه ك ئالتوون
 رویشتن و كوچكردنه.

* بوونی دره مه سوودو قازانجه.

* دره مه می قهلب غه شو درو به، له گهل
 بژئوپیه یداکردن له حه رامداو نه نجامدانی
 گونا می گهره و گران.

* هه روه ها ده لئین: نه وه ی دره مه می
 چاکی پی بدریت ده گین و شیوه نی بو
 ده كه ن.

* نه گهر خو ی دره مه می به خشی
 به یه كك بۆیده گری.

* نه گهر بی نی دره مه ونده كات یاخود
 لی ده دزیت باوکی ناپه زایی
 لیده رده بریت یاخود خراپه ده گه یه نیت
 به باوکی، یان شتیکی لیونده بیت
 ناگه پیتته وه وه ك مردنی باوکی.

* دره مه مه له هم وه هه توه وهرین و زامی
 پیسارپژ ده كریست و غه م و په ژاره
 له یه كکی دلتنه گه و په ژاره دار
 دورده كه ویتته وه.

* هه روه ها دره مه به لگه یه له سه ر:

سۆله كه ی پیت دانه كه نی، پیاوه كه
 وتی: به لئ، نه ویش وتی: دایكه نه، ئنجا
 دره مه میك له نیو سۆله كه كه وته
 خواره وه له سه ر دره مه مه كه ناوی خواو
 پیغه مبه ر (ﷺ) نووسرابوو.

(نابلسی) ده لئیت: دره مه به لگه یه
 له سه ر كوو بو یه كك ژنه كه ی
 دوو گیانبیت، هه روه ها ده لئین: به لگه یه
 له سه ر زیكرو یادی خوا، ده گونجیت
 به لگه بیت له سه ر لیداننکی به ژان و
 سو ی.

* هه ندیكه ده لئین: نه گهر له خه ودا
 دره مه می به ده سته ئنا هه مان ژماره ی
 دره مه می ده سته ده كه ویت.

* نه گهر بی نی قو لی بو ه به دره مه می
 به ستراو كارو پیشه یه كه به ده سته
 ده هی نیت.

* دره مه می پاك و پوخت پاکی ئاینی
 خاوه نه كه یه تی له گهل باشی مامه له
 له گهل هه موو كه سیكدا.

* دره مه می په رش و بلاو له خه ودا قسه و
 گوته ی باشه.

* نه گهر دره مه میك به ده سته وه بی نی
 بو ه به (فلس) بیپاره و پوولده بیت،
 نه وه شی فلسیك به ده سته وه بی نی
 بو ه به دره مه خیر و سوودو قازانجی،

* نه گەر خهو بینەر رژدبوو خهونه که ی
به لگه یه له سهر هه تیوی و مندالبوون.
(نابلسی) ده لیت: نه گەر بین ی
له نه ندازه ی خوی زیاتر در یژبوو
چاره نووس و مه رگی نزدیکه بیت ه وه
له پله وپایه ی ده که ویت ه خواره وه.
* نه گەر پادشایه ک بین ی بالای به رزبوه
مولک و ده سته لاتی به رده وام ده بی و
به سهر دوژمنه کانیدا سهر ده که وی.
* در یژ ی بالا به لگه یه له سهر
ته مه ندر یژ ی ، نه گەر له ناست ی خوی
زیاتر در یژبوو به لگه یه له سهر مردن.
* هه روه ها کورت ی بالا به لگه یه له سهر
نزیکی نه جهل و چاره نووس.
* در یژبوونی بالای کورت به لگه یه
له سهر فیتنه و ده گونجیت به لگه بیت
له سهر تواناداری بالای به رزو بیخیری
له هه مانکاتدا ، نه گەر کورت بو ه وه
به لگه یه له سهر نزمی پله وپایه یا خود
نزیکی چاره نووس و نه جهل.

درا

درا نی قوماش: (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا به لگه یه له سهر ته لاق و
حه لالبوون به یی چوونه لای
هاوسه ریکیت.

+ غه م و په ژاره ، نه گەر دره مه که
قه لبوو به لگه یه له سهر غه شو ناپاکی
له گوته و کرداردا له گه ل دوو پوو یی و
رووپامای له کرداردا.
* دره مه می روون و دره وشا وه
ده سته لات و فه رمان په وایه یان مال و
داراییه کی جه مکر وه.
* هه روه ها به لگه یه له سهر:
+ زیندانی و لیدان.
+ فروشتن و کرین.
+ دلنیا بوون له ترسو بیم.
+ فراوانی له رزق و روژیدا.
* نه گەر دره مه کان تیکه لبوون له گه ل
دیناردا به لگه یه له سهر گیرابوونی دوعاو
نزاو به جیهیتانی پیداو یستی و
چاکبوونه وه له نه خوشی، دره مه ی
قه لبیش: قسه و گوته یه کی خراپه ، یان
خزمه تکاریکه هیچ خیریکی تیا نییه،
ده گونجیت به لگه بیت له سهر
به جیهیتانی پیداو یستی به ژور.
در یژ ی: (نابلسی) ده لیت: نه گەر
بین ی در یژبوو کردار و مال و دارایی زیاد
ده کات، نه گەر خهو بینەر
ده سته لات داربوو به هیز ده بیت و ناویانگی
باشده رده کات، نه گەر بازرگان بوو
بازرگان نییه که ی سوو ده مند ده بیت
به پیتی تیه تی: ﴿وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي
الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ﴾ (البقرة: ۲۴۷).

له خه ودا به لگه یه له سر به رزی هیمه ت و
پله و پایه و، به رزی ره چه له ک چونکه
له ده ریادا به رزه و هیچ گیاندارتیکی
دیکه ی ده ریایی زانابیت به سر یا
هریویه به و چه شنه ناوزه دکراوه.

دز

دز (جهرده): دز پیاوونکی قولېره،
ده گونجیت به لگه بیت له سر
نابروشکتی ژنانی می رددار
که ده چنه سر جی به حرامی له لگه لیان
یان راوچی بالنده و کوتر.

* دزی نادیار به لگه یه له سر فریشته ی
هرگ، چونکه له نا کاو روحه کیشتی و
بی رازیوون خویدم کات به مالدا. مال و
سامان و روحیش له لیکدانه وه دا وه ک
یه ک وایه.

* ده گونجیت دز به لگه بیت له سر
دپنده ومارو ده سته لاتدار.

* هر وه ها و تراوه: دزی رهش
تیکه لیه کی ره شه و هی سپیش
به لغه مه و سوریش خوینه و زهر دیش
زهر داوه.

* ته گهر بینی دزیک چوه ته نیومالیک و
شتیک لیبرد مروقیک له و جیکه یه دا
ده مری نه گهر هیچی نه برد
نریکبوونه وه ی مروقیکه له مردن پاشان
قوتارو رزگار یوونه تی.

درك: (نین سیرین) ده لیت: پیاوونکی
ده شته کی نه زان و ره ق و زیره ،
هر وه ها ده لیت: فیتنه یا قهرزاریه .

* ته گهر بینی به سر درك دالا ده پوات
له دانه وه ی قهرزه کانیدا دوایده خات،
نه گهر زبانی له درك وه پیگه یشتن
قهرزیک تووشده بی و رقی لیده بیت وه
به نه ندازه ی نه و درك ی
پیاوه لده چه قی.

* هر موو داریکی درك دار پیاوونکی ره ق و
زیره .

(نابلسی) ده لیت: درك پیاوی نه زانی
بیباوه پو دنیا به، هر وه ها ده لیت: درك
به لگه یه له سر نیش و نازار نه مهش
به هوی تیژی و توندیه وه .

* درك به لگه یه له سر:

+ نالوزیوونی شتومه ک.

+ غه م و په زاره به هوی توندیه وه .

+ عیش و ستم له خه لیک کی خرابه وه .

+ زهره رو زیان که به هوی ژنه وه تووشی
مه ردوم ده بیت.

دړنده: (وه حش): (نابلسی) ده لیت:
بینی دپنده به لگه یه له سر پیاوانی
ده شته کی و بیدعه چی و نه وانه ی
له کومه ل دوورده که ونه وه .

دړنه ماسی (قرش): (نابلسی) ده لیت:
ناوی گیاندارتیکی ده ریایه بینینی

* دز پیاویکه راوی مریشک و کوتر دهکات.

* نه گهر مروثیک دزیکی بینی نه گهر له زانستپه روه رانبوو سوودی لیوه رده گیری.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر زیناو گوته لختن.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا پیاویکی ملکه چی رسوايه.

دزی: (نابلسی) ده لیت: دزی نادیار فریشته ی مهرگو گیانکی شانه، دزی دیارو به چاو سوود له نه وه ی دزیو به تی وهرده گری یان له و ناموزگار یی وهریگرتوه یان سوود به شیوه یه کی گشتی وهرده گری.

* نه گهر بینی دزیکی نادیارو نه ناسراو چوه نپو مالکه ی و ته شتو ته نه که ی زیلذانه که ی دزی ژنه که ی ده مرئ یان پاره ی ده دزی.

(نابلسی) ده لیت: دزی موروو له خه ودا به لگه یه له سر زیناو سوو خوری.

* دز له خه ودا فریشته ی گیانکی شانه ، نه گهر بینی دره مهکانی ده دزی و ناسراو بوو قسه هیته رو قسه به ره و فیتنه یی دهکات، نه گهر نادیارو به ته مهنبوو هاوړیکه ی درو هه لده به ستی به دهمیه وه، نه گهر لاو بوو دوژمنه که ی درو دهکات به دهمیه وه.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا نه خوشی و ناساغییه له سروشته وه، نه گهر ره شبوو ره شده بی، نه گهر سووربوو خوینه، خو نه گهر زهر دبوو زهر دواو ده بیت ، نه گهر سپیشبوو به لغه م ده بی.

* نه گهر بینی دزه که شتیکی هه لگرت نه خوشی و خرابوون روو له ناوه پوکی نه وشته دهکات که نه وه لیکرتوه ، نه گهر هیچی هه لگرت نه خوشده که وی پاشان خیرا چاکده بیت وه، نه گهر نوسا به دزه که وه چاره سری نه وه خوشیه ده زانی و له سری رادمی.

* دز پیاویکه غیبه تی مروثدهکاتو ده یکوژی نه گهر بینی شتیکی دزی.

* دز فریشته ی گیانکی شانه و گه پانه وه موسافرو ده زگیرانه.

* نه گهر دزیکی بینی له دهر گایه کیداو هیچی نه برد نه خوشیک له و شوینه دا قوتار ده بی له نه خوشیه که ی.

* نه گهر دزیکی کوشت له نه خوشی قوتار ده بی.

* نه گهر دزیک خو یکرد به مالیکداو ژنیکی ره به نی تیدابوو نه و ژنه ده ستنی شاندهکات.

* دز به پیاویکی فیلاوی و قولېر لیکده درپته وه.

* دز پیاویکی زیناکاره چونکه خوی ده شارپته وه.

*هروه ها دهلئین: دزی باشه له خه ودا به لگه ی خیره مه گهر بۆ یه کێک بیه ویت فوفیل بکات.
*نه گهر بینى خۆى ماته دات یان دزی ده کات دزو جهرده لییده ترسن.
*ده گونجیت دزی سه پرچی بیت و دز نه جامی بدات.
*نه گهر بینى دزیده کات زینا یا درۆ ده کات چونکه هه ریه که له زیناکارو دز خۆیان ده شارنه وه.

دال

دل: (نابین سیرین) ده لئیت: دل نازیه تی و لیبوره دی و چاونه ترسی و چاکى و دلفراوانى و توندوتیژی و چاکى و خراپى ده گه پێته وه بۆ له شو لاری چونکه نه و خاوهنى له شو لارو کاروباره کانیه تی خراپیه شی ده گه پێته وه بۆ له شولار.

*هاتنه دهره وه ی دل له سنگ به باشى ناین و دلسۆزى و ته و او بوون و ریتنومایى حق و راستى رافه ده کړی.

*هروه ها دهلئین: دل به لگه یه له سه ر ژنى خه و بینهر ، چونکه کاروباره کان ریکده خات، نه گهر بینى دلئى نه گهر نه خوشبوو چاکده بیته وه و ده رووی لییده کړیته وه.

(نابلسی) ده لئیت: نه گهر ترس و بیمى له دلدا به دیکرد ریتنومایى ده کړدئ بۆ لای حق و راستى به پێى نایه تی: ﴿حَتَّىٰ اِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ﴾ (سبأ: ۲۳)، دل پادشای له شولاره و هه لده سستیت به نه جام دانى کاروباره کانى ناین و دنیا به نه پێى و ناشکرا و پاریزگاریکردن له ریکخستن و بابه تی نه پێیه که ی نه و چاک و خراپیه ی تیدایه له لیکنانه وه دا دهرده که ویت ههروه که باسکرا.

*هروه ها دهلئین: دل به ژنان لیکده درپته وه ، دل ناین و ژیری مرۆفه .
*نه گهر بینى دلئى له سنگى دهره پێنرا یان رووى یا خود باریکرد له ترسا له نه جامى رووداوێک رووی تیبکات یا نه قل و ژیری بیات.

*نه گهر بینى دلئى ره شداگیرساوه گونا هێکی ویل و سه رگه ردانه له سه ر دلئى کوێرو ره شی نوسراوه .

بیټاوه پو موسو لمانبوونی، نه گهر
خه وین له ناخو شیدا بوو خداه و نه د
ده رووی لیده کاته وه.

دلّه راوکه: (نبین سیرین) ده لیت:
دلّه راوکی: هه لّه اتن و راگردنه،
نه گهر یینی تووشی دلّه راوکه بوو
له کاریک هه لیدت له ده سته لات یان
بازرگانی یاخود پیشه سازی و
به به ره کانی.

* هه روها به لگه یه له سر هه لّه اتن و
دوورکه وتنه وهی خه لکی له ناموزگاری
یان به مه زندانانی زانیه ک به پیی
نایه تی: ﴿لَبَّوْا فِي غُرُ
وُفُورٍ﴾ (الملك: ۲۱).

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه
له سر شه پ نه نجامدان یاخود بینینی
به پیی گوته ی پیغه مبه ر(ﷺ): ((خیر
سروشتییه و شه پش دلّه راوکه یه))^(۱).

* نه گهر خو ی له دلّه راوکه دا بینیه وه
له کاریک بیزا ده بی یان خه لکی
لید وورده که ونه وه.

دن

* نه گهر بینینی دلّی بچراه ، نه گهر
له وانه بیت له خدا ده ترسن و
دنیا نه ویستیان هه یه دلّی له گه ل
خودایه و هیچ شتیک سه رقالیناکات
به هو ی ترسو بیمی پی وهی،
ده گونجیت دلّی له ناخ و په شیمانیدا
بچپی به هو ی خرابی حال و باری نه وهی
به پرزه له لای، ده گونجیت سه رقالبیت
له په روهر دگار.

* دلّ جیگه ی ریڅخستنه نه گهر نیش و
نزاری له دلّیا بینینی کاروباره کانی
خرابن و دلّیش فه رمانپه و او
سه ربازه کانییه تی.

دلته نگي: (نابلسی) ده لیت: نه گهر
له خه ودا تووشی یه کیکهات به لگه یه
له سر بیزاری و نیگه رانی.

دلپره ق: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
هیرشبه ریکی ده ستره .

دلپره قی: (توندوتیژی): (نابلسی)
ده لیت: نه گهر له خه ودا دلپره قبوو
له کاتی یادی خوادا یان له کاتی
باسکردنی فه رموده ی پیغه مبه ر(ﷺ)
به لگه یه له سر پرکردنه وه و پرای
روچون له سه ریچی و گوناها.

دلکرانه وه: دلکرانه وهی مروقه له خه ودا
به لگه یه له سر ته و به له گوناها بو

^(۱) (نبین ماجه) (۲۵) و (نبین حبان) (۸۲/موارد)
هه روها برونه (الصحيحه ۶۵۱) ی شیخ
(نه لبانی).

ناشیریندا به ده رکه وت چاودیری خوابیه
بۆ خه وینه.

*ته گهر داوای دنیا یکرد به لام هه لهات
لئی یاخود ریگربوو لئی به لگه یه له سه
فیتنه و ژورماندبوون له به ده سته ینانیدا.
*ته گونجیت دنیا به لگه بیت له سه
قورئانی پیروژ چونکه قورئان مانگی
روشنی دنیا به.

ل ه

دواج^(۱): (ئیبین سیرین) ده لیت: دواج
پشته و به لگه یه له سه هاوسه رگیری ژن
ته گهر بیپوشی و پیوه ی بنویت.
*ته گهر بینی نه و جوره جل و به رکه
له دوپوگه وه ره هاوسه ری ژنه که
قورئان خوینه.

*ته گهر نه و جل و به رکه وینه ی سموره و
ریوی تیا بو هاوسه رکه ی ناپاکه
به رانه ری و پیاویکی سته مکاری ناپاکی
کردوه به دۆستی خوی.

دوانگه (میجراب): (ئیبین
سیرین) ده لیت: ته گهر بینی
له دوانگه یه کدا نوێژده کات به بیت وه ی
کاتی نوێژکردن هات بیت خیره له داوی
خوی بۆ جینشینه کانی به دیدیت.

^(۱) دواج: جوره جل و به رگ و پۆشاکیکه و (ئیبین
دوره ی) ده لیت: وانا زانم عه ره بی بیت، هیج
رافه یه کی نه کردوه (اللسان: ماده: دوج).

دنیا: (تابلسی) ده لیت: له خه ودا ژنه
هه روه ک چۆن ژن له خه ودا دنیا به ،
نه وه ی ببینی وه که نه وه ی وازی له دنیا
هیتاوه ژنه که ی ته لاقده دات.

*ته گهر بینی هه موو دنیا تیا ده چیت
جگه له خوی زیاتر که سی دی نه ماوه
کوێر ده بیت.

*ته گهر بینی دنیا به رابه رو هاوه له بۆی
چهن هه ولیدات شانازییکات
هه تیا ده چیت.

*ببینی دنیا له خه ودا به لگه یه له سه
ئاره زوو رابواردن و له خۆباییوون و
شکانی په یمان و به لێن.

*ته گونجیت به لگه بیت له سه:

+ هاوسه رو مال و کوپ.

+ کیلان و سوود و قازانجکردن لیوه ی.

+ ویستگه یه ک بۆ روشتن لئی.

+ لانه و مایکی وێران و کاول.

+ ژنی داوینپیس.

+ نه خوشی و سه رشوپی و لادان و

ریتویتی و به رچاو روونی.

+ سه رکه وتن.

+ خوشه ویستی دوو دوو.

*ته گهر دنیا له شیوه یه کی جوان و

قه شه نگدا به ده رکه وت به وچه شنه یه

که باسما نکرد، ته گهر له شیوازیکی

* دوانگه ی خراب به لگه یه له سهر
پټه لخلیسکان و ته ی نارټک.

* ده گونجټ دوانگه به لگه یټ له سهر
رزق و روزه یه کی حه لال و هاوسه ری چاک
به پنی نایه تی: ﴿كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا
الْمَخْرَجَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا﴾
(آل عمران: ۳۷).

* نه گهر دوانگه ی مزگه وتبوو ده رچوبوو
له ناراسته ی قبیله یان بوئی ناخوشبوو
یا خود که لاکیکی بوگه نی تیډابوو
به لگه یه له سهر بیباوه پی خه وینه رو
بیدعه ی یان دوو پوویی.

(نابلسی) ده لټت: دوانگه ده سته لاتداری
عه ره بو پله وپایه ی باش و کومه لئی
نیسلامه. نه گهر خوی له سهر
دوانگه یه ک بینی و به چاکه ده دوا نه گهر
شایسته بوو پله وپایه ی به رزو
شکومه ندی به ده ست ده هیئی، وه گهرنا
به لگه یه له سهر نه وه ی هه لده واسری.

* نه گهر فرمانپه وایه ک بینی له سهر
دوانگه یه که و دوانگه که شکا یان
کیشمه کیشی له سهر کرد یان به زقر
دابه زینرا، مولک و ده سته لاتنه کی
ده پوات به مردن یان هه رشتیکیتیر.

* نه گهر خه وینه ر ده سته لاتدار نه بوو
لیکدانه وه ی خه وه که ی ده گهر پټه وه بو

* نه گهر بینی له دوانگه که دا چهند
تنوکیک میزیکرد هه ر تنوکی تنوکه
ناوی کوپکی ریزداره که ده یټت،
دوانگه له بنه په تدا کوپکی نه جیب و
ره سته نه، دوانگه له بنه په تدا سه روکی
دادگاهیه.

* ده گپرنه وه پیاوټک بینی
له دوانگه یه که دا میزده کات و
له رافه کاریکی خه و ده پرسئ نه ویش
ده لئی: کوپکت ده بی و ده یټت
به پیشه وای خه لک و پابه ندو وابه سته
ده بن پټه وه ی.

(نابلسی) ده لټت: له خه ودا پیاوټکی
پیشه وایان سه روکیکه، نه گهر
ته ماشایکرد له دوانگه یه که دا نوټزده کات
مژده یه، نه گهر ژنیک خه ویکی له و
جوړه ی ببینی کوپکی ده بی.

* نه گهر بینی پیشه وایه که له دوانگه یه که دا
نوټزده کات نه وکاره ی نه نجامیداووه
به باشی پټیده گات.

* بینینی دوانگه ی هه ژاران به لگه یه
له سهر شه و نوټزو دلسوزی و هه زکردن
له گوشه گیری.

* ده ستنیشانکردنی دوانگه له مالاندا
به په نجه به لگه یه له سه ریوونی مندالی
نیرینه له وشوټنه دا، وه گهرنا نه وشوټنه
وه قفی خوداده کری.

ناوه‌که‌ی یان که سیکی ده‌سته لاتدار
له‌هۆزو تیره‌که‌ی.

*گه‌گیرنه‌وه پیاویک هات بۆ لای
(جه‌عفری) (صادق) (ره‌زای خوای
لئبیت) و‌تی: له‌خه‌ودا بینیم له‌سه‌ر
دوانگه‌یه‌کم و‌تارده‌ده‌م نه‌ویش پرسى:
پیشه‌که‌ت چیه‌ ؟ و‌تی: ناترى حه‌مام
و‌تی: لای ده‌سته لاتدار شکات
لێده‌که‌ن و‌پاشان هه‌لده‌واسریت ،
پاشان به‌و چه‌شنه بوو‌که‌بۆی
لێکدرایه‌وه .

*گه‌گیرنه‌وه پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) له‌خه‌و
هه‌لساو بزه‌یه‌که له‌سه‌ر لێوه‌کانیبوو
و‌تی: "نه‌وه‌کانى مه‌روانم بینى یه‌ک
به‌دواى یه‌کدا دینه‌ سه‌ر دوانگه‌که‌م"^(۱).
فه‌رمایشته‌که‌ی پێغه‌مبه‌ریش به‌و
چه‌شنه‌بوو .

(نابلسی) ده‌لێت: دوانگه ده‌سته‌لات و
زالبوونه به‌سه‌ر دوژمندا .

*گه‌گونجیت دوانگه بۆ یه‌کێک
سه‌ریکه‌وێت به‌سه‌ریا هاوسه‌ریک بێت
ده‌ستنی‌شانی بکات وه‌گه‌رنا
ئابو‌چوونه .

*گه‌گر ده‌سته لاتدارێک سه‌رکه‌وت
به‌سه‌ر دوانگه‌یه‌کدا مو‌لک و ده‌سته‌لاتی
به‌رده‌وام ده‌بی‌ت و‌زالی‌شده‌بێ به‌سه‌ر
دوژمنه‌کانیدا .

*گه‌گر و‌تاریدا له‌سه‌ر دوانگه‌یه‌ک و
هه‌ردوو ده‌ستی به‌سترا‌بووه به‌لگه‌ی
هه‌لواسینی‌یه‌تى یان که‌سیکی
خرابه‌کاره .

دواوه (پشت)؛ (نابلسی) ده‌لێت:
له‌خه‌ودا نه‌وه‌یه که‌ده‌ریاره‌ی ده‌وتری
له‌سو‌پاس و‌رووتی‌کردن یان به‌رزى و
ملکه‌چى و‌یاخود قه‌رزارى .

*گه‌گونجیت به‌لگه‌بیت له‌سه‌ر
هه‌لگرتنى شوینه‌وار .

*گه‌گر سپیتی یان بۆنى خو‌ش یاخود
نورو رووناکی رووی‌کرده‌ پاشى یاخود
بوو به‌ئاسن به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر
سو‌پاسکردنى له‌وه‌ی دێته‌ رێی .

*گه‌گر زام و‌برینی به‌پاشیبه‌وه دى
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ملکه‌چى و‌دۆرانی یاخود
قه‌رزێکده‌یکات .

*گه‌گر بینى پاشى نه‌ستوربوه
به‌هێزده‌بیت له‌سه‌ر ئارامگرتن له‌وه‌ی
خوداوه‌ند دايناوه .

*گه‌گر تووک و‌مووی به‌پاشیبه‌وه بینى
مال و سامانی‌ک قه‌رزار ده‌بێ و‌هه‌ر نه‌و
نه‌ندازه‌یه‌شى پێده‌بیت، ئه‌گه‌ر تووکی
پێوه‌نه‌بوو بپپاره‌ ده‌بێ ، ئه‌گه‌ر

^(۱) (هه‌یسه‌مى) له (مجمع) (۲۴۴/۵) هه‌تاویه‌تى و

وتویه‌تى: (طبرانى) هه‌تاویه‌تى و (زیدى) کوپى

(معاویه‌ی) تێدایه‌ که (فه‌رمۆشکراوه‌).

بارانده باریت به سهریاندا یا خود لافاو
هه لدهستی.

دوژمنایه تی: (ئین سیرین) ده لیت:
نه گهر بینى دژایه تی له گه ل که سیکدا
ده کات خۆشه ویستی و ته بابى بنیاد
ده نى به پى نایه تی: ﴿عَسَى اللّٰهُ اَنْ
یَجْعَلَ بَیْنَكُمْ وَبَیْنَ الَّذِیْنَ عَادِیْتُمْ مِنْهُمْ
مُودَةً﴾ (الممتحنة: ۷) غه ییه و
باسکردن و زیانه کى ده گهریته وه بۆ
خاوه نه کى، نه گهر باسى پیاویکیکردو
له که داریکرد به هه ژاری خوداوه ند خۆ
هه ژارده کات، نه گهر به شتیکیتر
غهییه تیکرد به هه مان سیفت
تاقیده کریته وه تووشده بۆ.

(نابلسی) ده لیت: دوژمنایه تی بۆ
دوژمنانى خوا به لگه به له سه ر باوه پرو
پاکى و تیکه لیبون له گه لیان به لگه یه
له سه ر پیچه وانه ی قورئان جوولانه وه
باشگه زیبونه وه له سه ر وونه تی
پیغه مبه ر(ﷺ).

* نه گهر بینى مرقفیک دوژمنایه تی بۆ
نواند هاوپییه تیده کات، دوژمنایه تیش
ده رخستنى نه ینى و په نهانه.

(نابلسی) ده لیت: به لگه یه له سه ر
پله وپایه یه کى باش وه دادوه ریی.

دوعا(نزاو پارانه وه): (ئین سیرین)
ده لیت: نه گهر بینى دوعایه ک ده کات

تووکه کى تاشى نه مانه ته که
ده گه یه نى و قه رزه کى ده داته وه.

دواین شوین پیغه مبه ر پى گه یشتى
له ناسماندا (سدره المفتی): (نابلسی)
ده لیت: بینى له خه ودا به لگه یه له سه ر
گه یشتن به مه رام بۆ سه رجهم نه وه ی
به لى پندراوه.

دوژمن(نه یار - رکه به ر): (نابلسی)
ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سه ر
به رزکردنه وه ی پله وپایه له به رانه ر
نه یارو بوونى پشتگیری له لایه ن
خوداوه سه رکه وتن به سه ر نه یارو
به رانه ردا.

* نه گهر بینى مرقفیک دژایه تی له گه لدا
ده کات هاوپییه تیده کات.

* نه گهر دوژمنیک هه ره شه ی لیکرد
خیرى ده ستگیر ده بیت به پیچه وانه وه
نه گهر نمۆزگاریکرد ناپاکى
له گه لده کات.

* نه گهر بدى دوژمنیک چوه نیو
زه وپییه ک لای تیا هه لسابوو پاشان
دوژمن دیلپ کرد غه م و په ژاره یه کى زۆر
رووى تیده کات.

* نه گهر بینى دیله له لای دوژمن گوناھى
نه نجامداوه نه ته ستویداوه.

* نه گهر بینى نه سه په کانى دوژمن
ده دهن به سه ریا له ولاتى خۆیدا

* نه گەر دوعا که به کولبوو و هاوارو
قیژهی تیا بوو به لگه یه له سه ر به لاو
نه هامة تی و فیتنه و ناشووب.

* ده گونجیت دوعا به لگه بیت له سه ر
که مبارانی نه گه رده نگه دهنگو هه رای
له گه لدا بوو، نه گه ر کۆمه لئکی بینی
کۆبوونه ته وه دوعا ده که ن کۆبوونه وه ی
منالانه یان فه رویه ره که ته له گه ل
مه زنی و ره واندنه وه ی به ده ختی.

* نه گه ر بینی خۆی له دوعا پاراست
کاری حه رام و نابه جی نه نجامه دات.

* نه گه ر بینی له خودا وه ند ده پارێته وه
یان بانگده کری خیری ده سته ده که ویت.
* نزاو پارانه وه به لگه یه له سه ر
به جیه تانی پێداویستی.

* هه روه ها ده لێن: به لگه یه له سه ر
گیرابوون به تایبته ته نه گه ر
له مزگه و تدا بوو.

* نه گه ر بینی پیاویک بانگده کات
له ترسو بیمدا له ترسا ده پارێته وه.

(نابلسی) ده لێت: له خه ودا به لگه یه
له سه ر وه لامدانه وه و رینومایی و رزق و
روزی و بیا هه لدان دژ به گه وه ره و
ستایشکردنیان.

* نه گه ر بینی دوعا ده کات گوێپایه له.
دوکان (فرۆشگا): (نابلسی) ده لێت:
نه گه ر دوکانیکی بینی له به رده م

نوێژێکی فه رز نه نجامه دات، نه گه ر
دوعایه کیکردو ناوی خودا وه ندی
تیانه بوو نوێژیک بۆ روپامایی نه نجام
ده دات، نه گه ر له خه ودا بینی وه ک
نه وه ی دوعا و نزا بۆ خۆیده کات نه وه
خودا وه ند مندا لئکی نترینی
پێده به خشی به پێی نایه تی: ﴿اذ
نادی ربّ نداء عفیا﴾ (مریم: ۳).

* نه گه ر له تاریکیدا! پارایه وه
په روه ردگار له غه م و په ژاره
قوتاریده کات به پێی نایه تی: ﴿فنادی
فی الظلمات﴾ (الانبیاء: ۸۷).

* باش دوعا گوویی به لگه یه له سه ر
ناینباشی، دوعاش به لگه یه له سه ر
گوێپایه لی له گه ل نۆریا کردنی خوای
گه وه ره و به لگه یه له سه ر سه رکه و تن
به پێی نایه تی قورئان: ﴿وذكروا الله
کثیرا و انتصروا من بعد ما ظلموا﴾
(الشعراء: ۲۲۷).

(نابلسی) ده لێت: دوعا له خه ودا:
+ به ندایه تی هه کاتی بێداریی و
ناگا داریدا.

+ نوێژیکه نوێژخوین نه نجامیده دات.
* هه روه ها دوعا به لگه یه له سه ر:
+ که یشتن به مه به ست و مه رام.
+ کوپ.

ماله كهيدا هاوپټيه بۆ ژنيكي خاوه ن
مال و لانه يان خه وبينه ر.

*ته گه ر بينى دانىشتوه له سه ر دوكانيك
دهسته لات و شكۆ و مه زنى و پله و پايه و
نيعمه تى پيډه گات ته گه ر شايسته بيت.

دوكه ل: (نابلسى) ده لټت: له خه ودا
ترسو بيم و غه م و ستمه له لايه ن
په روره ر دگاره وه و سزايه بۆ
دهسته لاتدار.

*ته گه ر دوكه لتيكي بينى له فروشكاو
دوكانه كى دټه دهره وه ده كه ويته نيو
فه پو خيره وه دواى نه هامة تى و
ئابوچوون و ته نگ پيڤه لچنين له بژيوى و
داراييدا.

*ته گه ر دوكه لى ئاگر بوو يا خود له ژير
مه نجه لتيك دابوو گوشتى تاليدنه را فه پو
خيره له گه ل خوشي و شادى دواى به لاو
نه هامة تى روى تيد هكات.

*ته گه ر دوكه لى داربوخوردبوو يا خود
شتي كبوو بۆگه نى نه بوو به لاو
نه هامة تيه ك روى تيد هكات و پاشان
ئابوچوون و خراپه يه.

*ته گه ر بينى دوكه ل رووپوشي
ناسمانى ليڤدا گير ده كات
نه خوشده كه ويت.

*ته گه ر گه رمای دوكه ل ليبيدا له زستان
يا هاوين غه م و په ژاره يه.

*بينىنى دوكه ل نه هامة تى و به لايه كى
گه وريه له گه ل كوشتاريكى سه خت و
گران، ته گه ر بلټسى لټه لده ستا
كۆبوونه وه يه به بيجه نگ له گه ل فيتنه ي
بيكوشتار.

*دوكه ل له خه ودا ته گه ر زيانى
به خه لكى گه ياندو چاوى داپوشين
به لگيه له سه ر غه م و په ژاره و ستم
يا خود سزايه ك له لايه ن خودا وه نده وه
رويان تيد هكات له تياچوون و نه بوونى و
قات و قري.

*ده گونجيت دوكه ل به لگه بيت له سه ر
هه وال و دهنگو باس له ولايه وه كه تيدا
سه ره لده دات.

دوگمه: له خه ودا پاريزگارى و گرتيه كى
راست و دروسته به تاييه ت ته گه ر له زيو
يا ئالتوونبوو.

*دوگمه و په ت به لگه ن له سه ر پياوون،
ته گه ر بينى سواري ده وگمه يه كپوه
كه به په تيكه وه به ستراره، هاوسه رگيرى
ته نجامده دات ته گه ر ره بنبيت، وه گه ر نا
شتي ك دروسته دات ناكوكى تيدا به رپا
ده بيت.

دومه ل (زييكه): (ئين سهرين) ده لټت:
مال و داراييه به نه ندازه ي كيم و زوخمى
نيوى.

(نابلسى) ده لټت: له به رنه وه ي
ليكدانه وه ي كيم و زوخمى مالىكى

میراتییه وه بۆ ده مینتیه وه یان
له شتیکیتره وه .

* چزووی دوویشك زوبانی پیاویکی
فیتنه یه .

* دوویشك له بنه په تدا دوژمنی زوبان
پیسو و سه رجه م گیاندارانی زیانبه خسو
دوژمنه به بی زیان .

(نابلسی) ده لیت: دوویشك
ده سته و تنی مال و داراییه و كوشتنی
مال و سامانیكه له ده ست درده چی و ،
پاشان ده گه ریته وه نئوده ستی .

* نه گه ر دوویشك پیوه یدا دوژمن
باسیده كات و به ونه ندازه یه زیانی
پیده گه یه نی .

* نه گه ر گزشتی دوویشكی به لیترای
خوارد یا به سووره وه كراوه یی مال و
سامان له دوژمنیكي فیتنه وه
به ده سته هینئ وهك میراتییه كي
حه لال .

* نه گه ر كراسه كه ی یاخود فروشگا كه ی
بو بو و به دوویشك دوژمن غه م و په ژاره و
بژووی و كاروكاسبی پیده دات .

* نه گه ر دوویشك كه ی له سه ر
جیگه كه ی بینی دوژمن غه م و په ژاره
ده كات به دلئا .

* نه گه ر دوویشك له پاشی و دوا ی
هاته دهره وه دوژمن و منداله كانیه تی

هه لسیپژاوه هه ركات تیا ده چیت وهك
خوی لیدیته وه .

دو

دوویشك: (ئین سیرین) ده لیت:
پیاویکی فیتنه یه هه ندیک له خزمه كانی
ده كوریت .

* نه گه ر بینی دوویشكی به ناگر
سووتینرا دوژمنه كه ی ده مریت .

* نه گه ر دوویشكی هه لگرت و فرییدا
به سه ر ژنیکدا داوینپیسی نه نجام
ده دات .

* هه روه ها ده لین: دوویشك ژنه
كوشتنی مال و سامانیكه تیا ده چیت ،
پاشان ده گه ریته وه بۆ لای ، پیوه دانی
مال و سامانیكه تیا ده چیت ، پاشان
ده گه ریته وه بۆ لای .

* نه گه ر بینی له شه روال و پانتۆله كه یدا
دوویشكی تیدا یه به لگه یه له سه ر
تیکچوونی هاوسه ره كه ی هه روه ها
به هه مان شیوه یه نه گه ر له سه ر
جیگه كه ی بینی .

* نه گه ر بینی گه یشته به دوویشكی
نهینیه ك لای دوژمنه كه ی ده دركینی .

* نه گه ر چه ند دوویشكی له سكیدا
بینی دوژمنه كانیه تی له خزمه كانی
خوی .

* نه گه ر گزشتی دوویشكی بۆگه نی
خوارد مال و سامانیکی هه رام
له دوژمنیكي فیتنه وه به هوی

له سهر نزيكى چونكه واځوو
پيچه وانه يه تى.

دوورينه كار: (نابلسي) ده لټت: بينينى
له خه ودا به لگيه له سهر فيتنه و
ناشوب، هه موو دوورينه كانيش نه گهر
له نټو كشتوكالې سه وز بوو به لگيه
له سهر به لاو نافه دان له و كشتوكاله.

* ده گونجيت بينينان له كاتيكدا واده ي
دوورينه و چنينه وه ي به روپووم نه بيت
به لگه بيت له سهر:
+ دوژمن.

+ قه لاچوى خه لكى نه و شاره يه.
دووره گ: (نابلسي) ده لټت: له خه ودا
ريزو شكومه ندييه، ده گونجيت
به لگه بيت له سهر پله وپايه ي به رزو
كه يشتن و به ويست و خوازو كوږي
نه جيب و ره سهن.

دووگيانى ژن: (تيبن سږين) ده لټت:
دووگيانى ژن مال و دارايى و مال
زياد بوونه، ده گونجيت سروشتى
واځوى نه وه بيت له سهر يه تى به لام
نه گه ريبنى كوږپيووه له بيداريدا
كوږيده بيت.

* نه گهر پياوړك بينى ژنه كه ي
منالتيكبووه خيريك رووى تيده كات،
نه گهر منالتيكى كړى غه م و په ژاره يه كى
زور رووى تيده كات.

پتر ده بيت، نه گهر له مزگه و تدابوو
خه لكى خويان نه و به روپووم يان
ده دوورپيه وه و كه سى نه ناسراويان
له نټو دا نه بوو خير و چا كه ي
هه ربه كتيكان زياد ده كات.

* نه گهر ديمه نى دوورينه وه
له كټلگه دابوو دواى پيگه يشتنى
به روپوومبوو باش و چا كه به لام نه گهر
پيشكات و واده يبوو دووږوويى و
ناپاكييه له خواردن دا يان
له به روپوومه كه دا.

(نابلسي) ده لټت: دوورينه وه به لگيه
له سهر سووك و ناسانكردنى كاروبارى
قورس و گران و رزقيكى ناماده كراوه،
نه گهر دوورينه وه له كاتى خويده نه بوو
كوشتارو مردنه.

* نه گهر به روپوومى سه وز دوورايه وه،
مه رگى پيرو به ته مه نه.

* نه وه ي له نټو كشتوكالې دووراوه دا
بروات به نټو ريزى تيگوشه راندا
تيده په پي.

دووړيى: (نابلسي) ده لټت: له خه ودا
به لگيه له سهر سته م و زورداريى،
دوورى ماوه ش بټبه شبوونه، دوورى
كه سه كان شه پو ناژاوه يه يان مردن يا
لابردنه، ده گونجيت دوورى به لگه بيت

+دزییهك بکات و له هاوه له کي
بشاریته وه.

*ده گونجیت دووگیانی پیاو به لگه بیت
له سر تیا بردنی خوی به پته
خوخنکندن .

*ده گونجیت مردویه کی بیگانه ی
نازیزی نه سپرده بکریته.

*ده گونجیت دروژن و به دره فتارو
روودای ده گمن دریکه ویت.

*ده گونجیت بیروباوه پی نارپک و
شیوازی بشاریته وه.

*دووگیانی کچ له خه ودا ده گونجیت
به لگه بیت له سر ناخوشیهك بکات
به که سو کاره که ی به هوی نه وه وه.

*ده گونجیت به لگه بیت له سر
رووداویکی خراب له شوین و جی خوی
روودات له لایه ن دزیکه وه یان به هوی

ئاگر که وتنه وه یه که وه، ده گونجیت
جنوکه دهستی لیوه شاندي ی یاخود
نامیریکي نه شیاو به که پخات، یاخود

که سیکی ناشیاو مارهی بپریت و
به رله وه ی بیگوژیته وه شقلی کچینی
بشکینی و ئه و واده وکاته ش

دریژیته وه.

*دووگیانی ژنی نه زک یاخود
دووگیانوبونی به لگه یه له سر سالی

(نابلسی) ده لیت: دووگیانی ژن له خه ودا
به لگه یه له سر ریخستنی کاروباری
خووی و مال و دارایی ژور
به ده سنده هیئت له گه ل شکومه ندی و
باس و خواسی باش.

*ته گه ر پیاویک بینی دووگیانوبه
غم و په ژاره یه کی قورس وگرانه
له خه لکی شار دراوه ته وه و ده ترسیت
به دریکه ویت.

*دووگیانی زیاده یه له دنیا دا بو
خاوه نی خه و ته گه ر نیربیت یان می.

*بینینی ژنی دووگیانیش به لگه یه
له سر غم و په ژاره و کاروباری شاراوه .
*ده گونجیت دووگیانی پیاو به لگه بیت
له سر غم و په ژاره و نریکبوونی
له درژمنه وه.

*ده گونجیت به لگه بیت له سر:

+عشق و ئالوده بوون.

+نه وه ی له یه ک شویندا نیرو می
کو ده کاته وه.

+چاندنی شتیك له شوینی خویدا
نه بیت.

+مال و یاری بشاریته وه و دواتر
ده ریکه وی.

+مردن له ریی گه پان به دووی ئاودا.

+دزیک بچیته نیو مال ه که ی.

+له مالیکی شاراوه دا خوی بشاریته وه.

سوورو گه نجینه ی باش له زانست و منال.

* دووگ بۆ ژن مال و سامانه.

دوومه لان (قارچك): (ئيبين سيرين)

ده لیت: دوومه لان پیاوئیکى سووک و

رسوایه یان ژنیکی نزم و سووک و خیری

تیدانییه ، نه گه ریه ک یا دوو یا خود سی

دومه لان بیت ، نه گه ر ژورتیوون و

مال و سامانه به بیماندوبوون به پیی

فهرموده ی حـ زهت (ﷺ)

که ده فهرموی: "دومه لان وه که زۆیه

یا له که زۆیه" (۱)، له بهر نه وه ی که زۆ

به بی ماندوبوون داده به زۆ بۆیان

دومه لانیس بی ره گو کتلان و چاندن و

تاودان ده ردیت.

* هـ روه ها ده لیت: نه گه ر مال و

سامانیو نه و مال له لایه ن ژنانه وه

ده بی.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا پیاوئیکى

نه مه کداره و که سانی ریزدار خویشیان

ده ویت.

* نه گه ر بینى دومه لانی خوارد مالتیکى

حه لال په یدا ده کات.

د و

دوړاندن: (ئيبين سيرين) ده لیت: دوړاندن

بۆ بیباوه پان چون یه که به پیی

و شک و که می خیر و ژورتیوونى فیتنه و

ناشووب له لایه ن دزو جه رده وه.

* نه گه ر یه کیک ئاژه لیکى مه ترسیدارى

بینى یان ئاژه لیکى درنده شه پو خراپه

به ریاده بیت و غه موپه ژاره ئاوژزانى

ده بیت له وشوینه ی که وانیشته جیبوه

تییدا.

* نه گه ر بینى هاوسه ره که ی دووگیانه

خواریارى خیر و خوشى دنیا به.

* نه گه ر پیاوئیک بینى دووگیانبوه مال و

دارایى زیاد ده کات.

* دووگیانبوونى ژنى پیر گه نجینه ی

چه ک و ته قه مه نییه چونکه فیتنه و

ناشووبه.

* هـ روه ها ده ورتیت: دووگیانبوونى پیر

بیکارى و سه رقالبه یان فه پویه ره که ته

دواى وشکى.

* ژنى بیهاوسه ر یان کچ گه رببینى

دووگیانه شو ده کات.

دووگى مهر: (نابلسی) ده لیت: دووگى

مه پ به لکه یه له سه ر سویند خواردن یان

هیاو ئاوات خواستن.

* ده گونجیت دووگ به لکه بیت له سه ر

نازو نیعمه تی به رفراوان و زانستى

(۱) (بوخارى) له فهرموده ی (۶۳۹هـ) و (مسلم)

(۲۰۴۹) له فهرموده یه کى (سه عید) ی کوپى

(زید) ده وه.

ثايه تي: ﴿وَقُذِفَ فِي قُلُوبِهِمُ
الرَّعْبُ﴾ (الاحزاب: ٢٦). بؤ باوه پداران
سه ركه وتنه له جه نگدا.

* نه گهر سه ريزاي دادپه وهري بيني
چوه ته نيو شارپكه وه به دؤپاوي
سه ركه وتن و زه فهر به دستده هيتيت ،
نه گهر سته مكاربون سزاو خه شمي
خوايي روويان تيده كات.

* نه گهر مه لهاتن له مردني بيني به لگه يه
له سه ر نزيكبون نه وه ي نه جه لو
چاره نووسي به پتي ثايه تي: ﴿قُلْ لَنْ
يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ اِنْ فَرَرْتُمْ مِنْ اَمْوَاتٍ اَوْ
الْقَتْلِ﴾ (الاحزاب: ١٦).

* مه روه ها وتراوه: مه لهاتن له دوزمن
دنيايي وگه يشتنه به هيو او ناوات
به پتي ثايه تي: ﴿فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ مَا
خَفَتُكُمْ فَوَهَجَ لِي رَبِّي حُكْمًا﴾
(الشعراء: ٢١).

* نه گهر پياويكي بانگكردو مه لهات لتي
مه رگيز وتي په سهند ناكات و
گوپرايه لي نانويتي خوداوه ند
دوه رموي: ﴿فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي اِلَّا
فِرَارًا﴾ (نوح: ٦) وتراويشه مه لهاتن
دنيايي به پتي ثايه تي: ﴿فَفَرُّوا اِلَى
اللّٰهِ اِنَّيْ لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾
(الذاريات: ٥٠).

* نه گهر له دوزمنه كي خويشارده وه
زالده بيت به سه ريا، نه گهر له رزه له رزي
پيكه وت ياخود جومگه كاني هاته وه يه ك
غم و په ژاره رووي تيده كات و خوي
له به ردا راناگري.

* بينيني غارغاريني نه سپ له ولات و
گه په كدا باران و ليشاوه و ترسو
دنيايي به ديلكردن غم و په ژاره يه كي
سه خت و گرانه.

(نابلسي) ده لتي: نه گهر بؤ
يه كتاپه رستانبوو جل و به رگه له جه نگدا و
سه ركه وتنه به سه ريا ندا به پتي
ثايه تي: ﴿وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ
سَيُغْلِبُونُ﴾ (الروم: ٣).

* نه گهر بيني شكستي هيتا به لام
نه ترسا ده مري.

دوزه خ: (ثين سيرين) ده لتي: (سابت ي
كوپي (عبدوللاي كوپي (نبي به كره)

له باوكيه وه ده گيژپته وه و نه ويش

له باپيره يه وه وتويه تي: نه گهر بيني

ده سووتيتري ده خريته ناگري

دوزه خوه، نه گهر بيني فريشته يه ك

نه ستوي گرتوه ده يخاته نيوناگري

دوزه خوه و ملكه چي و سه رشوي

پيده دري.

* نه گەر له نړیو دوزخ به دهرکه وت
به بیته وهی زیانی پیبگات ده که ویته
غهم و په ژاره ی دنیاوه .

* نه گەر له کیم و زوخمی دوزخه خی
خوارده وه یاخود له داری (زه قوم)
سهرقالده بیت به زانیاریه که وه دواتر
ده بیت به به لاو گرفت لیتی .

* هـروهـا و تراوه : کاروباره کانی
قورس و گران ده بیت و خه وه کی
به لگه یه له سر نه وهی خوینرېژی
نه نجامده دات .

* نه گهریبینی رووخساری رهش
هه لگه پراوه به لگه یه له سر نه وهی
هاوه لایه تی که سانیک ده کات دوزمنی
خودان و رازیده بیت به په فتارو کرداری
خراپه یان رووی لای خه لکی
ره شه لده که پړی و چاره نووسی باش
نابیت .

* نه گهریبینی هیشتا هر به نده تیداو
نازانیت له که یه وه چوه ته نیوی
به رده وام له دنیا دا به غهم و په ژاره وه
ده مینیت ته وه واز له نوی ژو روژو
ده مینیت ده سته برداری سه رجه م
گوپراهه لایه کان ده بیت .

* نه گەر به سر پشکودا رویش
پیده نیت به گهردنی خه لکید

* نه گەر دهرگاوانی دوزخ بزه و خه نده
گرتی دلخو شده بیت به پولیس و جه للادو
ده سته لاتداریک .

* نه گەر ناگری له نزیکه وه بیینی
ده که ویته نیو ناپه حه تی و
ده رده سه ریبه وه لیتی قوتار نابیت
به پپی نایه تی : ﴿ورای المجرمون النار
فظنوا انهم مواقعوها ولم یجدوا
عندها مصرفا﴾ (الکف: ۵۳) . یاخود
زهره و زیان رووی تیده کات به پپی
نایه تی : ﴿ان عذابها کان
غراما﴾ (الفرقان: ۶۵) هـروهـا
خه ونه کی ناگاداریه که بونه وهی
ته ویه بکات له و گوناو تاوانه ی
تییکه وتوه .

* نه گهریبینی وه که نه وهی خه ریکه
ده خریته دوزخه وه گوناو تاوانی
گه وره نه نجامده دات که وابه سته ی
سزای خواویه .

* هـروهـا و تراوه : له نړیو خه لکید
روحی ده کیشری .

* نه گهریبینی چوه نیو ناگری دوزخ
نه وهی ده یخاته نیو ناگره وه
هانیده دات بو خراپه کاری .

له کۆبوونه وهو دانیشته کاندای ده دهستی
نه نقه ست.

* هر خه ویک ناگری تیدابیت به لگه یه
له سه ر فیتنه ی خیرا به پیتی ئایه تی:
﴿وقوا فتنکم هذا الذی کنتم به
تستعجلون﴾ (الذاریات: ۱۴).

* نه گه ربینی شمشیره که ی دهره ییناو
ده چیته نیو ناگره وه قسه ی پروپووج و
خراپ له زاری دیته دهره وه.

* نه گه ربینی به روویه کی گه شه وه
ده چیته نیوی خراپه نه نجامه ده دات و
به خوشیه کانی دنیا خوشالده بییت.

(نابلسی) ده لیت: نه گه ر دۆزه خی
له خه ودا بینی با له دهسته لاتدارو
فه رمانپه وا بترسی یاخود له خه شم و
قینی په روه ردگار.

* نه گه ربینی وهک ئه وه ی ده چیته نیو
دۆزه خ ئابروو حه یای ده چیته له هه ر
گوناهیک ته ویه ی لیته کرد بییت.

* نه گه ربینی له دۆزه خ دیته دهره وه
له گوناوه تاوان ته ویه ده کات، نه گه ر
له خواردن و خواردنه وه کانی دۆزه خ
بخواته وه به رده وام ده بییت له سه ر
نه نجامدانی گوناوه تاوان.

* دۆزه خ له خه ودا به لگه یه له سه ر
له ده ستچوونی پله وپایه له دنیا دا.
* ده گونجیت به لگه بییت له سه ر:

+ هه ژاری دوا ی ده وله مه ندی.

+ بیژاری دوا ی شادی.

+ زیندانی هه میشه یی.

+ سه رشوپی و ملکه چی له دنیا دا.

* نه گه ر به لگه بییت له سه ر هاوسه ر

هاوسه ریکی بۆله بۆلکارو ناپازی ده بییت.

* نه گه ر به لگه بییت له سه ر بزئیوی

حه رام و نادروست ده بییت.

* نه گه ر به لگه بییت له سه ر لانه و مال

دراوسه ییه تی خراپه کارو

بیئاگایانده کات.

* نه گه ر به لگه بییت له سه ر نه خوشی

دهره نجامه که ی به مه رگ کۆتایی دیت

له گه ل چاره نووس خراپی.

* نه گه ر به لگه بییت له سه ر خزمه تگوزاری

له گه ل دهسته لاتداریکی سته مکاردا

ده بییت.

* نه گه ر به لگه بییت له سه ر زانیاری

بیدعه و داهینانه.

* نه گه ر به لگه بییت له سه ر رهفتار و کردار

کرده وه یه کی ناپه سه نده.

* نه گه ر به لگه بییت له سه ر کوپ به لگه یه

له سه ر له دایکبوونی ئه و مندا له به هوی

داوینپییسی و زیناوه.

* ده گونجیت چوونه نیو ناگری دۆزه خ

به لگه بییت له سه ر ملکه چی و سواکه ری

دوا ی ده وله مه ندی.

*هه روه ها به لگه يه له سه ر:

+لانه ي بیدعه و داهيتان.

+خرابه کاران.

+دیرو که نیسه و فروشتن.

+حه مام و ده باخانه و فېرن و ئه وه ی

ئاگری تیا ده کرتیه وه له بۆ

به رژه و ندييه ك.

+يه كلايبوونه وه بۆ حه زو ئاره زوو.

*ته گه ر گرويليسه گرتيه وه له وانه يه

مال و دارايی کۆ کرده ته وه.

*هه روه ها نه گه ر له وانه بوو مال و دارايی

کۆ ده کرده وه دۆزه خ بۆ بېباوه پو

دوو پو وانه.

*ئاگری (سقر) دۆزه خ به لگه يه له سه ر:

+واز هيتان له راستگویی و خۆه لقورتان

له کاری کدا په يوه ندى پيوه نه بيت

له گه ل ره زیلی و چرووکی.

+گالته کردن و به درۆ خستنه وه ی رۆژی

قیامه ت.

+ناوه پاستی دۆزه خ بۆ شه يتانه کان و

ئه وه شى هه مان ره فتاری ئه وان

دوو باره ده کاته وه.

*هه روه ها دۆزه خ به لگه يه له سه ر

نا ته واوی له کيشانه دا بۆ ئه وه ی

کيشانه ی کرداره کانی قورس نه کات

به کاری چاکه .

*ته گه ر له دارى (زه قوم) ی خوارد

يا خود له چلکاوو ده رهاويشته کانی يان

دوو پشکه کانی گه زتيان و ماره کانی

قوتياندا و پيستی گۆرا به پيستی

خه لگی دۆزه خ و له سه ر رووبه کيشکراو

به روودا فريديرايه نيو دۆزه خ و به مقاشی

ئاسنين و جه للاده کانی دۆزه خ ليی

توپه بوون و خه شميان ليگرت سه رجه م

ئه و حالانه به لگه يه له سه ر:

+بيدعه له نائيدا.

+هاو به شيکردن له گه ل سته مکاراندا.

+رويشتن له سه ر ره وييه ی بېباوه پان و

هاوپه فتاری له گه ل موشريك و دووپوان و

گالته کاران.

+پيچه وانه ی پيغه مبه ران ره فتارکردن و

واز هيتان له خواناسان و پاريزکاران.

+پاشگه زبوونه وه له نائين.

+چرووکی و به خيلى.

+سه ريچی په روه ردگار، يا خود

نکووليکردن له کردگاری و توانای

په روه ردگار و چواندنى ره فتاره کانی

په روه ردگار.

*بينينى دۆزه خه وانه کان بۆ يه کيک

سيفه تی ئه وانی هه لگرتيبت يا خود

خواردنيکی ده رخوارد بده ن به لگه يه

له سه ر:

دوشاو(شیلراو - هه‌ویر): (نابلسی)

ده‌لێت: به‌لگه‌یه له‌سه‌ر چاره‌سه‌ر
له‌نه‌خۆشی و ژۆری وه‌چه‌و نه‌وه.

دوشاوچی: (ئین سیرین) ده‌لێت:

دوشاوچی پیاویکی ئامۆژگاریکاری
وشیارو بێداره.

دۆشه‌ر: (ئین سیرین) ده‌لێت: دۆشه‌ری

مه‌پو مالات مالۆ دارایی گرد
ده‌کاته‌وه، دۆشه‌ری مانگاش پیاویکه
داوا له‌کرێکارانده‌کات، ئه‌وه‌شی
مه‌رده‌دۆشیت پیاویکی ناوبانگ باشه‌و
له‌سه‌ر سروشت و پاکێ ده‌پوات به‌پێوه‌و
مالۆ دارایی هه‌لالۆ کۆده‌کاته‌وه‌و
له‌هه‌ماکاتیشدا خوازیاری زانسته.

(نابلسی) ده‌لێت: بینینی دۆشه‌ر
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر رزق و ژۆری و سوود و
مامه‌له‌ی خۆش و نه‌رم نیانی وته‌،
شیرودۆشه‌ریش: پیاویکی چاکه.

دۆشین: (نابلسی) ده‌لێت: دۆشین
له‌خه‌ودا مالۆ داراییه‌که به‌ئسته‌م و
ماندوبوون ده‌ستده‌که‌وێت.

دۆشین مه‌پو...: (نابلسی) ده‌لێت:
له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر باشی مامه‌له‌و
هه‌لس و که‌وت له‌کارو کاسه‌بیداو
به‌ده‌سته‌ننانی رزق و ژۆری.

+خۆشه‌ویستی بۆ خوا و پێغه‌مبه‌رو
موسولمانان.

+شکۆمه‌ندی و ده‌سته‌لات.

+دوورکه‌وتنه‌وه له‌دوو پوویی.

+ده‌سته‌به‌ردار بوونی گوناوه‌و سه‌رپێچی.

+رێنموویی دای وێلێ و سه‌رگه‌ردانی.

+بوونی غیره له‌نایندا.

* نه‌گه‌ر دۆزه‌خه‌وان رووی تێکرد
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر سه‌لامه‌تی و پارێزراوی
له‌ناگری دۆزه‌خ، نه‌گه‌ر پشته‌ی تێکرد
یاخود رووخساری گۆرا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
ئه‌وه‌ی که‌وتوه‌ته‌ گوناھێکه‌وه
شایسته‌ی ناگری دۆزه‌خه‌.

* دۆزه‌خه‌وانه‌کان ئه‌مین و پارێزراو
به‌ناو پشته‌گیری و هاوه‌لێ پۆلیسو
که‌س و کارو خزمین بۆ ئه‌وه‌ی دۆزه‌خه‌وان
به‌لگه‌بێت له‌سه‌ری.

* نه‌گه‌ربینی ده‌چێته‌ نێو ناگری
دۆزه‌خ و لێ دێته‌ ده‌ره‌وه‌ پشته‌ به‌خوا
ده‌چێته‌ نێو به‌هه‌شت یاخود گوناھێک
ئه‌نجامده‌دات و پاشان ته‌وبه‌ده‌کات
لێ.

* نه‌گه‌ربینی ئه‌ندامه‌کانی لاشه‌ی
ده‌دوێت له‌گه‌لێ به‌لگه‌یه له‌سه‌ر رێگرتن
له‌سه‌رپێچی و تاوان و بێداربوونه‌وه
له‌کاروباره‌کانی قیامه‌ت.

دولفين: (نابلسی) ده لیت: بینینی
له خه ودا وهک بینینی تیمساح وایه.
*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر فیل و
کارو کردار شار دنه وهو گویه له خستن.
*ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سه ر
شه ونه و باران.

***حوشتر دۆشین کریکارییه له ولاتی
عه ره ب.**

* نه گهر بينى له ده فريکيتردا
خاليد کاته وه نه و مالې له ده سندا
نامينيت وه هتا د پرات و سوودو
قازانجى به سرده چيټ، نه گهر
باخه کي ئاودا ده چيټه لاي ژنيک،
نه گهر باخه که به روپومي ه بوو
کوړيکي ليده بيت به وچه شنه ي
بينيوپه تي.

* نه گهر بيرکي کوني بينى خوشترى لي
ئاودا ياخود خه لکيک يا نازه ل
باشترين کردار نه نجام د دات و باشتر
له بيره که به پي هيزو تواناي خوي،
وهک شوان وايه ئاو د درده هينيت بؤ
نازه له کاني و روپامايه بؤ ناي و دنيا
به پي هيزو تواناي خوي.

* نه گهر بينى بؤ خوي ئاو هه لده گوزيت
له کارو کرداره کانيدا بؤ به رژه وندي دنيا
نه نجامه دات به نه نذازي هيزو تواناي.
* پيغه مبهري خوا (ﷺ) ده فهرمويت:
"له خه ودا بينيم له سر بيرى
(قوله ي ب) م ئاو د درده هينم بؤ مه پي
رهش، پاشان (نه بوبه ک) دؤلچه کي
ليوه رگرم دوو دؤلچه يان يه کيکي
د رهينا به لام له د رهينانيدا لاوازي
هه بوو خوا ليخوش بيت، دواي نه و
(عومهر) ي کوړي (خه تاب) دؤلچه کي

* هه روه ها (دميري) ده لټيت: نه وه ي
له خه ودا (دولفين) بيني دلنياو قوتار
ده بيت.

* هه روه ها و تراوه: دوژمنکي
بيده سته لاته ناتوانيت زيان بگه يه نيت.
دؤلاب: (نابلسي) ده لټيت: له خه ودا
که نجينه داره.

* هه روه ها ده لټين: دؤلاب به لگه يه
له سر سه فهر نه گهر بسوړپته وه
ياخود بگه پټ، نه گهر شکا ياخود
وه ستا بزيوي دوه ستي و سه فهره کي
پوچه لده بيت وه.

* کومه له دؤلابيک گورن و گه پاني
بازرگانيه گواسته وه ي حال و باره بؤ
سه فهرکردن، نه گهر هستيکي خوشي
دروستکرد هه وال و د هنگ و باسه ياخود
خه و بينه ر گوښيستي قورن ان ده بيت،
روح و گيانه بويه کيک گوښيستي بيت.

* دؤلابي چين و ئاوريشم رزيکي باشه
له گه ل هاوسه رگري بؤ که سيکي
ره به ن و حال و بار جوو لاو و باش.

* دؤلچه: (نيبن سيرين) ده لټيت: دؤلچه
پياويکه به فروفيل مال و دارايي
به ده سته هينيت.

* نه گهر بينى ئاو به دؤلچه د درده هينيت
له بيرکي ئاو د خاته ده فريکه وه مال و
دارايي به فروفيل به ده سته هينيت.

مالو سامان به ده سته هیئت و ئیره یی
پیډه به ن.

له وهی دۆلچه یه ك بخته نیو
بیریکه وه و ژنیکى دوو گیانی هه بیټ
مندالی نیرینه ی ده بیټ، نه گهر
هاوسه ره که ی دوو گیان نه بوو رزق و
روزی داوا ده کات، نه گهر له دۆلچه که دا
ئاو هاته دهره وه رزق و روزییه
به ده سته هیئت، نه گهر شت و مه کی
هه بوو له سه فهدا پیډه گاتو، نه گهر
نه خوشیوو بیډارو چا کده بیټه وه.
نه گهر زیندانی بوو قوتار ده بیټ یا خود
له پیناوی پیدایسته کدا رو ده کاته
ده سته لاتدارو فرمانپه وایه ك.

نه گهر بینى له سه ر لیواری بیریک
وه ستاوه دۆلچه یه کی به ده سته وه یه و
ده یه ویت ئاوی پی هه لگوزی خیر و
مال و داراییه به ده سته هیئت.

نه گونجیت بیر ژن بیټ، چونکه بیر
(مؤنث) ه نه گهر ئاو هه لگیشن به دۆلچه
خواریارو داواکاری زانیاریوو بیره که
مامۆستایدیه بیټ که ســـــــوود
له زانیارییه که ی وهرده گریت ئاوی
هه لگوزراو به شو به خت و چاره یه .

دۆل وشیوو (نابلسی) ده لیت: به لگه یه
له سه ر سه فه ری ناپه حه ت یان

لیوه رگرتو مه پی سپی تیکه ل به مه پی
ره شبوو دۆلچه که له ده سته (عومه ر) دا
روو به روژئاو اچوو، هیچکه سم نه دی
ئه وه ندى تو لیزان و کارامه بیټ ئه ی
کوپى خه تتاب^(۱).

همه روه ها ده گێر نه وه پیاویك هاته لای
(ئیبین عه باس) و وتی: له خه ودا بینیم
دۆلچه م خسته نیو بیره وه سییه کی
پرپوو به شیکی مایه وه، ئه ویش وتی:
شه ش مانگ، خیزانه که ت
به جیه یشتوه و ژنه که ت دوو گیانبه وه،
ئنجاکوپرکی ده بیټ، ئه ویش وتی:
به لگه ت چیه له سه ر ئه وه؟ وتی:
له به رنه وه ی من بیرم به ژن داناوه ئه و
مژده یه شی له بیره که وه هات
(یوسف) بوو (سه لامی خاوی لیبت)
بۆیه زانیم کوپه، سه باره ت
به سییه شی دۆلچه که شه ش مانگه
سییه کی پاشماوه ش سی مانگه که یه،
ئه ویش وتی: راسته که یه، چونکه
نامه یه کم پینگه یشتوه لیوه ی تیا هاته وه
شه ش مانگه دوو گیانه .

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینى دۆلچه
ده رده هیئى له بیرو خوی پیډه شوات و

^(۱) (بوخاری) (۳۶۸۲) و (مسلم) له (فضائل الصحابه)

(۲۳۹۳) له فهرموده ی (عه بدوللا) ی کوپی (عمر)

(ره زای خویان لیبت).

* نه گەر بينى له دۆلټىكا مه له دهكات تا دهكات به شوټنى خوى دهيه وټت كارىكى دهسته لاتدار نه نجامبدات، نه گەر ترسا لټى له دهسته لاتداره كهى دهترسى.

* دۆل و شيو به لگه يه له سهر جه نكاوه رى ريگرو جه ربه زه و ئازا.

* نه گەر دۆلټىكى بينى كه و ته نيوانى خوى و ريگه يه كه نه گەر موسافير بوو دز يان هوكارى خراب ده بټت به ريگر لټيان، نه گەر له سه فهدا نه بوو غه م و په ژاره و به لاو نه هامه تى روى تټدهكات به هوى زيندانى و لټدان و ترس و بيمه وه، ياخود نه خوشى و سه رما ده يگرټه وه.

* نه گەر دۆلټىكى هه لكه ند يه كټك له نه ندامه كانى خانه واده كهى ده مرئ.

* دۆل و شيو به لگه يه له سهر به جټهټنانى پټداوټستى بۆيه كټك بيه وټت لټى بټته دهره وه.

* نه گەر بينى كه و ته شيوټك به لام ئيش و ئازارى پټنه گه يشت سوودو قازانجى ده ستگير ده بټى له خه لات ياخود ده سته لات له لايهن فهرمانره واوه.

* نه گەر بينى له نيو دۆل و شيوټىكا نيشته جټيوو دۆله كه بټكشتوكا لټبوو (حه ج) دهكات.

مروټىكى ره زاقو رس و گرگرا يان سه فه ريكى دوو رو درټز.

* ده گونجټ بينىنى به لگه بټت له سهر كارى چا كه و له په روه ردگار نزيك بوونه وه به خټر.

* ده گونجټ دۆل و شيو به لگه بټت له سه ره وهى نيشته جټيه تټدا يان نه وهى تټدا ده چټنرى ياخود تټدايه له دارو دره خت و گول ياخود بوى خوش و ئاو، يان و ته يه كى باشى تټاده بټستى و په و پايه ي ده ستگير ده بټت.

* نه گەر مروټىكى باشبوو كارى له راده به دهر له سهر ده سته دهر ده كه وټت به پټى ئايه تى: ﴿فلما أتاها نودي من شاطئ الوادِ الأيمن﴾ (القصص: ۳۰).

* ده گونجټ به لگه بټت له سهر دابه زىنى باران و له بهر روټشتنى ئاو.

* ده گونجټ كه و تنه نيو دۆله وه به لگه بټت له سهر هه لگرتنى نامه بوسته مكاران، به پټى ئايه تى: ﴿اذ ناداه ربه بالوادي المقدس طوى، اذهب الى فرعون انه طغى﴾

(النازعات: ۱۷).

* ده گونجټ دۆل و شيو به لگه بټت له سهر زيندان.

* نه گهر بینى عه و دال و شه یدابوو
له دۆلټیکدا شیعرو هـ و نراوه
ده خویننټه وه.

ده باخخانه: (نابلسی) ده لټت: له خه ودا
وهك قه سابخانه و شوینی کوشتاری
ناژهل وایه به هوی بوونی ناو و بۆگه نی
پښسته وه.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سه زانیاری و
هاوچه شنی نه وه.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سه ژنیکی
فره ره نجبرو نارامگر له سه
ناپه حه تی.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سه ژنیکی
توندوتیژو ره وشت زبرو رهق. یان
سووک و رسوایه ئالووده ی خراپه.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سه
مال و سامان.

ده باخچی: (نابلسی) ده لټت: خوشکهری
پښستی ناژهل، به لگه یه له سه
که له شاخ به هوی نه وه ی که له شاخ گرتن
چاره سه ری تیدایه له هه ندیک نه خوشی.

* نه گهر بینى پزیشکټک بوه
به ده باخچی به لگه یه له سه زیره کی
نه و پزیشکه و چاره سه وهر گرتنی
چه ندین که س له سه دهستی مه گهر
ده باغه که ی به بۆگه نکردوی بیینی
نه و جا نه زان و گوی پښته ده ره.

* نه گهر ده باخچیتی به لگه بیټ له سه
کاروباریکی دنیا له تیاچوون و فه وتان
قوتار ده بیټ، نه گهر به لگه بیټ
له سه رکارباریکی ئاینی هه ژاریک
تیرده کات له کاتی نه بوونیدا.

* ده باخچی پیاویکی چاکسازه یاخود
پزیشکه یان هه لسوکه و تده کات
به میراتی پاشماوه ی خه لکی
فه وتاوه وه.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیټ له سه
غهم و په ژاره.

* ده باخچی پیاویکی سته مکاره.
ده بده به: (نابلسی) ده لټت له خه ودا
پیاوی ده و له مهندي بازرگانه، خه لکی
بۆیان ده پوانن به هوی گرتنی
پاره و پوول و ره زیلیانه وه.

* نه گهر له بهر ده رکی مالی خویندا
ده بده ی بینى ده سته لات و
فه رمانپه وایی له نټو عه جه مدا
به ده سته هیتیت.

ده جال: (نابلسی) ده لټت: ده جال
له خه ودا ده سته لاتداریکی سته مکاری
قۆلبره نه و به لټنه ی ده یدات جیبه جیی
ناکات و شوینکه وته کانی خراپن.

* هانتی ده جال له خه ودا به لگه یه
له سه زالبوونی دوزمن و بلاو بوونه وه ی

*ته‌گەر بینى چاره‌سەرى ئەو جۆره
بالتەدەيە دەكات پیاویکی لەو چەشنە
چارەسەر دەكات.

*ته‌گەر بینى بالتەدەيەكى لەو چەشنەى
بەدەستەیتاوه دەچیتە لای ژنیکی
ناپاکى قۆلپەر هیچ خیرىکی تیا نییه.

دەرپسی: (نابلسى) دەلێت: بینینى
دەرپى پادشا لەخودا بەلگەيە لەسەر
پیاویکی کاروبارو رێکخەرو مشورخۆر.

دەرخستى (ناشکراکردن): (نابلسى)
دەلێت: دەرخستنى ئەوێ کە دەبێت
بشاردەیتەو دەگونجیت بەلگەبێت
لەسەر دەرخستنى خیر، دەگونجیت
بەلگەبێت لەسەر بەرزکردنەوێ یادو
زیکرو پلەوپایەى بەرز.

دەرزى (شرینقه): (ئەبن سیرین) دەلێت:
ئەگەر بینى دەرزى لێدەدرێت بەهوى
نەخۆشیەکەو لەکاروکردارێک
پاشگەدەبێتەو چاکەى ئاینەکەى
تێدايە.

*ته‌گەر بەبى ئەوێ نەخۆش بێت
دەرزى لێدرا لەنەزرو پێویستگێرێک
پاشگەز دەبێتەو یاخود وتەو حالێک
کردوویەتى.

دەرکردن: (ئەبن سیرین) دەلێت:
دەرکردنى پیاو لەبنکەو جێى

بەسەر زەویداو دەرکەوتنى کارى خراپ
لێى وەك خۆتێرێزى و فیتنەو ئاشوب.

*ته‌گەر خەوینەر لەسەفەر داو
رێگەى لێدەگێرى.

*بەلگەيە لەسەر ئاوه‌لاکردنى شارىکی
بیاوهران.

*بینینى بەلگەيە لەسەر جادوو درۆ
دەردو نەخۆشى بۆ یەكێک هاو‌ه‌لایەتى
بكات لەخودا یاخود بچیتەسەر
سیفەتى ئەو.

*دەرکەوتنى دەجال لەخودا
دەگونجیت بەلگەبێت لەسەر چاکبوونى
بارو حالى جوولەکە دواتر خوداوەند
لەناویان دەبات.

*ئەو شوێنانەى لەخودا پێدا تێپەر
دەبێت بەلگەيە لەسەر غەم و پەژارەو
ستەم.

دەراج^(۱): (ئەبن سیرین) دەلێت: کەسى
خواه‌نداره یان ژنیکی فارسى.

(نابلسى) دەلێت: ئەگەر بینى بالتەدەى
(دەراج)ى هەلگرتووه ژنیکی فارس
دەهێنیت یان مال و دارایی
لێدەستەکەوێ.

*پیاویکی ناپاکى غەددارە.

^(۱) دەراج: بالتەدەيەكى ره‌شه‌ له‌قه‌تى ده‌چیت
به‌لام له‌و نه‌رم و نایانتره‌ (قه‌ره‌نگى ده‌ریا)

له گوږپايه لان ووه رگرتنی له ريزداران و
رووتی کړدنيان.

* هه روه ها ده گونجیت نات ه وایه ک بیت
له ده رکاودا.

ده رکه وت (سه رپه لدا): (نابلسی)
ده لیت: ده رکه وتنی دارخورما له خه ودا
به لگه یه له سه ر رزق و رۆزی و
دوگیان بوونی هاوسه ر، نه گه ر
نه خوښی ک بینى به لگه یه له سه ر
چا کبوونه وهی.

* ده گونجیت ده رکه وتنی دارخورما
به لگه بیت له سه ر مه رگی نه خوښ یان
هه لگرتنی کال او شتومه ک و
په سمه نده کړدنی.

* نه گه ر بینى دارخورمایه ک یان دوان
زیاتری بینى نه گه ر لیى خوارد له مالی
کوږه که ی ده خوات.

* نه گه ر دارخورمای لیده رکه وت
نه ستره ی به ختی روو هه لهادنده کات،
نه گه ر دارخورما که زه ردبوو لینه خوارد
ده سته لاتدار لیى توږه ده بی پاشان
رازیده بیت ه وه لیى.

* ده رکه وتنی دارخورما مال و سامانه
به ده سته ده میتیت.

ده رگا: (نبین سیرین) ده لیت: ده رگای

ناوه لاکراو ده روزه کانی رزق و رۆزیه و

نیشته جیبوونی به لگه یه له سه ر قوتارو
رزگار بوونی له خه م و خه فته.

* ده گپړنه وه پیاوړیک لای یه کی ک
له وانه ی خه و لیکده داته وه ده لیت:
له خه ودا بینیم دراوسیکانم له مال که م
ده ریا نکړدم. نه ویش وتی:
دوژمنداریت؟ وتی: به لى، نه ی مړو
کاتى خه م و خه فته تی ده بیت دوژمندار
نییه؟ وتی: به لى، نجا وتی:
مژده بیت خوداوه ند قوتارو رزگارت
ده کات له شه پی هه موو دوژمنیک و
سه رجه م خه م و خه فته له سه ر لا
ده بات، به لگه ی نه مه ش وتی
په روه ردگار ه کاتى ده فرمویت:
﴿خُزُّوا آلَ لَوْطٍ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّكُمْ
أُنَاسٌ يَنْظُرُونَ، فَأَنْجَيْنَاهُ
وَأَهْلَهُ﴾ (النمل).

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا زیندانی و
به ندکړدنه، نه گه ر بینى له ولاتى خوی
ده رده کړى زیندانیده کړى.

* نه گه ر بینى له به ه شت ده رکا
هه ژارده که وى.

* نه گه ر بینى زانایه کی ده رکرد یاخود
ده نگی به رزکړده وه به سه ریدا
ده که ویت ه حال و باریکى گه ورده وه.

* ده رکردن بویه کی ک به ږوکه ش
دیندار بیت به لگه یه له سه ر نکوولیکردن

دهرگای مالیش چاودیترو
سه‌رپه‌رشتیاریه‌تی.

*نه‌گه‌ر بینی له‌ناوه‌ندی ماله‌که‌یدا
دهرگایه‌کی بچوک‌ه‌یه‌ رووداو
کاره‌ساتنیک‌ی ناخوش‌ رووده‌دات ،
چونکه‌ رووده‌کاته‌ خه‌لکی عه‌یب‌و عار
داده‌پۆشیت‌و عه‌یب‌و عاریش‌ له‌رووی
هاوسه‌ره‌که‌یه‌وه‌ روی تیده‌کات.

*دهرگای مالان‌ واته‌ نات‌ه‌واوی روو
له‌ژنان‌ ده‌کات‌ نه‌گه‌ر هه‌لچن‌رابوو‌ کچن ،
نه‌گه‌ر دهرگای پتوه‌ نه‌بوو‌ یان
دانه‌ خرابوو‌ بپوه‌ژن.

*نه‌گه‌ر بینی دهرگای مالیک‌ خه‌ریکه‌
ده‌که‌ویت‌ یاخود‌ ده‌رده‌هینری‌و فپری‌
ده‌دریت‌ه‌ ده‌ره‌وه‌ یان‌ سووتاوه‌و شکاوه‌
به‌لاو‌ نه‌هامه‌تیه‌که‌ رووده‌کات
له‌خپۆکه‌ری.

*نه‌گه‌ر دهرگای ماله‌که‌ی گه‌وره‌بوو
یان‌ فراوانبوو‌ یان‌ به‌هینزو‌ توکمه‌بوو
حال‌و باری‌ بژیوی‌ په‌یداکاری‌ ماله‌که‌ی
باشده‌بیته‌.

*نه‌گه‌ر بینی به‌رووی دهرگای ماله‌که‌دا
ده‌گه‌ریت‌و نایدۆزیت‌ه‌وه‌ سه‌رسام‌و
دوودله‌ له‌کاروباری دنیا‌دا.

*نه‌گه‌ر بینی له‌دهرگایه‌که‌وه‌ چوه
ژووره‌وه‌و له‌بیداریشدا‌ ئاژاوه‌و ناکۆکی

هه‌بوو‌ زالده‌بیته‌ به‌پیتی‌ نایه‌تی
﴿ارْغُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ
فَأَنْتُمْ عَلَيْهِمُ الْغَالِبُونَ﴾ (المائدة: ۲۳).

*نه‌گه‌ر بینی دهرگاگان‌ له‌چه‌ن
لایه‌که‌وه‌ کرابوه‌وه‌و یان‌ نادیاربوو
ده‌روازه‌کانی دنیا‌ له‌به‌رده‌میدا‌ ئاوه‌لا
ده‌کریت‌ نه‌گه‌ر سنووره‌که‌ی نه‌بپی
نه‌گه‌ر بپی‌ ماله‌که‌ ویران‌و کاوله‌بیته‌.

*نه‌گه‌ر دهرگاگان‌ روو‌ به‌ریگه‌یه‌که‌ بوون
له‌دنیا‌دا به‌ده‌ستده‌هینیت‌و رووده‌کاته‌
غه‌ریب‌و خه‌لکی گشتی‌، نه‌گه‌ر
کرابوه‌وه‌ له‌سه‌ر مالیک‌ نه‌وه‌یه‌که‌
بوخانه‌واده‌که‌ی به‌ده‌ستی ده‌هینیت‌.

*نه‌گه‌ر بینی دهرگای ماله‌که‌ی ئاوه‌لاو
فراوانبووه‌ زیاد‌ له‌نه‌ندازه‌ی خۆی
رووتیکردنی‌ که‌سانیک‌ه‌ که‌خه‌وبین
پیتان‌ رازی‌ نییه‌ .

*ده‌گونجیت‌ لاچوونی دهرگای مال
له‌شوینی‌ خۆی گۆپانی‌ به‌رپرسی‌ مال
بیته‌ سه‌باره‌ت‌ به‌خانه‌واده‌ی.

*نه‌گه‌ر بینی له‌دهرگایه‌کی
ته‌نگه‌به‌ره‌وه‌ هاته‌ ده‌ره‌وه‌ روو
به‌شوین‌و جیگه‌ی فراوان‌ دهرچوون‌و
قوتار‌بوونیته‌ی له‌ته‌نگه‌به‌رییه‌وه‌ بو
ئاوه‌لایی‌و فراوانی‌ یان‌ له‌خه‌م‌و
په‌ژاره‌وه‌ بو‌ ده‌روولیکردنه‌وه‌.

* دهگونجیت دهرگای نادیار به لگه بیت
له سر زانیاری و رزق و روزی و سه فەر
له گل کردنه وهی دهروازهی خیر یان
شهر، نه مهش به پیتی نه اندازهی
خه وینهر، دهرچوونیش له دهرگاوه
وازمینانه له وهی باسما نکرده، نه گهر
دهرگا که چاکو باشبوو به لگه یه له سر
وازمینان له خیرو چاکه، نه گهر شکاوو
تهنگه به ربوو له دهروازهی شهر
خرابه وه به دهرده که ویت بۆ رزگاری و
سه فرارزبوون.

* دهگونجیت دهرگا به لگه بیت له سر
مردن.

* نه گهر له دهرگا که به دهرکه وت و پاشان
فراوانی و سه وزی و بۆنی خوشیکرد
به لگه یه له سر چاره نووسی دوا یی
هاتنی به خیرو چاکه، به لام نه گهر
تاریکایی و که لاک و ناگری بینیی
له قیامه تدا به وه سزا ده دریت.

* ناوه لاکردنی دهرگا له خه ودا به لگه یه
له سر ئاسانکردنی کاروبار،
داخستنیشی ناخوشی ژینه و
پووچه لاکردنی هۆکاره کانه.

* ههروهه به لگه یه له سر چاره نووس و
عاقیبهت باشی.

* نه گهر بینیی ماله که ی دوو دهرگای
هه یه ژنه که ی به دهره وشت و داوین
پیشه.

* نه گهر بینیی دهرگا که ی دوو نه لقه ی
هه یه قهرزی دوو که سی لایه.

* نه گهر بینیی نه لقه ی دهرگا که ی
دهرهینا روو له گهل و نه ته وه و
کۆمه لیک بیده عه چی ده کات.

* داخستنی دهروازهی مالیش به لاو
نه هامتیی گه وره یه روو له خانه واده
ده کات.

(ناپلسی) ده لیت: نه لقه ی دهرگا وه
دهرگاوان یان پیغه مبه رو فرستاده
وایه، نه وه ی ببینی ناگر به رده بیت
له دهرگا کان به لگه یه له سر مردنی
هاوسه ری پیاو ههروهه بژئوی و
مووچه ی باش نییه.

* دهرگا کانی شار به لگه یه له سر
پادشاو فه رمانه وای به رپرسی دنیاو
قیامهت.

* دهرگای مالیش به لگه یه له سر
بنیادنه رو به رپرسی خانه واده یان
نه وانه ی نیشته جیبوون و ده یانگریته خۆ
له ژن و کچ.

* چوونه ژووره وهش له دهرگای
نادیاره وه به لگه یه له سر زالبوون و
سه رکه وتن به سه ر دوژمندا.

*ته وهی ببینی دهیه ویت ده رگا که
دابخات به لام ناتوانی کاریکی قورسه و
ناتوانی به هوی ژنه که یه وه
نه نجامیبدات.

*ته وهی ببینی له ده رگایه که وه ده چیت
بو لای کومه لیک زالدیه بیت به سر
دورژمنه کانیداو، به به لگه کانی شکست
به دورژمنه کانی ده هیئت.

*ته وهی ده رگایه کی هه لگه پاره ببینی و
یه کیکیتر دابینی ماله که ی ده فروشیت.
*ته وهی بچیتته نیو مالیک و ده رگا که ی
دابخات له گوناو تاوان پاریزراو
ده بیت.

*بینینی ده رگای دوو نه لقه دوو
قه رزارن داوای قهرزبان لیده کریتته وه.
ده رگا شکیان: (نابلسی) ده لیت: بینینی
به لگه یه له سر ده رگاوان.

ده رگاوان: (نابلسی) ده لیت: ده لیت:
ده رگاوانی فره مانپه و ناگادارییه،
ته وهی ده رگاوانی میریک ببینی
ده سته لات و فره مانپه وایی
به ده سته هیئت.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا پیاویکی
مه زنی ده سته لاتداره و هیچ کهس لای
فره مانپه وای بالا له و زیاتر قسه وکاری
ناپوات، نه گه له خه ودا بینیی بوه
به ده رگاوان یان کچیکی کپیوه

*کردنه وهی ده رگا له ناسماندا به لگه یه
له سر وه لامدانه وهی دوعا یان ریگری
له به جیه پنهانی کاروباری مه ترسیدار.
*هه روه ها کردنه وهی ده رگا به لگه یه
له سر دریزبونه وهی سزاو نه شکه نجه و
توله و ناره حه تی.
*ته گه ر باران نه باری بارانبارین و
بورژانه وهی زه وییه.

*ده رگای نه پنهانی مالیش
به لگه یه له سر ته وهی خه و بینیه
ده یگریته خو له شه پو چاکه، نه گه ر
ده رگا که شاراه و باشبوو ده گات
به ویست و خوازی خوی.

*ته گه ر له ده رگا که وه به ده رکه ووت
به لگه یه له سر به ده رکه ووتنی
نه پنهانی کانی.

*ده گونجیت ده رگا به لگه بیت له سر
مه زنی و به رزی یان خزمه تکارو
به رده ست و منال.

*ده گونجیت به لگه بیت له سر خیر
به نه پنهانی و به خوشی مامه له کردن
له نیوان خوی و په روه ردا گاریدا.

*ته وهی ببینی ده رگای ماله که ی نوییه
یان دارتاشیک ببینی ریکیده خات یان
دابینی به لگه ی له شساعی و ته ندروستی
باشه.

دهرمانی خراپ و ناخوښ : دهرمانی خراپ و ناخوښ گەر خوښ قووت نه چیت نه خوښیبه کی ناسانه و دواتر خاوه نه که ی چاکده بیته وه .

* شروب و خواردنه وه ی به خوښی و ناسانی بؤ دهوله مند باشته به لام بؤ مه ژاران خراپه چونکه چاوی تینابن مه گەر به هوی نه خوښیبه وه که توشیان دهیت و ناچار ده بن بیخونه وه .

(نابلسی) ده لیت: دهرمان له خه ودا چاکیه له نایندا نه وه ی دهرمانیک بخواته وه هه تا له شو لاری پیچاک بیت ناینی چاک و باشده کات .

* نه گەر دهرمانیک بخوات له خه ودا به لگه یه له سهر زانیاری ، نه گەر نه یخوات له حق لاده دات و له سهر ویلی و سهرگردانی خو ی به رده وام دهیت .

* نه گەر له خه ودا دهرمانیک بونداری خوارد و ژور به تام و چیژبوو به لگه یه هاوسهر بۆکه سینکی ره به نو بۆکه سینکی نه ژوکیش مندا له و بؤ هه ژار دهوله مه ندیبه .

* ده گونجیت دهرمان به لگه بیت له سهر شووشه ی مه ره که ب و مه ره که بیش به لگه بیت له سهر چاره سهر و دهرمان .

دهسته لاتیکی مه زن وه رده گرت له که سینکی نزیکه وه به هوی نزیکي له فرمانپره واه .

* نه وه ی بیننی بووه به دهرگاوانی پادشاو فرمانپره واپاره به قهرز ده دات . دهرگاوانی پادشا : (نابلسی) ده لیت: نه گەر پادشایه دهرگاوانه کانی به پیوه بیننی له مامه له و سیاسه تدا به پیوه ده بن ، نه گەر به دانیشتنه وه به دیکرن که مته رخه می له کاروباری خو یاندا ده که ن .

* دهرگاوانی پادشا مژده یه ، هه روه ها پیاویکی مه زنی ریژداره و راویژی پیده کات و کاروباری به رزو نرمی پیده سپیری .

* هه روه ها بیننی له خه ودا به لگه یه له سهر هق هیئانه وه .

دهرمان : (نابین سیرین) ده لیت: هه موو شه رایبکی زهره له خه ودا به لگه یه له سهر نه خوښی ، هه موو دهرمانیکي خوښ قوت به لگه یه له سهر چاره سهری نه خوښ و خۆبه دوورگرتن له زیان و خراپه .

دهرمانه وان : (نابلسی) ده لیت: بیننی نه وکه سه ی که دهرمان کۆده کاته وه و له خه ودا به لگه یه له سهر پیاویکی زاناو دانه ری چهن دین کتیب .

به پررسی ژنان به هوی هیزو
دهسته لات و مه ترسیداری و به خشین و
بردنیوه به هوی شه پوله کانی و
سه رجه م جموجو له کانی له خوی
گرتووه .

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر دنیاو
مهینه تیه کانی که یه کیک پله دار ده کات و
نه وی دی نزم و رسوا، یان ده به خشی
به یه کیک و نه وی دی هه ژارو نه دار .

* که شتییه کانی ده ریا بازارو وهرزی
بازرگانییه .

* که شت و سه فهری ده ریا هه ژارو
ده وله مه ندرکدنی خه لکییه .

* بایه کانی ده ریاش رنق و رونی و
رووداو ه کانییه تی له گه ل ماسی و
سه رجه م پیکهاته کانی که له خویگرتووه
له گه ل پادشاو فرمانپه و او دزو خه م و
خه فته و فیتنه و ناشوبه کانی .

* ده گونجیت ده ریا به لگه بیت له سه ر
فیتنه و ناشوبی هه لگیرساو،
که شتییه کانییه ششی پاراسنتنی
خوداو ه ندبیت بۆ نه وانه ی ده سته گرن
به رپیبازی خوداو ه ماسیه کانی خه لکی
گونا هکارین گه وره یان به زهی
به بچوکیاندا نایه ته وه و ده یخۆن،
کیانداره کانییه ششی سه ره رکرده و

* موغه زنی و چاره سه ری هه لواسراو
زۆرکردنه له که سیکی سه ریپ چیکار
له سه ر نه وه ی تهویه بکات و بۆ
بیباوه پیش رینوما ییه و بۆ نه زان
زانیا رییه .

* نه وه ی ژنان خویانی پیده پازیننه وه
بۆ که سی ره به ن هاوسه ره و بۆ نه رۆک
کو په .

* نه گه ر بینی ده رمانیکی سکشوری
ده خوات هه تا له نه خۆشییه که ی
چاکبیتته وه ئاینه که ی به نه ندازه ی هیزو
تواناو مه ترسی نه و ده رمانه ده بیت .

* نه گه ر بینی به دووی له شساغیدا وێله
له چاره نووسیدا دنیا ی خوی
چاکده کاته وه .

* نه گه ر بینی چاوه کانی
چاره سه رده کات ئاینی چاک و
باشده کات .

ده رووتنه نگه (بیتا قه تی) : (نابلسی)
ده لیت: ده گونجیت له خه ودا به لگه بیت
له سه ر نه خۆشی یان مه رگ به پیتی
نایه تی: ﴿ثُمَّ قَبَضْنَاهُ إِلَيْنَا قَبْضًا
يَسِيرًا﴾ (الفرقان: ۴۶).

ده ریا: (ئین سیرین) ده لیت: ده ریا
به لگه یه له سه ر مه رییه کیک
که ده سته لات و فرمانپه وایی هه بیت
به سه ر خه لکید و هک پادشاو
ده سته لاتدارو فرمانپه و او زاناو گه وه و

بہرپر سہ کانن یان خہ لکی شہرہ نگیزو
نارژاوہ چین.

*ده گونجيت دهر يا به لگه بيت له سر
دوزه و كه شتیه كانی وهك ريگه ی
رزگاری و ابیت و قوتار بوو له گه ښځنكو
شه پوله كانی شی كلپه بیت.

*نه وهی خوئی له ده ریادابینیان
له ده ریابینی نه گهر مردوبیت
دۆزه خیه به پئی نایه تی ﴿اغْرِقُوا
فَادْخُلُوا نَارًا﴾ (نوح: ۲۵) نه گهر
نه خوشبوو نه خوشیه که ی سهخت و
گرانه بیت.

*ئەگەر لە دەریادا نوقمبوو بەو
نەخۆشیەو دەمریت ، ئەگەر
نەخۆخش نەبوو خۆی لە فەرمانپەر واییو
دەستەلات هەڵدەقورتینی.

*تهگر له وهرزی هاویندا چوه نیو
دهریاو له کاتی هیمنی دهریادا
له زانست و زانیاریدا روډه چیت و له گډ
زانایان ټیگه ډه بیت و بازرگانی و مال و
داراییه کی فراوانده بیت به پیی
مه له کردنی له دهریادا یان بوونی مال و
دارایی.

*ئەگەر ئوقمىبىو لەدەريادا ئومەردىيان
خەم و پەژرە نەهات بەسەريا لەحالت و
بارى خۆيدا رۆدەچىت ، ئەگەر مردىش
ئايىنى تىكدەچى و نىيەتى خراىدەىت

سه بارهت به مه به ست و مه رامی به هوی
کۆبوونه وهی مردن و نو قه مـوون
به یه که وه .

* ټگه ر له زستاندا مه له يکړد له ده ريادا کاتي سه رما ياخود هورواڼي شه پوله کاني له لايه ن دهسته لاتداره وه به لاونه هامه تي رووي تيده کات له زينداني و نه شکه نجه دان ياخود نه خوښي و له شبه باري رووي تيده کات، يان فيتنه و ناشوييکي به زيان رووي تيده کات و تيايده بات. ټگه ر راسته و خو نو قعبو و له شوين و جيی خو ی ده کوږيت يان نايه که ی تیکده چي به هو ی فيتنه و ناشوبه وه.

***نه‌وهی له‌ئای ده‌ریا بخواته‌وه مالۆ
دارایی کۆده‌کاته‌وه یان له‌دنیا‌دا
ده‌ستکه‌وتی ده‌ییت.**

*نه وهی ببینی ده چټه نیو ده ریاوه
له ناوه پاستیدا رډه چټو ده سټی
ده گات به قوپو لمی خه م و خه ف
له لایه نه فرمانره واوه رووی تڼه کات.

*نه‌وهی ده‌ریا یا رووباریک بیریت
خه‌م و خه‌فت و ترسو بیم
ده‌گـوزهرینی و به‌سه‌لامه‌تی
رزگاریده‌بیت.

*هەندىك دەلێن: ئەوەى دەريا بېينى
بە ئومىدو ئاواتى خۆيدەگات، ئەوەشى

چونکه ده ولته خه لات و به خششی خودایه.

* نه وهی له ئاوی ده ریا خوی بشوات له گونا نه کانی پاک و بیگه رد ده بیته وه و خه م و په ژاره ی به ده سته لات و فه رمان په وایی ده په ویته وه.

* نه وهی له دور وه ده ریا ببینی کاره سات و نار په حه تی ده ببینی هه روه ها ده لئین: ئومید و هیوا کانی بۆ دیته پیش. * هه روه ها ببینی ده ریا به هیمنی باشتره له ببینی به هه لسان و شه پۆل و ته وژمه وه.

* ده ریا چکه ش به لگه یه له سه ر ژنیک خوازیار و ئاواته خوازی جوتبو و نبیت چونکه ده ریا چه وه ستا وه له به ری ناپوات، شه پۆله کانیش سزا و نه شکه نه جیه به پپی نایه تی: ﴿واذا غشیهم موج کالظلم﴾ (لقمان: ۳۲) یا خود په روه ردگار ده فه رمویت: ﴿حاله بینهما الموح﴾ (هود: ۴۳).

* ده گپ نه وه بازرگانیک له خه ودا بینی به ده ریا دا ده روات زور تر سا و خه وه که ی بۆ رافه کاریکی خه و گپ راپه وه نه ویش وتی: نه گه ر سه فه ر بکه یت خیر و چاکه رووت تیده کات چونکه خه وه کات به لگه یه له سه ر جیگیر بوونی کاروباره کانت.

ببینی روو له ده ریا ده کات کاری فه رمان په وا ده گریته ده ست و مه ترسی روی تیده کات.

* نه گه ر ئاوی ده ریا ی خواره وه ده ده بیت به خاوه نی مال و دارایی و ته مه نی دریز ده بیت یان مال و دارایی ها و چه شش نی فه رمان په وا به ده سته هیئت یان ده سته لاتی وه ک نه و یا خود ها و تا و ها و شیوازی نه و ده بیت.

* نه گه ر له ئاوه که ی خواره وه هه تا تیر بوو لئی مال و دارایی ها و چه شنی مال و دارایی فه رمان په وا به ده سته هیئت و ته مه ن دریز ده بیت. * نه گه ر ئاوی له ده ریا هه لگرت له فه رمان په وا وه کاروپیه شی ده سته که ویت به نه ندازه ی هه لگوزینی ئاوه که.

* نه گه ر ئاوی له ده ریا هه لگوزی و له ده فریکی تر دا رویکرد له فه رمان په وا و ده سته لات داره وه مال و داراییه کی بی شومار به ده سته هیئت یان خودا وه ند حال و باریکی پیده به خششی مال و دارایی تیا کۆده کاته وه ، ده گونجیت نه و حال و باره ش ده ولته بیت که له ده ریا فراوانتر و به رینتره

دادپه وهر که خه لکی پټو یستیان
پټیه تی.

*دهریا بؤ بازرگان کالیه و بؤ
کرگرتش مامؤستایه.

*نه وهی دهریا ببینی به نومیدو ئاواتی
خویده گات، نه وهشی ببینی ده چټه
نټو دهریا رووده کاته فه رمانپه وایه ک
که هه مان سیفته و تایبه تمندی دهریای
له خوگرتوه.

*نه وهی ببینی له سه ر دهریا پالکه وتوه
یان دانیشتوه ټیکه ل به کاروباری
فه رمانپه و ده بیټ.

*هه روه ها ده لټن: نه وهی له ئاوی دهریا
بخواته وه فیتری نه ده ب ده بیټ
به نه ندازه ی خواردنه وهی له ئاوی
دهریا، نه گه ر دهریای بری مالو
داراییه کی زۆری به ده سته ده ک ویت وه ک
نه وهی (ئیسرائیل) کاتی دهریا یان بری
مالو دارایی (فیرعه ون) یان
ده سته ک ویت و بؤ به جیما.

*نه گه ر بینی ئاوی دهریا ده چټه نټو
گه ره کټک و خه لکه که ی زیانیان پټناگات
ده سته لاتداریک روو له وشوینه ده کات
خه لکه که ی به هزی نه وه وه رزقو
رؤزیان به ده سته ده ک ویت.

*پیاوئیکش بینی ئاوی دهریا رۆچوو
به نټو زه ویدا به نه ندازه یه ک که میگرد تا
نه ملالو لکه ی ده ک ویت نه م خه وهی بؤ
(ئین مه سه ده) گټپایه وه نه ویش
وتی: به لاو نه هه مه تی رووده کاته زه وی
له لایه ن فه رمانپه وایان قات و قپی و
تالان و بپۆ رووده کات له فه رمانپه وای،
نه وه نه ده ی به سه را ټټپه پنه بوو
فه رمانپه وای کوژراو ماله که ی تالان و
بپۆکراو قات و قپی و روویکرد له شاران.
*نه وهی ببینی له دهریا دوپو مه رجان
ده رده هینټ مالو دارایی و هاوسه ری
باش و زانستی ده سته گه ر ده بیټ.

*نه گه ر بینی ئاوی دهریا یان ئاویت
زیادیکرد به پاده یه ک له سنوو رو ئاستی
خوی لایداو هه لچوو گه یشته نټو مالان و
خه لکه که له لیوا ریدا نو قمبوون نه وای
نزیکه فیتنه و ئاشووبی گه وه روویان
ټټیکات.

*له بنه په تیشدا ئاو خه م و خه فته و
فیتنه یه چونکه په روه ردگار هه لچوون و
به رزبوونه وهی ئاوی به یاخیبوون
داناوه.

*هه روه ها (ئین سیرین) ده لټت: دهریا
له خه ودا به لکه یه له سه ر مولکو
ده سته لاتټیکی بټ شو مارو مه زنی

له ئاودا به شه هیدی داناوه ، ههروه ها
 ده لَین: گوناوه تاوانه کانی ده سپرته وه .
 * نه وه ی ببینی له ده ریادا نو قمده بیټ
 وهك نه وه ی به سه ر ئاوه كه وه و
 ده چیتته وه ژیری به لام نه مریت
 له کاروباری دنیا دا رۆده چیت ،
 ده گونجیت نازو نیعمه تیک
 به ده سته بیټ یا خود فره تاوان و
 گونا ه بیټ .

* نه وه ی ببینی له ده ریادا رۆچوه
 له سه ر دوپو مه رجانیک خوازیاری مال و
 داراییه .

* نه وه ی ببینی ئاو له ده ری
 اه لده گوزی و ده ی کاته نیو که شتی ه کی
 له نگه رگرتوو و پریده کات کوپکی
 ته مه ندریژی ده بیټ .

* نه وه ی ببینی ئاو له ده ری
 اه لده گوزی و ده ی خواته وه
 له پله و پایه که ی خوی مال و دارایی
 به ده سته که ویټ یان زانیاریه کی
 به ده سته که ویټ به پری خواردنه وه ی
 بۆ ئاوی ده ری . نه گه ر ئاوه که لیلبوو
 ترسو بیم روی تیده کات .

* نه وه ی ببینی خوی ده شوات یان
 ده ستنوێژ ده گریت له ئاوی ده ریادا
 نه گه ر نه خۆش بوو خوداوه ند
 چاره سه ری ده کات ، نه گه ر قه رزار بوو

* نه وه ی ببینی له سه ر ده ری وه ستاوه
 له فه رمان په واوه ده سته که وتیکی
 ده سته که ویټ چاوه پتی نه بوه .

* نه وه ی ببینی ئاوی ده ری که مده کات
 ده سته لاتی ده سته لاتدار روو
 له کزیده کات و له و شارانه ده کشیتته وه
 که ئاوی تیا نه ماو خه لکی خیرو خۆشی
 روویان تیده کات .

* نه وه ی ببینی خوی بوه
 به ده سته لاتدار نه گه ر نه خۆش بوو
 نه خۆشیه که ی توندو سه خت ده بیټ ،
 نه وه شی ببینی ده چیتته نیو ده ریاه
 پاشان لیی به ده ر ده که ویټ پشکی
 له ده سته لات به ده سته هیتیت و به و
 نه ندازه یه خه م و په ژاره ی ده ره ویته وه .

* نه وه ی ببینی به مه له له ده ری دیته
 ده ره وه نه گه ر نه خۆش بیټ
 په ره ردار شیفاو چاره سه ری ده دات ،
 نه گه ر به هوی فه رمان په واوه له خه م و
 په ژاره دابوو قوتار ده بیټ لی .

* نه گه ر به مه له قوتار بوو له ده ری زۆر
 نامینیتته وه له و حاله قوتار ده بیټ .

* نه وه ی ببینی ده چیتته نیو ده ریاه
 به مه له و ونده بیټ تیدا تیا ده چیت و
 دوابی دیت .

* نه وه ی ببینی له ئاوا نو قمده بیټ
 به شه هیدی ده مریت چونکه نو قمبوون

*دهگونجیت دهریا به لگه بیت له سهر
زیکرو یادی خودا چونکه مروڤ کاتی
دهریا ده بینی له ترسا یادو زیکری خودا
دهکات.

*دهگونجیت به لگه بیت له سهر
ره وانه وهی خه م و په ژاره و ناسوری.
*دهگونجیت بینینی به لگه بیت له سهر:
+مردن چونکه مال و روح تیا ده چیت
تییدا.

+ده ستنویژو پاکبوونه وه له پیسی یان
باوه پهنانی بیواوه پرو ته و بهی
سهر پیچیکار.

+سویند خواردن چونکه په روه ردگار
سویند به دهریا ده خوات ﴿والبحر
اطلسجور﴾ (الطور: ۶).

+باوک و دایک.

+زیندانی کردن و ژنی به درپه و شتی
سوزانی.

+نه وانه ی رق و کین هه لده گرن.

+زیندان به هوی زیندانی کردنی ناژهل
تییدا.

+پیشه سازی و شاریک سنووری نه بیت.

+وازهیتان له کومه ل و ناماده بوون
له جه ژنه کاندا.

+نه خوشیه ک مروڤ له حه زو ئاره زوو
بکات.

قه رزه که ی ده داته وه، نه گهر خه م
په ژاره داربوو دلنیا ده بیت له و ترسو
بیمه ی رووی تیده کات، نه گهر
له زیندانا بوو قوتارو نازاد ده کریت و روو
له خترو چاکه ده کات.

*نه وه ی بینینی به سهر ئاودا ده پوات
له دهریا به کدا به لگه یه له سهر نیه ت
باشی و بوونی دلنیا ییه کی دروست و
شیاو.

*هه روه ها ده لاین: رویشتن به سهر ئاودا
به لگه یه له سهر به دهر که و تنو
ناشکرا بوونی کاروبارو رووداوی نه ټنی ،
هه روه ها به لگه یه له سهر مه ترسی و
پشتمه ستن.

*دهگونجیت به لگه بیت له سهر زوری
هه لبه ستنی خه وینه ر.

*بینینی دهریا له خه ودا به لگه یه له سهر
دوايهاتنی ته مه ن و په یوه ندیکردن
به جیهانی غیب و په نهان له گه ل
ته مه ندریژی.

*دهریا به لگه یه له سهر سه فهرو جه نگ
یان نه وه ی له دهریا ده ردیت
له زینده و هرو مال و دارایی .

*دهریای شیرینیش باوه پداره و
سویریش بیواوه ره .

*دهگونجیت دهریا به لگه بیت له سهر
بارانی ئاسمان.

* هـروهـا دهـلـيـن: دهـسـتي راسـت
بهـلگهـيـه لهـسـر خـزمهـ نـزيكهـكان و هـي
چهـپيش بهـلگهـيـه لهـسـر ژنهـكانيان.

* نهـگـر بيـني يهـكـيـك لهـدهـستهـكاني
لهـدهـستـدا بهـلگهـيـه لهـسـر لهـدهـستـداني
هـهـندـيـك لهـخـزمهـكاني بهـهـوي سهـفهـر يان
مـردني ئاساييهـوه.

* نهـگـر بيـني دهـسـتي خـستهـ بـنبـالي و
دهـريهـتـاو نـوري هـهـبوو زانـياري
بهـدهـستهـهـيـني نهـگـر شايستهـ بيـت
يان سوودو قـازانـج نهـگـر بازـرگانـبوو،
نهـگـر هـاتهـدهـرهـوهـو ئاگـري هـهـبوو هـيـزو
تواناو سهـرکهـوتـنو شـکوـمهـندي
بهـدهـستهـهـيـنيـت، نهـگـر دهـريهـتـاو
ئاوي پـيـوهـبوو مال و سامانهـ.

* دهـسـتي زيادهـ لهـگهـل هـهـردوو دهـستـدا
زيادبووني دهـولـهـت و هـيـزهـو بهـلگهـيـه
لهـسـر کوپـيان گهـرانهـوهـي ئاوارهـ يان
کوپـيـکي برازي لهـدايـکـدهـبيـ.

* نهـگـر بيـني قورسهـ کاروبارهـكاني
لهـسـر قورسـوگرانـدهـبيـ.

* نهـگـر بيـني بهـدهـسـتي چهـپـي
کاردهـکات لهـکوـتايـيدا پـيـداويـستي خـوي
بهـدهـستهـهـيـني و فراوانـي دهـست
بهـلگهـيـه لهـسـر دلفـراوانـي.

* نهـگـر دهـريا لهـخـهـودا بهـرينـو
زيادکردو خـهـلکـي پـيـويـستـيان
بهـبارانبوو بارانيان بۆ دهـباريـت و سوودو
قازانجيان بهـدهـستهـهـکـهـويـت.

* نهـگـر دهـرياي بهـپـرو لـيـوان لـيـوان
شهـپـولهـلسـاوي بيـني لهـسهـفهـرهـکهـيدا
ترسو بيم رووي تيـدهـکات.

* دهـگوـنجـيـت دهـريا بهـلگهـبيـت لهـسـر
دنـياو ناـرچهـهـتي و رووداو سهـر
سوورهيـنهـرهـكاني.

دهـست: (ئيـين سـيـرين) دهـلـيـت: دهـسـتي
راسـت هـوکـاري پهـيداکردني بـژيـويـيه
لهـگهـل مال و سامان و چاکهـدا.

* دريـژي دهـست لهـليـکـدانـهـوهـدا
سهـرکهـوتـنو بۆ بازـرگان سوودو بۆ
بازاپي ژيري و ورياييهـ.

* هـروهـا دهـلـيـن: دريـژي دهـست بۆ
ئيـمام هـيـزو توانايهـو هـيـزيـکهـ بۆ
يارمهـتي و پـشـتگـيري و زيادبووني
تهـمهـنو گهـرهـبي و مهـزني و زيادبووني
مال و سامانهـ، نهـگـر بيـني بوون بهـمهـر
تهـمهـندرژو خـوشـالـدهـبيـ.

* هـروهـا و تراوهـ: تهـندروسـتي هـهـردوو
دهـست لهـليـکـدانـهـوهـدا بهـپـيـي جوانـي و
باشـي وهـرگـرتـنو بهـخـشـينهـ.

*ته‌گەر ته‌وقه‌ی له‌گه‌ل پیاویکی
موسولمانداکرد ده‌ستی راکیشا
ئه‌مانه‌تیکه‌ی پیده‌سپیری و نایگه‌یه‌نیت.

*ته‌گەر بینی ده‌ستی راستی به‌رده‌وام
قرتاوه‌ پیاویکی سویندخۆره.

*ته‌گەر بینی ده‌ستی راستی بپاوه‌و
خراوه‌ته‌ به‌رده‌می مال و سامان
له‌کاسبی په‌یداده‌کات.

*که‌م و کوپری له‌ده‌ستدا به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر
وازه‌ننان له‌وکاره‌ی که‌ خه‌ریکه
ئه‌نجامیده‌دات.

*ته‌گەر بینی له‌پی ده‌ستی قرتاوه
شتیکه‌ پیناگات، ته‌گەر جومگه‌کان
بپان سته‌می فره‌مانپه‌وا رووی
تیده‌کات.

*ته‌گەر تا بازۆله‌ی شانی بپا براکه‌ی
ده‌مری به‌پیتی ئایه‌تی: ﴿سَنَشُدُّ
عَضْدُكَ بِأَعْيُنِكَ﴾ (القصص: ۳۵)،
ته‌گەر براینه‌بوو یاخود که‌سیکی نه‌بوو
جیگه‌ی برای بۆ بگریته‌وه له‌مال و
سامانی که‌مده‌بیته‌وه.

*ته‌گەر بینی ده‌سته‌لاتداریک ده‌ستی
ژێرده‌سته‌کانی بپری له‌گه‌ل قاچیاندا
مال و سامانیان ده‌بات و بژیویان
ده‌شتیوینی.

*پرسیاریانکرد له‌(ئین سیرین)
ده‌ریاره‌ی برینی ده‌ستی له‌خه‌ودا،

*ته‌گەر بینی له‌سه‌ر ده‌ست ده‌روات
له‌کاروباره‌کانیدا پشت به‌خزمه‌کانی
ده‌به‌ستی.

*ته‌گەر بینی به‌ده‌ستی ده‌پوانی
هه‌روه‌ک چۆن به‌چاوی ده‌پوانی ژۆر
ده‌سته‌دات له‌ده‌ستی ئه‌وانه‌ی حه‌رامن
له‌سه‌ری.

*ته‌گەر بینی ده‌ستی راستی
گفتوگۆیه‌کی باشی له‌گه‌لکرد بژیوی
باشده‌بیته‌.

*ته‌گەر ده‌ستی چه‌پی دوا له‌گه‌لی
به‌چاکه‌ خزمه‌کانی سوپاسیده‌کن.
*ته‌گەر هه‌ردووکیان له‌گه‌لی دوان یان
سه‌ر زه‌نشتیانکرد به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر
خرابی کردار.

*ته‌گەر ده‌ستی راستی له‌زێڤوو
شه‌ریک یان هاوسه‌ره‌که‌ی ده‌مری.

*ته‌گەر بینی ده‌ستیپوه به‌ده‌ستی
فره‌مانپه‌واو له‌سه‌ر ده‌ستی
هه‌مانکارده‌کات له‌دادپه‌روه‌ری و
سته‌مکاری ته‌گەر دووبایی هه‌بوو دوو
کوپیده‌بی.

*به‌لاو نه‌هامه‌تیه‌کانی ده‌ست به‌لگه‌یه‌
له‌سه‌ر قه‌یرانی برایان، بوونی به‌لا
له‌سه‌ری په‌نجه‌دا منداڵانی براکه‌یه‌تی.

*ته‌گەر بینی ده‌ستی نییه‌ شتیک داوا
ده‌کات که‌ پیناگات.

راستی له چه پی دريژتر بی، نه ویش
وتی: نه و پیاوه چاکه ده کات و
په یوه ندى خزمایه تی ده به ستي.

* نه گهر بینى باسكى كورته
خه ونه كه ی به لگه یه له سه ر دزو ناپاك و
سته مكار.

* نه گهر بینى هه ردوو ده ست و قو لى
دريژتره له وه ی له سه ریه تی پیاو یكى
ده ست و دلفراوان و نازایه .

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینى ده ستي
خسته ژیر بنه نكلی و ده ریه ی ناو
رووناكبوو نه گهر قوتا بیبوو
سه رده سته یی كوړی زانیاری
به ده سته ده ینى، نه گهر
ده سته لاتداربوو پله و پایه و ناویانگ
به ده سته ده ینى له گه ل راستگویی ،
نه گهر بازارپی یان پيشه وه ربوو
پله و پایه و ناویانگی باش
به ده سته ده ینى.

* نه گهر ناگر له ده ستي هاته دهره وه
نه گهر خویندكاری زانیاریبوو
له زانیارییه كه یدا ده سته لات و ره وان بیژی
به ده سته ده ینى، نه گهر
ده سته لاتداربوو ده سته لات و هیژو
سه ركه وتن به ده سته ده ینى.

* هه ردوو ده ست به لگه ن له سه ر:
+ پله و پایه .

نه ویش وتی: پیاو یكه كار يك نه نجام
ده دات و پاشان لاده دات لی و
نه و پیاوه ش دارتا شبوو روویكړده
كار یكیتر.

* پیاو یكیتر هات بولای و وتی: پیاو یكم
بینى ده ست و قاچی برابوو یه كینكى
تريش هه لواسرابوو ، نه ویش وتی:
نه گهر خه ونه كه ت به و چه شنه بیت
میره كه ت لاده بری و یه كینكیتر داده نری،
له وړوژده (قطن) ی كورپی (مدرک) لبراو
(جراح) ی كورپی (عه بدوللا) دانرا.

* نه گهر بینى فه رمانږه وایه ك ده ستي
راستی بری سویندى دروی لای نه و
فه رمانږه وایه خواردوه .

* نه گهر ده ستي چه پیاو بری مردنی برا
یا خوشك یا خود بچرانی ته بابی و
خو شه ویستی نیوانیانه یان بچرانی
په یوه ندى خزمایه تی یان جیا بوونه وه یه
له شه ريك یا ته لاقدانى ژنه .

* نه گهر بینى ده ستي له به رده ركى
فه رمانږه وا قرتینرا خاوه نى خو ی
نابیت.

* ده سته كورتي به لگه یه له سه ر
له كیسچوونى ویست و خوازو په ككه وتن
له به ده سته ټانیداو سه رشوړكردنى براو
لایه نكرانه .

* له (نېن سیرین) یان پرسى سه باره ت
به پیاو يك له خه ودا ببینى ده ستي

+ کوږو دهسته لاتنداری.

+ باشو و چاکی کرداره کان بؤ یه کټک
وهریگری یان بیدات.

* دهستی راست به لگه یه له سره کوږ یا
باوک یاخود هاوړی و نه وهی ټیکه لده بی
له گه لی.

* دهستی چهپ به لگه یه له سره:
ژن.

+ دایک و خوشک و کچ.

* نه گهر بیني یه کټک له دهسته کانی
له دهستدا به لگه یه له سره له دهستدانی
هه ندیک له وانه ی دهسته که به لگه بوو
له سره ی.

* هه ردو دهست به لگه یه له سره
پیشه سازی که به دهسته کړی له گه ل
کتیب و قه ل م.

* هه روه ها دهست به لگه یه له سره:
+ کوږو برا.

+ مال و سامانی هاوسه ره و شه ریک و
هاوړی.

* نه گهر بیني دهستی قرتاوه و لټی
جیا بوه ته وه به لگه یه له سره مردنی
براکه ی یا هاوړیکه ی یاخود نه مانی
په یوه ندی و ته بایی نیوانیان.

* نه گهر بیني دهستی راستی له لایه ن
یه کټک له براکانیه وه گیرا پاشان بردی

به ره و چهپ به لگه یه له سره سووکایه تی
نه وهی گوړپویه تی له هاوړی و دوزمن.

* نه گهر دریژی له دهستیدا به دیگر د ژور
چاکه ی ده بیټ به سره خه لگه وه.

* نه گهر دهسته لاتنداریکی بیني هه ردو
دهست و قاچی بری به راست و چهپ
ته و په دهکات، نه گهر بیني یه کټک
له دهسته کانی کور تېوونه ته وه به لگه یه
له سره که مته رخه می له چاکه دا.

* نه گهر هه ردو دهست و قاچی بیني
براون به بیټه وهی دهسته لاتندار بی بری
خرابه کاریه.

* نه گهر بیني دهستی نییه عاشقه.

* نه گهر یه کټک له فهرمانزه وایان بیني
هه ردو دهست و قاچی براوه له سره
کارو پیسه که ی لاده بری.

* نه گهر له گه ل دهستی خویدا چه ندین
دهستی تری بیني به لگه یه له سره
چاکه کردن له گه لی.

* هه روه ها و تراوه : به لگه یه له سره
ژوری براکانی یان دهسته لاتنه که ی
فراوان و به هیژ ده بی.

* نه گهر بیني هه ردو دهستی نوقاندوه
به لگه یه له سره رژدی.

دهستيان له نيو ته شته خوښي كدا
نوقمه كړد.

*هگر له دهستي خويدا دهستي
مروځيكي تری بينی له بزڼوي و کاسبی
خويده خوات.

*هگر بينی دهستي دهخوات يان
گازی لیده گری کاریک نه نجامده دات
پاشگه ز دهبيت ه و لای یاخود
سته مکار ده بی به پتی نایه تی: ﴿وَيَوْمَ
يَعْصِفُ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ﴾
(الفرقان: ۲۷).

*دهستي رهنگاو رهنگ به خه نه
ملکه چی و رسوایی یاخود پتويستيه.

*هگر بينی دهستي چه پی قرتابوو
سویندی درو دهخوات ، دهگونجیت
به لگه بیت له سر دزی.

*هگر هه ردوو دهست و قاچی قرتا
دهمری، دهگونجیت زیندانی بکری
یاخود نه خوشییه کی سهخت و
توندگری، دهگونجیت هه زارو خاوهن
پیداويستیبت.

*هگر بينی به دهستي چه پی
کارده کات هه روهك چوڼ به دهستي
راستي هه موو کاریکده کات مال و
سامان به دهسته دهیئی و زالده بیت
به سهر دوزمنه که یدا.

*هگر بينی له سر دهسته کانی
دهپوات به پتوه به لگه یه له سر بزڼوي و
رزقو رڼزی.

*هگر بينی دهسته کانی به چه قو
بريندار دهکات سه رسامده بیت به کاریک
به پتی نایه تی: ﴿فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ
وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ﴾ (يوسف: ۲۱).

*هگر بينی دهستي راستی نیفلیجیوو
بزڼوي بوی ده و دهستي یاخود گونا هیکی
که وره نه نجامده دات.

*هگر بينی دهستي بوه به زڼر
به لگه یه له سر رویشتنی نه و هی
که له دهستیدایه.

*هگر بينی دهستي بوه به دهستي
پیغه مبه ر خوداوه ند کومه ل و گروهیک
له سر دهستي نه ودا رینومایی دهکات و
خیرو فو پو پیت بلاوده بیت ه و.

*هگر بينی دهستي بوه به دهستي
سته مکاریک به لگه یه له سر خراپه و
ویلی و سه رگه ردانی که له سر دهستي
ده که ویت ه و یان سته میکی که وره و
بیشومار رووده دات.

*هگر بينی دهستي رهنگ کرده
له ته شتی خویندا له فیتنه یه کدا ناماده
ده بیت چونکه له سرده می نه قامیدا
نه گهر خوازیاری جه نگوبونایه

* نه گەر دهستی دريژبوو به نه اندازه يه ک
وهک رمی ليّهات سته مکاره وره خنه
له نابروي خه لکيده گري.
* دهستونقاندن گرتن و نه بوونی رزقو
روزيه.

* نه گەر بينی دهستی براوه به لام ليی
جيانه بوه ته وه کوپو برای دهستگیر
ده بیټ.

* نه گەر دهستی له دهستی مروفیکی
تردا بينی به نه اندازه ي پینچ سه د دینار
پاره ي دهسته ده وي.

* نه گەر دهستی برا له خانه واده کي
دورده که ویته وه یان کاروپیشه کي
ده گوپی یاخود مندالیکي ده که وي
یاخود په یوه ندي خزمایه تي ده بچري،
ده گونجیت دهست له گوناو تاوان
بکیشیته وه.

* نه گەر که سیکی غریب بينی
دهستیرپراوه خوینی لیدیت مالو
سامان به دهسته هینی و ده که پریته وه
بو ولاتی خوی، نه گەر خوینی لیته هات
له و شوینه ده مینیته وه.

* نه گەر دهستی دريژبوو به سه
که ردنیدا واز له سه ریچی و تاوان
ده هینی.

* نه گەر دهستی خولایوبوو هه ژاری
مالو سامان یان نه بوونی کوپ یاخود
براو زانیاری و خیره.

* نه گەر ره که کانی دهستی بينی
ته قین، نه گەر دهوله مه ندبوو مالو
سامانی به سه رده چیت به نه اندازه ي
خوینه که، نه گەر هه ژاریو مالو
سامانی به و راده ي دهسته ده وي.

* نه گەر بينی هه ردوو دهستی بوه
به مه پ مه پ ته مه نی دريژو
خوشحال ده بیټ.

* نه گەر بينی دهستی قورسه
کاروباره کانی قورس و گرانه بیټ.
* دهست به لگه يه له سه ر:

+پیشه.

+به لیدان.

* ده گونجیت له دهستدانی دهست
به لگه بیټ له سه ر دهوله مه ندي.

* باشی دهست به لگه يه له سه ر باشی
حالو باوک و کوپو باشی مالو سامان و
بژبو.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سه ر مامه له ي
راست له گه ل هاوپي و کریگرته کان و
چاودیری نه وانیش بو
به رژه وه نديیه کانیان.

* ده گونجیت باشی دهست به لگه بیټ
له سه ر زالبوون و سه رکه وتن به سه ر
دورماندا.

* نه گەر له کاتی بیداریدا دهست و قاچی
نه بوو بينی دهست و قاچی بو په یدابوه
سوود له خزمه کي و هه رده گري، یاخود

* نه گەر بينى ده ستي راستى دريژتره
چاگه ي ده به خشى و په يوه ندى ده كات
به وه وه په يوه ندى له گه ل بچراندوه .

* ده سترپين و شتير: (نابلسى) ده لئيت:
برپنى ده ست له خه ودا به لگه يه له سر
وازهينان له نويز يان ده وله مه ندييه يان
ته و به يه .

* برپنى ده ست و قاچ تيكچوونى ثاينه .
* برپنى نامرازى نيرينه ي پياو به لگه يه
له سر نه بوونى وه چه ، يان نه مانى
پشوو له لايه ن خانه واده و مندا له وه .
* برپنى لووت و گوچكه به لگه يه له سر
تاوان .

* ده گونجيت به لگه بيت له سر هه ژارى و
نه مانى هه وال .

* برپنى زويان پوچه لكر دنه وه ي
به هانه يه .

* نه گەر بينى نه ندامه كانى بپاون نه وه
سه فريكده كات و هه نديك له خانه واده و
كه سه كانى له ولاتدا بلا وده بنه وه .

* ده سترپلاو: (نابلسى) ده لئيت: ده سترپلاوى
له خه ودا به لگه يه له سر شادى و
خوشى ، نه گەر نه خوشبوو نه خوشى
له سر لاده چيټ .

* ده گونجيت به لگه بيت له سر
ده وله مه ندى دواى هه ژارى و
پله وپايه دارى دواى ملكه چى و رسوايى

نه وه ي خوشى ده ويت يان رزق و رزقى
ده دريت له لايه كه وه خوى بو ناماده
نه كرده .

* نه گەر ده ستي ته كاند به لگه يه له سر
له كاريو نه وه و نه و كوت و بنده
له ده ستدا به لگه يه له سر تيكچوونى
ثاين .

* زياد بوونى ده ست به لگه يه له سر
نه خوشى و پيويسى به شتت ك خوى
بدات به سه ريا يا خود چاوى
كويزده بيت و پيويسى به گزچان
ده بيت پيوه ي بروت .

* نه گەر هه ردو ده ستي له ده ستداو
له گويزپايه لانبو و پشتمه ستنى
به خودا وه ند باشده بيت .

* نه گەر ده سته كانى زويون به لگه يه
له سر تام و چيژى له دنيا دواو خوشحالى
ده ربرپنى به بژيوى .

* نه گەر ده ستي بوو به ده ستي درنده
نويزى ده چيټ و شويى حه زو ناره زوو
ده كه ويت .

* نه گەر تووشى نارچه تيبو و سوودو
قازانجه بويديت به لام ده بيت به دزو
سه رده كه ويت به سه ر ديواردا ،
ده گونجيت به لگه بيت له سر خراپى
بنه رت هه روه ك به لگه يه له سر خراپى
بژيوى .

فه پویه ره که ت له مالداو زیادبوون له وهی
به ده سستیته یئاوه به تایبته نه گهر
پینجیه کی لیده رکرد بۆ په روه ردگار.

(نابلسی) ده لئیت: له خه ودا به لگه یه
له سهر ده سته وت و مائیکی خیردارو
زوو تیاچوونی، په روه ردگار ده فهرموی:
﴿ مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ
الْقَرْيَةِ فَلْيَمَّسُهَا وَالْحَرْبُ ﴾ (الحشر: ۷).

ده سته گاه: (نابلسی) ده لئیت: بینینی
له خه ودا به لگه یه له سهر نارامگرتن و
چیکیری له کاروبارو له جه نگو بشیویدا.
* **ده گونجیت** به لگه بیت له سهر نه وهی
ده شیلری و به هویه وه مهر دوم ده گات
به مه به ستو هیواو ناواتی.

ده سته گای گوشت فروش: (نبین سیرین)
ده لئیت: پیاویکی دووپوه له نازاوه داو
خه لکی هانده دات.

ده سته نویر: (نبین سیرین) ده لئیت: نه گهر
بینی ده سته نویر ده گری و ده چیتته
نویر هوه له غه م و په ژاره قوتار ده بیت و
سو پاسی خداوه ند ده کات له سهر
ده رووی خیر.

* **نه گهر بینی** ده سته نویر ده گری
به شتیک که ناگونجیت ده سته نویری
پیگیری له غه م و په ژاره دایه و چاوه پئی
ده رووی خیره و به ده سته نا هیئت.

یان پیشه له دواي پیشه و، پله وپایه
له دواي پله وپایه یان نوتومبیل له دواي
نوتومبیل، خو نه گهر خه و بینر
له گه شتیارو سه فهرکاران بوو
سه فهرده کات و باش بۆیدیت.

* **ده گونجیت** هاوسهر یان ده سته بلایو
به لگه بیت له سهر سویند خواردن چونکه
خه لکی سویند به ته لاقده خوځ.

ده سته دان له به رده ره شه که: (نابلسی)
ده لئیت: ده سته دان له به رده ره شه که
به لگه یه له سهر به لئین و په یماندان
به خه لیفه و پادشا، یان ته و به کردن
له سهر ده سته پیشه وایه کی زانادا.

* **ده گونجیت** به لگه بیت له سهر
ماچکردنی منال و هاوسهر و دوستی
خو شه ویست.

* **ده گونجیت** به لگه و نیشانه بیت له سهر
خزمه تکردنی ده سته لاتدارو
فه رمان په وایان یان داواي شه هاده ت و
نوو سینی له سهر یان.

* **نه وهی سی** ده ست ده دات له به رده
ره شه که ده لئین: پابه ند ده بیت
به پیشه وایه کی خه لکی (حیجان) هوه.

ده سته وت: (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
بۆیه کیک بیبینی به لگه یه له سهر
خوشی و شادی و رزق و روزی و
به ده سته ته یئانی ده سته وت و

بړيارو پۆستداران، نه گهر هه موو
سروو ته کانی دستنویزه که ی ته واو کرد
به لگه یه له سره گیشتن به ویست و
خوای، وه گهرنا به پېچه وانه وه ده بی.
نه مه ش له کاتیکدا نه گهر ده ستنوی
بگریټ به وه ی شیاوه ده ستنویژی پی
بگری، نه گهر به شیرو هه نگوین و شتی تر
ده ستنویژیگرت نه وه به لگه یه له سره
قهرز.

* ده ستنویژ له هه موو ناینه کاندایا شوه و
دلنیا ییبه له لای خوداوه.

* نه گهر ده ستنویژی گرت بۆ نویژ
ده چیه ژیه پاریزگاری
په روه ردگار ه وه و ناترسی له دوزمنی و
خوداوه ند به (موسی) - سه لامی خوی
لیټیت - ده فهرمویت: "نه گهر ترسایت
ده ستنویژیگره و فهرمانی نویژکردن
به سره خانه واده که تدا بده" نه وه ی
ده ستنویژ بگری له دلنیا ییدا ده بی
له وه ی لیټی ترساوه و خوی لیټپاراستوه.
* نه گهر له بهر ناوی جوړاوجوړدا
خویشتن یان ده ستنویژیگرت نه وه ی
لیټی دزراوه ده ستیده که ویته وه.

* نه گهر له جیگه یه کدا ده ستنویژیگرت و
نه یتوانی هه لېسیت و زور نه خوشبوو
خه ونه که ی به لگه یه له سره جیاوونه وه
له هاوړیکه ی یان هاوسه ره که ی.

* نه گهر بازگانیک بینی به بی
ده ستنویژ نویژده کات به بی سه رمایه
بازرگانیده کات، نه گهر به پررسی
سهریازان خه ویکي له و چه شنه ی بیني
سهریازانی بۆ کونابیته وه، نه گهر دان
پیدا تراوړیک خه ویکي له و چه شنه ی بیني
له سره بړیاریک جیگیر نابیت.

* نه گهر به بی ده ستنویژ نویژیکرد
له شوینیکدا نه ده بوو نویژ بکات تیدا
له کاروباره کاندایا سه رسامه و هیچ
ده روه یه ک شک نابات.

* هه روه ها ده لټن: ده ستنویژ له خه ودا
نه مانه ته یا خود قهرزه ده یداته وه یان
که واهیه ده یدات.

* ده گټپنه وه پیغه مبه ر (ﷺ)
فه رموویه تی: "پیاوړیکم له نه ته وه ی
خوم بیني له گوړه که یدا سزاو خه شم
درا بوو به سه ریاو ده ستنویژه که ی
ده هات و له و حال و باره قوتاریده کرد."

(نابلسی) ده لټت: نه گهر بیني
ده ستنویژی گرت به وه ی شیاوه
ده ستنویژی پیگیری نور له سره نوره
هه روه ک له هه والیکدا هاتوه:
"ده ستنویژ به سره ده ستنویژدا نورو
رووناکیه له سره نورو رووناکیتر."

* ده گونجیت ده ستنویژ به لگه بیت
له سره به ده سته ینانی پیداویستی له لای

* نه گهر بينى له مالدې ده ستونځ ده گري
نه كړد كارېك كه ده ست پښه كات بوي
ته واو ناكري.
* نه گهر به ناوېكي گهرم ده ستونځو
خوشوږدن و خوارنده وې نه نجامدا
غم و په ژاره و نه خوشي روي
تڼده كات.
* نه گهر به دواي ناودا ده گهر ا ه تا
ده ستونځ بگري به لام نه يده تواني
كاروباره كاني قورسو گراندې ه تا
ده ستونځ ده گري و ته واويده كات
نه و كات كاروباري له سره ناسانده بيت.
ده سته به (زمان كړدن)؛ (نين سيرين)
ده لټ: نه گهر بينى ده سته به ري
شتيكي كړد رهوشيكي فيرده كات.
(نابلسي) ده لټ: له خه ودا به لگه يه
له سره پابه ندېون به وې
به لگه يه له سهرې، نه گهر ده سته به ركړاو
باشېوو وه خپر له يه كښتري زامن
بكات ياخود پيوستي بوبه جيپه يني
يان فرياي پيداويستيداريك بكه وي
به لگه يه له سره په له كړدنې له خپرېدو
هاوكاري و پشتگيري ليقه و ماو، نه گهر
ده سته به ركړاو مې يا ماتيكي
هرامېوو به لگه يه له سره غرامه و
رژدي و نه بووني.

* نه گهر بينى له مالدې ده ستونځ ده گري
به لگه يه له سره نه وې كه له و مالدې دا
جېنشين نابيت.
* نه گهر له بازاري ناوهداندا
ده ستونځ ډيگرت ياخود له حه مامدا
به لگه يه له سره خه شم و قيني
خوداوه ندو فريشته كاني و نابړوچوون و
زهره و ده رك ه و تنې نه وې
شاردوويه تيه و.
* نه گهر له زېلدا نيكدا يان له ده رياه ك
خه لكې ده ستونځ يان ليده گرت
ده ستونځي ه لگرت به لگه يه له سره
سووكي و ره واندنه وې غم و په ژاره و
نيش و نازار.
* نه گهر له سره سهرې هاوړپه كي
ده ستونځ ډيگرت كه شت ومه ك و كالاي
داگير كړدېوو زهره ريكي گهره روي
تڼده كات و ده كه و تته نابړوچوون و
غميكي گهره و.
* نه گهر بينى ده ستونځ ده گري و
ده ستونځ ده گري ته واو كړد ، نه گهر
غم و په ژاره دارېوو خوداوه ند ده روي
ليده كات ه و نه گهر ترسابو د لنياد
ده كات و نه گهر نه خوشېوو
چاره سه ريده كات، نه گهر قه رزارېوو
يارمه تيده دات قه رزه كې بداته و و
نه گهر گونا ه بارېوو لتي خوشه دي.

خویه وه بینى کاروباره قورسو
گرانه کانی به جیدیت.

دهسته سِر: (نابلسی) ده لیت: به لگه یه
له سهر خزمه تکار یان هاوسه ر یا باوک
به تاییه تی نه گهر چنرابوو نه و جا
به لگه یه له سهر نه و شتانه ی مانای
به رزیان هه لگرتوه وه فه زل و چاکه یان
زوره چونکه له گهر ماو سه رما پشتی
پیده به سستی یان نویژی پیوه ده کات.

* دلنیا یی و فه رمان نه واییه .

* **دهسته سِر** خزمه تکاره نه و
رووداوانه شی تیدا ده بینری ده خریته
پال خزمه تکار.

* نه گهر بینى گریده دات له ده سِرک
له ده سِر هه کانی بویا خکاران ژنیکی
زیناکار ده هینى یا خود چاکه کارى
نه نه جامده دات.

دهسته لاتدار (فه رمانه و): (ئین
سیرین) ده لیت: دهسته لاتدار له خه ودا
خودا وه نه ده، بینینى به حالى
ره زامه نه ده وه به لگه یه له سهر
ره زامه نه دى خودا وه نه ده، بینینى
به رووگرزى به لگه یه له سهر نه نه جامدانى
کارىک له لایه نه خه و بینه ره وه خه شم و
قینى خودای له سه ره.

* نه گهر بینى دهسته لاتى پیسپیراوه
مه زنى و ریزو شکو به دهسته ده هینى.

* دهسته به رکردن له خه ودا غه رامه یه
له بیداریدا.

دهسته به رکردن: (ئین سیرین) ده لیت:
وتراوه: وه ک پیوه نه ده راشه ده کرى.

* هه روه ها به لگه یه له سهر خو پارگرى
له کاروباردا.

* هه روه ها ده لیت: نه وه ی دهسته به رى
مروفتیک بکات خرابى له گه ل کردوه.

* نه گهر بینى مروفتیک دهسته به رى کرد
رزق و رزى ده درى به پیى نایه تی:
﴿وَكْفَلَهَا زَكَرِيَّا﴾ (ال عمران: ۳۷).

* نه گهر بینى مندالیکى دهسته به رکرد
ناموزگارى دوژمنیک ده کات به پیى
نایه تی: ﴿يَكْفُلُوْهُمْ لَكُمْ وَّهُمْ لَهُ
نَاصِبُونَ﴾ (القصص: ۱۲).

(نابلسی) ده لیت: نه گهر یه کیک یه کیکى
دى دهسته به رى کرد به لگه یه له سهر
رزق و رزى و سه رکه وتن به سه ر
دوژمنانى خودایا.

دهسته به ره: (نابلسی) ده لیت: بینینى
به لگه یه له سهر سه فه رو گواسته وه
له شوینیکه وه بۆ شوینیکیت.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر ژنیکی
ریزدارى پله و پایه دار.

دهسته ره شه (جله و): (نابلسی) ده لیت:
به لگه یه له سهر گوپرایه لى روو به خیر
یان شه پ، نه گهر جله ویکى به دهسته

*نه‌گەر له‌دوايه‌وه سواربوو به‌سواری
ولاخیکه‌وه له‌حالی ژیانیدا یان دواي
مه‌رگی ده‌بیټ به‌جیگری.

*نه‌گەر بینی نانده‌خوات له‌گه‌لی ریزو
شکوی به‌ئەندازه‌ی ئەو خواردنە ی
ده‌یخوات ده‌ستگیر ده‌بیټ. هه‌روه‌ها
ده‌لێن: جه‌نگو له‌یه‌ك ئاشکرا بوونی
دیته‌ری.

*نه‌گەر خۆی بینی له‌گه‌ل پێشه‌وا
وانوستوه‌و هیچ به‌ربه‌ستێك نییه‌
له‌نیوانیاندا پاشان پێشه‌وا هه‌لساو
خۆیمایه‌وه به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌رنه‌وه‌ی
پێشه‌وا رقی لێیه‌تی.

*نه‌گەر هاوه‌لایه‌تی له‌نیوانیاندا
چه‌سپاو مال‌و سامانی بۆ پێشه‌وا
ده‌بیټ، چونکه‌ نوستوو وه‌ك مردوو
وايه‌و بوونی مردوو بوونی مال‌و سامانه‌.

*نه‌گەر بینی له‌پیش ئیماو پێشه‌واوه
نوستوه‌ پارێزراو ده‌بیټ له‌وه‌ی
كه‌خۆی تووشی مه‌ترسیکردوه
له‌پێناویدا، چونکه‌ نووستن
هاوسه‌نگبوونی ته‌ی له‌گه‌لی و جوړیکه
له‌کاری مه‌ترسیدار.

*نه‌گەر بینی له‌سه‌ر جیگه‌ی پێشه‌وا
نوستوه‌و جیگه‌كه‌ش ناسراو بو له‌لایه‌ن
خۆیه‌وه یاخود هه‌ندیک له‌وانه‌ی
په‌یوه‌ندیان هه‌یه‌ به‌پێشه‌واوه ژنیک

*نه‌گەر بینی بوه به‌فه‌رمانر شه‌واو
شایسته‌بوو پله‌وپایه‌ی به‌رز
به‌ده‌ست ده‌هێنیت ، نه‌گەر شایسته
نه‌بیټ سه‌رشوپی و ملکه‌چی و
په‌رته‌وازه‌یی کاروبار به‌ده‌ست ده‌هێنیت و
به‌لاو نه‌هامه‌تی رووی تیده‌کات.

*نه‌گەر بینی بوه به‌پادشا یان
ده‌سته‌لاتدارێکی گه‌وره‌ له‌دنیا دا روخی
ده‌ریایه‌ك به‌ده‌ست ده‌هێنیت به‌لام
نایه‌كه‌ی تیک ده‌چی.

*هه‌روه‌ها ده‌لێن: نه‌گەر به‌وچه‌شه‌بوو
خه‌ونه‌كه‌ی به‌لام شایسته‌نه‌بوو
به‌خیرایی ده‌مریت، هه‌روه‌ها نه‌گەر
نه‌خۆشبوو به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر مه‌رگی.

*نه‌گەر بینی پێشه‌وا به‌گوتاریکی
جوان و ناسك سه‌رزه‌نشتی کرد چاکی و
نیوان خۆشیانه‌.

*نه‌گەر بینی به‌گوتاریکی دانایی
ده‌نگی دابری له‌پێشه‌وا پێداویستی
خۆی به‌ده‌ست ده‌هێنی.

*نه‌گەر بینی له‌گه‌ل پێشه‌وا دا ده‌پوات
پابه‌ند ده‌بیټ پێوه‌ی.

*نه‌گەر له‌رۆشتندا خۆی پێداکێشا
راوێچوونی جیاوازه‌بیټ له‌گه‌لی.

*ته و زیاده و که مییه ی به سکیه وه
ده بینری وابه سته ی مال و سامان و
کوپه که ی ده کریت.

*ته گهر بینی چوه نیو مائی نیمام
کاروباری خانه واده ی ده گریته ده ست و
فراوانی بژیوی و زیان روی تیده کات.

*ته گهر بینی جووتبوو له گهل
هاوسه ری نیمامدا جیاوازی هیه
له لیکنده وه یدا، هه ندیکده لئین: ده بیّت
به که سه تاییه ته کانی، هه ندیکی دی
ده لئین: غه ییه تیانده کات.

*ته گهر بینی شتیکی پیدا ریژو
شکومه ندی به ده سته ده هیئت.

*ته گهر عه باکه ی دایه کچیکی ده داتی
یان ژنیک ده هیئت په یوه ندی
به ده سته لاتدارانه وه هیه.

*سازگاری ئاو دادپه وه ری
ده سته لاتداره، گه پانه وه ی ئاو بق دواوه
لابردنی ده سته لاتداره، گه پانه وه ی ئاو
له نه ندازه ی خوی زیاتر به رزبونه وه ی
ئو ده سته لاتداره یه له نه ندازه ی خوی
زیاتر، سه رکه وتنی به سه ر به رزاییه کدا
سته مکردنی ده سته لاتداره له ژیر
ده سته کانی.

*بردنی خواردن به ئاو بردنی مال و
سامانیانه له لایه ن ده سته لاتداره وه.

یاخود مالتیکی ده سته گرده بیّت و
ده یکات به ماره یی ئو ژنه، نه گهر
جیگه که نه ناسراو نادیاربوو پیشه و
ده سته لاتداری پیده به خشی، نه گهر
نیمام و پیشه و دوا له گهل پله و پایه و
به رزی به ده سته ده هیئت به پپی ثایه تی:
﴿ فَلَمَّا كَلَمْتُ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا
مَكِينٌ أَمِينٌ ﴾ (یوسف: ۵۴).

*ته گهر بازرگانبوو سوود و قازانج
به ده سته ده هیئت، نه گهر له ناژاوه و
شه پردابوو سه رده که وی، نه گهر
زیندانیکرابوو ئازاد ده کری، نه وه ی
له گهل نیمام و ده سته لاتدارداییت
هاویه ششی ده سته لات و
فرمانپه واییه که ی ده بیّت.

*ته گهر بینی نیمام و فرمانپه و چوونه
نیو مالتیک یاخود شوینیک خراببوو
چوونه نیوی یا چوونه نیو گوندیک
خه لکی ئو شوینه به لاو نه هامه تی
گه وره روویان تیده کات.

*سه رجه م ئو وابه سته انه ی
له حال وباری پیشه وادا به دیده کری
باشی حال وباری ژیر ده سته کانیه تی،
نه ندامه کانیشی به باشی بینین هیژو
تواناو ده سته لاتیه تی.

له ده سته لاته كه ی لاده چیت یا خود
ژنیکى دى ده هیئت.

* رويشتنى نیمام و پيشهوا به ی
شاردنه وهى نهینى زالبوونه به سر
دورمندا.

* پيايه لاندانى ژیر ده سته کانی
سه رکه وتنه بوى.

* به رده بارانگردنيان له لایه ن نیمام وه
بيستنى فتنه و گوته ی ره قو زبره .

* نیمام له لایه ن خه لکه وه دوعاو
سکالایه له شهوانى تاریکدا به هوى
نه سته مه ی کردوويه تی به رانبه رى ،
نه گه ر تیریکى به رکه وت به لاو
نه هامة تیه کی به رده که وى.

* کړنووشى ژیرده سته کانی بوى
گوپرایه لى و باش باسکردنيانه بوى.

* فریدانيان بۆ نيو ناگر به لگه یه له سر
نه وه ی بانگیانده کات بۆ وئلى و
سه رگردانى و کارکردنى به راوته گپیرى
ژنه که ی و که وتنه نيو جه نگیکی
دورودر ژه وه و تياچوونى مولک و
ده سته لاتی.

* سواربوونى نیمام بۆ نه سپه که ی
به چکه وه زیادبوونى
ده سته لاته که یه تی ، سواربوونى
هه لویه کی گوپرایه ل به ده سته پنیانی
مولکه له روزه لات و روزه ناوا ، پاشان

بردنى راخه ريان زه وتکردنى
ژنه کانیانه .

* هه لکه ندى ناوى روویار
به ده سته پنیانی مال و سامانه هه روه ها
بوونى ناوتیدا هه ر به وچه شنه یه .

* هه روه ها بینینى ناو له کیلگه دا رزقو
روزییه که روى تیده کات به پتی
نايه تی: ﴿ نَسُوفُ الْمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ
الْجُرِّ ﴾ (السجدة: ۲۷).

* نه گه ر بینى که وته نيو ناویکه وه
پاشان هاته ده ره وه لى ده که ویته
غهم و په ژاره وه پاشان قوتار ده بیت
لی.

* نه گه ر بینى بازیدا به سر روویاره که دا
بۆ ده ریاکه له شه پو خراپه ی
ده سته لاتدار قوتارده بی و سه رکه وتن
به سر دورمندا به ده سته هیئت
به پتی نايه تی: ﴿ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ
وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ ﴾ (البقرة: ۲۴۹).

* نه گه ر به کړنووشه وه روى له مالى
نیمام کرد لیخوشبوون و پله وپایه
به ده سته هیئت، نه گه ر روویکرده
ده رگاکه ی زه فر به دورمنه کانی
ده بات.

* نه گه ر بینى ده رگای مالى فه رمانپه وا
گواستویه تیه وه یه کیک له به رپرسانى

*ته گەر فرمانپره وا دوو شاخی به دیکرد
ده بیئت به خاوه نی رۆژه لات و رۆژنا و
به پیی چیرۆکی (نه سکه نده).

*ته گەر شیوه ی خۆی وهك خه لکی
بازاری به دیکرد یا خود بینی به نیو
بازاردا ده پوات و خۆی به گه وره نازانی
ئه وه هیچ زیانیك به دهسته لاته که ی
ناگات به لکو به هیتر ده بی.

*ته خوشکه وتنی فرمانپره وا به لگه یه
له سه ر زو لم و سته می و جه سته ی
ساغده بیئت له و ساله داو مه رگیشی
ناته واوییه که زوو له ناوچه که ی ده کات.

*مه لگرتنی جه سته ی پێشه وایان
فرمانپره وا به سه ر شانی یارانه وه هیرو
توانای ده سه لاته که ی و لاوازی
ناینیه تی له گه ل لاوازی ئایینی
ژێرده سه ته کانی به بیئه وه ی خوازیاری
چاکسازی بیئت لی، ته گەر نه سپه رده
نه کرا چاکبوونی ده گونجیئت بیته دی.

*لیکدانه وه ی ژبانی مردوو هیرو توانای
جێنشینایه تی، به رزبونه وه ی کوپی
ده سه لاته لاتدار به رزبونه وه ی
ده سه لاته لات و ناویانگ ده رکردنیه تی.
تیاچوونی کوپو کوپوونه وه ی
خراپبوونی کاروباریه تی.

*ته گەر فرمانپره وا بینی هه ندیک
له خزمه تکاره کانی نانی ده رخواردا

به سه رچوونی مولکه که ی به پیی
چیرۆکی (نه مروود).

*ته گەر بینی زۆران بازیده کات له گه ل
شیرێکی گه وره و زالبوو به سه ریا
زالد ده بیئت به سه ر پادشایه کی مه زنو
گه وره دا.

*ته گەر ده سه لاته لاتداریک بینی ده جه نگێ
له گه ل ده سه لاته لاتداریکێ تردا دۆپاویان
سه ره رده که ویت به سه ره زالو
سه رکه وتوودا له کاتی بیداریدا.

*ته گەر بینی خۆی وازی
له فرمانپره وایی هیئا، به بیئه وه ی له کار
بخری له کاریك په شیمانه به پیی
چیرۆکی (یونس) - سه لامی خوای
لیبیئت - کاتی به توو په ییه وه سه ریخۆی
مه لگرت، ته گەر که سیکی دی لایبرد
ملکه چی و رسواییه.

*ته گەر فرمانپره وایه ک بینی ده پوات
به رپوه وه هندیك له خه لکی پێشوازییان
لیکردو چرپه ی خۆشی گه یی به گوئی
له ناکاوو کتوپردا ده مریت به پیی
ئه وه ی ده گێرپه وه که (شداد) ی کوری
(عاد) کاتی روویکرده ئه و باخچه یه ی
بۆ خۆی دروستیکردبوو فریشته ی
روحکێشان رووی تیکردو له شیوه ی
خه لکی گشتیدا به ده رکه وتو
چرپه یه کیکرد به گوێچکه یداو روحی
کیشا.

* نه گەر خواردنه که خوش و به تامبوو خوشی و شادییه.

* نه گەر چه وریوو له کیشمه کیشدا مانه ویه.

* نه گەر خواردنه خوشه که ی لابر دو خواردنیکي مزی چه وری دانا خیریکه غم و په ژاره و جیگر بوونی تیدا، نه گەر چه ورنه بوو جیگری تیدا نییه، نه گەر لابر دنی خواردنه که زوری خایاند له گهل دانانیدا نا کوکییه که در ژده خایه نیت.

* نه گەر فرمانپه وایه که بینى له دهسته لاتى خو وازیه تاو لایدا کاریک نه نجامده دات پاشگه زده بیته وه لی و هک پاشگه زبوونه وه (ذي النون) کاتی به توورپه یی سه ری خویه لگرت.

* نه گەر بینى به بی دهستنو یژ نو یژ دهکات له شوینیکدا که نو یژى تیدا قبول نییه وه کورستان و زیل دان داواکارو خوازیاری مال و سامانیکه به دهسته ده هیئت یان دهسته لاتندای به دهسته ده هیئت به بیته وه ی سه ربازی له گهل دایت.

* نه وه ی خواردن بیات بو به رپرس و دهسته لاتنداره کان تووشی غم و په ژاره ده بیئت پاشان ده رووی لیده کریته وه و

به بیته وه ی سفره یه که بینى هیچ که سه به ربه رهکانی دهسته لات و مولکی ناکات و ته مه ندریژده بی و ژینی خوشنوودی پیده سپیژدری نه گەر خواردنه که چه وری تیا بوو.

* نه گەر مروقیك بینى فرمانپه واه به کارگیرو به رپرس دایناوه له شوینیکي دوور نه وه شکومه ندی و ریژه، باسکردن و ناویانگی به نه ندازه ی دووری نه و شوینه یه له فرمانپه واه.

* نه گەر کار به دهستیک بینى سه رده مو دهسته لات بو ی هاتونه ته پیش لابر دنییه تی له وکاته دا، هه روه ها نه گەر ته ماشای ناوینه یکرد لابر دنییه تی.

* هه روه ها نه گەر بینى ژنه که ی ته لاقداو لی جیا بوه وه لاده بریت.

* بردنی مه ری خه لکی به زود سه ته می ریزدارانی خه لکییه.

* نه گەر پادشایه که بینى سفره یه که ناماده دهکات نه ته وه یه کی یاخی کیشمه کیشی له گهلده که ن، نه ویش راویژیان پیده کات و دواتر زالدیه بی به سه رباندا.

* نه گەر بینى خواردن له سه ر سفره که داده نی نوینه ریک رووی تیده کات و کیشمه کیشی له گهلده کات.

مال و سامانیک به ده سته هیئت
له لایه که وه چاوه پتی نه بوه.

* نه گهر بینی بازده دات به سر هه ندیک
له ده سته لاتداراندا شکومه ندی
به ده سته هیئت.

* نه گهر بینی چوه لای ده وله مهندی و
خوشحالی روى تیده کات.

* جل و بهرگی رهش بۆ ده سته لاتدار
هیزی زیادیه.

* جل و بهرگی سپی زیاد بوونی پرشنگ و
شکوو ده رچونه له گونا هو تاوان.

* جل و بهرگی لۆکه ده رکه و تنی
دنیا نه ویستی و خۆبه که مزانین و که می
دوژمن و به ده سته یانی نه من و ئاسایشه
به دریایی ژیا.

* جل و بهرگی خوری زوری بهر که ته
له شوینی ده سته لاتیدا و ده رکه و تنی
دادپه روه ریبه له مامه له دا.

* جل و بهرگی ناوری شم ده رکه و تنی
ره فتار و کاری فیر عونه کانه و باسو
خواسی خراپ و ناله باره.

* له سه رکردنی کلاو یا خود پوشینی
عه با له لایه نه ده سته لاتدار وه هیوايه
له ده سته لاتداو، پوشین و
له بهرکردنی ششی هه سته تانیه تی
به پیاده کردنی سیاسه تی.

* له پیکردنی سۆلی نوێ بردنه وه ی مال و
دارایی ها وه له پیداکاران و خه لکی
ئه سته ی موسولمانانه، فرینیشی
به هه ردووبال هیزه بۆ، جنیودانی
به گهل و کومه لیک به ده سته یانی مال و
سامانه له لایه که وه خۆی بۆ
ناماده نه کردوه و نازادکردنی ولاتی
ئه وانه و زالبوونه به سر دوژمناندا
به پتی نایه تی: ﴿فَرِيقًا تَقْتُلُونَ
وَنَاسٍ رُّونَ فَرِيقًا ، وَاَوْرَثَكُم اَرْضَهُمْ
وَدِيَارَهُمْ﴾ (الأحزاب: ۲۶-۲۷).

* نه گهر بینی نیمام یان ده سته لاتدار و
فرمانده وای شوینه واری پیغمبر
(ﷺ) ده که ویت شوینی سوننه ته کانی
ده که ویت.

* نه گهر بینی لایراو له جیگه ی پیاویکی
لاو دانرا خراپه و زیانی له لایه نه هه ندیک
له دوژمنانیه وه پیده گات.

* لایردنی ده سته لاتدار له خه ودا
ده سته لات پیسپاردنیه تی له حالی
بیداریدا.

* سه ریا ز له خه ودا فریشته ی سۆزو
به زه ییه ، بهرپرسی سوپا پیاویکی
خاوه نه راوته گیره.

* نه گهر بینی وه زاره تیکی پی سپیرا
کاروباری مه مله کات به جیده هیئی.

له وې خوی ده سته لاته که ی
له ناو ده چیت و کاروباری ده شیوی.

* نه گهر بینې ده سته لاتداریکی
دادپه ورو چوه گه په که که یان یان چوه
شویڼیک سووژو به زه یی خوایی
داده به زې به سر نه و شویننه داو
دادپه روه ری بالده کیشی به سهریا.

* نه گهر فهرانپه وایه کی ریزدار بینې
چوه نیو مال و شوینیک و رقی لیو
بچیته نه و شویننه له کاتی بیداریدا به لاو
نه هامه تی داده به زې به سر خه لکی نه و
شویننه دا به نه ندازه ی نه و ده سته لاته،
نه گهر رقی لینه بوو بچیته نه و شویننه
چوونه نیوی هیچ زیانیک ناگه یه نیت
به خه لکی نه و ناوچه یه.

* نه گهر دزایه تی پادشایه کیکرد
دلشادی و خوشحالی به دستنده هینیت
یان له سر ده سته نه و دا خیریکی زور
به دی دیت.

* بینینې فهرانپه وای مردو به لگه یه
له سر نه وې به جیاننه شتوه یان ریو
ره سمیان بو کیشاوه له دوی خویان،
بینینې زیندوه کانیا له ولات شوینیک
دیاریکراو به لگه یه له سر تیچوونی
حال و باریان له گه ل ملکه چی ره و شو
هه لسوکه وت.

* بینینې ده رگاوانی به رپرسو میر
هه ولدان و روچوونیا نه له سیاسه تدا.
ده رگاوانی میرو به رپرس مژده یه.

* نه گهر بینې سه رکړده یه له نیو
سووپایه کدایه خیرو چاکه ی
ده سته گړده بیت.

* پولیس فریشته ی روحکیشه ،
هه روه ها وتراوه: به لاو نه هامه تی و
غهم په ژاره یه .

(نابلسی) ده لیت: نه گهر له خه ودا بینې
بوه به سه رکی کومه لیک یا خود
سه رکړده ی مالیک یان چاودیریک
به لگه یه له سه ر غهم په ژاره روو
له بژویده کات و زیانی توشده بی
به تایبته له نه خوشو کاهین و سه رجه م
سه رکړدایه تیه کان.

* نه گهر ژنیک بینې نه و پله وپایانه ی
بینې که بو ژن ناگونجیت به لگه یه
له سه ر مردنی.

* نه گهر بینې بوه به ده سته لاتداریکی
گه وړه له بهرچاوی خه لکیدا ده گات
به ویست و خوازی خوی.

* نه گهر ده سته لاتداریک بینې
کورسیه که ی به رزتره له ناستی خوی
پله وپایه ی به رزو شکومه ند ده بیت،
نه گهر بینې جیگه که ی نرمتر ده بی

* ده گونجیت بینینی پادشاو فرمانپه‌وا
به لگه بیت له سهر دره می سکه لیدراو
یان دیناری سکه لیدراوه، نه‌گر پادشاو
فرمانپه‌وا هاوچشنی نه‌وهی پیغه‌مبه‌ر
(ﷺ) له سالی نازادکردن و روژی
حونه‌یندا به ده‌سسته‌ینا پشتگیری
ده‌کری و سهرکه‌وتوو ده‌بیت.

* نه‌گر بینی بو به پادشاو میرو
فرمانپه‌وا ده‌گونجیت پله‌وپایه‌ی
به‌رزبیت‌ه‌وه نه‌گر شایسته‌بیت ،
نه‌گر ه‌ژاربیت ده‌وله‌م‌ند ده‌بیت ،
نه‌گر زانابیت به‌وچه‌شنه ده‌بیت که‌وا
پتویسته ، نه‌گر ره‌به‌نبیت
هاوسه‌رده‌گری، نه‌گر پیشه‌وه‌ربیت
خه‌لکی ناماژه‌ی پیده‌که‌ن به‌ه‌وی
شاره‌زاییه‌وه .

* نه‌گر بینی ماچیده‌سته‌لاتدار ده‌کات
یان ته‌وقه‌ی له‌گه‌لده‌کات و قسه‌و
گفتوگو ه‌بوو له‌نیویاندا حال‌وباری
چاکده‌بی .

* نه‌گر دژایه‌تی ده‌سته‌لاتداریکرد
به‌قورئان مشتومرو به‌ریه‌ره‌کانیده‌کات
چونکه ده‌سته‌لاتدار له‌زوبانی عه‌ره‌بیدا
به‌مانای به‌لگه‌هاتوه .

* نه‌گر بینی لای ده‌سته‌لاتدار
خواردنیک ده‌خوات له‌لایه‌ن نه‌وه‌وه
غه‌م و په‌ژاره‌ی پیده‌کات نه‌ه‌ندازه‌ی
خواردنه‌که‌ی .

* ه‌روه‌ها بینینی پادشاو فرمانپه‌وا
به‌لگه‌یه له‌سهر سهرکه‌وتن به‌سهر
خراپه‌کاریدا .

* ه‌روه‌ها بینینی به‌لگه‌یه له‌سهر شیر
ه‌روه‌ه‌ چۆن بینینی میر به‌لگه‌یه
له‌سهر گورگو بینینی بازرگانی‌ش
له‌سهر ریوی و ده‌لاکیش له‌سهر سه‌گو
باوه‌ردار له‌سهر مه‌پ .

* ه‌روه‌ها بینینی ده‌سته‌لاتداری نادیار
به‌لگه‌یه له‌سهر ئاگرو ده‌ریاو نوستنیک
مرووف په‌ست و خه‌شم‌داریکات، نه‌گر
ده‌سته‌لاتداری بینی به‌لگه‌یه له‌سهر
زال‌بوونی به‌سهر که‌سانی خوارتردا ،
یان زال‌بوون به‌سه‌ریا به‌ه‌وی پریاریکی
فرمانپه‌واوه .

* نه‌وه‌ی پادشاو فرمانپه‌وا له‌بارو
شیوه‌یه‌کی باشدا به‌دیبات به‌لگه‌یه
له‌سهر حال‌باشی ژێرده‌سته‌کانی و
هه‌ستکردن به‌ئاسایش و به‌پێوه‌چوونی
بژێویان، نه‌گر له‌حال‌وباریکی خراپدا
به‌دیکرد به‌لگه‌یه له‌سهر خراپی
باورحالی ژێرده‌سته‌کانی و زال‌بوونی
دوژمنان به‌سهر ولاته‌که‌یدا .

* لاوازی سه‌ربازانی فرمانپه‌واو
پادشای نادیار یاخود دادوه‌ری
په‌روه‌رشیار ده‌گونجیت به‌لگه‌بیت
له‌سهر په‌روه‌ردگار .

له ده سته لاتى لى سته ندرايه وه
له ناوچوونى ده سته لات كه يه تى .

* نه گەر بينى ده سته لاتدارك له مالى
خوى هاته دهره وه بۆ هاته تايى
دەرچوونيه تى له پۆستى ده سته لاتى
به هەر حالك بيت .

* نه گەر دوانگه ئىمامكى بينى
شكاوو ياخود كه وتبوو خهريكى نويز
بۆكردنى خهلكيبوو به لام بۆى
تهوانه كردن يان سهرى تاشى و
جلوبه رگه كه لى دامالى يان شمشيرى
خسته سه رگه ردنى يان ماله كه رى رووخا
ياخود گايهك شوقى لىدا يان نازه لىك
شيلاي سه رجه م ئه و حالانه
دورخسته وه يه تى له پۆستى
ده سته لات و هيچ خيركى تىدا نيه .

* نه گەر بينى سه رى ده سته لاتدار
مه زنه و گه ردنى ره قه ياخود ورگو
سكى گه وره يه يان هه ر زياده يه ك هيزو
وزه و توانايه له ده سته لاتدايه له گه ل
سه روكايه تى له مال و مولگيدا ، نه گەر
ناته واوى له هه ريه كى كياندا به دى كى
كه م و كوپيه له ده سته لاتىدايه و لاوازيه
له هيزو توانايدا .

* هه روه ها نه گەر جاسوسيك بينى بوه
به ده سته لاتدار ئه و حاله
شادرويه تيه وه به دهرده كه وىت ، ژنيش

* نه گەر بينى ده سته لاتدار هات بۆ
ماله كه ي پئويستى به پشتگيرى نه و
هه يه و دنياهه بيت لى و ده بيت
به كه سه تاييه ته كانى .

* نه گەر بينى ده سته لاتدار به هوى
گومانى كه وه ده ستگيرى كى يه كى
راسپارد بۆ ده ستگيرى كى
پىداويستيه كانى به جى دىت .

* نه گەر كه سىكى نه خوش بينى
ده سته لاتدارىكى ناديار بانگى كى ياخود
فه رمانزه وايه ك پياوولايه نگرانى خوى
نارد ده ستگيرى كه ن نوينه ره كانى
فرى شته ي مه رگن و خوداوه ند
ده سته لاتداره و خوشى دادوه ريده كات
له نىوان به نده كانيدا .

* نه گەر بينى ده سته لاتدار كلاوه كه ي
برد مال و سامانه كه ي ده بات ، نه گەر
كارگه رى بو ده ريده كات .

* نه گه ر ده سته لاتدارىكى
له سه ره مه رگدا بينى به لاو نه هامه تى
رووى تى كى كى كه له سه ر كار
لابرى .

* نه گەر ده سته لاتدارى به شىتى بينى
غه م و په ژاره داده بارى به سه ريا .

* نه گەر ده سته لاتدارى بينى له كۆپو
كۆبوونه وه ي خوى لايدا ياخود لابرا يان
زالبوو به سه ريا يان هه ندىك

(نابلسی) ده لئیت: ده سکه وان به لگه یه
له سهر شه پو ئاژاوه و توندوتیژی
له داواکردندا.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سهر
به ده سستته پیدایستی و
ئاسانکردنی کاروباره کان.

(نابلسی) ده لئیت: پیاو و ژنیکه که سیان
ده سته به ری ئه وی دیکه نابیت و کارو
فرمانی قورس و گران ئه نجامده دن و
که سیتز کاری له و چه شنه ی پیناکری.

* بۆ پیاو به لگه یه له سهر شکومه ندی و
به رزی.

* به لگه یه له سهر:

+ خوینهر.

+ کچ.

+ گوران بیژ.

+ مندالیک زۆر قسه بکات و بدویت.

ده سکی شمشیر و چه قو:

(نابلسی) ده لئیت: به لگه یه له سهر ئه وه ی
زه کات پتویست ده بیت له سهر ی
له حوشترو مانگا و مه پو ئالتون و زیو.

ده عوه تی مندالبوون (زیافه ت):

(نابلسی) ده لئیت: ئه وه ی ئاماده ی
ناخواردنبوو یا خود خۆی ئه و
ده عوه ته یکرد به لگه یه له سهر
ره واندنه وه ی غه م و په ژاره و پله و پایه
که خه لکی له ده وری کۆده بنه وه.

ئه گهر بینیی بوه به ده سته لاتدار
ئابرویده چیت ، ئه گهر نه خۆشبوو
ده مریت.

* ئه گهر بینیی ده سته لاتدار یکی
داد په ره ره ده ژیی و له ولاتیکدایه
داد په وه ری بالده کیشی به سهر ئه و
شارو ولاته دا ، هه ره ها ئه گهر
ده سته لاتدار یکی سته مکاری بینیی
له شوینیکدا ده ژیی سته م له و شوین و
جیکه یه دا بلوده بیتته وه.

* ئه گهر بینیی ده سته لاتدار یک ده چیتته
نیو گوندیک سته م و خراپه له و شوینه دا
بلوده بیتته وه.

* ئه گهر له ده ستیدا هیژو دریی
به دیکرد پشتگیره کانی خاوه ن هیژو
توانان، ئه گهر مه زنی لیبه دیکرد
زیاد بوونی مال و داراییه ، ئه گهر
قاچه کانی بینیی دریزتره به ئه ندازه ی
خۆی زیاتربوو ته مه ندریزییه و زۆر
ده مینیتته وه.

* ئه گهر قاچه کانی بوون به مه زمه پ
ته مه ندریزو خۆشنوود ده بیت.

ده سکه وان: (ئیین سیرین) ده لئیت:
پیاویکه کار ده کات و ئه رک و ماندوبوون
ده کیشی له چاککردنی کاروباریکدا
که سانیتز ناتوانن چاکبیکه ن.

ده فري شپرو هه نگوین: (تابلسی)

ده لیت: له خه ودا پیاوکی زانایه یان
خاوه ن مال و سامانیکی بیثوماره .

* نه گهر ده فره که گلینه بوو شیری
تیاوو رزق و رۆزیه .

* نه گهر زیږوو مال و سامانیکه
که مده کات و زهره رې تیده که ویت
چونکه شیر خراپه کات .

* نه گهر شیری له مه نه لای خویدا بینی
به لگه ی خیره .

* نه گهر له ده فريکی ئالتوونیدا بینی
به لگه ی زهره ره .

ده فري شیرینی: (ئین سیرین) ده لیت:
ده فري شیرینی به لگه یه له سه ر کیژی
جوان و قه شه نگ .

ده فرفرن: (تابلسی) ده لیت: له خه ودا
به لگه یه له سه ر خوشی و شادی، نه گهر
چوه لای نه خوش ده مریت و
ده لاوینیتیه وه به سه ریاو ده ف ده ژهنن
له پرسه که یدا، ده گوچیت له شساغ
بیته وه و خه لکی له سه ر خوان و
میوانداری ئه و کۆبینه وه .

ده لال: (ئین سیرین) ده لیت: ده لال
باش نییه له خه ودا .

(تابلسی) ده لیت: بینینی ده لال
له خه ودا به لگه یه له سه ر خیر یا شه ر
یان توانا، په یمانندان به ناوبانگیه

* ده گوچیت به لگه بیت له سه ر غه م و
په ژاره و نازاردان به ده ست و زوبان .

ده فا: (ئین سیرین) ده لیت: لیدانی
ده ف غه م و په ژاره یه له گه ل به لاو
نه هامه تی و ناوبانگ بویه کیك
له گه لیدابیت ، نه گهر ده فه که به ده ستی
کچیکه وه بوو خیریکی دیار و ناسراوه
به پیتی ناواخن، نه گهر ژنی له گه لداوو
فرمان و راویژو سوننه تیکی به ناوبانگه
له سه ر جه م سالاندا، نه گهر له گه ل
پیاوکیدابوو ناوبانگه .

(تابلسی) ده لیت: ئامیره کانی موسیقا
مه مووی له شایی و ئاهه نگدا به لاو
نه هامه تییه بۆ خه لکی ئه و ماله .
ده فیش ده گوچیت به لگه بیت له سه ر
گه رانه وه ی که سیکی ئاواره و موسافیر .
ده فته ر: (تابلسی) ده لیت: له خه ودا
به لگه یه له سه ر ریخه ستنی برژیوی
خه ویننه رو بیر کردنه وه له شته
دیرینه کان .

* ده فته ر بۆ پادشا به لگه یه له سه ر
گه نجینه و هه ریمه کان .

* بینینی به لگه یه له سه ر سوود و
قازانچ و رزق و رۆزی .

* ده گوچیت به لگه بیت له سه ر غه م و
په ژاره و لیدان و هه لاسپاردن .

* هـروهـا دهـلـيـت: دهـمار گـهـورهـی
نهـتهـوهـی خـويـهـتی لهـنيـو خـزمهـکاندا.

(نابلسی) دهـلـيـت: لهـخهـودا ريـکـخهـری
کاروباری مرۆڤه، نهـگهـر نهـخـوشـبوو
تهـمهـنی بهـسهـر دهـچـيـت.

* دهـمار نهـيـنی توانای مرۆڤهـو بهـلـگهـیه
لهـسهـر خـواناسی و پهـیـمان و بهـلـيـن و
هـۆکاری رزق و رۆزی.

* دهـمار خانهـوادهـیهـو ئهـو ناـتهـواویـیهـی
دیت بهـسهـریا روولهـیهـکـيـک لهـئهـندامانی
خانهـوادهـکهـیدهـکات.

دهـمارهـبیستـن: (نابلسی) دهـلـيـت: نهـگهـر
بینی ئهـو دهـمارهـی لهـگوێـچـکهـی
دهـرهـيـنا یان لهـگوێـچـکهـی مرۆڤـيـکی
دهـرهـيـنا ژار بهـدهـستهـیهـوهـ دهـبیـت و
پاریزادهـبی لهـخراپهـی سهـتهـمکاران،
نهـگهـر گوێـچـکهـی پاکـکردهـوهـ لهـپـیـسی
یان شتی خراپ بهـلـگهـیهـ لهـسهـر ههـوالی
باش و چاک لهـلایهـکهـوهـ رووی تـيـدهـکات.

* هـهـروهـا دهـلـيـن: نهـگهـر بینی لهـچـلـک و
پـیـسی گوێـچـکهـی دهـخـوات
نـیـریـازـیـدهـکات لهـگهـل ههـرزهـکاراندا.

دهـهـماـمـک: (نابلسی) دهـلـيـت: لهـخهـودا
رازبوونهـبهـدهـستی دهـهـيـتی.

دهـمـبـووس (دهـرزی سهـرخهـر): (ئـیـبـن
سیرین) دهـلـيـت: دهـمـبـووس بـرایهـکی
هاواریهـ یاخود کوپ یا خزمهـتکارهـو

لهـکاتی بـيـداریداو دهـگوـنـجـيـت بهـلـگهـبیـت
لهـسهـرهـوهـی مارهـ دهـبرـيـت یاخود
دهـویـت و دهـلـيـکی نادیارهـ نهـگهـر چـوه
لای نهـخـوشـيـک بهـلـگهـیهـ لهـسهـر مهـرگی.

(ئـیـبـن سیرین) دهـلـيـت: دهـلـال پیاویکی
جامبازهـ بانگهـشهـی دهـستـفـراوانی و
دانیابوون دهـکات.

دهـلهـشـيـر: (نابلسی) دهـلـيـت: لهـخهـودا
ژنـيـکی شهـرهـنگـیزی بهـسـۆـزهـ بـۆ
کوپهـکهـی.

* هـهـروهـا دهـلهـشـيـر کچی پادشاهـو
فهـرمانـپـهـویهـ.

* نهـگهـر بینی لهـگهـل دهـلهـشـيـرێـک
جووتـدهـبی لهـناپهـهـتیـهـکی
قـوـرس و گران قوتـداردهـبی و
ناویانگهـردهـکات و بهـسهـر دوژمهـکانیدا
زالدهـبی، نهـگهـر لهـجهـنگداوو زۆرشوین
دهـگری.

* نهـگهـر شیری دهـلهـشـيـری خوارد
مال و سامان لهـلایهـن دهـستهـلـاتـدارهـوهـ
بهـدهـستهـدهـيـتی و زالدهـبیـت بهـسهـر
دوژمهـکانیدا.

* نهـگهـر دهـلهـشـيـری خوارد دهـستهـلـات و
مولکیکی گهـورهـ بهـدهـستهـدهـيـتی.

دهـمار: (ئـیـبـن سیرین) دهـلـيـت: مالـيـکهـ
نهـخـوشی پـيـوهـیهـ.

غەربىي توندهۋە پىيىدەگات، ھەرۋەھا
دەنكى سەۋز قەزۋانە.

دەنگا: (ئىبن سىرىن) دەلئىت: حىلەي
ئەسپ بەدەستەيتانى شىكۈمەندىيە
لەپياۋىكى رىزدارو قسە و گوشتارى
بەۋچەشەنەيە گەر بدوئىت چونكە ئازەل
درۆ ناكات.

*زەپەي گويدرىژ س—ووكايەتى و
توندوتىژىيە لەلايەن پياۋىكى گىل و
كەۋدەنەۋە.

*رژدى و بەخىلى قورسىيە لەپياۋىكى
رەق و زىرەۋە ديارىدەدات.

*بۆپەي گا روودانى فەيتنە و ئاشووبە.
*دەنگى حوشتر سەفەرىكى مەزەنە وەك
(حەج) و تىكۆشان و بازىرگانىيەكى
بەسۋودە.

*باعەباغى مەپ: چاكەيە لەلايەن
پياۋىكى چاكەۋە ئەنجامدەدرى.

*دەنگى بەران: خۆشخالى و فەپوپىتە.

*نەپەي شىر: ترسانە
لەدەستەلاندارىكى ستەمكارە.

*مياۋاندنى پىشىلە: نامەردىيە
لەخزمەتكارىكى دزۋ جەردە.

*دەنگى ئاسك: ھىنانى كچىكى جوان و
شۇخ و شەنگە.

بەرگى لەھاۋەلەكەيدەگات و بەزەيى
پىدادىتەۋە.

(نابلسى) دەلئىت: دەمبوس لەخەودا
بەدبەختى و ھەژارىيە، ئەگەر ئاسنېو
دارى لەگەننەبوو خزمەتتىكى كەمە
ياخود ژنىكى بېجىھازە.

دەمخوارپوون: (نابلسى) دەلئىت:
تىكچوونى ئاينە، ئەۋەي توۋشى
دەمخواری بىي خۋاناسى
بەدەستدەھىتى يان دەچىتتە نىو
بىدەيەك و دەگونجىت سزايەك رووى
تىپكات.

دەمگەر: (نابلسى) دەلئىت: دەمگەر
لەخەودا سەرىكى مال و بژىۋى
پەيداكارى مالە لادەبرى، ئەگەر لەچاۋ
ۋىبوو سەرگەردەيان دەمىت.

دەنگەھەنار: (نابلسى) دەلئىت: لەخەودا
رزق و رۆزىيەكى ئاسانە بەي ماندوبوون
بەدەستىدەھىتىت.

دەنگى رەش: (نابلسى) دەلئىت: بەلگەيە
لەسەر ئەۋەي لەشساغى رووى
تىدەگات.

دەنگى سەۋز: (ئىبن سىرىن) دەلئىت:
سوودو قازانچە لەلايەن پياۋىكى سەيرو
سەرنج راکىشەۋە پىيىدەگات.

(نابلسى) دەلئىت: دەنگى سەۋز لەخەودا
سوودو قازانچە لەلايەن پياۋىكى

* پياويك هات بو لاي (تئين سيرين) و
وتى: له خه ودا بينيم ئازده لايك دوا
له گه لم، نه ويش وتى: ده مريت پاشان
ثايه تى: ﴿وَاِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ
اُخْرِجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْاَرْضِ
تُكَلِّمُهُمْ﴾ (النمل: ۸۲). ئنجا له و
رژده دا نه وپياوه مرد.

* زيره زيرى زه رده واله: به لئين واده يه
له پياويكى جنيفروشى هيچ و پوچ و
ناتوانريت لى قوتاربيت مه گر په نابيه
پياويكى خراپه و به د بگرى.

* خره ي پاره ي ورده: قسه و وتى
باشه له شوينيكه وه ده بيبىستى
حه زده كات زياتر بيبىستى، نه گر
پاره ي قه لىبوو به ربه ره كاني دوزمه نه.
* به زكردنه وه ي دهنگ زالبونه به سهر
كه ل و نه ته وه يه كدا به خراپه به به لگه ي :
﴿وَاعْضَضْ مِنْ صَوْتِكَ﴾
(لقمان: ۱۹).

* نه گر دهنگيكى خوشى باشى بيست
ده سته لات به ده سته ده ينى.

* نه گر بينى مروفيك قسه ي پيگوت
خراپه ي ليده بينى پاشان زالده بيت
به سهر ياو سهر ده كه ويټ.

* نه گر قسه بيژ ده سته لاتداربوو
قسه پيوتراو حالي باشترده بى
له قسه بيژ.

* دهنگى ريوى: پلان و فيله له پياويكى
دروژن.

* وه رين و حه په ي سهگ: په شيمانيه
له سته مكاريك.

* مپه ي به راز: زالبون و سهر كه وتنه
به سهر دوزمنى نه زان و به ده سته ينانى
مال و داراييه.

* دهنگى مشك: زيانه له پياويكى
ده مامك به ستي دزو خراپن.

* دهنگى چه قه ل: هاوارى ژنان و
ناگره رسته هه ژاره كانه.

* نه رپه ي پلنگ: قسه ي پياويكى
ته ماعاره.

* دهنگى حوشتر مورغ: پيكانى
خرمه تكاريكى نازايه.

* گه گمى كوټر: ژنيكى قورئاخوينى
موسولمان و داوټنپاكه.

* دهنگى په ره سيلكه: ناموژگارى
موچياريدره.

* هه روه ها ده لئين: وتى بالنده
هه مووى باشه و به لگه ي به رزى
خه و بينه ره.

* قيشكه ي مار: به لئينى دوزمنيكى
بيدهنگه به توله سه نندن، پاشان
زالده بيت به سهر يا.

* دهنگى بوق: خوكرده به كارى هه نديك
له سه روكه كان يان زانايان.

*بیستنی دهنگی دینار: هه والی
دلخۆشکهره و به لگه یه له سه ر قسه ی
باش.

*بیستنی خرپی پاره یه ك نه خشو
نیگاری له سه ر نه بیټ به لگه یه له سه ر
وته یه کی پارێزکاری.

*بیستنی خرپی پاره ی چاك و دینار
بیستنی گوته یه كه پیخۆشه و
حه زه كات زیاتر بیبیستی ئه گه ر
به هۆی هاوه لایه تیه وه بیټ.

*ویزه ویزی زه رده وال: به لێن و په یمانه
له پیاویکی جنبوفرۆشی سووكه وه
ناتوانی لێی قوتار بیټ هه تا په نا
نه گری به پیاویکی به دو خراب.

*باعه باعی مه: نه رمی و ناسکیه
یاخود چاكه یه له پیاویکی به خشنده و
ده ست و دلفراوانه.

*دهنگی به ران: خۆشی و فه پوپیت و
خێره.

*حیلە ئه سب: به ده سته ئینانی
دیارییه كه له پیاویکی رێزدار یان
سه ر یازیکی ئازاوه.

*دهنگی ئازهل: غه م و په ژاره و ترسو
بیمه و حیلە ئه سب مه زنی و شکۆ
هیزه.

*حه په ی سه گ: قسه و خۆه لقورتانه
له شتیكدا په یوه ندی پتوه نییه.

*نه رپی پلنگ: خۆن واندن و سپله ییه.

*گمه گمی کۆتر: شیوه ن یا شاییه.

*ته گه ر بینى به ته نیا خۆی هاوار
ده كات هیزو توانای لاواز ده بیټ ،
ئه گه ر دهنگی به سه ر دهنگی زانایه كدا
به رزكرده وه گوناوه تاوانێك
ئه نجام ده دات به پێی ئایه تی: ﴿لَا
تَرْفَعُوا اَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ﴾
(الحجرات: ۲). زانایانیش جینشینی
پیغه مبه رانن.

(نابلسی) ده لێن: ئه گه ر دهنگی مرۆفی
له ئازله وه بیست به لگه یه له سه ر
سوودیکی مه زنو كه و ره به تاییه ت
ئه گه ر له باره ی شتیكه وه دوا له گه لی
پیخۆشبوو.

*ته گه ر دهنگی به رزكرده وه به سه ر
دهنگی زانایه كدا گوناوه یك
ئه نجام ده دات.

*دهنگی كزو لاواز ترسو و بیمه و
نزم كردنه وه ی دهنگیش قه رزو
خۆبه كه مزانییه.

*دهسته لاتدارو پۆلیس ئه گه ر دهنگیان
شارد رایه وه كزو لاوازیو لاده بریټ
له كار ه كه یان و ملكه چو رسوا ده بن.

*خرپی پاره ی ورده: فتنه و ئاشووبه
بو ده سته لاتداران و بیستنی
به ده سته ئینانی به لێن و نزیکبوونه وه ی
پشروه.

* دەنگى قەلەپەش: جىابوونەو ە لاواندەنەو ە شىوونە.

* بىستىنى ەموو دەنگىكى ناڧولا غەم و پەژارەو خراپەيەو دەنگى باشىش خوشى و شادىيە.

* دەنگدەرەو: (نابلسى) دەلئىت: لەخەودا پىياوئىكى رووپامايىكارە بەرۆژ ملكەچى و خواناسى دەنوئى و بەشەويش خراپەدەكات وەك دزى و ئازاردانى خەلكى.

* ەروەها دەلئىن: پىياوئىكى رىگرو جەردەيەو بەنەئىنى كارى خۆيدەكات و پارەو مال و سامان كۆدەكاتەو ە لەگەل كەسدا تىكەل نايئىت.

* دەنگە دەنگا (قاووقىز): (ئىبن سىرىن) دەلئىت: بىستىنى دەنگەدەنگو قاووقىز لەخەودا بەلگەيە لەسەر سەرپىچى و وەرنەگرتنى ئامۆژكارى بەپىئى ئايەتى: ﴿وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ﴾ (القصص: ۵۵).

* دەنگە دەنگ لەسوئىندخواردندا بەلگەيە لەسەر تەوبە بۆ سەرپىچىكارو موسولمانبوونى بىئاوەرە بەپىئى ئايەتى: ﴿لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ﴾ (البقرة: ۲۲۵).

* دەنووك: (ئىبن سىرىن) دەلئىت: دەنووك بەلگەيە لەسەر باسكردنى خاوەنەكەى و ماندوبوونى لەگەل ئەو خزمەتكارەى ەيچ خزمەتگوزارىيەك ئەتجام نادات بەلئىدان نەبىت.

* ەروەها بەلگەيە لەسەر گوئىدرىژەكەى كەبەلئىدان دەروات بەرپۆە.

* دەنگى پەرەسىلكە: قەسەيەكى بەسووديان گوئىگرتنە لەقورئانى پىرۆز.

* دەنگى بۆق: خوشى و شاييە يان دەنگى پاسەوان و چاودىرە.

* فیشكەى مار: جەنگاندن و ئاگادارىيە.

* زەرپەى گوئىدرىژ: دوعاكردنە لەستەمكاران.

* دەنگى ەيسىستر: قەسەو وتەيە لەكاروبارى گوماناويدا.

* دەنگى حوشتر: ەيلاكى و ماندوبوونە.

* نەرپەى شىژ: سەرگەردانى ە پەشەيە.

* مياوەمياوى پشيلە: دەنگەدەنگو فیتنەيى و چاوداگرتن و فیلە.

* دەنگى مشك: كۆبوونەو ە خوشەويست و رزق و رۆزىيە.

* دەنگى ئاسك: بىركردنى نىشتمانە.

* لورەى گورگ: ئاگادارىيە بەروودانى دزى.

* دەنگى رىوى: ئاگادارىيە بەهەلەتەن و گواستەو ە.

* دەنگى چەقەل: كاروبارى گرنگە لەخىروچاكەدا.

* دەنگى مشك: زيانە لەپىياوئىكى دەماغبەستى خراپ يان دزىنى شتىكە.

* لورەى گورگ: ترسانە لەپىياوئىكى دزى فیلان.

* رافەكارانى خەو دەنگى ئالئەدەكانى دەرايان بەباش نەزانىو ە وەك تاوسو... وتويانە : غەم و پەژارەيە.

* بینینی دیوار له خه ودا به لگه یه
له سر:

+ زانیاری و رینومایی.

+ که وتن به سر نهیته کدا.

+ جیاوازی خستنه نیو هاوه لان.

* نه گه ربینی دیواره که ده که ویتنه نیو
ماله که خاوه نه که ی نه خوشده که ویت ،
نه گه دیواره که که وته دهره وه ی
ماله که خاوه نه که ی دهریت ، نه گه
موسافیربوو ده گه ریته وه.

* نه گه ربینی دیواریک له شوین و جیی
خوی نویده بیته وه خرمایه تی و ژنو
ژنخاوییه.

* نه گه دیواریک له خشت دوستبکات
کردارو ره فتریک چاکه نه جامده دات،
دروستکردنی بیناو ساختمانی
به خشتی سوورو گه چ باش نییه،
هروه ها دیواریش نه گه له وشوینه دا
شق به ریت دروستبوونی زیندانی که
له وچیکه یه دا، هروه ها داری
قلیشبردو به هه مان شیوه یه.

* هاتنه دهره وه ی ئاو له دیوار غه م
په ژاره یه له لایه ن براو زاووه.

(نابلسی) ده لیت: به لگه یه له سر
سره تای دوژمن، نه گه په رژین
به لگه بیت له سر مال په نجره وه
نه ملاولا که ی پاسه وان و چاودیرانی نه ون.

دیوه خان : (تین سیرین) ده لیت: دیوان
شوینی به لای نه هامه تییه داخستنی
پیوه دانی دهره واه کانی به لای نه هامه تییه و
کردنه وه و ئاوه لاشی خستنه سر پشتی
دهره واه کانی شه رو خراپه یه.

پله وپایه دار ده بیت و دهسته لات به سر
رویشتنی به نه ندازه ی توانا
شکاندنییه تی به سر دیواره که دا.

* نه وه ی ته ماشی دیواریک بکات و ویتنه ی
خوی له دیواره که دا به دیبکات دهریت و
له سر گورکه کی ناوی دهنوسری.

(نابلسی) ده لیت: نه گه دیواریک
به رزکرده وه و پاشان رووخاندی پیاویک
له بژیویده خات یاخود ده یکوژی نه گه
دیواره که ی زانی هی کوپیه هاوه له که ی
له غه م و په ژاره دا دهریت.

* هروه ها ده لیت: دیوار پیاویکی
خاوه ن شکو دهسته لاتداره زاله و
به نه رم و نیانی کاروباره کانی
به پیوه ده بات.

* دیواری شار پیاوانی تیکوشه ره یاخود
دهسته لاتداری به هیزه یان سه روکیکی
پاریزه ره بؤه وه ی خاوه نداریتی
ده گه ریته وه سهری، نه گه له سر
دیواره که وه بازیدا یان خوی چه مانده وه
به سر گورچانیکدا له پیاویکی باوه پرداره وه
ده گوریت بؤ پاویکی دووړوو، یان
ده سته برداری راویژکردن له گه ل
باوه پرداریک ده بیت بؤ دووړوویه ک.

* نه گه له دیواریکه وه که وته خواره وه
حال و باری تیکده چی و ئومید براو
ده بیت، یان ده سته برداری کاروباریک
ده بیت که له میژه دهستی پیوه گرتوه.

* نه گه ربینی وه که نه وه ی له سر
دیواریک دانیشته وه بازنیکی ئالتوونی
له ده سته کردوه، شکومه ندی و پله وپایه و
مال و دارایی به ده سته هیتیت.

ری

را

رابه ری: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
ملکه چی و خوراکرتنه، نه گهر مرقفیک
رابه ریکرد داوای کوشتنی مرقفیک یان
بریندارکردنی لیده کری.

* نه گهر شیریک یا بالنده یه کی دپنده
رابه رایه تیکرد ملکه چیه توشی ده بیټ
له دهسته لاتداره وه به لای نه هامه تیه که
دیت به سه ریا له نه خوشی و ...

راچله کین: (نابلسی) ده لیت: راچله کین
له خه ودا به لگه یه له سه چوست و
چالاکو و خیرایی جموجوول له کاتی
سه فهداو گواستنه وه له شوینیکه وه بۆ
شوینیکیر یا خود له بۆچوون و مه زه بی
ثاینیکه وه بۆیه کیکیر.

راخه (رافور): (نابلسی) ده لیت:
راخه رو مافور دنیا به بۆ خاوه نه که ی،
راخستنن دنیا به و فراوانی ششی
ناوه لایه کانی ششی ، لایه کانی ششی
دریژی ته مه نه.

* نه گهر بینینی له شوین و جیکه یه کی
نادیار رایخست یان لای کومه لیک
که نه یه ناسین سه فهد دیته ری،
بچوکی راخه ریش که می حه یو
ته مه نه، پیچانه وه ی نه مانی نیعمه ت و
ته مه نه.

* نه وه ی خوی بینینی له سه راخه ریک
به سه لامه تی دهرده چیت نه گهر
له جه نگدا بو ، نه گهر له جه نگدا نه بو
کیلگه یه که ده کپیت. راخستنن راخه رو
مافور له نیوان گهل و نه ته وه یه کی
ناسراو یان له شوین و جیکه ی شاراو ده
به لگه یه له سه هاویه شبوونی خه لکی
نه و ناوچه یه له و نیعمه ته دا.

* هه روه ها ده لیت: راخستنن مافور
پیا به لدا نه به خاوه نه که یدا که مافوری بۆ
را ده خری، نه و زه و بیه ششی به سه ریدا
ده روات و شوین واریتی هه مو نه وانه
به نه ندازه ی فراوانی راخه ره که و جوانی و
قه شه نگیه تی، نه گهر بینن راخه ریکی

پېچراوه ی بینى نه پېچراپوه و ناگای
له پېچانه وهى نه بوو به راخراویش نه ی
بینى بوو نه و دنیای ده پېچرېته وه و
که م تېدا ده مینېته وه و تهنگى بږیوی
رووی تېده کات.

* نه گهر مافورى بؤ راخرا رزق ده دریت و
ده رووی لېده کړېته وه.

* راخه به لگه به له سهر دانېشتن له گهل
داناو سه روك و پله داران ، هر
به كېكېش پېڅانه سهر راخه كه ی.

* نه وهى راخه كه ی بېچرېته وه
سه فهره كه ی به جېنايه ت يان دنیای
دواى دېت.

* نه گهر راخه كه ی لېبرا يان سووتا
به ناگر هاوه له كه ی ده مریت و
سه فهره كه ی به جېنايه ت. نه گهر
چاره نووسى تهنگ و نه سته مېوو دنیای
لېدېته وه يهك، نه گهر راخه كه ی
ناسكېوو چاره نووسى نړېكده بېته وه
ياخود له شو لارى له پو لاواز ده بېت
يان مهرگى بؤ پېشديت.

(نابلسى) ده لېت: راخه له خه ودا
فراوانى پله وپايه و شكويه ، به تاييه ت
نه گهر بوو به خاوه نى و له سهرى دانېشت
له زستاندا.

* راخه رو سه رجه م چه شنه كانى
نامرازى به پرېسى ماله.

نووى بؤ راخرا له دنيا دا رزق و روى
فراوانده بېت و ته مهنى دريژ ده بېت.

* نه گهر راخه كه له مالى خوى يان
شارو ناوچه و نيوان نه ته وه كه يدابوو
يان لای نه وانه ی ده يناسين به شيك
له دنيا به ده سته هينيت به پېى نه و
پيايه لډانه.

* نه گهر له شوين و جيگه يه كى ناديار بوو
غريب و ناوړه ده كه وېت.

* نه گهر راخه رو مافوره كه بچوك و
توندو تولبوو شكومه ندی له وپله وپايه
به ده سته هينيت له دنيا داو
كه مده ستېش ده بېت.

* نه گهر ناسكېوو به نه ندازه ی
راخه كه و فراوانېوونى دنيا و رزق و
روى به ده سته هينيت، نه گهر بينى
راخه كه بچوك و كونه هيچ خيريكى
تېدا نيه.

* نه گهر راخه كه ی به پېچراوه يى بينى
له سهر گهر دنى و له شوين و جيگه يه كه وه
ده يگواسته وه بؤ شوين و جيگه يه كېتر
نه گهر گواستيه وه بؤ شوين و
جيگه يه كى ناديار ته مهنى به سهر
ده چيت و دنیای ده پېچرېته وه و
شوينه واره كانى ده خړېته نه ستوى.

* نه گهر له شوينى يه كېك له مردواندا
بينى به جېديت، نه گهر راخه ريكي

* نه گەر هیچکام له وانه نه بوو خه لکی
 رووده کات کالاکانیان و بازاپریان
 گهرمده بیټ ، نه گەر ئاوه که لیتبوو
 یاسویر یاخود له جۆگه له که ده رچوو
 زیانی به خه لکی گه یاند خراپه یه ک روو
 له و خه لکه ده کات و یاخود نه خوشیه کی
 گشتی وه ک هه لامهت و له رزوتایان
 خراپه وو زیانێک دیته رتی گهشتیاران
 یان دهستکهوت و مال و دارایی پیسو
 گهندهل روویان تیده کات به نه اندازه ی
 خه ونه که .

* به لام نه گەر بینی ئاوی له بهرده پوات
 بۆ نێو مال یاخود فرۆشگه که ی
 به لگه که ی ده گه پیته وه بۆ که سه
 تاییه ته کانی به نه اندازه ی روونی
 ئاوه که و سازگاری و ریکی رویشتنی .

* نه گەر بینی ئاوه که ده پوات بۆ نێو
 باخه که ی ته ماشای حال و یاریده کری
 نه گەر ره به نبوو هاوسه رده گری و
 جووتده بیټ له گه لی .

* نه گەر رویشتنی ئاوه که خراپبوو
 به پیچه وانه وه ی جۆگه وه یه ، نه گەر
 ئاوه که ی خوینبوو، خانه واده که ی
 شووده کات به که سیکیتر له کاتی کدا
 هیشتا له نه ستۆی نه و دایه یا له کاتی
 جیا بوونه یاندا به پیتی حال و یاره که ی .

* نه گەر بینی وه ک نه وه ی ته ماشای
 راخه ریکی راخراو بکات و له ته ختی
 راخراوه که که دا په یکه ری پیاوێکی
 تیا بیټ و بدویت و پیاوه که بناسی نه و
 پیاوه له سه ر ناحه ق و به تاله و خه و بین
 به قسه ی نه و پیاوه سه رسامده بیټ .
 راره وی رزق و روزی ؛ (نبین سیرین)
 ده لیت : به لگه یه له سه ر شوینی رزق و
 روزی و هۆکاری وه ک فرۆشگا و پیشه و
 سه فه رو هاوچه شنی نه وه .

* ده گونجیت به لگه بیټ له سه ر :

+ کیم و زوخم .

+ ئاو دیری .

+ راپه وی سه فه ر .

+ ده گونجیت به لگه بیټ له سه ر ژینی
 خه لکی نه گەر بۆ خه لکی گشتی بیټ .

* نه گەر جۆگه له ی ئاوه که ی بینی
 ئاوێکی سازگاری له بهر ده پوات
 له ده ره وه ی شار بۆ ئاوه وه ی و خه لکی
 ستایشی خودا و نه ده که ن له سه ری و ئاو
 ده خۆنه وه ده فره کانیان پر ده که ن
 له و کاته دا ته ماشای حالیا نه ده کری ،
 نه گەر له ژێر ده رد و نه خوشیدابن
 په روردگار ژینی خوش نوو دیان
 پیده به خشی به هۆی باران یاخود
 رشتنی خواردن به سه ریاندا .

*جۆگەلەي خويىن لە مالدە بەلگەيە
لەسەر خراپى ژن لەو مالدەدا.
*ئەگەر جۆگەلەيەكى بىنى لەرەوگەي
خۆي چوئەدەرەووە زىانى ھەبوو بۆ
خەلگى ھەوايىكى خراپ رووى تىدەكات
يان بلاودەبىتتەو لە نىوياندا.
*دەگونجىت جۆگەلە ژن بىت.
*ئەگەر بىنى جۆگەلەي بىرى نىوانى
خۆي و ژنەكەي دەبچىي ئان پەيوەندى
لەگەل كەسە نزيكەكانى.
*ئەگەر خۆي بىنى لەپشتى
جۆگەلەيەكەو دەمرىت و ژنەكەي
لەدواي خۆي بەجىدەھيلى.
*ئەگەر بىنى ئاو لەجۆگەلەيەك
ھەلدەگوزى خىرى دەستگىردەبىت و
ژينىكى خۆش بەسەردەبات.
*ئەگەر جۆگەلەيەكى بىنى روودەكاتە
بىستانەكەي ياكىلگەكەي و ئاوەكەي
خوينە ھاوسەرەكەي كەسەيكتىر
دەھيىتتەو مارەيدەبىي.
*ئەگەر بىنى ئاويكى سازگار
دەخواتەو لەجۆگەلەيەك يان
لەرويارىك ژينىكى خۆش
بەسەردەبات و تەمەنى درىژ دەبى،
ئەگەر ئاوەكەي لىلبوو يا تالبوو ژينى
پەرلەغەم و پەژارەو ترسو بىم دەبىت.

*ھەندىكدەلەين: ئەو جۆگەلەيەي
پياويك دەيگىرى و نوقم نابىت تىدا
ژيانىكى خۆشە بۆيەكەك بىيت
بەخاوەنى بەتايىت ئەگەر ئاوەكە
لەسەرچاوەكەي كەمىكرد، ئەگەر
بەلىشاو لەبەرى رۆيى بەلای راست و
چەپدا غەم و پەژارەو گريانە بۆ خەلگى
ئەو ناوچەيە، ھەروەھا ئەگەر
جۆگەلەكەش بەنىو مالدەكاندا تىپەپى
ژيانىكى شاد و خوشگوزەرانە.
*دەگىرنەو پياويك جۆگەلەيەك
دەبىنى پەرلەخۆل و پىسيە و ئەويش
خاكەنازەكەي ھەلدەگىر و
پاكىدەكاتەو بەئاويكى زۆر دەيشوات
ھەتا ئاوەكە بەخىرايى پىدا بىوات بۆ
بەيانى ناپەھەتدەبى و دواتر ئاسايى و
سروشى دەبىتتەو.
(نابلسى) دەلەيت: ئەوەي بىت
بەخاوەنى ئاويكى لەبەر رۆيشتبوو
پەلەوپايەو سوود و قازانجى دەستگىر
دەبىت.
*ئەگەر جۆگەلەيەكى پەرلەخۆل و
پىسى دى و شتى نەخۆشەكەوئى
پاشان چاكەدەبىتتەو.
*ئەگەر ئاوي بىنى لەقاچەكانى دىتە
دەرەو نەخۆشەيەكى تووشدەبىت.

* هـروهـا دهـلـيـن: نهـخـوشـيـه
بهـئـندازـهـي خـوارـدنـي لهـئاوـهـكه.

* ئاوديريش مندالتيكه له ژير فرمان و
ريگردياوه.

* دهـگونـجـيـت ئاوديري بهـلگـهـبـيـت لهـسـهـر
دهـگـهـكـاني لهـشـو لـارو ئـهـوي بهـئاوديري
دهـژيـتهـوه.

رازيبوون: (نابلسي) دهـلـيـت: رازيبوون
لهـسـهـر ئـهـوشـتـانـهـي خـوداوهـند پـيـي
خـوشـه بهـلگـهـيه لهـسـهـر خـوشـهـويـسـتي
پياوچاكان و دووركهـوتـنـهـوه لهـكـهـسـاني
خـراپ.

(نابلسي) دهـلـيـت: بـيـنـيـني بهـلگـهـيه
لهـسـهـر بـيـنـيـني:

+ گـهـنـجـيـهـوانـي مـولـكـو پـهـيـامـبـهـري
مژدهـبهـرو خـيـر.

+ بهـجـيـهـيـنـاني بهـلـيـنـو پـهـيـمان.

+ بهـدـهـسـتـهـيـنـاني پـيـهـلـويـسـتي.

+ وهـلـامـدانـهـوهـي نـزاو دـوعـا.

* ئهـگـهـر بهـرـپـرسـهـكهـي لـيـي تـوـپـهـبوو
دهـزـامـهـنـدي لـيـوه دـهـسـتـگـير دهـبـيـت

بهـتـايـيـهـت ئهـگـهـر بهـرـوـبوو مـيـكي
بهـهـشـتي پـيـدا يـان پـوشـاكـيـكي دـايـه يـا

رووي تـيـكـرد هـهـموو ئـهـوانـهـو
هاوچهـشـنهـكـاني بهـلگـهـيه لهـسـهـر

دهـزـامـهـنـدي خـوداوهـندو دهـرـخـسـتـني نـازو
نـيـعـمـهـت بهـنـهـيـني و نـاشـكـرا.

* هـهـروهـا بـيـنـيـني دهـزـامـهـنـدي
بهـلگـهـيه لهـسـهـر نـازو نـيـعـمـهـت و بـژيـوي و
دهـزـامـهـنـدي خـوداوهـند.

* ئهـگـهـر بـيـنـي لهـبهـهـشـتـدايهـو
فـريـشـتهـكـان سـلاوي لـيـدهـكـهـن و لهـهـموو
دهـرواژهـيهـكهـوه رووي تـيـدهـكـهـن
خـوداوهـند لـيـخـوشـدهـبي و چـاوـپـوشي
لـيـدهـكـات و بهـئـارامـگـرتـني تهـواوي دهـگـات
بهـخـيـروچـاكـه.

* ئهـگـهـر بـيـنـي دهـزـامـهـنـدي خـوداوهـند
دـابـاريـوه بهـسـهـريا بهـلگـهـيه لهـسـهـر
دهـوانـدـنـهـوهـي غـمـو پـهـژـارهـو
سـيـنهـسـافي و بـژيـوي و ژيـني خـوشـنـوود.

راستگۆ: (نابلسي) دهـلـيـت: ئـهـو
فـريـشـتهـيهـيه كـاروبـاري خـهـوي

پـيـسـپـيـراوهـو هـيـنـاني نـمـونـه لهـ(لوح
المـحـفـوظ - تهـختـي پـارـيـزـراو) بـيـنـيـني

بهـلگـهـيه لهـسـهـر مژدهـو بهـجـيـهـيـنـاني
بهـلـيـنـو مـهـرگـو ژيـان و سـهـفـهـرو

گـهـرـانـهـوهـو هاوسـهـرو مـنـدـالـو
دهـسـتهـلـات و شـكـومـهـنـدي و سـهـرگـهـوتـن و

مـلـكهـچـي.

* ئهـگـهـر خـهـو بـيـنـهـر شـتـيـكي پـيـدرا
بهـلگـهـبوو لهـسـهـر شـتـيـكـيـنـي يـان پـيـي

راگـهـيهـنـدرا هـيه چـونـكه فـريـشـتهـي
راستگۆ راسـپـيـردراوه بهـوكـارهـو

هاوچهـشـنهـكـاني.

* بینینی به لگه یه له سه‌ر وه‌رگێڤ له سه‌ر
زوبانی پادشاو ئاگاداری نه‌ینیه‌کانیان.
* ده‌گونجێت بینینی به‌لگه‌بی‌ت له سه‌ر
جوامێری و پزیشکی و زانیاری
ده‌رخستن و که‌سی‌ک که‌ راهاتوه له سه‌ر
ئاگاداری له (لوح المحفوظ) وه‌ک
په‌روه‌رشیار یان په‌رتوک.

راستگویی: (ئێبێن سیرین) ده‌لێت:
ئه‌گه‌ر بیاوه‌رێک بینێ راستگۆبوه
باوه‌رده‌هێنێ هه‌روه‌ها ئه‌گه‌ر
باوه‌رێدارێکی بینێ باوه‌ره‌یه‌تیا
راستگۆده‌بی‌ت.

(نابلسی) ده‌لێت: راستگویی له‌خه‌ودا
قوتاربوونه له‌خراپه‌و به‌لاوه‌نه‌هامه‌تی و
هه‌ندیکیان ده‌لێن: راستگویی باشه‌.

رافه‌کاری خه‌و: (ئێبێن سیرین) ده‌لێت:
رافه‌کار به‌لگه‌یه‌ له سه‌ر دادوه‌رو زاناو
پزیشک و هه‌موو شتێک مرۆڤ غه‌مبارو
خۆشحالبکات.

* ده‌گونجێت به‌لگه‌بی‌ت له سه‌ر
مزگه‌وت و قورئانخوێن چونکه‌ مرۆده‌ده‌ر
ئاگاداره‌.

* ده‌گونجێت به‌لگه‌بی‌ت له سه‌ر:
+ کێشکار.

+ ئه‌وه‌ی کێشانه‌ چاره‌سه‌رده‌کات.
+ نه‌هێنی ئاشکراکاری فه‌رمانپه‌وا.
+ جل و به‌رگشۆر.

+ مووڤ.

+ ئه‌وه‌ی غه‌م و په‌ژاره‌ ده‌په‌وێنێته‌وه‌.
+ خوێنه‌ری کتێب و گۆڤارو ژياننامه‌ی
میرو پادشایان.

* ئه‌گه‌ر خه‌ونه‌که‌ی بۆ رافه‌کارێک
گێڤایه‌وه‌وه‌ی ئه‌وه‌بوو هاوتای دانایی و
واقع ده‌بی‌ت، ئه‌گه‌ر له‌ده‌سته‌واژه‌کانی
حالی‌نه‌بوو ده‌گونجێت پێویستی
به‌هه‌ندێک بی‌ی‌ت له‌وه‌ی پێشه‌وه‌رێک
پێویستی پێیه‌تی.

* هه‌ندیکه‌ده‌لێن: رافه‌کاری خه‌و پیاویکه
داخواری هه‌لثوتانی خه‌لکه‌.

(نابلسی) ده‌لێت: بینینی له‌خه‌ودا بۆ
غه‌مبار به‌لگه‌یه‌ له سه‌ر خۆشی و
شادیان و بۆ شادیش به‌لگه‌یه‌ له سه‌ر
غه‌م و په‌ژاره‌. ئه‌وه‌ی خوازیاری
کاروباریکی نادیاربی‌ت خوازو ویستی
خۆی به‌دی ده‌هێنێت و ئه‌گه‌ر چاوه‌رپێ
هه‌والی که‌سی‌کی نادیاربی‌ت هه‌والی
پێده‌گات.

* ده‌گونجێت بینینی به‌لگه‌بی‌ت له سه‌ر
زانیاری به‌هیماکان و کردنه‌وه‌ی گرفت و
ده‌رخستنی نه‌هێنی، هه‌روه‌ها به‌لگه‌یه‌
له سه‌ر هه‌والگێڤه‌ره‌وه‌و زانای کاروباری
شه‌رعی.

* ده‌گونجێت به‌لگه‌بی‌ت له سه‌ر
نامۆزگاریده‌ر بۆ هاوه‌له‌که‌ی و ئه‌وه‌ی
دلی پێده‌سووتی.

ئـاوارەبى و دورکە و تنـە وە
لە خزم و کەس و کار و تەنـايى .

* ئىش و ئازارى ران بەلگەيە لەسەر
ئەوێ خاوەنەكەى خراپە بۆ
خزمەكانى .

(نابلسى) دەلـيت: ئەگەر بينى رانى
هەلـتـوقـيوە ناتوانى کارەكانى
ئەنجامبدات و كاروبارى بۆ پـيـكـنايەت .

* ئەگەر پارچە گۆشتىكى بينى
نوسا بوو بەرانبەرە وە كورـيـك
دەدرىتە پـالـى و هـى ئەو نـيـه .

* هەروەها ران بەلگەيە لەسەر يەكـيـك
لەكۆلەكەكانى (بيت) .

* دەگونجـيـت بەلگەبـيـت لەسەر ئەوێ
پـشـتى پـيـدە بەستـرـى لەگەورە و باوك
هاوسەر يان كاسبى ياخود ئازەل يان
ئامرازىك يارمەتى بدات لەبـزـيـوى
پەيداكردندا .

* هەروەها بەلگەيە لەسەر خانەواده و
خزم ئەگەر رانى بينى باشبوو بەلگەيە
لەسەر باشى حال و بارى هەروەها ئەگەر
خراپەيەكى لى بينى وازووى ئەوێ .

* بـيـسوودى و پەككە و تنى ران بەلگەيە
لەسەر پووچەلكردنه وەى سوودى
هاوسەر يان ئوتومبيل و هۆكارى
گواستنه وە .

* ران بەلگەيە لەسەر:

* دەگونجـيـت بەلگەبـيـت لەسەر كەسيـك
نەينى نەشارىتە وە .

راكـيـشان: (نابلسى) دەلـيت: راکيشانى
ئەو شتەى دەتوانـيـت بەكـيـش بكرـيـت
بەلگەيە لەسەر سووك و ئاسانكردنى
كاروبارى قورس و گران و رامكردنى
بەهيمەتى يان بەباشى مامەلە كردن
لەگەلـيـدا .

* ئەگەر شتى راکيشراو بەلگەبوو لەسەر
شەپو خراپە دەرەنجام و چارەنووسى
روو بەخراپە دەچـيـت .

ران: (ئيبـن سـيـرـين) دەلـيت: ران هۆزو
تيرەى پياو، ئەگەر بينى رانى قرتاو
دەرکەوت ئاوارەدەكەوى لەكۆمەل و
خانەوادهكەى تامەرگى لەتاراوگە
دەبـيـت .

* ئەگەر بينى رانى مـسـە
كەس و خانەوادهى سووردهبن لەسەر
سەرپيچى .

* دەگـيـرنەوێ پياويك ديت بۆلاى (ئيبـن
سـيـرـين) و دەلـيت: رانم بەسوورى بينى و
مووى لىهاتبوو بەپياويكم وت موهكەى
بۆ تاشيم . ئەويش وتى: تۆ پياويكى
قەرزارى و خزميكت قەرزهكەت بۆ
دەداتەو .

* كەموكوپى لەراندا بەلگەيە لەسەر
كەمى خزم و كەس و كار و تيرە و هۆزو

+ نوڙڙو باشي به جيٽهڻاني.

+ جل و به رگ.

+ شويني دانستن.

رانپه (ڙا په ڇه)؛ (نابلسي) ده لٽت: له خه ودا گه نجينه ي داراييه، نه گه رانپه رڙيکي مائي هه ڙار دهرکه وي نه گه له بهري رويي و قوماشي خراپکرد غه مو په ڙاره يه.

* ته گه ر که و ته نيو رانپه رڙيک و لٽي نه هاته دهره وه زينداني ده کړي.

* ته گه ر شيري له په ڇه يه کدا رشت ياخود ميزيکروږدو خوښو يا هه نگوينبو له دواوه ده چټه لاي ښ. * رانپه ز ښه ياخود خزمتمکاريکه پاريزگاري له مالده کات.

راو (شکار)؛ (نابلسي) ده لٽت: له خه ودا به لگه يه له سره گه نچو ده سته کتوت، نه گه ر بيني ناسکيک يا که روښکيک يا گوډرڙيکي کيکوي راوکرد مال و سامان و ده سته کتوت به ده سته هيني.

* ته گه ر بيني به رديگرته بالنده يا مانگا به مه به سستيت رڙيک يا کچيک تاوانبارده کات.

* ته گه ر بيني راو به سه گ ده کات به هيو او ناره زويي خوږده کات.

* ته گه ر سه گي راوي بيني ده چوه دهره وه بڼو راو خيره بڼو سه رجه م

خه لکي و به لگه يه له سه رکردارو جموجوڼي مړوځ.

* ته گه ر بيني سه گ له راو ده گه پټه وه به لگه يه له سه ر ره واندنه وه ي ترس و بيم و بيکاري، نه گه ر بيني خوږده کات به ښاردا به لگه يه له سه ر بيکاري.

* ته گه ر بيني له ده ريادا ماسي تازه و خوښ به نامير راوده کات به لگه يه له سه رگرنتي هوکاريکي هه لال و هه ولدان بڼو ډوزينه وه ي هه تا رڙو ږوي هه لالې پي په يدا بکړي.

* راو بڼو پياو به لگه يه له سه ر زالکړدني راوبڼو چوون و هه وڼي خوږي، نه گه ر ره به ښو و هاوسه رده کړي.

* ته گه ر هاوسه رداريو کوپږيکي ده بي به نه اندازه ي نه وه ي راويکړدوه وه که به ڇکه يان گه وره، وه گه رنا مندا له که ميښه ده بيت.

* راوي ښ به لگه يه له سه ر خوازي خو پاريزني که له ناخي باوکی يان ميږده که يدايه.

* راوي مندا له به لگه يه له سه ر نه وه ي ده پياريزي و له به ريده کات له زانياري و پيشه يان نه و ميراتي ه ي که له باوکیه وه بڼو ده ميښي ته وه.

فریودہ دات نہ وانہ ی یاخی و
سہ ریچیکارن۔

*راوچی بالندهو چۆله که پیاویکی
بازرگانه فروفیلّ له خه لکی باشده کات.

*راوچی دڙنده فيلّ له عهجه ميه کان
ده کات و ده يان شکينی.

*راوچی ماسی له گه ل ژنو کچاندا
مامه له ده کات.

(نابلسی) ده لیت: بینینی راوچی
به لگه یه له سر سه رکه وتن و ژال بون
به سه ر خه لکی ئاواره دا نه گه راوچی
درنده بیت.

***راوچی بالندهی ویتہ ویتکارو خاوهن
دهنگ مامؤستای مندالانہ له گورانی و
نامؤزگاریدا.**

راویژگردن؛ (نین سیرین) ده‌ئیت: هر که سئکی خراب راویژ بکات به‌که سئکی پاک و بی‌گهرد نزیکه‌بیته‌وه له‌وه‌ی ته‌ویه بکات، هه‌موو که سئکی پاک و بی‌گهردیش نه‌گهر راویژی به‌که سئکی خراب‌کرد له‌بی‌دعه نزیکه‌بیته‌وه، نه‌گهر راویژی به‌که سئکی باش‌کرد ده‌یه‌وئیت چاکه نه‌نجام‌بدات، نه‌گهر که سئکی خراب راویژی به‌خرابی‌کیتر کرد ژاری ده‌رخوارد ده‌دری.

راهبڻهري ٺه سڀ: (ٺيبن سيرين) ده لائيت:
راهبڻهري ٺه سڀ خاوهن ده سته لاتو
پله وپايه به.

راوچی: (نبین سیرین) ده لیت: راوچی
پیاوژکی هه واداری ژنانو
له داواخوازیاندا فیلیان لیده کات،
چونکه کارو پیشه که ی له شیوه ی
فیلدایه.

*دهگونجیت راوچی به لگه بیت له سر
بازرگانی کزیله یان نه وانه ی بازرگانی
به چاره نووسی مروفه ده کن.

*دهگونجیت به لگه بیت له سه ره گه رماو
(حه مام) و ماموستای حوجره و
سه رجه م نه و شتانه ی خه لکی
به ده سته ده بیینیت له پیشه سازی و
خشلدا.

*ده گونجیت راوچی به لگه بیت له سر ده ویتی.

*نه‌گه‌ر راوه‌که‌ی له‌ده‌ریادابوو یاخود له‌وشکانیدا به‌لگه‌ی خێره، به‌لام نه‌گه‌ر له‌مانگه‌ یا ساغ‌کراوه‌کاندا بوو یاخود به‌چه‌شنییوو له‌وشکانیدا گونجاو نه‌بوو خرابه.

*راوچی دڙنده دهسته لانداریکی به هیزه و سربازان ده شکینی و توانای ده سه لانداره سسته مکاره کانیش که مده کاته وه .

*راوچی مه‌ئو و باز ده‌سته لاتداریکی مه‌زنه خاو‌ن پیلان‌ه و ده‌سته لاتداران

له سه فهردا يا خود کارتيکده کات سه ري
لئده شتيوي به لام حرام نيبه .

*ته شي رستي ژنان بو ئه وه ي
له سه فه داريه به لگيه له سه ر
گه پانه وه ي له سه فهردا يان گه پانه وه ي
که سي ئاواره .

* (ذي القرنين) ده لئيت: رستن ته مه ني
پياوه ، ته شي هاوسه ري ژنه و نکردي
ته لاقدانیه تی .

* ده گيرنه وه ژنيك ديت بولاي (ئيبين
سيرين) و ده لئيت: ژنيك بيني قيري
ده پيسا سه رسامبووم پيي ، ئه ويش
وتي: بوجي؟ له کاتيکدا شيواندني
ئاسان تريو له به ستنی، ئنجا وتی: ئه
ژنه حه قداربوو وازی لئيهينا بو
هاوه له که ی، ئنجا پاشگه زبوه وه له و
برپاره ی ، ژنه که ش خو ی وتی:
راسته ده که يت ماره ييم لای ميژده که م
هه بوو له حالي ژيانمدا وازم لئيهينا و
کاتي مرد له ميراتيه که ی وهرمگرت ،
به لام نه گه ر ژنيك بيني قير ده پيسي
په له ده کات و که سيکی ناديارو ئاواره ی
ده گه پيته وه ، نه گه ر بيني به هيواشي
ده پيسي خو ی و ميژده که ی
سه فه رده کات، نه گه ر قولاي ته شيه که
بچرا خو پيکخستن بو سه فه ر

رژ

رژدي: (نابلسي) ده لئيت: له خه ودا
به لگيه له سه ر که و تنه کاری ياساغو
حه رامه وه .

وس

رستن (بادان): (ئيبين سيرين) ده لئيت:
په ت له سه ر گزچان په يمان و کارتيکی
خراپ و جادوه خوداوه ند ده فه رموي:
﴿ فَالْقُوا حَبَاهُمْ وَعَصِيَهُمْ ﴾
(الشعراء: ٤٤).

* نه گه ر په تيکی بادا يان پئوای يا خود
لوولیکرد له سه ر مه کوي که
سه فه رده کات و هه موو لولويه کيش هه ر
به و چه شنه يه .

* ده گونجيت به لگه بيت له سه ر به ستنی
کاروبار له گه ل هاوکاري و ماره بريندا .

* ته شي ژن و خول خولو که ی به لگه ن
له سه ر هاوسه رگيري ره به ن و بوونی
شه ريکايه تی و مندالبوونی ئافره تی
دووگيان .

* نه گه ر پياويک ته شي ريسا
سه فه رده کات و کارتيک ده به ستي و
به لگيه له سه ر گه وه ري ئه وه ی
ده پيسي يان غه زه ل ده کات به شيعر .

* نه گه ر ئه وه ی ژنان ده پيريسن ريسي
هه مووی ملکه چي و سه رشو پيه

دوادەكەوى ۋ خۆرىكخستنى ئاوارەو
غەرىب پەكى دەكەوئەت لەگەرانەو دەدا.

*ئەگەر بىنى ھەور دەپئىسى
ھەولەدەدات بۇ چوونە نىو كۆپى
دانايىيەو.

*ئەگەر بىنى خورى دەپئىسى ناپاكى
لەگەل پىاوى ھاوسەرىدەكات.

*ئەگەر پىاويك خورى رىسبىت يان
كەتان خۆى دەچوئىنى بەژنانو
ملەچى و رسوايى بە دەستدەھىتى
بەلام كارو پىشەى ھەلال ئەنجامەدات
ئەگەر لەبرى خورى دانەوئەى رىسا
ئەستوربوو سەفەرەكە بەماندوبوون
ھىلاكى بەدىدەت.

(نابلسى) دەلئەت: ئەگەر ئىك لەخەودا
بىنى خورى دەپئىسى ئاوارەىەكى
دەگەرئەتەو، ئەگەر ھىواش و
لەسەرخۆبوو سەفەرەدەكات يان
مىردەكەى سەفەرەدەكات، ئەگەر
قولاپى تەشەكە بچرا سەفەرەكەى
ھەلدەو شەتەو.

*ئەگەر لۆكەى رىسا مارەببەكەى
بەجىدەھىتى بۇ مىردەكەى، پاشان
دەگەرئەتەو بۇى.

*ئەگەر كەتانى رىسا ھەولەدەدات بچەت
بۇ كۆپى دانايى.

*ئەگەر پىاويك بىنى لۆكە يان كەتان
دەپئىسى ئەو پىاوە خۆى دەچوئىنى
بەژنانو ملەچى و رسوايى دىت
بەسەردا كارىك ئەنجامەدات شارەزاو
لئەتاتو نابىت تىدا.

*ئەگەر رىسراو كە ئەستوربوو كارىك
بەئەستەم و ماندوبوونىكى زۆر ئەنجام
دەدات.

*ئەگەر ھەر ئەستوربوو
سەفەرەكەكات سەركەوتنى تىا
بەجىدەھىتى.

*ئەگەر ئىك لۆكەى رىسا ناپاكى و
خىانەت لەمىردەكەى دەكات.

*ئەگەر خورى يان مووى رىسا
سەفەرەدەكات و خىرى دەستگىر
دەبىت.

*ئەگەر بىنى ئەو رىسراوەى بچرى
پەيمان و بەلئەن ئەنجامەدات.

رسوايى (ملەكەچى): (نابلسى) دەلئەت:
بىنى و دياريدانى لەزانو تىكۆشەران
بەلگەىە لەسەرسستى لەئەين و توانو
توندوتىژى بىپاوەپان.

(نابلسى) دەلئەت: لەخەودا بەلگەىە
لەسەرمەرگى نەخۆش و زىندانى و
ھەژارى و كۆپى.

*ده گونجیت نهو خه ونه به لگه بیټ
له سر:

+مژده.

+پشودان به دوژمن که شاده به غم و
په ژاره ی.

رشن

رشنه وه (تاعون): (ئین سیرین)
ده لیت: به لگه یه له سر جه نگ ،
هه روه ها جه نگیش به لگه یه له سر
رشنه وه.

*نه گهر بینى بورایه وه هیچ خیریکى
تیدانییه و باش نییه له لیكدانه وه دا.

*رشنه وه غم و په ژاره یه، نه گهر بینى
تووشى رشنه وه بوو غم و په ژاره رووى
تیده کات.

*نه گهر بینى نه ندامه کانی براون
سه فهرده کات و خانسه واده و
که سوکاره که ی په رته وازه ده بن به پیتی
نایه تی: ﴿وَقَطَعْنَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ
أَمَمًا﴾ (الأعراف: ١٦٨).

(نابلسی) ده لیت: رشنه وه له خه ودا
گه پیه، نه گهر بینى له خه ودا تووشى
بوو گه پرده بی، نه گهر رشنه وه
له شاریکدا بلا بووه وه سزایه که له لایه ن
دهسته لاتداره وه دیت.

*ده گونجیت به لگه بیټ له سر گوږو
گه پى و بیدعه چونکه مردن و تیاچوونى
تیدایه.

*ده گونجیت به لگه بیټ له سر سه فهر
یاخود غه رامه یه که له لایه ن
دهسته لاتداره وه بکری.

*نه گهر بینى له ولات و شاریکدا
نه خووشى رشنه وه بلا بووه وه جه نگ
ده که ویته وه تیدایا.

(ئین سیرین) ده لیت: رشنه وه
به لگه یه له سر ته و به به ویستی خو ی و
نه گهر نه یتوانى و رقى له تامه که ی
بوو وه له سر نه و رق و نکوولییه.

*نه گهر به رۆژوبوو رشایه وه ، پاشان
رۆچوو تیدا قه رزاره و ده توانى بیداته وه
به لام نایداته وه و تاوانبار ده بی.

*نه گهر شیرى خوارده وه و رشایه وه
رشنه وه ی شیرو هه نگوینبوو ته و به یه،
نه گهر گه وه رى قووتداو کاتى رشایه وه
هه نگوینبوو فیرى ته فسیرو راشی
قورئان ده بیټ، نه گهر رشنه وه که ی
شیربوو له ئیسلام پاشگه ز ده بیټه وه،
نه گهر رشنه وه که ی خواردنبوو شتیک
به مروڤیک ده به خشى، نه گهر دیسان
رشایه وه له به خشینه که ی پاشگه ز
ده بیټه وه.

*نه گهر باده یخوارده وه و
سه رخوشنه بوو، پاشان رشایه وه مال و
سامانیکى حه رامده بات ، ئنجا
پاشگه زده بیټه وه لیتى.

له خرابه، نه گهر قورس وگرانبوو و بڼي
تامی ناخوښبوو ته وېه و په شیمانیه کې
به زور ده بڼي به ځوی سزایه که وه تووشی
ده بیټ له جهسته و مال و بڼیویدا،
هه روه ها رشانه وه گه پانه وه ی
نه وشته یه بڼی هاوړیکه ی که به ناحق
لڼی وهرگرتوه نه مه ش ته وېه یه.

* نه گهر رشایه وه و رشانه وه که ی
خوینبوو له گوناځیک ته وېه ده کات یان
له مال و دارایی حرام یا
نه سسپه رده کړنی نه مانسته
که له نه ستویدا یه.

* نه گهر خوینی خوارده وه به لام شیرو
هه نکوینی هه لڼینایه وه ته وېه یه
له گوناو تاوان و سته م.

* نه گهر رشایه وه و زهرداویکه پیسی
تیدابوو له سه ریچی پاشگه زده بیټه وه
به سزایه ک.

* نه گهر به لڼه مېوو رشانه وه که ی
له خوځیه وه ده گه پڼته وه.

* نه گهر بینی رشانه وه ده خوات مال و
سامان و ناویانگ ده رده کات.

* نه گهر رشانه وه که ی زور رشایه وه
ده مرئی یان نژیکه بیټه وه له مردن.

* نه گهر بینی کاتی رشایه وه
خواردنیکه پاک و بیگه رڼو یان خوین

* نه گهر سه رخوښبوو رشایه وه رڼده و
پاره و پول خه رج ناکات بڼی
منداله کانی، مه گهر به نه ندازه یه که ی
نه بیټ و پاشگه زده بیټه وه له خه رجی.

* نه گهر بینی ریخو له کانی هاتنه دهره وه
به لگه یه له سه مره رگی منداله کانی.

* هه روه ها ده لڼن: نه گهر قرقینه و
رشانه وه که ی زوری هه بوو به لگه یه
له سه مره رڼی.

* هه روه ها ده لڼن: نه گهر بینی
رشایه وه و رشانه وه که ی خوینبوو
به نه ندازه یه که ی زور رهنگی خوینه که
گه شبوو به لگه یه له سه رنه وه ی
مندالیکه ده بیټ، نه گهر خوین
له ده فریکدا له به ری رڼی کوره که ی
ده ژی، نه گهر خوینه که به سه ر زه ویدا
رڼا کوره که ی به خیرایی ده مرئی، نه و
خه ونه بڼی هه ژار مال و ده سته لڼیکه
زوره و بڼی که ی بی ویت مرقفیک
بخه له تڼی خرابه چونکه کاروباره کانی
ده رده که ون.

(نابلسی) ده لڼت: نه گهر له ته شتیکدا
رشایه وه له گوناو تاوان ته وېه ده کات،
ژنیک مال و داراییه که ی حرامی لیوه ی
ده سته که ویت.

* نه گهر رشانه وه که تام و چڼی
خوښبوو به ناسانی هاته دهره وه
ته وېه دوکات به ویستی هاوړیکه ی

خاوه نه كانى و بلاؤ كودنه وهى نهينى و
ههروه ها ره واندنه وهى نه وهى
له ناخيدايه و نه گهر نه خوشبوو
كۆچده كات.

رفين: پياويك ديت بۆ لاي (ئيبين
سيرين) و ده لئين: له خه ودا بينيم وهك
بفرم له نيوان ناسمان و زه ويدا، نه ویش
وتى: تۆ زۆر به پى ده پۆيت.

* نه گهر بينى رفى به سهر چيايه كدا
ده سته لات به ده سته دهينى و كه سانى
گهره ملكه چيده بن.

* نه گهر بينى ده پرفى نه گهر شياوى
ده سته لاتبوو به ده ستيده هينى، نه گهر
له سهر شتيك كه و ته خواره وه نه وه
ده بيت به خاوه نى، نه گهر شاين نه بوو
به لگه يه له سهر نه خوشييه ك رووى
تيده كات و له مهرگ نزيكده بيت وه يان
ده كه ويته هه له يه كه وه.

* نه گهر له سه ريانى كه وه رفى
بۆ سه ريانى كيت ژنه كه ي وازليده هينى بۆ
ژنيكيت.

* هه نديكه لئين: رفين به لگه ي سه فهره
نه گهر به بالبوو، گواستنه وه يه
له حاليكه وه بۆ حاليكيت.

ياخود به لگه مېوو به لگه يه له سهر خيرو
ناسانى.

* نه گهر خوينىكى زۆرى هه له پنايه وه بۆ
هه ژار به لگه يه له سهر مال و دارايى يا
خوبينه ر منداليده بيت يان ئاواره و
غه ريبيكى خزمى له سه فهر
ده كه پيته وه، نه گهر خوينه كه ده كه و ته
نيو ده فريك كوپه په روه رده و گهره
ده بى، نه گهر كه و ته سه زه وى
هه ردووكيان به خيراى و كتوپر كۆچى
دواييده كن.

* رشان وه بۆ مردو به لگه يه له سهر
مردن.

* رشان وه گسكده ياخود جۆكه له يه.
* نه گهر رشايه وه و ماريكه اته ده ره وه
نه خوشي شبوو ده مري، نه گهر
له ش ساغبوو له دوژمنه كه ي
جيا ده بيت وه.

* هه روه ها ده لئين: رشان وه مال و
سامان خه رچكردنه به هوى خواردنه وه.

* هه موو رشان وه يه ك بۆ هه ژاران
به لگه ي خيره و بۆ ده وله مند باش نيه
به لكو زيانه له مال و داراياندا، نه گهر
پادشايه ك بينى رشايه وه باج
ده گيرپته وه بۆ سته مليكراوان، رشان وه
به لگه يه له سهر گهرانه وه ي نه مانه ت بۆ

ناشوب و ئاره زوو پاريزراوده بئ و به هيواي خويدة گات.

* نه گەر بينى سوارى گەردنى مرقفك بوە دەمریت و تەرمەكەى هەلەه گيرئ.

* هەروەها دەلئین: سوارى گەردنى مرقفبون بەلگەيە لەسەر کارىكى قورس و گران ، نه گەر بەریدايەو و خستیه خوارەو و داواوخوازی هەول و داواى به جینه هاتو.

* گەپانەو و لەسەفەر بەلگەيە لەسەر به جيتهناني ئەرکىكى ئەستق. هەروەها دەلئین: بەلگەيە لەسەر دەروولیکردنەو و قوتاربوون لەغەم و پەژارەى خراپ و بەدەستەناني نازو نيعمت بەپيى تايەتى: ﴿ اِنْ قُلُوبُا يَنْعَمَتِ مِنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ لِّمْ يَمْسَسَ سَلَامٌ سُوء ﴾ (آل عمران: ١٧٤).

* واتای تەوێه پاشگەزبوونەو و به لەسەرپيچى.

* غارغارين بەسەر و لاخەو و يان راکردن بەهەردوو قاچ بەلگەيە لەسەر خيرايبەك بەدوى دەكەوێت لەگەل قوتاربوون و هيمنى لەوێ كەلێى دەترسئ بەپيى وتەى (موسى) هەروەك پەروەردگار لەقورئاندا دەفەرموئ: ﴿ فَفَرَزَكَ مِنْكُمْ لَمَّا خِفَّكُمْ ﴾ (الشعراء: ٢١).

* نه گەر لەرفيندا گەيشت بەكۆتاترين پلە لەسەفەرەكەيدا خيـرى دەستگيردەبئ.

* نه گەر لەزەوييه كەو و چوو بۆ زەوييه كيتەر ريزو شكۆو چاوپوونى پيـدەبەخـشـرئ بەپيى ئەو گوتەيەى دەلئيت: " نه گەر شوينتيكت بەدلـبوو رووى تيبكە "

* نه گەر لەنزمایيه وە رفى بۆ بەرزايى بەبئ بالـ هـيـوا و ئاواتى بەدەستدەهيئ و بەئەندازەى بەرزى شكۆدار دەبئ.

* نه گەر وەك كۆتر رفى شكۆمەندى و پلە و پايه بەدەستدەهيئ.

* نه گەر بينى رفى هەتا لەنيو بەرگەى ئاسماندا ونبوو پاشان نه گەپايەو دەمریت.

* نه گەر لەمالى خوێه وە بۆ مالتيكى ناديار رفى لەلانەو مالى خوێه وە دەگويزيترتەو بۆ نيو گۆرەكەى.

* هەروەها دەلئین: سواربوونى هەموو جۆرە ئازەلئك يان هۆكارى گواستنەو بەدەستەناني نياز و هـيـوا و ئاواتە، نه گەر بەباشى سوارينه بوو بەلگەيە لەسەر شوينكەوتنى ئاره زوو، نه گەر سواريبوو باش رووى پئوہى لەفتنەو

* نه گەر زیندانی بینى دهرفى له زیندان قوتاردهبى.

* ههروهه ده لىن: نه گەر رفین به بالبوونه وه سهفه ره، نه گەر بهبى بالبوو گواستنه وه به له حالیکه وه بۆ حالیکتر یان له شوینیکه وه بۆ شوینیکتر.

* نه گەر که سىکى ناواره ی غه ریب بینى رفى ده گه رپته وه بۆ ولاتى خۆى، ههروهه ده لىن: سهفه ر زۆر ده کات. * نه گەر له گه ل بالنده کاند رفى له خه ودا هاوه لایه تى که سانی غه ریبده کات.

* نه گەر که سىکى له خۆبایى و خاوه ن هیواو ناواتى بینى دهرفى خه ونه که ی به تاله.

* نه گەر پى شپرکى له گه ل مرقى کدا کردو رفى و پى شکه وت ده شکى و پله و پایه ی پى شکه وتوو به رزو بلند ده بیته وه.

* نه گەر بینى به سه ر شاخیکدا دهرفى نه وه ده سه ته لات و پله یه ک به ده سه تده هیئى و ده سه ته لاتدارانى گه و ره ده وشکى نه ی بهبى ماندوبوون و ملکه چ ده بن بۆى.

* نه گەر بینى دهرفى و نه گەر شایسته ی ده سه ته لاتبوو به ده سه تیده هیئى، نه گەر

* که یشتن به و یست و هیوا کاملی به لگه یه له سه ر که مى و تیاچوون.

* نه گەر به پانتای ناسماندا فرى به لگه یه له سه ر نه وه ی سه فه ر ده کات یان پله و پایه یه ک به ده سه تده هیئى.

* نه گەر بازیدا له شوینیکه و بۆ شوینیکتر له حالیکه وه ده چیت بۆ حالیکتر.

* بازدانى دوور سه فه رى دووره، نه گەر له باز نه یه کدا پشتى به ست به گۆچان پشت به پیاویکی به هیژ ده به ستى.

(نابلسى) ده لیت: له خه ودا سه فه ره نه گەر له دواوه بوو سه فه رو پشودانه.

* رفین بۆ که سىک سه فه ر ده کات پىکاریه.

* نه گەر له سه ربانىکه وه رفى بۆ سه ربانىکتر له پیاویکی ناوداره وه ده چیت بۆ یه کى کى تر و هه ر سه ربانىکیان به رزیت پله و پایه و شکوى به رزتره.

* ههروهه ده لىن: سه ربان نه، نه وه ی بینى له سه ربانىکه وه ده چیت بۆ سه ربانىکتر نه که ی به جیده هیئى.

* نه گەر ژنىک بینى له مالىکه وه رفى بۆ مالىکتر شوده کات به پیاوی نه و ماله.

* نه وه ی له مالىکی ناسراوه وه برفى بۆ مالىکی نادىارى دوور ده مریت و لانه یه قیامه ته.

که و ته خواره وه به سەر شتی کدا ده بیئت
به خاوه نی نه وشته، نه گهر
گونجاووشیاونه بوو بۆ نه وشته
له ناینه که یدا گوناو هه له یه ک
نه جامده دات و نه خوشده که وی.

* نه گهر له فیندا گه شت به ویست و
خوازی خوی له سه فهره که یدا خیری
ده ستگیر ده بی.

* نه گهر له بهرگی ناسماندا ونبوو
نه گه رایه وه ده مری.

* نه گهر له مالتیکه وه رفی بۆ مالتیکتر
به لام نه و ماله تر نادیار بوو له ماله
خویه وه ده چیت بۆ گوچه که ی.

* نه گهر له هه وادا فپی نه خوشده که وی
هه تا له مرگ نزیکده بیته وه و پاشان
قوتارده بی.

* نه گهر بیننی به پیکی ده پفی
کاروباره کانی به بی ماند و بوون
بۆ به جیدیت.

* نه گهر بیننی ده پفی و له سه رزه وی
به رزبوه ته وه و سه ری روو به ناسمان و
قاچی بۆ خواره وه له نیو نه هاوه لانه دا
که روویان تیده کات پله و پایه ی
به رزتر ده بی، له نیو ده و له مه ندو
کرێکاراندا به لگه یه له سه ر پله و پایه
که پییده گهن.

* بۆیه کێک ناواره و غه ریب بیئت به لگه یه
له سه ر گه رانه وه ی بۆ ولاتی خوی،
ده گونجیت به لگه بیئت له سه ر نه وه ی
جاری کتر ناگه پیتته وه بۆ ولاتی خوی.

* نه گهر بیننی ده پفی و دووبالی هه یه
به لگه ی خیره بۆ سه رجه م خه لکی،
نه گهر هه ژار بوو به لگه یه له سه ر
به ده سته پنانی مال و داراییه کی زۆر.

* نه گهر بیننی به بی بال ده پفی و
له هه وادا به رزبوه ته وه به لگه یه له سه ر
ترس و بیم که وا رووی تیده کات.

* نه گهر بیننی به سه ر مالان و کۆلندا
ده پفی به لگه یه له سه ر بشیوی به لام
کاروباری خوی جیگیر ده بیئت.

* نه گهر بیننی روو به ناسمان ده پفی
نه گهر که سیکی ساده بوو روو
له خانه واده ی ناودارو مه زنده کات.

* نه گهر بیننی له گه ل بالنده کان ده پفن
له نیو کومه لی غه ربیدا ده گیر سیته وه،
نه م خوه بۆ خه لکی به د شه په نگیزی و
خرابه یه.

* بۆیه کێک راو له ناودا بکات به لگه یه
له سه ر روودانی سزایه ک، ده گونجیت
به لگه بیئت له سه ر ناواخن و ویست و
خوازی.

* نه گهر بیننی ده پفی و له هه وادا
به رزنه بۆته وه به نه دازه یه له سه ر رووی

*ئەگەر بىنى لەنتوان ئاسمان زەويدا دەرفى ھىواۋ ئاۋاتى زۆردەبى.

*ئەگەر بىنى لەشۈيىنىڭدا دەرفىۋ شۈيىنى رىنى روپاي ئاسمانە بەسۋارى يان بەپىادە دەپۋات بۆ جىگەيەك ۋ پاشان سەفەردەكات ۋ پلەوپايە بەدەستدەھىنى بەئەندازى بەرزبۈۋنەۋەى لەزەۋى ، دەگونجىت ھىواۋ ئاۋاتى زۆرىي ئەگەر رىنى زۆر بىنى.

*دەگونجىت رىنى بۆ بەدەستەيىنانى زانىارى يان خراپە ۋ شەرىپىت، بەدەستەيىنانى كاريك كەماندوبۈە بۆى يا وىلى ۋ ھەرزەيىەك لەكاتى تۈپەيىداۋ ئەمەش شادى ۋ خۇشىيە بەپىي ئەۋ گۈتەيەى دەلىت: "فلانەكەس لەخۇشىدا رى".

*ھەرۈەھا رىنى بەلگەيە لەسەر رەشېنى ئەگەر بەبال رى ئەۋە بەشكۈمەندى ۋ رىزەۋە سەفەردەكات، ئەگەر بەبى بالبوۋ بەنارەھەتى سەفەردەكات بۆ خۇى بەتايىبەت ئەگەر لەشۈيىنىكى باشەۋە سەفەرىكرىدو لەشۈيىنىكى خراپ لايدا.

*ئەگەر لەشۈيىنىكى خراپەۋە رى پىچەۋانەى ئەۋەيە.

زۈيەۋە بەلگەيە لەسەر سەفەرۋ گەپانەۋە.

*ئەگەر بىنى بەۋىستى خۇى دەرفىۋ ۋاز لەرفىن دەھىنى ئەگەر نەۋىست ئەمەش بەلگەيە لەسەر خىرىكى زۆر گەرە ئەنجامدان.

*ئەگەر بىنى دەرفىۋ بەپشتاكەۋتۈە ئەگەر بەدەريادا دەپۆى ياخود ۋايدەۋىست بەلگەيە لەسەر خىر ، بۆ سەرجم خەلگى بەلگەيە لەسەر بىكارىي ۋ بۆنەخۇشيش بەلگەيە لەسەر مەرگ.

*ئەگەر بىنى دەرفىۋ بەلام ناتۋانىۋ سەرى روۋ بەزەۋىيە ۋ قاچى بۆ ئاسمان بەلگەيە لەسەر شەپو خراپەيەك دىتە رى.

*ئەگەر نەخۇشىك بىنى دەرفىۋ بەلگەيە لەسەر مەرگى ، بۆ سوارچاك بەلگەيە لەسەر چاكى بزۋوتو جموجۈۋلى ۋ جىگىرنەبۈۋنى لەشۈيىۋ جىگەيەكدا، بۆ زىندانى ۋ بەندىش ئازادكردىنە.

*ئەگەر بىنى لەدەستەبەرەيەكدا دەرفىۋ ۋ نۈستۈە لەسەر جىگەيەك يان شتىكىتر بەلگەيە لەسەر تۈشۈۋۈنى بەنەخۇشى ياخود دەردۋ بەلەيەك روۋ لە قاچەكانىدەكات.

رق

رق و قين: (ئىبن سىرىن) دەلىت: رق و قين باش نىيە ، چونكە خوشەويستى نىعمەت و بەخششى خاويىيە و رق و قىنىش پىچەوانەيەتى ، ھەروھە پىچەوانەي نىعمەتىش ناپەرھەتتە و پەرۋەردگار نىعمەت و بەخششى بەسەر باۋەردارانە ۋە باسدەكات بەھەلگرتنى دژايەتى و جىگىرکردنى خوشەويستى بەھۋى خوشويستى ئىسلامە ۋە كاتى دەفەر مويى: ﴿إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءُ فَالْفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا﴾ (ال عمران).

(ئابلىسى) دەلىت: ئەگەر يەككە لەخەودا بىنى رقى لەكەسىكە يان كەسىك رقى لىيەتى بەلگەيەكى خراپە بۆ سەر جەم خەلگ، چونكە رق و قىن ھۆكارى دژايەتى و دوژمنايەتتە و دوژمنان يەكترىان خوشناۋىت و ھاۋكارى يەك ناكەن.

* دەگونجىت رق و قىن بەلگەيىت لەسەر فەرمان بەچاكە و خۆ گرتنە ۋە لەخراپە، ئەگەر لەخەودا ئەۋكەسە بىنى كەبەناكاۋ بىدارى رقى لىيىۋو بەلگەيە لەسەر سىنە تەنگى و تاقىكرنە ۋە بەكەسىك كە خوشحال نىيە بەھاۋەلایەتىكردى.

رم

رمان (رووخان - تەپىن): (ئابلىسى) دەلىت: لەخەودا بەلگەيە لەسەر: + بەدەستەينانى پىداۋىستى. + ناچاركردى دوژمن. + كوپ ھاۋكار.

* ئەگەر لەئاسمانە ۋە قامچىيەك دابەزى بەلگەيە لەسەر سزاۋ خەشم و قىن. * قامچى دەستەلاتدارە ، ئەۋەى قامچىيەكى پارچە پارچە كراۋى رەشى سورىۋاى بىنى دەستەلاتىكى باش بەدەستەھىنىت ، ئەگەر پارچە پارچە نەبوۋ دەستەلات و ئىشگەرىيە.

* ئەگەر لەلىداندا قامچىيەكە بچرا دەستەلاتكەي بەسەر دەچىت. * ئەگەر درزىبرد دەستەلاتى زياد دەكات.

* ئەگەر بىنى بەقامچىيەكەي لەگويدىرژدەكەيدا لەپەيداكردى بژيۋىدا بانگى خوداۋەند دەكات، ئەگەر لەئەسپىكى پىدا سوارىيۋوبو ويستى غارى پىبدات دوعا دەكات لەكارىكى قورس و گراند.

* ئەگەر بىنى قامچىيەكى بەدەستەينانا پەنادەگرى بەپىۋىكى عەجەمى كەپەيۋەندى بەدەستەلاتدارە ۋە ھەيە گوتارەكلىانى ۋەردەگىرىۋ فەرمانەكانىشى بەجىدەگەيەنى.

ھاويشت و نهى پيكا نوينه ريک ده نيرى
له بۆ پيداويستى.

* نه گەر رمه که ريکبوو کتيبيکه قسهى
حه قى تيدايه، نه گەر له قاميشى
ناته و او بوو گوتى پوچ و به تاله،
نه گەر نه وهى ويستى به جيى هينا
فرمانه کهى به جيديت.

* نه گەر پيکاي نه وهى وتويه تى به جيى
ده هينى.

* نه گەر بينى ژنيک رميکى ئاراسته کردو
تيگرت و داي له دلى گالتى له گه
دهکات و دلى وابستهى ده بيت، نه گەر
رمه که له زيڤوو نامه يه که بۆ ژنيکى
ده نيرى، يان به هوى ژنيکه وهيه.

* نه گەر تيرى واژوى يه کبوو
نوينه ريکن دليان نهرم و ناسک و گوتيه يان
شيرينه.

* نه گەر تيره که نيزه کهى هه لگه پاوه بوو
نوينه ره که گالتيه يان پيده کات.

* نيزه ي تير نامه يه که هيزو توندوتيزى
تيايه.

* نيزه ي قورقوشم نامه يه که سست و
خاوه.

* نه گەر رمه که نيزه ي تيدانه بوو
دهيه ويت نامه يه ک بنيرى بۆ ژنيک به لام
نامه به ريکى ده ستناکه وي.

* نه گەر بينى به قامچى له پياويکده دات و
ده سستى به رزو دريژ ناکاته وه
ناموزگار يده کات، نه گەر نازارى
پيگه ياندو داچله کى سه رزه نشتيده کات
پاشان ته و به ده کات، نه گەر نازارى
پينه گه ياند ناموزگارى وهرناگرى،
نه گەر خوينى له بهر روى له کاتى
ليداندان نه وه سته م و زوردارييه نه گەر
خوينى له بهر نه پويى نه وه حه ق و
داديه وه ريبه.

* نه گەر لييداو پيسته کهى درزيبرد
نه وه له يه کيکه وه بۆدووان زياد ده بيت
له سه رى به وهى ده دريژته پالى.

* نه گەر خوينى لييدراوى بهر که وت
مالتيکى حه رام به ده سته هينيت،
ههروه ها نه گەر لييدراو يش خوينى ليها ت
هه ر به وچه شنه يه.

* نه گەر قامچيه که له کاتى ليداندان لاريوو
هه لگه پايه وه نه قلو ژيى و واژوو
پيچه وانه يه يا خود نه و پياوهى په ناي
پيده گرى ناته واوه.

* نه گەر بينى ده سته لاتدار لييدا
به قامچى سه د قامچى يان که متر يا
زياتر دره مه به نه ندازه ي قامچيه کان.

رم و تيره اويژ: (ئين سيرين) ده لئيت:
رم هاويژ نوينه ره، نه گەر بينى تيرىکى

* نه گەر بینى رمیکى هه لداو پیکای
نه گەر خوازیاری کوپیت ده بییت.

* تیر گوتهى حه قو راستیه له گه ل
وه لامدانه وهى گوپرایه لى په روهره دنگار
ناکات نه گەر پیکانى گوته کسى
وهرده گیرى خو نه گەر نه بییکا وته کهى
وه رناگرى.

* رمیکى هه لگه پاوه نه گەر ژنیک
له تیردانیکدا بینى هه لگه پانه وهى
میزده که یه تی لى.

* نه گەر که وانیکى بینى تیری لیوه
هه لدا که وانه که باوکه ده گونجیت
تیره که پیاویک بیت که سیکیتر
په روهردهى کردبى و رم نیشانه یه.

* نه گەر تیریکی به ده سستیه وه بینى
ده سته لات و شکومه ندی و مال و سامان
به ده سته هیئى.

* هه روها و تراوه : نه وهى تیریک
به ده سستی خویه وه ببینى هه وانیکى
خوشى پیده گات.

* پیاویک بینى تیر هه لده دات خه وه کهى
بو رافه کاریکى خه وگپرایه وه نه ویش
وتی : تو که سیکى دووزوبانى.

وو

روان و ده رهاتنى حه شیش : (نابلسى)
ده لیت : به لگه یه له سه مردن، نه گەر

بینى حه شیش به سه رجه م له ش ولاریدا
ده رهات به لام له ش ولارى دانه پۆشى و
زیانى پینه گه یاند نه و ساله فه پوپیت
به ده سته هیئى، نه گەر گوپچکه و
چاوى داپۆشى به لگه یه له سه ر که م
کسرى نایه کى، به هه مان شیوه
ده رهاتنى په پوپال له لاشه به لگه یه
له سه ر به ده سته یانانى مال و سامان یان
جل و بهرگ، ده گونجیت سه فه رتکى
بویته پیشه وه.

* روانى حه شیش له جه سته و له شو
لاسودو ده و له مه ندیه.

* نه گەر شتیک روا له سه ر سکی
خراپوو باش نییه ، خو نه گەر
نه خوشبوو به لگه یه له سه ر مردنى.

روبار : (نابلسى) ده لیت : له خه ودا
پیاویکی ریزداره نه گەر که سیک
چوه نیوى له گه ل خه لکی گه ورده دا
تیکه لده بى و ناو خواردنه وه له رو بار
باش نییه به پیتی نایه تی : ﴿ اِنَّ اللّٰهَ
مُبْتَلٰیْکُمْ بَٰذٰلِکَ ﴾ (البقرة : ۲۴۹).

* نه گەر بینى له مبه رى رو باره وه بو
نه و به رى بازیدا له غه م و په ژاره
قوتارده بى و به سه ر دوژمنه کانیدا
زالده بییت.

* هه روها و تراوه : رو بار به لگه یه
له سه ر سه فه ر بو یه کیک بجیته نیوى.

به نه ندازه ی گه وره یی و بچووکی
رووباره که .

* نه گهر بینى رووباره که ی بپری
بۆلایه کیتړ غم و په ژاره و ترس و بیمی
ده په ویته وه نه گهر قوپو چلپاو یان
شه پۆلى تیدابوو ، وه گهرنا نه و پیاوه
ده بریت بۆلای یه کیکیتړ .

* نه گهر بازیدا به سهر رووباره که دا بۆ
ده ریاچه که ی له خراپه ی دهسته لاند
قوتارده بیټو سهرکه وتن به سهر
دوژمناندا به ده سته هیڼی .

* نه گهر بینى ناوی ده ریا ده بیات یان
ناژه له کانی ده بات یاخود شتومه کی
نه وه زیانه بوی .

* نه گهر بینى ناویکی سازگار دینه نیو
ماله که ی به لگه یه له سهر مالو سامان و
خوشی ، هه روه ها و تراوه نه گهر
ده وله مندب نه وه ی بینى فه پوپیت
به ده سته هیڼی و سوود ده گات
به خانه واده که ی .

* نه گهر رووباریکی بینى له مالې خویان
هه لده قولی و ناوی لیده خونه وه نه گهر
ده وله مندو ریژداریوو به لگه یه له سهر
خیرو سوود بۆ خه لکی نه و ولاته و
بۆیان خه رجه کړی و خه لکیکی زور
رووده که نه ماله که ی و ناتاجیان
به ده سته هیڼی .

* هه روه ها و تراوه : چوونه نیوی کاری
دهسته لانداره ، نه گهر ناو به بازار پیکدا
رویی خه لکی ده ستنو یژیان ده گرتو
سوودیان له ناوه که ی وهرده گرت نه وه
دادپه روه ری دهسته لانداره بۆ
ژیرده سته کانی ، نه گهر به سهر یانه کاند
رویی و هاته نیو ماله کان و قوماشه کانی
ته پرکړد سته م و زور داری دهسته لانداره
له ژیر دهسته کانی ، یان دوژمنیکه
هه لده کوتیته سهر خه لکی .

* نه گهر رووباریکی بینى له ماله که ی
هاته دهره وه و زیانی به که س نه گه یاند
چاکه یه که له خه لکیده کات .

* نه گهر بینى بوه به روپار به خوین
به ربوون (نه زیف) ده مرئ .

* نه گهر چوه نیو رووباریک تیکه ل
به پیاوړکی گهره ده بی نه گهر شتیکی
پینگه یی له وپیاوه وه غم و په ژاره ی
پیده گات ، به هه مان شیوه نه گهر
رووباره که لیلبوو .

* نه گهر له ناویکی سازگار ناو یخواره وه
خیرو زیانیکی خوش به ده سته هیڼی
له وپیاوه وه به نه ندازه ی خوار د نه وه ی
ناوه که .

* نه گهر بینى ناوی لیبه لده گوژی مالو
سامان له پیاوړیکه وه به ده سته هیڼی

شویڼکه وتنی پیغه مبه رو سوننه تی (ﷺ)
به ده سته هینتی.

* نه گهر بییاوه ریو موسولمانده بی،
نه گهر سه ریچیکار بوو ته و به ده کات و
له بیدعه وه ده چیت بۆ سوننه ت یان
له ژنیکی خراپه کارو داوینپیس وه بۆ
ژنیکی سالتج و باش یان له کاسبیه کی
حرامه وه بۆ کاسبیه کی حلال.

* نه و رویاره ی له به هه شتدایه به لگه یه
له سه ر رزق و رۆزی.

* رویاری شیر به لگه یه له سه ر فیتره ت.

* رویاری مه ی به لگه یه له سه ر
مه ستبوون له خو شه ویستی و چاوپوشین
له سه ریچی.

* رویاری هه نگوین به لگه یه له سه ر
زانباری و قورئان.

رویاری (نیل) له (میسر)؛ (نابلسی)
ده لیت: نه گهر بینی ئاوی لیده خواته وه
زیږ به ده سته هینتی به نه ندازه ی نه و
ئاوه ی خواردوویه تیه وه.

* نه گهر رویاری (نیل) ی بینی هیزو
ده سته لات به ده سته هینتی.

روحیشان؛ (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
به لگه یه له سه ر گه راندنه وه ی نه مانه ت
بۆ خاوه نه که ی یاخود چاکبوونه وه ی
نه خو ش یان قوتارو ئازادبوونی زیندانی
له زیندانه که ی.

* نه گهر خه و بینه ر هه ژار بوو ژنه که ی
ده رده کات یان کوږه که ی به هۆی
داوینپیس یان کاریکی خراپه وه.

* رویار له خه ودا کاریکی چاک و رزق و
رۆزییه کی به رده وامه.

* رویاری لیل یان بۆگه ن به لگه یه
له سه ر دۆزه خو شه وه ی له خراپه ی
نزیکه کاته وه.

* رویار فتنه یه ، ده گونجیت بۆ
سه ریچیکار سه ریچی بیت و بۆ
چاکه کاریش به لگه ی پاریزدای بیت.

* نه گهر له رویاره کانی (فورات) و
(دجله) و (نیل) ئاوی خوارده وه به لگه یه
له سه ر خیر و رزق و رۆزی و هاوسه رو
شتی نایاب له و ناوچه و هه ریمه دا.

* نه گهر رویاره که له ولاتی خویدا نه بوو
به لگه یه له سه ر گوڤانی ده ولت و
چوونی هه ندیکیان بۆلای
هه ندیک تریان.

* نه گهر بینی به سه ر ئاودا ده روات
به لگه یه له سه ر باشی نه ت و دلنیایی.

* رویاری (که و سه ر) له خه ودا
سه رکه و تنه به سه ر دوژمناندا به پیتی
نایه تی: ﴿أَنَا أُعْطِيَنَّكَ الْكَوْثَرَ﴾
(الکوثر: ۱).

* نه گهر له ئاوی (که و سه ر) ی خوارده وه
زانباری و کردار و دلنیایی باش و

ده گونجيت به لگه بيت له سهر شاره زايي له نايندا.

رووپيو (مه ساح - نه نندازه گير): (نيين سيرين) ده لئيت: پياويكه خه لکي هه لده سه نگيني و حه زده کات بوه ستيت له سهری.

* نه گه ريبي روپاي زه وييه کي چينراو ده گري حال و باري چاکه کاران به سهرده کاته وه ، نه گه رميوي پيو حالي ژنه کي ده پشکني و به سهرده کاته وه.

* نه گه دارتي پيو حال و باري نه و پياوانه به سهرده کاته وه که نايينان هه يه.

* نه گه شه قاميکي پيو له وريگه يه وه سه فهرده کات که روپاي گرتوه ، نه گه له سهر ريگي (حه ج) بوو نه و جا (حه ج) ده کات ، نه گه شوپينيکي چوله واني پيو له غم و په ژاره دا رو ده چيت.

* نه گه زه وييه کي سه وزايي پيو او خاوه نه کي نه ناسراو بوو ده بيت به چاکه کارو وه چه دار.

(نابلسي) ده لئيت: نه رگر روپاي لانه و مالي مرفيکي پيو حالي نه و مرفه به سهرده کاته وه.

* ده گونجيت به لگه بيت له سهر يه کگرتن و کويوونه وه له گه ل که سيکي شواره و غه رييدا.

رئ

رووپامايي: (نابلسي) ده لئيت: نه گه له خه ودا بيني روپامايي بو مرفيک ده کات له بو به ده سته پتاني خوشيه کي دنيا خراپ و نابه جيه.

* نه گه بيني روپامايي له پيناوي به ده سته پتاني زانستکدا ده کات يا خود کاروپيه شيه که بيگه يه نيت به چاکه ريزو شکومه ندي به ده سته هيتيت و نايه کي باشده بيت و به داوا و نيازي خويده کات.

* هه روه ها و تراوه: نه گه که سيک کارتيکي و ابکات رانه هاتبيت و نه يکرديت ملکه چي و رسوايه ، خونه گه روپامايي له ژنيکي ناسراو بوو به لگه يه له سهر نه وه ي خه و بينه ر قوتار ده بيت له ده ستي بوژمن.

* زه فتاري رووپامايي له خه ودا به لگه يه له سهر خوشه ويستي و نيسارو چاکه و خير.

(نابلسي) ده لئيت: له خه ودا هو کارتيکي حه رame له بيداريدا.

رووپوش (په چه): (نابلسي) ده لئيت: له خه ودا کچيکي ته مه ندر ژه ،

رووخانی لانه و مال: (ئین سیرین)
ده لیت: نه گەر بینى مالیک رووخا
به سهریا مال و سامانیکى زور بیشومار
به ده سته هیئى.

(نابلسى) ده لیت: بینینى به لگه یه
له سهر مردنى خاوه نه که ی. مردنیش
به لگه یه له سهر رووخاندنى لانه و مال.
* نه گەر بینى مالیک ده پوختینى یان
بینایه کی کۆن غه م و په ژاره رووی
تیده کات.

* نه گەر بینى مال که رووخا به سهریا
یا خود هه ندیکى رووخا مرقفیک له و مال له
ده مرئ یان خاوه نه که ی تووشى به لاو
نه هه ماته تیه کی گهره و کاریگەر ده بیئت.
* نه گەر ژنیک بینى سهریانى مال که ی
رووخا میترده که ی ده مرئ.

رووخسار (کولم): (ئین سیرین)
ده لیت: جوانى رووخسار به لگه یه
له سهر فه پوپیئت و ده رووی خیرو
ناشیرینى به لگه یه له سهر نه خووشى و
خراپه.

* هه ردوو کولم به لگه یه له سهر کارى
پیاو، نه گەر کولمى به فراوانى بینى
له نه ندازه ی خو ی زیاتر زیاد بوونى
غه م و په ژاره یه و دابه زینى پله و پایه و
شان و شکویه.

رووتى (بى جل و به رگى): (ئین
سیرین) ده لیت: نه گەر بینى
جل و به رگه کانى له خو یکرده وه
دوژمنیکى په نهانى ده بیئت و
له رووکاریشدا خوشه و بیستى و
ناموژگارى ده رده خات، خوداوه ند
ده فهرموى: ﴿يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ
الشَّيْطَانُ كَمَا اخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ
يَنْزِعُ عَنْكُم مَّا لِبَاسَهُمَا﴾
(الأعراف: ٢٧).

* نه گەر بینى له شوپنیکى قهره بالعدا
رووتبو هه وه ئابووی ده چیت، نه گەر
له شوپنیکدا به ته نیا هه ر خو ی رووتبوو
بو که موکوپى ده گه رپیت به لام به ئومیدى
خویان ناگهن.

* نه گەر ژنیک جل و به رگى ره شى
له خو ی دامالى به لگه ی به یانییه چونکه
ژن به شه و رافه ده کرى، نه گەر شه و یكى
که م تاریکبوو نه گەر جل و به رگى ژنه که
سپیبوو شه و یكى مانگه شه و ده بیئت.

* خو رووتکردنه وه به لگه یه له سهر
جل و به رگى نو ی، نه گەر نه خو شیک
رووتبو هه وه له جل و به رگه کانى و به زور
بردیان ده مریت.

* رووتبوون هه وه ی ژنیش
له مالها تنه ده ره وه دوورکه و تنه وه یه
لیئ.

رووخساری مروؤ: (ئین سیرین) ده لیت:

پیستی مروؤ نهینه تی و رهشی پیست
له لیکدانه و ده شکومه ندی و وازهینه
له ناین.

* نه گهر بینی رووخساری
ره شداگیرساوه و جل و به رگیگی سپی
پوشیوه خه ونه که ی به لگه یه له سه
نه وه کیچی ده بیته به پیتی نایه تی:
﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنْثَىٰ ظَلَّ
وَجْهَهُ مُسْوًوًّا﴾ (النحل: ٥٨).

* خلیفه (مه دی) (ره حمه تی خوی
لیت) له خه ودا بینی رووخساری
ره شداگیرساوه له نا کاو به ناگاهات و
(ئبراهیم) کی (عبدوللا)
(کرمانی) بانگ کرد و خه ونه که ی بو
گیرایه وه و نه ویش تی: کیچیک
ده بیته، تنجا نه و نایه تی بو
خوینده وه هر نه و شه وه کیچی بو
زور خوش حال بو خه لاتی باشیدا
به (ئبراهیم).

* نه گهر بینی رووی ره شداگیرساو
جله کانی پیسبوو خه ونه که ی به لگه یه
له سه رنه وه ی درده کات به ده م
پهروه ردگار وه.

* نه گهر بینی رووخساری
ره شداگیرساوه خه ونه که ی به لگه یه
له سه مردنی.

* ده گیرنه وه پیاویک دیت بو لای (ئین
سیرین) و ده لیت: له خه ودا پیاویکی
ره شم بینی، پیاویکیتر ده یشت، نه ویش
وتی: مردنی بیواوه ریبه تی و رهشی
مال و سامانیه تی نه وه ش به پیوه
ده یشت به مال و سامانی فریوی ده دات.

* ده گیرنه وه پیاویک به (ئین سیرین) ی
وت: له خه ودا بینیم پیاویک به زنجیر
هه لواسرابوو له ناسماندا نیوه ی
له ش ولاری ره شبوو نیوه شی سپی،
کلکیکی دروژنی گویدریژی پیوه بوو.

(ئین سیرین) وتی: من نه و پیاوهم،
نیوه ی سپی لاشم نه وانه ن به روژ دین
بو لام، نیوه ره شه که ی نه وانه ن به شه و
رووم تیده که ن و زنجیره که ش پیتی
هه لواسراوم له ناسمانه وه یادوزیکری
منه هه می شه روو به ناسمان
به زده بیته وه، کلکه که ش قهرزه
له سه رم کۆده بیته وه و مردنمه،
خه ونه که ی به وش و پیوه یه بوو
که لیکدایه وه.

* هه روه ها ده لیت: نازایه ک بینی
رووخساری ره شداگیرساوه و رافه کاریک

لەرگەزى دوتۇمن، رەنگى سوور
پلەۋپايەو خۇشخالىيە.

* ھەرۋەھا دەلىن: ئەگەر لەگەل
سووربىيەكەدا سىپىتى تىكەلبوو
خاۋەنەكەى شىكۈمەندى و رىز
بەدەستدەھىت.

* رەنگى زەرد نەخۇشبيە، ھەرۋەھا
وتراۋە: ئەگەر بىنى رەنگى زەرد
ھەلگەراۋەو بەلەك بەلەكە لەقىامەتدا
رىنومايى دەدرىت و لەكەسە نىزىكەكان
دەبىت. زەردى رووخسار بەلگەيە
لەسەر غەم و پەژارە توۋشى خەبىنەر
دەبىت.

* سىپىتى رەنگ: ئەگەر بىنى
رووخسارى زۆر سىپىبوۋە ئاينەكەى
باش و جىگىر دەبىت لەسەر ئيمان،
ئەگەر رەنگى كولم و گۇناى سىپىبوۋ
شىكۈمەندى و رىز بەدەستدەھىت.

* دەگىرنەۋە پىاۋىكى لاۋ كولمى خۇى
بەسوور بەدىكرد وەك ژنان، لەنىو
ژناندا دانىشتىبوۋ توۋشى ئابۇچوون و
زىنابوو.

(ئابلىسى) دەلىت: ئەگەر لەخەۋدا
بەباشى بىبىت بەلگەيە لەسەر باشى
حال وبارى لەدنپاداۋ مژدەيە لەگەل
خۇشى و شادى.

پىى وت: بەلگەيە لەسەر
ترسۇكبوونت.

* پىاۋىك ھات بۇ لاي (ئىبن سىرىن) و
وتى: ژنىكم دەستنىشانكردوۋەو
لەخەۋدا بەرەشى و بچوۋكى بىنىومە،
ئەۋىش وتى: كورتىكەى كورتى
بالايەتى رەشىكەشى مال و
سامانىيەتى، زۆرى نەبردو مردو
پىاۋەكەش بوۋ بەمىراتگى.

* دەگىرنەۋە پىغەمبەر (ﷺ) لەخەۋدا
ژنىكى رەشى سەروقۇ روۋتى بىنى
لە(مەدىنە) ھاتە دەرۋەو ھەتاگەيشت
بە(جەحفە)، پىغەمبەر (ﷺ) بەم چەشنە
لىكىدايەۋە: نەخۇشى شارى (مەدىنە)
دەگىرنىتەۋە بۇ (جەحفە)^(۱).

* پىاۋىك گىرپايەۋە لەخەۋدا بىنىۋىيەتى
مندالىكى بۇ نىردراۋە كاتى بەئاگاہات
خەلۇزىان بۇ نارد.

* ئەگەر ژنى رەش پىستى بىنى
ھاتبوۋنەسەرى خىر روۋى تىدەكات
بەھۋى بىنىنى زۆرى رىزدار بەلام

(۱) (بوخارى) (۳۰۲۸) و (ترمىزى) (۲۲۹۰) لەفەرمودە
يەكى (عەبدوللاى كوپى (عومەر) (رەزى خۋاى
لىبىت).

*نه گەر رووخساری به پره شی بینى
ئابوه.

*زه ردی رووخسار به لگه یه له سهر
ملکه چی وحه سوودی، ده گونجیت
زه ردی دوپووی بیټ ، چونکه زه ردی
نه خوشییه و نه خوشیش دوپووییه
ههروه ها ده لټن: زه ردی به لگه یه له سهر
به ندایه تی به پیی ئایه تی: ﴿سَبِّمَاهُمْ
فِیْ وَجُوهِهِمْ مِنْ اَثَرِ السُّجُوْدِ﴾
(الفَتْح: ٢٩) نه مهش زه ردی
رووخساریانه.

*نه گەر که سیکی رهش پیستی بینى
رووخساری سپی بوه ته وه به لگه یه
له سهر دوپووی و که می شهرمی.

*نه گەر رووخساری بینى ره شبوه و
لاشه ی سپی نه ټنی باشتره له دیارو
به رچاوی ، نه گەر ده م و چاوی سپیوو
به لام له شو لاری رهش کاری دیارو
به رچاوی باشتره له نه ټنی.

*نه گەر بینى موو له ده م و چاوی هات
له شو ټټیکدا له بیداریدا مووی
لټنه هاتبوو قه رزیکى زاله و پله و پایه ی
داده به زټنی.

*نه گەر رووخساری گۆپاو جوانی
دیارنه ما به لگه یه له سهر که م و کوپوی و
ده گونجیت له وانه بټ زۆر گالته و گه پو

شوخی نه نجام ده دات، چونکه ئاوی
رویده بات.

*نه گەر گۆشتی کولمه کانی بینى
رۆیوو به سوالکردن و ده روودووکردن
ده ژى و له فه رمووده یه کدا هاتوه:
"نه وه تان به رده وام سوالده کات کاتى
ده گات به په روه ردگاری رووخساری
گۆشتی پټوه نه ماوه"^(١).

*نه گەر تاریکایى له رووخساریدا بینى
یاخود ناپټیکى به لگه یه له سهر
تټیکچوونى ئاینه که ی و که م و کوپوی
له شکۆمه ندیدا.

*نه گەر ده م و چاوی شینه لگه را
تاوانباره به پیی ئایه تی: ﴿وَنَحْشُرُ
الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ زُرْقًا﴾ (طه: ١٠٢).

*نه گەر رووخساری گه وره بوو به لگه یه
له سهر رټنومایى و شکۆمه ندیه تی.

*نه گەر رووخساری ئاره قى ده ردا
به لگه یه له سهر عیشق و خوشه ویستی.

*نه گەر رووخساری بینى سوورو
گرژبوو به لایه ک رووی تټیده کات یان
غهم و په ژاره رووی تټیده کات.

*نه گەر که سیك رووی لټوه رگټرا
کاریکی لټده بینى خه شم و قینی
لټده بیټ.

^(١) (مسلم) (١٠٤٠/١٠٣/١٤٠/٤) و (بوخاری)

* ده‌م و چاو گرژکردن و گریان و
ناشیرینکردنی یا خود ره‌شی به‌لگه‌یه
له‌سەر نه‌مانی پله‌وپایه و درۆ.

* نه‌گەر له‌هر دوو لاجانه‌کانی قژی
جوانی بینی پیاویکی سینه‌سافه و
نه‌گەر هر قژی پتوه نه‌بوو پیاویکی
سووک و هیچ و پوچه.

* قلیشبردنی ده‌م و چاو که می‌شهرمه.
* نه‌گەر رووخساری خۆی به‌ته‌ری و
گه‌شاوه‌یی بینی خاوه‌نی شهرم و
حه‌یایه، به‌دی و خرابی و ناقولایی ده‌م و
چاو که م و کورپییه.

رووشاندن؛ (ئین سیرین) ده‌لێت:
نه‌گەر له‌خه‌ودا بینی مروڤێک نه‌ندامێکی
بریندارکرد له‌مال و دارایی و هه‌ندیک
له‌خزمه‌ته‌کانیدا زیانی پێده‌گه‌یه‌نێت.

* نه‌گەر رووشاندنه‌که کێم و خوێنی
لێهات رووشینه‌ر سه‌باره‌ت به‌که‌سی
رووشاو ده‌دوێت و قسه‌ده‌کات، پاشان
رووشاو مال و سامانی ده‌سته‌ده‌که‌وێت.

* نه‌گەر بینی رومه‌تی رووشاوه
به‌خیرایی و کتوپر ده‌مریت.

* هه‌موو شوێنه‌واریکی رووشانیش
له‌جه‌سته‌دا کێم و زوخمی تێدا بێت مال و
داراییه.

* هه‌موو زیاده‌یه‌کیش له‌ه‌ش و لاردا
نه‌گەر زیان به‌خاوه‌نه‌که‌ی نه‌گه‌یه‌نێت
زیاده‌ی ناز و نیعمه‌ته.

* نه‌گەر ژنێک بینی رووخسارو
ده‌م و چاوی به‌په‌شی بنی مه‌نجه‌ل
ره‌شبوو مه‌رگی می‌رده‌که‌یه‌تی، نه‌گەر
بینی به‌سپیتی و بۆنی له‌خۆیدا باشی
خۆی و می‌رده‌که‌یه‌تی.

* رووخساری گه‌ش و بزه و خه‌نداوی و
سپیتی به‌لگه‌یه‌ له‌سەر باشی حاڵی
خاوه‌نه‌که‌ی نه‌گەر زیندوو یان
مردوو بێت.

* جوانی رووخساری ژن یا منداڵ یا خود
نه‌سپ به‌لگه‌یه‌ له‌سەر فه‌رپوویت و
به‌پێچه‌وانه‌شه‌وه.

* نه‌گەر بینی خاوه‌نی دوو پوو
له‌خه‌ودا به‌لگه‌ی چاره‌نوس خرابییه
به‌پێی گوتاری پێغه‌مبەر (ﷺ):
"خوداوه‌ند ته‌ماشای که‌سی دوو پوو
ناکات" (۱).

* نه‌گەر بینی بوه به‌خاوه‌نی چه‌ند
روویه‌ک به‌لگه‌یه‌ له‌سەر
پاشگه‌زبونه‌وه‌ی له‌ئیسلام به‌پێی
نایه‌تی: ﴿اَللّٰهُنَّكَ يَضْرِبُوْنَ
وَجُوْهُهُمْ وَاَدْبَارَهُمْ﴾ (محمد: ۲۷).

* نه‌گەر زانا‌بوو له‌به‌شه‌کانی زانیاریدا
هه‌لسوکه‌وت ده‌کات.

(۱) (بوخاری و (مسلم) به‌ده‌سته‌واژه‌ی نزیک له‌و
ده‌سته‌واژه‌یه‌ گێراویه‌تیه‌وه.

روونا شیرینی: (ئیین سیرین) ده‌ئی: نا شیرینی رووخسارو شقل شقلبوونی شهرمو حه‌یایه‌تی.

* نه‌گه‌ر بینی رووخساری ته‌پوو جوانه خواوه‌نی شهرمه‌و پیس و پۆخلیش ناته‌واوییه.

* پیاویك بینى به‌لاو نه‌هامه‌تییه‌ك روویك‌رده خه‌لكی و ئاژه‌لان، له‌رافه‌کاریکی خه‌وی پرسى ئه‌ویش وتی: فه‌رمانپه‌وایان پشتی كۆمه‌لیك ده‌شكێنن و هه‌ندێك زیندانی ده‌كه‌ن.

* هه‌ندێك له‌فه‌رمانپه‌وایان سته‌مكاربوون، یه‌كێك له‌ پیاوچاكان ئه‌و فه‌رمانپه‌وایه‌ی بینى رووخساری ناشیرین و ئاقۆلابوه‌و رووی وه‌رچه‌رخاندوه‌ بۆ دواوه‌و شه‌له‌و ده‌ست و قاچی بپاوه‌و گوئی لیبوو ئه‌م ئایه‌ته‌ ده‌خوێندرایه‌وه: ﴿اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادِ (٦) اِرْمَ زَاتِ الْعِمَادِ﴾ (الفجر: ٦-٧) خه‌وه‌كه‌ی بۆ رافه‌کاریکی خه‌وگێڕایه‌وه ئه‌ویش وتی: ئه‌م فه‌رمانپه‌وایه‌ تیا ده‌چیت هه‌روه‌ك چۆن خوداوه‌ند (عادى) له‌ناو برد، دواى بیست رۆژ مۆلك و ده‌سته‌لات و مال و سامانى تیاچوو.

رووی شه‌شیر: (نابلسی) ده‌ئیت: له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر:

(نابلسی) ده‌ئیت: رووشان له‌خه‌ودا زیانه له‌مال و داراییدا، رووشانیش به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر نیشانه‌ی خراپ و له‌مۆقدا له‌به‌خیلی و خراپه‌و بێپروایى، رووشاندنیش ره‌خنه‌و نکوولییه‌ له‌قسه‌و گفتوگۆدا.

رووگرژ: (نابلسی) ده‌ئیت: نه‌گه‌ر بینى له‌خه‌ودا رووی گرژبوه‌ کچیکى ده‌بیت.

رووگه‌شی: (نابلسی) ده‌ئیت: له‌خه‌ودا بۆ زانایان و پیاوچاكان به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر رووتیک‌کردن و گوێپایه‌لى خوداو پیغه‌مبه‌ره‌كه‌ی، بۆ كه‌سانى تریش له‌روو به‌خه‌نده‌و گالته‌بازو پیاو خراپان به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر بێئاگایی و روو به‌هه‌رام چوون و تیکه‌لبوون له‌گه‌ل بیدعه‌کاران.

رووکه‌شکراو به‌زیر: (نابلسی) ده‌ئیت: له‌خه‌ودا بینینی شتی رووکه‌شکراو به‌زیر به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌رمال و لانه‌ی رازاوه‌و قسه‌و گوته‌ی باش و راستگویی له‌گوته‌و کرداردا.

* ده‌گونجیت به‌لگه‌بیت له‌سه‌ر بیدعه‌و تیا بردنی مال و سامان یان ئاره‌زوو بێئاپرووی.

* ده‌گونجیت به‌لگه‌بیت له‌سه‌ر كه‌نیسه‌و شوینی خراپه‌.

+پاراستنی مال و بۆدواکاری.

+مال به فیروندان.

+پاراستنی نهینی.

و

رۆچوو له خه ودا: (ئین سیرین) ده لیت:
رۆچوو له خه ودا دۆپاره له کاتی
بیداریدا.

رۆچوون به نێو زه ویدا: (نابلسی)
ده لیت: له خه ودا سه فەرێکی دووباره یه
یان خستنه دواي ئه وهیه که زه وی
به لگه یه له سه ری به خۆشه ویستی یان
هاوسه ر.

*نه گه ر بینى له زه ویدا ونبوو به بئ
هه لکه نندن و زۆر قوالبوو هه تا وایزانی
سه رناکه وئ له خۆی باایوه
به داواخوازی دنیاو له وه دا ده مرئ.

رۆژا خۆر): (ئین سیرین) ده لیت: رۆژ
له بنه رته دا فه رمانه ر هه واکاره به ده ستێکی
مه زنه، چونکه له ئاسماندا رووناکترین
پێکهاته یه وپرای سوود و قازانجی.

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
فه رمانه ر هه وای ئه و شویتنه که خه ونه که ی
تیا ده بینرئ و له سه رووی ئه وه وه
په ره رده گاری مه زنه.

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
ده سه لاتی خه وینه ر نه گه ر به تاییه تی

بینی به ده ر له کۆمه ل وه ک میرو
مامۆستاو باوک و هاوسه ر نه گه ر ژنبوو.

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر ژنیکى
به پێز وه ک هاوسه ری فه رمانه ر هه واکاره
سه رۆک یا گه ره یاخود که که ی یان
هاوسه ری خه وینه ر یا دایک و کچی
شوخ و شه نگى.

*بوێژو شاعیران جوانی کچانی
شقلنه شکاو به خۆر ده چوینن.

*هه روه ها ده لیت: له خه وه که ی
(یوسف) (سه لامی خه وای لیتیت)
به لگه یه له سه ر دایکی، هه روه ها
ده لیت: به لکو به لگه یه له سه ر
هاوسه ره که ی باوکی که پوریبوو. یان
ده لیت: به لگه یه له سه ر داپیره ی، یان
له سه ر باوکی و مانگیش له سه ر دایکی
هه موو نه مانه ش له لیکدانه وه دا شیاوو
گونجاون.

*نه گه ر رۆژ به لگه بوو له سه ر باوک
به هۆی سوود و چاکتربوونی له مانگ
له رووناکی و وزه دا، نه گه ر به لگه بوو
له سه ر دایک به هۆی مینه یی و نیریتی
مانگ، ئه و روداوه ی له خۆردا ده بینرئ
لیکدانه وه که ی ده گه ریتنه وه بۆ ئه وه ی
که به لگه یه له سه ری.

*نه گه ر خۆر بینرا که وت به سه ر زه ویدا
یاخود بالنده یه ک قووتیدا یاخود که وته
نیو ده ریاوه به ئاگر سووتاو ره شبوو

ژنی دووگیان کچی ده بیټ یان کوپی
ده بیټ جیاوازیده کات له نیوان نیرومیدا
به وزیاده یه ی له خونه که ی وهرده گیرئ
وهك ئه وه ی له ژیرکراسه که یه وه
بیشاریته وه یان بیخاته ژیر ده فریک.

* نه گهر رهنگی خوږه که کاتئ
شاردرایه وه تاریکبوو ناپاکی و خیانهت
له فهرمانپهوا یان خانه واده که ی ده کرئ
نه گهر واپوو، وه گهرنا دهسته لاتدار
ده سندرئژی ده کاته سهر له لایه ن خوی
یان نه خوږی ده مرئ یان ئافره تی
دووگیان مندالی له بارده چئ یاخود
کوپیکی ده بی ئه و شتانه جیا ده کاته وه
له یهك.

* نه گهر بینی روژ له روژئاواوه هه لدیت
یان دوا ی ئاوابوونی ده گهر پیتته وه بۆ ئه و
شویننه ی لیوه ی هه لپهات به لگه یه له سهر
چۆنیه تی به زیاده بوونی به لگه کانی.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سهر ئه وه ی
ده خریتته دریتته [دوا ی له وه ی
خوازیاریه تی له سه فه رو دادپه روه ی و
سته مکاری به بیسودو قازانچ
له هه لپهاتنی یان کاته کانی.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سهر نسکوی
ئه وه ی ده دریتته پالی له نه خوږی و
ناساغی.

* ده گونجیت ئاوابوونی دوا ی هه لپهاتنی
بۆیه کیک ئافره تی دووگیانی هه بیټ

یاخود ونبوو له ریزه وی خوی یان که وته
ریزه ویکتر ئه وه ی ده دریتته پالی
ده مریت.

* نه گهر روژگیرا یان هه ورک رووناکی
لیگرت یاخود ته مو مژ له ده وری
کۆبه وه تارووناکی دابه زی یاخود
له ئاسماندا جیکیربوون ده هات و ده چوو
به لگه یه له سهر رووداویك رووده دات
له وه ی ده دریتته پالی له نه خوږی و غه مو
په ژاره و نا په حه تی و خیریکسی
نیگه رانکه ر مه گهر ئه وه ی
به لگه یه له سهر ی نه خوږی بیټ له حالئ
بیداریدا مردنیه تی.

* نه گهر بینی به بی هۆ ره شداگیرسا یان
بیته وه ی بگیری به لگه یه له سهر سته مو
زوری ئه وه ی ده دریتته پالی یان
به لگه یه له سهر بیباوه پی و
سه رگه ردانیه تی، نه گهر خسته یه
ده سستییه وه یان گرتیه باوه ش یان
دابه زییه سهر ماله که ی به رووناکی و
پرشنگی خوږیه وه دهسته لاتئ پته وتر
ده بی و شکوو ریزدارتر ده بی، یاخود
بژئوی په یداکاری ئه و ماله
ده گهر پیتته وه، نه گهر له سه فه رداییت
نه گهر خوی ئه وه ی بینی یان خزمه تکار
یاخود هاوسه ره که ی چونکه گه وره ی
هه موویانه و به پیوه به ری ماله، وه گهرنا

به لگه بیټ له سهر مردن و له بارچوونی
منداله که ی دواى بوونی له دایک.

* ده گونجیټ به لگه بیټ له سهر
که پانه وه ی که سیټکی نادیار له سه فـهـرو
هینانی مال و سامانی سه رنجراکیش.

* ده گونجیټ به لگه بیټ له سهر
که پانه وه ی که سیټکی زیندانی بو زیندان
دواى نازادکردنى.

* ده گونجیټ به لگه بیټ له سهر
موسولمانبوونی بیټاوه پیک یان
ته و به کردنى که سیټک سته می لیټکـردـوه و
زوى لیټکـرـدوه بگه پیتـه وه
بو سه رگـردانى.

* نه گه ر که سیټک وایبینى کردارى
په نهان و نهټینیده کات و کرداره کانی چاک
یان خراب بن به لگه یه له سهر
شاردنه وه ی حال وبارى و هیچ نهټینه کی
ناشکرا نابیت به هوى ناوابوونی خور
لیټى، مه گه ر نه وکه سه له وشه وه ژنى
هینا بیټ ، نه وکات هاوسه ره که ی
ده گه پیتـه وه بولای که سوکارى.

* ده گونجیټ هه لټاتنى دواى ناوابوونی
به لگه بیټ له سهر ته لاقدانى ژنه که ی و
که پاندنـه وه ی، بو یه کیټکیش
هاوسه ره که ی دوو گیانبی له سهر قوتارو
رزگار بوون له وه ی هه لیگرتوه، بو یه کیټک
بژبوى نه سته مو گرانبیټ به لگه یه

له سهر ده روو لیټکردنه وه ی به تاییه ت
نه گه ر پیشه که ی به تیشکی خوره وه
به سترابوو وه ک جلشورو... بو یه کیټکیش
نه خوش بیټ به لگه یه له سهر مردنى
به هوى ناوابوونی نه و سیټه ره ی له مروټ
ده چى هه روه ک خودا وه ند ده فـهـرموى:
﴿ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَیْهِ دَلِیْلًا ،
ثُمَّ قَبْضْنَاهُ الْیْنَا قَبْضًا یَسِرًّا﴾
(الفرقان)، بوټه وه ی له جیهادو
جهنگدایه به لگه یه له سهر سه رکه وتن،
بوټه وه ی هه ژاره و له روژى زستاندایه
به لگه یه له سهر جل و به رگو
ده وله مهنـدى، له هاویندا به لگه یه له سهر
غم و په ژاره و نه خوشى و تاو
خوله میټش.

* دانیشتنى مردوو له به رخوردادو
له هاویندا به لگه یه له سه رنه وه ی تیدایه
له سزاو غـم و په ژاره به هوى
هاوه لایه تی فه رمانږه وایان نه وه ی
خوردابه زیوه ته سه رى به پىټى حال وبارى
خوى.

* نه گه ر بینى بوه به خور ده سته لاتى کی
مه زن به ده سته هینیت به پىټى تیشک و
رووناکی.

* نه گه ر خوړیټکی هه لواسـراوى
به زنجیریکـه وه به ده سـسـته ټه ټنا

*نه گەر رۆزی بینی له ماله که ی خۆیدا
هه لهات، نه گەر بازرگان بوو
له بازرگانیه کهیدا سوو دو قازانجده کات،
نه گەر داوای ژنیکردبوو ژنیککی جوان و
شووخ و شهنگ دههینیت، نه گەر ژنیک
خهویکی ئاوابینی شوو ده کات و رزق و
رۆزی میرده که ی فراوانده بیت.

*تیشکی خۆر هه بیته و شکۆ
دادپه وهری فه رمانپه وایه، نه گەر خۆر
بدویت له گه لی پله و پایه ی به رز له لایه ن
دهسته لاتداره وه به دهسته هینیت.

*نه گەر بینی خۆر له سه سه ری هه لهات
به دهر له جهسته و لاشه ی کاریکی
کاریگەر ده گریته دهسته و دنیا به کی
فراوانیده بیت.

*نه گەر خۆر له لای قاچه کانیه وه
هه لهات به دهر له نه ندامه کانی تری
لاشه ی رزق و رۆزی هه لالی به هوی
کشتوکاله وه دهستگیر ده بیت.

*نه گەر خۆر له سکی هه لهات له ژیر
جله کانی و نه یانده زانی تووشی به له کی
ده بیت و بۆ سه رجه م نه ندامه کانی
دی که ی وایه نه گەر له ژیر جله کانیه وه
هه لبیت.

*نه گەر بینی سکی شه قیبرد و رۆزی
لهاته دهره وه ده مریت.

فه رمانپه وایه کی پیده سپێردی و
دادپه روه رده بیت تیدا.

*نه گەر له بهر خۆر دانیشته و
چاره سه ری خۆی تیدا کرد دهسته که وت و
نیعمه تیکی له دهسته لاتداره وه
دهسته که وی.

*نه گەر بینی تیشکی خۆر و
روونا که که ی له رۆژه لات ه وه روو
به رۆژئاوا چوو، نه گەر شایسته ی
دهسته لاتبوو دهسته لاتیکی مه زن
به دهسته هینیت، وه گه رنا زانیاریه کی
پیده درێ حال و باری هه موو ولاتیکی
تیا باسده کری.

*نه گه بینی بوه به شای خۆر یان
زالبوه به سه ر خۆر دا گوته کانی په سه ند
ده کری له لای فه رمانپه وای گه روه.

*نه گەر خۆری بینی پاک و بیگه رده و
لیی هه لهاته وه نه گەر دهسته لاتداربوو
هیزو توانای له دهسته لات ه کهیدا
پیده درێ، نه گەر میربوو خیری
له فه رمانپه وای مه زنه وه دهستگیر
ده بی، نه گەر که سکی ئاساییبوو رزق و
رۆزی به کی هه لالی دهستگیر ده بی،
نه گەر ژنبوو هه لوێستیکی
واله میرده که ی ده بینێ شاد و
دلخوشیده کات.

* نه گەر بینى خۆر ئاوابو داواکەى
لێوندهییت.

* بەرەرهکانى خۆر دەرچوونه
له پادشاو فهرمانهوا، که مېوونه وەى
تیشکیخۆر دابەزینی هەبیتى
فهرمانهواو دەستەلاندەرە.

* نه گەر بینى خۆر بوە بەدووبەشەو
بەشیکی بێنیتەو و بەشیکی بېروات
خەلکی یاخیدەبن له فهرمانهوا ، نه گەر
ئەوگەرتەى مابو وە شوینی
ئەوگەرتە کەوت کەتیاچو بوو ئنجا
بوو وە بەیەك رۆژیکى دروست
پەدابو وە دەورى ولاتدەدات.

* نه گەر خۆرى بینى کەوتە خوارەو
بەلاو نەهامەتیە روو لەبەرپرسی زەوى
یان باوک و دایکیدەکات.

* نه گەر بینى خۆره لهات له مالتیکداو
ماله کەى رۆشنکرده وە سەرنشینانى
ئەو مالە مەزنى و شکۆ رزق و رۆزى
بەدەستدەهێتن.

* نه گەر بینى خۆرى قووتدا ژینیکی
مەینەتاوى پەرەم و پەرەزەرە
بەسەردەبات.

* نه گەر فهرمانهواو بەرپرسیك
خەویکی لەوچەشنەیان بینى دەمریت.

* نه گەر ژنیك بینى رۆژ
له فەقیانە کەیهو هاته ناوى تهوقیدا ،
پاشان له دامینینی و هاته دەرەو
شوودەکات بەسەرکرده یان کەسیکی
ناودارو یەکشەو له لای دەبیّت ، نه گەر
له عەرەبى خۆره لهات زینادەکات.

* نه گەر بینى دواى رۆژ دەکەوێت و
ئەویش دەرپوات بەلام ئاوانەبوو له گەل
سەرکرده یە کدا دیلده کری.

* نه گەر بینى رۆژ بوە بەپیاویکی
پشتچەماو دەستەلاندەر لەبەرخوا
خۆی بەکەمدە زانی و دادپەرەدەبی و
هێزو توانا بەدەستدەهێنى و حال و باری
موسولمانان باشدەبی، نه گەر بوو
بەلاویك حالى موسولمانان لاوازەبی و
دەستەلاندەر ستهمدەکات.

* نه گەر ئاگریکی بینى له رۆژهاته
دەرەو و دەورووبەرى خۆى سوتاند
سەرکرده و فهرمانهوا دەورووبەرە کەى
تیادەبات.

* نه گەر بینى رۆژ سوورەلگەرپاوه
خراپە روو لە شوینی نیشتەجێبوونی
دەکات، نه گەر بەزەردى بینى
فهرمانهوا نەخۆشده کەوى، نه گەر
رەشبوو زالدەبی و بەلاو نەهامەتى
لەسەر کۆدەبیته وە.

به شټكى له گه ل مانگ، خه وه كه ى بؤ
(عومه رى كورپى) (خه تتاب) (ره زای
خوای لیبټ) باسكردو ئه ویش پټى وت:
تو له گه ل کامیان بووى؟ وتى: له گه ل
مانگ (عومه رى) ئایه تى: ﴿فَمَكُونَا آيَةً
الَّيْلِمْ وَجَعَلْنَا آيَةً لِّلْكَارِ مُبْصِرَةً﴾
(الإسراء: ۱۲) ى خوینده وه.

نجا له سه ركار له (حمص) لایبرد،
فراسه تى (عومه رى) بؤ ئه و خه وه
گونجاو بوو ئه و پیاوه له گه ل
(معاویه) بوو له روژگارى (صفین) دا.

* نه گه ر بینى (روژ) و (مانگ) و
(نه ستیره كان) له یه ك شویندا
كۆبونه وه و بوو به خاوه نیاو و رووناكى و
تیشكدار بوو قسه و گوته كانى لای
فه رمانپه واو وه زیرو سه روكه كان
وه زده گیرئ، نه گه ر نورو رووناكى نه بوو
خه و بینر هیچ خیركى نییه.

* نه گه ر هه ریه ك له (روژ) و (مانگ) ى
بینى ده ركه و تون بؤى دایك و باوكى
رازیین لئى، نه گه ر تیشك و رووناكى
نه بوو لئى ناپازین.

* نه گه ر له لای راست و چه پ و قاچ و
پیشه وه ى روژو مانگى بینى غه م و
په ژاره رووى تیده كات له گه ل
ترس و بیم و به لاو نه هامه تى و دۆراندن و
ناچار ده بئ هه لټ به پټى ئایه تى:
﴿وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ﴾، يَقُولُ

* نه گه ر پریشكى له تیشكیخۆر
وه ریگرئ خودا وه ند گه نجینه و مالتكى
مه زنى پیده دات.

* نه گه ر بینى خۆردابه زییه
سه رجیگه كه ى نه خۆشده كه وئ و له شو
لارى كرده گریئ.

* نه گه ر بینى خه ريكه چاكه ى
له گه لده كرى به لگه یه له سه رفه روپیت.

* بؤ زۆر كه س به لگه یه له سه ر
له شساغى، نه گه ر تیشكى خۆر
شتىكى لیبات یان پییدات باش نییه.

* له به لگه كانى خیر نه وه یه مروؤ روژ
له سه ر شټوه ى خوى بینى،
ده گونجټ زیاد و كه مى زیانبه خشبټ.

* نه گه ر هه ستى به تین و گه رمای
خۆركردو روویكرده سیبه ر له خه م و
په ژاره قوتارده بئ.

* نه گه ر سه رمایوو له سیبه رداو چوه
به رتیشكیخۆر هه ژارى به سه رده چټ،
چونكه سه رما هه ژارییه، نه وه ى
زالبټ به سه ر خۆرداو ره شو
چه تونبئ فه رمانپه واو سه روكه
ناچاریده كات له كاروبار یتكا.

* ده گپه نه وه دادوه رى (حمص) له خه ودا
بینى روژو مانگ به جه نكدین له گه ل
یه كدى، هه ساره كان په رت و به ش
به شده بن، به شټكى له گه ل روژداده بن و

ریتنومایدەر ده بیټ له جه نگدا، وه گهرنا
شاره زاییه که به ده سستیده هیئت.

* نه گهر روژی بینی و تیشکی نه بوو
له شان و شه و که تی فه رمانپه وا
که مده بیته وه به نه نـدازه ی
که مپونه وه ی تیشکی خور، نه گهر
بینی تیشکه که ی ناکه ویتسه ری نه گهر
ده سته لاتدار بوو شان و شه و که تی پادشا
داده به زئ، نه گهر سه رکرده بوو
شکومه ندی به سه رده چیت، نه گهر
فه رمانپه واو کار به ده سستبوو
له سه رکاره که ی لاده برئ، نه گهر
که سیکی ئاساییوو بژیویه که ی
تیاده چیت، نه گهر ژنبیت ده بهیئت و
خهرجی ناکیشی.

* نه گهر روژی بینی ته ماشای
رووناکیه که ی ده کرد ده سته لات
به ده سستده هیئت، نه گهر شیاوو
گونجاو بیټ یان ده مپاستی گهره کو
گوزهری خویان بیټ.

* نه گهر روژی به رووناکی و دره وشاوه یی
بینی له ولاتی خویدا نه گهر
له سه فه ردا بوو به سه لامه تی ده گهر پیتته وه
بو نیشتمانی خوی.

* نه گهر بینی روژ له روژه لات وه
هه لدیت به تیشکیکی رووناکو بیگه ردو
به هه مان شیوهش ئاواده بوو به لگه یه

الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَقَرِّ
(القیامة: ۹-۱۰).

* رهشی روژو مانگو نه سستیره کانو
لئیلیان گورانی نیعمه ته کانه له دنیا دا،
روژگیران رووداو یکه دیت به سه ر
فه رمانپه وایه کدا.

* نه گهر ته م و مژیکی بینی تیشکی
خورگیرت و رووناکی نه هیشت
فه رمانپه وایه که نه خوشده که وئ، نه گهر
بینی نه ده جوولا له نیو هه وره که داو
نه ده هاته ده ره وه لئی فه رمانپه وایه که
ده مرئ، ده گونجیت تیشکی خور
زانایه که بیټ نه گهر ته م و مژه که
ره ویه وه غه م و په ژاره ده ره ویتته وه.

(نابلسی) ده لیت: روژ له خه ودا
فه رمانپه وایه کی مه زنه یان به پر سه
یاخود باوکه یان زپر یاخود
فه رمانپه وایه که یان ژنکی شوخ و
شه نگه.

* نه گهر روژی له خولگه ی جیاوازا
به دیکرد به لگه یه له سه ر یاخیبونی
خه لکی له فه رمانپه وایه له هه موو شوین و
جیگه یه که هه ره ها نه گهر روژو مانگ
گفتوگویان له گه لکردو له گه لیان رویی
ده مریت.

* نه گهر روژی له شوینیکدا بینی به ده ر
له شوینیکیترو خاوه نی جه نگبوو

*بۆھەندىك كەس بەلگەيە لەسەرئەوھى
مندالى نىرىنەي دەيىتو، بۆسەرجم
خەلگى بەلگەي خۆشپىيەو بۆئەوھى
دەيەيىت كاروبارەكانى بشارىتەو
بەلگەيە لەسەردەر خستنى و
ھەمووشتەكان دەرەخات.

*ئەگەر بىنى لەرۆژئاواو ھەلدەيت
بەلگەيە لەسەر دەرگەوتنى
شتەپەنھان و ناديارەكان، ئەگەرچى
خاوەنەكەي سووربيت لەسەر پەنھان و
شادرنەوھى، ئەگەر نەخۆشبو بەلگەيە
لەسەر چاكبونەوھى، ئەگەر تووشى
چاوتىشەبو بەلگەيە لەسەر ئەوھى
چاوەكانى كۆرنايىت، ئەوھى لەسەر
سەفرىيىت بەلگەيە لەسەر گەپانەوھى
لەسەفەر.

*ھەرۈھە بەلگەي خىرە بۆيەكەك
بىەيىت سەفەر بكات بۆ لاي رۆژئاوا.
*ھەرۈھە ئەگەر بىنى رۆژ لەرۆژئاواو
ھەلدەيت رووبەرۆژەلات ھەر بەو
چەشنەيە.

*ھەرۈھە ئەگەر بەتارىكى رۆژى بىنى و
رەنگى خويىنى گرتبوو يان
لەشتوھەيەكى جياوازدا بەديكر بەلگەو
نیشانەي خراپە بۆ سەرجم خەلگى و
بۆ ھەندىك بەلگەيە لەسەر
نەخۆشكەوتنى كوپى خەويىنەريان

لەسەر خىر بۆخەلگى ئەو شارەو لەژىر
دەستى ئەو فەرمانرەوايەدا ژىنيكى
خۆشنوود بەدەستدەھيىن.

*ئەگەر رۆژى بىنى ھەلھات لەرۆژئاواو
خەويىنەري ئابرووي دەچىت لەنيو
خەلگىدا، ئەگەر لەنيوان خۆي و
كەسىيكتىردا نەيىنى ھەبوو
ئاشكرايدەكات، دەگونجىت رووداويكى
پەنھان ئاشكرا بىي.

*ئەگەر بىنى رۆژ گۆپاوە لەحال وبارى
خۆي فيتنەو ئاشوب لەنيو ئەو شارەدا
روودەدات.

*ئەگەر بىنى لەبەر تيشكى خۆردا
دانىشتو نازو نىعمەتيكى فراوانى
دەستگىردەيىت لەگەل فەپوبەرەكەت
لەئاسمانەو دادەبەزى بەسەريا.

*ئەگەر تيشكى خۆرى بەدەستتەيىنا
گەنجينەيەكو مال و سامانىكى مەزن
بەدەستدەھيىت و خوداوند خىريكى
مەزنى پىدەدات.

*ئەگەر مرقۇ بىنى خۆر لەرۆژەلاتەو
ھەلدەيت و لەرۆژئاواو ئاوادەيىت
بەلگەي خىرە بۆ ھەموو خەلگى و
بەلگەيە لەسەر كردارەكان چونكە
لەخەو بەئاگايان دەھيىنيىت و
بىدارياندەكاتەو بۆ كردارەكانيان.

* نه گەر بینى رۆژ له عه وره تی هاته
ده ره وه كوړپكی ده بیست ده بی
به فەرمانر هه وایان وه زیر.

* نه گەر بینى رۆژو مانگ كۆبوونه وه
له لای به تیشك و رووناكییه وه به لگه یه
له سه ر هاوسه رگیری له گه ل ژنیكى
جواندا.

* هه لهاتنى رۆژ له رۆژئاوا وه به لگه یه
له سه ر فەرمانر هه وایان و ئابروو چوون و
كوتر اویشه به لگه یه له سه ر تهویه و
په شیمانی یان نزكی بوونه وه واده و
چاره نووسی یان رووداوێك له سه ر زهوی
رووده دات.

* بۆنه خوڤ به لگه یه له سه ر
ته ندروستی و له شساغی.

* نه گەر بینى هه وره كه ئاوابوو به لگه یه
له سه ر ره واندنه وه ی غه م و په ژاره و
نه خوڤی و لاچوونی مولك و دهسته لات.

* نه گەر بینى له ژیر تیشكى خۆردا
نه بیست ناروات سه فەر ده كات و نه گەر
هه لهات له سه ر نه بوونی و سووتان.

* نه گەر ده رۆژی بینى هه لیگرت و
له په پۆیه كدا داینا ده هه زار دره م
به دهسته هینیت.

* ده گونجیت خۆر زانایه كبیست و
رینومایى پێوه ریگری.

نار په حه تیه ك دیت به سه ریا، یان
نیش و ئازار روو له چا ویده كات، به لام
بۆیه كێك خوازیاری شار دهنه وه ی
كاروباره كانى بیست به لگه یه كى گونجاو و
شیاوه بۆی.

* نه گەر بینى رۆژ نه ماوه و پارچه
پارچه بوه به لگه یه كى خیرایه
بۆسه رجه م خه لكی، مه گەر بۆ كه سانێك
نه بیست به نهینى كارد هه كهن و زۆرجار
به لگه یه له سه ر كوێرى یان مه رگی
كوړانى خه و بینه ر.

* نه گەر چه ن خۆرێكى بینى
له خۆیگرتبوو به لگه ی خیره نه گەر
له سه فەر دابوو، به لام بۆنه خوڤ
به لگه ی نار په حه تی و مه رگه.

* نه گەر بینى رۆژ شتیكى ده داتى و
شتیكى تری لیوه رده گری باشنیه،
نه گەر پێیدا به لگه یه له سه ر نار په حه تی و
بردن له گه ل تیاچوون و فه وتان.

* نه گەر بینى خۆر نورو رووناكى
لیوه گرت هاوه لایه تی فەرمانر هه و
ده كات و خه لاتیده كات.

* گه رما و تینی خۆر نه گەر له سنوور
ده رچوو به دهسته پێنا غه م و په ژاره ی
له دهسته لاتداره وه دهسته كه وێ.

* نه گەر بینى له خۆره لدیت له گه وره و
دهسته لاتدار یاخود خراپه یه ك هه لدیت.

* ٺڳر دووڙوڙي بيني ڪڙشايان
بهه ڪڍا دووڙوڙي مانڙهه دهجهنگن
لهڳل به ڪڍا.

* ٺڳر بيني ڪڙنوڙهه ده ٻوڙوڙو مانڱ
گوناهيڪي گهره نه نجامدهات.

* ٺڳر تيشڪي خوري بيني لڙوهي
هاته دهره وه دهسته لاتو پلهوپايه
به دهسته هيٺيٺ.

* ٺڳر رڙي بيني لهڳل هه ساره ڪاني
ديڪه ده زالده بن به سهر هه سارهي ترده
كه له پيشه وهن ، دوزماني ده به زيني و
هيڙو تواناي له وان زياتر ده بي و به ختي
ده ڪريته وه.

* ده گونجيت بينيني رڙ به لهڳه بيت
له سهر رڙو رڙي و ٻڙوي و رڙنوماي و
شوڻڪه و تني راستي و پڙشاك و
جلوبه رڱي به نرڱ و چاڪبونوهه
له نه خوشي بڙيه ڪيڪ دابنيشي له به ريا
ياخود بيٺ به خاوهني له وه رڙي
زستانده.

* هه روهه به لهڳه به له سهر غم و
په ڙاره هه ڙاري و نه خوشي بڙيه ڪيڪ
بيٺ به خاوهني يان له وه رڙي هاوينده
له ڙيڙي دابنيشي.

* ده گونجيت به لهڳه بيت له سهر سه فهر و
هه ٺهاتن يان ناواووني و بينيني
له شوڻيڪا رڙو پايله داري و
شڪومه ندييه.

* ڳراني رڙ به هه ور به لهڳه به له سهر
لابردي فهرمانڙهه به هڙي سهته مه وه
له ڙيڙه سهته ڪاني ڪرده.

* ٺڳر سه رمای به ديڪر له سهتيه رداو
چوه ڙيڙ تيشڪي خور هه ڙاري
به سه رده چيٺ چونڪه سهرما هه ڙاريه.
* ٺڳر زالو به سهر رڙوڙو
ره شداگير سابو فهرمانڙهه له ڪاريڪ
له ڪاره ڪانده ئيشي پڙي ده بيت.

* ٺڳر رڙو مانڱو نه سهتيه ڪاني
بينی له يه ڪ شوڻيڌا ڪڙوبوونه وهه بوو
به خاوهنيان و خورو رووناکي هه بوو
وته ڪاني په سهند ده ڪرين له لاي
فهرمانڙهه واهه و هڙي سه رڪرده ڪان،
خونه ڳر رووناکي نه بوو خه ويينه ر هيچ
خير يڪي تيڌا نيهه.

* ٺڳر رڙو مانڱي بيني هه ٺهاتبوو
دايڪ و باوڪي رازين لي ، ٺڳر
رووناکيان نه بوو توڙه ده بن لي.

* ٺڳر رڙو مانڱي بيني له لاي راستو
چه پي و قاجي و پشتيه وه غم و په ڙاره
يان به لاو نه هاهه تي ياخود دڙان روي
تيڌه ڪات و ناچار يده ڪات بڙيه ٺهاتن.

* ره شداگير ساني رڙو مانڱو
نه سهتيه و ليڙبوونيان ڳراني دنياهه.

دەگونجىت ئەو بەلگەبىت لەسەر
خراپى بۆچوونى ياخود لەسەر ئەو
سەرپىچىدەكات.

* ھەلگرتنى رۆژ لەلايەن ژنىكەو
ھاوسەرە يان كورپىكى جوانكىلەيە
پيىدەبەخشرى.

* ئەگەر رۆژ دوا لەگەلى زانىارى
ئامادەبوونى جنۆكە فيردەبى و نامە
دەنووئى بۆ گەرە پياوان يان دەبىت
بەوەرگىز.

* بينينى رۆژ مانگو ئەستىرەكان
بەلگەيە لەسەر بەلاو ئەھامەتى يان
زىندانى و ئىرەيى خانەوادەو خزم،
پاشان دەرەنجامەكەى رووبەدەستەلات
يان لەشساغى لەنايندا دوايى دىت
بەپى چىرۆكى (يونس) (سەلامى خواى
لىبىت).

* دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر
ترس و بيم و نارەھەتى.

* بينينى خۆر بەلگەيە لەسەر چرا
بەپى ئايەتى: ﴿وَجَعَلَ الشَّمْسُ
سِرَاجًا﴾ (نوح: ١٦).

* ھەلھاتنى رۆژ لەرۆژئاووە بەلگەيە
لەسەر ترس و بيم و راجەلەكان و
زالبوونى دەستەلاتدار بەسەر خەلكىداو
گەرانبەو لەدوژمن.

* بينينى لەشوئى نىشتنەویدا
بەلگەيە لەسەر ھەژارى و زەرەر و غەم و
پەژارەو بۆلە.

* نۆرېوونى خۆر بىدعە و ترس و بيم و
دابەزىنى رزق و رۆزى و بۆتويە، ھەرەھا
رۆزى مانگەكانىش بەلگەيە لەسەر ئەو
ئازەلەي بەلەسەيە و نايەلى بۆ سواری
بەكاربەيترى.

* ھەرەھا چەن رۆژىك بەلگەيە لەسەر
ئەوانەى ناوھەيان ھەلگرتو.

* ئەگەر خۆرەكان نۆرېوون و
رووخسارەكان رووناكنەبوونەو
كۆمەلى رىكەوتوون لەسەر
بەرژەوھەندى.

* ئەگەر تىشك و رووناكى زيادىكرد ھەتا
چاوەكان پىي گەشبوون مەبەست رۆز
دەبى و بەرژەوھەندى تيا دەچىت.

* ئەگەر رۆژ خواردى سوود لەخزمەت و
رىكخستنى وەردەگرى و لەوھە مال و
دارايەكى رۆزى دەستدەكەوئ،
دەگونجىت ببىت بەئەستىرەوان يان
پەرورشار ياخود زانايەك بەھوى
رۆشتنى رۆژەو.

* ئەگەر رۆژ سووتاندى بەتايبەت
لەخۆشەويستى كەسىكدا تيا دەچىت
يان بەلايەك رووى تىدەكات لەلايەن
كەسىكەو خۆر بەلگەيە لەسەرى،

* دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر
گەپانەوہى كەسىك لەسەفەردا
كەبەغەم و پەژارە و بەلاۋە
سەفەرىكدبوو، ئەمەش بەلگەيە لەسەر
پاشكەزبونەوہ لەئايىن و خراپى
تەوبەكاران و بېواھىتان بەزۆر.

* ئەگەر بىنى رۆژ كشتوكال و بىستان
دەسوتىنى يان زيان بەخەلگى
دەگەيەنەت بەلگەيە لەسەر نەخۆشى و
بەلاۋەنامەتى يان زۆلم و ستمى
گەرە و بەرزبونەوہى نرخی خواردن،
ئەگەر لەئاسماندا چەند رۆژىك ھەبوو
زەرەر بەخەلكىدەگەيەنەت لەگەل
گەلنىكى ستمكارو شەپەنگىز، ئەگەر
خەلكى سوودى لەتیشكى خۆر وەرگرت
دادوہرى و سوودمەندى و بازىرگانىيە،
دەگونجىت لەكشتوكالدا بەروبوم و
ئەوہبىت كەپتويستى بەتیشكى خۆر
ھەيە.

رۆژگىران و مانگىران: (ئابلىسى)
دەلەت: ئەگەر بىنى لەخەودا رۆژگىرا
روداوىك روو دەكاتە پادشاو
فەرمانپەرەوای بالاي ولات.

* ئەگەر مانگى بىنى گىرا روداوىكە
دەت بەسەر وەزىرەكانى ولاتدا.

* ھەرەھا دەلەت: رۆژگىران مەرگى ژن
يان دايكە.

* ئەگەر ھەورى بىنى تيشكى رۆژى
داپۆشى فەرمانپەرەو نەخۆشەكەوئ،
ئەگەر بىنى جوولايەوہ بەلام لەنىو
گەوالە ھەرەكە دەرەچو دەمرئ.

* دەگونجىت رۆژ زاناىەك بىت.

* ئەگەر تيشكى خۆرى بىنى
گەوالە ھەر داپۆشىوہ فەرمانپەرەوای
نەوشارە دەكەوئ و بەھۆى ستم و
رۆردارىيەوہ دەستەلات لەدەستەدات.

رۆژوو: (ئەبوسەعد) (رەزاي خوای
لەبىت) دەلەت: رافەكارانى خەو
جىاوازی ھەيە لەنىوياندا
لەلىكدانەوہيان بـ رۆژوو
ھەندىكياندەلەت: ئەگەر بىنى لەمانگى
رەمەزاندایە خەوہكەي بەلگەيە لەسەر
بەرزبونەوہى نرخی نەبوونى خۆراك.

* ھەندىكەدى دەلەت: ئەم خەونە
بەلگەيە لەسەر راستى ئايىنى
خەوبىنەرەو قوتارىبون لەغەم و پەژارەو
چاكبونەوہ لەنەخۆشى و دانەوہى
قەرز.

* ئەگەر بىنى مانگى (رەمەزان)
بەرۆژوبو ھەتا رۆژوو شكاندن ئەگەر
گومانداربوو دلتىادەبىت بەپى ئايەتى:

﴿هَدَى لِلنَّاسِ وَبَيَّنَّا﴾
(البقرة: ۱۸۵).

* ئەگەر بىنى رۇژوۋى مانگى (رەمەزان) دەگىچە پىتەۋە دۋاي رابواردنى مانگەكە نەخۇش دەگەن.

* ئەگەر خۇبەخشانە بەرۇژوبوۋ لەۋسالەدا نەخۇش ناكەۋىت بەپىنى ئەۋ وتەيەي دەلىت: "بەرۇژوبىن بۇنەۋەي لەشساغ بن".

* ئەگەر بىنى سەراپاي مانگ بەرۇژوبوۋ لەگوناھ خۇيدە پارىزى.

* ئەگەر بىنى بەرۇژوۋ بۇ روپامايىۋ ناۋيانگ بەدەر لەپەرۋەردگار غەيبەتى مەردومىكەكەكە ياخود نەخۇش يەكە سەخت وگراڭ دەگرى.

* ئەگەر بىنى بەرۇژوۋە نازانېت رۇژوۋى فەرزە يان سوننەت گىرپانەۋەي نەزىك لەئەستۇيدايە بەپىنى ئايەتى: ﴿اِنِّى نَزَرْتُكَ لِّلرَّحْمٰنِ صَوْمًا فَلَنْ اَكْلِمَ الْيَوْمَ اَنْسِيًا﴾ (مريم: ۲۶).

* دەگونجىت بەردەۋام بىدەنگىت چۈنكە رۇژو لەبنەرەتدا بىدەنگىيە.

* ئەگەر بىنى لەرۇژى جەژندايە لەغەم پەژارە قوتاردەبىۋ دىسان خۇشىۋ شادى بۇ دەگەپىتەۋە.

* ئەگەر بىنى بەرۇژوۋە ياخود دەمى ھەلبەستۈە خۇي لەگوناھ دەگرىتەۋە.

* ئەگەر خەۋىبىنەر نەخۇيىندەۋاربوۋ قورئان لەبەردەكەكە.

* ئەگەر بىنى لەمانگى (رەمەزان)دا بەدەستى ئەنقەست بەرۇژوۋ نەبوۋ نكوۋى لىكرد سوۋكايەتى بەھەندىك لەياساۋ شەرىعە تەكاندەكەكە.

* ئەگەر بىنى دانى پىداناۋ خاۋازياربوۋ بىگرىتەۋە رۇژوۋى رۇزىكە روۋى تىدەكەكە بەخىرايى بەبى ئەۋەي سەرچاۋەكەي بزانىت.

* ھەندىكەلەين: ئەگەر بىنى لەمانگى (رەمەزان)دا رۇژوۋى شكاند پاكىۋ فەترەتى پىكاۋە، ھەندىكىتر دەلەين: ئەۋكەسە لە بۇ رەزامەندى پەرۋەردگار سەفەردەكەكە بەپىنى ئايەتى: ﴿فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ﴾ (البقرة: ۱۸۴).

* ھەرۋەھا دەلەين: ئەگەر بىنى لەمانگى (رەمەزان)دا بەدەستى ئەنقەست بەرۇژوۋ نەبوۋ پىۋىك بەبى ھۇ دەكوژىت.

* ئەگەر بىنى باۋەردارىكى بەدەستى ئەنقەست كۈشت لەمانگى (رەمەزان)دا بەبى ھۇ رۇژو دەشكىنى.

* ئەگەر بىنى دوۋمانگ بەدۋى يەكدا بەرۇژوبوۋ لەبرى گوناھىك تەۋبەدەكەكە لەگوناھىك ئەنجامىداۋە.

(ئابلىسى) دەئىت: رۆژو لەخەودا بەلگەيە لەسەر نەزىو نەزىش لەسەر رۆژوو، ئەگەر رۆژو وەنئىكى بىنى رۆژو ەكەى شكاند نەخۆش دەكەوى يان سەفەردەكات.

* ھەروەھا دەئىن: ئەو ەى لەخەودا رۆژو بشكىنى غەيبەتى موسولمانىك دەكات.

* ئەگەر بىنى لەبىرىچوو رۆژو ەى شكاند رزقو رۆزىيەكى باشى پىدەدرى.

* ئەگەر بىنى بەرۆژو شكۆمەندى و تەوبە بەدەست دەئىنى ياخود كەفارەت ك (لەبرى) سوپىندەكەيدەدات و (حەج) دەكات.

* ھەروەھا دەئىن: ئەگەر بىنى بەرۆژو كورپىكى نىرىنەى دەبىت، ئەگەر نەخوئىدە واربوو قورئان لەبەردەكات و مژدەو خىرىكى مەزنى دەستگىر دەبىت.

* ئەگەر بىنى لەمانگى (رەمەزان) دايەو بەتەنيا ھەرخۆى بەرۆژو ياخود لەگەل خەلكىدا پىاوىكى باوەردارى باشەو ئاين و چاكەو دىيانەو ىستى تىدايە، ئەگەر پەژارەدارىك خەوىكى لەوچەشنەى دى خوداوەند دەرووى خىرى لىدەكاتەو، ئەگەر نەخۆشبوو يەروەردگار چارەسەرىدەدات، ئەگەر

وئىل و سەرگەدانبوو رىنومايدەكرى، ئەگەر قەزاربوو قەرزەكەيدەداتەو.

* ئەگەر بىنى لەمانگى (رەمەزان) دا رۆژو ەى شكاند بەدەستى ئەنقەست بەنارەحەتى مرقىك دەكوژىت ھەروەھا بەپىچەوانەشەو.

* ئەگەر بىنى دوومانگ بەرۆژو بوو كەفارەت ك ياخود گىرانەو ەى مانگى (رەمەزان) نەخۆش دەكەوى و تەوبە دەكات.

* ئەگەر بىنى وازى لەرۆژو ەى مانگى (رەمەزان) ھىنا لەخۆيەو يا نكوولى لەيەك ك لەياساكانى شەرىعەتى ئىسلام دەكات، ئەگەردانى پىداناو ىستى رۆژو ەكە بگىرپتەو رزقىكى باشە لەلەكەو ەو ەى نايزانىت بۆىدەت.

* ئەگەر بىنى لەمانگى (رەمەزان) دا رۆژو ەى شكاندەو لەسەر پاكى و سروشتى چاكەيە، دەگونجىت سەفەرىك ئەنجامبەدات لەگوپرايەلى پەروەردگاردا.

* رۆژو ەى نادىار لەخەودا قەلغان و پارىزەرە لەدورمەن و زىان.

* دەگونجىت رۆژو بەلگەبىت لەسەر:

+مردنى نەخۆش.

+بىدەنگى.

به لگه یه له سهر پاراستنی په یوه ندی
خزمایه تی و به سه رکړدنه و هیان
به چه شنی رازیمین.

*رؤډوی (عاشورا): له خه ودا به لگيه له سر نه خاامداني کاري خيرو بينيني و پاريزگاري ليئو و ناماده بوون له بونه ي (حاج) دا که به بونه ي که ي سالانه داده نري، نه گهر هاوسه ره که ي دوگيان بوو کورچکي سالي ده بيت و ماليکي حه لائي ده سترگرده بي.

ياخود دەگونجىت دووھاوسەرى ھەبىت
يەككىيان موسولمان و ئەوى دى
ناموسولمان.

* ئەنجامدانى ئەوکارانى رۆژو
تېكىدەدات لەخەودا بەلگەيە لەسەر
شكانى پەيمان و خۆشەويستى دنيا
بەسەر قىيامەتداو كەوتنە ئىز كارىكەو
مەردوم ناچارى كەفارەت بىكات
لەسويند يا ھەرشىتېكىر.

* شكانى رۆژوو دواى بەرۆژوبوون
بەلگەيە لەسەر چاكبوونەو
نەخۆش و ھاتنى خۆشى و شادى.
* ئەگەر لەخەودا بىنى لەمانگى
(رەمەزان) داىە خەونەكەى بەلگەيە
لەسەر:

+ گرانى و بەرزىبونەو ى نرخی
شتومەك.

+ پاكى و دروستى ئاينى خەوبىنەر.
+ دەرچوون لەغەم و پەژارەو
چاكبوونەو لەنەخۆشى.
+ قەرزدانەو.

* ئەگەر بىنى رۆژوى (رەمەزان)
دەگىرېتتەو نەخۆشەكەوئى.
* ئەگەر خۆبەخشانە (تطوع) بەرۆژوبو
لەوسالەدا نەخۆشەكەوئى.

* ئەگەر بىنى بەرۆژو بۆ روپامابى و
ناويانگ ناكات بەداواخوازى خۆى.

* رۆژوى مانگى (رجب): بەلگەيە
لەسەر خزمەتکردن بەپلەوپايەداران،
دەگونجىت داوايەكى ھەبىت لەدەرياو
پىتى بىكات يان لەدەرياو سەفەر بىكات.
* رۆژوى مانگى (شەعبان): لەخەودا
بەلگەيە لەسەر چاوپىكەوتنى ئەوانەى
بەسوارىھاتوون بۆ بازار چونكە رۆزو
رۆزىيان يەكانگىر بوو سودو
قازانجەكەن.

* رۆژوى ئەو رۆژەى گومانى
تېدايە (يوم الشك): لەخەودا بەلگەيە
لەسەر ئەنجامدانى گوناھو تاوان و
سەرپىچى.

* گىراناو ى رۆژوى لەكىسچو:
بەلگەيە لەسەر ئازادبوونى دىلو
تەوبەى سەرپىچىكارو قەرزدانەو.

* رۆژوى (نەز) لەسەر خۆ
پىويستکردن: لەخەودا بەلگەيە لەسەر
بەجىھىنانى پىداووستى و
خۆشى و شادى.

* رۆژوى بەردەوام: لەخەودا بەلگەيە
لەسەر ئەو ى سوننەتېكى
قورس و گرانى بەجىگەياندو
بىدەيەكى ديارى ھىناو، دەگونجىت
زۆر بىدەنگ بىت و قسەنەكات بەچاكە
نەبىت ئەمەش لەكاتىكدا ئەگەر رۆژىك
بەرۆژوبو رۆژىكىش بەرۆژونەبوو،

رؤم: (نابلسی) ده لیت: هه سترکردنه به وهی خوازیاره لیتی دووریکه ویتته وه، ده گونجیت به لگه بیت له سه سرکه وتن و ملکه چی، پهروه ردگار ده فهرموی: ﴿اَلَمْ ، غَلَبْتَ الرُّؤْمَ ، فِيْ اَرْضِ الْاَرْضِ وَلَكُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُوْنَ ، فِيْ بَضْعِ سِنِيْنَ لِلّٰهِ الْاَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ﴾ [(الروم: ١ - ٤)] .

رؤن: (ئین سیرین) ده لیت: رزقیکه له سه فهدا به مهردوم ده گات یاخود مالتیکی هه رامه و مامه له کردنه له گه ل گه ل و نه ته وهیه کی بیپاره دا.

*ههروه ها ده لیت: رۆنخۆر داواى چاکه ده کات له یه کیک خیرو چاکه ی تیدا نییه.

(نابلسی) له خه ودا به لگه یه له سه زانیاریه کی به سهوود له گه ل یه کتاپه رسته یه کی بیگهردو به دوور له گومان.

*نه و ژنه ی به زۆر رۆن هه لده گری و گونجاو نییه هه لیبگری به ناچارى زیناده کات.

*نه گه له ده فریکدا رۆنى هه لگرت به لگه یه له سه ر:

+ زانیاری و فیه و قورئان بۆ خانه واده که ی.

+ چاره سه ر.

+ مال و سامان و سوود و داواخوازی مال و سامان.

+ پیت و فه ر بۆ یه کیک له نا په هه تیدا بیت.

+ ته ندروستی ساغ بۆیه کیک نه خوشبیت نه گه ر خواری.

(ئین سیرین) ده لیت: رۆن مال و سامانی زیاده یه، نه گه ر بینى قه له وبوه مال و سامانه که ی زیاد ده کات.

*ههروه ها ده لیت: خۆ چه ورکردن به رۆنى باش پیاوه لدانى چاکه، خۆ چه ورکردن به رۆنى بۆگه ن و خراپ پیاوه لدانى خراپ و نا قولا یه.

*ههروه ها ده لیت: رۆن له بنه په تدا غه م و په ژاره یه.

*نه گه ر ده به یه ک رۆنى بینى و رۆنى لیده رهیتا و خۆ ی یا که سیکیتری پیچه ورکرد مه راییده کات یاخود سویند به درۆ ده خوات یاخود قسه مهینه رو قسه به ره به پیى ئایه تی ﴿وودوا لو ئدھن فیدھنوں﴾ (القلم: ٩).

*نه گه ر بینى سه رى خۆی چه ورکرد غه م و په ژاره دایده گری نه گه ر له نه ندازه ی خۆی ده رچوو به روو خساریدا هاته خواره وه، نه گه ر

* چەوروکاری گرىۋ كۆلنچ و لىو وىان
جۈمگە و شۈيىنك ژانېكات بەلگەيە
لەسەر چاكى و نىۋانخۆشى لەگەل
مارەيى ھەلگرتن بەھۆى
ھاوسەرگىيەو، يان پەيمانەستن
لەسەر چەك.

* ئەگەر رۆنىك تىكەل بەئاو بىكات
لەدەفرىكدا مال و دارايىيەكى
بەيىماندوبوون دەستدەكەوئىت، ئەگەر
لەنىۋ رۆنەكەدا مىسك ھەبو و ياخود
بۆنىخۆش پىياھەلانى باشە بەچەشنى
كە پىياھەلداو ئەوسىفەتانەى تىدانىيە.
* ئەگەر سەرى چەوربىكات روپامايى و
كاسەلىسى بۆ بەرپرسەكەى دەكات.

رۆنفرۆش: (نابلسى) دەلئىت: لەخەودا

پىياۋىكە كارى پەنھان و نەيتى
ئەنجامەدات و خۆى پىيى جوان و رازاو
دەكات و زىانبەخشە.

* بىننى بەلگەيە لەسەر:

+ روپامايى و قسەى زاق و برىق.
+ يەككە بەلئىن و پەيمان بەسەر نەبات.
+ درۆزن لەوتەكانىدا.
+ شكۆمەندى دەستەلات.

(نابلسى) دەلئىت: بىننى لەخەودا
بەلگەيە لەسەر زانىارى و رىنمايى و
باو پەيتانى بىباو پەرو خزمەتگوزارى

لەئەندازەى خۆى دەرنەچوو جوانى و
رازاوەيە.

* رۆنى چاك و بۆنىخۆش پىياھەلانى
باشە.

* رۆنى بۆگەن و خراپىش پىياھەلانى
خراپە.

* ھەروەھا دەلئىن: رۆنى بۆگەن ژنىكى
زىناكارە ياخود پىياۋىكى خراپ و بەدە.

* ھەروەھا دەلئىن: ئەگەر سەرى پىياۋىك
چەور بىكات لەشۈيىن و جىگەيەك كەئەو
پىياو رقى لىيى بىت با ناگادارى ئەو
كارەبىت كەلەگەلدا ئەنجامەدرىت.

* ئەگەر رووخسارى خۆى بىنى
چەوركراو پىياۋىكە بەدرىژايى سال
بەرۆژ دەبىت.

* ئەگەر بىنى دوعا دەخوئى ياخود
يەككىتر ئاوى دەداتى لەپەرداخىكدا
بەلگەيە لەسەر تەمەندرىژى.

(نابلسى) دەلئىت: لەخەودا ھەمووى
بەلگەيە لەسەر غەم و پەژارە بەدەر
لەزەيت.

* ئەگەر رووخسارى خۆى بەچەوركراوى
بەدىكر پىياۋىكە بەدرىژايى سال بەرۆژ
دەبىت.

* ئەگەر چەوركردن بەجىوھبوو
پىياھەلانى چاكە و بۆن و بەرامى چاكە
لەنىۋ خەلكىدا.

زانستپه روه ران و نزیکی فه رمان په واو دهسته لاتداران.

(نابلسی) ده لیت: بینینی له خه ودا به لگه یه له سر زانایه کی گوره هونه ده نویتی له چاکه کاند او هاوکاری خه لگیده کات له زانیاری و مالدا.

*ه روه ها بینینی به لگه یه له سر هاوسه رگری و گوپانی حالی له ره به نییه وه بۆ هاوسه رداری.

*رؤنفروش پیاویکی خوش حاله و له ژیرسیبهری نه و که سه دا ده ژی که شوینیکه وتوه.

*رؤنفروش پیاویکه ده سنده گری به مال و سامانی پیاواندا، چونکه چه وری مال و داراییه، نه گهر بینی چه وری ده فروشی سودیکی ده سترگر ده بیت و له ژیر سایه ی موقیکی ده وله مندو خاوه ن مال و داراییدا ده ژی.

رؤنی گونجی: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سر کوکردنه وه دنیا و قیامت گهر مکرای ریتنوماییه و سوره وه کرای باشتیرین پله و پاییه و خواردنی چه وریش رزق و رۆزی و پشوو پایه به رزییه.

*ده گونجیت به لگه بیت له سه رکرداری چاک و زانیاری به سود.

رؤیشتن: (نابلسی) ده لیت: نه گهر بینی به پیکی ده پوات به پړوه داواخوازی شهرعی نیسلا مه و رزق و رۆزی خیریش ده درئ.

*ته گهر له بازار پ رۆی و ه سیه تنامه یه ک له ده سستیدایه، نه گهر شایسته ی ده سته لاتبوو پییده به خشرئ.

*ته گهر به پپی په تی رؤیشت به پړوه ره واندنه وه ی غم و په ژاره و به سه رچوونی ناینه.

*به پیکی رؤیشتن خوبه که مزانینه له بهر خودا.

*ه روه ها رؤیشتن به لگه یه له سر رزق و رۆزی به پپی نایه تی: ﴿فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِ﴾ (الملك: ١٥).

*رؤیشتن به راکردن سه رکه وتنه به سه ر دوزمندا.

*رؤیشتن بۆ دواوه به لگه یه له سر پاشگه زبونونه وه له کارک ده سستیپکړدوه، نه گهر ده سستی پینه کړدبوو ده وه سستی لئی.

*ده گونجیت گه پانه وه بۆ دواوه به لگه بیت له سه ر لیکچوونی ناین و گوپانی حال وبار.

* نه گهر بښنی له سهر به ك قاچ ده پوات
به پړوه به لگه به له سهر روښتنی نیوهی
مال و ته مه نی.

* نه گهر بښنی چه ند لاقیکى هیه و
پړوهی ده پوات کوږ ده بیت و پړویستی
به یه کیکه پړی بپوات وړیکه ی
نیشاندات نه گهر هاوچه شنه کانی
لاوازبون.

* نه گهر بښنی فەرمانږه وا خاوه نی چه ند
لاقیکه و پړوهی ده پوات لاده بری و
ناتوانی بپوات به پړوه مه گهر له گهل
وه کیله کانی.

* نه گهر پیکهاته ره قو بیگیانه کانی
بښنی ده پوات وه ك چیاو ناسن به لگه به
له سهر ناپه حه تی و دابه زینی به لاو
نه هامه تی. ده گونجیت به لگه بیت له سهر
سووربون له سهر کارباری ناینی و
دنیا یه کان و پشستگریکردن له لایه ن
خوداوه به تاییه ت نه گهر روښتنه که
به پړکیبوو.

* روښتنی مروږ وه ك نازهل به لگه به
له سهر خو چواندن به ره وشتی نه زانو
گیله کان مه گهر گوشتی نه و نازله
بخوری له نیو خه لکید خیروچاکه
نه نجامده دات، وه گهرنا دووړووی
بللوده کاته وه له نیو خه لکید او روو
له کاروکرداریك ده کات پیناگات.

* نه گهر بښنی به چه شنی خوبه زلزاتین
ده پوات به پړوه به لگه به له سهر ره وشتی
خراپ و کرداری نابه جی.

* نه گهر بښنی روښت و به ده ماکه ووت
دنیا و قیامه تی له کیسده چیت به پړی
تایه تی: ﴿انْقَلَبْ عَلٰی وَجْهِكَ خَسِرَ
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ﴾ (الحج: ۱۱). نه گهر
مه لئوتا له روښتندا یان له مه ول و
کوششدا کاریک رووی تیده کات و
گوناهى تیا نه نجامده دات.

* نه گهر قاچیکى مه لئوتا به لگه به
له سهر سووگایه تی و روو تیکردنی کاری
خراپ و نابه جی.

* نه گهر روښتن مه ول و کوششبوو بؤ
کاریک به لگه به له سهر کرداری چاک و
باشی.

* روښتن به لگه به له سهر سه فوړو
مه ترسی و پشته ستن به خودا.

* نه گهر سه ری دانه واند بؤ خواره وه و
به وشیوه یه روښت ته مه نیدرېژ ده بی.
* روښتن به سهر ناسماندا به نیو باراندا
تیپه پینه.

* نه گهر له سهر سیتقاچ روښت به پړوه
به داریکه وه به هو ی گه وره یی ته مه ن
یان نه خوښیه وه با خو ی بدات به سهر
گوچانیکدا.

رؤیشتنی خیرای دوزمن:
(نابلسی) ده لئیت: به لگه ی تالانی و
ره وشت نرمیه که له سه ریه تی.

ره

ره خمه^(١): مروفیکی گیل و که وده نه،
به روژ نه خوشیه ، هه لگرتنی به لگه یه
له سه ر روودانی جه نگو خوینپشتن ،
بۆنه خوش به لگه یه له سه ر مه رگ.

* نه گه ر کۆمه لئ له م بالنده یه ببینی
ده چیته نیو ولاتیک کۆمه له سه ر یازیکی
حه رامخور داده بارین به سه ر
دانیشتوانه که یدا.

* هه روه ها به لگه یه له سه ر:

+ خه لکی بیکاره ی جنیو فروش.

+ مردو و فروش.

+ مردوانی گۆرستان.

* نه گه ر نه خوشیک نه مجۆره بالنده یه ی
له مائی خۆیدا بینی ده مریت یا خود
له مه رگ نزیکه بیته وه
له نه خوشیه که ی چاکه بیته وه.

* بۆ ده باخچه کان و گلینه کاران و
ئه وانه ی پیشه کاریان له ده ره وه ی ولاته
به لگه یه له سه ر سوودو قازانج، به لام بۆ
پزیشک و نه خوش به لگه یه له سه ر شه رو
خرابه .

* هه روه ها به لگه یه له سه ر:

+ دوزمن و هاتنی کۆمه لئکی سووک و

نزم و هاتنیان رووبه شار.

+ خه لکی بیکار و کاسبی.

+ مردو و شوڕ.

+ نه وانه ی روو له گۆرستانده که ن.

+ دزو جه رده ی خۆه لسیپر له نیو دیوار

یان حه رامخور له کاروبژئویدا.

+ جیاوازی و ناره حه تی و شوینی و یران و

قسه ی ناشیرین.

* هه روه ها ده لئین: نه وه ی له مائی خۆیدا

به دییکات په ناو پشستگیره بۆی

نیردراوه .

ره خه گر: (نابلسی) ده لئیت: ببینی

به لگه یه له سه ر:

+ ریتنومایی.

+ شانازی دپنده کان.

* ره خه گر پیاویکی هه لئزاردیه

له هه موو شتیکی خراب خۆیده پاریزی و

شتی باش هه لده بژئری، نه گه ر دیندارو

زانستخوازبوو باشترین زانیاری بۆ خوی

هه لده بژئری له گه ل کاره

شکۆمه ندیه کانی ئاین ، نه گه ر

دنیا و یستبوو باشترین شیوه ی دنیا یه

بۆ خوی.

^(١) ره خمه : بالنده یه کی به لک به لک و له هه لۆ

ده چی له هه لک و ته دا. (وه رگتپ)

خزمه تکاری (سوله یمان) بوو (سه لامی
خوای لیبت).

* ده گونجیت به لگه بیت له سر سزاو
به لاو نه هامه تی و نه وهی له دار
ده که ویته خواره وه و نه که شتیانه ی
نوقمه دین به تاییه ت نه گه ر بای
خوړنشینوو.

* ده گونجیت ره شه با به لگه بیت له سر
فه پوخیرو رزو و رژی و سرکه وتنو
مژده چونکه په روه دگار به مژده
ده ینیږی و سوزو به زه یی هه لگرتوه و
که شتیه کانی ده ریای پی رزگارده کات
وږای کارلیکی پیتینکړدن نه نجامدان
به هوپه وه.

* پیغه مبر (ﷺ) ده فـه رمویت:
"سرکه وتم به هوپه بای خوړمه لات و
عادیش تیاچوو به هوپه بای
خوړنشین".

* ده گونجیت ره شه با به لگه بیت له سر
نه خوځشی و در دو خوځشانی خه لکی
وه که هه لامه ت و سه رتیشه.

* نه گه ر بیني ره شه بایه که هه لیده گری و
هیچ ناترسی و تاریکایی و تم و مژ
نابیني دل و ده روونی خه لکی
داگیرده کات یان ده بیت به فه رمانږه و
یان گه رشایسته بیت و نه و انیش گالته و
سووکایه تی به خزمه کانی ده که ن، یان

* نه گه ر ده سته لات دار بوو باشترین و
به رزترین ده سته لات بو خوئی
دیاریده کات.

ره سـهـن: (نابلسی) ده لیت: بینینی شتی
ره سـهـن به لگه یه له سر خزمه تکار.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر هانتی
هه والی سه یرو نه وهی به گه ر ده خری و
ناره زوی ناماده کردنی جنوکه و
داواوخواز کردنیان.

ره شـاـش: (نابلسی) ده لیت: بینینی
له خه ودا به لگه یه له سر باران و نه و
رشینه ی زه وی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر
باش و چاکوونی حال و بارو ره واندنه وهی
خه ون و غه م و په ژاره.

ره شـسـوـر: (نابلسی) ده لیت: نه سپی
ره شـسـوـر له خه ودا شکومه ندی و
مه زنییه هه روه ها ده لیت: ژنیکي
ده و له مه نده.

ره شـهـبا: (نابلسی) ده لیت: ره شه با
به لگه یه له سر ده سته لات دار به هوپه
هیزو توانایه وه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر مولکی
ده سته لات دارو سه ریازو فه رمان و
خزمه تکارو پشتگیره کانی، ره شه با

فیتنه و تالانی و سته مکاری و هاوچه شنی
نه و رووداوانه بیت.

* نه گهر ره شهبای گشتیه که هتوربوو
یاخود بای پیتینبوو نه گهر خه لکی
له ناره حه تی دابوون ی یاخود
که مارو درابوون له لایه ن دوزمنه وه
حال وباریان ده گورپیت و غم و
په ژا هکانیان دهره ویتنه وه.

* ره شهبای ژاراو. نه خوشیه، ره شهبای
له گهل زهر دیدا نه خوشیه.

* ره شهبای وه وره بروسه که
دهسته لاتناریکی سته مکاره.

* نه گهر ره شهبای له شوینیکه وه
بیگوینیتنه وه یو شوینیکتر دهسته لات
به دهسته هینیت و سه فره ریک دیتنه ریو
ناگه ریتنه وه به پیتی نایه تی: ﴿ اَوَّلُ نَفْسٍ
بِالرَّحْمٰنِ فِی مَکَانَ سَحِیْقٍ ﴾
(الحج: ۳۱).

* هه لکردنی ره شهبای به سه ر شارو
سه ر یازدا نه گهر له جه نگداین تیاده چن.

* نه گهر شنه ی شه ماله و خیر و
به ره که ته.

* ره شهبای سته می فره مانپه و او
دهسته لاتناره.

* ره شهبای له گهل ته م و مزدا به لگه ی
جه نگو و شه ره.

به سه لامه تی سه فره ده کات به ده ریادا
نه گهر شایسته بیت یاخواری نه و
کاره بی یان پیشه وکاسبی ده بوژیتنه وه
نه گهر رامابی، به لام نه گهر بایه ک
له ژیریدابوو گواستیه وه به رزیکرده وه و
رزق و ریزی ده درئی نه گهر هه ژاریت.

* نه گهر به رزیکرده وه به کی شیکردو
خوشی ده ترساو نیکه ران و دوو دلبوو،
یاخود تاریکایی و ته پ و توژی هه بوو
نه گهر له که شتیه کدایت کونده بی،
نه گهر نه خوش و دهره داریت حالی
خراپتر ده بی، وه گهرنا زه مینله رزه و
کاروباری ناقولا رووده دات یان
بپیاره کانی فره مانپه و به سه ریا
جیه جیده کریت هه ره که چون
له خه وه که دا که یشت به و دهره نجامه،
نه گهر هیچکام له و حال و بارانه نه بوو
فیتنه و ناشووب و رووی تیده کات و
له رزیننه و کاریگه رده بی.

* نه گهر بیننی ره شه باکه دار
له بنده رده هیننی و دیوار ده پوختنی و
خه لکی و بالنده هه لده فپیتنی و خواردن
په رش و بلاوده کاته وه به لاو
نه هاهمه تی هه کی گشتیه روو
له خه لکیده کات، ده گونجیت تاعون و
نه خوشی بیچاره سه ریت یان کوشتارو

له و شوینه دا، هه روه ها ده لئین: باران و
رزق و رۆزیه.

* نه گه ر بینى ره شه با به هیمنى
هه لده کات به لگه یه له سه ر رازیوون
له سه ر رای کۆمه لئیکى خراپ خاوه ن
راوته کبیرنیین.

* شنه ی با نه گه ر له لایه کی دیار و
ناشکراوه هه لیکرد به لگه یه له سه ر
هه والی باش و ره حمه تدار.

* ره شه با به لگه یه له سه ر داواخوازی
پیداویستی و زه حمه ت نه گه ر له لایه کی
دیاره وه هه لیکرد.

* ره شه با به لگه یه له سه ر داواخوازی
پیداویستی و ناردنی نوینه ر.

* ره شه با ی خۆره لات سه رکه وتنه و هی
خۆرئاواش ملکه چیه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر ده رووی
خپرو ره واندنه وه ی غه م و په ژاره و
چاکبوونه وه له نه خوشی و هه والیخۆش.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر سه فه ری
چاک و خۆشپه و.

* نه گه ر له خه ودا ره شه بایه کی سووری
دی به لگه یه له سه ر ئازاردانی دایک و
باوک یاخود نه نجامدانی کاری خراپ و
نا به جی.

ره فه (تاق)؛ (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
به لگه یه له سه ر پارێزکار له نه یتنی و

(نابلسی) ده لئیت: ره شه با مژده ی
په روه ردگاره، نه گه ر ره شه با هه یچ
شایه تیکی خپری له گه لدانه بوو
به سه رچوونی خپرو به ره که ته
له وشوینه دا، نه گه ر ویزه ویزی
له گه لدا بوو سزاو خه شمه.

* نه گه ر فه رمانپه وایه ک بینى
ره شه بایه کی گه رده لوولای هه لیکرد و
ده چیت به ره وکوشتار سه رکه وتوو
ده بیت، نه گه ر بینى ره شه بایه کی
گه رده لوولای له شوینی کدا هه لیکرد
خانه واده که ی ترسو بیم و نا په حه تی
به نه ندازه ی هیزی نه و ره شه بایه روویان
تیده کات، نه گه ر داری له بنده ره هیتا
پادشاو فه رمانپه و توپه ده بیت
له کۆمه لئیک و له شوینی خۆیان
راگوژیان ده کات.

* با ی رۆژه لات ره حمه ته و هی
رۆژئاواش خراپه.

* نه گه ر ره شه بایه کی توندی بینى
هه لیکرد به لا و نه هه م ته ییه.

* نه گه ر بایه کی بینى دارخورمای
له بنده ره هیتا پیاوی نه و شوینه
به ده ستی فه رمانپه و ده کوژریت.

* با ی رۆژئاوا به لگه یه له سه ر به لا و
نه هه م ته و نه خوشی و مه رگ و تیاچوون

د اېوښه رڼی که مو کوږی و هاوسه رڼی
باش و په ناوېشتگير.

* نه گهر بڼی ره فیه کی هیه هه ندیک
له نامیره کانی له لای سهر وه دانراوه
تیدا به لگه یه له سهر نه وهی خوداوه ند
کوړی کی پیده به خشی زور زیره ک و زانا
ده بیت له سهر جه م هونه ره کاند ا یاخود
ژنیکي داوینپاک و نه ټینپاریز.

رهگ (ده مار) : (نښ سیرین) ده لیت:
رهگ خانه واده که یه تی ده دریته پال نه و
ماله و جوانی رهگ و ده مار جوانانه و
ناشیرینیان ناقولای و ناشیرینییه.

* نه گهر له خسته روودا ثاره قیکړده وه
ده گونجیت یه کی که له خزمه کانی بمړیت
یاخود ده گوندیت خوی له خزمه کانی
دابړپیت به مـ رگ نه گهر خه وه که
شتیکي تیدابوو به لگه بیت له سهر خراپه
یان سهر پیچی.

(نابلسی) ده لیت: رهگ و ریشه ی نه وهی
ناده م و خزمه کانی نه گهر برپا
له خزمه کانی جیاده بیته وه به مەرگ یان
نیوان بچان.

* رهگ و ریشه وه ک رووه کی بیستان و
کیلکه وایه و بو خاوهن کیلکه ده گونجی
نه و رووه که بیت نه گهر شتیکي لټپړی
یان خوارد شتومه کی کیلکه و
بیستانه که یه تی، نه گهر نه وهی

ده یخوات له خه ودا دیـ و
نه یده شارده وه به لگه یه له سهر
وه به رنه هیتانی نه و رووه که یـ ووی
ده دات یان له کیسچوونی.

* نه و رهگ و ده مارانه ی به شا ده مار
اسراون و ژیان پیوه به نده به لگه یه
له سهر ژیان و زور و روژی و گهره
پیاوانی خزم و که س و کار.

* نه گهر رهگ و ده ماره کانی دهستی
بڼی خوینی لیتیت نه گهر
ده وله مه ندبوو مال و داراییه که ی ده پروت
به نه ندازه ی له بهر روینی خوینه که و
نه گهر ه ژاربوو مال و سامان
به ده سته هیت.

رهگی بن گوینچکه : (نابلسی) ده لیت:
نه گهر بڼی نه و رهگی ته قی و خوینی
لټه ات ده مری.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر په یمان و
سووربوون له سهر کارو فرمان.

رهکه^(۱) : له خه ودا کچ یان ژنیکي
ژازادی به نابرووه ، نه گهر خه و بینر
چوه سهر پشته کاری داوینپسی
له گهل ژنیکدا نه نجامده دات.

* به لگه یه له سهر که سانیکي دیارو
نه ناسراو به ره و شته رزی.

^(۱) رهکه : جزره گیانداریکه . (وه رگې)

* نه گهر بینى سواریبوه یاخود بوه
به خاوه نى و کړیویه تى نه گهر ره به نبوو
هاوسه رگری له گهل ژنیکى ریزداری

به ثابرووی پیروزدا ده کات.

* نه گهر ره شېوو ژنیکى ریزداری
به ثابروه.

* نه گهر خوله میښیبوو ژنیکى جوانه.

* نه گهر سوربوو ټاينداره، نه گهر

زهر دبوو نه خوښى و دهرده داره، نه گهر

زهر دبوو کوپنکى لیده بیټ، نه گهر

پیاوه که هاوسه رداربوو یا ن له وانه بوو

چاوه پټى هاوسه رداریان نه ده کرد روو

له گوندو ناوچه یه کى چه په کده کات و

به سوودو قازانچ ده گه پټه وه بڼ بژئوى.

* نه گهر بینى ره مکه که ی مرد یا ن دزرا

یاخود ونبوو دیارنه ما رووداوڼک روو

له هاوسه رو بژئویده کات.

* نه گهر بینى وازى لټه ټناو

ده سټبه رداریبوو یاخود هاته خواره وه و

له سهرى به مهرگ له ژنه که ی

جیا ده بیټه وه یا ن ته لاقیده دات یاخود

له مال و ناوچه که ی ده چټه دهره وه.

* نه گهر بینى ره مکه که ی ده نالټنى

بژئوى ده ژټه وه و مال و دارایی زیاد

ده کات.

ره نچدان؛ (نابلسى) ده لټت: له خه ودا بڼ

نه خوښ مهرگو، هه ول و ره نچدانیشه

بڼ مال و منډال.

ره نگ نه سهر؛ (نابلسى) ده لټت:

له خه ودا به لگه یه له سهر جیاوازی

ره چه له ک.

ره نگ زهردى؛ (نابلسى) ده لټت: نه گهر

له خه ودا بینى رهنگى ده موچاوى

زهرده لگه پراوه نه خوښده ده که وى.

* هه روه ها ده لټن: نه گهر ده موچاوى

به زهردى و لاوازی بینى ده بیټ

به رټنومايیده ره لقیامه تداو له که سه

نزیکه کانه ده بیټ.

* روو زهردى له خه ودا به لگه یه له سهر

ملکه چى و ټیره یی بردن.

* ده گونجټ زهردى رووخسار نیشانه ی

دوو پووی بیټ.

* هه روه ها ده لټن: ره نگ زهردى به لگه یه

له سهر به ندایه تى و شه ونوڼ.

* ده گونجټ به لگه بیټ له سهر عیشق و

خوښه ویستى.

* ره نگ زهردى به لگه یه له سهر ملکه چى و

چاودى رى.

* ده گونجیٚت به لگه بیٚت له سهـر ترس و بیـم.

* نه گهـر رووخساری به سپیٚتی بیـنی و لهـش ولاریشی به زهـردی کـرداره بهـرچاوه کانی باشتهـ له نهیٚنیه کانی.

* نه گهـر لهـش ولاری به سپیٚتی بیـنی و رووخساری به زهـردی کـرداره په نهانه کانی باشتهـ له کـرداره دیارو ناشکراکانی.

* ده موچاوو لهـش ولار زهـردبوون به لگه یه له سهـر نه خوـشی.

* ده موچاوو لهـش ولار زهـردبوون به لگه یه له سهـر نه خوـشی.

* ده موچاوو زهـرد به لگه یه له سهـر غهـم و په ژاره کهـروو له خهـوبینهـر ده کات.

* زهـردی پۆشاک و جل و بهـرگ نه خوـشی و لاوازی خاوه نه که یه تی مه گهـر جل و بهـرگه که ناوړیـشم بیٚت ئه و جا خراپی ئایه.

رهنگی رهش: (نابلسی) ده لیٚت: رهشی له خهـودا مال و سامانه، پۆشیـنی جل و بهـرگی رهش بۆیه کێک راهاتیٚت له سهـر پۆشیـنی ده و له مه ندییـه و بۆ ئه وهی رانه هاتوه غهـم و په ژاره یه.

(ئین سیرین) هه موو ره شییـه کی به مال و سامان داناوه، که می و کورتی ته مهـن کورتییـه.

* نه گهـر بیـنی ژنیکی رهشی کورته بالای هیتا ره شییـه که ی زۆری مال و سامانه که یه تی و کورتیه که شی ته مهـن کورتییـه.

* نه گهـر رهشی قهـترانیـبوو مهـزنی و شکۆمه ندییـه له لایـهـن دهـسته لاتـداره وه پیتی ده به خـشـری.

* هه ندیکـده لێـن: بیـنیـی رهنگی رهش باش نیـیه چونکه دهـسته واژه که ی خراپـی هه لگرتـوه.

* رهشی لهـش ولار: شکۆمه ندییـه ، ده گونجیٚت خهـوبینهـر بکه ویتـه گونا هیتی گهـوره وه یاخود سکالای له دژ توـمار بکهـن یان ناـزاری دلـی دایک و باوکیـدات.

* ده گونجیٚت ههـردوو دهـستی یا قاچی شهـق بیات.

* ده گونجیٚت به لگه بیٚت له سهـر خوـشحالی، نه گهـر رووخساری رهـشبوو بهـدهـر لهـش ولاری به لگه یه له سهـر درۆو پاشگهـزبوونه وه له ئیـسلام.

* نه گهـر رهـشێک سپیـبوو به لگه یه له سهـر پیا ههـلـدانی باش و چاک و پاشگهـزبوونه وه له گونا ههـو تاوان و باوهـرهـتـان دوا ی بـیا وهـری.

* نه گهـر ههـردوو دهـستی بهـدهـر لهـش ولاری سپیـبوو به لگه یه له سهـر

رهوانبیرژی (زمانپارای): (نابلسی) ده لیت: نه گهر بینی له خه ودا عه جه مییه و رهوانبیرژبوه ریژو شکو به ده سته هیئی له گهل ده سته لاتیتیکی بیهاوتا، نه گهر ده سته لاتداربوو دنیا به ده سته هیئی، نه گهر بازرگانبوو له لای خه لکی باسده کری و ناویانگ دهرده کات و له هه موو پیشه یه کیشدا هه ره و شیوازه یه.

* **نه گهر بینی** به هه موو زوبانیك ده دویت ده بییت به خاوه نی کاریکی مه زن له دنیا داو شکومه ند ده بی.

* **رهوانبیرژی** شکومه ندی و ده سته لات.

رهوگه حوشت: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا نال و داراییه که به میراتی ده مینیتته وه، ده گونجیت به لگه بییت له سه ره جیاوازی یا خود سه رمایه ی حه لال و دروست و ناسانبوونی کاروباری قورس.

* **هه ره ها** به لگه یه له سه ره هه پهرتی لوی و نه ش ونما کردنی و گواستنه وه ی یا خود به لگه یه له سه ره منالیک به زوویی له دایکده بییت یا خود به لگه یه له سه ره ئه و منداله ی له بارده چیت.

رههن (بارمته): (ئین سیرین) ده لیت: نه گهر بینی به بarmته دانراوه له شوینیکدا خه ونه که ی به لگه یه له سه ره ئه وه ی که وا گونا می ئه نجامداوه.

دهر که وتنی که رامات و کاری له راده به دهر بۆچاکه کاران و زالبوون و سهر که وتن به سه ره دوزمناندا و نزیک ی له پیاوانی گهر وه ناودارو پله به رزی.

* **ده گونجیت ره شی** به لگه بییت له سه ره زالبوونی ره شی به سه ره سپیتی له ش ولاردا.

* **سپیتی به لگه یه** له سه ره به لک به لک ی له له ش و لاری ره شدا.

رهنگی سوور: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا پله و پایه یه، نه گهر بینی رووی سوورو روشنه ده بییت به رینوما ییدهر له دنیا داو خه لکی رینوینیده کات بۆ خیر و چاکه.

* **هه ره ها ده لین:** نه گهر له گهل سووریه که دا سپی تیکه لبوو خاوه نه که ی پله و پایه و شکومه ندی و شادی به ده سته هیئیت.

* **نه گهر بینی روو خساری** پیسبوه به پهرنگی سوور تووشی زینا و داوینپسی ده بییت و نابرووی ده چیت.

* **نه گهر بینی له ش ولارو روو خساری** سووربووه غه م و په ژاره ی دریز ده خایه نییت و دره ننگ دهر رووی لیده کریته وه.

* **رهنگی سوور به لگه یه** له سه ره دهره نجامی نه خووش و گه پانه وه ی که سی موسافیر و گه شتیار.

* ده گونجیت ره هن به لگه بیت له سهر
گومانی خراب بردن به ره هنکارو نه وهی
ره هنده کری.

* ده گونجیت ره هن به لگه بیت له سهر
سه فهر.

ری

ریبوق: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
به لگه به له سهر تیکه لبوون و ره وشتی
پیاو خراپان.

ریخۆله: (ئیین سیرین) ده لیت:
دهرکه وتنی ریخۆله و نه وهی له نیویدایه
مال و سامانی هه لگراوه یا خود که سیك
له خانه وادهی دهرده که وئ ولات
به پیره ده بات یان خوی ده بیات
به پیره.

* نه گهر ریخۆلهی خویخوارد به لگه به
له سهر خواردنی مالی خوی، به هه مان
چه شن نه گهریینی ریخۆلهی که سانیت
ده خوات یان نه وهی له ناخی که سیکی
تردایه مالیکی هه لگراو
به ده سته هیئتی و ده یخوات.

* هه روه ها هاتنه دهره وهی ریخۆله
به لگه به له سهر نه وهی که چه که ی
ده ستنیشاندنه کری.

* نه گهریینی هه موو ریخۆلهی یان
نه وهی له نیو سکیدا به هاته دهره وه

* هه روه ها نه گهر بیینی کراوه به بارمه
له شوینیکدا خه ونه که ی به لگه به له سهر
نه جامدانی گونا هیک ی زور به پیی
نایه تی: ﴿كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ
(رَهْنَتْ)﴾ (المدر: ٢٨).

* هه روه ها ده لیت: ره هنکارو دیلو
نه سیره، نه گهر بیینی ره هنیک له لای
دانرا له شتیکدا سته مده کات و مافی
خوی پینادات نجا به هوی
ره هنکارا وه ده گات به حقی خوی.

* ره هنکارو دیلو به نده به هوی گونا هو
تاوانه وه ره هنداریش به هه مان شیوازه.
* ره هن له جیگیربوونی شتیک و
به رده وامی وهرگیراوه و، به لگه به له سهر
زانینی ئابروچوون و که وتن به سهر یا
یا خود نه وهی مروف وابه سته ده کات.

* ده گونجیت ره هن به لگه بیت له سهر
تا قیکردنه وه و خوشه ویستی هه تا دللی
وابه سته ی ده بیت.

* نه گهر له خه ودا شتیک ی گرانبه های
ره هنکرد به سهر شتیک ی هیچ و بیبه هادا
نه وه تا قیده کریته وه به خوشه ویستی
که سیکی ناپاک و ریزو پایه یه کی مه زنی
لیداده مالی.

لەسەر كچان يان نەخۆشى
خانەوادەكەى ، ئەگەر شەقىرد
بەلگەيە لەسەر مردن.

*ريخۆلە مال و سامانە ئەوەى خواردى
مالى خۆيدەخوات، ياخود مال و
سامانى شاراوەيە.

*ئەگەر بىنى ريخۆلەى كەس ئىكتر
دەخوات ئەگەر وەكىلبوو وەكىلى مالى
هەتايە ياخود مالى پياوئىكتەرە.

*ئەگەر بىنى ريخۆلەيەكى زۆردەخوات
گەنجىنەكان ئاوەلا دەكرىتەو وەو
بەدەستىدەهيتت.

ريز : (نابلسى) دەلئيت: لەخەودا
بەلگەيە لەسەر تەبايى دلەكان
لەبەرانبەر دوژمنداو هەلسان و
بەبەجئەتەنانى مافەكان، دەگونجيت
بەلگەبئت لەسەر بەرنەدانى ريزى
موسولمانان.

ريش : (ئىبن سىرىن) دەلئيت: ئەگەر
بىنى ريشى دريژ بوە زياد لەئەندازەى
خۆى خەوەكەى بەلگەيە لەسەر غەم و
پەژارەو قەرزارى، ئەگەر دريژبوو هەتا
كەوتە سەر زەوى بەلگەيە لەسەر مردنى
بەپي ئايەتى: ﴿مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ
وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ﴾ (طه: ٥٥).

*ئەگەر ريشى بەئەندازەيەك دريژبوو
هەتا نووسا بەسكەيەو مال و سامان و

سكى شت و گەپانديەو نىوى يان
مەرگيەتى لەرەزامەندى خودايا.

*ئەگەر لەنىوسكى شتەك هاتەدەرەو
ئامۆزگاريەكى هەيە بۆ پياوئەك و كچەك.

*هەرەها دەلئيت: ئەگەر لەسكى هاتە
دەرەو بەلگەيە لەسەر پچرانی
پەردەى نەيتى.

*ئەگەر بىنى پادشاو فەرمانرەوايەك
سكى ژێردەستەكانى هەلدپى سكيان
دەيشكىتى، ئەگەر سكى بردن
مالەكانيان دەبات.

*ئەگەر بىنى وركو ريخۆلەى لەشوئىنى
خۆيەو شەقرا باشە بۆ يەكەك كوپى
نەبئت ، هەرەها باشە بۆ هەزار چونكە
بەلگەيە لەسەر ئەوەى كوپى نىيە
كوپيدەبئت ، بۆ هەزاران دەولەمەند
دەبن چونكە كوپان وەك ريخۆلەوان.

*ئەگەر بىنى كەس ئىكتر ريخۆلەكانى
دەركەوت و لەو دەكارىكى خراپ
بەدەردەكەوئيت پاشان كاروبارى
نەيتىەو بەدەردەكەوئيت.

*ئەگەر مروفئەك بىنى سكى شەقىردو
هيجى تيدانەبوو بەلگەيە لەسەر
ويزانبوونى لانەو مال و تياچوونى
مندالەكانى و بيزارى ، بۆنەخۆشيش
بەلگەيە لەسەر مردن.

(نابلسى) دەلئيت: ئەگەر لەخەودا لەسك
هاتە دەرەو و دەركەوت بەلگەيە

* نه گهر که مېوونی زیادیکرد به لگه یه
له سهر سووکایه تی و به فیر پودانی
مال و سامان و پله و پایه .

* نه گهر بینی که سیکی کۆسته ده دوی
له لگه ل ژنه که یدا کاروباره کانی لینا لوز
ده بن به نه ندازه ی خوی و جیاوازی
ده که ویتته نیوان خوی و خوشه ویستانی
چونکه (نیبلیس) کاتی به رنه فره تی
خواکه وت و له شپوه ی کۆسه دابوه .

* ره شی مووی ریش به لگه یه له سهر
ده وله مهندي زور ، نه گهر ره شیبیه که ی
رووبه سه و زیوو مولد و ده سته لات و
مال و داراییه کی زوری ده سته گیر ده بی ،
به لام یاخی و سته مکار ده بی چونکه
ریشی (فیرعه ون) به وچه شنه بوه ،
زه ردیشی به لگه یه له سهر ه ژاری و
که م و کوپی .

* ریشی سوور به لگه یه له سهر
خواناسی ، نه گهر بینی ریشی خوی
گرت و موه کانی هه لکیشاو گرتی
به ده سته وه و فپتی نه دا مال و سامانی
له ده سته ده رده چیت ، پاشان
ده گه پیتته وه نیوی .

* نه گهر بینی فپتیدا مال و سامانه که ی
به سه رده چی و ناگه پیتته وه بوی .

* زور بوی مووی سمیل خراپه و
که میشی باشه و لیکدانه وه ی
هه لکیشانی مووی سمیل بۆ ده وله مهندي

پله و پایه به ده سته هیتی به نه ندازه ی
نورسانی موو به سکیه وه و مانا ووده بیت
تیدا ، نه گهر بینی درژییه که ی باشه و
گونجاوه مال و سامان و پله و پایه و
بژیویه کی باش به ده سته هیتی .

* هه روه ها و تراوه : نه گهر موه که ی
درژیوو هه تا گه یشته سهر ناوکی
به لگه یه له سهر نه بوونی گوپرایه لی
خودا نه گهر بینی نه ملاولا که ی درژیوو
به ده ر له ناوه پاسته که ی شتیک
به ده سته هیتی که س - - - - -انی دی
به ده ستیان نه هیتاوه .

* هه روه ها ده لین : پیاویک دیت بۆلای
(نیبن سیرین) و ده لیت : ریشم
به نه ندازه یه که درژیوو هه تا گه یشته
سهر ناوکم و منیش ته ماشام ده کرد ،
نه ویش وتی : تو بانگ بیژیت و ته ماشای
مالانی دراوسیده که یت .

* ریش له لیکدانه وه دا بۆ مندالی بالغ
باش نییه .

* نه گهر بینی ریشی که سانیتری
به ده سته گرت و رایکیشا ماله که ی
به میراتی بۆ ده مینیتته وه و ده یخوات .

* که مېوونه وه ی ریش به لگه ی ناسانی و
قه زدانه وه و ده رووی خیره .

* هـروهـها دهـلـین: زۆربوونی مال و سامانی میژدو کوپه که یه تی یان نابوو ریژداری کوپه که ی.

* هـروهـها دهـلـین: نه گـر نه و ژنه هاوسه رداربوو به لگه یه له سهـر غه یبه تکرندی میژده که ی، نه گـر ژنیکی دووگیان نه وه ی بینـی کوپی ده بیـت و خواستی به جیدیت.

* هـروهـها دهـلـین: نه وه ی ریشی دریزـی بینـی له گـه ل قژدا ته مه نی دریز ده بی و مال و سامانی زۆر.

* هـروهـها دهـلـین: نه و شته ی بهـر له کاتی خۆی ده بیـت به لگه یه له سهـر شهـر وهـک نه وه ی مندالی نیرینه ریشی لێده ربیـت یاخود کچۆله ی بچوک بیـی بهـبووک، سهـرجهـم نه و شتانه ی بهـر له کاتی خۆیان ده بن به هـمان شیاوزه بهـدهـر لهـدواندن و قسهـکردن چونکه دواندن به لگه ی خیره.

* نه گـر مندالیکی نابالخی بینـی ریشی هه یه دهـمری بهـر له وه ی باـلغ بیـی، نه گـر نه و منداله نزیکبوو له کاتی دهـرهاتنی ریش به لگه یه له سهـر تهـنیا که و تنی و سهـر قالی بهـکاروباری خۆیه وه.

* ده گـیـر نه وه پیاویک دیت بۆلای (ئیهـن سیرین) و ده لیت: له خه ودا بینیم ریشم درـژبووه، نه ویش وتی: شـتیـک

زیاده ره وییه و بۆ هـ ژاریش به لگه یه له سهـر کۆبوونه وه ی دوو غهـم و په ژاره له سهـر دلـی.

* هـروهـها به لگه یه له سهـر نه وه ی قهـرزیک له مروفیک ده کات پاشان به یه کیکیتری ده دات.

* ریشـتاشین به سهـر چوون و تیاچوونی مال و سامان و پله و پایه یه، نه گـر بینـی نه و موانه ی ریشیده بری که له مشتی دهـرده چی زه کاتی مال و سامانی ده دات.

* مووی سپی له ریشدا و یقارو هه یبه ته و خه نه ش داپۆشین و په نهانکردنه، نه گـر سوورکردن به خه نه بوو به لگه یه له سهـر وابه سته بوونی به سوننه ته وه.

* نه گـر بینـی سهـری به خه نه سوورکرد به دهـر له ریشی نه یینی گه وره که ی ده پاریزـی، نه گـر بینـی هـمووی خه نه کرد زۆر له خۆی ده کات له شار دهنه وه ی هـ ژاریـدا و داوی ریژداریده کات له لای خه لکی.

* نه گـر بینـی به قوپیـان گه چ سهـری خه ناویده کات داوی مه حالده کات و پاشان ناویانگ ده رده کات.

* ریشی ژن له خه ودا به لگه یه له سهـر نه وه ی هـرگیز مندالی نابیت، گوتهـراویشه به لگه یه له سهـر نه خۆشی.

*دەگىپنەۋە پىياۋىك دىت بۇلاى (ئىبن سىرىن) دەلىت: لەخەودا بىنىم چىنگم كىرد بەرىشى مامىداۋ توند بەگىشمىكرد ھەتا دەرمەيتنا، ئەۋىش وتى: تۆ چاۋەپى مىراتى مامىت دەكەى و بەتەنیا تۆ مىراتگىرى بەۋ ئەندازە بە دەبى بەمىراتگىرى.

*ئەگەر بىنى رىشى سىپى و تىشكدارە شىكۆمەندى و پلەۋپايە و وتارى باش لەۋلاتدا بەدەستدەھىتى، چونكە رىشى ھەزەتى (ئىبراھىم) (سەلامى خۋاى لىيىت) سىپىۋە.

*ئەگەر بىنى شانەكراۋو رىزو وىقار بەدەستدەھىتى.

*ئەگەر بىنى رىشى زۆر رەشەۋ لەكاتى بىدارى باشترە ھەيىتە و سامو شىكۆمەندى و جوانى و مال و سامان بەدەستدەھىتى، ئەگەر بىنى سىپىۋو كەمىك رەشى تىدامابو ھەيىتە و وىقارە، ئەگەر ھەر ھىچ رەشىيەكى تىدا نەمايەۋە ھەزار دەكەۋى و پلەۋپايە و شىكۆ، تىادەچىت.

*پىياۋىك ھات بۇلاى (ئىبن سىرىن) وتى: لەخەودا بىنىم رىشم سىپى بوەۋ منىش بەخەنە سوورمىدەكرد بەلام رەنگى خەنەى نەدەگرت، ئەۋىش وتى: سىپىتى كەم و كوپىيە روۋ لەمۈلك و

بەدەستدە ھەسەن سەنئىت بەدەستى ناھىتن يان پىتى ناگەن.

*كەنەمۋى نىۋان لىۋى خۋاروۋ چەناگە شىكۆمەندىيەۋ مەردوم خۋى پىدەنۋىتى.

*ئەگەر بىنى نىۋەى رىشى تاشراۋە ھەزار دەكەۋى و شىكۆمەندى بەسەردەچى.

*ئەگەر لاۋىكى نادىار رىشى تاشى شىكۆمەندى بەدەستى دوزمەن لەناۋ دەچى.

*ئەگەر پىرەپىياۋىك رىشى تاشى پلەۋپايەى تىادەچىت بەئەندازەى سافى و لوۋسى، ئەگەر نادىارۋو رىزو شىكۆ بەدەستى سەۋكىكى خۋەزلزانى زۆردار تىادەچىت ھىچ رەچەلەك و بىنەمايەكى نابى.

*ئەگەر بىنى بىراۋو مال و سامانەكەى لىۋى دەبرىۋ بەئەندازەى مۋى بىراۋى رىشى شىكۆ رىزى تىادەچىت.

*ئەگەر بىنى رىشى تاشراۋە روۋى ناھىرىن و ناۋۇلا دەبى لای خانەۋادەۋ ھۆزۋ كەسەكانى و تاشىنىش ئاسانترە لەھەلگىشان، دەگونجىت ھەلگىشان باش بىت بۆ ھەندىك لەكارۋبارەكانى ئەگەر روۋخسارى ناھىرىن نەكات بەلام چاكى و باشىيەكەى ناپەھەتى تىدایە.

* نه گهر بینى موه کانی ریشی
ده رده هیئی مال و سامانه تیایده بات
به دهستی خوی.

* نه گهر بینى سه روریشی به یه که وه
تاشران نه گهر نه خوشی
چاکده بیته وه، نه گهر قه رزاری
قه رزه که ی ده داته وه، نه گهر غه مباری
غم و په ژاره ی ده په ویته وه.

* نه گهر بینى به نه اندازه یه دريژوه
ریشی و کردی به راخه ریک و فروشتی
له بازاردا گه واهی درو ده دات.

* نه گهر به چنگی ریشی گرتو چنگی
یان دووانی کیشکردو هیچ که مینه کرد
مال و سامان و شکومه ندی
به دهسته هیئی.

* نه گهر که میکی له ریشی تاشی
مال و سامانی به نه اندازه ی نه و برینه
ده پوات، ریش هه بیته و سامه.

* ده گونجیت ریش به لگه بیت خه لات و
جل و به رگو سوودو زیانی.

* نه گهر به زاری ریشی کورت کرده وه
غم و په ژاره ی دريژ ده خایه نیت.

* ریش پشکو به شه و به لگه یه له سه ر
راستگویی و درو رژی و به خشنده یی.

* ده گونجیت ریش به لگه بیت له سه ر
هاوسه ر، نه گهر مووی سپی له ریشیدا

دهسته لاتت ده کات و توش خوازیاری
شاردنه وه بیت به لام هه ر ناشکراده یی،
پیاوه که وتی: راستده که ی.

(نابلسی) ده لیت: ریش له خه ودا
ده وله مه ندی و شکودارییه، نه گهر
له مشته ره چو ریاویکی گومانداره.

* نه گهر مدد الیکي نابالغی بینى
ریشداره ده مرئ و بالغ نابی، نه گهر
نزیکبوو له وه ی ریشی لیده ری به ته نیا
سه رقائی کاروباری خویده یی.

* نه گهر بینى ریشی که م و کوپی تیدایه و
که مه نه گهر قه رزارییت ده داته وه،
نه گهر کاروباری نه سته م و قورسو
گرانبی بوی ناسانده یی، نه گهر غه مبار
بی غه م و په ژاره ی ده دریته وه، نه گهر
ریشی پریوو به لام که م و کوپییه کی
زوری تیدابوو شکومه ندی تیاده چیت و
لای خه لکی سووک و رسوا ده یی.

* نه گهر بینى ریشی نه ما حال و یاری
له کیسده چی.

* نه گهر بینى ژنه که ی ریشی هه یه
زیادبوونی مال و داراییه یان هی
کوړه که ی و نه خوشکه وتنی ژنه که ی.

* هه ده ها ده لیت: ریشی ژن
به لگه ونه، نه یه له سه ر نه وه ی هه رگیز
کوپی نابیت، نه گهر کوپی هه بوو
کاروباری خانه واده که ی ده بات به پتوه.

*بینینی ئه وهی به پڕیشدا ده نووسی
له پوش و شتیت قسه یه کی کاریگری
به سوێیه یان دوو گیانبوونی ژنه به وهی
که نابیت ببیت.

(ریشال) (وشکه گیا): (نابلسی) ده لیت:
ریشالی دارخورما له خه ودا جل و به رگه
بو پیاو و ژن و به لگه یه له سه ر مال و
سامانیکی به نرخ و به ها.

(ریشوله): (ئین سیرین) ده لیت:
پیاویکه سه فر ده کات هه روه ک که و
چونکه له کاتی هه لفریندا
ناکه ویتته خواره وه.

*هه روه ها ده لیت: پیاویکی لاوازی
خواناس و به ئارامه و نان و بژێوی
حه لاله.

(نابلسی) ده لیت: نه گه ر بینیی
ریشوله یه کی به ده سه تهینا پیاویکی
ئاله و چه شنه ده پیکێ.

*نه گه ر بینیی له گوشته که یخوارد یان
په ره کانی هه لکیشا خێرو چاکه
به ده سه تده هینیت.

*ده گونجیت ریشوله به لگه بیت له سه ر
نه خشه و پلانکی شان له کاره چاک و
خرابه کاندایان ئه وهی ده وله مه ندو
نه هه ژارو نه ریزدارو نه سووک و نزمه.

*ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سه ر
سووکایه تی و قه ناعه تکردن و به که مترین

بینی ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
ناگاداری ئه وه کاره ی گرتویه تیه به ر.

*ده گونجیت ریش به لگه بیت له سه ر
کشتوکال، نه گه ر ریشی ره شی بینیی
سپیوه به لگه یه له سه ر نزیکی بونه وهی
دورینه وهی کشتوکاله که ی.

*ده گونجیت سپیوونی ریش به لگه بیت
له سه ر نه خو شی و نه توانین.

*نه گه ر له کاتی بیداریدا ریشی سپیوو
له خه ودا به ره شی بینیی به لگه یه له سه ر
چوست و چالاک و سوربوون و توندی
له سه ر جه م جموجووله کاندای.

*نه گه ر ریشی به پیچه وانه ی خو یه وه
دریژیوو به لگه یه له سه ر گالته و ئاره زوو
مال و سامان به فیرۆدان به بیته وهی جیی
خوی بگری یان غه م و په ژاره دایده گری
بوئه وهی به لگه یه له سه ری.

*ریش بو سه ر پیچیکار ته و به یه، نه گه ر
ویل و سه ر گه ر دانبوو رینومایی ده کری
به تاییه ت نه گه ر سپیتی تیدا به دیکرد.

*ریشهاتن بو ژن خو نوانده وه ک پیاو
یاخود سووکی و رسوایی و نه نجامدانی
کاری نا به جییه.

*ریش بو مندال ته مه نیکی درێژه.

*ئالوده بوونی ریش یان ماچکردنی
به لگه یه له سه ر که می توانا نه گه ر
خه و بینه ر مه به ستی هه بیت یان نه.

ریحانه (گیای بونخوش): (نبین

سیرین) ده لَیت: نه گەر ریحانه لیکرابوه وه له ت له تکرابوو به لگه یه له سەر غه مو په ژاره ، نه گەر به جیگیری بینرا له شوینی خوی به لگه یه له سەر پشوو هاوسه رو کوپ.

* (عه لی کوپی عوبه یه د) ده لَیت: لای (سوفیان) ی (سه وری) بیوم پیاویک وتی: له خه ودا بینیم چله ریحانه یه ک بهرزکرایه وه بۆ ئاسمان له خۆرئاواوه هه تا ونبوو له ئاسماندا ، (سوفیان) وتی: نه گەر خه ونه که ت راستبی (نه وزاعی) مردوه ، هه ر نه وشه وه به مردویی چونه سەر تهرمه که ی.

* ریحانه به لگه یه له سەر کوپ نه گەر له بیستان روایی.

* به لگه یه له سەر ژن نه گەر چه پکو گورزه بیته.

* به لگه یه له سەر به لاو نه هه مه تی نه گەر لیکرابوه وه و فریدرابوو له شوینیکیتر یان بۆنی نه بوو.

* هه به ها ده لَین (ریحانه) نیعمه ته به پیی ئایه تی: ﴿فروح وریحان و جنت نعیم﴾ (الواقعة: ٨٩).

(نابلسی) ده لَیت: ریحانه جیاوازه له خه ودا به گوێره ی بۆن و به رام و گرتنی به دهسته وه بۆ بۆنکردنیان و بینینی به لگه یه له سەر ره واندنه وه ی غه مو

بژۆوی و ژین و ئاره زووبه ده رکردن ، یاخود ده گونجیت نووسه ر یا تو مارکاریته.

(نابلسی) ده لَیت: له خه ودا نووسه ریکی فه رمانپه واو ده سه ته لاتداره ، ریشۆله به لگه یه له سەر کوپیکی زیره کی زمانپه وان یاخود مندالکی جوانو خاوه ن دیمه نی سه رنج پاکیش.

ریقنه ی بالنده: (نابلسی) ده لَیت: به سەر جل و به رگه وه دایۆشه ره به هۆی بلاویونه وه ی به سه ریا.

* ریقنه ی هه لۆو دال به لگه یه له سەر لا بردنی پاشاو میره کان.

ری

ریباز (ریگا): (نبین سیرین) ده لَیت: چونه ریگه و ریبازیک چونه ژیر رکئی بازرگان یان فه رمانپه وا یا پیشه وه ریگه وه یه.

* نه گەر ریبازیکی کراوه بینیی روو له کارو پیشه یه که ده کات.

(نابلسی) ده لَیت: ریباز له لیکدانه وه دا وه ک ده رگا و ده روازه ی شاروايه ، نه گەر له خه ودا ریبازیکی داخراو بینیی له روژدا ده گونجیت به لگه بیته له سەر رووداویک که روویدات له وشاره دا.

* ده گونجیت ریباز به لگه بیته له سەر کیژه که ی یان خانوو لانه ی.

* ریحانه فروش خاوهن غم و په ژاره یه چونکه نامینیتته وه.

* ریحانه ژنی جوان و شوخ و شهنګه و بون و بهرامی خوښه و یستیه تی بوی و سه رسامی پیی بژیویه تی بوی.

* نه گهر ریحانه له مالیکدا بلابوه وه به باشی باسیده کهن.

* نه گهر ریحانه یان دایه به لام بونی نه بوو به لاو نه هامه تیبه.

* نه گهر مروفتیک ریحانه ی گرته یه کیکیدی و نه وی به رانبر گرتیه وه له نیویاندا غم و په ژاره ده که ویتته وه.

* نه گهر بینی یه کیکیتر دانیشته وه له مزگه وتو له ده وری ریحانه غیبه ت و باسیه تی به شپوه یه ک که وانییه.

ریحانه فروش: (نبین سپرین) ده لیت: پیاوړکی نارامگره له سر به لاو نه هامه تی و رازییه به چاره نووسی خوایی.

ریزمان (نحو): (نابلسی) ده لیت: به لکه یه له سر ره فتاری باش.

ریزمانه وان (نحو): (نابلسی) ده لیت: بینینی له خه ودا به لکه یه له سر جوانکاری له قسه و ته دا.

* ده گونجیت بینینی به لکه بیت له سر:

+ شه پ.

+ لیدان.

+ وتی وتی.

په ژاره و کرداری چاکه و به لینی راست و دروست.

* نه گهر مردو ریحانه یدایه یاخود ریحانه ی پیبینی به لکه یه له سر نه وه ی که له به هشتدایه.

* ریحانه بۆ ره بن هاوسه ره که یه تی و بۆ میترد کوږه، یاخود زانیارییه که پیی ده ناسریت یا پیاوه لدانیکي جوانه.

* ده گونجیت بینینی ریحانه له خه ودا به لکه بیت له سر غم و په ژاره.

* ده گونجیت به لکه بیت له سر نه خوښی چونکه بۆ نه خوش هه لده گیرئ.

* یه کانگیری ئاوو سه وزایی له خه ودا به لکه یه له سر ره وینه وه ی غم و په ژاره.

* هه موو ریحانه یه ک به لکه یه له سر نزیک بوونه وه ی واده ی مهرگ.

* ده گونجیت به لکه بیت له سر ده رکه وتنی نرخ.

* نه گهر ریحانه له شوینتی خوی جیگیربوو باسو خواسیکی باشه له گه ل قسه یه کی که م.

* ناره قی ریحانه کوږه.

* نه وه ی تاجه گولینه ی ریحانه به سهری خوښه وه ببینی له کارده خری، نه گهر ده سته لانداریی.

+هوروژان.

*نه‌گەر بینى بوه به‌زویانزان نه‌گەر له‌وانه‌بوو که قسه‌ی ساخته‌یان ریکده‌خست راستگو ده‌بی و به‌وه ده‌ناسری، نه‌گەر بی‌یاوه‌پریو موسـولمانده‌بیـت ، نه‌گـهـر سه‌رپـتـچیکاریو ته‌ویـه‌ده‌کات و ده‌گه‌رپـتـه‌وه بۆلای خودا، نه‌گەر پیتیک به‌زویانیدا نه‌ده‌هات وه‌ک (تا) و (فا) و یا (ئا) یا پیتیکی به‌پیتیکتر ده‌گۆپی یان قووتیده‌دا یاخود لال‌بوو یا که‌پو له‌خه‌ودا بینى بوه به‌ریزمانزان یاخود به‌ئاسانی ده‌دوی و قسه‌له‌زاری دیتـه ده‌روه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ده‌وله‌مندی دواى هه‌زاری و پاریزگاری له‌نه‌خۆشى و قوتاریوون له‌ناپه‌حه‌تى.

رێسه‌ر (باده‌ر): (نابلسی) ده‌لێت: رێسه‌ری خوری له‌ژن و پیاو له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر نه‌وه‌ی له‌سه‌فه‌ردایه چونکه ته‌شى رێسان به‌لگه‌یه له‌سه‌ر سه‌فه‌ر.

*نه‌گەر بینى بوه به‌رێسه‌رێک حالى له‌باریکه‌وه ده‌گۆپی بۆ باریکیتـر.

(ئین سیرین) ده‌لێت: رێسه‌ر گه‌شتیاره ، ده‌گونجیت به‌لگه‌بیـت له‌سه‌ر نه‌وه‌ی کاروبار ده‌به‌ستى و هه‌لۆسکه‌وت به‌هۆکاره‌کانه‌وه ده‌کات

وه‌ک فه‌تواگه‌رو دادوه‌رو خاوه‌ندارو بۆچوون.

*نه‌گەر له‌خه‌ودا په‌تیکی بادا سه‌فه‌رده‌کات ، نه‌گەر له‌سه‌فه‌رکارانبوو سه‌فه‌رناکات ، نه‌گەر پیشه‌که‌ی به‌وچه‌شنه‌بیـت کاروباریکی تۆکه‌و به‌هیزده‌کات.

*نه‌گەر له‌کاتی بیداریدا کاریک له‌ژێرده‌ستی نه‌ودایی یاخود ئاماده‌ی ده‌کات به‌شه‌ریکایه‌تى یان هاوسه‌رگری یاخود په‌یمانبه‌ستن یان ریکه‌وتن.

(نابلسی) ده‌لێت: له‌خه‌ودا بینى به‌لگه‌یه له‌سه‌ر پلان و فیل و جادوو. *ده‌گونجیت بینى به‌لگه‌بیـت له‌سه‌ر کوپان و یا بینى به‌لگه‌بیـت له‌سه‌ر ئاسانکردنى کاروبارو هاوسه‌رگری بۆ ره‌به‌ن.

رێکخستى کاروبار: (نابلسی) ده‌لێت: پلان و نه‌خشه‌ی به‌نده له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر نزیکى ده‌روولیکردنه‌وه ، نه‌گەر له‌ناپه‌حه‌تیدابوو، نه‌گەر قه‌رزاربوو له‌وه‌دا ده‌بیـت بیداته‌وه .

رێکخه‌رو به‌سته‌ر: (نابلسی) ده‌لێت: که‌سیکه شت و مه‌ک ریکده‌خات بینى به‌لگه‌یه له‌سه‌ر:

*ریگه‌ی خوارو خیتچ له مه زمه بو کرداردا ده بیئت.

* (ئه بو موسای ئه شعهری) (ره زای خوای لی بیئت) ده لایت: له خه ودا بینیم کۆمه له ریگه یه کی زۆرم له بهردایه هه موو تیا چوو به ته نیا یه ک ریگه مایه وه و گرتمه بهر هه تا گه ی شتم به چیا یه ک و بینیم پتغه مبه ر (ﷺ) له سه ریه تی و له پالتیا (ئه بو به کر) (ره زای خوای لی بیئت) وه ستاوه، وتم: هه موو هی خوداین و بۆلای ئه و ده گه پتینه وه .

(نابلسی) ده لایت: له خه ودا شه رعه، ریگه ی جیاواز جیاوازو بیدعه یه، ئه گه ر بی نی به و ریگه یه دا نا پوات له سه ر ویلای و سه رگه ردانییه.

* نه گه ر ریگه ی لی تی ک داو شتومه که که یبرد ده که ویت له ها و پتیه ک و ریگه ی ده سه ته لاتدار ریگه یه کی ناخۆشه، ئه مه ش دادپه وه رییه بلا ویده کاته وه ته و به ده کات، ئه گه ر بیبا وه پوو ری نوما یی وه رده گری.

* ریگه ی جیاواز جیاواز به لگه یه له سه ر دوودلی و گومان.

* ریگه ی گومانای ریگه یه که مه ردوم ده بات بۆ سه رگه ردانی و بیدعه و بیبا وه پی.

* هه روه ها به لگه یه له سه ر:

+ ریگه ی ده ریا.

+ مال و سامان کۆ کردنه وه و رژی و به خیل کردن تییدا.

+ سو ربوون و به رده وامی له سه ر وه رگرتنی زانیاری و زانست.

ریگرتن (نه هیشتن): (ئین سیرین) ده لایت: به لگه یه له سه ر بیبا وه پی.

ریگوزاری چیا: (نابلسی) ده لایت: له خه ودا به لگه یه له سه ر مردن و ژیان.

ریگه (ری یاز): (ئین سیرین) ده لایت: ریگه ئاین و جیگربوونه بۆ یه کێک بیگریته بهر و شه قامه رتی ئیسلامه و ری یازی ئاین و شه ریه ته و ده سستی ده گری به ری یازو هۆکاری پته وی حه قه وه.

* نه گه ر ریگه ی ونکرد دوودله له کاروباری خۆی و ئاینه که یدا.

* نه گه ر به ریکی رویشته به سه ریگه دا له سه ر حه قه، نه گه ر دنیگه ربوو ری نوما یی ده کریت بۆ بازرگانیه کی به سوود و قازانج.

* ریگه ی ویل و سه رگه دان ویلای و سه رگه ردانییه بۆ خاوه نه که ی، نه گه ر داواخوازی ری نما یی بوو ده گه پتیه وه بۆ حه ق و راستی.

* ریگه ی نادیارو ون له خۆبایی بوون و بیدعه یه.

+ قوتاربوونە لەنارپەحەتى.

+ رینگەى پارەپەيداکردنى حەلالە.

+ رینگەى راستە کە ئەگەر مەرۆڤ شويىتى

بکە ویت قوتارو سەرفراز دەبى.

رینگەى نىو چيا: (نابلسى) دەلیت:

بينىنى رینگەى کەلىنى نىو چيا بەلگەىە

لەسەر قوتاربوون لەنارپەحەتى ياخود

سەفەر بەپى ئايەتى: ﴿ وَاللّٰهُ جَعَلَ

لَكُمْ الْأَرْضَ بِسَاطًا (١٩) لِّتَسْلُكُوا

مِنْهَا سُبُلًا فِجَا جَا (٢٠) ﴾ (نوح).

رى ليگيران: (ئىبن سىرىن) دەلیت:

ئەوەى رینگەى ليگىرى و مال و سامانى

تالان بکرى مەرۆڤىكى خوشەويستى

دەپوات

رىواس: (نابلسى) دەلیت: لەخەودا

سوودو قازانجە لەلايەن خزمىك ياخود

هاورپىە کەو ئەگەر خوشبوو ، ئەگەر

مەزبوو پەشيمانىيە.

رىوى: (ئىبن سىرىن) دەلیت: رىوى

پىاويكى سەتەمكارى قوڵپەرەو

جىگىرنابى لەسەر کاروبارى دىناو ئاين.

* ئەگەر بينى رىوىە ک کتیبە رکتى

لەگەل دەکات نەيارىکە.

* ئەگەر بينى زۆرانبازيو بەرپەرەکانى

لەگەل رىوىە ک دەکات لەگەل کەسىكى

نزىک و خزمىكى بەرپەرەکانىدەکات.

* ئەگەر داواى رىوىکرد دەردو

نەهامەتى روو لەهاوسەرە کەيدەکات،

ئەگەر رىوىش هات بۆى ترس و بىم رووى

تیدەکات، چوونەلای رىوىش چوونەلای

ژنىکە کەمىك خوشى دەویت.

* ئەگەر شىرى رىوىە کى خوارد

لەنە خوشى چاکدەبیتەو ، وەگەرنا

لەغەم و پەژارە قوتار دەبیت.

* وتراویشە: ئەگەر رىوىە کى بينى

سووکى و نزمى رووى تیدەکات و مال و

دارايە کەشى کەمدەکات.

* مەندىکەلین: رىوى پزىشک يان

فالچى ئەستىرەگەرە.

* ئەگەر بينى دەستدەدات لە رىوىە ک

ترس و بىم لەجنۆکەو دەستلىوەشاندى

دیت بەسەريا.

* خواردنى گوشتى رىوى نە خوشىيە کە

زوو چاکدەبیتەو لىتى.

* مەلگرتن و بردنى رىوى سەرکەوتنە

بەسەر نەيارو دوزمندا.

* ئەگەر يارى لەگەل رىوى بکات

ژنىكى جوانى پیدەبەخشرى و

هەردوکیان يەکتريان خوشدەویت.

* دەگىرنەو پىاويك دیت بۆلای

(ئەبو بەكرى) (سدىق) (رەزای خواى

لىبىت) دەلیت: لەخەودا بينىم راوپاوينم

لەگەل رىوىە ک دەکرد (ئەبو بەكرى) یش

وتى: توپىاويكى درۆزنى.

* پىاويك هات بۆلای (ئىبن سىرىن) و

وتى: لەخەودا بينىم باشترین پاداشتى

* نه گەر بینى راراوین له گەل رێویهك دهكات و عهرهتى قووتدهات ژنهكهى زیناو داوینپیسیکردووه .

* نه گەر بینى له پیستی رێوى شتیکی دروستکردوه هیـزو سهـرکهـوتن بهـدهـستدهـیـتیـت، دهـگونجـیت میرات بیت له لایهـن ژنهـوه .

* بینى رێوى به لگهیه له سهـر:

+ سوودو قازانج .

+ ژن .

+ هاوسهـرگـیری بۆكهـسى رهـبهـن .

رێویم دایه وه ، ئه ویش وتی: پاداشتی یه کێکداوه ته وه شایسته نییه، له خوا بترسه تۆ پیاویکی درۆزنی .

* (مه جوس) ده لێت: (ضحاك) له خه ودا بینى وهك ئه وهى نێوانى رۆژه لاتو رۆژئاوا پرپو بوو له رێوى و خوشى شوانیان بوو، خه وهكهى بۆ رافه کاریکی خه و گیرایه وه، ئه ویش وتی: سیحرو فروقیل زۆر ده بیت له سهـردهـمى تۆدا . ئهـم لێـكـدانهـوهـیهـش لهـجـیـى خۆـیداـبوو .

(نا بلسی) ده لێت: رێوى به فالگرو رمللیده رو پزیشك و خه لکی پلاندانه رافه ده كریت، نه گەر بینى رێویهك ده كوژیت ژنیکی به پێزو داوینپیاکی دهسته كه ویت یاخود پیاویکی قۆلپرو ناپاك رووپامایی بۆ دهكات، ههـروهـها رێوى به لگهیه له سهـر دوژمنیـکی نادیارى فروقیلاوى كارو كرده وهى خۆى له كاتى خۆیدا ناكات ، ههـروهـها به لگهیه له سهـر ژنى ناپاك .

زا

زا

زار (دهم)؛ (ئىبن سىرىن) ده ئىت: يارىکردن به زار جىاوازی ههیه له بارهیه وه، و تراویشه: رۆچوونه له سه رپچیدا، ياخود بازرگانییه له کار خراپدا.

* يارىکردن پێى به لگهیه له سه روودانى كوشتار.

(نابلسى) ده ئىت: به رزى و بلندى و پله و پايه و شكۆمه ندییه، ده گونجیت به لگه بێت له سه ر ئه وهى له كاتى بیداریدا ده يكات له گالتو سووكایه تى. ده گونجیت به لگه بێت له سه ر خراپه كار. * ههروه ها و تراوه: يارىکردن به هه موشتىك فیل و به زار بازرگانی و سه رپچیه.

* زار كارێكى پووچ و به تال له، نه گه ربىنى يارى پێناكات بێكارن و له سه ر حه ق نین، نه گه ر يارى پێكرد بێكارن لاده برین و له سه ر حه ق نین، نه گه ر يارى پێكرد ده سه ته لاتدارن

سته م نه نجامده دهن ياخود ياخى و ده ستریزیکارن.

* نه گه ر بىنى يارى به زار ده كات به لگهیه له سه ر شه رو ئازاوه.

(ئىبن سىرىن) ده ئىت: زارو ده روازه و ده سته پێكى هه مووکارو بارێكه و كو تاييه كه شیه تى.

* نه گه ر بىنى شتێك له زارى هاته ده ره وه به لگهیه له سه ر رزق و رۆزى خێر يان شه ر.

* نه گه ر بىنى زارى هه ئواسرابوو يان داخرابوو خه وه كه ی به لگهیه له سه ر بېباوه پى.

* نه گه ر بىنى زارى پرپوه له ئاو هه تا هېچ شوێنێكى تیدا نه ما نه مانى رزق و رۆزیه تى.

(نابلسى) ده ئىت: له خه ودا كلیلى كاروبارى خاوه نه كه یه تى ياخود كو تاييه كه یه تى له گه ل چاكى و خراپى ده روازه ی رزق و رۆزى و كاروباره كانى.

* زار به لگه یه له سه ر:

+مردن و ژيان.

+وته وقسه.

+مال و لانه.

+شاول.

+ده فرو قاپ.

+زيندان.

+حه مام.

+ناش.

+سندووق.

+هاوسه ر.

+به لوعه.

+داواو تيا به ر.

+شوینی به ندایه تی.

+رزق و رۆزی.

+پیشه سازی.

+رینومایی و سه رگه ردانی.

* نه گه ر زاری بینی گه وره بووه و باشبووه

به لگه یه له سه ر سه لامه تی و ژيانی ،

نه گه ر پیشه که ی بانگکردن و

چاودیریبوو.

* نه گه ر بینی بی دهم و زاره به لگه یه

له سه ر وه ستانی حال و یاری

به پیچه وانه شه وه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر

ویرانبوونی مال و لانه و شکانی ده فرو

به تالبوونی زیندان.

* نه گه ر زار به لگه بووه له سه ر هه مام

تفه که ی ئاووه و زوبانی وه ک به خێوکاری

وايه.

* نه گه ر به لگه بیت له سه ر ئاش شاول

یاکشانه یه.

* ده گونجیت زار به لگه بیت له سه ر

ده می بیرو سندووق و مه شکه.

* زار لانه ی خزمایه تییه و ده لێن:

عه وره تی ژنیکه مندالی نابیت یاخود

ئاگردانیکى دوکه لاوییه و بۆ ئه وه ی

له سه فه ردایه سه فه ره و کونه ماره.

* تفو لیکى ژنی جوان په رداخی باده یه

یان هه نگوین یاخود قسه و وته یه کی

باشه و پرژاندنی ماره برینه.

* تفو لیکى پیر مژینی لیمۆیه یان

بیریکى بۆگه نه یاخود پێوه دان یا

خه رته له یه ، ده گونجیت ناتوانایی بیت

له به جیهیتانی کاروباردا.

زافه ران: (ئین سیرین) ده لێت: زافه ران

پیاوه لدانیکى باشه ، نه گه ر نه اوى

نه بات، شیلان و نه خوشییه.

(نابلسی) ده لێت: له خه ودا به لگه یه

له سه ر پیاوه لدان و باسکردنی باش،

نه گه ر ره نگه که ی کاریگه ری نه بیت

بۆ سه ر له ش و لارو جل و به رگ، نه گه ر

کاریگه ری هه بووه خوشییه بۆیه کێک

بیهپای و بیشیلی.

خوداوه‌ند توشی خیری بکات
شاره‌زای ده‌کات له‌ئایندا^(١).

* نه‌گەر ئه‌وکە سه (شافعی) مه‌زه‌بیوو
له‌خه‌ودا مه‌زه‌بی گۆپی به‌هانه
ده‌هێتیت یان قه‌رزده‌کات یاخود سارد
ده‌بیته‌وه له‌په‌یمان و به‌ئینی یاخود
ده‌بیته‌ به‌خاوه‌نی فیتنه‌و دووپوویی
له‌بۆ مامۆستاکی یان له‌شوینیکه‌وه
ده‌چیت بۆ شوینیکتر یان
له‌هاوسه‌ریکه‌وه بۆ یه‌کێکی دی.

زانایانی پیشین و دوائنی ئیسلام:
(ئین سیرین) ده‌ئیت: زانا پزیشکه‌و
ئه‌وه‌ی یادده‌خاته‌وه ئامۆزگاریده‌ره
به‌پیتی ئایه‌تی: ﴿وَذَكَرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ
تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ﴾ (الذاریات: ٥٥).

* نه‌گەر بینی یاد ده‌خاته‌وه و خۆشی
له‌وانه نییه غه‌م و په‌ژاره‌وه نه‌خۆشیه‌و
دوعا ده‌کات چاره‌سه‌ری بدات.

* نه‌گەر به‌دانایی دواواته‌گۆ
چاکده‌بیته‌وه و قه‌رزده‌کی ده‌داته‌وه،
نه‌گەر قه‌رزازیوو سه‌رده‌که‌وی به‌سه‌ر
سته‌مکاراندا.

* مه‌روه‌ها ده‌لێن: زافه‌ران بۆنخۆشه
به‌مه‌رجی به‌رله‌شو لاری بینه‌ری
نه‌که‌وی، نه‌گەر بینی زافه‌رانی شیلا
کارێک ئه‌نجامده‌دات پیتی سه‌رسام
ده‌بیته‌ت و دوا ئه‌وه‌کاره
نه‌خۆشه‌که‌وی.

زالبوون (سه‌رکه‌وتن): له‌خه‌ودا نه‌گەر
نۆربوو به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی خۆشی و
رق و قین ده‌هێتیت.

* زالبوون به‌لگه‌یه له‌سه‌ر شکانی
دوژمن.

زانا (شاره‌زا): (ئین سیرین) ده‌ئیت:
نه‌گەر بینی زاناو شاره‌زایه‌ و ته‌ی
لیوه‌رده‌گیرئ و تاقیده‌کریته‌وه سه‌کالا
لای خه‌لکیده‌کات و لێی وه‌رده‌گرن.

(نابلسی) ده‌ئیت: بینینی له‌خه‌ودا
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر زیره‌کی بێداری و
زانباری و شاره‌زایی.

* ده‌گونجیت به‌لگه‌بیته‌ له‌سه‌رئه‌وه‌ی
ناخی مرقۆ ساپۆژده‌کات به‌زانباری و
هه‌لسوکه‌وتی.

* نه‌گەر خه‌وبینه‌ر سه‌رپێچیکاریوو
ته‌ویه ده‌کات بۆ لای خودا، نه‌گەر
سه‌رپێچکارنه‌بوو ریتوماییده‌کرئ،
نه‌گەر بێباوه‌ریوو موسوڵمانده‌بی،
پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌فه‌رموی: "یه‌کێک

^(١) (بوخاری) له (کتاب العلم) فه‌رموده‌ی ژماره
(٧١) داهێناوه‌تی (مسلم) له (الامارة) فه‌رموده‌ی
ژماره (١٧٥) دا له‌فه‌رموده‌ی (معاویه) ی کوی
(ئهو سوفیان) وه‌ (ره‌زای خوی لیتیت).

* نه گهر قسه يه كي ناقولا يكرد
كاروباره كاني له سر قورسده بنو
ده بيت به مايه ي رابواردن و پيکه نين
به پي نايه تي: ﴿فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ
عَلَيْهِ الْقِصَصَ قَالَ لَا تَكْفُ﴾
(القصص: ۲۵).

* نه گهر بازرگان يک بيني قوتارده بيت
له زيان و نه گهر له شوين يکي
يادکردنه وه دا يادو قورئان خویندنې
بينې له گه ل دوعاو وتني هؤنراوه ي
نايني نه و جيگه و شوينه به باشي
ئاوه داند ه کرېته وه به پي راستي
خويندنه وه که، نه گهر له قورئان
خويندنه که دا هه له هه بوو ئاوه دان ييه و
ته واو ناکري، نه گهر هؤنراوه ي
پيا ه ل داني وت ده سته لاتيکي پوچ و
به تاله.

(نابلسي) ده لیت: نه گهر له خه ودا بيني
مژده يه به به رزکردنه وه ي پله وپايه و
پيا ه ل داني باش و نه جامداني کردار
به وه ي ده ي زاني.

* بينيني زانا يان زياد بووني زانستي
خه و بينه ره چونکه نه وان
ئاموزگار يکاري خوداوه نندن له سر
زه وي، هه روه ها دانا يان يش به و
چه شنه ن و زياد بووني ئاموزگاري
خوشي و شادي به.

* بينيني پيا وچاكان چاكي نايه،
نه گهر بيني بوه به زانايه كي شاره زاو
وته كاني وهرده گري و هه نديکيشي
وه رنا گري تاقیده کرېته وه به لايه و بو
خه لکي باسده کات و وته كاني
وه رده گرن.

* نه گهر يه کيک له زاناياني پيشيني
له شوين يکدا بيني خه لکي نه و شوينه
نه گهر له غه م و په ژاره وه نه بوونيدا بوون
په روه ردگار ده روويان ليده کاته وه.

* نه گهر زانايه كي ناديار ي بيني
پزيشکيکي فه يله سوفه و ده چي ته نه و
شوينه ي که بينيويه تي.

زانای کومه ل و نه ته وه يه ک: (نمين
سيرين) ده لیت: که سيکي خاوه ن
بيدعيه.

(نابلسي) ده لیت: پيا ویکه خه لکي
ده خاته سه رچا که گهر چي خوي
خاوه ني بيدعيه.

زانياري (زانست): (نمين سيرين)
ده لیت: زانياري په يوه نديکردنه
به هه نديک له گه وره پيا وانه وه، نه گهر
بين ي زانياري به ده سته يتنا،
هاوسه رگيري له گه ل که سيکي زانادا
ده کات.

(نابلسي) ده لیت: نه گهر ناويکي ديارنرا
له خه ودا و بانگکرا پي مژده و باسي

زېږ: جل و بهرگي زېږو خواردنې ره ق
يان قسه ي زېږو ره قه ، له خه ودا بؤ
خواهني مال و دارايي به لگيه له سر
ره واندنه وه ي پله وپايه و گوراني حال و
باريان له گه ل که مېوونه وه ي رزق و
روزيان مه گه کارېکاته سر
چاکه کانيان نه و جا به لگيه له سر
خوبه که مزانين و قه ناعت و سه لامه تي
بيرو بؤ چوونيان ، نه گه کارېگه ري
نه بوو له سر به لگيه له سر سزاو
خه شم و توله ي خوايي بؤيان ، قسه ي
زېږو ره قيش له يه کجيا بوونه وه ي
دو لدارو خوشه ويست.

زېږل (په يين ، پاشه پو): (نابلسي)
ده لئيت: له خه ودا مالئکه بؤ يه کيک
بيخوات يان بيگريته خو.
* زېږل مالئکه ده خوري.

* په يني به سوود رزق و روزييه به تاييه ت
نه گه و شکبوو.

* زوري پاشه پوي خه لکي به لگيه
له سر ريگرتن له جموجوول و بزاولت.
* رووکرده کاري زيان به خش و پيسبوون
به پاشه پوي خه لکي و که وتنه وه ي
نه خوشي و ترس و بيم به لگيه ي چاکه و
خيره بؤ يه کيک کرداره کاني ناقولابن.

چاکه و رينومايييه به زانباري يان
بلاوکرده وه ي.

* بووني زانباري ده رياره ي خودا وه ند
يا سوننه ت بؤ يه کيک بيتاگاييت لي ي
به لگيه له سر سوزو به زه يي خوايي.
* نه گه ر فيري جادو بوو يان هاوچه شني
نه وه به لگيه له سر بېدعه و
سه رگه رداني.

زاوا: (نابلسي) ده لئيت: له خه ودا
بؤ يه کيک زاواي نه بيت له بيداري دا
به لگيه له سر سه رکه وتن به سر
دور مناندا.

* هه روه ها به لگيه له سر دلنيايي
له ترس و بيم.

(نابلسي) ده لئيت: نه گه له خه ودا
رازيترابوه وه دنيا يه کي به فقه پوپيته.

* نه گه ر بيني زاوايه به لام ژنه کي
نه بيني و نه يناسي و بؤي ديارينه کرا يا
ده مر يان مروفنيک تيا ده بات.

* نه گه ر بووکه که و هاوسه ري داهاتووي
دياري کردو ناسي وه ک هاوسه رگيري
وايه.

* نه گه ر بيني هاوسه ريگرتوه پله وپايه
به نه ندازه ي نه و ژنه و ريزو ماناي
ناو جواني به ده سته هيني.

*هه روه ها به لگه يه له سه ر توو په يي و
چيژو پيکه نين و ئامرازي به کاره اتوو.

*زراوی مروؤ خاوه ن نهينييه .

زريزه: (ئين سیرين) ده لیت: به لگه يه
له سه ر به جيته تانی گونا می گه وره و
مه زن به پتي نايه تی: ﴿ اَنَا اغْتَرَا
لِلْكَافِرِينَ سَلَا سِلًا ﴾ (الإنسان: ٤).

*زريزه له ملی پياودا هاوسه رگيرييه
له گه ل ژنيکی به دره وشتدا .

*ته گه به زريزه يه ك بيه ستریته وه
به لگه يه له سه ر غه م په ژاره تيډا ده ژي
ياخود له ناينده دا تووشي غه م په ژاره
ده بي.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه يه
له سه ر ژني ته مه ن كورت مال و سامانی
هه ميشه حه لاله .

*ده گونجيت به لگه بيت له سه ر
هه په شه و توو په بوون.

*ته گه ر زريزه ي (کيسرا) ببيني و
سته می ليکرا بي سه ر ده كه وي.

*هه روه ها زريزه ي (کيسرا) به لگه يه
له سه ر دوژمنی پادشا له ولاته كي
ده ببيني.

هه روه ها (ئين سیرين) ده لیت: زريزه
له گه ر دنی پياودا ته گه ر نه وكه سه
قورئاخوينبوو كۆيده كاته وه، ته گه ر
خوازياری فيقه بوو زانياری پته وتر

*پاشه پۆي مانگا به لگه ي خيره بو
جووتيارو نه وانه ي سوودی ليوه رده گرن
به ده ر له خه لكيتر^(١).

*ته گه ر گسكي ماله كه يداو نه خوشيكي
تيډابوو ده مريت، ته گه ر مال و دارايي
هه بوو له كيسيده چيت، ته گه ر
شوينيكي گسكداو خو ل و پيسيه كه ي
كوكرده وه له گه ل خاك و خو له كه ي
سوود له گوندو لادئ وه رده گريت ته گه ر
هي نه وبوو، وه گه ر نا ده بيت به باجگر يا
هه ژار ده كه وي و ده ست له خه لكی
پانده كاته وه.

زبلوخو ل: له خه ودا به لگه ي چاك و
باشيه بو هه ژاران له به رته وه ي
كومه ليك شتي كوكره وه پاشه پۆيه و بو
ده وله مه ند باش نييه .

*ده گونجيت به لگه بيت له سه ر مال و
سامان، يان كالا و شتومه كي
جوړا و جوړي بو بيت.

ژو

زراو: (نابلسی) ده لیت: ته گه ر ببيني
له خه ودا زراوی به ددانی برپا ركو
قينيكي توندي ليده بي.

*ته گه ر خويني ليها ت و بره ر خوارديه وه
مالي حه لال و كر تيه به نه زانين و شه ر
به ده ستديت.

^(١) گوته ي (ئين سیرين) ه.

* نه گەر بينى ملوانكه يه كى زوموڤود
يان دوانى له ملدايه له ليكدانه وه و راقه دا
وتهى خوداوهنده يان قسه ي باشه،
ياخود ده بئيت به هه لكرانى قورئانى
پيرۆزو نه مانه تپاريزى و خواناسى و
چاكه له ئايندا رووى تئيد هكات
به نه ندازه ي ملوانكه و رووناكى و
دره وشاوه يى له گهرديندا ياخود
ده گونجيت نه سپهرده يه ك يا به لئنيك
له نه ستۆيدايت.

* نه گەر بينى ملوانكه و زريزه ي زۆرى
له ملدايو نه يده توانى هه لئبگرئ
لاوازه بئيت ل هه كاركردى
به زانياريه كه ي و به جئهنانيدا
لاوازه بئ.

* نه گەر ژنيك بينى ملوانكه و
زريزه يه كى له ملدايه باشى و خراپى
ده گه وئته وه بۆ ميژده كه ي و بژيوى
پيداكارى يان نه وه ي نه مانه تى
بئده سبيژدرئ.

ز

زهداره: (ئيبين سيرين) ده لئيت: زه دار
پياويكى خراپى ناقولايه و سه رقائى
كاروبارى دنياه.

ز

زها: (قير): (ئيبين سيرين) ده لئيت: قير
پاريزگارى و خواريزييه له كارى
مه ترسيدار.

ده كات، نه گەر به لئنيك له نه ستۆيدايو
به جيئده گه يه نئيت، نه گەر هيچكام
له وانه نه بوو نه وكه سه ره به نبوو ژنيكى
قورئانخوين ده كات به هاوسه رى خۆى،
نه گەر ژنبوو دووگيانبوو كورپده بئيت،
نه گەر به لئنيك له نه ستۆيدايو به جئى
ناهينئيت.

* نه گەر قورئانى له به ريوو
له بيريده كات و بيئاگاده بئيت لئى،
وه گهرنا زانياريه كانى په رت په رت و
بيكه لكده بئيت.

* نه گەر وايه رى كۆكرده وه شتى
ده گمه ن و گه وه رى قورئانه و
زوموڤوديش سوننه ته و سه رجه م
دانايى و گوته ي چاك فيقه.

* زريزه ي ژن ميژده كه ي يان
كوڤه كه يه تى.

* ملوانكه ي نه لئماس به لگه يه له سه ر
باوه رو زانيارى و قورئان.

(نابلسى) ده لئيت: ملوانكه و زريزه ي
گه وه ره له خه ودا بۆ ژن جوانى و
شوڤ وشه نكيانه، ملوانكه يه كى هۆنراو
له گه وه ره نه لئماس خواناسى و ترسان و
له به ركردنى قورئانه به پئى پاكى و
ده نكه كانى و زۆرييان.

* گه وه ره ملوانكه دا كروكى كارو
كۆتاييه تى.

*زلله سته ميگه زلله وه شين دهيكات
به رانه ر كه سيك خراب نه بوه بوي.

*ده گونجيت به لگه بيت له سهر گوناو
كولم يان هر نه نداميكي تري لاشه و
به لگه بيت له سهر نه خوשי.

زلوبيا^(١): (ئين سيرين) ده لئيت:
قوتاربوونه له غم و په ژاره و مال و
دارايي و خوشحالييه.

(نابلسي) ده لئيت: به لگه به له سهر ناو
په شيماني.

*ده گونجيت به لگه بيت له سهر شايي و
په شيماني.

*ده گونجيت به لگه بيت له سهر ناو نگو
شايي.

زلوبيا ساز: (نابلسي) ده لئيت: بينيني
له خه ودا به لگه به له سهر مژده
به قوتاربون له ناخوشي و چورتم.
*ده گونجيت بينيني به لگه بيت له سهر
غم و په ژاره و ناروحيه تي.

زم

زمانگيران و لالسي مروؤ:
(نابلسي) ده لئيت: زمانگيران و لالسي مروؤ
له خه ودا ره وانبيري و شاره زاييه له فيقدا
بو خه و بينه ر يا خود پله وپايه و
سهر كه و تنه به سهر دور مينايه تيدا.

(نابلسي) ده لئيت: له خه ودا په رده و
قه لغان و پاريزگارييه له گهر ماو
ده گونجيت به لگه بيت له سهر سيفه تي
ناو كه كي خوي.

*ده گونجيت به لگه بيت له سهر مال و
دارايي چونكه (ئين سيرين) هه موو
ره شيبه كي به مال داناوه.

*ده گونجيت به لگه بيت له سهر سوودو
ته وبه هه روه ك چون (خه لون و
نه به نووس) به وچه شنه ليك درايه وه.

*هه روه ها به لگه به له سهر جيگير بوون
به پني و ته ي قيركراو و ناگوپي.

*ده گونجيت به لگه بيت له سهر كه شتي و
نه خشو و نيگار.

زل

زلله (شه قازله): (ئين سيرين)
ده لئيت: نه گهر بيني زلله ي له مروؤ فيكدا
ناموزگار يده كات و ريگري ليده كات
له بيتاگايي.

(نابلسي) ده لئيت: سوودو قازانجه ، زلله
له خوداني ژن به لگه و مژده به به بووني
كور دواي ناو مي دبوون ، خود او ه ند
د هه رموي: ﴿وَبَشِّرُوهُ بِغُلَامٍ عَليمٍ ،
فَاقْبَلْتِ اِمْرَاَتُ فِي صِرَةٍ فَصَكَّتْ
وَجْهَهَا وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ﴾

(الذاريات: ٢٨-٢٩).

^(١) زلوبيا: جوړه شيريني به كه. (وه رگزي)

* ده گونجیت زویاندریژی سهرکه و تنی
خاوه نه که ی بیت له ره وانبیژیدا له گه
نه ده بو ناموژگاری.

* نه گه ر پێشه وایه ک بینى زویانى
دریژبوه چه کی ژۆرده بى و به لگه یه
له سه رنه وه ی مال و سامان به ده ست
ده هیئت به هو ی وه رگێره که یه وه .

* زویانى به ستراو له لیكدانه وه دا
هه ژاری و به لگه ی نه خوشییه .

* نه گه ر بینى موویه کی رهش له سه ر
زویانى هاتوه شه پێکی کتوپری
خیرایه ، نه گه ر موویه کی سپیوو
شه پێکه له دواییدا به سه ریا دیت .

* نه گه ر بینى دوو زویانى هه یه زانیاری
پێده به خشری و به لگه ی پتری ده بیئت و
زالده بى به سه ر دوژمنانیدا .

* هه روه ها ده لێن: زویانى ئاسایی
بیگری له ده مدا بۆ سه رجه م خه لکی
باشه .

* نه گه ر بینى زویانى درزیبردوه و
ناتوانی بدوی قسه یه کده کات ده بیئت
به به لا به سه ریه وه به مهش زیانی
ده ستگیر ده بى به نه ندازه ی ئه و زیانه .
هه روه ها به لگه یه له سه رنه وه ی
درۆده کات و نه گه ر بازرگانبوو زهره ر
ده کات ، نه گه ر فه رمانپه و ابو
لاده بری .

زمانه چکۆله : (ئین سیرین) ده لیت:
نه گه ر بینى زمانه چکۆله ی زیادیکردوه
به پاده یه ک خه ریکه گه رووی ده گری
خه ونه که ی به لگه یه له سه ر سووربوونی
له سه ر کۆکردنه وه ی مال و گرتنی
مال و سامان له خۆی و مه رگ و
چاره نووسیشی نزیکبوه ته وه .

زموڤود^(١) : (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
به لگه یه له سه ر گه وامیدان و نه وه ی
مزوڤ ده گه یه نیت به کۆشکه کانی
به هه شت .

* نه گه ر بینى زموڤودی به ده سته هیئا
برایه کی چاک به ده سته ده هیئت یاخود
مندالی تیرینه ی ره وشت به رز یا
زانیارییه کی به سوود یان مالتیکی
حه لالی چاک و باش .

زو

زویان : (ئین سیرین) ده لیت: زویان
وه رگێرو کار ریکه ره به جیهینه ری
داواکانی دل و نه ندامه کانی مزوڤه
له چاکه و خراپه .

* نه گه ر زویاندریژی یا کورتی
به سه رداها ت هیزو زالبوونه .

* نه گه ر بینى زویانیکی دریژی هه یه
نه ک بۆ به ربه ره کانی و شه پ به لگه یه
له سه ر پیسی زویانی و جنیو فرۆشی .

(١) زموڤود: به ردیکی به ترخه . (وه رگێر)

*زويان به مندالتي شيره خوره ناوزه ده
ده كړئ له گه ل شيري نيو نه شكوت و
سوارچاكي فيلباز، نه وهى شيري
له نه شكوت ده ر كړد زويانى له زارى
ده رهيتاوه .

*نه گه ر بينى زويانى له ده ستدا مندا له
شيره خوره كهى له ده سستده دات،
به هه مان شيوه نه گه ر بينى نه سپه كهى
به ردا .

*نه گه ر بينى زويانى بړاوه و دادگايى
هيه به لگه كهى شكستده خواو
ده دږپي .

*نه گه ر بينى زويانى هاوسه ره كهى
بړاوه ژنيكى داوښپاكي به ثابروه .

*نه گه ر بينى موو له زويانى هاتوه
ده گونجيت هونراوه بيت داينى يان
ريكيخات .

*نه گه ر بينى زويانى خوى ده خوات و
نه گه ر له خه لكى گشتي بوو
په شيمانده بيته وه له قسه يه ك
كردويه تى، نه گه ر له منداليد ابوو
به ناهق مالى خه لكى ده خوات .

*هه روه ها ده لين: نه گه ر زويانى
خويخوارد فره بيدنگو خه شم و
قينگرو دلراگر ده بى .

*برينى زويانى فرمانپه وا لابردي نه تى .

*نه گه ر بينى لايه كى زويانى پچراوه
ناتوانى له كاتى ليدوانيدا به لگه كاني
ته واو بخاته روو ، نه گه ر
له گه واهيداران بوو له شايه تيدا راستناكات
يان گه واهى و شه هادهى وه رناگيرى .

*هه نديكده لين: نه گه ر بينى زويانى
پچراوه دانا ده بيت .

*نه گه ر بينى ژنه كهى زويانى بړى
گه رم و گوړو به سوز ده بى له گه ليدا .

*نه گه ر ژنيكى زويان بړاوى بينى
به لگه يه له سه ر پاكيتى و پاريزگارى .

*نه گه ر بينى زويانى هه ژاريكى بړى
شتيكد دات به كه سيكى نه زان و سووك .

*نه گه ر زويانى نووسا به گه روويه وه
نكولى له قه رز ده كات يان نه و
نه مانه تهى لاي دانراوه .

(نابلسى) ده لئيت: زويان ته واوى و
جوانيبه له گه ل به لگه و ناوبانگى
باش. نه گه ر بينى زويانى بړاوه و
ده سته لاتداربوو ده گه ر پته وه بو
وه رگيږه كهى به مردن يان لابردي .

*زويانى مړوځ وه ك قه له مه كى وايه .

*نه گه ر زويانى پادشا دريژبوو نه وا
سنوورى ولاته كهى به رين و فراوانده بى،
نه گه ر زويانى به نه ندازه يه ك دريژبوو
هه تا گه يشته ناسمان به هوى سته م و
زورداريبه وه له كار لاده بړى .

* نه گهر بينى نه شكه وتيكي هه يه و
شيريكي تيدايه نه شكه وته كه
دهميه تى و شيره كه ش زوبانيه تى.

* نه گهر شيره كه ي بهردايه خه لكى هه تا
بيانخوات به لام نه يخواردن ئيش و ئازار
به خه لكى ده گه يه نيټ به زوبان.

* برپنى زوبانى شاعير مال و سامانيكه
پيى ده گات له وانه وه كه په يوه ندى
له گه لدا برپوون ، نه گهر سووك و نزمبوو
درؤ ده كات، نه گهر ترسابوو بينى
زوبانى ده شكى كاروبارى خو
بو ده شارپته وه له بهرانبه ر نه وانه دا كه
دوو زوبانه له گه ليان.

* نه گهر گازى له زوبانى خو يگرت
خه شمو قينى خو يده گرئ، ده گونجيت
به لگه بيت له سه ر زورخواردنى.

* نه گهر بينى چه ند زوبانيكي هه يه و
شكومه ندو ريژدارنه بوو كو پرى
پيده به خشرئ.

* نه گهر رهنگى هه ر زوبانيك جياوازيوو
به لگه يه له سه ر جياوازي وته و نه وانه ي
كه واهيده دات له سه ريان.

* ده گونجيت به لگه بيت له سه ر
هه له كانى ياخود له وكه سانه بيت
هه له ده كه ن له خو يندنه وه ياندا.

* نه گهر بينى خه لكى زوبانى
ده ليسانه وه يان ده يمژن خوازيارى

وه رگرتنى زانباريه، ده گونجيت بو
فه رمانپه وا به لگه بيت له سه ر جيگرو
به رده ست و وه زيره كانى. ده گونجيت
به لگه بيت له سه ر مال و سامانى
هه لگرو يان پله وپايه و زانبارى،
هه روه ها به لگه يه له سه ر خزمه تكارىكي
به رژه وه ندى پاريز يان كريگرته ي باش
ياخود دوزمنيكي گه نده ل و پيس.

* ده گونجيت به لگه بيت له سه ر:

+ كشتوكالى به روبوومدار.

+ ژنى ره و شتخراپ قبولى وته و
قسه له كه س ناكات.

+ رزق و روزى.

+ گسكه درى ريگه ويان.

+ شويته وار هه لگر.

+ نه وه ي نه ينى ده دوزنيته وه.

+ پولىس و بهرپرسي زيندانيه كان.

* ده گونجيت زوبانى ئازله به لگه بيت
له سه ر مردن و ژيان چونكه زوبان وهك
ده ست وايه.

* نه گهر فه رمانپه وايه ك بينى زوبانى
برپاوه ده گونجيت به لگه بيت له سه ر
لابردنى جيگره كه ي يان وه زيرو
به رده سته كانى يان مال و سامانى
بيشومار له ده سته دات ، ياخود
ده گونجيت دادپه وه رى له هه نديك شارو
شاروچكه ي سه ره به ولا ته كه ي

*نه‌گەر چه‌ند زوبانیکی بینی به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر زیاده‌بوونی مال‌وسامان یان
ئه‌ندامی خانه‌واده‌و فراوانی‌بوونی
زانیا‌ری، ده‌گونجی‌ت به‌چه‌ند زوبانی‌ک
بدویت.

*نه‌گەر زوبانیکی تری له‌گه‌ل زوبانی
خۆی بینی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر دو‌وزوبان‌و
فیتنه‌چیتی له‌نیوان خه‌لکید.

*نه‌گەر زوبانه‌ زیاده‌که‌ بی‌گوت‌و
سوودنه‌بوو ده‌گونجی‌ت به‌لگه‌بی‌ت
له‌سه‌ر راست‌گویی‌و هیمنی‌ به‌پیی
ئایه‌تی: ﴿وَاجْعَلْ لِّی لِسَانَ صِدْقٍ فِی
الْآخِرِیْن﴾ (الشعراء: ٨٤).

*ده‌گونجی‌ت زوبان به‌لگه‌بی‌ت له‌سه‌ر
ئه‌وه‌ی مرۆف ده‌چیته‌ژیری وه‌ک سه‌قف.
*ده‌گونجی‌ت برینی بۆ زانا به‌لگه‌بی‌ت
له‌سه‌ر بی‌ده‌نگی‌و سوپاس‌گوزاری
خوداوه‌ند.

*نه‌گەر بینی موو له‌زوبانی هاتوه
ئه‌گەر پیشه‌که‌ی قسه‌بوو سیستم‌و
حالی لیده‌شی‌وی، نه‌گەر له‌قسه‌کاران
نه‌بوو په‌ی‌داکردنی بـژئی‌وی
قورس‌وگرانه‌بی.

*ده‌گونجی‌ت زوبان به‌لگه‌بی‌ت له‌سه‌ر
دیل یان مار له‌ژووره‌که‌یدا.

*نه‌گه‌ری‌بینی ته‌ماشای زوبانی‌ده‌کات
زوبانی خۆیده‌پاری‌زی.

هه‌لب‌گیری‌و وینه‌و شکۆو ری‌زی
بشکین‌ری.

*نه‌گەر زانایه‌ک بینی زوبانی ب‌پراوه
له‌ده‌مه‌ده‌مه‌و گفتو‌گۆ‌دا ده‌دۆ‌پ‌ری،
ده‌گونجی‌ت به‌رده‌ست‌و قوتابی‌و
کو‌په‌که‌ی بمرن.

*نه‌گەر پیشه‌وه‌ری‌ک بینی زوبانی ب‌پراوه
شه‌ری‌ک و کری‌گرت‌ه‌که‌ی له‌ده‌سته‌دات،
ده‌گونجی‌ت لانه‌و مال‌ه‌که‌ی بفروشی‌ یان
ناژه‌له‌که‌ی بمری.

*ده‌گونجی‌ت له‌کی‌سدانی زوبان
به‌لگه‌بی‌ت له‌سه‌ر گالته‌و سووکایه‌تی
دو‌ژمن له‌خانه‌واده‌و دراوسی‌ یاخود
مه‌رگی دو‌ست‌و خو‌شه‌ویستان‌و نه‌مانی
چاکه‌ له‌گه‌لیان.

*ده‌گونجی‌ت دارو‌دره‌خته‌کانی له‌گرتنی
به‌روبووم بکه‌ون.

*ده‌گونجی‌ت له‌کی‌سدانی زوبان‌و برانی
به‌لگه‌بی‌ت له‌سه‌ر ته‌لاقدانی هاوسه‌ر یان
قسه‌وته‌ی بچ‌ری له‌و شوینه‌ یان رزق‌و
رو‌زی نه‌می‌نی.

*نه‌گەر زوبانیکی برای‌ی بینی به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر مردنی تلیاکخۆرو گسکه‌ده‌ری
ری‌گه‌وبان یان شوینه‌وارزان یاخود
پیاوی‌ک په‌ی به‌نه‌ی‌نی ده‌بات یا پیاوی‌کی
درنده‌.

هه لگيرسانی فیتنه و ناشووب،
ده گونجیت به لگه بیت له سه ر خویشی و
شادی.

* ته گه ر زورپنایه کی به دهستی خویه وه
بینی ته گه ر له قورئانخوینانبوو به شی
خوی لیوه رده گری به پیی فره مووده ی
حه زره ت (ﷺ) که ده فره رموی ده رباره ی
(ئه بوموسا): "به شیک له ئاوازی داودی
پیداوه" ^(۱).

* ته گه ر زورپنایه کی زیپی به دهستی وه
بینی لئیده دا بلاو بوونه وه ی داناییه تی
ته گه ر دانابیت و بۆنه خوش مردنیه تی و
بۆ دووزویان درۆیه و بۆ خوازیاری کور
کوپه .

زولقهرنه یین (سه لامی خوای لیبیت):
(نابلسی) ده لئیت: بینینی به لگه یه
له سه ر ئه مانه تپاریزی و گرتنه خوی
ئه سپه رده و ئه مانه ت.
زولکفل (سه لامی خوای له سه ربیت):
(نابلسی) ده لئیت: بینینی به لگه یه
له سه ر ئه مانه تپاریزی و گرتنه خوی
ئه سپه رده و ئه مانه ت.

^(۱) (بوخاری) له کتاب (فضائل القرآن) باب (حسن
الصوت بالقرآن) (۸/ ۷۱۰ — ۷۱۱)
فره مووده ی (۵۰۴۸) هیناویه تی و (مسلم)
کتاب (صلاة المسافرين) باب (استحباب تحسین
الصوت بالقرآن) (۳/ ۳۳۷) (۲۳۵/ ۷۹۳).

زوپان لار کردنه وه: (نابلسی) ده لئیت:
له خه ودا دوو پوویییه، له ئایندا
گورپانکارییه له قورئاندا، خودا وه ند
ده فره رموی: ﴿وَأَنَّ مِنْكُمْ لَفَرَقًا يُلَوِّنَ
الْكِتَابَ وَمَا لَهُمْ مِنَ الْكِتَابِ﴾
(ال عمران: ۷۸).

زوحه ل (که یوان): ته گه ر له خه ودا بینرا
به لگه یه له سه ر توو په کردن و دهسته لات
یاخود چاوپرینه دهسته لات، ته گه ر
په یوه ندی به مانگه وه هه بوو.

* یه کیکی سه ته مکاره ده گونجیت
به لگه بیت له سه ر هه ژاری و زیان و
ناپه حه تی.

زورپنا (کلارنیت): (ئین سیرین) ده لئیت:
ته گه ر بیننی فره مان په واو ده سه ته لات داریک
زورپنایه کی دایه ده سه ته لات و پله و پایه
به ده سه ته هینئ ته گه ر شایسته بی به لام
ته گه ر شایسته نه بوو ده رووی
لئیده کریته وه.

* ته گه ر بیننی په نه جه کانی ده خاته سه ر
کونه کانی زوپنا فییری قورئانده بی
له گه ل مانا کانی و باش خویندنه وه ی.

* هه روه ها ده لئین: ته گه ر نه خو شیک
بینی زوپنا ده ژهنئ ده رمی.

(نابلسی) ده لئیت: بینینی له خه ودا
به لگه یه له سه ر ئاره زوو و جموجوول و

زوهڊو خواناسی (دنياهه ویستی) :
(نابلسی) ده لیت: له خه ودا شیرینکړنه
له لای خه لکی به پیتی ئه و ته یه ی ده لی:
"دوره پریزه له وهی خه لکی پییه تی
ئه و جا خه لکی تویان خوشده وی".

ز

زورانبازی: (ئین سیرین) ده لیت:
زورانبازی به لگه یه له سه ر شه پکردنی
مروؤ یان بوونی په رته وازه یی
له کاروبار داو کوشتار له گه ل
که سیکیتر دا چونکه زورانبازی
سه ر ته تای کوشتاره به چه ک
ده سته پیده کات، ئه م خه ونه به لگه یه
له سه ر هاوسه رگیری له گه ل ژنیکدا.
* نه گه ر مروؤ بیننی به چه ک زورانبازی
ده کات خه ونه ک ی به لگه یه له سه ر
به ستنی گریی هاوسه ر داری له گه ل
ژنیک دی ده و له مهن دی ده سته ر ه ژارانی
خوشده وی و شتیه و نمونه ی نییه.

* شمشیر وه شان دن به ده سته یتانی
ریزه له لای په روه ر دگار وه و بیننی
شمشیری ناسراو به ده سته که سیکه وه
ناوبانگ ده ر کړد نیه تی به کاریک.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا
شه پوپیکدا دانه ، نه گه ر ره گه زه که یان
جیا واز بوو له زورانباز باشته له زوران
له گه لگیرا و.

* نه گه ر له نیوان دووپیا و دابو و زورانباز
ده د پری.

(ئین سیرین) ده لیت: نه گه ر بیننی
مه یدان له پیاوړیک ده گری پشکی و به شی
به ر ده که ویت نه گه ر زالنه بیت به سه ریا و
بیه زی ، نه گه ر له شیرو پشکدا ده رچوو
غم و په ژاره رووی تیده کات و زیندانی
ده کړی پاشان قوتارده یی به پیتی
تایه تی: ﴿فَسَاكُم فَكَانَ مِنْ
الْمُخَضِرِينَ﴾ (الصافات: ۱۶۱).

* زورانبازی نه گه ر له دوره گه زی
جیا واز بوو زورانباز باشته له زوران
له گه لگیرا و وه مروؤ درنده، نه گه ر
زورانکه له نیوان دووپیا و دابو و زورانباز
ده به زی.

(نابلسی) ده لیت: به لگه یه له سه ر بۆله
بۆل و تیرو پشک ، مه یدان گرتن
زیاده ر په وییه.

(نابلسی) ده لیت: نه گه ر له خه ودا
مروؤ بیننی کیشمه کیشی له گه لکړد
مال و سامانی خه ر جده کات، ئه وه ی
له کیشمه کیشدا ده به زی و ده که ویت
به سه ر زه ویدا و له کاتی بیداریدا
زالده بیت.

* نه گه ر دوو پادشا به ر به ره کان و
کیشمه کیشیانکړدو جهنگ به رپابوو
له نیوانیاندا سه رکه و توو د پراوه.

زۆرۆتن : (نابلسی) ده‌ئیت: له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر پیاوه‌لدان و خراپه‌وتن، نه‌گه‌ر له‌دادگاییدابوو به‌لگه‌که‌ی لاوازه‌بی‌ت و به‌رانبه‌ری ده‌به‌زی ، وه‌گه‌رنا هه‌ژاریکی داماو ده‌بی‌ت به‌سه‌ر خه‌لکییه‌وه یاخود بی باوک و مندالده‌بی.

زۆری ژماره : (نابلسی) ده‌ئیت: نه‌گه‌ر له‌خه‌ودا هه‌شامیکی زۆری بینی یان هه‌ژاری و نه‌داری سه‌ربازه‌کانی زیاد ده‌که‌ن و پله‌وپایه‌و ده‌سته‌لاتی مه‌زن ده‌بی و ناوی به‌رزده‌بی‌ته‌وه ، نه‌گه‌ر بازرگانیوو مامه‌له‌کارانی زۆر ده‌بن ، نه‌گه‌ر بانگخوازیوو وه‌لامده‌رانی زۆر ده‌بن.

زه

زه‌بوری (داود) - سه‌لامی خوای لیبی‌ت :

له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر:

+ گریان و شیوه‌ن و ته‌ویه و ترس و بیم و به‌ندایه‌تی و دل‌گۆکبوون و به‌خت و شانس له‌شایی و ئاهه‌نگدا.

+ بیستنی هه‌والی سه‌یرو خراپ.

+ رزق و رۆزی په‌یداکردن به‌هۆی خۆیندن و وتاردانه‌وه.

(نابلسی) ده‌ئیت: زۆرداری به‌لگه‌یه له‌سه‌ر دنیاو رووتیکردنی نه‌گه‌ر شایسته‌ی ده‌سته‌لات و پله‌وپایه‌بوو پیتی ده‌به‌خشری به‌لام سه‌ره‌نجامه‌که‌ی خراپ کۆتایی دیت نه‌گه‌ر نه‌و سته‌مکاربوو به‌لام نه‌گه‌ر سته‌می لیکرا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر نه‌وه‌ی په‌روه‌رگار سه‌ریده‌خات.

(نابلسی) ده‌ئین: له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر به‌خیرایی هاتنی وێرانه‌یی و لانه‌ومال.

* ده‌گونجیت زۆرداری به‌لگه‌بی‌ت له‌سه‌ر زانسته‌خوازان یان قورئان.
* نه‌گه‌ر بینی بوه به‌سته‌مکار هه‌ژارده‌که‌وی.

* نه‌گه‌ر دانینا به‌سته‌م و زۆرداری خۆیدا ته‌ویه‌ده‌کات.

* نه‌گه‌ر بینی سته‌م لیکراوی دوعای لیده‌کات با ئاگاداری سزای خوایی بی‌ت.

* نه‌گه‌ر بینی خۆی سته‌می لیکراوه‌و دوعا له‌سته‌مکاره‌که‌یده‌کات، سته‌ملیکراو زالدیه‌بی به‌سه‌ر سته‌مکاره‌که‌یدا.

* نه‌گه‌ر بینی سته‌مکاره‌که‌ی دوعای لیده‌کات مژده‌یه‌ بۆی چونکه‌ دوعا ده‌گه‌ریته‌وه بۆی.

قسه هه ٿي ست، هه روه ها بينيني
به لگه يه له سر زاناي مڇياريدهر
که ژهنگي دل ڪان به نامورڙگاري
پاکده کاته وه.

(ئين سيرين) ده ٿي ت: پياوي ڪه
خاوهني دنيا يه و شهر زالده کات به سر
خيردا.

* هه روه ها ده ٿي ت: پياوي ڪي شه پانيه.
* نه گهر يه ڪي ڪه خوازياري
هاوسه گيري يو ويستي هه مانڪاري
زهر دگه ران نه نجام بدات خه وه ڪي
به لگه يه له سر ره وشتي جواني نه و
ڙنه.

(نابلسي) ده ٿي ت: زهر دگه ر پياوي ڪي
ده سترپو فروفيلايه ناپاڪي له گه ل
خه لکيدا ده کاتو ده يانترسي تي،
هه روه ها پياوي ڪي شه پهنگي ڙه.

* نه گهر بيني ڪاري زهر دگه ران
نه نجام ده داتو ويستي هاوسه رگيري
نه نجام بدات ڙني ڪي ره وشت جواني
زماندر ڙ ده هي تي ت.

زهر د هه لگه ران له خه ودا:
به لگه يه له سر غم و په ڙاره و
به ره به رڪاني و به لاو نه هه مته ي.

زهر ده وال هه: (ئين سيرين) ده ٿي ت:
پياوي ڪي ٿاڙا وه چي په ست وني گه ران و
شڪو مندو خاوهن کوشتاره.

زهر به رجهه^(١): براو مندالي ريزداره يان
مال و دارايي حه لاله.

* وتي پاڪ و دل سوڙانه زانياري و
چاڪه يه، ده گونجي ت ٿايندارو
خوانا سبي ت.

زهر افه: له خه ودا هيچ خير ڪي تي دا
نيه، نه گهر به بي هو بي ته مال ڪه وه
به لگه يه له سر به لاو نه هه مته ي له سر
مال و دارايي.

* ده گونجي ت به لگه بي ت له سر ڙني
شوڇ و شنگ يان ناگاداري يوون له هه والي
سهير له لايه ڪه وه.

* زهر افه به ڙن ليڪده دري ته وه و ته باو
سه قام گير ده بي ت له گه ل ميڙده ڪي.

زهر د باو: (نابلسي) ده ٿي ت: له خه ودا
سوڪي و رسوا يه.

زهر بره^(١): (ئين سيرين) ده ٿي ت:
زهر بره باسو خواستي ڪي باشه.

زهر د گهر: (ئين سيرين) ده ٿي ت:
زهر دگه ر پياوي ڪه خوشيه ڪاني دنيا
ده پازيني ته وه لاهي خوي دا
به ڪي شيده کات.

(نابلسي) ده ٿي ت: پياوي ڪي ٿاينپه روه ره،
ده گونجي ت به لگه بي ت له سر

^(١) زهر به رجهه: به ري ڪي به نرخی گرانبه هه يه.

(وه رگيري).

^(١) زهر بره: بڙني ڪي خوشه. (وه رگيري).

* هاتنى كۆمەلنى زەردەۋالە بۆ شوپىنىڭ
بەلگەيە لەسەر هاتنى سەربازى ئازاۋ
خاۋەنشكۆ بۆ ئەو شوپىنە ۋە جەنگاندن
لەگەل دانىشتوانى ئەو شوپىنە دا.

* دەگونجىت پياۋىڭ بىت بەخۇپايى و
لەسەر رەۋىيە پوۋچىگە راى
مشتومرىكات.

* وتراۋە پياۋىكى ھىچ پوۋچ و
نانپىسە ۋە پىۋە دانىشى وتەيەكە خەلكى
برىنداردەكات.

(نابلسى) دەلئىت: لەخەۋدا دوزمنىكى
جەنگاۋەرە، دەگونجىت بەلگەبىت
لەسەر:

+ بىناۋ ئەندازىار.

+ رىگرو خاۋەن بژىۋى ھەرام.

+ گوزانى بىژىكى تەپلىئەدەر.

* دەگونجىت بىنىنى بەلگەبىت لەسەر
خواردنى ژار.

* ھەروەھا دەلئىن: زەردەۋالە بەلگەيە
لەسەر خەلكىكى بىسۆزۋ بەزەيى يان
بەلگەيە لەسەر پياۋ خراپ.

* ئەگەر بىنى چارەسەرى كۆمەلە
زەردەۋالە يەكەدەكات چارەسەرى
خەلكى سۈۋوك و نزمى
پىدەستە لاتدەكات.

زەروۋ (زالو): (ئىبن سىرىن) دەلئىت:
زەروۋ لەلىكدا ئەۋەدا مىندالە.

(نابلسى) دەلئىت: ئەگەر زەروۋيەكى
بىنى لەلوۋتى يا ھەۋرەتى ياسكو
دەمى ھاتە دەرەۋە ژەكەي مىندالى
لەباردەچىۋ لەۋەي نەش و نەما بىكات.

* زەروۋ بەلگەيە لەسەر دوزمنى
سۈۋوك و رسوا.

* (دىمىرى) دەلئىت: پياۋىكەت بۆ لاي

(ئەبۇبەكرى صدىق) (رەزاي خۋاي
لىبىت) ۋە وتى: ئەي خەلىفەي پىغەمبەر
(ﷺ) لەخەۋدا بىنىم كىسەيەكم

بەدەستەۋەيە بەتالىدەكەمەۋە ھەتا
ھىچى تىانەماۋ زەروۋيەكى
لىھاتە دەرەۋە، ئىجا (ئەبۇبەكرى) (رەزاي

خۋاي لىبىت) ۋە وتى: بېۋ دەرەۋە ۋە پاش
ئەۋەي چەند ھەنگاۋىڭ رۆيى ئەۋجا
ۋلاخەكەي فېتىداۋ كۈشتى، پاشان

بە (ئەبۇبەكرى) يان وت، ئەۋىش وتى:
سۆيىندى بەخۋا ئەمويست لەبەردەستى

مىندا بىمى، ئەۋخەۋەي بىنى بوۋى بەم
شەيۋەيە بوۋ: كىسەكە مۇۋەبۈۋ
دەرەمەكان تەمەن ۋ زەرۋكەش رۈجۈۋ

بەپىنى ئايەتى: ﴿خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ
عَلَقٍ﴾ (العلق: ۲)^(۱)

زەرەنگەر (ئالتۇنچى): (ئىبن سىرىن)

دەلئىت: زەرەنگەر لەخەۋدا دېندەيەكى
دروژنە ۋ ھىچ خىرىكى تىدائىيە، چونكە

وته ريکده خات له گه ل ناگرو دوکهلئ
زيرپدا. نه گه له مزگه وته دابو يان
قورئانی خوینده وه به لگه يه له سهر
هه موو چينه ريك له گه ل که سيک
پيشه که ی دهرکردنی شتيک بيت
له شتيکيتر.

(نابلسی) ده لئيت: بينيني له خه ودا
به لگه يه له سهر روپامايی و درؤو
ناپاکي وه له سهر ستن.

* ده گونجيت بينيني به لگه بيت له سهر
دانانی هوئراوه يان وته ی هه له ستراو.

* ده گونجيت بينيني به لگه بيت له سهر
زانباري و رينومايی و شايی و هاوسه رو
مندال.

* بينيني زه ره نگر ريکی ناديار نه وه يه
که درؤ ريکده خات و ترش و خوینده کات
به ليدوان و ته وه.

* نه گه بينيني زيرپو زيوو دهرده هيني
له ناگرو ده پياريزئ درؤزنيکه و خه لکی
تووشی فیتنه ده کات، نه گه بينيني
سواری زيرپوزيو ده بوو پياويکه ته بایي
ده خاته نيوان خه لکی له شتيکی
مه ترسيدارداو به شه پ ده ستيپده کات و
به خير کوئايی ديت.

زه کات: (نه بوسه عد) (ره زای خواي
لييت) ده لئيت: نه گه بينيني زه کاتي
ماله که يده دات به و مه رجانه ی هه يه

له مال و سامان به ده سته هينيت به پيی
ثايه تي: ﴿وما آتيتم من زکات
تريدون وجه الله فاولئک هم
الطضعفون﴾ (الروم: ۳۹).

* بينيني خير له خه ودا جياوازه به پيی
بينيني حال و باری خه وبينه ران ، نه گه
زانايه ک بينيني خير ده کات زانباري
به خه لکی ده به خشی.

* نه گه ده سته لاندرو فهرمانره وایه ک
بينی خه لکی به کار به ده ست داده نييت.

* نه گه بينيني نانده دات به هه ژاريک
له خه م و په ژاره کانی قوتار ده بيت و
دلئاده بيت نه گه ترسابوو.

* نه گه نانيدا به بيباوه ريک نه وه دوژمن
به هيز ده کات.

* ليکدانه وه ی هه ژار که سيکی
تاقیکراوه يه.

* نه گه بينيني سه رفيتريده زور نويزو
يادی خوا ده کات به پيی ثايه تي: ﴿قد
افلح من ترکى ، و ذکر اسم ربه
فصلح﴾ (الأعلى: ۱۴ — ۱۵) و
قه زده داته وه.

* نه گه قه زرابوو نه خوشی و له شگرانی
به هيچ شيوه يه ک رووی تيناکات.

(نابلسی) ده لئيت: له خه ودا به لگه يه
له سهر زيادبوونی مال و دارایی ، نه گه
بينی زه کاتي ماله که يده دات به لگه يه

* زه کاتی کانزاو زیو مژدهیه به کوپ یان
هاوسه، نه گه ر خه وینه رو هه ژاریو
مژدهیه بۆی به وه رگرتنی کاری
په سهندو گونجاو و تهویه کردنی، نه گه ر
خراپوو خوداوه ند مال و دارایی حه لالی
پیده دات.

* نه گه ر بیباوه رپوو موسولمانده بیت و
ده بیت به زه کاتده ران.

زه که ریا (سه لامی خوای لیبیت): نه وه ی
به دیبکات به پیری خوداوه ند کوپکی
خواناسی پیده به خشی.

(نابلسی) ده لیت: کوپکی پیاو چاک و
گه وره ی پیده به خشی و خوداوه ند ژینی
خاوه ن خه ونه که ده سازینی بۆی.

زه مزه م: (نابلسی) ده لیت: نه گه ر بینی
له ناوی زه مزه می خواره وه به لگه یه
له سه ر چاره سه ر له سه رجه م
نه خوشیه کان به تاییه ت نه گه ر بۆ
هویه کی تاییه ت و دیاریکراو خواره یه وه
وه ک به ده سته ینانی مال یان فیروبونی
زانباری.

* هه روه ها (ئین سیرین) ده لیت:
نه وه ی ناوی زه مزه م بخواته وه خیری
ده سته گیده بیت له لای چاکه وه وه نه وه ی
خوازیه رو داواکاریه تی
به ده سته ده هیئت.

له سه ر نه شه و نماو زیاد بوونی
له وساله دا.

* نه گه ر بینی زه کاتی ماله که ی ده دات
به وش یوه یه خوداوه ند فره زی کردوه
له سه ری، نه گه ر ده وله مه ند بیت مال و
نیعمه تی ده سته گیده بیت و نویژه کان
له کاتی خۆیدا نه نجامده دات.

* زه کاتی مال به لگه یه له سه ر:
+ خپرو چاکه و خۆقایمکردن له به رانه ر
دوژمندا.

+ شه و نویژو ژۆربه روژوبوونی سونه ت.
* ده گونجیت زه کاتده ان به لگه بیت
له سه ر:
+ غه رامه کردن.

+ مه رگی که سیک خۆشه ویست.
+ له ده سته دانی نه دنامیکی له ش ولار.
+ قه رزو پاره ی به سه ود.
+ قه رزده انه وه.

+ ژۆری سه ود و قازانچ و پشه و ده رکردن.
+ پله و پایه به رزکردنه وه و به لاو
نه هامه تی په رچده انه وه.

* نه گه ر بینی زه کات دابه شه ده کات
خوداوه ند کاروباره کانی بۆ
ناسانده کات و تهویه ی پیده به خشی.

* زه کاتی روژو له خه ودا سه وودو
قازانجه.

زەمیلە: (ئىبن سىرىن) دەلئیت: بەلگەيە
لەسەر كۆيلەو بەندە.

(نابلسى) دەلئیت: ببينىنى لەخەودا
بەلگەيە لەسەر بژئوى پەيداكارى مال
ئەوئى خەزو ئارەزووى خانەوادەكەى
بەجئدەهئيتت.

* دەگونجئیت بەلگەبئیت لەسەر ھاوسەر
يان خزمەتكار يا كۆپ.

* زەمیلەى پەتدار بەلگەيە لەسەر
خزمەتكار.

* زەمیلە كۆلھەلگەر متمانەپئىكراوە.

زەمىن لەرزە(زمان - روخان): (ئىبن
سىرىن) دەلئیت: ئەگەر زەوييەك تووشى
زەمىن لەرزە ھات و خەويينەر رۆچوو
لەنتويىداو كۆمەلئىكيش قوتارىبون
دەستەلاتدارئى روو لەو زەوييە دەكات و
سزای دانىشتوانەكەى دەدات. ئەگەر
نەماو پاشان جئىگىربوو دەستەلاتدارى
ئەو شوئینە ياخود مەزنى نەرەحەتى
پئیدەگات بەو ئەندازەيە دەپەرەوتتەو.

* ئەگەر زەمىن لەرزە روويدا پادشا
ستم لەژئردەستەكانى دەكات ياخود
فئيتنەو نەخۆشى روويان تئیدەكات.

* ئەگەر گرمەو ئالەى ھەور ببئستئى
فئيتنەو ئاشوب روودەكاتە خەلكى ئەو
ناوچەيەو زيان و دوژمنايەتى روودەدات.

* ھەندئىكدەلئىن: خۆرگىران و زەمىن
لەرزە بۆسەر جەم خەلكى بەلگەيە
لەسەر تياچوونى خەلكى و فەوتانى
شت و مەكيان.

* ئەگەر مرقفئىك ببينى زەوييەك دئیت و
دەچئیت بەلگەيە لەسەر جوولەى
خەويينەر و بژئوى، بەلام ئەوئى ببينئى
سەرما لئيداوو تووشى ھەژارى دەبئیت،
ئەگەر بەئاگرو پشكو خۆى
گەر مكر دەو پئويستى بەپرەنج و
ھەول دەبئیت بۆكارى فەرمانرەواو
مەترسيەكى گەرەى تئیدا روودەدات.

* ھەندئىكدەلئىن: سەرما بۆ موسافىر
بەلگەيە لەسەر ئەوئى سەفەرەكەى
روونادات و كاروبارى بۆنايەتەپئيش ،
تەم و مژيش كاروبارى تئىكەل و پئىكەل و
فئيتنەيە، رۆژى تەم و مژاوى غەم و
پەژارەو بەلاو نەھامەتى و قەيرانە.

(نابلسى) دەلئیت: زەمىن لەرزە
لەخەودا ترسانە لەدەستەلاتدار.

* ھەر وەھا دەلئىن: زەمىن لەرزە
لەشوئىنى ديارىكراودا بەلگەيە لەسەر
گواستنەو و باركردن.

* زەمىن لەرزە رووداويكە لەلايەن
دەستەلاتداريكي مەزنەو روودەدات ،
ئەگەر گشتيىبوو رووداوەكە
گشتيدەبئیت.

*ده گونجيت به لگه بيت له سر بشيوي
خه لکي به هوي نه خوشک و تني خه لکي و
قوتار بوونيان.

*ته گهر ديواره کان رووخان مهرگي
راسته قينه يه.

*ده گونجيت به لگه بيت له سر نه وه ي
خه ويينه ر ده مرئ.

*هاتنه له رزه ي زه وي ره ق و سخت
به لگه يه له سر نه ش و نما کردني
به کشتوکال.

*ده گونجيت به لگه بيت له سر
زيند و کردنه وه ي زه وي وزاري مردوو.

*هه روه ها به لگه يه له سر:
+سه فهر به ده ريادا.

+سه ماو خوشي ده برپرين.

+پوچه لکردنه وه ي سه فهره به ده ريادا.

+غهم و په ژاره ي هاوسهره.

*ته گهر مال و خانو رووخا ده گونجيت
به لگه بيت له سر سوودو قازانجي
پيشه سازي.

*ته گهر زه مين له رزه که له کيلگه و
بيستاند ابو به لگه يه له سر زوربووني
کشتوکال و زيادبووني به روبوومي
هاوينه.

*ده گونجيت به لگه بيت له سر فیتنه و
ناشووي خه لکي گوندنشين.

*ته گهر چپايه کي بيني که و ته له رزين و
جووله ياخود له شوييني خوي جيگيربوو
نه و شويينه به لاو نه هامه تيبه کي گهره
رووي تيده کات.

*ته گهر زه وييه کي بيني هاته له رزين و
کومه لکي تيا بردو کومه لک
پاريززاو بوون ده سته لاتدار روو له و
زه وييه ده کات و دانيشتوانه کي
ده چه وسينيته وه.

*هه روه ها ده لين: نه خوشييه کي
سخت و گرانه ، نه گهر زه مين له رزه
رووي له شويينو جيگه يه کي کرد پادشا
ستم له به رده سته کاني خويده کات
هه تا سه رسام ده بن يان نه نينييان
بلاو ده بيتته وه.

*ته گهر بيني زه وي هاتوته له رزه به لاو
نه هامه تي رووده کات له خه لکي نه و
شويينه له نه بووني و سه رماو سوله و
ترس و بيم.

*هه روه ها ته گهر له خه ودا رووداني
زه مين له رزه بينرا به لگه يه له سر
راچله کين و هه والي ناقولاو ده رکه و تني
نهيني.

*ته گهر ژنيکي دوو گيان بيني
منداله کي داده ني.

* نه گەر له مانگی ((کانوونی یه کهم)) دا
بینی به لگه یه له سەر روودانی
نه خۆشیه کی سەخت و مەرگ و یرای
دلتیابوون له دوژمن.

* نه گەر له مانگی ((کانوونی دووهم)) دا
بینی به لگه یه له سەر مەرگی لاوان.

* نه گەر له ((شوبات)) دا بینى به لگه یه
له سەر برستى و له بارچوونى منداڵ.

* نه گەر له مانگی ((ئازار)) دا بینى
به لگه یه له سەر خۆشگوزە رانی و
خۆشحالی.

زەنگ: (ئەین سیرین) دەلیت: زەنگ
پیاویکی بانگیژە له لایەن
فەرمانرەواوە دانراوه.

(نابلسی) دەلیت: زەنگ خێرۆمەندە
نه گەر له ملی ئازەلدابوو، دەگونجیت
به لگه بیت له سەر سەفەر.

* زەنگی مەسیحیەکان به لگه یه له سەر
ئەو زانایەى له کاتی کیشمەکیش و
ئەركدا په نای پێدەبات.

* دەگونجیت به لگه بیت له سەر رزق و
رۆزی و جەنگ و نوێژ.

* زەنگی مەسیحیەکان که سی خواوەن
راویژو هه والگره.

* دەگونجیت به لگه بیت له سەر بانگدان
بۆ نوێژ یا خۆنامادەکردن بۆ

رووبه رووبوونه وەى دوژمن.

* نه گەر خەونەکه له مانگی
((ئایار)) دابوو به لگه یه له سەر
کوشتاریک له نێوان خەلکیدا روودەدات
له گەل فیتنە و بە لاو نه هامة تی
به رده وام، نه گەر خەونەکه له رۆژ یاخود
شه ودايیت.

* نه گەر خەونەکه له مانگی
((حوزەیران)) دابوو به لگه یه له سەر
تیاچوونی خراپە کاران، نه گەر رۆژیوو
به لگه یه له سەر دیاریکردنی پله وپایه بۆ
زانایان، نه گەر له مانگی ((تەموز)) دا
بینى به لگه یه له سەر مەرگی پیاویکی
ناودارو شکۆدار.

* نه گەر له مانگی ((ئاب)) دا بینى
به لگه یه له سەر دوژمنیک که روودەکاته
ئەو شویتە.

* نه گەر له مانگی ((ئەیلول)) دا بینى
به لگه یه له سەر پیاویکی غەریب روو له و
زەوییه دەکات، پاشان به لاو نه هامة تی و
تیاچوون روویان تێدەکات.

* نه گەر له مانگی (تشرینی یه کهم)) دا
بینى به لگه یه له سەر نه خۆشی و
سهلامەتى ژنى دووگیان و ئاسانبوونی
خۆشه وستی.

* نه گەر له مانگی ((تشرینی دووهم)) دا
بوو هەست به دانانی مندالی ژنى
دووگیانده کات.

*ده گونجيت بيستنى دهنگى زهنگ
له خه ودا به لگه بيت له سهر ئاماده بوونى
كاروانى خيره لگريان گواستنه وهى
له شوين و جيگه يه كه وه بۆ شوين و
جيگه يه كيتر.

*ده گونجيت زهنگ به لگه بيت له سهر
كتيبي بهرگتيگراو يان رييازو ريچكه
پيشينان.

(ئيب سيرين) ده لئيت: نه گه ريبنى زهنگ
ليده دات هه واليكي ناحق و به تال
له نيوان خه لكيدا بلاوده كاته وه.

*نه گه ريبنى (تهورات) و (ئينجيل)
ده خوينايتيه وه ، به لام له ماناكانى
تينگات رييازو بۆچوونى خراپه ،
راوبۆچوونيشى هاوتاي راوبۆچوونى
جووله كه وه مسيحيه كانه ، خوداوه ند
ده فهرموى: ﴿ اَنْتُمْ تَقُولُونَ الْكِتَابَ
اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴾ (البقرة: ٤٤).

*نه گه ريبنى بوه به قه شه يه ك بيدعى
دروستكر دوه به پيى نايه تى:
﴿ وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعْتُمْ رِغْوَهَا ﴾
(الحديد: ٢٧).

*ههروهه ده لئين: خاوهنى نه م خه وه
بزيوى و رزق و روزى قورس و گراند هبى و
كاروباره كاني نه سته م ده بن و له هه موو
هه نكاويكدا ملكه چى و ترس و بيم روى
تيده كات.

*ههروهه به لگه يه له سهر فيلكاريكى
قۆلپرى بيدعه چى بانگه وازده كات بۆ
بيدعه.

(نابلسى) ده لئيت: زهنگ له خه ودا ده لاله
يان ژنيكه مندالى بانگيژى هه بيت.

*ده گونجيت به لگه بيت له سهر
هاوسه ردارى و ئابروچوون.

*زهنگ به لگه يه له سهر هاوپريه تى
پياويكى بيخيره.

*ههروهه پياويكى دووپوه ،
نه گه ريبنى له كاتى مامه له دا زهنگ
ليده دات له كرين و فروشتن و
بازرگانيه كه يدا سويند ده خوات و ليدانى
زهنگيش سويندى درويه.

زهنگوله: (نابلسى) ده لئيت: كي شه و
ده مه ده مه و قسه ي بيமானايه.

زهوى: (ئيب سيرين): ده لئيت: زهوى
به لگه يه له سهر دنيا بۆ يه كيك خاوهنى
بيت به پيى فراوانى و گه وده يى ، يان
بجووكى و تهنگى.

*ده گونجيت زهوى به لگه بيت له سهر
دونياو ئاسمانيش له سهر قيامه ت و
دوارۆژ ، چونكه دنيا پيشخراوه و
قيامه تيش دواخراوه به تاييه ت به هه شت
له ئاسمانه .

*زهوييه كى ناسراو به لگه يه له سهر نه و
شاره ي تيدا يه له گه ل جينشينيانى.

به پيچه وانهي ئه وه بوو واژوو
دهرده چيٽ.

* نه گهر بيني ئاماده ي گهشت و
سه فهره به لينيكيان داوه تي له گهشت و
سه فهره كهيدا ديته دي.

* نه گهر بيني زهوي درزو شقلي تيبوه و
لاويكي ليدتيه دهره وه له نتيوان
جيني شيناني زهويدا دوژمنايه تي
ده كه ويته وه، نه گهر پياويكي پيري
ليها ته دهره وه رووداويكي شه پرهنگيزو
خراب له زهويدا رووده دات، نه گهر
درنده يه كه هاته دهره وه به لگيه له سه
دهر كه وتني دهسته لانداريكي سته مكار،
نه گهر ماريكي ليها ته دهره وه سزاو
خه شميكي هه ميشه ييه له وشوينه دا.

* نه گهر زهوي درزو قليشي بردو رووهك
سه دره هينا پيت و فهره ده پزيٽ به سه
دانيشتوانه كهيدا.

* نه گهر بيني زهوي هه لده كه ني و لتي
ده خوات مال و داراييه به فيل
ده سته ده كه ويٽ، چونكه چال
هه لكه ندن فيل و ته له كه يه.

* نه گهر بيني زهوييه كه قليشبوو
به رووهك و به گوماني خوي ئه و زهوييه ي
به موالك و جيي خوي داناو دلخوشبوو
به لگيه له سه به ده سته ينيان حهزو
ئاره زوه كاني و مه ريكي كتوپرو خيرا

* هه روه ها به لگيه له سه رگه شت و
سه فهره نه گهر ريگيه كه بيت
بگيرته بهر، وهك بيا بان و دهشت.
* به لگيه له سه رزن نه گهر له وانه بيت
سنوورو په ريزي خويان ده زانن و
سه رهاو كوژتايي شاره زايان.

* به لگيه له سه ردايك و هاوسه ر چونكه
وهك زهوي وايه له تووچاندن و ئاودان و
به ربووم پيگه يشتندا.

* ده گونجيت زهوي دايك بيت چونكه
نيمه له زهوي دروستبووين.

* نه وه ي بيني ده بيت به خاوه ن
زهوييه كي ناديارو هه ژاريٽ
ده وله مه ند ده بيت، نه گهر ره به نبيت
هاوسه ده گريٽ.

* نه گهر بيني زهوييه كي فروشت يان
ليي چوه دهره وه ده مريٽ نه گهر
نه خوش بيت به تاييه ت نه گهر ئه و
زهوييه ي رووي تيده كات ناديار بيت،
ياخود هه ژار ده كه ويٽ نه گهر
ده وله مه ندو ده ست رويشتوويٽ
به تاييه ت نه گهر ئه و زهوييه ي كوچ
ده كات ليتوه ي گژوگياو له وه پگاي
تي دا بيت، ياخود له په يره وكردي
رييازنيكه وه ده گوريت بو په يره ويكردي
رييازنيكي تر:

* نه گهر له زهوييه كي وشكه وه رووبكاته
زهوييه كي ته پو به پيت، له بيدعه وه
رووده كاته سوننه ت، نه گهر

نال و گوږ ده کات لټی و هاوړیکه ی
 ده بیټ به دوژمنی، شادمانی و که یف
 خوښی لیده بیټ به غم و په ژاره به پیی
 وتی په روه ردگار ﴿فَكَسَفْنَا بَصَرَهُ﴾
 وېزاره الارض ﴿القصص: ٨١﴾.

* نه گهر بیني گهره ک و زه و ییه ک
 له خه لکی هاته وه یه ک له وشوین و
 جیگه یه دا مردن ده که ویتنه وه، یان وتی
 وتی و هراو به زم و کومه لیک سهریان تیا
 ده چیت به نه ندازه ی هاتنه وه یه کی
 زه و ییه که، یا خود نه بوونی و
 ده ستکورتي دیت به سهریا، نه گهر
 نه وه ی پیچرایه وه له زه و ی به تهنیا
 له خو ی بوو نه بوونی و ته نگی بژیوی
 رووی تیده کات، به لام نه گهر بیني
 ناوه لآبوو بوی هاتروو ته مهنی دریژ
 ده بیټ و خیر رووی تیده کات.

* (نابلسی) ده لیت: زه و ی له خه ودا
 لیکدانه و ی هه یه، هه زه و یه کیش
 به پیی خو ی و ناوه پوکی، نه گهر زه و ی
 له سهر پشتي نه هه نگو گایه ک
 بینیه وه و هیچ نه گوږابوو به لگه یه
 له سهر پادشایه که ده سته رداري مولک و
 ده سته لآنده بیټ، یان جیگره که ی
 لاده بات و حال و باری جیهان هیچ
 گوږانکاریه کی به سهر دا نایه ت.

به به لگه ی فرمایشتی خودا ﴿حَتَّىٰ إِذَا
 فَرَخُوا بِمَا أُتُوا اخذناهم بغتة﴾
 (الأنعام: ٤٤).

* نه وه ی به ده ست به سهر زه ویدا بپروات
 ده سته لات و مولکی ده ستگیر ده بیټ،
 هه روه ها و تراویشه: نه گهر رو یی به سهر
 زه ویدا میراتی بو به جیده مینیت،
 ته نکه به ری زه ویش ده ستکورتي و
 که می بژیوییه.

* نه وه ی بیني زه و ی به خیر و چاکه
 ده دویت له گه لای خیر و چاکه ی له ناین و
 دنیا دا به ده ست ده که ویت، و ته و
 قسه ی نادیاریش مال و داراییه کی
 گومانواییه.

* روچوون و داچوونی زه و ی نه مانی نازو
 نیعمه ت و گوږانی حال و باره.

* روچوون له زه ویدا به بیټنه وه ی
 هه لیکه نه ی زور دوور که و تنه وه و
 ناواریه ی به هو ی سهر قالی و داواکاری
 دیناره یان مردنه له پیتناوی دنیا دا،
 نه گهر له چالیکي بچووکدا روچوو هیچ
 ده روازه یه کی تیدا نه بوو فیلی
 لیده کريت له کاروباره کانیدا به نه ندازه ی
 خو ی.

* هه رکه سیټک بیني له شوین و جیگه یه کدا
 راوه ستاو رو ده چیت به ناخی زه ویدا
 نه گهر به رپرس و فرمانږه و ابو دنیا

* زهوی و مال به لگه یه له سه رنه وهی
له سه ری راده خری له راخه رو فره شو
حه سیرو هیتر، یان نه وهی چاکسازی
تیدا نه نجامده دات، یاخود نه و خزم
که س و کاره ی تیا کۆده بئه وه،
نه و چاکه و خراپه یه ده بیینی
ئاوزه نگه ده بیت به لگه و نیشانه یه
له سه ری، به لام زهوی کشتوکالی
به لگه یه له سه ر کیلان و کشتوکالکردن
تیداو فره پیت و بییه رو بوومی
نامرزی کیلان و دورینه و کشتوکاله و
نه وهی تیدا رووده دات له بوئی خوش و
گول و رووناکی و ئاودان و به رزی و نرمی و
ره قی و زیری ده گه پیت وه بوئه وهی
باسمانکرد.

* به لام زهوی گهرم به لگه یه له سه ر
گه شت و گه پان و سه فره تیدا
به مه به ستی بازرگانی و بژئی
په یداکردن وه که سه ر قافله چی و
کاروانچیتی و هاوچه شه نه کانی، نه مانی
کۆسپ و ریزگره کانی و ده ره پنهانی
به رده کانی و ده رخستنی ریگه و بانی و
جیگر بوون له سه ری له خه ودا به لگه یه
له سه ر سوود و قازانج بو گه شته وان و،
ئاسان بوونی کاروباره کانی و
ره واندنه وهی غه م و په ژاره و گورج و
گۆلی کاروانه که یان.

* به لام زهوی ناسراو به لگه یه له سه ر
خاوه نه که ی به گرتن یان میراتی یان
هه لکه ندن، نه و قوولی و کورتیه ی تیدا
رووده دات ده گه پیت وه بو خاوه نه که ی
هه روه که باسمانکرد.

* زهوی نادیاریش: به لگه یه له سه ر
دایک و باوک و ژن و پیاو شه ریک و
ده ستپاک و میراتگر، هه روه ها به لگه یه
له سه رنه وهی خاوه ن مال و ئاژه ل و
دایکه یان نه وهی له سه ری داده نیشیت
له راخه رو کورسی و... هتد

* هه روه ها زهوی به لگه یه له سه ر رۆلی
داوین پیسان و ئاره زوه کان.

* زهوی ژنیکی دووزمانه که هه یچ
نه پنهانی کی بو ناشاریت وه.

* هه روه ها زهوی به لگه یه له سه ر ده مه
ده مه و زانیاری و ره وانبیژی و، به لگه یه
له سه ر دنیا و ئاسمان و دواپۆژ.

* ده گونجیت زهوی و ئاسمان به لگه بیت
له سه ر دوو ژنی سه راسه رو هه ویه یه که
ناتوانن هه رگیز له گه ل یه کدا بژین یان
کۆبینه وه مه گه ر خودا یه کیان بخت.

* نه گه ر بیینی زهوی شه قیبردوه
به لگه یه له سه ر بیدعه و ده رخستنی
گناه و کاری نابه جی، ده گونجیت
درزو شه ق بردنیشی به لگه بیت له سه ر
باشی و فره پیتداری.

*دریژی زهوی و گوشادبوونی به لگه یه
له سهر نازادبوونی زیندانی و منالبوونی
دووگیان، دریژونه وهی وهك سروشتی
خوی رنقو رژییه .

*نه گهر بینی خاوه ن زهوییه کی لووس و
سافبوو ژنیکی هه ژارو نه رۆك ده بیئت
به هاوسه ری .

*ده گونجیئت زهوی به لگه بیئت له سهر
مولك لای دهسته لاتدار یان مه رگو
ژیان و رنقو رژی له گه ل نه وانهی
نیش وکاری له سهر ده که ن له پیاوچاكو
خراب .

*نه گهر بینی بو به خاوه نی زهوییه ك
ژنده هینیت و خداوه ند كورپکی
پیده دات یان ده بیئت به هاوبه شی
كه سیك یان كه سیك به نه مین داده نیت
به سهر مال و نهینیه وه ، یاخود
میراتیه کی بۆ ده مینیتته وه یان مالتك
به كری ده گریت یاخود ده یفرۆشی، یان
نازه لێك ده كریت یان راخه رێك ،
هه ریه ك به پیتی توانای خوی و نه وهی
شیاه له گه لی .

*نه گهر شیاه دهسته لات بیتبوو
پیده به خش ئ، نه گهر نه خۆشبوو ساغو
ته ندروست ده بیته وه و پيشوازی
له برژیوی خۆیده كات .

*نه گهر زهوییه كه گوشادو به رینبوو
هاوكات له گه ل نه وه شدا جوان و
رازاه بوو دلی كه مه ندكیشه كرده
كرداره كانی له سهر نه و زهوییه باش و
چاكده بن ، به لام نه گهر كه لاكو نیسکی
پرووكای له سهر بوو له گه ل پیس و
پۆخلی كرده ره كانی له سهر نه و زهوییه
خراب و ناله باره ده بیئت .

*نه گهر زهوی گفتوگرو وتویژی له گه ل
سازکرد یان له وته كانی حالینه بوو،
به لگه یه له سهر ناچه ته و له رزه و
ئابوووچوون .

*نه گهر بینی زهوی تووشی زه مین
له رزه هات و خوی له سهری بینیه وه ،
به لگه یه له سهر منالبوونی دووگیان و
دانانی باره كه ی .

*نه گهر بینی زهوی دانیشته وانی
نغرو کرد به لگه یه له سهر ویلی و
سهرگردانی و له خۆرازیبوون و بیئاگایی
له گوێپرایه لی خوداوه ند .

*نه گهر زهوی پیچراه وه له ژیرییدا
به لگه یه له سهر ته واوبوونی كاره كه ی
یان ته لاقندانی هاوسه ره كه ی، یان
له کیسچوونی پۆست و دهسته لات .

*نه گهر بینی زهوی گۆراه بۆ چال و
ناسن و کون ده گونجیئت نهسته م و
مه حالبیئت هاوسه ره كه ی دووگیان بیئت

*تهوهی ببینی له سه‌ر زه‌وییه‌کی فراوان و به‌رینه‌و شاره‌زانیه‌تییداو له‌بیابان ده‌چیت سه‌فه‌ریکی کتوپر دیته‌ریی.

*تهوهی ببینی له‌سه‌ر زه‌وی دانیشتوه‌و شتیکی به‌ده‌سته‌وه‌ گرتوه‌و بۆ بازرگانی سه‌فه‌ر ده‌کات.

*تهوهی ببینی له‌زه‌وییه‌کدا خه‌ریکی خواردنه‌ مال‌و داراییه‌ک به‌ده‌سته‌ب‌ینیت به‌ئه‌ندازه‌ی ئه‌وه‌ی لی‌بخواردوه‌.

*تهوهی ببینی له‌زه‌وییه‌کی وشکه‌وه‌ ده‌چیت بۆ زه‌وییه‌کی به‌فه‌رو پیته‌وه‌ له‌ب‌یدعه‌وه‌ ده‌چیت بۆ سوننه‌ت ، خۆئه‌گه‌ر له‌زه‌وییه‌کی به‌فه‌رو پیتوه‌و ب‌چیت بۆ زه‌وییه‌کی وشک‌و ب‌ی‌فه‌رو پیت پ‌ی‌چه‌وانه‌ی پ‌ی‌شوه‌و.

*ته‌گه‌ر ببینی ئالوده‌ی سه‌فه‌ره‌و له‌زه‌وییه‌که‌وه‌ ده‌چیت بۆ زه‌وییه‌کیتر، سه‌فه‌ر ده‌کات و حال‌ی له‌سه‌فه‌ردا به‌ئه‌ندازه‌ی خه‌وه‌که‌ی ده‌ب‌یت له‌رووی فراوان‌ی ته‌نگه‌به‌ری و به‌پیتی و ب‌ی‌یتی.

*ته‌گه‌ر ببینی ده‌سته‌لاتداری ولاتیک لی‌یدوو‌رکه‌وت‌وه‌ ئه‌گه‌ر ژنی هه‌بوو ته‌لاقیده‌ات یان ژنیکی دی ده‌ه‌ینیت.

*ته‌گه‌ر ببینی زه‌وییه‌کی فروشت و به‌ج‌یه‌یشت گه‌ر نه‌خۆش‌بوو ده‌مریت، ئه‌گه‌ر ده‌وله‌مه‌ند‌بوو هه‌ژار ده‌که‌و‌یت.

یان پ‌یشه‌که‌ی ب‌گ‌ور‌یت یان به‌ل‌گه‌ب‌یت له‌سه‌ر به‌ده‌سته‌ه‌ینانی مال‌و سامان به‌هه‌ول‌و کۆششی خۆی ، یان کانزایه‌ک ب‌د‌ۆز‌یت‌وه‌.

*ته‌گه‌ر ببینی خۆب‌وه‌ به‌زه‌وی پله‌وپایه‌ی به‌رزده‌ب‌یت‌وه‌ له‌نیو خه‌ل‌ک‌یدا یان خۆی ئاماده‌ده‌کات بۆ وه‌رز‌شو شکاندنی نه‌فس.

*ته‌گه‌ر زه‌وی هه‌ل‌گرت و ه‌ی‌چ ک‌ی‌ش‌ی‌کی نه‌بوو به‌ل‌گه‌یه‌ له‌سه‌ر سته‌می که‌س‌ی‌تر له‌زه‌وییه‌ی ئه‌ودا، یان مه‌زنده‌ب‌یت‌و زه‌وی ده‌ور‌ۆژ‌ینی‌و ده‌یخاته‌ سه‌ر‌پ‌شتی و یارمه‌تی ده‌در‌یت له‌سه‌ر ئه‌و‌کاره‌ ، یان ده‌ب‌یت به‌که‌س‌ی‌کی شارستانی یان مول‌ک‌دار.

*ته‌گه‌ر زه‌وی خوارد به‌ل‌گه‌یه‌ له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی له‌که‌س‌ی‌کی نه‌زانه‌وه‌ سوودو قازان‌جی ده‌سته‌ده‌که‌و‌یت یان سوودی پ‌ی‌ده‌گه‌یه‌ن‌یت.

*ده‌گون‌ج‌یت ئه‌وه‌ی له‌سه‌ری دانیشتوه‌ یان سواریبووه‌و قاچی پ‌یدا هه‌ل‌ده‌گر‌یت ب‌فرۆشی‌و نرخه‌که‌ی بخوات.

*ته‌گه‌ر ببینی زه‌وی شه‌قی‌بردو قووت‌یدا به‌ل‌گه‌یه‌ له‌سه‌ر شه‌رم و نه‌بوونی هۆکار، یان ده‌گون‌ج‌یت سه‌فه‌ر ب‌کات و زیندانی ب‌کر‌یت یان منه‌تباری یه‌ک‌یک ب‌ب‌یت.

به هوی گه رماو سه رما یان نه بوونی و قاتی و قریه وه، یان ترسو بیمیکی توندو تیژ.

* نه وهی ببینی زهوی درزو قلیشی بردو ناژه لیکي لیها ته دهره وه که و ته گفتوگو له گه ل خه لکیدا رووداویکی سه رسام دیته ری، یاخود ده گونجیت به لگه بیت له سه ر نزیکبوونه وهی نه جـل و چاره نووسی، یان نیشانه و به لگه یه کی مه زن بیت بو سه رجه م خه لکی تا په ندو ناموزگاری وه ریگرن.

* زهوی به لگه یه له سه ر دنیا، نه وهی ده بیته خاوه نی به نه ندازه ی فراوانی و گه وره یی و ته نگي و بچووی ده بیت به خاوه نی.

* زهوی ناسراو به لگه یه له سه ر شار که خوی تیدا ده ژي له گه ل مال و خیزان و دانیش توانیدا.

زهوی کیله ر: (ئین سیرین) ده لیت: که سیکه فره سه رقاله به نیش وکاره وه. (نابلسی) ده لیت: له خه ودا پیاویکه باشترین ئیش وکار نه نجام ده دات به تاییه ت نه گه ر کشتو کاله کی رواو سه وزبوو و دوریبه وه.

* نه گه ر له وانه بوو کاروکرداری ده درایه پال ته و به ده کات.

* نه که ر ببینی قاچی هه لخلیسکا به سه ر زه ویدا یان ده سستی خولاوی ته کاند هه ژار ده که ویت، به لام نه گه ر نه خوشبوو ده مریت و ده گه ریته وه بو نیو نامیزی گل و خاک.

* نه وهی ببینی له سه ر زه ویدا ونده بیت به لام هیچ چالیکي نه ببینی سه فه ریکی بزئیوی په یداکردن دیته ری و تیدا ده مریت.

* نه وهی ببینی زهوی ده پیچریته وه به خیرایی ده مریت.

* نه وهی ببینی زهوی قلیشو درزیبرد بوی ته مه نیدریژ ده بیت.

* نه وهی ببینی له زه ویه که وه ده چیت بو یه کیکی دی به دوا یه کدا ده چیت لای ژنه که ی یان سه فه ره که ی دریزخایه نده بیت له زه ووی و خاکیکه وه بو یه کیکی دی.

* نه وهی ببینی زهوی قووتیداوه و نغوویه تیدا نه گه ر له خه لکی شه په نگیزو خراپیت سزایه ک داده باریت به سه ریا یان سه فه ریکی دوور دیته ری و ده ترسیت نه گه ریته وه.

* نه وهی ببینی زهوی تووشی زه مین له رزه دیت و روچوو به لایه ک دیت به سه ر نه و شوینه دا له لایه ن فه رمان په وایان

*نه گەر به لگه بیت له سەر دنیا خێرو
فەرپویت و چاکه یه .

زهوی هه لگهن: (ئین سیرین) ده لیت:
زهوی هه لگهن پیاویکی فیلبازو
ده ستره هه تا ده گاته ئاو نه گەر
گه یشته ئاو ده ییه ستی و زهوی
هه لگه ندیش له بنه په تدا فیل و
ته له که یه .

*چیا هه لگهن پیاویکه هاوه لایه تی
له گه ل پیاوانی گه وره و مه زندا ده کات.
*هه روه ها و تراوه: زهوی هه لگه نندن
پیاویکه له ناخوشی و ده رده سه ریدایه و
به درێژی ته مه ن له و حال و باره قوتار
نابیت .

*نه گەر بینی خاكو خۆل هه لده که نیت
له شتی پرپووچ و بیمانایا کاتی به گەر
ده خات. هه روه ها گو تراوه زهوی
هه لگهن پیاویکی داخ له دلی فیلبازو .

(نابلسی) ده لیت: بیر هه لگهن یا نه وهی
له چیاو شاخه کان چال هه لده که نیت
پیاویکی تونده له فیل داو رقو کینه و
دژایه تی په نهان کردوه، نه گەر پاداشتی
له سه ر وه رگرت پیاویکی فیلبازو
ده ستره چونکه هه لگه نندن فروقیل،
شوینی هه لگه نندن و راویش به لگه یه
له سه ر زیندان و شاردنه وه و په نهانی
کاروباری ناقول و خراپ .

زهیت: (ئین سیرین) ده لیت: نه گەر
بینی زهیت ده خواته وه به لگه یه له سه ر
جادوو یان نه خوشی .

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا رزق و رۆزی و
مالی له لال و شیقایه بۆ یه کێک خۆی
پێچه وربکات .

*زهیتی زهیتون زانیاری و فهرو
به ره که ت و رووناکی و رزق و رۆزی
حه لاله به ده ر له زهیتی زهیتون مال و
داراییه که گومانی تیدا نییه یاخود
مالیکه ده گه پێته وه بۆ فه رمان په واه .

*ده گونجیت زهیت به لگه بیت له سه ر
رووناکی چاو یاخود نوری دلان .

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
دیاری کردنی مندالان یاخود روودانی
شکان .

*ده گونجیت زهیت به لگه بیت
له سه ره وهی نزیکه بیت ته وه یان
په یمانده دات، نه گەر زهیتی باش
خراپبوو به لگه یه له سه ر شکانی به لێن و
په یمان، نه گەر زهینی خراپ باشبوو
به لگه یه له سه ر باشی مامه له و دانیایی .

زهیتون: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
مال و خوشراپواردنه ، داری زهیتون
پیاویکی پیروزی فه رداره بۆ
خانه واده که ی .

+رووناکی باوه پو ریتوماپی بۆ
سه ریپڭ چیکارانو زانیساری و
قورنانشویندن.

+قاچگرتنه وه بۆ قاچشکاو.

+گوپرایه لی بۆ منداڭ.

+مال و دارایی بۆ هه ژار.

+نه و لایه ی زه یتونه که ی لیوه دیت.

زی

زیادکردنی به نرین: (نه بو هه فس)
ده لیت: نه گه ر له خه ودا ببینی خیرایی
نوتموبيله که ی زیاد ده کات
به ده سته پینانی سوودو قازانجه یاخود
به ده پینانی هیوایه به هوی ره نج و
تیکشانه وه یاخود رووکردنه خراپه و
هه لیه نه گه ر خراپی و ناته وای تیدا
روویدا.

زیان: (ئین سیرین) ده لیت: زه ره رو
زیان و گوناوه تاوانه.

(نابلسی) ده لیت: بۆیه کیک بۆپپوون
نییه له شتیکدا سوودی تیدا بکات
به لگه یه له سه ر تیكچوونی بیروباوه پو
بیباوه پی دوی ریتوماپی.

زیک زیکه: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
دوژمنی لاوازه یا سوپاو سه ربازی
بیئه مه که بیوه فایه یاخود پیاویکی زمان
پبسی راموو لاوازه.

*هه روه ها ده لیت: زه یتون زنیکی
ریزداره یاخود کوپی سه رکرده ی
فه رمانپه وایه.

*زه یتونی زه رد غه م و په ژاره یه
له نایندا.

*ئه وه ی زه یتون بگوشی له داره که ی
خیرو فه پی ده سته گیر ده بیت.

*هه روه ها ده لیت: زه یتون غه م و
په ژاره یه بۆیه کیک ببینی.

*گه لای زه یتون ده سته گرتنه به ریبازی
پته وو توکمه وه.

*هه روه ها گه لای زه یتون به لگه یه
له سه ر پیاوچاکان یان باشترین خه لک و
به روپوومه که ی به لگه یه له سه ر رزق و
روزی ئاسان و نیعمه تی باش له گه ل
خوشحالی ته واو.

*نه گه ر بینی زه یتون خوشده کات
یاخود ده یگوشی به لگه یه له سه ر
ماندبوون و هیلاکی.

*زه یتون بۆنه خوش به لگه یه له سه ر
هیزو توانایان ، هه روه ها به روپوومی
زه یتونیش به وچه شنه یه و گه لاکانی
به لگه یه له سه ر جیکگیربوونی
کرداره کان و چاکبوونه وه ی نه خوش.
*زه یتون به لگه یه له سه ر:

*هروه ها ده لئین: زین به ده سته ینانی
مالئیکی که مه یا خود به ده سته ینانی
ده سته لات و پله و پاییه، یان ده لئین:
سو دوه رگرتنه له ناژله.

*هه ندیکتر ده لئین: نه گهر بینى سواری
زینی کبوه له کاروباره کانیدا سه رکه وتوو
ده بیئت.

(نابلسی) ده لئیت: له خه ودا به لگه یه
له سه ر ئه وه ی سى ژن ده هیئت،
ههروه ها هیلانه ی دوپره گه.

*نه گهر بینى سه گ یا خود به راز یا
گویدریژ سواری زینه که بیوه که سیکی
ناپاک خیانه ت و ناپاکی لیده کات و
له گه ل هاوسه ره که یدا.

*زین ناژله یان ده سته لاتدار یا ژنیکی
ریژدار خاوه ن شوخ و شهنگی و
جوانیه.

*ههروه ها ده لئین: زین مال و داراییه،
نه گهر بینى زینه که ی شکا
تیاچوونیه تی.

*نه گهر بینى زینه که ی شکا تیا ده چیت
یا خود هاوسه ره که ی ده مریت.

*نه گهر بینى زینه که ی داده گری
ژنه که ی له ته ستوی خویده کاته وه
یا خود ته لاقیده دات یان نه وه ی له ژیر
ده ستیدایه تیا ده چیت و خراپه رووی
تیده کات.

*نه وه ی ببینی زیک زیکه ده وریداوه
نه ته وه و کومه لئیکی درنده ده وری
ده دهن و خه م و خه فته رووی
تیده کات.

*نه وه ی ببینی به ربهره کانی له گه ل
زیک زیکه یه ک ده کات به ربهره کانی
له گه ل که سیکی لاواز ده کات.

*نه وه ی ببینی زیک زیکه یه ک ده چیته
نیوکه رووی و ده گاته نیوسکی تیکه ل
به مروفتیکی لاواز ده بیئت و خیروچاکه ی
لیوه ده سته که ویت و له گه ل شادی و
خوشیه کی که مدا.

زین: (ئیین سیرین) ده لئیت: به لگه یه
له سه ر ژن.

*به لگه یه له سه ر ژنیکی داوینپاکی
جوان و ده و له مه نده.

*ده گیرنه وه ژنیکی دیت بۆلای (ئیین
سیرین) و ده لئیت: خۆم به سه رپشتی
ناژله لئیکه وه ببینی وه و توندبووم
له ته نگه لانیکی و هه رزینه که ی تیامایه وه و
ننجا من و ناژله که قوتاربووین . (ئیین
سیرین) وتی: تۆ پیاویکی خراپیت ،
کاروباریک دیته پیشه وه بۆت ژنه که تی
تیدا ملکه چ و رسوا ده که یت، زۆری
نه برد نه و پیاوه له گه ل ژنه که ی
سه فهریان کردو دزو جه رده ریگه یان
پیگرتن و نه ویش ژنه که ی له به رده ستی
دزه کاندایه به جیهیشت و خۆی قوتاربوو.

(نابلسی) ده لئیت: ژنی زیناکاری نادیار
خیر و چاکه یه و به هیزتره له ژنی ناسراو ،
زینا دزییه چونکه زیناکار وهك دز
خویده شاریتته وه، ئه وهی ژنیکی زیناکار
بینی رووی تیده کات و هانیده دات
کاری ناره وای له گه ل ئه نجامده دات و
بکات مال و داراییه کی حه رام
به ده سته هینیت.

* نه گهر بینی زینا له گه ل ژنی
ناسراو یکدا ده کات دهیه ویت شتیک
له ماله کی بیات.

* نه گهر له خه ودا ئایه تی: ﴿الزانیة
والزانی﴾ (النور: ۲) بخوینیتته وه
زیناکاره، ههروه ها ژنیش به وچه شنه یه
نه گهر ئه و ئایه ته بخوینیتته وه.

* نه وهی مامه له له گه ل ژنیکی زیناکاردا
بکات له خه ودا دنیا و خوازیارانیه تی،
نه گهر دنیا خوازان ناسرابوون به چاکی و
ئاین و زانیاری و سیفه تی چاک و
پیکهاته ی پیاوچاکان و بینینان
رووده که نه ژنیکی زیناکارو کاری زینای
له گه ل ده که ن روو له به ده سته ستنی
زانیا رییه که ده که ن له لایه ن زانییه که و
به نه ندازه ی نزیک بوونه وه یان له و ژنه
زانیا ری به ده سته هینتن.

* نه گهر پیاویکی بینی له گه ل ژنیکدا
ئه و پیاوه خوازیاری دنیا ی ئه و ژنه یه.

* نه گهر خشتی له سه ر زینه که بینی
زیان به ژنیک ده گه یه تیت له لای خو ی.

زینا (داوینپیسی): (ئیین سیرین)
ده لئیت: نه گهر بینی زینا ده کات
ناپاکی و خیانه تده کات و وتراوه:
خودا وه ند (حه چ) ی له چاره ده نوسیت.
* ههروه ها ده لئین: زیناکردن له گه ل ژنی
پیاویکی ناودارا داواکردنی مالی ئه و
پیاوه یه و چاو تیب رپنیه تی.

* زیناکار له گه ل ژنی جه حیل و لاودا
دانانی مال و داراییه که یه تی
له کاروباریکی گونجاوی سه قامگیرو
پاریزراودا ، نه گهر سزای زینا پیاده کرا
له سه ر ئه و زیناکاره به لگه یه له سه ر
تواناداری له ده سته لاتدا.

* نه گهر بینی دوو زیناکار - ژن و پیاو -
به یه که وه گریده دات و ژنی زیناکار
نابینی پیاویکی ده لاله و کالایه ک
ده خاته روو نه سته مه به ده سته
بهینیت، به لام خو چواندنی ژن به پیاو،
نه گهر ژنیک بینی جل و به رگی پیاوی
پوشیوه حال وباری باشده بی، نه گهر
نه ندازه ی خو ی نه به زینتی، نه گهر
جل و به رگه که له نه ندازه ی خو ی
ده رچوو حال وباری ده گوپی له گه ل
ترسو بیمدا، نه گهر بینی بوه به پیاو
بو میرده که ی باشده بی.

*ته گەر زىندانە كە ناسراويو
نەخۆشەيەكەى زۆر دەخايانىت
ئومىدەوارى چاكبونەوەى دەبى.

*ته گەر نەخۆشەكە تاوانباريو زىندانى
ناديار گۆرەكەيەتى و زىندانى ناسراويش
بەلگەيە لەسەر زۆرمانەوەى لەو
نەخۆشى و بيمارىيەى تووشى دەبىت و
ژيانى وەبەرنايەت ھەتا تەوبەنەكات و
قوتار نەبىت لەنەخۆشى.

*ته گەر مردوويەكى بىنى لەزىندان،
ئەگەر بىئاوەرپو بەلگەيە لەسەر
دۆزەخ، ئەگەر موسولمانبو لەدەرەكى
بەھەشت بەندەكەى بەھۆى
گوناهىكەو ھىشتا لەسەرى دەمىت،
بەلام كەسكى زىندوى لەش ساغ
ئەگەر خۆى لەزىندان بىنيەو
لەوشكانى ياخود نىو كەشتىەكدا
كۆسپ و رىگەر دىتە رىى لەباران و باو
دوژمن و جەنگ يان بىرى
دەستەلاتدارىك، ئەگەر لەسەفەردا
نەبوو دەچىتە شوينىكەو تىدا بىگوى
خوداوەند دەكات وەك بارو شوينىك
داوينىسى تيا ئەنجامدەدرىت يا
مەيخانەيەك ھەركەس بەپىى خۆى.

*ھەندىكەلەين: ئەگەر بىنى زىندانىكى
بۇ خۆى ھەلبارد رىنىك بانگىدەكات بۆ
كارى داوينىسى بەلام خوداوەند ئەو

*ته گەر بىنى زىندانەكات
رىو رەسمەكانى (حەج) ئەنجامدەدات.

*ته گەر بىنى زىندا لەگەل رىنىكى
داوينىسدەكات شەپو فىتنەو ناشوب
بەدەستدەھىت.

*ته گەر بىنى چو ھەشەپىگەى
زىنداو ھەيتوانى بىتەدەرەو
بەخىرايى دەمرىت.

*ته گەر بىنى لەگەل رىنى كەسكى
تردايو مىردەكەشى لەگەلدايو ھىچ
نكولىيەكى لىناكات ئەو مىردە
لەكاروبارىكى مالەكەيدا رايدەسپىرى.
زىندان: (ئىبن سىرىن) دەلەيت: بەلگەيە
لەسەرئەو ھەكەمەم بەلگەيە
لەسەرى، دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر
نەخۆشەيەك رىگرىت لەجموولى
خانەوادەكەى.

*دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر:

+وستان و رىنەكەوتنى سەفەر.

+گۆپ.

+دۆزەخ.

+زىندان و شوينى تاوانباران.

*ته گەر خۆى لەزىندان بىنى تەماشاي
حالى خۆى و زىندان بەك، ئەگەر
نەخۆشبوو زىندانەكەش نادياريو
گۆرەكەيەتى تا رۆزى قىامەت تىدا بەند
دەكەرى.

ده گونجیت به لگه بیت له سه ر بیده نگی و
زیندانی زویان له قسه ی هه لته و
په لته.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر:

+ پلان و ناپاکی دوژمنان.

+ تاوانب ارکردن و نزیکبوونه وه

له گه وره پیاوان.

+ گوپوئان.

+ دانیشتن و سه فه ر نه کردن به هوی

نه خوشییه وه.

+ کورتی و نزمی هیمهت و خواز.

+ هه ژاری و پشوو نه دان.

* نه گه ر زیندانیه ک بینی ده روزه کانی

زیندان ناوه لآن له زیندان نازاد ده کری،

هه روه ها نه گه ر چالیک ی تیا به دیکردو

رووناکی لیوه هاته ژووره وه یان

سه ربانه که ی بینی لاچوو نه سستیره

به ده رکه وت زیندان له شساغی و

سه لاهه تی موسافیره گه شتیارو مه رگی

نه خۆشه.

* نه گه ر بینی له زیندانی

ده سه ته لانداری کدایه و به توندی ده رگا و

ده روزه کانی لید اخواوه کاره ساتیک ی

دلته زین روی تیده کات یان له غه م و

په ژاره دا ده بی قوتار بیبی لی.

* نه گه ر بینی لی به ده رکه وت له و

غه م و په ژاره یه قوتار ده بی، نه گه ر

کاره ی لید و ورده خاته وه و ده یگه یه نی

به هیوای خوی به پیی وتی

په روه ر دگار: ﴿ قَالَ رَبِّ السَّجْنِ احْبَبْ

الِيَّ مِمَّا يَدْعُونِي اِلَيْهِ ﴾

(یوسف: ۳۳).

* هه روه ها ده گنیزنه وه (سابوری کوی

نه رده شین) له ژیا نی باوکیدا ده بینی

وه ک نه وه ی زیندان دروست بکات و

به رازو مه یمون له (روم) وه رگری و

له زیندان به ندیان بکات، خۆشی خاوه ن

(۳۱) تاج ده بیت و له رافه کاریکی خه و

ده پرس ی نه ویش له وه لامدا ده لی:

(۳۱) سال تۆ فه رمانه وایی ده که ی،

سه باره ت به دروست کردنی زیندانی ش

به نه ندازه ی نه و زیندانانه شار

دروست ده که ی (روم) ده گری و

نه سیریانده که ی. خه ونه که ی به و

چه شه بوو دوا ی مردنی باوکی پاشای

(روم) ی گرت و شاری (نیشابور) و

(نه هوان) و (خاوه ران) ی دروست کرد.

(نابلسی) ده لییت: زیندان به لگه یه

له سه ر ده سترگرتن به ناینه وه، نه گه ر

زیندانی شه یتان بوو به لگه یه له سه ر

غه م و په ژاره به هوی زه م و دوورییه وه.

* زیندانی نادیار به لگه یه له سه ر دنیا.

* زیندان به لگه یه له سه ر هاوسه ری

بۆ له بۆلکار و هۆکاری هیاککار،

*نه گهر بينى زيندانه كه ي بينا ده كات
چاوى ده كه وي به پيشه وايه كي
رينومايي كراو خه لكى نه و گه په كه
رينمويى ده كه ن بؤ ريبازيكي باشو
چاك.

زيندروو: (ئين سيرين) ده لئيت:
زيندروو بازرگاني مروفه چونكه زيندروو
ژن يان كچه .

(نابلسي) ده لئيت: زيندرووي ئازهل
به لگه يه له سر هاوسه رگيري بؤ كه سي
ره به ن و به ده سته ينانى پله وپايه و
به لگه يه له سر سه فو رو گواستنه وه
له مائيكه وه بؤ مائيكتر ، يان
له فروشگايه كه وه بؤ فروشگايه كيتر.

زيندوويوونه وهى خه لكى له گوره كانيان
روژي قيامه ت: (نابلسي) ده لئيت: بينيني
له خه ودا به لگه يه له سر بلاويوونه وهى
خه لكى له بازاردا بؤ سوودوه رگرتن و
كومه لئ سوودو قازانجه كه ن و
كومه ليكيش زيان.

زيوو: (ئين سيرين) ده لئيت: زيوو
مائيكى جه مكراره زيويش كچيكي
سپي پيستي شوخ و شنه نكه چونكه
زيوو له ره گه زي ژنانه .

*نه گهر بينى زيوى تواوهى ده ره ينا
له كانه كه ي پلنده گيرئ له ژنيكي شوخ و

له سه فو ردابوو بيتاگاييه ، نه گهر
نه خوشبوو نه خوشيه كه ي دريژه
ده خايه نيټ.

*هروه ها ده لئين: نه گهر بينى
له زيندانا يه دوعا كه ي گيرايه و له غه م و
په ژاره قوتار ده بيت به پي چيروكي
(يوسف) (سه لامى خواي لبيت).

*نه گهر بينى له زيندانكي نادياردايه
له گهل خانه واده كه ي و ليى
به ده رناكه ويټ گوره كه يه تى.

*نه گهر بينى له زيندانكي ناديار
به ده رده كه ويټ يان له مائيكى ته نكه به ر
روو به شويينيكي فراوان و گوشاد، نه گهر
نه خوشبوو ياخود به لاو نه هامه تى رووي
تيكرد ده رووي ليده كرپته وه .

*نه گهر بينى له ماله كه ي خويدا
به سترابوه وه خير رووي تيده كات يان
له نيوخانه واده كه ي ده بيني.

*نه گهر بينى له مائيكى نادياردا
زيندانى كرا هاوسه رگيري له گهل ژنيكدا
ده كات سوود له مال و سامان و مندالي
وه رده گرئ.

*نه گهر بينى به سترابوه وه و
له ناره حه تيدابوو له وهى ليى ده ترسي
قوتارده بي.

(۱۷) باکواب و اباریق و کاس من
معین (۱۸) ﴿ (الواقعة).

* بینینی ده فیری جوان و ناشیرین
تیکچوون و بیدعه و گومانه خه و بینهر
له سهریده وه سستی.

* خشلی زین و شمشیر به لگه یه له سهر
ترساندنی دوزمن و ناچارکردنی
حه سوودو دوو بوو.

* نه گهر بیننی ده فیری زیو یان درهم و
پاره ی روپوشکراوی نادیری به خشی
کاروباریک ده شاریتته وه یان شتیک با
له خوابترسی و نه مانه ته که بگه یه نی.

* نه گهر بیننی دای به که سیکتر نهینی و
مالیک له لایدا ده نی.

زی

زی (نه ندای زاوژی میینه): (نبین
سیرین) ده لیت: زی یی ژن
ده روولیکردنه وه یه نه گهر بیننی ئاووو
به زیی چوو کورپکی پیده به خشری.

* نه گهر زیی بوویوو به ئاسن یان زیی
به لگه یه له سهر ئاومیدبوون
له سهرگه یشتن به ویست و خواز.

* نه گهر بیننی چاره سهری زیی ژنیک
ده کات به بی نه ندای نیرینه یی خوی
ده رویه کی کورتی لیده کریتته وه.

شه نگ، نه گهر پارچه که گهره بوو
کانزایه که به ده سته هیئی.

* نه گهر بیننی زیوو ده توینیتته وه
ناکوکده بیت له گهل ژنیکداو ده که ونه
به زوبانی خه لکی.

(نابلسی) ده لیت: هه شتیک له زیوو
دروس تکرابیت له ده فرو خشل و
هاوچه شنه کانی به باشی یان شکاوی
نه گهر بیننی شتیک لیده دات مال و
سامانیک به نه مانه ت داده نی، هه روه ها
نه گهر ئاوینه له زیوو نه گهر ته ماشای
رووخساری خوی نه کات نه گهر
ته ماشایکرد خراپه ی پیده گات له شان و
شه و که تیدا.

* ته ماشاکردنی ئاوینه ی زیوو هیچ
خیریکی تیدا نییه.

* نه گهر بیننی چوه نه شکه و تیک و به زیوو
روپوشکراوو زیووی تـواوه ی
به ده ستهینا ژنیک پلانی لیده گیر.

* ده فرو قاچاغی زیوو و ئالتون
بازرگانیه بو خاوه نه کانی، یا خود
کراداری چاکه یه و خاوه نه که ی ده باته
به هه شته وه، خوداوه ند ده فرموی:
﴿طاف علیهم بصحاف من ذهب﴾

واکواب ﴿ (الإنسان: ۱۵) ده فرمویت:
﴿یطوف علیهم ولدان مخلدون﴾

* زى دوانگه و روگه يه كه روى
تيد ه كړى.

* ه روه ها به لگه يه له سره:

+ نه پنى مروځ.

+ ه مام كه ناو و گه رماو شو پنى
په شته مالى تيدايه.

+ دول و شيوى نيوان دوو شاخ.

+ نه خوځشى و چاره سر كه مروځ پنى
ده مړى و ده زى.

* ه روه ها زى به لگه يه له سره:

+ گورپان ته نور.

+ فږن.

+ غم و په ژاره.

+ نه وهى له نه ستويدايه.

+ ناگرپان نه وهى پييده چي ته نيو
ناگروه.

+ بار.

* نه گه له نارپه ته تيدابو له خه ودا

زيه كى بينى له نارپه ته كى

قوتارده بى و پيداويستى به جيديت،

نه گه سر سه فه ريكرد پشوو

ده سته كه وى، ده گونجيت سووريت

له سر شهريكه تى نه وهى پشو

به ده سته هينى.

* نه گه له وانه بو به دواى نه پيدا

ده گه پرا يا خود به دواى كانزايه به ويستو

داواى خو يده گات، ده گونجيت

په يوه ندى خزمه تى به جي پي نيت،

نه گه ر تام و چي زى ليوه رگرت

به مال و سامانى نه مانه ته وه

ه لسوكه و تده كات.

* نه گه ر چوه لاي و جوو تبوو له گه لى

ده گونجيت زيندانى بكرى، نه گه ر

كاروباريكى تي كه ليو به مويه وه

چا كده زانى ده كه ويته نيو نه وهى خيرو

رينوماى تيدايه و له ده روازهى خو يه وه

ده چيت روو به و كاره.

* نه گه ر خه وينه ر سه رپي چي كاربوو

رينوماى ده كرى، نه گه ر وازى

له نويزه مينابوو روو له قيله ده كات پان

ناموزگارى و ده رده كرى، نه گه ر

خه وينه ر نه خوځسبوو نزيكه بيت ه وه

له ليواري مهرگ.

* نه گه ر جوو تبوو له گه ل زيه كدا

له خه ودا ده گونجيت چه ورييه ك بخته

نيو ته نور يا هه ويرپان ميوه يه كى

سه ير بخوات پان خوارديكى به تامو

چي ز.

* نه گه ر زى ژنيكى ناسراوى بينى

ده گونجى ناگاداري نه پنيه كاني بيت،

نه گه ر به شيوه يه كى جوان بينى حالى

مي رده كه ي پان كوپه كه ي باشده بى.

*موی زئی ترشییه یاخود هۆنراوهیه که
هیرشیکی توندی تیدایه.

زیر: (ئین سیرین) ده لیت: به هوی
خرابی دهسته واژه که ی و رهنگی زیر
له لیکدانه وه دا باش نییه بویه زیر غه م و
په ژاره و غه رامه یه.

*بازن نه گه ره ده سستیکرد میراتییه که
ده که ویتته دهستی.

*نه گه ره بینی پارچه یه که زیریکردوه
به خویدا ده بیته به خزمی کومه لیکتی
بی توانا.

*نه گه ره زیریکی تواوه به ده سستهبیتت
مال و دارایی له ده سته چیت یاخود
غه م و په ژاره به نه ندازه ی نه و زیره
رووی تیده کات یاخود ده سته لاتداریک
لیتی توپه ده بیته و غه رامه ی ده کات.

*نه گه ره بینی زیر ده توینیتته وه
ده نگه ده نگ و هه را به ریاده کات
له کاریکی نابهجیداو ده که ویتته سه
زوبانی خه لکی.

*نه گه ره بینی ماله که ی له زیره ناگر
ده که ویتته وه تیدایه.

*نه گه ره ملوانکه یه کی زیر یان زیوو
یاخود موروو یا هه را ماده یه کیت له ملیا
به دیبکات ده سته لاتیکتی

*زئی بۆ پیاوو ئامرازی نیرینه بۆ ژن
به لگه یه له سه ر خرابی حالی پیاوو
سووکی و رسوایی ژن.

*نه گه ره پیاویک بینی زئی ژنی هه یه و
غه مباربوو یان زیندانی قوتار ده بیته
لیتی.

*نه گه ره زئی ژنی بینی و دادگایی هه بوو
یان دوژمنداربوو دوژمنه که ی
ملکه چده بی شکستی پیده هینتی
به تاییه ت نه گه ره ماره ییری.

*زئی پیر نه گه ره بازرگان بینی زه ره ره
له بازرگانیه که یدا ده کات.

*زئی فروشه ری هه نگوین و خورماو مه یه
چونکه جووتبوون وه که شیرینی و
خواردن وایه.

*نه گه ره بینی چوه نیو زئی ژنیک
کوچی دوا ییده کات.

*هه روه ها ده لین: زئی پیاویکی
خوینرپیزی ده سته به روژ ملکه چی
ده نوینتی و به شه و خراپه و داوینپییسی
ده کات.

*زئی به نده یه کی سووک و نزمه و لیدانی
نه زان و جووتبوونه.

*زئی به هیلانه ی بالنده لیکده دریتته وه.
نه گه ره بالنده ی بینی یاخود بوو
به خاوه نی ژنیک ده کات به هاوسه ری
خوی.

پئدە بە خـشـرى و ئەمانە تىكىشى
ئەسپەردە دەكەن.

* ئەگەر دوو بازنى زىپىن يا زىو بىنى
خراپە يەك رووى تىدەكات ، زىو لە زىپ
باشترەو بازىن ھىچ خىرىكى تىدا نىيە .

* پىغەمبەر (ﷺ) دەفەرموئەت :
"دووبازنى ئالتوونىم لە دەستى خۆمدا
بىنى فووم تىکردن و كەوتن ، يەكەمىيان
موسەيلەمەى درۆزنەو دووەمىش
عەنەسى خەلگى سەنعايە ."

* ئەوەى پاوانەيەكى زىپىيان زىوو
بىنى كىر دوويەتيە قاچى غەم و پەژارە
يان زىندانى و كۆت و بەند رووى
تىدەكات .

* ھەر وەھا دەلەين : پاوانەى پىاو كۆت و
بەندە ، ھىچ خىشلىك بۆ پىاو باش نىيە
لە خەودا بەلام ھەموو خىشلىك بۆ ژنان
جوانىيە .

* دەگونجەت لىكدانەوەى بازىن و پاوانە
ھاوسەرىيەت .

* زىپ ئەگەر رىكنە خرابوو غەرامەيە
ئەگەر رىكخرابوو شەپى كەمترە .

* ھەر وەھا دەلەين : خىشلى ژنان بۆ ژن
بەلگەيە لەسەر مندال .

* دەگىرنەوە ژنىك دىت بۆ لای
رافەكارى خەويك و دەلەيت : لەخەودا

بىنىم تەشتىك زىپم ھەبوو
لە بەرزايىيە كىدا كەوتمە خوارەو وە شكاو
منىش بەسەرزەويدا گەرام بە دوويدا
بەلام نەمدۆزىيەو ، رافەكارى خەو لىتى
پىرسى : خزمەتكارى نەخۆشت ھەيە ؟
وتى : بەلى ، وتى : دەمرى .

* مەوقىك ھەردووچاوى خۆى بىنى
لە زىپە ، رافەكارىش پىى راگەيانەد
بىنايى چاوا لە دەستەدات .

(نابلسى) دەلەيت : ئەگەر بىنى پارچە
زىپىكى پىدرا دەستەلات و پلەوپايە
بە دەستەدەينەيت .

* ئەگەر بىنى زىپىكى شكاو يان دىنارى
تەواو دەدۆزىتەو ھەرووخسارى پادشا
دەبىنى و بەسەلامەتى دەگەرتتەو .

* ئەگەر بىنى مالەكەى لە زىپە
دەسووتى .

* ئەگەر بىنى ھەردوو دەستى لە زىپە
لەكار دەكەون .

* ئەگەر بىنى چاوى لە زىپە كۆيردەبەيت .
* بىنىنى زىپ بەلگەيە لەسەر :

+خۆشى و شادى و رىق و رۆزى .

+كردارى چاك و باش .

+رەواندەنەوەى غەم و پەژارە .

+ھاوسەرو مندال .

+زانبارى و رىنومايى .

+ نه وهی له زیږ دروسته کړئ له خشل.
 * څه گهر زیږ له خه ودا بوو به زیو
 به لگه یه له سره گورپانی حال وباری
 نه وهی که به لگه یه له سهری له ژنانو
 مال و منډال و خزمه تکارو به رده ست.
 * زیویش نه گهر بوو به زیږ به لگه یه
 له سره باشی حالی نه وهی به لگه یه
 له سهری له هاوسه رو خزم و که سی نړیک.
 * مجل و به رگی روو پوښکراو به زیږ وهک
 سه رپوښو له چک نه وانه هه مووی
 نړیکوونه وهیه له په روه ردگار بق ژنیک
 بیپوښیت و بیدات به سه ریا.
 * زیږو زیوی پوخته ش به لگه یه له سره:
 + دلسوژی و پاکي نیه ت.
 + په یمانه ستن.
 + په یمانی دروست.
 * نه وهی روو پوښده کړئ به زیږو زیو
 یاخود ده کړئ به خشل به لگه یه
 له سه رکرداری کورت و گورپانی
 کاروباره کان و مانگو له بیرکردن.
 * زیږو زیوی به کاره یتراو له پارچه کانی
 خشلدا رزق و رۆزی به رده وامه، هه روه ها
 مس و زهر دیش به وچه شنه یه.

(نېن سیرین) ده لیت: زیږو مس مال و
 داراییه له لایه ن مه سیحو و جووله که وه
 دیت.
 * څه گهر بینی زیږ ده توینیت ته وه
 به ربه ره کانی و کتشمه کیش
 له کاروباره کانی دنیا دا دروسته کات.
 * هه روه ها به لگه یه له سره قسه ی
 خراب و نابه جی و درو هه لبه ستن.
 * څه گهر شتیکی له دهستی خویدا بینی
 با وریا بیت له کومه لیک دژایه تیده که ن و
 گورپایه لی په روه ردگار که ی بکات
 چونکه په روه ردگار ده فهرموی: ﴿ مِنْ
 حَلِیْهِمْ عَجَلًا جَسَدًا لِّهٖ خَوَارٌ ﴾
 (الأعراف: ۱۴۸). نه زیږو نه زیو نه بوو
 به لکو مسی زهر دبوو.
 * څه گهر زیږ یاخود مسی بینی درو
 بوختان یا قسه ی ناشیرین ده کات.
 (نابلسی) ده لیت: زیږ پیاوړیکه
 شانازیده کات به خوښییه کانی دنیا و
 نه وهی پیی بچوینری داخوازی
 خوښییه.

ژی

ژم

ژماره (نمره): (نېن سیرین) ده لیت:

ژماره پیچه وانه ی ژمیردراو ده بیت ،
نه گهر بینې دره مټک ده ژمیری که ناوی
خودای تیدایه یادوزیکری خوداوه ند
ده کات، نه گهر دیناریکی ده ژمارد ناوی
خودای تیدابوو زانیاری وهرده گری.

* نه گهر نه خشه که ی وینه و نیگار ی کبوو
خوی سره قالده کات به شته
پروپوچه کانی دنیاوه.

* نه گهر که وهری ژمارد قورئان
ده خوینی.

* نه گهر که نجینه و شتی گرانبه های
ژمارد فیتری زانیاریده بیت یا خود فیتری
خه لکیده کات.

* نه گهر موروی بژارد خوی
به کاریکه وه سره قالده کات که هیچ
په یوه ندیبه کی نیه پتوه ی.

* نه گهر مانگای قه له وی بژارد چه ندین
سال به سره ریا تیپه پده بی و پر
له فوپیت دهبی.

* نه گهر حوشتی بژارد به باره وه نه گهر
ده سته لاتداربوو له دوژمنه کانی وه سود
وهرده گری و به های نه و سووده
به نه ندازه ی باری حوشره کان دهبی.
* نه گهر بازرگانبوو سوودیکی
زورده کات.

* نه گهر بینې گامیش ده ژمیری
ده که ویتته نارپه حه تی و مهینه تی
بژویوه وه.

* هه روه ها هه موو ژماره یه که له پیکهاته و
شتیکدا ده که پیتته وه بو ناواخن و
ره چه له کی نه وشته.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینې پینج
هه زار ده ژمیری سرده که ویت به سره
دوژمنه کانی هه روه ها ژماره ی بیست و
سه د سرکه وتنه.

* نه گهر بینې حهوت یان هه شت
ده ژمیری ده که ویتته نیو غه م و
په ژاره وه.

ژن: (نابلسی) ده لیت: ئەگەر جوانبوو
له خه ودا به لگه یه له سه ر سالی پرفه پو
خپرو پشوودان و ماندوده رکردن.
* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر:

+ گه نجینه.

+ سندووق.

+ نه وه ی مروؤ شتی تیدا هه لده گری.

+ زیندان.

+ شه ریک.

+ نه وه ی ناگاداری نهیتی ده بیت.

+ دارودره ختی به روبوومدار.

+ سپر.

* ئەگەر ژنیکی جوان و شوخ و شهنگی

بینی هاته نیوما له که ی خوشحالی و

شادی به ده سنده هینی.

* ژنی شوخ و شهنگ مال و سامانیکه

نامیتیت وه چونکه حال وباری ده گپری.

* ئەگەر ژنیکی لاوجه حیلی بینی رووی

تیکرد کاروباره کانی دوی له کیسچوون

بۆ ده گه پیت وه.

* ژنی حه جیلی عه ره بی بالابه رزی گه نم

رهنگو نادیار باشه له لیکدانه وه دا.

* ژنی قه له و فه پویتی ساه و

به پیچه وانه وه.

* ئەگەر ژنیك له خه ودا ژنیکی

لاوجه حیلی بینی دژمنیه تی به هه ر

* ئەگەر بینی نو ده ژمیری له کاریکی
قورس و گراندایه و هاوه لایه تی کۆمه لکی
خرابه کار ده کات.

* ههروهه ده لیت: ژماره (ده) به لگه یه
له سه ر (حه ج).

* ئەگەر بینی چل ده ژمیری له کاریکدایه
به لیتنی تیا داوه.

* ئەگەر سی بژارد به لیتنیکی درویداوه.

* یه که له خه ودا به لگه یه له سه ر به ته نیا
شوین زانست و مالک و تن و هاوسه رگیری
یان بوونی کوپ.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
ته مبه لی و وه ستان له به شداری.

* یه که حه قی تا کو ته نیا یه.

* دوو سه رکه و تنه به سه ر دوزساندا.

* سی به ده ستهینانی به لیتن و په یمانه.

* چوار به لگه یه کی چه سپاوه.

* پینچ و شهش گومانه له نایندا،

ده گونجیت به لگه بیت له سه ر

سه رکه و تن و به جیهینانی به لگه یه

له سه ر نه یاران و ژماره ی حه وت و هه شت

هیچ خیریکی تیدا نییه.

* ده که فارهه تی سوینده یان بۆ یه کیک
رینوما یی نه بی له (حه ج) دا.

* ئەگەر بینی درهه م ده ژمیری و ناوی
خودای تیدا یه یادو زیگری خه ودا
ده کات.

حالتیک بیټ ، نه گهر پیریکې بینې
هه ول و کوششی به سه رده چیت.

*نه گهر ژنیکې شوخ وشه نگی بینې و
قسه ی له گه لدا کردو بزه و پیکه نینیا نکرده ،
نه گهر هه ژا ربوو ده وله مهنده ده بیټ ،
نه گهر زیندانی یوو نازادده کړی ، نه گهر
نه و ژنه داپوشراو بوو هه والیکې په نهان و
نادیاره ، ژنی نادیار باشتره له ژنی
ناسراو.

*نه گهر ژنیکې بینې فرمان به خه لکی
ده دات و ریگریان لیده کات له بهر
خوداوه ند کاریکی باشه له نایندا.

*نه گهر ژنیکې ره شی بینې هیچ
خبریکې تیدا نییه.

*نه گهر ژنی زریپوشی بینې رووده کاته
شار.

*نه گهر ژنیکې بینې ده فروشړی
ره واندنه وهی ده سته لاتکه یه تی و
په رته وازه بوونی کاروباریه تی پاشان
حال وباری روو به چاکه ده چیت.

*نه گهر ژنه کای بینې بوه به پیاو
چوست و چالاکیه بۆ نه و ژنه و
ده وله مه ندییه بۆ خانه واده و دنیا یه کی
به رین و فراوانه.

*نه گهر بینې ژنه کای یه کیکی دی بۆ
هیڼا لی جیاده بیته وه نه گهر ناکوکی
که وته نیوانیان.

*نه گهر بینې ژنه کای هه لیده کړی که م و
کوپی رووی تیده کات ، هه روه ها
ده لیتن: ده وله مهنده ده بیټ.

*نه گهر بینې ژنه کای نه وه نه بوو
که له کاتی بیداریدایینی هه ندیک
له مال و سامانی ده پوات و پاشان
ده یدوزیته وه ، نه گهر بینې کوشتی
هه ندیک له ماله کای تیا ده چیت.

*نه گهر بینې چوه لای سه رجه م
مال و سامانی تیا ده چیت.

*نه گهر بینې ژنه کای ده نیریت بۆ لای
که سانتر یا خود بینې شوویکړدوه
به که سیکتر ناینه کای تیا ده چیت به لام
کوتا نه نجامی باشده بیټ.

*ژن دنیا و چیژوو سوود و قازانجه ،
ده گونجیت به لگه بیټ له سه ر
ده سته لاتدار چونکه به سه ر پیاودا
حوکمه د کات.

*نه گونجیت به لگه بیټ له سه ر زه وی و
بیستان و سه رجه م نامرازی گواستنه وه .
ژنان: (نابلسی) ده لیتن: بینیان به لگه یه
له سه ر جوانی دنیا ، نه گهر بینې ژنان
رووی تیده که ن دنیا رووی تیده کات ،
نه وهی پشته تییکات هه ژار ده که ویټ.

*نه گهر بینې له گه ل ژناندا دانیششت
رازی و دلنیا بوو ته مبه لی ده نویتن
به پتی نایه تی ﴿﴾ رضوا بان یکونوا مع

﴿الْكَوَالِف﴾ (التوبة: ۸۷) لَیْرِهِدَا
مه بهستی ژنانه.

ژنانیبوون: (ئیبین سیرین) ده لَیْت:
نه گهر بینى رهفتارى ژنده كات له خه ودا
غهم و په ژاره رووى تیده كات.

ژوو

ژوو: (ئیبین سیرین) ده لَیْت: ژوو
به لگه یه له سر پله وپایه به رزی.

* ژووریش به لگه یه له سر دلنیا یی
ترساو به پتی نایه تی: ﴿وَلَكُمْ فِي
الْغُرَفَاتِ آمْنُون﴾ (سب: ۳۷).

* ههروهه به لگه یه له سر به ههشت
به پتی نایه تی: ﴿أُولَئِكَ يَجْزُونَ
الْغُرَفَاتِ بِمَا صَبَرُوا﴾ (الفرقان: ۷۵).

* ههروهه به لگه یه له سر دوانگه ،
چونكه عه ره ب به و چه شنه
ناوزه دیده كات.

* نه گهر ژووریکى له سر ماله كى
دروستكردو بینى هاوسه ره كى ریزگرى
ده كات و شیوه ن و گریان و دهنگ
به رزگردنه وه ده كات یاخود خوى
پنچاوه له شتیكه وه ژنیکیت به سر
ژنه كیدا ده هیئى یان هه واله كى
بلاوده بیته وه.

* نه گهر ژنه كى شوخ و شهنگبوو بزه و
خنده له سر لیوه كانیبوو ژووړه كه
به رزی و بلندی دنیا یه تی.

* نه گهر سهركه وت بۆ ژووریکى نادیار
نه گهر دلنیا بوو دلنیا ده بیټ، نه گهر
نه خوشبوو ده چیت به ره و به ههشت ،
وه گهرنا پله وپایه ی به رزو شادی و
خوشی رووى تیده كات.

* نه گهر له به رزبوونه وه یدا كومه لیکى
له گه لدابوو دواى كه وتبوه وه ده بیټ
به پششه وایان به رنوئیز یاخود
فه رمانپه وایان.

* نه گهر ره به ننگ بینى له ژوورنكدا یه
ژنیكى جوانى شوخ و شهنگ ده هیئى.

* نه گهر بینى دوو ژوورى هه یه یان
سیان و زیاتر دلنیا ده بیټ له وه ی
لییده ترسى.

* نه گهر بینى دوو ژوورى هه یه یان
سیان و زیاتر دلنیا ده بیټ له وه ی
لییده ترسى.

* نه گهر بینى مالى سه ره وه كه وت
به سه مالى خواره وه داو زیانى
پینه گه یاند كه سیكى ئاواره ی
ده گه پینه وه، نه گهر ته پ و توژی
له گه لدابى مال و دارایی له گه لداده بى.

(نابلسى) ده لَیْت: نه گهر بینى
له ژووریکى نویدایه و هه ژاره ده وه له مه ند
ده بى، نه گهر ده وه له مه ند بوو مال و
دارایی تیا ده چیت.

ژه

ژههر (ژار): (ئین سیرین) ده‌لئت:
 نه‌گەر بینى ژارى پىداو ئاوساو زوخمى
 تیزا به‌ئەندازەى ئەو مال و دارایی
 دەستدەكەوى، ئەگەر كىم زوخمى
 نەدى غەم و پەژارەو بەلاو نەهامەتى
 تووشدەبى.

*هەروەها دە‌لئەن: ژارى بكوژ بە‌لگە‌یە
 لە‌سەر مەرگ.

(نابلسى) ده‌لئت: ژار بۆ‌یە‌كێك
 بیخواتە‌و ئە‌گەر شوینە‌كە‌ی كىم
 زوخمى لێ‌نە‌یە‌ت یان لوی‌یە‌كی
 لە‌جیدە‌رنە‌یە‌ت غەم و پە‌ژارە‌یە‌.

*ئە‌گەر بینى ژار دەر‌خواردی
 كە‌سێ‌كە‌دات كارى داوینپىسى
 بە‌ژە‌كە‌ی ئە‌نجامدە‌دات چونكە‌ ژار
 بە‌نە‌یى دەر‌خواردی خە‌لكى دە‌دری‌ت،
 هە‌روە‌ها داوینپىسى و زیناش بە‌نە‌یى
 ئە‌نجامدە‌دری‌ت.

*ئە‌گەر ببینیت ژار دەر‌خواتە‌و تە‌مە‌نى
 درێ‌ژدە‌بی‌ت.

ژی

ژیشك: (ئین سیرین) ده‌لئت: پیاویكى
 دلتە‌نگو بی‌بە‌زە‌ییە‌و زوو توورە‌دە‌بى.

*ئە‌گەر خۆ‌ی لە‌ژوورێ‌كى كۆ‌ندا
 بینى‌و هە‌ژار‌بوو پتر بی‌پارە‌ دە‌بى‌و
 ئە‌گەر دە‌وڵە‌مە‌ند‌بوو زیاتر دە‌وڵە‌مە‌ند
 دە‌بی‌ت.

*ئە‌گەر بینى ژوورێ‌ك دروستدە‌كات
 ژنێ‌ك دە‌هێ‌نى.

*ئە‌گەر بینى ژوورێ‌ك لە‌سەر ژوورێ‌كی‌تر
 دروستدە‌كات ژن بە‌سەر ژنە‌كە‌ی
 دە‌هێ‌نیت.

ژوورى نوستن: (نابلسى) ده‌لئت:
 لە‌خە‌ودا بە‌لگە‌یە‌ لە‌سەر دە‌ست‌پى‌ن و
 هە‌لخە‌لە‌تاندنى كە‌سانێ‌تر یا‌خود بە‌قسە
 فری‌ودان.

*هە‌گونجیت بە‌لگە‌بی‌ت لە‌سەر سە‌ك و
 باشى ناوبانگ یان خراپى و رسواى.

*ئە‌گەر ژوورێ‌كى نوستنى بۆ‌ دانرا
 رانە‌هات‌بوو لە‌سە‌رى هی‌واو ئومێ‌دى
 نێ‌وان خۆ‌ی و خوداوە‌ند نوێ‌دە‌بی‌تە‌و.

*ئە‌گەر باش‌بوو بە‌لگە‌یە‌ لە‌سەر باشى
 كاروبارى بە‌نە‌یى، ئە‌گەر باش‌نە‌بوو
 بە‌لگە‌یە‌ لە‌سەر هی‌واو ئاواتى بە‌تال‌و
 خراپى نە‌یى.

به پيچه وانهي نه وه به ديکردن
 به لگه يه له سر که مته رخه مي
 له کاروباره کاندا.
 ژيړده رپي: به لگه يه له سر رزقو رزقي
 له سه فهدا، ده گونجيت له ليکدانه وه دا
 به رگدرو وييت.

(نابلسي) ده لئيت: بينيني به لگه يه
 له سر پلان و فيل و سيخوړي و
 خوشار دنه وه و شهرو سندووقي چه ك.

ژى

ژمير ياري ديوان: (ئين سيرين) ده لئيت:
 ژمير ياري ديوان پياويكه نه شكه نجه و
 سزاي خه لكيد ه دات له مامه له كړدن
 له گه لئان و فشاريان ده خاته سر
 له کاروباره مادديه كاندا.

(نابلسي) ده لئيت: ژمير ياري فهرمان په واو
 پادشا له سر چه ن پله وپايه يه كه،
 نه گه ر كړي كاره نه ركي خو ي
 به جيگه ياند پله وپايه ي به رزده بيته وه و
 رزقو رزقي فراوانده بييت.

* نه گه ر مه ردوم ديوان و شويينيكي
 ناديارى بيني و لئيان ده پرسيه وه
 به لگه يه له سر نه وه ي بيدعه و
 گومر ابييه و، لئيده پرس سر رته وه
 له سه رنه وه ي له سه ري نوو سراوه،
 ده گونجيت نه و ديوانه بييت كرداره كانى
 تيا تو مار ده كريت.

* نه گه ر بيني به بزه و خنده وه بونيان
 خوشبوو جل و به رگه كانيان جوانبو و
 به لگه يه له سر كردارى باش، خو نه گه ر

سین

س ا

سابرین: (ثین سیرین) ده لیت: سابرین
پیاویکی به هیه ته له شیوه دا به لام
گیلو که وده نه له هه لباردندا.
ده گونجیت به لگه بیت له سر به ندهی
رهش پیست و نه زان له لیکدانه وه شدا
نزیکه له به رانه وه.

(نابلسی) ده لیت: سابریت پیاویکی
له شولار گه وره یه، له ناینه که یدا مه زنو
ناوداره.

سابوون: (نابلسی) ده لیت: نه وهی
ببینی له خه ودا دهستی به سابوون
ده شوات ناو می د ده بیت له داوی
خوی و تراویشه : هیچی تیدا نییه و
باشه.

* **ههروه ها ده لیت:** مه گه له مادده یه کی
تریان بۆگه نبیت نه وکات به لگه یه
له سر ره وانه وهی غه م و په ژاره و
ناخۆشی به دهسته یانی پیداو یستی ،
ههروه ها ده لیت: ده ستشتن به سابوون
به لگه یه له سر دوا ییه تان به په یوه ندی

هاوه لایه تی یان دوا یی هیتان
به به ره کانی و نا کوکی.
* **وتراویشه:** قوتاریوونه له ترسو بیم و
ته و به یه له گونا هه کان.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا مالیکه
به ده ستدیت و پارچه سابوون پیاویکه
غه م و په ژاره له بیر ده باته وه.

* **ته گه به سابوون جلیکی شت و**
له چاگ و پیسی پاکیکرده وه
چاگده بیت وه یان ته و به ده کات و غه م و
په ژاره ی ده ره ویت وه و قه رزه کانی
ده داته وه.

* **ده گونجیت پارچه سابوونیک**
چیرۆکنیک بیت بینوسیت و له لای
دهسته لانداری بیخاته روو.

* **ده گونجیت به لگه بیت له سر**
ره وانه وهی غه م و په ژاره چونکه
پیسی و چاگ لاده بات و پیسی و چلکیش
غه م و په ژاره یه.

* بۆكە سىڭ كەم و كوپى و كارى
داپۇشراوو پەنھانى ھەيىت ئامۇزگارى و
پەندە، بۆكەسى بەدخوش تىكدانى
خەلگىيە، بۆستەمكار ھۆكارىكە
بەھۆيە ۋە ستمەكات لەگەل كۆمەلئىك و
ريخۆلەكانيان دەپرئت.

* ئەۋەى بېينى لەمالەكەى خۇيدا
سازليدەدات نەھامەتى و بەلا رووى
تيدەكات.

* ژەنەرى ساز سەركردەى ناحەق و
مەترسیدارن.

* ئەۋەى بېينى ساز ليدهدات يان ھەر
ئامپرىك جۆرىك لەخەم و پەژارە رووى
تيدەكات.

* ساز بەلگەيە لەسەر حەزۇ ئارەزووى
خەلگى و كاروبارى پىروپوچ.

* ئەگەر لەگەل سازدا تەپل و سەماى
لەگەلبو بەلاۋ نەھامەتى روو دەكاتە
خەلگى ئەۋ شويئە.

سافو ئووسبوونى لەشولار: (ئىبن
سیرین) دەلئیت: ئەگەر مووى پىستى
لابرد بەلگەى خۇشى و شاديیە، بەلام
ئەگەر لاینەبرد بەلگەى كەۋتنە بەسەر
ئاین و زیادبوونى غەم و پەژارەيە.

(نابلسى) دەلئیت: ئەگەر لاینەبات غەم و
پەژارەيە زۆر نامىئیتەۋە، ئەگەر ھەموو

سابوونچى: (نابلسى) دەلئیت: بېينى
لەخەودا بەلگەيە لەسەر قورئان و يادى
خاۋ ئەۋەى گوناھ دەسپىتەۋە،
ھەرۋەھا بەلگەيە لەسەر رەۋاندنەۋەى
غەم و پەژارەۋە دلئەنگى و قەرزدانەۋە.

* سابوونچى پىاۋىكى بوختانچىيە،
ئەۋەى سابوونچىيەك بېينى ئەگەر
لەمالدائىت لەومالەدا كەسىك دەمرى.

سارپىژكردن: (ئىبن سیرین) دەلئیت:
سارپىژكارى زام و برىن بانگخۋانى
خەلگىيە بۆخۆشەويستى و
دۆستايەتى.

ساز: سازو ھارچەشەنەكانى
لەئامرازەكانى گۆرانى شتى پىروپوچ و
قسەى بەتالە.

* دەگونجىت بۆيەكك كەلەخەودابى
بىژەنى و بەدىن نەبىت قسەۋپياھەلدانى
خراپ بىت و ئەۋكەسە درۆزن بىت.

(نابلسى) دەلئیت: ساز لەخەودا
گالتەۋگەپ قسەى پىروپوچ و دنيايە،
يان قسەيەكى درۆيەۋە ليدەرو گويگىرى
ۋەك يەك وايە.

* ھەرۋەھا دەلئىن: ئەگەر ھەلىكۆلى
بەلگەيە لەسەر دەستەلات يان رىژدارىك
نىگەرانبوۋە لەشكۆمەندى و حال وبارى
خۇيدا.

ببینی له کۆمه لێک نه زانه وه غه م و
په ژاره ی پێده گات، پاشان له کۆتاییدا
زāلده بێت له گه لێاندان دوا ی جیاوازی
جیا ده بێته وه له گه لێان.

*ته گهر (سāلج) ی بینى (سه لامى خواى
لێبێت) له کاروبار و ته دا چاک و
باش ده بێ، هه روه ها ده لێن: دۆژمه کانی
هه له ده که ن به رانه رى و زāلده بن
به سه ریا و پاشان له کۆتاییدا ئه
زāلده بێ به سه ریاندا.

ساوه ر: (نابلسى) ده لێت: بینى
له خه ودا به لگه یه له سه ر رزق و
رۆژیه کی به رده ست و ده رخستنى
حه ق و پشوو دان دوا ی هیاکى و
ماندوبوون.

*هه روه ها له خه ودا رزق و رۆژیه به لام
ساوه رى برنج نیعمه ته، ئاردى سپیش
هاوسه ره بۆ که سیکی ره به نى به توانا.
*ده گونجیت ساوه ر به لگه بێت له سه ر:
+ زانیا رییه کی باش و سه فه ر.
+ مال و دارایی.

+ فروشگا و تویشوو.
+ قه لایه کی پته و قايم.
+ چاکبوونه وه له نه خۆشى.
*ساوه ر به ده ر له گه نم چاکبوونه وه یه
له نه خۆشى خواردنیشى هه ژارى و
نه داریه.

له شولارى گرتوه به ده ر له ده م و چاوى
ده مریت.

*ته گهر جهسته ی ساف و لووسبوو
له کاتى به ناگایدا موو به له شو لارییه وه
نه بوو هه موو له شو لارى له خه وه که یدا
سافکرد به ده ر له پیشى ده مریت و مال و
داراییه که ی به سه رده چیت و به ته نیا
ژنه کانی ده مێننه وه.

سافیر^(۱): (نابلسى) ده لێت: بینى
له خه ودا به لگه یه له سه ر سه رسامى و
خۆشاردنه وه و ملکه چکردن بۆ توانا دارو
ترسان له دۆژمن.

سال: (نابلسى) ده لێت: بۆ ژنى
دوگیان به لگه یه له سه ر قوتاریبون
له منالبون.

هه روه ها ده لێت: بینى له خه ودا به لگه یه
له سه ر فیتنه بۆ خه و بینه ر
که پووده کاته خۆى و که سانیتیر به پێى
نایه تی: ﴿أَوَلَا يَرَوْنَ أَنَّكُمْ يَفْنُونَ فِي
كُلِّ عَامٍ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا
لَهُمْ يَذْكُرُونَ﴾ (التوبة: ۱۲۶).

*ته گهر خه لکی له نه بوونیدا بوون
به لگه یه له سه ر زیادبوونی خیر.

سāلج پینغه مبه ر (سه لامى خواى لێبیت):
(نابلسى) ده لێت: ئه وه ی له خه ودا

^(۱) سافیر: بالنده یه که شه واندە خوێنى له ترسى

نه وه ی راونه کړى. (وهه رگتیر).

سپه‌ند (پېچن)^(۱): (ئین سیرین)

ده‌لئیت: هه‌موو گورزه‌یه‌کی سه‌د دینار

یا سه‌د دره‌مه به‌پیتی ئاستی

خه‌وبینه‌ر.

سپیکار: (نابلسی) ده‌لئیت: نه‌گه‌ر

سپیکاری خوریبوو به‌لگه‌یه له‌سه‌ر

کاره کورته‌کان، سپیکاری دیوار

به‌لگه‌یه له‌سه‌ر دروومان، هه‌روه‌ها

به‌لگه‌یه له‌سه‌ر شکومه‌ندی و پله‌وپایه‌و

به‌رزی و پیا‌ه‌ل‌دان و به‌جیه‌تینانی

کاروبار.

*سپیکه‌ره‌وه‌ی مس بینینی به‌لگه‌یه

له‌سه‌ر خاوه‌ن کرداری چاک له‌نه‌یتی و

ناشکرادا.

ست

ستایش: (نابلسی) ده‌لئیت: له‌خه‌ودا

به‌لگه‌یه له‌سه‌ر خیریکی زیاده، نه‌وه‌ی

ببینی ستایشی په‌روه‌ردگار ده‌کات

نورو رووناکی و رینومایی له‌ئایندا

به‌ده‌ستده‌که‌وئیت.

*هه‌روه‌ها ده‌لئیت: نه‌وه‌ی ببینی

سوپاس و ستایشی په‌روه‌ردگار ده‌کات

کوړنکی پیده‌به‌خشری، ستایش

له‌خه‌ودا ده‌وله‌مه‌ندییه بۆ هه‌ژار.

*ساوه‌ری که‌نم مال و داراییه‌کی

کوکراره‌یه له‌گه‌ل مال و مندال و شیلانی

سه‌فه‌ره بۆلای خزمه‌کانی.

*ته‌گه‌ر بینیی هه‌ویره‌که‌ی ده‌شیلانی

پیاویکی باوه‌ردار ده‌بیئت و ده‌سته‌لات و

فه‌رمانه‌روایی به‌ده‌سته‌ده‌هیت و

ده‌سته‌لات و زه‌فه‌ر ده‌بات.

سپ

سپل: (ئین سیرین) ده‌لئیت: هیزی

سپل ده‌روه‌و توانای له‌شولاره، به‌لام

ئیش و نازاری سپل به‌لگه‌یه له‌سه‌ر

تیکدانی مالیکی که‌وره‌و بی‌شومار

بژیوی خوی و خانه‌واده‌که‌ی پتوه‌یه‌و

بردنی روو به‌تیاچوون و فه‌وتانه، نه‌گه‌ر

ئیش و نازاره‌که‌ی زیادیکرد هه‌تا

ترسیان لینیشت بمری به‌لگه‌یه له‌سه‌ر

به‌سه‌رچوونی ئایینی.

(نابلسی) ده‌لئیت: نه‌گه‌ر له‌خه‌ودا سپلی

به‌به‌هیزی بینیی مال و که‌نجی

خاوه‌نه‌که‌ی پته‌وده‌بیئت و خۆشی و

شادی پییه‌ده‌سته‌ده‌هیتی.

*نه‌گه‌ر بینیی سپلی که‌وره‌یه به‌لگه‌یه

له‌سه‌ر که‌نده‌ل‌بوونی ویست و خوازی و

گۆرانی حال و باری یاخود نه‌خۆشیه‌کی

خراب زالده‌بی به‌سه‌ریا.

^(۱) سپه‌ند: رووه‌کیکی بۆنخۆشه. (وه‌رگێن).

هاوسه رو گه واهیده رو مال و سامان وایه.

* ههروه ها به لیكدانه وهی رووداویك و راستی خهون داده نری.

* نه گه ر كۆله كه و ستوونیكي بینی لاریوبوه وه خه ريكبوو ده كه وت ، نه گه ر له مزگه وتیكي گه وره دابوو پیاویكي ده سته لاتدار دوو پوویی ده نوینی و ده یه ویت ده ربچیت له فره مانره وایی یان له ریبازو مه زه به كه ی یان زانایه كه یاخود پیاوچاكیك سته مده كات له كاره كه یداو له ریگه ی راست لاده دات به هوی فیتنه و ئاشوو بیك روی تیده كات یان به لاو نه هاهمه تیهك. نه گه ر له مزگه وتی گوند یا هۆزو تیره كه یدابوو ئیمامه ت و بانگبژییه یاخود ئه وهی خزمه تیده كات.

* نه گه ر كۆله كه ی ماله كه ی خویبوو نه گه ر خه وینه ر خزمه تكاریبوو كۆله كه گه وره به رپرسه و ده گزپیت برانبه ری و كاریكي قیزه ونده كات له به رانبه ریدا.

* نه گه ر ژنبوو كۆله كه كه میرده كه یه تی.

* نه گه ر پیاو بوو كۆله كه كه باوكیه تی و كه وتنی ئه و كۆله كه یه ده دریته پالی یاخود ده مریت نه گه ر نه خوشبوو ، ههروه ها نه گه ر هه لچوو به ئاسمانداو

* نه گه ر بینی ستایشی خودا ده كات پیاویكي سوپاسگوزاره نیعمه ت و به خششی زۆری پیده به خشیی له گه ل دوو كوپی زانا ، پهروه ر دگار ده فره رموی: ﴿يَبْلُغُنِي الشُّكْرُ اِنْ اَكْفُرْ وَمِنْ شُكْرٍ فَاِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ﴾ (النمل: ٤) ههروه ها ده فره رمویت: ﴿كَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي وَهَجَّ لِيْ عَلٰى الْكِبَرِ اسْمَاعِيْلُ وَاِسْحَاقُ﴾ (ابراھیم: ٣٩).

ستایشی خود (به خودا هه لدان): (ئین سیرین) ده لیت: به شان و بالی خودا هه لدانی مرقۆ به لگه یه له سه ر گوناو تاوان نه نجامدان به پپی ئایه تی: ﴿فَلَا تُرْكُوا اَنْفُسَكُمْ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ اَتَقٰى﴾ (النجم).

* نه گه ر بینی لاویكي نادیار به شان و بالیدا هه لده دات له لایه ن خه لکیه وه به باشه باسده کریت، نه گه ر پیرو لاوه كه ناسراو بوون به هویانه وه پله و پایه و مه زنی ده سته ده ویت.

ستوون (كۆله كه - پایه): (ئین سیرین) ده لیت: ستوون به لگه یه له سه ره وهی پشتی پیده به ستی و كۆله كه و چه قو پالپشته وهك ئیسلام و قورئان و سوونته و شاره زایی له ئاین و ده سته لاتدارو زاناو باوك و گه وره و

ونبوو یان که وتە نیتو بیروچالیک و نه بینرا.

* نه گەر کۆله که که هی که نیسه بوو ده خریتە پال قەشە یان بیدعه کاریکه .

(نابلسی) ده لایت: نه گەر له خەودا بینى له ئاسمانه وه کۆله که یه ک دابه زى خوداوه ند ده سته لاتیکى نه رم و نیانی پیدە به خشی.

* نه گەر بینى به کۆله که لیدرا وتەو قەسە نه گەر برینداریکرد زیانی پیدە که یه نى.

* مهروه ها ده لاین: نه گەر بینى به کۆله که لیدرا نه گەر ئازادبوو ترسى کۆت و پاوانکردنى ئازادى رووى تیدە کات.

* کۆله که و ستوون به لگه یه له سه ر نه و پیاوانه ی پشتیان پیدە به سترى له کاروبارى قورس و گواندا.

* نه گەر بینى بوه به خاوه نى کۆله که و ستوون یان خۆى به ستوون و کۆله که بینى نه گەر زانا بوو زانستخاوه و ئایندار له ده وری کۆده بیه وه .

* کۆله که باوکه یان کوپو مال و دارایی یاخود هاوکاره یان ئازەل و هاوسه ره یان پادشایه .

* نه گەر بینى بوه به کۆله که ده مرئ و مه لده گیرئ روو به گۆرستان .

* کۆله فرمیسکه یا مالیکى زۆره یان پیاو یاخود ژنیکى به ریزو ئابروداره ، نه گەر له به ردیکى سه ختبوو ده گونجیت ریزدارو به ئابرو نه بئى، نه گەر له به ردیکى ئاساییوو به خیرایی ده گۆپئى، به لام نه گەر له داربوو دوو پووده بیئت.

* نه گەر کۆله که و ستوونیکى گشتیبوو له جئى خۆى لاریه وه پیاوئیکه له پیاوه کانی ده سته لاتدارو له فه رمانبه ردایی ده رده چيئت.

* نه گەر کۆله که ی مزگه وتبوو نیمامه ت یا بانگدان نه نجامده دات.

لە و

سرکه (ترشیات): (ئەین سیرین) ده لایت: سرکه مالیکى پیروزه بو خواناسان که میکی ئاره زوویازی و ته مه ندریژییه نه گەر به نانه وه بیخوات.

* زه یتیش مالیکى سووک و که م سوودو به لاداره .

* کوپه و ده به و ده فره ترشیات و سرکه کیزیکى به سۆزو به زه ییه .

* نه گەر مروفتیک ببینئ ترشیات ده خواته وه دزایه تی خانه واده که ی ده کات به هۆى نه و گرژیوونه ی دیت به سه ر ده م و زاردا .

* سرکه مالیکى هه لال و دروسته له نه خۆشیداو نه خۆش زۆر له سه ر جینگه

سرکه فروش: له لیكدانه وه دا باش نییه
چونكه دهسته واژه ی (خلل - ناته واوی)
له خوگرته وه.

* هه روه ها ده لئین: خراب نییه چونكه
پیسى و چلكى ددانه كان پاكده كاته وه،
له لیكدانه وه شدا خانه واده ی مائیکه.
* به لگه یه له سه ر:

+ رزق و رۆزى و پاکیتى.

+ ته وه و داواى لیخوشبون.

+ کریگرته.

+ کوپى به سوود و قازانج.

س و

سربوون: نه گهر له خه ودا بینى ده ستنى
سربوه یاخود هه ندیک له لاشه ی سربوه
نه و نه نداهه ی تووشى ملکه چیده کات و
له و ناسته یا نابیت که چاوه رپى بوه.

س ز

سزا (تۆله): (نابلسى) ده لئیت: له خه ودا
ته مه نیکى دریزه به پى ئایه تی:
﴿لَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ﴾
(البقرة: ۱۷۹).

* تۆله و سزا به لگه یه له سه رنه وه ی
له سه ریه تی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
رۆزلیکردن له و گوناها نه ی مروف
نه حامیده دات وه ک به رۆز نوێژکردن و
رۆژووگرتن و زه کاتدان.

ده مینیتته وه و له سه ر وه سیه ت ده مریت
تییدا.

(نابلسى) ده لئیت: خواردنه وه ی ترشیات
بۆ زیندانی به لگه یه له سه ر ئازادى و
قوتاربوون.

* نه و سرکه یه ی نه سلبيت به لگه یه
له سه ر حق ماندوکردن له گه پان به دووى
هۆکاردا، له گه ل ماندووبوون و ره نه ج و
هه ولى قورس و گران.

* ده گونجیت سرکه به لگه بیت له سه ر:

+ که م و کوپى له ژن و کوپدا یاخود
کاروپیشه دا.

+ دلنیا بوون دواى ترس و بیم.

+ به رپه رچدانه وه ی خراپه و دوژمنان.

+ به ندایه تی و ئارامگرتن له سه ر ئه رک و
قورساییه که ی.

+ هاوپی و دوست.

سرکه دروستکهر: بینینى له خه ودا

به لگه یه له سه ر پیاویک مال و سامانى
خانه واده که ی بخوات و که لو
که مییکات.

* هه روه ها به لگه یه له سه ر:

+ چاکبوونه وه له نه خوشى.

+ پا به نـدبوون به سـوـننه تی
پیغه مبه ره وه (ﷺ).

+ که سیك به لئین بشکینى و به سه رى
نه بات.

س ن ف

سفره (خوان)؛ (ثین سیرین) ده لیت: یه کیک له خه ودا بینى دهنگیکهات و گوئیستبوو نه م نایه تی ده خوینده وه: ﴿اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ﴾ (المائدة: ۱۱۴) خه ونه کى بۆ رافه کارىکى خه و گىرايه وه ئه ویش وتى: تۆ له ناره حه تیدایت و داوا له خودا وه ند ده کهیت ده رووی خیرت لیبکاته وه و وه لام ده دریتته وه، به وچه شنه بوو که بۆ لیکدایه وه.

*رافه کارانى خه و له لیکدانه وه یان بۆ سفره جیاوازی هیه له نیاواناندا هه ندیکه لئین: سفره پیاویکی ریزداری دلفراوانه و دانیشتن له سه ری هاوه لایه تیه تی و خواردن لئی سوود وه رگرتنه لئی، نه گه ر له سه ر نه و سفره یه چه ند پیاویکی له گه لدا بوو براهه تی له گه ل کۆمه لیکدا ده کات له سه ر خوشی و پاشان شه پو ئاژاوه له سه ر بژیوی ده که ویتته وه له نیاواناندا. *خواردنی خوش و پاک له سه ر سفره به لگه یه له سه ر ته بایی و خوشه و یستیان و هه ندیکه لئین: سفره قه رزه.

*هه گێر نه وه پیاویک دیت بۆلای پیغه مبه ری خوا (ﷺ) ده لیت: ئه ی

پیغه مبه ری خوا له خه ودا پاوانیکی سه وزم بینى سفره یه کى له سه ر راخرابوو له گه ل دوانگه یه کدا حه وت نمره ی هه بوو، تۆم بینى له پله ی حه وته مداو خه لکیت بانگه کرد بۆ سه ر سفره که، ئه ویش (ﷺ) فه رموی: "سفره که ئیسلامه، پاوانه سه وزه که به هه شته و دوانگه حه وت پله ییه که ش مانه وه ی دنیا یه به حه وت هه زار سال و شه ش هه زاری رۆیوه و له حه وته مداین بانگه وازه که ش بانگه وازی خه لکییه بۆ لای ئیسلام و به هه شت" (۱).

*هه ندیکه تر ده لئین: هاوسه رو ژنی پیاوه.

*هه گێر نه وه یه کیک بینویه تی له سه ر سفره یه ک نانه خوات هه رکات ده ستی برده و بۆ سفره که ده ستی سه گیکى زه رد له ژیر سفره که وه هاته ته ده ره وه له گه لیدا خواردویه تی، ئنجا خه وه کى بۆ رافه کارىکى خه و ده گێریتته وه، ئه ویش ده لئى: نه گه ر خه ونه کات به و چه شنه بئى لاویک ده ستی تیکه لکروه له گه ل ژنه که تدا، کاتى گه راو به دویدا چوو قسه ی رافه کاره که راسته رچوو.

(۱) سه رچاوه ی نه م باسه له ده قه عه ره بییه که یدا دیارینه کراوه. (وه رگێن).

* نه گەر نانی بینى له سەر سفره وخوان،
سفره که دانرابوو دوژمنى بۆپه یاده بى ،
نه گهرینی لییده خوات ناکۆکی له نیتوان
خۆی و دوژمنه که دا ده رده که وئ له سەر
راو بۆچوونی هه ندیک له رافه کارانی خه و .

* هه روه ها ده لئین: نه گەر خواردنیکى
زۆرى له سهر سفره خوارد به ده ر
له سروشتى خۆی به لگه یه له سهر
ته مه ندریژی به نه ندازه ی خواردنه که ی .
* نه گەر بینى نه و سفره یه به رزکرایه وه
ته مه نى به سه رچوه و دوا ییه تی .

* هه روه ها ده لئین: نه گەر جوړیک یان
دوو جوړ خواردنى له سهر سفره که
بینى رزقیکه پییده گات به خۆی و
منداله کانی به پیتی نایه تی: ﴿اِنَّ لَ عَلَيْنَا
مَآئِدَةً مِّنَ السَّمَاءِ﴾ .
* هه روه ها وتراوه: سفره
ده سستکه وتیکه له مه تر سیدایه و
به رزکردنه وه و لابر دنى ته و او بونى نه و
ده سستکه وته یه .

* هه روه ها ده لئین: شوپنى ناخواردن و
بژئوبیه بۆ یه کیک لییبخوات، نه گەر هه ر
خۆی به ته نیا له سه ریوو نه یارو
به ربه ره کانی ناییت، نه گەر که سیکیت
له سهر بینى برای هاویه شن له گه لیدا .
* زۆرى نان خو شه ویستی و نه وینه و
که میشى به پیچه وانه وه یه .

* نه گەر بینى برسیه تی سوور ده بیت
له سه ری و مالیک به نه ندازه ی برسیتی
به ده سته هیتیت .

* هه روه ها ده لئیت: هه لاوسان و
که وره یی سک له خواردنى سووه وه
هاتوه، رۆیشتن به سه ر سکدا
پشتبه ستنه به مال و دارایی ، نه گەر

س ک

سك (ورگ)؛ (نیهین سیرین) ده لئین: سك
له ناوه وه و ده ره وه مال و دارایی پیارو
منال و خزم و کسه و لانه ی
خانه واده یه تی .

*ته گەر ورگی له ده سندا هاوړیکه ی
ده مریت یاخود بهر پر سه که ی یان
دادوهری مال که ی، ده گونجیت واز
له خواردن و خواردنه وه بهینیت و
روویکاته زوهد و خواناسی.

*ته گەر ناگر له سکی هاته دهره وه
به لگه یه له سر ته و به کړدنې له خواردنې
مالی هه تیوان.

*ته گەر له وانه بوو له قاپ و قاچاغی
هرامدا نانیان ده خوار به لگه یه له سر
خوگرته وه و زوهدی.

*ته گەر له سر سکی چو به پړوه
به لگه یه له سر هه ژاری و نه داریی و
گه رانی به سر خه لکیدا بو تیر کړدنې
ورگی.

*شک نیوچه رگری دۆل و شیوه
ده گونجیت شک له لیکدان ه وه دا
به لگه بیت له سر:
+ هوړو تیره.

+ ورگو چوونه نه ستوی سغه ر یان
زیندانی یا گه پانه وه ی ناوړه و غریب
بیت.

*ته گەر له نیو سکیدا کیم و زخم و
برینی دی به لگه یه له سر خواردنې
سه رجی حه رام.

*ته گەر سکی باشبوو یان گه وره بوو
به چه شنیک سوودی نه بوو بۆلاشه ی
به لگه یه له سر زانیاری و سه رکړدایه تی.

بینی ورگی بچوک بوه شت و مه کی زور
ده بیت.

*ته وه ی ببینی سکی گه وره بووه مال و
سامانه که ی له سه رپیچی خودایا
خه ر جده کات و خوځشی په شیمان
ده بیت وه لی و ده یه ویت ته و به بکات.

(نابلسی) ده لیت: سک له خه ودا به لگه یه
له سر نه وه ی ده یگریته خو
له خانه واده و مال و نهینې و نه وه ی لی
دهره چیت و به لگه یه له سر زیندان و
گوړو نهینې و له شساعی و نه خوځش و
هاوړی و نه سپه رده کاری ناین و
به ندایه تی، نه وه ی له خه ودا سکی
بته قینری و ده سته لاتداریت سوود و
قازانجی نابیت مه گەر له و مال ی بو
خانه واده که ی دانه وه، ده گونجیت
نهینې و په نهانی ناشرکرایت یا ژنه که ی
له ده سته بات.

*ته گەر ژنه که ی دوو گیانبوو مناله که ی
له سکیه وه دیته دهره وه، نه گەر شتیک
له ریخوله کانیه وه هاته دهره وه یان له
نه ندامه کانیه وه خراپه و به دره فتاری
به دهره که ویت، وه گهرنا مردن یان
زامیکه و دوو مه لی ناوسکی
دهره که ویت.

*ته گەر نیش و نازاری سکی هه بوو
نازارو ژانه که ی دهره ویته وه.

* ده گونجیت سک به لگه بیت له سهر په نهانی کردن له ناین و شار دنه وهی رقو قین.

* نه وهی بینی سکی به تاله و سروشتی هیچ گورانیکې به سهر دا نه هاتوه له مال و وه چه که ی که مده کات.

* هه روه ها ده لئین: سکی له حه رام به تاله، ده گونجیت سک که شتی مه ردوم بیت هه رده رده داریک رووده دات روو له که شتی که ی بکات.

* نه وهی خوی له سکی دایکیدای بینی نه گهر له ولاتی خویدا نه بوو ده گهریته وه بو ولاتی خوی، نه گهر نه خویشبوو نه سپه رده ی خاک ده کریت، نه گهر له ش ساغبوو زیلدانی ده کریت.

* سک به لگه یه له سهر مالی مرؤو ناژه له کانی، جهرگو دلای: کورپه که یه تی و سیه کانی خزمه تکارو ماله، ورگو سکی کیسه یه و گه رووشی: ژیانیتی.

* نه وهی بینی کیژه که ی یان ماله که ی رووخواهو خوشی نه خوشه به نه خوشی سکئیشه ده مریت، نه گهر ده ستيکرد به دروستکردنه وهی یان چاککردنی چاکده بیت وه له و نه خوشیه، وه گهرنا روژانی ته مه نی به نه ندازه ی مانه وهی ساختمانه که یه تی.

* نه گهر سکی مرؤو که شتی بیت سهره که ی دلایه تی و گه رووی چاروکه که یه تی و په راسوکانی دیواره کانیه تی.

* نه وهی بینی سکی له ت و پارچه پارچه بوو ریخوله کانی هاتوونه ته دهره وه و په راسوه کانی شکاون که شتی که ی ده شکي به لگه یه بویه کی که شتی نه بیت له سهر فروشگا که ی که خیرو خه رچی لیده رده چیت.

* سکچوون: (نابلسی) ده لئیت: سکچوونی ناسایی له خه ودا زیاده رده ویه له مال و سامان خه رچکردندا، قه بزیش ره زیلی و ده ست نوقاوییه.

* سکهلیده ری دینارو درهم: (نیین سیرین) ده لئیت: سکهلیده ری دینارو درهم که سیکه غه ییه تده کات و دوو زویانه، هه روه ها ده لئین: سکهلیده ری پیاویکی چاکه کاری قسه و گوشت خوشه نه گهر نه جرو پاداشتی له سهر وهرنه گری. هه روه ها ده لئین: پیاویکه قسه گه رمده کات.

* نه گهر بینی سکه ی دینارو درهم لیده دات له بهر دهرگای نیمام نه گهر شایسته ی ده سته لاتبوو وهریده گری.

* هه روه ها ده لئین: سکهلیده ری دینار پاریزگاریده کات له نویژو نه مانه ت نه سپه رده ده کات.

* نه گەر بينى دوژمنه كهى سلاوى ليكرد
داواى ناشته وايى و ريكه و تنى ليده كات.

* نه گەر بينى به كيڅ سلاوى ليكرد هيچ
دژايه تى و ناكوكيه ك نيبه له نيتوانياندا
سلاو كار خوښى وشادى له سلاويكڅه
ده سته كه وي، نه گەر ناكوكى و نازاوه
هه بوو له نيتوانيان زالده بيت به سهر ياو
له شه پو خراپه ي دلنياه بيت.

* نه گەر بينى سلاويكرد له پياويكى
به ته من نه ده بده ناسى دلنياهيه
له خه شم و سزاي خوايى.

* نه گەر سلاويكرد له پياويكى پير
ده يناسى ژنيكى شوخ و شنگ، ماره
ده بري و چه ندين جور ميوه
به ده سته هيئت به پيى نايه تى: ﴿لَهُمْ
فِيهَا فَاكِهَةٌ وَاللَّهُمَّ مَا بَدَّعُونَ ،
سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٌ﴾
(يس: ۵۷-۵۸).

* نه گەر لاويك سلاوى ليكرد به لام
نه ده يناسى دلنياه بيت له شه پو خراپه ي
دوژمنانى.

* نه گەر پياويك بينى سلاو
له پياويكده كات و وه لاميده داته وه
كيژه كهى ده داتى، نه گەر وه لامى
نه دايه وه كيژى ناداتى.

خوشده بى " ده يگيرنه وه بى (نين شاهين) و
نه ویش له (بزان) وه.

* ليدانى سكه ي دره مى خراپ و قه لب
قسه يه كى خراپ و ته ي بيكرداره .

(نابلسى) ده لیت: بينينى به لگه يه
له سهر جيگرو به پړوه به رى
كاروباره كانى فهرمانپره وا يا خود
و تاريژيكي به ناويانگ.

* ده گونجيت به لگه بيت له سهر:

+ نينگار كيش.

+ سپره وه .

+ نه وه ي مال و دارايى به توند و تيژى
به ده سته هيئى.

+ نه وه ي سزاي ته ميكردن ده سه پيئى.

س ل

سلاو كردن: (نين سيرين) ده لیت:
نه گەر بينى ته وقه له گه ل دوژمندا
ده كات يا باوه شى پيدا ده كات
ناخوښى و دوژمنايه تى له نيتوانياندا
هه لده گيرسى و له برى خوښه ويستى و
ته بايى جيگيرده بيت چونكه
پيغه مبه ر(ﷺ) فهرموويده تى:
"ته وقه كردن خوښه ويستى
زياده كات"^(۱).

^(۱) (هندي) له (كنز العمال) دا (۱۳۴/۹) ژماره

(۲۵۳۶۵) هيتاويه تى به ده سته واژه ي: "نه وه ي

بيكات به براكه ي له خوښه ويستيبه وه ته وقه ي

له لگه لېكات و جيانا بته وه خوداوه ندلنيان

له سهر وته يه كي باش گوښيستی ده بښت
وهك نه و ده دويټ.

*ته گهر بينی ته وځه ده کات و دوژمن
له ناميزده گري به لگه يه له سهر نه وه ي
دوژمنايه تيه که ي پوچ و به تالده بښت وه.
*ته گهر بينی فريشته کان (سلاويان
له سهر بښت) سلاوي ليده کهن
خوداوه ند به رپي روضنده کاته وه و
دواين چاره نووسی به باشده بښت.

*سلاو کردن له خه ودا به لگه يه له سهر
گوږپرايه لي بؤ موسولمان.

*ته گونجيت سلاو کردن به لگه بښت
له سهر پيداويستی بؤ يه کيک راهات بښت
له سهر وه لامدانه وه ي سلاو، نه گهر
يه کيک وه لاميدايه وه سووډمه ندده بښت
له بازرگانيدا، وه گهرنا کالاو شتومه كي
بازار ساردی رووی تيده کات، يا خود
وته کانی له نيو خه لکيدا نابيسترې،
نه گهر داوايه كي هه بوو به لام سلاوي
له که سته کرد داواو پيداويستی که ي
به جينايت.

*ته گهر له گهل نه ته وه يه کدا بهر له سلاو
ده ستیکرد به ليډوان وقسه به لگه يه
له سهر پيچه وانه بوونی سوننه و
رووکردنه بیدعه، هه روه ها نه گهر يه کيک
سلاوي ليکرد به لام وه لامينه دايه وه

*هه روه ها نه گهر له نيوان خوئی و نه و
پياوه دا بازرگانی هه بوو له خه ودا بينی
سلاوي ليده کات و نه ویش وه لامی
ده داته وه نه و بازرگانیه ي نيوانيان
سه قامگير ده بښت نه گهر وه لامی
سلاوه که ي نه دايه وه جيگيرو چه سپاو
نابښت.

(نابلسي) ده لښت: نه گهر بينی سلاو
ده کات له که سيک و هيچ دزايه تي و
دوژمنايه تيبه ک نيبه له نيوانيانداو
سلاوليکراو له سلاوکاره وه خوئی و
شادی به ده سته هښت يان خيرو
چاکه و دلنيایي له شهرو خراپه
به ده سته هښي.

*ته گهر ده نگیکی نادياری بيست
سلاوي ليکرد نه ویش په سه ندیکرد
موسولمانده بښت و سلاو
دوپاتده کاته وه و پاداشته دريټه وه
له سهر ي، نه گهر وه لاميدانه دايه وه
په سته نه بوو لای پاشان پاداشت
نه درايه وه له سهر ي.

*هه روه ها ده لښن: نه گهر بينی سلاو
له پياويکده کات غم و په ژاره
به ده سته هښيټ.

*ته گهر بينی ته وځه ده کات له گهل
يه کيکدا راهاتوه ته وځه بکات له گه لي و
سلاوي ليکات خيروچاکه يه و به لگه يه

*ته گهر گوئی له دهنگی سمی و لاخ بیت
به بیته وهی به دیبکات باران و لافاوه.

سمارته (سافو و لووس گهر): (ئین
سیرین) ده لیت: به لگه یه له سه ره وهی
مندال خاوهن ده سه لاتو نه گهر
روپایه کی به ردی سافو لووسی بین
کورپکی دلره قه، نه گهر زه ردبوو
کورپکی دووپوه، نه گهر قورقوشمبوو
کورپکی نیره مووکه.

سمور^(۱): (نابلسی) ده لیت: سموره
پیاویکی سته مکاری دزه و رووده کاته
چۆله وانیه کان چونکه مال و سامانه کی
سوودی لیره ناگرێ دواي مردنی خوی
نه بیت.

سمی مانگا و شتیتز: (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا نه گهر نه بوو به لگه یه له سه ره
ماندو بوون و هه و لدان و یه کگرتنی ژنو
مێردو باوک و دایک.

سمیل: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
به لگه یه له سه ره مال و سامان، نه گهر
بینی مووی سمیلی کورته کاته وه
له سونته تدا باشه.

*ته گهر بینی مووی سمیلی
زیادیکردوه و درێژبوه خراپه
له سونته تدا.

یاخود به ئامازه یه كه وه لامیدایه وه
ده گونجیت سلاو به لگه بیت له سه ره
خۆدان به دهسته وه.

س ل

سلق: (ئین سیرین) ده لیت: به لگه یه
له سه ره خیره ره وه ها ملوخیاش به و
چه شنه یه.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر سلق به و
له پێگه یشتنی خورا به لگه یه له سه ره
ئاین و گوماندار ی یاخود پشته لکردن
یان به لگه یه له سه ره نه ژنانه ی له خولی
مانگانه دان.

*سلق وته یه که سه باره ت به نابووو
ده کری.

س م

سم (پاقو و لاخ): (نابلسی) ده لیت: سم
به لگه یه له سه ره زانیاری و شوینکه وتنی
شوینه وارو رنق و ده وله مندی به تاییه ت
نه گهر له خه ودا جیپی فریشه و
پتیه مبه ری به دیکرد.

*سم به لگه یه له سه ره گواستنه وه
له شوین و جیگه یه که وه بۆ شوین و
جیگه یه کتر حق تیدا فره زکراوه،
هه ره ها ریتمونیه بۆ سه ره گردان
وێل.

^(۱) سمور: گیاندار که له (سموره) ده چیت.

به (تابوت) ناوره دیکردوه و ده لئیت:
به لگه یه له سهر:

+ مال.

+ هاوسهر.

+ فروشگا و دوکان.

+ گه نجینه و سینه ی.

* نه گهر هاوسهره که ی دووگیان بوو
کورپکی ده بیټ ، نه گهر کالایه کی
هه بوو زهره ده کات یاخود
پاشگه زده بیټه وه لئی.

(نابلسی) ده لئیت: سندووق هاوسهره بۆ

که سیکی ره به نو دهوله مه ندیه بۆ

هه ژار، سندووقی سه فهر سه فهر یا

نوینه ره.

سنگ (سینه): (ئین سیرین) ده لئیت:

سینه تهنگی ویلی و سه رگه ردانییه،

نه گهر که سیکی ناموسولمانی بینی

سینه ی تهنگه زهره ده کات له مال و

ساماندا.

* هه روه ها ده لئین: فراوانی سینه ی مروڤ

ده ست و دل فراوانیه و تهنگی رژدییه.

* ژۆری سوو به سهر سینه وه قه رزارییه

تووشی مه ردوم ده بیټ.

* نه گهر بینی بوو به به رد دلپه ق

ده بیټ.

* نه گهر بینی مووی سمیللی
کورتبوه ته وه یاخود کور تیکردوه ته وه
به و نه اندازه یه ماله که ی خه رجه ده بیټ.

* نه گهر بینی مووی سمیللی به نه اندازه ی
خۆی و له سروشتی تاییه تی ده رچوه و
ریگره له ناخواردن خراپه و بیده یه.

* سمیللی دریژ به لگه یه له سهر غه م و
په ژاره، ده گونجیټ به خواردنه وه ی
حه رامکراوه کان ناوبانگ ده ربکات،
کور تکرده وه و جوانکردنی به لگه یه
له سهر شویتکه وتنی سوننه ت.

* تاشینی سمیل و ریش به لگه یه له سهر
پشوو ره واندنه وه ی غه م و په ژاره
به تاییه ت لای نه وانه ی به باشی ده زانن،
لای نه وانه ی به خراپی داده نین به لگه یه
له سهر له کیسچوونی پله و پایه و
ناوبانگی خراپه و هه ژاری و زهره ر.

* که می مووی سمیل دامرکانه وه یه
زیاده ی خراپه، ده گونجیټ زیاده بوونی
به لگه بیټ له سهر پاره خواردنی
سه رخۆش و مه ست یان ریگری له زه کات
یاخود ده ستگرتن به سهر نه سپه رده و
نه مانه تدا.

سندووق: (ئین سیرین) ده لئیت:

سندووق ژنه یان که چه، (قهیره وانی)

سندووقی به زویانی خۆی باسکرده و

* سینە لانەى غەم و پەژارە و دەروە،
 ئەگەر بینی سینەى فراوانبە خویشی و
 شادی بە دەستدەهێتت، ئەگەر بینی
 سینەى تەنگبە تەنگبە بەرەى
 بە دەستدەهێتت، هەروەها دەلێن:
 فراوانبوونی بۆ ئیسلام و تەنگی بۆ
 یاخیبوون و گومراییە.

* ئەگەر بێباوەڕێک بینی سینەى
 فراوانبە، سەلامەت و سوودمەند
 دەبێت لەبازرگانیدا.

* ئەگەر ئێش و ئازاری بە سینەى وە دى
 گوناھێکی ئەنجامداوە و پاشان
 سزادراوە، هەروەها دەلێن: مەل و
 دارایی خەرجدەکات لەزیا دەپەوی و
 کاری لاوەکیدا بەبێ ئەوەی
 لەگوێزێت پەروەردگارا بێت و سزا
 دراوە لەسەری.

* ئەگەر پیاویک دوو مەمکی لەسەر
 سینەى خۆى دى هاوسەردەگرێ ئەگەر
 رەبەن بێت یاخود تووشی عیشق

دەبێ و پاشان نابووی دەچێت.

سنوور: (نابلسی) دەلێت: بۆیە کێک

داوای بکات یان داوای نەبەزاندنی بکەن

لێی بەلگەى لەسەر قەرزو داواکردنی

دانەوێ.

* پیاویک هات بۆلای (ئەبەن سیرین) و
 وتی: موویەکی زۆرم دى لەسەر سینەم
 دەرھاتبوو منیش لولمەدەکرد، ئەویش
 وتی: ئەمانە تێکەت پێ سپێراوە و
 گەیاندووە جێی خۆی.

* هەروەها سینە فراوانی بەلگەى لەسەر
 هێمنی و لەسەر خۆیی.

(نابلسی) دەلێت: فراوانی لەخەودا بۆ
 بێباوەڕ بەلگەى لەسەر موسوڵمانبوونی
 بۆ کەسێکی سەرپێچیکار تەو بەیە و
 فراوانیشە بۆ گوێزێت.

* هەروەها بەلگەى لەسەر ئاسانکردنی
 کاری قورس و گران.

* ئەگەر خۆشەویستەکەى لەسەنگی
 خۆیدا بینی بەلگەى لەسەر ناپەزایی
 لەدەستی، ئەگەر نەخۆشبوو بەلگەى
 لەسەر چاکبوونەوێ لەو نەخۆشییەى
 گرتوویەتی.

* دەگونجێت باشی سینە بەلگەبێت
 لەسەر خۆنەویستی.

* دەگونجێت سینە بەلگەبێت
 لەسەر ئەوەى تێدا دەشارێتەو
 لەزانباری و مەل و رێنومایی یان وێڵی و
 سەرگەردانی.

* سینە میوان یا ژن یاخود
 پەلەوپایەیکە تێدا کۆدەبێتەو.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر رامانی
مرۆڤ له سنووری خۆیدا یاخود
هاوسه رگبری بۆ ره به نو دامه زانندی.

سنه و بهر: (ئێبین سیرین) ده لیت:
سنه و بهر پیاوێکی دووری ده نگه رزه
سووک و رهوشت نزم و رژه، سته مکارو
دز رووی تیده کات.

* نه و ده رگایه له داری سنه و بهر
دروسته کړی ده رگاوانیکی رهوشت
خرایی سته مکاره و بۆ بازرگانیش
پارێزه ریکی سته مکاری دزه.

س و

سوار (ئه سپسوار): (نابلسی) ده لیت:
بینینی له خه ودا به لگه یه له سهر
چاودێری و دلپاگرتن و گه یشتن به هیواو
ئاوات به ماندوویون و هیلاکی.
سوار بوون: (نابلسی) ده لیت: نه گهر
له خه ودا بینینی سواری ئاژه لیکبوه،
ئاره زوویه کی زالده چیتته نه ندیشه و
بیری و دوایده که وئ.

* سوار بوونی هه موو ئاژه لیک مه زنی و
ده سته لاته.

* نه گهر بینینی سواری ئه سپیکبوه و باش
ناتوانی سوراچاک بیت دواي ئاره زووی
خۆیده که وئ، نه گهر به باشی سوار بوو
پارێزراو سه لامه تده بیت.

* نه گهر بینینی سواری ئه سپیکبوه
به هه موو پێداویستیه کیه وه خاوهن
لانه و مالبوو له گه ل خزمه تکارو
به رده ست مه زنی باویا پیرو
ده سته لاته که یه تی و ده گات پتی.

* نه گهر سواری ملی پیاوێک بوو بوو
به زۆر ده مریت و تهرمه که ی هه لده گرن
به زۆر، نه گهر به ویستی خۆی سوار بوو
ئه وه ی که سواریده بیت ئه رک و
ناره حه تی سواره هه لده گری به ویستی
خۆی.

* هه روه ها ده لیت: رووداویکی سه خت و
گرانه، نه گهر فرییدا وازیلێهێنا
روونادات، نه گهر به پشتا و پشت
سوار بوو به لگه یه له سهر نه وه ی به هانه
په سه ند ناکات و گویناگری له ئامۆزگاری
یاخود پشت هه لده کات له کاتی
پێویستیدا یان له دواوه یاخود له کاتی
خولی مانگانه دا ده چیتته لای ژن.

سوا لگهر (داواکار): (ئێبین سیرین)
ده لیت: سوا لگهری هه ژار له خه ودا
زانسته خوازه، نه گهر نه وه ی داوا یکرد
پیی درا ئه وه ئه و زانیارییه
به ده سته هیتیت و ملکه چی و
خۆ به که مزانیینی له گه لدا ده بیت.

(نابلسی) ده لئیت: سوالکاران به لگهن له سه ره غه مو په ژاره و فیکرو بۆچوونیک روو له ده روونده کات.

* نه گهر بینى پاره یه کی لیوه ده گرن نارپه حه تیه کی توند ده هیئتیه پیش چاوی و له گهل مه رگی خه و بینه رو مه رگی نه وه ی کاروباره کانی گرنه له لای، نه گهر بینینی خویانده کهن به ماله کهیدا، یا گونده که ی له یه کترازا روو له خانه واده که ی ده کات، نه گهر شتیکیان له و ماله برد به لگه یه له سه ره زیانیکی گه وه.

* سوالکار خویندکاره و به پرریش زانایه.

* نه گهر بینى سوالده کات به لام نایده نی ملکه چه بیت.

* نه گهر سوالکاریکی بینینی لالبوه به لگه یه له سه ره و ره تی ژنیک له کاتی ماره بریندا، نه گهر ناویاندا یه هاوسه رگیری و ماره برینه.

(نابلسی) ده لئیت: که سیکه په پۆکونه و وه ره قه کۆده کاته وه له ریگه ویاندا، مه روه ها بینینی له خه ودا به لگه یه له سه ره کۆکردنه وه ی مالی حه لال و حه رام و ده رخه ری نهی نی و پرسیارکار له شتیکی په یوه ندی به وه وه نییه.

سوپییا^(۱): (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا به لگه یه له سه ره پشوو رزق و رۆزی و گه یانندی خراپه به وه ی ده یخواته وه.
* نه گهر خه و بینه ره به نبوو ده گونجیت ژنی ته لاقدراو حه لالیکات.

سوپاسگوزاری: (نابلسی) ده لئیت: سوپاسگوزاری خوداوه ند له خه ودا قوتار بوونه له غه مو په ژاره و دلته نگه ی.
* نه گهر بینى سوپاسی خوداوه ند ده کات له غه مو په ژاره قوتارده بی و، هیژو مال و سامان و خیر و فیه پاداشتی ده ستگیرده بیت.

* نه گهر فره مانپه وابوو ناوچه یه کی ناوه دانی پیده سپێدری.
* نه گهر بینى سوپاسی په روه ردگار ده کات یه کتاپه رسته.

* مه روه ها ده لئین: نه گهر بینى سوپاسی خوداوه ند ده کات نه گهر ناموسولمانبوو موسولمان ده بیت.

* نه گهر دوپوویو دلسۆز ده بیت، نه گهر موسولمانبوو هاوه لایه تی پیاویکی به پێژو مه زنده کات له مه ترسیه کی به ناویانگی دووردا.

^(۱) سوپییا: باده یه کی به ناویانگه له گهن دروستده رکری (اللسان: ماده سوپ).

سورام^(۱): (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
پیاویکی چاکه کاره له نیوان خه لکیدا
له میراتیدا.

سوریزه (دړکه): (ئین سیرین) ده لئیت:
سوریزه به ده سته ینانی مال و داراییه
له لایه ن ده سته لاتناره وه له گه ل خه م و
په ژاره و ترس و بیم و تیا چوونیدا.
هه روه ها و تراوه: توه مه و تاوانبارکردنه.
(نابلسی) ده لئیت: سوریزه به لاو
نه هامة تی کشتوکاله.

سورینچک: (نابلسی) ده لئیت: به لگه یه
له سه له ش ساغی و نه خوښی.

سوله یمان (سه لامی خوای لیبیت):
(ئین سیرین) ده لئیت: نه وه ی
(سوله یمان) ببینی مولک و ده سته لات و
زانباری و فیهی ده سته گیر ده بیت.

* نه گه به مردوویی ببینی له سه دوانگه
به رپرس یا سه رکړده و فره مانړه و
ده مری و به مرگی نازانیت هه تا دوی
ماوه یه ک.

* هه روه ها ده لئین: نه گه (سوله یمان)
ببینی فره مانړه و او دوژمن ملکه چی
ده بن و ژور سه فیه ده کات.

(نابلسی) ده لئیت: ببینی به لگه یه
له سه مولک و ده سته لات بۆ یه کیک
شایسته ی بیت یا خود به لگه یه له سه
دادگا و دادگایی فیهی فته و بۆ نه وه ی
شایسته یه تی به تاییه ت نه گه تاجه که ی
یا نه و سته یه که ی هه لگرت یا خود
له سه جیگه ی خوی داینا، ده گونجیت
کاری قورس و گرانی بۆ ناسان ببیت و
له لایه ن په روه ردگار وه پله و پایه ی
به رزی ده سته گیر ببیت و چاره نووس و
ده ره نجامی به خیر کوتایی بیت.

* ده گونجیت ببینی به لگه بیت له سه
نارپه حه تی له لایه ن ژاناه وه بۆله بۆل
له دوولاه، نه گه ر خه و بینر
ده سته لاتناریو و له پوستی ده سته لات
لاده بری پاشان ده گه پیت وه بۆی و
ده گونجیت به فروفیل ژنیکه خاوه ن
مال و دارایی به ریز بکات به هاوسه ری.

* نه گه ر خه و بینر رزق و رۆزی له سه
بالنده بوو یان ناماده کاری روحی
جنوکه یا خود شووشه کاری رزق و
رۆزیه کی فراوانی ده سته گیر ده بیت ،
ده گونجیت مالیکه گرانبه های بۆ
وه به ربیت دوی ناو میدی.

* ده گونجیت سه ریکه ویت به سه
دوژمنه که یدا دوی زهره ر پیبردنی.

(۱) صرام: ناویکه له تاوه کانی جه نگو شه.

به پئی نایه تی: ﴿وَقَاسَمَكُمَا إِنِّي لَكُمَا
لَمِنَ النَّاصِحِينَ ، فَذَلَّاهُمَا بِغُرُورٍ﴾
ههروهه نایه تی: ﴿فَيَخْلِفُونَهُ لَكَ كَمَا
يَخْلِفُونَ لَكُمْ﴾ سویندی راستیش
سه رکه وتون زالبونه و تهی حه قو
راسته به پئی نایه تی: ﴿وَإِلَّتِ لَلْقَسَمِ
لَوْ نَعْلَمُونَ عَظِيمٍ﴾ سویندی دروش
ملکه چی و سه ر شوقیه له گه ل
ئه نجامدانی سه ریچی و گوناوه هه ژاری
به پئی نایه تی: ﴿وَلَا تُطِغْ كُلَّ خَلَافٍ
مَلَكِينَ﴾ .

(نابلسی) ده لیت: نه گهر به شیوه یه کی
مه جازی سویندی خوارد فیل و
ده دستبرینه .

* نه گهر له خه ودا سویندی به خاچ یا
ئه ستیره یان ده ریا خوارد به لگه یه
له سه ره واداری بو سه رگه ردانی و
دوو پوویی .

* نه گهر سویندی به په روه ردگار خوارد
یا خود سویندیک که فاره تی بکه ویته
ئه ستو به لگه یه له سه ر شوینکه وتنی
حه قو راستی و شوینکه وتنو پابه ندی
پیغه مبه ری خواجه (ﷺ) .

* سویند خواردنی مروقه له ژنه که ی
له خه ودا به لگه یه له سه ر خه م و
خه فه ت و ئه وه ی پیویستی ده کات

* نه گهر خه وینه ره له وانه بوو به ده ریادا
سه فه ریانده کرد له سه ره شه با
وه ستابوون یا خود ئه وه ی پیویستی
پییه تی به ده ره له سه فه ره خوازو داواکه ی
بو به جیدیت .

* نه گهر (سوله یمان) پیغه مبه ری بینى
نیعمه ت و به خششی خوایی به سه ریا
ددرژیت ، ده گونجیت زانینکی ته وای
پییه خشری .

* ده گونجیت بینى به لگه بیت له سه ره
شاره زابوون له زانیاری زمان وه ک
وه رگپان .

* ده گونجیت بینى به لگه بیت له سه ره
له شساغی نه خۆش چونکه ناوی
(پاریزراوه) هه روه ک چۆن ناوی
(دلناییه) .

* بینى ئه موس تیه که ی (سه لامی
خوای لیبت) نوێکردنه وه ی
ئه مه کدارییه بو خاوه ن بریار .

* نه گهر حه زره تی (سوله یمان) بینى
مال و داریه که ی زور به ده ستده هیتى
سه فه ریکی دووری ده که ویته به ره ، به لام
زوو ده که ریته وه و خیره سه لامه تی
لیده ستگیر ده بیت .

سویند خواردن: (ئین سیرین) ده لیت:
سویند خواردن له بنه په تدا به لگه یه
له سه ره له خۆبایبوون و فیل و ته له که

سویند به باو بایران و دایک بخوریت
بوی.

سویند خواردن به په روه ردگار:
(نابلسی) ده لیت: نه گهر سوینده که ی
به درو بیت هه ژاری و ملکه چی و
ده سترپنه، ده گونجیت سویندی درو
ویرانبوونی مال بیت بویه کیک بیخوات.
* سویندی زانست کاریکی چاکه یاخود
دلنیا ییه له ترسو بیم.

س و

سووپه (قه لغان): (ئیبین سیرین)
ده لیت: نه گهر له به ربیکات به لگه یه
له سهر هاوسه رگیری له گهل ژنیک ی
به هیزو جوان و شوخ و شهنگو خاوه
مال و دارایی.

(نابلسی) ده لیت: سووپه مه زنی و هیزو
سه رکه وتن و مال و دارایی و
له بنه په تیشدا میراتییه.

سووپه ساز (قه لغان چی): (ئیبین
سیرین) ده لیت: مامۆستایه کی
بانگخوازه بۆ خیرو چاکه، هه روه ها
ده لیت: ده سته لاتداره.

(نابلسی) ده لیت: بینینی له خه ودا
به لگه یه له سهر ئاسانکردنی کاروبای
قورس و گران و یارمه تیدان و
هاوسه رگیری بۆ که سی ره به ن.

* سووپه رساز پیاویکه خه لکی فیری
ئه ده ب و زانیاریه ده کات و
ریتوینییانده کات بۆ ره وشتی به رزو بالا
به لام دووپوویی تیکه له.

سوودمه ند (به سوود): (نابلسی) ده لیت:
به لگه یه له سهر هاوسه ر بۆ ره به ن و
ته وایوون له کار و فرمان.
سوراحی^(۱): (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
کچ یان ژنیک ی پله و پایه به رزه و ناپاکی
قبولناکات.

سووربوون له سهر کاریک: (نابلسی)
ده لیت: نه گهر هات به سهر نه خۆشدا
ته مه نی به سهر ده چی یاخود رۆژانی
غهریبی که سیک ژور ده خایه نی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر
پاراستنی نه وه ی به لگه یه له سهر ی.

سووربوونی ریش: (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا فیتنه یه و به تاییه ت نه گهر
تاله مووی سپی تیکه لبوو له خه ودا،
ده گونجیت له بنه په تدا سووریک بیت
سپی تیکه ل بیت.

سووره ته کانی قورئان: (ئیبین سیرین)
ده لیت: (حه سه ن) له (قتاده) وه
ده گێرپته وه پیاویکده مریت و براکانی

^(۱) سوراحی: لای عه ره ب پتر بۆ تیکردنی مه ی

به کارهاتووه. (وه رگێپ)

*ته گهر بینى سووره تی
(البقرة) ده خوینیت ته مه نی دریژ
ده بیئت و ئاینی باشده بی.

*ته گهر بینى سووره تی (ال عمران)
ده خوینیت می شکی سافده بیئت و
نه فسی پاکده بیئت و ده و ده بیئت
به مشتمه پرکار له به رانبر په پره وانی
ناحه قی.

*ته گهر سووره تی (النساء) ی
خوینده وه میراتی دابه شده کات و
خواه ن ژن و کچ ده بیئت و دوی
ته مه نیکی دورودریژ میراتی
به جیده هیلی.

*ته گهر سووره تی (المائدة) ی
خوینده وه پله و پایه و ناویانگی
به رزده بیئت و ده دئیایی و خواناسی
پته و ده بیئت.

*ته گهر سووره تی (الانعام) ی
خوینده وه ئاژه لی ژورده بیئت و رزق و
رۆزی به رین و فراوانده بیئت و خوشی
ده ست و دلفراوانده بیئت.

*ته گهر سووره تی (الاعراف) ی خویند
له دنیا ده رناچی هه تا نه چیت بۆ
(سیناء).

*ته گهر سووره تی (الانفال) ی
خوینده وه خوداوه ند زالبوون و
سه ره که وتنی به سه ره دوژمناندا

له خه ودا ده بیینن، نه وانیش لی
ده پرسن: برای شیرینمان چ کاریک
وهرده گیرئ و باشه ، ده لیت: قورئان،
پاشان ده پرسن: چیت قورئان؟
ده لیت: (ئایه ته لکورسی) پاشان
ده پرسن: تکا بۆ خه لکیده کری؟
ده لیت: به لی، ئیوه کارده که ن و نازان
به لام ئیمه ده زانین و کارناکه یین.

(نابلسی) ده لیت: نه و سووره تانه ی
به سه ره مردودا ده خوینریته وه زوربه ی
به لگه یه له سه ره مه رگی نه خوش.
*خویندنی سووره تیک خوشی و شادییه
له گه ل رزق و رۆزی و نوێکاری و کوپیکی
قورئاخوین.

*سووره تی قورئان ژنه یاخود کوپ
یان دره هم و دیناره به نه ندازه ی نه وه .
*ده گونجیت سووره ت نه گهر (مه کی)
یا (مه دنی) بیئت وه ک سووره تی (مائدة)
(وأنعام) و (نحل) و (حج) و (لقمان) و
(سجدة) و (تغابن) به لگه بیئت له سه ره
(حج) چونکه سووره ته (مه کی)
مه ده نییه کان) به و چه شنه
هه لمسه نگاندوه .

(ئیین سیرین) ده لیت: نه گهر بینى
سووره تی (فاتحه) ده خوینئ
ده روزه کانی خیری بۆ ده کریته وه و
ده روزه کانی شه پی لیداده خریت.

به رینوما ییدهر ناوزه ده کړی و به سره
دوژمناندا سرده که وئ.

* نه گهر سووره تی (الکھف) ی خویند
به نومیده کانی خویده گات و ته مه ندریژ
ده بی هتا له زیان بیزارده بی و
خوایاری مه رگده بیت.

* نه گهر سووره تی (مریم) ی خویند
سوننه تی پیغه مبه ران (سلوی خوابان
لیبیست) زیندوو ده کاته وه و دروی
به ده مه وه ده کړی و پاشان پاکیتی
دیاریده دات.

* نه گهر سووره تی (طه) ی خویند
جادووی جادو و گهران هیچ زیانیکي
پیناگه یه نیت.

* نه گهر سووره تی (الانبیاء) ی خویند
درووی لیده کړی ته وه دوی سه ختی و
ناره هستی و زانیاری و ملکه چی
پیده به خشری.

* نه گهر سووره تی (الحج) ی خویند
چند جاریک (حج) ده کات.

* نه گهر سووره تی (المؤمنون) ی
خویند ثیمان و باوه پی به هیز ده بیت و
به و حاله وه دوی به کرداره کانی دیت.
* نه گهر سووره تی (النور) ی خویند
خوداوه ند دل و گزری رووناکه کاته وه.

* نه گهر سووره تی (الفرقان) ی خویند
حق و ناحق له یه کجیا ده کاته وه.

پیده به خشی و ده سستکه وت
به ده سته هیئت.

* نه گهر سووره تی (التوبة) ی
خویند وه به باشی و پله و پایه داری
له نیو خه لکیدا ده ژي و به ته و به وه
ده مریت.

* نه گهر سووره تی (یونس) ی خویند
به ندایه تی باشده بیت و پلان و خراپه ی
جادو و گهران زیانی پیناگه یه نیت.

* نه گهر سووره تی (هود) ی خویند و
وه چه و کشتوکالی پیده به خشری.

* نه گهر سووره تی (یوسف) ی خویند و
سته میلکرا یان نا به لام له کوتا ییدا
ده بیت به خاوه نی خوای خوی و سه فر
ده کات و له و شوی نه نیسته جیده بیت.

* نه گهر سووره تی (الرعد) ی خویند
دوعا و نزاکان ده پاریزی و پاشان زو
پیر ده بیت.

* نه گهر سووره تی (ابراهیم) ی خویند
ثاین و کاروباره کانی لای په روه ردگار
په سه ند ده بن.

* نه گهر سووره تی (الحجر) ی خویند
لای خواو خه لکی به باشه و په سه ندکرا و
ناو ده بری.

* نه گهر سووره تی (بنی اسرائیل -
اسراء) ی خویند لای خوداوه ند

* نه گهر سووره تی (الشعراء) ی خویند
خوداوه ند له خراپه ده پیاړیږی.
* نه گهر سووره تی (النمل) ی خویند
مولک و ده سته لاتی پیده به خشری.
* نه گهر سووره تی (القصص) ی خویند
که نجیکی حه لالی پیده به خشری.
* نه گهر سووره تی (العنکبوت) ی
خویند له ژیر سایه و پاریزراوی
خوداوه ندا ده بیټ هه تا ده مریت.
* نه گهر سووره تی (الروم) ی خویند
خوداوه ند له سره ده سته ټو دا شارو
ولاتانی دی نازاد ده کات.
* نه گهر سووره تی (لقمان) ی خویند
دانایی پیده به خشری.
* نه گهر سووره تی (السجدة) ی خویند
له کړنووشدا ده مریت و له براوه کان
ده بیټ لای په روه ردگار.
* نه گهر سووره تی (السجدة) ی خویند
بانگ وازده کات بو لای حه ق و راستی و
خوښه ویستانی زور ده بن.
* نه گهر سووره تی (الاحزاب) ی خویند
له حه قپه روه رو خوانا سانه بیټ.
* نه گهر سووره تی (سبا) ی خویند
له دنیا دا گز شه گپرو له دنیا
نه ویستنده بیټ.

* نه گهر سووره تی (فاطر) ی خویند
خوداوه ند ده رگا کانی نیعمه و
به خششی خو ی بو ټاوه لاده کات.
* نه گهر سووره تی (یس) ی خویند
خوښه ویستی خانه واده ی پیغه مبه ری
(عليه السلام) پیده به خشری.
* نه گهر سووره تی (الصافات) ی خویند
خوداوه ند کوړیکی خاوه ن دنیایی
پیده به خششی و گوړپایه لیده کات.
* نه گهر سووره تی (ص) ی خویند مال و
سامان و وریایی و زرنگی له پیشه که یدا
زیاد ده کات.
* نه گهر سووره تی (الزمر) ی خویند
له ټاینه که یدا دل سوز ده بیټ و
ده ره نجام و چاره نوو سیشتی باشده بی.
* نه گهر سووره تی (المؤمن) ی خویند
له دنیا و قیامه تدا به رزی و شکومه ندی
پیده به خشری و خپرو چاکه له سره
ده سته ټو به دی دیت.
* نه گهر سووره تی (الشوری) ی خویند
ته مه نیکی دوو رو دريژ به سره ده بات.
* نه گهر سووره تی (الزخرف) ی خویند
راستگو ده بیټ له و ته کانیدا.
* نه گهر سووره تی (الدخان) ی خویند
راستگو ده بیټ له و ته کانیدا.

* نه گهر سووره تی (الرحمن) ی خویند
له دنیا دا نازو نيعمه ت
به ده سته هيئت و له قيامه تيشدا سوزو
به زه بيه .

* نه گهر سووره تی (الواقعة) ی خویند
پيشرو ده بيت له گوپرايه ليدا .

* نه گهر سووره تی (المجادلة) ی خویند
مشتومپرکار ده بيت له گهل ناحق
په پره وان و به به لگه کانی هه موويان
ده به زیني .

* نه گهر سووره تی (الحشر) ی خویند
خوداوه ند دوژمنه کانی تيا ده بات .

* نه گهر سووره تی (الممتحنة) ی خویند
ناپه حه تی و پاداشتی پيډه به خشري .

* نه گهر سووره تی (الصف) ی خویند
شه هيد ده کري .

* نه گهر سووره تی (الجمعة) ی خویند
خوداوه ند خيره کانی بو کوده کاته وه .

* نه گهر سووره تی (المنافقون) ی خویند
له دوو پوويي پاريزراو ده بيت .

* نه گهر سووره تی (التغابن) ی خویند
چه سپاوو جيگير ده بيت له سر
رينومايي .

* نه گهر سووره تی (الطلاق) ی خویند
به لگه يه له سر روودانی ناکوکی

* نه گهر سووره تی (الجاثية) ی خویند
به دريژايي ته مه ن ملکه چي
په روه ردگار هکي ده بيت .

* نه گهر سووره تی (الاحقاف) ی
خویند شتي سه يرو سه مه ره له دنيا دا
ده بيني .

* نه گهر سووره تی (محمد) ی (ﷺ)
خویند ژيان نامه ي باشد هبي .

* نه گهر سووره تی (الفتح) ی خویند
سرکه وتوو ده بيت له جيهادا .

* نه گهر سووره تی (الحجرات) ی خویند
په يوه ندي خزمایه تی به جيده گه يه نيټ .

* نه گهر سووره تی (ق) ی خویند رزقو
روزي فراوانده بيت .

* نه گهر سووره تی (الذاريات) ی خویند
وه چه و کشتوکالي پيډه به خشري .

* نه گهر سووره تی (الطور) ی خویند
خه ونه کي به لگه يه له سر نه وه ي
ده بيت به جينشيني (مه ککه) .

* نه گهر سووره تی (النجم) ی خویند
کورپکي جوانکيله و ژيري رينوماييده ري
پيډه به خشري .

* نه گهر سووره تی (القمر) ی خویند
جادووي ليده کري به لام زياني
پيناگه يه نيټ .

سوپاسگوزاری پیدە بە خشری و ژینی
خۆش دەبی.

* ئەگەر سوورەتی (المرسلات) ی خویند
رزق و رۆزی بۆ فراواندەبێت.

* ئەگەر سوورەتی (عم) ی خویند
پلە و پایە و ناویانگی بەرز دەبێت و
بە باشی باسیدە کەن.

* ئەگەر سوورەتی (النازعات) ی خویند
ناپاکی و غەم و پەژارە لە دایدا لادەبێت.
* ئەگەر سوورەتی (النازعات) ی خویند
ناپاکی و غەم و پەژارە لە دایدا لادەبێت.
* ئەگەر سوورەتی (عبس) ی خویند
لە کاتی زە کاتدا خێر دەکات.

* ئەگەر سوورەتی (التکویر) ی خویند
سەفەر زۆردە کات لە خۆرە لاتە و
سوود و قازانجی شی لە سەفەردا
زۆردەبێت.

* ئەگەر سوورەتی (الانفطار) ی خویند
دەستە لاتداران نزیک دەکەن و
لە خۆیان و ریزیدە کەن.

* ئەگەر سوورەتی (المطففین) ی
خویند ئەمانە تیاربێت و ئەمە کداری و
دادپە وەری پیدە بە خشری.

* ئەگەر سوورەتی (الانشقاق) ی خویند
و چە و کۆپی زۆر دەبی.

* ئەگەر سوورەتی (البروج) ی خویند
بە سەر غەم و پەژارەیدا زالدەبی و

لە نێوان خۆی و هاوسەرە کەیدا و
لە ئەجامدا دەبێتە هۆی جیا بوونە وەیان.
* ئەگەر سوورەتی (الملک) ی خویند
مولک و زەوی و زاری زۆر دەبێت.

* ئەگەر سوورەتی (ن - القلم) ی خویند
نووسین و ره وانبیژی پیدەدرێت.
* ئەگەر سوورەتی (الحاقة) ی خویند
لە سەر حەق دەبێت.

* ئەگەر سوورەتی (المعارج) ی خویند
دلتیا و سەرکە و تۆ دەبێت.

* ئەگەر سوورەتی (نوح) ی خویند
فەرمان بە چاکە و رێگری
لە خراپە دەکات و بە سەر دوژمناندا زال و
سەرکە و تۆ دەبێت.

* ئەگەر سوورەتی (الجن) ی خویند
پاریزراو دەبێت لە شەپو خراپە ی
جێو کە.

* ئەگەر سوورەتی (المزمل) ی خویند
رینوینی دەکری بۆ شە و نوێژ.

* ئەگەر سوورەتی (المدثر) ی ی خویند
ژیاننامە ی باش دەبێت و بە کەسیکی
بە ئارام و دانەبە خۆدا گرتو دەبێت.

* ئەگەر سوورەتی (القیامة) ی خویند
خۆی لە سویند دەپاریزی و هەرگیز
سویند ناخوات.

* ئەگەر سوورەتی (الانسان) ی خویند
بۆ دلفراوانی رینوینی دەکری و

ئاسانده كات و غەم و پەژارەكانى
دەپ رەوتتەو.

* ئەگەر سوورەتى (التين) ى خويندەو
بەجىھىئەتە پىداويستىيەكانى بەخىرايى
بۆ بەدى دىت و رزق و رۆزى بۆ
ئاسان دەيىت.

* ئەگەر سوورەتى (اقرأ) ى خويندەو
نووسىن و رەوانىيىتى و خۆبەكە مزانىنى
پىدە بەخىشە.

* ئەگەر سوورەتى (القدر) ى خويندەو
تەمەندىز دەيىت و كاروبار و پلە و پايە ى
بەرزە دەيىتەو.

* ئەگەر سوورەتى (لم يكن، البينة) ى
خويندەو خىداو دەند لەسەر دەستى
ئەودا كۆمەللىكى وىلل و سەرگەردان
رەتتەيدەكەت.

* ئەگەر سوورەتى (الزلزلة) ى
خويندەو خىداو دەند قاچى بىباو پانى
پىدە دەيىتە لەرزە.

* ئەگەر سوورەتى (العاديات) ى خويندە
ئەسپ و وابەستەكانى پىدە بەخىشە.

* ئەگەر سوورەتى (القارعة) ى
خويندەو بەبەندايەتى و خواناسى
رەزدار دەكە.

* ئەگەر سوورەتى (التكاثر) ى
خويندەو پارە و مائەنە وىست دەيىت و
واز لەكۆرە كۆيۈنەو ى خۆدە دەيىت.

بەجۆرىك زانىيارى رەزدار دەكە،
وتراويشە زانىيارى ئەستىرەناسىيە.

* ئەگەر سوورەتى (الطارق) ى خويندە
رۆز يادى خواو تەسبىحات دەكەت.

* ئەگەر سوورەتى (سميح) ى خويندە
كاروبارەكانى بۆ ئاسان دەيىت.

* ئەگەر سوورەتى (الغاشية) ى خويندە
پلە و پايە و ناويانگى بەرزە دەيىتەو
لەكەل زانىيار دەل.

* ئەگەر سوورەتى (الفجر) ى خويندە
شان و شەوكتە و سامى پىدە بەخىشە.

* ئەگەر سوورەتى (البلد) ى خويندە
سەرگەرتەو دەيىت لەناندان بەھەتتەو
لاواز نەداراندە.

* ئەگەر سوورەتى (الشمس) ى خويندە
تىگە يىشتەن و زىنگى پىدە بەخىشە.

* ئەگەر سوورەتى (الليل) ى خويندە
رەتتەيدە دەكەت بۆ شەو نووتەو
لەدەركە و تەننى ئەتتەيەكانى
پارىزراودەبى.

* ئەگەر سوورەتى (الضحى) ى خويندە
رەز لەھەتتەو بىنە و اياندەكە.

* ئەگەر سوورەتى (الم نشرح،
انشراح) ى خويندە خىداو دەند سىنە ى
ئاو لەدەكەت بۆ ئىسلام و كاروبارى بۆ

* نه گەر سووره تی (النصر) ی
خوینده وه رینوینی ده کری بۆ
سهرکه وتوویده کات به سهر دوژمناندا،
نهم خه ونه ش به لگه یه له سهر نزیکى
مه رگی خاوه نه که ی چونکه سووره تی
مه والده ری مه رگی پیغه مبه ر (ﷺ) بوو.

* ده گپنه وه پیاویک دیت بۆلای (ئوبین
سیرین) و ده لیت: من له خه ودا بینیم
سووره تی (الفتح) م ده خوینده وه،
نهیوش وتی: وه سیهت بکه چونکه
نه جه لو چاره نووسی تۆ له به ره نه وه ی
وتراوه دوا یین سووره ته
له ئاسمانه وه دابه زیوه.

* نه گەر سووره تی (تبت یدا) ی
خوینده وه هه ندیک له دوو پووان خۆیان
ئاماده ده که ن بۆ دژایه تی وه وه لده وه ن
قاجی هه لبخلیسکی پاشان خواداوه ند
تیایده بات.

* نه گەر سووره تی (الاخلاص) ی
خوینده وه به هیواو ئاواتی خۆیده گات و
به مه زن ناوده بری و له پییه لخلیسکان
ده پیا ریژی، هه روه ها ده لئین: من دالی
که مده بییت به لام ژین و بژئوی باشده بی،
هه روه ها ده لئین: خوینده وه ی به لگه یه
له سهر نزیک بوونه وه ی چاره نووس و
نه جه لی.

* نه گەر سووره تی (العصر) ی
خوینده وه رینوینی ده کری بۆ
ئارامگرتن و داده نری به سهر
حه قپا ریژی و له باز رگانیه که شهیدا
زیانده کات و دواتر خیریکی زۆری
ده ستگیر ده بییت.

* نه گەر سووره تی (الهمزة) ی
خوینده وه مال و سامانیک کۆده کاته وه
له کاری چاکه و خیردا سوودی
پێده گه یه نییت.

* نه گەر سوور تی (الفیل) ی خوینده وه
زالدیه بییت به سهر دژمناندا و ئازادکردن
له سهر دهستی ئه ودا رووده دات.

* نه گەر سووره تی (قریش) ی
خوینده وه نانده دات به هه ژاران و
خواداوه ند ته بایی و خۆشه یستی
ده خاته نیو دلی ئه وو به نده کانیه وه.

* نه گەر سووره تی ((أرایت) ی
خوینده وه زالدیه بییت به سهر نه وه ی
رووبه رووی ده وهستی و پیچه وانه یه تی.

* نه گەر سووره تی (الکوثر) ی
خوینده وه خیر و چاکه ی له دنیا و
قیامه تا زۆرده بییت.

* نه گەر سووره تی (الکافرون) ی
خوینده وه رینوینی ده کری بۆ جه نگان
له دژی بیباوه پان.

به چاکه و ریگری له خراپه ده کات به پئی
 نایه تی: ﴿يَلْبُثُونَ آيَاتِ اللَّهِ﴾ مه تا
 ﴿...وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ
 الْمُنْكَرِ﴾ (آل عمران : ۱۱۴).

(نابلسی) ده لیت: نه گەر له خه ودا
 سووره تی (الفاتحة) ی خوینده وه ،
 خوداوه ند ده روزه کانی خیری لیتاوه لا
 ده کات، هه ریه که له (نافع) و (ثیبن کثیر) و
 (جه عفری صادق) و (سه عیدی کوپی
 مسیب) (ره زای خویان لیتیت) ده لیت:
 نه گەر بینی سووره تی (فاتحة) یا چه ند
 نایه تیکی لیده خوینیتیه وه
 دوعایه کده کات و وه لآمده دریتیه وه.

هه روه ها (کسانی) ش و پرای واگوتنی
 ده لیت: سوودیک ده بینی پئی
 شادمانده بیت.

* (عومهری کوپی (خه تتاب) ره زای
 خوی لیتیت - ده لیت: "ئه وه ی
 له خه ودا بیخوینی له ناینه که یدا پاریزراو
 ده بیت مه گەر نه خوخش بیت و نه جه لی
 نزیک بوو بیتیه وه".

* هه روه ها ده لیت: ئه وه ی سووره تی
 (فاتحه) بخوینیتیه وه له خه ودا یان چه ن
 نایه ت یا به شیکی یا خود به سه ریا
 بخوینریتیه وه خوداوه ند ده رگا کانی
 شه پی لیداده خات و ده روزه کانی خیری
 بۆ ئاوه لآده بیت.

* ده گێرنه وه هه ندیک له پیاوچاکان
 سووره تی (الاخلاص) ی بینی له نیتوان
 هه ردوچا ویدا نووسراوه ، ئه م خه وه ی
 بۆ (سه عید) ی کوپی (موسه یب)
 گێرپایه وه ئه ویش وتی: نه گەر خه ویک
 ئاوات دیبئی مه رگت نزیکه ،، پاشان
 ئه م لیکدانه وه یه به م چه شنه ی
 خوپیوو.

* نه گەر سووره تی (الفلق) ی خوینده وه
 شه پی مـرۆڤو جنۆکـه ی
 لیدوورده خریته وه له گه ل شه پو خراپه ی
 گیاندارو زینده وه رانی زیانبه خش.

* نه گەر سووره تی (الناس) ی خوینده وه
 له به لاو نه هه مه تی پاریزراو ده بیت و
 له شه یتان و سه ریارو وه سه وه سه کانی
 ده پاریزری.

* (نه بوسه عد) (ره زای خوی لیتیت)
 ده لیت: بۆ لیکدانه وه ی ئه م خه وه
 ده بیت رافه کاری خه و ئه و نایه ته ی
 خه وینه ر خویندوویه تی به هه ندبگری،
 نه گەر ئه و نایه ته ی بینی یا خویندیه وه
 نایه تی سۆزو به زه پیوو مژده و نازو
 نیعمه ت و دلنایای له خوگر تبوو یان
 وریایی و گوناوه تاوان و ئاماژه ی جوړی
 سزای تیدابوو ده بیت ره چاوبکری.

* نه گەر به شیوه یه کی دیار بینی قورئان
 ده خوینی نه مانه ت ده پاریزری و فه رمان

* هـروهـا دهـلـین: خویندنه وهی
سووره تی (فاتحه) له خه ودا (حه ج) هـ.

* نهـگـهـر بینـی سووره تی (البقرة) ی
خوینده وه یان چەن ئایه تیک یاخود
خویندرايه وه به سه ریا (نافع) و (ئین
کثیر) دهـلـین: زانیارییه کی فراوان و
چاکیتی له ناین و قوتار بوونی
کۆرپه که یه تی (کسانی) ش هـمان رای
هـیه .

* خاتو (عائشه) (ره زای خوای لیبت)
دهـلـیت: ئه وه ی بیخوینتیست
له شوینیکه وه ده چیت بۆ شوینیکیترو
به ختی له وجییه ودا ده بیست
که بۆیده چیت.

* (ئین فضالة) (ره حمه تی خوای
لیبت) دهـلـیت: نهـگـهـر له خه ودا
خویندیه وه نهـگـهـر دادوه ربیت واده و
کاتی نزیکه ده بیته وه، نهـگـهـر زانابوو
ته مه نیدریژ ده بیست و حال وباری
باشه ده بیست.

* هـهـنـدیک له زانایان دهـلـین: ئه وه ی
سووره تی (البقرة) بخوینتیست
ناینپه روه ده ده بیست و به خیرایی ده چیت
روو به هـموو پاداشتیك و ته مه نی
دریژ ده ده بیست و شهـپـو خراپه ی
که مه ده بیست و له سهـر ناڕهـحه تیه کان
نارامده گری.

* نهـگـهـر به ته نیا (آیه الكرسي) لیخویند
به لگه یه له سهـر زیره کی و پاریزراوی.

* خویندنی سووره تی (البقرة)
میراتیه که ناکوکی تیا دروسته ده بیست.

* نهـگـهـر له خه ودا سووره تی (أل عمران)
بخوینتیته وه یان چەن ئایه تیکی
به سهـرا بخوینتیته وه (نهـبو به کی ی
(سديق) (ره زای خوای لیبت) له گهـل
(نافع) و (ئین کثیر) دهـلـین: که مه به خت
ده بیست له ننوکه سهـهـه وکارو
خانه واده که یداو له گهـوره بییدا کورپکی
پیده به خشری و ژۆر سهـفه رده کات.

* دهـلـین: ده بیست به ده مه راست له ننو
خه لکیداو پاک و بیگهـرد ده بیست له هـهـموو
پیسیه ک یاخود رزق و رۆزی و فهـپـوپیتی
ده ستگیر ده بیست.

* نهـگـهـر له خه ودا سووره تی (النساء) ی
خوینده وه یان چەن ئایه تیک یاخود
به سهـریا خویندرايه وه به ژنیک
تاقیده کریتته وه هاوه لایه تی ناقولاو
خراپه ده بیست، نهـگـهـر خویندکاری
زانیا ربوو شارهـزا ده بیست له زانیاری
فهـرزه کاندای.

* (جه عفري صادق) (ره زای خوای
لیبت) دهـلـیت: ئه وه ی بیخوینتیته وه
له کۆتایی ته مه نیدا هاوه لایه تی ژنیک
خراپه ده کات.

فضالة) (رهزای خویان لیبت) دهلین:
مژده‌ی پاراستنی مال و مندال و رزق و
روزی باشی له دنیا و قیامه تدا
پیده به خشری.

* هروه‌ها دهلین: خداوند کاروباری
دنیا و قیامه‌تی بۆ کۆده کاته وه
به زه‌یی و رزق و روزی پیده دات و
سلاواته دات له دیاری و حه‌فتا هه‌زار
فریشته داوای لیخوشبوونی بۆ ده‌کن.

* نه‌گه‌ر سووره‌تی (الاعراف) ی
خوینده وه له خه‌ودا یان چه‌ن ئایه‌تیک
یاخود خویندرایه وه به‌سه‌ریا (نافع) و
(ئیبین کثیر) دهلین: له هه‌موو زانیارییه‌ک
به‌شی ده‌دری و به‌غهریبی ده‌مری و
باوه‌پداریکی دان پیانه‌رده‌بیت به‌تایندا.
* هروه‌ها دهلین: نه‌گه‌ر خویندیه وه
سه‌فه‌ر ده‌کات، پاشان به‌خیرایی
ده‌گه‌ریتیه وه و پاریزراو ده‌بیت
له‌شه‌یتان و فروفیلله‌کانی و (ئاده‌م)
ده‌بیت به‌تاککاری له‌روژی قیامه‌تدا.

* هروه‌ها دهلین: خویندنی سووره‌تی
(الاعراف) گالت و لیخوشبوونه
به‌شکستی دوزمن و بینینی له‌خرابترین
حال و یاردا.

* نه‌گه‌ر سووره‌تی (الانفال) ی
خوینده وه له خه‌ودا یا به‌شیکی یاخود
به‌سه‌ریا خویندرایه وه (ئیبین عباس)

* (ئیبین فضالة) ده‌لین: داواکاری و
پیداویستی ژۆرده‌بیت و هیژی زوبانیشی
پته‌وده‌بیت، هه‌ریه‌ک له (کسانی) و
(عه‌لی) و (حه‌مه) (ره‌زای خویان بیت)
هه‌روا ده‌لین.

* هروه‌ها ده‌لین: خاوه‌ن گوپوتین
ده‌بیت له‌هاوسه‌رگیری له‌گه‌ل ژنیکی
باشدا و هاوه‌لدار ده‌بیت.

* نه‌گه‌ر له‌خه‌ودا سووره‌تی (المائدة) ی
خوینده وه یان به‌شیکی لیخوینده وه یا
به‌سه‌ریا خویندرایه وه.

* (نافع) و (ئیبین کثیر) ده‌لین: نه‌فس
به‌خشندی و هه‌زه‌کات خواردن
ده‌رخواردی خه‌لکبیدات.

* هروه‌ها ده‌لین: دلنیاپی و خواناسی و
ملکه‌چی له‌گه‌ل ده‌سته‌لاتی به‌سه‌ر
خه‌لکی شاریکدا پیده به‌خشری، یان
خداوه‌ند دوعا و نزای وه‌لامده‌داته وه و
پشک و به‌شی خۆی ده‌ستگیر ده‌بیت و
پاداشتی ده‌ستگیر ده‌بیت و
به‌تیکه‌لبوونی له‌گه‌ل کۆمه‌لکی وشکدا
تاقیده‌کریتیه وه، هه‌روه‌ها ده‌لین: فه‌رو
به‌ره‌کات و رزق و روزی پیده به‌خشری.

* نه‌گه‌ر سووره‌تی (الانعام) ی
خوینده وه له خه‌ودا یان به‌شیکی له
سووره‌ته یاخود خویندرایه وه به‌سه‌ریا
خاتوو (عائشه) و (کسانی) و (ئیبین

بۆیخوئندرایه وه (ابوبکر)ی (سدیق)
(رهزای خوای لیبیت) ده فهرمویت:
به شیک له مال و دارایی شکست رووی
تیده کات.

* (جه عفری صادق) (رهزای خوای
لیبیت) ده لیت: حه ز له ته نیایی ده کات و
به نزیکي ژن په سنده بیئت.

* هه روه ها ده لیت: زانیاری و دنیایی
پیده به خشری و نه گهر نه خوشیک
خوئندیه وه خودا وه ند شیفا و
چاره سه ریده دات، یان له دنیا نه ویستیدا
رۆده چیت.

* نه گهر سووره تی (هود)ی خوئنده وه
له خه ودا یا به شیکي لیخوئند یا خود
خوئندرایه وه به سه ریا (عومهر)ی کوپی
(خه تتاب) (رهزای خوای لیبیت)
ده فهرمویت: دوژمنی زۆر ده بیئت،
(جه عفری صادق) (رهزای خوای
لیبیت) ده لیت: غه ربیی پیخوشترو
ته مه ندریژ ده بیئت.

* هه روه ها ده لیت: رزق و رۆزی ده دریت
له کشتوکال و دنیایی و گومانی باشبردن
به خودا و پاداشتی به نه ندازه ی نه وانه ی
بپوایان به (نوح) (سه لامی خوای لیبیت)
هیتا - له گه ل نه وانه ی بیاه و پربون
پیده دری و له رۆزی قیامه تدا له وانه
ده بیئت شه فاعه تده کهن.

(رهزای خوای لیبیت) ده لیت: روو
له مه زنی و شوکداریده کات و به ده سستی
ده هینیت، به هه مان شیوه (جه عفری
صادق) (رهزای خوای لیبیت) ده لیت
زیاده وه ده لیت: له ئاینه که یدا پاریزراو
ده بیئت.

* (ئین فضالة) ده لیت: نه گهر
سه رکرده و پادشاه بو سه رکه وتوو
ده بیئت، نه گهر زانابوو خواناس و
دیندار ده بیئت.

* هه روه ها ده لیت: مال و دارایی و سامانی
حه لالی پیده به خشری وه ک
ده سکه وتیک و پیغه مبه ر (ﷺ) ده بیئت
به تکاکاری له رۆزی قیامه تدا.

* نه گهر سووره تی (التوبة)ی له خه ودا
خوئنده وه یا به شیکي یا خود
خوئندرایه وه به سه ریا (نافع) و (ئین)
کثیر) ده لیت: پیاوچاکانی خوشده ویت.
* هه روه ها ده لیت: خودا وه ند ئاینه که ی
چاکده کات پیغه مبه ر (ﷺ) له رۆزی
دوا بیدا ده بیئت به گه واهیده ر بۆی و
له دووپوویی پاریزراوده بیئت و نه جرو
پاداشتی به نه ندازه ی ژماره ی دووپوان
پیده دریت و په روه ردار دلسۆزی
پیده به خشی.

* نه گهر له خه ودا سووره تی (یونس)ی
خوئنده وه یا خود به شیک یا

قیامه تداو له وانه ده بیټ که په یمانی
خودا به جیده گه یمن.

*ته گهر سووره تی (نبراهیم) ی
خوینده وه له خه ودا یا به شیکی
لیخوینده وه یا خود خویند رایه وه
به سه ریا (جه عفری صادق) (ره زای
خوای لیبت) ده لیت: له (جابر) ی کوری
(عبدوللا) یان پرسویه سه باره ت
به وه ی ده یخوینده وه له وه لامدا
وتویه تی: گویملیبوو (عائشه) (ره زای
خوای لیبت) وتویه تی:
له یادکاره خواناسه کانه، هه روه ها
وتراره: هوکاریکده بیټ بو
ره واندنه وه ی غم و په ژاره کانی و
خوداوه ند ده پیاریزی.

*ته گهر سووره تی (الحج) ی خوینده وه
یا چنه ثایه تیکی لیخوینده وه یان
به سه ریا خویند رایه وه (نافع) و (نبین
کثیر) ده لیت: به هه ژاری ده مریت.

* (نبین فضالة) ده لیت: ته گهر
دادوهریټ مهرگو واده ی له دنیا
دهرچوونی نزدیکه بیټه وه، ته گهر
پادشایټ ژياننامه ی باشده بی، ته گهر
بازرگان بیټ ده یریزیت به سه ر
خانه واده که یداو و تراویشه خوداوه ند
رزق و روزییه کی باشیده دات و

*هه روه ها ده لیت: ته گهر خویندیه وه
سه فه رده کات و رینومایی و دنیا
به ده سته هیټیت.

*ته گهر سووره تی (یوسف)
بخوینده وه یان به شیکی یا خود
به سه ریا بخوینرت (نافع) و (نبین کثیر)
ده لیت: دوژمنی ژورده بیټ
له خانه واده ی خوی و له غه رییدا رزق و
روزی ده دریت و مال و سامان و به ختی
ده بیټ.

*هه روه ها ده لیت: سه رکردایه تی و مائی
ده سټگیر ده بیټ و خوداوه ند ئیش و
نازاری سه ره مه رگی له سه ر
که مده کاته وه، و تراویشه: مژده ی
خیری پیده دهن و دوی هه ژاری
ده وله مهنده ده بیټ و مه زن و شکومه ند
ده بیټ دوی رسوایی و ملکه چی و
ده روی خیری لیده کریته وه.

*ته گهر سووره تی (الرعد) ی خویند
له خه ودا یان به شیکی لیخویند یا خود
خویند رایه وه به سه ریا (نوبه کر) ی
(صدیق) و (جه عفری صادق) (ره زای
خوای لیبت) ده لیت: مهرگو له دنیا
دهرچوونی نزدیکه ته وه.

*هه روه ها ده لیت: دلنیا ده بیټ
له ده سته لاتدارو ژور ده پارپټه وه
له خوداوه ندو به نه ندازه ی هه موو
هه ورټک پاداشته دریته وه له دنیا و

له توهمه تيك ده ترسئ له كاتيكدا
بيتاوان و پاكه و سته مليكراو ده بيت و
كوړيكي ده بيت پاشان حال واري پشت
به خدا باش و چاكده بئ.

* نه گهر له خه ودا سووره تي (الكهف) ي
خوينده وه يان به شيك ياخود
خويندرايه وه به سهر يا (نافع) و (ثيبين
كثير) ده لئين: ته مه ندرئژو حال و
گوزه رانباشده بئ و به ختيكي
چاكيده بيت له ژياندا.

* هه نديكده لئين: نه وه نده ده ژي هه تا
له ژيان بيزار ده بئ و سهرجه م
تا بيه تمه نديه كاني تاين ده پاريزئ و مال
ساماني زورده بئ و ده گات به هيو او
ثاواته كاني.

* هه روه ها ده لئين: ترسو و بيم رووي
تيده كات له دوزمننكي خو به زلزان و
دواتر دنيايي ديت به سهر ياو له دوزمني
شهره نگيز پاريز او ده بيت.

* نه گهر له خه ودا سووره تي (مريم) ي
خوينده وه ياچه ند ثايه تيك ياخود
خويندرايه وه به سهر يا خاتوو (عائشه) و
(جه غفري صادق) (ره زاي خويان
ليبييت) ده لئين: خود او نه د ده رووي
ليده كاته وه.

* هه روه ها ده لئين: له گه ل پيغه مبه راندا
ده بيت ، نه وانه ي خوي گه وره

به نه ندازه ي كوزچه رو پشتيوانه كان
پاداشتي ده بيت.

* هه روه ها ده لئين: خويندني ئو
سووره ته مه ردوم ده گريته وه
له سه رپيچي، نه گهر زانايه ك خوينديه وه
به غه ربيي ده مرئت.

* نه گهر له خه ودا سووره تي (النحل) ي
خويند يان چن ثايه تيكي ليخويند يان
به سهر يا خويندرايه وه، (عومر) ي
كوړي (خه تناب) (ره زاي خوي ليبييت)
ده لئيت: رزق و رزوي پاريز او ده بيت.

* (جه غفري صادق) (ره زاي خوي
ليبييت) ده لئيت: ده بيت
به خوشه ويستاني پيغه مبه ر (ﷺ).

* هه روه ها ده لئين: له شساع ده بيت و
رزق و رزوي ده دريت به حه لالي.

* هه روه ها ده لئين: خود او نه د
خوشه ويستي زاناو پياوچا كاني
پيده به خشي و لينا پرسيته وه له سر
نه وه ي كه له دنيا دا پئي به خشيوه.

* نه گهر له خه ودا سووره تي (الاسراء) ي
خويند يا چن ثايه ت و به شيك ياخود
خويندرايه وه به سهر يا (نافع) و (ثيبين
كثير) ده لئين: گومان
له ده وريدروس سته كرى له لايه ن
ده سته لاتداره وه ياخود له لايه ن گه ل و
كومه ليكي سووك و نزمه وه، يان

*نه گەر له خه ودا سووره تی (الانبیاء) ی
خوینده وه یا چهن د ئایه تیکی
لیخوینده وه یاخود بۆی خویندرایه وه
(جه عفری صادق) (ره زای خوای
لیبیّت) ده لّیت: خوداوه ند پشکی
مه زن و گه وری پیده دات.

*هه روه ها ده لّین: زانست و زانیاری
پیغه مبه رانی پیده دری له گه لّ پارانه وه.
*نویژو دوعای پیغه مبه ران (سلاوی
خوایان لیبیّت) به ده سته هینیت و
سه رده که ویت به سه ر دوژمناندا.

*خوداوه ند ئیمامه ت و رووکردنه
گوپرایه لیه کانی پیده به خشی.
*نه گەر سووره تی (الحج) ی خوینده وه
یا چهن ئایه تیکی یاخود
بۆیخویندرایه وه (نافع و) (ئیهن کثیر)
ده لّین: چهن جارێک (هج) ده کات.
*(ئیهن فضالة) ده لّیت: مه گەر نه خوش
بیّت ئه وکات ده مریت.

*فرزی (هج) به جیده گه یه نی و
پاشان ناگه رپته وه.

*نه گەر سووره تی (المؤمنون) ی
خوینده وه یا چهن ئایه تیکی
لیخوینده وه یاخود بۆیخویندرایه وه
حال و بارێک ده بینێ خه لکی پیی
سه رسام ده بن.

له رشته ی پیغه مبه ردا (سین)
باسیکردون.

*هه روه ها ده لّین: خوداوه ند
خۆشه ویستی پیاوچاکانی پیداون و
مال و دارایی به هیزی ده سته که وێ،
هه روه ها ده لّین: ری ونده کات پاشان
رینمووی ده کرپته وه.

*نه وه ی سووره تی (طه) بخوینته وه یا
چهن د ئایه تیک یاخود بۆی بخوینرپته وه
(نافع و) (ئیهن کثیر) ده لّین: دزایه تی
جادووگه رانده کات و خوداوه ند جادوو
له سه رده سته ئه ودا به تالده کاته وه.

*هه روه ها ده لّین: هه ز
له شه ونویژده کات له گه لّ چاکه دا،
یاخود بیتاگایی و سه رقائی روی
تیده کات سه باره ت به ئاینه که ی،
پاشان ده گه رپته وه و پاشکه زده بیته وه.
*نه گەر له سه فه ردا بوو یاخود
دوو رکه و تبه وه له که سوکاره که ی
ده گه رپته وه لایان و له سه ر ده سته ئه و
هه ندیک له درنده و شه رانییه کان
ده سته تیگرده کرین و خوداوه ند
سه رکه وتن و زالبوونی پیده به خشی
به سه ر دوژمناندا و لیپرسینه وه یه کی
هیواش و سووکی له گه لّ نه نجامه دات و
فریشته کان ته وقه و نویژی له سه ر
ده که ن.

پیشین و داهاتوو نه جرو پاداشتی
دهستگیرده بی.

* نه گەر له خه ودا سووره تی (الفرقان) ی
خوینده وه یا چهن ئایه تیکی
لیخوینده وه یا خود بۆیان خوینده وه
(نافع) و (ئین کثیر) ده لئین: له وانه ده بی
حه قیان خوئنده وئ و رقیان له ناحه قه.

* نه گەر له خه ودا سووره تی (الشعراء) ی
خوینده وه یا چهن ئایه تیکی
لیخوینده وه یا خود بۆیخویند رایه وه
(نه بوبه کری صدیق) و (جه عفری
صادق) (ره زای خویان لیبت) ده لئین:
له رزق و رۆزیدا گرفت و ناره حه تی
تووش ده بی و هه رچه ییه ک
به ده سته هیتی دوی ماندوو نیکی
نۆرده بی.

* هه ندیکیان ده لئین: خوی گه وره
له بوختان و هه لبه سستی ناحه ق و قسه و
وته ی پوچ و نابجی ده بیاریزی.
* پارێزراوده بیته له قسه ی بێمانا و درۆ
خۆناردن به جۆریکی ناشیاو.

* نه گەر له خه ودا سووره تی (النمل) ی
خوینده وه یا چهن ئایه تیکی لیخویند
یا خود خویند رایه وه به سه ریا (نافع) و
(ئین کثیر) ده لئین: ده بیته به سه ردارو
گه وره ی نه ته وه ی خوی.

* هه روه ها ده لئین: (حه ج) ده کات و
له گه ل پله و پایه به ره کانددا
له باوه پدارنده بیته.

* رووناکی و سه رفرازی و باوه پی
راس ته قینه و راس تگویی
به ده سته هینیت.

* پاکیتی به ده سته هینیت و له به لاو
نه هه مه تی قوتار ده بیته.

* خوداوه ند له دنیا دا به لگه ی
پیده به خشی و له گه ل باوه پداراندا
حه شر ده کری و فریشته کان مژده ی
چاکه ی پیده ده ن و له کاتی سه ره مه رگا
دلخوئیده که ن.

* نه گەر له خه ودا سووره تی (النور)
بخوینیت وه یا چهن ئایه تیک یا خود
بۆیخوینیت وه (جه عفری
صادق) (ره زای خوی لیبت) ده لئیت:
له وانه ده بیته که فه رمانبه چاکه و ریگری
له خراپه ده که ن و له سه ر خوا خه شیم و
قین و خو شه ویستی نه نجامده ده ن.

* هه روه ها ده لئین: نه خوئنده که وئ
یا خواناسی و دلنایای پیده به خشری.

* نه گەر ده ئایه تی لیخوینده وه
ژنه که ی ته لا قده دات یان خوئیده مری.

* نه گەر سه ره تای سووره ته که ی
خوینده وه دوی سوونه ت ده که وئ و
به نه ندازه ی هه ر باوه پداریکی نیرومی

* (ثَبِيبَن فِضَالَة) ش ده لَئِن : زانياریده بیّت.

* هه روه ها ده لَئِن : مو لَک و ده سته لَات و تیگه یشتن و پله و پایه ی پیّده درّی دوعای گیراده بیّ و به نه ندازه ی راستگویی (سَلِیْمَان) و پیّغه مبه ران (سه لامی خوا یان لَیْبِیّت) پاداشته در یته وه و کاتی له گوره که ی دِیته دهر وه ده لَئِن : ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾.

* نه گه ر له خه ودا سووره تی (الضحی) ی خویند یا چه ند ئایه تیکی لیخویند یاخود بۆیخویند رایه وه (نه بوبه کری صدیق) (ره زای خوا یان لَیْبِیّت) ده لَئِن : له سه ر زه وی خودا وه ند به پرو ودا وِیک تا قیده کاته وه .

* هه ندِیک له زانایان ده لَئِن : خودا وه ند دانایی و خیری له خویندنه وه ی (ته ورات) و (ئینجیل) پیّده دات و زانست و تیگه یشتنی پیّده به خشری .

* نه گه ر له خه ودا سووره تی (العنکبوت) ی خویند یان چه ند ئایه تیکی لیخویند وه یاخود بۆی خویند رایه وه (جه عفری صادق) (ره زای خوا ی لَیْبِیّت) ده لَئِن : خودا وه ند تا قیده کاته وه و مژده ی ده داتی به زیاده ی خیر وچا که .

* هه روه ها ده لَئِن : خودا وه ند که م و کورپیه کانی داده پۆشی و قوتاریده کات له دوژمنان و به نه ندازه ی باوه ردارانی پیاو و ژن پاداشتیده داته وه .

* نه گه ر له خه ودا سووره تی (الروم) ی خویند وه یا چه ن ئایه تیکی خویند یاخود بۆیخویند رایه وه (نافع) و (ثَبِيبَن کثیر) ده لَئِن : دو وپوویی روو له دلیده کات .
* (ثَبِيبَن فِضَالَة) ده لَئِن : نه گه ر زانا یا دادوهر بوو پارێزو سته مکارده بیّ، نه گه ر بازرگان بوو سوودێکی گه وری ده سستگیر ده بیّت یا مال و مندالی پیّده درّی .

* کاروباریکی بۆ به جیدیت دژایه تی و ناکوکی له نئوان خۆی و که سیکیترا به رپاده کری و پاشان زالده بیّت به سه ریا نه گه ر باوه رداران له جه ننگدابوون سه رکه و تو وده بن به سه ر دوژمناندا .

* نه گه ر له خه ودا سووره تی (لقمان) ی خویند وه یا به شیکی لیخویند وه یاخود بۆیخویند رایه وه ، خودا وه ند فیری قورئان و دانا ییده کات و دلنیا ییی پاک و پوختی پیّده به خشری .

* نه گه ر له خه ودا سووره تی (السجدة) ی خویند وه یا چه ن ئایه تیکی لیخویند وه یاخود بۆیخویند رایه وه (جه عفری صادق) (ره زای خوا ی

*نه گەر له خه ودا سووره تی (فاطری)
خوینده وه یا به شیکی لیخوینده وه
یاخود خویندیانه وه به سهریا فریشته
نزیکه کان داوای لیخوشبوونی بۆ
ده که ن و پهروه ردگار لی رازیده بییت.

*ههروه ها ده لئین دوعای گیراده بی و
له رۆژی قیامه تیشدا له هه شت
دهرگاکی به هه شته وه بانگده کری و
له هه ریه کیکیان بیهویت له وێوه ده چیه
نیوی.

*ههروه ها ده لئین: سه رکه وتن و
زالبوونی به سه ر دوژمناندا بۆ فه راهم
دیت.

*نه گەر له خه ودا سووره تی (یس)
خویند یا چهن ئایه تیک یاخود بۆ
خویند رایه وه خودا وه ند له ژیر کۆمه ل و
نه ته وه ی (محمد) (ﷺ) و خانه واده یا
حه شریده کات.

*ههروه ها ده لئین: یه کیک
له خۆشیه کانی دنیای ده ستگیر ده بییت،
یاخود له پا کانه ده بی و ئاینه که ی
روپامایی تیدا نییه و پاداشتی
به نه ندازه ی یه کیک که دوانزه جار
قورئانی خویند بی ده دریته وه چونکه
سووره تی (یس) دلای قورئانه.

*نه گەر له خه ودا سووره تی
(الصافات) ی خوینده وه:

لیبیت) ده لئیت: یه کتا په رستی به هیز
ده بییت و نه فسی پاک و پاریزراوده بی.

*ههروه ها ده لئین: له دنیا ژینی خۆش و
خواناسی و پاریزکاری پیده به خشری و
پاداشتی به نه ندازه ی که سیکه شه وی
(قدر) ی زیندو کرد بیته وه و نزیکی
له پهروه ردگار وه به ده سته هینی.

*ههروه ها ده لئین: نه وکه سه حه ز
له شه ونوێژ ده کات.

*نه گەر له خه ودا سووره تی (الاحزاب) ی
خوینده وه یا به شیکی لیخوینده وه
یاخود بۆیان خوینده وه (نه بو به کری
صدیق) (ره زای خوای لیبیت) ده لئیت:
ئیره یی به خانه واده ی خۆیده بات.

*ههروه ها ده لئین: که سیکه حه قبیژ
ده بی و پشت له ناحه ق ده کات و
پیاوچا کانی خۆشه وئی و له سزای گوپ
دلنیا ده کری، یان پشتگیر و پشتیوانی
ده بییت له لایه که وه خۆی نه یزانی و
بیئاگابیت لی.

*نه گەر له خه ودا سووره تی (سبا) ی
خویند یا چهن ئایه تیک لیخوینده وه
ده گونجیت نازو نیعمه تیک
لیوه ربگریته وه پاشان پپی بداته وه.
ههروه ها وتراوه: ئازا ده بی و حه زی
له هه لگرتنی چه کده بی.

ریتنومایی و نیگای راست به نه ندازه ی
پیته کانی خیری ده ستگیر ده بیټ.

*هه روه ها ده لټین: کاریکی پاک و پوخت
نه نجامده دات له پیناوی په وهر دگارا
به نه پنی و ناشکرا.

*نه گه ر له خه ودا سووره تی (الشوری) ی
خوینده وه فریشته کان سلاوات ده دهن
له دیاری و داوای لیخو شېوونی بو
ده که ن.

*هه روه ها ده لټین: زانیاری و کرداری
زیادی پیده درې و، له نه خو شې
به دهر ده که ویت و چاکده بیته وه.

*نه گه ر له خه ودا سووره تی (الزخرف) ی
خوینده وه یا به شیکې لیخوینده وه یا
بوخیویند رایه وه رزقیکی که می
پیده درې و لاواز که م توانا ده بیټ
له دنیا دا.

*هه روه ها ده لټین: راستگو ده بیټ و
به شې له دنیا دا که مده بی و
له قیامه تی شدا خوش حال ده بی و
له وانه ده بی که له قیامه تدا پتی ده وتری:
"نه ی به نده کانم مه ترسن و غم و
په ژاره مه خون".

*نه گه ر له خه ودا سووره تی (الدخان) ی
خوینده وه یا به شیکې لیخوینده وه
یاخود بوخیویند رایه وه له دوژمنانی
قوتار ده بیټ و پله وپایه ی به رزو بالا
به دده سته هیټیت.

+فیری پیشه یه کده بی پتی سه رسام
ده بن.

+شه یتانه یاخیو ه کانی لی دور
ده که ویت وه.

+بژتوییه کی له لال و دوو کوپی
پیده به خشری.

+خیری دنیا ی ده ستگیر ده بی له گه ل
پاکې و به دوو ری له پیسی و ترسان
له په روه ردگار.

*نه گه ر له خه ودا سووره تی (الزمر) ی
خویند یا ن چن نایه تیکی لیخویند
یاخود بوخیویند رایه وه کتیبیکې زور
به دده سته هیټیت و تیده گات له وه ی
تیدایه و خوی پیده پاریزی.

*هه روه ها ده لټین: له روژی قیامه تدا
یه که م ریز ده بی له گه ل باوه پدارانداو
پاداشتی ترسانی له په روه ردگار
وه رده گری، هه روه ها ده لټین: زور
ده ژی هه تا کوپی کوپه که ی ده بیني.

*نه گه ر له خه ودا سووره تی (غافر) ی
خویند یا چن نایه تیکی لیخوینده وه
یاخود بوخیویند رایه وه باوه پداریکې
راسته قینه ده بیټ و خودا وه ند لی
خو شده بی و چاوپو شې لیده کات.

*نه گه ر له خه ودا سووره تی (فصلت) ی
خوینده وه یا چن نایه تیکی
لیخوینده وه خه لکی بانگده کات بو

هه‌روه‌ها وتویانه: غه‌م و په‌ژاره رووی
تیی‌ده‌کات له‌لایه‌که‌وه خوازیاری
خیر و چاکه‌یه.

* نه‌گه‌ر له‌خه‌ودا سووره‌تی (محمدی)
(ﷺ) خوینده‌وه یا به‌شیکی
لیخوینده‌وه یا خود بۆیخویندرایه‌وه
ده‌چیته ژیر به‌یداخی ئه‌و له‌روژی
قیامه‌تداو له‌دنیا‌دا له‌سه‌ر سوننه‌تی ئه‌و
ده‌بی، هه‌روه‌ها ده‌لین: سه‌رکه‌وتوو
ده‌بی‌ت به‌سه‌ر دوژمنانداو به‌رزوی و
بلندی و ناوی‌بانگی باش
به‌ده‌ستده‌هینیت.

* نه‌گه‌ر له‌خه‌ودا سووره‌تی (الفتحی)
خوینده‌وه یا به‌شیکی لیخوینده‌وه
یا خود بۆیان خوینده‌وه بریایان و خزم و
دۆستان به‌سه‌ر ده‌کاته‌وه.

* هه‌روه‌ها ده‌لین: جیهاد و تیکۆشان
له‌پیناوی خوادا به‌ده‌ستده‌هینیت.

* هه‌روه‌ها ده‌لین: پشک و به‌شی دنیاو
قیامه‌تی بۆیه‌کانگیر ده‌بی‌ت یا خود
دوعای گیراده‌بی و له‌ته‌نگه‌به‌ری
به‌ده‌رده‌چی و داواخوازی خۆی بۆ
به‌دیدیت.

* هه‌روه‌ها ده‌لین: ده‌روازه‌کانی خیری
بۆ ئاوه‌لا ده‌بی‌ت و وه‌ك ئه‌وه ده‌بی‌ت
په‌یمانی به‌پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) دا‌بی‌ت.

* هه‌روه‌ها ده‌لین: داواخوازی شتی
نایاب و به‌نرخه.

* هه‌روه‌ها ده‌لین: دلنیا ده‌بی‌ت
له‌چه‌که‌می سه‌ته‌مکارو سزای گۆپو
ئاگرو دلنیا‌یی پته‌و ده‌بی‌ت.

* نه‌گه‌ر له‌خه‌ودا سووره‌تی (الجاثیه‌ی)
خوینده‌وه یا به‌شیکی لیخوینده‌وه
یا خود بۆیخویندرایه‌وه خا‌ناسی و
دینداری به‌ده‌ستده‌هینیت. هه‌روه‌ها
ده‌لین: له‌خوداوه‌ند ده‌ترسی و
خوازیاری قوتاریبونه له‌خراپه.

* هه‌روه‌ها خوداوه‌ند که‌م و کوپییه‌کانی
ده‌شاریته‌وه و له‌روژی قیامه‌تدا
به‌دلنیا‌یی‌وه حه‌شریده‌کات.

* نه‌گه‌ر سووره‌تی (الاحقاف‌ی)
خوینده‌وه یا به‌شیکی لیخوینده‌وه
یا خود بۆیخویندرایه‌وه بیر له‌مه‌زنی
په‌روه‌ردگارو ده‌سته‌لاتیده‌کاته‌وه.

* هه‌روه‌ها ده‌لین: خراپ ده‌بی‌ت بۆ
دایک و باوکی پاشان ته‌وه‌یه‌کی
باشده‌کات و هه‌لویستی باشده‌بی
له‌گه‌لیان.

* (جه‌غهری صادق) (ره‌زای خوای
لی‌بی‌ت) ده‌لی‌ت: نه‌گه‌ر سووره‌تی
(الاحقاف‌ی) خوینده‌وه فریشته‌ی
گیانکێشان له‌جوانترین شیوه‌دا دیت
بۆلای و نه‌رم و نیا‌نده‌بی‌ت له‌گه‌لی،

*ههروه‌ها ده‌لَین: کورپکی ده‌بیٚت
پاشان کورپه‌ک‌ی ده‌مری بهر
له‌بالغبوونی.

*ههروه‌ها ده‌لَی: نزیکی
له‌په‌روه‌ردگاروه‌ه پیده‌به‌خ‌شری
به‌هوی کاریکی باش یان
هاوسه‌رگریه‌کی پیروژه‌وه.

*نه‌گه‌ر سووره‌تی (النجم) ی خوینده‌وه
یاخود به‌شیکی لیخوینده‌وه یان
بۆیخویندرایه‌وه (جه‌غفری صادق)
(ره‌زای خوی لیٚبیٚت) ده‌لَیت: کورپکی
ده‌بیٚت له‌پیتاوی ره‌زامه‌ندی خودایا
ده‌مریت و نه‌گه‌ر سه‌فه‌ریکرد
ده‌گه‌رپته‌وه.

*نه‌گه‌ر له‌خ‌ودا سووره‌تی (القمر) ی
خوینده‌وه یان به‌شیکی لیخوینده‌وه
یاخود بۆ یخویندرایه‌وه زیندانیده‌کری و
پاشان له‌زیندان قوتارده‌بی و خوداوه‌ند
شه‌ری خراپه‌کارانی لیدوورده‌خاته‌وه و
له‌روژی قیامه‌تیشدا وه‌ک مانگی چوار
ده‌بیٚت.

*هه‌روه‌ها ده‌لَین: له‌گومان‌داری دپته
ده‌ره‌وه چاک‌ده‌بی دواي تی‌ک‌چوونی
ناینه‌ک‌ی.

* (جه‌غفری صادق) (ره‌زای خوی
لیٚبیٚت) ده‌لَیت: ده‌ترسی نوقم بیٚت و
بخکی.

*نه‌گه‌ر سووره‌تی (الحجرات) ی
خوینده‌وه له‌خ‌ودا یا به‌شیکی
لیخوینده‌وه یاخود بۆیخویندرایه‌وه
شوینکه‌وتنی فه‌رمانی خودای
پیده‌به‌خ‌شری له‌قورئانداو خ‌لکی ته‌با
ده‌کات.

*نه‌گه‌ر سووره‌تی (ق) ی خوینده‌وه یا
به‌شیکی لیخوینده‌وه یان
بۆیخویندرایه‌وه کردارو ره‌فتاره‌کانی
پیغه‌مبه‌رانی پیده‌به‌خ‌شری (سه‌لامی
خوایان لیٚبیٚت).

*هه‌روه‌ها ده‌لَین: زانیاری
به‌ده‌سته‌ده‌یٚتی یا به‌باوه‌ره‌ک‌ی
سوینده‌خوات یاخوداوه‌ند ده‌روانه‌کانی
خیری بۆ ده‌کاته‌وه و ئیش و نازاره‌کانی
سه‌ره‌مه‌رگی له‌سه‌ر ئاسانده‌بیٚت.

*نه‌گه‌ر له‌خ‌ودا سووره‌تی (الذاریات) ی
خوینده‌وه یا به‌شیکی لیخوینده‌وه
یاخود بۆیخویندرایه‌وه رزق و روژی
له‌کشتوکالی زه‌وی ده‌ستیگر ده‌بی و
له‌گه‌ل هاوپی و تی‌که‌لبووانی ته‌با
ده‌بیٚت و وتراویشه: هاوسه‌رده‌گری
یاخود سوینده‌خوات.

*نه‌گه‌ر سووره‌تی (الطور) ی
خوینده‌وه یان به‌شیکی لیخوینده‌وه
یاخود به‌سه‌ریا خویندرایه‌وه روو
ده‌کاته (کابه‌ی) پیروژه.

* هـروهـا دهـلـین: له پـیشـهـنگـانـدهـبـیت
بۆ چوونه به هـهـشت.

* هـروهـا دهـلـین: دلـنـیـا دهـبـیت له وهـی
لـیـی دهـترسـی و دنـیـا بـالـهـکـانی بۆ
دهـکـاتـه وهـ.

* نهـگـهـر سووره تی (الحید) ی
خوینده وه یاخود به شیکی لیخوینده وه
یان به سه ریا خوینددرایه وه (ئه بوبه کری
صدیق) (ره زای خوای لیبت) له گهـل
(جه عفری صادق) (ره زای خوای
لیبت) دهـلـین: هـیـزو توانای له ناینی
خودایا دهـسـتـدهـکه وئ ره وشت به رزو بالا
دهـبیـ.

* هـروهـا دهـلـین: چاکه و ستایشی
له لایـهـن خه لکییه وه دهـسـتـگیر دهـبیـ
له گهـل له شـسـاغـی، یان مال و دارایی و
خیر، هـروهـا سهـرجهـم دهـروازهـکـانی
خیری لیده کریته وه له ریزی باوه پداران
به خوداو پیغه مبه ره که ی دهـنووسـریـ.

* نهـگـهـر سووره تی (المجادلة) ی
خوینده وه یان به شیکی لیخوینده وه
یاخود به سه ریا خوینددرایه وه (نافع) و
(ئین کثیر) دهـلـین: سزاو ئه شکـهـنجه
دهـدری له کۆمه لکی نزم و سووک.

* (ئین فضالة) دهـلیـ: ئه گهـر زانابو
هیچ زیانیکی پیناگات.

* (ئین مسیب) دهـلـیت: ترسی
یاخیبوونی هـهـیهـ.

(ئین فضالة) دهـلـیت: له دنـیـادا
به مۆلـهـت قوتار دهـبـیتـ.

* نهـگـهـر له خه ودا بینی سووره تی
(الرحمن) ی خویند یا به شیکی لیخویند
یاخود بۆخوینددرایه وه پهـروهـردگار
دهـیگـوێزیتـه وه بۆ یهـکـیک لهـو
دوومزگه وه مهـزنه (مزگه وتی مهـکـکه)
یا (مهـدینه) یان بۆ (عهـدهـن) یا بۆ
(ئه سکـهـنده ریه) یاخود یهـکـیکیان
دهـمریـ.

* هـروهـا دهـلـین: خوداوهـند به سۆزو
به زهیی خۆی رهحمی پیده کات.

* هـروهـا دهـلـین: قورئان
له بهـردهـکـات و پاشان له نایندا شارهـزا
دهـبـیت و زانیاریه کی زۆری دهـسـتـگیر
دهـبـیت، ئه گهـر دوژمنداربوو ناتوان
شهـری پێبگهیهـنن وهـندیکیش دهـلـین:
له (قودس) نیشته جیده بیـ.

* نهـگـهـر سووره تی (الواقعة) ی
خوینده وه یان به شیکی لیخوینده وه یا
به سه ریا خوینددرایه وه (عومه ر) ی کوپی
(خه تتاب) (ره زای خوای لیبت)
دهـلـیت: هـهـرگیز له دنـیـادا هـهـزار
ناکه ویت و له قیامه تیشدا ری و نناکات.

* نه گهر سووره تی (الصف) ی
 خوینده وه یان به شیکی لیخوینده وه
 یاخود خویندرایه وه به سه ریا
 (جه غفری صادق) (ره زای خوای
 لیبت) ده لیت: له گهل کومه لیکي
 بیدعه چیدا ده بیت، یان غه زاده کات و
 له پیناوی خودایا به مریت، یاخود
 جیگر بوون و به جیهینانی نه زر
 به ده سته هینیت یا زمانپاریز ده بی.

* نه گهر سووره تی (الجمعة) ی
 خوینده وه یا به شیکی لیخوینده وه یان
 بوخویندرایه وه، خداوه ند به ختی
 له دنیاو قیامه تدا یه کانگیرده کات و
 به نه ندانه ی ناماده بووانی مه راسیمی
 (جمعه) و نه وانیه ناماده نه بوون
 پاداشته دریته وه.

* نه گهر سووره تی (المنافقین) ی خویند
 یا چند نایه تیکی لیخویند یان
 بو یاخوینده وه (جه غفری صادق)
 (ره زای خوای لیبت) ده لیت: ژن
 به سه رنه که ی ده هینیت.

* هه روه ها ده لیت: دوپووی و گومانی
 لیدرده که ویت، یا که سیکی ناپاکی
 قولی پییده گاته وه یا له گهل کومه لیکدا
 تیکه لده بی و به دور ده بیت له بوچوون و
 بیروبوچوونیان.

* هه روه ها ده لیت: قوتارده بیت له وه ی
 به دویدا ده که پی به نزایه کی قبول و
 وه رگراو.

* نه گهر له خه ودا سووره تی (الحشر) ی
 خوینده وه یا به شیکی لیخوینده وه
 یاخود به سه ریا خویندرایه وه
 په روه ردگار له گهل چاکه کاراندا
 حه شریده کات.

* هه روه ها ده لیت: چاکده بیت دوا ی
 تیگچوونی ناینه که ی و له غه م و په ژاره
 قوتارده بی، نه گهر له سه فهدابوو
 له سه فهدکه ی ده که ریته وه یان
 خداوه ندد رنق و ریزی ده دات و
 له قیامه تدا به دلنیا بییه وه حه شرده کری.
 * (جه غفری صادق) (ره زای خوای
 لیبت) ده لیت: خداوه ند کاتی
 حه شریده کات لی رازییه.

* نه گهر له خه ودا سووره تی
 (المتحنة) ی خوینده وه یان به شیکی
 لیخوینده وه یاخود خویندیه وه به سه ریا
 (جه غفری صادق) (ره زای خوای
 لیبت) ده لیت: له کوتایی ته مه نیدا
 ته و به یه کی باشده کات، هه روه ها
 ده لیت: له هه موو شه پو خراپه یه ک قوتار
 ده بی یاخود دلسوزی ده نوینیت و
 گوپراهی ده رده بری.

سامانه وه و پاشان ژنه که
په شیمانده بیته وه و دوایی ته مەنی
به خیر کوتایی دیت و خۆی
له حەرامه کان ده پاریزی و لیلی نزیك
نابیته وه.

* ههروهه ده لێن: ده که ویت به سه
قسه و وته که دا ده باره ی نه وکراوه،
ههروهه ده لێن: خوداوه ند لیلی
خۆشده بی.

* نه گەر له خه ودا سووره تی (الملك) ی
خویند یان چەند ئایه تیکی خویند یا بۆ
یاخویند ده وه له خزمه تی
فه رمانه وایه که دا ده ژنی که سوود و
قازانجی پیگه یاند وه.

* (نافع) و (ئوبین کثیر) ده لیت:
له فه رمانه وایه ده سه ته لاتداره وه
ده سته که وتی ده سته که وئ.

* ههروهه ده لێن: ده بییت
به یه کتا په رست و بیر له دروستکراوه کانی
خوداوه ند ده کاته وه.

* ههروهه ده لێن: قوتارده بیته له سزای
خوایی له کاتی روکشیانی و مژده و
خیرو فه پی پیده گات.

* نه گەر سووره تی (ن) ی خویند یا
چەن ئایه تیکی یاخود بۆخویند رایه وه
ته ماشای دروستکراوه سه یرو
سه مه ره کانی په ره ردا گار ده کات و

* نه گەر سووره تی (التغابن) ی
خوینده وه یا چەن ئایه تیکی لیخویند
یاخود بۆخویند رایه وه دلنیا ده بیته
له زیند و بوونه وه.

* ههروهه ده لێن: مه رگی کتوپری
لیدور ده خریته وه ، دلنیا ده بیته
له نا په حه تیه کانی قیامه ت.

* نه گەر سووره تی (الطلاق) ی
خوینده وه یا چەند ئایه تیکی لیخویند
یاخود بۆیاخوینده وه (نه بویه کر) ی
(صدیق) (ره زای خوای لیبت) ده لیت:
ده بیته به شای راستگو یان و (ئوبین
فضالة) هه مان رای هیه و، ههروهه
(جه عفری صادق) (ره زای خوای
لیبت) ده لیت: ده بیته به گه وره ی ژنان
یان ژن زۆر ته لا قده دات.

* ههروهه ده لێن: له تیوان خۆی و
ژنه که پدا ناکۆکی ده که ویت ه وه به پیی
قورئان و سوننه ت ده مرئ.

* ههروهه ده لێن: ژنیکی ده بیته ئیش و
نازاریده دات.

* نه گەر له خه ودا سووره تی (التحریم) ی
خویند یا چەند ئایه تیکی لیخویند
یاخود بۆ یخویند رایه وه (جه عفری
صادق) (ره زای خوای لیبت) و (ئوبین
فضالة) ده لێن: به ژنیک تاقیده کریت ه وه
نازاریده دات له رووی نه فسی و مال و

ده پړوی ترسی قاچو ده ست برینیان
هه یه .

* هه روه ها ده لئین: زور له خوا
نزیکه ده بیته وه یا خود ده که ویته به لاو
نه هاهمه تی و پاشان ته و به ده کات.

* هه روه ها ده لئین: حق و راستی له سر
دهستی نه ودا دیته دی و بوم او هی
(چل) سال خیر و چاکه نه نجامه دات.

* نه گه ر سوورده تی (المعارج) ی خویند
یان چهن ئایه تی که یا خود به سر یا
خویند رایه وه سره تای ته مه نی
دودل ده بی و له کورتایشدا له سر
خوانا سیده بیته .

* هه روه ها ده لئین: که سانی نزیکی
لینزیکه بڼه وه و زور روژو ده گریته:
* هه روه ها ده لئین: دوعای شه پ له خوی و
خانه واده که یده کات.

* نه گه ر سوورده تی (نوح) ی خویند یا
چهن ئایه تی که لیخویند یا خود
بوخویند رایه وه (جه عفری صادق)
(ره زای خوی لی بیته) ده لئیت:
به کومه لئیکي گالته باز تاقیده کریته وه ،
یا نه و نوینه ری ره وانه یده کات هیواش
ده بیته .

* نه گه ر له خه ودا سوورده تی (الجن) ی
خویند یا چهن ئایه تی که لیخویند
یا خود بوی خویند رایه وه (جه عفری

پیاوئیکي زاناو ژیر ده بیته و ره وشتی
به رزو بالاده بی .

* هه روه ها ده لئین: سه رده که ویت به سر
دورژمناندا ، ده گونجیت مال و سامانیکی
دایته به هه ژاران .

* نه گه ر سوورده تی (الحاقه) ی خویند یا
چهن د ئایه تی که لیخویند یا خود
خویند رایه وه به سر یا ، نه گه ر له سر
دوانگه وه ستابوو له سر بیدعه یه ک
سزاده دری .

* (ئین مسیب) ده لئیت: نه گه ر
به دانیشتنه وه خویندیه وه به قامچی
لئیده دری .

* (جه عفری صادق) (ره زای خوی
لی بیته) ده لئیت: نه گه ر فه رمان په وایه ک
له خه ودا خویندیه وه مولک و
دهسته لاته که ی تیاده چیته ، نه گه ر
که واهید ده ری که خویندیه وه
که واهیدانه که ی ده وهستی ، نه گه ر
نه خوشیک خویندیه وه ده مریت، نه گه ر
ژنی که خویندیه وه میرده که ی
ته لاقیده دا، نه گه ر که سانیک خویندیان
له کاتیکدا ده درانه پال زانیاری
به قامچی لییان ده دریته ، نه گه ر
دانیشتبوو زیندانیده کری، نه گه ر

* نه گەر له خه ودا سووره تی (القیامة) ی
خویند چەند ئایه تیکی لیخویند یاخود
بۆیخویند رایه وه (جه عفری صادق)
(رهزای خوی لیبت) ده لیت: ده ست و
دل فراوانده بیت و نان به خه لکیده دات.

* ههروهه ده لیت: له سه ر ده بیت، ههروهه
ده لیت: تیگه یشتن و حالیبوونی
به سوودی پیده به خشری.

* نه گەر سووره تی (المزمل) ی خویند یا
چەند ئایه تیکی خوینده وه یاخود
بۆیخویند رایه وه چاکه کارده بی و
شه ونوێژ ده کات.

* ههروهه ده لیت: قورئان ده خوینی و
تهنگی و ناپه حەتی دنیا و قیامەتی
لیدوورده خریته وه.

* ههروهه ده لیت: تهنگه ژه و ترسو
بیمی تووشده بی نه گەر له سه ر شه ونوێژ
به رده وامبوو، گه رساردبو وه لی
ده ست پیکاته وه.

* نه گەر سووره تی (المدثر) ی خویند یا
چەند ئایه تیکی لیخویند یاخود
بۆیخویند رایه وه به روژوده بیت
به دریا بی سال.

* ههروهه ده لیت: ژینی لی و
ئالۆزده بی و رزق و رزق ئه سته م و
گرانده بی، ههروهه ده لیت: فه رمان
به چاکه و ریگری له خراپه ده کات.

* نه گەر له خه ودا سووره تی (القیامة) ی
خویند چەند ئایه تیکی لیخویند یاخود
بۆیخویند رایه وه (جه عفری صادق)
(رهزای خوی لیبت) ده لیت: ده ست و
دل فراوانده بیت و نان به خه لکیده دات.

* ههروهه ده لیت: له سه ر ده بیت، ههروهه
ده لیت: تیگه یشتن و حالیبوونی
به سوودی پیده به خشری.

* نه گەر سووره تی (المزمل) ی خویند یا
چەند ئایه تیکی خوینده وه یاخود
بۆیخویند رایه وه چاکه کارده بی و
شه ونوێژ ده کات.

* ههروهه ده لیت: قورئان ده خوینی و
تهنگی و ناپه حەتی دنیا و قیامەتی
لیدوورده خریته وه.

* ههروهه ده لیت: تهنگه ژه و ترسو
بیمی تووشده بی نه گەر له سه ر شه ونوێژ
به رده وامبوو، گه رساردبو وه لی
ده ست پیکاته وه.

* نه گەر سووره تی (المدثر) ی خویند یا
چەند ئایه تیکی لیخویند یاخود
بۆیخویند رایه وه به روژوده بیت
به دریا بی سال.

* ههروهه ده لیت: ژینی لی و
ئالۆزده بی و رزق و رزق ئه سته م و
گرانده بی، ههروهه ده لیت: فه رمان
به چاکه و ریگری له خراپه ده کات.

*ههروه‌ها ده‌لَین: کوپنکی چاک و باشی
پیده‌به‌خشری له‌دنیا‌داو دلنیا‌ده‌بیئت،
له‌قیامه‌تیشدا ناترسی.

*ته‌گەر له‌خه‌ودا سووره‌تی (اللیل)ی
خویند یا چەن ئایه‌تیکی لیخویند ،
یاخود بۆیخویند رایه‌وه (نافع) و (ئیین
کثیر) ده‌لَین: رزق و رۆزی که‌مده‌بیئت و
شه‌هیدده‌بی و شه‌ونویژ شده‌کات و
گوپرایه‌لی په‌روه‌ردگار ده‌بیئت.

*هه‌روه‌ها ده‌لَین: رزق و رۆزی گران و
ئه‌سته‌م ده‌بیئت.

*ته‌گەر له‌خه‌ودا سووره‌تی (الضحی)ی
خویند یا چەن ئایه‌تیکی لیخویند
یاخود بۆیخویند رایه‌وه (نافع) و (ئیین
کثیر) ده‌لَین: خیری ده‌ستگیر ده‌بیئت و
دلنیا‌ده‌بیئت دوا‌ی ترس و بیم و
دلنیا‌ده‌بیئت دوا‌ی نا‌هومی دوی و
ئومیده‌کانی به‌جیدیت پاش بی‌هیوایی،
ئه‌گەر هه‌زاربوو ده‌وله‌مه‌نده‌بیئت،
ده‌گونجیت چاره‌نووس و مه‌رگی
نزیکی‌بیته‌وه.

*ته‌گەر له‌خه‌ودا بینی سووره‌تی
(الانشراح)ی خویند یا هه‌ندیکی
لیخویند یاخود بۆی خویند رایه‌وه
(جه‌غهری صادق) (ره‌زای خوای
لیبیئت) له‌نا‌برو‌چوون و نه‌خۆشی دور
ده‌بیئت.

*هه‌روه‌ها ده‌لَین: زانیاری و خواناسی و
پیده‌به‌خشری یاخود پاره‌و پوول بۆ
کۆمه‌لَیک خه‌رج‌ده‌کات و سوپاسی
ناکه‌ن.

*ته‌گەر له‌خه‌ودا سووره‌تی (الفجر)ی
خویند یا چەن ئایه‌تیکی لیخویند یا
بۆیخویند رایه‌وه (نافع) و (ئیین کثیر)
ده‌لَین: له‌سوننه‌ت ده‌رناچی هه‌تا
ده‌مری، هه‌روه‌ها ده‌لَیت: هه‌تیوو و
هه‌ژارانی خۆشه‌هوی.

*هه‌روه‌ها ده‌لَین: دوعایه‌کی خیر بۆ
خۆی و موسولمانان ده‌کات و سوودی
ده‌بیئت بۆیان.

*ته‌گەر له‌خه‌ودا سووره‌تی (البلد)ی
خویند یا چەن ئایه‌تیکی لیخویند
یاخود بۆیخویند رایه‌وه (جه‌غهری
صادق) (ره‌زای خوای لیبیئت) ده‌لَیت:
سویندیک ده‌خوات ، پاشان
پاشگه‌ز ده‌بیته‌وه، ده‌گونجیت درۆبکات
یا ن دلنیا‌بیئت دوا‌ی ترس و بیم.

*ته‌گەر له‌خه‌ودا سووره‌تی (الشمس)
بخوینی یا چەن ئایه‌تیکی یاخود بۆی
بخویند ریت‌ه‌وه (نافع) و (ئیین کثیر)
ده‌لَین: له‌ولایتیکدا ده‌ژی
فه‌رمان‌په‌وایه‌کی داد‌په‌وه‌ری هه‌یه،
یاخود سه‌رکه‌وتن و زالبوون له‌سه‌رجه‌م
کاره‌کانیدا به‌دیده‌کات.

*هروه‌ها ده‌لین: هه‌ره‌شه‌ی
له‌مرۆفیکه‌وه پێده‌گات.

*ئه‌گه‌ر له‌خه‌ودا سووره‌تی (القدر) ی
خویند یان بۆیاخوینده‌وه کرداری
خێروچاکه‌ی ده‌بێت و حال‌وباری
باشده‌بێ و ئه‌جرو پاداشتی گه‌وره‌ی
ده‌ستگیرده‌بێت.

*هروه‌ها ده‌لین: به‌که‌مترین هه‌ول
سه‌رکه‌وتن به‌ده‌سته‌ده‌هێنیت و ئه‌جرو
پاداشتی وه‌ک زیندوکردنه‌وه‌ی شه‌وی
(قدر) ه.

*ئه‌گه‌ر له‌خه‌ودا سووره‌تی (البینه) ی
خوینده‌وه یان بۆیاخوینده‌وه به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر ئاگاداری و مژده‌.

*هروه‌ها ده‌لین: ویزدانی باشده‌بێ
دوای تیکچوونی و دلنیا‌ده‌بیت له‌کارو
باره‌کانی پاش گومان و دوودلی.

*ئه‌گه‌ر سووره‌تی (الزلزله) ی خویند یا
بۆیاخوینده‌وه له‌لایه‌ن شه‌یتانه‌وه
له‌خشته‌ده‌برێ له‌و شوینه‌دا.

*هروه‌ها ده‌لین: خوداوه‌ند تووشی
زه‌مین له‌رزه‌ی ده‌کات له‌گه‌ڵ خه‌لکی
ناموسولمانه‌وه.

*هروه‌ها ده‌لین: رزق و رۆزی و مالێکی
په‌نه‌ان به‌ده‌سته‌ده‌هێنیت یان
له‌ده‌سته‌لاتدار ده‌ترسی.

*هروه‌ها ده‌لین: مرۆفیک منته‌ده‌کات
به‌سه‌ریا له‌بری ئه‌وکاره‌ی
ئه‌نجامیده‌دات بۆی.

*ئه‌گه‌ر له‌خه‌ودا سووره‌تی (التین) ی
خویند یا به‌شیکێ لیخویند یاخود بۆی
خویندرايه‌وه ئاگاداره‌کرێته‌وه‌و غه‌م و
په‌ژاره‌ ده‌خوات به‌لام دلنیا‌ده‌بیت لێی و
چاره‌نووسی باشده‌بێ.

*هروه‌ها ده‌لین: کاروپیشه‌ی
پێغه‌مبهران و پیاوچا‌کانی
پێده‌به‌خشری، یاخود رزق و رزق و
رۆزی و فه‌رپیت و ته‌مه‌ندریژی و،
ده‌گونجیت سویندبخوات.

*هروه‌ها ده‌لین: به‌چه‌شنی
په‌شیمانده‌بیت‌وه که‌ده‌ره‌نجامه‌که‌ی
به‌خێر کۆتایی دیت.

*هروه‌ها ده‌لین: فێری زانیاریه‌کی
به‌سوود ده‌بیت و خوداوه‌ند له‌شساغی
له‌ئاین و دنیاو قیامه‌تی پێده‌به‌خشی.

*ئه‌گه‌ر له‌خه‌ودا سووره‌تی (العلق) ی
خویند یا بۆیخویندرايه‌وه کورپکی
ده‌بیت و پاشان به‌نده‌یه‌کی پیاوچاکی
لێده‌رده‌چیت.

*هروه‌ها ده‌لین: قورئانخویندن و
ملکه‌چی پێده‌دری یاخود فێری رافه‌ی
قورئان ده‌بێ.

* نه گەر له خوډا بينى سووره تى (الهمزة) ى خویند
يان بۆيخويندرايه وه به لگيه له سەر
ئاگادارى.

* هـروهـها دهـلـيـن : سینه سافو
پاکده بى.

* هـروهـها دهـلـيـن : باسى خزمه
نزیکه کانیده کات یاخود فیتنه بیده کات.

* نه گەر له خوډا سووره تى (الفیل) ى
خویند یاخود بۆيانخوینده وه
سهرده که ویت به سەر خزم و دوژمنانیدا.

* هـروهـها دهـلـيـن : نه گەر
فهـرمانـپـرهـایـهـك بـيـت سوپای دوژمن
ده به زینى و ولاتان ئازاد ده کات،
هـروهـها دهـلـيـن : (هـج) ده کات يان
فیتنه و ناشوب ده که ویتـه وه و تیدا
دوژمنانى خوا له ناوده چن.

* هـروهـها دهـلـيـن : خوداوهـند بهـدریـزایی
ته مەنى سزایده دات به ترسو بيم و
پيسى و گنده لى.

* نه گەر له خوډا سووره تى (قریش) ى
خویند یا بۆيانخوینده وه به لگيه
له سەر (هـج) نه گەر
له ریتومايیده رانبوو ، وه گەرنا رنق و
رۆزى خوداوهـند دهـخـوات و
سوپاسگوزارى له سەر ناکات.

* هـروهـها دهـلـيـن : رنق و رۆزى به بى
ماندوبوون دهـستگـيردهـبيـت یاخود

* نه گەر له خوډا بينى سووره تى
(العاديات) دهـخـويـنـى یاخود
بۆيده خوینیتـه وه ، نه گەر
له سه فهردابوو ريگه ى لیده گیرى، نه گەر
وانه بوو خوشيه کانى دنيا له دلایا
شيرينده بيت.

* هـروهـها دهـلـيـن : بهـستنه وه ى نه سپو
مهـره.

* هـروهـها دهـلـيـن : له وانه يه زۆر يادى
خودا ده کاته وه ده گونجیت ته مەنى
دریژبى و به خیرایى باسبرى.

* نه گەر له خوډا سووره تى (القارعة) ى
خوینده وه یاخود بۆيخويندرايه وه
به لگيه له سەر مژده و ئاگادارى.

* نه گەر له خوډا سووره تى (التکاثـر) ى
خوینده وه یا بۆيانخوینده وه هـز
له کۆکردنه وه ى دنيا ده کات و قیامت
له يادده کات.

* هـروهـها دهـلـيـن : به لگيه له سەر
تهنگى له رنق و رۆزى و زۆر قهرزکردن.

* نه گەر له خوډا سووره تى (العصر) ى
خویند یا بۆيانخوینده وه به لگيه
له سەر مژده و ئاگادارى.

* هـروهـها دهـلـيـن : فره خـيـرو
قازانجده کات و به سەر دوژمناندا
سهرده که وى.

ئەگەر دەستە لاتدارنە بوو دەمرئ ،
 ھەروەھا دەلئین: سەردەكەوئ بەسەر
 دوزمانیداو لەگەڵ شەھیدان و پیغەمبەر
 (ﷺ) دەبی.

* ھەروەھا دەلئین: خوشەویستیکی
 دەمرئ.

* ئەگەر لەخەودا سوورەتی (تبت) ی
 خویند یا بۆیانخویندەو ھەل و سامان
 لەکارێکدا خەرجەدەکات خوداوەند پێی
 رازی نییە، ئەگەر مەل و سامانی نەبوو
 دوزمانی لەنیوان خەلکیدادەکات و
 نامرئ ھەتاسەر جەم خانەوادەکە ی
 نەمرن.

* ھەروەھا دەلئین: یەکتاپەرستی
 پێدەبەخشیئ لەگەڵ منالی کەمدا،
 یاخود ژنیکی بێخیر دەگریتە خو یان
 مەل و سامانی لەدەستدەدات.

* ئەگەر لەخەودا سوورەتی
 (الاخلاص) ی خویند یاخود
 بۆیانخویندەو ھەل و سامان بەتاک و تەنیا
 دادەنئ و ھەرگیز کوپی نابیت و کاتی
 دەمرئ سەر جەم ئەندامەکانی
 خانەوادە ی مردبن.

* ھەروەھا دەلئین: ناوی مەزنی خوا
 دەزانئ و دوعای پێدەکات و دوعاکە ی
 گیرادەبی و حال و باری باشدەبی،
 ھەروەھا ئەگەر بترسی دلتیادەکرئ
 یاخود ئەگەر ستمی لیکرابئ خوداوەند

لەسەفەرێکدا سوودو قازانجێکی زۆری
 دەستگیر دەبیت.

* ئەگەر لەخەودا سوورەتی (الدین) ی
 خویندەو ھەل و سامان بۆیانخویندەو ھەل و سامان
 دەبیت بپروایان بەزۆری قیامت نییە و
 رێگر دەبیت لەچاکە و زەکاتی مەلەکە ی
 نادات.

* ھەروەھا دەلئین: دراوسی و خەلکی
 سوودی لیوێدەگرن و لئی رازیدەبن.

* ئەگەر لەخەودا سوورەتی (الکوثر) ی
 خویند یاخود بۆیانخویندەو ھەل و سامان
 قیامتەتخوازن دادەنیشئ و زالدەبی
 بەسەر دوزمانیداو زۆر قوربانیدەدات.

* ھەروەھا دەلئین: بەھۆی بەلاو
 نەھامەتی کەوارووی تیکردو ھەل و سامان
 پاداشتی دەستدەکەوئ یاخود دەلئین
 دەوڵەتەمەند دەبیت.

* ئەگەر لەخەودا سوورەتی
 (الکافرون) ی خویندەو ھەل و سامان
 بۆیانخویندەو ھەل و سامان بەلگە یە لەسەر بیدعە،
 ھەروەھا دەلئین: ئامادە دەبیت لەگەڵ
 کۆمەلئ بیدعەچیدا یاخود باوەرپێکی
 پاک و پوختی بۆ دروستدەبی و
 ئایندروستو لەشساغەبی.

* ئەگەر لەخەودا سوورەتی (النصر) ی
 خویند یاخود بۆیانخویندەو ھەل و سامان
 دەستەلاتداربوو ولاتان ئازاد دەکات،

سهریده خات و ده گونجیت ته مهنی
به سه رچووییت و چاره نووسی واده و
کاتی هاتیییت.

*هروه ها ده لئین: ته و بهی پاک و
بیخه وش و باوه پی راسته قینه
به ده سته هیئیت.

*نه گهر له خه ودا سووره تی (الفلق) ی
خویند یاخود بۆیخویند رایه وه به لگه یه
له سه ر باشی حال وباری و زالبوون
به سه ر دوژمندا.

*هروه ها ده لئین: یادوزیکری
به رزده کریت ته وه و ناوی مه زنی خودا وه ند
فیزده بی و دوعا و نزای گیرایی،
هروه ها ده لئین: دنیا به چه شنی
باله کانی ئاوه لاده کات بۆی خه لکی
ئیره یی پیده به ن.

*نه گهر سووره تی (الناس) ی خویند
یاخود بۆیخویند رایه وه به لگه یه له سه ر
گونجانی کاریک بۆی، پاشان زالبوون
به سه ر دوژمناندا.

*هروه ها ده لئین: جادوی
جادوگه رانی لیدور ده خریت ته وه له گه ل
وه سه وه سی شه یتان.

*هروه ها ده لئین: به وه سه وه سه
تاقیده کریت ته وه، یاخود به لگه یه له سه ر
کۆبوونه وه ی خانه واده یان خه لکی
سه لامه ت ده بن لئی.

*ههرکه سییکیش له لیکدان ه وه ی
سوورته کاندای رۆبچیت یا بۆ ههر مرقفیک
به پیی حالی خۆی بۆی لیکداته وه،
ئه وه ی له قورئاندا تاقیکراوه ته وه بۆ
خیر به ده سه ته یتانی یاخود
دوورخستنه وه ی شه ر له خه ودا به پیی
مه رجه کانی خۆیده بییت چ خیر یا شه ر،
ئنجا ته ماشای سووره ته که بکه و پروانه
ئه گهر وه ک (مائدة) بوو ئه وه مژده یه و
(التوبة) شگه رانه وه یه بۆلای خودا و
(مریم) هاوسه ر یان کورپه و (الطلاق)
ته لاقدان یاخود مردنه و سه رجه م
سووره ته کانی دیش ده توانی راشه ی
له سه ر بکه ی.

سووره دال: (ئین سیرین) ده لئیت:
سووره دال فه رمان په وایه کی خا و
خلیچک و توندوتیژو خۆبه که مزانی
سته مکاره .

*نه گهر بیینی بوه به خاوه نی
سووره دالیک و راوی بۆ ده کات
ده سه ته لات و مال و دارایی
به ده سته هیئیت.

*نه گهر بیینی سووره دالیک دپنده ی بۆ
راونه کرا و به پشتیوانی رامیکرد به لام
واییینی به ده سته گرتوویه تی کورپکی
ده بییت ههر به مندالی ده بییت
به فه رمان په وایه به رپرس.

سووک و رسواو که سیکی به رزو پایه داربی.

* نه گهر بینی مروځيک سووکایه تی پیده کات له وهی سووکایه تیده کات ئیش و نازاری پیده کات سرده که وی به سهریاو زه فهری پیده بات، هه روه ها ده لئین: حه قیکه که سی قسه پیگوتراو هه یه تی لای قسه پیده ر.

* نه گهر قسه پیده ر پادشاه بو قسه پیگوتراو باشته ر له قسه پیده ر.

سووک کردنی بارو قورسای: (نبین سیرین) ده لئیت: دانان و سووک کردنی بارو قورسای له سهر مروځو ئاژهل به لگه یه له سهر چاکه کردن له گهل که سیکدا بیناسیت یا نه یناسیت.

س و

سؤل (خوف): له پیکردنی سؤل سه فهرکردنه له ده ریادا له گهل پویشینی جل و به رگی قه لغان، سؤل نویش قه لغانه له خراپه و پاریزگاریش له مال و دارایی.

* نه گهر چه کی پینه بوو غه م و په ژاره یه کی توندو ته نگه به ریبه که سه خت و گرانتره له غه م و په ژاره .

* سؤل ته نگ قه رزاری و زیندانی و کۆت و بعده، نه گهر فراوانبوو غه م و په ژاره یه به هوئی مال و داراییه وه دروستده بییت، نه گهر نویوو ده دریتته پال پاریزگاری و

* نه گهر نه و داله له دهستی هه لفری منداله که به مردوویی له دایکده بییت یا خود زور ناخایه نییت و ده مریت، به چه که کانیشی منداله کانیه تی، یه کیکیش ژنیکی ناپاکه و خراپه ی ناشاردریتته وه.

* هه روه ها ده وتری: سووره دال به لگه یه له سهر دزو جه رده و قولپره خیروچاکه له هاوه لانیان ده شارنه وه.

(نابلسی) ده لئیت: سووره دال به لگه یه له سهر:

+ جه نگو و کوشتار.

+ پیاوی به پیز.

+ ژنی داوینیس.

* هه موو سووره دالیک به لگه یه له سهر نه وهی شایسته ی کوشتاره به هوئی بیباوه پی و هاوه لپه یدا کردنه .

سووژن: (نابلسی) ده لئیت: به لگه یه له سهر ژن، نه گهر سووژنیکی به ده سستیه وه بینی نه گهر ژنه که ی دوو گیانبوو دوو مندالی ده بییت نه گهر دوو گیان نه بوو سه فهریک دیته ری.

سووکایه تی (گالتیه - پیخوشبوون): (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا ملکه چی و رسواییه و پله و پایه و مه زنییه بوئه وهی گالتیه پیده کری مه گهر که سیکی

*نەگەر سۆلىكى قەيتاندارى لەپىكىرد
غەم و پەژارەى لەلايەن ژنەكەيەو
پىدەگات.

*نەگەر لەبەشى خواروى سۆلەكەدا
پىنەى پىوہبوو ھاوسەرگىرى لەگەل
ژنىكدا دەكات كورپكى ھەيە.

*لەپىكىردنى سۆلى سورر بۆيەكك
بىەوئ سەفەرىكات باش نىيە.

*نەگەر بىنىى دوو سۆلى لىدزراو
دووخەم و خەفەت رووى تىدەكاتو،
لەخەودا بەلگەيە لەسەر:
+ئەلقە.

+مال و دارايى.

+خوپاراستن لەخرابە.

*نەگەر بىنىى دايكەند غەم و پەژارەو
تەنگەبەرى دەپەوئەو.

*لەپىكىردنى سۆل لەگەل جە بەلگەيە
لەسەر زىادبوونى شكۆمەندى و رزق و
رۆزى.

*بىنىنى سۆل لەسەرەتاي زستاندا
بەلگەيە لەسەر خىرو لەكۆتايى
ھاوينيشدا بەلگەيە لەسەر غەم و
پەژارە.

*نەگەر بىنىى سۆلەكەى كەوتوہ تە نىو
بىرىكەوہ يان سووتاوہ ژنەكەى
دەمرىت.

باشترە بۆ خاوەنەكەى ، نەگەر شىرپو
لەپارىزگاريدا لاوازترە، نەگەر درايە پال
غەم و پەژارە تۆكمە نابىت و لەدەرەوہ
دورە.

*نەگەر سۆلەكە لەجلوبەرگ و جە
دروستكرابو زىادەبوونى پلەوپايەو
شكۆمەندى و بژىويە.

*سۆل لەدەمى سەرەتاي زستاندا
چاك و باشەو لەھاویندا غەم و پەژارەيە.
*نەگەر سۆلىكى بىنىى بەلام
لەپىنەكرد مال و دارايەكى لەنەتەوہى
عەجەمەوہ دەستدەكەوئ.

ونكىردنى سۆل دەدرىتەپال پارىزگارى و
تياچوونى جوانكارى، خۆنەگەر درايە
پال غەم و پەژارەو قەرزارى و دەروو
قوتارىوونە لەناخوشى.

*لەپىكىردنى سۆل بەشىوہيەكى
پەرت و بلاو بەلگەيە لەسەر ھاوسەرگىرى
كچ، نەگەر لەژىر پىيدا دپاوى و كون
ھەبوو بەلگەيە لەسەر ھاوسەرگىرى
لەگەل پىوہژندا، نەگەر ونبوو ژنەكەى
دەكەوئ نەگەر فروشتى ژنەكەى
دەمرىت.

*نەگەر بىنىى گورگك يا دىوگك بازىدا
بەسەر سۆلەكەيدا پياويكى خراب
ناپاكى لەگەلدەكات بەوہى دەست
لەگەل ژنەكەى تىكەلدەكات.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
رافه کاری خه و یان نه وهی ناگاداری
کالو گه نجینه یه.

س ۵

سه به ته: (ئیین سیرین) ده لیت:
سه به ته به لگه یه له سه ر مژده و
ناگادارکردن، نه گه ر جوړو ناوه پوکی
به دلپو مژده یه، نه گه ر له ناوه پوکدا
به دلینه بوو ناگاداریه.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا مژده یه
ده دریته پال نه وهی که له خویگرتوه،
نه گه ر سه به ته یه کی بینی تریی سپی
تیدابوو رزق و روزییه که له لایه که وه
رووی تیکردوه خوی بو ناماده
نه کردوه.

* هه روها به لگه یه له سه ر نه خوشی
(سیل).

سه به ته چن (سه به ته فروش): (نابلسی)
ده لیت: نه وهی سه به ته دروستده کات
یان ده یفرۆشی بینی به لگه یه له سه ر
چنه ر یان به رگدروو یاخود بیناسازی
لانه و مال یاخود نه دنازیار.

* ده گونجیت بینی به لگه بیت
له سه ر نه وهی مردوو داده پۆشی
له گورد.

* سۆل به ناژه ل لیکده دریته وه، هه ر
رووداوێک بیت به سه ر سۆله که یدا روو
له ناژه له کانی ده کات.

* نه گه ر سۆلیکی کۆنه ی لیون ببی
غهم و په ژاره ی قه رزاری
له کۆله بیته وه.

* نه گه ر یه ک تاک سۆلی ون ببیت نیوه ی
ماله که ی تیا ده چیت، نه گه ر هه ردوو
سۆله که ی به یه که وه ونبوو هه موو مال ز
داراییه که ی تیا ده چیت.

* نه گه ر بینی قاچه ده کات به سۆله که یدا
ژنیکه ده کات به هاوسه ریخۆی.

* نه گه ر سۆلیکی دۆزییه وه به لگه یه
له سه ر سه رقالبوون به دنیاو
پشتگوێخستن قیامت یاخود
سه رقالبوون به دنیاوه و پشتگوێخستن
فه رزه کان.

* سۆلی خوشتر له خه ودا هیزو سه فه ره،
ده گونجیت سۆلی خوشتر به لگه بیت
له سه ر ئاسانکاری بو کاروباری باشو
په سه ند.

سۆل دروستکه ر: (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا به لگه یه له سه ر پیاوێکی
خاوه ن زانیاری یاخود لیکده ره وه
قه سو وته.

سەر (سەلک) : (ئىبن سىرىن) دەلالت:

سەر لە لىكدانە وەدا سەرۆكى مرقۇقە

لە ژێردە ستیدا كاردەكات ياخود ئەو

سەرمايە يەكە دەيدۆزێتە وە.

* ئەگەر بىنى سەرى پتر لە ئەندازەى

خۆى گەرەبوو ريزو شكۆمەندى

زيادەكات و بە پێچەوانە وە.

* ئەگەر بىنى دووسەر يا سىانى ھەيە

زالدەبێت بە سەر دوژمنەكانيدا ئەگەر

پالەوانبێت بەلام ئەگەر ھەزاربوو

دەولەمەند دەبێت، ئەگەر

دەولەمەندبوو منداڵى چاك و باشى

دەبێت، گەر رەبەنبوو ھاوسەردەگرى و

ويستخاوى خۆى بە دەستدەھێنێت.

* ئەگەر بازركانێك بىنى سەرى شۆرە

زيانەكات لە بازركانىيەكەيدا ، ئەگەر

پياوێك بىنى سەر شۆرە و ھەلۆاسراو

تەمەندريژدەبێت و پەر لە ھەول و

سەرزەنش بە پێى چىرۆكى (ھاووت) و

(ماروت).

* ئەگەر بىنى سەرى شۆرە و خۆى

چەمەندووە تەو لە نێو كۆمەلێكدا گوناھو

ھەلەيەكى ئەتجامداو و لێى

پاگشەزدەبێتە وە تەو بە دەكات،

بناغەى ئەم خەونەش بەلگەيە لە سەر

تەمەندريژى بە پێى ئايەتى: ﴿وَمَنْ

نَعِمَهُ نَكَسَتْ فِيهِ الْكَلْبُ﴾ (يس: ٦٨).

* ئەگەر سەرى بە ھەلگەپاوەيى بىنى

بۆيەكێك لە سەر سەفەربێت رێگرێكى بۆ

پێشديت و ئەو ھى حەزى پێدەكات بەو

نزيكانە ناييبنى بەلکو دواتر

بەدبەكات.

* بۆيەكێك موسافىرىكى ئاوارەى ھەبێت

بەلگەيە لە سەر گەپانەو ھى بۆ ولاتى

خۆى دواى دواخستن و ھى واش

رۆيشتنى ئەو رووداو.

* سەرۆمل ئەگەر مرقۇق بەدبىيان بكات

كۆم و برين و ژانە ، ئەمەش نەخۆشىيە

بۆ سەرچەم خەلگى بە شىو ھەيەكى

ھاوسەنگ.

* ئەگەر بىنى سەرىبۆھ بە سەرى سەگو

گويدريژو ئەسپ يان ھەر ئازەلێكىتر

رووبەماندوبوون ھەنگاودەنى.

* ئەگەر بىنى سەرىبۆھ بە سەرى فيل و

شىرو پلنگ و گورگ لەبەجێتەناني

كاروبارەكانيدا پلەوپايەيەكى بەرز

بە دەستدەھێنێت و سـوود

لە پلەداريدەكات و زالدەبێت بە سەر

دوژمنەكانيدا.

* ئەگەر سەرى بوبوبە سەرى بالندە

خەونەكەى بەلگەيە لە سەر زۆر

سەفەرکردن.

* ئەگەر سەرى بىنى سەرى دەرکە وتوھ مالو دارايى بەئەندازەى ئاينىدارى دەستدەكە ویت.

* سەر بەرپم و دارىكەوھ سەرۆكىكى پلەوپايە بەرزە.

* ئەگەر سەرىك بىنى لەدەفرىكدا خوینی پىوھى سەرۆكەكەى درۆدەكات لەگەلى.

* ئەگەر بىنى لەملىدەدرىت و سەرى لىى جیادەبیتەوھ ئەگەر نەخۆشبوو چاكەدەبیتەوھ، ئەگەر قەرزاربوو قەرزەكەى دەداتەوھ یاخود حەجى بۆ پىشیدىت، ئەگەر لەنارەحەتیدابوو دەرووی لیدەكریتەوھ، ئەگەر ئەوكەسەى ناسى كە لەملىدەدات لیدانى ئەو لەسەردەستى ئەو دەبیت.

* ئەگەر ئەوھى لیدانى مندا لىكى نابالغبوو پىشید و دەرووھ بۆى لەناو نارەحەتى و نەخۆشى كەتیدایەو مردنیەتى لەسەر ئەو حال و یارە.

* ھەر وھما ئەگەر بىنى و نەخۆشبوو نەخۆشیەكەى درىژ دەبیتەوھ و گوناھى لیھەلدەوھرى و بەباشترین حال و یار بەدیدارى خوداوەند دەگات و دەرووی لیدەكریتەوھ.

* ھەر وھما ژنى زەىستان و نەخۆش و ئەوھى لەدەریای دوژمندا بیت ئەگەر

* ئەگەر سەرى خۆى بەچەوركرای بىنى خەونەكەى بەلگەىە لەسەر باشى باپىرەى.

* ئەگەر چەن سەرىكى برایى بىنى خەونەكەى بەلگەىە لەسەر ملکہ چبوونی خەلکى بۆى.

* ئەگەر بىنى سەرى مرقىكى خراپى خوارد باسى سەرۆك و ھەرماندەىەكەكات و مالو دارايى لەھەندىك بەرپرسىترەوھ بەدەستدەھىت.

* ئەگەر بىنى سەرىكى بەلئىراوى خوارد مالى خۆیەتى دەىخوات.

* ئەگەر بىنى سەرمایەى خۆى بەدەستى خۆى گرت مالو دارايىەى كەپتیدەكات زوربەى خوینبايىە كەترىنى ھەزار درھەمە، ئەم خەونە بەلگەىە لەسەر روودانى پەیمانەستى لەنیوان خۆى و پیاویك قەرزى لایەتى بەپى ئایەتى: ﴿وَإِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُؤُوسُ أَمْوَالِكُمْ﴾ (البقرة: ۲۷۹).

* ئەگەر بىنى سەركەوت پىوھى بىئەوھى لىى بدرى لەسەرۆك و بەرپرسەكەى جیادەبیتەوھ.

* ئەگەر سەرى برای ھەلىگرت و نایەوھ بەسەرى خۆیەوھ و چاكبوەوھ لەجیھادو تىكۆشاندا دەكوژى.

به لگه یه له سەر گه پانه وهی، بۆنه وانه ی
ناکۆک و به ربهره کانیکارن به لگه یه
له سەر زالبوون چونکه نه گهر له شولار
سه ری لیبرکریته وه هه رگیز چاره سه ری
نبیه .

* نه گهر سه ری خۆی له ده ستدا ببینی
باشه بۆیه کێک مندالی نه بیئت.

* نه گهر سه ریخۆی له ده ستیا ببینی و
سه ریکی تریشی ببینی به سه ر
له شولاریه وه به لگه یه له سه ر
به ره نگاریبوونی به لاو نه هه مه تیه کان و
هه ندیک له وه کاروباره نارێکانه ی
چا که ده کات.

* ده گیرنه وه پیاویک دیت بۆلای
پیغه مبه ر(ﷺ) و ده لیئت: ئه ی
پیغه مبه ری خوا له خه ودا بینیم سه رم
له لاشه مکه رایه وه به چا ویکم
ته ماشامده کرد، پیغه مبه ر(ﷺ) بزه یه ک
گرته ی و فه رموی: به کام چاوت
ته ماشامده کرد؟ ئه وه نده مایه وه
که چاره نووسی مابوو، پاشان
پیغه مبه ر(ﷺ) بۆلای په ره وردگار
گه پایه وه .

* (ئیهن مریم) له خه ودا ببینی
(٦٠) که نه یزه ک خۆیان ده که ن
به ماله که ییدا به ده سته ی هه ر
که نه یزه کێکیانه وه سینیه ک هه بوو

له گه ردندانی یه کێکی ببینی هه یچ
نا په حه تیه کی نه بوو له و نازو نیعه ته
ده بریئت و ده سه لاته که ی کۆتایی دیت و
حال و باری له بنه په ته وه ده گۆڕی.

* نه گهر پادشا یا خود فه رمان په وایه کی
ببینی ده دات له گه ردنی ئه وه کات
فه رمان په وایه په ره و ده گاره له غه م و په ژاره
قوتاری ده کات و په شتگیریده بی
له کاروباره کانیدا.

* نه گهر ببینی پادشایه ک ده دات
له گه ردنی به ره ده سه ته کانی له تاوانباران
ده بووری و گه ردنیان ئازا ده ده کات.

* نه گهر ببینی له گه ردنی ده ده ن
به فه رمانی فه رمان په وایه ک یا خود
له رێگه ده گیرئ یا ن له جه نگدا خراپه
بۆیه کێک باوک و دایکی زیندو نین و کوپی
هه بیئت چونکه سه ر به دایک و داده نریئت و
هۆکاری ژیا ن و به کوپیش ده چوینری
چونکه وینه ی خۆیه تی.

* نه گهر که سیکیتر یا خود ئه وه ی
فه رمانی کوشتنیان به سه رادا وه ببینی
باشه چونکه به لاو نه هه مه ته ی یه کجار
روو له مرۆف ده کات و بۆجاری دوو هه م
رووی تیناکات.

* بۆ په ره گۆره رو که نه جینه دار به لگه یه
له سه ر سه رمایه ، بۆ موسافیریش

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینى سهرى
گه وره بوه سه رۆكايه تى ده كات له نیتو
نه ته وه كه یدا.

* نه گهر بینى سهرى بچووكبوه ته وه
نه گهر ژيرو عاقل بیت ده بیئت به نه زان و
نه قام، نه گهر زانا بوو ده بیئت
به كه سیتی گیل و كه وده ن، نه گهر
سه رۆكبوو له كارو سه رۆكايه تى
لا ده بریئت.

* نه گهر سهرى خۆى بینى
له لاشه یكراوه ته وه به بی لیدان،
له په ره رده گاره كه ی دورده كه ویتته وه.
* سه ر به لگه یه له سه ر سه رمایه و چه ند
سه ریکیش به لگه یه له سه ر مال و
دارایی.

* نه گهر سهرى مرقیكى به ده سته وه
بینى به نه ندازه ی هه زار دینارى
ده سته ده كه وى یان به نه ندازه ی هه زار
درهم یان سه د به پیى حالى
خاوه نه كه ی.

* سه ر به پیزترین پارچه و به شى
نه ندامى مرقه و به لگه یه له سه ر
پله و پایه و سه ركر دایه تى سه رۆك
له هه موو شتیكدا وهك باوك و دایكو
مامۆستا و په ره رشیارو فه رمان په وایه.

* سه ر به لگه یه له سه ر:

+مه نجه لى قولفدار.

+كالهك.

سهرى مرقیكى شۆراووشانه كراوى
له سه ربوو وهك نه وه ی یه كیکیش نه م
نايه ته ی ده خوینده وه: ﴿وَمَا كَانَ
لِبَشَرٍ اَنْ يُّكَلِّمَ اللّٰهَ اِلَّا وَحْيًا اَوْ مِنْ
وَّرَءِ حِجَابٍ﴾ (الشورى: ۵۱)
خه ونه كه ی گێپاوه و پێیانوت: خه لیه
ده تكات به ده رگاوان و په رده دارى
خۆى و شه ست هه زار دینار
به ده سته ده بیئت، به وچه شه نه بوو
كه بۆیان لیکدا یه وه.

* نه گهر سهرى خه لکی به بپاوى بینى
به ده سته وه خه لکی به ملکه چى
دینه به رده مى و ده گونجیت خه لکی
له ویدا كۆبینه وه.

* نه گهر بینى بوه به خاوه ن سه رۆك
مال و سامانیكه ده سته ده كه ویت
كه مه كه ی (هه زار) دره مه و زۆره كه ی
(هه زار) دیناره.

* نه گهر پێشه وایه ك بینى سهرى
گه وره بوه زیاده وهیزو ده سته لاته.

* نه گهر سهرى خۆى بینى بوه به سه رى
به رانیك دادپه وه رده بیئت.

* نه گهر بینى سه ربیوه به سه رى سه گ
سته مه ده كات و به خراپی مامه له له گه ل
ژێرده سته كانى ده كات.

تیاچوونی پله وپایه و که مېوونه وهی
مال و دارایی و که و تنه نیو نه زانینه وه .
* نه گهر له خه ودا چهند سه ریکی هه بوو
وه چهی پیده به خشری یان زانیارییه کی
به سوود یا خود زهوی وزاری تیاچوو
مندال و شوینکه و ته و مال و دارایی ،
وه گهرنا خانه واده کی زورده بنو
نهرکی سهرشانی قورس و گراند ه بیت و
سوود و قازانجی که مده بیتته وه .
* نه گهر سه ری له ده سبتدات به لگه یه
له سه ر خودی خوی .
* نه گهر به ده سستی خوی سه ری
لیکرده وه خویده کوژیت به هوی خرابی
هه لسوکه و ت و کاروباره وه ، یان به باشی
ری وره سمه کانی نویژ به جیناگه یه نیت
یا خود په یوه ندی نیوان ده بچری له گهل
که سیکی نازیزدا یا ناپاکی له گهل
باوک و گه وره یه کیدا نه نجامده دات
یا خود نه وهی سه ر به لگه یه له سه ری .
* نه وهی روو له (سه ر) ده کات له خیرو
شهر یان نه وهی له روو خسارو ده ست و
نائیشک و جوموژگه دا رووده دات
له زیاده وکه می وابه سته ی ده ستنویژو
ته و اووی پاک و بیگه ردیده کری .
* نه گهر بینی سه ری لیبوه ته وه
سه ره رمایه کی له کی سده چیت
که به هوی وه ده ژی ، یان ده گونجیت

+ قه لای پادشاو که نجینه کانی .
+ جامانه و کالو سه ریان .
+ تاج و سه وله دانی پادشا .
+ خودهی جه نگاوه ر .
+ که شتی ناسمانی .
+ کی شانوه پیوانه .
+ کوژترو فین .
+ هه موو شوینیک هه لمی تیا
په نگبخوا ته وه بۆ به رژه وه ندیه ک .
+ چادری کۆله که دار .
* ده گونجیت سه ری زانا به لگه بیت
له سه ر زانیارییه کی .
* بۆ پیشه وهریش به لگه یه له سه ر
پیشه کی .
* هه روه ها ده گونجیت به لگه بیت
له سه ر :
+ باسیکی جوان و شیاو .
+ ژیان و مردن .
* نه گهر سه ری جوان و هه لکه و توبی
یان له نه ندازه ی خوی گه وره تربی و
له به رچاو ناشیرین نه بیت به لگه یه
له سه ر شکومه ندی و به رزی و رزق و
روزی .
* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
زانیارییه کی فراوان یان دانایی یا خود
ژیری و نه قل ، به لام نه گهر سه ری
بچوو کبوو به لگه یه له سه ر نه مان و

قازانچىكى نابىت، ئەگەر بۆگەن و
پىسبوو مامۇستاكەى ستايشىكى
خرابىدەكات.

* ئەگەر بىنى سەرى مەرىك يا مانگاۋ
گاۋ حوشتر دەخوات و خراپبوو
غەيبەتى بەرپرس و گەرەكەيدەكات،
ئەگەر لىنرابوۋ ياخود برزابوۋ مال و
دارايىەكى دەستگىردەبىت لەلايەن
فەرمانپەرۋاۋ دەستەلاتدارەكەيەۋە.

* سەرى مەرى سەرمايەكە زىادەكەى
(دە) ھەزار درھەمەۋ كەمەكەشى
(ھەزار) درھەمە:

* خواردنى مۇخ مالىكى شاراۋەيە.

* خواردنى چاۋ مالى سەركرەدەۋ
فەرمانپەرۋايە.

* ئەگەر بىنى سەرى مەرى پاچەكەى
دەخوات شكۆمەندى مال و دارايى
مىراتى بۇ دەمىتتەۋە.

سەرئالە: (نابلسى) دەئىت: بۇئەۋەي
كەدەيدەكات لەخەۋدا گەر موسولمانبىت و
بىدات بەبىباۋەپان بەلگەيە لەسەر
ملكەچسى و سەرشۆپى، ئەگەر
لەبىباۋەپان ۋەرگىرا بەلگەيە لەسەر
شكۆمەندى و سەركرەۋتن.

سەرئالە (سەرىپىشاۋ): (نابلسى)
دەئىت: لەخەۋدا بۇ رەبەن بەلگەيە

سەرى بتاشى و كۆرەكەى فېتىدات
لەگەر مادا يان ژورەكە بېروخىنى يان
سەرى مالەكەى لايىبات.

* ئەگەر بىنى سەرى
بەدەستىيەۋەيەتى و تەماشايەدەكات
ھەلسوۋكەۋتى خەۋبىنەرە بەسەرمايەۋ
پارەكەيەۋە.

* ئەگەر بىنى سەرىدەبات نەخۇشەك
روۋى تىدەكات.

* ئەگەر بىنى قسەۋ گەفتوگۇ لەگەل
سەرى خۇيدەكات خىروچاكە روۋى
تىدەكات.

* ئەگەر لەخەۋدا سەرى مەۋق گۇپا
بۇسەرى گۆيدىرئىژ لەنويژدا بەر لەئىمام
سەرى بەرزەكاتەۋە بەپىتى ئەۋ
فەرمودەيەكى كەلەپىغەمبەرەۋە
دەيگىرنەۋە^(۱). يان دەبىت بەكەسىكى
نەزان.

* سەرى مەرى مانگاۋ ھىتر ئەۋەي
دەخورى ئەگەر بىنى شتىكى لىكپى
دەخرىتە نىۋ تەنورەۋەۋە قەلەۋبوو
سوۋد لەسەركرەدەۋ مامۇستايەك دەكات
جىگەى سوۋدو قازانچە، ئەگەر
لەپوللاۋازبوو مامۇستاكەى ھىچ سوۋدو

^(۱) (بوخارى) (۶۹۱) و (مسلم) لە (الصلاة) دا

(۲۲۱/۱۱۶/۱) (نوي) لە فەرمودەيەكى (ئەبى

پیتغه مبه (ﷺ) ده فەرمویت: "ئەو هی
لەخە لات و دیاری خۆی پەشیمان
دەبێتەو وەك یەكێك وایە رشانەو هی
بخواتەو."

* رشانەو مالتیکی حەرامەو دەگونجیت
بەلگەبێت لەسەر ژن، ئەگەر فروان و
پاک و دیاربوو بۆنەکە ی ژنەکە ی خوش
مامەلە یە و پاکیتی و فراوانی گوێپارەلی و
کەمی بۆگەنی و باشی پیاوەلدانیەتی،
ئەگەر تەنگ و پرسیو خواوەنەکە ی
شوێنیکێ تیا بەدینەکرد دابنیشی
یاخی و گومرایە، ئەگەر بۆگەنبوو
زماندریژ دەبێت.

* قوولی بیری سەرپیشاو یان
زێرا بەکە ی بـ جێهێنانی
کاروبارەکانیەتی، ئەگەر تەماشایکردو
خوینی تێدابەدیکرد لەکاتی بێنویژیدا
دەچێتە لای ژنەکە ی.

* ئەگەر بیرو زێرا بەکە ی بینی پرپوه
ریکخستن و ریگری خەلکیە لەخێرو
دەستگیرویی لەترسی زیادەپرەوی.

* ئەگەر داریکی بەدەستیەو بینی
دەبجوولاند لەبیریکدا لەمالەکەیدا
ژنیکی تەلاقدر او هەیه، ئەگەر بیرو
زێرا بەکە پرپوو ترسی هەلچوونی نەبوو
ژنەکە ی دووگیانە.

لەسەر ژن کە بەچاکە دایدەپۆشی،
دەگونجیت چوونەکە ی بەلگەبێت لەسەر
خۆشاردنەو بەکردارو دەستبرین و
دووپوویی.

(نابلسی) دەلێت: بەلگەیه لەسەر
عەرەتی خانەوادەو شەکەتی و
هەژاریان.

* دەگونجیت بەلگەبێت لەسەر هاوسەر
دەچێتە لای و نهینێ و عەرەتی دەبینی،
یاخود بەلگەبێت لەسەر باران
کە مال و سامان و گەنجینه، شتی
فرۆشگای تێدا یە، هەر وەها نە ی
پشودانەو خۆی تێدا خاڵیدەکریتەو،
ئەگەر پرپوو لەخەودا بەلگەیه لەسەر
دووگیانی هاوسەر یان مولک و سامانی
خزمەتکار.

* دەگونجیت بەلگەبێت لەسەر زۆری
مال و سامان یاخود پیویستی بوون
بەپارە هەتا ئەو نەخۆشیانە برپەوێنەو.
* ئەگەر پیسبوو بەشتیک و بۆنی نەهات
بەلگەیه لەسەر دەرکەوتنی خێرو
دەگونجیت داواخوازی بەجێنەیت،
ئەگەر خواردی لەوانە یە پاشگەزبێتەو
لەو هی بەخشییوێتی یان کردوویەتی
بەخێر یاخود لەوانە یە بەلگەبێت لەسەر
خرابەو حەرماخۆری حوکمەکەشی وەك
یەكێك وایە رشانەو هی خواردبێتەو،

تایه تی: ﴿كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ
فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ (البقرة: ۲۴۹)
بینینی سهریاز قامچی به دهسته وه بیئت
یان تیروپم به لگه یه له سهریژیوی
باش وچاک.

(نابلسی) ده لئیت: به لگه یه له سهر
سهریازانی په روه ردگارو هه روه ها
په ریو فریشته کانی سۆزو به زه بین
له گه ل فریشته ی سزاو خه شم.

* نه گه ر موقوفیک بینی بوه به سهریاز
ده سسته لات و فـه رمانپه وایی
به ده سته ده یئیت، هه روه ها ده سته لات
به سهر ولاتیکا به ده سته ده یئیت به بی
ماندو بیون.

* نه گه ربیننی ناوی له دیواندا تو مارکراوه
خیریک به ده سته ده یئیت به سیه تی و
پیداویستی پرده کاته وه یاخود
بیته وه ی خوازیار بیئت پییده گات.

* نه گه ربیننی بوه به سهریاز نه گه ر
نه خوشبیت ده مریت، وه گه رنا به لگه یه
له سهر غه م و په ژاره و زه ره ر.

* نه گه ربیننی ده بیئت به سهریاز یان
ده ییه ن بۆ سهریازی بۆ نه خوش
به لگه یه له سهر مردن، ده گونجیت
به لگه بیئت له سهر شکست و
غه م و په ژاره و جموجوول له سه فه ردا.

* نه گه ربیننی له سهر پيشاو دانراوه
غه درو ناپاکي له گه لده کهن نه گه ر
ده رگا که شیان لیداخست ده مرئ.

سهر نیشه: (ئین سیرین) ده لئیت:
سهر نیشه گوناوه تاوانه و ده بیئت
ته و به ی لیکری و کرداریکی چاکه
نه نجامبدات به پیی تایه تی: ﴿أَوْ يَهْدِي
أَذًى مِنْ رَاسِهِ فَفُتِحَتْ مِنْ صِيَامٍ أَوْ
صَدَقَةٍ أَوْ نُسْكَ﴾ (البقرة: ۱۹۶).

(نابلسی) ده لئیت: سهر نیشه ناخوشی و
بۆله یه بۆ یه کیک به لگه بیئت له سهری،
سهر نیشه لیکدانه وه ی ده گه ریته وه بۆ
سهرۆک.

* هه روه ها ده لئین: گوناوه تاوانه و ده بی
ته و به ی لیکری.

سهر یاری مووچه: (نابلسی) ده لئیت:
له خه ودا به لگه یه له سهر گواستنه وه ی
قسه و به جیهینانی پیداویستی.

* ده گونجیت به لگه بیئت له سهر
خرمه تکاری لانه و مال.

سهر یاز: (ئین سیرین) ده لئیت: نه وه ی
کومه له سهر یازیک بیننی جه مبه ون
له سهر تیاچوونی بیکارو سهرکه وتنی
راستبیزو حه قبه روه ران به پیی تایه تی:
﴿فَلَنَأْتِيَنَّكُمْ بِخَبَرٍ لَا يَكُنْ لَكُمْ بِهِ﴾
(النمل: ۳۷).

* که می سهر یاز به لگه یه له سهر
سهرکه وتن و زه فه ر پتیردن به پیی

(ئىبن سیرین) دەلّیت: هاتنى سەرباز
بۆ شارىك بەلگەى بارانبارىنە تىيىدا.

(نابلسى) دەلّیت: ئەگەر لەخەودا
پىغەمبەر يان فەرمانرەوا يا زاناي
لەگەلدا بوو سەركەوتنە بۆ
يەكتاپەرستان.

* ئەگەر بينى لەننۆ كۆمەلنى كەمدايە
تووشى شەپو جەنگدىت و سەردەكە وىت
بەسەرياندا.

* ھەروەھا دەلّين: سەرباز سەركەوتنى
باوەرداران و تۆلەسەندە لەستەمكاران.
سەربازان: (نابلسى) دەلّیت: لەخەودا
ژنىكى پلەوپايەبەرە ، ھەروەھا
دەلّين: پياوئىكى پلەوپايەدارە ، ئەو
بەسەريانكىدا بىروات بەلاو نەھامەتى
لەلایەن دەستەلاتدارەو پىدەگات.

* دانىشتن لەسەربازان لەوەرزی ھاویندا
بەلگەى لەسەر پشوو دان و داپۆشین و
رەواندەوێ غەم و پەژارەو
چاكبوونەو لەنەخۆشى و دەرکەوتنى
حال و بار.

(ئىبن سیرین) دەلّیت: سەربازان
پياوئىكى پلەوپايەبەرە ، ئەگەر
لەداربوو پياوئىكى لەخۆبايە.

* ئەگەر سەربازانىكى بينى خەرىكە
دەپمى بەسەريا ترس و بيم روى
تىدەكات لەلایەن پياوئىكى پلەوپايە

* ئەگەر كۆمەلە سەربازانىكى بينى
لە(شام) ھوە دین يان لەلای
(عیراق) ھوە يا لەلای (يەمەن) ھوە
بەلگەى لەسەر جىاوازی و
تەوقەسەريان.

* بينىنى سوپا بەلگەى لەسەر
ترس و بيم ، ئەگەر سوپاي بىباوەران
پتربوو لەسوپاي موسولمانان
سەركەوتن بۆ موسولمانان دەبىت ،
بيست و ھەزارو سەد و سى ھەزارو پىنج
ھەزار مژدەى و بۆ جەنگاوەر
سەركەوتنە بەسەر بەدخو بىباوەراندا.
* دەگونجىت دەستەواژەى (سەد)
بەلگەى بىت لەسەر ئەوێ پەروەردگار
دەيگى پى لەجىھاندا لەسەرى ھەموو
(سەد) سالىكدا.

* دەگونجىت ھەزار بەلگەى بىت
لەسەربىنىنى شەوى(قەدر) ، ئەگەر
سەربازان پىغەمبەر و پادشاو زانايان
لەگەلدا بوو سەركەوتنى
پەكتاپەرستانە.

* ئەگەر بينى سەرباز روو لەولاتىك يان
رىگەيەك دەكەن ئەو سالاھيان بارانايى
دەبىت.

* ھەروەھا وتراوە: سەربازان
سەركەوتنە بۆ باوەرداران و سزاو
تۆلەى لەستەمكاران.

*ته گەر خۆی له سه ربانی ماله که ی
بینیه وه ده یویست دابیه زئ به لام
نهیده توانی زیندانیده کری.

*ته گەر بینی سه ربان ده پوخت
به سه ریا سزاو خهشم روی تیده کات.
*ته گەر نه ستیره ی له ژیر سه رباندا
بینی سه ربانه که ی ده پمیی و
نه ستیره کان ده بینی.

سه ربیرین: (نبین سیرین) ده لیت: نه گەر
سه ربیراویکی بینی به لام نه یزانی کی
سه ربیرپوه بیدعه یه کی داهیناوه یان
گه واهیه کی درۆی خستوه ته ملی.

*ته گەر باوک و دایک و کوپه که ی
سه ربیرپیت نازاریان ده دات و
ده ستریزیده کاته سه ربان.

*ته گەر ژنیک سه ربیرپیت لاقه ییده کات،
هه روه ها نه گەر نازه لئیکی مینیه ی
سه ربیری لاقه ی ژنیکده کات یاخود
کچیک ده کات به ژن.

*ته گەر نازه لئیکی نیرینه سه ربیرپیت
له دواوه کاری نیربازیده کات.

*ته گەر بینی مندالیک سه رده برپیت و
سووریده کاته وه به لام نه برژا ستمی
له باوک و دایکی خۆیکردوه، نه گەر
منداله که جیگه ی ستم و ژۆرلێکردنبوو
مافی ده خوات و قسه ووته ی
ناشیان ده کات به رانبه ری.

به رزه وه، نه گەر خاک و خۆل که وته
خواره وه به سه ربیا و جل کهانی
خۆلاییوون له دوا ی ترس و بیم مال و
سامانی ده سترگیده بیت.

*ته گەر کۆله که یه ک رما مه رگی خاوه ن
ماله یاخود به لاو نه هاهمه تیه ک روی
تیده کات.

*ته گەر بینی پایه که درزی تیبوو بوو
به دوو که رته وه به لام نه که وت سه رجه م
نه وه یه که ده درپته پال ماله که.

*دارو کۆله که له بینا سازیدا پیاویکی
دوو پوی بارکیشی خه لکییه شکانی
مه رگی پیاویکه به و سیفته و
تابیه تمه ندیا نه.

(نابلسی) ده لیت: نه گەر بینی چوه
ژیر سه ربانیک و بینی ناسمانی لیگرت
دزو جه رده رووده که نه ماله که ی و
شتمه که کانی ده دزن.

*ته گەر بینی سه ربانی ماله که ی ناوی
لیده چۆپئ گریان و شیوه نه بو
مردویده کات یان بو که سیکی بیمارو
نه خۆش.

*ته گەر بینی باران خاک و خۆلی
سه ربانی شته وه هه ژارو نه دار
ده که ویت.

*پیاویک هات بۆلای (ئیبین سیرین) و
وتی: ژنیکم بینى سەر برابوو
له ناوه پاستى ماله كهيدا هه لده به زيه وه
له سەر جیگه كهی ، ئنجا (ئیبین سیرین)
پیی وت: ده گونجیت ئه و ژنه له سەر
جیگه كهی ئه مشه و ماره كرابییت،
پیاوه كهش برای ژنه كه بوو میرده كهشی
دیار نه بوو، ئنجا پیاوه كه لای (ئیبین
سیرین) هه لساو توپه بوو له خوشكه كهی
شه پی بۆ هه لگرتبوو له ناخیدا هات بۆ
مالی خوشكه كه و كه نیزه کی خوشکی
دیاری و خه لاتیکی بۆ هیئاو وتی:
گه وهره م دوینی له سه فهر گه رایه وه ،
ئنجا پیاوه كه رووی گه شبوه وه و
توپه بی نه ما.

*ژنیك هات بۆ لای (ئیبین سیرین) و
وتی: له خه ودا بینیم میرده كه مم
كوشت له گه ل كۆمه لێكدا، (ئیبین
سیرین) وتی: تو میرده كه ت
ناچار كردوه له سەر گوناو تاوان،
له خوابت سه ره ، ئه ویش وتی:
راسته ده كهی.

*یه کیکیتر هات بۆ لای و وتی: له خه ودا
بینیم مندا لێکم كوشت و برژاندم،
ئه ویش وتی: سته م و زۆلم له و مندا له
ده كهیت به وهی بانگیده كهی بۆ

*ته گه ر مندا له كه له وانه بوو قسه ی
ده رباره ده كرا باوك و دایکی زۆلم و
سته مده كه ن لیی به درۆ
تاوانباریده كه ن، خه لکیش زۆر ده لێن
له باره یانه وه هه موو ئه و بۆچوونا نه ش
به تالان ئه گه ر به ئاگر نه یبرژیینی.

*ته گه ر مندا له كهی بینى سه ربپاوه و
برژاوه مندا له كه ته مه نی ده گات
به ئاستی ته مه نی پیاو، ئه گه ر
كه س و كاره كهی له گزشتیان خوارد
خیر و چا كهی ده گات پێیان.

*ته گه ر فه رمانپه وایه کی بینى پیاویك
سه رده برپیت و سه ری ده كه ت به ملی
خه و بینه ره وه فه رمانپه و او ده سته لاتدار
زۆلم و سته مده كه ن و داوای كاریکی
لێ ده كه ن ناتوانیت ئه نجامیبدات یاخود
داوای مال و سامانیکی زۆری لێ ده كه ن
به ئه ندازه ی قورسی سه ربپاو ، ئه گه ر
ناسیه وه خۆیه تی، ئه گه ر نه یناسی و
پیریكبوو هاوپییه کی ده یگرئ و غه رامه و
پاره ی به ئه ندازه ی قورسی ئه و سه ره
لێ ده سینت، ئه گه ر لاویكبوو غه رامه و
پاره ی لێ وه رده گرئ، ئه گه ر سه ربپاو
سه ری له گه لدا بوو پیوه ی بانگ ده كرئ
به لام غه رامه ناكرئ ئه و جا غه رامه كه ی
ده كه ویتته ئه ستۆی خاوه نه كه ی به لام
ئه رك و غه م و په ژاره ی ده سته ده وئ.

*نه گەر غەم و پەژارەى ھەبىت و
لەخەودا بينى سەرىدەپن غەم و
پەژارەكەى دەپەوئتەو.

*سەرىپن مارەبىنە.

*نه گەر ژن سەرىپىت لەخەمامدا
بەلگەيە لەسەر ھاوسەرگىرى.

*نه گەر لەدواوە زىندەوەرێك سەرىپىت
لەدواوە دەچىتە لای ژنەكەى.

سەرىپچى: (نابلسى) دەلىت: بۆيەكێك
رقى لىبىت دابەزاندنى سزايە.

سەرتاش: (ئىبن سىرىن) دەلىت:
پىاوێكە كاروبارى خەلكى لای

فەرمانپەرەوا چاكەدەكات.

سەرتاشىن (قزىپىن): (نابلسى)

دەلىت: ئەوەى لەخەودا سەرىتاشى
دەگەرپتەو بۆ سروشتى خەويىنەر

لەكاتى بەئاگايى و بىداريدا.

*نه گەر بينى سەرى دەتاشى
لەمامەلەو ساماندا زەرەر دەكات .

*نه گەر سەرتاشىنەكەى لەوهرزى
ھاویندابوو سروشتى بەچەشنێكى

تايىبەتبوو سوودو قازانجى پىدەگات.

*دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر پشوو و
چاكبوونەو لەنەخۆشى سەرنىشەو

چاوئىشە.

كارىكى نابەجى و ئەویش
بەگوئىتەدەكات.

(نابلسى) دەلىت: سەرىپىن لەخەودا
ستەم و زۆردارىيە، ئەوەى ببينى
سەرىپراو پەنابگرىت بەخوا.

*نه گەر كۆمەل و نەتەوہيەك ببينى
سەرىپراون بەلگەى خىرە لەسەر
تەواوبوونى كارو بارەكانى خەويىنەر.

*نه گەر لەخەودا بينى يەككىتر
سەرىدەپرى بەلگەيە لەسەر تەواوى
كاروبارەكانى بەلام ئەم خىراترە.

*نه گەر يەكێك بينى سەردەپرى
بەدەستى يەككىتر سەرىپراو خىرى

لەسەرىپ دەستگىردەبىت، ئەگەر
زىندانىبوو ئازاد دەكرى، ئەگەر

تاسابوو دالنىادەبىت، ئەگەر دىلبوو
ئازاد دەكرى، ئەگەر مىرو

فەرمانپەرەواو دەستەلەت و
فەرمانپەرەوايى زياد دەكات.

*نه گەر بينى مۆفك سەردەپرىت
ستەمى لىدەكات ھەمووشىتىكىش

خەلالنەبىت سەرىپىنى بەو شىوازەيەو،
بەكر سەم لەكارلىكراو دەكات.

*نه گەر ھەندىك لەخزمەكانى سەرىپى
پلەوپايەى خزمایەتى ورايەلەكانى

فەرماؤشدەكات.

*نه‌گەر ده‌وله‌مەندبوو مال‌و دارایی
که‌مده‌کات.

*نه‌گەر بینی سه‌ری تاشیوه زه‌فه‌ر
به‌دوژمه‌کانی ده‌هینیت و ده‌بیت
به‌خاوه‌ن هیزو شکومه‌ندی.

*نه‌گەر بینی وه‌ک نه‌وه‌ی قژی ده‌بریت
له‌شکومه‌ندی و ریزو حورمه‌تی
داده‌به‌زیت.

*نه‌گەر بینی سه‌ری ده‌تاشیت
نه‌خوشده‌که‌ویت.

*نه‌گەر بینی بریویه‌تی باشه بۆ یه‌کێک
سروشته‌و خودی وابیت.

*نه‌گەر بینی به‌ده‌ستی خۆی قژی
ده‌تاشیت قه‌رزه‌که‌ی ده‌داته‌وه.

*نه‌گەر بینی قژی هاوسه‌ره‌که‌ی بپاوه
ته‌لاقیده‌دات یاخود ده‌مریت و لێی
جیا‌ده‌بیت‌ه‌وه.

*نه‌گەر ژنێک بینی می‌رده‌که‌ی قژی
کورت‌ده‌کاته‌وه‌و پاشان سه‌ری
ده‌تاشیت زیندانی کردنیه‌تی به‌ده‌ستی
می‌رده‌که‌ی له‌ماله‌که‌ی خۆیدا، هه‌روه‌ها
وتراوه نه‌گەر سه‌ر بتاشیت نه‌یتنی
ده‌درکیتنی.

*نه‌گەر قژتاشینه‌که‌ی قسه‌ی باشی
تێدابوو له‌گه‌ل قه‌رزانه‌وه‌دا نه‌مانه‌ت
نه‌سپه‌رده‌ده‌کات.

*نه‌گەر قژی بینی بپاوه له‌وه‌رز
زستاندا ده‌گونجیت به‌لگه‌بیت له‌سه‌ر
شوینی سه‌رتاشین و کاره‌سات و زه‌ره‌ر.
*سه‌رتاشین نه‌مانه‌ت سپێریه‌ له‌گه‌ل
دانیابوون له‌ترس و بیم.

*هه‌روه‌ها کورت‌کردنه‌وه‌و تاشینی
له‌(حه‌ج)دا قه‌رزانه‌وه‌یه، هه‌روه‌ها
له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا سه‌ره‌که‌وتن
به‌ده‌ست‌ده‌هینیت، هه‌روه‌ها قژ
کورت‌کردنه‌وه‌ دانیابوونه‌ له‌ترس و بیم.

*نه‌گەر به‌ده‌ر له‌کاتی(حه‌ج) قژی
تاشی له‌چاکیتی له‌خواردنه‌وه‌وه
پێ‌ده‌گات، نه‌گەر خاوه‌نه‌که‌ی
له‌ناپه‌حه‌تی و ده‌رده‌سه‌ریدابوو یاخود
قه‌رزاربوو خوداوه‌ند ده‌رووی
لێ‌ده‌کاته‌وه.

*هه‌روه‌ها وتراوه: نه‌گەر له‌کاتی
خۆیدانه‌بوو ده‌وله‌مەندبوو هه‌ژار
ده‌که‌ویت، نه‌گەر قه‌رزاربوو قه‌رزه‌که‌ی
ده‌داته‌وه، ده‌گونجیت به‌لگه‌بیت له‌سه‌ر
ناشکرا‌بوونی نه‌هین و لا‌بردنی گه‌وره‌و
سه‌رکرده‌که‌ی به‌فیل یاخود مردنی.

*نه‌گەر که‌سیکی یه‌ک‌لابوو
شکومه‌ندی و که‌سیتی خۆی
له‌ده‌ست‌ده‌دات.

*نه‌گەر قه‌رزاربوو قه‌رزه‌که‌ی
ده‌داته‌وه.

*نه گهر بینى چنگیکردوه به پړیشی
مامیدا قهرزیده داتى هه تا
له بنده ریده هیئت و میراتى مامى
ده خواتله وه زیاترى پینا پریت، نه گهر
به شیكى لیبری به و نه دازه یه میراتى
وهرده گریت.

*ریش تاشین به سرچوون و روینى
مال و شکومه ندییه.

*وتراویشه ریش تاشین فیل و قولپرینه
یاخود به لاو نافه یه دیت به سر
کشتوکالدا یان هه لکیشانییه تی بهر
له وهى سه ره لبدات یا مردنى
کوپه که یه تی یا ژنه که ی له ناکاو.

*نه گهر بینى سه ریده تاشى هه روک
چون به بیدارى دهیتاشى و حه ز به وه
بکات و له نیتو خه لکیدا بپروات
دهوله مه ند ده بیت به هوى مناله کانیه وه
نه گهر که سیکبوو قزى دریزده کرده وه
نهیده تاشى، نه گهر له جه نگدابوو
دیلده کرى و ده کوژریت، نه گهر له کاتى
ناشتیدابوو مال و داراییه که ی
به سه رده چیت و نهیتى ناشکرا ده بیت و
له گه وه وه قهرمان په واکه ی
جیا ده بیت وه.

*هه روها ده لاین: نه گهر یه کیک بینى
له جه نگو غه زادا سه ریده تاشى
لیخوش بوونه له گونا هه کانى و

*نه گهر بینى مروفیک بانگیده کات بو
قزپرین میرده که ی ژنانیتر به نهیتى
بانگیده کات و ئازاوه ده که ویته نیتوانیان.
*نه وهى په لکى ژنه که ی به پراوى ببینى
هه رگیز کوپى نابیت.

*نه گهر قزى بپریت هیزو توانای
لاوا زده بیت.

*نه گهر بینى نیوهى ریشی تاشراوه
هه ژارده که ویت و شکومه ندی
له ده سنده دات.

*نه گهر لاویکی نادیار بیتاشیت له سر
ده ستى درومنیکی ناسراو یاخود
هاوچه شنى نه و دوژمنه وه ده پوات.

*نه گهر پیاویکی پیرو به ته مه نبوو
شکومه ندییه کانى له سر ده ستى
پیاویکی به ده سته لاتی بى ره چه له ک
له ناو ده چیت.

*نه گهر بینى قزى برا رووخسارى
پیرده بیت له برژتوى په یداکردن و
هه ولداندا.

*تاشین ناسانتره له هه لکیشان،
ده گونجیت باشبیت بو هه ندیک
له کاروباره کانیدا نه گهر رووخسارو
دهم و چاوى ناشیرین نه کات به لام نه و
باشییه قورسو گراند ده بیت له سه رى.

*نه گهر پر به چنگى گرتى و به و
نه دازه یه برى پیاویکه مال و
سامانه که ی پاک راده گریت.

قەرزه‌که‌ی بداته‌وه و کاروباری خوئی
پېژنکېخت.

*نه‌گەر بینى قسڵده‌گرېته‌وه مووى
پېشى عه‌وره‌تى پى لاده‌بات نه‌گەر
ده‌وله‌مه‌ندبیت مال و دارایی تیا ده‌چیت و
نه‌گەر هه‌ژار بیت ده‌رووی لیده‌کرېته‌وه و
ده‌وله‌مه‌ندبیت ، به‌لام نه‌گەر نیوه‌ی
بردو نیوه‌ی نه‌برد هه‌ندیک نارچه‌تى و
چه‌رمه‌سهرى ده‌په‌وېته‌وه و هه‌ندیکیش
ده‌میښتیه‌وه و مال و دارایی
له‌ده‌ستده‌دات و به‌شیکی که‌مى بۆ
ده‌میښتیه‌وه .

*نه‌گەر بینى مووى پېشى به‌مووس
ده‌تاشى له‌لایه‌ن هاوسه‌ره‌که‌یه‌وه خێرو
چاکه‌ رووی تیده‌کات بۆ ژنیش
به‌هه‌مان شیوه‌یه .

سه‌رتوێژ فروش؛ (نابلسی) ده‌لێت:
له‌خه‌ودا پیاوێکی دپنده‌یه‌ له‌نیو
خه‌لکیدا فیتنه‌ی ده‌کات و ده‌مه‌ده‌مه‌و
سه‌وقاتى بلاوده‌کاته‌وه هه‌تا خوئی
سوودمه‌ندبى .

سه‌رجل (که‌وا)؛ (ئین سیرین) ده‌لێت:
ده‌رکه‌وتن و هیژو ده‌سته‌لاته‌ له‌گه‌ل
ده‌رووی خێرو، سفت و لووسیشی
باشتره .

*نه‌گەر سه‌رجلیکی ناوریشمی
به‌خۆیه‌وه دی ده‌سه‌سته‌لات

برژاندنه‌وه‌ی قه‌رزه‌کانیه‌تى له‌گه‌ل
ره‌واندنه‌وه‌ی غه‌م‌وپه‌ژاره‌، نه‌گەر
سه‌رتاشینه‌که‌ له‌وه‌رزى زستاندا بوو
له‌په‌ل‌وپایه‌دا شکسته‌خوات و مال و
داراییه‌که‌ی به‌فێژوده‌چیت، نه‌گەر
دایکی هه‌بوو ده‌مریت، نه‌گەر
کو‌پ‌داریش بیت هه‌ر به‌چه‌شنه‌یه .

*نه‌گەر ژنیك بینى قژى ده‌بریت
به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر مردنى خوئی یا
مێرده‌که‌ی یاخود به‌ده‌رکه‌وتنى نه‌ینى و
په‌نه‌انى ، یاخود خێروچاکه‌یه‌کی
له‌لایه‌ن مێرده‌که‌یه‌وه ده‌سته‌که‌ویت .

*نه‌گەر بینى سمێلى تاشراوه‌ یاخود
کو‌رتکراوه‌ته‌وه خێرو چاکه‌ رووی
تیده‌کات .

*نه‌گەر بینى سه‌رو ریشى تاشراوه‌
نه‌گەر نه‌خوشبیت چاکده‌بیته‌وه ،
نه‌گەر قه‌رزار بیت قه‌رزه‌که‌ی ده‌داته‌وه ،
غه‌مباریش غه‌م‌وپه‌ژاره‌که‌ی
ده‌په‌وېته‌وه ، هه‌روه‌ها ده‌لێن:
له‌خه‌ودا باش نییه .

*نه‌گەر بینى پېشه‌سهرى ده‌تاشى
قه‌رزارى تیا ده‌بات و که‌سیش پى
نازانیت .

*نه‌گەر بینى مووى سکی ده‌تاشى
خوداوه‌ند هۆکارىکی بۆ ده‌سازینى

پیاویکی نه و مال هه وهك برايان زاوا
ياخود هاوپی.

* نه گهر ئاوه كه هه لقولا هه تا هه موی
رؤی له غه م و په ژاره به خیرایی
قوتارده بی، نه گهر ئاوه كه
نه هاته دهره وه خه میكه ده میننه وه،
نه گهر سازگار بوو غه م و په ژاره به له گه ل
له شساغیدا.

* سه رچاوه ی ئاوی لیله باش نییه
له گه ل نه و ئاوه ی له بهرینه پوات.

* نه گهر ئاویکی بینى له بهریده پوات
نه گهر خاوه نه كه ی زیندوو یا مردوو بوو
لیكدانه وه ی له كارو كرداریدیه له روژی
قیامه تدا.

* نه گهر ئاویکی بینى هه لقولا
له گه په كه كه یان یان له مال هه كه یان و رژا
یان له بهری نه پویی غه م و په ژاره له ویدا
بلاوده بیت هه ، هه روه ها نه گهر له ئاوی
سه رچاوه به كه ی خوارده وه غه م و
په ژاره به ، نه گهر ئاوه كه لیلبوو
غه م و په ژاره كه سه خت و گرانه .

* هه روه ها ده لیئ: نه گهر سه رچاوه
ئاویك هه لقولا له مال هه كه ی خوی یان
له شویئيكدا خزمه تكارك ده گری.

نه گهر سه رچاوه به كه ئا و له زه ویدا
هه لقولا خه لكی نه و شوینه مال و
سامان و به رو بوومی ژور به ده سته هینن

به ده سته هینن به نه ندازه ی هیژو
توانای سه رچله كه به لام خواردنی
زیانیكه له ئاینده كه وی.

* نه گهر له جه نگدا له بهر یكرد له گه ل
چه كدا زیانی نییه و بوخواوه نه كه ی
ده سته لات و دهره له هه مولا به كه وه .

سه رچاوه ی ئاو: (نابلسی) ده لیئ:
سه رچاوه ی ئا و نیعمه ت و خیر و فیهرو
كه یشتنه به ئومید و هیوا نه گهر
خاوه نه كه ی حال وباری باشبوو.

* نه گهر چهن سه رچاوه ئاویکی بینى
ته قی و دهر كه وت له مالی خویدا و ده ی
داپوشراونه بوو به لا و نه هه م ته بیهك رووی
تیده كات و نه دمانى خانه واده كه ی
ده گرىن.

* نه گهر بینى ده ستنویژده گری
له سه رچاوه ئاویك خیریکی ته واو دیته
ری نه گهر سازگاریئ یان لیله .

* نه گهر بینى له مال هه كه یدا یاخود
جیگه به كه كه زیانی پیده گه به نی ئا و
هه لقولا له مال هه كه هاته دهره وه
بژیوی و خیر و نیعمه تی ده سته گیر ده بی،
نه گهر له مالی خویدا هه لقولا
غه م و په ژاره به له لایه ن ژنه وه تووشی
ده بی، نه گهر له دیوارك هه لقولا بوو
غه م و په ژاره به تووشی ده بیئ له لایه ن

سەرخۆشى (مەستی): (ئىبن سىرىن)
دەلئىت: سەرخۆشى بەبى مەيخواردن
خەم و پەژارە و بەلاۋ نەھامەتە بەپىي:
﴿وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَىٰ وَمَا هُمْ
بِسُكَارَىٰ﴾ (الحج: ۲).

* سەرخۆشبوون بەھۆى مەي و بادەوھ
مال و دەستەلاتە خەبىنەر
بەدەستىدەھىتت.

* سەرخۆشى بەھۆى مەي و بادەوھ
دلتىايىيە لەترسو بىم چونكە سەرخۆش
لەھىچ شتىك ناترسى.

* ئەگەر بىنى سەرخۆشبوو،
جل و بەرگەكەي پىرۆل و لەت لەتبوھ
پىاوئىكە ئەگەر دىنا دەروازەكانى بۆ
بكاتەوھ خۆى راناگىت.

* ئەوھى بىنى بادە دەخواتەوھ و
سەرخۆشيش دەبىت مال و سامانى
بەخەرام بەدەستدەكەوئىت و بەو مالەوھ
دەستەلات بەدەستدەھىتت
بەئەندازەى سەرخۆشەكەي.

* ھەرەھا دەلئىن: سەرخۆشى بۆ ژنو
پىاو خراپە و بەلگەيە لەسەر نەزانىنىكى
نۆد.

* پىاوئىك لەخەودا بىنى دەستەلاتىكى
پى سىپىرا لەكارەكەيدا ھاوھەلەتەي
كۆمەلئىكىكرد وىستى بىروات
بەسەرخۆشى ھەمويانى بەدىكردو

لەگەل پىسى و تىكچوونى
سەرچاوەئاوھەكە.

* ئەو ئاوەى لەشاخ و دۆلەكانەوھ
ھەلدەقولى ئەگەر سازگارىو بەلگەي
خىرە بۆسەرچەم خەلگى بەتايبەت
نەخۆش و ھەژاران و بەلگەيە لەسەر
ئاسانى و چاكبوونەوھ چونكە ھىچشتىك
لەئاو خۆشتر نىيە، ئەگەر بىنى
وشكىكردەوھ بەپىچەوانەوھ بۆ
سەرچەم خەلگى بەلگەيە.

* ئەگەر يەكئىك لەئاوى سەرچاوەيەك
دەستىنۆئى گىرت ئەگەر غەمباربوو
خوداوەند دەرووى لىدەكاتەوھ ئەگەر
ترسابوو دلتىادەبىيان نەخۆشبوو
چاكەبىتتەوھ ياخود قەرزاربوو
قەرزەكەي دەداتەوھ، ئەگەر
گوناهباربوو خوداوەند لەسەرچەم
گوناهەكانى خۆشدەبى.

* ئەگەر ئاوىكى سازگارى بىنى ژيانە
بۆيەكئىك بىت بەخاوەنى، ئەگەر بىنى
بەنىو مالاندا دەروات ژيانى گشتىيە.

* ئەگەر ئاوىكى بىنى دەچوھ نىو
مالەكەي بەكونىكدەكەواكەسىك
دەيتوانى بەدەست بىگىرت رزقو
رۆزىيە رووى تىدەكات.

سەردانی پېغەمبەر (ﷺ) لەخەودا:

بەلگەيە لەسەر خۆنژیککردنەوه

لەپەرەردگار بەکاروکرداری چاک.

* ھەرەھا بەلگەيە لەسەر:

+ دلتیابوون لەترسوو بیم.

+ نزیکي لەگەرە پیاوانەوه.

+ پلەوپایە بەرز.

+ رووکردنە زاناو پلەداران و دلتسۆزی بۆ

خانەوادەي پېغەمبەر (ﷺ) و

خۆشویستنی ئەوێ خۆشی دەوین.

+ ئارەزووداری و زانیاری و ریتنومایی.

* ھەرەھا سەردانی (قودس) لەخەودا

بەلگەيە لەسەر بەرەكەت و شارەزابوون

لەزانیاری و نھیتی، سەردانی حەزەرەتی

(ئیسراھیم) (سەلامی خوای لیبتیت)

بەلگەيە لەسەر گوێرپایەلی باوک و دایک و

چاکەکردن لەگەڵیان و خۆشیرینکردن

لایان بەوتەوکرداری بەرز.

* دەگونجیت بەلگەبیّت لەسەر ھەولدان

لەبەدرخستنی زانیاریدا.

* دەگونجیت بەلگەبیّت لەسەر

خۆشەویستی بۆخەلکی خێرۆمەندو

گوێرپایەلی و ھاوتنەدی ئاواتەکانی لەدنیاو

قیامەتدا.

* دەگونجیت بەلگەبیّت لەسەر

خۆشویستنی خەلکی خێرۆمەندو

گوێرپایەلی و ئومیدەواربوونی خیری

دنیاو قیامەت.

نەیتوانی زالبیبت بەسەر کەسیاندا،

ئەمەي گێرپایەوه بۆ (ئیبین سیرین) و

ئەویش وتی: ئەوانە دەمرن و سوودت

پێناگەيەنن و ھەلامیشت نادەنەوه.

* بینینی مەي لەمەرکانەدا

بەدەستھێنانی گەنج و داراییە.

(نابلسی) دەلتیت: سەرخۆشی

دەولەمەندیە لەگەڵ رێگرتن لەوێ

لەخۆی بابیبت. ئەگەر سەرخۆشیەکە

لەبادەي ترتیبوو دەستەلات و

فەرمانەرەواییە بەھەموو شتێوەکە.

* سەرخۆشی بەلگەي خێرو چاکەي بۆ

یەکیک بترسی.

* سەرخۆشبوون بەبێ مەي بەلگەيە

لەسەر بانگەشەکردنی حالیک کەتیدا

نییە و ناتوانیت ئەنجامیبدات،

دەگونجیت رووداوێک رووی تییکات،

گرنگ بیّت لەلای تا بەمەستی

دەگەریتەوێتی، ئەگەر چاکەکاریوو

مەستە بەخۆشەویستی خوداوەند.

سەرد^(۱): (نابلسی) دەلتیت: لەخەودا

پیاویکی دووڕوو دووڕەنگ و باش نییە

لەقسەدا ساردو سەر و وتەکانی زیرو

رەقن.

(۱) سەرد: ھەندەیکە سەری گەرەوێ و ژێرسکی

سەپپەو سەرپشتی سەوزە و پەلەوێری بچوک

راوھەکات (فەرھەنگی دەریا: ۵۵۷/۱).

سه رپووتانه وه: (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا مائیکه له لایه ن سه رکرده یه که وه هیچ سوودیکی لیوه رن اگیری و سوودی نییه به ماندوبوون و هیلاکی نه بیت.

* بینینی سه رپووتاه سالتیکی قات و قریه.

سه رزه نشته (گله یی - لومه): (ئیین سیرین) ده لئیت: سه رزه نشته به لگه یه له سه ر خۆشه ویستی.

* نه گهر بینینی گله یی و سه رزه نشته خۆیده کات کرداریکده کات لئی پاشگه زده بیتته وه یان سه رزه نشته ده کړی له سه ری به پیتی نایه تی: ﴿يَوْمَ ثَائِيَّ كُلِّ نَفْسٍ يُجَادِلُ عَنْ نَفْسِهَا﴾ (النحل: ۱۱۱).

(نابلسی) ده لئیت: نه گهر له خه ودا له لایه ن پیغه مبه ر یان به رپرستیکه وه سه رزه نشته که به لگه یه له سه ر ته و به و گه رانه وه ی له سه رگه ردانی.

سه رسامی (سه رسورمان): (ئیین سیرین) ده لئیت: سه رسامی له هه موو ناینه کاندانکولیه، نه گهر بینینی سه رسامه و هیچ ئاینیکی نییه سه رجه م ده روزه کانی داوای لیداده خری و خوازو ئاواته کانی لیده گیری و هیچ ویست و خوازیک به ده ستناهییت.

(نابلسی) ده لئیت: سه رسامی به لگه یه له سه ر بیناگایی و په لکی شکردنی له لایه ن شه یتانه وه بۆ سه رگه ردانی.

سه رشان: (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا پشت و په ناو قیزه و ژنیکی شوخ و شه نگه جوانه.

* نه گهر بینینی ده یدات به خۆیداو ده نویت ژنیک ده هیئت.

* نه گهر دووچه رخه (پاسکیل) یکی گه وهرداری بینینی ژنه که ی قورئان له بهر ده کات.

سه رقالی: (ئیین سیرین) ده لئیت: نه گهر خۆی به سه رقالی بینینی کچیک ده هیئت و سه رقالیده کات هه روه ک قورئان ده فره موئ: ﴿اِنَّ اَصْحَابَ اُكْحَتِ الْيَوْمِ فِي شُغْلٍ فَاِكْهُون﴾ (یس: ۵۵) ده لئیت: شکانی شقلی کچینییه.

(نابلسی) ده لئیت: سه رقالبوونی مروؤ له خه ودا به کاریکتیر نه گهر به سیبوو به لگه یه له سه ر نو یکردنه وه ی رزق و رۆزی و هاوسه رگیری و مندال و به ندایه تی.

سه رقول: (نابلسی) ده لئیت: سه رقولی مروؤ له خه ودا به مال و سامان لیکده دریتته وه، سه رقولی گوشادو به رین فراوانی مال و سامانه.

* نه گهر بینى کاتى پيیدا سرکه وتبوو
به نه ستیره و ریتوماییکرا پله وپایه و
سرکه کایه تی به ده سته هیئت.
* دابه زین دواى سرکه وتن پيدا
ملکه چى و رسوايى و سرشورپیه،
هه روه ها ده لئین: به ده سته هیئانی نازو
نیعمه تی دنیا په له گه ل پله وپایه ی
نایندا.

* نه گهر بینى له شاخیکه وه دابه زى
خوشى و شادی به ده سته هیئت.
* هه روه ها ده لئین: به لگه یه له سر
گۆرانی کاروبارو به ده سته هیئانی
ویست وخواز.

(نابلسی) ده لئیت: له خه ودا سرکه وتن
واژووی دابه زینه، نه وه ی به رزبیته وه
به نه ندازه ی به رزیبونه وه ی داده به زى،
ده گونجیت به لگه بیت له سر
چه و سـاـنـه وه ی ده روونى،
به رزیبونه وه ش به رزییه و دابه زین
نزمى و سووکیه.

* نه گهر سرکه وت به سر گۆسپیکى
به رزدا به رزیبونه وه یه به ماندوویه تی و
شه که تبوون.

* نه گهر بینى سرکه وت به سر
شاخیکدا نه و شاخه مه به ست و خوازه و
به نه ندازه ی نه وه ی ده یه ویت
به رزده بیته وه.

* دراندنى سه رقۆل هه ژارى و نه بوونییه
هه روه ها نه مانى نازو نیعمه ته.

سه رکرا (به رپوه بهر): بینى سرکاری
نازهل له خه ودا به لگه یه له سر پیاویکی
سه رکرده ی خاوه ن مال و به رپوه بهر ن.
* سه رکرا هیچ خیریکی تیا نییه.
* ده گونجیت به لگه بیت له سر:
+ هاوه لئیک.

+ نووسه ری گریبه ستى هاوسه رگبری.
+ ده ویت.

سه رکرده ی سوپا: (نابلسی) ده لئیت:
پیاویکی به ناویانگه باکی نییه نه گهر
سه ربازه کان هه لیبگرن.

* نه گهر بینى سه رکرده ی سه ربازه کانه
خیرومال و دارای و شکۆمه ندی
ده سته گیده بیت نه گهر شایسته ی
نه وه بیت به لام نه گهر شایسته نه بیت
به لگه یه له سر مردنی، نه گهر هه ژاریت
به لگه یه له سر به شىووی و
ده نگه رزکردنه وه ی به سه ر
خزمه تکاراندا.

سه رکه وتن به ناسمانا: (ئیبین سیرین)
ده لئیت: نه گهر بینى سرکه وت به سه ر
شاخیکدا به لگه یه له سر غه م و په ژاره و
سه فەر، نه گهر سه رکه وت به ناسمانا
هه تا گه یشته به نه ستیره کانی ریزو
پله وپایه به ده سته هیئت.

* نه وهی بیینی سهرمایه تی و دواتر
ره شه بایه که هه لیکات به سهریدا هه ژاری
پترو زیاد ده کات، نه گهر چوه پال ناگر
یان پشکوو دوکه ل هه ژارده که ویتو
پاشان له کاروباری فهرمانره وادا
هه ولده دات و کاره که شی مه ترسیدار
ده بیت، نه گهر پشکوو ده ست بو
مائی هه تیو ده بات، نه گهر خوئی
گهر مرکرده وه به دوکه ل به لاو
نه هه مته کی گهره رووده کاته
ده روونی.

* هه ندیک ده لیتن: سهرمایه کی سهخت
له کاتی خویدا به لگه ونیشانه نییه
له سهر هیچ شتیک به لام نه گهر له کاتی
خویدا نه بو به لگه به له سهر سه فهری
گهشتیار که روونادات و به لگه به له سهر
به ده رکه وتنی شته نادیارو په نهانه کان.
سهرنشینانی لانه و مائی فهرمانره واه:
(نابلسی) ده لیتن: بیینی له خه ودا
به لگه به له سهر:

+ سه فهر و جموجوول له وشکانی و ناودا.
+ چاکبوونه وه له نه خووشی و به لاو
نه هه مته تی.

سهر و کایه تی: (نابلسی) ده لیتن: نه گهر
بیینی له خه ودا ده ویتی ده کات به لام ژنه
سوزانیه کانی نه دی نه وه پیاویتی
ده لاله و شتومه ک و کاله ده خاته روو
به هویه وه ده ژی.

* هه موو به رزیوونه وه یه که مروؤ بیینی
به شاخدا یان هه ورازیکدا یاخود
هه رش تیکتر ویست و خوازی
به ده سته هیتی له پیداو یستیه کانی
به رزیوونه وه ریگیش نارپه حه تییه و
خیری تیدا نییه.

سهر گهر دانی (لادان - ویلی): (نابلسی)
ده لیتن: لادان له ریگهی راست به لگه به
له سهر لادان له حه ق و ریتومایی، به لام
نه گهر ریگه که خواربوو لادان لیی لادانه
له خراپه و داواخوازی ریتومایی و
جیگر بوونه.

* نه گهر بیینی له ریگه لایدا رووده کاته
ناحه ق، نه گهر ریگهی راستی دۆزییه وه
ریگهی سهر فرازی ده یوه ته وه.

سهرما: (نابلسی) ده لیتن: نه گهر مروؤ
له خه ودا ههستی به سهرما کرد
هه ژارییه.

* نه وهی له سیبهردا سهرمایبوو
نه تیوانی له بهر تیشکی خورا دابنیشیت
هه ژاری به سهر ده چیت، هه روه که چۆن
نه گهر له بهر تیشکی خوردا بوو
روویکرده سیبهر له خه م و په ژاره قوتار
ده بیت.

* سهرما له خه ودا نه گهر خه وه که
له وه رزی هاویندا بوو به لگه به له سهر
سوودو رزق و رۆزی و پۆشاکي گرانبه ها.

* سه روکایه تی که واهیدانی ناحه قه،
نه گهر بیننی گه واهی ناحه ق ده دات
ده ویتی ده دات.

سهره تان^(۱): (ئیین سیرین) ده لئیت:
پیاویکی شان و شه وکه تدارو به هیزه،
خواردنی گۆشته که ی سوود وهرگرته
له مال و سامان و له زه وپییه کی دورو
چه په کدا.

* هه روه ها ده لئین: نه وه ی بیبینی
مالیکی حه رام به ده سته هینیت.

سهره لدان: (نابلسی) ده لئیت: نه گهر
شتیکی شاراهه ی تیا ده رکه وت به لگه یه
له سه ر خۆشه ویستی دوا ی ناره حه تی و
سوود و قازانج دوا ی زیان یا خود بوونی
کوړیک دوا ی نا ئومیدی.

* هه موو شتیک کات و واده یه کی
دیاریکراوی هه یه بینینی له کاتی کدا
به لگه یه له سه ر:

+ به جیه پنهانی به لئین.

+ به ده سته پنهانی پیداو یستی.

+ قه رز دانه وه.

+ گه پانه وه ی که سیک ی ئاواره.

+ نازاد بوونی زیندانی یان مندالبوونی
دوو گیان.

* ده گونجیت شتیک گهر له کاتی خۆیدا
نه بی به لگه بیئت له سه ر قه رز.

سهره هنگ: (نابلسی) ده لئیت: بینینی
له خه ودا به لگه یه له سه ر مژده و
سه رکه وتن به سه ر دوژمناندا به پیتی
نایه تی: ﴿وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي
إِسْرَءِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ
نَقِيْبًا﴾ (المائدة: ۱۲).

سهری جالوت: (نابلسی) ده لئیت:
نه گهر سه ری جالوتی له خه ودا بیننی
خرابه کاری فیل باز بانگی خه لکیده کات
بو ناپاکی و فروفیل.

* نه گهر بیننی سه ری جالوت ناو زه د
ده کات رقی له کارو پیشه که یده بیئت
ناپاکی و فروفیلی له گه لده کری و خۆشی
پاک و بیتاوانه.

سهرین: (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
هاوسه رو مال و سامانی پاریزراوو
هاورپیه تیه یان نه پنهانی له گه ل پشوودان
له ماندو بوون و هیلاکی.

(ئیین سیرین) ده لئیت: سه رینی به رز
خزمه تکاره که یه تی، هه ندیک ده لئین:
منداله یان زانا به لام جیکه ی راخراو
به لگه یه له سه ر هاوسه ر.

* ده گونجیت جیکه به لگه بیئت له سه ر
نه و زه وپییه ی مروژ ته پیاوتلی تیا ده کات
به بیئاگایی هه تا له وپوه روو به قیامه ت
ده که وپته ری.

^(۱) سهره تان: گیانداریکی ئاوییه. (وه رگنپ)

ده لّیت: ئو پشتیه ی پالی پتوه ده دات
غم و په ژاره یه .

* هـروهـا پـشتی هـاوسـهـرو هـاوپـی یان
کوپړو دایکی به سۆزو به زه ییه .

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر پشوو
یان نه خوشی بویه کیکی له شساغ .

سه عوگ^(۱): (ئین سیرین) ده لّیت:
نه گهر بینی ئو دهرمانه ده کاته لووتی
توپره ده بیت به نه ندازه ی تنگه به ری
خشل و بابه ته کانی .

(نابلسی) ده لّیت: له خه ودا به لگه یه
له سهر پیویستی به خوشه ویستی یاخود
نه وه ی رووده کاته نه قل و ژیری مړؤ.
سه فهر: (ئین سیرین) ده لّیت: سه فهر
له حال و باریکه وه ده گوینزیته وه بؤ
حال و باریکیت .

* نه گهر بینی سه فهر ده کات
زه وییه کده مالی .

(نابلسی) ده لّیت: سه فهر له خه ودا
به لگه یه له سهر دهرکه وتنی
خوپره وشتی خه لکی، نه گهر
نه وکه سه ی سه فهر ده کات هـ ژار بوو
ده ولمه ند ده بیت، نه گهر که سانی
موسافیر هاتن بؤ لای له خه ودا

(نابلسی) ده لّیت: له خه ودا ژنیک ی
خزمه تکاره بؤ خاوه نه که ی و خزمه تی
خه لکی .

* نه گهر سهرینی بینی به لگه یه له سهر
ژنیک نه ینی ژنیک یتر ده زانی و
دایده پوښی ، نه گهر سهرینه که ی دزی
خزمه تکار یان هـاوسه ره که ی ده مری .

* نه وه ی له سهریندا ده بینری له دراندن و
کونی و تیاچوون رووبه رووی خزمه تکار
ده بیته وه .

* هـروهـا بؤ ده سته لاتدار نووسهـرو
به رده ست و نه وانه کاروباریان
پیده سپیری، ده گونجیت به لگه بیت
له سهر که نجینه داره که ی پشتی
پیده به ستی به نه ندازه ی نه وه ی
خه وینه ر ده بیینی .

* بؤ خه لکی گشتی له براو هـاوپـی
رافه ده کری .

* پشتی به فهرشو به پره و راخه ر
رافه ده کری و نه و جوانی و قه شه نگیه ی
تیايدا ده بینری ده گه پتیه وه بؤ
خزمه تکارو به رده سته کانی .

* نه گهر بینی له سهری دانیشتووه
کیژیک ده هیئی .

* نه گهر بینی سهرینیکی هـ لگرتوه
خیرو چاکه به ده سته هیئی ، هـروهـا

^(۱) **سه عوگ**: چاره سهریکه ده کریته لووت هـه
بگات به میتشک و پزمین لابیات .

سه کباچه^(۲): (ئیین سیرین) ده لئیت: نه گەر به گۆشتی مه پلئینرابوو و خواردی به لگه یه له سه ر ده ستپاکی و ته وای شکومه ندی له لای خه لکی پایه دار.
 * نه گەر به گۆشتی مانگا لئینرا خواردنی به لگه یه له سه ر ژینیکی خوشنووو به ده سته یانی ویست و خواز له لایه که وه.

* نه گەر گۆشتی بالنده لئینرا بازرگانی و ده سته لات به سه ر کۆمه لئیکی ده وله مه ندی باسکراو به نه ندازه ی چه ورییه که ی به ده سته ده یئنی.

سه کۆ: (نابلسی) ده لئیت: سه کۆ له خه ودا ده روولیکردنه وه یه بۆ غه مبارو غه م و په ژاره یه بۆ دلخۆش به تاییه ت نه گەر بۆ خۆشۆردن به کار ده هینرا.

سه گ: (ئیین سیرین) ده لئیت: له لیکدانه وه ی سه گدا جیاوازی هه یه هه ندیکده لئین: کۆیه یه، هه ندیکتر ده لئین: پیاویکی یاخی نه زانو توندوتیژه نه گەر وه پی، سه گی ره شی عه ره بی دوزمنیکی لاوازی بچوکی که م ریزه و ده له سه گیش ژنیکی سووک و نزمه، نه گەر گازی لئیکرت خراپه رووی

ده گونجیت به لگه بیت له سه ر نه وه والانه ی له لایه ن نه وانه وه ده گات به خه وینه ر.

* نه گەر بینی سه فه ر ده کات له شوین و جیگه یه که وه ده چیت بۆ شوین و جیگه یه کیتر گه رانه وه و ته ویه و پاشگه زبونه وه یه له سه رپیچی و تاوان.
 * مه روه ها گه رانه وه له سه فه ر به لگه یه له سه ر به ده سته یانی پیداو یستی.

* نه گەر بینی له سه ر قاچ سه فه ر ده کات قه رزکی زاله به سه ریه وه.

* نه گەر بینی له مال و لانه یه کی نادیار وه گواستیه وه سه فه رده کات.

* نه گەر نه خۆشیک بینی سه فه ر ده کات بۆ زه ویه کی دوور یاخود رووده کاته لانه یه کی نادیار یاخود له مالتیکه وه ده چیت بۆ مالتیکتری نادیار به لگه یه له سه ر مردنی، نه گەر بینی تویشووی سه فه ری هه لگرت روو له خیریکده کات.

سه فه رد^(۱): (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا ژنیکی ده وله مه ندو به پیزو شۆخ و شه نگه و مال و دارایی ئیجگار زۆره،

نه وه ی ببیت به خاوه نی نه م بالنده یه ژن یا کچی ئاوا ی ده بیت.

^(۲) **سه کباچه**: شله یه که له گۆشت و ترشی دروست ده کری. (وه رگنپی)

^(۱) **سه فه رد**: بالنده یه که به نمونه ده هیتنه وه له ترسنۆکیدا. (وه رگنپی)

*هروه‌ها ده‌لین: توولە‌ی سەگ
مندالێ دۆزراوە‌ی پیاویکی نه‌زانو
خزمە‌کانی هەموو لە‌زیناوە پەیدا‌بوون.
*سەگ پیاویکی کە‌ودە‌نه، سەگی
شوان مال‌و سامانە لە‌گە‌وره‌و
بە‌پر‌سە‌وه دە‌ستیدە‌که‌وێت.

*سەگ دۆزمنیکی سته‌مکارە.
*سەگی مامۆستا هاو‌ه‌له‌کە‌ی
سەر‌ده‌خات بە‌سەر دۆزمنە‌کانیدا بە‌لام
سووک‌و بێ‌ نرخە.

*هروه‌ها ده‌لین: خاوە‌نی ئە‌م خە‌وه
دە‌سته‌لات‌و بژێوی پیاویستی پێ‌ده‌درێ.
*هە‌ندیک‌ده‌لین: سەگ لە‌لی‌ک‌دانە‌وه‌دا
بە‌لگە‌یه لە‌سەر:

+زەرەر.

+هە‌ژاری.

+نه‌خۆش.

+دۆزمن، مە‌گەر لە‌شوێنیک‌دا‌بی‌یت
سەگی تێ‌دا بۆ‌یاری و بازی دادە‌نرێ
لە‌ویدا بە‌لگە‌یه لە‌سەر ژیان‌و تام‌و چی‌ژو
خۆشی.

*سەگی ئاویی داوا‌یه‌کی بە‌تالە لە‌گە‌ل
بریارو فرمانیک بە‌جێ‌نا‌یه‌ت، هە‌موو
جۆره سە‌گێک بە‌لگە‌یه لە‌سەر کە‌سی
خراب‌و گە‌ندە‌ل.

*دە‌گێر‌نە‌وه (نە‌بۆ‌ه‌کری صدیق)
(هە‌زای خ‌وای لێ‌بی‌ت) لە‌خە‌ودا سالی

تێ‌ده‌کات، ئە‌گەر سە‌گێک جله‌کانی
درا‌ند پیاویکی سووک‌و نابووی دە‌بات.
*ئە‌گەر گۆشتی سە‌گێکی خ‌وارد زال‌و
سەر‌که‌وتوو دە‌بی‌ت بە‌سەر دۆزمنیک‌دا
مال‌و سامانی دا‌گیر‌کرد‌وه.

*خ‌واردنی شیر‌ی سە‌گ لە‌خە‌ودا
ترس‌و‌بیمە.

*ئە‌گەر کار‌و‌فرمانیکی بە‌سە‌گ سپارد
ئە‌وکات سە‌گ هاو‌پێ‌یه‌کە بە‌هۆ‌یه‌وه
سەر‌که‌وتوو‌ده‌بی‌ت.

*سە‌گ بە‌لگە‌یه لە‌سەر پایە‌دان‌یان
کە‌سیک خاوە‌نی بید‌عه‌بی‌ت.

*ئە‌گەر سە‌گێک گازی لێ‌گرت ئە‌گەر
هاو‌ه‌ل‌ایە‌تی بید‌عه‌کاتریکی کرد
فیتنە‌یه، ئە‌گەر دۆزمن‌دار‌بوو قسە‌و
جێ‌بوو سووک‌ایە‌تی پێ‌ده‌کات یا‌خود
زال‌ده‌بی‌ت بە‌سە‌ریا.

*ئە‌گەر خزمە‌تکاری هە‌بوو ناپاکی
لە‌گە‌ل‌ده‌کات، ئە‌گەر لە‌کاتی
نە‌بوونید‌ابوو شتیکی لێ‌ده‌سته‌ده‌که‌وێ
ئنج‌ا بە‌ئە‌ندازە‌ی گە‌رتن ئازاری
پێ‌ده‌گات.

*سە‌گ ژنیکی سووکە لە‌نیو کۆمه‌لێکی
خراب‌دا، توولە‌سە‌گ کو‌پ‌ێکی ره‌شتالە‌ی
خۆشه‌ویسته، توولە‌ش‌کو‌دار‌یه‌ی لە‌نیو
خانە‌واده‌و مالی خ‌وید‌او سپێتی
باوه‌پیه‌تی.

*نه‌گەر بینى سه‌گ ده‌كوژئ زالدەبیت
به‌سەر دوژمناندا ، نه‌گەر بینى سه‌گى
راو رووبه‌راوکردن ده‌چن بۆسه‌رجه‌م
خه‌لكى باشه ، هه‌روه‌ها به‌لگه‌یه له‌سەر
ره‌فتاریك مړۆڤ نه‌نجامیده‌دات.

*نه‌گەر سه‌گه‌كه‌ی بینى له‌راو‌گه‌پایه‌وه
به‌لگه‌یه له‌سەر ترس‌وویم و بیكاری.
*نه‌گەر بینى خۆیكرد به‌شاردا به‌لگه‌یه
له‌سەر بیكاری .

*ته‌و سه‌گانه‌ی پارێزگاری له‌مال
ده‌كه‌ن به‌لگه‌یه له‌سەر پاراستنى
شتومه‌كى پیاو له‌لایه‌ن
هاوسه‌ره‌كه‌یه‌وه ، نه‌گەر بینى نه‌خۆشه
به‌لگه‌یه له‌سەر نه‌خۆشى و زه‌ره‌و
تیاچوونى هه‌ندىك شتومه‌ك.

*نه‌گەر ده‌له سه‌گىكى بینینى ده‌وه‌پى
به‌لگه‌یه له‌سەر زیان له‌لایه‌ن خه‌لكى
خرابه‌وه .

*سه‌گ به‌لگه‌یه له‌سەر تا به‌هۆى نه‌و
هه‌ساره‌یه‌ی به‌سه‌گ ناوزه‌دكراوه .

*هه‌موو جوړه سه‌گى به‌لگه‌یه له‌سەر
نه‌ته‌وه‌یه‌كى سووك و رسوا .

*سه‌گ به‌من‌دالى پـۆلیس
لیكه‌ددریته‌وه ، هه‌روه‌ها سه‌گ
دوژمنیكى لاوازه یان پیاویكى رژده .

*نه‌گەر بینى سه‌گىك پىی ده‌وه‌پى
له‌مړۆفیکى كه‌م ریز قسه‌یه‌كى
ناخوشده‌بیستى.

نازادکردنى (مه‌ككه‌ی دیوه بینوییه‌تى
له‌نیوان (مه‌ككه‌) و (مه‌دینه‌) دا كاتى
پێغه‌مبەر (ﷺ) له‌ (مه‌ككه‌)
نزیكه‌بیت‌وه به‌یاوه‌رى هاوه‌لانى و
سه‌گىك پێیان ده‌وه‌پیت كاتى لێى
نزیكه‌بنه‌وه له‌سەر پشت‌ده‌كه‌وى،
گوانه‌كانى شیریان لیدیت. خه‌وه‌كه‌ی
بۆ پێغه‌مبەر (ﷺ) ده‌گیرپته‌وه‌و
پێغه‌مبەر (ﷺ) ده‌فه‌رمویت:
"سه‌گه‌كه‌یان رۆیى و چاكیان مایه‌وه‌و
به‌هۆى په‌یوه‌ندى خزمایه‌تیه‌وه داواتان
لیده‌كه‌ن كاتى ده‌گه‌ن پێیان ، نه‌گەر
(نه‌بوسوفیان) ی كوپى (حه‌رب) تان دى
مه‌يكوژن".

*نه‌گەر بینى بوه به‌سه‌گ خوداوه‌ند
فیری زانیاریه‌كى مه‌زنیده‌كات ، پاشان
لێى وه‌رده‌گریته‌وه‌و به‌پى ئایه‌تى:
﴿وَأَنذَرُ عَلَيْهِمُ نَبَاَ الَّذِي أَوْتِنَاهُ آيَاتِنَا
فَأَنسَلَخَ مِنْهَا﴾ (الأعراف: ۱۷۵).

(نابلسی) ده‌لێت: نه‌گەر سه‌گى چینی
بینى تێكه‌ل به‌كۆمه‌لێ له‌عه‌جه‌م
ده‌بیت و موسولمان نیین.

*نه‌گەر بینى سه‌گىكى گرت
هاوه‌لایه‌تى خزمه‌تكارانده‌كات و به‌زۆرى
خوشیده‌وین.

*نه‌گەر بینى راو به‌سه‌گ ده‌كات
ده‌گات به‌ویست و خوازی خۆی.

* ده گونجیت سه گ به لگه بیت له سه ر
بییاوه پی و ناو می دبوون له سوژو
به زه بی خوابی و به دروختنه وه .

* بینینی سه گی (أصحاب الکف،
هاوه لانی نه شکوت) به لگه یه له سه ر:
+ ترس و بیم .

+ زیندانی .

+ مه له اتن .

* هه روه ها بینینی به لگه یه له سه ر
نو یکردنه وه ی ده سته لات .

سه لاهی نویژ: (ئین سیرین) ده لیت:
ئه گه ر بیننی سه لامده داته وه له نویژ
ده رده چی دوی ته و او کردنی له خه م و
په ژاره کانی قوتارده بیت .

* ئه گه ر سه لامیدایه وه به لای راستدا
به ده ر له چه پی به لگه یه له سه ر
چاکیوونی هه ندیک له کاروباره کانی،
ئه گه ر سه لامیدایه وه به لای چه پیدا
به ده ر له لای راستی کاروبارو حالی
نالۆز ده بیت به سه ریه کدا .

(نابلسی) ده لیت: سه لامدانه وه دوی
ته و او بوونی له نویژ به لگه یه له سه ر
شوینکه وتن و سووننه تپاریزی و
لیبوونه وه له کارو سه فه رو رزق و رۆزی
په یدا کردن .

* ئه گه ر به لای چه پیدا سه لامیدایه وه
به ره له وه ی به لای راستدا سه لامداته وه

* نه گه ر بیننی گۆشتی سه گی خوارد
زالده بیت به سه ر دوژمنداو مال و
سامانی به ده ستده هینی .

* سه گ به لگه یه له سه ر پاسه وان
هه روه ها به لگه یه له سه ر خاوه ن بیدعه .
* خواردنه وه ی شیری سه گ ترسو
بیمه ، سه گ هاو پێیه و به هۆیه وه
سه رکه وتن به ده ستده هینی .

* سه گ مندالیک یان سوالکری
ده رودوکاره ، ده گونجیت به لگه بیت
له سه ر سووکی و رسوایی و نرمی
ده روون و پیرای زۆری باشه ی بو
خاوه نه که ی و پاراستنی مال و مندالی .

* ده گونجیت سه گ به لگه بیت له سه ر
هه لدان له دنیا دا له گه ل په سمه نده
نه کردن بو رۆزی ته نگانه و پێویست .

* سه گی ده وری ران دراوسپیه کی باشی
مشورخۆره بو خانه واده .

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر سه گ
راگرتن یان هاو پێیه تی له سه ر پووچ و
به تال و زه ره رک کردن له مال داو
پووچه لکردنی کردار .

* هاوه لایه تی سه گ به لگه یه له سه ر
خۆشاردنه وه به هۆی چیرۆکی (أصحاب
الکف) .

* ده له سه گ ژنیک یی پارێزگاریکاره
له میژده که ی و فره وه چه و نه وه یه .

تیده کات و هاویه شده بیت له گه ل سه ما
بوکراودا.

* نه گه ر بینى له نیتو لانه و مالى خوی
سه ما ده کات و که سیکی نادیاریان
له گه لدا نه بوو بۆ سه رجه م خه لکی باشه
به شیوه یه کی هاوسه نگ.

(نابلسی) ده لیت: ئه وه ی له مال و
لانه که ی خوی سه ما بکات تیدره بیت و
شادی ده یگرئ.

* نه گه ر نه خوش سه مایکرد زۆر
نیگه رانی و دوودلی ده یگرئ، ئه وه ی
به کی شیکرئ بۆ سه ما قوتار ده بیت
له ناپه رچه تی.

* نه گه ر بینى ژنه که ی یا کوپه که ی
یاخود هه ندیک له خزمه کانی سه ما
ده که ن خیر و چاکه یه و به لگه یه له سه ر
خۆشی و شادی و مه زنی.

سه ماکار (سورده ر): (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا خاوه ن به لاو نه هامه تییه
نه گه ر سه مایکرد بۆخوی سه ما روودانی
کاروباریکه و به رزبوونه وه یه .

* ئافه رته ی سه ماکار به لگه یه له سه ر
دنیا ی پیسو و گه نده ل و پشوو دان
له مان دوتییدا.

* مه یموونی بازی و سه ما به لگه یه
له سه ر ته میکاری هاوه لپه یدا کارو
منداله کانیا ن.

به لگه یه له سه ر شویتکه وتنی شه پرو
خرایه و بیدعه خوازی ، نه گه ر
له نوێژه که ی ته واو بوو سه لامینه دایه وه
به لگه یه له سه ر گرنگی دان
به ده سه ته یتانی سوود و قازانچ و
فه رامۆشکردنی سه رمایه .

سه ما: (ئین سیرین) ده لیت: سه ما
غم و په ژاره و نه هامه تییه کی
هه راسانکاره ، سه ما بۆ نه خوش
به لگه یه له سه ر درێژخایاندنی
نه خوشی.

* هه روه ها ده لیت: سه مای هه ژار
ده وله مه ندییه که زۆر ناخایه نیت،
سه مای ژنیش ئابروو چوونییه تی.

* سه مای ئه وه ی گه وره داره به لگه یه
له سه ر لیدانی، به لام سه مای زیندانی
به لگه یه له سه ر قوتار بوون له زیندان و
کردنه وه ی کۆت و به نده کانی.

* سه مای مندال به لگه یه له سه ر نه وه ی
که منداله که ی که پرو لاله .

* سه مای ئه وه ی به نیتو ده ریادا ده پروات
کاریکی خراب و ناله باره ، هه روه ها
به لگه یه له سه ر توندی و ناپه رچه تی
که رووی تیده کات.

* نه گه ر مۆف بۆ که سیکیتر سه مایکرد
به لاو نه هامه تییه کی گه وره رووی

سەمتور (جۆرە سازیکه): (ئىبن سیرین)

دەلئیت: لیدەرى سەمتور پیاویکی
سەرکردهی خاوەن رەفتاری پرۆپوچە
لەنیو هەژاراندایان زیناکارو داوینپیسە
یاخود پارەپەیداکارە.

* ئەگەر دەستە لاتداریک بینى
گوینبىستى سەمتور بوە گوینبىستى
وتەى پیاویکی پرۆپوچ گۆدەبیت.
(نابلسى) دەلئیت: لەخەودا بەلگەیه
لەسەر:

+ کاروبارى خەلکى و شتى پرۆپوچ.
+ زیناوداوینپىسى.

* یاریکردن بە شەترەنج و دامە.

+ بەگەرخستنى جنۆکە و جادووگەرى.

* دەگونجیبت لیدانى سەمتور
ئامۆژگارکردن یان سەرزەنشە بێت.

سەنج ^(۱): (ئىبن سیرین) دەلئیت: ئەو
سەنجەى لەزێر دروستدەکرى بەلگەیه
لەسەر خۆشەیکانى ژيان و لیدانى
شانازیکردنە بە دنیاو.

(نابلسى) دەلئیت: سەنج لەخەودا پیاوی
دنیاو بىستى خۆبەزلزانه.

* ئەگەر بینى بە سەنج
لەدەرگا کە یەدەدات دەستە لاتنیک لای
(عەجەمە) وە وەردەگري.

^(۱) سەنج: ئامرازىكى بەزم و شایە و بە دوو پەنجە
لیدەدریت. (وەرگێڕ)

* سەنج ناخۆشى و مارەپىنىكى خراپە
یاخود پیاویکی عەجەمىیە.

سەنگ (مسقال) ^(۲): (نابلسى) دەلئیت:
لەخەودا بەلگەیه لەسەر فەرمان
بەچاکە و رێگرى لەخراپە و ئامۆژگارى
سەرزەنشە.

* هەروەها بەلگەیه لەسەر رێنومایى و
راستگویی و دەگونجیبت بەلگەبیت
لەسەر گوناھ و تاوان.

سەوزە فرۆش: (نابلسى) دەلئیت: بینى
لەخەودا بەلگەیه لەسەر بەرپرس و
پیشکەوتن لە کاروباردا و پۆلىس و
بەرپرسى کاروبارى خەلکى و ھۆکارى
بە دەستھێنانى مال و دارايى.

سەوزى جل و بەرگ لەخەودا: (ئىبن
سیرین) دەلئیت: ھەموو سەوزىيەك
بەدەر لە سەوزى گەنم و جۆو كونجى و
پاقلە ئىسلامە.

* ئەگەر بینى لەكێلگەيەكى سەوزدا
ھەول دەدات لەكردارى چاکە و خواناسیدا
ھەول دەدات.

(نابلسى) دەلئیت: جل و بەرگى سەوز
باشە لەئایندا چونکە جل و بەرگى
بە ھەشتیەکانە، ئەگەر جل و بەرگى
سەوزى بینى بەلگەیه لەسەر ئاين و

^(۲) مسقال: نزیکەى (۵) گرامە.

به لآو نه هامة تیهك دادیت به سه ریواو تیدا
وشك و داماو ده بیئت، ده گونجیت
تووشی لیدان و نه شكه نجه دان بیئت
له لایه ن فرمانپراوه.

* به ستنیش غه مویه ژاره و سزایه مه گهر
مرؤف ئاوی تیا هه لېگوزی و بیکاته نیو
ده فزیک و شوینه که ی بیبه سستی نه وهش
مالیکه مؤلده بیئت له شوینی خویدا،
به سستهریش گه نجینه ی مالی
فرمانپروایه.

سه یفان^(۱): بینینی له خه ودا به لگه یه
له سه نهیتی نیوان خو ی و که سانیت
که هیچکه س ناگای لینه بیئت.

سی

سی (کۆنه ندامی هه ناسه): (ئین
سیرین) ده لیت: چاکی سی
ته مندرئیییه، خراپی ته من
کورتیه تی چونکه شوینی روح گیانه،
نه گهر بینی سی بۆگه نیکردوه به لگه یه
له سه نزیکبوونه وه ی چاره نووسی
چونکه سی شوینی روحه.

(نابلسی) ده لیت: سی شوینی
توپه بوونیه تی و به ژن لیکده دریتته وه.

* نه گهر بینی سی ره شهه لگیرساوه
به لگه یه له سه:

+ شکانی ده رگای سوودو قازانجی.

هیزو زیاده ی به ندایه تی، له گه ل باشی
حال و یاری مردوو لای خودا وه ند.

* پۆشینى جل و به رگی سه وز بۆ زیندوو
به لگه یه له سه ر مانه وه ی میراتی بۆ
مردووش به لگه یه له سه ر نه وه ی
به شه هیدی له دنیا درده چیت.

* هه موو جل و به رگیکی سه وز سووده و
زیان ناگه یه نیت.

* هه روه ها و تراوه: سه وزی
له جل و به رگی ئاوریشمدا نه ژنو نه پیاو
پابه ند نابن پیوه ی.

سه ولى به له م: (نابلسی) ده لیت:
بینینی له خه ودا به لگه یه له سه ر
زانیا ری و به لگه نامه ی راست و دروست.

سه هۆل: (نابلسی) ده لیت: له کاتی
خویدا بریتیه له غه م و په ژاره
ره وینه وه و لووتشکانی نیره بیبه رو
دورژمان.

* نه گهر ئاو به سستی و دارو درهخت
تیا چوو ده رگاگان داخه ران
به لگه یه له سه ر پووچه لیبوونه وه ی
بژیوی و رامانی حال و یارو سه فه رکردن.

* ده گونجیت سه هۆل به لگه بیئت له سه ر
پیاوی به هیزو پشت نه ستوو.

* سه هۆل هیچ خیریکى تیدا نییه
به هۆی به ستنی، نه وه ی سه هۆل و به فر
به سه ریا بباری یاخود بکه ویتته نیوی

^(۱) سه یفان: جۆره داریکه. (وه رگنې)

+تیکشکانی به خشینی.

+شکانی پانکو و ئامیری فینککه ره وه.

سیخوږ: (نابلسی) ده لیت: سیخوږ

له خه ودا به لگه یه له سه ر جنۆكه یان

ئه وه ی کاریگه ری کاری شه ږو خراپه

ده گه یه نیت به سه رخیردا.

سیر: (ئین سیرین) ده لیت: سیر

پیاوه لدانیکى ناقولایه، هه روه ها

ده لیت: مال و داراییه کی هه رامه و،

خواردنیشی له چیشدا به لگه یه له سه ر

ته و به و په شیمانی له گوناوه تاوان.

* ده گێڤنه وه پیاویك دیت بۆلای

(ئه به وه ره یه و) ده لیت: له خه ودا

پێغه مبه ری خوا (ﷺ) م بینى له مزگه وت

دانیشته وه خه لکی دینه ژوره وه و

سلوده گه ن، ئنجا منیش هاتم تا بيمه

ژوره وه به لام کومه له پیاویك قامچیان

به ده سه ته وه بوو نه یانه یشت ، پاشان

پیموتن: رێگه م بده ن با بيمه ژوره وه،

ئه وانیش وتیان: تۆ سیرت خواردوه،

پاشان ده ریانکردم.

(ئه به وه ره یه و) وتی: مال و داراییه کی

پیستخواردوه.

(نابلسی) ده لیت: خواردنی سیر

بۆنه خوش به ته نیا به لگه ی

خیر و چاکه یه. ئه گه ر سیری هه لکیشا

زیان رووی تیده کات و هه لکه ندنی

پیاویش هه روایه.

* هه روه ها ده لیت: سیروپیاو غه م و

په ژاره یه.

سینه ها: (نابلسی) ده لیت: ئه گه ر بینى

چوه سینه ما گوناویك ئه نجامده دات و

به دواى گوناوه تاواندا ده گه ږی.

سینی: (ئین سیرین) ده لیت: سینی

خۆشه ویستی پیاوه، ئه گه ر سینه که

پاقله و ترشه مه نی له سه ربوو له مالی

خۆشه ویست و دلداره که ی دژایه تی و

رق و قین بلاوده بیته وه.

(نابلسی) ده لیت: سینی له خه ودا

به هه زار دره م لیکده دریته وه، یان

به سه د به پیتی توانای خه و بینه ر.

سیواک: (ئین سیرین) ده لیت: سیواک

له سه روشته و فیتره وه یه ، ئه مه ش

خه ونی شوینکه و توانی ریبازو سوننه تی

پێغه مبه ره وه (ﷺ).

* ئه گه ر بینى سیواکده کات چاکه

کارده بی له گه ل خزمه نزیکه کانی و

په یوه ندی خزمایه تی به جیده هینی.

(نابلسی) ده لیت: ئه گه ر بینى

سیواکده کات سوننه تیکى پێغه مبه ر

(ﷺ) جیبه جیده کات به نه ندازه ی

سیواکه که ی و پاککردنه وه ی.

سی

سیبهر: (نابلسی) ده لیت: له وهرزی
هاویندا پشوو سوودو پله وپایه و
شکومه ندیه ده چیتته ژیری،
له زستانیشدا به لگه یه له سهر غه م و
په ژاره و بیدعه.

* **ههروه** ها به لگه یه له سهر دهسته لانداری
چونکه سیبهری خواجه له سهر زه وی
ههروه ک چون له فهرموده یا هاتوه.

* **سیبهر** زانایه کی خواناسی
دنیانه ویسته.

* **تهگر** بینى چو ژیر سیبهر وه
له گهرمادا له غه م و په ژاره قوتارده بی و
رزق و روزی به ده سته هیئت.

* **سیبهری** ژن میرده که یه تی.

* **تهگر** ژنیکى بيميرد روویکرده
سیبهری پیاویک ده بهینى شان و
شه وکوت و مال و سامانى هه یه.

* **تهگر** بینى تیشکی خوری بینى و
چوو روو به ره و سیبهریک له غه م و
په ژاره قوتارده بی.

* **تهگر** له ژیرسیبهر دابوو سه رمایبوو

روویکرده به رتیشکی خور هه ژاری

ده ره ویتته وه چونکه سه رما هه ژارییه.

سیو: (ئین سیرین) ده لیت: سیو وزه و

توانای پیاوه، تهگر پادشاو

فه رمانه وابوو بینینى سیو مولک و

* **تهگر** بینى به پوشیک سیواکده کات
سوننه تیک به جیده هیئت به مال و
سامانى حه رام.

* **تهگر** بینى سیواکی هه لگرتوو
کردوویه تی به ده میا به لگه یه له سهر
شوینکه و تنى سوننه تی پیغه مبه ر (ﷺ).

* **تهگر** بینى سیواکده کات و خوین
له نیو ددانه کانی دیت له گوناو
تاوانه کانی به ده رده که ویت.

* **ده گونجیت** به لگه بیت له سهر نه و
گوناو تاوانانه ی نه نجامیده دات و زیان
به خانه واده که ی ده گه یه نیت و مال و
سامانیان ده بات.

* **ههروه** ها ده لیت: تهگر بینى
سیواکده کات و خوینى له بهر ده پوات
پیاویکه غه یبه تی خه لکیده کات.

* **سیواک** به لگه یه له سهر خو پاریزی
له وته و ده گونجیت به لگه بیت له سهر
پاکیتی له گوناو تاوان و موسولمانبوون
دواى بیباوه پى و قه رزدانه وه.

* **ده گونجیت** به لگه بیت له سهر:

+ کاریک نزیکى بخاته وه له خوداوه ند.

+ به جیهینانى به لیت و په یمان.

+ دوو گیانبوونى هاوسه ر.

+ هاوسه رگیری که سانی ره به ن.

سی و جگهر: (نابلسی) ده لیت: له خه ونا
مال و سامانیکى کوکراوه یه له هه موو
جوریک زیرو زیو گه وه ر.

ناوبانگ په یداده کات، نه گهر خواردی
له شویننیکې ناسراودا منائیکې
باشیده بیت، گازگرتنیش له سیو
به ده سته پنهانی خیروسوودو نومیدو
قازانجه.

* ده گپړنه وه له (هشام) ی کوپی
(عبدولملیک) وه پیش خیلافه
له خه ودا ده بیننې (نۆزده) سیو (نیو)
به ده سته هیننې، خه وه کای بو
رافه کاری خه ویک ده گپړته وه، نه ویش
ده لیت: (نۆزده) سالو (نیو) تو
فه رمانپه وایی ده که یت، زوری به سهر
رانه بورا فه رمانپه وایی گرت ده ست.

(نابلسی) ده لیت: سیو له خه ودا به لگه په
له سهر وه چای نیرینه ی رووخسار
جوان، سیویش به هاوپی و برا
داده نریت.

* نه گهر بیننې سیوده خوات دوزمنی بو
ده رده که ویت.

* سیویش به لگه په له سهر تام و چیرنې
جووتبون.

* مزه سیو به لگه په له سهر
په رته وازه بوون و ده نگه ده نگو قاوقیز،
داره که شی به لگه په له سهر ترس و بیم.

ده سته لاته که یه تی، نه گهر بازرگانپو
بازرگانیه که یه تی، نه گهر چینه ربو
به رو بو مه که یه تی.

* هه روه ها سیو بوئه وه ی ده بیننې
هیمه ت و ئیراده یه تی و گرنگی پیده دات،
نه گهر بیننې سیو یکې لیکر ده وه و
خواردی یان بوو به خاوه نی سیو
به نه ندازه ی نه و سیو هیمه تی
به ده سته که ویت.

* هه روه ها ده لیت: سیوی خوش
رزقیکې حه لاله، مزه سیویش رزقی
حه رame.

* نه گهر ده سته لاتداریک سیوی تیگرت
نوینه ریکه نومیده کانی نه وی
له خو گرتوه.

* دارسیو پیاوړیکې باوه پرده
له خه لگه وه نزیکه، نه گهر بیننې داری
سیو ده پویننې منالی هه تیو
به خپوده کات.

* نه گهر بیننې سیو یک ده خوات مالیک
ده خوات خه لکی سه یریده کات، نه گهر
لنیکاته وه مالو دارایی له پیاوړیکې
ریزدارو به ناوبانگ وه ده سته که ویت.

* سیوی بژیراو دره م و پاره ی بژیراوه.

* نه گهر بونی سیو یکیکرد له مزگه و تیکدا
ژنده هیننیت، هه روه ها بو ژنیش
شوده کات، نه گهر له کوړیکدا بو نیکرد

شین

شا

* ده گونجیت شار به لگه بیت له سه ر دنیا.

* ده گونجیت شاریکی ناسراو به لگه بیت له سه ر لانه ی دنیاو شاری نادیاریش له سه ر قیامت و پاشه پوژ، گوندی ناخوش و ته نگ به لگه یه له سه ر ناگر به هوی نازو نیعمه تی خه لکی شارو به دبه ختی گوندنشینان.

* ته گه ر له گوندیکی نادیاره وه چوو بۆ شاریک ته ماشای حالیده کری ئه گه ر بیباوه پبوو موسولمانده بی، ئه گه ر گونا هباربوو ته و به ده کات و ئه گه ر سالج و هه ژارو نزمبوو ده وله مند ده بیت و شکوو ریژداری رووی تیده کات، ئه گه ر وپرای چاکی ترسی هه بوو دلنیا ده بیت، ئه گه ر خاوه ن تیمیکبوو هاوسه رده گری، ئه گه ر وپرای چاکی نه خوشبوو ده مرئ.

* ته گه ر له لانه و مالیکی ناقولاوه چوو بۆ لانه و مالیکی خوش له ناگره وه ده چیت بۆ به هه شت.

شاتوو: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا قه رزکردنی مائی خه لکییه و وه ک (درهم) و (دینار) وایه و داره که ی پیاویکی ریژداری فره پاره و مندا لداره .
* ته گه ر بینی شاتوو ده خوات له کاروپیشه یه کی فراوان بزئوی په یدا ده کات.

* ثووی ره ش (دیناره) و هی سپی (درهم) ه.

شار: (نابلسی) ده لیت: شار به لگه یه له سه ر نیشته جیبوانی، هه روه ها به لگه یه له سه ر کۆبوونه وه و خه لکی زۆرو شوینی خۆ په نادان چونکه کاتی (موسی) (سه لامی خوی لیبت) چوه شاره که (شوعه یب) (سه لامی خوی لیبت) فه رمووی ﴿ لا تخف من الموت ﴾ (القصص: ۲۵).

* ده گونجیت گوند به لگه بیت له سه ر دنیاو شاریش قیامت، چونکه نازو نیعمه تی قیامت به رزو بلنده و ماله کانی بيشومار گه ورهن.

كَافَّةً﴾ (البقرة: ۲۰۸) ئەمەش لىرەدا
شارە.

* ئەگەر شارىكى دىرىنى بىنى وىرانىبو
لەویدا منداڵ لەداىكبدەبى يان لەویدا
خواناسى و دىيانە وىستى روودەدات.

* ئەگەر بىنى چوە نىو شارىكى وىران و
هېچ دىوارى تىدانەبوو، ئەگەر
لەوۆزگاردە زاناىان هەبوو دەمرن و
سالان تىدەپەپن بەسەريانداو منداڵ و
وەچەشيان لەدوا بەجىنامىتت.

* ئەگەر بىنى خەرىكى ئاوەدانىيە
لەوەچەى زاناىان كۆپىكىدەبى و
هەلدەكەوئت.

* ئەگەر شار يان ولاتىكى چۆل و بەتالى
بەتالى بىنى نرخی خواردن
بەرزەدەبىتتەو.

* ئەگەر شار يان ولاتىكى فەپوپىتدارى
بىنى و كشتوكالەكەى باشبوو خىرو
چاكى دانىشتوانەكەيەتى.

* هەندىكەلەين: ئەگەر شارەكان هەيم و
خامۆشبوون لەكاتى بوونى فەپوپىتدا
بەلگەيە لەسەر قات و قىر و لەكاتى
نەبوونىدا بەلگەيە لەسەر فەپوپىت و
باشتر وايە مەروە شارە ئاوەدانەكان
بىنى ئەوجا بەلگەيە لەسەر بەرزى و
بەندى و فەپوپىت.

* ئەگەر لەگوندەووە چوو روو
بەگوندىكى نادىار بەواژووى حالى
يەكەمجارەوہيە، ئەگەر ناسراو بوون
ناو ناوہ پۆكيان بەهەند دەگيرى،
بۆئەوہى دەگويزىتتەوہ بپياردەدات
وہ كه سىك لەدارستانىكەوہ رووبكاتە
شارىك و لەخراپە قوتار بى و دەگات
بەوىستى خۆى و لەترس و بيم دلتيا
دەبىت و خوداوەند دەفەرموى:
﴿ادْخُلُوا مِصْرَ اِنْ شَاءَ اللّٰهُ
آمِنِينَ﴾ (يوسف: ۹۹).

* دەروازە و ريگە و پانى بەناو بانيگى شار
دەستەلاتدارەكانىەتى لەگەل ئەوانەى
پاريزگارى لىدەكەن.

* لائە و مالەكانى جىنشىنەكانىەتى
لەسەرۆك و گەورە پياوان...

* هەندىكەلەين: شار پياوئىكى زاناىە
ئەگەر لەدوورەوہ بىنى، هەروہا
وتراوہ: شار قەرزاريە و هاتنە دەرەوہ
لەشار ترس و بيمە بەپى ئايەتى:
﴿فَكَرَجَ مِنْهَا كَائِفًا
يَتَرَقَّبُ﴾ (القصص: ۲۱).

* چوونە نىوشار ئاشتەوايە لەنىوان
خەوبىنەرو خەلكىداو بانگىدەكەن
بۆلاى حەق و راستى خوداوەند
دەفەرموى: ﴿ادْخُلُوا فِي السَّلَامِ

* نه گەر خۆی له (میسر) و (فیوم) دییه وه خوداوه ند بژیوی باشده کات و ته مه ندریژ ده بیټ.

* نه گەر خۆی له گوندنشینه کان دییه وه ئەوا درۆده کات به دهم فه رزه کانی پیغه مبه ره وه (ﷺ).

* نه گەر خیری له ناوچه ی که پرو ده وارنشین دییه وه خیرونازو نیعمه تی زیاده کات.

* نه گەر خۆی له (قسطنطنیه) دییه وه ئەوا له مال و سامانی زه ره رده کات.

* نه گەر خۆی له (بیت لحم) و (برقاء) و (خولان) (سیناء) دییه وه نوێژو ئایینی زیاد ده کات.

* نه گەر خۆی له شارانی خۆره لاتدا بینی خیریکی مه زنی ده ستگیر ده بی.

* نه گەر شاری (به غداد) ی بینی دیت بۆلای فه رمانه واو ده سه ته لاتدار.

* هه موو شاریک گه رماو سه رمای تیدابی به لاو نه هامة تی رووده کاته خه لکه که ی.

* نه گەر خۆی له چپای (خه لیل) و (نه رده ن) و (ده ریاجه ی طبریه) دییه وه سه فه رو ملکه چی و رسوایی دیت به سه ردا.

* نه گەر خۆی له شاری (دمشق) دی خوداوه ند رزق و رۆزی و خیریکی نۆزی پێده دات.

* شار به لگه یه له سه ر باو باپیران، نمونه ی ئەوه ش پیاویک بینی به هۆی زه مین له رزه وه که وت و خاپووریوو، ئەوجا بریاردارا به سه ر باوکی به کوشتن.

* ده گێرنه وه (وکیع) له گه ل (قوته ییه) بوو کاتی له (ری) وه چوو بۆ (خوراسان) (وکیع) له خه ودا بینی په نجهره کانی شار رووخان، له رافه کاریکی پرسى ئەویش وتی: که سانی ریزدار له شان و شه وکه ت و پله وپایه داده به زن له سه رده ستی تۆ.

* نه گەر شاریکی بینی رووخا یان هه ندیکی رووخا و ناسرابوو ئایینی خه لکه که ی ده فه وتی و ده گونجیت دنیا یان به سه ربچی به هۆی خراپه یه ک که رووده کاته ئایینه که یان.

* شاری مروّفه که ده چیته وه سه ری به باوک لیکده دریته وه نه گه ربینی شار به هۆی زه مین له رزه وه وێران بوو باوکی ده کوژی.

* نه گەر خۆی له شاره به رزه کانی عه ره بداوو گرانی زیاد ده کات و، نه گەر له شاره کانی خوارووی عه ره ببوو فروفیل و پلانی نۆرده بی.

* نه گەر خۆی له ولاتانی تر دییه وه ژینی ناخۆشده بی و له سه رده م و کاتی خۆیدا به ده ختده بی.

*ته گەر له خه ودا روویکرده شارێک به لگه یه له سه ر ناشتی نیتوان خۆی و خه لکی و بانگکردنی بۆ حق و راستی، نه گەر له وشاره دا روویکرده کۆشکێک نه گەر ده سه لاته داربوو سه رده که وی.

*ته گه ربینی چوه نیتو شارێکی دیرین و ویرانبوو پاشان گه له که ی هاتن و بناغه ی ماله که یان هه لکه نه د له وشوینه دا زانایه که له دایکه به ی یان پیشه وایه کی خواناس.

*ته گه ر شارێکی فه ره پیتداری بینی و کشتوکالی باشی تیدا کرابوو باشی حالی ئه وشاره یه، شار سویتنه خوداوه ند ده فه رموی: ﴿لَا أُقْسِمُ بِهٰذَا الْبَلَدِ﴾ (البَلَد: ۱).

*شار دلتیاییه له ترسو بیم، هه روه ها به لگه یه له سه ر کۆبوونه وه ی یاران و بینینی باوه رداران و گه یشتن به هیوا و ئومید.

*بینینی (بدر) به لگه یه له سه ر زالبوون و سه رکه وتن به سه ر دوژمناندا، خوداوه ند ده فه رموی: ﴿وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَزْلَلُ﴾ (آل عمران: ۱۲۳).

* (حونه ین) به لگه یه له سه ر ده رووی خێر دوا ی نا په حه تی و قه یران و ته نگه ژه.

*ته گه ر خۆی له ولاتی رۆخ و که ناره کان دییه وه لای خه لکی په سه نده بیئت.

*ته گه ر خۆی له ولاتی (روم) دییه وه متمانه ی به خودا هه یه.

*ته گه ر خۆی له ولاتی ئه وروپا دییه وه دل و ده روونی خۆش و بیرو هۆشی سافده بن.

*ته گه ر له ولاتی (عه جه م) خۆی دییه وه فیری نزمی و سووکی خراپه ده بی.

*ته گه ر خۆی له ولاتی (هند) دییه وه سه ره ده که ویئت به سه ره رته وه ی دژایه تیده کات و به سه ر ئیره یی به رانیدا زالده بیئت.

*ته گه ر خۆی له (دیاریه کر) و ئه و ناوچانه ی دیکه ی ده ور و به ریدا دییه وه حال و یاری له دنیا دا باشده بی.

*ته گه ر خۆی له چۆله وانیه کی ئاسمانیدا دی مال و سامانی گرفت رووی تیده کات.

*ته گه ر خۆی له زه ویه یه کی شو ره خاک یان کبریتیدا دییه وه نه خۆشده که ویئت.

*ته گه ر خۆی له ولاتیکی ئاوه دانی پر له خه لکدا بینیه وه ناز و نیعمه ت له لایه که وه رووی تیده کات خۆشی نازانیت.

له شوینیکی ویرانه بینرا به لگه یه له سهر
ئاگرو به دبـه ختی جینـشینانی و
بیئاگایان.

* نه گهر شاره که ناویکی باشی هه بوو
وهک (صنعاء) به لگه یه له سهر
پیشه سازی یان شاری (باش) به لگه یه
له سهر باشی هه ول و دهنگ و یاس یان
سهر که وتن به سهر دوزمندا.

* شاری (نه صفه هان) له خه ودا به لگه یه
له سهر شهرو خراپه له لایه ن
جووله که وه، ده گونجیت بینینی
به لگه بیت له سهر ئاواره.

* ده گونجیت (حیجان) له خه ودا
به لگه بیت له سهر باوهرو ئیمان.

* نه گهر سنووری شار به پروخواوی
به دیکرا به پر سه که ی ده مری یان
له کار ده خری.

* نه گهر بیننی له ده ره وه ی شار خوی
مه لاسدا هه تا شیر یا لاقاوی شار
ره ویه وه ئیسلام لاواز ده بیت یان
بازار سارد ده بیت به تاییه ت بازار پی
زانست.

شاردنه وهی نهیننی: (نابلسی) ده لیت:
ده گونجیت له خه ودا به لگه بیت له سهر
شاردنه وهی زانیاری له خه لکی ئالوده و
شایسته. ده گونجیت به لگه بیت له سهر
ره سه نی ره چه له ک.

* مانه وه له (شام) به ره که وت خیره بو
یه کیک له ناره حه تیدابیت، ده گونجیت
بینینی به لگه بیت له سهر فیتنه وه
ئاشووب.

* شاره کانی (مه غریب، رۆژئاوا)
زانیاری و به رزی و بلندی پله و پایه یه.

* نه و شارانه ی خودا وه ند ویرانی کرد وه
به لگه یه له سهر ترس و بیم و که م و کورتی
له کیشانه دا.

* ده گونجیت شار به لگه بیت له سهر
ته و به و لیخو شبوون.

* هه ریم له خه ودا شکومه ندی و به رزی و
ده و له مه ندیه.

* ده گونجیت هه ریم به لگه بیت له سهر
ده سه ته لاتدارو فه رمانپه واو زاناکه ی.

* نه گهر له خه ودا بوو به خواوه نی شار یک
یا خود فه رمانپه وایی تیدا نه جامدا

مولک و ده سه ته لات یان پله و پایه ی
به نه ندازه ی پتویست و شیاو

ده سه تگیر ده بیت، نه گهر ره به نبوو
هاوسه ر ده گری، نه گهر نه خو شبوو

چا که ده بیت وه، نه گهر خراپه کار بوو
ته و به ده کات و نه گهر و ئلبوو رینوما یی

ده کری.

* نه گهر مردوو له خه ودا له شار یک بینرا
ده گونجیت له به هه شتدا هاوکاری
جینشینانی بکات، هه روه ها نه گهر

*ته‌گەر بینى ھۆنراوہیہ کی خویندہ وہ
لەنیو کۆمەڵیکدا داناییه.

*ته‌گەر گوئی لەشیعربوو نامادەى
کۆرپیکدەبێت قسەى پڕپووچ و بەتالی
تیدا دەکری.

*ته‌گەر بینى بوە بەعەجەمیکی
رەوانیژ ریزو مەزنییه یاخود
فەرمانرەوایەك ھاوچەشنی نییه یان
ئەگەر بازرگانبوو باسەدەکری لەنیوان
خەلکیدا.

*ته‌گەر بینى بەھەموو زوبانیك دەدویت
کاروباریکی گەرە و لەدنیا دا دەگریته
دەست بەپیی ئایەتى: ﴿ اُنْجِ خَفِیْظٌ
عَلِیْمٌ ﴾ (یوسف: ۵۵) واتە: بەھەموو
زوبانیك.

(نابلسی) دەلێت: دەگونجیت بینینی
بویژ بەلگەبێت لەسەر زیناو
خواردنەوہی مەى و غەرامەکردن، ئەگەر
خەوبینەرە شیعرى لەبەرکردو دانایی
یان یەکتاپەرستی تیدا بوو یاخود
ستایشی پیغەمبەر (ﷺ) یان خەوبینەر
بوو بەشاعیر لەخەودا زانیاری و
ریتومایی و پلەوپایەى بەرز
بەدەستدەھێنیت، بویژ لەخەودا
پیاویکە ئەوہی دەلێت بەجیی
ناھینیت.

شارى قودس: (ئێبن سیرین) دەلێت:
ئەوہی بینى لە(قودس) نوێژدەکات و
رووی لەقیبلە و رووگە نییە
(حەج) دەکات.

*ته‌گەر بینى ەك ئەوہی دەستنوێژ
دەگریت لە(قودس) مالەكەى شتیکی
تیكەلدەبێت.

*دەرچوون لە(قودس) بەلگەى لەسەر
سەفەر و تیاچوونی میراتیەكەى ئەگەر
لەژێر دەستی خۆیدا بێت.

*ته‌گەر بینى لە(قودس) چرایەکی
هەلکرد کۆرپەكەى دەپیکری یان
نەزریکی لەسەرە کەبۆکۆرپەكەى
بپاراداو و دەبێت بەجیی بەنیت.

(نابلسی) دەلێت: ئەوہی لەخەودا
بینى نوێژ دەکات لە(قودس) میراتی
بۆ بەجیدەمینى و پابەند دەبێت
بەچاکەوہ.

شاعیر (بویژ): (ئێبن سیرین) دەلێت:
شاعیر پیاویکە ئەوہی دەلێت بەجیی
ناھینیت و شیعر قسەى ساختە و
بەتالە، ئەگەر بینى شیعر و ھۆنراوہ
دەلێ و بژێوی پى پەیدادەکات
نامادەى گەواھیدانی بەتالەبى^(۱).

^(۱) پێدەچى ئەم لیکدانەوہى (ئێبن سیرین)
لەئایەتى ﴿ وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ ﴾ ەوہ
سەرگرتبى: (وەرگرتی)

شان (باهوو): (نابلسی) ده لیت: هاوپی و شه ریک و کریگرتیه یان ئه وهی هه لده ستی به وکاره و هه ر روداوو کاره ساتیک روی تیبکات ده دریتته پال ئه وانه ی که باسکران.

* شان به لگه یه له سه ر رزق و رۆزی خیر و هه ولدان بۆ نه خوش. هه روه ها به لگه یه له سه ر سه فەر خوداوه ند ده فەر موی: ﴿فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِ﴾ (الملك: ۱۵) مه به ستی سه فەر و گه رانه به نئو زه ویدا. (ئین سیرین) ده لیت: ئیش و ئازاری شان ئازاردان و شه که تی ده ستیه تی له کار و فرماندا.

(ئین سیرین) ده لیت: شان هاوپی یان کریگرتیه.

* هه روه ها ده لیت: ئه گه ر ره ق و زیربوو به لام گۆشته که ی باشبوو به لگه یه له سه ر پیاوه تی و هیزی کرداره کان.

* له بۆناگره رستان به لگه یه له سه ر زۆرمانه وه له زیندان هه تا ده توان کۆت و به نده کانیا ن هه لېگرن.

* ئه گه ر بینى ناته واویه که له شانیدایه به لگه یه له سه ر نه خوشی براکان یان مردنیا ن چونکه هه ردوو شان بران.

(نابلسی) ده لیت: شان به لگه یه له سه ر ئه وه ی مۆڤ هه لیده گری له گونا ه

یان پیی هه لده گرن له بارو شتیت، ئه گه ر باروکیشی بینى به سه ر شانیه وه قورسبوو به لگه یه له سه ر هه لگرتنى گونا ه ی که سانیت.

(ئین سیرین) ده لیت: پیاویک بینى ده یه ویت یه کی که له شانه کانی بینى به لام نه ی توانى ئنجا گۆتبووی ئه مه ش به وه لیکدرا یه وه هه ر زیادو که مییه که روی تیبکات هیزی مۆڤ یان ژن لیکدهریتته وه.

شانازی: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سه ر:

+ مال و دارایی.

+ فراوانی رزق و رۆزی.

+ ده ستفراوانی.

+ زو بانباشی.

شانه: (ئین سیرین) ده لیت:

هه ندیک ده لیت: به لگه یه له سه ر خوشحالی له سات و ئانی کدا، چونکه پاکه ره وه و جوانکاری که تاسه ر به رده وام ناییت.

* هه روه ها ده لیت: شانه دادپه روه رییه.

* هه روه ها و تراوه: شانه کردن به لگه یه

له سه ر زه کاتدان و شانه به لگه یه له سه ر زانیاری و ئه وه ی سوود له زانیاری وه رده گری.

*هروهه ده لئیت: به لگه یه له سه ر
بیژنگ یان هیله ک.

*ده گونجیت ددانه کانی شانه ته مه نی
خاوه نه که ی بیټ، هروهه و تراو کونه
له جل و به رگدا یا خود مشاری دارتاشه .

*شانه بۆ شادی و خوشییه ،
نه گه ربینی سه رو ریشی به شانه
داده هینی غه م و په ژاره ی به خیرایی
لیده په ویته وه ، هروهه ده لئین:
به لگه یه له سه ر زانیاری.

*شانه مروفتیکه خاوه ن هاوړپییانی
هاوتاو دوو پوون و یه کتریان خوشناوټ،
نه گه ر شانه که له ناسنبو و پیاوټکی
سوودمه ندو باوه پدارن.

*شانه به لگه یه له سه ر:

+ته مه نیکی دوو درټ.

+مال و سامانی ژور.

+سه رکه وتن به سه ر دوژمناندا.

شانه کراو (داهینراو): (نابلسی) ده لئیت:

له خه ودا به لگه یه له سه ر نه وه ی که شانه
به لگه یه له سه ری.

*شانه کراو بۆ پیاوی ره به ن
هاوسه ریکی به دین و نارامه بۆ ژنیش
پیاو و میړده .

شانه ی هه نگ: له خه ودا ژنی میړد داره و
میښه نگه که ی وه چه یه و هه نگوینه که ی
مال و سامانیه تی.

*نه گه ر که سیک سه رو ریشی شانه کرد
نه گه ر غه مباربوو به دووی غه م و
په ژاره وه دیت، وه گه رنا کشتوکاله که ی
چاره سه ر ده کات یان
چاره سه ریده کات و خراپه ی لیدوور
ده خاته وه له وته یان شه پی
لیدوور ده خاته وه .

(نابلسی) ده لئیت: پیاوټکی سوودکاره و
غه م و په ژاره ده په وینیته وه و به لگه ی
خیره بویه کیک بیه ویت هاو به شی بکه ن
له گه لپوونی کارو قه رزاری.

*نه گه ر شانه کردن به هه ساره ی زیږو
زیو بیټ کریکارن به لام نه ستیره ی زیږ
کریکاری راستگویه و نه ستیره ی زیو
کریکاری ناپاکه .

*قرژداهینان به شانه زه کاتی
مال و سامانه .

*شانه له خه ودا بریتییه له :

+زه کاتی مال و دارایی.

+پیاوټکی دادپه وړه ره .

+خوشحالی چند سالتیک.

+نه وه ی سوود له وته ی وهرده گری و هک
دادوهره و پزیشک و ناموژگاریده ره .

*شانه دایکی مروفتو قرژداهینانی
ژنیکی نادیار ره شه بایه کشتوکال
ده جوولینیت.

* نه گهر بینسی شایه تی ده دات
له به رده سستی پیاوځکدا (حه ج) ده کات.
* نه گهر بوو به شایه یه تی دادوه
دوژمنانی تووړه ده کات.

شایه تیدان: (نابلسی) ده لیت:
شایه تیدان له خه ودا به لگه یه له سهر
په شایمانبوونه وه له پسه یمان و
به جینه هیثانی نه زرو وازه یتان
له بانگه وازو قه رزدانه وه، نه گهر شایه تی
شارده وه له خه ودا به لگه یه له سهر
قه رزو چاوبرسی یتی و چلنسی
له نه مانته و پشت سووری له گوناو
تاوان و بوونی رق و قین، یاخود
ده گونجیت به لگه بیت له سهر نه خوشی.

شایی (ناهنگ): (نابلسی) ده لیت:
نه گهر به مؤسیقاوه بوو که سیك
له وشوینه ده مرئ که شایی تیاده گیرئ.
* نه گهر بینسی خه ریکی شایی و
ناهنگ گیرانن به لام بووکی نه دی و
بوښی باس و ناوزه د نه کرا کوچی
دواپیده کات، نه گهر بووک و زاوای بو
ده ستنیشانکرا دنیا رووی تیده کات.

شفره (تیغ): (نابین سیرین) ده لیت:
شفره زوبانه و برپه نگیش هه روایه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر قه لاو
حه شارگه و میښه نگه که شی خانه وادیه و
هه نگوبه که ی مال و داراییه.
* ده گونجیت به لگه بیت له سهر:

+ ده سته رداربوونی غم و په ژاره
یاخود دهره نجامی نارامگرتن وه
هه نگوبن شیرین بیت.
+ ده سته رداربوونی به ندایه تی و هه ول و
کوڅش.

شاهه نگ: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
پیاوځکی به سوود و قازانجی پیوړوه و
خواناس و دنیا نه ویسته و نازاری که س
نادات، نه وه ی شتیکی لیه ده سته به ینی
مالیکی حلال له گه ل له شساغی
به ده سته هینی.

شای شه تره نج: (نابلسی) ده لیت:
بینینی له خه ودا به لگه یه له سهر پادشاو
فه رمانډه و او سهر کرده.

شایه تی دادوه (گه واهیده ری):
(نابلسی) ده لیت: له خه ودا پیاوځکه
زالده بیت به سهر دوژمنانداو به رپه رچی
دوړوویی ده داته وه.

* نه گهر بینسی شایه تی به سهر مروځیکدا
تومارده کات قه رزده دات به وه ی
شایه تی له سهرده دات به هه ر پیتیك
درهم یان دیناریك.

* شمشالژهنی ناههنگو شایی به لگه یه
له سهر شادی و خوشی.

* شمشالژهنی فره مانره واه لگه یه
له سهر جموجوول و ناماده کردنی
سهر یازان.

* شمشالژهن پیاویکه به مهرگ یان
کوشتن یا خود زینا یا دهویتی ناوزه ده
ده کری، ژنیش به وچه شنه یه گهر
شمشال بژه نیت.

* دهگونجیت به لگه بیت له سهر پاش و
دوای مروف.

* نه گهر بیننی شمشالژهن نادیاره
شمشال ژهنینی به لگه یه له سهر
نه خوشکه وتنی پاش و دواوه ی.
* ژهنینی شمشال به لگه یه له سهر
گریان و لاواندنه وه ی جهرگسو تاو.

شمشیر: (ئین سیرین) ده لیت: شمشیر
کوپر ده سته لاتداره.

* نه گهر بیننی شمشیریکی هه لگرت
ده سته لاتیکی گهره ده گریته ده سته
چونکه گهردن شوینی نه مانه ته و
ناسنیش کاریگری به میزی هه یه.

* نه گهر شمشیره که قورسبوو
به کی شیکرد لاوازه بیت
له ده سته لاتکه یدا.

* نه گهر بیننی نه وپه ته ی شمشیره که ی
پیکیشده کرد پچرا له ده سته لاتکه ی
دوور ده خریتنه وه.

(نابلسی) ده لیت: دهگونجیت ژنیک بیت
ژور خزمهت بکات، یان به لگه بیت
له سهر رزق و رۆزی و بژیوی.

* قه له مدادهر کوپیکی زیره که و ژیره و
ئیره یی به باوکی ده بریت.

* نه گهر به ده سته وه بیننی خوداوه ند
کوپیکی باشی ده داتی.

* نه گهر قه له مدادهری به ده سته وه
بیننی ژنیک ی بۆ ده گهر پیتنه وه لیی
جیا بوه ته وه.

ش ک

شکو (به رزی): (نابلسی) ده لیت:
شکو مه ندی مروف له خه ودا زیندوبیت
یان مردوو به لگه یه له سهر پله وپایه ی
به رز لای خه لکی، له لای پهروه دگاریش
به هه مان شیوازه.

* دهگونجیت به لگه بیت له سهر
رینموونی بیتاوه پو ته ویه ی
سهر پیچیکار.

شکو مه ندی (به رزی): (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا ملکه چیه، نه گهر بیننی
له خه ودا شکومه نده ملکه چو رسوا بوه.

ش م

شمشالژهن (نه یژهن): بیننی به لگه یه
له سهر سوتاو یا خود قسه وگوته یه کی
بیکه لک و سوود.

* نه گەر درزىك له شمشىره كهيدا هه بوو
ناته واوييه كه له زمانيدا و ناتوانى
قسه بكات وهك پىويست.

* نه گەر شمشىرىكى دهرهينراوى
له بهر بهرگانيدا هه لكيشا حهق و راستى
لاى نه وه.

* نه گەر شمشىرىكى دوزيه وه و گرتى
به دهه سستيه وه خاوهنى حهق وه
دهيد دوزيته وه.

* نه گەر شمشىرىكيان پيدا ژنه به پيى
وتهى (لوقمان) دهر يارهى (شمشير)
كاتى ده لى: " نابيى چهن ديمه نه كهى
جوانه به لام شوينه واره كهى ناشيرين و
نابووته "

* نه گەر بينى دوو شمشير يان سيانى
له خويدابوو بچرا ژنه كهى سيبه سى
ته لاقده دات.

* ههروهه ده لىن: نه گەر بينى
شمشير كهى دهرهين نا داواى
گه واهيدانده كات له خه لكى به لام به چيى
ناگه يه نن به پيى نايه تى: ﴿سَلْفُكُمْ
بِالْسَيْفِ جَدَّادٌ﴾ (الأحزاب: ۱۹)
واته: شمشير.

* نه گەر بينى له ولاتى موسولمانان
به شمشير به لاي راست و چه پدا شمشير
دهوه شينى زمانى بلاوده كاته وه و
قسه له بابا به تيكي ناشياو و حهرامدا
دهكات.

* نه گەر سه ره پمىكى دا به ژنه كهى يان
نه و شمشىرىكى پيدا له كالانه كهيدا
كوپىكى له و ژنه ده بيت، ههروهه
وتراوه كچىكى ده بى.

* نه گەر چوار شمشىرى له خويدابوو:
شمشيرىك له ئاسن و به كيك له قورقوشم و
به كيك له زپو به كيكيش له دار چوار
كوپيده بيت، ئاسنه كه كوپىكى
نازاده بيت، زپره كه كوپىكى
دهوله مه ندو قورقوشمه كهش كوپىكى
نيره مووك و، داره كهش دوو پووده بى.

* نه گەر بينى شمشيره كهى دهرهيناو
ژهنگير دبوو كوپىكى ناقولاى ده بيت،
نه گەر شمشيره كهى له كالانه كهيدا شكا
كوپه كهى له سكى دايكيدا ده مرى.
* نه گەر كالانى شمشيره كهى شكاو
شمشير كهى دهرهينا ژنه كهى
ده مرىت و كوپه كهى ده ميني، نه گەر
هه مووى شكا مندا ل و دايكه كهى
ده مرىت.

* نه گەر بينى شمشىرىكى له لاکانه كهى
دهرهيناو ژنه كهى دوو گيان نه بوو قسه و
وته به كه ناماده يكر دوه، نه گەر
شمشير كه بپرپو دره و شاوه بوو
قسه كانى حهق و راستيه و تام
چيزداره، نه گەر شمشيره كه قورسبوو
قسه يه كى قورسده كرى به رانبه رى و
خوى راناگرى .

مزگه وته كه و شمشیر كه شی زمانی ته
كه به ردی پیده كات به دو كه رته وه
حق به ده رده خات له ئایندا.

* (هیشام) به (ئیین سیرین) ی وت:
شمشیرێکی هه لگی شراوم به دهسته وه
بینی و له کاتی کدا ده پویشتم به پتوه و
لایه کم کردبوه سه رزه وی به چه شنی
گوچان ، (ئیین سیرین) پتی وت:
ژنه که ت دوو گیانه ؟ وتی: به لی، وتی:
پشت به خوا کوپی ده بیت.

* پیاویکی (هندی) ئازا له خه ودا بینی
شمشیرێکی قوتداو خه ونه که ی بو
رافه کاریکی خه و گیرایه وه، وتی: مال و
سامانی دوژمنه که ت ده خویت نه گهر
بتینیا به شمشیر توی قوت بدایه نه وه
مارێک ده یگه زتی.

* پیاویک هات بو لای (ئیین سیرین) و
وتی: له خه ودا بینیم ره شپێستی کم
گرت و شمشیرم خسته سه ری تا
روحمه درکرد، نه ویش وتی: نه وه ی
سه رزه نشت و لۆمه ی ده که یت به هه مان
شیوه ده کات له گه لئا.

* شمشیر له گه ل چه کی دیکه دا
دهسته لاته ، کوشتا به شمشیر
به ره ره کانی گه ل و نه ته وه یه که ، لیدان
به شمشیر زمان و ده ستپان کردنه وه یه
نه گهر زالبوونی تیدا به دیبکری،

* نه گهر شمشیر له لاوه ده رکه وت
پیاویکی به توانا و فریا گوزاره .

* نه گهر باری هه لگرت به بی شمشیر
نه سه پرده وه نه مانه ت هه لده گری ،
بارستانی شمشیریش باوک و مامه ، یان
دایک و پووره و شکانی مه رگی
یه کیکیانه .

* یاریکردن به شمشیر ده دریته پال
دهسته لات و ژیری و وریایه تی، نه گهر
درایه پال قسه و وتار ره وان بیژییه تی،
نه گهر درایه پال کوپ سه رسامیه تی.

* نه گهر شمشیر له گه ل ره شه بادا
ده رکه وت نه خۆشی تاعونه ، هه روه ها
ده لئین: شمشیر به لگه یه له سه ر خه شم و
قینی خه و بینه رو توندی بارو حالئ.

* پیاویک هات بو لای (ئیین سیرین) و
وتی: پیاویکم بینی له ناوه راستی
مزگه تدا (مه به سستی مزگه وتی
(به سه ره) بوو شمشیرێکی
به ده سه سته وه گرتبوو به توندی
شمشیره که ی کیشا به به ردیکداو کردی
به دوو که رته وه، (ئیین سیرین) وتی:
ده بیت نه و پیاوه (حه سه نی به سری)
بیت، پیاوه که وتی: خۆیه تی
سویند بیت به خوا خۆیه تی، (ئیین
سیرین) وتی: ده مزانی (حه سه ن) خۆی
یه کلایکردوه ته وه بو ئاین له شوینی

*نه گەر بینى پیاویك به شمشیر
برینداریکرد به بی به ریه کانی و جهنگ
پیکراو پیکر هاویش ده بن
له خزمایه تی گهل و نه ته وه و کومه لیکدا
یا خود هاوچه شنى نه وه.

*شمشیر به لگه یه له سهر رزق و رۆزی،
ده گونجیت به لگه بیت له سهر
فه رمانپه وا یان زانیاری، نه گەر غه ریبوو
به لگه یه له سهر ژن و کوپ، وه گهرنا
مالیکی گوماناییه له بنه پرتدا بۆگهن و
پیسسه، پاشان شمشیر به لگه یه له سهر:
ژنى شیت که په ریژی لیده کری له کاتی
چوونه ژوورو هاتنه دهره وه دا.

*شمشیری نه خشدار به لگه یه له سهر
توندوتیژی و نارامگرتن له سهر کاریکی
نه سته م و ده گمهن.

شمشیری تیژو برهږ: (ئین سیرین)
ده لیت: تیژو برهږ وه زیریکی
به هه ییه ته و فه رمان و ریگریده کات
به وه ی سوودو زیانده گه یه نیت.

*شمشیره کانی سه ربازه کانیه تی و
پیاوه کانیشی فه رمانه کانیه تی.

*هه روه ها به لگه یه له سهر زانا یا خود
فه رمانپه وا.

*شمشیره برهږه کانی به لگه یه له سهر
فه تواو نامۆزگاری و حوکه کانی.

*هه روه ها به لگه یه له سهر پزیشك.

شمشیر به ته نیا به دهر له چه کی دیکه
کوږه.

*نه گەر شمشیریکی به دهستی خۆیه وه
بینی و به رزیکرده وه هه تا بارستانی
سه ری و نه یویست بیوه ستینی
ده سه ته لاتیکی به ناویانگ
به ده سه ته هینیت و ناویانگی
پیده رده کات.

(ئین سیرین) ده لیت: نزیکترین
لیکدانه وه بۆ شمشیر نه گەر نه وکه سه
خوازیاری ده سه ته لاتیوو ده سه ته لاته،
وه گهرنا مندالی نیرینه یه.

(نابلسی) ده لیت: نه گەر بینى
به شمشیر له مروفیکیدا به لیدانه کی
ده ست یان کولمی یا قاجی بری یا خود
نه ندامیکی دیکه ی قسه و وته یه له نیوان
خه وینه رو لیدراودا رووده دات.

*نه گەر به شمشیر گهردنی مروفی
پیرپری و سه ره که ی به جیا بینى
سه ربپا و له سه ربپ خیر و چاکه ی
ده ستگیرده بیت یان ده روویه کی مه زنی
لیده کریته وه.

*نه گەر بینى به شمشیر لیدراو
نه ندامه کانی برپا لیدراو سه فەر ده کات،
نه گەر نه ندامه کانی له یه ک جیا کرده وه
وه چه ی لیدراو ژورده بن و له ولاتدا
بلاوده بنه وه.

ژێرده سته کانه وه به داد په روه رانه ،
مه گهر شوانی به رازیټ نه و جا به لگه یه
له سهر ټیکه ټیوون له گه ل مه سیحی و
بیډعه کاران.

شوعه ییا (سه لامي خواي لیټیت) : (ئین
سیرین) ده لټیت: نه گهر حه زره تی
شوعه یی بینی شله ژابوو بینای
چاوه کانی له ده سته دات، نه گهر
له حال و بار ټیکه تر دا به دیکرد کومه لټیک
مافی ده خوون و سته می لټده کهن،
پاشان ده یان به زینتی.

* ده گونجیت نه و خونه به لگه بیت
له سهر نه وهی خاوه نه که ی کچداره .

شوینه وار: (نابلسی) ده لټیت: بینینی
له خه ودا به لگه یه له سهر دوزمن و
پله و پایه و به ده سته ټینانی پید او یستی و
زانایاری و زانست.

شوینه وار زانی ناژول: (نابلسی) ده لټیت:
بینینی له خه ودا به لگه یه له سهر
راگو یزان و سه رتاشین، ده گونجیت
بینینی به لگه بیت له سهر شه پو ناژاوه و
مال و سامان خه ر جکردن.

شوینه وار ه لگر: (نابلسی) ده لټیت:
بینینی له خه ودا به لگه یه له سهر
ده ر خستنی نه ټینی و کاری شاراوه یان
زانایاری و شوینه وار ه لگری زانایان.

* نه گهر له خه ودا بوو به شمشیری بره پ
کار ټیکه دات شیاو بیت له گه لی.

(نابلسی) ده لټیت: بینینی شمشیری
بره پ له خه ودا به لگه یه له سهر:

+ ره واندنه وهی غم و په ژاره .
+ زانیاری دوی ماندو یوون .
+ هاوه لایه تی پیاو چاکان نه وانه ی که م و
کور په کانی نیشان ده ره وه .

ش و

شوان: (ئین سیرین) ده لټیت: شوان
خاوه ن ده سته لاتو به لگه یه له سهر:
+ ماموستای مندالان.

+ نه وهی کاروباری فره مان په وا
ده گر ټته ده ست.

* نه گهر عه ره بیت بینینی شوانی مه پو
مالاته قورئانده خو ټیت به لام له و اتاو
مانا کانی ټینا گات.

(نابلسی) ده لټیت: شوان بو
به رده سته کانی هه ول و کوششده دات و
هه ولده دات به سوژو میهریت له گه لیان .
* نه گهر بینینی بو به شوان
ده سته لاتیکه پییده گات به شیوه ی
بینینی بو مه په کان و له خه دا پیاوی
ریژداره .

* بینینی شوان به لگه یه له سهر
پله و پایه ی به رزو شکومه ندی و
هه ل و کوه و تکردن به سهر

یاخود میراتی له باوکیه وه بـؤ
ده مینیتته وه .

* ده گونجیت دانیشتن له وشوینه دا
به لگه بیت له سره رامن له سره
سنوریک هه تا ده گوینزیتته وه .

شوینی خۆل و پیسی: (ئین سیرین)
ده لیت: شوینی خۆل و پیسی دنیا،
هه به وهش پیغه مبهه (ﷺ)
چواندویه تی کاتی له سه ری وه ستاوه .
خۆل ئاوه چونکه له خاك و خۆلی
زه وییه و پاشه پویه که خه لکی
فرییده ده ن .

* ته گه ر خۆی له شوینیکی خۆل و زبلی
چه په ک دییه وه ته ماشای حال و یارییه که
له گه ل نه و کردارانه ی که له گه لی شیاو و
گونجاو ، نه گه ر نه خوشبو و یاخود
ترسابو له تیاچوون به هوییه که
له هوییه کانه وه مژده ی قوتاربوون یان
تیکه لبوون له گه ل دنیا ی پیده درئ
که به زبڵان چوینراوه .

* ته گه ر هه ژاریک شتیکی ئاوی بینی
ده وله مهنده به ی له دوا ی هه ژاری و
مال و سامان په ی داده کات، نه گه ر
که سیکی هه بو و خوازیاری میراتییه که ی
بوو میراتییه که ی پیده گات چونکه زبڵ

شوینی ئیسماعیل (سه لای خوی
لیبیّت): (نابلسی) ده لیت: نه گه ر
له خه ودا خۆی له ویدا بینیه وه کورپکی
ده بیت و یارمه تی و هاوکاریده کات،
ده گونجیت نه گه ر مال و داراییه دریت
ریگه نه دریت هه لئس و کهوت
به مال له که یه وه بکریت .

شوینی خوشتر: (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا شوینی کۆبوونه وه یه وه ک
مزگه وت و خان و ئوتیل بازرگان و
خه لکی رووی تیده که ن هه ر ته نگ و
فراوانیه کی تیدا ببینرئ ده گه ریته وه
بۆنه وه ی که باسکرا .

شوینی هه زه تی (ئیهراهم) (سه لای
خوی لیبیّت): (نابلسی) ده لیت:
نه گه ر بینی چوه ته لای و روویه و شوینه
نویژ ده کات پیاویکی باوه رداره و
پارێزگاری له شه رعه کات و (حه ج) یش
نه نجامده دات به پیی ئایه تی: ﴿فیه
آیات بینات مقام ابراهیم﴾
(ال عمران: ۹۷) .

* ته گه ر ترسابو و ئه و جا چوه شوینی
(ئیهراهم) دلتیا ده بیت .

* ده گونجیت چوونه نیو شوینی
(ئیهراهم) به لگه بیت له سه ر
به دهسته تینانی پله و پایه ی به رز یاخود
هه وڵدان بۆ به دهسته تینانی زانیاری

ناهه موار به لگه یه له سهر غه مو په ژاره و
ماندو بوون و رامانی حال و بار.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر
وهستانی جموجوول و ته مه ندریژی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر ویلی و
سهر گهر دانی.

* هره ها به لگه یه له سهر گیزی و
ناسانیش به لگه یه له سهر ژیری.

شوینی نویژی جه ژن: (نابلسی) ده لیت:
شوینی نویژی جه ژن له خه ودا به لگه یه
له سهر:

+ شادی و خوشی.

+ ره واندنه وهی غه مو په ژاره.

+ له شساغی و چاکبونه وه.

+ قوتار بوون له زیندان.

+ هه ینی و نه نجامدانی نویژی هه ینی.

+ جوانی و پاکیتی.

* ده گونجیت نویکردنه وهی به لگه بیت

له سهر ته و بهی خراپه کارو

موسولمان بوونی بیت اتوه پرو

هاتنه خواره وهی باران و سهر که و تن.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سهر:

+ بیکاری.

+ بازار پساردی.

+ وهستانی جموجوول.

+ سه فورو حوشترو مه پرو مالاتی

ده رده دار.

له کۆکراوهی که سانیترو له په یداکردنی
خوی نییه.

* زبلدان وه که مالیکی کۆکراو وایه لیره و

له ویی به پیی خوپاراستن و گوئی پیدان

به هوئی نه و تیکه لیبیهی تیدایه ، نه گهر

ره به نبوو هاوسه رده گری ، نه گهر

وانه بوو زبلدانه که فروشگا و

دوکانه که یه تی.

* نه گهر شایستهی دادگا و دهسته لات و

پاره وهرگرتن له خه لکبو پییده دری ،

نه و جا مال و سامانی پییده دهن له گه ل

سوود و قازانج له میراتی وشتیتر.

* ده گونجیت زبلدان بو پادشا و

فه رمانپه واهه نجینه و خه زنه دار بیت و

بو دادوهریش لانه یه کی دلتیا و به نارام و

نه مانه تپاریزی بیت.

* نه گهر له زبلدان خویندنه وه یکرد نه گهر

دادوهر بوو لاده بری ، نه گهر نه خوشبو و

ده مرئ نه گهر هه ژار بوو خویده پاریزی.

شوینی دژوارو ناهه موار: (نابلسی)

ده لیت: نه گهر خوی له شویتنیکی دژوارو

ناهه مواردا به دیکرد پاشان خوی

له شویتنیکی ناساندا دییه وه به لگه یه

له سهر ناسانی کاروباره کانی و

قوتار بوونی له نا په حه تی و به لا و

نه هاهه تی.

* نه گهر خوی له شویتنیکی خوش و

ناساندا بینینی پاشان شویتنیکی دژوارو

به گریانه وه ، لییان پرسویه بۆ
ده گری؟ وتویه تی: پیغه مبه ری خوام
بینی و شووشه یه کی به ده سته وه بوو،
لیمیرسی چیه نه ی پیغه مبه ری خوا
(ﷺ)؟ قهرمووی: "خوینی حسینی تیدا
کۆده که مه وه" زۆرینه برد مه رگی
حه زه تی (حسین) و کاره سانه
دلته زینه که ی روویدا.

(نابلسی) ده لیت: نه وه ی شووشه یه ک
بینی و شتیکی لپه نه اذبوو دواپی
بۆیده رده که ویت چونکه شووشه هیچی
تیدا ناشارد ریتته وه، به لام نه وه ی
له شووشه ی سه وزو سوور و زه رد یان
سه ده فی که وه هر دروستده کری
هاوچه شنی گومانه له مال و دارایی ژنو
مندال و روپامایی و گوپه آخستن و
دوووویی و نه وه ی چاره سه ری
پیده کری و به لگه یه (سه ر زانا و دانا.

*ته گه ره له خه ودا شتیکی بکری یاخود
وه ریکری وه که وه ره به شووشه یان
مال و لانه به سه ده ف به لگه یه له سه ر
هه لبراردنی دنیا به سه ر قیامه تدا یان
سه ریچی به سه ر گوپه لپه لیدا یاخود
له ئاینه که ی پاشکه زده بیته وه.

(ئین سیرین) ده لیت: شووشه و نه وه ی
لیی دوستده کری هه لگرتنی
له خۆباییبونه و شکاویشی مال و داراییه و

*شریتی نوژی مردوو له خه ودا به لگه یه
له سه ر غه م و په ژاره و ویرانبوونی
ئاوه دانی و نه لاتی هاوسه ر، هه روه ها
به لگه یه له سه ر سه فه ری دوور.

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر دانان و
لابردنی خاوه ن پله وپایه.

*هه روه ها به لگه یه له سه ر:

+رزگاریبون له زیندان و پاکبوونه وه.

+پشودان به هۆی ماندبوونه وه.

+قه رزدانه وه چونکه مردوو رزق و رۆزی
ته و او بووه.

*ته گه ره قه رزاربوو داوی قه رزه که ی
لیده کریتته وه.

شوو

شووه یی: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
چوست و چالاکیه یاخود لاوازی و
دۆپاندن و شکستخواردنه له کاتی روو
به روو بوونه وه ی دوژمندا. بۆ خه لکی
ماندووش به لگه یه له سه ر پشوودان.

شووشه: (ئین سیرین) ده لیت: شووشه
هیچ بوونیکی نییه و ناخ و بناغه ی ژنانه،
بینینی له ده فریکدا زانی که مته.

*هه روه ها ده لیت: غه م و په ژاره یه کی
که مه.

*هه روه ها له (ئوم سه له مه) هی دایکی
موسولمانانه وه (ره زای خوی لیبیت)
ده گیرنه وه: له خه ودا به ئاگاها توه

*هروه‌ها ده‌لین: نه‌گه‌ر بینى شووشه
مه‌ره‌که‌بیك به‌ده‌سسته‌ده‌ینیت له‌گه‌ل
هاوسه‌ره‌که‌یدا ده‌نگ داده‌بیت.

*زۆرّیک له‌رافه‌کارانى خه‌و ده‌لین:
شووشه‌ی مه‌ره‌که‌ب هاوسه‌رو ماره
برینه، هه‌روه‌ها مه‌جهریش به‌و
چه‌شنه‌یه به‌لام که‌و کوپ ده‌بیت.

*قه‌لام نیره، نه‌گه‌ر ژنبوو
قه‌له‌مووچه‌که‌ی مال‌و دارایی و سوودو
قازانجه‌یا خود غه‌م و په‌ژاره‌یه
به‌تایبه‌ت ره‌نگی ره‌ش رووی یان
جل‌ویه‌رگه‌که‌یه‌تى.

*هه‌روه‌ها شووشه‌ی مه‌ره‌که‌ب به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر برین و تلۆق بۆ‌یه‌کێک به‌له‌شو
لاری خۆیه‌وه‌ ببینی و قه‌لام به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر ئاین، په‌ره‌مووچه‌که‌ی به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر ماوه‌ بۆ‌یه‌کێک بۆ‌ئه‌وه‌ی
شووشه‌ی مه‌ره‌که‌ب به‌له‌شو لاری
خۆیه‌وه‌ ببینی و قه‌لامی تیبکات.

*نه‌گه‌ر بینى له‌لاپه‌ره‌یه‌کدا
ده‌نووسیتته‌وه‌ میراتیه‌کی بۆ
ده‌میتته‌وه‌ به‌پێی ئایه‌تى: ﴿ اِنَّ هٰذَا
لَفِی الصُّحُفِ الْاُولٰی ، صُحُفِ اٰبِرٰهیمَ
وَمُوسٰی ﴾ (الأعلى : ۱۸ - ۱۹).

*نه‌گه‌ر له‌خه‌ودا بینى وه‌ك ئه‌وه‌ی
له‌کاغه‌زێکدا ده‌نووسیت نکولیکردنه
له‌وه‌ی له‌نیوان خۆی و خه‌لکیدا
رووده‌دات.

جوان و رازاوه‌شى قاپ و قاچاغ و
هاوسه‌رو خزمه‌تکارو ژنه، زۆریشی
له‌مالدا به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر کۆبوونه‌وه‌ی
ژنان له‌خێریان شه‌پدا.

(ئین سیرین) ده‌لّیت: خزمه‌تکاریکی
دوودله‌ له‌گواستنه‌وه‌ی مال‌و داراییدا.

هه‌روه‌ها ده‌لّیت: نه‌گه‌ر شووشه‌ی
نادیاری بینى ته‌مه‌نى کورتده‌بی.

شووشه‌ساز (شووشه‌چی): (ئین سیرین)
ده‌لّیت: شووشه‌ساز بازرگانی
به‌نافه‌رته‌وه‌ ده‌کات.

(نابلسی) ده‌لّیت: به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر
له‌خۆبایبوون به‌خودی خۆی و مال‌و
دارایی.

(نابلسی) ده‌لّیت: بینى له‌خه‌ودا
به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر پاکی ژیان و چاودێری
نه‌زان و ده‌رخستنی نه‌یتی.

*ده‌گونجیت به‌لّیت له‌سه‌ر ئه‌و
سه‌رانه‌یه‌ی که‌سی پێشیلکار ده‌یدات.

شووشه‌ی مه‌ره‌که‌ب: (ئین سیرین)
ده‌لّیت: خزمه‌تکار سوودیکه‌ له‌لایه‌ن
ژنه‌وه‌ به‌پیاو ده‌کات و پله‌وپایه‌کیشه
له‌لایه‌ن کۆپه‌وه‌ به‌پیاو ده‌کات.

*نه‌گه‌ر مه‌ره‌که‌بی له‌شووشه‌یه‌کدا
بینى خزمه‌تکارێک ده‌گرێ و کاری
نابه‌جیی له‌گه‌لدا ده‌کات و دواتر هێچ
پله‌وپایه‌و ئاستیکی له‌لا نامیتیت.

حال و باریکدا خۆی ده پارێزێت و ده سته ردارى داواكارى به كانى ده بێت به هۆى خۆپارێزى به .

* نه گهر بىنى له به رزاييه كه وه ده كه ویتته خواره وه بۆ سه ر زه وى نا هومید ده بێت له پیاویك كه ئومیدی پێخواسته و یان له پله و پایه ی خۆی داده گیریت به هۆى قسه و لێدوانێك كه ده یكات .

* نه گهر بىنى له كه و تنه خواره وه یدا كه و ته نێو قورپه وه و ازله كاروباریكى ئاینى ده هینیت یان كاروباریكى دنیاى .

(نابلسى) ده لیت: خزمایه تی و نزیكى له خه ودا ناشیا و گونجا وه وهك نزیكبوونه وه له درنده و جانه وهر ئه مه ش به لگه یه له سه ر هه وادارى شه په نگیزو خراپه كاران به هۆى ئه وه ی ده چیتته وه سه رى له خزمایه تی و هاوپییه تی، نه گهر نزیكبو وه له مه پو مانگا یان حوشت رووده كاته خێرومه ندو چاكه كار .

شۆڤه بى: (ئى بن سیرین) ده لیت: پیاویكى پله به رزى به ئارامه .

* نه گهر بىنى له ماله كه یدا داریك روا و سه وزبوو له هه موو رو كه كه كانیتر جوانتر بوو به لگه یه له سه ر بوونى مندا لێكى رێزارو پیرۆز له وماله دا .

ش ۵

* نه گهر بىنى پێشه وایه ك كاغه زێكى دایه پێدا و یستیه كى بۆ جیه جێده كات و به رزیده كاته وه بۆى .

* كاغه ز به لگه یه له سه ر رووداو و كار ه ساتیكى نادیارو تێكه ل به پێى ئایه تی: ﴿ تَجْعَلُوْهُ قَرَأِطِيسَ تُبْدُوْهَا ﴾ (الأنعام : ۹۱) .

(نابلسى) ده لیت: شووشه ی مه ره كه ب له خه ودا به لگه یه له سه ر شكۆمه ندی و ده و له ت و به رزى به پێ و ئه ندازه ی خۆى .

* مه روه ها به لگه یه له سه ر ها و سه رو مال و دارایی .

* نه گهر بىنى مه ره كه بدانیكى كړپوه ژنێكه ده كات به ها و سه رى و روژێكى خۆشى له گه ل به سه ر نابات، چونكه قه له مه كه ی ئایه ته ده ره وه به میداوو درێژكردن نه بێت .

* شووشه ی مه ره كه ب به لگه یه له سه ر ده رمان و چاره سه ر، ئه وه ی بىنى و نه خۆشیش بێت ئه وه روو له چاره سه ر ده كات و پشت به خوا چاكه ده بێته وه .

ش ۶

شۆڤر كرده وه (نزیكبوونه وه): (ئى بن سیرین) ده لیت: نه گهر بىنى خۆى شۆڤر كرده وه و نزیكبو وه ته وه له به رزاييه كه وه بۆ خواره وه له هه موو

بۆ حالئیکیترو تیکچوونی ویستو
سەفەرە.

شەریەت (خوشاۋ): (نابلسی) دەلئیت:
هەموو شەریەتیکى رەنگزەرد لەخەودا
نەخۆشییە، ئەگەر بینى مەى و بادە
دەخوات لەنەخۆشییەكەى یان هەر
شەتیک زىمانى پێیگەى یەنئیت
چاكدەبێتەو، ئەگەر کاتى خواردیەو
خەشمى لێدەبوو نەخۆشییەكەى
سووكدەگرێ و پاشان چاكدەبێتەو.

* ئەگەر مەشەك بینى شەریەتى
هەنگوین دەخواتەو یان شەریەتى
سێو هەموو شەریەتیکى بەتام و چێژ
بۆ دەوڵەمەند خێرو دەروازەى و بۆ
هەزار خراپە چونکە ئەوان چاوناپرنە
ئەو شەریەتە، مەگەر نەخۆش و
ناچارین بێخۆنەو.

* شەریەتى سێو سوود و قازانجە
لەلایەن خزمەتکارەو یان دنیاىەكەى
خەماویە.

* ئەگەر لەخەودا بەهۆیەكەو
شەریەتیکى خواردەو بەلگەى لەسەر
رەواندەوێ ئەو نەخۆشییە، وەگەرنا
خواردنەوێ بەلگەى لەسەر روودانى
نەخۆشى.

شەپۆلى ناو: (نابلسی) دەلئیت: بینى
لەخەودا توندی و سزایە بەپێى ئایەتى:
﴿واذا غشيهم موج كالظلل دعوا الله
مخلصین له الدين﴾ (لقمان: ۳۲).
هەروەها ئایەتى: ﴿وحال بینهما
الموت فكان من المغمقین﴾
(هود: ۴۳).

شەترەنج: (نابلسی) دەلئیت: یاری
شەترەنج هەڵدانە لەکۆشتار یان
دژایەتیدا.

(نابلسی) دەلئیت: لەخەودا بەلگەى
لەسەر تیکەلبوون لەگەڵ خەلکى
تیکەل و پیکەل و بۆ فەرمانپەر و
سەرۆک شارێکى گەورەى لەگەڵ
شادی و ناھەنگی پێ.

* هەروەها دەلئیت: ئەگەر بینى یاری
شەترەنجەكە بەرەبەرەکانى
کۆمەلەیکەكەت باوریادیت لێیان.

* شەترەنج لەخەودا گۆتى پووج و
بەتالەو بەلگەى لەسەر جەنگیکى لاواز،
ئەگەر بینى یاری پێدەكەو
سەردەكەوێت لەبێدارى و بەناگاییدا
بەسەر نەیارو بەرانبەرەكەیدا.

* شەترەنج جەنگ و دژایەتییەو
ناگاداربوونی نەیتییەو شوێنەكەوتنى
شوێنەوارو گواستەوێە لەحالئیکەو

*شهریه تی ئاسایی و سروشتی به لگه یه
له سەر ریز یان دەر خستنی نهینی و
راستی و ئاگاداری.

*ئەو شهریه تانە ی گیرانی جگەر
چاره سەر دە کەن بە لگه یه له سەر
ئەندازە و رهوشه شه‌ریه کان و
ریڤخستنی کاروبار چاککردنی
حال و بار.

*دەگونجیت شهریه تی میوه کان
بە لگه بیت له سەر میوه کان.

*دەگونجیت شهریه تی گولاو بە لگه بیت
له سەر بە لاو نه هامة تی ژنان.

*ئەگەر له خەودا شهریه تیکی نادیری
خواردەوه بە لگه یه له سەر زیادبوونی
دلتیایی و به جیهێنانی نه‌زرو به تایبەت
ئەگەر شهریه ته‌که گولایوو، بە لام
ئەگەر شهریه تی بۆن ناخۆشبوو
له دەر فێکی حەرامدا بە لگه یه له سەر
ناسو پاس گوزاری نیعمەت و
پاشگەزبوونه‌وه له تاین، هەروەها
بە لگه یه له سەر ئەوه‌ی مردووه‌کی
له به‌هه‌شتدا یه.

*دەگونجیت شهریه تی نادیار بە لگه بیت
له سەر شهریه تی حەق‌پەرەران و
چاودێر کران.

*دەگونجیت شهریه ته‌که پەرداخدا
بە لگه بیت له سەر خەلات و پاداشت.

(ئەین سیرین) دەلێت: شهریه ته‌که
گوشینی زۆرباشه، ئەوه‌ی ئەوکاره
ئەنجامه‌دات ئەوه سه‌یری حالیده‌کری
ئەگەر هه‌ژاریوو ده‌وله‌مه‌ند ده‌بێت.

*ئەگەر خه‌وه‌که‌ی گشتیبوو واته
کۆمه‌لێکی بینی تری ده‌گوشن له‌هه‌موو
شوینێک یان زه‌یت و سه‌رجه‌م
گوشه‌راوه‌کان ده‌گوشن و
له‌ناپه‌حه‌تیدابوون ئەوه‌ فەرو به‌ره‌که‌ت
ده‌که‌وێته‌ نیویان و ده‌روویان
لیده‌کریته‌وه، ئەگەر نه‌خۆشیک
کاریکی ئاوی بینی یان زیندانیه‌ک
قوتارده‌بن له‌وه‌ی تێیدان، ئەگەر
یه‌کیکی خاوه‌ن دانه‌وێله‌وه‌ قەرز
خه‌ویکی له‌وه‌ چەشنه‌ی بینی قەرزه‌که‌ی
ده‌داته‌وه‌ و سوود و قازانجده‌کات.

*ئەگەر که‌سیکی ره‌به‌ن خه‌ویکی ئاوی
بینی هاوسەر ده‌گری و بزێوی
باشده‌بی.

*ئەگەر شهریه ته‌که زۆربوو هه‌نجیر یان
مه‌ی و شیریه‌ به‌ده‌سته‌هێنا ده‌سته‌لات
به‌ده‌سته‌هێنی.

*ته گهر بینى شهریت یان باده ی
خوارده وه مال و سامانه به ماندوبون
به ده سته هیئی.

*خواردنه وه ی شهریت لابرده ی
فرمانرپه وایه وهك خواردنه وه ی مه ی و
باده وایه .

*نه مانى شهریتى خورما مالیکه

گومان یان غه مو په ژاره ی تیدایه .

شهرم: (نابلسی) ده لیت: شهرم و حه یا
له خه ودا به خششه له لایه ن خوداوه
یا خود خوگرته وه یه له نه نجامدانی
خرابه و، به لگه یه له سه ر زیادبونی
باوه پو رزق و رۆزی و ده گونجیت
به لگه بیت له سه ر رینومایی
سه رپیچیکارو باوه پهنانی بباه وپ.

شهروال: (ئین سیرین) ده لیت:
شهروال ژنیکی عه جه می یا ژنیکی
پابه نده، نه گهر بینى شهروالی کړی
له یه کیکیت ژنیکده کات به هاوسه ری
خوی به بیبه رپرس.

*شهروالی نوی کچه ، شهروال به لگه ی
پاریزگارییه له تاران و گونا.

*هروه ها و تراوه به لگه یه له سه ر
چاکى و راستى ژن و خانه واده که ی.

*پیکردنى شهروال به بیكراس
هه ژارییه و پۆشینى به هه لگه پاوى

*ته گهر بینى ترینى گوشى و کردى
به مه ی و باده لای ده سته لاتدار پله وپایه
به ده سته هیئی و مالیکى حه رام دیته
ده سته ی به پئی چیرۆكى حه زره تی
(یوسف) (سه لامى خواى لیبت).

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینى له خه ودا
ترى ده گوشى فـه پوپیت
به ده سته هیئی.

شهر به تساز: (نابلسی) ده لیت: بینینى
له خه ودا به لگه یه له سه ر باوه پو
یه کتاپه رستى و ته و به ی سه رپیچیکارو
زانبارى بۆ قوتابى .

شهر به تفروش: (نابلسی) ده لیت:
بینینى له خه ودا به لگه یه له سه ر
رووتیکردن و شادى یان لابرده ن و
گرته ده سته و مال و دارایی و پله وپایه ی
به رزو بالا.

شهر به تی خورما و میوژ: (نابلسی)
ده لیت: به لگه یه له سه ر خه مو په ژاره .
*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر ناخوشى
ژیان و نه بونی.

*ته وه ی شهریتى میوژى خوارده وه و
بۆ ده سته لات باشبوو به ده سته ی
ده هیئت، نه گهر باشنه بوو
واپنویسته کات بدریته پالى.

*شهر به ت مالیکى حه لاله ماندوبون و
هیلاکى تیدایه .

له گهل ترسان له به لاو سته م و
خه شمگه ری به دیده کات.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا خو شحالییه،
ده گونجیت به لگه بیت له سه
زیاده پره وی له خواناسیدا یان شه وهی
سوودو قازانجی دنیای تیدایه.

* به لگه یه له سه ده وله مهندي هه ژار
نه گه به شداریکرد له گهل یه کی کدا
که له خوی به رزتریوو، به لام نه گه
خواری میراتیب و
به ده ستیده هیئت و هاو به شیده کات.
شهریکایه تی به لگه یه له سه دلسوزی و
نه خو شه ویستی و راستگویی له په یماندا.
شهره شوق: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
به لگه یه له سه خو ناماده کردن بۆ
جهنگ و کوشتار.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه
ناماده بوون له کاری بیدعه و ویتلی و
سه رگه ردانیدا.

* شهره شوق به که له نه گه ر که سیک
سه ری کی شا به سه ری هاو پیکیدا
به لگه یه له سه به لاو نه هامه تی که پوو
له هه ری که کیان ده کات یا خود شه پو
ناراه رووتیکردن، نه گه ر خوین
له که له یان هات ده ره نجامی
کاروباره کانیا ن روو له شه پوزیانه.

نه نجامدانی گوناوه تاوانه له نیو
خانه واده ی و میزکردنی تیدا به لگه ی
دو گیانبوونی ژنه که ی و پیساییکردنی
تیدا به لگه یه له سه ر دو گیانی ژنه که ی و
هه لوه شانی شه روا له که ی و ده رکه و تنی
ژنه که یه ی بۆ پیاوان و ده سته رداربوون.
* هه روه ها ده لیت: شه روا له به لگه یه
له سه ر سه فه ری کومه لیک بۆ لای گهل و
نه ته وه یه کی عه جه می.

* هه روه ها ده لیت: شه روا له چاکی
حال و باری خانه واده ی و نو پیوونه وهی
خو شی و شادییه.

(نابلسی) ده لیت: نه گه ر بینى شه روا لی
پیدا نا په حه تی و مهینه تی
لیدو ورده که ویته وه.

شهریکایه تی (هاوکاری): (نابین
سیرین) ده لیت: شهریکایه تی به لگه یه
له سه ر دادپه روه یی، نه گه ر بینى
شهریکایه تی له گهل پیاو یکدا ده کات
هه ری که یان چاودیری و دلی به رانبه ری
را ده گری به وه ی له نیوانیاندا یه.

* نه گه ر بینى بوو به شه ریکی پیاو یکی
به ته مه نی نه ناسراو با پیره یه تی و
به لگه یه له سه ر به ده سته ینانی
دادپه وه ری له و ساله دا.

* نه گه ر بینى بوو به هاوکاری لایکی
نادیار له دوژمنه کیدا دادپه روه ری

دهگونجیت نه نجامدانی به لگه بیټ
له سر شانازی به پرچه له که وه .

شهره که له شیر: (نابلسی) ده لیت:
هاندان و ورژاندنی نیوانی زانو
بانگیژانه .

شفاعت (تکا): (نبین سیرین)
ده لیت: به لگه به له سر ناپاکی و
ساخته کردن، هندیکیتر ده لیت:
به لگه به له سر شکومه ندی و مه زنی
چونکه که سیک شکومه ندنه بی
شفاعت ناکات.

(نابلسی) ده لیت: به لگه به له سر
نه جرو پاداشت به بی ملکه چی و
سرشوی، نه گو له خه ودا قیامت و
پیغه مبه رانی به دیکرد خه لکی روویان
تیده که ن له روژی قیامتدا بو
شفاعت و به لگه به له سر وه ستانی
حال و بارو یارمه تینه دانی
پیداویستیداران له کاتی بوونی
پیویستیدا چونکه ده وه ستن له تکا
بوکردن و هه ریه که ده لیت: من ناتوانم
شفاعت بکه م و به ته نیا (محمد) (ﷺ)
دانراوه بو نه و کاره .

* نه گه دراوسیکه ی شفاعتی بوکرد
به لگه به له سر نه وه ی سوودی
لیوه رده گری و له لایه ن یه کیک
له هاوه له کانیه وه پشوو دریت ، یاخود
یارمه تیه که له هاوکاره کانیه وه

وه رده گری له کاتی پیویستی و
نارچه تیدا .

* نه گه کورپه که ی شفاعتی بوکرد
به لگه به له سر نه وه ی سوودی
لیوه رده گری یان سوود له لای نه وه وه
رووی تیده کات ، هه روه ها نه گه
شفاعتی بو که سانی تریشکرد به و
چه شنه یه .

* نه گه قورئانبوو به تکاکاری سوود
له زانیاری وهرده گری و پله و پایه یه کی
زانستی به ده سنده هیتیت .

شه کر: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
به لگه به له سر شایی و چاکبوونه وه
له نه خویشی و ره واندنه وه ی غه م و
په ژاره و گیشتن به هیوا و ناوات و دوایی
هاتنی سه رجه م کرداره کان یاخود
خواردنی یابوون به خاوه نی .

* نه گه به لگه بیټ له سر هاوسه ر
ریژدارو شوخ و شه نگه .

* نه گه به لگه بیټ له سر کوپ زیره که و
ریژدارو زانا ده بیټ و هاوبه شی هه موو
هونه رمه ندیکه بی .

* نه گه به لگه بیټ له سه رمال و سامان
حه لال و پاکده بی .

* نه گه به لگه بیټ له سه ر زانیاری
پاکده بیټ له بیدعه .

* شه کر به لگه به له سه ر مال و دارایی .

* ئەگەر يەككە لە لاقەكانى دريژتر بى
لەوى دى سەفەر يەك دەكات.

* ئەگەر بينى شەلبوھە يان لەجى خۆى
ناتوانى بچوولئۆ ھەليناگرن لاوازی
توانايەتى لەوھى داواخوازیوھە
ملکەچکردنى ئەوھە کەئەو ئەندامەى
دەدریته پالۆ ھەك خزم و کەسەكانى.

* ھەروھە دەلئیت: ئەگەر بينى شەلبوھە
ئاینى باشدەبى و زانیارى فێردەبى ،
ئەگەر سویتدى خواردبوو زیانى نابیت
بۆى، ئەمەش وتەى (ئىبن سیرین) ھە.

* ئەگەر پیاویك ژنیکى لەنگى بينى
کاروباریكى ناتەواو بەدەستدەمیتى،
ئەگەر ژنیکیش پیاویكى لەنگى بينى
بەھەمان شیوھە.

* پیری لەنگە باپیری خەوینەرە يان
ھاوپیئە کە موكوپرى ھەيە.

* ئەگەر مرقئیکى بينى بەيەك
قاچدەپوات بەرپۆھە يەکیکیانى
خستوھە سەرئەوێتر نیوھى مالەکەى
دەشاریتەوھە بەنیوھەکەیتەر ئیشوکار
دەكات.

(نابلسى) دەلئیت: لەنگى دەستبرین و
ناپاکى و خیانهتە.

ھەروھە دەلئیت: بەلگەيە لەسەر
شاردندەوھى نازو نیعمەت و خۆ بەھەژارو
رەجال دەرخستن.

* يەك کلۆشەکر ماچیکە لەلایەن
خۆشەویستیکەوھە يان کورپەوھە.

* چەند کلۆشەکرێك بەلگەيە لەسەر وتى
وتى.

(ئىبن سیرین) دەلئیت: شەکر فروشى
خیرى تیدا نییە ، نەبات بەلگەيە
لەسەر دلسۆزى لەوتەو کرداردا.

* دەگونجیت بەلگەبیت لەسەر
چاکبوونەوھە لەنەخۆشى.

* دەگونجیت بەلگەبیت لەسەر خۆشى و
رنق و رۆزى لەروھەکەوھە يان بارانبارین.

شەللاق (قامچى): (نابلسى) دەلئیت:
بەلگەيە لەسەر کەشتیەوانى و
تیرپشک.

شەلین (لەنگین): (ئىبن سیرین)
دەلئیت: ئەگەر بينى قاچى راستى شكا
يان کە موكوپریەكى تیکەوت ئەگەر
بریندارى پێوھەبوو کورپەکەى
نەخۆشەکەوئى، ئەگەر لەقاچى چەپیدا
بەدی کردو کچى ھەبوو
دەستنیشان دەکرى، ئەگەر کچى نەبوو
کچیکیدەبیت.

* ئەگەر شکانى قاچى خۆى بينى و
لەسەر سەفەر بوو با نەجوولئۆ لەشوینی
خۆى بمینیتەوھە ، ئەگەر تەلاقى بخات
ژنەکەى نەخۆشەکەوئى.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا پیاوئیکي
خواناس و لپراوه به لگه یه له سهر
به تال و ره واندنه وهی ترسو بیم،
هه روه ها به لگه ی خیرو چاکه یه بۆ
ئافره تی دووگیان چونکه مندالی
ده بیت، به لام بۆ موسافیر باش نییه
گهر به وشکانی یاخود ده ریادا بپوات.

* به لگه یه له سهر:

+ ویرانبوونی مایک به لگه بیت له سهری.

+ پیاوئیکي سته مکاری بییه ش.

شه و: (ئین سیرین) ده لیت: شه وورۆژ
دوو ده سته لانداری واژووی یه کن و
داوای یه کدی ده کن.

* شه و بیباوه په و رۆژیش موسولمان،
چونکه تاریکایی ده په وینیتیه وه،
خوداوه ندیش له قورئاندا گوزارشتی
له بیباوه پی به تاریکایی کردوه و
ئاینیشی به نورو رووناکی باسکردوه.

* ده گونجیت هه ردووکیان به لگه بن
له سهر دوو نه یارو زیان.

* ده گونجیت شه و به لگه بیت له سهر
ماره برین و رۆژیش به لگه بیت له سهر
ته لاقدان.

* ده گونجیت شه و به لگه بیت له سهر
بازارپاردی و پشوووی پیشه وه ورو

* هه روه ها ده سترپین و به جیه یشتنی
خانه واده و هاوسه رو مال و منال و
به ره پرچدانه وه و نک و وولیکردن
له خیرو چاکه کویری و تالیش وایه.

شه مار^(۱): (نابلسی) ده لیت: به لگه یه
له سهر پیاوه لدان و ستایشی باش.

شه شه مه کویره: (نابلسی) ده لیت:
بینینی له خه ودا به لگه یه له سهر
کۆیری و سه رگه ردانی، ده گونجیت
به لگه بیت له سهر کوپیک له زیناوه
له دایکبووی.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سهر
خۆشاردنه وه به هۆی کرداری خراپه وه
وهک دزی و گوێگرتن.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سهر
ره واندنه وهی نازو نیعمه و
دوورکه و تنه وه له کاری ئاسایی.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سهر
به جیه ینانی سوننه و به لگه چونکه
موعجیزه ی حه زره تی (عیسا) (سه لامی
خوای لیبیت).

(ئین سیرین) ده لیت: پیاوئیکي
خواناسی لپراوه، یاخود ژنیکي
جادو و گهره.

^(۱) شه مار: روه کیکه گوئیکي زهرد ده رده کات.

له زیندان ئازادده بی، نه گهر
ریگه لیگیرای سیه فیری وشکانی و
ده ریابوو ده رووی لیده کریته وه و ریگی
بۆ ده کریته وه.

* نه گهر پیاوێک بینی هاوسه ره که ی لئی
یاخیبوو له یه ک جیاده بیه وه، چونکه
رۆژ ههردووکیان له یه ک جیاده کاته وه.

* نه گهر گوناهاکریکی بیئاگا بینی یان
بیئاوه پێکی ئاره زووبار تهو به ده کات و
له بیئاگایی و بیدار ده بیته وه.

* نه گهر بییهش یان بازراگانی ک بینی
بازراگانی که ی سستی رووی تیکردبوو
بازا پسادری هاتبوو به سه ریا دیسان
بازاری گهرم ده بیته وه.

* نه گهر یه کێک بینی دوژمنیکی
بیئاوه پێ هه بوو یا نه یاریک زالده بیته
به سه ر دوژمنه که یداو هه ق و راستی
به سه ریا پیاده ده کات.

* نه گهر کۆمه لی خه لک بینبان
له نه بوونی و قات و قپیدا بوون یان
سته م و فیتنه رووی تیکردبوون
رزگاریان ده بیته له و نا په هه تیه.

* هه روه ها هاتنی شه و به سه ر رۆژدا
به واژووی رۆژ داده نری و هه رکه سه
به پیی خوی بۆ لیکه دریته وه.

سه فهرکاران، رۆژیش به لگه بیته له سه ر
دوو پووی و جموجوولی بازپو نرخ.

* ده گونجیت شه و به لگه بیته له سه ر
زیندان چونکه تاریکییه که ی مرۆف بۆ
هه ندیک کار پا به نده کات، رۆژیش
به لگه یه له سه ر قوتاریبون.

* ده گونجیت شه و به لگه بیته له سه ر
ده ریا و رۆژیش له سه ر چاکه.

* ده گونجیت به لگه بیته له سه ر مردن،
چونکه خودا وه ند روحی زینده وه ران
به نوستن ده کیشی و به لگه یه له سه ر
زیندو بوونه وه.

* ده گونجیت هه ردووکیان به لگه بن
له سه ر دووگه واهیده ری داد په روه،
چونکه گه واهی و شاهیدی ده دن
به سه ر دروستکراوه کانه وه.

* نه گهر بینی رۆژ بوه ته وه
گهر نه خوشبوو نه خوشیه که ی به مه رگ
یان چاکبوونه وه ده په ویته وه.

* نه گهر له کاتی به یانیدا به رنویژی بۆ
خه لک کرد یاخود چوو بۆ سه فهر یاخود
بۆ (هه ج) یان به ره و به هه شت چوو
مردنیه تی و به لگه ی باشه یه له سه ر
خیرو رووناکی گۆرستان بۆ.

* نه گهر ئاوی هه لگۆزت یان خواردنی
کۆکرده وه یاخود جۆیکری رۆژ ده روه
لیده کریته وه، نه گهر زیندانیه ک بینی

که و امیدهران به پپی نایه تی: ﴿قُلْ فَرَأَى
الْعَجْرُ کَانَ مَشْهُودًا﴾ (الإسراء: ۷۸).

* نه گهر بینى هموو سهردهم ههر
روژه و شهوى تیدا نییه و روژیش ناوا
نابى به لکوبه دهورى ناسماندا
ده سووړپته وه به لگه یه له سهر شهوى
ده سته لاندرو فرمانپه واپریارى خوى
زالده کات و پرس و راویژ به که س ناکات.

(نابلسی) ده لیت: به لگه یه له سهر
بیکاری، نه گهر بینى سهردهم و کات
همووی شه وه بژیوی راده وه سستی،
نهمه ش له کاتیکدا نه گهر شه و رووناکی
مانگی تیدا به دی نه ده کرا.

* ده گونجیت شه و روژه به لگه بن له سهر
نزیکبونه وهی دور له خیر یان شه پ
چونکه هموو شتیکی نویده هیڼ و
دور نزیکده خه نه وه.

* ده گونجیت به لگه بن له سهر:

+ ناموژگاری.

+ ره وشت و نادابه کان.

+ که و تنه نیو نه و حاله ی په شیمانی
له دواوه بیت.

* ده گونجیت بینینی شه و به لگه بیت
له سهر گوران و هه لگه پانه وهی روژگارو
رووداوه کانی.

* نه گهر بینى دنیا هموو کات شه وه
خه لکی نه و ناوچه یه هه ژاری و برسیتی و
مردن روویان تیده کات.

* نه گهر بینى هه رشه وه و هه ساره کان
به ده وری ناسماندا ده سووړپته وه
خه لکی نه و جییه له لایه
به پر سهره کانه وه زولم و سته میان
لیده کړی.

* تاریکایی سته م و گومپاییه ، نه گهر
هه وره بروسکه و گرمه ی له گه لدا بوو
کاریگه رتره.

* هه ندیکده لاین: هه لهاتنی روژه به لگه یه
له سهر:

+ خوشحالی.

+ دلنایی.

+ ده رووی خیر و قوتار بوون
له ناره حه تی.

* سهره تاي روژه به لگه یه له سهر
سهره تاي کاروبار خه و بینر شوینی
ده که وئ، نیوه پوښ به لگه یه له سهر
نیوهی کاروباره کان و، کوتایی روژه
به لگه یه له سهر کوتایی کاروبار.

* نه گهر بینى شتیکی لیونبوه و
دوژیه وه له کاتی روژه لهاتنم به سهر
نه یاره که یدا ده چه سپینی له کاتیکدا
نکوولی لیده کات به گه واهی

* نه گەر داوای گهنچو سامانیده کرد
به ده ستیده هیتیت.

* هه روه ها بینینی شهوی پانزه ی
(شه عبان) و شهوی (ئیسرا- شه و په وی) و
شهوی (ههینی) به هه مان شتوازه.

شه و بیذاریی: (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا خو شو یستنی دروستکراوه کانه
له خانه واده و کوپ خو شه ویست و
به لگه یه له سه ر جیا بوونه وه
له خو شه ویستان.

* نه گەر بینیی به رده وام شه و بیذاره و
نانویت له خو شه ویستانی داده بپری و
جیا ده بیتته وه.

شه و ق پیداکاز: (نابلسی) ده لیت: بۆ
قاپ و قاچاخی شکاوو بینینی به لگه یه
له سه ر باشی حال و بارو پاراستن
له نه خو شی و گرتنه وه ی شوینی شکاو.

شه و گهره: (ئیین سیرین) ده لیت:
شه و گهره مروفتیکه خراپه له نیو
خه لکیدا بلاوده کاته وه، نه گەر کوشتی
زه فهر به مروفتیکی له و چه شنه ده بات،
ئه وه ی گزشته که ی بخوات به لینراوی
مالی ئه و مروقه ده خوات، نه گەر
بۆ گهنیو غه بییه تیده کات.

شه و لیم: (نابلسی) ده لیت: به لگه یه
له سه ر مژده.

* شه و به لگه یه له سه ر ژنی ره شو
روژیش له سه ر ژنی سپی و دوو گیانی
ژن.

* بینینی شه و به لگه یه له سه ر
جل و به رگو هی روژیش له سه ر رزق و
روژی و بژیوی.

* ده گونجیت بینینی شه و به لگه بیت
له سه ر شاردنه وه ی کاروباره کان و
دلنیا بوون له ترس مه گهر خه و بینه ر
له سه فهر دابی ئه و جا شه و به لگه یه
له سه ر سته میك دیت به سه ریا و به لگه یه
له سه ر سویند به پپی ئایه تی: ﴿واللیل
إذا بغشى﴾ (اللیل: ۱).

* هه روه ها شه و بۆ خواناسان و
شه و نووژکاران به لگه یه له سه ر:
+ مامه له.

+ گه یشتن به هیوا و خواز.
+ کۆبوونه وه له گهل ئه وانه ی ئاواره و
غهرین.

* نه گەر شهوی له خه ودا بینیی یان خو ی
له شه ودا بینیه وه له سه ر باریکی بیتاگا
به لگه یه له سه ر ره واندن و تیاچوونی
ناز و نیعمه ت و به لاو کاره ساتی
رووداوه کان.

* بینینی شه وانی رووناك و پرشنگذار
وهك شهوی (قه در) له خه ودا مژده ی
خیره.

شه پیوری لیدا هه والیکی خوشو پر
خیر ده بیستی.

شه یتان: (ئین سیرین) ده لیت:
شه یتان دوزمنه له ناین و دنیا داو
قو لبریکی فیلباز و گوینادات پی
به هیچ شتیک و لیکدان هه
به دهسته لانداده کری یان ده گونجیت
به خانه واده لیکبریت هه.

* نه گهر بینی شه یتان دهستی
لیوه شاند له کاتیکدا سه رقالی یادی
خوابوو خه ونه کهی به لگه یه له سه
ئه وهی دوزمنی زوری هه یه ده یانه ویت
تیایه رن، به لام ناتوان ویستی خویان
به دهسته بینن به پیی نایه تی: ﴿اِنَّ
الَّذِينَ اتَّقَوْا اِذَا مَسَّهُمْ طَآئِفٌ مِّنَ
الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا﴾ (الأعراف: ۲۰۱).

* نه گهر بینی بریسکیکی داگیرساو نرا
به شه یتانیکه وه خه ونه کهی به لگه یه
له سه دروستی نایه کهی.

* نه گهر بینی شه یتان ترساندی
خه ونه کهی به لگه یه له سه درلوسزی
له نایه کهداو دانیایی له وهی پی
ترسینراوه به به لگهی ﴿فَلَا تَخَافُوهُمْ
وَخَافُوهُمْ اِنَّ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ﴾
(آل عمران: ۱۷۵).

* نه گهر خوشی و شادی بینی
سه رقالدیهیت به ئاره زووجه زه وه.

شه پیور (هۆرن - زورنا): (ئین سیرین)
ده لیت: ئه وهی بینن شه پیور لیده دات
خیر رووی تیده کات و نه گهر گوئی
لیبوو یه کیکیتر لیده دا بانگده کریت بو
جهنگو به ره ره کانی.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا ناوبانگی
باش و چاکه و ترسانی دوزمنه یان
جهنگه، ئه وهی له خه ودا دهنگی
شه پیور بیستی بانگده کریت بو
رووداوو کاره ساتیک.

* نه گهر بینن فووی پیددا ده کات
رووداویک دیت به سه ریدا.

* شه پیور خزمه تکاره له گهل
دهسته لانداری نه گهر شاخی له گهلدا بوو
یان پیوه یبوو.

* شه پیور به لگه یه له سه هه والی
به تال و پووچ، شه پیور لیده ریش
به لگه یه له سهر پیاویکی مه یفروش یان
پیاویکی بیکه لک و سوک.

* شه پیور به په وشتی ژن لیکده دهنه وه
ئه وهی کهم و کوپی و نات هه وای
له شه پیوره وه بینن ده دریت هه
پالژنه کهی.

* دهنگی شه پیور یان زورنا: ئه وهی
له خه ودا دهنگی شه پیور بیستی بو
کاره سات و رووداویک بانگده کریت،
ئه گهر خوی فووی پیداکرد رووداوکی
توندوتیژ رووده دات یان نه گهر

*ئەگەر بىنى بوھ بەخاوەنى شەيتان و
شويىنى كەوتەو رامبوھ بۆى پلەوپايە و
هەيىبەت و زالبوون بەسەر دوژمنەكانيدا
بەدەستدە ھىيىت بەپىي ئايەتى:
﴿وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ﴾
(إبراهيم: ٤٩).

*نه‌گەر بىنى دژاىه تى شه يتان ده‌كات
پياوئىكى باوه‌ردارى راستگوئيه و
گوئزپاىه لى په‌روه‌ردگار ده‌كات
له‌ئابنه‌كه‌يدا توند ده‌يه.

شەیدایی: (نابلسی) دەلّیت: لەخەودا
سەرمايە لەدنیادا و دەرهنجامی
خێروباشە.

شی

شیش (سەلامی خواي لیبیت): (ئەبن
سیرین) دەلّیت: ئەگەر (شیشی) بینی
ئەو مال و سامان و منداڵ و ژنیکی
خۆشنوودی دەستدەکهوێ. ئەگەر
(ئیدریس) بینی بەپێزداری و کۆتایی
خێرو چاکە ی پێدەدرێ.

(نابلسی) دەلّیت: ئەگەر بینی لەخەودا
خۆشی و شادی و منداڵ و ژنیکی
خۆشنوودی پەشت بەخودا
پێدەبەخشی لێگەڵ ریزو بژیوی باش.

* ھەروەھا دەلّین: ئەو کەسە دەبێت
بەچاودێری کەسیکی مەزن یان
کاروباری مەزن دەگرێتە دەست و
بەباشی بەجێدەگەینێ چونکە
(شیت) یەكەم جیگرو چاودێربووە
لەسەر زەوی.

شیر: (ئەبن سیرین) دەلّیت:
لەپێغەمبەرەو (ﷺ) دەگێرێتەو
فەرموویەتی: "ئەگەر بینی
شیردەخواتەو ئەو لەپاکییەتی".

* (ئەبوسەعد) دەلّی: بینینی شیر
لەھەردوو مەمکدا بۆ پیاو و ژن

* ئەگەر بینی بریسیکی داگیرساو
دوای شەیتانکەوتووە لەو گەرەکا
پیاویکی تێدایە دوژمنی خوداوەندەو بۆ
دەستەلاتدار ئاگاداری نەیتێهکانی
پادشا دەبێت و بۆ دادوهریش تووشی
بەلاو نەھامەتی و تۆلە و سزای خوایی
دەبێت.

* ئەگەر بینی شەیتانیکردووە
بەدوژمنی خۆی ئایندارو گۆپراپەلێه بۆ
پەرورەدگارەکی.

* ئەگەر بینی شەیتانیک خۆیکردووە
بەنیو لاشەیدا یان شەیتان
ھەلپوشیووەو کردوویەتیە نیو سکی،
ئەگەر لەسەفەردابوو بەدەریادا ترسی
شکانی کەشتیەکیانی ھەیە، ئەگەر
لەوشکانیداوو خراپە ی پێدەگات.

* دەگونجێت بینینی شەیتان بەلگەبێت
لەسەر بیناسازان و رۆچوون و سیخووپو
گوێگران.

* دەگونجێت بینینیان بەلگەبێت لەسەر
چاوداگرتن و ئاماژەکردن.

* ئەگەر بینی بوە بەشەیتان روی
گرزکردووە بەبینینی مروقو
دەستپێشخەریکردووە بۆ دژایەتیان
یاخود دەبێت بەو سستای بۆری و
بەلوو.

* دەگونجێت بەسووتاری بمری یان
لەئاینەکە ی ساردبووبیتەو.

له بازرگانیه که یدا ده کات به نه ندازه ی
لیهاتنی شیر.

*نه گەر حوشریکی دۆشی و شیره که ی
خوارد به لگه یه له سه رنه وه ی ژنیکی
باشده هینیت، نه گەر هاوسه رداربوو
کوړیکی ده بیت به فیهو خیره بی.

*شیری مانگا فه پوپیتی ساله له گه ل
مالی حه لال و گه یشتن به سروشت.

*مه روه ها وتراوه: نه گەر خه وینه ر
هه ژاربوو ده وله مه ندده بی.

*شیری مه پو بز: به ده سه تهینانی
مالیکی حه لاله نه گه ر شیربوو.

*شیری شیر: زالبوونه به سه ر دوژمندا
نه وه ی که ده یخوا ته وه.

*مه روه ها ده لین: مال له لایه ن
ده سه ته لاتداری سه ته مکاره وه
به ده سه ته هینیت.

*شیری سه گ: ترس و بیمیکی
سه خت و گرانه و هی گورگیش به هه مان
شیوازه، ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
به ده سه تهینانی مال و سامان له لایه ن
سه مکاریکه وه.

*شیری به راز: گوپانی نه قل و ژیری
خاوه نه که یه تی.

*مه روه ها ده لین: ژوړیکی مالی
هه رامه و که میکیش حه لاله، خوداوه ند
ده فه رموی: ﴿فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا

مال و سامانه و جو لال و ها ته ده ره وه ی
فراوانی و گوشادی مال و سامانه.

*نه گەر ژنیک بینی شیر به مندال یان
پیاو یاخود ژنی ناسراو ده دات و
له بیداریشدا شیر ی نه بوو ده روازه کانی
دنیا به پووی خو ی و نه وانه ی شیر ی
پیداو ن داده خری.

*هه ندیکده لین: نه گەر بینی شیر
ده دات به ژنیک مال و سامان و سوود و
قازانج به ده سه ته هینیت.

*نه گەر بینی شیر ی نه سپ و حوشر
ده خواته وه فه رمانپه وا خو شی ده ویت و
مال و سامانی لیوه به ده سه ته هینیت.

*شیری نازه ل مالیکی حه لاله
له ده سه ته لاتداره وه.

*نه گه ربینی شیر کرا به سه ریا
له مروفیکه وه به لگه یه له سه ر ته نگ ی
حال و بار، بوشیر خوړو شیر ده ریش
هه رکامیکیان ناسراو بوون حالی له کاتی
به ندکردندا توندتره له نادیار.

*شیر مالیکه به مانده و بوون
به ده سه ته دیت.

*دۆشین له لیکدانه وه دا فروفیله،
دۆشینی حوشر کرکیارییه، هه روه ها
نه گەر دۆشینی و خوینی لیهات
له ده سه ته لانه که یدا سه ته مده کات.

*نه گەر بازرگانیک دۆشی و شیربوو
رزقیکی حه لال و سوود و قازانج

* شیرى ئەر دېندانەى دەگەن: چاکی
نیوان خۆی و دوزمنانیه تی.

* ئەگەر لە شیرى ماریخوارد کاریک
ئە نجامدەدات خوداوەند رازیدە کات.
مەرۆهە دەلین: ئەوێ بیخوات
دەرۆوی لێدە کریکەووە لەنەهامەتی
قوتاردەبێ و مالتیکی کۆکراوی
بەسوودە.

(نابلسی) دەلێت: لەخەودا شیر
فیترەت و پاکی ئیسلامە و مال و
سامانیکی حەلالە بەبیماندوبوون.

* شیرى هەلبزپکاو: مالتیکی حەرامە
بەهۆی ترشی و چەورییەو.

* ئەگەر ژن یا پیاویکی بینی شیر
لەمە مکیدابوو مال و سامان کۆدە کاتەو،
ئەگەر هەردوو مەکی بینی شیریان
لەبەردە پۆیی ئەوا دنیا رووی تیدە کات.
* شیرى دەلەسەگ: ئەگەر خوردا یەو
پلەوپایەى بەسەر خەلکی ئەو شارەدا
دەستگیر دەبێ.

* شیرى دېنده کان: هەمووی گومانە
لەئایندا.

* شیرى گویدریژی کیوی: نەخۆشییە
دوای چاکبوونەو.

* شیرى مەرۆ: گرتن و زیندانییە
بۆ شیرخۆرو شیردەر.

عَادٍ فَلَا اِثْمَ عَلَيْهِ
(البقرة: ۱۷۲). کەمێکی تاییە تکر دوو و
زۆریکی حەرام.

* شیرى پلنگ: دەرخیستنی
دوزمنایە تییە.

* شیرى ئاسک: ئاگادارییە، شیرى
گویدریژی کیوی نەخۆشییەکی
سووکە.

* رزق و رۆزییەکی کەمە.

* شیرى دېنده کان: هیزە لەئایندا.

* شیرى مەرۆ گامیش: خێرو سروشتە.

* شیرى ورچ: زەرەر و غەم و پەژارەى
خێرا و کتوپرە.

* شیرى پشیلە: نەخۆشیەکی ئاسانە
یان شەپو پیکدادانە.

* شیرى ئەسپ: بۆیەکی بێخواتەو
ناویکی باشە بۆ خەویکی.

* شیرى ماکەر: بەدەستەینانی خێرە.

* دەرکەوتنی شیر لەسەر زەوی
بەلگەى لەسەر ستم و زۆرداری.

* شیرى ئەوگیاندارانەى

کە شیریان نییە: بەدەستەینانی

هیاو و ئاواتەو لەلایە کەو
کە چارە پێنەکردووە.

* ئەگەر مەرۆ دۆزییەو دەگات
بەخواست و هیوای خۆی.

* شیرخواردنی مەرۆ لەمەکی خۆی
بەلگەى لەسەر ناپاکی.

*هروه ما گوتراوه: شیرى پشيله و رڼوى خراپه يه.

*شیرى ئاژه لى ناديارى درنده:
شکومه ندی و چوست و چالاکیه بۆ
نه خوش و نازاد بوونه له زیندان یاخود
مال و سامانیکی زه و تکراره.

شیرا^(۱): (نابلسی) ده لیت: نه خوشیه کی
خویناواییه و به لگه یه له سه
ده وله مەندییه کی کتوپرو خیراو خوشی
هه لگر، ههروه ما خراپه و ناماده کردنی
سزایه.

شیردان: (ئین سیرین) ده لیت: نه گەر
ژنیک بینى شیرده دات به مرقطیک
داخستنی دهروازه کانی دنیا یه
به پرویدا، چونکه شیرده و هک زیندانی
وایه به مەرجهک منال مه کی له ت
نه کات، له بهر نه وهی مه مکی له ده می
مندالدا یه و ناتوانیت وای لیبکات،
به هه مان شتوه ئه وهی هه لده ستیت
به مژینی شیر هه رکه سیك بیت منال یان
پیاو یاخود ژن، نه گەر شیرده ر
دوگیان بوو ئه و پارێزراو ده بیت.

(نابلسی) ده لیت: شیردان له خه ودا
به لگه یه له سه ر پتویستی و گۆرانی
حه زو ئاره زوو، نه گەر ژنیک بینى
شیرده دات به مرقطیک داخستنی دنیا یه

*نه گەر بینى شیرده ریکی به کریگرت
هه تا شیر بدات به کوپه که ی کوپه که ی
له سه رده وشى خۆی پهروه رده ده کات.
*شیرى رڼوى: رزقیکی که مه
له قه رزه وه بۆ خه و بینه ر ده گه رپته وه و
وتراویشه چاکبوونه وه یه له نه خوشی.

*شیرى مه ر: مالیکی پیروژه.
*شیرى مانگا: ده وله مەندییه.
*شیرى هیستر: توندی و قورسی و
ناپه حه تیه.

*شیرى به راز: به ده سه ته یانی مال و
سامانیکی مه زنه.

*شیرى نه وه ی ئاده م: بۆنه خوش
شیفایه چونکه هیزنه ش ونمای
پیده کات.

*نه مانه ته و نابیت هه لسه و که وتی
پتوه بکری.

*شیرى سه گ و پشيله: نه خوشی یان
ترسو بیمه.

*نه گه شیره که ی رشت تیا ده چیت.

*شیر به لگه یه له سه ر مال و سامان و
ته مه ند ریزی و ده رکه وتنی زانیاری و
یه کتا په رستی ههروه ما به لگه یه له سه ر
چاره سه رو رزق و روزی و خاوه نی ئاژه ل
یان نواندنی ره وشى ئه و.

*شیرى مانگا و مه رو حوشتر و گامیش:
هه موو نه وانه مالیکی کۆکراوه و شیرى
بزیکا ویش غه م و په ژاره یه.

^(۱)شیری: نه خوشیه کی خویناواییه. (وه رگین)

*نه‌گەر رۆیى تئیداو تەپوو غەم و
پەژارە و ناپەحەتى تووشدەبى.

شیرینساز (شیرینچی)؛ (ئىبن سیرین)
دەلئیت: پیاویکی نەرم و نیا، نەگەر
بینى شەکر دەفرۆشى و بەهاو
نرخەکەى بەدرەم وەردەگرى قسەى
نەرم و نیا، لەگەڵ خەلکەیدەکات و
ئەوانیش وەك خۆى وەلامیدەدەنەو.

شیرینی (حەلوا)؛ (ئىبن سیرین) دەلئیت:
حەلواى وشك مال و داراییەكە
بەناپەحەتى دەستدەكەوئیت، حەلواى
چەوریش جیاوازی هەيە لەبارەيەو
هەندیکدەلئین: بەلگەيە لەسەر
نەخۆشى، هەندیکتر دەلئین: مالىکی
زۆرە، لەگەڵ ئاینیکی پاک و پوخت،
پاروویەك لیى ماچى کوپ یا
خۆشەویستیکە، هەندیکتر دەلئین:
حەلوا قسە و تەى نەرم و نیا،
سەبارەت بەبژێوی و رزق و رۆزى.

*هەروەها بەلگەيە لەسەر رزق و
رۆزىيەكى زۆر لەگەڵ هێزو دەستەلات.

شیشى گوشت برژاندن: (ئىبن سیرین)
دەلئیت: شیشى گوشتبرژاندن بژێوی
پەیداكارى مالە.

*هەروەها دەلئین: خزمەتکارىکی
خاوەن دەستەلاتە بەهۆيەو دەگەیت
بەویست و خواز.

بەپوویاندا یاخود زیندانیکردنیا،
چونکە شیردەر وەك زیندانى وایە هەتا
شیرخۆر مەمکی بەردەدات.

*نه‌گەر بینى شیردەدات بەمندالێك
دواى برپینەوێ زیندانیدەکرێت یاخود
نەخۆشەدەکەوئیت یا دەروازەيەكى
لێداده‌خوئیت، نەگەر ژنى دووگیانبوو
پارێزراودەبێت لەگەڵ مندالەكەى.

*نه‌گەر بینى شیر لەمەمکیدایە روو
لەدنیادەکات لەکاتیکیدا دنیا پەشتى
تێدەکات و بەسەردەچێت.

*نه‌گەر ژنێك بینى پیاویك شیرى
دەخوات لەمال و دارایی دەبات
بەئەندازەى ئەو شیرەى خواردوویەتى
لەکاتیکیدا ژنەكە پێى ناخۆشە.

*نه‌گەر بینى دەگەرێت بەسەر ژنانداو
شیرى دەدەنێ بەلام شیرى
دەستناکەوئیت مندال پەسەنددەکات.

*نه‌گەر نەخۆشێك بینى شیردەدات
لەنەخۆشییەكەى چاکدەبێتەو چونکە
بەشیر نەش و نەمایکردووە.

شیرفرۆش: (نابلسی) دەلئیت: لەخەودا
بینینی بەلگەيە لەسەر زانیاری و رزق و
رۆزى حەلال و رێنومایی.

شیره‌وان: (ئىبن سیرین) دەلئیت: نەگەر
شیرى وشککردو کۆیکردووە مال و
سامان کۆدەکاتەو.

(نابلسی) ده لئیت: به لگه یه له سهر
به جیهنانی پیداو یستی له لای
فرمانره و او میانه پره وی و خیره و رزو
روزی و پشو.

شیر (هونراوه): (نابلسی) ده لئیت:
ئه گهر بینی له خه ودا شیر ده لئیت و
ده یه ویت پاره ی پیه ی دابکات
شه هاده ی درو ساخته ده دات.

* ئه گهر بینی هونراوه یه که له کوریکدا
ده خوینتیه وه داناییه که رو
به دوپروویه.

* ئه گهر گوئی له شیر بو ناماده ی
کوری واده بیت هیچ حقیکی تیدا
ناوتری.

* شیر له خه ودا قسه و ته یه کی به تاله،
ئه وه ی گوئی له شیر بیت له خه ودا و
له به ربیکات باواتا که ی وه ربگری.

* ده گونجیت شیر نووسین له خه ودا
یاله به رکردنی به لگه بیت له سهر
تیاچوونی پله و پایه و که و کوپی
له نایندا.

* ده گونجیت بینینی شیر و هونراوه
به لگه بیت له سهر پیشه سازی به رزو
به نرخ.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر غه م
په ژاره و ره خه گرتن له نابرووی
دوژمنان.

* ئه گهر له خه ودا شیر یکی خراپی دانا
وه که جنودان به که سیک به لگه یه له سهر
توهمه تبارکردن، ئه گهر پیاوه لدان و
هه ژار ده که وی گهر ده و له مه ندبیت.

* ئه گهر هونراوه که ئاوازدار بوو یان
کیشه که ی ناته وای تیدا بوو ده گونجیت
به لگه بیت له سهر و ته ی هه لته و خراپ و
ده وهستی له وه ی ده یلی یان ده یکات
یا خود ئه وه وه سوه سه یه ی
تووشیده بیت.

شیکه ره وه (هه لاج): (ئین سیرین)
ده لئیت: خاوه ن شه پو ئاژاوه یه و
له سهر دهستی مال و سامان په یدا
ده بی.

* ئه گهر بینی خه ریکی شیر کردنه وه یه
ده جیتته نیو به ریه ره کانیه وه.

* ئه گهر نه یده زانی به باشی شیبکاته وه
نه یاره کانی زالدنه به سهر یا.

شیلاقه^(۱): (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
رزق و روزی و باشیه، هه روه ها ده لئین:
پیاویکی دوپروه.

* هه روه ها به لگه یه له سهر
دوورخسته وه ی غه م و په ژاره و له ناکاو
دهرکه و تنی دوژمن و به جیهنانی بریار.

^(۱) شیلاقه: بالنده یه که به نه ندازه ی کۆتره باریکه

ده بیت. (وه رگتی).

* هـروهـا وتـراوه لیكدانه وهی
شین وگریان دهنگو ناوازه.

* نه گەر بینى مرقئك ده مری
دهیناسی و شیوهن دهکات به سه ریا
به لاو نه هامه تی رووده کاته نه وکسه
یان وه چه کانی.

* نه گەر بینى شیوهن بۆ به پررسی
ده کهن مردوه و جل و به رگه کیهان
ده پرین و خاک و خۆلده دهن به سه ری
خۆیاندا ده سته لاتداره سته مده کات
له فه رمانپره واییه کهیدا.

(نابلسی) ده لیت: به لگه یه له سه ر
نامۆزگاریده ر، بینینی گریان به لگه یه
له سه ر کردنه وهی لایه ک بۆگه نی لیوه
بلاوبیته وه.

* هـروهـا وتـراوه شیوهن و زاری
دهنگی سه گه.

* دهنگی لالانه وه دهنگی ناگرو دهفه،
دهگونجیت به لگه ی شایى بیت.

* شین و زاری بۆ لووسکه له باش نییه
له هه موو حال و باریکدا.

* نه گەر گریاو ئاشکرایکرد بۆ مردوویه ک
نه گەر ناسراو بوو له جینشینه کانی
مردوه به لاو نه هامه تی رووی تیده کات.

* نه گەر شیوهن و زاری بۆ مردوویه ک
کرد یان غه م و په ژاره یه کی سه ختی بۆ

* دهگونجیت بینینی به لگه بیت له سه ر
ناسوپاسگوزاری نازو نیعمه ت و
به سه رچوونی پله و پایه و ژینی ناخۆش و
نالۆز.

شیلان (گه وه هری شه وچرا، عه نئاب) ^(۲)؛
هه ندیک ده لیت: مال و سامانیکی
بیشوماره له گه ل کیزکی شوخ و شنگ.
(ئین سیرین) ده لیت: شیلان شتیکی
پیروژه وه ژاری دوورده خاته وه
هه روه ک ده گیرنه وه له پیغه مبه ر (ﷺ)
نه گەر بینیتان مۆری پیده کهن ده بن
به خاوه نی شتیکی پیروژو نازو
نیعمه تیکی گه شه سه ندو
به ده سته هینیت.

* نه گەر بوو به خاوه نی شیلان هه ژاری
لیدوورده که ویتته وه، هه روه ها
له پیغه مبه ره وه (ﷺ) ده گیرنه وه
فه رموویه تی: "شیلان هه ژاری
دوورده خاته وه یه که م به رده دانی نا
به یه کتا په رستی خودا وه ندا".

شین و زاری: (ئین سیرین) ده لیت: نه گەر
شوینتیکی بینى شین و زاری تیدا
نه نجامده دات له و شوینه دا کاریکی
به دو خراپ رووده دات هاوه لانی لیدوور
ده که ویتته وه.

^(۲) شیلان: جۆره مووویه کی سووره. (وه رگیزی).

*شییتی ژن فەروپیتداری سالا ،
نەخۆشکەوتنی سەر لەلێکدانەوه دا
دەدرێتە پال سەرۆک .

(نابلسی) دەلێت: شییتی لەخەودا
دەولەمەندییە ئەگەر بەبێ ھۆبوو،
ھەرەھا بەلگەیە لەسەر رووتیکردنی
دنیاو داھاتنی شادی و خوشی بەوانە ی
ھەواداری دۆستایەتی و خزمایەتین .

*ئەگەر بەھۆی شتیکیکەوێ شیتبوو
لەخەودا بەلگەیە لەسەر سوو خواردن .
*وتراوێ: شییتی بەلگەیە لەسەر:
+چوونە نیو بەھەشتەو .

+عەشق و شەیدابوون .
+لێدانی بەسوی ژان .
+کاروکردەوێ چاکە .
شیر: دەستەلانداریکی ستەمکارە
بەھۆی مەترسی و تووڕەیی و
جەربەزەبیەو .

نیشانە یە لەسەر:
+جەنگاوەر .
+دزی پەنھان و نادیار .
+کرێکاری ناپاک .
+ھاوپی بەئەرك .
+دوژمنی داواکراو .

*دەگونجیت بەلگەبێت لەسەر مەرگ و
نارەحەتی ، چونکە ئەوێ تەماشای
دەکات رەنگی زەرد ھەلەگەپیت و ئالی

خوارد بەلگەیە لەسەر شای و
خۆشحالی .

*شین و زاری ھەلگیرسانی فیتنە و
ناشووێ بەلایەن شینکارەو ،
دەگونجیت بەلگەبێت لەسەر رووتی و
سەرگەردانی یان پاشکەزبوونەوێ
لەئایندا .

*ھەرەھا ببینی بەلگەیە لەسەر
گۆرانی حال و بارو و ژانبوونی لانە و
کرداری خراپ بەپێی فەرموودە ی
"شین و زاری لەرەفتارەکاندا وادە ی
نەزانینە" (۱) .

ش ی

شییتی: (ئین سیرین) دەلێت: شییتی
مال و داراییە کە خەوینەر بە دەستی
دەھێنێت بە ئەندازە ی شییتیە کە ی
خەرجیدە کات و دەبیە خشی لەگەڵ
ھاوێکی خراپدا .

*ھەرەھا دەلێن: شییتی پۆشتە و
پەرداخ بوونە بەھۆی میراتییەو ،
یاخود بە دەستپێنانی دەستەلاتە ئەگەر
شایستە ی بێت، شییتی مندالیش
دەولەمەندی باوکیەتی بەھۆی
مندالە کە یەو .

(۱) (ئین ماجە) لە (الجنائز) (۱۵۸۱ - ۱۵۸۲) و

(ترمذی) (۱۰۰) لە فەرموودە ی کی

(نەبوو ھەرەوێرە) (ھەو) .

به خیرایی لیده دات و له هوش خوی ده چیت.

* به لگه یه له سر دهسته لاتداری نادیارو سته مکاری دژ به مروځ.

* نیشانه و به لگه یه له سر دوزمنی زال و خو سه پین.

* نه وهی شیریک ببینی دیته ماله کهی نه گهر نه خوشیان ه بیت دهریت، وه گهرنا زولم و زوری دهسته لاتدار روویان تیده کات.

* نه گهر شیرکه په لاماریداو دهریازبوو یان سهری لیکرایه وه سهری ده په ریت.

* به لام هاتنی شیر بو شارو ئاوه دانی به لگه یه له سر:

+ بلاو بوونه وهی تاعون.

+ ترسو بیم.

+ دهسته لاتداری زوردار.

+ دوزمنی سته مکار.

* نه گهر شیرکه هاته نیو مزگوت و سه رکه وت به سر مناره کدا دهسته لاتدار فهرمانپه وایه و زالده بیت به سر خه لکیداو ترسو بیم ده خاته نیودلیانه وه.

* نه وهی سواری پشتیک ببیت کاروباریکی مهن و گهره ده گریته ده ست له وهی به پیچ وانهی

دهسته لاتداره وه ده جو لیته وه ، یان به نیو دهریادا دهروات و رووداویک دیته پیش له کاتی خویدا ، نه وهش به لگه یه له سر دهره نجامی به پیی زیادوکه می خه وه کهی و به لگه کانی که له خوی گرتوه .

* نه وهی به ربهره کانی له گهل شیریکدا بکات به ربهره کانیه له گهل دوزمن یان دهسته لاتدار یاخود نه وهی هیمای شیری دهریته پال.

* نه وهی سواری پشتی شیر ببیت و شیرکه شملکه چ ورام بیت زال و سه رکه وتوو ده بیت به سر فهرمانپه وایه کی سته مکاردا.

* نه وهی پیشوازی له شیریک بکات یان به دیبکات له لای خوی و تیکه لی نه بیت ترسو بیم رووی تیده کات له فهرمانپه وایه به لام هیچ زیانیک پی ناگه یه نیت.

* نه وهی هلبیت له شیرو شیرکه ش دواي نه که ویت قوتارو رزگار ده بیت له حال و باریک خوی لیده پاریزیت.

* نه وهی گوشتی شیریک بخوات مال و سامانی به ده سته ده که ویت له لایه ن فهرمانپه واه و زالده بیت به سر دوزمنه که یدا.

* دەگىرنەۋە پىاۋىك دىت بۆلەي
(مەھمەد) كۆپى (سىرىن) دەلىت:
لەخەۋا بىنىم ۋەك ئەۋەي تۈۋلە شىرىك
بەدەستەۋە بىت ۋە ئامىزى بگرم.

كاتى (ئىبن سىرىن) ھالى پەشىۋى
كابرا بەدىدەكات ۋە شايستەي ئەۋەي
نابىنى پىدەلىت: چىت داۋە بەسەر
ۋەچەي فەرمانپەرۋاۋە ، ئىجا پىي
دەلىت: دەگونجىت ژنەكات شىر بىدات
بەيەككە لەمئالەكانى فەرمانپەرۋا،
پىاۋەكە دەلى: سۈيىدىت بەخۋا
راستەكەيت.

* ھەرۋەھا پىاۋىكىت دىت بۆلەي (ئىبن
سىرىن) دەلى: لەخەۋدا بىنىم تۈۋلە
شىرىك ھەلگرتبۈۋ دەمىردەۋە بۆ
مالەۋە ، ئەۋىش پىي دەلىت: مەككەچى
ھەندىك لەفەرمانپەرۋاۋە دەبىت.

* ھەرۋەھا لەرۇژانى ياخىبۈۋنى
(يەزىد) كۆپى (مۈھەلەب)
لە (يەزىد) كۆپى (عەبدولمەلىك) دا
خۆي بىنى لەخەۋدا لەسەر شىرىكە
لەدەستەبەرەيەكدا ، ئەۋجا خەۋەكەي
گىراپەۋە بۆ پىرەژنىك ، ئەۋىش ۋتى:
رۈۋ لەكارىكى مەزىن دەكەيت ۋ پاشان
تەۋقەدرىت.

* دەلەشىر ژنىكى خراپى زۆردارە
كەجگەر سۆزە بۆ كۆپەكەي، بىنىنى

* ئەگەر گۆشتى دەلەشىرىك بىخۋات
دەستەلات ۋ فەرمانپەرۋاۋەكە گەرە
بەدەستەھىنىت.

* پىستى شىر مالى دۈژمەكەيەتى.
پەراندنى سەرى شىر بەدەستەھىنانى
دەستەلات ۋ مۈلكە.

* ئەۋەي شىر بەخىۋ بىكات ھارپىيەتى
پادشاۋ فەرمانپەرۋاۋە گەرەدەكات.
* ئەۋەي شىر بەرەرەكانى ۋ زۆرانبازى
لەگەل بىكات تاي لىدىت چۈنكە شىر
گەرم ۋ چۈست ۋ چالاكە.

* ئەۋەي شىر پىچەۋانەي بىت بەلام
ئەم بەئاراستەي ئەۋىت دىنئادەبىت
لەشەپى دۈژمنى ۋ داکۆكى نىۋانىان
ھەلدەگىرى ۋ ھارپىيەتى دەكەۋىتە
نىۋانىان.

* ئەۋەي سۈرى پىشتى شىر بىت ۋ
ترسى لىبىنىشەت بەلاۋ نەھامەتى رۈۋى
تىدەكات.

* تۈۋلە شىر مئالى نىرىنەيە.
* ھەرۋەھا ۋ تراۋە : ھەركەسىك
لەخەۋدا بىنى شىرىكى كۈشتۈ
لەخەم ۋ خەفەت قوتار دەبىت.

* ئەۋەي بىت بەشىر بەپىي ھالۋ
بارى خۇدەبىت بەستەمكار ۋ زۆردار.

* ھەرۋەھا ۋ تراۋە: دەلە شىر كچى
پادشاۋ فەرمانپەرۋاۋە.

لەدوژمن و ناحەزی و بارێکی هاوچەشن
رووی تێدەکات.

* ئەوەی ببینی لەگەڵ شێرێک
دەجەنگی کوشتار دەکات لەگەڵ
دوژمنێکی زال و بەدەستەلاتدا.

* ئەوەی دەلەشێرێک ماره بپری
لەبەلای ئەهامەتی زۆر قوتار دەبێت و،
زالدەبێت بەسەر دوژمنەکیدای
پلەوپایە بەرز دەبێتەو و ناوبانگ
دەردەکات لەنیو خەلکیدای.

* ئەوەی ببینی سەری شێر دەخوات
دەستەلات و مولکێکی گەورە
بەدەستدەهێنێت.

* ئەوەی ببینی هەندێک لەئەندامەکانی
جەستەیی شێر دەخوات مال و دارایی و
دوژمنێکی زال بەدەستدەنێت
بەئەندازەی ئەو ئەندامەیی لەخەودا
خواردوویەتی.

* شێر نیشانە و هێمای جەنگاوەرە.

* دزی خۆ مەلاسدارە.

* کرێکاری ستمکار و هاوڕێی بەئەرك و
مەرجه.

* (دمیری) دەلێت: هەرکەسیك ببینی
شێر مەرای بۆ دەکات لەسەر دەستیدا
رووداوی سەیر روودەدات و دەگونجێت
بەلگە و نیشانەیی تیابردنی دوژمنەکەیی
بێت.

(ناבלسی) دەلێت: ببینی لەخەودا
بەلگەیی لەسەر ئەزانین و خۆبەزلزانین و
وێلی و سەرگەردانی و دەلالی.

شێر نیشانە و بەلگەیی لەسەر ئەزانین و
خۆبەزلزانین و بەخۆسەرسام بوون و
زۆرداری و ناز و نووز.

* ئەوەی شێرێک ببینی بەلام شێرەکە
ئەو ئەببێت و هەلبێت لێ قوتار دەبێت
لەوەی ترسی لێنیششتو و دانایی و
زانست بەدەستدەهێنێت.

* ئەوەی شێرێک زۆرانبازی لەگەڵبکات
بەلام ئەیکوژی هەمیشە تا دایدەگریت
چونکە شێر هەردەم جەستەیی گەرمە
یان زیندانی دەکێت.

* ئەوەی زۆرانبازی بکات لەگەڵ
شێرێکدا ئەخۆشدەکەوێت چونکە
ئەخۆشی گۆشت دەتوێنێتەو و
خراپیدەکات ، ئەوەی زۆرانبازی لەگەڵ
شێردا بکات گۆشتی لاشەیی
خراپدەبێت.

* ئەوەی لەگەڵ شێرێکدا جووت ببێ و
لێ ئەترسی ئەنەخۆشی دانیای دەبێت.

* ئەوەی لەشێر بترسی بەلام دیاری و
دەستنیسانی ئەکات دانیای دەبێت
لەدوژمنەکەیی .

* ئەوەی شێرێک ببینی لەمالەکەیی خۆیدا
دەستەلات و ژینیکی دوورودرێژی
پێدەبەخشی.

* ئەوەی شێر حال و بارێک بهێنی
بەسەریا بەئەندازەی خەوێکەیی

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه
له سه ر ژنیکی گوندنشین، نه گه ر و ابو و
مندالی نیرینه ی نه و ژنه و ده مرئ.
(نابلسی سیرین) ده لیت: ژنیکی
گوندنشیننه پیست ره ق و زی ره و
ره و شتی خو هه لقور تینه ری هه یه.
* هه روه ها ده لیت: غه م و په ژاره یه
نه گه ر و ابو و منداله و دیسان وه چه
ده خه نه وه.

شیری هه لمه تبه ر: (نابلسی سیرین)
ده لیت: پیاویکی ناژاوه چیه و جه لادی
ده سته لاتداره.
(نابلسی) ده لیت: له خه ودا پیاویکی
درنده یه و خاوه نی و پینه یه.
* بینینی له خه ودا به لگه یه له سه ر
سو و دو قازانجی به رده وام و دیاری و
رزق و رۆزی حه لاله.
* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر دزی
له کاتی به ره به یاندا.
شیلم: (نابلسی سیرین) ده لیت: شیلم و
سه رجه م نه و شتانه ی ناژهل ده یخوات
زقیکی گه وره یه.

عهین

* هـروهـا و تـراوه : لـَـئـدانی (عود)
سـهـرۆکاری لـَـئـدهـرۆژنهـرانیـهـتی،
هـهـروهـا دهـلـَـئـن : غـهـم و پـهـژارهـیه .

* نهـگـهـر بـیـنی (عود) دهـژهـنی لهـناکاو
بـچـرا تـالـهـکـهـی لهـغـهـم و پـهـژارهـی
قوتـاردهـبـیـت .

* هـهـروهـا دهـلـَـئـن : هـهـلـکـۆلـَـئـنی بهـلـگـهـیه
لهـسـهـر فـهـرمانـپـهـوایـهـکی رـَـزدار
نـیـگـهـرانـکـراوه .

(نابلسی) دهـلـَـئـت : لهـخـهـودا بهـلـگـهـیه
لهـسـهـر چـاکـبـوـنـهـوه لهـنـهـخـۆشـی و،
ئهـوهـی مـرۆـڤ لهـسـهـری راهاـتـوه لهـخـیـرو
شـهـپ .

* دهـگـونـجـیـت شارهـزای زانیاری

جهـسـتهـبـیـی یان زانیاری ئهـسـتـیرهـکان،
بۆ کـهـسـی رهـبـهـن هاوسـهـرهـو بۆ ژنـیـکی
هاوسـهـرداریش کۆرپـهـلهـیهـکی نـیـرینهـیه .
عـوزـهـیر (سـهـلامـی خـوای لـَـئـبـیـت) :
(نابلسی) دهـلـَـئـت : بـیـنـیـی
بهـدهـسـتهـئـنـانی پـهـوایـهـیه بهـزانیاری و
دانایی .

ع ا

عائشه (رهزای خوای لَئیبِت) : (نابلسی)
دهـلـَـئـت : بـیـنـیـی لهـخـهـودا بهـلـگـهـیه لهـسـهـر
خـیـرو فـهـپ، نهـگـهـر ژنـیـک بـیـنی
پـهـوایـهـیهـکی بهـرز بهـدهـسـتهـهـئـنـی
ناوایـانـگـدهـردهـکات و لای باوان و
مـیـردهـکـهـی بهـخـتی دهـبـیـت .

عاشوراو : (نابلسی) دهـلـَـئـت : نهـگـهـر
لهـخـهـودا کـهـسـیـکی خانـهـوادهـی
پـیـغهـمـبـهـری (ﷺ) بـیـنی لهـرۆژی
(عاشورا) دان بهـلاو نهـهاـمهـتـیهـ بـۆی،
ئـهـوهـی دوژمنـانـیان بهـدـیـبـکات
پـیـچـهـوانـهـی ئهـوهـیه .

ع و

عود^(۱) : (ئیبـن سـیرـین) دهـلـَـئـت : ژهـنـیـی
عود قـسـهـو و تـهـی درۆیه ، هـهـروهـا
گـۆـبـیـسـتـبـوـنی بهـهـمان شـیـوهـیه .
* نهـگـهـر بـیـنی لهـمالـی خـۆی (عود) دهـژنـی
بهـلاو نهـهاـمهـتـیهـک رووی تـیـدهـکات .

(۱) عود : نامرازی مۆسیقییه . (وهـرگـێـپ)

عوسمانی گوری عەفان (رەزای خوای
لەبەت): (ئەبەن سیرین) دەلەت: ئەگەر
حەزەرەتی (عوسمان) ی بەزیندویتی
بینی حەیاو هەبەت و، شکۆمەند
دەبەت و ئیریبەرانی زۆر دەبن.

(نابلسی) دەلەت: بینینی لەخەودا
بەلگە یە لەسەر ئاھەنگگیرانی
بەزانیاری و پاراستنی خۆشەویستی و
خۆبە کە مزانی لەبەر پەرورەدگارو
دانیایی و سەرۆکایەتی.

* دەگونجیت بینینی بەلگەبەت لەسەر
هێرشی دوژمنان و بەدەستبەتانی
گەواھیدان.

* دەگونجیت بەخت و رزق و رۆزی و
نزیکی لەگەورە پیاوانەو
بەدەستبەتانی بەهۆی خزمایەتیو
چونکە بەدوو نۆرە ناوبراوو دووکیژی
حەزەرەت (ﷺ) دوابەدوای یەك
هاوسەریبوون.

* ئەگەر (عوسمان) ی بەزیندویتی بیني
ئاینداری تیکۆشەرە و قورئان
لەبەرەدەکات و نەیارەکانی لێدەترسن.
* ئەگەر بیني دەگونجیت چاکەکاربەت و
بەستەم شەھیدبکری.

* ھەرۆھا بینینی بەلگە یە لەسەر
سوربوون لەسەر زانیاری و قورئان و
زۆر خۆبەدەوای.

* ئەگەر لەشاری (مەدینە) بیني
سینەپاکی پێدەدری.

* ئەگەر بیني لەنیو سوپایەکدا یە و
جلوبەرگی جەنگی لەبەرکردووە فیتنە
خۆشەدەکات لەنیوان زانیانی فیقھدا.

* ئەگەر بیني مامەلەدەکات و دەفرۆشی
خەوبینەر لەدنیا دارانە و بەزانیاری خۆی
دەپازینیت و ھەو خۆی وادەردەخات
بەلام وانییە.

* ئەگەر (عوسمان) ی بەکوژراوی بیني
لەمالی خۆیدا جێو قسە ناشرین
بەخانە وادە ی پیغەمبەر (ﷺ) دەدات و
ھەولێ و ابەستەیان نابیت.

* ئەگەر لەشاری (مەدینە) دا بیني یان
لەبازار لەگەل شەھیدان و پیاوچاکان
حەشەردەکریت و زانیاری
بەدەستدەھینی.

* ئەگەر بیني لەلانی ستەمدا
گەمارۆدراو ستەم لەزانیەکی گەورە
دەکات.

* ئەگەر بیني چووتەسەر شیوہی ئەو
یان جلوبەرگی ئەوی پۆشیوہ ئەگەر
دەستەلاتداریو ژێردەستەکانی
دەیکوژن یان پلانی لەدژ دەگیرن و
سەرپێچی پەرورەدگار دەکات
بەھۆیو.

* ئەگەر بیني ھاو لەو شەریکەکانی
لەگەلایا نیشتەجێبوون و لەکاتی بیداریدا
لەشساغبو و باخۆی ئامادەبکات بۆ
بەلایەکیان سزایەکی بەسزاو شکاندن
پێدەگات و عەقل و ھۆشی دەوہستی،

* نه گهر بینى چوه ته سهر شیوه ی نه و
حال و دارایی به چه شنى گونجاو
ده بیټ و ده گونجیت به شه هیدی بمړیت.
* نه گهر به روویه کی گه شه وه به دیکرد
خاوه ن سوننه ته.

* نه گهر له نیو سوپایه کدابوو چه کی
هه لگرتبوو خواناسی و ترسو بیم
له په روهر دگار به ده سته هیتى و خاوه ن
نه مانه تده بى.

* نه گهر له گهل پیغه مبهردا (ﷺ) بینى
خړی کی مه زنى ده سنگیر ده بیټ.

* بینینى (عومر) به لگه یه له سهر
بوونى حق که له سهر دهمى نه ودا
هه بوه ، له گهل فرمان به چاکه و ریگری
له خراپه و بانگدان.

* ده گونجیت بینینى به لگه بیټ له سهر
ناشستى دواى دوژمنایستى و
خوشه ویستى له دواى رزق و قین و
به خت و خزمایه تی له گهل دنیا نه ویستى.
* نه گهر بینى بوه به پادشاو
فرمانپره واو ولاتان نازاد ده کات و ناین
جیبه جیـده کات و ناړه حه تیـه کانی
ناسانده کات و سوژو به زه یی بو
ژړده سته کانی ده بیټ.

ع ۵

ع ۵: (نبین سیرین) ده لیت: عه باى
لؤکه نه گهر ناوړېشمى تیدا نه بیټ
خړى دنیاو قیامه ته.

پاشان دهره نجامى به به لایه کی باش
کوژ تاییدیت.

عومه رى کورى خه تتاب (رهزای خواى
لیبیټ): (نبین سیرین) ده لیت:
هه رکه سیك (عومر) بینى له نایندا
به داپه وه رى له وته و باشى مامه له ی
له گهل ژړده سته کانیدا ریژدار ده کړى.
(نابلسى) ده لیت: نه گهر له خه ودا بینى
ته مه ندری ژور ره و شتبه رز حه قبیـژ
ده بیټ، ده گونجیت (عومه) ی مالى
خواى له چاره نوو سرا بى.

* نه گهر (عومر) ی بینى و ته و قه ی
له گه لکړد دنیا په کی به رین و فراوان و
خواناسى و چاکسازى و فیراسه تی
پیده به خشرى.

* نه گهر (عومر) ی به روویه کی
گرژه وه بینى و تووړه بوو لى فرمان
به چاکه ده کات و ریگری له خراپه.

* نه گهر له شاریکدا بینى قاتى و قپى
بلاو بو بوه وه بارانى باشد ه بارى و
فه پوه به رکه کت ده که ویتـه وه، نه گهر
خراپه ی تیا بوو داپه وه رى تیدا
بلاو ده بیته وه.

* نه گهر (عومر) ی بینى لیتدا یان
هه رپه شه ی لیکرد باد ه ست ه لېگری
له وه ی نه نجامیده دات، ده گونجیت
دسته لاند ار یان زانایه ک رووى تیبکات.

ونکردوه ئه وه دلتیا ده بیټ له هه ژاری و
خۆیده رده خات له به رچاوی خه لکیدا.

* نه گه ر ژنیک عه بایه کی ونکردوه
دلنیا ده بیټ له هه ژاری و خۆیده رده خات
له به رچاوی خه لکیدا.

* نه گه ر ژنیک عه بایه ک ببینی
هاوسه ریتی و چاکه ی له گه لدا ناکات.

* عه با نه مانه تی پیاوه، چونکه شوینی
گه رده، گه ردنیش شوینی نه مانه ته.

عه با فروش: (نابلسی) ده لیت: ببینی
له خه ودا به لگه یه له سه ر رگرتن و
پووچه لکردنه وه ی کار یان په کخستنی
سه فهرو سوربوون یاخود وینه گرتن
له کاری خراپدا.

عه تارد^(۱): (نابلسی) ده لیت: ببینی
له خه ودا یان تیکه لبوونی به لگه یه
له سه ر قه له می به رین و فراوان و ئه
فه رمانه ی ده گاته لای وه زیران.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سه ر
گواسنه وه ی له شوینی که وه بو
شوینی کیکتر.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سه ر غه م و
په ژاره و کوشتار، نه گه ر مانگ له گه ل
(عه تارد) دابوو له کاتی بیداریدا
به دبه خت ده بیټ نه وه ی به زۆری
له خه ودا ده ببینی درۆ هه ژاری و

* باشترین عه باش عه بای هه ورائیه،
عه بای ناو ریشم مالتیکی حه رامه له گه ل
تیکچوونی نایندا.

(نابلسی) ده لیت: نه گه ر له به ریکرد
به لگه یه له سه ر خیری دنیا و قیامه ت،
باشترین جل و به رگیش عه بای
هه ورائیه له لیکدانه وه دا به هیزتره
له عه بای خوری.

(ئین سیرین) ده لیت: عه بای نوئی
سپی شکومه ندی و مه زنی و ئاین و
نه مانه ته، عه بای ناسکیش ناسکی
نایینه.

* مه روه ها ده لیت: عه با ژنیک
ناینداره.

* کاروباریکی مه زن و بالایه، بۆیه و
رهنگی عه با ره شو رووتیه به هوی
هه ژاری به وه.

* عه با نه مانه ته، چونکه شوینی
هه ردوولای گه رده، گه ردنیش شوینی
نه مانه ته.

* له (ئین سیرین) ده پرسن سه باره ت
به پیاویک ببینی عه بایه کی تازه ی داوه
به شانیدا و دامینه که ی دپاوه، نه ویش
ده لیت: نه و پیاوه چه ند ئایه تیکی
قورنات فیریه، پاشان له به ریکردوه.

(نابلسی) ده لیت: نه گه ر له زستاندا
دایه سه رشانیدا خۆی جووانکردوه و
له خۆی بایبوه، نه گه ر ببینی عه با که ی

^(۱) عه تارد: په کیکه له تو هه ساره گه پۆکه که.

(فه رهنگی ده ریا: به رگی / ۱ : ۷۲۸۷).

* ده گونجیت عرش به لگه بیت له سر
نه وهی مروژ ده یگریته بهر له خیرو شهر.
* هه روه ها به لگه یه له سر:

+ پله و پایه یه کی باش بۆ خاوه نه کانی.
+ هاوسه رو مال و ئوتومبیل و سه رکه وتن
به سه ر دوژمناندا.

+ نه خووشی له رزینی له ش ولار.
+ کرداری چاکه بۆ یه کیک له سه ر
کارو کرداری چاکه بیت.

* نه گه ر عرش یه په روه ردگاری بینی و
خوداوه ند له سه ریپو به لگه یه له سه ر
باشی و دنیایی و نایی.

* نه گه ر بینی ناتا وایه کی تیدابو
به لگه یه له سه ر ئاره زو بیده.

عه ره ب: (نابلسی) ده لیت: بینان
به لگه یه له سه ر ئاسان کردنی کاروباری
قورس و گران و خوداوه ند ده فه رمویت:
﴿وَلَا تَلْسَانُ غَرْبٍ مِّمَّنْ﴾
(النحل: ۱۰۳).

عه ره فه: (ئین سیرین) ده لیت: نه گه ر
بینی له روژی (عه ره فه) دایه ئه رکی
خزما یه تی به جی ده هیئی و
ناشته بیته وه له گه ل یه کیکدا که ناکوک
بوو بیت له گه لی.

(نابلسی) ده لیت: (عه ره فه) به لگه یه
له سه ر (حه ج و)، ده گونجیت به لگه بیت
له سه ر:

+ روژی هه یینی.

+ بازارگانی به سوود و بازار.

هه والی ترسینه و خراپه رووی
تیده کات. هه روه ها عه تارد پیاویکی
پۆلیسه.

عه جور^(۱): (نابلسی) ده لیت: جوړه
خه یاریکه له خه ودا کوړه له دایکو
باوکده چیت.

عه جوړه^(۲): (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
مال و سامانیکی کوکراوی نادیا ری
حه لال و باشه، ئه و خورمایه ش
چاره سه ره بۆ هه موو نه خو شه ک
به تاییه ت عه جوړه ی شاری (مه دینه).

عه جه م: (نابلسی) ده لیت: بینینان
له خه ودا به لگه یه له سه ر کاروباری
قورس و گران به پئی نایه تی: ﴿وَلَوْ
جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا أَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا
فُصِّلَتْ آيَاتُ﴾ (فصلت: ۴۴) نه گه ر
بینی بو ه به عه جه می ملکه چی و
رسوایی توشده بی.

عه رشی خوداوه ندی مه زن: (نابلسی)
ده لیت: نه گه ر به شیوه یه کی باش بینی
مژده یه به پاریزگاری بیرو بۆچوونی.

* نه گه ر بینی که موکوپیه کی تیدایه
به لگه یه له سه ر نه وهی کرداریک
نه نجامده دات بیده و سه رگه ردانییه.

^(۱) عه جور: جزره خه یاریکه. (وه رگتی)

^(۲) عه جوړه: جوړه خورمایه که.

(فرهنگی ده ریا: بهرگی / ۱: لا: ۱۹۹)

*ته گەر له خه ودا شتیکی سه ربپی
گونجاوو شیاو بوو له کاتی بیداریدا
یاخود رهفتاریکی نه جامدا به لگه بوو
له سه رب باشی رهفتاری دنیاو قیامه تی.

*ته گەر به رازیکی بو خه لکی سه ربپی
یان مرداره وه بوویه کدا به خه لک و پرای
بوونی زانیاری به حه رامی نه وکاره
به لگه به له سه رب نازاردانی دایکو باوک
یاخود نازاردانی یه کیکیان.

عه لی کوری نه بوتالیب (ره زای خوای
لیبییت): (ئین سیرین) ده لیت: ته گەر
پیشه و (عه لی) به زیندوویه تی بینی
زانیاری پیده به خشری و نازیاه تی و
خواناسی پیده درئ.

(نابلسی) ده لیت: بینی له خه ودا
به لگه به له سه رب سه رکه وتن به سه رب
دورماندا، ته گەر له شوینی کدا بینراو
خه لکی کرپنووشیان بووده بر دو
ستایشیانده کرد یان له سه رب شان
هه لیانده گرت به لگه به له سه رب
کوبوونه و هیان له سه رب ناشوب و فیتنه.

*ته گەر زانیاه ک بینی زانیاری و
خواناسی و شکو و هیز به دیار چاوی
سه ربکارانه وه وهرده گری و ترسی
گواستنه وهی هه به له شوینی که وه بو
شوینی کیت.

*زوربه ی رافه کاران ئاماژده
به وه ده که ن هه رکه سی که یه کیک له وچار
پیشه وایه ببینی به شه هیدی ده مریت.

*ته گەر له (عه ره فه) هه ستا له خه ودا
پله و پایه که ی به نه ندازه ی خو ی
داده به زئ بو نرمتریان له شه په وه بو
خیر، ده گونجیت بالتربییت له وه ی
خوشه ویسته لای له ژن یان هه ژاریکی
دامار، ده گونجیت زالبییت به سه رب
دورمندا.

*ته گەر سه رب پیچیکاریوو ته ویه ی
لیقبولده کری، ته گەر نه یتیه کی
شاراوه ی هه بوو دهرده که وئ.

*ده گونجیت وه ستان له (عه ره فه)
به لگه بیته له سه رب کوبوونه وه له گه ل
خوشه ویستیکدا که و لای
جیا بووبنه وه، ته گەر له شه ودا وه ستا
ده لیت: پیداو یستی و داوی خو ی
به ده ستده هینی، ته گەر دوا ی به یانی
بوو ویست وخوازی خو ی
به ده ستنا هینیته.

عه قیقه^(۱): (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
مژده به به گه رانه وه ی که سیکی دوو بو
ئاواره یاخود به چاکبوونه وه ی
نه خوش و نازاد بوونی دیل و به ند.

*ده گونجیت به لگه بیته له سه رب
زیاد بوونی باوه ره یتان به به جیه یتانی
سونته.

^(۱) عه قیقه: نه و مه ره به له رۆژی حه وته می مندا لدا
سه رده ربپی و دوا ی تاشینی قژه سه ربی ساواکه.
(فه رهنگی ده ریا به رگی ۷۴۴/۱)

فیتنە و ناشوب دەکەوێتەو نیو
دانیشتوانەکی بەزویان یان هەر
شیوەیەکیتر.

* ئەگەر لە شوێنێکدا بینرا پێیوو
لەگەرە پیاوان هەموو تیا دەچن.

* ئەگەر بینێ و دەستی خەناویبوو
کوپی خەوینەر سەردەکەوێت
بەسەریا.

* ئەگەر (عەلی) (رەزای خوای لێبێت)
بینی و لەش و لاری برینداربوو
خەوینەر بریندار دەکری و لەژیر
دەستەلاتەکی دەردەچی.

* ئەگەر بینی شمشیریکی لە کالانەکی
دەرھێنا فەرمان بە مندالەکانی دەکات
دوای دەستەلات بکەون.

* ئەگەر بینی دەجەنگی کوپەکانی
سەردەخات.

* ئەوێ لە شوێن و جێگەیکە بیبینی
فیتنە و ناشوب دەکەوێتەو شوێن و
جێگەیکە.

عەمرە (حەج)؛ (نابلسی) دەلێت:
بەلگەیکە لەسەر کۆتایی تەمەن و دوایی
هاتنی ژینیکی خۆشنوود.

* دەگونجێت (عەمرە) بەلگەبێت لەسەر
زیادبوونی مال و دارایی و تەمەن.

* ئەگەر بینی (حەج) یکرد یان عەمرە
ئەوێ ژینیکی دوورودرێژ بەسەر دەبات و
کاروبارەکانی پەسەند دەکری.

* ئەگەر خەوینەر فەرمانێ و ابوو
قەلایەك نازاد دەکات و بەباشە
باس دەکری.

* دەگونجێت بینینی حەزەرەتی (عەلی)
(رەزای خوای لێبێت) بەلگەبێت لەسەر
مندال و وەچە و رەچەلەکی پێرۆز.

* هەروەها بینینی بەلگەیکە لەسەر
هەلکەندنی ناموس و ئالمان بەتایبەت
جۆلەکە.

* دەگونجێت بینینی بەلگەبێت لەسەر
پۆستی بەرز و سەفەری قورس و گران و
دەستکەوتی موسوڵمانان و دەرخیستنی
کەرەمات و ئەوێ بەزیندوویەتی بیبینی
ئیرەیی پێدەبرێت و خوداوەند
فەرمانێ وایی و هیزی پێیار و خواناس و
شوێنکەوتنی سوننەتی پێدەدات.

* ئەگەر (عەلی) (رەزای خوای لێبێت)
بەپیری و بەچەکەوێ بینی خاوەنی
ئەو خەونە پەیوەندیکردووە
بەفەرمانێ و اوو و سوود و پلە و پایە بەرزی
لیۆر دەگری.

* ئەگەر بەپیری و بەپشتی چەماووە
بینی هێز و دەستەلاتی پتە و دەبی.

* ئەگەر بینی سەرپیشی سەجیووە و
زانابوو کاروبار و زانیارییەکی
لاوازدەبێت.

* ئەگەر لەجل و بەرگی سەرباز و
خۆئامادەکردن بۆ جەنگدا بینی
لەشارێک لەشارەکانی موسوڵماناندا

عەورەت: (نابلسی) دەلێت: لەخەودا
بەردەستیکی بچووک یان کوپی
خزمەتکارە.

عەورەتی مەروۇ: (ئەین سیرین) دەلێت:
عەورەتی مەروۇ لەنیو خەلکیدا ریزو
مندالۆ کەم زیادەیه.

*هەروەها دەلێن: ئەگەر بینی درێژبوو
لەئەندازەی خۆی زیاتر غەم و پەژارە
رووی تێدەکات.

*تەگەر دوو عەورەتی هەبوو کوپێکی
دەبیّت لەگەڵ یادکردن و ریزیدا، ئەگەر
بەدەستی خۆی هەلیکەند یان هەندێکی
لابرد پاشان گەپاندیەو و بۆ شوینی
خۆی کوپێکی دەمریّت و سوودو قازانج
دەکات و هەندێک لەمالەکە
بەسەر دەچیت ئنجا بۆیدەگەریتەو،
بچرانی هەتا لێی دەردەکەوێ و بەلگەیه
لەسەر مردنی یاخود مەرگی کوپەکە
چونکە یادو باسی دەچرێ بەمەرگی.

*پچراندنی عەورەتی نەمانی باسو
خواسیەتی لەو ولاتەدا.

*عەورەت ئەگەر کەمیکرد یان
زیادیکرد یاخود گەورەبوو یان بچووک
دوای ئەوەی یەک رووی هەبوو سەرچەم
لیکدانه وەکە یەبارە ی کوپو
وەچەوێ.

*تەگەر بلایبوه وە چەند دۆلۆ شیونکی
زۆری لیبوه وە سەرچەم لیکدانه وە

عەنقا (سیرغ)^(۱): (ئەین سیرین)
دەلێت: سەرکردەیهکی بیدعەکارە
قسە و وتەکانیشی بەدەستەینانی مالۆ
سامانە لەلایەن پێشەواوێ یان
بەدەستەینانی پلەوپایەیه.

*هەروەها دەلێن: بەلگەیه لەسەر
ژنیکی شوخ و شەنگ.

(نابلسی) دەلێت: ئەگەر سیرغ شتیکی
فرێدا بەسەریا رزق و رۆزی دەدرێ
لەلای پەرورەدگارەو بەهۆی
سەرکردە و فرمانپەرەوایەکەو.

*تەگەر بینی سواری عەنقاو
پلەوپایە بەرز دەبیّت و دەبیّت
بەکەسیکی بپۆینە، ئەگەر راویکرد
پیاویک فێلی لێدەکات، ئەگەر فرۆشتی
زۆلم و ستەمی لێدەکات.

*تەگەر بەبی فرۆفیل راویکرد کوپێکی
نازایە.

*تەگەر جووتبوو لەگەڵی ژنیکی جوانی
شوخی و شەنگەکات بەهاوسەری خۆی.

*عەنقا هەوایی سەیر و سەفەری دوورە.
*گەونجێت بەلگەبیّت لەسەر قسە
پروپووچ و وێنە لەلایەن لەشساعو
نەخۆشەو.

(۱) عەنقا (سیرغ): باندەیهکی نەفسانەو

بوژانی کلاسیکی کوردی زۆر لەقەصیدەکانیاندا

باسیانکردووە. (وەرگێڕ)

گێڕایەوێ ئه‌ویش وتی: به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر خراپه‌ و رۆچوونت تێیدا.

(نابلسی) ده‌لێت: به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر مال و کوپو ته‌مه‌ن.

*ئه‌گه‌ر بێنی عه‌وره‌تی درێژو گه‌وره‌بووه‌ و به‌و ئه‌ندازه‌یه‌ش ناشیرینی نه‌کرد به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر رۆزی مال و سامان.

*ئه‌گه‌ر بێنی عه‌وره‌تی له‌ده‌ستداوه‌ و غه‌م و په‌ژاره‌ی بۆخوارد کوپه‌که‌ی له‌ده‌ستده‌دات یاخود سه‌فه‌رده‌کات و باسو خواسی ونده‌بێ، ئه‌گه‌ر نه‌ؤخشبیته‌ ئه‌وه‌ ده‌مریت ئه‌گه‌ر فه‌رمانپه‌روابێته‌ لاده‌بریت و له‌کارده‌خری.

*هه‌لسانی عه‌وره‌ته‌ به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر چوست و چالاکی و به‌جیه‌یتانی پێداویستی.

*ئه‌گه‌ر بێنی سه‌ری دانه‌واندوه‌ بۆ لای عه‌وره‌تی و ده‌می لاقه‌کرد ملکه‌چی کوپه‌که‌یده‌بێته‌ و داده‌به‌زێته‌ سه‌ر خواستی ئه‌و.

*ئه‌گه‌ر چه‌ن به‌شیکی دی له‌عه‌وره‌تی بوه‌ته‌وه‌ به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر رۆزی وه‌چه‌و نه‌وه‌ی، ئه‌گه‌ر بوو به‌سی به‌شه‌وه‌ به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر سی کوپ یان مه‌رگی خۆی.

*ئه‌گه‌ر عه‌وره‌تی بپرا به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر مردنی یاخود تیاچوونی مال و دارایی

له‌باره‌ی رێزو باسیه‌تی به‌ئه‌ندازه‌ی بلاووبونه‌وه‌ی.

*لاوازی عه‌وره‌ته‌ به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر نه‌خۆشی کوپ یان شکان و دابه‌زینی په‌لوپایه‌و شکۆمه‌ندی.

*ئه‌گه‌ر بێنی نێره‌مووکه‌ ئایینی باش و چاکده‌بێ.

*ئه‌گه‌ر بێنی عه‌وره‌تی دیارو ئاشکرایه‌ به‌لام ته‌ماشای ناکات و شه‌رمیش ناکات و که‌سیش ته‌ماشایناکات له‌کاروباریک رزگاریده‌بێته‌ که‌نه‌خۆشی و به‌لاو غه‌م و په‌ژاره‌و ترسو بیمی له‌خۆگرته‌وه‌.

*ئه‌گه‌ر بێنی عه‌وره‌تی چوه‌ته‌وه‌ نێو سکی به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌رئه‌وه‌ی گه‌واهیده‌دات له‌سه‌ری.

*ئه‌گه‌ر بێنی کونی میزی ماچده‌کات ئه‌گه‌ر کوپی نه‌بێته‌ کوپێکی ده‌بێته‌، ئه‌گه‌ر کوپی هه‌بێته‌ و سه‌فه‌ر بکه‌ن ده‌گه‌رپێنه‌وه‌ بۆلای و ماچیانده‌کات.

*ژێنیک خه‌وی بێنی پێشی کوپه‌که‌ی تووکی کردبوو ئه‌ویش بۆی قرتاندو بپری خه‌ونه‌که‌ی بۆ رافه‌کاریکی خه‌و گێڕایه‌وه‌ وتی: ته‌مه‌نی دوایی هاته‌وه‌، ئه‌وه‌نده‌ی نه‌برد مرد.

*یه‌کیکیتر بێنی پێشی عه‌وره‌تی تووکیکی زۆرکردوه‌ هه‌تا ئه‌ملاولای، خه‌ونه‌که‌ی بۆ رافه‌کاریکی خه‌و

ئەگەر دووگيان نەبوو ھۆزۈگەل و
خانەوادەكەى بىرپۈتە دەبات و
سەرپەرشتيان دەكات، ئەگەر كۆپى
نەبوو دووگيان بو نەزۇك دەبىت و
ھەرگىز مندالى نايىت، ھەرۈھا
لېكدانە ۋەى بەم چەشنەيە ئەگەر بىنى
رېشىدە ركردوھ.

* ھەرۋەتى پىاۋ بۆ ژن بەلگەيە
لەسەركارى نابەجىيە كگرتنى دوو
مىنە، ئەگەر ھەرۋەتى نەبوو
بېئاۋسەرىبو ھاۋسەر دەگرى، ئەگەر
مىردداربوو تەلاق دەرىت.

* رېش ۋە ھەرۋەت بۆ ژن دەگونجىت
ھىزىت بۆ ئەۋەى كاروبارەكانى دەبات
بەپۈتە.

* ھەرۈھا دەلېن: ئەگەر ژن ويستى
ھەرۋەتى پىاۋ رېشى ھەبىت زالدەبىت
بەسەر مىردەكەيداۋ دەستدان
لە ھەرۋەتېش شادى ۋە خوشىيە.

* ئەگەر بىنى ھەرۋەتى لەدۋايە ۋەيەتى
تەمەندىرژ دەبىت، ئەگەر ھاۋسەرەكەى
دووگيان بو لەبارىدەچى.

* ئەگەر ھەموو ھەرۋەتى يان ھەندىكى
لەدەستى خۇيدا بەدىكر، پاشان
كەپاندىە ۋە بۆ شوئىن ۋە جىگەى خۇى
كۆپكى دەمرى دۋى دەگونجىت
كەپاندە ۋەى مال ۋە سامان بىت بۆى
پاش لەكىسچوون يان پچپانى ناۋى

يان مردنى مندالەكانى يا پچپانى
ۋەچە ۋە ۋەى نىزىنە ياخود ۋەبوون و
دووركە ۋە ۋەى لەۋلاتى خۇى زۇر
دەخايە نىت ۋە باسى لەنىۋدەچى.

* ئەگەر يەككە لەدو ۋە ۋەتەى
بەسەرىكە ۋە دى نىزبازىيە، ئەگەر
خەبىنەر بەدپە ۋە شىتېت.

* ئەگەر ھەرۋەتى يەككى بەدەستى
خۇيە ۋە بىنى مال ۋە دارايىيەك
بەدەستە ھىت بەئەندازەى ھەزار
دىنار يان ھەزار دەرەم ياخود بەپىي
ئەۋەى شايستەيەتى.

* ئەگەر بىنى گاز لە ھەرۋەتى دەگرىت
ئەۋ پىاۋەى خۇشەۋى رۇدەچى
لەپىاھەلداندا.

* ئەگەر بىنى ھەرۋەتى بىراۋە ۋە كراۋە
بەگۈچكەيە ۋە كچەكەى مندالى دەبىت
بەبى مىرد.

* ئەگەر بىنى لە ھەرۋەتى ۋە
كۆلۈرەيەكى گەرم دىتە دەرۋە ھەزار
دەكەۋى.

* ئەگەر ھەرۋەتى بىنى لە ھەرۋەتى
ژنەكەيدا دەپچى ژنەكەى دووگيان بىت
ئەۋ مندالەى لەباردەچى، ئەگەر باخو
باخاتى ھەبىت ناۋى لىدەبى، ئەگەر
ھەردو گۈنى بىراۋ ھەر ھەرۋەتى
مايە ۋە ۋەچەى مىنەى نايىت.

* ئەگەر ژن ھەرۋەتى پىاۋى ھەبوو
ئەگەر دووگيان بو كۆپكى دەبىت،

هاوسەرگیری ئەنجامنەدات بەهۆی
دەستکورتییەوه.

* کونی عەرەتیش بەمنـدالـ
لێکدەدرێتەوهو مەنی لەویۆه دیتە
دەرەوه چونکە هۆی مندالبونە بۆ
ژنیش هۆی تامو چێژە.

* هەرەها بەلگەیە لەسەر رەوشتو
دەستەلاتو ئەوهی مڕۆف خاوەنیەتی
چونکە هەندیکجار زیادو کەمدەکات.

* ئەگەر بینی کونی عەرەتی
ماچدەکات کۆرەکەئێ تەندروستی ساغو
باشدەبی، ئەگەر کۆرپنەبوو خەونەکە
بەلگەیە لەسەر ئەوهی مندالی نێرینەئێ
دەبیـت، ئەگەر مندالی نێرینەئێ هەبوو
لەولاتیکئێ دی دەژیا دەگەرپیتەوهو
ماچیاندهکاتو چاوی پێیاندهکەوئێ.

* ئەگەر بینی تووکوموو لەعەرەتی
باوکی هاتو تەمەنی باوکی
بەسەردەچیتو مەرگی نزیکدەبیـتەوه.

* ئەگەر بینی عەرەتی بوە بەعەرەتی
ژن هیزو توانای لاوازو کزدەبیـت.

* ئەگەر بینی دەستدەدات لەعەرەتی
ژنێک و پاشان دەبیـت بەهئێ پیاو
رەوشو هەلسوکەوتی دەگۆریت، ئەگەر
وایزانی عەرەتی هەر هئێ پیاو
زوباندڕێژو زالدەبیـت بەسەریا.

* ئەگەر بینی ژنەکەئێ عەرەتی پیاوی
هەیهو دووگیانبوو کۆرپیکئێ دەبیـتو
خانەوادەکەئێ دەبات بەرپۆه، ئەگەر

بیـتو دیسان سەرەلدانی باسو
خواسییـت.

* ئەگەر خۆئێ لەشوینیکدا بینیو
لەپۆشاکو جل و بەرگ دامالرابوو
عەرەتی رەپ بووبوو شەرمی نەکرد
لەهەمانکاتیشدا سەرقالی کاریکئێ
قورسو گرانبوو لەدواییـدا
دەیدۆزیتەوهو دەگات بەهیواو ئاواتی
خۆئێو زالدەبیـت بەسەر دۆژمنەکانیدا.

* ئەگەر بینی عەرەتی هەستاوه
باپیرەئێ بەهیز دەکاتو دەستەلاتو
فەرمانپەرەئێ بۆ دەگێرپیتەوه.

* ئەگەر درێژبۆهوهو گەیشـته
سەر سەریو لەگەلیاجو تێبوو باسو
خواسی لەولاتدا بلاودەبیـتەوهو
بارو حالی بەرز دەبیـتەوهو چوستو
چالاکدەبیـت.

* ئەگەر بینی عەرەتی گەیشـتهسەر
سنگی لەباپیرەئێ بەرزتر دەبیـتەوه.

* ئەگەر بینی لەژێر جلو بەرگەکیدا
شاردیەوهو هەستیپیکرد لەولاتدا
باسدەکرئێو کاروبارو پلەوپایەئێ
بەرز دەبیـتەوه دواتریش وەچەو
مندالەکانی باسدەکرئێ.

* ئەگەر بینی گریـهکی داوه
لەمیزەلدانی بژێویو ژیانی سەختو
گراندهبیـتو کاروبارەکانی قورس دەبنو
گالته بەکۆرەکیدەکات، دەگونجیت

* عورەت بۆ چەكدار بەلگەيە لەسەر
تيرورم ، بۆ خاوەن كشتوكايش
بەلگەيە لەسەر ئاميزى كونكەرە ، بۆ
ئاسنگەر بەلگەيە لەسەر فوتيكرە ، بۆ
نووسەر قەلەمەكەيەتى پييده نووسى ،
بۆ كەشتيەوان بەلگەيە لەسەر
چارۆكەكەي .

* ھەروەھا بەلگەيە لەسەر:

+ چەقوى قەساب .

+ چاويك ئەشك و فرميسك بېژى .

+ يەك كەلە چاۋ .

+ ئەو ميروولەو گياندارانەي شەوان
بلاودەبنەو دەگەرپنەو بۆ كونو
شارى خويان .

* بوونى عورەتيكى زيادە بەلگەيە
لەسەر حەلاكردنى ژن بۆ يەكيتيرو
دەرخستنى نەينى و ناديار .

* ئەگەر عورەتى بينى رەشداگيرساو
يان ناسكو نەرمە يان رووتە بەلگەيە
لەسەر خراپى حالى ئەوەي بەلگەيە
لەسەري .

* ھەروەھا عورەت بەلگەيە لەسەر
ئەوەي دەوەستى لەوتەي بيزراو
جيبە جيبناكات .

* ئەگەر لەپاش و پيشدا زيادوكەمى
بەيدكرد دەگەرپنەو بۆسەرپيشاوى
ئەوەي خۆي پيپاكەكاتەو ، يان
ئەوەي ناگونجيت خۆي پيپاك بكاتەو
وەك پشقل و ئيسقان و خواردن .

كوپنەبوو ھەرگيز مندالى نابيت ، ئەگەر
ھەبيووي كوپەك دەمریت بەرلەوەي
بالغ ببیت ، دەگونجيت ئەوەش
بگويزریتەو بۆ خاوەنەكەي و لەنيو
خەلكيدا باسبكریت و پلەوپايە
وەرېگرى ، ئەگەر لەسەر عورەتيكيترو
رووا سوودی نابيت .

* عورەت بەلگەيە لەسەرئەوەي خۆي
ماندو دەكات بۆ پشودانى كەسانيترو
وەك پيغەمبەر و گيانفیداو شەريك باوكو
كوپو . . . .

* دەگونجيت بەلگەيت لەسەر:

+ چاككردنى يان بەخشينى .

+ ئەوەي دەيكات بەھاوسەري خۆي .

* ئەگەر لەخەودابيني دريژو رەپو
جوانە بەلگەيە لەسەر حالى ئەوەي
بەلگەيە لەسەري ، دەگونجيت حالو
بارى باشبيت و مالو دارايى ژوربيت يان
پاراستنى عورەت بيت .

* دەگونجيت بەلگەيت لەسەر باشى
حالى ئەوەي ھەلدەستيت بەئاودانى
زەوييەكەي يان لەشساغى
ھاوسەرەكەي ، ئەگەر خەويينەر
نەخۆشبوو لەنەخۆشەيەكەي
چاكەدەبيتەو غەم و پەژارەي
دەپەويتەو چونكە ھەلسانى عورەت
لەكاتى ميشك سافىو حالباشيدا .

* دەگونجيت زالببيت بەسەر
دورژمنەكانيدا بەھۆي پلەوپايەو .

فره خێرو سه فه رکاره و زانستی
پزیشکی پێده درێ و پێرای زانیاری دیکه .
* (حه سه ن) ی کوپی (عه لی) (ره زای
خوای لیبت) ده فه رمویت: له خه ودا
(عیسی) ی کوپی (مه ریه مم) بینى وتم:
ئه ی روحى خودا من ده مه ویت له سه ر
ئه موسیله که م بنووسم چى بنووسم؟
ئه ویش فه رمووی: بنووسه "هیچ
خوایه ك نییه جگه له ئه للاحه قیكى
روون و ناشکرایه و ئه م نووسینه غه م
په ژاره ت لیدوورده خاته وه ." .

* هه روه ها ده لێن: نه گه ر ژنیکی
دووگیان (عیسی) ی بینى کوپیکى دانای
ده بیّت.

(نابلسی) ده لێت: ئه وه ی (عیسی)
بینى هیچ خراپه یه ك رووی تیناکات
له وساله داو نه گه ر داواخوازی شتیکیبوو
به ده ستیده هیئت.

* نه گه ر (عیسی) ی بینى ده بیّت
به خواناسیکى گه پۆك به سه ر زه ویداو
قوتارده بێ له وه ی لییده ترسی ، نه گه ر
یه کیك ژۆربینی زانیاری پزیشکی
پێده به خشری و له سه رده مى خۆیدا
که سی وه ك نه وى تیدا نابێ.

* نه گه ر له شارێك یان ئاپۆره یه کی
خه لکیدا بینى نه گه ر له ناڤه حه تیدا بوون
قوتارده بن چونکه (عیسی) (سه لامی
خوای لیبت) روح سوۆزو به زه یی
خواییه .

* عه وده تی خه ته نه کراو به لگه یه له سه ر
تیری (مه سیح)، عه وده تی بیخه ته نه ش
به لگه یه له سه ر مه کۆی چنه ر.

* نه گه ر بینى یاری به عه وده تیده کات
نه گه ر له زانسته په روهران بیّت
له بیرکردن و خله فان رووی تیده کات.

* نه گه ر عه وده تی بخوات یان به شیکی
په یوه ندی ده پچرێ له گه ل ئه وه ی
به لگه یه له سه ری.

* نه گه ر عه وده تی له ناسن یان مسبو
یاخود هه ر کانزایه ك ده وله مند ده بێ،
ده گونجیت نه وه و وه چه ی بېریت یاخود
پشو له ده ستبدات.

* نه گه ر بینى عه وده تی پیستی چووکى
پیوه یه زیاده یه له دنیا دا پێیده کات
به بێ سوننه ت.

* نه گه ر برینیك به عه وده تی خۆیه وه
بینى گوته یه کی ناقولای پێده گوتری و
بیریده خاته وه .

* نه گه ر بینى یه کیك ده ستده دات
له عه وده تی خۆشى وشادى و
شکۆمه ندییه .

* نه گه ر بینى خه ته نه کراوه چاکى ئاینه
چونکه خه ته نه کردن سوننه ته .

ع ی

(عەلە لایى خوایى لیبت) (نابلسی)

سیرین) ده لێت: نه گه ر (عیسا) ی
به دیکرد خه وه که ی به لگه یه له سه ر
ئه وه ی پیاویکی سوودمه ندو پیرۆزو

وده فەرموئە : ﴿ وَمَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ
وَلَدٍ ﴾ (المؤمنون: ١٩).

* دەگونجێت بینینی بەلگەبێت لەسەر
دەرکەوتنی خەلکی لەنەتەوێ خۆی.
* ئەگەر خەوێنەر پیشەوەر بوو یان
چارەسەرکار بوو سوود وەر دەگرن و
کاروبارەکانی ئاسان دەبێت و
لەبازرگانی و پیشەیی سوود و
قازانجە کات.

* دەگونجێت خەوێنەر
توهمە تیار بکری و لە کاتی کدا پاکبێت یان
درۆ بە دەمی خۆی و دایکیە وە بکات.
* بینینی لەگەڵ دایکی بەلگەبێت لەسەر
دەرکەوتنی نیشانە یە ک لەشاردا.

* دەگونجێت بینان (عیسی و خاتوو
مەریەمی دایکی) بەلگەبێت لەسەر
غەم و پەژارە و گواستەنە وە
لەشوێنیکە وە بۆ شوێنیکتر.

* دەگونجێت بینینی بەلگەبێت لەسەر
دەرکەوتنی شتی سەرسام و دەگمەن.

* دەگونجێت بینینی بەلگەبێت لەسەر
قبوڵبوونی دوعا و توورەبوون لەگە وەرە
سەرداران چونکە ئەوانەیی داوای
سەرکەیان کرد و باوەریان پێنەهێنا
کران بەبەراز، هەر وە ک چۆن
دەستدریژکاریانی نەتەوێ (موسی)
لەشەممەدا کران بەمەیمون.

* دەگونجێت بەلگەبێت لەسەر بوونی
هاوێ و قوتابی باش.

* ئەگەر دایکی لەگەڵ داو بوو بەلگەبێت
مەزن و گەورەبێت لە شوێنەدا
دەردەکەوێ.

* ئەگەر بینێ چوێتە سەر شیوەی ئەو
یاخود جل و بەرگیکی پۆشیوە شیایوو
لەگەڵی ئەگەر دەستەلاتدار بوو
دەستەلاتەکی مەزەندەبێ، ئەگەر
پزیشکبوو ناویانگە دەردەکات و زۆر
سەرکەوتوو دەبێت.

* ئەگەر بەدی کردو لەناخا دەترسا
دلنیا دەبێ.

* هەر وەها بینینی بەلگەبێت لەسەر
شکۆمەندی و بەرە کەت لە هەر لایە ک
لایدات.

* ئەگەر نەخۆشێک بینێ چاک دەبێتە وە.

* ئەگەر خۆی بینێ و نەخۆش بوو
بەلگەبێت لەسەر مردنی.

* هەر وەها بینینی بەلگەبێت لەسەر
دەرکەوتنی ئەو شتەنە خەلکی پێ
سەرسام دەبن و رووداوی دادپەر وەری و
خۆشی.

* بینینی (عیسی) (سەلامی خوای
لەبێت) بەلگەبێت لەسەر جیاوازی گومان
لەئایندا چونکە جۆلە کە وتیان
کوشتومانە و هەلما نواسوو و خوداش
دەفەرموئە : ﴿ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا
صَلَبُوهُ ﴾ (النساء: ١٥٧) ﴿ وَقَالَتِ
النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ﴾ (التوبة: ٣٠)

* ئەگەر بىنى كارىك ئەنجام دەدات و بەدلى ھەزى لىدە كات كارىك ئەنجام دەدات كۆتايى نىيە .

* ئەگەر بىنى پياويك لەخەودا پىتى وت : من تۆم خۆش دەوئىت رقى لىيەتى .

* ئەگەر بىنى ھەموو ھەزو ئارەزوويەك بەجىدە ھىنى و ھىچ رىگرىكى نىيە ھەموو بەلاو ئەھامەتەك دىت بەسەرياو دللى تىكدەدات .

* عىشق غەم و پەژارەيە ئەگەر بىنى بوە بەعاشق غەم و پەژارەي توشدەبى چونكە عاشقان غەم و پەژارەدارن .

* عىشق بەلگەيە لەسەر دەرخستى و گوتنى قسەيەك نەيتوانىوە بىشارىتەو .

* عىشق تاقىکردنەو ھەيە لەكاتى بىدارىداو ناويانگە سۆزو بەزەيى خەلگى دەھىتتەو بەلگەيە لەسەر ھەژارى و مەرگ بۆ نەخۆش .

* دەگونجىت مەرگ لەخەودا بەلگەبىت لەسەر عىشق و دوورکەوتنەو ھەخۆشەويست .

* سوتان و داخکردن لەخەودا عىشقە .
* عىشق تىكچوونى ئاين و نەبوونى پارەيە .

* ئەگەر مندالى بچووک (عيسى) ي بىنى بەھەتيوى لەنامىزى دايكىدا گەرەدەبى و چاك و باش و زانادەبى .

* ھەر ھەما بىنىنى بەلگەيە لەسەر دوودلى لە (ميسر) ھەو بۆ (شام) و بەپىچەوانەشەو .

* ئەگەر خەوبىنەر سست و ھىواش باسدەكرا لەسەرەتاي تەمەندا بەلگەيە لەسەر چارەنووسى باشى چونكە (عيسى) (سەلامى خواى لىيىت) لەكۆتايى دنياىدا لەئاسمانەو ھەدادەبەزى و (دەجال) دەكوژى و دادپەو ھەرى لەسەر گۆي زەوى بلاودەكاتەو .

* دابەزىنى (عيسى) (سەلامى خواى لىيىت) لەخەودا بەلگەيە لەسەر دەرکەوتنى دادپەو ھەرى لەو شوئىنەداو دابەزىنى فەپو پىرۆزى و تياچوونى بىباو ھەپان و سەرکەوتنى باو ھەپاران .

عىشق : (نابلسى) دەلئىت : لەخەودا غەم و پەژارەيە ، ئەگەر بىنى بوە بەعاشق تاقىدەكرىتەو .

* عاشق ئالوودەيەكە بۆ چاكەيان خراپە .

* خۆشەويستى لەدلدا فىتنەو ئاشوبە بۆ خاوەنەكەي .

* ئەگەر فىتنەيەكە لەدلایا بىنى خۆشەويستىە .

غەين

غە

* ئەگەر بىنى سوورە لەسەر شتېك و
داكۆكى لىدەكەت سوور دەبىت لەسەر
مال و سامانى دنيا.

غەم و پەژارە: (نابلسى) دەلّیت: لەخەودا
بەلگەى لىخۆشبوونى گوناھو تاوانە
بەپى و تەى پىغەمبەر (ﷺ): "ھەر
گرفت و ناخۆشپىيەك روو لەموسولمانان
بكات تەنانەت غەم و پەژارەش
خوداوەند بەو ئەندازەى گوناھى
دەسپىتەو" ^(۱).

* غەم و پەژارە بەلگەى لەسەر عىشق،
ئەگەر بىنى غەمبارە بەعشق
تاقىدەكرىتەو و غەم و پەژارە
دەخوات.

غەى

غیرەت: (نابلسى) دەلّیت: لەخەودا
سووربوونە.

(ئىبن سىرىن) دەلّیت: ئەگەر بىنى
غیرەى ھەىە سوورە لەسەركارەكانى.

^(۱) (مسلم) له (البر والصلة) (۲۵۷۳)

لەفەرمودەىكى (سەعید) و (ئەبوھورەیر) ھو

ف ف

ف

فاتمه‌ی کچی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ): (نابلسی)

ده‌لّیت: بینینی له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
له‌ده‌ستدانی هاوسه‌رو باوک و دایک و
دلّه‌پاوکی و ناآرامی.

فالوده^(۱): (نابلسی) ده‌لّیت: له‌خه‌ودا

وته‌یه‌کی نهرمو نیانو باشه له‌باره‌ی
بژیوییه‌وه و زۆره‌که‌شی رزق و رۆزی
رزق و ده‌ستکه‌وته.

* **ئه‌گه‌ر بینی (فالوده)** ده‌خوات رزق و

رۆزی ده‌دری له‌گه‌لداو یان ده‌ستکه‌وت
له‌گه‌ل خوشحالی و سه‌روه‌ری و
ده‌گونجیت به‌لگه‌ش بیّت له‌سه‌ر
نه‌خۆشی ئیفلجی.

فالگرته‌وه: (نابلسی) ده‌لّیت: بینینی

له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
پووجه‌لکردنه‌وه‌ی کاروپیشه.

^(۱) **فالوده:** حه‌لوایه‌که له‌ئاردو ئاوو مه‌نگوین

دروسته‌کریت و ئیستاش له‌نیشاسته‌و شیروو

ئاوو شه‌کر دروستده‌کری.

(فه‌رمه‌نگی ده‌ریا: ۸۴۸/۱).

* **ئه‌گه‌ر بینی هات بۆلای فالگره‌وه‌یه‌ک و**
پرسیاری لیکرد ده‌رباره‌ی بابه‌تیک
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر غه‌م و په‌ژاره‌یه‌کی
توند و سه‌خت.

فانۆس (چرا): (ئێبن سیرین) ده‌لّیت:
بژیوی په‌یداکاری.

* **ده‌گونجیت به‌لگه‌بیّت له‌سه‌ر**
هاوسه‌ره‌که‌ی.

* **ده‌گونجیت کورپیکبیت هیشتا له‌دایک**
نه‌بووی.

* **ده‌گونجیت فانتۆس به‌لگه‌بیّت له‌سه‌ر**
ئه‌وه‌ی مروّفه‌یه‌وه رینوما‌یی و
تیشکی رووناکی و ه‌رده‌گری.

* **ئه‌گه‌ر فانتۆسیکی بینی کورابوه‌وه**
ئه‌وه‌که‌سه‌ی به‌لگه‌یه له‌سه‌ری ده‌مری
له‌زاناو بژیوی په‌یداکارو کوپ، یاخود
چاوی کوپ‌ده‌بی یاخود ئاینه‌که‌ی
ده‌پیکری به‌پیتی زیاد و که‌می
له‌خه‌وه‌که‌یدا.

ف

فرمیسک (ئەشەك): (ئىبن سىرىن) دەلئیت: فرمیسكى سارد خوشى و شادییه، فرمیسكى گەرمیش غەم و پەژارەیه.

* **ئەگەر** بىنى فرمیسك بەكۆلم و گۆنای خۆیەو بەبى ئەوێ بگرى نكولى و رەخنە لەرەچەلەكى دەگریت.

* **ئەگەر** فرمیسكى دى لەچاويدا دەهاتە خوارەو مالىكى حەلال كۆدەكاتەو لەكاروبارىكى ئاينى و نايەوئە ئاشكرای بكات، ئەگەر بەسەر كۆلم و گۆنايدا هاتە خوارەو دلى نەرم و نیاندەبیت و دەبیەخشى.

* **ئەگەر** فرمیسكى چاوى راستى بەدىكرد چو فرمیسكى چاوى چەپى كچى كچەكەى دەهینیت - پەنا بەخوا. (نابلسى) دەلئیت: ئەو فرمیسكەى لەكاتى باویشكدا دیتە دەرەو غەرامەیهكى كەمە بەبى ھۆ لەخاوەنەكەى دەسینریت.

* **فرمیسك** لەكاتى بىنىنى رووناكیدا یاخود تیشكى خۆر یا ئاگریدا بەلگەیه لەسەر زىان لەرنگەى ئەوێ كەخۆرو ئاگرو رووناكى بەلگەیه لەسەرى.

* **دەگونجیت** فرمیسك بەلگەبیت لەسەر

تەنیاىى و ئاوارەىى و سۆزو بىرى

خۆشەويستى دۆستان.

* **ئەگەر** چراو فانتوسىكى لەمالى خۆیدا بىنى تیشك و رووناكى بلاوكردبەو و ئەنەكەى یا كۆرەكەىەتى ناویانگىكى باشیدەبى.

(نابلسى) دەلئیت: بىنىنى لەخەودا بەلگەیه لەسەر بژئوى بۆ ئەوانەى شایستە و ئالودەن، ئەگەر لەوانەبوو كە پێوێ دەگەرپان لەمالدا بەلگەیه لەسەر خاوەن مال پان ئەوێ كاروبارى مال بەپێو دەبات.

* **ئەگەر** فانتوسەكە لەزێپوو خیرىكى چەسپاوو جیگیرە، ئەگەر لەشوشە بوو كە مەترە لەو، فانتوس وەك ژيانى وەچەى ئادەم وایە لەگەل سروشتیدا لەخەو كەدا. روح وەك چارەیهك وایە ئەگەر بىنى نەوتى چراكەى لىلبوو خۆینەكەى لىلدەبى، ئەگەر مەمووى بەپاكى و سازگارى بىنى لاشەو خۆینەكەى بەپاكیدەمىنیتەو.

* **فانتوس** دەرروونى نەوێ (ئادەم) و ژيانیهتى، نەمانى نەوت رویشتنى ژيانیهتى و پاكىتى پاكى ژین و بژئویەت، لىلیان لىلى بژئوییهتى بەچەشنى لەش و لاری چارەسەر وەرناگرى.

فانیژ ^(۱) (نابلسى) دەلئیت: لەخەودا دەررووخوشى و رزق و رۆزىیەكى ئاسانە.

^(۱) **فانیژ:** جۆرە شیرینیەكە. (وەرگێتی)

فروشتن: (ئىبن سیرین) دەلیت:

فروشتن لە لیكدانه وەدا جیاوازه بە پێی
فروشرای ، ئەوێ بێنی دەفروشی یان
بانگی بۆ دەکات ئەگەر کپیارەکی
پیاو بوو غەم و پەژارە رووی تێدەکات،
ئەگەر ژنیک کپی دەستەلات یان
مەزنی و رێزداری بە دەستدەھێنیت
ھەركات نرخى زۆرتر بێت بە پێزتر
دەبێت.

* ھەروەھا وایۆیست دەکات ریز
لە فروشرای بگرێ بە پێی ئایەتى: ﴿وَقَالَ
الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِّصْرَ لَا مِرَّةَ أَكْرَمِي
مَثْوَاهُ﴾ ھەشتیک بۆ فروشیار خراب
بێت بۆ کپیار خێرە و ئەوێ خێرە بۆ
فروشیار بۆ کپیار شەپە.

* ھەروەھا دەلێن: فروشتن تیاچوونی
مولک و دەستەلاتە ، فروشیار کپیارەو
کپیاریش فروشیارو فروشتن زاکردنە
بەسەر کپراودا ، ئەگەر ئەوێ فروشتی
بەلگەبوو لەسەر دنیا قیامەتى
پیشخستووە بەسەریا، ئەگەر ئەوێ
فروشتی بەلگەبوو لەسەر قیامەت
دنیاى زاکردووە، فروشتنى مرۆڤ
ملکە چى و رسواکردنیهتى یاخود
چارەنۆسى باشیەتى بە پێى چیرۆكى
(یوسف) (سەلامى خواى لیبیت).

* فروشیارو کپیار جیاوازن ، ئەوێ
بێنی شتیک دەفروشی یان دەیکرێ
پێویستی و ئاتاجی پێیەتى چونکە مرۆڤ
لەکاتى پێویستیدا دەفروشت، ئەگەر
ناچاربوو بيفروشی شتیک دەکپی،
ناچاریش مرۆڤ دەبات بەرەو فروفیل.
* ئەوێ بێنی شتیک دەفروشی
لەجۆرى بەرزو خۆشەویست دەکەوتە
بشیوی و دوودلی و پێکدادانەو یان
مەترسی و ئومێدەواری سەرکەوتوو
قوتار بێت لەتیاچوون.

* ئەگەر بێنی شتیکى ناقولاً بێخیر
دەفروشی ئەگەر شتیکى خۆشەویستی
کپی ریکخستنى قوتاربوونە لەوێ
خۆی لییدە پارێزیت، ئەگەر لەجۆریکی
خراب و ناقولاً بێت ریکخستنهکە
ھەلەبەو خەم و پەژارە رووی تێدەکات.

(نابلسی) دەلیت: فروشتن لەخەودا
رزگاربون و لیبوونەوێە لەوێ
فروشتوویەتى و بوونی ئارەزوو حەزە
لەوێ کپیوویەتى.

* ئەگەر لەخەودا شتیکى ناقولاً
فروشت و شتیکى گرانبەھاو بەنرخى
کپی و لەجەنکدا بوو بەشەھیدی
دەمریت، ئەگەر شتیکى گرانبەھاى
فروشت و شتیکى سووک و نابووتى کپی

(تابلسی) ده لیت: نه گهر دوکانه کهای
رووخا ژنه کهای ته لاقده دات یان
له کوره کهای جیاده بیته وه، یاخود
کوره کهای دهرمیت نه گهر نه خوشبوو،
یاخود مالو دارایی له ده سته دات و
دهرمیت یان ناژه له کهای ده به خشو
نهینى سهره له دات.

* نه گهر فروشگا کهای به تازو و جوان
رازو و بوخوشی به دیکر نه گهر
ره به نبوو ژنیکى باشد هینیت یاخود
کورپکی ده بیت، نه گهر نه خوشبیت
چاکده بیته وه و ته مهنی دریژ ده بیت و
پله و پایهی به رزو بلند ده بیت، یان
نهینى په نهانده کات.

* ده گونجیت فروشگا به لگه بیت له سهر
باوک و دایک چونکه هۆکاری
له دایک بوونیه تی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر باوک و
دایک چونکه هۆکاری له دایک بوونیه تی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر زانیاری
به خت و دهنگی، نه وهی رووده دات
له فروشگا کهای له زیاده و که مکردن
یاخود نویکاری و رووخاندن و گورپنی
شوین و جیگه به لگه یه له سهر نه وهی
خاوه نی فروشگا کهای.

* نه گهر ربینی له فروشگا کهای دانیشته
خیریکى ده سته که ویت.

به لگه یه له سهر خراپی دره نجام و
کوتایی (په نا به خوا).

* نه وهی ده یه ویت حال و باری گورپانی
به سهر دایک به لگه ی خیر و چاکه یه.
سه باره ت به ده و له مهن دو نه خوش و
کیشده به لگه یه له سهر شهرو خراپه.

فروشگا: (نبین سیرین) ده لیت: به لگه یه
له سهر هه موو شوینیک سوودی لیوه
بگیریت له دنیا دایک یان له قیامه تدا وه ک
بیستان و دارخورماو دارو ژنو باوک و
دایک و کتیب.

* نه گهر فروشگا کهای بینى
هه ره سیهینا بوو دهرمیت چونکه برژیوی
له وه وه یه، نه گهر دایکیشی نه خوش
بیت تیاده چیت، نه گهر هاوسه ره کهای
دوگیان بیت و نه خوش بیت دهرمیت،
چونکه دنیا مایه ی خوشی و شادی به تی.
* نه گهر هیچکام له وانه نه بوو برژیوی
قورسو گرانه و شوین و جیگه ی برژیوی
په کیده که ویت و ده گهن ده بیت.

* نه گهر ربینی ده رگای فروشگا کهای
ده شکینى ده گویریتته وه لی.

* نه گهر ده رگای فروشگا کهای بینى
داخرا بوون بازار ساردی رووی تیده کات و
بازرگان یان ده وه سته.

* نه گهر ده رگای فروشگا کهای داخرا بوو
دهمری و باسو خواسی نامینیت.

فروشهر و دوستکهری کاغەز: (نابلسی)
دەلّیت: پیاویکە خەلکی فیّری
فرویلدە کات چونکە نووسین فەرفیلە.

فروشهری شتی دەگمەن و ناوازه:
(نابلسی) دەلّیت: لەخە ودا بازرگانی
کۆیلە، بینینی بەلگە یە لەسەر زانیینی
باشترین گفتار و رۆچوون لە دەریای
زاناییدا.

*بەلگە یە لەسەر جادوو ئەگەر بینیی
یاری پێدە کات جادوو دە کات یان
هەولی جادوو دەدات.

*هەر وەها بەلگە یە لەسەر جادوو دوعاو
ویست و خواز ئەگەر لەمالی خۆیدا
روویدا لەویدا تەختە کړی.

فروشیارێ رەها: (ئێبێ سیرین) دەلّیت:
بینینی بەلگە یە لەسەر بژێوی خراپ و
نادیاری کە بەهۆی کارەکیه وە واز
لەنویژ دەهێنیت و لەکیژشانه دا
دزیدە کات و سوو دەخوات و پاک نییه.

*بینینی جۆفروش بەلگە یە لەسەر
پیاویک کە دنیای خۆش بویت و بیر
لەقیامەت نەکاتە وە.

*ئەگەر بینیی لەسەر فروشتنی بێتیک
درهم و دینار وەردەگړی هیچی تیا
نییه.

*فروشهری خووری بەلگە یە لەسەر
سەفەر.

*قاپی شیرفروش بەلگە یە لەسەر مال و
پارە.

*فروشهری جلوبەرگی گرانبەها
ئەمانەتی و مەترسیدارە ئەگەر بەهاکی
وەرنەگړی.

*فروشهری سەوزە و میوه پیاویکی
ئایینی بەسەر دنیا دا زالکەردووە و
زۆرماندووە لەهەولدا بۆ بژێوی و رزق و
رۆزی.

*بۆنفروش خاوەن پەژارە و گریانە یان
پیاویکی قورئانخوینە و خەلکی دەخاتە
گریان.

*پەلە وەرفروش کۆیلە فروشە یان
زەوتکاری ئازادی مرفە.

فرەخە یال: (ئێبێ سیرین) دەلّیت:
پیاویکی کەم ئەقل و ژیرییه خۆی
بەکاریک تیا دەبات و لەبەرچاری
خەلکێدە یخات.

(نابلسی) دەلّیت: بینینی مرفی
فرەخە یال بەلگە یە لەسەر
خۆشیرینکردن لای خەلکی و خۆبردنە
پێشە وە بەلگە یە:

+شتیک قازانج نەهێنیت.

+سەرسامی و لەبیرکردن.

فریشته‌کان (سه لامي خوايان ليبييت):
 (ثيبن سيرين) ده لئيت: (جه عفرى)
 كوپى (خهيات) (ره زاي خواى ليبييت)
 ده لئيت: پيريكي خواناس وتويه تى:
 پيغه مبه رم (ﷺ) له خه ودا بينى
 دانيشتبوو له گه ل كۆمه لئيك هه ژاردا
 به رگى سؤفيگه رانيان پۆشيبوو،
 له ناكاو ئاسمان درزيردو (جوهره ئيل) و
 فريشته كانى ليدابه زين به دهسته وه
 ته شت و كترى ان هه لگرتبوو،
 ئاويانده كرد به دهستى هه ژاراندا و
 قاجيشيان بو دهشت، كاتى گه يشته
 لاي من دهستم دريژكرد هه نديكيان
 له نيو خوياندا وتيان: ئاو مه كن
 به دهستيدا له وان نيه، منيش وتم: ئه
 پيغه مبه رى خوا (ﷺ) گه رچى له وان نه بم
 به لام خوشمده ويئ، پيغه مبه رى
 خواش (ﷺ) فهرمووى: باوه ردار له گه ل
 ئه و كه سه دايه كه خوشى ده وئيت، ئنجا
 ئاو كرا به دهستما هه تا ته واو بووم
 له شتنى.

(ئه بوسه عد) (ره حمه تى خواى ليبييت)
 ده لئيت: بينينى فريشته له خه ودا ئه گه ر
 ناسرابوون و مژده يان دها به لگه يه
 له سه ر ده ركه وتنى شتيك بو خه ويينه رو
 شكۆمه ندى و مه زنى و هيژو مژده و
 سه ركه وتن دواى سته م و زۆردارى

يا خود چاره سه ره دواى نه خوشى يان
 دلنيا ييه له دواى ترس و بيم، يان
 ئاسانييه دواى قورسى و گرانى، يا
 ده وله مه ندييه دواى هه ژارى يا خود
 غه زاده كات و شه هيد ده كرى.

*ته گه ريبنى فريشته يه ك مژده ي
 كوړنكى ده داتى كوړنكى زاناو
 رينماي كراو پيشه نكي ده بى به پيى
 ئايه تى: ﴿ اِنَّ اللّٰهَ يَشْرِكُ بِكَ لِمَـٰتٍ
 مِنْـٰهُمْ ﴾ (ال عمران : ٤٥) هه روه ها
 ئايه تى: ﴿ اِنَّمَا اَنَا رَسُوْلٌ رَّبِّكَ لَاهِبِ
 لَكَ غَلَا مًا زَكِيًّا ﴾ (مريم : ١٦).

*ته گه ر چهند فريشته يه كى بينى كاشى
 پر له ميوه يان پيئوو به شه هيدى له دنيا
 ده رده چيئ، ده گونجيت
 له هاوسه ره كه ي جيا بيئته وه .

*ته گه ريبنى فريشته كان له شوينيكان و
 ئه ويش ليتيان ده ترسى له شوينه دا
 فيتنه و جه نگو ناشوب ده كه ويته وه .

*ته گه ر فريشته كانى له شوينى جه نگدا
 بينى زالده بيئت به سه ر دوژمناندا.

*ته گه ريبنى چه ماونه ته وه له بهر پيدا
 يان كړنووشيان بو برده هيو او ئاوات و
 باسو خوا سیده كرى.

*ته گه ريبنى زۆرانبازى له گه ل
 فريشته يه كده كات غه م وپه ژاره و
 ملكه چى دواى شكۆمه ندى
 به ده سته ده يئيت .

فریشته‌کان نیکه‌رانی ده‌کن مال و
لانه‌کی ویرانده‌بی.

* نه‌گه‌ر ژماره‌یه‌ک فریشته‌ی بینیی
له‌ولاتیکدا یان گه‌ره‌ک و گوندیک له‌و
شوینه‌دا زانایه‌ک یان خواناسی ده‌مری
یاخود پیاویک به‌ناحق ده‌کوژی، یان
مال و خانوویه‌ک به‌سه‌ر کومه‌لنیکدا
ده‌پوخی.

* نه‌گه‌ریینی فریشته‌کان هه‌مان پیشه‌ی
ئو نه‌نجامده‌دن به‌رزبونه‌وه‌ی
پیشه‌که‌یه‌تی.

* نه‌گه‌ریینی فریشته‌یه‌ک پیی ده‌وت:
قورئان بخوینه‌ره‌وه، نه‌گه‌ر پیاو بوو
له‌خیرۆمه‌ندانیشبوو ریزو شکو
به‌ده‌ستده‌هینی، نه‌گه‌ر خیرۆمه‌ند
نه‌بوو باوریا بیست، خداوه‌ند
ده‌فه‌رمویت: ﴿قِرْا کِتَابَکَ کَفٰی
بِنَفْسِکَ الْیَوْمَ عَلٰیکَ حَسِیْبًا﴾
(الاسراء: ۱۴).

* نه‌گه‌ر فریشته‌کانی له‌شوینیکدا
به‌سواری ئه‌سه‌په‌وه بینیی له‌و شوینه‌دا
سته‌مکاری تیا ده‌چیت.

* بینینیان له‌خه‌و له‌جینگه‌یه‌کدا به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر تۆله‌سه‌ندن له‌سته‌مکاران و
سه‌رکه‌وتنی سته‌ملیکراوان.

* نه‌گه‌ر فریشته‌ی تۆمارکاری
کرداره‌کانی بینیی خوشی و شادی

* نه‌گه‌ر نه‌خۆشیک بینیی فریشته‌یه‌ک
هاتوه‌ته‌ لای فریشته‌یه‌کیتر مه‌رگی
نزیکه.

* نه‌گه‌ر بینیی فریشته‌ له‌ناسماندا
به‌رزببون بۆسه‌ر زه‌وی به‌لگه‌ی
شکۆمه‌ندییه بۆ حه‌قه‌په‌ره‌ران و،
ملکه‌چی و رسواییه بۆ پوچ په‌رستان و
سه‌رکه‌وتنی تیکۆشه‌رانه.

* نه‌گه‌ر فریشته‌کانی له‌شیوه‌ی ژناندا
بینیی درۆده‌کات به‌ده‌م په‌ره‌ردگاره‌وه
به‌پیی نایه‌تی: ﴿فَاصْفَاکُمْ رَبُّکُمْ
بِالْبَیِّنٰتِ وَاَتَّخَذَ مِنْ اَمَلَاٰئِکُمْ اَنَاثًا اَکْثُ
لَتَقُولُوْنَ قَوْلًا عَظِیْمًا﴾ (الاسراء: ۴۰).

* نه‌گه‌ریینی له‌گه‌ل فریشته‌کاندا
ده‌فه‌ی یان سه‌رده‌که‌ویت له‌گه‌لیان روو
به‌ناسمان و ناگه‌ر پیته‌وه ریزو
شکۆمه‌ندی به‌ده‌ستده‌هینی و شه‌هید
ده‌کری.

* نه‌گه‌ریینی ته‌ماشای فریشته‌کان
ده‌کات به‌لاو نه‌هامه‌تی رووی تیده‌کات
به‌پیی نایه‌تی: ﴿یَوْمَ یَرَوْنَ اَمَلَاٰئِکُمْ لَا
بُشْرٰی یَوْمَئِذٍ لِّلْمُجْرِمِیْنَ﴾
(الفرقان: ۲۲).

* نه‌گه‌ریینی فریشته‌کان نه‌فه‌رتی
لیده‌که‌ن به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر سستی و
خاوی نایه‌که‌ی، نه‌گه‌ریینی

به پیئی نایه تی: ﴿هُوَ الَّذِي يُصَلِّيْ
عَلَيْكُمْ وَمَلَا ئِكْتُهُ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ
الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّوْرِ﴾ (الأحزاب: ۴۳)
پاشان موسولمانبوو خوداوه ند
رینم و بیکرد، هوکساری
موسولمانبوو نیشتی ده گه ریته وه
بوئه وهی قهرزی پیاویکی موسولمانی
هه زاری بزارده وه کاتی داوایان
لیکردبوو.

(نابلسی) ده لئیت: نه گهر هه ریه ک
له فریشته کانی بینی له گه لی ده دوین
یان شتیکی پییده دهن شه هیدبوونه
خوداوه ند پییده به خشی.

* نه گه ربینی فریشته کان له شوینیک
هاتنه خواره وه نه گهر خه لکه کی
له جه نگدا بوون سه رده که ون، نه گهر
به لاو نه هامه تی روی تی کردبوون
ده روویان لیده کریته وه.

* ده گونجیت دابه زینی فریشته
به لکه بیت له سه ر ناردنی سه ربان
له لایه ن فه رمانزه واوه بوئه و زه وی و
خاکه یاخود به لکه بیت له سه ر
نه خوشی و به لاو نه هامه تی نه گهر
دابه زینی زۆربوو له مالان و سه ربانه کان.

* ده گونجیت دابه زینی فریشته
به پیژه کان به لکه بیت له سه ر کریکارو
فه رمانزه وا.

له دنیاو قیامه تدا به ده سسته هینی و
دوایی کرداره کانی به باشه کوتایی دیت
نه گهر له چاکه کارانبوو، وه گهرنا ترسی
ههیه، په روه ردگار ده فه رمویت: ﴿کَرَامَا
کَاتِبِیْنِ، یَعْلَمُوْنَ مَا تَفْعَلُوْنَ﴾
(الانفطار).

* هه ندیک له زانایان و شاره زایانی نه م
بابه ته کوتویانه: بینینی فریشته له سه ر
شیوهی پیریک به لکه یه له سه ر چه رخ و
سه رده می رابردو، بینینیشتی
له شیوهی لاویکدا به لکه یه له سه ر
چه رخ و ده می ئیستا، له سه ر شیوهی
مندالیک به لکه یه له سه ر داهاتوو.

* نه گه ربینی چوه ته شیوهی فریشته
نه گهر له ناپه حه تیدابوو ده رووی
لیده کریته وه، نه گهر ریژداربوو پله وپایه
به ده سسته هینی، نه گهر نه خوشبوو
نه م خه ونه به لکه یه له سه ر مردنی.

* نه گه ربینی فریشته کان سلاوی
لیده که ن خوداوه ند به رچاوپوونی
پییده دات له ژیانداو دوایی
کرداره کانیشی به خیر ده بیت.

* ده گیرنه وه (شمویل)ی جووله که
بازرگانبوه له خه ودا بینویه تی کاتی
له سه فه ردابوه فریشته کان سلاوی
لیده که ن، له رافه کاریکی خه و ده پرسى،
ئه ویش ده لئیت: تو موسولمانده بیت

*ته گه ربینى دابه زین بۆ سه رزه وى و
قسه يانده كرد به خيرو مژده يانده دا
شايه تى و خوش حالى دنيا
به ده سته هيئى.

*ته گه ربینى له گه ل فریشته یه کدا
جووتبووه ته گه ر چیژی وه رگرت مال و
سامان له ریزداران به ده سته هیئى،
ته گه ر تام و چیژی وه رنه گرت به لگه یه
له سه ر مردنى.

*ته گه ربینى فریشته کان داوى
ليخوشبوونى بۆ ده کهن ئاین و
حال وبارى باشده بیئت و مال و سامانىشى
زیاد ده کات.

*ته گه ر فریشته کان له گزپستان هاتنه
خواره وه له وشوینه دا پیاوچاگان
ئه سه پرده ده کرین.

*ته گه ر فریشته کانى له بازارپاڤینى
به لگه ی ناته واوى کیشانه یه.

*ته گه ربینى زۆرانبازی له گه ل
فریشته یه کدا ده کات غه م و په ژاره و
ملکه چى به سه ردادیئت دواى
شکومه ندی و ریزدارى.

*ده گونجیئت بینینى فریشته کان
به لگه بیئت له سه ر شایه تى یان که سانى
ئه مین و پولیس و فه رمانبه ران به چاکه .

*فریشته کانى سزاو خه شم ته گه ر بینى
چوونه لای مردوو به لام نه ترسا لییان
به لگه یه له سه ر دلتیایى له ولایه وه

*ته گه ربینى دابه زین بۆ سه رزه وى و
قسه يانده كرد به خيرو مژده يانده دا
شايه تى و خوش حالى دنيا
به ده سته هيئى.

*ته گه ربینى کړنووشى بۆ ده به ن
یاخود بۆى ده چه میته وه
پیداویستیه کانى به جیدیت و چاکى
پیده به خشرى له گه ل ناویانگى باش.

*ته گه ر له شیوه ی ژناندا به دیکردن درۆ
ده کات به ده م په ره رده گاره وه.

*ته گه ر فریشته روحانیه کانى بینى
ریزو شکومه ندی و فه رو به ره که ت و
سوود و قازانچ و ناویانگى باش
به ده سته هیئى و ده بیئت به پیشه نگ
به لام له کوتایى ته مه نیدا که م و کوپى و
ناپحه تى و دووزبانى رووى تیده کات.

*ته گه ربینى بوه به فریشته ریزو
شکومه ندی به ده سته هیئى.

*ته گه ربینى زۆرانبازی له گه ل فریشته دا
ده کات له شوینى خۆیده چيئت.

*بینینى فریشته کانى دۆزه خ به لگه یه
له سه ر دژایه تى و په رته وازه بوون.

*ته گه ر مندالیک فریشته ی بینى
به لگه یه له سه ر رابردوو، ته گه ر لاویک
بینى به لگه یه له سه ر ئیستاو ته گه ر
پیریک بینى به لگه یه له سه ر رابردوو.

به لگه یه له سه ره وهی خزمه تده کات
یا خود شایه تیدان و ره واندنه وهیه تی.
فریشته ی پاریزکار: (نابلسی) ده لیت:
ئه وانه ی کرداره کانی مروژ تومار
ده کهن و له خه ودا زانیانی ئه مین و
پاریزکارن.

* هه روه ها ده لیت: ئه وهی فریشته کانی
کردارنوس ببینیت مژده و شادییه
له دنیا و قیامه تداو به هه شتی ده بی
ئه گهر خواناسبوو، ئه گهر خواناسیش
نه بوو بابترسی له فهرمایه شتی
په روه ردگار: ﴿وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ،
كِرَامًا كَاتِبِينَ، يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ﴾
(الانفطار).

فریشته ی مردن (روحکیش): (ئین
سیرین) ده لیت: ئه گهر فریشته ی مردنی
به روه یه کی گه شه وه بینی به شه هیدی
ده مرئ، ئه گهر به توپه ییه وه بین
به بی ته وه ده مرئ، ئه گهر زورانبازی
له گه لکرد نزیکه بیته وه له لیواری
مردن و پاشان خوداوه ند قوتاریده کات.
* هه روه ها وتراوه: ئه گهر فریشته ی
مه رگی بینی خوداوه ند
ته مه ندریزیده کات.

* (حه مزه ی) (زه یات) ده لیت: فریشته ی
مردن له خه ودا بینن منیش لیمرسی و
پییمگوت: توخوا پیم بلئ هیچ خیریکم

که ده ترسی، ئه گهر له سه فهردابوو دلنیا
ده بیت له جه رده و دز، ئه گهر سلاویان
لیکرد یا خود به لگه کانیان پیوت یا خود
به شی خیریان پیدا مژده یه و هیوا و
نومیدی خوی له گه ل ده وله مه ندی و
خوشی و شادی ده روونی
به ده سته هیئی.

* ئه گهر به توپه یی به دیکردن و لیاندا
به ئاسن یا خود که م ئه ندامیانکرد
ده گونجیت له ئاینه که ی پاشگه زبیته وه
یا خود بگه رپته وه بۆ سه رپیچیکردن و
ئازاری دل دایکو باوکی بدات.

* بینینیان به لگه یه له سه ره نوینه رانی
پادشا یا خود جیگرانی.

* ئه گهر به مردویه ک راگه یه ندرا ناچنه
لای به لگه یه له سه ره باشی ناوبانگی و
وه رگرتنی خواناسی و باشی
چاره نووسی.

* ئه گهر قه رزاربوو قوتار ده بیت لی.

* ده گونجیت بینینیان به لگه بیت
له سه ره:

+ چاکبوونه وهی نه خوش.

+ وه رگپو شاره زایان.

* ئه و فریشته یه ی رووده کاته مردو
له گۆپه کهیدا بینینی بۆ هه ژار به لگه یه
له سه ره ده وله مه ندی و، ئه گهر بیکاربوو

ههیه لای تو ؟ وتی: به لئی، نیشانه که ی
مردنیه تی له (چه لوان).

(تابلسی) ده لئیت: ئە گەر
(عزرائیل) ی بیننی ته مه ند ریژ ده بیّت
چونکه (عزرائیل) ته مه نی له هه موو
دروستکراوان در یژ تره.

* ئە گەر (عزرائیل) ی بیننی روو ده کاته
کاریک هه ر ده بیّت رووی تی بکات.

* هه روو ها ده لئین: بیننی ترسو
بیمیکی گه وره یه.

* ئە گەر بیننی چوه سه ر شیوه ی
(عزرائیل) زالد ده بیّت به سه ر خه لکیدا
یا خود ده بیّت به پیاوی ده سه لآتدارو
کاروباری مه زن و گه وره له سه ر دهستی
ئه ودا به رپا ده بیّت.

* ئە گه ر بیننی ماچی فریشته ی مردن
ده کات میراتی بو ده مینیتته وه.

* بیننی (عزرائیل) (سه لامی خوای
لئیت) به لگه یه له سه ر:

+ په رته وازه بوونی کومه ل:

+ مه رگی نه خو ش.

+ رووخان.

+ ناگرکه وتنه وه.

+ هه والی ناخو ش و جه رگپر.

* ده گونجیّت خه ونه که ی به لگه بیّت
له سه ر زه ره روسستی بژیوی وه ستانی

بژیوی و دانیشتن و هه ولنه دان بو
پهیدا کردنی پاره.

* هه روو ها به لگه یه له سه ر:

+ زیندان.

+ شکاندنی به لئین و په یمان.

+ نه دانی زه کات.

+ به جیهینانی مافو حه قی ئه ستو.

+ گوشه گیری.

+ به رزبوونه وه ی نرخ.

+ خرابوونی به روووم و کشتوکال.

+ نه شو نماو گه پانه وه ی له شولار بو
حالی پيشوو.

* ده گونجیّت بیننی (اسرافیل) و

(عزرائیل) به لگه بیّت له سه ر ناچار کردنی

دوژمنان و به درو خستنه وه ی ئه وانه ی

زیندو بوونه وه به درو داده نین.

* بیننی (عزرائیل) بو خو شه ویستانی

په روو ردگار به لگه یه له سه ر

ده سه ته به رکردنی هیمنی و گه یشتن

به هیوا و ئاوات و به ده سه تهینانی به لئین و

په یمان و ده رچوون له نا په حه تی ژیان

بو فراوانی و خو شی.

فرن: (ئین سیرین) ده لئیت: به لگه یه

له سه ر شوینی بژیوی خاوه نه که ی وه ک

دوکان و فرو شگا و زه وی و زاری.

پیداویستی و چاکبونه وهی
 له نه خوښی، ده گونجیت سهر بکه ویت
 به سهر دوزمن یان نه یاردا یاخود
 نه یاره که ی زیندانی بکړی، یاخود
 منداله که ی فیږی پیشه یه کده کات یان
 ده بیاته قوتا بخانه یه ک یان سوودو
 قازانچ به ده سته ده یتیت له رزق و روژیدا.
 * شتومو کی نیو فېږن و نانه وه خانه
 به لکه یه له سهر نامرازو سهر یازو
 پشتگیره کانی یان نه و لاو هه رزانه ی
 به لکه پان ده خات له پیشه که یدا.
 * ده گونجیت فېږن به لکه بیت له سهر
 بازار.

* نه گهر گه نم یا جو ی برد بڼو فېږنکی
 نادیار نه گهر نه خوښو ده مری و مال و
 سامانه که ی ده بات بڼو دادوه ریک، نه گهر
 نه خوش نه بو به لام باجی میری
 له سهر بوو ده یداته وه، وه گهرنا
 کالو شتومه که که ی ده بات بڼو بازار.

فلس

فلس^(۱): (ثین سیرین) ده لیت: بینینی
 (فلس) له ده فېږن کدا به جیه یتانی
 پیداویستی، فلسی دیارو به رچاو
 قسه و وته ی خراب و ده نکه ده نکه.

* نه گهر بینینی دره میکی خسته نیو
 که رووی و فلسی کی ده ره یتا خرابه کاره.

* ده گونجیت به لکه بیت له سهر خو ی،
 یان خپرو شه پره ی رووی تیده کات
 یاخود زیادو که می ناو ده دانی و ویرانی.
 * فېږن و نانه وای نادیار به لکه یه له سهر
 مالی ده سته لاتدار یان لانه ی دادوه.
 * ناگر ده سته لاتداره زیان و سوودی
 هه یه.

* نه گهر ئاردی جو نیردر با نانه و
 له کالو شتومه که که ی به نه ندازه ی
 سهر مایه که ی سوودو قازانچ ده کات.
 (نابلسی) ده لیت: نه گهر فېږن و ته نوری
 مالبو به لکه یه له سهر خاوه ن مال
 یاخود نه وه ی هه لده سته ی به پاراستنی
 به رژه وهندی مال.

* ده گونجیت به لکه بیت له سهر
 گه نجینه و سندووق که مالی تیدا
 ده پاریزی و ته نوو ریش هه ربه و
 چه شنه یه.

* فېږنی بازار به لکه یه له سهر مال و لانه ی
 دادوه، هه روه ها به لکه یه له سهر
 به جیه یتانی پیداویستی.

* ده گونجیت به لکه بیت له سهر سوودو
 قازانچ یان چاکبونه وه له نه خوښی.

* نه گهر هه ویریکې برده نیو فېږن و
 نانه و او ده نانه که ی یاسه موونه که ی
 به لکه یه له سهر به ده سته یتانی

(۱) فلس: دروونکی کانزایی که نم نرخه. (وه ریکې)

* فلس و تهیه له گه ل روپامایی و ده مه ده مه .

* نه گه ر چهن فلسی کی بینی ناوی خودای له سر بوو ریگه ی به خویداوه گوی بگری .

* نه گه ر بینی دیناری کی قووتداو کات داینایه وه فلسبوو له سر بیباوه پری ده مری چونکه دینار ناینه و فلسیش ناپاکی و سه رگه ردانی و بیباوه پییه .

* هه ندیکه دلین: فلس به لگه یه له سر غه م و په ژاره و ناپه حه تی و قسه و وته یه ک غه م و په ژاره ی به دودا بیت .
* هه روه ها ده لین: به لگه یه له سر بیپاره یی و گیرفان به تالی .

(نابلسی) ده لیت: ده گونجیت به لگه بیت له سر رزقی کی خراب یان ده روولیکردنه وه دوا ی ناپه حه تی یاخود به گه ر خستنی کاری کی زور .

* فلسی کی زور هیچ پینه بوونه له دادگایی و گفتوگو له نیتوان زانایاندا یاخود گیرفان به تالییه .

فوراتا: (نابلسی) ده لیت: نه گه له خه ودا بینی له ناوی (فورات) ده خواته وه فه روپیت و سوود له خوداوه نده وه وهرده گری .

* نه گه ر بینی ناوی (فورات) وشکی کردوه ده سته لاتدار ده مری و مولک و ده سته لاتی به فیروده چیت .

* نه گه ر بینی له ناوی (فورات) ده خواته وه به لگه یه له سر زوری نویزو به ندایه تی و قه ناعه تی .

فووکردن به ناگردا: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا فیتنه یه ، فووکردن به زه ویدا ده ر خستنی نه تینییه و داهینانه بو یه کی که نه توانی بیشاریته وه .

* نه گه ر فووویکرد به عه وره تی ژنیکدا دووکیانده بی به پیی چیرۆکه که ی (مریم) (سه لامی خوی لیبت) .

* فووکردن له پیناوی چیشتلیناندا به لگه یه له سر وروژاندنی کاریک له پیناوی به رژه وه ندیه کدا، نه گه ر بو چیشتلینان نه بوو به لگه یه له سر غه م و په ژاره .

* فووکردن به که ره نادا قوتار بوونی پیاوچا کانه و، یان حه قیکه و به لگه یه له سر هه والی داچلکینه ر، نه گه ر به ته نیا هه ر خوی گوی لیبوو ده گونجیت هه واله که تاییه ت بیت بوی، نه گه ر خه لکی بیستی هه والیکه خه لکی

ده چيټه پلهی ده سته لات و ناگاداری
نهټنی خراپ ده بیټ، نه گهر دادوه ربوو
به سته م و ژورداري و بـه رتیل
دادوه ریده کات.

* نه گهر فه رمانږه وای بیني له سر
شیوهی گونجاوو دروست یاخود خوی
به وچه شنه بیني به لگه یه له سر
ده رنه جام و چاره نووس باشی.

* نه گهر خه وینه ر به لټنیکیان پښد ابو
بوی به دی دیت و ده گات به هیواو ناواتی
خوی.

* نه گهر یه کیځبوو به فه رمانږه و او
شایسته نه بوو به لگه یه له سر
تیکچوون و شیوانی حال وباری خه لکی و
ده رچوونیان له خه قویستی و رووکرده
سته م و ژورداري.

* نه گهر له خه ودا بیني یه کیځ
له فه رمانږه و سته مکاره کان مردن
به لگه یه له سر پشو و هیووری بو
خه لکی نه و ولاته.

* بینيني فه رمانږه و به لگه یه له سر:
+ قسه کردن ده رپاره ی ثابروي
خه وینه ر.

+ هه رکه سستیکی پله وپایه دارو
ره چه له کدار.
+ کوپ.

نیگه رانده کات، نه گهر گوټی له فووی
دوه مېوو به لگه یه له سر جوولاندنی
بژئوی و بوونی شتی شاروه یان
ده رکه وټنی نهټنی و چاکېوونه و هی
نه خوښ و قوتار بوونی زیندانی و
شادبوونه و به گه شتیارو موسافیران.

فه

فه راموښکردنی مروّف: فه راموښکردن
به لگه یه له سر سزا به پټی نایه تی
﴿فَمَلَأَ الْكَافِرِينَ أَمْهَلَهُمْ رُؤْدًا﴾.

* نه گهر بیني پیاوټک له تووږه ییدا
فه راموښده کات سزایه کی توندو تیژی
ده دات.

فه رش (قائی - راخه ر): (نابلسی)
ده لټ: له خه ودا ژنیکی داوینپاکی
خاوه ن پله وپایه یه له نایندا.

فه رمانږه و او (ده سته لاتدار): (نابلسی)
ده لټ: به لگه یه له سر:

+ غه م و په ژاره.

+ مه ی و باده خواردنه و.

+ نارو زووبازی و گالته.

+ دزی.

+ نیږبازی و زینا.

* ده گونجیت بینيني به لگه بیټ له سر
نه مه کداری بو خه لکی و خوښه ویستیان،
نه گهر له وانه بوو خوینده گرتو و

+ سوننه ت و به جیهینانی.

+ ناینداری و خواناسی و جیابوونه وه
له خه لکی.

+ گۆشه گیربوون بۆ به ندایه تی.

+ راستگویی.

+ خۆبه خــــشی و دل و ده روون
ئاوه دانکردنه وه به تهویه و یادی
په روه ردگار.

+ باوه پهینانی بیباوه.

+ فه رمان به چاکه و ریگری له خراپه.

* نه گهر فه رمانپه وا له خه ودا مرد یا
جوانی و رازاوه یی ده وریه ری گۆپا
به لگه یه یه له سه رکه م و کوپی نه وه ی
به لگه یه له سه ری.

* نه گهر بینی بوه به فه رمانپه واو
شایسته ی فه رمانپه واییبوو
پێدیه به خــــشری، وه گه رنا
نه خۆشه که ویت یان زیندانی یاخود
سه فه ریکی دوور دیته ری یان مافو
حه قێک به جیهناهیێ بۆ خۆی یا مافی
خوداوه ند پێشیلده کات.

* ده گونجیت له سه ره تای ته مه نیدا
لاوازو بیزارییت و له کوتایی ته مه نیدا
شادو خۆشحال بیت.

* نه گهر بینی خوداوه ند کردوویه تی
به فه رمانپه وا له سه ر زه وی نه گهر
شایسته بیت وه ریده گری، وه گه رنا

ده که ویته فیتنه و ئاشوبه وه و تیدا
خوینپێژێک له ناو ده چیت و
زانسته په روه رو خواناسان رزگاریان
ده بیت.

* نه گهر بینی بوه به فه رمانپه واو
پێشه وا ریــــزو شوکه ندی
به ده سته هینیت یاخود فه رمانپه وایی و
پێشه وایه تی به مه رچیک شایسته بیت ،
نه گهر شایسته نه بیت ملکه چی و
سه رشــــۆپی روی تیه ده کات و
کاروباره کانی په رت و بلۆده بنه وه
ته نانه ت نه وانه ی له به رده ستیدابوون
به رزده بنه وه به سه ریواو دوزمنانی
گالته ی پێده که ن.

* نه گهر واییبینی فه رمانپه وای کوشته
داوای کاریکی مه زنو گه وره ده کات و
زالده بیت به سه ریا.

فه رمانکردن به چاکه : فه رمانکردن
به چاکه له خه ودا وه که نه وه وایه فه رمان
بکات به نویژکردن و وتنی شه هاده و
ئامۆژگاریکردنیان، نه مه ش به لگه یه
له سه ر باوه پهینان به خواو به جیهینانی
سه رجه م مافه کانیت، نه گهر شایسته ی
فه رمانپه واییبوو به ده سته هینیت
یان ده سته لاتێ پێده دریت.

* نه گهر له خه ودا بین یی ئاره قی رشت و
ئامیری مۆسیقای شکاندو عه باکه ی

فی

فیتنه (ناشووب): (نابلسی) ده لیت:
 له خه ودا مال و منداله به پتی نایه تی:
 ﴿إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ﴾
 (الأنفال: ۲۸).

*ته گهر بینى مال و مندالی هه یه
 ده که ویته نیو فیتنه وه.

فیرعه ون: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
 دوژمنی ناینه، ته گهر فیرعه ونی
 له باشتیرین حالدا به دیکرد خرابی حالی
 سه روهره نه ته وه که یه تی، هه روهره
 باشی حالی فیرعه ون باشی حالی
 سه رکرده و نه ته وه یه.

*ته گهر بینى وه که هه ندىک
 له فیرعه ونه کانی دنیاى لیها توه هیژو
 تواناو نه مه کدارى پیده درى به لام
 تیگچوونى ناین رووى تیده کات، هه موو
 دوژمنیکی پیاویش به وچه شنه یه.

*ته گهر بینى هه ندىک له فیرعه ونه مردوو
 سته مکاره کان له شاریکدان ناوبانگی
 نه وکه سه له و شوینه دا سه ره له دات.

(ئین سیرین) ده لیت: بینینى هه موو
 فیرعه ونیک له خه ودا بینى دوژمنى
 ئیسلامه، باشى حالی خرابى حالی
 موسولمانان و سه رکرده که یانه، نه مه ش
 بنه په تی و به رده وامه، هه رکه س

فریدا یان کاریکی هاوچه شنى نه وه یکرد
 به لگه و نیشانه یه له سه ر باوه رو
 دامه زراندى له سه ر ده ستنى نه ودا.

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر روودانى
 کاره ساتیک نارام و دان به خوگرتنى
 پیو بستیت.

*هه روهره ها فه رمان به خراپه و ریگری
 له چاکه له خه ودا به لگه یه له سه ر
 دوو پووی.

فه روو: (ئین سیرین) ده لیت: فه روو
 له هاویندا خیرو ده وه مه ندییه
 به ده ستنى ده هیئت و له هاویندا خیریکه
 به غه م و په ژاره ده ستیده که ویت.

*پیستی نازه لان ده رکه وتنى هیژو
 توانایه تی، پیستى نازه لى درنده ش
 وه که ریوی و سموره به لگه یه له سه ر
 پیاوانى تاریکایی، هه روهره ده لیتن:
 به لگه ی شکو داری و نرخه.

*له به رکردنى فه روو به هه لگه پاوی
 ده رخستنى مالیکى شاروه یه.

(نابلسی) ده لیت: ته گهر بینى
 فه روویه که چاکده کات خراپه یه که رووی
 تیده کات له لایه که وه نه یزانیوه.

*فه رووی نازه لى درنده وه که ریوی و
 سموره به لگه یه له سه ر پیاوانى
 نیوه ندی تاریک و تراویشه: به لگه ی
 شکو به نرخیه.

* ده گيرنه وه پياويك ديت بۆ لای (ئىبن سىرىن) و ده لئيت: له خه ودا خوم به سوارى فيليكه وه بينيه وه ، (ئىبن سىرىن) وتى: فيل له و نازده لانه نيه موسولمانان سوارى ده بن ده ترسم تو له سەر ئاينى ئىسلام نه بيت.

* ههروه ها ده لئین: شتيكى به ناوبانگه و هيچ سووديكي تيدا نيه چونكه گوشتى ناخوري و شيريشى نادوشي.

* هه نديكيتر ده لئین: نه گهر فيليكي بينى و سوارى نه بوو كه م و كوپى رووده كاته ده روونى و مال و دارايشى زه ره رده كات. نه گهر سوارى بوو ده سته لاتيكي گه و ده رى ره هاى پئده سپيروي و زالده بيت به سه ریا نه گهر شياوى ده سته لاتى، نه گهر شياووگونجاو نه بوو جه نگو شه پ رووى تئیده كات و سه رناكه ویت چونكه سواره كهى هه ميشه له ماندوبووندايه بۆيه سه ر ناكه ویت و خوداوه ند ده فهرموى: ﴿الْمَ تَر كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ﴾ (الفيل: ۱).

* ده گونجيت بكوريت تيدا ، نه گهر به زينه وه سوارى بيت و به گوئى بكات كچى پياويكى عه رجه مى گه و ده ده هينى، نه گهر بازركانبوو بازركانيه كهى گه و ره و مه زنده بيت.

دوژمنه كهى له خه ودا ببينى به حال و بارىكى خراپه وه ليكدانه وهى باشى حالیه تى.

* ههركهس دوژمنه كهى به حالتيكى باشه وه ببينى له ليكدانه وه دا تيكچوونى حالیه تى.

* نه گهر بينى وهك يه كيك له فیرعه ونه كانى دنياى لتهاتوه، هيزو توانا به ده سته هينى و ناوبانگى هاوتای ناوبانگى سته مكارنده بى و له سەر شه پو خراپه ده مرئ.

* ههروه ها نه گهر بينى هه نديك له مردوه سته مكاره كان له شاره كهى نه و دان ناوبانگى له وشاره دا بلا و ده بيت وه.

فيكه: (نابلسى) ده لئيت: له خه ودا به لگه يه له سەر نواندنى ره وشى هاوه لپه يد اكاران، چه پلش به و چه شنه يه.

* ده گونجيت نه نجامدانى نه و كاره به لگه بيت له سەر نه خوشى زه ردووى ياخود چۆلكردنى مال و لانه.

فيل: (ئىبن سىرىن) ده لئيت: سه باره ت به فيل راي جوراو جور هاتوه، هه نديكه لئین: فهرانپه و ايه كى مه زن و گه و ره يه و هه نديكى دى ده لئین: پياويكى نه فره ت ليكروى شيواوه.

نەگەر بینى وتوۋىز لەگەل فیلدا دەکات
لە دەستەلات خیریکى گەورەى
دەستگیر دەبى.

* نەگەر بینى بە غارەو فیل شوینی
کەوت زیانى لە لایەن فەرمانرەواو
پێدەگات.

* نەگەر بە لووتى لییدا سامان و گەنج
بە دەستدەهێنیت.

* ھەر وەھا دەلێن: بینى فیل بە دەر
لە ولاتى (ھند) ناپەختى و ترس و بیمە.

* کۆشتارى دوو فیل جەنگ و شەپى
نێوان دوو فەرمانرەوايە بە زۆرى فیل
بە لگەيە لە سەر دەستەلاتداریكى
عەجەمى.

* دەگونجیت بە لگەبیّت لە سەر ژنیکى
کەتەولێ لە شولار گەورە یان
کەشتیەكى گەورە.

* ھەر وەھا بە لگەيە لە سەر وێرانى و
کالوبوون.

* نەگەر بینى فیلیک لە شارێک
بە دەرچوو فەرمانرەواکەى نەخۆشبوو
دەمرى، وەگەرنا سەفەر دەکات لێى یان
لادەبرى یاخود لە سەر پىشتى کەشتیەک
سەفەر دەکات، وەگەرنا نەخۆشى و
تیاجوون لە سەریان لادەچیت
بە لاچوونى فیل.

* نەگەر بەرۆژ سواریبوو ژنەکەى
تەلاقەدات و خراپە بە ھۆى ئەو وە
تووشدەیت.

* نەگەر فیلى رامکرد فەرمانرەوايانى
عەجەم ریکدەخات و بەگوێى دەکەن
بە ئەندازەى گوێپایەلێ.

* نەگەر بینى فیل دەدۆشێ
پلاندەگێڕێ لەدژی فەرمانرەوايەكى
مەزن و مال و سامانیكى حەلالی لێو
دەستگیر دەبى. پاشەپۆی فیل مال و
سامانى پادشایە.

* نەگەر کۆژاویكى لە شارێکدا بەدیکرد
فەرمانرەواى ئەو شارە یان پیاو
مەزنەکانى دەمرن.

* نەگەر بینى فیلیک ھەر پەشەى
لێدەکات یان بەدواوێیەتى ئەو
نەخۆشییە.

* نەگەر بینى خستییە ژیر پێلەقەى یان
خستییە سەر خۆى بە لگەيە لە سەر
خەونى خەوینەر، نەگەر نەبخستە ژیر
خۆى روو لە ناپەختەتیدەکات بەلام
قوتار دەبى لێى.

* ھەر وەھا دەلێن: فیل لە ئازەلەکانى
دۆزەخە.

* بۆ ژنان بە لگەى خێرنییە
بە ھەرباریکدا ببینی، ھەر وەھا دەلێن:

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا پیاوئیکی
عه جه مییه به سامو هه بیته و دلسارده و
ئه رك هه لگړه و ئاگاداری هونه ری
جه نكه.

* نه گهر شه و سواری فیل بوو به سه رجه م
ئامرازه کانییه وه گوپرایه ل و رامبوو
زالده بیت به سه ر فره مانپه وایه کی
چرووکدا نه گهر خه و بینر
له ده سه سته لاتدارانبوو، نه گهر
ده سه سته لاتدارنه بوو جه نگ رووی
تیده کات و سه رناکه ویت چونکه
سوواره که ی هه میسه له پلانو
نارپه هه تیدایه.

* نه گهر بینی بانگی چه ندین فیلده کات
پادشایانی عه جه م کۆکده کات و
به نه ندازه ی رامبوونی فیلده که
گوپرایه لی بو ده نوینن.

* نه گهر بینی فیل ده دوشی ناپاکی و
پلانده گپری له دزی فره مانپه وایه کی
گه وره و مائیکی حه لالی لیوه
ده ستگیرده بی، هه روه ها نه گهر بینی
له لووتی شتیکی گرت مائی حه لالی
ده ستگیرده بی.

* ده لین: فیل پادشایه کی فره نازو
نیعمه تداره و به ریزو ئارام و چاودیری و
نهرمو نیانه.

* هه روه ها فیل به لگه یه له سه ر:

+ نه ته وه چاکه کان.

+ زانایان.

+ خه لکی خاوه ن که سایه تی.

+ به لاو نه هه مه تی.

+ ماندوبوون پاشان قوتاریبوون لئی
چونکه فیل به نارپه حه تی له دایکده بیت.
* نه گهر فیلکی بینی و سوارینه بوو
که موکوپری رووده کاته ده روونی و زهره ر
له مال و داراییده کات، نه گهر بینی
سواریبوو مولک و ده سه سته لات
به ده سه سته هینن.

* نه گهر فیل لی له ولاتی به ره ریه کان دی
به لگه یه له سه ر نارپه حه تی و ترس و بیم،
یاخود به لگه یه له سه ر فره مانپه وایان
پیاوئیکی ریزدار.

* نه گهر ژنیک بینی سواری فیل کبوه
به لگه ی مردنیه تی.

* نه گهر بینی سواری فیلک بوه
له جه نگدا ده مرئ.

* نه گهر بینی گوشتی فیل ده خوات
مال و سامان له فره مانپه وایه
به ده سه سته هینن، به هه مان شیوه
نه گهر هه نه دنام و به شیکی فیلده که یبرد
به وچه شنه یه.

* بینینی فیل بو خواناس و چاکه کاران
باش نییه، به لام بو دنیا په رستان

فی

فیگردنی مروؤ: (نابلسی) ده لئیت:

فیربوونی مروؤ بو قورئان یان
 قه رموده یه کی پیغه مبه ر (ﷺ) یا خود
 داناییه ک یا پیشه یه ک به لگه یه له سه ر
 ده وله مهن دی دوا ی هه ژاری و رینومایی
 دوا ی ویلی و سه رگه ردانی.

* نه گه ر خه و بینه ر ره به نبوو هاوسه ر
 ده گریټ یا خود خودا وه ند مندالئیکی
 پیده به خشیت یان هاوه لایه تی
 یه کی کده کات رینومایی ده کات و
 ده ستیده گریټ بو ریگه ی هه ق و
 راستی.

* نه گه ر فیټری دزی یا داوینپسی و
 بیباوه پیبوو به لگه یه له سه ر ویلی و
 سه رگه ردانی دوا ی رینومایی یا هه ژاری
 له دوا ی ده وله مهن دی یا خود ریگه ی
 ده وله مهن دی ده گریټ به ر یان
 پاشگه زده بیته وه دوا ی باوه رهیتان
 (په نا به خوا).

به لگه یه له سه ر ده سه ته لاتداری
 عه جه می.

* نه گه ر بین ی فیلیکی کوشت پیاوئیکی
 عه جه مییه.

* نه گه ر چه ندین نه ته وه ی بین ی سواری
 فیلبوون و به پتویه ده به ن نه گه ر
 له جه نگدا بوون ده به زن.

* ده گونجیټ بجیته لای ژنیکی
 عه جه می نه گه ر له سه ر شیویه
 سواریوون سواری نه بیټ و له زه وی و
 زاری جه نگیش نه بی.

* نه گه ر بین ی فیلیټک ها تووه
 له شاریکه وه بو شاریکیت
 ده سه ته لاتداریکه جوو لئینی له شاریکه وه
 بو شاریکی دی.

فیله وان: (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
 به لگه یه له سه ر په روه رده کاری مندالی
 فه رمان په واو سه رکرده کان وه ک
 زمانه وان و فیټکاری سوارچاکی یا خود
 ژورانبازی و مه شقی جه سه تی.

فیلی شه تره نچ: (نابلسی) ده لئیت:
 له خه ودا بینینی به لگه یه له سه ر
 رابواردن و ئاره زوو یاری و ناته واوی
 له شو لار بو یه کیټک خوازیاری
 جموجوولی بیت له کاتی پیو یستداو یان
 دانیشتن و نه جوولان له کاتی هه ول و
 جوولاندا.

ق قاف

قا

قابله مه‌ی گه‌وره: (نابلسی) ده‌لئت:
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ژنو خزمه‌تکار،
ده‌گونجیت به‌لگه‌بیئت له‌سه‌ر رزق و
روزی.

قابیل (کوری ئاده‌م): (نابلسی) ده‌لئت
ئه‌گه‌ر له‌خه‌ودا بینی زالده‌بیئت و که‌سیک
به‌بی حه‌قه‌ده‌کوژری و خوداوه‌ند
ده‌فه‌رموی: ﴿فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ
قَتْلَ أَخِيهِ فَأَصْبَحَ مِنَ الْكَاذِبِينَ﴾
(المائدة: ۳۱).

قاپ: (ئین سیرین) ده‌لئت: سه‌رجه‌م
قاپی مس خزمه‌تکاره له‌بازرگانیشدا
لانه‌و خانوه.

*هه‌روه‌ها ده‌لتن: تاس و ده‌فر به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر جوانی ریکخستن و به‌پێوه‌بردنی
مروژ.

قاپ‌قاپ: (نابلسی) ده‌لئت: له‌خه‌ودا
ته‌وبه‌یه بۆ سه‌رپێچیکار یان دژایه‌تی و
شه‌ره‌ یاخود زانیارییه‌ یا ده‌رخستنی
نه‌ینیه‌ بۆیه‌کیک بیه‌ویت بشاریته‌وه.

*ئه‌گه‌ر بینی به‌قاپ‌قاپیکه‌وه ده‌یه‌ویت
به‌روات و باغه‌بوو فتنه‌یی و دوو‌پوویی
هاوه‌له‌که‌یه‌تی.

قاپی شیردۆشین: (نابلسی) ده‌لئت:
رزق و روزییه‌کی خوش و به‌تام و چێژه.
قاج (لاق): (نابلسی) ده‌لئت: له‌خه‌ودا
ته‌مه‌نی مروژ و پشت و په‌نایه‌تی
له‌په‌یداکردنی بژیویدا.

*ئه‌گه‌ر بینی قاجیکی به‌رزکرده‌وه و
یه‌کیکی درێژکرد، ئنجا هه‌ردوو قاجی
له‌یه‌ک ئالا چاره‌نوس و ئه‌جه‌لی نزیکه
یاخود کاریکی قورس و گران رووی
تێده‌کات یان درۆژنده‌بیئت.

*ئه‌گه‌ر لاقی ژنیکی بینی و پاشان
ناسی ده‌یکات به‌هاوسه‌ری خۆی یان
یه‌کیکیتر ده‌هینیت ئنجا روو له‌خیریکی
باشترده‌کات له‌وه‌ی خۆی له‌سه‌ریه‌تی.
*ئه‌گه‌ر موویه‌کی زۆری به‌قاجه‌کانیه‌وه
بینی قه‌رز له‌سه‌ری کۆده‌بیته‌وه و
له‌زیندانا ده‌مریت.

*ته گەر بينى شهلبوه زيناده كات.

*قاچ مالى مروڤو بژيويه تى، نه گەر بينى قاچى بوه به ئاسن مالو دارايى ده ميڭنيته وهو ته مه ندرېژ ده بى، نه گەر قاچى له داربوو له بژيوى پيدا كردندا لاواز ده بيت ، نه گەر قاچى له شووشه و گلينه بوو زور ناخايه نيت ده مريت و مالو بژيوى تيا ده چيت، نه گەر كوپو ئاژه ل ئوتومبيل و مالو دارايى مه بوو هه نديكى له كيسده چيت، ده گونجيت كه مو كوپيبيت له ته مه نيدا.

*ته گەر به يه ك قاچه وه رويشت نيوهى مالو داراييه كهى به فيرودده چيت.

*ته گەر بينى ههردوو قاچى بپاوه سه رجه م مالو دارايى ده روات، ده گونجيت به لگه بيت له سه ر مه رگى مه گەر له خه ونه كهيدا شتيكى تيا بيت به لگه بى له سه ر خير نه وجا به ئوتومبيل يان ئاژه ليك خه لات ده كرى، يا خود به لگه يه له سه ر سواربوونى كه شتى كرگرت يان كه شتى هاوپپيه كى، يان روو له خراپه ده كات و كارى هه رامو ياساغ نه نجام ده دات.

*ته گەر قاچىكى جوان و قه له وى دى له خه ودا به لگه يه له سه ر خودى خوئى و چۆنيه تى به كارهيئانى له باشه دا يان باشى نه و مالو داراييهى به ده ستيه يئاوه .

*گەردبوونه وهى موو به قاچى ژنه وه به لگه يه له سه ر سه رشوڤى و فيل و ته له كه ميڙده كهى پييده كات يان به رپرس و فه رمانڤه وا.

*ده گونجيت گردبوونه وهى موو له سه ر قاچى ژن به لگه بيت له سه ر ده ركه و تنى نه يئنى و ريتومايى دواى وياى و سه رگه ردانى.

*ده گونجيت قاچ به لگه بيت له سه ر ناڤه حه تى.

*ته گەر دووقاچى بينى له يه ك ئالابوون به لگه يه له سه ر ترس و بيم و نه هامة تى.
*گوراني حال وبارى لاق به لگه يه له سه ر ده سگرتن به سه ر مالى كه سانيتردا يان نه وهى به ده ستيده هيئيت.

*ده رخستنى قاچ به لگه يه له سه ر وازه يئان له نوڤژو ملكه چى دواى شكومه ندى.

قاچى مروڤه: (ئيين سيرين) ده ليت: قاچ هوئى بژيوى و مالو دارايى پياوه، ده گونجيت ته مه نى خاوه نه كهى بيت.

*ته گەر بينى قاچى له ئاسنه ته مه نى خاوه نه كهى دريژده بيت و مالو دارايشى ده ميڭنيته وه.

*ته گەر قاچى بويوو به دوو و وگه وهه ر زورى پيئاچيت ده مريت و مالو دارايشى به سه رده چيت.

* ده رخستنی لاق له لایه ن ژنه وه باشی
ئاین و به ده ستهیتانی خیریکی
گه ورهیه.

* پاژنه پی کورپکی قومارچییه.

* هه روه ها ده لئین: پیشهاتنی مهرگ یان
غم و په ژاره یه و پاژنه شکانش
هه و لدانه له کاریکدا په شیمانی
ده به خشی به خاوه نه که ی.

* قاچ جوانی پیاوو مال و سامانه و
په نهجه کانی کچ و خزمه تکاره کانیه تی.

* نه گه ر هه ندیک له په نهجه کانی بینى
به رزبوه ته وه رو به ئاسمان هه ندیک
له به رده ست و کیژه کانی ده من.

* مووی قاچ قه رزیکى زاله، نه گه ر بینى
هه ردوو قاچى روو به ئاسمان
به رزبونه ته وه هه ردوو کورپه که ی
ده من.

* نه گه ر بینى به قاچى زیناده کات
به حه رامى دواي ژنان ده که وئ.

* نه گه ر بینى چهن قاچیکى هه یه
ئه وه بۆ:

+ ده و له مهن ده خۆشییه.

+ بۆ دپنده و به د خوو به لگه یه له سه ر
زیندانی و کۆت و به ندکردن.

* پیاویک بینى قاچیکى بوه به به رد،
پاش ماوه یه ک ئه و قاچه ی و شکبوو.

* نه گه ر بینى قاچى قرتاوه نیوه ی
مال و سامانى تیا ده چیت، نه گه ر
هه مووی برپا هه موو مال و سامانه که ی
تیده چیت و هیزو توانای نامینیت، یان
هه مووی ده مریت نه گه ر لیى
جیا بوه وه.

* هه روه ها ده لئین: هه ردوو قاچ باوک و
دایکن، رویشتن به پیى په تی به لگه یه
له سه ر ماندویه تی و نا په حه تی.

* هه روه ها ده لئین: نه گه ر بینى چهن د
قاچیکى هه یه نه گه ر له سه فه ردابوو
سه فه ره که ی بۆ ئاسانده بیت و خیری
ده ستگیر ده بیت، نه گه ر هه ژاریوو
گه نچ و سامانى ده ستده که ویت، نه گه ر
ده و له مهن بوو نه خۆشده که وئ.

* بینینى هه ردوو قاچ به خه ت و
نه خش و نیگاره وه مه رگی خانه واده یه،
بۆ ژنیش مه رگی میژده که یه تی.

* نه گه ر بینى قاچى به رزکردوه ته وه و
یه کیکیان ئالاره له وه ی دیکه وه
چاره نووس و نه جه لی نزیکبوه ته وه و
رووداو یکى قورس و گران رووی
تیده کات و به لگه یه له سه ر ئه وه ی
خه و بینه ر درۆژنه.

* بینینى پیاو بۆ لاق و قاچى ژن
به لگه یه له سه ر هاوسه رگیری.

بۆيە لىكدانە وەى وەك لىكدانە وەى
مالەكە يەتى، قاچ مال و جموجولايەتى
لەكاتى نەينى و ئاشكرادا.

* ئەگەر بىنى ھەردو قاچى روو
بە ئاسمان چوون و لىتى جىابونە وە
باوكى دەمرىت.

* ئەگەر بىنى سەوزبون سەرشۆپى
دەكە وىتە نىو مال و دارايى.

* ئەگەر بىنى بەپى پەتى دەپوات
ھىلاكى و ماندوبون رووى تىدەكات.

* ئەگەر بىنى قاچى مرقۇئىك دەخوات
نزىكى لەخودا وەند دەستگىردەبىت و
كاروبارەكانى سەر دەگرن و سەرجه م
پىداويستىەكانى بۆ بە دەستدەيت
لەئايىن و دنيادا.

* ئەگەر بىنى ھەردو قاچى دەسووتىن
ئە وەى كەخاوەنىتى دەگورپىت و بە و
چەشنە نامىنىت.

* ئەگەر بىنى چەن قاچىكى ھەيە
بۆيەكك ئارەزووى سەركرديەتى بكات
بە دەستيدەھىنىت، بۆ كەشتىەوان
سەقەرە لەگەل سوودو قازانجىكى زۆر،
بۆ ھەزاران شتومەكىكە خىرى لى
رەچا و ناكرى، بۆ كەسى چاوكز
كوپريە بۆ خەلك دپندە زىندانى و
غەم و پەژارە و گلەيى و سەرزەنشە.

* دەگىرنە وە پياويك ھات بۆ لاي (ئىبن
سیرين) و تى: بە قاچى پياويكە وە
تووك و موويەكى زۆرم بىنى، ئە ویش
وتى: قەرزار دەبى و لەزىندانە دەمرى.

* پياويك بىنى شەلبو و لەخەودا،
رافەكارىكى خە و پىتى و ت: تۆ
زىنادەكەيت، دواتر لەگەل ژنىكدا
دەستگىركراو كارى داوئىپىسىدەكرد.

* پياويك ھات بۆ لاي (ئىبن سیرين) و
تى: پەنجەكانى خۆم بىنى لەسەر
پشكۆ، كاتى قاچم دەخستەسەرى
پشكۆكە دەكوژايە وە، كاتىكىش
بەرزمدەكردە وە وەك خۆى لىدەھات،
رافەكارەكە پىتى و ت: كەسىكى
ئارەزووبازە، ئە ویش و تى: نەخىر
وانىيە بەلگو پياويكە باس
لەچارە نووسدەكات، ئە ویش و تى: چ
شتىك لەچارە نووس قورستە.

* ژنىك بىنى پەنجەگە وەى قاچى
قرتاوہ ئەم خەونەى بۆ (ئىبن سیرين)
گىرپايە وە ئە ویش و تى: پەيوندى لەگەل
كۆمەللىك دروستدەكەيتە وە پىشتر
پەيوەندىت لەگەلئان بچراندوہ.

* پەنجەكانى ھەردو قاچ مال و دارايى
خاوەنەكەى و كردارى چاكەيە.

(نابلسى) دەللىت: قاچ پەناوېشتگىرو
ھۆكارى زۆىشتنى پىاوە،

ماله‌كه‌ی یاخود نیوه‌ی ته‌مه‌نی یا
نیوه‌ی کاروباره‌کانی.

*ته‌گه‌ر بینی له‌سه‌ر سی قاج ده‌پوات
نامریت تا به‌گوچان نه‌پوات به‌پتوه
به‌هوی پیرییه‌وه یان به‌هوی
نه‌خوشییه‌ك كه‌دیت به‌سه‌ریا.

*ته‌گه‌ر دادوه‌رو فه‌رمانپه‌وا بینیان
چهند قاجیکیان هه‌یه له‌كارده‌خرینو
کاروباریان به‌وه‌کیل ده‌پوات به‌پتوه.

*ته‌گه‌ر بینی قاجی له‌رزیه
له‌به‌ده‌سته‌پینانی ژندا هه‌ولده‌دات،
ته‌گه‌ر بینی له‌مه‌سه له‌پووجی و هیچدا
به‌گه‌ریانده‌خات، ته‌گه‌ر بینی
له‌قورقوشمه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر له‌كاركه‌وتن
یان گۆجی و ئیفلجی مه‌گه‌ر
له‌خه‌ونه‌كه‌یدا هۆكارو رووداوێکی
تیابیت به‌لگه‌بیت له‌سه‌ر خیر، ئه‌وجا
هه‌ولده‌دات له‌پیناوی ره‌زانه‌ندی
په‌روه‌ردگارا یاخود رامیانه‌دات له‌بۆ
په‌روه‌ردگار.

*ته‌گه‌ر بینی گوشت به‌قاچه‌كانیه‌وه
نه‌ما به‌لگه‌یه له‌سه‌ر گه‌وره‌یی و پیری،
په‌نجه‌کانی قاجیشی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
کاروکرداری چاکه.

*ته‌گه‌ر بینی قاچه‌کانی ئازاریده‌دن
له‌کاری خراپدا هه‌ولده‌دات و سزاو
خه‌شمی خوداوه‌ند داده‌په‌زی به‌سه‌ریا.

*ته‌گه‌ر قاجی ریک بیت یان په‌نجه‌کانی
نۆدبـن شـکۆمه‌ندی و ریز

به‌ده‌سته‌هینیت له‌گه‌ل هیزو توانادا.

*ته‌گه‌ر بینی قاجی شکا با تاجه‌ند
روژی له‌ده‌سته‌لانداری نزیك نه‌بیته‌وه‌و
له‌ولاتی خوی دووریکه‌ویته‌وه‌و داوای
له‌شساعی و پاریزرای له‌خوداوه‌ند
بکات، هه‌روه‌ها ده‌لین: ته‌گه‌ر
نه‌خۆشبوو ده‌مریت.

*ته‌گه‌ر بینی قاجیکی له‌وی دی
دریژتره سه‌فه‌ر ده‌کات و کۆمه‌ك و
یارمه‌تی وه‌رده‌گری.

*ته‌گه‌ر ده‌وله‌مه‌ندبوو نه‌خۆشده‌كه‌وی.
*ته‌ج بۆ فه‌رمانپه‌وا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
پیاوه‌کانی.

*ته‌گه‌ر فه‌رمانپه‌وايه‌ك بینی قاجی
فه‌رمانپه‌وايه‌كیتری قرتاند پیاوه‌کانی
ده‌بات بۆ خوی.

*ته‌گه‌ر بینی چوارقاجی هه‌یه ته‌گه‌ر
هه‌ژاربوو سه‌فه‌رده‌کات و یارمه‌تی
وه‌رده‌گری، ته‌گه‌ر ده‌وله‌مه‌ندبوو
نه‌خۆشده‌كه‌وی، هه‌روه‌ها به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر ته‌مه‌ندریژی و پیری یاخود
سواری ئازهل و ئوتومبیل ده‌بیت،
بۆنه‌خۆشیش به‌لگه‌یه له‌سه‌ر مه‌رگی.

*ته‌گه‌ر بینی له‌سه‌ر يه‌ك قاج ده‌پوات
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر رویشتنی نیوه‌ی

خەم و خەفەتە بەھۆی مردن یان
ئاگرکە وتنەوہ یا نغۆیوون.

*ھێلکە ی قازیش مال و داراییەکی
ژۆرە.

قالۆنچە (خلینکە)؛ (ئەبەن
سیرین) دەلێت: قالۆنچە پیاویکی
قیناوی دلپەسیو دەبێت بەھاوێ
لەسەفەردا و مال و دارایی لەشوێن و
جێگە یەکەوہ دەگوێزێتەوہ بۆ شوێن و
جێگە یەکیتر، ھەروەھا: دۆژمنە یا
خاوەن مال و دارایی ھەرامە.

قالبساز: (ئەبەن سیرین) دەلێت:
دەگونجێت بەلگەبێت لەسەر جیاکاری
حەق و ناحەق.

*دەگونجێت بەلگەبێت لەسەر شۆرەر
یاخود ئوتوچی و جالشۆر
ھاوچەشنەکانی.

(نابلسی) دەلێت: بێنینی لەخەودا
بەلگە یە لەسەر مال و دارایی بەفیڕۆدەر
کەسێک نەینێ پارێزی و بەلێن و پەیمان
بەجێنەھێنی.

*دەگونجێت بێنینی بەلگەبێت لەسەر:
+رەخنەگر چاک لەخراپ دەردەھێنی.

+رافەکاری خەو چونکە خەوی
دروست و گونجاو لەخەوی تێکەل و
پێکەل جیا دەکاتەوہ.

*ھەروەھا دەلێن: ئەگە بێنی قاچی
ئیش و ئازاری ھە یە لەباریکەوہ دەچێت
بۆ بارو حائیکێتر.

قارەمان^(۱): (ئەبەن سیرین) دەلێت:
قارەمان پیاویکی زانای پارێزەرە.

قاز: (ئەبەن سیرین) دەلێت: قاز ژنی
بەلەشو لارو خاوەن ناویانگو مال و
داراییە، ئەگەر لەشوێنێکدا دەنگیان
بەرزکردوہ قیژەو ھاواردەکەن.

*ئەوہی بێنی قاز بەخێو دەکات
لەدوای کۆمەلێکی پلەوپایەداروہ
دیت و لەلای ئەوانەوہ مال و دارایی
بەدەست دەھێنێت چونکە قاز وەك
دەلێن: پیاویکی خەم و خەفەتباری
بەدەستەلاتە لەگشت لایەکا.

*ئەوہی لەدەریادا بەلندە یەك بگرن
کوڕێکی دەبێت.

(نابلسی) دەلێت: قاز دوو جۆرە، قازی
مالی و کێوی، قازی کێوی بەلگە یە
لەسەر گەشتیارو بازەرگانی دەریاو
وشکانی، قازی مالیش خانەوادە یە
یاخود خەم و خەفەت و ھاوسەریان
مال و دارایی و خزمەتکار.

*دەگونجێت قاز بەلگەبێت لەسەر ژنی
جوان یاخود ژنی گۆشتن، دەنگیشی

^(۱) قارەمان: کەسێکە زالبێت بەسەر ئەوانە ی

*هروه‌ها پیاویکه قسه‌ی خراب ده‌کری به‌رانبری یان پیاویکه ده‌سته‌لات و پله‌وپایه‌ی پیده‌سپژدری. **قامچی**: (نابلسی) ده‌لئیت: ده‌سته‌لات و فرمان‌په‌واییه، ئه‌وه‌ی ببینی ده‌سته‌لاتدارو فرمان‌په‌وایه‌ک خاوه‌ن قامچییه پۆست و ده‌سته‌لاتیکی پیده‌سپژدری.

*قامچی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر نه‌ده‌بو ره‌وشت‌بهری له‌گه‌ل شوینکه‌وتنی سوننه‌ت و پله‌وپایه‌و پۆست و ده‌سته‌لاته‌ بۆ یه‌کێک خاوه‌نی بیٚت.

قامیش: (ئین سیرین) ده‌لئیت: ئه‌گه‌ر له‌خه‌ودا قامیشیکی ببینی خۆیدا به‌سه‌ریا ته‌مه‌نی که‌مێک ماوه‌و هه‌زارده‌که‌وی به‌هه‌زاری ده‌مریٚت، هه‌مووشتیکی ناو به‌تال نامیٚنیه‌وه.

*قامیش دوزوبانییه یان مرۆفیکی بیٚتاینه ئه‌مه‌کداری و وه‌فای نییه، هه‌روه‌ها ده‌لئین: سووک و رساو گوفتار خراپه.

*به‌لام قامیشی شه‌کر ئه‌گه‌ر ببینی ده‌یمژێ رووده‌کاته کاروباریک قسه‌وباسی زۆری تیٚداکری و ده‌وتریٚته‌وه به‌لام گوفتاری ئه‌و ده‌گمه‌نده‌بیٚت.

*ئه‌گه‌ر ببینی ده‌یگوشی له‌مولک و ده‌سته‌لاته‌که‌ی قسه‌پوپیت به‌ده‌سته‌هینٚت، ئه‌گه‌ر ئاگر لٚتی نه‌دا به‌شه‌ریه‌ت و ده‌ده‌گیری چونکه‌ سوود و قازانجی شه‌ریه‌ت زاله‌ به‌سه‌ر شتیٚردا. ***قامیشی** شه‌کر و تنه‌وه‌ی گوته‌و قسه‌یه که‌باش و شینه‌. یه‌ک شه‌کریش ماچی خۆشه‌ویست یان کورپه، شه‌کری زۆریش به‌لگه‌یه له‌سه‌ر وتی وتی.

(نابلسی) ده‌لئیت: ببینی قامیش به‌لگه‌یه له‌سه‌رچواندن و چاویکردن و رووپامایی له‌کرداردا.

*ده‌گونجیٚت به‌لگه‌بیٚت له‌سه‌رکاری سووک و به‌ده‌سته‌هینانی به‌شه‌رو ئاژاوه یان خۆشی و تام و چیژ یان شتیکی ده‌گمه‌ن.

*قامیشی فارسی و ئه‌وه‌ی لیٚدروس ته‌ده‌کری به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ره‌واندن و وه‌ی غه‌م و په‌ژاره‌و خۆشنوودی.

*ده‌گونجیٚت به‌لگه‌بیٚت له‌سه‌ر ده‌رکه‌وتنی خراپه‌کار و تنی گوفتاری زۆر رووپامایی له‌کرداردا.

*ئه‌گه‌ر قامیشه‌که بوو به‌ئاسنی زیندان و له‌زیو یان زیٚر یاخود زومور دبوو به‌لگه‌یه له‌سه‌رکاری چاکه‌ی مرۆف که‌به‌هۆیه‌وه ده‌گات به‌به‌هشت و چوونه نیو کۆشکه‌کانی.

قامیشی که تیره‌ی سه‌وز: (ئین سیرین)
ده‌لئت: قامیشی که تیره به‌لگه‌یه
له‌سەر تیاجوون یان ئه‌وه‌ی شتیکی
تیابردوه.

(نابلسی) ده‌لئت: راوکاری بالنده‌یه.
قاوو قیژ (ده‌نگه‌ده‌نگ): (نابلسی)
ده‌لئت: له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سەر بینینی
فیتنه یاخود بۆنه‌کانی سال یان
کاروباریکی گرنگ خه‌لکی بۆ
کۆده‌بیته‌وه له‌هه‌موو لایه‌که‌وه.

قاوو قیژکار: (ئین سیرین) ده‌لئت:
له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سەر قاوو قیژو
ده‌نگه‌ده‌نگ له‌شه‌پوخراپه‌دا.
ده‌گونجیت به‌لگه‌بیته‌سه‌ر
گواستنه‌وه‌ی شاره‌زایی له‌ره‌چه‌ل و
هۆزوتیره‌وه‌ر زانیارییه‌کیتر بۆ
پیشه‌یدی.

* ده‌گونجیت خه‌ونه‌که‌ی به‌لگه‌بیته
له‌سەر هه‌لگرتنی شوینه‌وارو ئه‌وه‌ی
وته‌کانی جیبه‌جیناکات.

قایشی بیباوه‌ران: (نابلسی) ده‌لئت:
له‌خه‌ودا کوپه‌ نه‌گه‌ر قایشی له‌پشتی
خۆیدا بیننی خواناسده‌بی و ئاینی خودا
سه‌رده‌خات.

* نه‌گه‌ر قایشی له‌گه‌ل جلویه‌رکی نویدا
به‌دیگرد کوپیکی باشیده‌بیته، نه‌گه‌ر
بینی بچرا کوپه‌که‌ی ده‌مری، نه‌مه‌ش

* هه‌روه‌ها قامیش کۆمه‌لی دووپوه
نه‌گه‌ر ده‌نگی هه‌بوو شه‌پو ئاژاوه‌یه.

* قامیشی شه‌کر به‌لگه‌یه له‌سەر رزقو
رۆژییه‌ک به‌ناپه‌حات به‌ده‌ستده‌هینیت.

* ده‌گونجیت به‌لگه‌بیته له‌سەر:
+ ده‌نگه‌ده‌نگ له‌خراپه‌دا یان ئه‌و
شوینانه‌ی تیدا ده‌بینری.

+ ریزداری له‌ره‌چه‌له‌کدا.
+ زانیاری به‌سوود وه‌ک یه‌کتاپه‌رستی
بناغه‌ی خیره.

+ ژنی داپۆشراوی به‌پیزو پایه‌دار.
+ نه‌وپیاوانه‌ی ئه‌رکی رۆژوو یان
خزمه‌تگوزاری به‌جیده‌هینیت.

* ده‌گونجیت نه‌گه‌ر له‌شویننی خۆی
نه‌پوینترایی به‌لگه‌بیته له‌سەر ویرانبوونی
شوینیک و ره‌واندنه‌وه‌ی شوینه‌واری و
ده‌رخستنی حالێ خانه‌واده‌ی یان
کۆبوونه‌وه‌ی ژنان و گریان و شیوه‌ن و
ده‌رخستنی سه‌رو فرمیسک رشتن.
ئه‌وه‌شی کاریکی بۆ به‌جیبیت بۆی
ده‌شاردریته‌وه.

* ده‌گونجیت بینینی به‌لگه‌بیته له‌سەر
چه‌ککردن و بلابوونه‌وه‌ی به‌یداخ و
ئالای جۆراوجۆر.

* بینینی به‌لگه‌یه له‌سەر قوتاریبوونی
زیندانی و ئازادبوونی دیل و
چاکبوونه‌وه‌ی نه‌خۆش و ده‌ره‌یتانی
مردو له‌کوپه‌که‌ی.

له کاتیکدا قایش به سهر جله کانیه وه
ببینی نه گهر له ژیره وه به سستبووی
به لگه یه له سهر تیچوونی ناین و دنیا.

ق و

قرقینه: (نابلسی) ده لیت: قرقینه
له خه ودا و ته و قسه ی بیسودو که لکه ،
ده گونجیت قرقینه به لگه بیت له سهر
ده وله مهندي بۆ هه ژار.

ق ژ

قژداهینه (ر) (شانه کار): (نابلسی)
ده لیت: له خه ودا پیاویکه غه م و په ژاره
له خه لکی دورده خاته وه.

* ژنی قژداهینه ر ژنکی داپوشراوه ،
نه وه ی لیئیزیکیته وه ریزو شکۆمه ندی
لای خه لکی زیاده کات.

* نه گهر قژداهینه ر چوه لای ره به نیک
هاوسه رده گری.

* نه گهر قژداهینه ر له حال و باریکی
باشدابوو دهره نجامی ره به نه که روو
به چاکه ده چیت.

* قژداهینه ر ژنکی خاوه ن مال و
داراییه .

* هه روه ها به لگه یه له سهر عه تارفرۆشو

حه مام، نه وه ی قژداهینه ر نیک
له ده سته بات عه تار نیک یان قژداهینه ر
یاخود حه مام له ده سته دات و
قژداهینه ریش دایکی مروقه .

قژفرۆش: (نابلسی) ده لیت: بینینی
له خه ودا به لگه یه له سهر پیاویک دنیای
زالبکات به سهر نایندا نه گهر به هاکی
به دره م وه رگرت.

قژلوولی: (نابلسی) ده لیت: لوولبوونی
قژ له خه ودا بۆیه کیک سهری
رووتاوه بیت به لگه یه له سهر دهرکه وتن و
سهره لدانای کارکردن به سوونه ت،

نه گهر له خه ودا قژنکی لوولی بۆ
دروستبوو به لگه یه له سهر
قه ره بووکردن به مال یان هاوسه ر یاخود
جل و به رگ.

* چرچ و لوولبوونی جل و به رگیش
به لگه یه له سهر جوانی و رازاوه یی .
قژسه ر: (ئیین سیرین) ده لیت:
قژسه ر مال و دارایی و ته مه ندریژییه .

* قژی پر جیاوازه به پیتی خه وبنه ر،
نه گهر پیاویکی چاکه کاری بیني قژی
ژۆربوه پاریزگاری و هه ییه ته بۆ پیاوه ،
نه گهر ده وله مه ندیك بیني مال و
سامانه که یه تی، نه گهر هه ژار نیک بیني
گوناهه کانیه تی.

* جوانی قژی سهر شه ره فو ریزدارییه ،
نه گهر بیني قژی لوولبووه مه زن و
شکۆدارده بی.

* نه گەر پياويك بينى سهرى بوه به شاخ
بياويكى پاريزراوه .

* نه گەر قزى پيشه سهرى بينى
هه لوه رى ملکه چى و رسواى ديت
به سهرى له وکاته دا .

* نه گەر قزى پاشه سهرى بينى
هه لوه رى به لگه يه له سهر ناخوشيه ک
له کاتى پيريدا ديت به سهرى .

* نه گەر قزى لاجانى راستى هه لوه رى
به لگه يه له سهر پيکاني نيرينه يه کى
خزمى ، نه گەر لای چه پيشبوو ميينه يه ،
نه گەر خزمى نه بوو له پياوو ژن زيانه
روو له خويده کات .

* تاشينى قزى پياو له (حه ج) داو
کورترکردنه وهى له ليکدانه وه دا دلنبايى و
ئازادکردن و قهرزدان و دهره به پيى
ئايه تي : ﴿لَدْخُلْنَ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ اِنْ
شَاءَ اللّٰهُ اَمِنِينَ مَخْلُقِينَ (وَوَسَّكُم
وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ﴾ (الفتح: ۲۷) .

نه گەر له (حه ج) دانه بوو هر
به وچه شنه يه به لام له (حه ج) دا
به هيژتره ، نه مهش نه گەر خه ويينه ر
سه رۆک نه بوو به لام نه گەر سه رۆکبوو
له کاتى (حه ج) دانه بوو قزيرپنى به لگه يه
له سهر هه ژارى يان لابرندى يا خود
شکانى نه ينيه کانى ، ئه م خه ونه بۆ

* نه گەر قزه لوه له کهى بينى دريژو
بلا بوه ته وه مال و دارايى گه وره کهى
په رشو بلاوده بيته وه ، نه گەر نه رم و
خاوبوو زيادبوونى مال و داراييه .

* هه روه ها ده لئىن : نه گەر بينى قزى کى
دريژى هه يه و دلخوشه پيى باشه
به تاييه ت بۆ ژنان چونکه نه وان قزيان
له جوانکارى و خورازاندنه وه دا
به کارده مينن .

* پرچ بۆ پياو کوپى کى پيرۆزه ، نه گەر
هاوسه رداربى ، نه گەر ره به نبوو
کچى کى جوان و شوخ شهنگه ، هه روه ها
بۆ ژن کوپى سه رۆک و فه رمانده و
گه وره يه و به لگه يه له سهر فه رپويتدارى
نه و ساله .

* به لام ره شى قزى ژن به لگه يه له سه
دووشت : يه که م / خوشويستنى
ميرده کهى بۆى . دوه م / جيگيربوونى
حال و بارى ميرده کهى .

* نه گەر ژنيك بينى قزى خوى
ده رخست ميرده کهى سه فه ر ده کات و
به جيى ده هيلى .

* نه گەر بينى به رده وام قزى دياره
ميرده کهى ناگه رپته وه بۆ لای ، نه گەر
ميرددارنه بوو هه رگيز شوو ناکات .

* نه گەر قزى به پرى بينى و خه لکى
به دييانکرد له کارى کدا ئابرووى ده چيت .

شه هیدبوو به وچه شنه بوو که خۆی
دیووی و لیکیدایه وه.

* یه کیکیتر بینی سه ری ده تاشی
به دهستی خۆی بۆ رافه کاریکی خهوی
گپرایه وه ئه ویش وتی: قه رزه که ت
ده دهیته وه.

* نه گه ر ژنیک بینی قژی تاشراوه
مێرده که ی ته لاقیده دات یاخود
ده مریت، نه گه ر بینی مێرده که ی قژی
ده تاشی یا ن قژی له بناده بری
له حه ره مدا خه ونه که ی به لگه یه له سه ر
دانه وه ی قه رزه که ی یاخود گه یاندنی
ئه مانه ت.

* نه گه ر بینی مێرده که ی سه ری
له شویتیکی دی تاشی خه ونه که ی
به لگه یه له سه ره وه ی له ماله که یدا
به ندیده کات.

* هه روه ها ده لێن: برینی قژی له لایه ن
مێرده که یه وه به لگه یه له سه ر
ئابروو بردنی.

* نه گه ر بینی مروفیک بانگیده کات
بۆ ئه وه ی قژی بپریت مێرده که ی
بانگه د کات بۆ ژنانیت به نه نیتی و له نێوان
خۆی و ئه وژنه دا ئازاوه به رپاده بیت.

هه ژار قه رزدا نه وه یه و بۆ ده وله مه ند
که م و کوپیه روو له مال و داراییه کات.

* نه گه ر خه و بینه ر چا که کاربوو
ده سته لات و زه بزو زه نگی لا و زده بی،
نه گه ر نه یبینی قژی به ری به لام بینی
سه ری تاشراوه زالده بیت به سه ر
دوژمه کانیدا و هی زو مه زنی و
شکومه ندی به ده سته هینیت.

* هه ندیکه دلێن: قه تاشین کاتی
له لیکدانه وه دا باشه بۆ یه کیک زوو زوو
قژی بتاشی.

* هه روه ها ده لێن: سه رتاشین بۆ
جه نگاوه ر شه هیدی ده هینیت.

* ده گپرنه وه پیاویک ده لیت: بینیم قژم
تاشراوه له ده میشمه وه بالنده یه ک
هاته ده ره وه، ژنیکم توو شبوو خستمیه
نیو عه و ره تییه وه، هه روه ها باوکم بینی
ده گه را به دوامدا ئنجا لیم ونبوو، بۆ
هاوه له کانی گپرایه وه وتی: خۆم
به مجۆره لیکمدا وه ته وه: سه رتاشینم
دانانیه تی، ئه و بالنده یه ش لیم هاته
ده ره وه روحمه و، ئه و ژنه ی منی خسته
نیو عه و ره تی زه وییه و تیدا ونده بم،
به دوامدا گه ران له لایه ن باوکمه وه
ئه وه یه هه مان حال و چاره نووسی من
روو له باوکمه د کات. خاوه نی ئه م خه ونه

* هـروهـا دهـلـيـن: نهـگـر پرچـي
ژنهـكـي بيـني برابـو هـرگـيز كوـپـي
نابـيـت.

(نابلسي) دهـلـيـت: لهـخـهـودا مالـو
تهـمهـندريژيـه، نهـگـر بيـني قـژي سهـري
دريژبوـه تهـمهـني دريژ دهـبـي.

* نهـگـر تـۆپـهـلـه قـژيـكي بهـسهـريـهـوه
بيـني و قـژي ديـكهـي پـيـوهـكـرد نهـگـر
دهـولهـمهـندبوـو مالـو دارايـي زيـادهـكـات و
مالـو سامانـير قـهـرزدهـكـات و بازـرگـاني
پـيـوهـدهـكـات، بهـلام نهـگـر هـهـژارـبوـو
قهـرزي لهـسهـر كـۆدهـبيـتهـوه.

* قـژ مالـو سامانهـ بـۆ يـهـكـيـهـهـبيـت
ياخـود بيـگريـتهـ خـۆي، لاـبرـدنـي موـوي
سمـيـل و بـنـباخـهـل بهـلگـيهـ لهـسهـر
قهـرزـدانهـوه و رهـوانـدنهـوهـي غـهـم و
پهـژارهـو شوـيـنكهـوتـني سـونـهـت.

* هـۆنـينهـوهـي قـژ بهـلگـيهـ لهـسهـر
شارهـزابوـون لهـكاروباردا.

* هـۆنـينهـوهـي قـژ بهـلگـيهـ لهـسهـر
شارهـزابوـون لهـكاروباردا.

* هـۆنـينهـوهـي قـژ بـۆ ژـنان بهـلگـيهـ
لهـسهـر پاراسـتنـي مالـو كـۆكـردنهـوهـي و
بـۆكهـسانـي ديـكهـ وهـك هـهـژارـو كوـيـر
بهـلگـيهـ لهـسهـر ئالـۆزبوـوني
كاروبارهـكان.

* نهـگـر بيـني قـژي لهـشوـيـنيـكي تردا
دهـرهـماتـوه غـهـم و پـهـژارهـ رووي
تـيـدهـكـات.

* قـژتاشـين و كـۆكـردنهـوهـي لهـكـاتي
(هـج) دا بهـلگـيهـ لهـسهـر نهـمـو
ئاسايـش و تاشـين و هـهـلگـيشـاني نهـگـر
ناشـيرين نهـبيـت يان شوـوهـي تـيـكنهـدات
رهـوانـدنهـوهـي غـهـم و پـهـژارهـيهـ.

* هـهـروهـا دهـلـيـن: هـهـلگـيشـاني موـو
بهـلگـيهـ لهـسهـر قـهـرزـدانهـوه بهـزۆر.
* نهـگـر سهـربازيـك بيـني قـژي دريژبوـه
چهـك و جبهـخانـهـي زيـادهـكـات.

* نهـگـر قـژي خـۆي وهـك قـژو يالـي
نهـسـپ بيـني دهـستگـيردهـكري نهـگـر دزو
گوـناهبـاريـت.

* نهـگـر قـژي خـۆي بيـني وهـك هـي
بهـرازي لـيـهـاتـبوـو ناـپهـهـتي رووي
تـيـدهـكـات.

* زۆري قـژ بـۆ غـهـمبار زيـادبوـوني غـهـم و
پهـژارهـيهـ و بـۆ دلـشادو بهـخـتهـوهـريش
زيـادبوـوني خـۆشـحاليـيهـ.

* دريژي مووي بـنـباخـهـل پياويـكه ئايـني
راست و دروست و ريژدارو شكۆمهـندهـ.

* نهـگـر بيـني مووي بـنـباخـهـلي دريژبوـه
پياويـكه داواخـوازي مالـو سامانهـ
لهـزانـياري و بازـرگـاني و دهـستهـلاتـداو
ناگهـريـتهـوه بـۆ پياوهـتي و ئايـين، نهـگـر

میرده که ی شه پو ناژاوه رووده دات،
نه گهر له وکاتانه دابوو چاکیه له ناینو
دنیاو ئه سپهرده یا، نه گهر مروڤیکی
بینی قژی ده بپی له دواوه بانگی
میرده که ی ده کات بۆ لای ژنانیتیر
به نه پتی.

*نه گهر بینی قژی به روڤ چهرکرد
جوانیه بۆ، نه گهر روڤی لیچۆرا غه م و
په ژاره رووله کاروباره کانیده کات، نه گهر
بۆنیککی لیکرد پیاوه لانی باشه.

*نه گهر بینی سهری دۆزی بۆ ئه سپی
ده که ویت به سهر هه ندیک که م و کوپی
خویدا.

*نه گهر بینی قژی داهیناو ئه سپی
لیکه وته خواره وه ئه وه مال و سامان
له میراتیدا خه رجده کات یان که م و
کوپی بۆ دهرده که ویت.

*نه گهر بینی قژی سهری که میکرده
مال و سامانه که ی تیا ده چیت یا خود
که میکی ده مینیتته وه.

*نه گهر بینی موو له ده مووچاوی دیت
یان له شوینیکدا که مووی لیتایه ت قهرز
به سهریا ده که ویت.

*نه گهر بینی قژی له پشتی دهرهات
سوودو قازانجده کات.

*دهرهاتنی موو له سنگو زوبان
داناییه و دهرخستنی شیعرو زیره کییه

کیچ دابویه قژی و زۆریوو به لگه یه
له سهر ئه وه ی مندالی زۆره.

*نه گهر بینی قژی سهری دریزبوه زیاد
له ئاستی خۆی ئه وه ی حه زی لیده کات
نومیدو هیواو ویست و خوازیه تی و
ده وله مه ند ده بیست و قه رزه که ی
ده داته وه منداله کانی تیرده کات.

*نه گهر بینی دریزبوو له ناو جیی و
له نینوخه لکیدا پیوه ی رویشته قهرزکی
دیته سهر و غه م و په ژاره دایده گری و
ناتوانی برژیوی خانه واده و ئه رکه کانی
به جیگه یه نیت.

*هه روه ها ده لیت: دریزبونی قژ
دریزبونی وه ی به دبختیه ، یان
زیادبونی منداله ، هه روه ها ده لیت:
فره ده ترسی و چاودیری خواپی
لادروسته بی و له دنیا دا غه مبارو
دلته نگه بی.

*نه گهر بینی قژی سهری کورتبوه ته وه
له وه ی که له سهریبوه که مبونوی غه م و
په ژاره یه نه گهر دریزیه که ی غه م و
په ژاره بیت.

*نه گهر بینی که سینک قژی هه لده کیشی
به لاو نه هه م تیه که و له مال
سامانیده که ویت.

*نه گهر ژنیک بینی قژی برپا بیته وه ی
له (حه ج) بیت له نیوان خۆی و

* نه گەر قژی چه ورکرد له خه ودا يا خود
داهيتنا به لگه يه له سهر چا که و
نه مه کداری به و په يمانه ی له سهر يه تی و
تاشين و کورترکردنه وه ی به لگه يه له سهر
مال و سامان به فيرودان.

* کورترکردنه وه ی به لگه يه له سهر
زانباری و رینوما یی نه گەر له واده ی
(حه ج) دابیت، ده گونجیت به لگه بیت
له سهر (حه ج)، نه گەر لولیکرد به لگه يه
له سهر کوکردنه وه ی مال و سامان و
کوکردنه وه ی کشتوکال.

* نه گەر قژیداهیتنا یان کیچ و نه سپی
له سهریده رهیتنا به لگه يه له سهر
ده رکړدن خراپه کاران له زه وی.

* نه گەر قژی ژنه که ی داهیتنا ده گونجیت
ته لافدان بیت.

* دريژی قژ بویه کیک شایسته ی نه بیت
به لگه يه له سهر غم و په ژاره و بوله و
قهرز، دريژی شای بویه کیک شیاوو گونجاو
نه بیت له سهر بازو مندالان به لگه يه
له سهر باشی حال و باریان و زیادبوونی
مال و سامان و داپوشینی حال و باریان،
نه گەر دريژیوو به پیچه وانه ی سروشتی
خویه وه به لگه يه له سهر ناویانگو و قهرزو
غم و په ژاره.

مه گەر له سنووری خوی ده ریچی نه و جا
ده گه پیتسه وه بو غم و په ژاره و
خو خواردنه وه.

* نه گەر مووی سکی نوردبوو
قهرزه کانی نوردنه و غم و په ژاره
له سهری کوډه بیته وه.

* نه گەر بینی مووی باله کانی هه لوه رین
سهرجه م نه و پاره يه ی په یدایکړدوه
به فيرؤ تیا ده چیت.

* نه گەر بینی مووی قاچه کانی
نوردبوون و بایدده دا مال و سامانیک
به ده سته هیتیت به پیچه وانه ی کاری
خه لکی ده کات و با ترسی خوی له دلا
بیت.

* نه گەر بینی قژی هه لوه ری سهرجه م
هه ول و ته قه لا و ره نج و ماندوبوونی
به باده چیت.

* بینینی ژن بو قژی خوی به لگه يه
له سهر نه وه ی دایده پوژی.

* ده گونجیت قژ به لگه بیت له سهر
کشتوکال و مال و سامان و پله و پایه و
هاوه له و، بو ژن به لگه يه له سهر میړدو
بو پیاوی ره به نیش هاوسه ره.

* ره شی و دريژی قژ به لگه يه له سهر
باشی حال وباری.

* کورتی و سپیتی و بوگه نی به لگه يه
له سهر خراپی حال وباری.

*ده گونجیت جوانی قز به لگه بیت
له سه ر:

+کرداری چاکه.

+شیعر نووسین.

+هه سترکردن به خیرو چاکه نه گه
له خه وه که دا جوانبو به شه پ نه گه
ناشیرین و ناقلابوو.

*نه گه ره خه ودا ناشیرینبو به لگه یه
له سه ره خۆشی له زین.

*نه گه قزی ژنه که ی هۆنیه وه به سی
پرچ سی به سی ته لاقده درێ، نه گه
نه خۆشبوو ده مریت.

*نه گه قزیککی هه بوو ده گونجی مارێک
په لاماری بدات یان بکه ویتته سه ری.

*نه گه قزی مروڤ وه قزی
ناژه له کانی لیها ته به لگه یه له سه ر
ماندوبوون و هیلاکی، نه گه هه ژاربوو
ده وله مه ند ده بیت.

*مووی نه برۆو برژانگو قۆل و سنگو
قاچ جوانیه بو پیاوو هه روه ها هیزو
مال و سامانی هه میشه ییه.

*نه و موانه ی که هیچ سوودیکیان نییه
وه ک مووی بنباخه ل و پیڤشی مروڤ
زیادبوونی غه م په ژاره و ده رچوونه
له سوننه ت.

*مووی گوێچکه زانیارییه یاخود
قسه وگوته یه که گوێبیستی ده بیت.

*مووی لووت خیریکه هه سستی
پیده کات به لام غه م په ژاره و ناخۆشی
تیدایه یاخود مالیککی شاراوه یه.

*موو به له شو لاری ئافره ته وه
پووچه لکردنه وه ی هاوسه رگیری
ره به نه، ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
چاودیریکردنی خانه واده که ی یان
منداله کانی وه ک پیاو.

*موو بو مندال به لگه یه له سه ر
ته مه ندریژی، نه گه ره موه که
له شوینیکه وه ده رهات شیاوو گونجاو
نه بوو وه ک له پیده ست یان به ری پی
پووچه لکردنه وه ی پشووه یاخود
هه ولدانه له کاریکی به ده ره زامه ندی
خودا.

*ده رهاتنی موو له لاشه ی پیاوو
دووگیانی ژنه که یه تی و زیادبوونی موو
بو که سیکی به لادار پتربوونی
نه هه مه تیه تی و که وتنه خواره وه ی
به سه رچوونی به لاو نه هه مه تیه تی.

*زیادبوونی مووی لاشه بو که سیکی
خۆشحال پتربوونی خۆشحالی و
ده وله مه ندیه تی.

*هه لوه رینی موه کانیشی تیاچوونی
ده وله مه ندیه تی.

*نه گه ره مووی له شو لاری به سپیتی
بینی نه گه ره وله مه ندبوو زه ره ده کات

قژى دەستکرد: (نابلسى) دەلّیت: بینىنى لەخەودا بەلگەىە لەسەر کارىکى پوچ و بەتال.

* **هەروەها قژى دەستکرد ژنىکە** هیچ خێرىکى تیدا نییە نە لە تاین یاخود لە حال و باریدا.

ق س

قسە (گۆفتار و تە): (ئىبن سیرین) دەلّیت: قسە ووتەى مردوو لە گەل دەنگى بالەندە بۆ خەوینەر مژدەىە بە بە دەستەپنانى دەستەلاتىکى مەزن و زانیارى و فیکە.

* **دانەدن بە زوبانى جۆراوجۆر** بە دەستەپنانى مولکىکى مەزن و گەورەىە.

(نابلسى) دەلّیت: ئەگەر حوشترو مەرو بە کێک لە ئاژەلانى بینى دەدوێت لە گەل بەلام بیری نەکەوتەو و نە یگىپرایەو و تووشى شەرو دەنگە دەنگ و تیاچوونى خۆى و مولک و دەستەلاتدەبێ.

* **ئەگەر پلنگىکى بینى و وتی:** خەونیکم بینى مژدەى بە دەستەپنانى دەستکەوتە یاخود سوود و قازانچ و خوشحالییە.

* **قسە و تەى بالەندە** خێروچاکەىە، ئەگەر بینى بالەندەىە دەدوێ لە گەل پلەوپایەى بەرز دەبیتهو.

لە ماله کەیداو ئەگەر هەژار بوو قەرزىکە دەتوانى بیداتهو.

* **گۆرانی مووی لاشەى ئاژەل و درپندە** بەلگەىە لەسەر ئەوێ دەکەوێتە نیو ناپەحەتییەو.

* **زۆربوونى مووی سەنگى** قەرزابوونى تەى.

* **ئەگەر بینى قژى خۆى دەپریت** لە پلەوپایەى دیتە خوارەو.

* **ئەگەر ژنىک قژى تیشک و رووناکیدە** دایەو دەوڵە مەندبوونى تەى بە مالى مێردەکەى.

* **ئەگەر لە لاجانەکانیەو** قژىکى جوانى بینى پیاویکى سینه سافە، ئەگەر وانەبوو پیاویکى پیسو گەندەلە.

* **ئەگەر بینى مووی ئەسپى پێوہیە** بەلگەىە لەسەر بەندایەتى و هیلاکى و ماندو بوونى.

قژھۆنینهو: (ئىبن سیرین) دەلّیت: ھۆنینهوێ قژ بۆ ژن باشە لە گەل ئەو پیاوانەى راھاتوون لەسەرى و بۆ خەلکىتر خراپە.

(نابلسى) دەلّیت: ھۆنینهوێ قژ بۆ سەرچەم خەلکى بەلگەىە لەسەر ئالۆزى کاروبار و قەرزىکى زۆر، دەگونجیت بەلگەبێت لەسەر شەلقان و ئالۆزى.

* قسه و تهی ئاژه ل ده گونجیت سزاو
خه شمبیت.

* قسه و تهی دارو دره خت به رزی
پله و پاییه و تهی مردوان فیتنه و
ئاشویه.

* قسه و تهی ئه ندامه کان ناره زاییه
له خه لکییه وه و گوناوه تاوان
ئه نجامدانه.

* قسه و ته له سه ر زویانی که سه کان و
هه لپه پاندنیان به لگه یه له سه ر
ئاماده کردنی جنۆکه، قسه و تهی
له سه ر زویانیان فیتنه و ئاشویه.

* قسه و ته له هه موو شتیکه وه ئه گه ر
هاوتای قورئان و سوننه تیبو یان عه قل و
ژی ری خیره له بیستنیدا، ئه گه ر واژوی
قورئان و سوننه تیبو کاریکی یاساغو
ده بیئت ئاگاداری، ئه گه ر ئه ندامتیکی
لیی هاته گۆ ئامۆژگارییه ده بیئت
له که سه کانی وه ریگری یان له شه ریک و
خزمی نزیکه چونکه ئه وان شاهیدن
به سه ریه وه له رۆژی قیامه تدا له لای
خودا له سه ر ئه وکاره ی که پیتی
ئه نجامداون.

* قسه و تهی ئاژه ل به لگه یه له سه ر
ملکه چی و خوازیاری هاوه لان و

* ئه گه ر ماریکی بینی به زویانیکی ناسک
دوا له گه لی خیره خوشی پیده گات
له لایه ن دوژمنیکه وه و خه لکی پیی
سه رسامده بن.

* ئه گه ر بینی ئاژه لیک ده دویت له گه لی
ئه وه ده مرئ به پیی ئایه تی: ﴿وَإِذَا
وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً
مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ﴾ (النمل: ۸۲).

* ئه گه ر بینی سه ری یا لووتی هاته گۆ
ئه و ئه ندامه ی به لا و نه هاهمه تیه ک رووی
تیده گات یاخود هه ژار ده که وئ.

* ئه گه ر داریک دوا له گه لی یاخود
پیکهاته و شتیک گونجاو بو له گه ل
خه و بینهر به لگه یه له سه ر
به ده سه تهینانی ئه وشته و خه لکی پیی
سه رسامده بن.

* وته و قسه ی مندا ل له خه ودا
هه رجۆریک بیئت حه ق و راستیه.

* ده گونجیت گوپیستبوونی قسه ی
مندا ل به لگه بیئت له سه ر که وتنه نیوکاری
یاساغو وه.

* ئه گه ر خه و بینهر له چاکه کارانی بیئت
خه لکی ده که وئ به سه ر ریکه وتنی
سه یردا یاخود ده که وئ به سه ر
رووداویکی سه یردا یان له که سیکی
ده بینئ.

* هاتنه گۆی بیگیان ئاشته وایی و
ریکه وتن یان ئامۆژگارییه.

دلخوشبوونی به گوپرایه‌لی و برژیوی
پاره په‌یدا کردن.

* قسه و ته‌ی دوو یارو دلدار ناگادارییه
به جیابوونه وه و تام و چیژ وه رگرتن
له شوینه وار.

* قسه و ته‌ی دارودره خت به لگه‌یه
له سه‌ر ناژاوه.

* ده‌گونجیت به لگه‌بیّت له سه‌ر به‌رزی
پله و پایه‌ی خه‌وینهر چونکه
له موعجیزه‌کانی پیغه‌مبهر (ﷺ)
وسه‌لامه‌تی ریبازو رینوماپیه‌تی به‌پئی
گوتاری خوداوه‌ند بۆ (موسا) (سه‌لامی
خوای لیبت) له نزیک داریک.

* قسه و ته‌ی دوژمن له‌خه‌ودا به لگه‌یه
له سه‌ر به سه‌ر چوونی ماوه‌ی ده‌نگ
له‌یه‌کداپران.

* نه‌گه‌ر گوپی له‌ده‌نگیبوو فه‌رمانی
پیده‌داو ریگری لیده‌کات به‌مژده
لیکدانه‌وه‌ی نییه و وه‌ک خۆی وایه.

* وتاری خوداوه‌ند بۆ به‌نده‌کانی
له‌روژی دواپیدا تاییه‌ته و به لگه‌یه
له سه‌ر:

+ به‌رزی پله‌وپایه‌و نزیک‌ی
له‌فه‌رمانه‌وایان.

+ کرداری چاک.

+ باشی ناوبانگ.

* وتاری خودا له‌قیامه‌تدا بۆ به‌نده‌کانی
بۆ سالتیک به لگه‌یه له سه‌ر ده‌رکه‌وتنی
دادپه‌روه‌ری.

* نه‌گه‌ر خه‌وینهر له‌خیرپاریزه‌رانبوو
پشت له‌دنیا‌ده‌کات و روو له‌قیامه‌ت.

ق ف

* قفل: (نابلسی) ده‌لیت: پیاویکی
نه‌مانه‌تداره، هه‌روه‌ها ده‌لین: کچیکه
بۆیه‌کیک چاره‌سه‌ری بکات.

* نه‌گه‌ر بینى قفلێك ده‌کاته‌وه
له‌زیندان قوتارده‌بی.

* نه‌گه‌ر غه‌مباریک قفلێکی کرده‌وه
غهم و په‌ژاره‌ی ده‌په‌وێته‌وه‌و
کاروباره‌کانی ئاسانده‌بن.

* قفل تویشوو به‌لگه‌و هیزه.

* نه‌گه‌ر بینى قفلێك ده‌کاته‌وه
باوریابیت له‌سویندیک که‌ده‌یخوات و
له‌هاوسه‌ره‌که‌ی جیا‌ده‌بیته‌وه، نه‌گه‌ر
قفله‌که‌کرایه‌وه له‌یه‌کدی جیا‌ده‌بنه‌وه.

* قفل مروڤیکه‌ پشتی پیده‌به‌ستری
له‌نه‌مانه‌ت پارێزیدا.

* نه‌گه‌ر بینى ده‌رگایه‌کی داخست
داده‌خرت به‌لینده‌رو که‌فیلێک له‌پیاویک
وه‌رده‌گری یان به‌لینده‌رو که‌فیلی
لیوه‌رده‌گیری.

*قفله ئاسنینه کان به لگه یه له سه ر
چاکسازى ئه وه ی به لگه یه له سه رى و
له سه ر ئاسنیکى پته و.

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
شکو مه ندی و به رزی و بلندی ئه گه ر
له شوینی قفله دارینه کانبوو.

*هه روه ها قفلى دارین به لگه یه له سه ر
دوو پوو یی له وته و هه رگرتنى به رتیلدا.

قفلساز: (ئین سیرین) ده لیت:

پیاویکی ده لاله، ئه گه ر بینى ده رگای
فرۆشگا که ی داخست ده لاله یی.

*ته گه ر بینى ده رگای مالتیکى داخست
ده لالی هاوسه رگیرییه.

(نابلسی) ده لیت: بینینى به لگه یه
له سه ر شار دهنه وه ی نه ینى و
هاوسه رگیری بۆ ره به ن.

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر:

+ په رچدانه وه ی دوو پوان.

+ ئاسانبوونى کاروبارى قورس و گران.

قنگ (پاش): (ئین سیرین) ده لیت:

ئه گه ر بینى له قنگیه وه تالیک هاته
ده ره وه کیژیکى شوخ و شه نگ و
جوانیده بیت.

*ته گه ر ماسیه ک هاته ده ره وه کچیکى

ناشرینى ده بیت.

*ته گه ر بینى قفلێك ده کاته وه له غه م و
په ژاره قوتار ده بی و له ژێریارو حالیک
ده رده چیت.

*هه موو داخستنیک غه م و په ژاره یه،
هه موو کردنه وه یه ک ده روه.

*قفل بۆ یه کێك هاسه رگیری
ئه نجام بدات به لگه یه له سه ر ئه نجامدانى
کاروباره کان و گه یشتن پتیی.

*بۆیه کێك بیه ویت خزمه تکارێك بگرێ
به لگه یه له سه ر هه ماهه نگبوون
له سه رى، بۆیه کیکیش بیه ویت
سه هه ربکات سه لامه تی و چاودیرییه.

*زنجیره ئاسنینه کان به لگه یه له سه ر
کردنه وه ی هیمو نیشانه کان و زانیارى.

*قفله کانى دار هاوسه ره، سه رجه م
ئه وانه ش به لگه یه له سه ر هاوسه ر،
هه روه ها به لگه یه له سه ر هاسه رگیری و
مندال و زانیارى و دانایی و ئاسانبوونى
کاروباره کان.

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
پاراستنى په یمان و به لێن.

*هه روه ها قفل به لگه یه له سه ر
بیتاگایى خودا وه ند ده فه رمویت: ﴿ اَمْ
عَلَى قُلُوبِ اَفْاَلْکَا ﴾ (محمد: ۲۴).

*قفل که فیلیکی ده سه ته به رکاره.

*ئەو خوۋىن و پىسايىيە لىي
دەردە چىت مال و دارايىيە بە
ئەندازەيە، ئەگەر پىسايى لىھاتە
دەروە مال و سامانىكى لىدەردە چىت
لەبوارو بەرژەو ەندىەكا.

*ھاتنە دەروەي پىسايى
لەدەرچەيە كىترەو دەركردنى مال و
سامانە لەكارىكى بىسودا.

*ھەروەھا دەلىن: پاشو دواو
پياويكى نەزانە.

*پاشى ژنىكى نەناسراو ناديار
پشتىكردنى دىاو ئاوابونىيەتى.

*ئەگەر لەورگ يان پاشى پارچە
پەرۆيەك بىتە دەروە لەگەل و
كۆمەلىكى غەرىب جىادەبىتەو، يان
لەنانىك دەخۆن ھى مندالەكانىيەتى.

*ئەگەر بىنى مارەيى ژنىكدەبىرپىت
لەسەر پاشى و داواي شتىكدەكات
لەسەربارى خوۋى نىيە
بەدەستەواژەيەكى دى سوودى لىوەر
دەگرىت.

*ئەگەر بىنى بەدواو ە رادەكىشەرى
ناچار دەبىت.

*چىنگ كىسەي پياو ە ياخود سىندووق و
گەنجىنە و بازىرگانى و سەرمايە و كۆپو
كۆبونەو ەيە، ئەگەر بىنى شتىكدىت

*ئەگەر كرمىك ھاتەدەروە يا كىچو
لەھەموو حال و بارىكدە غەرىبن بەپىي
پىياھەلەدان و باسكردنى خوۋى.

*ئەگەر خوۋىنى لىھاتە دەروە
دەرچونىيەتى لەگوناهو تاوان، ئەگەر
پىسبوو مال و دارايى ھەرامى لىدەتە
دەروە.

*ھەروەھا دەلىن: ھاتنەدەروەي
خوۋىن لەپاشى مەروۋ كۆپەزايە بۆ
خەبىنەر.

(نابلسى) دەلىت: قىنگى مەروۋ لەخەودا
بەمىردو مال لىكدەدرىتەو ئەگەر بىنى
قىنگى گىراو ە مەرىت.

*دەرچەو پاشى مەروۋ پياويكى رسواو
ملكەچە، وتراويشە پياويكى تەپل ژنە
ياخود پياويكە نەيتى دەپارىزى.

*ئەگەر پاشى پياويكى بىنى لەدواو
زەفەرى پىدەبات گەرلاوبىت، ئەگەر
بەتەمەن و ناسراوبىت بەپشتا دەيخات.

*ئەگەر قىنگى بىرپىت سۆزورەھمى
دەبچىرپىت.

*ئەگەر پاشى دايكى بىنى
(ھەج) ەكەي بەتالەدەبىتەو ئەگەر
سورىبىت لەسەرى، ەگەرنا بىژوۋى و
رزقو رۆزى دەو ەستى.

*ئەگەر پاشى مەروۋىك بىنى
رووخسارىكى گرژومۇندەبىنى.

له رۆژی جه نگو پێکداداندا یان نه و
رابهره ی ده ریبهریوه لی ی پاشگه ز
ده بیته وه .

* ده گونجیت بکه ویت هه لویستیکه وه و
نه یه ویت لی قوتار بییت ، یاخود
ریگه یه ک بدۆزیت هه وه به رژه وه ندی
له وه دابییت، ده گونجیت دابنیشیت و
سه فهر نه کات.

ق ل

قلی شیبوونی زهوی: (نابلسی) ده لیت:
قلی شیبوونی زهوی و هاتنه دهره وه روه ک
له باخچه کاندایه لگه یه له سه ر
دوگیان بوونی هاوسه ره که ی و
راچه کانی به ته لاقدان ، خوداوه ند
ده فهرموی: ﴿فَاِذَا اٰتٰرُلْنَا عَلٰیهَا الْمَاءَ
الْهٰنِیْنَ وَرَبَّتْ وَابْنَتْ مِنْ كُلِّ رَوْحٍ
بَهِیجٍ﴾ (الحج: ۵).

ق و

قوتایخانه: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
به لگه یه له سه ر مامۆستا و زانایان نه و
مه زه به ی زانیاری لیوه رده گری.
* ده گونجیت به لگه بییت له سه ر ته لاق و
که پاندنه وه ی.

* هه روه ها به لگه یه له سه ر چاکه و

به جیهینانی سنوره کان و مامه له و

فروشتن و کرین و ئاژاوه هه لگیرسان و
فیتنه .

به سه ریا رووداویکه دیت به سه ر یه کیک
له وانه ی باسما نکرد.

* ده گونجیت قنگ له خه ودا به لگه بییت
له سه ر نه وه ی له کاتی به ئاگایی و
بیداریدا له سه ری داده نیشی له زینی
ئاژه ل و هه سیرو...

* ده گونجیت به لگه بییت له سه ر
رووتیکردنی بو کاروباری مه زو و
پشتتیه لکردنی.

* ده گونجیت به لگه بییت له سه ر
ده روازه ی نهینی یاخود خزمه تکارو
به رده ستی.

* ده گونجیت به لگه بییت له سه ر:

+ ئاگردانی ئاسنگه رو فووتیکه ری
فوووان.

+ قسه ی چاک و خراب.

+ زیراب که پیسو پوخلی خه لکی پیدایه
تیده به پیت.

+ مال و لانه یه ک که س رووی تیناکات.

+ سه خته زهوی که هیچ که سیک نایکات
به کشتوکال و به ره مه ی تیدا
نادوورینه وه .

+ پیاوکی شه په نگیز خو ی لیبه دوور
ده گری.

+ شوینی بیدعه و کاری خراپه .

+ ئاهه نگو شادی.

* نه گه زیاده یه ک له پاشی دهرهات و
خراپوو به لگه یه له سه ر پشتته لکردنی

خه لکیدا بالود بیهته وه و خیرو سوودی
رۆژ ده گه یه نۆ.

* نه گه ربینی قورئانیك ده فروشی خۆی
له خراپه ده پارێزی.

* نه گه قورئانیکی سووتاند ئاینه که ی
تیکده دات.

* نه گه قورئانیکی دزی نوێژی
له بیر ده چیهته وه.

* نه گه کتیبیک یان قورئانیکی
به ده سته وه بینی و کاتی کردیه وه
نووسینی تیدانه بوو به لگه یه
له سه رنه وه ی ناخ و ده روونی واژووی
هه لسوکه وتی دیارو به رچاویه تی.

* نه گه ربینی لاپه په کانی قورئانی
خوارد قورئان به پاره ده نووسیت و
رزق و رۆزی له لایه کی دیکه وه
داوا ده کات.

* نه گه ربینی ماچی قورئانی کرد
که مته رخه می نانویتنیت له به جیهیتانی
نه رکه کاند.

* نه گه ربینی قورئان ده نووسیهته وه
له سه ر ده فو گلینه دا راو بو چوونی
خۆی له قورئاندا ده رده بری، خۆنه گه ر
له سه ر زه وی نووسی بیواوه په .

* ده گێپنه وه (حه سه ن) ی (به سری)
(ره زای خوای لیبت) له خه ودا بینی
قورئان له جل و به رگدا ده نووسیهته وه،
خه وه که ی گێپرایه وه بۆ (ئیه بن سیرین)

قوتار بوون (پاکیزه یی و پاکیتی):
ئه وه ی ببینی له خه ودا پاکیزه یی و
قوتار بوونی پێده به خشریت دلتیا
ده بیت له وه ی لییده ترسیت.

قوتار بوون له ناره حه تی: (نابلسی)
ده لیت: به لگه یه له سه ر ده ره نجامی
کاری باش وه ک رۆژو خیر.

قوچکه کانی میسرو پیکهاته ی تر:
ببینی له خه ودا به لگه یه له سه ر هه والو
سه رگوزشته ی سه رسو پهینه ر
له نه ته وه کانی پێشو، یاخود
نامۆزگاری و بیرو بو چوون.

* ده گونجیت ببینی به لگه بیت له سه ر
هاو سه رگری ره به ن له گه ل موشریک
یان عه جه میدا یاخود تیکه ل بوون و
هه لگرتنی مه زه بی بیده چه کان، یا
گرنگیدان به هونه رو زانست.

* ده گونجیت ببینی به لگه بیت له سه ر
ته مه ندریژی یان شوینی گالته و گه پو
سه ماو ئاره قو... یان دیو چنن و
خوم کردنی جلو به رگ.

قورئان (مصحف) : (ئیه بن سیرین)
ده لیت: نه گه ربینی له قورئانیکدا قورئان
ده خوینی دانایی و شکۆمه ندی
به ده سته هینی له لیکدانه وه دا.

* نه گه ربینی قورئانیکی کپی
زانباریه که ی له ئایندا له نۆ

گه واهیدهرێك سـپـیه وه پاشـگه ز ده بیته وه له گه واهیدانه که ی.

* نه گه ر قورئانیکی هه لگرت یان کپی به حکومه کانی کار ده کات.

* نه گه ر بینى قورئان بۆ پیغه مبه ر (ﷺ) ده خوینتیته وه له به ریده کات.

* لاپه ره کانی قورئان له لایه ن پیاویکی ساده و گشتیه وه مسۆگه رکردنی بژۆیه به سه ر قورئانه وه .

* نه گه ر بینى قورئان به ده ستی ده نووسی ئاین و زانیاری و کردار کۆ ده کاته و پاشان دوو پوو ده بیته له گه ل خه لکید.

* نه گه ر قورئانیکی دراند به ده ستی پیاویکه نکو لیده کات له وه ی خودا وه ند دایه زاندوه یان ره خنه له ئایه تیک ده گری.

* نه گه ر بینى کاریك نه نجام ده دات له قورئاندا رقی لیده بیته وه له کاتی بیداریدا به لگه یه له سه ر تیكچوونی ئایینه که ی.

* نه گه ر قورئانیکی به ده ستی خۆیه وه بینى ده سه ته لات و زانیاری به ده سه ته هیئی.

* قورئان هاوسه ر یان کوپو مال و سامانه ، نه گه ر خه وینه ر نه خۆشیکی هه بوو چا که ده بیته وه ، ده گونجیت سه ر بکه ویت به سه ر دوژمه کانی دا ، نه گه ر

ئه ویش وتی: له خوابترسه قورئان به راو بۆچوونی خۆت لیك مه ده ره وه خه ونه که ت به لگه یه له سه ر ئه وه .

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به پادشا و دادوهری موسو لمانان لیک ده دریته وه ئه وانه ی له کاروباری ئایندا پشتیان پیده به ستی.

* نه گه ر بینى قورئانیك له ناوبرا یا سووتا یا خود شۆرا نه گه ر فه رمان په وایان دادوهر بوو ده مرئ.

* نه گه ر ده سه ته لاتداریکی بینى قورئانیك ده نووسی داد په ره ری ده ره خات و پشتگیری سه رکه وتنی شه رعه کات.

* نه گه ر دادوهرێك بینى قورئانیك ده نووسی رژدو به خیا ل ده بیته له زانیاری و پله و پایه دا.

* نه گه ر زانیاه که بینى خه ریکی نووسینی قورئانیکه له بازرگانیه که یدا سوو ده مند ده بیته .

* نه گه ر فه رمان په وایه که بینى یا خود که سیك خه وی پێ وه بینى قورئانیك به ده سه ته هیئی ده مرئ.

* نه گه ر دادوهرێك قورئانیکی به ده سه ته ینا له ولاتی خۆی ده ره ده چی ، نه گه ر به زوبان قورئانیکی سـپـیه وه گونا هیکی گه وره نه نجام ده دات ، نه گه ر

*نه گهر ته ماشای قورئانی کردو
 دپړه کانی به خواری بینى ئه وهى
 هه یه تی نه نجامیده دات.
 *نه گهر بینى ته ماشای قورئانده کات و
 له جل و بهر گدا ده نووسى قورئان
 به راوېوچونى خوى ليکده داته وه.
 *نه گهر له ژورده کى خویدا قورئاننیکى
 بینى به لآم باروکه يه ک هات و کتیبه کى
 برد کوپنیکى ده بیټ قورئان
 ده خویننیتته وه.
 *قورئان میراتى و نه مانه ته له گهل رزق و
 روژى حال و هیژو توانا.
 *نه گهر بینى قورئانه کى لیبرا زانیاری
 لیده بریت و کرداره کانی له دنیا دا
 ده پچپن.
 *نه گهر بینى لاپه په کانی قورئان
 بلاوډه کاته وه خوازیاری دانایى یا
 میرات ده بى.
 *نه گهر بینى قورئاننیک هله ډده گری
 ده سته لاتیك به دسته دهینى و ده بیټ
 به هه لگرانى قورئانى پیروژ.
 *نه گهر بینى لاپه په کانی قورئاننیک
 ده خوات زور قورئان ده خویننیتته وه،
 به لآم نه گهر بینى ده یه ویت بیخوات
 به لآم ناتوانى هه ولده دات له بهر کردنى
 قورئان چاره سهر بکات به لآم ناتوانى و
 زالنا بیټ به سهر یا.

سه رپي چي کار بوو ته و بیه ده کات و
 ده گه رپته وه بولای خودا یان مال و
 میراتى بؤ ده مینیتته وه ، نه گهر
 خه و بینر له سهر بیدعه بوو خودا وه ند
 به قورئانى پیروژ ناگاداریده کاته وه.
 *ده گونجیت بینى قورئان به لگه بیټ
 له سهر ه والى سهر و دلخوشکه رو
 ته مه ندریژى بؤ یه کیک هه موو
 لاپه په کانی هه لبداته وه.
 *ده گونجیت قورئان به لگه بیټ له سهر:
 +باخچه.
 +روح.
 +به هه شت.
 +شوینى به ندایه تی.
 +نه وهى ده بیټ گوپرایه لى خوى
 بنوینى.
 +سویندى راست و دروست.
 +مژده وه والى خوش.
 +ناگاداریى.
 +بؤ یه کیک شایسته ی ده سته لاتبى
 به ده ستیده هینى.
 *نه گهر کتیبیک یان قورئاننیکى
 به ده سته وه بینى به لآم کاتى
 ناوه لایکرد وانه بوو خوى به چه شنى
 ده نوینى وانیه.
 *نه گهر بینى لاپه په کانی قورئان
 ده خوات قورئان به پاره ده نووسیتته وه.

﴿وقالوا لو كنا نسمع أو نعقل ما كنا

في أصحاب السعير﴾ (الملك: ۱۰).

* نه‌گەر ئایه‌تی سۆزۈ به‌زه‌یی دی و گه‌یشت به‌ئایه‌تی سزاو قورس و گران‌بوو له‌سه‌ری خویندن‌ه‌وه‌ی ده‌رووی لێده‌کریت‌ه‌وه‌.

* نه‌گەر بینى ئایه‌تی سزا ده‌خوینیت‌ه‌وه‌و کاتی گه‌یشت به‌ئایه‌تی سۆزۈ به‌زه‌یی بۆی نه‌سازا خویندن‌ه‌وه‌ی هه‌ر له‌ناپه‌حه‌تیدا ده‌میینیت‌ه‌وه‌.

* نه‌گەر بینى قورئان ده‌خوینیت‌ه‌وه‌ داواخوازی به‌ده‌ستده‌هینى و خیری ژۆرده‌بی‌ت.

* ده‌گێرن‌ه‌وه‌ پیاویکی قورئان‌خوین له‌خه‌ودا بینى په‌په‌ په‌په‌ی قورئان ده‌درپینى و ده‌یخاته‌ نێو ئاگره‌وه‌و گروپلێسه‌که‌ی داده‌مرکیت‌ه‌وه‌، ئه‌م خه‌وه‌ی بۆ یه‌کێک له‌رافه‌کارانی خه‌و گێرپایه‌وه‌و ئه‌ویش وتی: فیتنه‌و ئاشووب له‌لایه‌ن ده‌سته‌لاتداره‌وه‌ به‌رپاده‌بى و به‌خویندنى قورئان ئه‌و فتنه‌یه‌ داده‌مرکیت‌ه‌وه‌.

* نه‌گەر گووى له‌قورئانبوو ده‌خوینرایه‌وه‌ ده‌سته‌لاتی پته‌وده‌بى و ده‌ره‌نجامی باشده‌بى و په‌ناده‌گرى به‌خوا له‌پلان و ناپاکى خراپه‌کاران، خوداوه‌ند ده‌فه‌رموی: ﴿واذا قرأت القرآن جعلنا بینک وبین الذین لا

(ئین سیرین) ده‌لێت: نه‌گەر بینى قورئانى ده‌خویندو خوى یه‌کلایده‌کرده‌وه‌ ئاره‌زوومه‌نده‌.

* نه‌گەر بینى قورئانى ده‌خویند نانى پێوه‌ ده‌خوات.

* نه‌گەر بینى قورئانیکی خستوه‌ته ژێرسه‌ری پیاویکه‌ حوکمو بپیاره‌کانى نێو قورئان جیبه‌جی ناکات به‌پێی فه‌رموده‌ی: "ولا توسدوا بالقران" ^(۱).

* نه‌گەر بینى قورئانى له‌به‌رکرد به‌لام نه‌پیاراست مولاكو ده‌سته‌لات به‌ده‌ستده‌هینى به‌پێی ئایه‌تی: ﴿ان‌ی حفیظ علیم﴾ (یوسف: ۵۵).

* نه‌گەر بینى گوئیستی قورئان بوه‌ ده‌سته‌لاتی زیاده‌کاتی ده‌ره‌نجامیشى باشده‌بی‌ت.

* نه‌گەر بینى قورئانه‌که‌یان لێسه‌ند زانیارییه‌که‌ی لێ‌وه‌رده‌گه‌یری و کرداره‌کانى له‌دنیا‌دا کوتایی دی‌ت.

* نه‌گەر بینى قورئانى به‌سه‌را ده‌خوینریت‌ه‌وه‌ به‌لام لێی تیناکات خراپه‌یه‌ك رووی تیده‌کات یا له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگار ه‌وه‌ یان له‌لایه‌ن ده‌سته‌لاتدارێکه‌وه‌ به‌پێی ئایه‌تی:

^(۱) (بوخاری) له (التاریخ الکبیر) (۸۴/۶)

*ته گەر بينى قورئانى به سەرا
دە خویندیریتە وه یاخود خیرودانایی
فیردە کەن بە لام وەریناگرئ سزایە
لە لایەن دەستە لاتدار یان سزاو خەشمی
خوایبه وه .

*ته گەر بينى هەموو قورئان
دە خوینیتە وه تا کۆتایی لە لاخودا وه
پاداشتیکی گەر وەرەى هەیه و دەگات
بە خواست و هیوای خۆی .

*ته گەر نه خویندە واریکی بینى قورئان
دە خوینیتە وه و دەمرئ .

*ته گەر جووله کهیه کی بینى قورئان
دە خوینیتە وه قورئان لە دنیا دا
ئامۆژگارییه و ئایەتى سزاش لە دنیا دا
هەر سزایه .

*هینانه وهى نمونه و په نده کانی
هەمان پەندى دنیا یه ، ئایەتە کانی سزای
دنیا هەمان سزایه ، ئایەتى نازو
نیعمەتیش هەر نازو نیعمەتى دنیا یه .

*خویندنه وهى دنيا بو بیباوه
باوه پهینانه بە لام ئایەتە کانی سزاو
سۆزو بە زەهیی لیکدە دریتە وه
بە مامەلەى بەرپر سه کهى بۆی .

*ته گەر بينى قورئان لە شووشە دا
دە نووسی یان سە دەف بە راو بو چوونی
خۆی لیکیدە داتە وه .

يؤمنون بالآخرة حجابا مستورا ﴿٤٥﴾
(الإسراء: ٤٥).

(نابلسی) دە ئیت: خویندنى قورئان
لە خەودا لە سەر قورئانە که فەرمان و
رێگرى و ریزو خوشحالی و سەرکه وتنه .

*ته گەر یه کیک له بهر قورئانى
خویندە وه لە خەودا لە پێناوی حە قدا
بە ربه ره کانی ده کات هە تا ئه و ئه مانە تەى
لە ئەستۆیدایه بە جێدە گە یە نۆ و
باوه پداریکی ملکەچ دە بۆ و فەرمان
بە چاکە دە کات و رێگرى لە خراپه .

*ته گەر بينى په تيکى له قورئان پیدرا
یاخود بە شیکی بە دەستە وه بوو با
لە نە فسی خۆیدا بپاریزئ ئە و ئایەت و
پیتانەى قورئان ، ئە گەر ئە و ئایەتە
باسى لە مژدە و سۆزو بە زەهیی دە کرد
لێکدانە وهى سۆزو بە زەهیی و مژدە یه ،
ئە گەر سه بارهت به ئامۆژگاریبوو
ئامۆژگارییه که په روهر دگار
سوودمه ندیده کات ئە گەر کارى
پێیکات ، ئە گەر تۆلە وه پە شه بوو
یاخود سزاو خەشم و قینبوو ئاگادارییه
بە سزایه ک بە هۆى سەر پێ چیه که وه
رووی تیکردوه .

*ته گەر سه بارهت به فەرمووده یان
نمونه یه کبوو دەر باره ی نە تە وه کانی
پیشوو ئامۆژگارییه بۆی .

* قورئانخوئنی جه نازه له خه ودا
به لگه یه له سه ر روپامایی
له کرداره کاندان.

* قورئان خوئن له کتیبدا به لگه یه
له سه ر گومان و نه خوئشی یان
خوئشه ویستی بۆ یه کیک کتیبه که
به لگه بیئت له سه ری.

قوربانی: (ئیهن سیرین)
ده لیت: قوربانی مژده یه به قوتاریبون
له گشت غه م و په ژاره یه ک و ده رکه وتنی
فه رو پیت به پئی فه رمایشتی
په ره ردگار: ﴿ویشترناه باسحاق نبیا
من الصالحین﴾ (۱۱۲) وبارکنا علی
وعلی اسحاق ﴿الصافات﴾.

* نه گه ر خه و بین ژنیکی دوگیان بوو
کورپکی سالتو باشیده بیئت.

* نه وه ی بینی خوشتر و مانگا یاخود
به رانیکه دکات به قوربانی له نازادکردنی
کهسانی زیندانیدا رۆلێکی
کاریگه ریده بیئت.

* نه گه ر قه رزار بیینی قوربانیده دکات
قه رزه که ی ده داته وه یان ده وله مند
ده بیئت یاخود دلتیا ده بیئت و ترسی
ده په ویتته وه، یاخود ژن ناھینیت و
(حه ج) ده دکات، یان جه نگاوه ریکه و سه ر
ده که ویت، یاخود غه م و په ژاره ی هه یه و
ده په ویتته وه.

* نه گه ر بینی قورئان له سه ر زه وی
ده نووسی بېباوه په .

* هه روه ها ده لئین: قورئانخوئندن
به جیه ئانی پیداویستی و پاکی
حال وباره .

* نه گه ر کۆمه لێکی بینی لیبراون
قورئانده خوئین نه وان هه زو
ئاره زوودارن و بۆنه و کاره لیبراون.

* نه گه ر بینی ئایه تیک له قورئان
ده خوئینتته وه نازانی یان ده زانی
له کوئدایه نه گه ر نه خوش بیئت
چاکده بیته وه به پئی ئایه تی: ﴿وشفاء
ما فی الصدور﴾ (یونس: ۵۷).

* نه گه ر بینی قورئان به زوبان
ده لیسیته وه گوناھێکی گه وه ی
نه نجامداوه .

* خوئندنه وه ی قورئان به لگه یه له سه ر
کاری چاکه و به زبۆونه وه ی پله وپایه .

قورئانخوئین: (ئیهن سیرین) ده لیت:
نه گه ر قورئانخوئینه کانی بینی له یه ک
جیگه دا کۆبۆونه ته وه له وشوئینه دا
پیاوه کانی فه رمانزه وای بالا
کۆده بنه وه .

(نابلسی) ده لیت: قورئانخوئندن
له سه ر گۆر به لگه یه له سه ر ئامۆژگاری
یه کیک قبولی ناکات و فه رمان به چاکه و
ریگری له خراپه ناکات.

* نه گهر هیلکه یه کیکرد به قوریانی
له کاتر میزی پینجه مدا دیت.

* ده گونجیت قوریانی به لگه بیت له سهر
هه لسوکه و تکردن به دابه شکردنی مال و
داراییه وه.

قوپ: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا قوپ
نه خووشی و سووکیه، نه گهر برژیوی
له سهر پیشه یه ک بیت وابه سته ی
قوپ بیت به لگه و نیشانه ی خیره بوی.
* بیناو ساختمانکردن به قوپ ناین و
دلناییه.

* قوپی وشک دزو جه رده یه.
* نه گهر بینی قوپکاری گۆپی
پینجه مبه ریکرد (ﷺ) (حه ج) ده کات
به مال و داراییه که ی.

* نه گهر بینی قوپکاری مالی خۆیکرد و
قوپه که ته پوشلبوو باشه.

* نه گهر بینی قوپه که ی خوارد مال و
سامانیکه ده یخوات به ئه ندازه ی
خواردنی قوپه که.

* قوپی بینا رزق و رۆزیی و سود و
قازانجه.

* هه روه ها ده لیت: نه وه ی قوپ بینی
ترسی مردنی هه یه، نه گهر بینی چوه
نیو قوپه وه یان کاریکی پیئه نجامدا
نه خووشی و سووکایه تی رووی تیده کات.
* قوپی خه سته ی وشک چاره سه ره و
قوپی ته پش چاکه و باشه یه، خواردنی

* نه وه ی بینی گۆستی قوریانیه که ی
ده به خشیت وه له غه م و په ژاره کانی
قوتار ده بیت و ریزو پله و پایه
به ده سته هینیت.

* نه وه ی بینی گۆستی قوریانی یان
ههر به شیکی قوریانی ده دزیت درۆ
ده کات له گه ل په روه ردگارا.

* هه ندیکده لیت: نه گهر نه خووش بینی
قوریانی ده کات خه وه که ی به لگه یه
له سهر مردنی.

* هه ندیکش ده لیت: شیفاو چاره سه ری
بۆ دیت.

(نابلسی) ده لیت: قوریانی له خه ودا
به لگه یه وه فاو به جیه پنانی قهرزو
قوتار بوونه له به لاو نه هامه تی و
رزگار بوون له نه خووشی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر رزق و
برژیوی و سودی مالات.

* نه گهر له خه ودا ئاژه لکی بپاردا
بیكات به قوریانی ده گونجیت له یه که م
کاتی هه بیندا رووبکاته مزگه وت.

* نه گهر مانگایه کیکرد به قوریانی
له کاتر میزی دووه مدا دیت بۆ مزگه وت
له هه بیندا.

* نه گهر به رانیکی کرد به قوریانی
له کاتر میزی سییه مدا دیت بۆ نویژی
هه ینی.

قورقوشمساز (قورقوشمچی) : (نابلسی)
ده لیت: له خه ودا خاوه ن لاوازی و
ناته واوه ییه.

قورولیتته (قوروی رهش) : (نابلسی)
ده لیت: قورولیتته به لگه یه کی باشه
به تاییه ته گه ر نه وکسه بیناویان
هه ژاربوو به لگه یه له سه ر پرکردنه وه ی
که م و کورپی به رزقیکی که م و کورت.
*ته گه ر که سیکی ره به ن بینی هاوسه ر
ده گری و خه زوورو خه سووی بو
دروسته بیته.

*قورولیتته به لگه یه له سه ر:

+ که مترین بژیوی.

+ سوورکردنه وه.

*هه روه ها غه م و په ژاره و به لاو
نه هاهمه تییه ، هه مو ره شیییه ک
پله وپایه و به رزییه.

*هه روه ها به لگه یه له سه ر:

+ مال و دارایی زیاده.

+ بنه ماکانی سوودو قازانج.

+ ناین و چمکه کانی خیر و پایه داری.

(ناین سیرین) ده لیت: نه گه ر نه خوشیک

قورولیتته ی بینی نه خوشیه که ی

به رده و امده بی مه گه ر له و قورپاوه

بیته دهره وه ، هاتنه دهره وه ی چاک

بوونه وه یه تی، نه گه ر که سیکیتر به نیو

قور و چلپاودا رویی ده چیتته نیو فیتنه و

به لاو نه هاهمه تییه وه یان زیندانی ده کری

قورپی سوورده وه کراو غه ییه ت و بوختانه و
قور بو نه خوش مردنه.

قور فروش : (نابلسی) ده لیت: بینینی
له خه ودا به لگه یه له سه ر فروشتنی
ناژهل و مروژ.

*هه روه ها بینینی به لگه یه له سه ر
کۆبوونه وه له خیر و شه ردا به پیی
پله وپایه ی خه و بینه رو هه ندیکیش
ده لیت: پیاویکه مال و سامانی
وه رده گری.

قورقوشم : (ناین سیرین) ده لیت:

قورقوشم به لگه یه له سه ر خه لکی
هه په مه و ره شه خه لک، هه روه ها
به لگه یه له سه ر سوود وه رگرتن له مال و
دارایی له ریگه ی ناگر په رستانه وه.

*هه لگرتنی قورقوشمی تواوه به لگه یه
له سه ر زیان له مال و داراییدا.

*قورقوشمی به ستوو به لگه نییه
له سه ر زیان.

*ته گه ر بینینی قورقوشمی ده تویتته وه

له باره ی کاروباریکه وه ده که ویتته

ناکۆکییه وه و لاوازی و سستی تیدایه و

ده که ویتته به رزوبانی خه لکی.

(نابلسی) ده لیت: قورقوشم به لگه یه

له سه رنه وه ی لیدروسته ده کری له قاپ و

جام و قولایی راوکردن و بوژی ناو

ئاوه پۆ.

خلقنا الإنسان من سلالة من طين ﴿
(المؤمنون: ۱۲).

* هه روه ها قوپو چلپاو به لگه يه له سهر
وه ستانی جموجوول و وه ستانی نویژ.

* قوپر سالیکی پپو ته واوه.

* ده گونجیت قوپر به لگه بیت له سهر
شانازی به نیعمه ت یاخود
هاوه لپه یداکردن و بیتاوه پی.

* نه گهر سه رو ریشی قوپرای بوبوو
پیاویکه کشتوکاله که ی گرفت و ئافه
رووی تیده کات، نه گهر چلپاوه که بوو
به قوپر ستایشی باش به ده سته هینیت و
هه وله که شی له گوپرایه لی خوداوه ندا
ده بیت، نه گهر بوو به ئارد یان هه ویر
له رزق و روزیه که ی رزقیکی حه لال و
باشده ردی.

* نه گهر رهنگی قوپری ره شگورپا بۆ
سور به لگه يه له سهر گواستنه وه ی
له زهویه که وه بۆ زهویه کیترو
له خوره وشتیکه وه بۆ یه کیکی دی.

* ده گونجیت قوپو چلپاو به لگه بیت
له سهر ژنیکی به درپه وشتی خراپی ره قو
زیر.

* نه گهر زهویه که زهویه کی بیفه پو
که لکبوو قوپو چلپاوی له خه ودا تیدا

یاخود ده که ویتته ده سستی
ده سته لاتداره وه، نه گهر له قوپو
چلپاوه که هاته ده ره وه یان جله کانی
پاریزاوبوون له گه ل له شر لاری له و
گوناوه تاوانه ی هاتوه به سه ریدا
پاریزاو ده بیت.

* هه رکات چالی قوپو چلپاو قولتری
قورسو سه ختر ده بی له به لگه دا،
هه رکاتیش بۆنه که ی خراپوو ره نگیشی
ره ش داگیرسا پتر جه خت له سهر
حه رامیده کاته وه له گه ل ژوری گوناوه
خرایی نیه تی.

* به هه مان شیواز شیلانی قوپو کردنی
به خشت هیچ خیریکی تیدا نییه چونکه
به لگه يه له سهر غه مو په ژاره و ئاژاوه
هه تا وشکده بیتته وه خشته که یان ده بیت
به خاک و خۆل، نه وجا ده بیت به مال و
سامان دواي ماندوبوون و خه مو په ژاره و
به لاو نه هه مه تی.

(نابلسی) ده لیت: به لاو نه هه مه تی قوپو
چلپاو و ئاژاوه و لیلیه، ده گونجیت
به لگه بیت له سهر قه رزاری یان
قه سه کردن له سهر ئابوو، یاخود
ده گونجیت به لگه بیت له سهر دووگیانی
ژنان به نیرینه به پپی ئایه تی: ﴿ ولقد

قومار: (ئىبن سىرىن) دەلئىت: قومار شەپو ئازاۋەو كىتەركىتە.

(ئابلىسى) دەلئىت: لەخەودا كارىكى بەتالو پىروپوچەو ئەۋەى لەمرۇف بىاتەۋە لەكاتى بىدارىدا لىيىدەباتەۋە.

قوماشكوت: (ئابلىسى) دەلئىت: لەخەودا بۆيەكك قوماش بەلگەبىت لەسەرى ھەركەسىك شىتەك بىكوتى لەپىناۋى بەرژەۋەندىكدا بىنىنى بەلگەيە لەسەر پىشودان و بژىۋى پەيداكردن بەشەپو ئازاۋە ياخود بەلگەيە لەسەر تىكچوونى ئەۋەى ئومىدى چاكبوونى لىدەكرىت.

*دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر خەرجكردى مالو سامان لەئالتوون و زىو بۆخەلكى شەپەنگىزو درۆن.

*كوتەرو خاۋەن شتومەكى كۆمەلىكن دىنايان زالكردو بەسەر ئايندا ئەگەر پارەو درەم و دىنارىيان ۋەرگرت، ئەگەر ئەۋكەلوپەلە كوتراۋەيان فروشت و نرخ و بەھاكەيان ۋەرگرت ئاينىيان تىكدەدەن و رىزو رۆزىيان بەتەو شەپو ئازاۋە دەشىۋىتن و تەندروستى و لەشساغيان زالەكەن بەسەر بژىۋى و خىردا.

*ئەگەر فروشتىيان بەلام درەم و دىنارىيان ديارىنەكرد خۆيان سىپاردە

بىنى بەلگەيە لەسەر مژدەى باشو زۆرى گژوگيا.

*ئەگەر قوپوچلپاۋەكە لەبىردابو بەلگەيە لەسەر مىراتى و دەرگەۋتنى فەپوپىت ئەسپەردەو نەيتى بۆئەۋەى بىرەكە بەلگەيە لەسەرى.

قورى خشت: (ئابلىسى) دەلئىت: لەخەودا مالو دارايەكى خەلالە، ئەگەر بەلگەبو لەسەر كوپ لەباردەچىيان تەمەنكور تەدەبى.

*ئەگەر قورى خشت بەلگەبو لەسەر كوپ فىتنەو زماندرىژو تەمەندرىژدەبى.

قولاپى تەشى: (ئابلىسى) دەلئىت: ئەگەر زىنىك بىنى قولاپى تەشىيەكى بەدەستەيتا ھاۋسەردەگرى، ئەگەر قولاپەكەى و نكردو ھاۋسەردار بوو تەلاقىدەدات يان كچەكەى تەلاقىدەدرىت ئەگەر كچىكى ھاۋسەردارى ھەبو.

*ئەگەر بىنى قولاپەكەى گەپاندەۋە بۆ تەشىيەكە مىردەكەى دەيگەپىنتىتەۋە.

*ئەگەر بىنى خورىكە دەبچرىت بەلئىنەكەى بەجىناھىتت.

*قولاپى تەشى بەلگەيە لەسەر جىگىرىبون لەسەر كاروبارەكانو بەلگەيە بۆ ئەۋەى لەسەفەردايە لەسەر مالو دارايەكى بەسوودو ھاۋسەر بۆ رەبەن.

(نابلسی) ده لئیت: له خه ودا هه لئه ست و
هؤنراوه خوینه رو گه وره یه کی باشه.

* نه گه ر قومریه کی به دیکرد خیره
چاکه به دیده کات.

* نه گه ر چاوه پتی که سیکی نادیارو
ئاواریکرد ده گه پتیه وه بۆلای، نه گه ر
چاوه پتی پیداو یستییه کیکرد بۆی
به جیدیت، نه گه ر غه مباربوو ده رووی
لیده کریتیه وه.

* نه گه ر کوکوختی له وه رزی به هاردا
بینی پیداو یستی به جیدیت.

* نه گه ر له وه رزیکی به ده ر له وه رزی
به هاردا بینی به ده سته پتانی پیداو یستی
دواده که وی بۆ وه رزی به هار.

* هه روه ها قومری به لگه یه له سه ر
مندالوون.

قۆبچه دانهر: (نابلسی) ده لئیت: بینینی
له خه ودا به لگه یه له سه ر ئه وه ی
هه لده ستی به ماره برین، ده گونجیت
بینینی به لگه ییت له سه ر قورسی بۆ
پیداو یستیدار.

قۆچ (شاخ): (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
هیزو به رگریه، نه گه ر بینی شاخی
هه یه دوژمن ده به زینتی.

* نه گه ر فه رمان په وایه ک هاوچه شنیک
خوی به زاند دوو شاخی هه بوو

به کپیار چونکه رییازی دنیانه ویستی
ده گرنه بهر.

* نه گه ر گه نم و جۆیانکپی یان نرخ و
به های خۆیاند به لام دره م و دیناریان
دیارینه کرد له ده وه له مهن دی و دلتیایدان
له بژتیو یاند او سو پاس و ستایشده که ن
له سه ر رنق و رۆزی.

قوماشی تیکه له: (نابلسی) ده لئیت:
مال و سامانی پیاوینکی ریزدارو
پله و پایه یه.

* هه روه ها به لگه یه له سه ر کیژتیک
شوخ و شه نگ نه گه ر له ئاسنبوو به لگه یه
له سه ر هیزوتوانای خه وینه ر، نه گه ر
له قورقوشمبوو سستیکاروبارو
ئاینه که یه تی.

* نه گه ر له زیو بو به لام به زیز
روکه شکرابوو به لگه یه له سه ر
خزمه تکارو به رده ستی جوان و شوخ و
شه نگ.

* نه گه ر زین و لغاو به بی خشلبوو
به لگه یه له سه ر خۆبه که مزانی
سواره که ی و ناواخنه که ی باشتره
له ناوه که ی.

قومری (کوکوختی): (ئیبین سیرین)
ده لئیت: قومری ژنیکی خواناسه،
هه روه ها ده لئین: کوپیکه خاوه ن نازو
نیعمه تیکه باشه.

دهسته لاتی به سهر رۆژه لات و رۆژاوادا
دهروات.

* ده گونجیت قوچ خزمیکبیت هیژو
تاوانو سوودی لیوه ریگری.

* نه گهر بینى دووشاخى هیه
له شاخه کانی گاو ئازهل به لگهیه له سهر
مردن و شکسته ینانی.

* شاخ به لگهیه له سهر سالان و چهک و
نه مال و سامان و منداو

شکومه ندییی مړوڤ به زویی له دنیا دا
پییده گات.

قوچه قانی (هاویرهر): (نابلسی)

ده لیت: نه گهر نه خوشیک بینى به لگهیه
له سهر هه لگه ندنى له شوینی خوی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر لابرندى
نه وهى دانراوه و ازهینان له تلیاک و
مادده بیهوشکه ره کان یاخود
نوینه ریکه.

* نه گهر بینى به ردیكى به قوچه قانی
گرته مړوڤیک بانگده کړی بو کاریکى
حهق.

* نه گهر بینى ژنان به ردیان تیگرت
جادووی لیده کهن.

* قوچه قانی وتهیه کی حهق و راستیه
به توندی و ره قى ده کړی، نه گهر
قوچه قانی به ده سستی خویه وه بینى

به بی نه وهى بیهاویرتیت سووره له سهر
قسهیه کی خوی له باسیکی حه قدا
گهرچى دلره قى تیدا به دهر ده که ویت.
* هه روه ها ده لیت: قوچه قانی نه گهر
فرپى نه دا به لگهیه له سهر ته به و
پاشگه زبوونه وه له گونا هو تاوان.

قوڅ: (ئین سیرین) ده لیت: قوڅ نه گهر
له کاتى خویدا نه بیت نه خوشیه کی
توندوگرانه، هه روه ها ده لیت: قوڅى
ترش ترسو بیمه، دارى قوڅیش
پیاویکی نازای خیرۆمه نده له نیتو
خه لکیداو راو بوچوونى تونده و
له هه پرته لاییدا مال و سامان
کوډه کاته وه به ره وهى پیربیت
ده مریت.

* قوڅى سهوز ئیش و ئازارو غه م و
په ژارهیه له لایه ن براوه رووی تیده کات،
قوڅى زهر دیش نه خوشیه.

(نابلسی) ده لیت: قوڅ له خه ودا نه گهر
خوڅ و شیرینبوو بویه کیك بیخوات
ده گات به حهزو ئاره زووی خوازراو.

* نه گهر بینى له داریک قوڅ لیده کاته وه
له پیاویکی نه خوشه وه مال و دارایی
به ده سته هیئت.

* قوڅ و هاوچه شنه کانی جگه له (توو)
نه بیت نه گهر مړوڤیه کیکیانى به دیکرد

(نابلسی) ده لیت: بۆژن دووگیانییه
یاخود تیکه لیبوونه له گهل
پیاو خراپایان و قسه و وتی
به ئیش و نازاره.

قۆل: نه گهر ئیش و ژانیکرد به لگه یه
له سه ر غه م و په ژاره و به تاللبوونه وه ی
ئهو رووداوه ی که به ده ست
نه جامده دریت و به لگه شه له سه ر
نه بوونی خزمه تگوزاری.

(ئین سیرین) ده لیت: ئه وه ی به قۆلی
پتوانه یکرد سه فه ریک
دورده که ویت به ری، نه گهر سپیه وه
به په نجه ی له شوینیکه وه ده گوینریت وه
بۆ شوینیکتر.

(نابلسی) ده لیت: قۆل و نه ندازه
له خه ودا سه فه ره، ئه و سه فه ره ش
به نه ندازه ی بالیکه، نه گهر به بالی
جل و به رگه که ی بری یان دیوارو زه وی
سه فه رده کات بۆ گوندیک، نه گهر
زه وییه کی گسکدا به قۆلی (حه ج) و
تیکۆشان و سه فه ریک ی دورو
دریژده کات.

قه پان (قه رازوو): قه پان
فه رمان په وایه کی ده ست لاتداره و
بزماره که ی دامه ززان و راوه ستانی
مولکه که یه تی و دوپه شکی

له کاتی وه رزی ئه و به رو بوومه دا
به لگه یه له سه ر تام و چیرۆ قۆل برین ،
نه گهر له کاتی خۆیدانه بوو به لگه یه
له سه ر ماندو بوون و ناحه قی و به تالی.
* **قۆخ** له خه ودا مژده یه به گه پانه وه ی
ئو خیره ی له کیسچوه و ناگاداریشه
بۆ شه ریک به سه رچوه و قۆخیش براو
هاوپییه کی ره فتار به رزه .

قۆرپوون: (ئین سیرین) ده لیت:
مه رکه س له خه ودا ببینی قۆرپوه مال و
داراییه ک به ده ستده هینیت هه میشه
له به رچاوو ده ستی دوژمنانیدا ده بیت،
ئه وه ی نه ندامیک ی ئیش و ژان بیکریت
له خه ودا که سه نزیکه کانی قسه ی به دو
خراپده که ن به رانه ری.

قۆلنج^(۱): (ئین سیرین) ده لیت: نه گهر
تووشی ئه و نه خۆشییه بوو مندا له کانی
هه ژارده که ون و سزاو خه شم رووی
تیده کات.

* **مه روه ها ده لین:** ئیش و نازاری سک
به لگه یه له سه ر له شساغی
خزمه نزیکه کان و خانه واده .

(۱) **قۆلنج:** نه خۆشییه کی به ئیش و نازاره ده دات
له ریخۆله و پیسای به ئه سته م دیته ده ره وه .
(نهاية الأرب: ۱۷۳/۱۱).

به پیتی و تهی په روه ردگار دهر باره ی
دوزه خیه کان ده فهرمویت: ﴿سرا بیلهم
من قظران﴾ (ابراهیم: ۵۰).

قه تی: (نبین سیرین) ده لیت: ژنیکي
شوخ و شهنگو جوانه به جوانی
سه رسامده بی.

(نابلسی) ده لیت: بینینی له خه ودا
به لگه له سر:

+ راستگویی.

+ ره وانبیژی.

+ خوشه ویستی و ته بایی.

قه رز (وام): (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
ملکه چی و رسواییه.

* نه گهر بیننی قهرزیکه داته وه یان
حه قیکه داته وه په یوه نندی خرمايه تی
ده گه یه نیت و هه ژاریک تیره کات و
کاروباریکی قورس و گرانۍ دنیای بؤ
ناسانده بیت یاخود کاروباریکی ناین.

* هه روه ها ده لیت: مافدانه وه
گه پانه وه یه له سه فهر.

* نه گهر بیننی له خه ودا وابه سته ی
قه رزیکه و خوشی دانی پیداده نیت به لام
له بیداریدا نازانیت شوینه واره کانی
گوناهو تاوانه که ده وریداوه له گه ل
کرداری قورس و گران بؤی و له دنیا دا
سزا ده دریت یان به لاو نه هامه تییه.

نهینیه (نه و به شه ی له دوو پشکده چیت)
زنجیره که شه ی به رده سته کانیه تی و
تاکانی شه ی گوئی ته تی و کیلک کانی
دادگایی و داد په روه رییه تی.

(نابلسی) ده لیت: بینینی له خه ودا
به لگه یه له سر کوپ یان هاوسه ری
ره وشت سووک و نرم یاخود ره وشته ر.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سر:

+ زانیاری.

+ رینومایی.

+ شوینکه و تنی حه ق.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر دادوه ری
خاوه ن به رده ست و په رده وان.

قه تایف^(۱): (نبین سیرین) ده لیت:
مال و سامان و تام و چیژو خوشحالییه.

قه تران (رؤناوگ): (نبین سیرین)
ده لیت: مال و سامانیکه به ناپاکی
ده ستگیرده بی، پیسبوونی جل و به رگه
له بژیوی په یدا کردند او رژانی به سر
مروفتیکدا توهمه تبارکردنیه تی.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا پیاوړیکه
ریگه له خراپه کاران ده گری چونکه
کرمده کوژی، نه گهر یه کیک خوی
پیچه ورکرد یان جل و به رگیکی
قه ترانوی پؤشی روو له سه پیچیده کات

^(۱) قه تایف: جوړه شیرینییه که پتر له رهمه زاندا

دروسته ده کری. (وه رگیکی)

*ده لَئِن: حەق گە یاندن گە پاندنە وە یە
لە سە فەر هە روک چۆن گە پانە وە ی
لە سە فەر حە قدانە وە یە .

قەزاو قە دەری خەوایی: (نابلسی)
دە لَئِن: ئە گەر مۆڤ لە خەودا بینی روو
لە دەروون یان مال و سامانیدە کات
بە لگە یە لە سەر بە دەستکە و تنی
پاداشتی زۆر یا خود دە چیتە پیش
لە کارێک پیشتر لێی تر ساو و یا خود
دەرە نجامە کە ی باشدە بێ بە پیتی
فەر موودە ی پیغمبەر (ﷺ): "سۆیندبێ
بە خوا هەر قەزاو چارە نووسی بۆ
مۆڤێک ئە نجام بدیئت خیری تیدا یە
بۆی"^(۱).

قەزوان: (نابلسی) دە لَئِن: قەزوان
لە خەودا بە لگە یە لە سەر بیرکردن یان
سە فەر ئە وە ی ببینی هە ل دە زنی بە دار
قەزوانێکدا خیریکی دەستگیر دە بیئت
یان گوێ بیستی قسە و وتە یە ک دە بیئت
پیتی شاد و کامەراندە بیئت.

قەساب: (ئەبن سیرین) دە لَئِن: قەساب
فریشتە ی مردنە، ئە گەر بینی
چە قۆیەکی لە قەسابێک وەرگرت

(ئەبن سیرین) دە لَئِن: ئە گەر بینی
قەرز بە خە لکیدە دات لە پیتاوی خوا یا
مال و دارایی دە بە خشی لە پیتاوی
تیکۆشان و جیهاد و بە پیتی ئایە تی: ﴿ان
نقرضوا الله﴾ (التغابن: ۱۷).

(نابلسی) دە لَئِن: لە خەودا خێرە
قەرز دە ر دە ر دە یکات بە قەرزکارو
پیداویستی بە وە ی داوایدە کات.

*قەرز بە لگە یە لە سەر تە و بە بۆ
سە ر پێچیکار و موسولمانبوونی بێ با و پو
دە و لە مە ندییە بۆ هە ژار، ئە گەر شتیکی
بە خشی نرخدار بوو ئە گەر داوای لێ کرد
بە لگە یە لە سەر باش مامە لێ کردن لە گە ل
پەروەردگارە کە ی.

*قەرز بە لگە یە لە سەر لە خۆ بوو و یی و
جوامیری لە بەرخودا، ئە گەر نە خۆ شیک
بینی قەرز دە دات بە لگە یە لە سەر
ناپە حە تی تووشیدە بیئت، ئە گەر بینی
ئە وە ی دەیدا بە قەرز وەریدە گریت
بە لگە یە لە سەر مردنی.

*ئە گەر بینی قەرز پێدەرە کە ی مەرد
لە غە م و پە ژارە رزگاریدە بیئت.

قەرز دانه وە: (ئەبن سیرین) دە لَئِن:
ئە گەر بینی قەرز دە داتە وە حە قێک
دە گە یە نی سۆزو بە زە ییە یا خود
ناندە دات بە هە ژاریک و کاریکی قورسو
گرانی ئاین و دنیای بۆ پیشدیئت.

^(۱) (ئەحمەد) هیناویە تی لە (مسنده)

هە کەیدا (۱۲۰۹۹) و (هە یسە می) لە (المجمع)

تووشده بئی پاشان چاكدە بیته وه
چوست و چالاکی روی تیده کاته وه .

* نه گەر بینى ئه و ئازە لاتە سەردە برئ
که حەلال نییه به لگه ی ستمیه تی
له گەل تیکه لیبونی کاروباری له نیتوان
خۆی و خوای گهره .

* نه گەر بینى باوکی سهربری
چاكدە بیت له گەلی نه گەر خوینی
لینه هات ، نه گەر خوینی بینى
خه ونه که ی باش نییه .

* هه روه ها ده لئین: قه ساب به لگه ی
ناپه حه تی و گرانییه له هه موو حالیکدا ،
مه گەر له دوو حالدا نه بئ یه که م/کاتی
قه رزاری ئه و جا به لگه یه له سه ر
قه رزدانه وه . دووهم/کاتی ک کو ت و
به ندبئ ئه و جا به لگه یه له سه ر
کردنه وه ی .

* نه و قه سابە ی ده دریتە پال فریشتە ی
مردن که سیکی نادیاره به لام ناسراو
به شکه ری میراتییه له نیتوان میراتداران .
* هه روه ها ده لئین: خوینپرژه یان
شمشیرو چه ک به ده سته .

* نه گەر بینى گوشت دابه شده کات
له نیتو خه لکیدا دووزووبانیده کات .

* نه گەر بینى گوشتی مانگا له نیتوان
خزمه کانیدا به شده کات نه گەر خیرکارو
چا کخوازی بئ په یوه ندی خزمایه تی

به جیده هینئ هه روه ها مال و
سامانه که ی له نیتوان میراتبه رانی
به دادپه وه ری به جیده هینئ له حالی
ژیانداو ژن بۆ کوپه کانی ده هینئ .

* پیست دامال پیاویکی سته مکاره وه ک
بازرگان ماف له خه لکی زه وتده کات و
مال و سامانیان به فیرۆده دات .

(نابلسی) ده لئیت: نه گەر
فه رمانپه وایه کی بینى ژیرده سته کانی
سه ربرپی و زولم و سته میان لیده کات ،
بینینی ئه و قه سابانه ی گوشت
هه لده واسن و ده یفرۆشن له بازار به لگه یه
له سه ر سه ختی و ناپه حه تی و
بۆنه خویشی زیان پیکه وتنه له گەل
سه ختی و توندی .

* بینینی قه ساب بۆ غه مبارو زیندانی
به لگه ی خیر و ده رووه چونکه
ئه ندامه کان له یه کدی جیا ده کاته وه .
* نه گەر قه ساییکی گوشت قوتارده بئ
له نه خووشی .

* قه ساب به لگه یه له سه ر خاوه نی
که سیتی و مال و سامان دابه شکار
له نیتوان میراتگراندا .

قه شه: (نابلسی) ده لئیت: نه گەر
قه شه یه کی له خه ودا بینى بیدعه کاره و
رۆده چیت له بیدعه کهیدا .

* نه گەر بینى بوه به قه شه یه ک
پیاها لدانئکی باشده کرئ به لام

دهرووی خیر یاخود ئه وهی دهچیته
نیوی و کیشانهی پی ئه نجام ده دریت.
*قه فیز به لگه یه له سه ر پاریزه ری
نهینی له مروڤو شتیتر.

قه له ره ش: (ئین سیرین) ده لیت:
قه له ره ش پیاویکی نانه مین و بیزارکاره و
خوازیاری گرانکردنی شت و مه که و
وته کانی به لگه یه له سه ر هاتنی خیر
له که سیکی غه ریه وه.

(نابلسی) ده لیت: ئه گه ر بینى
قه له ره شیکی هینا پیاویکی ناپاکى
خراپه کار ده پیکی، ئه گه ر بینى
قه له ره شی رامده کات هه ولئى باشکردنی
کاریکی خراپه دات.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا پیاویکی
پله وپایه به رزی به ئارام و هیمنه.

قه له ره شیکی به لئه ک به لئه ک: (ئین
سیرین) ده لیت: پیاویکی فیلبازه و
له رویشتندا خوی به گه وره ده زانی و
رژده.

*هه روه ها ده لیت: ئه گه ر قه له ره شیکی
راوکرد مایکی حه رام به ده سته ده هینی
به خراپه و فیله، هه روه ها ده لیت:
پیاویکی درۆزنی ناپاکه.

*ئه گه ر بینى قه له ره شیکی
به ده سته هینا له خو بایبون و کاروباری
پوچ و به تاله.

حال وباری قورسده بیت له سه ری و
ده روزه کانی رزق و رۆزی ئه سته م و
گرانده بن و له هه موو کاروباریکدا
ملکه چی و ترس و بیم رووی تیده کات.

*به لگه یه له سه ر پیاویکی ناپاک و
فرۆفیلای بیده کار.

قه فه س: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
زیندانیه، ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
لانکه بۆ مندال.

*قه فه س لانه و ماله، ئه گه ر بینى
مریشک و لانه ی کپی کچیکده هینی و،
له ماله کهیدا نیشته جییده کات.

*ئه گه ر بینى سه ریکرد به نیو
قه فه سه که داو له نیو بازاردا ده پوات
لانه و ماله که ی ده فرۆشی و
گه واهیده ده ن به سه ریه وه.

*قه فه س به لگه یه له سه ر تیچوون و
نالۆزی کاروباره کان به نیویه کدا.

*دادوهر به لگه یه له سه ر هاوسه رگیری.
قه فه س سازه: (نابلسی) ده لی: له خه ودا
به لگه یه له سه ر ساختمان و بینا و
به یه ککه یه نه ری هاوسه ران، ده گونجیت
به لگه بیت له سه ر:

+ په روه رشیاری مندالان.

+ زیندانه وان.

+ چنه ر.

قه فیز: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
به لگه یه له سه ر غه م و په ژاره یان

جیڳه کە ی هاته خواری وه و کلاوه کە ی
به رز کرده وه و له سه ر سه ری داینا، پاشان
خه وه کە ی بۆ رافه کاریک گێرایه وه
که (حیوه) ی (نیشابوری) بوو ئه ویش
وتی: که سیکی خانه واده کە ی خۆت
به ر ن گارت ده بێته وه له و ده سته لات ه دا
که ه ته پاشان بریارو ده سته لات ه ه ر
بۆ خۆت ده گه ر پێته وه، ئنجا (ئه با
ئیسحاق) (سامانی) یاخیبوو کاروباری
تیکداو پاشان کاروباره که گه رایه وه
ژێرده سته ی خۆی.

* هه روه ها به کێک بین ی قه له په شیك
له سه ر (کابه) یه، خه وه کە ی بۆ (ئیهن
سیرین) گێرایه وه و تی: پیاو خرابێک
ژنێکی رێژدار ده هێتی، پاشان (حه جاج
کچی (عبدالله) ی کوپی (جه عفر) ی
کوپ ی (ئه بی تالیب) ی هێتا.

* بینینی قه له په ش له شوێنێکدا باش
نییه، ئه گه ر قه له په شیکی له ماله کە ی
خۆیدا بین ی به لگه یه له سه ر پیاویک
خیانه تی لێده کات و ده سته له گه ل
هاو سه ره که یدا تیکه لکروه، هه روه ها
به لگه یه له سه ر هه لمه تبردنی پیاویکی
ده سته لاتدار بۆ سه ر ماله کە ی.

(نابلسی) ده لێت: قه له په ش شومه
ئه گه ر له سه ر کشتوکال یا دارێک
بینی، ئه گه ر قه له په شیکی بین ی

* ئه گه ر قه له په شی راوکرد ده سته وت
به ده سته هێتی به پێگه ی پووج و به تال.

* ئه گه ر قه له په شیك هاته گۆ له گه ل ی
غه م و په ژاره دایده گری پاشان ده رووی
لێده کریته وه.

* ئه گه ر گۆشتی قه له په شی خواردو
مال و سامان له کۆمه ل ی دزه وه
به ده سته هێتی.

* ئه گه ر قه له په شیکی له به ر ده رک ی
فه رمان په واو سه ر کرده یه ک بین ی گونا هو
تاوانێک ئه نجام ده دات و پاشان ل ی
پاگه زده بێته وه یاخود هه لده سته ی
به کوشته ی براکە ی پاشان ته و به
ده ه کات به پێی ئایه تی: ﴿فَبِعِثِّ اللّٰه
غُرَابًا يَبْعُثُ فِي الْاَرْضِ لِيَرْسِلَ﴾
(المائدة: ۳۱).

* ئه گه ر به چنگی بریندار یکرد له سه ر ما
ره قده بێته وه یاخود کۆمه ل یکی
سته مکار توندوتیژ ده بن له گه ل ی و
ئیش و نازار رووی تێده کات.

* هه روه ها ده لێن: قه له په ش به لگه ی
ته مه ندرێژییه.

* (نه سری کوپی ئه حمه د) له خه ودا بین ی
له سه ر کور سه یه کە ی داین شت بوو،
قه له په شیك هات و کلاوه کە ی به ده نوک
کونکرد، ئنجا له سه ری
خسته ی خواری وه و ئه ویش له سه ر

گفتوگوی له‌گنده کرد کوپکی
خرابه کاری ده بیټ.

(نہین سیرین) دہ لیت: بہ لکو غم و
پہ زارہ کی زور رووی تیدہ کات پاشان
قوتار دہ بی.

*قه‌له‌په‌ش به‌لگه‌یه له‌سه‌ر جیا‌بو‌نه‌وه
له‌خۆشه‌ویستان و غه‌ریبی.

*تەڭرەقەلەپەشىكى پىسپىرا خۇشى و
شادى بەدەستەھىنى.

*قەلەپەشى بەلەك بەلەك بەلەك
لەسەر تەمەندریژی و مانەوہی
شتومەك و خوشی یان بەلەك
پیری بەھۆی تەمەندریژی
قەلەپەشەوہ .

*له‌ب‌ا‌ن‌د‌ه‌ک‌ا‌ن‌ی ز‌س‌ت‌ا‌ن‌ه ب‌ۆ‌یه ب‌ه‌ل‌گ‌یه
له‌سه‌ر سه‌رما‌و س‌ۆ‌له‌و ت‌ی‌ک‌چ‌و‌ون و
ش‌ن‌و‌ان.

*ئەگەر قەلەپەشپىكى بەلكە بەلكىبو
چاۋى گەش و روشندەبى پىي، ئەگەر
بوو بەخاۋەنى كوپپىكى خراپەكارەو
سەربىنى زەفەربردە بەكوپپىك يا
مەۋالەك روى تەدەكات.

*نگار بینی قہلہ پش دہ دویٰ لہ گہ لئ
کوریک پسیدہ بیت۔

*نه‌گەر چه‌ند قه‌له‌ره‌شیکێ بێنی
له‌مالێ خۆیدا مانۆ دارایی و شکۆمەندی
به‌ده‌ستده‌هێنێ هه‌تا کۆتایی ته‌مه‌نی.

*هروههه به لگهه له سه ره لککک
زماندریژی زوربه.

*مه لہ پش پیاوڻکی جہنگاوہری
ستہ مکارہ لہ لہ لہ بہ ختدایہ دہ گونجیت
بہ لگہ بیت لہ سر سوربوون لہ سر
بڑیوی۔

*دہ گونجیت بہ لگہ بیت لہ سر
کاروباری شاراوہ لہ زہ ویداو
نہ سپہ رده کردنی مردوو، خوداوہ ند
دہ فہ رمویت: ﴿ فبعث اللہ غرابا
یبحث فی الارض لیریہ کیفہ یواری
سوءا عیہ ﴾ (المائدہ: ۳۱).

*تهگر قهله په شیکی بینی راوی بو
ده کرد ده سته وت له شتی به تالو
پوچدا به ده سته هینی.

*نگہ رقلہ پرہشیکی له شوینیکدا بینی
له وشوینہ دا مروفتیکی ئاواره و غریب
ده مرئ.

*تهگر قهله په شیکې بینې لهزه ویدا دهگره پرا کاریک نه نجامده دات پاشگه زده بیتته وه لیی، یان ده لنین: شتیکی بو درده که ویی تیکه لېووبیت لیبی و نه زانیت چیبکات وه ک کوپه که ی (ناده م) چون نهیده زانی تهرمی براکه ی بشاریتته وه دوی کوشتنی و قهله ره شه که فیریکرد.

* ده گونجیت قه له پەش به لگه بیت
له سه ر:

+ تاواریه یی.

+ ره شبینی به هه وال و دهنگو باس.

+ غه م و په ژاره.

+ سه فەری دوورودریژ.

+ نه وه ی پتویست ده کات دوعای

لێبکات له خزم و کەس و کار یان

دهسته لاتداریکی سته مکار.

* قه له پەشی نیو کشتوکال به لگه یه

له سه ر کورپێك به زینا له دایکبووی

له گەل پیاویکی تیکه له خێروشه ی.

* نه گەر قه له پەشیکی بینی به سه ر

کشتوکالێکه وه نه و کشتوکاله به لاول

نافه لێبوه دات.

* قه له پەش مرقفیکێ خراپه کاری

درۆزنه نه گەر بینی چاره سه ری

قه له پەشی کده کات چاره سه ری

مرقفیکده کات به و چه شنه یه.

* نه گەر بینی قه له پەشیکی گرت

به ده سه تی له خۆبایبونه له گەل

داوایه کی پووچ و به تال.

* نه گەر قه له پەشیکی له مال و لانه یه ک

بینی مرقفیکێ به دو خراپه.

* نه گەر بینی قه له پەشیکی راوی

بووده کات ده سه تکه وت به ده سه تده هینی

به درۆو کاری پووچ و به تالیشه.

* نه گەر قه له پەشیکی به لگه به لگه کی

بین شتیکی ده بینێ پیتی سه سه مده بی

له کاتی بیداریدا و نه وشته هیچ خیریکی

تیدا نییه.

* نه گەر قه له پەشیکی له شوینێکدا بینی

له زه ویدا کاری کده کات لێی

پاشگه زده بیته وه، هه روه ها ده لێن:

کاریکی بو سه سه ره آده دات

پاشگه زده بیته وه هه روه ک چۆن

سه ریه آدا بو نه وه ی (تاده م) له کو شتنی

براکه یدا.

قه له پەشیکی سووری ده نوو کدار:

بینینی له خه ودا به لگه یه له سه ر

پیاویکی چه که بۆری ئاوه زووبازی

خاوه ن ده سه لات.

* هه روه ها به لگه یه له سه ر نه ته وه یه ک

یان کومه لێکی هه ژار یا خود پێکدادان و

بژێوی به بیببونی هیچ بنه مایه ک.

قه لا: (ئین سیرین) ده لیت: نه وه ی

بینی له سه ر قه لایه ک یان له نیویدا یه

ده مریت و هیچ خێروچاکه ی نییه به پیتی

ئایه تی: ﴿اینما تکنونا پدرکم اطوئ

ولو کنتم فی بروج مُشَدَّره﴾

(النساء: ۷۸).

قولله کانی وه زیرو مالانی دهوروبه ریشی
خزم و کس و کارو دهرگاوانیه تی.

*ته گهر خوئی له قه لایه کدا بینیه وه
نه گهر شایسته ی مولک و دهسته لاتبوو
پییده گات یاخود هاوسه رده گیریت
نه گهر ره به نبوو یاخوداوه ند منالکی
کوپی پیده به خشی یاخود مولکیک
ده کپی، نه گهر بییاوه پبوو
برواده هیئت یان ته ویه ده کات
له سه رجهم گوناو تاوانه کانی.

*قه لا به لگه یه له سه ر ئیسلام ، نه گهر
بینی له قه لایه کدایه خواناسی و
دینداری و چاکه ی پیده به خشی و
له گوناو تاوان پاشگه زده بیته وه
به نه ندازه ی شوین و جیگه ی له قه لاکه دا.
*ته گهر نه و قه لایه له کاتی بیداریدا
له ئاویکدا یان له بیابانیکدا بوو
دورمه نه که ی زالدیه بیت به سه ریا، نه گهر
له بیانیکدا بوو به لام له خه وه که دا که وته
چیا یه که وه یان له نیو ئاودا بوو
له جه نگو شه پدا به ده سستی
به تالدیه گهریته وه.

*ته گهر بینی قه لایه ک بیناده کات
پاریزراوده بیت له دورمه نه کانی یاخود
عه ورت و مال و دارایی پاریزراوده بیت و
له ملکه چی و سه رشوپی به دور ده بیت.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر مروؤ له خه ودا
بینی له نیو قه لایه کدایه دلنیا نه بیت
له وه ی بۆیده چیت و خوازیاریه تی،
نه گهر نه خوشبوو ده مریت، هه روه ها
ده لیت: نه وه ی بینی وه ک نه وه ی
له سه ر قه راغی قه لایه ک یان دیواریکه
زه فه ر به پیاویکی مه زنی مه ترسیدار
ده بات.

(ئین سیرین) ده لیت: قه لا قه لغانه
له ئایندا بو یه کیک خوئی بینی تیدا
له گه ل یه کیکدا کاروباره کانی بو
کۆده بیت وه له کاروباری دنیا دا
زالده بیت هه روه ها نزیکده بیت وه
له فه وتان و تیاچوون چونکه هه موو
ته واوییه ک ناته واوی رووی تیده کات.

(نابلسی) ده لیت: قه لا به لگه یه له سه ر
راستگویی خاوه نه که ی به پیی نه و
وته یه ی ده لیت: راستگویی قه لایه .

*ده گونجیت قه لا به لگه بیت له سه ر
خاوه نه که ی یاخود نه و سه ربازانه ی
تیدان یان دورمه نان.

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر:

+زانیاری و قورئان و نه وه ی مروؤ خوئی
پیده پاریزی له شه ی تان و سه ربازه کانی ،
قه لاتسه کانی فه رمانپه واکانیه تی و
ده رگاکانی شی پاسه وانه کانه و

* نه گهر بينى قه لاکه ی ویرانبوو یان
لانه و کوشکه که ی تیکچوونی ناین و
دنیا یه تی یان مهرگی هاوسره که یه تی.
* نه گهر خو ی له قه لایه کدا بینى یان
له شار یاخود له حه شارگه یه کدا چاکی
پیده به خشری له گه ل خواناسی و
یه کلایى بوونه وه بۆ نه وکاره.
* نه گهر بينى له بهر په نجه ره ی
قه لایه کدا دانیشته بهر یا سهرکرده
یاخود باوکی بانگده کات و به هوییه
قوتارده بی.
* هه روه ها ده لئین: قه لا پیاویکی
پاریزراوه که س توانای به سهریانیه،
نه گهر له دورره وه بینى به رزی ناوبانگو
پله وپایه یه تی و پاراستنی عه وره ته
له حه رام.
* نه گهر بينى له ناوه وه خو ی
هه لواسیوه به قه لایه کدا یان
له دهره وه ی قه لاذا خو ی هه لواسیوه
حال و بارى له نایندا به و شیوه یه یه.
* هه روه ها ده لئین: نه وه ی ببینی
له قه لایه کدا خو ی حه شارداوه
سهرده که ویت.
(نابلسی) ده لئیت: قه لا وازه تانه
له گوناوه تاوان، هه روه ها قه لا
به پیاویکی مه زن رافه ده کری.
* هه روه ها ده لئین: نه گهر بينى
قه لایه کی نازادکرد کچیکده کات به ژن.

* نه گهر بينى قه لاکه ی یان نه و مال و
کوشکه که ی ویراند ه کات تیکچوونی
ناین و دنیا یه تی یاخود مردنی
هاوسره که یه تی.
* نه گهر بينى له بهر ده می په نجه ره و
قه لایه ک دانیشته به هوی براو سه رۆک و
کوپره که یه وه قوتارده بیته.
* هه روه ها و تراوه: قه لا پیاویکی
پاریزراوه و که س پیناویزیته، نه وه ی
له دورره وه قه لا ببینی پله وپایه ی به رز
ده بیته وه و عه وره تی پاریزراو ده بیته.
(نابلسی) ده لئیت: قه لا کوتایى
هینانی غه م و په ژاره یه و ده روزه ی
خیره.
* قه لا یه کیکه له پادشاو سهرکرده کان و
له خیره وه ده چیت بۆ شه ر.
* نه گهر بينى چوه نیو قه لایه ک رزق و
رۆزی و دنیا نه ویستی له ناینه که یدا
به ده سته هینی.
* نه گهر قه لایه کی له دورره وه بینى
له شوینیکه وه ده چیت بۆ شوینیکى
دیکه و پله وپایه و ناوبانگی
به رزده بیته وه.
* نه گهر بينى قه لایه کی دروستکرد
عه وره تی له حه رام ده پاریزی و مال و
دارایشی له به لاو نه هامه تی.

قه لای شه ترهنج: (نابلسی) ده لیت: بینینی له خه ودا به لگه یه له سه ر جیگیر بون له کاروباره کاند.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر: + داپوشین.

+ مه رگی ناکاو وکتوپر. + راستگوی.

* بۆ دوو گیانی ش به لگه یه له سه ر له دایک بونی کچ.

قه لغان: (نیین سیرین) ده لیت: قه لغان پیاویکی ره و شتبه رزی گوپرایه ل و مشوور خوری براکانیه تی له هه موو شتیکدا که په یوه ندی به کاری چاک و جوانه وه هه یه، هه روه ها پارێزگاریان لێده کات و پشتگیر یانده کات و له خراپه دووریانده خاته وه.

* هه روه ها ده لیت: شتیکه سویتندی پیده خوری یا کوپیکه نه زان و نه فام ده بیت به رانبه ر باوکی.

* قه لغانی سپی پیاویکی خاوه ن ئاین و پله و پایه یه، قه لغانی سه وز پیاوی ئاینده ره هی سوور پیاوی ئاره زووبازی شه ره نگیزه، ره شیش پیاوی مال و ساماندارو شکومه نده، قه لغانی ره نگاوپه نگیش پیاوی تیکه ل و پیکه له.

* نه گه ر له گه ل قه لغاندا چه کی به دیکرد دوژمنه کانی ناتوان زیانی پێبگه یه نن.

* نه گه ر زه ره نگه ر یان بازرگان قه لغانیکی بینیی له گه ل شت و مه کی خۆی یان له نیو فروشگاکی دانرا بوو یا خود لای نه وانیه ی مامه لیه ی له گه لده کردن پیاویکی سویتندخۆره، سویتنده که شی وه ک په ناو قه لغانیکه له فروش و کرپندا، به لگه ش نایه تی: ﴿لَا تَزُوا اِيْمَانَهُمْ﴾ (المجادله: ۱۶).

* نه گه ر بینیی قه لغانیکی نییه و کوپیشی هه بوو کوپه که ی له خراپه به دووری ده گریت و بژئوی و پیداو یستی دابینده کات.

* هه روه ها ده لیت: ئه وه ی خۆی بداته پال قه لغان یا قه لغانیک بگریت به ده سته وه په ناده بات بۆ پیاویکی به هیزو ده یكات به په ناو پشتگیری خۆی.

* هه روه ها وتراوه: نه گه ر قه لغانه که به نه رخبوو به لگه یه له سه ر ژنی ده وله مه ندی جوان و شوخ و شه نگ، وه گه ر نا ژنیکی ناشیرینه.

(نابلسی) ده لیت: قه لغان له خه ودا په ناگه و پارێزه ره، هه روه ها به لگه یه له سه ر

* و تراویشه:

(۱) قه لغان مال و مولکه.

(۲) هه موو وابه سته یه کی جه نگ وه ک
قه لغان و کلاوو ...

(نابلسی) ده لیت: نه گه ر هاو پیبوو
پیاویکی به خشنده و په ناو پشتگیره بۆ
یه کیک په نای پیبگریت، پاریزه ره بۆ
نه وه ی په نای پیده گریت و کوپیکیشه
بژیوی خوی په یداده کات و به تواناو
هیژه، هه روه ها بۆ یه کیک له به رییكات
نیعمه تیکه له لایه ن پیاویکه وه هه روه ک
باسکراو له نه نیتی و ناشکراوا
ده پیاریزیت و له پلان و فیلی پیلانگی پان
قوتاریده کات.

* نه گه ر بینى قه لغانیکی پۆشیوه و
قه لغانه که له ناسن دروستکراوه
پاریزگاری نایینه.

* هه روه ها ده لیت: نه وه ی قه لغانیک
بیوشیت مال و مولک به ده سته هیئیت.

* قه لغان به لگه یه له سه ر هیمنی و
دنیایی له ترس و بیم و پاراستنی
نابووی هاوسه رو مال.

* قه لغان بۆ ژن په چه یه یاخود میزدیکه
بیپاریزیت.

* پۆشینى قه لغان به لگه یه له سه ر براو
په ناو پشتگیر یاخود کوپیکی به سۆزو

میهر.

* هه روه ها ده لیت: قه لغان مال و مولکه.

رۆژوو، پیغه مبه ر (ﷺ) ده فه رمویت:
(رۆژو قه لغانه - پاریزه ره) (۱).

* ده گونجیت به لگه ش بیت له سه ر
هاو پیه کی رکه به ر.

(نابلسی) ده لیت: قه لغان
قه لاوپه نایه، نه وه ی ده پۆشی
پله و پایه یه کی مه زن به ده سته هیئیت،
پۆشین و له خۆدانی هه موو جوړیکی
چه ک پاریزگاری به له دژی دوژمن، قه لغان
پاریزگاری و مسوگه ری ناینه بۆ
سه رجه م خه لکی نیعمه ت و پاریزگاری به
له به لاو نه هه مته ی و فروفیل. خوداوه ند
ده فه رمویت: ﴿سَرَّ اٰیِلَ نَقِیْکُمْ اَلْکَرِ
وَسَرَّ اٰیِلَ نَقِیْکُمْ بِاَسْکُمْ کَذٰلِکَ یَتِمُّ
نِعْمَتُکَ عَلَیْکُمْ﴾ (النحل: ۸۰) هه روه ها
ده فه رمویت: ﴿وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَتَ لَبُوسٍ
لَّکُمْ لَتَخْصِنَکُمْ مِنْ اَسْکُمْ﴾
(الانبیاء: ۸۰).

* نه گه ر بینى وه ک نه وه ی قه لغان
دروسته کات شاریکی توکمه و به هیز
دروسته کات، قه لغان پۆشی به لگه یه
له سه ر براو په ناو پشتگیر یان کوپیکی
به سۆزو دلسۆزو، پۆشینى بۆ بازرگان
چاکه یه که پییده کات یاخود
بازرگانیه کی هه میشه یه له گه ل
هیمنی و پاریزگاری.

(۱) (بوخاری) (۱۸۹۴) و (مسلم) (۱۶۲/۲۸۵/۴)

له فه رموده یه کی (نه بوهره یه) وه.

* نه گەر زیاده یه کی له له شو لاریدا بینی به بیته وهی زیانی هه بیته زیاده ی نیعمه ته که ده پزیت به سه ریا.

* پیاویکی ساده و هه ژار هات بۆ لای راقه کاریکی خه وتی: بینیم له شولارم زیادی کردوه وه که ئه وهی نورو رووناکیم هه بی له وه ده چوو روو به زوهندو خوانای چوویم له نێو چیاو دهشت و دۆله کاندای ده گه پام، راقه کاری خه وه که پییوت: تۆ شایسته ی دهسته لاتده بیت و مۆلک و دهسته لات به دهسته دهیتیت و مال و سامان و شکۆمه ندیت زیاد ده کات، پاشان زۆرینه برد له گه ل غه زاکاراندا چوو بۆ غه زاو پیاویکی ئازابوو موشریکه کانی به زاندو مال و سامان و دهسته که وتی به دهسته پێنا.

(نابلسی) ده لیت: نه گەر له خه ودا بینی قه له وه مال و سامانی زیاد ده کات، نه گەر له گه ل قه له ویدا جل و به رگیکی ئالتوونی له به ردا بوو نه خو شده که وئ و چاک ده بیته وه.

* هه روه ها ده لیت: قه له وی له شو لار به لگه یه له سه ر شکۆمه ندی.

* هه روه ها ده لیت: قه له وی له شو لار هیزو باوه ره.

* هه روه ها ده لیت: قه له وی به لگه یه له سه ر شکۆمه ندی و پله و پایه ی به رز.

* نه و چه که ی وه که قه لغان و خوده وایه به لگه یه له سه ر جل و به گو پۆشاک هه ردوو بالی نه گەر له ئاسنبوو خزم و خۆشییه، نه وهی بیینی دوویاسکی هه یه به هیزو په نادار ده بیته به هوی پیاویکی خزمیه وه، هه روه ها ده لیت: هاو پزیه تی دووپیاو ده کات به هیزو مه زنن.

* ده گونجیت لیکدانه وهی قه لغان وابهسته ی کوپو براکه پییت.

* نه گەر بینی دوویالی ئاسنی هه یه کوپو هیزه له سه فه ردا.

قه لغانچی: (ئین سیرین) ده لیت: له خه ودا دهسته لاتییکی به هیزه هانده ری سوپایه دژ به دوژمنانی فریوی دوژمنانی ده دات به دوژمنانی تیروپشکیش دهسته لاته.

قه له وی له شو لاری مروقه: (ئین سیرین) ده لیت: قه له وی و هیز له لاشه دا هیزی ئاین و باوه ره، نه گەر بینی له شو لاریبوه به له شو لاری ماریک هه لده ستیت به ده ر خستنی دژایه تی و دوژمنایه تی په نهان.

* نه گەر بینی دووگی هه یه وه که دوگی به ران کوپییکی هه یه دوا ی خۆیده ئی.

* نه گەر بینی له شو لاری له ناسنه یاخود له به رده ده مریت.

قه مېوړی: (نښېن سیرین) ده لیت: نه گه ربینې قه مېوړیوه مال و داراییه کی زوری به ده سته هیئت له گه ل مولک و ده سته لات له لایه ن خرم و که سیکی به هیژتره.

(نابلسی) ده لیت: له گه ل نه وه دا سروشتی پاک و بیگه رد به ده سته هیئت، هه روه ها قه مېوړی ناوبانگو قه رزارییه که نه سته مه دانه وهی چونکه پشت وه ک بار وایه، ده گونجیت گوناو تاوان بیت.

* و تراوه: قه مېوړی ته مه ندریژییه یان منداله.

قه ند (شگری کلؤ): (نابلسی) ده لیت: له خه ودا رزق و روزییه به ماندوبوون و غم و په ژاره ده سته گړده بی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر:

+ چاکبوونه وه له نه خوشی.

+ ده رووی خیر دواي ناپه حه تی.

+ مندالبوونی دووگیان.

+ سه ره تاي خه ریکبوون به زانیاری و قورئان خویندن و پیشه سازییه وه.

+ مالکیکی موی ده سته ده ست.

قه یسی: (نښېن سیرین) ده لیت: قه یسی نه خوشییه، خواردنی قه یسی سه وز دینارکړنه به خیر و چاکبوونه وه یه

له نه خوشی، خواردنی قه یسی زهر د خه رچکردنی مال و سامانه له نه خوشیدا.

* نه گه ربینې قه یسی له داریک ده کاته وه و ده یخوات هاوه لایه تی پیاوړکی ده وله مه ندی رهوش خرابه کات.

* هه روه ها و تراوه: لیکر د نه وهی قه یسی له داره که ی هاوسه رگرییه له گه ل ژنیکدا مال و سامانی میراتی له ژیر ده سته دایه.

* نه گه ربینې هه ندیک له ده سته لاتداران قه یسیان له داریکی سیولیکر ده وه مالکیکی خراب ده خاته ده سته ژړده سته کانی.

* دار قه یسی پیاوړکی ده رده دار و فره نه خوشییه.

* هه ندیک ده لیت: به لکو پیاوړکی رووگرزه بؤ خانه واده که ی و له گه ل خه لکیداکراوه و چاونه ترسه.

* نه گه ر قه یسیه کی سه وزبوو پیاوړکی فره دره مه.

* نه گه ر لقیکی له دار قه یسی شکانده وه نکوولی له مال و سامانی کده کات له لای پیاوړیکه وه یاخود واز له نویژو روژوو ده هیئت.

* نه گه ر له داریکی زپ لقیکی شکانده هه تا بیکات به گوچان خوشی و شادی لیوه به دیده هیئت.

* نه گەر فهرمانزده وایه ک بینی له دارسیو
قهیسی لیکرده وه له ژیر دهسته کانی
پاره ی سته مکاری وهرده گری.
* قه یسی به لگه یه له سه ترس ویم،
ده گونجیت به لگه بیت له سه رگه پانه وه ی
شته کان بۆ دۆخی رابردوویان.
* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر رزق و
رۆزییه کی خوش و به تام.

ق ی

قیامهت (رۆژی دوا یی، رۆژی
زیندو بوونه وه): (ئین سیرین) ده لیت:
(ئه بی عوبه یده ی ته ستوری) ده لیت:
له خه ودا بینیم قیامت هه لساوه و
خه لکی کۆبوونه ته وه، یه کێک بانگی کرد:
خه لکینه ئه وه ی له دنیا دا برس یبوو
باناماده ی ناخواردن بیت، خه لکی یه ک
به یه ک هه لسان، پاشان بانگی کرد: (باوکی
عوبه یده هه سته) هه ستام و سفره دانرا
له دلی خۆمدا وتم: پیمخوش نییه
له دوا ی ئه وانه و به م.
* (ئه حمه دی کوری (مسروق)
ده گیزته وه ده لیت: له خه ودا بینیم
قیامت هه لساوه و خه لکی
کۆبوونه ته وه و یه کێک بانگی کرد: کاتی
نوێژی به کۆمه له ، ئنجا خه لکی
ریزیا نه سته فریشته یه ک هات
رووخساری به ئه ندازه ی میلێک ده بوو

* ئه و به رو بوومه ی رهنگیان زهرده
نه خوشن و ئه وه ی ترشه غه م و
په ژاره یه و سه وزه کانیان نه خوشی
نییه .
(نابلسی) ده لیت: له خه ودا کۆمه له
دیناریکی ژۆره نه گەر له کاتی خۆی یان
له کاتی خۆیدا نه بوو.
* دار قه یسی پیاوێکی نه خوشه و هیچ
که لک و سودی نییه .
* نه گەر داره که قورس بوو به و
به ربوومه ی هه لیگرتوه پیاوێکی خاوه ن
مال و داراییه .
* هه روه ها دار قه یسی پیاوێکی
رووگه شی رژه له گه ل خانه واده که ی و
له خودی خوشیدا نازایه .
* نه گه ربینی به رو بوومه که ی سه وزه
به لگه یه له سه ر دره م ، نه گەر زه ردبوو
به لگه یه له سه ر دینار.
* نه گه ربینی لقیکی شکاند له داریکی
بیه رو بووم ناکۆکی و دزایه تی ده کات
له گه ل که سێکی نزیکی.
* ئه وه ی دارو دره خت چاکبکات
ئه مانه ت ده گه یه نی.
* هه موو دارو دره ختێک له کاتی خۆیدا
به رو بوومی لیکریته وه خوشی و چێژو
خزمه تکاره به دهر له توو، نه گەر له کاتی
خۆیدا نه بوو ماندو بوونیکی پووچه .

*نه گەر بینى قیامت هه لساوه
ئه ویش له بهرده می په روهردگارد
راگیراوه خه ونه که ی به هیزو پته وتره و
سه ره لدانی حق خیراتره .

*هه روها نه گەر بینى له خه ودا
گۆره کان شه قیانبردوه و مردوو
له گۆردینه دهره وه خه ونه که ی به لگه یه
له سه ر بلاویونه وه ی دادپه وه ی .

*نه گەر بینى قیامت به رپابوه و
خۆشى له جه نگداوو سه رده که وى .

*نه گەر خۆى له قیامه تدا بینیه وه
خه ونه که ی به لگه یه له سه ر سه فەر ،
نه گەر هه ر خۆى به ته نیا چه شرکرا
له گه ل یه کیکیت خه ونه که ی به لگه یه
له سه ر سته مکاره به پیتی ئایه تی :
﴿احشروا الذين ظلموا وازواجهم﴾
(الصافات: ۲۲).

*نه گەر بینى قیامت به رپابوه به ته نیا
هه ر بۆ خۆى خه ونه که ی به لگه یه
له سه ر مردنی به پیتی ئه و فره مووده یه ی
ده لیت: " ئه وه ی بمرى قیامه تی
به رپابوه " .

*نه گەر بینى قیامت به رپابوه و
سه ختی و ناره چه تیه کانی داماتوون
به لگه یه له سه ر هاتنی سته م به دواى
دادپه وه ریدا له لاین کۆمه لیکه وه
چاوه پیتی سته می لینه کردوون .

وتى: بچۆره پیشه وه و به رنویتی بۆ
خه لکی بکه ، ته ماشای رووخسارمکرد
له نۆ چاوانیدا نووسـرابوو
(جوبره ئیل ی) (نه مین) منیش وتم: ئه ی
کوا پیغه مبه ری (ﷺ) ئه ویش وتى:
سه رقائی دانانی سفره یه بۆ دنیا
نه ویستان .

* (نه بوسه عد) (ره حمه تی خواى
لیبیت) ده فهرموى: ﴿ونضع اطوازين
القسط لیوم القیامت فلا تظلم نفس
شیئا﴾ (الانبیاء: ۴۷) .

*هه رکه س بینى قیامت هه لساوه
له شویتیکدا دادپه وه ی بلاوده بیته وه
له وشوینه داو تۆله له سته مکاران
ده کریته وه چونکه ئه و رۆژه رۆژی
جیا کردنه وه و دادپه وه ییه .

*نه گەر بینى مه رجیک له مه رجه کانی
قیامت هاته پیش وه ک هه له اتنی خۆر
له رۆژئاوا وه هاتنه دهره وه ی
زینده وه ری دواو یاخود سه ره لدانی
(ده جال) و (یا جوج و ما جوج) ، نه گەر
گۆرپایه لی خودا وه ندبیت خه ونه که ی
مژده یه بۆی ، نه گەر سه رپیچیکاریبیت
یان خه ریکبیت سه رپیچی بکات
خه ونه ی ناگادارییه بۆی .

قورستریبون له چاکه کانی مه ترسی
له سر ناینه کئی مه یه.

*ته گهر بیننی کیژ شانه که
به ده سستییه وه بوو له سر ریبارنکی
راستو ریک به پیتی نایه تی: ﴿وانزلنا
معه‌م الکتاب والپی‌زان﴾
(الحدید: ۲۵).

*ته گهر بیننی فره مانیکیان دایه و
پیتانوت: بخوینه، نه گهر له چاکه کاران
بیت شادی و دلخوشتی رووی تیده کات،
نه گهر وانه بی حالی مه ترسیداره به پیتی
نایه تی: ﴿اقرا کتابک﴾
(الإسراء: ۱۴).

*ته گهر خوئی له سر (صراط) دییه وه
جیگیره له سر ناین، نه گهر بیننی
له سر (صراط) لایداو له کیشانه و ده گریا
خوازیاری ئاسانکردنی کاروباره کانیه تی
پشتبه خوا له روژی قیامه تدا.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا ئاگادارییه
بویه کیک خه ریکبی سه ریپچییه ک
نه جامبدات قیامه تیش دادپه وه رییه و
حه قسه ندنه وه یه له سه ته مکار
بۆسته ملیکراو.

*ته گهر یه کیک له جه نگاوه ران بیننی
قیامه ت به ریابوه تیاچوونی گروه و
کۆمه لی سه ته مکار نزیکه به سه رکه وتنی
خوایی.

*ته و خه ونه به لگه یه له سه رنه وه ی
خاوه نه کئی سه رقاله به نه جامدانی
گوناه و تاوان و داوای کاری ده گمه ن و
مه حالده کات و ته و به ده کات له سه ری
یاخود سوورده بیت له سه ر درۆکردن
به پیتی نایه تی: ﴿ولو ردوا لعادوا لما
نه‌وا عنه‌ وانهم لکاذبون﴾
(الأنعام: ۸).

*ته گهر بیننی له لیپرسینه وه
نزیکبوه ته وه خه ونه کئی به لگه یه
له سه ر نک وولیکردنی له خترو
پشته لکردن له حه ق به پیتی نایه تی:
﴿اقترِب للناس حسابهم وهم فی
غفلتٍ معرضون﴾ (الانبیاء: ۱).

*ته گهر بیننی مامه له و لیپرسینه وه یه کئی
سووکی له گه ل نه جامدرا خه وه کئی
به لگه یه له سه ر باشی ناینه کئی.

*ته گهر بیننی به توندی مامه له ی
له گه لکرا خه وه کئی به لگه یه
له سه رنه وه ی رووی تیده کات به پیتی
نایه تی: ﴿فخاسبناها حسابا
شدیدا﴾ (الطلاق: ۸).

*ته گهر بیننی خوداوه ند لئی
ده پرسیتیه وه و کرداره کانی خراوه ته
نیوکیشانه وه و چاکه کانی قورستریبون
له خراپه کانی له گوپراپه لیه کئی مه زندایه و
خوداوه ند پاداشتیکی مه زنی
ده داته وه، نه گهر خراپه کانی

*ته گەر نیشانە یەکی قیامەتی بینی
و ەك فووگردن بە کەرەنا یاخود
هاتنە دەرەوێی مردووێی لێکدانەوێ
یا هەڵاتنی رۆژ لە رۆژئاواوە لێکدانەوێ
و ەك لێکدانەوێ رۆژی قیامەت وایە.

*هەر وەها دەلێن: هاتنە دەرەوێ
زیندە وەرەن سەر هەڵدانی قیتمە یەو تێدا
کۆمە لێک قوتاردە بن و کۆمە لێکیش
تیادە چن.

*سەر هەڵدانی (دەجال) دەرکەوتنی
پیاویکی بیدعە کارەو وێڵی و
سەرگەردانی لە نێو خەلکیدا
بلاو دەکاتەو.

*فووگردن بە کەرەنا کۆکەرەشەو
نەخۆشییە یاخود ناگادارییە
لە دەستە لاتدارەو لە ناردنی یەکیک
یاخود رووداویک لە وشارە دەقەومی یان
سەفەرێکی گشتییە لە (حەج) یاخود
جیهاد و تیکۆشان.

*ته گەر بینی خوداوەند خەلکی
زیندە دەکاتەو بۆ جیا کرناوە یان
لێ پرسینە وەیان دادپەوێری خوا ییە
لە نێو خەلکیدا بلاو دەبێتەو، یان
پێشەواو ئیمامێکی دادپەوێرە یاخود
رۆژیکی مەزنە خەلکی دەبیین و
سەریان پێ دەسوێم.

*ته گەر بینی نامەێ کردارەکانی
بە دەستی راستی وەرگرت چاکەو
دەوڵە مەندی و شەکۆداری

*زەوی قیامەت ژنیکی ریزدارە یان
پیاویکی بە ریزی بە سوودە، فووگردن
بە کەرەنا قوتاریوونی پیاوچاکانە.

*ته گەر بینی قیامەت لە شارێک یان
گونیدیک بە ریا بوە یاخود رۆژ
لە رۆژئاواوە هەڵاتوێ یان هەر
نیشانە یەکیتری قیامەت و زیندو بوونەو
دیت بە دووی یە کدا هەتا دەگاتە بەشی
پاداشت و سزا مژدە دەرە بۆ یەکیک
کاری چاکە ئە نجام بەدات بە ئاسانی و
بۆ ئەوێشی کاری خراپە دەکات
ناگادارییە هەتا تەو یە بکات و
پاشگەز بێتەو.

*ته گەر قیامەتی لە خەودا بینی بە لگە یە
لە سەر دەرکەوتنی نیشانە یەکی قیامەت
و ەك خۆ ئێش و دەرکەوتنی کاری
ناقۆلاو بە دکاریی.

*هەر وەها قیامەت بە لگە یە لە سەر
نیشانەکانی خراپە و بینینی ئەوێش
یادخەرەوێ بۆ خەو بینەر.

*ته گەر بینی گۆرەکان قلیشاو و
مردوێکان لە گۆرەکان بە دەرکەوتوون
دادپەوێری لەو شوێنەدا بلاو دەبێتەو.

*هەر وەها دەلێن: ته گەر بینی قیامەت
بە ریا بوە لە شەپی دوژمنانی
قوتاردە بۆ یاخود قیتمە و ئاشووب
لە نێو خەلکی شار و لاتدا بە ریا دەبۆ
کە تێدا بینراو.

بۆش-ییبوو قورئانی به دروستی
خوینده وه (حهج) ده کات.

* نه گەر روو به رۆژه لات نوێژیده کرد
هه مان بۆچوونی قه ده ریه کانی ههیه و
هاوتای رای مه سیحیه کانه.

قیرات^(۱): (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
ناخۆشییه به هۆی قه رزه وه تووشی
ده بیت که له نه ستۆیدایه.

قیرتاو: (نابلسی) ده لیت: بینینی
له خه ودا به لگه یه له سه ر کاروبار و
ئاسانگه ر یاخود بره ری قوماشی
نه ستور.

قیمه (گۆشتی وردورد کراو): ده گونجیت
بۆ ره به ن به لگه بیت له سه رها و سه رو بۆ
دوگیان کورپیت.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
تیکه لکردنی مال و سامان له گه ل
شه ریکه کانی و نه نجامی سوود و قازانجی
نیوانیان.

به ده سته هینیت ، نه گەر به ده سستی
چه پی وه ریکرت به گوناوه تاوان و
هه ژاری و پیدایستی تیا ده چیت.

* نه گەر بینى به سه ر پردی (صراط) دا
رۆیی به سه لامه تی قوتارده بی
له نا په حه تیه کی گه وره و گران.

قیبله و رووگه ی نوێژ خوین له نوێژدا:
(نابلسی) ده لیت: نه گەر له خه ودا بینى
روو به رۆژه لات نوێژ ده کات پیاویکی
مه زه ب خراپ و فره بوختانه بۆ
خه لکی و چاو نه ترسه له بۆگوناوه
چونکه له گه ل جووله که دا هاوپا به و
نه وانیش به و چه شنه ن.

* نه گەر رووی له به رانه بری رۆژه لات بوو
پیاویکی بیدعه چی سه رقاله به کاری
پرپو و چه وه.

* نه گەر رووی له پشستی (کابه) بوو
ئیسلامی وازلێهتاوه به نه نجامدانی
گوناوه گه وره یان سویندخواردنی درۆ
یاخود توهمه تبارکردنی داوینپاک و
خۆنه پاراستن له گوناوه تاوان و
چاودێری خودا وه ند له ده سته دات.

* نه گەر بینى رووگه و قیبله نازانی
یاخود بینى بۆیده گه پێ و نایدۆزیته وه
له ئاینه که یدا سه رسامده بیت.

* نه گەر بینى روو به قیبله نوێژ ده کات
ئه وه ئاینه که ی جیگیره ، خۆنه گه ر
نوێژ روو به شوینیکى به ده ر
له (کابه) یکردو جل و به رگی سپی

(۱) قیرات: ۲۴/۱ ی دیناریک و له کیشانه شدا

(۴) ده نکه گه نه (قه رهنگی ده ریا: ۱۰۰۹/۲).

کاف

ك

کا: (ئىبن سىرىن) دەلىت: کا مالىكى
زۆرۈ فەردارە بۆلۈشەۋەى بەدەستى
بەينى يان بىياتە مالهەكى.

*دەگىرنەۋە (ئىبن سىرىن) سەيرى
كاىەك دەكات لەبىدارىداۋ دەلىت:
خۆزگە لەخەۋدا بوايە ، ھەرۋەھا
دەلىن: ئەۋەى كا بىينى لەخەۋدا
فەردەۋ توۋرەكەى بۆ ھەلبۇرى چۈنكە
مالۋ دارايىەكى زۆرەۋ شوئەۋارەكەى
پىدا دىارى دەدات، ياخۇد مالىكى
كەمە زۆرپىشى چۈنەتى ھەلسوكەۋت
كردنە پىۋەى.

(ئابلىسى) دەلىت: كا مالىكە
بەماندوبوون دەستگىر دەبىت چۈنكە
دۋاى كوتان بەدەستىت. ئەۋەى
لەخەۋدا بىينى كاى لايە رزقو رۆزى
حەلال بەدەستەھىتت بۆخۆى، ئەگەر
لەخەۋدا لىيخوارد نرخى فروشتى
ۋەردەگرىتۋ دەيخوات يان برسيتىۋ
نەبوۋنى روى تىدەكات.

ئەگەر لەشۋىن و جىگەى ناشياۋ داينا
ۋەك سندوقۋو گەنجىنە بەلگەىە لەسەر
گرانىۋ مردنى ئاژەل.

*دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر خىرو
چاكە چۈنكە لەمالۋ دارايى زىادەىە.
*زۆرى كا لەۋلاتدا بەلگەىە لەسەر
زۆرى روۋەك، بەلگەشە لەسەر روۋەك،
كاى گەنم بەلگەىە لەسەر گەنم، كاى
پاقلەش بەلگەىە لەسەر پاقلە ، ھى
توكىش لەسەر توك.

كابه (كەعبە): (ئىبن سىرىن) دەلىت:
ئەگەر بىنى نوپۇلە (كابه) دا دەكات
زالدەبى بەسەر ھەندىك لەرېزدارو
شكۈمەندانداۋ دلتىايىۋ خىرى
دەستگىردەبى.

*ئەگەر بىنى شتىكى لە (كابه) برد كارو
رووداۋىكىسى لەدەستەلاندەرەۋە
بەدەستى.

* (كابه) لەخەۋدا فەرمانپەرۋا يان
بەرپرسە ياخۇد ۋەزىرە رمانى

* نه گەر بينى دراوسىي (مهككه) يه
ته واووپر ده بى.

* نه گەر بينى له (مهككه) دايه و له گه ل
مردوانداو پرسى يارى لى ده كه ن
به شه هيدى ده مرى.

* ده گيرنه وه پياويك ديت بولاى (ئين
سيرين) و ده لى ت: له خه ودا بينيم له سهر
(كابه) نويزده كم ، نه وى ش وتى:
له خوابترسه من واده بينم له ئىسلام
دهرچوبى.

* نه نازيارىك له خه ودا ده بينى چوه ته
نىو (حرم) وه له سهر (كابه)
نويزده كات، خه ونه كهى بۆ رافه كارىكى
خه و ده گيرى ته وه نه وى ش ده لى:
دلنبايى و ده سته لائىك وه رده گرى باج
له مه موولايه كه وه كرده كه يته وه، وى پراى
خراپى بۆ چوون و پى چه وانه بوونى
سوننه ت.

* پياويكى تر ده بينى بازده دات به سهر
(كابه) دا پاشان بۆ (ئين سى رين) ي
ده گيرى ته وه وه نه وى ش ده لى: پياويكى
پى چه وانى سوننه تى پى تغه مبه رى (ﷺ) و
دواى ئاره زوى خۆت كه وتوى.

* ده گونجى ت (كابه) به لگه بى ت له سهر
نويز چوونكه رووگه ي نويز خوي تانه و
به لگه يه له سهر مزگه وت چوونكه مالى
خوايه.

ديواره كهى به لگه يه له سهر مه رگى
فه رمانپره وا.

* بينى نى (كابه) له خه ودا مژده ي
خى روچا كه يه يا خود ئاگادارى به شه رو
غه م و په ژاره.

* نه گەر بينى (كابه) بوه به مال و لانه ي
نه وه خزمه تكارى به رده وامى ده بى و
ناوبانگو شكومه ندى شى ده بى، مه گەر
(كابه) له شى وه يه كى خراپدا به دى بكات
نه مه ش هى چ خى رى كى تى دا نيه.

* نه گەر بينى لانه و مالى بوه به (كابه)
رى زى لى ده گرى.

* مه روه ها ده لى ن: نه گەر بينى چوه ته
نىو (كابه) وه پشت به خوا ده چى ته
نىوى.

* نه گەر بينى مه نارى كى له (كابه) دزى
ده چى ته نىوى.

* نه گەر بينى له سهر (كابه) نويزده كات
ئاينى تى كده چى.

* نه گەر بينى ده سته لات و پۆستى كى
له (مهككه) پى سپى را فه رمانپره وا
مه ندى كارى پى ده سپى ردى.

* نه گەر بينى روو به (كابه) چوو
ئاينه كهى باشده بى.

* نه گەر بينى له (كابه) پى سايى كرد
به لگه يه له سهر به لا و نه هامه تى روو
له فه رمانپره وا ده كات.

کارښک له بیداریدا به لگه یه له سهری،
به لام نه گهر له کاتی بیداریدا بترسی
دلنیا ده بی و نه گهر نه خو شیبو دهری.

* نه گهر که سیک (کابه) ی بینى له شارښک
یان گهره کښک نه گهر خه ونه که
تایبه تبوو به خه و بینره وه و که سی
نهدى له خه وه که یدا ته ماشای
حالیده کړی نه گهر چاوه پړی ژنبی
ماره یده کات و ژور چاوه پړیده بی.

* نه گهر که سیکى بیتاگا له ناین بینى
یاخود نویژی وازلېه یتا بوو بۆ نه وکه وسه
ناگاداریه له وازه یتانی له وهى که و
ده بوو بی کات و له روو کړنه شو یتک،
هر وه ها بۆ که سیک (حج) ی مالى
خواى له نه ستودا بی به لام خو ی
لیتیتا گابکات، نه گهر هیچ کام له وانه
نه بوو خه وه که ش هی زانایه کبوو
خه لکی له ده وری کۆده بوونه وه
له خه وه که داو ده نگه ده نگیان له ده وری
دروسته ده کړد ده سته لاتداریکى
دادپه روه کاروباریان ده بات به پړوه و
پیاوړیکى زانا یان که سیکى ناسراو
له (حج) ده گهر پته وه یان له سه فهریکى
دوور یان له مالى خو ی ده چیته دهره وه
به هو ی کاره سات و رووداویکه که رووی
تیده کات یان فهرزیک که دیته نه ستوی
یان مردوویه کی دهر مړتو خه لکی

* هر وه ها به لگه یه له سهر نه وه ی
وابه سته ی ده بیت و ریت مووی نه و
وه رده گهری و پاشگه زده بیت وه
له کاره کانی.

* هر وه ها ده گونجیت به لگه بیت له سهر
به هشت چونکه مالى خوا یه و
به هشتیش مالى خودایه.

* هر وه ها به لگه یه له سهر نه وه ی
مزگه و ته کانیت به لگه یه له سهری.

* نه گهر بینى (کابه) بوه به مالى نه و
خه لکی رووی تیده که ن و ریزیان
به ستوه له به رده رگایدا خاوه ن زانیاریه
یاخود کچیکى ریزداری هیه و هاتوون
بۆ داخوای.

* نه گهر له ده وری (کابه) بوو یاخود
هه نـ دیک له ری وره سمه کانی
جیبه جیده کړد خزمه تی ده سته لاتدار
ده کات یان خواناسی یا باوک و دایک
یاخود هاوسه ر یان گهره یه ک
به ناموزگاری و خو ماندو کړد.

* نه گهر بینى چوه نیتو (کابه)
هاوسه زده گری نه گهر ره به ن بیت و،
نه گهر بیباوه پبوو موسولمانده بی نه گهر
بیتاگابو دیسان ده گهر پته وه بۆ
چاکه کارى و نه گهر نازاری دلای دایک و
باوکیدابو چاکه بیت وه له گه لیان،
وه گهر نا ده چیته مالى فهرمانپه و بۆ

*ته گهر بينى گهړا به ده وړى (کابه) دا
ياخود يه کيک له سر و ته کاني

به جيگه ياند چاكيه له ثاينه که يدا.

*ته گهر بينى روويکرده (کابه)
رووده کاته نه وهى حال وبارى ثاينه کهى
چا که دکات له گهل دنيايدا يان
رووده کاته فرمانپړه واهه تا تيکه ل
به هه نديک له بهر پر سه کاني ببيت.

*ته گهر بينى (کابه) هاتوه ته
نيوما له کهى و له خزمه تى ده سته لاند ار دا
نه بوو ژنيکى ريژدا ده هيئى
له چا که کاران.

* (کابه) به لگه يه له سر نويز چونکه
رووگى موسولمانانه.

*هه روه ها به لگه يه له سر مزگه وت
چونکه مالى خوايه.

*بو يه کيک رووى تيکات به لگه يه
له سر:

+رينومايى و قورئان و سونه ت.

+کوپ.

+زانا.

+گه وړه و هاوسه رو دايک.

*هه روه ها به لگه يه له سر به هه شت.

*ده گونجيت به لگه بيت له سر (حج) و
ناپوړه و بازارپو خوشحالى.

*ته گهر بينى (کابه) بوه به مالى و
خه لکى رووى تيده که ن و وه ستاون

شوئى ده که ون و به ده وړيا دوعا
ده که ن.

(نابلسى) ده لئيت: ته گهر بينى نويزى
تيداکرد زالده بيت به سر فرمانپړه و او
پيشه و ايه که ريژدار ياخود دلنياده بى
له دوزمنان و خيى ده سترگير ده بى
ليوه يان.

*ته گهر چوه (بيت العتيق) ده چي ته
لاى فرمانپړه واه.

*ته گهر بينى يه کيک له ديواره کاني
که وت و رما به لگه يه له سر مهرگى
فرمانپړه واه.

*ته گهر هات بو (کابه) به لام هيچ
سر و تيکى به جينه مينا له قيامه تدا نه و
فرزانه ي به جيه نواوه خودا له سرى
دانواوه يان که فاره تى سوينده که يداوه.
*ته گهر بينى دزى له (کابه) کرد ده چي ته
لاى مهره ميکى خوى.

*ته گهر فريشته کاني بينى له ناسمان
دابه زى و پايه کاني (بيت) يان
به رز کرده و له شاريکدا داياننا فيتنه و
ناشوب له و زه و بيه دا ده که و يته وه.

*ته گهر بينى (کابه) سووتاوه وازى
له نويز هيناوه.

*ته گهر (کابه) ي بينى زياد يان
که ميکرد بو ياخود له حال وبارى خوى
گورپانگارييه که به سر دا هاتبو و
ليکدانه وهى ده دري ته پال فرمانپړه واه.

چاکبوونی حال و باره نه گره ده لده ستا
به نه نجامدانی کاریک.

کاتر میزی خوئی شووشه یی: نه گره بیینی
شتیک دیت به سه ریا لیکدانه وهی به پیی
خیرو شهر ده بی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
جوانکاری.

کار: (ئین سیرین) ده لیت: کرداری
ناته واه لگه یه له سه ر ناتومیدبوون
له وهی خوازیریته و روودانی ناته واهی
له سه ر کردایه تیدا.

(نابلسی) ده لیت: کاری ناته واه
له خه ودا به لگه یه له سه ر بیکاری و کاری
ته وایش به لگه یه له سه ر ژیان.

* نه گره بیینی کاریکی خیر
نه نجامده دات خوازیری مندا لی
نیرینه یه و خودا وه ند پیی ده به خشی و
به لگه ی خیره بۆ ده وله مندو که سانی
به میزو هه روه ها به لگه یه له سه ر مولک و
پله وپایه ی فراوان و به رین.

کارا (بکه ر): (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
به لگه یه له سه ر هه ژاری و ده وله مندو.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر سه فه رو
دوودلی له داواکردنی بژیویدا و هه لگری
غم و په ژاره ی که سانیت ره لگه ل
نارامگرتن له سه ر نه وهی تیدایه.

له به رده رگا که ی ده سه سه لاتیك
به ده سه سه ده مینی یان به هوی
زانیا رییه که وه یا خود کاریك
که نه نجامیدا وه.

* نه گره بیینی به ده وری (کابه) دا
ده سه وورپیته وه یا خود یه کیك
له سه روته کانی جیه جیده کات خزمه تی
ده سه سه لانداری زانا و خواناس یا خود
دایک و باوک یا ها و سه رو گه وره یه ک
ده کات به ناموزگاری و چاکه له گه لکردن و
خوره نجانندن بۆ به رانه ر.

کاتر میز: نه وهی کاتر میزیک بیینی
(درهم) و (دینار) ی به پیی دیاریکردنی
کاته که ده سه سه ده که وی.

* کاتر میزی وه لامدانه وهی دوعا له روژی
هه ییندا یان کاتی خویندنی زیکو ویرد
به لگه یه له سه ر لابردنی به لاو
نه ها مه تی و ده وله مندبوونی هه ژارو
به جیه پینانی به لئین.

* هه روه ها ده لئین: کاتر میزی ده سه سه
له خه ودا به لگه یه له سه ر پیشکه وتن
به یارمه تی ها ورییه که که ده سه سه لاتیکی
گه وره ی هه یه.

* کاتر میزی دیوار: به کات

لیکده درپیته وه، نه گره له نمره یه کی

دیاریکرا ودا لیدا له سه سه کانی شه وورژ

کارگه چی: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سهر نارامگرتن و چوست و چالاکي له هه موو کاروبار یئکدا.

* ههروه ها بینینی به لگه یه له سهر رزقو بژئوی و سوودو قازانج.

کاروان: (نابلسی) ده لیت: ئاژه ل له خه ودا به لگه یه له سهر که لوپه لو پیدایستی باش، کاروانیش: پشوو سهفه رو گواستنه وهیه، ههروه ها (ئین سیرین) ده لیت: گهشتیاری ژن ژنیکی ئازادی دهوله مه نده.

کاری چاکه: (نابلسی) ده لیت: بینینی له خه ودا به لگه یه له سهر ره واندنه وهی غه م و په ژاره و شایی و ئاهه نگه.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سهر هه په شه و گریان و شیوه ن.

کاشی: (نابلسی) ده لیت: نه گهر له خه ودا بینینی له جیگه ی مه پمه پ دانراوه به لگه یه له سهر گوپانی پله و پایه و هاوسه رو شوین و جی و بژئوی، ههروه ها نه گهر مه پمه پ له جیگه ی کاشی دانراوو به لگه یه له سهر پیچه وانه ی شه پ به خیر.

* نه گهر کاشی بینینی له شوینیک گونجاوو پیویستبوو به لگه یه له سهر ته بایی و کۆبوونه وه و شایی و ره واندنه وهی غه م و په ژاره و رزق و رژی و نوپیوونه وهی جل و به رگ.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سهر هه لبه ستی قسه و جوانکاری جه لال تیکه ل به حه رامده کات.

* کارا (بکه ر) پیاویکه خه لگی هانده دات دژ به یه ک، نه گهر کاریکیشی نه نجامدا بۆ خوداوه ندیده کات، نه گهر ته م و مژ که وته سهری سوود له و ته پ و تۆزه وهرده گری به نه ندازه ی خۆی، نه گهر ته پ و تۆز نه که وته سهری هیچ سوودیکی لیوه رناگری.

* نه گهر بینینی بکه ر مالان له بنده رده هیتی له گه ل دیوارداو هه ندیکی ده خری به سهر هه ندیکی تر دا بیزاری و ناره حه تی له نیتوان که سانیئکدا رووده دات له و شوینه دا یاخود ده مرن.

* نه گهر بینینی به ده ستی کاریک نه نجامده دریت وه ک هه لکه ندن به پاچ کردگاری پهروه ردگاره، پاچیش پیاویکه خه لگی به کیشده کات بۆ لای خۆی و ده چیته نیو کرۆکی ئه و باسه وه.

کار په کخستن: (نابلسی) ده لیت:

په کخستنی نه و کاروبارانهی ناتوانی به جیی بهیتی نه گهر ژنبوو جیا بوونه وه و دانیشتن بۆ خۆی ده هیتی یاخود شوونه کردن و گۆشه گیرییه.

(نابلسی) ده‌لٲت: کافور به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
خٲر به‌نه‌ٲنی و دووگیانبوونی ئافره‌ت.

*نه‌گه‌ر له‌گه‌ل مردوو یان پٲردا بٲنرا
به‌لگه‌یه له‌سه‌رکرداری چاک و
حه‌شکردنی له‌گه‌ل چاکه‌کاران.

کاکٲله‌ی مروٲ: (ئٲبن سٲرین) ده‌لٲت:
نه‌گه‌ر بٲنی کاکٲله‌یه‌کی ئٲش و ئازاری
هه‌یه قسه‌و وته‌یه‌کی خراب ده‌بٲستی
له‌که‌سٲکی نزٲکیه‌وه‌و مامه‌له‌یه‌کی
تونوو ره‌قی له‌گه‌لده‌کات به‌ئه‌ندازه‌ی
ئٲش و ئازاره‌که‌ی که‌هه‌یه‌تی.

(نابلسی) ده‌لٲت: کاکٲله له‌خه‌ودا
گه‌وره‌ی نه‌ته‌وه یان رٲش
سٲٲٲه‌که‌یان، ئه‌و کاکٲله‌یه‌شی
ده‌که‌وٲت یان هه‌رددانٲک به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر که‌موکٲری له‌مال و داراٲیدا یان
مردنی که‌سانٲک.

*کاکٲله خانه‌واده‌ی پٲاوه دووٲوه‌کان
یاخود ئه‌وانه‌ی خوی پٲده‌نوٲنی یان
ئه‌و مندالانه‌ی نه‌گه‌یشتون به‌ئاستی.

*نه‌گه‌ر بٲنی کاکٲله‌ی ده‌ره‌ئناوه
ده‌مرٲت، هه‌روه‌ها ده‌لٲن: نه‌گه‌ر
قه‌رزاربوو قه‌رزه‌که‌ی ده‌داته‌وه یاخود
نه‌گه‌ر ئه‌مانه‌تٲکی لایوو ده‌یدات
به‌خاوه‌نه‌که‌ی یان په‌یوه‌ندی و رایه‌له‌ی
خزمه‌یه‌تی ده‌برٲت له‌نیوان ئه‌وه‌ی
کاکٲله‌که‌ی ده‌درٲته‌پال.

کاغه‌زا (تٲیانووس): (نابلسی) ده‌لٲت:
نه‌گه‌ر بٲنی له‌کاغه‌زٲکدا ده‌نووسی
نکوولٲیه له‌گه‌ل خه‌لکٲدا.

*هه‌روه‌ها ده‌لٲن: نووسه‌ر پٲاوٲکی
غه‌مباری به‌لاو نه‌هامه‌تٲداره‌و هه‌میشه
له‌دل‌ه‌راوکه‌دایه‌و خوداوه‌ند
رٲنوماٲیده‌کات له‌و غه‌م و په‌زاره‌یه
قوتارده‌بی.

*نه‌گه‌ر بٲنی پٲشه‌وايه‌ک کاغه‌زٲکی
دایه داوای شتٲکده‌کات له‌ئٲمام و
ده‌یدوژٲته‌وه.

کاغه‌زفروٲش: (نابلسی) ده‌لٲت:
له‌خه‌ودا پٲاوٲکه‌هاوکاری خاوه‌ن
پلان و فٲلده‌کات.

کافروٲش (ئالٲکفروٲش): (ئٲبن سٲرین)
ده‌لٲت: پٲاوٲکی به‌خشنده‌ی مال و
سامانداره.

(نابلسی) ده‌لٲت: پٲاوٲکی به‌خشنده‌ی
ده‌وله‌مه‌نده‌و باسی چاکه‌کانٲده‌کری.

*بٲٲنی کافروٲش به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
هه‌ستان به‌به‌رژه‌وه‌ندی که‌سانٲتر یان
هه‌لسوکه‌وتکار به‌رزق و رۆزی هه‌زارو
ئه‌وانه‌ی له‌سه‌فه‌ردان یان ته‌مه‌لی.

کافور: (ئٲبن سٲرین) ده‌لٲت: کافور
پٲاهه‌لدانی باشه له‌گه‌ل پله‌وپایه‌و
شکو‌مه‌ندی.

پیی وت: هر کاله کیک که تیان
گرتوی که سیکی ماله که ت ده بریت.

* کاله کی سه وزی هندی پیاویکی روح
قورسی ساردو سره له دیدی خه لکیدا.

(نابلسی) ده لیت: ئه وهی ببینی کاله ک
ده خوات له زیندان قوتار ده بیت به پیی
تایه تی: ﴿فَابْعَثُوا أَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هَذِهِ
إِلَى الْمَدِينَةِ فَلْيَنْظُرْ أَيُّهَا أَزْكَى طَعَامًا
فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ﴾ (الكهف: ۱۹)
به واتای کاله ک هاتوه.

* ئه وهی ببینی کاله کی هندی ده دات
به خه لکی سووک و سارد ده بیت
له به رچاوی خه لکیدا یان قسه ی قورسو
گرانده کات.

* ئه وهی بیه ویت ئیش و کاربکات کاله کی
خراپ به لگه یه له سه ر بیئیشی.

* کاله کی سه وز شاروچکه یان کوپ یا
ژنه یان سه ری هاوړپیه ، نه گهر چوه
لای نه خوښ چاره سه ر ورده گری
نه گهر پیویستی پینه بوو به لگه یه
له سه ر نه خوښی.

* کاله کی زه ردیش پیاوو ژنه که باسی
چاک و باشیان هیه ، ده گونجیت
به لگه بیت له سه ر ژنی خانه دان و جوان
له گه ل که مو کوپی ره قو ئیشی زبر یان
له سه ر ره قی.

کالانی شم شیر: (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا به لگه یه له سه ر نه ینپاریز.

* هه روها ده لیت: کالانی شم شیر
به لگه یه له سه ر مال و دارایی پاریز یا
شت ومه کپاریز، هه روها بینینی
به لگه یه له سه ر :
+ سه فهر.

+ کوپیک مروڤ به سه ر شانیه وه
هه لیکریت.

کالا (شتومه ک): (ئین سیرین) ده لیت:
ئه وهی کالو شتومه ک به ده سستیه وه
ببینی مال و سامان به ده سسته هیئت.

کاله ک: (ئین سیرین) ده لیت: کاله ک
نه خوښیه ، هه روها ده لیت: پیاویکی
له ش به بارو نه خوښه ، هه روها ده لیت:
نه گهر کاله ک به ینی خه مو په ژاره یه ک
رووی تیده کات به بیئیه وهی بزانیست
له کوپوه سه ریگرتوه ، هه روها
ده لیت: کاله که سه وزه ی نه گه یوو
ته ندروستی و لاشه یه.

* ئه وهی ببینی ده سستی بو ئاسمان
دریز کردوو کاله کیک ده گریته وه مولک و
ده سته لاتیک داوا ده کات و به خیرایی
ده ستیده که ویت.

* ده گپړنه وه پیاویک کاله کیان گرتنه
ماله کسه ی، خه وه کسه ی بو
خه ولیکده ره وه یه ک گپړایه وه ئه ویش

* نه گەر کانزايه ک يان چه ند کانزايه کی
دييه وه ته ماشاي حال وباريده کړئ
نه گەر کشتياربوو بږتوي پيدا کړدنی
ده ژيټه وه، نه گەر زانسته پوه ريوو
به ده سستیده هينيت و سه رکه وتوو
ده بيت.

* نه گەر نه وکانزايانه ی له خه ودا بؤ
خه لکی خه لا لکړد به لگه يه له سر نه و
زانياريه ی به درده کوي، نه گەر
ده سته لاتداربوو له دريای دوژمندا
ياخود به تیکو شان ناسرابو چه ندین
شاری هاو له پيدا کړان نازادکارو
ده سته وتیان ده بيت، نه گەر
بيده چييه کی گوره بوو فیتنه يه بؤی و
به پروی خه لکيدا ناوه لایده کات.

* کانزاکانی نیو زهوی مال و سامانی
بيده نگه وه ک چاو پاريزراوه.

کاولبوون (فهوتان - تياچوون):

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا
پوچه لېوونه وهی سوو دو قازانجه
ياخود نه بوونی نهرم ونيانيه به هوی
نه خوشييه وه يان دوورينه وه ياخود
نافهت و به لا بارين به سر کشتوکال يان
هاتنی نه هامه تی به سر ناژه لاند.

* لای خه لکی رتياندار بوون و مانه وه يه.

* نه گەر کاله کيکی له تکرای بينی
به لگه يه له سر قهرژک دهیده نه وه يان
له چه ن مانگيدا قهرزیده کات.

* کاله کی سووريش به لگه يه له سر
جوړه کانی خشل و نالتوون.

کاله ک فروش: (نابلسی) ده لیت:

بينی له خه ودا به لگه يه له سر پياوی
له ش به بارو نه خوش و به لگه شه له سر
نه وهی چاره سر و شيفای نه خوشی
لايه له گه ل رزو و رزی فراوان.

کامخ^(۱): (نابلسی) ده لیت: له خه ودا

غم و په ژاره و کيشمه کيش و ناکوکیه،
نه گەر ليځخوارد غم و په ژاره رووی
تیده کات، نه گەر لی نه خواردو
دهستی لينده مال و سامانیکه زیانی
ليده کات.

کامخ فروش: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا

پياوینکه فره نه خوش و درده داره.

کانزاکان: (نابین سیرين) ده لیت:

کانزاکانی نیوزهوی به لگه يه له سر:

+ گه نجينه.

+ مال و سامانی هه لگراو.

+ زانباری شاراه.

+ کاروباری نهی.

^(۱) کامخ: نه وهی له خواردندا به کار دیت بؤ تام و

چیز تیکردنی. (فرهنگی دریا: ۱۰۲۳/۲).

ک

کتری: (ئیبین سیرین) ده لیت: ریزو
پله و پایه نرخى ماله.

* نه گەر ئاگرىكى كرده وه و كترىيه كى
خسته سهرى و گوشتى تىكرد يان خوارد
پياويك ده جوولئىنى بۆ به ده سته پئنانى
سوودو قازانچ، نه گەر بينى گوشته كه
كولاوخواردى سوودو قازانجى
ليوه رده گرى و مال و سامانى حه لال
به ده سته هئىنى، نه گەر نه كولا بو
سوودى حه رame.

* نه گەر گوشت و خواردنى تيدانه بوو
پياويكى هه ژار راده سپيرئ به كارىك
له توانايدا نيه و سوودى ليوه رناگرئ.
* كترى شووشه پياويكه نازو نيعمه تى
خوى بۆ سه رجه م خه لكى دهرده خات و
به تاييه تيش بۆ دراوسىكانى.

كتيب (په رتووك): (ئيبين سيرين)
ده لیت: كتيب هيزه، نه گەر كتيبىكى
بينى هيز به ده سته هئىنى به پئى
ئايه تى: ﴿يَا يَحْيٰى خُذِ الْكِتٰبَ بِقُوَّةٍ﴾
(مریم: ۱۲).

* كتيب خيرىكى به ناويانگه نه گەر
بلاوكرابوه وه نه گەر داخرا بوو خيرىكى
شاراوهيه.

* نه گەر كتيبكه كه له ده سته مندا لدا بوو
مژدهيه، نه گەر له ده سته كچىكدا بوو

خىرو مژده و خو شيه، نه گەر له ده سته
ژنىكدا بوو په يبردن به كارىكه
له خو شيدا.

* نه گەر كتيبىكى داخراوى
به ده سته وه بينى زوو ده مرى به پئى
ئايه تى: ﴿يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ
السَّيْلِ لِلْكُنْبِ﴾ (الانبيا: ۱۰۴).

* نه گەر بينى به بلاوكرابوى
له پيشه وای وه رگرت ده سته لات و
سه ركه وتن و نازو نيعمه ت
به ده سته هئىنى نه گەر به ئارامبوو،
وه گەرنا له كويلايه تى و ملكه چى
ده ترسى.

* نه گەر بينى كتيبىكى داخراوى نارد بۆ
مروفتىك و پاشان بۆينارده وه، نه گەر
ده سته لاتدا بوو به سوپايه كه وه رووى
تىكرد ده دوپرين، نه گەر بازرگان بوو
له بازرگانيه كهيدا زهره ر ده كات، نه گەر
ژنى ده ستنيشان كر دبوو پئناگات و وازى
ليده هئىنى.

* نه گەر كتيبىكى به ده سته راستيه وه
بينى خير، نه گەر شه پو ئازاوهى
هه بوو له گه ل مروفتىكدا يا خود گومانى
هه بوو به ئاشكرا بۆى روونده بيتته وه،
نه گەر له سزاو ئيش و ئازاردا بوو خو شى و
شادى رووى تيده كات به پئى ئايه تى :
﴿وَنُرْسِلْ عَلَيْكَ الْكِتٰبَ تَبْيٰنًا لِّكُلِّ

فه رمانپه وایه کده بی به لگهش له سهری
چیرۆکه که ی (سوله یمان) پیغه مبه ره
(سه لامی خوای لیبت) له گه ل
(به لقیس) دا.

* نه گه ر لاپه ره و گوڤاریکیان بۆ ناردو
تیدا پارچه یه کی لۆچکراوی تیدابوو
کچیکه و هاوسه رگری له گه ل ده کات و
دوگیانده بی.

(ئین سیرین) ده لیت: نه گه ر بینى
کتیبتیک ده نووسی کاروکاسبیه کی
حه رام نه نجامده دات به پئی نایه تی:
﴿قَوْلٌ لَّكُمْ مِمَّا كُنْتُمْ اِذْ بَعْثْتُمْ وَوَيْلٌ
لَّكُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ﴾ (البقرة: ۷۹).

* نه خشو نیگاری دهستی پیاو فروفیله
ملکه چى و رسوایی به دوا دا دیت، بۆ
ژنانیش فروفیل و پاره په یدا کردنه.
* نه گه ر بینى نایه تیکی قورنانه له سهر
کراسه که ی نوسراوه پیاویکی پابه نده
به قورنانه وه.

(نابلسی) ده لیت: نه گه ر نامه ی
کرداره کانی به دهستی چه بینى
په شیمانده بیته وه له سهر کاریک
نه نجامیداوه. وهرگرتنى نامه ی
کرداره کان به راست سالتیکی پر
فه پوپیته، وهرگرتنى له مروفیک
پیروترین شتی لیوه رده گری، له لایه ن
خویه وه.

شَیْءٌ وَلَهْدَى ﴿ (النحل: ۸۹) نه گه ر
غه مباریوو یان ئاواره کارویاری بۆ
ناسانده بی و به دلخوشییه وه
ده گه ر پته وه بۆ لای خانه واده که ی.

* وهرگرتنى کتیب به دهستی راست
خیره.

* نه گه ر به دهستی چه پ کتیبیکی
وهرگرت په شیمانده بیته وه له کاریک
نه نجامیداوه.

* نه گه ر کتیبیکی له مروفیک وهرگرت
ریژدارترین شت وهرده گری لای به پئی
نایه تی: ﴿لَا خِزْيَا مِنْهُ بِالْاِيمِینِ﴾
(الحاقة: ۴۵).

* نه گه ر بیباوه ریک قورنانیکی
به دهستی وه بینى یان کتیبیکی
عه ره بی ملکه چده بی یان ده که ویته
بۆته ی غه م و په ژاره و به لاو
نه هامة تییه وه.

* نه گه ر ته ماشای لاپه ره و گوڤاریکیکرد
به لام نه وه ی تیدابوو نه یخوینده وه
میراتییه و به دهستیده هتیت.

* هه روه ها ده لیت: نه گه ر بینى کتیبیکی
دپاند غه م و په ژاره کانی ده ره ویته وه و
فیتنه و شه پری لیده که ویته وه و خیری
دهستگیرده بی.

* نه گه ر بینى کتیبیکی مۆرکراوی
بۆ مات ملکه چه و رامی

ههروهك چۆن ژن دهرووی خیره بۆ
ئەوانەى لەنارپەحتیدان.

كچۆلەى گۆرانىيىز: (ئىبن سىرىن)
دەلئىت: گۆرانى و موسىقا لەشايدا
هه مووى بەلاو ئەهامەتییە بۆ
دانىشتوانى ئەو مالا.

كچى شقّل و مۆرنەشكاو: (نابلسى)
دەلئىت: ئەوەى لەخەودا كچىك بىنى
قورسى و گرانیە بۆخاوەن پلەوپايە
ههروهك چۆن ژن دهرووكردنهوہە بۆ
ئەوانەى لەتەنگانەدان.

* دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر:
+ حوشتر.

+ زەوپیەكى بەسوودو خانوویەكى
تازەبىناکراو.

+ بەروبوومى نەچنراو.

+ ناپەختى و مەینەت.

+ كارى ئەستەم و گران.

* بۆ پادشاو فەرمانپەرە بەلگەىە لەسەر
قەلا.

* ئەوەى بىینى دەچىتە لاى كچىك
دەبىت بەخاوەنى كىلگەيەك یان
بازرگانىەكى بەسوود ئەتجامەدات.

ك

كراس: (ئىبن سىرىن) دەلئىت: كراس
حال و بارى مرقفە لەبژىوى پەيداكردن و

* ئەگەر بىباوەرێك قورئان یان كتیبىكى
عەرەبى بەدەستى خۆیەو بىنى
ملكەچدەبى و دەكەوتتە نىو غەم
پەژارەو بەلاو ئەهامەتیهو، مۆركردن
دەلتىابوونە لەوكارە.

* ئەگەر كتیبىكى بىنى بەسپىتى
لەلايەن كەسىكى ناديارو ئاوارەو پى
گەشت هەوالى نامىنى و دوايىدیت.

* ئەگەر كتیبىكى بىنى لەئاسمانەو
دابەزى بۆى بەپى ئەوەى خالىدەبوو
لىى یان كەوتە نىو ویزدانى، ئەگەر
خىربوو یان شەپ.

* دەگونجىت كتیب بەلگەبىت لەسەر
یەكێك خۆش دانىشتن و مەجلىس بىت.

* كتیبى بەرگدار ئەگەر نەیزانى چى
تیداىە بىینى بەلگەىە لەسەر ناپاكى و
غەش لەپىشەسازیداو مامەلەى ناديار
یان ژنى زماندرێژە.

كتیبفرۆش: (نابلسى) دەلئىت: بىینى
لەخەودا بەلگەىە لەسەر خالىبوونەو
لەغەم و پەژارەو چارەسەرى
گىروگرفت و كەوتن بەسەر هەوالى
سەيرو هاوسەرگىرى بۆ رەبەن و تەوبە
بۆ خراپەكارو موسولمانبوونى بىباوەر.

ك

كچ: (نابلسى) دەلئىت: لەخەودا
قورسى و گرانییە بۆ خاوەن پلەوپايە،

* نه گەر ژنيك بينى كراسيكي پۆشى و
لووس و گوشادبوو باشى حال و باريه تى
له ناي و دنيا و حالى هاوسه ره كه يه وه .

* پيغه مبه رى خوا (ﷺ) ده فهرموى:
"بينيم خه لكى ده خرانه روو لام و هه بوو
كراسه كه ي تاسه مه مكى بوو هه يشبوو
خوارتر ، نجا (عومر) م بينى كراسيكي
له به ردابوو رايده كيشا" وتيان: به چى
ليكيده ده يته وه نه ي پيغه مبه ر (ﷺ) ؟
فه رموى: ناين"^(۱).

(نابلسى) ده لئيت: كراسى سېى ناينه ،
نه گەر بينى كراسيكي به ديارى پي درا
خيرو چا كه يه بوى .

* نه گەر بينى كراسه كه ي دپاوو پيسه
غم و په ژاره و به لا و نه هامه تيبه
تووشيده بى .

* كراسى سه وز به لگيه له سه ر ناين و
هى سپيش به هه مان شي وه و كراسى
شين باش نيبه .

* كراسى سوور به لگيه له سه ر
ناويانگ .

* كراسى زهرد نه خوشيبه .

* ته رى جل و بهرگ به لگيه له سه ر
كو سپ و ريگر له سه فه ر كردندا نه گەر

ناينداريدا ، نه و زياد و كه ميبه ي تيدا
به ديده كات ده گه پي ته وه بو خوى .

* هه روه ها ده لئين: كراس مزده يه به پي
نايه تى: ﴿ اذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا ﴾
(يوسف: ۹۳) .

* هه روه ها ده لئين: بو پيا و ژنه و بو ژن
مي رده به پي نايه تى: ﴿ لَهْنُ لِبَاسٌ
لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهْنُ ﴾ (البقرة: ۱۸۷) .

* نه گەر بينى جله كانى هه لته قا
له ژنه كه ي جيا ده بيتته وه .

* نه گەر بينى كراسيكي بيگيرفانى
له به ركرد باشى حال و باريه تى له نايندا ،
مه گەر مال و سامانى نه بيت و نه توانى
كارو كردار نه نجام دات .

* نه گەر گيرفانى كراسه كه ي دپابوو
به لگه ي هه ژاريه تى .

* نه گەر بينى چه ند كراسيكي نوري
هه يه به لگيه له سه ر خيرو چا كه ي زور
كه پي ده گات له قيامه تدا و
پادا شته دري ته وه .

* كراسى سېى ناين و خيره ، پۆشيني
نه و جو ره كراسه پله و پايه يه بو
خاوه نه كه ي ، هه روه ها جبه ش به و
چه شنه يه و چاكي و خراپى حالى
پۆشه رى ده رده خات .

^(۱) متفق عليه (بوخارى) ۲۳/ و (موسلم) :

*ده گونجیت کراس مال و لانه ی
پیاو بیئت چونکه مه ردوم داده پویشی و
چار لای هه یه وه ک مال و لانه .

*ته گه ر بینى کراسه که ی له بارى
دریژیدا دپاوه ده رووی لیده کریته وه ،
ته گه ر له بارى پانیدا دپا قسه و وته
له سه ر ئابپووی ده کری .

*ته گه ر بینى کراسه که ی له دواوه دپاوه
ده رباره ی ئابپووی وته قسه ده کری
له کاتیکدا خو ی بیئاوان و پا که ته گه ر
له پی شه وه دپا قسه یه و ده رباره ی کراوه .
*ته گه ر بینى کراسه که ی له هه وه نازو
نیعمه ت ده یگریته وه .

*بینینى کراسى (یوسف) (سه لامى
خوای لیئت) په یامبه ریکی خیر رووی
تیده کات .

کردنه وه ی قفل: (ئین سیرین) ده لیئت:
ئه وه ی قفلێك ده کاته وه ته گه ر
ره به نبوو هاوسه رده گری و قفل
هاوسه ره .

*ته گه ر زیندانیه ک بینى به دوعا
قوتارده بی و خوداوه ند ده فه رموی:
﴿اِنْ تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمْ الْفَتْحُ﴾
(الأنفال: ۱۹) واته: ته گه ر دوعا بکه ن
سه رکه وتوو ده بن .

*ته گه ر له کی شه و به ربه ره کانیدا بیئت
سه رده که ویئت و بریارده دات خوداوه ند

ئه و ته راییه و شکبوه وه کۆسپه و
لاده چی .

*ته گه ر بینى کراسی کی بیگیرفانو
ملوانی له به رکردو بۆینباخی نه به ست
به لگه یه له سه ر مردنی .

*ته گه ر بینى کراسی کی خه ت خه تی
له به رکرد (حه ج) یا سه فه ر ده کات .

*ته گه ر بینى کراسی کی کورتی
له به رکردو عه وه تی دانه پویشی له گه ل
هه ردوو ئه ژتۆی له ئاینه که ییدا
که موکوپى ده نوینی .

*ته گه ر بینى کراسی کی له دار
دروستکرد به ده ریادا سه فه رده کات و
سواری که شتی ده بیئت و ته گه ر
نه خو شبوو مه ترسی مردنیده بیئت .

*ته گه ر له سه ر کراسه که ی ئایه تیکی
قورئانی بینى نووسرابوو پا به ندی
قورئانده بی .

*کراسی بۆیه و خومکراو به رپه ش
به لگه یه له سه ر غه م و په ژاره بۆئه وه ی
له به ریده کات .

*ته گه ر بینى کراسی کی هه لگه پاوه ی
له به رکرد حال و بارى ده گوپی بۆ
واژوو خوسروشستی خو ی و
ده گونجیت به لگه بیئت له سه ر چوونه لای
خیزانه که ی له دواوه .

ده فەرموی: ﴿ اَنَا فَتَنَّا لَكَ فَتْنًا مُبِينًا ﴾ (الفتح:).

* نه گەر هه ژارو رزقو رۆزی سواربوو ده روزهی خیری لێده کرێته وه له سه دهستی هاوسه ریان شه ریک یا له سه فەریکدا.

* نه گەر دادوه زیوو نه یتوانی بریاربدا یاخود پرسیارکاربوو فه توای بۆنه ده درا نه وهی بوه به کۆسپ و زیگر بۆیده رده که وی.

کردنه وهی قفل و شوینی داخراو: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سه ر ئاسانبوونی کاری قورس و گران و ئاسانکردنی رزقو رۆزی.

کردنه وهی گری: (نابلسی) ده لیت: کردنه وهی گری یاخود شیه ته لی له شو لاریکی تۆکمه و توند به لگه یه له سه ر رزقو رۆزی و ئاسانکردنی نه وهی ترسی هه یه قورس و گرانبییت، ده گونجییت به لگه بییت له سه ر پووچه لکردنه وهی سیحرو جادوو.

کرم: (ئێبێن سیرین) ده لیت: کرم له سکدا نه و مندا له خۆرانه ن که حال و باریان شیواندوه و کرمی ئاوریشم به رده سه ته کانی فه رمانپه وان.

(نابلسی) ده لیت: نه و کرمانه ی بژۆوی و رزقو رۆزیان له شو لاری مرقه

به هه مان شیوازه ، هه روه ها نه و کرمانه ش گۆشته خۆن یاخود نه وانه ی ناخۆن ، نه گەر ببینی رووی تیده که ن و تیکه ل به له شو لاری فابن.

* نه گەر کۆمه لی کرمی ببینی له پاشیه وه دیته ده ره وه مندا لی مندا له کانیه تی.

* نه گەر ببینی کرم له زاری دیته ده ره وه خانه واده کی ده یانه وییت ده سستی بپرن و فیلی لیبکه ن خۆشی ده زانییت و له و فروفیله قوتار ده بییت به سه رکه و تووی و له به خێو کردنیان ده رده چیت.

* نه گەر ببینی کرم له سکی دیته ده ره وه به بی ده ست و ویست خۆی له کۆمه لیکی شه په نگیز دوورده که ویته وه به مه ش ریژو شکۆمه ندی به ده سته هینییت.

* هاتنه ده ره وهی کرم له لاشه ره واندنه وهی غه م و په ژاره یه چونکه زیانه ، هه روه ها زوخم و کیمیش ره وینه وهی غه م و په ژاره یه یاخود مال و دارایی تیاچوونه .

* کرم دوژمنی خزم و ناسراوه ، هه روه ها ده لێن: کرمی ئاوریشم کپاری بازرگان و پیشه ی پیشه وه ره ، به ده سه ته یانی سوود و قازانجه .

کرمی شویننه تهره کان: (ئیبین سیرین)
ده لئیت: کرمی شویننه تهره کانی وهك
حمام دوشمنیکی لاوزه.

کری (مزه): (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
به لگه یه له سهر توشبوون به غه مو
په ژاره و ناسۆری و چاوپرینه دهستی
خه لکی، نه گهر شتی ونبوی کۆکرده وه
یان کاریکی نه جامدا کرتی به پئویست
ده گهرا به لگه یه له سهر وه فاو
به سه ربردنی نه و په یمانه ی که داویه تی و
پاراسستنی خۆشه ووستی و
به دهسته ینانی نه جرو پاداشت.

ك و

کراو: (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
ناچاره، نه گهر بینی شتیکی کپی یان
فروشتی ناچاره و پئویستی هه یه
چونکه مروڤ نافروشری مه گهر
له ناچاریدا بۆشتیک.

کرنووشی قورنا نخویندن: (نابلسی)
ده لئیت: نه گهر له خه ودا کرنووشی برد
له دوا ی خویندنی نایه تی کرنووش
له سه ووره تی (الاعراف) دا
پاریزگاری ده کات به فه رمانکردن
به چاکه و ریگری له خراپه و
پله وپایه یه کی به رزو بلندی ده بیت.

* نه گهر له دوا ی نایه تی کرنووشی
سووره تی (رعد) کرنووشی برد به لگه یه

* هه روه ها ده لئین: کرمی ناوری شم
به لگه یه له سهر حه رام و روودانی حال و
باریکی بیداری.

کرمۆکه: (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
جل و بهرگ یان هاوسه ریکی
ناشایسته یه.

کرمی داره مه ییت: (نابلسی) ده لئیت:
به لگه یه له سهر پیاویکی به پیز، نه وه ی
بینی هه مووی ده که ویته خواره وه
زانایانی نه وولاته ده مرن، نه وه ی
بینی و له که لیدایت هاوپتیته تی
مروڤیکده کات یان کورپیکیده بیت یا
هاوسه رگیری له که ل ژنیکده کات.

کرمی سووری ره شبه لهك: (نابلسی)
ده لئیت: نه گهر له خه ودا بینی و
کرداره کانیشی گنده ل و پیسبوون
خراپه بیت بۆی و نه وه شی حال وباری
نادیاربیت به لگه ی خیروچاکه یه بۆ
ورده واله فروش و خه لکتر به لگه یه
له سهر خۆشی و شادی.

کرمی سه وزی دره ختا: (ئیبین سیرین)
ده لئیت: پیاویکه خۆی به ناینداری خۆی
ده نوینی و ده چیته نیو مال و سامانی
سه رکرده و بازگانه کان و که م که م
ده یزدی و گرنگی به وه ده دات
به پروخسار.

له سه‌ر ریزگرتن و گوپرایه‌لی و هه‌والی
راست و دروست.

*ته‌گه‌ر له‌دوای نایه‌تی کپنووشی
سووره‌تی (اسراء) کپنووشیبرد له‌ترسی
خوداوه‌ند زۆر ده‌گری و ملکه‌چی بۆ
دروسته‌بی.

*ته‌گه‌ر له‌دوای نایه‌تی کپنووشی
سووره‌تی (مریم) کپنووشیبرد نه‌وه
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر نیعمه‌ت و
خۆش‌گوزهرانی و به‌رزکردنه‌وه‌ی
پله‌وپایه له‌دنیا و قیامه‌تدا مه‌گه‌ر
بۆ نه‌وه‌ی له‌پله‌وپایه‌دا ده‌بی‌ت
به‌جینشینی ناتوانیت وۆلی نه‌و ببینی
له‌کوپو میراتگر.

*ته‌گه‌ر له‌دوای نایه‌تی کپنووشی
سووره‌تی (الحج) (کپنووشی به‌که‌م)
کپنووشیبرد به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
نامۆزگاری و ناخۆشی و نیگه‌رانی به‌هۆی
نه‌و حاله‌وه که له‌سه‌ریه‌تی، نه‌گه‌ر
له‌دوای نایه‌تی دووه‌می (حج)
کپنووشیبرد به‌لگه‌یه له‌سه‌ر هاندان
له‌سه‌ر گوپرایه‌لی و فه‌رمانبه‌چاکه‌و
ریگری له‌خرابه‌.

*ته‌گه‌ر کپنووشی برد دوای خۆیندنی
نایه‌تی کپنووش له‌سووره‌تی
(فرقان) به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ده‌رچوون و

لادان له‌گوپرایه‌لی و ده‌ستدانه
سه‌رپێچی، یاخود نه‌گه‌ر نه‌وه‌ی
خه‌وه‌که‌ی بینی قاچی هه‌لخلیسکا‌بوو
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر گومانی باش‌بردن
به‌په‌روه‌ردگار و بیرو باوه‌ری باش.

*ته‌گه‌ر دوای خۆیندنی نایه‌تی
کپنووشی سووره‌تی (نمل) کپنووشیبرد و
ناویانگی به‌رز لای بیدعه‌کاران و قسه
رۆیشتن لای پادشایان و راستگۆی
له‌لایان و گواستنه‌وه‌ی قسه‌ی خراپ و
ناقۆلا.

*ته‌گه‌ر دوای خۆیندنی نایه‌تی
کپنووشی سووره‌تی (السجدة)
کپنووشی برد به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
باوه‌ره‌یتان به‌خوا و دلنیا‌بوون و
خوازیاری‌بوونی ریزو شکۆی خوا‌یی و
ته‌وبه‌و پارێزگاریکردن له‌نویژ.

*ته‌گه‌ر دوای خۆیندنی نایه‌تی
کپنووش له‌سووره‌تی (فصلت)
کپنووشیبرد به‌لگه‌یه له‌سه‌ریه‌جیه‌یتانی
فه‌رمانه‌کانی په‌روه‌ردگار به‌گوپرایه‌لی
بۆ په‌رپرس و سه‌رکرده‌.

*ته‌گه‌ر له‌دوای خۆیندنی نایه‌تی
کپنووش له‌سووره‌تی (النجم)
کپنووشیبرد به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ته‌وبه‌کردن
له‌گونا‌هو تاوان و خۆگرتن له‌وکارانه‌ی
نکوولی لێکراوه‌.

قوتاریوونه له ناپه حه تی و به لاو
نه هامه تی.

*نه گهر بینسی کرپنوشده بات بڼ
خوداوه ند له سهر چیا په ك زه فر
به پیاوړیكي توكمه و به هیژ ده بات.

*نه گهر کرپنوشی برد بڼ به دهر له خودا
پیداو یستیه كی به جینایه ت و
شكسته دهیني نه گهر له چه نگدا بیت و
زه رهر ده كات نه گهر بازرگان بیت.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینسی
کرپنوشی برد نو یژیکرد بڼ خوداوه ند
ملكه چده بیت بڼی و له خڅبه گه وره زانین
قوتارده بی و سنوره كانی خوداوه ند
ده پاریزنی و نه ركه كان به جیده هیني و
نویژ ژورده كات و به خواستی دنیاو
قیامه تیده گات به شیوه یه كي خیراو
به سهر دومنه كانیدا زال و سهر كه وتوو
ده بیت.

*نه گهر به سهر گردولكه و به رزاییه كه وه
کرپنوشی برد یان به سهر دیواریکه وه
ملكه چده بی بڼ پیاوړیكي شكومه ندو
بالاو رسایده كات.

*کرپنوشی بردن له خودا به لگه په له سهر
باوه پهینان به خوداو ته ویه كردن
له گوناوه تاوان.

*ده گونجیت به لگه بیت له سهر
چه مانه وه و کرپنوش له حه جدا به پتی
نایه تی: ﴿طَهْرًا بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ﴾

*نه گهر له دواي خویندنی نایه تی
کرپنوش له سووره تی (الانشقاق)
کرپنوشی برد به لگه په له سهر ترساندن و
ته میكردن له نه نجامدانی گوناوه تاوان.

*نه گهر له دواي خویندنی نایه تی
کرپنوش له سووره تی (اقرا)
کرپنوشی برد به لگه په له سهر ته ویه و
په شیمان له گوناوه تاوان كرداری
خراپ و نه وهی مړوڅ شایسته ی
دوزه خده كات.

کرپنوشی سوپاسگوزاری: (نابلسی)
ده لیت: له خودا به لگه په له سهر به لاو
نه هامه تی و نویكردنه وهی رزق و رزنی و
پاداشدانه وهی خه ویننه بڼ ره نجه رو
ماندووی نه و كاره.

*نه گهر کرپنوشی سوپاسگوزاری بڼ
خوداوه ند بردو خڅی پیروبرینداریو و
به لام پشستی نه چه مابوه وه به مال و
به خششيك به هیژ ده بی و ده وله مه ند
ده بیت به دروستی.

کرپنوشی نویژه كان: (نبین سیرین)
ده لیت: کرپنوش له خودا به لگه ی
سهر كه وتنو ته ویه په له گوناوه یك
نه نجامیداو، هه روه ها به لگه ی
به ده سته یانی مال و دارایی و
ته مه ندریزیه ، هه روه ها به لگه ی

وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٢٢٥﴾
(البقرة: ۲۲۵).

* ده گونجیت کړنووشېردن به لگه بیت
له سهر شوینکه وتنی سوننه تو
هاوه لایه تیکردنی پیغه مېهر (ﷺ)
له به هه شتدا.

* مه روه ها کړنووشېردن له خه ودا
به لگه به له سهر :

+ سه رکه وتن و زالبوون.
+ پاشکه زیوونه وه له گوناو ته ویه کردن.
+ مال و دارایی ده سته که وتن به درېژایی
ته مه ن.

+ قوتار بوون له مه ترسیه کان.
* مه روه ها کړنووشېردن سه رکه وتنه و
چاکی کاروباره کانه.
* ده گونجیت کړنووشېردن نیعمه تو
به خشش بیت خوداوه ند بیدات
به بنده کانی.

* نه گهر بیني خشتیکي زېږ کړنووشی
برد بؤ خشتیکي زیو پیاوړکی ریزدار
ملکه چی به رده سته پیاوړکی سووک و
رسواده بیت.

* نه گهر کړنووشی برد بؤ خاچ (صلیب)
ملکه چی کومه لیکي دووړو ده بیت
له گورانی و لیدانی نامیردا.

ک ش

کشان و پوویه دوژمن چوون: به لگه به
له سهر غم و په ژاره و دلسوزی
له زانیاری مال و داراییدا.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر
خوناماده کردن بؤ (حج) یان
ناماده بوون تییدا.

* نه گهر خویکشا روو به دوژمن روح
مالی ده خاته مه ترسییه وه روو
به چاره نووسیکی نه سته م و
گرانده چیت.

کشتوکال: (نابلسی) ده لیت: نه گهر
بینی له خه ودا کشتوکالیکه کات
ژنه که ی دوو گیانده بیت.

* نه گهر بیني له خاکی به کیکیتردا
کشتوکالده کات له نیوان خوی و خاوه نی
نه و زه ویه دا جه نگ به ریاده بیت و
کشتوکال که ده سووتی و برسیتی و
نه بوونی بلاوده بیت ه وه.

* نه گهر بیني له نیو کیلگه به کدا دیت و
ده چیت و سه وزه ، له کاری چاکه و
خواناسیدا هه ولده دات و نازانیت لیتی
وه رده گیرئ یان نه.

* نه گهر بیني له زه ویه کدا
کشتوکالده کات بؤ هاوسه ردار کوړه و بؤ
ره به ن هاوسه رگرییه و بؤ خاوه ن
دانه ویله زیاده یه له به روووم و پاره داو

* نه گەر به نئو كشتوكالدا رۆنى به نئو ريزى تىكوشه راندا تىده په پيټ.

* نه گەر بينى كشتوكالتيكى ناساى هه به كاروكرداريه تى له نايىز و دنيا دا.

* نه گەر بينى به نئو كشتوكالتيكى سه وزدا رۆى له كاروكردارى چا كه دا هه ولده دات.

* كي لگه به لگه يه له سه ر ژن توو ده گريته خوئى و منداليده بيت و، شيرده دات هه تا كاتى دورينه.

* ده گونجيت كي لگه به لگه بيت له سه ر گوپه پانى جهنگو په له كانيشى سه ر يازييت و دوورينه وهى به شمشير ليكبري ته وه.

* ده گونجيت به لگه بيت له سه ر دنيا و گوله گه نه كانيشى به لگه بيت له سه ر ناپوپه خه لكى گه ورده و بچوك و پيرو لاويان.

* ده گونجيت به لگه بيت له سه ر هه موو شوئين و جيگه يه ك تووى تيدا بچيئري بۆ قيامت وهك مزگه وت و كوپى زيكر و شوئينى خيرو چا كه.

كاف (ئيبىن سيرين) ده لئيت: به لگه ي نالووده بوون و هه زكرده له زينا ، نه گەر بينى له بهرينه كرا بانگده كرى بۆ زينا به لام وه لام ناداته وه.

بۆ ده سته لاتدار فراوانسى ده سته لاته كه يه تى.

* نه گەر جووله كه يه ك بينى كشتوكاله كى له كي لگه يه كدا ده كات نه وه ده كوژييت و به رده بارانده كرى.

* كشتوكال: سه وزيه كه ي به لگه يه له سه ر ته مه ندر يزي و وشكيشى به لگه يه له سه ر نزيك بوونه وهى چاره نووس، چاندنى گه نم چا كه و چه ندقات خيره بۆ.

* ده گونجيت گوله گه نم به لگه بيت له سه ر ناپه حه تى هه روهك چۆن گوله گه نم به لگه يه له سه ر زياد بوونى پاداشت و چا كه، گوله جۆش هه ستر كرنه به خيره.

* كشتوكال به لگه يه له سه ر كردار، نه گەر بينى له خاكي كدا يه گونجاو له باره بۆ كشتوكال كارىك نه نجامده دات بۆ داهاتوو ئومىدى باشى ليده كات.

* نه گەر له شوئيني كدا كشتوكالى نه نجامدا گونجاو نه بوو تيدا كشتوكال بكات نيز يازيده كات يا خود زينا و داوئنييسى.

* نه گەر بينى كشتوكال له كاتيكي تر دا ده دور يته وه به لگه يه له سه ر مردن له و جيگه يه دا يا خود هه لگير ساني جهنگ.

* ههروهه ده‌لێن: کل به‌لگه‌یه له‌سه‌ر تیژی و رووناکی بینایی، هه‌روهه‌ها نه‌گه‌ر بینیی چاره‌گانی چاره‌سه‌ر ده‌کات ئاینه‌که‌ی چاک‌ده‌کات.

* نه‌گه‌ر بینیی چاوی ده‌پژێژی نه‌گه‌ر چاوپژێژی بۆ چاککردن چاویبوو به‌باشی ئاینه‌که‌ی چاره‌سه‌ر ده‌کات، نه‌گه‌ر بۆ جوانکاریبوو له‌ئاینه‌که‌یدا کارێک نه‌نجامده‌دات خۆی پێده‌پارێنێته‌وه.

* نه‌گه‌ر کلی پێدرا مال و سامان به‌ده‌ستده‌هێنێ.

(نابلسی) ده‌لێت: له‌خه‌ودا زیاده‌ی مال و سامان و دیدی فراوانه‌ روو به‌چاکسازی.

* نه‌گه‌ر پیاویکی باشی بینیی چاوی بۆ رێژا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر خێر، نه‌گه‌ر پیاویکی ره‌ش چاوی ره‌شکرد باش نییه‌.

* نه‌گه‌ر بینیی کلی به‌ده‌سته‌ینا مال و سامان به‌ده‌سته‌ده‌هێنێ، نه‌گه‌ر کوێریبوو چاره‌سه‌ریه‌تی.

* نه‌گه‌ر بینیی چاوی به‌کل رێژا دوو ژن ده‌هێنێ، به‌لام نه‌گه‌ر به‌کل نه‌بوو وه‌ک چه‌وری هه‌رشتیکیتر دوا‌ی هه‌رامێک ده‌که‌وێ له‌پێشو و پاشه‌وه‌.

* نه‌گه‌ر بینیی له‌کتیییکه‌وه‌ پێچراوه‌ وه‌ک مردوو به‌لگه‌یه له‌سه‌ر مردنی، نه‌گه‌ر سه‌ری دانه‌پۆشرا له‌گه‌ل قاجیدا تییکچوونی ئاینه‌که‌یه‌تی.

* نه‌گه‌ر کفنه‌که‌ به‌مردووکه‌وه‌ کورتبوو به‌لگه‌ی ته‌وه‌یه‌تی، نه‌گه‌ر درێژیشبوو دووره‌ له‌ته‌وه‌کردنه‌وه‌.

* نه‌گه‌ر کۆمه‌لێکی نادیا‌ری بینیی رازاندیا‌نه‌وه‌ و جل و به‌رگی گرانبه‌هایان له‌به‌رکرد به‌بێ هۆیه‌ک وه‌ک بوونی جه‌ژن یا‌ن ئاهه‌نگ یا‌خود له‌مالێکدا به‌ته‌نیا به‌جێیانه‌وێشت به‌لگه‌ی مردنیه‌تی.

* جل و به‌رگی نوێی سپی دیا‌ریکردنی کاروباره‌کانیه‌تی.

(نابلسی) ده‌لێت: له‌خه‌ودا دا‌پۆشینی عه‌یب و ناتاواییه‌، ده‌گونجی‌ت به‌لگه‌بی‌ت له‌سه‌ر شار‌دنه‌وه‌ی کاره‌کان یا‌خود بۆ ره‌به‌ن به‌لگه‌ی هاوسه‌رگه‌ری بی‌ت به‌بی‌ته‌وه‌ی بگونجی.

کل

کل (سووره) (ئێمین سیرین) ده‌لێن: کل مال و سامانه‌، کل‌دانیش ژنه‌، چاوپژێژی بۆ پیاوی چاک باشه‌و به‌پێچه‌وانه‌شه‌وه‌، هه‌ژلی‌کردنیشی کو‌په‌.

(نابلسی) ده لیت: پیاویکه نوټکاری
 ده کات و خوداوهند له سر دهستی نه وه
 ریتومایی خه لکیده کات و خوشه ویستان
 به یه که وه کۆده کاته وه.
 * کلدان پیاویکه به لگه یه له سر:
 + زانیاری.
 + به رچاوپوشنی.
 + تیزی تیروانین.
 + مه له وان و بیره لکه ندن.
 + کاریز.
 + چاکه کار.
 + ره خنه گرانی راسته قینه.
 + نامۆزگاریدهر بۆ نه وه ی راویژو پرسى
 پیده که ن.
 * ههروهه ها کلدان خاوهن هه والۆ
 دهنگوباسه.
 کلک: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
 شوینکه وته یه، نه گهر بینی کلکی هه یه
 خه لکێک ده بن به شوینکه وته ی نه و
 چونکه کلک به دواى خاوهنه که یدا دیت.
 کلیل: (ئێبن سیرین) ده لیت: کلیل
 به لگه یه له سر:
 + خۆبردنه پیش لای فه رمانپه روا.
 + مال و سامان.
 + دانایی و چاکسازی.
 * نه گهر کلیلی به هه شتنبوو
 دهسته لاتیکی مه زن به دهسته ده هیئى

* نه گهر بینی چاوی مندالان به شتیکتر
 ده ریزن به ده ره له (کل) گالته یان
 پیده کات.
 * نه گهر مروفیکی بینی چاوی ریزراو
 کوپریکرد شتیک له مال و سامانی
 به فروفیلده بات.
 * نه گهر کچیک چاوی ریزرا سووده کات و
 بیوه ژنیش به هه مان چه شن و شتوازه.
 * چاوریزتن به خوین و خۆله میش
 خراپه کاری و ماره برینیکی پووچ و
 به تاله.
 کلدان (چاوریز): (ئێبن سیرین) ده لیت:
 نه گهر ویستی چاوی بریزی نه گهر
 ره به نبوو هاوسه ره ده گری و نه گهر
 هه ژاریبو سوودو قازانجده کات، نه گهر
 نه زانبوو فیرده بیت مه گهر کله که ی
 خۆله میش یان که ف یاخود شتیکى
 له ویا به ته بی نه و جا داواى کاریکی
 حه رآمده کات له بزژیوی و په یوه ندی
 سیکسیدا.
 * کلدان له بنه په تدا ژنتیکه
 بانگه شه ده کات بۆ چاکه کاری.
 (نابلسی) ده لیت: ده گونجیت به لگه بیت
 له سر پاراستنی نهینى و مالى
 به فیرۆدراو.

* نه گەر ساختمانیکی لولو له ناسای به کلیلیک کرده وه دروویه کی مه زنی لئناوه لاده کری له گه ل دروازه کانی خیردا به دوعاو پشتگیری که سانیتزر بۆی.

* قفل که فیلیکی دهسته به ره، داخستنی ده رگاش پیدانی که فیل و دهسته به ره یه.

* کردنه وه ی قفل درووی خیره.

* مه موو داخستنی غه م و په ژاره یه و مه موو کردنه وه یه که دروه.

* مه روه ها قفل کردنه وه پیاویکی به دهسته لاته یان تیروپشکه.

* نه گه ربینی ده رگایه که یان قفل ی ده کاته وه زه فیه و سه رکه و تنی پیده در ی به پپی نایه تی: ﴿نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ﴾ (الصف: ۱۲).

* کلیل دهسته لات و مال و مه ترسیه کی مه زنه.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا رزق و رۆزی و پشتگیری به یان کردنه وه ی دروازه ی زانیاری و فیروونی قورنانه له غه بییه وه وهریده گری به تاییه ت نه گه ر چه ند کلیلیکی پیبوو رزق و رۆزی و زانیاری و پشتگیری و هۆکاره کانی به دهسته ده هیتی.

* ده گونجیت کلیله کان به لکه بن له سه ر:

له تایندا یان له کرداری باش یاخود که نجینه و مالی جه لال.

* نه گه ر کلیلی (کابه) دیار نه ما دهسته لانداری و فرمانپه وایه کی مه زنی به وچه شنه دیار نامینی، یان مال و سامانه یاخود مه ترسیه کی که وره یه و که نجینه کانه خوداوه ند ده فیه رموی: ﴿لَيْسَ مَقَالِيدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ (الزمر: ۶۳) واته : دهسته لاتی ناسمانه کان و زه وی و که نجینه کانی، به هه مان چه شن سه باره ت به (قارون) ده فیه رموی: ﴿مَا إِنَّ مَقَائِكَ لَتَنُوءُ بِالْعُصْبَةِ أُولِي الْقُوَّةِ﴾ (القصص: ۷۶) باس له مال و سامان و که نجینه کانی ده کات.

* نه گه ربینی کلیلیک یان چه ند کلیلیکی به دهسته هیئا دهسته لات به دهسته ده هیتی یاخود به نه ندازه ی نه وه مال و دهسته لات به دهسته ده هیتی.

* نه گه ربینی ده رگایه که به کلیل ده کاته وه کلیله که دوعایه وه لام ده درپته وه بۆ خۆی و دایک و باوک و که سانیتزر، به مهش داوا و خوازی به جیدیت.

* نه گه ر کلیله که ده رگاکه ی نه کرده وه په ناده گری به که سانیتزر له کاروباری خه لکیترا.

* کلیلې ئاسن پیاوړکی به هیڅو توانایه و
 کاروباره کانی یو ټاوه لاده بی.
 * نه گه ربینې دهرگایه کیکړده وه یان
 قفلتک سهرده که ویت به سهر
 دوژمنه کانیدا، ده گونجیت به یارمه تی
 که سانیت سهر بکه ویت نه گه به کلیلک
 کردیه وه به یارمه تی خودا نه وه ی
 که ده یه ویت به ده سستیده هیئت، نه گه
 به بی کلیل کردیه وه پیداو یستیه کانی
 به دوعا و چاکه یان دوعا دایک و باوکی
 به ده ستنده هیتی.
 * نه گه ربینې کلیلک هه لده گری و
 که نجینه یه که به ده ستنده هیتی یا خود
 مال و سامان له ناژه لدار ییه وه، نه گه
 مال و سامان داریو خودا وهند مافیکی
 هیه له مال و سامانه که یدا یا
 له خوابترسی و مافی خودا بدات.
 * نه گه ر ژنیک بینې کلیلکیان دایه
 شووده کات به پیاوړک، نه گه ربینې
 ناتوانی دهرگایه که بکاته وه ناگات
 به ویست و خوازی هه تا نه یکاته وه.
 * ده گونجیت کلیل به لکه بیت له سهر
 عه وره تی نیرینه که ده چیت به نیو
 عه وره تی مبینه یان مردو که ده خریته
 نیو گزپه که یی یان مندالی بالغبوه.
 * کلیلې شار خاوه نداری یان
 فهرمانږه واییه.

+ مندال.
 + سیخوپ.
 + نوینه ر.
 + هاوسر.
 + مال و سامان.
 * ده گونجیت کلیلکان به لکه بن نه سهر
 به ده سته تیانی ئه وه ی
 له خودا وه نذیده ویت.
 * بینینې کلیل بې پله وپایه داران شارو
 ولاتانه.
 * کلیل سهرکه وتنه به سهر دوژمندا
 به پتی ثایه تی: ﴿نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ
 قَرِيبٌ﴾ (الصف: ۱۲).
 * نه گه ر کلیلکی دارینې به ده سته وه
 بینې مال و سامان لای که سی دانانی
 نه گه ر داینا که سه که نکوولی لیده کات
 چونکه دار دوپرووییه.
 * نه گه ر کلیلکی بیددانی به ده سته وه
 بینې ستم له هه تیو ده کات.
 * نه گه ر کلیل به ده سته وه بینې
 خواناسی و دنیانه ویستی و زانیاری و
 که نجینه و مالکی حه لالی
 ده ستریده بی.
 * کلیل که نجینه یه چونکه به هوییه وه
 ده کریتیه وه له بهر نه وه به (حج)
 گوزارشتی لیده کری.

به سهر خه لکييه وه و پۆستی
دهسته لاتيانده داتی.

* له سه رکردنی کلاو به هه له وگه پراوی
گۆپانی سه رۆکه که یه تی.

* نه گهر مێزه ری ئیمام که م و کورپییه کی
تیدابوو که موکورپییه تی له ئیسلامدا.

* نه گهر له سه رما یا مێزه ری
کردبووه سه ری وه ک پیاوچاکان خۆی
ده چوینی به وان و شوینیانده که ویت.

* نه گهر چا لک و پیسی به کلاوه که ی
خۆیه وه بینی به لگه یه له سه ر گوناوه
تاوان که نه نجامیداوه.

* نه گهر ژنیک کلاویکی به سه رییه وه بینی
هاوسه رده گری نه گهر ره به نبوو ، نه گهر
دووگیا نبوو کورپیده بیت.

* نه گهر کلاویکی بینی له پیستی
سمۆره دروستکراوو یان ریوی نه گهر
به رپرسه که ی دهسته لاتداربوو
سته مکاریکی خیانه تکاره ، نه گهر
بازرگانوو پیسو گه نده لی فرۆشگایه ،
نه گهر کلاوه که له فه روی مه رپوو باشه .

* پیاویک هات بۆ لای رافه کاریکی خو
وتی: دوزمنیکی شاره زای خۆم دی
جل و به رگو کلاویکی ره شی
له سه ردابوو به سواری گویدرێژیکی
ره شه وه بوو ، ئه ویش وتی:
کلاوه ره شه که به ده سه تهینانی

* ده گونجیت کلیل بۆ زانا به لگه بیت
له سه رنه وه ی ده روازه کانی زانیاری پی
ئاوه لاده کات.

کلاو (شه بقیه): (ئیین سیرین) ده لیت:
کلاو سه فه ریکی دووره یان
هاوسه رگرییه له گه ل ژنیکدا یاخود
به کریگرتنی خزمه تکاریکه ، دانانی
له سه رسه به ده سه تهینانی ده سه لاتو
خیره له سه رکرده یه ک یاخود هیزه بۆ
به رپرسه که ی، داکه ندنی جیا بوونه وه یه
له به رپرسه که ی.

* نه گهر به دپراوی یان پیسی بینی
گه و ره به رپرسه که ی غه م و په ژاره ی
توشده بی به نه ندازه ی شه ، نه گهر
لاویکی نادیار دایکه ند له سه ری یاخود
ده سه لاتداریکی نادیار مه رگی
به رپرس و گه و ره که یه تی و
جیا بوونه و یانه به مردن یان ژیان.

* نه گهر کلاوی قه شه یه کی به سه ری
خۆیه وه بینی له ئامیزی به رپرس و
گه و ره ییدا ده ژی، نه گهر سه پیبوو
ده سه لات به ده سه تده هینی نه گهر
وانه بوو راده ی ئاینپه ره رییه تی.

* نه گهر فه رمانپه وایه کی بینی کلاو
ده دات به خه لکی ده کری به به رپرس

+مال و دارایی.

+هاوسه رو خزمه تکار.

+سه فیه و سه ر.

*کلاوی ناسنی سپی به لگه یه له سه ر
به تالی و پووچی می شک یان دلنیا یی
له ترس و بیم ، یا خود نیش و ئازاری
سه ر.

*ته گهر کلاوی ناسن به سه ریه وه بیینی
دلنیا ده بییت له که م و کوپی مال و
دارایی.

*کلاو ناسن نه گهر به نرخ و به ها بوو
به لگه یه له سه ر ژنیکی ده وله مهن دی
شوخ و شنگ، نه گهر کلاوه که نرخ و
به های که مبوو به لگه یه له سه ر ژنیکی
ناشیرین و نابووت.

*ته گهر کلاویکی ناسنی به سه ریه وه
بیینی ده گات به هوکارو مرامیکی
گه و ره و مه زن.

*کلاوی ناسن به لگه یه له سه ر گه و ره و
سه رو کیک خراپه و زیان دورده خاته وه
بو یه کیک بییوشی، له ده سه ر لاتی شدا
ده سه ر لاتنارییه و بو ره به نیش ژنیکی
خاوه ن توانا و ه بییه ت و شکومه ند.

*کلاو ساز (نابلسی) ده لیت: که سیکی
پله و پاییه و ده سه ر لاتناره به نه ندازه ی
نه وه ی کلاوده کاته سه ری خه لکی

ده سه ر لات و فه رمانپه واییه ، جل و به رگی
ره شیش پله و پاییه و گوید ریژی ره ش
خیر و ده سه ر لات.

*ده سه ر سپر خزمه تکاره نه وه ی رووی
تیده کات له جوانی و پاکی خزمه تکاره .
(نابلسی) ده لیت: نه گهر کلاوی
به سه ری خو یه وه بیینی له وه بوو
که له کاتی بیداریدا ده یکرده سه ری
به رپرس یان براو مام و زانایه و
له ده سه ر لات به سه ری وندا چوونیه کن و
حالی له لای به رپرسه که ی به نه ندازه ی
جوانی کلاو شیوه یه تی.

*ته گهر کلاویکی دا به ده سه ر لاتنار
پوستی ده سه ر لات و فه رمانپه وای
وه رده گری.

*هه روه ها ده لیت: نه گهر کلاوی
به سه ری خو یه وه بیینی و سپی بوو
ده سه ر لاتی پیده درئ.

*هه روه ها کلاو به لگه یه له سه ر
دنیا نه ویستی.

*کلاو ناسن: (نین سیرین) ده لیت: کلاو
ناسن پیاویکه کاروباری خه لکی
ده گریته ده ست و هه ولده دات
ریکی بخات.

(نابلسی) ده لیت: به لگه یه له سه ر :
+دلنیا بوون له دوزمن.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر کورپان
هاوسه ر یاخود ناژه لی هیواش و سست.
* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر دلتیایی
له ترسو بیم و خو پاراستن له دومژنان
یاخود مالی شاراوه یان مردوو
له گورستانه کی.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سه ر
جادوو نهینی شارندنه وه وازهینان
له سه فەر.

* نه گەر کلۆمیکی بینی به لگه یه له سه ر
ده وله مهندی نه گەر هه ژاریوو
شکومه ندیه نه گەر ملکه چ و لاوازیوو.

ك ن

کنافه ^(۱)؛ (نابلسی) ده لی: له خه ودا
به لگه یه له سه ر زانیاری و رینومایی.

ک و

کوانوو (ئاگردان)؛ (نابلسی)
سیرین) ده لی: گه وده ی خزمه تکاریکه
خاوه نه که ی نه وازش و پیاوه لدانی لیوه
به ده سته دهینی.

* یه کێک له ده سته لاتداران بینی کوانوو
دانراوه له ولاتداو به بیتاگر دووکه لی
لیبه رزده بیتوه، هه روه ها بینی توو
له زه ویدات ده چیتری، له سه رویه وه

چونکه کلاو له لیکدانه وه دا گه وده ی
خاوه نه که یه تی.

کلاو کووره؛ (نابلسی) ده لی: له خه ودا
مندالیکه ی بچوکه.

کلاوی قووچ؛ (نابلسی) ده لی: بینینی
له خه ودا به لگه یه له سه ر:
+ سه فەر.

+ هاوسه ری دووگیان.

+ پیاویک نه رک ی ژن له نه ستویدا بیت.

کلۆم (کلیل)؛ (نابلسی) ده لی: له خه ودا

کرێگرتی خرابی چه وساوہ ی

که شتییه، کلۆمی دار داخستنی

فروفتیله.

* نه گەر ده رگا که ی بینی داخرا بوو

له کاروباره کانی دنیا دا کاری پیتا کرێ،

نه گەر کلۆمی نه بوو له کاروباره کانی

دنیا دا ناتوانی کاره کانی ریکیخت.

* نه گەر ویستی ده رگا که ی داخات و

دانه خری بۆ ریگه ی لیده گیری

له کاریک ناتوانیت به جیتی بهینیت.

* نه گه ربینی جـهـ نـگـاـوـهـ رـهـ و

ده رگایه کیکرده وه قه لایه ک کونده کات

یاخود ناوه لایده کات و خیری بۆ

ده خریته سه رپشت له لایه ن پیاو یان

ژنیکه وه.

* کلۆم سه نه گه رو حه شامگه یه.

^(۱) **کنافه**: جۆره شیرینییه که (وه رگێن)

كوتان (لیدان): (تابلسی) ده‌لئیت: له‌خه‌ودا پیک‌دادان و هه‌لگیرساندنێ ئاژاوه‌یه‌ کۆتەر بۆ کۆتروا.

(تابلسی) ده‌لئیت: کۆتان له‌خه‌ودا بێیکەر وه‌ك کۆتان و داگرتنه‌وه‌ی چایه‌ك وایه‌ یان شوین و جینگه‌یه‌ك بروانیت به‌سه‌ر شوینیکدا، هه‌روه‌ها به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر له‌ناوچوونی ناویانگو شوینه‌وار.

* ده‌گونجیت به‌لگه‌بیّت له‌سه‌ر به‌جێپێنانی په‌یمان و به‌لێن.

کورتان — کۆپان: (ئێبن سیرین) ده‌لئیت: بینینی له‌خه‌ودا به‌لگه‌و نیشانه‌یه‌ له‌سه‌ر ژنیکێ عه‌جه‌می به‌دپه‌وشتی ناپه‌سه‌ن لای می‌رده‌که‌ی وه‌ك خزمه‌تکار وایه‌.

* سواربوونی پیاو بۆ کوردستان به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر ته‌ویه‌کردنی له‌سته‌م و زۆرداری دوا‌ی به‌سه‌ربردنی ماوه‌یه‌کی زۆر تێیدا.

کورتان‌دروو: بینینی له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر خاوه‌ن بریاری یه‌كلاکه‌ره‌وه‌و ریکخه‌ری وردی کاروبار.

* ده‌گونجیت به‌لگه‌ بیّت له‌سه‌ر ئێسک‌گه‌روه‌ یان ماره‌ب.

کورسی: (ئێبن سیرین) ده‌لئیت: بۆ یه‌كێك له‌سه‌ر کورسی دابنیشی به‌لگه‌یه‌

تاجه‌گولینه‌ی هه‌یه‌، خه‌ونه‌که‌ی بۆ رافه‌کارێکی خه‌وگێپایه‌وه‌و ئه‌ویش وتی: سێ یان چوار سال فەرمانپه‌وایی ئه‌نجامده‌ده‌یت و به‌روبووم فه‌رپویت زیاده‌ه‌کات له‌سه‌رده‌می تۆدا که‌ه‌شتیاران زۆرده‌بن.

* نه‌گه‌ربینی بوو به‌هه‌لم سوود و قازانج و خێری ده‌ستگیرده‌بی له‌بژێویدا له‌گه‌ل پیاوه‌لدانی باش.

(تابلسی) ده‌لئیت: نه‌گه‌ربینی کوانه‌که‌ی کورثایه‌وه‌ یاخود ناته‌واوییه‌کی تێدا دروستبوو بیده‌ره‌ پال خزمه‌تکار یان هاوسه‌ره‌که‌ی.

کوتالفروش: (ئێبن سیرین) ده‌لئیت: کوتالفروش پیاوێکی چاکه‌کاره‌و خه‌لکی رێنوما‌ییده‌ه‌کات بۆ رینگه‌ی راست و سوودمه‌ندی له‌دنیاو قیامه‌تدا، به‌مه‌رجێك له‌سه‌ر کوتاله‌کانی پاره‌ وه‌رنه‌گریت، نه‌گه‌ر دره‌می وه‌رگرت کاری چاکه‌ به‌روپاماییده‌ه‌کات، خۆنه‌گه‌ر دیناری وه‌رگرت ئه‌وا به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر وتی وتی و غه‌رامه‌.

(تابلسی) ده‌لئیت: بینینی کوتالفروش به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر رزق و ده‌وله‌مه‌ندبوون له‌دوا‌ی هه‌ژاری و نه‌داری، نه‌گه‌ر خه‌وبینه‌ر ره‌به‌نبوو ژنده‌هێنیت.

لای خانه واده کئی له سه فەر به پئی
 نایه تی: ﴿وَالْقَيْنَا عَلَى كُرْسِيِّه
 جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ﴾ (ص: ۳۴).

(تابلسی) ده لیت: نه گەر بینى له سه
 کورسیه ک دانیشته وه جل و به رگی
 له به ردایه و یان له سه ر جیگه ی
 خه وه که یه تی زانیارییه کی به پیزی
 ده سته گرده بی له گه ل خیرکی زوړو
 شکومه ندی.

* کورسی بۆ پله و پايه داران به رزی و
 شکومه ندی و مندا ل ې هاوسه رو لانه و
 مالی خوش و نازه ل و جل و به رگه .

* نه گەر بینى کورسیه کی به ده سته پنا و
 دانیشت له سه ری ده سته لات
 به ده سته هیئی یان ژنیک ده هیئی
 به نه ندازه و شیوه ی کورسیه که .

* نه گەر ژنیکى دوو گیانیان هه بوو
 کوپیده بی و و تراویشه به شه هیدی
 ده مرئ.

* نه گەر بینى کورسیه کی شکا
 به لگه ی مردنیه تی یا خود مردنى
 ژنه که ی یا جیا بوونه وه لئی یا خود
 نه مانى شکومه ندی و پله و پايه ی .

* کورسی خوشحالی و شادییه له گه ل
 پله و پايه ی خیرا بۆ یه کیک له سه ری
 دابنیشی.

له سه ر بردنه وه له قیامه تدا، وه گه رنا
 ده سته لات و به رزی و ریزه به و چه شنه .

* نه گەر ره به نبوو ژنیک ده هیئی
 به نه ندازی جوانی و شوخ و شه نگی و
 بۆنه خوش خیری تیدا نییه ، هه روه ها
 خیر تیدانییه بۆ یه کیک له شوینیکى
 داخراودا دابنیشی وه ک زیندان یا
 نه خوشخانه، به لام بۆ ژنیکى دوو گیان
 باشه و ده گونجیت کوپی بییت یان
 نه گەر له سه رووی نه بوو یان له پشته
 توپ یان کالانى شمشیره وه کچیکى
 ده بییت.

* هه روه ها ده لاین: نه گەر بینى
 کورسیه کی به ده سته پنا یان دانیشت
 له سه ری ده سته لاتیده بییت به سه ر
 ژنیکدا و ژنه که ش به نه ندازه ی جوانی
 کورسیه که و شتوازی ده بییت، هه روه ها
 نه وه ی رووده کاته کورسیه که ده درتته
 پال ژنه ی دراوته پال کورسیه که .

* کورسی ژن یان به رزی و شکومه ندیه
 له لایه ن ده سته لاتداره وه ، نه گەر
 کورسیه که له داربوو هیزو توانایه
 له دوو پوویداو ، نه گەر له تاسنبوو
 هیژنیکى ته واوه .

* نه گەر دانیشتبوو له سه ر کورسی
 وه کیل یان فه رمانږه و یا خود به رپرسی
 مندا ل نه گەر شایسته بییت بگه رتته وه بۆ

فیتنه و ناشویکی دامرکاندوه ته وه یان
 جهنگو بیدعه یه کی پوچه لکړدوه ته وه .
 *نه گەر ئاگرکی هه لگیرساوی
 کوژانده وه له خه ودا ده گونجیت
 به لگه بیت له سهر هه لگیرسانی شه پ
 به هوی ئه وه ی له خوله می شه وه
 په ی داده بی، نه گەر خه و بینر
 سه فهریده کرد له دهریا وه نو قم ده بی و
 ده که ویته سهر ئاو ، نه گەر سه فهری
 هه بوو ده که پیته وه وه هه والی
 ده بیستری .

کوشتار: (نابلسی) ده لیت: کوشتاری
 خراپه کار له خه ودا به لگه یه له سهر
 سه رکه وتنی ئاین و پشتگیری باوک و
 دایک و بوونی غیره ته له سهر هاوسهر
 نه گەر نه وکه سه بوو به هه واداری
 خراپه کاران پاشگه زبونونه وه یه
 له ئیسلام و واژوو بوونی ئاینه یان
 سه ریچیکردنی و وازهینانه له نویژ .

کوشتارگه: (نابلسی) ده لیت: هیچ
 خیرکی تیدا نییه له خه ودا به هوی
 روینی روحه وه و دامالینی پیسته
 له لاشه و خوینرپی و بونی ناخوشه وه .
 *ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سهر
 به جیهینانی پیداو یستی و شایبی و
 شادی .

*بینینی کورسی خودا له سهر وو
 ناسمانه کانه وه یه بو ژانستخوازن
 به لگه یه له سهر به رزی پله و پایه
 به تاییه ته گەر له سهر شیوه یه کی
 ته و او به دیبکات، ده گونجیت بو
 دوو گیان قوتاریوون بیت له و
 ناره حه تیه ی تیدایه و بو ره بن هاوسهر
 بیت و بو هاوسه رداریش کور بیت .

*هه روه ها به لگه یه له سهر سه فهر بو
 گه شتیاران و بو نه خوشیش
 هه لگرتیه تی له سهر جینگه ی مهرگ یان
 له نیو ئوتومبیل و ئازه ل یاخود
 گواستنه وه ی له مال یاخود نه و
 ریبازه بیت که ناوبانگی پیده رکردوه .

کوپ: (نابلسی) ده لیت: نه گەر بیني
 کومه لی مندالنبوه خه ونه که ی به لگه یه
 له سهر غه م و په ژاره .

*نه گەر بیني مندالکی بچو و کیوو
 زیاده یه که له دنیا و ده سته و تدا
 به ده سته ده هینیت و غه م و په ژاره
 دایده گری .

*نه گەر کورپکی بالفی به ده سته هینا
 شکومه ندی و هی زه و دایکی
 له لیکدانه وه دا له پیشته ره له باوکی .

کوژانه وه (دامرکانه وه): (نابلسی)
 ده لیت: نه گەر ئاگرکی کوژانده وه

* نه گەر بينى خۇيده كوژيت خيىرى
ده سستگيرده بيت و توبه يىكى
باشده كات به پىي نايه تى: ﴿قَتُّوْا اِلَى
بَارِنُكُمْ فَاَقْتُلُوْا اَنْفُسَكُمْ﴾
(البقرة: ۵۴).

* نه گەر بينى كوژا نه مەندريژ ده بى،
نه گەر بينى كه سىكى كوشت
به بيتنه وهى سەرى بېريت كوژا و خيىرى
ده سستگيرده بى.
* سەرىپىن بۇئە وهى گونجاو نيبه
سەرىپىن زولم و ستمه.

* نه گەر بينى سەرىپاوه سەرىپ ستم
له سەرىپاوه كات له ئاييندا ياخود
گوناھو تاوان نه نجامده دات.

* نه گەر كوژا يان به كوژا و
ناورزه دكرا و بكورزه كهى ناسى خيرو
دوله مەندى و ده سستلآت و مال و
سامانى ده سستگيرده بى، ده گونجيت،
له بكور يان له شەريكه كهى
به ده سستبېيت به پىي نايه تى: ﴿وَمَنْ
قِيلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ
سُلْطَانًا﴾.

* نه گەر بكورى نه ناسى پياويكى
بېياوه پى ناسوپاسگوزاره، ده گونجيت
بېياوه پى ئابن يان نازونعيمه ت بكات
به پىي نايه تى: ﴿قِيلَ الْإِنْسَانُ مَا
اَكْفَرُ﴾ (عبس: ۱۷).

* ده گونجيت به لگه بيت له سەر لانه و
مالى ستمكاران و زينا، نه گەر
نه خوشنيك خوى پيدا كرد ده مري و
ميراتيه كهى دابه شده كرى، نه گەر
كه سىكى پاك سيسيپو به لگه به له سەر
ناخوشى و غەم و په ژاره ياخود
قەرزارى.

* نه گەر بينى به رازى تيدا سەرده بېرى
ياخود شتيك خوار دى گونجاو نيبه
به لگه به له سەر تياچوونى ستمكار و
بيده كاران.

* نه گەر خەلگى له دورهنيك ده ترسان
سەرده كەون به سەريا.

* كوشتارگه لانهى سزاو ستم و
زيندانه، نه وهى چوه نيو كوشتارگه به
با ورياي زيندان يان ده سستگير كردن
له لايەن پوليسه وه بيت.

* كوشتارگه ژنيكى ده ويتە به هوى
خرين و پيسى و بۇنى ناخوشه وه.

* كوشتن: (نيهن سيرين) ده ليت: نه گەر
بينى مروفنيكى كوشت كارنيكى مەزن
نه نجامده دات.

* مه روه ها ده لىن: قوتار بوونه له غەم و
په ژاره به پىي نايه تى: ﴿وَقَتَّلْتَ نَفْسًا
فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَتَنَّاكَ
فَتَوَّابٌ﴾ (۴۰: ۴۶).

* نه گەر بينى كوپه كەى خۆيكوشت
رزقو رۆزى دەستگيرده بىت.

* نه گەر بينى دووسەد كەسى كوشت
دووسەد درهەمدەداتو غەم و پەژارەى
دەپە و يتەو.

* نه گەر بينى لە پىتناوى خودايا كوزرا
بەلگە يە لەسەر سوودو قازانچ
لە بازىرگانيداو بە جىهەننى بەلەين
پەيمان، دەگونجىت خەوينەر
بەنوقمبون يا ژانەسك بەرى.

* نه گەر كوزراو گەواهى و شەهادە كەى
دەستە لاتدار گەواهى و شەهادە كەى
پەسەندە كرى، دەگونجىت دنيايەگى
بەرىن و فراوان بە دەستبەختىت لەگەل
نازونيەمە تىكى ديارو ناشكرا.

كوفى^(۱): (نابلسى) دەلەيت: لە خەودا
بينىنى بەلگە يە لەسەر خۆپاراستن
لەچارەسەرى بەسوود.

* دەگونجىت بينىنى بەلگە بىت لەسەر
شەپيان ئەوەى سەردادە پەرشى
لەخودەو غەمامە.

كوللە: (ئىبن سىرىن) دەلەيت: كوللە
سەربازو دەنگە دەنگو قاوقىژەو دىت
بەدووبىيە كدا.

(نابلسى) دەلەيت: ئەگەر كەسىكى
كوشت لە غەم و پەژارە قوتاردەبى
بە پىتى نايەتى: ﴿وَقُلْتُ نَفْسًا
فَنَجِّنَاكَ مِنَ الْغَمِّ﴾ (طه: ۴۰).

* نه گەر بينى مروفىك دەيكوزىتو
نازى بى دەيكوزى مروفىكە شەرىعەتى
هەرامۆشكردوم.

* نه گەر زانى گەى كوشتو پەتى زەهەر
بەدووبىيە كەى دەلەيتو پەژارە كەووت
بەسەر كوزرا.

* نه گەر بينى پەلەيكى كوشت و خوين
لەرىخەلەگەى دەلەيت كوزراو نيش و
ناواری و پەلەيكى بكوژ دەستگيردەبى:
هەروەها بەلەين: كوزراو خىرى لە بكوژ
دەستگيردەبىت.

* نه گەر مروفىكى بە دەستى ئەنقەست
بەستەم كوشت سەرىنچىكارە، ئەگەر
دانىنا بەوەى كەسىك بكوژى
دەستەلات و پەلەوپايەى دەستگيردەبى
بە پىتى نايەتى: ﴿رَبِّ اَنْي قُلْتُ
مِنْكُمْ نَفْسًا﴾ (القصر: ۳۲) دواى
دانپيانان دەستەلات و پەلەوپايەى
دەستگيردەبى.

* هەروەها بەلەين: ئەگەر بينى كوزرا
نكوولى لە نوێژەكەت ياخود وازى
لەدەهەتەى.

(۱) كوفى: ئەوەى دەدرىتە پال كوفە. (وەرگرت)

* نه گه ربینى كولله ی ئالتوونى ده باریت نيعمهت و خوشحالى به ده سته هیئت.

* هه روه ها ده لئین: كولله نانه وایه که ناپاکیده کات له گه ل خه لکیدا.

(نابلسی) ده لئیت: كولله له خه ودا سزای خوابی و سه ربازانی په روه ردگاره، چونکه له به لگه و نیشانه کانی موسایه (سه لامی خوی لئیت).

* نه گه ر كولله بارى سزای خوابیه، نه گه ر له شوین و جیگه یه کدا بینى ده خوریت و به شیکى لیده بریت نه وهش رزق و رۆزییه و خاوه نه که ی به ده سته ده هیئت، نه گه ر خرایه نئو ده فریک دینارو دره مه.

* هه روه ها ده لئین: كولله فیتنه و دوژمنه، هه روه ها كولله به لگه یه له سه ر گوندو کیلگه و ناپه حه تی و بیکاری و تیاچوون چونکه رووله رووه و کشتوکالده کات به لام له بۆ خه لکی به لگه یه له سه ر شه رو خراپه بۆیان و هاوه لایه تی ژنانى سوزانییه.

* نه گه ربینى كولله هه لده گریت و ده یخاته نئو کوپه یه ک مال و داراییه کی ده سته که ویت و ده بیات بۆ ژنیک.

* هه روه ها ده لئین: كولله به لگه یه له سه ر رووبه رووبونه وه ی دوژمن و

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر باران نه گه ر بکه ویت سه ریاندا یاخود مانگه گه رمه کانی هاوین بیت.

* نه گه ر زیادیکرد به پێچه وانه ی كولله وه بوو له نئوان زه وى و ئاسماندا بوو سزاو خه شمه، هه روه ها کیچ و بۆق و خوینیش وایه، چونکه به لگه و نیشانه بوون له سزادانی به نی ئیسرائیلدا مه گه ر خه لکی کۆی بکه نه وه و بیخۆن نه و جا رزق و رۆزییه و روویان تیده کات و بزۆییان زیاد ده کات.

* هه روه ها ده لئین: کۆکردنه وه ی له ده فریکدا به لگه یه له سه ر دره مه و دینار.

* ده گێرنه وه پیاویک دیت بۆلای (ئیین سیرین) و ده لئیت: له خه ودا بینیم كولله م کۆده کرده وه له گۆزه له و کوپه یه کدا، نه ویش وتی: دره مه و پاره یه کۆیده که یته وه و بۆ ژنیکى ده به بیت.

* هه روه ها ده لئین: هه موو شتیک كولله ی تیبکری و به ده ر نه که ویت به لگه یه له سه ر خوشی و شادی به پێی چیرۆکه که ی (ئه یوب) (سه لامی خوی لئیت).

یاخود گه پانه وهی که سیکبیت له سه فهر
یان هاتنی نامه یه ک بیت له وه وه.

* نه گه نه خشانندی و خاوه نه کی
جوانکرد مژده یه بوی، نه گه
ناشیرینی کرد به لگی غم و په ژاره و
نه هامة تیه.

کون کون: (ئین سیرین) ده لیت:
پیاویکی مه زنی فروفیلای قسه توندو
تیزه و به لگه یه له سه بیر هه لکه ندن و
پیاویک ژنده هیتی و خاوه نی ناژه لی نیر
ده بیت.

(نابلسی) ده لیت: کون کون به لگه یه
له سه به ده سته پانی پیدایستی و
په ناو پشنگیر له سه و وستی و
خاوه کان.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه سه فهر.
کونار (نه بک): (ئین سیرین) ده لیت:
پیاویکی باشه به کورای رافه کارانی خه
به هوی پیروزی داره که وه به هیزییه وه
مال و رزق و رزیه. تهره که ی به هیزتره
له وشکی، زهره یه کی هیچ زیانیکی
نییه، هیچ شتیک له لیکدانه وه دا
نه وه نده باش نییه و بو دنیا و
مال و سامانه بو ناینداران زیادی چاکه و
ناینه و مالیکه به ده ره له دینارو درهم.

* ده گیزنه وه ژنیک دیت بولای (ئین
سیرین) و پی ده لیت: له خه ودا بینیم

بازدان به سه ره لاوسه نگه ردا و
مال و سامان تالانکردن به هوی
سوپایه کی مه زنه وه.

* ده گونجیت کولله به لگه بیت له سه
رزق و رزنی حه لال.

* نه گه ربینی کولله ده خوات که میک
خیر له سه ریا زان به ده سته هیتیت.

* نه گه ورده کولله ی بینی خه لکی
گشتی و گیره شیوینن، ده گونجیت
بارانیکی به خو پو لیزمه بیت.

* ده گونجیت کولله چوونه نیو
شاریکه وه بیت بو هاوه لیک.

* نه گه ربینی کولله کولله یه ک
هه لده گری فیتنه زورده کات
له ده سنیشانکردنی نافرته دا.

کولله (گونا): (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا بوونی به هانه یه، نه گه له سه
کولم و گوناوه موو دره هات ترسی
نه وه ی ده بیت کۆت و به ند بکرتیه
گه ردنی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ریحانه و
مۆرد هه ره که چۆن ریحانه و مۆرد
به لگن له سه ری.

* ده گونجیت به هانه یه کی روو و
ناشکرابیت و زیاد بوونی رزق و رزنی

کونجی: (ئین سیرین) ده‌لئیت: مائیکى
هه‌لگیراوو وشکه‌کەى به‌هیزتره
له‌ته‌په‌کەى.

(نابلسی) ده‌لئیت: له‌خه‌ودا رزقو مالى
حه‌لاله ، هه‌روه‌ها پالاوتنی وشیلانی
مائیکه له‌هیزو شکویدایه.

***ئه‌گه‌ر بینى کونجى ده‌پوینى**
ده‌سته‌لاتیکى تازه‌گه‌شه‌کردوو
به‌ده‌سته‌ده‌ئیتى له‌گه‌ل بازرگانیه‌کى
زیاده‌و خواناسى و کاروکاسبى و
خوشى.

***هه‌روه‌ها ده‌لئین:** کونجى و خه‌رده‌ل بۆ
به‌ته‌نیا بۆ پزیشک باشه بۆ سه‌رجه‌م
خه‌لکى به‌لگه‌یه له‌سه‌ر نه‌خوشى گه‌رم.
***ئه‌وه‌ى کونجى بیینى** زیانى
لێده‌که‌وێت.

کوندەر^(۱): (نابلسی) ده‌لئیت: له‌خه‌ودا
به‌پێى خۆیه‌تى.

کونده‌په‌پوو: (ئین سیرین) ده‌لئیت:
کونده‌په‌پوو دزیکى لێزانه‌و خاوه‌ن
سام و هه‌یه‌به‌ته.

(نابلسی) ده‌لئیت: کونده‌په‌پوو
له‌خه‌ودا پادشایه‌کى مه‌زنه‌ خه‌لکى
لێیده‌ترسن ، کونده‌په‌پووش به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر بێکارى و ره‌واندنه‌وه‌ى
ترس و بیم.

دار (کونار"نه‌بک") که‌وته نێو ماله‌که‌م و
دوو نه‌بکم هه‌لگرت، ئه‌ویش پرسى:
مێرده‌که‌ت رۆیوه؟ وتى: به‌لێ وتى:
ده‌مړیت و دووه‌زارت به‌میراتى بۆ
به‌جێده‌هێلێت.

***هه‌ندیکه‌لێن:** رزقو رۆزیه‌که له‌لای
(عێراق) هوه، خواردنى کونار بۆ
ده‌سته‌لاتدار ده‌سته‌لاته‌که‌یه‌تى.

(نابلسی) ده‌لئیت: بۆ ئاینپه‌روه‌ران
چاکیه‌و، خواردنى ده‌سته‌لاته‌و بۆ
یه‌کێک شایسته‌ى به‌لێنده‌رایه‌تى بێت
هیزو توانایه.

***ئه‌گه‌ر خه‌وبینه‌ر له‌ناپه‌هه‌تیدابوو**
دارکونارى بینى له‌کاتی‌که‌دا کاتى نه‌بوو
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر مانه‌وه‌ى تا ئه‌وده‌مه‌،
به‌هه‌مان شیوه ئه‌گه‌ر له‌خێردابوو.

(نابلسی) ده‌لئیت: له‌خه‌ودا به‌ریزو
داپۆشه‌ره ، هه‌روه‌ها داره‌که‌ى
پیاویکى به‌پزى ره‌نگکردوه، ئه‌وه‌ى
به‌روبوومه‌که‌شى بیینى ناوپانگى
به‌رزه‌بێته‌وه‌و خواناسى و زانیارى
به‌ده‌سته‌ده‌ئیت.

***ئه‌گه‌ر له‌و داره‌بخوات نه‌خۆشیه‌کى**
تونوو سه‌خته‌ده‌گرێ.

***ئه‌گه‌ر بینى سه‌رده‌که‌وێت به‌سه‌ر**
داره‌که‌دا غه‌م و په‌ژاره‌و ناپه‌هه‌تى دێت
به‌سه‌ردا.

^(۱) کوندەر: شیلایه‌کى تاییه‌ته له‌درمختک

ده‌رده‌هێنێ (قه‌ره‌نگى ده‌ریا: ۲/ ۱۰۷۳)

بینی گایه کی مه زنی لیهاته دهره وه،
 نه ویش وتی: کونه که دمه کاتی
 وشه یه ک دیته دهره وه ناتوانریت
 بگه ریتنریتته وه.

(نابلسی) ده لیت: به لگه یه له سر
 شوینکه وتنی بیدعه و پابه ندبون
 به شـوینـه واری بیدعه چـی و
 ویل و سه رگه ردانه کانه وه، کونیش
 خه لوزه.

کویری (نابینایی): (ئین سیرین)
 ده لیت: نه گه چاوی له ده ستدا نازو
 نیعمه تی نامینیت. نه گه بینی
 هه ردو چاوی له ده ستدا شتیکی
 به سه ردیت دلی پیخوشده بی.

(ئین سیرین) ده لیت: کویری
 سه رگه ردانییه له نایندا یاخود
 به ده سته تهنانی مال و داراییه
 له لایه که وه.

* نه گه بینی کویری وه نه گه هه ژار بو
 ده وله مه ند ده بیت.

* هه روه ها کویری به لگه یه له سر
 له بیرکردنی قورئان به پپی نایه تی:
 ﴿قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِيْ اَعْمٰی﴾
 (طه: ۱۲۵).

* نه گه بینی مروفیک کویری کرد ویل و
 سه رگه ردانیده کات له راو بو چوونی
 خوی.

* کونده په پووی مینه مروفیکی ناپاک و
 فروفیتلویه و هیچ خیریکی تیانیه.

* نه وهی بینی چاره سه ری
 کونده په پوویه کی مینه ده کات
 چاره سه ری مروفیکه کات هیچ بنه ماو
 جیگر بوونیکی نییه له سه ره ق و
 راستی.

* نه وهی بینی کونده په پوویه کی مینه
 که وتوه ته ماله که یه وه به مهرگی مروفیک
 خیر روی تیده کات.

* کونده په پوو به لگه یه له سه ر دز
 له نیوان دو دیواردا له گه ل رزو و رۆزی
 سوار.

* هه روه ها به لگه یه له سه ر جیاوازی و
 غه مباری و نابه جی کریکار و قسه ی
 پوچ و نابه جی.

کونی دوروگه وه ر: (نابلسی) ده لیت:
 به لگه یه له سه ر به جیگه یاندنی کاروبار و
 ئاسانبوونی کاری قورس و هاوسه رگری.

کونی مشک: (ئین سیرین) ده لیت: کون
 له سه ر زه وی و دیواردا ده م و زاره ،
 نه وهی کونیک بینی ئاژه لکی
 لیدیته دهره وه ده م و زاریکه قسه و
 گوته یه ک دیته دهره وه لی و
 له لیکدانه وه شدا وه ک نه و ئاژه له وایه.

* ده گپنه وه پیاویک دیت بۆلای (ئین
 سیرین) ده لیت: کونیک ته نگه به رم

*ببینی بیباوه پی کویر به لگه یه
له سر زهره یان غم و په ژاره .

*ته گهر کویر کی بینی پیاوړک
چاره سریده کات و چاری چاکبوه وه
رڼو ماییده کات بۆ کارک خیری تیدایه و
ته و به ی تیدا ده کات .

*ده گونجیت کویری به لگه بیت له سر
سستی باسکردن .

*ته گهر له ره شینه ی چاودا سپیتی
بینی به لگه یه له سر غم و په ژاره
که تووشیده بیت .

*ده گپړنه وه پیاوړک دیت بۆلای
(جه غفری صادق) (ره زای خوی
لیبیت) و ده لیت: تانهم له چای خؤمدا
بینی، نه ویش وتی: که موکوپي روو
له مال و سامانت ده کات پاشان نه وه ی
خوازو نومیده واریت له کیستده چیت .

*ته گهر هندیك له خزمه نزیکه کانی
ناواره بوو یاخود سه فه ریکردبوو
که پایه وو کویربوو خو بینر ده مریت،
چونکه خه ونه که ی به لگه یه له سر
میوانیکی کویری نه ناسراو .

*مه روه ها ده لین: تانه ی سرچاو
به لگه یه له سر غم و په ژاره یه کی
گه وره رووده کاته خه و بینر و
ناراده کړی له سهری به پپی چیرۆکه کی
(یه عقوب) (سه لامی خوی لیبیت) .

*ته گهر بینی چای ناوی ره شی
داهاتوه و هیچ نابینی خه وه که ی
به لگه یه له سر که می نابوو چونکه
چاو شوینی نابووه .

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینی کویری وه
تیکۆشان یا (حه ج) یکی له بهردایه .

*ته گهر بینی کویره باس و خواسی
هه لده گیرئ به لام باسناکری،
ده گونجیت لیکدانه وه ی نه وه بیت
ده سته لات و زانیاری به ده سته بیت
به پپی چیرۆکی (نيسحاق) (سه لامی
خوی لیبیت) .

*ته گهر بینی کویره و پشتیکردوه ته
قیبله له سر گهر دانیدایه .

*ته گهر بینی هه ردو چای کویربوون
پیاوړکه په رده ی نه پپی پۆشی نئوان
خۆی و خوداوه ند ده شکینئ .

*ته گهر له خه ودا چای کویربوو
هه ژارده که وی دوی ده وله مندی یاخود
نه و مال و داراییه ی لای شیرینه
له ده سته دات یا مندال و خانه واده که ی
که شیرین له نئو دل و ده روونیدا .

*ده گونجیت بیری ناوی هه بیت و
دایپ پۆشیت یا پاسه وانه که ی
له ده سته دات یان سیخوپه که ی مال و
دارایی نه میتیت، یان له وانه بیت خه شم و
قینی له کاری چاکه هه لئسی .

* نه گەر نه خوشبوو بينى چاو نابينا بوه به لگه يه له سەر کۆچى دوايى.

* ده گونجيت کويى به لگه بيت له سەر که پى.

* ده گونجيت بۆ گوپرايه لان به لگه بيت له سەر خه شم و قينبوونه وه له دنياو وردبوونه وه لى به چاوى که م و سووکه وه.

* ده گونجيت کويى به لگه بيت له سەر په نهانکردنى نهينى.

* کويى بۆ غه ريب و ئاواره به لگه يه له سەر نه وهى ناگه رپته وه بۆ نيشتمانى خۆى.

* کويى بۆ زيندانى قوتاربوونه چونکه خه لکى به زه بيان به که سى کوپردا دپته وه ده ستيده گرن.

* نه گه خوازيارى داوايه کبوو به لگه يه له سەر نه وهى به ده سستينه هيئاوه، چونکه چاو کاتى کوپرده بى ناگات به خواست و داواى خۆى.

کووپه (گۆزه): (نين سيرين) ده لپت: کوپه و گۆزه ژنيكى خيرومهنده و ليخواردنه وهى مال و داراييه که له لايهن نه و ژنه به ده ستيده گات.

* نه گەر بينى ناويكى هه لگۆزى و کرديه نيۆ گۆزه يه که ده ست به سەر مالتى کدا ده گرى و لاي ژنيک نه سپهرده ده کات، کووپه و گۆزه له ش وه که مه رکانه ي ئاو وايه.

(نابلسى) ده لپت: گۆزه له له خه ودا ژنيكى داوئى پى سى زينا کاره و ليتکدانه وهى هه موو کوپه يه کيش به و پپيه و بير ياخود مه رکانه ي ئاويش به لگه يه له سەر:

+ چاو ديرو به خپوکارى خانه واده.

+ فروشگا و گه نجينه.

+ هاوسه رى دوو گيان.

* گوپه يى مه ي به ده سستهيئانى گه نجينه يه.

* بيريش نه گەر ئاوى تيدابوو که وتبووه مالتى که وه ژنيكى ده وه له مهندي خه م په ژاره داره، نه گەر بيره ئاوه که ش هى ئاو ده ريوو پياويكى فره مال و داراييه و زور خيترده کات له پيئاوى خوادا.

* هه روه ها نه گەر بيره که سرکه ي تيدابوو پياويكى ئاينداره، نه گەر که ره ي تيدابوو خاوه ن مال و داراييه کى بيتاگايه، به لام نه گەر داوده رمانى چيشتى تيدابوو پياويكى نه خوش و بيماره.

* نه گەر بينى کووپه يهك ده شكى
به ده ستيه وه ژنه كه ي ته لاقده دات.
كووره (توون)؛ (نابلسى) ده لئيت:
له خه ودا به لگه يه له سهر غه م و په ژاره و
گومان، كورەى گه چ به لگه يه له سهر
كه وتن به سهر ئابووى زانا ياندا
به قسه ي خراپ به پتي ئايه تي: ﴿وَإِنَّ
مِنْهَا لَمَّا يَلْهِيكَ مِنْ غَشِيَةِ اللَّهِ﴾
(البقرة: ۷۴) كووره ي خستى
سوره وه كراو به لگه يه له سهر زولم و
سته م و هاوه لپه يدا كردن.
* ده گونجيت كووره به لگه بيت له سهر
دوزه خو خه لكى دوزه خى و زيندان و
زيندان بيه كان وهك حه مام و نه وانه ي
له حه مام دان.
كووره ي ئاسن: (ئيبين سيرين) ده لئيت:
كووره ي ئاگر ژنيكه له خانه واده ي مال و
خاوه ن هيزو توانايه .
* نه گەر له زېږېوو له خانه واده ي
دنياويستان ده بى، نه گەر له ته خته بوو
له مال كده بيت دوو پووي تيا ده بى،
نه گەر له گه چبوو له خانه واده يه كده بى
له فېرعه ونيه كان ده چن، نه گەر له گل
دروستكرابوو له خانه واده ي ئايندارو
خواناسده بى.

* نه گەر كووپه كه ئاگرى تيا بوو به لگه يه
له سهر ده ولت، نه گەر به تالبوو له ئاگر
به لگه يه له سهر پشوو.
(نابلسى) ده لئيت: نه گەر ئاگرى بينى
له كوره يه كدا بلئسه ي ده دا يان
له ته نورى كدا به لگه يه له سهر مندالى
نيرينه ي خه بينه ر.
* كووره به لگه يه له سهر بژيوى
په يداكارى مال.
* نه گەر بينى له نيو كووره كه دا
ئاگر ده كاته وه به بيخواردن گه يووى
خانه واده كه ي به دوو زوبانى و شه پو
ئاژاوه ده وروژيئى.
* نه گەر مه نجه ل نرخی مال بوو كووره
ميرده كه يه تي ئاڤه حه تي روى
تيد ه كات و ماندووييه تي ده كي شى و
له مالدا سهرى خو ي كزده كات.
* ده گونجيت كووره به لگه بيت له سهر
هاوسه رو مه نجه ليش پياو بيت.
* نه گەر كووره ي ئاگرى تيدا نه بوو
به لگه يه له سهر غه م و په ژاره، نه گەر
ئاگرى تيا بوو پيداويستى و روزيه .
* كووره به لگه يه له سهر چوونه لاي
خيژان و سواربوونى هوكارى گواستنه وه
ياخود به ده سته ينانى پله وپايه .
* هه روه ها به لگه يه له سهر:

* کووله که بۆنه خوش چاره سهره،
 نه گهر بينى به ليتراوى شتيكى
 ونده دوزيتوه يا خود زانياريهك
 ده پاريتي به نه ندازه ي پاراستنى يا خود
 شتومه كى كوكراوه كوده كاته وه.

* نه وهى له ليتراوه كان باشه له خه ودا
 كووله كه و گوشت و هيلكه يه.

* نه گهر بينى كووله كه يه كى بۆگه نى
 خوارد له گهل مروفيتك تووشى دهنگه
 دهنگو به زم و شه پ ده بيت، پاشان
 له جنوكه ده ترسى.

* نه گهر بينى له كاله كدا كووله كه ي
 هه لگرت له نه خوشيه كه ي چاكده بيته وه
 به هوى دوعا و چاره سهره وه.

(نابلسى) ده لئيت: نه گهر يه كيتك
 به كولاوى بيخوات تووشى
 سه رزه نشته ده بيت يان زانيارى
 به نه ندازه ي خواردنى بۆ كووله كه كه.

* كووله كه به لگه يه له سهر:

+ غه مو په ژاره.

+ قورسى بژيوى و ژيان.

+ نه خوشى و زيندان.

* ده گونجيت به لگه بيت له سهر
 ده رهنسافى و پاكييتى.

* ده فرى كووله كه به لگه يه له سهر ژنى
 شىخ و شهنگو نازدارو روحسوك و
 ناودار.

+ به دهيتانى كاروبارو ناسانكردنى
 كارى قورس و گران.

+ باوك و دايك.

+ كوپ بۆ دووگيان.

+ فروشگا و دوكان.

+ مانگى (كانون).

* نه گهر بوو به خاوه نى كووره هاوسهر
 ده گرى نه گهر به نه بيت، نه گهر ژنبوو
 دووگيانده بيت، نه گهر بيباوه پيوو بپروا
 ده هينيت نه گهر خراپه كاربوو
 ته و به ده كات.

* پياويك له خه ودا كووره يه كى بينى
 هه نديك ئاگرى تيدابوو له گهل
 ته خته يه كى نزيك له وكوره يه،
 رافه كارتيكيش پيى وت: كووره كه
 گه وده ي تويه و ته خته كه خواردنكي
 قورسه و دوينى خواردوته، پياوه كه ش
 وتى: ليتكانه وه كه ت به و چه شنه يه.

كوورزه له: (نابلسى) ده لئيت: خواردنى

دوزه خيه كانه و بينينى له خه ودا باش

نبيه، نه گهر بيخوات كردارى

دوزه خيه كان نه نجامده دات.

كووله كه: (ئين سيرين) ده لئيت:

پياويكى زانا يان پزيشكيكى به سوود و
 كه لگه نزيكه له خه لكه يه وه و پيروزه.

هه روه ها ده لئيت: پياويكى هه ژاره.

هه لڦړی و بینى، مه گهر نه خوښ و
له شگران بیت بکه ویت به سهریا نه وکات
کوتر مردنه به تاییت نه گهر
له (یه مام) هوه بیت و له سهرویه
بخوینیت له خه ودا.

* ده گونجیت کوتر کچ بیت ، باشتین
کوتر کوتری سه وزه .

* نه گهر بینى بوه به خاوه نی پوره
کوتریکی زور ده سته کوت و خیری
پیډه گات، هیلکه که شی کچ و
خرمه تکاره، کوشک و هیلان که ی
شوینی کوپوونه و ی ژنانه، هیلکه کانی
کوپ یان کچه .

* نه گهر بینى کوتریک بوه به مروږ
پیاویکی زیناکارو داوینپیسه، نه گهر
دانه که ی پرش و بلاوکرده ووه بوو
به گزشت و بانگیکردن بو خواردن
ریبه رایه تیده کات.

* گمه گمی کوتر له خه ودا سزادانی
پیاوه بو ژنه که ی. کوتری سپی ناینه و
هی سه وزیش خواناسییه و، ره شیش
که سانی به ناویانگن له ژنو پیاو، کوتری
به لک به لک خه لکی تیکه لو
پیکه لکاره، نه ووه ی کوتریک هه لڦړیت
لیی و نه گه پیتته ووه لای ژنه که ی
ته لاقده دات یان ده مریت.

* نه گهر بینى کووله که یه کی
بؤگه نیخوارد به لگه یه له سهر شه پو
ده نگه دهنک، نه گهر به لیترای خواردی
داووده رمانی خواردن له گه لدا بوو
به لگه یه له سهر غه م و په ژاره، نه گهر
بیډا ووده رمانبو رزق و رۆزییه،
ده گونجیت ویستو و خوازی خو ی
بدوژیتته وه.

ك

کوتر: (نبن سیرین) ده لیت: کوتر ژنی
سالخ و باش و خوشه ویسته و
له میرده که ی زیاتر که سیتری
خوشناویت.

* کوتر به لگه یه له سهر هه والیکى
کتوپو پیغه مبه رو په پرتوک، چونکه
هه وال له کتیبه ووه ده گوژیتته ووه
بنه پرتی نه و باسه ش به م چه شنیه:
(نوح) (سه لامی خواى لیبت)
قه له پره شیک ده نیریت هه تا بارى که ش و
هه وای پی رابگه یه نیت، کاتى ده چى
که لاکیک له سهر ناوه که ووه ده بینى و
خوی پیوه خه ریکده کات، نجا کوتریک
ده نیریت و شتیکی سه وز ده بینى و
دوعای بو ده کات، به چه شنیک بو نه ووه ی
له ناپه حه تیدایه یا بو نه ووه ی که سیکی
غریبی هه یه و له هه مان کاتدا مژده یه
بوی نه گهر که وت به سهریا یان

له عه وره تیدا یه و به دخوو ده بیټ و
 نازارت ده دات، ئنجا پیاوه که ژنه که ی
 هیټاو ره و شتی خراپ و چه وتی
 لټیه دیکرد.

(نابلسی) ده لټت: کوټر له خه ودا
 نوینه ریکی ئه مین و چاکه یا هاوړییه کی
 راستگوو خوشه ویستیکی له بز شیرین و
 مه جلیس خۆش و به چیژه.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سه ر:

+ هاو سه رانی داوین پاریزو نه ټنی
 هه لگرو خورته و بۆله کار به سه ر
 مندا لندا.

+ پیاوی فره ره چه له ک که ده سستیگرتوه
 به سه ر خانه واده که یدا.

* هه روه ها بینینی کوټر به لگه یه له سه ر
 لاواندنه وه و گریان.

* کومه له کوټریک پله و پایه و
 فه رمانړه واییه.

* ته گه ر بیني له گوشته که ی خوارد مالی
 خزمه تکاران ده خوات و ده بیټ به ده لال.

* کومه لی کوټر له گه ل به چه که کانیا ن
 ژنی زه و تکراره له گه ل مندا لدا.

* ته گه ر بیني کوټر راوده کات مال و
 دارایی به ده سته هټنټ له پیاوی
 ریژدار.

* گوتراوه ئه وه ی کوټریک ببینی داوی
 هه رچه یه که له په روه ردگار بکات
 پییده به خشری.

* ته گه ر خاوه نی کومه له کوټریک بو
 چه ن ژنیکی ده بیټ له گه ل خزمه تکاردا و
 خه رجا ن بۆ ناکات.

* ته گه ر بالی کوټریکی بپی سویند
 له ژنه که ی ده خوات نه چیټه ده ره وه
 یا ن نابیت منالی دیکه ی لی بیټ
 یادووگیا ن بیت لی.

* کوټر پیاو یا ژنی عه ره به ، نه وه ی
 سه ریبرپټ موری کچینی کیژیک
 ده شکینټی ، نه وه ی گوشته که ی بخوات
 مال و سامانی ژنیکده خوات.

* کوټر له گه ل به چه که کانیا ن ژنی
 زه و تکراره له گه ل مندا له کانی.

* کوټری نامه به ر هه والیکه له دووره وه
 دټت ، نه گه ر ژنه که ی دووگیا ن بیت
 کوپیده بیټ.

* ده گټر نه وه پیاویک دټت بۆلای (ئین
 سیرین) و پی ده لټت: له خه ودا بینیم

کوټریکی سپیم گرت و ژور به دلمبوو،
 یه کیک له چاوه کانی جوانترین چاوی

کوټریوو به لام چاوه که ی تری خیل و
 تیلبوو، وامزانی زه ردییه ، (ئین

سیرین) بزه یه که گرتی و وتی: تو ژنیکی
 جوان ده هټنټیت و ژور به دلت ده بیټ،

مه ترسه له و ناتا واییه شی له چاویدا
 به دیده که یت چونکه که م و کوپی

له چاویدا نییه به لکو که م و کوپی

کرداره کانی، نه گهر سپیوو دیمه نی
جوانبوو به لگه یه له سر باشی رهفتارو
کرداره کانی.

* نه گهر بینی په پی کۆتر یاخود
گۆشتی به ده سته هینیت پاره و
سامانی زۆری ده سته که ویت.

کۆتری کیوی (قویری)؛ (ئین سیرین)
ده لیت: ژنیک زبرو ره قی ناین کزو
لاوازی زماندریژه.

* ههروهه ده لیت: به لگه یه له سر
کابانی نیومال یان ژنیک خاوه ن
جوامیری و جوان و شوخ و شهنگ.

کۆتو و به نده؛ (ئین سیرین) ده لیت:
نه گهر دهستی به کۆتکرای بینی و
کرایته گهر دنی مال و سامان
به ده سته هینی به لام زه کاتی
ده رناکات.

* ههروهه ده لیت پاریزراو ده بیت
له سه ریچی.

* نه گهر ههردوو دهستی بینی
کۆتکرا بو به لگه یه له سر زۆچوونی
له رزیدا.

* نه گهر کۆتو به ندرکراو بیباوه رپوو
بانگه کری بۆ لای ئیسلام.

* نه گهر بینی ده ستگیرکراو کۆتو
به ندیشکرا ده که ویت به لای
نه هه مته کی گه وره وه له زیندانی و

* نه گهر کۆتریکی له ماله کهیدا بینی و
خه وینه ریش ره به نبوو ژنیک جوان و
شیرین ده هینیت و ده بیت به ژنیک
مالداری گوپرایه ل بۆ میرده که ی.

* نه گهر بینی کۆتریک بازیدا بۆلای
یاخود هه لیگرتو به رزیکرده وه شادی و
خۆشی رووی تیده کات.

* نه گهر بینی بو به کۆتر مال و سامانی
دوژمنه کانی ده خوات.

* نه گهر بینی به رد ده گریته کۆتریک
ژنیک تاوانبار ده کات یاخود نامه یه کی
په له قسه ی ناخۆشی بۆ ره وانه ده کات.
* نه گهر بینی هیلکه ی کۆتری
به ده سته هیناو مال و سامان و منالی
نیرینه و مینه ی له ژنده بیت.

* نه گهر بینی کۆتری مالی راوده کات
به حه رامی ده چیت لای ژنان.

* نه گهر بینی کۆترو بالنده یتر زیکه زیك
ده که ن قسه و گوته یه که ده دات به گوی
ژنیکدا یاخود فییریده کات.

* نه گهر کۆتر یان هه ر بالنده یه کیت
به سه سه ره یه وه ببینی یان
به گه ر دنیه وه به ستراوه ته وه به لگه یه
له سه ر رهفتار و کرده وه کانی له نیوان
خۆی و په ره و ردگاری.

* نه گهر بالنده که ره شو ناشیرینبوو
به لگه یه له سه ر به دو خراپی

باری به پئی نایه تی: ﴿خزوه فغلوه﴾ (الحاقه: ۲۰).

*ژنیک هات بۆ لای (ئین سیرین) و وتی: پیاویکم بینى کۆت و به ندى پیوه بوو، نه ویش وتی: نه و پیاوه بانگه شه ی (عه ره بی) بوونی خۆیده کات به لام وانییه.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا کارو پیشه ی حه رامه به پئی نایه تی: ﴿وَمَا كَانَ لِئِبْنِي أَنْ يَغْلُ وَ مَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ (آل عمران: ۱۶۱).

کۆر (کۆمه ل): (نابلسی) ده لیت: نه گه ر بینینی له خه ودا کۆرپکی وه عزو ئامۆزگاری به ستوه خه لکی ئامۆزگاری ده دات و خوشی شایسته نییه نه و له غه م و په ژاره و نه خوشییدا یه و نزاو دوعا له خودا وه ند ده کات ده رووی لیتکاته وه.

*نه گه ر قسه ی چاک و دانا ییکرد و راسه تگوبو له ئامۆزگارییه که ییدا ده رووی لیده کرپته وه و له نه خوشیه که ی چاکده بیته وه و له ته نگه ژه ییه وه ده چیت بۆ خیر و یاخود له قه رزیک قوتار ده بی یا به سه ر سه مکاریکدا زاده بی.

*بینینی کۆرپک له شوین و جیکه یه ک یادی خوی تیدا بکری وه ک خۆیندی قورئان و نزاو پارانه وه و هۆنراوه ی دنیا

نه ویستی و به ندایه تی وایه و به لگه یه له سه ر ئاوه دانى نه و شوینه به دانانى به پئی خۆیندنه وه و دروستی، نه گه ر له هۆنراوه که دا هه لای تیدا بوو ده سه ته لاته که یدا ته وایه نییه، نه گه ر هۆنراوه ی غه زه لبوو ده سه ته لاتی بووچ و به تاله. نه وانه ی له پیشه وکاره کانیاندا به هه ره مه ندو به توانان بیهاوتان به پئی شاره زاییان له خۆیندنه وه داو ده رپرینی پیته کان له گه روویان.

*نه گه ر کۆمه لکی ئاپۆره به ستووی بینى بۆ دادگایی یان هاوسه رگرتن به لگه یه له سه ر رووداویکی نادیارو ده ره نجامی کۆتایی به خیره اتن.

*نه گه ر کۆرپکی وه عزو ئامۆزگاری بینى ئامۆزگاری تیدا ده کرد کاروباره کانی به جیدیت نه گه ر وه عزه که ی نه نجامدا، وه گه ر نا نه سه ته مه گه رانه وه ی کاره کانی.

*کۆر له خه ودا نه و شوینه خاوه ن بریارانی ده و له تی تیدا داده نیشن یان نه و ئاژه له یه به گه رپده خات یان هاوسه رو کوپو خزمه تکاره که یه تی.

*نه گه ر بینى بانگه را بۆ کۆرپکی نادیار تیدا میوه و خواردنه وه ی تیدا بوو بانگه ده کری بۆ جیهاد و شه هیدبوون.

کۆسپ (تەگەرە): (نابلسی) دەلیت: له خەودا بە کێکە بۆ پێداویستیە ک چووە پێداویستیەکی دنیایی یاخود قیامەتیە بە پێی مەبەستی لە خەودا.

* دەگونجیت کۆسپ بە لگە بیئت لە سەر ژنتیکی کەللەرەق یاخود پیاویکی رەق نەرم و نیانی نازانیت.

* دەگونجیت بە لگە بیئت لە سەر ئەو کردارە ی مرقف لە مەترسی قوتاردە کات، خوداوەند دەفرموی: ﴿فَلَا أَقْنَمَ الْعَقَبَتَ (۱۱) مَا أَرْزَاكَ مَا الْعَقَبَتَ﴾ (البلد: ۱۱-۱۲).

* دەگونجیت چەن کۆسپێک بە لگە بیئت لە سەر ناپەهەتی و مەترسی و زالبوون و بە سەر کۆسپە کاندای دابەزینی لێی پارێزراوی و سەلامەتیە.

* دەگونجیت بە لگە بیئت لە سەر دووپشک یان بە لگە بیئت لە سەر:

+ ناژەل.

+ هاوسەر.

+ پرد.

* دەگونجیت کۆر بە لگە بیئت لە سەر بەرزکردنە وە ی پلە و پایە بە هۆی زانیاری یان سیاسەتیکی باش یاخود داناییەکی رەوان یان زیاننامە یاخود پێدان یا چاودێریکردن.

* ئەگەر لە سەر یەوێ چووبۆ خوارەوێ پلە و پایە ی نزمە بیئتەوێ یان مال و دارایی تالان دەکری یاخود لە ئاینە کە ی پاشگەز دە بیئتەوێ.

* هەموو بەرزبوونەوێە ک مرقف بە دی بکات بە سەر کۆسپدا یان تەپەو بەرزاییە کدا یاخود سەریانێک خوازو پێداویستی بە دەست دەهێنی.

* بەرزبوونەوێ بەرێکی ناپەهەتی و مەینەتەوێ هیچ خێریکی تێدا نییە.

* ئەگەر بینی لە تەپە یە کەوێ دابەزی یان لە شاخ و کۆشکێکەوێ ئەوێ داوایدە کات کە ی و ناتەواوی بە خۆوێ دەبینی و تەواو نابێ.

کۆشک (سەرا - تەلار): (نابلسی) دەلیت: له خەودا بە لگە یە لە سەر درۆو خۆبە زلزانین و وێرانە.

* دەگونجیت بە لگە بیئت لە سەر ریتنومایی و ناشتی.

(ئەین سیرین) دەلیت: بۆ خراپە کار زیندانەوێ تەنگەشە ی ماددی و کەم و کورپیە تێیداو بۆ کەسێکی بارودۆخ باش بەرز ی و بلندی و قەرزدانەوێە، ئەگەر لە دوورەوێ بینی دەستەلاتە.

* کۆشک پیاویکی بەرین و پارێزکارە.

* ئەگەر بینی چوێ نێو کۆشکێک روو لە دەستەلاتداریکی گەورە دەکات و

ثاينه کي باشد هبي و خير و چاکي دهستگيرده بي، خود او هند ده فرموي: ﴿تَبَارَكَ الَّذِي اِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ غَيْرًا مِنْ ذَلِكَ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلْ لَكَ فُصُورًا﴾ (الفرقان: ۱۰).

* نه گهر بيني به سهر کوشکي که وه يه و کوشکي خوي هتي پله و پايه ي به ده سته هيني له گه ل شکومه ندي توانا، نه گهر کوشکي که هي که سيکيتريو و خيرو سوود له خاوه نه کي وهرده گري.

(نابلسي) ده لئيت: کوشک له خه ودا کاريکي چاکه ثاينداران، نه گهر چوه نيو کوشکي هاوسه رده گري، نه گهر چوه نيو کوشکي به لام له قاچيدا کوت و به ند هه بوو هاوسه رداری له گه ل که سيکدا ده کات که هاوه لايه تي به رده و امده بي.

* کوشک له شاردا نازو نيعمه تيکي مه زن و به رچاوه و ژورده کانيش نه گهر سه رکه وت بويان به رزي و بلندي به له دنيا دا به ده ستیده هيني.

* هه روه ها ده لئین: بينيني کوشک به لگه يه له سهر چوار ده سته کوت: (۱) پاره و سامان.

(۲) ده سته لات و پله و پايه.

(۳) به ده سته هيني ويستو و خوان. (۴) خوشحالي و شادي.

* نه گهر خوي له کوشکي که بيني وه له کوشکي که کاني به هه شت پله و پايه و سه رکه وتن به سهر دوزمن دا به ده سته هيني يان کچيکي شوخ و شهنگو و جوانده کات به هاوسه ري خوي. * نه گهر کوشک و ته لاري به ديکرد دوو پوه رجاني تي دابوو کوشک و ته لاري که به ده سته هيني خزمه تکاری تي داييت.

کوکراوه: (نابلسي) ده لئيت: به لگه يه له سهر شتي هه رزاني به نرخ له بووني کچو کوپي پيروز يان ميراتي. **کوکردنه وه (جه مکردن):** (نابلسي) ده لئيت: له خه ودا به لگه يه له سهر ثاره زوو هه ستان و کوکردنه وه ي مال و سامان.

(نابلسي) ده لئيت: به لگه يه له سهر کوکردنه وه ي مال و دارايي، خود او هند ده فرموي: ﴿وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا﴾ (الفجر: ۲۰).

* نه گهر قزي زوريو مال و داراييه کي زوري ده سته که ويت، نه گهر شت و مه کي جه مکرروي پهرته وازه بوو مال و دارايي به هه دهر ده چيت، نه گهر

له سەر دارخورما نه گەر میوه بوو

به لگه یه له سەر داره که ی.

کۆله که: (نیین سیرین): ده لیت:

کۆله که ی دارو قوپو که چو خشت

چاودنیو سه ره رشتیار یان خزمه تکاری

ماله نه که سه یه که لهرکی

خزمه تکرده نی له سستی خویدا

هه لکرتونه

کۆله که ی مال: (تابلسی) ده لیت:

له خه ودا مال یان هاوسه ره.

کۆمه ل(تاقم - ئاپوره): (تابلسی)

ده لیت: نه گەر کۆمه له خه لکیتی بینی

په روه رده گار ره حمی پیده کاته به روه ی

که واده یخاته ناره حه تی و تاقیده کاته وه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سەر

ترس ریم و غم و په ژاره و زهره ر،

مه روه ها نه گەر کۆمه لیک هاتنه لای

نه خوشیک یاخود مردوویه کی بینی

له نیو کۆمه لیکدا خوا لیتی خوشبوه و

ره حمی پیکردوه.

کۆنه: (تابلسی) ده لیت: کرینی

جل و به رگی کۆنه له خه ودا

له لیکدانه وه دا باش نییه چونکه کۆنه

مه ژارییه و فروشتنی باشه چرنکه

خرابه نه خۆی دوورده خاته وه.

نه فسی خۆیکۆ کرده وه هه ولده دات

سه فەر نه کات و چیتر باسه کریت.

(تابلسی) ده لیت: کۆکردنه وه ی

شت و مه کی گونجاو له خه ودا وه که

که وهر له که ل ئالتون به ناوه ده تکی

دانه ویتله له که ل دوو دوو مورانه به لگه پ

له سەر سوو بووه روه ی نه که لکی

له زانیاری یاخود ریکه و ده لیت

کۆکردنه وه ی ئامرازه کانی راو: (نیین

سیرین) ده لیت: له خه ودا هه لکرتونه.

کۆکه (کۆخه): (تابلسی) ده لیت: کۆکه

له خه ودا به لگه پیه له سەر سکا لاو

ناپه زایی. نه که پیه نیی ده کۆکی

ناپه زایی ده رده پیه به دهستی پیاویکی

سه ره به ره مانپه واوه.

* نه گەر تا رۆژه لهاتن هه ر کۆکی

ده مریت.

* مه روه ها ده لیت: کۆکه به لگه یه

له سه ره نه وه ی ده یه ویت ناپه زایی،

ده رپیریت به رانه به که سیک به لام

نایکات.

کۆل ویا^(۱): (تابلسی) ده لیت: نه گەر

کۆل و باریکی پیدا له خورما به لگه یه

^(۱) کۆل ویا: له عه ره بیه که یدا به نه ندازه ی (۶۰)

(نڀين سيرين) ده لټ: كونه فروشيش
پياوښكى حال وبار مام ناوهنديبه كړينى
كونه به لگيه له سره ه زارى و
فروشتنښى به لگيه له سره
روانده وى ه زارى.

كويلايه تى: (نابلسى) ده لټ: له خه ودا
سوښنده و خه ويښه ده يخواه.

كويله: (نابلسى) ده لټ: نه گه
له خه ودا كرايه كويله و نه وى كړديش
به كويله نه ناسراو بو لاي ده گونجيت
له كاتى بيدارىدا شه رمه زاربيكات،
ده گونجيت به ناگادار بوونى له كارى
خراپه ي ملكه چو به كويله بيبكات.

* ده گونجيت به لگه بيت له سره قهرزيك
روو به ملاكه چى ببات.

* ده گونجيت نه خوښ بكه وټ و
بكه وټه ژيرده ستى نه وى فهرمانى
به سرده ده كرد.

* نه گه له خه ودا گوره كى فروشتى
پله وپايه و شكومه ندى به دده سنده هيتى،
له وانه به بكه وټه نيو پلان و فروفيله
چونكه فروشتنى كه سرى نازاد
ملكه چكردنښه تى، ده گونجيت خيريكى
ده سستگير بى به پټى چيروكه كى
ه زره تى (يوسف) (سهلامى خواى
ليبيت).

* نه گه كويله يه ك نازاد بوو به لگيه
له سره:

+ ناسانى دواى توندى.

+ گه يشتن به هيو او ناو اته كان.

* كويلايه تى له خه ودا غم و په ژاره يه.

* نه گه ر بينى له خه ودا بوه به كويله
غم و په ژاره روى تيده كات.

* نه گه ر بينى ده فروشرى ته نكي روى

تيده كات مه گه ر ژنيك بيكښى شه ودا

ريزي ليده گيرى و روزگرتنى په شه ودا

نرخه كه يه تى.

* زنى بى ميرد نه گه ر كرا په كونه تيزه

له خه ودا شوده كات و ه روه و نه گه ر

ميرد دكه ي فروشتى و بوو په كونه تيزه

ته لاقده درى.

* نه گه ر بينى بوه به كويله ي په رده ستى

د رزمه كى ملكه چو رسواده بټت.

كه بابجى: (نڀين سيرين) ده لټ:

كه بابجى ره وشتاده ره، نه گه ر بينى

پارچه يه ك گزشتى برزاو ده كړى

كه سيكى زنگ و وريا به كړيده گرى.

* ه روه ها ده لټن: كه بابجى پياوښكه

له قسه كاڼيدا قاوقيزو دهنكه دهنكه

هه يه.

(نابلسى) ده لټ: نه گه ر بينى ده چټ

بو لاي كه بابجى تا گوستيكي برزاوى

ليبيكړى نه گه ر كورپكى هه بوو ده يداته

ده ستى په روه رشياريك بو نه وى،

په روه رده و فزيبيكات.

که تانسان؛ بینینی له خه ودا به لگه یه
له سر گۆپانی کاروبارو گواستنه وهی
مروؤ له پیشه یه که وه بؤ یه کیکتر یان
گواستنه وهی له شوینیکه وه بؤ
شوینیکتر یان گواستنه وهی قسه .

* پیاویکی کاروبار سهخته له گهل
پیاویکی گوستاخ و نازادا تیکه له .

که تانفروش؛ (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا بینینی به لگه یه له سر
ملکه چی و تاقیکردنه وه به ژنان و
ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سر
غم و په ژاره و ماندوبوون .

که تانی ته نک؛ (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا که پانه وه یه له وهی
که له سه ریبه .

که تیره (چه سپا)؛ (نابین سیرین)
ده لیت: که تیره مالی زیاده یه .

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا که تیره ی
هموو داریک زیاده و ره چه له کی چاک و
ره سته بؤ پیاو .

که چه ل؛ (نابین سیرین) ده لیت:
هر که سیك بینینی که چه لبوه له خه ودا
خوازیاری مالی که ورو به رپر سه که ی
ده بیت به لام هیچ سودیکی
لیوه رناگریت له دهرده سهری زیاتر .

* ژنی که چه لیش سالیکی وشک و قات و
قریبه .

* نه گهر خوی بینی بوه به که بابچی
ده سته لایتک وهرده گری له بؤ
ده رهیتانی مالی ده سته لاتدار به زؤرو
سته م .

* ده گونجیت که بابچی به پزیشک
لیکدریته وه .

* که بابچی دیله وانه یان خه لکی
به ناسن و دار نازار ده دات .

* بینینی که بابچی به لگه یه له سر
تالانکردنی مال و روحکشان و تالانی .

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سر
مندالی نترینه بوون به تاییه ت نه گهر
برژاوه که گوشتی کویره که بوون .

که په که؛ (نابین سیرین) ده لیت: که په ک
قورسی وگرانی بژیویه و خواردنی
هه ژاریبه .

که په کفروش؛ (نابلسی) ده لیت: بینینی
که په کفروش به لگه یه له سر ده ستپاک و
پاریزه ری خیری خه لکی .

که په کفروشی نارد؛ (نابلسی) ده لیت:
بینینی به لگه یه له سر دادوه رو نه وهی
حق و ناحق له یه ک جیاده کاته وه .

که تان؛ (نابلسی) ده لیت: نه گهر بیني
کراسیکی که تانی له به رکرد بژیوی
ریژدارو خه لالی ده سته که وی و مالو
سامانی لیکوده کاته وه .

باشو بۆ يەككىش خوازيارى كوپيت
كوپه، نهوهى به دهستى بهيتى نه جرو
پاداشت به دهست دهيتى نه وهى
سواري بيى هه ژار ده كه وي.

(نابلسى) ده لىت: نه گه و بينى
كومه لىكى ژورى هه يه پله و پايه و مال و
دارايى به دهست دهيتى، گوشت و
په په كه ي مال و سامانه له پياويكى
هه ژارو داماو وه.

* نه گه ر بينى به خوييده كات
دهسته لىت و هه رده گرى به سه ر
كومه لىكى داماو دا.

* نه گه ر بينى چاره سه ريده كات
چاره سه ري پياويكى هه ژارده كات،
نه گه ر گوئى له دهنگيبو له غم و
په ژاره رزگاريد بهيت بۆ خيرو چا كه.

كه روي^(۱): (ئين سىرين) ده لىت: مال و
سامانيكه مال و دارايى دى پى
باشده كرى.

كه رويشك: (ئين سىرين) ده لىت:
كه رويشك: ژنه، نهوهى بيبات دويكات
به هاوسه ري خوى، نه گه ر سه ري بپرى
ده بيت به هاوسه ريكي كوچكردو.

كه ركه ده ن: (ئين سىرين) ده لىت:
پادشاهى كه مه زنه هيج كه س خوازيارى
چاوپيكه وتنى نيه، نه گه ر كه سيك
بينى ده يدوشى مال و سامانيكى حه رام
به دهسته دهيتى له دهسته لاتدارىكى
مه زن، نه گه ر سواريبوو هه نديك
له فه رمان په واو سه ركرده كانه.

كه ركى^(۱): (ئين سىرين) ده لىت:
كه ركى مروفىكى داماوى لاوازه نه گه ر
له كه ليا بوو هاوه لايه تى كه ل و كومه لىكى
ره وشت خراپ ده كات.

* هه نديك ده لىن: بينى سه فه ريكي
دوره كه ده كه ويته به ري، نه گه ر
له سه فه ردا بوو به سه لامه تى ده كه پي ته وه
بۆ لاي خانه واده كه ي.

* هه روه ها ده لىن: كه سانيكن ئالوده ي
كو بو نه وه هاو به شيده كه ن، نه گه ر
بينى به ده وري ولا تكدا ده كه پى له و
ساله دا سه رمايه كي سه خت و توند
بلاو ده بيت وه، له كه ل هير شيك كه س
خوينا گرى له به رانبه ريدا.

* نه گه ر كومه لىكى بينى كو بو نه ته وه
له زستاندا به لگه يه له سه ر دزو جه رده و،
بۆ نه وهى له سه فه ردا يه به لگه ي خيره و
بۆ نه وهى خوازيارى هاوسه رگيرييه

^(۱) كه روي: روه كيكه شروبي لىدروسته كرى.

(مه رهنكي ده ريا: ۱۰۴۵/۲).

^(۱) كه ركى: بالنده په كه. (وه رگي)

کهړ (کاس): (ئین سیرین) ده لیت: هرکه سیک بیینی کهړه یان لاله به لگه یه له سره تیچوونی ناین.

(نابلسی) ده لیت: کهړ له خه ودا که موکوپیه له نایندا چونکه خوداوه ند له بهرانه بر بیتاوه پاندا وتویه تی: ﴿صَمُّ بُكْمٌ عُمْيٌ﴾ (البقرة: ۱۸)

کهړی هه ردوو گوپچکه: کهړی لادانه له حق، ده گونجیت به لگه بیت له سره له ده ستدانی پشوو بونه وهی گوی و چاو به لگه یه له سره ی.

که ژاوه: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا بینینی به لگه یه له سره ژنیک کی گوندنشین، که ژاوه ی حاجی له خه ودا به لگه یه له سره ناشتی و حه ج و مرده له ولاتا ده یگه پیتنی.

(نابلسی) ده لیت: به لگه یه له سره ژن چونکه تاییه ته به ژنه وه، ده گونجیت به لگه بیت له سره جیاوازی.

که شتی: (نابلسی) ده لیت: که شتی به لگه یه له سره هه موئوه ی به هوی هه قوتارده بی له نغروبون چونکه خوداوه ند به هوی که شتییه وه (نوح) پیغه مبه ری (ﷺ) قوتارو زرگار کرد له گه ل نه وانه ی باوه پریان پیته نا له نغروبون و به لاو نه هامة تی.

* هه روه ها وتراوه: که رویشک نیشانه ی پیای ترستوکه.

(نابلسی) ده لیت: وتراوه: که رویشک ژنیک کی خراپه نه وه ی بیبینی که رویشکی ده پیک کی ژنیک کی خراپ ده هیتی، نه وه شی بیبینی گوشته که ی ده خوات یان پیسته که ی به کار دیننی خیریک کی که می له ژن ده ستده که ویت، نه وه ی کوپه که ی بیکری غم و په ژاره به هوی به لاو نه هامة تی هه رووی تیده کات.

که رهوز: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا سامانیکه له لایه ن ده سته لاتداره وه و حه لاله دواتر پیا ه لدانی به دوودا دیت.

* ده گونجیت به لگه بیت له سره بیتاوه ی، یاخود به لگه بیت له سره جهنگ و شه رو فیل.

* ده گونجیت ده سته لاتبیت له گه ل مالو سامان و مندا لدا.

که ره ی پیسته: له خه ودا هاوسه ر یان بژتویییه، نه گه ر باشبوو یاخود نرخه که ی زوریو به لگه یه له سره شکومه ندی.

* بینینی که ره فروش به لگه یه له سره دلگه ارامی و هیمنی و دانیشتن و سه فه رنه کردن.

له سەر مه رگ نه و جا سوار بونی
 قوتار بوننه له فیتنه و ناشوبه کانی
 دنیا، نه گه به ناگابو و خوازیارو
 قوتابی زانیاریو و یان سوودی
 له زانیاری وهرده گرت له نه زانین
 قوتارده بی، به پیتی سوار بونی (موسا)
 (سه لامی خوی لیبت) له گه ل (خضر)
 له که شتی که دا.

* نه گه که سیکي قه رزار خه و نیکي
 له وچه شنه ی بیني قه رزه که ی
 ده داته وه و غم و په ژاره ی
 ده په ویته وه.

* نه گه که سیکي بییه ش خه و نیکي
 ئاوی بیني یان نه وه ی رزق و بزوی
 تووشی گرفت هاتبو و خوداوه ند رزق و
 رۆزی ده پزئی به سهریا له لایه که وه
 خوی پیتا زانیت.

* نه گه که سیکي ره به ن خه و نیکي
 ئاوی بیني ژنده هیتیت و هاوسه ر
 ده گری.

* نه گه له خه و نه کهیدا مردوی بیني
 له قیامه تا قوتارده بیت و سۆزو به زه یی
 خوداوه ند به ده سته هیتیت و له ناگری
 دۆزه خ و ناره حه تیه کانی رزگاریده بی.

* نه گه هات به سهر که سیکي زیندانیدا
 قوتارده بی له زیندانه که ی و ده بیت
 به هۆکاری قوتار بونی .

* هه روه ها به لگه یه له سهر ئیسلام
 مه ردوم به هۆیه وه قوتارده بیت
 له فیتنه و نه زانین.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر
 هاوسه ریک به هۆیه وه عیب و ناتاوای
 داده پۆشری و له ناگرو به لاو نه هامة تی
 قوتار ده بی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر باوک و
 دایک به هۆیان وه مه ردوم له مردن و
 پیتاویستی قوتارده بن.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر نه و
 ریازو ریکه یی مه ردوم باوه پداران
 قوتارده بن به گرته به ری له ناگری
 دۆزه خ.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر زیندان و
 غم و په ژاره و ژیری.

* نه گه بیني سواری که شتی که بوه
 له ده ریادا ته ماشای حالیان ده کریت
 له گه ل نه وه ی پینگه یشتون، نه گه ر
 بیباوه پبو موسولمانده بیت به تاییه ت
 نه گه ر له ناوه پاسه تی که شتی که دا
 سوار ببو و دلنیا نه بو له تیاچوونی،
 نه گه ر تاوانبار بوو پاشگه زده بیت وه
 له تاوان و گوناهی، نه گه ر هه ژار بوو
 ده وله مه ند ده بیت، نه گه ر نه خوشبوو
 له نه خوشیه که ی چاکده بیت وه، مه گه ر
 له گه ل مردودا سواری ببیت و
 له خه و نه که دا به لگه یه کی تیدا بیت

قوتارده بیټ له گهل سهرنشینه کانی
مه گهر بگه نه وشکانی و به سهر
وشکانیدا برپوات نه و جا خیری تیا
نامیټی، نه گهر نه خوشبیټ ده مریت و
ده گهر پټه وه بؤ نامیزی خاك و زه وی.

*نه گهر قوتابییه ک بینی که شتییه کی
چوه سهر وشکانی و پټوه وی رژی
له زانیاری و مشتمومی ده چیت روویه
بیدعه و دوو پوی و خراپه.

*نه گهر قوتاریو بؤ سهر زه وی له نیو
ناوه وه سواره وی نه و که شتییه له حق و
پاکي قوتارده بیټ، نه گهر وانه بیټ
سویند ده خوات له هاوسه ره کی و به و
حاله و له گه لی ده میټنه وه یان پیشه و
بژیوی روو له ساردی ده کات و بژیوی و
رزقی ته نگی پټه لده چنری و دیسان
رووده کاته وه شټوه وی جارانی بؤ
پیدا کردنی رزق و رژی.

*نه گهر که شتییه که به ه وادا رژی و
به لگه یه له سهری تاده چیت، ده گونجیت
به لگه بیټ له سهر داره مهیت بؤ
فرمانپره وایه که نه خوشبیټ یان زاناو
داناو سهر کرده.

*مه ندیک ده لټن: نه گهر بینی
له که شتییه کدایه له ده ریادا ده چیته نیو
ده سته لاتیکی مه زن.

*نه گهر که شتییه که به که ناری ده ریایا خود
له وشکانی دابه زی خیرا و باشر ده بی،
به لام نه گهر که شتییه کی وه ستاوی
بینی و شه پوله کانی ده ریایه له سابوو
واده وی زیندانیه که یی درټس ده بیټه وه
نه گهر زیندانی بیټ و درټه ده خایه نی
نه گهر نه خوشبیټ و رزق و رژی
سوارده بی و ناتوانی سهر بکات،
نه گهر ه ولب دات و ناتوانی بکات
به هاوسه ره کی یان سارده ده بیټه وه
له خوازیاریونی بؤ زانست نه گهر
خوازیاری بیټ به تاییه ت نه و خونه
له وه رزی زستاند ابو له کاتی هوروزانی
شه پوی ده ریادا.

*ده گونجیت به لگه بیټ له سهر زیندان
به پټی نه وه وی هات به سهر (یونس) دا
کاتی له نیو سکی نه هه نگدا به ندرکا،
به لام ده ره نجامی سهر جه م نه وه وی
باسمانکرد به خیر و باش کوتایدیت
(پشت به خوا) چونکه (نوح) قوتاریو و
(خضر و) (موسا) ش قوتاریو و
که شتییه که ش له ده ست و چنکی پادشای
داگیرکار ده رچوو رزگاریوو، هه روه ها
(یونس) پټه مبه ر (سه لامی خوی
لیټیت) قوتاریو له و ناره حه تییه
تیدابوو، هه بویه ده لټن: نه گهر
که شتییه که شکا یا خود درزی تیټوو

*نه‌گەر سوار یوونی که شتی بۆ
به جیهینانی فرمانیکبوو مه ترسی دیته
ری و نه‌گەر هاته دهره وه لیی قوتار
ده‌بی و سه‌ری یچی خودا وه‌ند ده‌کات

رینومایی و هرده گری و خود او هـند
لیخو شده بی، نه گەر لی هاته دهره وه
شادو قوتارده بیت له دوزمنانی.

* نه گەر په کیک بینی که وا شایسته ی
فه رمانره وای به بو ده که ویتـه
مه ترسیه وه و تیدا قوتار بوون یا
تیا چوون به ده سته هیت، نه و دی
خه ریکبیت تیا بیت ببینی سواری
که شتیه کبوه دهر و قوتار بوون رووی
تیده کات و ده ست به پیاویکی
مه تر سیداره وه ده گری، نه گەر لیوه ی
هاته و شکانی سه ریچیده کات.

* نه گەر که شتیه که ده درایه پال
ده سته لات هاتنه دهره وه ی لی
به سه رچوونی ده سته لاتیه تی به مردن
یان زیان، نه گەر درایه پال غه م
په ژاره قوتارده بی به دوعا یاخیر یاخود
چاره سه ر یان هر هۆکار یکتیر.

* نه گەر بینی له نئو که شتیه کدایه
تیکه له به ده سته لاتکی مه زنده بیت و
حالی وه که نه و کاته ی لیدیت له نئو
که شتیه که دابوو.

* هـروهـا ده لـین: که شـتی
له لیکدانـه وه دا غه م و په ژاره یا
نه خو شـی و زیندانیه یاخود کاریکه
مه و لی بو ده دات و بویه جینایه ت به لام
قوتارده بیت لی و ناشکی.

به پتی نایه تی: ﴿فَأَنبَيَّنَاهُ وَمَنْ مَعَ
فِي الْفَلَاحِ الْمَشْهُون﴾ (الشعراء: ۱۱۹).

* هـه لگرتنی سه و لی که شـتی
به ده سته پتیانی زانیارییه یاخود
به ده سته پتیانی مال و داراییه
به ناخو شـی، گرتنی په تی که شـتی باشی
ناینه له گه له هـا وه لایه تیکردنی
پیاوچا کان به پتی وه ی لـیان
جیا بیتـه وه به پتی نایه تی:
﴿وَأَعِصْمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعاً وَلَا
تَفَرَّقُوا﴾ (آل عمران: ۱۰۳).

* ده گپـنه وه پیاویک دیت بولای (نین
سرین) و ده لیت: له خه ودا بینیم
له نئو که شتیه کی ره شدام هیچی تیدا
نه هـا وه جگه له په ت و گوریس زیاتر،
نه ویش وتی: تو پیاویکی هیچ
له ناینه که ت نه هـا وه جگه له دلسوزی
زیاتر، په ت و گوریسی که شـتی
دینداران.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا قوتار بوونه
بو په کیک له غه م و په ژاره و نه خو شـی و
نه بوونی و قات و قریدایت.

* نه گەر که شتیه کی، له و شکانیدا بینی
نزیک بوونه وه ی قوتار بوونه، نه گەر
به سه ر زه ویدات به کـی شیکرد ده ویتی و
دوو بووی نه نجامده دات له نایندا، نه گەر
سواریبوو له گه له کومه لیک پیاوچا کدا

نه گهر بينى كه سيكيتر گريكهى كرده وه
نه كه سهيتر هوكارى قوتار بون
رزگار بونيه تي، نه گهر بينى دواى
ماندوبون و هه وليكى زور كرده وه
به قورسى و نه ستم قوتار ده بيت،
نه گهر خوى كرايه وه خودا وهند دهروى
خيزى ليده كاته وه له لايه كه وه هه ستي
پينه كرده وه.

(نابلسى) ده لئيت: ده گونجيت گريكان
به يمان و به لئنييت بؤ يه كيك.

گرو

گرو بليسه: (نابلسى) ده لئيت: له خه ودا
قسه ي ناقولايه، نه گهر گرو بليسه ي
بينى قسه و گوته يه كي خراب ده بيستى
له پياويكى ده سته لاتداره وه، نه گهر
بليسه ي سه ند نه و قسه و گوته يه زياد
ده كات.

*نه گه نه و گرو بليسه يه دو كه لى
به يدا كرد نه و كاره زورمه زنتره.

*گرو بليسه مه ترسييه له هه رلايه ك
لابدات نه گهر گرو بليسه كه سووتاندى
به كزى دوژمه كه ي قسه ي خراپ ده كات
به رانبه رى و نارامده گري له سهرى و
دوژمه كه ي هتورده كاته وه،
يه كگرو بليسه وشه يه كي خراپه.

*نه گهر بينينى گرو بليسه زوربوو
له سهرى سزايه ك ديت به سه ريا.

گيرفان دراندن به لگه يه له سهر نه و
حال و بارانه، نه گهر گريان له ترسى
خودابوو يان به هوى كاريكه ربون
به نايه ته كانى قورئان يا خود په شيمان
بوونه وه له گوناوه تاوانى رابردو
به لگه يه له سهر خوڅى و شادى و
ره واندنه وه ي خه م و په ژاره و به لگه شه
له سهر بارانبارين بوئه وه ي بارانى
ليگراوه و پيوستى پييه تي.

گرى و پيچ: (ئين سيرين) ده لئيت:
گرى و پيچ له ميزه رو په تدا سه فهره.

گرى شتيك: (ئين سيرين) ده لئيت:
گرى كراس به ستنى گرييه ستي
بازرگانيه.

*گرى په تيك باشى نايه وه ي
ده سته سپ به ده سته پنانى خزمه تكاره و
ه ي شهروال هاوسه رگرييه.

*گرى ده زوويه كه به ستنى كاريكه
كه تيدايه له ده سته لات و هاوسه رگري و
بازرگاني.

*نه گهر گرى به ست نه وه دواكه ي
ناسانده بى، به لام نه گهر گريينه به ست
دواكه ي قورسو نه ستم و
مه حال ده بيت.

*نه گهر بينى گرييه كه له شتيك درا به بى
نه وه ي توندى بكات به لگه يه له سهر
غه م و په ژاره له يه ن ده سته لاتداره وه،

گاسک

گسک: (نښې سیرین) ده لټ: گسک خزمه تکاره .

(نابلسی) ده لټ : نه گهر زیرو ره قبوو خزمه تکاری سه ریچیکاره ، گسکی نه رمیش خزمه تکاری خزمه تکاره کانه .

* هه روه ها گسک به لگه یه له سهر کچ .

* نه گهر بښی مال لکه ی گسک ده دات نه گهر ده وله مه ند بوو ترسی هه ژارکه وتنی هه یه .

* هه روه ها وتراوه : گسکدانی مال به لگه یه له سهر مردنی خوڅی یان چوون روو به که سیکیتر یاخود مال و سامانی په رش و بلاوده بیتنه وه .

* نه گهر زه وییه کی گسکداو زیله کانی کوکرده وه سوود له مال و سامانی گوند وهرده گری نه گهر هه بییت، وه گهرنا جابی و هه ژاریکی ده روودو وکړدو ده بی .

* ده گونجیت بښینی گسک به لگه بیټ له سهر ره واندنه وه ی غم و په ژاره و قه رزدانه وه .

گسکدان: (نابلسی) ده لټ: بویه کیټ کاری پیسو پوڅل نه نجامدات به لگه ی خیره به تایبته بو پیشه وهران .

* نه گهر مالی که سیکی تری گسکدا مال و سامان به ده سته ده ښی، گسکدان

* نه گهر بښی گروبلټسه له نیو کومه لټکدا بلاوېوه وه دوژمنایه تی و رقو قینده که وټه وه له نیوانیاندا .

* نه گهر بښی گروبلټسه هه موو شتیکی سووتاند قسه و شه پو به ربه ره کانی و جهنگه له نیوان نه ته وه یه کداو سته مه بو یان .

* هه روه ها گروبلټسه به لگه یه له سهر کوپان ، نه گهر سووتاندی یاخود که وته سهر روو خسار شه پو خراپه ی یه که له دوا ی یه که .

* ده گونجیت گروبلټسه به لگه بیټ له سهر به دی و خراپی کرده وه کان .

گژنیږ

گژنیږ: (نښې سیرین) پیاوړکی سوود وهرگره له ناین و دنیا، گژنیږی وشک مال و سامانیکه مال و دارایی بیچاره سهر ده کړی .

گژوگیای نه سپه که: (نابلسی) ده لټ: له خه ودا به لگه یه له سهر خوڅی و شادی و نزیک بوونه وه ی رنق و رنزی .

* ده گونجیت به لگه بیټ له سهر هه والی خوڅ یان مروڅی نامو به هه مان شیوه نه وه ی له میوه و گولۍ بونداری سهر ده چیت له لټکدانه وه دا به و شیوه یه یه .

دروستکردنه و خزمه تکاره یاخود ژنی به دین و به رزه .

* شتومه کی گلکاری به لگه یه له سر شانازی کردن به پرچه له کو مال و سامان و جوانیبه وه .

گلینه ی سوره وه کراو: (نښن سپرین) ده لیت: گلینه له خه ودا پیاوینکه خیر و چاکه ی بۆ درود راوسپیکانی ده بیت .

(نابلسی) ده لیت: بینینی گلینه به لگه یه له سر ژنو دهمه وانه و ده سکه کاشی مال و جیهازیبه تی له گه ل منال نه گه ر مسبوو، نه گه ر له شووشه بوو به لگه یه له سر ژنی هه ژار یاخود به لگه یه له سر به جیهینانی کاروبار و شاراو وه نه پنی .
* ده گونجیت به لگه بیت له سر ژنیک زوو دووگیان بیت و زوو منالی له بارپجیت .
* ده گونجیت به لگه بیت له سر کچو ناژول یان سه فەر .

گاو

گواره: (نښن سپرین) ده لیت: گواره بۆ پیاوان نه نجامدانی کاریکه به گوئ .
* نه گه ر ژنیک یان کچیک بینینی گواره یه که له گوپچکه یدابوو بازرگانیه کی به سوودی له لایه کی ناوه دان وه بۆ سه ره لده دات ژنی شوخ و شهنگی تندیاه .

بۆ ده وله مه ند هه ژاری و که مکردنی مال و سامانه .

گل

گلکار: (نښن سپرین) ده لیت: گلکیش پیاوینکه نابووی خه لکی داده پوشتی، نه گه ر بینینی کاریک له قوړ دروسته دات کرداریکی چاک و باش نه نجامده دات .
(نابلسی) ده لیت: بینینی گلکار به لگه یه له سر توندوتیزی له کاروبار داو نه وه ی خوی له به رزه وه ندی و کاری که سپیکیردا ماندوده دات .

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سر غه م و په ژاره .

گل و قوړکار: (نابلسی) ده لیت: نه گه ر قوړکاری بینینی له خه ودا به لگه یه له سر غه م و په ژاره و گواسته وه ی قسه و یاس، نه گه ر له خه ودا گلی گواسته وه به لگه یه له سر ره واندنه وه ی غه م و په ژاره له هاوه له کانی .

گلوله ی خوری: (نابلسی) ده لیت: بۆ بژیویداران به لگه ی سوود و قازانچ و رنق و رۆزیه ، ده گونجیت به لگه بیت له سر کریگرته ی کار به رده وام و مندا ل یان ته مه نیدریژ .

گلینه فروش: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا پیاوینکه خه ریکی قاپ و قاچاغ

له به رده کات، نه گهر به بیگه وه ریوو
کوپه که به ناوازه وه گورانی ده لیت.

* نه گهر ژنیکی ره به ن خه ویکي
له وچوره ی بیني شوده کات.

* گواره له گوچکه ی مندالدا جوانیه و
بو مندالی بالغ باش نییه و بو پیاو
له که داری کاری ناقولایه زیادوکه می روو
له نه قل و ژیریده کات.

* نه گهر چهن گواره یه کی له گوچکه یا
بیني قورئان له به رده کات یاخود فیری
زانباریه کده بی خه لکی سوودی
لیوه رده گرن.

* گواره بو ژن هاوسه ره و پارچه
ئالتوونی دی له گوچکه دا
منداله کانیه تی.

* ده گونجیت گواره له وه پرگه ی ئازه ل
بیت یاخود ئه وه ی که ده خوری یان
ژنان خویانی پیجوانده که ن له خشل و
زیر.

* نه گهر گواره ی له گوچکه یدا بیني
حه ز له بیستنی گورانیده کات یاخود
ناماده ی کوپی گورانیبیژ ده بی.

گواسته وه: (نابلسی) ده لیت: به لگه یه
له سه ر گواسته وه و گورپنی حال و باری
له خیره وه بو شه رو خراپه و له شه په وه
بو خیر.

* نه و گوچکه یه ی گواره ی تیدایه ژن و
کچه .

* نه گهر دووگواره ی له گوچکه یدا بیني
به گه وه ره روکه شکرابوون جوانی و
خوشی و دنیا یه به ده سته هیتی و
قورئان و ئاین و ده نگخوشی
پیده به خشری له گه ل دلتیایی
له سه رجه م کاره کانیدا.

* نه گهر له گه ل گواره که دا پارچه یه کی
دی له گوچکه یدا بو کچی
پیده به خشری، نه گهر ژنیکی دووگیان
خه ویکي ئلوا بیني کوپکی نیرینه ی
ده میت.

* گواره پارچه ئالتونیک که بکریته
گوئی بو ژن و پیاو وه که یه وایه .

* نه گهر گواره که زیرپوو پیاو ویکي
گورانیبیژ، نه گهر له زیوبوو نیوه ی
قورئان له به رده کات.

* ده گپرنه وه پیاو ویک دیت بۆلای (ئیب
سیرین) و ده لیت: تاکیک گواره م
له گوچکه دا بیني، نه ویش وتی:
له گورانیدا چۆنی؟ وتی ده نگم خوشه .

(نابلسی) ده لیت: گواره له خه ودا
بازرگانیه به بۆیه کی که له گوچکه ی
ژنه که یدا بیبینی یان له گوچکه ی
کچیکدا، نه گهر له زیرپوو هه موو قورئان

* نه وهی ببینی بوه به منال هیچ
خیریکسی تیدا نییه له هه موو
حال وباریکداو تووشی نه فامی و نه زانی
ده بیټ.

* نه گەر ژنیک ببینی پیربوه یان
نیمچه پیره وانه بیټ چاکیه له ناینو
دیندا.

* نه گەر ببینی پیربوه و دواتر بوه ته وه
به لاو نه گەر هه ژاریوو ده وله مه ننده بیټ
نه گەر له وانه بوو که دنیا پشتی
تیکردبوو دنیا روی تیده کاته وه،
نه گەر نه خوشبوو چاکده بیټه وه.

* نه گەر ببینی شادی گرتوویه تی
جوانبوه به خیرایی ده مریت.

* نه گەر ببینی له خه ودا بالای دریزویه
مال ودارایی و هچه ی ده بیټ.

* نه گەر ببینی کورتبوه ماله که ی یان
مالات یا ئوتومبیله که ی ده فروشیټ.

* نه گەر که موکوپری ببینی له به شیک
له نه ندانه کانییدا ببینی له که مو کوپییه
له نایندا.

* نه گەر ببینی چوه ته سه ر شیوه ی
ژنیک به لاو نه هامة تی و ملکه چی روی
تیده کات مه گەر له خه وه که یدا وه ک
خوی لیټه وه.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سه ر زه ره رو
زیان بۆ نه وه ی ده یگوزیت ته وه،
سوودیش بیټ بۆ نه وه ی بۆی ره وانه
ده کریت.

* هه روه ها ده لئین: گواستنه وه شه پرو
خیری هه لگرتوه به یه که وه.

گواستنه وه ی شتومه ک: (نبین
سیرین) ده لئیت: نه گه ربینی بوه
به فه رمانپه واه و پۆسته ش شایانی
نه بیټ خراپه و رووداو یکی ناقولای
پیده گات و دژمنه کانی گالته ی
پیده که ن.

(نابلسی) ده لئیت: گواستنه وه ی شتومه ک
له خه ودا به پیچه وانه وه ده گه ریت ته وه
وه ک ببینی که نیسه ده بیټ
به مزگه وت و دره ختی وشک
به دار ودره ختی به ردار ده بیټ، نه وانه
له خه ودا به لگه یه له سه ر گوپینی
پله وپایه داران یان جیاوازی بارودوخی
جیهان له شه پرو خراپه وه بۆخیر وچاکه
یاخود به پیچه وانه وه.

* هه روه ها گواستنه وه ی نه ندانه کانی
لاشه و گوپینی شیوازی موفه کان.

* نه وه ی ببینی بارگرانه و وانه بیټ
چاکی و باشییه له ناینداو ده بیټ به ریزو
شکومه ندی.

هیه هموی دنیا یو به باشه
ده گریټ (پشت به خوا).

* نه گریټ بینی نه دماټکی گویز او ته وه
بق جه سته ی نازده لیک نه گریټ دپنده بوو
زالده بیټ به سر به ران به رکه ی به مال و
سامان یا به ده سته لات یا خود به پلان
یان به فیل و ته له که، نه گریټ بوو
به نازده لیک گوستخوړ به لگه یه له سر
خپرو چاکه ی، یان رسوایی و سووکی.

* نه گریټ بینی وه بالنده په پوځی
هیه پله و پایو خپری به ده سته
ده هیټیت.

* نه گریټ بینی به باله کانی ده فپړ
به پله و پایو داری سغه ر ده کات
به نه اندازه ی به رزبونو وه ی به سر
زه ویدا.

* نه گریټ بینی له شولاری بو به گلینه
یان شوو شه و فخفوری نامیټیت.

* نه گریټ بینی بو به ناسن ته مانی
دریژده بیټ.

* نه گریټ بینی بو به تاق و پردو خه لکی
به سهریا ده پرنه وه ده بیټ
به فرمانپروا یان هاوچه شنی نه و
یا خود به زانایه ک و خه لکی
له کاروباره کانیدا په نای بق ده بن.

* نه گریټ بینی عوره تیکی هیه وه
عوره تی ټن ملکه چی و سرشوی
روی تیډه کات.

* هه روه ها ده لاین: نه گریټ
له به ربه رکه کانی کارنبو با ناشتی له گه ل
رکه به رکه کانی بکات چونکه به لگه یه
له سهری نه گریټ ناشتبه وه له گه ل
دا و نیازی به ده سته تیټ.

* نه گریټ ټنیک بینی عوره تی وه
پیاوی هیه یان ریشی هیه نه گریټ
کورټکی غریبی هه بوو په یوه ندی پتوه
ده کاته وه، نه گریټ دوگیان بوو کورټ
ده بیټ، نه گریټ دوگیان نه بوو هه رگیز
کورټی نابیت، نه گریټ منالیبوو کورټه که ی
ده مریت به رله وه ی بالغ بیت،
ده گونجیت لیکدانه وه که شی
بگویزیته وه بق پیاو بژیوی په یداکه ری
باسی به باشه و چاکه ده کریټ
به نه اندازه ی گه وره یی نه و عوره ته.

* نه گریټ ټنیک بینی پیاویک له گه ل ژناندا
جووت ده بیټ لیکدانه وه که ی بق بژیوی
په یداکه ری ده بیټ و پله و پایو
شکو مه ندی به ده سته هیټیت.

* نه گریټ بینی کلک یا شاخ یان سمو
په رچه می هه بیټ له لیکدانه وه دا باشه.

* هه روه ها نه گریټ بینی دهنوک و شفره
یا لموز یا هه رشتیکی زیاده ی لاشه ی

*ته گەر بينى بوە بەگۈچان و گالۆك
زۆردە بېت و خۆى ملکہ چدە بېت.

*ته گەر بينى بوە بەجالۆكە
بەندايە تيدە کات و تەبە و پەشيمانى
لە تاوان و گوناھىكى زۆر دەر دەر بېت.

گواستەندە ۋەى شتومەك بۇ شوئىنى باشتەر؛
(نابلسى) دەلئيت: ئەو خەونە بەلگەيە
لە سەر فەرمان بەچاکە و رىگىرى
لەخرابە، ئەگەر گواستىيە ۋە بۇ شوئىنى
فزمتر بەلگەيە لە سەر رىگىرى لەچاکە و
فەرمان بەخرابە يان گۆرپىنى خراب
بەچاکە يا چاک بە خرابە.

گورچىلە: (ئىبن سىرىن) دەلئيت:
ھەردو گورچىلە شوئىنى دەولە مەندى و
راستى و رەوانبىژى و ھەلەيە.

*ته گەر بەقەلەوى بينى پىاۋىكى
دەولە مەندى خاۋەن دواندن و راستىيە و
لاۋازى گورچىلە كانىش ھەزارى و
ھەلەيى راۋىچۈونە.

*ھەرۋە ھا دەلئىن: گورچىلە
خزمایە تىيە، باشى و خراپيان بۇ ئەۋە
دەگەر پىتە ۋە.

(نابلسى) دەلئيت: لەخەودا ھاۋكارو
يارمە تيدەرە، لە دەستدانى گورچىلەيەك
لە دەستدانى يارمە تيدەرە پەناو
پشتگىرە، لە دەستدانى ھەمووشيان
بەلگەيە ئەسسى شەپىقى.

*ته گەر بينى بوە بەگۈچان و گالۆك
لەخەودا خىرى تىدا نىيە و خرابەيە
لەئىن دنایدا.

*ته گەر بينى بوە بەگۈچان خىرى تىدا
نىيە خرابەيە لەئىن و دنایدا مەگەر
شوئىنكە و تەبېت لەئىنیدا.

*ته گەر يەككە مندالى نەخۆشى
ھەبېت و بېت بەبەلندە دەمرېت.

*ته گەر بينى بوە بەمەيمون يان
ھاۋشىۋەى ئەۋە لەئاۋچۈۋىنى
نازۋنىمە تە.

*ته گەر بينى بوە بەۋشتر يان ئازەل
ياخود دېندە يان ھاۋچەشنى ھىچ
خىرىكى تىدا نىيە لەئىندا بەتايبەت
لەھەموو حالئىدا.

*ته گەر بينى بوە بەبەلندە دەبېت
بەگەشستىار لەسەر زەۋىداۋ ھەز
لەسەفەر دەکات و، بژيوى لە بژيوى ئەو
بەلندەيە دەکات.

*ته گەر بينى بوە بەدېندەيەك
لەكۆمەلى موسولمانان جىادەبېتە ۋەو
گۆشەگىردەبېت.

*ته گەر بينى بوە يەئاسك لەبژيۋىدا
خىر دەبىنى لەژن و منالان.

*ته گەر بينى بوە يەمەلنگا يان سېندەيك
خىر لەژن ۋە رەگەت.

* مهره‌ها ده‌لَین: نه‌وه‌ی له‌خه‌ودا
گورگِک بیینی گوتاریکی باشده بیستی
له‌لایه‌ن گه‌وره‌که‌یه‌وه یاخود خیرِک
به‌ده‌ستده هیئت، به‌لام نه‌گه‌ر راویکرد
شادی و خوشی به‌ده‌ستده هیئت
له‌گه‌ل شه‌هیدبوندا.

* گورگ به‌لگه‌یه له‌سه‌ر روزه‌گانی سال
چونکه گورگ شوینی گورگ ده‌که‌ویت
به‌په‌ک ریگه‌دا نه‌گه‌ر له‌توتیک په‌پینه‌وه
مهره‌ها چون روزه‌گانی سال به‌دووی
په‌کدا دین.

* مهره‌ها گورگ به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
دوژمنیکی دز کاروگره‌ری نه‌و
نه‌هجامده‌دات به‌ناشکرا.

* نه‌گه‌ر بیینی بوه به‌گورگ له‌خه‌ودا
شادی و خوشی به‌ده‌ستده هیئت.

* شیرِی گورک ترسو و بیمو
به‌سه‌رچوونی کاروباره، گورگ
ده‌سته‌لانداریکی ناپاک و بی‌واده‌یه،
یاخود دزیک کزو لاوازه یان پیاویکی
دروژن و بی‌به‌لینه.

* نه‌گه‌ر له‌خه‌ودا سه‌گیکی بیینی له‌گه‌ل
گورگدا یه‌کیانگرتوه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
دوژمووی و ناپاکی و ده‌ست‌ترین.

* گوشه‌ر: (نابلسی) ده‌لَیت: نه‌گه‌ر
گوشه‌ریک دانرا له‌شاریکدا به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر:

* مهردوو گورچیله پیاویکی به‌هیزو
توانایه و له‌کاری فه‌رمان‌په‌وادایه و مال‌و
سامانه بو‌خه‌لکی خه‌رجده‌کری.

* مهره‌ها به‌لگه‌یه له‌سه‌ر په‌نجه‌کانی
مروژ.

* گورگ: (ثین سیرین) ده‌لَیت: گورگ
دوژمنیکی سه‌تمکاری دروژن و دزو
ناپاکه، ناپاکی نه‌هجامده‌دات له‌گه‌ل
هاوه‌له‌کانی و فروغیلان له‌گه‌ل‌ده‌کات.

* نه‌گه‌ر گورگِک بجیته ماله‌که‌ی دز روو
له‌ماله‌که‌یده‌کات.

* گورچینی دز له‌شیوازی خویه‌وه بو
شیوازیکی تری ناژه‌لی دزیکه ته‌وبه
ده‌کات و پاشگه‌زده‌بیته‌وه.

* نه‌گه‌ر توله‌گورگی بیینی
به‌خیویده‌کات نه‌وه مندالِیکی فریدراو
له‌وه‌چه و پشتی دزیک به‌خیویده‌کات و
تیکچوونی مال‌و حاله‌که‌ی له‌سه‌ر
ده‌ستی نه‌و منداله‌دا ده‌بیته.

* مهره‌ها ده‌لَین: نه‌وه‌ی گورگِک
بیینی پیاویکی پاک و تاوانبارده‌کات
به‌پیتی چیرۆکه‌که‌ی (یوسف) (سه‌لامی
خوای لیبت) له‌به‌ر نه‌وه‌ی دز ترسو
بیمو له‌کیسچوونی کاروباره.

(نابلسی) ده‌لَیت: نه‌گه‌ر گورگِکی بیینی
بوه به‌گا مندالِیکی دز ده‌بیته
به‌پیاویکی دادپه‌وره‌ری به‌خشنده.

نژیکده بیټه وه و رمان به سه ر
 خه لکیده اده دات خویان به دوریگرن
 له خقشیه کانی دنیا و هاوکاریان ده کات
 له سه ر خواناهی.

* گوشه ی رۆنی گویز پیاویکی
 ره نجبه رو مآشده و خاوه ن مال و
 داراییه کی نه ش و نماکاره.

* گوشه ری تیری به لگه یه له سه ر
 تیکچوونی ئاین و فیتنه و ناشوب.

* گوشه ری رۆن به لگه یه له سه ر
 ده روو لیکردنه وه و قوتار بون له غم و
 په ژاره و زانایان و لیکۆله ره وان و بینینی
 به لگه یه له سه ر:

+ ئالوده بوونی خه زو ئاره زو.

+ بیدعه کاری.

+ به جیهیتانی باری نابه جی.

* بینینی به لگه یه له سه ر رینومایی و
 ده رچوون له تاریکاری و روو به نوو
 رووناکی چوون.

* هه روه ها بینینی به لگه یه له سه ر رزق و
 رۆزی و سوود و قازانج.

گول: (ئین سیرین) ده لیت: گول کوپ
 یان مائیکی ریزداره ، هه روه ها ده لئین:
 گول به لگه یه له سه ر گه پانه وه ی
 ئاواره یه ک یان هاتنی کتیییک.

* هه روه ها ده لئین: گول ژنیکه له میرد
 جیا بوه ته وه یان کوپدکی ده مری یاخود

+ فه رو پیت له و شارده ا.

+ نه بوونی قات و قری.

+ مه رگی شیرده ر.

* هه روه ها له خه ودا نه گه ر گوشه ری
 قامیشی شه کر بوو به لگه یه له سه ر دنیا و
 روو تیکردنی به هۆی رزق و رۆزییه
 جیا وازه کانه وه.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سه ر:

+ نه سپه رده کردن.

+ مال و سامان.

+ سوود و قازانج بلاو کردنه وه.

+ بلاو بونه وه ی زیندانیان و ده رچوونی
 له ناره حه تی و قه یران.

+ حه مام.

+ قوتا بخانه.

+ خه لوه تگه و ته کیه.

* گوشه ری زه یت به لگه یه له سه ر
 رینومایی گومراو زانیاری بۆ قوتا بی.

* هه روه ها گوشه ر به لگه ی خیره بۆ
 شیرده ری مندال.

(تابلسی) ده لیت: له خه ودا پیاویکی

خاوه ن مال و داراییه. نه گه ر بینینی

کونجی گوشه ی مال و سامانی

له زیاد بوند به بیټ هه روه ها گویزیش
 هه ر به وچه شنه یه.

* گوشین به لگه یه له سه ر نیشتمان،

ترشیاتکار پیاویکه له خه لکی خواناس

*مه نديکده لَين: بۆنداران زۆرۆکه می
غەم و پەژارە یە، گول گریان و غەم و
پەژارە یە ئەگەر ئەو شوینە ی ببینرئ
کە تیدا ناسراوہ بیتەوہ ی دەستی
لیدات یان لیبیکاتەوہ.

*زێخانە گریانە ئەگەر لە شوینی خۆی
هەلکەنراو نەما.

*بەهەمان شتوہ گول و مۆرد و ئەوہ ی
بۆن و بەرامی هە یە لە گەل پاقلە و
ئەوہ ی رەنگەکانی نابزئیرئ غەم و
پەژارە یە خواردنی پاقلە واتیش غەم و
پەژارە یە.

(نابلسی) دەلێت: ئەگەر بینی گولئ
چینیەوہ ریزو خۆشەوێستی و نازو
نیعمەت بە دەستدەھێنئ.

*ئەگەر لە باخیکدا گولئ سووری
چینیەوہ بەلگە یە لەسەر زیرەکی و
بیرساغی و نزیکبوونەوہ لە خەلکی و
نەرم و نیانی.

*گول بەلگە یە لەسەر خۆشی و شادی.
*ئەگەر نە خۆشیک گولئ راخراوی لە ژێر
خۆیدتا بینی یان جل و یە رگی گولیینی
پۆشی دوا ی چل رۆژ دەمرئ چونکە
ماوہ ی مانەوہ ی گول ئەوہ ندەھە.

*گولە باخ بەلگە یە لەسەر کۆمەلێکی
بۆلە بۆلکارو کرداری غەم و
پەژارە هێنەر.

بازرگانیە کە بەردەوام نابێت یان
خۆشی و شاداییە کە بەهۆی زوو
هەلۆەرانی گولەوہ تیا دەچێت.

*ئەگەر بینی لاویک گولئیکی پێدا
دوژمنئیکی بەلئینی پێدەدات و بەردەوام
نابێت لەسەری.

*ئەگەر تاجە گولئینە یەکی لەسەر سەری
بینی ژنێک دەهێنئ و بەخێرای ئاژاوہ و
ناتەواویی دەکەوێتە نێوانیان.

*ئەگەر ژنێک خەویکی وای بینی مێردە
بەوسیفەتەوہ.

*گولئ راخراو و خۆشی دنایە
بەبیتەوہ ی هیزو مانەوہ ی هەبێت.

*خێرینی گولە باخ غەم و پەژارە یە و گول
لێکردنەوہ خۆشییە.

*لێکردنەوہ ی گولئ سپی لە بیستاندا
ماچکردنی ژنئیکی داوێنپاکە ، ئەگەر
گولە کە سووریو ژنە کە ی خاوەن
نارەزوو خۆشی و شادییە.

*ئەگەر گولە کە ی بەزەردی بینی
ژنئیکی نەخۆشە ، لێکردنەوہ ی خونچە
کە هیشتا نەکراوەتەوہ بەلگە یە لەسەر
لە یارچوونی کۆپ ، هەروەها دەلێن:
گول باسکردنی باشە ، ئەگەر گولئیکی
گە لاگەرە ی لێکردەوہ و کوتی خراپە
بەرانبەر ژنئیکی شۆخ و شەنگ دەکری و
بیتاوانە لئ.

+سه‌فر بۆنه‌وه‌ی خوازیری سه‌فه‌ره.

+سه‌رکه‌وتن بۆ شه‌پگه‌ران.

+شایی و ئاهه‌نگی هاوسه‌رگیرو
هاوچه‌شنی.

* یاخود کچ و ژن و منداله، هه‌روه‌ها
ده‌لێن: گه‌نجینه‌داره‌ ئه‌گری خه‌رجی
مالی پێسپێراوه.

گۆله‌ به‌ییوونه: گۆله‌ به‌ییوونه
ئاوه‌لزاوای پیاوه، ئه‌وه‌ی بیهینی گۆله‌
به‌ییوونه‌ لێده‌کاته‌وه‌ هه‌ندیک
له‌خزمه‌کانی هاوسه‌ره‌که‌ی ده‌که‌ن
به‌هاوپی خۆیان.

گۆله‌ شلیز: (ئیه‌ن سیرین) ده‌لێت:
گۆله‌ شلیز پیاوه‌ل‌دانی باشه،
هه‌ندیک‌ده‌لێن: به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر خراپه
چونکه‌ ئاوه‌که‌ی له‌ (سوء - خراپه‌) وه
سه‌رچاوه‌یگرتوه.

(نابلسی) ده‌لێت: به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر
رێبازو سوننه‌ت یان خراپه، هه‌روه‌ها
ده‌لێن: ئه‌گه‌ر له‌خه‌ودا گۆله‌ شلیزی
یه‌نی و پێیدا خراپه‌ی سالتیکه.

گۆله‌ گه‌نم و جۆ: (ئیه‌ن سیرین) ده‌لێت:
گه‌نم و جۆی ده‌ستی مرۆڤ یان
سه‌رخه‌رمان یاخود کۆکردنه‌وه‌ی
له‌ده‌فرێکدا مال و سامانیکه
به‌ده‌ستیده‌هێنیت له‌کارو پیشه‌ی
که‌سانێتر یاخود زانیارییه‌که
فێرده‌بیت.

* گۆلچینه‌وه‌ خۆشحالییه‌و ده‌گونجیت
گۆلی زه‌رد به‌لگه‌بیت له‌سه‌ر نه‌خۆشی
هی سووریش جوانیبیت.

* ده‌گونجیت گۆلی سپی به‌لگه‌بیت
له‌سه‌ر دره‌م و هی سوور دینار.
* گۆلی سوور دیارو به‌هێزتره
له‌به‌لگه‌دا.

* له‌خه‌ودا چێژو خێره، ئه‌گه‌ر یه‌نی
تاجه‌گۆلینه‌ به‌سه‌ریه‌وه‌یه‌تی
ژنده‌هێنیت و تام و چێژ له‌دنیا‌دا
به‌ده‌ستده‌هێنیت.

* ئه‌گه‌ر گۆلی یه‌نی به‌لام له‌کاتی خۆیدا
نه‌بوو غه‌م و په‌ژاره‌ رووی تیده‌کات.

* ئه‌گه‌ر گۆل هه‌لبگرێ و له‌ده‌ستپه‌ره‌کان
بیت ئه‌وه‌ ده‌ستگیرده‌کری،
نه‌خۆشده‌مری و گۆلی هه‌مه‌په‌نگو
جۆراوجۆر به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر دنیاو
خۆشیه‌کانی.

* گۆل مژده‌ی دووگیانبوونی ژنانه
له‌گه‌ل ده‌روولیکردنه‌وه‌و ره‌واندنه‌وه‌ی
غه‌م و په‌ژاره‌.

گۆلاو: (ئیه‌ن سیرین) ده‌لێت: گۆلاو
مال و پیاوه‌ل‌دان و له‌شساغی و چاکیه‌.

گۆلاو پیرزێن (عه‌تردان): بیهینی
له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر:

+لابردنی ئه‌وه‌ی کارێکی پێسپێردراوه.
+چاکیبوونه‌وه‌ی نه‌خۆش.

گولیک: له خه ودا ژنیکي جوانه، نه وهی
بیبینی ژنیکي شوخ و شهنگو جوان
دهستنی شانده کات خه لکی پیی
سه رسامده بن و نه و ژنهش خزم و که سی
خوی نییه.

* هه روه ها له خه ودا به لگه یه له سر:
+ نامرازه کانی که یف و خۆشی ده رپرین.
+ پیکه نین و وینه گرتن و جل و یه رگی
جوان و رازا وه یه.

* ده گونجیت هاوسه رگری نه نجامبدات
یاخود گوزانی بیژیک به کری بگری.

* نه گه ر بیني تیکه ل به مانگبوه یاخود
هاتوته خواره وه یاریکردنه به مندا لآن
یاخود ده گونجیت که سی شیت و
کیتلیت که واهیچ سوود و قازانجی
له قسه و گفتوگویا نییه.

* هه روه ها ژنی پادشاه به رپر سه.

* هه روه ها ده لاین: ژنیکي بیانییه،
نه گه ر بیني و ره به نبوو ژنیکي به ده ر
له نه ته وه و زویانی خوی ده کات
به هاوسه ری.

گومان (دوودلی): (نابلسی) ده لیت:
له گوته ی پهره ردگاردا هاتوه به لگه یه
له سر دوو پووی و فروفیل و چاویه ست.
ده گونجیت دوو پوویت و خودا وه ند
له روژی قیامه تدا ته ماشای نه کات
یاخود هاوسه ری داوینپاکی
توهمه تباربکات.

* نه وه ی گوله گه نم و جوی پهرشو
بلاوی هه لگرت وه له زه ویداو خاوه نی
زه ویه که ی ناسیه وه مالتیکی پهرشو
بلاوی له هاوه لیکه وه ده سته که ویت.

* نه گه ر بیني کشتوکاله که ی
که ده دوریت وه له کاتی خویدا نییه
به لگه یه له سر مردن له و شوینه یاخود
له جه نگدا، نه گه ر گوله گه نمه کان زه ردو
نالتو نیبون به لگه یه له سر مه رگی
پیاوه به ته مه نه کان، نه گه ر سه وزبوو
مه رگی لاو و کوشتیانه.

(نابلسی) ده لیت: بیني کشتوکالی
سه وز به لگه یه له سر مالتیکی جه مکر او
که زیاد ده کات، گوله گه نم ی سه وز
به قه ده که یه وه رزق و روژی و فه پوپیت،
گوله گه نم ی وشکیش نه بوونی و قاتی و
قرپیه.

* ده گونجیت گوله گه نم به لگه بیت
له سر ناره حه تی هه روه ک چون
گوله گه نم و جۆ به لگه یه له سر
زیاد بوونی پاداشت.

* ده گونجیت گوله گه نمه کان به لگه بیت
له سر سالانی دنیا به مانگو
روژه کانیه وه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر
مال و سامانی دنیا له گه ل که نجینه.

* پیغه مبه‌ری خوا (ﷺ) ده‌فرموی:
"نه‌گەر له‌خه‌ودا بینى بینایه‌ك
دروسته‌ه‌ك‌ات كردارىك نه‌نجامده‌دات".

* نه‌گەر بینى ده‌ست‌تیکردوه
به‌دروست‌کردنى بینایه‌ك و له‌بناغه‌وه
چالیک‌ربو بینایک‌رد هه‌تا به‌رنه‌و
بانه‌دی‌ک‌رده‌وه دل‌وای زانیاری و
ده‌سته‌لاتو پیه‌شه‌یه‌ک‌ده‌ک‌اتو
پیدا‌لوستى خۆى به‌ده‌سته‌هه‌یت.

* نه‌گەر بینى بینایه‌ك دروسته‌ه‌ك‌ات
له‌شاریک‌ یان گوندیک‌ له‌و شوینه‌دا
ژنیک‌ده‌هه‌یتى، نه‌گەر له‌شووشه
دروست‌یک‌رد خۆپ‌زاندنه‌وه و روپاماییه،
نه‌گەر له‌قوپ دروست‌یک‌رد هه‌لا‌ئ‌و
بژێویه.

* نه‌گەر نه‌خ‌شداربوو ده‌سته‌لاتو
زانیاری و شادی و خۆش‌ییه، نه‌گەر
له‌گه‌چ دروست‌یک‌رد یان له‌خ‌شت و وینه‌ی
له‌سه‌ربوو روو له‌قسه‌و وت‌ی پووچ و
به‌تالده‌ه‌ك‌ات.

(نابلسى) ده‌لێت: له‌خه‌ودا ژنیک‌ه
هه‌تاویه‌تى و ماره‌ییه‌كى زۆریداوه،
نه‌گەر گومه‌زێكى رووخاند و ژنه‌كه‌ی
نه‌خۆش‌بوو ده‌مرى، نه‌گەر له‌ش‌ساغبوو
ته‌لاقیده‌دات.

* گومه‌ز ده‌سته‌لاته‌ بۆیه‌كێك‌ خاوه‌نى
بێت یان بچێته‌ نۆی.

(نابلسى) ده‌لێت: له‌خه‌ودا گونا‌ه
به‌پێى نایه‌تى: ﴿ اِنْ بَعْضُ الظَّنِّ اَنْتُمْ ﴾
(الحجرات: ۱۲).

* گومه‌ز: (نێین سیرین) ده‌لێت:
گومه‌زه‌یه‌، نه‌گەر بینى گومه‌زێكى
له‌سه‌ر هه‌ور دروست‌كرد ده‌سته‌لاتو
هه‌یزى ده‌ست‌ك‌رده‌ی.

* نه‌گەر بینى بیناو ساختمانى هه‌یه
له‌هه‌ت‌وان ئاسمان و زه‌وى و چه‌ندین
گومه‌زى سه‌وزى تیدا‌یه‌ باشى حال‌و‌یارو
مردنیه‌تى به‌شه‌هیدى.

* بیناو سلختمان دروست‌کردن به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر هه‌تانی ژن.

* هه‌روه‌ها ده‌لێن: نه‌گەر بینى بینایه‌ك
دروسته‌ه‌ك‌ات هاو‌پێ و خزمه‌ نزیكه‌كلنى
له‌خۆشیدا كۆده‌ه‌ك‌اته‌وه.

* نه‌گەر بینى گل‌ك‌ارى گۆپى
پیغه‌مبه‌ری‌ك‌رد (ﷺ) به‌مال‌و پاره‌یه‌ك
(حه‌ج) ده‌ه‌ك‌ات.

* نه‌گەر خ‌شت كۆك‌رابوه‌وه به‌لام
له‌بیناسازیدا به‌كار نه‌ده‌هه‌یت‌را
پاره‌وپووله.

* نه‌گەر بینى بینایه‌كى كۆن
نویده‌ه‌ك‌اته‌وه بۆ زانایه‌ك‌ باس‌و‌خواسى
ئه‌و زانایه‌ دووباره‌ ده‌هه‌یت‌ته‌وه پێش.

* نه‌گەر ساختمان و بیناكه‌ ه‌ی
فیرعه‌ ونبوو یان سه‌ته‌مكارێك‌
نوێ‌ك‌ردنه‌وه‌ی باس‌و‌خواسیه‌تى.

بینی گه ورده بوون یاخود هیژو توانایه کی
زیاتریان هه یه له هی خویان دوزمه کانی
ناتوانن زیانی پیبگه یهن.

* نه گه بینی گونی به خشیوه
به که سانیتر به ویستی و نه وهی
لیده رکسه وت کورپیکه ده بیته
به نادروستی و ده درپته پال یه کیکیتر.

* نه گه گونه کانی به دهستی پیاویکی
ناسراوه وه بینی زه فیری پیده بات،
نه گه نه و پیاوه لاوبوو دوزمنیتی.

* نه گه شیرری تیهات مال و داراییه ک
به ده سته هیتیت دلتیا ناییت
له دوزمه کانی.

(نابلسی) ده لیت: جووته گون شوینی
چیژو خوشین و، ده گونجیت به لگه بیته:
+ هه ردوو هاوسه ر.

+ دووکوپ.

+ دووپیشه.

+ دوو ده رگاوان.

* نه گه بینی هه ردوو گونی که وتوونه ته
دهستی دوزمه کانی به و نه ندازه یه
دهستیان پیده گات.

* ده گونجیت جووته گون به لگه بیته
له سه ر دوو خوشک و دوو کچ و دوو
هاوسه ر یان دایک و پوور.

* نه گه گونه کانی بینی برآون نه گه ر
دوو نه خۆشی هه بوو ده مرن، نه گه ر دوو
هاوسه ری هه بوو ده مرن.

* نه گه ر کومه له گومه زیکی زۆری بینی
یان دروستیکرد له خه ودا به لگه یه
له سه ر به رزیوونه وهی پله وپایه ی یان
چوونه ریزی چاره نووسدارانه وه.

* نه گه ر گومه زو بالنده ی بینی به لگه یه
له سه ر پله وپایه و شکومه ندی.

* گومه زی له خه شتدروستکراو
ده سته لاتداره.

* نه گه ر بینی گومه زیکی خشتی له سه ر
دروستکراوه به زووترین کات
ده سته لاتیکی پرشکۆو شانازی و
شکومه ندی ده ستگیرده بی.

* گومه ز له مالدا ژنیک یان ریک وپیکیه
له لایه ن ژنه وه.

* پیاویک ده لیت: له خه ودا بینیم
گومه زیک دروستکراوو چوار پیاو
رووخاندیان، رافه کاری خه ویش وتی:
زانایه که ده مرئ، دوا ی دوو رۆژ یه کییک
له زانایانی گوندیکی (دمشق) مرد.

گون: (ئیبین سیرین) ده لیت: جووته
گون په ت و هۆکاری دوزمه و به هۆیه وه
ده گه ن به مه ردووم.

* نه گه ر هه ردووگونی بینی برآبوو
به بیته وهی بۆگه ن بکه ن یا زیانیان
پیبگات دوزمه کانی زه فیری پیده به ن
به نه ندازه ی نه وهی تووشی
هه ردووگونی هاتوه، نه گه ر گونه کانی

نزيكى له ده سستده دات، ياخود ده گونجيت له خو پاريزيه وه بچيت بو خوار نه وه.

گوناها (تاوان): (ثيبين سيرين) ده لیت: نه نجامداني گوناهاو تاوان به لگه يه له سهر قهرزکړدني خاوه نه گهي هه روه ک چوڼ قهرزکړدن به لگه يه له سهر گوناهاو تاوان.

(نابلسي) ده لیت: له خه وندا قهرزه، نه گهر کومه لي گوناهاو تاوان بيبيني کړيوه ته وه له سهر ي قهرزه، داننان به گوناهاو تاواندا مه زني و ريزداري و شکويه.

گوناهاو تاواني بچووک: (نابلسي) ده لیت: شاره زاييه له خراپه کاران و به لگه يه له سهر ليخو شپوون له تاوانه کان به پتي ثايه تي: ﴿لَا اللَّيْمُ إِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ الْمُغْفِرَةِ﴾ (النجم: ۳۲).

گوندا (لادي): (ثيبين سيرين) ده لیت: گونديکي ناسراو به لگه يه له سهر خو ي يان دانيشتوانه که ي و نه وه ي ليوه ي ديت چونکه هه موو شوينتيک به لگه يه له سهر دانيشتوانه که ي هه روه ک په روه ردگار ده فرموي: ﴿وَأَسْأَلِ الْقَرْيَةَ﴾ (يوسف: ۸۲) واته له دانيشتوانه که ي بېرسه.

* ده گونجيت به لگه بيت له سهر مال و دارايي، نه گهر بيني گونه کاني براون پارهيه کي ليداوا ده کړيته وه، نه گهر هيچي نه بوو ره چه له کي ده بچړي و رزق و روزي نه ستم و ده بيت و نيعمه تي خوايي ليدنه سهر نيته وه.

* نه گهر بيني به ويستي خو ي گوني به خشيوه و لي ي بوه وه کوړيکي ده بيت و نادروست ده بيت و کوړه که ي ده دريته پال که سيکيتي.

* ده گونجيت جوته گون به لگه بيت له سهر:

+ جموجوول.

+ نه وه ي مروږ له سهر ي ده نويت له سيسهم يا ده يخاته ژيرسهر ي له سهرين.

* نه گهر ژنيک بيني دوو عه وره تي هه يه ده گونجيت دوانه يه کي ببي.

* نه گهر پياويک بيني جوته گوني هه ر نيبه ياخود به هوي نه خو شيبه وه براون به هوي دهرده شير و دهرده ريو ي ده گونجيت ژنه که ي ته لاق بدات ياخود مندا ليکي له ده سستدات يا برژوي و کاروکاسبي که م و کوړي تيپکه و يت، نه گهر نيش و کاري کي شانه بکات کي شانه که ي ده شکي، نه گهر هاوسه رداري گه وره ي ژنه که ي و خزمي

ياخود خيريك نه نجامده دات واده زانیت
شـــه پوخرابه ی کـــردووه و
پاشگه زده بیته وه لیو سوودی نییه
له بوی.

*ته گهر بینى چوه ته نيو گونديک
دهسته لاتیك به دهسته هیئت.

*ته گهر له گونديک هاته دهره وه
به جییهشت له ناپه حه تی قوتارده بیته و
پشوو ده دات به پپی نایه تی: ﴿اٰخِرُ حٰجٰنَا
مِنْ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ اَهْلُهَا﴾
(النساء: ۷۵).

*ته گهر بینى گونديکی ئاوه دان و
ویرانبوو کشتوکال و کیلگه کان کاولبوون
به لاونه هاهمه تییه بۆ خاوه نه کانی،
ته گهر به ئاوه دانی بینى چاکى ئاینی
خاوه نه که یه تی.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا سته م و
تیاچوونه به پپی نایه تی: ﴿قَالُوا اِنَّا
مُهْلِكُوْكُمْ اَهْلَ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ اِنَّ اَهْلَهَا
كَانُوا ظٰلِمِيْنَ﴾ (العنکبوت: ۳۶).

*ته گهر بینى له گونديک دیته دهره وه
چاکیه بۆ له ئایندا.

*ته گهر بینى له گونده وه ده چی بۆ شار
له ماندوویونه وه ده چیت روویه پشوو
له ترسه وه بۆ دانیای.

*ته گهر بینى له شاره وه ده چیت بۆ
گونديک پیچه وانیه ئه وه یه.

*ده گونجیت به لگه بیته له سه ره لانه ی
سته م و بیدعه و خراپه و دهرچوون
له کۆمه ل و نامۆبوون له زاویۆچوونی
دانیشتوانی شاردا ههریۆیه خوداوه ند
باسی رۆلی سته مکارانی چواندوه
له گونده کاندا.

*هه روه ها به لگه یه له سه ره:

+لانه و مالی میرووله.

+گوند خوی.

*ته گهر ئه و گونده ناسراو بوو
دهسته لاتدار ده دات به سه ریا.

*ده گونجیت به لگه بیته له سه ره:

+کوله.

+سه رما.

+دهردو نه خوشی.

+پرکردنه وه ی کونه میرووله و
له سه ریا نی مالدا.

*ته گهر بینى چوه ته نيو گونديکی
تۆکمه و قايم ده کوژدی یاخود کوشتر
به ریاده کات به پپی نایه تی:
﴿لَا یَقَاتِلُوْكُمْ جَمِیْعًا اِلَّا فِیْ قَرْیَ
مُحَصَّنَاتٍ﴾ (الحشر: ۱۴).

*هه روه ها ده لین: ته گهر بینى
له شاره وه ده چیت بۆ گوند کاریکی
سووک و نزم هه لده بژیرئ به سه ره کاریکی
قورس و گراندا یاخود کاریکی دیاریکراو
نه نجامده دات واده زانی سنووردار نییه

أَذَانٌ يَسْمَعُونَ ﴿١٩٥﴾
(الأعراف: ۱۹۵).

*هروه‌ها وتویانه: نه‌گەر که سیکی ده‌وله‌مەند چەن گوێچکە یەکی جوانی هەمە چەشنی بینی گوێبیستی هەوالی خۆش‌ده‌بیّت، بە‌لام نه‌گەر گوێچکە‌کان هەمە چەشن و جوان نه‌بوون هەوالی ناقولاً و خراپ ده‌بیستی.

*هوه‌ی چاو له‌گوێچکە‌کانیدا ببینی تووشی کوێریده‌بیّت و نه‌وشتانه‌ی به‌دی ده‌کات به‌چاوه‌کانی به‌گوێ ده‌بیستی.

*هروه‌ها وتویانه: نه‌وه‌ی ببینی خاوه‌ن چەن گوێچکە یەکه زۆرباشه به‌تایبەت بۆ نه‌وانه‌ی ده‌یانە‌وێت که سیك گوێپایه‌لیان بکات وه‌ک ژن و منال و خزمه‌تکار، به‌لام بۆ ده‌وله‌مەند به‌لگه‌یه له‌سه‌ر هەوالی خۆش نه‌گەر گوێچکە‌کان جوان و هەمە‌چه‌شن‌بوون، به‌لام نه‌گەر جوان و باش و هەمە‌چه‌شن نه‌بوون به‌لگه‌یه له‌سه‌ر هەوالی ناخۆش، بۆ زه‌بوون و که‌سانی ناکۆک و دووبه‌ره به‌لگه‌یه له‌سه‌ر به‌ندایه‌تی و به‌رده‌وام‌بوونی و لایه‌نی ناکۆکیش به‌لگه‌و بریار به‌سه‌ریا ده‌چه‌سپێتی.

*ده‌گێر نه‌وه که سیك بینی له‌خه‌ودا خاوه‌نی دوانزه گوێچکە زیاتره، خه‌وه‌که‌ی لای خه‌ولیکده‌ره‌وه‌یه‌ک

گوێ: (ئەین سیرین) ده‌لێت: گوێ هاوسه‌ری پیاوه یان کچه‌که‌یه‌تی، نه‌گەر بینی سی گوێچکە‌ی هەیه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ژنیک و دوو کچه، نه‌گەر چوار گوێچکە‌ی هەبوو خه‌وه‌که‌ی دوو لێکدانه‌وه هه‌لده‌گریت:

(۱) ده‌گونجیت چوار ژنی هەبیّت.

(۲) چوار کچی بی دایکی هەبیّت.

*نه‌گەر بینی گوێچکە‌کانی به‌ده‌رکه‌وتوو نه‌وا ژنه‌که‌ی ته‌لقه‌ده‌دات یان کچه‌که‌ی ده‌مریت.

*نه‌گەر بینی یه‌ک گوێچکە‌ی هەیه که سیکی نزیکی ده‌مریت.

*نه‌گەر بینی خاوه‌ن نیو گوێچکە یه‌ خه‌وه‌که‌ی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر مردنی ژنه‌که‌ی و هینانی ژنیکتر.

*نه‌گەر بینی له‌یه‌کێک له‌گوێچکە‌کانیدا نه‌موسه‌تیه‌یه‌ک هه‌لواسه‌راوه که‌چه‌که‌یده‌دات به‌شوو منداڵیکی نێرینه‌یده‌بیّت.

*هروه‌ها وتویانه: ناین گوێچکە یه، نه‌گەر بینی گوێ ناخنی به‌شتیک به‌لگه‌یه له‌سه‌ر بیتاوه‌ری، نه‌گەر بینی خاوه‌ن چەن گوێچکە یه‌که حه‌ق و راستی بۆ ده‌خریته‌پوو، به‌لام پێی قایل نابیت به‌پێی ئایه‌تی: ﴿أَمْ لَكُمْ

* نه گهر بينى له خه ودا گوچكه ى
 بچوكه و بونی ناخوشی لیدیته دهره
 یان ده چیته ناووه به لگه به له سر
 خراپه، ده گونجیت گوئی زیاده ش
 به لگه بیت له سر ریگه دان و موله
 پیدان، نه گهر گوچكه كانی جوات بوو
 نه وه ى ده یه ویت باش و چاكه .توری
 گوچكه له خه ودا به لگه به له سر
 هونه ری زانسته كان یان جیگیر نابیت
 له سر حال و باریک.

* ده گونجیت گوچكه به لگه بیت له سر
 نه وه ى ده چیته نیویه وه .

* نه گهر بينى گوچكه كانی بوو بوو
 به گوچكه ى هه ندیک له نازه لان
 پله وپایه كى له ده سته دات و ریزو
 شكومه ندی كه مده كات و بیستنی
 سارده د بیت .

* نه گهر بينى هه ردو په نجه ى خستوته
 گوچكه په وه به لگه به له سر مردنى
 به بیدعه وه، نه گهر بیدعه چیبوو به لگه به
 له سر مهرگی و سووریوونى له سر
 وازلیه پنهانی نه وه ى نه نجامیداو ه یاخود
 ده بیت به بانگبیز.

* گوئی پادشاو فره مانره وا
 سیخوره كانیه تی .

* گوچكه به لگه به له سر نه وه ى شتى
 تیده كړی له کیسه و سندووق و گه نجینه .

گتپرایه وه نه ویش وتی: نه گهر
 نه وكه سه ى خه وكه ى بینیه خاوه ن
 بریار بیت به سر كه سانیدیدا خیرو
 چاكه ى توری پیده كات، خو نه گهر
 ده و له مه ند بیت هه والی پیده كات
 به نه ندازه ى گوچكه كانی له ولاتانه وه
 به هوی بژیویه وه، نه گهر زه بوونی شبوو
 غه م و په ژاره رووی تیده كات، نه گهر
 ناحه زو دوژمن دار بیت دادوهر
 فرمانده دات به سه ریا به بریاری گران و
 وتو گوته ى زیرو ره قیش ده كات
 به رانبرى، نه گهر ناكو كیشبوو زال و
 سه ركه وتووده بیت به سه ر نه یارو
 ناكو كه كانی .

* (نابلسی) ده لیت: گوچكه شوینی
 بیداری و پله وپایه به بویه له خه ودا
 به لگه به له سر منال و مال و سامان و
 پله وپایه . ده گونجیت به لگه بیت له سر
 زانیاری و نه قل و دین و ده سته لات و
 خزم و كه سو كار كه مړوځ پیوه یان
 جوان و رازاوه ده بیت ، نه وه شى ببینی
 گوچكه ى كه وده بووه یان جوان بووه
 یاخود رووناكی لیوه دیته دهره وه یان
 ده چیته نیوی به لگه به له سر ریونیو
 گوپرایه لی بؤ په روه ردگارو وهرگرتنى
 بریارو فرمانه كانی .

*نه گەر جوانبیت جوانی و قه شه نگی
خاوه نه که یه تی.

*نه گەر سپیوو ئاین و گه شه ی
خاوه نه که یه تی.

*نه گەر لاوازیوو هه ژارییه ، قه له ویش
مال و دارایی خاوه نه که یه تی، نه گەر
ره شبوو شادی و مامه له ی خوشیه تی
له گه ل مو لک و ده سته لات و
فرمانپه وایی.

*نه گەر ره نگی سه و زیوو پارێزکاری و
ئاین دارییه .

(ئین سیرین) له نیتو سه رجه م ناژه لاند
گویدریژی لاباتریوو، هه روه ها
گویدریژی ره شیش له پشتریوو،
گویدریژی به زینه وه کوپیکه
له شکومه ندیده .

*دریژی کلکی گویدریژ مانه وه ی
ده سته لات و پۆستی فرمانپه واییه .

*تۆپینی گویدریژ به لگه یه له سه ر
مردنی خاوه نه که ی.

*سمی گویدریژ سه رچاوه ی مال و
داراییه که یه تی.

*هه روه ها ده لئین: نه گەر گویدریژه که ی
بتۆپی مال و دارایی له کیسه ده چیت
نه گەر وانه بیت په یوه ندی ده بچپی
یاخود خزمه تکاره که ی ده مریت یا
باوک و باپیری ده مرن که به خویانکردو

*نه وه ی ببینی به باشی بیستی
به لگه یه له سه ر تیگه یشتن و راستی و
ئاین و دنیایی .

*نه وه ی ببینی که په به لگه یه له سه ر
تیگچوونی ئاینی .

*نه وه ی ببینی گوچکه ی بپاوه و که س
نه زانیت یه کیک ژنه که ی یان که که ی
هه لده خه له تینی، نه گەر چاک و باش
بووه و ژن و که که ی ته و به ده که ن و
پاشگه زده بیه و ده گه پینه وه بۆچاکه .

*نه وه ی ببینی له چاگ و پیسی گوئی
ده خوات زینا له گه ل منال و
نیرینه داده کات .

گوئیستی پشکنینی پزیشک: له خه ودا
به لگه یه له سه ر پشکه و تن و
سه رکه و تن، ده گونجیت به لگه بیت
له سه ر چاکبونه وه له نه خوشی،
هه روه ها به لگه یه له سه ر ده رخستنی
که موکوپي .

گویدریژ (که ر): (ئین سیرین) ده لیت:
گویدریژ باپیره ی مرقه به هه ر
چه شنیک ببینی نه گەر قه له و یا
لاوازیت .

*نه گەر به باشی ده پۆیشت به پۆیه
سوود و قازانجی دنیا یه .

*ته‌گەر بينى گويدريژده‌كەى به‌ليدان
ده‌روات به‌پتوه بېبه‌شهو به‌ته‌نيا به‌نزاو
پارانه‌وه نان و بژتوى پنده‌درت.

*ته‌گەر گويدريژده‌كەى چوه نيو لانه‌و
ماله‌كه‌ى باپيره‌يه‌تى به‌خيرو چاكه‌وه
رووى تنده‌كات.

*ته‌گەر بينى گويدريژده‌كەى بوه
به‌هيتسر بژتوى له‌لايه‌ن فه‌رمانپه‌واوه
ده‌بيت، ته‌گەر بوو به‌دپنده بژتوى
له‌لايه‌ن سته‌مكارىكه‌وه ده‌بيت، ته‌گەر
بوو به‌به‌رانيك باپيره‌يه‌تى
ريژداريده‌كات.

*ته‌گەر بينى گويدريژده‌كەى هه‌لگرتوه
هيزو توانايه خودلوهند پييده‌به‌خشى
هه‌تا پتي سه‌رسامده‌بيت.

*ته‌گەر گوئى له‌سمى ناژه‌لبيت
به‌بينه‌وه‌ى بيبينى باران و رييازه.

*گويدريژ بۆ گه‌شتيارو موسافير خيره
له‌وه‌ى هتواش بيت و نه‌جووليت.

*ته‌گەر ته‌رسى گويدريژ كۆبكات‌وه
مال و دارايى زيادده‌كات، ته‌گەر
زورانبازي له‌گه‌ل گويدريژيكد ا بكات
هه‌نديك له‌خزمه نزيكه‌كانى ده‌مرن.

*ته‌گەر هاوسه‌رگيرى له‌گه‌ل
گويدريژيكد ا بكات به‌هيز ده‌بيت له‌سه‌ر
رييازي باوباپيرانى.

رزق و روزيان بۆ په‌يداده‌كرد، ته‌گەر
واش نه‌بوو گه‌وره‌و سه‌ردارى ده‌مرت
ياخود سه‌فه‌ر ده‌كات و ده‌سته‌به‌ردارى
خزمه‌تكاره‌كه‌ى ده‌بيت.

*ته‌گەر ژنبيت مي‌رده‌كه‌ى ته‌لاقيده‌دات
ياخود ده‌مرت يان سه‌فه‌رده‌كات.

*ته‌و گويدريژده‌ى خاوه‌نه‌كه‌ى
نه‌ناسراوه پياويكى نه‌زان و بيباوه‌په
به‌پنى نايه‌تى: ﴿ اِنَّ اَنْكَرَ الْاَضْوَاكِ ﴾
(لقمان: ۱۹).

*هه‌روه‌ها به‌لگيه له‌سه‌ر پياويكى
جووله‌كه به‌پنى نايه‌تى: ﴿ كَمَثَلِ
اَكِمَارٍ يَخْمَلُ اسْفَارًا ﴾ (الجمعة: ۵)،
ته‌گەر گويدريژده‌كه زه‌پانى له‌سه‌ر
مزگه‌وتيك يان بلندگويه‌كه‌وه بيباوه‌پيك
بانگه‌شه‌ى بيباوه‌پيده‌كات، ته‌گەر
بانگيدا به‌بانگى نيسلام بيباوه‌پيك
موسولمانده‌بيت.

*ته‌گەر بينى بوه به‌خاوه‌نى گويدريژ
توشده‌بيت به‌ده‌ستى كۆمه‌ل و
گروهيكى نه‌زان‌وه به‌پنى نايه‌تى:
﴿ كَانَهُمْ جُحُمٌ مُّسْتَنْفِرَةٌ ﴾ (المدثر: ۵۰).

*ته‌گەر سواری گويدريژيک ببيت و
به‌باشى پتوه‌ى بروات باپيره‌ى
له‌كاروكرده‌وه‌ى رازيه.

*ته‌گەر گزشتى گويدريژ بخوات مال و
دارايى به‌ده‌سته‌هيتت.

دوگيانبوو ليئو منداليبوو به چه شني
ره گه زى نه و قبولينه كات كوپه كه هي
نه و نيه گه نيشانه يه كي تيداييت.

* نه گه ره شيرى ماکه ر بخواه وه
نه خوشييه كي سووک ده گريست و
چاکده بيته وه.

* نه گه ر ماکه ره كه ي جاشه كه ريكي
نيرينه بييت منالي نيرينه ي ده بيت
نه گه ر مينه بوو به لگه يه له سر خاوي و
له سر خويي.

* هـروه ها ده لين: نه وه ي سوارى
ماكه ريك بييت بينه وه ي جاشه كه ري
له گه لداييت ژنيكه ده مينيت به بينه وه ي
مندالي هـ بيت، نه گه ر گويدريزه كه
جاشه كه ري له گه لداييت ژنيكي كوپدار
ده مينيت.

* نه گه ر بينى ده ستي جاشه كه يگرت
ياخيپو و ترس وييم روي تيده كات
له لايه ن كوپه كه يه وه، نه گه ر ياخينه بوو
سوودو قازانچيكي هيواشي پيده كات.

* هـروه ها ده لين: ماکه ر زياد بووني
مالو دارايي و پله وپايه يه.

(نابلسي) ده ليت: له خه ودا مناله يا
كوپه يا خود ژنه، ده گونجيت
به لگه بيت له سر سه فەر يان زانست
به پتي نايه تي: ﴿كَمَلْ اَكْمَلْ يَحْمَلْ
اسْفَاراً﴾ (الجمعة: ۵).

* نه گه ر بينى گويدريژنيك هاوسه رگري
له گه لكروده مالو دارايي و جواني
به نه ندازه يه كي بيشومار زيادده كات.

* گويدريژي رامو گوپرايه ل بيداري
باپيره ي خه وبينه ره بو خيرو مالو
دارايي.

* نه گه ر بيي به خاوه ن گويدريژنيك
يا خود بييه ستيت وه يان بيخاته نيو
مالي خوي خوداوه ند خيرو چاكه يه كي
بيشوماري پيده به خشي و قوتاريدده كات
له غم و په ژاره.

* نه گه ر له سر پشتي گويدريزه كه ي
بكه ويته خواره هـ ژار ده كه ويت،
نه گه ر گويدريزه كه هي كه سيكيتر بيت و
له سهرى بكه ويته خواره وه په يوه ندي
نيوان خوي و هاوه له كه ي ده بچري.

* نه گه ر گويدريژنيك بكري و نرخه كه ي
بدات به دره هـ م خيرو چاكه ي
له قسه وگوفتاره وه ده سته كه ويت.

* نه گه ر گويدريژنيكي چاوكويز بيني
مالو داراييه كي هـ يه شوين و جيي
نازانيت، نه وه ي ناقولاو نكولي ليكراره
له گويدريژدا ده نكييه تي، له بنه په تدا
باپيري مروفو به ختیه تي.

* ماکه ر ژن يان خزمه تكار يكي به دخوو
يان بازرگاني مروفو شويني سوودو
قازانچيه تي، نه گه ر له خه ودا له ژير يابوو

+ کوپو مندالی زینا.
 + ده رکه وتنی جنوک و دروستکراوی په نهان.
 * مه روه ها ده لټن: بینینی دهنگی
 گویدرېژ به لگه یه له سر تاریکایی.
 * نه گهر بیني به باشی ده توانیت سواری
 گویدرېژ بیت یاخود ده ترسی له وهی
 سواری ببیت، به چه شنیکي جیاوازی
 خؤیده رده خات.
 * نه گهر زانایه کی بیني سواری
 گویدرېژ ژبوه پله و پایه
 به ده سته هینیت و له وانه وتنه وه دوا
 ده که ویت.
 * گویدرېژي له پولواو مالو دارایی و
 زیاده بونی ته.
 * گویدرېژي قه له ویش مالو داراییه که
 ته واوبوه و کوتایی هاتره.
 * گویدرېژي (مه غریبی) باشترین
 جینشینه.
 * ماکر مالو داراییه که له چاندن و
 کشتوکال به ده سته ده که ویت.
 * نه گهر بیني سواری جاشه که ریځپوه
 غه مو په ژاره رووی تیده کات له لایه ن
 کوپو یان ژنه وه.
 * نه گهر گویدرېژه که ی بمړیت مالو
 دارایی زیاد ده کات، دابه زینیش له سر
 پشتي گویدرېژو فروشتنی هه ژاریه.

* نه وهی پیچه وانه ی حالی به ناگابوونی
 له گویدرېژه که یدا به دیبکات و خه و بینر
 له خواترس بیت به لگه یه له سر
 خاوبونه وهی به ندایه تی.
 * ده گتپنه وه (ذي النون) ی (میسری)
 (ره زای خوای لیبت) گوتویه تی: من
 کاتی سه ریچی خداوند ده که م نه و
 حال و باره له گویدرېژو خزمه تکاره که مدا
 به دیده که م.
 * نه گهر سواری ناژه لیکبو
 که شیاوینه بو به هوی تویشو
 پیداوینستیه کانه وه نه رکه خاته
 نه ستوی یه کیک که شایسته یه بیت.
 * ده گونجیت گویدرېژ به لگه بیت له یه ر
 بزوی و رنق و رنزی.
 * گویدرېژ به لگه یه له سر:
 + زانایه ک کارو کرده وه به زانیا رییه که ی
 نه کات.
 + جوو له که.
 + نه وهی مړو له سهری داده نیشیت.
 * هیسترو خاوه ندریتی گویدرېژ
 له خه ودا به لگه یه له سر جوانکاری
 به مالو سامان.
 * گویدرېژ ژنیکي بزوی په یدا کاره و
 خپرو بیړی نوره وده چه و نه وهی
 سوو دو قازانجی په یتا په یتا هه یه.
 * دهنگی گویدرېژ به لگه یه له سر:
 + شه رو ناخوشتی.

*ته گەر بينى گويدريژىڭ سەر دەپرېت
 تا گوشتەكەى بخوات و رزقو رۆزى
 فراواندەبىت لەدواى تەنگەژمە نەدارى.
 *ته گەر بينى گويدريژىڭ بۆيەككىتەر
 سەردەپرېت خوارىنى خراپدەبىت.
 *ته گەر بينى گويدريژەكەى چەن
 كلكىكى ھەيە بەلگەيە لەسەر رزقو
 رۆزى فراوان.
 *ته گەر بينى گويدريژىڭ يا چەن
 گويدريژىڭى ھەيە خۆشى و شادى و
 خىروچاكەى زيادەكەت.
 *گويدريژىڭى كۆيش بەلگەيە لەسەر
 سەرپېچى.
 *ته گەر بينى سواری گويدريژىڭى
 كۆى بوە لەسەر پشتى دەكەوئە
 خوارەو بەناگادارى سەرپېچى بىت.
 گويدريژموان (خاوەن گويدريژىڭ)؛ (ئىبن
 سىرىن) دەلئىت: خاوەن مالى ھەرامە و
 سەرچاوەى بژىوى نادروست و ھەرامە و
 ھانى خەلگىدەدات لەسەر
 بەتال و ناپەوا.
 (تابلەسى) دەلئىت: خاوەنى گويدريژىڭ
 بەلگەيە لەسەر بەرپرسی كاروبار،
 بينىنى بەلگەيە لەسەر بژىوى بەھوى
 سەفەر و گەرانەو، دەگونجىت
 بەلگەبىت لەسەر سووك و ئاسانکردنى
 كاروبارى قورسو و گران.

گويدريژىڭى كۆى؛ (ئىبن سىرىن)
 دەلئىت: جياوازی ھەيە سەبارەت
 بەگويدريژىڭى كۆى لەلىكدانەو،
 ھەندىكىان دەلئىن: پياوئەكە، ئەو
 بىبينى بەلگەيە لەسەر دوژمنايەتى
 نىوان خەوبىنەروكەسىكى نادىار
 كەھىچ و پوچ و بەدپەچەلەكە.
 *ھەرەھا دەلئىن: بەلگەيە لەسەر مال و
 دارايى، ئەو ھى بىبينى گويدريژىڭى
 كۆى لەدوورەو ئەو مال و دارايىەكى
 تياچووى دەستدەكەوئەو.
 *دەلئىن: سواربوونى گەپانەو ھەيە بۆ
 ناھەقى و بەتال و تىكدانى بەندى
 گوئپاھەلى بۆ موسولمانان.
 *ته گەر گوشتى گويدريژىڭى كۆى
 خواردىان شىرەكەى چەند
 خزمەتكارىكى دەستدەكەوئە لەلایەن
 پياوئەكى ریزدارەو.
 *شىرى گويدريژىڭى كۆيش مال و
 دارايىەكەى رامكراو.
 *ته گەر سواری گويدريژىڭى كۆيىبو
 رام و گونجاو بو بۆى سەرىكدەو تە
 سەرپېچى، ئەگەر گويدريژەكە رامنەبو
 زۆرانبازیدەكەت لەگەلى ياخود
 لىئەدەدات ناپەھەتى قورسى پىدەكەت
 بەھوى سەرپېچىيەو و غەم و پەژارە
 رووى تىدەكەت.

* هر وه ها گویدریژی کیوی به لگه به
له سهر:

+ هاوسهر یا خود منداډ.

+ که سانی دلږه قو توندوتیژ.

+ که سانی ده شته کی و گوندنشین.

* هر وه ها مانگای کیویش وایه به لام
پتر به سۆزه له گویدریژی کیوی.

گویره که: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
کوپکی نیږینه یه نه گهر به شاخه وه بوو
یان پتیبه خشرا، هه موو به چکه یه کی
ناژه لانی تریش هه به وشپوه یه نه گهر
پتی بیه خشری.

* گویره که ی سور وه کراو دلنیا ییه
له ترس و بیم به پتی چیرۆکه که ی
حه زه تی (نیهراهم) (سه لامی خوی
لیتیت).

* گویره که کوپکه شایسته ی خیره،
ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سهر
غم و په ژاره و سه ریچی و ده رچوون
له گویرپایه لی خوداوه ند.

* نه گهر ژنیک بینینی به خشلی زیږه وه
یان به جل و به گه وه به لگه یه له سهر
خوشی و شادی، ده گونجیت به لگه بیت
له سهر فیتنه.

* گویره که ی قه له و مژده یه به بوونی
کوپو سه رکه وتن به سهر دوژمناندا.

* نه گهر گویدریژه که چوه ماله که ی
پیاویکی به دوخرایی بیدین رووده کاته
ماله که ی، نه گهر گویدریژه که ی برده
نیو ماله وه له دل و ده رووندا وه ک
نیچیریک بۆیده پوانی خپرو ده سته که وت
روو له ماله که یده کات.

* ماکه ری کیوی ژنه، خواردنی
شیره که ی خواناسی و رینوما ییه
له نایندا.

* نه گهر بینینی بوه به خاوه نی گویدریژی
کیوی و رام بیت بۆی قسه ی به سهر
کومه لو تا قمیکی په رته وازه ی
موسولماناندا ده پوات.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر گویدریژی
ناساییوو به گویدریژی کیوی به لگه یه
له سهر زیان بۆی، نه گهر گویدریژه که ی
یه که له چاویوو یا دییه ی لاوازیوو
که م و کوپی رووده کاته بژوی.

* نه گهر بینینی بوه به گویدریژ به لاو
نه هامة تیه که رووی تیده کات نه قل و
ژیږی تیکده دات و کرداره کانی که م خیر
ده بیت.

* نه گهر گویدریژیکی بینینی له ناسمانه وه
دابه زیوه ته خواره وه و عه وره تی چوه
به نیو پاشیدا مال و دارایی بیشوماری
ده سته گیرده بیت و پتی ده وله مهنده بی
به تاییه ت نه گهر پادشاو فه رمانږه وابوو.

* نه گەر له سهر دارگويزه كه هاته خواره وه نيوانيان يه كنگاري و نابه سترى، نه گەر كه وته خواره وه له سهرى و مرد له بهردهم پياويكى كه ته ولى له شولار گه ورده دا ده كوژيت يان له بهردهم پادشايهك، نه گەر دره خته كه شسكا پياوه له شولار گه ورده كه ده مریت و نه وهى ده كه ويته خواره وه ده بيت به فهرانپه وا نه گەر نه مریت قوتارده بيت، نه گەر ههردوده سست و قاچى شكا روو به تياچوون و هيلاكى ده چيت و به لاو نه ههه تيه گى گه وره رووى تيده كات به لام له دواييدا قوتارده بيت.

* نه گه ريبينى دارگويزيك ده برپته وه پياويكى عه جه مى ده كوژيت.

* نه گه ر گويزى له باختك ليكرده وه له مال و دارايى له لاي ژنيكه وه به ده سسته كه ويت نه گه ر گويزه كه پاكرا بوو رزق و رزنى ته واوه.

* نه گه ر توپكلى گويزى خوارد غه بيه تى پياويكى ره زيل و چرووكه كات، نه گه ر نه و توپكله ژنيك بلاويكرده وه غه بيه تى پياويكى ره زيل و چرووك ده كات.

* نه گه ريبينى وهك نه وهى يارى به گويزه كات له مالى حه رامدا رۆده چيت.

* نه گه ر بينى گوشتى گويزه كه ده خوات مال و دارايى له پياووژن به ده سسته هينى، نه گه ر بينى گويزه كه يه كى هه لگرت و بردى بۆ مالى خويان غه م و په ژاره يه كى قوول رووى تيده كات.

گويز: (نين سيرين) ده لئيت: گويزى هندى: نيرگه له يه، هه نديكه لئين: مال و داراييه كه له لاي پياويكى فالگه رى به نه ستيره، نه گه ر بينى گويزى هندى ده خوات زانبارى نه ستيره گه رى فيرده بيت يا خود دوى راى نه ستيره گه ريك ده كه ويته له راو بوچووندا و برپوى پته ده كات، هه روه ها نه گه ر بينى بوه به كا هين يا خود نه ستيره گه ر به بيدارى و به ناگابى گويزى هندى به ده سسته هينيت.

(نابلسى) ده لئيت: مال و داراييه كى په سمه نده كراوه، نه گه ر خشه خشى هه بوو ناكوكى و ده نكه ده نگو قاوقيزه.

* دارگويز پياويكى عه جه مى ره زيل و چرووك و وه وپكاره و خاوه ن مال و داراييه كى كتوپره و خيى ليناكات.

* نه گه ريبينى له سهر داگويزيكه وابه ستهى پياويكى عه جه مى گه وره ده بيت به پيى پياوه لدانى خوى.

بگویی پا کراویش رزق و رزیه،
هروه ها ده چوینری به پیاو چاکان و
سه رکده و بر ایان.

بهره روه ها ده چوینری به له شساغی و
دریژه کی شانی سه فر.

بهره روه وینه ر ژنبو گوین به لگه یه
له سه ر ته مه ندریژی له گل میردو
هاوسه ر به هوی واژوویوونی
پیته کانیه وه دروستی کارویاری
قورس و گران و نه ستم.

بگویی شکاو مال و داراییه
به بیماندوبون.

بگویی هندی به لگه یه له سه ر گوشتاری
کاهینه کان، نه گه ریینی گوین ده خوات
گوته ی راست و دروسته بیته.

گوینگر: (نابلسی) ده لیت: گوینگرتن
له قورنان یان گوینگرتن بو پیامه لدانی
پیغه مبه ر (ﷺ) یان گوینگرتن له وتار
به لگه یه له سه ر رینومای و گه پانه وه بو
لای خوداو پاشگه زبونونه وه، نه گه ر
گوینیستی به ده ر له وه بو نه وه
ده چیته ریزی نه وانه ی خوداوه ند
ده رباره یان ده فره رمویت: ﴿وَإِنْ
نُذِرُوا لَهُمْ إِلَى الْهُدَى لَا يَسْمَعُوا﴾
(الأعراف: ۱۹۸). گوینگرتنیش درو
فیتنه یه، ده گونجیت گوینگر نارپه حته و
به لاو نه هامه تیه ک بیته ری.

بهره گه ر بیینی گوینده گری نه گه ر
بازرگ انبوو گریه سه ته که ی
هه لده وه شینی، نه گه ر فره مانپه وایت
لاده بریت.

بهره گه ر بیینی گوینی له مروفتیک گرتوه
به نه پنی ده یه ویت نابرووی بیات.
بهره گه ر بیینی گوینی له وتی وتی گرتوه و
شوینی باشتین وته ده که ویت مرده ی
پیده دریت.

بهره گه ر بیینی گوینده گری و خوی
به چه شنیک لیده کات و گوینی لیتییه
نه وه دروده کات و رادیت له سه ر نه وه ی،
هروه ها گوینییستبونی ده نگه کان
له خه ودا یاخود پیدانی نه وه ی شیایو
خه وینه ره به م چه شنه یه:

+ هواوو قیزی نه وه ی (ئاده م): رنق و
روزی و سوود و قازانجه.

+ ده نگه ناژهل: غه م په ژاره و ترسو
بییه.

+ سه گوه ر: گوته و خوه لقورتانه
له کاریکدا هیچ که لکناکری.

+ مره ی پلنگ: خوناندن و نازکردن و
پینه زانینه.

+ گه گمی کوتر: شیوه ن یاخود
ماره برینه.

***گوینگرانی مروؤ:** (نابلسی) ده لیت:
به لگه یه له سر سه رسامی و جیاوازی و
په رته وازه ی یان درؤ کردن له گه لی.

گوپه نخستن: (ئین سیرین) ده لیت:
گوی هه نخستن له خه ودا بریتییه له درؤو
قسه هه لپه ستن، به پیتی فرمایشتی
خوداوه ند ﴿يُلْقُونَ السَّمْعَ وَأَكْثُرُهُمْ
كَازِبُونَ﴾ (الشعراء: ۲۲۳).

واپتیوست ده کات گوی هه نخستن
له لایه ن فرمانپه واهه کاریکی ناشیاو
گونجاو بیت به پیتی نایه تی ﴿لَا مَنْ
إِسْمُكَ السَّمْعَ فَأَتَّبَعْتُ لَهَا﴾
میین ﴿(الحجر: ۱۸).

* سه باره ت به گوپه نخستن : نه وه ی
له خه ودا ببینی گوی هه نخستوه نه گه ر
بازرگانبوو په شیمان ده بیتته وه
له گریبه ست و په یمان، نه گه ر
فرمانپه وای بیت له کارده خری به پیتی
نایه تی: ﴿لَكُمْ عَنِ السَّمْعِ
لَمَعْرُولُونَ﴾ (الشعراء: ۲۱۲).

* نه گه ر خوی ببینی گوی گرتوه
له یه کیک ده یه ویت نابرووی بیات و
نهینی ناشکرا بکات.

* نه وه ی ببینی گوی بۆ وتی وتی و
قسه ی نه م و نه و رادییری و شوینی
باشه کانی ده که ویت مزده ی پیده دریت
به پیتی نایه تی: ﴿فَبَشِّرْ عِبَادَ، الَّذِينَ

دهنگی بهرپه سیلکه: قسه و وتی
به سووده یاخود گوینگرته له قورنانی
پیرؤ.

دهنگی بۆ: لیدانه یان دهنگی
زهنگه.

فیشکه ی مار: جهنگاندن و
ناگاداری و ده مه ده مه یه.

زهپه ی گویندریژ: دوعا کردنه
له سته مکاران.

زه زیل، به خیل: گوت و خوختنه
نیو گومانه وه یه.

بۆره ی گویره که: فیتنه و ناشوبه.

دهنگی حوشت: سه فیره و
ماندوبوونه.

نهپه ی شیر: هه په شه لی کردنه.

مهری پشیل: فیتنه ی و
دهنگه دهنگه له گه ل چاوداگرتن و
فروفتل.

دهنگی مشک: کۆبوونه وه و
خۆشه ویستی و رزق و رزیه.

دهنگی ناسک: نالوده و بیرکردنی
نیشتمانه.

لوره ی گورگ: ناگاداری دزییه.

دهنگی ریوی: ناگادارییه
به مه لپه اتن و گواستننه وه.

دهنگی چه قه ل: کاروباری گرنگه
له شه پو چاکه دا.

غَاشِيَةً مِّنْ عَذَابِ اللَّهِ ﴿يوسف: ١٠٧﴾

(نابلسی) ده لَیْتُ: گۆچان زمانیتی یاری
پیدە کات ویست و خواز لیکده دریتە وه،
نه وهی تیدا رووده دات له زیاد و کهم
بیگه پینه وه بۆ کوپ یا زویان.

* نه گه ر بینى به گۆچان له توپیکده دات
شه پ له گه ل هاوسه ره که ی ده کات یان
له گه ل پیاویکی دوو پوو چونکه توپ
هه ر کات بوه سستی دیسان
ماندوویدە کات و لییدە داتە وه، نه مه ش
له شه پو پیکدا دانه چیت.

* وشە ی گۆچان له وشە ی (جان) ه وه
هاتوه ده گونجیت بینینی به لگه بیت
له سه ره جه نگو زویان.

* هه روه ها بینینی به لگه یه له سه ره
خیریکی گوزه راو له رابردودا.

* نه گه ر بینى گۆچانێکی
به ده سه ته وه یه و لییدە دات خوازه کانی
ده سه تگیر ده بیت به بیته وه ی جیگیر
بوو بیت و به نه ندازه ی زالبوونی به سه ره
لێ داندە به ده سه تیده هینیت.

(ئین سیرین) ده لَیْتُ: گۆچان پیاویکی
پارێزداوی دوو پوه، نه گه ر بینى
گۆچانێکی به ده سه ته وه یه په ناده گری
به پیاویک نه و سیفه ته ی هه لگرتوه و
نه وه ی که وا خوازیاریه تی

يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ
أَحْسَنَهُ ﴿الزمر: ١٧-١٩﴾

* نه گه ر بینى گوئی مه له خستبوو به لام
خوی وانیشاندە دا گوئی لێ نییه
راستناکات و به ر ئایه تی: ﴿يَسْمَعُ آيَاتِ
اللّٰهِ تُنَلِّیْ عَلَیْهِ ثُمَّ يَصْرُ مُسْتَكْبِرًا كَأَن
لَّمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾
(الجاثیة: ٨)

گ و

گۆژا لَک (گۆژا ک): (ئین
سیرین) ده لَیْتُ: داری گۆژا لک پیاویکی
ترسنۆکی توقیوی بییدینه و خوی
گه وه به پيس و گه نده ل
ناوزه دیکردوه و به چه شنی باسیده کات
جیگیر بوونی نییه و ده فه رمویت:
﴿كَشْبَرَةَ غَيِّبَتِ اجْتَنَّتْ مِنْ فَوْقِ
الْأَرْضِ مَالِكًا مِنْ قَرَارٍ﴾ (ابراهیم:
٢٦) به رو بوومه که شی غه م و په ژاره یه.

گ و

گۆچان (گالۆک): (ئین سیرین) ده لَیْتُ:
گۆچان کوپێکی خیرا و تیز تیپه ره،
هه روه ها ده لَیْن: پیاویکی دوو پوو
شه له و یاریکردن پێی هانا بردنه بۆ
پیاویک نه وه سیفه تی بیت.

* هه روه ها ده لَیْن: باش نییه له خه ودا
به پێی ئایه تی: ﴿أَفَأَمِنُوا أَن تَأْتِيَهُمْ

* نه گەر گزچانه كه له باده مېوو به لگه يه
له سهر به سهر چوونی نه وه ي
خېروشه پری تېدايه .
* نه گەر له قوڅېوو ده گونجیت
به لگه بیت له سهر دوو پووی له نایندا .
* ده گونجیت گزچان به لگه بیت له سهر
مار یان جادوو .
* نه گەر بینى له كه سیکده دات به گزچان
زماندریویده کات به سهر یا .
* نه گەر گزچانه كه ي کیشا به به ردیکدا
ناوی لیده رهیتا نه گەر هه ژاریوو
دهوله مه خنده بیت، نه گەر دهوله مه ندېوو
پتر دهوله مه ند ده بی، ده گونجیت رزقو
روزییه کی باشییت .
* ده گونجیت گزچان پیاویکی گنده ل و
پیس و بی ناین بیت چونکه له دار
دروستکراوه و نه وهش پیاویکی
دوو پووه .
* گورانى (نېن سیرین) ده لیت: نه گەر
گورانیه كه خوشېوو به لگه يه له سهر
بازرگانیه کی به سوود ، نه گەر باشنه بوو
به لگه يه له سهر بازرگانیه کی
زهره رهنده .
* هه ندیکده لاین: گورانییژ زاناو دانایه
یان یادخه روه يه .

به ده ستیده هیئت و به سهر دوژمناندا
زالده بی و مال و دارایی زیاد ده کات .
* نه گەر گزچانه كه ي به نوشتاوه یی
بینی و خۆیدا بوو به سهر یا مال و سامانی
ده پوات و نه وهش له خه لکی ونده بی،
نه گەر بینى شكا نه گەر بازرگانېوو
بازرگانیه كه ي زهره ده کات، نه گەر
فه رمان په وایوو لاده بریت .
* نه گەر بینى به گزچانه كه ي کیشای
به زهویه کدا کیشه و گرفتى تیدا بوو
ده بیت به خلوه نی نه و زهوییه و
نه یاره گانی ده شکینى .
* نه گەر بینى خۆیوه به گزچان
به خیرایی و کتوپر ده مرى .
(نابلسى) ده لیت: نه گەر بینى
گزچانه كه ي شكا نه خوشیه کی سهخت و
توندد ده گری و هیژو توانای
له به ده بریت .
* نه گەر بینى به گزچانه وه ده پوات
به پتوه سووره له سهر سوارېوو نی
که شتی .
* گزچان به لگه يه له سهر:
+ فه رمان به چاکه و ریگری له خراپه .
+ سه رکه وتن به سهر دوژمناندا .
+ که یشتن به هیواو ناوات .

ناسرابو و نامادهی فیتنه ده بی
که رووده دات و ده که ویتنه وه.

*گورانی ملکه چو رسوایان له بازاردا

به لگه یه له سهر نه قل و سووکیان.

گورانی بیژ: (نابلسی) ده لیت: له خه و دات

بینینی به لگه یه له سهر شادی و خوشی،

ده گونجیت به لگه بیت له سهر سه فه رو

گواستنه وه له شوینیکه وه بۆ

شوینیکیت. ده گونجیت به لگه بیت

له سهر نامۆزگار یکار.

گوره ویی: (نابلس سیرین) ده لیت:

گوره ویی مال و دارایی و پاریزه ره بۆ،

نه گهر بۆنخو شیبو به لگه یه

له سهر نه وهی خاوه نه که ی مال و

داراییه که ی ده پاریزه به زه کات و

به باشی باسده کری، نه گهر بۆنه که ی

ناخو شیبو به لگه یه له سهر ناقلای ژن،

نه گهر پروکاو و کونبو به لگه یه له سهر

زیگری له زه کات و خیر.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینینی گوره ویی

له پیده کات مال و داراییه که ی هاوسه نگ

ده بیت نه گهر دایکی مابو و کوچی

پیده کات، وه گهرنا کپه که ی

یاساغده بیت.

*هروه ها گوره ویی به خزمه تکارو ژنو

به رده ست ناوزه دکراوه.

*گورانی له بازاردا شابو و چوونه یاخود

کاروباری ناقلایه ده که ونه نیوی، بۆ

هه ژاریش ژیری و نه قل له ده ستدانه.

*نه گهر شوینیکی بینینی گورانی تیا

ده گوت له وشوینده دا درۆ رووده دات و

جیاوازی ده که ویتنه وه نیوان

خوشه و یستان و پلانی ئیره بیبه ره.

*هروه ها ده لیت: گورانی به لگه یه

له سهر قاوو قیزو گیزمه و کیشمه به هوی

جیاوازی جموجوولی سه ماوه.

*نه گهر بینینی هۆنراوه یکرده به گورانی

به ده نگیتی خوش و بهرز خیره بۆ

گورانی بیژان و سه رجه نه وانه ی له ژان.

*نه گهر بینینی گورانی به ناخوشی و ت

به لگه یه له سهر بیکاری و رسوایی.

*نه گهر بینینی له نیو قوردا ده پواوه

گورانی ده لیت: خیره به تایبته نه گهر

خورمای فروشت.

*گورانی بیژ هه مام قسه و قسه ی

تاوانباره.

*هروه ها ده لیت: گورانی له بنه په قدا

به لگه یه له سهر شه پو ئازاوه و

ده نگه ده نگه.

*گورانی و لاوانده وه به لاونه هه مته یه.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر له هه مامدا

گورانی و ت له بازاردا به خواناس

ثابته تی: ﴿وَلَا تُقُمْ عَلَى قَبْرِهِ﴾
(التوبة: ۸۴).

* نه گهر پیاوونکی دهوله مهندي
له گورستان بينی به دهوری گورپه کاندای
ده هاتو ده چوو سه لامی لیده کات،
هه روه ها ده لئن: بیتاره ده بی و ده ست
له خه لکی پانده کاتوه چوونکه
گورستان شوینی بیتاره یانه.

(نابلسی) ده لئیت: له خه ودا زیندانه و
زیندانیښ گورستانه، نه گهر بیني
له گورستان نیشته جیبوه و هیشتا هه ر
زیندوه زیندانی ده کړی.
* نه گهر گورپی هه لکه ندو ره به نبوو
ژنیکده هیئی به فروفیل.

* نه گهر گورپونکی له سه ر زه وی
هه لکه ندو دیواری نه بو لانه ی قیامه ته
نه گهر چوه نیوی نه جلی هاتوه، نه گهر
نه چوه نیوی هیچی تیدا نییه.

* نه گهر گورپونکی کړی و نه چوه نیوی
ژنیکده هیئی.

* نه گهر گورپونکی کړی و نه چوه نیوی
ژنیکده هیئی.

* نه گهر گورپونکی بیني له شوینیکه وه
گویرزایه وه بو شوینیکتر که سیك
له جینشینه کانی خاوه نی نه و گورپه
لانه و مالیک دروستده کات.

گور: (ثین سیرین) ده لئیت: گورپی
هه لکه نراو زیندانه هه روه ک چوون
زیندانیښ گورپه.

* نه گهر بیني ده چیت بوسه ردانی
گورستان سه ردانی زیندانه کات.
* نه گهر بیني گورپک هه لده که نی
له سه ریانتک ته مه ندریژ ده بی.
* کومه له گورپونکی زور له شوینیکي
نادیاردا به لکه یه له سه ر پیاوونی
دوو پوو.

* نه گهر بیني گورستان بارانی لیباری
خه لکی سوزو به زه بیان به سه راده باری.
* نه گهر گورپونکی له شوینیکي نادیار
بیني تیکه له به پیاوونکی دوو پوو ده بیت.
* گورستانی ناسراو به لکه یه له سه ر
کاریکی حق که نه و لئی بیتاگایه.

* نه گهر بیني گورپ بق خوی هه لده که نی
لانه و مالیک بق خوی دروستده کات.
* نه گهر بیني گورپی مردوو یه ک
گویرزاده ته وه بق مالکه ی یان که په ک و
شاره که ی منداله کانی له و شوینه دا
مالیک دروستده که ن.

* نه گهر بیني چوه نیو گورپک
به بیتنه وه ی ته رم و جه نازه بی مالیکي
به تالده کړی.

* نه گهر بیني له سه ر لیواری گورپک
وه ستاوه گونا هیک نه نجامده دات به پیی

راسته، نه گهر به مردوویی بینی داواکه ی
ده سته گهر نابی.

* نه گهر بینی گۆپی پیغه مبه ری (ﷺ)
هه لدايه وه سـوننه تی ئـه و
زیندوده کاته وه.

* نه گهر مردووی بینی له گۆپه کانیاندا
هه ستاون و گه رانه وه بۆ مائیـان
به بیته وه ی که س بیاننا سـیته وه
له مزگه وت دیتـه دهره وه و جینـشینیانی
شار گهرچی هاوه لپه یاداکارن پاریزراو
ده بن، یاخود کشتوکالی خه لکی
سه وزده بیته که پیشتر ناھومیـدبوون
لیی.

* نه گهر گۆپی بیباوه پێکی هه لدايه وه
یا بیدعه کارئ یان که سیکی
ناموسولمان دوا ی رییازی سه رگه ردانی
ده که ویت یاخود مال و داراییه کی
به حه رام و فپوفیل چاره سه رده کات،
نه گهر هه لکه ندنه که به رده وامبوو هه تا
گه یشت به که لاکیکی بۆگه ن یاخود
سووتا و پیساییه کی زۆرو بیـشوما
نه و جا له به لکه هیـتانه وه دا به هیـزده بی و
ده گات به دهره نجامی خراپی خوی.

گۆرستان: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
به لکه یه له سه ر:

+ ئامۆزگاری.

+ خویندنه وه.

+ گریان.

* گۆپی نادیار نه ته وه و کۆمه لێکی
دوو پوون به پیتی ئایه تی: ﴿وَمَا أَنْتَ
بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ﴾ (فاطر: ۲۲).

* نه گهر گۆپێکی هه لکه ند
هاوسه رده گری، نه گهر کردی به مائی
خوی زۆر باسی مردنده کات.

* گۆپ به لکه یه له سه ر سه فهری دوو و
بیـزاری و هاوسه رو زیندان.

* نه گهر بینی گۆپێک پرده کاته وه
ته مه نیدریژده بی و له شساغده بی.

* نه گهر بینی له گۆپێکدا نه سه پرده کرا
به بیته وه ی بمری غه م و په ژاره رووی
تیده کات یاخود ته نگه شه و گرفت دیت
به سه ریا یاخود زیندانیـده کری.

* نه گهر خوی به کفنکراوی و
نه سه پرده کراوی بینی له گۆپه که یداو
زیندو بوو ژنده هیـتی.

* نه گهر گۆپی مردوویه کی هه لدايه وه
خوازیاری ریگه یه که و شوینی رییازی
مردوه که ده که وی، نه گهر مردوه که
زانابیت زانیارییه و به ده ستیده هیـتیت،
نه گهر ده وله مه ندبوو مال و سامان
به ده سته ده هیـتی، نه گهر چوه نیو
گۆپه که ی و به زیندویتی به دیکرد مال و
داریه حه رامه، نه و زانیاری و داناییه

ئەگەر بىنى كەسىكتىر گرىكەي كىردەۋە
ئەۋكەسەيتىر ھۆكارى قوتارىپون
رزگارپونىيەتى، ئەگەر بىنى دۋاي
ماندوبون ۋە ھەۋلىكى زۆر كىردىۋە
بەقورسى ۋە ئەستەم قوتار دەپىت،
ئەگەر خۆي كرايەۋە خوداۋەند دەروى
خىرى لىدەكاتەۋە لەلايەكەۋە ھەستى
پىتە كىردۋە.

(ئابلىسى) دەلىت: دەگونجىت گرىكان
پەيمان ۋە بەلىنىپت بۇ يەكت.

گ

گروپلىسە: (ئابلىسى) دەلىت: لەخەۋدا
قسەي ئاقۇلايە، ئەگەر گروپلىسەي
بىنى قسەۋگوتەيەكى خراپ دەپىستى
لەپياۋىكى دەستەلاتدارەۋە، ئەگەر
بلىسەي سەند ئەۋ قسەۋگوتەيە زىاد
دەكات.

*ئەگە ئەۋ گروپلىسەيە دۈكەلى
پەيدا كىرد ئەۋكارە زۆرمەنترە.

*گروپلىسە مەترسىيە لەھەرلەيەك
لابدات ئەگەر گروپلىسەكە سوتاندى
بەكزى دۈژمەكەي قسەي خراپەدەكات
بەرانبەرى ۋە ئارامدەگرى لەسەرى ۋە
دۈژمەكەي ھۆردەكاتەۋە،
يەكگروپلىسە وشەيەكى خراپە.

*ئەگەر بىنىنى گروپلىسە زۆرۋو
لەسەرى سزايەك دىت بەسەريا.

گىرفان دراندن بەلگەيە لەسەر ئەۋ
ھالۋىبارانە، ئەگەر گرىان لەترسى
خودابوۋيان بەھۋى كاريگەرپون
بەئايەتەكانى قورئان ياخود پەشىمان
بوۋنەۋە لەگوناهۋ تاۋانى رابردوۋ
بەلگەيە لەسەر خۆشى ۋە شادى ۋە
رەۋاندنەۋەي خەم ۋە پەژارە بەلگەشە
لەسەر بارانبارين بۆنەۋەي بارانى
لىگىراۋە ۋە پىۋىستى پىيەتى.

گرىۋپىچ: (ئىبن سىرىن) دەلىت:
گرىۋپىچ لەمىزەرۋ پەتدا سەفەرە.

گرىنى شتىك: (ئىبن سىرىن) دەلىت:
گرىنى كراس بەستنى گرىبەستى
بازرگانىيە.

*گرىنى پەتىك باشى ئاينەۋەي
دەستەسپ بەدەستەپنانى خزمەتكارەۋ
ھى شەرۋال ھاۋسەرگىرىيە.

*گرىنى دەزۋىيەك بەستنى كاريكە
كەتپدايە لەدەستەلات ۋە ھاۋسەرگىرى ۋە
بازرگانى.

*ئەگەر گرىنى بەست ئەۋە داۋاكەي
ئاساندەبى، بەلام ئەگەر گرىنەبەست
داۋاكەي قورسو ئەستەم ۋە
مەھالەپىت.

*ئەگەر بىنى گرىنەك لەشتىك درا بەبى
ئەۋەي تۈندى بىكات بەلگەيە لەسەر
غەم ۋە پەژارە لەيەن دەستەلاتدارەۋە،

گسک

گسک: (نڀين سيرين) ده لږت: گسک خزمه تکاره .

(نابلسی) ده لږت : نه گهر زیرو ره قبوو خزمه تکاری سه ریچیکاره ، گسکی نه رمیش خزمه تکاری خزمه تکاره کانه .
* هه روه ها گسک به لگه یه له سهر کچ .

* نه گهر بڼی مال ه ک ی گسک ده دات نه گهر ده ول ه مه ندبوو ترسی هه ژارکه وتنی هه یه .

* هه روه ها وتراوه : گسکدانی مال به لگه یه له سهر مردنی خوشی یان چوون روو به که سڼکیتر یاخود مال و سامانی په رش و بلاوده بیته وه .

* نه گهر زه وییه کی گسکداو زیله کانی کوکرده وه سوود له مال و سامانی گوند وهرده گری نه گهر هه بییت، وه گهرنا جابی و هه ژاریکی ده روودو وکردو ده بی .

* ده گونجیت بینینی گسک به لگه بیته له سهر ره واندنه وه ی غم و په ژاره و قه رزدانه وه .

گسکدان: (نابلسی) ده لږت: بویه کیک کاری پیسو پوخل نه نجامدات به لگه ی خیره به تایبته بقی پشه وهران .

* نه گهر مالی که سڼکی تری گسکدا مال و سامان به ده سته هیتن، گسکدان

* نه گهر بینینی گرویلږسه له نیو کومه لیکدا بلاوېوه ده دوژمنایه تی و رقو قینده که ویته وه له نیواناندا .

* نه گهر بینینی گرویلږسه هه موو شتیکی سووتاند قسه و شهرو به ریه ره کانی و جه نکه له نیوان نه ته وه یه کداو سته مه بویان .

* هه روه ها گرویلږسه به لگه یه له سهر کوپان ، نه گهر سووتاندی یاخود که وته سهر روو خسار شهرو خراپه ی په ک له دوا ی یه که .

* ده گونجیت گرویلږسه به لگه بیته له سهر به دی و خراپی کرده وه کان .

گژ

گژنیژ: (نڀين سيرين) پیاوړکی سوود وهرگره له ټایو دنیا، گژنیژی وشک مال و سامانیکه مال و دارایی بیچاره سهر ده کری .

گژوگیای نه سپه ک: (نابلسی) ده لږت: له خه ودا به لگه یه له سهر خوشی و شادی و نریکبونه وه ی رنق و رنزی .

* ده گونجیت به لگه بیته له سهر هه والی خوش یان مروقی نامو به هه مان شیوه نه وه ی له میوه و گولی بونداری سهیر ده جیت له لیکدانه ودا به و شیوه یه یه .

دروستکردنه و خزمه تکاره یاخود ژنی
به دین و به رزه .

* شتومه کی گلکاری به لگه یه له سر
شانازیکردن به په چله ک و مال و سامان
جوانیبه وه .

گلینه ی سوره وه کراو: (نښې سرین)
ده لیت: گلینه له خه ودا پیاوړیکه
خیزوچاکه ی بؤ ده رودراوسیکانی
ده بیت .

(نابلسی) ده لیت: بینینی گلینه به لگه یه
له سر ژن و ده مه وانه و ده سکه که شی
مال و جیهازییه تی له گله منال نه گهر
مسبوو، نه گهر له شووشه بوو به لگه یه
له سر ژنی هه ژار یاخود به لگه یه له سر
به جیهیتانی کاروبارو شاراوو نه پیتی .
* ده گونجیت به لگه بیت له سر ژنیک زو
دوگیان بیت و زوو منالی له باربچیت .
* ده گونجیت به لگه بیت له سر کچو
ناژله یان سه فوړ .

کله

گواره: (نښې سرین) ده لیت: گواره بؤ
پیاوان نه نجامدانی کاریکه به گوئی .
* نه گهر ژنیک یان کچیکې بیني
گواره یه که له گوچکه یدابوو بازرگانیه کی
به سوودی له لایه کی ناوه دانوه
بؤسه ره لده دات ژنی شوخ و شهنگی
تیدایه .

بؤ ده و له مه ند هه ژاری و که مکردنی
مال و سامانه .

کله

گلکار: (نښې سرین) ده لیت: گلکیش
پیاوړیکه نابووی خه لکی داده پوښی،
نه گهر بیني کاریک له قوړ دروستده کات
کرداریکی چاک و باش نه نجامده دات .
(نابلسی) ده لیت: بینینی گلکار
به لگه یه له سر توندوتیژی له کاروبارداو
نه وه ی خوی له به رزه ونندی و کاری
که سیکیترا مانوده کات .

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سر
غم و په ژاره .

گل و قوړکار: (نابلسی) ده لیت: نه گهر
قوړکاری بیني له خه ودا به لگه یه له سر
غم و په ژاره و گواستنه وه ی قسه و باس،
نه گهر له خه ودا گلی گواسته وه به لگه یه
له سر ره واندنه وه ی غم و په ژاره

له هاوه له کانی .

گلوله ی خوری: (نابلسی) ده لیت: بؤ
بژئویداران به لگه ی سوودو قازانچ و
رنق و رنزیه ، ده گونجیت به لگه بیت
له سر کرښگرته ی کار به رده وام و مندا
یان ته مه نیدرژ .

گلینه فروش: (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا پیاوړیکه خه ریکی قاپ و قاچاغ

له بهرده کات، نه گەر به بیځکه وه ره بوو
کوږه که به ناوازه وه گورانی ده لیت.

* نه گەر ژنیکی ره به ن خه ویکي
له وجوړه ی بیني شوو ده کات.

* گواره له گوځچکه ی مندالدا جوانییه و
بق مندالی بالغ باش نییه و بق پیاو
له که داری کاری ناقولایه زیادوکه می روو
له نه قل و ژیریده کات.

* نه گەر چن گواره یه کی له گوځچکه یا
بیني قورنان له بهرده کات یاخود فیږی
زانبارییه کده بی خه لکی سوودی
لیوه رده گرن.

* گواره بق ژن هاوسه ره و پارچه
نالتوونی دی له گوځچکه دا
منداله کانیه تی.

* ده گونجیت گواره له وه پگه ی ناژه ل
بیټ یاخود نه وه ی که ده خور ی یان
ژنان خویانی پیجوانده که ن له خشل و
زیر.

* نه گەر گواره ی له گوځچکه یا بیني
حه ز له بیستنی گورانیده کات یاخود
ناماده ی کوږی گورانییژ ده بی.

گواستنه وه؛ (نابلسی) ده لیت: به لگه یه
له سر گواستنه وه و گورپینی حال و باری
له خیره وه بق شه پو خراپه و له شه پوه
بق خیر.

* نه و گوځچکه یه ی گواره ی تیدایه ژنو
کچه.

* نه گەر دووگواره ی له گوځچکه یا بیني
به گه وه ره روکه شکرابوون جوانی و
خوځشی و دنیا یه به ده سته هیڼی و
قورنان و ناین و ده نگخوځشی
پیده به خشری له گه ل دنیایی
له سر جه م کاره کانیدا.

* نه گەر له گه ل گواره که دا پارچه یه کی
دی له گوځچکه یه ی کوځچکه یه ی
پیده به خشری، نه گەر ژنیکی دووگیان
خه ویکي نلوا یبیني کوږکی نیږینه ی
ده بیټ.

* گواره و پارچه نالتونیک که بکړته
گوځ بق ژنو پیاو وه که وایه.

* نه گەر گواره که زیرپوو پیاوکی
گورانیییزه، نه گەر له زیو بوو نیوه ی
قورنان له بهرده کات.

* ده گتړنه وه پیاو وک دیت بولای (نبین
سیرین) و ده لیت: تاکیک گواره م
له گوځچکه دا بیني، نه ویش وتی:
له گورانیدا چونی؟ وتی ده نگم خوځه.

(نابلسی) ده لیت: گواره له خه ودا
بازرگانییه بویه کیک له گوځچکه ی
ژنه که یه بیبینی یان له گوځچکه ی
کچیکدا، نه گەر له زیرپوو هه موو قورنان

* نه وهی بینى بوه به منال هېچ
خیریکى تیدا نییه له هه موو
حال وباریکداو تووشى نه قامى و نه زانى
ده بیټ.

* نه گەر ژنیک بینى پیربوه یان
نیمچه پیره و وانه بیټ چاکیه له ناین و
دیندا.

* نه گەر بینى پیربوه و دواتر بوه ته وه
به لاو نه گەر هه ژاریو ده وله مه نده بیټ
نه گەر له وانه بوو که دنیا پشتمی
تیکردبوو دنیا رووی تیده کاته وه،
نه گەر نه خوشبوو چاکده بیټه وه.

* نه گەر بینى شادی گرتوویه تی
جوانبوه به خیرایى ده مریت.

* نه گەر بینى له خه ودا بالای دریژبوه
مال ودارایى و وه چهی ده بیټ.

* نه گەر بینى کورتبوه مال که ی یان
مالات یا ئوتومبيله که ی ده فروشیت.

* نه گەر که م وکوپى بینى له به شیک
له نه ندامه کانیشدا بینى له که م و کوپیه
له نایندا.

* نه گەر بینى چوه ته سه ر شیوه ی
ژنیک به لاو نه هامه تی و ملکه چی رووی
تیده کات مه گەر له خه وه که یدا وه ک
خوی لیټیټه وه.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سه ر زهره رو
زیان بۆ نه وه ی ده یگوټزیت ته وه،
سوودیش بیټ بۆ نه وه ی بۆی ره وانه
ده کریت.

* هه روه ها ده لټن: گواستنه وه شه رو
خیری هه لگرتوه به یه که وه.

گواستنه وه ی شتومه ک: (ئبین
سیرین) ده لټت: نه گەر بینى بوه
به فه رمان په واو نه و پۆسته ش شایانى
نه بیټ خراپه و رووداو یکى ناقولاى
پیده گات و دوژمنه کانی گالتیه ی
پیده که ن.

(نابلسی) ده لټت: گواستنه وه ی شتومه ک
له خه ودا به پیچه وانه وه ده گه پټ ته وه
وه ک بینینى که نیسه ده بیټ
به مزگه وت و دره ختى وشک
به دارودره ختى به ردار ده بیټ، نه وانه
له خه ودا به لگه یه له سه ر گۆرینى
پله وپایه داران یان جیوازی بارودوخى
جیهان له شه رو خراپه وه بۆخړوچاکه
یاخود به پیچه وانه وه.

* هه روه ها گواستنه وه ی نه ندامه کانی
لاشه و گۆرینى شیوازی مرفه کان.

* نه وه ی بینى بارگرانه و وانه بیټ
چاکى و باشیه له ناینداو ده بیټ به پټرو
شکومه ندی.

هه یه هه مووی دنیا یه و به باشه
ده گه پیت (پشت به خوا).

* نه گه ر بینى نه ندامیکى گویز او ته وه
بۆ جه سته ی ناژه لیک نه گه ر دپنده بوو
زالده بیت به سهر به رانبه ره که ی به مال و
سامان یا به ده سته لات یا خود به پلان
یان به فیل و ته له که، نه گه ر بوو
به ناژه لیکى گۆشتخۆر به لگه یه له سهر
خیروچا که ی، یان رسوایی و سووکی.

* نه گه ر بینى وهك بالنده په پوبالی
هه یه پله و پایه و خیری به ده سته
ده مینیت.

* نه گه ر بینى به باله کانی ده فپړئ
به پله و پایه داریی سه فو ده کات
به نه ندازه ی به رزیو نه وه ی به سهر
زه ویدا.

* نه گه ر بینى له شولاری بوه به گلینه
یان شوشه و فه خفوری نامینیت.

* نه گه ر بینى بوه به ناسن ته مه نی
دریژده بیت.

* نه گه ر بینى بوه به تاق و پردو خه لکی
به سه ریا ده په رنه وه ده بیت
به فه رمان په وا یان هاوچه شنی نه و
یا خود به زانایه که و خه لکی
له کاروباره کانیدا په نای بۆ ده به ن.

* نه گه ر بینى عه وره تیکى هه یه وهك
عه وره تی ژن ملکه چی و سه رشو پری
رووی تیده کات.

* هه روه ها ده لاین: نه گه ر
له به ربه ره کانیکاران بوو باناشتی له گه ل
رکه به ره کانی بکات چونکه به لگه یه
له سهری نه گه ر ناشنبوه وه له گه لی
داواونیازی به ده سته دیت.

* نه گه ر ژنیک بینى عه وره تی وهك
پیاوی هه یه یان ریشی هه یه نه گه ر
کوړپکی غه ربی هه بوو په یوه ندی پتوه
ده کاته وه، نه گه ر دوو گیانبوو کوړی
ده بیت، نه گه ر دوو گیان نه بوو هه رگیز
کوړی نابیت، نه گه ر منالیبوو کوړه که ی
ده مریت به رله وه ی بالڅ بیت،
ده گونجیت لیکدانه وه که ششی
بگویزیته وه بۆ پیاو بژیوی په یداکه ری
باسی به باشه و چاکه ده کریت
به نه ندازه ی گه وره یی نه و عه وره ته.

* نه گه ر ژنیک بینى پیاوړیک له گه ل ژناندا
جووت ده بیت لیکدانه وه که ی بۆ بژیوی
په یداکه ری ده بیت و پله و پایه و
شکو مه ندی به ده سته ده مینیت.

* نه گه ر بینى کلک یا شاخ یان سمو
په رچه می هه بیت له لیکدانه وه دا باشه.

* هه روه ها نه گه ر بینى ده نووک و شفره
یا لموز یا هه رشتیکى زیاده ی لاشه ی

*ته گەر بينى بوه به به راز بزيوى
زورده بيت و خوى ملكه چده بيت.

*ته گەر بينى بوه به جالالتو كه
به نداه تيده كات و ته وبه و په شيمانى
له تاوان و گوناھيكي زور دهرده بيت.

گواستنه وهى شتومهك بۇ شويى باشتر؛
(نابلسى) ده لىت: نه و خونه به لگه يه
له سهر فرمان به چاكه و ريگرى
له خراپه، نه گەر گواستيه وه بۇ شويى
نزمتر به لگه يه له سهر ريگرى له چاكه و
فرمان به خراپه يان گورپنى خراب
به چاكه يا چاك به خراپه.

گورچيله: (ئىبن سىرين) ده لىت:
هر دوو گورچيله شويى ده وله مهندي و
راستى و ره وانبيژى و هه له يه.

*ته گەر به قه له وي بينى پياويكى
ده وله مهندي خاوهن دواندن و راستيه و
لاوازي گورچيله كانيش هه ژارى و
هه له يى راويوچوونه.

*ته روه ها ده لىن: گورچيله
خرمايه تيبه، باشى و خراپيان بۇ نه وه
ده گه رپته وه.

(نابلسى) ده لىت: له خه ودا هاو كارو
يارمه تيده ره، له ده ستداني گورچيله يهك
له ده ستداني يارمه تيده رو په ناو
پشتگره، له ده ستداني هه مووشيان
به لگه يه له سهر شلره قى.

*ته گەر بينى بوه به گزچان و گالتوك
له خه ودا خيى تيدا نيه و خراپه يه
له ناين دنيايدا.

*ته گەر بينى بوه به گزچان خيى تيدا
نيه خراپه يه له نلين و دنيايدا مه گەر
شويكه و ته بيت له نلينيدا.

*ته گەر يه كيك مندالى نه خوشى
هه بيت و بيت به بلانده ده مريت.

*ته گەر بينى بوه به مه يمون يان
هاوشيوه ي نه وه له ناوچوونى
نازونيحه ته.

*ته گەر بينى بوه به وشتر يان نازله
ياخود دپنده يان هاوچه شنى هيج
خيىكي تيدا نيه له نايندا به تاييه ت
له هه موو حاليكدا.

*ته گەر بينى بوه به بالانده ده بيت
به گه شستمار له سهر زه ويداو خه ز
له سه فهر ده كات و ، بزيوى له بزيوى نه و
بالانده يه ده كات.

*ته گەر بينى بوه به دپنده يهك
له كومه لى موسولمانان جيا ده بيته وه و
گوشه گيرده بيت.

*ته گەر بينى بوه به ناسك له بزيويدا
خير ده بينى له زن و مزالان.

*ته گەر بينى بوه به مانگا يان دپنده يك
خير له زن و هره گرقت.

* هر ودها ده لټن: نه وهی له خه ودا
گورگيک بېښی کوتاریکی باشد بېستی
له لایه ن گه وره که یه وه یا خود خیریک
به ده سته هیئت، به لام نه گه راویکرد
شادی و خوشی به ده سته هیئت
له گه ل شه هید بوندا.

* گورگ به لکه یه له سر روزه گانی سال
چونکه گورگ شوینی گورگ ده گه ویت
به په ل روزه دا نه گه له تلوتیک په رینه وه
هر ودها چون روزه گانی سال به ووی
یه کدا دین.

* هر ودها گورگ به لکه یه له سر
دوژمنیک دز کاروگر داری نه
نه جامده دات به تاشکرا.

* نه گه ر بښی بوه به گورگ له خه ودا
شادی و خوشی به ده سته هیئت.

* شیری گورک ترسو بیم
به سرچوونی کاروباره، گورگ
ده سته لاتداریکی ناپاک و بی واده یه،
یا خود دزیکو کرو لاوزه یان پیاوړیک
دروژن و بی به لټنه.

* نه گه ر له خه ودا سه گیک بښی له گه ل
گورگدا یه کیانگرتوه به لکه یه له سر
دو ووی و ناپاک و ده سترپن.

* گوشه ر: (نابلسی) ده لټ: نه گه ر
گوشه ریک دانرا له شاریکدا به لکه یه
له سر:

* هر دوو گورچیله پیاوړیک به هیزو
توانایه و له کاری فرمانبره وادایه و مال و
سامانه بق خه لکی خه رجه کری.

* هر ودها به لکه یه له سر په نجه گانی
مرو.

* گورگ: (ثین سیرین) ده لټ: گورگ
دوژمنیک ستمکاری دروژن و دزو
ناپاکه، ناپاکي نه جامده دات له گه ل
هاوه له گانی و فروفتلیان له گه لده کات.

* نه گه ر گورگيک بچته ماله کای دز روو
له ماله کایده کات.

* گورینی دز له شیوازی خویه وه بق
شیوازیکی تری نازه لی دزیکه ته ویه
ده کات و پاشگ زده بیته وه.

* نه گه ر توول گورگی بښی
به ختویده کات نه وه مندالیکو فریدراو
له وه چه و پشتی دزیک به ختویده کات و
تیکچوونی مال و حاله کای له سر
ده ستي نه و منداله دا ده بیټ.

* هر ودها ده لټن: نه وهی گورگيک
بېښی پیاوړیک پاک و تاوانبارده کات
به پټی چیرکه کای (یوسف) (سه لامی
خوای لیټټ) له بهر نه وهی دز ترسو
بیم و له کیسچوونی کاروباره.

(نابلسی) ده لټ: نه گه ر گورگيکی بښی
بوه به گا مندالیک دز ده بیټ
به پیاوړیک دادپه وره ی به خشنده.

+ فەرپو پیت لهو شارهدا.

+ نه بیوونی قات و قپی.

+ مهرگی شیردهر.

* ههروهه له خه ودا نه گهر گوشه ری

قامیشی شه کریوو به لگه یه له سه ر دنیاو

رووتی کردنی به هوی رزق و رۆزییه

جیاوازه کانه وه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر:

+ نه سپه رده کردن.

+ مال و سامان.

+ سوود و قازانج بلوکردنه وه.

+ بلاویونه وه ی زیندانیان و ده رچوون

له ناره حه تی و قه یران.

+ حه مام.

+ قوتا بخانه.

+ خه لوه تگه و ته کیه.

* گوشه ری زه یت به لگه یه له سه ر

رینومایی گومپاو زانیاریی بۆ قوتابی.

* ههروهه گوشه ر به لگه ی خیره بۆ

شیرده ری مندال.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا پیاوێکی

خاوه ن مال و داراییه. نه گهر بینى

کونجی گوشى مال و سامانى

له زیادبوندا ده بیت ههروهه گویزیش

هه ر به وچه شه نه یه.

* گوشین به لگه یه له سه ر نیشتمان،

ترشیانکار پیاوێکه له خه لکی خواناس

نزیکده بیت هه وه رمان به سه ر

خه لکیداده دات خویان به دووریگرن

له خۆشیه کانی دنیاو هاوکارییان ده کات

له سه ر خواناسی.

* گوشه ی رۆنى گوێز پیاوێکی

ره نجبه رو مافدوه و خاوه ن مال و

داراییه کی نه شونماکاره.

* گوشه ری تهری به لگه یه له سه ر

تیکچوونی ئاین و فیتنه و ئاشوب.

* گوشه ری رۆن به لگه یه له سه ر

ده روولیکردنه وه و قوتاریوون له غه م و

په ژاره و زانایان و لیکۆله ره وان و بینینی

به لگه یه له سه ر:

+ ئالوده بیوونی. حه زو ئاره زوو.

+ بیدعه کاری.

+ به جیهیتانی کاری نابه جی.

* بینینی به لگه یه له سه ر رینومایی و

ده رچوون له تاریکاریی و روو به نورو

رووناکی چوون.

* ههروهه بینینی به لگه یه له سه ر رزق و

رۆزی و سوود و قازانج.

گول: (ئیهن سیرین) ده لیت: گول کور

یان مالتیکی ریزداره ، ههروهه ده لیت:

گول به لگه یه له سه ر گه پانه وه ی

ئاواره یه یان هاتنی کتیپیک.

* ههروهه ده لیت: گول ژنیکه له میترد

جیا به ته وه یان کورپکی ده مرئ یاخود

*هه نديكده لئين: بونداران زۆروكه مى
غمه و په ژاره يه، گول گريان و غه و
په ژاره يه نه گه ر نه و شوينه ي بيبيرئ
كه تيدا ناسراوه بينه وه ي ده ستي
لئيدات يان لئيبكاته وه.

*زحانه گريانه نه گه ر له شويى خوى
هه لكه نراو نه ما.

*به هه مان شيوه گول و مۆرد و نه وه ي
بۆن و به رامى هه يه له گه ل پاقله و
نه وه ي رهنگه كانى نابژيرئ غه و
په ژاره يه خواردنى پاقله واتيش غه و
په ژاره يه.

(نابلسى) ده لئيت: نه گه ر بينى گولئ
چنبيه وه ريزو خۆشه ويستى و نازو
نيعمه ت به ده سته هئينئ.

*نه گه ر له باخيكدا گولئ سوورى
چنبيه وه به لكه يه له سه ر زيره كى و
بیرساغى و نزىكبونوه له خه لكى و
نه رم و نيانى.

*گول به لكه يه له سه ر خۆشى و شادى.
*نه گه ر نه خۆشيك گولئ راخراوى له ژير
خۆيدا بينى يان جلويه رگى گوليينى
پۆشى دواى چل رۆژ ده مريت چونكه
ماوه ي مانه وه ي گول نه وه نده يه.

*گول به لكه يه له سه ر كومه ليكى
بۆله بۆلكارو كردارى غه و
په ژاره هئينه ر.

بازرگانيه كه به رده وام نابيت يان
خۆشى و شاديبه كه به هوى زوو
هه لوه رانى گوله وه تيا ده چيت.

*نه گه ر بينى لاويك گولئيكى پيدا
دوژمنئيكى به لئينى پئنده دات و به رده وام
تابيت له سه رى.

*نه گه ر تاجه گولينه يه كى له سه ر سه رى
بينى ژنيك ده هئينئ و به خيراى نازاوه و
ناته واويى ده كه ويته نئونيان.

*نه گه ر ژنيك خه ويكى واى بينى ميده
به وسيفه ته وه.

*گولئ راخراو و خۆشى دنيايه
به بينه وه ي هئزو مانه وه ي هه بيت.

*بپينى گوله باخ غه و په ژاره يه و گول
ليكرده وه خۆشيبه.

*ليكرده وه ي گولئ سپى له بيستاندا
ماچكردنى ژنيكى داوئناكه ، نه گه ر
گوله كه سووربوو ژنه كه ي خاوه ن
ناره زوو خۆشى و شاديبه.

*نه گه ر گوله كه ي به زه ردى بينى
ژنيكى نه خۆشه ، ليكرده وه ي خونه
كه هئيشتا نه كراوه ته وه به لكه يه له سه ر
له بارچوونى كوچ ، هه روه ها ده لئين:
گول باسكردنى باشه ، نه گه ر گولئيكى
كه لا گه وره ي ليكرده وه و گوتى خراپه
به رانبه ر ژنيكى شۆخ و شهنگ ده كرى و
بيتاوانه لئى.

+سه‌فر بۆنه‌وه‌ی خوازیاری سه‌فره .
 +سه‌رکه‌وتن بۆ شه‌پگه‌ران .
 +شایی و ئاهه‌نگی هاوسه‌رگیرو
 هاوچه‌شنی .
 * یاخود کچ و ژن و منداله ، هه‌روه‌ها
 ده‌لێن: گه‌نجینه‌داره ئه‌گری خه‌رجی
 مالی پێسپێراوه .
 گۆله‌ به‌ییوونه : گۆله‌ به‌ییوونه
 ئاوه‌لزاوای پیاوه ، ئه‌وه‌ی بیینی گۆله‌
 به‌ییوونه لێده‌کاته‌وه هه‌ندیک
 له‌خزمه‌کانی هاوسه‌ره‌که‌ی ده‌که‌ن
 به‌هاوپی خۆیان .
 گۆله‌شلیڤر : (ئین سیرین) ده‌لێت:
 گۆله‌شلیڤر پیاوه‌لانی باشه ،
 هه‌ندیکه‌لێن: به‌لگه‌یه له‌سه‌ر خراپه
 چونکه ئاوه‌که‌ی له‌ (سوء - خراپه‌)وه
 سه‌رچاوه‌یگرتوه .
 (نابلسی) ده‌لێت: به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
 رێبازو سوننه‌ت یان خراپه ، هه‌روه‌ها
 ده‌لێن: ئه‌گه‌ر له‌خه‌ودا گۆله‌شلیڤری
 بیینی و پێیدا خراپه‌ی سالتیکه .
 گۆله‌گه‌نم و جۆ: (ئین سیرین) ده‌لێت:
 گه‌نم و جۆی ده‌ستی مرۆڤ یان
 سه‌رخه‌رمان یاخود کۆکردنه‌وه‌ی
 له‌ده‌فریکدا مال و سامانیکه
 به‌ده‌ستیده‌هێنیت له‌کارو پیشه‌ی
 که‌سانیت یان خۆد زانیاریه‌که
 فێرده‌بیت .

* گۆلچینه‌وه خۆشحالییه‌و ده‌گونجیت
 گۆلی زه‌رد به‌لگه‌بیت له‌سه‌ر نه‌خۆشی
 هی سووریش جوانیبیت .
 * ده‌گونجیت گۆلی سپی به‌لگه‌بیت
 له‌سه‌ر دره‌م و هی سوور دینار .
 * گۆلی سوور دیارو به‌هێزتره
 له‌به‌لگه‌دا .
 * له‌خه‌ودا چێژو خێره ، ئه‌گه‌ر بیینی
 تاجه‌گۆلینه به‌سه‌ریه‌وه‌یه‌تی
 ژنده‌هێنیت و تام و چێژ له‌دنیا‌دا
 به‌ده‌سته‌ده‌هێنیت .
 * ئه‌گه‌ر گۆلی بیینی به‌لام له‌کاتی خۆیدا
 نه‌بوو غه‌م و په‌ژاره‌ رووی تیده‌کات .
 * ئه‌گه‌ر گۆل هه‌لگیرێ و له‌ده‌سته‌په‌کان
 بیت ئه‌وه ده‌سته‌تگیرده‌کری ،
 نه‌خۆشه‌مری و گۆلی هه‌مه‌په‌نگو
 جۆراو جۆر به‌لگه‌یه له‌سه‌ر دنیاو
 خۆشیه‌کانی .
 * گۆل مژده‌ی دووکیانبوونی ژنانه
 له‌گه‌ڵ ده‌روولیکردنه‌وه‌و ره‌واندنه‌وه‌ی
 غه‌م و په‌ژاره .
 گۆلاو: (ئین سیرین) ده‌لێت: گۆلاو
 مال و پیاوه‌لانی له‌شساعی و چاکیه .
 گۆلاو پێرژین (عه‌تردان): بیینی
 له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر:
 +لابردنی ئه‌وه‌ی کاریکی پێسپێردراوه .
 +چاکیبوونه‌وه‌ی نه‌خۆش .

گولیک: له خه ودا ژنیکي جوانه، نه وهی
بیبینی ژنیکي شوخ و شهنگو جوان
دهستنیشانده کات خه لکی پیی
سه رسامده بنو نه و ژنه ش خزم و که سی
خوی نییه.

* **هروه** ها له خه ودا به لگه یه له سر:
+ **نامرازه** کانی که یف و خوشی ده رپرین.
+ **پیکه** نین و وینه گرتن و جل و به رگی
جوان و رازاوه یه.

* **ده گونجیت** هاوسه رگری نه نجامبدات
یاخود **گورانییژیک** به کری بگری.

* **نه گهر** بیني تیکه له به مانگبوه یاخود
هاتوته خواره وه یاریکړنه به مندالان
یاخود ده گونجیت که سی شیت و
گیتلیت که واهیچ سوو و قازانجی
له قسه و گفتوگوا نییه.

* **هروه** ها ژنی پادشاه به رپرسه.

* **هروه** ها ده لین: ژنیکي بیانیه،
نه گهر بیني و ره به نبو ژنیکي به ده ر
له نه ته وه و زوبانی خوی ده کات
به هاوسه ری.

گومان (دوودلی): (نابلسی) ده لیت:
له گوته ی پهره ردگاردا هاتوه به لگه یه
له سر دوو پووی و فروفیل و چاوبه ست.
ده گونجیت دوو پوویت و خوداوه ند
له روژی قیامه تدا ته ماشای نه کات
یاخود هاوسه ری داوینپاکی
توهمه تباریکات.

* **نه وهی** گوله گه نم و جوی پهرشو
بلاوی مه لگرته وه له زه ویداو خاوه نی
زه ویه که ی ناسیه وه مالتیکی پهرشو
بلاوی له هاوه لیکه وه ده سته که ویت.

* **نه گهر** بیني کشتوکاله که ی
که ده دوریته وه له کاتی خویدا نییه
به لگه یه له سر مردن له و شوینه یاخود
له چه نگدا، نه گهر گوله گه نمه کان زه ردو
نالتو نیبوون به لگه یه له سر مه رگی
پیاوه به ته مه نه کان، نه گهر سه وزبوو
مه رگی لاوو کوشتنیانه.

(نابلسی) ده لیت: بیني کشتوکالی
سه وز به لگه یه له سر مالتیکی چه مکراو
که زیاد ده کات، گوله گه نمي سه وز
به قه ده که یه وه رنق و روژی و فه پوپیته،
گوله گه نمي وشکیش نه بوونی و قاتی و
قریبه.

* **ده گونجیت** گوله گه نم به لگه بیت
له سر ناره حه تی هروه ک چوون
گوله گه نم و جوی به لگه یه له سر
زیاد بوونی پاداشت.

* **ده گونجیت** گوله گه نمه کان به لگه بیت
له سر سالانی دنیا به مانگو
روژه کانیه وه.

* **ده گونجیت** به لگه بیت له سر
مال و سامانی دنیا له گه ل گه نجینه.

* پیغه مبهری خوا (ﷺ) ده فره موی:
"نه گهر له خه ودا بینى بینایه ک
دروسته دکات کردارک نه نجامده دات."

* نه گهر بینى ده سستیکردوه
به دروستکردنى بینایه ک و له بناغوه
چالیکردو بینایکرد هه تا به رنو
بلن دیکردوه دلوای زانیاری و
ده سسته لاتو پی شمه کده کاتو
پیداویستی خوی به ده سسته هینیت.

* نه گهر بینى بینایه ک دروستده کات
له شارک یان گوندیک له و شوینه دا
ژنیکده هینى، نه گهر له شوشه
دروستیکرد خورازاندنوه و روپامایه،
نه گهر له قور دروستیکرد هه لالو
بژوییه.

* نه گهر نه خشداروو ده سسته لاتو
زانپاری و شادی و خوشییه، نه گهر
له گهچ دروستیکرد یان له خشت و وینه ی
له سهریوو روو له قسه و ته ی پوچ و
به تالده کات.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا ژنیکه
هیناویه تی و ماره ییه کی زقید اووه،
نه گهر گومرژیکى روخواندو ژنه کى
نه خوشبوو ده مرئ، نه گهر له شساغبوو
ته لاقیده دات.

* گومرژ ده سسته لاتو بویه کیک خواوه نی
بیت یان بچیته نیوی.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا گوناوه
به پئی ثایه تی: ﴿ اِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ اَلَمُّ ﴾
(الحجرات: ۱۲).

* گومرژ: (نبین سیرین) ده لیت:
گومرژ هیزه، نه گهر بینى گومرژیکى
له سهر هه و دروستکرد ده سسته لاتو
هیزی ده سستگیرده یی.

* نه گهر بینى بیناو ساختمانى همیه
له فتوان ناسمان و زهوی و چه ندین
گومرژى سهوزى تیدایه باشى حالویارو
مردنیه تی به شه هیدی.

* بیناو ساختمان دروستکردن به لگمیه
له سهر هینانى ژن.

* هه روه ها ده لیت: نه گهر بینى بینایه ک
دروسته دکات هاوړی و خزمه مزیکه کلنى
له خوشیدا کوده کاته وه.

* نه گهر بینى گلکاری گوړی
پیغه مبه ریکرد (ﷺ) به مالو پارمیه ک
(هه ج) ده کات.

* نه گهر خشت کړکړابوه وه به لام
له بینا سازیدا به کار نه ده هینرا
پاره وپووله.

* نه گهر بینى بینایه کی کون
نویده کاته وه بق زانایه ک باس و خواسى
نه و زانایه دوپاره ده هینیته وه پیش.

* نه گهر ساختمان و بیناکه هی
فیرعه ونبوو یان سسته مکارک
نویکردنه وه ی باس و خواسییه تی.

بینی گه وره بوون یا خود هیزو توانایه کی
زیاتریان هه یه له می خویان دوژمنه کانی
ناتوانن زیانی پئیگه یه نن.

* نه گه ر بینی گونی به خشویه
به که سانیتیر به ویستی و نه وه ی
لئده رکسه وت کورپکی ده بیئت
به نادروستی و ده درپته پال یه کیکیتیر.

* نه گه ر گونه کانی به دهستی پیاویکی
ناسراوه وه بینی زه فیری پییده بات،
نه گه ر نه و پیاوه لاو بوو دوژمنیتی.

* نه گه ر شیر ی تیهات مال و داراییه ک
به ده سته هیتیت دلتیا نابیت
له دوژمنه کانی.

(نابلسی) ده لئیت: جووته گون شوینی
چیژو خوشین و، ده گونجیت به لگه بیئت:
+ هه ردوو هاوسه ر.

+ دووکوپر.

+ دووپیشه.

+ دوو ده رگاوان.

* نه گه ر بینی هه ردوو گونی که وتوونه ته
دهستی دوژمنه کانی به و نه اندازه به
دهستیان پیده گات.

* ده گونجیت جووته گون به لگه بیئت
له سه ر دوو خوشک و دوو کچه و دوو
هاوسه ر یان دایک و پوور.

* نه گه ر گونه کانی بین ی براون نه گه ر
دوو نه خوشی هه بوو ده مرن، نه گه ر دوو
هاوسه ری هه بوو ده مرن.

* نه گه ر کومه له گومه زیکی زوری بین ی
یان دروستیکرد له خه ودا به لگه یه
له سه ر به رزیبونه وه ی پله وپایه ی یان
چونه ریزی چاره نووسدارانه وه.

* نه گه ر گومه زو بالنده ی بین ی به لگه یه
له سه ر پله وپایه و شکومه ندی.

* گومه ز ی له خه شت دروستکراو
ده سته لاتداره.

* نه گه ر بین ی گومه زیکی خشتی له سه ر
دروستکراوه به زووترین کات
ده سته لاتیکی پرشکوو شانازی و
شکومه ندی ده ستگیر ده بی.

* گومه ز له مالدا ژنیک یان ریک وپینکیه
له لایه ن ژنه وه.

* پیاویک ده لئیت: له خه ودا بینیم
گومه زیک دروستکراوو چوار پیاو

رووخاندیان، رافه کاری خه ویش وتی:
زانایه که ده مرئ، دوا ی دوو روژ یه کیک
له زانایانی گوندیکی (دمشق) مرد.

گون: (ئیبین سیرین) ده لئیت: جووته
گون پهت و هۆکاری دوژمنه و به هۆیه وه
ده گن به مه ردووم.

* نه گه ر هه ردوو گونی بین ی برابوو
به بیته وه ی بۆگه ن بکه ن یا زیانیان
پئیگات دوژمنه کانی زه فیری پیده به ن
به نه اندازه ی نه وه ی تووشی
هه ردوو گونی هاتوه، نه گه ر گونه کانی

نزیکى له ده سـتـده دات، ياخود ده گونجيت له خو پاريزيه وه بجيت بو خوار نه وه.

گوناھ (تاوان): (ئين سيرين) ده لـيت: نه جامداني گوناھو تاوان به لگيه له سر قه رزکردني خاوه نه که ي هه روه ک چـون قه رزکردن به لگيه له سر گوناھو تاوان.

(نابلسي) ده لـيت: له خـه ودا قه رزه، نه گه ر کـمه لـي گوناھو تاوان ببيني کـزبـوه ته وه له سـهـري قه رزه، دانـان به گوناھو تاواندا مه زني و ريزداری و شکـيه.

گوناھو تاواني بـچـووک: (نابلسي) ده لـيت: شاره زاييه له خراپه کاران و به لگيه له سر ليخوشبوون له تاوانه کان به پي ئايه تي: ﴿لَا الْمَلَمَ إِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِ﴾ (النجم: ۳۲).

گوند (لادى): (ئين سيرين) ده لـيت: گونديكي ناسراو به لگيه له سر خوي يان دانيشتوانه که ي و نه وه ي لـيـوه ي ديت چونکه هه موو شوپينک به لگيه له سه ردا نيشـتـوانه که ي هه روه ک په روه ردا گار ده فه رموي: ﴿وَاسْأَلِ الْقَرْيَةَ﴾ (يوسف: ۸۲) واتـه له دانيشـتـوانه که ي بـهـسه.

* ده گونجيت به لگه بيت له سه ر مال و دارايي، نه گه ر بيني گونه کاني براون پاره يه که لي داوا ده کـريـته وه، نه گه ر هيجي نه بوو ره چه له که ده بجـيـو و رزق و رزقي نه سته م و ده بيت و نيعمه تي خواي ليده سه نريته وه.

* نه گه ر بيني به ويستي خوي گوني به خـشـيوه و لـيـي بو وه کوپيکي ده بيت و نادروست ده بيت و کوپه که ي ده دريته پال که سيکتير.

* ده گونجيت جووته گون به لگه بيت له سه ر:

+ جموجول.

+ نه وه ي مرؤف له سه ري ده نويت له سيسه م يا ده يخاته ژير سه ري له سه رين.

* نه گه ر ژنيك بيني دوو عه وره تي هه يه ده گونجيت دوانه يه که ي بي.

* نه گه ر پياويك بيني جووته گوني هه ر نيه ياخود به هوي نه خوشييه وه براون به هوي ده رده شـيـرو ده رده ريوي ده گونجيت ژنه که ي ته لاق بدات ياخود منداليكي له ده سـتـدات يا بـژـوي و کاروکاسبی که م و کوپي تي بکه ويت، نه گه ر نيش وکاري کيشانه بکات کيشانه که ي ده شـکـي، نه گه ر هاوسه ردا ربي گه وره ي ژنه که ي و خزمي

* ده گونجيت به لگه بيت له سهر لانه ي
سته م و بيدعه و خراپه و ده رچوون
له كومهل و ناموبوون له راوبوچووني
دانشتواني شاردا هه ربويه خوداوه ند
باسي رولي سته مكاراني چواندوه
له گونده كاندا.

* هه روه ها به لگه يه له سهر:

+ لانه و مالي ميرووله.

+ گوند خوي.

* ته گه ر نه و گونده ناسراو بوو
ده سته لاتدار ده دات به سه ريا.

* ده گونجيت به لگه بيت له سهر:

+ كوله.

+ سه رما.

+ ده ردو نه خووش.

+ پر كردنه وه ي كونه ميرووله و
له سه ريانى مالدا.

* ته گه ر بينى چوه ته نيو گونديكى
توكمه و قايم ده كوژدى يا خود كوشتار
به رپاده كات به پتي نايه تي:
﴿لَا يَقْبَلُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قُرَى
مُحَصَّنَاتٍ﴾ (الحشر: ۱۴).

* هه روه ها ده لين: ته گه ر بينى
له شاره وه ده چيت بو گوند كاريكى
سووك و نزم هه لده بژيرى به سهر كاريكى
قورس و گراندا يا خود كاريكى دياريكراو
نه نجامده دات واده زاني سنووردار نيه

يا خود خيريك نه نجامده دات واده زانيت
ش—ه پوخراپه ي ك—ه ردوه و
باشگه زده بيته وه لتي و سوودي نيه
له بوي.

* ته گه ر بينى چوه ته نيو گونديك
ده سته لاتيك به ده سته هيتيت.

* ته گه ر له گونديك هاته ده ره وه
به جيتشت له ناره حه تي قوتارده بيت و
پشوده دات به پتي نايه تي: ﴿أَخْرَجْنَا
مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ الْأُولَى﴾
(النساء: ۷۵).

* ته گه ر بينى گونديكى ناوه دان و
ويرانبوو كشتوكال و كتلگه كان كاوبوون
به لاونه هه مته ييه بو خاوه نه كانى،
ته گه ر به ناوه داني بينى چاكي نايى
خاوه نه كه يه تي.

(نابلسي) ده ليت: له خه ودا سته م و
تياچوونه به پتي نايه تي: ﴿قَالُوا أَأَنَا
مُظْلِكُوا أَمْ لَمْ يَكُنْ هَذِهِ الْقَرْيَةُ أَنْ أَهْلُهَا
كَانُوا ظَالِمِينَ﴾ (العنكبوت: ۳۶).

* ته گه ر بينى له گونديك ديتيه ده ره وه
چاكييه بوي له نايندا.

* ته گه ر بينى له گونده وه ده چي بو شار
له ماندوبوونه وه ده چيت روويه پشوو
له ترسه وه بو دنيايي.

* ته گه ر بينى له شاره وه ده چيت بو
گونديك پيچه وانه ي نه وه يه.

آذَانٌ يَسْمَعُونَ ﴿١٩٥﴾
(الأعراف: ۱۹۵).

*هـ روهـا وتويانه: نهـگـر كه سيكي دهـولهـمـند چـن گويچـكه يـهـكي جواني هـمـه چـه شـني بيـني گوييـستي هـهـوالـي خوـشـده بيـت، بهـلام نهـگـر گويچـكه كان هـمـه چـه شـنـو جوان نهـبوون هـهـوالـي ناقـولاو خـراپ دهـبيـستي.

*هـوهـي چـاو لهـگويچـكه كانيدا بيـني تووشـي كويـريده بيـت و نهـوشـتانهـي بهـدي دهـكات بهـچـاوهـكاني بهـگوي دهـبيـستي.
*هـوهـا وتويانه: نهـوهـي بيـني خواوهـن چـن گويچـكه يـهـكه زورباشـه بهـتايـبهـت بو نهـوانهـي دهـيانـهـويـت كه سيك گويـرايهـ لـيان بـكات وهـك زنـو منالـو خـزمهـتكار، بهـلام بو دهـولهـمـند بهـلگـيه لهـسـر هـهـوالـي خوـش نهـگـر گويچـكه كان جوان و هـمـه چـه شـنبوون، بهـلام نهـگـر جوان و باش و هـمـه چـه شـن نهـبوون بهـلگـيه لهـسـر هـهـوالـي ناخوش، بو زهـبوون و كه ساني ناكوك و دو بهـره بهـلگـيه لهـسـر بهـندايهـتي و بهـرده و امبووني و لايهـني ناكوكيش بهـلگـو بريار بهـسـريا دهـچه سپيـني.

*دهـگيـر نهـوه كه سيك بيـني لهـخـهـودا خواوهـني دوانـزه گويچـكه زيـاتره، خـهـوهـكهـي لاي خـهـوليـكـده روهـيهـك

گوي: (نـيـن سـيـرـين) دهـلـيت: گوي هـاوسـهـري پياوهـ يان كـچـه كه يـهـتي، نهـگـر بيـني سي گويچـكه يـهـيه بهـلگـيه لهـسـر زنـيك و دوو كچ، نهـگـر چـوار گويچـكه يـهـهـبوو خـهـوهـكهـي دوو ليـكـدانهـوه هـلـدهـگريـت:

(۱) دهـگونـجـيت چـوار زني هـهـبيـت.
(۲) چـوار كچي بي دايـكي هـهـبيـت.
*نهـگـر بيـني گويچـكه كانـي بهـدهـركـهـوتـوه نهـوا زنـهـكهـي تهـلاـقهـدهـات يان كـچـه كه يـهـ دهـمريـت.
*نهـگـر بيـني يـهـك گويچـكه يـهـيه كه سيكي نزيـكي دهـمريـت.

*نهـگـر بيـني خواوهـن نيـو گويچـكه يـهـ خـهـوهـكهـي بهـلگـيه لهـسـر مرـدنـي زنـهـكهـي و هـيتـاني زنـيكـتر.
*نهـگـر بيـني لهـيهـكـك لهـگويچـكه كانيدا نهـموسـسـتيلهـيه كه هـلـواسـهـراوه كـچـه كه يـدهـات بهـشـوو منـدالـيكي نـتريـنه يـدهـبيـت.

*هـوهـا وتويانه: ناين گويچـكه يـه، نهـگـر بيـني گوي ناخني بهـشتـيك بهـلگـيه لهـسـر بيـياوهـري، نهـگـر بيـني خواوهـن چـن گويچـكه يـهـكه حـق و راستي بو دهـخريـتهـپـوو، بهـلام پيـي قايل نايـت بهـپيـي ناـيهـتي: ﴿أَمْ لَكُمْ

* نه گەر بينى له خه ودا گوچکه ی
 بچوکه و بۆنى ناخۆشى لىدېته دهره
 يان ده چيته ناوه وه به لگيه له سهر
 خراپه، ده گونجيت گويى زياده ش
 به لگه بيت له سهر ريگه دان و مۆلت
 پيدان، نه گەر گوچکه کانى جىوان بوو
 نه وهى ده يه ويته باش و چاگه زورى
 گوچکه له خه ودا به لگيه له سهر
 هونه رى زانسته کان يان جيگير ناييت
 له سهر حال و بارىک.

* ده گونجيت گوچکه به لگه بيت له سهر
 نه وهى ده چيته نيويه وه.

* نه گەر بينى گوچکه کانى بوويو
 به گوچکه ی هه نديک له نازه لان
 پله وپايه کى له ده سته دات و ريزو
 شکرمه ندی که مده کات و بيستنى
 سارده بيت.

* نه گەر بينى هه ردوو په نجه ی خستوته
 گوچکه يه وه به لگيه له سهر مردنى
 به بيدعه وه، نه گەر بيدعه چييو به لگيه
 له سهر مهرگى و سووربوونى له سهر
 وازليهنانى نه وهى نه نجاميداره ياخود
 ده بيت به بانگيژ.

* گويى پادشاو فره مانره وا
 سيخوره کانيه تى.

* گوچکه به لگيه له سهر نه وهى شتى
 تيده کرى له کيسه و سندوو و گه نجينه .

گيرپايه وه نه ویش وتى: نه گەر
 نه وکه سه ی خه وه کى بينيوه خاوه ن
 برپارييت به سهر که سانيديدا خيرو
 چاگه ی زورى پيده گات، خو نه گەر
 ده و له مه نديت ه والى پيده گات
 به نه ندازه ی گوچکه کانى له ولاتانه وه
 به هوى بژيويه وه، نه گەر زه بووني شبوو
 غه م و په ژاره رووى تيده کات، نه گەر
 ناحه زو دوژمن داريت دادوه ر
 فره مانده دات به سه ريا به برپارى گران و
 وتو گوته ی زىرو ره قيش ده کات
 به رانبه رى، نه گەر ناکوکيشبوو زال و
 سه رکه و تووده بيت به سهر نه يارو
 ناکوکه کانى.

* (نابلسى) ده لىت: گوچکه شوينى
 بيدارى و پله وپايه يه بويه له خه ودا
 به لگيه له سهر منال و مال و سامان و
 پله وپايه . ده گونجيت به لگه بيت له سهر
 زانبارى و نه قل و دين و ده سته لات و
 خزم و که سو کار که مروف پتوه يان
 جوان و رازاوه ده بيت ، نه وه شى ببينى
 گوچکه ی گه وره بووه يان جوان بووه
 ياخود رووناكى ليوه ديتته دهره وه يان
 ده چيته نيوى به لگيه له سهر ريونيوى و
 گوچپايه لى بۆ په روه ردگارو وه رگرتنى
 برپارو فره مانه کانى.

* نه گەر جوانبیت جوانی و قه شه نگی
خاوه نه که یه تی.

* نه گەر سپیوو ناین و گه شه ی
خاوه نه که یه تی.

* نه گەر لاوازیوو هه ژارییه ، قه له ویش
مال و دارایی خاوه نه که یه تی، نه گەر
ره شبوو شادی و مامه له ی خوشیه تی
له گه ل مولک و ده سته لات و
فه رمانپه وایی.

* نه گەر ره نگی سه وزیوو پاریزکاری و
ناین دارییه .

(ناین سیرین) له نئو سه رجه م ناژه لاند
گویدریژ لایاشتربوو، هه روه ها
گویدریژ ره شیش له پشتربوو،
گویدریژ به زینه وه کوپیکه
له شکومه ندیدایه .

* دریژی کلکی گویدریژ مانه وه ی
ده سته لات و پۆستی فه رمانپه واییه .

* تۆپینی گویدریژ به لگه یه له سه ر
مردنی خاوه نه که ی.

* سمی گویدریژ سه رچاوه ی مال و
داراییه که یه تی.

* هه روه ها ده لئین: نه گەر گویدریژه که ی
بتۆپی مال و دارایی له کیسه ده چیت
نه گەر وانه بیت په یوه ندی ده بجچی
یاخود خزمه تکاره که ی ده مریت یا
باوک و باپیری ده مرن که به ختیوانکردو

* نه وه ی ببینی به باشی بیستی
به لگه یه له سه ر تیگه یشتن و راستی و
ناین و دلنایی.

* نه وه ی ببینی که په به لگه یه له سه ر
تیگچوونی نایی.

* نه وه ی ببینی گوپچکه ی براوه و که س
نه زانیت یه کیک ژنه که ی یان که که ی
هه لده خه له تینی، نه گەر چاک و باش
به وه و ژن و که که ی ته وه به ده که ن و
پاشگه زده به نه و ده گه پینه وه بۆچاکه .

* نه وه ی ببینی له چلک و پیسی گوئی
ده خوات زینا له گه ل منال و
نۆرینه داده کات.

گوئیستی پشکنینی پزیشک: له خه ودا
به لگه یه له سه ر پشکه و تن و
سه رکه و تن، ده گونجیت به لگه بیت
له سه ر چاکبونه وه له نه خوشی،
هه روه ها به لگه یه له سه ر ده رخستنی
که موکوپ.

گویدریژ (که ر): (ناین سیرین) ده لئیت:
گویدریژ باپیره ی مرفه به هه ر
چه شنیک ببینی نه گەر قه له و یا
لاوازییت.

* نه گەر به باشی ده پۆیشت به پۆیه
سوود و قازانجی دنیا به .

*نه گەر بينى گويدريژه كەى به ليدان ده پوات به پتوه بيبه شه و به نيا به نزاو پارانه وه نان و بژيوى پييده دريت.

*نه گەر گويدريژه كەى چوه نيو لانه و ماله كەى باپيره يه تى به خيرو چاكه وه روى تيده كات.

*نه گەر بينى گويدريژه كەى بوه به هيستر بژيوى له لايه ن فره مانره واره ده بيت، نه گەر بوو به سرنده بژيوى له لايه ن سته مكار يكه وه ده بيت، نه گەر بوو به به رانيك باپيره يه تى ريزداريده كات.

*نه گەر بينى گويدريژه كەى هه لگرتوه هيزو توانايه خوداره وند پييده به خشي هه تا پتي سه رسامده بيت.

*نه گەر گوئي له سمى نازه لبيت به بيتنه وهى ببيني باران و ريبازه.

*گويدريژ بۆ گه شتیارو موسافیر خیره له وهى هياش بيت و نه جو لیت.

*نه گەر ته رسى گويدريژ كوكاته وه مال و دارايى زياده كات، نه گەر زورانباى له گه ل گويدريژ كدا بكات هه نديك له خزمه نزيكه كانى ده من.

*نه گەر هاوسه رگيرى له گه ل گويدريژ كدا بكات به هيز ده بيت له سه ر ريبازى باو باپيرانى.

رنق و رزيان بۆ په يدا ده كرد، نه گەر واش نه بوو گه و ره و سه ردارى ده مریت يا خود سه فر ده كات و ده سته بردارى خزمه تكاره كەى ده بيت.

*نه گەر ژن بيت مي رده كەى ته لاقيده دات يا خود ده مریت يان سه فره رده كات.

*نه و گويدريژهى خاوه نه كەى نه ناسراوه پياويكى نه زان و بيبا وه ره به پتي نايه تى: ﴿ اِنَّ اَنْكَرَ الْاَصْوَاتِ ﴾ (لقمان: ۱۹).

*هه روه ها به لگه يه له سه ر پياويكى جووله كه به پتي نايه تى: ﴿ كَمَلِ اِكْمَارِ يَحْمِلُ اَسْفَاراً ﴾ (الجمعة: ۵)، نه گەر گويدريژه كه زه رانى له سه ر مزگه وتيك يان بلندگويه كه وه بيبا وه ريك بانگه شهى بيبا وه ريده كات، نه گەر بانگيدا به بانگى ئيسلام بيبا وه ريك موسولمانده بيت.

*نه گەر بينى بوه به خاوه نى گويدريژ تووشده بيت به ده ستي كو مه ل و گروهيكى نه زانه وه به پتي نايه تى: ﴿ كَانَهُمْ حُمُ مَسْتَفْرَةٌ ﴾ (المدثر: ۵۰).

*نه گەر سواری گويدريژك ببیت و به باشى پتوهى بپوات باپيرهى له كار وكرده وهى رازيه.

*نه گەر گزشتى گويدريژ بخوات مال و دارايى به ده سته هينيت.

* نه گەر بىنى گوڭدريژىك هاوسه رگىرى
له گه لكر دوه مال و دارايى و جوانى
به نه ندازه يه كى بيشومار زياده ده كات.

* گوڭدريژى رامو گوڭپرايه ل بىدارى
باپيره ي خه و بيه ره بو خيرو مال و
دارايى.

* نه گەر بىى به خاوه ن گوڭدريژىك
يا خود بيهه ستىته وه يان بىخاته نىو
مالى خوى خوداوه ند خيرو چاكه يه كى
بيشومارى پىده به خشى و قوتاريد ده كات
له غه م و په ژاره .

* نه گەر له سه ر پشتى گوڭدريژه كى
بكه ويته خواره هه ژار ده كه ويته ،
نه گەر گوڭدريژه كى هى كه سيكيتر بىت و
له سه رى بكه ويته خواره وه په يوه ندى
نىوان خوى و هاوه له كه ي ده بچرى .

* نه گەر گوڭدريژىك بكري و نرخه كى
بدات به درهم خيرو چاكه ي
له قسه و گوفتاره وه ده سنده كه ويته .

* نه گەر گوڭدريژىكى چاو كوڭر بىنى
مال و داراييه كى هيه شوين و جىى
نازانيت ، نه وه ي ناقولا و نكولى ليكراره
له گوڭدريژدا ده نكييه تى ، له بنه په تدا
باپىرى مروفو به ختیه تى .

* ماكه ر ژن يان خزمه تكاريكى به دخو
يان بازرگاني مروفو شوينى سوودو
قازانجيه تى ، نه گەر له خه ودا له ژير يابوو

دوگيانبوو لى و منداليبوو به چه شنى
ره گه زى نه و قبولينه كات كوپره كه هى
نه و نيهه گه رنيشانه يه كى تى داييت .

* نه گەر له شىرى ماكه ر بخواته وه
نه خوشيه كى سووك ده گريست و
چاكده بىته وه .

* نه گەر ماكه ره كه ي جاشه كه ريكي
نيرينه بىيت منالى نيرينه ي ده بىيت
نه گەر ميينه بوو به لگه يه له سه ر خاوى و
له سه ر خوى .

* هه روه ها ده لىن : نه وه ي سوارى
ماكه ريك بىيت بىته وه ي جاشه كه رى
له گه لداييت ژنىكده هپنيت به بىته وه ي
مندالى هه بىت ، نه گەر گوڭدريژه كه
جاشه كه رى له گه لداييت ژنىكى كوپدار
ده هپنيت .

* نه گەر بىنى ده ستى جاشه كه يگرت
ياخىبوو ترس و بيم روى تى ده كات
له لايه ن كوپره كه يه وه ، نه گەر ياخينه بوو
سوودو قازانجىكى هياوشى پىده كات .

* هه روه ها ده لىن : ماكه ر زياد بوونى
مال و دارايى و پله و پايه يه .

(نابلسى) ده لىت : له خه ودا مناله يا
كوپره يا خود ژنه ، ده گونجيت
به لگه بىت له سه ر سه فه ر يان زانست
به پى نايه تى : ﴿ كَمَلَمِ اَكْمَلَمِ يَحْمَلُ
اسْفَارًا ﴾ (الجمعة : ۵) .

+ کوپو مندالی زینا.

+ ده رکه وتنی جنۆکه و دروستکراوی په نهان.

* هـروهـا دهـلـین: بینینی دهـنگی گویدرئژ به لگه یه له سهر تاریکایی.

* نه گهر بیني به باشی ده توانیت سواری گویدرئژ بیت یاخود ده ترسی له وهی سواری بیت، به چه شنیکي جیاوازی خۆیده رده خات.

* نه گهر زانایه کی بیني سواری گویدرئژ ژبوه پله و پایه به ده سته هیئت و له وانه وتنه وه دوا ده که ویت.

* گویدرئژی له پولواز مال و دارایی و زیاد بوونه تی.

* گویدرئژی قه له ویش مال و داراییه که ته واوبوه و کوتای هاتوه.

* گویدرئژی (مه غریبی) باشترین جینشینه.

* ماکر مال و داراییه که له چاندن و کشتوکال به ده سته ده که ویت.

* نه گهر بیني سواری جاشه که ریکبوه غه م و په ژاره رووی تیده کات له لایه ن کوپ یان ژنه وه.

* نه گهر گویدرئژه که ی بمړیت مال و دارایی زیاد ده کات، دابه زینیش له سهر پشته گویدرئژو فروشتنی هه ژارییه.

* نه وهی پیچه وانه ی حالی به ناگابوونی له گویدرئژه که یدا به دیبکات و خه وینه ر له خواترس بیت به لگه یه له سهر خاوبوونه وهی به ندایه تی.

* ده گپړنه وه (ذي النون) ی (میسری) (ره زای خوای لیبت) گوتویه تی: من کاتی سهر پیچی خوداوه ند ده که م نه و حال و باره له گویدرئژو خزمه تکاره که مدا به دیده که م.

* نه گهر سواری ناژه لیکبوو که شیاوینه بوو به هوی تویشوو پیداو یسته کانه وه نه رکه خاته نه ستوی یه کیک که شایسته یه بیت.

* ده گونجیت گویدرئژ به لگه بیت له یه ر بژبوی و زق و زوی.

* گویدرئژ به لگه یه له سهر:

+ زانایه ک کارو کرده وه به زانیارییه که ی نه کات. + جووله که.

+ نه وهی مړۆ له سهری داده نیشیت.

* هیسترو خاوه ندریتی گویدرئژ له خه ودا به لگه یه له سهر جوانکاری به مال و سامان.

* گویدرئژ ژنیکي بژبوی په یداکاره و خیرو بیرو نۆده و ه چه و نه وهی سوود و قازانجی په یتا په یتا هه یه.

* دهنگی گویدرئژ به لگه یه له سهر:

+ شه پو ناخوشی.

*نه گەر بينى گويدريژنيك سەر ده بریت
 تا گوشته که ی بخوات و رزق و رۆزی
 فراوانده بیت له دواى ته تگه ژه و نه دارى.
 *نه گەر بينى گويدريژ بۆيه کيکيتر
 سهرده بریت خواردن خراپده بیت.
 *نه گەر بينى گويدريژه که ی چن
 کلکيکی هه يه به لگه يه له سەر رزق و
 رۆزی فراوان.
 *نه گەر بينى گويدريژنيك يا چن
 گويدريژنيکی هه يه خوڤى و شادى و
 خيروچاکه ی زيادده کات.
 *گويدريژنى کيويش به لگه يه له سەر
 سهرپيچى.
 *نه گەر بينى سواری گويدريژنيکی
 کيوى بوو له سەر پشتى ده که ويته
 خواره وه باناگادارى سهرپيچى بیت.
 گويدريژمه وان (خاوهن گويدريژ): (ئيبين
 سيرين) ده لیت: خاوهن مالى حه رامه و
 سهرچاوه ی بژيوى نادروست و حه رامه و
 هانى خه لگيده دات له سەر
 به تال و ناپه وا.
 (تابلسى) ده لیت: خاوهن گويدريژ
 به لگه يه له سەر به رپرسى کاروبار،
 بينينى به لگه يه له سەر بژيوى به هوى
 سه فه رو گه پانه وه، ده گونجيت
 به لگه بيت له سەر سووک و ناسانکردنى
 کاروبارى قورس و گران.

گويدريژنى کيوى: (ئيبين سيرين)
 ده لیت: جياوازی هه يه سه باره ت
 به گويدريژنى کيوى له ليکدانه وه دا،
 هه نديکيان ده لیت: پياويکه، ئه وه ی
 ببينى به لگه يه له سەر دوژمنايه تی
 نيوان خه ويينه رو که سيکی ناديار
 که هيج وپوچ و به درپه چه له که.
 *ههروه ها ده لیت: به لگه يه له سەر مال و
 دارايى، ئه وه ی ببينى گويدريژنيکی
 کيوى له دووره وه ئه وه مال و داراييه کی
 تياچووى ده سته ده که ويته وه.
 *ده لیت: سواربوونی گه پانه وه يه بۆ
 ناحه قى و به تال و تيکدانی به ندى
 گوپاپه لى بۆ موسولمانان.
 *نه گەر گوشتى گويدريژنيکی کيوى
 خوارد يان شيره که ی چه ند
 خزمه تکارنيکی ده سته ده که ويته له لايه ن
 پياويکی ريژداره وه.
 *شيري گويدريژنى کيويش مال و
 داراييه که ی رامکراوه.
 *نه گەر سواری گويدريژنيکی کيويبوو
 رام و گونجاو بوو بۆ سهریکردوه ته
 سهرپيچى، نه گەر گويدريژه که رامنه بوو
 زۆرانبازيده کات له گه لى يا خود
 لييده دات ناپه حه تی قورسى پيده کات
 به هوى سهرپيچيه وه و غه م و په ژاره
 رووى تيده کات.

* هـروهـا گویدرئژئی کئوی به لگه یه
له سەر:

+ هاوسەر یاخود منداڵ.

+ که سانی دلڤه قو توندوتیژ.

+ که سانی ده شته کی و گوندنشین.

* هـروهـا مانگای کئویش وایه به لام
پتر به سۆزه له گویدرئژئی کئوی.

گویره که: (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
کوپئکی نئیرینه یه نه گەر به شاخه وه بوو
یان پئیه خشرا، هـموو به چکه یه کی
ناژه لانی تریش هەر به وشئوه یه نه گەر
پئی ببه خشرئ.

* گویره که ی سورده وه کراو دلنیا ییه
له ترس و بیم به پئی چیرۆکه که ی
حه زه تی (ئیهراهم) (سه لامی خوای
لئیت).

* گویره که کوپئکه شایسته ی خیره،
ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سەر
غهم و په ژاره و سه رپئچی و ده رچوون
له گوڤاپه لئ خوادوه ند.

* نه گەر ژنیک بیننی به خشلئ زێڤه وه
یان به جل و به گه وه به لگه یه له سەر
خوئی و شادی، ده گونجیت به لگه بیت
له سەر فیتنه.

* گویره که ی قه له و مژده یه به بوونی
کوڤو سه رکه و تن به سەر دوژماندا .

* نه گەر گویدرئژه که چوه ماله که ی
پیاویکی به دوخرایی بیدین رووده کاته
ماله که ی، نه گەر گویدرئژه که ی برده
نیو ماله وه له دل و ده رووندا وه ک
نئچیریک بۆیده پوانی خێرو ده سته گوت
روو له ماله که یده کات.

* ماکه ری کئوی ژنه، خواردنی
شیره که ی خواناسی و رننوما ییه
له نایندا.

* نه گەر بیننی بوه به خاوه نی گویدرئژئی
کئوی و رام ببیت بۆی قسه ی به سەر
کومه ل و تا قمئکی په رته وازه ی
موسولماناندا ده پوات.

(نابلسی) ده لئیت: نه گەر گویدرئژئی
ئاساییو به گویدرئژئی کئوی به لگه یه
له سەر زیان بۆی، نه گەر گویدرئژه که ی
یه ک له که له چاوبوو یا دییه ی لاوازیو
که م و کوپی رووده کاته بژئوی.

* نه گەر بیننی بوه به گویدرئژ به لاو
نه هامة تیه ک رووی تئیده کات نه قل و
ژیری تیکه دات و کرداره کانی که م خیر
ده بیت.

* نه گەر گویدرئژئکی بیننی له ئاسمانه وه
دابه زیوه ته خواره وه و عه وده تی چوه
به نئو پاشیدا مال و دارایی بئیشوماری
ده سته گیر ده بیت و پئی ده وله مه نده دبئ
به تایبته نه گەر پادشاو فه رمانڤه وابوو.

* نه گەر بينى گۆشتى گۆيزه كه ده خوات مالو دارايى له پياوژن به ده سستده هيتى، نه گەر بينى گۆيزه كه يه كى هه لگرتو بردى بۆ مالى خويان غه م و په ژاره يه كى قول رووى تيده كات.

گۆيز: (ئيبين سيرين) ده لئت: گۆيزى هندى: نيزگه له يه، هه نديكه لئن: مالو داراييه كه له لاي پياويكى فالگه رى به نه ستيره، نه گه ربينى گۆيزى هندى ده خوات زانيارى نه ستيره گه رى فيرده بيت ياخود دوى راي نه ستيره گه ريك ده كه ويت له راوبو چوونداو برواي پيده كات، هه روه ها نه گەر بينى بوه به كاهين ياخود نه ستيره گه ر به بيدارى و به ناگايى گۆيزى هندى به ده سستده هيتى.

(نابلسى) ده لئت: مالو داراييه كى په سمه نده كراوه، نه گەر خشه خشى هه بوو ناكوكى و ده نكه ده نگو قاوو قيزه.

* دارگۆيز پياويكى عه جه مى ره زيلو چرووك و وده وپكاره و خاوه ن مالو داراييه كى كتوپره و خيى ليتاكات.

* نه گه ربينى له سه ر داگۆيزنكه وابه سته ي پياويكى عه جه مى گه وره ده بيت به پيى پياوه لدانى خوى.

* نه گەر له سه ر دارگۆيزه كه هاته خواره وه نيوانيان يه كناگرى و نابه سترى، نه گەر كه وته خواره وه له سه رى و مرد له به رده م پياويكى كه ته ولى له ش ولار گه وره دا ده كوژيت يان له به رده م پادشايه ك، نه گەر دره خته كه شكا پياوه له ش ولار گه وره كه ده مرى و نه وه ي ده كه ويته خواره وه ده بيت به فەرمانه روا نه گەر نه مرى قوتارده بيت، نه گەر هه ردووده سست و قاچى شكا روو به تياچوون و هيلاكى ده چيت و به لاو نه هه مته يه كى گه وره رووى تيده كات به لام له دواييدا قوتارده بيت.

* نه گه ربينى دارگۆيزنك ده پرتيه وه پياويكى عه جه مى ده كوژيت.

* نه گەر گۆيزى له باخك ليكرده وه له مالو دارايى له لاي ژنيكه وه به ده سستده كه ويت نه گەر گۆيزه كه پاكرابوو رزق و رۆزى ته واوه.

* نه گەر توپكلى گۆيزى خوارد غه يبه تى پياويكى ره زيلو چرووكه كات، نه گەر نه توپكله ژنيك بلاويكرده وه غه يبه تى پياويكى ره زيلو چرووك ده كات.

* نه گه ربينى وه كه نه وه ي يارى به گۆيزده كات له مالى هه رامدا رۆده چيت.

ڳوڙي پاڪراوڻ رزق و رزقيہ،
مروہا دہ چوڻي بہ پيا وچاڪان و
سرڪردہ و برايان.

مروہا دہ چوڻي بہ لہ شساغي و
درڙہ کيشاني سہ فہر.

ڳہہ رخہ ويہنہ رڻبوو گوڙ بہ لگہہ
لہ سہ تہ مہ ندرڙي لہ گہ ل مٽردو

هاوسہر بہ مڙي واڻو و ووني
پيتہ کانہ و وہ دروستي کاروباري

قورسو گران و نہ ستم.

ڳوڙي شڪاو مال و داراييہ
بہ بيتمانديوون.

ڳوڙي ہندي بہ لگہہ لہ سہر گوڙاري
ڪامينہ کان، نہ گہ ريبي گوڙ دہ خوات

گوڙي راست و دروستدہ بيت.

گوڙگر: (نابلسي) دہ لڻت: گوڙگرتن
لہ قورڻان يان گوڙگرتن بڙ پياہ لڻداني

پڙغہ مہر (ﷺ) يان گوڙگرتن لہ وتار
بہ لگہہ لہ سہر رڻنوماي و گہ پانہ و بڙ

لاي خوداو پاشڪہ زيونہ و، نہ گہر
گوڙبيستي بہ دہر لہ وہ بوو نہ وہ

دہ چيتہ ريزي نہ وانہي خوداوہ نہ دہ
دہ ريارہ يان دہ فہرمويٽ: ﴿وَأَنْ

تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَى لَا يَسْمَعُوا﴾
(الأعراف: ۱۹۸). گوڙگرتنيش درڙو

فيتنہ يہ، دہ گونجيت گوڙگر ناڙہ حہ تي و
بہ لاو نہ هامہ تيہ ک بيتہ ري.

ڳہہ گہر بيني گوڙدہ گري نہ گہر
بازرگ — انبوو گريہ س — تہ کهي

مہ لڏوہ شيني، نہ گہر فہرمانڀہ و ابيت
لا دہ بريٽ.

ڳہہ گہر بينيني گوڙي لہ مرڙيڪ گرتوہ
بہ نہيٽي دہ يہ ويٽ ٽاڀووي بيات.

ڳہہ گہر بيني گوڙي لہ وتي وتي گرتوہ و
شوڙي باشتري و تہ دہ کہ ويٽ مڙدہي

پيٽدہ دريٽ.

ڳہہ گہر بيني گوڙدہ گري و خڙي
بہ چہ شنيڪ لڏدہ کات و گوڙي لڻنييہ

نہ وہ درڙدہ کات و راڊيٽ لہ سہر نہ وہي،
مروہا گوڙبيستبووني دہ نگہ کان

لہ خہ ودا يا خود پيڏاني نہ وہي شياوي
خہ ويہنہرہ بہ م چہ شنيہ:

+ فاووقڙي نہ وہي (نادم): رزق و

رڙي و سوود و قازانجہ.

+ دہنگي ناڙہ ل: غم و پہ ڙارہ و ترسو و
بيمہ.

+ سہ گوہر: گوڙ و خڙوہ لقورٽانہ
لہ ڪاريڪدا مڇ کہ لڻڪاري.

+ مڙهي پلنگ: خوناندن و نازڪردن و
پيٽہ زانيہ.

+ گمہ گمي ڪوٽر: شيون يا خود
مارہ بريہ.

* گوینگرانی مروؤف: (نابلسی) ده لیت:
به لگه یه له سه سه رسامی و جیاوازی و
به رته وازه ی یان درؤ کردن له گه لی.

* گوینه له خستن: (ئین سیرین) ده لیت:
گوئ هه له خستن له خه ودا بریتییه له درؤ
قسه هه له بستن، به پیئ فره مایشتی
خوداوه ند ﴿لَقَوْنَ السَّمْعَ وَ أَكْثَرُ لَهُمْ
كَازُوبُونَ﴾ (الشعراء: ۲۲۳).

واپتویست ده کات گوئ هه له خستن
له لایه ن فره مانپه واوه کاریکی ناشیاو
گونجاو بیئت به پیئ نایه تی ﴿لَا مَنْ
إِسْمُكَ السَّمْعَ فَأَتْبَعَتْ شَهَابٌ
مُبِينٌ﴾ (الحجر: ۱۸).

* سه باره ت به گوینه له خستن : نه وه ی
له خه ودا ببینی گوئی هه له خستوه نه گه ر
بازرگانبوو په شیمان ده بیته وه
له گرته ست و په یمان، نه گه ر
فره مانپه وا بیئت له کارده خری به پیئ
نایه تی: ﴿لَا لَكُمْ عَنْ السَّمْعِ
لَمَعْرُوْلُونَ﴾ (الشعراء: ۲۱۲).

* نه گه ر خوی بینی گوئی گرتوه
له یه کیک ده یه ویت ئابرووی بیات و
نه پنی ئاشکرا بکات.

* نه وه ی ببینی گوئ بو وتی وتی و
قسه ی نه م و نه و رادیرو و شوینی
باشه کانی ده که ویت مژده ی پیده دریت
به پیئ نایه تی: ﴿فَبَشِّرْ عِبَادَ، الَّذِينَ

+ دهنگی به ره سینگه: قسه و ته ی
به سووده یا خود گوینگرتنه له قورئانی
پیروژ.

+ دهنگی بوؤ: لیدانه یان دهنگی
زهنگه.

+ فیشکه ی مار: جه نگانندن و
ئاگاداری و ده مه ده مه یه.

+ زه ره ی گویندریژ: دوعا کردنه
له سته مکاران.

+ ره زیل، به خیل: گوته و خو خستنه
نیو گومانه وه یه.

+ بۆره ی گویره که: فیتنه و ناشوبه.
+ دهنگی خوشتر: سه فره و
ماندوبونه.

+ ته ره ی شیر: هه ره شه لیکردنه.
+ مهره ی پشیل: فیتنه ی و
دهنگه دهنگه له گه ل چاوداگرتن و
فروفتل.

+ دهنگی مشک: کۆبوونه وه و
خوشه ویستی و رزق و رۆزیه.

+ دهنگی ناسک: ئالوده و بیرکردنی
نیشتمانه.

+ توره ی گورگ: ئاگاداری دزیه.

+ دهنگی ریوی: ئاگادارییه
به هه له اتن و گواستن وه.

+ دهنگی چه قه ل: کاروباری گرنگه
له شه رو چاکه دا.

عَاثِرِيَّتْ مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ ﴿
(یوسف: ۱۰۷).

(نابلسی) ده لَیْت: گۆچان زمانیتی یاری
پَیْده کات ویست و خواز لَیکده دریتَه وه،
ئَه وهی تَیدا رووده دات له زیاده کَم
بیگه پَینه وه بۆ کور یا زوبان.

* نه گهر بینی به گۆچان له توپیکده دات
شه پ له گهل هاوسه ره که ی ده کات یان
له گهل پیاویکی دوو پوو چونکه توپ
هه ركات بوه سستی دیسان
ماندوویده کات و لییده داته وه، ئه مه ش
له شه پو پیکدا دانه چیت.

* وشه ی گۆچان له وشه ی (جان) وه
هاتوه ده گونجیت بینینی به لگه بیت
له سه ره نه گو زوبان.

* هه روه ها بینینی به لگه یه له سه ره
خیریکی گوزه راو له رابردودا.

* نه گهر بینینی گۆچانیتکی
به دهسته وه یه و لییده دات خوازه کانی
ده ستگیر ده بیت به بیته وه ی جیگیر
بوو بیت و به نه ندازه ی زالبوونی به سه ره
لیداندا به ده ستیده هیئت.

(ئین سیرین) ده لَیْت: گۆچان پیاویکی
پاریزداوی دوو پوه، نه گهر بینینی
گۆچانیتکی به دهسته وه یه په ناده گری
به پیاویک ئه و سیفه ته ی هه لگرتوه و
ئَه وه ی که وا خوازیاریه تی

يَسْمَعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ
أَخْسَنَتْ ﴿(الزمر: ۱۷-۱۹).

* نه گهر بینی گوئی هه لختبوو به لام
خوی وانیشانددها گوئی لَینیه
راستناکات و به ر ئایه تی: ﴿يَسْمَعُ آيَاتِ
اللّٰهِ يُتْلَىٰ عَلَيْهِ ثُمَّ يَصُمُّ مُسْتَكْبِرًا كَأَن
لَّمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابِ الْإِيمِ ﴿
(الجنائیه: ۸)

ک و

گوزا لک (گوزا ک): (ئین
سیرین) ده لَیْت: داری گوزا لک پیاویکی
ترسنوکی توقیوی بی دینه و خوی
گه وره به پیسو گه نه ده ل
ناوزه دیکردوه و به چه شنی باسیده کات
جیگیر بوونی نییه و ده فره مویت:
﴿كَشَجَرَةٍ خَبِئَتْ اجْتَئَكَ مِنْ فَوْقِ
الْأَرْضِ مَالِكًا مِنْ قَرَارٍ ﴿(ابراهیم:
۲۶) به رو بوومه که شی غه م و په ژاره یه.

ک و

گۆچان (گا لۆک): (ئین سیرین) ده لَیْت:
گۆچان کوپکی خیراو تیژ تیپه ره،
هه روه ها ده لَین: پیاویکی دوو پوو
شه له و یاریکردن پی هانا بردنه بۆ
پیاویک ئه وه سیفه تی بیت.

* هه روه ها ده لَین: باش نییه له خه ودا
به پی ئایه تی: ﴿أَفَأَمِنُوا أَن تَأْيِيَهُمُ

* نه گەر گۆچانه كه له باده مېوو به لگه يه
له سهر به سهر چوونی ئه وهی
خېروشه پری تېدايه .

* نه گەر له قۆخېوو ده گونجیت
به لگه بیت له سهر دوو پوویی له نایندا .

* ده گونجیت گۆچان به لگه بیت له سهر
مار یان جادوو .

* نه گەر بېنی له كه سێكده دات به گۆچان
زماندرێژیده كات به سهریا .

* نه گەر گۆچانه كه ی كیشا به بهردیكدا
ئاوی لێده رهینا نه گەر هه ژاریوو

دهوله مه ندده بیت، نه گەر دهوله مه ندبوو
پتر دهوله مه ند ده بی، ده گونجیت رزقو

رۆژیه کی باشبیت .
* ده گونجیت گۆچان پیاویکی گهندهل و

پیسو بی ناین بیت چونكه له دار
دروستكراوه و نه وهش پیاویکی

دوو پووه .
گۆرانی: (ناین سیرین) ده لیت: نه گەر

گۆرانیكه خۆشبوو به لگه يه له سهر
بازرگانیه کی به سوود ، نه گەر باشنه بوو

به لگه يه له سهر بازرگانیه کی
زه ره مه ند .

* مه ندیکده لێن: گۆرانیبێژ زاناو دانایه
یان یادخه ره وه يه .

به ده ستیده هینیت و به سهر دوژمناندا
زالده بی و مال و دارایی زیاد ده كات .

* نه گەر گۆچانه كه ی به نوشتاوه بی
بېنی و خۆیدابوو به سهریا مال و سامانی

ده پوات و نه وهش له خه لکی و نده بی،
نه گەر بېنی شكا نه گەر بازرگانبوو

بازرگانیه كه ی زه ره ده كات، نه گەر
فه رمانپه وابوو لاده بریت .

* نه گەر بېنی به گۆچانه كه ی كیشای
به زه وه كدا كیشو گرفتی تیدابوو

ده بیت به خلوه نی ئه وه و ییه و
نه یاره كانی ده شكیتنی .

* نه گەر بېنی خۆبیه به گۆچان
به خیرایی و كتوپر ده مرئ .

(نابلسی) ده لیت: نه گەر بېنی
گۆچانه كه ی شكا نه خۆشیه کی سه خت و

تونده ده گری و هیژو توانای
له به ره بریت .

* نه گەر بېنی به گۆچانه وه ده پوات
به پێوه سووره له سهر سواربوونی

كه شتی .
گۆچان به لگه يه له سهر:

+ فه رمان به چاكه و رێگری له خراپه .
+ سه ره كه وتن به سهر دوژمناندا .

+ گه یشتن به هیوا و ئاوات .

ناسرابوو نامادهی فیتنه ده بی
که رووده دات و ده که ویتنه وه.

*گورانی ملکه چو رسوایان له بازاردا

به لگه یه له سهر نه قل و سووکیان.

گورانیبیژ: (نابلسی) ده لیت: له خه دات

بینینی به لگه یه له سهر شادی و خوشی،

ده گونجیت به لگه بیت له سهر سه فهر

گواستنه وه له شوینیکه وه بۆ

شوینیکیت. ده گونجیت به لگه بیت

له سهر نامۆزگاریکار.

گوره ویی: (نابلسی سیرین) ده لیت:

گوره ویی مال و دارایی و پاریزه ره بۆ،

نه گهر بۆنوخوشبوو به لگه یه

له سهر نه وهی خاوه نه که ی مال و

داراییه که ی ده پاریزی به زه کات و

به باشی باسده کری، نه گهر بۆنه که ی

ناخوشبوو به لگه یه له سهر ناقلای زن،

نه گهر پروکار و گۆنبوو به لگه یه له سهر

زیگری له زه کات و خیر.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینینی گوره ویی

له پیده کات مال و داراییه که ی هاوسه نگ

ده بیت نه گهر دایکی مابوو کوچی

پیده کات، وه گهرنا کوره که ی

یا ساغده بیت.

*هروه ها گوره ویی به خزمه تکار و ژنو

به رده ست ناوزه دکراوه.

*گورانی له بازاردا نابوچوونه یاخود

کاروباری ناقلایه ده که ونه نیوی، بۆ

مه ژاریش ژیری و نه قل له ده سندانه.

*نه گهر شوینیکی بینینی گورانی تیا

ده گوت له وشوینه دا درۆ رووده دات و

جیاوازی ده که ویتنه وه نیوان

خۆشه ویستان و پلانی ئیره بیبه ره.

*هروه ها ده لیت: گورانی به لگه یه

له سهر قاووقیزو گیزمه و کیشمه به هوی

جیاوازی جموجوولی سه ماوه.

*نه گهر بینینی هۆنراوه یکرده به گورانی

به ده نگیکی خوش و به رز خیره بۆ

گورانیبیژان و سه رجه م نه وانه ی له لوتان.

*نه گهر بینینی گورانییه کی ناخوشی وت

به لگه یه له سهر بیکاری و رسوایی.

*نه گهر بینینی له نیو قوردا ده پواشو

گورانی ده لیت: خیره به تاییه ت نه گهر و

خورمای فروشت.

*گورانیبیژی حه مام قه م و قه م

تاوانباره.

*هروه ها ده لیت: گورانی له بنه په قدا

به لگه یه له سهر شه پو ئاژاوه و

ده نگه ده نگه.

*گورانی و لاوانده وه به لاونه ها مه تییه.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر له حه مامدا

گورانی وت له بازاردا به خواناس

ئايەتى: ﴿وَلَا تُقِمُ عَلَى قَبْرِهِ﴾
(التوبة: ۸۴).

* ئەگەر پىياۋىكى دەۋلەمەندى
لەگۈرستان بىنى بەدەۋرى گۈرەكاندا
دەھات و دەچووسەلامى لىدەكات،
ھەرۋەھا دەلەتن: بىپارە دەبى و دەست
لەخەلكى پاندەكاتەۋە چونكە
گۈرستان شوئىنى بىپارەيانە.

(ئابلىسى) دەلەت: لەخەۋدا زىندانە و
زىندانىش گۈرستانە، ئەگەر بىنى
لەگۈرستان نىشتە جىبەۋە ھىشتا ھەر
زىندەۋە زىندانى دەكرى.
* ئەگەر گۈرۈ ھەلەكەندورەبەنبو
ژنىكەدەھىئى بەفرۇفەل.

* ئەگەر گۈرۈكى لەسەر زەۋى
ھەلەكەندو دىۋارى نەبوۋ لانى قىامەتە
ئەگەر چۈە نىۋى ئەجەلى ھاتو، ئەگەر
نەچۈە نىۋى ھىچى تىدا نىيە.

* ئەگەر گۈرۈكى كرى و نەچۈە نىۋى
ژنىكەدەھىئى.

* ئەگەر گۈرۈكى كرى و نەچۈە نىۋى
ژنىكەدەھىئى.

* ئەگەر گۈرۈكى بىنى لەشۋىننىكەۋە
گۈرۈزىيەۋە بۆ شۋىننىكىتر كەسىك
لەجىنشىنەكانى خاۋەنى ئەۋگۈرە
لانىۋە مالىك دروستدەكات.

گۈرۈ: (ئىبن سىرىن) دەلەت: گۈرۈ
ھەلەكەنراۋ زىندانە ھەرۋەك چۈن
زىندانىش گۈرە.

* ئەگەر بىنى دەچىت بۆسەردانى
گۈرستان سەردانى زىندانەكات.
* ئەگەر بىنى گۈرۈك ھەلەكەنى
لەسەريانىك تەمەندرىژ دەبى.
* كۈمەلە گۈرۈكى زۆر لەشۋىننىكى
نادىاردا بەلگەيە لەسەر پىاۋانى
دوۋپو.

* ئەگەر بىنى گۈرستان بارانى لىبارى
خەلكى سۆزۈ بەزەبىيان بەسەرادەبارى.
* ئەگەر گۈرۈكى لەشۋىننىكى نادىار
بىنى تىكەل بەپىاۋىكى دوۋپو دەبىت.
* گۈرستانى ناسراۋ بەلگەيە لەسەر
كارىكى حەق كەئەۋ لىۋ بىشاگايە.

* ئەگەر بىنى گۈرۈ بۆ خۋى ھەلەكەنى
لانىۋە مالىك بۆ خۋى دروستدەكات.

* ئەگەر بىنى گۈرۈكى مردوۋىك
گۈرۈزىۋەتەۋە بۆ مالىكەى يان گەرەك و
شارەكەى مندالەكانى لەۋ شۋىنەدا
مالىك دروستدەكەن.

* ئەگەر بىنى چۈە نىۋە گۈرۈك
بەبىنەۋەى تەرم و جەنازەبى مالىكى
بەتالەدەكرى.

* ئەگەر بىنى لەسەر لىۋارى گۈرۈك
ۋەستاۋە گوناھىك ئەنجامەدات بەپىي

راسته، نه گەر به مردووی بی نی داواکه ی ده سترگر نابی.

* نه گەر بی نی گۆپی پیغه مبری (ﷺ) هه لدايه وه سوننه تی نه و زیندوده کاته وه.

* نه گەر مردووی بی نی له گۆپه کانیاندا هه ستاون و گه رانه وه بو مالیان به بیته وه ی که س بیاننا سیتته وه له مزگه وت دیتته ده ره وه و جینشینیانی شار گه رچی هاوه لپه یداکارن پاریزراو ده بن، یاخود کشتوکالی خه لکی سه وزده بیته که پیشتر ناھومی دبون لی.

* نه گەر گۆپی بیئاوه ریکی هه لدايه وه یا بیدعه کارئ یان که سیکی ناموسولمان دوا ی رییازی سه رگه ردانی ده که ویت یاخود مال و داراییه کی به حه رام و فروفیل چاره سه رده کات، نه گەر هه لکه ندنه که به رده وامبوو هه تا گه یشت به که لاکیکی بۆگه ن یاخود سووتاو پیساییه کی زۆرو بی شومار نه و جا له به لکه هیئانه وه دا به هیژده بی و ده گات به دهره نجامی خرابی خوی.

گۆرستان؟ (نابلسی) ده لیت: له خه ودا

به لکه یه له سه ر:

+ نامۆزگاری.

+ خویندنه وه.

+ گریان.

* گۆپی نادیار نه ته وه و کومه لئیکی دووبوون به بی نی ئایه تی: ﴿وَمَا آتَاكَ بِمُسْمِعٍ مِّنْ فِي الْقُبُورِ﴾ (فاطر: ۲۲).

* نه گەر گۆپیکی هه لکه ند هاوسه رده گری، نه گەر کردی به مالی خوی زۆر باسی مردنده کات.

* گۆپ به لکه یه له سه ر سه فه ری دووبو بیزاری و هاوسه رو زیندان.

* نه گەر بی نی گۆپیک پرده کاته وه ته مه نیدرژده بی و له شساغده بی.

* نه گەر بی نی له گۆپیکدا نه سه پرده کرا به بیته وه ی بمرئ غه م و په ژاره رووی تیده کات یاخود ته نگه شه و گرفت دیت به سه ریا یاخود زیندانیده کری.

* نه گەر خوی به کفنکراوی و نه سه پرده کراوی بی نی له گۆپه که یداو زیندوبوو ژنده هیئی.

* نه گەر گۆپی مردوویه کی هه لدايه وه خوازیاری ریگه یه که و شوینی رییازی مردوه که ده که وی، نه گەر مردوه که زانابیت زانیارییه و به ده ستیده هیئیت، نه گەر ده وله مه ندبوو مال و سامان به ده سته ده هیئی، نه گەر چوه نئو گۆپه که ی و به زیندویتی به دیکرد مال و دارییه حه رامه، نه و زانیاری و داناییه

گۆره پـانی سوارچـاكان:

(نابلسی) ده لیت: به لگه یه له سه ر
چوست و چالاکى و سه رکه وتن به سه ر
دوژمنان و ناگادارییه بۆ مندالان یان
پیشه سازى بۆیه کیک بیبینی.

گۆره لگه ن: (ئین سیرین) ده لیت
قوتابى و زانستخواجه به لام نادیاره،
نه گه ر شایسته ی زانیاری نه بوو
ده ویته. هه روه ها به لگه یه له سه رنه وه ی
به دووی کاروباری نه ینیدا ده گه پێ.

* نه گه ر مردوه کانی گواسته وه ده گات
به وه ی حه زى پیده کات.

* نه گه ر گۆپی مردوویه کی هه لدايه وه
به دووی زانیاریه کدا ده گه پیت له بۆ
به ده ستخستنی دنیا، نه گه ر مال و
سامانبوو حه رامه نه گه ر مردوه که
زیندو بوو نه وجا زانیاری زیاده بوونی
ناینه که یه تی گه رمالبوو حه لاله.

* نه گه ر بیینی له گه ل مردوویه که ده دوئ
له بۆ به ده ستخستنی پیداو یستیه کانی
پیداو یستیه کانی به ده سته ده یت.

(نابلسی) ده لیت: ده گونجیت به لگه بیئت
له سه ر چوونه نیو مالى بیباوه پو
بیده کاران.

+ بیرخسته وه.

+ ملکه چی و پشت له دنیا کردن.

+ زانیان.

+ خواناسان.

+ فه رمانپه وایانی پادشا.

+ سه رکرده کانی سوپا له باوه پداران.

+ ناماده کردنی چاده رکانیان بۆ
روبه پووونه وه ی سه ربازانی دوژمن.

+ کۆبوونه وه ی ژنو پیاو بۆ کاروباری
گرنگ و پتویست.

* ده گونجیت به لگه بیئت له سه ر لانه و
مالی داوینپیس.

* گۆرستانی خه لکی ناموسولمان
به لگه یه له سه ر:

+ بیده.

+ بیئاگایی.

+ مه ی.

+ زینا و خراپ.

+ بیباوه پى و ترس و بیم.

+ تالانی.

+ ده رخشتنی نه ینى و چاو هه لپنان

به عه وره ت و ناتـه وای موشـریک و
دوو پوان.

* نه گه ر له گلکۆی نه وانه شتیکی ئاوا
بیینی به لگه یه له سه ر رزق و رۆزی

حه لال له کاسبی یان ده سته که وت.

ده بئیت به فەرمانپره و اوکار به ده ست،
وه گهرنا نه واه کار ده خریت.

* ده گزپنه وه پیاویک دیت بق لای (ئین
سیرین) و ده لیت: له خه ودا بینیم
له گززه یه کی سه رباریکدا ناو
ده خومه وه، نه ویش پئی وت: ته نگت
به کیژیک هه لچنیوه و زورت بق هیتاوه.

* هه روه ها له (ئین سیرین) یان پرسى
نه گهر پیاویک گززه یه ک هه لبرگى و
په تیکی تییکات و شوپیکاته وه بق
ناویریک کاتى پرنابوو په ته که
ببچرئ و گززه کاش به ربیته وه
خواره وه، نه ویش له لیكدانه وهى نه م
خه ودا وتی: په ته که په یمان و به لینه و
گززه کاش نافرته و ناویش فیتنه یه و
بیریش خراپه یه، نه وپیاوهش له لایه ن
هاورپیه کیه وه نیردراوه بۆنه وهى ژنیکی
بق ده ستنیشان بکات به لام ناپاکى
له گه لکردوه و بۆخ—وی
ده ستنیشان کردوه، پاشان ماره ی
برپوه و کردویه تی به هاوسه رى خوی.

* هه روه ها پیاویکیتر هات بۆلای و پئی
وت: له خه ودا بینیم گززه یه ک به سه ر
شانمه وه یه و له ناکاو شکا به لام
ناوه که مایه وه، نه ویش وتی: ناخو
ژنه که ت دوگیان نییه؟ وتی: به لئى،

* نه گهر بئینی گزپه لده داته وه و مردوو
ده رناهیئى ده رووی لیده کریته وه و
مژده ی ده دریتی.

گۆر هه لکه نه: (ئین سیرین) ده لیت:
پیاویکی سته مکاری دلپه ق و بیسۆزو
به زه ییه، هه رکه س له خه ودا بیبئینی
ده چیته مالى وه ک پشيله وایه.

(نابلسی) ده لیت: نه وهى کیشمه کیشى
له گه ل بکات کیشمه کیش له گه ل
مروفتیکی له و جۆره دا ده کات، هه روه ها
له خه ودا گزپه لکه نه یان پشکنه ر.

گۆرینه وه (شبه شت): (نابلسی) ده لیت:
نه گهر گزپنه وه یکرد له خه ودا
ده ستیه تی وه لامدانه وه یه و شتیکی
باشتری باشتری پیده درئ له دنیاو
قیامه تدا.

گۆرینی ناو: (ئین سیرین) ده لیت:
نه گهر بینى به ناویکیتر بانگده کریت
ناوه که ناقولایه خه وش و که م و کوپی
تیدا دیاری ده دات یان نه خۆشییه کی
خراب، خۆنه گهر به ناویکی باش بانگرا
وه ک (مه مه د) یا (عه لی) یا (حه سه ن)
یان (سه عید) ریزو شکو
به ده ستده هیتیت به پئی مانای ناوه که.

گۆزه: (ئین سیرین) ده لیت: پیاویکی
به توانای بریار سه پینه ره و نه زمونی
ده سه لاتی هه یه نه گهر ناوی لیرژا

وتی: خوی دهمریت و مناله کی ده میتیت.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا کچ یان خزمه تکاره ، کومه له گوزه یه ک کچو خزمه تکاری ناماده ی هاوسه رگیرین، نه وه ی لییخوا ته وه مال و سامانی له دوولاه ده ستگیر ده بی.

* نه گه ر بیینی شکاوه مه رگی کچو خزمه تکارانه.

گوزه له: (نبین سیرین) ده لیت: به کریگیراویکی دووپوه و له سه رده ستی نه ودا مال و دارایی به ده سته ده ویت و خواردنه وه ی ناو تیدا مال و دارایی حه رام یان ژنیکی خو شنووده.

* نه گه ر بیینی نیوه ی خواردنه ته وه نیوه ی ته مه نی له ده سته دات ، نه گه ر که متر یا زیاتر بخواته وه لیکدانه وه کی به وچه شنه یه نه وه ی به سه رچوه یان ماوه له ته مه نی، به م پتیه سه رجه م ده فره کان لیکده دریتته وه.

* گوزه له ژن یان خزمه تکار یا خود کویله یه یا خزمه تکار.

* ده گونجیت نه گه ر پریت به لگه بیت به سه ر زهیت یان هه نگوین یا شیر بق خه لکی دنیا.

(نابلسی) ده لیت: نه گه ر بیینی له گوزه له یه کی دهم باریک ناو ده خواته وه ته نگ به کیژیک هه لده چنی، نه گه ر بیینی گوزه له یه کی به سه ر شانه وه هه لگرتووه گه ربکه ویتته خواره وه و بشکی به لام ناوه کی به میتیتته وه ژنه کی دووکیانده بیت و دهمریت و کوره کی ده میتیتته وه.

* بیینی گوزه له به لگه یه له سه ر ناژه ل یان هاوسه ریک زور خوی ماندویکات و ره نجیدات مه گه ر گوزه له که مس بیت نه وجا به لگه یه له سه ر ژنیکی پله وپایه به رز.

* گوزه له ی مه ی و باده به لگه یه له سه ر ژنیک له خولی مانگانه دایت ، نه وه ی له و گوزه له یه ناو بخواته وه ده چیتته لای ژنیک له خولی مانگانه دایت.

گوشت: (نبین سیرین) ده لیت: گوشت نه خوشی و نیش و نازاره و کپینی به لاو نه هاهمه تیه، گوشتی تازه ش مردنه و خواردنی غه یبه تکردنی نه وپیاوه یه که ناژه له کی ده دریتته پال.

* خوی له گه ل گوشتی مه پ نه گه ر خرایه سه ر ناگر خیره روو له خانه واده کی ده کات، دوا ی به لاو نه هاهمه تی و، به نه ندازه ی خوی و، قه له ویش باشتره له لاوازی و له پی.

يَعْبُذُ حَنِيزُ ﴿٦٩﴾ هه تا کوتايی
چيروکه که.

* هه موو شتیک ئاگری به ربکه وئ
له کاتی بیداریدا له خه ودا رزق و رۆزیه
گوناھی تیکه لبهوه.

* نه گهر له خه ودا بینى گوشتى گا
ده خوات ده بریتیه به ردهم دادوه ریک،
گویره که ی قه له و مژده یه کی گهره ی
خیرایه و مژده کهش به پیتی قه له و بییه تی،
هه روه ها ده لئین: رزق و رۆزی و فه پو
پیتیه له گه ل قوتاریبون له ترس و بیم.

* گوشتى لیتراوى مانگا ریزیکى که مه
له خه و بینهر هه تا واباشه سوپاسگوزاری
خودای تیدا نه نجامبدات: ﴿وَيَفَانِ
كَالْجَوَابِ وَقُدِّرُوا رَاسِيَاتٍ اَعْمَلُوا آلَ
دَاوُدَ شُكْرًا﴾ (سبا: ۱۳).

* گوشتى مه پ نه گهر سووره وه کراوبو
هه لئاسرا بو له مالى خويدا به لگه يه
له سه ر په يوه نديکردنى به وان ه وه
که نايناسی و ميواندارى که سانی
نه ناسراو یان نه وان ه ی چاوی پتيان
که شده بی، نه گهر گوشتى هه لئاسراو
له پولوازبوو به لگه يه له سه ر نه وه ی نه و
هاورپتيانه ی به ده سته پتيان هه ژان.

* نه گهر گوشته که ی له مالى خويدا
به تویتو ی کراوی و هه لئاسراوی بینى

* نه گهر به بی گوشتى مه پبوو که سیکه
باسی نه ماهه.

* هه روه ها ده لئین: گوشتى لاواز
پیاویکی هه ژاره یان زهره رو گوشتى
وشکه وه بووش ده سته که وه ته
له باسکردنى مردواندا.

* نه گهر گوشتیکى له پى سویری خوارد
مال و دارایی که مده کات.

* گوشتى خوشتر مال و داراییه که
له لایه ن دژومنیکی گهره ی به هیزه وه
به ده سته ده هینی به مهرجی خه و بینهر
ده سته لینه دات، نه گهر ده سته لیدا
له لایه ن پیاویکی گهره و دژومنیکی
به هیزه وه یه، نه گهر به لیتراوی خواردی
مال سامانی پیاویکده خوات
نه خوشده که وئ و پاشان چاکده بیته وه.
* هه روه ها ده لئین: نه وه ی بیخوات
سوود و قازانچ له ده سته لاتدار ده کات.

* گوشتى مانگا به لگه يه له سه ر
ماندوبوون چونکه به هیتواشی
هه رسده بیت، هه روه ها به لگه يه له سه ر
که می نیش و کار به هوی چیرپیه وه.

* هه روه ها ده لئین: نه گهر گوشتى مانگا
سووره کراوبو دنیاییه له ترس و بیم،
نه گهر خه و بینهر ژنیکی دوو گیانبوو
کورپکی ده بی به پیتی نایه تی: ﴿جَاءَ

* هەندیکدەلێن: ئەگەر قەلەویبوو مال و سامانێکی زۆر، ئەگەر لاوازیشبوو رزق و رۆژییەکی کەم بەهێلاکی و ماندووبون دەستیدەکوێ.

* هەندیکدەلێن: گۆشتی حوشتی بەسورە وەکراوی دلتاییه لەترس و بیم.

* هەندیکدەلێن: حوشتی سورە وەکراو کۆپە.

* ئەگەر بینی دەیخوات یا لێیدەخوات کۆپێکی پێدەبەخسری و گەورە دەبی و لەکاسبی خۆیدەخوات، ئەگەر کولایبوو کۆپەکە ی رەوشتبەرز ی پێدەدری، ئەگەر نەکولایبوو لەکارو کاسبیدا ژیر نابێ.

* هەروەها وتراوه: هەموو سورە وەکراویکی بازار پێدەیه، ئەگەر نەکولایبوو غەم و پەژارەیه لەلایەن کۆپەکەیه وەرووی تێدەکات.

* ئەگەر گۆشتی سورە وەکراو دوا لەگەڵی لەتیاچوون قوتاردەبی بەپێی چێژیکی ئەو گۆشتە ژاراوییهی گوشتاری لەگەڵ پیڤەمبەردا (ﷺ) کرد^(۱).

* سەری تەنوریش سەرۆکە، ئەگەر بینی سەری ئازەلێکی گەورە ی کپری قەلەویبوو سوود لەمامۆستاکی دەکات، ئەگەر لاوازیبوو هیچ سوودیکی لێناکات.

بەلاو نەهامەتییه دیتە ریی ئەگەر قەلەویبوو لەمردوو مال و سامانی دەستدەکوێ، ئەگەر لاوازیبوو بۆی بەجێنامینێت.

* هەروەها دەلێن: گۆشتی مەپ ئەگەر لێنرابوو مال و سامانە بەماندووبون دەستگیردەبی ئەگەر خراپ و بۆگەنبوو غەم و پەژارە و ئازاوەیه.

* گۆشتی نەکولایو غەم و پەژارە و ئازاوە و دەنگە دەنگە.

* ئەو گۆشتی مەزۆ دەیبینی خراپ بوو و دەیخوات هەمووی خراپە و بەلگەیه لەسەر تیاچوونی شتێک کە خاوەنیەتی چونکە سروشتی خۆی ناتوانی هەرسیبکات.

* هەندیک لەرافەکاران دەلێن: گۆشتی بۆگەن خراپە بۆیە کێک ببینی و نەیخوات، بەلام ئەوەی خواردی بۆیباشە، ئەگەر بینی گۆشتیکی لێنراوی خوارد مال و سامانی زیاددەکات.

* ئەگەر لەگەڵ پیری کدا خواردی پلە و پایە ی لای دەستە لاتندار بەرز دەبێتەو.

* حوشتی سورە وەکراو جیاوازی هەیه دەربارە ی.

(۱) (ئەبوداود) (۴۵۱۱) و (دارمی : ۶۷).

* نه گهر سه ره که ی بۆگه نبوو
پيايه لډانتيکی خرابی پيدا هه لډه ده نو
خواردنی سه ری ئاژه لئی بۆگه ن به لگه یه
له سه ره رنه وه ی غه یی سه تی
گه وره که یده کات.

* خواردنی سه ری لینراو و سووره وه کراو
سوود وه رگرتنه له هه ندیک سه رکړده
له رووی مال و پاره وه.

* هه ندیک له رافه کارانی خه و ده لئین:
نه گهر بینی که لاه ی مه پو پاچه و مۆخی
ده خوات مال و سامان و میراتی
که سانیتری بۆ ده مینیتته وه.

* هه روه ها ده لئین: سه ری مه پ
له لیکنده وه دا مال و پتر له ده هه زار
دره مه مه و که مه که ی هه زار دره مه.

* خواردنی سه ری سووره و کراو
خواردنی مالی گه وره پیاوانه.

* خواردنی مۆخ خواردنی مال و سامانه
یان خواردنی مالی شارواهیه،
نه گهر بینی له مۆخی خۆی و هیت
ده خوات له مالی خۆیده خوات
که هه لیگرتوه.

* نه گهر مۆخی پاچه که ی خوارد
له کړوکی مالی خۆیده خوات.

* خواردنی سه روپی جیاوازی هه یه
له باره یه وه، هه ندیک ده لئین: خواردنی
مالی هه تیوه، هه ندیک تیر ده لئین:

خواردنی مالی گه وره پیاوانه چونکه
سه روپی مال و سامانه، مه پیش
به لگه یه له سه ره خه لکی گه وره ی
شکومه ند.

* خواردنی پیسته ی حوشر خواردنی
مالی هه تیوه، خواردنی جگهر
به ده سته پینانی هیزو توانایه له لایه ن
کوپه وه.

* خواردنی ریخۆله له شساعی و خیره.
* ریخۆله ی پر له گوشت مال و سامانی
هه لگیراوه یان مال و سامانه له لایه ن
ژنه وه.

* گوشتی بالنده نه گهر لینراو یا
سووره وه کراو بوو رزق و رۆزی و فرۆفیل و
ناپاکیی له لایه ن ژنه وه، نه گهر
نه کولابوو غه ییه تی ژنیک ده کات پاشان
سته می لیده کات.

* نه گهر بینی گوشتی بالنده یه کی
خوارد گوشتی نه ده خورا له کالی گه ل و
کۆمه لئیکی سته مکار به فرۆفیل ده خوات.

* هه روه ها و تراوه: خواردنی گوشتی
مریشک و قاز خیر و باشه بۆ هه موو
خه لکی چونکه گوشتی مریشک به لگه یه
له سه ره سوود و قازانج له لایه ن نه و
ژنانه ی تایبه تن پیوه ی، له به رنه وه ی
مریشک له ژن ده چی له رویشتنده و

* گۆشتی مار مال و سامانه له دۆژمنه وه،
 نه گەر بۆگه ن و نه کولابوو غه ییه تی
 دۆژمنه بۆیه کیک بیخوات.

* خواردنی گۆشتی درپنده مالی
 دهسته لاتداره، ههروه ها گۆشتی هه موو
 جوژه بالنده یه کی درپنده ش
 به وچه شنه یه و خواردنی گۆشتی به راز
 مالیکی حه رامه.

* نه گەر بیننی گۆشتیکی بۆگه ن
 ده خوات خیره بۆی، نه گەر بیننی و
 نه یخوارد خراپه.

* نه گەر بیننی گۆشتیکی لێنراوی خوارد
 مال و سامانی زیاد ده کات، نه گەر
 له گه ل پیاوێکی پیردا خواردی
 پله و پاییه ی لای فره مانپه وایان
 به رزده بیته وه.

* گۆشتی مانگای سووره وه کراو
 دلنیا ییه له ترس و بیم، نه گەر چاوه پێی
 کوپوو کوپیده بیت، و تراویشه:
 بنق و دۆزی و فه پو پیته.

* نه و گۆشته ی کۆکن له سه ر
 حه رامبوونی مالیکی حه رامه و نه وه شی
 تێدایه جیاوازییه له نیوان زانا یان
 سه باره ت به مال و سامان یاخود
 ماره برینیک گومانیا ن هه بیت
 له باره یه وه.

* گۆشتی بالنده سوود وه رگرتنه
 له سه فه ر، ده گونجیت خواردنی گۆشتی

قازیش به لگه یه له سه ر سوودیکی
 گه وده له لایه ن نه وانه ی ره هن ده کهن.

* زه پنه قووته و به چکه ی بالنده نه گەر
 سووره وه کراو بوو مال و داراییه
 به ماندو بوون ده ستگیر ده بیت.

* نه گەر بیننی به چکه یه کی توپیو
 ده خوات غه ییه تی خانه واده ی
 پیغه مبه ر (ﷺ) ده کات یان غه ییه تی
 خه لکی ریزدار ده کات، نه گەر به چکه ی
 بالنده بوو بالنده بوو غه ییه تی کوپو
 مندالی به برپرس و فره مانپه و ده کات
 یاخود گونا هیک نه نجام ده دات
 له گه لیا ن.

* نه و بالنده نه شی گۆشتیا ن ده خورئ
 به ده سته ییانی مال و سامانه له زه ویه ک
 به نه ندازه ی هه زار دره م یان شه ش
 هه زار دره م چونکه شه ش نه ندای
 هه یه شه ش نه ندایم سه ریک و دووبال و
 دوو قاچ و کلکیک.

(نابلسی) ده لیت: نه گه ر بیننی گۆشتی
 مرقفیک ده خوات غه ییه تیده کات.

* نه گەر گۆشتی خویخوارد
 له کار و کاسبی خۆیده خوات.

* نه گەر ژنیک گۆشتی ژنیکتری خوارد
 کاری سیکسی له گه ل نه نجام ده دات،
 نه گەر ژنیک گۆشتی خویخوارد
 زیناده کات.

دوکان یا تاین و خواناسی و تیپوانینی بۆ
 حه لالۆ و حه رام یان هیمنی و تووپه بی و
 غه م و په ژاره و عه وره و
 به لاونه هامة تی و سزا.

*ته گه ر بینى گۆشتى زیادیکردوه
 بژێوى زیادده کات، ته گه ر نه خو شبوو
 پارێزراو ده بیته.

*ته گه ر بینى گۆشته که ی که م و کوپى
 هه یه به لگه یه له سه ر وه ستانى
 حال و یارى یاخود نه خو شى.

*ته گه ر خواناسێک بینى گۆشتى
 زیادیکروه سارد ده بیته وه له به ندایه تی و
 سه رقالده بیته به دنیاو خو شیه کانیه وه،
 ته گه ر که مبوو به پێچه وانه وه یه.

*ته گه ر گۆشتى مړوفى کړى کالو
 شت ومه کی بې بازاره.

*ته گه ر فه رمانه وایه ک بینى گۆشتى
 زیادى کردوه حوکم و ده سته لاتی زیاد
 ده کات و مال و سامانى ژۆرده بیته،
 ده گونجیته فره تووپه بی.

*ده گونجیته ژۆریوونى گۆشتى مړوف
 به لگه بیته له سه ر خو شى و شادى و
 که میشى غه م و په ژاره بیته.

*ته گه ر بینى گۆشته که ی ره شه لگه را
 یان شینبوو یاخود پارچه پارچه بوو
 لێیکه و ته خواره وه به لگه یه له سه ر
 نارچه تیه ک رووى تیده کات وه ک سزا
 یان نه خو شى.

بالنده به لگه بیته له سه ر به هه شت و
 نه وه ی لێى نزیک ده کاته وه به پێى
 نایه تی: ﴿وَفَاكِهَةً مِّمَّا يَتَخَيَّرُونَ ،
 وَلَحْمَ طَيْرٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ﴾ (الواقعة: ۲۱).
 *گۆشتى درنده کان رزقیکی حه لاله
 ده گونجیته هۆکاری ماندوبوون و
 خه ته رناک بیته.

*گۆشتى ماسى رزقیکی ناسانى
 حه لالی خیرایه، ده گونجیته به لگه بیته
 له سه ر سوود و قازانچ و له لای ده ریا وه
 یان ده سته لاتداره وه.

*گۆشتى مړوف زه فه ربهرده به دۆژمن.
 *بینینی گۆشتى نادیارو خوین به لگه یه
 له سه ر زالبوون و فیتنه.

*گۆشتى بالنده ته گه ر لێنرابوو یان
 سه وه وه کراووو رزق و رۆزى و مال و
 فروفی لێ ناپاکییه له لایه ن ژنه وه، ته گه ر
 نه کولابوو باسى ژنێک ده کات و سته مى
 لیده کات.

*ته گه ر بینى گۆشتى بالنده ده خوات
 نه و بالنده یه ی خواردنى دروست نییه
 نه و له مالى کۆمه لێک سته مکاری
 پلانگێر ده خوات.

*گۆشتى قاز به لگه یه له سه ر سوود
 له قه رزدان.

*گۆشتى مړوف بریتیه له کار و کاسبی و
 له شساعی و نه خو شى یان مال یاخود

گونا (کولم): هردوو کولم و گونا به لگه ن له سهر ئه وهی مروڤ خوی پیڊه پازینیتته وه و ئاره زوویده کات.

* ده گونجیت هردوو کولم به لگه بن له سهر ئه وهی ماچیانده کات، ئه و به لای نه هامة تیهی روی تیده کات.

* ده گونجیت کولم و گونا به لگه بن له سهر ملکه چی نه گهر خاک و خولبن نه مهش بۆ ئاینداران زیاده و به رزییه و لای پهروهردگار چونکه نه مه له رهوشی تیکۆشه رو زانایانه.

گۆیژ: نه گهر زهردبوو له خه ودا به لگه یه له سهر نه خۆشی به نه ندازهی توخی و پیگه یشتنی، ئه وهی سه وزه نه خۆشی نییه.

* به هه مان چه شن و شیوه هه موو به رو بوو میکی زهرد نه خۆشییه جگه له نارنج و سیو نه بک نه وانه زهردیان بیزیانه به هوی گرنگی و به سوودی ناوه پۆکیانه وه.

گه چفرۆش: (ئیبین سیرین) ده لیت: گه چفرۆش پیاویکی دووپوه بیر په رت و بلوه راهاتوه له سهر دووپوویی چونکه یه که م کهس گه چی داهینا (فیرعه ون) بوو.

* ته گهر له گوشتی زیادهی خۆبخوارد سووده خوات و سه ره مایه که ی ده مینیتته وه، نه گهر گوشتی زیاده بخوارد رۆده چی له سه ره مایه که یدا یان په شیمانده بیته وه له کرداریک نه هجامیده دات.

گۆشتخۆر: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا ژنه یا خود تیک پزان و کوشتارو نه خۆشییه.

گۆشتفرۆش: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا بینینی به لگه یه له سهر دلنیا بوون له ترس و بیم و پاریزگاری و بیده نگه و زالبوون به سهر دوژمنانیدا و هه روه ها پیاویکه خه لکی هانده دات بۆ سه فهر.

* بینینی له نزیک ته نورو نانه وادا به لگه یه له سهر ئه و شوڤیره ی منالان له ماله وه ده گو یزیتته وه بۆ قوتا بخانه کان.

گۆشه نشینی: (نابلسی) ده لیت: گۆشه نشینی مروڤ له خه ودا مانه وه یه له شوینیکدا.

* ته وهی له دوکانیکدا خوی ده بینیتته وه بۆ برژیوی په یدا کردن گۆشه نشین ده بیت.

حەرام و مال و پارە پەیدا کردن بە گومان و
دوودلی و بە گە پخستنی بیدەت و
فەرامۆشکردنی سوننەت و دووپوویی
لە ئایینی خوادا.

گەدە: (نابلسی) دە ئیت: لە خەودا
تەمەن و رزق و رۆزی و بژۆییە.

* ئە گەربینی گە دە ی بە هینز و دروستە
ئەوی خێرو تەمەن ریزی، وە گەرنا
واژووی ئەو یە.

* خالیکردنەو ی گە دە و پاکیتی
لە پیسی بە لگە یە لە سەر خێرو پشوو
چارە سەر لە نە خۆشی.

گەردن: (ئەین سیرین) دە ئیت: گەردن
دانانی ئە سە پەردە و ئە مانە تە و
دریزیوونی قوڵبوونەو یە لە ئایندا لە گەل
ئە مانە تە پاریزی و کەم و کوپی
لە ئە مانە تەدا.

* ئە گەر ماریکی لە گەردن و ئە ستۆی
خۆیدا بینی پێچی خوار دبوو مال و
سامانی خۆی پاکدە کاتەو بە پێی
ئایەتی: ﴿سَيُطَوَّقُونَ مَا نَخْلُوا بِنُورٍ﴾
القیامت ﴿آل عمران: ۱۹﴾.

* ئە گەر بینی دووپەگی ملی خۆینینان
لێتات دەمری.

* ئە گەر پێشەوایە کە رەقی و زبری لە ملی
خۆیدا بینی هینز و توانا و دادپەرەری و
سەرکەوتنە بە سەر دوزمەنەکانیدا.

(نابلسی) دە ئیت: ئەو ی گە چ

دروستدە کات لە گەل گە چکاردا،

گە چکاری سەریان و شوینی ئاو بینینی

بە لگە یە لە سەر کارناسانی و

رەواندەنەو ی غەم و پە ژارە و وشە پو

خراپە و بۆلە بۆل.

گە چکار (سپیکار): (نابلسی) دە ئیت:

بینینی بە لگە یە لە سەر گوناو و تاوان و

غەم و پە ژارە و بۆلە بۆل و ئاگر

کە و تەنەو، هەروەها ئەو ی خشتی

سوور سوور دە کاتەو بە و چە شەنە یە.

* دە گونجیت بینینی بە لگە بیت لە سەر

دەرەنجامی نە خۆش و ئاوەدانی و

وێزانی.

گە چکاری (سپیکاری): (نابلسی) دە ئیت:

لە خەودا بە لگە یە لە سەر:

+ شکۆمەندی و پلە و پایە ی بەرز.

+ باشی حال و یاری هاوسەر و

مال و مەندال.

+ جێگیربوون لە سەر ئاین و زانست و

پیشە و فرمان.

+ نوێکردنەو ی جل و بەرگ و پەیمانی

دروست هەروەها قەسڵیش بە و

چە شەنە یە.

* لای خواناسان و دنیا نەویستان

بە لگە یە لە سەر بەرکەوتنی گەردەکانی

* نه گەر گەردنى نه ستورىو له دواوه
هيزه و خداوه ند پي به خشيوه، باشى
گەردن به لگه يه له سه ره لهاتن.
* مووى گەردن به لگه يه له سه ره نه وهى
قه رزاره و قهرزى لاي خه لگ هه يه.

* تاشينى مووى گەردن گەياندى
نه مانه ت و قهرزانه وه يه، نه گەر بينى
هيج موويه كى پيوه نيه به لگه يه
له سه ر ئيفلاس و مايه پووچى.

* پياويك بينى گەردنى نه دريژه و
نه كورت و خه ونه كەى بو راشه كارئك
گيرايه و وتى: نه گەر به دخوييت
ره وشت و خووت باشده بى نه گەر
نازابيت به شت زياده كات، نه گەر
خوت خرابييت ريژدارتر ده بى.

(نابلسى) ده لئيت: له خه ودا جيگه ي
نه مانه ته، نه گەر بينى گەردنى
نه ستورىوه نه مانه تى هه لگرتوه و
ده يگه يه نيت، نه گەر ناسكبوو
سته مكاره و ناتوانى نه مانه ت هه لگري.

* نه گەر گەردنى ئيش و نازارى هه بوو
له مامه له يان نه مانه تگه ريده خراب
ده بى، نه وهى ده بينري له گەردن و
شتومه ك يان گري قهرزه و كوده بيته وه
له سه رى.

* نه گەر بينى له گەردنى درا به شمشير
چاكده بيته وه نه گەر نه خوشبى.

* نه گەر بينى له گەردنى درا به شمشير
چاكده بيته وه نه گەر نه خوشبوو.

* نه گەر له گەردنى مندا لئىكى لووسكه يدا
ده مري چونكه مندا ل گومان
دروسته كات.

* نه گەر له گەردنى خويدر خداوه ند
غم و په ژاره ي ده په ويته وه، نه گەر
قه رزاريو ده يدا ته وه و قوتارده بيت
ليى، زيندانيش به هه مان شيوه يه
له زيندان و قوتارده بى.

* گەردن شويى گه واهيدان و وهسيه ت و
زه كات و قهرزه كه وابهسته ي ده بيت.

* نه گەر بينى گەردنى باش و جوان و
قه له وه گونجاويشه له گەل له شو لاريدا
به لگه يه له سه ر پله وپايه يه كى باش
گەردنى پي به رزو بلتدده كاته وه.

* نه گەر گه واهيدهر گەردنى خوى بينى
گه واهى و شه هاده دات و خوى
رزگاردە كات له وهى خراوه ته نه ستوى،
نه گەر نه مانه تيكي لايو قوتارده بى لئى
يان زه كاتى مال و دارايى ده دات يا خود
قهرزى نه ستوى ده داته وه.

* نه گەر دومه ل يا كيتم و زوخمى
له گەردندا بينى يان خويى له بهر رويى
به لگه يه له سه ر سه رقالي و
وابهسته بوونى.

(نابلسی) ده لیت: ده گونجیت
به لگه بیت له سر ملو ده سته لات،
نه گهر زیندانیه کی له نه سستوو گهرنی
مندالیکا بینی مولک و ده سته لاتی
به رده وامده بیت.

گهر دنده نند: (ئین سیرین) ده لیت: بۆ
پیاوان خنکاندنه و بۆ ژن جوانی و کوپه
له هاوسه ریک، نه گهر زیپو و
له هاوسه ریکی عه جه میه وهیه، نه گهر
له مرواری و زه به رجه دبوو شووده کات
به پیاویکی به رزو بلندو دووکچی له و ژنه
ده بیت و ده گات به هیوای خوی.

(ئین سیرین) ده لیت: بۆ پیاو چاکه کی
ژنه له گه ل میرده کهیدا و ده وله مهندی و
فراوانیه بۆ میرده کهیدا و ده وله مهندی و
فراوانیه بۆ میرد، نه گهر له ئاسنبوو
هیزیه تی به لام نه گهر له داربوو
له ناوه رسته کهیدا له کونیکی تیا بوو بۆ
ده سته لاتدار سه رکه و تنه و بۆ بازرگان
سوود و قازانجه.

* نه گهر بینی ته و قیکی ته سکراره ته
گهرنی رزدره زیله، نه گهر خاوه نی
نه و خه ونه خواناسبوو هیچ که سیک
له ناینبه روه ران سوودی لیوه رناگرن،
نه گهر زانابوو نه وه زانیارییه که ی
ده شارپته وه، خوداوه ند ده فره رموی:

* نه گهر نووسراویکی له گهر دینیدا بینی
به لگه یه له سر نژیکی سووتانی به ناگر.
* باشی گهرنی نه وه ی له سه فره دایه
به لگه یه له سه ر گهرانه وه ی
له سه فره که ی به سه لامه تی.

* گهرنی ژنان به لگه یه له سه ر نه و
ملوانکه و زیرزانه ی ده یکه نه گهرنی و
ملیان، هه روه ها مل و گهرنی مندالیش
به هه مان شیوازه.

* نه گهر په تیک یان وایه ریکی له گهرنی
خویدا بینی دووپومه رجان یا گه ووه ری
تیدابوو به لگه یه له سه ر چاکه و فره زلی
زانیاری و جیه جیکردنی حه ق و راستی.
* نه گهر بینی پیغه مبه ر (ﷺ) گهرنی
کونکرد سه رزه نشتی ده کات له سه ر
ره فتاری خراپ و به دی.

* ده گونجیت گهرنی به لگه بیت له سه ر:
+ قهرز دانه وه.

+ چاکبوونه وه له نه خۆشی.

* نه گهر بالنده یه کی به گهرنی خۆیه وه
بینی نه گهر سه پیبوه کرداریکی چاک و
باشه و نه گهر ره شبوو کرداریکی به دو
خراپه.

* نه گهر بینی قورئانیک له گهر دینیدا یه
به جیه یانی په یمان و به لێن و حه قه
له گه ل خویندنه وه ی قورئان وهرگرتنی
زانیاری.

گهرم: (نابلسی) ده لیت: نه گهر له خه ودا
شتی کی گهرمی له خواردن و خواردنه وه
بینی ده گونجیت به لگه بیت له سه
رزق و رززیه کی نه سته م و فره
ماندوکار.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه
کاروکاسبی حرام نه مانی فو
به ره که ت.

* نه گهرینی مردویه ک به ناوی گهرم
ده شورئ یان ده یخواته وه ده خریته
ناگری دوزه خه وه.

گهرما: (نابلسی) ده لیت: نه گهر
له خه ودا گهرمایوو خه ونه کی
له زستان دایت به لگه یه له سه سوودو
رزق و هیمنی ده روون، خو نه گهر
له هاویندایت پیچه وانه ی نه وه یه.

گهروو (بین): (نابلسی) ده لیت:
نه گهر بینی ده کوکیت سکا لای
حالد ه کات له مروفتیک په یوه ندی هیه
به فره مانپه واوه.

* نه گهر بینی وه نه وه ی ده کوکیت
هه تا روزه لهات ده مریت.

* ده لیت: کوکه به لگه یه له سه رنه وه ی
ده یه ویت سکا لای شکات له مروفتیک بکات
به لام نایکات.

* نه گهر بینی له نیو گهروی موو
ده ردیت یان به کره یه ک و

﴿طوفون ما خلوا به يوم القيامة﴾
(آل عمران: ۱۸۰).

* نه گهر کچیک بینی له گهر دیندا
ته ویتی زیوی تیدایه بازرگانیده کات
به پتی پتیست و سوودی لیوه رده گری،
یا خود له بازرگانیه کی سوود
وه رده گری له مال و دارایی یان کچیک
له به ده سته هیئت چونکه بنه پرته ی
زیو ژنه.

* هه روه ها ده لیت: گهر دینه ند له هه
جوړیک بیت تی کچوونی تاینه.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر ته ویتی
له گهر دیندا بینی رزو به خيله، هه روه ها
ده لیت: هه موو جوړه کانی گهر دینه ند
تی کچوونی تاینه، له گهر دینکرنی ته و
به لگه یه له سه ر زدی.

* ده گونجیت له گهر دینه ند کړنی
به لگه بیت له سه ر مولک و ده ستلات یان
کوپو نه مانه ت.

گهر دنی به لده: (نابلسی) ده لیت:
گهر دنی به نده مهرگی نازادکاریه تی،
نه گهر نازادبوو خو ی به خنده کات یا
که سانیتیر خو یان به خنده که ن، نه گهر
خه وینر نه خوشبوو له شساعی و
ته ندروستی باشده بیت، نه گهر
قه رزاربوو قه رزه کانی ده داته وه.

* ده گونجیت نه و خونه به لگه بیت
له سر ته و بهی خه وینه ر له گونا هو
تاوان چونکه له مانا کانی ته و به
پاشگه زیبونه و به له تاوان و گونا ه.

گه پانه وهی ژنی ته لاقدراو: (نابلسی)
ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سر
ده ره نجام و چاره نووسی نه خوش
یا خود گه پانه وهی بق ناینداری یان بق
مه زه بو پیشه و لای کوره کی.

گه رۆک (گه رییده): (نابلسی) ده لیت:
نه گه ر بینى به ده وری (کابه) دا
ده سوورپته وه نه گه ر سه ریچیکار بیت
له ناگر قوتار ده بی، نه گه ر ره به ن بیت
هاوسه رده گری و نه گه ر شایسته ی
پله و پایه بیت به ده ستیده هینیت،
ده گونجیت به لگه بیت له سر
نه مه کداری له به جیهینانی نه زردا به پتی
نایه تی: ﴿وَلْيُؤْفُوا نُذُورَهُمْ وَلِيَطُوفُوا
بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ﴾ (الحج: ۲۹).

* نه گه ر بینى حه جیکردو به ده وری
(بیت) دا سوورپه وه و چاکی ناین و
جیگیر بوونیه تی له سر به رنامه و
به ده ستهینانی پاداشته له لایه ن
خودا وهنده وو دلنیا ده بی له وهی لی
ده ترسن و قهرز ده داته وه نه سپه رده و
نه مانه ت ده گه یه نی چونکه نه مین و
ده سته پاک و هه ژاره و خاوه نی چاکه یه .

دریژده بیته وه نه بچریت یان به ته وای
ده رینه هینیت رکه به رایه تی و نا کوکی
له گه ل فه رمان په واو گه وره که یدا دریژه
ده خایه نیت.

* نه گه ر بازرگه انبوو کال او
شت و مه که که ی ده فروشیت.

(نابلسی) ده لیت: گه رووی مروڤ به لگه یه
له سر تیا چوونی مال ولانه و میر یا خود
چه ن مالیک نه گه ر ناته وای و که م
کوپیه کی له گه رووی دا بینى
له مال که یدایه که ده فو تی و تیا ده چیت.
(نابلسی) ده لیت: به لگه یه له سر
نوینه رو مردن و زیان.

گه پانه وه: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
واژووی مه لپاته نه، نه گه ر مروڤ له خه ودا
گه پایه وه سر دوزمه که ی دوا ی
مه لپاتنی سه رکه و تووده بیت به سه رو
وه سه وه سو بق چوونیدا.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر
به شیمان و ته و به و گه پانه وه بق
خیر و چاکه .

گه پانه وه له سه فهر: (نابلسی) ده لیت:
به لگه یه له سر به جیهینانی حه ق و
نه رکیکی سه رشان، هه روه ها ده لیت:
به لگه یه له سر ده رووی خیر و
قوتار بوون له بار و حالیکه خراپ و
به ده ستهینانی نازو نیعمه ت.

وشك هه لاهاتنى پيسستيش مالو داراييه كه خاوه نه كهى ده ترسى داواى بكات.

(نابلسى) ده لئيت: گه پى به لگه يه له سهر مال و دارايى هه رام، ده گونجيت به لگه بيت له سهر ناگر كه وتنه وه. *هه روه ها گه پى ده وه له مه ندييه.

(ئيبين سيرين) ده لئيت: گه پى نه گه ر ئاودار نه بيت غه م و په ژاره يه له لايه ن خزم و كه س و كار وه، نه گه ر ئاوداريو به ده سته ينانى مالو داراييه به مانديوون.

*هه روه ها ده لئين: گه پى بو هه ژاران به لگه يه له سهر مالو دارايى و بو ده له مه نديش به لگه يه له سهر پله وپايه. *هه روه ها ده لئين: نه گه ر گه پى و په لهى به خويه وه بىنى باشتره له وهى له يه كيكيتير ببينى، نه گه ر به يه كيكيتيره وه ببينى هه لئيت لئى نه مهش له كاتى رافه و لئيكانه وهى خه ودا باش نيه.

*نه گه ر زيبكه شى ده ركردبوو ته قى و كيم و زوخمه كهى بلا بو وه به لگه يه له سهر سه ركه وتن و زه فه ر بردن، گه پى و ئاوه و نه خو شيه كانى تى پيست به لگه يه له سهر مائىكى زور.

*ده گونجيت ته و افه كهى به لگه بيت له سهر سه ركردن به كارى پيشه واپه كى به پيزدا.

گه رهك: (نابلسى) ده لئيت: چوونه نئو گه ره كيك له خه ودا به لگه يه له سهر كه وتنه نئو گومانه وه به هوى نه و پيجاوپيچيهى هه يه.

*ده گونجيت به لگه بيت له سهر سويند به دروخواردن و جيه اوازي كه فاره ته كه بيت.

*هه روه ها به لگه يه له سهر ريگه ي پيشه سازى.

گه رپى: (ئيبين سيرين) ده لئيت: نه گه ر بىنى گه رپوه كرده وه كانى به تالده بيت وه به پشت سوورى به رانبه ر خوداو تاوانىكى خراپ و ناقولا ده خريته پالى له كاتيكدا پاك و بيتاوانه.

*نه گه ر بىنى گه رپيه كه زياده يه كى له جه سته دا دروستمكردوه يان لويهك مال و داراييه كه ده ميتيخته وه.

*نه گه ر بىنى له نويزدايه و گه رپوه خه و نه كهى به لگه يه له سهر له بيرچوونى قورئانى پيروز.

*ده گيتره وه پياويك ديت بولاى (ئيبين سيرين) و ده لئيت: له خه ودا خوم به گه پى بىنى نه ويش وتى: تو پياويكى تاوانىكى خراپ ده دريخته پالت و توش بيتاوانى،

گوږپايه لى باوكى ناكات له ټيكه لېبوندا،
 نه گهر ژنه كه يېوو به لگه يه له سر هر
 رهفتاريك نه نجامده دات ناقولاييه
 هـروهـا نه وه شى له گه ليدا
 ټيكه لده بيت.

* نه گهر گه پى بينى له نه ستوو گهرنيدا
 قهرزو واميكه كړده بېته وه له سرى.
 گه ژو؛ (نابلسى) ده لټت: له خه ودا رزو
 روزه كي حه لاله، ده گونجيت به لگه بيت
 له سر منه تكردن به سر به رانبردا.

* گه زو رزو روزه به لايه ن خوداوه
 نه گهر بينى گه زو ده خوات رزو روزه
 به بيماندوبون به ده سته هينى.

* ده گونجيت منه تبيت كه سيك بيكات
 به سر به رانبره كه يدا له برى
 نازا دكردنى له قهرز ياخود يارمه تيداندا.
 گه شستا: (نسين سيرين) ده لټت:

سه فهرى كي باشه تيدا فراوانى و
 گونجاوى ده ستگر ده بيت.

* هـروهـا ده لټن: سه فهرى كه بولاي
 پادشاهي كي مهنو خاوه ن شكو تيدا
 خوشى و ناواخنى خوراكه، خواردن و
 نه و سينيه ي له سر ريده خورى و
 له ته خته دروستده كرى به لگه يه له سر
 به ده سته ينانى مال و دارايى له سه فهدا.
 * سيني گلينه ش به لگه يه له سر
 به ده سته ينانى له شارستان و ناوه دانيدا.

(نابلسى) ده لټت: نه گهر گه پى له له شو
 لاريدابوو زيان رووده كاته براكانى و
 بژيوى، نه گهر دابوى له ده ستي راستى
 روو له هوزو تيره كه ي ده كات، نه گهر
 ده ستي چه پى گرته وه غم و په ژاره
 له لايه ن هاوه ل يان شريك ياخود
 براكه يه وه، نه گهر به كولمه كانيدا دياريدا
 روو له هوزه كه ي ده كات، نه گهر به سر
 سـكـيدا دياريدا روو له مال و
 منداليد ه كات، نه گهر خوراندى و
 به ده ستي برينداري كړد مال و داراييه كه
 به غم و په ژاره ده ستيده كه وټت، نه گهر
 كيم و زوخمى تيدابوو به نه ندازه ي نه و
 كيمه مال و داراييه كي جوولاو تازه سر
 هـلـدراو به ده سته هينيت، نه گهر
 زهره رى تيدابوو به سر مال ټكدا
 ده كه وټت ماندوبونى تيدايه.

* هـروهـا ده لټن: گه پى و خوراندن
 غم و په ژاره و ده سته لاته يا گه لو
 نه ته وه يه كي به زيان و زيانى
 پيده گه يه نن.

* نه گهر گه پى به كه سانيره وه بينى
 به لگه يه له سر غم و په ژاره و
 كه موكوپى و شكومه ندى بونه وه ي
 خه وه كه ي بينيو به تاييه ت نه گهر
 به خزمه تكاره كه يه وه بينى به كه لكى
 خزمه تكارى نايه ت، نه گهر كوپه كه يېوو

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر کوپی
زینا یاخود یه کیک دۆزرا بیته وه چونکه
له ده سته کوت و که سبی یه کیکیتره .

(ئین سیرین) ده لیت: به لگه یه له سهر
دوگیانی ژن چونکه کوپان ئالتوفن و
کچانیش زیپ .

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر مال و
سامانیکی بیثومار یان زانیاری بۆ زانا و
رزق و رۆزی بۆ بازرگان و ده سته لاتیکی
بۆ ئه وه ی شایسته یه تی و دادپه وه ره .

* هه روه ها ده لیت: گنج به لگه یه له سهر
شه هیدبون ، هه روه ها کومه له کرداریک
مه ردووم له ولاتی جیاواز جیاوازا
ده یکات .

* هه ندیکه لیت: نه گه ر بین یه گه نجیکی
دۆزیوه ته وه مال و سامانی تیداتیه
به لگه یه له سهر ناپه حه تی .

* ده گێر نه وه ژنیک کچیکی مردوی
خۆی ده بین یه پێی ده لیت: کچی شیرینم
کام کردار باشبوو ؟ ئه ویش ده لیت:
گوێز دابهش بکه به سهر هه ژاراندا ، ئنجا
خه وه که ی بۆ (ئین سیرین)
ده گێر بیته وه ئه ویش ده لیت: با ئه و
ژنه گه نجینه که ی ده ره به ئتی و بیکات
به خیر ، ژنه که ش ده لیت: خواجه گیان
داوای لیخوش بوونت لیده که م ،
گه نجینه یه که م هه بوو له رۆژانی

(نابلسی) ده لیت: گه شت سه فه رو
گرتن و فه پی خوداییه .

گه شته وان: (نابلسی) ده لیت: بینینی
له خه ودا به لگه یه له سهر هاوسه رگیری
کاتی (مُتعة) و ئاره زووی به هانه گیری .

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سهر
مندالی زینا یاخود سه رکر دایه تی .

گه شتیار : (ئین سیرین) ده لیت:
گه شتیار خوازیاری زانیاری و کاروباری
پادشایانه .

گه لای دارخورما: له خه ودا قسه و ته ی
شه پو خراپه یه یاخود هه والتیکی
دلخۆشکه ره .

گه نجینه: له خه ودا ژنی پیاوه ، نه گه ر
بین یه گه نجینه که ی شکاره ژنه که ی
ده مریت، گه نجینه له خه ودا کیژه و
به لگه یه له سهر:

+ پاراستنی نه ئینی و داپۆشین ی کاروبار و
شاردنه وه ی له هاوسهر .

+ جل و به رگی دره و شاهه .
+ شه وورۆژ .

(نابلسی) ده لیت: هه رکه سیکی له خه ودا
ببین یه خه ونه که ی به لگه یه له سهر رزق و
رۆزی هه لال و ده سته کوت و گه نجینه .

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر میراتی .

زانباری به ده سته هیئی نه گهر قوتابی
زانست بیئت، نه گهر بازرگانبوو
بازرگانی و به خشندهیی پیده دری.

* نه گهر خواهن ده سته لاتبوو
ده سته لات و زانباری به ده سته هیئی
له گهل دادپه وهریدا هه موو
پیشه وهریکیش له پیشه که پدا هه
به وچه شنه یه.

* نه گهر که نجینه که مالتیکی بینی
ده وله مند ده بی و دادگایی ده کری.

* نه گهر بینی مال و سامانیکی زوری
به ده سته پنا له دنیا دا به شه هیدی دیته
ده ره وه.

* نه گهر پادشایه که ببینی ده سته گرت
به سه ره که نجینه داو دلخوشبوو پتی
به لگه یه له سه ره تیاچوونی
ده سته لاته که ی.

* هه ره ها که نجینه به لگه یه له سه ره:

+ ناسانکردنی کاروبار.

+ میراتی.

+ غه م و په ژاره.

* ده گونجیت که نجینه جل و بهرگ بیئت و
کانزاش که بیئت بونه وهی خوازیاری
هاوسه رگرییه.

* ده گونجیت که نجینه به لگه بیئت له سه ره
مال و سامانیکی مروء کویکاته وه و
زه کاتی نه دات.

بالو بوونه وهی په تای کۆکه دا
شارد بوومه وه.

* پیاویک بینی شه و له سه ره که له خه ویا
ده بینی یه کیک دیته لای و پتی ده لی:
بجو بۆ (به سه ره) له وی گه نجینه یه کت
هه یه هه لیبگره، گوئی له و بانگه شه یه
نه گرت هه تا شه وی سییه م، نجا
ویستی روویکاته (به سه ره) شتوومه کانی
کۆکرده وه و کاتی گه یشته (به سه ره)
ده روژ پیتدا که پها هیچ شتیکی بۆ
ده رنه که وت و ناو میده بوو لۆمه ی
خویرکو روژیکیان خویرکو به وینتیکی
ویرانه دا مالتیکی داروخاوی تاریکبوو
که وا پیتداو ده فته ریکی تیدا به دیکردو
ده ریته تا ته ماشایکرد، هیچی
لیحالی نه بوو به زوبانی عبری نوسرابوو،
هیچ که سیکیشی له شاری (به سه ره)
ده سته که وت بیخوینیت ته وه،
ده فته ره که پیتا بۆ لاویک له شاری
(به بغداد) کاتی ته ماشایکرد ویستی
بیفرۆشی پتی نه ویش وتی: نایفرۆشم
به لام بۆم وریگریه دواتر نوسخه
بنه په ته که ی ده ده م به تو نه ویش بۆی
وه رگی پراو نه وکتی به ش باسی
له لیکدانه وهی خه و ده کرد.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا زانباریه
نه گهر بینی که نجینه یه کی دوزیه وه

ده سته ده كه ویت ، كړینی گه نمیش
به لگه یه له سر به ده سته یتانی مال
له گه ل زیاد بوونی مندا دا.

* چاندنی گه نم کار ټکه له پیتانو
رایز کردنی په روه ردگار دایه ، هه ولدان
له چاندنیدا به لگه یه له سر جیهادو
تیکو شان.

* نه گه ر بیننی وهك نه وهی گه نم
ده چینی به لام کاتی روا بوو به جو
به لگه یه له سر نه وهی روو که شی
خیره و ناخیشی گه نده له.

* نه گه ر جوی چاندو له بری نه وه خوین
راو مائی سوو ده خوات.

* گوله گه نم سوز فو پیتداری
ساله ، هی وشکیش بیفه پی و گرانیبه
به پتی لیکدانه وه که ی (یوسف)
(سه لامی خوی لیبت).

* گه نم له سر جی دوو گیانی نافرته.

* هه روه ها ده لئین: نه گه ر بیننی
کشتو کالده کات ژنه که ی دوو گیانده بیټ.

* نه گه ر بیننی له زه وی که سیکی تردا
کشتو کالده کات و خاوه نه که ی ده ناسیت
ژن له وکه سه ده هیټیت.

* نه گه ر تقو بچینی له کاتی خویدا کارو
کرده ی چاکه نه نجامده دات، نه گه ر
فرمانره و ابوو ده سته لات و
فرمانره وایی به ده سته هیټیت، نه گه ر

* گه نجینه دوکان و فروشگاهیه کی
سوو ده منده.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سر
دوژینه وهی شتی ونبوو یا خود
بیر کردنه وه دوی له بیر کردن، نه گه ر
گه نجینه یه کی دوژینه وهو شتی کی
تیدابوو نه یده توانی بگات پی به لگه یه
له سر پیاویکی رزو زه کات نه ده ر،
نه گه ر زانابوو رزو ده بیټ
له زانیاریه که یدا، نه گه ر فرمانره و ابوو
داد په وهر نابیت، نه گه ر خه و بینر
ژنبوو به لگه یه له سر پاراستنی و
ده سترگتنی، نه گه ر هیچ ریگری کی
نه بوو به لگه یه له سر به هه دهر دانی
مال و سامانی و نابو بردنی خوی به لام
نه خه ونه بۆ که سانیت باشد به ی.

* نه گه ر پادشایه که گه نجینه یه کی
دوژینه وه و دیناری تیدابوو خه لکی
لټیانده برد سه ر یازه کانی ناپاکی
لټده که ن و یه کیکیتر به گه پانده خات.

* گه نجینه به لگه یه له سر کوپړکی
نه جیبزاده و ره س نه و مال و دارایی.

گه نم: (نبین سیرین) ده لټیت: گه نم
مالټکی که می به تام و چیژوه
کو بو ه ته وه بیمان دو بوون و ره نج.

هه روه ها (نبین سیرین) ده لټیت: گه نم
مالټکی حه لاله به نار په حه تی و ماندو بوون

داراییه کی جه م و کۆکراوه ی پیده گات،
له بری کرداره کانی پاداشده دریتته وه.

* نه گهر کرداره کانی خه و بینهر
له کارویاری دنیا دابوو جل و بهرگه که ی
به نه ندازه ی کشتوکاله که نه و ماله
به رده وام به جه می ده مینیتته وه هه تا
نه و ده نکه له گوله که ی دیتته دهره وه،
نه گهر هاته دهره وه نه و مال و داراییه
له حالی یه که م جیاده بیتته وه، به لام
نه گهر جو بهو باشتره خوشتره له گهل
ته ندرهستی ساغ و پیخه وش و سووکی و
سانایی، نه گهر ساوه ربوو مالتیکی
ته واوه و باشتره له گهنم، له بهرنه وه ی
نان ناگری بهرگه وتووه.

(ئیین سیرین) ده لیت: گهنم مال و
داراییه کی پاک و پیروژه به مانده و بیون
ده سستگیر ده بیت، نه گهر
فرمانپه وایه کی بینى به دهستی گهنم
ده جولینى، مال و داراییه که له کارو
ره نجی که سیت به ده سیتده هینیت
به نه ندازه ی که می و زوری.

* نه گهر له خه ودا بینى ده نکه که نمى
داکه و توویى هه لده گرتته وه و خاوه ن
کشتوکال بو خه رمانه که شى ده ناسى
له خاوه ن کشتوکاله که خیر و چاکه ی
ده سستگیر ده بیت، هه رچه نده خیره که
په رته وازه بیت به لام ده مینیتته وه.

بازرگان بوو سوو دو قازانجه و نه گهر
که سیکى بازار پیوو پله و پایه ی
پیده به خشرى، نه گهر دنیا نه ویستبوو
خواناسى ده سنده که ویت.

* نه گهر بینى که نمى وشک ده خوات
یا خود به لیتراوى ده یخوات خراپه و
زیانیک رووى تیده کات.

* نه گهر بینى سکو پیست و ده می
پرپوه له که نمى وشک یان لیتراو
به سه رچوونى ته مه نیه تی، وه که رنا
به نه ندازه ی نه وه ی ماوه ده بیت.

* نه گهر به نیتو کشتوکالتیکی دوراودا
رۆیى به نیتو ریزى تیکۆشه رو
خه باتگیردا ده پوات.

* هه روه ها ده لیتن: کشتوکال له کردارى
مروژ ده چیت له به رزى و بالایی و نزمیدا.
* نه گهر بینى که نمى سوزى ته پ
ده خوات باشه و له پارێزکاران ده بیت.

* نه گهر بینى کشتوکالتیکی ناسراوى
هه یه کردارو ره فتاریه تی له ناین و
دنیا دا.

* هه روه ها هه ریه که له حالانه به گوته و
قسه ی خه و بینهر لیکده دریتته وه، نه گهر
سه باره ت به ناینه که پیوو نه جرو
پاداشتی کرداره کانی له ناینه که یدا
به نه ندازه ی نه و کشتوکاله سوو دو
قازانجه، نه گهر له دنیا دابوو مال و

* نه گەر بينى گەنم له گەنمفرۆشى
ده كېرى دهسته لات و فرمانپه وای
له دهسته لاتدارك داوا ده كات.

* نه گەر بينى فروشتى به بينه وهى
نرخه كەى بزانی له كاروباره كانی
دنياهه ويستى هه لده بزئيرى و سوپاسى
خودا ده كات له سه ر به خشش و
نيعمه ته كانی، چونكه به هاو نرخى
هه موشتيك سوپاسگوزارييه تى.

* نه گەر بينى بوه به خاوهنى گەنم به لام
دهستى لئادات و هيچ پئويستيه كى
نييه پئى ريزو شكومه ندى
به دهسته هينيت چونكه گەنم
به ريزترين خواردنه.

* نه گەر بينى هه ولده دات
له به دهسته تيانيداو پئويستيبوو ياخود
دهستى ليدا زهره رو لابردين له پوسنى
خوى روى تيده كات و جياوازيو
دوبه ره كى ده كه ويته نيوان خوى و
خزمه كانی و به پئى چيروكى (ئاده م)
(سه لامى خاوى ليبيت).

(نابلسى) ده لیت: گەنمفرۆش له خه ودا
به لگه يه له سه ر پياويكى ريزدارى
خاوهن مال و دارايى، نه گەر پئويستى
به فروشتنى نه بيت، نه گەر پئويستى
به فروشتنى هه بوو ملکه چى و
سه رشوپى روى تيده كات.

* نه گەر مرقطيك بينى كشتوكال
ده دورپته وه به لام له كاتى خويدا نه بوو
مردنه رووده كاته نه و گه په كه له گه ل
فيتنه و ئاشوويدا، نه گەر گو له
گه نه كان پووچه لبوون مه رگى
به ته مه ن و شيخه كانه، نه گەر سه وزبوو
مردنى لاوانه يان كوشتنيانه.

* نه گەر گه نى به ديكر
له فرمانپه وايه كه وه خيرو چاكه ي
دهستگير ده بيت، نه و خواردنه شى
له گەنم دروسته كرى مال و دارايى
حه راهه.

* نه گەر گه نى به جو فروشت شيعر
ده گورپته وه به قورئان، گه نميش
له سه رچيگه دا دووگيانى ژنه.

* هه روه ها و تراوه: نه گەر بينى
كشتوكالتيكى كردوه ژنه كه ي
دووگيانده بيت.

* نه گەر بينى گه نميكي سه وزى ته پ
ده خوات پياوچاكيكى خواناسه
له نايندا.

گه نمفرۆش: (نيين سيرين) ده لیت:
پادشای و فرمانپه وايه كه پادشاو
فرمانپه وانى دى رام و گوپراه لیده بن،
ياخود بازرگانتيكه سه روكايه تى
بازرگانه كانی دى ده كەن يا پيشه وه رو
وه به ره مه ينه رو هاو تاكسانى
گوپييستیده بن.

لیده کریتته وه، خویندنی (ته حیات) یش
له خه ودا به لگه یه له سه ر به خپوکه رو
به رپرسیک به بی ئو ماره یی نابه ستری
یان مهرجیکه له نیو چهند شهریکیکدا
ده بیئت به دبیت.

* ده گونجیت به لگه بیئت له سه ر
که پانه وهی مال و دارایی به باشتر و
چاکتر.

گ ی

گیاهه نهر: (نیبن سیرین) ده لیت:
عه نهر مال و داراییه له لایه ن پیاویکی
ریژدارو شکومه نده وه.
(نابلسی) ده لیت: نه گه ر به کارهینرا
پیاوه لدانیککی باشه.

* ده گونجیت عه نهر به لگه بیئت له سه ر
مولک و زهوی ئه وهی سوود و قازانجی
پیده گه یه نی، یاخود ئه و بیستان و
کیلگه یه بیئت که سوود و قازانجی
لیوه رده گرئ یان زانیاریه کی به سوود و
که لگه له زانایان به ده ستیده هیئت.

* ده گونجیت ره شه با خیریئت له لای
ده ریاوه بیئت.

* نه گه ر خستییه سه ر ئاگر بیدعه
له ئاینه که یدا دروستده کات یان مال و
شکوی خراپ ده بی و تیکده چی یاخود
له شوینی خویدا نابی یان خزمه تی
ده سته لاتدار ده کات به مال و سامانی
خوی.

* نه گه ر فه رمانره واه به رپرس بینرا
که نمده فروشی به لگه یه له سه ر لابرندی و
جیاوازی که وتنه نیوان خوی و براکه ی.
* هه روه ها بینینی به لگه یه له سه ر:

+ کاری سووک و ئاسان دوا ی
قورس و گران.

+ رزق و رژی.

+ کرداری چاکه.

گه نه شامی: (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا مال و داراییه کی زقرو
دوژمنیکه به دپه وشت و که مسوود و
قازانجه یاخود به خاووخلیچی
باسکراوه.

گه نه (سج): (نابلسی) ده لیت: به لگه یه
له سه ر به کیشکردنی سه رنج بۆکاری
سه یرو سه مه ره.

گه نه مووی نیوان لیوی خوارو چه ناگه:
(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه
له سه ر هاوسه ر یان کچ.

* هه روه ها په ناو پشتگیری پیاوه
خوی پیه لده کیشی به هوپه وه ده ئی.

گه واهیدان - شایه تی (وتنی ته حیات):
(نابلسی) ده لیت: نه گه ر بین دانیشتوه
بۆ خویندنی (ته حیات) غه م و په ژاره ی
ده په ویتته وه و پیداو یستییه کانی
به جیدیت و به هیوا و ئاواتی خۆیده کات،
نه گه ر له غه م و په ژاره دا ده ژیا ده رووی

گیاگه زنه: (ئین سیرین) ده لیت: خۆشی یا نه خۆشی له خۆگرتوه به هۆی سوودییه وه، توتیشووی پیاوه له کاردا. گیانکیشان: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا به ربه ره کانییه له نایندا یا خود گومانه له قورئاندا.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر روکییشان و ناماده کردنی ئه وانه ی له سه فەردان و هاوسەرگیری ره بن بیت و گواستنه وه بی له مالتیکه وه بۆ مالتیکترو گۆپینی پیشه وکار. * ده گونجیت به لگه بیت له سه ر قه رزدانه وه و مافدان و ته لاقدان ی هاوسەر.

* نه گەر خۆی له سه ره مه رگدا بینیه وه له روکییشان و هاوچه شنی ئه وه سته م له خۆی و که سانیترده کات. خپداوه ند ده فەرمو: ﴿وَلَوْ نَرَىٰ اِذِ الظَّالِمُوْنَ فِيْ غَمْرَاتِ الْمَوْتِ﴾ (الانعام: ۹۳).

گیانه وه ری به زیان: (نابلسی) ده لیت: بینینی له خه ودا به لگه یه له سه ر ژینکی ده ویت و داوینیس.

گی

گیره وه: (ئین سیرین) ده لیت: بۆفه رمانپه و شوینیکی ئاوه دانه و بۆ بازرگانیش بازرگانیه کی به پێزو پیرۆزه. (نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سه ر: +پیشه و.

+ناخۆشی ژیان.

+رزق و رۆزی.

+شه پو جه نگ.

گیزه ر: (ئین سیرین) ده لیت: گیزه ر

غه م و په ژاره یه بۆ یه کێک بیخوات یان هه بییت.

* نه گەر به ده ستیه وه گیزه رێک بگریت له کاروباریکی سه خت و گراندایه و سووک و ئاسانه بیت بۆی.

* هه ندیکه لێن: نه گه ریینی وه ک ئه وه ی گیزه ر ده خوات خێرو سوود به ده سته هینیت.

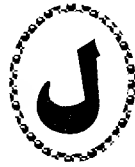
(نابلسی) ده لیت: گیزه ر له خه ودا سه رزه نشت و قه لغان و گه رانه وه یه، هه روه ها گیزه ر پیاویکی ده م پیسن و چه په له.

* گیزه ر به لگه یه له سه ر پیاویک هیناو ئاواتی ئاسان و سووک، ئه وه ی گیزه ر به ده ستی خۆیه وه بینیی نه گەر له بارو حالیکی سه خت و گرانداییت یا زیندانی بیت قوتارده بیت.

گیلی (که وده نی): (نابلسی) ده لیت:

ئه وه ی له خه ودا وه ک که سیکی گیل به ده ریکه ویت به لگه یه له سه ر رزق و رۆزی.

لام

ل

لابردن: (نابلسی) ده لیت: لابرده
له خه ودا ته لاقدان و ده سته رداربوونی
هاوسه ره یان گواستنه وهیه
له پیشه یه که وه بۆ پیشه یه کیتز.

*خۆدوورخستنه وه له ژن مال و دارایی
به فیروندان و بیبه شکردنی منالانه.

*ههروه ها ده لیت: لابرده و
دوورخستنه وه په یمانه یان ده سته لات و
پۆسته.

*ته گهر بینی له پۆست و ده سته لاتیک
لابرا خوازیاریبوو داده نریت له و
پۆسته دا.

*ته گهر له پۆستیک لابرابوو بینی
به رپرس و سه رکرده یه ک نوینه ریکی نارد
بۆ لای هه تا لایببات دایده نی.

*ته گهر بینی لابر او له جیکه ی لویک
دانرا له شوینی ده سته لاتیدا خراپه
له هه ندیک دوژمنانیه وه پیده گات.

لابردنی خراپه ته سه رزی: لابرده
خراپه له سه ر ری له خه ودا به لگه یه

له سه ر غیره ت له ناینداو بیداری یان
به لگه و نیشانه یه له سه ر هاوسه رو
منال و خۆپاریزی له قسه و گوته دا،
یاخود نیشانه و به لگه یه له سه ر
لیخۆشبوون له تاوان به هوی نهرم و
نیانی قسه و گوفتاره وه یان راستگویی
به به رده وامی.

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر پله وپایه
به رزی و فرمان به چاکه و ریگری
له خراپه یاخود گرته ده سته کاروبار و
له کارخستن.

*ته گهر له ریگه دا دپک و دال و به رد یان
هه رشتیکی زیانبه خشی داناو
بووبه مایه ی زیانی خه لکی به لگه یه
له سه ر خراپه له گوفتارداو زیان گه یانندن
به زمان و ده ست ، یان ده گونجیت ببیت
به چه ته ی ری، ته گهر ریخه ری نه و
کاره دادوه رو فرمانپه وایوو به لگه یه
له سه ر سته م و ژۆرداری و راسپاردی
خه لکی به نه رکی قورس و گران.

*بېنېنى لاپه پړه پېر شويلاو
له قيامه تدا به لگه يه له سر د نيايي و
دانسان به وهى له لايه ن خوداي بالاوه
هاتوه له سر زويانى پيغه مېرو (ﷺ)
په رچدانه وهى گومان و دوودلى.

لاجانگ: (نابلسى) ده لئيت: هردوو
لجانگ دوو كوپى ريزدارو پيرؤن،
نه گەر رووداويكى خيړ يا شېر رووى
تيكردن رووداويكه روو له هردوو
كوپده كات.

*ده گونجى لجانگ به لگه بيت له سر
چاكبوونه وه له نه خوښى.

*نه گەر نه خوښك بېنى لجانگى بوه
به ناسنو له كاتى بيداريدا نئش و نازارى
هه بوو به لگه يه له سر چاكبوونه وهى.

*ده گونجيت به مال و سامان
ليكېدريته وه.

*نه گەر بېنى لجانگى كه سېكى ترى
هه لكيشا هه لكيش مال و دارايى
له لجانگ هه لكيشراو ودره گري و خوى
پيده نوينيت.

*هروه ها ده لئين: نه گەر قرى
هه لكيشى نه گەر ده و له مېندبوو
مال و سامانى نامينيت، نه گەر
هه ژارېشبوو قه رزه كه يده داته وه.

لا حول ولا قوه الا بالله (هيچ په ناو
هيزيك نبييه به دهر له پېروردگار):

لاپه پړه (روو): (نابلسى) ده لئيت:
مژده يه بؤ كه سيك خاوه نى بيت،
نه وهى لاپه پړه يه لك بيات يان بگرى بؤ
خوى مژده و دروولي كړدنه وه يه.

*نه گەر ژنيكى بېنى لاپه پړه يه كى دايه
ره چاوى كاريكده كات ده گونجيت
درووى ليكېرېته وه، نه گەر ژنه كه
په چي كړدېسوو لاپه پړه كان
بلاوبوونه وه خيړيكي به ناويانگه
فرمانى پيده كات وريابيت لئى.

*نه گەر لاپه پړه يه كى پيچراو لولكراوى
دى به ده سستيه وه په شيमानده بيتته وه
له كردارى خوى.

*نه گەر به ده سستى چي بنوسيت
له لاپه پړه يه كدا هؤنراوه ده هؤنيتته وه يان
كردارى ناقولا نه نجامده دات يا خود
كوپيكي به زيناده بيت نه گەر بويژو
شاعير نه بوو.

*نه گەر بېنى لاپه پړه يه كى پيډراوه و
پارچه يه كى لولكراوى تيدايه
دوگيانده بى.

*نه گەر ته ماشى لاپه پړه يه كي كړد به لام
نه يخوينا دده وه ميراتيه كه
به ده ستيده هينيت.

*نه گەر بېنى لاپه پړه يه ك ده خوينايتته وه
ميراتيه كى بؤ ده مينيتته وه، نه گەر
پشتى لاپه پړه كى خوينا دده وه قه رزى
له سر كؤده بيتته وه.

دل و ده روون که مه ندکیشکردن له پیناوی
چاکسازی له نیوان خه لکیدا.

* لاساییکردنه وهی به ده ستو په نجه
له خه ودا له بهر رووناکیدا به لگه یه له سر
چاوداگرتن و فروفیل.

* لاساییکردنه وه بۆ خه لکی ناسایی و
ژنان به لگه یه له سر نه وهی ده بی
به وه رگړې یان ژور قسه ده بزپکینی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر ناپاکی
له پیشه سازی و کاسه لیسې بۆ خه لکی.

لافاو (لېشاو): (نښېن سیرین) ده لیت:
هه لسانی لافاو له شاردا به لگه یه له سر
که وتننه وهی په تاو نه خوشی نه گهر
رهنگه کي رهنگی خوین و لیلیو.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر هاتنی
سه رباز به دلنیا یی یان هاوه لایه تی
نه گهر خه لی لی نه ترسن، نه گهر
هه ندیک له مال هکانی رووخاندن و مال و
نازه لی بـردن دوزمنیکه
هه لده کوتیت هـ سـه ریان ، یاخود
ده سته لاتداریکه هه لمه تیان بۆ ده بات
به پتی زیادوکه می خه ونه که و نه
به لگانه ی له کاتی بیداریدایه.

* هه ندیکتر ده لیت: لافاو هیرشی
دوزمنه، هه روه که چۆن هیرشی دوزمن
لافاو، نه گهر لافاو که هه لسا
تاگه نیشته فروشگا و دوکانه کان لافاوی

(نابلسی) ده لیت: بۆ که سیك ژوریل
به لگه یه له سر ناگاداری ده رباره ی
نه وهی پتویسته دکات بیلې بۆی،
هه روه ها گه پانه وه به لگه یه له سر
ناگاداری ده رباره ی نه وهی
پتویسته دکات بۆی، ده گونجیت
به لگه بیت له سر گه پانه وه له کاتی به لاو
نه هه مه تیدا.

لاسایی و چاولیکردنی ژن له پیاو:
(نابلسی) ده لیت: نه گهر ژنیکي بښی
جلوبه رگی پیاوی له بهر دایه یان وه
نه وانه، حال وپاری باشده بیت نه گهر
به نه ندازه ی خوی بیت نه و جلوبه رگه،
خونه گهر جلوبه رگیکي ناشیاو بیت نه و
حال وپاری ده گوریت و غم دایده گری و
ترس و بیم دیت به سه ریا.

* نه گهر بښی بو ه به پیاو باش و
چاکه بیت بۆ میترده که ی.

* لاساییکردنه وهی جووله که و
مه سیحیه کان یان به ده ر له وان به لگه یه
له سر تامه زړوبوونی هه زو ناره زو یان
ناره زوودارکردنی ثابنه که یان یاخود
داوای هاوسه رگړیکردن لیتیان یاخود
خوشحالبون به جه ژنه کانی نه وان.

لاساییکردنه وهی مروښ بۆ نازه ل و
بائنده: (نابلسی) ده لیت: به لگه یه
له سر لاساییکردنه وهی گوته و قسه و

* ده گونجيت لافاو به لگه بيت له سر
زوباني خاوه نه که ی ياخود دوژمنی زالو
زماندریژی نه گهر چوه نیو مالّه که ی
به تاییه تی.

* ده گونجيت لیشارو لافاو به لگه بيت
له سر نه وه ی ده چوپتیه وه
له هه نگوین و شیرو زهیت، نه گهر بینی
لافاو کۆده کاته وه ده یکاته ده فریکه وه
خه لکی خوش حالده بن پئی
چاودیریده که نو لییده خۆنه وه ده چیته
ده روزه ی به هانه وه رگرتنه وه
که ناماژمان پيدا.

* ده گونجيت لافاو به لگه بيت له سر
ریپرین وه لکوتانه سهری له لایه ن
تیکدرو شه وکوتنه وه یان له لایه ن
ناژهلای درنده وه.

* ده گونجيت لافاو گهر له کاتی خۆیدا
نه بیت به لگه بيت له سر بیدعو، نه
ناوه ی زهوی نغوډه کات به لاو
نه هامة تیبت و زیانبیت روو
له خه لکیکات یاخود دوژمنیک روویان
تیبکات یان به لاو نه هامة تی بیت روو
له زهوی بکات، نه گهر بینی ناو
له ناسمان دیته خواره وه فپو خیره بۆ
خه لکی.

* نه گهر بینی لافاو دیته نیو مالی
کۆمه لیکه وه مالو سامان و ناژله کانی

راسته قینه یه یاخود سه ریازی
دهسته لاتدارن و سته مده که ن.

* لافاو دوژمنیکی زالّه، نه گهر بینی
به وه ی بارانه وه لافاو هه لسا غه م و
په ژاره ی ده په ویته وه.

* نه گهر ناوه پۆی هه بوو سزای بۆ
داده باری.

* نه گهر بینی به ره سستی دانا
له لافاوه که هه تا نه گاته مالّه که ی
چاره سه ری دوژمنیک ده کات و
ریگه ی نادات زبانی پتیکه یه نیت.

* ده گتپنه وه پیاویک دیت بۆ لای (ئیین
سیرین) و ده لیت: بینیم له خه ودا بیباران
لافاو هه ستابوو، خه لکی ناویان
لیده برد، (ئیین سیرین) وتی: لئی
مه به، پیاوه که ش وتی: من له و ناوه م
نه برد، نه ویش وتی: باشترکرد زۆری
به سه راتیپه رنه بوو فیتنه و ناشویی
(ئیین مهلب) به رپابوو.

(نابلسی) ده لیت: لیشارو لافاو به لگه یه
له سه ر قسه ی هه لته و بیسه رو
دروکردن، نه گهر لافاوه که خوین و
مرداره وه بووی هه لگرتبوو به لگه یه
له سه ر سزاو خه شمی خوایی.

* بینینی لافاو به لگه یه له سه ر دابارینی
باران.

* هاتنی لافاو بۆ شار به لگه یه له سه ر
به لاو نه هامه تی نه گه ر خه لکی
له ویدا بوون یاخود رهنگی وهك رهنگی
خوین وایوو یاللبوو.
لاکردنه وه له نوێژدا (سه ییری
نه ملاونه ولاکردن):

(نابلسی) ده لیت: ئاوێردانه وه له نوێژدا
به لگه یه له سه ر رووکردنه دنیاو
خۆشیه کانی و پشتکردن له قیامهت و
خۆشیه کانی و حه زو ئاره زوو
یه کانگی بوون له گه ل ئاره زووداراندا.

لالهنگی — نارنج: (ئین سیرین)
ده لیت: یهك لالهنگی کوپه و زۆریش
پیاوه لدانی باش و چاکه، ههروهها
ده گێر نه وه پیغه مبه ری خوا (ﷺ)
فه رموویه تی: "باوهرداری قورئان خوین
وهك لالهنگی وایه بۆن و تامی
خۆشه"^(۱).

* هه ندیک ده لیت: نیشانه و به لگه یه
له سه ر دوو پوویی چونکه دیوی
ده ره وه ی جیاوازه له دیوی ناوه وه ی.
* هه ندیکی دیده لیت: نارنج و لالهنگی
باشن له خه ودا نه گه ر شیرین بوو
به لگه یه له سه ر مال و داراییه کی جه م و

بردن دوزمه نه هه لده کویتته سه ریان یان
به لاو نه هامه تییه دیت به سه ریاندا.

* هه موو ئاویکی زال هیچ خیریکی
تیانییه نه وه ی له بیر به رزده بیته وه و
ده رپژی یان له رووباریک له شوینیکی
نادیار یاخود گه رلیلبوو یاخود روون و
سازگابوو که م یان زۆربوو هه مووی
غه م و په ژاره یه.

* هه موو ئاویکی که می سازگار ترسی
نه بیت ژینیکی خۆشنوده بۆ که سیك
بیته خاوه نی یان بیخواته وه یا
به ده ستیبه ییت.

* لافاو له زستاندا به لگه یه له سه ر گه ل و
نه ته وه یه کی سه رپنجیکار که هیچ
زانباری و شاره زاییه کیان نییه و خراپن.
* نه گه ر بینى له و ئاوه به مه له
هاته ده ره وه بۆ وشکانی
له ده سه ته لاتداریکی سه ته مکار
ده ریا زده بیت، نه گه ر نه ییتوانی
بپه رپته وه و گه راپه وه دواوه باوریا بیت
له به رده سه تی ده سه ته لاتداریکی
سه ته مکاردا دانه نیشیت و سه رپنجی
گه وره که ی نه کات.

* نه گه ر لافاو که یی به ماله که ی و
نه یه یشت بگات پێی له گه ل
دوزمه نه کانیدا ناشته وایى به رپا ده کات و
له زه ره ر ده پیا ریزی.

(۱) بوخاری گێڕاویه تیه وه (۵۴۲۷) و موسلیم
له (مسافیرین ۵۴۹/۲۴۲/۱) له (انس) وه - ره زای
خوا ی لیتیت - .

* لاله‌نگی وهك باوه‌پدار وایه له‌بۆن و
تام و به‌رداری دره‌خته‌كه‌یداو زه‌ردی
زیانی نییه ، هه‌ركه‌سیك یه‌كێك و
دووان و سیان به‌ده‌ستبه‌یئیت مندالی
نێرینه‌ی ده‌بیئت و ژماره‌یه‌کی زۆریش
مال و دارایی حه‌لاله له‌گه‌ل ناویانگی
چاك.

* لاله‌نگی سه‌وزیش باشته له‌زه‌رد،
ده‌گونجیئت یه‌ك دانه مال و دارایی بیئت و
ئه‌گه‌ر بیخوات و به‌تامبیئت مال و
داراییه‌کی جه‌م و مۆلكراوییئت، ئه‌گه‌ر
ترش‌بیئت نه‌خۆشیه‌کی سووك و
ناسانده‌گریئت.

(نابلسی) ده‌لیئت: لاله‌نگی له‌خه‌ودا
به‌لگه‌و نیشانه‌یه له‌سه‌ر ئافره‌تی
پیروزی منالدار یاخود ره‌گو
ره‌چه‌له‌کی پیروژ، ده‌گونجیئت
به‌لگه‌بیئت له‌سه‌ر باوه‌پدار یا
قورئانخوین، به‌لگه‌شه له‌سه‌ر زانست و
ره‌فتار و نه‌وازشی جوان و قه‌شه‌نگ،
هه‌روه‌ها ده‌گونجیئت به‌لگه‌بیئت له‌سه‌ر
خۆشه‌ویستی و رامبوون.

* هه‌ندیكیش ده‌لیئن: به‌لگه‌و نیشانه‌یه
له‌سه‌ر دوو‌پوویی چونكه ده‌ره‌وه‌ی
جیاوازه له‌ناواخنی.

لالی: (ئیه‌ن سیرین) ده‌لیئت: لالی
تیک‌چوون و شیوانی ئاین و بوه‌تانه‌و

كۆكراو، خۆنه‌گه‌ر ترش‌بوو به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر سووكه نه‌خۆشی و خه‌م و
به‌ژاره‌یه‌ك كه‌له وه‌چه‌ی نێرینه‌وه
پێیده‌گات.

* نارنجی سه‌وز به‌لگه‌یه له‌سه‌ر وشكه
سال یاخود به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ته‌ندروستی
خه‌وبینه‌ر گه‌ر لێیك‌رده‌وه.

* نارنجی زه‌ردیش به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
سالی پر خێر به‌لام نه‌خۆشی
له‌خۆگرتوه.

* نارنج ژنیکی عه‌جه‌می به‌پیزی
ده‌وله‌مه‌نده، ئه‌گه‌ر خه‌وبین نارنجه‌كه‌ی
له‌خه‌وه‌كه‌یداكرد به‌دووكه‌رتوه له‌وژنه
كوپو كچیکی نه‌خۆشیده‌بیئت.

* ئه‌گه‌ر ئافره‌تێك له‌خه‌ودا
تاجه‌گولینه‌یه‌کی له‌سه‌ری خۆیدا بینی
له‌دارێ نارنج دروست‌كراوو پیاویکی
دینداری به‌ناویانگ ده‌یه‌یئیت * ئه‌گه‌ر
نارنجیکی له‌كۆشیدا بینی كوپێکی
پیروزیده‌بیئت..

* ئه‌گه‌ر پیاویك له‌خه‌ودا بینی ژنیك
نارنجیکی ده‌داتی كوپیده‌بیئت.

* ئه‌گه‌ر بینی نارنج ده‌گریته پیاویکی
ژن و ژنخوازی داوا ده‌كات لێ.

* نارنج به‌ده‌ر له‌لاله‌نگی له‌شته
باشه‌كانه ، به‌لام هه‌ندیك به‌هۆی
ناوه‌كه‌یه‌وه به‌خراپیان داناوه.

رازیبویون و سه رکه وتن هسه ر دوزمناندا
به پیتی چیرۆکه که ی (نیبراهیم) (سه لامی
خوا ی لیبت) چونکه بته کانی شکاندو
له تله تیکردن و په روه ردگار ده فهرموی:
﴿قَالُوا سَمِعْنَا فَتًی يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ
لَهُ اِبْرَاهِيمُ﴾ (الانبیاء: ۶۰).

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سه ر
دژایه تی خراپه کاران و زالبوون
به سه ریاندا.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
به جیهینانی پیدایستی چونکه
له که له پورو وته ی دیریندا هاتوه: "له بۆ
به جیهینانی پیدایستی هه کانتان
رووخساره گه شه کان به گه پرخه ن".

* نه گه ر بینیی گالته له گه ل

لوسکه یه کدا ده کات یاخود زۆری

لیده کات کاریکی خراپ روو

له خۆیده کات.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا دوزمنی
پیاوه، نه گه ر سه پهبیت دوزمنیکی
شاراوه یه، نه گه ر نه سه ره ربیت
دوزمنیکی ده وله مه نشیده، نه گه ر
گه نهره نگبی دوزمنیکی
په ربه که وته یه، نه گه ر به هیزبوو
دژایه تیده کری.

به لگه یه له سه ر جنیودان به یاران له گه ل
غه بیه تی به پیزو شکومه ندان.

* نه گه ر بینیی زمانی گه راوه ره وانبیزی و
فیقه ی ده سنگه رده بیت به پیتی ئایه تی:
﴿وَاخْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي ، يَفْقَهُوا
قَوْلِي﴾ (طه: ۲۷ - ۲۸) له گه ل رزق و
رۆزی و سه رکه وتن به سه ر دوزمناندا.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا تیکچوونی
ئاین و بوختان هه لبه ستنه، نه گه ر بینیی
لالبوه جنیو به یاران ده دات یاخود
غه بیه تی پیاوماقول و ریزداران ده کات
یان خراپه کاره.

(نابلسی) ده لیت: به لگه یه له سه ر

زماندریزی و ده ستوقاندن.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر رژی و
وازهینان له نوێژ.

* هه روه ها به لگه یه له سه ر قسه ی
ناشیرین له نیتوان موسولماناندا.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
تۆله سه ندنه وه یان داوای قهرز یاخود
سکالا که پێویستی به داده وده بی.

لانه (هیلانه): (نابلسی) ده لیت:

به لگه یه له سه ر کوپی زینا یان
مزگه وتی خواناسه گوشه گیره کان.

لاو (گه نه ج): (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
بینینی به لگه یه له سه ر شانس و

ښه گهر بڼې دواى لاونځکې وټ زه فـهـر
به دوژمننکـه د بات، نه گـهـر لاونځ

ښه گهر کچنک کچنکى لاوازي بڼى
غه م پوه ژاره و ه ژارى رووى تڼده کات.

ښه گهر کچنکى به پووتى بڼى
له بازار گانيه که يـدا زه رده کات و
نابرو ویده چیت.

ښه گهر بڼى کچنکى هينا زه وييه کى
ده سترگ پرده بڼت و بازار گانيه کى به سوود
ده کات.

ځکچ خپره به نه اندازه ي جوانى و
جل و پـهـرگ و پـوشاکى، نه گـهـر
دا پـوشـرا و پـو خـيړکى هـلگـيـرا و هـلگـل
نابنډا، نه گهر رووتبوو خيړکى ديارو
به ناوبانگه نه گهر په چى به سستبوو
نه وه خيړکى تڼکـل و پڼکـه له ، نه گـهـر
ديار بوو خيړکـه بلا وده بڼتـه و هـ،
پڼگـه يـشتـو و شـ خيړکى خـوازا و هـ.

ښه گهر ژنکى شوخ و شـهـنکى بڼى
دڼتـه نڼو مالـه کـه يـ خوښى و شادى رووى
تڼده کات.

ژنى شوخ و شـهـنگ مالـيکـه نامـيـنـتـه و هـ
چونکه جوانى گـوړانى به سـهـر د ادڼتـ.

ښه گهر بڼى ژنکى شوخ و شـهـنگ
به پـو و خـ سـارى رووى تڼکـ

ښه گهر بڼى دواى لاونځکې وټ زه فـهـر
به دوژمننکـه د بات، نه گـهـر لاونځ
دوايکـه وټ دوژمنـه کـه يـ زه فـهـرى
پڼده بات.

(نښـن سـيـر يـن) ده لڼت: نه گـهـر لاونځى
ناديارى بڼى و رقى ليڼو دوژمننکى
قڼزه ونى بـو دـهـر دـهـه کـه وى، نه گـهـر
خوښيوست دوژمننکى خوښه ويستى
بـو دـهـر دـهـه کـه وى.

ښه گهر لاونځى بڼى به ديار خوښه و هـ
دوژمننکـه زالـده بڼت به سـهـر يا به هـوى
به رزى و بلنډييه و هـ.

ښه گهر بڼى بو به لاو خوښى پيربوو
که م کوپييه کى گـهـر دڼت به سـهـر يا.
لاوى بالـخ دوژمنـه چونکه نه گـهـر
بالـغـبوو گـوڼـا گـرځ بـو گـوڼـه يـ نه و هـ ي
فـهـر مانـبه ر د اريـده کات.

لاو فـهـر و فـيـل و نا پـاکـيـيـه يا خـود
دوژمننکى نا قـو لـايـه و بڼـيـنـى به لگـه يـه
له سـهـر جـمـو جـول و هـيـزو زالـبو ونى نه زان.
ښه گـوڼـجـيـت به لگـه بڼت له سـهـر
نـيـعـمـه ت و سـو پاسـگـوزارى په روه ردگار.

(نښـن سـيـر يـن) ده لڼت: نه گـهـر کچنکى
بڼى خوښى جوانکـرد و هـ و مـوسـولـمانـه
هـه و الـيکى خوښـه بڼستى له لايـه کـه و هـ
هـيچ پښـيـبـيـنـيـه کى بـو نه کـرد و هـ، نه گـهـر
بڼـبا و هـ پـو و هـ و الـيکى خوښـه بڼستى
له گـهـل نـيگـه رانـيـدا.

پته وده بی نه گهر ماره برینه که
حه لالیت، نه گهر حه رامبوو دنیا به و
نه ندازه به .

* نه گهر پیریکی بینی له خه ودا
که نجبوه ته وه، نه گهر هه ژار بیت
ده وه له مه ند ده بی، نه گهر له وانه بوو دنیا
رووی لیوه رگتیا بوو دیسان رووی
تیده کاته وه، نه گهر نه خوشبوو
له نه خوشبیه که ی چاکده بیت وه .

لاوازی (سیسی): (ئین سیرین) ده لیت:
که م کوپی مال و سامان و حال و باره .

(نابلسی) ده لیت: به لگه به له سه نزمی
ئاست و پله، نه گهر لاوازه که
فه رمانره و ابوو به لگه به له سه
قات و قری نه و ساله و به رزبونه وه ی
نرخه کان له ولاته که یدا یان لاوازی
سه ر یازه کانی .

* هه روه ها گو تراوه: لاوازی و سیسی
نه خوشبیه یا خود برسیتییه .

* ده گونجیت لاوازی له عیشق و غم و
به ژاره وه بیت .

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا هیزه،
نه گهر بینی لاوازه به هیز ده بیت .

* هه روه ها ده لیت: نه گهر بینی
له ش ولاری لاوازه ئایینی لاوازی
سسته ده بیت تیدا یا له و قه رزه دا
که خودا دایناوه له سه ری

کاروباره کانی بو دیته پیش دوی
پشتتیکردن و له کیسچوون .

* ژنیکی عه ره بی نادیا ری لوی رازوه
باسی خیر و سوود و قازانجی
له لیکدانه وه دا فراوان و دوورودریژه .

* ژنی قه له و له لیکدانه وه دا سالتیکی
پرفه رو خیره، ژنی لاوازی ش قات و
قریه .

* باشترین ژن له لیکدانه وه دا ژنی
عه ره بی نادیا ره، چونکه له جوانکاری دا
یان له شیوه دا باشتره له ژنانیتر .

* نه گهر ژنیک له خه ودا ژنیکی
لاوگه نجی بینی دوژمنیه تی به هه ر
حالتیک به دیبکات، نه گهر پیریکی بینی
دایره به تی .

(نابلسی) ده لیت: بو ژن له خه ودا
دوژمنه نه گهر به هه ر حال و باریک
به دیبکات .

* کچی جوان و شوخ خیر و خوشی و
شادییه، ژنانی نادیا ر باشتره له ی
دیار .

* نه گهر ژنیکی لاو جه حیل ببینی بوه
پیره ژن خه ونه که ی به لگه به له سه
باشی ئاینه که ی .

* نه گهر پیره ژنیک بینی که نجبوه ته وه و
هیزو توانای بو که پاره ته وه و ده دریت
به شوو بنه ما کانی ئایینی به هیزو

* نه گەر سواری بارگیریکوو به لغاوه وه ده سسته لاتیك به ده سسته هینی و هیچکس مافی نییه خوی تیهایی مه گەر به سویندیکي گهره و توند نه بی. *

* لغاو بی خشل به لگه یه له سه ر خۆبه که مزانی نی سورابوو، ناواخنی خیرتره له رووخساری.

* لغاو سه لامه تییه نه گەر بینی لغاوی له ده مدایه پاریزراو ده بی و قسه له شتی کدا ناکات په یوه ندی پیوه نه بی، نه گەر دادگایی هه بوو به لگه کانی پوچه لده بیته وه. *

* نه گەر لغاوی نه سپه که ی بینی پچراوه مندا له که ی ده مرئ.

* هه روه ها لغاو به لگه یه له سه ر پاریزکاری بۆیه کیک نه سپ به لگه بیته له سه ری. *

* ده گونجیت به لگه بیته له سه ر پاککردنه وه ی مال و دارایی که هۆکاری پاراستنی زه کاته.

* نه گەر لغاوی نه سپه که ی بینی له سه ری ده که ویتته سه ر یاخود کاروباره کانی بلوده بنه وه و حالی ده شیوی و ژنه که ی لیحه رامده بی یاخود بیته وه ی له نه ستقیداییت له گه لیده بی.

که موکو پیده کات، هه روه ها ده لێن: لاوازی له خه ودا که م نارامیی هه له ماره بریندا به پینی نایه تی: ﴿وَعَلِّقَ الْاِنْسَانُ ضَعِيفًا﴾ (النساء: ۲۸) واته نارامناگرئ له سه ر جووتبوون.

* نه گەر بینی له ش ولاری لاوازه غه م و په ژاره رووی تیده کات.

لاولاو^(۱): (ئین سیرین) ده لیت: پیاویکی باشه.

(نابلسی) ده لیت: نه گەر بینی نه فسی پاک و پوخته ده بی به وه ی سوودی لیوه رده گرئ.

* لاولاو ره وشتی خراپ و هه ولی سووک و نزمه.

ل س

لستنه وه (لێسانه وه): لێسانه وه ی په نجه کان له خه ودا رزقیکی که به له کرزکی نه وه یه که له خه ودا لێسراوه ته وه.

ل غ

لغاو: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا ریکه خسته وه بۆ هه موو خاوه ن پیشه سازیه ک و هیزو توانایه له مالدا.

(۱) لاولاو: گیاهی که لاپانه. (وه رگن).

(نابلسی) ده لئیت: له خه ودا مال و داراییه
نه گهر زور نه بیټ، لمی زوریښ
سهرقاییه له ناین و دنیا دا.
* نه گهر له که زور و زیادیکرد
له لیکدانه وده دا سزایه.

* لم ماندوبوون و رهنچ و نارپه حه تییه و بۆ
ژن خیری تیانییه، نه گهر به نیتو یا
بروات، نه مهش به لگه یه له سهر
خولاویبوونی، هه روه ها بۆ پیاویش
به لگه یه له سهر پله و پایه ی شکومه ند بۆ
که سی بیکاره، لمی سپی رزق و روزییه
بۆ خوازیای واده دارو نه ستیره گهران.

* لمی زهر د ده گونجیت به لگه بیټ
له سهر ته و به بۆ نه خۆش و چاره نووس و
ده ره نجامی باش.

* ده گونجیت هه لگرتنی به لگه بیټ
له سهر نه خۆشی و زیندانی و رزق و روزی
به هویه وه.

* لمی جه مېووی بنکیدارو درهخت و
روهک به لگه یه له سهر رزق و روزی و
مولک.

لفروش: (نابلسی) ده لئیت بینینی
له خه ودا به لگه یه له سهر ده ستبرین و
دزی و هینانی خزمه تکار به رده ست و
سوود و قازانچ سه فهر.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سهر روزو
چونکه روزو لغاوه.

* لغاوی پچراو باشه بۆ پادشکان و
خیری تیدا نییه بۆ خاوه نه که ی.

ل ق

لقو په لی دارخورما: (نابلسی) ده لئیت:
له خه ودا به لگه یه له سهر پاکیتی،
ده گونجیت به لگه بیټ له سهر
قژدا هینان و نه وه ی مندا ل
سوننه تده کات.

ل م

لم: (ئین سیرین) ده لئیت: لم وهک
خاک و خۆل وایه له لیکدانه وده به لگه یه
له سهر مهرگو ژیان و ده وله مه ندی و
لانه، چونکه له زه و بیه ویه.

* چوونی قاچ به نیولمدا به لگه یه له سهر
توندی و سووکی.

* نه گهر بیننی دهستی چوه به نیتو لمد
کاروباری دنیا ی لیتا لوزو تیکه لده بی.

* نه گهر بیننی له که ی کۆکردوه ته وه
یاخود هه لیگرت مال و دارایی
هه لده گری و سوود و قازانجی
باشده کات.

* نه وه ی به نیتو لما بروات رووداویکی
قورس چاره سه رده کات به پیتی زور
که می.

* نه گەر بينى دوو لووتى هه بوو به لگه يه له سەر جياوازييه ك رووده دات له نيتوان خوئى و خانه واده كەى چونكه لووت غەريب نيه .

* نه گەر بۆنكى خوئى سىكر به لگه يه له سەر قوتاربوون و رزگار بوون .

* نه گەر ئه وهى خه وه كه ده بينيت ژنىكى دوو گيان بوو كورپى كیده بێت .

* هه روه ها ده لێن: لووت كورپه يان پله و پايه و ره چه له كه ياخود دايكو باوكه .

* لێكدا نه وهى ئه وهى په يوه ندى به لووت وه هه يه به هه مان چه شنى چاره سه رو دهرمان وايه ، ئه و خراپه يه شى تێكه لى ده بێت رق و كينه .

* ئه وهى ببينى لمۆزى هه يه ره چه له كو بنه چه يه كى به هيزى ده بێت .

(نابلسى) ده لێت: لووت هه ستيارى بۆنكر دهنه ئامرازى هيووى و پشودانه به هۆيه وه هه وا ده گات به له ش و لارو پييده هه ویت وه خوئى هه ناسه له خه ودا به لگه يه له سەر پشوو .

* لووت له خه ودا به لگه يه له سەر ئه و شتهى مرؤف خوئى پييده پازينيتيه وه له مال و منال و براو هاوسه رو ژنبراو هاويه شو كرێكار، ئه وهى لووتى جوان بێت له خه ودا به لگه يه له سەر حال و

ل و

لووت (سه لامى خوايى بېت):

(نابلسى) ده لێت: بينينى له خه ودا به لگه يه له سەر غه م و په ژاره له نه ته وه و هاوسه ره كه يه وه ، ده گونجيت خه و بينه ر سه ريكه ویت به سەر دوزمه كانيداو سزاو خه شمى خوايى له به رامبه رياندا به دى بكات .

* هه روه ها بينينى به لگه يه له سەر تيا بردن و نغو كردن نه گەر خه لگه كەى له سەر هه مان كارى نه ته وهى (لووت) بوون .

* نه گەر ژنىك (لووت) ي بينى له خه ودا له سه رپيچدا رو ده چیت .

* نه گەر سه رجه م خه لكى بينيان خراپه له نيتوان ژناندا بلا وده بێت وه و له و لاتنه دا .

* نه گەر (لووت) ي بينى ئاگادارييه بوى له سەر ئه وهى كردارى نه ته وهى (لووت) نه نجام ده دات و ژنىكى خراپه كاريشى ده بى و هيج خيرى كى تيدا نيه .

ل و

لووت: (ئيبى سىرين) ده لێت: سه باره ت

به لووت و تراوه : جوانى پياوه ، هه روه ها ده و تریت: نه گەر بينى بيلووت بوو بپيره حم و سۆزه .

* ده گونجیت به لگه بیت له سر
قوتاربون به هوی نهو چلمه ی لیوه ی
داده ته کیت، نه گهر میشک بگری نهوا
چلمی لووت ده بیته وه به ناوو وه
نهوه ی له جیشه رمی نیرینه له شیوه ی
ناودا به دهرده که ویت.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر
ده روزه ی شه پو خراپه بۆ مړوځ.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر نامرزی
ناگر خو شکردن که بژیوی له سریه تی.

* نهوه ی په مپی باتیکردنی دی
له کارکه وتبوو ده گونجیت به لایه ک روو
له لووتی بکات، هه روه ها نه گهر رووداو
کاره ساتیک روویکرده لووتی کارو
پیشه ی ده که ویته مه ترسیه وه.

* نهوه ی قورئانخوین یان بانگبیژ یا
گورانیبیژ بیتو ببینی لووتی شیواوه
یان گیراوه و بۆن ناکات به لگه یه له سر
خوشحالی و شادی له پیشه که یدا چونکه
لووت دهره ینه ری هه ناسه یه،
ده گونجیت خه وینه ر نه خوش بکه ویت
به هوی ته نگه نه فه سیه وه.

* ده گونجیت لوت و گوئ به لگه بن
له سر کیوو به رزایی و کهنده لانی
گژوگیاپوش و قوپاوی.

* ده گونجیت لووت به لگه بیت له سر
قوتاربون و چاره سهری نه خوش.

باری باش هه روه ک لئی دواينو
باسمانکرد، که وره یی و ره شی لووت
به لگه یه له سر درو پیکردن و زالبون،
هه روه ک چوئن شیوازی سروشتی
له هه لمزینی هه وادا به لگه یه له سر
پله وپایه ی به رزو دلپاگرتن.

* به دهرکه وتنی کومه لی لووت
له جه سته دا به لگه یه له سر
نو پیکردنه وه ی هۆکاری پشوو منالو
شوینکه وته.

* نه گهر ببینی لووتی بوه به ناسن یان
ئالتوون به لگه یه له سر به لاو
نه هه مه تیه ک رووی تیده کات به هوی
تاوانیکه وه نه نجامیده دات، چونکه
تاوانباران لووتیان ده بپن، کاتیکیش
گه رانه وه و ته ویه یانکرد خویان لووت
له ئالتوون و ناسن دروستده که ن
له ترسی ناویانگ و که سیتیان.

* نه گهر خه وینه ر بازرگانبوو ببینی
لووتی بوه به ئالتوون یان زیوو به لگه یه
له سر به خت و زوری سوودو قازانجی.

* ده گونجیت لووت به لگه بیت له سر
نهو هه والیه ی ده گات به مړوځ له سر
زویانی فرستاده.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر سیخوپ
که هه والی واده هیتیت که س ناگاداری
نییه.

لووتېرېن: (ئىبن سىرین) دەلئیت:
 ئەگەر بىننى يەككە لووتى بېرىۋە
 قەسە يەككە كات بەرانبەرى لووتى
 دەشكىتى.

* مەرۋەھا دەلئىن: لووت بېرىن
 لەبنە پەتدا بەلگە يە لەسەر مەرگى
 لووتېراۋ، مەرۋەھا دەلئىن:
 بەلگە يە لەسەر مردنى ھاسەرى
 لووتېراۋ ئەگەر دووگيانىت.

* بۇ بازىگان زەرەرو زىانە.
 لووتېزاۋ: (ئىبن سىرین) دەلئیت:
 لووتېزاۋ ئەگەر خوينى لووتى تۆدبىو
 رەنگى خوينە كە گەش و ئالبو بەلگە يە
 لەسەر بەدەستەيتانى مالىكى
 ھەمىشە يى، ئەگەر خەستىبو بەلگە يە
 لەسەر ئەۋەى مندالىكى لەباردە چى.

* ئەگەر لووتى پىزاۋو لەناخيا
 ۋاھەستىدە كىر سوۋدى پىدەگە يەنى
 لەسەر رۆك بەرپىرسەكە يەۋە سوۋدو
 قازانچى پىدەگات، ئەگەر ۋاھەستىكىر
 زىانى پىدەگە يەنى لەسەر رۆك
 بەرپىرسەكە يۈە خىرىكى پىدەگات بەلام
 ۋاھەستەكات، ئەگەر خىرىكى
 سەر كىرە بو بەلەش و لارى خىرىۋە
 دەيىنى بەئەندازەى ھىزو لاۋازى و
 تۆرى خوينەكە يە، ئەگەر يەك تىنۆك يان
 دوو تىنۆك خوينىبو سوۋدو قازانچە،

* مەرۋەھا دەگونجىت بەلگە بىت لەسەر
 گىلى و كەۋدەنى و خۇبە زىلانين و
 زىستانىكى خراپ و ناديار.

* ئەۋەى لووتى بىتەۋە يەك خىرى
 بەگەۋدە دادەنىت يان ئەگەر لووتى
 لاربو بەلگە يە لەسەر گىلى و ملگە چى.
 * ئەۋەى بىنىى لووتى پىزاۋە مەرگ
 يە خەى پىدەگىر تىت ياخود بەلاۋ
 نەھامەت يەك روۋى تىدەكات ئابروۋى
 دەبات، ئەگەر مات و ئەۋرە
 دووگيانىبو خىرى يان باۋكى دەمرىت.

* ئەگەر بىنى خوينى بەرپو كەۋتەسەر
 جىلەكانى مالى ھەرام
 بەدەستە ھىت، ئەگەر خوينەكە
 بەتەۋمبو كوپىكى دەپىكىرى.

* لووتەۋانە كىرە لووت مەرگى
 خاۋەنەكە يەتى.

* ئەۋەى بىنىى دوو لووتى ھەيە
 پەرۋەردگار دوو كوپى پىدە بەخشىت
 ياخود گەۋاھىدانى لەبرى گەۋاھى
 دووپىاۋە.

* ئەۋەى بىنىى لووتى پىزاۋە ئەگەر
 نەخۇش بىت بەلگە يە لەسەر مردنى،
 ئەگەر لەش ساغىش بىت بەلگە يە لەسەر
 گۆرۈنى حال و بارى و لەكىسچوۋنى
 مال و دارايى.

خه و نیکي ئاواي بينی گه نچ و مالتیکی
بیشومار به ده سته هیئت.

*هروه ها ده لئین: لووتپژان خیریکه
له لایهن سه رۆك و گه و ده وه
به ده سته هیئت.

*هروه ها به لگه یه له سه ر غه و
په ژاره و ئاه و ناره حه تی له لایه کی
نادیاره وه.

*ته گه ر خه و بینه ر به لووتپژان چێژی
وه رگرت لووتپژانی به لگه یه له سه ر
دلنایی و ناویانگو ناوداری.

لووله ی چرا: (نابلسی) ده لئیت: له خه و دا
خزمه تکاری مزگه و ته و هر که و
زیادیك بینئ بیده پال خزمه تکار.
سه ری مناره که ش سه ری خزمه تکاره و
ده گونجیت مناره ژنبیت.

لۆگه: (نابلسی) ده لئیت: مال و
سامانیکه به ده ر له خوری و
شیکردنه وه ی پاکبوونه وه یه له گوناو
تاوان، لۆکه سوننه ته و داره که ی
که سیکی خۆبه که مزانه.

لۆگه فروش: (ئیبین سیرین) ده لئیت:
له خه و دا مال و سامانه به مانده بوون و
هیلاکی ده سته که وئ.

لۆمه (سه رزه نشت): (ئیبین
سیرین) ده لئیت: ته گه ر بینئ لۆمه و

ته گه ر به لیشاو خوینی پـژارو
واهه ستیکرد سوود و قازانجه بۆ
له ش ولاری، ته ندروستی له شو لار
ته ندروستی ئاینه و له گوناو تاوانیک
ده رده چی و ئاینه که ی دروستده بیئت.

*ته گه ر له ناخ و ویزدانیدا واهه ستیکرد
زیانی پێده که یه نئ خراپی و زیانی لاشه
خراپی زیانی ئاینه یاخود گوناو
تاوانه، ته گه ر دواي لووتپژان هیزو
توانای نه ما هه ژارده که وئ، ته گه ر
به هیزبوو ده و له مه ندده بیئت چونکه هیز
ده و له مه ندیه بۆ پیاو.

*ته گه ر پۆشاک و جلو به رگی
خویناویبوو له وه وه مالتیکی خراپ و
گوناھی ده ستگیرده بیئت، ته گه ر
جله کانی خویناوینه بوو خاوه نه که ی
له بۆته قه ی گوناو تاوان قوتارده بیئت.

*ته گه ر بینئ لووتپژان له ریکه دا تنۆك
تنۆك ده پژی زه کاتی مال و دارای
ده رده کات و خیرده کات به وانیه ی
دینه ری.

*هروه ها ده لئین: لووتپژان
به ده سته ینانی گه نجینه یه.

(نابلسی) ده لئیت: ته گه ر بینئ لووتی
پژا له گوناو تاوان به ده رده که وئ،
ته گه ر ده سته لاتداریکی سته مکار

ناسیایو له نامیزگرت ټیکه لده بیت له گه لی.

* نه گه له گه ل ښه کوی په کدیان له نامیزگرت ناشتی له گه ل ده به ستی.

* ه روه ها گو تراوه: له نامیزگرتن قسه په کی باشه له گه ل وه لامی

هاوچه شنی خوی.

* ه روه ها ته بایی و خوشه ویستی و سه فهره یان گه پانه وهی موسافرو

ره واندنه وهی غم پوه ژاره په.

* ه روه ها ماره برین ټیکه لیه.

* نه گه ریبینی ژنیکی له نامیزگرت باوه شی به دنیا دا کرده و ناو می ده

له قیامت.

* له نامیزگرتنی پیاو به لگه ی یارم تی و پشتگیریه.

* له نامیزگرتنی کوته ره داریک روچوونیه تی له دوپوویدا.

له بارچوون: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا

که سیکه بپوای به شتی پوپو وچ ه بیت، ه روه ها بینینی به لگه په

له سه ر نه وهی گه وه رفروش به لگه په له سه ری له به ردی به نرخ و

دوپوومه رجان و هاوچه شنه کانی.

له پیده ستا (به ری ده ستا): (نابین سیرین) ده لیت: راخستنی له پیده ست

فراوانی دنیا و داخستن و ته نگه به ری دنیا په. بوونی موو به له پیده ست وه

سه رزه نشتی که سیکه کات له سه ر کاریک ه مان کاری نه و نه جامده دات.

* نه گه ر بینی لومه ی خویده کات له سه ر کاریک رووده کاته کاریکی نا لوزو گله یی

له سه ر ده کری، پاشان خوداوه ند به ده ریده کات و پاکیتی دیاریده دات

وه ک چو ن له چیروکی (یوسف) (سه لامی خوای لیبت) ه اتوه: هون النفس

لامارة بالسوء الا ماریم ریح) (یوسف: ۵۳).

(نابلسی) ده لیت: به لگه په له سه ر دواک و تنی شه یان له زور به ی

کر داره کاند ا که و مەردوم روو به دوزه خ ده بات، ه روه ها به لگه په له سه ر

نه بر د نه سه ری به لیتن به پتی ثای تی: ه و قال الشیطان لما قضی الامر ان الله وعدکم وعد الحق ووعدکم

فا خلقتکم موعدي (ابراهیم: ۲۲).

له

له نامیزگرتن: (نابین سیرین) ده لیت: ټیکه لېوون و خوشه ویستی په،

نه گه ریبینی له نامیزی گرت و سه ری خسته سه ر رانی سه رمایه په کی

پیده دات و لای ده مینیت ه وه.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه په له سه ر ته مەندریژی، نه گه ر مرقی کی

*له پیده ست پشوه له ماندویوون یاخود
دۆزینه وهی پشوه یان پشویه که
رووده کاته ده سته کانی.

*ههروه ها ده لئین: بینینی ده ست
به لکه یه له سه ر شه ش خال:

(۱) ژیان. (۲) مال و سامان.

(۳) سه رۆکایه تی. (۴) کوپ.

(۵) نازایه تی. (۵) په ریزگرتن له حه رام.
له دایکبوون: (نابلسی) ده لئیت: نه گه ر
فه رمان په وایه که له خه ودا بینینی
هاوسه ره که ی کوپیکیبوو دوو گیانی ش
نه بوو گه نچ و سامان به ده سته ده یت.

*نه گه ر دوو گیانی که بینینی کوپیکیبوو
کچیده بیته به پیچه وانه شه وه.

*کچ له لیکدانه وه دا ده رووی خیره و
کوپیش غه م په ژاره یه.

*نه گه ر نه خۆشیک بینینی له دایکبوه
ده مری چونکه مندا له په پۆیه کی
سپییه وه ده پیچری وه که مردوو، نه گه ر
پیشه وه ربوو به ره سته و کۆسپ دیته
ری و کاریگه ری ده بیته بۆ سه ر کارو
پیشه که ی، نه گه ر هه ژاریوو که سیک
ده دۆزیته وه یارمه تی دارایی ده دات،
نه گه ر ده وله مه ندبوو ده وله مه ندییه که ی
به رده وام نابیت و که سانیت زالده بیته
به سه ریا چونکه مندا له له ژیر ده سته
که سانی تر دایه، نه گه ر پیاویتی
ژنداروو هاوسه ره که ی مندالی نابیت.

قه رزو غه مباریه، ههروه ها ده لئین:
مال و سامانی که ده که ویته ده سته. موو
به پشته ده سته وه رویشتن و تیاچوونی
مال و سامانه.

(نابلسی) ده لئیت: نه گه ر بینینی
له پیده سته هه لواسراوه به ئاسماندا
نه گه ر له په یوه ندرانی ده سته لاتبوو
خیره سوودی ده سته گیرده بی، نه گه ر
راوچی بیت نیچری زیاده کات، نه گه ر
خاوه ن مولکبیت سوود و قازانجده کات.
*نه گه ر بینینی له پیده سته بچوک و
ناسکه تر سنۆک و لاواز ده بیته.

*له پیده سته دنیا یه، له پیده سته
وازه یتانه له کاروبار.

*نه گه ر له پیده سته کی بینینی و ترسابوو
له کاری که ده سته لیده کیشیته وه.

*نه گه ر له پیده سته بینینی گوشادو
به رین و ژورجوانه به لکه یه له سه ر
فراوانی زوق و زوقی و دلفراوانی، نه گه ر
به نو قوای بینینی به لکه یه له سه ر ره زیلی و
که می خیری.

*نه گه ر له پیده سته جوانبوو به لکه یه
له سه ر وازه یتان له شه پو سه ریچی
خودا یان وازه یتان له خیره.

*ده گونجیت به لکه بیته له سه ر
وه رگرتن و گیرابوونی دوعا.

فراوانی پېرژوی به سهره دهرژیت، نه گهر
دهوله مه ندبوو ده که ویتوه نیتو غم و
په ژاره وه، نه گهر ره به نبوو به خیرای
هاوسه رده گری هتا ژنه که ی
مندالیده بی.

*نه گهر نه خوشتیک بینى مندالیده بوو
به لگه یه له سهر مردنى و بۆ نه خوښ و
به لادارو زه بښون به لگه یه له سهر
قوتاریون له ناپه حه تی، بۆ بازرگانه کان
به لگه یه له سهر تیاچوونى مال و
سامانیان، بۆ موسافرو گه شتیاران
به لگه یه له سهر سووکی کالو
شتمه کیان، هه روه ها به لگه یه له سهر
مردنى خزمى خه وینه ر.

*نه گهر په تیکی بینى ده سستیکرد
به گریان و پارانه وه کوپه که ی قوتار
ده بیټ.

*نه گهر بینى کچیکى بوه قه رزاری
زالده بیټ به سهریا.

*نه گهر بینى کچه که ی مردوه و گوپیان
بۆ هه لکه ندوه قه رزه که ی ده داته وه.

له دواوه لیدان؛ (نیهن سیرین) ده لیت:
لیدان نه گهر به گالتو وه بوو
به ده سته ینانى ده سته لاتو لای لیدراو.

(نابلسی) ده لیت له خه ودا به لگه یه
له سهر گالتو سووکایه تی و کیشانه
به پیدانیکى سووک و گوگرتن.

*نه گهر ژنیکى دووگیان بینى هه رگیز
کوپی نابى.

*نه گهر که سیک بینى دژایه تی هه بوو
به لگه کانى جیگیر نابن له لای دادوهر،
نه گهر بینى مندالیبوو ده مرئ و روحى
له ده میه وه دیته ده ره وه له دایکبوونى
کچ ده رووى خیری زیندانییه.

*نه گهر پیاویک بینى کوپیکى بوو
نه خوښ ده که وئو له غم و په ژاره قوتار
ده بیټ و زالده بیټ به سهر
دوژمنه کانیداو له ژنیکى خراپ و به د
رزگاریده بی.

*نه گهر کچیکى بوو ده رووى خیری
له هه موو ناپه حه تیه ک لیده کرتیه وه و
له پشتمى که سانیک دینه ده ره وه
کاروبارى خانه واده ی به پړوه ده به ن و
ناویانگیکى مه زن به ده سته هینى.

*نه گهر ژنیک ئاژه لیبوو نه گهر
پشيله بوو کوپه که ی دز ده بیټ.

*مندالیبون ده رچوونه له ناپه حه تی و
ده رووى خیره و قه رزدا نه وه و ته ویه یه.

*نه گهر ژنیک بینى مندالیکیبوو
له ده ره نجامى کاره که یدا خیری
ده سستگیرده بی له گه ل خوښحالى و
قوتاریون له قورسى وگرانى، نه گهر
کچیوو شکومه ندی و فاپو پیت و
ناسانانى دواى ناپه حه تی
ده سستگیرده بیټ و رزو و رۆزییه کی

له شساغی: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سهر نه خۆشی چونکه واژوو دژیتتی، ده گونجیت به لگه بیت له سهر له شساغی و نازو نیعه تداری.

له شگرانی: (ئین سیرین) ده لیت: نه گهرینی له شگرانه له خه ودا سه فهرده کات و داوا یه کده کات به رانه ری نییه.

* نه گهرینی خۆیه ششوات پیدایه سته که به ده سته هیتیت، خۆشتنیش مه ردوم له گوناو و تاوان پاکده کاته وه و غه م و په ژاره ده په وینتته وه.

(نابلسی) ده لیت: له شگرانی سه فهره له نه خه ودا گویا یه لید، هه روه ها و تراوه: نه وکه سه ناینشیاوه.

* له شگرانی تیکه لیبونی کارو باره بۆیه کیک ببینی له شگرانه و ناوی ده ستناکه ویت خۆی بشوات، هه روه ها قورسی و گرانی داواکانیه تی له دنیا و قیامه تدا.

له شو لاری مروه: (نابلسی) ده لیت: قه له ویه که ی له خه ودا له گه ل هیزو پته وی بریتیه له به هیزی ئاین و باوه پ، نه گهر له شو لاری بوو به مار دوزمنایه تی په نهان به ده رده خات.

* نه گهر مروفیکی بینیی لیتدا ده سته لاتیکی هه یه به سه ریدا، نه گهر پادشایه که له پادشایه کیتیدا لیدراو زاله بیت به سه ر لیده ردا له به رته وه ی ده سترژیکاره بۆسه ری و نه مه ش له ره وشی فرمانپه وایانه.

* لیدان چاکه یه که به رانه بر شه ره زار ده کات.

له رزوک (له رینه ر): (نابلسی) ده لیت: له خه ودا کوپیکی ژیریان مندالی قوتا بخانه یه.

له رزین: (ئین سیرین) ده لیت: له رزینی نه ندانه کان نا په حه تییه، نه گهر له رزه له رزی له سه ریا بینیی نا په حه تی و گرانی له لایه ن سه رۆکیه وه پیده کات.

* له رزینی کولم به لگه یه له سه ر نا په حه تی له لایه ن هۆزوتیره وه.

* له رزین له هه ردو قاجدا به لگه یه له سه ر نا په حه تی له ژیاندا یاخود به لگه یه له سه ر مال و دارایی.

(نابلسی) ده لیت: له رزین له سه ردا به ده سته پێنانی شکمه ندیه له لایه ن سه رۆک و گه وره وه.

* هه روه ها ده لی: له رزین له کولمدا خیر و چاکه یه.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سه ر ترسو بیم له خه ودا وه ند.

+ئەوہی دایدەپۆشی ۋەك جل و بەرگ و
پۆشاك و ژن و خۆشەویست و مال و
منال.

+ئەوہی خۆی پێدەپارێزێت و خۆی
دەداتە پەنای ۋەك دەستەلاتدار و
فەرمانپەر و بەرپرسیار.

*بەھێزی لەش و لار و جوانی و قەلەوی
بەلگەییە لەسەر باشی حال و باری،
لاوازیشی گۆپانی رەنگی لەگەڵ
بۆنکردنی بەلگەییە لەسەر خراپی حالی
ئەوہی بەلگەییە لەسەری.

*لەش و لاریش ئەگەر قەلەو و بەرچاوبو و
لەخەودا بەلگەییە لەسەر پلە و پایە و
بەرزی خاوەنەکی و سەرکەوتنی
بەسەر دۆژمنەکانیدا.

لە شیربەراو؛ لەخەودا کوپێکی بەرپزەو
ئەگەر بینی لە شیربەراویکی لایە
کوپێکی پێدەبەخشی.

*ھەر ۋەھا دەلێن: ئەگەر دەستیدا
لەناژەلێك لە شیربەراو ۋە یان دەستیدا
لەمندا لێك لە شیربەراو ۋە بەلگەییە
لەسەر غەم و پەژارە و ناخۆشی.

لە گوناھ و تاوان خۆشبوون؛ (نابلسی)
دەلێت: لەخەودا بۆیە کێك شایستە و
سزاییت بەلگەییە لەسەر خێریان
لێخۆشبوون، خوداوەند دەفەرموێ:
﴿قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يَنْذَهُوا يَغْفِرَ

*ئەگەر بینی خۆی دووگی ھەبە ۋەك
دووگی بەران خوداوەند کوپێکی
پێدەبەخشی لە ۋەو ۋە سوودمەند
دەبێت و دەژی.

*ئەگەر لەش و لاری بوو ۋە بەئاسن یان
شووشە دەمرێت.

*ئەگەر زیادەییەکی بینی لەلەش و لاریدا
پەرەردگار رزق و رۆزی زیادی دەدات.

*ئەوہی ببینی لەش و لاری دەخوێنی
یاخود ھەلەدەکێنی خەمەکانی بەسەر
دەکاتە ۋەو لەوانە ۋە تووشی
چەرمەسەری و مەینەت دەبێت.

*ئەگەر بینی تووشی خوراندن ھات و
ھەر دانەمرکایە ۋە مەینەت و ناخۆشی
بەھۆی خانەوادە ۋە ھەووی تێدەکات،
ئەگەر خورانی ۋە دامرکایە ۋە خێرێکی
مەزن بەدەست دەھێنێت.

*قەلەویی لەش و لاریش زیادەییە
لەمال و پلە و پایە و شکۆمەندیدا، لەپێ و
لاوازی بەلگەییە لەسەر ھەزاری و کەمی
مال و داری و زانست، کۆبوونە ۋە
ھەردوو حالە کەش.

*قەلەوی و لاوازی چاوپێکەوتن و
یەکانگریەتی لەگەڵ ئەوانەدا کەرقی
لێیانە.

*لەش و لار لەخەودا بەلگەییە لەسەر:

مه به سته، نه گهر کارگه بوون
کۆده بنه وه بۆ نه نجامدانی کاره که یان.
* نه گهر بینی میزده کاته له گه نیکه وه
یان کوپه یه که ده چیتته لای
خانه واده که ی.

له مال نه هاتنه دهره وه؛ به لگه یه
له سر ژنیکی داوینپاکی پارێزراو.
له وه پ؛ (ئین سیرین) ده لیت: له وه پی
گونجاو دنیاو جوانکاری به کانیه تی.

* بینینی هه شیش بژوی نازه له وه
مال و سامانی دنیا به که مرۆف به پی
به شی خۆی ده ستگیرده بیت، هه وه ها
رنق و رۆزی مه ردومه چونکه نه
له وه ره ده بیت به گوشت و شیرو
بابه ته کانی و ده بیت به هه نکوین و
دانه وێله خوری وه که مال و سامان وایه
که ژینی به نده کانی پی وابه سته بووه.

* ده گونجیت له وه پ به لگه بیت له سر
هه موو شوینیک.

* هه وه ها ده گونجیت به لگه بیت له سر
بازاری پاره گوپنه وه و زه په نگه رو
شوینی زێر.

* ده گپنه وه پێغه مبه ر (ﷺ) له وه پی
به دنیاو خۆشگوزهرانی لیکدا وه ته وه،
هه وه ها (ﷺ) هه رموویه تی: "دنیا
سه روزخۆشه" و نه وه ی به ده می
حوشتره وه به به لگه یه له سر هه لال و

لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ ﴿ (الأنفال: ۳۸)
هه وه ها ده هه رموی: ﴿ قُلْ لِلَّذِينَ
آمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ
لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿
(الجالية: ۱۴).

له گه ن (قاپی مس)؛ (نابلسی) ده لیت:
وه که ته شت وایه، نه گه رینی ته ماشای
له گه نیکه ده کات هه وه که چون ته ماشای
ناوینته ده کات به لگه یه له سر
له دایکبوونی مندا.

* هه وه ها به لگه یه له سر که یان ژن
یا خود خزه تکار.

(ئین سیرین) ده لیت: بینینی له خه ودا
خۆشه ویستی پیاوه، خۆشه ویست
نه وه یه شتیکی خۆشی
پیشکه شده کری.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا رزقی
مرۆف، نه گهر بینی له گه نه که ی
هه لده واسی رنق و رۆزی ته وابه وه
چاره نووسی ناماده یه.

* نه گهر که ماله ی خه لکی نۆدی
گوندنشین بی بی له نیو له گه نیکه
که ورده زه وی و زار یان شوینیکه
خۆیا نه له سه ری کۆده بنه وه، نه گهر
جه نگا وه ربوون کۆبونه ویا نه بۆ نه و

دنيانه ويستبوو دنيای بۆ ده گه پښته وه
تووشی فیتنه و ناشووب ده بیټ.

* نه گه له پاوان و له وه پښکه وه چوو بۆ
یه کښکیتړ له پیناوی دنیا دا سه فەر
ده کات و به زار پښکه وه ده چیت بۆ
بازار پښکیتړ له پیشه یه که وه بۆ
یه کښکیتړ.

له یه ک زویر بوون: (نابلسی) ده لیت:
له یه ک زویر بوون له خه ودا پښچه وانه ی
ته بابیه، ده گونجیت به لگه بیټ له سر
دوراندن و پشته لکردن له کاتی یه که می
رووبه روو بوونه وده.

لی

لیمو: (نابلسی) ده لیت: ده گونجیت
سه رزه نشت و لومه بیټ.

* لیمو به لگه یه له سر نه خوشی نه گه ر
زه رد بوو لیتیده خوارد، نه گه ر لیتی
نه خوارد مال و سامانه، لیمو سوز
باشتره له زرد ه مو میوه و
جل و بهرگینکی زه ردیش هروایه.

* لیمو سه رزه نشتکاره، هه رکه سیڅ
لیمو یه کبدات به یه کښک لومه ی ده کات و
داری لیمو پیاوړکی فره به سووده بۆ
خه لکی، هه روه ها گوتراوه ژنیکه خیری
زوره و راوبوچوونی خراپ و لاری هیه.

ترشه که ی به لگه یه له سر هرام و،
نه وه ی به غم و په ژاره به ده ستدیت ،
نه و له وه پو کشتو کاله شی چاره سهری
پښده کړی به دهره له مال و سامان و رزق و
روزی به لگه یه له سر زانیاری و
ناموزگاری و دانایی.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سر
مال و سامان کی ره هاو ته واو، نه گه ر
تامی ترشبوو نه و ترشیه ی ده گه پښته وه
بۆ نه و غم و په ژاره یه ی
که به ده ستیده هتیت به ماندو بوون و
هیلاکی، نه وه ی ژاری بکوژه به لگه یه
له سر خه شمو قینگرتن له حرامه وه و
به ده سته پتانی دنیا به سوود و بیدعه و
ناره زوو.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا رزق و روزییه
به ئسانی به ده ستدیت له ژنیک کی کم
دارایی و مال و سامان، یاخود زانیارییه کی
خوداوه ندییه یاخود خیریک کی
به رده وامه و ده گونجیت به لگه بیټ
له سر ئیسلام.

* نه گه ر خۆ له پاوان و له وه پښکدا
دییه وه یاخود خه ریکی کۆکردنه وه ی
حه شیشبوو یان ده یخوارد ته ماشای
حالیده کړی نه گه ر ه ژار بوو
ده وله مهنده بی نه گه ر ده وله مهنده بوو
پتر ده وله مهنده بیټ، نه گه ر

ژياننامه‌ی، نه‌گەر له‌حالتیکی خراپدا به‌دیگرد یاخود بۆنئیکی ناخۆشی لێده‌هات یان چاوه‌کانی کوێربوون به‌لگه‌یه له‌سه‌ر خراپیی و ریکخستن له‌وه‌ی ده‌ستیداوه‌تی.

* ده‌گونجیٔ به‌لگه‌بیٔ له‌سه‌ر کوپئی پهره‌رده‌کارو مامۆستاو دادوهر، نه‌گەر لێپرسه‌ریو به‌لانه‌هامه‌تی رووی تی‌ده‌کات و خوداوه‌ند پاداشتی ده‌داته‌وه‌ ده‌بیٔ به‌پشتیوان و نه‌جرو پاداشته‌دری.

لێپرسینه‌وه: (نابلسی) ده‌لیٔ: بۆ مردوو به‌لگه‌یه له‌سه‌ر سزاو لێپرسینه‌وه‌ی، نه‌گەر مرۆڤ له‌خه‌ودا لیتی پرسرایه‌وه له‌سه‌ر خه‌رجی یان به‌روبووم به‌شێوه‌یه‌کی سووک و ئاسان و له‌بی‌داری و به‌ئاگایشتا له‌سه‌ر سه‌فه‌ریو به‌لگه‌یه له‌سه‌ر سوود و هرگرتنی له‌و سه‌فه‌رو گه‌رانه‌وه به‌بی زیان بۆ زی‌دو نیشتمانی خۆی.

* نه‌گەر مرۆڤ به‌تووندی لیتی پرسرایه‌وه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ته‌وبه‌و گه‌رانه‌وه‌ی بۆلای په‌روه‌دگار.

* نه‌گه‌ریبێی له‌خه‌ودا نزیکه له‌لێپرسینه‌وه به‌سووک و لێده‌پرسنه‌وه، یان خاوه‌نی هاوسه‌ریکی ئاینداری به‌سۆزو به‌زه‌یه‌یه.

لینۆفه‌ر^(۱): (ئین سیرین) ده‌لیٔ: مال و سامانیکی خه‌لاله له‌لایه‌که‌وه کو‌ده‌کریت‌ه‌وه‌و له‌لایه‌کی‌تره‌وه خه‌رجده‌کری.

(نابلسی) ده‌لیٔ: به‌لگه‌یه له‌سه‌ر شارده‌نه‌وه یان ژیان یاخود سه‌فه‌ر به‌ده‌ریادا.

* نه‌گەر که‌سیٔ به‌ده‌ریادا سه‌فه‌ریده‌کردو (لینۆفه‌ری) بینێ ترسی نو‌قم‌بوون یان وه‌ستانی ره‌شه‌بای لێده‌کری.

* هه‌روه‌ها به‌لگه‌یه له‌سه‌ر:

+ غه‌م‌وپه‌ژاره‌و نه‌خۆشی.

+ پیاوئیکی دارا له‌کاروباره‌کانیدا.

* نه‌گەر بینێ لینۆفه‌ری به‌ده‌سته‌یتنا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر فره‌ رارایی و نه‌خۆشی یان نۆد په‌ژاره‌و دلته‌نگی.

ل

لێپرسه‌ر: (نابلسی) ده‌لیٔ: بینینی له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر چاک‌بوونی گشتی.

* نه‌گەر مرۆڤئیکی لێپرسه‌ری له‌حالتیکی باشدابینی و بۆنئیکی خۆشی هه‌بوو به‌لگه‌یه له‌سه‌ر باشی ناوبانگو

^(۱) لینۆفه‌ر: جو‌ره‌ رووه‌کی‌که له‌ئای مۆلۆ

وه‌ستاودا ده‌پؤیت. "فه‌ره‌نگی ده‌ریا: ۱۱۵۲/۲"

* ده گونجیست داوای لیخوشببون
به لگه ونی شانیه سهرکه وتن و
دورخستنه وهی به لاو نه هامه تیبت .

* نه وهی بیینی داوای لیخوشببون
ده کات په روه ردگار لیتی خوشده بییت و
مال و منال و خزمه تکارو به هه شت و
روباری پیده به خشیت .

(ثین سیرین) ده لیت: نه گهر گوناوی
که سیک بیینی کاریک نه نجامده دات
خوداوه ند لیتی خوشده بی به پتی
نایه تی: ﴿وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا
الْأَثِيبُونَ اَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ﴾
(النور: ۲۲)، نه گهر بیینی که سانیر لیتی
خوشببون ته مه ندریژ ده بی و پله و پایه ی
به رز به ده سته هیتی .

(نابلسی) ده لیت: نه وهی لیتی
خوشده بی ته مه ندریژده بییت و ناواری و
پاکیتی و پیا به لدان و به ده سته هیتی .

* لیبوره دی لیخوشببون، نه گهر بیینی
له مروفتیک خوشبوو حه قیک ده چیت ته
نه ستوی یا خود حه ق لیکر نه وه و
توله یه ک و خوداوه ند لیتی خوشده بی .

* لیخوشببون له کاتی بوونی
ده سته لاتدا به لگه یه له سهر خواناسی و
ترسان له خوداوه ند .

* نه گهر یه کیک بیینی خودا له خودا

لیخوشبوو یا خود پیغه مبر (ﷺ)

لیخوشببون: (ثین سیرین) ده لیت:
نه وهی بیینی داوای لیخوشببونده کات
له خوداوه ند رزیکه حه لال و منالی
نیرینه ی پیده به خسرئ به پتی نایه تی:
﴿فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ اِنَّهُ كَانَ
غَفَّارًا﴾ (نوح: ۱۰).

* نه گهر بیینی له نویژ بوه وه و داوای
لیخوشببونیکرد له په روه ردگار و
رویکردوه ته قیبله دوعاکه ی
قبولده بییت .

* نه گهر رووی له قیبله نه بوو گوناویک
نه نجامده دات و پاشان ده مریت، نه گهر
بیده نگبوو له داوای لیخوشببون به لگه یه
له سهر به خشین به پتی نایه تی: ﴿وَإِذَا
قِيلَ لَكُمْ تَعَالُوا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ
اللَّهِ﴾ (المنافقون: ۵).

* نه گهر ژنیک بیینی پتی ده لین: داوای
لیخوشببون بکه گرنگیده دات به گوناو و
داوین پیسی به پتی چیرۆکه که ی
(زلیخا).

(نابلسی) ده لیت: داوای لیخوشببونی
مروؤ له خودا به لگه ونی شانیه له سهر
فراوانی رزق و رۆزی، نه وه شی به دهر
له نویژدا داوای لیخوشببون بکات
به لگه یه له سهر ته مه ندریژی .

دايدېږي و خوينی ليهاټ ده چيټه لای
کچی ليدراو.

* هـروهـا دهـلـين: هـر نهـندامـيک
له نه ندامه کانی به لگه يه له سر نه و
نزيکي ليکدانه وهی نه و نه ندامه يه.

* هـنـديک له رافـه کاران دهـلـين: ليدان
دوعايه نه گهر بينی له پياويک ده دن
دوعای ليدنه کات، نه گهر ليداو نه ویش
له پشته وه بالی به سترابو قسه يه کی
خرابی له گه لدا ده کات و به ناقولاو خراب
باسيده کات.

(نابلسی) ده لیت: ليدان به قامچی
له خه ودا وتهی خراب و ناقولایه، نه گهر
خوينی له به رووی له مال و داراييدا
زهره ده کات.

* ليدان به قامچی دريژ ژيان و حالی
مردوه له گه ل ده رخستنی کاریکی
نالوز.

* ليدان به شمشير به لگه ی سرکه وتنه
به سر دوزمنانداو پوچه لکړدنه وهی
به لگه کانيانه، نه گهر شمشيره کی بچرا
به لگه کی جيگيرده بيت، نه گهر نه شکا
به لگه ی دوزمنه کی ده رده که وي.

* نه گهر بينی له گويدرژيکيدا خوی
سوازی بوبو پياويکه نانناخوات هـتا
دوعانه کات و داوا له په روه ردگار نه کات.

چاوپوشي ليکړد به لگه يه له سر ته و به و
رينومايی و چاره نووسی باشی.

ليدان: (نيبن سيرين) ده لیت: خيریکه
ليدراو به ده ستیده هيټيت له ليدنه روه و

مه گهر ليدانه که به داربيت نه و کاته

به لگه يه له سر نه وهی به ليني پيدهدات
به لينه کی به جي ناگه يه نيت.

* نه گهر بينی ده سته لاتدار يا پادشايه ک
ليدنه دات به دار پشته يده کات، نه گهر
له پشيدا قهرزه کی ده داته وه، نه گهر
له پاشيدا هاوسه ری بؤده هيټي، نه گهر
به دار ليدنا خرابه يه ک رووی تیده کات.

* هـروهـا دهـلـين: ليدان به لگه يه له سر
گوړان، هـروهـا دهـلـين: ليدان
ناموزگارييه.

* نه گهر بينی به قامچی ده کيشی
به سهری پياويکداو کاریگه ری هـبوو
له سهری ده يه ويټ به رپرسو
گه وره کی بروت، نه گهر له پيلوی
چاويدا ده يه ويټ نايه کی بشکيني،
نه گهر مووی پيلوی هـلکـيشا
بانگيده کات بؤ بیده، نه گهر
له نيسکه کانيدا له گوړانکاريدا ده گاته
کوټايه کی و ليدنه ده گات به ويستو
خوازی نه گهر له نه رمایي گوټچکه يداو

له بهری بپروات شادی و دانیایی دههینیت بۆ لیدراو.

* لیدان له خه ودا سه فه ره، نه گهر بینى له زه ویده دات سه فه رده کات.

* نه گهر سه د جه لده یان لیدا له خه ودا زینایکردوه یاخود ویستویه تی زینا بکات.

* نه گهر چالێکیان بۆ هه لکه ند هه تا به رده باران بکری و خوشی هاوسه رداربوو زینایکردوه یان ئالووده ی کاریکی ئاوابوه.

* نه گهر چل جه لده ی لیدرا هی مه یخواردنه وه یه، نه گهر هه شتا جه لدی لیدرا ژنانی داوینپاکی هاوسه ردارى توهه متبارکردوه.

* نه گهر مردویه کی بینى لیدا یا خه ریکبوو لیده دا گونا هێکی کردوه یاخود سوربوه له سه ری چونکه مردوو له قیامه تدا یه و به ته نیا رازییه به وه ی خودا وه ند پێی رازییه و بیتا گایه له ناحق.

* لیدانی زیندو بۆ مردو هێزی حالى زیندوه له تاین و نوێژو (حه ج) و زه کاتدا نه مه ش نه گهر مردوو رازیبوو به لیدان و ملکه چبوو بۆی.

* هه روه ها ده لێن: نه گهر بینى مردویه ک لیدا خێری له سه فه ر

* نه گهر بینى له هه ندیک له وانه ی له ژێر ده ستیدان ده دات به لگه یه له سه رنه وه ی ژنه که ی زیناده کات، لیدانی به ده ر له ژن له وانه ی له ژێر ده ستیدان هۆکاری سوودمه ندکردنی لیده رن بۆی.

* نه گهر بینى له که سانیکده دات له ژێر ده ستیدانین هۆکاره که ی ده گه رپته وه بۆ سوودمه ندکردنی لیده ر بۆیان.

* نه گهر بینى له یه کێک ده دات له ژێر ده ستیدا نییه به لگه یه کی خراپه و نیشانه ی زه ره ره رووی تیده کات.

* نه گهر بینى خۆی لیده دات باشه نه گهر هه ندیک له فریشته کان یاخود مردوان یا نه وانه ی له ژێر ده ستیدان لێی بده ن به لکو نه وه ی لێیان ده دات که سانیتەر بیت، باشتی رینی نه وه یه مروؤ ببینی به گۆچان یا به ده ست لیبیدات.

* لیدان به قامیش باش نییه.

* نه گهر بینى له که سانیتەر ده دات سوودمه نتره بۆی له وه ی که سیکیتر لیبیدات.

* هه روه ها ده لێن: لیدان به لگه یه له سه رنه وه ی که لیده ر نه ده ب فێری لیدراو ده کات، نه گهر خوینی نه بینى

نه گەر له ترس و بيم و ناږه تيدابوو
ده رووی لیده کړېته وه .

* نه گەر نه وکه سهی ناسی که له گهر د نیدا
له سر دهستی نه وکه سه دا ده بیټ،
نه گەر نه وهی لیددا مندا لیکي نابالغ بوو
پشوو دهره بوی له ناږه حه تی و
نه خوشی و نه وهی رووی تیده کات
له جیا بونه وه و دهرچون له دنیا .

* هه روه ها نه گەر وایبینی و نه خوش بوو
نه خوشیه که ی درې ژه ی خایاند گونا هو
تاوانی هه لده وه ری یاخود نه گەر
به چاکه کارو ناسرابوو به باشتړین شیوه
ده چیت بۆ دیداری په روه ردگار، نه و
به لاو نه هامة تیه شی له کولده بیته وه .

* نه گەر له گهر دنی که سیک درا نه خوش
نه بوو به لاداریش نه بوو نازو نیعمه ته که ی
ده بریت و له ده سته لات ده خری و
سه رجه م کاروباره کانی ده گوریت .

* نه گەر بینى پادشایه ک یاخود
ده سته لانداریک له گهر د نیده دات
لیکدانه وهی ده سته لانداری په روه ردگار
له غم و په ژاره قوتاریده کات و
یارمه تیده ریده بیټ له کاروباره کانیدا .

* نه گەر بینى فرمانپه وایه ک ده دات
له گهر دنی به رده سته کانی خوشده بى
له تاوانباران و نازادیا نده کات .

ده سته گرده بیټ، نه گەر شتیکی
له کیسچو بیټ به ده سته ده نیټه وه .

* هه روه ها ده لین: نه گەر مردوویه ک
لیددا قه رزه که ی ده داته وه و لیدانی
زه ویش سه فهره .

* لیدانی مړوږ به بى بریندار کړدنی
یا پووشاندنی ئیش و نازاره یاخود
دایوشینه نه گەر له وه رزی رستانه ابیت،
وه گهرنا گوته ی مردوه .

* لیدان بۆ نه و ناږه ی شایسته یه
ته میگردنه و بۆ ناږه لیکش شایسته
نه بى نه زانین و ده سته ریژیکردنه .

* لیدانی دل: لیدانی دل وازهینانه
له بهر په ره کانی و پیکدadan یاخود
سه فهره هاوسه رگرییه .

* لیدانی گالته (سوعبه ت): (نیبن
سیرین) ده لیت: نه گەر بینى به گالته وه
له دهرگای پیشه و ده دات به بزمارو
سه ماده کات ده سته لات و پوستی
فهرمانپه وایى به ده سته هیتى نه گەر
شایسته بى و، وه گهرنا گفتوگو و
قسه گهرمه دات .

* لیدانی گهر دن: (نیبن سپرین) ده لیت:
نه گەر له گهر دنی پراو سهری
لیجیا بوه وه نه گەر نه خوش بوو
چاکده بیته وه، نه گەر قه رزار بوو
قه رزه که ی ده داته وه، نه گەر وازی
له ژنه یتان هینابوو (حه ج) ده کات ،

* **لَیْدَانِی گەردن لە لایەن فەرمانپەر و**
ئازادکردن یان گواستەو و یەو بۆ
پارەگۆرە و وە داراییە و بە لگەیە
لە سەر رۆینی سەرما یە و بۆ
سە فەرکارانی بە لگەیە لە سەر
گە پانە و یان.

* **ئەگەر بینی دەستە لاتاریک لە خەلکی**
ژێر دەستە ی خۆیدا دادپەر وەر دەبێت
لە گەل یان.

* **ئەگەر بینی گەردنیکرد بە دوو**
کەرته و وەر لایە کێبرد بۆ لایە ک دوو
ژێر دەستە ناتوانی بە دادپەر وەری
بەرێو یان بەریت و پێشی خۆش نییە
دەستیان لێهەلگری، هەر وەها دەلێن:
ئەگەر شتیکی ئاوی بینی لە مال و
داراییەکی جیا دەبێت وە.

(نابلسی) **دەلێت: دەگونجێت لە خەودا**
واز لە نوێیەتی یاخود پاشگەزبێت وە
لە تاین.

* **ئەگەر بینی لە گەردنی دەدریت**
بە فەرمانێک لە لایەن دادوەر وە یاخود
لەرێگە برینداریانکرد لە جەنگدا باوکی
دەمری ئەگەر باوکی هەبێت یان
مندا لاری.

* **لَیْزایی (زەوی نزم و نشیو): (نابلسی)**
دەلێت: ئەگەر بینی پێدا دەپوات
نارەحەتی یان غەم و پەژارە کە روی
تێدە کات چاوە پێیە کۆتاییەکی
باشی.

* **ئەگەر بینی لە گەردنی دەدریت**
بە فەرمانێک لە لایەن دادوەر وە یاخود
لەرێگە برینداریانکرد لە جەنگدا باوکی
دەمری ئەگەر باوکی هەبێت یان
مندا لاری.

* **ئەگەر بینی لە گەردنی دەدریت**
بە فەرمانێک لە لایەن دادوەر وە یاخود
لەرێگە برینداریانکرد لە جەنگدا باوکی
دەمری ئەگەر باوکی هەبێت یان
مندا لاری.

* **ئەگەر بینی لە گەردنی دەدریت**
بە فەرمانێک لە لایەن دادوەر وە یاخود
لەرێگە برینداریانکرد لە جەنگدا باوکی
دەمری ئەگەر باوکی هەبێت یان
مندا لاری.

* **ئەگەر بینی لە گەردنی دەدریت**
بە فەرمانێک لە لایەن دادوەر وە یاخود
لەرێگە برینداریانکرد لە جەنگدا باوکی
دەمری ئەگەر باوکی هەبێت یان
مندا لاری.

* **ئەگەر بینی لە گەردنی دەدریت**
بە فەرمانێک لە لایەن دادوەر وە یاخود
لەرێگە برینداریانکرد لە جەنگدا باوکی
دەمری ئەگەر باوکی هەبێت یان
مندا لاری.

فریودانی هه بیټ، ده گونجیت پشتگیری
به ده سستبهنی له سهر خواست و
داواکه ی.

* شیر و هه گوشته و هه یان به برنج و هه
خوشتی و شادی به یان زانیاری و رزق و
روزی بیتوماره.

* نه وهی له شیر دروسته کړی
له سه وزه و پاقله و هاوچه شنه کانی
تیکه لیبونی و هه چه بیدعه یه کی باشه.

لیو (لهوس): (نبین سیرین) ده لیت: لیو
هاوپی پیاوه خو ی پیجوانده کات و
وه ک په ناو پشتگیری وایه، لیوی
ژیره وه له لیکدانه وه دا به هیزتره له لیوی
سهر وه.

* هه روه ها ده لیت: لیو له لیکدانه وه دا
خزما یه تییه، لیوی سهر وه نه وه ی
که وا له هه موو کاروباره کاندایه پشتی
پیده به ستری له لیکدانه وه شدا به و
شیره یه یه نه گهر ئیش و ئازاری
پیوه ببینی کاروباری هاوپی کانی به باشی
ناپوات به پیوه.

* نه گهر بینی هه روه لیوی بپاوه
ناماژه و چاوداگرته.

* نه گهر لیوی سهر وه ی به بپاوی بینی
نه وکه سه ی پشتگیریده کات
له کاروباره کاندایه پشتی پیده کات.

* هه روه ها ده لیت: لیکدانه وه ی
هه ردولیو له ده وری ژن ده گیر سیته وه.

ژنه که یه وه، به هه مان چه شن جیگه و
شه روال و نه علیش هه رویه.

* نه گهر بینی شتیکی لیداما لرا یا خود
سووتا یان بر دیان له ژنه که ی
جیا ده بیته وه به ته لاقدان یا خود مردن.

لیکدانه وه: (نابلسی) ده لیت:
لیکدانه وه له خه ودا به لگه یه له سهر
بیستنی هه وال له سهر زاری که سی
درۆن، نه گهر یه کی که بوی لیکدانه وه
له خه ودا راستگوبوو به وچه شنه ده بیټ
که وتویه تی.

لیکوله (تولر): (نبین سیرین)
ده لیت: لیکوله رو پشکنه ر له خه ودا
جه نگاندنه له گه ل نه ته وه یه کی دوپوو
زه و تکرینی مال و داراییانه به فروفیل.

لیکولینه وه له ده ده نگویاس:
(نابلسی) ده لیت: له خه ودا بریتییه
له سیخوپی و گوینگرتن له رو ودا ویک
که ناگونجیت گویی بۆ رادیی.

لینرا و به گوشته وه: (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا ده وله مه ندییه بۆ هه ژار، به لام
لینرا و به بیگوشت هه ژاری یا
به ندایه تییه.

* نه گهر خوی خوار دینکی خوشتی لینا
پله وپایه یه که به نه ندازی خو ی
وه رده گری یان ده وله مه ند ده بی دوی
هه ژاری.

* نه گهر که سیکیتر چیشتی بۆ لینا
ده گونجیت پلانگی پری له دژی و ترسی

پاسهوان ياخود رمانی دەرگاکی ی یا
 دانه خرائی یاخود ونکردنی کلیله کانی.
 *دهگونجیت به لگه بیت له سەر مردنی
 باوک و دایک یاخود یه کیک له دوو هاوسەر.
 *دهگونجیت به لگه بیت له سەر برژیوی
 نه وانسه ی شمه شالده ژهن و
 هاوچه شنه کانیاں یاخود وهک
 دروستکهری شیرینی که فووده کات
 به کوره ی ئاگردا نهک فروشه ری یان
 دروستکهری شووشه و هاوچه شنه کانی.
 *ناسکی لیوو سووربوونی به لگه یه
 له سەر ره وانبیزی و ریتومایی و خواردنی
 باش و خواردنه وه و ئاههنگ و شایی.
 *ناقولایی لیویش یان قورسییان یاخود
 ره شداگیرسانیاں یان شینبوونه وه یان
 بۆ نه خوش به لگه یه له سەر مردنی
 چونکه له نیشانه کانی مردنه.
 *دهگونجیت پیکه وه دانی لیو به لگه بیت
 له سەر پیلوی چاو.
 *دهگونجیت به لگه بیت له سەر
 عه و رته.
 *دهگونجیت به لگه بیت له سەر
 نه ملالوای رویارو بیر یان نه وه ی
 ده خریته سەر بیرو هاوچه شنه کانی.
 *دهگونجیت به لگه بیت له سەر پاشی
 مرقۆ.

(نابلسی) ده لیت: نه گەر لیوی
 خواره وه ی نه ما ژنه که ی ده مریت یان
 ته لاقیده دات.
 *نه گەر لیوی سه ره وه ی درزو
 شه قیبردبوو نه و تاکه ی ده دریته پال
 لیو ده بیت به دوان، نه گەر لیوی
 خواره وه درزیرد گوزارشت له دووژن
 ده کات، نه گەر سه ره وه بوو
 دوو هاوپییه، نه گەر زوخم و کیمیکرد
 هه ردوو هاوپیکی کۆکده بن له سه رراو
 کاروباره کانی، نه گەر پچرا له هاوپیکی
 جیا ده بیت وه و دهنگی له گه ل داده بپی.
 *لیو هیژو توانای پیاوو جوانییه تی،
 هه روه ها لیو خزمایه تیه و به لگه یه
 له سەر:
 +نه خوشی و به لا.
 +نیره یی.
 +نه و هه وال و ده نگوباسانه ی زامه کانی
 ده روون ساپیژده که نه وه.
 *دهگونجیت هه ردوو لیو به لگه بن
 له سەر:
 +په رده وان و مندال و پاسه وان و دەرگای
 داخراو.
 +زانیا ری و ریتومایی و خواردن و
 خواردنه وه.
 +خوشی و ناخوشی.
 +شاردنه وه و په نهانکردنی نه یینی.
 *نه گەر له خه ودا هه ر لیوی نه بوو
 به لگه یه له سەر له ده ستدانی مندال یان

میم

ما

ماچ: (ئىبن سىرىن) دەلئىت: ماچ
بەئارەزەوہ بەدەستھىنانى داوايەو
ماچکردنى مندالئىش خۆشەويستىيە
لەنىوان باوکی مندال و ئەوہى
ماچىدەکات.

*ماچکردنى خزمەتکار خۆشەويستى
نىوان گەرەو خزمەتکارە.

*تەگەر بىننى ماچى
دەستەلانداریکیکرد لەشوینى ئەو
دادەنرى، ئەگەر دادوهریکی ماچکرد
وتەکانى پەسەندەکرى.

*تەگەر دەستەلانداریان دادوهر
ماچیانکرد لەلایەن ئەوانەوہ خىرى
دەستگیردەبى.

*تەگەر بىننى پیاویك نىوان
هەردووچاوى ماچکرد هاوسەر دەگرى.

*تەگەر بىننى پیاویك ماچىدەکات یا
جووتدەبى لەگەلى بەئارەزەوہ خوازو
داواى بەدەستدەهیتى، ئەگەر
ماچەکەى بۆ ئارەزووبو بکەر

لەکارلیکراو خىرى دەستگیردەبى یان
زانبارى و رىئمايى و گەشتن بەچاکە.
*تەگەر ماچەکەى بەبى ئارەزووبو
کارپیکراو لەبکەرەوہ خىروچاکەى
دەستگیردەبى.

*تەگەر خزمەتکاریکی کچى ماچکرد
راستیکردوہ لەگەل بەرپرسەکەى،
ئەگەر ماچى ژنیکیکرد راستگۆدەبى
لەگەل مێردەکەى.

*تەگەر بىننى کورپەکەى ماچىدەکات
ئەگەر بالغوبو سوودى لێوہردەگرى یان
لەباوکی، ئەگەر بەئارەزەوہ کورپەکەى
ماچکرد مال و سامانىکی کۆکردوہتەوہ
دەیهوئیت بیدات پى، ئەگەر ماچکە
بەبى ئارەزووبو لەکوپ یا کچى
خۆشحالى دەستگیردەبیت.

*تەگەر مەزقێک چاوى ماچکرد ژنو
پیاو لەگەل یەك کۆدەبنەوہ.

*ماچکردنى دەمى یار دینارەو لەگۆناو
کولمدا درەمە.

* نه گەر بینى مردوویه کی نادیار
ماچده کات مال و دارایی له لایه که وه
ده ستگیرده بی چاوه پتی نه کردوه،
نه گەر مردوویه ک ماچیکرد له و مردوه
یان له جینشینه کانی سوودو
قازانجده کات.

* نه گەر مردوویه کی ناسراو یا
نه ناسراوی ماچکردو ماچه که
به ئاره زووی ماره برینه وه بوو داواکی
ده ستگیرده بی.

* نه گەر نه خۆشیک بینى مردوویه ک
ماچده کات به لگه یه له سه مردنی،
نه گەر له شولار ساغبوو به لگه یه
له سه رنه وه ی و ته کانی له و کاته دا
ناشیاون چونکه مردوویه کی بی روحی
ماچکردوه.

مار: (ئین سیرین) ده لیت : ده گونجیت
ببیاوه پ یاخود خاوه ن بیدعه بیت
به هوی ئه و ژاره وه هه لیگرتوه.

* ده گونجیت (حیاء) له ناوی (مار) وه
وه رگه راییت وه ک بینینی له کێلگه دا یان
بدریته پال دارو گرژکردنیان چواندوه
به ئاو، ده گونجیت مار فه رمانپه و او
ده سه لاندارییت، یان هاوسه رو کورپیت
به پتی نایه تی: ﴿اِنَّ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ

* ماچکردنی ژن رووتیکردنه یان
موسولمانبوونی که سیکی خۆشه ویسته.
* ماچکردنی پیر پۆزشه یتانه وه یه
له قسه یه ک.

* ماچکردنی کچ په رداخیک باده یه.
* نه گەر زانایه ک ژنیکی شوخ و شهنگی
ماچکردو قورئان ماچده کات، نه گەر
حه زی له دنیا بوو دنیا یه.

* نه گەر قورئانی ماچکرد
(حه ج) ده کات و به رده په شه که
ماچده کات.

* نه گەر بینى ژنیک ماچده کات خۆی
رازاندوه ته وه یا جووتبوو له گه لی
بیوه ژنیک ده هینی میژده که ی مردوه و
سوود له مال و سامان و منداله کانی
ده کات و له وساله دا خیر رووی
تیده کات.

* نه گەر بینى مردوویه کی ناسراو
ماچده کات سوود له زانیارییه کی
مردوه که ده کات که له دوا ی خۆی
به جی هیشتوه یان له مال و سامان
یاخود له کرداره کانی که له حالی ژياندا
نه نجامیداوه.

* نه گەر بینى مردوویه کی نادیار
ماچده کات له مردوه که یان
له جینشینه کانی سوودو قازانج
وه رده گری.

وَأُولَٰئِكَ مِمَّنْ لَّنْ لَّكُم مِّنْهُم مَّا فَخِذُوا لَهُمْ
(التغابن : ۱۴).

*نه‌گەر له‌گه‌ڵ ماریکدا به‌جه‌نگهات یان
به‌ربه‌ره‌کانی له‌گه‌ڵکرد له‌گه‌ڵ دوزمندا
به‌جه‌نگدیت، نه‌گەر ماره‌که‌ی گوشت
زه‌فه‌ر به‌دوژمنه‌که‌ی ده‌هینیت، نه‌گەر
پێوه‌یدا زیان و خراپه‌ی
له‌دوژمنه‌که‌یه‌وه‌ پێده‌گات به‌ئه‌ندازه‌ی
ئهو پێوه‌دانه‌، نه‌گەر گوشته‌که‌ی
خوارد زه‌فه‌ر به‌دوژمنه‌که‌ی ده‌هینیت و
خۆشی و شادی پێده‌گات، نه‌گەر
ماره‌که‌یکرد به‌دووکه‌رت‌ه‌وه‌ گه‌واهی و
گوته‌ی دادپه‌روه‌ری له‌دوژمنی
ده‌بیستی.

*نه‌گەر مار بۆی بدویت و قسه‌و
گوته‌یه‌کی نه‌رم و نیانی له‌گه‌ڵدا بکات
خیرێکی پێده‌گات خه‌ڵکی پێی
سه‌رسام ده‌بن.

*نه‌گەر ماریکی تۆپیوی بینی دوزمنه‌و
خوداوه‌ند شه‌پو خراپه‌ی
لێدوورده‌خاته‌وه‌ به‌بێهێزو هه‌ڵدان.

*ماری سپی: سه‌سه‌خترین دوزمنه‌،
ماری ره‌شیش: خراپه‌تره‌.

*نه‌گەر بینی بوه به‌خواه‌نی ره‌شماری
گه‌وره‌و نه‌ژدیه‌سه‌ر ده‌بیست به‌پیشه‌نگی
کۆمه‌ڵێک و موڵک و ده‌سته‌لاتێکی گه‌وره‌و
بیشومار به‌ده‌سته‌ده‌هینیت.

*نه‌گەر ماریکی ساف و لووسی
به‌ده‌سته‌ته‌یناو رام و گوێپایه‌لیبوو
به‌چه‌ک و هیچ ئامرازیکتر زیانی
پێنه‌گه‌یاند گه‌نج و ده‌وله‌مه‌ندی به‌کێک
له‌فرمانپه‌روایان بۆ ئهو ده‌بیست،
ده‌گونجیت باپه‌ره‌ی بیست نه‌گەر ئهو
سیفه‌ته‌ی تێدا بیست.

*نه‌گەر له‌ماریک بترسی به‌لام نه‌زانیت
چ ماریکه‌ دڵنیاده‌بیست له‌دوژمنه‌که‌ی،
نه‌گەر ده‌ستنیشان و دیاریکرد ئه‌وجا
ترسا لێی ترسو بیمه‌، هه‌روه‌ها هه‌موو
ترسو بیمێک مه‌ترسی هه‌بیست لێی به‌لام
دیارینه‌کات و هاتنه‌ده‌ره‌وه‌ی مار
له‌مندالان کوپه‌، نه‌گەر ماریک بباته
ماله‌وه‌ دوزمنه‌که‌ی پلاندیه‌گیرێ له‌دژی.
*نه‌گەر بینی هه‌لیده‌گری مال و دارایی
پێده‌گات له‌لایه‌ن دوزمنه‌وه‌ به‌دڵنیای و
بێ دله‌راوکه‌ به‌پێی ئایه‌تی: ﴿خُذْهَا
وَلَا تُخَفِّضْ﴾ (طه: ۲۱).

*تووله‌مار کوپه‌، نه‌گەر ماری بینی
له‌بازار ده‌کوژریت له‌کاتی جه‌نگدا
زه‌فه‌ر به‌دوژمنه‌که‌ی ده‌بات.

*مار ده‌سته‌لاتدار و فرمانپه‌روایه‌که‌
دژایه‌تی له‌ناخیا هه‌ڵده‌گری و نه‌هین
پۆشیده‌کات.

*نه‌گەر ماریکی بینی له‌عه‌وره‌تیه‌وه‌
هه‌تا ده‌روه‌ پاشان بۆ جارێکتر

خویه تی، نه گەر له مالی خۆیدا نه یبینن
دوژمنه کانی بیگانه.

*گژشتی مارو چه ورپیه که ی مالیکی
حه لالی دوژمنه ، دژه ژاره
له دوژمنه که ی.

*ته گەر ماری بینی له هه موو لایه که وه
ده جه نگی و په لامارده دات و ماریکی
که وره ی لیکوشتن ده بیت به خاوه نی
نه و شارو ولاته، نه گەر ماره کوژراوه که
وه ک سه رجه م ماره کانیت و ابو یه کیک
له سه ریزانی پادشا ده کوژریت.

*ته گەر ماره که سه رکوت
به به رزاییه کدا خوشی و شادی روی
تیده کات.

*ته گەر ماره که له به رزاییه که وه
هاته خواره وه سه رۆکی نه و شوین و
جیگه یه ده مریت.

*ته گەر ماریکی بینی له زه وی هاته
ده ره وه سزاو خه شمه له و شوین و
جیگه یه.

*ته گەر کێلگه و باخه که ی پرپوو له مار
باخ و کێلگه که ی نه شو نماده کات و نه و
رووه که شی تیدایه زیاد ده کات و
ده ژێته وه.

*ده گێر نه وه پیاوێک دیت بۆ لای (ئین)
سیرین) و پیتی ده لی: له خه ودا ببنیم
مارێک ده جوو لێته وه و منیش دوا ی

خۆیکرده وه به نێویدا که سێکه ناپاکی
له گه لده کات.

*مار ژنه، نه گەر بینی مارێک
ده کوژریت له سه ر جیگه که ی ژنه که ی
ده مریت.

*ته گەر مارێک ئالابوو له گه ردنی و کردی
به سی پارچه وه هه رسی ته لاتی ژنه که
ده دات.

*دریژی و که لبه ی مار هیزو
توندوتیژی و پلانی دوژمنه ، نه گەر
بینیت به مارێک له حالیکه وه ده چیت بۆ
حالیکی تر و دوژمنی موسولمانان
ده گریت خۆی له گه ل ژاره زووبازان.

*ماری ئاوی مال و داراییه.
*ته گەر له گیرفانیدا چه ن تووله ماریکی
بینی و ره نگیان سپیوو لێی
نه ده ترسان با پیره یه تی.

*ته گەر ماریکی بینی به دوا یا ده پوشت
دوژمنه که ی ده یه ویت زیانی
پێگه یه نی.

*ته گەر له به رده میدا له رزی یا
خولێخوارد دوژمنه و تیکه له به لام
ناتوانی زیانی پێگه یه نن.

*ته گەر چه ن ماریکی بینی هاتنه نێو
ماله که ی و به بی زیان چوونه ده ره وه
دوژمنه کانی له خانه واده و که سی

نه هامه تیه که رووده کاته خزمو که سیکي نزیک.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر مروؤ له ماری گهره نه ترسا هیژو دهسته لاته که یه تی، ماریش دوژمنیکی مالو دارایداره، چونکه لیکدانه وهی ژار مالو داراییه.

* نه گهر بینی خوی بر دیه نیو مالی خزی دوژمنه که ی پلاند ه گپړی له دژی.

* نه گهر بیني مارد ه گری به ده سته وه مالو داراییه کی له دوژمنه وه پیده گات به هیمنی و ئاسایش، نه گه کوشتی زه فەر به دوژمنه که ی ده بات.

* نه گهر خوین به ده ستیدا رژا دوژمنه که ی ده مریت و مالو داراییه که ی بۆ ده مینیت ه وه، نه گهر پیوه یدا که م کوپي دوژمنه که ی بۆ ده گوپزیت ه وه، نه گهر ماره که ی سووتاند فەرمانپه و دوژمنانی ده کوپیت و زه فەریان پیده بات.

* نه گهر فەری سه فەر ده کات.

* تووله مار له لیکدانه وه دا دوژمنیکی بچوکه.

* نه گهر تووله ماره که کوژا مردنی کوپي بچوکه.

* ره شمار خراپترو به زیانتره، ماری سپیش دوژمنی لاوازو بیتیهزه.

که وتم، خۆیکرد به کونیکداو منیش بیلایکم به ده سته وه بوو خسته سه سر کونه که، نه ویش پپی وت: نیستا ژن ده ستنی شان ده که یت؟ وتی: به لی، وتی: ده بیت به میراتگری نه و ژنه و ده وله مه ند ده بیت، نه و جا ژنه که ی هیناو پاشان ژنه که مردوو حوت هه زار دره می بۆ به جیهیتشت.

* یه کیکیتر بیني مال ه که ی پرپوه به مار، خه وه که ی بۆ (نیین سپرین) گپړایه وه، نه ویش پپی وت: له خوا بترسه و دوژمنی موسولمانان مه گر مخۆ.

* ژنیک هات بۆ لای و وتی باوکی (به کر) ژنیک له خه ودا دوو ده رچه ی هه بوو دوو مار له هه ردوو ده رچه که هاتنه ده ره وه، دوو پیا و هه ستان و له سەری ماره کان شیریان ده رهیناو دۆشیان، (نیین سپرین) وتی: مار شیري لینایه ت به لکو ژاری لیدیت، نه و ژنه ش دوو پیا و له سه رکرده کانی (خه وارچ) ده چن بۆ لای و بانگیده که ن بۆ ریبازی خویان، هه ره وها داوی لیده که ن جنپو به هه ر دوو شیخی مه زن (ره زای خویان لیبیت) بدات.

* ماری نیو سک خزمو که س وکاره و هاتنه ده ره وه ی له پیاویک به لاو

دارایی ده بات و سه رکه و توو ده بیئت و شادی به ده سته هیئیت.

*ته گهر به کولایخواردی زالد ده بیئت به سه ر دوزمنه که یداو مال و دارایه کی حال ل به ده سته هیئیت و مال که ش به هوی جه نگو و تیکوشانه وه به ده سته بیئت.

*ته گهر زاره که کاری تیکردو به پاده یه ک گوشت و نیسقانه که ی هه لوه ری کوشتارو جه نگره کات له گه ل دوزمنه که یداو کوپه کانی په رته وازه ده بن له ولاتدا، نه گهر مردو کوشتاری دوزمنه کات و ده یکوژیت.

*ته گهر مارپکی بینی به لام دیارینه کردو هه لاهات لئی دلتیاده بیئت له دوزمنه که ی و زه فهری پیده بات.

*هه موو ترساوژک له شتیک نه گهر نه بیینی دلتیاییه له وه ی لییده ترسی و ناگاداری و هره گریت به رانبه ری، نه گهر ده ستنیشانی کردو لئی ترسا ترسو بیمی بو دوسته بیئت له لایه ن دوزمنه که یه وه به لام ناتوانیت زبانی پییگه یه نیت.

*ته گهر مارپکی هیتا مالی حرامی دوزمنه که ی و هره گری و زه فهری پیده بات.

*ته گهر مارپک له گه لی دوا به نه رمو نیانی خویشی و شادی روی تیده کات یاخود خپرو چاکه یه ک له دوزمنه وه به ده سته هیئیت و خه لگی پیی سه رسام ده بن، نه گهر به ربه قی دوا له گه لی ده ستریزده کات بو دوزمنه مه گهر له گه ل نه وه دا پیوه دانه بیئت، چونکه کردار له وته زور به هیزتره، له کاتی که دا له ده سته ی نه دوزمنه قوتارده بیئت.

*ته گهر مارپکی بینی له کونیک هاته دهره وه و جاریکتر خوی پیدا کرده وه شه یان توویشی غه م و په زاره یده کات.

*ته گهر ماره که یکرد به دوو که رته وه دوزمنه که ی به ویژدانه وه ده دویت و ره فشار ده کات به رانبه ری، نه گهر هه ردو که رته که یبرد سوود له دوزمنیکی سه رداری خاوه ن شوینکه و ته ده بیینی، نه گهر کردی به سیکه رته وه به ریه ره کانی له گه ل دوزمنه که یددا ده کات و زه فهری پیده بات و سی دوزمن بو ی ملکه چ ده بن: پیاوینکی سه رکرده و ده وله مه ندیکی خاوه ن مال و مندا ل.

*ته گهر گوشتی ماره که ی به نیوکولای خوارد زه فهر به دوزمنه که ی و مال و

* نه گهر ماریکی مردووی بینی
خوداوه ند دوزمنه کئی له ناو ده بات
به ناسانی.

* نه گهر ماریکی کرد به دووکه و ته وه
دوزمنایه تی دوزمنه کیده کات
به دوو به شه وه، نه گهر فرمانپه واو
پادشایه که خویکی ناوای بینی پادشاو
فرمانپه وایه کیت دوشکینتی یا خود
بیخو ماندو کردن له ناویده بات.

* نه گهر له گهل ماریکدا دوا دوزمنیکی
(فیرعه ون) ناسا سر دهرده هیئت.

* نه گهر بینی ماریک قووتید اوه
ده سسته لاتو فرمانپه وایی
به ده سسته هیئت.

* نه گهر ماریکی به سهری خویه وه بینی
پله و پایوه که سیتی لای پادشاو
فرمانپه وایان، به رزده بیته وه.

* نه گه بینی به نئو ماردا دهروات
خه وه کئی به لگه له سر بارانیکی
مه زنو دۆله کان پر له لافاو ده بن.

* نه گهر ماری شاخدار بیینی وه زاره تی
فرمانپه واو پادشا به ده سسته هیئت،
نه گهر شایسته بیت، نه گهر بازرگان بوو
سوودو قازانج له بازرگانیه کئی
ده سسته که ویت.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر
داوینپسی و سروشتیان و پیوه دانیان،
ده گونجیت ماریش فرمانپه وا بیت.

* نه گهر کیلگه کئی پر له ماریوو نه شو
نما ده کات و رووه کیش زیاده کات و
ده دژته وه.

* مار به لگه یه له سهر:
+ لیشاوو لافاو.

+ ده سته لاتو زیان.

* نه گهر بینی ماریکی کوشته وه
هاوسه رگری له گهل ژنیکدا ده به سستی.

* نه گهر بینی مار له مالیکه وه دیته
دهر وه لانه و مالی بینراو ویرانده بیت و
ده پوخی به سهر داینشتوانه که یدا.

* نه گهر چند ماریکی بینی نه وه ی تیدا
نیشته جیده بیت به دهرده که ویت و
گهر نه خوش بیت دهر میت.

* نه گهر ماریک بیینی ده چیتته نیو
ده می سهرده که ویت به سهر
دوزمنه که یدا.

* نه گهر بینی ماریک له لووتی دیته
دهر وه یا له پشتی یان له شوینی
میزکردنی کوریکیده بیت، نه گهر
له گویچکه ی هاته دهر وه یا له ورگو
عه وره تی یا له پاشی گونا هو تاوانیک
نه نجامده دات و که مته رخه میده کات
له نایندا.

مارگر: (نابلسی) ده لیت: یه کیک مارگریت و کویکاتوه، بینینی له خه ودا به لگه یه له سه ر تیکه لپوون له گه ل خه لکی شه په نگیزو خراپه کارداو دزایه تیکردن له گه ل دوژمناندا ، نه گهر ماری به ده سته وه بوو خه و بیننه نه خوشبوو به لگه یه له سه ر ته مه ندریژی، نه گهر هیچی پینه بوو به لکوو بوو به کرمی ناوړیشم به لگه یه له سه ر ته وپه نه گهر سه ر پتچیکار یان ده وله مه ندبوو هه ژار ده که وئو به پپچه وانه و یان ده گونجیت له پیشه یه کی خراپه وه بچیت بۆ پیشه یه کی چاک و باش.

* ده گونجیت مارگر به لگه بیت له سه ر شوینه واره لگرو هه موو پیشه وه ریک وه ک چه قو فروش و شمشیر فروشی عه جه م.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سه ر نه خوشی گه ری.

مارمیلهکه (قوړی): (نابلسی) ده لیت: بینینی له خه ودا به لگه یه له سه ر نه و زانایه ی ده ستیده گریت له تاریکایه وه روو به رووناکي.

(نابین سیرین) ده لیت: پیاوړی ناکولای گور او گوندنشینو پیاوړه . بینینی له خه ودا به لگه یه له سه ر نه خوشی.

* نه گهر بینینی هه رماریک لپی جیاده بیتوه له مرؤف که سیک جیاده بیتوه که له گه ل یه کدا هاو شیوه بوون.

* نه گهر بینینی له جپی خو ی مار ده گریته وه به ده سته به لاو نه هامه تی له لایه ن خزمو که سه کانیه وه یا له لایه ن خانه واده که یه وه.

* ماری نیو مال دراوسیه و هی ده شت و ده ریش دزو جه رده یه.

* مار شه پو ئیره یی و نا پاکي و فیلبازی و دوژمنایه تی ده ر خسته .

(نابلسی) ده لیت: به لگه یه له سه ر پیاوی شیوو دژلنشین ، ده گونجیت به لگه بیت له سه ر دوژمنایه تی له لایه ن که سوکارو هاو سه رو مناله وه یا خود ده گونجیت دراوسیه کی ئیره ییبه ری درنده بیت.

* ماری ناوی په ناو پشستگیری سته مکاره یان ناگادارییه له لایه ن دادوهره وه ده رده چیت.

* نه گهر بینینی بوو به خاوه نی ماریک ده سته لاتداریکی مه زن به ده سته هیئت.

* نه گهر بینینی ماریک گاز له عه وده تی ده گریت یان قووتیده دات ژنه که ی زیناو داوینپیسیکردوه .

* نه گەر بينى ژنيكى داوينپيس ده بينى
پشكيتكى حرام له دنيا دا
به ده سته هيتى.

* هه موو جوړه كانى ماره برين له خه ودا
نه گەر خاونه كى ناوى هاته وه
خوشتن به پتويست گه را له سهرى
خه ويكى پوچو به تاله.

* نه گەر بينى چوه لاي ژنيكى ناسراو
خانه واده كى خيړ له دنيايان
به ده سته هيتيت، نه گەر نه چوه لاي
جووت نه بوو له گه لى به لام ماچو
ده ستبازى له گه لكرد ده وله مهندي
خانه واده كى كه متر ده بى چونكه
چوونه لاي باشترو كاريگه رتره.

* نه گەر بينى يان خه ويان پتوه بينى
دايكى ماره برى يا خوشكه كى
ياكه سيكى مه حره مى نه م خه وه
كه سيك ده بينى رايه لى خزمایه تى
پچپوه و مافى كه سه كانى نه داوه و
به سه ريان ناكاته وه.

* نه گەر بينى ژنه كى ژور
له خوږه كاتو پالكو و توه له گه ل پتر
له حالى بيدارى و واژوى سروشتى
نيوانيان ساليكى پر فه پوپيت روويان
تيد ه كات، نه گەر ژنيكى ناديار بوو
به هيزتر ده بى.

(نابلسى) ده لى ت: له خه ودا پياويكى
عه ره بى گوندن شينه و فيل
له خه لكيد ه كات له مال و سامان يان داو
نه وهى به دييكات نه خوږه ده كه وي.

(دميرى) ده لى ت: نه وهى مارمى لكه بينى
له خه ودا نه خوږه ده كه وي.
ماره برين (مه لا - ماموستاي ناينى):

(نابلسى) ده لى ت: بينينى له خه ودا بو
كه سيكى ره به ن به لگه يه له سهر
هاوسه رگيرى و بو هاوسه رداريش
ته لاقدان يان ده ويتيه به پتې بينينى
خه ويينه رو نه و ماره برينه بى بينويه تى.
ماره برين (هاوسه رگيرى): نه گەر خوى
به زاوا بينى به لام ژنه كى نه بينى و
نه يناسى و ناوى نه برا، ده مرى يان
مروفتك ده كوژى.

* نه گەر ژنه كى ديارى كړدو ناسى
يا خود ناو بېرد وهك هاوسه رگيرى وايه.
* نه گەر بينى هاوسه ريگرت ده ستلا ت و
فه زمانه وا به نه ندازه ي چاكه ي ژنه كه
به ده سته هيتى له گه ل واتاي
ناوه كه ي و شوخ و شهنكى و جوانى.

* نه گەر بينى له هاوسه ره كه ي
جيا بوه وه له ده ستلا ته كه ي دور
ده خريته وه.

وابهسته نییه، نه‌گەر ئاژه‌له‌که
نادیاربوو زه‌فەر به‌دوژمنیک ده‌بات.

*نه‌گەر بالنده‌و ئاژه‌لی درنده‌ی
ماره‌بپی به‌ده‌ر له‌مرۆف به‌همان
شیوه‌یه.

*نه‌گەر مردوویه‌کی ناسراوی ماره‌بپی
بکه‌ر له‌کارپیکراو خێرو دوعاو
په‌یوه‌ندی به‌ده‌ستده‌هێتی.

*نه‌گەر مردوویه‌کی مه‌حره‌می ماره‌بپی
بکه‌ر خێرده‌گه‌یه‌نیت به‌کارلیکراو
له‌پاره‌و دوعاو یارمه‌تی.

*نه‌گەر مردوویه‌کی ناسراوی بینی ماره
ده‌بپی له‌زیندوویه‌ک خێر ده‌گات
به‌ماره‌کراو له‌مردوه‌که‌وه
میراتگره‌کانیه‌وه.

*نه‌گەر بینی شوویک‌دوه به‌ژنیک
مردوو و چوه لای زه‌فەر به‌کاریک
مردوو ده‌بات له‌کاروباره‌کاندا
به‌ئه‌ندازه‌ی جوانی ئه‌و ژنه‌یه، نه‌گەر
نه‌چوه لای زه‌فهری بۆ ئه‌و کاره
به‌ئه‌ندازه‌ی چوونه‌لایه‌تی.

*نه‌گەر بینی شوویک‌د به‌پیاویکی
مردوو چوه لای له‌مالی خۆیان
که‌مبوونی مال‌و سامانیه‌تی و گۆپانی
حال‌و بارو په‌کلایبوونه‌وه‌ی
کاروباره‌کانیه‌تی.

*نه‌گەر بینی کوپیک لای نادیار
ماره‌بپی و بکه‌ر زه‌فەر به‌دوژمنی ده‌بات
به‌همان شیوه نه‌گەر ماره‌کراو
ناسراو بوو یان ئاژاوه‌و ناکۆکی هه‌بوو
له‌نیوانیاندا وه‌ک لیکدانه‌وه‌ی پێشوو
ده‌بیئت. نه‌گەر ناسرابوو به‌لام ناکۆکی و
شه‌پو ئاژاوه له‌نیواندا نه‌بوو کارلیکراو
له‌بکه‌ره‌وه خێری ده‌ستگیر ده‌بیئت.

*نه‌گەر ماره‌کراو پیریک نادیاربوو
ئه‌وپیره باپیره‌یه‌تی و خێره‌که‌یه‌تی
ده‌یکات بۆ باپیری باشه‌و پێیده‌گات و
به‌همان شیوه نه‌گەر بینی پیاویک
ماچه‌دکات یاخود له‌گه‌لی جووتده‌بی یا
تیکه‌لی ده‌بیئت نه‌گەر ئاره‌زوو هه‌بوو
له‌نیواندا به‌و شوپوه‌یه‌یه که‌باسکرا،
به‌لام له‌هێزو ئه‌ندازه‌دا خوارتره‌.

*نه‌گەر بینی ماچی پیاویکده‌کات نه‌ک
به‌ئاره‌زوو شه‌هوه‌ته‌وه بکه‌ر
له‌کارپیکراوه‌وه خێری ده‌ستگیر
ده‌بیئت و لێی وهرده‌گرێ.

*نه‌گەر بینی دووگیانبوه زیاده‌بوونی
دنیا په‌یه‌تی.

*نه‌گەر بینی کچیوو خێر
به‌ده‌ستده‌هێتی.

*نه‌گەر بینی ئاژه‌لیک ماره ده‌بپی و
ئاژه‌له‌که ناسراوه خێری خۆی
ده‌گه‌یه‌نیت به‌که‌سیک له‌په‌یوه‌ندییه‌دا

* نه گەر خوۋى شتو جلويهرگى له بهر کرد لهو حاله قوتار ده بى.

* نه گەر بينى هاوسهره كى ريشى ههيه نه و ژنه هه رگيز مندالى ناييت، نه گەر كوپى هه بوو كاروبارى خانه واده كى ده بات به رتوه.

(قهيره وانى) ده لئيت: ماره پرينى ژنى ناديار نه گەر ماره پر نه خو شبيت ده مرى، نه گەر بيدار بوو گرته سستى ده سته لات ده به سستى يا خود شايه تى له سهر كوژراو يك ده دات چونكه ژن ده سته لاتداره و چوونه لاي وهك كوشتن وايه و نامرازى نيرينه وهك خه نجه رو رم وايه به تاييه ت پچراندنى پهردهى كچينى و خوئين لئهاتنى، نه گەر ناسراو بوو يان باوكى پياويكى پيربوو له دنيا دا گرته سستى حالتيك ده به سستى كرينى مال يان دوكان يا خود گرتنى خزمه تكار يا خود كالا يهك ده كړى يان برتيك پاره ي ده سستگير ده بى چاوى پيى گه شده بى.

* به لام دواخستنى كاته كى و چوونه لاي خيرا به ده سستته ينانى نه وه يه كه دوايخستوه. جووتبوون له گه لى به لگه يه له سهر به ده سستته ينانى ويستو خوازيان نه وهى خوازياريه تى له نايين و دنيا وهك سه فه رو كي لگه و چوونه لاي

* نه گەر مردووه كه له لانه و مالى خويدا چوه لاي زيندوو ده مرى.

* نه گەر ژنيكى ميژددار بينى شوويكردوه به يه كيكيتر خيرو چاكى ده سستگير ده بيت.

* نه گەر پياويكى هاوسهردار بينى ژنيكى ترى هيناوه ده سته لات به ده سته ده يتى.

* نه گەر ژنيك بينى مردويهك ماره يبريوه خيرى ده سستگير ده بيت له شوينيكدا خوازيارينه بوه.

* نه گەر له دواوه چوه لاي ژنيك هه ولى به جيه ينانى كارنيكده دات له روويه كى تره وه.

* نه گەر بينى ده چيته لاي ژنانى پادشاو سه روكه كان يا خود جووتده بى له گه ليان هه رام ديتته رتي.

* نه گەر بينى ژنه كى كه وتوه ته خولى مانگانه وه كاروباره كانى ليدا ده خرى، نه گەر پاكبوه وه نه و كاروباره ي بو ناوه لا ده كړى، نه گەر جووتبوو له گه لى كاروباره كانى بو سووك و ناسانده بيت.

* نه گەر بينى خوۋى تووشى خولى مانگانه بوه ده چيته لاي مه حره ميك، نه گەر له شگران بوو كاروباره كانى تيكه ل ده بن به سهر يه كدا.

یاخود خه رجیه، نه گهر نادیاربوو زه فەر ده بات به وهی نه و ناژه له به لگه به له سهری له لایه ن خۆشه ویست یان دوژمنه وه.

* جوتبوون له دواوه له خه ودا داواکردنی کاریکی قورس و گرانه له رووگی به دهر له خۆی و ده گونجیت بۆی به جینه یه ت و مال و خه رچی به سه ریچیت و کرداره کانی په رته وازه ببن چونکه پاشه وه مه نی تیناکری و هیچ سوود و که لکی نییه به شیوه ی پیشه وه.

* جوتبوون له جیگه و لیفه یه کدا له گه ل تیکه لبوون وه ک ماره برین و ماچکردن وایه.

* نه گهر بینى چوار ژنى هیناوه خیریکی زوری ده سستیگرده بیت، خداوه نده ده فەر مویت: ﴿فَأَنْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ﴾ (النساء: ۳).

* نه گهر بینى ژنه که ی شوویکرده به که سیکیتر و بردویانه بۆ مۆلک و ده سسته لاته که ی تیا ده چیت و باززگانیه که ی پوچه لده بیت.

* نه گهر بینى ژنه که ی ماره بری پیاویکیتره نه و پیاوه ی برد بۆلای

ده سته لاتدارو سواربوونی که شتی و گه پان به دووی شتی ونبودا چونکه جوتبوون تام و چیتو سوودی تیدایه، نه گهر له گه ل ژنه که ی جوتبوو خوازوهیواکانه به ده سستیده هینى یاخود ژنه که ی نه وه ی ده یه ویت ده سستی ده که وى.

* ماره برینی مه حره م نه گهر جوتبوو له گه لیا په یوه ندی و خه لات و به خششه به تاییه ت له دایکه وه دواى له یه ک پچران و گه پانه وه ی بۆ نه و شوینه ی لیوه ی هاتوه ته دهره وه به خه رچی و رووتیکردنه وه دواى ریگرتن مه گهر له مانگه کانی (حه ج) دا جوت بیت له گه لیان یاخود له خه وه که دا شتیکی تیدابیت به لگه بیت له سهری نه و جا ده چیته خاکی (مه که که) و (مه دینه) و خواست و داواى خۆی به جیده هینى، نه گهر تام و چیتو وهرگرت نه و جا نوتفه و ناوه که ی ماله که یه تی له خه رچی نه و رتیه دا ده بینیته وه.

* نه گهر مه نی به ده سست یان جله کانیه وه بینى مال و سامان به ده سسته هینى له کورپه که یه وه یان که سیکیتره وه.

* ماره برینی ناژه لى ناسراو به لگه به له سهر چاکه له گه ل نه وه ی که نایبینیت

ژنه که ی بازرگانیه کی به سوودو قازانج
نه نجامه دات.

* نامه نگو شایگی پزان به لاو نه هامة تییه
بو یه کیک نه نجامیبدات، نه وه ی
بانگبکری بوی خوشی و شادییه نه گهر
خواردنی نه بیینی.

* ده گپنه وه پیاویک هات بو لای (ئیین
سیرین) پی پی وت: له خه ودا دایکم
ماره بپی پاشان خوشکم، (ئیین
سیرین) وه لاهمه که ی بو نووسی و وتی:
نه م پیاوه له چاکه کردندا رژدو به خيله و
بو دایک و خوشکی خراپه.

* نه گهر بیینی فه رمانپه واه ماره یکردوه
ده سته لات به ده سته ده هیئی، نه گهر
پیاویک له نیو خه لکیدا ماره بیپی
ده رووی لیده کریتته وه وه له غه م و په ژاره و
نه خوشیه کانی و چاکه بیته وه.

* نه گهر بیینی پی پیکی نادیار ژنه که ی
ماره ده بپی سوودو قازانج و زیاده
به ده سته ده هیئی چونکه پی
باپی ره یه تی، نه گهر لایک ماره ی بپی
دوژمنیک کی خزمه تیکی ده کات و
هانیده دات له سه ر سته م و ژورداری
له مامه له دا.

* نه گهر ماره کراو زیندان بیوو
نازاده کری.

* نه گهر بیینی دایکی مردووی ماره
ده بپی له گپه که ییدا ده مری به پی
تایه تی: ﴿هٰذَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيْهَا
نُعِيْدُكُمْ﴾ (طه: ۵۵).

* نه گهر بیینی کچیکی ماره کرد
خیروچاکه به ده سته ده هیئی.

* نه گهر بیینی ژنیک به شیوه یه کی
نادروست ماره ده بپی داوای
کاریکه کات له روویه کی به دهر له رووی
خویه وه و سوودی لیوه رناگری.

* نه گهر پیاویک بیینی خزمه تکاره که ی
ماره ده بپی زیاده و نه خوشی به وی
هه یه تی به ده سته ده هیئی.

* نه گهر خزمه تکاره که ی جووتبوو
له گه لی سووکیه تی پیته کات.

* شکاندنی شقی کی چینی
چاره سه رکردنی کاروباری قورس و گرانه
وه که جه نگو نازادکردنی ولتان و
هه لکه ندنی بیرو داواخوازی
گه نجینه یان و گه پان به دووی زانیاریدا و
دانایی نادیارو خوخته نیو سه رجه م
کاروباره ته نگه به ره کان.

* نه گهر ئاوه لایکرد له به ده سته پینانی
داواکه ییدا سه رکه وتووده بییت، نه گهر
ئامرازی نیرینه ی شکا له داواکه ییدا
له حالی بیداریدا به ده سته ده هیئی.

ده کټلټی یان داوايه کی مردوه به هوی
 بوونی که شو بارو لایه نگر
 به ده سټیده هیئت، مه گه ر ئامرازی
 نټرینه ی له کاتی جووتبوندا لاوازی
 یاخود له کاتی ئاره زودا ته مبل و
 سستبټ، نه و جا هه ولده دات به لام
 ناتوانټ، به لام ماره برینی مردو و بټ
 زیندو و نه گه ر نه خوشبو یان نه خوشی
 هه بو و پټیده گات، وه گه ر نا
 په رته وازه یی له ماله که یدا به رپا ده بی
 یان نه خوشی و نات وایه که له جه سته و
 له شو لاریدا دیاریده دات مه گه ر له گه ل
 نه وده به لگه و شتیکی تټیدا بیت
 نیشانه بیت له سهر چاکسازی وه که
 نه وده ی پټی بلی: من مردوونیم یان
 له گه ل نه وده کاوجوی بداتی نه و جا
 خیریک زیندو و ده بیت وده چاوه پټی
 نه بوه یان ناو می دبو ه له وه رگر تنی
 یاخود له پیاو نه گه ر بیوه زن بیت یاخود
 له که سیکی ئاواوه که بگه پټ وده لای
 گه ر ئاواره ی هه بی.

* نه گه ر ژنیک شوویک رد به پیاو ټیکتر
 له خه ودا سووده رووی تټیده کات یا
 رووده کاته خانه واده که ی یاخود
 میرده که ی سوودو قازانجده کات
 له شه ریکه که ی یان کوپټیک یارمه تی

* هاوسه رگری له گه ل نټرینه دا به م
 شیوه یه یه:

+ نه گه ر گه نچو لاویو و ماره بر زالده بیت
 به سهر دوژمنه که یدا.

+ نه گه ر پیربوو زالده بیت به سهر
 باپیره ی و به خت و شانسی
 به رزده بیت وده.

+ نه گه ر ناسراویو و ماره بر زالده بیت
 به سهر یاو سته می لټیده کات و
 هه لده کو تټته سهر ی.

+ نه گه ر مندالبو و سواری شتی که ده بیت
 که بټی گونچاو نییه.

* نه گه ر ماره بر هاو پټیبوو کاریکی
 ده خاته به رده م نه یزانیوه، نه گه ر
 به وست و خوازی خو بیوو خیری له بکه ر
 ده سټگیر ده بیت و بکه رو کارلیکراو
 له گه ل که سانیت رد هاو به شده بن و
 له سهر کاریکی نه خوازاو کژده بنه وده.

* ماره برینی مردو و کارلیکراو خیری
 له بکه ره وده پټیده گات، به لام زیندو
 ده گونجټ میراتیه که ی به ده سټبکه وئ
 یان له که سیکی خانه واده ی نه و مردوه.

* نه گه ر ماره کراوی مردو نادیاربوو
 کاریکی مردووی بټ زیندو و ده بیت وده
 خوازیاریبووه، یا زه وییه کی وټران
 ناوه داند ه کاته وده یا بیریکی ته پيو
 هه لده داته وده یاخود زه وی مردو و

* نه گەر پياويكى نه ناسراوى ماره كړد
زياده پوهيى ده كات له خه رجي مال و
ساماندا.

* نه گەر باوكى ماره كړد چاكده بېت
له گه لى و كه سيك خراپ بېت له گه ل
باوكى خه وي له و جوړه نابيني.

* نه گەر له گورپه كه يا دايكى ماره كړد
ده مري.

* نه گەر دوژمنىكى بېباوه پ كيژيكي
موسولمانى ماره كړد به لگه يه له سر
هه لمه تېردنه سر نه و شوي و جيگه يه ،
به هه مان شيوه نه گەر موسولمان ژنى
دوژمنى هينا هه لمه تېردنه بوسه ر
دوژمن.

* ماره بېرېن به لگه يه له سر قه رزانه وه و
ده رووى خيتر بقره واندنه وه ي غه م و
په ژاره .

* نه گەر بينى فه رمانپه و ماره ي بېرې
ده ستلا ت به ده سته هيني .

* نه گەر بالنده يه كي ماره بېرې زالده بېت
به سر دوژمنه كيدا ، نه گەر بالنده كه
ناسراو يوو چاكه له گه ل كه سيكي
نه ناسراو ده كات .

* نه گەر ناژه ليكي ماره بېرې خيترى
ده ستگير ده بېت له سر ويست وخوازي
خوى .

ده دات و هاوكا ريد ه بېت و ره نجى بقره
ده دات .

* نه گەر له خه ودا ژنه كه ي خوى
ماره كړد سر كه وتوو ده بېت له كاروبارى
پيشه كه يدا ، نه گەر بينى له شگرانه
كاروباره كانى نالوزو تيگه لده بن
به سره ريه كدا ، نه گەر خويشت
له سر جه م نه وه ي هاتوه به سر ريدا
قوتارده بي .

(نابلسي) ده ليت : به لگه يه له سر
پله وپايه ي به پريزو چاك ، هه موو
هاوسه رگيريه كه م نه ي تيدا به دى بكرى و
خوشوردن به پتيويست بگه پي له كاتى
بيداريدا به تاله چونكه له شگرانبيه .

* نه وه ي دوژمنه كه ي ماره بېرې
زالده بېت به سره ريا .

* نه گەر يه كيك له براكانى ماره كړد
چاكه ي له گه ل نه نجامده دات .

* هه روه ها گوتراوه : نه گەر پياويك
ماره بكات له سر نه زانين له گه لى
هاوپاده بېت .

* نه گەر دايك و خوشك و هه نديك
له مه حره مه كانى ماره كړد له مانگه
ياساغه كاندا رووده كاته (مه ككه) ي
پيروز .

*ته گەر ژنانى به هه شتى ماره کرد
کاروبارى ناین جوانى به ده سته هینى.
*ته گەر حۆریه کانى به هه شتى ماره کرد
له ناینه کهیدا هه والى خوش ده بیستى و
هه والیک به نهینى ده بیستى ته گەر
کچکه دیاربوو خیرىکى بهرچاوه وهك
زه کات و جیهاد.

ماره یی: (نابلسى) ده لیت: ته گەر
له خه ودا ماره ییه کیدا بۆ شتىکى نادیار
له بیدارىدا رۆژوو نوێژ (حهج)
نه نجامه دات.

مازوو (سیچکه): (ئین سیرین) ده لیت:
هه ل و سامانیکى نه ش و نماکاره و
ده میتیتته وه.

ماستاو: (نابلسى) ده لیت: له خه ودا
پیاویکه بانگه شهى ده بیت و دلفراوانى
ده کات و فه رمان به پیدانى زۆر ده کات.

ماسى: پیاویك دیت بۆلای (ئین
سیرین) و ده لیت: له خه ودا بینیم له سه ر
خوانیکم ماسى له سه ردا نراوه من و
خزمه تکاره که م له سه رو ژیریمان
ده خوارد، ئه ویش وتى: وریابه
خزمه تکاران خیانه ت لیده کهنت، کاتى
چاودیریکرد بینى به و چه شنه یه.

*ماسى سوێرى سووره وکراو سه عه ره
له پیناوى زانیارى و هاوه لایه تیکردنى

*ته گەر ویستى ژنیک ماره بپری به لام
پیاو ده رچوو ته گەر خوازیارى
ده سته لایت به ده ستینا هینیت و
ویست و خوازی بۆ به جى نایهت، ته گەر
له خه لکى گشتییت دنیای
قورس و گرانده بى.

*ته گەر ژنیکى رووتى ماره کرد له غه م و
به ژاره قوتارده بى.

*ته گەر ئازه لیکى درنده ی ماره بپری
زالده بیت به سه ر دوزمه ندا
هه رکه سیکبیت.

*ته گەر ده له شیریکى ماره کرد
له گرفت و نه هامة تى زۆر قوتارده بیت و
ناویانگی به رزده بیتته وه و ده بیت
به که سیکى به و یقارو توانه ئه و حیده وار.

*ته گەر درنده بوو کارى نابجى
له دوزمنى ده بینى.

*ته گەر بینى کیژۆله یه کی ماره کرد
شقلی کیژک ده شکینى.

*ته گەر پلنگیکى ماره کرد زالده بیت
به سه ر ژنیکدا له نێو گه لو نه ته وه یه کی
سته مکاردا.

*ته گەر بینى قاچیکى ماره کرد
بۆ نه ویت که سیکى خزمى خۆى
ده هینیت.

*ته گەر بینى ژنه که ی ماره ده کات
زالده بیت به سه ر کاروبارو پیشه کهیدا.

سه رۆكك به پى ئايەتى و ﴿ نَسِيًا
خُوْنُلْهُمَا ﴾ (الكهف: ۱۶).

*ئەو ەى ماسىيەكى تازەى
سـورەو ەكراو بە دەستىبەيتت
دەستەوت و خىر بە دەستدەيتت
بە ھۆى چىرۆكى ھەزەتى (عيسا)
لە سوورەتى (مائدة)دا.

*ماسى سورەو ەكراو بە جىيەتت
پىداو يىستى و ەلامدانەو ەى داوايە
ياخود رزق و رۆزىيەكى فراوانە ئەگەر
ئەو كەسە خواناسىيەت، ەگەرنا
سزايە كە دادەبەزى بە سەريا.

*ئەگەر ماسى بچووكبو لە نىئوناداو
لە رۆندا سوورىكرەو ە مالو
سامانەكەى لەشتىكدا خەرچدەكات
ھىچ سوودو قازانچىكى لىناكات ھەتا
بە ھاوئرخ پەيدابكات و خوشو
بە تامبەيت.

*ئەرو ەا دەلەين: ماسى باشە
بە تاييەت ئەگەر سوركرابو ە بەدەر
لەو ماسىيە بچووكانەى دركيان رۆر
تەدايە بەلگەيە لەسەر دزايەتى لە نىوان
خۆى و خانەوادەى و بەلگەيە لەسەر
خوازىاربوونى شتىك بە دەستىناھيتت.
*خواردنى ماسى سویر بەلگەيە لەسەر
سوودو قازانچ لەو دەموكاتەدا.

*ئەرو ەا ئەگەر ماسىيەكە
تازەوگەر ەو رۆزبوو مالو سامان
دەستەكەوتە بۆ يەككە
بە دەستىبەيتت.

*ئوردە ماسى غەم و پەژارەيە بۆ ئەو ەى
بە دەستىدەيتت و ەك مندال وايە.

*ئەگەر ماسىيەكى تازە يان ددان
بە دەستىبەيتت ژنىك يان دوان
دەھيتت.

*ئەگەر لەسكى ماسىيەكە داگەر ەو ەرى
دییەو ە كوپكى لیدەبیت.

*ئەگەر لەسكىدا چەورى بىنى مالو
سامان و خىرى دەستگىردەبیت.

*ئەگەر ماسىيەكى سویری گرت غەم و
پەژارەى دەستگىردەبیت بە ھۆى
سویریيەكەيەو ە.

*ماسى بچووكىش خىرى تیدا نىيە.

*ئەو ەى ماسى لەدەمى بىتە دەرو ە
قسەيەكەكات دەريارەى ژنىك
مەحالو ئەستەمە.

*ئەگەر بىنى ماسى لە ئامرازی زاوژى
دیتە دەرو ە كچىكى دەبیت.

*ماسى زىندووى تەپ كچە.

*راوى ماسى لەوشكانیدا ئەنجامدانى
كارىكى خراپ و نابەجیيە.

*ئەرو ەا دەلەين: ەوالىكى خوشە ،
راوى ماسىش لەئوى لىلدا

(نابلسی) ده لئیت: نه گەر له خه ودا ماسی ژماره که ی نه وه ژنه نه گەر نه یزانی چه نده نه وه مالئیکی ده سته و توه.

* نه ههنگ وه زیری سه روک و فه رمانپره وایانه، چونکه ده ریا پادشاو سه روک و ماسیش لای سه روک، نه گەر ماسیه که ته پو زیند و بوو نه وه کچیک ده هینیت. ماسی زۆریش ده سته و تیکی قیزه ونه، ههروه ها مالئیکی زۆر بيشوماره له لایه ن فه رمانپره وایه که وه پئیده گات ده ترسی لئی بپرسیته وه سزای بدات.

* نه گەر بینی ماسیه کی گه و ده ی راوکرد به لگه یه له سه ر سوود و قازانچ و خیر.

* نه گەر ماسی بچوکی راوکرد به لگه یه له سه ر ره واندنه وه ی تام و چیژو سوود.

* پوه له که ی ماسی نه گەر نه رمبوو به لگه یه له سه ر خیر بۆ یه کیک بیه ویت فروفیل بکات و نه و جا باس و خواسی و نده بیته پاش نه وه ی مال و سامانی خه لکی به فروفیل داگیر ده کات، بۆ سه رجه م خه لکیش به لگه یه له سه ر ئالۆزی کاروباره کانیاو و هتواشی و له سه ر خویی.

* ماسی بونیش به لگه ی خیره بۆ یه کیک بیه ویت هاوسه رگیری

غه م و په ژاره یه کی تونده، به لام راوی ماسی له ئاوئیکی روون و بیکه ردا رنق و رۆزییه یا خود کوپئیکی خوشحال و به ختیا ری ده بیته.

* نه وه ی ماسیه کی زیندو بخوات مولک و ده سته لات به ده سته هینیت.

* ماسی برژاوی تازه ده سته و ت و خیره به پتی چیرۆکی هه زه تی (عیسا) له سووره تی (المائدة) دا.

* ههروه ها ده لئین: به جیهینانی پیداوستییه یان وه لامدانه وه ی داوایه که یاخود رنق و رۆزییه نه گەر نه و پیاوه خواناس و پارێزکاربوو، وه گه رنا سزاو خه شم وقینه.

* ماسی سویری سووره وه کراو سه فه ره له پیناوی زانیاری و زانا ییدا به پتی نایه تی: ﴿نَسِیَ حَتِّیْلَهُ﴾ (الکف: ۶۱) نه گەر بینی ورده ماسی له ئارد هه لکیشاو پاشان سووریکرده وه مالئیک چا که ده کات سوود و قازانچی لیوه رده گریت و مالئیکی پاش خه رجه مکات له و پیناوه داو ماندوده بیته هه تا مالئیکی پاک و بیکه ردی ده سته که ویت.

*ماسی سویر به لگه یه له سهر خیرو
چاکه له گه ل مالو سامانیک بمینیتته وه،
چونکه سویری ماسی ده پاریزی
له خراپوون.

*مهروه ها ده لاین: غه م و په ژاره یه .

*ته گه ماسی گه وره و بچوکی بینی
هیچی تیدانییه و به لگه یه له سهر
رزق ورؤزی.

*ته گه به شیکی ماسی برد
له سه ریازه کانی فـه رمانپه وا
شتیکده بات.

*ماسی نیجگار گه وره نه گه ر گیراو
هه لچوو ده سندرژیکار تیاده چیت.

*ته گه ر بینی له ماسی فروشیک ماسیه ک
ده کرئ کچیکده هیئت یان ژنیک.

*ته گه ر بینی ماسیه کی
بوگنده هیئت و خواردنیکی پاکو
پوخت ده خاته به رده سستی
ماره برینیکی هرام نه نجامده دات و
ژنانی جه لال و زلیده هیئی.

*ته گه ر داوای نه هه نگیکیکرد
له حه وزیکدا یا له گولاویکدا به لام
له ده سستیچوو که سیکی رکه به ری
ده یه ویت نکولی له مالو سامانی بکات و
ناتوانیت به ده سستی بهینیتته وه مه گه ر
به شهرو ناژاوه یه کی زوره بیت.

نه نجامدات، بویه کیکیش بیه ویت
هاوبه شی که سی دیبکات.

*ماسی بی پوله که و سه رجه م نه و
ماسیانه ی له وره گه زه یه و دریزه
به لگه یه له سهر کاروپیشی
به تال وپوچ له گه ل ماندوبوون و
شه که تی چونکه له ده سته خزی.

*ته و ماسیه شی له به رچاوبیت به لگه یه
له سهر خیریکی که م و کورت.

*ته گه ر مرقه ماسیه کی مردووی بینی
له نیو ده ریادا نه وه به لگه یه کی خراپه
به تایبته به لگه یه له سهر
نومیده واربوونی شتیک که وا
به ده ستنایه ت.

*ته گه ر ماسیه کی زیندوی بینی له ناو
ده ریهنایان که سیکیتر ده ریهنایان
ده یخوات به لگه ی سوودو قازانجه .

*ته گه ر ماسیه کی بینی له جیی خویدا
به لگه یه کی خراپه بوئه وه ی به نیو
ده ریادا ده پوات، بویه کیکیش
نه خوشبیت که به ده ریادا پوات
ناپه حه تیه و نه خوشیش نیشو نازاری
به سوو و توندوسه خترده بیت.

*ته گه ر ماسیه کی له سهر جیگه که ی
بینی و له سه ردابوو به ده ریادا تیده په پری
به لگه یه له سهر ناپه حه تی و ترسی
نوقمبوون هه یه .

به گزبوونه وه ده کات له خه لکی چاک و خراب.

*ته گه ماسیه کی بینی له مړونده چوو یان له بالنده به لگه یه له سر داننان به بازرگان و نه وان هی له ده ریاوه هاتو چوده کن یاخود زمانزانان یان ره وشتپار یزان.

*ته گه شتیکی بینی دلې پیخو شېبو یاخود زینده وه رو گیاندار یکی وه کيسه له لگه یه له سر چاکه کردن له گه له هتواندا یان نه یاران و له خو گر تنیان.

*ته گه بینی ماسیه کی له قوولای دهر یادا راو کړد ده گونجیت له پېشه که یدا تواناداریت و رزق و رژیبه کی بی شوماری ده سترگ پریت، وه گه رنا ده سته د بات بؤ مالی ده سته لاتداران یاخود ده بیت به سیخوړ.

*ته گه دهر یا دهر که وتو ماسیه کی گه وره ی دهر هیئا ناگاداری له زانیاریه کی خوداوه ندا ده بیت و ناینی بؤرونده بیت وه و ریئوینی ده کری بؤ ریگه یه که و دهره خجای کاروباره کانیشی کو تاییدیت، نه گه ماسیه که گه رایه وه نیو دهر یا هاوه لایه تی پیاوچاکان دیتته وه و ناگاداری نه وه ده بیت که س ناگای لیئیه و نه گه ویستی سه فهر

*ته گه نه هه نگیکی له حه وز یا نه سیتلیکدا بینی و وشکیکرده وه زیندانیده کریت.

*ته گه ماسیه کی دپکاوی توکلداری هه لدپی زیوکی هه لگراوه یاخود نالتونیکه مافی خودای لیئادریت چونکه خواردنی حه لال نییه.

*ته گه ماسیه که چه کیکی پتوه بوو به لگه یه له سر سه رکه وتنی به سر دورژمناندا، ده گونجیت هاوه لایه تی خه لکی شه په نگیز بکات، نه گه یه کیکبوو نه یده توانی نه وه شتومه که کالایه بؤ ته ماداران.

*ته گه ماسیه کی بینی له ناویکی شیرینه وه ده چوو روو به ناویکی سوړو به پیچه وانه وه به لگه یه له سر دوو پووی له سوپادا یاخود جیاوازی خه لکی گشتی له سر روودانی سته مکارییه که یان که وتنه وه ی بیدعه یه که.

*ته گه ماسیه کی له سه رپووی ناو بینی به لگه یه له سر ناسانپوونی کاروبارو نزیکبوونه وه ی کاروباری دورو دهر که وتنی په نهان و نه نیی له گه له دهر که وتنی کاری شاراوه یاخود میراتی.

*ته گه ماسی بچوک و گه وره ی بینی به لگه یه له سر گرنگیدان به نا هه نگو شیوه ن یاخود نه وه ی پتویست

له ئاودا وه كه شتیه وان و ئاودیرو ناتری
حه مام.

*ته گەر له ئاسمانه وه ماسیه کی برژاوی
بۆ دابه زی مژده یه به گیرابوونی دوعاو
سه رگه وتنی به سه ر دوزمنداو
به رزبوونه وه ی پله وپایه ی.

*ده گونجیت بینینی ماسی به لگه بیئت:
+غه م و په ژاره.

+نه خۆشی.

+مردن له شوینه دا خه ونه کی
تیاده بینیی.

ماسی سووره وگراو: (نابلسی) ده لیت:

ماسی سووره وه گراو یان مریشك
مال و سامانی په یداكراوه یاخود
كه نجینه ی هه لگرتنی شت و مه كه بۆ
ره بن هاوسه ره و چاره سه ریشه بۆ
نه خۆش.

*ته گەر چه وری تیدابیت نه وه مال و
سامانه له لایه ن ژنانه وه.

ماسیگر: (ئین سیرین) ده لیت:
پیاویكه مروڤ به كویله ده كات و
ده یفرۆشیت یان به گه پریده خات
له به رژه وهندی خۆیدا چونكه ماسی كچ
یان ژنه.

بگات كه سانیكده بن به هاوه لی نه رم و
نیان و به سه لامه تی ده گه پێته وه بۆ
شوینی خۆی.

*ته گەر له ماسیه كه وه شتیکی وای دی
له دوورگه یه كه ده چوو ده سته كه وتی
ده سته كه وئی به هۆی جیهاد و تیکۆشان
یاخود هاوه لایه تیکردنی له گه ل میریکدا
ئه گەر له چاوی ماسیه كه رۆنی ده رهیتاو
له گوشتیخوارد، ئه گەر له ماسیه كه یخوارد
به بیچا كکردنی سه باره ت به ئابووی
خه لكیده دویت و به فروفیل ده سته گری
به سه ر مال و سامانیاندا.

*ده گونجیت خواردنی گوشتی ماسی
به بیچا كکردنی به لگه بیئت له سه ر:
+زینا.

+نه خۆشیه کی توندی سه ختی هیواش
وه ك ئیفلیجی و هاوچه شنه کانی.

*ته گەر ماسیه کی له سه ر زه وی بینیی
به لگه یه له سه ر گواسته نه وه ی
كاروپیشه ی له كاری نئوده ریاوه بۆ
وشكانی، ئه گەر واته بوو مال و سامان
به ده سته هیتیت و زانیاری ده رباری
پیداویستی ده سته كه وئی یاخود
خانه واده و خزمه کانی یه كده گرنه وه.

*مه ر ماسیه كه به لگه بیئت له سه ر مروڤ
بینی به لگه یه له سه ر بژووی په یداكاران

(نابلسی) ده لئیت: بینینی له خه ودا
به لگه یه له سهر شه پو کتبه رکی و غه م و
په ژاره و ده روو له دواى ناپه حه تی.

*فرۆشتنی ماسی به ته پى به لگه یه
له سهر:

+فرۆشى گه وه روو دوپو مه رجان.

+رئق و رۆزى و مالى حه لال.

+زانبارى و ماندوبوون.

+فرۆفیل.

+ده رخستنى نه ینى.

ماسیه ده عموس: (ئین سیرین) ده لئیت:

سپینه وه یه، له خه ویشدا پیاویکی
نه فره تلێکراوى لووشه یه.

مافی کرپن به رله که سانیتر: (نابلسی)

ده لئیت: له خه ودا به لگه یه له سهر:

+ریکه وتن له گه ل دوژمناندا.

+هاوسه رگبری بۆکه سی ره به ن.

+پاریزکاری له نوژه کان.

+کوپو مال و سامان.

مال (لانه - خانوو): (ئین سیرین)

ده لئیت: مال و لانه به لگه یه له سهر
خاوه نه کانی، نه و رووخان و ته نکى و
فراوانیه ی تیدایه یاخود خێرو شه پى
نیوى ده گه پیتیه وه بۆ خاوه ن و
جینشینانى، دیواره کانیش پیاوانن،
سه ر یازیش ژنه.

*لانه و مالى پیاو به لگه یه له سهر له شو
خودى چونکه به هوى نه وه وه
ده ناسرى و به شکۆمه ندی و ناوو
په رده ی دانراوه.

*ده گونجیت به لگه بیت له سهر نه و
ماله ی که بژئوى و کاروبارى پیده چیت
به پتیه.

*ده گونجیت به لگه بیت له سهر
جلو به رگی پۆشراو.

*ته گه ر له شو لاریبوو ده رگا و
رووخساریتی، نه گه ر هاوسه ره که ی بیت
ده رگا که ی عه وده تیه تی، نه گه ر دنیاو
مال و داراییو ده رگا که ی ده رگایه تی
بژئوى و ژيانى پیده سته گیره بیت، به لام
نه گه ر جلو به رگه که ی بیت ده رگا و
ده وریه ره که یه تی.

*ده گونجیت ده رگا نه گه ر جیا بکریته وه
له لانه و خانوو به لگه بیت له سهر خاوه ن
مال، ده گونجیت به لگه بیت
له سه رنه وه ی ده رگا داده خات و
ده یکاته وه.

*ده گونجیت به لگه بیت له سهر نیرو می
به شیوه و رووخسار، نه وه ی داخراو بیت
نێرینه یه نه وه شی ده سک و قولقى
پتیه وه هاوسه ره که یه تی.

*له ملالو لای ده رگا که ده گونجیت
به لگه بیت له سهر کوپو خزمه تکارو براو

جیگه یه کی ناسراو یا نه ناسراو
ته ماشای حال و باریده کری نه گهر
نه خوشبوو یا خود نه خوشی هه بوو
گۆره که یه تی، نه گهر وانه بوو دنیایه تی
سوودی لیوه رده گری، نه گهر له شوین و
جیگه یه کی ناسراو بوو، نه گهر به خشت و
قور بینایکرد حاله، نه گهر به خشتی
سوورو گه چ بینایکرد حرامه به هوی
ئه و ناگره وه که له نیش و کاره که ی
به رده بیته.

*ته گهر لانه و ماله که ی له شوین و
جیگه یه کی نادیار دروستکردو نه خوش
نه بوو، نه گهر به خشت دروستکراو
کرداری چاکه یه بق قیامهت و دواروژی
نه نجامده دات یا خود کرداری که
نه نجامداوه، نه گهر به خشتی سوورو
کرداری خراپ و نابجیه له قیامهتدا
لیی پاشگه زده بیته وه مه گهر
بیروخینی ته و به ی لیده کات و
پاشگه زده بیته وه.

*مال و لانه ی نادیارو چه په ک ته نیا
به تاییهت نه گهر مردوی تیدابینی
لانه ی قیامهت، نه گه بینی ده چیه
نیوی ده مریت، نه گهر لیی
نه یه ته دهره وه، نه گهر بجیه نیوی و
لیی بیته دهره وه نزیکه بیته وه
له مردن و پاشان قوتارده بیته.

په ناو پشتگیر، نه لقه ی دهرگا به لگه یه
له سهر خاوه نه که ی له گه ل خزمه تکارو
دهرگاوان.

*مال و لانه ی نادیار لانه ی قیامهت و
دواییه چونکه په روه دگار به لانه و مال
ناوی برده ﴿تلك الدار الآخرة﴾
(القصاص : ۸۲)، هه روه ها نه گهر
ناسراو بوو ناویکی هه بوو وه لانه ی
ناشتی، نه گهر یه کیک خوی دییه وه
تیداو نه خوشبوو روی تیده کات
به پاریزدای له فیتنه و ناشوبه کانی
دنیاو خراپه کانی، نه گهر نه خوش نه بوو
مژده یه بوی به پئی کرداره کانی
له (حج) و جهاد و دنیا نه ویستی و
به ندایه تی و خیر و چاکه و نارامگرتن
له سهر پیچی و به لگه یه له سهر نه و
دهره نجامه ی پیگه یشتوه له گه ل
ئه وه ی له پیناویدا مژده ی پیدراوه.

*ته گهر له خه ودا بینی کتیبیکی
به ده سته وه یه و زانستی لیوه رده گری
زانیا ریبه که ی هۆکاره بوی، نه گهر
نویژی تیدا نه نجامده دا به و نویژه
به ده سته ده هینیت، نه گهر نه سپو
شمشیری له گه لدا بوو به جهاد و
تیکۆشان پییده کات.

*ته گهر خانو مالیکی جیاواز له خانو
مالی خوی دروستبکات له شوین و.

* دروستکردنی مال و لانه بۆ که سیکی ره بهن ژنتیکی پله و پایه داره ده یکات به هاوسه ری خۆی ، نه گهر لانه و مالیک له دووره وه ببینی مال و داراییه ک دوی ماوه یه کی دوورودریژ به ده سته هینیت ، نه گهر چوه نیوی و له قور دروستکراوو جیاوازه بوو له مال و گهره ک دنیا به ده سته هینیت به ده لائی .

* نه گهر ببینی له بینا و مالیک دیته دهره وه به توو په یی یا خود رووی وهرده گپری ده چوونیه تی له دنیا یا خود له و حال و باره ی خاوه نیه تی به نه ندازه ی نه وه ی به لگه یه له سه ری و لییدیته دهره وه .

* ده گپنه وه پیاویکی خه لکی (یه مه ن) دیت بۆلای رافه کاریکی خه و پیی ده لیت : له خه ودا بینیم له مالیکدام و شت و مه کی کۆن مه یه ، خانوه که رووخا به سه رما ، رافه کاری خه ویش پیی گوت : میراتیه کت بۆ ده میتیته وه ، زۆری به سه را رانه بورده یه کیک له خزمه کانی مردو شه ش هه زار دره می بۆ به جیما .

* یه کیکتر ببینی له خه ودا له سه ربانی مالیک دانیشته وه و سه ربانه کی له شووشه و مه رجان دروستکراوه ، ئنجا به رووتی له سه ربانه که وته خواره وه ،

* نه گهر ببینی ده چیته نیو مال و لانه یه کی نوی و مه موولایه نه کانی ته واوه و له نیو مال اندایت له شوین و جیگه یه کی ناسراو ، نه گهر هه ژار بوو ده وله مه نده بیت ، نه گهر ده وله مه ندبوو پتر ده وله مه نده بیت ، نه گهر سه ربی چیکار بوو ته و به ده کات به نه ندازه ی جوانی و فراوانی .

* نه گهر ماله که له قوربوو حه لاله ، نه گهر که چکاریکراوو حه رامه و فراوانی و گوشادی مال فراوانی دنیا و ده ست و دلفراوانیه یان ته نگه به ری دنیا به له گه ل به رچاوته نگی و قورکاریشی ناینه که یه تی ، به لام توکمه و سه قامگیرکردنی باش ریکه خستیه تی و مال و لانه ی ئاسن دریزی ته مه نی خاوه نه که یه تی له نیو حال و باری خۆیدا .

* نه گهر له ماله که ی به توو په یی هاته دهره وه زیندانی ده کریت به پیی نایه تی : ﴿وَذَٰلَٰلِکَ اِذْ ذَٰلَکَ مُعَٰضِبًا﴾ (الانبیاء) .

* نه گهر ببینی چوه نیو مالی دراوسیکه یان ئاگاداری نه نیده بیت ، نه گهر پیاو خراپ بیت له ژن و بژیویدا ناپاکی و خیانه تی لیده کات .

خه وه که ی بـو رافـه کارنکی
 خه وگتیراپیه وه، نه ویش وتی: ژنیکی
 شوخ وشهنگی جوان له مالی
 فه رمانپه واو بهرپرستک ده بیـت
 به هاوسه رت به لام له ناکاو ده مریت، نه م
 لیکدانه وه یه ش بو خه وینه ر هاته دی.
 * مال و لانه ژنی خه وینه ره و
 نه خش و نیگاریشی پیاوه، په نجه ره ی
 لانه و مالی پله و پاو ریزداری دنیا یه
 له گه ل شکومه ندی و گه نجیدا،
 سه ریانه که ی ناوبانگو ناودارییه تی.
 * لانه و مال بو پیشه واو نیمای
 ده روه و کونج و که له به رو سه نگر ی
 مومولمانانه، رووخانی لانه و مالی
 فه رمانپه وای شکومه ندی که م و کوپی
 پله و پیا یه داره، نه گهر پیاویـک
 له سه ریانیکی نادیاربوو بگر پله و پیا یه
 شکومه ندی و په ناگیری نه پیاویکی
 به ده روه و نه گه به ده سه ده هیتیت و دلوای
 گزومه کی و یارمه تی لیده کات.
 * ده سه ده گان ده لیت: نه گهر بین ی
 گسکی مال گه به ده ده غه م و په ژاره
 روی تیده کات، یاخود له ناکاو
 ده مریت، هه روه ها گوتراوه گسکی مال
 به سه رچوون و ره واندنه وه ی غه م و
 په ژاره یه .
 * هه روه ها ده لیت رووخانی لانه و خانوو
 مه رگی خاوه نه که یه تی.

(نابلسی) ده لیت: لانه و خانوو له خه ودا
 دنیا یه، نه گهر بین ی خانوویه کی قورینی
 نوی ته واوی هه یه نه گهر هه ژاریـت
 ده و له مه ند ده بیـت، نه گهر غه م و
 په ژاره داربیـت خوداوه ند ده روی
 لیده کاته وه، نه گهر پیشه وه ریـت
 ده سه لات و پله و پیا یه به نه ندازه ی
 باشی حال و باری، نه گهر
 له سه ریچیدا بو ته و به ده کات، نه گهر
 له قور دروستکرا بو باشی حال و
 باریه تی له قیامه تدا، نه گهر له خشتی
 سوورو گه چ دروستکرا بو خراپی حال و
 باریه تی له قیامه تدا، نه گهر چوه نیوی و
 لیتها ته ده روه نه خوشده که ویت و
 له مه رگ نزیکه بیـته وه به لام قوتار
 ده بیـت لیـی.
 * مال و خانوو نه گهر ته نیابوو مردوی
 تیدا به دیکرد سه رجه م جینشینانی نه و
 مال ده مرن.
 * نه گهر به تووپه ییه وه له مال که ی
 هاته ده روه ناگاداری نه نیده بیـت،
 نه گهر خراپه کاربوو له ژن و بژیویدا
 ناپاکی و خیانه تی لیده کات.
 * نه گهر مال و خانوویه ک دروستبکات
 هه ندیک له خزمه نزیکه کانی ده مرن
 یاخود یه کیک له کوپه کانی.

* ئەگەر خانوۋەكەى بفرۆشیت ژنەكەى
تەلاقەدەت.

* ئەگەر مالۆ لانەكەى خۆشى بىنى
كردارە چاكەكانىيەتى، ئەگەر
خانوۋەكە تەنگەبەر ناخۆشبوو
بەلگەيە لەسەر كردارى خرابو ناقۇلا.

* ئەگەر مالۆ خانوۋەكەى چەپەكبوو
ريزو شكۆمەندى بۆ دەگەرپتەو، ياخود
ئەوھى لە دەستىداوھ بۆيدەگەرپتەو.

* دەگونجيت خانو مالۆ بەلگەبيت
لەسەر چاودىرى.

* دەگونجيت بەلگەبيت لەسەر ئالۆ
گۆپى شتومەك و رۆزگار.

* ئەگەر مالۆ خانوۋەكە دروستبكات
لەخەودا بەشپۆھەكەى نادروست
شتىكى ھەلچنراو لەھەرام
پيكدەھيتيت.

* ھەر ھەدەلئين: رووخانى مالۆ خانو
مەركى خاوەنەكەيەتى، ئەگەر بىنى
مالۆ خانوۋەكەى نوئ دەپوخينى غەم و
پەژارە رووى تيدەكات.

* ئەگەر خانوۋەكەى دروستكردو
رووخاندى خيريكي زۆرى
دەستگيردەبيت، ئەگەر خانوۋەكەى
ياخود ژورەكانى يا گۆرەپان و
ھەوشەكەى يان سەربانەكەى بىنى
فراوانبوو لەئەندازەى خۆى زياتر
دەروولىكردنەوھيە لەدنيداو بەخت

چاكيە لەبژيوى و رزق و رۆزىدا، ئەگەر
لەئۆ خانوۋەكەدا پيسايى بىنى يا
بەدەرگاكانوھ پيسايە لەژنەكانياندا،
ئەگەر واييىنى ئەو خانو مالۆ لەھيچ
خانوۋەكەىتر ناچيت و گلۆ خاكەكەى
ديارە برىتييە لەمولكى خەويىنەرو
ئەوھى پۆھى دەردەكەويت.

* ئەگەر نەخۆشيت بىنى لەمالەكەى
ديتەدەرەوھو خۆشى بيەدەنگە و ھيچ
لەزارى نايەتە دەردەوھ مەركو
تياچوونەتى.

مالان: (ئىبن سىرىن) دەليت: مالى پياو
ژنەكەيەتى كەرووى تيدەكات.
دەگونجيت مالەكەى بەلگەبيت لەسەر
لەشو لارى و مالى خزمەتكاران و
گەنجينەى گەنم و دايكى كەھۆكارى
بژيويەتى بەشپۆھەردەكردنى.

* شوئىنى ھەوانەوھو پشودانيش
بەلگەيە لەسەر خزمەتكارو تەيان.

* دەگونجيت بەلگەبيت لەسەر ئەوھى
لەگەلپايەتى بەتەنيا دەميتتەوھو
پيداويستى خۆى بەجيدەھيتيت بەدەر
لەسەر جەم ئەندامانى خانەوادەكەى.

* تەماشاكردنى پيو لەپەنجەرەى
مالەكەيەوھ بەلگەيە لەسەر

ته ماشاگردنی عه ورهت وله شولاری
ژنه که ی.

* نه گەر له ماله کهیدا نه خوشيک هه بوو
به لگه يه له سه ر چا کي تي مه گەر
سروشتي خۆی وانه بي ت.

* نه گەر نه خوشينه بوو ژنده هي ني ت
نه گەر ره به نبوو يا خود که چه يده دات
به شوو.

* نه وه ی ببيني مال و خانوويه کی نو ی
ده پوخي ني خه م و په ژاره رووی
تي ده کات.

* نه وه ی مالک دروستبکات يان بي کړی
خي ري کی زۆد رووی تي ده کات.

* نه وه ی خۆی له مال تي کی
که چکار يکراوی نو یی ناديار يدا
بدۆري ته وه به ته نيا له ماله کان يتر
به لگه يه له سه ر شه پو حا لی گو په که ی.

* نه وه ی ببيني خۆی له مال تي کدا
گير کړدوه و ده رگا کانی داخستوه و
ماله که ی له ناوه راستی مال تي تر دا بي ت
خي رو له شسا غی به ده سته دي ني ت.

* نه وه ی ببيني نارام ده گري ت له سه ر
نه رک و باری مال و ديوار يک نه رکي ژني ک
هه لده گري ت، نه گەر مال و ديواره که
هه ليانگرت ژني ک نارام ده گري ت له سه ري،
ده رگا ی مال ژنه.

* نه وه ی ببيني ده رگا داده خات
ژني کده هي ني ت، ده رگا ی کراوه
ده روازه کانی زۆو رۆزيه، راپه ويش
خزمه تکاره له سه ر ده ستي نه و
چاره سه ري گير وگرفت و کاروباری
نه سته م و گران ده کړی.

* نه وه ی ببيني ده چي ته ني و مالک يا
ده رگا يه ک داده خات له سه ر خۆی و
سه ري چي په روه رگا ر ﴿وَعَلَقَ
الْأَبْوَاجُ﴾ (يوسف: ۲۳).

* نه گەر ببینی به لتي نيداوه تي دا و
ده رگا کانی داخوا وه و ماله که ش ناوه لا و
فراوان ه خي رو له شسا غی
به ده سته دي ني ت.

* نه گەر ببینی ماله که ی له نا لتي ونه
ده سو وتی له و ماله دا.

* نه وه ی ببيني له مال تي کی ته نگ دي ته
ده ره وه له خه م و په ژاره قوتار ده بي ت.

* مال و لانه ی بي سه ريان که خۆر يا مانگ
لي وه ی دياري ت ژني که له و ماله دا
شو ده کات.

* نه وه ی له ماله که ی خۆيدا لانه يه کی
فراوانی قوپين ببيني و تي دا نه بووی
ژني کی سا لحه له و ماله دا ده بي ت، نه گەر
که چکاری کرابوو يان به خشت
دروست کرابوو ژني کی زال و دوپوه و،

* نه گەر مالتیكى نوٲى بىنى دوژمنه كه ى ده مریت.

* نه گەر ماله كه ى به تارىكى ببىنى سه فەرىكى دور ده كه ویت به ى بیته وه ى سوودی لیور بگریت و خوشحال بییت.

* نه گەر ماله كه ى خۆ به روشنى به ى بکات سه فەر ده کات و خیری ده ستگیر ده بییت، نه گەر وایبىنى ماله كه ى ده پوخیى مالتیکیت به میراتی ورده گریت.

مالئاوايى (خواحافیزی)؛ (نابلسی) ده لیت: مالئاوايى له خه ودا به لگه به له سه به سه رچوونی پله وپایه یان ته لاقدانى ژن یان مردنى نه خوش یا خود چوونه ده ره وه له نیشتمانیکه وه بۆ نیشتمانیکیت.

* نه گەر بىنى وه كه نه وه ى مالئاوايى له ژنه كه ى ده کات ته لاقیده دات.

* هه ره ها ده لیت: مالئاوايى به لگه به له سه ر جیابوونه وه له خواحافیزلیکراو به هۆى مردن یا هۆکاره کانیتى جیابوونه وه.

* هه ره ها مالئاوايى به لگه به له سه ر جیابوونه وه ى هه ردو شەرىك و لابردنى فه رمانپه واو زه ره ى بازرگان.

* هه ندیکه ده لیت: مالئاوايى له لیکدانه وه دا باشه، به لگه شه له سه ر:

نه گەر له ژیر ماله كه دا ئاوه پۆبوو پیاویكى فیلباز، نه گەر له قوڤبوو فیل له ئاینداده کات.

* مال و خانووی تارىك ژنیکى به دپه وشتى خراپه، نه گەر ژن ببىنى پیاوه.

* نه گەر ببىنى چووه مالتیکى شیدار خه م و په ژاره له لایه ن ژنیکه وه رووی تیده کات به نه ندازه ى ته پى و شیدارى و قوڤاوى پاشان به سه رده چیت و چاکه ده بییت.

* نه گەر ببىنى ماله كه ى فراوانتره خیرو فه پو به ره كه ت ده پژییت به سه ریاو خیری ده سته ده كه ویت له لایه ن ژنیکه وه.

* نه وه ى ببىنى مالتیک هه لده کۆلی و ره نگاوپه نگیده کات له و ماله دا جیاوازی و ئاژاوه ده كه ویت به وه، مالى رووناك و روشنیش به لگه به له سه ر خیرو ره وشتى به رزی ژن.

(نابلسی) ده لیت: نه گەر بىنى ماله كه ى زۆر فروانتره له وه ى خۆى فه پو به ره كه ت ده پژییت به سه ریاو سامان و مالى له لایه ن ژنه كه به وه پیده کات.

* نه وه ى ببىنى مالتیکى نوٲى دروسته کات خه م و په ژاره به كى گه وره رووی تیده کات.

+ گه پانه وهی ژنی ته لاقدر او.

+ چاکبوونه وهی په یوه ندی نیوان دوو شه ریک.

+ سوودو قازانجی بازرگان.

+ گه پانه وهی پله وپایه بۆ فه رمانپه وا.

+ چاکبوونه وهی نه خۆش.

* هه ندی کیتر ده لاین: نه گه مرؤف

له خه ودا بینى وهك نه وهى سه لامى

مالئاواىى بکات خراپه بۆ یه کیک گوئى

لیبیت و نه وهشى ده لیلت له بهر نه وهى

خه لکى له کاتى له یه ک جیابوونه وهدا

مالئاواىى ده کهن له یه کتر یاخود

نوستن و ده ست له یه کبه رداندا.

* هه روه ها نه م خه وه به لگه یه له سه ر

به تالبوونه وهى هاوسه رگری بۆ یه کیک

بیه ویت هاوسه رگری و جیابوونه وهى

دووشه ریک و مردنى که سیکیش

نه خۆشبیت.

مال و سامان: (نابلسى) ده لیلت:

مال و سامان بۆ هه ژار خراپه یه دیته پتی

یاخود ده گونجیت زۆر کردنبیت

له دورژمن و کاروکا سببیت بۆ حه سوودو

رژد.

* ده گونجیت مال و سامان به لگه بیت

له سه ر هاوسه رو کرداری چاک بۆ

به ده سته پنانى خۆشیه کانی به هه شت.

* ده گونجیت مال و سامان بۆ نه خۆش

به لگه بیت له سه ر ده و له مه ندبوون.

مال و منداال: (نابلسى) ده لیلت:

له خه ودا مال و سامانه بۆ یه کیک به دییان

بکات، خودا وهند ده فه رموی: ﴿وَ اَنْ

عَفْتُمْ عَيْلَتَ فَسَوْفَ يَغْنِيْكُمْ اللّٰهُ مِنْ

فَضْلِكَ﴾ (التوبة: ۲۸).

مامؤستا: (ئین سیرین) ده لیلت:

مامؤستا بۆ منداالنى نادیار به لگه یه

له سه ر میرودا وهرو شاره زا له گه ل

نه وهى زویانى فه رمانکردن و ریگری

هه یه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر

زیندانه وان به هوى زیندانیکردنى خه لك.

* هه روه ها به لگه یه له سه ر راوی

چۆله که له گه ل فروشه ریدا.

* نه گه ر بینى بوه به مامؤستا ته ماشای

حالیده کری و له گه ل نه وهى گونجاوه

له گه لى وهك په روه رده کاریک.

* ده گونجیت مامؤستایه کی نادیار

به لگه بیت له سه ر خودا وهند هه روهك

چۆن به لگه یه له سه ر دادوهر به پتی

نایه تی: ﴿لَرَّحْمٰنُ ، عَلَّمَ الْقُرْاٰنَ﴾

(الرحمن: ۲-۱).

مانگا: (ئین سیرین) ده لیلت:

له به نه په تدا وه زیری فه رمانپه وایه،

مه زنه یان ده سته لاتداریکه له خوار

فه رمانپه واوه و نه سته تیره کانی

ده ورو به ری سه ر یازه کانییه تی.

له سه فهره كه یدا له نیشتمان
دوورده كه ویتته وه .

* نه گهر مانگی لای خوئی بینی یاخود
له نامیزیدا له ده ستیدا هاوسه رده گری
به نه ندازه ی تیشك و رووناکی ژنبیت
یاخود پیاو .

* خاتوو(عائشه) (رهزای خوای لیبت)
له خه ودا بینی سی مانگ كه وته نیو
ماله كه ی، خه وه كه ی بو باوکی
گیرایه وه نه ویش وتی: نه گهر
خه ونه كه ت راستبی سی خیرومه ندی
سهر زه وی له لانه ی تودا لاده دهن .

* نه گهر بینی مانگ دیارنه بوو داواكه
له خیروشه پردایه به سهرده چیت و
ده فته وتی .

* نه گهر بینی مانگ هه لاهات
له سه ره تایدايه، نه گهر مانگی
به دره وشاوه یی بینی له ئاسماندا
وه زیريك سوود ده گه یه نی به خه لكی نه و
شوینه .

* نه گهر ته ماشای مانگیكردو
هاوچه شنی رووخساری تیدا بینی
ده مری .

* نه گهر بینی خوئی به مانگدا هه لواسی
خیرى له ده سه سه ته لاتداره وه
ده سته كه وی .

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر زانایه کی
شاره لالو نه وه ی رینومایی پیوه
ده کری .

* به لگه یه له سهر:

+كوپ.

+هاوسهر.

+گه وره .

+كچ به هوی جوانییه وه .

* نورو رووناکی له ژنو پیاوی
جوانده چی بو نمونه ده گوتری وهك
مانگ وایه یاخود كه رتیکی مانگه،
پاشان لیكدانه وه ی وهك لیكدانه وه ی
روژ وایه .

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر
زیادوكه م چونكه وهك مال و دارایی و
کردار زیادوكه م دهكات .

* نه گهر نه خوشيك له سه ره تاي مانگدا
بینی هاته خواره وه بولای له و
نه خوشی و به لایه قوتارده بی .

* نه گهر له كوتایی مانگدا بوو ته مه نی
به سهرده چی ، ده گونجیت چه ند
روژيکی مابیت یان چه نه هه فته و مانگو
سالتك .

* نه گهر له سه ره تاي مانگدا
هاته خواره وه یاخود هه لاهات له كه سیك
ئاواره و غه ربیی هه بوو له شوین و
جیگه ی خوئی ده چیتته دهره وه

* نه گەر بينى مانگ تاريكبوو و
خه وبينه ر فـه رمانپه و ابوو
ژيړده سته كانى نازاريدده و نكوولى
له فـه رمانه كانى ترى ده كـن.

* نه گەر بينى مانگبوو به خور
خه وبينه ر خيرو شكومه ندى و مالو
سامانى له لايـن دايـك يـان ژنه كـه
ده سته ده وئ.

* نه گەر بينى مانگ تاريكبوو و
خه وبينه ر فـه رمانپه و ابوو
ژيړده سته كانى نازاريدده و نكوولى
له فـه رمانه كانى ترى ده كـن.

* نه گەر بينى مانگبوو به خور خه وبينه ر
خيرو شكومه ندى و مالو سامانى
له لايـن دايـك يـان ژنه كـه
ده سته ده وئ.

* نه گەر مانگى بينى هاوتايه تى به لگه يه
له سـه ر ئـه وى له سـه فـه ردايه و
كه شتیه وان و نه سـتيره وان به هوى ته پرى
جمو جوولى.

* ده گيرنه وه (ئيبـن عـه باس) (ره زاي
خواى ليبيـت) له خـه ودا بينى مانگ
به رزبوو وه روو به ناسمان و خه وه كه
بـو پـيـغه مـبه ر (ﷺ) گـيـرپـايـه وه و تـى:
ناموزاكه ته مه به سـتى له خـويـبوو (ﷺ).

* ده گيرنه وه ژنيكهات بـو لـاى (ئيبـن
سيرين) و نانى نيوه پوى ده خوارد،
وتى: بينيم له خـه ودا مانگ چوو به نيو

كـومه لـه هـه سـاره يـه كـى تـوكـمـه و
رشته به نداو يه كيـكـيش بانگيـكـرد بـچـو
بـولاى (ئيبـن سيرين)، نـنـجا خـه وه كـه
بـو (ئيبـن سيرين) گـيـرپـايـه وه، نه ویش
ده سـتى له خـواردنه كـه يـ كـيـشايـه وه و
وتى: وای له تـق چـون خـه وى كـى ناوات
بينى؟ ديسان ژنه كه خه وه كه يـ بـو
گـيـرپـايـه وه و رهنـگى گـوړاو ده سـتى
به سـكـسيـه وه گـرتـبوو، خوشـكه كـه يـ پـيـى
وت: چيـته؟ وتى: نه م ژنه ده لـيت دواى
حه و ت رـوژيـتر تـو ده مـبرى .. پاشان
له رـوژى حـه و ته مـدا مـرد.

* پياويـك له خـه ودا بينى ته ماشاى
ناسمانيدده كـرد، ده گـه را بـو مانگو
نه يدوزييه وه و نـنـجا ته ماشاى زه ويـكـردو
مانگى له سـه رزه وى بينى ورده ورده
و نـبوو، پاشان خه وه كه يـ بـو را فـه كـاريـك
گـيـرپـايـه وه و تـى: نه گـه ر خـاوهـنى نه م
خـه و نه پـياو بوو كـيـمـيا گـه ر و مالو
سامانى له كـيسـده چـيـت، نه گـه ر هـه ژاـريـبوو
ده و له مـه نـده بيـت، نه گـه ر ژنـيـك خـه لـكى
له و جـوره يـ بينى ميـرده كـه يـ ده كـورـئ.

* پياويـك هـات بـولاى (ئيبـن سيرين) و
وتى: له خـه ودا بينيم مانگ له مـالى
ئيمـه دايه، نه ویش و تى: ده سـته لا تـدارى
بالا روو له شاره كه تانده كات.

* مانگ گيران وهك رـوژگـيران وايه.

*ته گەر به نئومانگدا رۆیى ھاوسەرئىكى
دەولە مەندە بۆى.

*رۆژومانگ باوك و دايكن.

*ته گەر تە ماشاى مانگىکردو
رووخسارى خۆى تىدا بە يدکرد دەمرئ.

*ته گەر ژنىكى دووگيانى ھەبوو
كوپئىكى دەبىت.

*ته گەر بينى وابەستەى مانگدەبن
خىرو چاگەى لە فەرمانپەر ھەبوو
دەستە لاتدار دەستدەكەوئ.

*ته گەر بينى مانگ تاريكبوو خەوبىنەر
دەستە لاتداربوو ژىر دەستەكانى
نازارىدە دەن و نكوول لىدەكەن.

*مانگ بەلگەىە لەسەر ژنى خەوبىنەر
يان دايك و باوكى و خوشك كچى و
شتومەك و بازىرگانی و كردار.

*ھەر ھە بەلگەىە لەسەر كەشتى
چونكە دەرياوانان بە دەريادا دەپۆن
بە پىي پلە و رەوتى مانگ.

*ھەر ھە بەلگەىە لەسەر سەفەر
چونكە ھەمىشە جموجوڵدەكەت
بەلگەىە لەسەر چاوانى خەوبىنەر.

*بينىنى مانگ بۆنە خوش ياخود بۆ
يەككە بە دەريادا تىبپەرپىت بەلگەىە
لەسەر تياچوون و فەوتان.

*ته گەر بينى بەرى مانگو
بەگەوالە ھەورگىرا بەلگەىە لەسەر

(نابلسى) دەلىت: لەخەودا
فەرمانپەر ھەيەكى دادپەر ھەر يان زانايەكى
گەر ھەيە يا مێردمنداڵىكە ياخود
دەستە لاتدارئىكى سەمكارە يا پياوئىكى
دروژنە.

*ته گەر مانگى لە ژوورەكەى خۆيدا
بينى ياخود لاى خۆى بينى ژنىك
دەھىنئىت بە ئەندازەى تيشك و رووناكى
مانگ، ئەگەر لىتەبوو ھاوسەرەكەى
ھاوتای خۆى نىيە.

*ته گەر ژنىك بينى مانگ
كەوتە خوارە ھەو كەوتە نىو مالى ئەو
ھەندىكى لىتەلگرت و لە پارچە
پەپۆيەكى ئالاند ئەو كوپئىكى دەبىت
دەمرئ و غەم و پەژارە دەخوات بۆى،
ئەگەر بينى مانگ تيشك و رووناكى
كزىبوو ھەزىرئىك لە كاردەخەئ.

*ته گەر بينى مانگ بە ھاوتای
خۆردەچىت بە پۆو ھە روئىشتنى باشترە
لە روئىشتنى خۆر ھەزىر لە دەستە لات
دەردەچى و ياخىدەبىت.

*ته گەر مانگى لە مالى خۆيدا بينى
كەسىكى ئاوارە و غەرىب دەگەرپىتە ھە
بۆ لاى.

*ته گەر مانگى لەسەر زەوى بينى
مردنى دايكىيەتى.

رووناکی ته واو ده بی پاشان که موکوپری
رووی تیده کات.

*ته گهر بینی کړنووشده بات بۆ رۆژ یا
مانگ گونا هو تاوانیکی گه وړه
نه نجامده دات یاخود گوپرایه لی
فه رمانپره واو وه زیریکی ده بیست
له کاریکی پرپوچدا.

*ته گهر بینی رۆژوومانگ کړنووشده به ن
بۆی دایک و باوکی رازین لئی.

*ته گهر مانگی له حالې خویدا بینی
له ناسمانداو تاریک و نوو ته کبوی
رووداویک رووده کاته کاربه ده ستانی نه و
ولاته.

*ته گهر بینی مانگ درزو قلیشیردوه
ده گونجیت به لکه بیست له سر تیاچوونی
وه زیر یان فه رمانپره وا.

*ته گهر مانگی بینی چوه ته سر
شیوازی پیاویکی ملکه چ و رسوا
وه زیریک له کارده خری.

*ته گهر مانگی بینی تیشکی هه بوو
ده یویست بیشاریته وه درده که وی و
ناشکراده بی.

*ته گهر بینی مانگ گراوه یاخود
تاریکارییه کی هاتوه به سر دایان
سووری گۆران و که موکوپرییه
ده درپته پال نه وه ی مانگ به لکه یه
له سهری.

نه خوشی توشی وه زیرو
کاربه ده سستده بیست پاشان
چاکده بیته وه.

*ته گهر مانگی له نیو گه واله هوردا
بینی له کاریاری ده سستلات
دوورده خریته وه.

*ته گهر مانگی بینی گه واله هور
دایپوشی و خوشی ده وله مه ندبوو هه ژار
ده که وی.

*ته گهر بینی مانگ گفتوگو ده کات
له گه لی پله و پاییه و نزیکی
له فه رمانپره وایان به ده سستده هیئی.

*ته گهر زنیکی دووکیان بینی مانگ
له ژوورده که یدایه کوپی ده بیست مه گهر
له خه ونه که یدا شتیکی تیداییت

به لکه بیست له سر کچ وه نه وه ی
دهرگای لیدا بخری یان به جل و پۆشاک ی
دایپوشی یاخود له چاوی خه لکی

به دووری بگریت.

*ته گهر مانگی له شوینیکدا بینی و
دهستی بۆ دریزده کات به لام دهستی
پیناگات هه ز له کوپده کات و پیی
نادری، نه گهر دووکیان بوو کچیده بیست.

*ته گهر بینی مانگ دهرکه وتوه به پری و
ته واوی به لکه یه له سر لابرندی وه زیر
چونکه نه گهر بوو به مانگی چوارده

یا خود نه وهی شاره زای لیکدانه وهی
خوه.

*ته گهر مانگی له شیوهی ریزداری
خویدا بینی به لگهی خپرو چاکیه،
به لām نه گهر له شوینی دابه زینی خوی
بینی به لگهی خراپه یه.

*ته گهر له بورجی (کاوې) بینی
ده گونجیت خرابیت بۆ نهو ساختمانو
بینایانه ی هه یه.

*ته گهر له بورجی (گا) بینی و خوازیاری
سه فربوو له پیتناوی به جیهیتانی
چاکه دا نه وه خراپه بۆی.

*ته گهر له بورجی (مه پ) دا بینی خراپه.
*ته گهر له بورجی (قرژالد) دا بینی بۆ
هاوسه رگیری ده شی و ده توانیت بجیته
لای ژنان.

*ته گهر له بورجی (شیز) دا بینی
خرابه بۆ شه ریک و ده سته به رکردن و
تیکه لای مال و دارایی.

*ته گهر له بورجی سونبوله (گوله گه نم)
بینی باش و به جیه بۆ به گه پخستنی
له شولار.

*ته گهر له بورجی ته رازوو (کیشانه)
بینی خراپه بۆ خوی و که مېوونی ناو.

*ته گهر له بورجی (دوپشک) بینی باشه
بۆ چیژوه رگرتن له حه مام و جل و به رگ
به لām بۆ سه فهر خراپه.

*ته گهر له بورجی (که وان) دا بینی
خرابه بۆ رواندن دادرده خت.

*مانگ به لگه یه له سه ر خپرایی سه فهر
چونکه به خپرایی ده پروات
به نیتو گهر دووندا.

*ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سه ر
نه خۆشی به هوی سه ر ماو سو له هه روه ک
چۆن روژ به لگه یه له سه ر که رما.

*ده گونجیت مانگ به لگه بیت له سه ر
حال و بار یان که سیکی هاوده م.

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر:
+ وه زاره ت.

+ نووسین.

+ ده سته لاتنداری سته مکار.

+ قومار.

+ سویند به پیتی نایه تی: ﴿كَلَّا وَالْقَمَرَ
(۳۲)﴾ (المدثر)

+ چا کبونه وه و چاره سه ر
له نه خۆشیه کانی چاو.

*ته گهر بینی مانگ درزو قلیشیردوه
به لگه یه له سه ر ده رکه وتنی نیشانه یه ک
به پیتی نایه تی: ﴿اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ
وَانشَقَّ الْقَمَرُ﴾ (القمر: ۱).

*بینینی مانگ به شیوهی مانگی
چوارده به لگه یه کی چا که و
به پیچه وانه شه وه.

*ده گونجیت مانگ به لگه بیت له سه ر
شاره زاو زانا به زانیاری نه ستیره زانی

هه له ی تیدانییه، بینینی له خه ودا
به لگه یه له سه ر ده رووی خیرو
قوتار بوون له زیندان و چاکبوونه وه
له نه خوځشی.

*ته گهر خه و بیننه له نه ته وه که ی
جیا بوبوه وه یان له ولاتی خو ی
دوور که وتبوه وه ده که پیته وه بولایان
به پیتی چیرۆکه که ی (یونس) (سه لامی
خوای لیبیت).

*ده گونجیت فیتنه و ناشو بیکی مه زن
بینی له مردنی زانایه ک و..

*ته گهر خه و بیننه سه ریچیکار بوو
ته و به ده کات و ده که پیته وه بولای
خودا.

*ته گهر خه و بیننه ر خوازیاری
پله و پایه بوو له گه ل ریزداریدا به ده سستی
ده هینیت چونکه خودا وه ند (ئیدریس)
پیتغه مبه ری (ﷺ) به رز کرده وه.

*ته گهر خه و بیننه له سه فه ردابوو
له ده ریادا هه و ناییت و ده ترسی غه رق
بییت، پاشان خو ی و نه وان ه ی
له گه لیدایه قوتار ده بن.

*ته گهر خه و بیننه له نا په حه تیدایت
قوتار ده بی له نا په حه تی و دوزمه کانی.

*ده گونجیت خه و بیننه له بیدعه و ویلی و
سه رگه ردانی پاشگه ز بییته وه.

*ته گهر له بورجی (هه والکار) دابینی
خرابه بول دانانی بناغه.

*ته گهر له دولچه دا بیننی خراپه بول
به گه پخستنی په یامبه رو هه موو
جموجو و لیک.

*ته گهر له بورجی (هه نگ) دابینی باشه
بول گریه سستی مامه له.

*ته گهر خو رو مانگو نه سستیره کانی
بینی له یه ک خولگه داو رووناکي هه بوو
وته کانی لای فه رمان په واو وه زیرو
خه لگی به پیز په سه نده کری، نه گهر
رووناکي نه بوو به لاو نه هه مه تییه بول
خه و بیننه.

*ته گهر بیننی روژو مانگ هه له اتن لیتی
باوک و دایکی رازین لیتی، نه گهر
تیشکیان نه بوو توپه و خه شم له دلن
بولی.

*ته گهر روژو مانگی له لای راست و
چه پو پشت و قاچه وه بیننی غه م و
په ژاره یا خود ترسو بیم یان به لاو
نه هه مه تی و هه له اتنه به پیتی ئایه تی:
﴿وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ (۹) يَقُولُ
الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ إِنَّنِ أَكْفَرُ﴾
(القیامة: ۱۰).

(نابلسی) ده لیت: نه گهر خه و نه که
له مانگه ساغه کاندابوو راسته و هه رگیز

پېده درې و فەرمان به چاکه ده کات و
رېگری له خراپه چونکه له و مانگه دا
پېغه مېر (ﷺ) له دایکېوه .

* ده گونجیت خه لکی غه زایه کی پیروژ
نه نجامېده ن چونکه له و مانگه دا غه زای
(دومة الجندل) نه نجام درا .

* ته گړ خه وه که له مانگی (ربیع الاخر،
ره بیعی دوهم یادوایی) دابوو
خه ونه که ی به لگه بوو له سر خیر
هیواش ده بیته وه، نه گړ به لگه بوو
له سر شه پ خیرا رووده دات .

* ته گړ خوی له مانگی (ربیع الاخر) دا
بینیه وه به سر دوزمه کانید
سهرده که ویت یان کوپتکی ده بیت زانا
بیت یاخود نازاده بیت چونکه
له و مانگه دا نیمای (عهلی) (ره زای خوی
لیبیت) له دایکېوه .

* ته گړ خوی بینیه وه له مانگی
(جمادی الاولی، جه مادی یه که م)
دهرکه و تنی نابیت و حه ز له کپړنو
فروشتن ناکات، نه وه ی له خه ودا نه و
مانگه بینیی کچه که ی یان ژنه که ی
له ده سته دات چونکه له و مانگه دا
خاتوو (فاتمه ی زه هرا) (ره زای خوی
لیبیت) کوچیکر دووه .

* ته گړ خوی له مانگی (رجب) دا
بینیه وه به لگه یه له سر به رزکړنه وه ی

* ته گړ خه وینه ر له کارو کرداری
لابرابوو ده گړپته وه بوی .

* ته گړ هه ژار بوو یان نه خو شېوو
خوداوه ند چا کیده کاته وه و
ده و له مه ندیده کات .

* ده گونجیت خوداوه ند ولاتیکی پی
نازاد بکات و ده سته که و تی زوی
ده سته که ویت .

* مانگی (سه فەر) باش نییه نه گړ
خه ونه که ی تیدابینی به لام بینینی خه و
تیدا بوی که ی له غم و په ژاره دابیت
هیچی تیدا نییه .

* ته گړ نه خو شېوو به لگه یه له سر
چا کبو ونه وه ی گوزهران و نه و
حال و یاره .

* ده گونجیت خه ونه که ی به لگه بیت
له سر ده رووی خیر .

* مانگی (ربیع الاول - ره بیعی یه که م)
نه گړ خه و نی تیدابینی سوودو قازانچ
له بازار گانیه که ی ده کات و ده رووی
لیده کرپته وه .

* ته گړ مروؤ خوی له مانگی (ره بیعی
یه که م) دا بینیه وه ده گونجیت کوپتکی
بیت و باش بیت ، نه گړ خه لکی
له نا په حه تیدابن ده په ویتته وه ، نه گړ
سته میان لیکراییت سهرده که وزن و
مژده یان به که سیکی دادپه وه ر

له گه لډابوو چا کده بیته وه چونکه تیدا
شه یثانه کان کړتو به ند ده کړین.

* ټه گهر خه وی به مانگی (شه وال) ه وه
بینی و جه نگی تیدا بوو ده سته پیده کات،
نه گهر خوی له مانگی (شه وال) دا دییه وه
به لگه یه له سر قوتار بوونی
له ناره حه تی و به ده سته یثانی خۆشی و
شادی چونکه (کابه) ی پیروز بینا کراو
غزه وی (خندق) روویدا.

* ټه گهر خه ونه کی له مانگی (ذي
القعدة) داو بینی و خه ونه کی به لگه بوو
له سر سه فەر نه و سه فەر ناکات و
باخوی بیاریزی، نه گهر خه ونه کی شی
به لگه بیت له سر غم و په ژاره باخوی
به دوریگری.

* ټه گهر خه وی به (ذي القعدة) ه وه
بینی، نه گهر خه ونه کی به لگه بوو
له سر سه فەر با سه فەر بکات و
به فراوانی مامه له ی تیدا بکات و چونکه
مانگی کی پیروز و جه رنی قوریان و
قوریانی تیدایه.

* ټه گهر له خه ودا بینی له مانگی (ذي
الحجة) دایه یان بینی خه ریکه
قوریانیده کات یان نویزی جه ژن ده کات
نه و خه ونه به لگه یه له سر قه رزانه وه
به جیه یثانی نه زرو ته ویه و رینومایی
له دوی سه رگه ردانی و ویلی.

پله وپایه چونکه له ومانگه دا پیغه مبه ر
( ) به رزکرایه وه بق ناسمان.

* خه وه کی له مانگی (شه عبان) دابوو
باشو بوو له شس ساغ ده بیت و
نه ش ونماده کات و خیری زیاده کات،
نه گهر شه پو خراپه بوو هیوا شده بی.

* ټه گهر له خه ودا خوی له مانگی
(شه عبان) دا دییه وه به لگه یه له سر
شکومه ندی و به پرپرس له به رنه وه ی تیدا
هه مووکاری کی دانایی ده رووی
لیده کړیته وه.

* ټه مانگی (ره مه زان) دا ده رگا کانی
ناره حه تی و خراپه و رژی لیده خری و
خه ونی باش و چاکي تیدا دیته دی،
خه ونی خراپ و ټیکه ل و پیکه لیش
دروست نییه، به لام حال و بیاری
که سیکی بیباوه پ جیایه له ومانگه دا
له چاو موسو لمان و بیباوه پ به ته نیا
شه پو خراپه ی بق هه یه.

* ټه گهر له خه ودا بینی له مانگی
(ره مه زان) دایه خه ونه کی به لگه یه
له سر قه پوخیرو قهرمان به چاکه کړنو
ریگری له خراپه، نه گهر خوازیاری
زانست و قورثانی مه زنبوو بوی دیته جی
چونکه له ومانگه دا قورثانی پیروز
هاته خواره وه، نه گهر نه خۆشبوو فیی

ژنه و ونبونیشی به لگه یه له سه ر
تیکچوون و شیوانی ره فتاری ژن.

*مه ندیکده لئین: سپیتی له رووی مانگادا
ناپه حتی سه ره تای ساله و ماش و
برنجی و به لکه کی له لاکانی شیدا
ناپه حتی به له ناوه پاستی سالدو
له دواوهیدا ناپه حتی به له کوتایی سالدو.

*مانگای پیست دامالراو به لاو
نه هامه تی به روو له خزم و که سوکار
ده کات و نیوه پیست دامالراویش
نه هامه تی و مهینه تی به روو له خوشک یان
کچ ده کات به پیی ئایه تی: ﴿وان
کانت واحدة فلها النصف﴾
(النساء: ۱۱).

*چواریه کی گوشتی مانگا به لاو
نه هامه تی به روو له ژنده کات، که میکیشی
به لاو نه هامه تی به روو له سه رجه م
خزمانده کات.

*مه ندیکتر ده لئین: خواردنی گوشتی
مانگا به ده سته ئیانی مالی حه لاله
له سالدو چونکه مانگا ساله.

*مه روها ده لئین: دوچار دوشینی
مانگا سالی به فه رو پیتیه، نه وه ی
مانگایه کی قه له وی کپی ده سته لاتی
ولات و ناوچه یه کی ئاوه دان
ده گریته ده ست نه گه ر شایسته بیته.

*ده گونجیت خه وه که ی به لگه بیته
له سه ر له ده سته دانی زانایان و لابرندی
کار به ده سته دانی چونکه له مانگی (ذی
الحجة) (عومهری کوپی (خه تتاب)
(ره زای خوای لیبت له گه ل
(عوسمان) ی کوپی (عه فان) (ره زای
خوایای لیبت) مردن

مانگا: مه میسه (ئیین سیرین)
ده یگوت: مانگای قه له و بوخواوه نه که ی
باشتره له هی له پولواو چونکه مانگای
قه له و سالانی پر فه رو پیتیه و مانگای
لاوازیش سالانی نه بوونی و قات و قریبه
به پیی چیرۆکه که ی (یوسف) (القصص).

*مه روها ده لئین: مانگا پله و پایه و
سامانه و مانگای قه له ویش ژنی
خوشگوزهرانه و هی لاوازیش مه ژاره،
مانگای شیرده ر به سوودو خیره، نه و
مانگایانه شی دوو ده فر پر شیرده که ن
ژنی ناپیکه له گه ل میترده که یدا، نه وه ی
ویستی مانگایه ک بدوشی و نه به یشت
لیی یاخیده بیته، نه گه ر بینی یه کیکتر
ده یدوشی و ریگه ی ده دات و نکوولی
لیناکات نه وه ی ده یدوشی ناپاکی
له گه لده کات به نزیک بوونه وه له ژنه که ی.

*ژرگی مانگا مال و دارایی بی نرخ و
که لکه و دووگیان بوونی دووگیان بوونی

خه وهی مانگایه ک یان گای باز
به سه ردا بدات ناپه حه تی و سزا روی
تیده کات و ترسی کوژرانی ده بیټ.

هماته نئو شاری مانگای به دواي یه کدا
به لگه یه له سه ر به دواي یه کدا هاتنی
سال به سه ر خه لکیدا، نه گه ر مانگاگان
قه له و بوون خوشییه، نه گه ر لاوازیوون
ناپه حه تییه، نه گه ر جیاوازیوون و
نه وانه ی پیشه وه قه له و بوون خوشی
پیشده که ویت، نه گه ر به یه که وه هاتن و
جیاوازیوون و نه و شاره ش له سه ر
ناو بوو که شتی به پئی ژماره ی
مانگاگان و حالیان روی تیده که ن
به ده ر له وه فیتنه و ناشوبه وه ک روی
مانگا هه روه ک ده لئین: (هه ندیکی
له هه ندیکی ده کچت)، نه گه ر هه موویان
زهر دب بوون نه خوشییه روو
له خه لکیده کات، خو نه گه ر ره نگیان
جیاوازیوون یا خود شاخیان
مه تر سیدار بوو یان هه له اتن لییان یا
وه ک نه وه ی ناگر یان دو که ل له ده م و
لووتیان ده هاته ده روه سه ربازو
هیرشه یان دوزمنیکه ده دات
به سه ریاندا.

همانگای دوو گیانی ش سالی ئومیده وارو
پر فه پو پیته.

خه وه ی مانگایه کی ده سستبکه ویت
کیلگه یه کی له پیاویکی پیروژه وه
به ده سستده که ویت نه گه ر ره به نبوو
ژنیکه پیروژه هینیت.

خه وه ی ببینی سواری مانگایه کبوه
یان هاتوه ته ماله که ی به سستویه تی وه
سامان و خوشحالی و قوتار بوون له خه م و
په ژاره به ده سستده هینیت، نه گه ر شانی
پیدا کرد به لگه یه له سه ر زهره رو زیان و
خانه واده و خزمه کانی دلنیا نابن.

خه گه ر ببینی جووتبووه له گه لی
سالتیکی پر فه پو پیت له لایه کی دیکه وه
دیت به سه ریاندا.

خه رنگی مانگاش نه گه ر بدریته پال
ژنان وه ک رهنگی نه سپ وایه به هه مان
چه شن نه گه ر بدریته پال سال.

خه گه ر له ماله که یدا مانگایه کی ببینی
شیری گویره که ی ده مژی ژنیکه
کچه که ی ده بات به پئوه.

خه گه ر خزمه تکاریکی ببینی مانگایه ک
ده فروشی هی به رپر سه که ی ژنی
گه وره که ی ده هینیت.

خه وه ی ببینی مانگا یان گایه ک
بریندارو زامدار یکردوه
نه خوشده که ویت به نه ندازه ی
بریندار کردنه که ی.

* (تابلسی) ده لئیت: مانگا له خه ودا به لگه یه له سه ر سالان، مانگای ره شو زهر د سالتیکه خوشی و فهداریی له خوگرتووه، پشتی نیوچه وانی مانگا ناره حه تیه له سه ره تای سالتا، پاشی مانگاش ناره حه تیه له کو تاییدا.

* هه روه ها ده لئین: مانگا به رزی و مالی به پیزه و فهدارییه و به نه ندازه ی نه وه ی به ده ستیده هیئت و ده یخوات، نه گهر قه له و بوو ژنی به دین و خواناسه.

* نه گهر بینی جوو تبوو له گه لی سالتیکی پر فهدو پیت له لایه کی دییه وه دادیت به سه یا.

* ورگی مانگا مال و رزق و رژییه.

* نه گهر مانگا که ی به دوو گیانی بینی دوو گیانی ژنه که یه تی، نه گهر بینی کپی ده سته لاتی ناوچه یه کی ناوه دان به ده ستده هیئت.

* نه گهر مانگا یه کی بینی له مالی خویدا شیر ی گویره که که ی ده خوارد ژنیک کچه که ی به ختوده کات، نه گهر خزمه تکاریکی بینی مانگای گهره که ی ده دوشی ژنی گهره که ی ده هیئت.

* نه وه ی بیینی شیر ی مانگا یه کی به دیاری بۆ ده هیئن ژنیک سالت و ریژدار به ده ستده هیئت یان

* نه وه ی بیینی مانگا یه که ده دوشیت و له شیره که ی ده خواته وه ده وله مند ده بیت نه گهر ه ژار بوو پله و پایه ی به رزده بیته وه، به لام نه گهر ده وله مند بوو ده وله مند دیو شکوارییه که ی زیاد ده کات.

* نه وه ی گویره که یه کی بچو وکی به دیاری بۆ به یئن کوی ده بیت و، هه موو بچو وکی که وره که ی له لیکدانه ودا ژنو پیاوه و بچو وکه که ش منداله که یه تی.

* گوشتی مانگا مال و سامانه.

* ده گپنه وه پیاویک دیت بۆلای (ئیین سیرین) و ده لئیت: له خه ودا بینیم وه که نه وه ی مانگا یان گایه که سه ریبریم، نه ویش ده لئیت: ده ترسم ورگی پیاویک بدپی نه گهر خوینت بینی هاته دهره وه خراپتره چونکه ده ترسم بیکوژیت نه گهر خوینت نه بیینی باشتره.

خاتوو (عائشه) (ره زای خوی لئیت) ده لئیت: له خه ودا بینیم وه که نه وه ی له سه ر به رزاییه که بم له ده وریشم مانگا هه بیت و سه ر برپیت، (مه سروق) پتی ده لئیت: نه گهر خه وکه ت واییت، له ده وری تۆ کاره سات و رووداو رووده ات، نه مه ش رویدا و که و ته وه.

ده ســـــــته لات و فـــــــه رمانپړه وایی
پښده سپږدری.

* نه وهی ببینی سوارۍ مانگایه کبوه و
مانگاکه ی ببینیوه ده وله مهنده بیټ و
له خه م و په ژاره قوتارده بیټ.

* نه وهی شاخی گا ببینی مالټیکی زور
به ده سنده هیټیت و ده بیټ به خاوه نی
کاریکی پیرو زو له نیوان خه لکیدا
بلاویده کاته وه.

* نه وهی ببینی له گا یا مانگایه کده دات
به دار گونا می زوی له سر تو مارکراوه
لای په روه ردگار ه روه ها نه گهر ببینی
گازیان لیده گریټ.

* نه وهی ببینی گایه ک ده که ویت
به سه ریا خه وینه ر ده مریت له و ساله دا.

* نه وهی ببینی سوارۍ مانگایه کی
ره شبووه یان هاتوه ته ماله که ی و
بیه ستیته وه خپرو خوشی روی
تیده کات و خه م و په ژاره ی
ده په ویته وه.

* مانگا له خه ودا به لگه ی خیره بړ
هه مووان، نه گهر به کومه ل ببینی
به لگه یه له سر بشتیوی و،
به زکردنه وهی ده نگیش به لگه یه
له سر خه لکی پیره وشت و به دخوو.

* مانگای پیست گروار به لاو نه هامه تی
خزمانه و مانگای نیوه گرواریش به لاو
نه هامه تی خوشک و که.

* نه وهی ره وگه مانگایه کی نادیار
ببینی و خاوه نی نه بی بیټ و بچیت یان
بچیته شوینیک یان لیوه ی بچیته
ده روه نه گهر رنگی زه ردو سووریټ
هیچ جیاوازیه ک نیه تیدا نه خوشیه و
له و شویته بلاوده بیټه وه، نه گهر
جیاوازیټ سالانه.

* نه وهی ببینی بوه به خاوه ن مانگای
قه له و سالټیکی به فو پو پیته نه گهر
مانگا که دوگیان بو زیاتر.

* نه وهی ببینی مانگایه ک ده گری
ساله که ی پرخیره ده بیټ.

* نه وهی بیی به خاوه ن مانگایه ک ژنیکی
به دپړه وشت و ناین ده هیټیت.

* نه وهی ببینی مانگایه ک ده بات بړ
فه رمانپړه وایه ک ناحه زیده کات لای
فه رمانپړه و دژ به کومه لیک، نه گهر
فه رمانپړه و دیاریه که ی وه رگرت به گوئی
ده کات نه گهر وه رینه گرت به گوئی
ناکات.

* نه وهی ببینی گوشتی مانگا ده خوات
یان شیره که ی مال و دارایی و
ده سته لاتی زیاد ده کات و پاکیتی روو

مانگاواگای کیوی: (نابلسی) ده لیت:

به لگه به له سر پیاویکی سر کرده
به ندایه تی زوره و خوی گوشه گیر
کرده.

* نه گه چاوی مانگاواگای کیوی
به دیکرد ژنیکی جوانی شوخ و شنگ
به ده سته هیئی.

* نه گه سر پیوو به سری مانگاواگای
کیوی پله و پایه و ده سته و وتو
سه رزکایه تی به سر خه لکی غریبو
ئاواریده به ده سته هیئی.

مانگی نوی: (نابلسی) ده لیت:

به لگه به له سر پادشاو زیندانی و
سهریازو له دایکبویه کی دیار له ره حمدا
که راسته و خوق دوی له دایکبون ده گری و
هاواریده کات، هه روه ها به لگه به له سر
خیریکی کتوپرو سه رکه وتن له ولایه وه
مانگی تیا به لیدی.

* هه روه ها به لگه به له سر شوپشگیرو
یاخی نه گه له شوینی خویه وه هه لئات
یاخود تاریکایی له گه لداوو یان بارانی
خویناوی یاخود له بهر روینی جوگه و
ئاوه، یا گه پانه وه ی ئاواره یان
چوونه سه ر مناره له لایه ن بانگبیزه وه،
یا چوونه سه ر دوانگه ی وتاریبژو
که سیکی هه لئاو سراوی ریزدار.

له نایینه کات، نه گه نه خوشبیت
په روه ردگار شیفایده دات.

* نه وه ی ببینی چه وری مانگا ده خوات
فه روپیتی پیده کات.

* نه وه ی ببینی پیستی مانگا ی بو
ده هیئن مالو دارایی له فه رمانره و او
به رپرسی و هه رده گریت.

* نه گه پیسته یان لیسهند غه رامه
دگریت له لایه ن فه رمانره و او.

* نه وه ی پیسته به ده سته هیئی و بیی
به خاوه نی مالو داراییه کی له لایه ن
ده سته لاتداره وه ده سته که ویت یان
له لای پیاویکی به ریزه وه.

* ده گونجیت مانگا به لگه بیت له سه ر
زه ویه کی فره خیردارو به به ره که ت.

* بینینی مانگا که ی (بنی اسرائیل)
فیتنه و ئاشوبه به هوی کوشتنه وه
بو نه وه ی ده بیت به خاوه نی یان
سیاریدانی به لگه و نیشانه یه ک له وشاره ی
که بینویه تی، نه گه سه ر پیچیکاری
دایکی بیت گوپراه لیده کات.

* نه وه ی ببینی مانگایه ک سه رده بری و
ترسا له کوشته که ی بخوات مالو و
داراییه کی له ژنیکی شوخ و شنگه وه
ده سته که ویت.

دهگه پښته وه نه گهر سهره تاي مانگېو،
وه گهرنا ناپه حه تيه گه کاني
دورده که ونه وهو سه فهره که ی
دورده که وپته وه.

* هه نديکده لښن: نه گهر مانگي چوارده ی
بینی کورپکی پيروزيده بيټ ياخود
پوست و دهسته لاتيکی پيروز
وهرده گري ، نه گهر بازرگانيو سوودو
قازانجه دکات له بازرگانيه که یداو مانگي
جه مبوو (جه ج) ه به پني نايه تي:
﴿سَأَلُوكَ عَنِ الْاَهْلِ﴾
(البقرة: ۱۸۹).

* نه گهر بينی مانگ سووريوه ژنه که ی
مندالي له بارده چيت ، نه گهر بينی
که وتوه به سهر زهويدا زانايه ک يان
کورپه که ی تيا ده چيت.

* نه گهر بينی خه لک به دواي مانگدا
ده گه پښت و نايډوزيته وهو که سيش
نايبيني ده مرئ.

* هه نديکده لښن: نه گهر بينی مانگي
بینی سهرده که وپت به سهر
دوژمنه کانيداو زالده بيټ به سهر ياندا.

* نه گهر بينی مانگ به دهر که وت
له روژاني دوهم و به ره و ژوریدا
دهر که وتني فسرمانپه وایان
له دايکبوونیکي مه زنه ، يان گه پانه وه ی
ناواره يه يان کارپکی نوپيه ، هه لاهاتني
مانگ پياويکی ريزداره.

* ده گونجيت به لگه بيټ له سهر
ته واورکړنی نه جه لو فسرمانکړدن
به قهرزدانه وه.

* ده گونجيت به لگه بيټ له سهر (جه ج)
بو يه کيک له مانگه کاني (جه ج) دا بيبيني
يان له و روژانه دا.

* نه گهر بينی مانگ له روژه لات يان
روژناوا هه لډي و خه لکی ته ماشايده دکات
نه وه که يه کم و کوټا شه وپت
له و مانگه دا خير رووده کاته خه لکی
به کارپکی ناسراو.

* نه گهر تيشک و رووناکيبوو خه لکی
ستايشي خوايانده کرد کارپکی باشه.

* نه گهر تاريکبوو دورسنگراو يکبوو
له زهر و له شپوه ی مارو دوپشکدا
دهر که وت هيچ خيرپکی تيانپيه ، نه گهر
گه وره ی زياديکرد يان به ناسماندا
رؤی به رده وام ده بيټ و بلاوده بيټه وه ،
نه گهر رؤی و بلاوبوه وه پاشان نه ماو
له چاو ونبوو به لگه يه له سهری
ناميټيت و به تال و پوچ ده بيټه وه ،
نه گهر به لگه بوو له سهر شوپشگير
به لگه يه له سهر تياچوون و نه مانی ،
نه گهر هه خوی بينی له ماله که یدا
به دهر له خه لکی مزگه وت يان بينی
هاته خواره وه يان گيراو ديارنه ما ياخود
که وته نيو ژورده که ی که سيکی ناواره ی

* نه گەر مانگيكي بينى ده ركه وت
پاشان ديارنه مانه و كاره ي
داواخوازيه تي به جيتنايه ت.

مانه وه؛ (نابلسى) ده لئيت: مانه وه
له خه ودا بق نه وانه ي په يمانيانداوه مال و
لانه يه يا بق مروف جيگيربوونيه تي
له سه رنه وه ي له سه ربيووه به كاروپيشه .
* ده گونجيت به لگه بيت له سه ر
يه كتاپه رستى نه گەر يادى خوايكرد،
نه گەر له خويداو ده موچارى برينداركرد
به لگه يه له سه ر خاوه نه كه ي.

ماوه ي دوورودريژى - ساختمانى به رزو
چهنده نوم؛ (نابلسى) ده لئيت: نه گەر
ماوه يه كي دوورودريژ ده بپي يان
ساختمانتيكي كړي يا خود پي ي به خشرا
نه وه سه فريكي دوور ده كه ويته به ري
به پي ي تايه تي: ﴿وَأَكُنْ بِعُورِكَ
عَلَيْهِمُ الشَّقَاتِ﴾ (التوبة: ۴۲).

* نه گەر بينى ماوه يه كي
دوورنزيكه كاته وه يا خود ساختمانيك
هه لده چني يان په رتو بلاويده كاته وه
سه فهر ده كات.

ماين؛ (ثيبين سيرين) ده لئيت: ماين
به لگه يه له سه ر هاوسه ر، نه گەر له سه ر
پشتي ماينه كه دابه زي و نه يتواني
سواري بيت يان لغاوه كه ي ليكرده وه
يا خود به ره لايكرد ژنه كه ي ته لاقده دات.

(نابلسى) ده لئيت: له خه ودا نه گەر
له شوييني خوي هه له ات كوړيكي
ريزداره بق يه كيك به ده سه لاندري
بزاني ده سه لات يان بق بارزگان سوودو
قازانجه .

* نه گەر كومه لي مانگي به يه كه وه بوي
دى (حاج) ده كات به پي ي
تايه تي: ﴿سَأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ﴾
(البقرة: ۱۸۹).

* ده ركه وتني مانگ به لگه يه له سه ر
راستى به لئين يان گرتنى مال و سامان
چونكه كړي كرتن و قه رزي
تيده كه ويته و ده ركه وتني له شويينيكه وه
هي خوي نه بي وه كه روزه لات كاريكي
خراپه .

* نه گەر به خيراى ناوايو له و
شويتانه وه خراپه يه به رده وام نابيت.

* بينيني مانگ سه ركه وتنه به سه ر
دورمندانو ده لئين: به جيهيتناني به لئين و
په يمانه .

* ده گونجيت بينيني مانگ به لگه بيت
له سه ر ته ويه ي سه رپي چيكارو
موسولمانبووني بي باوه رو قوتاربوون
له ناپه حه تي وه كه زيندان يان
چاكبوونه وه ي نه خوش.

* بينيني مانگ له سه ره تاوه باشتره
له كه ميووني.

م ر

مراوی: (ثین سیرین) ده لیت: نه وهی بیینی گوشتی مراوی ده خوات مالو دارایی پیده گات له گه ل ژنیکه ده وله مند چونکه قاز لانکه ی ناوه و بیزار نابیت لئی.

* **هروه ها ده لیت:** مراوی پیای مه ترسیداره خواوهن وه ره عو خواناسی و پاکیه، نه وهی قاز له گه لی بدویت ریژو پله و پایه ی له لایه ن ژنیکه وه پیده به خشری.

(نابلسی) ده لیت: مراوی له خه ودا به لگه یه له سه ر ژن و کچ، هروه ها به رده ست و خزمه تکاری فرمانره وایه، ده گونجیت ژینی خوشنود بیت به هوی خوشی و به تامی گوشته که وه یا به لگه بیت له سه ر که شتیه وانو لانه ی نو یوو یزان.

* **نه وهی له خه ودا دهنگی مراوی** بیستی له ماله که ی یاخود ولاتو شوینی جینشینی دهنگی به لاور نه هامة تیه له و شوینه رووده دات یاخود تیاچوون و فو تانه.

مردن (هه رگا): (ثین سیرین) ده لیت: (عه بدوله زینی کوپی (سوله یمان) م بینی له خه ودا جل و به رگیکی سه وزی له به ردابوو، تاج و سه وله دانیکیش

* **نه گه ر ویستی گه رانه وهی شارده وه** یاخود به هویه که وه دابه زی هاوسه ره که ی له خولی مانگانه دابیت و خوی لیدوورخسته وه، نه گه ر دابه زی له سه ری بو سوار ی نه سپتکی تربوو ژن به سه ریده هیئت، نه گه ر له کاتی سورابوونیدا روی وه رگیپا به پیاده سه فرده کات، نه گه ر کاتی دابه زی له سه ری میزیکرد به سه ر زه ویداو میرزه که ی خوینبوو به هوی زیناوه له هاوسه ره که ی بیتاگاده بیت چونکه زه وی ژنه و میزکردنیش هاوسه رگرییه و خوینیش حه رام و یاساگراره.

* **هروه ها به لگه یه له سه ر مال و دارایی.**
* **ماینی ره ش:** ژنیکه ی ناینداری ده وله مندو به ناوبانگه.
* **ماینی به لک به لک:** به جوانی و مالو دارایی به ناوبانگه.

* **ماینی زه رد:** ژنی خوشحال و چوست و چالاکه.

* **ماینی سپی:** ژنیکه ی خواناس و دینداره.

(نابلسی) ده لیت: نه گه ربینی به بی زینو لغاو سواری ماینه وه به بیته وهی خوی له گوناوه تاوان بپاریژیت ژنیکده هیئت یاخود ده که ویت به سه ر کاریکدا بو ی ناچیته سه ر.

* نه گه ربینى پيشه وایه ك مرد شاره كى خراپده بیټ هه روهك چۆن ویرانبوونى شار به لگه یه له سه ر مردنى ئیمامو پیشه وا.

* نه گه ر مردوویه كى ناسراوى بینى جارێكیتر مردوه وه و گریان به سه ریا به بیهاوارو لاواندنه وه كه سیكى وه چهى نه و مردوه هاوسه رده گری و گریان شیوه نه كه به لگه و ده رووى خیره بۆیان.

* هه روه ها گوتراوه: نه گه ر مردوویه كى بینى سه رله نوێ مردوه وه مردنى كه سیكى جینشینیه تی.

* نه گه ربینى مردوه و شیوه ی مردووى نه بینى له گه ل كفتدا له ماله كه یدا دیوارو جیگه یه ك ده پوخى، نه گه ر خه ونه كه له سه ر حال وبارى خۆییو نه گریان و نه ناشتنى ته رمى تیدانه بوو بینای نه وه ی روه خاوه دروست ناکرێته وه، مه گه ر بکه وێته ده ستنى كه سیكىتر وه.

* نه گه ربینى مردنێكى خراپ و دلته زین له شوێنێكدا كه وتوه به لگه یه له سه ر كه وتنه وه ی ناگر له وشوێته دا.

* نه گه ر بینى مردوه و به رووتى له سه ر زهوى دانراوه هه ژارده كه ویت.

* نه گه ر خۆى له سه ر راخه رێك دییه وه دنیا ده روزه كانى بۆ ئاوه لاده كات

به سه ریه وه بوو كه له گه وه ر دروستكرايو، وتم: نه ی باوكى (مه مه د) دواى مردن چۆنبووى؟ یاخود تامو چێزى مردن چۆنبوو یا كاروباره كان له وێ به چ شیوه یه كبوون؟ وتی: سه باره ت به مردن ئیجگار ناخۆشو غه مه یته به لام سۆزو به زه یى خواى هات به سه رمانداو كه م و كورپیه كانى داپۆشین و نه مه شمان به فقه زل و چاكه ی خدا به ده سته ینا.

* (نه بو سه عد) (ره زای خواى لیبیټ) ده لیټ: مردن له خه ودا په شیمانبوونه وه یه له كارێكى مه زن، نه گه ربینى مردو پاشان زیندو بوه وه گوناھێك نه نجامده دات پاشان پاشگه ز ده بیته وه و ته و به ده كات به پیتی ئایه تی: ﴿رَبَّنَا اٰمَنَّا اَنْتَ خَيْرُ وَاَحِبُّنَا اَنْتَ خَيْرُ فَاعْرِفْنَا بِزَنوبِنَا﴾ (غافر: ۱۱).

* نه گه ر بینى به بێ نه خۆشى و شیوه ی نه وه ی ده مرئى مرد ته مه ندرێژده بیټ.

* نه گه ربینى نامرئى نه جه لو واده ی رۆشستنى نزیکبوه ته وه.

* نه گه ر خه وینه ر بینى هه رگیز نامریت له پیتاوى خودایا ده مرئى.

* نه گه ربینى مردو پرسه ی بۆدانرا دواى نه وه ی شتیان و كفنكرا دنیاى باشده بئى و قیامه تی خراپ.

نه گەر خۆی له سەر رهختی خه وێك
بینی پله و پایه ی به رز به ده سته هینی
یاخود له خانه واده که یه وه خیری
ده سته گیرده بی.

* نه گەر مردوویه کی دۆزییه وه
مال و سامان ده دۆزیته وه.

* نه گەر هه والی مهرگی که سیکی
ناواری پیگه یشت غه م و په ژاره یه کی
کتوپر روی تیده کات و ده گونجیت به و
غه مه وه بمری.

* نه گەر دووگیانیکی بینی مردوه و
خه لکی ده ستیان کردوه به شیوه و ن
گریان به بیده نگو لاواندنه وه کوپکی
ده بیت و پیتی شادو دلخۆشده بی.

* هه ندیکه لێن: بینینی مردن له لایه ن
که سی ره به نه وه به لگه یه له سەر
هاوسه رگیری، مردنی هاوسه ردار
به لگه یه له سەر ته لاقدان ی چونکه
به هۆی مردنه وه جیاوازی و ئاژاوه
ده که ویتته وه، به هه مان شیوه نه گەر
یه کێك له و دوو شه ریکه مهرگی نه وی
دیکه ی بینی به لگه ی جیا بوونه وه یانه.

* نه گەر بینی ده سته لاتدارێك مردوه و
ده گرین به دووی ته رمه که ییدا
به بیهاوارکردن له وه رمانپه وایه
خۆشی و شادی به دیده که ن.

* نه گەر بینی فه رمانپه وای ولات مردو
خه لکی باسی چاکه کانیده که ن
له ده سته لاتنه که یدا باشد هه بی.

* نه گەر خۆی له نیو کۆمه لێ مردودا
بینیه وه له نیو کۆمه لێ دوو پودا
به ده رمانیان پیده کات به چاکه و
به گوئی نا که ن خودا وه ند ده فه رموی:
﴿فانلک لاتسمع اطوتی﴾ (الروم: ۵۲).

* نه گەر بینی به مردووی له گه لیان
مایه وه له سەر بیدعه ده مرێ یاخود
سه فه رێك ده کات و لێی ناگه رپته وه.

* نه گەر بینی تیکه لیان بو یاخود
ده سته ی به ریانکه وت خراپه ی له لایه ن
خه لکی سووکه وه پیده گات.

* هه ندیکه لێن: نه گەر بینی هاوه لایه تی
مردوویه که ده کات سه فه رێکی دوور
دیتته به ری و خیرێکی گه و ره ی
لێ به ده سته هینی ت.

* نه گەر مردووی له سه رشان هه لگرت
مال و سامانی گه و ره ی
ده سته گیرده بیت، نه گەر مردووه که
نانیخواردو ته مه نی درێژده بیت.

* بینینی مهرگی فه رمانپه وای به لگه ی
لابردنیه تی.

* مه سته ی مردو و خیری تیدا نییه.
* نه گەر مردوویه کی بینی خۆی
ده شوات به لگه یه له سەر قوتار بوونی

جلوبه رگی سپیش دیار یکردنی
کاروباره کانیه تی.

* کافورو بۆنیخۆش به لگهی تهویه به بۆ
خرابه کارو دهرووی خیره له بۆ غه مبارو
ئه وهی شایسته ی چاکه یه.

* نه گه ربینی په ناده گری به پیاویک
بۆنیخۆشی بۆ بکریت بۆ کاریکی باش
په نای بۆ ده بات له بهر ئه وهی کافورو
بۆنیخۆش بۆ گه نی مردوو
ده په وینیته وه.

* نه گه ربینی له سه ر داره مه یتیک
هه لده گیری باس و خواسی به رز
ده بیته وه و ناویانگده رده کات.

* نه گه ربینی له سه ر ته رمیکه برایه تی و
ته بابی له بهر خوا ده به سستی، خودا وه ند
ده فه رموی: ﴿اٰغْوَانَا عَلٰی سُرْرِ
مُنْغَاٰیْلٰی﴾ (الحجر: ۴۷).

* نه گه ر مردوویه کی بینی وابه سستی
خرابه کاریکبوو مشک راوده کات،
نه گه ربینی مردوویه کی گواسته وه بۆ
گۆرستان پێداویستی و سوودو قازانچو
خیر له بازرگانیه که ی ده کات.

* نوێژکردن له سه ر مردوو زۆر
دوعا کردن و داوای لیخۆشبوونه بۆی.

* نه گه ر پێشه وای له کاتی نوێژدا بینی
نوێژی له سه رده کرد ده سته لات و
پۆستیک له لایه ن فه رمانپه وایه کی
دوو په وه وه رده گریت.

شوینکه وته کانی له غه م و په ژاره و
زیادبوونی مال و سامانیان ، نه گه ر
مۆفیک شتی تهویه ده کات له سه ر
ده سستی ئه و مۆفیه داو که سیکی
خرابه کارو تیکده ر.

* مردوشۆر بازرگانیکی به سووده
به هۆی کۆمه لیکه وه له غه م و په ژاره
قوتارده بیست یاخود پیاویکی به پرێز
له سه ر ده سستی ئه و تهویه ده کات یاخود
کۆمه لیکه خراپه کار.

* نه گه ر خۆی له ژووری مردوشۆردا
بینیه وه له غه م و په ژاره قوتارده بیست و
سوود ده گه یه نی.

* نه گه ر مردوویه کی بینی به دوا ی
که سیکیدا ده گه پێ جلوبه رگه که ی
بشوات ئاتاجیه تی بۆ دوعا و خیر یان
قه رزدا نه وه یاخود گه ردن ئازادی
نه یاره که ی یاخود به جیهینانی
وه سه یه ته.

* نه گه ربینی که سیک جله کانی شت
خیری که ده گات به مردوه که
له جلشۆره وه.

* نه گه ر کۆمه لیکه نادیا ری بینی
رازاندیه وه و جلوبه رگی
رازاره یا نه کرده به ری به ی هۆ وه ک
جه ژن و شایی هیه به ته نیا له مایکیدا
به جیهینانه یشت به لگه ی مردیه تی و

* نه گەر خۆی له دواى پيشه وایه كه وه
بینى نوێژده كات له سه ر مردوویه ك
ناماده ی كۆرپكده بێت تییدا دوعا بۆ
مردوو ده كړی.

* نه گەر مردوویه كى بینى به زیندوویى
كاروبارى چاكده بێت دواى نا په حه تى و
له لایه كه وه ده رووى لیده كړیته وه خۆی
خوازیارى نه بوه .

* نه گەر زیندوویه كى بینى مردبوو
كاروبارى لیقورس وگرانده بێت چونكه
ژیان ئاسانه و مردن قورس و گرانه .

* نه گەر مردوانى بینى مژده دده ن
به لگه یه له سه ر باشى حالى له لای خودا
چونكه نه وان له لانه ی حه ق و راستین،
نه گەر به دیکردن به حالیکیره وه یان
پشتیانها لکرد به لگه یه له سه ر خراپى
حال وپارى له لای خودا به پێى
فه رمایشتى پیغه مبه ر (ﷺ): "به سه
یه كێكیان له خه ودا نامۆژگارى بكړی".

* نه گەر مردوویه كى بینى و ناسى و پێى
راگه یاند نه مردوه به لگه یه له سه ر باشى
حالى مردوو له قیامه تدا به پێى ئایه تى:
﴿بَلْ أَخْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْقُونُ﴾ (ال
عمران: ۱۶۹) به مه مان شیوه نه گەر
تاج و سه و له دانى به سه ر مردوه وه بینى
یاخود نه موس تيله یان به دانیش تووی
بینى له سه ر جیگه یه ك.

* نه گەر جل و به رگى سه و زى به سه ر
مردوویه كه وه بینى مردنه كى له سه ر
شیوه یه ك له شیوه كانى شه هیدبوه،
مه روه ك چۆن نه و خه و نه به لگه یه
له سه ر باشى حالى مردوو له قیامه تدا و
باشى حالیه تى له دنیا شدا.

* نه گەر مردوویه كى بینى بزه و خه نده
له سه ر لیوه كانیبوو لیخۆشبوون به پێى
ئایه تى: ﴿وَجُودَ يَوْمَئِذٍ مُّسْفَرَةٌ،
صَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ﴾ (عبس: ۳۹).

* نه گەر مردوویه كى به روویه كى
كه شه وه بینى نه دوا له گه لى و ده ستى
تیوه نه دا رازییه لێى به هۆى گه یشتنى
چاكه ی پێى دواى مردنى.

* نه گەر بینى پشتى تیکردوه وه ك
نه وه ی پێیده دات به لگه یه له سه ر نه وه ی
گونا ه و تاوانێكى نه نجامدا وه .

* نه گەر مردوویه كى بینى لیدا
قه رزده داته وه .

* نه گەر مردوویه كى به ده و له مه ندى
بینى پتر له حالى پيشووی و ژيانى
چاكه ی حال وپاریه تى له قیامه تدا.

* نه گەر هه ژارێك خه وى له و چه شنه ی
بینى هه ژارێتى به چاكه بۆ ده نووسړی.

* نه گەر مردوویه كى بینى رووتبوو
ده رچوونیه تى به بێخیر له دنیا دا.

* نه گهر مردوویه کی بینی سه رقاله
یاخود شوینکه وتهی کاری خویه تی.

* نه گهر بینی باپیره و داپیره ی
زیندوبوونه ته وه ژینی باپیره و
داپیره یه تی له گهل پشک و به شیان .

* نه گهر بینی دایکی زیندوبوونه ته وه
ده رووی لیده کریته وه له غم و
په ژاره یه ک که و رووی ټیگر دووه ،
به هه مان شیوه نه گهر باوکی بینی به لام
له لیکدانه وه دا بینینی باوک به هیژتره .

* نه گهر بینی کورپکی زیندوبوونه ته وه
دوژمنیک کی له لایه که وه درده که ویت
که واهیچ چاوه پینه بوه ، نه گهر بینی
کچیک کی مردووی زیندوبوونه ته وه ده رووی
لیده کریته وه .

* نه گهر بینی برایه کی مردووی
زیندوبوونه ته وه به هیژ ده بییت دوی
لاوازی ، خداوه ند ده فهرموی: ﴿اَشْدَدُّ
بِهٖ اَزْ رَیْ﴾ (طه: ۳۱).

* نه گهر خوشکی کی مردووی بینی
زیندوبوونه ته وه که سیک کی ناواره ی
له سه فهر ده گهر پینه وه و خوشی رووی
تیده کات به پتی نایه تی: ﴿وَقَالَتْ
لَا خَیْرَ فِیْهِ قَبْضَتْ بِهٖ عَنْ
جُنْحٍ وَهَلَمَّ لَا یَشْعُرُونَ﴾
(القصص: ۱۱).

* هه روه ها گوتراوه: رووی مردو
پشودانیه تی ، نه گهر بینی کومه لیک کی
ناسراو له یه ک شویندا جلویه رگیان
له بهر کردوه دلخوشن حال وباریان
باشده بی.

* نه گهر غه مباریو یان جلو به رگیان
پیسبو وه ژارده که ون و گوناوه تاوان
نه نجامده دهن.

* نه گهر خوی له گورستانیک کی ناسراو
بینی وه ک مردو و خه لکی نه و شوینه
ناپه حه تی روویان تیده کات و دوپوو
له نیویاندا سه ره لده دات.

* بیباوه پی مردو و نه گهر له حالیک کی
باشدا بینرا به لگه یه له سه ر
به رزبوونه وه ی کاروباری و باش نییه
حالی لای خودا.

* نه گهر بینی مردوویه ک پیکه نی ننجا
گریا به لگه یه له سه ر نه وه ی
به موسولمانی مردوه ، هه روه ها نه گهر
رووخساری مردو ره شد اگیر ساوه
به پتی نایه تی: ﴿فَاَمَّا الَّذِیْنَ اَسْرَدَتْ
وُجُوهُهُمْ اَكْفَرْتُمْ بَعْدَ اِیْمَانِكُمْ﴾
(ال عمران: ۱۰۶).

* نه گهر جلویه رگی چلکنی به مردوه وه
بینی یاخود وه ک نه خوش و ابو
به پر سه له نیوان و خوی و خودا
له ناینه کی.

خۆینەریبوو، لەڕۆژانی ژیاویدا
لێکدانەوێ بەچەشنێکە ئەجرو
پاداشتی کردارەکانی دنیای
پێگەیشتووە، ئەگەر مردووەکە
فەرمانرەوایو جێنشینەکانی هەمان
ئەجری ئەو بەدەستدەهێنن.

* ئەگەر بێنی مردووەکە لەشوێنێکدا
کە ڕۆژانی ژیاو دنیای نوێژی
تێدا کردووە، ئەمەش بەلگەیە لەسەر
چاکی ئاینەکی مردوو دای خۆی،
چونکە مردوو زنجیرەکی کردارەکانی بۆ
خۆی چپراوە.

* ئەگەر بێنی مردوویەکی بەرنوێژی بۆ
زیندواندەکات تەمەنی ئەوانە کورتدەبێ
چونکە دای مردووەکە وتوون.

* ئەگەر بێنی دای مردووەکە وتووە
شوێنەواری هەلگرتووە لەچوونە نیو
هاتنەدەرەویدا ئەوجا وابەستەکی
کرداری چاک و خراپیدەبێت.

* ئەگەر مردوویەکی لەمژگەوتێکدا بێنی
بەلگەیە لەسەر دلتیایی لەسزا چونکە
مژگەوت دلتیاییە.

* ئەگەر مردوویەکی بێنی هاواری
ئیش و ئازاری سەریکرد بەپررسە
لەکاروباریکدا بەرانبەر دایک و
گەورەکە. ئەگەر هاواری ئیش و ئازاری
گەردنیکرد بەپررسە لەتیابردنی

* ئەگەر خالی یا پووری بێنی ژیاووە
شتتێکی بۆ دەگەرێتەووە
لەدەستیدەرچووە.

* ئەگەر بێنی مردوویەکی
زیندوو کردووە ئەو لەسەر دەستی ئەودا
بێیاو و پێک موسوڵماندەبێت یا خود
خراپەکاری تەو بەدەکات.

* ئەگەر لەگەرەکی خۆیاویدا ژنی
مردووی ناسراوی بێنی لەمال و لانە
ئەودا بەزیندوویی وەستان و خۆیاو
رازاندووە، بۆ ئەو ژنە مردوانە
کرداری جوان و رەفتاری شیرین
زیندووەکاتەو بەئەندازەکی جوانی
خۆیاو و جل و بەرگەکیان، ئەگەر
جلەکانیان سپیوو کاروباری ئاینە،
ئەگەر سووربوو کاروباری حەزو
ئارەزو، ئەگەر رەشبوو دەوڵەمەندی و
شکۆمەندی، ئەگەر پڕوکیبوو جلەکان
هەژاری و غەم و پەژارە، گەر پێسو
چلکنبوو بەلگەیە لەسەر ئەنجامدانی
گوناھ و تاوان.

* ئەگەر مردوویەکی بێنی نوستبوو
خەو نەکی پشوو دانیەتی لەقیامەتدا.

* ئەگەر بێنی لەجێگەیکدا نوستووە
لەگەڵ مردوویەکی تەمەنی درێژدەبێت.

* ئەگەر مردوویەکی بێنی نوێژدەکات
لەشوێنێک گەواهی نوێژکردنی

*نه گه ربینى مردوویه ك پئی گوت:
له هه مان به رواردا تۆ ده مری، نه وه ی
كه ده یلّیت حه ق و راستیه .

*نه گه ربینى دواى مردوویه ك كه وت
به لام له گه لى نه چوه نۆ ئه و لانه و ماله
یاخود چوه نیوی و گه پایه وه له مردن
نزیكه بیته وه پاشان قوتارده بیّت.

*نه گه ربینى له گه لّ مردوویه ك سه فهر
ده كات كاروباره كانى لیّت كه لده بیّت.

*نه گه ربینى مردوویه ك شتیكى
پیده دات له شته خۆشه ویسته كانى دنیا
خیره ده ستیده كه ویت له لایه كه وه
چاوه پئی نه كردوه .

*نه گه مردوه كه كراسیكى نویى یان
پاك و پوختی پێدا بژۆویه كى ده بیّت
وه ك بژۆوی رۆژانى ته مه نى دنیاى .

*نه گه ربینى جبه یه كى دایه
شكۆمه ندی و ریزی وه ك ئه و
به ده سته ده هیّنێ .

*نه گه ر جلیكی دپاوی دایه
هه ژارده كه وێ .

*نه گه ر پۆشاكیكى پیسو چلكنی دایه
سه رده كات به كاری خراپه دا .

*نه گه ر خواردنی دایه رزق و رۆزییه كى
پیرۆز پاك به ده سته ده هیّنێ له لایه كه وه
هیچ حسابیكى بۆ نه كردوه .

مال و سامانى یاخود ریگری پێدانى
ماره یی ژنه كه یه تی .

*نه گه ر ئازارى ده سته هه بوو به رپرسه
له براكه ی و خوشكه كه ی و شه ریه كه ی
یان سویندێك كه خواردوویه تی به درۆ .

*نه گه ر ئازارى كه له كه ی هه بوو
به رپرسه له مافى ژن .

*نه گه ر ئازارى سكى هه بوو به رپرسه
له مافى باوك و خزمه نزیكه كانى و مال و
سامانى .

*نه گه ر ئازارى قاچى هه بوو به رپرسه
له خه رچكردنى ماله كه ی له ریگه یه كى
به دهر له ره زامه ندی خودا .

*نه گه ر ئازارى ران و لاقه كانى هه بوو
ژیانى له ناحه قی و ئاره زوو شتى پوچ و
به تالدا به سه رده بات .

*نه گه ربینى مردوویه ك بانگیكرد
له لایه كه وه نه ییده بینى ئه ویش
وه لأمیدایه وه و چوه دهره وه له گه لى
نه یه توانی ریگری لى به هه مان
نه خۆشى ئه و مردوه ده مریت
كه بانگیكردوه یاخود به هه مان هوكارى
مردنى له رووخان و نوqmببون و مه رگی
كتوپر تیا ده چیت .

*به هه مان شیوه نه گه ربینى دواى
مردوویه ك كه وتوه له گه لى چوه نۆ
لانه و مالىكى نادیار پاشان نه هاته
دهره وه ده مری .

* نه گه ربینى مردوویهك سهلامى
لیده کات به لگه یه له سره باشی
حال وباری له لای خوداوه ند.

* نه گه ربینى ده سستگرت مال و
سامانیکى نانومید ده که ویتته
ده سستیه وه .

* نه گه ربینى مردوویهك باوه شى
پیدا کرد وهك خۆشه ویست و نازیزیک
ته مه ندریزده بیت.

* نه گه ربینى باوه شى پیدا کرد وهك
به ربهره کانی و ناگۆكى خونه که ی باش
نییه .

* نه گه ربینى له گه ل مردوویهك ده دویت
ته مه ندریزده بیت ، نه م خونه ش
به لگه یه له سر نه وه ی خاوه نه که ی
ناشت ده بیتته وه له گه ل کۆمه لیک دواى
شه پو ناگۆكى .

* نه گه ربینى مردوویهك نادیار
ماچده کات مال و سامانى له لایه کی
چاوه پوان نه کراوه وه ده سستگرتده بیت ،
نه گه مردوه که ناسراو بوو سوود
له زانیاری و مال و سامانى مردوو
ده بینى .

* نه گه ربینى مردوویهك نادیار
ماچیده کات وهرگرتنى خیره
له لایه که وه نومیدخوازی نه بوه .

* نه گه ربینى مردوویهك ههنگونى دایه
ده سستگرتى ده سستگرتده بیت له لایه کی
خوارزاوه وه .

* نه گه کاله کیکى دایه غه م و
په ژاره یه کی چاوه پوان نه کراو رووی
تیده کات .

* نه گه ربینى مردوویهك نامۆزگاریده کات
یان فیترى زانیاریه کی ده کات چاکى
له ناینه که ییدا به ده سستده هیتى
به نه ندازه ی نه وه .

* نه گه ربینى پۆشاکیکدا به مردوویهك و
بلاوینه کرده وه له بهرینه کرد زیانه
له مال و سامان و ته ندروستیدا به لام
چاکده بیتته وه .

* نه گه ربینى پۆشاکه که ی فرپیدا هه تا
مردوویهك له بهریبکات به لام پۆشاکه که
له شارى زیندوان ده رچوو ده مرئى ،
نه گه ده رنه چوو وه ریگرت هه تا
درومانى تیدا نه نجامبدات زیانى
پیناگات .

* هه موو شتیک زیندو ده بیینى دهیدات
به مردوو باش نییه له دوو حالدا نه بیت
یه که م/ نه گه کاله کیدا به مردوو نه وه
غه م و په ژاره ی ده په ویتته وه له لایه که وه
چاوه پتی نه بوه . دووهم/ نه گه ر شتیدا
به مام و نامۆزنى دواى مردنیان زیانو
بژیوى کیشانده که ویتته نه سستى .

خیرِ کده گات به جین شینه کانی،
گوتراویشه: روو ده که نه حرام.

* نه گه ربینی مردوویه کی ناسراو
ماره ییری سوودو قازانج له کردارو مالو
سامانی پیده گات.

* نه گه ر ژنیکی مردووی بینی
زیندویه ته وه ماره ییری و ناوه که ی
به رکوت داواو خواسته که ی
ده سته پگرده بیت و مالو سامانی
به ویست و خوازی خوی ده سته گرده بی،
دیسان ده سته لات به ده سته هینی
له گه ل بازگانیه کی به سوودو قازانج.

* نه گه ر ژنیکی مردووی هینا و دواتر
بۆیده رکوت ماره و گواستیه وه
ماله که ی خوی کرداریک نه نجامه دات
لیی پاشگه ز ده بیت وه، نه گه ر جووتبوو
له گه لی و ناوه که ی پیسبوو
پاشگه زبوه ته وه له کرداریک که زهره رو
غه م و په ژاره ی تیدایه و دهره نجامه که ی
باشه و خیری لیده سته گره ده بیت
به نه ندازه ی به رکوت و تنی ناوی
له کۆتاییدا.

* نه گه ربینی ژنیکی مردووی کردوه
به هاوسه ری خوی و پاشان بۆیده رکوت
ماره و چوه لای و دهستی بۆ نه برد
به لام چوه نیولانه که ی و جین شینبوو
تیدا خه ونه که ی به لگه یه له سه ر مردنی.

* نه گه ر مردوویه کی بینی خواردن نیکی
کپی گرانه ده بیت یا خود نامیتیت.

* نه گه ربینی مردوان خواردن ده فروشن
یا خود شت و مه که کالاً نه و خواردن و
شت و مه که بازارپساردی رووی تیده گات.
* نه گه ر له نیو خواردن و کالاً و شت و
مه که کاند مرؤفیکسی مردوویان
مشکیکی توپیو یا ناژه لیکسی توپیوی
بینی به لگه یه له سه ر خراببوونی نه و
خواردن و شت و مه که.

* نه گه ربینی مردوویه کی نه ناسراو
ماره ده بپی له کۆپه که یدا زیناده گات،
نه گه ربینی ماره ییری و مه نی له نامرازی
نترینه ی هاته دهره وه تیکه لده بیت
له گه ل پیاویکی دپنده ی دوپووداو
سه رانه ی لیوه رده گری.

* نه گه ر مردوویه کی ناسراوی ماره بپی
پیاو بوو یان ژنخوازو داوی
به جیده هینی پیشتر ناو میدبوه لئی.

* نه گه ر پیاویکی هاوپی ماره بپی
وه چه کانی کاری خیر نه نجامه دهن،
نه گه ر ماره بپاو دوژمنبوو بکه ر زه فیه
به پاشماوه ی نه و مردوه ده بات.

* نه گه ر که سیکی مه حره می مردووی
ماره بپی ماره بپ خیرده گات بۆ ماره بپاو
یان دوعای خیری بۆ ده گات یا خود

* (نه بو سه عد) (ره زای خوای لیتیت)
ده لیت: نه گهر مردوویه کت به دیکرد
له خه ودا کاریکي باش نه نجامده دات
نه وه هانت ده دات له سر نه نجامدانی
نه وکاره، خو نه گهر به دیتکرد کاریکي
خراب نه نجامده دات ریگری و یاساغي
ده کات له سر نه نجامدانی نه وکاره.

* نه گهر بینی گۆری مردوویه کی
هه لدايه وه ده گهریت به دواي ژياننامه ی
نه و مردو ودا له حالی ژيان و ئاین و
دنیايدا هه تا وه ک نه و بڑی.

* نه گهر مردوویه کی به زیندویتی
له گۆره کهیدا بینی چاکه و دانایی و
مالیکی حه لالی ده سنگیره بی.

* نه گهر مردوویه کی له گۆره کهیدا بینی
نه و مال و سامانه پاکنابیتته وه.

* هه ندیکیان ده لیتن: نه گهر بینی
روویکرده گۆرستان و گۆره کانی
هه لدايه وه زیندو و مردووی تیدا
به دیکردن به لگه یه له سر روودانی
کاره ساتیکی ناپه و له وشارو
ناوچه یه دا.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا که م و کوپیه
له ئایندا تیکچوونیه تی له گه ل به رزی و
بلندی و ریزی دنیا یه نه گهر گریان و
هاواری له گه لدا بو پاشان له سرشانی
پیاوان هه لگرا له سه رداره مه یت

به مه رجیک نه سپه رده ی خاک نه کړی
نه گهر نه سپه رده کرا چاکه ی
لیچاوه پوان ناکړی به لکو دنیا زالده بیت
به سه ریا و شوینکه وتوانی له واده ی
کارو ده سه رته لاتیدا به نه ندازه ی
شوینکه وتوانی ته رمه که ی ده بیت.

* نه گهر بینی مردو و شپوه ی مردو و
دیارنه ماوه و گریان و شپوه نی تیدا نییه
یا خود شتن و کفن و نه سپه رده کردن
به لگه یه له سر رووخانی مال و دیوار
یا خود شکانی پارچه و به شیک له و
ماله دا، هه روه ها ده لیتن: له ئاینه کهیدا
کویره و وپای نه وه ته مه ندریژده بیت.

* نه گهر ری و ده سمه کانی مردووی بینی
له شتن و کنف کردن زیاده بوونی
ناینه که یه تی، نه و گریان و شپوه نه ی
تیدا یه به رزی و نه وه یه تی له دنیا دا.

* هه روه ها ده لیتن: مردن له سه فیه و
گواسته نه وه یه یان هه ژارییه، نه وه ی
بمری و نه سپه رده بکړی ته و به ده کات،
نه گهر له گۆره که ی هاته ده روه ته و به
ده کات.

* هه روه ها ده لیتن: به شپوه یه کی ره ها
مرن ها و سه رگرییه چونکه مردو و
پنویستی به پزیشک ده بیت، شتنیش
وه ک ها و سه رگری وایه.

* نه گه ريښي مردو له سر شاني پياوان
هه لگړا به لام نه سپرده نه کړا
زالده بڼت به سر دوژمنه کانيدا، نه گه ر
شايستته ده سستته لاتبوو

به ده ستیده هیڼیت.
* نه گه ريښي دواي مردني ژبايه وه
دوله مند ده بڼت دواي هه ژاري يا خود
ته و به ده کات له گونا هو تاوان.
* نه گه ريښي مردو هه لگړا له سر شاني
پياوان و نه سپرده کړا زالده بڼت به سر
دوژمنه کانيدا.

* نه گه ريښي دواي مردني زيندوبوه وه
دواي هه ژاري دوه له مند ده بڼت يان
ته و به ده کات له دواي گونا هو تاوان،
نه گه ر خه و بينر له سه فهر دابوو
به سه لامه تي و پاريزدواي ده گه پڼته وه
بو نيشتمانه کي.

* مردني ژني ناديار به لگيه له سر
وه ستاني بارانبارين، نه گه ر ژبا
خوداوه ند زه وي زيندوده کاته وه
به باران.
* نه گه ر مردن له نيو ژناندا داکه وت بو
مندا لانه و به پيچ وانه وه يه.

* نه گه ر مردو يه ک پي کوت نامري
له روژي دواييدا له پله وپايه ي
شه هيداندايه له نازو نيعمه تدا.
* نه گه ريښي مردوويه کي هه لگرتو ه
نه رکي بژوي پياويکي بي دين ده گريته
نه ستوي خوي.
* نه گه ر مردوويه کي هه لگرت به لام نه ک
له سر شيوه ي هه لگرتي مردو
مالتيکي حرام به ده سسته هيڼي، به لام
نه گه ر له سر شيوه ي مردوويه ک
به سه رجه م ري ورده سمه کانيه وه
هه لگرت هه لده ستيت به خزمه تي
ده سته لاتدار.
* نه گه ر مردوويه کي به نه خوڅي بيني
به پر سره له کاروباره کاني تاينه کي
له نيوان خوي په روه ردگاره کي.
* نه گه ر گورنشينه کاني هاتنه دهره
له گوره کانيان هاتنه دهره وه و خواردي
خه لکيان خوارو هيجيان بو
به جينه هيشتن نرخي خواردي
به رزده بڼته وه، نه گه ر ناوي سازگاريان
خوارده وه له بيره کان دواي نه وه به لاو
نه هامه تي بلاوده بڼته وه.
* نه گه ر مردوويه کي ناسراوي بيني
مردوه ته وه ده گرین بو و هاوارو
قيزه قيژ که سيکي جينشيني نه و مردوه
ده مريت، نه وه ي مردو دهر باره ي
خوي رايده گه ي نه راست و حقه
چونکه له لانه ي حقه دايه و دنياش
به تال و پوچه.

* نه گەر مردووه که شتیکی پی راگه یاند
نه ده بوو خه وی تیکه لو پیکه له،
به هه مان شتیه نه گەر به نه خوشی بینی
گیروده ی دهستی گوناو تاوانه.
* نه گەر نویژی له سەر مردوو کرد
به زهیی پیا یاندا دیته وه سهردانی
گۆره کانیا ن ده کات.
* نه گەر بینی نویژ له سەر مردوو کان
نامۆزگاری پیاویکی ره قو زیر ده کات
یاخود نامۆزگاری پیاویکی نه زانده کات.
* نه گەر بینی هاوسهره که ی مردو پاشان
زیندوو بووه وه له کشتوکاله وه سوودو
قازانجده کات، نه وه ی مردوویه کی
دۆزییه وه مال و سـاـمان
به ده سنده هیئت.
* نه گەر بینی به شوینه واری مردوویه کدا
ده پوات پابه ندی ژیا ننامه که ی ده بیته
شوینه واری له دنیا و ئایندا ده سپرنده وه.
* نه گەر بینی نیمام و پیشه واکه ی مرد
ولات ویزانده بی، هه روه ک چون نه گەر
بینرا ولات ویزانبوو نیمام ده مرئ.
* نه گەر بینی نه مرد چاره نووسی
نزیکبوه ته وه.
* مردن قوربانی و خیره له بری
گوناهیکی گه وره.
* هه روه ها ده لـین: نه گەر بینی
له خه وه که یدا ده مرئ به بیته وه ی
نه خوشبی ته مه نیدریژده بی.

* نه گەر بینی له سهره مرگدایه سستم
له خوی و کهسانتر ده کات.
* نه گەر بینی هه والی مردنی پیاویکی
غهریبی بیست هه والی تیکچوونی ریشو
دنیا ی دیت.
* نه گەر بینی کوپنکی مرد له دۆژمنه که ی
قوتارده بیته.
* نه گەر بینی که چه که ی مرد نا ئومید
ده بی له ده رووی خیر.
* نه گەر بینی مردو نه سپهرده کرا نه گەر
نه مانهت پارێزبوو به زۆر لیتی
وه رده گرن، نه گەر ره به نبوو
هاوسهره گزی.
* نه گەر بینی مره و نه سپهرده گرو
هاوسهره داریوو له ژانده کات
شهریکه که ی یاخود برار هاوینگانی
جیا ده بنه وه، ده گونجیه به لکه بیت
له سهر سه فهره و غهریبی، نه گەر
له سه فهره داریوو ده گه پێقه وه بقو لای
خانه واده که ی.
* مردن به لکه ی خیره، بۆیه کێک
که له شتی که بترسی یان غه مباریته.
* نه گەر نه خوشیک بینی مرد به لکه یه
له سهر چاکبوونه وه ی له نه خوقه یه که ی.
* مردنی چه ند برایه ک به لکه یه له سهر
مردنی دۆژمنان و قوتار بوون
له زهره ریکی چاوه پیکراو.

* نه گه ربینى مردوویه کی زیندوکرده وه
له سه رده سستی نه ودا جووله که یه ک یا
مه سیحیه ک موسولمانده بیټ.

* نه گه ربینى مردوو زیندوده کاته وه
رینومایى کومه لئیکى مردوو ده کات یان
بیدعه چیان له سه ر ده ستیدا ته ویه
ده که ن له سه ر نه و گونا هانه ی سوربوه
له سه ری.

* نه گه ر مردوانى بینى جار یکتیر
ده مر نه وه به لگه یه له سه ر مردنى
که سټک که هه مان ناوى نه و مردوه ی
هه لگرتوه.

* نه گه ر پیاوئیکى مردووی بینى ژنیکى
زیندووی هینا به ماره ییه کی نوئ و
گۆپى بۆ مالى خۆى مردنیه تی.

* نه گه ر زیندوویه ک بینى دواى
مردووک و توه و چوه نیو مالئیکه وه و
هاته ده ره وه لیلى له مردن
نزیکه ده بیته وه و پاشان قوتارده بی.

* نه گه ر دواى مردوویه ک که وت و پاشان
له گه لئى نه چوه نئوماله که وه له مردن
قوتارده بیټ.

* نه گه ر مردوویه کی بینى کرایه
پیسیه که ی دایه هه ژار ده که ویت.

* نه گه ربینى مردوو لیى ده درئ یان
زیندوده بیته وه پشتی لیده کات
زیندووه که له ناینه که یدا خراپه ده کات

* نه گه رخۆى له نئو کومه لئیکى مردودا
بینیه وه له نئو کومه لئیکى دوو پرودایه.

* نه گه ربینى هاوه لایه تی مردوویه ک
ده کات سه فه ریکى دور ده که ویته
به ری و له سه فه ره دا خیرى ده سنگیر
ده بیټ، نه گه ر مردووه که شتیکی
خوارد به لگه یه له سه ر ته مه ندریژی.

* نه گه ر خۆى به مردوو چواند
خۆش حالده بیټ و خواردنى مردوو بۆ
شتیک به لگه یه له سه ر گرانی نه و شته.

* نه گه ربینى له ژووری مردوو شۆردایه
ناویانگی بلاوده بیته وه له گونا هه کانی
قوتارده بیټ و له قه رزاری رزگاریده بیټ.

* نه گه ر مردوویه ک داواى له که سیکنکرد
جل و به رگی بۆ بشوات هه ژاریه تی یاخود
دوعا و نزیاه بۆ نه وه ی بینویه تی یاخود
قه رزدانه وه و گه ردن نازادییه له وه ی
ستمى لیکردوه و به جیه یانانى
وه سه یه تنامه یه یاخود شتیک که نه و لیى
به رپرسه، نه گه ر مرقفیک شتی
هه لوه شان و تیاچوونى له ژێرده سستی
نه ودا ده بیټ.

* نه گه ر مردوویه کی بینى زیندوبوه ته وه
کار یکی مردووی بۆ زیندوده بیته وه،
نه گه ر له نا په حه تیدابوو کارى ناسان
رووی تیده کات له لایه که وه چاوه پئی
نه بوه.

ده بیټ به مردوه وه له وهی
که مردوه که له سهریه تی له ناین و
دنیا یدا.

* نه گەر مردوویه کی بینی مرد
به موشریکی نمونوی دانای
ده هیئتیه وه و قسه ی چاکه و
راستده کات.

* نه گەر بیابوه پټکی مردووی بینی
جل و بهرگیکی دپاوی له بهر دابوو خراپی
حال و باریه تی له قیامه تدا.

* نه گەر جووله که و مه سیحی و
ناگر په رستی بینی مردوویه که له سهر
جیگه یه که و جل و بهرگی سه وزی
له بهر دایه و تاج و سه و له دان
له سهر سه ریوو به لگه یه له سهر
به رزیوو نه وهی و شکومه ندی و
به ده سته پټانی خپرو خوشی و شادی و
مه زنی.

* نه گەر مردوویه کی بینی پټیگوت
هه رگیز نامری له پله و پایه ی
شه هیدان دایه و له قیامه تدا نازو نیعمه ت
رووی تیده کات.

* نه گەر مردوویه کی بینی به زیندوویه کی
گوت ده مریت، ده گات پټی له کاتیکی
دیاریکراودا له وده مه دا له وروژ مانگو
ساله دا.

نه و جا مردو و رازی نابیت مه گەر به وهی
خودا پټی رازییه چونکه نه و له لانه ی
حق و راستیدا یه.

* نه گەر بینی زیندوویه که له مردوویدا و
مردوه که ملکه چ و رامبوو بو ی هیزی
زیندوه له ناینه که یدا و گه یشتنی خپرو
دوعایه یا خود ناموژگارییه به جیه پټا.

* نه گەر مردوویه کی نوستووی بینی
لټیده دات خپری ده سستگیر ده بیټ
له سه فهره که ی و نه وهی لټیده هرچوه
بویده که پټیه وه و لټیدانی
قه رزدانه وه یه تی.

* نه گەر مردوویه کی بینی کاریکی باشی
نه نجامدا فهرمانی نه نجامدانی کاریکی
له وچه شنه ی پټیده درټ، نه گەر
خراپه وو واز له ده سستبه رداربوونی
ده هیئتیت.

* نه گەر زیندوویه کی له نټوان مردودا
بینی سه فهریکی دوو درټیژ
ده که و یت به ری و ناینه که ی تیکده چی.
* نه گەر خزی له که ل مردوه کاندای بینی و
زیندوویو له که ل کومه لیکدا تیکه لده بی
که ناینه که یان شیواوه.

* نه گەر زیندوویه کی بینی دوی
مردوویه که ده که و یت و شوینه واری
هه لده گری له چوونه ژوو
هاتنه دهره وهی نه و زیندوه پابه ند

حال و پاری سه رۆكه كه يان چاكده بېت و
ژياننامه يان باشده بېت.

* نه گەر يه كيك له فيرعه ونه كان
له ولاتيكدا بينرا يان بوو به فرمانپره وای
سته م له وولات وشاره دا دهركه ویت
له گال خرابی بژیوی.

* نه گه ربینى مردوویه کی هه لگرت وهك
شیوه ی هه لگرتنى تهرم دواى
دهسته لاتداريك دهكه ویت، به هه مان
شیوه نه گەر له سهر شان هه لیا نگرې
ياخود له دهه فریکدا.

* نه گه ربینى نوپژ له سهر مردوویه ك
دهكات شه فاعهت بۆ پیاوړى
به دوخراپه دهكات.

* نه گه ربینى مردوویه ك له لایه كه وه
بانگیكرد له لایه كى نادیاره وه و
نه بیینی و وه لامیدایه وه دهمری و دهكات
به و مردوه.

* نه گه مردوویه كى بینى له دهه ریاپه كدا
نوقمبوو له هه له و گوناها دا نوقمه ده بی.

* نه گه ربینى مردوان له گۆره كانیان
راستبوونه وه و گه پانه وه بۆ لانه و
ماله كانیان نه وه له زیندان قوتارده بېت
ياخود خوداوه ند روهك زیندوده كاته وه
دواى مردنى.

* ده گونجیت مردن به لگه بېت له سهر
گۆشه گیرى به هوى راوېچوون
دنیا نه ویستیه وه.

* نه گه ربینى دایكى دهمری حالى دنیاى
به سهرده چیت و ده شیویت، نه گەر
له خوازيارانى قیامه تبی دهست له كاری
ده كیشیته وه و له به جیهینانى فرهزه كان
دوورده كه ویته وه.

* نه گه ربینى براكه ی مردوه و
نه خوشبوو نه وه مه رگپه تی، وه گه رنا
یه كيك له وانه یه كه براپه تی
له گه لده به ستی یان پشته پیده به ستی.
* خو نه گه ر براپه بوو مردنى براو
كه سیكى نزىكى بینى دهمری یان مال و
سامانى به سهرده چیت، نه گه ر هه ژار بوو
چاوړى ده پیکرى ياخود دهستىكى
ده پیکرى.

* نه گه ربینى هاوسه ره كه ی دهمری
نه وه پیشه سازیه كه ی ده وه ستی.

* نه گه ر مردوویه كى بینى بوه
به دهسته لاتدارى ولاتيك يان گه په كيك
ژياننامه ی نه و مردوه زیندوده بېته وه و
ژېرده سته كانى فرمانپره و به هه مان
ریبازدا ده پۆن ياخود كه سیكى خوى
به هه مان ریبازى نه ودا تیده په پرى.

* نه گه ربینى زانایه كى مردو و ياخود
پیاوچا كيك و زانایه كى له شوینكدا بینى
نه گه ر له جه نكدابوون یان نه بوونى
دلنیا یی دهروویان لیده كړیته وه و

* ده گونجیت مردنی کتوپر به لگه بیت
له سهر گه شتی هه ژار.

* مردنی پیغه مبه ران (ﷺ) له خه ودا
لاوازی تکه سان و ژیانیه و واژوی
ئه وه یه.

* مردنی پاشا به لگه یه له سهر لاوازی
سه ریا زان و مرگی زاناش به لگه یه
له سهر پوچه لېوونه وه ی به لگه ی
خه و بینره ده گونجیت مردنی زانا
به لگه بیت له سهر بیدعه له تاینداو مردنی
خواناس هه لگه پانه وه ی خه و بینره
له به ندایه تی.

* مردنی پیله وهر بازار ساردی
پیشه که یه تی و مردنی باوک و دایک
ته نگه بژوویه و مردنی ژن دنیا یه کی
به سهر چوه و مردنی کچ پچرانی باسو
خواسیه تی، مردنی ئه وه ی په نای
پێده گری له کاری چاکسازیدا یاخود
پوچه لېوونه وه ی سه فهره که ی یان
زه ره ریکه به پی و ئه ندازه ی .

* نوژی مردو له سهر مردو کرداری
پوچ و به تاله چونکه هه مردو
مردو کاره کانیه ان به تال و
پوچه لېوونه وه، یاخود هه سته ده کات
قه رزیکه له سهره شه فاعه ت ده کات بو
که سیک شه فاعه تی لیتبول ناکات.

* بردنی جل و به رگو و خواردن یان ناژهل
زیاده و رزق و رۆزیه نه گهر به لگه بیت
له سهر خیر. نه گهر له گهل مردوه که دا
جووله که و مه سیحی هه بوو ده گونجیت
به لگه بیت له سهر کرداری مردو پاشان
خوداوه ند قوتاریده کات له ناگرو
ده روی لیده کاته وه.

* هاوسه رگری مردو له گهل ژنیک
هاوسه رگریه یان ته لاقه.

* ده گونجیت هاوسه رگری به لگه بیت
له سهر باشی حالی له لای په روه ریدگار.

* بینینی مردووی موشریکه کان
له خه ودا دوژمنان و مردووی خاوه ن
کتیبان رۆچوونه له تایندا له گهل
نوژیوونه وه ی غه م و په ژاره.

* مرواری (گه وهه ر): (ئیهن سیرین)
ده لیت: مرواری ریزه ندرکراو
له لیکدانه وه دا قورئان و زانیاریه.

* نه گهر بینینی مردواریه که کونده کات
به راستی قورئان رافه ده کات.

* نه گهر بینینی مرواری فروشت یان
قوتیدا قورئان له بیر ده کات.

* هه روه ها ده لیت: نه گهر بینینی مرواری
ده فروشی زانیاری پێده درئ و ئه ویش
له نیتوخلکیدا بلاویده کاته وه.

* خسته ده می مرواری به لگه یه له سهر
باشی ناین.

*نه گەر بینى مرواری بلوډه کاته وه
له ده ریادا ده ریښا مالیکى خه لال
له گه نجینه ی فـه رمانډه وایان
به ده سته ده ښتیت.

*نه گەر بینى مرواری به که دور که و ته وه
نه و ده لښ تووشى ناره خه تیده بیت.

*نه گەر بینى ده رگای گه نجینه یه کی
به کلیکرده وه، مرواری لښه ده ریښا
پرسپار له زانایه ک ده کات ده رباره ی
بابه تیک، چونکه زانا گه نجینه یه و
پرسپار لښه دښى کلیه.

*ده گونجیت شقلی کچینی کچیک
ببات و کوړیکى لیښیت.

*نه گەر بینى مرواری هه لدا یه نیو روبار
یان بیریک چاکه له گه ل خه لکی
نه خا مده دات.

*نه گەر بینى مرواری و به رگه که ی
له یه ک جیا کرده وه و به رگه که ی بردو
فرښیدا گوره لکه نه.

*مرواری گه وره باشته ره له پچوک،
ده گونجیت گه وره که ی به لکه بیت
له سه سوره ته دريژه کانی قورثان.

*مرواری ریزه ندرکراو به لکه یه له سه
کوړ، نه گەر شاراوو بوو خه،
ده گونجیت په رش وبلوډه که ی به لکه بیت
له سه رسه وگوته ی جوان.

*نه گەر بینى مرواری بلوډه کاته وه
له ده میه وه و فرښى ده دات و خه لکی
کوړیده که نه وه به لام خوی هه لښا گری
ناموژگاریده ریکی به سوو ده.

*مه روه ما ده لښ: مرواری ژنه
ده به ښتیت یان خزمه تکاره، گوتراو ښه
کوړه به پښى نایه تی: ﴿وَيُطَوِّفُ عَلَيْهِمْ
وَلَدَانِ مُخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ
لُؤْلُؤًا مَّنثورًا﴾ (الانسان: ۱۹).

*به نه مانه ت وهرگرتنى مرواری به لکه یه
له سه کوړیک نازی.

*ده ریښا بینى مرواری زور له قوولایى
ده ریښا یان له ده ریښا مالیکى خه لاله
له لایه نه نه ښک کار به ده سته وه.

*مرواری زور میراتییه و بـو فـه رمانډه و
ده سته لاله و بـو زانـا زانیاری و بـو
بازرگان سووډو قازانجه.

*مرواری پړو ته وایى هه موشتیکه و
نه وه ی بیښى مرواری کونده کات به دار
ژنیکى مه حرم ماره ده بړی.

*نه گەر مرواری قوتدا گه واهى و
شه هاد ت ده شاریتته وه.

*نه گەر مرواری مژى غه ییه تی
خه لکیده کات.

*نه گەر بینى رشایه وه و مرواری بوو
پاشان مژى و دیسان قوتیدایه وه پلان
له خه لکی ده گپړی و غه یبه تیان ده کات.

* پياوړې هات بولای ووتی: له خه ودا
بینیم مرواری قوتده دهم، پاشان فری
ده دهم، وتی: تو پیاوړې هات
قورئان له بهر بکې له بیریده کیت بویه
له خوابترسه.

* په کیکتر هات بولای وتی:
له خه ودا بینیم به سر مرواریدا
ده رویستم، وتی: مرواری قورئانه و
نابیت قورئان بخیه ژیر پیوه.

* په کیکتر هات بولای وتی: له خه ودا
بینیم دهم پرپوه له مرواری و ناتوانم
دهری بهنم، پی وتی: تو پیاوړې
قورئان باشده زانی به لام ناخوچنی،
نه ویشوتی: راستده کي.

* په کیکتر هات بولای وتی: بینیم
له یه کیک له گوچکه کاندا مرواری هه بوو
وهک گواره، وتی: له خوابترسه و قورئان
وهک گورانی مه خوینه.

* په کیکتر هات بولای وتی: له خه ودا
بینیم مرواری له دهم دیته خواره وه،
خه لکی ده بیه و منیش هچی لیتابه،
وتی: تو پیاوړې قسه تیرو
حیکایه تخوانی و نه وهی ده یلیت کاری
پیناکه یت.

(نابلسی) ده لیت: مرواری خزمه تکاری
زور میراتیه کی بی شوماره بو یه کیک
چاوه پی بکات.

* هه موو جوړه کانی مرواری و گه وهرو
هیتر به لگیه له سر خوشه ویستی و
حه زو ناره زووی ژنان و کورن.

* ده گپړنه وه پیاوړې دیت بولای (ثین
سیرین) ده لیت: دو پیاوړې بیني
گه وه ریان خستبوه نیوده میان،
یه کیکیان بچوکه کي له ده میا
ده رده هیئا و ویتر گه وره کي
ده خسته نیوده می، نه ویش وتی:
نه و پیاوړې مرواری به بچوکه کي
ده رده هیئا نه وه یه نیشانی منداوه و
منیش باس له وه ده کهم که بیستمه،
به لام نه وهی گه وره کي ده رهیئا
نیشانی (حه سن) ی (به سری) تداوه و
له گال به ندایه تییه کی زیاتر له وهی
بیستمه مانه.

* ژنیک هات بولای ووتی: من له نامیزدا
دو وگه وهرم بیني، په کیکیان له ویتر
مه زنتربوو خوشکه کهم داوای په کیکیان
لیکردم و بچوکه کهم دایه، (ثین
سیرین) وتی: تو ژنیک فیتری دوو
سوره د ده بی، په کیکیان له وی دی
دری ژتره، خوشکه کهت فیتری
بچوکه کهیان ده که یت، نه ویش وتی:
راسته ده کي، فیتری سووره تی (البقرة و)
(آل عمران) بووم و خوشکه کهم فیتری
(آل عمران) کردوه.

* مرواری بۆ زانا زانیارییه و بۆ
 فال و سامان یان خویندنی سهراپای
 قورئانه.

* نه گهر بینى مروارییه كه فریده داته
 نئوچه مامیک قورئان له ریگه
 چه په كه كاندا ده خوینتیته وه.

* نه گهر بینى مرواری به ده سته هینى و
 ده یخاته ده مى فیری قورئانده بی
 پاشان فیری كه سیناکات.

* ههروهها ده لێن: نه گهر چه ندباره
 مرواریه کیان بۆ هینا غه م و په ژارهیه.

* نه گهر بینى مرواری قوتدا دانای و
 زانیارییه له بهریده کات.

* نه گهر بینى مرواری ریزه ندکردو
 فریده دایه نئو زیل و سه ریگه یان
 شوینیک زانیاری له لای كه سانى دی
 باسده کات و سووکایه تی پیده کات.

* نه گهر بینى ناگر ده کاته وه به مرواری
 له شوینی دارو ته نوری پتیه گرم ده کات
 موفیک ناچار ده کات له سهر کاریک
 كه ده بیروزیتی له قسه و گوته ی چاکه.

* مرواری گه وره باشتره له بچوکه كه ی،
 ده گونجیت گه وره كه ی به لگه بییت
 له سهر سووره ته درێژه کانی قورئان،
 مرواری ناگونکراو به لگه یه له سهر کچو
 کونکراویش رزق و رۆزییه کی خیرایه
 هیچ ماندوبوونیکى تیدانییه.

* مرواری بۆ زانا زانیارییه و بۆ
 فه رمانپه و ده سته لاته و بۆ بازرگان
 بازرگانییه و بۆ بازاپی و پیشه وه
 پیشه كه یه تی.

* مرواری ته وایى و کاملی هه موو شتیكه
 له گه ل جوانی و قه شهنگی.

* نه گهر بینى مرواری کونده کات
 گه وایى و شه هاده ده شاریتته وه.

* نه گهر بینى مژى غه ییه تی
 خه لکیده کات، نه گهر رشایه وه دیسان
 مژى و دواتر قوتیدا غه ییه تی
 خه لکیده کات.

* نه گهر بینى مرواری فریدایه نئو
 روباریك چاکه له گه ل خه لکیده کات.

* بهرگی مرواری و فریدانی و
 کۆکردنه وه ی بهرگه كه ی کۆرپه لگه ندنه.

* نه گهر بینى گه نجینه یه کی کردۆته و
 به کلیلیك و مرواری لید ده رده هینى
 پرسیار له زانییه كه ده کات ده رباره ی
 بابه تیک.

* نه گهر مروارییه کی بینى زۆر
 خوشال ده بی.

* نه گهر مرواری پیدرا پله و پایه
 به ده سته هینى.

* نه گهر بینى مروارییه کی قوتدا پاشان
 هه لیدا هه ئایه ت و سووره تیکى قورئان
 له بهر بکات زوو له بیریده کات.

*ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سر
فرمیسکو نه شک چونکه فرمیسکیان
به مرواری چواندوه.

مرواری ژن: (نابلسی) ده لیت: نه گهر
به پاوانه وه بوو چاکه ی میړده که یه تی و
چاکه کردنیه تی له گه لیدا به نه ندازه ی
ده نکه کانی مرواری و جوانی، نه گهر
مرواریه که ریک نه بوو بو پیاوو ژن
زیانه.

*نه گهر مرواریه که زیو بوو لاواری
ژنه که یه تی.

مروښه: نه وه ی له خه ودا یه کیڅ
له شیوه ی مروښا ببینیت و نه یناسیت و
له که سیک نه چیت بیناسیت ده گونجیت
نه و روح شیوازه روح نه فسی خوی
بیت و خوداوه ند نیشانیبدات.

*نه گهر نه و که سه ی بینی کرده وه ی
چاکه ده کات خویه تی.

*نه گهر بینی له خه ودا کرده وه ی خراپه
ده کات هر خویه تی.

*ده گونجیت نه و که سه سنوړو کړتایی
بیت یان رنکو چاره نوو میبیت.

*نه گهر دوو که س ببینیت و بترسیت
دلنیا ده بیت.

*نه وه ی پیاوړیک ببینیت و بیناسیت
خوه که ی به لگه یه له سر وه رگرتنی
شتیک لیتی یان هاوچه شنی نه وه.

*نه گهر بینی شتیکی لیوه رگرت پیی
خوشبوو نومیدو هیوای به ده ست
دینیت له ده سته لات نه گهر
شایسته بیت.

*نه گهر بینی وه ک کراسیکی نویی
لیوه ر بگریست ده سته لاتی
پیده به خشیت و، نه گهر مالی لیسند
ناو میدده بیت لیتی و دژایه تی و ناژاوه
ده که وینه نیاوانیان.

*هه موو مروښکی ناسراویش له خه ودا
به لگه یه له سر:

+خودی خوی.

+ره گه زی.

+هاوچه شنی.

+شاروپیشه که ی.

*نه وه ی مروښکی ناسراو ببینیت نه و
مروښه پله وپایه ی به رز ده بیت وه،
نه گهر خوی خاوه ن پله وپایه بوو نرم
ده بیت وه یا به لاو نه هامه تی روی
تیده کات نه وه ش به لگه یه له سر شپ
یان خیر هه روه ک بینویه تی.

مروښی فیږ: (نابلسی) ده لیت: بینینی
له خه ودا به لگه یه له سر چاکه و
فراوانی و گوشادی.

مړیشک: (نبین سیرین) ده لیت: مړیشک
ژنیکی گیلی زیو ره قه، خاوه ن
جوانییه و له وه چه ی پادشاو میرانه

مریشك بۆلای نەخۆش بەلگەبەت لەسەر
چاكبوونەو، ھەروەھا بارۆكەش بەو
چەشن و شێوازەيە.

* بانگدانى مریشك شەپو خراپە ياخود
بەرگە.

* دەگونجیت ھاتنە ژوورەوێ مریشك
بۆ لای كەسى لەش ساغ ئاگادارى
تووشبوونی بێت بەنەخۆشییەك تیدا
پێویستی بەكات ھەبێت بۆئەوێ چاك
ببیتەو.

* دەگونجیت ھاتنە ژوورەوێ مریشك
یان خاوەندارىتی بەلگەبەت لەسەر
رەواندنەوێ غەم و پەژارە و خۆشى و
شادی و نەعمەتدارى.

* بارۆكە كۆرە ياخود جل و بەرگى
دەرچە و كوندارە، یان دەروى خێرە بۆ
يەكێك لەنارەحەتیداییت.

* ئەگەر مریشكى تۆ لەمەلەكەیدا
بیت و بەھێچ شێوێك ئەژمەرە
نەكۆیت دەستەلاتدارى و دەولەمەندییە،
ترس و بیمەكەشى دەرپەوتەو و حال و
بارى سەقامگیر دەبیت.

مریشكە بەكەر: (نابلسى) دەلیت:
لەخودا بینینی بەلگەيە لەسەر چەرى
حەسیر و سووروسپی و بڕەرى ئاوریشم
یان دروستكەرى راخەر. ھەروەھا

ياخود وەچە و مندالی كەنیزەكو
خزمەتكارە، ئەوێ ببینی لەخودا
مریشك سەر دەبێن، ئابرووی كچێكى
داوینپاك دەبات، ئەوێشى راویبكات
مال و داراییەكى حەلالى
دەستدەكەوێت، ئەوێ لەگۆشتەكەى
بخوات لەلایەن عەجەمەو مەلئىكى
حەلالى دەستكەوێت.

* ئەگەر بینى مریشك و تاوس
لەمالەكەى دەخوینن خاوەنى بەلاو
نەھامەتى و داوینپەسییە.

* ھەروەھا دەلیت: مریشك و پەروباڵى
مال و داراییەكى بەسوود و قازانجە.

(نابلسى) دەلیت: دەگونجیت مریشك
لەخودا ژنێك بێت ھەتیو بەخێو بكات و
ھەول و كۆشەشیان بۆ بكات
لەپەیداكردنى خێرداو گەسكیان بۆ بدات
لەو پێناویدا، بێگومان ئەو ژنە
سوودمەندە.

* مریشكى ھەلنیشتوو ژنى چوست و
چالاک و خاوەن بێنەچەيە.

* مریشكى زێلەدان و سەرخۆلێش ژنى
بێچەلەكو بێنەچەيە بارۆكەكانیشى
وەچەى نێرینەيە كەلەزیناوە
پەیدا بوون.

* دەگونجیت مریشك بەلگەبەت لەسەر
ژنى خاوەن مندال و چوونە ژوورەوێ

به نه ندازه يه ك گه وره ببون ده رگاكانى
دۆزه خيان ليگرت.

* مزگه وت به لگه يه له سر:

+ قيامه ت.

+ كابه ي مالى خودا.

+ شويني كۆبوونه وه په يداكردنى

سوودو قازانج.

+ كۆپى يادو زيكړ.

+ مه يدانى جهنگو شه پ.

* نه گه ر كه سيك مزگه وتيك دروستبكات

شايسه تى دادگا بوو پؤستى دادوهرى

وهرده گري يان فتوا.

* دهگونجيت به لگه بيت له سر زاناي

خاوه ن كتيب و نووسراو، بؤ

كاغه زفروش به لگه يه له سر

نووسينه وه ي قورئانى پيرؤز، بؤ

ره به ن به لگه يه له سر ماره برين و

هاوسه رگيرى، بؤ خوازيارانى مال و

دارايى و دنيا به لگه يه له سر

دروستكردنى بيناو ساختمانيك

كه به رده وام سوودو قازانجى بؤيده بى

وه ك ه مام و نوتيل و فروشگا و فېرو

كه شتى و هاوچه شنى نه مانه.

* نه گه ر مزگه وتيكى رووخاند واژووى

نه وه يه كه دروستيكر دووه و

به لگه يه له سر هه ول وليبرانى بؤنه وه ي

دروستيده كات.

بينينى به لگه يه له سر شكومه ندى و
مه زنى و خو شه ويستى و ته بايى.

مريشكه وان؛ (نابلسى) ده لئت: بينينى

به لگه يه له سر ده رووليكر دنه وه و

ره واندنه وه ي غه م و په ژاره و بازرگانى

كه نيزه ك و كويله.

* دهگونجيت بينينى به لگه بيت له سر

چاكبوونه وه له نه خوشى.

م ز

مزرى (ترشوكه)؛ (نابلسى) ده لئت:

مزرى و ترشوكه له خه ودا به لگه يه

له سر چاكبوونه وه له نه خوشى و

ناساغى. دهگونجيت به لگه بيت له سر

رووپامايى و دووړوويى به هوى خوشى

سه ره تاو كوتاي دواييه كه ي.

مزگه وت؛ (نابلسى) ده لئت:

(عه بدولعه زينى كوپى (نه بوداود)

ده لئت: پياويكى ده شته كى مزگه وتيكى

به حه وتبه رد دروستكردو هه ركات

نويژيكى ده كرد ده يگوت: نه ي

به رده كان من پيتان ده ليم خوداوه ند

تاكو ته نياو بيه او تايه، پاشان نه م

پياوه مردو روچه كه يان به رزكرده وه

روو به ناسمان نه ويش وتى: منيش

له خه ودا بينيم وتى - كاتى برديانم بؤ

دۆزه خ هه ريكه له و به ردانه

*نه گەر فروشگايه کي دروستکرد دنيای
زالکردووه به سەر قيامه تدا.

*نه گەر گه رماوێکی دروستکرد ئایینی
تیکده چۆ به هۆی ژنیکه وه، نه گەر
له شویته که ی چالێکی هه لکه ند
گوناهبار ده بۆ به گوناھێک که نه نجامی
ده دات یاخود له پیناوی کومه لیکدا که وا
له سەر زانیاری و خیر لێ جیابونه ته وه
یان دادوه رێک که له کاریخستوه یاخود
پیاویکی چاک کوشتویه تی یان شویتنیک
پشوو یان هاوسه رگیری تیدا بیت و
پوچه لیبکاته وه.

*نه گەر خۆی به دهر له جل و به رگ بینى
له مزگه وتیکدا خۆی داده مالى له وه ی
شایسته یه تی، نه گەر له رۆژانی
(حه ج) دابوو (حه ج) ده کات پشت به خوا
به تايبه ت نه گەر بانگی تیدا یا، نه گەر
گوناهبار بوو روو له ته و به
په شیمانیده کات، نه گەر له سەر
حاله تیکی جیاواز نوێژی تیدا ده کردو
رووی نه کردبوه قیبله روو له دنیا گه ری
ده کات و له بازارێکدا خۆی
سه رقالده کات، نه و جا بییه شده بۆ
له دنیا ش چونکه نوێژه که ی نادروسته و
زه ره رکردنی شى هیاکى و
ماندوبوونیه تی.

*ده گونجیت به لگه بیت له سەر خراپی
نه وه ی رووی تیده کات له بیناگایی
له حه رام و سووخریدا.

*بینینی مزگه وتی (حرام) به لگه یه
له سەر (حه ج) بۆ یه کێک یه کلایی
بووبیته وه تیدا یان بانگی تیدا دابی،
نه گەر نه وه له رۆژانی (حه ج) دا نه بوو
وه ک خۆیه تی.

*ده گونجیت به لگه بیت له سەر مالى
ده سته لاتدار بۆ یه کێک بیه ویت له نیویدا
دلنیا بیت.

*هه ره ها به لگه یه له سەر:

+لانه و مالى زانا.

+مزگه وتی گه وه ی شار.

+بازارێکی گه وه وه مه زن وه ک بازارپی
پاره گورپینه وه وه زه په نگه ران.

* (نه بوسه عد) ده لى: نه گەر مزگه وتیکی
بینی ئاوه دانبوو نه و مزگه وته پیاویکی
مه زنه و خه لکیکی زۆر له ده وری
کوده بنه وه له خێرو چاکه و یادى خودایا
به پیتی ئایه تی: ﴿يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ
كَثِيرًا﴾ (الحج: ٤٠).

*نه گەر بینى مزگه وته که رووخا
سه رۆکیکی به ئاین له و شویتنه دا
ده مرئ.

(نابلسی) ده لایت: له خه ودا پیاوړکی
زانایه، ده رگا کانیش پیاوړی زاناو
پاریزه رانی مزگه وتن.

*مزگه وت به لگه یه له سر بازپو
بازرگانی، مزگه وتی به رز که پلکانه
پیدا سرده که وی رژییه به وهی
که هه یه تی، نه گه ر سووک و نرمبوو
به لگه یه له سر ناسانکردنی کاروبارو
به ده سته پتانی پیداویستی نه وهی
به لگه یه له سر ی.

*نه گه ر له مزگه وتی شاره وه چوو بۆ
مزگه وتی لادی به لگه یه له سر
پوچه لکردنی کاته کانی و پچرانی
رایه له ی کومه له که ی یاخود گۆرانی
حال و یاری واژووی نه وه یه گه ر
له مزگه وتی گونده وه چوو بۆ شار.

*نه گه ر مزگه وت و شونینکی له بۆخودا
دروستکرد نه گه ر پادشابوو حه ق
جیبه جی ده کات و فـه رمان
به چاکه ده کات و رنگری له خراپه، نه گه ر
زانابوو کتیییک ده نووسی و خه لکی
سوود له زانیاری و فتواکانی وهرده گرن،
نه گه ر مال و سامانداربوو زه کاتی مال و
سامانه که ی ده دات، نه گه ر ره به نبوو
هاوسه رده گری، نه گه ر هاوسه رداربوو
کوړنکی ده بیت و به باشه ناوی ده به ن،
نه گه ر هه ژاربوو ده وله مه ند ده بی،

*نه گه ر بینی مزگه وتیک دروستده کات
رایه له ی خزمایه تی ده گه یه نیت و
خه لکی له سر خیر کوده کاته وه.

*دروستکردنی مزگه وت به لگه یه له سر
زالبوون و سه رکه وتن به سر دوزمناندا
به پتی نایه تی: ﴿قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا
عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمُ
مَسْجِدًا﴾ (الكهف: ۲۱).

*نه گه ر بینی پیاوړکی نادیار به رنویژی
بۆ خه لکی کړد له مزگه وتیکداو پیشه و او
نیمامی نه و مزگه وت نه خو شبوو
ده مری.

*نه گه ر بینی مزگه وتیک بوه به حه مام
به لگه یه له سر نه وهی پیاوړکی حال و
باردایو شراو کاری خراپه نه نجامده دات.
*نه گه ر بینی ماله که ییوه به مزگه وت
ریزو پله ی بانگخواری بۆ حه قی
پیده دری.

*نه گه ر بینی له گه ل کومه لیکدا چوه ته
نیو مزگه وتی و چالکیان بۆ هه لکه ند
ژنده هینی، نه گه ر بینی له نیو
دوانگه که دا نویژده کات مژده یه بۆی
به پتی نایه تی: ﴿فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ
وَقَالُوا قَائِمٌ يُّصَلِّي فِي الْمَحَارِبِ﴾
(آل عمران: ۳۹)

وهگه رنا خزمه تی نه شوینه دهکات و به یادی خوا ئاوه دانی دهکاته وهو کاروباره کانی ده بات به پیره یان له خیردا خه لکی به یه که وه ده به سستی له سه ر گوپرایه لی یان ته و به دهکات بۆلای خوا له وهی کردوویه تی یاخود رینومایی ده کری بۆلای نیسلام و به شه هیدی ده مرئ نه وه ش ده بی، به کوشکه که ی له به هه شتدا نه مه ش له کاتیکدا نه گه ر مزگه وته که به وچه شنه دروستکرا که شیاوه به لام نه گه ر به وچه شنی دروستیکرد وانه ده بوو یاخود دوانگه که ی لاریوو یاخود روو به جیگه یه کیتربوو به لگه یه له سه ر واژووی خیر به شه پ.

* نه گه ربینی مزگه وتیک دروستدهکات یاخود خه لوه تگه یه ک له ئایندا شارهزا ده بی یاخود نه و ساله (حهج) دهکات یان شتیک دروستدهکات وه ک حه مام یان ئوتیل یا فروشگا و شتیت.

* نه گه ربینی سه قفی مزگه وت تیکدهکات هه تیوی بیده ره تان ده ژیه نیت، نه گه ر مزگه وته که ی گه وره کرد له ئایندا خیر نه جامده دات یا کرداری چاکه یاخود ته و به یان ره وشتی به رزو جوان و به ویزدانه وه له گه ل خودی خویدا ده دوی.

* نه گه ر خۆی له مزگه وتیکی نویدا بینیه وه نه یینیبوو نه و ساله (حهج) دهکات یاخود شارهزا ده بیت له ئاینی خودایا، نه گه ر فروشگا که یبوو به مزگه وت یان مزگه وته که ی بوو به فروشگا به لگه یه له سه ر کاروکاسبی حه لال، ده گونجیت به لگه بیت له سه ر نه وهی حه لال و حه رام به یه که وه تیکه لدهکات.

* مزگه وتی ویرانه و بینویژخوین به لگه یه له سه ر فه رامۆشکردنی زانایان و پووچه لکردنه وهی فه رمان به چاکه و ریگری له خراپه.

* ههروهه ها به لگه یه له سه ر دنیانه ویستانی خۆدابړ له دنیا و نه وهی له ده ستیاندا یه.

* بینینی هه موو مزگه وتیک به لگه یه له سه ر رووگه و شوینه که ی وه ک مزگه وتی (نه قضا) و (حه رام) و (دمشق) و (میسر) و هاوچه شنی نه وانه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر زانایانی هاوړپیکاز یاخود نوینه رانی پادشاکانیا، نه گه ربینی له ده رگای مزگه وته وه چووه ژووره وه و کړنووشی برد ته و به ی پیده درئ به پیتی نایه تی: ﴿وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولَا عَطَا غُفْرًا﴾ (البقرة: ۵۸).

مزگه وتی شار: (ئیبین سیرین) ده لیت:
مزگه وتی شار به لگه یه له سه ر
خه لکه کسه ی و به رزاییه کسه ی
سه ر کرده کانیه تی و نزماییه کسه ی ره شه
خه لکه ، ناوه پاسته کسه ی خه لکی
یادوزیکرکاره ، دوانگه کسه ی پېشه واو
نیمامی خه لکه ، گلۆپ و چراکانیشی
زانایان و خیرۆمه ندو تیکۆشه رو
پاریزه رانیه تی.

* **حه سیره کانیشی** خه لکی خیرۆمه ندو
چاکه کاره له گه ل نه وه ی تیدا
کۆده بیته وه و نوژی تیا ده کات.
* **مناره ی مزگه وت** دادوه ی شاره یان
زاناکه یه تی بانگه وازی خه لکیده کات و
رازین به وته کانی و به پیتی رینوماییه کانی
ده چن بـه پـیوه و پـه پـه وی
برپاره کانیده کن، هـروهـا دوعای
قبول و گیرایه.

* **ده رگا کانی کرێکارو نه میندارانه** ،
له گه ل هـرکه سیڤ به رگری و پاریزگاری
له خه لکیده کات.

(نابلسی) ده لیت: **مزگه وتی شار**
له خه ودا به لگه یه له سه ر:
+ **پادشاه و فرمانپه واه** به هوی
به پیوه بردنی کاروباری ناین و راگری
حه ق و ریگری حه رام.

* **نه گه ربینی گه یشتوته نیو مزگه وت**
به لام به داخراوی بینوییه تی پاشان
بۆیکرایه وه هاوکاری پیاویکده کات
له قه رزیکدا که له سه ره یه تی و
قوتاریده کات لیتی و ناوبانگی باش لای
خه لکی ده رده کات.

* **نه گه ربینی چوه نیو مزگه وت**
به سواری رایه لای خزمایه تی
ده پچرینی.

* **نه گه ربینی له مزگه وتیکدا ده مرئ**
له سه ر ته و به یه کی په سه ندو قبول
ده مرئ.

* **نه گه ربینی هه سیری مزگه وتیک دپاو**
پوکایه وه خانه واده کسه ی دوا ی چاکی
خراپده بن.

* **دروستکردنی مزگه وت به لگه یه له سه ر**
سه رکه وتن به سه ر دوزمناندا به پیتی
نایه تی: ﴿قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ
أَمْرِهُمْ لَنُثَبِّدَنَّ عَلَيْهِمْ مَسْجِدًا﴾
(الکھف: ۲۱).

* **چوونه نیو مزگه وتی (حرام) بو**
نه وه ی ژن دیاریده کات به لگه یه له سه ر
چوونه نیو مالی ده زگیرانه ی.

* **هه روهـا به لگه یه له سه ر دلتیایی**
له ترس و بیم و راستگویی له به لیتدا.

دهرگاگانیشی پهرده کانیسه تی و
مناره کئی چیگره کانیسه تی یان
هه والگره .

* نه گه به لگه بوو له سه ره فرمانپه و
کۆله که کانی کات و داده و چراکانیشی
پیاوچاکه و زاناکانی سه ره ده مه ،
حه سیره راخه ره کانی بلایوونه وهی
حوکم و فرمانپه واییه تی، سه ریان و
سه قفه که ی نه و کتیبانه یه له کاتی
پیوستدا بۆیاند هه گه پیتته وه ، دوانگه که ی
به نده یسه و میحرابه که ششی
هاوسه ره که یه تی .

* هه ره ها ده گونجیت میحرابه کئی
به لگه بیت له سه ره رنق و رۆزی حه لال یان
هاوسه ری چاک و باش .

* مناره ش وه زیرو پیتشه وای
دادپه ره وه ره .

* ده گونجیت مناره به لگه بیت له سه ره
بانگبیزان، قورئانه کانیش به لگه بیت
له سه ره قورئانه خوین و دوانگه ش له سه ره
وتارییزان، دهرگاگان له سه ره
دهرگاوان و، بهرپرسیشی به لگه بیت
له سه ره چراو رووناکی نیتو مزگه وت .

* نه و مزگه وتانه ی بهرپرسیانی
موسولمانان رووی تیده که نه له کاتی
سه فهر یان جه ژنه کاندای به لگه یه له سه ره
دروستکردنی بۆ به جیه تانی

+ بازاپتیک خه لکی رووی تیده کات و
سوودو خیری لیده که نه به پیتی هه ول و
تیکۆشان .

+ هه ره که سیک پیویست بیت گوپراهی لی
له باوک و مامۆستا و زانا .

+ دادپه ره وه ری بۆنه وه ی سته می
لیده کریت و رووده کاته مزگه وت .

+ قورئانی پیروژ .
ده ریا .

+ حه مام که شوپیتی خۆپاککردنه وه یه .

+ گوپستان شوپیتی ملکه چبیه .
خۆشتن .

+ چاکه کردن .

+ پزیشکی .

+ بیده نگی .

+ رووکردنه قیبله .

+ نه وه ی په نای پیده گیریت دژ
به دژمنان وه که قه لای پته وو . . .

* سه ریانیشتاییه تی پادشاو
فرمانپه وایه ، له گه ل نه وانه ی
به دیده که نه ، دریزکردنه وه ش گه وه ره
پیاوانی ولاته و چراکانیشی گه نجینه یه
له گه ل نه ومال و داراییه ی مزگه وتی
پیجوان و رازاوه ده کریت و له پیتناوی
خوداوه ندا ده به خشری ، حه سیره
راخواه کانیش دادپه ره ریبه تی له گه ل
نه و زانایانه ی له ژیر فرمانپه واییدان و

* نه گهر شتیکی له ده ستیدا بینی با
ناگاداریت له که سانیك دزایه تی
ده که ن.

* نه گهر مسگه ریکی بینی بوختان و
دروو جنیو ده دات.

م ش

* مشار: (نبین سیرین) ده لیت: به لگه یه
له سر دادو ورو نه و هی نیوانی دوو
لایه نی جیاواز یه کلا بیده کاته وه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر کشانه وه
یان شوی نی دوو پووان و پلانه کانیان.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر
هاوسه رگیری.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر پیاویك
بیه خشی و چاوپوشی بکات.

(نابلسی) ده لیت: پیاویك ده بات و
ده دیات، ده گونجیت به لگه بیت له سر
هاوسه رگیری یان شه پ، مشار هیزو
پشتگیری و رزقو روزییه.

* مشاری ناسای پیاویکی زانایه و
مشاری دارپینه وه ش پیاویك ره ش
پیسته کان ده چه وسینیتته وه.

* مشاری مه پمه پ به لگه یه له سر
كوشك.

* مشاری داری نه ستوورو رهق به لگه یه
له سر خه لکی نه خوینده وارو
هاوچه شنه کانیان.

ری وده سمه کانی ناین و به رزکردنه وه ی
وته و برپاری موسولمانان و سه رکه وتن
به سر دوژمناندا، نه گهر سووتاو
که و ته بهر ته وژمی با به لگه یه له سر
خاوه نه که ی حوكم و فهرانپه وایی
ده گوریت و حوكمه که شی له کاتی
لیکدانه وه دا حوكمی نه و راره وانه یه
که پيدا تیده په پرن.

م ژ

* مژین: (نابلسی) ده لیت: مژین بردنی
مال و سامانه، نه گهر مه مکه کانی مژی
مال و پاره له ژنه که ی وده گری،
هه روه ها هه مو نه ندامیک به لگه یه
له سر که سیکی نزيك.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینی له خه ودا
مروفتيك ده می مژي مال و سامانی
لیو ده گری.

* نه گهر رانی مژی مال و سامان له تیره و
هوزو خانه واده که ی وده گری.

م س

* مسگه: (نبین سیرین) ده لیت: خاوه نی
ده یه که.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر له خه ودا بینی
مال و سامان به ده سته هیني لای
جوله که و مه سیحیه کانه وه.

چونکه مشك له خوراکي مړوډ ده خواتو
خزمه تکاریش له هی گه وره کي.

(دمیری) ده لیت: کوتری کتوی به لگه یه
له سر خواناسان و گوشه گیری بۆ زیکو
یادو خوداوه ند ده فهرموئ: ﴿وَأَنْ مِنْ
شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ﴾ (الإسراء: ۴۴)
* ده گونجیت به لگه بیت له سر گورانی
بیژو گورانی و سه ما یان هاوسه رو
خزمه تکار.

* نه گه ر بیڼی مشکک له ماله کیدا
یاریده کات فو پوپیت به ده سته هیڼی
له وساله دا چونکه یاریکردن دوی تیږی
دروسته بی.

* مشکي سپی و رهش به لگه یه له سر
شهو روژ، نه گه ر له خودا بیڼی به روژ
دیت و ده چیت به لگه یه له سر
ته مه ندریژی.

* نه گه ر بیڼی کراسه کي کون کونکرد
له پیناوی ئودا تپه پوه و
ناشکرایده کات.

* نه گه ر مشکي بیڼی چالیه لده کون
دزیکي کونکاری گیرفانپره.

* مشک گه پیه نه گه ر هنگی جیاواز
جیاواز نه بی.

* نه گه ر مشکي رهش و سپی بیڼی
هاتوچو ته مه ندریژده بی سپیه کان
روژه و رهش کانیش شوه.

مشتومپ: (نابلسی) ده لیت: له خودا هیچ
خیریکي تیانیه و ده ستنوژ
ده شکینئو له گه ل په یمان مه گه ر
مشتومپ له سر شتیکی خرابکات یان
بانگه شوی چاکسازی.

مشک: (نابلسی) ده لیت: دزیکي
خرابه کاره یان دزه یاخود رابردویه کی
خرابی هیه، نه گه ر کومه لپو
رهنگه کانی جیاوازیوون رهش و سپی
شهوکارو روژکاره.

* جرج هیچ خیریکي تیدا نییه،
هروه ها ده لیت: دزیکي لیها تو
کارامه یه.

* هروه ها ده لیت: مشک به لگه یه له سر
مندال و به رده سته.

* هاتنه دهره و هی مشک له مال
به سه رچوونی نازو نیعمه ته.

* ده گیرنه وه پایوتک دیت بولای (نابلسی)
سیرین) ده لیت: له خودا بینیم له گه ل
مشککدا جووتبووم له پاشی دهنکه
خورمایه ک هاته دهره وه، (نابلسی سیرین)
وتی: تو دزیکي به دکارت هیه؟ وتی:
به لی، وتی: کوریکي چاکت له وژنه
ده بی.

(نابلسی) ده لیت: نه گه ر بوو به خاوه نی
مشک ده بیت به خاوه نی خزمه تکار

مقه ستا؛ (ئېين سېرىن) ده لىت: پياويكه
شت دابه شده كات، نه گەر مقه سستىكى
به ده سستيه وه بينى له به ربه ره كانيدا
پيويستى به دادور ده بى.

* مقه ست كوپكى پياوچاكه له نتيوان
خه لكيدا.

(قه يره وانى) ده لىت: نه گەر مقه سستىكى
به ده سستيه وه بينى نه گەر كوپى هه بوو
كوپكى تريده بيت، بو خزمه تكار
به هه مان شيوازه، نه گەر ره به نبوو
هاوسه رده گرى.

* نه گەر له ئاسمانه وه مقه سستىكى
بو كه وته خواره وه له كاتى نه خوشى و
به لادا قه رزده كات، به لام نه گەر بينى
به مقه ست خورى و پيسته و مووده بپري
له پشتى ئازهلئيك به هوى گوتنى شيعرو
هونراوه وه پارو سامان كۆده كاته وه
ياخود به داوا به ده سستيه هينيت، به لام
نه گەر ريشى خه لكى به و مقه سته بپري و
جله كانى كه رت كه رت كردن پياويكى
ناپاكه ياخود غه بيه تده كات.

(نابلسى) ده لىت: بينينى له خه ودا
به لگه يه له سه ر ئابروو بردن و نكوولى
ليگرتن.

* ده گونجيت به لگه بيت له سه ر
به رپرسيك حه ق و ناحه ق له يه ك
جيا بكا ته وه.

* هه روه ها ده لىن: مشك خانه واده و
مال و مندا له.

* نه گەر بينى مشكك ده كوزيت زه فەر
به ژنيكى داوئىنپيس ده بات.

* نه گەر بينى به رد يان رميك ياخود
گولله يه كى ده گرته مشكك غه بيه تى
ژنيكى خراپه ده كات يان به خراپه نامه ي
بو ده نيرى.

* نه گەر كۆمه لى مشكى زورى بينى
سپى و ره ش له يه ك شويندا له سه ر
لابوون يان ده رده كه وتن به ته واوى
له نيو بريكدا كه موكوپى ته مه نيه تى.

* نه گەر بينى مشكك له لووتى
هاته ده ره وه ياخود له عه وره تى كچيكى
خراپه كار يده بيت، نه گەر له پاشى
هاته ده ره وه ژنيكى بيخىرى
ليديته ده ره وه.

* نه گەر له مالى خويدا چه ندين مشكى
بينى ژنانى بيخير روى تيده كات.
* نه گەر له نيو جله كانى ياخود له سه ر
جيگه كه ي مشكى بينى ژنيك
تيكه ليده بيت كه هيج خيركى تيدا
نييه.

* نه گەر پيستى مشكىكى به ده سته يننا
مالئىكى كه م له ژنيكى خراب
به ده سته هينى.

ملوانکه (زریزه): (ئین سیرین) ده لیت:

ملوانکه و زنجیر بۆ ژنان جوانی و شوخ و
شه نگیانه له گه ل هیوا و ئاره زوویان.

*ملوانکه ی داپژراو له دوو پوگه وهر
ترسانه له گه ل قورئان له بهرکردن
به پیتی بچوکی گه وهر و جوانی و
نۆدی.

*ته گه ر ملوانکه یه کی زێری له ملی
خۆیدا بینی کاریکی موسولمانانی
پێده سپێدری یا خود نه مانه تیک.

*گه وهر له ملوانکه دا یان شیلانه ی
نیوی ناوه پۆکی و کوتاییه که یه تی.

*ملوانکه بۆ پیاوان ته گه ر پاره ی
زیوینی له گه لبوو به لگه ی هاوسه رگرییه
له گه ل ژنیکی شوخ و شه نگدا، بوونی
یا قووت و گه وهریش جوانیه تی، ته گه ر
له زیو بوو ده سته لات و پاره داری و
خۆشحالییه، ته گه ر له ئاسن بوو
ده سته لات و توندوتیژییه، ته گه ر
له زێریکی پاک و پوختبوو خۆشیه کانی
دنیا یه، ته گه ر درایه پال ژن ژنیکی
خرابه .

*ملوانکه بۆ ژن مال و سامانی که
مێرده که ی لای نه و نه سپه رده یکردوه .
*هه ندیکده لێن: نه و جوانیه ی ژنان
له گه ر دنیا ندا هه لیده گرن به لگه یه
له سه ر هاوسه رو کۆپه کانیان، به لام بۆ

*به لگه یه له سه ر زیادبوونی مندال و
خزمه تکار.

*ته گه ر بینی له ئاسمانه وه مقه سته کی
بۆ دابه زی ته مه نی به سه رده چیت.

*ته گه ر به مقه ست ریشی خه لکی بپی
یان جل و بهرگه کانیان غه یبه ت و
ناپاکیتان له گه لدا ده کات.

*ههروه ها گوتراوه: مقه ست به لگه یه
له سه ر دوو هاوه ل که ریکه وتوون
له گه ل یه ک.

*ههروه ها ده لێن: ته گه ر به ده سته
یه کی که وه بینرا له دایکه وه براه کی
ده بیت.

*ته گه ر مقه سته کی به ده سته وه بینی
خوری پێده بپی مال و سامانیکی زۆر
کۆده کاته وه.

*ته گه ر مقه سته ی به ده سته یه وه دی
له شه رو ئاژاوه دا ناچار ده بیت بچته
به رده سته دادوهر.

*ههروه ها ده لێن: پیاویکی چاکه کاره
له نیوان خه لکید.

م

ملکه چی (سه رشوړی): (ئین سیرین)
ده لیت: به لگه یه له سه ر هه لسان
به کاری خراپ و لادان له قورئان و
سوننه تی پێغه مبه ر (ﷺ).

* مناره‌ی مزگهوت خاوه‌ن پۆسته یان
پیاویکه خه‌لکی بانگده‌کات بۆ لای
ئاینی خوا.

* نه‌گه‌ریینی منالێکی که‌وته نیو
بیرێکه‌وه تواناو ده‌سته‌لاتی
به‌سه‌رده‌چیت و خه‌ونه‌که‌ی به‌لگه‌یه
له‌سه‌رئه‌وه‌ی ژنێکی زماندرێژده‌هینی و
وێرای نه‌وه‌ی ژنێکی به‌دین و شۆخ و
شه‌نگی هه‌یه.

* نه‌ندازیاریک بینی سه‌رکه‌وت به‌سه‌ر
مناره‌یه‌کی مه‌زندا له‌دار دروستکرا‌بوو
پاشان بانگی لیوه‌یدا، خه‌ونه‌که‌ی بۆ
رافه‌کاریکی خه‌و گێرایه‌وه، ئه‌ویش
وتی: ده‌سته‌لات به‌ده‌سته‌ده‌هینیت
له‌گه‌ل پله‌وپایه‌ی به‌رز به‌دوو‌پوویی.

* ده‌گێڕنه‌وه (قه‌عقاع) ده‌هه‌زار دره‌م
قه‌رزار‌بوو غه‌م و په‌ژاره‌ رووی تێک‌رد
له‌خه‌وه‌که‌یدا باوکی له‌سه‌ر لیواری
مناره‌یه‌ک بینی یادوزیکری خودای
ده‌کرد، کاتێ بینی بانگی‌کرد پاشان
به‌ئاگاهات، ئنجا له‌رافه‌کاریکی خه‌وی
پرسی، ئه‌ویش به‌م چه‌شنه‌ بۆی
لیکدایه‌وه: مناره‌که‌ پله‌وپایه‌و
شکۆمه‌ندییه‌ باوک‌ت به‌ده‌ستی
ده‌هینیت، ئه‌ویش وتی: باوکم مردوه،
رافه‌کاری خه‌و وتی: تۆ کوپی باوکی
خۆت نیت؟ وتی: به‌ئێ، وتی:
ده‌گونجیت تۆ ببیت به‌زانا یان میرێک،

پیاوان هاوچه‌شنی نه‌و خه‌وه‌ به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر ناپاکی و ئالۆزبوونی هۆکاره‌کان.
(نابلسی) ده‌لێت: ملوانکه‌ بۆ دووگیان
کو‌په‌، نه‌گه‌ر بچرا یان شکا
ده‌سته‌لاتدار لاده‌بری.

* ملوانکه‌ی سوور بۆ ژن ده‌مامکێکی
سووره، بۆژنی هاوسه‌ردار کو‌په‌و بۆ
ره‌به‌نیش می‌رده.

* نه‌گه‌ر چه‌ند ملوانکه‌یه‌کی به‌ملی
خۆیه‌وه بینی و نه‌یده‌توانی هه‌لیبگرێ
ناتوانی کردار نه‌نجام‌دات.

* نه‌گه‌ر ژنێک بینی ملوانکه‌یه‌کی
له‌ملدایه‌و نه‌و چاکییه‌ی تێدایه‌ یان
خراب لیکدانه‌وه‌که‌ی ده‌دریته‌ پال
می‌ردو بۆژنوی په‌یدا‌کاری یان
ئه‌مانه‌تپاریژیده‌کات.

مل و گه‌ردن: (نابلسی) ده‌لێت: به‌لگه‌یه
له‌سه‌رئه‌وه‌ی سنگ و گه‌ردنی
پێده‌به‌ستری، هه‌روه‌ها (ئێبن سیرین)
ده‌لێت: ریک‌خستنی کاروباره‌.

من

مناره: (ئێبن سیرین) ده‌لێت: مناره
پیاویکه‌ خه‌لکی له‌سه‌ر
خێرکۆده‌کاته‌وه، رووخانی مناره‌ی
مزگه‌وت مه‌رگی نه‌و پیاوه‌یه‌ له‌گه‌ل
سستی باس و خواسی و په‌رته‌وا‌زبوونی
نویژخوینانی مزگه‌وته‌که‌.

مه گەر له ده مه وه بیبی ئه و جا به لگه یه
له سه ر مه رگو تیا چوون.

(ئین سیرین) ده لئیت: منداڵ له خه ودا
دوژمنیکه ی لاوازه هاوه لایه تی
ده رده خات پاشان دژایه تی.

* نه گەر پیاویک بینى بوه به منداڵ
پیاوه تی به سه ر ده چیت ئه وکات
خه ونه که ی به لگه یه له سه ر ده رووی
خیر لیکردنه وه.

* نه گەر بینى منداڵیک هه لده گری
کارێک ریکده خات.

* نه گەر بینى له قورئان یان کتیبى
ئه ده ب فیرده بیئت له گوناوه تاوان
ته وه به ده کات.

* نه گەر بینى کۆمه لیک منداڵیوو
خه ونه که ی غه م په ژاره ی تووشده بى
چونکه منداڵ ناتوانی په روه رده بکری
به چه شتنی ئیش و ئازار نه بى.

* هه روه ها ده لئین: ئه وه ی بیبینی
منداڵیکى بچوکی بوه زیاده یه که
پێیده گات یان نازو نیعمه ت یاخود
غه م په ژاره یه.

* هه روه ها ده لئین: منداڵی بچوک
به لگه یه له سه ر غه م په ژاره ی که م.

* کچی بچوک له خه ودا فه روپیت و
قوتاریب وون و ئاسانییه دواى ناپه حه تی.

یادو زیکری خوداش ئه وه یه تو له غه م و
په ژاره دایت و خوداوه ند ده رووی خیرت
لیده کاته وه به پئی ئایه تی: ﴿فَقَادَى
فِي الظُّلُمَاتِ اِنْ لَا اِلَهَ اِلَّا اَنْتَ
سُبْحَانَكَ اِنِّي كُنْتُ مِنَ
الظَّالِمِينَ﴾ (الانبیاء: ۸۷). ئه وه نده ی
به سه را رانه بورد پیاویک هات
ده ستیگرت و وتی: تو (قعقاع) ی ؟
له نه فسی خویدا وتی: ئه مه قه رزاریکه
لیم نابیتته وه، به لام ئه و وتی:
(سه عدانه) ژنیکی نه خوشه و
بانگده کات، کاتی چوو له گه لی کۆمه لی
ریش سپی دانیشتبوو نوسراویک
نووسرابوو به م شیوه یه (سه عدانه)
سییه کی ماله که ی ده دات به (قعقاع)
دواى سى رۆژ ئه و ژنه مرد.

منداڵ: (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
بینینی به لگه یه له سه ر غه م په ژاره و
ماندو بوون و چاودیری و دلپاگرتنی
نه زان و ئاره زوویازان.

* نه گەر کچۆله یه کی بچوکی هه لگرت
ئه گەر زیندانی یا گه مارۆ درابوو یاخود
ماندو بوو به هوی کیشه و هه ژارییه وه
ده رووی لیده کریته وه و دلخوشده کرى،
ئه گەر له هه یچکام له و حالانه دا نه بوو
کچۆله که غه م په ژاره یه ئه گەر ژنیکی
نه خوشبوو ده رووی لیده کریته وه

* نه گەر له خه ودا بينى كورپيووه
ژنه كهى دووگيانوو كچى ده بىټ و
به پيچه وانه شه وه.

* ده گيرنه وه ژنيك له (مه ككه)
قورئاخوينبووه له خه ودا ده بينى
له ده وري (كابه) خزمه تكارى ليه و
ريحانه يان به ده سته وه گرتوه و رهنگى
جوړاو جوړى هه يه وه لى: بيگه ردى و
پاكى بو خوا چوڼ نه وه له ده وري
(كابه) يه. ئنجا پييده لى: نه تزانپوه
(عه بدولعه زيزى كوږى ئه بى داود)
نه مشه و ژنيهيناوه و بو به يانى مردوه.

* نه گەر بينى بوه به منداڵ نه زانى و
نه فامى ده ده پيږى.

(نابلسى) ده لىټ: له خه ودا غه م و
په ژاره يه نه گەر مندا ليكيوو به باوه ش
هه لپده گري، مندا لي هه رزه مژده يه.

* نه گەر نه و ولاته گه مارؤد رابوو خه لكى
له ناږه حه تيدابوون و بينى مندا ليكى
جوانكي له خو يكرده به شاردا يان
له ئاسمان دابه زى ياخود له زه ويهاته
ده ره وه مژده و ده رووى خيره بو
خه لكى نه و شوينه.

* مندا لي بالغ هيزو شكومه ندييه.

* نه گەر بينى مندا ليكه و له قوتا بخانه
فيڤرى قورئان ده بىټ ته و به ده كات
ياخود له شكومه ندييه وه ده چيټ بو
سووكى و رسوايى.

* نه گەر بينى مندا ليكى كړيوه
غه م په ژاره دىټ به سه ريا، نه گەر
كچيكي هينا خير رووى تيده كات.

* نه گەر بينى جل و به رگيكي نه رخه وانى
درا به سه ريا هاوسه رده گري له گه ل
ژنيكى ره چه له ك پاك و بوخت.

* نه گەر خه ويكى له وچه شنه ي بينى
خه وه كهى به لگه يه له سه ر بالقبوونى
كوږه كهى، نه گەر به پيرى بينى
خه وه كهى به لگه يه له سه ر مردنى.

* نه گەر بينى كوږه كهى گوناوه
تاوان ليكى نه نجامداوه به نه ينى
ئابروو يده چيټ.

* نه گەر بينى كوږيكي باقى
به ده سته ينا مه زنى و شكوو هيزه بو و
دايكي شى له ليكدانه وه دا له پيشتره
له باوكى.

* نه گەر ژنيك مندا ليكى نيره مووكى
بينى خيريكه ده يكات به پيى باشى يان
خرابى.

* هه روه ها ده لىن: نه وهى ببينى
كوږيكي بچووكى هه يه و بينى بوه
به پياو به لگه يه له سه ر مردنى.

* هه روه ها ده لىن: نه و مندا له ي بگات
به پياو به لگه يه له سه ر به هيز كردن و
يارمه تى.

* ده گونجیت بینینیان به لگه بیت له سه ر
شایی و خوشی و جوانکاری.

* ده گونجیت بینیان نه گه ر مندالی
خه و بینیه ربوون به لگه بیت له سه ر
فیتنه و گوران به پاره.

* ده گونجیت بینینی مندالی بچوک
به لگه بیت له سه ر ده سته رداربوون
به پازیبوون به که مترین جوری بژیوی.

* ده گونجیت کوشتنی مندال له خه ودا
به لگه بیت له سه ر زانیاری زۆر و فراوانی
به هوی چیرۆکی (خضر) (سه لامی
خوای لیبت) نه گه ر کورپان تیدابوو
بینیان به لگه یه له سه ر مال و سامان و
هاوسه رو زۆری خیر.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا مژده یه بۆ
یه کێک به دیبکات ﴿يَا بُشَيْرُ هَذَا
غُلَامٌ﴾ (یوسف: ۱۹).

* نه گه ر بیننی کوپێکی هه بوو
غهم و په ژاره یان نه خوشی رووی
تیده کات.

* نه گه ر بیننی کچیوو ده رووی
لیده کریته وه.

* نه گه ر مندالێکی بچوکی هه لگرت
غهم و په ژاره به ده سته هینی.

* نه گه ر ژنیکی دووگیان کوپێکیوو
مژده ی کچی پێده درێ و
به پێچه وانه شه وه.

* نه گه ر بیننی بوه به منالێکی لوسکه و
بیموو میراتی هکی له دایکه وه بۆ
ده مینیتته وه.

* نه گه ر هه ژاریک بیننی بوه به مندال
رزق و رزقی و ده وله مه نـــــــــــــــــدی
به ده سته هینیت.

* نه گه ر لایک بیننی بوه به مندال باش
نییه.

* نه گه ر نه خوشیک بیننی بوه به مندال
ده مریت.

* نه وه ی خوی به مندالی بیننی و
دادگیایی هه بیت ده دۆی و
شکسته خوات.

* نه گه ر رووخساری خوی له ئاوینه دا
به مندالی بیننی و ژنه که ی دووگیانیت
ژنه که ی کوپێکی ده بیت له خۆیده چیت.

* له باوشه کردنی مندالی بچوک غهم و
په ژاره یه، نه گه ر منداله که نیرینه بوو
ده ره نجامه که ی باشه، به لام نه گه ر
میننه بوو خراپه.

* مندالی بچوک له خه ودا بینینی
به لگه یه له سه ر تاوان و خودا وه ند
ده فرمویت: ﴿سَيَصِيبُ الَّذِينَ
اَجْرُمُوا صَعَارٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعَذَابٌ
شَدِيدٌ﴾ (الانعام: ۱۲۴).

من لدائی دوزاروہ (بیگہ س) :

(نابلسی) ده لئیت: به لگه یه له سهر دوزمن به پئی نایه تی: ﴿فَالْقَطْعُ أَلْ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَخَرًّا﴾ (القصص: ۸).

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر کۆله که ی شت و ره واندنه وه ی غه م و په ژاره به پئی نایه تی: ﴿فَرَدَّاهُ إِلَى امْرِئِهِ نَفْسًا غَيْرَ نَفْسِهِ وَلَا تَحْزَن﴾ (القصص: ۱۳) (طه: ۴۰).

م و

موزده لیفه: (نابلسی) ده لئیت: نه گهر

خوی تیدا بینیه وه پیا به لدانی باش به ده سته هیتن به هوی ه و لدانی له خوا په رستی و گوپرایه لیداو ده گونجیت نه و قهرزه ی له سهریه تی بیداته وه یان به لئین و په یمانه که ی به جیبگه یه نیت.

موسی (سه لامی خوای لیئیت): (ئین

سیرین) ده لئیت: نه گهر (موسی) و (هارون) ی بین ی یاخود یه کیکمیان ی بین ی له سهردهستی نه ودا سته مکاریک تیا ده چیت، نه گهر به دیکردن خویان ناماده ی جه نگکردبوو سهرکه وتن به ده سته هیتنیت.

(نابلسی) ده لئیت: نه گهر (موسی) ی

بین ی په روه ردگار له سهردهستی نه ودا سته مکاریک له ناو ده بات و پاشان ش کومه ندی و سهرکه وتن به ده سته هیتنیت و ههرگیز ملکه چی و رسوایی رووی تیناکات.

* بینینی (موسی) (سه لامی خوای لیئیت) به لگه یه له سهر هیتن ی حه ق و راستی و زالبون به سهر ناحه قاندا، نه گهر پادشایه کی سته مکاریان سه رۆکی زندیقه کانبوو خودا وه ند تیا ده بات و له شهرو خراپه ی قوتار ده بیت.

* نه گهر بین ی چوه ته سهر کتیه که ی (موسی) یاخود جل و به رگیک ی پۆشیوه نه گهر ده سته لاتدارو دوزمن داریشبوو زالده بیت به سهر دوزمنه کانیداو ده گات به هیواو ئاواتی خوی، نه گهر زیندانیه ک بین ی یاخود که سیک له ده ریادا په کی که وتبوو به لگه یه له سهر قوتار بوونی، نه گهر که سیک بین ی له جه نگدابوو سهرده که ویت.

* نه گهر (موسی) ی بین ی زالده بیت به سهر بارودۆخی خویدا به لام له لایه ن که سه کانیه وه غه م و په ژاره رووی تیده کات، نه گهر موسافیرو گه شتیاربوو له ده ریادا سه لامه ت و قوتارده بیت.

به سەر دوژمناندا نه گەر جادووی
لیکراپو پوچ و به تالده بیته وه .

* ده گونجیت ده رکه وتنی گۆچانی
(موسی) به لگه بیته له سەر سه رکه وتنی
باوه پداران و تیاچوونی بیباوه پان .

موسولمان بوونی مروؤ له خه ودا : (نبین
سیرین) ده لایت : هر هاوه له په یدا که ریک
له خه ودا خۆی یان یه کیککی دی بیینی
له به هه شتدایه یان له سەر سینی زیوه
موسولمانده بیته به پپی ئایه تی :
(وَعَلُوا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ)
(الإنسان: ۲۱) .

* به هه مان شیواز نه گەر بیینی ده چیته
نیو قه لایه ک ، ده گپرنه وه
له پیغه مبه روه (ﷺ) ده فره رمویت :
"په روه ردگار ده فره رمویت : هیچ
په روه ردگاریک نییه به ده ر له من ،
به رزوشکۆمه ند بیته قه لای من ، نه وه ی
بجیته نیوی دلتیا ده بیته له سزای من " .
* نه گەر هاوه له په یدا کاریک (موشریک)
بیینی موسولمانیوه یاخود روو
به رووی (قیبله) نویژده کات یاخود
بیینی سوپاسی خودا ده کات
رینموونی کراوه بۆ لای ئیسلام ، نه گەر
له لانه ی ناموسولمانیدا بیته و له خه ودا
بیینی روو به لانه ی ئیسلام رووی
وه رگپراوه ده مریت به خیرایی چونکه

* بینینی (موسی) سه لامی خوای
لیتیت) به لگه یه له سەر تاقیکردنه وه
له مندالیدا یان جیا بوونه وه ی خزم
که س وکارو له ئامیزوگرتنی له لایه ن
که سانی بیگانه وه و تیکه لیبون له گه ل
پادشا سه ته مکاره کان و به جیهیتانی
به لیز و په یمان و بوون به زاوای
پیاوچا کان و شاره زابوون له کاری
سه رسوپه یتنه ر .

* ده گونجیت بینینی به لگه بیته له سەر
سه فره له ده ریادا و ده ره نجامه که شی
به خیرو سوود کوتایی بیت ، ده گونجیت
ده رباره ی ئابرووی قسه یه ک بکری
به وچه شه بیته .

* نه گەر خواناسیک (موسی) یان بیینی
به لگه یه له سەر زیادبوونی نوری
نیوناخی و به ده سه ته یتانی پله و پایه ی
به رزوبلند .

* نه گەر ژنیک (موسی) ی بیینی ده ترسی
کوپه که ی تیا بجیت یاخود نه هه مه تیه ک
رووی تیبکات و به خراپ چاره نووسی
کوتایی بیت ، به هه مان شیوه یه چه شن
بۆ یه کیک (موسی) بیینی له منالان .

* نه گەر گۆچانه که ی (موسی) ی بیینی
به ده سه ستیه وه پله و پایه یه کی مه زن
به ده سه سته هیتنی له گه ل سه رکه وتن

به ده میا هات ده گه پیتوه بۆ لای دایکو
باوکی یان بۆ ئه و شوینهی کۆچی
لیکردوه یان بۆ ئه و هۆکاره ی
ئه نجامیداوه، ئه گهر موسولمانبوو
به پاستگویی و حه قبیژی ناوبانگ
ده رده کات.

موشته ری: (نابلسی) ده لیت: خاوه نی
گه نجینه ی فره مانپه و او پادشاییه .

* بینینی موشته ری له گه ل مانگ
به لگه یه له سه ر :

+ مال.

+ کرپن.

+ رنق و رۆزی.

+ پله و پایه ی به رز.

* ئه گهر له گه ل مانگدا بوو نزمبوو یان
سووتا بوو به لگه یه له سه ر
قورئان خویندن یان تۆله سه ندن یا خود
کۆپی دانیششتن و فره مووده و
خه ولیک ده ره وه و نوێ ژو رۆژوو
به ندایه تی و (حه ج).

م و و

موویرا (قزیر): (ئیهن سیرین) ده لیت:
موویر پیاویک زهره ر به ده وله مه ند
ده گه یه نیت و سوود به هه ژاران.

(نابلسی) ده لیت: بینینی موویرپه وه
به لگه یه له سه ر پۆلیس مال و دارایی
خه لکی به شه رو ئاژاوه ده سته سه را

لای ئیسلام شوین و جیگه هه ق و
راستییه .

* ئه گهر موسولمانیک بینیی له خه ودا
وه ک ئه وه ی بلیت: موسولمانبووم
کاروباره کانی ریکه ده بن و دلسۆزی پته و و
قایم ده بیئت.

* ئه گهر موسولمانیک بینیی بۆ جاری
دووه م موسولمان ده بیئت له به لای
نه هامة تی پارێزراو ده بیئت.

* ئه و هاوه ل په یدا کاره شی بینیی
مردوه، پاشان زیندو ده بیته وه
موسولمانده بیئت، به هه مان شیوه ئه گهر
خۆی له که شتیه کدا له نێو ده ریادا بینیی
موسولمانده بیئت.

(نابلسی) ده لیت: بریتییه
له سه قامگیربوونی ئاین، هه موو هاوه ل
په یدا که ریکه گهر له خه ودا بینیی یا خود
یه کیکیتر بینیی له به هه شتدایه یان
بازنی زیوی پیدراوه موسولمانده بیئت،
ئه وه ی شایه تومان به زاریا بیئت
له خه لکی ناموسولمانی ژیر به یداخی
موسولمانان له نا په حه تی قوتار ده بیئت و
رینمونی ده کریت دوا ی سه رگه ردانی
ئه گهر دوودل بیئت، خۆ ئه گهر به ژۆد وای
لیکراییت ده که ویته کاریکه وه که خۆی
لیی پاراستوه، به لام ئه گهر
پاشگه زیبووه وه له خه ودا شایه تومان

پی تویتوی بکری یاخود نازده لئی
پیتریندار بکات نه وکات زوبانی پیس و
زاله و خه لکی نازارده دات.

(نابلسی) ده لئیت: له خه ودا کورپکی
نیرینه یه، چونکه مندالی بیخه ته نه
ده کریت، نه گهر پتی برا به سه رچوونی
کاریکه خه ریکه نه نجامیده دات.

* موس به لگه یه له سه ر رق و قین و
زوبانی درئی بریندارکار.

مووگیش: (نابلسی) ده لئیت: بینینی
له خه ودا به لگه یه له سه ر:
+ مندالی به نارام و هیمن.

+ ماندوبوون و هه ول و کوشش.
+ گوftar.

* بق بیکاره خزمه ته.

م

موخ (کروک): (نابلسی): ده لئیت: موخ و
کروکی شتیک زانیاری به سوود و
دلسوزییه له گوته و کردار و نه پنییه کی
چاکه.

موران (خوورک): (نابلسی): ده لئیت: مورانه به کریتگراوه یان
دراوسیه یان خزمه تکاری دزه،
قوماشی مال که م که م ده دزی.

(نابلسی) ده لئیت: بینینی له خه ودا
به لگه یه له سه ر ململانی له زانست و
ده مه ده مه دا، نه وه ی بینینی له کیس یان

ده کریت، نه گهر له خه ودا مووی نازده لئی
بریه وه به لگه یه له سه ر خیر و چاکه و
پشودان به و نازده لیه یان
به خاوه نه کهی، وه گهرنا واژووی
نه وه یه.

مووروو: یه ک مووروو هاو پنییه کی
بیتشگیره، مووروی زوریش مال و
دارایی حه رامه.

* له خه ودا خزمه تکار یاخود مال و
داراییه، نه گهر بینینی مووروی
به ده سته پناوه مال و دارایی خزمه تکار
به ده سته هینیت.

نه گهر نقیمی نه موس تیله کهی بینینی بوه
به مووروو له گه وهر ده چی بانگه شه ی
ریزداریده کات به لام له راستیدا وانییه،
یاخود خوئی به نه ته وه یه ک ده چوینی
به لام له وان نییه.

* نه گهر نه موس تیله یه کی نقیمداری
بینینی له موورودروستکرا بو کردیه
په نجه ی ده بیت به خاوه نی شتیک و
ده ترسی له ده سستی بچیت و هه ژار
بکه ویت.

مووروان: له خه ودا پیاویکه کاروباری
ژنان ده گریته ده ست و جوانکاری تیدا
نه نجامه دات و مووروش ژنه.

موس (گویران): (نابلسی): ده لئیت:
هیچ خیریکی تیدا نییه مه گهر گوشتی

پهيمان به جېده هېښتو، نېشانه و
به لگې ناثومېدى و بېزارېشه، نه وهى
بېښى تاج و سهوله دانى مۇرد
به سهرېه وهى تې پياو بېت يان ژن
هاوسه ردارى به رده وام ده بېت،
به هه مان چه شن نه گهر بۇنيكرد، نه وهى
له مالى خويده به دېكات خيړيكى
هه مېشه ييه و مال و داراييه كى
به رده وامه.

* نه گهر بېښى له لاويك مۇردى وهرگرت
په يمانيك له دوژمن وهرده گريټ.
* نه گهر بېښى مۇرد ده پوښى
كاروباره كانى به پړيكى جېبه جېده كات.
* مۇرد كه تيره و ناوه دانى هه مېشه ييه
يان ده سته لات و خوشحالييه.

(نابلسى) ده لېت: بېښى له خه ودا
بۇنه خوش به لگېه له سهر له شساغى و
ميانه پره وى گه ليك و داپوشىنى دهم و
چاو به قڅ.

* ده گونجېت به لگېه بېت له سهر
ناثومېدى له وهى به ده سته ديت.

مۇرى داخكردن: (نېښ سېرىن) ده لېت:
به لگېه له سهر دلى مرقو و دانانى
ناوناتوره بۇيان.

* هه روه ها گوتراوه: به لگېه له سهر
چاكېوونه وهى نه خوش.

مۇر: (نېښ سېرىن) ده لېت: مۇر بۇ
داواكارى دنيا رنقو رۇزيه به ده سته
ده هېښت به پېى شويڼى روانى، بۇ

گوشانه كه يداوه نه و به لگېه له سهر
مردنى.

(نېښ سېرىن) ده لېت: مۇرانه پياويكى
دوژنويانى فېتنه يه.

(نابلسى) ده لېت: نه گهر نه خوشيك
مۇرانه ي بېښى له ماله كه يدا يان دابوويه
له شولارى ده مړى.

* مۇرانه له ده رگاوسه رچېكه دا ياخود
له سهر ميڙى ناخواردن نه خوشييه.

* ده گونجېت مۇرانه به لگېه بېت له سهر
زورى مال و مندال و كه مى مال و سامان
به پېى نه و گوته يه ده لېن: مندال
مۇرانه ي مال و مۇرانه ش دوژمنى
خانه واده و خېزانه.

مۇركردن: مۇركردن له خه ودا نه گهر
به تالېو يا به ده سته جنوكه بوو
يامۇردرا له چاوو گوئ و دهم و دل
به لگېه خه شم و قينى خوايه بۇ يه كيك
نه گهر حاليكى له و چه شنه روى
تېيكات.

* نه گهر مۇرى به ده سته خويه وه بېښى و
مۇركى ده دا له مال و خه رمان و
شايس ته ده سته لاتېو
پېيده به خشرى و گهر هه ژارېشبوو
ده وله مهنده بېت.

مۇره: (نېښ سېرىن) ده لېت: سه بارهت
به مۇرد و تراوه: پياويكه به لېن و

* مؤز بۆ بازرگان مالّو داراییه و بۆ دنیانه ویستان ئاین و خواناسییه بۆ نه خۆش خراپه و ترسی مردنی ههیه .

مۆم: (ئیین سیرین) ده لّیت: مۆم دهسته لاتداره یان کورپکی پله دارو سهخی و به خشندهیه، کونی مۆم مائیککی حه لاله دهگات به دهستی خاوه نه که ی دوا ی ماندوبوون .

(نابلسی) ده لّیت: مۆم بۆکه سیکی ره به ن به لگه یه له سه ر هاوسه ره که ی، ده گونجیت به لگه بیت له سه ر دهسته لات یان پیاوچاکیک، نه گه ر هاوسه رداربوو به لگه یه له سه ر دهسته لات و رینومایی بۆ نه زان و دهوله مه ندیشه بۆ هه ژار .

مۆمدان: (نابلسی) ده لّیت: بینینی له خه ودا به لگه یه له سه ر هاوسه ر بۆ که سیکی ره به ن و، بۆ هاوسه ریش به لگه یه له سه ر کورپکی جوانکیله .

خوازیاری ئاین به نه ندازه ی هیزیه تی له به ندایه تیدا .

* دار مؤز به لگه یه له سه ر پیاویکی ده وله مه ندی باوه پداری ره وشت به رزو، رواندنی له مائیکدا به لگه یه له سه ر له دایکبونی کورپ، په ره وردگار ده فه رمویت: ﴿وَطْلَحٍ مِّنْضُودٍ﴾ (الواقعة: ۲۹) . که مؤزه .

* دارمۆز له به ریزترین داره کانه و گه لاکانی باشتترین گه لایه و لیکدانه وه ی به پیی داره که یه تی .

(نابلسی) ده لّیت: به لگه یه له سه ر مائیککی به دهسته تینراو کورپه یان مرؤف له گۆر یان زیندانه که یدا، یاخود کتیبیککی پر له هه والی رابردوه، یاخود ئه و کتیبه به رگ ره قانه ی باسی زانیاریده کات چونکه میوه کانی به هه شته: ﴿وَطْلَحٍ مِّنْضُودٍ﴾ .

* هه ره ها به لگه یه له سه ر جل و به رگ و خۆشه ویستی و ته بایی .

* مؤز پیاویکی به خشنده ی خواناسی ره وشت به رزو جوانه، نه گه ر له مائیکدا روا هاوه له که ی کورپده بی .

* نه گه رینی خواردی مالّو سامانی له شه ریکا یه تی و پیاویکی عه جه میه وه ده ستگیر ده بیت .

م ه

مه تران^(۱)؛ (نابلسی) ده لیت: نه گه
له خه ودا بینى بوه به مه تران خه لکی
ملکه چى بۆ ده نوینن پیاویکی
ده سته لاتداره خه لکی بانگده کات بۆ
بیدعو به نه ندازه ی ملکه چیان وه لامى
ده دهنه وه به نه ندازه ی به رزی به رز
ده بیته وه ناویانگی له نئو خه لکیدا
بلاوده بیته وه.

نه گه به مه تران بانگکراو خوی پئی
خۆشبوو بیدعو یان درۆیه ک ده کاتو
پاشان تاوانبار ده کرئ پئی له کاتیکیدا
بیتاوانه.

مه چه کی ئن؛ (نابلسی) ده لیت: به لگه یه
له سه ر هاوسه ره که ی یاخود نه وه ی
بازنو شتیتى تیده کات.

مه رایى (چاودیری)؛ (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا به لگه یه له سه ر له خۆبردن و
چاکه، پیغه مبه ر (ﷺ) ده فه رموی
"چاودیری ئابرووی باوه ردار خیره".

مه رایکار؛ (ئین سیرین) ده لیت:
نه گه ربینى روپامایى بۆ که سینکده کات
له پیناوی خۆشییه کی دنیا دا خراپ و
نابه جییه.

نه گه ربینى روپامایى ده کات
له پیناوی زانیاریه کدا ده یه ویت فی ربی
یان چاکه یه ک له کاری باشه دا ریزو
شکۆمه ندی وه رده گری.

روپامایى بۆ که سینک راهاتبیت
له سه ری باشه و به پیچه وانه شه وه.

مه ردومی نه زموندار؛ (نابلسی) ده لیت:
بینینى به لگه یه له سه ر سه فه ر،
ده گونجیت بینینى به لگه بیت
له سه رجوانکار مه لده سی به تاشینى
سه ری خه لکی و قزی لیده کاته وه.

ده گونجیت به لگه بیت له سه ر خاوه نی
قزیان پاره کۆکه ره وه بۆ به رپرس و
خاوه نکار.

مه ره ها بینینى به لگه یه له سه ر
نویننه رو شتومه ک گویره ره وه
له شاریکه وه بۆ شاریکتر.

مه رگانه (شه ره)؛ (ئین سیرین)
ده لیت: نه گه ر ئاوی لیخواته وه مال و
سامان له لایه ن ئنو کچه وه
به ده سته مه نئى.

مه ندیکه لئین؛ نه گه ر بینى ئاوی
له شویننکی نادیار خوارده وه له سه ر
پشتی سفیه ک و له ده فریکی نادیارو
به ده ستى ئاودیریک ته مه نی به سه رچه وه
به نه ندازه ی خواردنه وه ی له و ده فره،

^(۱) مه تران: سه رۆکی قه شه کان. (وه رگنپ)

مهريه (سه لامي خواي ليبييت)^(۱)؛
(ئين سيرين) ده لئيت: نه گهر (مهريه) ي
كچي (عيمران) ي بيني پله وپايه و
ده سته لات به ده سته دهينئ له لايه ن
خه لكويه وه به سه رجه م ويست و
خوازه كاني ده گات.

* نه گهر ژنيك نه و خونه ي بيني و
دوگيانوو كورپكي داناو ژيريده بيت،
نه گهر بوختانيان بؤكرد قوتارده بي و
خوداوه ند پاكوي بيگهردي دهرده خات.
* نه گهر بيني كړنووشي بؤ (مهريه) م برد
له گهل فرمانپه وا ده دوي و داده نيشئ.

مهرا (په ز): (نابلسي) ده لئيت: نه گهر
له مالدا مه پڼك ببينئ به دامالراوي
مرفيكت له و مالدا ده مري.

* نه گهر بيني مه پي ده له وه پاند ده بيت
به بهرپرسی كومه لئك (عهره ب).

* نه گهر بيني بوو به خواوه ني ياخود
به ده سته هينئا ده سته كه وتيكي زؤر
به ده سته دهينئ.

* نه گهر بيني گوشتي مه پ ده خوات
خيرتيكي زؤري ده سته گيرده بيت.

(ئين سيرين) ده لئيت: مه پ له خه ودا
ده سته كه وته، پيغه مبه ر (ﷺ)

ده گونجيت به سه رچووني زؤو زؤي
بيت له وشارو كه په ك و بازارپه ي تيدايه.
* مه مو ناوتيكي سازگا له ده فريكتدا
مائيكي حه لالي كوكراويه.

(ئين سيرين) ده لئيت: به لگه يه له سه ر
خاوه ن مال. مه روه ما به لگه يه له سه ر
كه نجينه و فروشگا و هاوسه ره كه ي
كه دوگيانه ليئ.

* مه شكه ش هه مان راشه هه لده گريئ.
مه ره كه بي رهش: (ئين سيرين) ده لئيت:
له خه ودا ريئو به رزي و پله وپايه و
شادييه.

* نه گهر كراسه كه ي پيسبوو پتوه ي يان
كراسي كه سيكي تري پيسكرد پيسكه ر
ده كه وپته سه ري و به لام پيسكراو
سه رده كه وي و ناويانگو پله وپايه
به ده سته دهينئ، ده گونجيت پيسكراو
جله كاني په له په له بيت.

مه ريخ: (نابلسي) ده لئيت: بينيني
به لگه يه له سه ر شه پو ناخوشي و
ترس و بيم و خوئ پريئ.

* نه گهر كاتي بيني داده به زي ياخود
ده سوتو به لگه يه له سه ر
ناگرکه وتنه وه و سته م و كړدنه وه ي قفل و
ته لاقداني ژنان و رمانی مال و خانوو.

* مه ريخ خاوه ن جه نگو سه ربازه
ياخود پوليسه.

^(۱) **مهريه**: دايكي حه زره تي (عيسي) يه (سه لامي

ناثومیده بیت له وهی خوازیاریبوه
دوگیش مالی ژنه.

*بزنه میچکه کچه یان ژنیکسی
بیثابروه.

*وتهی بزن به لگه له سه ر خیره
فه روپیت، مووی بزن مال و داراییه.

*کوبوونه وهی مه پ له شوینیکدا
ده گونجیت به لگه بیت له سه ر پیاوانیک
کوبوبوته وه بق کاریک، نه گه ر مه پ
ده له وه پانده ده بیت به کار به ده ست
به سه ر خه لگه وه.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا خه لگی
ژیرده سته ی باش و گوپرایه له، مه پ
به لگه یه له سه ر ده سته وت و هاوسه رو
مال و مندال و کشتوکال و دارو دره ختی
به ردار.

*مه پ ژنانی ریزداری جوانن که خاوه ن
مال و نابرووی داپوشراون.

*بزن ژنی نابروویه خش و عه ورت
نمایشکاره.

*مه پ نابرووی داپوشراوه به دووگ،
نه گه ر بوو به خاوه نی مه پ ده سته وت
به ده سته ده یتن، نه گه ر بینن بازیدا
به سه ریا پیاوی بیتنه قلّه، نه گه ر
به پیوه بینن پیاون کۆده بنه وه له و
شوینده دا.

ده فهرموی: "له خه ودا به لای کۆمه لیک
مه پ ره شدا تپه پیم و به عه ره ب
لیکمدایه وه، پاشان به لای مه پ سپیدا
تپه پیم به عه جه مم لیکمدایه وه" (۱).
*نه گه ر بینن کۆمه لی مه پ لیده خوری
له گه ل بزنده ده سته لاتداریه به سه ر
(عه ره ب) و (عه جه م) دا.

*تاشیین و خوری لیکردنه وهی
به ده سته یتانی مال و سامانه لئی.
*مه روه ها نه گه ر جلّه ویک مه پ بینن
خۆشحالی به رده وامده بیت.

*نه گه ر یه ک مه پ بینن خۆشحالی
بۆماوه ی سالتیک به رده وامده بیت.
*جلّه وه مه پو سه روپیکه ی زیاده بوونی
بژویه.

*زیاده بوونی مه پ زیاده بوونی
ده سته وته.

*نه گه ر بینن به لای کۆمه لی مه پدا
تپه پ پیاوانیکن وه ک مه پ وان و هیچ
نومیدیکیان نییه.

*نه گه ر کۆمه لی مه پ به ره وپیری هات
چه ند پیاویک بق کوشتار به ره وپیری
دین.

*مه پ (عه جه م) وه بزنیش (پیاوه).

*نه گه ر بینن دوا ی مه پیک که وتوه و
ناگیریته وه زانیاری پووچه لده بیته وه و

(۱) له سه ره تای پیشه کی (نابلسی) داهاتوه.

* گۆپھى مەپمەپو نەخشىدار بەلگەيە
لەسەر نوایی و دەرەنجا مەبەشى و کات و
وادەى پەپۆز و پەپمەر.

* مەپمەپى لەسەر يەك ھەلچنراو
بەلگەيە لەسەر نووسىنى جوان و
ھاوسەرگىرى بەمارەيەكى زۆر مەگەر
ئە و مەپمەپە لەئەندازە دەرپچى يان
لەئاستى خۆى بىتەخوارەو ھە و ھا
بەلگەيە لەسەر گومان لەمال و مندال و
ھاوسەردا.

* بىنەماكانى بەدەستەپەننى بەلگەيە
لەسەر سوود و قازانچ و بلاوکردنەو ھى
ناوناوبانگ.

* مەپمەپى ناسك بەلگەيە لەسەر ژنى
جىمان و ناسك خاوەن پەلەوپايەيەكى
بەرزە.

* دەگونجىت بەلگەيە بىت لەسەر ئە و
خىرەى مەروە بەلايدا تىدەپەپى و
سەرسامدەبىت ياخود شەپو خراپەيە.

* مەسىحى؛ (نابلسى) دەلەيت: لەخەودا
سەرکەوتنە، پىرى مەسىحى دوزمەنە
بەلام شەپو خراپەى نىيە.

* ئەگەر بىنى بوە بە مەسىحى
لەبىدەدا لەمەسىحىە کاندەچىت.

* ئەگەر بىنى بوە بە مەسىحى مىراتى
پوورو خالى بۆ دەمىننەتەو.

* ئەگەر پەشتىنى پىو ھىنى كۆپى
دەبى، ئەگەر شايسەى دەستەلاتبوو

* ئەگەر مەپى دۆزىيەو پەلەوپايەو
دەستەلات بەدەستەدەپەنن لەگەل
دانايى و نازو نىعمەت.

* مەپى سىپى و رەش بەلگەيە لەسەر
خىر بەلام سىپى خىردارترە.

* ئەگەر بىنى شىو ھى گۆپاوە بۆسەر
شىو ھى مەپ دەستەتەوت
بەدەستەدەپەننى.

* مەپمەپ؛ (نابلسى) دەلەيت: لەخەودا
بەلگەيە لەسەر شەكۆمەندى و
پەلەوپايە بەرزى و مال و دارايى و
ھاوسەرى بەرزو خزمەتکار، ئەگەر
لەخەودا بىنى شەتەكى وای ھەيە
دەوڵەمەندەبىت لەدوای ھەژارى ياخود
ھاوسەردەگى يان خۆشحال دەبىت،
ياخود شەتەمەكى سوودمەند دەكۆپى،
دەگونجىت زانىارى و زوپانپارايى و
مندال سالى پىبەخەشى ئەگەر
شايسەى ئەو ھەبو يان دەگونجىت
پەلەوپايەيەكى بەرىز بەدەست بەپەننىت
بەئەندازەى خۆى.

* ئەو ھى لەمەپمەپ دروستەدەكۆپى
بۆئەو ھى خاوەنەتى ياخود دەبىت
بەخاوەنى بەلگەيە لەسەر رەواندەو ھى
غەم و پەژارەو داھاتنى خۆشى و شادى و
ژنى بەپۆز و مندالى بەسوود و سالى
لەگەل مال و لانەى بەرزو رزق و رۆزى.

په روه رده د ابدات به لگيه له سر
کومه ل و تاقم، بؤ پيشه وهر به لگيه
له سر پيشه و هاوکارانی له گل
خانه واده کي به رژه وندى ده پاريزن و
له ژير فرمانبردارى نه ودان.

مه شکه: (نابلسى) ده لیت: ناو له خه ودا
سه فهره، ده گونجیت ژنیک
دوگيانیت و له باریچی، هـروهـا
به لگيه له سر هـژاری و ده وله مەندى.
*هـروهـا به لگيه له سر چونه
شوینی تهنگو بیواره وه.

*ته گهر مه شکه يه کي پری بينی له ناو
له مالکـه يدا ژنه کي دوگيانده بی
چونکه ناو کوپه، مه شکه سکی ژنه.
*ته گهر بينی مه شکه کي دلۆپه
ده کات ده گونجیت سکی بچیت.

مه ککه ي پيرۆز: (نابلسى) ده لیت:
له خه ودا به نيمام و پيشه و
لنکده دريته وه نه و که م کوپيـه ي
رووی تیده کات بیده پال پيشه و یا ن
دیندارى خه وینه ر.

*ته گهر بينی (مه ککه) بوه به لانـی
خوی نه گهر نازادبوو شکومه ندى و
پله وپايه به ده ستیده هيتی و خه لکی
رووی تیده که ن یاخود کچکی هـیه و
ده ستنيشانده کړی.

وه ريده گړی چونکه پشتين له سر
جل و بهرگه وه ده سته لاتـه.

*ته گهر بينی به مه سیحی ناویرا به لام
پیی ناخوشبوو جل و بهرگی سپی
له بهر دابوو جوانبوو قوتارده بی له کارک
لیده ترسی.

*مه سیحی پیاوړیکه خوشه ویستی
هـیه و بوون به مه سیحی سه رکه و تنه بؤ
یه کیک ده سته لات و ده وله تدارى بویت.
*مه سیحیه به لگيه له سر مه رکانه ی
باده و ناگرکه و تنه وه.

*مه سیحیه کان به لگيه له سر به راز
بؤیه کیک بیان بینیت، هـروهـا دوزمن
له شپوهی هاوړیدا.

*ته گهر بينی بوه به مه سیحی و دادگایى
ده کړی به ناحق سه رده که ویت.

مه شعهری حه رام ^(۱): (نابلسى) ده لیت:
بینینى له خه ودا به لگيه له سر
پاراستنى ناموزگاری و به جیهیتانی
بریارو فرمانه کان.

*ته گهر ترسی هـه بوو دلنیا ده بیـت و
ریتومایى پیده به خشری.

مه شقسان: (نابلسى) ده لیت: له خه ودا
بؤ پیاو مال و داراییه و، بؤ یه کیک

^(۱) **مه شعهری حه رام:** شوین و جیکه به له مزگوتی

(حه رام). (وه رگپي)

*ته‌گه‌ربینی له (مه‌ککه) یه له‌گه‌ل
مردواندا به‌شه‌هیدی ده‌مریت.

*ته‌گه‌ر (مه‌ککه) بوو به‌مالی تیدا
ده‌منیتته‌وه.

*ته‌گه‌ر خۆی له (مه‌ککه) دا بینو
سه‌ردانی (کابه) ی ده‌کردو به‌هۆی
بازرگانیه‌وه رووی تیکردبوو هیچ
مه‌به‌ستیکی تری نه‌بوو نه‌وه
سوورده‌بی له‌سه‌ر دنیا.

*ته‌گه‌ر خۆی له‌سه‌ر ریگه‌ی (مه‌ککه)
دیه‌وه (حه‌ج) ده‌کات.

*ته‌گه‌ر به‌فه‌روپیتته‌وه بینو
خیروچاکه‌یه بۆی، ته‌گه‌ر به‌وشکی
بینو پیچه‌وانه‌ی نه‌وه‌یه.

مه‌له‌کردن: (ئین سیرین) ده‌لێت:
ته‌گه‌ر بینو له‌ده‌ریادا مه‌له‌ده‌کات و
زانابوو له‌زانیا ریدا ده‌کات به‌ویست و
خوازی خۆی.

*ته‌گه‌ر له‌وش‌کانیدا مه‌له‌یکرد
ده‌ستگیرده‌کری و له‌زیندانا ته‌نگی
پێه‌له‌چنری و تیایدا ده‌مینیتته‌وه
به‌نه‌ندازه‌ی مه‌له‌کردنه‌کی یاخود
سووکی و ئاسانی و هیژو توانای.

*ته‌گه‌ر بینو له‌دۆلێکدا مه‌له‌ده‌کات
هه‌تا ده‌کات به‌شویتیێک خۆی ده‌یه‌وێت
کاری ده‌سته‌لاتداریکی سه‌ته‌مکار

*ته‌گه‌ر (مه‌ککه) ی خسته‌ دوا
خۆیه‌وه له‌سه‌رۆک و گه‌وره‌کی
جیا ده‌بیته‌وه.

*ته‌گه‌ر بینو (مه‌ککه) رووخینراوه‌ که‌م
نوێژده‌کات.

*ده‌گونجیت (مه‌ککه) به‌لگه‌بیته
بۆنه‌وه‌ی رووی تیده‌کات یان ده‌بیته
به‌خواه‌نی له‌سه‌ر بوکیکی شوخ و
شه‌نگ که‌پیشتر داواکاری زۆر بوو بیته.

*چوونه‌ نیو (مه‌ککه) بۆکه‌سیکی
سه‌رپیچیکار ته‌به‌یه‌و بۆ بییاوه‌ر
موسولمانبوونه‌و بۆ ره‌به‌ن هاوسه‌ره.

*ته‌گه‌ر خه‌وبینه‌ر کیشه‌ی هه‌بوو
به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر دۆراندنی نه‌یاره‌که‌ی و
زالبوون به‌سه‌ریا.

*ده‌گونجیت چوونه‌ نیو (مه‌ککه)
به‌لگه‌بیته‌ له‌سه‌ر دلنیا یی له‌ترس و بیم.

*ته‌گه‌ر بینو چوو بۆ (مه‌ککه) هه‌تا
(حه‌ج) بکات (حه‌ج) ی له‌چاره‌ده‌نووسری
پشت به‌خوا، ته‌گه‌ر نه‌خۆش‌بوو
نه‌خۆش‌یه‌که درێژه‌ده‌خایه‌نیته،
ده‌گونجیت به‌مریت و بجیتته‌ نیو
به‌هه‌شته‌وه.

*ته‌گه‌ر بینو له‌ (مه‌ککه) له‌مالێک لایداوه
ده‌سته‌لاتی پیده‌دری.

*ته‌گه‌ر بینو دراوسی (مه‌ککه) یه
ته‌مه‌نیکی دووردریژ به‌سه‌ر ده‌بات.

دهريای به مه له بری نه و فرمانپه وایه
ده کوژی.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر له ده ریا په کدا
مه له یکردو ناوه که ی راوه ستابوو روو
له کاری پادشاو فرمانپه وایه که ده کات،
نه گهر ده ریا که ی بری و په ریه وه
قوتارده بیټ.

* هه موو ده ریاو دۆلکی وشک بوو بیټ
ده ولت و ده سته لاته ده دریته پالی.

* نه گهر بینى له روباریکدا مه له ده کات
یان له ده ریا چه یه کداو خه ریکه
ده خنکی و له ده ریا که به خنکاری
ده ریا نه پنا وه که ماسی کاتی فریاندایه
سه رزه وی مؤفه له ناودا نارچه تی
دیته پری، هه روه که چۆن ماسی
له وشکانیدا نارچه تی ده بیټ، نه گهر
مؤفه بهرله وه ی به ناگابیت له خه وه که ی
به مه له قوتار بیټ رزگاریده بیټ.

* نه گهر بینى خه ریکه تیا ده چی و
سواری که شتیه کبوه و ده خته قوتار
ده بیټ یان ده سته گری قوتارده بی.

* نه گهر بینى به مه له چوه نیو
ده ریا په که هه تا ونده بی و نابینری
تیا چوون و فه وتانیه تی.

* نه گهر بینى ناو دایپوشی هه تا خنکا
یا خود بینى له نیو ناوه که دا مرد
به شه هیدیده مری.

نه نجامده دات و داوایه کی لیده کات و بوی
به جیده هینیت و خوداوه ند ده پیاریزی
به نه ندازی روینی له دۆله که دا.

* نه گهر ترساندنى ده سته لاتداریک
به وچه شنه ده یترسیتی، نه گهر چوه
نیو قوولایى ده ریا وه و به باشی
مه له یکرد روو له کاروباریکی گه وره
ده کات و ده سته لاتى مه زنى
پیده سپێردری و زالدیه بیټ به سه ریاو
مه زنى و شکۆمه ندی و هی زى
به ده سته که ویت.

* نه گهر پشته مه له یکرد له گوناوه تاوان
پاشگه ز ده بیته وه و ته و به ده کات.

* نه گهر مه له یکردو ترسا ترس و بیم
به ده سته ده هینیت یان نه خوشی و
زیندانی دیت به سه را نه مه ش
به نه ندازه ی دوری له وشکانیه وه.

* نه گهر وایزانی قوتار نابیت لیتی له و
غهم و په ژاره یه دا ده مریټ.

* نه گهر چاونه ترسبوو له مه له کردنیدا
له وکاره دا پاریزراو ده بیټ.

* نه گهر ده سته لاتداریک بینى ده یه ویت
له ده ریادا مه له بکات و ده ریا شله قاو
هه ژاربوو به هوی شه پۆله کانیه وه
کوشتارو جه نگ له گه ل فرمانپه و او
ده سته لاتداریک به ریا ده کات، نه گهر

*هروه‌ها ده‌لین: به‌گونا‌هو تاوانیکی
زۆره‌وه ده‌مریت.

*رۆیشتن به‌سه‌ر ناوی ده‌ریاو رووباردا
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر باشی ئاین و دلتیایی

+زانیاری.

+که‌سی مه‌زن.

+پیشه‌نگی رینوما‌یی‌کاران

+رافه‌کارو لیکۆله‌ر.

مه‌لاشوو: (نابلسی) ده‌لێت: مه‌لاشوو
دوو هاوسه‌ر یا دووشه‌ریک یاخود

دوو‌کوچه‌.

مه‌مک: (ئێبین سیرین) ده‌لێت: مه‌مک
له‌خه‌ودا ژنو کچی پیاوان، جوانی و

ناشیرینی مه‌مک و باشی و خراپییه‌تی.

*ته‌گه‌ر بینى ژنێك به‌مه‌مک هه‌لواسراوه
تووشى زیناده‌بی‌ت و کوپێکی نادروست

ده‌خاته‌وه‌و به‌پێی وته‌ی پێغه‌مبه‌ر(ﷺ)
سه‌باره‌ت به‌دیمه‌نێکی شه‌وپه‌وه‌ی

که‌ده‌فه‌رمو‌یت: "ژنێکم بینى به‌مه‌مک
هه‌لواسرابوو، پرسیم له‌(جبریل): ئه‌مه

کێیه‌؟ وتی: ئه‌مه‌ به‌زیناو داوینپێسی
منالی خستوه‌ته‌وه‌."

*ده‌گێرپه‌وه‌ پیاویک دیت بۆلای (ئێبین
سیرین) و ده‌لێت: له‌خه‌ودا مه‌مک زلیکم

بینى، (ئێبین سیرین) ده‌لێت: تقو له‌گه‌ل
مه‌حره‌می‌کدا زیناده‌که‌یت یاخود

ده‌گونجیت لیکدانه‌وه‌ی ئه‌م خه‌وه
به‌چه‌شنی بی‌ت خاوه‌نه‌که‌ی

ماره‌برینیکی نادروست ئه‌نجام‌بدات.

*هروه‌ها ده‌لین: به‌گونا‌هو تاوانیکی
زۆره‌وه ده‌مریت.

*رۆیشتن به‌سه‌ر ناوی ده‌ریاو رووباردا
به‌لگه‌یه له‌سه‌ر باشی ئاین و دلتیایی

دروست.

*هروه‌ها ده‌لین: دلتیاده‌بی‌ت
له‌کاروباریک که‌پیشتر گومانى مه‌بوه

به‌رانبه‌ری یاخود سه‌فه‌ر ده‌کات
به‌پشتبه‌ستن.

*ته‌گه‌ر بینى به‌سه‌ر ئاوه‌که‌وه ده‌پوات
به‌لاو نه‌هامه‌تی له‌ده‌سته‌لاتداریک‌وه

دیت به‌سه‌ریا.

مه‌له‌وان: (ئێبین سیرین) ده‌لێت:
مه‌له‌وان فه‌رمانپه‌روایه‌ یا

هاوچه‌شنیه‌تی، ته‌گه‌ر بینى له‌نیو
ده‌ریادا رۆچوو ده‌چیته‌ نیوکاری

فه‌رمانپه‌روا ده‌سته‌لاتداره‌وه‌.

*ته‌گه‌ر بینى گه‌وه‌ه‌ری ده‌ره‌ینا
کچیکه‌ده‌هینى و کوپێکی لیده‌بى به‌پێی

ئایه‌تی: ﴿كَانَ لَهُمُ لَوْلُؤٌ مَّكُونٌ﴾
(الطور: ۲۴).

*هروه‌ها بینینی رۆچوون به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر داواخوازی زانیاری په‌نه‌ان و

نه‌یتى، هه‌روه‌ها داواخوازی مال
به‌مه‌ترسی و نه‌به‌ندازه‌ی گه‌وه‌ه‌ره‌که

خا‌وزدا‌وای به‌ده‌سته‌ده‌هینى.

* نه گه ربینى شیرده دات به ژنیک نه خوشده که ویت مه گه نه و ژنه هاوسه ره که ی خوی بیت نه و جا کوپړنکی ده بیت، نه گه خه ویننه ژنبوو کچیکیده بیت.

(نابلسی) ده لیت: نه گه مه مکه کانی به نه ندازه ی خویانکه وره بوون و جوانبوو به لگه یه له سره منال و شتیر که ده بیت به خواهنی، نه گه ربینى شوپړپوونه ته وه به لگه یه له سره مردنى منال کانی، نه وه ی منالی نه بیت به لگه یه له سره هه ژارکه وټنى، هه روه ها به لگه یه له سره غه مپه ژاره به تاییه ت له باره ی ژنى شیرده ر.

* هه روه ها به لگه یه له سره ثافات و به لاو نه ها مه تی بوئه وه ی شیرى پیده دات.
* نه گه ربینى مه مکى شوپړپوټه وه ده دات او به به سنگیدا به لگه یه له سره نه وه ی ه والی ناخوشی پیده گات نه گه خه ویننه به ته مه نبوو نه گه ژن وپیاوی لایشبوو به لگه یه له سره عیشق.

* نه گه ربینى له گه ل هه ردوو مه مکیدا مه مکیتړی لیده رها تووه بوونى مندا لکی میینه یه.

* نه گه ربینى مه مکیکى که میکرد مردنى کچه که یه تی، نه گه شیرى له به روئى

* هه روه ها ده لیتن: نه گه رپیاو ټک له مه مکیدا شیرى بینى نه گه ره به نبوو هاوسه رده گری و منال ده خاته وه، نه گه هه ژاربوو به لگه یه له سره ده و له مه ندبوون و خوشنوودى، نه گه ر لاو وگه نجیشبوو ته مه ندریزده بیت.

* نه گه ر ژنى لاو وگه نجیش خه ویکى نابهم چه شنه ی دی به لگه یه له سره دو وکیانوى منال بوونى، نه گه ر پیره ژنیش بینى نه و به لگه یه له سره هه ژارکه وټنى، بینینى کچیش بو خویکى ناوا به لگه یه له سره میزدکردنى به لام نه گه ر کچیکى منال بینى به لگه یه له سره مردنى.

* دریزى مه مکى پیاو به پاده یه ک بله ریته وه به لگه یه له سره حه زو ئاره زوو به گه پخستننى له کاروبارى به دهر له ره زامه ندی خودایا. هه روه ها ده لیتن: به لگه یه له سره مهرگى منال، نه گه ر منالینه بوو به لگه یه له سره هه ژارى و خه مپه ژاره.

* شوپړپوونه وه ی مه مکى ژن به نه ندازه یه ک له راده به دهر به لگه یه له سره نه وپه پى غه مپه ژاره چونکه ژنان کاتى غه مپه ژاره روویان تیده کات مه مکیان راده کیشن و ده یرنن.

*مه مك بق منالى نئرينه و ميينه
نه خوشى و په تاو برينه.

*مه مكه مژه كه لوپه له.

*يهك مه مك بق ژنيكى ره بهن
هاوسه رگيرييه، نه گهر ناو يان شيرى
ليتكاو هاته خواره وه هاوتاي خوى
ده بيت، وه گهرنا كوپه كى يان
خوشكه كى له ده سته دات.

*مه مك ژنيكى داوښپيسه.

*هروها مه مكيان به هيلكه كى
خوشرمورخ يان نارنج ليكد اوته وه
ياخود باوك و دايك.

*مكيش به لگه يه له سر مه كى نه گهر
شيرى تيدايت.

*هروها ده لئين: مه مك پياويكى
به خشنده يه.

مه مك ده رتوقيو: (نئين سيرين)
ده لئين: جوواني مه مك و يارى پيكر دنى
خو خريكردنه به پوچ و به تاله وه
ده لئين: به لگه كى خيره.

مه مك زل: (نئين سيرين) ده لئين:
پياويكه له سر ده ستي نه ودا مالى
جه لال به ده ستي دت و له كارى چاكه دا
خه رجيده كات.

مه نهجه ل: (نئين سيرين) ده لئين:
مه نهجه ل بژيوى په يداكارى ماله.

ده روزه ليداده خريت و، هيچ خيرنكى
نييه و، بق كه سيك شيربخت
غهم وپه ژاره يه.

*مه مكى پياوان به لگه يه له سر براو
هاوه ل و هاوسه كه وا هيچ سووډيكيان
نييه و وپراى جوانيشى به لام مه مكى ژن
پچه وانه كى نه وه يه و به لگه يه له سر
رزق و رزق.

*نه گهر يينى مه مكى وهك مه مكى ژن
وابوو شيرى ليدده تكا به لگه يه له سر
سهره رشتى منال كاني و
به ده مه وه چوونى ژن، ده گونجيت
نه وه ش به لگه بيت له سر ديندارى و
نارامگرتن، ياخود نه خوشى بيت
به سهر ياو شهرم بيگرى له و حاله كى،
نه گهر يينى نه وا به وه
ناويا نكده رده كات.

*نه گهر مه مكه كه له مسبوو يان ناسن
به لگه يه له سر مندا ل مردن و
پوچه لبونه وه كى هوكارو، مه مكيش
به شيره وه ميره.

*مه مك به ژنى نه زوكه وه مندا لتيكى
نئرينه يه دواى ناو ميدي.

*ده گونجيت مه مك به لگه بيت
له سر نه وه كى خوى پنده پازينيته وه
له جوانكارى يان مال و دارايى.

توانینه له سهر رازیوون به وهی روویداوه .

مه نجه لاساز: (ئین سیرین) ده لیت: پیاویکی ته مه ندریژه ، خوداوه ند ده فره رموی: ﴿وقدور راسیات﴾ (سبأ: ۱۳).

مه نجه لی هه لمپه ست: (ئین سیرین) ده لیت: مه نجه لی هه لمپه ست بزوی په یسداکاری مال له وه چهی مه سیحیه کان.

مه نجه نیق: (ئین سیرین) ده لیت: مه نجه نیق و هاویژه ره به لگه یه له سهر بوختان و توهمه تبارکردن.

* **ئه گه ربینی قه لایه کی بیباوه پان** ده داته بهر ریژنه ی مه نجه نیق کومه لیک بانگده کات بو خیر و چاکه .

(نابلسی) ده لیت: مه نجه نیق فروفیل و سه ره که وتنه به سه ره سته مکارانداو ده گونجیت تیاچوونی بیباوه پانی تیدابیت، نه گه ره هاویژه ری مه نجه نیق ده سته لاتداربوو به ردیکی گرتیه مروؤ نوینه ریکی بو ره وانه ده کات دلره قو زبهر .

* **بینینی هاویشن به مه نجه نیق ناپاکی و** فروفیل، ده گونجیت به لگه بیت له سهر پلارگرتنه زانایان و ناچارکردنیا به توهمه تبارکردنی ژنانی داوینپاک و پلارگرتن له ناین .

* **مه روه ها ده لیت:** ژنکی عه جه مییه ، نه گه ربینی له مه نجه لدا چیشتی لینا مال و داراییه کی مه زن به ده سته هینی له لایه ن ده سته لاتداره وه یان شایه کی عه جه مییه .

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سهر زانایه کی دانیشتوو له سهر کورسی و نه و گوشت و ده رمانه ی له خواردنه که دایه سووده کانیه تی بویه کیک وازی لیپینی.

* **ده گونجیت به لگه بیت له سهر ژنیک** ته لاقدرا بیت نه گه ربکولی.

* **مه نجه ل پیاویکه نازو نیعمه تی خوی** بو سه ره جه م خه لکی ده رده خات و بو دراوسیکانیشی به تاییه ت.

* **مه نجه ل له مالی نه خوشدا نه گه کولا** ناگری له ژیردابوو نه یزانی چی تیدایه سیپاکه جیگه ی نه خوشه و بلیسه ی ناگر ناپه حه تیه کانیه تی و کولاندنی دوودلی و دل راوکه یه نه گه ره ناگره که لاچوو یان دامرکایه وه نه خوشیه که ی ده ره ویتته وه ، مه نجه له که ش خویه تی، نه گه ره له گوشته که ی خوارد به لام نه کولابوو رزق و رۆزی لیده سته که وی نه گه ره شتیکی لیه لگرت سوودی لیده بینی و مال و سامانی ده سته گیر ده بیت و کۆیده کاته وه و

رووی تیده کات، نه گەر چوه نیوی ده که ویتته نئو فیتنه وه به و نه اندازه یه .

* هندیك له رافه کارانی خه و ده لئین:

به ته نیا مه یخواردن له خه ودا خراپ نییه به لکو نه گەر مرقیقك خوی له نئو کومه لئیک مه یخوردا بینی خراپه چونکه سه رخووشی دیت به دوایدا .

* ههروه ها ده لئین: مه ی بویه کیک

هاوسهرداری بویت رازیوونه به هوی تیکه لیبوونه وه .

* ده گپنه وه پیاویك بینی رووی

ره شپوه و سه ری پاک و ساف تاشراوه و

مه ی ده خواته وه ، خه وه که ی بۆ

رافه کاریکی خه و گپراهه وه نه ویش وتی:

رهشی ده م وچاوت به لگه یه له سه ر

نه وه ی ده بییت به به پررسی گه لو

نه ته وه که تاشینی قژی سه ریش

گه لو نه ته وه که ت پششت تیده که نو

فه رمانه وه یی له ده سسته ده ییت و

خواردنه وه ی مه ی و باده ش به لگه یه

له سه ر زه و تکردنی ژنیک .

* پیاویکیش هات بۆلای (ئین سیرین) و

وتی: له خه ودا بینیم وه که نه وه ی دوو

ده فرم له به رده سته دایه له یه کیکیاندا

شه راب و نه وه ی دیکه ش شیربوو، نه ویش

وتی: شیر دادپه روه رییه و شه رابیش

دورخسته نه وه یه ، نه وه نده ی به سه ردا

رانه بوردا له سه رکار لایرا .

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سه ر

فیتنه و ناشوب له شوینیکدا ده بینیت

سازینراوه بۆ هاویشتن .

مه ی (باده): (ئین سیرین) ده لئیت:

مه ی به لگه یه له سه ر فه روپیت بۆ

یه کیک به ده سته ی به نیت، نه گەر بینی

مه ی ناماده ده کات و ده گوشتی خزمتی

ده سته لاتداریکده کات و له سه ر ده سته

نه و کاروباری مه زن رووده دات .

* مه ی له به رپه تدا مالیکی حه رامه

بیمانده بوون، نه گەر بینی مه ی

ده خواته وه گوناوه تاوانکی گه وره

نه نجامده دات له گه ل رزق و رزیه ک

به بیی نابه تی: ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنْ اَكْحَمِ

وَالْمَيْسَرِ قُلْ فِيهِمَا اِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْ اَفْجَرُ

لِلنَّاسِ وَاِثْمُهُمَا اَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا﴾

(البقرة: ۲۱۹) .

* نه گەر بینی مه ی ده خواته وه هیچ

که سیک به به ره ره کانی نه کات تیدا

مالیکی حه رام به ده سسته هینیت،

هه ندیکده لئین به لکو مالیکی حه لاله ،

نه گەر خواردیه وه به به ره ره کانیا

له گه لکرد له خواردنه وه یدا له قسه و

دژایه تیدا به به ره ره کانی له گه ل ده که ن

به و نه اندازه یه .

* نه گەر بینی روباریك له مه ی

به ده سته ینا فیتنه و ناشوب له دنیا دا

به ربه ره کانیده کات، نه گهر بیتکاربوو
کاری ده سنده که ویت، نه گهر هه ژاربوو
ده وله مه ننده بیت، نه گهر نه خوش بیت
چا کده بیت هه.

* نه گهر مه ی و باده خور له نیو گه لو
کومه لیک دابو مه ی و باده یان
ده خواره وه به لگه یه له سه
پاشگه زیبونه وه یان و شکانی به لیتو
په یمان که داویانه به بهر پرس و
فرمانه وه.

* نه گهر مه یخور زانابوو زانیاری
زیاده کات.

* نه گهر مه ی و باده که له ترئ گیرابوو
خه وینه ترئ له کاتی خویدا ناخوات
یاخود پیویستی به چیشیت لیتنه ده بیت
یاخود ده که ویت نه نیو که م و کوپی و
خرابه وه.

* ده گونجیت رزق و رزقی حال بدرئ،
نه گهر مه ی و باده که فروشرابوو یاخود
خوی گوشو مه ی و باده ی
لیدروستکرد ده گونجیت بکه ویت کار
هرام و به هویه وه شایستی نه فرهت
بیت.

* مه ی و باده به لگه یه له سه:

+ درو قسه ی هه له ت و په له ت.

+ نه پتی ده رخستن و زینا.

* خوارنده وه ی مه ی بۆ فرمانه وه
لابردن و دورخستن وه یه، شهرابی
خورما مال و داراییه کی گومانوییه،
خوارنده وه ی شهرابی خورما غم و
په ژاره داگرتنه، هه روه ها جیاوازی
هه یه له نیو راهه کارانی خه ودا سه بارهت
به خوارنده وه ی باده و مه یه ک ناوی
تیکه لیکرئ، گوتراوه: نه وکه سه مال و
داراییه که به ده سنده هینیت هه ندیکی
حال و هه ندیکی حه رامه، یاخود مال و
داراییه که به شهریکی ده سنده که ویت،
یاخود و تراوه: مال و سامان له ژنیک
وهرده گریت و ده که ویت نه نیو وه.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینو بانگ
ده کریت بۆ کوپیک باده و مه ی تیدایه
له گه ل میوه یه کی زوردا بانگده کریت بۆ
جیهاد و شهید بوون مه ی و باده
له خه ودا به لگه یه له سه ر فیتنه و شهرو
ناژاوه و رق و قین.

* ده گونجیت خوارنده وه ی مه ی و باده
به لگه بیت له سه:

+ چاکبوونه وه له نه خوشی.

+ نه قل و ژیری له ده ستدان به هوی
شیتبوونه وه یاخود غم و په ژاره یه که
له هوشی خوی بیات.

* نه گهر خه وینه ره ربه ره کانی کاربوو
نه یارو دژاوه که یه تی که به ناحق

* ده گونجیت بینینی به لگه بیټ له سه ر:

+ خه وینه ر.

+ فروشه ری پیسی وهك به رازو مه یمون و

نامرزی ئاره زووبازی.

* مه یفروش پیاویکه مال و داراییدارو

خاوه ن بژیوی حه راهه.

* نه وهی شه راب دروستده کات خه لکی

ده وروژینیی بۆ ناهه قی و خوی

سوودمه ندبیټ.

مه یموون: (ئین سیرین) ده لیت:

مه یمون پیاویکی هه ژاره له نازو نیعمه ت

بیټه شه، هه روه ها پیاویکی فیلبازی

ده نگه ده نگکاری لیکنه، هه روه ها

به لگه یه له سه ر جووله که.

* نه گه ر بینیی له گه ل مه یموونیکدا

جه نگاو زالبوو به سه ریا تووشی

نه خووشی ده بیټت و پاشان

چا که ده بیټه وه، نه گه ر مه یموونه که

زالبوو به سه ریا چا که نا بیټه وه، نه گه ر

مه یموونیکیی به دیاری بۆ نیردرا

زالده بیټ به سه ر دوژمنه کانیدا.

* نه گه ر له گزشتی مه یموونی خوارد

غه م و په ژاره یه کی توند رووی

تیده کات.

* نه گه ر راوی مه یموونیککرد سوودو

قازانجی له جادووگه رانه وه پیده گات.

* نه گه ر مه یموونیکیی ماره پری گوناوه

تاوان نه نجامده دات.

* ده گونجیت خواردنه وهی له خه ودا

به لگه بیټ له سه ر خراپه کردن له گه ل

دایک و باوک و ئازاردانیان یاخود

فروشتنی مولک و شت و مه ک.

* ده گونجیت خواردنی مه ی به لگه بیټ

له سه ر:

+ قه رزی بیسوود.

+ له کیسچوونی مال و سامان و روینی

باوک.

* ده گونجیت مه یخۆر به لگه بیټ له سه ر

پشو و ماندوده رک کردن نه گه ر شه که ت و

ماندوو بیټ.

* مه یخواردن به لگه یه له سه ر گیلی و

نه فامی مه یخۆر.

* نه گه ر مردوویه کی بینیی مه ی ده خوات

له قیامه تدا نازو نیعمه ت ده پژیت

به سه ریا نه وه له شه رابی خه لکی

به هه شته.

* مه ی به لگه یه له سه ر خیر بۆ یه کیک

بیټه ویت هاوسه ربگری.

(ئین سیرین) ده لیت: پیاویکی خراپه و

به ده سته یتانی مه ی له هه نگوینه وه

به ده سته یتانی ده سته که وته له پیاویکی

قه له وی سوک و رساوه.

مه یفروش: بینینی به لگه یه له سه ر:

+ داواخوازی بژیوی.

+ چاکبوونه وه له نه خووشی.

* نه گەر بینى مه یموونیکى پییه خشرنا
 ناپاکه له وهى متمانهى پیکراوه .
 * نه گەر مه یموونیکى به سه رشانى
 خۆیه وه بینى له مالى خۆیدا دزیك
 ده گریت و نابرویده بات .
 * هه روه ها ده لئین: مه یموون بۆ یه کێك
 بییت به خاوه نى به دب ختییه یا خود
 نه گەر هه لپیگری .
 * مه یموون كه سیکه نازو نیعمه تی
 لیسه ندراوه ته وه به هۆى گونا هیتى
 كه وره وه كه نه نجامیداو .
 نه گەر بینى بوه به مه یموون له لایه ن
 جادووگه رانه وه سوود وهرده گری ،
 ده گونجیت حه ز له داوینپی سبکات .
 * هه روه ها مه یموون به لگه یه له سه ر
 سه ریچی و دزایه تی و كه وتنه نیو
 کارێكه وه شایسته ی خه شمو قین بیته .
 * ده گونجیت به لگه بیته له سه ر
 جووله كه ، خواردنى گوشتى مه یموون
 هه ژارى و پیداو یستیه ، خواردنى
 گوشتى به راز رزق و رۆزى و سوودو
 قازانجه ، سووركرده وه ی گوشتى به راز
 خۆشى و شادییه ، سوودى تیدانییه
 بۆیه كێك شیاو بیته بۆى .
 * ده گونجیت خواردنى گوشتى
 به لگه بیته له سه ر داوینپی سى و
 مه یخواردن .

* نه گەر مه یموونیکى گازی لیگرت
 له نیوان خۆى و كه سیکیترا ناژاوه
 رووده نات له گه ل ده مه ده مه .
 * هه روه ها ده لئین: ماسى پیاویكه
 گونا هو تاوانى گه وره نه نجامده نات .
 * نه گەر بینى مه یموونیکى ده چیته
 جیگه ی مرقیكى ناسراو نه گەر
 جووله كه یه كى بیباوه رپوو ژنه كه ی
 تووشى داوینپی سیده كات .
 * هه روه ها ده لئین: نه گەر گوشتى
 مه یموونى خوارد جل و به رگى نوئ
 به ده سته هینیت .
 (نابلسى) ده لیت: مه یموون له خه ودا
 پیاویكه هه مو كه مو كوپیه كى تیدایه ،
 نه وه ی گوشته كه ی بخوات چاره سه ر
 له كه مومورپییه كه وهرده گری و
 چاكان بیته وه .
 * نه گەر بینى بوه به مه یموون
 له جادووگه ران سوودو قازانچ
 وهرده گری .
 * مه یموون دوژمنیکى دۆراوه .
 * نه گەر بینى سواری مه یموونیکبوه
 ده بیات به ره وه ر لایه ك بیه ویت
 زالدیه بیته به سه ر دوژمنه كانیدا .
 * نه گەر بینى مه یموونى پیدرا دوژمنه و
 زالدیه بى به سه ریا .

پیش، هـروهـا نهـگر تهـماشای
کاروباری بکات لابردنیهـتی و
نامیننیتـهـو و هـتا هاوچهـشـنی
نهـو بـبینیت مهـگر چاوهـپئی کوپینیت
خودا پییده بهـخشی.

* هـروهـا نهـگر بـبینی ژنهـکی
تهـلاقدهدات لهـسهرکار لادهـبریت.

* نهـوهی خواردنیک بیات بو
فرمانپرهـواو سهـرکردهـیهـک خـم و
خفـهـت رووی تیدهـکات و پاشان
خوادوهـند لهـلایهـکهـوه چاوهـپئی نهـبوه
لیوهی بهـدهـستیگات.

* دانانی کلوو جبهـو گومهـزو هوکاری
ناوچه لهـلایهـن پیشهـواو میرهـوه
مانهـوهـیهـتی لهـسهر دهـستهـلات و
فرمانپرهـوایی.

* لهـبهـرکردنی دهـستهـکاربوون و
پیادهـکردنی سیاسهـتیهـتی.

* لهـپیکردنی سؤلیکی نوئی بردنهـوه و
بهـدهـستهـیتانی مال و سامانی کهـسانی
ناموسولمانهـ.

* لابردنی فرمانپرهـوا لهـخهـودا
دانانیهـتی.

هـیز: (ئین سیرین) دهـلایت : میز
لهـلیکدانهـوهـدا مالکی حرامهـ، نهـوهی
ببینی لهـشویننکی نادیار میز دهـکات
لهـوشوینهـدا ژنیک دهـهینی و تیایدا منال

* مهـیموون پیاوینکی هـهـژاری نهـدارهـو
نازو نیعمهـتی لیتسهـندراوهـتهـوه.

م ی

میر: (نابلسی) دهـلایت: بینینی میرو
بهـرپرس بهـلگهـیه لهـسهر نهـوهی مرؤف
جیادهـکاتهـوه و قوتاریدهـکات یاخود
فرمان و نهـرک دهـخاته نهـستوی.

* بهـلگه و نیشانهـیه لهـسهر هاوسهـرگیری
رهـبن هـتا لهـمالی خویدا وهـک میرو
پادشای لیدیت.

* دهـگونجیت بهـلگهـبیت لهـسهر بهـخت و
چارهـنووسی باش لهـئاستی نهـوهی
کهـدهـیهـویت نهـنجامیبدات.

* نهـوهی لهـخهـودا ببیت بهـمیر
دهـگونجیت زیندانی بکریت و کوژ و
زنجیر بکریتهـ پیی و دهـستی چونکه
میرو سهـرکرده لهـروژی قیامهـتدا
بهـدهـستی کوژ و بهـندکراو دهـهینرین و
هـیچ کهـس فریایان ناکهـویت
دادپهـروهـری خویان نهـبیت.

* نهـوهی ببینی دهـستهـلاتدارو میر
لهـشویننکی دور فرمانپرهـواییهـکی
پیسپاردوه ریـزو شکومهـندی و پلهـو
پایهـیه نهـو ریگه شوینهـش
دوریدهـخاتهـوه لهـریگهـی دهـستهـلاتدارو
میر.

* نهـگر میریک ببینی دهـستهـلاتهـکی
هاتوهـته بهـردهـستی لابردنی دیتهـ

ده خاتمه وه ده بیست به خزمی
جینشینانی نه شوین و جیگه یه .

*مه روه ما ده لئین: نه وه ی ببینی وهك
نه وه ی میز ده كات خیر یكده كات و
بوخوی ده گه پته وه به پتی نایه تی
﴿وما أنفقتم من شيء فلهو یكلفه
وهو غیر الرزقین﴾ (سبا: ۳۹).

*نه گه ر وای بینی میز ده كاته بیر یكه وه
له مال و داراییه کی حه لال ده به خشی و
خیر ده كات.

*نه گه ر بینی میز ده كات به سه ر
شت و مهك و كالایه كدا نرخی نه و شت و
مهك و كالایه داده به زی.

*نه گه ر له دوانگه و میحرایكدا میز یكرد
كوپکی زانای پیده به خشی.

*نه وه ی ببینی كه م كه م میز ده كات و
ده وه سستی نه گه ر ده وله مه ند بوو هه ند یك
له ماله كه ی به سه ر ده چیت، نه گه ر
ده رد و به لا روی تیکرد بوو هه ند یکی
به سه ر ده چیت.

*نه گه ر بینی خوی میز ده كات و
یه کی کیتریش له گه لی میز ده كات و میزی
هه ردوکیان تیکه لبوو، ژن و ژنخوازی و
خزمایه تی له نیاواناندا رووده دات.

*نه گه ر بینی میزی گیراوه ژنه كه ی
تووچه ده كات.

*نه گه ر میز زوری بو هینا و شویتینی
نه دوزیه وه میزی تیابكات مال و
سامانه كه ی نازانیت له كوی هه لبریت.

*نه گه ر وای ده ببینی له شوینی
میز کردنی میز یكرد خوا ده روی
لیده كاته وه نه گه ر هه ژار بیت، نه گه ر
ده وله مه ندیش بیت مال و داراییه كه ی
له ده سته دات.

*نه گه ر بینی خه لکی میزه كه ی
هه لده سوون له ده م و چاویان كوپیکی
ده بیت خه لکی شوینی ده كه ون.

*نه گه ر مرقو كه سیکی ناسراو میزی
پیاكرد خیر پیکردنه.

*نه گه ر مرقو كه سیکی ناسراو میزی
پیاكرد خیر پیکردنه.

*نه گه ر ژنیکی بینی میز یکی زوریكرد
حه ز له پیاوده كات.

*نه گه ر پیاویك بینی میز ده كات و
میزه كه ی بو به شیر سروشتی و پاکی
له ده سته دات.

*نه گه ر مرقیکی ناسراو میزه كه ی
خوارده وه له مایکی حه لال خیری
پیده كات.

*نه وه ی ببینی میزه كه ی بو به خوین
نه و له كاتی خولی مانگانه دا ده چیته
لای ژنه كه ی.

* نه گهر میزه که ی ماسیو
کچیکیده بیت.

* نه گهر بالندیه کبوی کورپکی شیاو
له باری ده بیت باشی و خراپیشی
ده گهر پته وه بۆ سروشتی نه و بالنده یه.

* نه وه ی به پیوه میز بکات به نه زانی
مال و دارایی ده به خشی.

* نه وه ی میز له کراسه که یدا بکات
کورپکی ده بیت و نه گهر هاوسه رداری
نه بیت ژنده هیئت.

* نه گهر وای بینی میز ده کات له لووتیدا
ده چپته لای مه حره مێک.

* پیاویک هات بۆلای (ئین سیرین) و
وتی: ژنیک خزم بینی وهك نه وه ی
له نیوان هردوو مه مکیدا ده فریک شیر
هه بیت و هه رکات به رزیده کرده وه
بۆ خواردنه وه میز زۆری بۆ ده هیئاو
په له یده کردو ده چوو بۆ میز کردن،
نه ویش وتی: نه و ژنه موسولمان و
سالحو له سهر سروشتی پاک
ماوه ته وه و حه زی له شوه و به لکو
میژدیکی بۆ بدۆژنه وه.

* باوکی (نه رده شیر)ی کورپی (ساسان)
که شوانی مه پوو له خه ودا بینی
میز ده کات و له میزه که یه وه هه لمیکی
که وره و زۆر بلاو بوه وه و ناسمانی
داپۆشی و نه ویش له (بابک)ی پرسو و

* ده گهر نه وه پیاویک دیت بۆ لای (ئین
سیرین) و ده لیت: له خه ودا بینیم میزم
ده کردو میزه که م خوینبوو، نه ویش
پیی ده لیت: له خوا بترسه کابرا، تو
له کاتی خولی مانگانه دا ده چپته لای
ژنه کت، پیاوه که ش ده لی: راسته
وایه.

* هه روه ها ده لیت: نه گهر خاوه نی نه م
جۆره خه وه هاوسه ره که ی دوو گیانبوو
مناله که ی له بار ده چپت.

* نه گهر بینی خوین له میزه لدانی دیت
یان نازاری پیده که یه نیت ده چپته لای
ژنیک ته لاقدر او یان ژنیک می حره م
بینه وه ی بزانی.

* نه گهر میزه که یو به زافه ران
کورپکی ناته واوو نه خویشیده بیت.

* نه گهر بینی میزه که یو به شه ربه ت
له خه رجی مال و داراییدا زیاده په ویی
ده کات.

* نه گهر بینی میزه که یو به خاک یان
قو پیاویکه باش ده ستنویژ ناگری و
ده ستنویژیش هه لئاگری.

* نه گهر میزه که ی بوبوو به ناگر
کورپکی دزو جه رده یده بیت.

* نه گهر میزه که ی درنده یه کبوی
کورپکی سته مکاری ده بیت.

له وه لāmیدا وتی: بۆت لیک ناده مه وه هه تا ئه و کوپهت که له دایکده بیته نه یکهیت به کوپم، کاتی کوپه که ی دایه وتی: کوپکی پله و پایه دارت ده بیته و ناویانگی دینا داگیرده کات، پاشان (نهرده شیر) ی بوو دای به (بابک) ی خه ولینکده رو به لینه که ی به جهینا و هر بۆیه ده وتریت (نهرده شیر) کوپی (بابک).

*یه کیکتر بینی له خه ودا میزده کات به کوپو کومه لیکدا له بازارپ دواتر بوو به ژمیریارو به پررسی نه ویا زاپه.

(نابلسی) ده لیت: میزکردن له خه ودا مال و دارایی به خشینه به چه شنی نادروست یان جووتبوونی نه شیاوو به فیرپۆچ وونی رزق و رۆزی و خالیبوونه وه ی که ده یه، میزگیرانیش یان به نه سته م میزکردن ده گونجیت به لگه بیته له سه ر په له کردنی له کاروباره کانیدا و نه پیکانی چونکه میزگیراو بریاره کانی جیگیر نییه و تا له و باره قوتار نه بیته، ده گونجیت ده روزه کانی لیبگیری.

*نه وه ی بینی له مالی خه لکید میزده کات یان له گه په کیکدا یاخود مزگه وتی کومه لیک یان شارو گوندیک به ویدا هاوسه رگیری نه نجامده دات و ده بیته به خزمیان.

*نه گه ر میزکردن له مزگه و تدابوو په روه ردگار کوپکی خواناسی ناینپه روه ری پیده به خشی.

*نه وه ی بینی میزده کات له که مۆله و شوشه یه کدا یان گۆزه له و بیرکی نادیار ژنیک ماره ده برپی.

*نه وه ی بینی میز له ده ریایه کدا ده کات مال و دارایی ده بریت بۆ فه رمانپه و.

*نه وه ی بینی میزه که ی بوه به کرم مناله کانی بلاوده بنه وه.

*نه وه ی بینی له عه وره تیه وه قه له م دیته ده ره وه کوپیکیده بیته که پشکو به شی له مه مو زاناریه کدا ده بیته.

*نه وه ی بینی له میزه لدانییه وه مار دیته ده ره وه کوپکی ده بیته و ده بیته به دوزمنی.

*نه وه ی بینی میزکی زۆرده کات یان پیسده بیته به و میزه یاخود میزه که ی بۆنکی ناخۆشی هه یه یان میزده کات و خه لکی ته ماشای ده که ن ده رکه وتنی بارو حالیکه نابرووی ده شکینی و غه م په ژاره ی بۆ دروستده کات.

*میزخواردنه وه به لگه یه له سه ر شایه تیدان له سه ر کاروکاسبی یان مال و دارایی هه رام و نا په حه تی و مهینه تی چونکه به ته نیا له کاتی نا په حه یته به کار دیت.

دەستگیر دەکرێ چونکە بۆنێخۆش
گوزارشت لەخاوەنەکی دەکات و کاری
نادیار دەخاتەروو.

* میسک بەلگە یە لەسەر مال و سامان،
هەروەها بەلگە یە لەسەر خۆشەنوویدی و
خێر بۆیەکی بۆنیکات یا بێت
بەخاوەنی، هەروەها بەلگە یە لەسەر
پاکیتی تاوانبار.

میکائیل (سەلامی خوا ی ئیبت) : (ئین
سیرین) دەلێت: ئەگەر (میکائیل) ی
بینی داواو خواستی لەهەردوو دنیا دا
بەدەست دەهێنێت، ئەگەر خواناسبوو،
ئەگەر خواناسنەبوو باوریو زرنگیی.

* ئەگەر لەشارو گوندیکدا بین ی بارانی
بەرحمەتیان بۆ دەبارێت و نرخ
دادەبەزی و هەرزانی بلۆدەبێتەو.

* ئەگەر قسە ی لەگەڵ خەوینەردا کرد
یان شتیکی دایە نازو نیعمەت و
خۆشحالی لەلایەن فریشتە ی سۆزو
میهرەو بەدەست دەهێنێ.

(نابلسی) دەلێت: بینینی (میکائیل)
بەلگە یە لەسەر رزق و رۆزی و هاتنی فەر
بەرەکت و نەش و نەمای کشتوکال و زۆری
باران.

* دەگونجێت بینینی بەلگە بێت لەسەر
گوێیستی باندە.

* هەروەها بینینی بەلگە یە لەسەر:

میزەچورکە : (نابلسی) دەلێت: لەخەودا
بەشەشکردنی پارە یە بۆ قەرزدار.

میسک : (ئین سیرین) دەلێت: میسک و
هەموو بۆنێکی خۆش وەک میخەک
خۆشحالی و شادییە و شکاندنی
پیاوە لادانی باشە، ئەگەر کاتی
بلاوکاریەو بۆنێکی خۆشەنەبوو بەلگە یە
لەسەر چاکە یەک سوپاسی لەسەر
ناکری.

(نابلسی) دەلێت: لەخەودا بەلگە یە
لەسەر خێرکردن بەنەینی و
منداڵخستەو.

* دەگونجێت بۆ مردوو بەلگە بێت
لەسەر ئەو ی لەبەهەشتدا ی.

* دەگونجێت میسک بەلگە بێت لەسەر
بازرگانیەکی بەسوود و قازانج بۆ
خاوەنەکی.

* دەگونجێت بەلگە بێت لەسەر مولکی
باش سوود و قازانجی لێدەکات یاخود
زانارییەکی دەگەن و بەنرخە.

* ئەگەر میسکی خستەسەر ئاگر وەک
عەنەر بیدعە یەکی لەئایەنەکی دا
دروستکردو یان مال و سامان و
شکۆمەندی لەلایە کدا بەسەردەچیت
شوینی خۆی نییە.

* میسک خۆشەویست یان کچ یاخود
کۆرە یان ژنە، ئەگەر دزێک هەلیگرت

میوان: (تابلسی) ده لئیت: له خه ودا
مژده یه به پیدانی کوپک، نه گهر
میوانه کان بینیان ئافره تی دوو گیانی
نییه رزقنکی خیرای ده سترگرده بیټ.

میوانخانه: (ئین سیرین) ده لئیت:
میوانخانه و شوینی جینشین مروه
به لگه یه له سهر نه وهی مال و خانه که ی
به لگه یه له سهری.

*میوانخانه ی نادیار به لگه یه له سهر
سه فهر.

*ده گونجیت به لگه بیټ له سهر لانه ی
دنیا چونکه لانه ی سه فهره و ده پوات
لئی و که سانیکتر جیگه ی ده گرنه وه.
*ده گونجیت به لگه بیټ له سهر
باجگری.

*نه گهر بینی ده چیتته نیو
میوانخانه یه کی نادیاره وه ده مریت،
نه گهر نه خوشبیت یاخود له شوین و
جیگه یه که وه ده گویریتته وه بۆ شوین و
جیگه یه کتر، به لام ئه وهی
له میوانخانه یه که وه بجیت بۆ
میوانخانه یه کتر سواری ولاخ یان
ئوتومبیله که ی بیټ له وکاته دا یاخود
به هوی ئوتومبیل و نازه لیکه وه
له ناوه راستی بجیتته ده ره وه ته ماشای
حال و باری ده کریت، نه گهر نه خوش
بیټ ده خریتته سهر شان و نه گهر

+ گه نجینه وانیکي نه مین و ده سترپاک.
+ پادشاو فه رمانزه وای به سۆزو به زه یی
بۆ ژێرده سته کانی.
*ده گونجیت به لگه بیټ له سهر بیټیتی و
نه بوونی ناو.

*ده گونجیت به لگه بیټ له سهر:
+ دوو گیانبوونی ژنی نه زۆک.
+ ئاسانبوونی کاری قورس و گران.

*نه گهر که شتیارو موسافیریک
له ده ریادا بینی ترسی له ده وه یاخود
گهر که شتیار و وشکانیبوو له وانه یه
سه فهره و که شته که ی په کی بکه ویت
چونکه به رپرسی بارانه و بارانیش
جمو جوبول ده وه ستین.

*بینینی بۆ نه وهی زهره ره له بارانده کات
غم و په ژاریه و بۆ کشتیاران رزق و
روزی و سوود و قازانجه.

*نه گهر چه سه ره شیوه ی (میکائیل)
فه روپیت و مال و سامان و باشی زیان
به ده سته هینیت.

مینا^(۱): (تابلسی) ده لئیت: نه وهی خوی
له ویدا بینی دلتیاده بیټ له وهی
که ده ترسی و ده یکات به ویست و خوازی
خوی و نه وهی له دنیا و قیامه تدا
ئاو ته خوازیه تی.

^(۱)مینا: شویتیکه له (مه که) به. (وه رگپ)

تو به ده کات و نه گهر و یل و
سه رگه ران بوو ریئوینیده کری و باوه پرو
ریئو مایی و ه رده گریت.

میوانداری: (ئیین سیرین) ده لئیت:
میوانداری کۆبوونه وه یه بۆ کاریکی
خیر و باش، نه گهر بینی کۆمه لئیک
بانگده کات بۆ میوانداری خۆیده کات
به نئو کار بکدا پاشان سه رزه نشت و
په شیمانی لئیه ده سته هیئت به پیی
چیرۆکه که ی (سوله یمان) (سه لامی
خوای لئییئت) کاتی له خوداوه ند
داوا یکرد بۆتوی به نده و دروستکراوان بۆ
ماوه ی رۆژیک بدات به لام نه ی توانی
ته واویبکات.

* نه گهر بینی کۆمه لئیکی بانگکرد بۆ
میوانداریتی و خواردن هه تا تیریاخوارد
نه و جا سه رۆکایه تیان ده کات.

* هه روه ها ده لئین: میوانداریتی به لگه یه
له سه رگه پانه وه ی که سیکی ئاواره.

* نه گهر بینی بانگکراو بۆشتیکی
نادیارو میوه یه کی زۆرو خواردنه وه ی
تیدابوو بانگده کری بۆ جیهاد و شه هید
ده کری به پیی ئایه تی: ﴿يَذْعُونَ فِيهَا
بِقَاكِهٖ كَثِيْرًا وَّ شَرَّابًا﴾ (ص: ۵۱).

میوه: (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
هاوسه رگریبه به پیی ئایه تی:
﴿فَاِكْهُونُ (۵۵) هُمْ وَاَزْوَاجُهُمْ﴾
(یس: ۵۵ - ۵۶).

له سه فه ردا بیئت ده که ویتته جووله و
سه فه ر ده کات لیئوه ی.

* هه روه ها نه گهر هاوه لانی بینی
له میوانخانه یه کی نادیار لایاندابوو
ده بیئت به دهر دو نه خۆشی بۆ خه لکی
یاخود دیتته دهر وه و جیاوازیده کات
له نئوان دوهاوه لدا.

(نابلسی) ده لئیت: نه گهر له خه ودا
میوانخانه یه کی بینی ئاماده کرابوو بۆ
به کریدان به لگه یه له سه ر هاوسه رگری
کاتی (متع)، ده گونجیئت بینینی
به لگه بیئت له سه ر نه و مال و خانوو
ئوتومبیل و ئازده لکه ی به کری ده گری
یاخود زه وی و جل و به رگی
به کری گراو و خوازراو.

* میوانخانه کانی سه ره ریش نه گهر
لایدا لئی و نه خۆش بوو ده مریت،
ده گونجیئت غه م و په ژاره ی بره ویتته وه و
دوای ره به نی و ته نیایی هاوسه رگری و،
خوداوه ند ئوتومبیل و ئامرازی
گواستنه وه ی بۆ فه راهه مپکات یان
مندالیک بدۆزیتته وه و هاوکاری و یارمه تی
بدات له سه ر ره نج و ماندوبوون.

* نه گهر خه و بینه ر هاوسه رداربوو
خوداوه ند کوپکی پییده به خشی
یارمه تیده دات له پیشه و کاره که یداو
پشوو ده دات، نه گهر سه ر پیچیکاریوو

چه قاندی و له تخته بوو مندالیکې
دووپووی خوښه ویت.

* نه گهر پیاوړیکې به تهمه نی بینې
میڅیکې له پشستیا چه قاند له پشستی
پادشاو سره کرده و هاوچه شنی
د درده که ون.

* نه گهر لاوړیکې بینې میڅیکې ته خته ی
له پشستیدا چه قاند کورپکې دووپووی
ده بیت دوزمنی خویده بیت.

* نه گهر میڅه که ی هه لکیشا له لیواری
مردن نژیکه بیته وه.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا پادشا یان
هاوتایه تی نه گهر میڅیکې له دیواریکدا
چه قاند پیاوړیکې پله وپایه داری
خوښه ویت.

* نه گهر میڅی له مالیکدا چه قاند ژنیکی
خوښه ویت.

* نه گهر میڅیکې ته خته ی چه قاند
مندالیکې دووپووی خوښه ویت.

* نه گهر میڅ له ناسنبو مال و سامان و
هیزه.

* میڅ به لکه په له سره ئیش و نازار
به هوی تیژی وه، هه روه ها به لکه په
له سر غم و په ژاره به هوی توکمه یی و
به هیزی.

* نه گهر بینې له نامرازی نیرینه ی (۱۲)
میڅ هاته دهر وه خوشی
له دوانگه که دابو له مزگوت
(۱۲) کورید بیت و دهن به پیشه نگو
نمانای به رز.

* میوه ی ته رزقیکه نامینته وه
چونکه به خیرایی خراپده بی و هی
وشکیش رزق و رزقیه کی زړه
ده مینته وه.

* هه روه ها ده لیت: میوه بو هه ژارو
ده وله مند زبادبوونی مال و سامانه.

* نه گهر بینې میوه ده کړی به سهریا
به چاکه و خیر ناوبانگه رده کات.

میوه فروش: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
پیاوړیکې نه سینه له سر مال و سامانی
خه لکی و نه نینیان و له لیکدانه ودا پاشه
نه گهر چنگ نه کات به میوه دا.

* هه روه ها بینینې به لکه په له سره
وانه و تنه وه، به سوود یان هه والگه ری
فهرمانپه و او هاوسه رو مالیکې خیراو
سوودیکې دوایر.

میڅ: (نابلسی سیرین) ده لیت: نه گهر
بینې له سره دیوار یان زه ویدا لیتدا
نه گهر ره به نیو هاوسه رده گری، نه گهر
هاوسه رداریو دووگیانده بیت لیت.

* نه گهر خوی له سره به وه بینې
زآلده بیت به سر زانایه کدا یاخود
به سر چپایه کدا ده پوات.

* هه روه ها ده لیت: میڅ میریکه
دووپووی تیډایه، نه گهر بینې
له دیواریکدا رواندی پیاوړیکې ریزداری
خوښه ویت.

* نه گهر له دیواری مالیکدا چه قاندی
ژنیکی خوښه ویت، نه گهر له دیواریکدا

* نه گەر بینى میرووله ده چټه نیو
ماله که ی به خوار دنه وه خیری ماله که ی
زیاد ده کات.

* نه گەر بینى میرووله له ماله که ی دټه
دهروه هه ژار ده که وټ.

* هاتنه دهره وه ی میرووله له لوت و
گوچکه و نه دامتیر به لگه یه له سه
مردنی خه وینه به شه هیدی، نه گەر
خوی بینى خوشاله پټی، نه گەر بینى
ناخوشبوو هاتنه دهره وه ی ترسی هیه.
* میرووله مرقټیکى لاوازی
پشتنه ستوره زوریشى سه ربازه یان
ته مه ندریژییه.

* نه گەر میرووله ی بینى چوه گوندیک
سه ربازه ده چنه نه و شاره وه، نه گەر لټی
هاتنه دهره وه دور ده خرټنه وه لټی.

* نه گەر بینى میرووله له مال و شارټک
هه لټاتوه دز له و شوټنه شت ده بن و
له ویدا ئاوه دانى ده که وټه وه چونکه
میرووله و ئاوه دانى به یه که وه نایه ن.

* زوری میرووله له ولاتیکدا
زه ره رگه یاندنه به خه لکی نه و ولاته،
میرووله ش دزو بژیوی په یداکاره.

(نابلسی) ده لټیت: نه گەر بینى
له شونټیکه وه ده فری و نه خوشی تټدایه
ده مرئ یاخود له و شوټنه سه قهر
ده کات و نارپه حه تی تووشده بی.

* ههروه ها به لگه یه له سه ره پوپیت.

* کومه له میخیک زیانه، ههروه ها میخ
به لگه یه له سه ره:

+ په لویه.

+ خوراکرتن له سه ره کاروبار.

+ خه شم و قین.

+ دانان و کار پټسپاردن و لابرډن.

+ سه قهر.

* نه گەر به لگه بټت له سه ره کوپیان
هاوسه به لگه یه له سه ره ته مه ندریژی.

* نه گەر خوی له سه ره میخیک دییه وه
زالده بټت به سه ره زانایه کدا، گوتراویشه
به سه ره چپایه کدا هه لده زنی.

* ههروه ها ده لټین: به لگه یه له سه ره:

+ مال و سامان.

+ عیشق.

+ غه م و په ژاره.

میرووله: (نټین سیرین) ده لټیت:
میرووله ی زور سه ربازه و بینینی له سه ره
چټکه منداله.

* بینینی میرووله به لگه یه له سه ره
نه فسی خه وینه ره.

* ههروه ها گوتراوه: به لگه یه له سه ره
خرمه کانی.

* ههروه ها ده لټین: هاتنه دهره وه ی
میرووله له کونه کانی غه م و په ژاره یه و
که وټنی به سه ره نه خوشدا مردنیه تی و
زانینی زوبانی میرووله ده سه ته لاته
به پټی چیرۆکه که ی (سوله یمان).
(سه لامی خوی لټبټت).

میرووله‌ی سوور: (نابلسی) ده‌لَیت:
 نه‌گەر بینى له‌خه‌ودا میرووله‌ی سوور
 ئاماده ده‌کات یاخود ده‌بیات به‌لگه‌یه
 له‌سه‌ر سته‌م و فیتنه ئه‌نجامدان.

* ژماره‌ی میرووله‌ی سوور به‌وه‌چه و
نه‌وه لیکده‌دریته‌وه، سه‌ربازیش
به‌مال و ته‌مه‌ندریژی.

* هه‌روه‌ها به‌لگه‌یه له‌سه‌ر خه‌لکی
بیتنه‌واولاوان.

* هه‌روه‌ها ده‌لَین: میرووله‌ی سوور
سه‌ربازی خوداوه‌ندن.

* میرووله نه‌گەر خۆیکرد به‌شوینیکداو
سروشتی خۆی وانه‌بوو به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
زانباری و مال که‌به‌هیچ شتیه‌یه‌ک
ئه‌ژمه‌رده ناکرئ.

میژه‌ر (مه‌ندیل): (ئین سیرین) ده‌لَیت:
 میژه‌ربه‌ستن به‌لگه‌یه له‌سه‌ر پله‌وپایه‌و
 هیژو ده‌سته‌لات.

* نه‌گەر بینى میژه‌ری پێچا به‌سه‌ریه‌وه
سه‌فه‌ریکده‌کات به‌شکومه‌ندی و لای
خه‌لکی باسده‌کرئ.

* نه‌گەر بینى میژه‌ره‌که‌ی میژه‌ریکی
تری خرایه سه‌ر پله‌وپایه‌ی زیاده‌کات.
* میژه‌ری ئاوریشم به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
پله‌وپایه‌و تیکچوونی ئاین و مالی
حه‌رام.

* نه‌گەر میژه‌ره‌که له‌لۆکه‌وخوریبوو
پله‌وپایه‌ی ئاین و دنیا به‌یه.

* نه‌گەر له‌ئاوریشمبوو ده‌وله‌مه‌ندی و
جل و به‌رگی ره‌نگاوه‌نگه.

* نه‌گەر میرووله‌یه‌کی زۆری له‌مال و
که‌په‌کینکدا بینى ژماره‌ی خه‌لکی نه‌و
ناوچه‌یه‌و وه‌چه‌یان زیاده‌کات.

* نه‌گەر بینى له‌مالێک یا نه‌گه‌په‌کێک
دیتنه ده‌ره‌وه‌خانه‌واده‌که‌ی مردن و
راگوێزان روویان تیده‌کات.

* نه‌گەر میرووله بالی په‌یدا کرد به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر تیاچوونی سه‌ربازیکی زۆرو
بیشومار.

* هاتنه‌ده‌ره‌وه‌ی میرووله له‌لووت و
گوێچه‌یکه یا نه‌ندامه‌کانیترو
دلخۆشبوون پێی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر مردنی
خه‌وبینه‌ر به‌شه‌هیدی، نه‌گەر غه‌م و
په‌ژاره‌داربوو ده‌مرئ به‌بی ته‌وبه.

* نه‌گەر بینى میرووله‌یه‌کی گوشت
به‌هۆی کۆمه‌لێکی لاوازه‌وه گوناوه
تاوان نه‌نجامه‌دات.

* نه‌گەر گوئی له‌گوتیه میرووله‌بوو و
شایسته‌ی ده‌سته‌لاتبوو به‌ده‌سته‌ی
ده‌هینئ، وه‌گه‌رنا فه‌پوپیت و خیری
ده‌ستگیر ده‌بیت.

* میرووله‌ی گه‌وره بو تیکۆشه‌ران
کوشتنیانه‌و بو نه‌خۆش مردنیه‌تی و بو
نه‌وانه‌ی ده‌یان‌ه‌وێت سه‌فه‌ریکه‌ن
ماندووبوون و زه‌ره‌ره.

* نه‌گەر میرووله‌یه‌کی گه‌وره‌ی بینى
له‌ماله‌که‌ی باریکی هه‌لگرت و
هاته‌ده‌ره‌وه‌مال و سامانی ده‌دزی و
کوپه‌راکه‌ی خیری پیده‌که‌ن.

* نه گەر میزهریگی به ست
به سه رمیزهره که یدا پله و پایه و
شکومه ندی زیاد ده کات.

* میزهری زهره نه خوشییه و ره شیش
پله و پایه یه.

* نه گەر فرمانپه و او دهسته لانداریک
بینی میزهره که ی وهک مالیک یان
نه موسستیله که ی وهک پاوانه یه
له پؤستی دهسته لات لاده بری.

* دهگونجیت دهسته و اژه ی میزهر
له کویرییه وه هاتبی یان غم و
په ژاره یه کی گشتییه.

* نه گەر له خه ودا نویژکی به بی
میزهرکرد گومانی ده بیئت له دهستنوژیرو
چه مانه وه و کرنوشه که یدا.

* نه گەر یه کیک له موشریکانی به دیکرد
میزهریگی به ست موسولمانده بی.

* نه گەر له فرمانپه وایهک ترساو
له خه ودا به میزهریگی جوانه وه به دیکرد
به زه یی پیدا دیته وه و له شه پی
دلنیا ده بیئت.

* مییش: (ئیین سیرین) ده لیت: مییش
پیاویکی لاوازی زمان پیسی هیچ و
بینرخه و رزق و رۆزی پیس و حه رامه.

* نه گەر بینی مییشیک خۆیده کات
به ده میا له گال خه لگی سووک و رسوادا
تیکه لده بیئت و مال و سامانیکی حه رامی
لئیانه وه دهستده که وی و نامینیتیه وه
لای.

* (نه بوموسلیمی خوراسانی)
له خه ودا بینی: پیغه مبه ری خوا (ﷺ)
میزهریکرده سه و ره نگی سوربوو بۆی
پیچاپه وه و بیست و دوو گرتی لیدا، ئنجا
خه وکه ی بۆ راشه کاریک گپرایه وه و
ئه ویش وتی: بیست و دوو سال
فرمانپه وایه که یت به سه ته مکاری و
خه و نه که ش له واقعدا هاته دی.

(تابلسی) ده لیت: له خه ودا تاجی پیاوی
شکومه ندی دهسته لانداره یان هیزو
هاوسه ره.

* نه گەر فرمانپه وایهک بینی
میزهره که ی داگیرا پؤست و
دهسته لاته که ی لاده بری.

* هه روه ها نه گەر میزهره که ی له سه ر
داگیرا به هه مان شیویه، نه گەر
فرمانپه وانه بوو هاوسه ره که ی
ته لاقده دات یان مال و شکومه ندی
به سه رده چیت.

* نه گەر بینی فرمانپه وایهک میزهری
کرده سه ری یه دهسته لاتیکی
ده گرتیه ده ست یاخود له ترسا
ژنیکده هیئی.

* نه گەر بینی پیغه مبه ریکی
میزهریکرده سه ر یان دهسته لانداریکی
زیندو یامردوو خۆشی میزهره سه ربوو
دهسته لات وهرده گری و میزهریش
سه رکه و تنه.

* نه گەر بینی میزهریگی به ستوه تواناو
دهسته لات و مال و سامانی زیاد ده کات.

* ده گونجيت به لگه بيت له سهر
كۆبونه وه يان له ده وري رزقيكي چاك و
باش.

* ده گونجيت به لگه بيت له سهر:

+ ده رمان و چاره سهر بۆ يه كيك
نه خۆشيت.

+ كرداري خراپ و ناله بار.

+ كه وتنه كار يكه وه.

ميشك (ده ماخ): (نين سيرين) ده ليت:

ميشك به لگه يه له سهر نه قل و ژيري ،

نه گهر بيني ميشكيكي گهره ي هه يه

به لگه يه له سهر به ريني و فراواني نه قلى.

* نه گهر بيني ميشكى نيبه به لگه يه

له سهر نه زانين و كه نه قلى.

* هه روه ها ده ليتن: ميشك و نه قل مالتىكى

ده گمهنى هه لگيراوو پاك و پوخته ،

نه گهر بيني خهريكه ميشكى خوى

ده خوات يا خود موخى هه نديك

له نه نداهه كانى ماله كه يده خوات.

* هه نديك ده ليتن: خواردنى ميشكى

مردوو مه رگى خيرا ده هيتنيت،

ناوچه وانيش مال و شكۆمه ندييه ،

هه روه ها ده ليتن: خه وبينه ر ژنيك

ده هيتنيت جوانيه كه ي به نه ندازه ي

جوانى نه و نيوچاوانه يه كه بينيويه تى.

(نابلسى) ده ليت: ميشك به لگه يه

له سهر ئاين و بۆچوونى دل و

كارو كردارى نهينى.

* كۆمه له ميشكى زۆر دوژمنىكى

به زيانه ، به لام نه گهر كه سىكى موسافير

بينى ميشبه سهر يه وه ده نيشيته وه

ده ترسى ريگه ي لىبگيرى و رووتى

بكه نه وه و مال و دارايى بيه ن به پى

نايه تى: ﴿وَإِنْ يَسْأَلْهُمْ الذُّبَابُ شَيْئًا

لَا يَسْتَنْفِذُوهُ مِنْهُ﴾ (الحج: ۷۳)،

هه روه ها نه گهر ميشكه وته سهر شتيك

ماله كه ي ده گه يه نيت ترسا له وه ي دز

بييه ن.

* هه روه ها ده ليتن: نه گهر ميشك

بكوژيت له شاساغى و ته ندروستى باش

به ده سته هيتنيت.

(نابلسى) ده ليت: نه گهر سوودى

ليوه رگرت سوود به پياويك ده گه يه نيت.

* نه گهر خواردى زقو و زوى خراپ

به ده سته هيتنيت نه وه ي ده يكات

نيوگه رووى مالى پياويكى خراپ و

ناقولايه .

* نه گهر بينى ميش ده فريت به سهر يا

دوژمنىكى لاوازي هه يه ، ده يه ويت

زالبيت به سهر يا له ريگه ي سهر كرده و

فه رمانزه واكه ي كه به گوپيان ده كات

به لام ملكه چ ناكات و ناترسى.

* نه گهر بينى ميش يان ميشووله

ده چيته نيو گوچكه ي خيرو فه پو

مه زنى و ده وله تدارى به ده سته هيتنيت.

* ميش دوژمنىكى سهر سه خت و

سوپا يه كى لاوازه .

*که پری میو ژنیکی شوخ و شهنگی دهوله مهنده خاوهن بهرده سست و خزمه تکاره، ههروه ها باخی تریش هه بهوچه شنه یه.

*ته گهر تریتی بینی له سهر سهری روا دومه ل و برین له سهریده ردیت.

میوژ: له خه ودا رزق و رۆزی به سووده له هه ره گه زو ره نگی کبیّت رهش یا سوور یا خود سپی.

می شووله: (نابلسی) ده لیت: می شووله له خه ودا دوژمنی خوینمژه که له شو لار ناشیرین ده کات، ده گونجیت به لگه بیت له سهر شه پو بیبه شبوون و قورسی حال وبار بوئه وهی له ناستی سنگه وه رووی تیده کات.

می شووله ورده: (نابلسی) ده لیت: نه وهی له خه ودا ببینی مال و سامان به ده سه سته هینیت به هه وهی هاتنه ده ره وهی خوین.

می شوژ: (نین سیرین) ده لیت: به لگه یه له سهر پیای خراپ و نه زان له گه ل پیای خۆشه ویست.

میو: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا شکومه ندیه بو یه کیک بیرونی، هه موو داریکیش هه به وچه شنه یه.

*میو به ژنیکی دهوله مند رافه ده کری نه گهر شووله میوی هه لگرت مال و سامانی له ژنیکی ریزداروه ده سستگیر ده بیت، ههروه ها ده لیت: پیایکی به خشنده یه.

*ته گهر میوی بینی له زستاندا تریتی گرتوه به ژنیک لیکه دریتوه مال و سامانی رۆییوه واده زانی هه ده ووله مهنده، نه گهر له دارمیوه که تریتی لیکرده وه مال و سامانی خه رجه دی به نه ندازه ی لیکردنه وهی تریتی.

*ته گهر میو گه لامیوی دی سوود ورده گری له کومه کی ئاین و گوپرایه لی. دارمیو به لگه یه له سهر هاوسه رگری به وهی تیکه لی و چوون به نیویه کی ره گه کانیدا.

نون

ن ۱

ناثومید: (نابلسی) ده لیت:

ناثومیدبوون له سۆز به زهیی خواپی
له خه ودا به لگه یه له سه
هاوه لپه یادکردن یان کوشتنی که سیک
به ناحق یان که وتنه کاری ناپه و او
ده ره نجامه که شی به باشه کوتایی دیت.

ناثومید بوون له شتیک: (ئین سیرین)

ده لیت: ناثومیدبوون له کاریک به لگه یه
له سه قوتار بوون و رزگاری به پتی
نایه تی: ﴿لَمَّا اسْتَيْسَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا
نَجِيًّا﴾ (یوسف: ۸۰) و نایه تی: ﴿خَلَّى
اِذَا اسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ
كُذِّبُوا جَاءَ لَهُمْ نَصْرُنَا﴾ (یوسف: ۱۱).

(نابلسی) ده لیت: نه گهر بینی

ناثومیدبوو له سۆز به زهیی خوا کاری
دۆزه خیه کان نه نجامه دات.

ناپاکی: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا

که موکرییه له ناین و دنیا دا، ده گونجیت
به لگه بیت له سه دزی و پیستبوون

به غه در لیکراو به پتی چیرۆکی (یوسف)
(سه لامی خوی لیتیت).

* له خاوه نی مال و داراییه وه به لگه یه
له سه ره ژاریان، هه ره ها ناپاکی و
خیانهت به لگه یه له سه زینا.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه
له سه پاشگه زیوونه وه له ناین به پتی
فه رمووده ی پیغه مبه (ﷺ): "ئه وه ی
ناپاکی و خیانهت بکات له ئیمه نییه."

ناتری هه مام: (نابلسی) ده لیت:
بینینی بۆ نه خوش به لگه یه له سه
مردوشوۆ به لگه شه له سه
ره واندنه وه ی غه م و په ژاره و دانه وه ی
قه رزو ته ویه کردنی سه ریچیکار و
باوه پهینانی بیتاوه پ.

(نابلسی) ده لیت: بینینی به لگه یه
له سه پ پاکیتی و قهرز دانه وه،
ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سه
ئه وه ی له ده رکی ده سه لاته داران
ده وه سه ستی بۆ به جیهینانی
پیداویسته کی خه لکی.

* هه روها به لگه یه له سه ره وهی
هه لهاتن و قوتاربون ده هیئت .

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سه
خوشه ویستی و ئالوده بوون .

* زوری نارنج له مالد به لگه یه له سه
هه لگبرسانی ئاگر تئیدا، هه روها بۆ
که سیکی ره به ن به لگه یه له سه
هاوسه ری جوان و شوخ و شهنگی
خاوه ن مال و سامان .

ناساخی؛ (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
په کخستنی سه فه رو نان و بزئوی
په یداکردنه به ده ست و قاچ .

* نه توانینه له به ده سه تهینانی
ویستوخوازا .

ناعور (ئاوسه رخه ره گه ردوونی)؛ (ئین
سیرین) ده لئیت: پارێزه ریکه
مال و سامانی خه لکی به نهینی
ده پاریزی . هه روها گوتراوه ناعور
گه پانی بازرگانی و مال و سامانه و
گواسته وه و گورانی حاله له سه فه ردا .

ناکوکی (ئاژاوه)؛ (نابلسی) ده لئیت:
ئه گه ربینی له خه ودا ناکوکی هه بوو
له گه ل مروفتیکدا غه م و په ژاره یه کی
توند رووی تئیده کات .

* ناکوکی و ئاژاوه ئاشتبوونه وه یه ئه گه
بینی ناکوکه له گه ل نه یاریکدا
ئاشتیده کاته وه .

(نابلسی) ده لئیت: ناکوکی له نئیوان دوو
نه یاردا ئاشتیه بۆ نوێژ خوینانیش
غه م و په ژاره و فیتنه یه .

* ده گونجیت به لگه بیت له سه
زیندانه وان .

* ناتر له مزگه ودا خزمه تکاره بۆنه وهی
مزگه و به لگه یه له سه ری .

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سه
ته ویه و په شیمانی له گوناوه تاوان و
باشی حال و بار .

* ناتری هه مام له بازاپو که نیسه ودا
به لگه یه له سه ر تیاچوونی مال و
رۆچوون له کرداردا یاخود تیکه لبوون
له گه ل ئاره زووبازان .

* بینینی ژنی ناتر له هه مامدا به لگه یه
له سه ر میردی هه ژار ئه گه ر ره به نبوو .

ئاتوانایی سیکیسی؛ (ئین سیرین)
ده لئیت: که سینک توانای کاری سیکیسی
نه بیت دنیانه ویسته و هیچ ناویانگیکی
له دنیا دا نابێ .

* ئه گه ر ئه و ناتوانیه ی ره ویه وه
ده سه لات و ناویانگه رده کات .

* هه روها ده لئین: ئه گه ر بینی ژنیکی
هینا یان کچیکه ینا نه یوانی
جووتبیت له گه لی به هوی ناتوانایی
سیکی بازرگانه ک به بی سه رمایه
ده کات .

ئاته واوی و عه ییب؛ (نابلسی) ده لئیت:
له خه ودا به لگه یه له سه ر ره وشتی
خراب و ره وشتی ناله بار .

نارنج؛ (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا
شه ره یان فیتنه یه، ئه گه ر کۆمه لکی
بینی ریزیان به ستوه به دووی یه کداو
نارنجیان پتیه کوشتاری یه کدیده کهن .

نامه گۆرینه وهی نیوان دوو تاقم:

(نابلسی) ده لیت: له جهنگدا به لگهیه

له سه:

+ نزیکه وادهی مهرگ.

+ کوزاندنه وهی ناژاوو فیتنه.

+ شوینکه وتنی حهق.

+ مهرگی نه خووش.

+ سه رخستنی سته ملیکراو.

* ته گه ر مرقۆتیک له خه ودا بوو

به په یامنیز به لگهیه له سه ره رزی

حال وباری.

نان: (ئین سیرین) ده لیت: نان

به لگهیه له سه ر زانیاری و ئیسلام چونکه

بناغه ی ئاینه و بناغه ی روح و ده روونه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه:

+ ژنان.

+ نه و مال و داراییه ی ده روون پی

ناسووده ده بیت.

+ قورئانی پیروژو سووننه تی

پیغه مبه (ﷺ) و مال و دارایی.

+ دایکی په روهرشیار.

+ هاوسه ری دیندار که مرقۆ خۆی

پیده پارێژی.

* تانی پاک و خاویڤ به لگهیه له سه:

+ ژنیکی بیخه وشو زانیاریه کی پاک و

دروست.

+ ژنی شوخ و شهنگی سپی پیست.

* ته گه ر بینی نان دابه شده کات به سه ر

لاوازو زه بوه نه کاند، ته گه ر قوتابیانی

زانیاری په روهرده بیت زانیاری پیویست

به ده سته هیئت.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر

به ناکردنه وهی کاروکردار.

* ته گه ر بینی ناکۆکی له گه ل

فه رمانپه وایه کده کات شادی و دلخۆشی و

سه رکه وتن و هیژدارییه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر ناکۆکی و

ده مه ده مه سه باره ت به ئایه ت و

نیشانه کانی په روهردگار.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر

زولمکردن له خه لکی ناموسولمان.

نال له نال: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا بو

ژن ژانه.

نامه: (نابلسی) ده لیت: ته گه ر له خه ودا

مرقۆ ناردی بو که سیک یاخود له لایه ن

که سیک تیره وه و پیگه یشت به لگهیه

له سه ر پله وپایه یه کی به رزو وشه یه کی

ته گه ر له خه ودا رایگه یاند، به لام ته گه ر

ناردی بو لایه نیک دیاریکراو ته گه ر

خیری تیابوو وه که فرمانبه چاکه یاخود

ریگری له خراپه به لگهیه له سه ر به رزی

پله وپایه، به لام ته گه ر له خه ودا نامه ی

پیگه یشت مرژده ی تیدابوو به لگهیه

له سه ر ده ره نجام و دوریی باش

بو نه وهی تیدا ده یترسینی یاخود رزق و

روزی به ده سته هیئت یان هاوسه ره ی

به نسیبده بیت، ته گه ر مه لیکوتایه سه ر

نامه به ره که و لیدا به لگهیه له سه ر

پاشگه زیوونه وه له ئاینه کی یاخود

به لگهیه له سه ر بیدعه و ویلی و

سه رکه دانی و ده گونجیت به کوشتن

ژیانی دواپی بیت.

* نه گەر نامۆزگاریده ربوو نانه وهك نامۆزگاری نه وایه.

* نه گەر بینی مردوویهك نانی پیدهدات مال و رنق و رۆزییه كه به دههستی كه سیکتیره وه پیدهدات یان له شوینیکه وه.

* نه گەر نانی بینی به سهر هه وره وه یان به سه ربانه وه یاخود له به رزاییه کانی دارخورمادا گرانه بیته، هه روه ها سه رجه م خوارده مه نیه کان به و چه شنه یه.

* نه گەر خۆی بینی له سهر زه وییه كه و به قاچی زه وی ده کوتیتته وه خوشحالی و ده وه مه ندیه کی گه وره یه خۆشی و شادی و ناسوپاسگوزاری به رباده کات.

* نه گەر مردوویه کی بینی نانی نه و ده بات یاخود له دهستی كه وته خواره وه بۆ ناو ناگر یاخود بۆ سه رپیشاو یان كه وته نیو قه ترانه وه ته ماشای حالیده کریت نه گەر له سهرده می فیتنه و ناشویدا بو به هیلاکده چیت یاخود نانه كه ئاینه كه یه تی و له دهستهیده دات، به لام نه گەر هه چكام له وانه نه بو به لام هاوسه ریکی نه خۆشی هه بو ده مریت، نه گەر ئایینی لاوازیو تیکده چی.

* نه گەر میزیکرد به سهر نانداه که سی یاساغ و ناشیاو ماوه واده ده بریت.

* نه گەر خاوه نی نان پیاویکی پیرو به ته مه نیو له ریزداره تۆمارکراوه کانه، نه گەر لاویکبوو پیاویکی کوشتاگه یه.

* نه گەر بینی نانه دات هه ولده دات له پهیدا کردنی بژئویدا به هۆی سوودیکی به رده وام، نه گەر خیرا نانیکرد هه تا ته نوره كه سارد نه بیته وه دهسته لات و فه رمانپه وایی به ده سته هینیت و به نه ندازه ی هاتنه ده وه ی نان له ته نور مال و دارایی به ده سته هینیت.

* نه گەر نانیکه به ده سته هینا ته مه نیه تی، نانیش چل ساله، که م و کوپییه له ته مه نداییه له گه ل پاکیه تیه که ی هی دنیا یه.

* هه روه ها گوتراوه: یهك نان هه زار دره مه له گه ل فه رو به ره كه ت و رنق و رۆزییه کی ناماده یه کیکتیر هه ولی بۆ ده دات و له ده ستهیده چیت و غه م و په ژاره دایده گری به پپی ئایه تی: ﴿وَقَالُوا اٰكْمَدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ اٰذْلَٰهَٰجَ عَنَّا اَكْرَمُ﴾ (فاطر: ۲۴).

* راقه کاران ده لێن: غه م و په ژاره نانه، نه گەر چه ن نانیکه زۆری بینی به بیته وه ی بیخوات چه ن برایه کی به په له و کتوپر ده بینی، نه گەر نانی به ده سته وه بینی ژین و بژئوییه کی باشه له گه ل مامناوه ندیتی له نایندا، نه گەر جۆبوو ژنیکی خراپه و پپای نه خشه و پارێزکاری بۆی.

* نه گەر نانیکه وشکبوو سه ختی و ناره حه تیه له ژیندا دروستده بیته.

* نه گەر ده سته واره یهك نانی پییه خشراو خواردی به لگه یه له سهر به سه رچوونی ته مه ن و چاره نووس

* نانی رهق سوودو قازانجیکی که مه زوو به دهرده که ویت.

* ده گپزنه وه پیاویک دیت بۆلای (ئین سیرین) و ده لیت: له خه ودا بینیم دوونانی ره قم به ده سته وه بوو هر جاره ی له یه کیکم ده خوارد، نه ویش رافه ی خه وه که یکردو وتی: تق پیاویکی دوو خوشک ده که یت به هاوسه ری خۆت له حال ی ژیانیا نندا (یه که له دوا ی یه که).

* گونکی هه ویر سوودیکی که مه، نانیش سوودو قازانجیکی زۆره.

(نابلسی) ده لیت: نان له خه ودا به چهن شتیه یه که هاتوه:

(۱) فانی سپی: به لگه یه له سه ر رزقو رۆزی ئاسان و ژنیکی خۆشنوودو باشگوزهران.

(۲) فانی رهش: به لگه یه له سه ر ناخۆشی ژین و برژیوی.

* هه روه ها ده لیت: هه موو نانیک به لگه یه له سه ر (چل) سالی ته مه ن.

* نان به لگه یه له سه ر بریک پاره ده گرنجیت (هزار) یا (سه د) یا خود ده بیت به پیی حال و باری خه وینه رو نه وه ی شیاوه له گه لیدا.

* نانی تال ژیا نه.

* نانی خۆشو به تام: نرخ گرانییه، نه گه ر وه که هه نگوین یا خود شه کر واییست، هه رودها گه نمیش به و شیوازه یه.

* نه گه ر نان به پیساییه وه بخوات هه نگوین به شانته وه ده خوات.

تیاچوونی، هه روه ها گوتراوه: نه و خه وه به لگه یه له سه ر ژینیکی خۆش، نه گه ر پاروویه کی هه لگرت نه وه پیاویکی ته ماعبازه.

* نان بۆ که سی ره به ن هاوسه ره، نانی پاک و خاویز و برژاو بۆ فه رمانپه وا دادپه روه رییه، بۆ بازرگان دادییه، بۆ پیشه وه ر ئامۆزگارییه.

* گه رمی نان دوو پووی و شتی هه رامه.

* نه گه ر پیاویک نانیک هه لواسراوی بی نی به نیتوچه واهیه وه به لگه یه له سه ر هه ژاری.

* نانی شکاو مال و داراییه کی زۆره خاوه نه که ی زه کاته ی نادات و سوودی لته و رناگریت.

* نانی نیو خۆله مپش ته نگه به ری برژیویه بۆ که سیك بیخوات چونکه که سیکی ناچار نه و نانه هه روستده کات.

* نه گه ر بی نی نانه خوات به بی پیخۆر به ته نیا نه خۆشده که ویت و ده مریت.

* هه روه ها ده لیت: نه و نانه ی نه برژاوه به لگه یه له سه ر تایه کی هه رنه به هۆی نه وه ی جاویکیتر نه و نانه ئاماده ده که یت بۆ نه وه ی بخریته وه نیتوئاگر هه تا برژییت.

* نانی گه رمی دهرستکراو له ئاردی سپی به لگه یه له سه ر کوپ، خواردنی نانی رهق فراوانی رزقو رۆزییه.

* هه روه ها ده لیت: رهقی نان کۆشک و ته لاری ته مه نه.

*كَيْك: سه فەرە، بردنی بۆ كه سِيك كه وا نه توانيْت بيخوات به لگه يه له سەر غەم و په ژارەو قورسی و گرانى بژيوى.

*نانى ناسك و رهق: سه فەرە، ده گونجیْت به لگه يیت له سەر ئاسانبوونی کاروبارى قورس و گران، نانى ته پيش به هه مان چه شنه به لام نانى وشك شه پره.

*كه نافه (جۆره شیرینییه كه) به لگه يه له سەر زانیاری و رینومايى.

*نانى پيس و كه پوايى تيكچوونى ئاين و پاشگه زيونه وه يه له ئيسلام، ياخود تيكچوونى حال و بارى ژنانه.

*پارچه نانى وردكراوه پارچه ي نانى جياواز جياوازه به لگه يه له سەر سوود و قازانچ له خيّر ياخود له روپاماييدا.

*نانى پوخت و پاكيژه زانیارییه كى به سوود و كه لگه و دلسۆزيه له گوتە و كردارداو نهينييه كى باشه.

*رووى دهره وهى نان روپامايى و دوو پوييه.

*ئاخواردن به يه كه وه: (نابلسى) ده لايْت: ئاخواردن له گەلّ مردودا زهره رى هه يه و له گەلّ كه سيكى ناديار هه واليْكه له لايه كه وه پيى ده گات و له گەلّ جنۆكه و شه يتانه كان واژووى خراپه كارانه و جووتبوونيش به هه مان شيوه يه.

*نانه وا: (ئيبن سیرين) ده لايْت: نانه وا خاوه ن گوتە و سەر قالييه له رزق و

*باشترين نان نانى برژاوى نيۆ فرنه، نانى نۆك تهنگه به رى و به رزيبونه وه ي نرخه.

*ته گه ر نانى له شويىنى خۆلپشتن بينى هه رزانده بيْت.

*نانى گه وه و فراوان رزق و رۆزيه كى فراوان و ته مه ندریْزيه.

*نان به لگه يه له سەر ره واندنه وه ي غەم و په ژاره.

*گونكى بچوك: ته مه نيكي كورت و رزق و رۆزيه كى كه مه.

*نانى جۆ: بۆ يه كَيْك رانه ها تبیْت له سه ره خواردنى تهنگه به رى و به رزيبونه وه ي نرخ و به هايه چونكه له نه بوونيدا ده خورپت.

*كَيْك: ته ندروستى و له شساغيه.

*نانى بۆگه ن و پيس: به هانه و مۆلەت پيدانه، نه گه ر بالى بۆ دروستبوو رفى گراندە بيْت و نرخى به رزده بيْتە وه.

*نانى له ت و شكاو: فه رپه ره كه ت و بژيوييه كى خوشه.

*نان هاوسه ره ياخود كوپه يان ساليكى ته واوه يان دره مه يك يا سه د دره مه.

*مه ويى مه لئه ها توو: قه رزىكه ده يداته وه ياخود وه ريده گرى.

*نانى وشك: بۆ خۆشگوزە ران و ده و له مه ند به لگه يه له سەر نه بوونى و نه دارى.

* نه گهر نانه وا درايه پال دهسته لاتدار
پياوړيكي به سوودو قازانجده بيت و
خه لگي پيوستيان پييده بيت.

* نه گهر پياوړيكي بيني له بنه په تدا
نانه واننه بوو له خه وه كه يدابوه وه
به نانه واو نانیده فروشت به درهم كاري
دهويتی نه نجامده دات.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا بينینی
به لگه يه له سر زانا.

* بينینی به لگه يه له سر په روه رده كارو
زيندان يان خاوه ن ژير زه مين.

* ده گونجیت بينینی به لگه بيت له سر
مه لاهاتن و دوركه و تنه وه.

* ده گونجیت به لگه بيت له سر پياوړيكي
فره وه چه و نه وه.

* بؤ ره بن به لگه يه له سر
هاوسه رگيری و بؤ هاوسه رایه تیش
به لگه يه له سر مندالی نیرینه.

* ده گونجیت به لگه بيت له سر
خرمه تکاری دهسته لاتدار.

* ده گونجیت به لگه بيت له سر وازه تیان
له نوی ژکردن و فره راموش کردنی
گوړپایه لی و غه م په ژاره و هه ژاری.

فاني تیری: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
رزقیکي به رین و فراوانه، نه گهر بينی

ناني تیریده خوات رزق و رزی به رین و
فراوانده بيت، نه گهر کولیره ی خوارد

له برژیویدا مامناوه ندیده بيت.

* نه گهر دونانی تیری به دهستیه وه
گرت هر جاره ی له یه کیکیان خوارد

روزیدا، هه موو پیشه يه كه وابه سته ی
ناگریت قسه و ناژاوه و دهنگد ابرینه.

* هه روه ها ده لیت: نانه وا
دهسته لاتداريكي دادپه روه ره، نه گهر
بینی له خه ودا بوه به نانه وا نازو
نیعمه ت و فره پو به ركه ت و گه نچ و
سامان به دهسته هینیت.

* نه گهر بينی ناردی سپیده كات به نان
ژین و برژیویديكي خوش
به دهسته هینیت و رینوینی خه لگي
ده كات بؤ ده وله مهندي و بارو حالیک
سوودمهن دهن لیت.

* نه گهر بينی وه كه نه وه ی له نانه وایه كه
نانده كړی به بیته وه ی نرخ و به هاكی
بزانی ژنیكي خوش نوود و رزق و
روزیه يكي ته واوی پیده كات.

* نه گهر بينی نانه واکه پاره و به های
نانه كی لیوه رگرت گوفتار و ته ی
پیویسته.

* نه گهر بينی بوه به نانه واو
ناندروس ته كات و به خه لگي گشتی
به چه ند دره م و دراویك ده فروشتیت
خه لگي ته باو كوكده كات له سر
خرابه كاری و نابه جی.

(نابلسی) ده لیت: بینینی نان فروش
به لگه يه له سر كوپو خوشه ویستی،
نه گهر نانه كی وهرگرت له نان فروش
ژین و برژیوی و سوود و رده گری و غه م و
په ژاره ی ده په ویته وه.

پیاوټکه دوو خوشک له یه کاتدا ده کات به هاوسه ری خوی.

ناني خر: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا سوړدیکي که مه.

ناو: (نابلسی) ده لیت: نه گهر ناوی مړوځ له خه ودا گورپا بویه کینکي دی به خوشحالی گوزارشتی لیده کړیت و پاریزد او ده بیت.

* نه گهر گورپا بویه کینک که م و کورتیه کی تیدابوو وه کویزی و شلی تووشی نه و به لاو نه هاهمه تیه ده بیت.

* نه وهی ببینی به ناوی خوی بانگ ناکړی نه گهر ناوه که ناقولابوو که م و کوپی و ناتواوی یان نه خوشی خراب لټی دیاریده دات.

* نه گهر به ناویکی باش بانگ کرا ریزو شکومه ندی به پټی، نه و ناوه پټد به خشری.

ناوپه رداخ: (نابلسی) ده لیت: ببینی ناوی په رداخ له خه ودا به لگه یه له سره جیگری پادشا مال و دارایی بویه دهریت، هه روه ها نه و جیگره به ویستی خوی هه لس و که وتی پیوه ده کات (اتون) یش له هاتنه وه هاتوه، به لام له هه مو حال و بازیکدا باشه و نه وهی ببینی ناوی په رداخ دوسده کات ده سته لات و فهرانپه وایی به ده سته هیئت، نه گهر جوان و سهرنج راکیش نه بوو خه لکی سه رقالد کات به کاریکي مه زن و گه وره وه.

ناوچه وان (ته ویل): (نابلسی) سپرین ده لیت: ناوچه وان پله و پایه و شکومه ندی پیاوه، که م و کوپی تیدا که م و کوپی به له شکومه ندیدا.

* نه گهر ناوچه وانی بیت به ناسن و هس یان به رد باشه بویه خه لکی گشتی.

(نابلسی) ده لیت: نه گهر نیوچا وانی که سانیت به به رینی و فراوانی ببینی ره وشتی تیکه چېت دواي پاشی، نه گهر به فهرانتر ببینی له وهی دیووی بیته قل ده بیت دواي ژبی و نه قلداري، یان نه زانده بیت دواي زانست و ژانپاری. * ده گونجیت نیوچاوان به لگه بیت له سره رژی و ریژداری.

* نه گهر نیوچا وانی به په شمی ببینی ده گونجیت به لگه بیت له سره رژی و به خیلی و نه دانی مافي خودا.

* بره و شان و ویی و بهونایکي به لگه یه له سره مال و دارایی به خشین و نه وازش.

* ده گونجیت ناوچه وان به لگه بیت له سره نه و به مال و راخه بهی مړوځ کړنووشی له سره ده بات یان هه رشتیکتر.

* هه روه ها گه وره یی له خه ودا یان بوونی ناسن و به رد به لگه یه له سره هه ولدان له نویژدا یاخود هیچ و پوچی.

* نه وهی نیوچه وانی برینداری ببینی یاخود زوخم کیم به دیکات پیوهی نویژ ده فه ویتنی یاخود کړنووشه کانی ته واکات یان یه کینک به قسه یه کی ناخوش رو به پرووی ده پټه وه.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه:

+ هاوسه ره که ی.

+ دۆست و دلداری.

+ جزدانی پر له پاره ی داخراو.

* نه گه ره له خه ودا بینى رووداوو

کاره ساتی روى تیتده کاتو

ده گه پیتوه بۆنه وه ی باسما نکرد

له دایک و باوک و کوپو مال و سامان،

نه گه ره خه و بینه ره نه خوشبوو به لگه ی

مه رگه تی به تاییه نه گه ره بینى ناوکی

ئاوساوه، نه گه ره به دهستی خوێکریه وه

به ناوسه کیدا گه نجینه که ی

به دهستی ده گات و یان نه و جزدانه ی

خیری لیده کات.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه رخۆشی.

* نه گه ره بینى دووناوکی هه یه دووکی

جوانیده بیت.

* نه گه ره ئیش و ئازاری به ناوکیه وه دی

دایک و باوک یاخود ولات و نیشتمانی

باو یا پیرانی له دهسته دات.

ناوی خوا بردن (یادی خوا کردن): (ئین

سیرین) ده لیت: نه گه ره مه ردوم بینى

له خه ودا (سبحان الله) ده کات غه م و

په ژاره کانی ده په ویتوه به شیوه یه ک

وايدانه ناوه، نه گه ره وایبینى ناوی

خوا بردنى له بیرچوه ته وه غه م و په ژاره

رووی تیده کات به هزی ئایه تی: ﴿فَلَوْلَا

اِنَّكَ كَانِ مِنَ السَّاجِدِينَ﴾

(الصافات: ۱۴۳).

(نابلسی) ده لیت: نه گه ره بینى یادی

خواده کاته وه پیاویکی باوه پرداره،

ناوک (کروک): (نابلسی) ده لیت:

له خه ودا به لگه یه له سه ره ده نکه خورماو

په تی بادراوو تویتى ته نک، نه گه ره

ناوکیکی پیوو دادگایی هه بوو

به لگه کانی به سه ره نه یاره کانی دا

سه رده که و به پی ئایه تی: ﴿وَلَا

يُظْلَمُونَ فَتِيلًا﴾ (الإسراء: ۷۱)

ئایه تی: ﴿وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ

مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ﴾ (فاطر: ۱۳).

* هه ره ها به لگه یه له سه ره ته مه نیکى

دریژ.

* هه ره ها به لگه یه له سه ره شتومه کو

کالای مال چونکه بناغه ی ئایه،

هه ره ها به لگه یه له سه ره جیا بوونه وه

دوویری.

(ئین سیرین) ده لیت: ناوک ژنى پیاو

یا خوشه ویت و دۆست و هه لمه تبه رن.

* هه ره ها ده لیت: نه گه ره ناوکیکی

به نه خوشی و شیوه ی خراپه وه بینى

به لگه یه له سه ره نه خوشی هه ردوکیان،

نه گه ره باوکیشى نه بوو به لگه یه له سه ره

نه و نیشتمان و زیده ی تیدا له دایکوه،

به لام نه وه ی له غه ربیداییت به لگه یه

له سه ره گه پانه وه.

* ئیش و ژانى ناوک به لگه یه له سه ره

نه وه ی خاوه نه که ی به خراپی

مامه له ده کات له گه ل هاوسه ره کهیدا.

(نابلسی) ده لیت: به لگه یه له سه ره

دایکی خه و بینه ره یان باوکی یاخود

بژۆوی و رزق و رۆزی یان نه و پیشه یی

به لیتنگه رایى له سه ره ده به سترى.

* نه گهر بينى و ويستيان بيخه نه رو
له مهرگ نژيکده بېته وه پاشان
قوتارده بى.

نمره ساز: (نابلسى) ده لّيت: بينينى
له خه ودا به لگيه له سر وینه گرو
نيگارکيتش، نه گهر له خه ودا بينى
نمره سازه ده بېت به نووسه ر يا خود
له قوماردا ده بيات وه.

* بينينى ژنى نمره ساز به لگيه له سر
نه وهى بازى و ياریده کات به مه لاشوو.

و

نوح (سه لامى خواى ليبيّت): (نين
سيرين) ده لّيت: نه گهر (نوح)
پتغه مبه رى بينى ته مهنى دريژده بى و
به لاونه هامه تى له دوژمنه کانيه وه
پتده گات، پاشان سه رکه وتن
به سه ريانداو پتر سوپاسى خوداوه ند
ده کنات به پتي نايه تى: ﴿إِنْتَ كَانْ
عَبْدًا شَكُورًا﴾ (الإسراء: ۳).

(نابلسى) ده لّيت: نه گهر (نوح)ى
بينى (سه لامى خواى ليبيّت) پياويكى
زانمهاي گويپرايه ل و ده بى و
نوم ونيانده بى، دوژمنى زورى ده بېت و
سه رده كه ويّت به سه ريانداو
پله وپايه يه كى مه زن و گه وره
به ده سته مهنى و هاوپتيكاني گويپرايه لى
ناكهن و پاشان زالده بېت به سه رياندا.

* هه روه ها گوتراوه: بينينى (نوح)
(سه لامى خواى ليبيّت) به لگيه له سر
زورى باران له وساله دا به هوى نه وهى
ناو له سه رده مى نه ودا زوربوه.

نه گهر يادى خواينه کرد بېياوه په، به لام
نه گهر (سبحان الله)ى کرد گهر غه م و
په ژاره داربوو يان نه خوشبوو يا ترسى
لتي شتبوو خوداوه ند ده رووى
ليده کاته وه له لايه كه وه خوى هه ستى
پينه کردوه.

* نه گهر له خه ودا نويزيكي فره زيکرد
پاشان يادى خوايکرده وه به مه زنى
دانا به لگيه له سر قه رزدانه وه و گهر دن
پاکى و نه مه کدارى و به جيگه ياندى
نه زرو په يمان و نه ومه رجان هى
له سه رخوى ديناوه.

ن

نکو وليکردن: (نابلسى) ده لّيت:
نکو وليکردن دو جوړه نکو وليکردن
له حق و ناحق، نه گهر نکولى له ناحق
بکات فره مان به چاکه و ريگري
له خراپه ده کات، به لام نه گهر نکولى
له حق بکات بېياوه ده بېت به پتي
نايه تى: ﴿وَمَا يَنْبَغُ بَأْيَانُنَا إِلَّا
الْكَافِرُونَ﴾ (العنكبوت: ۴۷).

م

نمايشکراو: (نين سيرين) ده لّيت:
پياويکه هاوه لاني به سه رده کاته وه و
کاروباره کانيان چاکده کات.

* نه گهر بينى نه وهى نمايشده کرى
له لايه كه له كه سو كاري نيبه ده مرى،
نه گهر بينى توپه يه لتي گوناوه تاوانى
نه نجامداوه، نه گهر رازيبوو لتي به لگيه
له سه رده زامه ندى خوداوه ند.

* بېنىنى بەلگەيە لەسەر ھەركەسىك زانىارى ھەيىت بەرەچەلەكى مرقۇو جۆرى ئازەل و بالئەدى بەھزى ئەوھى كەشتىەكە لەو جۆرانەى گرتبەھخۆ.

* دەگونجىت بېنىنى بەلگەيىت لەسەر ۋەلامى پرسىيارو پاشگەزبەونە ۋە لەوھى كەلەكىسىچوۋە لەھەقدا.

* دەگونجىت يەكك لەمئالەكانى لەئايەكەى پاشگەزبېيتە ۋەيان لەمەزەب و سوننەت و لەبرى ئەوھى تاقىي بكرىتە ۋە بەسەرپىچىكارىي بمىرى، دەگونجىت رىگەى شافەعەتكردنشى نەدرى.

* ئەگەر ئىيك (نوح)ى بېنى بەلگەيە لەسەر سەرپىچى ھاوسەرەكەى گۆپرايەلى بۆ خزمەكانى كەكەس و كارو ھۆزوتىرەن.

نوشتە (جەدوو): (ئابلىسى) دەلپت: ئەگەر لەنوشتەدا گەر بۆ نەخۆش نووسرابو ئايەتى قورئان و سوننەتى تىدابو بەلگەيە لەسەر ئەمان و پارىزگارى و رەواندە ۋەى غەم و پەژارە، ئەگەر واژووى ئەوھى دوعباى خويىد بەلگەيە لەسەر درېو ساختە ياخود رووپامايى لەكاروكرداردا، ئەگەر خەيىنە پىشەكارىو لەپىشەكەيدا ناپاكى و ساختەدەكات، ئەگەر زانابو ئامۆزگارىان لىدەگىتە ۋە يا بەھانە دەردەخات، ئەگەر دادوھرىو بەناھەق برىارو ھوكمدەدات.

* ئەگەر (نوح)ى بېنى پىاويكى دوژمندارەو دراوسىكانى ئىرەيى پىدەبەنو پاشان قوتاردەيىت لىيان دواتر خوداۋەند تۆلەيان لىدەسىنىت.

* ھەروھە گوتراۋە: بېنىنى (نوح) (سەلامى خۋاى لىيىت) بەلگەيە لەسەر تىاچوۋنى بىباۋەران و دلىايىيە بۆ باۋەرداران. ئەگەر لەنەبوونىدا بىنرا بەلگەيە لەسەر زۆرى باران، ئەگەر لەكەشتىەكدا بىنرا بەلگەيە لەسەر قوتاربوون.

* ھەروھە بېنىنى بەلگەيە لەسەر بەھىزى بىدعەخۋازىي و لاۋازى باۋەرداران.

* ھەروھە بېنىنى بەلگەيە لەسەر گۆپرايەلى خوداۋەندو فەرمان بەچاكەو رىگىرە لەخراپە.

* ئەگەر خەيىنە پادشاۋو سەرپىچىدەكات و دوژمنايەتى بۆ بەرەر دەخات.

* بېنىنى بەلگەيە لەسەر دوژمنايەتى خانەۋادەو سەركەۋتن بەسەرياندا.

* بېنىنى بەلگەيە لەسەر نەبوۋنى و گرانى و بەرزبەونە ۋەى نرخ.

* دەگونجىت بېنىنى بەلگەيىت لەسەر رەواندە ۋەى غەم و پەژارەو بارانبارىن و بۆلەبۆلى منالان.

* دەگونجىت بەلگەيىت لەسەر پىشەسازى و كشتوكال و رىككردى كەشتى و سەفەر لەزەۋىداۋ ھەلگرتنى شتومەكى فرەچىژو جۆر.

+ به ده سته پیتانی ده سته لات.

+ قهر ز دانه وه.

+ سپاردنی نه مانه ت.

+ به جیه پیتانی فره زیک له فره زه کانی خوداوه ند.

* هه روه ها نو یژ سیه شه: فره زو

سوننه ت و نو یژ خۆبه خش. نو یژ

فره ز نه وه یه که با سمان کرد و

خواه نه که ی خوداوه ند (حه ج) ی له چاره

ده نووسی و له خراپه خۆی دور

ده خاته وه به پپی نایه تی: ﴿إِنَّ

الصَّلَاةَ تَذَكِّرُكَ مِنَ الْفُحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾

(العنکبوت: ۴۵).

* سوننه ت به لگه یه له سه ر پاکیتی

خواه نه که ی و نارامگرتن له سه ر کاری

خراپه و ده رختنی ناویکی باش به پپی

نایه تی: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ

أُسْوَةٌ خَسَنَةٌ﴾ (الأحزاب: ۲۱)

سۆز به زه یی بۆ دروستکارانی

په روه ردگار، هه روه ها خزمه تی بۆ

مندال و ژیرده سته کانیده کات و باشه

نه نجامده دات له گه لیان و هه ولده دات

له کاروباری هاوه لانی دا، نه مه ش

شکۆمه ندی پیده به خشی.

* خۆبه خش (خۆبه خش، تطوع):

نه وه پپی پیاوه تی و ره واندنه وه ی غه م و

په ژاره یه .

* نه گه ر بیننی نو یژ نی وه پۆ

نه نجامده دات له روژیکی سامالدا

له کاروباریکدا میانه په و ده بی

شکۆمه ندی پیده به خشی به پپی

* نه گه ر بیننی ئاو له ده فریکدا. ده خوات

یان ئاویدا به یه کیک له جام و په رداختیکدا

به لگه یه له سه ر ته مه ندریژی.

* نه گه ر بیننی دوعا ده کات یان دوعای

بۆ ده که ن دوعا به تال و درۆیه مه گه ر

دوعاکه (بسم الله الرحمن الرحيم) یا

نایه ته لکورسی یا خود نایه تیکی

قورنانی تیدا بیت.

نوقمب وون: (تابلسی) ده لیت: نه گه ر

له خه ودا بیننی له ئاوی ده ریادا رۆچوه

قوپولیتا و یبوو غه م و په ژاره ی

له ده سته لاتدار ده سته ده و، نه گه ر

که وه ری لیده ره مینا له فره مان په واوه

کچیکی ده سته گه رده بی یا خود زانیاری

یان که نه جیک به نه ندازه ی که وه ر.

* نه گه ر بیننی له نیو روباریکدا رۆچوه و

ناتوانی لیتی ده ربی نارامی زیانگیری

نییه .

* نه گه ر بیننی له نیو ده ریایه ک رۆچوه و

له سه ر که وه ریکه داواکاری زانیاری

یان مال و داراییه و به نه ندازه ی نه و

که وه ره به ده سته ده میتیت.

نوکه به باز (منولوجست): (تابلسی)

ده لیت: بیننی له خه ودا به لگه یه له سه ر

فروفیل و پلانیک خه لکی پی

له خسته ده بری یا خود مروفتیک گالته ی

پیده کری.

نویژ: (ئین سیرین) ده لیت: (نه بو

سه عد) (ره حمه تی خوا ی لیتیت)

ده لیت: بیننی نو یژ له خه ودا باشه

له دنیا و نایندا و به لگه یه له سه ر:

لەکیسچوونی دەستنوێژو تەیه موم و
خۆشۆردنی پێویست ئەنجام نەدانیشی
هەر بەوچەشنەیه .

* ئەگەر بینی بەدانیشتنەو نوێژدە کات
بەبێ هۆ کردارەکانی وەرناگیری .

* ئەگەر لەسەر لا نوێژیکرد
نەخۆشە کەوێ .

* ئەگەر بینی بەسوارییەو نوێژدە کات
ترس و بیم دێت بەسەریا .

* ئەگەر بینی ئیمامێک نوێژ بۆ
خەڵکێدە کات و سوارییەو بەسوارێ و لاخ
یان لەنێو ئوتومبیلدا نەگەر
لەجەنگدا یون سەربەکە و تنیان
پێدە بەخشی .

* ئەگەر بینی لەبێستانێکدا نوێژدە کات
داوای لێخۆشبوونە کات لەپەرەردگار .
* ئەگەر بینی لەنێو کشتوکالدا نوێژ
دە کات خوداوەند مافی خۆی
لێوەردەگرێتەو .

* ئەگەر بینی لەکۆشتارگە یەکی
گەرماوی نازەلدا نوێژدە کات بەلگە یە
لەسەر گوناھ و تاوانێک ئەنجامیدە دات یا
کاری نێربازی لەگەڵ ھەرزە یە کەدە کات .

* ئەگەر بینی نوێژێکی فەززی چوو ھیچ
شوێن و جێگە یەکی بەدینە کرد
ببگرێتە بەر ناتوانیت داواوخوازی خۆی
بەجێ بەھێنی .

* ئەگەر بینی لەنێو کۆمەڵێکی ریزرێکدا
نوێژدە کات زۆریادی خودا دەکەن
بەپێی ئایەتی : ﴿وَأَنَّا لَمُنُّ الصَّافُونَ

سامالی لەو رۆژەدا، ئەگەر رۆژێکی
تەم و مژاویببوو دەستەبەری غەم و
پەژارە دەبێت .

* ئەگەر بینی نوێژی عەسردە کات
بەلگە یە لەسەر ئەو کارە ی لەسەریبوە
کەمیکی ماوہ .

* ئەگەر بینی نوێژی نیوہ پۆ دە کات
لەعەسردا قەرزە کە ی دەداتەوہ .

* ئەگەر یەکیک لەو دوو نوێژە (نیوہ پۆ
یان عەسر) بچرا نیوہ ی قەرزە کە ی
دەداتەوہ یان نیوہ ی مارە یی بەپێی
ئایەتی : ﴿فَنَصِفْ مَا فَرَضْتُمْ﴾
(البقرة : ۲۳۷) .

* ئەگەر بینی نوێژی ئێوارە دە کات
ئەریکی خۆی بەرانبەر مندالەکانی
بەجێدەھێنی .

* ئەگەر بینی نوێژی خەوتنان دە کات
بەجۆرێک مامەلە دە کات لەگەڵ
مندالەکانی کە دلایان خۆشە کات و
ھێمنی و ئارامیان پێدە بەخشی .

* ئەگەر بینی نوێژی بەیانیدە کات
کاریک دەستپێدە کات دەگەرێتەوہ بۆ
چاککردنی بژیوی خۆی و مندالەکانی .

* ئەگەر بینی نوێژی نیوہ پ یا عەسر
یاخود خەوتنان دووپکاتی لێدە کات
سەفەردە کات، ئەگەر ژنێک خەویکی لەو
جۆرە ببینی ئەو رۆژە دەکەوێتە خولی
مانگانەوہ .

* ئەگەر بینی نوێژە کە یچوو یان
شوێنێکی نەدۆزیەوہ نوێژی لێبکات
قورسی و گرانی کاروبارەکانیەتی،

بۆشیوو قورئانی ده خوئنده وه به
چه شنه ی پئویسته و ئه وه (حه ج)
ده کات به پئی ئایه تی: ﴿فَأَيْنَمَا تُولُوا
فَكَمْ وَجَّهَ اللَّهُ﴾ (البقرة: ۱۱۵).

* نه گهر بینى سوپاسگوزارى ده نوئى
بۆ په روه ردگار کوپئى پئده درئ
به پئی ئایه تی: ﴿اَكْمَدُ لِلَّهِ الَّذِي
وَلَّحَجَّ لِي عَلَى الْكَبْرِ اِسْمَاعِيلَ﴾
(ابراهيم: ۳۹).

* نه گهر بینى سوپاس و ستایشی
په روه ردگار ده کات هئزو نورو رینومایی
له ئایندا پئده درئ، نه گهر خاوه نی ئه
خه ونه به رپر سببوو ده بیست
به فه رمانه وای شارئى ئاوه دان به پئی
ئایه تی: ﴿وَأَشْكُرُوا لَهُ بَلْدَةً طَيِّبَةً
وَرَبُّ غَفُورٌ﴾ (سبا: ۱۵).

* نه گهر بینى نوئى هه بینى ده کات
سه فره ئى پى له خیر نه نجامده دات و
خیرى ده ستگیر ده بیست له گه ل رۆق و
رۆزى و چاکه.

* نه گهر بینى له رۆزى هه بیندا نوئى
هه بینده کات کاروبارى په رته وازه ی بۆ
کۆده بیته وه و دواى ناپه حه تی سووک و
ئاسانى روى تئده کات، هه روه ها
ده لئین: ئه وه ی خه وئى له و چه شنه
بینى گومانئى باش به کارئکده بات
به لام به و شیوه یه نییه، نه گهر خاوه نی
ئو خه ونه ژنبوو کوپئیکده بیست.

(نابلسی) ده لئیت: نه گهر بینى نوئى
فه رزى نه نجامدا له کاتى دیاریکراودا
به ده ستنوئى وه لسان و چه مانه وه

(۱۶۵) وَأَنَا لَنَنْخُنُ الْمَسْبُحُونَ
(۱۶۶) ﴿﴾ (الصفات).

* نه گهر بینى نوئى ئى فره زینه کردو
وازی له ئینا سووکایه تیده کات
به شه رعى خوا.

* نه گهر بینى له نوئى ژدا به پئوه
وه ستاوه و نه چه مایه وه هه تا کاته کى
به سه رچوو زه کات نادات.

* نه گهر بینى نوئى ژده کات و هه نگوین
ده خسوات ده چئته لای ژنه کى
له کاتئکدا به رۆژه.

* نه گهر بینى نوئى ژده کات روو به (کابه)
به لگه یه له سه ر جئگیر بوونى ئاینى.

* نه گهر روو به رۆژئاوا نوئى ژکرد به لگه یه
له سه ر وشكى مه زه بى و چاونه ترسى
له سه ر سه رپئچى، چونکه رووگه ی
جووله کیه و ئه وانبوون بئگوئییان
به فه رمانى په روه ردگار له رۆزى
(شه ممه) دا راویانکرد.

* نه گهر روو به رۆژه لات نوئى ژکرد
به لگه یه له سه ر داهئینان و
خۆسه رقالکردنى به کارى به تال چونکه
ئه وه ش رووگه ی مه سیحیه کانه.

* نه گهر نوئى ژکردو پشتیکردبوه رووگه
له نوئى ژدا به لگه یه له سه ر وازه ئینانى
له ئیسلام و نه نجامدانى گوناوه
گه وره کان.

* نه گهر بینى رووگه (قیبله) نادۆزئته وه
سه رسامه له کاروباره کانیدا.

* نه گهر نوئى ژکرد بۆلایه کیت به ده ر
له رووگه به لام جل و به رگئى سبى

گه یشتوه ته کۆتاییه که ی، نه گهر
نویژه که ی ته واکرد نه وه ی
خواریاریه تی بۆی به جیدیت.

* ده گونجیت نویژی خه وتنان به لگه بیت
له سه ر ته واکردنی کرداره کانی یا خود
به سه رچوونی ته مانی هه تا دوایین
کاری نه وکات به ناگادیت له و خه ونه ی
که مه رگه و په لکیشیده کات.

* نه گهر بینى نویژی به یانیده کات
به یانی دادیت به سه ریاو به واریکی نزیك
رووی تیده کات گهر شه پیت یان خیر.

* نه گهر بینى نویژی خه وتنان
نه نجامده دات نه رکی سه رشانی
به جیده هیئت خوداوه ند له سه ریداناوه
له په یداکردنی بژیوی مال و مندال و
جل و به رگه و پیدایسته یه کانی دیکه.

* نه گهر بینى نویژی به یانیده کات و
رۆژیش بوته وه له خالیکه وه
ده ستپیده کات و هه ولده دات له بق
چاککردنی بژیوی خانه واده که ی.

* نویژی خه وتنان به لگه یه له سه ر
ته واکردنی له کاره کان و پشووادی
ماندوو.

* نویژی خه وتنان به لگه یه له سه ر
شاردنه وه ی کاروباره کان.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
جه نگاندن له دژی شه یتان و دوژمنان
له کاتی خه وى نیوه پۆدا.

* خه وى عه سه ر به لگه یه له سه ر
سه رکه وتن نه گهر له خه ودا نویژی

کړنووشی روو به قیبله نه نجامدا نه و
فه رزه ی خوداوه ند له سه ری داناوه
به جی ده هیئت وه (حه ج) و
قه رزدا نه وه و خوی له سه تم وکاری خراپه
به دوور ده گریت.

* نویژی فه رز له خه ودا به لگه یه له سه ر
به جیه یانی په یمان و خزمه تی بیکارو
ناشتبوونه وه له گه ل نه وه دا که ده نگی
لیدابریوه ، نه گهر پیشه وای مزگه وتبوو
ده سه به رده کرى یان قهرزی پیده درى،
نه گهر نویژخوینبوو ده بیت به نه رک
به سه ر که سانیتره وه.

* نویژی نیوه پۆ خویشاندانه یان
خۆده رخستنه چونکه نه ینى و په نهانه.

* نه گهر بینى نویژی نیوه پۆ ده کات
پیداویستی به ده سه سته هیئت و
سه رده که ویت به سه ر هه موو
پیداویسته کانیداو قیامه تی باشده بى
دواى نه وه ی نویژه که ی به جیده هیئت،
چونکه ته واکردنی نویژ به لگه یه له سه ر
به جیه یانی خواستی مرقه.

* نویژی عه سه ر سوینده ده یخوات یا بق
که سیکیتری ده خوات و به لگه یه له سه ر
غهرامه.

* نه گهر بینى نویژی عه سه ر ده کات نه و
داوايه ی ده یكات بۆی به جیدیت دواى
ناپه حه تی و ده رده سه ری، به لام نه گهر
نویژه که ی ته واکرد کرداره که ی
له سه ر قورسده بى.

* نه گهر بینى نویژی ئیواره ده کات و
رۆژئاواوبوه داواکه ی به سه رچوه و

*ئەگەر بىنى لەكىلگەو بېستانىڭدا نوپۇز دەكەت داۋاي لىخۇش بولۇندەكەت لەپەرەردىگار ، ئەگەر لەزەبىيەكى كىشتوكاليدا نوپۇزىكىرد قەرزەكەى دەداتەوہ .

*ئەگەر لەكوشتارگەيەكى گەرماويدا نوپۇزىكىرد كارى نىربازى لەگەل مندالىك ئەنجامدەدات .

*ئەگەر بىنى بەدانىشتانەوہ بەبى ھۆ نوپۇزىدەكەت كىردارەكانى وەرناگىرىئ ، ئەگەر لەسەر لا نوپۇزىكىرد ئەخۇشەدەكەى .

*ئەگەر نوپۇزىكىرد لەمىزگەوت ھاتەدەرەوہ خىروچاكەى دەستەدەكەى .

*ئەگەر بىنى بەپىئوہ نوپۇزىدەكەت ترس وبىم و كوشتار رووى تىدەكەت ، ئەگەر پىشەواو ئىمام بەپىئوہ نوپۇزىيانكىرد سەرچەم سىرووتەكانيان بەچەشەبوو خەلكىشيان لەگەلدابو ئەگەر لەجەنگو كوشتاردابن سەردەكەون .

*ئەگەر بىنى نوپۇزە فەرزەكانى كىردوہ بەدوپىكات سەفەردەكەت .

*ئەگەر بىنى نوپۇزىدەكەت ھەنگوئىندەخوات دەچىتە لای ھاسەرەكەى لەكاتىڭدا بەرۇژوہ ، ئەگەر ژىنىك بىنى نوپۇزە فەرزەكان دووپىكات دەكەت لەورۇژەدا دەكەوتتە خولى مانگانەوہ .

ئەنجامدا ، دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر رىئومايى و خىرو پارىزگارىي .

*نوپۇزى ئىۋارە بەلگەيە لەسەر جىابوونەوہ لەدايك و باوك يەككىيان ياخود ئەوہى دەستى بەسەرا گىرتوہ يان لابرەنى ئەوہى خۇركەوتن بەلگەيە لەسەرى .

*ئەگەر بىنى نوپۇزى خەوتنان ئەنجامدەدات دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر :

+خۇ ئامادەكىردن بۇ سەفەر .

+ھاوسەرىگىرى گواسىتتەوہ لەشوپىنكەوہ بۇ شوپىنكىكى دى .

+خەوتنان خۇى و لاۋازى بىنايى و چاۋ .

+فراۋانى چارەنوس و ئەجەل .

*ئەگەر نوپۇزى بەيانى ئەنجامدا سويندىكەو خواردوويەتى .

*ئەوہى نوپۇزى عەسەر بىكات ئاسانى و خۇشى داۋاي ئاپەھەتى رووى تىدەكەت .

*ئەگەر نوپۇزى ئىۋارەى ئەنجامدا لەكارىڭدايە تەواۋبوہ لىي و بەخىرايى پىيدەكەت .

*ئەگەر بىنى نوپۇزى خەوتنان ئەنجامدەدان فەرفىل و دەستېرىن ئەنجامدەدات .

*ئەگەر بىنى نوپۇزى ھەينى ئەنجامدەدات خەۋازو داۋاي بۇ بەجىدىت و دەكەت بەھىۋاۋ ئاۋاتى خۇى .

لەسەر كە مو كۆپى لە بە ختداو دوودلى
لە وتەو كردارا.

* نوێژى هەينى وەك نوێژى كورتكراوە
وايە بە لگەيە لەسەر سەفەر،
دەگونجیت بە لگەيیت لەسەر فیتنەو
ناشوبى دوزمن.

* نوێژ لەسەر زەوى بى راخەر بە لگەيە
لەسەر چوونە لاى ژن لەدواوە يان
لەكاتى خولى مانگانەدا بە تايبەت ئەگەر
ئەو زەويیە پيس و پۆخلەو،
دەگونجیت ئەنجامدانى بە لگەيیت
لەسەر هەژارى و پيداويستى و ملكەچى و
رسوايى، ئەگەر بە عەودەتى ديارەو
نوێژى كرد بە لگەيە لەسەر خراپە كردن
بە زوبانى بەرژووەو يان خێركردن
بەمالى حەرام ياخود شوينى عەزو
ئارەزوو دەكەوێت و وادەزانیت لەسەر
حەقە.

* ئەگەر نوێژى ترسى بە ئەنجامگەيانە
بە لگەيە لەسەر بەستنى پەيماننامەى
شەرىكايەتى و جموجول و گوپان يان
روحكيشانى نەخۆش.

* قسە كردن دەريارەى نوێژ بە لگەيە
لەسەر پاشگەزبونەو لەوێ
بەخشيوبەتى يان بێدەنگبەو لەسەرى
ياخود بە خەلات داوێتى بە يەكێك،
ئەگەر شادریەو يان ناشكرايەكرد يان
لەشوینى دەنگ نزم كردن دەنگى
بەرز كردهو ئەگەر دادوەر بوو بە ناحەق
فەرماندەردەكات و روو لەبیدعو

* ئەگەر بينى نوێژەكەى چوو لەكاتێكد
ئەو نەدە گەرا بەدوى شوینێكد
كاروبارى ئاين يا دىناى لەسەر
قوس و گراندەبى.

* ئەگەر لەخۆو وازى لەنوێژەينا ياخود
نكولى لێكرد ياخود ويستى بېگێرێتەو
سـووكايەتى بە شـەرىعەتى
ئىسلامىدەكات و دەيەوێت گۆرانی تیدا
ئەنجامبدات.

* نوێژى هەينى لەخەودا بە لگەيە
لەسەر:

+ خۆشى و شادى.

+ چوون بۆ (حەج) و بۆنە ئاينىەكان.

+ دانەوێ هەندىك قەرز.

* نوێژى جەژنى (رەمەزان) لەخەودا
بە لگەيە لەسەر:

+ قەرز دانەو.

+ چاكبوونەوێ نەخۆش.

+ قوتاربوون لەناپەحەتى.

+ رەواندەنەوێ غەم و پەژارە.

* نوێژى جەژنى (قورىان) بە لگەيە
لەسەر:

+ چاويليكارى لەكاروبارەكاندا.

+ پاراستنى وەسپەتنامە.

+ بەجێهێنانى نەزر.

* دەگونجیت ئەو دوو نوێژە بە لگەيیت
لەسەر:

+ خۆشحالى و غەم و پەژارە.

+ جێگيرى.

* ئەگەر كەسێكى لەش و لارساغ نوێژى
وەك نەخۆش ئەنجامدا بە لگەيە

روپاماییده کات ، وه گهرنا نهو حه قو
مال و دارییه ی لایه تی ده یشاریتته وه .

* نه گهر له چه مانه وه و کړنووش و ههستان و
پیشکوت به لگه یه له سهر
پتچه وانه بوونی باوک و دایک یا خود
نه وه ی نه رکی گوپرایه لی له سهریه تی ،
یان ده گونجیت به هه له کردن و نه بوونی
زیره کی و له بهر کردن تاقیبکریته وه .

* نویژی (ته راویج) له خه ودا
به لگه یه له سهر ماندوبوون و هیلاکی و
قهرزدانه وه و رینومایی .

* نویژه بارانه له خه ودا به لگه یه له سهر :
+ ترس و بیم .

+ رژی و نه بوونی .

+ گرانی و بهر زبوونه وه ی نرخ .

+ وهستانی بژیوی و رزق و رژی .

+ غم و په ژاره به هوی بازرگانی و
مولکدارییه وه .

* نویژی رژی گران و مانگ گران به لگه یه
له سهر پشودان بویه کیك رژی
به لگه بیت له سهری یان مانگ .
ده گونجیت نه نجامدانی نهو نویژه
به لگه بیت له سهر :

+ ته و به کردنی خراپه کار و باوه پهنانی
بیباه .

+ ترس و بیم له فرمانپه وایان .

+ دهر که وتنی نیشانه و هیما یه کی
گشتی .

* نویژی ترس به لگه یه له سهر :

+ خو شه ویستی و ته بابی .

+ ریکه وتن و ته بابی له وته و ناسایشدا .

* نویژی مزدوو (جه نازه) به لگه یه
له سهر که موکوپ ی له نویژه فرهزه کاند
وه که هه له کردن له کړنووش و ههستان و
دانیشتندا . نه گهر بین ی نویژ
له سهر مزدوو ده کات رژی دوعا و داوی
لیخوشبوونی بۆ ده کات ، نه گهر نهو
نویژه ی ته و او کرد دوعا ی گپرایه ، نه گهر
خوی له کاتی نویژه که دا بهر نویژیده کرد
به دهسته لاتدار و فرمانپوا داده نریت
له لایه ن فرمانپه وایه کی به دخوی
خراپه وه ، نه گهر بین ی ده لیت :
په روهردگار سلاو بده له دیاری فلان
نهو په روهردگار له وکه سه خو شبوه .

* نه گهر بین ی له دوی نیمامه وه نویژ
له سهر مزدویه کده کات ناماده ی
کوپیکده بیت تیدا دوعا بۆ مزدوو
ده کری .

* نه گهر بین ی نویژ له سهر
ته رمیکده کات تکا بۆ پیاو پکی خراپ و
به دنایینده کات .

* نه گهر بین ی له رژی هه بیندایه و نویژی
هه بین ی نه نجامده دات به لگه یه له سهر
دهرووی خیر له واده یه کی نزدیکدا یا خود
یه کگرتنی دودلدار و به جیهیتانی
پیدا ویستی و خواز .

* نه گهر بین ی به ته نیا هه رخوی
نویژده کات به ته نیا بۆ خویده بیت
به دهر له که سانیت .

* نه وه ی شتیکی لیونبیت و خوی
له جه ژندا ببینیتته وه له ده سته دایه وه
به ده سته دهینیتته وه ، نه گهر جه ژنی

پاك و بيگه رده له پيسى و ره وش و
کرداريشى جوانه .

*ته گهر بينى نوښى نوښى
خوبه خش (تطوع) ده کات کاروباره کاني
قيامه ت نه نجامه دات و به نه ندازه ي نه و
نوښانه ي ده يکات له گه ل نوښى فهرزدا
مه لده ستيت له به جيتناني کاروبارى
خانه واده کى .

*ته گهر بينى نوښى به کومه ل
نه نجامه دات و ريزه کيان ريکه
کومه ليکن زږر يادى خوا ده که نه وه .

*نوښى سوننه ت له خه ودا هتواشى و
له سه رخوى و نزيک بوونه وه يه له دل له کان
به خزمه ت يان مال و سامان، نه گهر
خه و بينه ر به نبو خوى ناماده
ده کات بق هاوسه رگيرى، نه گهر
هاوسه رداربوو په روه رديگار دوو کوپى
پيده دات به پتي ثايه تى: ﴿وَوَكُنَّا لَٰهُ
اَسْلَٰقًا وَيَعْقُوبُ نَافِلًا﴾
(الانباء: ۷۲) .

*ته گهر له خه ودا نوښى سوننه ت و
خوبه خش يکرد، نه گهر هه زار بوو
ده و له مه ند ده بيت و گو فتارى خيـر
له زارى ديتـه دهره وه، نه گهر
شه و نوښيکړد پله وپايه يه کى به رزو بالا
به ده سته هيتيت .

*نوښى داخوانى (صلاة الحاجة)
له خه ودا به لگه يه له سه ر ناماده بوون
له بو نه کاند ا وه ک (حج) و... به جيتناني
نه رزو له سه رخوبه پيوس تدانان .

(رهمه زان) بوو له ته نگه ژه و نا پر حه تى
ده رده چيت بق خوشى و شادى، نه گهر
له جه نى (قوربان) بوو نه گهر زينداني بوو
قوتارو نازاد ده کړى، نه گهر قه رزار بوو
قه رزه کى ده داته وه و غه م و په ژاره ي
ده په وپته وه و حال وبارى باشده بى .

*ته گهر بينى نوښى روژگيران
نه نجامه دات به لگه يه له سه ر نه وه ي
رووداوښک داده به زيت بق فهرمانه و ايان
يا خود نه وانه ي خه لکى
شوښيانده که ویت يا زانايه که ده مریت و
خه لکى سه رجه م نوښى له سه ر ده که ن .
*ته گهر بينى نوښه بارانه ده کات
به لگه يه له سه ر رووداوښک له و جيگه يه دا
رووده دات له فهرمانه و او
ده سته لاتداريک کړده بڼه وه يان
ملکه چى به رده ستيده بن هه تا نه وه ي
له سه رى داناون لايبيات .

*ته گهر نوښه کيان به ته ووى
نه نجامد او گه رانه وه بق شوښ و جيگه ي
خويان خوداوه ند دهرويان
ليده کاته وه .

*ته گهر بينى نوښى سوننه تده کات
به لگه يه له سه ر زياده و چاکى ثاين و
پايه ند بوون به سوننه ته وه، هه روه ها
نه گهر پياوړکى عجه مى که نوښ
نازانيت و خويندنه وه ي باش نيه بينى
بوو به پيشه و ده مریت .

*ته گهر بينى نوښى سوننه تده کات
پابه نده به سوننه تى پيغه مبه ر وه و ﴿﴾

ده گونجیت به لگه بیت له سر
گه واهیدان و چاولیکردنی.

*نویژکردن له سر گۆږ: له خه ودا
به لگه یه له سر خه لاتکردنی به دیاری و
شتی نایاب یاساغی له سره،
ده گونجیت به لگه بیت له سر چاکه بۆ
بینه و او هه ژارانی شایسته و زیندانی.

*نویژی (سلاوکردنی مرگه وت) (تحیه
المسجد): به لگه یه له سر خه رجکردن
بۆ خزم و کهس و کارو هه ژاران.

*نویژی بیئاگایی: له خه ودا به لگه یه
له سر خیر به نهیینی و داوی خۆناندن
له سته مکاران.

*نه گهر بینی شه و نویژده کات یا خود
له رۆژدا نویژی سوننه تده کات کرداریک
نه نجامده دات به هۆیه وه له خوداوه ند
نزیکده بیته وه، ده گونجیت ته بایی
له نیوان گهل و نه ته وه یه کدا نه نجامدات
به هۆی په رته وازه یی حه زو
ناره زوویانه وه.

*نه گهر بینی له نویژده کدا پیده که نی
له نویژدا رۆژ گالته ده کات.

*نه گهر بینی نویژده کات و سه رخۆشه
گه واهی ناحه قه دات.

*نه گهر بینی نویژ ده کات و له شیگرانه
نایینی خراپه.

*نه گهر بینی به لای راست یان چه پدا
نویژده کات له ئیسلام لایداوه و واژووی
شه ریه ت هه لسوکه و تده کات.

*نویژکردن به دانیشتنه وه به لگه یه
له سر:

+ نه توانین و شکسته یتان.

+ رازیوون به و رزق و رۆزییه ی بۆی
فه راهه مه اته.

+ ناگادارکردن به نه خۆشی باوک و
مامۆستا و نه وه ی له نه ستۆیدایه چاکه ی
له گه لیکات.

*نویژی لیخۆشبوون: له خه ودا به لگه یه
له سر لیخۆشبوون له گونا هه کان،
نه گهر به رنویژیکرد بۆ خه لکی به لگه یه
له سر بارانبارین، نه گهر هه ژاربوو
ده و له مه ندده بیت، نه گهر نه زۆکبوو
مندالی نیرینه یده بیت، ده گونجیت
له کشتوکال یا داروته خته و مولکدا رزق و
رۆزی بدریت.

*نویژی ته سبیحات: له خه ودا به لگه یه
له سر یارمه تی و ریتنمایی و خیر و رزق و
رۆزی.

*نویژی (پرس، ئیستخاره): له خه ودا
به لگه یه له سر به سه ربردنی نه و
گومانه ی که له کاتی بیداریدا هه یه تی.

*هه روه ها به لگه یه له سر
چاره نوو سباشی بۆ نه وه ی سووره
له سه ری، نه گهر نه وه ی نویژی
(ئیستخاره) ده کات له ریبازدارانبیت
که موکوپیه له ریبازه که پدا.

*نویژی نادیار (غائب): له خه ودا داوی
سوود و قازانجیکه که سه فه ری پێبکری
یان که سیکیتر سه فه ری پێوه بکات،

نووړ (رووناکی - پرشنگ): (نښې سیرین) ده لایت: رووناکی دواى تاریکایى بڼه کک بېبښى نه گړ له فتنه دابوو یان له دوود لیدا رینومایى ده کړیت و فیتنه که یان لیدو ورده که ویتنه وه، نه گړ زولم و سته میان له سه ریبت ده په ویتنه وه، نه گړ له قات و قپړی نه بوونیدابن ده روویان لیده کړیتنه وه و په پوپیت ده یان کړیتنه وه، بڼه بېباوه به لگه یه له سر ده وله مهندي و بڼه به بن به لگه یه له سر هاوسه رگری و بڼه دوو گیانیش له دایک بوونی کړه.

* نووړ رینوماییه دواى ویتلی و سه رگه ردانی و لیکدان ه وه ی به پیچه وان ه ی تاریکاییه وه یه.

* (نامینه) ی دایکى پیغه مبه ر (ښه) له خه ودا بښى نوریک له داوینى هاته دهره وه و کوشکه کانی (شام) ی روونا کړده وه نه و جا پیغه مبه ر (ښه) له دایک بوو.

(نابلسی) ده لایت: به پیچه وان ه وه نه گړ مړو له رووناکییه وه هاته دهره وه به ره و تاریکایى به لگه یه له سر هه ژاری دواى ده وله مهندي و ملکه چى دواى شکومه ندى و ویتلی و سه رگه ردانی دواى رینومایى و کوپړى پاش بینایى.

* نور به لگه یه له سر:

+ کردارى چاکه.

+ زانا.

+ قورنان.

+ کوپړى چاک.

* نه گړ بښى نويز خوینانى مزگه و تیک روو به قبیله نويز ناکنه فرمان په واکه یان له کار لاده بری.

* نه گړ بښى زانایه روو به قبیله نويز ناکات یاخود کرداریکى پیچه وان ه ی سوننه تگه ران نه جامده دات دږى شه ریه ته و شوینى ناره زووی خو ی که و توه.

* نويز کړدن روو به جیگه یه کیت به لگه یه له سر نزیکی له خودا وه ندو دلی به نده کانیه وه به وه ی ناگو نجیت له سه فهدا رووی تیکات له خه ودا.

نويز کړدن: (نابلسی) ده لایت: نويز کړدن له خه ودا به لگه یه له سر به جیته نانی په یمان و گه یشتن به مرام، هره وه له گه ل دهر وازه و دهر و لیکر د نه وه.

* نه وه ی بښى له بهر دهر گایه یان له سر جیگه یه ک نويز ده کات به لگه یه له سر مردنى.

* نه وه ی زیندانیه به دى بکات نويز ده کات یان به پیوه نويز ده کات له زیندان نازاد ده بیت، نه گړ که سیکیتر به دیبکات نويز ده کات کارویارى فروش و نال و ویتلی نه جامده دات جیگه ی ستایش و باس کړدنه بیت.

* نه وه ی بښى بانگده دات و قامه ت ده کات سوننه تیک به جیده هیئت و بدعه به که ده مریت.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه
کاروباری داخراو، نه گه ر خه لکی
له حالیکي ناو ادابن و به نوستوویی بینی
به لگه یه له سه نه وهی خوداوه ند
سزایان له سه لاده بات.

* نه گه بینی نوستو له سه پشتی
پالکه وتبو له دنیا دا ده توانی پشتی
به ده سته یی.

* هه روه ها به لگه یه له سه ره واندنه وهی
غم و په ژاره.

* نوستن له سه رده م باش نییه، بۆ
فرمان په وایان به لگه یه له سه
لابردنیا و بۆ خه لکیت به لگه یه له سه
که می و هه ژاری.

* نوستن بۆ ژنی ره به ن شوو کړدنه.

* هه روه ها گو تراوه: نوستن
ره واندنه وهی گونا هو تاوانه چونکه
قه له می فریشته کان ناینووسی.

* هه روه ها ده لین: نوستن ژیری
داده پوښی و گو تراویشه نه خوښیه.

* نه گه بینی نوستو وه ده ترسی
دلنیا ده بی، پیش نوستن به لگه یه
له سه بینا گایی له به رژه وه ندی.

* نوستن له سه پشت په رته وازه بی و
ملکه چیی و مردنه. ده گونجیت به لگه بیت
له سه کارو فرمان.

* ده گونجیت نوستن له سه رلا خیر یا
نه خوښی یا خود مردن بیت.

* نه گه بینی له پالداریکي ژوردا
پالکه وت و هچو نه وه و کوپی ژورده بی.

* بۆ زانا به لگه یه له سه تافیکړدنه وه.
* نه گه بینی جل یان کراسیکي له نوو
پوښی به لگه یه له سه زانیاریه کی
به سوو د یان روو له گوپرایه لی
په روه رد گاره که ی ده کات.

* نه گه نوریکي بینی له نامرانی
نیرینه ی هاته دهر وه یان له هه ندیک
له جه سته ی کوپیکي پیډه به خشری
که سوو دی لیوه رده گیرئ به زانیاری یان
کرداری جوان و سوو د له دوعاو ترای
وه رده گیرئ.

* نوستن: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
بینا گایی نه گه بینی نوستو یان
ده یه ویت بنویت به لگه یه له سه
بینکاری و بۆ سه رجه م خه لکی خراپه
مه گه بۆ که سیک چاوه پتی خراپه یان
سزایه ک بیت هه مووی دهره ویته وه.

* نه گه بینی له گوپرستانیک نوستبو
یان له سه ری ریکه یه کدا یان له سه ر گوپ
بۆنه خوښ به لگه یه له سه ر مردن و بۆ
له شساغیش بینکاریه.

* نوستن به لگه یه له سه
پووچ بوونه وهی سوو د قازانچ و
بینا گایی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه سه فهر
له پیناوی گوپرایه لی و تیکو شاندا له گه ل
وازه یتان له دنیا و شادیی گپان
به جوانیه کانی.

* نه گه نوستو یه کی بینی له خه ودا
به لگه یه له سه ر تیاچوون له وساله دا یان
گرانی نرخه کان.

* نه گهر بینى نووسه ریځى نه خوینده واره پلانې ده گپړې یاخود ټاڼې تیا ده چیت و هه ژارده که وئ.

* نه گهر بینى نه خوینده وار به نووسه ر پلان و ریځ ستنې پیده به خشرې له گهل فروفیل له به رانه به نه وه ی پلانده گپړې له دږی.

* نه گهر بینى خه تی ناخوشه ته و به ده کات و واز له پلانده هینې.

* نه گهر مړو فیک بینې به نووسه به لگه به له سر نه وه گرنگیده دات به کاروباری که سسانیترو خوی فرهاموشده کات و په هوی نه و ره وشه وه ماندو بوونکی زږ رووی تیده کات و هیچ سوو دیک ناپینې، هه روه ها به لگه به له سر مردن بل نه خوش و بڅ خزمه تکار به لگه به له سر ټاکی و نه مانه تپاریزی.

* بینینى نووسه رانی فره مانړه و او چوونه سر سیفه تیانه له خه ودا و به لگه به له سر به رزیوونه وه پله وپایه و چاکی حال و بار.

* نه گهر نووسه رانی فره مانړه و او به نووسه ری سر شه قامه کان به لگه به له سر نرمی و دابه زینی حال و بایان ، هه روه ها نه گهر له حال و بار یکی باشدا به دیکردن به لگه به له سر خپرو چاکه .

* نووسه رانی داپشتن بینیان به لگه به له سر شکومه ندی و به رزی و به جیهینانی پیدایو سستی و په یوه ندیکردن به فره مانړه و او فره مانبه رداری دوله و زانیار به سوود و

* نووستن له سر سکه زه فره برندنه له زه ویدا و به ده ستهینانی مال و سامان و منداله .

نووسه ر: (ټیبن سیرین) ده لیت: خاوه نی فیل و پیشه یه کی به ریزه وه که وشد رووی، پینووس وه که دهرزی و سووژن وایه .

* ده گونجیت به لگه بیت له سر کتلاندن .
* پینووس وه که سکه وایه نه گهر رووداویک روویکرده که سیک له گهل نووسه ریکی نادیاردا سیفه ته که بزانه و پاشان بییده پال نه وه ی که شایسته یه تی .

* نه گهر نووسه ریک بینې نه خوینده واره نووسین نازانی هه ژار ده که ویت نه گهر ده وله مندبوو، یاخود شیتده بی نه گهر ژیربوو یان بیتاوه پرده بی نه گهر تاوانباربوو یان ناتوانی نه گهر خاوه ن پلانیو .

* نه گهر که سیک نه خوینده وار بینى به باشی فیبری نووسینبوو و له نارپه خه تی و قهیرانیکدا ده بی خوداوه ند رینوما ییده کات هوکاریک به کار بهینې هه تا لیتی قوتار بیی له و قهیرانه .

* درانی کتیب ره واندنه وه ی غم و په ژاره یه .

(ټیبن سیرین) ده لیت: نووسه له خه ودا پیاویکی قولپره .

* نووسین له بنه په تدا فروقیله و نووسه ده ستره .

* نه گهر بینى خه تی ناخوشه ته و په ده کات و ده ستره رداری فروقیل له خه لکیده بیت .

* نه گهر بینى نووسراوېک ده خوینتیه وه میراتی بو ده مینتیه وه ، نه گهر پشتمی نووسراوه که ی خوینده وه قهرز له سهری کډه بیتیه وه ، خوداوه ندې ده فیه رموی : ﴿ قَرَأْ كِتَابَكَ كَفَىٰ بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا ﴾ (الإسراء: ۱۴) .

* نه گهر بینى کتیبیک ده خوینتیه وه و زیړه ک و ژیریو له خویندنه وه ی کتیبه که دا پله و پایو ده ستره لاتی ده ستره گره بی نه گهر شایست بی یا خود بازرگانه کده کات نه گهر بازرگان بیت به نه دازه ی ژیری .

* نه گهر بینى کتیبیکى خوی ده خوینتیه وه ته و په ده کات بو لای خودا له گوناهه کانی به پپی نایه تی : ﴿ وَكُنْتُ لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَتْ وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَتْ ﴾ (الأعراف: ۱۵۶) .

* نه گهر بینى چه کیک (پسووله یه ک) له سهری نووسراوه فره مانى پیده کړی که له شاخبرکړی چونکه هرکه سیک شتیکی له سهر بنووسری و نه زانی چی تیدایه خوداوه ند فره زیکی له سهر داناوه و نه ویش که مته رخه می تیا ده کات به پپی نایه تی : ﴿ وَكُنْتُ لَنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا ﴾ (المائدة: ۴۵) .

تیگه یشتن و ره و انبیزى و رنق و رنقى و سود قازانچ و هاوسه رو مندال و باوک و که سوکار .

* نووسه رانی نهینى بینان به لگه یه له سهر ه وال و زیاده و که م و په یمانه ستن و ناگداربوونى ه والی په نهان و نهینى .

* نووسه رى سهره پى و سهره قامه کان بینان به لگه یه له سهر پوړیس و که له شاخ .

* بینینى نووسه رانی به ریزو شکومه ند مژده و شادییه له دنیاو قیامه تداو خه و بیند ر دواى شاده ده بیت به چوونه به مه شت نه گهر خواناسیت نه گهر وانه بوو باوریا بیت خوداوه ند ده فره رموی : ﴿ كَرَامًا كَاتِبِينَ ، يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ﴾ (الإنفطار: ۱۱-۱۲) .

نووسین (تو مار کردن) : (نابلسی) ده آیت : نه وه دی نامه بو خزمه تکاره که ی بنووسى له خه ودا به لگه یه له سهر ته مه ندریزى هره دوکیان چونکه نووسین وابه ستبوونى چاره نووسیکه به چاره نووسیکیتره وه .

* هه روه ها به لگه یه له سهر پشوویه ک هه ردو واورى به ده ستره دهینن .

(ناین سیرین) ده آیت : نووسین به ده سترى چه پ خراپ و سهره گردانییه . ده گونجیت کوپو مندالی زینا بخته وه یان بیت به شاعیر .

وايېنې ناتوانې خراپه و به لگه يه له سره
پوچه لېوون و ترس و بيم و هيلاکي.

* نه گهر بينې کتېبېکې نووسې يان
ته و او بکړد کاروباره کاني به جېدېت،
نه گهر ته و او بڼه کړد کاروباره کاني بؤ
به جېتايه ت.

نووسين له سره به لگه نامه: (نابلسي)
ده لېت: نه گهر بينې له خه ودا له سره
به لگه نامه يه کي نووسې فره ماني
پېده کړې خؤي بشارېته وه.

نووسينگه: (نابلسي) ده لېت: به لگه يه
له سره سووگايه تي و رږدي و بږيوي
ته نگ و گران و ترس و بيم.

* ده گونجېت به لگه بېت له سره
بله ويايې به رږو شکومه ند.

ن

نوله رهي خورما: به لگه يه له سره بېوني
ئو بؤنه وه ي پتويستي پتپه تي،

ده گونجېت خورماي سووريش
به لگه بېت له سره زالبووني خوښ و هي

زه رديش زالبووني زه رديي.
نؤك: (نابلسي) ده لېت: به لگه يه له سره

مال و دارايي كه به ماندويه تي
به ده ستيكه وېت، نه وه ي نؤك به گهرمي
بخوات ماچي ژنه كې ده كات له مانگي
ره مه زاندا.

نؤكه ند(جوړار - جوگه له): (ثيبن
سرين) ده لېت: به لگه يه له سره
خرمه تكاري مال به هؤي نه و چلك و
پيسي يه سرجه م نه دنامه كاني مال
نه و پاكيد ه كاته وه.

* نه گهر بينې نووسينېكي له سره
نووسرا نه گهر نووسه ره كې ناسي
ناپاكي ليده كات و تووشې فيتنه و
سهرگه رداننده كات له ثاينه كه يدا به پتې
ثايه تي: ﴿كُتِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَنْ
تَوَلَّاهُ﴾ (الحج: ۴).

(نابلسي) ده لېت: له خه ودا فروقيله ،
نووسه ده سترپه، نه گهر بينې
له كاغه دا نووسې نكولي كړنه له وه ي
له نيوان خؤي و خه لكيدايه.

(ثيبن سرين) ده لېت: نه گهر بينې
كتيبيك ده نووسې مال و سامانيكي
حرام به ده سته هتې به پتې ثايه تي:
﴿فَوَيْلٌ لَّكُم مِّمَّا كُنْتُمْ آيُرِيهِمْ فَوَيْلٌ
لَّكُم مِّمَّا يَكْسِبُونَ﴾ (البقرة: ۷۹).

* نه گهر ثايه تيكي. قورناني بينې
له سره ركراسه كې نووسرا بوو پياوېكه
وابه سته ي قورنانبوه.

* نه گهر بينې نازانې بنووسې خراپه و
به لايه و خوداوه ند ريتنوماي ده كات بؤ
هؤكاريك به هؤيه وه قوتار بېي له و
ناپه حه تپيه.

* نه گهر بينې كتيبيك ده نووسې
نه خو شده كه وي به لام مال و ساماني
هيچكه مناكات.

* نه گهر بينې فيتري نووسينده بې به لام
باش نيبه به لگه يه له سره بارېكي باش
كه تووشيد ه بېت له ترس و بيم و
ماندويوون كه ده كه وېته نيوي، نه گهر
به باشي تواناي نووسيني هه بوو به لام

* ده گونجيت به لگه بيت له سر:

+ نابخانه.

+ سه رچاوه ی بژیوی و رزق و رۆزی وه
بازارو فروشگا و دوکان.

* نه گه ر بینى جوگه له یه کی هه لکه ندوه
بۆ ئاودانى کشتوکال به لگه یه له سر
دهوله مەندى و فراوانى و بژیوی و رزق و
رۆزی کیشانى مندالان، نه گه ر جوگه
ئاوه کە ی برى له کشتوکال چاکه ی
له خانه واده کە ی ده گریتـه وه، نه گه ر
هاوسه رداربوو ژنه کە ی ته لاقده دات
ياخود خزمه تکاره کە ی دهرده کات.

* ده گونجيت نه وه ی رامیکردوه بۆ
خزمه تى موسولمانان به تالیبکاته وه
يان خزمه تکارانى دورده خاته وه
له خزمه تکردنى.

* نه گه ر جوگه له یه کی له مالى خۆیدا
به دیکرد يان له بیستان و کێلگه یه کدا
کچیکى بینى نه گه ر غه مباربوو
خوداوه ند ده رووی لیده کاته وه یاخود
خیری ده ستگیرده بۆ.

* نه گه ر جوگه له یه کی هه لکه ندو ئاوی
پیدا نه پۆیى روو له پلان و فرۆفیلده کات،
هه موو چالیک که ئاوی تیدا نه بۆ
فرۆفیله.

نه خـش و نیگار: (ئیبـن سـیرین) ده لیت:
نه خـش و نیگار له بنه پـه تـدا خـۆشـی و
شادیی و ریزه، نه گه ر جله کانی پیسبوو
به لگه یه له سر نه خۆشى. هه روه ها
به لگه یه له سر نه وه ی پیتی پیسکردوه

* ده گونجيت به لگه بيت له سر
عه وره تى (حرام) که سوزانییه کان
ده یخـنه روو بۆ هه رکه سیك بیه ویت و
میزی تیده کرئ چونکه پیغه مبه ر (ﷺ)
داوینپىسى به پىسى ده رپړیوه.

* ده گونجيت به لگه بيت له سر
قوتاریبون له غه م و په ژاره.

* نه گه ر جوگه و ئاوه پۆی ماله کە ی گیرا
خزمه تکاره کە ی دووگیانده بۆ یان
ژنه کە ی داوینپىسىده کات یاخود ریگه ی
نادات بچیتـه لای.

* هه روه ها به لگه یه له سر رۆر بۆهاتنى
به هۆی میزگیرانه وه.

* ئاوه پۆی نادیار میزکردن تیدا یان
خوین به ربیون تیدا چوونه لای ژنیکه
به حه رامى یان نه وه ی شیاوینییه
له گه لئى، وه گه رنا ده که ویتـه نـیو غه م و
په ژاره وه به هۆی خزمه تکارو ژن و
زیاده ی نه وه ش له بیداریدا دیاریده دات.

(نابلسی) ده لیت: تۆکه ند له خه ودا ژن
یا مال و دارایی یاخود زانایه، نه گه ر
بینى جوگه له یه کی راکیشـتا نه وه
هاوسه رده گرئ و مال و سامان و بژیوی
ده ستگیرده بۆ یاخود کاریکى تایبـه ت
له ئاینه کە ی و دنیایداو بۆ سه رجه م
خه لکیده بیت.

* هه روه ها ده لیت: نه گه ر جوگه له یه کی
بینى تووشى زیانده بۆ له لایه ن هه ندیک
له خانه واده کانیه وه.

* چه ن جوگه یه ک خزمه تکارو ئازه لئى
سازشکراوه بۆ به ژره وه ندی.

* نه گه ريښي نه خوځه دوژمنه کانيه تی و
خوځی به خوځش—نوودی ده ژی و
مال و سامانیکی مه زن به ده سته ده ښی و
ته مه ندری ژو شادو دلگه شده بیټ.

* نه گه ر که سیځ له نار په حه تیدابو خوځی
به نه خوځشی بیښی قوتارده بی و بڼ
سه رجه خه لگی به لگه یه له سر
بیکاری.

* نه گه ر که سیځی ناسیاوی بیښی
نه خوځه نه وکه سه نه خوځشده که وی،
نه گه ر که سیځی نه ناسراوی بیښی
نه خوځه نه خوځشی ده گه پټه وه بڼ
خه وینه ر.

* نه خوځشی خه ر جکردنی مال و سامانه،
هه روه ها ته ویه و دوعاو پارانه وه و
عیشقه، هه روه ها عیشقیش نه خوځشیه.
* نه گه ريښي نه خوځه له شساعی
پیده به خشری.

* نه گه ريښي هه ردو کوپه که ی
نه خوځشکه وتوون تووشی چا وئیشه
ده بیټ.

(نښن سپرین) ده لیت: نه گه ريښي چه ند
نه خوځشیه کی گرتوه و نه خوځشیه کان
سارده سووکایه تی به فـرزه کان
ده کات و سزاو خه شمی خواپی بڼ
دپته خواره وه، نه خوځشی گه رمیش
له لیکدان—وه دا ل—له لای
ده سته لاتداره وه یه.

* نه گه ر خوځی به نه خوځشی بیښی و له گه ل
که سیځی کتردا به ربه ره کانی و کیښه ی
هه بوو نه یاره که ی ده یکوژیت.

مال و سامان، بڼیه کیځ له به لـاو
نه هـامه تیدابی، بڼ ده وله مه نده کانیښ
به لگه یه له سر پیداو یستی چونکه
نه خوځش ناتاجه.

* نه گه ر که سیځ خوازیاری سه فـه ربوو
بیښی نه خوځه ریگرو کوسپیځ له سه فـه ر
دوایده خات چونکه نه خوځش ناتوانیت
سه فـه ر بکات.

* نه گه ر که م و کوپي له هـه نديځ
له نه ندامه کانیډا بیښی که م و کوپیه
له مال و سامان و نیعمه تدا.

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا دوپوویه
به پټی نایه تی: ﴿فِي قُلُوبِهِمْ
مَرَضٌ﴾ (البقرة: ۱۰).

* نه گه ر بیښی نه خوځه ناینه که ی که م و
کوپي تیده که وتن و له شساعده بیټ له و
ساله دا.

* نه گه ر جه نگاوه ریځ بیښی نه خوځه
بریندار ده بی، نه گه ريښي هاوسه ره که ی
نه خوځه غه م و په ژاره یه له لایه ن
ده سته لاتداره وه. نه خوځشی وشک
خه ر جکردنی مال و سامانه به دهر
له گوږیه لای، نه خوځشی جیاواز سزاو
سووکایه تی به فـرزه کان.

* نه گه ر مندالیک له نه خوځشیه که ی
چاکبوه وه ده مری.

* نه گه ر سه رجه خه لگی بیښی
نه خوځشـن و که س نییه له بڼ
پیداو یستی کانیان بجوولی شار
که مار وده دری.

*ئەگەر لەخەودا سكالاولباسى
 نەخۆشەيەكى لەكەسەيكەوہ بىست
 بەلگەيە لەسەر غەم كەوا رووى
 تەدەكات لەسكالالكارەوہ مەگەر
 سكالالكار دوزمىبەت لەكاتى بىداريدا
 پشوو خۆشى و شادى دەباتە نىو دلى
 شكاتلىكراو.
 نەدارى و ھەژارى: (نابلسى) دەلتەت:
 لەخەودا بەلگەيە لەسەر ھەژارى و
 بىباوہ پى.

نەرم و نىيانى و رگ: (ئىبن سىرىن) دلتەت:
 سەروخوارى بەلگەيە لەسەر ھىزى لاشە
 يان پادشاو فرمانپەرەوا.
 *ئەگەر ئىش و ئازارى تەدا پەيدا بوو
 نەخۆشكەوتنى خەوبىنەر و ھەژارىيەتى.
 نەزانىن: (نابلسى) دەلتەت: بەلگەيە
 لەسەر نەزانىن و گىلى. ئەگەر بىنى
 نەزانىن بەوہى و تەو قسەى ھەلەت و
 پەلەت دەكات ياخود وتەيەكى خراپ
 لەزارى دىتەدەرەوہ يان شەپو خراپەى
 لىدەردەكەوئەت يا ناھومىدەدەبەت
 لەسۆزو بەزەيى خوايى بەلگەيە لەسەر
 جنىو ياخود نويزكردن بەبىدەستىوئەت.
 *دەگونجەت بەلگەبەت لەسەر
 قسەكردن دەربارەى ئابرووى خەلكى و
 خراپە و گوئەى ناپەرەوا.

(ئىبن سىرىن) دەلتەت: ئەگەر يەكەت
 بىنى نەزانە گىلە بەپى ئايەتى: ﴿فَإِنْ
 كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا﴾
 (البقرة: ۲۸۲).

*ئەگەر بىنى باوكى نەخۆشكەوتە
 تووشى سەرنەشەدەبەت چونكە سەر
 بەباوك لىكەدەدەتەوہ.

*ئەگەر بىنى نەخۆشكەوتە قسەى
 پىروپوچ بەتال و خراپەى نۆرە.
 *ئەگەر بىنى نەخۆشەو نەخۆشەكەى
 دىرژەى خاياندوہ و گوناھەكانى
 ھەلوہرىوون دەمرى و دەگات
 بەخوداوند لەسەر باشترىن حال و
 شىوہ.

*ھەرەوہا دەلتەن: ئەگەر بىنى نەخۆشە
 ئومىدەوارى شتەكە لەوسالەدا.

*ئەگەر بىنى دەستەلاتدار نەخۆشە
 ئايەكەى كەم و كوپى تەدا پەيدادەبى و
 وگەرنا لەوسالەدا دەمرى.

*نەخۆشكەوتنى فرمانپەرەواى بالا
 بەلگەيە لەسەر لاوازى ھىمەت يان
 زەفرەبردن بەدورژمان.

*نەخۆشى ئن دورەكەوتنەوہ و
 تەلاقىەتى لەمىردەكەى ھەرەك چۆن
 نەخۆشى پىاو جياكردنەوہ يەتى
 لەمىردەكەى.

*نەخۆشى زانايان لاوازى ئايەنە.

*نەخۆشى ئەوہى خوازىارى مەرگىەتى
 دەرروى خىرە.

*نەخۆشى ئازەل بەلگەيە لەسەر
 قات و قىرى و سستى بژووى و ژيان،
 دەگونجەت بۆ پزىشك و چارەسەرسازو
 كفن و دوران بەلگەبەت لەسەر سوودو
 قازانچ.

له پټيکړد به لآم پټوهی نه پوښت
ژنيکه و ده يکات به هاوسه ری خوی،
نه گهر پټوهی روښت له شوینی خوی
ده چټه لای ژنه کی. نه علی خورپوښ
ماله و نه و نه عله شی له شټوهی پټلودا
دروستکراوه ژنه.

* نه گهر بينی نه علیکی له پټکړد نه رم و
خوری دارو نوټیوو له پټنه کرابوو
کچنکده هټنی.

نه گهر به شی دواوهی پچرا ژنيک
ده هټنی به بیښایهت، نه گهر پټشه و او
نیمامی نه بوو ژنيکده هټنی به بی
به رپرس.

* نه گهر نه عله کی جوو توبوو
پینه کی شه قیبرد به لآم نه که وت
ژنه کی کچیده بیت، نه گهر هر دوو
به ش ژيرو سهری به یه که وه نووسا
ژیانی نه و کچه له گهل دایکی درټز
ده بیت، نه گهر که وتو به ربوو ده مرټ.
* نه گهر نه عله کی دووریوه ناته و او
ژنه کی وازلیده هټنی و به باشی
مامه لای له گهلده کات، نه گهر
که سیکیتر پینه یکرد به لگیه له سهر
خرابی ژنه کی، نه گهر نه عله کی برد
بو پینه چیه که هتا بو چاکبکات
خوی هانی ژنه که یده دات له سهر
نه نجامدانی کاری خراب.

* نه گهر بينی به تاکی نه عله وه ده پوات
به پټوه ژنه کی ته لآقده دات یان
له شهریکه کی جیاده بیته وه، هه روه ها
گوتراوه: نه و خونه به لگیه له سهر

(نابلسی) ده لټت: نه گهر بينی نه زانو
گټلېوه ده رباره ی خه لکی ناینه کی
تیکده چی، هه روه ها نه گهر بينی
ناینه کی تیکچوه نه زانو گټلده بی
به رانبر به خه لکی.

* گټلی و نه زانین له خه ودا به لگی
سهر که و تنه به سهر دوژمندا له گهل
به رزی پله و پایوه نه گهر نه زانن به رانبر
که سیکی زیمی یان بیدعه کار بیت.

نه عل: (نبین سیرین) ده لټت: نه و
نه علی مەردوم خوی لیده پارټزیت
نه گهر پټوهی روښی ریگه و سه فهره،
نه گهر پچرا له سه فهره کی ده وه سټی،
نه گهر زمانه ی سهر وهی پچرا کاریکی
بو دټه پټشه وه له سه فهره کی
ده وه سټی و رهنگی نه عله که شی
کاریگری هه یه.

* نه گهر نه عله که ره شبوو داواکاری
مال و سامان و شکومه ندییه، نه گهر
سوربوو داواکاری شادییه، نه گهر
سه و زبوو بو قه رزه، نه گهر زهر دبوو
نه خوښی و غم و په ژاره یه.

* نه گهر بينی بوه به خاوه نی نه علیک
به لآم پټوهی نه پوښی ده بیت به خاوه نی
ژن، نه گهر له پټيکړد جوو تده بیت
له گهل ژنه که دا.

* نه گهر به دوو نه عله وه ده چوو به پټوه
یه کیکیان له قاچی داکه ند له برایان
شهریکه کی جیاده بیته وه.

* له پټکردنی دوو نه عل و روښتن
پټوهی سه فهره له چاکه دا، نه گهر

سامان ونده كه یت و دوی ماندیوونئیکی
زۆر ئه وجا ده یدۆزیته وه.

*هه روه ها ده لئین: رویشتن به نه عله وه
سه فهره له گوێپایه لئی خودایا.

*هه روه ها له (ئین سیرین) یان پرسى
سه باره ت به پیاویك دوونه عله له قاجى
خویدا بیینیت، ئه ویش وتی: سه فهر
ده کات بۆ ولاتانی عهره بی، هه روه ها
گوئی: نه عله به لگه یه له سه ر برا.

*ده گێرپنه وه پیاویك دیت بۆلای (ئین
سیرین) و ده لئیت: له خه ودا بینیم
به نه عله وه ده چووم به پێوه، تاللی
یه کێك له تاکه نه عله کانم پچراو وازم
لێهێنا و به رده وامبووم له سه ر رویشتن.

(ئین سیرین) پرسى: برات هه یه
له سه فهر داییت؟ وتی: به لئی، وتی:
به یه که وه چوون به ره و شوین و

جیگه یه که وه لوی به جیته یشتوه و خۆت
گه راویت ه وه، وتی: به لئی، ئنجا (ئین
سیرین) وتی: واده بینم برا که ت ژینی
دنیاى به جیته یشتبیت و مردبیت، پاش

ماوه یه کی که م هه والی مه رگی گه یشت.
(ئین سیرین) ده لئیت: له خه ودا هاوسه رو

کوړو ناژه ل و هاوپی و شه ریک سه فهره.
*نه گه ر بینى نه علیکی کړی به لام
پێوه ی نه پۆی کچیکده هیتى یان

هاوسه ریکى شوخ و شه نگ ده گری.
نه گه ر پێوه ی رویشتن له کاریکى چاکه دا
سه فهرده کات.

چوونه لای ژنیکی به ده ر له ویت، یاخود
سه فهریکى نات ه واه نه نجامده دات.

*نه گه ر بینى نه عله کانى ونبو یان
که وته نیتو ناوه وه ژنه که ی له مه رگ
نزیکه ده بیت ه و پاشان قوتارده بیت.

*نه گه ر بینى پیاویك نه عله کانى دزی و
له پێیکرد پیاویك ژنه که ی فریو ده دات
به زانیاری و ناگاداریی خۆی.

*نه عله زیو زه وپییه کی به رده سه ته،
نه گه ر له قورقوشمبوو ژنیکی لاوازه،
نه گه ر له ناگریو ژنیکی زاله، نه گه ر
له داربوو ژنیکی دوو پوی ناپاکه.

*نه عله ره ش ژنیکی ده وه له مه ندو
شکو داره.

*نه عله ره نگا و ره نگ ژنیکه کارو
باره کانى تیکه له.

*نه گه ر نه عله که له چه رمى مانگابوو
له (عه جه م) به لام نه گه ر له پێستى
نه سپبو له (عه ره ب) ه، نه گه ر له چه رم و
پێستى ناژه لى دپنده بوو له فه رمانپه واه
سته مکاره کانه.

*نه عله که تانى ژنیکی داپۆشراوی
قورئاخوینى زویان ره وانه.

*هه روه ها گو تراره: دا که ندنى
هه ردو تاکى نه عله دلنیاى و
به ده سه ته ینانى ده سه ته لاته به پێى
نایه تی: ﴿فاخلع نعلیک﴾ (طه: ۱۲).

*پیاویك له خه ودا بینى نه عله کانى
ونبوون و دوی گه ران و پشکنینى زۆر
نه وجا دۆزییه وه، ئه م خه وه ی بۆ (ئین
سیرین) گێرپایه وه ئه ویش وتی: مال و

نه عنا^(۱): (ئىبن سىرىن) ده لئيت: شيوه و لاواندنه وهيه.

(نابلسى) ده لئيت: به لگه يه له سه ر شيوه و لاواندنه وه، سه رجه م پاقله واته كانيش غه مه چونكه چه وري تيانيه.

نه فره تبار كردن: (ئىبن سىرىن) ده لئيت: نه گه ر بينى له خه ودا نه فره تباركرا به لگه يه له سه ر سوئند خواردن و گومان له ماره برين و بژيوى په يدا كردندا.

* ده گونجيت به لگه بيت له سه ر دوورى و ده ر كردن.

نه مريى (مانه وه): له خه ودا به لگه يه له سه ر:

+ ده راوكه و دوودلى.

+ خوشاردنه وه.

+ گوښگرانى بۆ يه كيك به ده ست ئيش و نازارى گوښكه وه گرفتارييت.

* نه گه ر له گه ل مردويه كدا بينى له دوزه خدايه به پيى نايه تي: ﴿وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ يَمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ (السجدة: ۱۴).

* ده گونجيت له به هه شتدا نيسته جيبيت.

* پياويكى كوڅرى ده سكرت و هه ژاره.

* نه گه ر تالى نه عله كانى بينى پچراو پينه ي پيوه بوو ژنيكده هيئى كورپكى هيه.

* نه گه ر نه عله كى پاژنه ي نه بوو ژنه كى هه رگيز دووگيانا بيت.

* نه گه ر به تاكه نه عليكه وه چوو به پيوه له ژنه كى يان شه ريكه كى جيا ده بيته وه.

* نه گه ر نه عله كانيدا به مووروكونكرد كارى ده وىتى ده كات بۆ ژنه كى.

* نه گه ر بينى نه عله كانى كه وته نيو ئاوه وه ونبوو ژنه كه يده مري، نه گه ر

دوژيه وه له ئاوه كه ده ريهيئنا له نه خوشيه كى به ئاگاديت دواى

نه وه ي نزيكه بيته وه له ليوارى مردن.

* نه گه ر بينى نه عله كانى داكه ند

ده سته لات و پوستيك و ده رده گري به پيى نايه تي: ﴿فَاَخْلَعْ نَعْلَيْكَ اَنْتَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طَوًى﴾ (طه: ۱۲) له دواى نه وه

ده سته لات و سه ركه وتنى به سه ر (فیرعه ون) وگه له كه يدا به ده سته ئينا.

* نه گه ر هه ردوو تاكى نه عله كى دزرا ده گونجيت گوڅير ژو ئاژه له كى

بدزى.

* نه گه ر نه عله كى پينه كرد حال و بارى ژنه كى به خراپه باسده كات.

* نه على كه تانى ژنيكى داپوشراوى قورئانخوينه.

* هه روه ها گوتراوه: نه عل به لگه يه له سه ر برا.

(۱) نه عنا: گياهه كه وه ك پونگه وايه به لام

كه لاهى كاآتره و تامه كى تونتره بۆ خواردن و

چاره سه رى نه خوشى به كارديت. "فه رهنكى

ده ريا: ۱۴۶۵/۲.

ســـــــــــــــــالٲكى قـــــــــــــــــورس وگران و
پرڼه هامه تیده بیټ.

*نه گەر رۆژى یه کشه ممه بوو (نیل)
مامناوه ندیده بیټ له دهرکه و تنیداو
زستانه که ی سهخت و کشتوکال فره
فه روپیټ و زۆرده بیټ.

*نه گەر رۆژى دووشه ممه بوو (نیل)
پیرۆز ده بیټ نه و جا کشتوکال تووشی
به لاو نه هامه تی ده بیټ.

*نه گەر له رۆژى سیڤشه ممه دابوو (نیل)
دریژ ده بیټه وه دواى نه وه ی
ده وه سستی و ده که ویتته نیوه پاسټ
پاشان زیاده کات.

*نه گەر رۆژى چوارشه ممه بوو
(نیل) مامناوه ندیده بیټ و زۆر له سه ر
زه وی نامیټیټه وه به لکو به خیرایی
داده به زى له نیوان هاوین و پایزداو
سه رمایه یه کی سه خنده که ویتته وه.

*نه گەر رۆژى پینڤشه ممه بوو (نیل)
پیرۆز ده بیټ و له و ساله دا هه لئاچیت
مه گەر ناژهل کزوکه مبیټ ، هه مو نه م
لیکدانه وانه ه ی (به تلیمۆس) ه
سه باره ت به (میسر) گوتیه تی.

نه هه نگ: (نابلسی) ده لٲیت: بینینی
به لگه یه له سه ر:

+سویند.

+په رستگای پیاوچاکان.

+مزگه وتی خواناسان.

+غه م و په ژاره .

+له ده سټچوونی پله و پایه و دابه زینی
خه شم و قین.

*گوتراویشه پیاویکی فیلبازی
خرابه کاره .

*ده گونجیت بینینی نه و حاله
به لگه بیټ له سه ر مانه وه و جیگیربوون
له شوین و جییه ک.

نه وت: (ئیبڼ سیرین) ده لٲیت: نه وت
مالٲکی حه رامه ، گوتراویشه: ژنیکی
خرابه کاره ، نه وه ی نه وتی پیدابکرئ
خرابه ی له لایه ن ده سه ته لاتداره وه
پیده کات.

(نابلسی) ده لٲیت: نه گەر نه وتی
خوارده وه مال و سامان و
ده سه ته لاتداریتی له لایه ن
ده سه ته لاتداره وه پیده به خشرئ.

*نه گەر نه وتکرا به سه ریا به لاو
نه هامه تی له لایه ن ده سه ته لاتداره وه
پیده کات.

*نه وت شه رو به لاو نه هامه تی و جه نگه .

نه وروژ: (نابلسی) ده لٲیت: له خه ودا
خۆشی وشادی به سه رچاوه یان
رابردوویه که ده گه پٲته وه بۆی و
له غم و په ژاره قوتارده بیټ، پاشان
ده گه پٲته وه بۆی یان مال و سامانیکی
بۆ ده گه پٲته وه که له کیسیچوه .

*نه گەر له خه ودا رۆژى نه وروژى بینى و
نه و رۆژه هاوتابوو له گه ل رۆژى هه ینیدا
(نیل) مامناوه ندی ده بیټ و بشتیوی
ده که ویتته (میسر) وه .

*نه گەر رۆژى شه ممه بوو (نیل)
ده سه وتی و له سه رزه وی نامیټیټ و

*نه‌گەر مروفئيك به نهئینی به لئینی پیدایا
مه به سستی ماره برین و هاوسه رگرییه
له‌گه لیدا.

*نه‌گەر مروفئيك به نهئینی به لئینی پیدایا
له‌خه وه‌که دا به‌لگه یه‌کی تیدانه بوو
له‌سه‌ر هاوسه رگری ناره‌ه تیه‌ک
له‌لایه‌ن نه‌وه‌ی نه‌هئینی لا ده‌درکئینی
دادت به‌سه‌ریا.

ن ی

نیاز (مه‌به‌ست): (نابلسی) ده‌لئیت:

له‌بوونی نیاز له‌خه‌ودا بۆ ره‌به‌ن
هاوسه‌ریکی شیاوو گونجاوه یاخود
بژۆویه یان دواکه‌وتنی مه‌زه‌بیکیتره.

*نه‌گەر بینی به‌هیمنی و مه‌به‌سته‌وه
ده‌روات به‌رپۆه خۆی به‌که‌مده‌زانی
له‌به‌رخوا.

نیسک: (نابلسی) ده‌لئیت: له‌خه‌ودا
مالیکی حه‌لاله‌ نه‌گەر روابوو، هه‌روه‌ها
ده‌لئین: غه‌م و په‌ژاره‌و رزقیکی خراپ و
به‌ده.

نیشتگه: (نابلسی) ده‌لئیت: نه‌گەر
له‌بازاردا بوو مال و سامانیکی که‌م
ده‌بینی یان کرداریکی که‌مه‌ یا
هاوسه‌ریکی قایلێ باشه.

*نه‌گەر نیشتگه‌یه‌کی له‌مالدا بینی
به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر خۆشی و شادی یان
هاوسه‌رو کور، باشی نیشتگه‌ بۆ مردوو
به‌لگه‌ی له‌سه‌ر نه‌وه‌ی مردوو که
له‌به‌ه‌شتدایه.

*نیشتگه‌ سویند یان په‌یمان‌ه،
ده‌گونجیت گریه‌ستی شه‌ریکایه‌ تیبیت.

*بینینی (نه‌ه‌نگ)ی هه‌زه‌تی
(یونس) (سه‌لامی خوای لیبت) دله‌نیاییه
بۆ که‌سیک بترسی و ده‌وله‌مه‌ندییه بۆ
هه‌ژارو نه‌دارو ده‌رووی خیره‌ بۆیه‌کیک
له‌ناره‌ه‌تیدابیت، مولک و ده‌سته‌لاتیشه
بۆیه‌کیک شایسته‌ی بیت، هه‌روه‌ها
بینینی زیندانه‌که‌ی (یوسف) (سه‌لامی
خوای لیبت) له‌گه‌ل شوینی هاوه‌لانی
نه‌شکه‌وت و ته‌نوره‌که‌ی (نوح) (سه‌لامی
خوای لیبت).

نه‌هیشتن: (نابلسی) ده‌لئیت: نه‌گەر بینی
له‌خه‌ودا شتیکی باش تیا ده‌بات نه‌وه‌ی
له‌سه‌ریه‌تی لی تی‌کده‌دریت یاخود
که‌واهی و په‌یمان ده‌شکئینی یاخود
مه‌زه‌بیکیتر ده‌گریته‌به‌ر یاخود که‌چیک
ده‌کات به‌هاوسه‌ری خۆی.

*نه‌گەر نه‌و شته‌ی خراپیکرد وه‌ک
نه‌وه‌ی له‌ئالتون و زیوو دروستکرا بوو
ده‌گونجیت به‌رانبه‌ر ئالتون‌چه‌ک
قه‌سی ناباش و خراپ له‌زاری هاتبیته
ده‌روه‌ه.

*ده‌گونجیت به‌لگه‌بیت له‌سه‌ر رق‌وقین
چونکه‌ هوکاری نه‌هیشتن و تیا بردنی
یه‌کیتی و ته‌باییه.

نه‌هینی: (نابلسی) ده‌لئیت: له‌خه‌ودا
هاوسه‌رگرییه، نه‌گەر بینی به‌نهئینی
به‌لئیدا به‌ژئیک مه‌به‌ستی ماره‌برینیتی
چونکه‌ عه‌ره‌ب ماره‌برین به‌نهئینی
ناوده‌بات.

له سەر لاوازی توانین و تیک چوونی
کاروباری تاین.

* ههروهه ده لیت: درێژی نینۆک غه م و
په ژاره یه.

* نه گهر بینى بېننۆک ه زو
بېپاره و پوول ده مینیت ه وه.

* نه گهر بینى هه موو نینۆک ه کانى
شکاوه ده مریت ، ههروهه نه گهر
به سه وزى بینى به وشیه یه یه.

(نابلسى) ده لیت: نینۆک له خه ودا
به لگه یه له سهر زال بوون به سهر

دوژمندا، ده گونجیت درێژی نینۆک
بۆیه کێک ئاتاجبیت پى له سهر رنق و

رۆزى به رین و فراوان به پێچه واته ی
نه وه ی نه گهر به کورتکراوه ی بینى.

* ده گونجیت درێژی نینۆک به لگه بیت
له سهر نکوولى لیکردن چونکه درێژی

نینۆک واژووى سوننه ته.

* نینۆک هیزو توانای پیاوه نه گهر بینى
نینۆک ه کانى درێژبوون و دلناییه له وه ی

ناشکین زیاده بوونى هیزو مال و چه ك و
به رگریه له به رانبهر دوژمنه كانیدا.

* نه گهر نینۆک ه کانى هه لکیشراو نه ما
تواناو هیزى نامیتى.

* نه گهر نینۆکى به شیه یه کى
ئاساییکردو سنوورى ئاسایى نه بېرى

نه وکسه پێبه پى شوینى سوننه ت
که وتوه.

* درێژبوونى نینۆک بۆ چه کداران
زیاده بوونى چه ك و هیزه ، نه گهر
له درێژیدا له سنوور ده رچوؤ خراپه .

* ههروهه به لگه یه له سهر دلنایى
له ترس و بیم و پارێزواى له نا په حه تى.

نیشتنه وه ی ئاوساویى: (نابلسى)
ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سهر

که پانه وه ی که سێک بۆ نیشتمانه که ی و
په شیمان بوونه وه ی توو په و هیزو بوونى و

که سێک جیا بوو بیت ه وه له خزمه کانى و
پاشانده که رپته وه بۆ لایان، یا خود

که پانه وه ی نه و شتانه بۆ سه ر
حال وبارى پېشووى.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر
له ده ستچوونى پله وپایه .

نیگارکیش: (نابلسى) ده لیت: بینینى
له خه ودا به لگه یه له سهر وه رگرتنى

نامۆزگارى یان راو بۆ چوون یا خود
به لگه یه له سهر خاوه ن راو مو لگدارو

به بشداریکردن له هه موو زانیاریه کدا.
* نیگارکیش خاوه نى بریار به چاکه و

ریگریه ده گونجیت نه دنا زیاریت.

نیمس^(۱): (نېن سیرین) ده لیت: نه گهر
بینى مریشکده خوات.

(نابلسى) ده لیت: نه گهر به ربه ره کانى
له گه لکرد کیشمه کیش له گه ل

زیناکاریکدا ده کات.

نینۆک: (نېن سیرین) ده لیت: بوونى
به لاو نه هه مه تى له نینۆکدا به لگه یه

^(۱) نیمس: گیاندارێکه به قه د پشپله یه ک ده بیت و
ده ست و قاچى کورته و ملى درێژه راوى مشكو
مارده کات و ده یخوات و چه ند جۆرێکیشى هه یه .
(هه ره نگى ده ریا: ۱۴۹۴/۲)

* نه گەر بينى نينۆكى له نينۆكى
دوژمنه كەى دريژتر زالده بى به سەر
دوژمنه كەيدا.
* نه گەر نينۆكه كانى كه وتن مال و دارايى
له ده سته دات و ناتوايت ويست و خوازى
به ده سته بىنى.

ن

* نيچير: (نابلسى) ده لىت: له خه ودا
به لگيه له سەر بيتاگايى هه نديك
له خواناسان، نه وهى شوينى نيچير
بكه وي، ده گونجيت به لگيه بيت له سەر
شوينكه وتنى ئاره زوو له گه ل بيتاگا و
سه رليشواوان.

* نيربازى: (ئيبىن سىرين) ده لىت:
هه نديكه لىن: به لگيه له سەر زالبوون
به سەر دوژمندا.

* هه نديكيتر ده لىن: هه ژارده كه وي و
مال و سامانى خه رجده بى.

(نابلسى) ده لىت: نه گەر بينى لاويكى
ناسراو ماره ده كات بكه رچاكه له گه ل
كارپيكر او ده كات، نه گەر بينى
مندالتيكى بچوك ده هينى كاريكى
نه شياو نه نجامه دات و كاريكه ده كات
ناقولايه.

* نه گەر بينى پياويكى ناديار ماره
ده كات دوژمنه كەى زالده بيت به سەريا،
نه گەر دوژمندار نه بوو شكۆمه ندى و
مال و دارايى تووشى شكسته بى.

* نه گەر بينى پياويكى ناسراو ماره
ده كات په يوه ندييه كه له نتيوانياندا
ده بيت ياخود بكه رو كارپيكر او

* نه گەر بينى نينۆكى له نينۆكى
دوژمنه كەى دريژتر زالده بى به سەر
دوژمنه كەيدا.

* نه گەر نينۆكه كانى كه وتن مال و دارايى
له ده سته دات و ناتوايت ويست و خوازى
به ده سته بىنى.

* نينۆك كردن شوينكه وتنى سوننه ته،
يان مال و ساماندا به قه رزه، نه گەر
بويه كرابوو قه رزه كه زيڤ ده بى.

* سپيپوونى نينۆك به لگيه له سەر
له بهر كردن و تيگه يشتن.

* بينينى نينۆك له نه ندازهى خويدا
چاكي ئاين و دنيايه و شه ره نينۆك
به لگيه له سەر كوكردنه وهى دنيا و
ده سته بىن تيدا.

* دريژى نينۆك و جوانى مال و دارايى و
ئاماده كردنى چه كه دژ به دوژمن يان
به لگيه ياخود مال و سامانه و له شه رو
خراپه يان خوى پيده پاريزى.

* دريژبوونى نينۆك به نه ندازه يه كه
له شكاندنى بترسى به لگيه له سەر
تيكچوونى كاروبارى كه سانيتير
به ده سته ئه و، نه گەر نينۆكى
كورتر كرده وه سه رفيتره ي روژووى
مانگى ره مه زان دهرده كات.

* نه گەر بينى نينۆكه كانى كه من ياخود
دريژنراون يان شكاوه تياچوونى مال و
داراييه تى له دنيايدا.

* نه گەر نينۆكه كانى بوون به چنگ
زالده بيت به سەر نه ياره كانيدا يان
له جه نگدا سه رده كه وي به سەر دوژمندا.

خو گټړاپه وه وتی: چوار ژنت هه یو
سیانیان ته لاقده دهیت و چواره میان
ده هیلته وه.

* هه روه ها گوتراوه: زه ردی نیرگز
به لگه یه له سر دینارو سپیتی دره مه و
خه و بینر به ده ستیده هیئت.

* هه ندیکه دلین: نیرگز شادی و
خوشیبه.

(نابلسی) ده لیت: نیرگز مال و سامانه
له زیږو زیږو، زه ردیه کای دیناره و
سپیتی دره مه.

* نیرگز به لگه یه له سر ته مه ندریږی و
چه مانه وه و سپیتی سر.

نیرکه ناچه: (نیلین سیرین) ده لیت:
کوپه بوی یه کیک هاوسه ره کای
دوگیان بیت، هه روه ها پیاوکی
چه نگاوه ره.

نیره مووک: به یه کیک ده گوتری
عه وره تی ژن و پیاوی به یه که وه هه بیت،
بینینی له خه ودا به لگه یه له سر دووږو
یان پشودان یاخود خراپه و روو
له گومان کردن.

* نه گهر پیاویک بینینی عه وره تی ژنی
هه یه له گهل عه وره تی خوی
به وچه شنیه که لیلی دواين .

* نه گهر مروفیککی نیره مووک بینینی
به ته نیا هر عه وره تی پیاوی هه یه
به لگه یه له سر ته و به کردنی له وه ی
نه نجامید او وه روو کردنیه کبارو حال،
نه گهر هاوسه رداریږو له ژنه کای

هه ردوکیان له سر شتیکی خراپ
کوده بڼه وه.

* نه گهر بینینی دهسته لاتداریک ماره یکرد
مال و سامانیککی زوری ده ستگیر ده بی
له گهل پله وپایه دا.

* نه گهر نه و دهسته لاتداری ماره کرد
سهرجه م مال و سامانی تیاده چیت.

نیرگز: (نیلین سیرین) ده لیت: نه گهر
تاجه گولینه یه کی له نیرگز به سره ی
خویه وه بینینی ژنیکی شوخ و شهنگو
جوان ده هیئت یان کچیککی جوان
ده هیئت به لام زور ناخایه نیئت .

* نه گهر ژنیش بینینی به سره یه وه
به هه مان شیوه یه . نه گهر میردار یږو
ته لاقیده دات یان ده مریت.

* نه گهر نیرگزینی بینینی له بیستان و
باخچه که یدا روابو و کوپیکه
ده مینیته وه، نه گهر برابو یان خراپو
نامیخته وه.

* ده گټړنه وه ژنیک له خه ودا ده بینینی
میږده کای چه پکی گولی نیرگزینی
پیږده دات ، هه ویه که شی چه پکی موری
پیږده دری ، خه وه کای بوی رافه کاریکی
خه و ده گټړته وه نه ویش ده لیت:
میږده که ت تو ته لاقده دات و ده ست
ده گری به هه ویه که ته وه.

* پیاویک چوار ژنی هه بوو له خه ودا
بینینی چوار توپه ل نیرگز به جیا له سر
روخی روبریک رو او وه سیانی بهر
به ردداو چواره میشی دایه به ریه رد به لام
به رنه که و تخه وه کای بوی رافه کاریکی

*ئەگەر ھەژارتيك بىنى دەۋلە مەند دەبىۋ ئەگەر دەۋلە مەند بىنى پتر دەۋلە مەند دەبىۋ ياخود دەستە لاتدارى، ئەۋجا دەستە لاتەكەى بەھىزدەبىۋ زەرەر بەدوژمنەكانى دەگەيەنىۋ حالۋبارى باشدەبىۋ.

(ئابلسى) دەلئيت: گوتە يان سوودو قازانچە بەھۆى سەفەرەۋە.

*تيزەى قوپقوشم نامەيەكە لەلاۋازىۋ سستيدا دەنوسرىۋ لەزىپرىش خۆشى دىنايە يان نامەيەكە بەزۆر نوسراۋە.

جىادەبىتەۋە ياخود ۋاز لەھەندىك ھۆكار يان داىكىدەھىتت.

نيرىنەى حوشتر مورغ؛ (ئىبن سىرىن) دەلئيت: پىاۋىكى خەسئىنراۋ يان دەشتەكىيە.

(ئابلسى) دەلئيت: ئەگەر بىنى سەرىپرى لەدۋاۋە كارى نىرىيازى لەگەل خزمەتكارى ئەنجامدەدات.

*ئەگەر حوشتر مورغىكى نىرىنەى دۆزىيەۋە لەلەى ئىمام دەستەلاتۋ دادگاۋ زانىبارى بەدەستدەھىتت، ۋەگەرنا دادۋەرەكە دەچىتە ژىردەستى يان بەئەندازەى شاىستەبوۋنى خۆى پۆستى دەستەلات ۋەردەگرىۋ.

*ئەگەر سوارى حوشتر مورغبوۋ سوارى ئەسپۋ ئوتومبىلى پۆستە بەردەبىۋ.

نيزە(رمى بچووك)؛ (ئابلسى) دەلئيت: لەخەۋدا ھىزو دەستەلاتە ئەگەر چەكى لەگەلدابوۋ يان ئاسن، ۋەگەرنا كوپىكى بەھىزو پتەۋە يان بازىرگانىيەكى بەسوودو قازانچ لەگەل بژىۋىيەكى بەكەلكۋ سوود.

و و او

وا

واشه: (ئىبن سىرىن) ده لىت: واشه له خوار بازه وه به له ده سته لات و پله دا، هه روه ها ده لىن: نه گهر بىنى واشه به كى گرتوه به ده سته خوى دزىك له سه ر ده سته نه ودا ده سته گى رده كرىت.

* نه وهى بىنى واشه به ك له دامىنى ده رده چىت كوړىكى نازاو جه ربه زه يده بىت.

* ده گىرنه وه پياوړىك دىت بو لای (سه عىد)ى كوړى (مسىب) و ده لىت: له سه ر په نجه ره كانى مزگه وت كوړى سپىم بىنى و ژور سه رسامبووم به جوانى نه و كوړانه، پاشان هه لوى به ك هات و بردنى. (ئىبن مسىب) ده لىت: نه گهر خه وه كه ت راستبى (حه جاج) كچى (عبدالله)ى كورى (جه عفر) ده هىنىت، پاشان نه وه ندهى به سه را رانه بورده (حه جاج) كچى (جه عفر)ى هىنا، پاشان له (ئىبن مسىب) يان پرسى چو نزانىت نه وه رووده دات؟ نه وىش

له وه لامدا وتى: كوړتر نه، كوړترى سپىش ژنى خاوه ن ره چه له ك و پاكو بىگه رده.

(نابلسى) ده لىت: واشه له خه ودا به لگه به له سه ر پادشاه او ده سته لاتدارىكى نه زان و سته مكار، نه وهى واشه به ك به ده سته خوى وه بىنى خه لگى لاوازو بىده سته لات هه لده بژىرى.

* نه وهى واشه به ك بىنى پياوړىكى سته مكارى به دوخرابى ده بىنىت نه گهر به چه كه كى بىنى منالى نىرىنه يده بىت. * (دمىرى) ده لىت: واشه له خه ودا دزه يان كوړو وه چهى نىرىنه به.

وت

وتار بىژ: (ئىبن سىرىن) ده لىت: نه گهر له خه ودا بىنى وه ك نه وهى وتارده دات به لام خوى وتار بىژ نه بوو هىچ كه سىكىشى تواناى وتاردانى نه بوو لىكدانسه وهى ده گه پىته وه بو

+ناهنگو کۆبوونه وه له بۆنه کاندا.
 *نه گەر ژنێکی ره به ن بینی به لگه یه
 له سه ره وڵدانی له ده ستینیشانکردن بۆ
 خۆی، نه گەر بینی بوه به وتاریژو
 شایسته ی وه رگرتنی پۆستبوو
 پله و پایه و پۆستیک وه رده گریست
 شایسته ی ده بیست به پپی توانای خۆی.
 *نه گەر له خه وه که یدا مه رجه کانی
 وتاری تیدا بوو په ناو پشتگیری ده کری
 له کاتی نه وه ی پیده سپیژی.
 *نه گەر جل و به رگی پۆشی قه ره بووی
 بۆ ده کریته وه و رزقی ده جوو لیت،
 نه گەر جل و به رگی ره شی پۆشی به لام
 وتارینه دا بۆینه کرا یان دانیشتبوو
 قسه و گوته ی به سه ر خزمه کانی دا
 ده پوات یاخود به لاو نه هامة تیه ک رووی
 تیده کات و ئابرووی ده چیت.
 *نه گەر فه رمان په وای بینی و تاره که ی
 بپی و ته و اوینه کرد ده سه ته لات و
 فه رمان په وایی به سه ر ده چیت و ده پوات.
 *نه گەر ژنێک له خه ودا بینی و تاره دات
 هاو سه رگیری له گه ل پیاویکی چاک و
 باش ده به ستی، نه گەر له رۆژی هه یینیدا
 وتاریدا هه روه ک چۆن وتاریژو
 و تاره دات می رده که ی ته لاقیده دات و
 کوپیک به زینا ده خاته وه.

هاوچه شه نه که ی یان نه و به لاو
 نه هامة تیه رووی تیده کات یاخود
 به چاکه کار ناو بانگ ده رده کات.
 *نه گەر بینی و تار به باشیده دات و
 نوێژه که ی باشه و به رنوێژی بۆ
 خه لکیده کات و دواتر گوپیستی
 و تاره که ی بـوون ده بیست
 به فه رمان په وایه کی به گوپکرا و نه گەر
 ته و اوینه کرد فه رمان په وایه که ی ته و او
 نابیست و له سه رکار لاده بریت.
 *نه گەر بینی ناموسو لمانیک و تاره دات
 موسو لمانده بیست یاخود کتوپر ده مریت.
 *نه گەر ژنێک بینی و تار ده دات و
 مۆچیاری و نامۆزگاری ده کات هیـزو
 توانایه بۆ بژیوی په یدا کاری، نه گەر
 قسه کانی له و تاردانه که دا دانایی و
 نامۆزگاری نه بوو ئابرووی ده چیت و
 ناو بانگ ده رده کات به کارو پیشه ی
 نا په وای ژنانه.
 (نابلسی) ده لیت: بینینی له خه ودا
 به لگه یه له سه ر پاکیتی و ملکه چی و
 ته و به له گونا ه و تاوان له گه ل گریان و
 پله و پایه ی به رزو ته مه ندریژی و
 په یوه ندی له گه ل تاکی باوه رداردا.
 *هه روه ها و تاربیژ به لگه یه له سه ر:
 +فه رمان به رداری به چاکه و ریگری
 له خراپه.

وتنى "لا اله الا الله"؛ (نابلسى) ده لىت:
وتنى (لا اله الا الله) له خه ودا رىنو يئيه،
يا خود له سر شايه تيدان ده مرىت و
پا داشتده دريټه وه، نه گه ر له غه م و
په ژاره دابىت پا داشتده دريټه وه.

ور

ورچ؛ (ئىبن سىرىن) ده لىت: ورچ
پياو يكى توندوتىزه له حال و بارى
خويداو پيس و گنده له له ويست و
ئىرا ده يا، هه روه ها ناپاكيكى پيس و
گنده له له ناخدا خوى تا قیده کاته وه.
* هه روه ها ده لىن: دوزمنىكى دزو گيله و
هه ميشه دزايه تيده کات و نيره موکيکى
ده ستره و قولى حاجى و کاروانه کان
ده بپى و تويشوو شت و مه کيان ده دزىت.
* نه گه ر سواری و رچىکبو يو و پله و پايه و
ده سته لاتی ده ستره دىټ، وه گه ر نا
ترس و بيم و توقان زالده بىټ به سه رىاو
پاشان قوتارده بىټ لىټ.
* هه روه ها ده لىن ورچ به لگه يه له سر
ژن.

(نابلسى) ده لىت: ورچ به لگه يه له سر
ژن و سه فه رو پاشان گه پانه وه بو
شوین و جىگه ي خوى، هه روه ها
ده لىن: ورچ ژنىكى زىنا کاره نه وه ي
سواريده بىټ با ناگاداربىټ تووشى زىنا
نه بىټ.

(دمىرى) ده لىت: ده گونجىټ بينى
به لگه بىټ له سر دىلى و زىندا نىکردن.
ورچه وان؛ (نابلسى) ده لىت: به وکه سه
ده گوتريټ ورچ ده گريټ و مه شقى
داده دات و فيټى سى سى ماو
دو باره کردنه وه ي جموجوولى
مرؤشیده کات، بينى به لگه يه له سر
په روه رشىارى خه لگى نه زان يان
ئافره تى گوران بىټزو خاوه نکارو کاسبى
حه رام وه ک خاوه نى تياترؤخانه.

ورده واله فروش^(۱)؛ (ئىبن سىرىن)
ده لىت: ورده واله فروش شه دىب يان
زانايه که يا خود خواناسيکه له بنه په تدا
پياويکه به باشه باسيده کرى.

(نابلسى) ده لىت: هه رکه سيک له گه لى
دابنيشى شه ده بو پيايه لدانى باش و
خوشى و شادى ليټوه رده گرى مه گه ر
بخورد بسووتىنى نه وه ش پيايه لدانىكى
ترسىنه ره.

* هه روه ها ده لىن: ورده واله فروش
قرژداهينه ره.

* بينىنى و به ده سته نىنانى ستايشه و
پيايه لدانى باشه.

^(۱) ورده واله فروش: له ژىرهم ناو نيشانه دا

ده ستره و چهرچى و بؤن فروش و ورده واله

له مه مو با به تىک جىيده بىټه وه. (وه رگى)

وش

وشتَر: (ئىبن سىرىن) دهلَيت: وشتَر ئن
يان سال يا دار ياخود كه شتى
يادارخوما يا به شىكى دنياه بۇ يه كىك
ببىت به خاوهنى ياخود سوارىبىت،
ئەگەر ره به نبوو هاوسه رده گرى، يان
سه فهدكهات ئەگەر له سه فهدابوو،
وه گه رنا ده بىت به خاوهنى مال و زهوى
يان پۆستى پاره كۆكرده وه، ئەگەر
وشتَره كى دۆشى سوودو قازانچ
دهكات و مه گەر به دهم بيمزى ئەوكات
ملكه چى و رسواىى روى تيدهكات.
*كه ژاوه و گومەزو دهسته به ره هه موو
ئەوانه ژنن چونكه وهك چەتر وان يان
بۇ هه لگرتنه.

*ئەگەر وشتريكى ناديارى بينى شىرى
لیده هات له مزگهوت يان نيو كىلگه دا
سالىكى به فهدوپپته مه گەر خه لكى
له ئابلوقه و ترس وبيم و فیتنه دابن
ئەوكات لاده چن به هوى سروشتى
خويه وه چونكه شىرى وشتَر سوننهت و
پاكى سروشته.

*وشتري عه ره بى دهریتته پال ژنىكى
ريژدار.

*هه روه ها گوتراوه: گۆشتى وشتَر
به لينراوى رزقيكى حه لاله و گوتراوه
به جیهينانى نه زره به پى ئايهتى: ﴿كُلْ

الطَّعَامِ كَانَ جِلاَ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ إِلَّا مَا
حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَى نَفْسِهِ﴾ (ال
عمران: ۹۳).

*هه روه ها ده لىن: وشتري شيرده ر
بۆيه كىك سوارى ببىت ژنىكى باشه و
دهستان له به چكهى وشتَر غه م و
په ژاره و سه رقالييه.

*له (ئىبن سىرىن) وه ده گيرنه وه
پرسيارى ليكراوه ده ربارهى پياو ك
وشتري بينيوه، ئه وىش وتويهتى:
هاوسه رده گرى، يه كىكر پرسيارى
ليكردوه وشتري ليخوپيوه ئه وىش
گوتويهتى: پله وپايه و گوپرايه لى ژنه.

(نابلسى) دهلَيت: له خه ودا ژنه، ئەگەر
ژنىكى فالگره وه بوو عه جه مه و ئەگەر
فالگره وه نه بوو ژنىكى عه ره بيه.

*ئەگەر وشتري دۆشى ژنىكى
بالغده هيتىت، ئەگەر هاوسه رداربوو
كورپكىده بىت.

*ئەگەر وشتري دۆشى دهسته لاتيک
وه رده گرى پارهى تيدا كۆده كاته وه بۇ
دهولهت.

*ئەگەر به هه له وگه راوى سوارىبوو
له داوه ده چيته لای هاوسه ره كى و
سه فهدكهى به تالده بيهته وه.

*ده گونجيت وشتَر ژنىكبيت زۆر
شه پىكات به هوى زۆرى هاوارو دهنگه
دهنگى.

* وشر ژنیکى سالى به نارامه له سر
ناړه حه تی و بارو نه رکی قورسی
هه لگرتوه وپړای ریزداری و فه پوپیت.

* ده گونجیت وشر به لگه بیت له سر
سالیډاها توو، نه گهر به چکه که ی
له گه لډابوو به لگه یه له سر ده رکه وتنی
نی شان یه ک و روودای فیتنه یه کی
که وره.

* نه گهر وشره که سهرپا به لگه یه
له سر غم و په ژاره و تیا چوون
که هه موو خه لکی ده گریته وه.

* نه گهر وشریکى کړی و خوشی
هه ژارېوو ده گونجیت چرایه ک بکړی یان
له وانه یه پله وپایه و پشکى
به ده سته بیت.

(دمیری) ده لیت: پیاوړیک دیت بولای
(نښین سیرین) ده لیت: پیاوړیکم بینى
وشرى ده دوشى پاشان شیره که بیوو
به خوین (نښین سیرین) وتی: نه وه
پیاوړیکه ده بیت به به پررسى
عه جه میه کان و زه کاتیان لیوه ده گری
پاشان سته میان لیده کات و مالیان
به زور دا گرده کات نه مه ش خوینه که یه.

و شکوون: (نابلسی) ده لیت: و شکوونى
له ش ولار یاخود که لای ته به لگه یه

* نه گهر وشریکى بینى چوه نیو
شاریکه وه فتنه یه به پیتی نایه تی: ﴿ اَنَا
مُرْسِلُوا النَّاقَةَ فَنُتَّ لَكُمْ ﴾
(القمر: ۲۷).

* نه گهر وشره که ی سهربرى
په شیمانده بیته وه له کرداریک
که نه نجامیداو ه یاخود به لاو موسیبه ت
به سهریادیت.

* نه گهر وشریک له شاریکدا سهرپا
خه لکه که ی تووشى به لاو نه هامه تی
ده بن.

* نه گهر بوو به خاوه نى وشر
هاوسه رده گری یان خزمایه تی
دروسته کات یان ده بیت به خاوه نى
مال و زه وى.

* نه گهر بینى وشر ده دوشى مالیکی
حه لال له ژنیکه وه به ده سته هینى،
نه گهر به دهر له شیر خوین و کیمى
لیدوشى نه و جا مال که حه رامده بیت.

* نه گهر بینى شیرى وشریکى
خواره وه و به بیته وه ی خو ی بیدوشى
مال و سامان له پیاوړیکى گهره ی
ده سته لاتداره وه به ده سته هینى.

* نه گهر وشریک روى یان ونبوو لى
یاخود لیتیان دزى له ژنه که ی
جیاده بیته وه.

له سەر هه ژاری و ژنیکێ سهخت و گران و نه بوونی پشوو ماندو ده رکردن.

وشکی : (ئین سیرین) ده لیت: نه گهر نه خۆشی وشکبوونه وهی بینى مالو سامانی له کاریکی به ده ر له ره زامه ندی خودا یا خه ر جده کات، هه روه ها قه رز له خه لکیده کات و پاشان زیاده په وی ده کات له خه ر جکر دنی داو نایداته وه و خودا وه ند سزای ده دات .

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سەر دانیایی له ترسو بیم به پئی نایه تی: ﴿فَأَضْرَبَ لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَسًا لَا تَخَافُ دَرْكًا وَلَا تُخْشَى﴾ (طه: ۷۷).

ولاخ (ئاژه ل): (نابلسی) ده لیت: نه گه ربینی ولاخ و ئاژه له که ی سه ربپاوه مه رگی کوپه که یه تی. * نه گه ربینی ئاژه لکی پیکاه وه ده ستر زییده کاته سه ر منالیک.

* نه گه ر ئاژه له که ی سه ربپی مالو داراییه کی به هۆی کوپه که یه وه ده سته که ویت یان مالو داراییه کی که می ده سته که ویت.

* نه گه ر بو گوشت و لاخه که ی سه ر نه بپی کوپیکی ده مریت یان کوپیکی خزمی.

* نه گه ربینی ئاژه لکی سه ربپوه یان به رخیک یاخود سواری یه کیکیانبوه گالته و سووکایه تی به مندالان ده کات. * نه گه ربینی گوشتی و لاخیک ده خوات مالکی که می له مندالیکه وه ده سته که ویت.

ونبوونی شیر: (نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سەر ناخۆشی و ترسان راجله کین و شوینی خراپه کاران. **ونکراو (دیارنه ماو):** (نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه له سەر رزق و خیر.

* ده گونجیت شتی ونبوو به لگه بیت له سەر نه وه ی به رزده بیته وه له خورماو میوژو گه نم و جو، نه وشته ونبوانه ی له خه ودا تووشی نو قمبوون یاخود سووتانده بیت ناته واوییه له وه ی باسمانکرد له به رو بوومه که یدا.

* ده گونجیت به لگه بیت له سەر بزۆی و رزق و رۆزی یاخود ژنی یارمه تیده ر یان میردی به ئارام له سەر په یداکردنی بزۆی مندا له کانی، نه گه ر زیاده ی تیدا روودا زیادبوونی فه رو خیر و رزقه تیدا.

وهزير: دهگونجيت بينينى وهزير
لهخه ودا بهلگه بيت لهسر شكومه ندى و
دهستلا ت و فرمان بهسر بردن يان
به دهسته تهنانى پيداويستى لهلاى
دهستلا تداران.

*تهگر بينى بو به وهزير و حوكمى
كه سانى خوارخويده كات و شكومه ندى و
ريزى به دهسته تهنيت لهگل
توبه يه كى په سهند، تهگر شايسته
ئه وه نه بوو گوناو تاوانى كه سانيت
هله دهگرى له هى خزم و كه سوكارى.

*تهگر خوازيارى وهزاره تـبوو
دهگونجيت وړينه گرييت به پيى ثابته تى:
﴿كلا لا وزر﴾ (القيامة: ۱۱).

*دهگونجيت لهگل يه كيك له دايك و
باوكيدا خراپ بيت يان لهگل ماموستاو
شهرىك و ئه وهى فرمانى به سهرىا
دهروات.

*تهگر بينى بو به وهزيرى
دهسته تدارو له بهر ده سته تدايه
دهستلا ت به جیده هيتى.

وهستانى عهرفات: (نابلسى) دهليت:
تهگر بينى له عهرفات وهستاوه
پله وپايه كى دهگويزر تته وه له خيره وه
بو خوارتر يان له شهره وه بو خير.

*دهگونجيت بهلگه بيت لهسر
تياچوونى ته مان له بيتاگايى و
نه چه شتى تام و چيزو خوځه ريكردن
له بهر دهسته تهنانى زانياريدا.

وه

وهدى: (ئين سيرين) دهليت: وهدى
مال و سامان يكه نامينيتته وه لهگل
په شيمانيدا.

وهزغه^(۱): (ئين سيرين) دهليت:
پياويكى سست و لاوازه فرمان
به خراپه ده كات و ريگرى له چاكه.

(نابلسى) دهليت: پياويكى قسه هينه رو
قسه بهرى فيتته يه نيوانى خه لكى
تيكه دات.

*تهگر به دهسته تهنانا پياويكى لهو
جوره ده پيكي.

*تهگر گوشته كى خوارد غيبه تى
مروفتيكه كات و دروى بو هله ده به ستى.

*تهگر ئه و گيانداره گوشتى ئه وى
خوارد مروفتيك غيبه ت و باسيده كات.

*بهلگه يه لهسر دوزمن و ئه وهى گوناو
ده كات و قسه ي خراپه ده كات و
له جيگه يه كه وه ده چيت بو
جيگه يه كيت.

^(۱) وهزغه: جوره گياندارنكى خشوكه.

ده بیته وه یان لانه و مال یا خود پاره
به لگه یه له سهر تهویه ی سهر پیچیکارو
رینومایی، ده گونجیت خوداوه نند
کورپکی پیبیه خشی.

* نه گهر به رازومه ی و زیناکارانی
وه قفکرد به لگه یه له سهر نزیکبونه وه
له خودا له شه ممه داو زالده بیته به سهر
خه لکیدا به زولم و زورداری.

وه نه ووز (خه وه اتن) (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا دلتیاییه له ترسو به لگه یه
له سهر تهویه ی سهر پیچیکارو رینومایی
بیباوه پ. هه روه ها به لگه یه له سهر
ده و له مهندي دواي هه ژاری، نه گهر
خه لگی له نارپه حه تی و گرانیدابوون یا
دورژمنداریوون خوداوه نند نه وبارو حاله
به رزده کاته وه له سهر یان و به سهر
دورژماندا سهر یانده خات.

وه نه وشه: (ئیین سیرین) ده لیت:
کیژیکی خواناسه و لیکردنه وه ی
ماچکردنیه تی.

(نابلسی) ده لیت وه نه وشه ژنیک ی
جوانه .

* هه روه ها وه نه وشه و هاوچه شنه کانی
به لگه یه له سهر ژنی که مئارام یان کوپی
ته مهنکورت و له ش به بار، نه گهر
وه نه وشه له گه ل هه ندیک گولدا بیینی
به لگه یه له سهر ته بایی و خوشه ویستی.

* ده گونجیت له هاوسهری نازیزو لانه و
مالی دور بکه ویتته وه، یان ده گونجیت
به سهر دورژمنه که یدا سهر بکه ویت.

* نه گهر له یه کیک له و حالانه دابوو
شکومه ندی و خیری ده سترگیرده بیته و
له گه ل نه وده دا کورده بیته وه که وایلی
جیابوه ته وه.

* نه گهر سهر پیچیکاروو له شوینیکدا
دواي ناسانی په سه ننده کری و
ده گونجیت به لگه بیته له سهر وه ستانی
حال وباری.

* ده گونجیت به لگه بیته له سهر
چاکبونه وه ی نه خوش و وه ستانی
له بوچوون به دووی به رژه وه ندییه کانیدا.
وه سه وه سه کار: (نابلسی) ده لیت: بیینی
به لگه یه له سهر شه پو بیینی نه یینی و
تیکدانی نیوانی خوشه ویستان.

وه سه وه سه و گوشتاری شه یان:
(نابلسی) ده لیت: بیینی به لگه یه
له سهر قسه ی پروپوچ.

* ده گونجیت به لگه بیته له سهر نه قلدارو
تیگه یشتن و جیا که ره وه ی حه ق
له ناحه ق.

وه قف (راگیرکردن): (نابلسی) ده لیت:
به لگه یه له سهر کرداری چاکه
که له خوداوه نند پیی نزیکده بیته وه و
پله وپایه ی له دنیا و قیامه تدا به رز

وی

ویرانه: (نیبن سیرین) ده لیت: نه گهر
بینی دنیا کاول و ویرانبوه له کیلگه و
مال و خوشی به شیوازیکی ریځ و پیک و
به پوښاکیکه وه به دیکرد له ویلی و
سهرگره دانیډایه.

* نه گهر بینی دیواره کانی مال که ی
ده پوخی به هوی ناوه وه خانه واده که ی
ده مریت.

* نه گهر ویرانه یی له گهره که ی خوی
بینی ویرانبوه مهرگیځ له شوینه دا
رووده دات.

* نه گهر بینی بازده دات به سهر
ماله که یداو ده پوخیست مهرگی
هاوسه ره که ی تی.

* نه گهر بینی مال که ی روخواوه
به سهریداو ته پ و توژ ده که ویته وه
نه خوشی و سوریژه یه.

* ده گونجیت رمانی سهریان به لاو
نه هامه تی بیت.

* نه گهر ویرانه و کاولی بینی دیسان
ناوه دانکراوه ته وه چاک و باشییه
له تاینی خاوه نه که یداو گه پانه وه یه
له ویلی و سهرگره دانی بۆ رینوما یی.

* نه گهر بینی شتیځ ده که ویته
خواره وه له مال که ی یا کوشکه که ی یان
نیوماله که ی و که سیځی له سه فهرییت

ده گهر پیته وه بۆ لای یاخود نه گهر کچی
هه بوو ده ستنیشانده کریت.

* نه گهر ره شه بایه ک مالیکی روخواند
مهرگ له شوینه دا له سهر دهستی
ده سسته لاتداریکی سسته مکار
ده که ویته وه.

(نابلسی) ده لیت: کاولکاری و ویرانی
به لگه یه له سهر په رته وازه بوونی خزم و
که س وکارو مهرگیان.

* ویرانبوونی شار به لگه یه له سهر
مهرگی خاوه نه که ی یاخود تاریکاییه.

* مهرگی پادشا به لگه یه له سهر
ویرانبوونی شار.

* نه گهر خوی له ویرانه یه کدا بینیه وه
که به هوی زه مین له رزه یاخود
شتیکیرته وه ویران بوو بیت بریار به سهر
یه کیځدا ده دریست به مردن یان
شکومه ندی خانه واده و که سی ریزدار
که مده کاته وه.

* نه گهر خوی له نیو ویرانه یه کدا
بینیه وه له گه ل نه ته وه یه کدا
تییه لده چیت توانای به ریه ره کانی نییه
له گه لیاندا.

* نه گهر شاریځ به هوی زه مین له رزه وه
ویران بیی بریاری کوشتن به سهر
یه کیځدا ده دریست.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر شاعیرو
گورانبیژو هاوچه شنه کانی له وانه ی
مال و سامان به هوی کاری پووجه وه
وه رده گرن.

(نابلسی) ده لیت: بینینی له خه ودا
به لگه یه له سه ر:

+ زانیاری.

+ نه ندازه.

+ دانایی.

+ هۆنراوه دانان.

+ غه زه ل.

+ درق.

+ هه لبه ستنی درق.

+ خۆهاویشتنه نی و کاروباره
مه ترسیداره کان.

+ ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سه ر :
+ خراپه.

+ مه یخواردنه وه.

+ هاوسه ر.

+ مندال.

+ سته مکار.

+ نه وانه ی به ده نگه ده نگه و قسه
ده ژین.

* وینه گر خاوه ن شتی پرپووجه و
کاروباری خه لکی ده پازینیتته وه.

* نه گه ر بینی لانه و مالکی دیرین و کۆن
ده پمیتی غه م و په ژاره رووی تیده کات.

* نه گه ر بینیی ماله که ی ده پمیت
به سه ریا یاخود هه ندیکیده پمیت

مروفتیک ده مریت له نیویدا یان
خاوه نه که ی به لاو نه هاهمه تیه کی گه وره

رووی تیده کات یارووداوکی دلته زین.

* نه گه ر ژنیک سه رماله که ی بینیی رووخا
میرده که ی ده مریت.

* نه گه ر شویننکی ئاوه دان ببینی
ویرانبوه یان ده پمیت به لاو نه هاهمه تی
له و شوینه دا ده که ویتته وه.

* نه گه ر کۆله که و پایه ی ماله که ی رما
یان درزی تیبوو ده مریت یان هه ندیک
که س وکاری ئازیزی ده مرن، هه روه ها
هه موو شان و رووخانیك له مال و
دیواردا به لاو نه هاهمه تیه.

* نه گه ر فه رمانپه وایه ک بینیی ماله که ی
رماوه لا بردن و دوورخستنه وه یه تی
له ده سته لات.

وئلی و سه رگه ردانی: (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا به لگه یه له سه ر فیتنه له ئاینداو
لادان له ریتنومایی و ده رخستنی حه ق و
راستی.

وینه گر: (نابلسی) ده لیت: وینه گر
له خه ودا که سیکی درۆزنه به ده م
په روه رداگاره وه و خاوه ن بیدعه یه.

هه‌ی

شا

(نابلسی) ده‌لێت: ده‌گونجێت به‌لگه‌بێت
له‌سه‌ر بژێوی و رزق و رۆزی و سوود و
قازانج له‌كوپوژنه‌وه.
* ژۆرجاریش هاتن گه‌ش‌ببینیه
به‌ناوه‌كه‌یه‌وه.

(نابلسی) ده‌لێت: گه‌رانه‌وه‌ی كه‌سی‌کی
ئاواره له‌سه‌فه‌ر ده‌روولێكرده‌وه‌یه
دوا‌ی نا‌ره‌حه‌تی و له‌ش‌ساغیه‌ پاش
نه‌خۆش گه‌رانه‌وه‌ی م‌رۆ‌شه‌ له‌وه‌ی
له‌سه‌ر‌ب‌ب‌وه.

* نه‌گه‌ر خه‌و‌ب‌ب‌نه‌ر غه‌م و په‌ژاره‌ دا‌ی‌گ‌رت
به‌گه‌رانه‌وه‌ غه‌ر‌ی‌ب و ئاواره به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر داوا یان كه‌وتنه‌ نێو نه‌وه‌ی
ترسی هه‌یه به‌رانبه‌ری.

هاتن و چوون له‌نیوان (سه‌فا) و
(هه‌روه‌) دا: (نابلسی) ده‌لێت: به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر چاکی نیوان، نه‌گه‌ر جام‌بازبوو
داد‌په‌روه‌رده‌بی له‌گوت‌ه‌ی خۆی یان
له‌نیوان دوو هاوسه‌رو من‌داله‌کانیدا،
نه‌گه‌ر خه‌و‌ب‌ب‌نه‌ر نه‌خۆش‌بوو

هابیل: (نابلسی) ده‌لێت: نه‌گه‌ر
له‌خه‌ودا ب‌ی‌نی ئیره‌یی پ‌ی‌ده‌بات و زیانی
له‌دو‌ژمن‌یکه‌وه پ‌ی‌ده‌گات، ده‌گونج‌یت
به‌ب‌یتاوان ب‌كوژ‌ی یان سته‌م‌كارێك
زولم و سته‌می ل‌ی‌ب‌كات.

* نه‌گه‌ر (هابیل) ی ب‌ی‌نی له‌خه‌ودا
گو‌ی‌ز‌پ‌ایه‌لی خ‌ودا‌وه‌ند ده‌كات و
نا‌ره‌حه‌تی و لاوازی به‌ه‌وی ژن یان
خ‌زمه‌كانیه‌وه له‌سه‌ر راز‌ی‌ك‌رد‌نی
خ‌ودا‌وه‌ند پ‌ی‌ده‌گات و په‌روه‌رد‌گار
ده‌یخاته به‌ه‌شته‌وه.

هاتن: (ن‌ی‌ن س‌ی‌ر‌ی‌ن) ده‌لێت: بۆ پ‌یا‌وان
ژم‌ی‌رد‌را‌وی په‌روه‌رد‌گاره‌ بۆ خه‌ل‌گی
نا‌را‌ست راس‌ت ده‌وه‌یه.

* ده‌گونج‌یت به‌لگه‌ب‌یت له‌سه‌ر
ده‌م‌وزاری خ‌ا‌وه‌نه‌كه‌ی و خ‌زمه‌ت‌كارو
كو‌ی‌له‌ی. هه‌وه‌ها ده‌ل‌ی‌ن: پ‌یا‌و‌یکه‌
مال‌ و سا‌ه به‌ك‌ی‌شه‌ده‌كات به‌لای
خ‌و‌یدا، هه‌روه‌ها ده‌ل‌ی‌ن: ژن‌یک‌ی
زما‌ند‌ر‌ی‌ژه.

* نه‌گه‌ریه‌کیکیان یان ه‌ردوکیانی
بینی و خوازی شه‌پو جه‌نگبو
سه‌رکه‌وتن به‌ده‌ستده‌هتتی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر زوری
هاوسه رو منال و گه پان و سه فه رو
ئاواره بوون، به لام نه وهی خه ویان پیوه
ده بینیت به شه هیدی ده مریت به ده رمان
خوارد کردن یان کوشتن یا خود دوری
له نیشتمان وه.

* نه و پیاوهی یه کیک له هاوسه رانی
پیغه مبه ر (ﷺ) و خوی ره به ن بیت
ژنیکی چاک و باشده هینیت.

* هه روه ها نه گه ر ژنیک هاوسه رانی
پیغه مبه ر (ﷺ) بینیت نیشانهی
کاریکی چاکه ده پژیت به سه ریا و روی
تیده کات.

هاوسه رگیزی: (نابلسی) ده آیت:

به لگه یه له سه ر چاودیری په روه ردگار.
* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر قه رزو
غه م و په ژاره ده سه ته به رکردن، یا خود
هه ولدان بۆ گرته ده سه تی پۆستی
ده سه لات.

* نه گه ر ژنیکی ناسراویکرد به هاوسه ری
خوی هه ولده دات له کاریکدا که ده توانی
نه نجامیبدات.

* نه گه ر ژنیکی نادیارى هینا یا خود
له خه ودا ژنی نه بینى به لگه یه له سه ر
نزیکى مه رگو دنیا به جبه یشتن یا خود
گه شتوگوزارو سه فه ر له لانه و مالتیکه وه
بۆ لانه و مالتیکتر، نه گه ر شایسته ی

هاوتا: بینینی به لگه یه له سه ر سه فه رو
جمو جوول. نه وه ی باشبی سه فه ره.
هاوسه رانی پیغه مبه ر (ﷺ): (نابلسی)
ده آیت: بینینان له خه ودا نیشانه ی
دایکایه تی یان به لگه یه له سه ر خیرو
فه رو به ره که ت و منال که زۆرینه یان
کچین.

* ده گونجیت بینینان نیشانه ی
نه بوونی و گۆرانی سویند به وهی
ده رخستنی نه یی یان شار دنه وه و
تاوانبار کردن.

* نه گه ر ژنیک خاتوو (عائشه) ی بینى
(ره زای خوای لیبت) له خه ودا
پله وپایه یه کی به رزی ده سه تگیر ده بیت
له گه ل ناوبانگیکی باش و به خت و
شانس له لای ماله باوان و میرده که ی.

* نه گه ر خاتوو (حفسه) ی بینى (ره زای
خوای لیبت) نیشانه یه کی خراپه.

* نه گه ر خاتوو (خه دیجه) ی بینى
(ره زای خوای لیبت) له ده ستدانی
میردو باوک و دایکه.

* بینینی (فاتمه) ی کچی پیغه مبه ر (ﷺ)
نیشانه ی له ده ستدانی میردو باوک و
دایکه.

* بینینی (حه سه ن) و (حه سین) (ره زای
خوایان لیبت) نیشانه ی فیتنه و
شایه تیدانه.

* ئەو ەى سەگىڭ بىكەت بە ھاوسەرى
خۆى دەبىت بە خاوەنى كاریكى ناديارو
ناشیاو.

* ئەگەر بىنى كچى فەرمانپەر ھاو
دەستەلاتداری ھىئاو گۆرانى و مۇسقىا
لیدرا ئارەقدە خواتەو ەىان ئەو ەى
كارى ئارەقى پىئە نجامدەدات.

* ئەگەر بىنى مۇفیک ژنىكى ھىئاو
گواستیانەو ەى بۆى مال و دارایی لەمىردى
ژنىك بە دەستدەكەو، ئەگەر
ھاوسەرگىرى لەگەل ئەنجامدا مىردى
یەكەمى ئەو ژنە مال و دارایی و خىرى
دەستگىردەبىت لەوپیاو.

* ئەگەر بىنى ھاوسەرەكەى
شووېكرەو بەپیاویكى تادار تووشى
لەرزو تا دەبىت.

* ئەگەر ژنى دەستەلاتداری ھىئا مولك
دەستەلاتى دەستگىردەبىت، ئەگەر
شاىستەى ئەو كارەبىت.

* ئەگەر لەگەل ژنىكى مردودا
ھاوسەرگىرى ئەنجامدا زەفەر بەكارىكى
بىبەرەم و مردود دەبات كەناھومىدبەو
لى.

* ئەگەر ژنىكى نەخۆش شووېكرەو
مىردەكەى دیارینەكراو نەیناسى
دەمرىت، ھەرەھا پیاوى نەخۆشیش
بەوچەشنەى.

پۇستى دەستەلاتبەو
بە دەستدەھىت.

* ئەگەر ھاوسەرگىرى كەى
بەبەلئامەبوو پەیمان و بەلئىنى باشە
لەگەل پەرەردگار، ئەگەر بەشایى و
ئاهەنگىزانبوو پلەوپایە و ناوبانگى
باشە و بەرزو بالادەبىت پى.

* ھاوسەرگىرى بەپیشە لىكدەدرىتەو،
ئەگەر بىنى ژنىكى ھىئاو ژنەكەىمرد
پیشە و كاریكى دەبىت بەتەنیا
ماندوبوون و شەكەتى و غەم و پەژارەى
لىدەستدەكەو.

* ئەگەر لەخەودا چوار ژنى ھىئا زیادە
بە دەستدەھىت.

* ئەگەر بىنى ژنىكى جوولەكەى ھىئا
ھەلەدەدات لەپیشەكەىداوگوناهو تاوانى
دەستگىردەبىت.

* ئەگەر بىنى ژنىكى مەسىحى ھىئا
لەپیشەكەىدا ھەلەدەدات مایەپوچ
دەردەچىت.

* ئەگەر بىنى ژنىكى ئاگرپەرستى ھىئا
پیشەى فێردەبىت بەدەر لەناىندارى.

* ئەگەر ژنىكى زىناكارو داوینپىسى
ھىئا خۆى زىناكارو داوینپىسە.

* ئەگەر ژنىكى دەم و زوباندريژى ھىئا
كۆت و بەندىكى قورس دەكرىتەو
گەردن و ئەستوى.

* نه گهر دایکی دابه شوو زه وی و مولک
ده فروشی، نه گهر خه و بینهر دوو گیانبوو
کچیده بیت، نه گهر ده رکوت وه
کوړیده بیت.
* نه گهر ژنیک کی کوړداری بینې
شووده کات پاشان ژن بڼو کوړه کی
ده هیئتیت.

* نه گهر ژنی ره بن شوو یکر د یان
میردار خیری ده ستیگرده بیت.
* نه گهر ژنیک بینې شووده کات
به پیاوړکی مردوو یه کیتی نیو مالی
پهرت پهرت ده بیت و هه ژار ده که ویت.
* نه گهر بینې ژنیک ده کات به هاوسه ری
خوی و ده چیت لای نه وه په ی
به کاروباری مردوو یه که ده بات و بوی
زیندوو ده کاته وه.

* نه گهر نه چوه لای نه وه په بیردن
به وکاره وه که نه وه یه چوویتته لای.
* نه گهر بینې ژنیک کړدوه به هاوسه ری
خوی یاخود چهنه هاوسه ریکی هیه
خیرو ده سته لات و پله و پایه ی
به نه اندازه ی جوانی ژنه که ده ستگیر
ده بیت نه گهر ده ستیغشانیکرد یاخود
ناسی، نه گهر نه یناسی و دیاری و
ناوزه دنه کرا بوی به لکه یه له سره مرگی
یان مرگی مرقفیک له سره ده سستی نه و.

+ هاوبه شو و شریکه.
+ دوژمنه.
+ ده سته لات داریکی سته مکاره یاخود
نه یاریکی سه رسه خته.
+ پادشایه.
+ که شتی و نامزای گواستنه وه یه.
+ هه موو شتی که زه وی به لکه بیت
له سره ری وه که پشو و ماندو بوون و خیرو
خرابه.
+ هاوه لایه تی: (نابلسی) ده لیت: نه گهر
نه خوشیک بینې له خه ودا هاوه لایه تی

*نه گەر (هود) ی بینی رینومایی و خیری ده ســـــتگیرده بیّت و کۆمـــــه لّیک له سه ردهستی نه ودا قوتار ده بن.

هونه ر: (نابلسی) ده لّیت: له خه ودا به لگه یه له سه ر هونه ری جیاواز جیاواز به پتی خاوه نه کانی و به لگه یه له سه ر چاکبوونه وه له نه خوشی و دلتیایی له ترسو و بیم و دلخۆشی دوا ی بیزاری و ناره حه تی.

*ده گونجیت بینینی به لگه بیّت له سه ر شوینی هاوینه مه وار یاخود بینینی رهنگی جۆراوجۆر یان جلویه رگرو روخساری جوان و قه شه نگ.

هۆر: (نابلسی) ده لّیت: له خه ودا به لگه یه له سه ر به ده سه سته یانی ویست وخواز.

*ده گونجیت به لگه بیّت له سه ر مانای ناسکی.

*ده گونجیت به لگه بیّت له سه ر زانیاری و مال و دارایی زۆر.

هۆل: (نابلسی) ده لّیت: له خه ودا به لگه یه له سه ر:

+پشوو دان.

+ره واندنه وه ی هه ژاری و نه داری.

+ژنیک کی که م نه رکی پشت و په نا.

+پله وپایه یه کی به رزو که م مه ترسیدار.

که ســـــیکتر ده کات به لگه ی چاکبوونه وه یه تی.

*نه گه ربینی هاوه لایه تی خانه واده که ی ده کات به لگه یه کی خراپه، نه گه ر هاوړپیه کی سه یرو نامۆبوو کرداریکه زیانی پیده گه یه نی.

هاوین: (نابلسی) ده لّیت: له خه ودا به لگه یه له سه ر زیندووکردنه وه ی ســـــووننه ت و هاوســـــه رداری و مندا لّخسته وه ی باش.

*مه روه ها به لگه یه له سه رده رکه وتنی به لگه و قوتار بوونی زیندانیان و گه رانه وه ی ناواره.

هود (سه لاهی خوا ی لیبیّت): (ئین سیرین) ده لّیت: نه گه ر (هود) ی بینی دوژمنانی قسه ی نابه جیده که ن به رانه ری و زالبوون به سه ریا و سته می لّیده که ن به لّام دواتر سه رده که ویت به سه ریاندا، به مه مان شیوه نه گه ر (صالح) یشی بینی.

(نابلسی) ده لّیت: نه گه ر له خه ودا بینی کۆمه لّیکی نه زان زالد ه بن به سه ر پاشان زالد ه بیّت به سه ریاندا و له ناره حه تی مه زن قوتارده بن به پتی نایه تی:

﴿وَجَبَّيْنَاهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ﴾

(هود: ۵۸).

(ﷺ) له شه وی (معراج) دا: "شه وی
بینی دوو قاجی ئاسنی هیه کوپو
هیزه له سه فه ردا".

*هروه ها (نابلسی) ده لیت: نه گه
که سیکی بالکورتی بینی به لگه یه
له سه ر نازییه تی و ده ست و دلفراوانی و
سه رسامی.

هه رزن: (نابلسی) ده لیت: مال و
سامانیکه تی که ل به مال و سامانیت
ده بییت، ههروه ها سه رجه م
دانه ویله کانی تریش به و چه شنن.

*هروه ها ده لیت: هه رزن به لگه یه
له سه ر هه ژاری و تیاچوونی مال و
دارایی، بۆ یه کیکیش بژئیوی له گه ل
ئاگردابیت چوست و چالاکی و گورج و
گۆلییه.

هه رسکردنی خواردن: نه گه ر بینی
له خه ودا خواردنه که ی هه رسبوه
هه و لده دات له پیشه که یدا. هه رسکردن
به لگه ی دنیاییه له ترسو بیم به پتی
ئایه تی: ﴿وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ
وَلَهُ مُؤْمِنٌ فَلَا يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا
كُفْرًا﴾ (طه: ۱۱۲).

*هه رسکردنی خواردن به لگه یه له سه ر
چوست و چالاکی له سه رجه م
کاروباره کاندان.

+ئالو هیمایه کی سه ره پۆ بۆ شه وی
له سه فه ردا یه تا سه لاهه تبی.

+کوپیکی چاک و خزمه تکاریکی هاوتاو
مالیکی به سوود و قازانج.

*نه گه ر تاریکبوو خشوکی دپنده و
چه ندین زینده وه ری به زیانی تیدابوو
سه رجه م لیکدان هه وه کان ئاوه ژوو
ده بنه وه.

هه وئراوه بیژی: (نابلسی) ده لیت شه وی
له خه ودا هه وئراوه یه ک یان دیپه
هه وئراوه یه ک له به ر بکات زانیاری و رزق و
روزی و به خششی باشی له پیشه که یدا
به ده سته هینیت.

هه تیووپی: (ئیین سیرین) ده لیت:
نه گه ر بینی هه تیووکه و توه که سانیت
له باسی ژن و پاره و بازرگانیه دا
شکسته هینن.

(نابلسی) ده لیت: نه گه ر بینی
هه تیووکه و توه زالد هبن به سه ریا.

هه ردوو بال (باسک - هه ردوو ده ست):

(ئیین سیرین) ده لیت: هه ردوو بال
له لیکدان هه ودا دووکه سی نزیکه یان دوو
هاورپییه وه ک براو کوپی بالغه و سوودی
لیوه رده گری و پشتی پیده به ستی.

*نه گه ر پیاویک ژنیکی بالپووتی بینی
دنیا یه به پتی هه رمووده که ی پیغه مبه ر

ههریسه^(۱): (نابلسی) ده‌لئیت: له‌خه‌ودا
غه‌م و په‌ژاره‌یه یاخود لیدانه له‌لایه‌ن
کار پی‌سپړاواندا.

*نه‌گه‌ر بینى ههریسه دروسته‌کات
له‌شوینیک‌داو نه‌خوشی تیدا هه‌بوو
ترسی مردنی هه‌یه.

*هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر کومه‌لئ سهریازی
بینى ههریسه له‌خوی یان که‌لله‌ی
سووره‌و کراو جه‌نگ به‌رپاده‌بئ
له‌ننوا نیانداو کومه‌لئک سهرکرده له‌ناو
ده‌چن.

ههریز (په‌لک): (نابین سیرین) ده‌لئیت:
ده‌گیړنه‌وه پیاوئک له‌خه‌ودا ده‌بینئ
په‌لک له‌نه‌ژتوی رواوه‌و خه‌ونه‌که‌ی بؤ
رافه‌کاریکی خه‌وده‌گیړتیه‌وه نه‌ویش
ده‌لئیت: بؤ تۆو شه‌ریکه‌کانت خیرو
به‌ره‌که‌ته‌و بؤنه‌خۆش مردنیه‌تی، ننجا
هه‌موو نه‌و حالانه‌هات به‌سه‌ر
نه‌وپیاوه‌دا که‌خه‌ونه‌که‌ی بینیبوو.

هه‌ر شه‌لئیکردن: (نابین سیرین) ده‌لئیت:
هه‌ر شه‌لئیکردن بؤ هه‌ر شه‌لئیکراو
هیمنى و ئاسایشه.

(نابلسی) ده‌لئیت: نه‌گه‌ر بینى له‌لایه‌ن
یه‌کئیکتره‌وه هه‌ر شه‌لئیده‌کریو
ده‌یان‌ه‌وئیت ملکه‌چی بکه‌ن و زالد‌ه‌بیئت
ناترسیئت و ملکه‌چیش نابیئت.

ههرمئ: (نابین سیرین) ده‌لئیت: زوره‌ی
رافه‌کارانى خه‌و به‌باشی داننن و
ده‌لئین: نه‌خوشییه، هه‌ندیک‌ده‌لئین:
مال و سامانیکه یه‌کئک په‌یدا ییکردبئ و
خواردبیتى چونکه ناوه‌که‌ی به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر مال و سامان.

*هه‌روه‌ها ده‌لئین: زه‌رده‌که‌ی مال‌ه
له‌گه‌ل خوشحالبوون.

*داره‌که‌ی پیاوئکی عه‌جه‌مییه
چاودیری خانه‌واده‌که‌ی ده‌کات و تامالئ
لئیه‌یدا بکات.

*هه‌روه‌ها ده‌لئین: نه‌گه‌ر ژن بینى بوه
به‌خاوه‌نى ههرمئ کورپئیکیده‌بئ.

*هه‌روه‌ها ده‌لئین: نه‌وه‌ی ههرمییه‌کی
زۆر به‌ده‌سته‌ده‌ئینئ مال و سامانیکى
جه‌مکراوى ده‌ستگیرده‌بئ.

(نابلسی) ده‌لئیت: له‌خه‌ودا مال و
سامانیکه پییده‌گات بؤ یه‌کئک بیخوات
به‌ده‌سته‌یده‌هئینئ.

*ههرمئ به‌لگه‌ی خیره چونکه چه‌ند
روژئ ده‌مئینتیه‌وه و خراب نابئ،
خواردنیشی له‌روژانئ خۆیدا باشته‌ره
له‌وه‌ی له‌کات و وه‌رزی خۆیدانه‌بئ
چونکه له‌وه‌رزی خۆیدا نه‌بیئت مال و
سامانیکى حه‌رامه.

*ده‌گونجیت به‌لگه‌بیئت له‌سه‌ر مه‌رگی
نه‌خۆش و نه‌سپه‌رده‌کردنى و گه‌رله‌کاتى
خۆیدا نه‌بوو نه‌خۆشیه.

(۱) ههریسه: خواردنیکه له‌گه‌نى کوتاو و گوشت
دروسته‌ده‌کری. (فه‌ره‌نگى ده‌ریا: ۱۵۴۳/۲).

* هه پره شه کردنیش له خه ودا به لگه یه
له سه ر ده سته به رداربوون له ناگړکی،
نه گه ر نادیا بوو نه یزانی له شه یتانه وه یه
نه گه ر هه پره شه ی لیکرد له سه ر نویژ یان
قورئان خویندن و زه کاتدان و
هاوچه شنی نه وه به ندایه تیان ه،
ده گونجیت هه پره شه لیکردن له خه ودا
به لگه بیت له سه ر تا قیکردنه وه
به خو شه ویستی و نه وین.

هه ژاری: (نبین سیرین) ده لیت: نه گه ر
بینی هه ژاره خوار دنیکی زود
به ده سته هینیت به پیتی چیروکی
(موسا) و قورئان ده فره موی: ﴿رَبِّ
اِنِّیْ لَمَّا اَنْزَلْتَ اِلَیَّ مِنْ غَیْرِ فَقِیْرٌ﴾
(القصص: ۲۴).

(نابلسی) ده لیت: نه گه ر بینى هه ژاره
پرسىار له خه لکى ده کات و دوعاش
زورده کات چونکه هه ژاران دوعاگړى
هه ميشه یين.

* هه روه ها هه ژاران له شوینیکدا به لگه یه
له سه ر مه رگى ده وله مه ندو ختړیکه
به ده ر ده کړی.

* نه گه ر هه ژارى له خه ودا پیدرا مال و
سامانیک به بیماندو بوون و پاره یه کى
بیسه رمایه ده سته گړده بى و مال و
سامان وهرده گړی.

* نه گه ر بینى هه ژارکه وتوه خیری
ده سته گړده بى.

هه ژارى و نه دارى: (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا هه ژارى و داوا له خه لکیکردن
به لگه یه له سه ر وه لامدانه وه ی دوعا بى
نه وه ی داواخوازیه تی.

هه ساره وه نه سته تیره: (نبین
سیرین) ده لیت: نه سته تیره کان به لگه ن
له سه ر زانایانى نیو خه لکى و، نیره کان
پیاوون و میه کان ژنن، مه زنه کانیش
خه لکى ریژداره، بجوکه کانیش خه لکى
گشتى و مندال و به رده ستن.

* نه سته تیره ی رینیشانده ر یارانى
پتغه مبه رانى ﴿﴾ له گه ل زاناو
خواناسان به پیتی فره مووده ی
پتغه مبه ر ﴿﴾: "یارانم وه ک
نه سته رهن".

* نه گه ر خه و بینه ر ده سته لاتداربوو
نه سته تیره کان سه ر یازن، نه گه ر زاو ابوو
نه سته تیره پیاوه کانیه تی، نه گه ر
بووکیشبوو ژنانه له ده ورى.

* نه گه ر دوومانگى بینى له ئاسماندا
شه پیاوه له گه ل هه ر یه کیکیاندا
نه سته تیره هه بوو جیاوازی و جه نکه
له نیوان دوو وه زیرو سه رکرده و
دوو پیاو ی گه ورده دا رووده دات. نه وه ی
دیار نامیتى ده به زى.

* نه گەر له ژورره كيدا بوو به خاوه نى
نه ستيره و له ئاسماندا چاوديريكرد يان
له هه وادا نه گەر شايسته ى دهسته لاتبوو
به ده ستيده هينيت، نه و جا ده بيت
به قازى و موفتى به سر خه لكه وه نه گەر
نزم تر بوو ده گونجيت ته ماشاى زانيارى
نه ستيره بكات.

* كه وتنه خواره وه ى به سهريدا له كاتى
نه خوشيا مردنيه تى، نه گەر قه رزار بوو
داواى ليده كريت وه، هه روه ها نه گەر
بينى له شو لاريبوو به نه ستيره يا خود
سهرى نه ستيره ى پيوه ده ركوت
ده گات پيى.

* نه گەر نه ستيره كوت به سهر يا
كه سيكى ناديار ديته وه بو لاي، نه گەر
كه وت به سهر ژنيكى دووگياندا كوړپكى
ناودارى به پيژيده بى.

* هه روه ها ده گونجيت به لگه بيت له سهر
مه رگى دووگيان نه گەر شاهيدك نه وه ى
دوو پاتكرده وه گه واهيده ربى له سهر
مردن.

* بينينى نه ستيره به روژ به لگه يه
له سهر شووره ى و ناوبانگو رووداوى
كه ورو به لاونه هامه تى به پيى حالى
گشتى خه ون و تاييه تى.

* نه گەر نه ستيره ى بينى له ماله كيدا
كوږوه ته وه و رووناكيد او خوشى و

* نه گەر دوو هه ساره ى بينى
ده جه نگان و نه ستيره يان له گه لدابوو
به هه مان شيوه يه، به لام نه گەر
نه ستيره يان له گه لدانه بوو نه وه ى
له مالى خويدا بينى و دوو هاوسه ريان
دوو شهريكى هه بوو جياوازي
له نيوانياندا به ده ستو زوبانده بى.

* نه گەر ژنيك خه ويكى له و چه شنه ى
بينى كه واده جه نگان به سهر سهر يه وه
يا خود به و چه شنه كه وتنه خواره وه
كه ورو به رپرسي له گه ل ميژده كه ى
شه ر ده كهن.

* ده گونجيت به لگه بيت له سهر كرپارو
فروشى، ده گونجيت بو ئافره ت
به لگه بيت له سهر شه ريك له نيوان دوو
كوړيدا روويدات يان دوو كچى يا خود
له نيوان باوك و هاوسه ره كى يان له نيوان
ميژدو كوړه كيدا.

* كه وتنه خواره وه ى نه ستيره
بو سه رزه وى يان كه وتنه نيو ده ريا
يا خود سووتانى به ئاگر يان
گواستنه وه ى له لايه ن بالنده وه به لگه يه
له سهر روودانى مردن له نيوان خه لكى
يا خود مردنه به پيى ژورو كه مى و
ده گونجيت له ناو پياوان يان هه ر ژناندا
روويدات نه گەر نه و جوړه هه ساره يه ى
ناسى كه وا كه وته خواره وه.

*هەندیکەلێن: ئەگەر بێنی هەسارە
لە ئاسماندا نەما مال و سامانی دەپوات،
ئەگەر دەولهە نەندبێت بەلام ئەگەر
هەژاریو دەمرێ.

*ئەگەر هەسارە ی بچوک بچوکی
بە دەستی هە بێنی باسو ناوبانگی
باش پەیدادە کات لە ئێو خەلکیدا.

*ئەگەر ئەستێرە ی لەسەر جینگەکی
بێنی ناوبانگ دەردە کات و زالدەبی
بەسەر هاو دەهە کانی یاخود خزمەتی
پیاویکی رێزدار دەکات.

*ئەگەر هەسارە ی بێنی کۆبوو تەو و
تیشک و رووناکی بلۆکروو تەو و
بەلگە یە لەسەر ئەو ی خیری
لەسە فەرەو و دەستگیر دەبی، ئەگەر
لەسە فەردا بوو بە دلێکی خۆشەو و
دەگەر پێتەو و بۆ لای هاوسەرەکی.

*هەندیکەلێن: ئەگەر هەسارە ی لە ژێر
سەربانی کدا بێنی بەلگە یەکی خراپە،
هەروەها بەلگە یە لەسەر وێران بوونی
مالی خەوینەر، هەروەها بەلگە یە
لەسەر مەرگی خاوەن مال.

*ئەگەر بێنی ئەستێرە دەخوات مالی
خەلکێ دەخوات.

*ئەگەر ئەستێرە ی قووتدا بە بیخواردن
تیکەل دەبی لە گەل خەلکی رێزداریدا
لە کاروبارو نەینیدا، دەگونجێت پلارو

شادی رووی تێدە کات و خەلکی رێزدار
لە لای کۆدە بێتەو، ئەگەر نوری نەبی
بە لای نەها مەتی و خەلکی رێزدار
کۆدە بنەو و تیایدا، ئەگەر بێنی
پە یو هەندیدە کات بە ئەستێرە و لەسەر
نەتەو ی پیغە مەبرە (ﷺ).

*ئەگەر بێنی ئەستێرە یە ک دەدزی
دەبی بە خاوەنی شتی مەترسیدار و
کە سێکی رێزدار لە کێسە دات.

*ئەگەر بێنی بوو بە ئەستێرە رێزو
پلە و پایە بە دەست دەهێنی.

*ئەگەر بێنی هەسارە یە کێبرد
خودا وەند کورپکی رێزدار ی گەورە ی
پێدە بە خشی.

*ئەگەر بێنی دەستی بەرز کردەو و روو
بە ئاسمان و ئەستێرە ی برد دەستەلات و
رێزی دەستگیر دەبی.

*ئەگەر (سوهیل) دەرکەوت لای ئەو و
پشتتێکردن هەتا دوا یی تەمەنی رووی
تێدە کات.

*ئەگەر (زەهره) دەرکەوت ئەو و
بەختی باش رووی تێدە کات، هەروەها
(موشترە ی) بە هەمان شیو یە.

*ئەگەر سواری هەسارە یە کبوو
دەستەلات و پلە و پایە و خێروسوود و
قازانجی دەستگیر بوو.

زانباری و دهسته لآت، بۆ هه رکه سیکیش به پیی نه ندازه ی خۆی و به ختی.

* نه گه ر بینى نه ستیره له ئاسماندا نه ماوه ماییده پوات نه گه ر ده وله مه ندبیت، نه گه ر هه ژار بوو ده مرئ.

* نه گه ر بینى نه ستیره ی مه زن تیشك و رووناکی بلاو کړدوه ته وه خیر و چاکه و دهسته لآت و زانینی ده ستگیر ده بی.

* نه گه ر هه ساره یه کی مه زنی بینى که وته خواره وه له شوینی خۆی به رپر سیک له وشاره دا ده مرئ.

* نه گه ر بینى هه ساره ی بچوک به ده ستی ده گری خیر و دهسته لآتی له نیتوان خه لکیدا ده ستگیر ده بی.

* نه گه ر هه ساره ی به سه ری خۆیه وه بینى ناوبانگ ده رده کات و پیش هاوچه شنه کانی ده که ویت به وه ی خزمه تی پیاویکی به پرز ده کات.

* نه گه ر بینى هه موو نه ستیره کان کۆبوونه ته وه رووناکیان په خشکړدوه له دواى سه فاره وه خیری پیده گات، نه گه ر له سه فاره دابوو به خۆشحالییه وه ده گه رپته وه بۆ نیشتمان هه کی.

* نه گه ر هه ساره یه کی بینى دهسته لآت به ده ستده هیئت له گه ل هیزو تواناو سوودو قازانچ.

توانچ له یاران بگری (دروودی خویان له سه ربیت).

* نه گه ر نه ستیره ی مزی له زانایانه وه زانباری فیده بیت.

* سه باره ت به (پینچ) هه ساره گه رۆکه که:

(۱) (زوحه ل) خاوه نی سزای فه رمانپه وایه.

(۲) (موشته ری) خاوه ن ماله.

(۳) (مه ریخ) خاوه ن جه نگی فه رمانپه وایه.

(۴) (زه هره) هاوسه ری فه رمانپه وایه.

(۵) (عه تارد) نووسه ری فه رمانپه وایه.

* هه روه ها نه گه ر بینى نه ستیره کان له ئاسمان که وته خواره وه مه رگی فه رمانپه وایان جه نکیک کۆمه له سه ربازیک له ناو ده چن تیدا.

* نه گه ر بینى گه ردوون ده سووپته وه یان ده جوولی سه فاره کات و له پله وپایه که وه ده چیت بۆ پله وپایه یه کیترو حال وباری ده گۆپی.

* نه گه ر بوو به نه ستیره و رینوما ییکرد خه لکی پتویستیان پیی ده بی له کاروباره کانیان و راویچوونیدا.

(نابلسی) ده لیت: نه گه ر (هوت) هه ساره گه رۆکه که ی بینى به لگه یه له سه ر پیشه سازی و بازرگانی و

*هه ساره و نه سستیره گه وره کان به لگه یه له سهر مردنی گه وره و فرمانپه واپیاوانی خانه دان. هه ساره و نه سستیره ی بچووکیش به لگه یه له سهر مهرگی نادیارو بچووک زه بوونه کان.

*نه گهر هه ساره و نه سستیره کانی ئاسمانی بینی که و ته خواره وه قژی ده پوتیتته وه که چه لده بی سهریشی وه هه ساره و نه سستیره ی ئاسمان سهری جیهانه.

*نه گهر هه ساره و نه سستیره کانی به روژ بینی به لگه ی ئابرووچوون و ناوبانگه و به لگه یه له سهر روودانی روودای گه وره و به لاو نه هامه تی تیا بهر.

*هه ساره ی به یان به لگه یه له سهر هاوسهرگیری و ئاههنگو نه گهر له کوشکه که یدا هه ساره ی به یانی بینی و له شه ویکێ تاریک و چه تووندابوو ژنی به بوکینی بۆ ده گوێژنه وه.

*نه گهر بینی ژنی بۆ ده گوێژنه وه هه ساره ی به یان هه لهاتوو ه.

*هه ساره و نه سستیره بچووکه کان که رووناکی و نوریان کزه بهرده ستو خزمه تکارو ره شه خه لکه.

*نه گهر بـوو به هه ساره ده وه له مه نده بی.

*نه گهر نه سستیره کانی له ژیر سهریانیکدا بینیه وه به لگه یه له سهر ویرانبوونی ماله که ی هه تا رووناکیه که ی له نیو ماله که یدا بیت یا خود به لگه یه له سهر مهرگی خاوه ن مال.

*نه گهر بینی هه ساره ده خوات مالی خه لکیده خوات.

*نه گهر هه ساره کانی قووتدا خه لکی شکۆمه ند خۆیان ده هاوێژنه نئوکاروباره کانی و نه ئینییه وه، ده گونجیت به دگویی به رانبهر یارانبکات (خوایان لپرازیبیت).

*نه گهر هه ساره ی مژی فیری زانیاری ده بی له زانایانه وه.

*نه گهر بینی هه ساره کان ده خوات و رمل لیده ره یا خود ته ماشای کاری ئاسمانیانده کات له گه ل زانیاری گهردوونناسی نه مهش به لگه یه له سهر کاریکی گه وره و باشی حال و گوزهران بۆ سه رجهم خه لکیش به لگه یه له سهر مهرگ.

*نه گهر بینی نه سستیره کان هه له ورین مهرگی فرمانپه وایانی گه وره یه، هه روه ها به لگه یه له سهر جهنگ.

*نه گهر بینی نه سستیره کان ده که ون به سهر زه ویدا له ئاسمانه وه و بلو ده بونه وه و دیارنه ده مان به لگه یه له سهر تیاچوونی گه لو نه ته وه یه کی زور.

* نه وه ساره و نه ستیرانه ی به لگن
له سهر زستان غه م په ژاره ن نه وانه شی
به لگن له سهر هاوین بژیوی و خیره .

هه سترکړن به رووداوی په نهان : (نبین
سیرین) ده لیت: به لگه یه له سهر زوری
خیر و دنیابوون له خراپه به پتی
نایه تی: ﴿وَلَوْ كُنْتَ اَعْلَمُ الْعَیْبِ
لَاَسْتَكْثَرْتَ مِنْ اَکْیَمٍ وَمَا مَسْنِیَ
السَّوْءُ﴾ (الأعراف: ۱۸۸).

هه گبه (تویش به ره) : (نابلسی) ده لیت:
له خه ودا به لگه یه له سهر ژنی باش و
چاک له گال هاوړی نه مین و نه ینی و مال
پاریز. نه وه ی له تویش به ره تیریکی
دهر هیتا کوړیکی نیرینه یده بیت، نه وه ی
هه گبه و تویش به ره یه بکړیت یاخود
بیدوزیته وه ژنیکه هیئت.

* **هه روه ها ده لین :** هه گبه سامو
هه یبه ته بو دوزمنان ، یاخود قه لاو
ناوچه یه که ، نه وه ی ببینی هه گبه و
تویش به ره یه که ده به خشی ده سته لاتو
فه رمانډه وایی به ده سته هیئت و،
هه گبه ش بو نه وه ی شایسته بیت بو
پوست و فه رمانډه واییه بو عه ره بیش
ژنه .

هه لاج : (نابلسی) ده لیت: ببینی
به لگه یه له سهر نه وه ی زور سه رسامه
به خوی.

* **ده گونجیت ببینی به لگه بیت له سهر**
فریا که و تن و پشو و دوی ماندوبوون،
هه روه ها پیاوړی په روه رده کاره
ریتنومایی خه لگیده کات.

* **که سیکه مامه له لگه ل گلو**
کومه لیکي خراپه کار ده کات و به فروفیل
پاره یان لیوه رده گری.

هه لاجی لوكه : (نابلسی) ده لیت:
ببینی له خه ودا به لگه یه له سهر زانا
یاخود دادور کاروپاره کان له سهر
ده سستی نه ودا به جیدیت.

* **ده گونجیت به لگه بیت له سهر نه و**
ره خنه گره ی چاک له خراپ
جیاده کاته وه یاخود پیاوړیک زور ژن
به ینیت و منال و وه چه ی زور بخاته وه .

هه لامه ت : (نبین سیرین) ده لیت:
به لگه یه له سهر نه خوشییه کی سووک و
چاکبوونه وه نیره یی بردن .

هه لبرژاردن : (نبین سیرین) ده لیت:
نه وه ی له خه ودا ببینیت له لایه ن
نه ته وه و که سه کانی خوی وه
هه لده بژیریت پله و پاییه کی به رز
به ده سته هیئت، به لگش له سهر ی

نه وه یه په روه ردار ده فه رمویت:
﴿وَبَلَدٍ یَخْلُقُ مَا یَشَاءُ وَیَخْتَارُ﴾

(القصاص: ۶۷)

هه لښه ستراو: (نابلسی) ده لټت: له خه ودا نه وه په که نازه لده یخوات.

هه لدان (تټگرتن): پیاوړک هات بولای (ښښ سیرین) و گوتی: دووریز خه لکم دی هه ریه ک شتیانده گرتنه وانی دی، ریزیکیان کاتی هه لیانده دا ده یانپیکا به لام ریزه که یتر نه یانده پیکا، نه ویش وتی: نه دووریزه دوو کومه آن ناکوکی له نیوانیاندا هه یه، نه وانه ی ده یانپیکا حه ق په پړه وی ده که ن و نه وانه شی نه یانده پیکا قسه وگوتی به تالده که ن.

* نه گه ر تیری هاویش پیکای و له پیناوی په روه دگار دابو خوداوه ند وه لامی دوعا کانیده داته وه، نه گه ر له پیناوی دنیا دابو شکومه ندی و ریزی دنیا به ده سته هینیت.

* نه وه ی به رد ده گریته کوتر توانج ده گریته ژن، نه گه ر بینی داربوند قیکی گرتوه قسه وگوتی ده کات له کاتیکي ناشیاودا، نه گه ر پیکای لیوه رده گری، وه گه ر نا قسه وگوتی ده بیت به به لاونه هامه تی به سهریه وه.

* ده گپړنه وه پیاوړک دټته لای (ښښ سیرین) و ده لټت: له خه ودا دیم به تیروکه وانیک رم هه لده دم و ده میک ده پیپکم و ده میکیش ناپیکم نه ویش وتی: له خوابترسه، تو که سیکی باسی خه لکیده که یت.

(نابلسی) ده لټت: نه گه ر بینسی به مه نجه نیق هه لده دات ناپاکی و پلانه.

* ده گونجیت به لکه بیت له سهر قسه ی ناشیرین گوتن به زانایان و باسکردنیان یا خود تاوانبارکردنی ثافره تانی داوینپاک و نکولیکرتن له ناین.

* ده گونجیت به لکه بیت له سهر فیتنه و ناشوب له و شوینه دا که لیتی دانراوه.

* تیرهاویشتن له خه ودا به لکه یه له سهر قسه وگفتوگوکردن ده رباره ی نابړوی خه لکی.

* ده گونجیت به لکه بیت له سهر زرگا کردنی په یامبه ران، نه گه ر تیره کان نیزه یان پیوه بوو په یامبه ری شـ یفاده رن و مه به سـ ستیان پیمه یسه رده بیت، نه گه ر نیزه یان پیوه نه بوو به لکه یه له سهر ناهومیدی.

* نه گه ر تیرهاویژ خو ی نیشان و پیکراویژت ویست وخوازی به ده سته هینیت له نریکبوننه وه له په روه دگار، نه گه ر له دنیا دابو ریزو شکومه ندی به ده سته هینیت.

* نه گه ر بینی تیر ده گریته خه لکی به قسه وگوتاری ناشیرین ده دویت به رانبه ریان.

* نه گه ر بینسی تیرده هاویژ و هه لده دات زمانیکي پیسی هه یو ده که ویت به سهر نابړوی خه لکیدا.

* نه گەر بینى تیرده هاویژى بۆ
مه به سستی و هه له ناکات خواست و ویستی
به ده سته هیئت بۆ کاریک نامه یه ک
یاخود نوینه ریک ده نیژی.
* نه گەر تیریک بگریته مروفیک به لام
نه پیکی گوتارو قسه ی پوچ و
به تالده کات به رانبه ری، نه گەر پیکای
گوته کانی به وچه شنه یه که ده یکات
به رانبه ری.

هه ئسان: (نابلسی) ده ئیت: هه ئسانی
مروڤ به کاری خیر له پیتاوی خوداوه نداو
لابردنی خراپه یه.

* نه گەر خه وینه ر له وانه بوو چاوه پیتی
به ره نگاری لیده کرا خه لکی خیر و چاکه و
پشوی لیده بینن، نه گەر باره لگر بوو
ده گه پیته وه سه ر حالی خوی، نه گەر
نه خۆش بوو درێژخایانه ده بی
نه خۆش یه که یه تی، هه روه ها ئه و
منداله ی ناتوانی هه لپسی به لگه یه
له سه ر سستی و خاری بژیوی.

هه لکو تانه سه ر: (نابلسی) ده ئیت:
هه لکو تانه سه ر له خه ودا دزی یان
سیخوپی و جاسوسییه به سه ر نه وه ی
له خه ودا مه به سستییه تی مروڤ یان
هه ربوونه وه ریکتر.

هه لکو ئل (به رد تاش): (ئین سیرین)
ده ئیت: نه گەر هه لکو ئینی به سوود بوو
ده بیت به خاوه نی دنیاو جوانییه کانی.

* نه گەر هه لکو ئینی قورئان له به رد
مامۆستای فیرکاری نه زانینه، نه گەر
هه لکو ئینه که ی له به ر ته خته بوو ئاشکرا
نه بوو یان هه لکو ئه ری دوو پوه.

* نه گەر بینى تیرده هاویژى بۆ
مه به سستی و هه له ناکات خواست و ویستی
به ده سته هیئت بۆ کاریک نامه یه ک
یاخود نوینه ریک ده نیژی.
* نه گەر تیریک بگریته مروفیک به لام
نه پیکی گوتارو قسه ی پوچ و
به تالده کات به رانبه ری، نه گەر پیکای
گوته کانی به وچه شنه یه که ده یکات
به رانبه ری.

* نه گەر بینى له شاخیکه وه رم و تیر
هه لده دات به رووی رۆژه لات و
رۆژئاوا داو جل و به رگیتی سپی پۆشیوه
ده سته لات و پله و پایه ی ده سته گرده بیت
نه گەر شایسته ی نه وه بیت.

* نه گەر رم و تیره کانی له لانه و مائی
ده سته لات وه هه لدا نوو سراو نامه یه
ده ینیژی.

* تیرهاویژى به داری (بن دق)
به رده بارانه، هه روه ها ده ئین: له شاردا
به رده بارانی نه وکه سه یه تیره که
ده هاویژى، نه گەر تیرهاویژى
له ده ریادابو بۆ راوچیوو ده سته که وه.

* نه گەر تیریکی هه لداو خوینی له به ر
رۆی سوود و قازانجیکده کات له لایه ن
پیاویکی مه زنه وه.

* نه گەر تیره کان دلیان پیکا به ختی
مندالیکى خۆشه ویست و جوانکیله یه
یان کیزیکی شۆخ و شه نگ.

هه لَم: (ئىبن سىرىن) ده لَيت: هه لَم
جوان مامه له كردنه له گه لَ خه لَكى.

(نابلسى) ده لَيت: هه لَمينه رو بوخوردان
خزمه تكارىكى به پره وشو هه ستناسكه،
خاوه نه كى ستايش و پيايه لَدان
به ده سنده هَيتت.

* بۆ نه خۆش به لگه يه له سهر مردن و
بۆنى خۆش و دوكه لكردن پى
پيايه لَدانه له گه لَ مه ترسيدا، به لام
عه نهر به ده ستهينانى مالىكه له لايه ن
پياويكى ريزداره وه.

* ميسكو هه موو بۆنىكى رهش
خۆش حالیه.

* نه وهى بىنى هه لَم دروسته كات نه وا
خىرو رزق و رۆزى ده سنده كه ویت.

* هه لَم كردن ده وله مه ندى به بۆ هه ژار.
* ده گونجیت بوخورد به لگه بيت له سهر
زانبارى و تاین.

* ده گونجیت به لگه بيت له سهر
هاوه لایه تى ناشكراو به رچاو.

* ده گونجیت به لگه بيت له سهر
به رتيلدان و ریکكه وتن له گه لَ ناکۆك و
دژدا يا خود خزمه تى قاره مان و
به ده رخستنى نهینى نیو ناخ و
خۆشه ويستكردنه لای خه لَكى.

* ده گونجیت به لگه بيت له سهر
خۆشه ويستى و نه ويندارى.

(نابلسى) ده لَيت: بىنى به لگه يه
له سهر زانبارى و ریبازى چاكه.

* ده گونجیت بىنى به لگه بيت له سهر
فروفتل و هه لَحه له تاندن.

* هه لَكو له رى مس ئاژاوه و نه خۆشيه
روو له سهر ده كات.

* هه لَكو له رى زىرو زىوو داناييه كى
دياره يان دانانى شتيكه له شویتى
خۆ.

* هه لَكو له رى جوانكاریده كات.

هه لگرانى عه رشى خوايى: (نابلسى)

ده لَيت: بىنىيان له خه ودا شكۆمه ندى و
هیزو ریکه وتن و خۆشه ويستى و
هاورپيه تيه، بىنىيان به لگه يه له سهر
ره وشتى چاك و پاكى بىرو باوه رو
نزيك بـوون له دروسـتـكـراوه
تاييه تمه نده كانى په روهر دگار.

هه لگه پانه وه: هه لگه پانه وهى مروف
له خه ودا به لگه يه له سهر
هاوه لایه تى پاكردن بۆ په روهر دگار و
دۆراندنى دنيا و قيامه ت.

* نه گهر له پيشه وه بۆ دواوه
هه لگه پايه وه ته و به ده كات بۆ لای خوا و
به لگه يه له سهر روو به روو بوونه وهى
خه لَكى.

* له په روو كه وتن به لگه يه له سهر
نه خۆشيه كانى هه ناوو ناخ، نه گهر
خه و بىن ژنبوو روو وه ره ده گيرى.

*بوخوردی ناهنگ له خه ودا:

+ملکه چکردنی دوژمن و سه رکه وتنه .

+هئوربوونه وهیه له ترسو بیم .

+به تالکردنه وهی جادوو سحره .

+به دهسته تهنانی رزق و روزییه بو

خاوه نه کانی، له گه له ئه وهی

مه به ستیه تی له خه ودا .

(نابلسی) ده لیت: هه لم له خه ودا

بریتییه له هه لمی ئاوو تاریکایی .

*نه وه له می له ده م دیته ده ره وه

له زستاندا نه گه له خه ودا بینوی

خه وه کهش له هاویندا بوو به لگه یه

له سه ره نه خوشی و نهینی شاراه

به ده رده که ویت. نه گه ره خو بینه ر

ریتما یی کرابوو و ئیل و سه رکه ردانده بیت،

نه گه ره زانا بوو بیدعه یه کی دیارو به رچاو

داده هیتی.

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ره دروو

قسه گوشتاریکی بیسوودو که لک.

هه ئوتان: (نیهن سیرین) ده لیت:

هه رکه س ببینی په نجهی قاجی هه ئوتان

له زه وی قه رزی له سه ره کو ده بیته وه،

نه گه ره خوینی لیتات به لاو نه هامه تی

رووی تیده کات. هه روه ها ده لیتن: مال و

دارایی حه رام به ده سته هیتیت.

هه ئهاتن (راکردن): (نابلسی) ده لیت:

له خه ودا به لگه یه له سه ره گه پانه وه

بو پیتیازی خوداو پاشکه زیبونه وه

له گوناو تاوان به پیتی ئایه تی: ﴿فَقَرُّوا

إِلَى اللَّهِ أَنِّي لَكُمْ مِنْتُ نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾

(الذاریات: ۵۰).

*هه ئهاتن ده سته لات یان ته وه و

مه رکه .

*نه گه ره بینوی له دوژمنیک که لیتی

ده ترسی هه ل دیت دانیا ده بیت لیتی.

*نه گه ره زانا یه که هه ئهات دادگا

به ده سته هیتی چونکه (موسا)

(سه لامی خوا ی لی بیت) دادگه ریکرد

دوا ی هه ئهاتنی.

*نه گه ره بینوی هه ل دیت و ناترسی نه وه

ده مرئی به پیتی ئایه تی: ﴿قُلْ لَنْ

يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ اِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ﴾

(الأحزاب: ۱۶).

*نه گه ره بینوی هه ئهات و ده یزانی

هه ئهاتنه که ی بوچییه ته وه ده کات.

*هه ئهاتنی سوپا سه رکه وتنه و،

هه ئهاتنی بیباوه پانیش هه ئهاتنه به پیتی

ئایه تی: ﴿وَقَذَفَ فِي قُلُوبِكُمُ

الرُّعْبَ﴾ (الأحزاب: ۲۶).

هه ئواسین: (نیهن سیرین) ده لیت:

هه ئواسین سیبه شه:

(۱) هه ئواسین به زیندویتی.

(۲) هه ئواسین به مردوویی.

(۳) هه ئواسین دوا ی کوشتن و تیاچوون.

* نه گەر بینى به زیندویتی هه لئاسراوه
پله و پایه و ریزو چاکسازی له نایندا
به ده سته هیئت، نه گەر بینى
به مردووی هه لئاسراوه به رزی و
شکومه ندى به ده سته هیئت و یپرای
خرابی له ناینداریتییدا، نه وه شی
به کوزاوی هه لئاسرا پله پایه و
به ده سته هیئت و درۆی له گه لدا
ده کړی.

* نه گەر بینى هه لئاسراوه و نازانی که ی
هه لئاسراوه مال و داراییه کی بۆ
ده گه پیننه وه له کیسیچوه .

* نه دیکه ده لئین: هه لئاسین بۆ
ده وله مه ند خراپه ده گونجیئت
هه ژاریبیت، چونکه هه لئاسراو به روتی
هه لده واسرئ، بۆ هه ژارانی به لگه یه
له سه ر ده وله مه ندى، بۆ سه فەرگه رانی
ده ریایی به لگه ی به ده سته هیئانی
ویست و خوازه له وسه فەرهداو
قوتاریبون و رزگارییه له ناسۆرییه کان.

* هه ندیکتر ده لئین: نه گەر بینى
هه لئاسراو به ده روزه کانی شاره وه و
خه لکی ته ماشایانده کرد پله و پایه و
شکومه ندى به ده سته هیئت و به هیزو
لاواز دینه ژیر ده سته لاتیه وه .

* نه گەر خوینی له به ر رویی
ژێرده سته کانی سوودی لیوه رده گرن .

* نه گەر بینى گوشتی که سی هه لئاسراو
ده خوات مال و دارایی و سوود و قازانج
به ده سته هیئت له به رپرستیکی به رزو
بالاوه .

* هه روه ها ده لئین: غه یبه تی
ده سته لاتدار یا به رپرستیکه کات نه گەر
نه وه ی ده خوات شوینه واری نه بیت .

* ده گێر نه وه (شافعی) (ره زای خوای
لیبیت) له خه ودا ده بینى له زیندانایه
له گه ل پێشه وای باوه پداراندو
هه لئاسراون به پشتا، نه م خه وه ی
به هه ندیک له راهه کارانی خه و راگه یاندو
نه وانیش وتیان: خاوه نی نه م خه وه
ناویانده رده کات و ناویانگی
بلاوده بیته وه، پاشان (شافعی)
به وچه شنه ناویانگی ده رکرد (ره زای
خوای لیبیت).

* له سه رده می (یه زید) ی کوپی
(مه لب) دا پیاویک دیت بۆلای (ئیین
سیرین) و ده لئیت: له خه ودا بینیم
(قه تاده) هه لئاسراوو، نه ویش ده لئ:
نه و پیاوه ریزداره گوئی لیده گرن، هه ر
له وروژگاره دا (قه تاده) خه لکی
هاندە دات دابنیشن و به شدارینه که ن
له گه ل (یه زید).

(نابلسی) ده لئیت: له خه ودا پله و پایه ی
به رزه بۆ هه لئاسراو، نه گەر بینى

شته په نهان و نادياره كان و بـ
 دهوله مەنديش به لگه ی خراپه چونکه
 به لگه یه له سه ر تیک چوونی
 کاروباره کانیان، نه وه ی هاوسه ری
 نه بیټ به لگه یه له سه ر هاوسه رداری و
 نه وه ی ده یه ویت له ماله کهیدا بمیټیته وه
 یان ده ترسی روو له لایه کبکات به لگه یه
 له سه ر هاتنه ده ری له ناوچه و شوینی
 خوی.

* هه لواسین به هه لگه پاوه یی به لگه یه
 له سه ر ناچار کردن و گه رانه وه له سه فەر.
هه لوژه: (نښې سپرین) ده لیت: هه لوژه
 له کاتی خویدا رزق و رۆزی یان که سیکی
 غه ریب و ونبوه ده رده که ویت، به لام گه ر
 له کاتی خویدا نه بوو نه خوشیه دیت
 به سه ریا.

* هه لوژه ی زه رد یا سه وز غه م و
 په ژاره یه رووی تیده کات.
 * نه گه ر بینى نه خوشیک هه لوژه
 ده خوات چاکده بیټه وه، نه وه ی خاوه ن
 ناو نیشان و بنه په تیکى خراپیټ له یه ک
 ده م و کاتدا کوډه بنه وه لیت.

هه لو: (نښې سپرین) ده لیت: به هیژترین
 بالنده یه و له هه موویان به رزتر ده فپی و
 چاوی نیجگار تیزه و ته مه نیشی دریزه.

* نه گه ر هه لویه کی بینى یاخى بوبوو
 ده سه ته لاتدار تووړه بـوه لیـى و
 سپاردوویه تی به پیاویکی سته مکار.

هه لواسراوه شایسته ی پله وپایه بوو
 به ده ستیده هیټیت، نه گه ر له سه ر پشت
 گیانی ده رچوو ناینداری له شوینی
 ده سه ته لاته که ی کزده بی.

* نه گه ر هه لواسراو نه مرد ده سه ته لاتیک
 ده گریټه ده سه ته ئاینی پاریزراوده بیټ و
 دادپه وه ده بیټ له جیی ده سه ته لاتیدا.

* نه گه ر بینى هه لواسراو له گه ل خه لکی
 گشتیدا بوو ملکه چو تووړه ده بی.

* نه گه ر گزشتى هه لواسراوى خوارد
 خیرى ده سه تگيرده بی له کومه ل و
 نه ته وه یه کی گه وره.

* هه روه ها ده لښ: نه گه ر گزشتى
 هه لواسراوى خوارد کارى
 پوسته چیده کات، نه وه شى نه وکاره
 بکات کوچی دوايیده کات.

* نه گه ر بینى له ده روزه کانی شار
 هه لواسراوه ته ماشایده که ن پله وپایه و
 ده سه ته لات به ده سه تده هیټی و که سانی
 به هیژ له ژیر ده ستیدا ده بن، نه گه ر
 خوینی له به ر رۆیى ژیرده سه ته کانی
 سوودی لټوه رده گرن.

* نه گه ر بینى له خه ودا هه لده واسرئ
 به لگه یه له سه ر سه رۆکایه تی به پیى نه و
 شوینه ی تیدا هه لواسین نه نجامده درئ.

* هه لواسین به لگه ی خیره بـ هه ژاران و
 به لگه یه له سه ر ده رکه وتنى

وهك هه ټوو باز ده دري ته پال
ده سته لاتدار ريژه .

* نه گهر بالنده يه ك هه ټيگرتو برديه
ناسمان ياخود نزيك بوه وه سه فهر
دهكات بو شويڼي دوور به نه نذازي نو
بالنده يه .

* نه گهر چوه نيو ناسمان لو
سه فهر دا ده مري .

* هه موو جوړه فرينيك باشه
له ټيكانه وه داو فرين به ريكي به نيو
ناسماندا مهرگه يان زهره رو تياچوونو
زيانه .

(نابلسي) ده ټيټ: بالنده ي سه ربراو
به لگه يه له سهر مردني پادشايه ك .

* نه گهر دوگيانيك هه ټويه كي بيني
دايه نو شيرده رو به خيوكه ده بيني .

* هه ټو به گه وره ترين پادشاو فهرمانږه وا
يان به پيغه مبه ران و پياوچاكان
باسده كړي .

* نه گهر گوڼي له هه ټويه كيوو ده نكي
بيست ناكوكي له گه ل مروفيكدا بو
دروسته دي .

* هه ټو به لگه يه له سهر ته مه ندرزي .

* هه روه ها به لگه يه له سهر ماتيكي زږو
جه نگو شه ر، ده گونجيت بينيني
به لگه بيت له سهر بيدعو ويلي و
سهرگرداني به پتي نايه تي :

* نه گهر گوږپايه ل نه بوو ليټي نه ده ترسا
حال وباري به رزده بيته وه ده بيت
به كه سيكي مه زني سه ركيشو
له نايه كه يدا روډه چي .

* نه گهر به ناسماندا فري و خويكرد
به ته ختانيكدا ده مري، نه گهر هاته
ده روه دواي نه وه ي چوه نيو
ته ختانه كه نزيكه بيته وه له مردن به لام
قوتارده بيت ليټي .

* نه گهر په پو نيسكه كي به ده سته نينا
مال و سامانيكي مه زن
به ده سته هيټيټ .

* نه گهر له سه رپشتي كه وته خواره وه
غم و په ژاره رووي تيده كاتو،
ده گونجيت تيا بچيټ .

* نه گهر به چكه هه ټويه كي بو نيردرا
كورپكي به ناويانكي پيده به خشري،
نه گهر به روژ نه وه ي بيني نه خوشيه كه
نزيكده كاته وه له مردن .

* نه گهر هه ټو برينداريكرد
نه خوشيه كي دريژه ده خايه نيټ .

* هه روه ها گوتراوه: هه ټو خه ليفه و
پادشاي گه وره يه و نه وه ي بيت
به خاوه ني زه فهر ده بات. گوشتي
هه ټوش مال و ده سته لاته .

* نه گهر بوو به خاوه ني هه ټو ته مه ني
دريژه ده بيت، هه موو بالنده يه كي درنده

هه لکه نلن: (ئىبن سىرىن) ده لىت:
 نه وهى بىنى زه وييهك هه لده كه نىت و
 زه وييه كه ش و شكبوو به نه نذاهى نه وه
 مال و دارايى ده سته كه وىت، نه گهر
 زه وييه كه ته پيوو فيل له مروفى كده كات
 له پىناوى نه وهى به ده ستيده هينىت و
 له و جيگه و شوينه دا ماندوويه تى رووى
 تيده كات به نه نذاهى شى نه وه وييه.
 *چاله لکه نندن به لگيه له سهر:

+فيل.

+ده سترپىن و چاوبه ست.

+توپووداو.

+شوین و جيگه داوینپيسان.

+زيندان و كۆت و به ندو هاوچه شنى
 نه وانه.

(نابلسى) ده لىت: نه گهر بىنى زه وييهك
 هه لده كه نىت و خاك و خۆلى لیده رده دات
 نه گهر نه خوشبوو يا خود نه خوشى
 هه بوو كۆپه كه يه تى، به لام نه گهر
 له سهر سه فهرىت به جيگه ياندنى
 سه فهره كه يه تى و خاك و خۆله كه ش
 رزق و رۆزى و ده سته كه وته.

*نه گهر بىنى چاله لده كه نى يان بىرو
 جۆگه له، نه گهر وايزانى به و هه لکه نندنه
 ده گات به ناو نه گهر بۆ خۆبىت بژيوى
 تاييه ته، وه گهرنا رزق و رۆزى گشتييه،
 نه گهر ناوى له بهر رۆيى گرييه كه روو
 له بژيوى و رزق و رۆزیده كات.

﴿وَلَا تَذَرْنِ وِدًا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ
 وَيَعُوقَ وَنَسْرًا وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا﴾
 (نوح: ۲۲-۲۳).

*ده گونجىت هه لۆ به لگه بىت له سهر
 مندال.

*نه گهر هه لۆيهك له ناسمانه وه به ره و
 زه وى هات هيج كارىكى بۆ به جى
 نايه ت و ده سته لاته كه ي به سهر ده چىت.

(ئىبن سىرىن) ده لىت:
 ده سته لاتدارىكى سته مكاره هيج
 نه مه كدارييه كى نيه له خوار بازه وه يه
 له پله و پايه دا، نه گهر بوبوو به هه لۆ
 پله و پايه يه كه وهرده گرى به لام به خىرايى
 له كارد هخرى.

هه له: (نابلسى) ده لىت: هه له كردن
 له خه ودا به لگيه له سهر غه م و په ژاره و
 دانانى شتىك كه له شويى خۆيدا نه بىت.
 هه له اتن له شويى كه وه بۆ شوينى كى تر:
 (نابلسى) ده لىت: هه له اتن له ترسا يان
 به هۆى خىرايى جموجول وه بىنى
 به لگيه له سهر گوته ي نيكه رانكه رى
 هه راسان.

*هه له اتن له سهر وه بۆ خواره وه
 جيا بونه وهى حال و يارىكى نوويه
 له گه ل ئالوده بوونى حالىكى خراپ.

*هه له اتن به خىرايى به رزبونه وهى
 پله و پايه ي موفه.

* نه گەر له کاتى مه لکه دنددا وايزانى
که سيک ده خاته نيوى فروفيل
له وکه سه ده کات.

* نه گەر خوى چوه نيو چاله که فروفيل
توبالو نه ستوى خويده بيتوه
به بينه وهى نه و که سه بيه ويت.

* نه گەر بينى له و خاكو خوله ده خوات
هه ليكه ندوه له و مالهى
به ده سته هينيت ده خوات.

* نه گەر خوى له چالليكا ديه وه
ژنه كهى ته لاقده دات و لى
جيا ده بيتوه.

* نه گەر خوى له سهر ليوارى چالليكا
بينيه وه به لام نه چوه نيو چاله که
درايه تى ده که ويته نيوانيان، پاشان
ناشته بيه وه.

* نه گەر بينى له چالليكى بچوك ديت
ده ره وه نه گەر نه خوشبيت ياخود
زيندانى قوتارده بيت.

* نه گەر بينى له نيو چالليكا ونده بيت
هيج ده روازيه كى تيا نيه فيلى له گهل
ده كريت به نه ندازهى چاله که و فراوانى و
گوشارى.

* نه گەر بينى ده که ويته نيو چالليكه وه
هانا بۆ که سانتيكه بات ده رييه تينه وه
به لام که س نايه ت به هانا يه وه نه و چاله
چالى خويه تى، چاليش به لگه يه له سهر

سه فهرىكى نزيك، ههروه ها چال
فروفيله، ههروه ها پيشه يه بۆ يه كيک
ئالوده ي بيت.

* چال ژنيكى هه ژارى داپوشراوه.

* ده گونجيت چال به لگه بيت له سهر
هيمنى له ترسو قوتاريوون له ناره حه تى
به تاييه ت نه گەر يه كيک تييدا و نبيت
به تاييه ت نه گەر دوژمنبيت.

* نه گەر له نيو چاله که دا خواردينكى
خوشى يان ئاويكى سازگارى تيدابوو
يان بۆشاکيک عه وره تى خوى پى
داپوشى رزو و رۆزييه كى بۆ ديت
له لايه که وه هه رگيز په ي پينه برده
ياخود له گهل که سيكى ناکوک و نه ياردا
ناشته ده بيتوه.

(نابلسى) ده لىت: له خه ودا به لگه يه
له سهر کار به سه رپردن و به جيه تى نانى بۆ
خاوه نه کهى، مه گەر نه وه هه لبداته وه
که ده خورئ يان نه وهى سوود و قازانجى
تيدايه نه و جا به خراپى مامه له له گهل
نه و رزو و رۆزييه ده کات که خودا وه ند
پييه خشه.

* نه گەر گوپى ناسراويكى مردوى
هه لدايه وه به دواى ريبازى نه و مردوده
ده گه پى له دنيا دا نه گەر زانابوو ياخود
خاوه ن مال و سامانبوو به و نه ندازه يه
به ده ستیده هينى.

چاره سه‌ری بيم‌آلى و سامانى
 به‌حرامده‌كات يا به‌فروفيڻل.
 * نه‌گەر گۆره‌كه‌ى هه‌لدايه‌وه‌و كه‌وت
 به‌سه‌ر كه‌لاكى بۆگه‌ن له‌ليڤكده‌وه‌دا
 به‌هيزتره‌و پتر به‌لگه‌يه‌ له‌سه‌ر خراپه‌.
 (ئيبين سيريڻ) ده‌لييت: هه‌لگه‌ندن
 له‌مالدا فروفيڻل، نه‌گەر بينى له‌مالليڤكا
 چاليه‌لده‌كه‌نى و ده‌گات پيى ده‌چيته
 داخوازي ژنيك به‌فروفيڻل ده‌گات پيى.
 * نه‌گەر له‌شاريڤكا چاليه‌لگه‌ند به‌دواى
 ئاينى پياويكى زانادا ده‌گه‌پى و به‌پيى
 فه‌رمايشتى پيغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌فه‌رموى:
 "من شارى زانياريم و عه‌لى
 ده‌رگاكه‌يه‌تى".
 * نه‌گەر له‌سه‌ر به‌ره‌يك هه‌لگه‌ندن
 نه‌جامدا به‌دواى ئاينى
 ده‌سته‌لاتداريكي ده‌له‌قه‌دا ده‌گه‌پى.
 (نابلسى) ده‌لييت: چالي قه‌لاكان به‌لگه‌يه
 له‌سه‌ر چوونه‌ لاى كچ ، له‌گه‌ل كه‌پان و
 پشكخين و به‌دواى هه‌والداچوون.
 * هه‌روه‌ها به‌لگه‌يه‌ له‌سه‌ر تيڤچوونى
 مال و سامان و تيڤچوونى حاالى مندا لان.
 * ده‌گونجيت به‌لگه‌ييت له‌سه‌ر
 شوينكه‌وتنى شوينه‌وارو هه‌وال.
 * نه‌گەر بينى له‌مالليڤكا چاليه‌لگه‌ند و
 گه‌يشته‌ ناوه‌كه‌ى ده‌گات به‌ئافره‌تيك و
 فيڻلى ليده‌كات.

* نه‌گەر بينى گه‌يشته‌ به‌مردوويه‌ك
 له‌گۆره‌كه‌يدا هه‌تا هه‌ليدايه‌وه‌و بينى
 زيندوه‌ له‌نيو گۆره‌كه‌يدا داواى چاكو
 خيرو مالى حه‌لاله‌ ، خو نه‌گەر
 به‌مردووى بينى هه‌چ خيريكي تيذا نيبه‌
 داواكه‌ى.
 * نه‌گەر روويكرده‌ گۆرستانيك و
 هه‌ليدايه‌وه‌و به‌زيندوويى و مردوويى
 بينى بانگبازيكي ترسينه‌ر له‌ويداده‌بى.
 * گۆره‌لگه‌ن داوايه‌كى نه‌يئيديه‌بيت
 چونكه‌ عه‌ره‌ب به‌ناديارى شه‌پو خيرو
 ناو زه‌ديده‌كات.
 * نه‌گەر گۆپى زانايه‌كى شاره‌زاي
 هه‌لدايه‌وه‌ ريبازه‌كه‌ى ده‌گريته‌به‌رو
 زيندووى ده‌كاتوه‌.
 * به‌هه‌مان شيوه‌يه‌ هه‌لدانه‌وه‌ى گۆپى
 پيغه‌مبه‌ريش (ﷺ) وايه‌، مه‌گەر بگات
 به‌ئيسكى پروكاو و په‌پۆى له‌ت و په‌ت
 رزيو ده‌چيٲ بۆ بيده‌عو رووداويك.
 * نه‌گەر به‌مردوويى بينى و پاشان
 له‌گۆره‌كه‌ى هاته‌ ده‌روه‌ ده‌گات
 به‌ويست و خوازي و ريبازى
 زيندوده‌كاتوه‌.
 * نه‌گەر گۆپى بيباوهرپيكي هه‌لدايه‌وه‌
 يان كه‌سيكي بيده‌كار يان كه‌سيكي
 ناموسولمان شويني ريبازى خه‌لكى و
 ويل و سه‌رگه‌ردان ده‌كه‌وى ياخود

* گوشینى هـنارو خواردنه وهى
ئاوه كهى خه رجبى پياوه بۆ خۆى.

* دارى هـنار به لگه يه له سهـر بچـرانی
په يوه ندى خزمایه تی.

* هـنارى ناديار نازانى شيرينه يان
ترشه له ناستى شيريندايه مه گـر
گوتهى خه ويينهـر به لگه بـيـت له سهـر
شتيكتير.

(نابلسى) ده لـيـت: هـنار بۆ
ده سته لاتدار به شارىك ليكه ده رـيـته وه
ئه گـر شكـاندى شارىك نازاد ده كات،
تويـكـله كـهـى سـنـوـره كه يه تی و
ده نكه كهى پياوه كانیه تی.

* ئه گـر تويـكـلى هـنار بخوات له خه ودا
له نه خۆشى چاكده بـيـته وه.

* هـرنا به سـنـدوقـيـكى داخـراو ناو
زه دده كـرـئ.

* ده گونجـيـت به لگه بـيـت له سهـر شانـهـى
ههنگ.

* ئه گـر رهنگى هـناره كه سپـيـبو
به لگه يه له سهـر درهـم، ئه گـر سووربو
به لگه يه له سهـر داچـله كان ياخود
كه شتيك.

* ئه گـر هـنار به ژن ليكدرايه وه ژن
جوان و شوخ شهنگه، ئه گـر باخـبو
كچه، ئه گـر هـناره كه شكـابـو
بيوه ژنه.

هـنار: (ئيبـن سـيـرين) ده لـيـت: هـنار
ماليكى كوكراويه ئه گـر خۆشو
به تامبـيـت، ده گونجـيـت لانه و كونجـيـكى
ئاوه دانـبـيـت يان گرـيـه كـيـت.

* دارى هـنار پياوه، ده گونجـيـت
ژنـيـت.

* هـنار ترس وييم و غهـم و په ژاره يه.

* ده گـيـر نه وه پياويكـديـت بۆلای (ئيبـن
سـيـرين) و ده لـيـت: هـنارىكم به ده سـتى
خۆمه وه دى، ئه ویش وتى: ژنـيـكه
ده يكهـيت به هاوسهـرى خۆت، ئه گـر
بيخۆيت باشه .

* هـروهـا هـنار كوپهـو به لگه يه له سهـر:
+ ده سـته لاتـدارى ولات و شارـيـكى
ئاوه دان.

+ زه وييه كى ناوازهـى سهـرنج راكـيـش.

+ مال و داراييه كى جهـمى بازـرگان.

* هـروهـا ده لـيـن: ئه گـر بـيـنى
هـنارىكى دهـنك سوورى به ده سـتهـيـنا
هـزار ديناـر به ده سـتهـهـيـنـيـت، ئه گـر
ده نكه كـهـى سپـيـبو هـزار درهـم
به ده سـتهـهـيـنـيـت، ئه گـر شـيـرـيـنبـو
شادى و خۆشـيـيه، ئه گـر ترشـبـو
غـم و په ژاره يه.

* ئه گـر هـنارىك بفرۆشـئ پياويكه دنـيا
هـلـده بژيـرئ به سهـر قـيـامه تـدا.

* ئه گـر بـيـنى تويـكـلى هـنار ده خوات
له نه خۆشى ده پارـيـزى.

به لگيه له سهر ئه وهى كارىك
ئه نجام ده دات غه م و په ژاره
ليده كه ويته وه.

هه ناسه ي خوښى ده برين (ناه
پيدا هاتن)؛ (نابلسي) ده لیت: نه وهى
له خه ودا پياويك ببینی هه ناسه
خوښى ده ده بریت ده سته كارىك
ده كات سه ره تاكه ي غه م و په ژاره
يا خود به لاو نه هامه تی، هه ناسه
شادی و خوښى هه لمژينش به لگيه
له سهر ئه و خه م و خه فته
ليده كه ويته وه.

هه نجير؛ (نابلسي) ده لیت: هه نجير
مالىكى زوره، داره كه شى پياويكى زور
ده وه له منده زور سوودمه ندبيت و
دوژمنايه تی ئيسلام رووى تيبكه ن،
چونكه دارى هه نجير كونه ماره و
ليخواردينش به لگيه له سهر وه چه
زور.

* هه نديكه دلین: هه نجير زقو و زوزيه كه
له لای عيراقه وه ديته، كه ميك خواردن
ليسى زقو و زوزى بيخه شو و پاكه،
زور به ي راڤه كارانى خه ویش
له سهر نه وهن هه نجير باشه چونكه
خوداوه ند به مه زنى داناوه و له قورناني
پيروزدا سويندى پيخواردوه، كومه ليتك
له راڤه كارانیش رقيان ليپوه ته وه و

* هه نارى بۆگه ن ژنيكى بيتا برووى
داو پيپسه.

* هه نارى ترش مالىكى حه رامه،
هه روه ها ده لیت: غه م و په ژاره يه.

* نه گه ر هه نارىكى بفرۆشى كه سيكه
دنياى به سهر قيامه تدا هه لېزاردوه.

* گوښينى هه نارو خواردنه وهى
شه ريه ته كه ي خه رچى پياوه بۆ خۆى.

* هه نارى نه ناسراو ناديار كه وا نازانى
شيرينه يا خود ترش وهك شيرينى وايه.

* داره نار پياويكى شان و
شه وكه تداره، دپكه كانى ريگره

له خراپه و سه پيچى، نه گه ر
ده سته لاتداربوو زالده بيت به سهر

ده سته لاتدارانى دى، نه گه ر بازرگانبوو
بازگاني زياده كات.

* برينى داره نار به لگيه له سهر
بچراني په يوه ندی خزمایه تی.

* ده گونجيت داره نار به لگيه بيت له سهر
راچله كان.

* هه روه ها ده لیت: هه نارى شيرين زقو و
زوزيه كي حه لااله به مانده و بوون

به ده سته ديته، ترشه كه شى غه م و
په ژاره يه و هه نارى تيبكه ليش زقوتيكه

گوماني تيدا يه.

هه ناسه؛ (نابلسي) ده لیت:
هه لمژينى هه ناسه ي ئاسووده يى

*هه نجیری ره شیش له واده و کاتی
خویدا خیره .

*هه نجیری سپی باشره له ره ش .

*نه گه هه نجیری له کاتی خویدا نه دی
به لگه یه له سه ره نیره یی بو
خه وینه ردیته پرو .

*ده گونجیت هه نجیر به لگه بیت له سه ره
سویند، نه گه ر وایت ده گونجیت نه و
سوینده دروینت .

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ره غه و
په ژاره گواسته نه وهی له شوینی
به رزه وهی بو شوینی نرم .

هه نجیر و تری؛ ده گونجیت هه نجیری
سه وزو تری سپیکه له زستاندا
به لگه بیت له سه ره باران .

*هه نجیری ره شو تری ره شکش
به لگن له سه ره سماو سو له .

*ده گونجیت به شه وو رویش لیک
بدیته وه، نه مه ش ده چیت ده روزه ی
لیکدانه وهی که سییه وه، خه و
خه فته تیش لیره دا نابات و چونکه باران
ویرای سوودو قازانجی به لام بو
گه شتوگوزارو موسافیر به ربه ست و
کوسپه و بو کاسبیش پشووه ، جاری
واش هه یه رووخان و قوراپو یکردنی گشت
لایه کی لینه ریاده بیت .

ده لنین به لگه یه له سه ره غه و په ژاره
به لگه شیان فره میشتی په روه ردگار
له میانه ی چیروکی (ئاده م) و (حه و)
کاتی ده فره رموی: ﴿لَا تَقْرَبُوا هَٰذَا
الشَّجَرَةَ﴾ (البقرة: ۳۵) .

*هه ندیکتر ده لنین: هه نجیر غه و
په ژاره یه بو نه وهی ده یخوات و
ده ستیده که ویت .

(نابلسی) ده لیت: نه وهی ببینی
لییده خوات وه چه و نه وهی زیاده کات و
ده لیت: هه نجیر رزق و روزیه که له لای
عیراقه وه دیت و مال و داراییه کی کویه و
بو خاوه نه که ی زیاده کات
بیمان دو بوون و شوینه واره که شی
به سه ریا دیاریده دات .

*که میک هه نجیر خواردن رزق و روزی
ناسانه . هه ره هه نجیریک بخوری هه زار
دینار یان ده هه زار دره مه ده که ویت
ده ستی .

*هه روه ها ده لنین: هه نجیر مالیکی
به رچاوه .

*که لای هه نجیر غه و په ژاره ی
نه براوه یه، نه وهی بیخوات غه و په ژاره
رووی تیده کات له گه ل په شیمانی .

*هه نجیر به پیاوچاکان و هه لیزارده رافه
ده کریت، یان به رزق و روزی ناسان و
خوشی ته و او نازو نیعمه تی خوشنوو .

به سهریا، نه گهر ههنگوینی لیده رهیتنا
هیچی بۆ ههنگه کان به جینه هیشت
سته میان لیده کات، نه گهر بهشی خۆی
بردو پشکی نهوانی وازلتهیتنا دادپهروه
ده بیئت له گه لیان.

* نه گهر کۆمه لیک ههنگ کۆبوه وه لئی و
پێوه یاندا هاوکاریده کهن و زیانی
لیوه یان پیده گات.

* نه گهر کوشتنی لهو پووره یه و
دووریانده خاته وه.

(نابلسی) ده لیت: فه پوپیت هه گه ل
دهوله مهندی بۆ یه کیک هه بیئت و پیرای
بوونی مه ترسی.

* نه گهر پووره ی ههنگی بینو و
ههنگوینی لیده رهیتنا مالی هه لالی
به ده ستهیتنا وه.

* نه گهر ههنگوینه که ی بردو هیچی
به جینه هیشت بۆ ههنگه که سته م
زۆرداری له کۆمه لیک ده کات، نه گهر
پشکیکی بۆ جیهیشت دادپه و ده بیئت،
نه گهر فه رمانپه و یا خود خوازیاری
حه قبوو.

* نه گهر بینو ههنگ به سهریه وه
ده نیشتیه وه پله و پایه به ده سته هیئی،
نه گهر پادشاو فه رمانپه وایه که خه ونیکی
له و جۆره ی بینو و ده سته لات
به ده سته هیئی بۆ کشتیاران به لگه ی

هه نسك: (ئین سیرین) ده لیت: هه نسك
به لگه یه له سهر نه وه ی نه وکه سه
تووره ده بیئت و ده دویت و قسه ده کات
له سهر بایه تیکی نه شیاو و نه خۆشیه کی
سهخت و توند ده گری.

ههنگ: (ئین سیرین) ده لیت: بینینی
به لگه یه له سهر به ده ستهیتنا ی
پله و پایه و سوود و قازانج.

* ههروه ها به لگه یه له سهر گوندنشین و
ماندوان و نهوانه ی ره نه جده ده ن و
ده کۆشن.

* ده گونجیت به لگه بیئت له سهر زانایان و
نهوانه ی خاوه ن کتێن چونکه ههنگوین
شیفایه و ههنگیش نیگای بۆ نیردراوه و
فیزی پیشه یه ککراوه.

* ده گونجیت به لگه بیئت له سهر سه رباز
چونکه میرو سه رکرده یان هه یه
که شاهه نگه و نه سپ و نازه لیان هه یه.

* ههروه ها گوتراوه: ههنگ مرۆفیکی
کاسب و به سووده و مه ترسی گه و ره یه،
نه گهر کۆمه لی ههنگی به ده ستهیتنا
ده سته که وتو مال به بی ماندو بوون
به ده سته هیئی.

* نه گهر پادشایه ک بینو شوینی ههنگی
گرته و شاریکی ئاوه دانی به سوودی
حه لال بۆ خۆی دیاریده کات، نه گهر
چوه نیو پووره که ی زالده بیئت

دهرخواردي خه لگي ده دات
قورئانده خوئيتته وه له نيوان خه لگيدا
به توئيكي خوشو دلپين.

(نابلسي) ده لئيت: نه گه له بهرده ميديا
ههنگويني دانراوي بيني زانياريه كي
به رزي ههيه وهيه ويته خه لگي
گوئيبيستي ببن، نه گه ههنگوينه كه
به تهنيا بوئه وه مائيكي حه لاله
له ده سته وتي كه وه پيگه يشته، نه گه
له ده به يان كوپه يه كدابوو مائيكي
جه مي حه لالي ده سته كه وي.

*خواردني ههنگوين به لگيه له سه
به ده سته يئاني شه هيدى له جهنگدا.

*ههروه ها ههنگوين به لگيه له سه
نه خشه و پلان، ههنگويني پالفته و ساغ
به لگيه له سه كرداري چاك و باشي
تايبه ت.

*ده گونجيت به لگه بيت له سه حه لال
يان تالاني ياخود به زور له خه لك
زه وت كردن، ههروه ها ده گونجيت
به لگه بيت له سه چاكبوونه وه
له نه خوشي.

*ده گونجيت ههنگوين به لگه بيت له سه
كه واهيدان بيدات يان بويدهن.

(ئيبن سيرين) ده لئيت: ههنگوين بو
ئاينداران تام و چيژي باوه بو
قورئانخويندنه له گه ل كرداري چاك و بو

خيرو فهرو پيته، بو سهرياز به لگه
شهرو ئاژاوهيه.

*ههروه ها به لگيه له سه سهرياز
چونكه شويني ميره كه ي ده كه ويت.

*نه وه ي ههنگ بكوژي دوژمنه و
كوشتني ههنگ بو كشتياران باش نيه
چونكه رزق و رزي و بژوي له وه وهيه.

*نه گه ههنگي له شارتيكي چول بيني
سهريازاني بيخير هيرش ده به نه سه
ئه و شاره.

*ههنگ به لگيه له سه:
+لئدان.

+نه خوشي.

+خه لگي گوندنشين.

+سوپاي ئيسلام.

+نه يئنده رخه روئه وانهي نه يئي
ده دوزنه وه.

ههنگبازا (ههنگپر): (نابلسي) ده لئيت:
خاوه ني ههنگه و بينيني به لگيه له سه
جهنگاندن و مال و سامان بپردان و
ئابلوقه و پوشي چك.

ههنگوين: (ئيبن سيرين) ده لئيت:
ههنگوين ميراثيه كي حه لاله يان مال و
ده سته وته ياخود شهريكا به تيبه.

*نه گه ههنگويني له بهرده ستي
خويدي بيني به لگيه له سه رنه وه ي
زانياريه كي به ريزي ههيه، نه گه بيني

چېژیه تی له گه ل نه رم و نیانی و خه لکی
هه یانه زوری ده خوینی و هه ندیکیشیان
که م^(۱).

* هه روه ها ده گپنه وه پتغه مبه ر (ﷺ)
فه رموویه تی: "له خه ودا بینیم
له گومه زیکی ئاسندابووم و هه نکوین
له ئاسمانه وه داده به زی و پیاو یه ک
په نجه یان که وچکک یا خود دووانیان
لیده بردو هه شیبوو زیاتری ده خواردو
هه شیبوو به شلی ده یخوارد" (نه بویه کر)
(ره زای خوای لیبت) فه رمووی: نه ی
پتغه مبه ری خوا با رافه ی بکه م،
گومه زه که ئیسلامه وه هه نکوینه که ش
که له ئاسمان داده به زی قورئانه و
نه وه شی که وچکک یان دوانی لیده برد
سووره تیک یا دوان فیرده بی و
نه وانه شی لیسایانه وه کۆیده که نه وه،
پتغه مبه ر (ﷺ) فه رمووی:
"راستده که ی".

* هه روه ها ده گپنه وه (عبداللای
کوپی (عومر) فه رموویه تی: نه ی
پتغه مبه ری خوا: له خه ودا بینیم نه و
دوو په نجه یه م هه نکوینیان
لیده چۆریت و منیش به په نجه ده یخۆم،

دنیاوستان به ده سه ته یانی ده سته که وته
به بیماندوبوون.

* هه روه ها هه نکوین به لگه یه له سه ر
قورئان چونکه خوداوه ند وته ی خوی
به چاره سه روشیفا ناو برده وه.

* له (ئین سیرین) وه ده گپنه وه
وتوویه تی: هه نکوین رزق و رۆزیه کی
زۆره خاوه نه که ی به بیماندوبوون
به ده ستیده هیئت له به رنه وه ی ناگری
به رنه که وته.

* هه نکوین له لایه کیره وه رزقیکی
که مه وه به ماندوبوون ده سته گیریده بیئت.

* نه گه ر بینى ئاسمان هه نکوینی باران
به لگه یه له سه ر باشی و بوونی فه رو
به ره که ت.

* نه گه ر بینى هه نکوینی نه پالتیوراو
ده خوات و له سه ریه وه هه نکوینی
پالتیوراو هه بوو هه ندیک له رافه کاران
رقیان لیده بیته وه به ماره برینی
دایکیان لیکداوه ته وه.

* ده گپنه وه پیاوێک دیت بۆلای
پتغه مبه ر (ﷺ) و ده لیت: تاماری و
هه ورێکم بینى رۆن و هه نکوینی
ده بارانت و خه لکیش ده یانگرتنه وه و
هه ندیک زۆرو هه ندیکیش که م،
(نه بویه کر) (ره زای خوای لیبت) وتی:
بالیکی بده مه وه نه وه قورئان و تام و

^(۱) (متفق علیه) : (بوخاری) له (کتاب التعبير)
فه رمووده ی ژماره (۷۰۶۱)، و (مسلم) له (کتاب
الروایا) (۱۷۷۷/۱۷/۴).

* ده گونجیت هه نگوین به لگه بیت له سهر
 چیژتنی تام و چیژ له جووتیوون له گه ل
 ژندا یان هی پیاو هه روک
 له فرموده دا هاتوه : "هه تا تام و
 چیژی هه نگوینه که ی بکه ی و نه ویش
 تام و چیژی هه نگوینه که ت بکات".
 * ده گونجیت هه نگوین به لگه بیت له سهر
 خه م و په ژاره و ئیره یی و خو پاراستن
 له پلانیان چونکه هه نگوین میش و
 زه رده واله و میرووله ی لیکوده بیته وه .
 * هه نگوینی ساغ و پالفته کراو به ناگر
 ده رووه دواى ناره حه تی و کوپیکه دواى
 ته و او بوونی واده ی نیو ره حم و
 هاوسه ریکه دواى ته و او بوونی خولی
 مانگانه مال و سامانیکه به زه کات
 پاکده بیته وه ، زانیاریه کی پاک و پوخته
 له بیدعه و گومان و رینوما بیه که دواتر
 سه رگه ردانی به سه را نایه ت .
 * هه نگوینی ساغ مالتیکی پاک و پوخته ،
 هه روها ده لئین : مال و داراییه که
 به ماندوبوون ده ستگیرده بی .
 * هه نگوین چاره سه ره له نه خوشی .
 * هه روها ده لئین : خواردنی هه نگوین
 ماچکردنی خوشه و یسته .
 * نه گه ر بینی هه نگوین ده لیسیته وه
 هاوسه رگبری ده کات له گه ل به کی کدا

په مبه ر (ﷺ) فرموی : "تو قورئان
 ده خوینیته وه" (۱).
 * پیاویک له خه ودا بینی نانیده کرد
 به هه نگوینداو ده یخوارد ئنجا حه زی
 له زانیاریه کرد له گه ل دانانیدا ، پاشان
 سوودی له وه وه رگرت و مال و داواى
 زقربوو چونکه هه نگوین به لگه یه له سهر
 باشی زانیاری و نانیش له لای
 چه په وه یه .
 (ئین سیرین) ده لئیت : هه نگوین
 نه وشته یه که قسه و ته کهانی
 پیده پازینیته وه ، نه مهش له سه رده می
 (عومه ر) ی کوپی (عه بدوله زین) دابوو .
 (نابلسی) ده لئیت : له خه ودا مالتیکی
 زقوری حه لاله یان مال و سامانیکه
 له ده سته که ودا به ده سته یه ئناوه یان
 له شه ریکایه تیدا .
 * هه نگوین بو ئایندارن تام و چیژی
 ئاین و قورئان خویندن و کاری چاکه یه و بو
 دنیاویستان به ده سته یه ئنانی مال و
 سامانه به بیماندوبوون .
 * هه روها هه نگوین رزقیکی که مه
 له روویه که وه ماندوبوونی تیدا یه .

(۱) (نه حمه د) له (مسنده) که بیدا (۴۸۲/۶)

فرموده ی ژماره : (۷۰۶۷) هیناویه تی و

(هه سه مه ر) له (محمه د) (۱۸۴/۷) هیناویه تی .

ده شكی یان له تیاچوون نژیکه بیته وه
له یه کیک له و کارانه دا.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر سه فەر
له ده ریاو وشکانیدا، نه گەر به بال فېری
به هیژتره بۆ خاوه نه که ی و سه لامه ت
ده بی و ده گونجیت باله کانی مال و
سامانبیت هه لېسی یان ده سه لاتیکی
له ژیر سایه یدا سه فەر بکات ،
مه له کردنیش له هه وادا هه ر به و
شیوه یه یه .

* نه گەر به بی بالبوو به لگه یه له سه ر
گوڤان له وه ی رووی تیده کات
له تیکوژشان و سه فەر نه گەر له کاتی
خویدانه بوو له ده ریا یان وشکانیدا بوو.

* نه گەر بینى به بارى پانیدا فېری
به ناسماندا سه فەریکی دوور دیته به ری.

* نه گەر خه وه که تاییه تېبوو نیوانی
خوی و ناسمان ره شده بیت، نه گەر
تاییه تېبوو به سه رۆک چاوی کویرده بی و
رووناکی له چاوی ده فېری.

* نه گەر زانایه ک نه و خه وه ی بینى و
له خه ودا ده گریان یان ده پارانه وه
نارچه ته ی روویان تیده کات به پیتی
تاریکییه که ی به هو ی فیتنه و غه م و
په ژاره و نه بوونی قات و قریه وه .

(نابلسی) ده لیت: نه گەر بینى له خه ودا
له نیوان ناسمان و زه ویدایه شکومه ندی و

نان و هه نگوین بخوات چونکه
بژیویه کی باش به ده سته هیئت.

هه و (گه ش): (نبین سیرین) ده لیت:
ده گونجیت به لگه بیت له سه ر ناوه که ی،
نه گەر خوی به وه ستاوی یان
دانیشتویی یاخود جموجوله وه بینى
له سه ر ویست وخوازی ئاینه که ی ده بیت
یاخود له دنیا دا رۆده چیت.

* نه گەر له نیتو که شتییه کدا بوو له ده ریا دا
ترسی شکاندنی هه یه، نه گەر له ترسو
بیمدا بوو رووی تیده کات، نه گەر
نه خوشبیت له تیاچوون نژیکه بیته وه،
نه گەر له شوینی خویدا که وته خواره وه
تیکده چی و کرداره کانی ئاره زوو
زالد ه بیت به سه ریا به پیتی ئایه تی: ﴿ ۹۱
تَهْوِي بِحِ الرِّيحِ فِي مَكَانٍ سَحِيْقٍ ﴾
(الحج: ۳۱).

* نه وه ی له دوا دا دروستده کری یاخود
سواری ده بی نه گەر نه خوشبوو
ده مرئ و داره مه یت و گوڤه که یه تی.

* نه گەر سه وه زیوو شه هیدده بی، نه گەر
فه رمانپه و یاخود دادوه ریک خه ویکی
ئاوای بینى له سه رکاره که ی لاده برئ،
نه گەر که سیك خه ویکی وایبینى گری
هاوسه رایه تی به سه تېبوو تووشی
مه ترسیده بیت و نه گەر که سیك نه وه ی
بینى که له ده ریا دا بوو که شتییه که ی

*نه‌گەر خۆی بینی له‌نیوان ئاسمان و
زه‌ویداو قسه‌ینه‌کرد خیری ده‌ستگیر
ده‌بی له‌گه‌ل مال و سامان و شکومه‌ندی.
*نه‌گەر بینی له‌سه‌ر هه‌وا دانیشتوه
ئه‌وه ئاره‌زوو تیکه‌ل به‌ئاینه‌که‌ی
ده‌کات و له‌خۆی بایی ده‌بی.

هه‌واله‌گه‌ر: (نابلسی) ده‌لێت: به‌یه‌کێک
ده‌گوتریت به‌دووی رووداوو کردار
بکه‌وێت و بینینی له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر لێدان و قسه‌کردن ده‌رباره‌ی
ئابووی خه‌لکی، ده‌گونجیت به‌لگه‌بی
له‌سه‌ر سیخووی و جاسوسی.

هه‌واله‌و ژياننامه‌گیره‌وه‌: (نابلسی)
ده‌لێت: بینینی له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه
له‌سه‌ر ناگاداریبون له‌هه‌واله‌و گواستنه‌وه‌ی
هه‌واله‌و ده‌نگوباسی راست و درۆ
برده‌سه‌ری به‌لێن و واده‌.

*ده‌گونجیت به‌لگه‌بی له‌سه‌ر
ژياننامه‌ی نامۆزگاریده‌رو زاناو
شوێنه‌وارناسان به‌باسکردنی روودای
په‌نه‌ان و نادیار.

هه‌وره‌ (گه‌واله‌هه‌ور): (ئێین سیرین)
ده‌لێت: هه‌ور به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ئایینی
ئیسلام هۆکاری ژيان و قوتاریبونه‌و
هۆی به‌زه‌یی میه‌رو سۆزه که‌خوداوه‌ند
ئه‌و ئاوه هه‌لده‌گرێ بۆ به‌نده‌کانی
که‌پێده‌ژینه‌وه‌.

پله‌وپایه به‌هۆی ده‌سته‌لاته‌وه
به‌ده‌سته‌ده‌ینی، نه‌گەر خه‌وبینه‌ر
خاوه‌نی ئومێدو له‌خۆباییبونبوو
خه‌ونه‌که‌ی پووج به‌تاله‌.

*نه‌گەر بینی به‌نیو هه‌وادا ده‌پۆیی
به‌بیته‌وه‌ی سه‌ریکه‌وێت شکومه‌ندی و
مالیکی هه‌لال به‌ده‌سته‌ده‌ینی نه‌گەر
شایسته‌بوو، وه‌گه‌رنا سه‌فه‌رده‌کات
نه‌گەر ئومێدخوازیوو.

*نه‌گەر بینی هه‌لواسراوه له‌نیوان
ئاسمان و زه‌ویدا دلی سه‌رقالده‌بی و
نازانیت چیده‌کات.

*نه‌گەر که‌وته‌خواره‌وه پله‌وپایه
شان و شه‌وکه‌تی ده‌که‌وێت، نه‌گەر
پایه‌دارنه‌بوو نا ئومێدده‌بی له‌کارێک
که‌خوازیاریبوو.

*هه‌روه‌ها ده‌لێن: ئه‌وه‌ی له‌هه‌وادا
بکه‌وێته‌خواره‌وه غه‌مبارییت ده‌رووی
لێده‌کرێته‌وه‌.

*هه‌وای ساف بۆ یه‌کێک خوازیاری
سه‌فه‌رییت یاخود پێشه‌وه‌ریک
پێشه‌که‌ی وابه‌سته‌ی تیشکی خۆرو
هه‌وابییت باشه‌.

*هه‌روه‌ها به‌ئاره‌زووی نه‌فس
لێکده‌درێته‌وه ئه‌وه‌ی سه‌رپێچی
ئاره‌زووی بکات به‌هه‌شتیده‌بی.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سهر زانیاری و فیهودانایی و روونکردنه وه .

* ده گونجیت به لگه بیټ له سهر:

+ سه ریازو هاوه لان.

+ خوشتری هاتوو که به ناو خواردن ده ژیتته وه .

+ که شتی چارۆکه دار که له ناودا ده پوات و نه له زه وی و نه له ناسماندایه و به هوی باوه ده چیت به پتوه .

+ ژنی دووکیان چونکه ژن و هور هه دووکیان ناویان هه لگرتوه .

* ده گونجیت به لگه بیټ له سهر باران خوی چونکه له خویته تی و به هوی نه وه وه یه .

* ده گونجیت به لگه بیټ له سهر سزای ده سته لاتدارو بریاره کانی، نه گهر که واله هه وره که ره شبوو یاخود شتیکی وای له گه لدا بوو به لگه بیټ له سهر سزا .

* نه گهر هه وری له مائی خویدا بینیی یاخود دابه زییه ژووو ماله کای موسولمانده بی نه گهر بیباوه پیت و زانیاری و دانایی به ده سته هینیت نه گهر باوه پداریت، یاخود هاوسه ره که ی دووکیانده بی نه گهر خوازیاری یان خوشترو که شتی که ی یا نوتومبیل و هه رشتیکی دیکه ی رووی تیبکه ن.

* نه گهر خوی بینیی سواری که واله هه وره یه یاخود بینیی ده پوات به پتوه ژنیکی چاک و باشد ه بی به هاوسه ری نه گهر ره به نبیت یا خوازیاری سه فهرو (هه ج) بیټ، وه گهرنا به زانیاری و دانایی لیکده دریتته وه نه گهر خوازیاری بیټ نه گهر وانه بی تیپیکی سه ریاز به کیشیده که ن یاخود به یاوه ری نه وان به پیده که وی، وه گهرنا فرمانپهوا به زیده کاته وه به هۆکاریکی بالاو نوی.

* نه گهر که واله هه وریکی ریچکه به ستووی دوویه دووییکی به دیکردو خه لکی چاوه پیتوون و له وگه واله هه ورانه بوو روو له و شوینه ده کری خه لکی گومانی پیده به ن و به و چه شنه ده بی خیرو چاکه ی هه لگرتبی یان سه ریازو کاروان رووی تیبکات.

* نه گهر بینیی له سهر زه وی که وته خواره وه یاخود که وت به سهر ماله کاندایا کیلگه کان یا دارو درهخت و رووه کدا، لافاوو باران و کولله و بالنده یه، نه گهر له خه ونه که دا نیشانه ی وای تیا بوو به لگه بیټ له سهر زیان وه که ره شه باو ناگرو مارو دوویشک هیرشیکه ده کریته سه ریان و ده دات به سه ریاندا، یاخود هاوه ل کاروانیکه هه وایکیان بو

* نه گهر بينى خويیوه به ه ورو
بارانده بارینتی به سر خه لکید مال و
دارایی به ده سته هیئت و خه لکی سود
وهرده گری لئی.

* نه گهر ه ورو بارانی تیدانه بوو نه گهر
خوی ده سته لاتخواریو ده بیست
به ده سته لاتدارو دادپه وهر نایبست.

* نه گهر بازرگانی خواریو به لئینی
به جیناهینیت و ده سته بهری ناکات.

* نه گهر پیشه وهر بوو له پیشه که یدا
شاره زاو داناده بیست و خه لکی
پیوستان پییده بی.

* ه ورو فرمانپه واو ده سته لاتداره
قسه ی به سر خه لکید ده پوات و
خه لکی قسه و ده سته لاتیان به سر یا
ناروات.

* نه گهر ه وریک به رزیوه و وروسکه و
گرمه ی تیدابوو دهرکه و تنی
ده سته لاتداریکی به ه یبه ته به حق
هه په شه ده کات.

* نه گهر ه وریکی بینى له ئاسماندا هاته
خواره و و بارانی باراند به شیوه یه کی
گشتی نیمام و پیشه وایه کی دادپه وهر
داده نری بۆ ئو شوینه نه گهر ه وره که
سپیبوو یان رهش.

* ه وری سوور نه گهر له کاتی خویدا
نه بی به لاو نه هامه تیبه یاخود فیتنه و
نه خوشیبه .

ده بات مهرگی زوریک له وانه ی
سه فه ریانکردوه له خوگرته و یان
گیراون و غه رامه کراون یاخود باخیکه
میری و ده سته لاتدار ده یخاته
نه ستویان، یان بیروبوچوون و بیدعه یه
له نیویاندا بلاوده بیته وه .

* هه ندیکی دیکه ده لئین: ه ورو
پادشایه کی به توانایه یاخود
ده سته لاتداریکی به سوژو به زه ییه ،
ئوه ی تیکه ل به ه وریبست تیکه ل
به پیایوی له و چه شنه ده بی.

* نه گهر ه وریخوارد سود له مالی
خه لالی پیایویک وهرده گری یان سود
له دانایی وهرده گری، نه گهر کویکرده وه
دانایی له پیایویکی ئاوا وهرده گری،
نه گهر بوو به خاوه نی دانایی و مولک و
ده سته لات به ده سته هیئت.

* نه گهر بینى مال و خانویه ک له ه ورو
دروسته کات دنیا یه کی ریزداری
خه لال و دانایی و به رزی و شکو
به ده سته هیئت.

* نه گهر کوشکیکی له ه ورو دروستکرد
خوی له گوناو و تاوانده پاریزی به و
داناییه ی سودی لیوه رگرتوه و خیری
زور به ده سته هیئت.

* نه گهر ه وری بینى له ده سته دابوو
بارانی ده بارانده دانایی
به ده سته هیئت.

*نه گەر هه وره که ره شبوو داناییه
له گه ل دڅوڅی و پیاوچاکی.

*نه گەر هه وره که ناپه حه تی و
ناخوڅشی و به لای له گه ل دابوو
رکه به رکه کان ده ستریزئی ده که ن بۆ
پیاوڅکی دانای به هیز.

*نه گەر بینی هه وره که به رزبه ته وه و
زیزده بارینی به سه ریا له پیاوڅکی دانا
کاروباریکی دنیا فیزده بی، نه گەر
هه وره که سپیوو بارانی باراند
فه رمانپه وایه کی دادپه روه ری پیرۆز
ده بیته.

*نه گەر له کاتی خۆیدا هه وری بینی
خیرو به رکه ته و نازو نیعمه ته و مال و
دارایی به ده سته هینیت، یاخود
خوداوه ند رزقو رۆزی ده پیزئی به سه ر
خه لکی نه و شارو ولاته دا، نه گەر
له نه بوونی شدا بون ده روویان
لنده کریته وه و له وپاره قوتارده بن.

*گه واله هه وری سپی له خه ودا به لگه ی
کردارو ره فته ره.

*نه و گه واله هه وره ی مرفه ده بیینی
وه که نه وه ی له زه ویه وه به رزده بوه وه
روو به ناسمان به لگه یه له سه ر سه فه رو
بۆ یه کێک له سه فه ردا بیته به لگه یه
له سه ر گه پانه وه ی له سه فه ره که ی و
ده رکه وتنی شتی نه یینی.

*هه ندیکه دلین: نه گەر هه وره ی بینی
له زه ویه وه روو به ناسمان به رزبه وه و
ولاتی تاریک کرد به لگه یه له سه ر خیرو
چا که، نه گەر خه وینه ر خوازیاری
سه فه ربوو بۆی دیته پیش و
به سه لامه تی ده گه رپته وه، نه گەر
دلنانه بوو له شه رو خراپه پاریزاو
ده بی و ده گات به هیوا و ناواتی خۆی.

*هه ندیکه دیکه ده لین: نه و هه وره ی
له زه ویه وه به رزده بیته وه روو
به ناسمان به لگه یه له سه ر سه فه ر یان
هه وری ره ش به لگه یه له سه ر غه م و
په ژاره.

*هه وری ره شیش به لگه یه له سه ر
سه رمایه کی سه خته و په ژاره.

(نابلسی) ده لیت: نه گەر تیکه ل
به هه وره ی به لام هیچی لیه نه گرت
تیکه ل به زانایان ده بی و هیچ
له زانیاریه که یان ناگۆی بۆ کردار.

*نه گەر سواری هه وره ی ناویانگی
به رزو بلنده بیته وه و له داناییدا بالو
شکودارده بی.

*نه گەر بینی چه که که ی بوه به هه ور
پیاوڅکی رکه به روناکۆکه، نه گەر خۆی
وانه بی نه وه کوپه که ی یاخود
گه وره ی و هاو شپوه یه کی به وچه شنه یه.

له هه وره نازو نیعمه تی خوایی
ده یگریتته وه .

* هه ور به لگه یه له سه ر ده واندنه وه ی
غم و په ژاره و ترسو بيم و ده ركه و تنی
کاری له راده به ده ر "كه رامه ت" .

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر
خۆشه ویستی به پیتی نایه تی: ﴿ اَلَمْ تَرَ
اَنَّ اللّٰهَ یُرِیْ حَیْ سَخَابَا ثُمَّ یُوَلِّفُ بَیْنَهُ ﴾
(النور: ۴۲) .

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه
له سه ر سه ركه و تنی باوه پداران و مردنی
كه سانی نه خۆش و گرفتدار به پیتی
نایه تی: ﴿ لَکُنْ یَنْظُرُوْنَ اِلَّا اَنْ یَّاتِیَکُمْ
اللّٰهُ فِیْ ظُلُمٍ مِّنَ الْعَمَامِ وَالْمَلَا یُکْثِ
وَقَضِیَ الْاَمْرُ ﴾ (البقرة: ۲۱۰) .

* نه گه ر سواری گه واله هه ور ینکبوو
پله و پایه ی به رز ده بیتته وه و
به سه لاهه تی سه فه رده کات نه گه ر
له سه فه ر دابی و سه لاهه تده بی، نه گه ر
ره به نبوو ژنیکی ریزدار ده هیئت .

* ده گونجیت گه واله هه ور به لگه بیت
له سه ر غم و په ژاره .

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا به لگه یه
له سه ر سه فه ر له ده ریادا به هوی
ناوه لگرتنی له نیوان ناسمان و زه ویدا .

* هه وری سوور به لگه یه له سه ر بینکاری .

* هه وری تاریک و بوور به لگه یه له سه ر
غم و په ژاره .

* هه وری رهش به لگه یه له سه ر
سه رمایه کی سارد یان غم و په ژاره .

* ده گونجیت هه وری سوور به لگه بیت
له سه ر سه ریاز رووده كه نه نه و لاتنه
له گه ل ویست و پلان .

* نه گه ر بینی به شتیکی له هه ور وه رگرت
دانایی به ده سته هیئت یاخود
کشتوکالی زه وی و زاری مردوو ده کات .

* نه گه ر بینی سواری هه ور یوه یاخود
به سه ر یه وه ده پوات دانایی
به شیوه یه کی ته و او وه رده گری .

* نه گه ر بینی هه ور هات به ره و رووی
له خه ودا کرداری باش نه نجامده دات و
دادپه ره و ده بی و مژده ی پیده درئ و
له هه موو غم و په ژاره یه ک قوتارده بی،
نه گه ر له خراپه کارانبوو سزایه ک
داده به زیت به سه ریا .

* نه گه ر بینی هه وروتیشکی خوری
دایق شیوه فه رمانپه و نه خۆشه ده کوی
یاخود تووپه ده بیت و خه شمده یگری
یان له ده سته لات و پله و پایه ی خوی
لاده برئ .

* (جه غه ری صادق) (ره زای خوای
لیتیت) ده لیت: نه گه ر بینی کراسه که ی

هه وره بروسکه: (ئین سیرین) ده لیت: به لگه یه له سهر به لاونه هامه تی که خوداوه ند ده یه پیت به سهر به نده یا یاخود دووریده خاته وه له وه ی که خوی ده یه ویت وه ک کوله و سهر ماو ره شه باو نه خۆشی و گه پری و له رزوتاو...

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر ته ندروستی باش و ده سته لاتدارییه کی گه وره که له لایه ن پادشایه که ده بیت و تیدا تیاچوون و فه وتانی له خۆگرتبی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر هاتنی ده سته لاتداری سته مکارو به لگه یه له سهر دابه زینی بۆسه رزه وی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر روودای به ناویانگ.

* نه گهر هه وره بروسکه ی بینى دای له ماله که ی نه گهر نه خۆشبوو ده مرئ، نه گهر که سیکی سه فه ریکردبوو ده گه پیته وه.

* نه گهر هه وره لایکی ده وری ده سته لاتداریدا بوو پیداو یستی و خوازی بۆ به جیدیت، وه گهرنا دزیک هه لده کوتیته سه ری یان ناگری تیه رده بی یاخود ماله که ی ده پوخی.

* نه گهر هه وره بروسکه ی بینى ده دات له مالان ده گونجیت له نیو خه لکیدا هه وائی که هه بی به گه پانه وه ی که سیکی ناواره یان حاجی یاخود تیکوشه رانی.

* نه گهر هه وره بروسکه له سه رزه وی و کێلگه و بیستان و که سانی باجگریدا خراپه رووده کاته خه لگی نه و ناوچه یه . (نابلسی) ده لیت: له خه ودا سزایه نه گهر له و ناوچه یه بدات و بروسکه هه بوو.

* هه وره بروسکه به لگه یه له سهر نه خۆشی بۆ یه کێک بیسووتینی، نه گهر شتیکی به سوودی سووتاند به لگه یه له سهر زیان و بازارپ ساردی.

* هه وره بروسکه ناگادارییه بۆ که سیک گوناو تاوان نه نجامبدات و ترس و بیمیکی زۆرسه خت و تونده .

* نه گهر بینى هه وره بروسکه یه ک له شاریکیداوه زه وپییه که ی سووتاندوه ده سته لاتداریک رووده کاته نه و شوینه و خراپه کاری تیدا بلو ده کاته وه یان جهنگ و قات و قری و گرانیه کی توندی تیا به ریاده کات.

* هه روه ها ده لاین: نه گهر هه وره بروسکه به بیتاگر روویدا نه وه ده سته لاتداری داها توه .

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر هه ره شه ی ده سه لاتدارو توو په یی .

* ده گونجیت به لگه بیت له سهر په یمانی باش و فه رمانی دروست، چونکه فه رمانی فره شته ی هه وره کانه به هه لسان و به خشین و نه مان.

* هه وره بروسکه به لگه یه له سه ر:

+مۆسیقاو جه نگ و چوون به ره و
دوژمن و هه ستان.

* هه وریش به لگه یه له سه ر سه ر یازو
برووسکه ش نیتزه یه له گه ل ئالای ره نگاو
ره نگ.

* بارانیش به لگه یه له سه ر خوینی رزاو
نالئه نالی هه وریش به لگه یه له سه ر مه رگ.
* نه گه ر هه وره بروسکه ی دی له ئاسماندا
فه رمانی نه سه په رده کردنه
له ده سه ته لاتداره وه.

* نه گه ر بینى نه وه وره بروسکه نه
بارانیان به دواوه یه و خه لکی زۆر
پتووستیان به باران نه بوو به لگه یه
له سه ر باران و نه وه به لیتانه ی فه رمانپه و
داویه تی به خه لکی.

* ده گونجیت به لگه بیئت له سه ر دوو پوو
له گه ل مژده دان به دوو بارو حال.

* نه گه ر خه و بینه ر باران زبانی
پتده گه یان وه ک موسافیرو بیناسازو
جلشۆرو دوریتنه و نه وه ی هه مان حالی
نه وانیان هه یه باران به پتوه یه و ده بیئت
زرنگی و بیداری خو یان وه ریگرن.

* نه گه ر له گه ل چه خماخه دا گرمه و
نالیه ی بیست دلنیا ده بیئت
له هه وره بروسکه بو نه وه ی به لگه یه
له سه ری، نه گه ر له و حاله دا خو ر

دیاربوو هه یج بارانیك نه باریبوو ئاگاداری
له لایه ن ده سه ته لاته وه بو دیت کومه لیک
روویان تیده کات یاخود مژده یه کیان بو
ده نیئری، یاخود کومه لیک که سه
به ئه رک و ده سه ته لات راده سپیئری یان
رووبه ناوچه و جیگه یه ک ره وان یان
ده کات.

* نه گه ر له گه ل نه وه دا باران و تاریکی و
هه وره بروسکه هه بوو له ئاسمانه وه
سه رماو کولله و میشوو له و ده ردو به لاو
مه رگ یاخود فیتنه و ئاشووب و جه نگ
روویان تیده کات نه گه ر نه و ولاته
ولاتیکی جه نگ ئاسابوو یان خه لکی
چاودیری نه وه یانده کرد له دوژمن.

* هه ندیکه دلین: هه وره بروسکه بیباران
ترسو بیمه، نه گه ر هه وره بروسکه ی
دی قه رزیک ده داته وه، نه گه ر
نه خۆشبوو چاکه ده بیته وه نه گه ر
زیندانیکرابوو ئازاد ده کری.

* هه وره بروسکه و باران ترسو بیمه بو
که سه ی موسافیرو بو نه وه شی
نیشته جیبه ته ماع و چاوبرسیتییه.

* هه روه ها ده لین: هه وره بروسکه
هاوکاری پۆلیسی پادشاو به رپرستیکی
مه زنه.

* هه ندیکتر ده لین: هه وره بروسکه و
چه خماخه به لگه یه له سه ر فروفیل و

* بیستنی هه وره بروسکه له کاتی خۆیدا به لگه یه له سه ر مژده و فه پوخیر، نه گه ر له کاتی خۆیدا نه بوو به لگه یه له سه ر جموجوولی سوپا بۆ داگیرکاری و فیتنه و ناشووب.

* ده گونجیت گوییستبوونی به لگه بیټ له سه ر یادی خوا و سلاواتدان.

* ده گونجیت گوییستبوونی به لگه بیټ له سه ر نه خۆشی و گوئی له دهنگی ده فگرتن له ناهاهنگدا، نه گه ر گویلێبوونی نهسته مبوو ته یه ده کات یاخود موسولمانده بیټ.

* ده گونجیت گوییستبوونی به لگه بیټ له سه ر که پپوون، نه گه ر گوییستی هه وره بروسکه بوو له خه ودا نه و رۆژه ریکه وتی (تشرینی یه که م) بوو به لگه یه له سه ر مه رگ له ولاتی (شام)، نه گه ر له شه ورۆژدابوو خواردن هه رزانده بیټ و خواردنه وه و میوه له (میسر) زۆرده بی.

* نه گه ر له هه موو مانگه که دا گوییستی دهنگی هه وره بروسکه بوو به لگه یه له سه ر زۆری بیزاری و بیتاقه تی.

* نه گه ر له خه ودا گوییستی هه وره بروسکه بوو هاوکاتیوو له گه ل (تشرینی دووه م) دا فه پوخیر زۆرده بیټ له زیدی (به ره یه کان) و (میسر)، ده گونجیت هه ساره یه کی کلکدار

به تال و درۆ، هه روه ها ده لێن: دهنگی هه وره بروسکه به لگه یه له سه ر نازاوه و جهنگ و هه راو ناکۆکی.

(نابلسی) ده لێت: نه وه ی گوئی له هه وره بروسکه یه کی توند بیټ له هه ر ولاتیك یاخود دهنگی کی به رزیببستی له ناکاو ده مرزن و فیتنه و ناشووب و کوشتار ده که ویتنه نیویانه وه.

* هه روه ها دهنگی هه وره بروسکه به لگه یه له سه ر:

+ ناکۆکی و هه راو مقو مقو.
+ که م و کوپی له ناینداو زیان له مال و دارایی.

* نه گه ر گوئی له هه وره بروسکه بوو له گه ل باراندا له کاتی خۆیداو خه لکی پپیوستیان به باران بیټ به لام دهنگه که ی گه ر هه نه بیټ فه پوپیته روو له خه لکی نه و ناوچه یه ده کات.

* نه گه ر هه وره بروسکه ببینی به ده ر له چه خماخه به لگه یه له سه ر تیرۆرو فروفیل و درۆه لپه ستن، نه وه شی دهنگی هه وره بروسکه ده بیستی گوته یه که له فه رمانپه و ده بیستی پی ناخۆشده بی.

* گوییستبوونی هه وره بروسکه هه یچ خیریکی تیدانییه نه گه ر تاریکایی و چه خماخه ی له گه لدابوو، نه گه ر هاوکات له گه ل زه مینه لره دابوو.

له (شام) یش نه خوشی و دهر د
 بلاوده بیته وه، نه گهر له خه ودا گوئی
 له هه وره بروسکه بوو خه ونه کـه ی
 ریکه وتی یه کم رژی (شباط) بوو
 به لگه یه له سره فـه پوپیتی زه وی و
 نرخه کـه ی داده به زی و له زه وی
 (یا جوج) و (ما جوج) به لاو نه هامه تی و
 نه خوشی بلاوده بیته وه، هـه روه ها
 مردن له (جه زائیر) بلاوده بیته وه و نرخـی
 شتومه کی خه لکی (مه ککه)
 هـه رزانه بیته و بارانده بار ی و
 له (حه به شه) ترس و بیم ده که ویتـه وه،
 نه گهر له کز تایی نه و مانگه دابوو به لگه یه
 له سره نه وه ی پادشایه ک
 له (خوژئاوا) روو به زه و بیه کیتـر ده چیت و
 نه یاریکی بو دروستده بیت له نیو
 دانیشتوانی نزیک روپارو دارودره ختداو
 که میک ده توانی ده سته لات
 بگریته ده ست.

* نه گهر له خه ودا گوئی
 له هه وره بروسکه بوو خه ونه کـه ی
 هـه ماهه نگبوو له گه ل شه ش رژی
 (نازان) دا به لگه یه له سره فـه پوخیر
 له گه نم و زه یست و بازرگانه کان
 دانیاده بن و پادشاو فـه رمانپـه و
 له شاریکه وه ده چیت بو شاریکیترو
 خـوازو داوای به ده سته هیتیت و،

دهریکه وی و له (شام) تالان و بپو
 روویدات یاخود له وانه یه یه کیک
 له پادشاکانی عـه ره ب بمریت و
 بالنده و په له وه رو دهر دو ثافاتی
 تیکه ویت و زولم و ستم له رژه لات
 به رپا بیته و بارانیک بیاریت هیچ زیان و
 سوویدیکی تیدا نه بیت.

* نه گهر له خه ودا هـه وره بروسکه ی
 گوئیلبوو که وته ده رژی مانگی
 (کانونی دوهم) به لگه یه له سره مهرگی
 مه زنه کان له (نه نده لووس) و نرخـی
 شتومه کیان به رزده بیته وه و
 ده سته لاتیان زالده بیت و خراپه و
 که نده لی زوره بی به رو بووم
 که مده کات.

* نه گهر له خه ودا گوئی
 له هه وره بروسکه بوو له شه ورژد ابوو
 ریکه وتی (کانونی دوهم) رووداویکی
 مه زن رووده دات له زه مینله رزه و زه وی
 رژه چیت له (عیراق)، ده گونجیت به لاو
 نه هامه تی روو له ناژه لبات و دانه ویتـه
 که مبیته، نه گهر خه ونه کـه
 له کز تایید بیت هـه والدانه به رژیگـیران و
 مردنی فـه رمانپـه وایه که له رژئاوا،
 هـه روه ها ده لـین: هـه ساره یه ک
 سه ره لده دات هـه والی خاپو رووونی
 شارنکی که وده ی هـه لگرتوه،

*نه گەر له يانزه دابوو زه مينله رزه
 نازارو ناخوشي رووده کاته خه لکي،
 نه گەر له سيانزه دابوو گرانيه کي زور
 رووله خه لکي—ده کات، نه گەر
 له حه فده يابوو روقين ده که ويته
 نيوان ميرو شايان و وه زيره کانيان،
 نه گەر له بيست و دوو دابوو نه خوشيه کي
 کوشنده ي ترسناک بلاوده بيته وه،
 نه گەر له بيست و سيدابوو فه رو پيت
 رووده دات، له بيست و پينجا گرانيه کي
 زور بلاوده بيته وه، نه گەر له بيست و
 تودابوو به لگه يه له سر خيروشادي و
 خوشي.

*نه گەر خه ويينر له خه ودا هه وره
 بروسکي بيني خه ونه که له نو روژي
 (نايان) دابوو به لگه يه له سر مه رگي
 ريزداران له (يه مامه) و له نيو تورکه کاندان
 مه رگ بلاوده بيته وه، هه روه ها له نيو
 مه رو مالانداو بارانکي زورده باري و
 خيروبيزي باخه کان زورده بن.

*نه گەر له (ده) دابوو نه خوشي توندو
 سه خت بلاوده بيته وه.

*نه گەر گوپيستي هه وره بروسکه بوو
 له خه وداو خه ونه که ي له (ده) ي مانگي
 (حوزه يران) دابوو به لگه يه له سر مردني
 زانايان و به ريزان له (ميسر) و هه رزاني
 بلاوده بيته وه، هه روه ها له نيو

ماوه يه که له ده ستيدا ده مي نيته وه و چن
 روژيک ده چيت بق خاکی (روم) و کومه له
 سه روک و گه وره به پرساني له ناوده بات
 له خانه واده ي نه وکه سه و خاکی (شام)
 فه رو پيتده خاته وه، نه گەر له کو تاييدا
 هه وره بروسکه هه بوو کولله و مه رگو
 مانگا زياده کات.

*نه گەر له خه ودا گووي
 له هه وره بروسکه بوو واده که ي ريکه وتي
 بيستويه کي (نيسان) بوو به لگه يه
 له سر فه رو پيت و باران له وزه ويه داو
 له گه ل به رو بووم (روم) له خاک و زيدي
 خويده چيت بق شوين و زيدني کيتر، نه گەر
 هه مامه نگبوو له گه ل سه ره تاي (نيسان)
 روژي يه که شه ممه له (نازار) دا
 ناپه حه تي و مه رگه سات رووده دات و
 داو نپيسي له نيو (روم) دا بلاوده بيته وه و
 (شام) له خراپه يان به دوور ده بيت و نجا
 روو به خاکي کيتر ده چن و خراپه ي تيا
 بلاوده که نه وه.

*نه گەر هه وره بروسکه له چار روژ دابوو
 فراواني و فه پوه ره که ت و زو يووني
 گه نم و ترييه و جياوازي ده که ويته نيوان
 خه لکي و ده ردو نه خوشي
 بلاوده بيته وه و ترس و بيم رووده کاته
 جوتياران سه بهاره ت به خه رمان و
 دانه ويله يان.

کوشتار له نیوانیان به ریاده بیټ، نه گهر
کۆتاییه کـه ی هـوره بروسکه بوو
فه پوپیت له خاکی (میسر) ده که ویتـه وه و
نرخ داده به زئ دواي نه بوونی و
برسیتی و مه رگ.

* ده گونجیت به لگه بیټ له سهر له رزه
له رزو جیاوازی که وتنه نیو کۆمه له کان.

* نه گهر گوئیستی هـوره بروسکه بوو
له خه ودا له هشت رۆژی مانگی نه یلولدا
باران و به رویوم نۆرده بیټ و نه بوونی و

قات و قپی له سهره تای سالد
رووده دات و کولله له خاکی (کوفه) و
(به سهره) ده که ویتـه وه و کرم له وساله دا

ده مریت و برسیتی بلاوده بیټـه وه و
موسولمانان بیروباوه پریان
بلاوده که نه وه و کوشتار له نیوان

موسولمان و رۆمه کان رووده دات
ماوه یه کی دورودریژ ده خایه نیت،
پاشان (شام) فه پوپیتدار ده بیټ و

به رویومی پاریزراوده بیټ نه گهر
ده نگیکی که وره ی هـه بوو، نه گهر
له (ده) دابوو به لگه یه له سهر که می باران

له و ساله دا.

هه و لدان (ته قه لا)؛ نابلسی) ده لیت:

له خه ودا پشوو، نه گهر بینـی
ره نجه دات پشوو ده دات، هـه روه ها
به لگه یه له سهر فیل و خواردنی مالی

مه رومال اتداو بارانیکی نۆر ده باری و
خیروبیری باخه کان نۆرده بن.

* نه گهر گوئیستی هـه وره بروسکه بوو
خه ونه کـه ی له شه شی مانگی
(ته مون) دابوو باران له (کانونی یه که م) دا

ده باری و کشتوکال نه ش و نماده کات،
مه زنان ده مرن له خاکی (روم) و نرخ
له (یه مه ن) داده به زئ و له خاکی عه جه م

جه نگ رووده دات و شه پش (میسر)
ده گریتـه وه و تالان و پۆ رووده دات.

* نه گهر هـه وره بروسکه که له کۆتایی دابوو
یان حوت رۆژی مابوو به لگه یه له سهر
سه لامه تی له سه رجه م نه و زه ویه داو نرخ

له خاکی (به سهره) و (حه به شه)
داده به زئ و زه وی ده بوژیتـه وه تا نزیک
(فورات) و هه ندیك به رویوم ئافه ویه لا

رووی تیده کات وه ک خورما و مۆز به لام
که نم نۆرده بی، نه گهر له کۆتایی
سالدابوو خه لکیترسیان لیده نیشت

له ترسانیان له فه رمانپه واکانیان، نه گهر
له خه ودا گوئی له هـه وره بروسکه بوو
خه ونه که له مانگی (ئاب) دابوو به لگه ی

خیروچا که یه بۆ خه لکی (شام) و
(گورگان) و (نه زریجان) و ده ریا
داده خری و ریگه له خراپه

پاکده کریتـه وه و کولله که مده کات و
فه رمانپه وایه که له (خه زهر) ده مریت و

*نه‌گەر بینى ئاردى جو ده‌شىلى
پياويكى باوه‌دارده‌بى و ده‌سته‌لات و
مال و سامان و سه‌رکه‌وتن به‌سه‌ر
دوژمندا به‌ده‌سته‌ده‌يى.

(نابلسى) ده‌لئت: بينى ه‌ویر
له‌خ‌ودا به‌لگه‌يه له‌سه‌ر کاروبارى
سووک و ئاسان و نزىكى پ‌شوو
چاوه‌پوانى ده‌رووى خ‌ير يان
رزگار بوونى ئافره‌تى دووگان.

*ه‌ویر مالىکه به‌ده‌سته‌دئت، نه‌گەر
ه‌ویرىكى بينى له‌مالى خ‌ويدا مال و
سامان به‌ده‌سته‌ده‌يى له‌بازرگانيدا.

*نه‌گەر بينى ه‌ویر ده‌شىلى که‌سيکه
له‌سه‌فه‌ردابوو ده‌گه‌رپته‌وه بۆ لای.

*نه‌گەر له‌شويئىكى ته‌نگه‌به‌ر ه‌ویرى
شىلا کارى ن‌يريازیده‌کات.

*نه‌گەر له‌شويئىكى فراوان ه‌ویرى
شىلا هاوسه‌رده‌گرى چونکه‌ خوداوه‌ند
حه‌لالى به‌رين و فراوان داناوه
حه‌راميشى به‌ته‌نگه‌به‌ر.

ه‌ه‌ویر شىل: (نابلسى) ده‌لئت: بينى
له‌خ‌ودا به‌لگه‌يه له‌سه‌ر رىق و دۆزى و
گرنگيدان به‌به‌رژه‌وه‌ندى خ‌ه‌نگى يان
به‌رژه‌وه‌ندى ده‌سته‌لاتدارى
خ‌ۆشه‌ويست لای خ‌ه‌نگى به‌زوبان و
ده‌ستى.

*شىله‌رى دانه‌ويله‌ش به‌لگه‌يه له‌سه‌ر
باشى پياه‌ل‌دان و نه‌ندازيارو بيناساز.

خ‌ه‌نگى به‌ناحق، نه‌مه‌ش نه‌گەر
خ‌ه‌بينه‌ر ده‌وله‌مه‌ندبوو، نه‌گەر
ه‌ه‌ژاربوو به‌لگه‌يه له‌سه‌ر ره‌زىلى و
خ‌ۆپارىزى و بوونى پ‌شوو، ده‌گونجيت
ماندوبوون به‌لگه‌بيت له‌سه‌ر که‌وتنه‌ نئو
کارىكى ياساغه‌وه.

ه‌ه‌ول و تىکۆشان: (نابلسى) ده‌لئت:
ئه‌وه‌ى له‌خ‌ودا ه‌ه‌ول‌بدات له‌پ‌ئناوى
شتىکدا ده‌گونجيت به‌ه‌يو و ئاواتى
خ‌ۆى بگات چونکه‌ گوتراوه: ئه‌وه‌ى
ه‌ه‌ول‌بدات به‌ويست و خ‌وازى خ‌ۆى
ده‌گات.

ه‌ه‌ول و کۆشى مرؤف: (نابلسى)
ده‌لئت: ه‌ه‌ول و کۆشى مرؤف له‌خ‌ودا
به‌لگه‌يه له‌سه‌ر ماندوبوون و
به‌به‌ره‌کانى مرؤف له‌ئانای نه‌خ‌ۆشيدا
يان غه‌م و په‌ژاره ياخود ده‌ردى پ‌يرى،
ده‌گونجيت به‌لگه‌بيت له‌سه‌ر
چاره‌سه‌رو شىفای نه‌خ‌ۆش يان رىكى
نه‌فس و به‌ده‌رکه‌وتنى ه‌يزو توانای.

ه‌ه‌ویر: (نابلسى) ده‌لئت: ه‌ه‌ویر
مالىكى ر‌يزداره له‌بازرگانيدا سوود و
قازانچىکه زۆرى لپه‌ي‌داده‌بيت
به‌خ‌يرايى نه‌گەر ه‌ه‌ل‌هات، نه‌گەر
ه‌ه‌ل‌نه‌هاتبوو خ‌راپى و به‌لایه روو له‌مال و
دارايیده‌کات، نه‌گەر ترشبوو نزىکه
له‌زيانه‌وه.

هه‌وی^(۱): (نابلسی) ده‌لّیت: بینینی
هه‌ویداران له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
نه‌خۆشی و زیان و کوژی، ده‌گونجیت
بینینی هه‌وی به‌لگه‌بیت له‌سه‌ر کرداری
خراپ و ده‌رکه‌وتنی نه‌ینی و غه‌م و
په‌ژاره.

هه‌ینی: (ئین سیرین) ده‌لّیت:
نه‌گه‌ربینی خه‌لکی نوژی هه‌ینی
ده‌که‌ن له‌مزگه‌وتیکداو نه‌ویش له‌مالی
خۆی و فروشگه‌که یان گونده‌که‌یدا بیت و
گوئی له‌(الله اکبر) و ویردی چه‌مانه‌وه
کرپووش و گه‌واهی و سه‌لامدانه‌وه بیت و
واش بزانیّت خه‌لکی گه‌پاونه‌ته‌وه
له‌نوژی فرمانپه‌وای نه‌وجییه
له‌کارده‌خریت.

*نه‌گه‌ر بینی پارێزگاری له‌نوژی‌ده‌کات
ئه‌وه شه‌که‌مه‌ندی و ریژ
به‌ده‌سته‌هینیت.

*نه‌گه‌ربینی نوژی‌ده‌کاو له‌مزگه‌وت
دیته‌ده‌ره‌وه خه‌رو رزق و رفی
به‌ده‌سته‌هینیت به‌پێ نایه‌تی: ﴿فَإِذَا
قُضِيَ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ
وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ
كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ (الجمعة: ۱۰).

^(۱) هه‌وی: نه‌وێ به‌سه‌ر ژنیکه‌تر دیت.

(نابلسی) ده‌لّیت: نه‌گه‌ر له‌خه‌ودا بیني
له‌رۆژی هه‌ینیدا به‌گومانیکي باش
ده‌رباره‌ی رووداوێك ده‌بات و به‌و
چه‌شنه‌ نییه.

*نه‌گه‌ر بیني نوژی هه‌ینی ده‌کات
سه‌فه‌ریکی خۆش نه‌نجامده‌دات و مال و
دارایی لێبه‌ده‌سته‌ده‌که‌وێت نه‌گه‌ر
نوژی‌ده‌کی ته‌واوکرد.

*نه‌گه‌ر په‌یوه‌ندی به‌میری و
فه‌رمانپه‌واوه هه‌بوو فه‌رمانیکي به‌سه‌را
ده‌دریّت و به‌جی ده‌که‌یه‌نیت و
سه‌رکه‌وتوو ده‌بیت.

*نه‌گه‌ربینی نوژی هه‌ینی
نه‌نجامده‌دات ویست و خوازی به‌جیدیت و
به‌هیوا و ئاواتی خۆیده‌کات.

*نوژی هه‌ینی له‌خه‌ودا به‌لگه‌یه‌له‌سه‌ر
شادی و خۆشی و ئاماده‌بوون له‌شایی و
ناهه‌نگ و جه‌ژن و (حه‌ج) دا.

*نه‌گه‌ربینی له‌رۆژی هه‌ینیدا به‌نوژی
هه‌ینی نه‌نجامده‌دات به‌لگه‌یه‌له‌سه‌ر
ده‌روولیکردنه‌وه له‌نزیکداو کۆبوونه‌وه
له‌گه‌ل خۆشه‌ویستی‌کداو به‌جیه‌ینانی
داوايه‌که‌که‌وا داواي لیده‌کات.

هه‌یوان: (ئین سیرین) ده‌لّیت:
هه‌یوانی له‌خشت دروستکراو ژنی
گوندنشینانی ناینداره‌و نه‌گه‌ر به‌گه‌چ
دروستکراوو دنیا به‌کی نوێه‌و گه‌ر

نه خوشی و زیادبوونی به لام ئومیدی
خیرو ته مه ندریژی بۆده کری.

هیستر: (ئین سیرین) ده لیت: هیستر
له خه ودا پیاویکی بینه چه و ره چه له که و
جه سته قبه و گه وره یه و له کارو
نیشکردندا به هیزو توانایه و نه وهی
له خه ودا سواری پشتیبوو سه فهده کات
چونکه به ناژه لی سه فهدا نراوه مه گه ر
دورژمنیکی سه سه ختی هه بیته نه و جا
زالده بیته به سه ریاو شکستی
پیده هیته، نه گه ر جله وی له ده ستداو
ناسنی لغاوه که شی له ده میدابوو، نه گه ر
ژنیک شووی کردبوو زه فهدا ده بات
به پیاویک به چه شنه.

* هه روه ها سواریوونی هیستر به لگه یه
له سه ر ته مه ندریژی و ژنی نه ژوک.

* هیستری ره شبور: جوانه وهی
سه و زیابیش باشه و ته مه ن درژییه.

* نه وهی سواری هیستریک بیته هی
خوی نه بیته خیانه ت له پیاویک ده کات
به ده ست تیکه لکردن له گه ل ژنه که یدا.

* سواریوونی هیستر به هه لگه پاوه یی
ژنی حه رام و داوین پیسه.

* قسه و گوته ی هیستر یان نه سپ یان
هه رشتیک بیته گو خیریکی وایدیته ری
خه لکی پتی سه رسام ده بن.

به خشتی سوور نه و ماله ی
ده ستگیریده بیته حه رامه.

هه روه ها ده لیت: ژنیک دوو پوه، گه چ و
خشتیش له کرده وهی دۆزه خوی و
فیرعه و نییه کانه.

(نابلسی) ده لیت: نه گه ر (دیوانی
کی سرای) بوو ده رکه و تنی
دادپه روه رییه و نوێکردنه وهی مولک و
ده سته لاتنه و به لگه یه له سه ر مال و
منال و پله و پایه.

شی

هیوا: (نابلسی) ده لیت: هیواو خوشی
نه تنی ده رپرین و مه رگی مندا له یا خود
ژیانه وهی زه ویه نه گه ر زه ویداریوو.

شی

هیتر: (ئین سیرین) ده لیت: نه گه ر
هیزو توانای خوی بینی نه گه ر تیکه ل
به خه و بوو به لگه یه له سه ر خیر نه گه ر
خه و نه که ی وابه سته ی کاروباری
ناینبوو، وه گه رنا هیزو توانای
له کاروباری دنیا دایه.

* هه روه ها ده لیت: هیز لاوازییه به پتی
نایه تی: ﴿مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا﴾
(الروم: ۵۴).

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا هیز دوی
لاوازی به لگه یه له سه ر درێژخایانی

جوانکیله یه و سه فهریش بیسوود و
قازانجه .

* نه گهر سواری هیستری یه کیکیتربوو
خیانته و ناپاکی له پیاویکده کات
به نزیکیبونه وه له ژنه که ی .

* نه وه ی ره وگه هیستریک یان
حوشتریک ببینی به لگه یه له سه ر فیل و
گریه که له مرقفیکی خوار خویه وه ،
هه روه ها به لگه یه له سه ر نه خوشی .

* نه وه ی ببینی بوه به خاوه نی ره وگه
هیستریکی زور مال و دارایی بیشومار
به ده سته هیئیت .

* نه گهر هیستر ملاملانیی له گه ل مرقفا
کرد به لگه یه له سه ر منالی زینای
ویست و خواز لاواز .

* نه وه ی ببینی خودی خوی بوه
به هیستر پشک و به شی هه ر سه فه رو
گه شتکردنه بیئت .

* هیستر به لگه یه له سه ر پله و پایه و
نه وه ی له سه ر هیستره که ی بکه ویتنه
خوار وه پله و پایه که ی
لیده سه ندریته وه .

* نه وه ی ببینی شیر ی هیستر ده خوات
مهینه ت و نارچه تی رووی تیده کات
به نه ندازه ی زور که می خواردنه وه ی
شیری هیستره که .

* نه وه ی له خه ودا بین ی هیستریکی
میینه ی دووگیانی هه یه خوازیاربوونی
زیادبوونی مال و داراییه ، نه گهر
هیستره که به ره که ی دانا نومیده که ی
دیته دی ، حوشتریش به هه مان چه شنه
کاتی دووگیانبوو به ره که ی دانا .

* سواربوونی هیستر به سه ر باره وه
نه گهر ملکه چو رامبوو باشه .

* هیستری لاوازی بیخواوه ن پیاویکی
بۆگه ن و سپله ی ببینه چه و ره چه له که .
* سواربوونی هیستره میینه یه کی ره ش
ژنیکی نه زۆکی خاوه ن مال و دارایی و
شکویه .

(نابلسی) ده لیت: هیستر له خه ودا
سه فه ره یا پیاویکی گیل و که وده نه و
به ناشه رع ی له دایکبووه ، نه وه ی ببینی
سواری هیستریکی ره شی پهل سپی
بووه و روو به قیبله وه ده چیت
حه جکردنه ، نه گهر روویکرده لایه کیت
سه فه ریک دیته ری بی پرزدار ی و
شکومه ندی .

* سواربوونی هیستر به لگه یه له سه ر:
+ ته مه ندریژی .

+ هینانی ژنیکی نه زۆک منالی نابیت .

* هیستری میینه ش زین و سه رجه م
بابه ته کانی تری ژنیکی به پره وشت و

* نه گەر هیلانه که دیوار یان نه شکەوت
یاخود شاخیکبوو هیلانه ی بالنده یه .

هیلکه : (ئین سیرین) ده لیت: نه گەر
هیلکه ی له ده فریکدا بینى به لکه یه
له سەر کچی جوانکیله به پئی ئایه تی
﴿كَأَنَّهُمْ بِطِغْنٍ مُّكْنُونٍ﴾
(الصافات: ۴۹).

* نه گەر یه کیک ببینی مریشکه که ی
هیلکه ده دکات خوداوه ند کورپکی
پیده به خشی.

* هیلکه ی کولاو رزقیکى سووک و
ئاسانه .

* نه گەر بینى به پیسی ده یخوات
مائیکى حرام ده خوات یان به ده ست
ده هیتیت یاخود گوناھیکى گه وره
ده دکات.

* خواردنی توپکل و پیستی هیلکه
به لکه یه له سه رنه وه ی گۆر
مه لده داته وه .

* نه گەر بینى ژنه که ی هیلکه ی
لییه ربوه وه کورپکی بیباوه پى ده بیت
به پئی ئایه تی ﴿يَخْرُجُ الْطَيِّتُ مِنْ
أَكْبَ﴾ (یونس: ۳۱).

* نه گەر بینى وه که وه ی هیلکه بخاته
ژیر مریشک و شەق بیات کاریکى
مردووی بۆ زیندوو ده بیتته وه و کورپکی
باوه پداری ده بیت به پئی ئایه تی ﴿يَخْرُجُ

* هیستر له خه ودا منالی نیرینه یه یا
کورپکه زۆر مه ینه ت دیته ریی و فره
هه ول و به ئارامه و نه زۆکیشده بیت.

* هه روه ها هیستری مینه ملکه چی و
زیندانی پادشاو به رپرسانه ، بۆ نه وانه ی
زۆر سه فه ر ده که ن سه فره ی پرخیرو
که لک و سووده .

* بینینی هیستره که ی پیغه مبه ر ﴿﴾
نویکردنه وه ی په یمان و به لینه بۆ
به رپرسان له گەل رزق و فره پو خیر.
نه مه ش به ده سته تپنانی پله وپایه و
شکۆمه ندیی و به رزی نه وانه یه که خویان
به که مده زانو و نزیکن له خه لکیه وه
به چه شنیک سوودی لیوه ریگرن.

(دمیری) ده لیت: نه وه ی له سواری
هیستره که ی بیته خواره وه و سواری
نه بیتته وه له پله وپایه ی داده به زینری یان
له ژنه که ی جیاده بیتته وه یا سه فره که ی
زۆر ده خایه نیت.

هیلانه : (نابلسی) ده لیت: له خه ودا
لانه ی یه کیک بالنده به لکه یه له سه ری.

* ده گونجیت هیلانه به لکه بیت له سه ر
هاوسه رو نه و سنووره ی که سیکی زانا
له سه ریده وه ستی.

* بینینی هیلانه بۆ ژنی دووگیان
مندالبوونه .

* مه روها ده لئین: ئه وهی ببینی
هیلکه یه کی پیده ده ن کوپیکی
پیروزیده بیت.

* نه گه ر هیلکه که شکا کوپه که ی
ده مریت.

* هیلکه بۆ پزیشک و نه وانه ی بژئیوان
له سه ر نه و پیشه یه به لگه یه کی چاک و
باشه، به لام بۆ سه رجه م خه لکی که مێک
هیلکه به لگه یه له سه ر سوود چونکه
ده خوریت، هیلکه ی زۆریش به لگه یه
له سه ر خه م و په ژاره.

* زۆر جاریش به لگه یه له سه ر کاروباری
نادیار.

* پیاویک هات بۆ لای (ئیهن سیرین) و
وتی: له خه ودا بینیم تو یکلێ هیلکه
ده خۆم، نه ویش وتی: له خوابترسه تۆ
گۆرپه لده که نی.

* پیاویکی ره به ن بینى وه ک ئه وه ی
هیلکه یه کی زۆری دۆزیبیت وه،
خه وه که ی لای خه ولێکده ره وه یه ک
گێرپایه وه نه ویش وتی: بۆ ره به ن ژنه و
بۆ هاوسه رداریش مناله.

* پیاویک بینى وه ک ئه وه ی هیلکه یه کی
کولاو پاک بکات خه وه که ی بۆ
خه ولێکده ره وه یه ک گێرپایه وه نه ویش
وتی: له لای هه ندیک له پێشخزمه ت و
خزمه تکاره وه مال و دارایت پیده گات.

اکی من املیت ده گونجیت
به نه ندازه ی بارۆکه یه ک کوپیکی ببیت.

* نه گه ر هیلکه ی خسته ژیر که له شیرو
چه ند بارۆکه یه ک ده ره اتن مامۆستایه ک
ده هینیت مناله کانی فیر بکات.

* نه گه ر هیلکه یه کی شکاند کچیک
بیبه شده کات.

* نه گه ر کیشای به هیلکه داو ژنه که ی
دووگیان بوو فره مانى پیده کات
منداله که ی له بار به ریت.

* نه گه ر یه کیکى دی بینى هیلکه
ده شکیتى پیاویک که که ی بێن
ده کات.

* نه وه ی هیلکه ی کولاو ببینی کاروباری
بۆ چاکده بیت که دواخراوه بۆی و
به وکاره ش مال و دارایی
به ده سته ده ویت و کاروباریکی مردووی
بۆزیندوو ده بیت وه.

* نه گه ر به تو یکل وه خواردی
گۆرپه لکه نه یه.

* نه گه ر به خواردنی قرقینه ی دایه وه
مال و سامانی ژنده خوات و زیاده په وى
تیاده کات.

* نه گه ر هیلکه که ی خوارد ژنیکی
خاوه ن مال و دارایی ده هینیت.

* هیلکه ی له ق له ق کوپیکی داماو،
هیلکه ی تووتی کچیکی خواناسه.

هیلکه کی ئار دبیژانه وه: (ئین سیرین)
ده لئیت: پیاویکه له بهردهستی ئه ودا
مال و سامانی به ریز به دهست دیت.

* ههروه ها به لگه یه له سه ر ژن و
خزمه تکارێک دووگیان نابیت و ناتوانیت
نهینی بشاریته وه.

(نابلسی) ده لئیت: بینینی به لگه یه
له سه ر ریتومایی دوا ی سه رگه ردانی و
ته و به دوا ی سه رپیچی.

* ده گونجیت به لگه بیت له سه ر دادوه ری
جیا که ره وه ی حق له ناحه ق.

* ههروه ها به لگه یه له سه ر زیان و
په ته وازه یی کاروبار چونکه ئار د
دابه شده کات.

* ههروه ها ده لئین: پیاویکه جیا وازی
ده خاته نیتوان خزم و کهس و کاره وه
گوتراوه: شانه کاره.

(نابلسی) ده لئیت: هیلکه به لگه یه
له سه ر ئالتوون و زیوو، توێکل و
پیسته که شی زیوه و زه ردیشی ئالتوونه.
* هیلکه به لگه یه له سه ر:

+ منال و ژن.

+ گۆپو گلکۆ.

+ کالانی شمشیر و کلاری جهنگ.

+ کۆبوونه وه ی خزم و کهس و کارو
خۆشه ویستان له گه ل یه ک.

+ کۆکردنه وه ی دینار و جه مکردنی.

* نه وه ی بینیی هیلکه ده سووی
له شویتێک ههروه ک چۆن زیل و خۆل
به لگه یه له سه ر زه و تکردنی ژنی ئه و
شوینه.

هیلکه و روژ به ئار دوه وه: (نابلسی)

ده لئیت: له خه ودا به لگه یه له سه ر
شکۆمه ندی و شایی و خۆشی و رزق و
روژی و هاوسه ر بۆ یه کێک ره به ن بیت.

هیلکه هه له ینان: (نابلسی) ده لئیت:
بینینی له خه ودا رزق و روژی باش و
خۆشه.

هیلکه شه ی تانۆکه: (نابلسی) ده لئیت:

بینینی له خه ودا گواسته وه یه له شوین و
جیگه یه که وه بۆ شوین و جیگه یه کیت.

ههروه ها ده لئیت: له خه ودا به لگه یه
له سه ر که و تنه خواره وه بۆ ژنێکی
دووگیان.

ی

ی

یاخییوون: (نابلسی) ده لئیت: له خه ودا به لگه یه له سهر نه و نه خوشیه ی رووده کات له دهم و پتویستی به وه ده بیت چاره سهر بکړت و داده به زیت به سهر ئیراده و ویستی دابه زیوودا، هه ندیک له شاره زایان ده لئین: به تیکچوونی خه لکی به گشتی فرمانپه وای خراب سهر ده ده هینیت و تیچکوونی تاییه تیش ده بیت هوی سهره لدانی چاوبه سته کهران له نایندا.

(نابلسی) ده لئیت: نه گهر بینى له خه ودا یاخیبوه به کرداری خراپه و پتی نزیکه ده بیت هوه له دۆزه خ.

* یاخییوون رسوا کردنی خاوه نه که یه تی، هه موو یاخییوونیک رسواییه.

* یاخییوون هه ژاری و غه م و په ژاره یه داده به زى به سهر نه وه دا که یاخیبوه یان نه خوشییه و مال و دارایی تیدا

زهره رده کات، ده گونجیت ده سته که وتبیت دواى نه وه هه ژاری بکه ویت هوه.

یادی خوا: (نابلسی) ده لئیت: نه گهر پیاوړیک له خه ودا بیبینى وه کور ئانخویندن وایه، دوعاو هونراوه له باره ی دنیا نه ویستی و به ندایه تی به لگه یه له سهر نه وه ی نه و باور حاله به باشی ئاوه داند ه کړیت هوه و به نه ندازه ی خویندنه وه به شیوه یه کی دروست.

* نه گهر هونراوه ی دنیا نه ویستی به ئاوازه وه بوو ده سته لاتیان ته و ده بیت.

* نه گهر هونراوه کان غه زه لبوو ده سته لات پیسپاردنه به لام پووچ و به تاله.

* نه گهر بینى یادو زیکری خودا وه ند ده کات به زۆری زالد ه بیت به سهر دوزمه کانیدا، یادگه ریش بۆ خه لکی پیاوړتکی مۆچیاریده ره وه خه لکی

تیده کات پاشان دهروی خیری
لیده کریته وه.

* نه گهر له خه ودا ببینی چه ند یاریکی
حه زرهت (ﷺ) بژیوی و باری ژبانی
به باشی ده چیت به پیوه.

(نابلسی) ده لیت: هه رکس له خه ودا
یاران ببینی به سیفت و تاییه تمه ندیه
جوانه کانیا نه وه به لگه یه له سر
راو بچوونی باشی به رامبه ریان و
شوینکه و تنی سوننه تیان، ده گونجیت
بینینیان به لگه بیت له سر جموجوولی
سه ریزی و ناردنی نوینهر به ملولادا.

* بینیان به لگه یه له سر بلاو بو نه وه ی
زانست و فرمان به چاکه و ریگری
له خراپه.

* بینیان به لگه یه له سر خۆشه ویستی و
برایه تی و ته بایی و یارمه تی و هاوکاری و
سینه سافی له خه شم و قین و ئیره یی
بردن و، هیمنی و سالاری و
له سه رخویی.

* نه گهر خه و بین هه ژار بوو ده وله مه ند
ده بیت چونکه یاران (ره زای خویان
لیبیت) فتوحاتیان به رپا کردو
ده سته و تیان ده سته و ت.

قوتارده کات له گونا هو هه له کانیا ن،
نه گهر بازرگان بوو له زیان
قوتاریانده کات و سوو دمه ند ده بیت.

* نه گهر ببینی یادیده خاته وه و خۆی
شایسته یه بیت له غم و په ژاره و
نه خۆشیدایه و دوعا بکات هه تا
خودا وه ند دهروی لیبکاته وه.

* نه گهر قسه ی چاکه و پر له دانا یی کردو
راستگوبوو له یاد کردنه که دا دهروی

لیده کاته وه چاکه ده بیت وه

له نه خۆشیه که ی و له ته نه گه ژه

قوتارده بی و نه و قه رزه ی له سه ریه تی
ده دیا ته وه یا خود ته ماشای سته مکار
ده کات، نه گهر به لووت قسه ی کرد

قورس و گرانه ده بیت له سه ری و

قسه ده کات له باره ی شتی که وه گالته ی
پیده کری.

یارانی پیغه مبه ر (ﷺ): (نبین سیرین)

ده لیت: هه رکس یه کی که له یاران ی

پیغه مبه ر (ﷺ) ببینی یان هه موویان

به لگه یه له سه ر به هیزی ئاین و هه لگرنی
په یام.

* نه گهر خۆی ببینه وه له نئیویاندا و بوو
به یه کی که له وان به لا و نه هه مه تی روی

* نه گهر خه وین دهل مه ندبوو قیامت
زالده کات به سر دنیا داو نه فسو مالی
له پیناوی په روه ردگارا ده به خشی.
* بینینان به لگه یه له سر بینا و شوینی
پیرؤز وهک مزگه وت و پاکیتی
ره چه لهک و هؤزو تیره.

* نکوولی کردنیان به لگه یه له سر
باسکردنی جیاوازی نئیوانیان و زالکردنی
هه ندیکیان به سر نه وانی دیکه داو رقو
قین گرتن له هه ندیکیان.

— بینیان به لگه یه له سر ته و به و
په شیمانی و به کلایوونه وه بو
خوداوه ند.

* بینینی یاران (ره زای خویان لیبیت)
به لگه یه له سر خیرو به ره کت به پیی
پله و پایه و ناستیان و ژیاننامه ی شیرین و
رئبازی به رزبان.

* ده گونجیت بینیان به لگه بیت له سر
نه و به لاو گرفت و نه هه تیانه ی
له روژگار هکانی ژیاناندا رووی تیگردن
له گهل دادپه وهری و به کسانى بالا.

* نه وه ی بینى له گهل یارانی
پتفه مبهردا (ﷺ) هه شرده کریت
داواکاری جیگیربوونه له ناین و ریبازی
خودایا.

* بینینی یارانی پشتیوان و هه چه کانیان
له خه ودا به لگه یه له سر ته و به و داوی
لیخوشبوون.

* بینینی یارانی کوچبه ریش به لگه یه
له سر دلنیایی به خودا و ده رچوون
له دنیا و دنیانه ویستی و راستگویی
له وته و کرداردا.

یارى (بازى): (نبین سپرین) ده لیت:
به لگه یه له سر له خویابیوون و
گالته کردن و که م کوپی له نایندا.

* یاریکردن به زار: به رزی و شکومه ندییه،
ده گونجیت به لگه بیت له سر نه وه ی
له کاتی بیداریدا نه نجامی ده دات
له گالته و پیچه وانه بوون.

* یاریکردن به زار دانان و کارپیسپاردنه.

* یاریکردن به نه موسستيله: داپوشینی
فرمانه مه گهر له خه ودا به دهر بکه وی
له گهل که سینکدا، ده گونجیت به لگه بیت
له سر تیاچوون.

* یاریکردن به گولوه و شلیله و هه لمات و
خه شيله: ناشته واییه له نیوان دوزمناندا
نه گهر یاریزان نه خوشبى
چاکده بیتته وه و باشده بى.

* یاریکردن به گويز: ناژاوه و شه په
ناشتی به دوایدا دیت له گهل پشوودان.

*ته‌گەر سه‌رما برده‌بوو یاسمینی بینی
له‌خه‌ودا نه‌و ئیش و ئازاره‌ی رووی
تیکردوه و ده‌ره‌و پته‌وه چونکه یاسمین
گه‌رم و وشکه بۆ یه‌کیکی هیمن و
ده‌وروون ئارام و هیمن و باشه.

یاقوت (گه‌وه‌ری شه‌و چرا): (ئین
سیرین) ده‌لێت: یاقوت خوشی و
شادییه، نه‌گه‌ر نقیمی نه‌موستیه‌که‌ی
یاقوت بوو چاره‌پیتی کورپوو کچیده‌بیت،
نه‌گه‌ر ویستی هاوسه‌رگیری نه‌نجامدات
هاوسه‌ریکی شوخ و شه‌نگده‌هینی
که‌به‌دین و به‌ره‌و شتده‌بی به‌پیتی
تایه‌تی: ﴿كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ
وَالْمَرْجَانُ﴾ (الرحمن: ۵۸).

*ته‌گه‌ر بینی له‌قوولایی ده‌ریا یاخود
نیو روباریکدا یاقوتیکی زۆری ده‌ره‌ینا
به‌کیشانه پێورا مال و سامانی زۆری
له‌لایه‌ن ده‌سته‌لاتداره‌وه پێده‌گات.

*یاقوتیکی زۆر بۆ زانا زانیارییه‌و بۆ
بازرگان بازرگانییه.

*هه‌روه‌ها گوتراوه: یاقوت هاوپییه،
نه‌گه‌ر بینی ته‌ماشای یاقوتده‌کات
که‌واهێج رووناکییه‌کی نییه‌ یان
ته‌ماشای شووشه‌یه‌کی بێرووناکیکرد
باناگاداری خنکاندن و نا‌په‌حه‌تیبیت

یاسمین (ئه‌سه‌ه‌ن)^(۱): (ئین
سیرین) ده‌لێت: به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر
له‌شساغی و رواندنیشی به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر
کورپیکی ژیر و له‌ش ساغ. هه‌روه‌ها
به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر هیتانی ژنێک
که‌تیکه‌ل‌بوون له‌گه‌لی درێژه
ده‌خایه‌نیت.

*ته‌گه‌ر ژنێک بینی بۆنی یاسمینێک
ده‌کات کورپیکی باوه‌رداریده‌بیت.
(نابلسی) ده‌لێت: ده‌گونجیت به‌لگه‌بیت
له‌سه‌ر کارێک که‌وا به‌رده‌وام نابیت.

*ده‌گێر نه‌وه‌ پیاویک دیت بۆلای
(حه‌سه‌ن) ی (به‌سری) (ره‌حه‌تی
خوای لیبت) و ده‌لێت: له‌خه‌ودا بینیم
فریشته له‌ناسمانه‌وه داده‌به‌زی و
یاسمین هه‌لده‌گرێ، (حه‌سه‌ن) که‌مێک
راماو پاشان وتی: زانایانی (به‌سره)
کۆچیانکردوه.

*هه‌روه‌ها ده‌لێن: (یاسمین) به‌لگه‌یه‌
له‌سه‌ر غه‌م و په‌ژاره.

(نابلسی) ده‌لێت: نه‌گه‌ر له‌خه‌ودا
(یاسمین) ی دۆزیه‌وه یاخود بینی
خۆشحالی و خیری ده‌ستگیر ده‌بیت
هه‌روه‌ها به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر زانایان.

*ته‌گه‌ر ده‌می نه‌کردبوه‌وه به‌لگه‌یه‌
له‌سه‌ر هاوسه‌رگیری ره‌به‌ن.

(۱) یاسمین (یاسه‌ه‌ن): کولێکی جوانه. (وه‌رگێتی)

+غەم و پەژارە.

*ئەوھى كاتى بەسەربردنى پەيمانىكى
بىت دەيپاتەسەر. ئەگەر نەخۇش بىت
وادەوكاتى ھاتوۋە، ئەگەر خۇپارزىبىت
ترسى فیتنە و ئاشووب و لىدانى ھەيە،
ئەگەر رىنم—وويى كرايىت
پاشگە زدەبىتەوہ.

ی و

يوسف (سەلامى خىواي لىبىت): (ئىبن
سیرین) دەلئیت: ئەوھى (يوسف) بىبىنى
ستەم و زىندانى و زۆردارى خزمەكانى و
تاوانباركردن رووى تىدەكات و پاشان
مولك و دەستەلات بەدەستەھىتى و
دورژماننى ملکہ چەدەبن بۆى.

*دەگىرنەوہ ھەندىك كەس لەخەودا
(يوسف) يان بىنيوہ يەكك
لەس—ۆلەكانى پى—داوہ و دواى
بىداربونەوہ و پاش ماوہ يەك بوو
بەرافەكارى خەو.

*دەگىرنەوہ لە (ئىبراھىم) كوپى
(عبداللہ) (كرمانى) يەوہ (يوسف) ي
لەخەودا بىنيوہ و گوڤتارى لەگەل
كردوہ و وتويەتى: فيرى ئو
زانباريەمبكە خوداوہ ند فيرى
كردوويت، ئەويش كراسەكەى خۆى
پىدەدات و كاتى لەخەو ھەلدەستى بوہ
بەيەكك لەرافەكاران.

ياخود لەكىسدانى ئەقل و ژىرى بىت،
ئەگەر ياقوت ھاورىبىت دلرەق دەبىت.
*ئەگەر بىبى تاجەگولنەى ياقوتى
لەسەردابوو شكۆمەندى و بەرزى و ھىزە
لەلايەن ژنەوہ.

*ھەندىكدەلئىن: ياقوت دەدرىتە پال
ژنان تا دەپىورى ئەوجا مال و سامان
دەبىت.

*ئەگەر ياقوتىكى پىدرا ژنىكى شۆخ و
شەنگ بەدەستەھىت.

(ئابلسى) دەلئیت: دەگونجىت ياقوت بۆ
ھەژاران نان و پارووبىت بەدەستى
بەيىت، ياخود قورئانك بىت بژئوى بۆ
پەيدا بكات، بۆ نەخۇشيش قوتاربوون
بىت لەئاگر.

*ئەگەر نقيمى ياقوتىكى سوورى
لەدەستىدابينى ژنىكى شۆخ و شەنگى
دلرەقى خۆشەدەويت.

*ئەگەر نقيمىكى بەدەستىوہ بىبى
لە(ياقوت) دەچوو بەلام ياقوت نەبوو
بانگەشەى رىزدارىدەكات و بەوچەشە
نىيە.

يانەى ھەى: (ئابلسى) دەلئیت: يانەى
مەى بەلگەيە لەسەر چوست و چالاكى
دواى لاوازى و غەم و پەژارە.

*دەگونجىت بەلگەبىت لەسەر:

+ژنى زىناكار.

* ده گونجیت به لگه بیت له سر زانیاری
رافه کردنی خو.

* ده گونجیت زالبیت به سر
دوژمنه کانی داو لیږده بی.

* ده گونجیت بینینی به لگه بیت له سر
ده ریا رویار هه لکه ندن و ناو گواستنه وه
یا خود گواستنه وه ی مردو له ولایتیکه وه
بو یه کیکیتر.

* ده گونجیت کاریکی له راده به دهری بو
ده ریکه ویت به هوی گه پانه وه و بینینی
باوکی به کراسه که ی که بوینارد.

* کراسه که ی له خه ودا به لگه یه له سر
ره واندنه وه ی غم و په ژاره و
چاکبوونه وه له نه خۆشی ، نه گه
خوینی پتوه بوو به لگه یه له سر
جیاوازی و زیندانی نه گه پارچه
پارچه بوو به لگه یه له سر توه مه ت.

* نه گه ر ژنیک (یوسف) ی بینینی نازو
نیعمه تی به سر ده چیت و چاوی
کویرده بی و ده روازه کانی لیده گیری و
نه وینیکی گهرم له دلیداده بی به رانه
ریزداران. نه گه ر تیکیدابوو ته ویه و
ده کات و به هیوا ی خوی یا خود
هاوسه رده گری نه گه ر ره به نبوو
ده وله مه ندده بیت، نه گه ر ه ژاری و
ده ره نجام و چاره نووسی له دنیا و
قیامه تدا باشده بی.

* (نبین سرین) ه وه ده گپنه وه
ده لیت: له خه ودا بینیم چوومه
مرگه وت، سی شیخ و لاویکی رووخسار
جوان له پالما دانیشن، به لاهه که م وت
خوالیت ببوری تو کیت ؟ وتی:
(یوسف) م وتم: نه ی نه و پیره ریش
سپانه ؟ وتی: باو باپیرانه ،
(نبراهیم) و (نيسحاق) و (یه عقوب)،
وتم: فیری نه و زانیاریه م بکه
که خودا وه ند فیری کردوی، نجا ده می
ناوه لا کردو وتی: بنواړه چی ده بینینی؟
وتم: زوبان و زارت ده بینیم وتی:
ته ماشاکه چیده بینینی؟ وتم زوبانه
گچکه ت نجا زاری کرده وه وتی: چی
ده بینینی؟ وتم: دلت، وتی: رافه ی خو
بکه و مه ترسه، نجا هر خه ویکیان بو
ده گپرامه وه وه که ته ماشای ده ستم
بکه م ناوا دیارو روونبوو لام.

(تابلسی) ده لیت: بینینی له خه ودا
به لگه یه له سر ده ستلات، ده گونجیت
له سر ده می گرانی و نه بوونی و
له ده ستدانی خانه واده و خزم و
که س و کار دابی.

* ه روه ها بینینی به لگه یه له سر
زیندان و قوتاریبون لی و نه بوونی و
بهخت له لای ژنان به هوی جوانیه وه.

نه گەر نادیاربی ده گه پیتیه و بۆ
نیشتمانی خۆی، نه گەر خوازیاری
پله و پایه بیت به ده ستیده هیتیت.

* نه گەر که سیکی خوازیاری
هاوسه رگیری بینی ده گات به ویست و
خوازیخۆی.

یونس (سه لامی خوا ی لیبت): (نیبن
سرین) ده لیت: نه گەر (یونس) ی
به دیکرد په له ده گات له کاریکدا بۆی
ده میتیه و ده زیندانی لا ناره حهت
ده بیت، پاشان خوداوه ند
قوتاریده گات، نه م خه ونه به لگه یه
له سه رنه وه ی خاوه نه که ی زو
تووپه ده بی و له گه ل گه ل و نه ته وه یه کی
ناپاکدا مامه له یده بیت.

ی

یه حیا (سه لامی خوا ی لیبت): نه گەر
(یه حیا) ی بینی سه رکه و توو ده بی
له پاکیتی و خواناسیدا و هتا ده بیت
به یه کیک له که سه ناوداره کانی
سه رده می خۆی.

(نابلسی) ده لیت: نه وه ی له خه ودا
ببینی خواناسی و پاریزراوی له به لاو
نه هامة تیه کانی پیده درئ و به پتی
نایه تی: ﴿لَمْ يَجْعَلْ لَكَ مِنْ قَبْلُ
سَمِيًّا﴾ (مریم: ۷) و نایه تی: ﴿وَسَيِّدًا

* نه گەر مندالیک خه ویکى ناوا ی بینی
پشک و به شی له نیو براکانیدا که مده بی.

* نه گەر (یوسف) ی بینینی درۆ ده کری
به ده میه وه به سته م زیندانی ده کری و
ناره حهتی رووی تیده گات، پاشان
دوا ی نه وه ده سته لات و مولک
به ده سته هیتی له گه ل سه رکه و تن و
شکومه ندی.

* هه روه ها گوتراوه: نه وه ی (یوسف)
(سه لامی خوا ی لیبت) ببینی نه وه
به لاو فیتنه و نه هامة تی رووی تیده گات
له لایه ن براکانیه وه له پیلانگێپان هتا
زیندانیده کری، پاشان قوتارده بیت
له زیندان و خوداوه ند به ندایه تی
پیده به خشی به ستایش و زیکی خۆی
ریزدارو پشتگیریده گات دوا ی لاوازی و
زالدیده گات به سه ر هه موو دوژمنه کانیدا و
خه لاتیان پیده دات و چاوپۆشیان
لیده گات.

* نه گەر (یوسف) ی بینی گفتوگۆی
له گه لده کرد یا خود شتیکی پیده درا
ده بیت به رافه کاری خه و زانیاری
به روار ده زانی.

* نه گەر (یوسف) ی بینی له ناواره پیدا
خیری ده ستگیرده بی، نه گەر زیندانی
بیت قوتارده بی و دوژمنانی
ملکه چده بن و زه فهریان پیده بات،

وَحْصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٣٩﴾
(آل عمران : ۳۹).

*نه گەر (یه حیا) ی بینى ژيان و ده وله تدارى و مرده یه رووى تیده کات.
یه عقوب (سه لامى خواى لیبیت) : (ئین سیرین) ده لیت: نه وه ی (یه عقوب) (سه لامى خواى لیبیت) ببینیت غم و په ژاره رووى تیده کات له لایه نه هندیك له منداله کانیه وه، پاشان خوداوه ند ده رووى لیده کاته وه.

(نابلسی) ده لیت: نه وه ی له خه ودا ببینی خۆشه ویستی و هیژو نازو نیعمه تیکی دیاری پیده به خشری له گه ل هاوسه رو مندالی دیارو به رچاو له لایه نه یه کیکیانه وه غم و په ژاره ی پیده گات و دواتر خۆشحاله بیت و چاوی گه شده بی به وه ی خوداوه ند پیتداوه.

*نه گەر (یه عقوب) ی بینى (سه لامى خواى لیبیت) به گوژپایه لى له خوداوه ند نزیکه بیت وه و یارمه تی هه ژاران ده دات و غم و په ژاره رووى تیده کات.
ده گونجیت بینایى چاوانى له ده سبتدات، پاشان خوداوه ند بۆی بگيرپته وه، نه گەر که سیکی ئاواره بوو به سه لامه تی ده گه رپته وه بۆ لای، نه گەر ناديارىکى هه بوو خوداوه ند به یه که وه کۆيانده کاته وه.

*ده گونجیت به لگه بیت له سه ر نه خۆشیه ك توشیده بیت، یاخود تاقیکردنه وه رووى تیده کات به هوى منداله وه و ده ره نجامه که ی به خیر کۆتاییدیت نه گەر خوداوه ند ره زامه ندی له سه ری.

*بینینى (یه عقوب) (سه لامى خواى لیبیت) به لگه یه له سه ر غم و په ژاره و له ده ستدانى خزم و که س و کارو نه وه ی نازیزه له لای مندالان.

*ده گونجیت بینینى به لگه بیت له سه ر نه وه ی پلانده گیرئ له مال و مندالی.

*هه روه ها بینینى به لگه یه له سه ر لاوازی دیدو چاوی و چاکبوونه وه و یه کانگیری له گه ل نازیزو خۆشه ویستان و قوتار بوون له ناره حه تی.

*ده گونجیت بینینى به لگه بیت له سه ر:

+رافه کارى خه و.

+مال و سامانى زۆر.

+سه فهر.

+به رزی نرخ.

+باشى کال و شت و مه کی.

+تیاچوونى شتى دیار.

+دەرەنجام باشی له خانه واده و مال و مندالدا.

*گەر ژنیک (یه عقوب) ی بینى ده ترسى له چاره نووسی کورپه کى که زیندانی بکړى یان توهمه تی بۆ دروستبکړی و بیتاوان ده بیټ له وهی بۆیدروستکراوه.

یه کتر له نامیزگرتن: (نابلسی) ده لیت: نه گەر له خه ودا بینى که سیکى زیندو له نامیزده گری تیکه لېوونیکى دوورودریژ تیکه لده بى له گه لیدا به پى ماوه و چونیه تی له نامیزگرتنه که به و نه ندازه یه ش خوشه ویستی به دهنده هینى.

*گەر مردوویه که له نامیزگرت و گرتنى ده مرى چونکه له نامیزگرتن کورته و پابه ندیش دریژه ده خایه نى.

*گەر بینى ژنیک له نامیزده گری باوه شی بۆ دنیا گرتوه ته وه و پاشه روژو قیامه تی فه رامۆشکردوه.

یه که که له چاو: (ئین سیرین) ده لیت: نه گەر پیاویکی بینى یه که که له چاوبوو به لگه یه له سه رنه وه ی پیاویکی باوه پردارى راستکویه له گه واهیدا.

*نه گەر خه و بینر خرابه کاربوو نیوه ی تاینه کى ده پوات یاخود گوناوه تاوانیکى گه وره نه نجامده دات ده گونجیت نیوه ی ته مه نى به سه ر چووبیت، یاخود نه خوشده که وى و له لیواری مهرگ نزیکده بیته وه.

*ده گونجیت نه فسی یاخووره وشت و کورپه کى و ژنه کى و شریک و هاوکارى بمرى یان نازونیمه تی لیوه ربگریته وه، خوداوه ند ده فه رموى: ﴿ اَلَمْ یَجْعَلْ لَہٗ عَیْنِیْنَ (۸) وَلِسَانًا وَشَفْتِیْنِ (۹) ﴾ (البک: ۸-۹)

(نابلسی) ده لیت: نه گەر له خه ودا بینى بوه به یه که که له چاو مال و دارایی نیوه ده بى یان تاینه کى به باشی به جینا هیئت یاخود گوناوه تاوانیکى گه وره نه نجامده دات، ده گونجیت نیوه ی ته مه نى به سه رچووبیت.

*مه روه ها ده لیت: چاوه پى سوودو قازانجه له لایه که وه پیتگات.

*مه روه ها ده لیت: نه گەر براو کوپدارى یه کیکیانده مریت.

یه کگرتنه وه: (ئین سیرین) ده لیت: کۆبونه وه یه کگرتنه وه دواى له یه که

رسوایی و هه ژاری و لابر دنی
دهسته لاتداره .

(نابلسی) ده لیت: له خه ودا تاکه و تنی
که سیکه له و پیشه و رایه ی هه یه تی .

* نه گه ر فه زمانه و او پادشایه ک بینی
به ته نیاییه به یی و ه زیرو که سیک
له گه لیدابنیشی یان که س وه لامی
ناداته وه یان پیاویکی گشتی خه لکییه و
هه ژار ده که وی یا خود خۆشه ویسته که ی
به جئیده هیلی .

جیا بوون به لگه یه له سه ر نه مان و لیك
جیا بوونه وه به به لگه ی نه م نایه ته :
﴿كَذَّبْنَاهُ إِذَا أَغْرَضْنَاهُ الْأَرْضُ
(یونس: ۲۴)﴾ .

* هه روه ها ده لین: کاریک ته و او بوو
یه کیگرت ه وه نه مانی دی به پیرته وه .
(نابلسی) ده لیت: یه کگرتنه وه ی
خۆشه ویستان له خه ودا به لگه یه له سه ر
هاوسه ر .

* نه گه ر بینی له گه ل مندالیکدا
دانیشته وه خۆشی ده ویست
هاوسه ر ده رگری، ژنیش به هه مان
شیوه یه نه گه ر بینی له گه ل نازیزیکدا
دانیشته وه شووده کات به پیاویک و
له نێوانیاندا خۆشه ویستی و ته بایی
بلاوده بیتته وه .

* نه گه ر بینی یه کیگرت ه وه و توانی
زالبیت به سه ر ئاسته نگه کانی دنیا دا
حال و باری ده گۆپی و که میك
شاده بیت .

* نه گه ر خۆشه ویسته که ی سه ر دانی کرد
تووشی خۆشی و شادیده بیت .

یه کیتی (ته بایی): (ئین سیرین)
ده لیت: یه کیتی له خه ودا ملکه چی و

پیرستی پیتو وشه کان

لاپهړه	وشه (بابه ت)	ژ
تلف (۱)		
۱		
۶۰	نابروو (عهره ت)	۱
۶۱	نابلووقه (که مارو)	۲
۶۱	ناخوپ	۳
۶۱	نادهم (عليه السلام)	۴
۶۲	نارامگرتن (دانبه خوداگرتن)	۵
۶۲	ناردی سفر	۶
۶۲	ناره زوو (حه ز)	۷
۶۳	ناره قکردنه وه (ناره ق دهر دان)	۸
۶۳	ناره وهن	۹
۶۳	نارادکردن	۱۰
۶۳	ناراردانی دایک و باوک	۱۱
۶۴	ناسانکاری هه رس	۱۲
۶۴	ناسانی (سووکي)	۱۳
۶۴	ناسک (مامن)	۱۴
۶۴	ناسکی مینه	۱۵
۶۵	ناسمان	۱۶
۷۲	ناسن	۱۷
۷۳	ناسنگه ر	۱۸
۷۴	ناش	۱۹

ژ	وشه (بابه ت)	لاپهړه
۲۰	ناشتېبونه وه (ناشته وایی)	۷۵
۲۱	ناشه وان	۷۵
۲۲	ناگادارېوون (زانين)	۷۸
۲۳	ناگاداریی (وریایی)	۷۸
۲۴	ناگر	۷۸
۲۵	ناگرېهرست	۸۴
۲۶	ناگردان	۸۵
۲۷	ناگرکړدنه وه	۸۵
۳۰	ناگرکړه وه	۸۵
۳۱	ناگر هه لگړ سینر	۸۵
۳۲	نالآ	۸۵
۳۳	نالآگر	۸۶
۳۴	نالآو بهیداخی سهربازان	۸۶
۳۵	نالتوون	۸۷
۳۶	نالتوونچي (زهړه نگر)	۸۷
۳۷	نالوش (خورو)	۸۷
۳۸	ناماژه کار به چا وېرؤ	۸۷
۳۹	نامرازی ناسنگر	۸۷
۴۰	نامرازی گواستنه وه	۸۸
۴۱	نامرازی گواستنه وې دهریایی	۸۸
۴۲	ناموژگاری	۸۸
۴۳	ناموژگاریدهر	۸۸
۴۴	ناو	۸۹
۴۵	ناواز (سه دا)	۹۵
۴۶	ناوېهنگ	۹۵
۴۷	ناوخوازیی	۹۵

لایپەرە	ۋشە (بابەت)	ژ
۹۵	ئاۋدان (ئاۋدیری)	۴۸
۹۶	ئاۋریشم	۴۹
۹۶	ئاۋریشمساز (ئاۋریشمفرۆش)	۵۰
۹۶	ئاۋریشمی	۵۱
۹۷	ئاۋردانەۋەى مروۋ	۵۲
۹۷	ئاۋزەنگ	۵۳
۹۷	ئاۋكىش	۵۴
۹۸	ئاۋلە	۵۵
۹۸	ئاۋەپۇ	۵۶
۹۹	ئاۋى پالفتەكراۋ	۵۷
۹۹	ئاۋى سارد	۵۸
۹۹	ئاۋىنە	۵۹
۱۰۱	ئاھەنگ (شایی)	۶۰
۱۰۱	ئاىەتەكانى قورئان	۶۱
ئو		
۱۰۲	ئوتومبىل	۶۲
ئو		
۱۰۲	ئۆف	۶۳
ئە		
۱۰۳	ئەبۈبەكرى صديق (ﷺ)	۶۴
۱۰۳	ئەرخەۋان	۶۵
۱۰۳	ئەرميا	۶۶
۱۰۳	ئەزا	۶۷
۱۰۳	ئەژدىھا	۶۸
۱۰۴	ئەژنۇ (چۆك)	۶۹
۱۰۵	ئەسپ	۷۰

لایه‌ره	وشه (بابه‌ت)	ژ
۱۱۲	ئه‌سپی بالدار ی پئغه‌مبه‌ران ( )	۷۱
۱۱۲	ئه‌سپی شه‌تره‌نج	۷۲
۱۱۲	ئه‌سپی	۷۳
۱۱۳	ئه‌ستیره‌گهر (ئه‌ستیره‌ناس)	۷۴
۱۱۳	ئه‌ستیل (گۆم)	۷۵
۱۱۴	ئه‌شکه‌وت	۷۶
۱۱۵	ئه‌کاسیا	۷۷
۱۱۵	ئه‌لقه	۷۸
۱۱۵	ئه‌لقه‌پرز	۷۹
۱۱۵	ئه‌للاه‌ونه‌کبه‌رکردن	۸۰
۱۱۵	ئه‌موس‌ستیه (ئه‌لقه)	۸۱
۱۱۹	ئه‌مه‌کداری	۸۲
۱۱۹	ئه‌نجامدانی کاری خیر	۸۳
۱۱۹	ئه‌ندازه	۸۴
۱۱۹	ئه‌ندازیار	۸۵
۱۲۰	ئه‌ندیشه‌و خه‌یالی مروّ له‌به‌روژدا	۸۶
۱۲۰	ئه‌یوب (سه‌لامی خوای لیبیّت)	۸۷
ن ی		
۱۲۱	ئه‌یحرام به‌ستن	۸۸
۱۲۲	ئه‌یدریس (سه‌لامی خوای لیبیّت)	۸۹
۱۲۲	ئه‌یسحاق (سه‌لامی خوای لیبیّت)	۹۰
۱۲۳	ئه‌یسرافیل (سه‌لامی خوای لیبیّت)	۹۱
۱۲۳	ئه‌یسفنج	۹۲
۱۲۳	ئه‌یسماعیل (سه‌لامی خوای لیبیّت)	۹۳
۱۲۴	ئه‌یفلیجی	۹۴
۱۲۴	ئه‌ینجیل	۹۵

لاپەرە	وشە (بابەت)	ژ
ن ئ		
۱۲۵	ئىرەيى بىردىن	۹۶
۱۲۵	ئىسقان	۹۷
۱۲۵	ئىسكىرتىنەۋە	۹۸
۱۲۵	ئىسكىرەۋە (پىزىشكى جومكى)	۹۹
۱۲۶	ئىسكى ئازەل ۋ مەۋە	۱۰۰
۱۲۷	ئىش ۋ ئازار	۱۰۰
۱۲۸	ئىۋارە (سەرەتاي شەۋ)	۱۰۱
پىتى بى (ب)		
ب ا		
۱۲۹	باپىر	۱
۱۲۹	باتىكەر	۲
۱۲۹	باچ كۆكردىنەۋە	۳
۱۲۹	باجگر	۴
۱۲۹	باخ (پىستان)	۵
۱۳۲	باخچە (باخ)	۶
۱۳۳	باخچەي مال	۷
۱۳۴	باخەۋان	۸
۱۳۴	بادان (لوولكردن)	۹
۱۳۴	باران	۱۰
۱۳۷	بارانپوش (مشەماي باران)	۱۱
۱۳۷	بارگىر (يەختە)	۱۲
۱۳۹	بارمتە	۱۳
۱۳۹	باروكۆمەلى مەۋە	۱۴
۱۴۰	بارەبەر (كۆلەلەر)	۱۵
۱۴۰	باز (مەلۇ)	۱۶

لاپهړه	وښه (بابه ت)	ژ
۱۴۲	بازاپ	۱۷
۱۴۶	بازدان	۱۸
۱۴۷	بازرگان	۱۹
۱۴۸	بازرگانی گرانی	۲۰
۱۴۸	بازرگانی کالآوشتومهك	۲۱
۱۴۹	بازرگانی كهل وپهل (شتومهك)	۲۲
۱۴۹	بازن (دهسته وان)	۲۳
۱۵۰	بازوو	۲۴
۱۵۰	بازی پادشاو میران	۲۵
۱۵۰	باسکردن له پاشهمله	۲۶
۱۵۰	بالیبه ربوون	۲۷
۱۵۲	بان	۲۸
۱۵۲	بالنده	۲۹
۱۵۴	بالنده فروش	۳۰
۱۵۴	بالنده و گوشت و هیلکه ی پاککراو	۳۱
۱۵۴	بانگبیژ	۳۲
۱۵۴	بانگدان	۳۳
۱۶۱	بانگکراو	۳۴
۱۶۱	بانگکردن	۳۵
۱۶۱	بانگکردن بؤسر خوانی نانخواردن	۳۶
۱۶۲	باویشك	۳۷
۱۶۲	باوه شین	۳۸
۱۶۲	باهو	۳۹
۱۶۳	باينجان	۴۰
ب ا ت		
۱۶۳	بت (په يکه)	۴۱

لایه‌ره	وشه (بابه‌ت)	ژ
ب چ		
۱۶۴	بچران (برین)	۴۲
ب ر		
۱۶۴	برا	۴۳
۱۶۵	برژانگدریژ	۴۴
۱۶۵	برژاو	۴۵
۱۶۷	برسیتی	۴۶
۱۶۹	برنج	۴۷
۱۶۹	برنجفروش	۴۸
۱۶۹	برووسکه	۴۹
۱۷۱	برو	۵۰
۱۷۲	بریانی	۵۱
۱۷۲	برینداری	۵۲
۱۷۴	برینسارپژکار	۵۳
ب ړ		
۱۷۴	برپه‌نگ	۵۴
۱۷۴	برپین	۵۵
ب ز		
۱۷۴	بزمار	۵۶
۱۷۴	بزمنزه (قوپی)	۵۷
۱۷۵	بزنه‌کیوی (سابرین)	۵۸
۱۷۵	بزنه‌میچکه	۵۹
۱۷۵	بزه‌وخنده	۶۰
ب س		
۱۷۵	بست (بنگوست)	۶۱
۱۷۶	بسته (فستق)	۶۲

ژ	وشه (بابه ت)	لاپه ره
۶۳	بسم الله (ناوی خوا)	۱۷۶
ب ش		
۶۴	بشور (شور)	۱۷۸
ب ل		
۶۵	بلوور	۱۷۸
ب ل		
۶۶	بلاوکارانی کینچ و نه سپی	۱۷۸
۶۷	بلاوکردنه وهی گه وهرو یا قووت	۱۷۸
ب ن		
۶۸	بندق	۱۷۸
۶۹	بنه بهر	۱۷۹
۷۰	بنه دار (بنه کوته ره)	۱۷۹
۷۱	بنه پرتی (سهره کی)	۱۷۹
۷۲	بنیشت (باچکه)	۱۷۹
ب و		
۷۳	بوختانکهر (دووپوو . فیتنه)	۱۸۰
۷۴	بورانه وه	۱۸۰
۷۵	بولبول	۱۸۰
۷۶	بویری (چاونه ترسی . جهر به زهی)	۱۸۰
ب وو		
۷۷	بووق (که پنه . شه یپور)	۱۸۰
۷۸	بوونی په یوه ندی	۱۸۱
ب و		
۷۹	بوته (قالب)	۱۸۱
۸۰	بووق	۱۸۱
۸۱	بوکس (لیدان . پیاکی شان)	۱۸۲

لایپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۱۸۲	بۆگەنى (بۆنى ناخۆش)	۸۲
۱۸۲	بۆگەنى زارودەم	۸۳
۱۸۲	بۆنى حەبەشى	۸۴
۱۸۳	بۆنىخۆش (كافور)	۸۵
۱۸۳	بۆياخچى	۸۶
۱۸۳	بۆيەكردن (رەنگكردن)	۸۷
ب ۵		
۱۸۶	بەئاكاهاتنى مۇڭ	۸۸
۱۸۶	بەتال	۸۹
۱۸۶	بەچۆكداھاتن	۹۰
۱۸۷	بەچكەى قەلەپرەش	۹۱
۱۸۷	بەخاكسپاردن	۹۲
۱۸۸	بەختيارى (خۆشى و شادى)	۹۳
۱۸۸	بەخشىين (پيدان)	۹۴
۱۸۹	بەخوشكردنى ژن	۹۵
۱۸۹	بەخىلى و ئىرەيى	۹۶
۱۸۹	بەدەستېننانى ويستوخواز	۹۷
۱۹۰	بەدەنگەوھەاتن (وقنى لىيك اللهم)	۹۸
۱۹۰	بەراز	۹۹
۱۹۲	بەران	۱۰۰
۱۹۵	بەرانەكىيوى	۱۰۱
۱۹۵	بەربەلەم	۱۰۲
۱۹۵	بەرچايى (ژەمى بەيانى)	۱۰۳
۱۹۶	بەرخ	۱۰۴
۱۹۶	بەرد	۱۰۵
۱۹۸	بەرد بەشتىوھەكى رەھا	۱۰۶

ژ	وشه (بابهت)	لاپهره
۱۰۷	بهردساز	۲۰۰
۱۰۸	بهردگرته نیو پشکوو ناگر	۲۰۰
۱۰۹	بهردوئهستی	۲۰۰
۱۱۰	بهردهباران	۲۰۱
۱۱۱	بهرده ره شه که ی (کابه)	۲۰۱
۱۱۲	بهردی ژیر مه نجه ل	۲۰۱
۱۱۳	بهردی مه نجه نیق	۲۰۱
۱۱۴	بهردی مه لکولراو	۲۰۲
۱۱۵	بهردی (بالایی)	۲۰۲
۱۱۶	بهردی (به رگه)	۲۰۲
۱۱۷	به رگ	۲۰۲
۱۱۸	به رگتینگر	۲۰۳
۱۱۹	به رگتینگری کتیب	۲۰۳
۱۲۰	به رگتینگیراو	۲۰۳
۱۲۱	به رگدروو	۲۰۳
۱۲۲	به رگریکردن له نابوو	۲۰۴
۱۲۳	به رنویتی	۲۰۴
۱۲۴	به روبوو	۲۰۶
۱۲۵	به ره به بیان	۲۰۸
۱۲۶	به راکردن رویشتن	۲۰۸
۱۲۷	به پرو	۲۰۹
۱۲۸	به پرو داکه وتن	۲۰۹
۱۲۹	به ره (راخه)	۲۰۹
۱۳۰	به زه یی (سوز)	۲۰۹
۱۳۱	به ژنو بالای مروء	۲۰۹
۱۳۲	به ش (پشک)	۲۱۰

ژ	وشه (بابهت)	لاپره
۱۳۳	بهفر (سههول)	۲۱۰
۱۳۴	بهفر فروش	۲۱۲
۱۳۵	بهفیزه وه رویشتن	۲۱۲
۱۳۶	بهلهسه (چهرده . دهست سپی)	۲۱۲
۱۳۷	بهله می بچوک	۲۱۲
۱۳۸	بهلاوکاره سات	۲۱۲
۱۳۹	بهلاونه هامه تی	۲۱۲
۱۴۰	بهلفهم	۲۱۲
۱۴۱	بهلگه و بههانه	۲۱۳
۱۴۲	بهلهک	۲۱۳
۱۴۳	بهلهک بهلهکبوون	۲۱۳
۱۴۴	بهلهکی	۲۱۳
۱۴۵	بهلین (پهیمان)	۲۱۳
۱۴۶	بهلیندهر	۲۱۳
۱۴۷	بهلیندهرایه تی	۲۱۴
۱۴۸	بهکریدان	۲۱۴
۱۴۹	بهکره	۲۱۴
۱۵۰	بههمزنگرتنی مروؤ	۲۱۵
۱۵۱	بهندکردن (زیندانی)	۲۱۵
۱۵۲	بهندیوان	۲۱۵
۱۵۳	بهنگفروش (حشیش فروش)	۲۱۵
۱۵۴	بهننا (خانوسان)	۲۱۵
۱۵۵	بهنه خوین	۲۱۵
۱۵۶	بههار	۲۱۶
۱۵۷	بههشت	۲۱۶
۱۵۸	به می	۲۲۱

لاپهړه	وښه (بابه ت)	ژ
۲۲۲	به يانی	۱۵۹
۲۲۳	به يداخ (ثالا)	۱۶۰
ب ی		
۲۲۴	بيابان (سارا)	۱۶۱
۲۲۷	بيابانی فرمانپاره حتی و نه رده سهری	۱۶۲
۲۲۷	بييهر	۱۶۳
۲۲۷	بيدستر	۱۶۴
۲۲۸	بير	۱۶۵
۲۳۱	بيرکردنی نيشتمان	۱۶۶
۲۳۱	بيره	۱۶۷
۲۳۱	بيره فروش	۱۶۸
۲۳۲	بيری سهر داپوشراو و پرکراوه	۱۶۹
۲۳۳	بيمارستان (نه خوشخانه)	۱۷۰
۲۳۴	بيننا (ساختمان)	۱۷۱
۲۳۶	بيناپروخينهر	۱۷۲
ب ڼ		
۲۳۶	بيناوهر	۱۷۳
۲۳۸	بيناوهر پي	۱۷۴
۲۳۹	بينپاره (موفليس)	۱۷۵
۲۳۹	بينپاره يی	۱۷۶
۲۳۹	بينداری (به ناگایي)	۱۷۷
۲۳۹	بينژاو	۱۷۸
۲۳۹	بينژنگ (سهره د)	۱۷۹
۲۴۰	بينستان و کيلگه ی خهيار	۱۸۰
۲۴۰	بينشکه	۱۸۱
۲۴۱	بينل	۱۸۲

ژ	وشه (بابهات)	لاپهړه
پتی پی (پ)		
۱	پاچ (پیمهړه)	۲۴۲
۲	پاراستن له شه پوجهنگ	۲۴۲
۳	پارشنیو (پاش شنیو)	۲۴۳
۴	پاره گوډه روه	۲۴۳
۵	پاریزگاری (چاودیږی . پاسه وانی)	۲۴۳
۶	پاژنه	۲۴۴
۷	پاسکیل (دوچه رڅه)	۲۴۴
۸	پاسه وان	۲۴۵
۹	پاسه وانی پادشا	۲۴۵
۱۰	پاسه وانی شهو (حه سحه س)	۲۴۵
۱۱	پاش (دواوه . قنگ)	۲۴۵
۱۲	پاشکو (جینشین . نه وهی له دواوه دیت)	۲۴۶
۱۳	پاقله	۲۴۶
۱۴	پاقله فروش	۲۴۷
۱۵	پالپنوه نر	۲۴۷
۱۶	پالکوتنی مروږه	۲۴۷
۱۷	پاکو بینګرد	۲۴۷
۱۸	پاوانه (خرخال)	۲۴۷
پ ر		
۱۹	پرد (ریگوزار . پردی سیرات)	۲۴۸
۲۰	پردی تاق تاق	۲۴۹
۲۱	پرسه	۲۵۰
۲۲	پرسیار کردن (لنپرسین)	۲۵۱
پ ز		
۲۳	پزیشکی ناژول	۲۵۱

ژ	وشه (بابه ت)	لاپهړه
پ ژ		
۲۴	پژمه	۲۵۲
پ ش		
۲۵	پشټبهستن به خوا	۲۵۲
۲۶	پشتوړننی جووله کهکان	۲۵۲
۲۷	پشته لکردن له جهنگدا	۲۵۲
۲۸	پشتی مروځ	۲۵۴
۲۹	پشقل	۲۵۶
۳۰	پشکزی ناگر	۲۵۶
۳۱	پشوو	۲۵۶
۳۲	پشيله	۲۵۶
پ ل		
۳۳	پله وپایه	۲۵۸
۳۴	پله وپایه ی بهر	۲۵۸
۳۵	پلیکانه (قالدرمه)	۲۵۸
۳۶	پلیکانه ی سرکهوتن	۲۶۱
۳۷	پلیکانه ی مامه له	۲۶۲
پ ل		
۳۸	پلنگ	۲۶۲
۳۹	پلیته ی چرا	۲۶۳
پ وو		
۴۰	پوور (خوشکی باوک و دایک)	۲۶۳
۴۱	پووله کی ماسی	۲۶۳
پ و		
۴۲	پوږ (که ناچه)	۲۶۳
۴۳	پوست (په یا مېر)	۲۶۴

لاپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۲۶۴	پۆستەبەر (پۆستەچی)	۴۴
۲۶۴	پۇشاك	۴۵
۲۶۵	پۇلىس	۴۶
پ ۵		
۲۶۵	پەپوولە	۴۷
۲۶۶	پەت	۴۸
۲۶۷	پەتا (سرم)	۴۹
۲۶۷	پەتى سىمىر بەنەلقە	۵۰
۲۶۷	پەچە (رووپۇش)	۵۱
۲۶۸	پەراسو	۵۲
۲۶۹	پەردە (بەربەست)	۵۳
۲۷۱	پەردە كۈللە	۵۴
۲۷۱	پەرزىنى باخ و بىستان	۵۵
۲۷۲	پەرزىنى شار (تەيمان)	۵۶
۲۷۳	پەراو	۵۷
۲۷۳	پەرسىلىكە	۵۸
۲۷۴	پەلكەزىرىنە	۵۹
۲۷۴	پەلەكار	۶۰
۲۷۴	پەلەكردن	۶۱
۲۷۴	پەناو پىشتىگر	۶۲
۲۷۵	پەنجە تەقان	۶۳
۲۷۵	پەنجەرەى بچووك	۶۴
۲۷۵	پەپوسلىمانكە	۶۵
۲۷۶	پەرتەوازەو پەرش و بلاو	۶۶
۲۷۶	پەردە	۶۷
۲۷۶	پەروەرشىيار	۶۸

لایه‌ره	وشه (بابه‌ت)	ژ
۲۷۶	په‌ز (مه‌پ)	۶۹
۲۷۷	په‌لك	۷۰
۲۷۸	په‌له‌كردن (خیرا كردن)	۷۱
۲۷۸	په‌نجه‌كانی ده‌ست	۷۲
۲۸۰	په‌ناگرتن به‌خوداوه‌ند	۷۳
۲۸۱	په‌نیر	۷۴
۲۸۱	په‌يكه‌ر	۷۵
۲۸۲	په‌يكه‌رتاشی دار	۷۶
۲۸۲	په‌یمانگه	۷۷
۲۸۲	په‌یمان و به‌لیندان	۷۸
پ ی		
۲۸۲	پیان	۷۹
۲۸۳	پیان‌ی ده‌شت	۸۰
۲۸۳	پیاكیشان	۸۱
۲۸۳	پیاو	۸۲
۲۸۴	پیاوچاكان	۸۳
۲۸۵	پیاوچاكانی شوینكه‌وته‌ی یاران	۸۴
۲۸۷	پیروزه	۸۵
۲۸۷	پیر (به‌سال‌چوو)	۸۶
۲۸۷	پیری	۸۷
۲۸۸	پیریکی نادیار	۸۸
۲۹۰	پیسایی (پاشه‌پۆ)	۸۹
۲۹۳	پیسسی	۹۰
۲۹۳	پیسسی و چلكنی	۹۱
۲۹۴	پیسسی و گه‌نده‌لی	۹۲
۲۹۴	پینه‌چی	۹۳

لاپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۲۹۴	پینە قوماشی کۆن	۹۴
پ ی		
۲۹۵		
۲۹۵	پی (قاچ)	۹۵
۲۹۵	پینەتی	۹۶
۲۹۶	پینچانەو	۹۷
۲۹۶	پینچراو	۹۸
۲۹۶	پینچکە	۹۹
۲۹۶	پینچەر	۱۰۰
۲۹۸	پینست	۱۰۱
۲۹۸	پینشیرکی	۱۰۲
۲۹۸	پینشەکی (پینشەنگ)	۱۰۳
۲۹۸	پینستی مەلأشور	۱۰۴
۳۰۹	پینغەمبەر (ﷺ)	۱۰۵
۳۱۱	پینغەمبەران (سەلامی خویان لیبیت)	۱۰۶
۳۱۲	پینکەنین	۱۰۷
۳۱۲	پینچ یەکی دەستکەوت	۱۰۸
۳۱۴	پینووس (قەلەم)	۱۰۹
۳۱۴	پیلادورو	۱۱۰
۳۱۴	پیلووی چاو (پەلک)	۱۱۱
۳۱۵	پینوانە	۱۱۲
۳۱۵	پینومر	۱۱۳
۳۱۵	پینومری ئاو	۱۱۴
	پینومند (کۆت)	۱۱۵
پیتی تی (ت)		
ت ا		
۳۱۸		
	تا	۱

لاپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۳۱۹	تاجەگولینە	۲
۳۲۰	تاجەگولینە ی پادشا	۳
۳۲۰	تاریکایی	۴
۳۲۰	تاق	۵
۳۲۱	تاقدار	۶
۳۲۱	تالانی هاوہ لپەیداکاران لەجەنگدا	۷
۳۲۱	تاوان (گوئاھ)	۸
۳۲۱	تاوان و گوئاھ	۹
۳۲۲	تاوس	۱۰
۳۲۳	تاوہ	۱۱
ت ر		
۳۲۳	تراویلکە (سەراب)	۱۲
۳۲۴	ترسان (تۆقان)	۱۳
۳۲۴	ترسنۆک	۱۴
۳۲۴	ترس و بیم	۱۵
۳۲۴	تریت	۱۶
۳۲۵	ترێ	۱۷
ت ف		
۳۲۸	تف	۱۸
ت ل		
۳۲۹	تلیک	۱۹
ت و		
۳۲۹	توانجەمەر (بریندارکار - تانوتەمەر)	۲۰
۳۳۰	توندوتیژ	۲۱
۳۳۰	توی تویی گوشت	۲۲
۳۳۰	تویشوو	۲۳

لاپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۳۳۰	توینشەبەر	۲۴
۳۳۰	توینکل (قەتماغە)	۲۵
ت و و		
۳۳۰	توو	۲۶
۳۳۰	تووترک فروش	۲۷
۳۳۰	تووتی	۲۸
۳۳۱	توود	۲۹
۳۳۱	توورەكە (مەمانە . کیسه)	۳۰
۳۳۲	تووپەبوونی مروۋە بۆ مالی کەسانیتەر	۳۱
۳۳۲	تووکەن (قۇن)	۳۲
۳۳۲	تووکى پېش (تووکەبەر)	۳۳
ت و		
۳۳۳	تۆپ	۳۴
۳۳۳	تۆپ	۳۵
۳۳۳	تۆپنەچى	۳۶
۳۳۴	تۆپى راوکردن	۳۷
۳۳۴	تۆو	۳۸
۳۳۵	تۆوچاندن	۳۹
۳۳۵	تۆوی پاقلە	۴۰
ت ە		
۳۳۵	تەبامیجە	۴۱
۳۳۵	تەپل	۴۲
۳۳۶	تەپلژەن	۴۳
۳۳۶	تەپ و تۆز	۴۴
۳۳۷	تەپ و تۆزاویبوونی قۇ	۴۵
۳۳۷	تەخت (رووپا . لەوح)	۴۶

لاپهړه	وښه (بابه ت)	ژ
۳۳۸	تهخته‌ودار	۴۷
۳۳۹	تهخته‌ی شه‌تره‌نج	۴۸
۳۳۹	ته‌رخوون	۴۹
۳۳۹	ته‌رزه	۵۰
۳۴۱	ته‌رسی نه‌سپ	۵۱
۳۴۱	ته‌رم (مه‌یت)	۵۲
۳۴۲	ته‌رپه‌فروش	۵۳
۳۴۲	ته‌رپی (شی)	۵۴
۳۴۲	ته‌زیج	۵۵
۳۴۳	ته‌شت	۵۶
۳۴۴	ته‌شت‌گمر	۵۷
۳۴۴	ته‌شی (خه‌ړه‌ک)	۵۸
۳۴۴	ته‌شی ریس	۵۹
۳۴۴	ته‌لفون	۶۰
۳۴۴	ته‌لاق (جیا‌بوونه‌وه)	۶۱
۳۴۵	ته‌ماشاکردنی عموړت	۶۲
۳۴۵	ته‌مو مژ	۶۳
۳۴۵	ته‌نوری نان	۶۴
۳۴۶	ته‌نه‌که‌چی (ته‌نه‌که‌سان)	۶۵
۳۴۶	ته‌راف (سوړانه‌وه)	۶۶
۳۴۶	ته‌وبه‌کردن	۶۷
۳۴۶	ته‌ور	۶۹
۳۴۶	ته‌ورات	۷۰
۳۴۷	ته‌وقه‌کردن	۷۱
۳۴۷	ته‌ون	۷۲
۳۴۷	ته‌ون‌کردن (چنین)	۷۳

ژ	وشه (بابه ت)	لاپه ډه
۷۴	تمونکر	۳۴۸
۷۵	تهويله	۳۴۸
۷۶	تهيه موم	۳۴۸
ت ي		
۷۷	تيا بردن (کوشتن)	۳۴۹
۷۸	تيا چوون (فهوتان)	۳۴۹
۷۹	تير (م)	۳۵۰
۸۰	تير نه نداز	۳۵۱
۸۱	تير ساز	۳۵۲
۸۲	تيروپ مساز	۳۵۲
۸۳	تيروکه وان	۳۵۲
۸۴	تيړوک	۳۵۳
۸۵	تيرهاويز	۳۵۳
۸۶	تیشک و رووناکي	۳۵۳
۸۷	تيمساح	۳۵۳
۸۸	تينوويه تي	۳۵۴
ت ي		
۸۹	تيزی	۳۵۴
۹۰	تيځو شمر (ره نچدر ، مه ولدن)	۳۵۵
۹۱	تيځکه لهی خواردن	۳۵۵
۹۲	تيځکه لهيه ک له بو نيخوش	۳۵۵
۹۳	تيځکه و تن (پښه لخليسکان)	۳۵۵
بيتي (چيم) (ج)		
چ ا		
۱	جاثليف (پله و پاڼه ي قهشه)	۳۵۶

ژ	وشه (بابه ت)	لاپهړه
۲	جادوو (سیح)	۳۵۶
۳	جادوگر	۳۵۶
۴	جالالوکه	۳۵۶
۵	جالالوکه ی مارنا سا	۳۵۷
۶	جام (له گن)	۳۵۷
۷	جامباز	۳۵۷
۸	جامی کی گوره	۳۵۷
۹	جانموری زهوی	۳۵۷
۱۰	جانموری ژاردار	۳۵۷
۱۱	جانموری گوڼچکه	۳۵۷
چ ب		
۱۲	جبه (کمول)	۳۵۷
چ ر		
۱۳	جرج (مشکی گوره)	۳۵۸
چ ز		
۱۴	جزدان (کیس)	۳۵۹
چ ک		
۱۵	جگر	۳۵۹
۱۶	جگه رناوسان	۳۶۰
چ ل		
۱۷	جل و بهرگ	۳۶۰
۱۸	جل و بهرگ دامالین	۳۶۷
۱۹	جل و بهرگ کورت	۳۶۷
۲۰	جل و بهرگی رهنگاوړهنگ	۳۶۸

لاپهړه	وشه (بابه ت)	ژ
ج ل		
۳۶۸	جله وی کار	۲۱
ج ن		
۳۶۸	جنوکه	۲۲
۳۷۰	جنیو (قسمی ناشیرین)	۲۳
۳۷۰	جنیو بیهک گوتن	۲۴
ج و		
۳۷۰	جوانکاری	۳۵
۳۷۱	جوانکاری جل و بمرگ	۳۶
۳۷۱	جوانی میوه	۳۷
۳۷۱	جوړم (سلا می خوی له سرینت)	۳۸
۳۷۲	جوړم	۳۹
۳۷۲	جوړم	۴۰
ج ډ		
۳۷۲	جوړم	۴۱
۳۷۵	جوړم ټاک	۴۲
۳۷۵	جوړمکه	۴۳
۳۷۶	جوړمینه ری فرن	۴۴
۳۷۶	جوړم	۴۵
ج څ		
۳۷۷	جوړ	۴۶
۳۷۷	جوړانه	۴۷
ج ه		
۳۷۷	جهرده (گیرفانېر)	۴۸
۳۷۸	جهړنی قوربان	۴۹
۳۷۸	جه میز	۵۰

لاڀهره	وشه (بابهات)	ژ
۳۷۸	جنگ	۴۱
۳۷۹	جنگ لدمريادا	۴۲
۳۷۹	جھوال	۴۳
۳۷۹	جھالندرو	۴۴
۳۷۹	جهيخون	۴۵
چ ي		
۳۷۹	جيا بوونه وي ژن و ميړد	۴۶
۳۸۰	جيا وازي و ليکدرو ورکه وتنمه	۴۷
۳۸۰	چپړه ي نمرگا	۴۸
۳۸۰	جيوه	۴۹
۳۸۰	جيهاد (تيکوژشان)	۵۰
چ ي		
۳۸۲	جینگه	۵۱
۳۸۴	جنگيري پريار	۵۲
بيټي چي (چ)		
چ ا		
۳۸۵	چاپاليو	۱
۳۸۵	چادر	۲
۳۸۶	چادر فروش	۳
۳۸۶	چاروکه	۴
۳۸۶	چاروکه فروشي کشتي	۵
۳۸۶	چاککاري جل و بهرگ	۶
۳۸۶	چاکه	۷
۳۸۶	چالي بوسه پلان	۸
۳۸۷	چالي دمغل ودان	۹
۳۸۷	چاوښه	۱۰

ژ	وشه (بابهات)	لاپهړه
۱۱	چاوپړینه سستیره	۳۸۸
۱۲	چاوبه ست (فیل - تلمکه)	۳۸۸
۱۳	چاوپاراستن (چاوداگرتن)	۳۸۸
۱۴	چاوکز	۳۸۸
۱۵	چاومړنکړدن	۳۸۸
۱۶	چاوی مړوږ	۳۸۸
چ ر		
۱۷	چرا	۳۹۲
۱۸	چراخان	۳۹۵
چ ق		
۱۹	چقل (سړک)	۳۹۵
چ ل		
۲۰	چلک و پیسی	۳۹۵
۲۱	چلم	۳۹۶
چ ن		
۲۲	چنار	۳۹۷
۲۳	چنگ و نینوکی بالنده	۳۹۷
۲۴	چنمر	۳۹۷
چ و		
۲۵	چواله (بامم)	۳۹۸
چ ډ		
۲۶	چوون بو (حج)	۳۹۸
۲۷	چوونه سمرثاو	۳۹۹
۲۸	چوونه نیومال و شتیر	۳۹۹

ژ	وشه (بابه ت)	لاپهړه
چ و		
۲۹	چۆلکه	۴۰۱
۳۰	چۆلکه ی سهرسور	۴۰۳
۳۱	چۆلوانی	۴۰۳
ه چ		
۳۲	چه پک (قول ، دمسک)	۴۰۳
۳۳	چه پیری دمرگاو مرکزوت	۴۰۳
۳۴	چه تر (سهیوان)	۴۰۳
۳۵	چه رمی دواي زين	۴۰۴
۳۶	چه سپکاری کهوش	۴۰۴
۳۷	چه قو	۴۰۴
۳۸	چه قوتیزگهر	۴۰۵
۳۹	چه قوساز	۴۰۵
۴۰	چه قل	۴۰۵
۴۱	چه ک	۴۰۵
۴۲	چه کفرؤش	۴۰۶
۴۳	چه کمه جه	۴۰۶
۴۴	چه کوش	۴۰۷
۴۵	چه مانوه (رکوع)	۴۰۷
۴۶	چه ناگه	۴۰۷
۴۷	چه ند سرینک	۴۰۷
۴۸	چه (بهرد)	۴۰۸
۴۹	چه وری (رؤن)	۴۰۹
ی چ		
۵۰	چیا (شاخ)	۴۱۰

لایه‌ره	وشه (بابه‌ت)	ژ
ج ی		
۴۱۸	چیرگ	۵۱
۴۱۸	چیژ (رابواردن)	۵۲
۴۱۹	چیژتن	۵۳
۴۱۹	چیشت	۵۴
۴۲۰	چیشتلینهری بۆنه‌کان	۵۵
ج ۲		
ج ۱		
۴۲۱	حاجی لهق لهق	۱
ج ۳		
۴۲۱	حوشتر	۲
۴۲۷	حوشترهوان	۳
ج ۵		
۴۲۷	حه‌پسه (رمزای خودای لیئیت)	۴
۴۲۷	حه‌ج	۵
۴۲۹	حه‌رمل (گیایه‌که)	۶
۴۲۹	حه‌سیر (راخهری بچوک)	۷
۴۲۹	حه‌شیش (گژوگیا)	۸
۴۳۰	حه‌ق (راستی)	۹
۴۳۰	حه‌لال (سروست)	۱۰
۴۳۰	حه‌لوا (شیرینی)	۱۱
۴۳۱	حه‌لواچی	۱۲
۴۳۱	حه‌لوافرۆش	۱۳
۴۳۱	حه‌مال	۱۴
۴۳۱	حه‌مام (که‌رماو)	۱۵
۴۳۶	حه‌مامچی (ناتر)	۱۶

لایه‌پره	وشه (بابه‌ت)	شماره
۴۳۷	حصوا (سه‌لامی خوای لیبیت)	۷
۴۳۸	حصوز	۸
پیتی خی (خ)		
خ ا		
۴۳۹	خاچ	
۴۳۹	خاکمناز	
۴۳۹	خانه‌قا	
۴۴۰	خاوسووک	
خ ت		
۴۴۰	ختووک	
خ د		
۴۴۰	خدر (سه‌لامی خوای لیبیت)	
خ ر		
۴۴۰	خرابه	۷
خ ږ		
۴۴۰	خړپان (هم‌موشتیکی خړ)	۸
خ ز		
۴۴۱	خزماپیتی	۹
۴۴۱	خزمتکار	۱۰
۴۴۱	خزمتکاری تایبته	۱۱
۴۴۱	خزمتکاری ده‌سته‌لاتدار	۱۲
۴۴۲	خزمتی مه‌ژارو پیاوچاکان	۱۳
خ س		
۴۴۲	خستنه‌پالیهک	۱۴
۴۴۲	خستنه‌پرو	۱۵
۴۴۲	خستنی مروء به‌زه‌ویدا له‌لاین جنوکه‌ره	۱۶

لاپېره	وښه (بابه ت)	ژ
خ ش		
۴۴۲	خشتی قوږ	۱۷
خ ن		
۴۴۳	خنکاندن	۱۸
خ و		
۴۴۴	خواحافیزی (مالئاوایی)	۱۹
۴۴۵	خواردن (خوارک)	۲۰
۴۴۷	خواردنهوه	۲۱
۴۴۷	خواردنی مړوږ	۲۲
۴۴۸	خواستن	۲۳
۴۴۸	خواستن و پیدان	۲۴
۴۴۹	خوبهیرا	۲۵
۴۴۹	خودای مه زن	۲۶
۴۵۰	خوپه (لیکدان)	۲۷
۴۵۰	خورما	۲۸
۴۵۹	خورما فروش	۲۹
۴۵۹	خورمای پیگه‌یشتنو	۳۰
۴۶۰	خوری	۳۱
۴۶۰	خوری رئیس	۳۲
۴۶۰	خوری فروش	۳۳
۴۶۰	خوری و پیسته‌ی حوشترو کرویښک	۳۴
۴۶۰	خوپه‌خوپي سک و ورگ	۳۵
۴۶۰	خوپه‌ی ټاو	۳۶
۴۶۰	خولگه	۳۷
۴۶۱	خولی مانگانه (حهیز . سووپی مانگانه)	۳۸
۴۶۳	خومی سوور	۳۹

لاپەرە	ۋەشە (بابەت)	ژ
۴۶۳	خوی	۴۰
۴۶۳	خوینفروش	۴۱
۴۶۳	خوین	۴۲
۴۶۶	خوین لیدەرھینان	۴۳
۴۶۷	خویندەنەۋە	۴۴
۴۶۸	خوینەر	۴۵
خ ۋ		
۴۶۸	خۆبەزلانین	۴۶
۴۶۹	خۆبەكەمزانینی مروۋ	۴۷
۴۶۹	خۆبەسەندى (لەخۇپازىبوون)	۴۸
۴۶۹	خۆتەرخانكىدن لەپىناۋى خوادا	۴۹
۴۶۹	خۆچەرکردن	۵۰
۴۶۹	خۆخواردنەۋەۋە بىزارى مروۋ	۵۱
۴۷۰	خۆداپۇشىنى مروۋ بەجلوبەرگە شىتير	۵۲
۴۷۰	خۆدانىبەسرا	۵۳
۴۷۰	خۆرئاۋا (زەردەپەپ)	۵۴
۴۷۰	خۆپوۋتكردەنەۋە مروۋ (جلداكەندىن)	۵۵
۴۷۲	خۆشاردەنەۋە	۵۶
۴۷۲	خۆشگوزەرانى	۵۷
۴۷۲	خۆشۇردن	۵۸
۴۷۵	خۆشەۋىستى	۵۹
۴۷۶	خۆشەۋىستى مروۋ بۇيەكك	۶۰
۴۷۶	خۆشى و شادى	۶۱
۴۷۶	خۆكىشانەۋە	۶۲
۴۷۷	خۆگرتنەۋە لەشەرۋە خراپە	۶۳
۴۷۷	خۇل (خاك . قوپ)	۶۴

لایپره	وشه (بابهات)	ژ
۴۷۹	خۆله مییش	۶۵
۴۸۱	خۆمه لاسدان	۶۶
۴۸۲	خۆهاویشتنه نیوکارێك	۶۷
خ ۵		
۴۸۲	خهتهنه	۶۸
۴۸۲	خهتهنهكار	۶۹
۴۸۲	خهدیجی كچی خوهیلد(رمزای خوای لینبیت)	۷۰
۴۸۲	خهرجی (مووچه)	۷۱
۴۸۳	خهرمانهی رۆژو مانگ	۷۲
۴۸۳	خهزم(درهختیکه پهستی لیندروستده کریت)	۷۳
۴۸۳	خهساندن	۷۴
۴۸۴	خهشخاش(رومکیکی بیهۆشکهره)	۷۵
۴۸۴	خهشم و قین	۷۶
۴۸۵	خهلات(دیاری)	۷۷
۴۸۵	خهلووز	۷۸
۴۸۶	خهلووز فروش	۷۹
۴۸۶	خهلوومتگه	۸۰
۴۸۷	خهم و پهژاره	۸۱
۴۸۷	خهنجهر	۸۲
۴۸۷	خهندهق(کهندی)	۸۳
۴۸۷	خهنه	۸۴
۴۸۸	خهنه فروش	۸۵
۴۸۸	خهی	۸۶
۴۸۸	خهوگه(جی نوستن . راخه)	۸۷

ژ	وشه (بابه‌ت)	لاپه‌ره
۸۸	خمیار	۴۸۹
خ ی		
۸۹	خیرارویشتن (لوقه‌لوقکردن)	۴۹۰
۹۰	خیرایی و په‌له‌کردن	۴۹۰
۹۱	خیرکردن (قوریانی)	۴۹۰
۹۲	خیروچاکه	۴۹۰
۹۳	خیلی چاو	۴۹۱
۹۴	خیو (سییهر)	۴۹۱
پیتی (دال) ((د))		
د ا		
۱	داب‌زین (هاتنه‌خواره‌وه)	۴۹۲
۲	داپوشان	۴۹۲
۳	داپوشراو (په‌رده)	۴۹۲
۴	داخستن	۴۹۳
۵	داخکردن (سووتانندن)	۴۹۳
۶	دادپه‌روهری	۴۹۴
۷	دادوهر	۴۹۴
۸	دار (دره‌خت)	۴۹۶
۹	دار بخورد	۵۰۴
۱۰	دارپه‌وه (گرده‌ب)	۵۰۴
۱۱	دارپه‌وو	۵۰۴
۱۲	دارقاش	۵۰۵
۱۳	دارحه‌یزه‌ران	۵۰۵
۱۴	دارخورما	۵۰۵
۱۵	دارستان	۵۰۶
۱۶	دارفروش	۵۰۶

لایه پره	وشه (بابه ت)	ژ
۵۰۶	دارگهز	۱۷
۵۰۶	داروپهردوی کؤکراوه	۱۸
۵۰۶	دارودرهختی وشک	۱۹
۵۰۸	دارمهیت	۲۰
۵۰۸	داری ساج	۲۱
۵۰۸	داسهکانی شهترهنج	۲۲
۵۱۰	دالان(راپه)	۲۴
۵۱۰	دالهکهرخوره	۲۵
۵۱۱	دالینکی گهوره	۲۶
۵۱۲	دانا	۲۷
۵۱۲	دانان(هۆنینهوه)	۲۸
۵۱۲	دانپیانانی مروڤه	۲۹
۵۱۲	دانپال(سهلامی خوای لیبیت)	۳۰
۵۱۲	دانیشتن	۳۱
۵۱۳	دانیشتوانی نهورپا	۳۲
۵۱۳	داوا(خوان)	۳۳
۵۱۳	داواکردن لهزانیان یاخودفرمانپرهوایان	۳۴
۵۱۳	داود(سهلامی خوای لیبیت)	۳۵
۵۱۴	داوی راوچی	۳۶
۵۱۴	داوینپسی	۳۷
۵۱۴	دایک	۳۸
۵۱۵	دایه ن	۳۹
د د		
۵۱۵	ددان	۴۰
۵۲۱	ددانکهوتن	۴۱

ژ	وشه (بابه ت)	لاپهړه
ډ ر		
۴۲	درزوقلېش	۵۲۳
۴۳	درزوقلېشکردنه شتېك (شقلشكانی)	۵۲۳
۴۴	دركاندن (باسكردن)	۵۲۳
۴۵	دروشم	۵۲۴
۴۶	درو	۵۲۴
۴۷	دروختی ئه بېنوس	۵۲۴
۴۸	دروختيك له نیو لما برویت	۵۲۴
۴۹	دروهم (پاره)	۵۲۴
۵۰	دروژی	۵۲۸
ډ ړ		
۵۱	دړانی قوماش	۵۲۸
۵۲	دړك	۵۲۸
۵۳	دړنده (وهش)	۵۲۹
۵۴	دړنماسی (قرش)	۵۲۹
ډ ز		
۵۵	دز (جبرده)	۵۲۹
ډ ل		
۵۶	ډل	۵۳۰
۵۷	ډلتهنگی	۵۳۱
۵۸	ډلېرق	۵۳۱
۵۹	ډلېرقی (توندوتیژی)	۵۳۲
۶۰	دړكرانهوه	۵۳۲
۶۱	دله پراوکه	۵۳۲
ډ ن		
۶۲	دنیا	۵۳۲

لاپهره	وشه (بابهت)	ژ
د و		
۵۳۳	دواج	۶۳
۵۳۳	دوانگه (میحراب)	۶۴
۵۳۵	دواوه (پشت)	۶۵
۵۳۵	دوايښ شوين پيغه مېر پيی گه یشتبئ له ناسماندا (سدره المنتهی)	۶۶
۵۳۵	دوژمن (نه یار . رکه بهر)	۶۷
۵۳۶	دوژمنایه تی	۶۸
۵۳۶	دوعا (نزاو پارانوه)	۶۹
۵۳۷	دوکان (فروشا)	۷۰
۵۳۷	دوکه ل	۷۱
۵۳۸	دوگمه	۷۲
۵۳۸	دومه ل (زیبکه)	۷۳
د وو		
۵۳۸	دوویشک	۷۴
۵۳۸	دوودلی	۷۵
۵۴۰	دوورخستنه وه	۷۶
۵۴۰	دوورینه وه	۷۷
۵۴۱	دووری	۷۸
۵۴۱	دورینه کار	۷۹
۵۴۱	دوورېگ	۸۰
۵۴۱	دوویانی ژن	۸۱
۵۴۳	دووی مېر	۸۲
۵۴۳	دوومه لان (قارچک)	۸۳
د و		
۵۴۳	دوړاندن	۸۴

لایه پره	وشه (بابهات)	ژ
۵۴۴	دۆزهخ	۸۵
۵۴۸	دۆشاو(شیلراو. مهوین)	۸۶
۵۴۸	دۆشاوچی	۸۷
۵۴۸	دۆشه	۸۸
۵۴۸	دۆشین	۸۹
۵۴۸	دۆشینى مهپو...	۹۰
۵۴۹	دۆلار	۹۱
۵۴۹	دۆلفین	۹۲
۵۴۹	دۆلاب	۹۳
۵۵۰	دۆلچه	۹۴
۵۵۱	دۆل و شیوو	۹۵
۵۵		
۵۵۲	نمباخانه	۹۶
۵۵۲	نمباخچی	۹۷
۵۵۳	نمبمبه	۹۸
۵۵۳	نمجال	۹۹
۵۵۳	نمراج	۱۰۰
۵۵۴	نمپئی	۱۰۱
۵۵۴	نمرخستن(ناشکراکردن)	۱۰۲
۵۵۴	نمى(شرینقه)	۱۰۳
۵۵۴	نمکردن	۱۰۴
۵۵۵	نمکوت (سهریهلدا)	۱۰۵
۵۵۵	نمرگا	۱۰۶
۵۵۸	نمرگاشکین	۱۰۷
۵۵۸	نمرگاوان	۱۰۸
۵۵۸	نمرگاوانى پادشا	۱۰۹

لاپهړه	وشه (بابه‌ت)	ژ
۵۵۸	دهرمان	۱۱۰
۵۵۹	دهرمانه‌وان	۱۱۱
۵۵۹	دهرمانی خراب و ناخوش	۱۱۲
۵۵۹	دروونته‌نگی (بی‌تاقه‌تی)	۱۱۳
۵۶۰	دهریا	۱۱۴
۵۶۵	دهست	۱۱۵
۵۷۲	دهست‌پین و شتیتړ	۱۱۶
۵۷۲	دهست‌بلو	۱۱۷
۵۷۲	دهستدان له‌بهره ره‌شه‌که	۱۱۸
۵۷۳	دهست‌کوت	۱۱۹
۵۷۳	دهست‌گا	۱۲۰
۵۷۳	دهست‌گای گوشت‌فروش	۱۲۱
۵۷۳	دهست‌نوږ	۱۲۲
۵۷۵	دهسته‌بهر (زامن‌کردن)	۱۲۳
۵۷۵	دهسته‌بهر‌کردن	۱۲۴
۵۷۵	دهسته‌بهره	۱۲۵
۵۷۶	دهسته‌پره‌شمه (جله‌و)	۱۲۶
۵۷۶	دهسته‌سپ	۱۲۷
۵۷۶	دهسته‌لا‌تدار (فهرمان‌په‌وا)	۱۲۸
۵۸۵	دهسکه‌وان	۱۲۹
۵۸۶	دهسکی شمشیر و چه‌قو	۱۳۰
۵۸۶	ده‌عوته‌تی مند‌آلبوون (زیافته‌ت)	۱۳۱
۵۸۶	دهف	۱۳۲
۵۸۶	دهفته‌ر	۱۳۳
۵۸۷	ده‌فری شیرو هه‌نگوین	۱۳۴
۵۸۷	ده‌فری شیرینی	۱۳۵

لایه ۵	وشه (بابه ت)	ژ
۵۸۷	دهفرژهن	۱۳۶
۵۸۷	دهلان	۱۳۷
۵۸۷	دهله شیر	۱۳۸
۵۸۷	دهمار	۱۳۹
۵۸۸	دهماره بیستن	۱۴۰
۵۸۸	دهمامک	۱۴۱
۵۸۸	دهمبوس (دهرزی سهرخ)	۱۴۲
۵۸۸	دهمخواردبون	۱۴۳
۵۸۸	دهمگر	۱۴۴
۵۸۸	دهنکه مه نار	۱۴۵
۵۸۸	دهنکی رهش	۱۴۶
۵۸۸	دهنکی شمز	۱۴۷
۵۸۹	دهنگ	۱۴۸
۵۹۲	دهنگدیره وه	۱۴۹
۵۹۲	دهنگه دهنگ (قاووقین)	۱۵۰
۵۹۲	دهنوک	۱۵۱
۵۹۲	دهنوکی بالنده	۱۵۲
۵۹۲	دهوار (چادس)	۱۵۳
۵۹۳	دهوری (کاشی)	۱۵۴
۵۹۳	دهوله مهندي	۱۵۵
۵۹۳	دهوهن	۱۵۶
۵۹۳	دهویت (تهرهس)	۱۵۷
دی		
۵۹۳	دیجله	۱۵۸
۵۹۴	دیل	۱۵۹
۵۹۴	دیله کردنی مروژ	۱۶۰

لاڀهړه	وښه (بابه ت)	ژ
۵۹۴	دیمه ن (وینه)	۱۶۱
۵۹۴	دیمه نى لانه و شوینى له دایکبوون	۱۶۲
۵۹۴	دینار	۱۶۳
۵۹۶	دیوار	۱۶۴
۵۹۷	دیوه خان	۱۶۵
پیتی ری (و)		
را		
۵۹۸	رابه ری	۱
۵۹۸	راچله کین	۲
۵۹۸	راخه ر (ماقوون)	۳
۶۰۰	راهوی رنق و رنق	۴
۶۰۲	رازیبوون	۵
۶۰۲	راستگؤ	۶
۶۰۳	راستگویی	۷
۶۰۳	رافه کاری خه	۸
۶۰۴	راکیشان	۹
۶۰۴	ران	۱۰
۶۰۵	رانپه ز (په چه)	۱۱
۶۰۵	راو (شکار)	۱۲
۶۰۶	راوچی	۱۳
۶۰۶	راوینگر دن	۱۴
۶۰۶	راهینم ری نه سب	۱۵
رژ		
۶۰۷	رژدی	۱۶
رس		
۶۰۷	رستن (بادان)	۱۷

لاپهره	وشه (بابهت)	ژ
۶۰۸	رسوایی (ملکه چی)	۱۸
ر ش		
۶۰۹	رشانه ووه (تاعون)	۱۹
ر ف		
۶۱۱	رفین	۲۰
ر ق		
۶۱۶	رق و قین	۲۱
ر م		
۶۱۶	رمان (رووخان - ته پین)	۲۲
۶۱۷	رمو تیرهاوینژ	۲۳
ر و		
۶۱۸	روان و دمرهاتنی حه شیش	۲۴
۶۱۸	روبار	۲۵
۶۲۰	روباری (نیل) له (میس)	۲۶
۶۲۰	روحکیشان	۲۷
ر و و		
۶۲۱	روپامایی	۲۸
۶۲۱	روپوش (پهچه)	۲۹
۶۲۱	روپینو (مهساج - نه ندازمگیر)	۳۰
۶۲۲	رووتی (بی جلوه برگی)	۳۱
۶۲۲	رووخانی لانه و مان	۳۲
۶۲۲	رووخسار (کولم)	۳۳
۶۲۳	رووخساری مروءه	۳۴
۶۲۶	رووشاندن	۳۵
۶۲۷	رووگرژ	۳۶
۶۲۷	رووگهشی	۳۷

لایپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۶۲۷	رووکەشکراو بەزێر	۳۸
۶۲۷	روونا شیرینی	۳۹
۶۲۷	رووی شەمشێر	۴۰
رۆ		
۶۲۸	رۆچوو لەخەودا	۴۱
۶۲۸	رۆچوون بەنیۆ زەویدا	۴۲
۶۲۸	رۆژ (خۆ)	۴۳
۶۳۹	رۆژگیران و مانگیگێران	۴۴
۶۳۹	رۆژوو	۴۵
۶۴۴	رۆم	۴۶
۶۴۴	رۆن	۴۷
۶۴۵	رۆنفرۆش	۴۸
۶۴۶	رۆنی کونجی	۴۹
۶۴۶	رۆیشتن	۵۰
۶۴۸	رۆیشتنی خێرای دوژمن	۵۱
رە		
۶۴۸	رەخمە	۵۲
۶۴۸	رەخنەگر	۵۳
۶۴۹	رەسەن	۵۴
۶۴۹	رەشاش	۵۵
۶۴۹	رەشسور	۵۶
۶۴۹	رەشەبا	۵۷
۶۵۱	رەفە (تاق)	۵۸
۶۵۲	رەگ (دەمار)	۵۹
۶۵۲	رەگی بن گۆنچکە	۶۰
۶۵۲	رەمکە	۶۱

لایحه	وشه (بابهات)	ر
۶۵۳	رهنجدان	۶۲
۶۵۳	رهنگنه سمەر	۶۳
۶۵۳	رهنگز مردی	۶۴
۶۵۴	رهنکی رهش	۶۵
۶۵۵	رهنکی سوور	۶۶
۶۵۵	رهمانبیژی (زمانپاراوی)	۶۷
۶۵۵	رموگه حوشر	۶۸
۶۵۵	رهمن (بارمته)	۶۹
ری		
۶۵۶	ریپوق	۷۰
۶۵۶	ریخوله	۷۱
۶۵۷	ریز	۷۲
۶۵۷	ریش	۷۳
۶۶۲	ریشال (وشکه گیا)	۷۴
۶۶۲	ریشوله	۷۵
۶۶۳	ریقنه ی بالنده	۷۶
ری		
۶۶۳	ریباز (ریگا)	۷۷
۶۶۳	ریحانه (گیای بونخوش)	۷۸
۶۶۴	ریحانه فروش	۷۹
۶۶۴	ریزمان (نحو)	۸۰
۶۶۴	ریزمانه وان (نحوی)	۸۱
۶۶۵	ریسەر (بالهر)	۸۲
۶۶۵	ریکخستنی کاروبار	۸۳
۶۶۵	ریکخهرو بهستهر	۸۴
۶۶۶	ریگرتن (نه میشتن)	۸۵

لایه‌ره	وشه (بابه‌ت)	ژ
۶۶۶	رینگوزاری چیا	۸۶
۶۶۶	رینگه (رینبان)	۸۷
۶۶۷	رینگه‌ی نیو چیا	۸۸
۶۶۷	رئی لینگیران	۸۹
۶۶۷	رینواس	۹۰
۶۶۷	رینوی	۹۱
پیتی زی		
زا		
۶۶۹	زار (دهم)	۱
۶۷۰	زافمران	۲
۶۷۱	زالبوون (سهرکهوتن)	۳
۶۷۱	زانا (شارمزا)	۴
۶۷۱	زانایانی پیشین و دواینی نیسلام	۵
۶۷۲	زانای کۆمهل و نه‌تیه‌یه‌ک	۶
۶۷۲	زانباری (زانست)	۷
۶۷۳	زاوا	۸
زب		
۶۷۳	زیر	۹
۶۷۳	زبل (پمپین - پاشمپو)	۱۰
۶۷۴	زبلوخۆل	۱۱
زر		
۶۷۴	زراو	۱۲
۶۷۴	زریزه	۱۳
زپ		

ژ	وشه (بابهت)	لاپهړه
۱۴	زېږدار	۶۷۵
ز ف		
۱۵	زفت (قير)	۶۷۵
ز ل		
۱۶	زله (شماقازله)	۶۷۶
۱۷	زلوبيا	۶۷۶
۱۸	زلوبياساز	۶۷۶
ز م		
۱۹	زمانگيران و لالی مروږه	۶۷۶
۲۰	زمانه چکوله	۶۷۷
۲۱	زمېږود	۶۷۷
ز و		
۲۲	زوبان	۶۷۷
۲۳	زوبان لارکردنه وه	۶۸۱
۲۴	زوحل (کهيوان)	۶۸۱
۲۵	زوپنا (کلانیت)	۶۸۱
۲۶	زولقمر نهين (سهلامی خواي لیبیت)	۶۸۱
۲۷	زولکفل (سهلامی خواي لیبیت)	۶۸۱
۲۸	زوهدي خواناسي (دنیا نه ويستی)	۶۸۲
ز ډ		
۲۹	زورانبازی	۶۸۲
۳۰	زورخوړی (ثینته لا)	۶۸۳
۳۱	زوردار (سته مکار)	۶۸۳
۳۲	زورداري	۶۸۳
۳۳	زوروتن	۶۸۴

لاپهړه	وښه (بابه ت)	ژ
۶۸۴	نژدی ژماره	۳۴
ز ۵		
۶۸۴	زېږوری (داود) (سهلامی خواى لښت)	۳۵
۶۸۵	زېږه جده	۳۶
۶۸۵	زېږه	۳۷
۶۸۵	زېږه باو	۳۸
۶۸۵	زېږه پړه	۳۹
۶۸۵	زېږه گهر	۴۰
۶۸۵	زېږه ملگه پان له خه ودا	۴۱
۶۸۵	زېږه واله	۴۲
۶۸۶	زېږو (زالو)	۴۳
۶۸۶	زېږه نگر (تالوونچى)	۴۴
۶۸۷	زېږه کات	۴۵
۶۸۸	زېږه ریا (سهلامی خواى لښت)	۴۶
۶۸۸	زېږه زم	۴۷
۶۸۹	زېږه مېله	۴۸
۶۸۹	زېږه مله رزه (رمان - روخان)	۴۹
۶۹۱	زېږه نگ	۵۰
۶۹۲	زېږه گوله	۵۱
۶۹۲	زېږه وى	۵۲
۶۹۸	زېږه کيلمر	۵۳
۶۹۹	زېږه هملکهن	۵۴
۶۹۹	زېږه یت	۵۵
۶۹۹	زېږه یتون	۵۶
زى		
۷۰۰	زیادکردنى به نژین	۵۷

لاپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۷۰۰	زیان	۵۸
۷۰۰	زیک زیکە	۵۹
۷۰۲	زینا (داوینچیس)	۶۰
۷۰۵	زیندوو	۶۱
۷۰۵	زیندوو بوون — هەوی خەلکی لەگۆزەکانیان روژی قیامت	۶۲
۷۰۵	زیوو	۶۳
ژی		
۷۰۶	ژی (ئەندامی زاوژی مینە)	۶۴
۷۰۹	زێڕ	۶۵
پیتی ژێ		
ژم		
۷۱۲	ژمارە (نمرە)	۱
	ژن	
۷۱۳	ژن	۲
۷۱۴	ژنان	۳
۷۱۵	ژنانییوون	۴
ژوو		
۷۱۵	ژوود	۵
۷۱۶	ژووری نووستن	۶
ژە		
۷۱۶	ژەهر (ژار)	۷
ژی		
۷۱۶	ژیشتک	۸
ژی		
۷۱۷	ژییریاری	۹

لایه‌ره	وشه (بابه‌ت)	ژ
۷۱۷	ژیرده‌ری	۱۰
پیتی سین		
س ا		
۷۱۸	سابرین	۱
۷۱۸	سابون	۲
۷۱۹	سابونچی	۳
۷۱۹	ساریزکردن	۴
۷۱۹	ساز	۵
۷۱۹	سافو لووسبوننی له‌ش‌ولار	۶
۷۲۰	سافیر (بالنده‌یه‌گه)	۷
۷۲۰	سان	۸
۷۲۰	سالیج پیغه‌مبهر (سه‌لامی خوی لیلیت)	۹
۷۲۰	ساوهر	۱۰
س اپ		
۷۲۱	سچیل	۱۱
۷۲۱	سپه‌ند (پیچن)	۱۲
۷۲۱	سپیکار	۱۳
س ات		
۷۲۱	ستامیش	۱۴
۷۲۲	ستامیشی خود (به‌خوداه‌ل‌دان)	۱۵
۷۲۲	ستقون (گوله‌گه ، پایه)	۱۶
س ر		
۷۲۳	سرکه (قرشیات)	۱۷
۷۲۴	سرکه‌دروستکهر	۱۸
۷۲۴	سرکه‌فروش	۱۹
س ِر		

ژ	وشه (بابهت)	لاپهړه
۲۰	سړبویون	۷۲۴
س ز		
۲۱	سزا (توله)	۷۲۴
س ف		
۲۲	سفره	۷۲۵
س ك		
۲۳	سك (ورگ)	۷۲۶
	سكچوون	۷۲۸
۲۴	سكه لیدهری دینارو درهم	۷۲۸
س ل		
۲۵	سلاو کردن	۷۲۹
س ن		
۲۶	سلق	۷۳۱
س م		
۲۷	سم (پاقوولاخ)	۷۳۱
۲۸	سمارته (ساف ولووسکس)	۷۳۱
۲۹	سمور (گیانداریکه)	۷۳۱
۳۰	سمی مانگاو شتیتیر	۷۳۱
۳۱	سمیل	۷۳۱
س ن		
۳۲	سندووق	۷۳۲
۳۳	سنگ (سینه)	۷۳۲
۳۴	سنوور	۷۳۳
۳۵	سنه و بهر	۷۳۴
س و		
۳۶	سوار (نه سپسوار)	۷۳۴

لایپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۷۳۴	سواریوون	۳۷
۷۳۴	سوالکەر (داواکار)	۳۸
۷۳۵	سوویا (بادەیه‌که)	۳۹
۷۳۵	سوپاسگوزاری	۴۰
۷۳۶	سورام	۴۱
۷۳۶	سورینژ (دپرکه)	۴۲
۷۳۶	سورینچک	۴۳
۷۳۶	سوله‌یمان (سهلامی خوای لیبیت)	۴۴
۷۳۷	سویندخواردن	۴۵
۷۳۸	سویندخواردن به‌په‌روه‌ردگار	۴۶
۴۷ سی وو		
۷۳۸	سووپەر (قه‌لغان)	۴۷
۷۳۸	سووپەرسان (قه‌لغانچی)	۴۸
۷۳۸	سوودمه‌ند (به‌سوود)	۴۹
۷۳۸	سوراحی	۵۰
۷۳۸	سووربوون له‌سه‌ر کاریک	۵۱
۷۳۸	سووربوونی ریش	۵۲
۷۳۸	سووره‌ته‌کانی قورئان	۵۳
۷۷۰	سووره‌دال	۵۴
۷۷۱	سوورژن	۵۵
۷۷۱	سووکایه‌تی (گالته . پینخ‌شبوون)	۵۶
۷۷۱	سووککردنی باروقورسایی	۵۷
سی و		
۷۷۱	سۆل (خوف)	۵۸
۷۷۳	سۆلدر وستکه‌ر	۵۹
سی ۵		

ژ	وشه (بابهات)	لاپهړه
۶۰	سهبه ته	۷۷۳
۶۱	سهبه ته چن (سهبه ته فروش)	۷۷۳
۶۲	سه لك	۷۷۳
۶۳	سهرانه	۷۷۹
۶۴	سهرناو (سهرپيشاو)	۷۷۹
۶۵	سهرنيشه	۷۸۰
۶۶	سهرباري موچه	۷۸۱
۶۷	سهرياز	۷۸۱
۶۸	سهربان	۷۸۲
۶۹	سهربرين	۷۸۳
۷۰	سهرپيچي	۷۸۵
۷۱	سهرتاش	۷۸۵
۷۲	سهرتاشين (قزبرين)	۷۸۵
۷۳	سهرتويژفروش	۷۸۸
۷۴	سهرجل (كهوا)	۷۸۸
۷۵	سهرچاوه ي ناو	۷۸۸
۷۶	سهرخوشي (مهستي)	۷۹۰
۷۷	سهرد (بالنده يه كه)	۷۹۱
۷۸	سهرداني پيغه مېر (ﷺ) له خه ودا	۷۹۱
۷۹	سهرپووتانه وه	۷۹۱
۸۰	سهرزهنشت (كله يي . لومه)	۷۹۱
۸۱	سهرسامي (سهرسوړمان)	۷۹۲
۸۲	سهرشان	۷۹۲
۸۳	سهرقالي	۷۹۲
۸۴	سهرقول	۷۹۲
۸۵	سهركار (بهرپوه بهر)	۷۹۲

لایره	وشه (بابهات)	ژ
۷۹۳	سهرکردهی سوپا	۸۶
۷۹۳	سهرکهوتن بهئاسمانا	۸۷
۷۹۳	سهرگردانی (لادان ، ویلی)	۸۸
۷۹۴	سهرما	۸۹
۷۹۴	سهرنشینیانی لانهو مالی فهزمانهوا	۹۰
۷۹۴	سهرۆکایهتی	۹۱
۷۹۴	سهرهتان (گیانداریکی ئاوییه)	۹۲
۷۹۵	سهرهه لدان	۹۳
۷۹۵	سهرهنگ	۹۴
۷۹۵	سهری جالوت	۹۵
۷۹۵	سهرین	۹۶
۷۹۶	سهعوط (چارهسهریکه دهکریته لووت)	۹۷
۷۹۶	سهفهه	۹۸
۷۹۷	سهفهرد	۹۹
۷۹۷	سهکباچه (شلهیهکه)	۱۰۰
۷۹۷	سهکۆ	۱۰۱
۷۹۷	سهگ	۱۰۲
۸۰۰	سهلامی نویژ	۱۰۳
۸۰۱	سهما	۱۰۴
۸۰۱	سهماکار (سوپردهه)	۱۰۵
۸۰۱	سهمتور (جوړه سازیکه)	۱۰۶
۸۰۲	سهنج (ئامرازیکه)	۱۰۷
۸۰۲	سهنگ (مسقال)	۱۰۸
۸۰۲	سهوزه فروش	۱۰۹
۸۰۲	سهوزی جل و بهرگ لهخهوا	۱۱۰
۸۰۳	سهولنی بهلهم	۱۱۱

لاپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۸۰۳	سەھۆل	۱۱۲
۸۰۳	سەینان (جۆرە دارىكە)	۱۱۳
س ي		
۸۰۳	سى(كۆئەندامى ھەناسە)	۱۱۴
۸۰۳	سىخوپ	۱۱۵
۸۰۴	سىر	۱۱۶
۸۰۴	سىنەما	۱۱۷
۸۰۴	سىنى	۱۱۸
۸۰۴	سىواك	۱۱۹
۸۰۵	سىوجگەر	۱۲۰
س ي		
۸۰۵	سىبەر	۱۲۱
۸۰۵	سىو	۱۲۲
پىتى (شىن) (ش)		
ش ا		
۸۰۷	شاتوو	۱
۸۰۷	شار	۲
۸۱۱	شاردنمەي نەينى	۳
۸۱۲	شارى قودس	۴
۸۱۲	شاعىر(بوئىش)	۵
۸۱۳	شان(باھوو)	۶
۸۱۳	شانازى	۷
۸۱۳	شانه	۸
۸۱۴	شانهكراو(داهىنراو)	۹
۸۱۴	شانهى ھەنگ	۱۰
۸۱۵	شاھەنگ	۱۱

لاپهړه	وشه (بابه‌ت)	ژ
۸۱۵	شای شہ ترنج	۱۲
۸۱۵	شایه‌تی دادوهر (گواهیده‌ری)	۱۳
۸۱۵	شایه‌تیدان	۱۴
۸۱۵	شایی (ناهه‌نگ)	۱۵
ش ف		
۸۱۵	شفره (تیغ)	۱۶
ش ك		
۸۱۶	شكو (به‌رزی)	۱۷
۸۱۶	شكومه‌ندی (به‌رزی)	۱۸
ش م		
۸۱۶	شمشالژهن (نه‌یژهن)	۱۹
۸۱۶	شمشیر	۲۰
۸۱۹	شمشیری تیژو بره‌ر	۲۱
ش و		
۸۲۰	شوان	۲۲
۸۲۰	شوعه‌یب (سه‌لامی خوای لیبیت)	۲۳
۸۲۰	شوینه‌وار	۲۴
۸۲۰	شوینه‌وارزانی ناژل	۲۵
۸۲۰	شوینه‌واره‌لگر	۲۶
۸۲۱	شوینی نی‌سماعیل (سه‌لامی خوای لیبیت)	۲۷
۸۲۱	شوینی حوشر	۲۸
۸۲۱	شوینی حه‌زرتی (نی‌براهیم) (سه‌لامی خوای لیبیت)	۲۹
۸۲۱	شوینی خول و پیسی	۳۰
۸۲۲	شوینی دژوارو ناهه‌موار	۳۱

لایه پړه	وشه (بابه ت)	ژ
۸۲۲	شوینی نویژی جه ژن	۳۲
ش وو		
۸۲۳	شورده یی	۳۳
۸۲۳	شوشه	۳۴
۸۲۴	شوشه ساز (شوشه چی)	۳۵
۸۲۴	شوشه ی مەرکه ب	۳۶
ش و		
۸۲۵	شوپ کردنه وه (نزیکبوونه وه)	۳۷
۸۲۵	شوپه بی	۳۸
ش ه		
۸۲۵	شه پۆلی ناو	۳۹
۸۲۶	شه تره نچ	۴۰
۸۲۶	شهر به ت (خوشاو)	۴۱
۸۲۸	شهر به تساز	۴۲
۸۲۸	شهر به تفرۆش	۴۳
۸۲۸	شهر به تی خورماو میوژ	۴۴
۸۲۸	شهر م	۴۵
۸۲۸	شهر و ال	۴۶
۸۲۹	شهر یکیه تی (هاوکاری)	۴۷
۸۲۹	شهره شوق	۴۸
۸۲۹	شهره که له شیر	۴۹
۸۲۹	شه فاعه ت (تکا)	۵۰
۸۳۰	شه کر	۵۱
۸۳۱	شه للاق (قامچی)	۵۲
۸۳۱	شه لین (له نگی)	۵۳
۸۳۲	شه مار	۵۴

لاپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۸۳۲	شەمشەمە کوپرە	۵۵
۸۳۲	شەو	۵۶
۸۳۵	شەو بیداری	۵۷
۸۳۵	شەوق پەیدا کار	۵۸
۸۳۵	شەو گەرد	۵۹
۸۳۵	شەونم	۶۰
۸۳۵	شەپپور (هۆپن . زوپنا)	۶۱
۸۳۶	شەیتان	۶۲
۸۳۸	شەیدایی	۶۳
ش ی		
۸۳۸	شیث (سەلامی خواى لیبیت)	۶۴
۸۴۱	شیرا	۶۵
۸۴۱	شیردان	۶۶
۸۴۲	شیر فروش	۶۷
۸۴۲	شیره وان	۶۸
۸۴۲	شیرین ساز (شیرینچی)	۶۹
۸۴۲	شیرینی (حەلوا)	۷۰
۸۴۲	شیشی گوشت برژاندن	۷۱
۸۴۳	شیر (هۆنراو)	۷۲
۸۴۳	شیکەر وە (هەلاج)	۷۳
۸۴۳	شیلاقە (بالندە یەکە)	۷۴
۸۴۴	شیلان (گەمەری شەو چرا . عەنئاب)	۷۵
۸۴۴	شین و زاری	۷۶
ش ى		
۸۴۵	شیتى	۷۷
۸۴۵	شیر	۷۸

لاپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۸۴۹	شیری مەلمەتبەر	۷۹
۸۴۹	شینم	۸۰
پیتی عەین (۴)		
۱۴		
۸۵۰	عائشە (رەزای خۆای لیبیت)	۱
۸۵۰	عاشورا	۲
۹۴		
۸۵۰	عود (ئامرازی موسیقیه)	۳
۸۵۰	عوزەیر (سەلامی خۆای لیبیت)	۴
۸۵۱	عوسمانی کوپی عەفان (رەزای خۆای لیبیت)	۵
۸۵۲	عومەری کوپی خەتتاب (ﷺ)	۶
۵۴		
۸۵۲	عەبا	۷
۸۵۳	عەبافروش	۸
۸۵۳	عەتارد (هەسارەیکە)	۹
۸۵۴	عەجور (جۆرە خەیاریکە)	۱۰
۸۵۴	عەجوه (جۆرە خورمایەیکە)	۱۱
۸۵۴	عەجەم	۱۲
۸۵۴	عەرشی خوداوەندی مەزن	۱۳
۸۵۴	عەرەب	۱۴
۸۵۴	عەرەفە	۱۵
۸۵۵	عەقیقە	۱۶
۸۵۵	عەلی کوپی ئەبوتالیب (رەزای خۆای لیبیت)	۱۷
۸۵۶	عەمرە (حەج)	۱۸

لاپهړه	وشه (بابه ت)	ژ
۸۵۷	عنهقا (سپمرغ)	۱۹
۸۵۷	عنهتاب (داريکه)	۲۰
۸۵۷	عهوره ت	۲۱
۸۵۷	عهوره تی مروږ	۲۲
غ ی		
۸۶۲	عیسا (سهلامی خوی لیبیت)	۲۳
۸۶۴	عیشق	۲۴
پیتی غهین (غ)		
غ ه		
۸۶۵	غهم و پهژاره	۱
غ ی		
۸۶۵	غیره ت	۲
پیتی فی (ف)		
ف ا		
۸۶۶	فالتمه ی کچی پیغه مبر (ﷺ)	۱
۸۶۶	فالوده (شیرینییه که)	۲
۸۶۶	فالگر تنه وه	۳
۸۶۶	فانوس (چرا)	۴
۸۶۷	فانیز (جوړه شیرینییه که)	۵
ف ر		
۸۶۷	فرمیسک (نه شک)	۶
۸۶۸	فروشتن	۷
۸۶۹	فروشگا	۸
۸۷۰	فروشهر و دروستکهری کاغز	۹
۸۷۰	فروشهری شتی دهگمهن و تاوازه	۱۰
۸۷۰	فروشپاری رها	۱۱

لاپهړه	وېشه (بابه ته)	ژ
۸۷۰	فره خه یال	۱۲
۸۷۱	فریشته کان (سه لامی خویان لیبیت)	۱۳
۸۷۵	فریشته ی پاریزکار	۱۴
۸۷۵	فریشته ی مردن (روحکیش)	۱۵
ف پ		
۸۷۶	فېن	۱۶
ف ل		
۸۷۷	فلس	۱۷
ف و		
۸۷۸	فورات	۱۸
ف وو		
۸۷۸	فووکړدن به ټاگردا	۱۹
ف ه		
۸۷۹	فهرامو شکردنی مروڅ	۲۰
۸۷۹	فهرش (قالی . راخس)	۲۱
۸۷۹	فهرمانږه وا (دهسته لاتدار)	۲۲
۸۸۰	فهرمانکړدن به چاکه	۲۳
۸۸۱	فهروو	۲۴
ف ی		
۸۸۱	فیتنه (ناشووب)	۲۵
۸۸۱	فیرعون	۲۶
۸۸۲	فیکه	۲۷
۸۸۲	فیل	۲۸
۸۸۵	فیله وان	۲۹
۸۸۵	فیلی شه تره نچ	۳۰
ف ې		

لاپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۸۸۵	فیرکردنی مروۋ	۳۱
پیتی (قاف) (ق)		
قا		
۸۸۶	قابله مەی گەورە	۱
۸۸۶	قابیل (کوپی ئادەم)	۲
۸۸۶	قاپ	۳
۸۸۶	قابقاپ	۴
۸۸۶	قاپی شیردۆشین	۵
۸۸۶	قاچ (لاق)	۶
۸۸۷	قاچی مروۋ	۷
۸۹۱	قارەمان	۸
۸۹۱	قاز	۹
۸۹۱	قالونچە (خلینکە)	۱۰
۸۹۱	قالبسان	۱۱
۸۹۲	قامچی	۱۲
۸۹۲	قامیش	۱۳
۸۹۳	قامیشی کەتیرە ی سەوز	۱۴
۸۹۳	قاووقیز (دەنگە دەنگ)	۱۵
۸۹۳	قاووقیزکار	۱۶
۸۹۳	قایشی بیناوەرەن	۱۷
ق ر		
۸۹۴	قرقینە	۱۸
ق ژ		
۸۹۴	قژداھینەر (شانەکار)	۱۹
۸۹۴	قژفرۆش	۲۰
۸۹۴	قژلووی	۲۱

لايه ره	وشه (بابهات)	ژ
۱۹۴	قره سهر	۲۲
۹۰۱	قره مۆنينه وه	۲۳
۹۰۱	قره ده سترکرد	۲۴
ق س		
۹۰۱	قسه (گوفتار ، وته)	۲۵
ق ف		
۹۰۳	قفن	۲۶
۹۰۴	قفلساز	۲۷
ق ن		
۹۰۴	قنگ (پاش)	۲۸
ق ل		
۹۰۶	قليشبووني زهوى	۲۹
ق و		
۹۰۶	قوتابخانه	۳۰
۹۰۷	قوتاربوون (پاكيزه يى و پاكيتى)	۳۱
۹۰۷	قوتاربوون له ناره حه تى	۳۲
۹۰۷	قوچكه كانى ميسرو پىكهاته تى تر	۳۳
۹۰۷	قورئان (مصحف)	۳۴
۹۱۲	قورئانخوين	۳۵
۹۱۲	قوربانى	۳۶
۹۱۳	قوپ	۳۷
۹۱۴	قوپ فروش	۳۸
۹۱۴	قوپ قوشم	۳۹
۹۱۴	قوپ قوشمساز (قوپ قوشمچى)	۴۰
۹۱۴	قوپوليه (قوپى رهش)	۴۱
۹۱۶	قوپى خشت	۴۲

لاپهړه	وښه (بابه ته)	ژ
۹۱۶	قولای ته شی	۴۳
۹۱۶	قومار	۴۴
۹۱۶	قوماشکوت	۴۵
۹۱۷	قوماشی تیکه له	۴۶
۹۱۷	قومری (کوکوختی)	۴۷
ق و		
۹۱۷	قوچه دانهر	۴۸
۹۱۷	قوچ (شاخ)	۴۹
۹۱۸	قوچه قانی (هاویژم)	۵۰
۹۱۸	قوڅ	۵۱
۹۱۹	قوډبوون	۵۲
۹۱۹	قولنج	۵۳
۹۱۹	قول	۵۴
ق ه		
۹۱۹	قهپان (تهرازو)	۵۵
۹۲۰	قهتایف (شیرینیپه که)	۵۶
۹۲۰	قهتران (رؤناوگ)	۵۷
۹۲۰	قهتی	۵۸
۹۲۰	قهرز (وام)	۵۹
۹۲۱	قهرزدانه وه	۶۰
۹۲۱	قهز او قهدهری خوایی	۶۱
۹۲۱	قهزوان	۶۲
۹۲۱	قهساب	۶۳
۹۲۲	قهشه	۶۴
۹۲۳	قهفیس	۶۵
۹۲۳	قهفیسساز	۶۶

ژ	وشه (بابهات)	لاپهړه
۶۷	قهفيز	۹۲۳
۶۸	قهله پرهش	۹۲۳
۶۹	قهله پره شيكې به لهك به لهك	۹۲۳
۷۰	قهله پره شيكې سووري دهنووكدار	۹۲۶
۷۱	قهلا	۹۲۶
۷۲	قهلاي شه ترهنج	۹۲۹
۷۳	قهلغان	۹۲۹
۷۴	قهلغانچي	۹۳۱
۷۵	قهلهوي لهش ولاړي مړوځ	۹۳۱
۷۶	قه مېوړي	۹۳۲
۷۷	قه نند (شهكري كلو يا ورده)	۹۳۲
۷۸	قهيسي	۹۳۲
ق ي		
۷۹	قيامت (روژي دوايي ، روژي زيندو بوبونه وه)	۹۳۳
۸۰	قيبله روگه ي نويزڅوڼ له نويزدا	۹۳۷
۸۱	قيرات	۹۳۷
۸۲	قيرتاو	۹۳۷
۸۳	قيمه (گوشتي وردوردکړاو)	۹۳۷
پيتي (کاف) (ك)		
ك ا		
۱	کا	۹۳۸
۲	کابه (که عبه)	۹۳۸
۳	کاترمير	۹۴۲
۴	کاترميري خوڼي شوو شه يي	۹۴۲
۵	کار	۹۴۲

لاپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۹۴۲	کارا (بکەر)	۶
۹۴۳	کارپە کخستن	۷
۹۴۳	کارگە چی	۸
۹۴۳	کاروان	۹
۹۴۳	کاری چاکە	۱۰
۹۴۳	کاشی	۱۱
۹۴۴	کاغەز (تیانوس)	۱۲
۹۴۴	کاغەز فروش	۱۳
۹۴۴	کافروش (ئالیکفروش)	۱۴
۹۴۴	کافور	۱۵
۹۴۴	کاکیلە مروق	۱۶
۹۴۵	کالانی شمشیر	۱۷
۹۴۵	کالا (شتومەك)	۱۸
۹۴۵	کالەك	۱۹
۹۴۶	کالەك فروش	۲۰
۹۴۶	کامخ (تام و چیژی خواردن)	۲۱
۹۴۶	کامخ فروش	۲۲
۹۴۶	کانزاکان	۲۳
۹۴۶	کاولبوون (فەوتان . تیاچوون)	۲۴
ك ت		
۹۴۷	کتیری	۲۵
۹۴۷	کتیب (پەرتووك)	۲۶
۹۴۹	کتیب فروش	۲۷
ك چ		
۹۴۹	كچ	۲۸
۹۴۹	كچۆلە گۆرانبیژ	۲۹

ژ	وشه (بابهت)	لاپهړه
۳۰	کچی شقلو مؤرنه شکاو	۹۴۹
ک ر		
۳۱	کراس	۹۴۹
۳۲	کردنه وهی قفل	۹۵۱
۳۳	کردنه وهی قفلو شوینی دا حراو	۹۵۲
۳۴	کردنه وهی گری	۹۵۲
۳۵	کرم	۹۵۲
۳۶	کرموکه	۹۵۳
۳۷	کرمی دارمهیت	۹۵۳
۳۸	کرمی سووری ره شپه لک	۹۵۳
۳۹	کرمی سهوزی درهخت	۹۵۳
۴۰	کرمی شوینه ته پرهکان	۹۵۳
۴۱	کری (مزه)	۹۵۳
ک ړ		
۴۲	کړاو	۹۵۳
۴۳	کړنووشی قورنا نڅویندن	۹۵۳
۴۴	کړنووشی سوپاسکوزاری	۹۵۵
۴۵	کړنووشی نویزهکان	۹۵۵
ک ش		
۴۶	کشان و روو به دوژمن چوون	۹۵۶
۴۷	کشتوکال	۹۵۶
ک ف		
۴۸	کفن	۹۵۷
ک ل		
۴۹	کل (سورمه)	۹۵۸
۵۰	کلدان (چاورین)	۹۵۹

لاپڼه	وښه (بابهات)	ژ
۹۵۹	کک	۵۱
۹۵۹	کلیل	۵۲
ک ل		
۹۶۲	کلاو (شهبه)	۵۳
۹۶۳	کلاو ناسن	۵۴
۹۶۳	کلاو ساز	۵۵
۹۶۴	کلاو کوپه	۵۶
۹۶۴	کلاو قوچ	۵۷
۹۶۴	کلوم (کلیل)	۵۸
ک ن		
۹۶۴	کنافه (شیرینی که)	۵۹
ک و		
۹۶۴	کوانوو (ناگردان)	۶۰
۹۶۵	کوتال فروش	۶۱
۹۶۵	کوتان (لیدان)	۶۲
۹۶۵	کورتان (کوپان)	۶۳
۹۶۵	کورتان دورو	۶۴
۹۶۵	کورسی	۶۵
۹۶۷	کوپ	۶۶
۹۶۷	کوژانه وه (دامرکانه وه)	۶۷
۹۶۷	کوشتار	۶۸
۹۶۷	کوشتار که	۶۹
۹۶۸	کوشتن	۷۰
۹۶۹	کوفی (نه وهی دهریته پال کوفه)	۷۱
۹۶۹	کولله	۷۲
۹۷۱	کولم	۷۳

لایپەرە	ۋشە (بابەت)	ژ
۹۷۱	کون کون	۷۴
۹۷۱	کونار (نەبک)	۷۵
۹۷۲	کونجی	۷۶
۹۷۲	کوندەر (بۆیەیکى تاییبەتە)	۷۷
۹۷۲	کوندەپەپو	۷۸
۹۷۳	کونی دوپوگەوهر	۷۹
۹۷۳	کونی مشك	۸۰
۹۷۳	کویری (تایینايى)	۸۱
ك وو		
۹۷۵	کووپە (گۆزە)	۸۲
۹۷۶	کوورە (توون)	۸۳
۹۷۶	کوورەى ئاسن	۸۴
۹۷۷	کووزەلە	۸۵
۹۷۷	کۈولەكە	۸۶
ك ۆ		
۹۷۸	كۆتر	۸۷
۹۸۰	كۆتری كۆی (قورمى)	۸۸
۹۸۰	كۆت و بەند	۸۹
۹۸۱	كۆپ (كۆمەل)	۹۰
۹۸۲	كۆسپ (تەگەرە)	۹۱
۹۸۲	كۆشك (سەرا ، تەلار)	۹۲
۹۸۳	كۆكرارە	۹۳
۹۸۳	كۆكرەنەو (جەمكردن)	۹۴
۹۸۴	كۆكرەنەوئى ئامرازەكانى راو	۹۵
۹۸۴	كۆكە (كۆخە)	۹۶
۹۸۴	كۆل و بار	۹۷

لاپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۹۸۴	كۆلەكە	۹۸
۹۸۴	كۆمەل (تاقم . ئاپۇرە)	۹۹
۹۸۴	كۆنە	۱۰۰
۹۸۵	كۆيلايەتى	۱۰۱
۹۸۵	كۆيلە	۱۰۲
ك ۵		
۹۸۵	كەبابچى	۱۰۳
۹۸۶	كەپەك	۱۰۴
۹۸۶	كەپەكفرۇش	۱۰۵
۹۸۶	كەپەكفرۇشى ئارد	۱۰۶
۹۸۶	كەتان	۱۰۷
۹۸۶	كەتانسان	۱۰۸
۹۸۶	كەتانفرۇش	۱۰۹
۹۸۶	كەتانى تەنك	۱۱۰
۹۸۶	كەتيرە (چەسپ)	۱۱۱
۹۸۶	كەچەل	۱۱۲
۹۸۷	كەرەدەن	۱۱۳
۹۸۷	كەركى (بالندەيەكە)	۱۱۴
۹۸۷	كەرويا	۱۱۵
۹۸۷	كەرويشك	۱۱۶
۹۸۸	كەرەوز	۱۱۷
۹۸۸	كەرەي پىستە	۱۱۸
۹۸۸	كەر (كاس)	۱۱۹
۹۸۸	كەرى ھەردو گونچكە	۱۲۰
۹۸۸	كەزاوہ	۱۲۱
۹۸۸	كەشتى	۱۲۲

لاپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۹۹۶	كەشتىگەر	۱۲۳
۹۹۶	كەشتىيەوان	۱۲۴
۹۹۶	كەشك	۱۲۵
۹۹۷	كەشيش (مالۇم)	۱۲۶
۹۹۷	كەف (تويۇز. كەفى سەرئاو)	۱۲۷
۹۹۷	كەفارت	۱۲۸
۹۹۷	كەلەشاخ	۱۲۹
۹۹۹	كەلەشاخگر	۱۳۰
۹۹۹	كەلەشىر	۱۳۱
۱۰۰۱	كەمتيار	۱۳۲
۱۰۰۲	كەم كوپى	۱۳۳
۱۰۰۲	كەمۇلە (شوشە)	۱۳۴
۱۰۰۳	كەمۇلەى عەتار	۱۳۵
۱۰۰۳	كەمەربەند	۱۳۶
۱۰۰۴	كەنداو	۱۳۷
۱۰۰۵	كەنيزەك	۱۳۸
۱۰۰۵	كەنيسە (دېر)	۱۳۹
۱۰۰۷	كەر	۱۴۰
۱۰۰۷	كەوان	۱۴۱
۱۰۰۹	كەوتن	۱۴۲
۱۰۱۰	كەوتن بەزەويدا	۱۴۳
۱۰۱۰	كەوتنە خوارمۇه (بەربوونمۇه)	۱۴۴
۱۰۱۰	كەوسەر	۱۴۵
۱۰۱۰	كەوشدروو	۱۴۶
۱۰۱۱	كەوگىر	۱۴۷
۱۰۱۱	كەولفروش	۱۴۸

لاپهړه	وشه (بابه ت)	ژ
۱۰۱۱	کهولکار	۱۴۹
۱۰۱۱	کهومر	۱۵۰
ک ی		
۱۰۱۱	کیژوله	۱۵۱
۱۰۱۲	کیسهل	۱۵۲
۱۰۱۳	کینتار (پښوانه یه که)	۱۵۳
ک ی		
۱۰۱۳	کینچ	۱۵۴
۱۰۱۳	کیرد (قیمه کیش)	۱۵۵
۱۰۱۳	کیشان به دم و چاودا	۱۵۶
۱۰۱۳	کیشانه	۱۵۷
۱۰۱۵	کیشانه باز (کیشانه کار)	۱۵۸
۱۰۱۵	کیشانه و پښوانه	۱۵۹
۱۰۱۵	کیشی مال و سامان	۱۶۰
۱۰۱۵	کیک	۱۶۱
۱۰۱۵	کیکدروستکه	۱۶۲
۱۰۱۶	کیلان	۱۶۳
۱۰۱۶	کیلکه	۱۶۴
۱۰۱۶	کیم (زوخم)	۱۶۵
پیتی گاف (گ)		
ک ا		
۱۰۱۷	کا	۱
۱۰۲۱	کارگرتن	۲
۱۰۲۱	کارزوک	۳
۱۰۲۲	کالته	۴
۱۰۲۲	کالته پیکردن (سووکایه تی)	۵

لاپه ره	وشه (بابه ت)	ژ
۱۰۲۲	گامیش	۶
۱۰۲۳	گاوان	۷
ک ر		
۱۰۲۳	گرد (ته پۆلکه)	۸
۱۰۲۴	گرژی و هاتنه وهیهک	۹
۱۰۲۴	گریان	۱۰
۱۰۲۵	گری و پینچ	۱۱
۱۰۲۵	گری شتیک	۱۲
ک ر		
۱۰۲۵	گروبلنسه	۱۳
ک ژ		
۱۰۲۶	گژنیژ	۱۴
۱۰۲۶	گژوگیای نه سپهک	۱۵
ک س		
۱۰۲۶	کسک	۱۶
۱۰۲۶	کسکدان	۱۷
ک ن		
۱۰۲۷	گلکار	۱۸
۱۰۲۷	گل و قوپکار	۱۹
۱۰۲۷	گلۆلهی خوری	۲۰
۱۰۲۷	گلینه فروش	۲۱
۱۰۲۷	گلینهی سوره و کراو	۲۲
ک و		
۱۰۲۷	گواره	۲۳
۱۰۲۸	گواستنه وه	۲۴
۱۰۲۹	گواستنه وهی شت و مهک	۲۵

لاپەرە	وشە (پایەت)	ژ
۱۰۳۱	گواستنه‌وه‌ی شتومه‌ك مۆ شوینی باشت	۲۶
۱۰۳۱	گورچیلە	۲۷
۱۰۳۲	گورگ	۲۸
۱۰۳۲	گوشەر	۲۹
۱۰۳۳	گول	۳۰
۱۰۳۵	گول‌او	۳۱
۱۰۳۵	گول‌وپرزین (عه‌تردان)	۳۲
۱۰۳۵	گول‌به‌ییبوونه	۳۳
۱۰۳۵	گول‌ه‌شلیر	۳۴
۱۰۳۵	گول‌ه‌كه‌نم، جۆ	۳۵
۱۰۳۶	گولیک	۳۶
۱۰۳۶	گومان (بچودلی)	۳۷
۱۰۳۷	گومەز	۳۸
۱۰۳۸	گون	۳۹
۱۰۳۹	گوناه (تاوان)	۴۰
۱۰۳۹	گوناه‌و تاوانی بچووك	۴۱
۱۰۳۹	گوندا (لادی)	۴۲
۱۰۴۱	گوی	۴۳
۱۰۴۳	گویبیس‌تی پشکنینی پزیشك	۴۴
۱۰۴۳	گویندیریز (كه‌ر)	۴۵
۱۰۴۷	گویندیریزه‌وان (خاوه‌ن گویندیرین)	۴۶
۱۰۴۷	گویندیریزی کینوی	۴۷
۱۰۴۸	گویره‌كه	۴۸
۱۰۴۹	گوینز	۴۹
۱۰۵۰	گوینگر	۵۰
۱۰۵۱	گوینگرانی مروء	۵۱

لاپەرە	وشە (باپەت)	ژ
۱۰۰۱	گوڭبەلخستىن	۵۲
ك وو		
۱۰۰۲	گووژاڭك (كوژاك)	۵۳
ك و		
۱۰۰۲	گوچان (گالوك)	۵۴
۱۰۰۳	گۇرانى	۵۵
۱۰۰۴	گۇرانىيىژ	۵۶
۱۰۰۴	گۇرەوىى	۵۷
۱۰۰۵	گۇپ	۵۸
۱۰۰۶	گۇپستان	۵۹
۱۰۰۷	گۇپەپانى سوارچاكان	۶۰
۱۰۰۷	گۇپمەلكەن	۶۱
۱۰۰۸	گۇپمەلكەنە	۶۲
۱۰۰۸	گۇپىنەو (شتىبەشت)	۶۳
۱۰۰۸	گۇپىنى ناو	۶۴
۱۰۰۸	گۇزە	۶۵
۱۰۰۹	گۇزەلە	۶۶
۱۰۰۹	گۇشت	۶۷
۱۰۶۵	گۇشتخور	۶۸
۱۰۶۵	گۇشتفروش	۶۹
۱۰۶۵	گۇشەنشىنى	۷۰
۱۰۶۵	گۇنا (كولم)	۷۱
۱۰۶۵	گۇيژ	۷۲
كە		
۱۰۶۵	كەچفروش	۷۳

لاپەرە	وشە (بايەت)	ژ
۱۰۶۶	گەچکار (سپیکار)	۷۴
۱۰۶۶	گەچکاری (سپیکاری)	۷۵
۱۰۶۶	گەدە	۷۶
۱۰۶۶	گەردن	۷۷
۱۰۶۸	گەردنبەند	۷۸
۱۰۶۹	گەردنی بەندە	۷۹
۱۰۶۹	گەرم	۸۰
۱۰۶۹	گەرما	۸۱
۱۰۶۹	گەر و (بین)	۸۲
۱۰۷۰	گەرانهوه	۸۳
۱۰۷۰	گەرانهوه لەسەفەر	۸۴
۱۰۷۰	گەرانهوهی ژنی تەلاقدرار	۸۵
۱۰۷۰	گەرۆك (گەرییده)	۸۶
۱۰۷۱	گەرەك	۸۷
۱۰۷۱	گەپیی	۸۸
۱۰۷۲	گەزۆ	۸۹
۱۰۷۲	گەشت	۹۰
۱۰۷۳	گەشتەوان	۹۱
۱۰۷۳	گەشتیار	۹۲
۱۰۷۳	گەلای دارخورما	۹۳
۱۰۷۳	گەنجینه	۹۴
۱۰۷۵	گەنم	۹۵
۱۰۷۷	گەنمفرۆش	۹۶
۱۰۷۸	گەنمەشامی	۹۷
۱۰۷۸	گەنە (سج)	۹۸
۱۰۷۸	گەنەمووی نیوان لیوی خوارو چەناگە	۹۹

ژ	وشه (بابهت)	لایره
۱۰۰	گهوامیدان	۱۰۷۸
ک ی		
۱۰۱	گیاعنهبر	۱۰۷۸
۱۰۲	گیاکهزنه	۱۰۷۹
۱۰۳	گیانکیشان	۱۰۷۹
۱۰۴	گیانهوه‌ری به‌زیان	۱۰۷۹
ک ئ		
۱۰۵	گنپرره‌وه	۱۰۷۹
۱۰۶	گنرهر	۱۰۷۹
۱۰۷	گیلی (که‌وده‌نی)	۱۰۷۹
پینی (لام) (لا)		
ل		
۱	لابردن	۱۰۸۰
۲	لابردنی خراپه له‌سه‌ری	۱۰۸۰
۳	لاپه‌ره (رو)	۱۰۸۱
۴	لاجانگ	۱۰۸۱
۵	لا حول ولا قوه الا بالله (هیج په‌ناو هینزیک ...)	۱۰۸۱
۶	لا‌سای و چاولیکردنی ژن له‌پیاو	۱۰۸۲
۷	لا‌ساییکردنه‌وه‌ی مروّه بۆ ئازهل و بالنده	۱۰۸۲
۸	لا‌فاو (لێشاو)	۱۰۸۲
۹	لا‌کردنه‌وه له‌نوێژدا (سه‌یری نه‌ملانه‌ولاکردن)	۱۰۸۴
۱۰	لا‌هنگی (نارنج)	۱۰۸۴
۱۱	لا‌لی	۱۰۸۵
۱۲	لا‌نه (میلانه)	۱۰۸۶

لایه پره	وشه (بابه ت)	ژ
۱۰۸۶	لاو (گه نچ)	۱۳
۱۰۸۸	لاوازی (سیسی)	۱۴
۱۰۸۹	لاولاو (گیایه که)	۱۵
ل س		
۱۰۸۹	لستنه وه (لیسانه وه)	۱۶
ل غ		
۱۰۸۹	لغاو	۱۷
ل ق		
۱۰۹۰	لقو په لی دارخورما	۱۸
ل م		
۱۰۹۰	لم	۱۹
۱۰۹۰	لمفروش	۲۰
ل و		
۱۰۹۱	لوط (سه لامي خواي لیبیت)	۲۱
ل وو		
۱۰۹۱	لووت	۲۲
۱۰۹۳	لووتیرین	۲۳
۱۰۹۳	لووتیراو	۲۴
۱۰۹۴	لوولهی چرا	۲۵
ل و		
۱۰۹۴	لۆکه	۲۶
۱۰۹۴	لۆکه فروش	۲۷
۱۰۹۴	لۆمه (سه رزه نشت)	۲۸
ل ه		
۱۰۹۵	له نامیزگرتن	۲۹
۱۰۹۵	له بارچوون	۳۰

لاپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۱۱۰۷	لېسانەوہ	۵۵
۱۱۰۷	لېفە	۵۶
۱۱۰۸	لېكدانەوہ	۵۷
۱۱۰۸	لېكۆلەر (تويزم)	۵۸
۱۱۰۸	لېكۆلېنەوہ لەدەنگوباس	۵۹
۱۱۰۸	لېنراو بەگۆشتەوہ	۶۰
۱۱۰۸	لېو (لەوس)	۶۱
پېتى (مېم) (م)		
م		
۱۱۱۰	ماچ	۱
۱۱۱۱	مار	۲
۱۱۱۷	مارگر	۳
۱۱۱۷	مارمېلكە (قۆرى)	۴
۱۱۱۸	مارەبېر (مەلا . مامۇستاي ئاينى)	۵
۱۱۱۸	مارەبېرىن (ھاوسەرگىرى)	۶
۱۱۲۵	مارەيى	۷
۱۱۲۵	مازوو (سىچكە)	۸
۱۱۲۵	ماستاو	۹
۱۱۲۵	ماسى	۱۰
۱۱۳۰	ماسى سۈرەوھكراو	۱۱
۱۱۳۰	ماسىگر	۱۲
۱۱۳۱	ماسىيە دەموس	۱۳
۱۱۳۱	مافى كېرىن بەرلەكەسانىتر	۱۴
۱۱۳۱	مال (لانە . خانوو)	۱۵
۱۱۳۵	مالان	۱۶
۱۱۳۷	مالئاوايى (خواحافىزى)	۱۷

ژ	وشه (بابه ت)	لاپهړه
۱۸	مال و سامان	۱۱۳۸
۱۹	مال و منډال	۱۱۳۸
۲۰	ماموستا	۱۱۳۸
۲۱	مانگ	۱۱۳۸
۲۲	مانگا	۱۱۴۷
۲۳	مانگا و گای کڼوی	۱۱۵۱
۲۴	مانگی نوی	۱۱۵۱
۲۵	مانه وه	۱۱۵۳
۲۶	ماوهی دووړد ریژی .	۱۱۵۳
۲۷	ماین	۱۱۵۳
م ر		
۲۸	مراوی	۱۱۵۴
۲۹	مردن (مهرگ)	۱۱۵۴
۳۰	مرواری (گه وهس)	۱۱۷۰
۳۱	مرواری ژن	۱۱۷۴
۳۲	مروږ	۱۱۷۴
۳۳	مروږی نیر	۱۱۷۴
۳۴	مړیشک	۱۱۷۴
۳۵	مړیشکه به کپ	۱۱۷۵
۳۶	مړیشکه وان	۱۱۷۶
م ز		
۳۷	مزی	۱۱۷۶
۳۸	مزگهوت	۱۱۷۶
۳۹	مزگهوتی شار	۱۱۸۰
م ژ		

لاپهړه	وشه (بابه ت)	ژ
۱۱۸۲	مژین	۴۰
م ی		
۱۱۸۲	مسګر	۴۱
م ش		
۱۱۸۲	مشار	۴۲
۱۱۸۳	مشتومر	۴۳
۱۱۸۳	مشک	۴۴
م ق		
۱۱۸۴	مقست	۴۵
م ل		
۱۱۸۵	ملکه چی (سهرشوی)	۴۶
۱۱۸۵	ملوانکه (زریزه)	۴۷
۱۱۸۶	ملوګردن	۴۸
م ن		
۱۱۸۶	مناره	۴۹
۱۱۸۷	مندال	۵۰
۱۱۹۰	مندالی دوزراوه (بیکهس)	۵۱
م و		
۱۱۹۰	موزده لیفه	۵۲
۱۱۹۰	موسا (سهلامی خوی لیبیت)	۵۳
۱۱۹۱	موسولمان بوونی مروۀ له خوردا	۵۴
۱۱۹۲	موشتهری	۵۵
م وو		
۱۱۹۲	مووېر (قژبې)	۵۶
۱۱۹۳	مووروو	۵۷
۱۱۹۳	موورووان	۵۸

لایپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۱۱۹۳	مووس (گويزان)	۵۹
۱۱۹۳	مووگیش	۶۰
م ۶		
۱۱۹۳	مۆخ (كرۆك)	۶۱
۱۱۹۳	مۆرانە (خوورك)	۶۲
۱۱۹۴	مۆركردن	۶۳
۱۱۹۴	مۆرد	۶۴
۱۱۹۴	مۆرى داخكردن	۶۵
۱۱۹۴	مۆز	۶۶
۱۱۹۵	مۆم	۶۷
۱۱۹۵	مۆمدان	۶۸
م ۵		
۱۱۹۶	مەتران (سەرۆكى قەشەكان)	۶۹
۱۱۹۶	مەچەكى ئن	۷۰
۱۱۹۶	مەرایى (چاودىرى)	۷۱
۱۱۹۶	مەرايكار	۷۲
۱۱۹۶	مەردومى ئەزموندان	۷۳
۱۱۹۶	مەركانە (شەربە)	۷۴
۱۱۹۷	مەرەكەبى رەش	۷۵
۱۱۹۷	مەرىخ	۷۶
۱۱۹۷	مەرىم (سەلامى خاۋى لىيىت)	۷۷
۱۱۹۷	مەپ (پەز)	۷۸
۱۱۹۹	مەپمەپ	۷۹
۱۱۹۹	مەسىحى	۸۰
۱۲۰۰	مەشەرى حەرام (شەۋىننىكە لەمىزگەۋتى حەرام)	۸۱

لایه ۵	واژه (بابهات)	ژ
۱۲۰۰	مه شقساز	۸۲
۱۲۰۰	مه شکه	۸۳
۱۲۰۰	مه ککه ی پیروز	۸۴
۱۲۰۱	مه له کردن	۸۵
۱۲۰۳	مه له وان	۸۶
۱۲۰۳	مه لاشور	۸۷
۱۲۰۳	مه مک	۸۸
۱۲۰۵	مه مک دهرتوقیو	۸۹
۱۲۰۵	مه مک زل	۹۰
۱۲۰۵	مه نه ل	۹۱
۱۲۰۶	مه نه لسان	۹۲
۱۲۰۶	مه نه لی مه لمپه ست	۹۳
۱۲۰۶	مه نه نیق	۹۴
۱۲۰۷	مه ی (باده)	۹۵
۱۲۰۹	مه ی فروش	۹۶
۱۲۰۹	مه ی موم	۹۷
م ی		
۱۲۱۱	میر	۹۸
۱۲۱۱	میز	۹۹
۱۲۱۵	میزه چوپکه	۱۰۰
۱۲۱۵	میسک	۱۰۱
۱۲۱۵	میکانیل (سه لامی خوی لیبت)	۱۰۲
۱۲۱۶	مینا (شوینیکه له مه ککه)	۱۰۳
۱۲۱۶	میوان	۱۰۴
۱۲۱۶	میوانخانه	۱۰۵
۱۲۱۷	میوانداری	۱۰۶

ژ	وشه (بابه ت)	لاپهړه
۱۰۷	میوه	۱۲۱۷
۱۰۸	میوه فروش	۱۲۱۸
م ی		
۱۰۹	مینځ	۱۲۱۸
۱۱۰	میرووله	۱۲۱۹
۱۱۱	میرووله ی سوور	۱۲۲۰
۱۱۲	مینځهر (مهندیل)	۱۲۲۰
۱۱۳	مینش	۱۲۲۱
۱۱۴	مینشک (ده ماخ)	۱۲۲۲
۱۱۵	مینشکوژ	۱۲۲۳
۱۱۶	مینو	۱۲۲۳
۱۱۷	مینوژ	۱۲۲۳
۱۱۸	مینشووله	۱۲۲۳
۱۱۹	مینشووله ورده	۱۲۲۳
پیتنی (نون) (ن)		
ن ا		
۱	ناومیند	۱۲۲۴
۲	ناومیند بوون له شتیك	۱۲۲۴
۳	ناپاکی	۱۲۲۴
۴	ناتری حه مام	۱۲۲۴
۵	ناتوانایی سینکسی	۱۲۲۵
۶	ناته واوی و عیب	۱۲۲۵
۷	نارنج	۱۲۲۵
۸	ناساغي	۱۲۲۵
۹	ناعور (ناوسه رخه ، گهر دوونی)	۱۲۲۵
۱۰	ناکوکی (ناژاوه)	۱۲۲۵

لاپهړه	وشه (بابه ت)	ژ
۱۲۲۶	نالہ نال	۱۱
۱۲۲۶	نامہ	۱۲
۱۲۲۶	نامہ گوډینه وهی نیوان دوو تاقم	۱۳
۱۲۲۶	نان	۱۴
۱۲۲۹	نان خواردن بهیه که وه	۱۵
۱۲۲۹	نانه وا	۱۶
۱۲۳۰	نانی تیری	۱۷
۱۲۳۱	نانی خپر	۱۸
۱۲۳۱	ناو	۱۹
۱۲۳۱	ناو پهر داخ	۲۰
۱۲۳۱	ناو چه وان (ته ویل)	۲۱
۱۲۳۲	ناوک (کروک)	۲۲
۱۲۳۲	ناوی خوا بردن (یادی خوا کردن)	۲۳
ن ک		
۱۲۳۳	نکو ولی کردن	۲۴
ن م		
۱۲۳۳	نمایش کراو	۲۵
۱۲۳۳	نمره ساز	۲۶
ن و		
۱۲۳۳	نوح (سهلامی خوی لیبت)	۲۷
۱۲۳۴	نوشته (جادو)	۲۸
۱۲۳۵	نوقمبوون	۲۹
۱۲۳۵	نوخته باز (منولو جست)	۳۰
۱۲۳۵	نویژ	۳۱
۱۲۴۴	نویژ کردن	۳۲
ن ۹۹		

لاپەرە	ۋشە (بابەت)	ژ
۱۲۴۴	نوور(رووناكى، پرشنگ)	۳۳
۱۲۴۵	نووستن	۳۴
۱۲۴۶	نووسەر	۳۵
۱۲۴۷	نووسين(تۆمارکردن)	۳۶
۱۲۴۸	نووسين لەسەر بەلگەنامە	۳۷
۱۲۴۸	نووسینگە	۳۸
ن ۋ		
۱۲۴۸	نۆبەرى خورما	۳۹
۱۲۴۸	نۆك	۴۰
۱۲۴۸	نۆكەند(جۇبار ، جۆگەلە)	۴۱
ن ۵		
۱۲۴۹	نەخش ونيگار	۴۲
۱۲۵۰	نەخش ونيگارى جل و بەرگ	۴۳
۱۲۵۰	نەخۇشى (بیماری ، ناساغی)	۴۴
۱۲۵۲	نەدارى و هەژارى	۴۵
۱۲۵۲	نەرم ونيانى ورگ	۴۶
۱۲۵۲	نەزانين	۴۷
۱۲۵۳	نەمەل	۴۸
۱۲۵۵	نەعنا	۴۹
۱۲۵۵	نەفرەتبارکردن	۵۰
۱۲۵۵	نەمرىي(مانەو)	۵۱
۱۲۵۶	نەوت	۵۲
۱۲۵۶	نەورۆز	۵۳
۱۲۵۶	نەهەنگ	۵۴
۱۲۵۷	نەهیشتن	۵۵

ژ	وشه (بابهات)	لاپهړه
۵۶	نه مینى	۱۲۵۷
ن ی		
۵۷	نیاز (مه بهست)	۱۲۵۷
۵۸	نیسک	۱۲۵۷
۵۹	نیشتګه	۱۲۵۷
۶۰	نیشتنه وې ئاوساوی	۱۲۵۸
۶۱	نیگار کیش	۱۲۵۸
۶۲	نیمس (ګیا نډار ټکه)	۱۲۵۸
۶۳	نیڼوک	۱۲۵۸
ن ی		
۶۴	نیچر	۱۲۵۹
۶۵	نیربازی	۱۲۵۹
۶۶	نیړګز	۱۲۶۰
۶۷	نیړه که ناچه	۱۲۶۰
۶۸	نیړه مووک	۱۲۶۰
۶۹	نیړینه ی حوشر مورغ	۱۲۶۱
۷۰	نیړه (ره می بچووک)	۱۲۶۱
پیتی (واو) (و)		
وا		
۱	واشه	۱۲۶۲
وت		
۲	وتارینژ	۱۲۶۲
۳	وتنی "لااله الا الله"	۱۲۶۴
ور		
۴	ورچ	۱۲۶۴
۵	ورچه وان	۱۲۶۴

ژ	وشه (بابهت)	لاپړه
۶	ورده واله فروش	۱۲۶۴
و ش		
۷	و شتر	۱۲۶۵
۸	و شکیبون	۱۲۶۶
۹	و شکی	۱۲۶۷
و ل		
۱۰	ولاخ (ناژمن)	۱۲۶۷
و ن		
۱۱	و نبوونی شیر	۱۲۶۷
۱۲	و نکراو (دیار نه ماو)	۱۲۶۷
و ه		
۱۳	و ه دی	۱۲۶۸
۱۴	و ه زغه (گیانداریکه)	۱۲۶۸
۱۵	و ه زیر	۱۲۶۸
۱۶	و ه ستانی عه رفات	۱۲۶۸
۱۷	و ه سوه سه کار	۱۲۶۹
۱۸	و ه سوه سه و گو فتاری شه یتان	۱۲۶۹
۱۹	و ه قف (راگیر کردن)	۱۲۶۹
۲۰	و ه نهوز (خه وهاتن)	۱۲۶۹
۲۱	و ه نه وشه	۱۲۶۹
و ی		
۲۲	و یرانه	۱۲۷۰
۲۳	و یلی و سه رگه ردانی	۱۲۷۱

لایپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۱۲۷۱	وینەگر	۲۴
پیتی (ھی) (ه)		
هـ ا		
۱۲۷۲	هابیل	۱
۱۲۷۲	هاتن	۲
۱۲۷۲	هاتن و چوون له نیوان (صه فاو (مهروه) دا	۳
۱۲۷۳	هاتنه خواره وه	۴
۱۲۷۳	هاتنی ده جال	۵
۱۲۷۳	هاروون (سه لامی خوای لیبیّت)	۶
۱۲۷۳	هارین	۷
۱۲۷۳	هاندان	۸
۱۲۷۳	هاندانی مرۆ بۆ خه لکی له سهرکارکردن	۹
۱۲۷۳	هاری مرۆ	۱۰
۱۲۷۴	هاریتا	۱۱
۱۲۷۴	هاسهرانی پیغه مبه ر (ه)	۱۲
۱۲۷۴	هاسهرگیری	۱۳
۱۲۷۶	هاره لایه تی	۱۴
۱۲۷۷	هارین	۱۵
هـ و		
۱۲۷۷	هود (سه لامی خوای لیبیّت)	۱۶
۱۲۷۷	هونه ر	۱۷
هـ و		
۱۲۷۷	هۆب	۱۸
۱۲۷۷	هۆل	۱۹

لایه‌ره	وشه (بابه‌ت)	ژ
۱۲۷۸	هۆنراوه‌بیژی	۲۰
هـ		
۱۲۷۸	هه‌تیوویی	۲۱
۱۲۷۸	هه‌ردووبال	۲۲
۱۲۷۸	هه‌رزن	۲۳
۱۲۷۸	هه‌رسکردنی خواردن	۲۴
۱۲۷۹	هه‌رمی	۲۵
۱۲۷۹	هه‌ریسه (خواردنیکه)	۲۶
۱۲۷۹	هه‌ریز (په‌لک)	۲۷
۱۲۷۹	هه‌ره‌شه‌لینکردن	۲۸
۱۲۸۰	هه‌ژاری	۲۹
۱۲۸۰	هه‌ژاری و نه‌داری	۳۰
۱۲۸۰	هه‌ساره و نه‌ستییه	۳۱
۱۲۸۰	هه‌ستکردن به‌رووداوی په‌نهان	۳۲
۱۲۸۰	هه‌گبه (تویش‌ه‌به‌ره)	۳۳
۱۲۸۰	هه‌لاج	۳۴
۱۲۸۰	هه‌لاجی لوکه	۳۵
۱۲۸۰	هه‌لامه‌ت	۳۶
۱۲۸۰	هه‌لبژاردن	۳۷
۱۲۸۶	هه‌لبه‌ستراو	۳۸
۱۲۸۶	هه‌لدان (تیگرتن)	۳۹
۱۲۸۷	هه‌لسان	۴۰
۱۲۸۷	هه‌لکوتانه‌سه‌ر	۴۱
۱۲۸۷	هه‌لکۆل (به‌ردتاش)	۴۲
۱۲۸۸	هه‌لگرانی عهرشی خوایی	۴۳
۱۲۸۸	هه‌لگه‌پانه‌وه	۴۴

لاپەرە	وشە (بابەت)	ژ
۱۲۸۸	مەلم	۴۵
۱۲۸۹	مەلنوتان	۴۶
۱۲۸۹	مەلھاتن (راکردن)	۴۷
۱۲۸۹	مەلواسین	۴۸
۱۲۹۱	مەلوزە	۴۹
۱۲۹۱	مەلۆ	۵۰
۱۲۹۳	مەلە	۵۱
۱۲۹۳	مەلھاتن لەشویئیکەوہ بۆ شوئینیکیتر	۵۲
۱۲۹۳	مەلکەندن	۵۳
۱۲۹۶	مەنار	۵۴
۱۲۹۷	مەناسە	۵۵
۱۲۹۷	مەناسەى خوشى دەریزین	۵۶
۱۲۹۷	مەنجیر	۵۷
۱۲۹۸	مەنجیرو تری	۵۸
۱۲۹۹	مەنسک	۵۹
۱۲۹۹	مەنگ	۶۰
۱۳۰۰	مەنگباز (مەنگب)	۶۱
۱۳۰۰	مەنگوین	۶۲
۱۳۰۳	مەوا (کەش)	۶۳
۱۳۰۴	مەوالگەر	۶۴
۱۳۰۴	مەوال و ژیاننامەگنەرەرەوہ	۶۵
۱۳۰۴	مەور (گەوالە مەور)	۶۶
۱۳۰۹	مەورە بروسکە	۶۷
۱۳۱۴	مەولدان (تەقەلا)	۶۸
۱۳۱۵	مەول و تیکۆشان	۶۹
۱۳۱۵	مەول و کۆششى مروۋ	۷۰

ژ	وشه (بابهات)	لاپهړه
۷۱	مهویر	۱۳۱۵
۷۲	مهویرشیل	۱۳۱۵
۷۳	مهوړی	۱۳۱۶
۷۴	مهیوان	۱۳۱۶
ه ی		
۷۵	میوا	۱۳۱۷
ه ی		
۷۶	میستر	۱۳۱۷
۷۷	میټلانه	۱۳۱۹
۷۸	میټکه	۱۳۱۹
۷۹	میټکه و روڼ به نارده وړه	۱۳۲۱
۸۰	میټکه مه لټنن	۱۳۲۱
۸۱	میټکه شه یتانوکه	۱۳۲۱
۸۲	میټکه کی نار د بیژانه وړه	۱۳۲۱
پیتی (پی) (ی)		
ی ا		
۱	یاخیوون	۱۳۲۲
۲	یادی خوا	۱۳۲۲
۳	یارانی پیغه مبر (ښه)	۱۳۲۳
۴	یاری (بازی)	۱۳۲۴
۵	یاسمین (نه سمن)	۱۳۲۵
۶	یا قوت (گه و هری شه و چرا)	۱۳۲۵
۷	یانه ی مه ی	۱۳۲۶
ی و		
۸	یوسف (سه لامی خوای لیټیت)	۱۳۲۶

ژ	وشه (بابهت)	لاپهړه
۹	یونس(سهلامی خواى لیبیت)	۱۳۲۸
ی ۵		
۱۰	یهحیا(سهلامی خواى لیبیت)	۱۳۲۸
۱۱	یهعقوب(سهلامی خواى لیبیت)	۱۳۲۹
۱۲	یهکتر له نامیزگرتن	۱۳۳۰
۱۳	یهک کهله چاو	۱۳۳۰
۱۴	یهکگرتنه وه	۱۳۳۰
۱۵	یهکیتی (تهبایی)	۱۳۳۱